

VERKLAREND HANDWOORDENBOEK

DER

NEDERLANDSCHE TAAL.

(TEVENS WOORDENTOLK).



VERKLAREND HANDWOORDENBOEK

DER

NEDERLANDSCHE TAAL.

(TEVENS WOORDENTOLK)

VOORAL TEN DIENSTE VAN HET ONDERWIJS,

BEVATTENDE

RUIJ **60 DUIZEND** WOORDEN EN UITDRUKKINGEN OP ALLERLEI GEBIED, EIGENE EN VREEMDE,  
MET AANDUIDING VAN HET ACCENT; VERKLARING VAN EIGENLIJKE EN FIGUURLIJKE  
BETEKENISSEN, VAN ZEGSWIJZEN, SPREEKWOORDEN, VOOR- EN ACHTERVOEGSELS;  
BEWIJSPLAATSEN UIT ONZE DICHTERS EN PROZASCHRIJVERS;  
EEN AANHANGSEL IN ACHT AFDEELINGEN,

DOOR

M. J. KOENEN.

VIJFDE DRUK.

---

TE GRONINGEN BIJ J. B. WOLTERS.

---

STOOMDRUKKERIJ VAN J. B. WOLTERS.

---

## VOORBERICHT VOOR DEN VIJFDEN DRUK.

---

De goedkeuring, welke aan dezen mijnen arbeid van bevoegde zijde mocht te beurt vallen, gaf mij moed, de noodige uren te wijden aan de bezorging van dezen herdruk. Ik heb mij vooral bevljigt, ontbrekende titelwoorden aan te vullen en hield daartoe geregeld aantekening van het nieuwe, dat ik vond in dagblad of tijdschrift. Verder heb ik nu bij de titelwoorden een accent voor den klemtoon doen plaatsen.

Mijn hartelijksten dank aan schoolautoriteiten (o. m. aan Dr. M. J. Houba, onzen districts-schoolopziener), collega's (o. m. aan den heer H. Jacobs, alhier) en verdere belangstellenden voor hunne bijdragen; vooral aan diverse recensenten in periodieke geschriften en onder dezen in de eerste plaats aan de leeraren A. W. Stellwagen te 's-Gravenhage en Taco H. de Beer te Amsterdam. Aan den heer Stellwagen voel ik mij het meest verplicht; veel, dat dezen druk doet staan boven vorige, heb ik aan zijn voorlichting, aan zijn zakelijke critieken te danken. Niet alleen heb ik naar volle keus mogen putten uit het werk, dat zoo zeer de aandacht heeft getrokken van leek en geestelijke, in 1902 bij den uitgever dezes van de pers gekomen, ik bedoel zijn „ROOMSCHE WOORDEN, Woorden en Uitdrukkingen der Roomsche kerk, verzameld en toegeacht", zoomede uit zijn artikelen in *De Gids*, verklarende in grooten getale *Protestantsche Woorden*, — zoodat honderdtallen van beide categorieën thans dit Handwoordenboek stijven; — maar bij 't verschijnen van den 4en druk heeft de heer Stellwagen de taak niet te gering geacht, — ik meen te mogen zeggen uit belangstelling in dit werkje — een breedvoerige critiek te schrijven in *School en Leven* (No. 12 en 13, jaargang 1903), die van aandachtige lezing (let wel, van een Woordenboek!) en van fijne toetsing getuigt, en waarmede ik op zijn tijd wederom mijn voordeel hoop te doen.

Dergelijke sympathie van de zijde van een man, die op paedagogisch en taalkundig gebied reeds zóo lang zijn sporen heeft verdiend, stak mij, bij het dorre, afmattende van dezen arbeid, een riem onder het hart en heeft ontegenzeggelijk aan den inhoud van dit boek en ook aan zijn debiet veel goed gedaan.

Een welgemeend woord van erkentelijkheid zij daarom hier niet misplaatst.

De verschillende aanvullingen, toevoegingen, inlasschingen enz. hebben het werkje weer lijviger doen worden; ik hoop, dat dit het debiet niet zal drukken, terwijl ik den stillen wensch koester, dat het zóo meer mijn ideaal is genaderd: *een vraagbaak te zijn voor studeerenden*. Daar ik het heb vrijgehouden van al, wat minder *fair* is, kan men het gerust aan studeerende jonge dames in handen geven.

Kortheidshalve is het uitgebreide *Aanhangsel* besnoeid moeten worden en kloppen de acht rubriekjes er van niet meer met enkele verwijzingen in den tekst.

Het bestek van een *Handwoordenboek* mocht bij al het streven naar aanvulling niet overschreden worden: een volstreckte volledigheid is dan ook op verre na niet bereikt, noch in de verklaringen zelve, noch in de keus der titelwoorden, woordengroepen en woordschakeeringen. Bij den verbijsterend grooten rijkdom onzer schoone moedertaal zal volstreckte volledigheid, zelfs voor het meest uitgebreide woordenboek, wel niet te bereiken zijn.

Edoch, al geeft dit „*Verklarend Handwoordenboek*” niet alles, ik vlei mij, dat het genoeg bevat voor hen, voor wie ik het bestemde en dat het van goeden dienst zal zijn voor leerlingen onzer gymnasia, H. B. S., kweek- en normaalscholen.

Voor misstellingen, ook ten opzichte van enkele accenten, vraag ik beleefd verchooning; ze zijn niet van dien aard, of de welwillende gebruiker zal ze zelf wel kunnen verbeteren.

## INHOUD EN BLADWIJZER.

---

Voorbericht bij den vijfden druk.

Sleutel voor den gebruiker:

I. Verkortingen.

II. Teekens.

Verklarende Woordenlijst A-Z, met de *verkortingen* voorop, in twee kolommen.

Aanhangsel.

I. <i>Titels en praedicaten</i> , zoowel op adressen als bij 't aanspreken van verschillende vorstelijke personen, waardigheidsbekleeders, enz. . . . .	667
II. Het gebruik der Woordteekens. . . . .	669
III. Het gebruik der Hoofdletters . . . . .	670
IV. Het Afbreken van woorden in lettergrepen. . . . .	670
V. Het Aaneenschrijven van woorden . . . . .	671
VI. Aardrijkskundige namen en hun geslacht. . . . .	673
10. Binnenlandsche wateren . . . . .	673
20. Buitenlandsche wateren . . . . .	674
VII. Uit de Grieksch-Romeinsche fabelleer en de oudheid . . . . .	676
VIII. Namen van enkele Noordsche godheden, enz. . . . .	678

OPMERKING. Ook in de *Verklarende Woordenlijst* zijn een menigte eigennamen van allerlei aard opgenomen; het geschiedde volledigheidshalve.

---

## SLEUTEL VOOR DEN GEBRUIKER.

### I. VERKORTINGEN.

- aandr. — aardrijkskunde.  
ald. — aldaar.  
alg. — algebra, algebraïsch.  
Arab. — Arabisch.  
bet. — beteekent, beteekenis.  
Bijb. — Bijbel.  
bij overdr. — bij overdracht.  
bij uitbr. — bij uitbreiding.  
bilj. — biljart.  
bn. — bijvoeglijk naamwoord.  
boekdr. — boekdrukkunst.  
boekh. — boekhandel.  
bouwk. — bouwkunde.  
b.v. — bijvoorbeeld.  
bw. — bijwoord, bijw. uitdrukking.  
cosmog. — cosmographie.  
delfst. — delfstofkunde.  
dicht. — dichterdicht.  
dichtk. — dichtkunde.  
dw. — tegenwoordig deelwoord.  
eig. — eigenlijk, eigenlijke beteekenis.  
ellipt. — elliptisch, d. i. met uitlating.  
enk. — enkelvoud.  
enz. — en zoo voort.  
fab. — fabelleer of mythologie.  
fig. — figuurlijk, figuurlijke beteekenis.  
geneesk. — geneeskunde, geneeskundig.  
germ. — germanisme.  
gesch. — geschiedenis, geschiedkundig.  
gew. — gewestelijk of provinciaal.  
gmv. — geen meervoud.  
gmz. — gemeenzaam, tot den alledaagschen spreektrant behoorende.  
godg. — godgeleerd, godgeleerdheid.  
H. — Heilig, Heilige.  
Hand. — Handel.  
Herv. — Hervorming, Hervormde godsdienst.  
Ind. — Indië, Indisch.  
inz. — inzonderheid.  
ir. — ironisch.  
Isr. — Israëlieten, Israëlietisch.  
jagerst. — jagersterm.  
Jav. — Java, Javaansch.  
kerkgesch. — kerkgeschiedenis.  
kleinacht. — kleinachtend.  
krijgsw. — krijgswezen.  
lett. — letterlijk.  
Mal. — Maleisch.  
m. — mannelijk.  
meetk. — meetkunde, meetkundig.  
mil. — militair (krijgswezen).  
minacht. — minachtend.  
muz. — muziek, muzikleer.  
mv. — meervoud.  
myth. — mythologie, fabelleer.  
nat. — natuurkunde.  
N. — Noord, Noorden of Noordelijk.  
nl. — namelijk.
- O.I. — Oost-Indië, Oostindisch.  
o. — onzijdig.  
ontl. — ontleedkunde.  
onr. — onregelmatig.  
oorl. — oorlog, oorlogswezen.  
oorspr. — oorspronkelijk.  
O. — Oost of Oostelijk.  
oudt. — oudtijds.  
overdr. — overdracht.  
plat. — platte taal.  
plantk. — plantkunde.  
pleon. — pleonasme, pleonastisch.  
Protest. — Protestant, Protestantsch.  
R. K. — Roomsch-Katholiek, tot den R. K. eeredienst behoorende.  
rechtst. — rechtsterm, tot het rechtswezen behoorende.  
rekenk. — rekenkunde, rekenkundig.  
Russ. — Russisch of uit Rusland.  
sarc. — sarcasme, sarcastisch.  
scheepst. — scheepsterm, schippersterm.  
scheepsb. — scheepsbouw.  
scheik. — scheikunde.  
scheidn. — scheidnaam.  
scherts. — schertsend, scherts.  
schimpn. — schimpnaam.  
smed. — smederij.  
spotn. — spotnaam.  
spraakk. — spraakkunst.  
spreekt. — spreektaal.  
spreekw. — spreekwijze, spreekwoord.  
sterrenk. — sterrenkunde.  
stoomw. — stoomwezen.  
stud. — studententaal, — wereld.  
taalk. — taalkunde.  
teekenk. — teekenkunde.  
tegenst. — tegenstelling.  
telw. — telwoord.  
toon. — tooneel.  
t. w. — te weten.  
tw. — tusschenwerpsel.  
typ. — typographie, typographisch (boekdr.).  
uitbr. — uitbreiding.  
uitdr. — uitdrukking.  
v. — vrouwelijk.  
vd. — verleden deelwoord.  
verg. — vergelijk.  
vero. — verouderd.  
vglk. — vergelijk.  
Vl. — Vlaamsch of Vlaamsche.  
volkst. — volkstaal.  
vuw. — voornaamwoord.  
vgw. — voegwoord.  
vz. — voorzetsel.  
wapenk. — wapenkunde.  
wat. — waterstaat, waterbouwkunde.  
werkt. — werktuigkunde. [kelijk.  
w.i.g. of w.g. — weinig in gebruik, weinig gebrui-

W. — West, Westen of Westelijk.  
 wisk. — wiskunde.  
 w.w. — werkwoord.  
 zeew. — zeewezen, tot de zee behoorend.  
 zegsw., zgw. — zegswijze.  
 zie ald. — zie aldaar.  
 zn. — zelfstandig naamwoord.  
 Z. — Zuid of Zuiden, Zuidelijk.

v. Beers. — Uit een gedicht van J. van Beers.  
 Bild. — Uit een gedicht van Bilderdijk.  
 Bogaers, Bog. — Uit een gedicht van Bogaers.  
 Busk. H. — Uit een werk van Busken Huet.  
 Conscience, Consc. — Uit een werk van Con-  
 C. O. — Uit de Camera Obscura. (science.  
 Da Costa. — Uit een gedicht van Da Costa.  
 De Gen. — Uit een gedicht van De Genestet.  
 Deysel. — Uit proza van V. Deysel.  
 Geel. — Uit een opstel van Jacob Geel.  
 Groneman, Gron. — Uit: Bladen uit het Dag-  
 boek van een Indisch geneesheer.

Hofd. — Uit een gedicht of werk van Hofdijk.  
 Jonath. — Uit Waarheid en Droomen van Jo-  
 nathan.  
 Just. v. M. — Uit een werk van Justus van Maurik.  
 Koetsv. — Uit een werk (Pastorij) van Koetsveld.  
 Langend. — Uit een gedicht van Langendijk.  
 v. Lenn. — Uit een gedicht of werk van Jacob  
 van Lennep.  
 Max H. — Uit Max Havelaar.  
 Mult. — Uit Multatuli's werken.  
 v. d. P. — Uit een werk van Van der Palm.  
 Potg. — Uit Proza van Potgieter.  
 v. R. — Uit Indische typen van W. A. v. Rees.  
 Schaepm. — H. J. Schaepman (Dichtwerken).  
 Staring. — Uit de gedichten van Staring.  
 V. L. — Uit een werk van Virginie Loveling.  
 Veth. — Uit Java van P. J. Veth.  
 Vond. — Uit een gedicht van Vondel.  
 Wolf en D. — Uit een werk der juffrouwen  
 Wolff en Deken.  
 enz. enz.

## II. TEEKENS.

— vervangt in uitdrukkingen het titelwoord, b.v. **Dunk**: *een goeden —, een slechten — van iets hebben*.  
 — vervangt bij verbuiging het titelwoord, b.v. **Drukkend**: *—er belastingen*.  
 — vervangt in afgeleide en samengestelde zelfst. nw. en bijv. nw. den stam of het grond-  
 woord, b.v. **Drinken**: *—er, —erij, —indompelen*: *—ing*; **Blik**, *—je*; **Alleman**, *—s-*  
**gading**, *—sgak, —svriend*.  
 — vervangt bij de ww. het voorvoegsel of wel het eerste lid, bv. **Herdenken**. ik —dacht,  
 heb —dacht; **Inhalen**, ik heb —gehaald.  
*—en, —s, —'s, —eren, —ers*, achter zelfst. nw., duidt de vorming van het meervoud aan.  
*—je, —pje, —tje, —etje* duidt, hier en daar, de vorming van het verkleinwoord aan.

OPMERKINGEN. 19. Van de ongelijkvloeiende of sterke w.w. zijn twee vormen van de ver-  
 voeging opgegeven, idem voor de onregelmatige zwakke en sterke w.w. Van de regelmatige  
 zwakke w.w. is alleen het verleden deelwoord opgenomen. De inrichting is alzoo deze:

*zingen* — ik zong — heb —zongen.  
*brenge* — ik bracht — heb —bracht.  
*leeren* — ik heb —leerd.  
*straffen* — ik heb —straf.

20. Samengestelde w.w. zijn dan alleen opgenomen, als het om de verklaring der beteekenis  
 noodig was; dus zoeken men in dit boek niet: *aanbedelen, aaneengroeien, aanloeren, belijmen,*  
*bemodderen*, enz. enz. Werkwoorden, afgeleid met de voorvoegsels *be-, er-, ge-, her-, ont-* en  
*ver-* zijn telkens opgenomen, als dit om de beteekenis of het gebruik wenschelijk bleek.

30. Bij de werkwoorden op *—eeren*, als *studereen, soupereen*, wier vervoeging natuurlijk  
 regelmatig zwak is: *ik studeerde, heb gestudeerd*, is korthedshalve niets van de vervoeging  
 vermeld.

40. Van de verkleinwoorden is alleen het allernoodigste aangeduid; — idem van de trappen  
 van vergelijking of de trapvormen.

50. Achter de grondwoorden zijn in den regel slechts enkele afleidingen en samenstellingen  
 vermeld; deze vormen echter een afzonderlijk artikel, zoo er een of andere reden voor bestaat  
 (b.v. om spelling of verklaring): overigens had groepeerings plaats, waar dit zonder overlading  
 kon geschieden.

60. Ook de voor- en achtervoegsels, eigen en vreemde, kregen een plaatsje, hun beteekenis  
 werd door voorbeelden toegelicht.

70. De beteekenis vindt men beknopt achter elk woord gevoegd; de fig. beteekenissen en  
 het taalgebruik blijken uit de niet karig opgenomen uitdrukkingen en haar verklaringen.  
 Zie Oog. Oor, enz. enz.).

80. Van duizenden uitheemsche woorden vindt men de beteekenis opgegeven, en waar het  
 noodig was, één of meer voorbeelden ter toepassing.

90. In de telkens vooropstaande lijsten van Verkortingen is het meest gangbare vermeld  
 en verklaard.



## A.

- A**, v. 's — Eerste letter van het alfabet, eerste hoofdstuk van een woordenboek. *Geen a voor een b kennen*, eigenl. het abc niet kennen, fig. niets geleerd hebben, onlieddom zijn; *van — tot z kennen*, van het begin tot het einde; *wie — zegt, moet ook b zeggen*, wie eenmaal iets heeft aangevangen (gezegd), moet er mee voortgaan (moet alles zeggen); *de — in dat woordenboek loopt over 400 kolommen*, de gezamenlijke woorden of namen, met A beginnende; — (alg.) aanduiding van de eerste der bekende grootheden; — (muz.) zesde toon in de gamme van c, ook *la*; — (scheepst. Lloyd): aanduiding van een scheepsrump der eerste klas; in Latijnsche opschriften bet. A 500, met een streepje er boven ( $\bar{x}$ ), 5000.
- A** of **A°**. — *An'no*, in den jare, ten jare.
- A**. — **AA**. tot **AAAAAA**, merken van de vroeger beroemde Zeeuwsche chocolade. *Een mooie partij Zeeuwsche chocolade van duizend A's*. (C. O.)
- A. a.**, verkort voor *ana* (op recepten), d. i. van **A. a. a.** — *Amalgama*. Zie ald. [elk evenveel.
- A. a. C.** — *An'no an'te Christum*, in het jaar vóór Christus.
- A**. of **A°** **aer. vulg.** — *An'no aerae vulgariis*, in het jaar der gewone tijdrekening.
- Abi.** — *Ablativus*. Zie aldaar.
- A. B.** — *Aurca bulla*, de gouden bul.
- A. C.**, soms **A. XI** — *An'no Christi*, in het jaar van (of na de geboorte van) Christus.
- A. C.** — *An'no currente* of *An'ni currentis*, in of van het loopende jaar.
- A. C. N.** — **A. Chr. N.** — *An'te Christum natum*, vóór Chr. geboren was.
- Acad.** — *Academia*. Zie aldaar.
- Acc.** — *Accipi*, ik heb genomen.
- Acc.** — *Accusativus*. Zie aldaar.
- a. d.** — *a da'to*, van den dag (der uitvaardiging) af.
- a. d.** — *an'te di'em*, vóór den (vastgestelden) dag.
- A. D.** — *An'no Domini*, in het jaar des Heeren.
- A. E.** — *Archi-Episcopos*, aartsbisschop.
- A. F.** — *An'ni futuri*, van het toekomstige jaar.
- afb.** — *afbeelding*.
- afd.** — *afdeeling*.
- af.** — *aflevering*.
- a. h. w.** — *als het ware*.
- A. I.** — *An'ni incarnatio'nis*, van het jaar der vleeschwording (van Chr.).
- A. L. M.** — *Ar'tium liberalium magister*, meester in de vrije kunsten.
- a. m.** — *Ami'ca ma'nu* (op adressen van brieven) door vriendenhand (bezorgd, overgebracht).
- A. M.** — *An'no mundi*, in het jaar der wereld.
- a. M.** of **M. a.** — *Ar'tium Magis'ter*, meester der Kunsten, d. i. doctor in de letterkunde en wijsbegeerte.
- A. M. D. G.** — *Ad major'em De'i gl'riam*, tot meerdere eer van God.
- A. et O.** — *Al'pha et Ome'ga*, het begin en het einde.
- A. O. C.** — *Ab or'be con'dito*, van (dat) de wereld geschapen (is), van de schepping der wereld.
- A. O. R.** — *An'no or'bis redem'ti*, in het jaar na de verlossing der wereld.
- A. P.** — *Amsterdamsch peil*.
- A. P.** of **A° P°**. — *An'no passa'to*, in het afgelopen jaar.
- A. P. C.** — *An'no post Christum*, jaar na Christus.
- A. pr.** — *An'ni praesen'tis*, van het tegenwoordige jaar.
- A. praec.** of **A. praet.** — *An'ni praecedentis* of *An'ni praeteri'ti*, van het vorige jaar.
- A. p. R. e.** — *An'no post Ru'mam con'ditam*, in het jaar, nadat Rome gesticht is.
- arrond.** — *arrondissement*.
- A. R.** — *Acade'miae rector*, bestuurder (voor een jaar) van een hoogeschool.
- A. r.** — *anti-revolutionair*.
- A. r.** — *An'no reg'ni*, in het jaar der regeering.
- A. R. S.** — *An'no restaura'tae (recupera'tae) salutis*, in het jaar van het herstelde of herwonnen heil.
- Art.** — *Articulus* of *Artikel*. Zie aldaar.
- a. s.** — *aanstaande*.
- A. S.** — *An'no Sanc'to*, 't Heilige jaar, het eerste jaar eener eeuw of 't jubileumjaar.
- A. S. S.** — *Acta Sancto'rum*, de Handelingen of Levens der Heiligen.
- A. u. b.** — als 't u belieft. Zie **S. v. p.**
- A. U. C.** — *An'no ur'bis con'ditae*, in het jaar der stichting der stad (Rome). — Ook: *Ab urbe con'dita*, na de stichting der stad (Rome).
- A. u. s.** — *Ac'tum ut su'pra*, verhandeld (of gedaan) als boven (n.l. op den datum als boven), op akten.
- A** (water, riviertje), v. -'s. *De Westerwoldsche —, de Ruiten—; de Dommel en de —*.
- A**, vz. *Dit meubel zal 25 a 30 gulden kosten. Het zal vijf a zes minuten duren*; op rekeningen:  $5 M. a f 6 = f 30$ .
- **a** (bastaarduitgang), als in: *drama, emblema, kina, gamma, programma, panorama*, zaaknamen; *doctrina, theorema, ethica*, abstracte zelfst. nw.; *fauna, flora*, verzamelnamen.
- Aaf, Ave** (het gat in het middelstuk van een wiel), v. aven. Ook **Naaf**.
- Aaf** (vrouwennaam), v., — **je**, o.; — *is dood*, de kan is leeg, de drank is op.
- Aafsch** (afwaarts gekeerd, afwijkend), bn. Fig. slinksch, listig: — *e streken*. vero.
- Aag'jesappel**, m. — *s* of — *en*. Zie **Aagt**.
- Aagt** (vrouwennaam, verkorting van *Agathe*), v. — **je** (ook **Aagje**), o. *Nieuwsgierig — je* (van *Enkhuizen*), scherts. nieuwsgierige vrouw.
- Aagt** (*Engelsche kroonappel*), v. — *en*; — **ap**

- pel**, m. —s en —en. *De — kan tot in het voorjaar bewaard blijven.*
- Aal** (diernaam: *luitaard*), m. —en. Zie **Ai**.
- Aal** (liefkoozing, *streeting*), m. —en; —**tje**. *Een zachte —. Nog een —tje geven.* Ir. gevoelige slag of kneep: *Hij ontving eenige gevoelige —en.*
- Aal'en** (streeten, *strooken*), ik heb geaaid. *Zij (Henriette) aaide Coco over den kop.* (C. O.) Fig. vleien; Ir. iem. door aanraking opzettelijk pijn doen: *Hij zou u in zijn drift gevoelig —; —ing*, v. —en.
- Aak** (groot, *platboomd hoog opgeboeid last-schip op den Beneden-Rijn*), v. aken. *Een Keulsche —, een kolen—* (tot het vervoer van steenkolen).
- Aak** (kleine *ahorn of eschdoorn*), m. aken. Ook: *Spaansche eik* geheeten.
- Aaks, Aak'se** (zware *bijl met langen steel*), v. naaksen. Ook: **Aks, Akst**.
- Aak'ster** (oudere vorm voor *ekster*), v. —s. w.g. *Muer snater hy te veel, hy is gelyk een aexter.* (Vondel).
- Aal** (vrouwennaam, *verkorting van Alida of van Adelheid*), v. —tje, v.: *Aaltje, de zuinige heukenmeid.* Zegsw. *Van mooi Aaltje zingen, scherts.* in vroeger tijd, voor drinken, feestvieren (met blijkbare zinspeling op aal (bier)).
- Aal** (priem, *spits staten werktuig met houten hecht, els*), v. alen. vero.
- Aal, Aalt** (gier, *mestvocht*), v. gmv.
- Aal** (mouldrank of *Engelsch bier, zoetig van smaak*), o. gmv. *Van mooi —tje zingen*, zie bij Aal voor Alida.
- Aal** (slangvormige, *weekvinnige visch*), m. alen. *Een vette —, een glatte —. Wat een groote —!* Zegsw. *Hij is zoo glad als een —, men heeft geen vat op hem, hij is listig, sluw; hij is te vangen als een — bij den staart*, hij is zoo beweeglijk en onrustig, dat men hem nooit bedaard te spreken kan krijgen; *een — bij den staart hebben*, zich bezighouden met een zaak of onderneming, die denkkelijk uit de hand ontglippen of mislukken zal. Spreekw. *Aan een goed visscher ontglipt wel een —, aan een bekwaam mensch kan wel iets mislukken of ontgaan*; (als stofnaam), v. *Er is veel — in dien vijver. Eet niet van die vette —.* Spreekw. — is geen paling, er moet onderscheid gemaakt worden, het mindere staat niet met het meerdere gelijk.
- aal** (bastaarduitgang), als in: *kardinaal, admiraal, korporaal, generaal, kannibaal, persoonsnamen; arsenaal, kapitaal, cimbaal, zaaknamen.*
- aal** (bastaarduitgang), vormt bijv. nw. als in: *muzikaal, provinciaal, machinaal, medicinaal, chirurgicaal, sociaal, liberaal, enz.*; zij bet. hoedanigheden, die in verband staan met de beteekenis van het grondwoord.
- Aal'bes, Aal'bezie** (vrucht dragende *heester; de roode, witte of zwarte bes*), v. —bessen, —beziën. In 't dagelijksch leven zegt men veelal voor aalbessen eenvoudig *bessen* (bv. *bessensap, bessennat*); —**seblad**, o. —bladen; —**seboompje**, o. —s; —**sestruik**, m. —en.
- Aal'bessenjenever** (*jenever op zwarte aalbessen getrokken*), v. gmv. Ook: *roode jenever of rood* geheeten; —**nat** (*bessensap*), o.; —**rist** (*getakt rankje, van de bessen ontdaan, ook het trosje zelf*), v. —en; —**sap** (*bessennat*), o.; —**saus** (*saus van aalbesennat*), v. —tros (*rist met de bessen er aan*), m. —sen; —**vla** (*dessertkoek, met bessengelei bedekt; nage-recht*), v. —vlaas; —**wijn** (*gegist bessennat, bessenvijn*), m.
- Aal'besachtigen**, v. mv. In de plantk. familienaam van de roode en witte en zwarte aalbes, alsmede van de kruisbes.
- Aal'bezie**, v. —beziën. Zie ook voor de samenstellingen: **Aalbes**.
- Aal'fuik** (*trechtervormige korf met zak om aal te vangen*), v. —en.
- Aal'geer**, m. —en. vero. Zie **Elger**. Ook: *Aalschaar, Aalspeer, Aalsteker, Aalwork*, d.i. palingsteker.
- Aal'glad** (zeer *glad*; fig. *listig, slim*), bn.
- Aal'grondel** (*kleine aalvormige visch*), m. —s.
- Aal'kaar** (*met gaten doorboorde houten kist om aal levend in 't water te bewaren*), v. —karen. Zie **Kaar**.
- Aal'kast** (*vischtuig om aal te vangen*), v. —en.
- Aal'korf** (*korf of mand, waarin aal gevangen of verzonden wordt*), m. —korven. *Hij is bang voor zijn —, d.i. voor zijn gezondheid, lichaam.*
- Aal'kubbe, —kub** ('t *nauwe achterende van een aal'fuik*), v. —kubben.
- Aal'kwabbe, —kwab** (*een visch, die veel op een aal gelijkt, ook aalpuut of puitaal geheeten*), v. —kwabben.
- Aal'moes** (*liefdegift aan een behoeftige*), v. —moezen. *De man vroeg om een —; zegsw. hij moet van —moezen leven, is doodarm; —moezen geven verarmt niet, om wel te doen is niemand te arm.* Fig. bitter karige belooning; gunst of weldaad, op krenkende wijze bewezen.
- Aal'moezenier** (R. K. *geestelijke, uitsluitend belast met de geestelijke zorg ener afzonderlijke klasse van personen*), m. —s of —en. *De — van een hospitaal, van een gevangenis, van een regiment.* Ook, *veldprediker; vóór den veldslag sprak de — een gebed uit; —ster* (*liefdezuster*), v. —s.
- Aal'moezeniers'huus** (*liefdehuus voor behoeftige kinderen, ouden van dagen, enz.*), o. —huizen; —**kamer** (*het gezamenlijk bestuur van een —huus*), v.; —s. In enkele steden bv. Utrecht, het burgerlijk armbestuur; —**wees-huus** (*voorvondelingen*), o. —huizen; —**weeze**, v. —n: *De gesmade —weeze.* (Potg.).
- Aal'oud, aloud'** (zeer *oud, ouderwetsch*), bn. vero. *De —e zeden (met het bijdenksbeeld van voortreffelijk); de —e deugd; —heid*, v. *De grijze —heid.*
- Aal'poel** (*stilstaand water, waarin aal of paling leeft*), m. —en.
- Aal'puut** (*aal'kwabbe*), m. —en.
- Aal'raamnet** (*vischtuig om aal te vangen*), o. —netten.
- Aal'reep** (*zeltlijn om aal te vangen*), m. —reepen.
- Aal'schaar** (*grootte vork met drie of vier platte tanden om aal te steken*), v. —scharen. Ook: **Aalgeer, Elger**.
- Aal'scholver** (*zwevmogel, pelikaanachtige vogel, in N. Brab. rotgans*), m. —s. Ook: **Schollevaar**.
- Aal'sgeweer** (*vischnet voor aal- of palingvangst*), o. —geweren.
- Aal'shuid** (*vel van een aal*), v. —en.
- Aal'skruik** (*aal'kubbe*), v. —en.
- Aal'speer**, v. —speren. Ook: **Aalgeer**.
- Aal'speet** (*dun stokje, met mootjes gebakken aaleraan*), v. —speten. Vergelijk: **Aanspeten**.

- Aal'stal** (afsluiting in een water met e. opening, waarvoor men een fuik zet), m. —len.
- Aal'steek** (het steken van aal, ook het recht daartoe), m. gmv. De —pachter.
- Aal'steek** (de plaats, waar men aal steekt), v. —steken.
- Aal'steker**, m. —s. Ook **Aalgeer**, **Elger**.
- Aal'streep** (donkere ruggestreek van den aal), v. —strepen.
- Aal'svel** (aalschuld), o. —len. Een — is een bindmiddel bij dorschvleijels; minacht.: hij is koopman in —len, hij doet in zaken van luttele waarde.
- Aal'szak** (vischnet om aal of paling te vangen), m. —ken.
- Aalt** (het vocht, dat uit den koemest sijpelt), v. gmv. Zie: **Aal** (gier, mestvocht).
- Aal'tje**, o. Zie bij: **Aal** (vrouwen naam). Van mooi — zingen, d. i. drinken, feestvieren.
- Aal-tolletje** (zeskant beenen draaitolletje, gemerkt met de letters A, B, D, N, S en T om zeker kansspel te spelen), o. —s. A bet. alles; B (bij), D (dubbel), N (niet), S (zet), T (trek).
- Aalvormig** (den vorm van een aal hebbend), bn. Pieren zijn —e dieren.
- Aalwaar'dig**, **aalwa'rig** (geheel waar, later: onbezonnen, dertel, overmoedig), bn.; w. i. g. —heid, v.
- Aalwa'rig**, bn. Zie **Aalwaardig**. vero.
- Aam** (oude wijnmaat, ook oliemaat, vier ankers of 1.552 H.L.), o. amen. In België is een — 142 L.
- Aam'beeld**, o. —en. Zie **Aanbeeld**.
- Aam'bei** (besvormige zwelling van aders aan den endeldarm), v. —en; ook **Aanbei**.
- Aam'beienkruid** (geneesmiddel), o. gmv. Ook: **Helm-** of **Speenkruid**.
- Aambor'stig** (asthmatisch, engborstig), bn. Gij reist met een dikken, —en heer, die alles open wil hebben. (C. O.); —heid, v.
- Aamt** (zuchtige zwelling), v. gmv.; —ig, bn.: De vier eener koe is soms —ig.
- Aan**, vz. Kloppen — de deur, — boord gaan. De landen — de Oostzee. Denken, gelooven, twijfelen — iets. Lijden — lering; bw. Het vuur is —. De boot is —. Trek uw jas —. Hij keek mij —.
- aan** (bastaarduitgang), als in: Italiaan, Europeaan, Indiaan, Napolitaan, Corsicaan, landaard; Lutheraan, Zwingliaan, Arminiaan, volgeling, evenzoo: Thorbeckiaan; parochiaan, kapelaan, behoorende tot, verbonden aan; bavian, diernaam; banaan, boom of vrucht.
- Aan'aarden** (rondom ophoogen of aanvullen met aarde), ik heb —geaard; boom of struik —, de aardappels —; —ing, v.; —ploeg, m. —en.
- Aan'ademen** (den adem over iets heen laten gaan), ik heb —geademd. Het goud —, (boekbinderij), het bladgoud doen kleven.
- Aan'arbeiden** (voortmaken met den arbeid), ik heb —gearbeid. Gij moet wat —.
- Aan'baffen** (door blaffen bedreigen), de hond heeft —gebaft. Fig. scherp, dreigend toespreken.
- Aan'baren** (scheepst. alle zeilen bijzetten), ik heb —gebaard. vero. Ook: **Aanberen**.
- Aan'bassen** (door bassen of blaffen bedreigen), de hond heeft hem —gebast. Fig. schelden, razen tegen iem.; hem scheldend, tierend bedreigen. Zie **Aanbaffen**.
- Aan'beeld** (ijzeren smidsblok, waarop het gloeiend ijzer gehamerd wordt), o. —en. Zoo zwaar als een —, zeer zwaar; steeds op hetzelfde — slaan, altijd op dezelfde zaak terugkomen; hij heeft zoo lang op hetzelfde — gestlagen, tot hij eindelijk zijn zin heeft, zoo lang op dezelfde zaak aangedrongen.
- Aan'beeldsbeen** (gehoorbeentje), o. —en.
- Aan'beeldsblok** (houten blok, waarop het aanbeeld staat of rust), o. —blokken.
- Aan'beenen** (snel voortstappen), ik heb —gebeend. Zijt ge al terug? Nu, ge hebt goet aangebeend, d. i. vlug geloopt.
- Aan'begin** (allereerste aanvang), o. gmv. vero. Des levens —.
- Aan'behooren** (iem. eigendom zijn, tot iets behooren), het heeft —behoord. De goederen terug te geven aan wie ze —; een pachthoeve met —de schuren.
- Aan'bei**, v. —en. Zie **Aambeil**.
- Aan'belanden** (ergens aankomen, meestal toevallig om daar te vertoeven of te blijven), ik ben (in dit dorpje) —beland. Na veel zwervens is zij hier aanbeland.
- Aan'belang** (groot belang, rijkheid aan invloed en gevolgen), o. gmv. Een zaak van —, een gebeurtenis van —, een omstandigheid van groot —.
- Aan'belangen** (aangaan, betreffen); alleen in den 3en persoon enk. van den onvolt. tegenw. tijd der aant. wijs: Wat, zooveel, voor zooveel, zoover (het), voor zoover (ze) hem (3e naamval) aanbelangt. Wat die zaak, wat dit (3e nvl.), dat, u, haar, hun aanbelangt, d. i. raakt.
- Aan'bellen** (aan de deurschel trekken), ik heb —gebeld. Ook: **Aanschellen**.
- Aan'beren** (scheepst. alle zeilen bijzetten), ik heb —gebeerd. vero. Zie: **Aanbaren**, vero.
- Aan'bermen** (den voet van een dijk versterken door er een berm tegen te leggen), ik heb —gebermd; —ing, v.: De afgestlagen plaats van den oever is nu voorzien door een —berming.
- Aan'besteden** (de uitvoering van eenig bouwwerk aan een aannemer volgens inschrijving opdragen), ik heb —besteed. Een karwet —. Een school en het leveren der bouwstoffen —; —steden, m. —s; —steding, v.: Een openbare —steding; een onderhandsche —steding, —en.
- Aan'besterven** (bij erfenis als eigendom krijgen), het bestierf aan, is —bestorven. Dat riddergoed zal hem —bij den dood zijns ooms; —ing, v. —en.
- Aan'bestoelen** (een stuk dijk in onderhoud aanwijzen), ik heb —bestoeld. Dit deel van den dijk is hem —bestoeld, hij is de onderhoudplichtige.
- Aan'betreffen** (op bijzondere wijze betreffen, d. i. raken, aangaan); alleen in den 3en pers. enk. van den onvolt. tegenw. en verleden tijd, na het vnv. wat: Wat mij (3e nvl.), wat dat (3e nvl.) aanbetreft. Wat de hoofzaak aanbetref. Verg. **Aanbelangen**.
- Aan'betrouwen** (met vertrouwen ter bewaaring geven, iem. iets opdragen), ik heb —betrouwd. Iem. een gewichtige boodschap —; die gelden werden u aanbetrouwd.
- Aan'bevelen** (in de gunst bevelen aan), ik beval aan, heb —bevolen. Iem. bij den Minister —; die jongeling beveelt zich zelf aan door zijn goede manieren; zijn ziel aan God aanbevelen, d. i. Gods ontferming inroe-

- pen in doodsgevaar; *iem. voor een betrekking* —; *iem. of zich — in iem. aandenken, vriendschap, liefde; ik kan u die manier van reizen* —; *dat boek beveelt zich aan door zijn helderen stijl; de schrijver houdt zich aanbevelen voor op- en aanmerkingen; iemand de leiding van een rechtsgeleding* —, opdragen; *iem. een moeielijk werk* —, toevertrouwen; *een collecte* —, aanprijzen.
- Aanbevelenswaard**, — **waar'dig** (*aanbeveling verdienende*), bn.
- Aanbeveling** (*de daad van aanbevelen*), v. — en. *Een mondelinge* —, *een schriftelijke* —.
- Aanbevelingsbrief** (*brief van recommandatie*), m. — brieven. *Hij bracht mij een — van een oud vriend.*
- Aanbevelingswaard**, — **waar'dig** (*aanbeveling verdienende*), bn.
- Aanbid'den** (*in den gebede aanroepen, als goddelijk wezen vereeren*), ik aanbad, ik bad aan, ik heb —gebeden (—beden): *Den waaraachtigen God* —. *Wij — U, o Heer, en loven U! Afgoden* —; fig. hartstochtelijk vereeren: *Zijn leerlingen aanbadden hem; uw door mij aanbeden dochter, doch ook: Een veldheer, door zijn soldaten aanbeden. Zij vliegen voor den wind naar de aanbeden stranden!* (Tollens), d.i. geliefd.
- Aanbid'delijk** (*waardig aanbeden te worden, tot aanbidding uitlokkend of dringend*), bn. *Gods — e wijsheid, — Opperwezen; —heid*, v.
- Aanbiddenswaard**, — **waar'dig** (*het aanbieden waardig*), bn. *De — e schoonheid des hemels.*
- Aanbid'der** (*iem. die hartstochtelijk vereert*), m. — s.
- Aanbid'ding** (*godsdiensstige vereering*), v. *In — verzonken, in — neerzinken*; fig. innige, eerbiedige bewondering: *Wij blijven op uw moed met dankbre — starren.* (Helmers).
- Aanbid'ding** (R. K. *vereering van het H. Sacrament*), v. gm. *Er is vandaag — in onze kerk.*
- Aanbid'ding** (R. K. *voorstelling in beeld of schilderij, hoe de wijzen uit het Oosten 't kind Jezus aanbidden*), v. — en.
- Aan'bieden**, ik bood aan, heb —geboden. *Iem. een betrekking, een ambt, een werkring* —. *Er biedt zich weldra een gelegenheid aan*, d.i. voordoen; — **bieder**, m. — s; — **bieding**, v. — en.
- Aan'binden** (*aanhechten, vastmaken*) ik bond aan, heb —gebonden. *Leiboomen* —, *een touw wat vaster* —; fig. *Een onderhandeling, een strijd* —, aanknoopen, beginnen; *de kat de bel* —, den eersten stap doen tot een gevaarlijke onderneming; *kort aangeboden zijn*, geen scherts verstaan, gauw boos zijn; — **binder**, m. — s; — **binding**, v. — en.
- Aan'blaffen** (*blaffend bedreigen*), de hond heeft hem —geblaft. Zie **Aanbaffen**, **Aanbassen**.
- Aan'blazen** (*door blazen doen branden*), ik blies aan, heb —geblazen. *Het vuur* —, *aanwakkeren; een twist, de hartstochten* —, *aanzetten; den burgeroorlog* —, *opstoken; mijnheer, met den oogopslag van een aangeblazen dichter* (C. O.), d.i. bezielt; — **blazer**, m. — s; — **blazing** (*goddelijke ingeving, bezieling*), v.: *Een toon van ingeving en —blazing.*
- Aan'blik** (*uitzicht, gezicht op iets*), m. gm. *Schoon is de morgen, lieflijk haar* —. (Van Beers); *voor uw* —, *o Heer, siddert de booze; bij den eersten* —.
- Aan'blikken** (*aanzien, aanschouwen*), ik heb —geblikt. *Hij blikte mij veelbetekenend aan. Wat blikte uw starend oog mij aan!* (v. Lenn.); *de sterren blikken mij aan.*
- Aan'blinken** (*tegenblinken*), het blonk aan, heeft —geblonken; fig. *aanlachen, toelachen, de oogen streelen, in de oogen schitteren.*
- Aan'bod** (*het aanbieden*), o. gm. (aanbiedingen). Rechtst. — *van gereede betaling. Hand. de marktprijs regelt zich naar vraag en —.* Ook: *het aangeboden: Komt mijn — u verwerpelijk voor! Een voordeelig —.*
- Aan'boegen** (*in een bepaalde richting naar iets zeilen of varen*), ik heb en ben —geboegd. *Zij hadden een uur aangeboegd, toen zij van richting veranderden; we zijn een aardig eindje aangeboegd, d.i. genaderd.*
- Aan'boeken** (*in het dagboek inschrijven*), ik heb —geboekt. *Zijn alle posten aangeboekt?*
- Aan'boeten** (*feller doen branden, opstoken*), ik heb —geboet. *Het vuur* —.
- Aan'bouw** (*het gebouwd worden*), m. gm. *Dit huis is in —; de — van schepen; geheele straten zijn in Rotterdam in —; —bouwer*, m. — s; — **bouwsel**, o. — s.
- Aan'braak** (*het aanbreken, het begin*), v. *De — van den morgen, dicht.*
- Aan'branden** (*aan den pot vastbranden*), het is —gebrand; *Wat zou het zijn als —gebrand!* (Staring).
- Aan'breien** (*breiend vernieuwen*), ik heb —gebreid; *een kous* —.
- Aan'brassen** (*scheepst. de brassen aanhalen of doorhalen*), ik heb —gebrast.
- Aan'breek**, m. gm.; hetzelfde als **Aanbraak**, v.
- Aan'breken** (*beginnen, met iets beginnen*), *de dag brak aan*, is —gebroken; ik brak (iets bv. *een flesch*) aan, heb (iets) —gebroken; — **breking**, v. — en.
- Aan'brengen** (*meebrengen, leveren, ergens heen voeren, dragen*), onr. w.w. ik bracht aan, heb —gebracht. *Kapitaal* —, *levensmiddelen* —; *versieringen* —, *plaatsen, maken*. Fig. *verklikken, verraden: —brenger*, m. — s; — **brenging**, v.; — **brengst**, v. — en.
- Aan'bruisen** (*bruisend naderen*), heeft en is —gebruist. *De golven, de vlammen kwamen* —. Fig. *onstuimig bejegenen, met een opgezet zeil aankomen: Ziedend v. toorn kwam hij* —.
- Aan'dacht** (*optlettendheid, belangstelling*), v. gm. *Iets met — volgen*. In den zin van "godvruchtige overpeinzing", b.v. *In vrome —* is het een germanisme.
- Aandach'tig** (*opmerkzaam*), bn.; — *e toehoorders, een — gehoor, een — e lezing; —heid*, v., — **lijk**, bw.
- Aan'dammen** (*wat.*), ik heb —gedamd. *Grond* —; *een veenachtigen bouwgrond* —, d.i. er een dam langs leggen en zóó droog leggen; — **ing**, v. — en.
- Aan'deel** (*deel, gedeelte*), o. — en; *zijn — ontvangen, zijn — verkoopen; — aan iets hebben*, d.i. zowel ten goede als ten kwade aan iets meegewerkt hebben; — *hebben in een zaak, affaire, fabriek; ik heb mijn spoorweg-aandeelen verkocht*, bewijsstuk, aandeelbewijs.
- Aan'deelhebber** (*bezitter van één of meer aandeelen*), m. — s. *De — s in een reederij, fabriek, vennootschap*. Ook: **Aandeelhouder**.

- Aan/deelhouder** (eigenaar van één of meer aandeelen), m. -s.
- Aan'denken** (gedachtenis, voorwerp, dat ons aan iets of iemand herinnert), o. gmv. In gezegend - voortleven, herinnering.
- Aan'dichten** (toeschrijven, valschelijk te laste leggen), ik heb -gedicht. Men heeft hem allerlei verkeerdheden aangedicht; -ing, v.
- Aan'dienen** (aanmelden), ik heb -gediend; zich laten -; zich zelven -; -ing, v.
- Aan'diepen** (zeew. toodende en peilende het land naderen), ik ben -gediept.
- Aan'dikken** (dikker maken, aanvetten van letters b.v.), ik heb -gedikt. Een letter, zonder aandikken niet goed te krijgen. (C.O.) -king, v. -en.
- Aan'disschen** (den disch bereiden), ik heb -gedischt. De bedienden hebben aangedischt; de spijzen waren aangedischt, d. i. op den disch gezet; -ing (het aandisschen), v.
- Aan'doen** (aantrekken, zich kleeden met), onr. w.w., ik deed -, heb -gedaan; b.v. Doe nog een jas aan; zij is netjes aangedaan, gekleed. Ook, in een haven vallen: Een of andere haven -, er kort vertoeven; iemand verdriet, last, schande -, veroorzaken; iem. een proces -, gerechtelijk aanspreken, vervolgen.
- Aan'doening** (ziekelijkheid), v. -en. Een - der longen, der hersenen. Ik kan er zonder - niet aan denken, weemoed, droefenis. Ook: een - (aanval) van koorts.
- Aandoen'lijk** (treffend, roerend), bn. Een - verhaal. Ook: een - gemoed, week, licht geroerd; -heid (gevoeligheid), v.
- Aan'doorn, -doren**, m. -s. Zie **Andoren**.
- Aan'dossen** (plechtgewaad, staatsiekleeren aantrekken), heb -gedost. Het zijden overkleed werd alleen op hoogtijden aangedost.
- Aan'draaien** (dichter bijeen of dieper doen komen door te draaien), ik heb -gedraaid. Een schroef -, verder dóór draaien. Fig. Iemand een neus, een wassen neus -, foppen, om den tuin leiden; ik zal hem dat wel -, (gmz.) aansmeren, aan zijn broek doen houden; daar komt zij weer -, (gmz.) aandrentelen, langzaam gaande.
- Aan'dragen** (naar een persoon of een plaats dragen), ik droeg aan, heb -gedragen. Daar komt Jantje weer met een stoof -. Fig. Je moet niet alles komen -, aanbrengen, verklikken; -drager (klikspaan), m. -s.
- Aan'drang** (gedrang, fig. aansporing, nadruk bij het doen van een verzoek), m. gmv. Een groote - van menschen. Ik zal komen op - van mijn vader. Ik vraag het u met -.
- Aan'dribbelen** (met kleine, vlugge pasjes naderen), ik ben -gedribbeld. Daar komt ons kindje -!
- Aan'drift** (neiging der natuur, bezieling, vuur), v. gmv. Ik deed het uit vrije -; -der kunst.
- Aan'drijven** (vlottend naderen, aanspoelen), het dreef aan, is -gedreven. Op een stroo-wisch komen -, naakt en berooid uit den vreemde aankomen; ook, doen voortgaan, voortdrijven: De koeien -; de bouten en schroeven -, aanzetten. Iem. -, tot het kwaad. -er, m. -s; -ing, v.
- Aan'dringen** (samenpakken, fig. aanzetten), ik drong -, heb -gedrongen. Op iets -, d. i. iets met nadruk vragen, sterk aanhouden.
- Aan'drinken**, ik dronk -, heb -gedronken. Zich een roes -, iemand een roes -.
- Aan'druischen** (stooten, botsen tegen), het heeft -gedruischt, fig. grootelijks in strijd zijn met: dat druischt tegen alle recht -; -ing, v.
- Aan'duiden** (verklaren, aanwijzen), ik heb -geduid; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Aan'durven**, ik durfde of dorst -, heb -gedurfd. Iemand wel of niet -, d. i. zich al of niet opgewassen voelen tegen iemand.
- Aan'dweilen** (reinigen), ik heb -gedweild. Meisje, dweil de gang wat aan.
- Aaneen'** (aan elkaar, samen), bijw. Dit bijw. vormt met w.w. samenstellingen, als: aaneenbinden, aaneengroeien, aaneenknoopen, enz.
- Aaneen'geboren** (aan elkaar gegroeid), bn. De twee - Siameesche broeders; twee -kalveren.
- Aaneen'geschakeld** (met schakels verbonden), bn. Fig. een - verhaal; een -e opvolging. (C.O.) een -e evenredigheid.
- Aaneen'gesloten** (nauw verbonden, elkaar rakende), bn.; een - geheel.
- Aaneen'shakelen** (met schakels of ringen verbinden), ik heb -geschakeld; fig. opeenvolgend verbinden: twee of meer volzinnen -; -ing, v.: De betrekking van -ing in de syntaxis bv. de verbinding met het vgw. en.
- Aaneen'schrijven**, ik heb -geschreven. Het - der woorden. Zie **Aanhangsel**, V.
- Aaneen'wellen** (door smeden of soldeeren verbinden, b.v. Zweedsch ijzer), ik heb -geweld; -ling, v. -en.
- Aan'erven** (bij erfenis ontvangen, fig. b.v. talenten, deugden, enz.), ik heb -geërfd; ook, onpers. w.w. het erfde -, is -geërfd; -ing, v.
- Aan'fluiten** (tegen iets fluiten), ik float -, heb -gefloten; fig. uitjouwen, beschimpen.
- Aan'fluiting** (het bespotten), v. -en. Ook voorwerp van bespottung: Ik zal hem maken tot een - onder al de volken. (Bijbel.)
- Aan'fok** (opkweeking van dieren), m. gmv. 'k Heb voor mijn -koopers, te kust en keur. (Staring), de gefokte dieren zelf.
- Aan'fokken** (dieren aankweeken, grootbrengen van vee), ik heb aangefokt. Paarden, runderen, honden -; -ing, v. -en.
- Aan'gaan**, ik ging aan, heb en ben -gegaan. Op een huis, een persoon -, in de richting gaan; zeew. op een eiland -, er heen sturen; bij iemand -, aanloopen; op iets of iem. -, staat maken, rekenen; het vuur, de kaars, de lamp kan -, ontbranden; de kerk, de school kan -, beginnen; zoo iets gaat niet aan, is niet geoorloofd; een dronkaard kan -, leven, geraas, getier maken; - als een Turk; tegen iem. -, opspelen, schelden, razen; een werk -, beginnen (Hooft); een overeenkomst, een verbond, een verbintenis -, sluiten, treffen; een huwelijk -, sluiten, voltrekken; wat gaat u aan? wat overkomt u; wat mij aangaat, betreft, raakt, aanbelangt.
- Aangaan'de** (betreffende, rakende), dw. en bn. De berichten, hem -, luiden niet gunstig; vz. de berichten - zijn toestand; een meening - dien persoon, d. i. nopens, omtrent.
- Aan'gang** (nadering), m. -en. Scheepst. -maken, voortzeilen, voortmaken; zegsw. Op den - komen, juist van pas komen, onverwachts er bij komen: ik kwam juist op den -, en zag hoe hij het kind mishandelde.
- Aan'gapen** (met open mond aanstaren), ik heb -gegaapt; -gaping, v. -en.

- Aan'gedene** (hoogvereerde, beminde), m. en v. —n.
- Aan'geboren** (van nature eigen), bn. *De dichtkunst was Vondel —; stuwheid is den Chineezzen —.*
- Aan'gedaan**, vd. en bn. *De familie was tot schreiens —, d. i. bewogen.*
- Aan'geërde** (eigenaar van huis en erf gelegen aan een dijk, een weg, een wetering), m. en v. —n. *De —n van dezen dijk zijn verplicht hem te onderhouden.*
- Aan'gehaald** (in bestag genomen), bn. *Een —e koe, d. i. door de kommiezen aangehouden. Zie Aanhalen.*
- Aan'gehuwd** (door huwelijkvermaagschap), bn. *Een —e tante, oom: mijn —e familie.*
- Aan'geklaagde**, m. en v. —n. *De — droeg zijn eigen verdediging voor, de bij het gerecht beschuldigde.*
- Aan'gelanden**, m. en v. mv. *De — zijn eigenaars van den grond, gelegen aan een dijk, weg, wetering, enz.*
- Aan'gelegen**, bn. *De — akkers, nl. grenzende aan de rivier.*
- Aan'gele'genheid** (zaak v. gewicht), v. —heden.
- Aan'gemerkt** (aangezien, omdat), vgw. *Zijn handelwijs verdient lof, — hij nog zoo jong is.*
- Aan'genaam** (prettig, genoeglijk, behaaglijk, liefelijk), bn. en bw. *Een — gezelschap; een —e wandeling; een — verhaal; een — gevoel; zich bij iem. — maken, zijn gunst weten te verwerven; bw. — bij elkander zijn, wij hebben — gewandeld; —heid, v.*
- Aan'genomen** (ondersteld), vgw. —, *dat gij slaagdet, wat hebt gij dan nog? —, hij ware een gierigaard, wat zou zijn broeder er tegen doen? d. i. gesteld (dat), indien, bijaldien.*
- Aan'genomen**, vd. en bn. *Een — kind; een — werk (bij aanbesteding).*
- Aan'gespen**, ik heb —gegespt; *den degen —, gaan strijden; het harnas —; —ing, v.*
- Aan'geteekend** (ondertrouwd), bn. *Zij zijn —.*
- Aan'geteekend** (verzekerd), bn. *Een —e brief, een — pakket.*
- Aan'getogen**, vd. van het veroud. w.w. aantieën (-tiegen), d. i. aantrekken. *Zij had haar beste kleed —.*
- Aan'getrouwd** (aangehuwd), bn. —e kinderen.
- Aan'geven**, ik gaf —, heb —gegeven. *Den toon —, fig. de eerste zijn in zijn kring; zich of zijn goed —, zich melden, reisgoed aan de grenzen declareeren; in hoofdtrekken iets —, d. i. aanduiden; —gever (iem. die aangifte doet), m. —s.*
- Aan'gezet**, vd. en bn. *Een — mes, d. i. gewet, gescherpt; de wijn is —, vervalscht; die spijzen, sausen zijn erg —, gekruid, prikkelend.*
- Aan'gezicht** (gelaat), o. —en. Ook **Aanzicht**; *iemand van — kennen, d. i. hem persoonlijk kennen; de waarheid in het aanzicht slaan, de waarheid krenken, d. i. brutaal liegen.*
- Aan'gezichtskenner** (gelaatkenner), m. —s; —kunde, v.; —kundige, m. of v. —n; —pijn (gelaatpijn), v. —en.
- Aan'gezien** (dewijl, vermits, omdat), vgw.
- Aan'gifte** of —gift, v. —giften; —doen, d. i. kennis geven, bij den bevoegden ambtenaar melden, b.v. de geboorte van een kind.
- Aan'gluipen**, ik heb —gegluipt. *Iem. —, geniepig of ter sluik aanzien.*
- Aan'gorden**, ik heb —gegord. *Het harnas —, aantrekken, fig. den strijd beginnen; zich —, gereedmaken, toerusten; iemand de wapenen —, hem er mede uitrusten; —ing, v.*
- Aan'grauwen** (norsch bejegenen), ik heb —gegrauwd; —er, m. —s; —ing, v.
- Aan'graven** (door te graven, verbinden), ik groef —, heb —gegraven; —ing, v. —en.
- Aan'greep** (aangrijping, aanval), m. gmv.
- Aan'grenzend** (belendend), dw. en bn. *Een — land, naburig.*
- Aan'grijzen** (dreigend, valsch aankijken), ik heb —gegrijnsd; —ing, v. —en.
- Aan'grijpen** (snel aanvatten en vasthouden), ik heb —gegrepen; *den vijand —, aanvallen, de gelegenheid —, te baat nemen; een werk —, een arbeid —, met kracht beginnen: Zij grijpen d'arbeid aan met veerkracht in de spieren. (Tollens); dat woord, dat tooneel greep haar —, hevig ontroeren; —ing, v.*
- Aangrijpend** (een diepen indruk makend), bn. en bw.; *de —e rouwzang van Potgieter op Da Costa's dood; die taal is — mooi.*
- Aan'grimmen** (grimmig bedreigen), ik heb —gegrind; *'t Gedierte grimt hen —, nl. de beren (Tollens); de honger kan iem. —.*
- Aan'grinniken** (tergen door een half onderdrukt spottend gelach), ik heb —gegrinnikt.
- Aan'groef** (vermeerdering, toename), m. gmv.; —van macht. Zie **Aanwas**.
- Aan'groeien** (toenemen), het is —gegroeid. *De spruit groeit — tot een boom, het knaapje tot een krachtigen jongeling. (v. d. Palm.) —groeiing, v. —en.*
- Aan'groenen** (groener worden), de weide is —gegroeid door den malschen regen.
- Aan'haken** (met een haak vasthechten), ik heb —gehaakt. *Een waggon —, vasthaken.*
- Aan'halen**, ik heb —gehaald. *Haal de schuit wat aan, naar zich toe trekken; een knoop, de teugels —, stijver aantrekken; fig. den band der vriendschap vast —; schiepst, de brassen de schooten —, doortrekken, strakker maken de wind haalt aan, wordt sterker; steenen water —, aansleepen; er is geen —aan, er is altijd meer noodig; fig. iem. —, aanlokken goederen —, in beslag nemen; een gezegde een volzin —, vermelden; een schrijver —, woorden van hem vermelden; een plaats —, met een potloodstreep merken; de letters —, aandikken; —ing (vermelding van iemands woorden; in-beslag-neming), v. —en.*
- Aanhalig** (vriendelijk, liefkoozend, innemend), bn.; —heid, v.
- Aan'halingsteeken** (spraak „”), o. —s.
- Aan'hang** (partij, handlangers), m. gmv.
- Aan'hangeling** (partijgenoot), m. en v. —en.
- Aan'hangen**, ik hing aan, heb —gehangen. *De japon hing er zoo los aan, slordig zitten of passen; schiepst. Hang aan, d. i. trek den kabel aan; fig. iem. —, verkleefd zijn, liefde toedragen: de man zal zijn vrouw —; het volk hing hem —; ook, het roer —, een deur, een luik —, aanhechten.*
- Aan'hanger** (partijgenoot), m. —s; *hij behoort tot de —s van de nieuwe leer, d. i. volgelingen, voorstanders.*
- Aanhan'gig** (nog niet beslist, onafgedaan), bn. *De zaak is —. (rechtst.)*
- Aan'hangsel** (toevoegsel, bijvoegsel), o. —s, —en. *Deze spraakkunst geeft de leer der spelling in een —.*
- Aanhan'kelijk** (verknocht), bn. en bw.; *een — kind; hij dacht zeer — over zijn familie. (C.O.); —heid, v.*
- Aan'hebben** (dragen, gekleed zijn in), onr. w.w., ik had —, heb —gehad. *Fig. een rocs,*

een laars, een buis —, dronken zijn. gmz. ellipt: de lamp —, de kachel —, aan het branden hebben.

**Aan'hechten** (verbinden), ik heb —gehecht; —er, m. —s; —ing (annexatie), v.; —ingspunt (aanknoopingspunt), o. —en.

**Aan'hechtsel**, o. —s. Dat is keurig genaaid, gebreid, van de —s kan men niets zien.

**Aan'heer** (overgrootvader), m. —heeren; dicht. stamvader. vero.

**Aan'hief** (begin, inz. bij gedichten of muziek en zang), m. gmv. Een schoone, gepaste, wonderlijke —.

**Aan'heffen**, ik hief —, heb —geheven. Een lied —, inzetten, gaan zingen: (een derde) heft zijn landslied —, 't Wilhelmus van Nassouwen. (Tollens), —er (hij, die aanheft), m.; —ing, v.

**Aan'hijgen** (hijgend toedemen), ik hijgde —, heb —gehijgd. Een laatst vaarwel —; daar kwam hij —, buiten adem aanloopen.

**Aan'hitsen** (opstoken, aanvuren), ik heb —gehitst. Een hond, een paar vechtersbazen —; een hond op iem. —; —er, m. —s; —ing, v.

**Aan'hoeven**, het heeft —gehoefd. De overjas hoeft niet aan; de kachel hoeft niet aan; de lamp hoeft nog niet aan, d. i. het is niet noodig, ze aan te trekken; ze aan of op te steken.

**Aan'hooren**, ik heb —gehoord. Een enkele maal is aan onscheidbaar: Men aanhoo're mijn verdediging! d. i. hoor naar; Vrienden, aanhoort' mijn lied! Men schrijve: ten aan'hooren van, niet ten aanhoore.

**Aan'hoorder** (iem. die aandachtig luistert), m. —s; een kwaadspreker vindt overal —s.

**Aan'hoorig**, bn. Een kasteel met —e landerijen, d. i. aanbehoorende; een kasteel met —e rechten; —heid (wat tot eenig goed behoort), v. —heden: Een boerderij met alle —heden.

**Aan'houd** (plaats waar men ophoudt, wijkplaats, rustplaats, halte), m. —en. vero.

**Aan'houden** (volhouden), ik hield —, heb —gehouden; — doet verkrijgen; op iets —, zeew. koers zetten, —er (volhouder), m. —s.

**Aanhou'dend** (voortdurend), bn. en bw. Een —e regen; hij schreeuwt —; —heid, v.

**Aan'houding** (het in hechtenis nemen), v. —en; — van personen; — van goederen, inbeslagneming.

**Aan'huwen**, ik heb —gehuwd. Hij heeft met die vrouw een groot aantal neven en nichten aangehuwd; een —gehuwde oom; —ing, v.: door —huwing tal van verwanten verkrijgen; de betrekking, door —huwing ontstaan.

**Aan'jagen**, ik jaagde of joeg —, heb —gejaagd: iemand schrik —, d. i. veroorzaken; daar komt de koerier —, snel rijden.

**Aan'jager** (werkt. zuig- of perspomp eener brandspuit), m. —s.

**Aan'kalken** (met krijt of kalk aanschrijven), ik heb —gekalkt; iem. een paar flesschen —, doen betalen; hij heeft mij drie glazen bier te veel —gekalkt, aangeschreven; —ing, v.

**Aan'kanten** (zieh) (zieh verzetten), ik heb mij —gekant; —ing (verzet), v. —en.

**Aan'kap**, m. gmv. In Indië het kappen of vellen van hout om den voorraad aan te vullen of te vermeerderen.

**Aan'kappen** (houtkappen, boomen vellen), ik heb —gekapt. De voorraad hout raakt op, men zal weer moeten —.

**Aan'kerven** (op den kerfstok aanduiden), ik korf of kerfde —, heb —gekorven; —ing, v. vero.

**Aan'kijken** (aanzien), ik keek —, heb —gekeken; iem. met schele oogen —, d. i. benijden; iem. niet —, d. i. kleinachten, niet tellen.

**Aan'klacht** (beschuldiging bij den bevoegden ambtenaar), v. —en; een — indienen bij den officier van justitie; een — onderzoeken.

**Aan'klagen**, ik heb —geklaagd. Iemand bij den rechter, de rechtbank, het gerechtshof —, een beschuldiging wegens misdrijf tegen hem indringen; iemand wegens laster, moord, diefstal —; fig. mijn geweten zal mij —, beschuldigen; —klager, m. —s: een valsche —klager; de openbare —klager, de ambtenaar van het Openbaar Ministerie, officier van justitie.

**Aan'klampen** (scheepst. vasthechten, aanhaken, enteren), ik heb —geklampt. Fig. iem. aanspreken en zich bij hem aansluiten; —er, m. —s; —ing, v. —en.

**Aan'klauwen** (opharken van paden), ik heb —geklauwd. Hij laat alle Zaterdagen zijn buitenje —.

**Aan'kleeden** (de kleeren aantrekken), ik heb —gekleed. Een aangekleede aap, sarc. een foieleelijk persoon; een —e boterham, een boterham met vleesch of zoo iets; een —e pijn, avondbezoek, waarbij gerookt wordt; —er, m. —s; —ing, v. —en.

**Aan'kleef** (toevoegsel, aanhoorigheid), m. Met den aankleve van, d. i. met alles, wat er toe behoort: de schoonmaak met den —van dien.

**Aan'kleefsel**, o. —s. Deze wijn geeft — in de flesch, aanplaksel.

**Aan'klemmen** (aanschroeven, sterker doen klemmen), ik heb —geklemd. Fig. nader met bewijzen staven: een stelling met bewijzen —.

**Aan'kleven** (vasthechten), ik heb —gekleefd. Fig. eigen zijn, b.v. Dat gebrek kleeft hem aan. Iemand aankleven, trouw aanhangen; —ing (nat. adhaesie), v.

**Aan'kloppen**, ik heb —geklopt. Gij moet —, vóór gij binnengaat, aantikken, eig. den deurklopper oplichten; fig. bij iem. —, iem. iets verzoeken.

**Aan'klossen** (klossend naderen), hij komt —geklost; ook: Aanklotsen, daar komt hij op zijn zware klompen —geklost.

**Aan'knoopen**, ik heb —geknoopt. Fig. Een gesprek, vriendschap, betrekkingen —, beginnen, tot stand brengen; —ing, v. —en.

**Aan'knoopingspunt** (punt van aanhechting), o. —en; de onderwijzer moet de —en weten te vinden bij zijn leerlingen; een —voor een gesprek.

**Aan'komeling** (nieuweling), m. en v. —en; voor het v. ook Aankomelinge.

**Aan'komen** (een plaats bereiken), ik kwam —, ben —gekomen. De stoomboot is reeds —gekomen. Met iets —, d. i. voor den dag komen. Kom nergens aan, d. i. handen thuis. Er is geen aankomen aan, d. i. het is niet, of alleen voor grof geld te krijgen.

**Aanko'mend** (aanstaande, toekomstig, toekomstend; groot wordend), bn.; —e week; —e jongens en meisjes; de —e jongelingschap.

**Aan'komst**, v. gmv. De — van den trein.

**Aan'kondigen** (bekend maken), ik heb —gekondigd; —er, m. —s; —ing, v. —en.

**Aan'kooien** (typ. den vorm vaststaan), ik heb —gekooïd. Den vorm —, de kooien of wiggen vaster slaan.

**Aan'koop**, m. —en. Door —, d. i. door te koopen; verschillende —en doen,

- Aan'kopen** (kopen voor eigen gebruik), onr. w.w., ik kocht —, heb — gekocht; — **ing**, v. — en.
- Aan'krijgen**, ik heb — gekregen. *Ik kan die jas niet —, aan het lijf krijgen; ik kan dat vuur niet —, aan het branden krijgen.*
- Aan'kruien** (snel voortkruien), ik kruid (krooi) —, heb — gekruid (— gekrooien). *Het ijs is — gekruid*, d. i. opeengehoopt.
- Aan'kunnen** (baas kunnen, berekend zijn voor), onr. w.w., ik kan —, wij kunnen —, ik konde of kon —, heb — gekund. *Hij kan den knaap niet aan. Zij kan de taak niet aan. scherts. Ik kan zoo'n biefstuk niet aan. Hij kan heel wat aan*, heeft veel nodig.
- Aan'kweek** (aanplanting), m. gm.v. *Grond, geschikt voor den — van rozen*; fig. ontwikkeling; — *van vaderlandsliefde.*
- Aan'kweken** (kweekend doen wassen), ik heb — gekweekt; bloemen —, boomen —; fig. onderwijzers —, opleiden; goede zeden —, bevorderen; — **er**, m. — s; — **ing**, v. — en.
- Aan'lachen** (toelachen), het lacht aan, heeft — gelachen. *Het geluk lachte (loeg) mij aan; de fortuin lacht hem aan*, d. i. is hem gunstig.
- Aan'landen** (aan land komen), ik ben — geland. Fig. *Waar zijt gij aangeland*, d. i. terecht gekomen? — **ing**, v. — en.
- Aan'landig**, bn. *De wind is —, d. i. waait landwaarts, naar het land.*
- Aan'langen** (aanreiken, reikend geven), ik heb — geland. *Iem. een boek —, aangeven.*
- Aan'lasschen** (door lasschen verbinden), ik heb — gelascht; een stuk bij een balk —; — **ing**, v.
- Aan'leeren** (door leeren eigen maken), ik heb of het is — geleerd. *Een vreemde taal, een kunstje, een ambacht —; — ing, v.*
- Aan'leg** (natuurlijke vatbaarheid), m. gm.v.; — hebben voor of tot zwaarmoedigheid; — hebben voor de wiskunde; ergens — voor hebben.
- Aan'leg** (het aanleggen, maken), m. gm.v.; de — van een dijk, van een spoorweg, van een park.
- Aan'leg** (plantsoen, wandelplaats), m. gm.v.; *het is hier een nieuwe —.*
- Aan'leg** (rechtst. rechtsvordering), m. gm.v. *De rechtbanken nemen in eersten — kennis van een aanklacht.*
- Aan'leggen**, ik legde of leide (lei) —, heb — gelegd of — geleid; *de boot zal bij Dordt wel —, stoppen; willen wij in dit café eens —, rusten en wat gebruiken; — ger* (bewerker, oorzaak), m. — s; — **ging**, v. — en; — **plaats** (haven), v. — en.
- Aan'leidend** (veroorzakend), bw. en bn. *Wat was de — e oorzaak?* d. i. de grond, de bron.
- Aan'leiding** (oorzaak), v. — en; *zijn woorden gaven — tot twist.*
- Aan'lenen**, zie **Aanleunen**.
- Aan'lengen** (verdunnen), ik heb — gelengd; *den wijn, de saus, de soep —; — ing, v. — en.*
- Aan'leunen** (schuin tegen iets rusten), ik heb — geleund (— geleend). Fig. *Ik laat mij dit niet —, d. i. toeschrijven, welgevallen; — ing, v.*
- Aan'lichten** (beginnen te lichten of te schrijven), de dag is — gelicht.
- Aan'liggen** (bij een maaltijd, op de wijze der Ouden), ik lag aan, heb — gelegen.
- Aan'liggend** (aangrenzend), bn. — *liggende hoeken* (wisk.); een hoeve met — e akkers en weiden, belendend.
- Aan'lijken** (zeew.), ik heb — gelijk. *Een lijk —, een boordsel maken rondom in het zeil. Zie Lijk* (boordsel).
- Aan'loeven** (scheepst. dichter bij den wind houden), ik heb — geloefd; — **ing**, v.
- Aanlok'kelijk** (verleidelijk), bn.: een — voorstel; — **heid**, v.
- Aan'lokken** (bekoren, verleiden), het heeft — gelokt. *Het aas zal den vos —; dat zal koopers —, trekken.*
- Aan'loksel** (verleidsel), o. — s of — en. *De — en der zonde, de — en der wereld.*
- Aan'lonken** (vriendelijk aanzien), ik heb — gelonkt.
- Aan'looden** (scheepst. peilende of loodende de kust naderen), ik heb — gelood. *De kust —.*
- Aan'loop**, m. — en. *Een — nemen*, d. i. een korten snellen loop. Fig. een inleiding maken: *met een heelen — kwam hij tot de zaak; hij heeft veel —, d. i. bezoek; de — der zee, het slaan der golven.*
- Aan'maak** (vervaardiging van iets in voorraad), m. gm.v. *De — van ammunitie.*
- Aan'maken** (voortmaken; aansteken), ik heb — gemaakt; *wil je wat —! een kachel —; sla, verf —, bereiden; — er, m. — s; — ing, v.*
- Aan'manen** (aansporen, aanzetten, opwekken), ik heb — gemaand. *Iem. tot spoed, tot voorzichtigheid —; — er, m. — s; — ing, v. — en.*
- Aan'maren** (een schip voor en achter vastleggen), ik heb — gemaand. vero. Ook **Aanmeren**.
- Aan'marsch** (optocht, aantocht), m. gm.v. *De troepen zijn in —, d. i. op komst.*
- Aan'matigen** (zich), ik heb mij — gematigd; *zich een recht —, zich gezag —, zich een titel —, toekennen.*
- Aan'matigend** (eigendunkelijk, trotsch), bn. en bw.; op — en toon; — spreken.
- Aan'matiging**, v. — en. *Zijn — gaat ver*, tegenst. van bescheidenheid, nederigheid.
- Aan'melden** (aandienen), ik heb — gemeld. *Zich laten —; zich —, d. i. zich bekendmaken om iets te verzoeken, te eischen, te ontvangen, enz. Er hebben zich honderd sollicitanten aangemeld*, d. i. opgegeven als mededingers naar een betrekking; — **ing**, v. — en.
- Aan'mennen** (paarden met een toom besturen), ik heb — gemend. vero.
- Aan'meren** (hetzelfde als **Aanmaren**), ik heb — gemeerd.
- Aanmer'kelijk** (belangrijk), bn. en bw.; — e sommen, voordeelen, verliezen; een — e schade; *het water was — gewassen*, in groote mate.
- Aan'merken** (beschouwen; afkeurend opmerken), ik heb — gemerkt. *Ik zal dit altijd als mijn plicht —. Hij heeft altijd wat aan te merken. De strengste vitter zou niets kunnen —, afdingen.*
- Aan'merking** (afkeuring, bedenking), v. — en. *Er zijn allerlei — en op dat werk gemaakt. Verder: In — komen*, de aandacht trekken; *voor eenig baantje in — komen; in — nemen*, het laten wegen, belangrijk achten; *uit — van*, wegens, ter oorzaak van, om, bv. *Pieter, die, uit — van den snijbal, voor geen geld ter wereld hem maken wilde* (nl. den biljartbal zakken). C. O.
- Aanmin'lijk**, — **min'nelijk** (aanminnig), bn. en bw.; — **heid** of — **minnigheid**, v.
- Aanmin'nig** (bevallig, lief, bekoorlijk), bn. en bw.; een — kind, — e vorstin; — **knaapjen** (Bild.); — *zingend, splend; — heid*, v.



- Aan'moedigen** (aansporen, opwekken, moed inspreken), ik heb -gemoedigd; -er, m.; -ing, v. -en.
- Aan'moeren** (aanschroeven), heb -gemoerd.
- Aan'moeten**, onr. w.w., het moest -, heeft -gemoeten. *De jas moet aan*, nl. aan het lijf; *het vuur moet aan*, nl. moet branden.
- Aan'mogen**, onr. w.w., het mocht -; 't vd. is niet in gebruik. *Mag ik dat kleedje aan? Mag de kachel wel aan?* d. i. branden.
- Aan'monding** (muz. de wijze, waarop men een blaasinstrument aan den mond zet of houdt), v. -en. *Manspersonen . . . met allerlei soort van oogvertrekking en -*. (C.O.)
- Aan'monsteren** (scheepst. in dienst nemen en op de monsterrol pluatsen), ik heb -gemonsterd; -ing, v. -en.
- Aan'munten** (nieuwe munt slaan), ik heb -gemunt; -ing, v.: - van guldens.
- Aan'nagelen** (vastspijkeren), ik heb -genageld; -ing, v. -en.
- Aanne'melijk** (niet te verwerpen), bn. *Op -e voorwaarden; een - voorstel; een - baantje.*
- Aan'nemen** (R. K. kinderen de eerste H. Communie laten doen), ik nam -, heb -genomen.
- Aan'nemen**, ik nam aan, heb -genomen. *Neem dit bord eens aan*, aanvatten; *Jan, -!* toeroep tot den koffiehuisknecht; *een boodschap -*, overnemen; *die jongen is vlug van -*, aanleeren, begrijpen; *geld, giften, geschenken -*, vrijwillig ontvangen. *Een uitnoodiging, een vaad, een waarschuwing, een uitdaging -*, aanvaarden; *een post, een bediening, een beroep -*; *een voorstel -*; *een leer, een godsdiens -*, omhelzen; -, *dat b.v. een vertaling juist is*, onderstellen.
- Aan'nemer** (bouwer van huizen bij inschrijving), m. -s; -neming, v. -en: *een gebouw bij -neming maken; een groote -neming.*
- Aan'nopen** (aansporen, met de sporen aanzetten, dringend nopen), ik heb -genoopt; -ing, v. -en. w. i. g.
- Aan'opperen** (in oppers zetten van hooi), ik heb -geopperd.
- Aan'pakken** (onbeschroomd aanvatten), ik heb -gepakt; *pak de slang niet aan*; fig. *cenig werk goed -*, beginnen; *iem. -*, aanvallen, aantasten; -er, m. -s.
- Aan'palend** (aangrenzend), bn. *De -e gewesten; de -e straten*, belendende.
- Aan'passen**, ik heb -gepast. *Een kleed -*, *laarzen -*; *iem. een rok -*; *de naaister zal u de japon -*, op proef doen aantrekken.
- Aan'passen** (aansluiten, verbinden, vereenigen), heb -gepast; *de algebra doen - bij het rekenen*; -sing, v. -en: *de -sing van den mensch aan zijn omgeving.*
- Aan'peil** (opneming van den voorraad sterken drank), m. gmv.; -ing, v. -en. vero.
- Aan'pennen** (voortmaken met schrijven), ik heb -gepend; *pen nu wat aan!*
- Aan'plakbiljet** (papier, meest gekleurd en van groot formaat, aan muren enz. vastgehecht door eenige kleefstof), o. -ten.
- Aan'plakken**, ik heb -geplakt; *een kennisgeving -*, *een verordening -*, d. i. vasthechten aan muren enz. door middel van stijfjel; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Aan'plant** (teelt), m. *De - van koffie, katoen.*
- Aan'planten**, ik heb -geplant. *Jonge eiken en dennen -*; *kool -*, d. i. bijplanten ter aanvulling; *een bosch -*, vergrooten; *gij moet wat -*, d. i. wat voortmaken met planten; -ing (plantsoen), v. -en.
- Aan'plempen** (door het storten van zand een gracht, vaart enz. aanvullen, dempen), ik heb -geplempt; -ing, v. -en.
- Aan'ploegen**, ik heb -geploegd. *Hij heeft er een lap grond bij -geploegd*, d. i. verbonden door beploeging; -ing, v. -en.
- Aan'porren** (aansporen, opwekken), ik heb -geporrd; *iem. tot de studie -*; *iem. - om iets te doen*; -ing, v. -en.
- Aan'poten** (aanplanten), ik heb -gepot; -poter, m. -s; -poting, v. -en.
- Aan'praaien** (scheepst. een schip aan- of toeroepen om mededeelingen te ontvangen of te geven), ik heb -gepraaid.
- Aan'praten**, ik heb -gepraat. *Hij heeft mij dat aangepraat*, d. i. door mooie praatjes verkocht; *ik heb hem maar laten -*, voortpraten.
- Aan'preken** (aanpraten), ik heb -gepreekt. *Iem. een kleedingstuk -*, zo lang praten, tot hij het koopt.
- Aan'pressen** (sterk aandringen), ik heb -geprest. w. i. g.
- Aan'prijzen** (sterk aanbevelen), ik prees -. heb -geprezen; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Aan'prikkelen** (met een puntig voorwerp prikken), ik heb -geprikkeld. Fig. aanzetten, aansporen: *de hoop, de eerzucht, een begeerte, enz.*; -ing, v. -en.
- Aan'punten** (de punt verscherpen), ik heb -gepunt; *een pen, een potlood -*; -er (persoon, die aanpunt), m. -s; -ing, v. -en.
- Aan'puntring**, m. -en of -puntschijf (werktuig om spelden te punten), v. -schijven.
- Aan'raden** (den raad geven), ik raadde of ried -, heb -geraden; -rader, m. -en; -rading, v. -en.
- Aan'raken**, ik heb -geraakt. *Ik zal die geschenken niet -*, aanroeren; *iets ruw -*; *Nurks had er vermaak in, al uw zwakke plaats beurtelings pijnlijk - te raken*. (C. O.)
- Aan'raking**, v. -en. *Die wonde doet bij de minste -raking pijn; ik heb steeds alle -raking met hem vermeden*, omgang; *in -raking komen, zijn, brengen* (met iem. of iets): *Ik zal u met die familie in -raking brengen*, d. i. u met haar doen kennis maken.
- Aan'rakingspunt** (meetk. raakpunt), o. -en. *Hier is het - der twee cirkels.*
- Aan'randen** (aantasten, overvallen), ik heb -gerand; *een reiziger -*; *de orde der maatschappij -*; -er (roover), m. -s; -ing, v.
- Aan'ransen** (aanranden), ik heb -gerans; -er, m.: -ing, v. vero.
- Aan'razeeren** (bouwk. aanvullen), ik heb -gerazeerd; -ing. Ook: **Aan'vlakken**.
- Aan'recht**, o. -en; hetzelfde als -bank.
- Aan'rechtbank** (smalle vaste tafel met kastjes, in een keuken), v. -en. *Zet dit bord op de -*.
- Aan'rechten** (opdischen), ik heb -gerecht; -ing, v. -en. Ook: *Een gastmaal -*, geven.
- Aan'rechtkeuken**, v. -s. *Naast de kookkeuken ligt in dat hotel een groote -*, d. i. waar de spijzen opgescheept worden en het keukengerief wordt bewaard.
- Aan'rechttafel** (keukentafel, breede aanrechtbank zonder kastjes), v. -s.
- Aan'reiken** (onder 't bereik brengen, aangeven), ik heb -gereikt. *Iem. een boek, een*

- schotel, een inkkoker —; ik zal u het boek morgen —, aan huis brengen; —ing, v.
- Aan/rekenen** (op rekening stellen), ik heb —gerekend; iem. iets duur —; fig. toeschrijven, toerekenen: zich iets als een eer —; iem. iets als schande —.
- Aan/rennen** (rennend naderen), ik ben en heb —gerend. De huzaren kwamen —.
- Aan/richten** (veroorzaken), ik heb —gericht. Een bloedbad, schade, verwoestingen, enz. —, d. i. doen ontstaan; —er, m. —s; —ing, v.
- Aan/rijden** (rijdend aanraken, rijdend naderen), ik reed —, heb en ben —gereden; een paal —; op een huis —; op iem. —.
- Aan/rijden** (aan een draad of koord rijden), ik reeg —, heb —geregen. Korallen, paarden —; iemand aan den degen rijden, d. i. doorsteken.
- Aan/risten** (aan een touw of koord rijden), ik heb —gerist. Vien, vinken —; —ing, v.
- Aan/rit** (snelle aanval der ruitery), m. gmv.
- Aan/ritsen** (aansporen), ik heb —gerist. vero.
- Aan/ritsgeld** (handgeld), o. —en. vero.
- Aan/roep** (bede, smeeking), m. gmv.
- Aan/roepen**, ik riep —, heb —geroepen. De schildwacht riep den vreemdeling aan, d. i. roepend staande houden; God —, d. i. om hulp, bijstand smeeken: Roep smeekend God — in uw nooden. (Staring); R. K. de Heiligen —, hun voorspraak inroepen bij God; —er, m. —s; —ing, v. —en.
- Aan/roeren** (aanraken), ik heb —geroerd. Gij moet die snaar niet —, d. i. van die teere zaak niet spreken.
- Aan/rooken** (even aansteken), ik heb —gerookt. Een pijp —; een —gerookte sigaar.
- Aan/rukken** (mil. naderen van troepen), ze zijn —gerukt; scherts. Laat nog een flesch —, ophalen, brengen.
- Aan/schaffen** (aankopen), ik heb —geschaff. Zich iets —, zich voorzien van.
- Aan/schellen** (aanbellen), ik heb —gescheld. Bij iem. —.
- Aan/schenden** (aantasten), ik schond —, heb —geschonden. Ook **Aan/schennen**: O, schen Zijn (Gods) macht niet aan. (Tollens).
- Aan/scherpen** (weer scherp, scherper maken), ik heb —gescherpt; een bijl —; ook: een potlood —, aanpunten.
- Aan/schieten**, ik schoot —, heb —geschoten. (jagerst.) Een haas, een patrijs —, raken doch zoo, dat het wild nog verder loopt; een —geschoten stuk wild, even getroffen; fig. hij is aangeschoten, in lichten graad van dronkenschap; een kleedingstuk —, snel, schielijk aantrekken; het harnas —, den kruisrok —; (dicht.) vleugels —, aandoen; zijn verbeelding schoot vleugels aan, verhief zich hoog; er kwamen heel wat menschen —, toesnellen; een groote hond kwam op hem —; (zeew.) de zee schoot machtig —, aanhoudend toemen in hoogte en onstuimigheid.
- Aan/schijn** (gedaante, aangezicht, gelaat), o. gmv. Het — der aarde; in het — van den dood; in het zweet zijns —s; het — Gods.
- Aan/schouw** (gezicht, blik), m. gmv. Met den eersten —, op het eerste gezicht; fig. in —nemen, d. i. in overweging nemen.
- Aanschouwbaar** (zichtbaar), bn. en bw.
- Aanschouwelijk** (duidelijk, helder), bn. en bw.; —heid, v. Ook: **Aanschouwlijk**, bn. en bw. — onderwijs; iets — uitleggen.
- Aanschouwen** (zien, waarnemen), ik heb —schouwd; ten — van; —er (waarnemer), m. —s; —ing (voorstelling, zielebeeld), v. —en.
- Aan/schreeuwen** (iem. toeroepen), ik heb —geschreeuwd; de kwajongens schreeuwden hem —; —ing, v. —en.
- Aan/schreien**, ik heb —geschreid; iem. om hulp —, schreiend smeeken. (germ.)
- Aan/schrijden** (met groote stappen naderen), ik schreed —, ben —geschreden; daar kwam hij —.
- Aan/schrijven** (schriftelijk bevelen), ik schreef —, heb —geschreven; op — van den minister; fig. bij iem. goed —geschreven staan, in de gunst staan.
- Aan/slijfelen** (fluitend, sissend, schuifelend naderen), de slang kwam —gesijfeld.
- Aan/sjorren** (scheepst. door trekken stijver vastbinden), ik heb —gesjord; kisten in het ruim —.
- Aanslaan**, ik sloeg —, heb en het is —geslagen. Een toets —; voor iem. —, d. i. iem. groeten (mil.); een huis —, ten verkoop aanbieden; iets hoog —, waardeeren, ook in de belasting taxeerden; de ruiten waren aangeslagen, d. i. bewasemd.
- Aan/slag** (bedrag der belasting), m. —en.
- Aan/slag**, m. gmv. Een goeden — hebben op een piano, heerschappij over de vingers.
- Aan/slag**, m. —en. Een — op iemands leven, poging tot moord.
- Aan/slagbiljet** (belastingbiljet), o.; —ten.
- Aan/sleepen** (ergens heen sleepen), ik heb —gesleept; balen —, koffers of kisten —; fig. met een woordenboek komen —; met allerlei anekdotes komen —, aandragen.
- Aan/slenteren** (slenterend naderen), ik ben —geslenterd. Daar komt mijn vriend ook —.
- Aan/slepen** (slepend, sleepvoetend naderen), het is —gesleept; daar komen de vette ossen —.
- Aan/slibben** (slibbend vol worden), het is —geslibd. Het —geslibde land; —sel, o.
- Aan/slijken** (ondiep worden door slik of slijk), het is —geslijkt; een haven kan —, het slijkt hier erg —.
- Aan/slijmen** (vuil worden), het geweer slijmde —, is —geslijmd, d. i. van binnen aangeslagen door kruitslijm; —ing, v. —en.
- Aan/sloffen** (sleepvoetend naderen), ik ben —gesloft. De oude meid kwam — of —gesloft.
- Aan/sluiken** (smokkelend waren invoeren), ik slook —, heb —gesloken. Jenever —.
- Aan/sluipen**, ik sloop —, ben —geslopen. Daar kwam de kat —; —ing, v. —en.
- Aan/sluiten**, ik sloot (mij) —, heb (mij) —gesloten. De gelederen —; zich bij een partij —.
- Aan/sluiting**, v. —en; —sluitingsplaats, v. —en; —sluitingspunt, o. —en.
- Aan/smeren** (met smeer bestrijken, met kalk, enz.), ik heb de dakpannen —gesmeerd; —ing, v. Ook: Iem. iets —, foppen met iets, te duur verkoopen. Zie **Aau'draaien**.
- Aan/smeulen** (sterker smeulen en ontvlammen), het smeulde —, de turf is —gesmeuld.
- Aan/snauwen** (norsch toespreken), ik heb —gesnauwd; iem. —.
- Aan/snede**, —snee (houtzagersterm), v. —sneden, —sneën.
- Aan/snijden** (de eerste snede doen in), ik heb —gesneden; een koek —, een taart, een stuk vleesch —; —ing, v. —en.
- Aan/snoeren** (door een snoer vastbinden), ik heb —gesnoerd. Een harnas —; een corset —.

- Aan'snorren** (met een snorrend geluid naderen), het is —gesnord. De patrijzen, de pijlen, de kogels kwamen — of —gesnord.
- Aan'spannen** (aanbinden), ik heb en het is —gespannen. Jan, span de paarden —! Een snaar wat —, d. i. sterker spannen; —er, m.
- Aan'spelen** (het eerst spelen, opspelen bij 't kaarten), ik heb —gespeeld.
- Aan'speten** (aan het spit steken om te branden), ik heb —gespeet; een haas —; mootjes gebakken paling —, aan een houtje rijgen ten verkoop.
- Aan'spieën**, —spijen (door aandrijving der spieën of spijen deelen van een werktuig vaster doen aansluiten), ik heb —gespieed (—gespijd).
- Aan'spoeden** (met spoed naderen), ik ben —gespoed; de knaap kwam —; de tijd gaat —, de winter spoedt —.
- Aan'spoelen**, het heeft en is —gespoeld. De zee heeft drie lijken —gespoeld, aan land geworpen; de rivier heeft al dien grond hier —gespoeld, d. i. gevormd door aanslibbing; ik zie de golven —, spoelend het strand bereiken; gisteren is daar een lijk —gespoeld, op strand geworpen; het spoelt hier sterk —, aanslibben; —ing (aanslijking, aanwas), v. —en; —sel (aanslibsel), o. —s: Napoleon beschouwde Holland als een —spoelsel der Fransche rivieren.
- Aan'sporen** (opwekken), ik spoorde —, heb —gespoord. Iemand tot een daad —, aanzetten; hij spoorde zijn paard —, d. i. aandrijven; —spoorder (iemand die aanspoort), m. —s; —ing, v. —en.
- Aan'sporen** (met den trein aankomen), ik ben —gespoord; daar komt hij —.
- Aan'spraak** (toespraak), v. —spraken; een —houden, doen; een —richten tot; een vergadering met een —openen; de —van den voorzitter; ik heb hier nog al —, bezoek; —op iets maken, d. i. beweren recht te hebben op; —of aanspreking, spraak. aangesproken persoon (vocatief).
- Aanspraak'lijk** en —sprak'kelijk (verantwoordelijk), bn. Zich voor iets —stellen, d. i. zich verbinden om mogelijke schade te vergoeden; —heid (verantwoordelijkheid), v.
- Aan'spreken**, ik sprak —, heb —gesproken; iem. op straat —, staande houden; iem. vriendelijk —; fig. hij heeft zijn beurs duchtig aangesproken, evenzoo de flesch, de koekjes-trommel, enz., d. i. er ruim gebruik van maken; —er (doodbidder), m. —s; —ing, v. —en.
- Aan'staan** (bevallen), het stond —, heeft —gestaan. Die jongen, die taal, dat antwoord staat mij niet —. Ook: De deur staat —, is half open.
- Aan'staande** (nabijzijnd, op handen zijnde, toekomst), bn. De —week, den —n Zondag, het —jaar, mijn —vrouw, de —verloving, het —vertrek, enz.
- Aanstaan'de** (verloofde), m. en v. —n.
- Aan'stalte**, v. —n. Hij maakt —(n) tot de groote reis, d. i. voorbereidende maatregelen, toebereidselen; de noodige —(n) tot de feestviering van overmorgen maken; hij maakte —(n) om heen te gaan, d. i. hij stond op, trok de handschoenen aan en nam zijn hoed.
- Aan'staren** (strak aankijken, starende aanzien), ik heb —gestaard; —ing, v. —en.
- Aanste'kelijk** (op derden overgaand), bn. Een —e ziekte; luiheid is —; —heid, v.
- Aan'steken** (vaststeken; doen ontbranden, besmetten), ik stak —, heb en het is —gestoken. Een zool, een gesp even —, aanhechten; de tabak —, vasthechten aan houten spijlen; een vat bier —, openslaan; die peer is —gestoken, een —gestoken perzik, een insect heeft er aan geknaagd; de kaars, een sigaar —, aan het branden brengen; een kandelelaar, een kroon, een pijp —, een mijn —, doen branden, ontploffen; vuur, licht —; die typhuslijder zal al de anderen —, hun de ziekte mededeelen; zoek de rotte appels uit, eer ze de andere —, bederven. Spreekw. Eén schurftig schaap kan een heele kudde —, één slecht mensch kan velen bederven. Dat bijgeloof, die dweezucht, die luiheid zal velen —, besmetten, zich mededeelen aan velen; —er, m. —s.
- Aanste'kend** (besmettelijk), bn. Een —e ziekte. Roodvonk en pokken zijn —. Verrotting is —. fig. Bijgeloof, dweezucht en geestdrijverij zijn —.
- Aan'stellen** (benoemen), ik heb —gesteld. Men stelde hem aan om de orde te bewaren; iem. —als (tot) burgemeester; arbeiders, opzieners, wakers —; —ling (benoeming), v. —en; de akte van —.
- Aan'stellen** (zich), ik heb mij —gesteld. Zich belachelijk, dom, vreemd, als een gek —, voordoen, gedragen, met het bijdenkbeeld van afkeuring.
- Aan'stellerij** (blufferij, veinzerij), v. gmv.
- Aan'sterken** (sterker worden), ik ben —gesterkt. De zieke sterkt zachtjes —.
- Aan'sterven**. Dat huis is mij —gestorven, d. i. door versterf mijn eigendom geworden. Ook: Aan'besterven; —sterving (erfenis).
- Aan'stichten** (kwaad veroorzaken), ik heb —gesticht. Tegen iem. kwaad —; —er, m. —s; —ster, v. —s: de —ster dezer consternatie.
- Aan'stijven** (stijver, steviger worden), de stroop stijfde —; fig. de wind is —gestijfd.
- Aan'stijven** (stijver maken, b.v. linnen), ik steef —, heb —gesteven. Stijf het wat aan!
- Aan'stippen** (terloops aanwijzen), ik heb —gestipt. Fig. Iets —, even aanroeren; ook: met een potlood aanstrepen; —ing, v. —en.
- Aan'stoffen** (losjes bijvegen), ik heb —gestoft; een kamer, eene gang —.
- Aan'stoken** (feller doen branden), ik heb —gestookt. De kachel, den oven, den haard —. Fig. opruien, aanhitsen: iemand —tot opstand, muitelij, verzet, verraad, wreedheid, enz.
- Aan'stommelen** (stommelend naderen), hij is —gestommeld; daar komt hij (op de trap) al —.
- Aan'stonds** (terstond, dadelijk), bw.; ik kom —, onverwijld.
- Aan'stoomen** (stoomend naderen), zij hebben en zijn —gestoomd; de trein komt daar —; daar komen de booten —; vele menschen kwamen —of —gestoomd.
- Aan'stoot** (pijnlijke stoot, fig. ergernis), m. gmv. In 't gedrang lijdt men veel —. vero.; —geven, ergernis geven; steen des —s (bijbel); fig. oorzaak of reden van ergernis; —lijden, hebben, aangevallen worden, vijandige bejegening ondervinden.
- Aanstoo'telijk** (ergertijk, hinderlijk), bn. en bw. Een —e verwaandheid, gemaaktheid; zich —gedragen; —heid, v.
- Aan'stooten**, ik stiet (stootte) —, heb —gestooten; iem. even —; wij stieten elkaar —; —stooting, v. —en.

- Aan'stormen** (*stormend naderen*), ik heb en ben -gestormd; *de cavalerie kwam -*; -**ing**, v.
- Aan'stuouwen** (*dicht op elkaar pakken*), ik heb -gestouwd; *de lading -*. Hetzelfde als **Aanstuwen**.
- Aan'stralen** (*stralen op iets werpen*), het licht heeft -gestraald.
- Aan'strepen** (*aanstippen, aanschrappen*), ik heb -gestreept; *een plaats in een boek -*; -**ing**, v. -en.
- Aan'strijden** (*aanvallen, bevechten*), ik heb -gestreden; *een land -*; *een ziekte kan iem. -*. w. i. g.
- Aan'strijken** (*doen ontbranden*), ik heb -gestreken; *een lucifer -*; ook, beplakken: *een muur, de pannen -*; *daar komt de oievaaar -*, aanzweven.
- Aan'stuwen** (*aandruwen, een lading vast in elkaar werken*), ik heb -gestuwd. Zie: **Aan'stuouwen**.
- Aan'taal** (*aanspraak in rechten, gerechtereijke eisch*), v. gmv. vero.
- Aan'tal**, o. -len. *Een - menschen, paarden, boeken, onbepaalde hoeveelheid.*
- Aan'tasten** (*aanvallen, aangrijpen*), ik heb -getast; -**tasting** (*schending*), v. -en.
- Aan'teekenboek**, o. -en; -**geld**, o. -en: *Het -geld van brieven bedraagt 10 cents.*
- Aan'teekenen** (*merken, opschrijven*), ik heb -geteekend; -**ing** (*noot*), v. -en.
- Aan'teekeningspartij** (*bruidspartij*), v. -en.
- Aan'telen** (*aankweeken*), ik heb -geteeld; *aardappels -*; *jonge dieren -*.
- Aan'tichten** (*aanwrijven, beschuldigen*), ik heb -geticht. *Alle schuld werd hem -geticht, ten laste gelegd.*
- Aan'tiegen** (*aantrekken*), ik toog -, heb -getogen; *zij togen hun kleederen -*; *zij hadden hun gewaden -getogen.*
- Aan'tijgen** (*beschuldigen*), ik teeg -, heb -getegen, ook: ik tijdde -, heb -getijd; -**er**, m. -s; -**ing** (*beschuldiging*), v. -en.
- Aan'tocht** (*nadering*), m. gmv. *In - zijn, naderen, op komst zijn; de - van den vijand.*
- Aan'toonen** (*aanwijzen, doen zien*), ik heb -getoond; -**tooner**, m. -s; -**tooning**, v.
- Aantoo'nend**, bn. *De -e wijs* (werkelijkheidswijs).
- Aan'trede**, -**tree**, v. -treden, -treeën; (bouw.) *al de -n van eene trap moeten oven groot zijn, plank waarop men den voet zet.*
- Aan'treden** (*mil. zich verzamelen, in 't gelid gaan staan*), ik trad -, heb en ben -getreden; -**ing** (*aantocht*), v. -en.
- Aan'treffen**, ik trof -, heb -getroffen. *Iem. ergens -*, ontmoeten (bij toeval); *een goed gezelschap ergens -*; *de menschen, die wij in de kofftehuizen -*; *in een roman allerlei uitheemsche woorden -*; *men zal van dien tekst allerlei verklaringen -*, vinden.
- Aan'trek** (*bezoek, visite*), m. vl.
- Aantrek'kelijk** (*gevoelig*), bn.; -**heid**, v.
- Aan'trekken**, ik trok -, heb en ben -getrokken; -**ker**, m.; -**king**, v.: *scheikundige -*, verwantschap; *magnetische -*, *electrische -*; -**trekkingskracht** (*natuurlijke neiging der lichamen om tot elkaar te naderen*), v.
- Aan'trouwen** (*door huwelijk verwant worden*), ik heb -getrouwd; *een -getrouwde nicht, neef, oom, enz.*; -**ing**, v. -en.
- Aan'turen** (*twend aanzien*), ik heb -getuurd.
- Aanvaar'den** (*aannemen, beginnen*), ik -vaardde, heb -vaard. *Een geschenk, een tocht, opdracht -*; *het bevel -*, *het bewind -*; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Aan'vaart** (*varende aankomst*), v. gmv. *De aan- en afvaart van schepen.*
- Aan'val**, m. -vallen. (mil.) *Een - afwachten, afweren, afslaan*, een vijandig aantasten; *een looze -*, geveinsde beweging; *in het dagblad stond een - op zijn redevoering*, bestrijding; *een - doen op iem. liefdadigheid, mildheid, edelmoedigheid*, krachtige poging, aandrang om iets gedaan te krijgen; *een - van beroerte, van koorts, razernij, woede, drift*, plotselinge, meestal kortstondige aandoening.
- Aan'vallen** (*aantasten, aangrijpen*), ik viel -, ben en heb -gevallen; *den vijand -*, fig. *een boek -*, *de kerk -*; *den godsdienst -*; -**ler**, m. -s.
- Aan'vallenderwijs** en -**wijze**, bw. *Onze troepen gingen - te werk.*
- Aanval'lig** (*lief, aanminnig*), bn.; -**heid**, v.
- Aan'valsfront** (mil.), o. -en; -**kolonne**, v. -n en -s; -**kreet**, m. -kreten; -**plan**, o. -nen; -**punt**, o. -en; -**sein**, o. -en; -**teeken**, o. -s.
- Aan'vang** (*begin*), m. gmv.; *in den - dier eeuw; de - der lente.*
- Aan'vangen** (*beginnen*), ik ving -, heb en ben -gevangen; -**ger**, m. -s; -**vangspunt**, o. -en.
- Aanvan'kelijk** (*beginnend*), bn. en bw. *Het - leesonderwijs; - eenige winst behalen, d. i. in den beginne.*
- Aan'varen** (*tegen iets varen*), ik voer -, ben en heb -gevaren; -**varing** (*botsing van schepen*) v. -en.
- Aan'vatten** (*aanpakken*), ik vatte -, heb -gevat; *'t is geen katje om zonder handschoenen aan te -*, 't is een korzelig, lichtgeraakt persoon, die fig. om zich krabt en bijt; -**ter**, m. -s; -**ting**, v. -en.
- Aan'vechten** (*aanvallen*), ik vocht -, heb -gevochten; *de waarheid kan miskend en -gevochten worden; de slaap kan ons -*.
- Aan'vechting** (*bekoring*), v. -en. *Een onweerstaanbare -ing om hun das los te maken.* (C. O.)
- Aan'vegen**, ik heb -geveegd. *Veeg den vloer wat -*; *een kamer -*, met veger of bezem reinigen.
- Aan'versterven** (*bij erfenis toevallen*), het verstierf -, is -verstorven; -**verstorven goederen**; -**ing**, v. -en.
- Aan'vertrouwen** (*toevertrouwen*), ik heb -vertrouwd. *Iets aan iemand -*, vol vertrouwen ter bewaring geven.
- Aan'verwant** (*bloedverwant*), m. -en.
- Aan'verwant**, bn. *Hij is mij -*. *Het Duitsch is een -e taal; de geneeskunde en -e vakken.*
- Aan'verwante** (*bloedverwante*), v. -n.
- Aan'verwantschap** (*zwagerschap*), v. gmv.
- Aan'vetten**, ik heb en het is -gevet. *Gij moet de assen, de tappen wat -*, met vet bestrijken; *letters -*, dikker maken, aandikken.
- Aan'vlakken** (bouw. *het metselwerk glad pleisteren, vullen*), ik heb -gevlakt; -**king**, v. -en. Zie: **Aanrazeeren**.
- Aan'vletten** (*aanvoeren van aarde, zand met een vletschuit*), ik heb -gevet.
- Aan'vliegen** (*in een bepaalde richting vliegen*), ze zijn -gevlogen; *de duifjes kwamen - of -gevlogen; een kogel kwam -*; fig. *hij vloog mij aan van woede*, heftig aanvallen.

- Aan'voeden** (door voeden sterker maken), ik heb -gevoed; een kind, een dier -; fig. een stroom, licht, een vlam -, krachtiger doen worden.
- Aan'voegen** (aanhechten), ik heb -gevoegd. Er zal aan die plank een stuk -gevoegd moeten worden. Een bijzin bij een hoofdzin -; -ing, v. -en; -sel (aanhangel), o. -s.
- Aanvoegend** (ondervoegend), bn. De -e wijs.
- Aan'voer** (het aanvoeren), m. -en. De - van bouwmaterialen, de - van slaven, de - van katoen; een ruime, aanzienlijke -; herhaalde -en van levensmiddelen.
- Aan'voerder** (mil. bevelhebber), m. -s.
- Aan'voeren**, ik heb -gevoerd. Een rooverbende -, de troepen -, geleiden, bevel voeren over, ergens heenvoeren; de legermacht, welke Napoleon aanvoerde, d. i. commandeerde; hout, steen, kalk -, overvoeren, aanbrengen; iets als bewijs -, bijbrengen; allerlei redenen -, vermelden; een tekst -, ter staving te pas brengen; -ing, v. -en.
- Aan'voerpijp** (aanvoerbuis), v. -en.
- Aan'vonken**, ik heb -gevonkt. Het smeulend vuur begint weer aan te vonken; de kool zal wel weer -, ontvonken.
- Aan'vraag** en -vraag (officieel verzoek), v. -vragen; -doen, verzoeken; zijn - is veruorpen, 't verzoek is van de hand geweest.
- Aan'vragen** (verzoeken om iets), ik vraagde of vroeg -, heb -gevraagd; -vrager, m. -s.
- Aan'vriezen** (blijven doorvriezen), het vroor -, heeft en is -gevroren. Het vriest maar alle dagen -, het ijsveld wordt uitgestrekter.
- Aan'vrouw** (overgrootmoeder), v. -en. Fig. stammoeder. vero. Zie **Aanheer**.
- Aan'vullen** (het volmaken van iets), ik heb -gevuld; -ling, v. -en; -lingstroepen, m. mv.; -sel, o. -s.
- Aan'vuren** (aanwakkeren), ik heb -gevuurd; iem. ijver -, den moed -; -vuring, v.; -vuurder, m. -s.
- Aan'waaien**, het waaide (woei) -, heeft en is -gewaaid; er zal hier veel zand -; waaraan dan kwam hij -? scherts. De kennis zal u niet -, d. i. zonder studie komt gij er niet.
- Aan'wakkeren** (aansporen, opwekken), ik heb -gewakkerd; dat woord zal hem -; ook, de wind wakkert -, wordt sterker.
- Aan'was** (toeneming), m. -sen; - van grond, recht van -, aanslibbing.
- Aan'wassen** (aangroeien), het wies -, is -gewassen; -wassing, v. -en.
- Aan'wellen** (aaneensmeden), ik heb -geweld.
- Aan'wenden** (ergens heen wenden), ik heb -gewend. Fig. gebruiken, besteden: zijn gezag -, zijn invloed -, allerlei middelen -; -wending, v. -en.
- Aan'wennen** (gewend maken), ik heb (mij) -gewend; zich het snuiven -; -ning, v.
- Aan'wensel** (gewoonte, hebbelijkheid), o. -s of -en; allerlei eigenaardige -s.
- Aan'werven** (van troepen), ik wierf -, heb -geworven; -ver, m. -s; -ving, v. -en.
- Aan'wetten** (door wetten scherp maken), ik heb -gewet. Een mes -, aanslijpen.
- Aan'wezen** (het bestaan), o. gmv.; in mijn -; uw - te dezer plaats. Zie: **Aanzijn**.
- Aanwezend**, bn. Eerstaanwezend ingenieur, hoofdingenieur, directeur; de -e leden; als znw.: de -n; alle -n. Gewoonlijk bezigt men **Aanwezig** en -wezigen.
- Aanwezig** (tegenwoordig), bn.; -heid, v.
- Aan'wijzen**, ik wees -, heb -gewezen; -wijzster, v.; -wijzer, m.; -wijzing, v.
- Aan'wijzend**, bn.; een - vnuw, bv. die, deze.
- Aan'winnen** (toenemen, grooter worden), ik won -, heb -gewonnen; land -, verkrijgen door aanslibbing; - in kracht, macht, kennis, enz. (Kind), win treftlijk aan in kracht en moed! (Tollens); -ning, v. -en.
- Aan'winst** (toename), v. -en; een belangrijke -.
- Aan'wrijven** (wrijven tegen), ik wreef -, heb -gewreven. Fig. ten laste leggen, toedichten, beschuldigen: Ik laat mij zoo iets niet -.
- Aan'zakken** (fig. langzaam afdalen), ik ben -gezakt; laat de baal nog wat -.
- Aan'zeg**, m. gmv.; -ging, v. -en. De - van geboorte, overlijden, enz. Gerechtelijke - (dagvaarding).
- Aan'zeggen** (bekend maken), ik zeide (zegde) -, heb -gezegd (-gezeid). Fig. Den dood -, aankondigen; den oorlog -, verklaren; men zou het hem niet -, het van hem niet denken.
- Aan'zegger** (lijkbidder, aanspreker), m. -s.
- Aan'zeilen** (zeew. zeilend naderen), ik heb en ben -gezeild. Fig. waggelend van droukenschap aankomen; -zeiling (botsing van twee zeilende schepen), v. -en: in het Kanaal hoort men veel van -en.
- Aan'zetriem** (strijkriem voor scheermessen), m. -en.
- Aan'zetsel** (aanzetstuk), o. -s.
- Aan'zetsel** (neerslag, bezinksel, aanstijning), o. gmv.; - in een stoomketel, aankorsting, ketelsteen.
- Aan'zetten** (vasthechten naast), ik heb en het is -gezet. Fig. aansporen: tot het kwade -.
- Aan'zeulen** (aansleepen), ik heb en het is -gezeuld. Dees zeulen leeftocht -. (Tollens).
- Aan'zicht**, o. -en. Zie **Aangezicht**.
- Aan'zichten** (iemand een zeker voorkomen geven), het -zicht. De tijden met hebben zijn niet in gebruik. Hoe aanzicht me dit hoedje?
- Aan'zien** (aankijken), ik zag -, heb -gezien. Iem. met den nek, over den schouder -; -doet gedenken; zonder - des persoons.
- Aan'zien** (eer, achting), o. In - zijn, staan, geacht worden; een man van -, stand, invloed; ten - van, met betrekking tot.
- Aan'ziend** (wapenkunde), bn.; twee -e leeuwen, d. i. met de beide oogen naar den beschouwer gekeerd.
- Aanzienlijk** (voornaam), bn. en bw.; een -e familie; een -e lengte, belangrijk; zij leven zeer -, rijk; -heid, v.
- Aan'zijn** (bestaan, leven), o. gmv. In het -.
- Aan'zitten**, ik zat -, heb -gezet, d. i. aan den disch, aan den maaltijd. Wij zijn -gezet, wij zitten aan tafel, aan den disch.
- Aan'zoek** (verzoek, huwelijksaanzoek), o. -en.
- Aan'zoeken** (plechtig, ernstig verzoeken), ik heb en ben -gezocht; hij heeft mij -gezocht om steun; zij is al driemaal -gezocht, ten huwelijk gevraagd.
- Aan'zweepen** (voortdrijven), ik heb -gezweept; iem. die lui is -, duchtig aanzetten.
- Aan'zweven** (zwevend naderen), het is -gezweefd; daar komt het meisje -, een schim kwam -.
- Aap** (vierhandig dier), m. apen. Apen van de Oude Wereld, als: orangs, gorilla's, chimpanse's; van de Nieuwe Wereld, als: brul-, nacht-, eekhoorn-, vos-, enz. Fig. dom, leelijk, ondeugend schepsel: Je bent een rechte -,

- Iemand voor den — houden*, voor den gek houden; *de — kwam uit de mouw*, de heimelijke bedoeling bleek. *In den — gelogeerd zijn*, bedrogen uitkomen. Ook wel: *schat, buit, erfenis: Heb je den — al beet?*
- Aap'achtig** (lijkende op een aap), bn. en bw.; een — e grijns, — e manieren; zich — gedragen, bespottelijk.
- Aap'jessnuif** (snuif met nieskruid), v. gmv.
- Aar** (riviernaam), v.; *de Korte —*; verg. *Ter Aar*.
- Aar** (arend), m. aren. *Adel-aar* (edele-aar).
- Aar** (korenaar), v. aren. *Een rijpe, volle —*.
- Aar** (ader), v. aren.
- Aar** (samentrekking van *ander*), vnw. *Hij sprak van 't een en het aar*. Zie **Elkaar, Malkaar**.
- aar** (achtervoegsel), als in: *bedelaar*, man die bedelt, *lasteraar*; *beukelaar*, schild; *doezelaar*, werktuig; *lepelaar*, tuimelaar, vogel; *Antwerpenaar*; persoon uit Antw.; *zondaar*, persoon die zonde doet; *martelaar*, voor *martelaar*; *toovenaar*, voor *tooveraar*; *moordenaar*, voor *moordenaar*; mv. met -s of -en.
- aar** (**laar**) is een achtervoegsel in: *appelaar*, *hazelaar*, *mispelaar*, *rozelaar*, *perelaar*, namen van boomen.
- Aard** (karakter, inborst), m. gmv.
- Aard**, v. verkorting van **Aarde**.
- aard** (achtervoegsel), als in: *grijs-aard*, *laf-aard*, *gierig-aard*; *grijn-zaard*, *vein-zaard*, (personen, die in hooge mate dat zijn of doen wat de stam uitdrukt, met ongunstige bijbetekenis), mv. met s; alleen *Spanjaard* heeft -s en -en.
- Aard'aker** (aardnoot), m. —s. *De — groeit op de kleilanden van Overflakkee*. Ook: **Aard-muis**.
- Aard'amandel** (een soort van wortelknol), v. —s.
- Aard'angel** (onkruid in Z. Frankrijk), v. gmv.
- Aard'appel** (eetbare knol uit Mexico), m. —en of —s. fig. *Je bent maar een —*, d. i. zeer nietig van persoon; *een mensch is geen —*, ieder wil zijn genoeg.
- Aard'appel-camp'agne** (de arbeid [het maken v. aardappelmeel] van één oogst aan de aardappelabrieken), v. —s.
- Aard'appelkever**, m. —s. Zie **Colora'do-kever**.
- Aard'bei** (—bes), v. —en, ook: **Aardbezie**.
- Aard'bes** (aardbezie), v. —sen.
- Aard'beschrijving** (geographie), v. —en.
- Aard'beving** (golvende beweging van den aardbodem), v. —en. *Een hevige — verwoestte in 1755 Lissabon*.
- Aard'bezie** (—bei), v. —beziën (—beien); —plant, v. —en; —struik, m. —en.
- Aard'bodem** (aardoppervlakte), m. gmv. *Het gras is verspreid over den heeten —*.
- Aard'bol** (onze planeet; ook: *aardglobe*), m.; *de as van onzen — is ruim 1713 geographische mijlen*; een metalen —.
- Aard'boor** (werktuig om den grond te onderzoeken), v. —boren. Ook: *Grondboor*.
- Aard'brand** (onderaardsche brand, bv. in mijnen), m. —en.
- Aard'duitvel** (miereneret op Formosa), m. —s.
- Aard'de** (onze planeet), v. *Hemel en — bewegen*, alles in 't werk stellen; *het heeft veel voeten in de —*, het kost veel moeite.
- Aard'degoed** (pottenbakkerswerk, aardewerk), o. gmv.
- Aard'deling** (aardbewoner), m. en v. —en; voor het v. ook —e. Ook: **Aardsch'gezinde**.
- Aard'den** (den aard hebben), ik heb geaard. *Een knap kind, dat naar zijn vader aardt*, lijkt in aard op zijn vader; *die planten — hier niet*, tieren, gedijen.
- Aard'den** (van klei of aarde, leem), bn. *Een — vat*, een — wal; — potten, een — schotel.
- Aard'dewerk** (pannen, schotels, enz. van leem), o.; *gewoon —*, *Delftsch —*, *Keusch —*, *Engelsch —*.
- Aard'gal** (duizendguldenkruid), v. gmv. Volksn.
- Aard'geest** (aardmannetje), m. —en.
- Aard'globe** (aardr. in tegenstelling van hemel- of sterrenlobe), v. —s of —n.
- Aard'gordel** (aardr. een der vijf zonen of luchtstreken), m. —s. *De keerkringsgordel, de twee gematigde, de twee koude —s*.
- Aard'hars** (donkerbruine zelfstandigheid), v. en o. — is bv. *asphalt*, *aardpek*, *bergteer*, *jodenlijm*, enz.
- Aard'hommel** (onder den grond levende hommelbij), m. —s.
- Aard'dig** (hief, mooi), bn. en bijw.; een — landschap, een — prater, aangenaam; hij zingt —; —heid, v.
- Aard'kastanje** (schermbloem, wildgroeiende plant), v. —s. *De — heet ook aardnoot en groeit in de kleistreken*; *de — wordt rauw of gebraden gegeten*.
- Aard'korst** (hard omhulsel der aarde), v. gmv. *De — bestaat uit ± 60 stoffen*.
- Aard'krekel** (molkrekel), m. —s.
- Aard'kunde** (kennis der aardkorst), v. gmv. Zie **Geologie**.
- Aard'kundige** (geoloog), m. en v. —n.
- Aard'mannetje** (kabouter), o. —s. Zie **Aanhangsel**, XII.
- Aard'mier** (mier, wroetend en levend in de aarde), v. —en.
- Aard'mijt** (de gewone rood- of geelgekleurde mijt), v. —en.
- Aard'muis** (veldmuis), v. —muizen.
- Aard'muis** (aardaker), v. —muizen. Volksn.
- Aard'noot** (aardaker), v. —noten. Zie **Aard-kastanje**.
- Aard'olie** (steenolie, petroleum), v. gmv.
- Aard'pek** (mineraal pek, jodenpek of -lijm), o. gmv.
- Aardpim'pernoot** (peuldragende, kruidachtige plant uit Z. Amerika), v. —noten. *De vrucht der — heet ook aardnoot*.
- Aard'rijk**, o.; —sbeschrijver, m. —s; —sbeschrijving, v. —en; —skunde, v.; staatkundige —, wiskundige —, natuurkundige —; —skundig, bn.; —skundige, m. en v. —n. Zie **Geograaf**, enz.
- Aard'roering** (rechtst. aanvaarding), v. —en. vero.
- Aard'rol** (landbouwrol), v. —len. In de spreekt. ook **Wals**.
- Aard'rook** (duivenkervel, koegras), m. gmv.
- Aardsch** (op aarde zijnde), bn. —e machten; *het —e leven*, hier op aarde; een — paradijs; *het — geslacht*, sterfelijk.
- Aardsch'gezind** (aan het aardsche gehecht), bn.; —e (persoon), m. en v. —n; —heid, v.
- Aard'slak** (naakte, huislooze slak), v. —ken. *De roode —*, *de zwarte —*.
- Aard'slang** (myth. wereldslang), v. gmv. *De — heette Jormungandur*. Zie **Starings**, „Thor als visscher“.
- Aard'ster** (zwam of sterrenzwam), v. —ren. *De — is een soort van paddenstoel*.

- Aard'tor** (loopkever), v. -ren.
- Aard'varken** (dasvormig tandenloos zoogdier), o. -s. *Het - wordt vooral aan de Kaap gevonden en leeft van mieren.*
- Aard'vast** (rechtst.), bn. - en nagelvast.
- Aard'veil** (hondsdrif, kruip-door-den-tuin), o. gmv. *Het - wordt als geneesmiddel en als soepgroente gebruikt.*
- Aard'verschulving** (afschuiving der bovenste losse aardlaag in bergachtige streken), v. -en.
- Aard'vloo** (springend bladkevertje of tor), v. -vlooien. *De - is een zeer schadelijk insect.*
- Aard'was** (steentalk, fossiele paraffine), o. gmv. - vindt men in Moldavië.
- Aard'werk** (uitgraving van grond), o. -en; -er (gronddekker), m. -s.
- Aard'wind** (werktuig in verticalen stand om een last horizontaal te verplaatsen), v. -winden.
- Aard'winde** (plant, akkerwinde), v. -n.
- Aard'wolf** (wolf in Z. Afrika, kleine gestreepte hyena), m. -wolven.
- Aard'worm** (ringworm, pier), m. -en. *Bij overdracht, de mensch in betrekking tot God: Kunt gij, -, 't oogmerk van uw Schepper bevroeden? hier ook: -wurm.*
- Aard'zak** (mil. zak met aarde gevuld tot dekking tegen vijandelijk vuur), m. -ken. Ook: Zandzak.
- Aarlanderveensch', aarleveensch'** (ouderwetsch, eenvoudig), bn. *Op zijn oud -, hoersch, onbedreven, plomp. De bewoners van het afgelegen Zuidhollandsche dorp hadden oudtijds den naam van onbehouwen te zijn.*
- Aäron, A'ron** (eerste hoogepriester der Hebreëwen), m. gmv.
- Aaronsbaard, -kelk**, Zie Aronsbaard, -kelk.
- Aärs** (anders), bw. gew. *Dat moet juist - om. w. i. g.*
- Aars** (achterste), m. aarzen; *op zijn - vallen.*
- aarster, -ares** (achtervoegsel), als in: *bab-belaarster* (vrouw die gaarne babbelt), van *babbelaar*; *bedelaarster* (bedelares).
- aarts** (bastaardvoorvoegsel), als in: *-bisschop, -engel, -hertog*, d. i. eerste, voornaamste; *evenzoo; -booswicht, -broederschap, -deken; -deugniet, -diaken, -dief; verder: -dom, in hooge mate, evenzoo; -gierig, -lui.*
- Aarts'bedrieger** (gesteepen bedrieger), m. -s.
- Aarts'bisdom** (kerkelijk gebied van een aartsbisschop), o. -men. *Het - Utrecht, Keulen, enz.*
- Aarts'bisschop** (eerste of voornaamste bisschop), m. -pen. *De - van Utrecht.*
- Aarts'broederschap** (R. K. onder de verschillende broedersschappen de voornaamste), v.
- Aarts'diaken** (R. K. priester, die den bisschop bijstaat en in naam der wijdelingen toelating voor hen vraagt), m. -s.
- Aarts'diocees** (R. K. aartsbisdom), o. -diocesen. Ook: **-dioceese**.
- Aarts'engel** (opperbode Gods), m. -en. *De -en Michaël, Gabriël en Rafaël.*
- Aarts'geweldenaar** (aartistiran, dwingeland), m. -s. *Napoleon, de -.*
- Aarts'hertog** (voornaamste hertog), m. -en; *de titel van prinsen uit het huis van Oostenrijk is -.*
- Aarts'kanselier** (R. K. Groot-Kanselier v. h. Pauselijk Hof), m. -s of -en.
- Aarts'ketter** (de voornaamste onder de
- ketters), m. -s; Alva zei, bij het zien van Egmond, ziedaar den -.*
- Aarts'priester** (R. K. een der zeven priesters, aan wie in ons land vóór 1853, d. i. vóór 't herstel der bisschoppen, 't bestuur der R. K. kerk, onder den Nuntius, was toevertrouwd), m. -s; **-schap**, o. vero.
- Aarts'vader** (patriarch; ook grijsaard), m. -s en -en. *De -s Abraham, Izaak en Jacob. Hij zat daar als een - tusschen de zijnen.* **-lijk**, bn.: *Met -lijke deftigheid; -lijke zeden, -lijke eenvoud.*
- Aarts'vijand** (R. K. de duivel, de satan), m. Ook, de **Vijand**: *Daar 't blijkt, dat zonder hem (den waard), de Vijand heen zal varen. (Staring).*
- Aarts'vijand** (erige vijand), m. -en; *de snoode Aerts d. i. Aersen, - van de braven. (Vondel); onze -, de duivel.*
- Aarzelen** (achteruitgaan, schromen, weifelen), ik heb geaarzeld; - iets te doen, niet recht durven handelen uit vrees voor de gevolgen; *iets -d doen*, d. i. niet met volle gezindheid; **-ing** (talming, draling), v. -en; *zonder -ing; -ings*, bw.: *-ings gaan*, vero.
- Aarzelmaand** (October), v. -en. *vero. October heet - maand, omdat dan de dagen merkbaar achteruitgaan d. i. korten.*
- Aas** (voedsel voor dieren), o. gmv. *De vogels zoeken het - voor hun jongen; ons lichaam wordt den wormen tot -. De visch beet in het -, lokspijs; een stinkend -, dood dier, kreng.*
- Aas** (de cën in het kaart-, dobbel- en domino-spel), o. azen; *dit is harten-; twee azen werpen; -blank*; in het biljartpotspel: *Wie heeft het -? (C. O.), d. i. moet het eerst spelen?*
- Aas** (eenheid van 't oude gewicht = 0.047 d.G.), o. azen; *een ons had 20 engels en een engel 32 azen. Bij uitbr.: greintje, hij heeft geen -je verstand, -geduld; hij zal geen -je bijdragen. Fig. kleinigheid, onbeduidende waardij, ziertje.*
- Aas'dom** (rechtst. recht, door de bureu onder leiding van den schout gewezen), o. en m. gmv. vero.
- Aas'domsrecht** (oude rechtsbedeeling in de Friesche gewesten), o. gmv. *Het - werd gaandeweg door het schepenrecht verdrongen.*
- Aas'gier** (kleine gier in Z. Europa, Azië en Afrika), m. -en. *De - voedt zich met vleesch van doode dieren.*
- Aas'kever**, m. -s. *Zie: Aastor.*
- Aas'raaf** (zwarte raaf met witten bek in Afrika), v. -raven. *De - voedt zich met het vleesch van doode dieren.*
- Aas'tor** (zekere tor), v. -torren. Ook: *Dood-graver, Krengtor, in Vl. grafmaker.*
- Aas'vlieg** (blauwe of grijze vleeschvlieg), v. -en.
- aast** (bastaarduitgang), als in: *advocaat, soldaat, diplomaat, acrobaat, autocraat, aristocraat, Aziaat, persoonsnamen; assignaat, apparaat, inserraat, citaat, consulaat, formaat, zaaknamen; agaat, brocaat, stofnamen; docturaat, apostaat, emeritaat, abstracte zelfst. nw.*
- Aau** (tweeklank), v.; ook tw.: -, *wat brand ik mij!*
- AB** of **ABC** (alfabet), o. AB's, ABC's. *Fig. Het - der wetenschap, de eerste beginselen.*
- A'ba** (grove wollen stof), v. gmv. Ook: *kiel zonder mouwen uit - vervaardigd, aba's.*
- A'bab** (Turksch matroos, bootsgezel), m. -s.
- Ab'a'ba** (klaproos, wilde papaper), v. -s.

- Aba'ca** (manilla-hennep, vezels van de banaan op de Philippijnen), v. gmv.
- A'bacus** (rekentafel der ouden, tetraam, speeltafel), m. abaci.
- Ab'a'da** (de Aziatische neushoorn), v. -'s.
- Abaliëna'tie** (rechtst. vervreemding van eigendom, afstand, verstooting), v. -s of -tiën.
- Abaliëneeren** (vervreemden, ontvreemden, afvallig maken).
- Abandon'** (volledige overgave, afstanddoening van goederen, rechten, enz.), o. gmv.
- Abandonneeren** (laten varen, prijsgeven, verloren geven).
- Abandonnement'** (afstand, achterlating, het overlaten van schip en lading aan de assuradeurs), o. -en.
- Abat-jour'** (venster in een afdak, vallicht, reflector, ook lampekop en zonneblind), o. -s.
- Abattoir'** (openbaar slachthuis), o. -s.
- Abattu'** (vermoeid, afgemat, neerstachtig), bn.
- Abat-vent'** (luifel; windscherm, mat tot dekking van boomen), o. -s. (en = an).
- Ab'ba, Ab'bas** (kloostervoogd, vader), m. gmv.
- AB'-bank**, v. -en; -boek, o. -en; -bord, o. -en.
- Abbé** (wereldlijk geestelijke, in Frankr.), m.
- Abberdaan'**, of liever **Labberdaan** (zoutevisch, uit **le Labourd** [Bayonne]), v. gmv.
- Absces'** (ettergezwell), o. -sen. Ook **Absces'**.
- Abd-El'lah**, m. knecht van God; **Abd-el-Kader**, m. knecht van den machtigen God.
- Alderiet'** (bewoner van het oude Abdera in Thracië, fig. onnoozele hals), m. -en.
- Abdica'tie** (vrijwillige afstand van troon, ambt of goederen), v. -s, -tiën.
- Abdiceeren** (afstand doen van ambt of goederen). Ook **Abdiqueeren**.
- Abdij'** (R. K. klooster voor mannen of vrouwen, door een abt of abdis bestuurd), v. -sen.
- Abdijstroop** (middel tegen borst- en long-aandoeningen), v. gmv.; de - wordt bereid naar het recept van het klooster Sancta Paulo te Carthagena.
- Abdis'** (R. K. bestuurster van een abdij voor vrouwen), v. -sen.
- Abdo'men** (onderlijf), o. -s.
- Abceda'rium** (eerste spelboekje der oude school), o. -s.
- Abeel'** (witte populier), m. -en.
- A'bel** (bekwaam), bn.; -e spelen, dramatische, ernstige stukken uit de Middeleeuwen, als Esmoreit, Gloriant, Lanceloot; -heid, v. vero.
- abel** (bastaarduitgang), als in: profitelabel, recommandabel, desirabel, honorabel, acceptabel, passabel, verbale adjectieven.
- Aberdaan'**, v. Zie **Abberdaan'**.
- Aberra'tie** (afdwaling, schijnbeweging der vaste sterren; afwijking van het licht), v. -s, -tiën.
- Abhorreeren** (verafschuwen, verfoeien).
- Abimeereen** (in den grond bederven, ten ondergang brengen).
- Ab intesta'to** (zonder testament), bw.
- Abjeet'** (verachtelijk, laag, verwoopen), bn.
- Abjudica'tie** (gerechtelijke ontzegging), v. -s.
- Abjura'tie** (herroeping, afzwering, verzaaking), v. -s, -tiën.
- A'blativus** (Lat. spraakk. zesde naamval), m.; ook: Ablatief, m. -ieven. Zie **Abl.**
- Ablegaat'** (Pauselijk vice-legaat), m. -aten.
- Ablu'tie** (reiniging, handwassching), v. -tiën.
- Abnorm'** (afwijkend van den gewonen vorm of toestand, misvormd, onnatuurlijk), bn.
- Abnormaal'** (tegen den regel), bn. en bw. een -ale toestand; de - lage temperatuur van dezen zomer.
- Abnormiteit'** (afwijking van den gewonen vorm of toestand, misvormdheid), v. -en.
- Abolitionist'** (voorzitter van de afschaffing vooral van den slavenhandel en de slavernij), m. en v. -en.
- Abomina'bel** (verfoelelijk, schandelijk), bn. Ik heb dat boek van Zola - gevonden. (v. Deyssel.)
- Abomina'tie** (gruwel, vervloeking, verwensching), v. -s, -tiën.
- Abondan'ce** (overvloed), v. gmv. Ook: **Abondantie**.
- Abondant'** (overvloedig), bn.; ook: **Abun-Abonné**, m. -'s. Zie **Abonment'**.
- [dant. Abonneeren (zich)]** (voor een vaste som zich het recht verzekeren om gebruik te maken van een of ander, bv. van spoor of tram; intekenen op een tijdschrift, enz.).
- Abonnement'** (intekening, betaling ineens bij uitkoop), o. -en; een - nemen op een krant, voor een theater, enz.
- Abonment'** (intekenaar, geabonneerde), m. en v. -en. Ook: **Abonné**, m.
- Abordage** (het aanstooten of aanklampen van schepen; 't aanspreken v. iemand), v. gmv.
- Abordeeren** (landen, enteren; iemand aanspreken).
- Aborigines** (de oorspronkelijke bewoners van een kolonie), m. mv.
- Aboucheeren** (met iem. ergens over spreken).
- A bout portant'** (van zeer nabij [schieten]).
- Abacadabra** (tooverwoord), o. gmv. Fig. onverstaanbare taal, onzin.
- Abrevia'tie** (verkorting), v. -s, -tiën.
- Abreviatu'ren** (afkortingen in schrift), v. mv. **Suetschrijvers maken veel -**.
- Abrevieeren** (verkorten, afkorten).
- Abrikoos'**, m. voor den boom; v. voor de vrucht; -kozen.
- Abriko'zeboom**, m. -en; -blad, o. -eren; -loof, o.; -schil, v. -len; -stam, m. -men; -tak, m. -ken.
- Abriko'zentaart**, v. -en; -vla, v. -vlas.
- Abroga'tie** (afschaffing, opheffing van een wet), v. -s, -tiën.
- Abrogeeren** (afschaffen, opheffen, buiten werking stellen).
- Abrupt'** (plotselijk, onverwacht, afgebroken, onsamenhangend), bn. en bw.
- Abrutiseeren, Abruteeren** (verdierlijken, verstompen).
- Abrutissement'** (geestverstomping), o. gmv.
- Absces'** (ettergezwell), o. -sen. Ook **Absces'**.
- Absent'** (afwezig), bn.; als zn. m. of v., in 't mv.: Absenten.
- Absenteeren (zich)** (zich verwijderen).
- Absen'ten** (afwezigen), m. of v. mv.
- Absen'tie** (afwezigheid, verstrooidheid), v. -s, -tiën.
- Absi'da** (de koor nis eener kathedraal, nl. achter het hoogkoor), v. -'s. Ook: **Ab'sis**.
- Absint'** (elixer op alsem getrokken), o. gmv.
- Ab'sis**, v. -sen. Zie **Absi'da**. Ook: **Ap'sis**.
- Absolu'tie** (vrijspraak, kwijtschelding), v. -s en -tiën.
- Absolutis'me** (al wat onbepert is, onbepaalde heerschappij), o. gmv.
- Absolutist'** (aanhanger of voorstander der onbepaalde alleen-heerschappij), m. of v. -en.



- Absoluut'** (volstrekt, onvoorwaardelijk), bn.  
**Absoluut'heid** (onbeperkt, onbepaaldheid), v. gmv.  
**Absolveeren** (vrijspreken, kwijtschelding geven aan).  
**Absorbeeren** (opsorpen, inzuigen, verteren); fig. geheel bezighouden.  
**Absorp'tie** (opsorping, inzuiging), v. gmv.  
**Abstineeren** (zich onthouden).  
**Abstinent'** (onthoudend, matig), bn.  
**Abstinent'ie** (onthouding, matigheid), v.  
**Abstinentie-dagen** (R. K. onthoudings-dagen), m. mv.  
**Abstract'** (afgetrokken), bn.; —e begrippen, —e wetenschappen, bv. wiskunde; —heid, v.  
**Abstrac'tie** (afgetrokkenheid, verstrooidheid; de vorming van een algemeen begrip), v. —s, —tiën.  
**Abstracto, in**, bw. In het afgetrockene, in het algemeen beschouwd.  
**Abstrahceeren** (afrekken, afleiden, in gedachte afzonderen).  
**Absurd'** (ongerijmd, dom, dwaas, belachelijk), bn.  
**Absurditeit'** (ongerijmdheid, onzin, bespottelijkheid), v. —en.  
**Abt** (het hoofd eener abdijs voor mannen), m. —en. Zoo de —, zoo de monniken, zoo heer, zoo knecht!  
**Abuis'** (misvatting, vergissing), o. abuizen.  
**Abundant'** (overvloedig, rijkelijk), bn. en bw. Ook: **Abondant'**.  
**Abundant'ie** (overvloed, weelde), v. gmv. Ook: **Abondant'ie**.  
**Abuseeren** (misleiden, bedriegen).  
**Abusief'** (verkeerd), bn. en bw.  
**Abusie'velijk** (bij vergissing), bw.  
**Aca'cia** (vlinderbloemige boom), m. —'s.  
**Acad'mie** (hoogeschool, school voor kunsten of wetenschappen), v. —miën en —mies: *De militaire* — te Breda; *een teeken—, een schilder—, een — voor beeldende kunsten; aan de — zijn; de Leidsche —*.  
**Acad'mieburger** (student), m. —s; —gebouw, o. —en; —stad, v. —steden; —vriend (studiegenoot), m. —en.  
**Acad'misch**, bn. Het — onderwijs, een —e opleiding, een — proefschrift, een —e graad.  
**A capella** (muz. evenals gezongen wordt in de Sixtijn'sche kapel te Rome, d. i. zonder instrumentale begeleiding), bw.; het *à-cappella*-koor.  
**Accableeren** (overladen, overstelpen, belasten, nederdrukken).  
**Accablement'** (hartzeer, neerslachtigheid), o. gmv.  
**Accedeeren** (bereiken, naderen, toetreden).  
**Acceleran'do** (muz. met toenemende snelheid van maat), bw. Zie: **Ritardando**.  
**Accelereeren** (verhaasten, bespoedigen).  
**Accent'** (stembuiging; ook: klemtoonteken), o. —en.  
**Accentua'tie** (toonbuiging, toonklemgeving), v. —s, —tiën.  
**Accentueeren** (toon leggen op, klemtoon geven aan).  
**Acceptis'se** (bewijs van ontvangst), o. —s.  
**Accept'** (schriftelijke verbintenis tot betaling onder een wissel), o. —en; ook **Acceptatie**.  
**Accepta'bel** (aannemelijk), bn.  
**Acceptant'** (ondertekenaar van een Accept of van een **Acceptatie**), m. —en.
- Accepta'tie** (orderbriefje, d. i. wisselverbintenis tot betaling van een zekere som; ook **Accept**), v. —s, —tiën.  
**Accepteeren** (aannemen; met zijn handteekening voor geldig erkennen).  
**Accept'ie** (aanneming; aangenomen betekenis van een woord of zin), v. —s, —tiën.  
**Acces'** (toegang tot iets, verlof), o. —sen.  
**Acces'** (aanval bv. van koorts, van beroerte), o. —sen.  
**Access'ibel** (toegankelijk, genaakbaar), bn.  
**Access'it** (loffelijke vermelding), o. —s. Het — bekomen bij een prijsvraag. Ook: **Accessiet'** (tweede prijs, bijprijs).  
**Accessoir'** (bijkomend, bijbehorend), bn. Een bijbehorend iets: de *accessoiren*, het bijbehorende op een toneel, of schilderij, zn. o. **Accessoiriën** (bijbehorende zaken, aanhangsels), o. mv. Enkelv. soms: *Accessorium*.  
**Accident'** (toe- of voorval, ook lichamelijke letsel), o. —en.  
**Accidenteel'** (toevallig), bn.  
**Accijns'** (belasting op levensmiddelen, verbruiksbelasting), m. accijzen; —brief, m. —brieven; —goederen, o. mv.; —kantoor, o. —kantoren; —plichtig, bn.; —wet, v. —ten.  
**Acclamatie** (algemeene toejuiching), v.; bij —aannemen, onder gejuich, handgeklap: eenparig goedkeuren in een vergadering.  
**Acclimata'tie** (gewenning aan een luchtstreek), v. gmv.  
**Acclimateren** (aan een luchtstreek gewennen), —ing, v.  
**Acclimatisa'tie** (gewenning, ook van dieren, aan een luchtstreek), v. Ook: **Acclimata'tie**.  
**Acclimatiseeren** (aan een luchtstreek gewennen). Ook: **Acclimateren**.  
**Accola'de** (omarming; ridderslag, nl. in den hals; haakje in de algebra), v. —s.  
**Accommoda'tie** (schikking, inschikkelijkheid), v. gmv.  
**Accommoda'tie-vermogen** (inrichting v. het oog, waardoor het de voorwerpen op alle afstanden, binnen zijn bereik, scherp ziet), o. gmv.  
**Accommodeeren** (schikken, een schikking treffen met, in orde brengen, aanpassen, vereenigen, verzoenen).  
**Accommodement'** (bijlegging, schikking, vergelijk; inrichting, bediening), o. —en.  
**Accompagneeren** (begeleiden op een instrument; samen zingen of spelen).  
**Accompagnement'** (begeleiding), o. —en.  
**Accompagnist'** (begeleider op een instrument), m. en v. —en. Vr. ook: —e.  
**Accompli'** (voltooid, voleindigd), bn.; *fait —*, zaak die onherroepelijk haar beslag heeft.  
**Accomplissement'** (vervulling, voltooiing, voltrekking), o.  
**Accoord'** (overeenstemming van tonen, ook: verdrag, vergelijk), o. —en. Zie **Akkoord**.  
**Accordeeren** (overeenstemmen, schikken; bewilligen, toestaan).  
**Accor'deon** (muz. een soort van handharmonica), o. —s.  
**Accosteeren** (op zijde komen, aanspreken).  
**Accoun'tant** (rekenplichtig boekhouder, leeraar i. h. boekhouden), m. —s.  
**Accountmeeren** (gewennen).  
**Accrediteeren** (crediet, vertrouwen verschaffen; als gevolmachtigde doen erkennen), een geaccrediteerd gezant, d. i. een officieel toegelaten of erkend gezant.

- Accres'** (aanwas, aangroeiing, toename), o. -sen.
- Accresseeren** (aanwassen; aanbesterven, te beurt vallen).
- Accre'tie** (heelk. aanwas, aangroei, toename), v.
- Accrocheeren** (aanhaken, aanklampen). Zich - aan, zich vastklampen aan.
- Accroupi'** (wapenk. neergehurkt, zittend op zijn achterste), bn.
- Accueil'** (onthaal, ontvangst, bejegening), o. gmv.
- Accueilleeren** (opnemen, ontvangen, verwelkomen). Fig. onthalen.
- Accumula'tie** (opeenstapeling, aangroeiing, ophooping), v. -s, -tiën; - van electriciteit.
- Accumula'tor** (secundair electric element, tot ophooping van den polarisatie-stroom), m. -s, -oren.
- Accuraat'** (zorgvuldig, nauwkeurig), bn.
- Accurates'se** (juistheid, stiptheid), v. gmv.
- Accusa'tie** (beschuldiging, aanklacht), v. -s, -tiën.
- Accusatief** (vierde naamval), m. -tieven. Ook: *Ac'cusativus*.
- Accuseeren** (beschuldigen, aanklagen; hand. del: bericht van ontvangst geven van).
- Acerbiteit'** (bitterheid, wrangheid), v. gmv.
- Acer'ra** (kastje voor reukwerk bij het offeren, wierookkastje der Romeinen), v. -s.
- Aectome'ter** (azijnmeter, gehaltemeter van azijn of azijnzuur), m. -s.
- Acetyleen'** (kleurloos koolwaterstof), o. gmv., -gas, o. gmv.; -licht (licht uit acetyleen-gas van groote sterkte), o.
- Ach** (uiting van droefheid, medelijden, pijn), tw.
- Ach** (weeklacht, geklaag), o. -s; -je, o., -jes. Men hoorde niets dan - o wee!
- A charge** (ten laste, in het nadeel), bw.
- Acha'tes** (vrouw vriend, wapenbroeder), m. Ook: *Achaat'*.
- A'cheron** (myth. de tijdensstroom der onderwereld), m. Ook: *de onderwereld zelf*.
- Achil'les** (scherts. aanspreker, lijkbidder, om zijn hard loopen), m. -en.
- Achil'leshiel** (fig. kwetsbare plaats, zwak punt van eenig stelsel), m. -en.
- Achil'lespees** (ontl. sterke en dikke hielpees), v. -pezen.
- Achor'dion** (muz. instrument lijkend op een piano-forte), o. -s.
- Achroma'tisch** (kleurloos, ongekleurd, van kijkglazen), bn. *De - verrekijker*: men ziet het beeld zonder gekleurde randen, in 1757 uitgevonden.
- Acht** (rechtst. gerechtelijk vonnis, keizerlijke ban), v. -en.
- Acht** (oplettendheid, aandacht), v. gmv. -geven, - slaan; *geef -!* let op (commando); *iets in - nemen*, letten op; *zich in - nemen*, op zijn hoede zijn.
- Acht**, telw. zelfst. *De helft van zestien is -*; *de appels kosten tien cent de -*; *ze zijn met hun -en*; *een gezelschap van -*; *de goede lieden van -en*, college van rechters of raadsheeren, gekozen uit de gilden; *iets in -en deelen*; *het is al na -en*; *met den trein van -en*; *hoofdstuk -*, nl. het achtste; *op - December*, den achtsten.
- Acht** (cijfer, getalmerk), v. -en. *Een mooie -*, *schrijf eens twee -en*; *een kaart of dominosteen met acht oogen*.
- Acht**, telw. bv. *Hij bezit - huizen*; *het kind is - jaar*.
- Acht'arm** (een soort v. inktvisch), m. -en.
- Acht'baar** (eerwaardig, eerbiedwaardig), bn. *Het - dorpsbestuur*; *een - man*; *een - bare gewoonte*; *een - gebruik*; -heid, v.
- Achtbee'nig** (achtpootig), bn. *De spin is een - insect*.
- Achtdub'bel** (achtvoudig), bn. en bw. *De -e waarde*; *iets - vergelden*. Zie **Achtvoud**.
- Acht'ehalf, acht'half** (zeven en een half), telw. *Het kost -halven stuiver*; *ik kocht - pond koffie*.
- Acht'tel** (oude korenmaat, ± 4 D.L.), o. -s.
- Acht'teling** (maat als achtste deel eener grootere maat), m. -en. Ook: **Achtendeel**.
- Acht'teloos** (zorgeloos, onverschillig), bn. en bw. -loozet, -loost. *Een - mensch*, *een - looze houding*, *hij zit er - bij*; - werken: *zich - kleeden*, onachtzaam, slordig; -heid (onoplettendheid), v. gmv.
- Achten** (acht geven op, letten op; meenen, wanen), ik heb geacht. *Een vermaning niet -*, in aanmerking nemen; *een goeden raad hoog -*, *een mededinger*, *een vijand niet -*; *iets beneden zich -*; *iets verkeerd -*; *mijns -s*, naar mijn gevoelen; *iets gering*, klein, hoog, belangrijk -, rekenen, schatten; *iem. -*, achting toedragen, hoogschatten: *een geacht man*, *een geachte firma*; *geachte hoorders*, vergadering, als beleefdheidsterm.
- Acht'tendeel** (een achtste deel), o. -en. Zie **Acht'teling**.
- Achtender'tiger**, m. -s. *Hij is een -*, man van 38 jaar; ook: hij is in 1838 geboren; *dit is nog -*, wijn van '38.
- Achtentwin'tig** (zilversduk van 28 stuivers, in 1846 aan het verkeer onttrokken), m. -s. Ook: *goudgulden*, *zilveren florijn*, *zilveren gulden* geheeten, vero.: (die zijn bal) voor een - aan Stastok verkoopen wilde. (C. O.)
- Achtentwin'tiger**, m. -s. Zie: **Achten-dertiger**.
- Achtentwin'tigste** (28 Aug., feestdag in stad Groningen), m. Naar den - gaan, dat feest bijwonen.
- Ach'ter**, vz.: - elkaar loopen, zetten, plaat-sen; *een tuin - het huis*; - de groene tafel; - een heg staan: fig. ze - de mouw hebben d. i. niet oprecht zijn; - de schermen blijven; *achter de hand werken*; - een zaak zijn; de zaak begrijpen; bw.: *De klok loopt -*; *daar schuilt iets -*; *de tuin is vóór breeder dan -*. In samengest. w.w. aaneen te schrij-ven, als: -blijven, -gaan, -halen, -hou-den, enz.
- Ach'teraan** (aan den achterkant of het achter-eind), bw. - in de kast, in de lade. In samengest. w.w. aaneen te schrijven, als: -blijven, -komen, enz. d. i. de laatste zijn.
- Ach'teraf** (in een afgelegen hoek; ook na afloop van zekeren tijd), bw. *Dat huis ligt -*. Zoo iets laat zich - makkelijk zeggen.
- Ach'teraf'** (geheim gemak, sekreet), o. -fen.
- Ach'terbaks'** (verborgen), bw. *Iets - houden*, achter den rug houden, verborgen: *zich - houden*, zich verschuilen, zich ach-teraf houden.
- Ach'terbaksch'** (stil, geheim), bn. *Een - e briefwisseling*. gmv.
- Ach'terbank** (de achterste bank), v. -en. *Op de - zitten in school*; *de - eener diligence*.
- Ach'terbel** (bel aan de achterdeur), v. -len. *Men schelt aan de -*.
- Ach'terbende** (mil. achterhoede), v. -n. vero.

- Ach'terbeslag** (beslag aan de achterpooten), o. – beslagen. Laat het – vernieuwen.
- Ach'terblijven** (blijven waar men is, toeven, uitblijven, achter anderen blijven), ik bleef –, ben – gebleven. Fig. blijven leven: de weduwe bleef met drie kinderen –; – **blijver** (nablijver, talmer), m. – s.
- Ach'terbuurt** (afgelegen wijk of buurt), v. – buurten. Manieren uit de –, minne manieren.
- Ach'terdeur** (nl. aan den achterkant), v. – en. Fig. Een –tje openhouden, een uitvlucht gereed houden.
- Ach'terdocht** (argwaan, mistrouwen, verdenking), v. gmv. – hebben, voeden, koesteren, opvatten, krijgen op of omtrent iem.
- Ach'terdochtig**, bn.; de liefde maakt –; –heid, v.: –heid verraadt zwakheid.
- Ach'terdoft** (scheepst. achterste roeibank), v. – doften.
- Ach'tereen'** (onafgebroken, na elkander), bw. Een boek – uitlezen. Jaren, maanden, weken –.
- Ach'tereenvolgend** (zonder tusschenpozen), bn. – e rampen; – e opstanden.
- Ach'tereenvolgens** (na elkander), bw. Vergeefs beproefdet gij – alle huismiddelen. (C.O.)
- Ach'teren** (ten, naar of van –), bw.
- Ach'tererve**, m. of v. – n. (Alleen in het mv. gebruikelijk voor: nazaat, nakomeling). vero.
- Ach'tergrond**, m. – en. De – van een landschap, een vertrek, een tooneel, achtergedeelte; Fig. Op den – treden, wijken, verdwijnen, vergeten worden.
- Ach'terhalen** (inhalen), ik heb – haald. Fig. verschalken, ontmaskeren.
- Ach'terhand** (in het kaartspel), v. gmv. Wie zit op de –? heeft de laatste speelbeurt.
- Ach'terhande** (acht soorten van), bn. – wijn.
- Ach'terhoede** (achterste gedeelte van leger of vloot), v.; meerv. w. i. g.
- Ach'terhoek** (aard. de graafschap Zutphen en ook Twente), m. Hij woont in den –; –er: hij is een –, –s; –sch: –e zeden; zij is een –sche, een vrouw daar geboortig.
- Ach'terhoofd** (achterdeel v. h. hoofd), o. – en.
- Ach'terhouden** (verbergen), ik hield –, heb – gehouden; –houding (verzwijging), v. gmv.
- Ach'terhou'dend** (geneigd om te verzwijgen), bn.; –heid, v.
- Ach'terin**, bw. Een plaats –, d. i. op de achterste bank.
- Ach'terkamer** (kamer in het achterhuis), v. – s. Een – met een hoog licht. (C. O.)
- Ach'terkant** (nl. tegenover den voorkant), m. – en. De – van een tuin, bosch, enz.
- Ach'terklap** (kwaadsprekendheid), m. gmv.
- Ach'terkleindochter** (dochter van een kleinkind), v. – s, – en; –kleinkind, o. –eren; –kleinzoon, m. –zonen.
- Ach'terkou'sig** (wantrouwend, ergdenkend), bn.; –heid, v. vero.
- Ach'terkroost** (nakroost, nageslacht), o. vero.
- Ach'terlader** (modern geweer dat v. achteren geladen wordt), m. – s.
- Ach'terland** (land, dat achter een ander ligt), o. – en.
- Ach'terlaten** (laten op de plaats waar men of iets is), ik liet –, heb – gelaten. Zij lieten hem op dat eiland –. Fig. stervende iem. nalaten: Een weduwe met zes kinderen –; iem. in treurige omstandigheden –; verder: Bij zijn vertrek schulden –; een last, een bevel, een voorschrift –, de mensch moet stervende alles –; wonden, littekens, striemen –, doen achterblijven; –ing, v.: Met –ing van vier dooden.
- Ach'terleen** (leen uit de tweede hand), o. –leenen. Zeeland Bewester-Schelde was een – des Keizerrijks; –heer, m. –en; –man (houder van een achterleen), m. –mannen.
- Ach'terlei** (acht soorten van, achterhande), bn. Er was – gebak op tafel.
- Ach'terliggen** (achterin liggen), ik lag –, heb – gelegen. In een ledikant of bed –. Fig. bij iem. achterstaan, achtergesteld worden: Al zijn broers moeten bij dezen Benjamin –.
- Ach'terlijf** (het achterste der drie lichaamsdeelen van insecten), o. –lijven. De klasse der gekorven dieren of insecten, wier lichaam in kop, borststuk en – verdeeld is.
- Ach'terlijk** (ten achter zijnde), bn. –heid, v.
- Ach'terloopen** (te langzaam gaan), het liep –, heeft –gelopen. Die klok heeft altijd –gelopen.
- Ach'terlooper** (jagerst. een achterpoot), m. – s. De haas was gekwetst aan de beide – s.
- Ach'termade** (etgroen, nagras), v. gmv. gew.
- Ach'terman** (mil. de man in het tweede gelid), m. –lui. Zie: **Voorman**.
- Ach'termast** (de achterste mast), m. – en. De – van een kof; op driemastschepen is de bazaansmast de –.
- Ach'termid'dag** (namiddag, scheepst. wacht van 12–4), m. –dagen.
- Ach'terna'** (na afloop van), bw. Hij kwam – nog met dat voorstel aan. Ook: iem. –loopen, –reizen, –snellen, –vliegen, enz., d. i. hem volgen op zekerer afstand.
- Ach'terna'zetten** (in aller ijf achtervolgen), ik heb –gezet. De ruiterij zal den vijand –.
- Ach'terneef** (verre neef, ook nazaat), m. –neven. Ook: **Naneef**.
- Ach'ternicht** (niet in den vierden of vijfden graad), v. –en.
- Ach'ternoen** (namiddag), m. –en; in den vroegen –. (V. Lov.) Vl.
- Ach'terom'** (straat, steeg, achterweg), o. gmv.
- Ach'terom'** (langs den achterkant), bw. –varen, langs Schotland en Ierland naar Indië varen.
- Ach'teron'der** (scheepst. achterraum, ruimte achter in 't onderschip), o. Zie: **Voorouder**.
- Ach'terop'**, bw. De knecht zat – (rijtuig).
- Ach'terop'komen** (nakomen, inhalen), ik kwam –, ben –gekomen.
- Ach'tero'ver** (naar achter over), bw. Hij viel –.
- Ach'terplaats** (pleintje achter het huis), v. –en. De kinderen speelden op een –. Ik kon slechts een – bekomen, nl. achteraan in een tent, enz.
- Ach'terplecht** (het dek achter op een klein vaartuig), v. –en. Ook: **Stuurplecht**.
- Ach'terplein** (plein aan de achterzijde), o. –en; het – van een kasteel.
- Ach'terpoot** (poot achter aan het lichaam van een dier), m. –en; de –en van een paard, enz. fig. op zijn –en gaan staan, driftig worden.
- Ach'terraad** (gesch. kleinere raad van verwouelingen), m. –raden. De – van Margareta van Parma, ook de Consulta geheeten.
- Ach'terraam** (raam aan de achterzijde), o. –ramen; –rad, o. raderen; –riem (staartriem), m. –en; –ruim (scheepst.), o. gmv.

- Achterschip** (het achterste schip), o. -schepen; zegsw. *In het - raken*, achteruitgaan in zaken; *in het - zijn*, in benarde omstandigheden verkeerend.
- Achterst** (het verst naar achter), bn. *De -e jongen*, d. i. de laatste.
- Achterstaand** (hierachter volgend), bn. *Zie -e advertentie*.
- Achterstal** (achterstand, resteerende schuld), m. -len. *De -len moeten aangezuiverd worden*.
- Achterstalig** (onbetaald, onafgedaan), bn.; -e *belasting, schuld*; - *werk*; -e *landpacht*.
- Achterstand** (achterstallige schuld), m. -en; ook onbetaalde renten; *zijn - aanzuiveren, zijn - vereffenen*.
- Achterste** (achtereinde van iets), o. gmv.
- Achterste** (laatste), m. of v. -n. *Ik was de -*.
- Achterstel** (de achterwielen met as), o. -len. *Het - van een rijtuig, van een kinderwagen*.
- Achterstellen** (geringer schatten), ik heb -gesteld; - **stelling** (geringschatting), v.
- Achterstevan** (scheepst. achtereind van een schip), m. -s; - **straat** (geringe, afgelegen straat), v. -straten: een roman, uit de leesbibliotheek in zijne - gehuurd. (Potg.); - **streng**, v. -en; - **stuk**, o. -ken; - **talie** (scheepst. takel, katrolwerk achter een stuk gesc'ut), v. -talies; - **tand**, m. -en, - **touw**, o. -en; - **trap**, v. -pen; - **troep** (mil. het achterste deel der achterhoede), m. -troepen; - **tuig** (scheepst. blokken, touwwerk op 't achterdeel van 't schip), o. gmv.; - **tuin** (tuin achter een anderen), m. -en.
- Achterruit'** (achterwaarts, rugwaarts), bw. *Ga wat -*; het vormt samenst. met w.w., die scheidbaar zijn: - *glijden*, - *kruipen*, - *rollen*, - *rukken*, - *springen*, enz.; - *deinzen*, - *gaan*, - *krabbelen*, - *loopen*, - *marcheeren*, enz.
- Achterruit'** (afgesloten open plaats of tuintje achter een huis), o. -uiten. *Aan dit huis is geheel geen -*. Bij uitbreiding: *achterdeur*; fig. *uitlecht: hij had alweer een -*.
- Achterruit'zeilen** (zeew. terugzeilen), ik heb -gezeild. Fig. in zaken teruggaan.
- Achterruit'zetten** (doen achteruitgaan), ik heb -gezet. *Laat die tafel wat -*, d. i. naar achteren plaatsen; *een klok, horloge -*, de wijzers achterwaarts plaatsen; fig. *iem. -*, hem terugzetten; *die speculatie heeft hem -gezet*, zijn zaken verachtend; *de koorts heeft den zieke -gezet*, zijn toestand verergerd; *de ziekte heeft den knaap in 't leeren -gezet*; *die maatregel zal den handel -*, in bloei of welstand doen afnemen.
- Achtersvertrek** (achterkamer), o. -ken.
- Achtersvierendeel** (ook -*viertel*, -*veertel*), o. -en; *een - van een stachtbeest*, d. i. een achterpoot met het daaraan belendende gedeelte.
- Achtersvoegen** (er achter bijvoegen), ik heb -gevoegd. *In het woord iemand is een d -gevoegd*; *de -gevoegde sch. in schuinsch maakt geen verschil van opvatting met schuin*; - **voeging**, v. -en. *Zie Paragoge*.
- Achtersvoegsel** (letter of lettergreep, die men achter een woordstam voegt), o. -s. *In gracht is de letter t een -*; *in teugel is el een toonloos -*; - *dom en -heid zijn zelfstandige -s*; - *es, -in, -ier zijn onzelfstandige -s*.
- Achtersvolgen** (van achteren, d. i. op eenigen afstand volgen), ik heb en ben -volgd. *Iem. -*, nl. om hem in te halen; *de honden heb-*
- ben den haas -volgd*; *de dief is tot in de stad door de politie -volgd*.
- Achtersvolgens** (na elkander, één voor één), bijw. vero. (Liever: *Achtereenvolgens*).
- Achterwaarts** (rugwaarts), bw. - *gaan*, *kruipen*, enz. Gewest. *Achterwaart*.
- Achterwaartsch**, bn. *Een -e beweging, in -e richting*.
- Achterweg** (een achterafgelegen weg), m. -en. *Gaan wij . . . door 't -je naar 't Kasteel*. (Staring).
- Achterwege**, bw.; - **laten**, weglaten; - **blijven**, wegblijven van personen; - **houden**, achterhouden.
- Achterwiel** (achterradd), o. -wielen. *Een der -en van zijn rijtuig is gebroken*. Fig. scherts. volksbenaming van een rijksdaalder (grootste muntstuk).
- Achterwijk** (achterbuurt), v. -wijken; - **wimpel** (op het achterschip), m. -s; - **zaal** (zaal in het achterhuis), v. -zalen; - **zak** (achter in de jas), m. -ken; - **zell** (aan de bezaansmast), o. -en; - **zijde** (achterkant), v. -n; - **zolder** (achterste zolder), m. -s.
- Achthelmig** (acht helm- of meeldraden hebbende), bn. *De erica of heidebloem is een -e plant*. Ook: *Achtmannig* en *Achtstijlig*.
- Achthoek** (meetk. plat vlak ingesloten door acht zijden), m. -en. *Een regelmatige -*. *Een tegel, in den vorm van een -*. *Een koevel in den vorm van een -*.
- Achthoekig** (met acht hoeken), bn. *Een -e piramide, een - prisma*. *Zie Achtkant*.
- Achthonderd**, telw. - kinderen; - *gulden*; *deel vier, bladzijde 800; in het jaar 800 werd Karel te Rome gekroond*.
- achtig** (achtersvoegsel), b. v. in: *dwerg-*, *boer-*, gelijkende op, iets hebbende van; *hout-*, *water-*, overeenkomende met; *blauw-*, *bruin-*, *zout-*, *zoet-*, *oud-*, *zuur-*. (Hier valt overal de klem op den stam, bv. *dwerv'achtig*).
- achtig** (achtersvoegsel), b. v. in: *deel-*, *twijfel-*, *vrees-*, *woon-*, d. i. hebbende, houdende, bevattende. (Hier valt de klem op *acht'ig*, dat verwant is met *haftig*).
- Achting** (waardering, eerbied), v. gmv. *Iemands - genieten, iem. - toedragen, iem. zijn - schenken, - hebben voor iemand*.
- Achtingswaard, achtingswaard** (achting verdienende), bn. *Een - man, een - burger*. Ook: - *waardig*.
- Achtkant** (achthoek), o. -en; bn.: *dit zomerhuis is -*; *een -e balk, achthoekig*.
- Achtkant** (stevig gebouwd, fig. reusachtig sterk), bn. *Een -e boer*.
- Achtkantig**, bn. *Een - talje*. *Zie Achtkant*.
- Achtman'ig**, bn. *Zie Achthelmig*.
- Achtponder** (kogel, brood), m. -s. *Een - is een kogel of een brood van acht pond; ook een kanon, waaruit men kogels van acht pond schiet*.
- Achtpoo'tig** (achtbeenig), bn. *De spinnen zijn -*.
- Achtre'gelig**, bn. *Een - couplet*.
- Achtste**, bn. *De - maand*; als zn. o. -n.
- Achtstij'lig** (een stamper in acht deelen), bn. Ook: *Achtwijvig*, *Achtmannig*.
- Acht'tal**, o. -len. *Een - verhalen, kinderen*.
- Acht'tien** (tien + acht), telw.; - **de** (ranggetal), bn.; - **honderd** (18-maal honderd), telw.
- Ach'tvlak** (meetk. lichaam, door acht vlakken ingesloten), o. -ken; - **vlak'tig**, bn.: *Een -kig lichaam*.

**Achtvoetig** (tellende acht voeten), bn. *Een - vers; een gedicht in -e jamben.*  
**Achtvoud**, o. -en. *24 is een - van 3. De boete bedroeg het - der aangerichte schade.* (In de spreektaal: **Achtdubbel**.)  
**Achtvoudig**, bn. en bw. *Een -e vergoeding van schade. Iets - vergoeden.*  
**Achtwerf** (achtmaal), bw. w.i.g.  
**Achtwijvig** (met acht vr. bloemdeelen of stampers, achtstijlig), bn. Verg. **Achthelmig**.  
**Achtzijdig** (met acht zijden), bn. *Een - prisma. Een -e piramide.*  
**Acolliet'** (R. K. wijdeling van lagere rang, onder den sub-diaken), m. -en.  
**Aconiet'** (boterbloemachtige: monnikskap of stormhoed), v. -en. *De gewone -*, met blauwe bloemen; *de bonte -*, *de gele -* (alle zijn giftplanten). Ook: Akoniet.  
**A conto** (geldsom, die men op rekening of mindering ontvangt), bw.  
**A costi** (in uw stad, woonplaats), bw.  
**Acquisitie** (aanwinst, aankoop), v. -s, -tiën.  
**Acquit'** (kwijtbrief, quitantie, ontvangstbewijs; vaste plaats voor den gemaakten bal op het biljart), o. gm. Spreek uit: *Akkiet; Petrus moest alzoo op het - spelen* (C. O.); *hij moest een paar malen - leggen*. (C. O.)  
**Ac're** (Fransche of Engelsche vlaktemaat, morgen lands van 0,5 H.A. [Fransche] en 0,405 A. [Engelsche]), v. -s.  
**Acroama'tisch** (hoorbaar), bn.; -e leervorm, samenhangende voordracht, waarbij de leerling slechts heeft te luisteren.  
**Acrobaat'** (koorddanser, koorddanseres), m. of v. -baten.  
**Acroba'tisch** (van of door een acrobaat), bn.; met -e behendigheid.  
**Aero'polis** (rotsvesting, burcht), v. acropolen, -polissen. *De - van Athene*. Ook: **Acropole**.  
**Acros'tichou** (gedicht, waarvan de begin- of eindletters een naam of spreuk vormen), o. -s. Zie het *Wilhelmus*.  
**Ac'te** (handeling, overeenkomst, bewijsstuk, bedrijf van een tooneelstuk), v. -n.  
**Ac'teeren** (in zijn rol spelen); *goed -*, *slecht -*.  
**Ac'teur'** (tooneelspeler, komediant), m. -s.  
**Ac'tie** (aandeel in een maatschappij of onderneming; handeling; gevecht of schermutseling; rechtsvordering), v. -tiës, -tiën; *de -handel*, windhandel van Joh. Law (1720).  
**Actief'** (werkzaam, dienstdoend), bn.; *een officier in -tieven dienst*, werkelijken; *-ve schulden*, schuldvorderingen; *het -ve leger*, het veldleger; *het -ve vermogen*, de werkelijke bezittingen; *spraak een - w.w.*, bedrijvend.  
**Actief'** (werkelijk bezit), o. activa (gezamenlijke bezittingen, contanten en schuldvorderingen). Tegenst. **Passief**.  
**Actiona'ris** (aandeelhouder, deelhebber, handelaar in acties), m. -sen. Ook: *Actionist*.  
**Actionee'ren** (aanklagen, voor het gerecht roepen, in rechten betrekken).  
**Activiteit'** (werkzaamheid, werksjiver), v. gm.  
**Actri'ce** (tooneelspeelster, komediant), v. -s.  
**Actualiteit'** (werkelijkheid, wezenlijk bestaande toestand), v. gm.  
**Actueel'** (werkelijk, tegenwoordig, huidig), bn. *Zijn - geluk prijzen*. (C. O.)  
**Ac'tum** (gedaan, gemaakt); - *in senatu*, gedaan in den raad; - *ut supra*, gedaan als boven, nl. op den datum als boven, b.v. op akten, staten, enz. Zie **A. u. s.**

**Ac'tus** (gedaan, geschied), en als zelfst. nw. m.: - *fidei*, godsdienstige handeling; - *publicus*, openbare handeling. Zie **Acte**.  
**Acustiek'** (klank-, geluid-voortplanting), v.  
**Acu'tus** (scherp, spits, snijdend), bn.; *accentus -*, scherp toonteeken. Zie **Accuut**.  
**Acuut'** (scherp), bn.; in de geneeskunde: snel verloopend; - *cute ziekten*, gevaarlijke.  
**Ad** (ten, bij, met), vz. *Commissie - hoc*, d. i. met een bepaald onderzoek belast; - *interim*, voorloopig, tusschentijds; - *libitum*, naar welgevallen, naar goedvinden; - *notam nemen*, in gedachten houden, opmerken; - *patres gaan*, sterven; - *rem*, ter zake, juist, gepast; - *usum*, ten gebruike; - *vitam*, voor het leven b.v. benoemd, aangesteld.  
**Ada'gio** (muz. langzaam en zach), bw. (Ook muziekstuk van dien aard), o. -'s of -gii.  
**Ad'am** (mansnaam), m.; - **sappel** (vooruitstekend deel van het strottenhoofd), m. -s, en -en; in -skostuum, naakt, o.; met de -svorken eten, d. i. met de vingers eten.  
**Adamant'** (diamant), o.; - **en** (van diamant), bn.; *de -en wanden des Hemels*.  
**Adat** (Ind. gebruik, wijze van doen met rechtskracht), m. gm. *De Chineesche -*. *De -regelt bij elk feest alles tot in de kleinste bijzonderheden. Den alouden - volgen; den -schenden; den -eerbiedigen*.  
**Ada'to** (van heden af), bw.  
**Ad calendas Graecas** (op St. Jutmis, d. i. nooit), bw.  
**Ad decretum** (volgens besluit), bw.  
**Addeeren** (optellen, samentellen, vermeerderen). Ook: *Additioneeren*.  
**Addenda** (bijlagen, aanhangsel, toevoegsels), o. mv.  
**Ad'der** (giftslangetje onzer veenstreken), v. -s en -en; *de gewone -*, *een venijnige of giftige -*; fig. *er schuilt een - in het gras*, er is een gevaar onder fraaien schijn, er is een boosaardig opzet; *een - in den boezem kweken*, iem. weldaden bewijzen, die ze met gruwelijken ondank zal vergelden; - **beef** (fig. ook: *adderendeet*), m. -beten; - **gebroed** (fig. ook: *adderengebroad*), o., fig. boosaardige lieden; - **gif** of -**gift**, o. gm.; - **nest** (fig. ook: *adderennest*), o. -en; - **poel** (fig. ook: *adderempoel*), m. -en; - **spog** (*addergift*), o. gm.  
**Ad'derachtig** (fig. verraderlijk), bn. vero.  
**Ad'derkruid** (gemeene pijlkruid onzer slootten, slangenkruid), o. gm. *Men eet van het - de wortels als schorseneren*.  
**Ad'dertong** (een soort van varen, speerkruid), v. -en.  
**Additie** (optelling, samentelling), v. -s, -tiën. Zie **Addeeren**.  
**Additioneel'** (toegevoegd, aanhangend, bijkomend), bn. -e artikelen.  
**-ade** (bastaarduitgang), als in: *balustrade, colonade, barricade, esplanade, aubade, zaaknamen, gallopade, bastonnade, maskerade*, verbale substantieven met verzamelande betekenissen.  
**Adé** (vaarwel), tw.; als zn. o.  
**Ad'el** (adeldom, adelstand), m. gm. *Geërfde, gekochte -*; *oude, grijze -*; *de Hooge Raad van -*, college van toezicht op de rechten van den adelstand; *van - zijn*, iem. van -; *de - van Nederland, de Fransche, de Pruisische -*, *de Geldersche -*, *de Stichtsche -*, nl. de gezamenlijke edellieden; - **brief** (*brief*

- van adeldom), m., -brieven; -dom, m.: *lem.* -dom verleen, zijn -bewijzen.
- A'delaar** (*arend*), m. -laren of -laars. De familie der -s telt dertig soorten, als: de edele -, de zee-, de visch-, de slangen-, enz. Zie **Aar** en **Arend**. Fig. veldteeken: de keizerlijke -, d. i. legerstandaard; ridderorde: de Pruisische -, de Witte - (een Russische orde); de dubbele - (Rusland of Oostenrijk), d. i. met twee koppen.
- A'delaarsblik** (fig. zeer scherpe blik), m. -ken; -nest, o. -en; -vleugel, m. -s of -en; -vlucht (afstand der uitgespreide vleugeltoppen), v. gmv. Zie ook: **Arend**.
- A'delaarshout** (Ind. geurig paradijs hout), o. gmv.
- A'delaarsneus** (fig. kromme of gebogen neus), m. -zen; *Alexander de Gr. had een -*. Ook: **Arendsneus**.
- A'delaarssoog** (scherpziend oog), o. -en.
- A'delaarsvaren** (randvaren), v. -s. De - is een zeer verspreide soort van varen.
- A'delborst** (cadet bij de marine), m. -en.
- A'delbrief** (bewijs van adeldom), m. -brieven. Fig. eeretitel: *Er was een tijd, waarin de winzucht een - verwierf, door haar verzuistering met de wetenschap.* (Potg.)
- A'deldom** (het adellijk zijn), m.; brieven van -; fig. de edele hooge gevoelens: de - van zijn hart; thans meer: *Adel*.
- A'deldom** (al de edelen samen), m.; eens gaf de vorst een kostbaar feest aan heel zijn -. (J. v. Walrè).
- A'delen** (in den adelstand verheffen), ik heb en ben geadeld. Fig. veredelen, zedelijk verheffen: *Deugt adelt*.
- A'delijk, a'dellijk** (onfrisch, bedorven), bn. en bw. Een - haas, - wild; - rieken.
- A'dellijk** (tot den adel behorende), bn. Een - heer, een - e jonkvrouw, - e titels - e geslachten; een - huis, kasteel, slot.
- A'delstand**, m. Tot den erfelijken - gaken; iem. in den - verheffen, tot den - verheffen; -trots (hoogmoed op zijn adeldom), m. gmv.
- A'dem, aam** (levenslucht), m. gmv. (In de spreekt. asem). Een zuivere -, heete -, een koude -; -haten, -scheppen; fig. uitrusten, weer op zijn verhaal komen; den - inhouden; naar den - hijgen; zijn - over iets laten gaan, zich er van nabij mee bemoeien; een spreker van langen -, die het lang uithoudt, fig. die langwijlig is; een werk, een gedicht van langen -, groot van omvang; den laatsten - uitblazen, sterven, ontslapen; de - der lente, een liefelijk lentekoeltje; de - Gods, de bezielende kracht van God uitgaande.
- A'demen** (ademhalen), ik heb geademd; bij dichters *āmen*; in de spreektaal *asemen*. Ruimer -, fig. zich van een bezwaar ontheven gevoelen; hier *ademt men niets dan liefde*, om zich verspreiden; haar ziel *ademt enkel deugd*, openbaren; zijn woorden - waarheid en oprechtheid, doen blijken; -ing, v.
- A'demhalen**, ik heb -gehaald; -haling, v.
- A'demi'** (ten halve), bw.
- A'demloos** (hijgende, met beklemdheid), bn. De knecht kwam - gelooopen; fig. een - looze stille, een doodsche stille; -heid, v.
- A'demtocht** (ademhaling), m. -en. Tot den laatsten -; fig. op den - der winden.
- Adept'** (ingewijde, alchimist, vinder van den steen der wijzen), m. of v. -en.
- A'der** (*aâr*, bloedvat, vliezige buis in 't dierlijk lichaam), v. -s, -en. Bij overdr.: Een - van goud, van zilver, van steenzout. Een rijke -. *Marmer zonder -en*, bochtige, kronkelende strepen.
- A'derlaten** (bloed aftappen), ik heb -gelaten; -later, m.; -lating v.; -latinkje, o.
- A'derlijk**, bn.; -bloed (ontl.); bij visschen *vindt men alleen - bloed*.
- A'derriijk** (rijk aan aders), bn.; een - deel van het dierlijk lichaam; overdr. - marmer.
- A'derspat** (geneesk. uitwendige uitzetting van een ader), v. -ten.
- A'dessein'** (voorbedachtelijk, met opzet), bw.
- Ad fun'dum** (tot den bodem), bw.
- Adhaereeren** (aanhangen, bijvallen, iemands gevoelen aankleven).
- Adherent'** (aanhangelend), bn.; -aan (een geheel vormend met, onafscheidelijk behoorend bij) en als zn. (aanhanger), m. of v. -en.
- Adhæ'sie** (nat. kracht van onderlinge aantrekking der lichamen), v. gmv. Zie ook: **Adhesie**.
- Adhæsief'** (aanklevend, fig. aanhangend, toetredend), bn.
- Ad ha'jos** (naar de haaien), bw.
- Adhæsie** (toetreding, goedkeuring, medestemming), v. gmv. Ook: **Adhæsie**. Een adres van -.
- Adhipat'ti** (Ind. ambtstitel, op één na hoogste titel van een Inlandsch vorst op Java), m. -s. Ook *Radhen* of *Raden* -, rijksbestuurder. Ook: **Adipa'ti**. *Pangéran* is een hogere titel.
- Ad hoe'** (desbetreffend), bw. Een commissie -, een tot die zaak benoemde commissie; -antwoorden, rechtstreeks antwoorden.
- Ad di'** (na zicht) bw.: op wisselbrieven d. i. op denzelfden dag (te betalen).
- Adieu'** (vaarwel!), tw. als zn. (het afscheid), o.
- Ad in'terim** (voor een tijd lang, voorloopig, tot nader order), bw. *Hij is secretaris -*.
- Adipa'ti** (eere-ambtstitel op Java van regenten in de gouvernementslanden), m. -s. Zie **Adhipatti**. **Pangéran** -, titel van den troonopvolger in Soerakarta en Djokjokarta.
- A discretion** (zooveel als men slechts verlangt; op genade of ongenade), bw.
- Ad'jectief** (spraak. bijvoeglijk naamw.), o. -tieven.
- Adjourneeren** (uitstellen, verschuiven). Zie **Ajourneeren**.
- Adjutant'** (toegevoegd officier, ook idem onderofficier), m. -en.
- Adjutant'** (Ind. groote ooievaarachtige vogel), m. -en. In Indië *Ar'gala*.
- Adjudica'tie** (gerechtelijke toewijzing van een eigendom), v. -s, -tiën.
- Adjudiceeren** (toekennen, gerechtelijk toewijzen, gunnen).
- Adjunct'** (ambtenaar van lageren rang, die aan een ander is toegevoegd als hulp in zijn betrekking), m. -en.
- Adjunct-administrateur'**, m. -s.
- Adjunct-commies'**, m. -miezen.
- Adjusteeren** (in orde of terecht brengen); een twist -. Ook: *getijkmaken*; zich -, zich gereed maken.
- Ad il'bitum** (naar verkiezing), bw. Zie **Ad**.
- Administrateur'** (beheerder, voogd, waarnemer, bewindhebber), m. -s.
- Administratie** (beheer, beheervoering, zakenbeheer), v. -s, -tiën.
- Administratief'** (beheerend, beheerend),

- bn. Een —ieve betrekking; het —ieve recht.
- Administreeren** (beheeren; waarnemen).
- Admiraal'** (opperste vlootvoogd), m. —s en —ralen. Vroeger: *Amiraal*.
- Admiraal'schap** (rang van admiraal), o.
- Admiraal'schip** (vlaggeschip), o. —scheiden.
- Admiraal'svlag** (grootte vlag, die v. d. top van een der masten waait), v. —vlaggen. De admiraal voert de vlag v. d. grooten mast; de vice-admiraal v. d. fokkemast; de schout-bij-nacht van den bezaansmast.
- Admiraal'vlinder** (fraaie bruinzwart gekleurde dagkapel), m. —vinders.
- Admiraal'zeilen** (een speeltocht houden met een vloot van jachten, boeiers enz. onder gekozen vlagofficieren), het woord komt alleen voor in de onbepaalde wijs: *Wij gaan —*, en als zelfst. nw. *Het —*.
- Admira'bel** (bewonderenswaardig), bn. en bw.
- Admiraliteit'** (zeeraad, zeegerecht, zee-krijgsraad, college van toezicht), v. —en.
- Admiraliteits'colle'ge**, o. —collegiën. De vijf —s waren: de Admiraliteit van de Maas, van Amsterdam, van Zeeland, van Friesland en van het Noorderkwartier; —hof (gerechtshof over misdaden op zee), o. —hoven; —kamer, v. —s.
- Admirant'** (Spaansch, admiraal), m. —en. De — was opperbevelhebber v. d. land- en zee-macht; de roemruchtige — *Mendoza* (Da Costa).
- Admirateur'** (bewonderaar), m. —s.
- Admira'tie** (bewondering), v. gmv.
- Admireeren** (bewonderen).
- Admissi'bel** (aannemelijk, toe te laten), bn.
- Admissibiliteit'** (aannemelijkheid, vatbaarheid om toegelaten te worden), v. gmv.
- Admissie** (toelating, toegang, vergunning), v. —s, —siën.
- Admissie-examen** (toelatings-examen), o. —s. *Het — der H. B. S.*, van het gymnasium, van de R. K. S. enz.
- Admitteeren** (toelaten, inwilligen).
- Ad no'tam nemen** (opmerken, ergens op gaan letten, in gedachte houden).
- Adolescent'** (aankomend, opgeschoten), bn. als zn. (jongeling), m. —en.
- Ado'nis** (scherts. mooie jongen, jonkman vol behaagzucht, pronker), m. —sen.
- Ado'nis** (plant uit de familie der boterbloemen of ranonkels), v. —sen. *Het kooltjevuur is een —*.
- Adoniseeren** (zieh) (beeldschoon maken, opschikken): der met blauwe jassen geadoniseerde ambachtslieden. (C. O.)
- Adopteeren** (aannemen, inzonderheid als kind).
- Adop'tie** (aanneming, inzonderheid van een kind), v. —s, —tiën.
- Adoptief'** (aangenomen), bn. Een — kind; —ieve goederen n.l. die van een — kind.
- Adora'bel** (aanbiddelijk, hoogst bemintlijk), bn.
- Adorateur'** (aanbidder, vereerder), m. —s.
- Adora'tie** (aanbidding, huldiging), v. —s, —tiën.
- Adoreeren** (aanbidden, vergoden). *Iem. —*.
- Adox'a** (muskusplant), v. —'s.
- Ad pa'tres gaan** (tot de vaderen gaan, d. i. sterven).
- Ad perpe'tuam memo'riam** (tot eeuwige aandenken, ter eeuwige gedachtenis), bw.
- Ad pios u'sus** (tot een vroom of godsdienstig gebruik, tot liefdadig doeleinde), bw.
- Ad rem'** (gepast, gevat, ter zake, ter snede), bw.
- Adres'** (aanwijzing, opschrift eens briefs), o. —sen; —boek, o.; —kaart, v. —kantoor, o.
- Adres'** (verzoekschrift), o. —sen; een — indienen; ook: bewijs, akte: een — van adhesie, een — van antwoord op de troonrede.
- Adressant'** (schrijver van een brief; verzoekschrift-indiener), m. —en.
- Adres'se** (vaardigheid, beleid), v. gmv.
- Adresseeren** (het opschrift schrijven op; aan iemand iets zenden, zich tot iemand wenden).
- Assistent', assistent'** (R. K. jonge priester als tijdelijk helper naar een parochie gezonden), m. —en.
- Assistent'-Resident'** (Ind. Onder-Resident op Java), m. —en. Ook: **Assistent'**.
- Adspirant'** (dingen naar of aanspraakmaker op een ambt), m. —en. Ook: **Aspirant'**.
- Adspirant'-ingenieur'**, m. —s. Ook: **Aspirant —**.
- Adspireeren** (haken naar); ook **Aspireeren**.
- Adstringeeren** (samentrekken); *adstringeerende middelen* (geneesk.), samentrekkende middelen.
- Adstringen'tia** (samentrekkende geneesmiddelen), v. mv.
- Ad sum'mam** (in 't geheel, samen), bw.
- Ad sum'mum** (op zijn hoogst, ten uiterste), bw.
- Adultereeren** (echtbreken; vervalschen).
- Adultus** (volwassene), m. —sen.
- Ad u'num om'nes** (allen zonder uitzondering; zoo één, zoo allen), bw.
- Ad val'vas academ'icas** (op de deuren of borden, waar de academische afkondigingen plaats hebben), bw.
- Advenant'** (voorkomend, vriendelijk, aardig), bn.; naar —, naar evenredigheid, naar omstandigheden. Spreekt.: *navenant*.
- Advent'** (R. K. de laatste vier weken vóór Kerstmis), m. gmv. Het woord bet. komst n.l. de naderende komst des Heeren.
- Adverbiaal'** (bijwoordelijk), bn. en bw.
- Adver'bium** (bijwoord), o. —s, —bia.
- Adversa'ria, —riën** (aanteekeningen), v. mv.
- Adverteeren** (bekendmaken in de courant, berichten).
- Advertentie** (openlijke bekendmaking, aankondiging), v. —s, —tiën; —blad, o. —bladen.
- Advies'** (bericht, raad, mededeeling), o. —zen.
- Advies'boot** (snelzieldend vaartuig, dat brieven enz. overbrengt), v. —en; —fregat, o. —ten; —jacht (vaartuig, dat berichten overbrengt), o. —en.
- Adviseeren** (advies geven, als deskundige zijn gevoelen over iets mededeelen).
- Advocaat'** (rechtsgeleerde, doctor in de rechten), m. —caten. De — pleit voor zijn cliënt; spreken als een —, gevat en welbespraakt zijn; een — van kwade zaken, die verkeerde handelingen verdedigt; zijn eigen — zijn, eigen zaak zelf verdedigen; — des Duivels of Duivels—, de kardinaal, die ambtshalve twijfelingen opwerpt aangaande de drie wonderen, die tot heiligverklaring vereischt worden.
- Advocaat'-generaal'** (tweede ambtenaar v. h. Openbaar Ministerie bij den Hoogen Raad), m. advocaten-generaal.
- Advocaat'je** (een advocatenborrel), o. —s. gmv.
- Advoca'tenborrel** (mengsel v. brandewijn, geklopte eieren, suiker en geraspte notemuskaat, zachte morgendrank), m. —s.
- Advoca'tenstreek** (slimme, listige trek, om zich aan iets te onttrekken), m. —streken.
- Advocaterij'** (scherts. minachtende bena-

- ming van het beroep eens advocaats), ook advocatenstreek), v. gmv.
- Ægis**, — **gide** (schild van Jupiter), v. De — is het symbool van „goddelijke bescherming“.
- Æolipië** (stoomkogel; eerste werktuig, door stoom bewogen), v. — s. De — is uitgevonden door Heron van Alexandrië, geb. 120 v. Chr.
- Æolus** (god van den wind), m.
- Æolusharp** (muz. windharp, harp die door den luchtstroom geluiden geeft), v. — en.
- Æquatie** (vergelijking, evening), v.; —uurwerk (werktuig ter bepaling van den waren en middelbaren zonnetijd), o. — en.
- Æquator** (evennachtslijn, linie), m. — s.
- Æquatoriaalstroom** (aandr. golfstroom bezuiden Kaap de Goede Hoop in den Atlantischen Oceaan naar Z. Amerika loopend), m. gmv.
- Æquilibris** (koorddanser, kunstrijder), m. — en.
- Æquilibrium** (evenwicht), o. gmv.
- Æquinoctium** (dag- en nachtevening), o. — s, — tia, — tiën. Ook: **Æquinox**.
- Æquivalent** (vergoeding, schadeloosstelling, iets dat tegen iets anders opweegt), o. — en.
- Æra** (tijdrekening, jaartelling), v. — s.
- Ærographie** (luchtbeschrijving), v. gmv.
- Æroliet** (lucht-, meteorsteen), m. — en.
- Ærome'ter** (luchtmeter), m. — s.
- Æronaut** (luchtschipper), m. — en.
- Ærophoon** (Edisons werktuig tot vergrooing v. d. draagwijde onzer stem), m. — phonen.
- Ærostatie** (wetenschap, die zich bezighoudt met het evenwicht en de veerkracht der lucht en der gassen), v. gmv.
- Ærostatiek** (de luchtvaartkunst), v. gmv.
- Æsthetica** (schoonheidsleer), v. gmv.
- Æsthetisch** (smaakvol, overeenstemmend met schoonheidszin en kunstzin), bn.
- Æther** (vluchtige of ijle vloeistof met doordringenden reuk), m. — s. Zie **Ether**.
- Æther** (veerkrachtige vloeistof die de oneindige ruimte doordringt), m. gmv.
- Af**, bw. Er varen hier veel booten —, richting; de kalk valt van het plafond —, verwijdering; hij sprong van den stoel —, hij wist er niets —; hij spreekt van zich —, neem den hoed —; zegsw. op den man —, rechtstreeks vragen zonder omwegen; dat was een vraag op den man —; — en aan, d. i. beweging heen en weer; — en toe, nu en dan; van dit oogenblik —, tijdpunt; van een kind —, van jongs —, van heden —, van nu —; van iem. — zijn, van hem ontslagen zijn; daar wil ik — zijn, dat weet ik niet zeker; goed, slecht, beter, wel — zijn, verkeeren in dien toestand; op goed — spelen (C. O.); zijn bal in veiligheid brengen op het biljart; hij heeft zijn werk —, gereed; de koorts was zoo goed als —, ten einde.
- Af** (voorvoegsel = niet, zonder), bv. in *Afgod*, *Afgrond*, *Afgunst*. Zie ald.
- Af'baarden** (schelpdieren ontdoen van den baard), ik heb —gebaard; — **baarder**, m. — s.
- Af'baarzen** (de baarzen wegvangen), ik heb —gebaarst. Fig. iets afhandelen, afpraten: *Krantennieuwtjes* —.
- Af'bakenen** (met bakens afzetten), ik heb —gebakend; ook: een vaarwater —, d. i. met merken of tonnen bezetten. Fig. den weg aanwijzen, de grenzen aanduiden: de leerstof —; — **ing**, v. — en: De —ing van een kanaal.
- Af'beelden**, ik heb —gebeeld. Fig. schetsen, nateekenen; — **beelding**, v. — en; — **beeldinkje**, o. — s; — **beeldsel**, o. — s.
- Af'beenen** (een afstand snel afleggen), ik heb —gebeend. Een weg in korten tijd —.
- Af'betten** (voorzichtig met spons of doek reinigen, b.v. een wond), ik heb —gebet.
- Af'beuken**, ik heb —gebeukt. Fig. afrossen, afranselen; dicht. teisteren, havenen: de afgebeukte kiel.
- Af'beulen** (uitputten, afmatten), ik heb (mij) —gebeuld. Een paard —, zich zelf —.
- Af'bidden** (door bidden verkrijgen), ik bad —, heb —gebeden. Een afgebeden kind. (dicht.)
- Af'bijten**, ik beet —, heb —gebeten. Een sigaar —. Het spits —, zich op de gevaarlijkste plaats stellen; iem. het spits laten —; zijn woorden —, kort, nijdig spreken; iem. —, aïsnauwen.
- Af'biljoenen** (timm. de scherpe kanten wegnemen), ik heb —gebiljoend. Een leuning —.
- Af'binden** (tosmaken), ik bond —, heb —gebonden; — **binder**, m. — s; — **binding** (heelkundige bewerking), v. — en.
- Af'blokken (zich)** (inspannend studeeren), ik heb mij en ben —geblokt; hij was totaal —geblokt.
- Af'boeken** (alles boeken, wat er te boeken valt), ik heb —geboekt.
- Af'boeten** (door boetedoening geheel uitwischen), ik heb —geboet; — **ing**, v. — en.
- Af'bonken** (afsteken van de bovenste veenlaag), ik heb —gebonkt; het veen —.
- Af'boomen** (een vaartuig door middel van een boom van den wal voortduwen), ik heb en het is —geboomd.
- Af'boomen** (door middel van een sluitboom afsluiten), ik heb —geboomd; een weg —, een kanaal —.
- Af'borgen** (op crediet nemen), ik heb —geborgd; fig. Een gedachte —, overnemen. w. i. g.
- Af'bottelen** (bier of wijn in flesschen aftappen), ik heb —geboteld; — **ing**, v. — en.
- Af'bouwen** (voltooiën), ik heb —gebouwd.
- Af'braak** (puin), v. gmv. Een huis voor —verkoopen, om gesloopt te worden; verkooping van —.
- Af'braken (zich)** (zich overwerken), ik heb (mij) —gebraakt. Hij is geheel —gebraakt.
- Af'brassen** (zeew. de brassen aanhalen, zoodat de zeilen volstaan; wegzeilen), het is —gebrast.
- Af'breken** (stuk maken, stuk gaan), ik brak af, heb en het is —gebroken; fig. Een stelsel —, te niet doen; een woord —, zijn rede —, een gesprek —, eindigen; — **breking**, v. — en. Het afbreken der woorden, zie *Aanhangsel*, IV.
- Af'brekingsteeken** (aanduidend een afkorting), o. — s: b.v., n.l., a. h. w. (als het ware), enz.
- Af'brengeu**, onr. w.w., ik bracht —, heb —gebracht. Een schip —, vlot maken; — **er**, m. — s; — **ing**, v. — en.
- Af'brenk** (schade), v. gmv. — doen, nadeel doen, — lijden, schade belooien.
- Af'brijnen** (van zout water ontdoen), ik heb —gebrijnd; stoomw. Een ketel —, het bovenste zoutachtige water laten wegloopen.
- Af'brokkelen**, ik heb en het —gebrokkeld; kruimels van het brood —; — **ing**, v. — en.
- Af'bruïen** (afrossen), ik heb en ben —gebruïd; ook: iem. de trap —, afgooien.



- Af'buigen**, ik boog —, heb en het is —gebogen. *Buig dien lak wat* —, nl. verder van den stam af.
- Af'buiteln**, ik heb en ben —gebuited. *Pas op, ge buittelt nog de trappen af.*
- Af'dagen**, ik heb —gedaagd; dicht. *Gods straf uitdagend afroepen.*
- Af'dak** (laag, afhellend dak tegen een muur of schutting), o. —en.
- Af'dalen** (van een hoog gelegen plaats langs een helling naar beneden gaan), ik ben —gedaald. *Een berg* —, d. i. langs een helling en min of meer langzaam en gelijkmatig; *in een gracht* —; *de weg naar dat dorp gaat* —, schuin afloopen; *van God moet alle goed* —, op aarde komen; fig. *tot den laagsten rang* —; *tot iem.* —, zich jegens iem. van lagere rang gemeenzaam betoonen; *tot zijn leerlingen* —, zich naar hun bevatting richten; *in de geschiedenis opklommen of tot het heden* —; —**daling**, v. —en.
- Af'dammen** (door een dam afsluiten), ik heb —gedamd; —**daming**, v. —en: *De —daming der Schelde.*
- Af'danken** (het afscheid geven), ik heb —gedankt; *troepen* —, *een schip* —, buiten dienst stellen; *iem., b.v. een vrijer, een minnaar* —, bedanken; —**ing**, v. —en.
- Af'deelen** (verdeelen), ik heb —gedeeld; *een school in klassen* —; —**ing**, v.: *deze maatschappij, deze bond tellt honderd afdelingen.*
- Af'deinen** (achteruitgaan, mil. den aftocht blazen), ik ben —gedeinsd; —**ing**, v. —en.
- Af'dekken** (ontdoen van het dek), ik heb —gedekt; *een koe* —, *villen*; *de tafel* —, afnemen; ook: *een schuur* —, het dak voltooten.
- Af'dingen** (minder bieden), ik dong —, heb —gedongen. *Op den koop prijs* —. Fig. *op dat werk is veel af te dingen*, d. i. af te keuren. —**er**, m. —s; —**ing**, v. —en.
- Af'doen** (wegdoen, verwijderen), ik deed —, heb —gedaan. *Een schuld* —, betalen, kwijten; *den kerfstok* —, alle schulden betalen; —**ing**, v.: *Tot —ing van zaken, schulden, afdoen, voldoen, afbetaling.*
- Af'doend**, bn. *Een —doend bewijs, voldingend, beslissend.*
- Af'doener** (dooddoener), m. —s. *Menige machtspreuk wordt als —gebruikt.*
- Af'dokken** (betalen, afschuiven), ik heb —gedokt. gmz. *Hoe hij ook tegenspartelde, hij moest* —.
- Af'dolen**. Zie **Afdwalen**.
- Af'douwen** (afduwen), ik douwde (duwde), —heb —gedouwd (—geduwd).
- Af'draaien**, ik heb en het is —gedraaid. *Bij het tohek moet ge* —, een zijwaartsche richting nemen. *Harriet draaide het hoofd* — (C. O.), afkeeren, afwenden.
- Af'dragen** (naar beneden dragen), ik droeg —, heb —gedragen; *een kist, een mand de trap* —; *dat de jongeren de kleederen van de ouderen moeten* —, afslijten, (C. O.); —**er**, m.
- Af'dreigen** (geld afpersen), ik heb —gedreigd; —**ing**, v. —en. Zie **Chantage**.
- Af'drift** (zeew. het afdrijven v. d. koers), v. gmz.
- Af'drijven**, ik dreef —, heb en ben —gedreven: fig. *met den stroom* —, met de mode meegaan. Geneesk.: *wormen* —, uit het lichaam verwijderen.
- Af'drijvend** (geneesk. afdrijvende middelen), bn. *Een lintworm door een —middel kwijt raken.*
- Af'drinken**, ik dronk —, heb —gedronken; *den room v. d. melk* —; fig. *een twist* —, zich onder een glas verzoenen.
- Af'druppen**, het droop —, is —gedropen. *Het zweet droop hem van 't aangezicht af*, druppelend neervallen; *iets laten* —, het vocht er af laten loopen; *de hond droop* —, druipstaartend, d. i. met ingetrokken staart wegschuipen; *hij is stil —gedropen*, zich ongemerkt verwijderen, zich stilletjes wegpakken.
- Af'druk** (het afdrukken), m. —ken; *tijdens het —eener courant*; *een —van een plaat, ets, enz.*; *een —van een zegel*; *zend mij een paar afdrukjes*, n.l. van eenig opstel, enz.
- Af'drukken**, ik heb —gedrukt. *Een zegel in was, een cachet in lak* —; *een koperen plaat zuiver* —; —**king**, v. —en; —**sel**, o. —s.
- Af'drup** (het drops wijze neervallen van eenig vocht), m. gmz. *De —van de daken.*
- Af'druppelen**, het is —gedruppeld. *De regen, die van de bladeren —druppelde*; —**ing** (het afdruppelen), v. —en.
- Af'druppen** (dicht. afdruppelen), het is —gedrupt. *De tranen, die —van haar lief gelaat.*
- Af'duwen**, ik heb —geduwd, *iem. van een bank* —; *een vaartuig* —, *de boot is —geduwd.*
- Af'dwalen**, ik ben —gedwaald. *Van den tekst* —, afwijken, den draad verliezen; —**dwaling**, v. —en.
- Af'eischen** (met nadruk afvorderen), ik heb —geëischt; *schatting* —, *rekenschap* —; —**ing**, v.
- Affa'bel** (spraakzaam, vriendelijk), bn.
- Affabiliteit** (spraakzaamheid, minzaamheid), v. gmz.
- Affa'ire** (zaak, aangelegenheid, bezigheid, voorval, gevecht), v. —s. (ai = è).
- Affameeren** (withongeren).
- Affect** (hartstocht, ontroering), o. gmz.
- Affectatie** (gemaaktheid, gekunsteldheid), v. —s, —tiën.
- Affecteeren** (voorwenden, den schijn aannemen).
- Affectie** (genegenheid, welwillendheid, gunst, liefde), v. —s, —tiën. Geneesk. *Een —van de maag, aandoening*; *een —van de hersenen, ziekelijkheid.*
- Affectuens** (hartelijk, vriendschappelijk, innemend), bn.
- Affet'to** (muz.), bw; *con* —, met warmte, gevoel.
- Affettuo'so** (muz. teeder, bevallig, vol gevoel), bw. Zie **Affetto**.
- Affiche** (aankondigingsbiljet, programma, tooneelbericht), o. en v. —s; *al slaat men.... de maat met het opgevouwen* —. (C. O.)
- Afficheeren** (aanstaan, aanplakken).
- Affilia'tie** (aanneming als kind; opneming als medelid in een genootschap), v. gmz.
- Affiliëeren** (als kind aannemen; als medelid opnemen). Zie **Adopteeren**.
- Affineeren** (verfijnen, zuiveren, louteren). *Goud, zilver* —, door zwavelzuur afscheiden.
- Affiniteit** (maagschap, verwantschap), v. Ook scheik.: *keurverwantschap*; *Zuurstof heeft een groote —tot ijzer (roest)*, *zwavel tot kwik (vermiljoen)*.
- Affirmatief** (bevestigend, bekrachtigend), bn.
- Affirmeeren** (bevestigen, beamen, bekrachtigen).
- Affix'um** (aanhangsel, aanhechtse), o. affixa.
- Afflic'tie** (hartzeer, droefheid), v. —s, —tiën.
- Affligeeren** (bedroeven, krenken).

- Affluen'tie** (toevloed, overvloed), v. gmv.
- Affodil'** en **Affodil'le** (telievormig gewas, grafelie der Grieken, heilige plant aan de dooden gewijd), v. affodillen. Soms: **Daffodil**.
- Af'folen** (tot het uiterste plagen), ik heb —gefoold. De boer werd door den vijand —gefoold, door langdurige en grove kwellingen, rooverijen enz. uitgeput.
- Affreus'** (ontzettend, verschrikkelijk), bn. en bw.
- Affront'** (hoon, smaad, eerroofing), o. —en.
- Affronteeren** (stout onder de oogen treden, smadelijk bejegenen, beschimpen).
- Affuit'** (houten onderstel van een kanon), v. en o. —en. Er zijn wal-, belegerings-, veld-, scheeps—en; —as, v. —en; —balk, m. —en; —boom, m. —en; —haak, m. —haken; —kist, v. —en; —loods, v. —en.
- Affuta'ge** (affuitwerk, onderste van het geschut), v. gmv.
- Affutselen** (ontfutselen), ik heb —gefutseld, gmv. Iem. iets —. Wordt alleen van kleinigheden gezegd. gmv.
- Af'gaan**, ik ging —, heb en ben —gegaan. Op iets, op iem. —, in de richting gaan van; op iem. woorden —, rekenen; zeew. —d water, vallend water; die vers' gaat af, laat los; in 't — van het leven, in de jaren des ouderdoms.
- Af'gang** (ontlasting), m. gmv.
- Afgeblik'semd**, —blik'semsch (in hooge mate), bw. gmv. Het is — koud.
- Afgedieft'**, bw. Een — aardig mutsje, een zeer aardig mutsje; een — moeilijk geval. gmv.
- Afgedok'terd** (erg, in hooge mate), bw. gmv. Hij heeft hem — de les gelezen. Zij is —ge(drie)dokterd leelijk.
- Afgedriedni'vekaterd** (in hooge mate), bw. gmv. Het verzenlijmen gaat thans — snel.
- Afgedriedni'veid** (erg, zeer), bw. gmv. Een — lastige kerel.
- Af'geeren** (schuins afwijken), heeft —gegeerd. De stoot geert af, loopt schuin.
- Afgeha'geld** (erg, zeer), bw. gmv. Zij hebben hem — toegetakeld. Wel —?
- Af'geknoot**, bn. wisk.: Een —te kegel, piramide, met afgesneden top of spits.
- Af'gelasten** (afbestellen, afcommandeeren), ik heb —gelast. De parade is —gelast.
- Af'geleefd** (oud), bn. Een zwakke en —e grijsaard, door hoogen ouderdom krachteloos geworden; de grijsaard . . . — in iedren lust, (De Gen.), ongevoelig, afgestorven; —heid, v.
- Af'gelegen** (eenzaam), bn. en bw. Een —oord, een straat, een — pastorie; —wonen; —heid, v.: de — van dat dorp.
- Af'geloopen** (verstreken, verleden), bn. Het — jaar; in de — eeuw; de — dag; in den — nacht; in den — zomer.
- Af'gemat** (zeer vermoeid), bn. Het geblakerd gelaat van een — dik man. (C. O.); — door of van lijden; — door arbeid, zorgen, enz.; —heid, v.
- Af'gemeten** (afgepast), bn. en bw. Met — tred; een — houding, d. i. niet vrij, los; — spreken, op stijve wijze; —heid (deftigheid), v.: koele —heid.
- Af'gepast** (volgens juiste maat), bn. —e servetten, tafellakens, op maat geweven; met —e stappen gaan; een —e beleefdheid; —heid (berekende regelmaat, stijfheid), v.
- Af'geplat** (de volle ronding missende), bn. Onze aarde is — aan de polen.
- Afgera'zend** (erg, zeer, in hooge mate), bw. gmv. Hij heeft het — druk; het is — warm.
- Af'gericht** (vaardig, bedreven), bn. Een —paard, een — strijder, een — leerling; fig. slim, listig, geslepen: Het —e volk steekt stroppen door het hout. (Tollens); een —e gauwdief, een —e booswicht; —heid, v.
- Af'gescheidene** (lid van de Christ. Gereformeerde gemeente), m. of v. —n. In 1834 hebben dezen zich van de Ned. Hervormde kerk afgescheiden.
- Af'gesloofd** (afgetoed), bn. De soldaten waren vermoeid en — van den veldtocht; —heid, v.
- Af'gesloten** (gesloten, afgezonderd), bn. Een — kring, een — bijeenkomst; in een — toestand komen; —heid (staat van afzondering), v.
- Af'gestampt'** (erg, zeer), bw. gmv. 't Spijt me —.
- Af'gestompt'** (hetzelfde als Af'gestampt'), bw. gmv.
- Af'gestorvene** (dood), m. of v. —n.
- Af'geteerd** (vermagerd, ontvleesd), bn. Een — lichaam.
- Af'getoed** (uitgeput), bn. Een —e lijder; — door het voortdurend waken; het —e lichaam; de —e leden; —heid, v.
- Af'getrapt'** (versterkingswoord voor erg, zeer), bw. gmv. Hij was — kwaadaardig.
- Af'getrokken**, bn. en bw. —denkbeelden, abstracte begrippen; hij redeneerde erg —.
- Af'gevaardigde** (afgezondene, vertegenwoordiger v. e. gewest, district, enz.), m. of v. —n.
- Af'gevallene**, m. en v. —n. Zie **Afvallige**.
- Af'gevast** (uitgeput door het vasten), bn. Daar is de vader zelf, zoo bleek en — (Vondel).
- Af'geven** (uit de hand geven), ik gaf —, heb —gegeven. Zijn geld —, een brief —; fig. op iem. —, d. i. iem. laken, berispen; —er, m. —s; —ing, v.
- Af'gewend** (afgekeerd), bn. Met — gelaat.
- Af'gewonden** (neerslachtig, gedrukt), bn. Hij was vermoeid en —; —heid, v. gmv.
- Af'gezaagd** (tot vervelens toe gebruikt, overgebruikt), bn. Een — liedje, een — onderwerp, d. i. te lang gezongen, behandeld; de —e voordeelen v. e. trekschuit opsommen. (C. O.): van **zagen** (op de viool krassen).
- Af'gezant** (door den vorst gezondene), m. —en; de dood, Gods donkere — (v. Beers); —gezante, v. —n.
- Af'gezien** (niet lettende op), vd. — nog van de kosten, durf ik die reis niet meemaken, omdat ze mij te vermoeiend is, d. i. zonder de kosten nog in aanmerking te nemen.
- Af'gezonderd** (afgescheiden, verwijderd, afzonderlijk), bn. en bw. Een — stuk land; de melaatsche woonde in een — huis; zij leeft stil en —, eenzaam; —heid, v.
- Af'gieren**, het is — gegierd. Het schip was door den storm een heel eind — gegierd, in schuine richting zwenken of afwijken. (scheepst.).
- Af'gieten** (gietend verwijderen), ik goot —, heb —gegoten. Het water van de rijst, van de aardappelen —; de aardappelen —, de boonen —, d. i. ze ontdoen van het kookwater; munten, penningen in zwavel —, ze nabootsen, ze afbeelden door gieten; houtsneden in metaal —, een buste —; —er, m. —s; —ing, v. —en; —sel (afbeeldsel), o. —s.
- Af'gletseldiertje** (microscopisch diertje, dat zich vooral in vocht ontwikkelt), o. —s. Infusoria of Infusie-diertjes.
- Af'gifte** (het afgeven), v. gmv. Ook: **Afgift**. De — van een getuigschrift, een paspoort, een postwissel.

- Af'glijden** (omlaag glijden), ik gleeed -, ben -gegleden. *Langs een dak, een ladder -; fig. de baan des levens -*, zijn einde naderen.
- Af'gluren**, ik heb -geglurd. *Iemand (van iemand) een kunst, een handgreep -*, d. i. ter sluik afkijken, heimelijk afzien. *Den goochelaar een handgreep -; de heer Bruis vond het goed de laan eerst eens af te gluren* (C. O.), glurend afloeren, d. i. met halfgesloten oog, maar met scherpen blik ten einde toe.
- Af'god** (valsche godheid), m. -en en bij dichters *afgoôn*. *De Philistijnen vereerden den - Baäl of Beëlzelub. Van zijn buik een - maken*, zich overgeven aan lekkerbekkerij; *de Koran kan uw afgoôn wel slaan, maar u geen God hergeven.* (Da Costa); -**godje**, o. -s.
- Af'godeeren** (afgoderij plegen), ik heb afgodeerd. Fig. dweepend vereeren: *een persoon of zaak -; een kunst -*.
- Af'godendienaar**, m. -s of -en; -**diënares**, v. -sen.
- Af'goderij** (godsdiensdienst der heidenen), v. -en.
- Af'god'sch**, bn. en bw.; -e plechtigheden, -e vereering, -e liefde; iets - vereeren.
- Af'godist** (afgodendienaar), m. -en.
- Af'godsbeeld**, o. -en; *Joram richtte -en op in de steden van Juda.*
- Af'godslang** (slang, die als afgod wordt vereerd), v. -en. Ook: **Reuzenslang, Boa.**
- Af'goeden** (een voorkind zijn deel uitkeeren), ik heb -gegoed; -**ing** (uitkeering), v. -en.
- Af'golven**, het heeft en is -gegolfd. *Regendroppels kunnen -*, golvend neerstroomen; *het licht kan -; los afhangelende kleederen, tooisels, hoofdharen kunnen -*, in golvende beweging afdalen; *een heuvel kan -*, ryzend en dalend zich naar beneden uitstrekken (dicht).
- Af'gorden** (losmaken, afleggen), ik heb -gegord; *het zwaard -*.
- Af'grauw** (snauw, bits woord), m. gmv.
- Af'grauwen** (norsch bejegenen), ik heb -gegrauwd; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Af'graven**, ik groef -, heb -gegraven. *Een stuk land van een akker -*, een stuk hei -, afzonderen, afscheiden; *een heuvel -*, het duin -, d. i. gravend verwijderen; *een heuvel wat -*, hem lager maken; -**graving**, v. -en.
- Af'grazen** (het gras afeten), zij heeft -gegraasd. *Een weide -; -grazing*, v. -en.
- Af'greppelen** (met greppels afscheiden), ik heb -gegreppeld; -**greppeling**, v. -en.
- Af'grijselijk**, -**grijs'lijk** (afgrijzen wekkend, vreeselijk), bn. en bw.; *een -e moerd, dat is - wreed; -heid*, v.
- Af'grijzen** (grootte afkeer), o. gmv.; *met - aan iets denken; -grijzing*, v.
- Af'grissen** (afkapen) ik heb -gegrist. gmz. *Iem. iets -*, ontfutselen.
- Af'grond** (grondelooze diepte), m. -en. *In een - vallen; een - van ellende*, d. i. onpeilbaarheid van ellende.
- Af'gunst** (nijd, wangunst), v. gmv.
- Af'gunstig** (afgunst voedend), bn. en bw. *Hij is - op zijn buurman; de liefde is niet -; een - karakter, -e bliken*, afgunst toonend; *iets met -e oogen aanzien*, met onverholen nijd en spijt; - *naar iets of iem. zien; -heid*, v.
- Af'haken** (losmaken uit den haak), ik heb -gehaakt; *een waggon -; een luik -*: sterfhuisgebruik; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Af'hakken** (afhouwen, in stukken maken), ik heb -gebakt; *een tak -; een geslachte koe -*, -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Af'halen** (weg komen halen, in ontvangst nemen), ik heb -gehaald; *een aangeteekenden brief -; iem. - v. d. trein; een bed -*, afdekken, *boontjes -*, een *paling -*, afstroopen; *ergens iets -*, zijn voordeel mede doen; -**er** (afding, klaplooper), m. -s; -**ing**, v. -en.
- Af'handelen** (afdoen, regelen), ik heb -gehandeld; -**deling**, v. -en.
- Af'han'dig**, bn. *Iem. iets - maken*, d. i. ondernemen, afkapen, ontfutselen.
- Af'hangeling** (onderworpen, ondergeschikte), m. of v. -en. *Slaafsche -en v. Napoleon.*
- Af'hangen**, ik hing -, heb -gehangen. Fig. *van iem. -*, de ondergeschikte zijn van; *iets laten - van*, de regeling afhankelijk stellen van; *het hangt er van -*, d. i. van de omstandigheden; *alles hangt - van die eene zaak*, alles draait op die ééne zaak.
- Af'han'kelijk**, -**hank'lijk**, bn. *Iem. van zich - maken; -heid*, v.
- Af'haren** (het haar verliezen; van de huden doen), ik heb, het is -gehaard. *Een pels kan -*.
- Af'haspelen**, ik heb -gehaspeld. *Katoen, sajjet, wol -*, d. i. op een haspel afwinden; *zijde -*, d. i. van de cocons der zijderupsen al haspelend afwinden; *de cocons -*, een klos -; fig. *Laat mij die zaak nu eens -*, in orde brengen, regelen, schicken; *die knaap gaat zijn huiswerk weer -*, met moeite afknoeien. *Nu, dat mogen de geleerden -*, ten einde brengen, uitmaken.
- Af'hebben** (gereed hebben), ik heb, ik had -gehad. *Zijn werk -; een brief -*.
- Af'heinen** (met een heining afsluiten), ik heb -geheid; -**ing**, v. -en.
- Af'hellen**, het heeft -geheld. *De oever gaat hier -; de weg, het tooneel kan -*, d. i. naar beneden loopen; -**helling**, v. -en: *De -ling van een heuvel.*
- Af'hoeven**, het heeft -gehoefd; b. v. *Die taak hoeft niet -*, het is niet noodig, dat ze gereed is. gmz.
- Af'hooren** (afluisteren), ik heb -gehoord. *Een vertrouwelijk gesprek -; de spion had het parool -gehoord.*
- Af'houden** (verwijderd houden), ik hield -, heb -gehouden; *zeew. van den wal -*, den wal mijden; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Af'houwen** (door hakken afscheiden), ik hieuw -, heb -gehouden. *Een vijand het hoofd, een arm -; een tak -*, van den boom hakken; -**er** (afkapper), m. -s; -**ing**, v. -en.
- Af'huiven** (de huid of kap afzetten, bij valken b.v.), ik heb -gehuïfd.
- Af'huren** (in huur nemen), ik heb -gehuurd; *een stoomboot -; het paviljoen was al -gehuurd; iem. een meid of knecht -*, onderhuren.
- Af'jacht** (ruw bescheid), v. gmv. *Iem. een -geven*, d. i. hem afsnauwen. gmz.
- Af'jachten** (norsch afschepen, afsnauwen), ik heb -gejacht. w.g.
- Af'jagen** (wegjagen), ik joeg -, heb -gejaagd. *Een bedelaar het erf -; kinderen den zolder -; een paard -*, te veel uitputten. *Zich -*, zich zwaar vermoeien.
- Af'jagen** (nl. op of door de jacht), ik jaagde af, heb -gejaagd. *De stroopers hebben dien heer heel wat hazen -gejaagd. Het -gejaagde hert*, door jacht afgemat; *dat veld is reeds geheel -gejaagd*, van wild ontdaan; *wij zullen die heide geheel -*, jagend doorkruisen, na-

- speuren; *Jaromirs blik jaagt den kring rondom hem zoekend* —. (Staring).
- Af'jakkeren** (*afjagen, afrossen*), ik heb —gejakkerd. *Iem.* —, vinnig afsnauwen. *gmz. een paard* —, te lang en te hard doen rijden.
- Af'japen** (*afsnijden*), ik heb —gejaapt. *Iem. den neus* —, d. i. met één snede of jaap afsnijden.
- Af'kaatsen** (*in andere richting slaan*), ik heb en het is —gekaatst; —**ing**, v. —en.
- Af'kabbelen** (*ondermijnen*), ik heb en het is —gekabbeld. *Den oever* —, d. i. ondergraven door den golfslag; *de oever is —gekabbeld*, d. i. afgebrokkeld; —**ing**, v. —en: *de —ing van den oever*.
- Af'kaden** (*bouwk. afsluiten*), ik heb —gekaad. *Den polder* —; —**kading**, v. —en.
- Af'kalken** (*van kalk ontdoen*), ik heb en het is —gekalkt. *Een muur* —, afbikken; —**ing**, v.
- Af'kalven** (*het losschuiven van aardwerken*), het is —gekalvd. *De beide kanten der nieuwe sloot zijn erg —gekalvd*; —**ving** (*afbrokking van een hellend graafwerk*), v. —en.
- Af'kammen**, het heeft —gekamd. *De borst-wering werd door het vuur van den vijand erg —gekamd*, haar kruin werd vernield; —**ming** (*beschadiging*), v. —en.
- Af'kantelen**, het heeft en is —gekanteld. *Ik heb die kist de helling —gekanteld*, kantelend naar beneden gebracht; *het beeldje is van het voetstuk —gekanteld*, afgevalen; —**ing**, v.
- Af'kanten**, ik heb —gekant. *De spreij wordt —gekant*, een kant of rand wordt er omgezet; *de kous is op het —klaar*, afsluiten van den nitersten kant.
- Af'kanten** (*de scherpe hoeken wegnemen*), ik heb —gekant. *Een steen wat* —; —**ing**, v.
- Af'kappen** (*handig ontstelen*), ik heb —gekaapt. *Iem. iets* —.
- Af'kapittelen** (*ernstig vermanen, terechtwijzen*), ik heb —gekapitteld.
- Af'kappen**, ik heb —gekap. *Boomtakken, houtwerk, kabels* —, afhakken; (*spraak.*) *een letter* —, weglaten, b.v. in: *ik hoor* (hoore).
- Af'kapping**, v. —en. Zie **Apocope**.
- Af'kappingsteeken** (*weglatingssteeken in den vorm eener komma*), o. —s, b.v. 's (des), 't (het). Zie **Apostrophe**.
- Af'keer** (*afschrik, weersin, walg*), m. gm. *Een — hebben van teugentaal, van dwingelandij; een — hebben van iem.; een — gevoelen, opvatten voor iets; — toonen, aan den dag leggen; — opwekken, verwekken, inboezemen; — kee'rig* (wars, ongezind), bn.; —**keerigheid**, v. gm. v.: —heid van overdaad.
- Af'keeren** (*afwenden*), ik heb —gekeerd. *Het hoofd* —, *de oogen* —, *de blikken* —; *een stoel* —, d. i. afweren; *zich van iets of iem.* —, den rug toedraaien.
- Af'keilen** (*naar beneden keilen*), ik heb —gekeild. *Hij zat borden en glazen nog van de tafel* —, zóó afgooien, dat ze eerst evenwijdig blijven aan 't tafelvlak.
- Af'kerwen** (*zagende afsnijden*), ik kerfde of korf —, heb —gekorven; —**kerver**, m. —s; —**kerving** (*afsnijding*), v. —en.
- Af'ketsen** (*afwijzen, doen mistukken*), ik heb en het is —geketst. *Een voorstel* —. *gmz.; —ing*, v. —en.
- Af'keuren** (*niet goedkeuren*), ik heb —gekeurd. *Een aspirant* —, *geleverde goederen* —, *houwstoffen* —, *een uitdrukking* —, *een handwijze* —, *maten, gewichten, munten* —.
- keurder**, m. —s; —**keurster**, v. —s; —**ing**, v. —en; —**keurenswaard'**, bn.; —**keurenswaard'ig**, bn.: —*e daden, woorden*.
- Af'kijken**, ik keek —, heb —gekeken. *De jongen heeft zijn werk —gekeken*, d. i. afgezien; *het mooie, het nieuws, de aardigheid ergens* —, er zoo lang opkijken, dat men voor dat alles geen gevoel meer heeft; —**kijker**, m.
- Af'kijven** (*afgraven, afgrommen, afsnauwen*), ik keef —, heb —gekeven. *Wat kan zij haar meid —! die appelwijven hebben weer wt —gekeven*, veel, aanhoudend kijven.
- Af'kladden** (*knoeterig afmaken*), ik heb —geklad. *Die jongens gaan hun huiswerk weer —; gij moet die teekening zoo niet* —.
- Af'klagen** (*zich moe klagen*), ik heb mij en ben —geklaagd.
- Af'klaren** (*zuiveren*), ik heb en het is —geklaard; *suiker, stroop* —, het schuim er van verwijderen; *een rekening* —, vereffen.
- Af'klemmen** (*door klemmen afscheiden*), ik heb —geklemd; *hij heeft een vingerlid —geklemd*.
- Af'kleppen**, ik heb —geklept. *De exercitie der schutterij is van morgen —geklept*, door het luiden eener kleine klok afzeggen, aflasten; —**per**, m. —s; —**ping**, v. —en.
- Af'kluiven** (*kluivende afeten*), ik kloof —, heb —geklouven; ook: ik kluifde —, heb —gekluid. *Het vleesch van het been* —; *de hond heeft alles afgeklouven*; —**er**, m. —s; —**ing**, v.
- Af'knabbelen**, ik heb —geknabbeld. *De muizen hebben hier het houtwerk —geknabbeld*; —**knabbeling**, v. —en.
- Af'knagen**, ik heb —geknagd. *De wormen hebben de wortels der plant —geknagd*; —**knager**, m. —s; —**knaging**, v. —en.
- Af'knakken** (*knakkend afbreken*), ik heb en het is —geknakt. *Een tak* —, *de peretak is —geknakt*; *een stuk van een veer* —.
- Af'knarpen** (*afknagen*), ik heb —geknarpt. *Een been* —, d. i. knarsend afpluizen; *fig. van een zaak iets* —, er inhalig munt uit slaan; *iemand iets* —, een kleinigheid met list ont-nemen.
- Af'knevelen** (*afpersen*), ik heb —geknaveeld. *Iem. geld* —, door onbillijke vorderingen af-dwingen; *Alva ging door het zwaard den tienden penning* —; —**kneveling**, v. —en.
- Af'knotten** (*afstompen*), ik heb —geknoot. *Een wilg* —, den stam afstompen; *een tak* —; *iem. leden* —; *een hout, balk, rib, paal* —; zie **Afgeknot**.
- Af'koelen** (*den warmtegraad verlagen*), ik heb en het is —gekoeld; —**ing**, v. —en.
- Af'koken** (*in water bereiden*), ik heb —gekoekt. *Groenten* —, *snijboonen* —; —**koking**, v. —en; —**kooksel**, o. —s.
- Af'ko'meling** (*afstammeling*), m. of v. —en, ook: —**e**, v. —n.
- Af'komen**, ik kwam —, ben —gekomen. *De koeien kunnen niet van het eilandje* —; *zij konden niet van dien bedelaar* —; *op iem.* —, hem naderen; *op iets* —, zich in die richting bewegen; *van een berg, een heuvel* —; *de trap* —; *de lawine kwam donderend den berg* —; *een rivier, een stroom* —; *het schip kwam den Donau* —; *een weg* —; *hij kon niet van zijn waren* —, van de hand doen; *hij kan niet van zijn woorden* —; *gerucht komt — van roepen*, d. i. er van afstammen; *waar mag toch dat gebruik van —?* zijn oorsprong aan ontleenen.

**Af'komst** (oorsprong, geboorte), v. gmv. *Hij is van goede* -, geboorte, familie; -ig, bn. **Af'kondigen** (openbaar, bekend maken), ik heb -gekondigd; -er, m. -s; -ing, v.: *de - der geboden* (huwelijk). **Af'koop** (het vrijkoopen), m. -en; - van tienden, renten, enz.; *de - van prijsverklaarde goederen*. **Af'kooopen**, onr. w.w., ik kocht af, heb -gekocht; *zich laten* -, zich met geld laten overhalen om af te zien van eenige aanspraak, eenig recht. **Af'krooien** (de bovenste veenlaag bij hoogveen verwijderen), ik heb -gekrooid; -er, m. -s; -ing, v. -en. **Af'kruien** (met den kruiwagen wegvoeren), ik kruidde of krooi -, heb en het is -gekruid of -gekrooien; -ing, v. -en. **Af'kunnen** (kunnen afdoen), onr. w.w., ik kon af, konde (kon) af, heb -gekund. *Zijn taak onmogelijk* -; *gij zult dat werk met twee knechten best* -, d. i. kunnen voltooien. **Af'laat** (R. K. kwijtschelding of vermindering van kerkelijke straf, later van tijdelijke straffen, die nog na de vergiffenis der zonden te ondergaan overblijven), m. -laten. Zie **Indulgentie**. **Aflan'dig** (zeew. van het land af, zeewaarts), bn. *De wind is* -. **Af'laten** (iets omlaag laten), ik liet -, heb -gelaten; *tuif* -; -later, m. -s; -lating, v. -en. **Af'laveeren** (scheepst. stroomafwaarts laveeren), ik heb en ben -gelaveerd. **Af'leeren** (verleeren), ik heb en ben -geleerd. *Wij zullen hem dat wel* -, dwingen na te laten. **Af'leggen**, ik heb -gelegd (-geleid). *Een kleedingstuk* -, *de wapenen* -, *een lijk* -, ontkleeden; *hij heeft het -gelegd*, is gestorven; *een plant* -, loten of ranken onder den grond door ombuigen en zelfstandig doen groeien. **Af'legger**, m. -s. *Iem. die een doode aflegt*; *een student, die het aflegt*, d. i. de hoogeschool verlaat zonder zijn studien volbracht te hebben; *spade, waarmede men oude akkers aflegt*, d. i. afgraaft; *een afgedragen kleedingstuk*, h.v.: *Die jongen moet de -s van zijn oudsten broer dragen*; *plant, die door afleggen van een andere plant is gewonnen*. **Af'leiden** (naar een andere plaats leiden), ik heb -geleid; *iemand van den rechten weg* -, fig. *iemand van zijn plichten* -, *iemands droefheid* -, doen bedaren; *iemands aandacht, opmerkzaamheid* -, verstrooien. **Af'leiden** (spraak. de afstamming aantoonen, de verwantschap in 't licht stellen), ik heb -geleid; *het w.w. temmen is gevormd van tam*; enz. ook: *een woord* -, d. i. vormen door voor- of achtervoegsel of klankwijziging. **Af'leider** (persoon, die afleidt), m. -s. **Af'leider** (werktuig om af te leiden), m. -s; *een bliksem* -. **Af'leidersstang** (deel van den bliksem-afleider), v. -en. **Af'leiding** (het doen wegvloeien, het afvoeren van een vloeistof, enz.), v. -en; *een buis tot - van het water*; - van etter in wonden; - van den electrischen stroom; fig. - van den vijand; *een - aan het gesprek geven*; *hij wilde mij eenige - bezorgen*, ontspanning. **Af'leiding** (spraak. het afleiden van woorden en woorddeelen, tevens het verklaren er van),

v. -en; *de - van het woord: ghuucht uit hof d. i. hoeve; de leer der* -. Zie **Etymologie**. **Af'leidkunde** (spraak. deel der woordvorming), v. gmv.; *de - leert, hoe door voor- en achtervoegsels of door klankwijziging nieuwe woorden ontstaan*. **Af'leidkun'dig** (spraak. betrekking hebbend op de woordvorming), bn.; *een - woordenboek*. **Af'leidkundige** (taalkundige, die zich bezighoudt met de etymologie), m. of v. -n. **Af'leidsel** (een afgeleid woord), o. -s. *Het woord brok is een - van breken*. gmz. **Af'lenzen** (scheepst. met weinig of geen zeil voor wind en stroom drijven), ik heb -gelensd. **Af'leveren** (ter hand stellen, gereed hebben), ik heb -geleverd; -ing (evenmatig deel van eenig groot boekwerk), v. -en. **Af'lezen**, ik las -, heb -gelezen. *Iem. de koorts* -, door het lezen van een bezweringsformulier afnemen; *een brief* -, ten einde; *deze boeken zijn -gelezen*, in het gezelschap rond geweest; *een lijst van namen* -, hardop in de rij voorlezen; *de hoeken* -, in vereischte orde oplezen (nat. en sterrenk.); *een verordening, een bevel, een kennisgeving* -, *een proclamatie* -, bekend maken, afkondigen; -lezer, m. -s; -lezing, v. -en. **Aflij'vig** (gestorven), bn.; - worden, overliden; - zijn, dood zijn; *iemand - maken*, dooden. **Af'loeren** (afspieden, afkijken), ik heb -geleerd. *Iemand een gelegenheid, een kans, een voordeel* -, ze in stilte opletend afwachten; -der, m. -s; -ster, v. -s; -ing, v. -en. **Af'lonken** (dicht, vriendelijk neerkijken, omlaag zien), ik heb -gelonkt; - op iets. **Af'looden** (een water afpeilen), ik heb -gelood. *De baai werd -gelood en in kaart gebracht*; -ing, v. -en. **Af'loogen** (het vet of schuim verwijderen), ik heb -gelood. *Tinnen schotels* -, ze door loogen reinigen; -ing, v. -en. **Af'loop**, m. -en. *De - van een water, een rivier, goot, uitmonding; bij den - der 16e eeuw, laatste gedeelte; den - van iets afwachten*, het einde; *na - der plechtigheid; de - van het gevecht*, uitslag; *de koorts had een geregelden* -, beloop; *een gootsteen met een -*, loospijp. **Af'loopen**, het liep -, heeft, is -geloopen; *van zijn plaats, post, werk* -, zich verwijderen; *de markten* -, loopend bezoeken; *voor den wind* -, met behulp van den wind wegzeilen; *op iem.* -, recht toeloopen; *het wiel zal* -, loslaten; *de haspel was -geloopen*, het touw was op; *het zandglas is -geloopen*, het horloge is -geloopen; *een heuvel, een berg* -; *het vet zal van die kaars* -, afvloeien; *de pomp is -geloopen*, is lens, geeft geen water meer; *de weg gaat hier steil* -; *de kermis gaat* -, raakt ten einde; zegsw. *het loopt - met den zieke*, hij gaat sterven; *het feest is ordelijk -geloopen*, geëindigd; zegsw. *met een sisser* -, onbeduidend eindigen; *het avondje liep verder vroolijk en gezellig* -(C.O.); „Ik kan wel zien dat het examen goed -geloopen is”, zei de hospita (C.O.); *hij liet het met een: „hé, vindje dat?”* -; *alles zou in de beste orde* -; *schoenen, taarzen* -, verslijten; *een weg* -, ten einde loopen, afleggen; *terugzien op den -geloopen levensweg*; zegsw. *de huizen, den boer, iem. de deur* -, rondgaan langs, aankloppen bij; *de soldaten liepen de dorpen* -, doorkruisen om te rooven, te plun-

- deren; *een schip* -, bespringen, plunderen, bemachtigen; *iem.* -, afmatten door te lang te laten loopen; *ik heb mij gisteren te veel -gelopen*; -**er** (persoon), m. -s; -**ing** (de - van het water), v. vero.
- Aflorsen** (afleenen, listig afhandig maken), ik heb -gelorst. vero.
- Afllossen** (vervangen), ik heb -gelost. *De wacht* -; *een kapitaal* -, afdoen; -**sing**, v.
- Afluïden** (afzeggen door middel van klokgeklep), ik heb -geluid; *de parade is -geluid*.
- Afluisteren**, ik heb -geluisterd. *Een gesprek* -, er met opzet naar luisteren; -**aar**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Afmaaien**, ik heb -gemaaid. *Een korenveld* -; *de dood zal ons aller leven* -; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Afmaken** (voltoeien; ook dooden), ik heb -gemaakt; *een brief* -; *de runderen* -; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Afmalen** (allen voorraad door den molen laten gaan), ik heb (al het graan) -gemalen.
- Afmalen** (afschilderen), ik heb -gemaald; *personen, tafereelen* -, schilderen.
- Afmarcheeren** (wegtrekken), ik ben -gemarcheerd; *de troepen marcheeren* -, gaan vertrekken; -**marsch**, m.: de - van het krijgsvolk.
- Afmartelen** (door marteling uitputten), ik heb -gemarteld; -**ing**, v. -en.
- Afmatten** (krachteloos maken), ik heb -gemat; *een ziekte, een spel, de koorts kan iem.* -.
- Afmeten** (geheel meten), ik mat -, heb -gemeten. *Een kamer* -, *een stuk linnen* -, *iets met de oogen* -, *versregels* -, d. i. scandeeren; *den tijd* -, den duur bepalen; *iem. macht* -; *zijn tijd* -, verdeelen; -**er**, m. -s; -**meetbaar**, bn.
- Afmeting** (meek. een der drie hoofdrichtingen, waarin een lichaam zich uitstrekt), v. -en. *Een lijn heeft maar ééne* -; *een vlak heeft twee* -en.
- Afmijnen** (bij afslag verkoopen), ik heb -gemijnd; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Afmonstereen** (uitbetalen en uit den dienst ontslaan), ik heb -gemonsterd; *zeew. de matrozen* -; -**ing**, v. -en.
- Afnaasten** (benaderen van onroerend goed), ik heb -genaast. *Men wilde hem zijn huis* -; ook: **Ontnaasten**.
- Afnemen**, ik nam -, heb -genomen. *Een boek van een plank* -, opnemen en verwijderen; *iem. iets* -, afhandig maken; *zij nam Suzette een toegespeld pak* - (C. O.), uit de hand nemen; *een gevangene de boeien* -, hem er van bevrijden; *een fabrikant de waren* -, afkopen; *iem. de koorts, de kiespijn* -, wegnemen, hem bevrijden; *iem. een examen* -, doen ondergaan; *iem. een verhoor* -; *iem. een eed, een gelofte* -, doen afleggen; *iem. de belijdenis* -; *iem. de biecht* -; *den hoed* -; *een kind van de school* -; zegsw. *den hoed voor iets* -, toonen, dat men er eerbied voor heeft; *van den voorraad iets* -, afscheiden; *iets van een jas, een japon, een plank, een lat* -; *het eten, het ontbijt* -, wegruimen van tafel; *de stof* -, verwijderen, iets poetsen; *in den schoonmaakschilderijen en spiegels* -, v. d. muur nemen; *de kooien* - (scheepst.) d. i. de hangmatten uit de verschansing nemen; *het verband* -, verwijderen; *bij het kaartspel* -; *iem. zijn beurs, geld, horloge* -, ontnemen; zegsw. *iem. het woord* -, hem doen zwijgen; *iem. den wind* -, hem dien onderscheppen; *de bevolking zal in den oorlog* -, verminderen; *de maan is aan het* -; *de wind gaat* -, minderen in kracht; -**er** (kooper), m. -s; -**ing** (de - van 't kruis, beroemde schilderij van Rubbens in de kathedraal van Antwerpen), v. -en.
- Afneuzen** (nieuwsgierig afkijken), ik heb -geneusd. *Iem. een kunstje* -; *ergens den boel* -; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Afnummeren**, -**nummeren** (alles van een nummer voorzien), ik heb -genummerd (-genummerd). *Een straat, de huizen* -. *De boeken* -; -**ing**, v. -en.
- Afoogen** (afzien, aftoeren), ik heb -geogod; *een weg* -, *een voetpad* -.
- Afpachten** (in huur nemen), ik heb -gepacht. *Ik heb u die weide -gepacht*.
- Afpalen** (met palen afzetten), ik heb -gepaald; *een weide, een akker laten* -; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Afpareeren** (afwenden, afweren), ik heb -gepareerd; *een degenstoot* -.
- Afpassen**, ik heb -gepast. *De lengte van een terrein* -, afmeten; *iets netjes* -, *geld* -; *de cipier zal elk zijne afgepaste portie komen toedeelen*. (C. O.).
- Afpeil** (het bepalen van den aanwezigen voorraad), m. gmv. *De - van den voorraad zout*. Zie **Aanpeil**.
- Afpeilen**, ik heb -gepeild. *Een kolk* -, de diepte meten; *een afgrond* -, *een vaarwater* - en *in kaart brengen*, op alle plaatsen peilen; *ambtenaren, belast met het* - van de vaten *jenever*, door meten de hoeveelheid bepalen; -**ing**, v. -en.
- Afpeinzen** (veel peinzen), ik heb -gepeinsd. *Die professor heeft in zijn leven heel wat -gepeinsd*; *zich* -, *zich denkend afmatten*; *het hoofd, de hersenen, den geest* -, afsloven.
- Afpelen** (een huid van het haar ontdoen op den haar- of stootboom), ik heb -gepeeld; -**ing**, v. -en. Ook: **Pelen**.
- Afpellen** (de pel of schil verwijderen), ik heb -gepeld; *noten, eieren, garnalen* -; -**ler**, m. -s; -**ling**, v. -en.
- Afperken** (afbakenen), ik heb -geperkt; *een terrein* -, *een plaats* -, *een weg* -; *een tijdruimte* -; -**ing**, v. -en.
- Afpersen** (uitpersen), ik heb -geperst; *iem. tranen, een zucht* -; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Afpijuen** (zich), (d. i. zich aftobben), ik heb mij -gepijnd. *Den geest, het lichaam* -; *zich* -; -**ing**, v. -en.
- Afpijnigen** (door pijn doen bekennen), ik heb -gepijngd. *Iem. iets* -; *iem.* -, afmartelen op de pijnbank; -**ing**, v. -en.
- Afpingelen** (een kleinigheid afdingen), ik heb -gepingeld; *eenige centen* -. gmv.
- Afplatten** (iets plat maken), ik heb -geplat; -**ting**, v.: de - der aarde.
- Afplooiën** (in gereedheid brengen), ik heb -geplooid. *Gij moet deze muts eerst* -.
- Afpluizen** (bij pluusjes afplukken), ik ploos -, heb -geplozen; *het vleesch van een been* -, *een karkas van een hoen* -.
- Afpluizen** (pluisjes wegnemen), ik heb en het is -gepluisd; *een rok, een jas* -; *kom hier, ik zal je eens* -.
- Afplukken** (aftrekken, afbreken), ik heb -geplukt. *Bloemen, vruchten, bladen* -; *een tros druiven, bessen* -; -**ker**, m.; -**king**, v.
- Afpoetsen** (schoonpoetsen, reinigen), ik heb

- gepoetst. *Laat uw laarzen —; een geweer —; het zilverwerk —.*
- Afpolderen** (*indijken*), ik heb —gepolderd. *Länderijen —; —ing, v.: het recht van —ing.*
- Afponden** (*afwegen*), ik heb —gepond. *Zorg er voor, goed wat rijst — te ponden, d. i. in pondsbuilen af te wegen; tabak —.*
- Afprachen** (*afbedelen*), ik heb —gepracht; *icm. een aalmoes —, d. i. smeekend afvragen; —er, m. —s; —ing, v. —en.*
- Afprakkezeeren** (*zich moe peinzen*), ik heb —geprakkezeerd. *gmz. Zijn hoofd —.*
- Afpresen** (*dicht. voor afpersen*), ik heb —geprest; *zich een belofte laten —; —ing, v.*
- Afprevelen** (*gebedsformulieren zacht opzeggen en wel ten einde toe*), ik heb —gepreveld; *een gebed —.*
- Afpriegelen** (*afranselen*), ik heb —gepriegeld. *gew. en gmz. Een hond —; e. jongen —.*
- Afpunten** (*de punt er afsnijden*), ik heb —gepunt. *Een paal —. Zich het haar laten —.*
- Afraaien** (*door greppels of raaien afscheiden van den omliggenden grond*), ik heb —raaid. *vero.*
- Afrabbelen** (*met overhaasting opzeggen, lezen enz.*), ik heb —gerabbeld; *zijn les, zijn gebed —, een gedicht —.*
- Afraden**, ik ried of raadde —, heb —geraden. *Iem. — iets te doen, hem den raad geven het niet te doen; —er, m.: er zijn altijd —s genoeg.*
- Afrafelen** (*ontdoen van de rafels*), het is —gerafeld. *Die doek begint af te rafelen, de rafels of losse draden laten los; —ing, v. —en.*
- Afraffelen** (*stordig afmaken*), ik heb —geraffeld. *Het schootwerk —; de griffier raffelt bij het lezen de akte maar —, stordig en onhoorbaar aflezen.*
- Afragen** (*het spinrag met den raagbol wegnemen*), ik heb —geraagd. *De spinnewebben van den zolder —. Raag den zolder eerst —.*
- Afraken**, ik ben —geraakt. *Van iets of iemand —, afkomen; in 't gedrang zijn we van elkaar —geraakt, verwijderd raken; van den weg (der deugd, der waarheid) —, op een dwaalspoor komen; van zijn onderwerp —, onwillekeurig afwijken; van een gewoonte —, ze laten varen; van zijn stuk, van de wijs —, de kluts kwijt raken; het schip zal bij vloed wel van die bank —; hoe is dat oortje van dat kopje —geraakt? d. i. gescheiden geraakt; het nieuwtje zal er gauw —, ophouden te bestaan; van zijn waren —, koopers vinden; het engagement is —geraakt, ontbonden; het werk zal eindelijk wel —, gereed komen.*
- Aframmelen** (*afrossen, slaan*), ik heb —gerammeld; *een leerjongen —, fig. den mantel uitvegen; —ing (een pak slaag), v. —en.*
- Aframmelen** (*afabbelen, veel te snel op- lezen of opzeggen*), ik heb —gerammeld. *Die dame heeft dien avond wat —gerammeld. Lessen, gebeden, formulieren —.*
- Afranselen** (*gevoelig slaan*), ik heb —gersanseld. *Een hond —, afrossen, afkloppen.*
- Afraspn** (*met een rasp afschrappen*), ik heb —geraspt. *Onoffenheden —. Een korst kaas, een broodje —; —er, m. —s; —ping, v.*
- Afrasteren** (*met rasterwerk afsluiten*), ik heb —gerasterd; *het feestterrein gaat men —, de ijsbaan zal men wel —; —ing, v. —en.*
- Afreeden** (*afwerken, geheel gereed maken*), ik heb —gereed; *vlas, hennep, wol, papier —; —ing, v. —en.*
- Afreedschaaf** (*opschoonschaaf, fijnschaaf*), v. —schaven.
- Afreehikel** (*een fijne hekel bij de vlas- of hennepbereiding*), m. —s.
- Afreis, Afreize** (*vertrek, afvaart*), v. gmz.
- Afreizen**, ik heb en ben —gereisd. *Met iemand —, vertrekken; ik reis naar Londen —; ergens op —, reizen met eenig doel; hij zal heel Holland —, alle plaatsen bezoeken; hij heeft alle musea er voor —gereisd; zich —, d. i. zich al reizende erg vermoien.*
- Afrekenen** (*de rekeningeffenen*), ik heb —gerekend; *—ing (vereffening in den handel), v.*
- Afrennen**, ik heb en ben —gerend. *De ruiters zag men het plein —; op iemand —, recht op iemand toesnellen; van een heuvel, een hoogte —, met snelle vaart naar beneden rijden; een baan —, d. i. rennend afloopen; zich —, zich uitputten, afmatten.*
- Afrepen** (*knotten; vlas ontdoen van de knoppen of zaaddoozen*), ik heb —gerepeld; *—ing, v. —en.*
- Africhten** (*leeren, geschikt maken voor eenig doel*), ik heb —gericht. *Een hond —, een valk —, een knaap —, voor een examen —, soldaten — (dresseeren); —er, m. —s; —ing, v.: de —ing voor eenig examen.*
- Afrij** (*het afrijden*), m. gmz.; (*helling bij 't afrijden*), v. —en. *gmz.: deze — is veel te steil.*
- Afrijden**, ik reed —, heb en ben —gereden; *voor het stadhuis —; de wagen moet zoo —, vertrekken; de ruiters reden de dorpen —, nl. om te stroopen; een paard —, al rijdend eenigermate vermoien; —er, m. —s.*
- Afrijgen**, ik reeg —, heb —geregen. *Een keurs, een gordel —, losmaken; paarten, kralen —, van den draad afdoen; tabaksbladen —, d. i. van de spijlen afdoen; —er, m. —s; —ing, v. —en.*
- Afrijten** (*losscheuren, scheiden*), ik reet —, heb —gereten; *een bloem van den stengel —; —ing, v. —s.*
- Afrijzelen** (*loslaten, afvallen*), het is en heeft —gerijzeld; *de kalk gaat van den muur —; rijpe korenaren laten veel korrels —.*
- Afrijzen** (*afvallen*), ik rees —, het is —gerezen; *als men korenschooven te ruw oplaadt, zal er veel zaad —; —ing, v. —en: — van zaadkorrels, bladeren, enz.*
- Afrika** (*werelddeel*), o. gmz.; — heet wel het zwarte werelddeel; — is bijna 30 millioen KM<sup>2</sup> groot of 5.85 % der aardoppervlakte.
- Afrikaan** (*persoon in of uit Afrika*), m. —kanen; in Z. Afrika ook: *Afrikaander*, m. —s.
- Afrikaan** (*zekere sierplant uit Mexico [donkerbruin met geel]*), v. —kanen. Ook: —kaantje, o.
- Afrikaansch** (*uit Afrika, of eigen aan Afrika*), bn.
- Afrika-reiziger** (*ontdekkingsreiziger in de binnenlanden van Afrika*), m. —s.
- Afristen** (*van de rist afdoen*), ik heb —gerist; *bessen, uien, vinken —.*
- Afrit**, m. gmz. *De — zou om zes uur plaats hebben, het afrijden, het vertrek.*
- Afritsen** (*afperken*), ik heb —geritst. *Een weg, een sloot, een lijn —, met de spade een kielspit voor de richting of den omvang uitsteken; —ing, v. —en.*
- Afroepen**, ik heb —geroepen. *Iemand van zijn werk —, een soldaat van zijn post —, hem roepen om elders te komen; hij werd te jong van zijn post, zijn arbeid, zijn levenstaak —geroepen, door de zeis des doods getroffen;*

- iemand van het dak, den zolder* -, naar beneden roepen; *de leden der vergadering werden één voor één -geroepen*; *zich* -, zich al roepende afmatten; -**roep**, m.; -**roeper**, m.
- Af'roffelen**, ik heb -geroefeld. *Planken, balken* -, d. i. ze ontdoen van de ruigste oneffenheden; *fig. gij moet dien luiaard eens duchtig* -, eens ferm doorhalen, een flinke schrobbeering geven; *die jongen gaat zijn huiswerk weer* -, d. i. afknoeien, slordig afmaken. Zie: **Roffel** (schaaf).
- Af'rollen** (naar beneden rollen), ik ben en heb -gerold; *een kaart* -; *van een heuvel* -; -**ing**, v. -en.
- Af'ronden** (de hoeken wegnemen), ik heb -gerond; *een tafelblad* -; *fig. een volzin* -; -**ing**, v. -en.
- Af'ronselen**, ik heb -geronseld. *Soldaten, matrozen iemand* -, ze op listige en bedrieglijke wijze tot desertie verleiden.
- Af'rooien**, ik heb -gerooid. *Gronden, erven, gebouwen* -, afscheiden, afpalen van de aangrenzende perceelen.
- Af'roomen** (van den room ontdoen), ik heb -geroomd; *de melk* -; -**rooming**, v. -en.
- Af'rooven** (ontrooven), ik heb -geroofd; *iemand zijn geld* -; -**rooving**, v. -en.
- Af'rossen** (roskammen, reinigen, ook afranselen), ik heb -gerost; -**rosser**, m. -s; -**rossing**, v. -en.
- Af'roven** (van 't roofje of korstje ontdoen), ik heb -geroofd; -**roving**, v. -en.
- Af'rukken** (met een ruk ontnemen), ik heb en ben -gerukt; -**rukker**, m. -s; -**rukking**, v. -en.
- Af'schaafsel** (krulletjes, afvijtsel), o. -s.
- Af'schaduw(en)** (afschetsen, flauwelijk afbeelden), ik heb -geschaduwd; *het tijden en strijden der Boeren kan men slechts flauw* -; -**schaduwing** (afbeelding), v. -en.
- Af'schaffen** (doen ophouden, buiten gebruik stellen), ik heb -geschafft; *een misbruik* -; -**schaffer**, m. -s; -**schaffing**, v. -en.
- Af'schaffings-genootschap** (bond tot bestrijding van 't alcoholisme), o. -pen.
- Af'schampen** (uitglippen, ter zijde afschieten), het is -geschampt; *een pijl, een kogel, een zwaard, een bijl, een lans kan* -; -**schamping**, v. -en.
- Af'schaveelen** (slijten door wrijven, schuren enz.), het is -geschaveeld; *het touw zal geheel* -, *een kabel kan* -; -**ing**, v. -en.
- Af'schaven** (door schaven wegnemen), ik heb -geschaafd; *een plank* -; -**schaving**, v.
- Af'scheep** (het verzenden per schip), m. gmv. *De gunstige ligging der mijn voor den* - van het erts.
- Af'scheid**, o. gmv. *Een hartelijk* -, *een koel* -; - **nemen**; *tot* -, *ten* -.
- Af'scheiden** (scheiden van), ik heb en ben -gescheiden; -**ing**, v.; -**scheidinkje**, o.
- Af'scheidnemen** (het vaarwel zeggen), o. gmv. - is een moeilijk ding. (C. O.) *Geen nopen tot* - *baat*. (Staring); -**neming** (het afscheidnemen), v. -en.
- Af'scheidsbrief**, m. -brieven; -**groet**, m. -en; -**kus**, m. -sen; -**schrift** (mil. paspoort), o. -en. vero.
- Af'schelferen** (afschilferen), het is -geschelferd. *Een oude gangmuur gaat* -.
- Af'schenken** (afgieten), ik schonk -, heb -geschenken; *al de thee* -; *den room van de melk* -.
- Af'schepen** (per schip verzenden), ik heb -gescheept. *Fig. iemand* -, met bits bescheid wegzenden; -**scheper**, m.; -**scheping**, v.
- Af'scheppen**, ik heb -geschept; *den room van de melk* -; -**schepping**, v. -en.
- Af'scheren** (door scheren wegnemen), ik schoor -, heb -geschoren; *iemand den baard* -, *zich den baard* -; *de schapen scheren het gras* -; -**scheerder**, m.; -**schering**, v.
- Af'schetsen** (nateekenen), ik heb -geschetst; *een huisje* -; *fig. in hoofdzaken beschrijven*; *iemands angst* -, *een landschap* -; *een volk* -; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Af'scheuren** (afrukken), ik heb en ben -gescheurd; *een aanplakbiljet* -; *een tak van een boom kan* -; *fig. kinderen van hun ouders* -; *zich van de zijnen* -; -**scheurder**, m. -s; -**scheuring**, v. -en.
- Af'schieten**, ik schoot af, heb -geschoten; *een boog, een geweer, een kanon* -; *fig. zegsw. Pijlen op iemand* -, nl. van den laster; *toornige blikken* -; *den papgeaai* -, nl. van de stang, waarop hij geplaatst is; *de voorpoot was den haas* -geschoten; *de wacht* -, zeew. door een schot afkondigen, dat de nachtwatchen worden betrokken; *een arend schoot van den top der rots* -, snel afvliegen; *de beek schiet van den berg* -, neerbruisen.
- Af'schijn** (dicht. glans, afschijnset), m. gmv.
- Af'schijnen** (afstraten, een schijnset afgeven), het heeft -geschenen; *de gloed eener kachel kan* -; -**ing**, v. -en.
- Af'schilderen** (met kleuren nabootsen), ik heb -geschilderd; -**schildering**, v. -en.
- Af'schilferen** (in schilfers of plaatjes afvallen), het is -geschilferd; *de witkalk of het pleister is er afgevallen*. Ook: **Afschelferen**.
- Af'schillering** (roos, huidziekte), v. -en; *de* - *der huid onder de hoofdhaaren*; *de* - *van de hoeven der paarden*.
- Af'schillen** (de schel of schil van iets afdoen), ik heb -geschild; *de schors van een boom* -; *een appel, een aardappel* -; -**er**, m. -s.
- Af'schoffelen** (met de schoffel losmaken), ik heb -geschoffeld; *het onkruid van den akker* -; -**ing**, v. -en.
- Af'schoonen** (opklaren), het is -geschoond; *de lucht begint* - *te schoonen*, *is aardig* -geschoond; -**schooning**, v. -en.
- Af'schot** (astloop, helling), o. gmv. *Het dak heeft te weinig* -; *die goot heeft te veel* -, verval.
- Af'schouwen** (inspecteeren, onderzoeken), ik heb -geschoofd; *een polder* -; *een brug, een nieuwe sluis* -; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Af'schrabben** (door schrabben reinigen), ik heb -geschrabd; *den roest van iets* -; *oude verf* -, *aardappels* -; *een ijzeren pot van buiten* -; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en; -**sel** (afval), o.: -**sel van wortels**.
- Af'schrappen** (afschrabben, afkrabben), ik heb -geschraapt; *een oude laag verf* -; *de darmen* -, reinigen van vetdeelen; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Af'schrappen** (door schrappen verwijderen; een schrap halen door), ik heb -geschrapt; *een potloodpunt* -, *vier cijfers* - *bij een deeling*; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Af'schrift**, o. -en. *Van het contract werden drie* -en *gemaakt*, *navolging*, *kopie*; - *van een brief, testament, vers, opstel* enz.; - *van iets vragen, verzoeken, eischen*; *in* -, *bij* -;



- dit rekest werd in of bij - aan alle schoolopziensers gezonden, in tegenstelling van het oorspronkelijke; voor eenstuidend -*, verklaring van den ambtenaar, dat de inhoud hem gebleken is overeen te komen met het oorspronkelijke.
- Af'schrijven** (*na- of overschrijven*), ik schreef -, heb - geschreven; - **schrijfgeld**, o. - en; - **schrijfloon**, o. - en; - **schrijving**, v. - en.
- Af'schrik** (*afkeer, innerlijke schrik*), m. gmv.
- Af'schrikken**, ik heb - geschrikt; - **schrikker**, m. - s; - **schrikking**, v. - en.
- Af'schuimen**, ik heb en het is - geschuimd. *De bergstroom, die van de rotsen - schuimt*, d. i. schuimend neerstroomt; *het vet van der ketel, het vuil van gesmolten suiker -*, afschepjen; *vleesch, visch -*; *een stoomketel -*, het schuim door de schuimkraan laten afloopen; - **er**, m. - s; - **ing**, v. - en.
- Af'schuinen** (*schuin afsteken*), ik heb - geschuind; - **ing**, v. - en.
- Af'schuiven** (*door schuiven verwijderen*), ik schoof -, heb - geschoven; **geld** -, afdoken; - **ing**, v. - en.
- Af'schuren** (*reinigen*), ik heb - geschuurd; *iem. den bolster -*, hem beschaven; - **schuurder**, m.; - **schuring**, v.; - **schuurtsel**, o.
- Af'schutsel** (*heining, afstuiting*), o. - s.
- Af'schutten** (*afschieden door een heining*), ik heb - geschut; *een wei -*; - **ing**, v. - en.
- Af'schuw** (*afkeer, walging*), m. gmv.
- Afschuwelijk**, - **schuw'lijk** (*verfoeielijk*), bn. en bw. *Een - gedrocht, een - vloek, een - kleederdracht, die rok staat u -*; - **heid**, v.
- Af'seinen**, ik heb - geseind. *Een trein -*, *ga die pas ontboden locomotief -*, *den scheepsraad -*, door te seinen afzeggen.
- Af'sijpelen** (*druppelsgewijze afvloeien*), het is - gesijpeld; - **ing**, v. - en.
- Af'sjorren** (*het touwwerk losmaken*), ik heb - gesjord; - **ing**, v. - en.
- Af'sjouwen** (*naar beneden sjouwen*), ik heb - gesjouwd; *de koffers van den zolder -*; fig. hard werken: *hij moet heel wat - voor zijn brood*; ook: losbandig leven.
- Af'slaan** (*verjagen, verdrijven, van de hand wijzen*), ik sloeg -, heb en ben - geslagen; *den vijand -*, *een aanval -*, *een storm -*, *een eisch -*, *een aanbod -*; *de bajonet -*, van het geweer nemen; *de prijzen zullen wel -*, verminderen.
- Af'slag** (*vermindering*), m.; - *van straf; iets op - betalen*; ook van verkoopprijs: *de - der koffie*, d. i. daling.
- Af'slag** (*openbare verkoop, waarbij de roeper telkens een lageren prijs noemt, totdat iemand zegt: „mijn”, aan wien dan de koop wordt toegewezen; ook de verkoopplaats*), m.; *er is - van versche visch; gaat gij mee naar den -*? Zie **Mijnen**.
- Af'slager** (*openbare verkooper, vendumeester*), m. - s.
- Af'slaven** (**zich**), (d. i. zich aftobben), ik heb mij - geslaafd. *Hij slaaft zich - voor zijn kinderen; de landman was - geslaafd door zijn arbeid*, uitgeput.
- Af'slechten** (*metalen gladhameren*), ik heb, het is - geslecht; - **slechthamer** (*planeerhamer, dienend om metalen platen glad te hameren*), m. - s; - **ing**, v. - en.
- Af'sleepen** (*aftrekken*), ik heb - gesleept. *De booten sleepen een vlot de rivier -*; - **per**, m. - s; - **ing**, v. - en.
- Af'slepen** (*afhangen*), het heeft - gesleept. *Een japon met - slepende strooken*.
- Af'slieren** (*afglijden*), ik ben - geslierd. *De jongens slierden van de duinen -*.
- Af'slijpen** (*door slijpen wegnemen*), ik sleep -, heb - geslepen; *den roest ergens -*; fig. polijsten, beschaven; - **er**, m. - s; - **ing**, v. - en; - **slijpsel**, o. gmv.
- Af'slijten** (*doen afnemen, wegstijten*), het is - gesleten; *de schoenzolen slijten -*; *de treden eener trap kunnen -*; fig. *die droefheid zal wel -*; *een afgesleten theorie, verouderd -*; - **er**, m. - s; - **ing**, v. - en; - **ster**, v. - s.
- Af'slonzen** (*kleedij slordig dragen*), ik heb - geslonsd; - **er**, m. - s; - **ing**, v. - en.
- Af'slooten** (*door een sloot omringen*), ik heb - gesloot; *ik zal dat stuk land laten -*; - **ing**, v. - en.
- Af'slorpen**, - **slurpen**, ik heb - geslorpt (-gesturpt); *den room van de melk -*, *het vet van den bouillon -*; - **ing**, v. - en.
- Af'sloven** (**zich**), ik heb mij - gesloofd; *zich dag aan dag -*, zwaar vermoeien. *Tot - s toe*.
- Af'sluiten**, ik sloot -, heb - gesloten; *een tuin, een buiten -*; *een kast, een latafel -*; - **dijk**, m. - en; - **dam**, m. - men; - **ing** (*dam, dijk, klep, grendel*), v. - en.
- Af'sluitingsdeelen** (*scheepst. al wat dient om een schip waterdicht te houden*), o. mv.
- Af'smallen**, ik heb - gesmald. *Een plank, een rand -*, d. i. smaller maken. w. i. g.
- Af'smeeken** (*afbidden*), ik heb - gesmeekt; *een gunst -*; - **er**, m. - s; - **ing**, v. - en.
- Af'snauw** (*norsch woord*), m. gmv. *Iemand een - geven*.
- Af'snauwen** (*iemand bits iets zeggen*), ik heb - gesnauwd; - **er**, m. - s; - **ing**, v. - en.
- Af'snede**, - **snee** (*het afgesnedene*), v. - s-neden.
- Af'snijden** (*door snijden afscheiden*), ik sneed -, heb - gesneden. *Een tak, een tros, een bloem -*; *de dood zal eens ons leven -*; *iem. het haar, den baard -*; zegsw. *Wie zijn neus - snijdt, schendt zijn aangezicht*, die van kinderen of verwanten kwaadspreekt, oteert zich zelve; *een draad, een koord -*; *van een rol linnen eenige ellen -*; fig. *iemands levensdraad, ook levensdagen, dagen -*, hem doen sterven; *een boek zuiver -*, de randen er afnemen met den boekbindersploeg; *iemand den weg, het pad, den toegang, den aftocht, den terugtocht, de gemeenschap -*, versperren; *iemand den pas -*, hem den weg afsluiten; *den toevoer van levensmiddelen -*, beletten, verhinderen; krijgsw. *een legercorps -*, afscheiden, zoodat de verbinding belet is; scheepst. *een schip van den wal -*, het beletten aan wal te komen, door zich tusschen den wal en het schip te plaatsen; *iemands rede, woorden -*, hem beletten voort te gaan; *iemands verwachting, hoop, uitzicht -*, er voorgoed een eind aan maken; *een gezegde, een vraag, een gesprek -*, ze plotseling voorkomen; *de aanleiding, gelegenheid tot iets -*, ineens voorkomen; *vriendschap, verkeer, omgang met iemand -*; - **er**, m. - s; - **ing**, v. - en; - **sel**, o. - s; - **schaar** (*glasblazerij, schaar waarmede men de overtollige glasdeelen wegsnijdt*), v. - scharen.
- Af'snipperen**, ik heb - gesnipperd. *De ongelijke kanten van een papier -*, wegnemen; *een uur voor liefhebberijstudie -*, afnemen; - **ing**, v. - en.

- Af'snoeien**, ik heb —gesnoeid; —**er**, m. —s; —**ing**, v. —en; —**sel**, o. —s.
- Af'snoepen** (behendig ontfutselen), ik heb —gesnoept. Een gebakje van een schaat —; iem. iets —; de jongens hebben mij de lekkerste peren —gesnoept.
- Af'snuiten**, ik snoot —, heb —gesnoten. Een kaars —; —**sel** (de verkoolde deelen eener kaarsepil), o. —s.
- Af'snuiten** (een stuk hout van de scherpe punten of kanten ontdoen), ik heb —gesnuit; —**ing**, v. —en.
- Af'soelen** (afmatten, uitputten), ik heb —gesold; de storm kan de schepelingen —; zich —, zich door stoeien of ravotten afmatten.
- Af'spannen** (een trekdiër losbinden), ik heb —gespannen; —**er**, m. —s; —**ing** (herberg, stalhouderij), v. —en. Vl.
- Af'spelen** (ten einde spelen, geheel vertoonen), ik heb en het is —gespeeld; een dominospel —, een blijspel —.
- Af'spieden** (afloeren), ik heb —gespied: een struikroover, die den weg afspiet; —**er**, m. —s; —**ing**, v. —en.
- Af'spiegelen** (terugkaatsen), ik heb —gespiegeld. Het meer, dat de maan —spiegelde; het water, dat boomen en huizen —spiegelt; (zich) —: in de letterkunde spiegelt zich de geest des tijds —; —**ing**, v. —en.
- Af'spinnen**, ik spon —, heb —gesponnen; Een pond vlas, een bundel hennep —; een rokken —; een draad van groote lengte —; den levensdraad —; zijn levensdraad is afgesponnen, zijn einde is daar.
- Af'splijten** (in splinters losgaan, afvallen), het spleet —, is —gesplet: —**ing**, v. —en.
- Af'splinteren** (splinters loslaten), ik heb en het is —gesplinterd; —**ing**, v. —en.
- Af'spoelen**, het heeft en is —gespoeld. Al het waschgoed is van de bleek —gespoeld; het eiland, waar de zee elk jaar een brok van —spoelt; de zee spoelt de duinen daar geweldig —; het stof van zijn handen —; de zorgen, beslommingen, aandoeningen —, verwijderen; de kopjes, de glazen —, spoelend reinigen; —**ing**, v. —en.
- Af'spraak** (mondelijke of schriftelijke overeenkomst), v. —spraken. Een — met iemand maken; in — staan met iemand; zich aan een — houden; volgens —; tegen de gemaakte —; dat was de —; bij —.
- Af'spreken** (bepalen, mondeling overeenkomen, beramen), ik sprak —, heb —gesproken. Met iemand iets —; dit blijft dan zoo —gesproken, bepaald; iets voor —gesproken houden; zooals —gesproken is; alsof het —gesproken is; —gesproken werk, spel, vooraf beraamd om een ander te verschalken.
- Af'springen** (zich met een sprong verwijderen), ik sprong —, ben en heb —gesprongen. Fig. De onderhandeling is afgesprongen, d. i. plotseling geëindigd; —**er** (persoon), m. —s; —**ing**, v. —en.
- Af'staan** (afstand doen van), ik stond —, heb —gestaan. Zijn rechten —, zijn goederen —.
- Af'stammeling** (afkoming, bloedverwant in nederdalende lijn), m. en v. —en; v. ook —**e**.
- Af'stammen** (zijn oorsprong ontleenen), ik ben —gestamd; in de rechte lijn van iemand —; —**stamming**, v. —en.
- Af'stand** (het afstaan), m. gmv.; — doen van iets; — doen van bezittingen, titels, enz. ze laten varen.
- Af'stand** (de kortste weg tusschen twee plaatsen), m. —en; een grooten — afleggen of doorloopen; op eerbiedigen — blijven; de — van twee tonen, tusschenruimte; iemand op — houden, hem verhinderen te naderen.
- Af'standmeter** (werktuig tot het bepalen van afstanden), m. —s.
- Af'standsmeting**, v. —en; —**punten**, v. mv.; —**wijzer** (tabel, waardoor men den onderlingen afstand in K.M. tusschen onderscheiden plaatsen kan vinden), m. —s.
- Af'stappen**, ik heb en ben —gestapt. Van een stoep —, een ladder —; hij kwam zijn erf —; fig. Van iets —, het opgeven, laten loopen of varen: laten wij van dit gesprek —; in een herberg —, zijn intrek nemen; bij iem. —, bij hem eenigen tijd vertoeven; —**ing**, v.
- Af'steken**, ik stak —, heb en het is —gestoken; een schip doen —, afvaren; de randen —, wegsteken; een visite —, afleggen; —**steker**, m. —s; —**steking**, v. —en.
- Af'stel**, o. gmv. Van uitstel komt —, door uit te stellen komt van een plan ten laatste niets.
- Af'stellen** (afschaffen), verl. dlw. afgesteld; bn.: de —e heiligheden (V. Lov.), vroegere R. K. feestdagen.
- Af'stemmen**, ik heb —gestemd. Een voorstel, een wet —, bij stemming te niet doen; —**stemming**, v. —en.
- Af'stampelen**, ik heb —gestempeld. Postzegels —, coupons —, d. i. stempelend vernietigen; —**ing**, v. —en.
- Af'sterven**, het stierf —, is —gestorven; al het vee is hem —gestorven; fig. de vriendschap kan —, afslijten; hij is der wereld —gestorven. heeft de wereldsche vermaken laten varen; —**ving**, v. —en.
- Af'stijgen**, ik steeg —, ben —gestegen. Een trap, een ladder, een paard —; —**ing**, v. —en.
- Af'stoffen** (reinigen van stof), ik heb —gestoft. Een koffer, een lessenaar —; —**ing**, v.
- Af'stopen** (stomp maken), ik heb —gestompt. De horens van een stier —; —**ing**, v.
- Af'stooten**, ik stiet of stootte —, heb —gestooten; —**stooting**, v. —en.
- Af'stootende kracht** (nat. tegenstelling der aantrekkings), v. gmv.
- Af'storten** (doen nederstorten), ik heb en ben —gestort; —**ing**, v. —en.
- Af'straffen** (de noodige straf toedienen, ook den mantel uitvegen, doorhalen), ik heb —gestraft; —**straffing**, v. —en.
- Af'stroopen** (door afstrijken verwijderen), ik heb —gestroopt; een haas het vel —; een paling —.
- Af'stulten** (met een stoot terugspringen), het is —gestuit. De pijlen, slagen, schichten zulten — op schild, harnas enz.; al de beschuldigungen zullen — op haar deugd; —**ing**, v.
- Af'stuiven** (wegstuiven), ik stooft —, ben —gestoven; —**stuiving**, v. —en.
- Af'sturen** (doen heengaan), ik heb —gestuurd.
- Af'sullen**, ik ben —gesuld. Zich langs een ladder, een dak laten —, afglijden; van de stoep —; van zijn stoel —; de jongens waren bezig van den heuvel af te —.
- Af'takelen** (scheepst. ontdoen van zijn want), ik heb en het is —getakeld. Dat schip ziet er deertijk —getakeld uit, heeft veel schade geleden aan het tuig. Fig. hij is heel wat —getakeld, d. i. achteruitgegaan in gezondheid.
- Aftan'dig** (oud, afgeleefd), bn. Een oude — vrouw, d. i. tandeloos. vero.

- Aftandsch'** (van het tandenkrijgen af), bn. met het zevende jaar is een paard gewoonlijk -, d. i. heeft een volwassen gebit.
- Af'tap** (de daad van aftappen), m. gmv. De - van wijn, bier, gietijzer.
- Af'tapkraan** (kraan om eenige vloeistof te doen wegloopen), v. -kranen. De - eener stoommachine openen.
- Af'tappen**, ik heb -getapt. Wijn, bier, azijn, -, door een tap uit het vat in flesschen laten loopen; *iemands bloed* -, aderlaten; *iemand het bloed* -, hem uitputten; *het water van een stoomketel* -, laten wegloopen; *het water door duikers, buizen, pijpen* -, (wat.) laten afvloeien; *gesmolten metaal* -, door het steek- of gietgat laten uitvloeien; *terper-tijn uit denneboomen* -, dit vat moet van de week -getapt worden; *ik zal dien vijver laten* -, ledigen; -er, m. -s: *die kuiper is tevens -tapper van wijnen*; -ing, v. -en.
- Af'tarnen** (aftornen), ik heb -getarnd. Een strook van een japon -; de kraag van een jas -; -ing, v. -en. Ook: **Aftornen**.
- Af'teekenen** (in teekening nabootsen), ik heb -geteekend. Een bloem naar het leven -; *het kwaad* -, schetsen; -aar, m.; -ing, v.
- Af'teisteren** (uitputten, afmatten), ik heb en het is -geteisterd; *het -geteisterd hart*; *het -geteisterd brein*. dicht.
- Af'tellen** (afnemen), ik heb -geteld. Ik heb van dat geld tien gulden -geteld; -telling, v.
- Af'terdinner** (lees: aaf't-r-din'nr), v. -s. Een - is een sigaar na den eten.
- Af'tiegen**, ik toog -, heb en ben -getogen. Iem. van iets -, aftrekken, met geweld verwijderen; *iemand een masker, een ring, een kleedingstuk* -; *die bui zal wel* -. vero.
- Af'tobben**, het heeft -getobd. Zorgen die de ziel -. Ook: zich -, zich overmatig inspannen.
- Af'tocht** (het wegtrekken, afmarcheeren, heenzeeilen), m. -en. De - der Franschen, het vertrek; *den - staan of blazen*. Fig. *iemand een veiligen - bezorgen*, in veiligheid brengen.
- Af'tonnen** (met tonnen afbakenen), ik heb -getond. Men mocht die baai wel -; *een stapel turf* -, afmeten per ton; -tonning, v. -en; de -tonning van het vaarwater.
- Af'toomen** (ontdoen van den toom), ik heb -getoemd. De paarden werden -getoemd en op stal gezet; -tooming, v. -en.
- Af'toppen** (ontdoen van den top), ik heb -topt. Boomen, takken wat -; -topping, v.
- Af'tornen** (aftarnen), ik heb -getornd; -ing, v. -en.
- Af'torsen** (torsen verwijderen), ik heb -getorst. Kisten, boeken, balen v. d. zolder -.
- Af'touwen** (afranselen), ik heb -getouwd. Iemand of iemands lijf -, hem afrossen. w. g.
- Af'tred** (het afstappen), m. gmv. Bij den - van het tooneel, d. i. bij het verlaten.
- Af'treden**, ik trad -, heb en ben -getreden. Bij iemand -, gaan vertoeven; *in een winkel* -; fig. *van het staatstoneel* -, het verlaten; *het Ministerie gaat zeker* -, ontslag nemen; -ing, v. -en.
- Af'trek** (mindering), m. gmv. Na - van onkosten hield hij nog eene aardige winst over.
- Af'trek** (vraag), m. gmv. Die waren hebben veel -, lokken veel koopers.
- Af'trekken**, ik trok -, ik heb en het is -getrokken. Een kanon -, afschieten; *de hand van iemand* -, hem aan zijn lot overlaten; *de oogen van iemand of iets* -, afwenden; *het hart, den geest, de zinnen van iemand of iets* -, *iemands aandacht van iets* -, afleiden; *ik wil u nog geen oogenblik van priktol of hoepel* - (C. O.), verwijderen; *iemand het masker* -, afrukken; *de schade van iemands huur* -, afnemen; *iemand tien gulden van zijn rekening* -; *de jongen leert goed, is al aan het* -, rekenk. bewerking; *een haas de huid* -, afstroopen; *kruiden in kokend water* -; *de thee laten* -; *iemand de ladder* -, naar beneden trekken; *het leger gaat* -, afrukken; *met de stille trom* -, zich stilletjes verwijderen; *die bui zal wel* -, wegdrijven; *het leger trok op Leiden* -, er heen trekken; *af- en aantrekken*, beurtelings heengaan en weeromkomen.
- Af'trekker**, m. -s. De - van een kanon, werktuig om het te ontladen; rekenk.: de - mag niet grooter zijn dan het aftrektal.
- Af'trekking**, v. -en; - door prikkelende middelen; *na - der huid*; *de - van kruiden*; rekenk.: een - maken.
- Af'treksel**, o. -s. Jenever is een verderfelijk -; een - van lindebloesem.
- Af'trektal** (rekenk. het getal, waarvan een ander moet afgetrokken worden), o. -tallen.
- Af'trekvijl** (afvijlrasp, groote vijl met groven rasphouw), v. -en.
- Af'troeven** (in het kaartspel), ik heb -getroefd. Fig. *iemand* - (met woorden), hem de les lezen, afsnauwen; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Af'troggelen** (door mooie praatjes iets zien te krijgen), ik heb -getroggeld; -ing, v. -en.
- Af'trommelen** (trommelend afkondigen), ik heb -getrommeld. Een bevel op de hoeken der straten -. Fig. een muziekstuk -, het haastelijk op de piano afspeelen.
- Af'troonen**, ik heb -getroond. Iemand van zijn post -, met mooie praatjes hem daarvan aflokken; *iemand iets* -, het op behendige wijze van hem zien te krijgen; *iemand een bekentenis* -, zien te ontlokken.
- Af'trotsen**, ik heb -getrotst. Iemand iets -, afpersen door terging, tarding, bedreiging. vero.
- Af'truggelen**. Zie **Af'troggelen**.
- Af'tuigen** (ontdoen van tuig), ik heb -getuigd. Een paard, een ezels, een bok -; een schip -, b. v. het ontdoen van raas, stengen, enz.; -ing, v. -en.
- Af'tuimelen** (van een hoogte tuimelend neervallen), ik ben -getuimeld; -ing, v. -en.
- Af'tuinen** (afheinen, afschutten), ik heb -getuind. Een koolveld -; -ing, v. -en. w. g.
- Af'turen** (afgluren, afloeren), ik heb -getuurd. Een weg -, turend afkijken.
- Af'tweernen**, ik heb -getweerd. Zie **Af'twijnen**.
- Af'twijnen**, ik heb -getwijnd. Is dit garen al -getwijnd, het geheel ten einde toe twijnen. Zie **Twijnen**.
- Af'vaardigen**, ik heb -gevaardigd. Iemand naar Engeland -, d. i. hem met een bepaalden last als afgezant daar heen zenden; *hij is door de afdeeling naar de algemeene vergadering -gevaardigd*, afzenden en machtigen, met of zonder bepaalden lastbrief; -vaardiging (afzending), v. -en.
- Af'vaart** (vertrek van schepen), v. -en. De tijden van de - der booten publiceeren.
- Af'vagen** (afvegen), ik heb -gevaagd; *het voorhoofd* -, *iem. het gelaat* -, *zijn bril* -. Vl.
- Af'val** (het losgaan, scheiden), m. gmv. De - der bladeren. w. i. g.

- Af'val** (het afvallen), m. gm. v. De — der elf provinciën; de — van vele voorname steden; tot — overhellen; iemands — veroorzaken; iemands — verhoeden, voorkomen, tegenhouden; iemand tot — brengen, hem tot verzaking van God of godsdienst brengen; er is in die werken een geest van —, godsdienstverzaking.
- Af'val** (het afgevallene), o. gm. v. Er was op de fruitmarkt niets dan —; de — op den dorschvloer, verstrooide graankorrels, stroo, kaf; het — van den timmermanswinkel, d. i. kleine stukjes hout, krullen, spaanders, enz.; het — in de goud- en zilverbewerking; het — in de spinnerij en weverij; het — van de vleeschbank; het — in den landbouw, de varkens worden er gemest met het —; het — van den disch, van een maal, enz. overschot, kliekjes; van den of het — leven, zijn levensonderhoud vinden in hetgeen een ander van zijn overschot ten beste geeft.
- Af'vallen**, ik heb en ben — gevallen. Van een bank, een stoel —, naar beneden vallen; die steen is van den muur — gevallen; een mantel, een reisdeken kan ergens (van het lijf) —; fig. die steen is hem van het hart — gevallen, wat hem drukte, knelde, is weg; de wijngaardbladeren gaan —, op den grond vallen; gordijnen, die in breede plooiën —, nederwaarts hangen; wat zijt ge — gevallen, vermagerd; van den wind —, (zeew.) van den wind afwijken; iemand —, tegenvallen; iemand of van iemand —, hem ontrouw worden, zijn zaak verloochenen; God —, zich tegen Hem verzetten; de — gevallen Engelen; van den godsdienst, het geloof, de kerk —, er ontrouw aan worden.
- Af'vallig** (ontrouw), bn. De — e provinciën; iemand van zijn geloof — maken; een — priester; — heid, v.
- Af'vallige** (verzaker van zijn geloof), m. en v. — n. Juliaan de — (Rom. keizer 331–363 na C.). Zie **Renegaat**.
- Af'varen**, ik voer —, heb en ben — gevaren. Van den wal, een eiland —, wegvaren; de boot zal om een uur —, vertrekken; op iemand of iets —, er naar toe varen; een rivier —; wij zijn de Waal een heel eind — gevaren; open —, stroomop- en stroomafwaarts varen.
- Af'vegen** (ontdoen van stof, reinigen), ik heb — geveegd; — veegsel, o.; — veger, m. — s; — vegin, v. — en.
- Af'vergen** (eischen, vorderen), ik heb — verged; — ing, v. — en.
- Af'vieren** (scheepst. een touw geheel ten einde toe vieren of laten schieten), ik heb — gevierd. Vier — den fokkeschoot!
- Af'vijlen** (door vijlen wegnemen), ik heb — gevijld; den roest van een seutel —; — er, m. — s; — ing, v. — en.
- Af'vijlrasp** (grooterasp-of-afstrekvijs), v. — en.
- Af'vleien** (door vleien afstrogelen), ik heb — gevleid; — er, m. — s; — ing, v. — en.
- Af'vlieten** (naar beneden vlieten), het vlood —, is — gevloten; — ing, v. — en; — sel, o.
- Af'vlijmen** (afsnijden), ik heb — gevlijmd. Een gewel voorzichtig —; het leder bij het boekbinden op de kanten —; — ing, v. — en.
- Af'vloeiën**, het heeft en is — gevloeid. Het overtollige water zal wel —, zich vloeiend verwijderen; een aan- en — vloeiende stroom van kunstsbeschouwers (C. O.), d. i. langzaam komend en gaand; het water, dat de bergen — vloeit; een beide, die van de lippen — vloeit;
- de haren, de baard, die — naar beneden, afgolven; — ing, v. — en.
- Af'voederen** (afvoeren, b.v. het vee), ik heb — gevoederd (— gevoerd); — ing, v. — en.
- Af'voer** (het ver- of wegvoeren), m.; kanaal voor den — van turf; de af- en aanvoer van levensmiddelen; ook: — van water, meststoffen, 't afwaarts voeren.
- Af'voeren** (wegvoeren), ik heb — gevoerd; koopwaren een rivier —; waar de Taag langs Lisbo'a zijn goudkorrels afvoert, met den stroom meevoert (Da Costa); — der, m. — s; — ing, v. — en.
- Af'voerkanaal** (kanaal, goot of buis, waardoor men water enz. laat wegloopen), o. — nalen.
- Af'vorderen** (afeischen), ik heb — gevorderd; — aar, m. — s; — ing, v. — en.
- Af'vragen**, ik vraagde (vroeg) —, heb — gevraagd. Iemands rekening —; iemand iets —; zegsw. zoo vraagt men den boer de kunst —, zoo komt men van onnoozele lieden het geheim te weten; — vraging, v. — en.
- Af'vuren** (doen ontbranden), ik heb — gevuurd; een pistool, een geweer, een kanon —; — vuring, v. — en.
- Af'waaien** (wegwaaien), het woei of waaide —, heeft en is — gewaaid. De sneeuw begint het dak — te waaien; de wind zal er al de pannen nog —.
- Af'waarts** (nederwaarts), bw. De weg liep —.
- Af'waartsch**, bn. Een — e beweging, in — richting, naar beneden gericht.
- Af'wachten** (wachten op iets of iemand), ik heb — gewacht; — er, m. — s; — ing, v. — en.
- Af'walken**, ik heb — gewalkt. Wollen, katoenen, viltten stoffen of voorwerpen —, met slaan, stooten, duwen gereed maken, bereiden. Zie: **Walken**.
- Af'wannen** (met de wan zuiveren), ik heb — gewand. Wij zullen dit koren maar eerst —, alles afdoen, wat er te wannen is.
- Af'wasschen** (door wasschen reinigen), ik wiesch —, heb — gewasschen; — waschster, v. — s; — wassching, v. — en; R. K. de — ing der zonden door het Doopsel.
- Af'wateren** (water afvoeren), het heeft — gewaterd. Buurmans land watert — op onze sloot; — ing (de afvoer v. h. overtollige water) v.
- Af'weeken** (door weeking los maken), ik heb en het is — geweekt; — weeking, v. — en.
- Af'weer** (verweer), m. gm. v. — van rampen; elke poging tot — mislukte.
- Af'weg** (zijweg, zijpad), m. — en. w. i. g.
- Af'wegen**, ik woog —, heb — gewogen; alles secuur —, er juist het gewicht van bepalen; een pond suiker —, afzonderen; — weger, m. — s; — weging, v. — en.
- Af'weiden** (kaal grazen), het vee heeft — geweid; — ing, v. — en.
- Af'wenden** (een andere richting geven), ik heb — gewend; — wender, m. — s; — ing, v. — en; — wendster, v. — s.
- Af'wennen** (afleggen, b.v. een slechte gewoonte), ik heb — gewend; — wening, v.
- Af'wentelen**, ik heb — gewenteld; den steen van het graf —; — wenteling, v. — en.
- Af'weren** (afkeeren, op afstand houden), ik heb — geweerd; — weerder, m.; — wering, v.
- Af'werpen** (van zich werpen), ik wierp —, heb — geworpen; — er, m. — s; — ing, v. — en.
- Af'wezen** (er niet zijn), o.; — we'zend, bn.; — we'zendheid (het afwezend zijn), v. gm. v.

- Afwezende** (de niet tegenwoordig zijnde persoon), m. en v. —n. Ook: **Afwezige**.
- Afwezig** (van huis, niet ter plaatse), bn., een —e vriend, de directeur is —; vader is eenige weken — geweest; —e schoolkinderen.
- Afwezige**, m. en v. Zie **Afwezende**.
- Afwezigheid** (niet-tegenwoordigheid), v. gmv.
- Af'wijken** (in andere richting gaan of loopen), ik week —, ben —geweken; —**wijker**, m.
- Af'wijking** (verwijdering van de bepaalde richting), v. —en; — van het licht, — van de magneetnaald.
- Af'wijzen** (van de hand wijzen), ik wees —, heb —gewezen; —**wijzing**, v. —en.
- Af'winden**, ik wond —, heb —gewonden; een kluwen —, een klos garen —, het vliegtouw —; —**er**, m.; —**ing**, v.; —**ster**, v.
- Af'winnen**, ik won —, heb —gewonnen. Den vijand een stad, een provincie, een veldslag —, d. i. door strijd van hem winnen; hij won hem al het geld —, d. i. al spelende; iemand in een wedstrijd een prijs —; iemand een voordeel, een goede kans —; iemand de loef —, d. i. door sneller varen afsteken; het iemand of van iemand —; het de zon —, op zijn vóór zonsopgang.
- Af'wischen**, ik heb —gewischt. Een vlek, bloed, zweet —, met doek of hand vegende wegstrijken; tranen —; iemands tranen —, fig. hem troosten; een schuld, een misdaad, een zedelijke smet van iemand —, er hem van zuiveren; een smaad, een hoon in of met bloed —, nl. door den belediger te doodden; —**wischer**, m.; —**wissing**, v.
- Af'wisselen** (op zijn beurt vervangen), ik ben en heb —gewisseld; —**wisselend**, bn. en bw.: met — geluk, een vrij — landschap; hij werd — bleek en rood; —**wisseling**, v.
- Af'wrijven** (schoonwrijven), ik wreef —, heb —gewreven; ergens het vuil —, de stof —; —**wrijving**, v. —en.
- Af'wringen** (loswringen), ik wrong —, heb —gewrongen; den bek van den sleutel —, er af wringen; —**wringing**, v. —en.
- Af'zadelen** (ontdoen van het zadel), ik heb —gezadeld; een paard —; —**ing**, v. —en.
- Af'zagen** (met een zaag afsnijden), ik heb —gezaagd; een stuk van een paal —, een balk schuin —; iemand een been —, afzeten.
- Af'zagen** (eentonig strijken of krassen op een viool), ik heb —gezaagd; een muziekstuk —, een walsje —. Fig. tot vervelens toe behandelen of bespreken. Zie **Afgezaagd**.
- Af'zakken** (naar beneden zakken), ik ben en het is —gezakt; —**zakkertje** (dronk ten afscheid), o. —s; —**zakking**, v. —en.
- Af'zanden** (het zand afgraven), ik heb —gezand. Een heuvel —, een duin —, ze door afgraving verlagen; —**zanderij**, v.; —**ing**, v.
- Af'zanen**, ik heb —gezaand. De melk —, den room er afscheppen; —gezaande melk. Vl.
- Af'zeggen** (afwijzen, bedanken voor), ik heb —gezegd of —gezeid; —**zegger**, m. —s; —**zegging**, v. —en; —**zegster**, v. —s.
- Af'zeilen**, ik heb en ben —gezeild. Van een eiland —, een vaartuig gaat —, wegzeilen, onder zeil gaan; op iets —, zijn koers richten naar dat punt; op iemand —, recht op hem afgaan met vijandige bedoeling; een rivier —, stroomafwaarts zeilen; dat schip heeft al wat —gezeild, vrij wat zeetochten gemaakt.
- Af'zenden**, ik zond —, heb —gezonden. Een jongen van den winkel —, verwijderen, weg-
- zenden; een schip van de vloot —; een knecht, een bediende —, uitzenden; een troep ruiters —, zenden met bepaalden last; een gezant naar eenig hof —; Alva zond een leger tegen Lodewijk —; koopwaren —, aan een bepaald adres verzenden; een brief, een circulaire —; kogels op een fort, een schip, de wallen —; een hagelbui van steenen op de politie —; —**zender**, m. —s; —**zending**, v. —en.
- Af'zender**, m. —s. De — van koopwaren, expediteur; de — van een brief moet dezen frankeeren, verzender.
- Af'zengen** (afschroeiën), ik heb —gezengd. Veeren van een geplukten vogel, haar van een huid —; een vogel de veeren, een paard de manen —; —**zenging**, v. —en.
- Af'zet** (verkoop van goederen), m. gmv. De Russische wijn zal in het buitenland —vinden.
- Afzet'baar**, bn. Een — ambtenaar, d. i. die ontslagen kan worden; de rechterlijke macht is niet —; —**heid**, v.
- Af'zetten**, ik heb —gezet; —**zetsel** (loot, stek), o. —s; —**zetter** (bedrieger), m. —s; —**zetterij** (bedrog), v. —en.
- Af'zetting** (kunstmatige afsnijding, amputatie), v. —en. De — van een hand.
- Af'zicht'lijk** (wanstaltig), bn. en bw. — ongedierte, een —e bedelaar, d. i. onmogelijk, foel-leelijk; zijn handen waren —zwart; —**heid**, v.
- Af'zicht'ig** (erg leelijk), bn. en bw. Een —e wonde, d. i. afzichtelijk; —**heid**, v.
- Af'ziedsel** (afkooksel), o. —s. vero.
- Af'zien**, ik zag —, heb —gezien. Van iets of iemand —, laten varen; iemand doen — van een gezindheid, meening, enz., hem die laten opgeven, hem er af brengen; van een eisch, een aanspraak —; van een oorlog, een beleg, een storm, een tweegevecht —; van de wraak —; van het woord —; iemand een voordeel —, afwinnen; den besten meesteren de kunst — (Vondel), d. i. afspieden; die jongen is gewoon zijn huiswerk af te —, afkijken; de kans —, afwachten; —**zien'baar**, bn.: een nauw —bare vlakte; —**zien'baarheid**, v.: de —eener kleine heide.
- Af'zigen**, het zeeg —, is en heeft —gezeggen. Van een stoel, een bank —, afzakken, neerzinken; de waterdeelen van geronnen melk —, door doorzijging afscheiden, afzonderen; —**sel**, o., wei of hui van geronnen melk.
- Af'zijn** (afwezigheid), o. gmv. Na een — van acht dagen; zij zullen zich aan uw — gewennen.
- Af'zippelen**, het is en heeft —gezipeld. Het bloed ziet men langs zijn harnas —, traag neervloeiën. Thans: **Af'sippelen**.
- Af'zonderen** (afschieden, verwijderen), ik heb —gezonderd; zich —; —**ing**, v. —en.
- Af'zonderlijk**, bn. en bw. Een —e slaapkamer, afgescheiden, vrij; de kinderen zaten —, d. i. niet bij de volwassenen.
- Af'zweren** (bij eede verwerpen), ik zwoer —, heb —gezworen; —**zweerder**, m. —s; —**zwering**, v. —en: de afzwering van Philips II (1581).
- Af'zweren** (afetteren), de pink zwoor —, is —gezworen; —**zwering**, v. —en.
- A'ga** (Turksch: heer, bevelhebber), m. —'s; de — van een legerkorps; de — der Janitsaren.
- Agaat'** (edelsteen vol kleurschakeering), m. agaten; o. voor de stof. Band —, brokken —, mos —, koraal —, regenboog —, enz. Een armband van —; —**kleur**, v. —en.

- Agaceeren** (opwinden, sarren, tarten; aanvuren, belust maken).
- Agacerie'** (terging, sarderij, tarding), v. gmv.
- Agalmatoliet'** (delfstof, speksteen), o. gmv. Chineesch —, beeldjes, pagoden van —. Ook: **Pagodiet.**
- Agama** (diktongige hagedis), m. agamen.
- Agami** (trompetvogel, Z. Amerika), m. —'s.
- Agape** (liefdemaal der eerste Christenen, toegankelijk voor allen), v. —n.
- Agar-agar** (Mal. Ceilon-mos, eetbare zeewier, geteelt op wier in staafjes), v. gmv.
- Agaten** (van agaatsteen), bn. Een — armband.
- Agathologie'** (leer van het goede), v. gmv.
- Agave** (Amerikaansche boom-aloë), v. —n. De — behoort tot de vetplanten; zij wordt in tobben aangekweekt; de — heeft veel overeenkomst met de aloë.
- age** (achtervoegsel van Franschen oorsprong), b.v. lekkage, v.; strijkage, v.; slijtage, v.; bal-lotage, v.; badinage, v.: zelfst. gedachte werkingen; pakkage, v.; plantage, v.; pluimage, tuigage, v.; bosschage, o., d. i. verzameling; stelling (steigerwerk), v. d. i. werktuig.
- Ageeren** (handelen, te werk gaan); tegen iemand —, in rechten tegen hem optreden.
- Agenda** (notitieboek, dagboek), v. —'s.
- Agent'** (zaakbezorger), m. —en; —esse of —es, v. —tessen.
- Agentschap** (het kantoor van een agent), o. —pen. Hier ter stede is een — der Ned. bank.
- Agentuur'** (het bedrijf, het kantoor van een agent), v. —turen. Hij leeft van een — in suiker.
- Agent' van politie** (gerechtsdienaar, diender), m. agenten van politie.
- Agger**, m. gmv. De — komt op, plotselinge rijzing van het zeewater bij eb op de Zeeuw-sche kusten.
- Aggiustamente** (muz. stipt, zeer nauw-keurig), bw.
- Agglomeratie** (samenhooping, samenvoe-ging), v. —s, —tiën Een — van huisjes.
- Agglomerereen (zich)** (zich ophoopen, grooter worden; ophoopen, dicht bij elkander bouwen).
- Agglutina'tie** (vereniging door hechtende of klevende middelen), v. gmv.
- Aggravatie** (bezwaring, verzwaring, b.v. van een straf), v. gmv.
- Aggraveeren** (verzwaren, verergeren).
- Aggrega'tie-toestanden** (nat. de drie toe-standen, waarin een lichaam kan verkeeren nl. vast, vloeibaar, gasvormig), m. mv. Ook: —vormen.
- Aggregeeren** (toevoegen, ergens in opnemen).
- Aggressief'** (aanvallend), bn. en bw. — op-treden. Zie **Agressief.**
- Agil'** (behendig, vaardig, gezwind), bn.
- Agiliteit'** (vlugheid, behendigheid), v. gmv.
- Aglio** (opgeld bij 't geld wisselen), o. gmv.
- A giorno** (zoo licht als de dag, bw.; illu-minatie —; de rivier was — verlicht).
- Agiota'ge** (actiehandel, speculatie in den effectenhandel, beurspel), v. gmv.
- Agoteur'** (actiehandelaar; woekeraar met wissels), m. —s.
- Agita'tie** (gisting, woeling, onrust, opgewon-denheid), v. —s, —tiën.
- Agita'to** (muz. opgewekt, hevig, snel), bw.
- Agita'tor** (volksmenner, woelgeest), m. —s.
- Agiteeren** (bewegen, verontrusten; vervolgen, in spanning brengen).
- Agna'ten** (naaste bloedverwanten van vaders zijde, zwaardmagen), m. mv.
- Agnosceeren** (als echt erkennen, voor gel-dig verklaren); een handteekening —.
- Agnus Dei** (Lam Gods; R. K. eerste woer-den van een gebed, ook een gezang in de Mis; ook muziek op die woorden gemaakt), m. en o. gmv.
- Agnus Dei** (R. K. ovaal medaillon van was ter grootte van het binnenste eener hand, waarop een lam, dat een kruisvaan vast-houdt), o. —'s. De —'s worden door den Paus gewijd en dan op Zondag na Paschen aan de geloovigen uitgedeeld.
- Agonie'** (doodstrijd), v. gmv.
- Agoniseeren** (zieltogen, op het uiterste liggen).
- Agraaf'** (haak, kram, gesphaak), v. agrafen.
- Agraphie'** (verlies van het vermogen om woorden te schrijven), v. gmv.
- Agrarisch** (den akkerbouw of het landbezit betreffende), bn. De —e wetten der Romeinen; een — weekblad.
- Agrarisch socialisme**, o. wil enkel de on-roerende goederen (akkers) als staatseigendom.
- Agrarische wet** (akkerwet, graanwet), v.
- Aggrega'tie**, v. Zie **Aggrega'tie.**
- Agreëeren** (goedkeuren, gunstig aan- of op-nemen).
- Agreement'** (boordsel, garneersel), o. —en.
- Agressief'** (aanvallend), bn. en bw. Een —ieve houding; Griekenland ging — te werk.
- Agricultuur'** (land-, akkerbouw), v. gmv.
- Agrimonie'** (roosbloemige plant: leverkruid, boelkenkruid), v. gmv.
- Agrippijnsch'** (van of uit Keulen), bn. Vondel de —e zwaan.
- Agronoom', agronomist'** (wetenschappe-lijk gevormd landbouwer), m. —nomen, —misten.
- Agurk'** (soort van kleine komkommer), v.; en. Ook: **Augurk.**
- Ah**, tw. Het woord **Ah!** is een uitroep van droefheid, van toorn, van walging, enz. Verdubbeld: *Ah, ah, daar zijt gij!*
- Aha'** (eig. ah + ha), tw. Uiting van aangename verrassing, van goedaardige scherts, van te-rechtwijzing, enz. *Aha, is u bang voor koud water?*
- Ahasve'rus** (naam van den wandelenden jood, inwoner v. Jerusalem), m. gmv.
- Ahorn'** (eschdoorn), m. —en. In ons land vindt men den gemeenen — (Schotsche lin-deboom) en den kleinen — (ook Spaansche aak of eik); —boom, m. —en; —bast, m. —en; —blad, o. —eren; —hout, o. gmv.; —loof, o. gmv.; —schors, v. —en; —su-ker (bereid uit het sap), v. gmv.; —tak, m. —takken.
- Ahornen** (ahornhouten), bn. Een — taf-elblad, o.; een — hamersteel, m.; een — boog, m.; een — rekstok, m.
- Ai**, tw. Uiting van smart of verdriet, inzon-derheid van pijn; —, *wat stoot ik mijn knie daar!*
- Ai, Aai** (viervoetig dier in Brazilië en op Ceilon, aldus geheeten naar het geluid dat het voortbrengt), m. —'s. In Artis zagen wij twee —'s of luiaards.
- Aï'de** (hulp, bijstand; ook: helper, handtan-ger), m. —s. (ai = è.)
- Aï'de de camp** (officier den generaal te veldte toegevoegd), m. aides de camp. (ai = è.)

- Aigret'te** (zilverreiger), v. -n. Ook: een bosje reigerveeren. (ai = è.)
- Aima'bel** (beminnenswaardig, liefvallig), bn.
- Air** (schijn, uiterlijk, houding), o. -s. Zich -s geven, zich voornaam aanstellen. (ai = è.)
- Air** (melodie, lied), o. -s; -tje, -s. Zie **Aria**.
- air** (bastarduitgang), als in: *familiair, cellulair, consular, ordinair, hereditair*; bijv. nw., die een eigenschap beteekenen in verband met het grondwoord.
- Aisan'ee** (ongedwongenheid in manieren, gemakkelijkheid, welgesteldheid), v. gmv. (ai = è.)
- Al'se** (gemak, welbehagen), v. gmv. Op zijn -zijn, d. i. ergens op zijn gemak zijn. (ai = è.)
- Ajas'zes, ajas'ses**, tw. Het woord is een uitroep van tegenzin, afkeer, walging (gewone volkstaal), b. v. -, *wat vuile handen!* Ook: *Ajakkes*.
- A'jer blan'da** (Ind. mineraalwater), o. Een flesch -.
- A'jer-ijs** (Ind. ijswater), o.; -**poef** (Ind. champagne), o. gmv.
- A jour'** (het licht doorlatend, met openingen), bw.; diamanten - gezet.
- Ajourneeren** (verdagen, tot een volgenden dag verschuiven). Ook: **Adjourneeren**.
- Ajunin'** (ook ui of siepel), m. -en. De -bloeit in de maanden Juni en Juli.
- Ajusteeren** (gelijkmaken, in orde brengen). Ook: **Adjusteeren**.
- Akant'** (doornachtige plant uit Z. Europa, berenklaauw), m. -en; -**plant**, v. -en.
- Akefiet'je**, o. -s. Een leelijk -; een mooi, een lekker, een plezierig -, ir. een naar, vuil werk.
- Akelei'** (ranonkelachtige plant), v. -en. Ook: *klokbloem*. Zie **Akolei**.
- A'kellig** (naar, treurig), bn. en bw. Een -doodshoofd, een -duister, een -geruisch, een -e stilte; -e gedachten; -e nachten; een -gedicht; een -gezicht zelden; -worden of zijn van iets; het gezicht van Pieter stond -bedroefd (C. O.); -**heid**, v.
- A'ker** (vrucht van den eik), m. -s. w. g. Fig. voorwerpen in den vorm van een akker of eikel: *Zilveren pijpedoppen in palmhouten -tjes* (C. O.).
- A'ker** (koperen of ijzeren emmertje), m. -s. Een -bij den regenbak.
- A'kerboom** (eikeboom), m. -en. vero.
- A'kerspek** (van een met eikels gevoed varken), o.; -**varken**, o. -s.
- Akeviet'je, Akkefiet'je**, o. Zie **Akefietje**.
- Ak'ker** (bouwland), m. -s. Den -ontginnen, toebereiden, ploegen, bebouwen, zuiveren, enz.; fig. de -des Woord, de -der poëzie; de -der dooden, Gods -, 's Heeren -, d. i. het kerkhof; Gods water over Gods - laten stroomen, zich ter wereld niets aantrekken; -**aarde**, v. gmv.; -**boterbloem** (hanevoet, kroon), v. -en; -**bouw**, m. gmv.; -**brem** (plant), v. -men; -**kamille** (onkruid), v. -n; -**kers**, v. -en; -**kliis** (vrucht v. h. doornzaad), v. -sen; -**kool** (huzenlatuw), v.; -**land** (bouwland), o. -en; -**leeuwerik**, m. -en; -**man** (landman), m. -lieden; -**muis**, v. -muizen; -**viooltje**, o. -s; -**vrucht**, v. -en; -**werk**, o. -en.
- Ak'keren**, ik heb geakkerd. *Het bouwland -*, beploegen; *vruchten -*, telen, kweeken. w. i. g.
- Ak'kermaal** (grens des akkers), o. gmv. -s-
- bosch** (jong eiken hakhout als akkergrens), o.; -**shout** (eiken opslag als zoom om akkers), o.; *het -shout wordt om de zeven jaar gekapt*.
- Ak'kermannetje** (witte kwikstaart), o. -s. Zie **Bouwmeestertje**.
- Ak'kerpaardestaart** (schadelijk onkruid op bouwlanden), m. -en.
- Ak'kertuig** (landbouwwerktuigen), o. gmv. *Het -*, geen twintig daalders waard. (Staring).
- Ak'kerwet**, v. -ten. De -ten (in Rome) van de Gracchussen. Zie: **Agrarisch**.
- Ak'kerwinde** (slingerplant, onkruid), v. -n. De - heeft roode of paarse bloemen.
- Ak'keviet'je**, o. Zie: **Akefietje**.
- Ak'koord'** (overeenkomst, vergelijk), o. -en. Tot -komen, geraken, het eens worden; tot -brengen; een -maken, sluiten, treffen, aangaan; een zwijgend -; zijn schuldeischers een -aanbieden (rechtst.); een -aanstaan, (muz.) samenklank van drie of meer tonen; *zoete, reine, volle, heertijke -en!*
- Ak'koord'** (naar behooren), bn. Nu zijn we -; die rekening is -; alles is -bevonden; juist -zijn! bw. uitdrukking, doelende op overeenstemming, juistheid.
- Akolei'** (klokbloem), v. -en. Zie: **Akelei**.
- Akolei'**, v. Fig. de benaming van verschillende voormalige rederijkerskamers: *De Witte Acroleijen te Leiden* (als zinnebeeld van ootmoed en liefde).
- Akoniet'** (ranonkelachtige giftplant), v. -en. Tot de -en behooren de monnikskap (met blauwe) en de wolfswortel (met gele bloemen). Ook **Aconiet'** (vergift), o. gmv.
- Aks** (bijl met langen steel en twee sneden), v. -en. In gebruik bij houthakkers; voormalig strijdwapen: *strijdbijten of aksen*. Ook: **Akse, Aaks, Aakse, Akst** (strijdbijl).
- Akst** (grootte en zware strijdbijl der middel-eeuwen), v. -en. Zie **Aks**.
- Ak'te** (hoofddeel van een tooneelstuk of -spel; bedrijf), v. -n of -s; een *trukspel in vijf -n*.
- Ak'te** (wettig bewijschrift, bewijsstuk), v. -n of -s; een *authentieke -*, in wettelijken vorm verleden; een *onderhandsche -*, een *notarieete -*; een -van den burgerlijken stand, d. i. betreffende geboorte (geboorteakte), overlijden, huwelijk (huwelijksakte); een -voor de jacht of jachtakte, te koop en bij den ontvanger der registratie.
- Ak'te** (diploma, bewijs van bevoegdheid), v. -n of -s; -van bekwaamheid als onderwijzer; de -van hoofdonderwijzer, een -voor het Fransch, de wiskunde enz., een -voor het M. O., een -examen.
- Ak'te** (rechtst. aantekening, noteering), v. gmv.; -vragen, d. i. opteekening van een getuigenis of een feit tijdens de terechtzittingen; -verleenen, d. i. de inwilliging er van.
- Ak'te** (R. K. in vasten vorm opgestelde en als gebeden uitgesproken geloofswaarheden), v. -s of -n; een -van geloof, een -van hoop, van liefde, van berouw; een -van berouw verwekken, d. i. uitspreken.
- Ak'te-examen** (onderwijzers-examen), o. -s.
- Ak'ten-register** (openbare legger, waarin akten worden overgeschreven), o. -s; -**schrijver** (inschrijver van akten), m. -s.
- Al**, telw. en bn. *Met -zijn macht, geheel; -het volk; -zijn best; -le man, d. i. elke; in -le geval; in -len opzichte; -le gedierte;*

- le angst, —le goed; ik heb —le verwachting, de hoogste; —le uur een lepel, elk; —le dag, —le week; ten —ten tijde, te —ler ure; — uw moeite, — het gevogelte; —le mannen; het lot —ler menschen, —le drie, —le beide.
- Al**, zn. en telw. *Het —, heelal, alles. God schiep het —; —ler oogen wachten op U, tot —ler verbazing; wij gaven —ten hun loon, roep —ten.*
- Al**, bw. — te goed (bw. van graad); hij was er —, reeds; zeg het — of niet, wèl; gij kunt — of niet gaan; het kind huppelt — door de kamer, voortdurend; hij praat — maar door, gedurig; — doende leert men, steeds.
- Al**, bw. van versterking in samenstellingen: —wijs, —goed, —reeds, —hoevel, —door, —dus, —zoo, enz.
- A la baï'se** (op daling), bw. Speculeeren —.
- A la bonne heu're** (het zij zoo! goed!), bw.
- A'ladin** (bezitter van een tooverlamp), m. —s. In de 1001-nacht bezit — door die lamp macht over de geesten.
- A la let'tre** (letterlijk, naar de letter), bw.
- A la minu'te** (dadelijk, op staanden voet), bw.
- A'lang-a'lang** (Ind. reuzen- of rietgras ter manshoogte), v. gmv. De —velden bestaan uit een centonige zilverwitte graszee; de —steppen of wildernissen. Ook: Allang-allang (Max Hav.).
- A'lant** (geneeskrachtige plant), m. gmv. —s-wortel, m. —s.
- Alarm'** (wapenkreet, noodkreet, te-wapen-roeping), o. gmv. —roeper, —slaan nl. op de trom; —blazen, nl. op de trompet; —luiden, nl. met de torenklok; een loos —, d. i. ijdel, nutteloos; een valsch —, verkeerd, misleidend; op het eerste —, fig. rumoer ontsteltenis, dreigend gevaar.
- Alarmant'** (verontrustend), bn. Een —bericht.
- Alarm'blazer** (soldaat, die het alarmsein geeft), m. —s.
- Alarmceeren** (alarm maken, den wapenkreet laten klinken, de bezetting onder de wapens doen smelten); fig. doen ontstellen, schrik aanjagen, in opschudding brengen.
- Alarm'fluit** (stoomfluit, die gevaar te kennen geeft), v. —en; de — klinkt als de machinist van den trein gevaar ziet; de — laat zich hooren, als het water in den ketel te laag staat.
- Alarm'geklep** (het aanhoudend kleppen van de alarmklok), o. gmv.
- Alarm'geschrei** (aanhoudend geschreeuw, aangehouden noodkreet), o. gmv.
- Alarmist'** (iemand die alarm maakt fig. ontstellenis wekt), m. —en; een van De Gen. gelichten heet —en (1848).
- Alarm'kanon** (stuk geschut, dat de soldaten te wapen moet roepen), o. —kanonnen.
- Alarm'klok** (klok in den toren, die alleen bij brand of gevaar wordt geluid), v. —ken.
- Alarm'kreet** (wapenkreet, oproep te wapen), m. —kreten.
- Alarm'peil** (noodpeil, hooge en gevaarlijke waterstand van een hoofdriever), o. gmv.
- Alarm'schot** (noodschot uit kanon of geweer), o. —schoten.
- Alarm'sein** (hoorbaar of zichtbaar teeken om alarm te geven), o. —en.
- Alarm'teeken** (alarmsein), o. —s.
- Alarm'toestel** (toestel om alarm te maken), o. —toestellen, b. v. een samenstel van elektrische bellen.
- Alarm'trom** (de trom, die het alarmsein geeft), v. —trommen; de — slaan.
- Alarm'trompet** (de trompet, die het alarmsein geeft), v. —trompetten.
- Alarm'vlotter** (toestel, drijvend in den ketel, dat de alarmfluit afsluit), m. —s. Ook: Laagwaterverklikker.
- Alas'tor** (plaaggeest, kwelduivel), m.
- Al'ba, al'be** (R. K. ten voeten uit reikend wit priesterkleed), v. —ba's, —bes.
- Albast'** (kalkachtige delfstof), o. gmv. Er is kalk— en gips—. Ook: Albaster, Alabast, Alabaster.
- Albas'ten** (van albast), bn. Een —vaas. Ook: Albaster: een —krukker (C. O.).
- Al'batros** (stormvogel der Kaapsche zeeën), m. —sen.
- Al'be** (miskleed, koorhemd), v. —n. Ook: Alba.
- Al'bedil** (albeschik), m. en v. —len. gmv.
- Al'bedrijf** (persoon), m. en v. —bedrijven.
- Al'bedril** (persoon), m. en v. —len. gmv.
- Al'behoeder** (de Godheid), m. gmv. dicht.
- Albertijn'** (gouden muntje, ± f 2.50 à f 3.00, uit de dagen van Albertus in de Z. Nederlanden, 1598—1611), m. —en.
- Al'beschik** (persoon, moeial), m. en v. —ken.
- Al'bestuur** (het opperbestuur Gods), o. gmv. Ook: —bestier. Bij uitbr. de Godheid: Welaan, dus wil 't het Albestuur. (Bild).
- Albigen'zen** (christelijke secte der 12e eeuw in Frankrijk), m. mv. Hun vervolging begon in 1200.
- Albikoor'** (zeemakreef, boniet), m. —koren.
- Albi'no** (ras van menschen zonder eenige kleurstof in huid, oogappels, haar; witte negers), m. en v. —'s.
- Al'bion** (oude [en tegenwoordig dichterlijke] naam van Engeland), o. gmv.
- Albu'ca** (familie der leliën), v. —'s. De —'s groeien in Z. Afrika.
- Al'bum** (portretboek, vriendenrol), o. —s; —blad, o. —en; —vers, o. —zen.
- Albumi'ne** (eiwitstof), v. gmv.
- Alca'l'de** (dorpsschout in Spanje), m. —s. Ook: Alca'de.
- Alca'li** (loogzout), o. —liën; potasch en keukenzout zijn —liën; —sch (loogzouthoudend), bn.
- Al'cazar** (citadel, lustpaleis), m. —s. Ook: dans- of speelhuis; café-chantant in Moorschen stijl.
- Alchimie'** (goudmakerij), v. gmv. Ook: Alchemie'.
- Alchimist'** (zoogenaamde goudmaker of zoecker naar den steen der wijzen), m. —en.
- Al'cohol** (gezuiverde wijngeest, door gisting ontstane prikkelende vloeistof), m. gmv. De — is de kanker onzer maatschappij; —coho'lisch (—bevattend), bn.: —e dranken.
- Alcoholisa'tie, —isee'ring** (het onderhevig zijn of maken van een volk aan het alcoholmisbruik), v. De — van de Negers door de Europeanen.
- Alcoholis'me** (leer van de waarde of onwaarde van den alcohol, misbruik van alcohol), o. Wet tot bestrijding van het —.
- Alcoholist'** (misbruiker of niet-bestrijder van den alcohol), m. —en.
- Alcyo'ne** (ijsvogel), v. —en. Gij jammervolle — (Bild).
- Al'derman** (eig. oudste, d. i. overheidspersoon in de steden van Engeland, volgende op den Lord-mayor), m. —en.
- Aldi'nen** (Venetiaansche uitgaven der Grieksche en Lat. klassieken van de 16e eeuw), v. mv.



- A'le** (Engelsch krachtig of zwaar lichtkleurig bier), o. Lees: eel. Zie **Aal**.
- Alert'** (waakzaam, levendig, vlug), bn.
- Ale'vel** (al-evenwel), bw. Toen hij — opsprong (Potg.), desondanks, niettemin, echter, toch.
- Alexandrija'** (bewoner van Alexandrië), m. — en.
- Alexandrij'nen** (versregels, bestaande uit 6 jambische voeten, met afwisselende mann. en vrouw. rijmen en met een caesuur of rust na den derden voet), m. — en. *Bilderdijs Ondergang der eerste Wæreld; Vondels Treurspelen*, enz.
- Alexandrij'sch'**, bn. — e verzen, b.v. de 25 jaren van Da Costa.
- Alf**, m. alven; licht—, goede geest; donker—, booze geest. Zie **Elf** en **Aanhangsel**, XII.
- Alfa'der** (Alwater, d. i. vader van alles n.l. Odin, Wodan), m. Zie **Aanhangsel**, XII.
- Alfoe'ren** (oorspronkelijke heidensche bevolking van Celebes, de Molukken, enz.), m. mv.
- Al'frank** (elfrank, slingerplant), m. — en.
- Al fres'co** (schildering op versche pleisterkalk), bw.
- Alft** (zekere visch), m. — en. Zie **Elft**.
- Alge** (wier, waterplant), v. — en. Zie **Algen**.
- Algebra** (stelkunst, letterrekening), v. gmv.
- Algebra'isch** (stelkunstig, tot de algebra behoorende), bn.; een — e vorm, een — e formule; een — e oplossing; fig. dat is — voor mij, ik versta er niets van.
- Algebraist'** (stelkunstenaar; iemand die knap is in de algebra), m. — en.
- Algemeen'** (het geheel, de gansche omvang), o. gmv. *De maatschappij tot nut van 't —*, d. i. van iedereen; *in 't — of over 't —*, in 't geheel genomen; *wat heeft het — er mede te maken!* (C. O.), d. i. het publiek.
- Algemeen'**, bn. en bw. *De — e geschiedenis*, d. i. van alle volken der aarde; *het — e stemrecht*; *de — e dienstplicht*; *een — e opstand*, d. i. der gansche bevolking; *een — e vergiffenis of amnestie*; *het — e welzijn*; *een — e gesprek*; *een — e stemming*; *met — e stemmen*; *zij is — bemind*, *hij is — bekend*, bij iedereen; *dat wordt — geloofd*; — **heid**, v.
- Algemeene Sta'ten** (gesch. vergadering van gevolmachtigde afgevaardigden, vertegenwoordigende het geheele volk), m. mv.
- Algen** (wiersoorten: zoet- of zoutwaterplanten, zeegras, Iersch mos), v. mv.
- Algenoeg'zaam** (geheel of volkomen voldoende), bn.; — **heid**, v.
- Algenoeg'zame** (God, de Godheid), m. gmv.
- Algoed** (volmaakt goed), bn.; *God is —*; — **goed'heid**, v.; *Hij is de —heid in persoon*.
- Algoe'de** (God, de Godheid), m. gmv.; *de — moge u geleiden!* Ook:
- Algoed'heid** (God, de Algoede), m. gmv. *Zoo hoore de —, wat een vadersmeekt* (Staring).
- Alham'bra** (d. i. het roode kasteel, voormalige burcht der Kalifen bij Granada), o. en v. gmv.
- Alhoewel'** (ofschoon, hoewel), vgw.
- Al'lias** (anders, anders gezegd), bw. *Kamacho met zijn muts of — een helm*. (Langendijk.)
- Al'lias** (toenaam, spotnaam), m. — sen. *Zijn — zal voortaan Mietje wezen*. *Een — voor dat heer!* (Potg.); *spreekt, guit, snaak*.
- Al'bi** (aanwezigheid elders), o. —'s. *Zijn — bewijzen*, in rechten aantoonen, dat men elders was op 't oogenblik van zeker misdrijf.
- Aliëna'tie** (vervreemding, verpanding), v. gmv.
- Aligneeren** (volgens een rechte lijn afsteken, ordenen, afmeten, op een rij plaatsen).
- Alignement'** (richtingslijn), o. — en. *Dit huis staat uit het —*.
- Al'likas** (wit marmeren knikker), m. — sen.
- Al'likruik** (kleine eetbare zeestak), v. — en.
- Alimenteeren** (onderhouden, voeden).
- Al'inea** (van de linie af, nieuwe regel; afgerond deel van een wetsartikel), v. —'s.
- Alismace'a** (waterweegbree), v. — ceën. *De groote — onzer slooten en wateren*.
- Aliza'rin** (klaprood; kleurstof uit den wortel der meekrap, thans vooral uit koolteer-olie), v. gmv.; — **inkt** (donker-blauwachtige inktsoort), m. — en. Ook: — **ri'ne**.
- Al'zariwortel** (meekrapwortel), m. gmv.
- Alk** (zwem- en duikvogel in het Noorden), v. — en; *de groote —*, *de kleine —*.
- Alka'li**, o. — liën. Zie **Alkali**.
- Alkaloi'den** (natuurlijke alkaliën), v. mv.
- Alkan'na** (bruinroode kleurstof uit een plant van dien naam), v. gmv.; — **rood**, o. gmv.
- Al'kohol**, m. Zie **Alcohol**.
- Alkoof'** (afgeschoten gedeelte van een kamer; slaapplek), v. — koven. Ook: **Alkove**.
- Al'koran** (wet- en geloofsboek van den Islam), m. gmv. Zie **Koran**.
- Al'lah** (naam van het Opperwezen in den Koran), m. gmv. — *oe akbar*, God is groot! — *is groot*, — *heeft hem tot zich genomen*. (Mult.)
- Allebei'de**, — **bei** (alle twee), telw.
- Alledaagsch'** (gewoon), bn. *Mijn — e bezigheden*; *een — mensch*, *dichter*, *kunstenaar*, *die niet uitmunt*; — **heid**, v.
- Allee'** (laan, wandelweg bezet met boomen), v. alleëen, allees.
- Alleen'** (niet vergezeld, buiten ander gezelschap), bn. *Ik wil — zijn*; *een ongetuk komt zelden —*; *hij was — met zijn vader*; *iemand — spreken*, *zien*, *ontmoeten*; *ik bleef den geheelen avond —*; *iemand — laten*; — *staan*; — *zitten*; — **handel**, m.; — **heerschappij**, v.; — **heerscher**, m. — s; — **spraak** (monoloog), v. — spraken; — **zaligmakend**, bn.: *de — e leer*.
- Alleen'** (stechts, enkel, blootelijk), bw. *Ik wil u — waarschuwen*; *op die wijze —*; *het was maar — om eens te kunnen lachen*; *wij wandelen — des Zondags*.
- Allee'nig** (buiten gezelschap, zonder getuigen), bn. en bw. *Zij waren — in de kamer*. *Zij leefden — voor elkander*, slechts. gmv.
- Alleen'lijk** (stechts, enkel), bw. *Ik heb — gevraagd naar bewijzen*.
- Al'lebaar** (allegader, allegader), bw. gmv.
- Al'lebaar'tje** (mengelmoes), o. — s. *Het was er een echt —*, zeer gemengd gezelschap.
- Allegeeren** (aanhalen van schriftuurplaatzen, enz.: ze aanvoeren).
- Allegorie'** (dichtk. beeldspraak, zinnebeeldige voorstelling van een of ander feit of zekere handelwijze), v. — en. *Bilderdijs Hazelnoot is een —*; *de — is een hulpmiddel voor den dichter*, *den redenaar*, *den schilder*, *den beeldhouwer*, enz. *voor den beeldenden kunstenaar*.
- Allego'risch** (zinnebeeldig, verbloemd), bn. en bw.: *een — e voorstelling*; — *e personen*.
- Allegramen'te** (muz. haastig, vroolijk), bw.
- Allegret'to** (muz. een weinig levendig, snel), bw.
- Alle'gro** (muz. vroolijk, levendig, snel), bw.
- Alle'luja**, o. — s; ook: **Allelu'ja**. Zie **Halleluja**.
- Al'temaal** (al-te-maal, al te zamen), bw. *Meheer weet wel, dat we daar — urn zijn*

- (C. O.): — *gekheid, zci de heer Kegge*. (C. O.)
- Al'leman** (iedereen), vnv.; hij is de vriend van Jan en —; —**sgading**, voor ieders smaak iets; —**sgak**, m. —ken; —**svriend**, m. —en; —**svriendschap**, v.
- Allengs'**, ook **allengs'kens** (langzamerhand), bw.; de toren verdween — uit het oog.
- Al'lenthalve** (in elk opzicht, geheel en al), bw. Zoo iets zou — van geen nut zijn.
- Al'ler** (2e nv. van al als onbep. telw.), bw. —**charmantst** (C. O.); —**interessantst** (C. O.); —**sentimenteelst** (C. O.), d. i. in hooge, zeer hooge mate.
- Al'lerbest** (in de hoogste mate goed), bn. —e vader, broeder, vriend; het —e werk; de —e godsdienst; bw.: Hij heeft — geantwoord. *Al'lerbest!* uitdrukking van instemming; op zijn —; hij heeft op zijn — geschreven; ten —e, tot bestwil.
- Allerchris'telijkst** (oude titel der Fransche koningen), bn. Zijne —e Majesteit.
- Allereerst'** (al het andere voorafgaande), bn. Mijn —e zorg was een hotel te zoeken.
- Allergetrouwst'** (in de hoogste mate getrouw), bn. De koning van Portugal heet de —e zoon der kerk; ook de — geloovigste.
- Allerhande** (van alle soort), soortgetal en bn.: — koek, op — wijze, van —n aard.
- Allerhande** (kleingoed, koekjes), o. gmv.
- Allerhe'ligen**, m. —dag, m.; —**feest**, o. (gedachtenis aan alle Heiligen in de R. K. kerk, 1 Nov.).
- Allerhe'ligst** (in de hoogste mate heilig), bn.; het —e Wezen, God; de —e Drieuldigheid.
- Allerhe'ligste** (R. K. het H. Sacrament, de H. Hostie), o. gmv.
- Allerjongst'** (laatste), bn.; de —e snik dicht.
- Allerlaatst'**, bn.; de —e stonde; ten —e, voor het —e.
- Allerhoogst'**, bn.; als zn. **Allerhoogste**, m. d. i. God.
- Allerlei'** (van alle soort), soortgetal en bn., als zn. o. Zie **Allerhande**.
- Allermeest'**, bn. en bw. Op zijn —, zoo hoog mogelijk genomen.
- Allerminst'**, bn. en bw. De —e bediende; op zijn —, er waren op zijn — vijftig leerlingen; als zn. o.: het —; zij die het meest tijden klagen het —.
- Allernaast'** (naast wonend), bn.; ze zijn onze —e buren; het —e dorp, dichtstbij gelegen.
- Allerui'terst** (het hoogste in zijn soort), bn. „Varen?" vroeg Pieter op den toon der —e verbazing (C. O.).
- Allervolmaaktst'** (in de hoogste mate volmaakt), bn.; het Onze Vader is het —e gebed.
- Allerwe'gen** (overal), bw. — was vreugde.
- Allerzie'len**, —dag, m.; —**feest** (gedachtenis aan alle overledenen in de R. K. kerk, 2 November), o.
- Al'lerzijds**, bw. 't Volk groet haar —, van alle kanten; — komt men aangelopen.
- Al'ies** (de gezamenlijke hoeveelheid, — samen), o. gmv. Ik zal — betalen; — gekheid en leugens; ik vergeef u —; schrijf mij —; bij uitbreiding, de heele natuur: — *juicht*, — was in *lentedos!* Ook verzamelaam: Er ontbreekt van —; hij bemint u boven —, vóór —; hij kreeg —; — afdoen, hopen; dat is niet —; — en —, b.v. — en — zal de erfenis ongeveer f 2000 gulden belopen.
- Allesbehal've** (op verre na niet), bw. Ik ben — tevreden over u.
- Alleszins'** (in elk opzicht), bw. — tevreden zijn.
- Allia'ge** (legeering, metaalmengsel; smensmelting, toevoegsel v. onedel metaal), v. —s.
- Allian'tie** (verbond, verbintenís, bondgenootschap), v. —tiën en —s.
- Alliceeren** (tot zich lokken, aanlokken).
- Alliga'tie** (menging, legeering), v. —s, —tiën; —rekening.
- Alliga'tor** (Indiaansche of Amerikaansche krokodil, kaaiman), m. —s.
- Allitera'tie** (letter- of stafrijm, eigen aan de oud-Germaansche poëzie), v. —s, —tiën. De — bestaat in gelijkheid van beginmedeklinker der betoonde lettergrepen, b.v. *Leonor, mijn lieve licht!* (Hooft); zijn razen en zijn rollen (Tollens). Verdere overblijfsels als: man en muis, kind noch kraai, geld of goed, enz. Ook: **Allitera'tie**.
- Allitereeren** (een alliteratie vormend), ook: **allitereeren**; er zijn nog vele —de uitdrukkingen in onze taal, b.v. bont en blauw, enz.
- Allo'** (gauw, toe), tw.
- Allocu'tie** (R. K. Latijnsche toespraak van den paus tot de kardinalen), v. —s, —tiën.
- Allodiaal'** (eigen geërfd, niet leenroerig), bn.
- Allo'dium** (eigen bezitting, zonneleen, vrijen onvervreemdbaar erfgoed), o. —diën, —dia.
- Allon'ge** (verlengstuk), v. —s; —**pruik** (staartpruik, lange krulpruik uit de dagen van Lodewijk XIV), v. —en.
- Allongeerén** (verlengen, uitrekken, langer maken).
- Allons'** (komaan; voorwaarts, laten wij gaan!), tw.
- Allooi'** (gehalte van munten, deelen fijn van goud of zilver), o. gmv.
- Allopaath'** (voorzitter der allopathie), m. —pathen; —**thisch**, bn. en bw.
- Allopathie'** (geneeswijze met middelen, die een tegengestelde ziekte opwekken), v. Het tegengestelde van: **Homoeopathie**.
- Allo'quium** (aanspraak), o. —quiën.
- Allot'tava** (muz. 8va, d. i. acht tonen hooger te spelen of te zingen), bw.
- Alludeeren** (toespelen, stekelig zinspelen, spotten).
- All right** (lees: *ôl-rai'*, alles in orde), bw.
- All' uniso'no** (muz. eensluidend, gelijktijdend), bw.
- Allu're** (gang, pas, uiterlijk en manieren; manier van stappen van een paard), v. —s. Hij neemt de —s van een groot heer aan.
- Allu'sie** (toespeling, zinspeling, wenk), v.; —s, —siën.
- Alluviaal'** (aangestibd), bn. —viale gronden, b.v. verzandingen; —viale vormingen, b.v. gorzen, kwelders.
- Allu'vie** (aanspoeling, aanstibbing van zand of klei), v. gmv.
- Allu'vium** (aandr. aangestibde grond), o. gmv. Zie **Allu'vie**.
- Al'ma** (de voedende, de grootbrengende), bn.
- Al'ma ma'ter** (de voedende moeder, de aarde; een studentennaam voor de hoogeschool), v. —s.
- Al'macht** (alvermogen), v. gmv. De Godheid.
- Al'mach'tig**, bn. en bw.; ook bij dichters **Al'mach'te**; en als zn. **Al'mach'tige**, voor God, m.
- Al'ma'gra** (roode klei, bruinroode oker), v.
- Al'manak** (dagwijzer, tijdwijzer, kalender, jaarboekje), m. —ken. Mijn hoofd is geen —,

ik kan niet alles onthouden. *Liegen als een* - *Een* -, *een leugenzak*. *De dood kent geen* -, d. i. stoort zich niet aan menselijke berekeningen; *de* - voor *het Schoone en Goede*; - voor *blijgeestigen*; *hij schrijft verzen in* - *ken*.

**Al mar'co** (naar het gewicht der munten), bw.

**Almighty dollar** (lees: *ôlma'i'ti dol'r*, de almachtige dollar, d. i. de kracht van het geld).

**Almavi'va** (lange mantel), m. -'s. *Mijnheer (Kegge) in een* - (op zijn portret) (C. O.).

**Almogend** (almachtig), bn. en als zn. **Almogende**, m., voor God; - **heid**, v.

**A'loë** (telicachtig gewas uit Afrika, Oost-Indië, enz.), v. -'s. Spreek uit: *a'-lo-ee*.

**A'loen-a'loen** (Ind. uitgestrekt grasplein met waringinboomen omplant in het midden der Javaansche hoofplaatsen; ook vierkant grasplein voor de Residents-woning), m. -s. Ook: *A'loon-a'loon*.

**Alom'** (overal), bw.; - **tegenwoordig**, bn. als zn. **Alomtegenwoordige**, m., voor God;

- **tegenwoordigheid**, v.

**Al'omvattend** (alles in zich sluitend), bn. *Gods - e macht; een - e geest; het - oog Gods*.

**Aloud'** (zeer oud), bn.; - **heid**, v.: *de vorsten der* -.

**Alp** (berg), m. -en. *De overtocht van een hoogen* - (Geel).

**Alpa'ca** (lama van Peru), v. -'s. *Het haar van de* - is lang, fijn en wollig; ook, *dunne lichtgekleurde stof voor dameskleeren*.

**Al'pen** (bergen, gebergte), m. mv.; *de* - van Zwitserland; *de Berner* -.

**Al'penbloem** (bloem der hooge Alpen-gebergten), v. -en.

**Al'penboktor** (zeer fraaie boktor der Alpen), v. -torren.

**Al'penclub** (vereeninging tot het bereizen en onderzoeken der Alpen), v. -s.

**Al'pental** (vallei in de Alpen), o. -dalen.

**Al'penherder** (herder in het hooggebergte der Alpen), m. -s.

**Al'penhoorn**, - **horen** (seinhoren der herders in de Alpen), m. -s.

**Al'penjager** (gemzenjager; jager in de Alpen), m. -s.

**Al'penklokje** (klokbloem in 't voorjaar groeiend op de hellingen der Alpen), o. -s.

**Al'penkruid** (geurig kruid der Alpenhellingen), o. -kruiden.

**Al'penroos** (donkerroode erica, in de hooge streken der Alpen onder de sneeuwlijn tierende), v. -rozen.

**Al'penrug** (rand of kant van een alp), m. -gen.

**Al'penstok** (lange van onder met ijzeren punt bestagen klimstok), m. -stokken.

**Al'pentop** (bergtop in de Alpen), m. -pen.

**Al'penveeteelt** (veeteelt der Zwitsersche berg-landlieden), v. gmv.

**Al'penviooltje** (bloempje der Voor-Alpen, ook sierplantje), o. -s.

**Al'penweg** (verkeers- of verbindingsweg in de Alpen), m. -wegen.

**Alpha et omega** (de *a* of eerste en *ω* of laatste letter van het Grieksche alfabet; fig. *het begin en het einde; de Eeuwige*), v.

**Alphabet** (het *a b c*), o. -ten; *het Latijnsche* -, *het Grieksche* -, *het Duitsche* -.

**Alphabētisch** (geordend of gerangschikt volgens de letters van het alfabet), bn. en bw.; *een encyclopaedie heeft een - e indeeling; die candidaten worden* - *opgeroepen*.

**Alree'de** en **Alree** (*al klaar*), bw.

**Alreeds'**, bw. *De zon was* - *onder*.

**Al rigo're di tem'po** of **Al tem'po** (muz. *in de juiste tijdmaat*), bw.

**Al'ruin** (zeker slaapverwekkend kruid, nachtschade), v. gmv.

**Als**, vgw. *Wit* - *sneeuw*, zooals, evenals (vergelijkend); *hij regeert* - *koning*, in de hoedanigheid; *de brief luidt* - *volgt*; *er zijn zeven kleuren*, - *rood, groen, enz.* (verklaarend); *het geschiedde*, - *zij in 't veld waren* (tijd); *eerst*, - *het vacantie is moogt ge thuis komen* (geval, voorwaarde); *hij schrijft mij*, - *dat zijn broeder overleden is* (ophelderend, aanvullend).

**Alsdan'** (op dien tijd), bw. w. i. g. *Met Paschen . . . ik zal het u* - *zeggen*.

**Al seg'no** (muz. van het teeken af), bw.

**Al'sem** (een plant met bittere bladen en bloemen), m.; ook aftreksel of extract: *een druppel* -; fig. *bitterheid, grievend leed: voor sommigen is de levenskelk met* - *gevuld; zijn pen in* - *doopen*, scherpe, bittere taal schrijven; *de hoop kan den* - *des levens verzoeten*; - **achtig** (als *alsem smakende*), bn.: *een* - *achtige drank*.

**Al'sembeker** (beker met *alsem* gevuld, fig. *lijdensbeker*), m. -s.

**Al'semblad** (blad van de *alsemplant*), o. -bladeren.

**Al'semdrank** (drank bereid uit *alsem*), m. fig. als beeld van *grievend leed*.

**Al'semdrup** (een druppel *alsemaftreksel*); fig. *bittere levenservaring*), m. -druppen.

**Al'semkelk**, m. -en. Zie **Al'sembeker**.

**Al'semwijn** (wijn met *alsem* doormengd), m. -en.

**Alskaks'** (kwansuis, voor de leus, niet in ernst), bw. vero. Volkst.: *askaks*.

**Alsm'e'de** (gelijk mede, zooals ook), vgw. *Drie koeten* - *een geit kwamen in de vlammen om*.

**Alsnog'** (nu nog, toen nog, dan nog), bw. *Dat gebruik is* - *niet verouderd. Ik zal u* - *die vraag doen. Voor-* *moet dit geheim blijven*.

**Alsof'**, vgw. *Hij sprak*, - *hij er alles van wist*, d. i. op die wijze; *het was mij*, - *ik droomde*, het had er den schijn van.

**Alt** (tweede zangstem), v. -en; - **slutel**, m.; - **stem**, v.; - **viool** (ook **Alt**, *tweede viool*), v.

**Al'taar** (offertafel, tombevermige verhevenheid), o. altaren. Ook **Autaar**, **Outer**. In de spreekt.: *al'taar*; in dicht. en hoogerem stijl *altaar'*: *Zoo spreekt ze, en werpt zich voor 't altaar'* (Bild.); in 't laatste geval ook m.; *Wie het* - *bedient, moet van het* - *leven*, het is billijk, dat een geestelijke een behoorlijk inkomen heeft; *iets offeren op het* - *des vaderlands*, gewillig aan het vaderland ten offer brengen; *een vrouw naar het* - *geleiden*, haar huwen; *troon en* -, *vorstelijke regeering en kerk; haardstede en* -, het huis, het vaderland en al wat ons daarbij dierbaar is; *strijden voor haardstede en* -; *onheil'g vuur op het* - *brengen, branden, ontsteken*, zich in 't kerkelijke laten leiden door wereldsche belangen.

**Al'taarbediening** (R. K. *het verrichten van de plechtigheden aan het altaar; het pries-terambt*), v. gmv.

**Al'taardwaal** (R. K. *wit linnen doek, die over het altaar gespreid is en aan beide zijden er van afhangt*), v. -dwalen.

- Al'targeheim**, o. gmv. Het woord is een andere naam voor het H. Sacrament des Altaars.
- Al'targeheimenis** (R. K. *al wat betrekking heeft op de H. Mis*), o. -sen: Vondels leerdicht van dien naam.
- Al'taargereedschap** (R. K. *al wat noodig is tot viering van de H. Mis, of eenige andere godsdienstplechtigheid a. h. altaar*), o. -pen.
- Al'taarsteen** (R. K. *vierkante, platte, gewijde steen in 't midden der altaartafel, waaronder een of meer reliquieën rusten*), m. -en.
- Al'taarstuk** (R. K. *schilderij of beeldhouwwerk boven 't altaar*), o. -ken; beroemd zijn Rubbens' -ken, b.v. de afneming van het kruis in de groote kerk te Antwerpen.
- Al'taartafel** (R. K. *het dekblad van het altaar*), v. -tafels.
- Al'taartombe** (R. K. *het tombe- of grafvormig deel van het altaar*), v. -s of -n.
- Altega'der** (*allen of alles te zamen*), bw.
- Altemaal'** (*allemaal, al te zamen*), bw. *Het is mij - goed. Goud, -goud!*
- Altemet'** (*soms, somtijds, bijgeval*), bw. *Hij deed er - andere zaken bij. (v. Lenn.) Kunt ge mij ook - helpen? Zou uw broeder de afspraak - vergeten zijn? Weet ge - een goeden jachthond voor mij?*
- Al'tem'po**, bw. Zie **Al rigore** enz. muz.
- Altera'tie** (*verandering, ontsteltenis, ontzetting, ontroering, schrik*), v. -'s, -tiën.
- Alterca'tie** (*woordenwisseling; twist*), v. -s.
- Altereeren** (*ontstellen, ontroeren*).
- Al'ter'ego** (*tweede ik, b.v. echtgenoot; fig. plaatsvervanger; begeleider*), m. en v. gmv.
- Al'ternatief'** (*gedwongen keuze*), o. -tieven.
- Al'ternatief'** (*afwisselend*), bn.; -vuur, wisselvuur.
- Al'terneeren** (*om beurten afwisselen*).
- Al'terum tan'tum** (*de andere helpt, het weevoud*), o.
- Al'tes'se** (*Hoogheid, Doorluchtigheid*), v. -s.
- Al'thans'** (*ten minste*), bw.
- Al'tijd** (*steeds*), bw.; -**durend** (*onafgebroken*), bn. *Een -durende onzekerheid.*
- Al'time'ter** (*hoogtemeter, werktuig*), m. -s.
- Al'timetrie'** (*hoogte-meetkunde*), v. gmv.
- Al'toos** (*altijd*), bw.; -**durend**, bn.: *een -durende almanak.*
- Al'truis'me** (*het tegengestelde van egoïsme*), o. *Het - heeft eerbied voor de belangen van anderen.*
- Al'truis'tisch** (*menschlievend, humaan*), bn.
- Al'tuin'** (*zeker zuavelzuur, dubbelzout*), v. gmv. -**water** (*waarin - is opgelost*), o.
- Alumi'nium** (*blauwwit en zeer licht nieuw metaal, verkregen uit aluinaarde*), o. gmv.; *een loznetkettinkje van -.*
- Al'vader** (*dicht. God*), m. gmv.
- Al'vast'** (*nu reeds, voorloopig*), bw.
- Al'ver, al'veenaar** (*witwisch, voorntje*), m. -s.
- Al'vermogen** (*almacht, gezag*), o. gmv.
- Al'veeschklie'** (*buikklier, vocht afscheidend voor de spijsvertering*), v. -en; -**sap**, o. -pen.
- Al'voedend** (*dicht. allen voedend*), bn. *De -e aarde.*
- Alvo'rens**, bw. en vgw. *Kom - bij mij; denk, - gij spreekt.*
- Alwe'der, -weer'** (*opnieuw*), bw. *Zijt ge - op reis?*
- Alwe'tend**, bn., en als zn. **Alwetende**, m. d. i. God; -**heid**, v. gmv.
- Al'wijs**, bn., en als zn. **Alwijze**, m. d. i. God. gmv.
- Al'zegenaar** (*de Godheid*), m. gmv.
- Al'ziend**, bn., en als zn. **Alziende**, m. voor God.
- Al'ziend-oog** (R. K. *een oog in een driehoek en deze in een kring van gouden stralen*), o. gmv. *Het - oog is het beeld van Gods alomtegenwoordigheid.*
- Al'zij'dig**, bn.; -*e vorming, -e beschouwing.*
- Al'zoo'**, bw. en vgw. *Denkt ook gij niet -? op die wijze. Wij hebben - gezien, dat lucht gewicht heeft, aldus; - de haven ontegen was om te overwinteren, zeilde men naar elders, daar, omdat.*
- Al'zooda'nig**, bn. en bw. - *zijn de menschen; - sprak hij, vero.*
- Al'zulk'**, vnv. -*e mirakelen, vero.*
- A'madis** (*oud Frank. held in een Spaanschen ridderroman*), m. *Grootmoeder . . . vertel ons wat van vromen -.* (Tollens.)
- Amal'gama** (*mengsel van metaal en kwik, fig. mengelmoes van zaken of personen*), o. -'s; *een - van meeningen.*
- Amalgama'tie** (*fig. zuivering, afscheiding, b.v. van zilver uit ertsen*), v. -s, -tiën.
- Amalgameeren** (*met kwik bestrijken, innerlijk verbinden, vermengen, samensmelten*).
- Amalthe'a** (*nimf, welke Jupiter met melk en honig voedde*), v.; *de hoorn van -*, van overvloed; ook: -'s hoorn.
- Aman'del** (*boom*), m. -s; (*vrucht*), v. -s en -en; -**achtig**, bn.; -**brood** (*gebak*), o. -en; -**drank**, m. -en.
- Amanuensis** (*handreiker bij het onderwijzen in natuurkunde enz.; hersteller enz. van de werktuigen; wetenschappelijk bediende*), m. -sen.
- Amarant'** (*purperkleurige herfstbloem*), v. -en. *De kattestaart is een -; de - is het symbool der onsterfelijkheid.*
- Amaril'** (*polijststeen*), v. gmv. *Indische -.*
- Amasseeren** (*ophoopen, opbaren*).
- Amateur'** (*liefhebber, kunstvriend*), m. -s.
- Amazo'ne** (*strijdbare vrouw der oudheid; heldin; ook dame te paard*), v. -n.
- Amazo'nenkleed** (*rijkkleed van dames*), o. -en.
- Amazo'nenrivier** (*grootste rivier in Z. Amerika*), v. Zie Aanhangsel, VII.
- Am'bacht** (*bediening, beroep, werkkring, handwerk*), o. -en. *Hij is verzenmaker van zijn -. (M. Hav.) Het timmeren is een -. 't Is met hem twaalf -en en dertien ongelukken, spott. hij slaagt in niets.*
- Am'bacht** (*heerlijkheid, rechtsgebied, grondgebied*), o. -en. *Berg -; Hendrik-Ido -; later Ambt, als in: Ambt-Almeloo; hij woont in het Ambt, niet in de stad; Ambt-Delden; Ambt-Vollenhoven, enz.*
- Am'bachtshoor** (*edelman, die den vorst als rechter en zaakbezorger verving*), m. -en. *De jachtpaal van den - van Bergen viel Toun in het oog. (C. O.); -vrouw, v.; -schout, m.: Zij (de Waarheid) kreeg een plaats van den -, maar 't kost haar een dukaat (Bild.); -klerk, m.; -huis (rechthuis), o.; -heerlijkheid (adellijk goed), v.: De -lijkheid Bergen telt Borsselens, Brederodes en Nassau's onder haar vroegere bezitters. (C. O.)*
- Am'bachtsman** (*werkmán, die met handarbeid den kost verdient*), m. -lieden.
- Ambassa'de** (*gezantschap*), v. -s; **ambassa-**

- deur'** (afgezant), m. -s; **ambassadri'ce** (afgezante), v. -s.
- Amben'** (Jav. rust-, zit- en slaapbank), v. -s.
- Am'ber** (welriekende, wasachtige harsstof, uit zee opgevischt), m. gmv. Gele -, grijze -.
- Am'berboom** (boom, uit wiens bast welriekende hars of balsem vloeit, in het Oosten), m. -boomen; -**bosch** (bestaande uit amberboomen), o. -bosschen.
- Am'berdrop**, m. -pen; -**drup**, -**druppel**, m. -s; -**geur**, m. -en; -**hars**, v. en o.; -**lucht**, v. -en; -**reuk**, m.; -**riekend**, bn.; -**steen** (barnsteen), m.; -**struik**, m.; -**vaas**, v. -vazen; -**verniss** (uit barnsteen bereid), o.; -**wasem**, m.
- Ambieeren** (streven, dingen naar, staan naar).
- Ambigeeren** (weifelen, aarzelen, besluiteloos zijn).
- Ambigu'** (dubbelzinnig), bn. Dat antwoord is -.
- Ambiguiteit'** (dubbelzinnigheid), v. -en.
- Ambi'tie** (eerzucht, eergevoel; eergierigheid, ijver), v. gmv.
- Ambitious'** (eerzuchtig, vol werkkijver), bn.
- Ambitioneeren** (vurig wenschen, sterk najaagen, eerzuchtig naar iets streven); meer **Ambieeren**.
- Amblyopie'** (verzwakking van gezicht), v. gmv.
- Amboi'na-hout** (palmhout van Amboina), o. Het - is hard, rood of goudgeel.
- Ambroos'**, v. en m. vero. Zie **Ambrozijn'**.
- Ambrosia** (ambroos), v. gmv.
- Ambrosiaansch'** (van den kerkvader Ambrosius), bn.; de -e lofzang (het Te-Deum).
- Ambrozijn'** (fab. godenspijs), o.
- Ambt** (rechtsgebied van een schout of drost), o. -en. Het drost-, het schout-, het rent-. Zie **Ambacht** (heerlijkheid).
- Ambt** (maatschappelijke betrekking, bediening), o. -en; het - van schoolopziener, van rechter, enz.; dingen naar een -; een - bekleeden, vervullen, waarnemen; in iemands - treden, zich met diens zaken bemoeien.
- Ambt'bejager** (iemand die op ambten jacht maakt), m. -s; -**brief** (aanstellingsakte), m. -brieven.
- Amb'telijk** (overeenkomstig het ambt), bn. en bw.; -e plichten, een -e aanschrijving; iemand iets - gelasten.
- Amb'teloos** (geen ambt bekleedend), bn.; Da Costa leidde een - leven, was een - burger; -**loosheid**, v.
- Amb'tenaar** (die een ambt of post bekleedt, waartoe hij door het openbaar gezag is benoemd; een beambte van hooger rang), m. -s of -aren; een rechterlijk -; de - van het Openbaar Ministerie, officier van justitie; - bij de rekenkamer, enz.
- Amb'tenaarsleven**, o. gmv.; -**traktament**, o. -en; -**wereld**, v. gmv.
- Amb'tenjager**, m. -s. Zie **Ambtbejager**.
- Ambt'genoot**, m. -nooten. Zie **Colle'ga**.
- Ambt'man** (gesch. ambachtsman, d. i. ambtenaar van hooger of lager rang), m. -lieden, lui.
- Ambts'bediening** (vervulling van een ambt), v. -en; -**bekleding**, v. -en; -**beslommering**, v. -en; -**bezigheid**, v. -heden; -**broeder** (ambtgenoot), m. -s; -**eed**, m. -en; -**gewaad** (officieele kleedij), o. -gewaden; -**misbruik** (overtreding van bevoegdheid), o. -en; -**penning** (teeken als blijk van aanstelling), m. -en; -**vervul-**
- ling**, v. -en; -**voorganger**, m. -s; -**zorg**, v. -en: rijper jeugd aan 't schip van staat vertuid, d. i. verbonden door -. (Staring.)
- Ambulan'ce** (verplaatsbaar veldhospitaal), v. -s.
- Ambulant'** (rondtrekkend), bn. Een - hoofd der school, die geen eigen klas heeft.
- Ambuleeren** (wandelen, rondtrekken, afwisselen).
- Amech'tig** (onmachtig, afgetoofd, uitgeput), bn. en bw.; -**heid** (machteloosheid), v.
- A'melaken**, o. Zie **Am'melaken**.
- Ameliora'tie** (verbetering), v. -s, -tiën.
- Amelieereen** (verbeteren).
- A'men**, bw. en tw. (als zn. o. beteekenende: het zij zoo). Het is zoo waar als -, onwifelbaar; - zeggen, spreken, roepen, galmen, prevelen, fluisteren, d. i. instemming betuigen; ja en - op iets zegg-en, er geheel mee instemmen; ja en - spelen, iemand naar den mond praten; van eeuwigheid tot -, scherts. steeds, onafgebroken; -**zegger** (jabroer), m.
- Amenda'bel** (voor wijziging vatbaar; verbeterbaar), bn. Een - wetsontwerp.
- Amendeeren** (wijzigingen voorstellen of aanbrengeen op een wet). Een wetsartikel -.
- Amen de honora'ble** (openlijke verklaring, dat men verkeerd gehandeld, d. i. gedwaald heeft, openlijke schuldbelijdenis), v. -doen.
- Amendement'** (wijzigingsvoorstel), o. -en.
- Amerij'** (korte poos, zooveel als noodig is om een Ave Marije te bidden), v. Een - nog geduld! In een -tje, in een korte poos.
- Amerika** (het werldeel op het W. half-rond), o. - draagt zijn naam naar Amerigo Vespucci; - is ruim 39 millioen K.M<sup>2</sup> of 7.65 % der aardoppervlakte; - wordt verdeeld in N. en Z. -, West-Indië en verdere eilanden. Zie **Aanhangsel**, VII.
- Amerikaan'** (bewoner van Amerika), m. -kanen.
- Amerikaansch'** (afkomstig van, betrekking hebbende op Amerika), bn.; -e tarwe, -e toestanden, een - duel, beslechting v. e. twist door zelfmoord v. hem, dien het lot aanwijst.
- A'mersfoorder** (inlandsche tabak uit Amersfoort), v. Hij rookt echte - in zijn neus-warmertje; vrees niet, dat ik u in de - zal doen stikken. (Potg.)
- A mervei'le** (voortreffelijk, opperbest), bw.
- Amethist'** (een violetkleurig edelgesteente), m. -en; als stofnaam, o.
- Ametro'pisch** (abnormaal), bn. Een - oog, bijziend of verziend.
- Am'fioen** (naam van het heulsap of opium in O.-Indië), o. gmv.; -**kit** (publiek huis, waar - geschoven wordt), v. -ten; -**schuiver** (-rooker), m. -s. Zie ook: **Opium**.
- Amiant'** (steen- of bergvulies, draad- of vezelsteen, welke zich laat spinnen en door vuur niet verteert), o. gmv. Ook: **Asbest**.
- Amicaal'** (vriendschappelijk), bn. en bw.
- Amicaliteit'** (vriendschappelijkheid), v. -en.
- Ami'ce** (vriend!), m. -s. Als aanspreking.
- Amicis'sime** (allerbeste vriend!)
- Amici'tia** (vriendschap), v. gmv. Lid worden van -, sociëteit van dien naam.
- Ami'cus** (vriend), m. amici.
- Amiraal'** (admiraal), -ralen. vero.
- Am'melaken**, **A'melaken**, **Am'laken** (tafellaken), o. -s. vero.
- Ammonia** (salmiak, scheik. verbinding van stikstof en waterstof), v.

- Ammoniak'** (vloeibare ammonia), m. gmv.  
**Ammoniet'**, m. -nieten. Zie **Ammons-  
 hoorn**.  
**Am'monshoorn** (versteende zeeschelp in den  
 vorm van een ramshoorn), m. -en. Ook:  
 Ammoniet'.  
**Ammoni'tie** (krijgsvoorraad), v. -tiën: ook:  
**Munitie**.  
**Amnesie'** (zuwakte van het geheugen), v. gmv.  
**Amnestie'** (algemeene kwijtschelding van  
 straf, b.v. aan staatsmisdadigers), v. -ën.  
**Amnestieeren** (kwijtschelding van straf  
 verleenen aan).  
**A'mok** (Ind. toestand van woede of razernij  
 van een inlander, zinsverbijstering), o. gmv. -  
 maken, - roepen, - schreeuwen, - spuwen;  
 - slaan, d. i. het sein geven, 'twelk de bewo-  
 ners of de personen, die op weg zijn, waar-  
 schuwt; - **maker**, m. -s; - **roeper**, m.  
 -s; - **spuwer**, m. -s.  
**Amoom'** (Ind. specerijachtige plant), v. amom-  
 en. Een wasem (geur) van amomen. (Bild.)  
**A'mor** (liefdegod), m. Ook: **Cupido**.  
**Amoro'so** (muz. teeder), bw.  
**Amorph'** (vormloos, misvormd), bn.  
**Amortisa'tie** (schulddeging, aflossing van  
 staatsschuldbrieven), v. -tiën en -ties.  
**Amortiseeren** (staatsschuld delgen door  
 aflossing; voor ongeldig of nietig verklaren,  
 uitwissen).  
**Amotie** (afbraak, slooping), v. gmv. Tot -  
 verkoopen.  
**Amoveren** (afbreken, sloopen, verwijderen;  
 ontvreemden, ontzetten).  
**Am'pel** (omstandig, breedvoerig), bn. en bw.  
 na -e bespreking; een - debat; iets - en  
 breed omschrijven.  
**Am'per** (ternauwernood), bw. Hij is - den  
 kinderschoenen ontwassen; 't is -tjes aan,  
 nauwelijks voldoende.  
**Am'per** (zuur, wrang, scherp, bijtend van  
 smaak), bn. -e wijn; - bier; sommige vrucht-  
 ten zijn - van smaak; bw.: Gij moet niet  
 - zien, zuur kijken.  
**Ampère** (eenheid van elektrische stroom-  
 sterkte), v. -s. Zoo geheeten naar een Fransch  
 natuurkundige, Ampère, gest. 1836.  
**Amphi'bie** (tweestachtig dier, op het land  
 en in het water levende, b.v. een kikvorsch,  
 een salamander), v. -biën.  
**Amphibologie'** (beschrijving van de twee-  
 slachtige dieren; amphibiekunde), v. gmv.  
**Amphi'brachys** (drielettergrepige versvoet,  
 met de betoende in 't midden), m. -brachen;  
 b.v. het sprookje schijnt waar op mijn eer;  
 - **bra'chisch**, bn. -e verzen.  
**Amphi'on** (beroemd toonkunstenaar der  
 oudheid), m.; bij overdr. een beroemd zanger.  
**Amphithea'ter** (kring- of ovaalvormig  
 schouwtooneel; in schouwburgen de rij zit-  
 plaatsen boven tegenover het tooneel), o. -s.  
**Amphithea'tersgewijze** (in een halfronde,  
 schuin oplopend), bw. Genua is - gebouwd.  
**Amphi'tryon** (gulle gastheer of onthaler),  
 m. -s.  
**Am'phora** (Romeinsch groot aarden vat met  
 nauwen hals en twee handvatsets), v. -'s.  
**Amplet'** (kegelvormig medicijnfleschje), v.  
 -ten. vero. Keesje moest een - wegbrengen.  
**Amplia'tie** (duplacaat van een geschrift;  
 verdeling van een rechtsgeding), v. -tiën.  
**Amplieeren** (aanvullen; uitstellen, verschui-  
 ven, b.v. een rechtzaak).  
**Amplifica'tie** (uitbreiding, uiteenzetting), v.  
 -s, -tiën.  
**Amplifieeren** (uitbreiden, breeder uiteen-  
 zetten).  
**Amplis'simus** (Hoogaanzienl., Hoogedel), bn.  
**Amplitu'do** (boog die uitdrukt, hoeveel gra-  
 den een hemellichaam buiten het O. opkomt  
 en buiten het W. ondergaat), v. gmv.  
**Am'pong** (Mal. vergiffenis), v.; - vragen,  
 genade vragen. Ook: **Am'poen**.  
**Ampul'** (R. K. klein schenkkannetje bij de  
 H. Mis in gebruik), v. -len.  
**Ampul'la** (aarden of glazen kruik met twee  
 handvatsetsjes), v. -'s. Ook **Ampul**.  
**Amputa'tie** (afzetting van een lichaamsdeel),  
 v. -s, -tiën.  
**Amputeeren** (afzetten van ledematen).  
**Am'stel** (rivier, waaraan A'dam ligt), m.;  
 -aar (dicht. bewoner van den Amstel, van  
 A'dam), m. -s, -laren.  
**Amsterdam'** (hoofdplaats van ons land), o.  
**Amsterdam'mer** (bewoner van Amster-  
 dam), m. -s; de -, een krant van dien naam.  
**Amsterdamsch'** (van, uit, behoorende tot  
 A'dam), bn.; Van Lennep was een - patri-  
 ciër; de -e straaljongen, - peil, aangenom-  
 enen watervlak; als zn. (de taal van Amster-  
 dam), o.: het - is niet fraai, die juffrouw  
 spreekt plat -.  
**Amulet'** (tooverkrachtig voorwerp, voorbe-  
 hoedmiddel tegen tooverij, gevaren en ziekten),  
 v. -ten.  
**Amusant'** (vermakelijk, tijdkortend), bn. Een  
 - geval, een - verhaal.  
**Amuseeren** (aangenaam bezighouden, ver-  
 maken, verlustigen). Zich -.  
**Amusement'** (vermakelijkheid), o. -en.  
**A'na** (van ieder evenveel), bw. Zie **A.a.**  
**Anabaptis'me** (wederdooperij der 16e eeuw  
 b.v. in Munster onder Jan van Leiden), o. gmv.  
**Anabaptist'** (wederdooper), m. en v. -en.  
**Ana'basis** (d. i. tocht naar hooger streek),  
 v. gmv.; - is de titel van Xenephons werk,  
 hetwelk behelst den tocht van Cyrus den  
 Jongeren tegen Artaxerxes II, koning van  
 Perzië en van den terugtocht der tienduizend  
 Grieken onder bevel van den schrijver zelven,  
 in de 4e eeuw v. Chr.; ook titel van een werk  
 over Alexander den Grooten door Arrianus.  
**Anachoreet'** (kluisenaar), m. -reten.  
**Anachronis'me, anachronis'mus** (fout  
 of verschuiving in de tijdrekening), o. -en.  
**Anaëmie'** (geneesk. bloedarmoede), v. gmv.  
**Anaesthesia'** (geneesk. gevoelsverlamming,  
 -verdooving), v. gmv.  
**Anagram'** (letterverzetting, letterdraai, b.v.  
 neger en regen), o. -men.  
**Ana'kreon** (Grieksch lierdichter), m. gmv.  
 Ook: Anacreon, de bevalligste der Griekse  
 lierdichters (560-478 v. C.).  
**Analec'ta** (bloemlezing uit één of meer schrij-  
 vers), v. -'s. Ook: **Analecten**.  
**Analep'tica** (geneesk. opwekkende genees-  
 middelen), o. mv.  
**Analogie'** (betrekking v. overeenstemming),  
 v. -ën. De werking der - in de taal.  
**Analoog'** (overeenstemmend, geëvenredigd), bn.  
 Ook: **Analo'gisch** (overeenkomstig), bn.  
**Analphabe'tus** (iemand, die het alfabet  
 niet kent, d. i. die niet kan lezen of schrij-  
 ven), m. -beten.  
**Analy'se, analy'sis** (ontleding, oplossing), v.  
**Analyseeren** (ontleden; oplossen).

- Analytisch** (ontledend, ontbindend), bn.
- Anamorphose** (schijnbeeld, verwrongen beeld, dat in een bepaalden spiegel een regelmatige figuur te zien geeft), v. —n.
- Ananas** (een Zuid-Amerikaansche d.i. Peruviaansche fijne en geurige dessertvrucht), v. —sen.
- Anapaëstus** (drielettergrep. versvoet, met de betoende achteraan), m. —sen; —**paëstisch**, bn. Ook: **Anapest**. Zie Da Costa's Voorzang der 25 jaren.
- Anarchie** (regeeringloosheid, wanorde), v.
- Anarchisme, anarchismus** (revolutionair socialisme), o. gmv.; wil alle productieve goederen in handen geven aan van elkaar onafhankelijke arbeiderssecretariaten; leert, dat deze verandering met geweld (bommen b.v.) moet verkregen worden; wil geen staatsbestuur.
- Anarchist** (woelgeest, onruststoker), m. —en; *afgunst en ijdelheid zijn de drijfveeren der* —en.
- Anarchistisch** (van, door, betreffende anarchisten), bn. Een —blad; —e misdaden, bedreven door anarchisten; —e moordenaars.
- Anathema** (vervloeking, banvloek, kerkban), o. —s.
- Anathematiseeren** (vervloeken, in den kerkban doen).
- Anatocisme, anatocismus** (rente-woeker, interest van interest-woeker), o. gmv.
- Anatomie** (ontleedkunde v. diertijke lichamen of organen), v. gmv.
- Anatomisch** (ontleedkundig), bn. Een —kabinet; een —praeparaat.
- Anatomiseeren** (ontleden, vooral van het menscheijk, ook van het diertijk, lichaam).
- Anatoom, anatomist** (ontleedkundige), m. —tomen, —tomisten.
- Auch'io son pittore** (ook ik ten schilder). Uitroep toegedicht aan Correggio bij het beschouwen v. e. schilderij van Raphaël te Bologna.
- Ancienneiteit** (voorrang naar dienstouderdom, dienstjaren), v. gmv.
- Ancora** (muz. zooveel als *da capo*, d. i. nog eens van voren aan), bw.
- Andalusier** (iemand uit Z. Spanje), m. —s. Ook Spaansch paard uit Andalusië.
- Andante** (muz. tamelijk langzaam), bw.
- Andanti'no** (muz. eenigszins langzaam), bw.
- And'er** (tweede, niet dezelfde), telw.; om den —en dag; iemand naar de —e wereld zenden, hem dooden; de —e zijde van het kanaal; neem een —e pen; uw broeder is een geheel — mensch dan gij, beter, d. i. ten goede verschillend.
- And'erdaggsch** (om den anderen dag terugkeerend), bn.; de —e kwarts; ook *Anderendaagsch*.
- Anderdeels** (wat betreft het andere of tweede deel), bw. Eensdeels komt er rogge uit Rusland, — uit Amerika; eensdeels hebt gij gelijk, — zijt ge in 't ongelijk.
- Anderhalf** (één en een half), telw.; — uur, —halve gulden, d. i. de tweede half.
- And'ers** (op een andere wijze), bw.; iets —aampakken; ik denk er — over dan gij; iets —maken; hij is niet —, men moet hem nemen zooals hij is; ik kom in dat kofftehuis niet meer zoo veel als —, voorheen, vroeger; hij is — zoo welwillend, in andere omstandigheden, gewoonlijk.
- Andersdenkend** (van andere meening vooral op 't gebied der kerkleer), bn.
- And'ersdenkende**, m. en v. —n; alles te vermijden, wat aanstoot kan geven aan —n. Zie *Andersdenkend*.
- And'ersgezind** (anders van richting), bn.; als zn. —e, —n.
- And'ersom** (in andere of tegengestelde richting), bw. Draai den sleutel eens —.
- And'erszius** (op andere manier of wijze), bw. Hij zal je wel — zien te benadeelen.
- Andij'vie** (tuingewas, groente), v. gmv.; —**bed**, o. —den; —**moes**, o.; —**plant**, v. —en; —**sla**, v.; —**struik**, m. —en; —**zaad**, o. —zaden.
- An'doren, an'doorn** (lipbloemplant), m. —s. De — dient als sierplant; de — heet ook *malrouw, malrove*.
- Andre'asorde** (Schotsche orde, door Jacobus V in 1540 ingesteld), v. De — heet ook de orde van de Distel. Zie **Distel**.
- Androi'de** (mechaniek menschenbeeld, ledepop, menscheijke automaat), v. —n.
- Androphaga** (menscheneter), m. —phagen.
- Anekdote, anecdotte** (geestig verhaaltje, treffend of geestig gezegde, nieuwtje), v. —n en —s. Een vermakelijke —; een spiksplinternieuwe —. (C. O.) Ook: *Mop*.
- Anemographie** (beschrijving van de verschillende winden, de leer er van), v. gmv.
- Anemologie** (leer van het ontstaan, de richting, enz. van den wind), v. gmv.
- Anemomet'er** (meter van de kracht en de snelheid van den wind), m. —s.
- Anemoon** (ranonkelachtige bloem), v. —momen. De bosch—, de weide—. Ook wel *windbloem* geheeten.
- Anerie** (ezelsstreek, domheid, lomtheid), v. —ën.
- Angel** (wapen der bijen en wespen, ook haak of hoek om visch te vangen), m. —s. Daar is een — onder verborgen, daar schuilt eenig gevaar onder; —**riet**, o. —en; —**roede**, v. —n; —**snoer**, o. —en.
- Angelica** (schermbloemige boschplant), v. —s; de geconfijte stengel der — dient als garnering van taarten.
- Angelus** (R. K. gebed tot de H. Maagd), o. Het — bestaat uit een drievoudig gebed, telkens gevolgd door een *Wees gegroet*; het wordt onder het kleppen der klok, d. i. van het Angelus-klokje, 's morgens, 's middags en 's avonds gebeden; ook: het teeken, dat de klok geeft: Het — klept; —**klok**, v. —je; ook den kunstenaar klonk nu de — als een afscheidsteeken. (Van Beers.)
- Ang'kloeng** (Java, een soort van muziek-instrument, bestaande uit opgespannen bamboes-tokers), v. —s. Zie **An'kloeng**.
- Angl'ise** (Engelsche vrouw, Engelsch meisje; ook Engelsche dans), v. —s. (ai = è)
- Anglicaan** (lid der Anglicaansche kerk in Engeland), m. en v. —canen. Ook —**kaan**.
- Anglicisme** (woord of uitdrukking aan het Engelsch eigen; Engelsch getinte zeggwijze), o. —n; b.v.: de trein stopt daar.
- Anglomaan** (naïper of prijzer van al wat Engelsch is), m. en v. —manen.
- Anglomanie** (naïperij of blinde ingenomenheid met al, wat Engelsch is), v. gmv.
- Ango'rageit** (uit Angora, Klein-Azië), v. —en; de — heeft lang, zijdeachtig haar.
- Ango'ra-kat** (kat uit Klein-Azië), v. —ten; de — heeft bruin en lang zijdeachtig haar.
- Angst** (benauwdheid), m. —en. De — des

- doods; de — maakte haar sprakeloos; — doorstaan, uitstaan; de — bekruipt hem, d. i. maakt zich gaandeweg van hem meester; vol —, er van vervuld; een doodelijke, naamlooze, onuitsprekelijke —; krimpen, ineenkrimpen van —; van —; uit —; met —; zijn — verbergen; in duizend —en; —gebons (hartgeklap), o.; —gehuil, o.; —gejammer, o.; —gekerm, o.; —geklap, o.; —gekrijt, o.; —geluid, o.; —geroep, o.; —geschrei, o.; —gesnik, o.; —gesteen (het kermen van angst), o.; —gevoel, o.; —geween, o.; —gezucht, o.; —gil (luide kreet), m.
- Ang'stig** (beangst, bevreesd), bn. en bw. Een — zwijgen; z j keek haren man — aan; —heid, v.
- Angstvallig** (angstig gestemd, vreesachtig), bn. en bw.; —heid, v.
- Angular** (hoekig), bn. Het — systeem bij vestingbouwkunde.
- Ani-aní** (Jav. sikkelvormig mesje, rijstmesje, waarmede op Java de padi op den akker halm voor halm wordt afgesneden), v. —'s.
- Anijl**, **anyl'** (naam der indigo-plant in O. en W. Indië), m. gmv.
- Anijs'** (schermbloemig gewas), m. gmv. Ook verkorting van Anijszaad en Anijslikeur. In de volksuitspraak *Anijs*: Een glaasje —.
- Anijsappel** (kleine gele appel), m. —s; —balsem, m.; —beschuit, v. —en; —melk, v.; —olie, v.; —suiker, v.; —water, o.; —zaad, o. —zaden.
- Anil'ne** (een uit steenkoolteer verkregen kleurlooze vloeistof), v. gmv.
- Animalisch** (dierlijk), bn. — voedsel.
- Anima'to** (muz. bezielt, levendig), bw.
- Animeeren** (bezielen, aanmoedigen).
- Animis'me** (godsdiens der geesten bij natuurvoeken), o. gmv.
- Animis'me** (leer die elk levensverschijnsel der bewerkteugde lichamen tracht te verklaren door de ziel als eerste oorzaak aan te nemen), o. gmv.
- Animositeit'** (vijandschap, verbittering, haat), v. gmv.
- Animo'so** (muz. bezielt, aandoenlijk), bw.
- Aniset'te** (anijstlikeur), v. gmv.
- Anjelier'** (sierplant uit Italië en N.-Afrika), v. —en. De Chineesche —, de kleine —, enz.
- An'jer** (enkele anjelier, gr'offel), v. —s.
- An'ker** (wijnmaat,  $\frac{1}{4}$  aam,  $\frac{1}{6}$  okshoofd, 45 flesschen), o. —s.
- An'ker**, o. —s. Ergens zijn — gooien, werpen, er zijn intrek nemen; hij ligt voor zijn laatste —, het is slecht met hem gesteld; zijn — kappen, zich overhaast uit de voeten maken; hij ligt voor twee —s, is er goed en veilig; hij heeft klaar —, zijn zaken staan goed; het — is het beeld der hoop; het — der hoop; —arm, m. —en; —balk, m. —en; —blad, o. —en; —boei, v. —en; —kabel, m. —s; —ketting, m. —en; —plaats, v. —en.
- An'ker** (ijzeren houvast, klauw), o. —s. Een balk met —s in den muur bevestigen.
- An'keren** (het anker werpen), ik heb geankerd; —ing, v. —en.
- An'kloeng** (Java. muziekinstrument; roosterachtig toestel van bamboezen kokertjes, die op een gespannen koord liggen), v. —s.
- An'na** (vrouwennaam), v. —'s, Annaatje. St. Anna, de echtgenoot van Joachim en de moeder der H. Maagd Maria. Spreekw. Zij zit al in St. Anna's schapraai, zij is al een
- bedagde juffer, zij blijft nog in St. Anna's schapraai; daar loopt wat van St. Anna onder, de zaak is niet in orde, niet pluis, niet oorbaar voor kiesche ooren; de orde van St. Anna, Russische ridderorde.
- Anna'len** (jaarboeken), v. mv.
- Anneli'den**, v. mv. Zie **Annula'ta**.
- Annex'a** (bijlagen), v. mv.
- Annex'um**, **annex'** (aangehecht, bijbehorend, verbonden), bn.
- Annexa'tie** (aanhechting van veroverd land), v. —s, —tiën.
- Annexeeren** (aanhechten, bijvoegen).
- Annihileeren** (voor nietig verklaren, opheffen).
- Anniversarium** (jaartijdsche plechtigheden of feesten), v. —sariën, —s.
- An'no**, **A<sup>o</sup>** (in het jaar, ten jare), — liberlatis Batawe 10, d. i. het 10e jaar van de Bataafsche vrijheid, of 1805; — Domini, zie **A. D.**
- Annon'ce** (aankondiging, advertentie), v. —s.
- Annonceeren** (aankondigen, berichten, bekendmaken).
- Annota'tie** (aanmerking, opteekening), v. —tien. Ook Adnotatie.
- Annoteeren** (aanmerken, aantekenen).
- Annueel'** (wat een jaar duurt, wat jaarlijks terugkomt).
- Annuit'eit'** (jaartijdsche aflossing, ook jaarlijksche lijfrente), v. —en.
- Annula'ta** (ringwormen), v. mv. Ringwormen zijn — of anneliden.
- Annuleeren** (vernietigen, ongeldig verklaren).
- Annuucia'tie** (Maria-Boodschap, R. K. feestdag op 25 Maart), v. gmv.
- An'nus** (jaar), m. —ni; —gra'tia, het dienstjaar, dat door de ringbroeders wordt waargenomen ten bate der predikantsweduwe; genadejaar.
- Ano'de** (positieve elektrische pool), v. —s.
- Anomaal'** (oneffen, onregelmatig), bn.
- Anomalie'** (onregelmatigheid, afwijking van den regel, monstrositeit), v. —lieën.
- Anoniem'** (ongeteekend, naamloos), bn. Een — artikel; —e geschriften.
- Anonimiteit'** (naamsverwijzing), v. gmv.
- Anonie'mus** (een ongenoemde), m. —sen.
- An'organisch** (onbewerkteugd, onbezielt), bn.
- A'normaal** (afwijkend van den regel), bn. Ook: **Ab'normaal**.
- Ansjo'vis** (klein vischje van de familie der harungen), v. —sen. De — der Zuidoerzee; Bergsche —.
- ant-** (voorvoegsel), b. v. in **antwoord**, met de beteekenis van tegen, weder.
- ant** (bastaarduitgang), als in: predikant, muzikant, adressant, emigrant, theoloogant, adspirant, namen van personen, die een handeling doen.
- Antagonis'me** (tegenwerking, bestrijding, vijandelijkheid), o. gmv. Het — der spieren.
- Antagonist'** (tegenwerker, bestrijder), m. of v. —en.
- An'te** (bouwkw. uitstekende pilaster), v. —n.
- An'te** (voor), vz. Zie **A. C. N.**
- Antecedeeren** (voorafgaan, den voorrang hebben).
- Antecedent'** (voorafgegane zaak, vroegere gedraging), o. —en. Iemands —en, iemands vroeger leven, doen en laten; spraak: zelfst. woord, waarop het betr. voorw. terugslaat; in: De jongen, die daar gaat, is jongen het —.
- Antedateeren**, **antidateeren** (een vroeg-



- gere dagteekening geven aan een brief, enz.)
- Antediluviaansch'** (van vóór den zondvloed; fig. doodouderwetsch), bn.
- Antediluvia'nen** (de menschen of dieren van vóór den zondvloed), m. mv.
- Anthologie'** (verzameling of keur van gedichten en prozastukken, bloemlezing), v. -ën.
- Anthraciet'** (ijzerzwarte steenkool met metaalachtigen glans), o. gmv.; - verbrandt zonder vlam of rook; de Amerikaansche -.
- Anthropologie'** (menschkunde, natuurleer van den mensch), v. gmv.
- Anthropoloog'** (kenner der anthropologie), m. -logen.
- Anthropophaag'** (menscheneter, kannibaal, m. en v. -phagen).
- Anthropophobie'** (menschenvrees), v. gmv.
- Anti'** (tegen, tegenover), vz.
- Anticham'bre** (voorkamer, wachtkamer bij een minister, enz.), v. -s.
- Antichambreeren** (wachten in een voorkamer, eer men toegelaten of geroepen wordt). Iemand laten -.
- Ant'ichrist** (bestrijder van Christus d.i. eindelijk bezwijkende vijand van het Christendom), m. -en.
- Anticipa'tie** (vooruitneming, vooruitloping), v. -s, -tiën. Bij - betalen, vooruit betalen; bij - innen, bij voorschot.
- Anticpeeren** (vooruitnemen of genieten b.v. van zijn inkomen; vooruitloopen).
- Anticonstitutioneel'** (strijdig met de grondwet; tegen de gevestigde staatsregeling), bn.
- Ant'icritiek** (wederlegging van een boek- of kunstbeoordeeling), v. -en.
- Antidateeren.** Zie **Antedateeren.**
- Anti'dotum** (tegengif, behoedmiddel tegen gif), o. -dota.
- Antiek'** (oud, volgens den smaak of den trant der oudheid), bn. Een -e kroon, -e kunst.
- Antie'ke**, o. gmv. Het - van een Drentsch dorp, ouderwetsche.
- Antikatholiek'** (het Katholicisme bestrijdend), bn.
- Ant'iliberaal'** (niet vrijzinnig), bn. Een - ministerie.
- Antil'ien** (de in Midden-Amerika in een boog gelegen eilanden), v. mv. De - heeten ook wel West-Indië; men verdeelt de - in Grootte (Cuba, Jamaica, Haïti en Portorico) en Kleine -.
- Antilope** (geitachtig hert, gazel), v. -en. De -n leven in Middel- en Z.-Afrika, troepsgewijze. Geitachtige -n, hertachtige -n, enz.
- Antim'onium** (spiesglansmetaal), o. gmv.
- Ant'inationaal** (strijdig met de belangen of met den geest der natie), bn. en bw.
- Antinomie'** (strijdigheid tusschen artikelen eener wet of tusschen wetten), v. -mieën.
- Ant'i-papist** (vijand van paus en paus-schap), m. -en. Een heftig -.
- Antipathie'** (natuurlijke afkeer, tegenzin), v.
- Antiph'ona** (R. K. wisselgezag, beurtzang), v. -s, -phonen. Ook: **Antiphon'**.
- Antipo'de** (tegenvoeter, fig. tegenstrever), m. -n. De daradmiddellijn, van ons voetpunt uitgaande, wijst de woonplaats onzer -n aan.
- Antiquaar'** (oudheidkenner, oudheidminnaar, handelaar in oudheden), m. -quaren. Ook: **Antiqua'rius.**
- Antiquiteit'** (oudheid; een voorwerp uit de oudheid), v. -en.
- Antirepublikein'** (tegenstander van een republikeinsche staatsregeling), m. -en.
- Antirepublikeinsch'** (de republiek vijandig gezind), bn. en bw.
- Antirevolu'tie** (tegenomwenteling), v. -s.
- Antirevolutionnair'** (tegen-omwenteling gezind; naam van een lid der partij in den lande), bn. Als zn. m. -en.
- Antisept'isch** (bederfwerend), bn.; -e mid-delen; keukenzout is een - middel.
- Antithe'se** (stijlfiguur der tegenstelling), v. -s. Een hoofd vol kreuken, eep. geueten zonder rimpel. (Vondel.) Ook: **Anti'thesis.**
- Anti'thesis** (tegenstelling), v. -theses.
- Anto'niusvuur (St.)** (boosaardige huidontsteking; ook zekere ziekte onder jonge varkens), o. gmv.
- Antonoma'sia** (stijl, troop der naamwisseling), v. -s. De held van St. Quintijn, d. i. Egmond; de koning der dieren, het schip der woestijn, enz. Ook: **Antonomasie'.**
- Ant'woord** (bescheid, wederwoord), o. -en. - op een verzoek, op een brief, enz. Taal en -, toespraak en mondeling bescheid; - geven; - zenden; iets zonder - laten; het - op iets schuldig blijven; een - afwachten; tot (ten, te) - geven, schenken, krijgen, be-komen, ontvangen; in - op, ter beantwoor-ding van; een toestemmend, bevredigend, af-wijzend -; een ontwijkend -; spreekw. Een zacht - stilt den toorn.
- Ant'woorden**, ik heb geantwoord. Iemand op een vraag -, d. i. mondeling of schriftelijk bescheid geven; -er, m. -s; -ster, v. -s.
- Ann'bis** (godheid der oude Egyptenaren), m. De - was de wachter der goden.
- Aor'ta** (ontl. groote hartslagader), v. -s.
- Apaiseeren** (bedaren, stillen); de harts-tochten -.
- Apana'ge** (toelage uit de staatskas aan niet-regeerende leden van 't vorstelijk huis), o. -s.
- Apart'** (bijzonder, afzonderlijk, voor zich, ter zijde), bn. en bw. Een -e keus; iets - leg-gen, zetten.
- Apartement'** (vertrek, kamer van een hotel), o. -en. Ook: **Appartement'.**
- Apathe'tisch** (bedrieglijk, valsch), bn.
- Apathie'** (ongevoeligheid, onverschilligheid, lusteloosheid), v. gmv.
- A'pegapen** (sterven); hij ligt op -, hijgt naar den laatsten adem. gmv.
- Ap- en dependen'tiën** (al wat er bij be-hoort), v. mv.
- Apel'les** (beroemd schilder van oud-Grieken-land), m. - was een tijdgenoot van Alexander den Gr.; Nutteloos staat deze - op de wucht (C. O.), schilder.
- A'penbakhuis** (apentronie), o. -bakhuizen; -bakkes, o. -en; -bek, m. -ken; -ge-zicht, o. -en; -kop (kwaajongen), m. -pen; -kuur (grit), v. -kuren; -liefde (dwaze oudertiefde), v. gmv.; -spel, o. -len.
- A'penbroodboom** (uithemse boom, W. Afrika en Amerika), m. -boomen. De eet-bare vrucht van den - heeft den vorm van een komkommer of kalebas.
- A'pendans** (dans door apen uitgevoerd, b.v. op kermissen), m.; -dansen.
- A'pendans** (naam van een straat in Den Haag, verbasterd uit les Appendances, de ge-bouwen der Fransche ambassade, kort na 1713), m. gmv.
- A'penhaar** (volksnaam van zekere fijn ge-sneden en zware tabak), o. gmv.
- A'penkool** (beuzelpraat), v. gmv.; - ver-

- koop en of opdisschen, zotteklap uitkramen (om iemand te misleiden).
- A'penland** (*Oost-Indië*), o. gmv. scherts.
- A'pentuin** (*diergaarde*), m. -en. volkst.
- Aperçu'** (*kort overzicht, schets, ontwerp*), o. -'s.
- Aperit'** (*open, openbaar, onverholen*), bn.
- Aperij** (*belachelijke nabootsing, dwaze handeling*), v. -en; *de kunst, die in - ontwaard.* (Potg.)
- Aphae'resis** (*spraak. weglating eener letter aan 't begin*), v. b.v. 't voor het, 's voor des.
- Aphasie'** (*verlies van het spraakvermogen*), v. gmv.
- Aphe'lium** (*verste afstand eener planeet van de zon*), o. gmv. Zie **Perihe'lium**.
- Aphonie'** (*onvermogen om te spreken of te zingen*), v. gmv.
- Aphoris'me** (*korte pittige spreuk, kernspreuk, stelling*), v. -n.
- Aphrodi'te** (*de Grieksche Venus*), v.
- A'pi** (*Mal. vuur*), v.; *goenoeng -*, vuurspuwende berg; *tali -*, vuurtouw; *lont; api -*, lichtkever.
- Apin'** (*wijfjesaap*), v. -nen.
- Apis** (*Egyptische heilige stier*), m. -sen; *de - was het levende beeld van den god van den landbouw; Den as gelijk: »Weltra voor - aangebeden, gelijk hij meent.* (Staring.)
- A'pium** (*schermbloemige, wilde seldertij*), m. gmv. Zie **Eppe**.
- Aplaneeren** (*gelijkmaken, slechten, effenen*).
- Aplomb'** (*loodrechte stand; fig. vastberadenheid van taal, handeling, houding*), o. *Met -*, zonder weifeling, met vastheid.
- Apocalyp'sis** (*de Openbaring van Joannes*), v. gmv.
- Apocalyp'tisch** (*duister, te zinnebeeldig, onverklaarbaar, raadselachtig*), bn.
- A po'co a poco** (*muz. een weinig, allengs, langzamerhand*), bw.
- Ap'o'cope** (*spraak. afkapping eener letter van achteren*), v. als in: *ebbe (eb), hebt-je (heb-je).*
- Apoerief'** (*verdicht, van een onbekenden schrijver, niet geloofwaardig*), bn. *De - e boeken, bijbelschrijturen, door de Kerk niet erkend; dat verhaal komt mij zeer - voor.*
- Apodie'tisch** (*onwederlegbaar, afdoend, volgend*), bn. *Een - bewijs, nl. zoo een, dat de ongerijmdheid aantoon van het bestaan van het tegenovergestelde; een - e overtuiging.*
- Apo'dosis** (*nazim eener periode*), v. -sen.
- Apologeet'** (*lofredenaar, verdediger, beschermer*), m. -geten. *De kerkvaders zijn - geten des Christendoms.*
- Apologie'** (*verdediging, verweerschrift*), v. -ën; *de - van Oranje tegen het banvonniss van koning Philips.*
- Apoplec'tisch** (*geneesk. verlamd, onderhevig aan beroerten, beroerte-achtig*), bn.
- Apoplexie'** (*beroerte*), v. gmv.
- Aposi'ope'sis** (*figuur der afbreking of verzwijging*), v. gmv. *De Belgen . . . maar wij vergeven het hun.*
- Apostaat'** (*geloofsverzaker, afvallige*), m. en v. -taten. *Juliaan de -.* Zie **Afvallige**.
- Apostasie'** (*afval, geloofsvertoochening*), v.
- Apostel** (*afgezant*), m. -en. *De twaalf -en; de Handelingen der -en*, een der boeken van het Nieuwe Testament; Fransche schrijvers, -en der zedeloosheid, *ontucht en goddeloosheid* (Potg.), verkondigers, predikers; een *vreemde, rare, ruwe, lastige -*, snuiter; *komen met -paarden* (te voet); *daar komen*
- mijn -en aan*, nl. mijn jongens, mijn kinderen.
- Apos'telenhuis** (*oud-mannenhuys in Maastricht*), o. -zen; *het Twaalf -*, in 1421.
- Apos'telschap** (*-ambt*), o. gmv.
- Apos'telzalf** (*scherts. zalf uit twaalf verschillende bestanddeelen*), v. -ven.
- A posterio'ri** (*van achteren, aan de ervaring ontleend*), bw. Zie **A prio'ri**.
- Apostil'le** (*kantteekening, naschrift bij brieven; ook ontslagbrief*), v. -n.
- Apostolaat'** (*R. K. godsdiensstige vereeniging*), o. *Het - des Gebeds.*
- Aposto'lish** (*komend van of betrekking hebbende op de Apostelen*), bn.
- Apostro'phe** (*verkortings- of weglatingsteeken; aanspraak, toespreking*), v. -n.
- Apostropheeren** (*van weglatingsteekens voorzien; een toespraak richten tot, aanspreken*).
- Apotheek'** (*artsenijwinkel*), v. -theken.
- Apothe'ker** (*artsenijbereider*), m. -s; -**se** (*vr. apotheker*), v. -n; -**sjongen**, m. -s; -**sknecht**, m. -s; -**srekening** (*fig. een hooge, duistere rekening*), v. -en.
- Apothe'ma** (*wisk. loodlijn die uit het middelpunt van een regelmatigen veelhoek op een der zijden wordt neergelaten*), o. -'s.
- Apotheo'se** (*vergoding, het plaatsen in den rang der goden van keizers of helden, enz.*), v. gmv. *Fig. schitterend slot eener opera, enz.*
- Apparaat'** (*toestel, toerusting, kunstige scheikundige middelen of werktuigen*), o. -raten.
- Apparent'** (*waarschijnlijk, schijnbaar, oogenschijnlijk*), bn.
- Apparen'tie** (*uiterlijke schijn*), v. gmv.
- Apparitie** (*verschijning*), v. *De - van een komeet.*
- Appartement'** (*vertrek, gedeelte van een woonhuys*), o. -en. Zie **Apartment**.
- Appel**, o. -s, -len; *in rechtzaken, beroep op een hogere rechtbank; -aanteekenen; in het krijgswezen, naamsafroeping: -blazen, -staan; streepje achter den naam (biljarpotspel): ik had nog één - te verliezen.* (C. O.); *onder - staan, tucht.*
- Ap'pel** (*boomvrucht*), m. -en of -s. *Door een zuren - bijten, van den nood een deugd maken; voor een - en een ei, zeer goedkoop, haast om niet; de - valt niet ver van den boom, het kind heeft een aartje naar zijn vaartje (in ongunstige opvatting).*
- Ap'pel** (*oogappel, ronde knop aan het gevest, gouden bal aan de torenspits*), m. -s.
- Ap'pelaar** (*dicht. appelboom*), m. -s.
- Ap'pelbloesem** (*bloem van den appelboom*), m. -s. *Fig. licht-rozerode kleur.*
- Ap'pelflauwte** (*lichte flauwte*), v. -n.
- Ap'pelgrauw** (*grauw met appelronde pteken*), bn. *Een - e schimmel.*
- Appellant'** (*in hooger beroep gekomene*), m. -lanten.
- Appelleeren** (*zich op een ander of op een hogere rechtbank beroepen; appel aanteekenen*).
- Ap'pelpent** (*appelprol of -bol*), v. -en.
- Ap'pelvink** (*grootte muschsoort*), m. -en.
- Ap'pelwijn** (*appeldrank, cider*), m. gmv.
- Appen'dix** (*aanhangsel, toevoegsel*), o. -dices.
- Appercep'tie** (*waarneming, opvatting, voorstelling met bewustheid*), v. -s, -tiën.
- Appercipeeren** (*met bewustheid waarnemen, indrukken verwerken*).

- Appetijt'** (eetlust, graagte, honger, trek), m. -en. Ook: **Appetiet**.
- Applaudisseeren** (toejuichen, zijn goedkeuring door handgeklap geven).
- Applaudissement'** (algemeene bijvalsbetuinging, b.v. door handgeklap), o. -en. Ook: **Applaus'**, o. gmv. Een daverend -.
- Applica'tie** (toepassing, aanwending ten nutte; naarstigheit, ijver, vlijt), v. -s, -tiën.
- Applicatuur'** (muz. vingerzetting), v. gmv.
- Appoint'** (pasmunt, kleine munt), o. -s.
- Appointement'** (gerechtelijk bescheid, bestechting; ook: jaarwedde), o. -en.
- Apporteeren** (brengen, halen, b.v. door een gedresseerden hond).
- Appos'itie** (spraak. bijstelling), v. -s, -tiën.
- Apprecia'tie** (schatting, waardeering), v. -s.
- Apprecieeren** (achten, waardeeren), lem. -.
- Apprehendeeren** (duchten, gevangennemen, grijpen, vasthouden).
- Apprehensief'** (vreesachtig, beschroomd), bn.
- Appreteeren** (toebereiden, laken enz. glanzzen, katoen pappen); -**tuur**, v. gmv.
- Approba'tie** (goedkeuring, vergunning), v. -s, -tiën.
- Approba'tur**, o. Het - is de formule der kerkelijke goedkeuring van R. K. kerkboeken en andere drukwerken.
- Approcheeren** (naderen, aanraken).
- Approviandeeren** (mil. een vesting of fort van levensmiddelen voorzien).
- Approxima'tie** (raming, nabijkomende schatting, begrooting), v. -s.
- Approximatief'** (begrootenderwijze, bij raming), bn. en bw. Een -ieve waarde.
- Approximeeren** (ramen, schatten, benaderen).
- Appui'** (steunpunt, steun), m. -'s.
- Appuyceeren** (een voorstel ondersteunen, op iets aandringen, den toon of nadruk aan woorden geven).
- April'** (grasmaand), m. -len; - doet wat hij wil, het weer is veranderlijk; een droge Maart, een natte -; op den eersten - verloor Alva zijn Bril (1572).
- Aprilbeweging** (beraering onder ons volk in April 1853), v. -en. De - ontstond bij 't herstel der R. K. bisschoppelijke hiërarchie.
- Aprilgek** (iemand, dien men foet op 1 April), m. -ken; -heid (flauwe grap), v.; -s-kind (wispelturig mensch), o. -ers, -eren.
- April'visch** (fopperij op 1 April, aprilgrap), m. -visschen.
- A pri'ma vis'ta** (muz. op het eerste gezicht).
- A pri'o'ri** (van voren af, vooraf, te voren), bw. Zie **A pos'teriori**.
- A proportio'n** (naar evenredigheid), bw.
- A-propos'**, bw. (ter rechter ure, te gelegener tijd, juist van pas; tw. zeg eens); als z.n.w.: Hij deed zijn best om weer op zijn - te komen, een verkeer - , onderwerp van gesprek. Lees: a-propoo'.
- Aps'is** (halfcirkelvormige of schulpvormige nis als plaats voor het altaar), v. apsiden. Ook: **Apside**, of **Concha**.
- Apteeren** (van pas maken, aanpassen).
- A'qua** (water), v. mv. aquae. In de apotheek: - fontani, bronwater; - destillata, gezuiverd water; - vite, levenswater.
- Aquaduct'** (waterleiding, kunstmatig leidingskanaal; samenstel van bogen), o. -en.
- Aquamarijn'** (zeegroen), bn. en als zn. (edelsteen van een zeegroene kleur), m. of o. -en.
- Aquarel'** (teekening of schilderstuk in waterverf), v. -len; -**list** (aquarelschilder), m. -en.
- Aqua'rium** (kunstmatige glazen kom tot het levend bewaren van visschen, schelpdieren, planten, enz.), o. -s, -ia. Ook het gebouw in Artis te A'dam.
- Aqua'rius** (Waterman, teeken van den dierenriem), m. gmv.
- A quatre mains** (muz. voor of met vier handen), bw.
- Ar** (winterstede voor vermaak, door één of meer paarden getrokken, narrestee), v. -ren.
- Ar** (verbolgen, verstoord, toornig), bn. vero. In -ren moede, in gramschap.
- A'ra** (Zuid-Amer. papegadi), m. -'s; de roode -, of Indiaansche raaf.
- Arabesk'** (Moorsche versiering, die meest uit figuren van planten, bloemen, struiken enz. samengesteld en opgelegd of geschilderd wordt), v. -en. Bontkleurige -en.
- Ara'bië** (aandr. schiereiland in het Z. W. van Azië, aan de Roodde Zee), o. Alleen de kusten van - zijn vruchtbaar; - is ruim 57 duizend vierkante geographische mijlen.
- Arabier'** (bewoner van Arabië), m. -en.
- Arabisch** (komend uit of behoorende tot Arabië), bn.; een -e vrouw, de -e taal, de -e godsdiens; de -e nachtvertellingen.
- Areome'ter**, m. -s. Zie **Areometer**.
- Arak'** (rijstbrandewijn), v. gmv.; - is kleurloos.
- Ar'beid** (werk, moeite, inspanning), m. gmv.; - adelt; geld verzoet den -; hij leeft van den - zijner handen; zich aan den - zetten; de verdeling van den -; een gezette -; iem. met eenigen - belasten; nat. eenheid van -; zoo'n schilderij is een heel stuk -, werk.
- Ar'beiden** (zijn lichamelijke of geestelijke krachten inspannen), ik arbeide, heb -arbeid; zes dagen zult gij - (Bijbel); de -de stand, die van handenarbeid leeft; - in den wijngaard des Heeren, nl. door geestelijken; aan iets -; met vereenigde krachten -.
- Ar'beider** (werkman, daglooner), m. -s; roep de -s bij elkaar; een boeren-, een fabrieks-, een spoorweg-.
- Arbeidersbevolking**, v. -en; -**beweging** (het streven naar lotsverbetering), v. gmv.; -**blad** (krant voor de belangen van den werkenden stand), o. -en; -**partij**, v. -en; -**stand**, m. gmv.; -**vereeniging** (een soort van bond), v. -en; -**verzekering** (een soort van levensverzekering tot verhoeding tegen gebrek bij ziekte, overliden, invaliditeit, enz.), v. -en; -**vrouw**, v. -en; -**woning**, v. -en.
- Ar'beidsbeurs** (gebouw voor vraag en aanbod van arbeid), v. -beurzen; -**contract** (geschreven overeenkomst), o. -en; -**duur** (duur van den arbeidsdag), m. gmv.; -**eenheid** (natuurk. eenheidsmaat), v. -heden; -**enquête** (officieel onderzoek naar den toestand en het leven der arbeiders), v. -s; -**inspecteur** (rijks-opziener van den arbeid in fabrieken, enz.), m. -s; -**raad** (raadgevend lichaam bij geschillen tusschen werklieden en werkgevers), m. -raden; -**secretariaat** (bureau tot verzameling van allerlei gegevens omtrent den arbeid), o. -aten; -**veld** (kring van iemands arbeid, ook al wat tot den handenarbeid behoort), o. -en; -**vermogen** (de kracht om te arbeiden), o.

- gm.v.; -**wet** (*wet op den arbeid van werkheden*), v. -ten; -**wetgeving**, v. -en.
- Arbeidzaam** (*werkzaam, lust hebbende in of tot arbeid*), bn.; een - ambtenaar, een -zame geest, een -leven; dicht. de -zame bijen, de -zame mieren; -**heid**, v.: met stalen -heid.
- Arbit'er** (*scheidsman, bemiddelaar*), m. -s.
- Arbitraal** (*te beslissen door scheidsrechters*), bn.
- Arbitrage** (*rechtst. de berechting van een geschil door arbiters; scheidsrechterlijke beslissing*), v. -s. (ge = zje).
- Arbitrage** (*handel: berekening, naar aanleiding van verschil in de wisselkoersen op verschillende plaatsen; hoe dan een schuld het voordeeligst wordt afgedaan*), v. -s; een - maken, het onderzoek door berekening, gegrond op de koersen; het maken van -s is voor den handel van groot belang.
- Arbitrage-commissie** (*commissie van door partijen gekozen arbiters*), v. -s, -siën.
- Arbitrage-hof** (*officieel college van door de mogendheden gekozen arbiters tot beslissing van geschillen in zake staatsbelangen*), o.; het internationaal - heeft zijn zetel te 's-Gravenhage.
- Arbitrair** (*willekeurig, eigendunkelijk, eigenmachtig*), bn. en bw.; een -e toewijzing; - te werk gaan.
- Arbitrator** (*scheidsrechter*), m. -s, -toren.
- Arbitreren** (*een zaak als arbiter beslissen; ook naar eigen goedvinden behandelen*).
- Arbitreren** (*een wisselberekening of arbitrage-rekening maken*).
- Arbitrium** (*eindoordeel der scheidsrechters*), o. arbitriën.
- Arca'de** (*booggewelf, gordelboog rustend op pilaren*), v. -n, -s.
- Arca'dia** (*het klassieke land der herders en herderinnen in oud-Griekenland, gelegen in het midden van den Peloponnesus*), o. gm.v.; (*ontleende benaming van een reeks romantische werken in de 16e-18e eeuw*), v. -s: Joa van Heemskerck gaf in 1637 zijn Batavische -.
- Arca'disch** (*herderlijk, landelijk*), bn. en bw. Amelie zag, dat zij met deze -e kleinen niet verderde. (C. O.)
- Arca'nium** (*geheim; geheimmiddel*), o. -na. (Annet kocht een dubbele dosis van 's mans -). (Staring.)
- Arceeren** (*schaduwinten aanbrengen*). Zie: **Harceeren** -ing, v. -en; -sel, v. -s.
- Archaïs'me** (*verouderde zeggwijze of taalvorm*), o. -n. B.v. kuischen, reinigen, rechtevoort, enz. Ook: **Archaïs'mus**.
- Archan'gel** (*aartsengel*), m. -en. Michaëlde -.
- Archeologie** (*oudheidkunde*), v. gm.v.
- Archeolog'isch** (*oudheidkundig*), bn. Een - museum.
- Archeoloog** (*oudheidkundige*), m. -logen.
- Ar'chi** (*voorvoegsel*), den hoogsten trap aanduidende in samenst.: archiduc, eerste of opperhertog, enz.; het Ned. voorvoegsel aarts.
- Archief** (*bewaarplaats van belangrijke geschriften, verzameling van oorkonden*), o. -chieven; het - van Maastricht; de -ieven van het Huis van Oranje; -**gebouw**, o. -en; -**kamer**, v. -s; -**recht**, o. gm.v.; -**wezen**, o.
- Archime'des** (*groot wis- en natuurkundige te Syracuse, 287-212 v. C.*), m.
- Ar'chipel** (*eilandenzee*), m. -s. De Grieksche -, de O. I. -, de W. I. -.
- Architect** (*bouwmeester*), m. -en.
- Architecto'nisch** (*bouwkunstig*), bn.
- Architecturaal** (*den schoonen bouwstijl kenmerkend*), bn.
- Architectuur** (*bouwkunst*), v. gm.v. De oude Deutsche -, bouwstijl; onze moderne -.
- Architraaf** (*bovenbalk van een kozijn, onderste gedeelte eener kroonlijst*), v. -traven.
- Archiva'ris** (*bewaarder, beheerder van een archief*), m. -sen.
- Archont'** (*heerscher, gebieders*), m. -en. De -en in oud-Athene, eerste overheidspersonen.
- Arc'tisch** (*noordelijk*), bn.; de -e zeeën, Noordpoolzeeën.
- Ardoins'** (*Sp. obligatiën in 1834 uitgegeven*), m. mv.
- Arduin'** (*blauwachtige hardsteen uit de Ardennen; zerksteen*), m.; (*stof*), o. gm.v.
- Ardui'nen** (*van arduin, fig. zeer hecht*), bu. Een - voetstuk.
- A're** (*vlaktemaat, 100 M<sup>2</sup>, DM<sup>2</sup>*), v. -n, -s.
- A're'ca** (*Ind. palmboom*), v. -'s. De -noot lijkt wat op de muskaatnoot. Zie: **Betel**.
- Aren'** (*Java, palmboom*), m. -s; -**hout**, o.; -**suiker**, v.; -**sago**, v. Ook **Aren'palm**.
- A're'na** (*worstelperk, kampplaats*), v. -'s.
- A'rend** (*adelaar, valkachtige roofvogel*), m. -en. De - nestelt op hooge toppen van steenrotsen. Met het oog eens -s, zeer scherp oog; een - vangt geen vliegen, een groot of edel mensch strijdt niet tegen onbeduidende personen: *veldteeken*: de -en der Romeinsche legers; *wapenkunde*: in blauw een opvliegende zilveren arend; *sterrenkunde*: sterrenbeeld (in den melkweg) met 146 zichtbare sterren.
- A'rend** (*doffer, mannetjesduif*), m. -en. gew.
- A'rend** (*mansnaam uit Arnoud, Aarnd ontstaan*), m.; - van Aemstel, de broeder van Gijsbrecht.
- A'rendbuizerd** (*roofvogel van de familie der buizerden*), m. -en.
- A'rendgulden** (*oude Geldersche munt met een arend er op, ± f 0,50*), m. -s. Ook: **A'rendsgulden**.
- A'rendploeg** (*lichte ploeg zonder raderen uit Amerika ingevoerd met een arend als fabrieksmerk*), m. -en. Ook: **A'rendsploeg**.
- A'rendrijksdaalder** (*oude Deutsche rijksmunt, van 1568-1583 te Nijmegen geslagen*), m. -s; de - had den dubbelen rijksarend. Ook: **A'rendrijksdaalder**.
- A'rendsblik** (*de scherpe blik van den arend, fig. doordringende blik*), m. -blikken.
- A'rendsjong**, o. -en; -**kieken** (*jong van een arend*), o. -s; -**klauw**, m. -en; -**kop**, m. -pen; -**sneb**, v. -snebben; -**nest**, o. -en.
- A'rendsnens** (*gebogen neus, lijkende op den bek van een arend*), m. -neuzen; *Alexander de Groot* had een -.
- A'rendsoog** (*oog van den arend*), o. -en. Fig. scherpziend oog.
- A'rendspen** (*pen uit den vleugel van een arend*), v. -pennen; dicht. de dichter stijgt op -pennen omhoog, d. i. in stoute vlucht.
- A'rendspluim** (*veer van een arend*), v. -pluimen; -**poot** (*been van een arend*), m. -en; -**schacht** (*vleugel of pen van een arend*), v. -en: zie **A'rendspen**.
- A'rendssteen** (*tijzersteen, delfstof*), m. gm.v.
- A'rendsvaren**, v. -s. Zie **A'delaarsvaren**.

- A'rendsveder** (de veder van een arend), v. —en; dicht. hij stijgt op —en tot God omhoog, heeft groote stoutheid van vlucht.
- A'rendsvlerk** (vleugel van een arend), v. —vlerken; zich verheffen op —vlerken. Zie **Arendspen**.
- A'rendsvleugel** (vleugel van een arend), m. —s of —en; de tijd vliegt voorbij met —en, zeer snel; de dwaasheid heeft —en maar uilsoogen.
- A'rendsvlucht** (de snelle, krachtige vlucht van den arend), v. gmv.; dicht. ook van 't genie: de — van Goethe, *Vondel*.
- A'rendswiek** (arendsvlerk, arendsvleugel), v. —en; dicht. hij stijgt op —en tot God omhoog, heeft stoute, krachtige vlucht.
- Arënpalm** (Ind. boom, die suiker en palmwijn levert), m. —en. Ook: Arën, Arënga.
- Arcome'ter** (nat. toestel ter bepaling van het soortelijk gewicht van vaste lichamen en vloeistoffen), m. —s. Zie **Hy'drometer**.
- Arcometrie** (dichtheidsmeting), v. gmv.
- Arco'pagus** (gesch. hoogste gerechtshof in het oude Athene; vergadering van eerbiedwaardige mannen), m. gmv.
- Arg** (boos, kwaad, slecht; ook slim, listig, doortrap), bn. en bw. arger, argst; —**denken** (achterdocht voeden), w.w.; —**denker** (achterdochtige), m. —s; —**elijk** (boos, slecht), bn. Al deze samenstell. zijn thans vero.
- Argden'kend** (kwaad denkend, achterdochtig), bn. vero.
- Argeloos** (onschuldig, te goeder trouw), bn. en bw.; —**heid** (onschuld, eenvoud), v. gmv.
- Argentaa'n** (metaalmengsel of legering, nieuwzilver), o. gmv.; —**blik**, o.; —**draad**, o.; —**soldeer**, o. gmv.
- Argentijn'** (zilverkleurig), bn.
- Argentij'ne** (kalkspaat; een soort van porselein), o. gmv.
- Argentum** (zilver), o.; — *vivum*, kwikzilver.
- Arg'eren**, het is —argerd, d. i. erger, slechter geworden; het heeft —argerd, d. i. iem. deren of aanstoot geven; in deze bet. vero. (thans *ergeren*); —**lijk**, bn.; —**nis**, v.; —**heid**, v. vero.
- Arg'hist** (booze trek, kwade trouw), v. gmv.
- Arglis'tig** (boosaar/hij, vals), bn.; —**heid**, v.
- Arg'o** (gesch. het schip der Argonauten), v. gmv.
- Argonaut'en** (myth. Grieksche zeelieden, die het Gulden Vlies uit Colchis gingen halen), m. mv. Ook: koppootige weekdieren.
- Argot'** (woorden en zegswijzen van menschen van 'tzelfde beroep), o. Lees: *argoo'*.
- Argument'** (bewijsgrond, betoog), o. —en.
- Argumenta'tie** (bewijsvoering, aanvoering van bewijsgronden), v. gmv.
- Argumenteeren** (bewijsgronden aanvoeren voor een betoog).
- Arg'us** (myth. wezen met honderd oogen; fig. scherpziend bewaker), m.; —**oog** (scherpziend oog), o. —en.
- Arg'waan** (achterdocht, kwaad vermoeden), m. gmv. Zonder —; — *krijgen*, hebben, voeden, kweken; — *geven*, wekken, verwekken, baren; iemand — instorten.
- Arg'wanen** (wantrouwen, achterdocht koesteren), ik heb —argwaan; —**wanend**, bn., b.v. Een —d bediller; een —de blik; een —d oog; —**wanig** (ergdenkend, achterdochtig), bn.; een — mensch. vero.
- Aria** (gezag, lied voor één stem), v. —'s.
- Aria'nen** (aanhangers der leer van Arius, die de godheid van Christus loochende; een kettische sekte in 325 op 't concilie van Nicea veroordeeld), m. mv.
- A'riërs** (stamvaders der Indo-Germanen), m. mv.; **A'risch**, bn. de —e talen.
- aris** (bastarduitgang), als in: *notaris, falsaris, concessionaris, actionaris*, vormt mann. persoonsnamen.
- Aristarch'** (streng kunstrechter), m. —en. Aristarchus zelf was een beroemd criticus der oudheid te Alexandrië, leerling van Aristophanes: (455—387 v. C.).
- Aristocraat'** (lid of voorstander der regeering van aanzienlijken), m. —craten.
- Aristocratie'** (de aanzienlijke familiën des lands, ook de regeering der aristocraten), v. gmv. De — van het stadje, de burgemeesterlijke —, de — der geboorte, de geld—.
- Aristocra'tisch** (eigen aan de aristocratie), bn. De —e macht; de —e heerschzucht; de —e partij; de —e regeeringsvorm; ook: geneigd tot de denkwijze der aristocraten, b.v. *Willem I was eer burgerlijk dan —*; verder: overeenkomst, b.v. —e vormen, gewoonten, denkbeelden, sympathieën.
- Aristolo'chia** (gestacht der pijpbloemen), v. —lochiën; de — clematitis; bloeiende exemplaren van de — clematitis. (C. O.)
- Aristo'teles** (Grieksch wijsgeer van Macedonië, leerling van Plato, leermeester van Alexander den Grooten: [384—322 v. C.]), m.; — *gold in de Middeleeuwen als het orakel der wijsbegeerte*.
- Arithme'tica** (reken- of cijferkunst), v. gmv.
- Arithme'tisch** (rekenkundig), bn.; —e teekens.
- A'rius** (priester te Alexandrië [280—236], die het Arianisme deed ontstaan). Zie **Arianen**.
- Ark** (vaartuig van Noach; woonschip voor opzichters of werklui bij waterbouwk. werken, enz.; huis met een overgroot aantal bewoners), v. —en. Ook: *Arke*.
- Ar'kel** (uitbouwsel boven een poort; gesloten balkon), m. —s; spreekt. *Erkel*.
- Arm** (lichaamsdeel), m. —en. Iemand de —en hebben, d. i. verregaande macht bezitten; een slag om den — houden, d. i. zich niet onherroepelijk en stellig voor iets verklaren; met zijn ziel onder den — loopen, leegloopen, zich vervelen; iemand met open —en ontvangen, d. i. zeer hartelijk, zeer voorkomend; een sterken — hebben, d. i. macht bezitten; de wereldlijke —, de wereldlijke macht; bij overdr.: de —en eener balans, van een weegschaal, van een gaskroon, enz.
- Arm** (behoefstig), bn.; een —e vrouw.
- Arma'da** (gesch. onoverwinnelijke vloot 1588), v. gmv. Ook: **Arma'de**.
- Armadil'**, m. —len. Zie **Gordeldier**.
- Armatuur'** (wapenrusting, bewapening, bekleeding), v. —turen.
- Armazoen'** (uitrusting voor de walvischvaart), o. gmv. vero.
- Arm'band** (platte armring van edel metaal; bracelet), m. —en.
- Arm'bedeeling** (het uitreken van giften door den armmeester aan de armen), v. —en.
- Arm'been** (een der beenderen in den arm), o. —beenen; het opper—.
- Arm'bestuur** (college van armmeesters), o.; —besturen, het burgerlijk —, het kerkelijk —.
- Arm'bezoek** (het opzoeken in hun huis van de bedeelden), o. gmv.

- Arm'bezorger**, m. —s. Zie **Armverzorger**.
- Arm'borst** (draagbare hand- of voetboog der middeleeuwen), m. —en. vero.
- Arm'buidel** (armenzakje), m. —s.
- Arm'bus** (metalen bus tot het opzamelen van liefdegaven), v. —bussen.
- Ar'me** (behoefte persoon), m. en v. —n.
- Ar'mee'** (leger, heir), v. —ën; de groote — van Napoleon bleef in Rusland.
- Ar'mee'korps** (grootte legerafdeeling, bestaande uit alle wapens), o. —en.
- Ar'meeren** (wapenen, uitrusten).
- Ar'me-huis'zittenmeester** (regent van het huizenhuys), m. —s. vero.
- Ar'me-kin'derhuis** (een verouderde naam voor weeshuis), o. —huizen.
- Ar'me-kin'derschool** (armenschool), v. —-scholen. vero.
- Ar'melijik** (armoedig, op armoedige wijze, bekrompen), bn. en bw.; een — visschersdorp, het —e Schoorl (C. O.); een —e kleeding; zij leefden —; —heid, v.
- Ar'melul'** (arme menschen), m. mv. Zijn er dan niet altijd — geweest zoo as ik? (C. O.)
- Ar'meluis'kind** (kind van arme menschen), o. —kinderen.
- Ar'menbelasting** (belasting ten behoeve der armen), v. —en. vero.
- Ar'menbuurt** (buurt of steeg, waarin veel armen wonen), v. —en; en (Sinterklaas) bracht het naar een —, met kinders opgepropt (Staring).
- Ar'men-commissie** (een met de zorg der armen belaste commissie), v. —sies of —siën.
- Ar'men-directie** (armbestuur), v. —ties, —tiën.
- Ar'mendokter** (geneesheer door den raad aangesteld voor de armenpraktijk), m. —s.
- Ar'menfonds** (kapitalen ten behoeve der armbedeeling), o. —en.
- Ar'mengeld** (penningen voor de armen gegeven of bijeengegaard), o. —en.
- Ar'mengeneesheer** (-dokter), m. —heeren.
- Ar'mengesticht** (huis der diaconie tot verpleging van arme lieden), o. —en.
- Ar'mengoed** (eigendom der diaconie; goederen van godshuizen), o. —goederen.
- Ar'me'niersteen** (groene of lichtblauwe edelsteen), m. —en.
- Ar'meninrichting** (armengesticht, armhuis), v. —en.
- Ar'me'nisch** (behoovende tot, betrekking hebbende op Armenië), bn.; de —e kerk, afdeeling der Roomsche kerk; de —e patriarch.
- Ar'menkas** (geldkas van het armbestuur), v. —kassen: zij trekken uit de —.
- Ar'menpraktijk** (de praktijk van den armen-dokter), v. gmv.
- Ar'menschool** (school, waar de kinderen gratis leeren), v. —scholen, vero.; thans: school voor kosteloos lager onderwijs.
- Ar'menstaat** (staat of stand der armen), m. gmv.
- Ar'mentax** (armenbelasting), v. gmv.
- Ar'menverzorger** (diaken, armmeester), m. —s; — verzorging, v. gmv.
- Ar'menvoogd** (lid van het burgerlijk armbestuur), m. —en; ook: **armvoogd**, m. —en.
- Ar'menwet** (wet van 1 Juni 1870, die regelt hoe in de behoefte der armen moet voorzien worden), v. —wetten.
- Ar'menwijk** (armenbuurt), v. —wijken.
- Ar'menzakje** (kerkezakje om te collecteeren onder de godsdienstoefening), o. —s.
- Ar'menzorg** (verzorging der armen), v. gmv.
- Ar'me-weeshuis** (weeshuis voor de kinderen der armelui), o. —huizen.
- Ar'mezijn'**, o. Zie **Armozijn'**.
- Ar'mezon'daarsbank** (in het Leger des Heils de bank van hen, die boete en bekeering beloven), v. —en.
- Ar'mgees'tig** (arm aan geest zijnde), bn.; een —e taal; een —e stijl.
- Ar'm'gesmijde** (gouden of zilveren armsieraden), o. gmv. w. g.
- Ar'mhartig** (ellendig), bn.; — kruimelwerk (Staring); —heid (schrielheid), v. gmv.
- Ar'mi'da-tuin** (fig. tooveruin), m. gmv.
- Ar'miniaan'** (volgeling van Arminius [1560–1609], Remonstrant), m. —anen; —sch, bn.
- Ar'mias'tig** (ten laste eener gemeente als arme), bn. Die bedelaar is — te Utrecht.
- Ar'moede** (ellende, ongetuk, gebrek), m. gmv. — zoekt list; — maakt onbeschaamde lieden; als de — binnenkomt, vliegt de liefde het venster uit; het zeeg of — is zijn voorland, d. i. matroos worden of gebrek is zijn toekomst; 't is daar — troef, vóór alles heerscht daar nooddriftigheid; een bittere —, diepe —; fatsoenlijke —, vergulde —, van hem, die in betrekkelijk hoogen stand moet leven, hoewel hij er de middelen niet toe heeft; de — bestrijden, lenigen, verzachten; — dragen, lijden, verduren; — van macht, — van verstand. Zie **Pauperis'me**.
- Ar'moede** (R. K. gelofte van —), v. gmv. De gelofte van — bestaat in het afstand doen van alle persoonlijk bezit.
- Ar'moed'ig** (ellendig, behoeftig, schamel), bn. Een — vertrek; een —e kleeding; een —e boerenstulp; een — gewaad; de bijna —e dakken studeerkamer (B. H.); een — leven sljten; zijn kunst is —; een —e taal; bw. hij leeft —; een — gekleede knaap.
- Ar'moriaal'** (wapenboek), o. —alen.
- Ar'mozijn'** (dunne, weinig glanzende zijden japonstof der 17e eeuw), o. gmv.
- Ar'm'plaat** (deel der wapenrusting), v. —-platen; —ring (ring voor den arm), m. —en; —sieraad, o. —raden; —spier, v. —en; —stoel (leunstoel), m. —en.
- Ar'm'poliep** (zoetwaterpoliep), v. —en; de — leeft in vijvers en slooten; de groene —; de bleeke —; de bruine —.
- Ar'm'pootigen** (tweeschalige fossiele schelpdieren), m. mv. Ook: armpootige schelpdieren.
- Ar'm'sgat** (opening in een kleedingstuk voor den arm), o. —gaten.
- Ar'm'strong-kanon** (kanon met getrokken of gegroefden loop, dat van achteren geladen wordt), o. —kanonnen; het — heet naar zijn uitvinder.
- Ar'm'vol**, m. armen vol. Een — hooi, twee armen vol hooi.
- Ar'mza'lig** (gering, slecht, ellendig) b n.; —heid, v.
- Ar'm'hemmer**, m. —s. Hij is een —. Ook als bn.: De — courant.
- Ar'o'ma** (geurigheid, specerijachtige geur), o. —'s. Het — van koffie.
- Ar'omaliel'** (welriekende edelsteen, specerijsteen, mirresteen), m. —en.
- Ar'oma'tisch** (aroma hebbende), bn.; —e middelen, b.v. kalmus, gember, vanille, kaneel, saffraan.
- Ar'ronsbaard** (soort van aronskelk), m. —en

- A'ronskelk** (witte kelk met gele bloemkolf), m. -en. Ook de plant zelf. (aron = adderkruid).
- Arracheeren** (uitrukken, afrukken).
- Arrangeeren** (inrichten, schikken, zaken in orde brengen).
- Arrangement'** (schikking, vergelijk, accoord), o. -en.
- Ar're** (zie **Ar**), v. -n; -slede of -slee, v. -sleden of sleeën. Vroeger: *Narrestede*, d. i. een slee voor *Narren* (met klinkende belletjes).
- Ar'ren** (of *Narren*), ik heb -ard.
- Arrerages** (achterstallige vertraagde betalingen), v. mv.
- Arrest'** (hechtenis van personen, beslag op goederen, rechterlijk gewijsde, uitspraak, vonnis), o. -en.
- Arrestant'** (die in hechtenis genomen wordt), m. en v. -en.
- Arresta'tie** (inhechtenisneming), v. -s, -tiën.
- Arresteeren** (in hechtenis nemen, aanhouden, in beslag nemen; vaststellen, goedkeuren, bekrachtigen b.v. van notulen, besluiten, plannen, enz.).
- Ar'ria** (zekere Romeinsche vrouw van grooten moed, 42 n. Chr.), v.
- Arrière-pensée** (bijvoegmerk, gedachte, welke men voor zich houdt), v. -s.
- Arrie'ro** (Spaansche muilezelverhuurder), m. -'s.
- Arriveeren** (aankomen, gebeuren, voorvallen).
- Arrivement'** (aankomst, gebeurtenis), o. gmv.
- Arrogant'** (verwaand, laatdunkend, aanmatigend), bn. en bw.
- Arrogan'tie** (verwaandheid, trots, aanmatiging), v. gmv.
- Arrondeeren** (afronden, in onafgebroken samenhang brengen); b.v. *landertjen* -; *zijn zinnen* -.
- Arrondissement'** (onderafdeeling eener provincie), o. -en.
- Arrondissements'-betaalmeester**, m. -s.
- Arrondissements'-ijker**, m. -s.
- Arrondissements'-rechtbank**, v. -en.
- Arrondissements'-schoolopziener**, m. -s.
- Arroseeren** (besproeien, begieten).
- Ar'rowroot** (geneesk. pijlwortelmeel), o. gmv.
- Arsenaal'** (wapenmagazijn, tuighuis), o. -nalen.
- Arsenicum** (rattenkruid), o. Ook: *Arsenik*.
- Ar'sis** (dichtk. verheffing van stem, betoende lettergreep in een versvoet), v. arsen. Zie **The'sis** (daling), v.
- Ar'temis, Artemi'sia** (myth. de godin Diana), v. Zie *Aanhangsel*, XI.
- Ar'terie** (slagader, polsader), v. -riën.
- Ar'tesische put** (geboorde wetput, aldus geheeten naar het voormalige Fransche graafschap Artois, waar zulke putten in 't begin der 18de eeuw geboord werden), m.
- Ar'thur** (stichter der Ronde tafel, een der hoofdpersonen uit de Britsche romans der Middeleeuwen), m.
- Articula'tie** (duidelijke uitspreking; gewrichtsverbinding, geleiding), v. -s, -tiën.
- Artificieel'** (kunstig, kunstmatig), bn.
- Arti'kel** (één der leden van eenige wet), o. -s of -en; - 160 van het Burgerlijk Wetboek: *De man is het hoofd der echtvereening.* (Potg.)
- Arti'kel** (handelsvoorwerp, koopwaar), o. -en; in welke -en reist die heer? in toilet -en, in sport -en, enz.
- Arti'kel** (opstel in eenige courant of in een tijdschrift), o. -en; de hoofdredacteur schreef een zestal -en over dat onderwerp.
- Arti'kel** (spraakk. lidwoord), o. -s of -en. *De, het, een, zijn -s of -en.*
- Arti'kelen** (grondwaarheden van het christelijk geloof), o. mv. *De twaalf - des geloofs.*
- Arti'kelbrief** (een in artikelen afgedeelde reglement voor krijgslieden), m. -brieven.
- Arti'kelsgewijze** (artikel voor artikel), bw. *Het wetsontwerp werd - behandeld.*
- Artillerie** (het geschut met manschappen en paarden, die noodig zijn voor de bediening), v. gmv.; de rijdende -, vesting-; hij is kapitein der -.
- Artillerie'-construc'tiewinkel** (rijks-werkplaats der artillerie), m.; de - te Delft.
- Artillerie'-officier**, m. -en; -paard, o. -en; -park, o. -en; -school, v. -scholen; -trein, m. -en; -vuur, o. gmv.
- Artillerist'** (kanonnier), m. -en.
- Art'is** (dierentuin te Amsterdam), v. gmv. De naam is volksnaam, uit: *Natura artis magistra* (de natuur is de leermeesteres van de kunst), waarvan het middelste woord boven de hoofdeur stond.
- Artisjok'** (eetbare distel, in Z. Europa en N. Afrika in 't wild), v. -ken; van de - eet men den vruchtbodem en de vlezige bloemschubben.
- Artist'** (uitoefenaar van eenig kunstvak), v. -en. Ook: *Artiest*.
- Artis'te** (kunstenares), v. -en. Ook: *Artieste*.
- Artistic', artis'tisch** (volgens de kunst), bn.
- Arts** (geneesheer), m. -en; lijf-, tand-, vee-, enz.
- Artsenij'** (geneesmiddel), v. -en.
- Artsenij'bereider**, m. -s; -kunde, v. gmv.; -menger, m. -s; -winkel, m. -s.
- As** (spil van een wiel, enz.), v. -sen. *De - van een molen; de - van een kar; per - vervoeren; de - der aarde; de - der zon.*
- As** (van een magneet de rechte lijn, die de beide polen verbindt), v. -sen.
- Asbest'** (steenwas, vezelachtige stof bestand tegen hitte en vuur), o. gmv. Zie **Amiant'**.
- Asceet'** (streng vroom mensch), m. asceten.
- Ascenden'ten** (bloedverwanten in de opgaande lijn: vader, grootvader, enz.), m. mv. Zie **Descenden'ten**.
- Asce'se** (leer der christelijke volmaaktheid), v. gmv.
- Asce'tisch** (streng vroom), bn. *Een -e levenswijze; -e boeken.*
- Asch** (overblijfsel bij verbranding), v. gmv. *Turf-, steenkolen-; een huis in de - leggen, het verbranden; voor iets geen vinger in de - steken, letterlijk niets doen; tusschen twee stoelen in de - raken, zitten, niet weten te kiezen in twee gevallen, niets uitrichten; uit zijn - verrijzen, gezegd van den wondervogel Phenix en bij vergelijking van al, wat verbrand is en daarna nog schooner wordt opgebouwd; in zak en - zitten, Bijb. ook scherts. in rouw gedompeld zijn.*
- Asch** (laatste overblijfsel van een gestorvene, stoffelijk overschot), v. asschen; - van Napoleon, wat brengt ge aan Frankrijk? (Da Costa); iem. - met die van iem. anders vergaderen, d. i. de twee overledenen bij elkaar begraven: *Eer 't graf mijn - bij diebre asschen gader.* (Staring); *zijn assche ruste in vrede! Vrede zij zijn assche!* moge zijn stoffelijk

- overschot niet worden ontheilgd, moge men zijn nagedachtenis eeren!
- Asch'achtig** (op asch lijkende in kleur), bn.; een knaap met — e haren.
- Asch'bak** (ijzeren lade onder aan de kachel, waarin de asch valt), m. — bakken; — **bakje** (schoteltje voor sigaarasch), o. — s.
- Asch'belt** (asch- of vuilnishoop, de plaats voor afval buiten stad of dorp), v. — en.
- Asch'blond** (lichtblond), bn.; een — e knevel.
- Asch'boer** (aschman, vuilnisman), m. — en; de — schelde aan alle deuren.
- Aschdag** (R. K. aschwoensdag, de eerste dag der groote of 40-daagsche vasten), m. gm. v.
- Asch'gat** (vuurkolk in den haard), o. — gaten. vero.
- Asch'grauw** (aschkleurig), bn. De wegen waren — van het stof.
- Asch'kar** (vuilniskar, die langs de huizen het vuil en de asch ophaalt), v. — karren.
- Asch'kolk** (aschkuil of — gat in den gemetselden haard, waarin het turf- of houtvuur brandt), v. — en.
- Asch'kruid** (kruidachtige plant), o. gm. v. Het moeras — groeit in onze venen en heet ook wilde andijvie.
- Asch'kruik**, v. — en. Zie **Urne**.
- Asch'kruisje** (R. K. kruisje van gewijde asch voor de communiebank op het voorhoofd aangebracht), o. — s. Een — gaan halen.
- Asch'man**, m. — lui. Zie **Aschboer**.
- Asch'pot** (ijzeren pot, een soort doofpot tot bewaring der asch), m. — potten.
- Asch'put**, m. — ten. Ook: — gat of — kolk.
- Asch'regen** (regen van aschdeeltjes of fijne neervallende asch bij vulkanische uitbarstingen), m. — s.
- Asch'schop** (lepelvormige ijzeren schop om de asch op te scheppen), v. — schoppen.
- Asch'schoteltje**, o. — s. Zie **Asch'bakje**.
- Asch'vaart** (aschbelt, vuilnishoop), v. — en.
- Aschwoens'dag**, m. — en. Zie **Aschdag**.
- A'sem** (adem), m. — s. Gebrek aan —.
- A'sen** (Noordsche myth. de machtige goden, twaalf in getal), m. mv. De stamvader der — is Odin. Zie Aanhangsel, XII.
- As'gard** (Noordsche myth. het verblijf of de Olympus der Asen), o. gm. v. Zie Aanhangsel, XII.
- Asmode'us** (opperste duivel, twistduivel), m. gm. v.
- Asmo'di** (booze geest, satan), m. — 's. Ook **As'modee**, **Asmode'us**.
- As'mus** (schuilnaam van Matthias Claudius, bekend Duitsch schrijver, 1740—1815), m.
- Asper'ge** (plant), v. — s. Men eet van de — de uitkomende spruiten van den wortelstok.
- Asper'genbed** (tuinbed voor asperges), o. — bedden.
- Asper'sie** (R. K. besproeiing, besprenkeling met wijwater), v. gm. v.
- As'phalt** (aard- of bergpek, jodentijm) o. gm. v.; — aarde, v.; — bestrating, v.; — brij, v.; — laag, v. — lagen; — olie, v.; — vilt (bedekking van daken), o.
- Asphyxie'** (schijndood, onmacht, stikking), v. gm. v.
- Asphyxiëren** (doen stikken; ook: schijndood maken).
- Aspirant'**, m. — en. Zie **Adspirant'**.
- Aspira'tor** (luchtzuiger, zeker toestel), m. — s.
- Aspireeren** (naar iets dingen).
- As'pis** (kleine, zeer vergiftige adder), m. aspiden. Ook: **As'pik**.
- As'punt** (dicht. pool der aardas), o. — en.
- Assaai, assaieeren, assaieur'**. Zie: **Essaai, essaieeren, essaieur**.
- Assagaai', assegaai'** (houten werpspies met ijzeren punt van de Afrikaansche volkstammen), v. — gaaien.
- Assaisonneeren** (kruiden, toebereiden, smakelijk maken).
- Assassineeren** (door sluipmoord ombrengen, vermoorden).
- Assaut'** (schermgevecht, stormloop), m. — s.
- Asschepoester** (verstooteling), v. — tje, o. Zie **Poesten**.
- Assegaai'**, v. — en. Zie **Assagaai'**.
- Assemblée** (vergadering van personen; ook voornaam of schitterend gezelschap), v. — en.
- Assenteeren** (toestemmen, inwilligen).
- Assereeren** (beweren, betoogen).
- Assermenteeren** (beëdigen, een eed afnemen).
- Assertie** (bewering, het beweerde), v. — tiën.
- Asserto'risch** (verzekerdend, als zeker aan te nemen), bn.
- Asses'sor** (bijzitter, hij die in de vergadering den voorzitter de besluiten helpt regelen; wethouder bij een gemeenteraad tusschen 1815 en 1851), m. — so'ren, — s. vero.
- Assiduiteit'** (volharding, vlijt), v. gm. v.
- Assien'to** (vaststelling, verdrag), m. — 's.
- Assiet'te** (kleine schotel, bord), v. — n. Fig. Hij is niet in zijn gewone —, hij mist zijn gewone kalnte, gemoedsstemming.
- Assignaat'** (aanwijzing op vaste staatsgoederen, vervallen Fransch papieren geld van April 1790—1796), o. assignaten.
- Assigna'tie** (schriftelijke aanwijzing ter betaling, mandaat), v. — s, — tiën; — **bank**, v. — banken.
- Assigneeren** (een schriftelijke aanwijzing op betaling geven, aanwijzen).
- Assimila'tie** (spraak. gelijkmaking van medektinkers, als in: balling [banling], metterdaad [met-der-daad]), v. — s, — tiën.
- Assimileeren** (vereenzelvigen, gelijkvormig maken).
- Assi'ses** (zittingen van een gerechtshof), v. mv.: **Cour d'—** of **Hof van —** (hoog gerechtshof dat vonnis wijst in lijfstraffelijke zaken).
- Assisteeren** (bijstaan, helpen).
- Assistent'** (helper, toegevoegde), m. — en. Zie ook: **Adsistent**; v. — e; — tenten.
- Assisten'tie** (hulp, bijstand), v. gm. v.
- Associa'tie** (vereeniging, verbinding, vennootschap), v. — s, — tiën. De geest van —.
- Associé** (deelgenoot, compagnon), m. — 's.
- Associeeren (zich)** (zich verbinden tot gemeenschappelijke uitoefening van een bedrijf).
- Assouman'ce** (dichtk. gelijkheid van klank in de woorden van een vers), v. — n, b. v. Nu ruischt en fluit het riet, zie ook Bilderdijsk Uitvaart; — in de spreekt: goed en bloed, wijd en zijd.
- Assorteeren** (uitzoeken, schikken; van koopwaren ruim voorzien).
- Assortiment'** (voorraad van winkelgoederen, verscheidenheid), o. — en.
- Assumeeren** (aan- of bijnemen).
- Assum'tie** (Maria-Hemelvaart, feestdag bij de R. K. op 15 Augustus), v.
- Assuradeur'** (waarborgjer, verzekeraar), m. — en, — s.



- Assurant'** (met zekerheid, eigendunk), bn. Bij uitbreiding; **astrant'** (brutaal), bn.
- Assuran'tie** (waarborg tegen schade van brand, hagelslag, enz. verzekering; zelfvertrouwen, eigendunk), v. -s, -tiën; -**kan-toor**, o. -kantoren; -**maatschappij**, v. -en; -**penningen**, m. mv.; -**polis** (bewijsstuk, akte), v. -sen; -**premie**, v. -s, -iën.
- Assureeren** (verzekeren, waarborgen).
- Astar'te** (godin der maan, gemalin van Baäl), v. gmv.; - werd ook Aschtaroth geheeten.
- Asta'tisch** (aan geen vasten stand gebonden), bn.; - **naaldstelsel**, verbinding van twee magneetnaalden zóó, dat het geheel niet aan de richting Z. N. is gebonden.
- Aster** (sterbloem uit China), v. -s.
- Aster'ia** (veelkleurig gesteente, opaal), v. -s.
- Asteroïden** (kleine planeten), v. mv. Ook: **Planetoiden**.
- Asthenie** (zwakheid, uitputting), v. gmv.
- Asth'ma** (engademigheid, benauwdheid op de borst), o. gmv.
- Asthma'tisch** (aamborstig, benauwd op de borst), bn. Een - bestje.
- Astraal-licht** (schemerachtig sterrenlicht), o.
- Astrakan** (soort van winterstof op bont gelijkend), o. gmv.; een muts van -, een mof van -, een kraag van -.
- Astrant'** (vrijpostig), bn. en bw. Een - kind. Iets - vragen. Zie: **Assurant'**.
- Astringent', adstringent'** (samentrekkend, bindend), bn.; een - geneesmiddel.
- Astrognosie'** (sterrenkennis), v. gmv.
- Astrographie'** (sterrenbeschrijving), v. -s, -ieën.
- Astrolabium** (werktuig om de hoogte der sterren te meten; graadboog, hoekmeter), o. -s.
- Astrologie'** (sterrenwichelarij), v. gmv.
- Astroloog'** (sterrenwicheelaar), m. -logen.
- Astronomie'** (sterrenkunde), v. gmv.
- Astrono'misch** (sterrenkundig), bn.; -e verrekijkers, het -e jaar.
- Astronoom'** (sterrenkundige), m. -nomen.
- Astrueeren, adstrueeren** (bijbouwen, bijvoegen, bevestigen, beweren).
- Asyl'** (vrijplaats of toevluchtsoord, wijkplaats voor vervolgd en misdadigers, ook voor honden; gesticht, verpleeghuis), o. -en.
- Asymmetrie'** (wanverhouding, onevenredigheid), v. gmv.
- Asymme'trisch** (onevenredig, ongelijk), bn. en bw.
- Asyn'deton** (sprak. weglating der voegv.), v. asyndeta.
- A'taman** (hoofdman), m. -s. Zie **Het'man**.
- A'tap** (huisbedekking; droge alang-alang-bladeren, ook droge nipabladeren), v. gmv.
- A'tappalm** (Ind. water- of moeraspalm), m. -en. Zie **Nipapalm**.
- Atavis'me, -mus** (erfelijkheid van sommige eigenaardigheden des lichaams of van den geest), o. gmv.
- Atelier'** (werkplaats bv. van een schilder), o. -s; lees: *atelie'e*.
- A tem'po** (muz. in de rechte of voorafgaande tijdmaat), bw.
- A tem'po giusto** (muz. in zelf gekozen takt of tijdmaat), bw.
- A'terling** (ontaard wezen, onvertaalt, een hond van een mensch), m. en v. -en.
- Atermoyeeren** (den betalingstermijn verlenen, een verdrag met zijn schuldeischers maken). vero.
- Atheis'me, atheis'mus** (ongodisterij, godloochening), o. gmv.
- Atheist'** (godloochenaar, ongodist), m. -en.
- Athene'um** (school voor hooger onderwijs), o. atheneums, athenea, atheneën.
- At'hene** (hoofdstad v. h. oude Attica, middeelpunt der oud-Grieksche beschaving; thans hoofdplaats van Griekenland), o. **Athener**, m. -s; **Atheensch**, bn.
- Athleet'** (kampvechter, worstelaar, forsk gebouwd man), m. -leten.
- Athle'tisch** (kampvecht- of worstelkundig; sterk in de vuisten; forsk gebouwd), bn. een -e gestalte, reusachtig; de -e stammen der Indische boomen.
- Athopie'** (gezichtszwakte), v. gmv.
- At'jar** (Ind. in zuur ingelegde plantaardige zelfstandigheden), o. gmv.; -**bamboe** (in azijn ingelegde spruiten van het bamboeriet), o. gmv.
- At'jeh** (aandr. noordelijke punt van Sumatra), o. Het rijk van - is duizendviert. geogr. mijlen.
- Atlantische Oceaan** (één der vijf wereldzeeën, ten W. van Europa; is bijna 90 miljoen KM<sup>2</sup> groot of 24% der aardoppervlakte), m. gmv.
- At'las** (een boek met kaarten, met afbeeldingen), m. -sen; een kaarten-, een planten-.
- At'las** (gladde satijnen stof met eigenaardigen glans), o. gmv.
- At'las** (ontl. de bovenste halswervel), m. -sen.
- At'las** (een der titanen, die den aardbol moet torsen), m. Op het koninklijk paleis te Amsterdam staat het koperen beeld van -.
- At'las-vlinder** (Ind. grootste bekende nachtvlinder op Java), m. -s.
- At'lasvogel** (satijnvogel in Australië), m. -s.
- At'mometer** (verdampingsmeter), m. -s.
- Atmosfeer'** (lichtkring, dampkring), v. atmosferen.
- Atol'** (koraaleiland, ringvormig koraalrif), m. -len; De -len zijn te vinden in de tropische zeeën. Ook: Atoll.
- Atomis'me** (leer der stofdeeltjes), o. gmv.
- Atomist'** (voorstander van de leer der stofdeeltjes), m. -en.
- Atonie'** (verstapping, verzwakking der zenuwen, zwakte des lichaams), v. gmv.
- Atoom'** (deeltje, onverdeelbaar stoffe, zonnestoffe, vezeltje), o. atomen.
- A tort et à travers** (in het honderd, in het wild; met alle geweld), bw.
- A tout prix** (tot elken prijs, het koste wat het wil), bw.
- Atrament'steen** (inktsteen), m. -en.
- Atri'den** (bij Homerus, Agamemnon en Menelaus), m. mv.
- A'trium** (voorzaal eener oud-Romeinsche woning), o. atriën, atria.
- Atrociteit'** (wreedheid, gruwzaamheid), v. -en.
- Atrophie'** (geneesk. het uitteren, wegkwijnen door onvoldoende voeding), v. gmv.
- Atropi'ne** (geneesk. doodkruid), v. gmv.
- At'taché** (onbezoldigd toegevoegd-diplomaat), m. -s. Hij is - bij ons gezantschap.
- Attacheeren** (aankleven, genegen zijn, aanhangen; verbinden).
- Attachement'** (genegenheid, gehechtheid), o. -en.
- Atta'que** (aanval, geneesk. toeval), v. -s.
- Attaqueeren** (aanvallen, aangrijpen).
- Attela'ge** (aanspanning van trekdiere), v.
- Attendeeren** (letten op, acht geven); opiets-.

- Attendrisseeren** (bewegen, het gevoel opwekken, roeren, verteederen).
- Attent'** (opmerkzaam), bn. en bw.; hij is niet — in de les; een boek — lezen; —heid, v.
- Attentaat'** (gewelddadigheid, misdadige aanslag), o. —aten.
- Atten'tie** (blijk van oplettendheid), v. —s.
- Attermineeren** (uitletten).
- Attest'** (getuigschrift), o. —en. Een — van een dokter. Ook: **Attesta'tie**.
- Attesta'tie** (verklaring), v. —tiën, —ties; — de vita, verklaring van in-leven-zijn; — de morte, akte van overlijden.
- Attesteeren** (verklaren, getuigen, bevestigen, bekrachtigen).
- At'tisch** (eigen aan Attica (Athene): schoon, sierlijk, smaakvol; vernuftig, geestig, zinnrijk, fijn), bn.; — zout, geest.
- Attitu'de** (houding, lichaamsstand), v. —s.
- Attorney** (gevolmachtigde, procureur in Engeland), m. —s. Lees: *etor'ni*.
- Attrac'tie** (aantrekking, aantrekkingskracht), v. —s, —tien.
- Attrait'** (beoorlijkheid, aantlokkelijkheid), m. —s.
- Attra'pe** (valstrik, misleiding), v. —s.
- Attrapeeren** (betrappen, vangen).
- Attribueeren** (toeschrijven, toeëigenen, toevoegen).
- Attributief'** (spraak. als attribuut dienend), bn. en bw.; een bn. — gebruiken.
- Attribuut'** (zinnebeeldig kenteeken, kenmerkende eigenschap), o. —buten.
- Atroupeeren** (samenscholen, te hoop loopen).
- Auba'de** (ochtendbegroeting als eerbewijs met muziek of zang), v. —s; iemand een — brengen.
- Au contrai're** (integendeel), bw.
- Au courant'** (op de hoogte), bw.; — zijn.
- Au'ctie** (veiling, openbare verkoop bij opbod, b.v. van boeken), v. —tiën en —ties.
- Auctionaris** (veiler, verkoophouder), m. —sen.
- Audien'tie** (plechtig gehoor), v. —s, —tiën; — geven; — verlenen; op — gaan; een particuliere —.
- Audientieblad** (door den griffier opge maakt proces-verbaal van het behandelde bij een terechtzitting), o. —bladen.
- Auditeur-militair'** (ambtenaar van het openbaar ministerie bij een krijgsraad of in een schuttersraad), m. auditeuren- en auditeurs-militair.
- Auditorium** (de gezamenlijke toehoorders, het gehoor), o. —riën. Bij overdracht: de gehoorzaal.
- Au'erhoen** (zeer groote hoensoort), o. —ders. Het — is de grootste hoendersoort in Europa; het — leeft in de bosschen van Midden-Europa; het — komt in ons land niet voor.
- Au'eros**, m. —s. Zie **Oeros**.
- Au fait'** (bekend met een zaak, op de hoogte), bw.
- Au fond'** (in den grond, in het wezen der zaak), bw.
- Au'gias-stal** (myth. beestenstal), m. (fig.) vuil, moeilijk werk. Den — reinigen, misbruiken uitroeien, een verwaarloosden boel redderen.
- Augmenta'tie** (vermeerdering, toename), v. —s, —tiën.
- Augmentatief'** (vermeerderend), bn. en bw.
- Augmenteeren** (vergrooten, vermeerderen, versterken).
- Augurk** (een soort van kleine komkommer), v. —en. Zie **Agurk**.
- Augustinus** (kerkvader, 354—430; stichter v. d. orde der Augustijnen), m.
- Augustijn'** (monnik van de orde der Augustijnen), m. —en; de orde werd in 1244 goedgekeurd.
- Augustus** (Oogstmaand), m.
- Au'la** (grote gehoorzaal eener academie), v. —la's, —lae.
- Au porteur'** (aan den houder, aan toonder), bw.
- Au'ra bulla** (gouden bulle), v. gm.v. Zie ook onder **A. B.**
- Aureool'** (R. K. licht- of stralenkrans om het hoofd van Christus of Maria, van heiligen of martelaren), v. —olen. Zie **Nim'bus**.
- Auro'ra** (myth. godin van den dageraad; morgenrood), v. gm.v.
- A u'so** (naar wisselgebruik), bw. Ook: *à usance*.
- Aus'ter** (zuidenwind), m. Zie **Siroc'eo**.
- Austra'al** (zuidelijk), bn.; —landen (aardr. landen bezuiden den zuidpoolcirkel), o. mv.
- Austra'lië** (het in het Zuiden gelegen land; het vijfde werelddeel: Nieuw-Holland met de eilanden, Nieuw-Guinea, van Diemensland en Nieuw-Zeeland, enz.) is bijna 9 miljoen KM<sup>2</sup> groot of 1.76 % der aardoppervlakte, o. gm.v.
- Austra'liër** (man uit Australië), m. —s.
- Austra'liisch** (zuidelijk, zuidwaarts), bn. De —e eilanden, tot het vastland Australië (Nieuw-Zeeland) behoorende; —e negers, de Papoea's.
- Au'taar** (offertafel), o. —taren. Ook: *Outer*. Zie **Altaar**.
- Auteur'** (opsteller, schrijver; dader, leider, hoofdpersoon), m. —s; een hoofdstuk, waarmee de — ijdelijk verlegen is. (C. O.); —schap, o.; —srecht, o. —en.
- Authenticiteit'** (geloofwaardigheid, echtheid, iets dat gezag heeft), v. gm.v.
- Authentiek'** (rechtsgeldig, betrouwbaar, geloofwaardig, echt), bn.
- Authentiseeren** (in den rechtsgeldigen vorm bekrachtigen).
- Au'to** (eigen, zelf), bw. als eerste lid van samenst. Zie: **Automobiel'**.
- Autobiographie'** (eigen levensbeschrijving), v.
- Autobiografisch** (door den schrijver zelven geschreven), bn.; een — geschrift, bevattend de levensbeschrijving van den schrijver zelf.
- Autochthonen** (gesch. of fab. oorspronkelijke d. i. uit den grond zelven geboren bewoners van Griekenland; van elk ander land), m. mv.
- Autocopist'** (werktuig of toestel om brieven enz. af te drukken), m. —en.
- Autocraat'** (onbeperkt alleenheerscher), m. —craten.
- Autocratie'** (de onbeperkte monarchie), v.
- Autoera'tisch** (onbeperkt), bn.
- Auto-da-fé** (daad van geloof, plechtige herroeping der dwaling; ketterverbranding, rechtsdag [der inquisitie], o. autodafé's).
- Autodidact', autodidact'us** (iemand die een wetenschap of kunst door zelfoefening geleerd heeft), m. —en.
- Autograaf'** (eigen letterschrift, eigenhandige brief, eigen handschrift), v. —graven; er is een belangrijke — van Mozart gevonden. Zie **Manuscript'**.

- Autograaf'** (copiëer-machine, zelfschrijvend-werktuig), v. —graven.
- Autograafisch** (eigenhandig geschreven), bn.
- Automaat'** (een zich zelf bewegend menschenbeeld; schertsenderwijs, iemand die werktuiglijk doet wat anderen hem laten doen, speelpop of stroopop), m. —maten. Van der Hoogen herhaalde dezelfde beweging met al de bevalligheid van een —. (C. O.)
- Automobiel'** (zelfwerkend modern voertuig, met caoutchoucbanden om de wielen), v. —s. Ook: Auto's. Ook: Tuf-tuf. Soms: —bile.
- Autonomie'** (zelfwetgeving, eigen staatsregeling; vrijheid van wil), v. gmv.
- Autopsie'** (geneesk. lijkopening, lijkschouwing), v. gmv.
- Autorisatie'** (volmacht; wettelijke goedkeuring, machtiging), v. gmv.
- Autoriseeren** (machtigen, volmacht geven).
- Autoriteit'** (gezag, waardigheid; gestelde macht), v.; —en (overheidspersonen), v. mv. Zij zochten eene —, die ... zou verklaren, dat zij gelukkig zijn. (C. O.)
- Auxiliair'** (tot hulp verstrekkend, hulp), bn.
- Aval'** (wisselborgstelling), o. gmv.
- Avan'ce** (winst in den handel; voorschot), v.; —s doen, de eerste schreden of stappen doen; de groote dames schromen —s te doen, toenadering. (C. O.)
- Avanceeren** (voorwaarts gaan, bevorderen; voorschieten).
- Avancement'** (bevordering), o. —en; —maken, in rang opklimmen.
- Avantage** (voordeel, winst, overhand), o. —s.
- Avantageus'** (voordeelig, winstgevend), bn.
- Avant-garde** (voorwacht, voorhoede), v. (mv. avant-gardes).
- Avant-propos'** (voorrede in een boek), o.; lees: *propo'*; meerv. lees: — *propoos*.
- Avant-scène** (voorgrond van het tooneel), v. (mv. avant-scènes).
- Avarij'**, v. —en. Zie **Averij** of **Haverij**.
- Avé** (R. K. wees-gegroet-gebed), o. —'s. Zie — **Maria**.
- Aveel'zaad** (winterraapzaad, waaruit men raapolie slaat), o. gmv.
- A'vegaar** (grootte boor met kruk), m. —s en —garen. Ook: **Navegaar**.
- A'veling** (poldergrond langs den dijk), v. —lingen. Ook: **A'vellinge**.
- A've Maria'** (R. K. gebed tot de Moeder Gods, het Wees Gegroet!), o. —'s.
- Avenant'** (naar —), bw. d. i. in overeenstemming, in evenredigheid. Ook: **Advenant'**.
- Aventuur'** (lotgeval), o. Zie **Avontuur'**.
- Aventu'e** (laan, oprijlaan, toegang), v. —s.
- A'ver** (kind, nakomeling), m. —s. vero. Iemand kennen van — te (tot —), van het èene geslacht op het andere, van ouder tot ouder. In de volkstaal: *van haver tot haver*, later *van haver tot gort*.
- Averechts'** (verkeerd), bw. Hij doet alles —.
- Averrechtch'** (verkeerd), bn. Een —e voorstelling; de —e zijde; —heid, v.
- Averij'** (schade, verlies aan het schip of aan de lading onder de vaart), v. —en; —kosten, m. mv. Ook: **Haverij'**.
- Avers'** (beeld- of voorzijde van munten en medailles, de zijde van den beeldenaar), v. —en. Lees: *a-ver'*. Zie **Revers'**.
- Aver'sie** (tegenzin, afkeer, walging), v. gmv.
- Averuit'** (een altijd groene plant, ook wel *Averoen* genoemd, citrienkruid), v. gmv.
- Aves'ta** (oorkonde, schriftuur), v. Zie **Zend-avesta**.
- Aveu'** (toestemming, bekentenis), o. —s.
- Avicultu'ra** (kunst om vogels te kweken), v. gmv. De vereeniging —.
- Avi'sojacht** (jacht om berichten over te brengen), o. —en.
- A vis'ta** (op zicht, op vertoon), bw.
- Avitailleeren** (proviandeeren, van levensmiddelen voorzien).
- Avocasserie'** (rechtsverdraaiing, advocatenstreek), v. —s, —rieën.
- Avocceeren** (terugroepen, terugvorderen).
- Avoes'** (Fr. *à vous*), tw. Uitroep bet.: Op uw gezondheid. *A fous, grooten dorst!* (Potg.)
- Avoe'zen** (avoes roepen, drinken op iemands gezondheid), vero.
- A'vond, a'vend**, m. —en. Het is, het wordt —; het loopt ten —, de — valt; tegen het vallen van den —; des —s, 's —s; te —, hedenavond; te — of morgen, in de naaste toekomst; bij —, bij avondlicht; bij — en ontij, op ongepasten tijd; in den —, in den loop van den avond; tegen den —; voor den —; dezen —, hedenavond; den ganschen —; alle —en; een schoone zomersche —; goeden — (wenschen); spreekw. *Gendag en genavond weegt geen pond, beleefdheid kost niet veel; den — of het avondje doorbrengen, passeeren, slijten*. Fig. de — des levens, de laatste tijd.
- A'vondbede** (avondgebed), v. —n; —bezoek, o. —en; —blad (deel van een courant, dat 's avonds uitkomt), o. —en; —brood (avondeten), o. gmv.; —dauw, m. gmv.; —dienst (kerkdienst 's avonds), m. —en; —disch (avondmaat), m. gmv.
- A'vondduister** (het avonddonker), o. Door 't — liep zijn baan op 't Hutje van een weduw aan (Staring, Fohi); —editie (het avondblad eener courant), v. —s; —eten, o. gmv.; —feest, o. —en; —floers (dicht, duisternis), o.; —gebed, o. —en; —gloed (—rood), o. gmv.
- A'vondklok** (vesperklok), v. —ken; —koelte, v. gmv.; —kout (gezellig praatje), m.; —land (westerland), o.; —lied, o. —liederen; —lucht, v. —en.
- A'vondmaal**, o. Het heilig — des Heeren; het laatste —; het —vieren.
- A'vondrood** (purpertint bij zonsondergang in het W.), o. gmv.
- A'vondschemer** (dicht. —schemering), m.
- A'vondschemering** (zwak zonnelicht na zonsondergang), v. —en. De — begon te vallen.
- A'vondstond** (—uur), m. —en.
- A'vondvlinder** (vlinder, die in de schemering vliegt), m. —s.
- A'vondzang** (avondlied), m. —en.
- A'vondzitting** (avondvergadering), v. —en.
- Avontu'ren** (wagen, op 't spel zetten), ik heb geavontuurd. Zich —, zijn leven wagen, in de waagschaal stellen. Ook: **Aventu'ren**.
- Avonturier'** (gelukzoeker), m. —s; —ster, v. —s.
- Avontuur'** (zeldzaam geval, zonderlinge gebeurtenis), o. —turen; —tje, o. Een — stond langoor (Marco) hier te wachten. (Staring.) Op — uitvaren, uitzeilen zonder bestemming; op — uitgaan, lotgevallen opzoeken. Ook: **Aventuur'**.
- Avontuur'lijk** (vreemd, wonderlijk), bn. Een — leven, d. i. vol lotgevallen; een —e vlucht.
- Avoué** (procureur, pleitbezorger), m. —'s.
- Avoueeeren** (erkennen, toestemmen, bekennen).

**A vous** (mijn dienst aan u, op uw gezondheid!), bw. Zie **Avoes**.  
**A vue**, op zicht (betaalbaar), bw.; — zingen, lezen, zonder voorbereiding.  
**Awa'len** (speelsch wezen, stoeien, dartelen), ik heb geewaald. vero.; — **ig**, bn. d. i. speelsch.  
**Axio'ma** (onbetwistbare grondwaarheid; onomstootelijke waarheid), o. —s, —mata.  
**Aza'lea** (sierplant, een soort erica), v. —'s.  
**Azazel'** (booze geest), m. Aan — werd de zondenbok toegezonden.  
**A'zen** (zijn voedsel zoeken), ik heb geaasd; de vos aast op kippen; de raven — op lijken; op iets —, gretig zijn op: — op vorstengunst.  
**Aziaat'** (bewoner van Azië), m. —aten.  
**Aziat'isch** (wonende in Azië), bn. Een — vorst.  
**Azië** (het grootste werelddeel, is bijna 44½ miljoen km<sup>2</sup> groot of 8,69% der aardoppervlakte; de wieg van 't menschelijk geslacht, van godsdienst, taal en wetenschappen), o. gmv.

**A'zig**, ook **azing** (Friesche wetvertolker of rechter), m. azigen, azingen. vero.  
**Azijn'** (zure vloeistof, azijnzuur), o. gmv.; — **aether**, m.; — **fabriek**, v. —en; — **gisting**, v.; — **hout**, o. — **maker**, m. —s; — **moer** (schimmelplant), v.; — **plaats** (werkplaats), v. —en; — **stok** (boompje), m. —ken; — **zuur**, o.  
**A'zimuth** (toppunthoek, die gemeten wordt door den boog van den horizon), o. gmv.; — **skompas**, o. —sen; — **peiling**, v. —en.  
**A'zing** (Friesche rechter), m. —en. Zie **Azig**.  
**Azotome'ter** (stikstofmeter), m. —s.  
**Azo'tum** (stikstof, stikgas), o. gmv.  
**Azu'ren** (azuurkleurig), bn. Een — veld, wapen; een — hemel; de — trans des hemels, de blauwe hemel.  
**Azu'rig** (azuurkleurig), bn. vero.  
**Azuur'** (hemelsblauw), o. Het — des hemels; — **blauw**, o.; — **kleurig**, bn.; — **steen**, o.; — **tint**, v. —en; **golf**—, **lucht**—, **stroom**—, **wester**—. Ook: **Lazuur**.

## B.

**B**, v. b's. — Tweede letter van het alfabet, de eerste van de medeklinkers. In de muziek de naam van den zevenden toon, si genoemd. In Romeinsche opschriften beteekent B 300, en met een streepje er boven, 3000.  
**B**. — **Basso** (muziek).  
**B**. — **Bachelor**, d. i. candidaat (Engelsch).  
**B**. — **Bea'tus** of **Bea'ta**, de zalige.  
**Bar.** of **Bon.** — **Baron**.  
**Bat. rep.** — **Bataafsche republiek**.  
**B. B.** — **Bene bene**, zeer goed.  
**B. B.** — **dubbel mol.** (muziek).  
**B. C.** — **Bas'so conti'nuo**, doorgaande bas (muz.).  
**B. e. D.** — **Bo'no cum De'o**, met den goeden God, met Gods genade.  
**Bco.** — **Ban'co**, bank.  
**B. B. D.** — **Bo'nis di'is deabus'que**, aan de goede goden en godinnen.  
**Beg.** — **Begin'selen**.  
**Bel.** — **Belasting**, **beleening**.  
**Bibl.** — **Biblia**, de Bijbel, de Heilige Schrift.  
**Bijl.** — **Bijlage**.  
**Bijz.** — **Bijzonder**.  
**Binnenl.** — **Binnenlandsch**.  
**B. L.** — **Bene'vole Lec'tor**, toegeneegen of welwillende lezer.  
**Bl.**, **blz.**, **bladz.** — **Bladzijde**.  
**B. M.** — **Bea'te memo'ria**, zaliger gedachtenis.  
**B. v. N. O.** — **Bond van Nederl. Onderwijzers**.  
**Bovenst.** — **Bovenstaande**.  
**Br.** — **Broeder**; **breedte**.  
**Br. vrijm. Br. .** — **Broeder vrijmetselaar**.  
**Bto** of **Btto.** — **Bruto**.  
**Burg.** — **Burgemeester**; **burgerlijk**.  
**B. V.** — **Bea'ta Vir'go**, de gelukzalige Maagd.  
**B.v. of Bijv.** — **Bijvoorbeeld**.  
**B. W.** — **Burgerlijk Wetboek**.

**Ba** (foei), tw. Ik ben er — van, walg er van; hij zei boe noch —, geen woord.  
**Baad'je**, ook **Baal'tje** (Ind. kleedingstuk voor mannen en vrouwen; zie **Bad'joe**), o. Een Maleier met een lang, paarskleurig —. (J. t. Br.); op zijn — krijgen, slaag krijgen,

er van langs krijgen; iemand op zijn — komen, hem slaag toebrengen, ook oneig.  
**Baaf'mis**, v. Zie **Ba'mis**.  
**Baaf** (wollen stof), v. —en. Eenborstrok van —.  
**Baal** (zeebocht, kleine zeeboezem), v. —en.  
**Baai** (wijn), v. gmv. Roode —.  
**Baai** (tabak), v. gmv. Beste, fijne heeren —.  
**Baai'erd** (mengelklomp, warrelklomp, vormlooze massa), m. gmv. God schiep den —. Zie **Cha'os**.  
**Baai-tabak** (tabak uit Amerika), v. gmv.  
**Baai'vangen** (sierlijk schaatsen rijden). Alleen gebruikelijk in de onbepaalde wijs.  
**Baai'vanger** (een sierlijkrijder opschaatsen), ook **zwierbol**, **ophakker**), m. —s.; — **vaugster**, v. —s.  
**Baak** (scheepv. ton, teeken, vast merk tot aanwijzing van het vaarwater), v. baken. Een kustlicht, een ankerboei, een toren, een paal is een — (baken). Zegsw. Een vuur als een —, een helder vuur; de baken(s) zijn verzet, de toestand is veranderd; als het tij verloopt, verzet men de baken(s), men moet zich richten, vooral financieel, naar de omstandigheden; — **geld**, o. —en; — **licht**, o. —en; — **meester** (opzichter), m. —s; — **stok**, m. —ken; — **ton**, v. —nen.  
**Baak** (wat. en krijgsw. staak of paal tot aanduiding van een richting), v. baken.  
**Baal** (grove linnen zak), v. —balen. Een — **koffie**. Een — **papier**.  
**Ba'äl** (afgod der Phenicie's, heer), m. Ook **Bal**, **Bel**, **Belus**; — **priester**, m. —s; fig. ontrouwe leeraar.  
**Baan** (glad vlak, gladgemaakte uitgestrektheid), v. banen. Een ijs—, een glij—, een beugel—, een sulte—, een kolf—; een gladde —; zijn —tje schoon vegen (maken); de — is schoon, d. i. de gelegenheid is gunstig: Een eenlopend klarinettist zag de — schoon om ook zijn talenten te doen hooren. (C.O.); de — was schoon voor het hernieuwen der vriendschap. (C.O.); het katje van de —, haantje-de-voorste; de — vegen, alles uit den weg ruimen.

- Baan** (weg, loopbaan, aangelegde weg), v. banen. Die voerman is dag en nacht op de -; ruim - maken, ruim - geven; op de lange - schuiven, onbepaald uitstellen; de - der planeten; de zonne-, ecliptica.
- Baanbreker** (delver, die den weg goedmaakt), m. -s. Fig. wegbereider: Pestalozzi en Fröbel, de -s der nieuwere leermethode.
- Baan/derheer** (banierheer), m. -en. De - had het recht een eigen banier te voeren.
- Baan/derol**, v. -len. Zie **Ban/derol**.
- Baan/rots** (baanderheer), m. -en.
- Baan/tje** (gemakkelijk postje, betrekkingje), o. -s. Een -, dat juist niet rijk is aan schitterende vooruitzichten. (C.O.) Ir. 't Is me een -, een lekker -, in toepassing op het redderen van onaangename zaken, minachtend.
- Baar** (golf, watergolf, onoffenheid), v. baren. Een land, ontwoekerd aan de baren; dicht. de zilte baren, de ziltige baren; geen - is hem te hoog, hij is voor niets vervaard.
- Baar** (staaf goud of zilver), v. baren. Zilver aan baren; in de wapenkunde: zilveren band, die uit den linkerbovenhoek naar den rechterbenedenhoek van het schild loopt en een derde deel daarvan moet bestaan: een schild met twee baren.
- Baar** (draagtoestel, berrie), v. baren. De meubels op een - wegdragen. Ook gebruikt voor **Ijkbbaar**: Christus raakte de - aan; voor de - uitgaan: in de middeleeuwen ten teeken, dat de weduwe afstand deed van de nalatenschap. Zie **Slentel**.
- Baar** (spotn. groentje, nieuweling), m. baren. Een zeeman, die voor 't eerst de linie passeert, heet -; ook ieder, die pas in Indië komt: Ik help altijd de baren; met de baren lachen (J. t. Br.); bij uitbreiding: iem. zonder menschenkennis, b.v. een jong soldaat, een pas aangekomen cadet of adelborst. Zie: **Groen**.
- Baar** (bloot, naakt, ongedekt), bn. De bare duivel, d. i. zonder eenige vermomming; fig. - geld, contant geld; de bare zee, open en bloot.
- baar** (achtervoegsel: geschikt tot dragen, dragende), b.v. vrucht-, dank-, kost-; ook verdragende: strijd-, reis-; verder achter transitieve stammen: brand-, eet-, kunnende ondergaan (passief); achter intrans. stammen: vloei-, ontplof-, kunnende doen (actief).
- Baarblijkelijk** (klaarblijkelijk, duidelijk), bn. en bw.; -e hulp (Brandt); de ware oorzaak van die mistasting is - (van Effen); de ezel had - voor om zijn recht van overweiden ook tot den hofgrond uit te breiden. (Staring)
- Baard** (de haren op kin en wangen bij den man), m. -en; de kin-, de bakke- (op de wang), een ring-; een man zonder -; een zwarte -, een lange -; spelen om 's keizers -, om niets; iemand in den - varen, vliegen, tegen hem uitvaren, hem aangrijpen: den - in de keel hebben, de stem van den knaap gaat breken; bij overdracht: de - van sommige apen; de -en van oesters, visschen, zelfs korenaren (d. i. wat op een baardachtig ahangsel lijkt); de - van een sleutel, dat wat men in 't slot ronddraait.
- Baar/deloos** (geen baard, nog geen baard hebbende), bn.; een -looze knaap, fig. de -looze Hildebrand, onmondig.
- Baard/gier** (lammegier), m. -en; de - bewoont het hooggebergte der Alpen; de - is de grootste roofvogel van Europa.
- Baard/gras** (een soort van pluimgras), o.
- Baar/dig** (een zwaren of dichten baard hebbende), bn.; een - veldwachter.
- Baard/mannetje** (baardmees, rietvogeltje), o. -s.
- Baard/mos** (een soort van korstmos), o. -sen.
- Baard/scheerder** (barbier), m. -s.
- Baard/schrapper** (scheldn. barbier), m. -s. Ook: -krabber, m. -s; in het Vl.: de zoon van uus vaders -krabber. (Consc.)
- Baard/vogel** (een soort van klimvogel), m. -s.
- Baard/zwijn** (een wild zwijn met afhangende haren aan de onderkaak op Borneo), o. -en.
- Baar/kleed** (tijkkleed; zwart laken over de doodkist), o. -en.
- Baar/lijk** (wezenlijk; zich vertoonende in zijn ware gestalte), bn.; de -e duivel; een -e tyran. (Vondel)
- Baars** (zoetwatervisch), m. baarzen. Als stofnaam, v.: Houdt ge van -?
- Baarsch** (Ind. als van een baar), bn. Hooggele handschoenen volmaken zijn - voorkomen (J. t. Br.); zich - gedragen, bw., d. i. onbeholpen.
- Baas** (meester in enig ambacht), m. bazen. Hij is - timmerman; waar is de -? bij uitbreiding, heer: den - spelen, heerschen; de vrouw is er de -, deelt er de lakens uit; hij is mij de - af, overtret mij; het is een - van een snoek, een groote visch; een - van een jongen, grof van stuk; -je (ventje, mannetje), o. -s; -schap, o. gmv.: zij twisten om het -schap.
- Baat** (nut, voordeel, winst), v. baten; dat zal - doen; dat zal te - komen, d. i. van pas; alle baten (baatjes) helpen, vele kleintjes maken één groot.
- Baat/ziek** (tuk op winst), bn.
- Baat/zucht** (hebzucht, inhatigheid, eigenbaat), v. gmv.; de - verleidt menigeen tot slechte daden; -ig, bn. en bw.; -igheid, v.
- Bab/be** (zeever- of kwijldoekje), v. -n.
- Bab/bel** (die graag snapt), m. en v. -s. Hij, zij is een echte -. gmv.
- Bab/belaar** (prater, snapper), m. -s; -ster, v. -s.
- Bab/belaar** (kokinje, stroopballetje), m. -s.
- Babbelarij** (voortdurend gebabbel, meestal kwaadsprekerij), v. gmv.; ik hou niet van die kleinsteedsche -.
- Bab/belen** (praten), ik heb gebabbeld; Jantje, zit je al weer te -; wat zijn die buurvrouwen weer aan 't -, snappen, kwaadspreken; -achtig (praatziek), bn.: een -e meid, die gaarne uit haar dienst klappt.
- Bab/belguchje** (ijdele klap, fig. uitvlucht, voorwendsel), o. -s; dat zijn allemaal maar -s van dien knaap, hij is te lui om te werken. Ook: Babbelguchje.
- Bab/belkous** (praat-ieke vrouw, snapster), v. -en.
- Bab/belpraat** (ijdele klap), m. -praatjes.
- Bab/belziek** (erg tot snappen geneigd), bn.; een oude -e juffrouw.
- Bab/belzucht** (innige lust tot babbelen), v. gmv.; aan zijn - botvieren.
- Ba/bel** (het oude Babylon), o. Zoo hoog als de toren van -.
- Ba/belsch** (als in Babylon), bn. Een -e verwarring, Bijb. de bekende spraakverwarring.
- Babijn'** (garenklos), v. -en. Ook **Bobijn'**.
- Babijn'en** (op klossen winden), ik heb gebabijnd; **babij'ner**, m. -s. Ook **Bobijn'en**.

- Babio'len** (*kinderspeelgoed*, fig. *beuzelingen*), v. mv.
- Ba'boe** (*Ind. inlandsche minne*, ook *kindermeteld*), v. -s.
- Babok'** (*tomperd*), m. -ken; -**kig** (*dom, lompe, ruw*), bn. en bw. vero.
- Baboes'jes, babos'jes**, v. mv. Zie **Babouches**.
- Babou'ches** (*soort van Turksche muilen*), v. mv. Ook: *Baboesjes, Babosjes*. (ou = oe).
- Ba'by** (lees: *bee'-bi*), m. en v. -s. Een - is een klein kind, een zuigeling.
- Ba'bylon**. Zie **Babel**.
- Babylo'nisch**. Zie **Babelsch**.
- Baccalaureaat'** (*laagste academische graad of waardigheid*), o. gmv.
- Baccalau'reus** (*candidaat in theologie of rechten*), m. -sen.
- Bac'carat** (lees: *ba-ka-ra'*, een *dobbelspel*), o.
- Bacchana'liën** (*drinkgelagen aan Bacchus gewijd*), v. mv.
- Bacchan'te** (*priesteres van Bacchus*; bij overdracht: *wulpsch en uitgelaten vrouwmensch*), v. -n.
- Bacchan'ten** (*zwerfende studenten der 14e-16e eeuw*), m. mv.
- Ba'charach** (*aan den Rijn, wijnstapelplaats*), o. gmv. *Kufus moest de martelstraf tijden bij 't volk van -*. (Staring.)
- Bacil'** (*microscopisch diertje als besmettingskiem*), v. -len. Ook: **Bacill'**.
- Bacte'rie** (*bacil*), v. -s of -riën.
- Bad'**, o. -en. Een *douche-*, een *stuij-*, een *druip-*, een *stort-*, een *rivier-*, een *zee-* enz. Een - nemen; de -en gebruiken; een *warm -*, een *koud -*, enz.; -**inrichting**, v. -en; -**kamer**, v. -s; -**koets**, v. -en; -**kuip**, v. -en; -**kuur** (*geneeswijze*), v. -**kuuren**; -**meester**, m. -s; -**plaats**, v. -en; -**seizoen**, o. -en; -**water**, o.
- Badak** (*Jav. neushoorn*), m. -s. Een *paar -s kwamen uit het boschje te voorschijn*. (Gr.)
- Bad'ding** (*plank van Noorsch dennenhout*), v. -s.
- Bad'en** (*een bad nemen*), ik heb gebaad;
- bader**, m. -s; **baadster**, v. -s.
- Badina'ge** (*kortswijl, vroolijke scherps*), v. gmv.
- Badi'ne** (*dun rottinkje of zweepje*), v. -s.
- Badineeren** (*kortswijlen, scherpsen*).
- Bad'joe** (*Mal. baadje, baaitje*), v. -s.
- Bad'raaf** (*scheldn. straatvegel, gemeene havelooze vent*), m. -raven. volkst.
- Baf'fen** (*bassen*), de hond heeft gebaff. vero.
- Bag', bag'ge** (*steen i. e. ring*), v. -gen. vero.
- Baga'ge** (*reisgoed*), v.; mv. w. i. g.
- Bagatel'** (*kleinigheid*), o. -len.
- Bag'gelaar** (*baggeraar, werkman die baggert*), m. -s.
- Bag'gelaar** (*turf van derrie of veenbagger; sponsturf, baggerturf, platte of harde turf*), m. -s; (als stofnaam), v. gmv.
- Bag'ger** (*modder, derrie*), v. gmv.
- Bag'geren** (*stijk, modder uithalen*), ik heb gebaggerd. Fig. *Door de modder -*.
- Bag'german**, m. -lieden en -lui; -**molen**, m. -s; -**net**, o. -ten; -**schuit**, v. -en.
- Bagijn'** (*klopje*), v. -en. Ook: **Begijn**.
- Bag'no** (*slavengevangenis in Turkije, Tunis, Algiers; galestraf; gevangenis voor dwangarbeid in Frankrijk*), o. -s. Lees *ban'-jo*.
- Bahut'** (lees: *ba-hu'*, *antieke kast*), v. -s.
- Baigneu'se** (*badmutsje; baadster*), v. -s.
- Baignoi're** (*badkuip; plaats onder de loges in het theater*), v. -s.
- Bajadère** (*Ind. dansmeisje*), v. -s. Ook tot het middel afhankelijk uit gitten bestaand halssnoer als dracht der Ind. dansmeisjes: *een bejaarde dame . . . met die - van gitten*. (C. O.). Ook **Bayadère**.
- Bajonet'** (*geweerdoek, in 1663 of 1670 te Bayonne vervaardigd*), v. -ten.
- Bak**, m. -ken; -**je** (*drinkbeker, nap, kopje*), o. b.v. *Een -je koffie, thee*; verder bewaarplaats: *regen-*; *scheepst. houten balie*, waaruit de schepelingen de warme spijs oplepelen; *aan den - eten*; fig. *scheepskost*; aan voertuigen: het deel van de kar, waarin de vracht geladen wordt, vandaar *bakje*, rijtuig, o. gmv.; *katten-*, toestel achter aan een rijtuig als zitplaats voor één of twee personen; in den schouwburg: *middelruimte gelijkvloers (thans parterre), de kronen vielen in den -*. (Brand van den Amsterdamschen schouwburg).
- Bak'beest** (*lompe gevaarte*), o. -en. Een - *van een wagen, kachel, tafel, schip*, enz.
- Bak'boord** (*linkerboord, rugboord*), o. gmv. Aan -, *ergens links van het schip*; *over - liggen*, met den wind aan stuurboord zeilen; *over - gieren*, afwijken naar links; - *het roer!* breng de roerpen naar bakboordzijde; *haal op aan -*, roei daar harder! *iem. van - naar stuurboord zenden*, d. i. van Pontius naar Pilatus, van het kastje naar den muur.
- Bak'boordswacht** (*de helft der manschap, huizend nl. aan bakboordzijde*), v. gmv.
- Bak'boordzijde** (*linkerzijde van het roer af gezien*), v. gmv. *Wij staken de riemen aan - in den grond*. (C. O.)
- Ba'kelaar** (*laurierbezie*), v. -aren. vero.
- Ba'ken**, o. -s. Zie **Baak**. Een *schip (of een wrak) op strand, een - in zee*, men leert zich in acht nemen door het ongeluk van anderen te zien; *vuur aan wal, altijd geen -*, schijn bedriegt; -**geld**, o. -en; -**kwartier** (*de deelen, waarin een water wordt verdeeld ten opzichte van de bebakening*), o. -en; -**meester**, m. -s; -**wezen**, o. (Er bestaat geen verschil van bet. tusschen *Baaken* en *Baken*).
- Ba'kenen** (*met bakens afzetten, bakens stellen*), ik heb gebakend. Zie: **Af'bakenen**.
- Ba'ker** (*bakermoeder*), v. -s.
- Ba'keren** (*warm houden, koesteren van een pas geboren kind*), ik heb gebakend. Een *zuigeling -*; fig. *heet, haastig gebakend zijn*, driftig, voortvarend zijn; *zich - in de zon*.
- Ba'kermant** (*vuurmand der baker*), v. -en.
- Ba'kermant** (*langwerpige mand met hoogen rug, zitplaats der baker*), v. -ten. *Van de - af*, d. i. sinds de vroegste jeugd; bij uitbreiding, het land, waar men opgegroeid is: *Engeland moet uiv wieg, Frankrijk uiv -*, *Duitschland uiv leerschool geweest zijn* (E. Wolff); ook plaats van wording: *Engeland, de - der nieuwere industrieele richting; het land, dat de - der vrijheid was; Amsterdam ligt hem aan het harte als de - van zijn kroost*. (Potg.)
- Ba'kerrijm**, o. -en. *Ned. baker- en kinderrijmen* (Van Vloten); -**schelling** (*foot aan de baker*), m. -en; -**speld** (*grootte speld*), v. -en; -**sprookje** (*kinderachtig vertelsel*), o. -s; -**stoel** (*gebruikt toen de bakermant verdween*), m. -en.
- Bak'huus** (*bakkes, aangezicht; ook bakplaats, bakkerij*), o. -huizen. gmv.

- Bakkebaard** (baard langs of op de bakken of wangen), m. -en; -je, o. -s.
- Bakkelei'en** (vechten, voornamelijk met handen), ik heb gebakkeleid, gmz. Scherts. in toepassing op den strijd tusschen verschillende meeningen: *Wij hebben te zamen over het geloof eens heldertjes gebakkeleit* (Burgerhart).
- Bak'ken**, ik heb gebakken. *Een poets* -, iemand beet hebben; *zoete broodjes* -, trachten goed te maken; *hij is bakkeeraan* (gesch. van Jozef bij Potiphar?) d. i. hij is aangebakken of gesnapt, bekeurd, in boete vervallen, heeft 't spel verloren; -**ker** (brood- of koekbakker), m. -s; -**kerij** (werkplaats), v. -en.
- Bak'ken** (op 't triktrakbord spelen), ik heb gebakt. *Zullen wij samen een uurtje* -?
- Bak'kersgild** (al de bakkers eener stad), o. -en; -**knecht**, m. -en; -**leerling**, m. -en; -**oven**, m. -s; -**tor** (kakerlak), v. -ren; -**wagen**, m. -s; -**winkel**, m. -s.
- Bak'kes** (aangezicht), o. -en. *Iemand op zijn* - geven, afranselen. gmz.
- Bak'lamp** (ouderwetsche platboomde olielamp), v. -en. *De vrouw uit den kooienijs-winkel kwam naar voren loopen, met een* - in de hand. (C. O.)
- Bak'loon** (-geld), o. -en; -**oven**, m. -s; -**pan**, v. -nen.
- Bak'sel** (het gebakkene), o. -s; -**tje**, o. -s.
- Bakslagerij** (vechtpartij), v. -en.
- Bak'stag** (scheepst. touwwerk aan een rondhout), o.; -**skoelte**, v.; -**swind**, m. -en.
- Bak'steen** (gebakken steen), m. -en. *Zwaar als een* -, zeer zwaar; *hij zonk als een* -.
- Bak'tand** (kies), m. -tanden. vero.
- Bakte'rie**, v. -s of -riën. Zie **Bacte'rie**.
- Bak'trog** (trog of kist, waarin de bakker het deeg kneedt), m. -trokken.
- Bak'visch** (allerlei kleine visch om te bakken, fig. aankomend meisje), v.; -**je**, o. -s.
- Bak'zeilhalen** (scheepst. de zeilen achteruit-halen), ik heb bakzeil gehaald. Fig. achteruitkrabben, niet op zijn stuk blijven staan: *Toen ik hem eens goed de waarheid zei, haalde hij bakzeil*.
- Bal** (bol, kogel), m. -len. *Een leeren* -, een gomelastieken -, met den - spelen; bolyormig voorwerp: *de gouden* - als uithangteeken; ronde verhevenheid: *de* - van de hand, van den voet. Zegsw. *Hij loopt voor zijn* -, d. i. hij is te vroeg in de weer (kolfspeel); *men moet nooit achter zijn vrijen* - loopen, d. i. men moet als vader niet afhankelijk worden van zijn kinderen; *de kolf naar den* - werpen, het spel gewonnen geven; *die kaatst moet den* - verwachten, wie aanvalt moet rekenen op tegenweer; *elkander den* - toewerpen, d. i. helpen, den - keeren, opvangen en terug-slaan, fig. iets afwenden; den - missen, mis-slaan, het mis hebben, bezijden de waarheid zijn, niet het goede inzicht hebben; den - treffen; -**letje**, o. -s: *Een* - opgooien van iets, door een eerste woord, een gesprek over iets aan den gang maken; *een sneeuw* -, fig. *glauasje brandewijn met veel suiker; eengom* -.
- Bal** (danspartij), o. -s. *Een gemaskerd* -, een - geven, het - openen; *morgen is het* - bij den generaal. (C. O.), -*champêtre*, onder den blooten hemel; -**boekje**, o. -s; -**kleed**, o. -eren; -**toilet**, o. -ten.
- Balanceeren** (in evenwicht houden; fig. besluiteloos zijn); - op een koord; - tusschen twee meeningen.
- Balanceer'mes** (deel van een balans), o. -sen; -**stok** (stok van den koorddanser), m. -ken.
- Balans'** (weegschaal, boom der weegschaal), v. -en. *In* - houden, evenwicht. In den koop-handel: vergelijkende staat van ontvangsten en uitgaven: *zijn* - opmaken; *de* - sluit; *een zuivere* - (hier tegenover staat een *geflatteerde* -); -*boek*, waarin de koopmans-woordt ingeschreven.
- Bal'daad** (booze daad), v. -daden. vero.
- Bal'da'dig** (onbeschaamd, brooddronken, roekeloos), bn. *Een* -e knaap; *een troep* - e werklieden; -e straatjongens.
- Bal'dakijn** (bouwk. sierlijke hemel boven een troon, een beeld, enz.), o. en m. -s of -en.
- Bal'der** (N. myth. god van den vrede), m.; -*was de zoon van Odin en Frigga*. Zie Aanhangel, XII.
- Bal'deren** (bulderen), de wind heeft gebalderd. *Het* - d weer. (Tollens). vero.
- Bal'eh-ba'leh** (Ind. rustbank van bamboe), v. -s. Ook: **Balé-balé**. (Veth.)
- Balein'** (veerkrachtige hoornachtige stof, mondplaten van den walvisch), o. gmz.
- Balein'** (voorwerp, lange reep), v. -en. *Een paraplu met* -en; *een korset zonder* -en.
- Bales'ter** (een soort van blijde), m. -s.
- Balg** (buiik, maag, lichaam), m. -en. gmz.
- Balie** (tobbe, kuip), v. -s en liën. *Het linnengoed in een* - wasschen; -**mand** (grote, platte, wijde mand), v. -en.
- Balie** (scheepst. spijsbak), v. -s en -liën. Zie **Ver'schebalie**.
- Balie** (hekwerk, teuning, balustrade), v. -s en -liën. *De* - van een brug; *de* - van een windmolen, galerij.
- Balie** (ruimte, waarbinnen bij rechtzittingen de pleiters hun plaats hebben, fig. de orde der advocaten en procureurs), v. -s en -liën. *Hij was een sieraad der* -; *de oudste zoon was bestemd voor de* -; -*welsprekendheid*.
- Baliekluiver** (leeglooper, sjouwerman die over de balie eener brug gaat hangen om zijn tijd te dooden), m. -s; *de vereerende naam van* -s. (C. O.)
- Ballemolen** (windmolen met galerij of zwichtstelling), m. -s. gew.
- Bal'liën** (het water uit het ruim hoozen met een balie of bak), ik heb gebalied. Ook: **Uit-baliën**.
- Balij'e** (onderafdeeling van het rechtsgebied der Duitsche orde), v. -en. *De Duitsche orde: de* - van Utrecht wordt hersteld. (Wet van 8 Aug. 1815).
- Balinee'zen** (bewoners van het Oostindische eiland Bali), m. mv.
- Balist'** (een soort van blijde), v. -en. *Balist*.
- Balistiek'** (leer der loopbanen van een geworpen lichaam; wat tot de leer van het werpgeschut behoort), v. gmz.
- Balistic'h** (de balistiek betreffende), bn.; *de* -e slinger.
- Balja'ren** (fig. rumoer maken), ik heb -baljaard; *de kwajongens waren aan 't* -.
- Bal'juw** (grafelijk ambtenaar; hoofdschout, drost), m. -en of -s; -**schap**, o. -pen. vero.
- Balk** (vierhoekig lang stuk gezaagd hout), m. -en; *de houten* -en der eerste verdieping; *men zaagt of kapt* -en uit boomstammen; *er zijn ook ijzeren* -en; *de* -en heeten ook ribben; fig. *er zijn nu wel* -en onder het ijs, het is zeer stevig. Bijb. *gij ziet den splinter*

- in 't oog uws broeders, maar den — in uw eigen oog merkt gij niet.
- Balk** (deel eener zoldering), m. —en; de moeder—, de kinderbatkjes. vero.; tot de —en springen, d. i. zeer hoog en wel van blijdschap; iets aan den — schrijven, d. i. aan een der zolderbalken b.v. in een kerk, zoodat het ieder en telkens in het oog valt.
- Balk** (lat of rib achter den voederbak of de ruif), m. —en; fig. het (geld) niet over den — gooien, niet er mee morsen, niet verkwistend zijn.
- Balk** (wat min of meer op een balk lijkt), m. —en; in de wapenkunde: een strook ingesloten door twee horizontale lijnen, dekkend het middelste deel van een schild, ook dwarsbalk of **Faas** geheeten; een — in zijn wapen voeren, ter aanduiding dat iemand niet van echte geboorte is, n.l. de linkerschuinstreep of dwarsbalk van zeer geringe breedte; fig. vloeken, die een — in hun wapenschild voeren. (C. O.), d. i. bastaardvloeken; in de muziek: de notenbalk of balk: vijf evenwijdige lijnen, waarop en waartusschen de noten geschreven worden; van een spanzaag: dat deel van het raam of het span, dat evenwijdig loopt met het zaagblad.
- Balken** (schreeuwen als een ezel), ik heb gebalkt; —er, m. —s; —ster, v. —s.
- Balkenbrij** (zekere spijs), v. gmv. De — wordt in den slachtijd bereid uit meel, stukjes vet en vleeschmat. gew.
- Balkon'** (bouw. uitbouw aan den voor- of achtergevel), o. —s of —nen. Een houten —, een steenen —, een ijzeren —; een Venetiaansch —, een Moorsch —; een — met caryatiden, een — met baldakijn. Ook: Balcon.
- Balla'de** (dichtk. oorspronkelijk danslied, thans episch gedicht in strophen met of zonder refrain), v. —n. De — behandelt een onderwerp uit het volksgeloof of de volkspoëzie; in de — werken vaak bovennatuurlijke krachten: Hofdijk's Kennemer Balladen; Ælius is deels romance deels —; de grens tusschen romance en — is thans moeilijk te trekken.
- Bal'last** (scheepst. slechte lading, b.v. steenen, zand, enz.), m. —en; — innemen, — inhebben; fig. onnuttige of lastige voorwerpen; geheugenkraam is maar —; veel kinderen op reis is —.
- Bal'lasten** (met ballast bezwaren), ik heb geballast, b.v. een schip.
- Bal'len**, ik heb gebald. De vuist —, tot een bal vormen of samenknijpen.
- Ballet'** (tooneeldans, reidans), o. —ten; —danseres (tooneeldanseres), v. —sen; —meester (leider van het ballet), m. —s.
- Bal'ling** (uitgebannene), m. —s. Als — rondzwerfen, leven; Hugo de Groot was —'s lands; —schap, v. gmv. Vrijwillige —schap; in —schap gaan, zwerfen.
- Ballis'ta**, v. —'s. Zie **Balist**.
- Ballon'** (luchtbol, windbal), m. —s.
- Ballota'ge** (stemming, stemuitbrenging door middel van een witten bal voor of een gekleurden bal tegen), v. —s.
- Balloteeren** (door balletjes of boontjes zijn stem uitbrengen, daardoor iemand als lid van een gezelschap of sociëteit kiezen of afwijzen). Zie **Deballoteeren**.
- Bal masqué** (gemaskerd bal), o. bals maqués.
- Baloo'rig** (kitteloorig, onwillig), bn. en bw.; toen Klara . . . in 't eind — werd (Staring), gemelijk, verdrietig; —heid, v.
- Bal'roos** (kamperfoelieachtige heester), v. —-rozen; de — heet naar den vorm van de bloem; ook: sneeuwbal, Geldersche roos.
- Bal'sem** (reukwerk), m. —s. Fig. troost, opbeuring: — in het lijden; —achtig, bn.
- Bal'semboom** (kleine boom in Arabië), m. —en. De — levert den Mokkabalsem.
- Bal'semen** (een lijk met bederfwerende stoffen bewerken), ik heb gebalsemd; —ing, v. —en.
- Balsemiek'** (geurig), bn. en bw. 't Is hier —, zeer warm; 't ruikt hier —, leelijk. ir.
- Balsemien'** (sierbloem), v. —en; —achtig, bn.
- Bal'semkruid**, o.; —lucht, v.; —pijn (een soort zilverspar), m. —en; —populier, m. —en; —struik, m. —en; —wortel (harsachtige wortel), m. —s.
- Bal'spel** (gymnastisch spel), o. —en. Biljarten, kegelen, kolven en het cricketspel zijn —en.
- Balstu'rig** (weerspannig), bn. Een — paar ezeltinnen. (Potg.), d. i. ongezeglijk, eigenzinnig, grillig; —heid, v.
- Bal'tische Zee** (Oostzee), v. gmv.
- Balust'er** (kleine kolom), m. —s.
- Balustra'de** (leuning rustende op kleine kolommen om een balkon; hekwerk, hek), v. —n of —s.
- Bambocheeren** (rinkelrooien, pierewaaien).
- Bam'boe** (O. I. riet), o. gmv. Een —halm wordt soms 25 M.
- Bam'boes** (rieten wandelstok), m. —zen.
- Ba'mis, Baaf'mis** (St.-Bavo-mis), v. gmv. Met St. —, d. i. 1 Oct. als betaaldag van pacht, enz.
- Ban** (oorspronkelijk: openbare afkondiging, oproeping ten oorlog, proclamatie), m. —nen; soms ook **Banne**, v. —n; den — slaan, den — blazen, d. i. het signaal geven als inleiding; later, tijd dat deze militaire plechtigheid duurt: den — openen, den — sluiten.
- Ban** (R. K. kerkelijke straf), m. —en. Zie **Kerkban**.
- Ban** (geldboete, straf), m.; op eigen — en boete, op eigen verantwoordelijkheid.
- Ban** (rechtsgebied), m. —en; de — van een stad; de — van het atoude dorp Alfien (Hofdijk). Ook: **Banne**.
- Ban** (bezweringformule), m. —nen: zijn *Gast hapt, eer 't hem de — belet de sleutels weg; (hij hoort) d'aanvang van d'onweerstaanbren* —. (Staring.)
- Ban** (Hongaarsch hertog), m. banen. Ook: *Banus*. Zie **Banaat**.
- Banaal'** (alledaagsch, plat), bn. en bw.
- Banaan'** (W. I.; in O. I. pisang, soort van palmboom), v. bananen; (vrucht), v.
- Banaat'** (grensgewest in Hongarije), o. —naten.
- Banaliteit'** (gemeenplaats, alledaagsche bewering), v. —en.
- Ban'bliksem** (de groote kerkelijke ban, die als de bliksem den ketter vernietigt), m. —s.
- Band** (reep linnen of katoen, leer, enz.), m. —en; een fluweelen —je, een linnen, leeren —.
- Band** (katoenen, linnen, wollen, zijden weefsel, zeer smal en lintvormig), o. gmv.; op de zolders, bij Oom Stastok, lag nog een aanzienlijke partij oortjes—. (C. O.); een koopman in garen en —.
- Band** (uiterste bekleding van een fietsrad of tuf-tuf-rad met caoutchouc), m. —en; ik heb mijn —en stukgereden.
- Band** (veerkrachtige binnenrand van het biljart), m. —en; de vier —en; de bal ligt vlak tegen den band. Zie **Collé**.



- Band** (omslag van een boek, ook voorwerp om bijeen te houden), m. -en; een onderwetsche -, een linnen -; een - om het haar; een breuk-.
- Band** (beel, kluister), m. -en; buiten pijn en -en iets bekennen, d. i. vrij, ongedwongen.
- Band** (iets, dat fig. bindt), m. -en; de - des bloeds; de -en van éenen godsdienst; de - des huwelijks, der vriendschap; de -en van eer, de - des vredes; iemand in den - houden, hem zedelijk beteugelen: uit den - springen, zich niet houden aan tucht en regel; iemand van den - laten, hem zijn vrijheid laten of geven.
- Band**, -e (wapenk. schuinbalk, strook), m. -en.
- Band**, m. Door den -, d. i. door elkaar genomen, gemiddeld. Niet: door de bank. Hij wint door den band 20 %.
- Band'ge** (bindsel, heekkundig verband), v. -s.
- Bandagist** (vervaardiger van heekkundige verbandmiddelen), m. -en.
- Bandelier** (riem, dwars over schouder en borst gaande), m. -s of -en. Aan den - werden de kruismaatjes door de musketiers gedragen. Hin (der ridders) breede -en, beschilderd met de naald (Bild.), d. i. over schouder en borst gaande sjerpen; hij draagt als - een leegen zak. (Staring.)
- Bandeloos** (niet in band of teugel gehouden, onbeteugeld), bn. en bw. Het was - looze lof, d. i. uitgelaten, ongetemperd; - looze wreedheid, - geweld, d. i. niet beperkt door eenig beter gevoel; hij holt toemeloos en - voort; -heid, v.: De -heid van het Engelsche hof.
- Bandelot'ten** (oorhangers), v. mv.
- Band'der** (schuurdeur in Drente), m. -s.
- Band'derheer** (baanderheer), m. -en.
- Band'rol** (scheepswimpel; ruitervaan; lintstrook), v. -len. Ook: **Baanderol** (smalle vaan, uitlopend in twee of drie punten), v. -len: Zij zag de -len van graaf en koningskind in duizend bochten golven. (Bild.)
- Bandiet'** (iemand die gebannen is; struikroover in Italië), m. -en. De reizigers werden door -en overvallen.
- Band'lijk** (rivierdijk, geschikt om de hoogste waterstanden bij open rivier te keeren), m. -en.
- Band'jer** (Ind. stortvloed, geweldige water-vloed), m. -s. Ook: **Bandjir**, **Banjer**; -s, die u doen zeggen: „Wijs mij de plaats, waar ik gezaaid heb”. (Mult.)
- Bandoor'** (een soort van luit), v. -doren.
- Band'rekel** (kettinghond), m. -s. Fig. een kwaadwillige jongen, een bandeloze knaap.
- Band'worm** (lintworm, ingewandsworm), m. -en.
- Ba'nen** (effenen, vlakmaken), ik heb gebaand. Den weg -, alle hindernissen uit den weg ruimen, een doortocht maken; een gebaande weg, het gebaande pad door de sneeuw. Fig. een toegang tot iets verschaffen, alle moeilijkheden opruimen: zich den weg tot aanzien, tot grootheid -.
- Bang** (benauwd, drukkend, angstig), bn. Mij is -e, ik ben beangst. vero.; uw afzijn valt mij - (Hooft); het iemand - maken, iemand in het nauw brengen; een -e droom, een - vooruitzicht; hij is zoo - als een wezel; - voor iemand zijn, zich zijn mindere gevoelen; -erik (hloodaard), m. -en; -heid, v.; -igheid, v.; -maker, m. -s; -makerij, v. -en.
- Baniaan'boom** (Indische boom van reusachtigen omvang), m. -boomen.
- Banier'** (vierkant vaantje aan een lans), v. -en. Met vliegende, wapperende -en; een - ontplooiën, opsteken, planten; de - van een vereeniging, van een processie, enz. Fig. de - van het Evangelie, de - van Christus; -drager, m. -s; -schild (vierkant schild), o. -en.
- Ban'jer** (banjerheer), m. -s. gmz.
- Ban'jerheer** (pronker, pocher; man, die ophef maakt), m. -en. Zie: **Baan'derheer**.
- Ban'jo** (een soort van mandoline), v. -s.
- Bank** (zitplaats op vier of meer pooten), v. -en; een - in den tuin, in de school, in de kerk, enz.; rechtst.: de - der beschuldigen, waarop deze plaatsnemen; iemand van de - drinken, d. i. onder tafel drinken; een gezel van de -, een lustig gezel, een proever; iets niet onder -en of sloeten schuiven, er niet geheim mee wezen, het niet verbergen.
- Bank** (zetel der regeering, der rechtsmacht), v. -en; de - van schepenen; de - spannen, de schepenen bijeenroepen, recht gaan doen of spreken. vero. Zie **Rechtbank**.
- Bank** (houten voorwerp tot pijniging), v. -en; iemand ter -e brengen, hem gaan of laten pijnigen. Zie **Pijnbank** en **Tortu're**.
- Bank** (lange tafel, tot uitstalling der koopgoederen), v. -en; vergelijk: **Toonbank**, **Vischbank**, **Vleeschbank**; zegsw. achter de - gooien, smijten, schuiven, ter zijde leggen, wegwerpen; achter de - raken, in onbruik raken, niet meer in trek zijn.
- Bank** (houten werkbank of werktafel), v. -en; aan de - staan werken; hij is een -werker; hij staat aan de schaaaf-, aan de draaf-.
- Bank** (aardk. harde laag van mergel, steen, enz.), v. -en; een oer-, steen-, lei-.
- Bank** (veenderij, veenakker in evenredige stukken door greppels verdeeld), v. -en.
- Bank** (zeew. door de natuur gevormde ondiepte; bodemverheffing), v. -en; kuststriffen en -en. Zie **Zandbank**.
- Bank** (weerkunde, dichte massa wolken aan den horizon), v. -en; er zitten zwarte -en aan de lucht; de zon ging onder door een dichte -.
- Bank** (credietinstelling), v. -en. De Nederlandsche -; de Amsterdamsche -; dat is zoo vast als de (Amsterdamsche) -, d. i. daarop is vast te vertrouwen; hij is zoo goed, soliede als de -. Bij overdracht het gebouw, waarin een - is gevestigd: Hij woont vlak bij de -. In het hazardspel: De - van Monte-Carlo; de - laten springen, den bankhouder alles afwinnen.
- Bank'biljet** (geldswaardig biljet), o. -ten. Een - van f 25, f 40, f 60, f 100, enz.
- Ban'ken** (op de bierbank zitten, feestvieren), ik heb gebankt. Bij uitbreiding: vertoeven, ergens verblijven, b. v. Ergens niet lang - het niet lang maken, volhouden.
- Ban'ken** (scheepst. op een bank komen om daar te visschen), ik heb daar gebankt.
- Ban'ken** (hazardspel, waarbij een der spelers de bank houdt), ik heb met hem gebankt.
- Bankeroet'**, o. -en; -ier. Zie **Bankroet'**.
- Banket'** (feestmaal), o. -ten. Een - geven, houden; op (tot) een - gaan, komen, onthalen, noodigen. De kinders worden op banket en bruyloften genood (Vondel); ook: lekkerrijen bij het nagerecht, b. v. suikergebak; -bakker, m. -s; -deeg, o.; -ham (een

- fijn hammetje, als bijzonder voor feestelijke gelegenheden geschikt*, v. —men; —**letter** (ter gelegenheid van St. Nicolaas), v. —s.
- Banket'** (mil. voetpad onder langs de borstwering), o. —ten.
- Banketeeren** (smullen, brassen, feestmaal houden), ik heb gebanketeerd; —**ing**, v. —en.
- Bankier'** (bankhouder, iemand die een bank bestuurt, kassier), m. —s; —**shuis**, o. —huizen; —**skantoor**, o. —toren.
- Bank'noot** (bankbiljet), v. —noten.
- Bankroet'** (bankbreuk), o. —en; ook bn.: —gaan, zijn, spelen. Een bedrieglijk —, rechtst. frauduleus; —**je** (kleinigheid, die men aan iemand te kort komt), o. —s: ik zal mij dat —je getroosten. Fig. Dat is een leelijk —, teleurstelling, misrekening, gmz.; —**ier** (iemand die — gaat), m. —s; —**ieren** (— gaan).
- Bank'schroef** (werktuig der metaalbewerkers), v. —schroeven; de — wordt op de werkbank bevestigd; een — heeft twee bekken, die door een hefboom aangedraaid worden.
- Banlieu'e** (grondgebied eener stad; fig. naaste omgeving), v. —s.
- Ban'neling** (balling), m. en v. —en.
- Ban'nen**, ik heb gebannen. Gesch.: De vierschaar —, op plechtige wijze bijeenroepen; de schouw —, de schouwing over wegen, rivieren en waterleidingen aankondigen; iemand uit of in iets —, bij vonnis iemand iets toewijzen of ontzeggen. Dicht. Het zwaard in de scheede —. Verder: Iemand uit zijn gezelschap —, verdrijven, verjagen; zijn vrees —, de herinnering aan iets —; den winter uit zijn woning —, verwijderd houden; —**neling** (zie **Balling**), m. en v. —en.
- Ban'nerheer**, m. —en. Zie **Baanderheer**.
- Bannissement'** (ballingschap, verbanning uit het land), o. —en.
- Ban'paal** (grenspaal), m. —palen. vero.
- Ba'nus** (titel van een vorst of stadhouder in Kroatië en Slavonië), m. —sen. Een — staat aan het hoofd van een banaat. Zie **Ban**.
- Ban'vloek** (de vervloeking, welke het uitspreken van een banvonnis vergezelt), m. —vloeken. Den — over iemand uitspreken. Zie **Anathe'ma**.
- Ban'vonnis** (vonnis tot uitbanning; vonnis, dat een ban bevat), o. —vonnissen; het — over iemand uitspreken; Philips II liet in Juni 1580 een — tegen Oranje uitvaardigen.
- Baptist'** (doopsgezinde), m. —en. De Britsche —en; de Amerikaansche —en. **Mennoniet'**.
- Bar**, bn., barder, barst. Met —re voeten, naakte; —re gronden, stranden, heiden, dor, kaal, naakt, onvruchtbaar; —re rotsen, kale; —veer, guur, akelig, koud; het ziet er — uit, de toestand is bang; fig. 't is een — heer, norsch, stuursch; de —re dorheid van sommige poëten; die —re plakaten, vreeselijke; bw.: Iets klinkt —; 't is — koud vandaag; hij is — conservatief; twee neven, die zich — verveelden. (De Gen.), d. i. erg, in hooge mate.
- Bar** (buffet, bierhuis), v. —s. Lees: **Baar**. Men drinkt een glas bier aan of voor de —.
- Barak'** (houten soldatentent), v. —ken. vero. De choleralijder werd naar de — gebracht, gebouw, geschikt tot het afzonderen van lijders aan besmettelijke ziekten; veldhospitaal.
- Barakaan'**, o. Zie **Bar'kan**.
- Barat'handel** (ruilhandel), m. gm. v.
- Barbaar'**, o. —baren. De elkaar voortstuwende —baren van het Europa der vijfde eeuw (C. O.), d. i. onbeschaafde volken, niet-Grieken, niet-Romeinen; bij uitbreiding: wreedaard, woestaard, onmenssch.
- Barbaarsch'** (ruw, hard, wreed, onmensche-lijk), bn. en bw.; —**heid**, v. —heden.
- Barbaca'ne** (voormuur van vesting of kas-teel), v. —n. vero.
- Bar'barakruid** (winterkers), o. —n. vero.
- Barbarijsch'** (uit het land der Barbers in N. Afrika), bn.; —e paarden.
- Barbaris'me** (woord of gezegde, verkeerdelijk naar een uitheemsch, b. v. Fransch, Duitsch, Engelsch voorbeeld gevormd), o. —n. Ook: —**mus**.
- Barbedien'ne** (fraai bronzen beeld), v. —s.
- Barbeel'** (zekere riviervisch of karper met baarden aan den bek), m. —en.
- Barbel'** (mil. geschutbank, verbreding van den wal), o. —ten.
- Barbet'te** (brits, slaapbank), v. —s.
- Barbier'** (baardscheerder, scheerder), m. —s en —en; —**sjongen**, m. —s; —**swinkel**, m. —s.
- Barbie'ren** (den baard afnemen, scheren), ik heb gebarbierd. Zich —.
- Barbouilleeren** (klandschilderen, opsmeren, knoeien). Fig. bazelen, wauwelen.
- Barcarol'le** (bootje om te spelevaren; Venetiaansch gondellied), v. —s. Ook: **Barcarol'e**, **Barquero'l'e**.
- Bard** (zanger en dichter bij de Kelten), m. —en.
- Bar'denzang** (heldenlied der Kelten), m. —en.
- Bardezaan'** (voormalige breede hellebaard), m. —zanen. vero. Zie **Partizaan**.
- Barège** (dunne doorschijnende wollen, katoenen of zijden japonstof), v. en o. gm. v.
- Bar'en** (ter wereld brengen), ik heb gebaard. De tijd baart rozen, de tijd brengt alles terecht; dit baart mij verdriet, veroorzaakt mij leed.
- Bar'ensteel** (wapenk. verkorte waterpasstreep of smalle faas), m. —stelen. Zie **Lambel'**.
- Baret'** (fluweelen hoofddeksel; doctorale hoed), v. —ten.
- Barg** (gesneden zijwn), m. —en.
- Barge** (trekschuit), v. —s. Oudtijds: **Bargie**. (g = zij).
- Bargoensch'** (onverstaanbare boeventaal; koeterwaalsch, Joodsch-Duitsch), o. gm. v.
- Bar'isan** (Mal. rij inlandsche soldaten), v. —s. Ook: bergketen langs de W.kust van Sumatra.
- Bar'iton** (lichte bas), v. gm. v.; (ook lichte baszanger), m. —s. Hij zingt —; hij is een goede —.
- Bark** (zeilschip met drie masten), v. —en.
- Bar'kan** (zekere effen stof, geweven uit geitenhaar en wol), o. Ook: Barakaan', Ber'kan.
- Barkas'** (grootste sloep van een zeeschip), v. —s.
- Barkoen'** (scheepst. balk, rondhout), m. —s. Ook: **Berkoen'**.
- Barm** (barbeel, baardvisch), m. —en. Ook: **Berm**.
- Barm** (een soort van sijsje), m. —en.
- Barmhart'ig** (medelijdend, mededoogend), bn. bw. De —e Samaritaan (Bijb.); God is —, genadig; —e broeders en zusters, pleegbroeders en zusters; —**heid**, v.: Met —heid bewogen; iemand —heid doen; een werk, een daad van —; de berg van —heid, d. i. de bank van leening.
- Barm'te** (aardhoop, hoogte, heuvel), v. —n.
- Bar'nen** (branden), het heeft er gebarnd. vero.

- In het — van den nood, der gevaren, als de nood ten top is gestegen; — **ing**, v.
- Barn'steen** (brandsteen, harsstof; vroeger ambersteen), o. gmv. Een mondstuk van —; een pijpje van —; — visscherij, nl. aan de Oostzee; het delven van —; — **olie**, v.; — **vernīs**, o.; — **zuur**, o.
- Barn'steenen** (van barnsteen), bn. Een — pijpje; een rotting met — knop.
- Barn'steenkracht** (electriciteit), v. gmv.
- Bar'num** (Amerikaan, koning der reclame, 1810—1891), m.
- Barok'** (scheefronde; fig. zonderling, wonderlijk, grillig, belachelijk), bn.; als zn. het — he in de kunst.
- Barome'ter** (luchtwaartemeter, weerglas), m. — s; — **bak**, m. — ken; — **buis**, v. — buizen; — **stand**, m. — en.
- Barome'tervisch** (donderaal, weervis), m. — visschen. Zie **Weer'aal**.
- Baron'** (vrijheer), m. — s of — nen. Den — spelen, den grooten heer uithangen.
- Barones'**, — **nes'se** (adelijke dame, meestal gemalin van een baron), v. — nessen.
- Baronet'** (Eng. edelman, die Sir voor zijn naam voert), m. — s; een — staat in rang boven een ridder en beneden een baron.
- Baronie'** (vrije heerlijkheid), v. — en. In de — van Breda.
- Baropho'nus** (muz. bassist, die een zware stem heeft), m.
- Baroscoop'** (vroegere naam voor barometer), m. — copen. Een — is ook een weegschaaltje om aan te toonen, dat de lichamen in de lucht schijnbaar zooveel aan gewicht verliezen, als de lucht weegt, die zij verplaatsen.
- Barouchet'** (licht rijtuig op vier wielen), v. — ten. Ik heb de schimmels voor de — laten zetten. (C. O.)
- Barquero'l'le** (klein lustvaartuig; kleine Italiaansche bark), v. — s. Ook: Barcarolle.
- Bar'revoetbroeder** (ongeschoeide monnik), m. — s. Ook: Bar'revoeter.
- Bar'revoeter** (ongeschoeide monnik), m. — s.
- Bar'revoets'**, **bar'voets**, bw. Hij liep —, blootvoets; de meisjes gaan —, ook met den winterdag. (De Gen.)
- Barria'de** (straatversperring bij stedelijk oproer), v. — n. Hij stierf op de —.
- Barricadeeren** (verschansen, de straat afsluiten door allerlei voorwerpen, b.v. ledige naten; versperren); — **ing**, v. — en.
- Barriere** (slagboom, tolhek, — grens), v. — s.
- Barriere'tractaat** (5 Nov. 1715), o. — taten.
- Bar'ring** (scheepst. waardeloos rondhout), v. Fig. rommel: wat een —!
- Barsch** (onvriendelijk, ruw), bn. en bw.; — **heid**, v.
- Barst** (breuk, spleet), m. — en. Ook: **Berst**.
- Bar'sten** (scheuren, splijten), het barstte, is gebarsten: een ijzeren pot, een klok kan —.
- Bartholome'us-nacht** (Parijsche bloedbruiloft, i. d. nacht van 23 op 24 Aug. 1572), m. gmv.
- Bar'tjens** (Willem —), rekenmeester en rekenboekmaker: 1572—1633.
- Bar'ryton** (hooge-baszanger), m. — s. Zie **Ba-Bas**.
- Bas** (baszanger), m. — sen. [riton.
- Bas** (speeltuig en baspartij, de diepe man-nenzangstem), v. — sen.
- Basalt'** (zeer harde vulkanische rotssoort), o. gmv. Een rivierbeschoeiing van — blokken.
- Basal'ten**, bn. Een — beschoeiing, d. i. van basaltblokken.
- Basen'le** (werktuig om te wegen, brugbalans), v. — s of — n. Ook de wip eener brug, de zwengel van een waterput.
- Baseeren** (gronden, grondvesten, bevestigen).
- Basement'** (voetstuk v. beeld of zuil), o. — en.
- Bas'i'lica** (stiftkerk, domkerk met bijzondere voorrechten), v. — ca's. Ook: **Basilliek'**.
- Basilis'cus** (fab. draak, hagedisachtig dier), m. — cussen. Zie: **Basilisk'**, m. en o. — en.
- Basilliek'** (hoofdkerk, in oud-Rome een rechth. gebouw met zuilenrij), v. — en.
- Basilisk'** (koninghagedis, draakslang, fabel-achtig gedrocht), m. en o. — en. Ook: **Basili's'cus**.
- Ba'sis** (grond, grondslag, voetstuk), v. — sen of bases. De — van een driehoek, grondlijn.
- Bas-relief'** (half verheven beeldwerk en beeldhouwwerk of gietwerk), o. — s.
- Bas'sa** (pasja, regent eener provincie in Turkije of eeretitel van Turksche ambtenaren), m. — s, soms Bassen.
- Bas'sen** (blaffen), de hond heeft gebast. In spijt van Satans —. (Bild.)
- Basset'hoorn** of — **horen** (clarinethoorn), m. — s. De — is in 1770 uitgevonden.
- Basset'spel** (zeker dobbelspel), o. gmv. vero.
- Bassin'** (kom, bekken, dok; een door natuur of kunst gevormde haven), o. — s. Ook **Bassijn'**.
- Bassist'** (baszanger of basspeler), m. — en.
- Bast** (schors, schil), m. — en. Kina—; kaneel—.
- Bas'ta** (klaveraas in het omber- en quadrillespel, de derde matador), v. — s.
- Bas'ta** (genoeg! halt! houd op!), tw.
- Bas'taard**, **bas'terd** (onecht kind), m., bastaarden en bastaards of basterds.
- Bastaardij'** (onwettige geboorte), v. gmv.
- Bas'taardnachtegaal** (zangvogeltje, doornkruiper), m. — alen; de — lijkt wat op den nachtegaal; de — heet ook winterzanger.
- Bas'taarduitgang** (spraak. achtervoegsel aan een vreemde taal ontleend), m. — en; — **ier**, — **age**, — **es** zijn — en.
- Bas'taardvloek** (verzachte of verdraaide vloek), m. — en. Iemand eenige — en achterna werpen. (Koetsveld.)
- Bas'taardwoord** (uitheemsch woord, dat in spelling en klemtoon aan een inheemsch woord gelijk is geworden), o. — woorden. Horloge, publiek, partikel zijn — en.
- Bas'terdnachtegaal**, m. — s en — galen.
- Bas'terdsuiker** (niet gezuiverde bruine suiker), v. gmv.
- Bas'tiaan** (op slavenplantages in Suriname kleurling, die, onder den blank-officier, over de slaven gesteld was), m. — s.
- Bastille** (versterkte staatsgevangenis in Parijs), v. gmv; de — werd door de Parijzenaars vernield den 14 Juli 1789. Lees: Bastiel'-je.
- Bastion'** (uitspringend gedeelte van een vestingwal, in den vorm van een onregelmatigen vijfhoek), o. — s.
- Bastonna'de** (stokstagenstraf), v. — s.
- Bastonneeren**, **bâtonneeren** (met stokken e.x.cerceeren; vechten, ook afrossen).
- Bataaf'** (Nederlander), m. Bataven; de — aven kwamen 100 j. v. C. in ons land. Ook: **Batavier**.
- Bataafsch'**, bn. De — e Republiek (1795—1806).
- Batail'le** (veldslag, gewecht), v. — s. (ll = lj).
- Batailloeren** (vechten, sabelen; fig. zwetsen).
- Bataljon'** (deel van een regiment), o. — s.
- Bataljons artillerie**, o. gmv.; — **commandant** (majoor), m. — en.

**Bata'ven**, m. mv. *De burgers der Bataafsche republiek heetten* —. Zie ook **Batavieren**.  
**Batavie'ren** (*aloude Germanen in de Betuwe, ± 100 v. C.*), m. mv. *Het eiland der* —, nl. de Betuwe; *de opstand der* —, 70 n. C.  
**Bata'visch**, bn.; — *e gebroeders* nl. *Julius Paulus en Nicolaes Burgerhart in Vondels treurspel*; *de* — *Arcadia*, titel van een proza'werk.  
**Ba'te** (*voordeel*), v. — n. Zie **Baat**.  
**Ba'ten** (*voordeelig zijn*), het heeft gebaat. *Wat zal het* —, helpen; *het zal niet* —.  
**Bath** (*best Engelsch postpapier*), o. gmv.  
**Ba'thometer** (*werktuig om de diepte der zee te peilen*), m. — s.  
**Bath'orde** (*laagste der vier Engelsche riddersorden, in 1399 door Hendrik IV ingesteld*), v. gmv.  
**Ba'tig** (*voordeelig*), bn. Een — slot. Zie **Baat**.  
**Ba'tikken** (*Ind. kleuren, beschilderen van weefsels op Java*), ik heb gebatikt. *Ik zal spinen en* —, *en heel vlijtig zijn*. (M. Hav.).  
**Batist'** (*kamerdoek, fijn soort van Fransch lijnwaad*), o. gmv.; *een négligé van wit* —. (C. O.); *best* — *komt uit Kamerijk*.  
**Batis'ten** (*van batist*), bn. Een — *overhemd*.  
**Baton'** (*stok, rotting, knuppel*), m. — s; — *de maréchal*, teeken van de hoogste waardigheid in het leger.  
**Batonnee'ren** (*schermen met den stok*); *het* — *leeren*. Zie **Bastonneeren**.  
**Ba'to's erf** (*Nederland, naar Bato den stamvader der Batavieren*), o. gmv.  
**Batrachiet'** (*vorsch- of paddensteen*), o. gmv.  
**Batsch** (*trotsch*), bn. en bw. — **heid**, v. gew.  
**Batterij'** (*kanonbedding*), v. — en. Een — *opwerpen*, maken; *de* — *en laten spelen*, de laag kanonnen losbranden; *een electrische, een galvanische* —, verzameling van aan elkaar verbonden Leidsche flesschen of galvanische elementen.  
**Battologie'** (*ijdel gesnap, nuttelooze omhaal van woorden*), v. gmv.  
**Bau'wen** (*galmen, jouwen*), ik heb gebouwd. *De echo bauwt de geluiden na*.  
**Bavarda'ge** (*gezuets, snorkerij*), v. — s.  
**Baviaan'** (*grootte, leelijke aap*), m. — anen. Fig. zeer leelijk mensch, ook neger.  
**Bayadère** (*Indische danseres of tooneel-speelster; halssieraad met gekleurde afhanginge kwasten*), v. — n of — s. Zie **Bajadère**.  
**Bay'ard** (*reuzenpaard der 4 Heemkinderen*), m. gmv.  
**Bazaar'**, soms **Bazar'** (*Turksche overdekte markt; grootte winkel, afgedeeld in vakken naar den verschillenden aard der koopwaren, met vrijen toegang; winkel, waar alle waren denzelfden prijs gelden*), m. — s en bazaren. Liefdadigheids—, schellings—.  
**Bazelen** (*wartaal spreken*), ik heb gebazeld.  
**Ba'zig**, bn. en bw. Een — *e jongen*, den baas willoende spelen; — *spreken*.  
**Bazin'** (*meesteres, een bazige vrouw*), v. — nen.  
**Bazuin'** (*blaasinstrument met zwaren klank*), v. — en. De — *steken, op de* — *blazen*; — **blazer**, m. — s; — **geschal**, o. gmv.  
**Bazuin'en** (*de bazuin blazen*), ik heb gebazuind. Fig. luide den lof verkondigen.  
**Bdel'lium** (*gomhars, mirachtig van geur*), o. gmv. Zie **O'nyx**. Ook: — **lion**.  
**Be** (*voorvoegsel bet. bi, bij*), als in: — *halve, —hendig, —neden, —noorden, —zijden, —zuiden; —zien*, d. i. van alle kanten, rondom;

— *schouwen*, d. i. rondom bezien; — *dijken, —planten*, d. i. voorzien van; — *nauwen, —vuilen, —zwaren*, d. i. in den toestand brengen; — *daagd, —faamd, —klant*, d. i. hebbende, bezittende.  
**Beaar'den** (*eig. gewijde aarde strooien op het lichaam des overledenen, als deze nl. op een ongewijd kerkhof moest begraven worden; met aarde bedekken; R. K. begraven*), ik heb — **aard**; — **ing** (*begravenis*), v. Vl.  
**Beamb'te** (*ambtenaar van lagere bediening*), m. en v. — n. De — *van een bibliotheek; de* — *aan een spoorwegstation*. Zie **Amb'tenaar**.  
**Bea'men** (*uit: beamenen, amen zeggen op iets, instemmen, goedkeuren*), ik heb — **aamd**. *Iemands redeneeringen, stellingen, meeningen* —.  
**Beangst'** (*benauwd*), bn. en bw.; — **heid**, v.  
**Beant'woorden** (*antwoord op iets geven*), ik heb — **woord**. Een *vraag* —, *een brief* —; *een beleediging met stiltwijgen* —; *iemands liefde* —, d. i. met wederliefde vergelden; *een slag met een nog krachtiger* —; *de heer Bruis merkte geen enkel geluid binnen de woning, dat zijn gelui* — *de*. (C. O.). *Aan zijn bestemming* —, *voldoen*; *Maria heette zij, en* — *de geheel aan het beeld, dat die naam onwillekeurig voor den geest roept*. (Jonathan); — **ing**, v. — en.  
**Beant'woorder** (*hij die antwoordt*), m. — s. De — *van een prijsvraag zal die zwariheid misschien oplossen*. (Geel).  
**Bear'beiden** (*bewerken*), ik heb gearbeid; *het land* —, *den grond* —.  
**Beatificeeren** (*zalig-spreken*).  
**Bea'tus** (*zalig-gesprokene*), m.; **beata**, v.  
**Beau'** (*minnaar, modegek*), m. mv.: — **aux**.  
**Beau idéal** (*model van schoon*), o. gmv.  
**Beau-mon'de** (*de eerste standen*), m. gmv. *Hij begon met hem eenig nieuws uit den* — *te vragen*. (J. t. B.); *ik dacht, dat er zooveel* — *in je menniste Haarlem was!* (C. O.).  
**Beauté** (*schoonheid*), v. —'s. *Zij is een* —.  
**Bebed'** (*Ind. sarong der Javanen*), v. — s.  
**Beblaard'** (*vol blaren*), bn. *Met* — *e vingers*.  
**Bebloe'men** (*met bloemen sieren*), ik heb en het is bebloemd. Fig. *Zij, die zoo trouw zijn pad bebloemde*. Meest als vd.: *De bebloemde beemden, zoomen, twijgen; het bebloemde veld*, d. i. dragende bloemen.  
**Beboe'ten** (*in de boete slaan*), ik heb — **boet**; — **ing**, v. — en.  
**Bebou'wen** (*den grond bewerken*), ik heb — **bouwd**; — **er**, m. — s; — **ing**, v. — en.  
**Becij'feren** (*cijferend berekenen, narekenen*), ik heb — **cijferd**; — **ing**, v.  
**Bed** (*ligplaats, leger voor menschen*), o. — den. *Het* — *houden*, ziek zijn; rechtst. *scheiden van tafel en* —, tijdelijk gescheiden leven; *iemand van* — *op stroo helpen*, hem achteruithelpen; *op het* — *van eer sterven*; in den oorlog sneuvelen; *zich niet uitkleeden, voor men naar* — *gaat*, zijn goed niet wegschenken voor zijn dood; *aardr. het* — *eener rivier, —ding, stroom* —; tuimb. *een* — *met rozen, met tulpen*, enz. d. i. een afgeperkt stukje gronds in ovaal- of cirkelvorm; — **sermoen**, o. — en; — **sponde**, v. — n; — **stede** (*vast-getimmerde slaapstee*), v. — n; ook — **stec**, — **steden**; — **stijlen**, m. mv.; — **stroo**, o. gmv.: *Verhuizen kost* — **stroo**, d. i. veel geld aan nieuwigheden.

- Bedaagd'** (hoog van dagen, bejaard), bn. Een -e keukenmeid; -heid, v.
- Bedoord'** (rustig, bezadigd), bn. en bw.; -heid, v.; -elijk, bw.
- Bedachtzaam** (omzichtig), bn.; -heid, v.
- Bedak** (Mal. fijn rijstmeelpoeder, dat vermengd met wettrekende stoffen als blanketsel gebezigd wordt), v. gmv.
- Bedank'en**, ik heb bedankt; iemand voor iets -, zijn dank betuigen; -ing, v. -en; -je, o. -s.
- Bedaren** (tot rust komen), ik heb en ben -daard; -ing, v. -en.
- Bedauwen** (bevochtigen), ik heb -dauwd; de bedauwde velden; fig. met tranen bedauwde wangen; -ing, v. -en.
- Beddedeken**, v. -s; -flesch, v. -fleschen; -goed, o.; -jak, o. -jakken; -kleed, o. -kleeden; -kussen, o. -s; -laken, o. -s; -pan (verwarmer), v. -nen; -sprei, v. -en; -tijk (overtrek), v. -en.
- Beddenkooper**, m. -s; -maker, m. -s; -winkel, m. -s; de Charmante woonde boven een -winkel. (C. O.)
- Bedding** (bodem van rivier of beek), v. -en.
- Bedde** (gebed), v. -n; -dag, m. -en; -huis, o. -huizen; -stond, m. -en; -vaart (reis naar een plaats om er te bidden), v. -en; -vaartganger, m. -s.
- Bedde** (gesch. plechtig verzoek des Graven aan de steden om geld), v. -n; -zetter beambte, die de bede of belasting voor ieder vaststelt), m. -s.
- Beddeelen** (een deel geven van), ik heb -deeld. Fig. Hij is rijk beddeeld, bezit veel gaven, talenten; de fortuin heeft hem goed beddeeld, hij is zeer rijk; -er (die uitdeelt), m. -s; -ing (het uitdeelen), v. -en.
- Bedeesd'** (verlegen), bn. en bw.; -heid, v.
- Bedekken** (overdekken), ik heb -dekt; -king (mil. beveiliging, geleide, bescherming), v.; -deksel, o. -s, -en.
- Bedekt'** (geheim, geveinsd), bn. en bw.; -dektelijk, bw.: iets -zeggen.
- Bedelaar** (iemand die een aalmoes vraagt), m. -s of -aren.
- Bedelaarsdeken** (een beddedeken bestaande uit verschillende lapjes; een veelkleurige deken), v. -s. Ook: Bedeldeken.
- Bedelaarsgesticht** (een soort van strafkolonie tot fruiking der bedelarij), o. -en. Te Ommerschans en Veenhuizen zijn -en; -gezin, o. -nen; -roman (vol avonturen van bedelaars), m. -s; -werkhuys, o. -huizen.
- Bedelarij'** (herhaald bedelen), v. gmv.
- Bedelbrief**, m. -brieven; Tollens' - in den langen winter van 1844 en 45 is beroemd.
- Bedelen** (om een aalmoes vragen), ik heb -bedeld; zij loopt langs de huizen te -.
- Bedelmonnik** (mendicanten, lid eener bedelorde), m. -monniken. Ook: **Bedelbroeder**.
- Bedelorde** (zekere monnikenorde), v. -n.
- Bedelstaf** (stok eens zwerfenden bedelaars), m. gmv.; fig. Iemand tot den - brengen; de drank zal u tot den - brengen, d. i. tot diepe armoede.
- Bedelven** (begraven), ik -bedolf, heb -dolfen; -ing, v. -en.
- Bedelzak** (ruwe zak tot opberging der aalmoezen, fig. armoede), m. -ken; den Koning trouw tot aan den -. (1566.)
- Bedenk'dag** (een dag bedenktijd), m. -en.
- Bedenk'lijk**, bn. en bw. Een -e ziekte, erge gevaarlijke ziekte; hij trok een - gezicht, zorgelijk; hij is -ziek, d. i. erg ziek.
- Beden'ken** (overwegen), onr. ik -dacht, heb -dacht; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Bederf'** o. gmv.; -elijk, bn.: het is -elijk weer; -elijkheid, v.; -werend, bn.: zout is -werend.
- Bederven** (onbruikbaar maken), ik -dierf, wij -dierven, heb en ben -dorven; -derven, m. -s; -derving, v. gmv.
- Bedestond** (biduur), m. -en.
- Bedevaart** (bidweg, tocht naar een heilige plaats, biddende en om er te bidden), v. -en.
- Bedie'naar** (iemand die dienende is, die zorg draagt voor iets), m. -s, -aren; Andreas Pelgrims, - van begrafenissen (Potg.); - des Evangelies, een geestelijke.
- Bediend'**, bn. Hij is -, R. K. heeft het H. oliesel ontvangen.
- Bedien'de**, m. en v. -n. Een winkel-, m.
- Bedie'nen**, ik heb -diend; het geschut -; het Evangelie, het altaar -, een stervende -, R. K. de laatste sacramenten toedienen.
- Bedie'ning** (het bedienen), v.; de - laat in dat hotel te wenschen over; bij dien koopman heeft men een nette -; R. K. het toedienen der laatste H. sacramenten.
- Bedij'en** (dijen, gedijen, vrucht dragen; slagen, voorspoed aanbrenge), het is -dijd.
- Bedij'ken** (met een dijk omringen), ik heb -dijkt; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Bedil'al** (albeschik), m. en v. -len.
- Bedil'len** (bevillen), ik heb -dild; -diller, m. -s; -dilling, v. -en; -dilizucht, v.
- Bedil'ziek** (geneigd om te bedillen), bn. Een -vrouwtje; -zucht, v. gmv.
- Beding'** (voorwaarde), o. -en. Onder - van.
- Bedin'gen** (bij overeenkomst bepalen), ik -dong, heb -dongen; -ing (voorwaarde, beding), v. -en.
- Bedis'selen** (met den dissel bewerken), ik heb -disseld; Fig.: in orde brengen, regelen, klaarmaken; -ing, v.
- Bed'tam** (groot krankzinnigen-hospitaal in Londen; verbasterd uit Bethlehem), o. Een beestenspel, een - vol idioten. (C. O.)
- Bedlamiet'** (gek uit het hospitaal Bedlam), m. en v. -mieten.
- Bed'legerig** (ziek), bn.; hij is reeds een week -, het bed moetende houden; -heid, v.
- Bedoei'nen** (zwerfende Arabieren in de woestijnen van Arabië, Syrië, enz.), m. mv.
- Bedoe'len** (op het oog hebben), ik heb -doeld; -ing (doel, oogmerk), v. -en.
- Bedoem' (zich)** (zich beuilen), ik -deed mij, heb mij -daan. Je zoudt je - van lachen!
- Bedol'ven** (begraven), bn. Hij ligt in zee -.
- Bedompt'** (duf, donker, benauwd), bn. Een -e kamer; -heid, v. gmv.
- Bedot'ten** (misleiden, ergerlijk foppen), ik heb -dot; -ter, m. -s; -ting, v. -en.
- Bedrag'** (hoofdsom), o. -en. Tot een - van d. i. een som van; ten bedrage van.
- Bedra'gen** (een som uitmaken), het -droeg, heeft -dragen. Die schuld bedraagt f 20; de kosten - tien gulden.
- Bedrei'gen**, ik heb -dreigd; met boete, met straf -; -ing, v. -en.
- Bedrem'meld** (beteuterd), bn.; -heid, v.
- Bedre'ven** (geoeffend, ervaren), bn.; -heid, v.

- Bedrie'gen** (*misleiden, foppen*), ik -droog, heb -drogen; -**er**, m. -s; -**erij**, v. -en.
- Bedrieg'lijk** (*leugenachtig, valsch*), bn. en bw.; -**heid**, v.
- Bedrijf'** (*beroep, handwerk, daad*), o. -ven. *Het - van schoorsteenveger uitoefenen; een zondag -.*
- Bedrijf'al** (*aldoener*), m. en v. -len.
- Bedrijfs'belasting** (*belasting op het inkomen uit het bedrijf*), v. -en.
- Bedrijf'ven** (*doen, volvoeren*), ik -dreef, heb -dreven; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Bedrijf'vend** (*doende, verrichtende*), bn. en dw. *Een - werkwoord, d. i. een niet-lijdend w.w.*
- Bedrij'vig** (*werkzaam*), bn. *Een -e huismoeder, het -e Amsterdam, druk.*
- Bedri'al** (*bedrijf'al, albedril*), m. en v. -len.
- Bedrin'ken** (*zich*), hij -dronk zich, heeft zich -dronken, d. i. zich dronken drinken.
- Bedroef'd** (*treurig, droevig*), bn. en bw. *Een -e vrouw, zij ziet er - uit, een -beetje, zeer weinig; -heid, v.*
- Bedroe'ven** (*droefheid veroorzaken*), ik heb -droefd; -**ing** (*droefenis*), v. gmv.
- Bedrog'** (*bedriegerij*), o. gmv.; - *plegen*, bedrieglijk handelen.
- Bedroppelen, bedrup'pelen** (*druppelsgewijze natmaken*), ik heb -druppeld (-druppeld).
- Bedruip'en** (*bevochtigen met druppels*), ik -droop, heb -dropen; fig. *hij kan zich -eigen kost winnen: mijn zoon bedruipt zich zelf.*
- Bedruk'ken** (*voldrukken*), ik heb -drukt; *een vel papier -.*
- Bedrukt'** (*bedroefd, neerslachtig*), bn. en bw. -**heid**, v.
- Bedrup'pelen.** Zie: **Bedrop'pelen.**
- Beducht'** (*bekommerd, bevreesd*), bn.; - *zijn voor iets, iets vreezen; -heid, v. gmv.*
- Bedui'den** (*aanwijzen, uitleggen, aan het verstand brengen*), ik heb -duid; -**duidenis** (*betekenis*), v.; -**duiding**, v. -en. w. i. g.
- Beduim'elen** (*door aanraking met de vingers bevekken*), hij heeft -duimeld. *Wat hebt gij dien brief beduimeld! een boek -.*
- Beduiv'elen** (*overbluffen, verbijsteren*), ik heb -duiveld; -**duiveling**, v. gmv.
- Beduun'ken**, o. *Mijns beduunkens, naar mijn oordeel, gedachte.*
- Beduust'** (*verlegen, beteuterd*), bn.; *wat was zij - bij 't binnenkomen; wat staat gij daar - te kijken; ik was er - van, gew.*
- Bedwang'**, o. *In - houden, in zijn macht hebben; onder - zijn, beheerscht worden.*
- Bedwelmd'** (*duizelig, verward*), bn.; *zij was - van de gaslucht; -heid, v.*
- Bedwel'men** (*duizelig, maken, benevelen*), ik heb -dwelmd; -**ing**, v. -en.
- Bedwin'gen** (*in bedwang houden*), ik -dwong, heb -dwongen; -**er**, m. -s.
- Beë'digd** (*onder eed staande*), bn. *Een -schatter, een -klerk.*
- Beë'digen** (*den eed laten afleggen*), ik heb -eedigd; *de getuigen -, een ambtenaar -; -ing, v. -en.*
- Beef'aal** (*sidderaal*), m. -alen.
- Beek** (*smalle rivier*), v. beken; -**je**, o. -s.
- Beek'bezinking** (*aard. aangestibde kleilaag langs een beek*), v. -en; *een - bevat veel leem, ook ijzeroer.*
- Beeld** (*gedaante, vorm*), o. -en; -**je**, o. -s.
- Beel'den** (*in beeld brengen*). *De -de kunsten, teeken-, graveer-, schilder- en beeldhouwkunst.*
- Beel'denaar** (*muntslag op de voorzijde onzer munten*), m. -s. *De - is op de voorzij het borstbeeld der koningin.*
- Beel'denbreker** (*beeldstormer*), m. -s, vero. -**dienaar**, m. -s; -**dienst**, m. gmv.; -**storm** (Aug. 1566), m.; -**stormer** (zie *Beeldstormer*), m. -s.
- Beel'derig** (*fraai, lief, beeldschoon*), bn. en bw. *Een - hoedje; -schoone figuren.*
- Beeld'gieter** (*fabrikant van beelden*), m. -s; -**erij** (*de handeling of de werkplaats*), v.
- Beeld'houwen** (*het maken van beeldwerk in steen of hout*), ik heb gebeeldhouwd; -**er** (*kunstenaar*), m. -s; -**erij** (*de handeling of de werkplaats*), v. -en; -**kunde** (*de kunst zelve*), v. gmv. vero; -**kunst**, v. gmv.; -**werk**, o. -en.
- Beeld'dig** (*zeer schoon, allertiefst*), bn. en bw. *Een -e teekening; een - japonnetje; dat staat haar - mooi. Ook: Beeld'erig.*
- Beeld'jeskoop** (*venter van beelden*), m. gmv. *Een Italiaansche -.*
- Beeld'mooi** (*zeer mooi*), bn. *Annet was -, zei haar spiegel. (Staring.)*
- Beeld'rijk** (*rijk aan beelden*), bn. *De -e taal der Oosterlingen.*
- Beeld'schilder** (*schilder van kerkbeelden*), m. -s.
- Beeld'schoon** (*van ideale schoonheid*), bn. *Een - kind.*
- Beeld'schrift** (*schrift in afbeeldingen, hiërogliefen*), o. gmv. *Het - op de Egyptische obelisk en tempelwanden.*
- Beeld'snijder** (*beeldwerker in hout of ivoor*), m. -s.
- Beeld'snijkunst** (*de kunst van den beeldsnijder*), v. gmv.
- Beeld'spraak** (*het spreken in beelden, fig. voorstelling*), v. *De dichter drukt zich gaarne in - uit, b.v. alle zeilen bijzetten, een rooskleurige toekomst, enz.*
- Beeld'storm** (Aug. 1566, *vijandige aanval tegen de beelden in de R. K. kerk*), m. -en. Ook: **Beel'denstorm.**
- Beeld'stormer** (*vernieteler van beelden, kerkplunderaar*), m. -s; -**stormerij**, v. gmv.
- Beeld'werk** (*beeldhouw- en beeldsnijwerk*), o. -en. *Half-verheven -; ook: laag-verheven -, bas-reliëf.*
- Beel'tenis** (*beeld, afbeelding, portret*), v. -sen.
- Beël'zebub'** (*afgod der Pheniciers*), m. gmv. *Zie Baäl. Later: vorst der duivelen.*
- Beemd** (*laag weiland, dicht, bebloemd grasland, vlakke landstreek*), m. -en. *Grazige -en. De kneuzende oorlogsvracht beploegde Vlaandrens -en. (Tollens); -klaver, v. gmv.*
- Beemd-dui'zendknoop** (*adderkruid*), v. gmv.
- Beemd'gras** (*gras der weide*), o. omv. *Het ruwachtig -, het kleine -.*
- Beem'ster** (*polder in N.-Holland*), v. gmv.
- Been** (*bot, knook*), o. -deren. *Het opdetven van -deren; een - afkluiven, afknagen; spreekw. Geen - in iets vinden, geen bezwaar in iets vinden; door merg en - dringen, van doordringende geluiden; in merg en -, b.v. Hij was aristocraat in merg en -; hij klaagt steen en -, heftig; het vriest steen en -.*
- Been** (*menschelijk lichaamsdeel*), o. -en. *Ik kan niet meer op mijn -en staan; die man*

- heeft een stijf —; een houten —; zegsw. *Met het verkeerde — uit bed stappen*, slecht gehumeurd zijn; *het zijn sterke —en, die weelde dragen*, in voorspoed gaat men zich allicht te buiten; *op zijn eigen —en (kunnen) staan*, zonder hulp of toezicht van anderen (kunnen) leven; *met een — in het graf staan*, geen lang leven meer voor zich hebben; *zijn beste —tje voorzetten*, zijn best doen; *iemand —en maken*, hem wegjagen; *iemand op de — helpen*, vlug ter — zijn; *hij raakt, is van de —*; bij overdr. *De —en van een passer, van een tang*; *de —en van een hoek, van een driehoek*.
- Been' aarde** (een der hoofbestanddeelen van beenderen), v. gmv.
- Beenbreuk** (het gebroken zijn van een been; ook de plaats der breuk), v. —en.
- Been'derasch**, v. gmv.; —**gestel** (het samenstel der beenderen), o. gmv.; —**huis** (knekkelhuis op een kerkhof), o. —huizen; —**ig** (beinig, knokig), bn. b.v. *Met —ige vingeren*; *een —ig voorhoofd*; —**kool** (beenzwart), v. gmv.; —**lijm** (uit beenderen bereide lijm), v. gmv.; —**meel** (poeder van gemalen beenderen als krachtige meststof), o. gmv.; —**mest** (beenderenmeel als mest), m. gmv.; —**olie** (uit beenderen verkregen olie), v. gmv.; —**vet**, o. gmv. (Deze samenstelling vindt men ook met *Beenderen*).
- Been'droog** (kurkdroog), bw. *Een —droge muur*. w. i. g.
- Bee'nen** (gemaakt van been), bn. *Een —knoop*; *volontairs zijn heertjes, die voor een —knoop werken* (Potg.), d. i. voor niemendal; *een —kam*, uit been bestaande.
- Bee'nen** (loopen, marcheeren), ik heb —beend. *Ik heb nog wat te —, eer ik er ben*. gmz.
- Been'eter** (bederf in 't been, verzweering), m. —s.
- Been'hakker** (vleeschhouwer, slager), m. —s. gew.
- Bee'nig** (uit been bestaand, been in zich hebbend), bn. *Een —e uitwas*; *een —stuk rundvleesch*; *een —voorhoofd*, nl. waarvan de beenderen sterk uitkomen.
- Been'kleed** (bedekking), o. —eren; —**kneuzing**, v. —en; —**knobbel** (gezwel), m. —s; —**stuk** (deel van een harnas), o. —ken: *een —stuk reikte van de knie tot den enkel*; —**vlies** (dun en zeer gevoelig vlies om de beenderen), o. —vliezen; —**wond**, v. —wonden.
- Been'zwart** (beenderenkool, poeder), o. gmv.
- Beer** (sterrenbeeld), m. gmv. *De groote en de kleine —*.
- Beer** (verscheurend dier, zoolganger), m. beren. *Er zijn gewone of bruine beren en ijsberen of witte beren*. Zegsw. *De — is los*, er is ontsteltenis; spreekw. *De huid van den — verkoopen, eer hij gevangen is*, beschikken over een winst, die nog behaald moet worden; *den beer in 't lijf krijgen*, beginnen te brommen, kwaad worden; fig. *Een ongelikte —*, plomp mensch; *een — op sokken*, iemand op lompe, platte voeten.
- Beer** (stud. schuld), m. beren; *overlast van beren hebben*, schuldeischers; *dik in de beren zitten*, schulden; *iets koopen op den —*, op rekening; *er kwam een — uit het couvert*, rekening, nota.
- Beer** (volwassen mannelijk zwijn, ever), m. beeren. *Gevechten van beeren en honden*.
- Beer** (waterkeering van hout of steen), m. beeren. Ook: *schuinafloopende stut aan den buitenkant van muren, van kerken, enz.*; als mede: *ijzeren heiblok*.
- Beer** (menschendrek, sekreetmest), m. gmv. *Den — uithalen, den — ruimen*; —**put**, m. —ten; —**tobbe**, v. —n.
- Beer'renbijt** (gevecht van beeren met honden, als volksvermakelijkheid, in 1689 verboden), m. gmv. *In den — zijn of raken*, in de nauwheid; ook: herberg aan de Utrechtsche zijde, even buiten Amsterdam: *Een dolprettig dinee aan den —*. (C. O.)
- Beer'marter** (zoolganger), m. —s. *De — leeft op Java, Sumatra en Malakka*. *De — lijkt op den waschbeer*.
- Beer'ven** (door erfenis verkrijgen), ik heb —erfd; *geld —, de zaligheid —*; —**ing**, v.
- Beer'wortel** (wilde venkel, varkensvenkel), m. gmv.
- Beest** (redeloos dier), o. —en. *Het —enspel, de —enmarkt*; zegsw. *De — spelen*, zich als een — aanstellen, opspelen, razen, tiereren. *Fig. Een — van een man*, een slecht mensch; —*zijn, —maken*, in 't kaartspelen, geen enkelen slag (doen) halen; in het biljartspeel een bal, die bij toeval iets doet: *de bejaarde luitenant werd met „een beest” gesneden door den chirurgijnsleerling*. (C. O.)
- Beest** (bakker-aan, zuur), bn. *Jongen, blijf af, als de diender je ziet, ben je —*.
- Beest'achtig** (als een beest, leelijk), bn. *Wat een — lawaai!* —**heid** (dierlijkheid, laagheid), v. —heden.
- Bees'telijk** (wreed, ruw, brutaal), bn. en bw. *een — antwoord*; *hij doet —*; *(hij) leeft luttel min als —*, (Vondel), nl. als de dieren; —**heid**, v.
- Bees'tenboel** (wanordelijke, liederlijke herrie), m. gmv. gmz.
- Bees'tenhaar** (harig beestenvet), o. gmv. *Wat doen de jaren tot een stuk —!* (C. O.)
- Bees'tenkoopman** (veehandelaar), m. —kooplui of —kooplieden; —**markt**, v. —en; —**vel** (dierenhuid), o. —vellen; —**voeder**, o. gmv.
- Bees'tenspel** (tent, waarin wilde dieren te kijk zijn), o. —len; *ik haat het —* (C. O.)
- Bees'tentemmer** (iemand, die wilde dieren temt), m. —s; —**temster**, v. —s.
- Bees'tig** (zoo als aan beesten eigen is), bn. *Een woest en — leven*, ruw, onhebbelijk; *een —e rommel*; —*e dronkenschap*, dierlijk; bw. *Een — lange brief*, erg; *wat was zij — mooi gekleed*; *hij is — lui*; *het is — koud*; —**heid** (dierlijkheid), v. gmv.
- Beet** (hap), m. beten. *Een frissche — uit een zelfden appel doen* (C. O.); *een zure —*; *iem. de beten uit den mond kijken*; *een — van een hond, een bete broods*.
- Beet** (biet, bietekroet), v. —en. *Er zijn roode en witte beetten*.
- Beet'hebben**, ik heb —gehad (bij 't visschen). *Fig. iemand —*, d. i. foppen, bedotten.
- Beet'je** (kleine hap, klein stuk, kleine hoeveelheid), o. —s; *een — vleesch, tabak, enz.*; *dat is een hartig —*, brokje; *een — geduld*, weinigje; *hij praat een — veel*.
- Beet'krijgen** (bij 't visschen), ik kreeg —, heb —gekregen. *Fig. iemand te pakken krijgen*.
- Beet'nemen** (iemand bedotten), ik nam —, heb —genomen. *Fig. iemand bedriegen*.
- Beet'pakken** (de handen slaan aan, vastpakken), ik heb —gepakt. *Iemand —*,

- Beet'wortel** (*bietekroot*), m. -s of -en; -**-suiker**, v. -s; -**-suikerfabriek**, o. -en; -**-suikerfabrikant**, m. -en; -**-suikerfabricage**, v. gmv.; -**-suiker-industrie**, v. gmv.
- Beëun'jeren** (*beheksen, betooveren*), ik heb -eunjerd. vero. Zie **Eunjer**.
- Bee'weg** (*bedeweg, bedevaart*), m. -wegen.
- Bef** (*afhingend gesteven linnen halslapje*), v. -fen. *Dominees* -; de - *aandoen*, gmv. zich op zijn Zondagsch kleeden.
- Befaamd'** (*bekend, vermaard*), bn.; een *Theoloog - aan Karels school te Praag*. (*Staring*). -**heid**, v.
- Beflijs'ter** (*een soort van lijster met langen staart en breedwitte borstplek*), v. -s.
- Beg** (*Bey*), m. -s. Eeretitel van hooge militairen in Turkije en het Oosten.
- Befloer'sen** (*met een floers bedekken*), ik heb -floerst. Een -*floerste trom*.
- Begaafd'** (*talentvol*), bn. Een -*dichter, spreker, zanger, redenaar, schrijver*, enz.; -**heid**, v. -heden.
- Begaaid'** (*bezoedeld, besmet*), bn.
- Begaan'**, ik -ging, heb en ben -. Een *diefstal -*, een *moord -*, d. i. plegen. *Ik ben met hem -*, ik heb medelijden met hem.
- Begaan'baar**, bn. Een -*pad*; -**heid**, v.
- Begaf'felen** (*bedisselen, in orde maken*), ik heb -gaffeld. *Laat mij die zaak maar eens -*.
- Begaan'kenis** (*processie*), v. -sen. Vl.
- Begee'ren** (*verlangen*), ik heb -geerd. *Kosters, die een fooi -geerden*. (C. O.); *wat -geert gij van mij?*
- Begeer'rig** (*verlangend, gretig*), bn. en bw. *Hij is - naar gezag en invloed; - zijn om iets te weten; met - oog naar iets zien; bw. iets - opvangen; -heid, v.*
- Begeer'lijk** (*-geerig, aantokkelijk*), bn. en bw. *De jongen is erg -*. vero.; een -*ambt; een -e werkkring; deugd is een - goed; de - uitgestrekte vingers*.
- Begeer'te** (*verlangen, wensch, wil*), v. -en.
- Begees'teren** (*bezielen, de geestdrift opwekken*), ik heb -geesterd; *hij wist zijn toehoorders te -*, germ.
- Begek'ken** (*voor den gek houden, bespotten*), ik heb -gekt. *Iemand -*, w. l. g.
- Begelei'den** (*vergezellen*), ik heb -geleid; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Begena'digen** (*kwijtschelding schenken*), ik heb -genadigd; -**ing**, v. -en.
- Bege'ven** (*schenken, bedeeën*), ik -gaf, heb -; een *ambt -*; -**gever**, m. -s.
- Bege'ven**, *zijn vrienden -*, d. i. verlaten; *zijn krachten - hem, verlaten hem*.
- Bege'ving** (*het -geven van ambten, enz.*), v. -en. *De - van ambten, van beuzen*.
- Beggard'** (*leekbroeder*), m. -s.
- Begie'ten** (*met water besproeien*), ik -goot, heb -goten. Een *bloembd -*; -**ing**, v. -en: b. v. *De -gieting van pot- en tuingewassen*.
- Begif'tigen** (*beschenken met*), ik heb -giftigd; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Begijn'** (*vrome bewoonster van een -gijnhof*), v. -en. Ook: **Bagijn**.
- Begijn'enhof** (*gemeenschappelijke woonplaats of woning van -begijnen*), o. -hoven; *het - te Breda, te Amsterdam, te Antwerpen*.
- Begijn'** (*aanvang*), o. *In den -ne; van den -ne aan; alle - valt zwaar*.
- Begijn'nen** (*aanvangen*), ik -gon, heb en ben -gonnen. *Men -gint een werk; men -gint aan een werk; men -gint een akker om te spitten; -ginner, m. -s.*
- Begijn'sel** (*grondregel, grondslag*), o. -en, -s.
- Begijn'ren** (*bespieden*), ik heb -gluurd; -**-gluring**, v. -en; -**-gluurder**, m. -s.
- Bego'nia** (*sierbloem*), v. -'s. *De - is van Ceilon afkomstig. Er zijn bol- en blad-'s*.
- Begoo'chelen** (*bedriegen, de oogen verblinden*), ik heb -goocheld. *Iemand -*, inpakken; -**ing** (*misleiding, gezichtsbedrog*), v. -en.
- Begraaf'plaats** (*kerkhof*), v. -en.
- Begraasd'** (*met gras bedekt*), bn. -e *duinen*.
- Begra'fenis** (*ter-aarde-bestelling*), v. -sen. *De dag der -*; een *eerlijke -*, waarbij aan den doode de verschuldigde eer wordt bewezen; *bedienaar der -sen*, aanspreker, *iemand noodigen ter -*; een *noodiger ter -*; -**bidder** (*aanspreker*), m. -s; -**fonds** (*ook -bus*), o. -en; -**kosten**, m. mv.; -**onderneming**, v. -en; -**plechtigheid**, v. -heden; -**wet**, v. -ten.
- Begrau'wen** (*toegrauwen, bekijven, berispen*), ik heb -grauwd. Een *ondeugend kind -*.
- Begra'ven!** (*onder de aarde delven*), ik -groef, heb -. Een *leger -*, verschansen: *Die bij Maastricht -*, *bevroesde mij geweld* (*Wilhelmuslied*); *zijn talenten -*, verbergen; *iemand -*, ter aarde bestellen; *hier ligt hij -*; een *lijk -*, een *doode -*; *hij is dood en -*, onherroepelijk van de aarde verdwenen; *hij werd in alle stilte -*. Fig. *zijn zoon ligt in zijn hart -*; *zich in de boeken -*; -**graving** (*begrafenis*), v. -en.
- Begra'zen** (*afweiden*), zij hebben -grasd. *Ik heb die weide laten -*, het gras laten afeten.
- Begren'zen** (*van een grens voorzien*), het is -grensd. *Ons land is ten W. -grensd door de Noordzee; meetk. een lichaam wordt begrensd door een vlak, een vlak door lijnen; een vlakke, door heuveln en bosschen -grensd; -grenzing, v. -en.*
- Begrij'pelijk** (*verstaanbaar*), bn. - *maken*.
- Begrij'pen** (*beseffen, inzien*), ik -greep, heb -grepen. *Daar heeft hij het niet op -grepen*, d. i. daar is hij een vijand van.
- Begrin'men** (*dicht aangrimmen, zich dreigend tegenover iemand of iets gedragen*), ik heb -grimd. *Iemands eer -*; *de gure winterdagen - de velden*.
- Begrin'den** (*met grind bedekken*), ik heb -grind. Een *weg, een plein -*; *het -e voetpad*; -**ing**, v. en. Liever: **Begrinten**.
- Begrin'ten** (*met grint beleggen, b. v. een weg*), ik heb -grint; -**grinting**, v. -en; in de spreekt. **Begrinden**.
- Begrip'** (*denkbeeld, voorstelling*), v. -pen. *Er zijn bijzondere en algemeene -pen, enkelvoudige en samengestelde -pen; verwarring van -pen*.
- Begrip'** (*verstandelijk vermogen*), o. gmv. *Hij had een fijn -*; *dat verbaast het -*; *dat gaat mijn - te boven, het gaat boven mijn -*, bevatting; *zij is vlug van -*, oordeel, opvatting.
- Begrip'** (*korte of beknopte inhoud, uittreksel*), o. -pen. Een *kort - der christelijke leer*; *ziehier drie korte -pen* (*handboekjes*) *der algemeene geschiedenis*.
- Begrifs'bepaling**, v. -en; *De - van Justitia en Usus fructus*. (C. O.)
- Begrifs'verwarring**, v. gmv.; *slechte stijl geeft aanleiding tot -*, d. i. dat men elkaar niet verstaat of begrijpt.



- Begripswoord** (reddeelt dat geen vormwoord is), o. -en. *Het uerkwoord, het zelfstandig naamwoord, het bijvoeglijk naamwoord is een -*.
- Begroef'en**, het is -groeid. *Een oude met klimop -groeide toren; de wild -groeide weide, de -groeide dalen; -groeiing, v. -en.*
- Begroeten**, ik heb -groet; *iemand gaan -*, zijn opwachting komen maken; *een stad, een fort -*, een saluut met geschut brengen; *de held werd met duizend hoera's -groet*, bejegend, ontvangen; -groetenis (het begroeten), v.; -groeting, v. -en.
- Begrom'men** (beknorren), ik heb -gromd. *Zij houdt er van haar dienstboden te -*.
- Begroo'ten** (bij schalting bepalen, taxeerden), ik heb -groot. *De kosten -*; *het getal der gesneuvelde -*; *men -groot het getal der dooden op vijftig, de afmeting van een stuk heiveld -*.
- Begroo'ting** (voorloopige raming van uitgaven), v. -en. *De minister dient een - in; de gemeente -*; *elke - is verdeeld in hoofdstukken; -wet, v. -ten.*
- Begru'izen** (bevuilen, bemorsen), het is -gruisd. *Zijn handen -*, *zijn gelaat -*.
- Begru'chelen** (misliden), ik heb -guicheld. *vero. Zie Begoo'chelen.*
- Begun'stigen** (bevoordeelen, iemand iets gunnen), ik heb -gunstigd. *Iemand - met iets; een koopman -*; *het lot, de fortuin, de kans, de omstandigheden kunnen iemand -*; *hij ontvluchtte, -gunstigd door den nacht; -er, m. -s; -ing, v. -en: onder -ing van.*
- Behaag'lijk** (aangenaam), bn. en bw. *zich - gevoelen; zich - uitstrekken; -heid, v.*
- Behaag'ziek** (coquet), bn. *Een -*, *ijdel meisje; de -e portretten van mijnheer en mevrouw Kegge. (C. O.)*
- Behaag'zucht** (verlangen om te behagen), v. gm. *Liefvalligheid, die geen - wordt. (Vuyksteke).*
- Behaard'** (met haar begroeid), bn. *Fig. -e vruchten, zaden, bladeren; -heid, v.*
- Beha'gelen** (met hagelkorrels bedekt worden), het is -hageld; *de tuin is wit -hageld.*
- Beha'gen** (aangenaam zijn, bevallen), ik heb -haagd. *Ook onpers. w.w.; het -haagt mij, ik bekeer het; het -hage u; het -hage den goeden God!*
- Beha'len** (erlangen, verwerven), ik heb -haald. *Prijs, roem, lof -*; *een prijs, den prijs -*; *een voordeel, een succes -*; *buit -*; *een overwinning -*; *een triomf -*; -haling, v.
- Behal've** (uitgenomen, buiten, zonder), vgw. *Geef allen een prent - aan Piet; er waren tien personen - de kinderen.*
- Behan'delen** (hanteeren, handelen over), ik heb -handeld. *Hij weet den degen te -*; *een onderwerp -*; *een vraagstuk, een quaestie -*; *op een les of college een geschiedpunt -*; *zijn dienstboden goed -*; *een zieke -*, verzorgen; *de jeugd moet voorzichtig en eerbiedig -handeld worden; iemand uit de hoogte -*, bejegenen; -ing, v. -en.
- Behang'** (leder of papier als behangsel), o. gm. *De kleur van het -*, gew.
- Behan'gen** (iets ophangen aan of tegen), ik -hing, heb -. *De huizen waren met festoenen -*; *de wanden zijn er met schilderijen -*; *de wanden der hertogzaal waren met tapijten -*; *de juffrouw was als met goud -*; *gij moet deze kamer met licht papier laten -*; -er (iemand die kamers behangt), m. -s.
- Behang'sel**, o. -s. *Het goudleeren - der achterkamer. (C. O.); -fabriek, v. -en; -fabrikant, m. -en.*
- Behang'selpapier**, o. -en. *Ik kocht tien rollen van dat -*.
- Beha'ren**, ik heb -haard. *Een strijkstok -*, d. i. van haar voorzien.
- Behar'tigen** (ter harte nemen, verzorgen), ik heb -hartigd; *iemands belangen -*; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Beheer'** (bestuur), o. gm. *Het - der zeezaken; het - over iets voeren; het - der penning, administratie; een raad van -*, toezicht.
- Beheer'en** (geld en goed administreren), ik heb -heerd. *De staat -heerde de kerkelijke goederen; de slecht -de financiën van dat gewest; -heerder (iemand die iets bestuurt), m. -s; -ing (het beheeren), v. -en.*
- Beheer'schen**, ik heb -heerscht. *De Staten -heerschten het land, bewind voeren over; iemand met zijn oogen -*, in zijn macht houden; *zich -*, zijn driftten in toom houden.
- Beheer'scher** (een machtig vorst), m. -s. *De sultan is de - der geloovigen; Alexander, de - der oude wereld; -es, v. -en.*
- Beheer'sching** (afhankelijkheid), v. *Er is een rechtstreeksche en een middellijke -*, (spraak: afhankelijkheid).
- Behel'en** (palen inheien op een bouwterrein), ik heb -heid; *den bodem -*; -heiling, v. -en.
- Behek'sen** (betooveren), ik heb -hekst. *Men heeft dat kind -hekst. gmz.*
- Behel'pen** (zich), ik -hielp mij, heb mij -holpen. *Hij -hielp zich met die som, hij wist rond te komen.*
- Behel'zen** (bevatten), het heeft -helsd, meestal gebruikelijk in den 3den persoon: *Dit bericht -helt, dat...; dit boek -helt veel nieuws.*
- Behemoth'** (Bijb. groot viervoetig dier, d. i. olifant of nijlpaard), m. gm. *Daar is de -, reus aller dieren. (Ten Kate.) Job. XL: 10-19.*
- Behen'dig** (vlug, fig. listig), bn. en bw.; -heid, v. -heden; -lijk, bw.
- Behept'**, vroeger **Behebt** en **Behebd**, vd. lijdende aan een zedelijk gebrek: *Met lichtgevoeligheid - zijn; met vooroordeelen - zijn; met allerlei kleine ondeugden - zijn.*
- Behoe'den** (het vee oppassen; ook beschermen, verzorgen), ik heb -hoed; -er (verzorger, verdediger), m. -s; -ing, v. w. i. g.; -mid-del, o. -en.
- Behoed'zaam** (voorzichtig), bn. en bw.; *met -zamen tred; -heid, v.: met - te werk gaan.*
- Behoef'**, o. vero. *Ten -ve van, ten nutte van.*
- Behoef'te** (gebrek aan het noodige, nood), v. -n; - woont daar bij de Vlijt. (Staring.)
- Behoef'tig** (arm), bn.; *een - gezin; -heid, v.*
- Behoe'ven** (noodig hebben), ik heb -hoefd; *ik -hoef uw hulp niet; geef hem, wat hij -hoeft; het -hoeft niet, het is niet noodig.*
- In de spreekt. **hoeven**: *Het hoeft niet.*
- Behoo'ren** (toebehooren), het heeft -hoord. *Dat boek -hoort mij. Dat -hoort zoo, passen, voegen, betamen.*
- Behoor'lijk** (betamelijk), bn. en bw.; *een - loon; hij gedraagt zich -, fatsoenlijk; zich - kleeden; -heid (gepastheid), v. gm.*
- Behoud'** (het in stand houden of blijven), o. gm. *Tot - der volksrechten; tot - van den ouden godsdienst; het - van arbeidsvermogen; met - van salaris; de mannen van het*

- , conservatisme; *bidden voor het - van een kind, leven; die wending was zijn -*, redding.
- Behouden** (niet verliezen of kwijtraken), ik -hield, heb -: *Parma wist steden te winnen en te -*; *iemand iets laten -*; *scheepst. een zelfden wind blijven -*; *dezelfde vaart -*; *mil. het veld -*, meester blijven; *zijn eer, macht, invloed -*; *geef mij het portret, al het andere moogt gij -*; *een - reis, terugkomst, aankomst; in - haven komen, zijn, veilig, -er, m. -s; -ing* (behoudenis), v.
- Behoudend** (vasthoudend), bn.; *oom was zeer - in staatkunde; de -e partij. Conser-vatief.*
- Behoudenis** (redding, zaligheid), v. gmv. *Tot - der zielen.*
- Behoudens** (behalve), vz. *Alles is verloren - de eer; ik ben het met u eens - enkele kleinigheden.*
- Behoudsman** (conservatief), m. -lieden.
- Behouwen** (door kappen den vereischten vorm geven), ik -hieuw, heb -; -**ing**, v. gmv.
- Behuisd**, bn. *Goed - zijn, goed wonen; klein - zijn*, een kleine woning hebben.
- Behulp** (bijstand), o. gmv. *Een meisje tot - der huismoeder.*
- Behulpzaam**, bn. *Zij was in den winkel -*; -**heid**, v. gmv.
- Behuwd** (aangetrouwd), bn.; -**broeder**, m. -s; -**dochter**, v. -s; -**moeder**, v. -s; -**vader**, m. -s; -**zoon**, m. -zonen; -**zuster**, v. -s.
- Behuwen** (door huwelijk verwerven), ik heb -huwd. *Een aardig vermogen -*; *hij heeft veel geld met haar -huwd.*
- Bei** (bezie, bes), v. -en; meestal gebruikelijk in samenstellingen, als: *aardbei, moerbeij*; gew. *de - van aardappels.*
- Bei, Bey** (vorst, prins), m. *De - van Tunis.* Zie **Beg**.
- Bejaard** (klokkenspel, carillon), m. -s, -en.
- Beide** (twee), telw. *Hij is blind aan -oogen.* *Zij -n waren hier; - mijn leerlingen zijn geslaagd; ons -r vriend.*
- Beiden** (wachten), ik heb gebeid. *Ons beidt een treurig lot; kom zonder -*, talmen.
- Beiderlei**, -**hande** (van beide soort), bn.
- Beiderzijds** (van weerskanten), bw. *De schelmen wisselden -eenblik; -zijdsch*, bn.
- Beieren** (naam van het land), o.; **Beiersch**, bn.: *Beiersch bier; Beier* (een man uit -), m.: *Beieren, Beierschen.*
- Beieren** (op de klokken of den beiaard spelen), ik heb gebeierd; *met de beenen -*, slingeren; -**aar** (klokkenbespeler), m. -s; -**ing**, v. -en.
- Beiersch** (afkomstig uit Beieren), bn. *Is dat - bier?*
- Beifge** (grijsbruin gekleurd weefsel, modestof), v. *Een japon van - of een - japon.*
- Beijveren** (zich) (zich bevlijtigen), ik heb mij -ijverd; -**aar**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Beijzeld**, vd. *De -e akkers, met ijzel bedekt; een -e winter.*
- Beitel** (timm. werktuig om te snijden), m. -s. *Een steek-, een kant-, een kromme -*.
- Beitelen** (met den beitel maken of bewerken), ik heb -beiteld. *Namen in marmar -*; *een beeld -*; -**aar** (beeldhouwer), m. -s; -**boor**, v. -boren; -**kunst**, v. -en; -**slag**, m. -slagen; -**visch** (zeebrasem), m. -vis-schen.
- Beit'sen** (metaal of hout behandelen met een
- bijtmiddel*), ik heb gebeitst. *Door - een kleurverandering in het hout aanbrengen.*
- Bejaard** (jaren tellende), bn.; *Wolterbuur, naar den eisch -* (Staring.); -**heid**, v.
- Beja'en** (bevestigen met ja), ik heb -jaad.
- Bejag** (het streven of jagen naar iets), o. gmv. *Een valsch - van natuurlijkheid* (Beets); *vuil -*, *dom -*; *winst-, geld-*.
- Bejagen** (streven naar), ik -joeg of -jaagd, heb -jaagd; -**jager**, m. -s; -**jaging**, v. -en. w. i. g.
- Bejam'meren** (jammeren over), ik heb -jammerd. *Iets -*.
- Bejegenen** (tegenkomen, ontmoeten, behandelen), ik heb -jegend. *Wat is u -jegend? iemand op onwaardige wijze -*; *iemand met onderscheiding -*; *geen smaad zal ons dan -*; *leeren wij door hetgeen hem -jegend is.* (Beets); -**ing** (behandeling), v. -en.
- Bek** (snavel van vogels), m. -ken. *Vogels met spitse -ken; de - van een kempiaan*; bij uitbreiding, *mond, muil van andere dieren: de - van een leeuw, een tijger, een hond, paard, enz.*; ook van den mensch: *zijn - houden; een grooten - opzetten; iemand den - snoeren; veel -s hebben, praats, plat*; bij werktuigen: *de - van een pen, van een kraan, van een bankschroef, van een gasbrander, enz.*
- Bekaaid** (bedorven, slecht), bn. en bw.; *een -e boel; ergens - afkomen, ginz. of slecht of verkeerd afkomen.* Zie **Begaaid**.
- Bekaden** (bedijken), ik heb -kaad; *een uiterwaard -*; -**ing**, v. -en.
- Bek'af** (bek af, d. i. doodmoe), bn.; - *zijn.*
- Bekamen** (het met kaam bedekt worden van wijn, bier, enz.), het is -kaamd.
- Bekampen** (bestrijden), ik heb -kampst; *iemand of iets -*; -**ing**, v. -en.
- Bekeerde** (tot beter godsdienstig inzicht gekomene, ook fijnvrome), m. en v. -n.
- Bekeerren** (tot inkeer brengen, tot het rechte geloof brengen), ik heb -keerd. *Men wil de heidenen -*; *zich -*; *dat de goddeloozen tijd krijgen om zich te -*; *zij mag dan -keerd zijn*; -**ing**, v. -en.
- Bekeeringsijver**, m. gmv.; -**zucht**, v. gmv.
- Bekeerling** (bekeerde), m. en v. -en; v. ook -**e**. *Dat loon is den - weggelegd.* (Staring.)
- Bekel** (Mal. kampong; ook wel dorpschoofd), m. -s; synoniemen zijn: *loerah* en *petinggi*.
- Bekend**, bn. *Hij staat - als de bonte hond.*
- Bekende** (kennis), m. en v. -n. *Een mijner -n.*
- Bekendheid** (het bekend zijn), v. gmv.; -*met een zaak, met een geheim; de - van een professor, naam, reputatie.*
- Bekendmaken**, ik heb -gemaakt; -**ma-ker**, m. -s; -**making**, v. -en; -**wording**, v. gmv.
- Beken'nen** (erkennen, belijden), ik heb -kend; -**er**, m. -s; -**ning**, v. -en; -**tenis**, v. -sen.
- Be'ker** (kelk), m. -s. *Een drink-, een goochel-, een dobbel-.* *Iemand den - reiken; van den - houden, van den drank.*
- Be'kermos** (een soort van korstmos), o.; soorten: -sen. *Gewoon -*, *rendier-*.
- Be'kerzwam** (bekervormige paddenstoel), v.; soorten: -men.
- Bekeuren** (beboeten), ik heb -keurd; -**der**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Bekijk**, o. gmv. *Veel -s hebben.*

- Bekij'ken** (nauwkeurig bezien), ik -keek, heb -keken; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Bekij'ven** (uitvaren tegen iemand), ik -keef, heb -keven. Iemand over iets -; hij werd -keven; die jongen lacht als men hem -kijft; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Bek'je** (liefje, meisje), o. -s. Zij is geen on-aardig -; Keetje, het netst besneden -. (C. O.)
- Bek'ken** (schaal, schotel), o. -s. Een koperen -, een zilveren -; het - van een fontein; het - van een omroeper; aan het - zijn of verkocht worden, bij -slag in veiling aangekondigd worden; muz.: de -s slaan, twee ronde geelkoperen of zilveren schijven; bar-biers-, doop-, scheer-, water-; -**klank**, m. gmv.; -**slag**, m. -slagen.
- Bek'ken** (komvormig beenderenstel, omvat-tend de buikholte), o. -s.
- Bekkeneel'** (hersenspan), o. -en. Een - is nu meestal een doodshoofd.
- Bek'kesnijden** (elkaar met messen te lijf gaan). Geen kermis, of men hoort in Fries-land van -; -**snij'der** (vechtlustige boer), m. -s.
- Bek'kig** (fig. brutaal), bn. De meid is wat -, een grooten mond hebbende, brutaal.
- Beklaag'baar** (beklagenswaard), bn. Een -bare moeder. w. i. g.
- Beklaag'de** (aangeklaagde, beschuldigde), m. en v. -n.
- Beklaag'lijk** (te beklagen, te bejammeren), bn. De -ste gevolgen; een -schouwspel; een -uiteinde.
- Beklacht'**, v. en o. vero. Zie **Beklag**.
- Beklad'den** (bevekken, bemorsen), ik heb -klad. Dat kind is bezig het papier te -; fig. iemand -; iemands goeden naam -; iemands nagedachtenis -, bezoedelen; wat is er voor die zaak al papier beklad; -**klad-ding** (fig. lastering), v. -en.
- Beklad'deren** (zich -, stud. zich bedrinken).
- Beklag'** (het klagen, treuren), o. gmv. Met groot - iets gaan verhalen; recht van -: reden van -; zijn - doen over iets, zich beklagen over; - zijn meewarig woord van - (C. O.); in - zijn, medelijden opwekken; -**brief**, m. -brieven.
- Beklag'en** (klagen over), ik heb -klaagd. Laat uw hart zijn bloedig eind -. (Bild.); iemand -, troostwoorden toespreken; hij is waard -klaagd te worden; gij zijt te -; zich -; de patient, die zich -klaagde, dat zijn arts hem voor alle wijsewasjes een visite aanschreef. (C. O.)
- Beklagenswaar'dig** (verdienende beklaagd te worden), bn. Een - slachtoffer der partijen. Ook: **Beklagenswaard'**.
- Beklam'pen** (voorzien van klampen), ik heb -klampt. Een zwakke deur -; -**ing**, v. -en.
- Beklant'** (klanten hebbende), bn. Een hand-elszaak, een nering is -; een welbeklante winkel.
- Beklee'den** (bedekken), ik heb -kleed; een canapé -, overtrekken; fig. een ambt -, vervullen; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en; -**sel**, o. -s.
- Beklemd'** (benauwd, beangst), vd. en bn.; met een - hart; ik ben zoo -; -**heid**(angst), v.
- Beklemd'** (rechtst. in alijdurende huur of erfpacht hebbende), bn.: een -e meier, een pachter of gebruiker van een hoeve, waarop een onaflosbare erfpacht ligt; een - land, met onaflosbare erfpacht bezwaard.
- Beklem'men** (drukken, persen, benauwen), beklemd; -**klemming**(benauwdheid), v. -en.
- Beklem'ming** (rechtst. huur, die niet opzegbaar is), v. -en. Het recht van - wordt ge-regeld door het plaatselijk gebruik.
- Beklem'recht** (erfelijk recht van huur op landerijen, huizen, enz.), o. gmv.
- Beklij'ven** (gedijen, wortel schieten), het heeft -klijfd. Herhaling doet de leerstof -, bestaan, van duur zijn; -**ing**, v. w. i. g.
- Beklim'men** (bestijgen, al klimmende stijgen tot), ik -klom, heb -klommen; een berg -; den top van een berg -; fig. dat steil - Ots gedachten! (Staring.)
- Beklin'ken** (vastklinken), ik -klonk, heb -klonken. Fig. regelen, schikken, in orde brengen. Een zaak -.
- Beknib'belen** (nauw bedingen), ik heb -knibbeld; op het loon der arbeiders -; zich niet laten -; -**aar**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Beknopt'** (kort samengevat), bn. en bw. Een - overzicht; iets - toelichten; -**elijk**, bw.; -**heid** (bondigheid), v. gmv.
- Bekocht'**, vd en bn.; - zijn, te duur gekocht hebben; ik ben er aan -, ik ben bedrogen.
- Beko'men** (bijkomen, herleven), ik -kwam, heb en ben -komen; -**ing** (verwerving), v.
- Bekom'merd** (vol zorg), bn.; -**heid**, v.
- Bekom'meren** (ongerust maken), ik heb -kommerd; -kommer u daar niet over, maak u niet bezorgd; -**ing** (angst), v. -en; -**nis**, v. -sen: werp al uw - op God; dat is geen -, bezwaar.
- Bekomst'** (verzadiging), v. gmv. Ik heb er mijn - van, ik heb er genoeg van.
- Bekoo'pen** (te duur betalen), ik -kocht, heb -kocht, met den dood -, boeten.
- Bekoor'lijk** (aanlokkend, schoon), bn. en bw.; een - gezicht; -**heid**, v.
- Beko'ren** (aanlokken tot zonde), ik heb -koord; -**koorder**, m. -s; -**koring** (ver-leiding), v. -en. Zie: **Verzoeken**.
- Bekort'en** (korter maken), ik heb -kort. Zich -, het kort maken met zijn rede; -**korting** (af- of inkorting), v. -en.
- Bekos'tigen** (betalen), ik heb -kostigd; -**er**, m. -s; -**ing**, v.
- Bekracht'igen** (wettigen, bevestigen), ik heb -krachtigd; een belofte met een eed -; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Bekram'men** (een dijk bekleeden met stroo-matten tegen de afkabeling), ik heb -kramd; -**ing**, v. -en.
- Bekran'sen** (met één of meer kranzen sieren), ik heb -kranst; -**ing**, v.
- Bekreu'nen** (zich), ik heb mij -kreund. Zich niet - over, zich niet bekommeren.
- Bekrij'gen** (beoorlogen), ik heb -krijgd, w. g.
- Bekrij'ten** (beschreien), ik -kreet, heb -kreten. Met -kreten oogden.
- Bekrim'pen** (zich), ik -kromp mij, heb mij -krompen; -**ing** (beperking), v. -en.
- Bekrom'pen** (eny, beperkt), bn. en bw.; een - woning; een - verstand; - denkbeelden; - over iets denken; -**heid**, v.
- Bekro'nen** (de kroon opzetten; fig. den eere-prijs toekennen), ik heb -kroond; een kunst-werk -; met den eersten prijs -. Een boter-ham met aardbeien zou alles -. (C. O.); -**kroner**, m. -s; -**kroning**, v. -en.
- Bekruip'pen** (kruipende bereiken), ik -kroop, heb -kropen; een post -, een vijand -; fig. de lust -kroop mij, kwam in mij op.

- Bekui'pen** (*inkuipen*), ik heb —kuipt. *Vleesch in een ton —*; fig. *een ambt —*, listig verkrijgen; —**ing**, v. —en.
- Bekwaam'** (*geschikt*), bn.; *te —kwamer tijd*; *een —man*, kundig; —**heid**, v. —heden.
- Bekwa'men** (*bekwaam maken*), ik heb —kwaamd. *Zich tot iets —*; —**ing**, v. —en.
- Bekwij'len** (*bezeeveren*), ik heb —kwijld.
- Bel** (*schel, klokje*), v. —len; *de —aan den hals der rammen*; *de kat de —aanbinden*, de eerste zijn bij een gevaarlijke zaak.
- Bel** (*oorbel, oorhanger*), v. —len. *Een juweelen —*; *een —letje van goud*.
- Bel** (*waterblaasje*), v. —len; *het regent —len*; *die jongens gaan —len blazen*, zeepbellen.
- Belab'berd** (*naar, ziek, niet in orde*), bn. en bw.; *ik ben —vandaag*; *het is een —e boel*; *de zaken zien er daar —uit*, ellendig; —**heid**, v. gmz.
- Bela'chelijk** (*bespottelijk*), bn. en bw.; *een —e kleedij*; *hij kleedt zich —*; —**heid**, v.
- Bela'chen** (*bespotten, lachen om*), ik —lachte, heb —lachen; —**er**, m. —s; —**ing**, v. —en.
- Belad'deren** (*met ladders beklimmen*), ik heb —ladder. *De vestingmuur werd —ladderd*; —**ing** (*beklimming*), v. —en.
- Bela'den** (*bevrachten*), ik heb —laden; *een wagen —*, *een schip —*; —**lading**, v. —en.
- Bela'den** (R. K. *gedrukt door de zonde*), bn.; *belast en —zijn*.
- Bela'gen** (*lagen leggen aan*), ik heb —laagd. *De boer —laagt de vooglen met zijn net*. (Vondel); *de krokodillen —in stilte hun prooi*; fig. *de onschuld —*, hinderlagen leggen; —**er**, m. —s; —**ing**, v. —en.
- Belak'ken** (*belasteren*), ik heb —lakt; —**lakter**, m. —s; —**lakkings**, v. —en. gmz.
- Belan'da** (Mal. *Hollander*), m. —'s; *orang —*; ook: *Holanda, Wolanda*.
- Belan'den** (*aanlanden*), ik ben —land. *Waar zal ik —? terecht komen*.
- Belang'**, o. —en. *Een zaak van —*, gewicht.
- Belang'geloos** (*zonder eigenbaat*), bn. en bw.; —*ze hulp*; *iets —doen*; —**heid**, v. gmz.
- Belang'gen** (*betreffen*), het —langt. *Wat mijn boeken —langt*, zie ik op geen kleinigheid.
- Belang'gende** (*aangaande*), vz. *iets —Jezus*.
- Belang'hebbende**, m. en v. —n. *Hij is er —bij*, er geldelijk bij betrokken.
- Belang'rijk** (*gewichtig*), bn.; —**heid**, v.
- Belang'stellen** (*deelneming toonen*), ik heb —langgesteld; —**ling**, v.: *een blijk van —*.
- Belang'stel'lend**, bn. *Een —toehoorder*, die zich aangetrokken gevoelt.
- Belang'wek'kend**, bn. *Een —verhaal*; *een —e gebeurtenis*.
- Belast'baar**, bn.; *een —inkomen*, waarop belasting gaat vallen; —**heid**, v.
- Belas'ten** (*een last opleggen*), ik heb —last; —*last en beladen*; *iemand —met*, iets opdragen; *erfelijk met iets belast zijn*, geneesk. een familielid hebben in moreelen zin.
- Belasteren** (*lastertaal spreken van*), ik heb —lasterd; —**ing**, v. —en.
- Belas'ting** (*verplichte bijdrage in de lasten*), v. —en; —**biljet**, o. —ten; —**schuldige**, m. en v. —n. *Directe en indirecte —*; *bedrijfs—*, *vermogens—*, *grond—*, enz.; —**stelsel**, o. —s.
- Bela'zerd** (*melaatsch, vol uitslag en booze zueren*), bn. *Ben je —? plat*.
- Belee'digen** (*hoonen, fig. kwetsen*), ik heb —leedigd; —**er**, m. —s; —**ing**, v. —en.
- Beleefd'** (*vriendelijk*), bn. en bw.; —**heid**, v.; —**clijk**, bw. w. i. g.
- Belee'nen** (*crediet verleen*), ik heb —leend; —**er**, m. —s; —**ing**, v. —en; —**bank** (*lommerd*), v. —en.
- Beleg'** (*staat van —*), o. gmz. Toestand in oorlogstijd of bij oproer, waarbij het oppergezag is in handen van den militairen commandant, een krijgsraad vonnist.
- Beleg'** (*mil. insluiting eener vesting*), o. gmz. *Het —staan om*; *het —opbreken*.
- Beleg'en** (*blijvende liggen*), bn.; —**bier**, —**kaas**, —**wijn**, d. i. oud, lang gelegen hebbende.
- Beleg'eren**, ik heb belegerd; *een stad —*, *een vesting*; fig. *hij werd door zijn schuldeischers als belegerd*; —**aar** (*die belegerd*), m. —s.
- Beleg'ering** (*mil. beleg*), v. —en. *De —van Sebastopol* (1855).
- Beleg'erings-artillerie** (*zwaar geschut*), v. gmz.; —**batterij** (*een rij van zware kanonnen*), v. —en; —**geschut**, o. gmz.; —**kunst**, v. gmz.; —**spel** (*gezelschapsspel voor kinderen*), o. —spelen; —**troepen**, m. mv.; —**werken**, o. mv.; —**werktuig**, o. —en.
- Beleg'gen** (*bedekken*), ik heb belegd; *een vloer met matten —*; *een dijk met zoden —*; *gelden —*, op interest zetten; *een vergadering —*, oproepen; *een bijeenkomst —*; —**legger**, m. —s; —**legging** (*het beleggen*), v.: —*van geld*; —*met zink, met tegels, enz.*; —**legsel** (*oplegset*), o. —s; —**stuk** (*oplegstuk tot versterking*), o. —ken.
- Beleid'** (*overleg*), o. gmz. *Met —handelen*. *Moed, trouw en —*, devies der Mil. Willemsorde.
- Belei'den** (*besturen*), ik heb —leid; —**leider** (*bestuurder*), m. —s. vero.
- Belem'meren** (*storen, hinderen*), ik heb —lemmerd; —**eraar**, m. —s; —**ing** (*hindernis, beletsel*), v. —en.
- Belem'niet'**, **belemiet'** (*versteening van weekdieren in witte krijtmergel*), m. —en. *De —in de zandmergel van den St.-Petersberg*. Zie **Fossielen**.
- Belen'den** (*grenzen aan*), het heeft en het is —lend; —**ing** (*begrenzing*), v. —en.
- Bel-esprit'** (*schrander spreker, geestig schrijver*, m. (mv. beaux-esprits). Lees: *Bel-espriet'*).
- Belet'** (*verhinderings*), o. —hebben; —*vragen*, d. i. vragen of er ook verhindering is; —*geven*.
- Bel-étage** (*eerste verdieping a. d. straat*), v. —s.
- Belet'sel** (*hindernis, hinderpaal*), o. —en, —s. *Een —uit den weg ruimen*.
- Belet'ten** (*verhinderen*), ik heb —let; *iets —*; *iemand iets —*; —**letting**, v. —en.
- Bele'ven** (*leven in, ondervinden*), ik heb —leefd. *Droevige tijden —*; *wat moet ik nu —?*
- Bele'zen** (*bezweren, bannen*), ik —las, heb —lezen; *booze geesten —*; fig. *overhalen, overreden: Ot laat zich niet —, dat hij den stratenkroon van Wolfverlorengeev'* (Staring); —**lezer** (*duivelbanner, fig. verleider*), m. —s; —**lezing** (*bezweering, verleiding*), v. —en.
- Bele'zen**, bn. *Een —man*, die veel gelezen heeft; —**heid**, v.: *iemand van groote —heid*.
- Belfort** (*hooge wachttorens met stormktok in de middeleeuwen in de groote Vlaamsche steden*), o. —en; *het —van Brugge*; *het —diende ook als bewaarplaats van handvesten, privileges, keuren, enz.* Ook: *Befroi*.
- Bel'gen** (*zich*), ik heb mij —belgd. *Het belge u niet*, d. i. *make u niet boos*; —**ing**, v. —en.
- Belgicis'me** (*Vlaamsch getinte uitdrukking*), o. —n. *Wij gaan naar (den) buiten*;

- de klok tampt (= klept); de bureelen van den ijzere weg (Conscience); die niet anders kan dan ... kasseien verstijlen (Consc.); een eindelijk land, een eindelijk vrouweke, eenzaam; zij trad binnen zonder naar de stove (= kachel) te zien.
- Belg'ziek** (driftig, optloopend), bn. vero.
- Bel'hamel** (ram of hamel met een bel om), m. -s. Fig. roervink, raddraaier.
- Bel'liâl** (hellevorst), m.; -skind (duivels-kind), o. -eren; fig. ondeugend mensch.
- Bel'chamen** (concreet voorstellen), ik heb -lichaamd; een denkbeeld -; -lichaming, v.
- Belie'gen** (teugens wijsmaken), ik -loog, heb -logen; iemand -, d. i. hem iets voorliegen; -er, m. -s.
- Belie'ven** (genoegen doen), het heeft -liefd; als het u -lieft, behaagt; verg. asjebliet; ik -lief dat niet te doen, wil; lij zoekt mij in alles te -, aangenaam te zijn; -er, m. -s; -ing (gedienstigheid), v.
- Belie'ven** (welgevallen, goedvinden), o. gm. Dat zal van uw - afhangen.
- Belij'den** (bekennen), ik -leed, heb -leden; zijn zonden -, rouwmoedig en vrijwillig bekennen; schuld -; een godsdienst -, openlijk als de zijne bekennen; God -, Christus -.
- Belij'denis** (de daad van belijden), v. -sen; de - der zonden; hij doet dit jaar zijn -, laat zich aannemen als lidmaat der Hervormde kerk: Je leert de jongelui immers ook hun - ? (Potg.)
- Belij'der** (R. K. confessor), m. -s; een - is een gecanoniseerd heilige, die niet tevens is martelaar of apostel.
- Belij'nen** (van lijnen voorzien), ik heb -lijnd; fig. schetsen, in beeld brengen; -lijning, v.
- Belladon'na** (eig. schoone vrouw; wolfskers; doodkruid; vergiftplant), v. -donna's.
- Bellefleur'** (fijne tafellapp), v. -s of -en; de straatjongen haalt haar de mooiste - van den hoop weg. (Jonath.); een kleur als een -.
- Bel'en** (aan de schel trekken), ik heb -beld.
- Belles-let'tres** (fraaie letteren, letterkunde), v. mv.
- Belletrie'** (fraaie letteren), v. Ook **Belletrie'**.
- Belletrist'** (fraaie letteren), v. gm.
- Belletrist'** (een vriend of kenner der fraaie letteren), m. -en. Ook: Belletrist.
- Belletrist'isch** (letterkundig), bn. Het - leesboek. Ook: Belletristisch.
- Bellevu'e** en **Belvedere** (een plaats, een torentje of koepel met schoon uitzicht), o. -s.
- Bello'na** (godin van den oorlog), v. gm.
- Beloe'ren** (begluren), ik heb -loerd; -loerder, m. -s; -loering, v. -en.
- Belof'te** (toezegging), v. -n. Het land van -, Kanaän; - maakt schuld.
- Belof'te**, v. -n. Zie **Gelofte**.
- Belof'ken**, vd.: van het oude **Beluiken**; - Paschen, de eerste Zondag na Paschen, als wanneer de Paaschtijd in de R. K. kerk gesloten wordt.
- Belom'meren** (beschad:zen), ik heb -lommerd; hooge iepen - den weg; -ing, v. -en.
- Belon'ken** (lonkende begluren), ik heb -lonkt. De Englevrij nam het pareltje (Margareetje) in haar macht, belonkte en kustte 't zacht. (Smits); -ing, v. -en.
- Beloo'nen** (vergoeding geven), ik heb -loond; -er, m. -s; -ing (tuchtmiddel), v. -en; -inkje, o. -s.
- Beloo'p'** (gang), o. Iets op zijn - laten, iets zijn gang laten gaan; naar - van zaken handelen; dat is werelds -, het - van een rekening, bedrag.
- Beloo'pen**, ik -liep, heb -. Een pad -, begaan; de schade beliep duizend gulden, bedroeg.
- Belo'ven** (toezeggen), ik heb -loofd; iemand iets -; de velden - een rijken oogst, doen verwachten; -lover, m. -s; -loving, v.; -lofte, v. -n.
- Bel'roos** (huidziekte met blaren), v. gm.
- Belt** (heuvel, hoop), v. -en; een vuilnis-, een asch -.
- Belui'den** (de klok luiden over), ik heb -luid. Een lijk, een doode -, de doodsklok trekken. Ook: **Beluien**.
- Belui'ken** (sluiten, eindigen); slechts het vd.
- beloken** (zie ald.), is gebruikelijk.
- Beluis'teren** (ongemerkt iemand af luisteren), ik heb beluisterd; iemand -, af luisteren; -aar, m. -s; -ing, v. -en.
- Belust'** (begeerig), bn.; - op of naar iets zijn; iemand - maken; -heid, v.
- Belvedere** en **Bellevu'e** (schoon uitzicht, kleine uitzichtkoepel), o. -s.
- Bemach'tigen** (in zijn macht krijgen), ik heb -machtigd; -ing (vermeestering), v. -en.
- Bema'len** (met den watermolen het water in een polder enz. op peil houden), ik heb -.
- Bema'len** (beschilderen), ik heb -maald. Zij (Blanka) zag hun wapens blinken, met kleuren groots bemaald. (Bild.)
- Bema'ling** (het malen met een watermolen), v. -en. Een polder onder - brengen.
- Beman'nen** (van manschap voorzien), ik heb bemand. Een schip -; -manning, v. -en.
- Beman'telen**, ik heb -manteld; fig. bedekken, bewimpelen, vergoeden: een fout -, een gebrek -.
- Bemer'ken** (bespeuren, gewaarworden, zien), ik heb -merkt; wij -, dat wij bedrogen worden.
- Bemer'king** (het bemerken), v. Men bezige niet het germ. *bemerking* voor *aanmerking*, b.v. Heeft iemand ook -en op de gelezen notulen?
- Bemes'ten** (voorzien van mest), ik -mestte, heb -mest; een stuk land -, een akker -.
- Bemid'deld** (welgesteld), bn.; -heid, v.
- Bemid'delen** (bevredigen), ik heb -middeld. Een geschil -, bijleggen; -aar, m. -s.
- Bemid'delend**, bn. en bw. »Orch, ik vind het nog al vroolijke, zei ik -, (C. O.), vergoelijkend.
- Bemid'deling** (tusschenkomst, hulp), v. gm.
- Bemin'de** (geliefte), m. en v. -n.
- Bemin'naar** (liefhebber, voorstander), m. -naren en -naars. Zie: **Beminner**.
- Bemin'nen** (liefhebben), ik heb -mind; -lijk, ook -uelijk, bn. en bw.
- Bemin'ner**, m. -s. Ook **Beminnaar**, b.v. van schoone kunsten, leetuur, enz.
- Bemoe'digen** (aanmoedigen), ik heb bemoedigd; -ing, v. -en.
- Bemoei'al**, m. en v. -len. Deze dame is een echte -, die zich met alles bemoeit.
- Bemoei'en**, ik heb -moeid (ook ik -moiede mij, heb mij -moeid); **moeienis**, v. -sen; -moeiing, v. -en; -moeiucht, v.
- Bemoei'lijken** (lastig maken), ik heb -moei-lijkt; iets -, tegenwerken; -ing, v. -en.
- Be-mol** (muz. de zachte toon; be-molsteutel), m.

- Bemorsen** (bevuilen, vuil maken), ik heb -morst; -**morsing**, v. -en.
- Bemost** (met mos begroeid), bn. Een -dak.
- Ben** (hengelkorf), v. -nen. Een visch-.
- Ben** (Hebreeuwsch, zoon), m.; -**jamin**, zoon des geluks of der rechterhand.
- Benaarstigen** (zich) (zich toelleggen op), ik heb mij -naarstig; zich - om 't iemand naar den zin te maken; zich - om een examen af te leggen; -**er**, m. -s; -**ing**, v. gmv.
- Benaasten** (rechtst. benaderen van goederen), ik heb -naast; -**ing**, v.
- Benaadeelen** (schade berokkenen), ik heb -nadeeld; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Benaaderen** (rechtst. beslag leggen op), ik heb -naderd; -**ing**, v.: Bij -ing, ongeveer.
- Benaaming**, v. -en. Onder -van, d. i. onder den titel, naam van.
- Benard** (benauwd), bn. en bw. Hij verkeert in -e omstandigheden; hij ziet er - uit.
- Benarren** (benauwen, angstig maken), ik heb -nard; allerlei droombeelden - mijn geest; de nacht zal u -. (Pool.)
- Benauwd** (eng, nauw, drukkend), bn. en bw.; een -e kamer; het is hier erg -; - zijn over iets, bang, beklemd; een - gezicht zeten, angstig; hij zit er - voor, heeft geldzorg; een - klein stukje; -**heid**, v. -heden.
- Benauwen** (in het nauw brengen, fig. bangst maken), ik heb -nauwd; een stad -, den vijand -; allerlei bange droomen - den zieke; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Ben'de** (troep), v. -n. Een -roovers, dieven.
- Ben'die** (Ind. sjees, tilbury), v. -s. Ook: *Bendi*.
- Ben'den** (omlaag, onder), bw. en vz. -wonen, -komen; - den grond, - iemand staan, ondergeschikt aan iemand zijn; dat is - mij, d. i. mijner onwaardig.
- Ben'denhuis**, o. -huizen; -**kamer**, v. -s; -**rivier** (strooimaf gelegen deel e. rivier), v. -en; -**swinds** (lijzijde), bw.; -**waarts**, bw.
- Benedic'tie** (R. K. zegening, zegenspreking), v. -s, -tiën. De priester gaf de - met het Allerheiligste; de - is ook een der laatste handelingen in de H. Mis.
- Benedictijn** (monnik van de orde van St. Benedictus, in 529 gesticht), m. -s.
- Benedij'en** (zegenen). Wees gebenedij'd! vero.
- Benefice** (voordeel; een uit gunst verleend ambt, voorrecht), v. -ciën; ter -, ten voordeele.
- Beneficeeren** (bevoordeelen, gunst betoonen).
- Beneficiant** (tooneelspeler, ten wiens voordeele de voorstelling wordt gegeven), m. -en; -**cian'te**, v. -n.
- Benefic'e** (gunst, voordeel), o. -ciën, cia. Het - van knecht aan het -sche veer. (C. O.)
- Benefic'ium** (goed onder recht van vruchtgebruik aan de kerk afgestaan), o. -s.
- Benefiet** (voordeel; voorstelling in den schouwburg ten voordeele van een bijzonder persoon), o. -en; een - voorstelling.
- Benemen** (ontnemen, doen verliezen), ik -nam, heb -nomen; -**nemer**, m. -s; -**neming** (het benemen), v.
- Benepen** (beklemd, benauwd), bn.; met een - hart; menschen, - van ziel; een - gezicht zeten; die barre mijnheer Kegge . . . was (nu) kleinmoedig en - van ziele. (C. O.)
- Ben'velen** (verduisteren), ik heb -neveld; mist -neveld het vrije uitzicht; den geest -, -neveld zijn, dronken; -**ing**, v. -en.
- Ben'vens** (met, en ook, als ook), vz.
- Bengaalsch' vuur** (heldervlammende stof in allerlei kleur tot feestelijke verlichting van straten en pleinen), o. gmv.
- Ben'gel** (klok, klepel), m. -s. Fig. levenmaker, deugniet, kwajongen.
- Ben'gelen** (luien), ik heb gebengeld. De klokken -, heen en weer slingeren.
- Benieuwd** (nieuwsgierig, verlangend om te hooren, om te zien, om te weten), bn.
- Benieu'wen**, het heeft -nieuwd. Het -t mij, d. i. ik ben nieuwsgierig.
- Benij'den** (iemand een afgunstig hart toedragen), ik -nijdde, heb -nijd; Beter benij'd dan beschreid; dat zij u in de verzoeking brengen hen te -. (C. O.); Inderdaad, (zei de Grootmoeder) ik benij'd u; -**er**, m. -s; -**ing**, v.: op school . . . met -ing terugziende op de armetuis kinderen . . . (C. O.).
- Benijdenswaard** (benijdbaar, begeerlijk, wenschelijk), bn.; -**waardig**, bn.
- Benij'pen** (beknellen), ik -neep, heb -nepen.
- Ben'jamin** (jongste en liefste kind), m. Fig. lieveling, troetelkind: Haast ben-je niet meer -. (De Genest.). Zie **Ben**.
- Benoe'men**, ik heb -noemd. Tot een ambt -, d. i. aanstellen; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en; -**noemingsbrief**, m. -brieven.
- Benoo'digd** (noodig), bn.; iets - hebben; -**heid**, v.: allerlei -heden, artikelen.
- Benoor'den** (ten noorden van), bijw. en vz. - omgaan, d. i. om de N. kust van Engeland en Schotland; de landen - den N. poolcirkel.
- Bent** (club), v. -en, een letterkundige -; de schilders - te Rome in de 17e eeuw. vero.; gmv.; -**genoot**, m. -en.
- Ben'ting** (Ind. Atjineesch fortje met versperingen), v. -s. Ook: *Benteng*.
- Benul'** (besef, begrip), o. gmv. Ook: *Betul*.
- Benzi'ne** (naphtha of vlekkenwater), v. gmv.
- Benzo'ë** (Ind. reukhars), v. gmv.; -**boom** (Ind. matig hooge boom, uit wiens sap men de benzoë of benzoïne verkrijgt), m. -en.
- Be'o** (Jav. kamervogel), m. -s. Praten als een -, gedachteloos iemand napraten.
- Beoefenen** (bestudeeren), ik heb -oefend; de geschiedenis -, de schilderkunst -, zich toelleggen op; -**aar**, m. -s; -**ing**, v.
- Beo'liën** (met olie bestrijken), ik heb -oliëd; papier -.
- Beo'o'gen** (bekijken), ik heb -oogd; fig. bedoelen, doelen op; -**ing** (bedoeling), v. -en.
- Beoor'deelen** (een oordeel vellen), ik heb -oordeeld; een boek -; iemand doen en laten -; -**aar**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Beoor'logen** (tegen iemand of iets oorlog voeren), ik heb -oorloogd; -**oorlog**, m. -s; -**oorloging**, v. -en.
- Beoos'ten** (ten oosten van), bw. en vz.; de schipper hield - aan, in oostelijke richting; Aken ligt - Maastricht.
- Beo'tiër** (fig. lompe boer), m. -s.
- Beo'wulf** (Oud-Angelsaks. heldendicht), m.
- Bepaald** (vastgesteld), bn. en bw. Een -e tijd, prijs, afspraak, belofte enz.; hij komt -, zeker; -**heid** (vastheid, zekerheid), v. gmv.
- Bepaal'delijk**, bw. Ik heb het u - verboden, in duidelijke bewoordingen.
- Bepa'len** (begrenzen, regelen, vaststellen), ik heb bepaald; -**paler**, m. -s; -**paling** (omschrijving, beperking), v. -en; -**pa-linkje**, o. -s.
- Bepa'lend** (nader omschrijvend), bn.; een -e zin, een - woord.

- Bepant'seren** (met pantserplaten bekleeden), ik heb -pantserd; een *schip* -.
- Bepa'relen** (met parels sieren), ik heb -pareld; een -parelde kroon; fig. met dauwdroppels -.
- Bepein'zen** (overdenken), ik heb -peinsd; -peinzing, v. -en.
- Beper'ken** (bepalen, afsluiten), ik heb -perkt; -perker, m. -s; -perking, v. -en.
- Beperkt'** (eng, bekrompen), bn.; van een -inkomen leven, klein; -heid, v.
- Beplak'ken**, ik heb -plakt; -plakker, m. -s; -plakking, v. -en; -plaksel, o.
- Beplau'ten** (met planten bezetten), ik heb -plant; een plein met boompjes -, een akker met kool -; fig. de wallen met geschut -; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Bepleis'teren** (met witkalk, cement beplakken), ik heb -pleisterd; -ing, v. -en.
- Beplei'ten**, ik heb -pleit; een zaak -, er ernstig voor spreken; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Beploe'gen**, ik heb -ploegd; een akker -; fig. de zee -, bevaren; -ing, v. -en.
- Bepoe'deren** (bestrooien met poeder), ik heb -poederd; iemands pruik -. vero.; fig. de voorbijgangers met sneeuw -. (Jonath.); ook bepoeteren.
- Bepo'ten** (met boomen, enz. beplanten), ik -pootte, heb -poot; -poting, v. -en.
- Bepra'ten** (zich laten overhalen), ik heb -praat; -prater, m. -s; -prating, v. -en.
- Beproefd'** (op de proef gesteld, deugdelijk), bn. Hij is zwaar -, hem troffen veel ongelukken; -e trouw, echte, degelijke trouw.
- Beproev'ven**, ik heb -proefd; -proever, m. -s; -proeving (tegenspoed), v. -en.
- Beraad'** (overleg, nadenken), o. gmv. Na rijp -; iets in - nemen; in - staan; tijd van -.
- Beraad'slagen** (overleggen, te rade gaan), ik heb -raadslaagd; -slager, m. -s; -slaging, v. -en.
- Bera'den** (bedachtzaam, bezonnen), bn.; een - man; -heid, v. gmv.
- Bera'den (zich)**, ik -ried of -raadde mij, heb mij -raden; hij heeft nog tijd zich over die zaak te -, met zich zelven raad te houden; -rading (overleg), v. w. i. g.
- Bera'men** (ontwerpen), ik heb -raamd. Een plan -; -ramer, m. -s; -raming, v. -en.
- Bera'pen** (bepresteren), ik heb -raapt; een muur -; -raping, v. -en.
- Beraudi'ne** (weefsel van turfvezelstof), v. gmv. Vrouwenrokken van -; de - fabriek te Maastricht is te-niet-gegaan. (au = oo).
- Bera'ni** (Mal. driest, stout): 't is een -, hij durft. Ook: Bra'ni: den - uithangen.
- Be'ras** (Ind. gebolsterd graan b.v. rijst), v. gmv.
- Ber'beris** (zeker struikgewas), m. -sen. De gemeene - of zuurdoorn; vrucht, v.
- Bercan'** (stof van wol en geitenhaar), o.
- Bercean'** (priëel, boomgewelf; een wieg), o. berceau's. Lees: bersoo'.
- Berceu'se** (wiegelied; schommelstoel), v. -s.
- Berd** (bord), o. Fig. te -e brengen (komen), ter sprake brengen (komen). Zie ook: **Bret**.
- Bere'bijt**, m. Zie het betere **Beerenbijt**.
- Berech'ten** (R. K. de laatste kerkerechten of sacramenten toedienen), ik heb -recht; -er, m. -s; -ing, v. -en. Vl.
- Berech'ten** (vonnis vellen); alleen nog het verleden deelw. is in gebruik: nl. *berecht*; die zaak is reeds -, afgedaan, heeft haar vonnis.
- Bered'deren** (met veel drukte en omslag in orde brengen), ik heb -derd; -aar, m. -s; -ing (drukte, omslag), v. -en.
- Bere'den**, vd. en bn. Een - officier, die dienst te paard doet; een - ruiter, d. i. geoefend; de - wapens, legerafdeel; de - politie.
- Beredeneerd'**, bn. Een - man, d. i. die goed kan redeneeren; een -e oplossing in de rekenkunde, d. i. verklarende; een - verslag, d. i. met aanduiding van gronden.
- Beredeneeren** (grondig bespreken), ik heb -neerd; een zaak lang en breed -.
- Bereid'den** (gereedmaken), ik heb -reid; het middagmaal -; een geneesmiddel -; leer -, maken; vlas -, bewerken; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Bereids'** (reeds), bw.
- Bereidvaard'ig** (gaarne iets willende doen), bn. en bw.; -heid, v. Zie **Bereidwillig**.
- Bereidwill'ig** (dienstvaardig), bn. en bw.; een - man; hij deed het -; **heid**, v. gmv.
- Bereik'**, o. gmv. Onder het - van, kunnende bereikt worden.
- Bereik'ken** (verwerven), ik heb -reikt; zijn doel -; -reiking, v. gmv.
- Bereisd'**, bn.; een - man, die veel gereisd heeft; - Roel zag ... geweldig veel. (Staring.)
- Bereis'zen**, ik heb -reisd. De kermissen -.
- Bere'kenen** (door rekenen vaststellen), ik heb -kend; -aar, m. -s; -ing, v. -en.
- Be'rekop** (kop van een beer), m. -pen; -vel, o. -len; -tand, m. -en.
- Be'rendaalder** (Zwits. munt van ± f1.65), m. -s.
- Be'rengbrom**, o. gmv.; -hoeder, m. -s; -hol, m. -holen; -huid, v. -en; -jacht, v. -en; -jong, o. -en; -klauw, m. -en; -leider, m. -s; -muts (grenadiersmuts), v. -en; -oor (van een beer), o. -en; -vangst, v. -en; -vet, o. gmv.
- Be'renklauw** (schermbl. plant), v. -en. **Akant'**.
- Beren'nen** (mil. omsingelen of insluiten van een fort of vesting), ik heb -rend; -renner, m. -s; -renning, v. -en.
- Berg** (aanzienlijke hoogte, meer dan 600 M.), m. -en. Een vuurspuwende -; iemand gouden - en beloven, hem zeer schoone beloften doen.
- Berg** (bergplaats voor hooi of graan), v. -en. Zie **Hooiberg**.
- Berg'achtig** (bezet met bergen), bn. Zwitserland is een - land.
- Bergamot'** (d. i. heer der peren: ronde peer middelmatig van grootte en zeer fijn), v. -ten.
- Bergamot'-olie** (etherische olie uit de schil van den Ital. -citroen), v. gmv.
- Berg'blauw** (schilderverf, koperlazuur), o.
- Berge, bar'ge** (spreekt. rommel, wanorde), v. gmv. Het is daar een - boel. (g = zj).
- Ber'gen** (wegleggen, reddén), ik borg, heb geborgen; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Berg'engte** (bergpas), v. -engten.
- Bergerac'** (zoete, witte Fransche wijn), m. (g = zj).
- Bergere** (herderin; leuningstoel met een voetbankje), v. -s. (g = zj).
- Berg'geld** (vergoeding voor het bergen van gestrande goederen), o. -gelden. Ook: -loon.
- Berg'groen** (Hongaarsch groen, Tyroler groen of kopergroen), o. gmv.
- Berg'kalk** (donkergrijs kalkachtig fossiel gesteente), v. gmv.
- Berg'kristal** (waterhelder kwarts), o. -len. Het - is ook fraai geel, Boheemsch topaas; ook bruin, rook-topaas, of zwart, morion.

- Bergmeel** (wit, grijs of geel aardachtig kiezelgesteente), o. gmv.
- Bergpartij** (de radicalen of ultra's der Fransche nationale vergadering), v. gmv.
- Bergpas** (inzinking, scheiding tusschen berg-hoogten), m. -sen; een - is meestal de eenige weg over een bergketen.
- Bergrede** (rede door Jezus op een berg nabij het meer van Genezareth gehouden, beginnende met de acht zaligheden), v. gmv.
- Bergtalk** (bergwas, natuurlijke paraffine, vetaarde), v. gmv.
- Bergverschuiving** (het losgaan of zich verplaatsen van bergwanden), v. -en.
- Berri-berri**, v. Zie **Berrie-berrie**.
- Bericht** (tijding), o. -en. Een telegraphisch -.
- Bericht'en** (doen weten), ik heb -richt; -richt'er, m. -s.
- Berie'ken** (beruiken), ik -rook, heb -roken.
- Berij'den**, ik -reed, heb -reden; een paar -; -er (ruiter), m. -s; -ing, v. gmv.
- Berij'men** (in rijm brengen), ik heb -rijmd; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Beril'** (zeegroene steen), m. -len; (stof), o.
- Berin'** (wijfjesbeer), v. -nen.
- Beris'pelijk** (laakbaar), bn. en bw.; -heid, v.
- Beris'pen** (beknorren), ik heb -rispt; iemand streng -, iets in iemand -, afkeuren; -risper, m. -s; -risping, v. -en.
- Berk** (woudboom), m. -en; -eboom, m. -en; -enbast, m. -en; -enhout, o.
- Berkemeier** (bokaal, oudtijds uit een tak of mei v. d. berk), m. -s. Bij 't schuimen v. d. -.
- Ber'kenwijn** (drank uit sap van den berk door gisting bereid, Deutsche champagne), m. gmv.
- Berkoen'** (dwarsbalk, schoor), m. -s. Zie **Barkoen'**.
- Berlijnsch-blauw** (blauwe kleurstof voor katoen, tapijten enz.), o. gmv.
- Berli'ne** (lichte Berlijner koets of overdekte reiskoets voor vier paarden), v. -n.
- Ber'litz-school** (talenschool waar men een vreemde taal door te spreken en te hooren spreken leert), v. -scholen.
- Berm** (hooge rand langs een dijk of weg), m. -en; -sloot, v. -en.
- Bernardijn'** (R. K. geestelijke van de orde van den H. Bernardus van Clairvaux), m. -en.
- Ber'nardshond of St.** - (grootte hond gefokt in het klooster op den St. Bernard tot het opsporen van verdoolde of bedolven reizigers), m. -honden.
- Beroemd'** (vermaard), bn.; -heid, v.
- Beroemen** (zich), ik heb mij -roemd. Zich -op, trotsch zijn op, roem dragen op; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Beroep'** (bedrijf, ambacht, nering, ambt), o. -en; hij is verver van -; een - uitoefenen; een - kiezen.
- Beroep'** (benoeming tot predikant of hoogleeraar), o. gmv.; Ds. A. heeft een - naar A'dam ontvangen.
- Beroep'** (inroep, verzoek), o. gmv.; een - doen op iemands welwillendheid, vriendschap, zich gronden op.
- Beroep'**, o. Zie **Appel**. In hooger - komen, niet berusten bij e. vonnis v. e. lagere rechtbank.
- Beroe'pen**, ik -riep, heb -roepen (ook wederk. w.w. ik -riep mij, heb mij -roepen); -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Beroerd'** (naar, ellendig), bn. en lw.: een -e vent, -weer; hij leest -, slecht. gmv.; -heid, v.
- Beroerd'eling** (ellendeling), m. -en. plat.
- Beroe'ren** (verontrusten), ik heb -roerd; -roerder (rustverstoorder), m. -s; -ing (onlust, burgertwist), v. -en; in -brengen.
- Beroer'te** (beslag), v.; -n (onlusten).
- Berok'kenen** (veroorzaken), ik heb -rokkend; veel mocite -, kwaad -; -ing, v. gmv.
- Berooid'** (arm, kaal), bn. en bw.; arm en -zijn, een -e beurs, een -e schatkist; -heid, v.
- Beroo'ven** (door roof ontnemen), ik heb -roofd; -roover, m. -s; -rooving, v. -en.
- Berouw'** (leedwezen), o. gmv. Een volmaakt -; een onvolmaakt -, nl. over zijn zonden.
- Berou'wen** (berouw veroorzaken), het heeft -rouwd. Die daad zal u -.
- Ber'rie** (draagbaar), v. -s. Ook **Burrie**.
- Ber'rie-ber'rie** (Ind. lendenzucht, waterzucht), v. Een -lijder. Ook: **Beri-berri**.
- Bersaglieri'** (Ital. corps scherpschutters of jagers), m. mv. Lees: **Bersaljerie'**.
- Berser'ker** (opgewonden strijder, woedende krijgsman), m. -s; -woede (woeste opvliegendheid), v. Zie **Aanhangsel**, XII.
- Berst**, m. -en. Zie **Barst**.
- Ber'sten**, het borst of berstte, is geborsten. Zie **Barsten**.
- Ber'tram** (vuurwortel, kwijlwortel), m. -s.
- Berucht'** (slecht befaamd), bn.; een -e dief, zich -maken; -heid, v.
- Berui'ken** (ook berieken), ik -rook, heb -roken. Iets -, er aan alle kanten aan ruiken.
- Berusten**, ik heb -rust. Fig. in iets -, vrede hebben met; de heele zaak berust op hem, komt op hem neer; -ing, v.: onder -van, in bewaring, in bezit van.
- Bes** (bezie), v. -sen. Aal-, bosch-, kruis-.
- Besant', bizant'** (Byzantijsche gouden munt uit de dagen der kruistochten), m. -en.
- Besar'** (Mal. groot, verheven, aanzienlijk), bn.: toewan -, de gouverneur-generaal.
- Beschaaf'd'** (ontwikkeld, welgemaard), bn. en bw. Een -volk; -lezen; -heid, v.
- Beschaamd'** (verlegen), bn. en bw.; met -e kaken staan; -wegdruipen; -heid, v.
- Bescha'digen** (benadeelen, in waarde doen minderen, schenden), ik heb -schadigd; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Bescha'duwen** (belommeren), ik heb -schaduw'd; de boomen -den weg; -ing, v. -en.
- Bescha'men**, ik heb -schaamd; fig. teleurstellen: iemands hoop -; -ing, v. -en.
- Beschan'sen** (met schansen omgeven), ik heb -schanst; een legerplaats -; -ing (verschansing), v. -en.
- Bescha'ven** (glad maken met de schaaf), ik heb -schaafd; een plank -; Fig. een volk -: verbeteren, ontwikkelen, zedelijker maken; -schaver, m. -s; -ing, v. -en.
- Bescheid'** (inlichting, voortlichting), o. gmv.; en eischt men meer -s, men vraaghet Huygens zoon, in 't kostelijke mal. (Vondel.)
- Bescheid'** (bericht, mededeeling), o. gmv.; iemand -zenden; iemand -brengen.
- Bescheid'** (antwoord), o. gmv.; aldus was het -; een kort en goed -; iemand -doen; zijn dronk beantwoorden.
- Bescheid'** (akte, bewijsstuk, authentiek stuk), o. -en; de -en zijn in handen van den rechter; een bundel -, door den notaris ter tafel gebracht.
- Bescheid'en** (ontbieden, oponthieden), ik bescheidde, heb -. Wie heeft u hier -?
- Bescheid'en** (nederig), bn. en bw.; een -



- jongmensch; hij vroeg het -; -heid, v.; -lijk, bw.
- Besche'ren** (toebedeelen), ik -schoor, heb -schoren; *wal tot is hem -schoren?* (Staring.)
- Besche'ren** (rondom scheren), ik heb -schoren: *de Chinees liet zijn hoofd -; -ing* (afschering), v.: *de -ing der schapen*. vero.
- Bescher'men** (beschutten), ik heb -scherm; -er, m. -s; -ing, v. gmv.
- Bescherm'engel** (R. K. engel-bewaarder, goede genius), m. -en; -geest, m. -en; -god, m. -en; -godin, v. -dinnen; -heer, m. -en; -vrouw, v. -en; -helige (schutspatroom), m. -n.
- Beschie'ten** (met plankwerk bekleeden), ik -schoot, heb -schoten; *wij zullen het dak met planken -*.
- Beschie'ten** (helpen, baten), het -schoot, heeft -schoten; *een paar gulden zal er niet aan -*.
- Beschie'ten**, de vijand -schoot, heeft -schoten; *een vesting -*, d. i. er kogels, bommen in werpen.
- Beschik'** (beschikking, bestel, regeling), o. gmv. *Wiens - is dit?*
- Beschik'al** (albeschik), m. en v. -len.
- Beschik'baar** (over wien of wat beschikt kan worden), bn. *De O. I. ambtenaar met verlof houdt zich -; alle -bare troepen; -heid*, v. gmv.
- Beschik'ken** (regelen), ik heb -schikt; *zijn zaken -; afwijzend op iets -*, uitspraak doen; *de mensch wikt en God beschikt*, de beslissing is in Gods hand; -er, m. -s.
- Beschik'king** (regeling, bestel), v. -en; *de vrije - hebben over zijn goederen; ter - zijn of staan van den gouverneur-generaal; dat is te mijner -; een ministeriële -*, besluit; *een uiterste wils-*, testament.
- Beschil'deren** (kleuren), ik heb -schilderd; *een wand -; -ing*, v. -en.
- Beschim'meld** (met schimmel bedekt), vd. en bn.; fig. *verlegen: -heid*, v.
- Beschim'melen**, het is -schimmeld; *het brood zal in die kast -; de schoenen gaan er -*, met schimmel overdekt worden; -ing, v. -en.
- Beschim'pen** (hoonen), ik heb -schimpt; -er (hooner), m. -s; -ing, v. -en.
- Beschoef'en** (een waterkant met hout of steen bekleeden), ik heb -schoeid; -schoeiing (bekleding), v. -en.
- Beschon'ken** (dronken), vd. en bn.; -heid, v.
- Bescho'ren** (toebedeeld), bn.; *dat lot is mij -*.
- Beschot'** (houten afscheiding), o. -ten; *een - tusschen twee loges*.
- Beschot'** (opbrengst), o. gmv.; *een goed - opleveren* (in den oogst).
- Beschou'wen** (bezien), ik heb -schouwd; -er (bekijker), m. -s; -ing, v. -en.
- Beschrei'en** (beweenen, schreien over), ik heb -schreid; *iemands dood -*, een misstap -; -schreier, m. -s.
- Beschrij'den** (b.v. schrijdelings op een paard gaan zitten), ik -schreed, heb -schreden.
- Beschrij'ven**, ik -schreef, heb -schreven; *een blad papier -; -ver*, m. -s; -ing (omschrijving, verklaring), v. -en.
- Beschrij'vingsbiljet** (brief met vragen om in te vullen, voor en door den belastingplichtige), o. -ten. *Een - voor de vermogens- de bedrijfs- of de personeele belasting*.
- Beschroomd'** (bang), bn. en bw.; *een - spreker; - te werk gaan*, verlegen, bedeesd. -heid, v. gmv.
- Beschuit'** (tweebak), v. -en.
- Beschul'digde** (aangeklaagde), m. en v. -n.
- Beschul'digen** (aanklagen), ik heb -schuldigd; -er, m. -s; -ing (ten-laste-legging), v. -en.
- Beschut'sel** (al wat eig. beschut), o. -s.
- Beschut'ten** (beschermen), ik heb -schut; -ter, m. -s; -ting (bescherming), v. -en.
- Besef'** (begrip, denkbeeld), o. gmv. *Geen - van iets hebben*, denkbeeld, idee, bewustzijn; *zijn - kwijt zijn*, verstand, begrip.
- Besef'fen** (grondig begrijpen), ik heb -seft; -seffing (besef), v. gmv.
- Beslaan'** (bekleeden, bedekken), ik -sloeg, heb en het is -slagen; *een paard -*, een rad -; -slagen (d. i. goed toegerust) *ten ijs komen*; fig. bevatten: *dit werk -slaat acht-honderd bladzijden*; innemen: *die plaat -slaat de geheele tafel*, enz.
- Beslag'** (neerslag van damp, bezinking), o. gmv.
- Beslag'** (bekselsel), o. gmv. *Het hoef-*.
- Beslag'** (mengsel van meel enz.), o.; - voor pannekoeken.
- Beslag'** (het aanhouden, arrest), o.; - leggen op schepen, op goederen, op iem. traktement.
- Beslag'** (omvang), o. *Een werkje van geen groot -*, (C. O.)
- Beslech'ten** (een geschil vereffenen), ik heb -slecht; -er, m. -s; -ing (vereffening), v. -en.
- Beslis'sen** (uitspraak doen over, beslechten, uitmaken), ik heb -slist; *de vergadering heeft bij stemming -slist; draal niet langer, gij moet vandaag -; de aanval der spaarbende -sliste bij Nieuwpoort den strijd; die zaak is nu -slist*, afgedaan.
- Beslis'send** (afdoende, een einde makende aan), bn.; *een -e slag; hij sprak op -en toon; nu is het -e oogenblik daar*.
- Beslis'sing** (het beslissen, uitspraak), v. -en; *morgen valt de -; die zaak is hare - nabij; de - laat op zich wachten*, vonnis, uitspraak.
- Beslist'** (zeker, stellig), bn. en bw.; *een - voorstander; ik ben er - tegen dat gij gaat; -heid* (vastheid van overtuiging), v.: *met -heid iets tegenspreken*.
- Beslom'mering** (fig. zorg, drukte), v. -en; *zich in allerlei -en steken*.
- Beslo'ten** (gestloten, ingesloten), bn.; - jacht, een - vergadering; een - terrein; -heid, v.
- Beslo'ten**, bn.; - tijd, in de R. K. kerk de tijd, dat alle bruilofsfeesten verboden zijn bv. in den Advent en in de groote Vasten.
- Besluit'**, o. -en. *Een - nemen*, beslissing; *een - trekken*, sluitrede, gevolgtrekking; *tot slot en -*, einde.
- Besluit'en** (omsluiten, omvatten), ik -sloot, heb -sloten. Fig. *een -sluit nemen, afleiden; -ing*, v. gmv.
- Besmet'telijk** (aanstekelijk), bn.: *een -e ziekte; -heid*, v. gmv.
- Besmet'ten** (bemorsen, bezoedelen), ik heb -smet; -smetter, m. -s; -smetting (het overbrengen of overgaan van een ziekmakende stof), v. -en.
- Besmeu'ren** (bezoedelen, verontreinigen), ik heb -smeurd; *een fijn japonnetje -*.
- Besna'ren** (muz. van snaren voorzien), ik heb -snaard; *een viool -; dicht de lier -*.
- Besnau'wen** (toegrauwen), ik heb -snauwd.
- Besne'den**, bn.; *een fijn - beeld*, bewerkt;

een keurig — deurpaneel; een net — gelaat, gevormd.

**Besneeuwd'** (met sneeuw bedekt), bn.; de — e straten; fig. grijs, wit van haar: een — e kruin.

**Besnijd'en** (rondom snijden), ik — sneed, heb — sneden; — **er**, m. — s; — **ing**, v. — en.

**Besnijd'enis** (Israël. kerkgebruik), v. — en; iem. de — geven, het feest der —, nl. op 1 Jan.

**Besnoei'en** (rondom afsnoeien), ik heb — snoeid; een boompje —, een heg —; fig. iemands macht —, verminderen; iemands inkomen —, inkorten; een gedicht —, versregels schrappen; een tooneelstuk —, doen inkrimpen; — **er**, m. — s; — **ing**, v. — en.

**Beso'gne** (arbeid, werk, bezigheid), v. — s; in — zijn, in zaken zijn: Zeg (aan V. d. Hoogen), dat ik in — ben. (C. O.)

**Besogneeren** (zaken behandelen, beraadslagen).

**Besom'men** (opbrengen), ik heb — somd; een schuit met schelvisch, die f 150 — somde.

**Bespa'ren** (uitzuinigen, uitwinnen), ik heb — spaard; — **spaar' der**, m. — s; — **ing**, v. — en.

**Bespat'ten** (beveleken), ik heb — spat; iemand met slijk —; het gelaat met bloed — spat; — **ting**, v. — en.

**Bespe'len**, ik heb — speeld; het tooneel —, een biljart —; een viool —, d. i. spelen op.

**Bespeu'ren** (bemerken), ik heb — speurd; onraad —, diefstal —; — **ing**, v. gm. v.

**Bespie'den** (beloeren), ik heb — spied; iemands daden —, iemands gangen —; — **er**, m. — s; — **ing**, v. — en.

**Bespie'gelen** (fig. beschouwen, overpeinzen), ik heb — spiegeld; de — de wijsbegeerte, in tegenstelling van de proefondervindelijke; — **spie'geling**, v. — en: A llerlei — ingen over de wereld en den mensch. (Koetsveld.)

**Bespot'telijk** (belachelijk), bn. en bw.; een — e kleederdracht, spot verdienende; een — argument, armzalig; zich — aanstellen, kleeden, voordoen, enz.; — **heid**, v. gm. v.

**Bespot'ten** (den spot drijven met), ik heb — spot; — **ter** (hekelaar), m. — s; — **ing**, v. — en.

**Bespraakt'** (vlug ter taal), bn.; zij is goed —; — **heid**, v. gm. v.

**Besprek'** (mondelijke onderhandeling), o.; in — zijn over iets met iemand, d. i. onderhandelen.

**Bespre'ken** (spreken over iets), ik — sprak, heb — sproken; iets met iemand —, beraadslagen over; een plaats — in de opera, bestellen, afhuren; — **ing**, v. — en.

**Besprengen** (sprenkelend bevochtigen), ik heb — sprengd; het linnen —, met azijn —; — **ing**, v. — en: R. K. de — ing met wjwater.

**Besprenk'elen** (met waterdruppels bespikelen), ik heb — sprengeld; het linnengoed —.

**Besprin'gen** (met een sprong bereiken), ik heb — sprongen; den vijandelijken wal —; fig. door roovers — sprongen, aangerand; den vijand —, aanvallen; — **ing**, v. — en.

**Besproei'en** (bouw- of weiland kunstmatig van water voorzien), ik heb — sproeid; een tuin —, de bloemen —; — **sproei'ing**, v. — en.

**Bes'seboom**, m. — en; — **struik**, m. — en.

**Bes'semer-staal** (bereid naar de wijze van den Zweed Bessemer, 1856), o. gm. v.

**Bes'sengelel**, v. — en; — **jenever**, v.; — **nat**, o.; — **sap** (het sap van bessen), o. (als toebe-reide drank), v. gm. v.; — **tros**, m. — sen; — **vla**, v. — vlaat.

**Best** (nut, voordeel, welvaart), o. gm. v.; tot uw eigen —; het gemeene —, algemeen belang; ten — e raden; iets ten — e geven, tot genoegen van anderen; moge God alles ten — e keeren! tot uw geluk.

**Best**, bn. en bw. (overtr. trap van goed); dit is het — e opstel; zijn — e jas; op zijn — kan hij nu aan het station zijn; zij spelen viool om het —, wie het vaardigst is.

**Best** (oude vrouw), v. — en; **bestje**, o. — s.

**Bestaan'** (ondernemen), ik — stond, heb — staan. Wie zou dat —? d. i. wagen, durven doen; de mensch — staat uit ziel en lichaam; zijn vermogen — staat in huizen; hij moet van een klein pensioen —, d. i. leven; in den bloede —, verwant zijn; zoo bestaat hij niet, zóó is hij niet van aard.

**Bestaan'** (aanwezen), o. gm. v.; het — van God, het — van iets erkennen: hij heeft een goed —, broodwinning, nering; Valentijn, ga heen... voltrek uw grootsch — (Bild.), onderneming, waaraan veel gevaar verbonden is.

**Bestaan'baar** (kunnende bestaan; fig. ver-eenigbaar met), bn.; — **heid**, v. gm. v.

**Bestaans'zin** (spraak. zin, die het bestaan van iets of van een werking uitdrukt), m. — zinnen, b. v. Er er was licht. Het sneeuwt; ook bij ontkenning: Er werd niet gelachen. Er zijn geen spoken.

**Bestand'** (wapenschorsing), o. gm. v. Het twaalfjarig —. (1609—1621).

**Bestand'** (kunnende weerstaan), bn.; — zijn tegen vleiery; is porselein — tegen het vuur?

**Bestand'deel** (samenstellende stof), o. — en; er zijn physische — en, chemische — en, we-zentlijke — en, toevallige — en.

**Beste'deling** (weeskind, in kost besteed kind), m. en v. — en; vr. ook — **e**; — **enhuus**, o. — huizen.

**Beste'den** (uitgeven, betalen), ik heb — steed; veel geld aan iets —; fig. veel moeite aan iets —; — **steder**, m. — s; — **steding**, v. — en.

**Besteed'ster** (verhuurster van dienstboden), v. — s. Mijn Pietje was —, ons mesje sneed dubbel. (Potg.) Ook: ouderw. groene paraplu.

**Besteek'** (verjaarfesst), m. — steken. Bij den — van mamsel (Bergman); de — bij den kuiper (Vl.); — **sel** (verjaringsgeschenk), o. — s.

**Bestek'** (omvang, ruimte), o. — ken; een werkje van een klein —; dat huis is ons te klein van —; veel dingen in een klein — bij-eendringen.

**Bestek'** (plan, ontwerp en de daarbij behoorende omschrijving), o. — ken; de architect zal een — maken; het — en de teekening van ons huis; dit gaat buiten het —, raming.

**Besteka'mer** (geheim gemak), v. — s; een binnenplaats met een —. (C. O.)

**Beste'ken** (steken op), ik — stak, heb — stoken; een hoed met bloemen —; een kussen met spelden —; iemand —, hem een ver-jaringsgeschenk geven (Vl.); — **er**, m. — s; — **ing**, v. — en.

**Bestel'** (bestuur, leiding), o.; vertrouwen op Gods —.

**Bestel'** (dubbele beschuitbol), v. — len.

**Bestel'goed** (reisgoed, dat direct bij aankomst aan zijn adres besteld moet worden), o. — goederen.

**Bestel'huus** (depôt, verzamelplaats), o. — huizen; het — van den boekhandel.

**Bestel'kantoor** (expeditiekantoor), o. — kantoren; het — van Van Gend en Loos.

- Bestel'len** (bezorgen), ik heb -steld; *briefven* -, *pakjes* -; *een rijtuig* -, bespreken; *bij iemand winkelwaren* -, koopen om af te leveren; *ter aarde* -, d. i. begraven; -**steller**, m. -s; -**stelling**, v. -en.
- Bestel'pen** (overladen), ik heb -stelpt; *iem. met werk* -.
- Best'emaal** (vriend), m. -s; *ze zijn* -jes.
- Bestem'men** (bepalen, vaststellen), ik heb -stemd; -**stemming**, v. -en: *ter plaatse zijner* -; *dat was zijn* -, d. i. lot.
- Bes'temoer** (grootmoeder), v. -s.
- Bestem'pelen**, ik heb -stempeld; *een brief* -, met een stempel bedrukken; fig. *met een naam* -, een naam geven; -**ing**, v. -en.
- Besten'dig** (duurzaam, aanhoudend), bn. en bw.; *een -e kleur*, -*geluk*; *een - jongmens*ch, bedaard; -**heid**, v.; -**lijk**, bw.
- Besten'digen** (duurzaam maken), ik heb -stendigd; -**ing**, v. gmv.
- Besten'ven**, ik -stierf, ben -storven; *ik zal dat* -, d. i. sterven van; *het woord -stierf op zijn lippen*, hij dorst of kon het niet uitbrengen; -*storven vleesch*, *visch*, d. i. niet al te versh; -**ing**, v. gmv.
- Bestevaar** (grootvader), m. -s; ook naam, dien de matrozen aan De Ruyter gaven.
- Bestiaal'** (dierlijk, beestachtig), bn. en bw.
- Bestialiteit'** (dierlijkheid, beestachtigheid), v. -en.
- Bestia'rii** (kampvechters tegen wilde dieren in de colisea), m. mv.
- Bestier'** (het bestieren), o. Zie **Bestuur**.
- Bestier'en** (regeeren over), ik heb -stierd; -**stierder**, m. -s; -**stiering**, v. -en.
- Bestijgen** (beklimmen, op iets stijgen), ik -steeg, heb -stegen; *een paard* -, *een berg* -; -**ing**, v. -en.
- Bestje** (oud vrouwtje), o. -s; - *wilde boter sparen*; *een - met een krukje*.
- Bestjeshuis** (oud-vrouwtjeshuis, hofje), o. -huizen.
- Besto'ken** (aanvallen, beschieten), ik heb -stookt; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Bestor'men** (mil. storm loopen op), ik heb -stormd; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Bestor'ven**, vd. bn.; *een - kind*, ouderloos; *er - uitzien*, bleek van kleur zijn; *een onweduwe*, een vrouw, die door haren man is verlaten.
- Besto'ven** (met stof bedekt), vd. en bn.; *een - schoorsteenmantel*; *een - studentje*, half-dronken. gmv.
- Bestraf'fen** (berispen, straf opleggen), ik heb -straft; -**fer**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Bestra'len** (stralend beschijnen), ik heb -straald; -**straling**, v. -en.
- Bestra'ten**, ik heb -straat; *een weg* -; *een -strate weg*, *een -straat pad*, d. i. geplaveid; -**strating** (plaveisel), v. -en.
- Bestrij'den** (strijden tegen), ik -streed, heb -streden; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Bestrij'ken** (strijken over), ik -streek, heb -stroken; *met zelf* -; *dit kanon -strijkt den weg*, dekken.
- Bestrooi'en** (strooien over), ik heb -strooid; *een vloer met zand* -; *den weg met bloemen* -; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Bestudeeren** (studie maken van), ik heb -studeerd; *eenige wetenschap* -, *eenig vraagstuk* -, *een rol* -, *zijn les* -; -**ing**, v. -en.
- Bestul'ven**, ik -stoolf, heb en ben -stoven; *met asch* -, *met meel* -; -*stoven boeken*, d. i. met stof bedekt; *hij is -stoven*, half-dronken.
- Bestul'pen** (overdekken), ik heb -stulpt; *liefsderijke moeders, teeder kroost . . . onder 't puin* -stulpt. (Simon Stijl.)
- Bestu'ren** (beheeren, leiden), ik heb -stuurd; -**sturing**, v. gmv.
- Bestuur'** (beheer, bewind), o. -sturen; *het - van zaken*; *in het - zijn*.
- Bestuur'der** (leider, beheerder), m. -s.
- Bestuursvergadering** (samenkomst van de leden van eenig bestuur), v. -en.
- Betaal'meester** (ambtenaar, die de rijksgelden en traktementen uitbetaald; in de hoofdsteden der arrondissementen), m. -s.
- Beta'len** (in geld enz. voldoen), ik heb -taald; *een rekening* -, *schulden* -; fig. *het gelag* -, voor anderen boeten; *den tol - aan de natuur*, d. i. sterven; *iemand iets -taald zetten*, zich wreken over; *met gelijke munt* -, op gelijke wijze vergelden; -**taler**, m. -s; -**taling** (geldelijke afdoening), v. -en.
- Beta'mel'lijk** (zedelijk, voegzaam), bn. en bw.; *een - gedrag*; *een -e houding*, passend; *zich - gedragen*; -**heid** (voegzaamheid), v.
- Beta'men** (voegen, passen), het heeft -taamd.
- Betas'ten** (bevoelen), ik heb -tast; *de blinde -tastte de pioen*. (Potg.); -**tasting**, v. -en.
- Be'te** (hap), v. -n.; *een - broods*. Zie **Beef**.
- Bete'e'kenen** (beduiden), het heeft -teekend; *wat - die vreemde woorden? een veelbetee'kenend gebaar*; *wat -teekent die drukte? de handel van Maastricht heeft niet veel te* -, van waarde zijn; *een vonnis* -, het bij deurwaardersexploit ter kennis brengen van de tegenpartij; *een papier met poppetjes* -, vol teekenen.
- Bete'e'kenis** (zin, beduidenis), v. -sen; *de - van een woord*; *een man van -*, een zaak van -.
- Betel'** (Ind. geurig, roodsappig blad van een Ind. slingerplant), v.; -**blad**, o. -en; -**doos** (sierlijk doosje ter bewaring der betel), v. -doozen; -**noot** (noot van den betelpalm of areca), v. -noten; -**peper** (peperstruik, welks 15 cM. lange blaren de betel opleveren). v.
- Be'ter** (vergrootende trap van goed), bn. en bw.; *het weer is - dan gisteren*, *de zieke is weer* -, hersteld; - *laat dan nooit*; *gij moet - zingen*, enz.
- Be'tere** (iemand die beter is), m. en v. -n. Ellendig farceur, straffeloos lasteraar, die zijn - bespot. (C. O.)
- Be'teren** (beter worden), ik heb en ben gebeterd; *zich* -, ik heb mij gebeterd; -**ing**, v. -en; -**nis**, v. -en.
- Be'teren** (beter maken), het is gebeterd; *hij kon het niet* -; zie **Gebeteren**; *hij wil, God betere 't, nog voor opvoeder spelen*, verhelpen, voorkomen.
- Be'teren** (met teer besmeren), ik heb -teerd.
- Be'terhand**, v. gmv.; *de zieke is aan de* -, d. i. langzaam herstellende.
- Be'terkoop** (vergrootende trap van goedkoop), bn. en bw.; *in dezen winkel is alles - dan in dien*; *gij kunt nergens - terecht*. Zie **Goedkoop**.
- Be'terschap** (het beter worden), v. gmv.; *zij hoopte nog steeds op -*. (V. Lov.)
- Beten'gelen** (bedwingen, intoemen), ik heb -teugeld; *een paard* -; fig. *zijn driften* -; -**ing**, v. -en.
- Beten'nie** (lipbl. sierplant), v. -s; *de* -,

- ook *Betu'nie*, is een sierplantje onzer tuinen.
- Betu'terd** (*verlegen*), bn. en bw; —**heid**, v.
- Bethes'da** (*koudwaterinrichting te Laag-Soeren*), o. gmv.
- Betich'ten** (*beschuldigen*), ik heb —ticht; —**er**, m. —s; —**ing**, v. —en.
- Betij'en** (*alleen gebruikelijk in de onbepaalde wijs*), b.v. *laten* —, d. i. laten begaan.
- Be'ting** (*scheepst. sterke staander voor den fokkemast*), v. —s; *de —s dienen om er anker-touwen of -kettingen aan vast te leggen*.
- Beti'gelen** (*met smalle latten bespijkeren*), ik heb —tingeld; *een kamer* —, om er b.v. behangseldoek op te spijkeren.
- Beti'se** (*zotternij, dommigheid*), v. —s. (i = ie)
- Beti'telen** (*benoemen, een titel geven*), ik heb —titeld; —**ing**, v. —en.
- Betjoegd'** (*sluw, leep, geslepen, listig*), bn. gew. Ook: *Betjoekt*.
- Betjoend'** (*behekt, betooverd*), bn. gew.
- Be'toeng** (*een soort van bamboe*), m. —s.
- Beto'gen** (*overdekt*), vd. en bn. *De luister der oogen, Met nevels* —. (Bild.)
- Beton'** (*metzelspecie, een soort van mortel*), o. gmv.; —**blok** (*een kubusvorm van beton voor waterwerken*), o. —ken.
- Beto'nen** (*den toon of klemtoon leggen*), ik heb —toond; *een lettergreep* —; —**ing**, v. —en.
- Betu'nie** v. —s. Zie *Betu'nie*.
- Beton'nen** (*van de noodige tonnen of bakens voorzien*), ik heb —tond; —**tonning** (*afbakering of aanduiding van het vaarwater*), v.
- Betoo'g'** (*bewijs*), o. —en; *een — leveren*.
- Betoo'gen** (*breedvoerig en klaar bewijzen*), ik heb —toogd; —**er**, m. —s; —**ing** (*bewijsvoering, redeneering*), v. —en; —**grond**, m. —en; —**trant** (*—wijze*), m. gmv.
- Betoo'ging** (*optocht, samenkomst van personen tot steuning of als propaganda van eenige zaak*), v. —en. (Vl.) Zie *Demonstratie*.
- Betoo'men** (*in toom houden*), ik heb —toomd; *zijn hartstochten* —, beteugelen; —**toomer**, m. —s; —**tooming**, v. —en.
- Betoon'** (*betooning*), o. gmv. *Vreugde* —.
- Betoo'nen** (*doen blyken*), ik heb —toond; *hulp* —, *vreugde* —; *iemand achtig* —; —**tooning**, v. —en.
- Betoo'veren** (*beheksen; fig. verrukken*), ik heb betooverd; *haar schoone stem zal de menigte* —; —**ing**, v. —en.
- Be'toude'rovergrootmoeder**, v. —s. *De — is de grootmoeder van de overgrootmoeder of van den overgrootvader*; —**vader**, m. —s.
- Betou'wen** (*betakelen, een schip van het noodige touwwerk voorzien*), ik heb —touwde.
- Be'tou'rovergrootmoeder**, v. —s; *de — is de moeder der overgrootmoeder of van den overgrootvader*; —**vader**, m. —s.
- Betraand'** (*vol tranen*), bn.; *met —e oogen*.
- Betrach'ten** (*in acht nemen, doen*), ik heb —tracht; —**er**, m. —s; —**ing**, v. —en.
- Betra'liën** (*van tralies voorzien*), ik heb —tralied. *Een kooitje* —. w. i. g.
- Betrap'pen** (*treden op, ontdekken*), ik heb —trapt; *het veen, de klei, het deeg* —; *fig. iemand op heeter daad* —, *iemand op een logen* —; —**er**, m. —s; —**ing**, v. —en.
- Betre'den**, ik —trad, heb —treden; *het pad der deugd* —; —**ing**, v. gmv.
- Betref'ten** (*aangaan, raken*), het —trof, heeft —troffen; *dat gezegde —treft mij*.
- Betref'fende** (*aangaande, omtrent*), vz. en bn. *Opmerkingen — de bedrijfsbelasting*; ook: *berichten den oorlog* —, *rakende*.
- Betrek'kelijk** (*betrekking hebbende op*), bn.; *spraak. een — voornaamwoord*, nl. dat betrekking heeft op een voorafgaand naamwoord.
- Betrek'kelijk** (*niet-volstrekt*), bw.; *spraak. de —e superlatief*, b.v. dit is de hoogste toren (onzer stad); *de —e hoogte van den St.-Petersberg is 60 à 70 Meter*, hoogte, niet boven den zeespiegel, maar boven het omliggend terrein; *de —e waarde der cijfers in een getal*.
- Betrek'kelijk** (*naar evenredigheid*), bw.; *dit boek is — goedkoop; hij gaf — weinig*.
- Betrek'ken** (*trekken in*), ik —trok, heb —trokken; *een nieuwe woning* —; *de wacht —, de winterkwartieren* —; *zijn goederen uit Engeland* —, tot zich halen, inslaan; *fig. iemand in een proces* —, wikkelen, mengen; *de lucht gaat* —, bewolken.
- Betrek'king** v. gmv.; *de — van een woning*, het gaan bewonen; — *hebben op*, d. i. in verband staan met, samenhangen met; *met — tot, ten opzichte van; de — tusschen kapitaal en rente, verhouding, reden; met iemand in — staan*, gemeenschap, verbintenis; *een — bekleeden*, ambt, post; *naar een — staan of dingen; hij (William) dacht teeder en afhankelijk over de —en, die hij . . . verlaten had* (C. O.), bloedverwanten.
- Betrek'kingswijzer** (*rekenk. rij van quotiënten, die ontstaat bij 't zoeken van den G. G. D.*, d. i. grootst gemeenen deeler), m. —s.
- Betreu'ren** (*treuren over*), ik heb —treurd; —**der**, m. —s; —**ing**, v. gmv.
- Betrok'ken**, bn.; *de — ambtenaar*, d. i. die met de zaak belast is; *de — partij*, die er mee te maken heeft.
- Betrok'kene** (*persoon*), m. en v. —n.
- Betrouw'baar** (*vertrouwd kunnende worden*), bn.; *een — man, een — bericht van den —bare zijde*; —**heid**, v. gmv.
- Betrou'wen** (*staat maken op*), ik heb —trouwd; *op God* —, zijn hoop op God stellen; *Betrouw 't geheim goe vrienden niet* (Huygens), toevertrouwen, aanvertrouwen; *geld en goed* —, door huwelijk verkrijgen.
- Bet'ten** (*herhaaldelijk bevochtigen*), ik heb gebet; *een brandende wonde* —; —**ing**, v.
- Betui'gen** (*verklaren, verzekeren*), ik heb —tuigd; *iets onder eede* —; *zijn onschuld* —; *iemand zijn dank* —, betoonen; —**ing**, v. —en.
- Betui'nen** (*omtuinen met een heg*), ik heb —tuind; —**ing** (*omheining*), v. —en.
- Be'tuwe** (*aard. landstreek in Gelderland*), v. gmv. *De — ligt tusschen Rijn en Waal; de Over— (ten O.) en de Neder— (ten W.)*.
- Be'tweter** (*wijsneus*), m. —s; —**erij** (*pedanterie*), v. —en.
- Betwif'felen** (*in twijfel trekken*), ik heb —betwifeld; *de waarheid van iets* —; —**ing**, v. —en.
- Betwis'ten**, ik heb —twist; *de juistheid eener bewering* —, tegenspreken; —**baar**, bn.; —**er**, m. —s; —**ing**, v. gmv.
- Beu** (*afkeerig*), bn.; *iets — zijn*, er een walg van hebben. gmz.
- Beug** (*groot kabeljauwnet*), v. —en.
- Beu'gel** (*ijzeren ring, band*), m. —s.; *dat kan niet door den —, dat is niet naar behooren*.
- Beu'gelbaan** (*klosbaan*), v. —banen.
- Beu'gelen** (*in de beugelbaan spelen*), ik heb gebeugeld; *in N. Br. doet men veel aan —*.

- Beuk** (loofboom onzer bosschen), m. -en; - (beukenoot), v. -en. w. i. g.
- Beuk** (de holte, het schip eener kerk), m. -en.
- Beuk** (slag of stoot), m. -en; een - hebben.
- Beuk** (gril, nuk), v. -en. w. i. g. [mal zijn.]
- Beukblad**, o. -eren, -en; -boom, m. -en.
- Beukelaar** (rond schild met een knop in 't midden, rondas), m. -s.
- Beuken** (kloppen, slaan), ik heb gebeukt; stokvisch -; vlas, hennep -; de wallen -, rammeien, beschieten; -er, m. -s; -erij, v. -en; -ing, v. -en.
- Beukenbast**, m. -en; -bosch, o. -boschen; -hout o.; -laan, v. -lanen; -olie, v.; -schors, v.; -woud, o. -en.
- Beul** (scherprechter), m. -en. Fig. wreedaard.
- Beulen** (hard werken, zwoegen), ik heb gebeuld. Ook: pijnigen.
- Beuling** (kruidworst), m. -en.
- Beulsambt**, o.; **beulschap** (beulsambt), o.
- Beulshanden**, v. mv.: hij stierf door -handen; -knecht, m. -s of -en; -werk (fig. daad van een wreedaard), o. gmv.
- Beun** (vischkaar), v. -en. Visch levend houden in de -; beter: **Bun**.
- Beun** (planken vloer; zoldertje), v. -en.
- Beunhaas** (onbevoegd makelaar), m. -hazen.
- Beunhazen** (op allerlei werk azen, als beunhaas werken), ik heb -beunhaasd; -hazerij, v. -en.
- Beuren** (geld ontvangen), ik heb gebeurd; -der, m. -s; -ing, v. -en.
- Beuren** (optillen, opbeuren), ik heb gebeurd; een zwaren last -; iets niet kunnen -.
- Beuren** (gebeuren), het is gebeurd; 't zal -, naar je woorden, geschieden. gmv.
- Beurs** (geldbuidel, leeren geldtasch), v. -zen.
- Beurs** (in groote handelssteden het gebouw voor samenkomst van kooplieden), v. -zen; -klok, v. -ken; -knecht, m. -s; -plein, o. -en; -prijs, m. -prijzen; -tijd, m.; -uur, o. -uren.
- Beursch** (buikziek), bn.; die peer is -; een -e peer; -heid, v.: -heid van ooft.
- Beurt**, v. -en; -om -, bij -en, te -vallen.
- Beurtelings** (bij beurten, bij afwisseling), bw.; zij zullen -zingen.
- Beurtelingsch** (beurt om beurt), bn.; een -e opvolging; -e afwisseling.
- Beurtgezang** (gezag, door verschillende personen om beurt aangeheven), o. -en.
- Beurtman** (schipper, die op bepaalde dagen heen en terug vaart), m. -nen; ook het schip.
- Beurtveer** (vaart van een beurtman tusschen twee bepaalde plaatsen), o. -veren.
- Beurzig** (aangestoken van vruchten), bn.; -heid, v. Zie **Beursch**.
- Beuzel** (beuzeling, laf praatje), v. -s; het was maar - wat hij zei.
- Beuzelachtig** (onbeduidend, kinderachtig), bn.; -e praatjes; -heid, v. gmv.
- Beuzelen** (bezig zijn met nietige, onbeduidende dingen), ik heb -beuzeld; -aar, m. -s; -arij, v. -en; -ing, v. -en.
- Beuzelpraat** (kinderpraat), m. gmv.
- Bevaarbaar** (kunnende bevaren worden), bn.; een - water; een -bare rivier; -heid, v.
- Bevalen** (behagen), het -viel, is -vallen; die japon bevallt mij, aanstaan; die menschen - mij niet, vallen niet in mijn smaak.
- Bevalig** (lief), bn. en bw.; -heid (gratie), v.
- Bevang** (omvang), o. gmv. vero.
- Bevan** (overmeesteren, overvallen), ik -ving, heb -vangen; de slaap heeft mij -; ik werd toen zonderling -. (v. Deyssel); de schrik heeft mij -; -ing (bevangenheid), v.
- Beva'ren**, ik -voer, heb -varen; de zee -, een rivier -; -varing, v. -en.
- Beva'ren**, bn.; een - matroos, met onder-vinding, kundig, bekwaam.
- Bevat'telijk** (gemakkelijk begrijpende), bn.; een - kind; een -e voordracht, duidelijk, helder, b.v. hij spreekt zeer -; -heid, v.
- Bevat'ten** (begrijpen), ik heb -vat; -vat'ting (begrip), v.; -vat'tingsvermogen (aanleg), o. gmv.
- Bevecht'ten** (bestrijden, beoorlogen), ik heb -vochten; den vijand -; ook: de zege -, door vechten verkrijgen; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Bevederd** (voorzien van vederen), bn.; een -e pijl; sommige insecten hebben -e achterpootjes.
- Beve'tigen** (in veiligheid stellen), ik heb -veiligd; -er, m. -s; -ing, v. gmv.
- Bevel** (gebod, commando), o. -en; het -geven tot iets; het - hebben over, onder -staan van.
- Beve'len** (gebieden), ik -val, heb -volen; -er, m. -s.
- Bevel'hebber**, m. -s; -hebberschap, o.
- Be'ven** (trillen, sidderen), ik heb gebeefd; -van schrik; -ing, v. -en.
- Be'ver** (knaagdier, vooral in N.-Amerika), m. -s; (zekere stof, vervaardigd van de beverhuid), o. gmv.
- Be'vergeil** (zekere olieachtige stof), o. gmv.
- Be'ver'ig** (koortsig), bn.; -heid, v.
- Be'vernel** (zeker schermbloem gewas), v. gmv.
- Be'verrat** (muskusrat), v. -ratten.
- Be'versch** (van bever), bn. Een -e borstrok.
- Beves'tigen** (bekrachten), ik heb -vestigd; met een eed -; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Beves'tigend** (toestemmend), bn. en bw.; een - antwoord; hij antwoordde -.
- Bevind'** (bevinding), o. Naar - van zaken.
- Bevin'den**, ik -vond, heb -vonden; iets deugdelijk -, in goeden staat; zich niet wel -, zich gevoelen; zich in gevaar -, verkeerren; zich ergens -, op de aangeduide plaats zijn; -ing (uitkomst van een onderzoek; ervaring), v. -en.
- Bevlj'tigen** (zich) (al zijn vlijt aanwenden), ik heb mij -vlijtgd; -ing, v. gmv.
- Bevocht'tigen** (nat maken), ik heb -vocht'tgd; -ing, v. -en; - van het linnen.
- Bevoegd'** (geschikt, gemachtigd, gerechtigd), bn. en bw.; -heid (recht), v. -heden.
- Bevol'ken** (voorzien van volk), ik heb -volkt; een kolonie -; -ing (gezamenlijke in- of bewoners van stad of land), v. -en.
- Bevolkt'**, bn.; een dicht -e stad; -heid, v.
- Bevoor'deelen** (voordeel aanbrengeen), ik heb -voordeeld; -ing, v. -en.
- Bevooroor'deeld** (kortzichtig, vol vooroordeelen), bn.; een - mensch; -heid, v.
- Bevoor'rechten** (een voorrecht geven boven anderen), ik heb -voorrecht; -ing, v. -en.
- Bevor'deren** (begunstigen, bespoedigen), ik heb -vorderd; -aar, m. -s; -ing, v. -en.
- Bevor'derlijk**, bn.; -aan, voor, gunstig voor; zuivere lucht is - voor de gezondheid.
- Bevra'gen**, ik -vroeg, heb -vraagd; inlichtingen te - bij, kunnende gevraagd worden.
- Bevre'digen** (tevreden stellen), ik heb -vre-digd; zijn lusten -, zijn nieuwsgierigheid -;

- iemand door geschenken* -, verzoenen; -**ing**, v. -en.
- Bevre'digend**, bn.; *de toestand is* -, tot tevredenheid stemmend.
- Bevreem'den** (meest gebruikelijk in den 3den pers.), het bevreemde, het heeft -vreemd, d. i. is vreemd, zonderling voorgekomen; -**ing** (verwondering), v. gmv.: *iets met -ing hooren*.
- Bevreem'dend**, bn.; *een -bericht, zonderling, het is hoogst* -, raadselachtig.
- Bevreesd'** (bang), bn.; - *zijn voor; iemand -maken; -heid* (angst), v. gmv.
- Bevriend'**, bn.; *zij zijn* -, d. i. vrienden; *de -e mogendheden; van -e zijde*.
- Bevriezen**, ik -vroor, ben en heb -vroren (bevrozen); ook: onp. w.w. het -vroor, heeft en is -vroren (bevrozen); -**ing**, v. -en.
- Bevrij'den** (vrijmaken), ik heb -vrijd; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en; -**vrijdingsoorlog** (oorlog der geallieerden tegen Napoleon I), m.
- Bevroe'den** (beseffen, inzien, begrijpen), ik heb -vroed; -**ing** (begrip), v. -en.
- Bevue'** (misziening, abuis, vergissing), v. -s.
- Bewaar'heiden, -heden** (waar maken, bevestigen), het -heidt (zich), het heeft (zich) -heid; *het gerucht zal zich* -; *mijn voorspelling wordt -heid*.
- Bewaarschool** (inrichting tot opvoeding van 2-6-jarige kinderen), v. -scholen.
- Bewaarschoolhouderes**, v. -sen.
- Bewa'ken** (waken over), ik heb -waakt; -**waker**, m. -s; -**waking**, v. gmv.
- Bewa'ren** (behoeden, verzorgen), ik heb -waard; -**waarder**, m. -s; -**waring**, v. -en.
- Bewas'sen** (begroeien), het -wast, het -wies, is -wassen; *het hoofd is met haar* -.
- Beweeg'baar** (kunnende bewogen worden), bn.; *een molen met een -bare kap; bij dichters ook: Beweegbre; -heid*, v. gmv.
- Beweeg'grond** (dat, wat iemand tot iets noopt), m. -gronden.
- Beweeg'kracht** (kracht, die een beweging veroorzaakt), v. -krachten; *de electriciteit aanwenden als* -.
- Beweeg'lijk** (druk, haastig), bn. en bw. Fig. *een -gemoed, teer; -heid*, v. gmv.
- Beweeg'reden** (reden, welke iemand noopt tot het doen van iets), v. -redenen; *welke waren zijn -en tot die daden? drijfveeren*.
- Bewe'e'nen** (weenen over, beschreien), ik heb -weend; -**er**, m. -s; -**ing**, v. gmv.
- Beweer'schrift** (waarin men zijn bewering tracht te verdedigen), o. -schriften.
- Bewe'gen** (van plaats of stand doen veranderen), ik -woog, heb -wogen; *de wind kan het water* -; *de veer -weegt het raderwerk; de vogels -vleugels en staart; fig. roeren, treffen: alle toeschouwers waren -wogen; zich* -: *de aarde -weegt zich om de zon, draait; -er, m. -s; -**ing**, v. -en.*
- Bewe'gingloos** (zonder iets te roeren), bn.
- Bewe'gingmaker** (druktmaker), m. -s. gmv.
- Bewe'gingsleer** (leer der -welingen), v. gmv.
- Bewe'ren** (als waar staande houden, als zeker aanvoeren), ik heb -weerd; -**weerder**, m. -s; -**wering**, v. -en.
- Bewer'kelijk** (arbeid kostend), bn.; *een -vraagstuk, een -huis; -heid*, v. gmv.
- Bewer'ken** (bearbeiden), ik heb -werkt; *hout* -, *iets fraai* -; -**werker**, m. -s; -**werking**, v. -en.
- Bewerk'stelligen** (uitvoeren, volbrengen), ik heb -werkstelligd; -**ing**, v. -en.
- Bewerk'tuigd** (van organen voorzien), bn.; *een -lichaam, de -e wereld* (dieren- en plantenrijk).
- Bewerk'tuigen** (voorzien van organen), ik heb -werktuigd; *ons lichaam is schoon -tuigd; -ing* (organisatie), v. -en; *de -ing van dieren en planten*.
- Bewerp'** (ontwerp, schets, concept), o. vero.
- Bewes'ten**, vz. - Gibraltar, d. i. ten westen van; bw. -om gaan, westwaarts.
- Bewie'rooken** (wieroek toezwaaien, hulde bewijzen), ik heb -wieroekt; fig. uitbundig prijzen: *Middelmatige lieden* -. (Potg.); *Gerrit Witse, de -te jongeling*. (C. O.); -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Bewijs'** (grond of middel ter staving), o. -wijzen; *het -van een stelling*.
- Bewijs'** (blijk, teeken), o. -wijzen; *een -van eerbied, van ontvangst*.
- Bewijs'** (zeer kleine hoeveelheid), o. gmv.; *een schrupeltijl -van balsem uit het paradijs* (Staring); *doe er nog een -je zout bij*.
- Bewijs'grond** (argument), m. -en; -**kracht**, v.; -**last** (rechtst. last of verplichting in eenig geding om eenig feit te -wijzen), m. gmv.; -**plaats**, v. -en; -**stuk** (oorkonde), o. -ken.
- Bewij'zen** (aantoonen), ik -wees, heb -wezen; *een stelling* -; fig. *eer; vriendschap* -, betoonen.
- Bewil'ligen** (toestaan, vergunnen), ik heb -willigd; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en; *zijn -williging tot iets geven*.
- Bewim'pelen** (bedekken), ik heb -wimpeld; fig. ontveinzen, verbloemen: *de waarheid* -, *een mislag* -; -**ing**, v. -en.
- Bewind'** (beheer), o.; *het -voeren, onder het -zijn, bestuur; -hebber, m. -s; -**sman**, m. -slieden; -**voerder**, m. -s.*
- Bewon'deren** (met eerbied beschouwen), ik heb -wonderd; -**aar**, m. -s; -**ing**, v. gmv.
- Bewo'nen** (wonen in), ik heb -woond; -**woner**, m. -s; -**woning**, v. gmv.
- Bewoor'ding** (term, uitdrukking), v. -en; *het contract is vervat in de volgende -en*.
- Bewust'** (bekend, wetende), bn., *de -e zaak; -heid* (vermogen om te denken), v. gmv.
- Bewus'teloos** (buiten kennis), bn.; - *zijn; -neervallen; -heid* (onmacht), v. gmv.
- Bewust'zijn** (bewustheid, innerlijk gevoel van leven of kracht), o. gmv.: *zijn -verliezen; 't Bewust-zijn van zijn eigen kracht*. (Bild. Valentijn).
- Bey** (prins, heer, titel van een landvoogd), m. -s. Zie **Beg** of **Bei**.
- Bezaa'ien** (met zaad bestrooien), ik heb -zaaid; *een stuk land met rogge* -; *een veld met keisteenen -zaaid; -er, m. -s, -**ing**, v. -en.*
- Bezaan'** (achterzeil v. e. schip), v. -s of -zanen.
- Bezaans'mast** (achterste mast of kruismast op een driemaster), m. -masten.
- Beza'digd** (bedaard), bn. en bw.; *een -man, een -gedrag, -handelen; -heid* (kalmte), v.
- Bezee'ren** (pijn doen), ik heb (mij) -zeerd; -**zeering** (verwonding), v. -en.
- Beze'gelen** (een zegel drukken op), ik heb -zegeld; fig. bevestigen: *met een eed* -; -**ing** (bekrachtiging), v. -en.
- Bezeild'** (geschikt om te zeilen), bn. en dw.; *een goed of slecht -schip*.
- Bezei'len**, ik heb -zeild; *er is geen haven met hem te* -, hij is altijd aan 't dwarsdrijven.

- Be'zem**, m. -s, een rijzen -, een heide -, een stal-; fig. *Nieuwe -s vegen schoon* (van dienstboden enz.), in 't begin doen zij hun best; Bijb. *met -en keeren*, goed reinigen; *den - in den mast voeren*, (gesch.) ten teeken, dat men de zee van vijanden heeft schoon-geveegd.
- Be'zemkruid** (*vlinderbloemige plant*), o. gmv.
- Be'zemschoon** (*ruw, enkel met den groven bezem geveegd*), bn.; een huis - *verlaten*.
- Bezen'ding** (*hoeveelheid*), v. -en; een - *kaas, papier*.
- Bezef**, bn.; *mijn tijd is -; het was na -ten tijd*, d. i. na het sluitingsuur der herbergen; - **heid** (*het bezet zijn*), v. gmv.
- Bezef** (*legaaf, erfenis*), o.; *het schein, dat zij een groot - zou krijgen*. Vl. (V. Lov.)
- Beze'ten** (*dol, razend, dwaas*), bn.; - **e** (*persoon*), m. en v. -n: *gij tiert als een -e*, waanzinnige.
- Bezef'ten**, ik heb -zet; *is die stoel -zet? een weg - met boomen*, beplant; *een stad -*, er krijgsvolk in leggen; *een rok met galon -zet*, belegd langs de naden ter versiering; - **zet'ting** (*garnizoen*), v. -en.
- Bezie'h'tigen** (*nauwkeurig bezien*), ik heb -zichtigd; - **er**, m. -s; - **ing** (*beschouwing*), v. -en.
- Be'zie** (*bes, bei*), v. beziën.
- Bezi'eld** (*vol vuur*), bn.; een - *spreker, dichter, geestdriftig*.
- Bezie'len**, ik heb -zield; *hij weet zijn hoor-ders te -*, op te wekken, in geestdrift te brengen.
- Bezie'ling** (*innerlijke aandrif*), v. gmv.; *hij sprak vol -; Da Costa schreef zijn 25 jaren met een ongewone -*.
- Bezien'** (*van alle kanten bekijken*), ik bezag, heb -; *iets van nabij -*.
- Bezienswaard'**, - **waar'dig** (*het bezien waard*), bn.; *die tentoonstelling is -; -heid*, v. -heden.
- Be'zig** (*doende, aan 't werk*), bn. en bw.; - **heid** (*werk, arbeid*), v. -heden.
- Be'zigen** (*gebruiken, besteden*), ik heb -bezigd; - **er**, m. -s. w. i. g.
- Be'zighouden**, ik hield -zig, heb -ziggehouden; *iemand -*, aan den gang houden.
- Bezi'jden** (*naast*), vz.; - *het kasteel*, d. i. ter zijde van; fig. *dat is - de waarheid*, niet waar; bw. *hij keek mij - aan*.
- Bezin'ken** (*doorzakken*), het -zonk, is -zonken; *bier, wijn, azijn doen -*, helder doen worden, door stilstaan; - **zinking**, v. -en; - **zink'sel** (*droesem*), o. -s.
- Bezin'nen** (*wildenken*), ik -zon, heb -zonnen; ook: *zich -; ik -zon mij*, heb mij -zonnen; - **zinning** (*nadenken*), v. gmv.
- Bezit'**, o. gmv.; *iets in - hebben*; nl. als eigendom; *iets in - nemen*; - **neming**, v.; - **recht** (*recht van bezit*), o. gmv.
- Bezit'telijk** (*bezit aanduidend*), bn. een - *vmw.*
- Bezit'ten** (*zitten op, in bezit hebben*), ik -zat, heb -zeten; - **ter** (*eigenaar*), m. -s; - **ting** (*eigendom*), v. -en; - **inkje**, o. -s.
- Bezo'den** (*met zoden beleggen*), ik heb -zood; *een perkje -*, een plaatsje -, een dijk -.
- Bezo'e'delen** (*besmetten, vuil maken*), ik heb -zoedeld; - **ing** (*verontreiniging*), v. -en.
- Bezoek'**, o. -en; een - *brenge*, *afleggen*.
- Bezoek'en**, onr. w. w. ik -zocht, heb -zocht; - **zoeker**, m. -s; - **zoeking** (*beproeving*), v.
- Bezol'digen** (*loondienst ontvangen*), ik heb -zoldigd; een - *zoldigd veldwachter; een boekhouder -* (Potg.), een - *zoldigd ambt*, betaald.
- Bezol'diging**, - **ding** (*soldij, loon*), v. -en.
- Bezon'digen** (*zich*), ik heb mij -zondigd; *zich - aan laster, gierigheid*, enz.; *zich aan, tegen, jegens God of de menschen -*; - **ing**, v.
- Bezon'nen** (*beraden, voorzichtig*), bn.; een - *jongmensch*; - **heid**, v. gmv.
- Bezo'pen** (*dronken, beschonken*), bn.; - **heid**, v. gmv. platte volkst.
- Bezorgd'** (*vol zorg, onrust*), bn.; - **heid**, v.
- Bezo'gen** (*bestellen, afgeven*), ik heb -zorgd; *een brief aan zijn adres -*; - **er**, m.; - **ing**, v.
- Bezu'i'den**, vz.; - *het Kanaal*, d. i. ten zuiden van; bw. - *om gaan*, zuidwaarts.
- Bezu'nigen** (*uitsparen*), ik heb -zuinigd; - **er**, m. -s; - **ing** (*besparing*), v. -en.
- Bezu'ren** (*boeten*), ik heb -zuurd; *ik zal dit wel -*, de treurige gevolgen ondergaan.
- Bezwaar'** (*last, moeilijkheid*), o. -zwaren.
- Bezwaard'** (*bezorgd*), bn. en bw.; - **heid**, v.
- Bezwaar'tijk** (*moeilijk*), bn. en bw.; *ik kan het - gelooven*; - **heid**, v. gmv.
- Bezwaar'nis** (*overlast*), v. -sen; *de -sen des levens*, lasten, moeilijkheden.
- Bezwaar'schrift** (*beklag, opsomming van grieven tegen een beslissing of een besluit*), o. -schriften; een - *indienen*.
- Bezwach'telen** (*met zwachtels omwinden*), ik heb -zwachteld; *een wonde -*; - **ing**, v.
- Bezwad'deren** (*bezoedelen*), ik heb -zwad-derd; fig. *belasteren: iem. goeden naam -*.
- Bezwalk'en** (*bezoedelen*), ik heb -zwalkt; - **er**, m.; - **ing**, v.: *de -ing van iemands eer*.
- Bezwa'ren** (*beladen*), ik heb -zwaard; *zich -*, d. i. beklagen; - **ing**, v. gmv.
- Bezwa'rend** (*tastig, moeilijk*), bn.; *dat zijn -e voorwaarden*, - *e omstandigheden*.
- Bezweet'** (*vol zweet, met zweet bedekt*), bn.; - *e gezichten*.
- Bezwe'ren** (*met eede bevestigen*), ik -zwoer, heb -zwoeren; fig. *verbidden: iemand -*, *den storm -*, *een boezen geest -*.
- Bezwe'ring** (*oproeping van bovennatuurlijke krachten*), v. -en; *geesten-*, - *van den duivel*. Zie **Exorcis'me**.
- Bezwe'ringsboek**, o. -en; - **formulier**, o. -en; - **voorschrift**, o. -en.
- Bezwij'ken**, ik -zweek, ben -zweken; *voor de verleiding -*; *onder een ziekte -*; - **ing**, v.
- Bezwij'men** (*in onmacht vallen*), ik ben -zwijsmd, ook: ik -zweem, ben -zweemen; - **ing** (*flauwte, onmacht*), v. -en; *in -ing liggen*, vallen.
- Biais'** (*schuin oplegsel*), v.; - **aiseering** (*uitwijking*), v. -en. fig. uitvlucht.
- Bib'beren** (*rillen, b.v. van kou*), ik heb ge-bibberd; - **ing**, v. -en.
- Bibelot'**, v. -s. Zie **Bimbelot**.
- Bi'bit** (Ind. zaailing of kweekplantjes van rijst voor de sawah), v. -s.
- Bi'blia** (*de boeken der H. Schrift*), o. mv.
- Bibliognostiek'** (*boekenkunde*), v. gmv.
- Bibliograaf'** (*boekbeschrjver, boekenkun-dige*), m. -grafen.
- Bibliographie'** (*boekbeschrijving*), v. -s, -ën.
- Bibliographisch** (*boekbeschrijvend, boek-kundig*), bn.; een - *woordenboek*.
- Bibliomaan'** (*overdreven minnaar van boeken, boekengek*), m. -manen.
- Bibliomanie'** (*boekenzucht, hartstochtelijke liefhebberij voor boeken*), v. gmv.
- Bibliophi'le** (*boekenminnaar*), m. en v. -n.

- Bibliotheca'ris** (opziener of bestuurder eener boekery), m. -sen.
- Bibliothek** (boekverzameling, boekery), v. -theken. Ook de boekenkamer zelve: *Ik trad de - binnen.* (C. O.)
- Biblist** (bijbelkennër, godgeleerde), m. -en.
- Bicarbonaat** (scheik. dubbelkoolzuur zout), o. gmv.
- Bl'ceps** (tweehoofdige opperarmspier), m. -en.
- Bicy'cle** (sport. tweewieler, fiets), v. -s.
- Bid'bank** (kniebankje), v. -banken.
- Bid'dag** (Prot. dag om God iets te vragen, te viëren als Zondag), m. -dagen; *het is heden - voor 't gewas.*
- Bid'den** (een gebed doen, smeeken tot God, vragen), ik bad, heb gebeden; -**der**, m. -s.
- Bidens'** (tandzaad, zekere sierplant), v.
- Bidet'** (lees: *bidt, klein paard*), m. -s.
- Bid'plaats** (kerkje, kapelletje, ook aan den weg), v. -plaatsen.
- Bid'prentje** (R. K. rouwprentje, doodprentje), o. -prentjes.
- Bid'snoer** (R. K. rozenkrans, paternoster), o. -snoeren.
- Bid'stoel** (R. K. kerkstoel, zitstoel en bidbank), m. -stoelen.
- Bid'uur** (R. K. zelfgekozen uur om ter kerk te gaan bidden voor het Allerheiligste), o. -uren.
- Biecht'** (R. K. belijdenis der zonden), v. -en.
- Biecht'en** (zijn zonden belijden), ik heb gebiecht; -**eling** (*hij, die biecht*), m. en v. -en.
- Biecht'kind** (biechteling), o. -eren; -**penning** (vrijwillige gift na debiecht), m. -en; -**puntje** (zonde, die men heeft te biechten), o. -s; -**stoel** (zetelplaats van den biechtvader), m. -en; -**vader** (R. K. geestelijke bij wien men ter biecht gaat), m. -s.
- Bie'den** (een bod doen), ik bood, heb geboden; *geld -; met loven en -*, na langdurige onderhandeling.
- Bief** (biefstuk), o. en m. bieven.
- Bief'stuk** (lap gebraden osseveleesch), m. en o. -s.
- Bier** (bekende volksdrank), o. -en (soorten); *Beiersch -; winter-, zomer-, (lagerbier).*
- Bier'bank** (bank vóór of in een bierhuis voor de stamgasten), v. -en; *oude Kretis, daar hij voor de Roode Leeuw met eenige boeren op de - zat.* (C. O.)
- Bierbottelarij'** (kelder, waar men bier op flesschen aftapt), v. -en.
- Bier'brouwer** (maker van bier), m. -s; -**ij** (werkplaats tot het maken van bier), v.
- Bier'buik** (dikkerd, bierdrinker), m. en v. -en.
- Bier'kaai**, v. gmv.; oudt. een buurt in A'dam bij de Oude Kerk, wier bewoners ruw en vechtelievend waren: *vechten tegen de -*, een hopeloozen strijd aanbinden; fig. vergeefs strijden tegen domheid, vooroordeel, bijgeloof, enz.
- Bier'kan**, v. -kannen; -**kelder** (ter bewaring van het bier), m. -s; -**ketel** (brouwketel), m. -s; -**kinnetje** (klein biervaatje, 25 L.), o. -s; -**kraan** (tap), v. -kranen; -**kruik**, v. -en; -**kuip**, v. -en; -**lucht** (reuk van bier), v. gmv.; -**maat**, v. -maten; -**pap** (gekookt bier met brood), v.; -**pomp** (toestel op het buffet om bier uit het vat op te pompen), v. -en; -**smaak**, m. gmv.; -**soep** (van bier en brood), v. gmv.
- Bier'steker** (bierhandelaar), m. -s.
- Bierstekerij'** (bierkelder of bierhandel in 't groot), v. -en.
- Bier'stelling** (onderstel van een biervat), v. -en; ook -**stel**, o. -len.
- Bier'tapper** (slijter van bier), m. -s; -**tapperij**, v. -en; -**ton** (vat), v. -tonnen; -**vat**, o. -vaten; -**wagen**, m. -s; -**weger** (werktuig om het gehalte van bier te bepalen), m. -s.
- Bies** (oevergewas), v. ook *Bieze*, biezen. *De veen-, de matten-, de veld-, hij (de Charmante) liet zijn hoofd op de borst vallen als een geknakte -.* (C. O.); *zijn biezen pakken, er van door gaan; fig. rolronde reep: een roode - op den naad der pantalon.*
- Bies'bosch** (aandr. waterachtig land in de nabijheid van Dordt), m. gmv. *De - ontstond door den St.-Elisabeth's vloed (18 Nov. 1421).*
- Bies'jesdeeg** (St. Nicolaasgebak of speculaas te Amsterdam), o.; *een vrijer van -*, een dagbroer van -.
- Biest** (eerste melk eener kalfkoe), v. gmv.
- Biet** (beet, beewortel), v. -en. *Er zijn roode en witte -en.* Zie **Beet**.
- Bie'tebauw** (bullebak), m. -en. Fig. spook.
- Bie'zen** (dicht. sissen, blazen, sijfelen), zij heeft gebiesd; *de slangen -, de draken -; de koeien -*; als ze door vliegen erg geplaagd worden, zijn ze wild.
- Bifurca'tie** (vorkvormige splitsing, b.v. bij aderen), v. -s, -tiën.
- Big, bigge** (jong varken), v. -gen; -**getje**, o.
- Bigamie** (dubbele echt), v. gmv.
- Bigar'** (bont, veelkleurig, gespikkeld), bn. Ook: *Bigar're.*
- Big'gelen** (afrollen van tranen), de traan heeft gebiggeld, is van de wang -biggeld.
- Big'genkruid** (inheemsche plant, op een paardenbloem lijkende), o. gmv.
- Big'onia** (plant der keerkringstanden, met levendig gekleurde bloemen), v. -s.
- Bigot'** (bijgeloovig, overdreven vroom), bn.
- Bigotterie'** (overdreven vroomheid, huichelachtigheid), v. gmv.
- Bij**, vz.: *hij woont - de school, in de nabijheid van; het is - twaalf; - zijn leven, d. i. tijdens; - monde, enz. bw.: die leerling is niet -; de w.w. met bij samengesteld als: -brenge worden aaneengeschreven en zijn scheidbaar.*
- Bij** (vliesvleugelig insect), v. -en; -**tje**, o. -s.
- Bijaldien'** (ingeval), vgw.
- Bij'bel** (het Woord, de H. Schrift), m. -s.
- Bij'belgenootschap** (vereniging tot verspreiding van de boeken der H. Schrift), o. -pen.
- Bij'belkennis** (het van-buiten-kennen en kunnen toepassen van vele plaatsen uit den bijbel), v. gmv.; *de - van vele Heru. christenen.*
- Bij'beisch** (tot den Bijbel in betrekking staande), bn.; *een - woordenboek; -e aardrijkskunde, -e geschiedenis, -e oudheidkunde.*
- Bij'belvast** (bedreven in bijbelteksten), bn.
- Bij'blad** (bijvoegsel), o. -en; -**blaadje**, o. -s.
- Bij'brenge**, onr. w.w. ik bracht bij, heb -gebracht. *Wat kunt gij ter uwer verontschuldiging -? d. i. aanvoeren; -er, m.; -ing, v.*
- Bij'dehand'**, **bijderhand'** (vlug, schrandder), bn.; *die jongen is -; een bijdehante jongen.*
- Bij'dehandsch'** (het paard links van een tweespan), ook: **bijderhandsch'**, bn. *Het -e paard; zn.: de koetsier maakte den heer Kegge... opmerkzaam, dat de - nu toch alle kuren had afgelegd.* (C. O.)
- Bij'draaien** (zeew. tegen den wind wenden), ik heb en ben -gedraaid; fig. *hij zal wel weer*



- , zijn toorn vergeten, goede vrienden worden; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Bij'drage** (*gave, gift*), v. -n; *een geldelijke* -, *letterkundige* -, *toevoegsel*; - *tot de kennis der geschiedenis*, enz.
- Bij'dragen** (*helpen, steunen*), ik droeg bij, heb bijgedragen; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Bijjeen'** (*te zamen, vereenigd*), bw.; de w.w. worden met - aaneengescreven en zijn scheidbaar.
- Bijjeen brengen**, onr. w.w. ik bracht -, heb -gebracht; *een aantal getuigen* -; -**ing**, v. -en.
- Bijjeen'zamenen**, ik heb -gezemeld; *giften, sprokkels* -; -**ing**, v. -en.
- Bijjeen'zijn** (*samen zijn*), ik was -, ben -geweest; als zn. o.: *het - der vrienden*.
- Bij'enangel**, m. -s; -**arend** (*zie wespendief*), m. -en; -**cel**, v. -len; -**eter** (*vogeltje*), m. -s; -**houder** (*bijker*), m. -s; -**koningin**, v. -nen; -**korf**, m. -korven.
- Bij'gaand** (*ingesloten*), bn.; *met - briefje*.
- Bij'gelegd** (*in der minne geschikt*), bn.
- Bij'gelegen** (*aangrenzend*), bn.; *eer - akker*.
- Bij'geloof** (*duwaas, kinderachtig geloof*), o.gmv.
- Bij'genaamd** (*een toenaam hebbend*), bn.; *Willem, - de Veroveraar*.
- Bijgeval'** (*indien*), vgw.
- Bijgevolg'** (*dus, daarom*), bw.
- Bijhoo'rig** (*behoorende tot*), bn.; -*e weiden*.
- Bijhouden** (*bijlijven*), ik hield bij, heb -gehouden; *iemand in 't loopen* -; -**ing**, v. gmv.
- Bij'kaart** (*kleine kaart*), v. -en; (*kaartspel*) kaarten buiten de troeven: *een goede* -.
- Bij'kans** (*bijna*), bw.; *hij is - ktaar*.
- Bij'ker** (*bijhouder, ijnker*), m. -s.
- Bij'kok** (*hulpkok, tweede kok*), m. -koks.
- Bij'komen** (*ergens bij passen, inhalen; tot zich zelf komen*), ik kwam bij, ben -gekomen; -**komend**, bn.; -**komst** (*herleving*), v.
- Bijkomstigheid** (*bijkomende omstandigheid*), m. -heden; w. i. g.
- Bijl**, v. -en; *de steel van een -; een groote -; er met de grove of ruwe - inhouwen*, grof verteren, ruw aanpakken of te werk gaan; *de - aanleggen*, afbreken vellen; *zien, hoe de - in den steel zit*, hoe het met de zaak is gesteld.
- Bij'laan** (*zijlaan*), v. -lanen.
- Bij'lage** (*toegevoegd stuk*), v. -lagen.
- Bij'lander** (*platboombinnenvaartuig*), m. -s.
- Bijlan'dig** (*naburig, aangrenzend*), bn.
- Bijl'bundel** (*gesch. bundel roeden, geschikt rondom een bijl*), m. -s. *De lictoren gingen in Rome voor de hoogste staatsambtenaren uit, dragende een -*.
- Bij'leggen**, ik heb -gelegd of -geleid; *gelden* -, d. i. bijdragen tot een gezamenlijken inleg; *een twist -*, vereffenen; -**ger**, m. -s; -**ging**, v. -en.
- Bij'leman** (*bijdrager, oud Amst. schutter*), m. -nen en -s. Ook: **Bijltje**.
- Bij'loop** (*toeloop*), m. gmv.; *onder - van 't volk*.
- Bij'looper** (*helper, handreiker, loopjongen*), m. -loopers.
- Bij'maan** (*luchtverschijnsel, afspiegeling der maan zelve*), v. -manen.
- Bij'na** (*ten naasten bij*), bw. *Het is - avond*.
- Bij'naam** (*toenaam, ook spotnaam*), m. -namen, b.v. *Lodewijk de Vrome. Baas Ganzendonk had den - van baron*. Zie **A'lias**.
- Bij'oogmerk** (*bijbedoeling*), o. -en; -en hebben.
- Bijou'** (*kleinood, juweeltje, fig. lusthof*), o. -'s.
- Bijouerie'en** (*allerlei kleine sieraden van goud, zilver, staal, ijzer enz.*), v. mv. (ou = oe).
- Bij'schaduw** (*het tegengestelde van slag- of kernschaduw*), v. -schaduwen.
- Bij'schrift** (*opschrift onder een plaat of portret*), o. -schriften.
- Bij'slag** (*bijkomend voordeel*), m.; *een aardig -je, winstje*.
- Bij'smaak** (*vreemde smaak*), m. -smaken.
- Bij'spreuk** (*leenspreuk, figuurlijke uitdrukking*), v. -spreuken.
- Bij'staan** (*ondersteunen, helpen*), ik stond bij, heb -gestaan.
- Bij'stand** (*hulp, ondersteuning*), m. gmv.; *met gewapenden -: een commissie van -*.
- Bij'stander** (*helper*), m. -standers.
- Bij'stelling** (*hulpstelling van metselaar of timmerman*), v. -en.
- Bij'stelling** (*spraak. andere of verklarende naam*), v. -en, b.v.: *Willem de Zwijger, de tijger, de schrik der woestenij; Cuba, de parel der Antillen*. Ook **Appos'itie**.
- Bijs'ter** (*verdwaald*), bn.; *men was het spoor, d. i. den rechten weg -; - zijn van zinnen, verward*.
- Bijs'ter** (*buitensporig, zeer*), bw.; - *schuw, niet - groot*.
- Bijsterzin'nig** (*gek*), bn.; -**heid**, v.
- Bijt** (*gehakte opening in het ijs*), v. -en.
- Bij'tebauw**, m. -en. Zie **Bietebauw**.
- Bij'ten** (*met de tanden wonden*), ik beet, heb gebeten. *Zich op de tanden -*, zijn spijt verkroppen; *iemand iets in het oor -*, toesnauwen; *in het stof -*, vallen, sneuvelen; *blaffende honden - niet*, harde schreeuwers durven weinig doen; *doode honden - niet*, voor de dooden geen vrees; *dat bijt mij in de oogen, branden*.
- Bij'ten** (*een bijt hakken*), ik bijtte, heb gebijt.
- Bij'tend** (*brandend, invretend*), bn.; *vitriool is een - middel; -e soda*; fig. *grievend: -e spot, -e scherts, een - antwoord*.
- Bij'tijds'** (*vroeg*), bw.; *de koetsier was er -*.
- Bij'toon** (*niet de volle nadruk*), m. -tonen.
- Bij'val** (*toejuching; voordeel*), m. -len; -**letje** (*winstje*), o. -s.
- Bij'voegen** (*bijdoen*), ik heb -gevoegd; *ergens een brief, een nota -*; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Bij'voeg'end**, bn.; *de -e wijs*, d. i. aanvoegende wijs (conjunctief).
- Bij'voeg'lijk**, bn. en bw.; *een - naamw.* (adjectief), *een -e bepaling; een woord - bezigen*.
- Bij'voegsel** (*iets, dat ergens bijgevoegd wordt*), o. -s; *het - van een krant*.
- Bij'voet** (*St.-Janskruid, gemeene alssem, ook citroenkruid, averruit*), m. -en.
- Bij'voor'beeld** (*bij voorbeeld*), bw.; *laten wij - eens het volgende aannemen*. Zie **Bijv.** of **B.v.**
- Bij'wagen** (*hulpwagen bij de diligence*), m. -wagens.
- Bij'weg** (*zijweg, zijpad*), m. -wegen; fig. *slinksche weg*.
- Bij'wezen** (*bijzijn*), o.; *in het - der moeder*, d. i. tegenwoordigheid.
- Bij'wijlen** (*soms, somwijlen*), bw.
- Bij'wijzen**, ik wees -, heb -gewezen; *met den vinger -; met een stokje -*.

- Bijwonen** (getuige zijn van), ik heb — ge-  
woond; — **woner** (persoon die bij ons woont),  
— **woning**, v. — en.
- Bijwoord** (spraak. woord ter bepaling bij  
een w.w., een bijv. nw. of eenig ander bijwoord),  
o. — en; — **elijk**, bn. Ook: **Adver'bium**, o.
- Bijzaak** (nevenzaak), v. — zaken; — **je**, o. — s.
- Bijzetten** (plaatsen bij), ik heb — gezet;  
fig. Alle zeilen —, alle krachten inspannen;  
een lijk —, in den grafkelder zetten; — **zet**,  
m.; — **er**, m. — s; — **ing**, v. — en.
- Bijziend** (kortzichtig), bn.; — **heid** (myop-  
sie), v. gmv.
- Bijzijn** (tegenwoordigheid), o. gmv.
- Bijzin** (zin, die een deel is van een anderen),  
m. — zinnen. Onderwerps—, gezegde—, voor-  
werpszinnen zijn — zinnen; ook bijv. en bijv.  
zinnen zijn — zinnen.
- Bijzitter** (tweede-examinator), m. — zitters.
- Bijzonder** (bijzonderlijk; het eigendom van  
een persoon), bn. en bw.; de — e kas des  
koning; iemands — e belangen, particulier;  
mijn — e vriend, intiem; in de — gunst van  
iemand staan; een — e audientie aanvragen;  
een — geval, ongewoon; een — onderwijzer,  
een — e school, niet openbaar; een — e kost-  
baarheid, zeldzaam; dat treft —, mooi, zeer  
goed; iemand — aanbevelen, nadrukkelijk;  
die dienstbode voldoet —; hij was — spraak-  
zaam; het was — mooi weer; als zn.: dat is  
iets — s, ongewoons; het algemeene en het  
— e; bw. uitdruk.: in het —. Lees: bijzonder.
- Bijzonderheid** (een bijzondere of ongewone  
omstandigheid), v. — heden; hij vroeg niets  
dan — heden uit de vaderlandsche geschiedenis,  
bijkomende feiten, onderdeelen.
- Bijzonderheid** (bezienswaardigheid, zeld-  
zaamheid), v. — heden; een museum van ge-  
schiedk. — heden; de — heden van een stad  
als Londen.
- Bijzonderlijk** (in 't bijzonder, voornam-  
lijk), bw.
- Bik** (afval van steen; brokjes steen), o. gmv.
- Bikhamer** (soort van hamer om steenen  
af te ronden of te billen), m. — hamers.
- Bikkel** (kootbeentje, speelgoed), m. — s. Zoo  
hard als een —, d. i. zeer hard.
- Bikkelen** (met bikkels spelen), ik heb ge-  
bikkeld; — **spel**, o.: deze meisjes spelen het —.
- Bikken** (uithakken), ik heb gebikt. Fig. Er  
is hier niet veel te —, d. i. eten; — **ker**, m.;  
— **king**, v.; — **steen** (steengruis), o. gmv.
- Bil** (lichaamsdeel), v. — len.
- Bilateraal** (tweezijdig), bn. Een — contract,  
wederzijdsch verbindende overeenkomst.
- Bilboquet** (balvanger, vangdopje aan een  
stokje, fig. een lichtzinnig mensch), m. — s.
- Bilhamer** (molenaarshamer), m. — s; —  
— **ijzer**, o. — s.
- Biljart** (van 't Fransche bille, bal), o. — en;  
— **ken** (biljartstok), v. — s, — en; — **royal**,  
koningsspel. (Lodewijk XIV).
- Biljarten** (spelen op het biljart), ik heb ge-  
biljart. Willen wij een partij —?
- Biljet** (briefje, bewijs), o. — ten; — **je**, o. — s.
- Biljoen** (afgekeurde munt; zilver van gering  
gehalte, tot versmelting bestemd), o. gmv.
- Bilken** (bikken, molensteenen scherpen, uit-  
kanten), ik heb gebild.
- Billijk** (rechtmatig, eertijk, redelijk), bn.; —  
— **heid**, v. gmv.
- Billijken** (goedkeuren), ik heb gebilijkt;  
ik kan uw gedrag niet —; — **ing**, v. gmv.
- Billioen** (miljoen van den tweeden rang  
of 10<sup>12</sup>), o. — en.
- Biltong** (Z. Afrik. gedroogd vleesch), v. gmv.
- Bilzenkruid** (giftplant, dolkruid), o. gmv.
- Bimbelot** (klein ivoren voorwerp; stuk  
kinderspeelgoed), o. — s.
- Bimes'ter** (een tijdruimte v. twee maanden),  
o. — s.
- Bimbeloterie** (speelgoedwinkel, speelgoed), v.
- Binair** (scheik. uit twee verbindingen be-  
staande), bn.
- Binden**, ik bond, heb gebonden. Fig. iemand  
iets op het hart —, op zijn geweten drukken;  
de handen —, belemmeren; gebonden zijn  
aan, zedelijk verplichting hebbend; — **end**, bn.;  
— **er**, m. — s; — **ing**, v. — en; — **sel**, o. gmv.
- Bindgaren**, o. — s; — **rijs**, o.; — **spier**, v.;  
— **touw**, o. — en; — **weefsel** (vezelachtige  
stof tot verbinding van organen), o. — s.
- Bindgelkruid** (wolfmelkachtige plant), o. gmv.  
In ons land groeit het eenjarige — (vergiflig).
- Bink** (lomperd, botterik, knoeier), m. — en;  
den — steken, schoolverzuim plegen.
- Bin'nen**, bw. en vz. Ergens — gaan; hij werd  
— geroepen; dat is —, verdiend; het schip  
is —, in de haven; zich iets te — brengen,  
herinneren; — de muren, — de perken, —  
den tijd van acht dagen, d. i. omsloten door.
- Bin'nen dijks** (liggende binnen den dijk),  
bw.; het huisje stond —.
- Bin'nengaats** (in het land, binnen de zee-  
gaten), bw.; — blijven.
- Bin'nenhof** (binnenplaats), o.; het — te  
's-Gravenhage.
- Bin'nenkoorts** (sluipkoorts), v. — koortsen.
- Bin'nenkort** (aanstonds, binnen einigen  
tijd), bw.; ik zal je — schrijven.
- Bin'nenland** (het inwendige deel van een  
land), o. — en; de — en van Afrika.
- Bin'nenlandsch** (zijnde binnen de gren-  
zen), bn.; een — e oorlog; — e twisten; minister  
van — e zaken.
- Bin'nenhuis** (binnen de muren), bw.; de  
klucht speelt —. (De Gen.)
- Bin'nenkamers** (binnen de wanden der  
kamer), bw.
- Bin'nenlands** (binnen in het land), bw.
- Bin'nenmonds**, bw.; — pruten, prevelen.
- Bin'nenste** (het inwendige), o.; het — van  
een huis; in ons —.
- Bin'nenstijds** (binnen den gestelden tijd), bw.  
De knecht is — ontslagen.
- Bin'nenvallen** (in de haven vallen, ook on-  
verwachts binnenkomen), het schip viel —,  
is — gevallen.
- Bin'nenvetje** (een persoon, die meer is dan  
hij toont), o. — s. Ook: voordeeltje, buitenkansje.
- Bin'nenwaard** (binnenpolder), v. — en.
- Bin'nenwaarts**, bw.; iets — buigen.
- Binnenwaartsch**, bn.; een — e beweging.
- Bin'nenwerks** (van binnen), bw.; de kamer  
is — vijf meter breed.
- Bin'nenzijde** (aan den binnenkant), v.  
— zijden; de — van een jas.
- Bino'cle** (tooneelkijker, eig.: met twee gla-  
zen), v. — s. Zie **Jumelles**.
- Binoculair-telescoop** (dubbeleverrekijker,  
met twee glazen, voor de oogen), m. — copen.
- Binominaal** (met twee namen of termen), bn.
- Bino'mium** (alg. tweetermige vorm), o. — s;  
het — van Newton.
- Bint** (bouw. dwarsbalk), o. — en.
- Biograaf** (levensbeschrijver), m. — grafen.

- Biographie'** (levensbeschrijving), v. —ën.  
**Biogra'phisch** (levensbeschrijvend), bn.; een — woordenboek.  
**Biologeeren** (door biologie bewerken, van alle wijskracht berooven, betooveren). Ook: *Biologiseeren*.  
**Biologie'** (beneveling; kunstbewerking, waardoor de wijskracht van den mensch ter zijde wordt gesteld of geneutralizeerd), v. gmv.  
**Biolo'gisch** (op de biologie betrekking hebbende), bn.; —e gegevens over een misdadiger.  
**Bioloog'** (levensleerkundige, zenuwbeheerscher), m. —logen. Ook: **Biologist'**.  
**Biomantie'** (woorspelling van den levensduur), v. gmv. (t = ts).  
**Biometrie'** (berekening van den gemiddelden levensduur van den mensch), v. gmv.  
**Biped'** (tweevoetig dier), m. bipe'den.  
**Bipe'disch** (tweevoetig), bn.  
**Biquadraat'** (het dubbel vierkant, de vierde macht eener grootheid), o. —aten (qu = kw).  
**Birk'wortel** (priemkruid), m. —s.  
**Bis** (tweemaal, nog eens), bw.  
**Bis'am** (balsemgeur, muskus), o. gmv.  
**Bisbil'le** (geschil, krakeel, gehaspel), v. —s. Lees: *Bisbiel'-je*.  
**Biscuit'** (beschuit, tweebak; deeg, waarvan porselein en ander aardewerk gebakken wordt), o. —s.  
**Bis'dom** (gebied van een bisschop), o. —men.  
**Biset'te** (geringe kantsoort, van garen gemaakt, boerenkant), v. gmv.  
**Bisextiel'** (een schrikkelidag hebbende), bn.  
**Bis'marck** (modekleur in 1870: lichtbruin), bn.  
**Bis'muth** (spiegeltin, aschtin, een enkelvoudig lichaam [element]), o. gmv.  
**Bi'son** (Amerik. buffel der prairiën en savannen), m. —s.  
**Bis'schop** (kerkvoogd, hoofd der R. K. geestelijkheid in een bisdom; opziener in een diocesis), m. —pen. Zie ook: *In partibus inf.*  
**Bis'schop** (warme kruiderswijn), v. gmv.  
**Bis'schop'pelijk** (eigen aan, behoorende aan of tot een bisschop), bn.; het — ambt; de —e waardigheid; de —e troepen; een —e school.  
**Bis'schopsambt**, o. gmv.; —hoed (mijter), m. —en; —hof (paleis), o. —hoven; —kruis (groot gouden kruis, door den bisschop op de borst gedragen), o. —en; —mijter (hoofddeksel), m. —s; —muts, v. —en; —ring (de met een edelsteen versierde vingerring des bisschops), m. —en; —staf, m. —staven; —zetel, m. —s.  
**Bis'schopskruid** (een plantje, n.l. steeneppe), o. gmv.  
**Bis'se** (slang; geknoopte slang als wapenteeken), v. —n.  
**Bissectri'ce** (meetk. lijn, die een hoek middendoordeelt), v. —s.  
**Bis'seeren** (bis-roepen); een zanger —.  
**Bis'singe** (jaarmarkt v. e. gemeente in den achterhoek van Overijssel), v. —n.  
**Bistou'ri** (geneesk. een krom insnijdings-bit (gebit), o. —ten. [mes], v. —s.  
**Bit** (paardestang), o. —ten. Het schuim vliegt langs het gouden —. (Immerzeel).  
**Bit'jaren** (Mal. beraadslagingen, samenspreking houden).  
**Bits** (scherp, onvriendelijk), bn. en bw.; —heid, v.  
**Bit'sig** (bijtachtig), bn. en bw.; —heid, v.  
**Bit'ter**, bn. en bw.; een —e amandel; een — beetje, d. i. zeer klein; —heid, v.  
**Bit'ter** (aftreksel op spiritus van citroen- of oranjeschillen), o.; —tje (borreltje), o. —s.  
**Bit'teraarde** (magnesia), v. gmv.  
**Bit'terkers** (tuinkers, kruisbloem), v. gmv.  
**Bit'terwater** (kleurloos mineraalwater vol magnesium), o. gmv.  
**Bitu'men** (aardhars, aardpek, asphalt), o.  
**Bitumineeren** (met aardhars bestrijken).  
**Bivak'** (verblijf van soldaten onder den blooten hemel), o. en m. —ken; —tent, v. —en; —keeren.  
**Bival'va** (stud. vertiederlijk student), m. —'s.  
**Bivouak'** (bij- of nachtvelddwacht, onder den blooten hemel), o. en m. —ken. Lees: *Bivoe-ak'*. Ook: **Bivak'** en *Bivouac'*.  
**Bivouakeeren** (onder den blooten hemel slapen, zonder tenten legeren). Lees: *Bivoe-akeeren*. Ook: **Bivakkeeren**.  
**Bizar'** (zonderling, grillig), bn.  
**Bizzarerie'** (zot gedrag, grilligheid), v. —ën.  
**Bi'zon** (bultos of buffel in N.-Amerika), m. —s. Zie ook **Bi'son**.  
**Blaadje** (klein blad), o. —s. Zie **Blad**. Bij iemand in een goed of kwaad — staan, goed of slecht aangeschreven staan.  
**Blaag** (lastig, stout kind), m. en v. blagen. gew.  
**Blaak** (vette rook), v. gmv.  
**Blaak** (aandr. schoone winkelstraat in Rotterdam), v. gmv.  
**Blaam** (smet), v. gmv.; er kleeft een — op hem; iemand een — aanwrijven.  
**Blaar** (wille plek), v. —blaren; een koe met een —.  
**Blaar** (blein), v. blaren; een — aan den voet, een brand—.  
**Blaas** (vliezige zak), v. blazen; de gal —, de zwem— der visschen.  
**Blaas'balg** (werktuig), m. —balgen; volkst. —balk of poester.  
**Blaas'balgrapper** (orgeltrapper), m. —s.  
**Blaas'horen**, —hoorn (blaasinstrument), m. —horens of —hoornen.  
**Blaas'kaak** (pocher, opsnijder, bluffer), m. —kaken; men riep baas Ganzendonk nu: —; Gij, —, roept de ridder (Valentijn) uit, ik spot met uwen waan. (Bild.); —kakerij (snoeverij), v. —en.  
**Blaas'pijp** (pijp om het vuur aan te blazen), v. —en; de — der goud- en zilversmeden.  
**Blaas'roer** (Ind. doorboorde houten cilinder, waardoor de Dajaks pijltjes blazen, zelfs op een afstand van 150 passen en meer), o. —en.  
**Blad** (van boomen en struiken), o. —eren, —ers, blären; **blaadje**, o. —jes, bladertjes.  
**Blad** (van bloemen en in alle andere bet.), o. —en. Het — van een roos, van een tulp; het — van een tafel; een — muziek; een dag—; een presenteer—; het — van een zaag; —goud; goud in —en; van het — zingen, d. i. op het eerste gezicht of à vue zingen.  
**Blad'eren**, ik heb gebladerd; in een boek —, d. i. blaadjes omslaan.  
**Blad'erkrans**, m. —en; —loos (zonder eenig blad), bn. —looze; —paar, o. —paren; —rijk (vol bladeren zijnde), bn.; —spaat (een gesteente), o.; —rozet (—bundel), v. —ten; —tool, m. gmv.  
**Blad'goud** (uitgestlagen goud), o.; valsch of onecht —.  
**Blad'groen** (kleurstof in planten en bladeren), o. gmv.  
**Blad'kever**, m. —s; —luis, v. —zen; —sprietigen (kevers, b.v. de meikevers), v. mv.:

- steel**, m. —stelen; —**tin** (tinfolie), o. gmv.; —**vorm**, m. —en; —**weefsel**, o. —s; —**wesp**, v. —en; —**zuigers** (insecten), m. —s.
- Blad'neus** (vleermuis in Z.-Amerika), m. —zen.
- Blad'vulling** (een klein vers of prozastukje om de blz. vol te maken), v. —vullingen.
- Blad'wijzer** (verwijst voor de blz. van een boek), m. —wijzers.
- Blaf'fen** (baffen, bassen van honden), hij heeft geblaft. Tegen de maan —, het onmogelijke uithalen; —**er**, m. —s.
- Blaf'fer**, —**ferd** (lijst b.v. van renten), m. —s.
- Blagueur'** (opsnijder, pocher), m. —s.
- Blak'en** (branden, gloeien), ik heb geblaakt; — van toorn; in —den welstand.
- Blak'er** (lage kandelaar), m. —s; —**tje**, o. —s.
- Blak'eren** (zengen, schroeien), ik heb geblakerd; —**ing**, v. —en.
- Blameeren** (een blaam werpen op, belasteren; laken, berispen, afkeuren).
- Blan'che** (wit, onbeschreven), bn.; *carte — hebben*, *carte — geven*, volmacht.
- Blanc-manger** (nagerecht, soort van gesuikerde amandelgelei), o. gmv. Met eigen mevrouwelijke hand het — bereiden. (C. O.) Lees: *blanmangee'*.
- Blan'co** (oningeruld, onbeschreven), bw.; in —teekenen; een —wissel, o. —s; —**crediet**, o. gmv.
- Blank** (wit, blinkend), bn. en bw.; —**heid**, v.
- Blank**, bn. —e verzen, rijmlooze.
- Blank** (oudt. kleine zilveren munt van zes duiten), m. —en.
- Blank'bek** (melkmuil, vlasbaard, nieuweling), m. —bekken.
- Blanket'sel** (kleurstof voor het aangezicht van zangeressen, danseressen, enz.), o. —s.
- Blanket'ten**, ik heb (mijn aangezicht) geblanket. Fig. vernissen, opschikken, opstieren.
- Blat'en** (blaten, bulken, schreeuwen), ik heb geblaard. Ook: Bleren; schapen, kalveren, geiten —.
- Blas** (vuilbleek, geelbleek), bn. Die wijn is —.
- Blasé** (on gevoelig, afgestompt van gevoel), bn.; de jonge keggetjes waren reeds volkomen — op het punt van dat moois (nl. van horloges), C. O., onverschillig.
- Blasphemeeren** (godslasteringen uitbraken).
- Blasphémie** (godslastering), v. —ën.
- Blat'en** (blaren van schapen), het heeft geblaakt; —**ing**, v.: de —ing der kudden.
- Blauw** (kleur der trouw), o. gmv.
- Blauw**, bn. en bw.; *bont en —*; een —e Maandag, korte tijd; —**heid**, v.
- Blauw'baard** (wreedard, monster), m.
- Blauw'bekken** (koude tijden), ik heb geblauwbekt; ik sta hier te —.
- Blauw'blauw**, bn.; — *laten*, d. i. het laten zooals het is. Ook: *Blauw-blauw*.
- Blauw bloed** (adellijk bloed), o. gmv.
- Blauw'boekje** (schotschrift, brochure), o. —s.
- Blauw'we boeken** (in Engel. de rapporten der regering aan het Parlement), o. mv.
- Blauw'we Maandag** (ledige Maandag bij de ambachtstut), m. —en. Hij is daar een blauwen — in de leer geweest, d. i. bijzonder kort.
- Blauw'en** (blauw worden), het heeft geblauwd; de duinen — reeds (Tollens), d. i. worden zichtbaar; het lamplicht gaat —, d. i. verduistert; (gew.) de melk —, d. i. wasschen, vermengen met water.
- Blauw'en** (kleurlingen in W.-Indië, Z.-Amerika, enz.), m. mv.: dat hij er nu de harten der lipplappen en der — in de West mee verkwikt, n.l. met die anekdoten —. (C. O.)
- Blauw'hout** (campêche-hout, provinciehout), o. gmv.
- Blauw'keeltje** (blauwborstje, nachtegaalzanger), o. —keeltjes.
- Blauw'kiel** (boer, een Belgisch koopman), v. —kielen.
- Blauw'kous** (spotnaam voor een vrouw, die voor geleerd wil doorgaan), v. —kousen.
- Blauwla'kensch**, bn.; een —e jas, van blauw laken.
- Blauw'poot** (een soort van houtsnip), m. —en.
- Blauw'putten** (een der vele aardappelsoorten, als: blauwputten, roodkiemen, witbloemen, negenwekers, enz.), m. mv.
- Blauw'sel** (blauwmakend poeder), o. gmv.
- Blauw'spaat** (delfst. azuursteen), o. gmv. Ook **Blauw'steen**.
- Blauw'steen** (delfst. azuursteen, poetssteen), m. —steenen.
- Blauw'tje**, o. —s; een — *loopen*, door een meisje afgewezen worden.
- Blauw'voet** (steenwalk), m. —voeten.
- Blauw'zucht** (ziekte in den bloedsomloop), v. gmv. Ook: *Blauwziekte*.
- Blauw'zuur** (Pruisisch zuur, vergift), o. gmv.
- Blaz'en**, ik blies, heb geblazen; iemand iets in het oor —, iets influisteren; *glas* —, al blazende maken; *den aftocht* —, het sein tot den aftocht geven; —**er**, m. —s.
- Blaz'er** (visscherspink), m. —s.
- Blazo'en** (het wapen met al zijn toebehooren), o. —en. Elke rederijderskamer had een eigen —.
- Bleek**, bn. en bw.; een —e kleur, mat, flauw; —**heid** (witheid, matheid, kleurloosheid), v.
- Bleek** (bleekveld), v. —en; het linnen op de — leggen.
- Bleek'en**, ik heb gebleekt; het linnen —: —**er**, m. —s.
- Bleek'erd** (bleekroode Rijnwijn), m. gmv.
- Bleekerij'** (inrichting tot het bleeken van goed), v. —en.
- Bleekershond**, m. —en; —**knecht**, m. —en; —**meid**, v. —en; —**paard**, o. —en; —**wagen**, m. —s; —**werk**, o. gmv.; —**woning**, v. —en.
- Bleek'geld**, o. gmv.; —**hollander** (roerbal voor lompen), m. —s; —**kamer**, v. —s; —**klei** (porseleinaarde bij de papierbereiding), v.; —**loog**, v. gmv.; —**loon** (—geld), o. —s.
- Bleekneuzig** (zwak, pipsch, teer), bn.; *uw — eenig zootje, mevrouw*. (C. O.)
- Bleek'vos** (geelachtig vospaard), m. —vossen. Ook: **Zweetvos**.
- Bleek'water** (chloorkalk-water), o. gmv.
- Bleek'ziekte** (witte koorts), v. gmv.
- Bleek'zucht** (ziekte in het bloed), v. gmv.
- Blees** (kaffe, haaltje aan boonen), v. bleezen.
- Blei**, **bleik** (zoetwatervis), v. —en.
- Blein** (blaar, puist, uitslag), v. —en.
- Blen'de** (zwavelmetaal), v. gmv.; *blenden* (soorten), v. mv.
- Bles** (witte plek), v., (**paard**), m. —sen.
- Bles** (haarlok, witte lok), v. —sen.
- Blesseeren** (wonden, kwetsen).
- Blessuur** (wond, verwonding), v. —suren.
- Bleu** (bloo, schroomvallig), bn.; —**heid**, v.
- Bleu** (blauw), o. gmv.; — *de Paris*, Parijsch-blauw; — *marin*, matrozenblauw.
- Bliek**, **blei** (witvisch), v. —en.
- Blij**, **blijde** (verheugd), bn.; *de — Boodschap*, het Evangelie; *de — Inkomst* (la joyeuse entrée), de plechtige intocht van een nieuwen

- Brab. hertog in Brussel; **-heid**, v. gmv.  
**Blij'de** (*werppeschut der Romeinen*), v. -n.  
**Blij'de** (*verheugd, vroolijk*), bn. Zie **Blij**.  
**Blij'd'schap** (*vroolijkheid, opgewektheid*), v.  
**Blij'geestig** (*levenslustig*), bn.; **-heid** v.  
**Blijk** (*bewijs*), o. -en; *een - van eerbied*;  
*een treffend - van trouw*.  
**Blijk'en** (*duidelijk zijn*), het bleek, is gebleken.  
**Blij'kens** (*zooals blijkt uit*), vz. - den uitslag.  
**Blij'mare** (*blijde tijding*), v. -maren.  
**Blijmoed'ig** (*opgeruimd, getroost*), bn. en bw.;  
**-heid**, v. gmv.  
**Blij'spel** (*dichtk. gedicht, waarin de botsing van den dwazen mensch met zijn omgeving wordt gegeven*), o. -spelen. *Het - geeft meestal typen, ontleend aan het maatschappelijk leven en wel wat overdreven voorgesteld; het - toont ons den vroolijken kant van personen en zaken. Ook: Come'die.*  
**Blij'speldichter** (*dichter van blij'spelen*), m. -s; *Hooft* (Waremar), *Bredero* (Moortje, Spaansche Brabander), *Langendijk* (Spiegel der Vaderlandsche kooplieden) zijn b.v. - dichters.  
**Blij'ven**, ik bleef, ben gebleven; *achterwege -; in den strijd of op het slagveld -*, sneuvelen; *het schip is op de klippen gebleven*, d. i. gestrand, vergaan; *bij iets -*, volhardden.  
**Blij'vend** (*voortdurend, standhoudend*), bn.; *- geluk, een -e herinnering, een -e indruk.*  
**Blik** (*opslag der oogen*), m. -ken.  
**Blik** (*dun ijzerblad, ook een stuk keuken-gereedschap*), o. -ken; **-je**, o. -s.  
**Blik** (*geplet metaal*), o. gmv.; *er is ijzer-, wit -, koper-, messing-, zink-*.  
**Blik'ken** (*den blik op iets slaan*), ik heb geblikt.  
**Blik'ken** (*de schors aftrekken*), ik heb geblikt; *de boomen -*.  
**Blik'ken** (*bleek worden*), ik heb geblikt. *Hij weet van - noch blozen*, is hoogst onbeschaamd.  
**Blikken do'minee** (*straatfiguur in A'dam, 1850-'60, met een blikken trommel ventende en preekende*), m. gmv.  
**Blik'keren** (*flikkeren, glinsteren*), zijn oog heeft geblikkerd; **-ing**, v. -en.  
**Blik'kers** (*grootte oogen*), m. mv.; *een paar - opstaan*, verwonderd opkijken.  
**Blik'oogen** (*het oogwit laten zien*), ik heb geblikoogd. *Men stampvoet, blikoogt, vloekt en zweert.* (Staring.)  
**Blik'sem** (*electrisch verschijnsel in den dampkring*), m. -s; *zoo snel als de -; hij stond als door den - getroffen*.  
**Blik'semafleider** (*bekend toestel*), m. -s; *de - is uitgedacht door Franklin.*  
**Blik'semen** (*onweeren*), het heeft gebliksemd. *Iemand uit de kamer -*, gooiën. platte volkst.  
**Blik'semflits** (*bliksemstraal*), m. -flitsen.  
**Blik'sems** (*een bastaardvloek*), bw. en tw. plat.  
**Blik'semsch**, bn.; *-e jongen*, d. i. ondeugende jongen. gmz. en plat.  
**Blik'slager** (*werker in witblik*), m. -s.  
**Blik'slager**, **-slagers** (*uitroep van schrik, verwondering*), tw.  
**Blik'tanden** (*de tanden laten zien*), ik heb geblik'tand. Fig. dreigen.  
**Blik'vuren** (*scheepst. seinen geven met blikvuur*), ik heb geblikvuurd.  
**Blik'vuur** (*seinvuur, los kruut, dat op het dek ontbrand wordt als noodsein*), o. -vuren.  
**Blind** (*niet kundende zien*), bn. en bw.; fig. *een -e klip* (onder water), *een -e muur*, (d. i. zonder vensters), *een -e kaart* (zonder namen), *een -e steeg* (zonder uitgang), *de -e darm* (zakvormige uitstulping van het darmkanaal); **-achtig** (*half blind*), bn.  
**Blind** (*een vensterluik*), o. -en. *Sluit de -*.  
**Blinda'ge** (*verdekking, beschutting*), v. -s.  
**Blin'dazen** (*eig. blende dazen, insecten, steekvliegen*), v. mv. *Er zaten drie - op het paard.*  
**Blind'doek** (*doek ter blinding der oogen*), m. -en; *iemand een - voorbinden*.  
**Blind'doeken**, ik heb geblinddoekt; **-doeking**, v. -en. Fig. *misleiden*.  
**Blin'de** (*iem. die niet kan zien*), m. en v. -n.  
**Blindeeren** (*met een ondoordringbare huid, bekleeden; kogelvrij maken*); **-deering**, v.  
**Blin'dekoe** (*kinderspel, blindemansspel*), v.  
**Blin'delings**, bw. *Hij moest - gehoorzamen.*  
**Blin'deman**, m. -nen en -s; **-netje**, o. -s.  
**Blin'demannetjesspel** (*bekend kinderspel*), o. -spelen.  
**Blin'den** (*blind maken*), ik heb geblind; *vinken -*, de oogen uitbranden.  
**Blin'denhospitaal**, o. -alen; **-instituut**, o. -tuten; **-onderwijs**, o. gmv.; **-school**, v. scholen; **-schrift**, o. gmv.  
**Blind'geborene**, m. en v. -n.  
**Blind'heid** (*volslagen ontbreking van gezichtsvermogen*), v. gmv.  
**Blind'hokken** (*blinddoeken*), ik heb geblindhokt; *een valk -*; **-ker** (fig. *misleider*), m. -s; **-king**, v. -en.  
**Blind'slang** (*hazeworm, een slangvormige hagedis*), v. -slangen.  
**Blink** (*glans, gloed*), o.; *er wil maar geen - op de meubels komen; de - is er af*, nieuwhied.  
**Blink** (*schoensmeer*), m. gmv. gew.  
**Blin'ken** (*schitteren*), ik blonk, heb geblonken. *Sikkels klinken, sikkels -*. (Staring) glanzen in 't zonlicht; *haar oogen blonken van vreugd*, schitterden; *het is niet alles goud wat blinkt*, schijn bedriegt.  
**Blin'kerd** (*hooguitstekend onbegroeid duin*), m. -s.  
**Blink'worm** (*glimworm*), m. -s. vero.  
**Blizz'ard** (lees: *bliz'd. plotseling opkomende koude sneeuwstorm in N.-Amerika*), m. -s.  
**Bloe'notes** (*bundel witte scheurblaadjes*), v. mv.  
**Bloed** (*roode vloeistof in het diertijk lichaam*), o. *Het - kruipt, waar het niet gaan kan*, het verwantschapsgevoel is sterker dan alle redeneering, ook: *de aard en afkomst verloocheenen zich nooit; het blauwe -*, de adel; **-braking**, v. -en; **-bruiloft** (*in Parijs 24 Aug. 1572*), v. -en; **-doop** (*marteldood*), m.; **-geld** (*twek de moordenaar betalen moest*), o.; **-hond** (*grootte Engelsche dog, gedresseerde slavenjager*), m. -en; **-mest** (*meststof, waarin verdund diertijk bloed*), m.; **-vin** (*bloedzweer*), v. -nen; **-vlek**, v. -ken; **-vloeiing**, v. -en.  
**Bloed** (*sukkel, hals*), m. -en; *arme -*.  
**Bloed'en**, ik heb gebleed; fig. *mijn hart bloedt*, nog treur ik; fig. *hij zal hier moeten -*, d. i. veel betalen; **-ing**, v. -en.  
**Bloed'erig** (*vol bloed*), bn.; *een - stuk vleesch; een - doek; mannen met -e wollen sokken.* (C. O.); *zulk een - man.* (C. O.)  
**Bloed'getuige** (*martelaar om den geloove*), m. en v. -n.  
**Bloed'ig**, bn. en bw.; *een -e wonde*, een diepe wonde; *een - gevecht*, een hevig gevecht.  
**Bloed'raad** (*gesch. volksnaam voor Alva's Raad van Beroerten, in 1567*), m. gmv.

- Bloedsomloop** (omloop van het bloed in het lichaam van mensch en dier), m. gmv.
- Bloedspuwing** (ontlasting van bloed uit de longen), v. —spuwingen.
- Bloedsteen** (vezelig rood ijzererts), m. —en;
- Bloedverwant** (familie lid), m. en v. —en. vr. ook —e. Zie **Aanverwant**.
- Bloedverwantschap** (familiebetrekking), v. gmv.
- Bloedworst** (bloedbeuling), v. —worsten.
- Bloedwraak** (het vervolgen van den moordenaar op leven en dood, of v. e. zijner familieleden), v. gmv. De — bestond bij de Germaansche stammen. Zie **Vendet'at**.
- Bloedzuiger** (ringworm, zuigworm), m. —s.
- Bloedzweer** (bloedvln met bedorven bloed), v. —zweren.
- Bloei** (het bloeien), m.; in den — des levens.
- Bloei'en** (bloei dragen), het heeft gebloeid.
- Bloei maand** (Mei), v. —maanden.
- Bloei'sel** (bloesem), o. —s. De boomen staan vol —, bloei.
- Bloei'tijd**, m. —en; fig. de — der heksenprocessen viel in de 16e en 17e eeuw.
- Bloei'wijze** (rangschiikking der bloemen op een as), v. —n. Een tros, een katje, een scherm, een tuil enz. heet —.
- Bloem** (bloemkroon, voortplantingswerktuig), v. —en; —**pje**, —**etje**, o. —s; —**bekleedsel** (bijkelk, kelk, kroon, dek), o. —en of —.
- Bloembol** (stengelgedeelte in den bolworm), m. —bollen.
- Bloembollenteelt** (het telen van bloembollen), v. gmv.
- Bloemborduurster** (die bloemen op katoen of linnen borduurt), v. —borduursters.
- Bloembundel** (bloemkolf), m. —bundels.
- Bloemenfabriek** (werkplaats tot vervaardiging van kunstbloemen), v. —en.
- Bloemengeur** (geur of reuk van bloemen), m.; fig. aangename toestand: — en maneschijn.
- Bloemenhandel** (gesch. de zoogenaamde windhandel in bloembollen, 1636—'37), m. gmv.
- Bloemenmaken** (het vervaardigen van kunstbloemen), o. gmv.
- Bloemenmand** (rieten siermand voor bloemen), v. —manden.
- Bloemenmeisje** (meisje, dat bloemen te koop biedt), o. —meisjes.
- Bloemenrijk** (het rijk van Flora: al de bloemen der wereld samen), o. gmv.
- Bloemenspel** (gesch. wedstrijd in 't dichten in 't zuiden van Frankrijk, nl. in Toulouse, 't eerst in 1523; de prijs was een gouden viooltje, later nog twee zilveren bloempjes), o. —spelen. Nog bestaan de **Jeux Floraux**.
- Bloemenspraak**, v. Zie **Bloementaal**.
- Bloemen-symboliek**, v. Zie **Bloementaal**. Ook: **Symboliek**.
- Bloementaal** (zinnebeeldige taal door middel van bloemen), v. gmv., als: roos, liefde; lelie, onschuld; palmtak, overwinning; lauriertak, roem; eiketak, kracht; viooltje, bescheidenheid; ridderspoor, eer; cypres, rouw, enz.
- Bloementoonstelling**, v. —en.
- Bloemenvriend** (minnaar van bloemen), m. —en; —**vriendin**, v. —nen.
- Bloem'godin** (Flora), v. gmv.
- Bloem'mig** (bebloomd), bn.; een —e weide, fig. —e aardappelen, d. i. droog en melig.
- Bloemist** (bloemkweker), m. —en.
- Bloemisterij** (kwekerij), v. —en.
- Bloem'katje** (bijzonder soort van aar), o. —s; de els, de berk draagt —s.
- Bloem'kelk**, m. —en; —**klokje** (woudnarcis), o. —s; —**knop**, m. —pen; —**koek** (een soort van bloem-bijscherm), m. —en; —**kolf**, v. —kolven; —**kool**, v. —koolen; —**korf** (bloemenmand), m. —korven; —**krans** (vlechtwerk), m. —en.
- Bloem'kroon** (inwendige, gekleurde, kransvormig geplaatste blaadjes), v. —kronen.
- Bloem'lezing** (verzameling van uitgelezen proza- en dichtstukken), v. —lezigen.
- Bloem'pot** (roode, onverglaasde aardden pot tot het kweeken van bloemen), m. —potten.
- Bloem'schilderen** (afdeeling der schilderkunst), o. gmv.
- Bloem'spelen**, o. mv. Zie **Bloemenspel**.
- Bloem'stengel** (—steel, —spil), m. —s; —**stof** (stufmeel), o. gmv.; —**stuk** (schilderstuk), o. —ken; —**tafel**, v. —s; —**tegel** (tegel met geschilderde bloemen), m. —s; —**tros**, m. —trossen; —**tuil** (—ruiker), m. —en; —**tuin**, m. —en; —**vaas**, v. —vazen.
- Bloesem** (voortplantingsorgaan der plant), m. —s; —**knop**, m. —pen; —**pje**, o. —s.
- Bloesemen** (bloesems dragen), heeft gebloesemd; de boomen —; de erwten —; fig. de vriendschap kan — en bloeien.
- Blok** (stuk steen of hout), o. —ken; een —marmmer; een —hout; zijn hoofd op het — moeten leggen, onthoofd gaan worden; scheepst. katrol, schijf, mv. bloks; fig. een kind als een —, een zwaar kind; een — aan het been hebben, b.v. koe of paard in de wei, fig. getrouwd zijn.
- Blok'huis** (mil. houten wachttorenen; in Amerika huis van oopengetaste boomstammen), o. —huizen.
- Blokka'de** (het bezetten eener haven met oorlogsschepen), v. —s.
- Blokkeeren** (omsingelen, insluiten); een haven —; —**keering**, v. —en.
- Blok'ken** (stud. hard studeeren d. i. als een blok zitten), ik heb geblokt; **blokker** (werker), m. —s.
- Bloks'berg** (hoogste top in den Hartz), m. gmv. In den Walpurgisnacht d. i. van 30 April viert de duivel met alle heksen den sabbath op den —; iemand op of naar den — wenschen (Potg.) d. i. naar den duivel.
- Blok'schip** (afgetakeld linieschip, wachtschip), o. —schepen.
- Blok'zeilen** (schaatsenrijden met lange slagen, terwijl men bij elke streek flink overhelt), ik heb geblokzeild.
- Blom** (bloem), v. —men; —**metje**, o. —s. gew.
- Blond** (lichtgeel), bn. een —e vlecht; —**heid**, v.
- Blon'de** (fijne zijden kant, vroeger met geelachtigen glans), v. gmv.
- Blondi'ne** (blond meisje, blonde vrouw), v. —s.
- Blood'ed, bloo** (vreesachtig, bedeest), bn. en bw.
- Blood'aard** (lafwaard), m. —s.
- Bloohar'tig** (angstig, bang), bn.; —**heid**, v.
- Blood'heid** (beschroomdheid), v. gmv.
- Bloot** (naakt), bn. en bw.; fig. dit is een — vermoeden, d. i. louter, enkel en alleen; —**elijk** (alleentijk, slechts), bw.; —**heid**, v.
- Bloot'en** (de huden in de looierij ontharen), ik heb gebloot. Ook: **Plo'ten**.
- Bloot'er** (vellenscheerder), m. —s.
- Bloot'geven** (zich), ik gaf mij —, heb mij —gegeven, d. i. zich blootstellen; fig. een geheim openbaren, laten uitlekken.

- Blootleggen** (openbaren, toonen), ik heb -gelegd en -geleid; *de wortel van een boom -; zijn zaken -; -legging*, v. -en.
- Blootliggen**, ik lag -, heb -gelegen; *het land lag - voor den vijand*.
- Bloots'hoofds** (met ongedekten hoofde), bw.
- Bloot'staan** (blootgesteld zijn aan), ik stond -, heb -gestaan; *aan allerlei gevaren -*.
- Bloot'stellen**, ik heb -gesteld; *zich aan iets -*, niet op zijn hoede zijn.
- Bloots'voets** (met bloote voeten), bw. Zie **Barrevoets**.
- Blos** (roode kleur op de wangen), m. gmv. *de - der jeugd, de - der schaamte, de - der gezondheid; -je*, o. -s.
- Blou'se** (ruim hangende blauwe werkkieel, ook damesjacket of jak, jongensbuisje), v. -n, -s. Lees: *Bloe-z*, ook: *Bloes*.
- Blou'seman** (revolutionnair, proletariër), m. -lui, ook -mannen.
- Blou'wel** (hennepbraak), m. -s.
- Blou'wen** (hennep ontbolsteren), ik heb geblouwd.
- Blo'zen** (een blos krijgen), ik heb gebluost; *gij doet mij -, als de kreeft zei tegen de pan. (v. Lenn.); -ing*, v. gmv.
- Blo'zend** (een blos hebbend), bn.; -e wangen, een - gelaat. Met dwingt men 't - *Meisje voort. (Staring.) Vroeger: blozig*.
- Bluf** (grootspraak), m. gmv. - slaan.
- Bluf'fen** (pochen, snoeven), ik heb gebluft; -er (praalhans), m. -s; -erij (snoeverij), v.
- Blun'der** (lompe fout, misgreep), m. -s.
- Blusch'middel** (al wat dient tot brandblusching), o. -middelen.
- Blus'schen** (uitdooven van brand), ik heb gebluscht; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Blut**, **bluts** of **blutsch** (alles in het spel verloren hebbende), bn.; *ik ben nu -*. Fig. arm, berooid.
- Bluts** (gezwel, buil, blaar, deuk), v. -en.
- Bluts** (arm, berooid), bn. gew. Zie **Blut**.
- Blut'sen** (kneuzen, deuken), ik heb geblutst; -ing, v. -en.
- Bluts'koorts** (scharlakenkoorts), v. -en.
- Bo'a** (reuzenslang; fig. slangvormige dameshalsbekleding van bont), v. -s.
- Boa'ja** (Mal. kaatman), v. -s.
- Boan'erges**, m. *Hij is een -*, man, vooral prediker, vol heftigheid, eig. zoon des donders. Bijb.
- Boar'dingschool** (lees: *boor'-dieng-skoel, kostschool*), v. -scholen.
- Bo'az**, m. *Hij is zoo rijk als -*, zeer rijk. Bijb.
- Bob'bekop** (waterhoofd; scheldn. *domkop, kinket*), m. -koppen.
- Bobak'** (Russische marmot), m. -s.
- Bob'bel** (waterbel, blaar, bult), m. -s.
- Bob'helen** (met bobbels optoken), het heeft gebobbeld; -ing (opborreling, fig. opwelling), v. -en.
- Bob'belig** (met bobbels), bn.; *het ijs is -*.
- Bob'berd**, **bob'ber** (dikzak, fig. windbuil), m. -s.
- Bob'bies** (Engelsche politie-agenten), m. mv.
- Bobijn'** (garenklos), v. -en.
- Bobijn'en** (garen opwinden), ik heb gebobijnd.
- Bo'chel** (bult), m. -s. Ook: *gebochelde*.
- Bo'chelaar** (bultenaar), m. -s, -laren.
- Bo'chelen** (naarstig en zwaar arbeiden), ik heb gebocheld.
- Bo'chelen** (hoesten, rochelen), ik heb gebocheld; *wat kan het mij -!* d. i. schelen.
- Bocheljoen'** (spotn. *gebochelde, krates*), m. en v. -en of -s.
- Bocht**, v.; *in de - springen voor iemand*, d. i. zich voor iemand in gevaar begeven, hem helpen, redden, ook financieel.
- Bocht** (buiging; inham, baai), v. -en; *een weg met -en; zich in alle -en wringen*, zich van allerlei praktijken bedienen, geveinsd zijn; *de - van Guinea*, aandr. zie W. Afrika.
- Bocht** (slechte waar), o.; - *van wijn, van sigaren, van tabak*.
- Boch'tig** (kronkelend), bn.; *een - pad; een - dal. (Poot); -heid*, v. gmv.
- Boch'tig** (stomp afgerond van bladeren), bn.; *een - eikeblad*.
- Bock'bier** (geelachtig zoet Beiersch bier uit Eimbock in Hannover), o.; (soorten), o. -en.
- Bod** (aanbod), o.; *een - doen; het hoogste -*.
- Bod'daert** (Indische visch), m. -s.
- Bod'den** (aandr. inham aan de Pommersche kust), m. -s.
- Bo'de** (boodschapper, bediende), m. en v. -en.
- Bo'de'ga** (wijnkelder, wijnlokaal), v. -'s.
- Bo'dem** (grond, aardkorst, schip, onderste vlak), m. -s; *fig. aan iets den - inslaan*, het met geweld vernietigen.
- Bodem'erij'** (scheepst. beleving van schip of lading tegen vaste premie of onder verpanding), v. -en; -brief, m. -ven.
- Bo'demloos** (geen bodem hebbende), bn.; *een - vat, zie Danaiden; een -ze afgrond*.
- Bo'denbrood** (fooi aan den bode als bronger van een goede tijding), o. vero.
- Bodes'** (dicht. vrouwelijke bode), v. Ook: *Bo-d'sse*, v. -sen.
- Bodin'** (vrouwelijke bode), v. -nen.
- Boeboer'** (Mal. rijstebrijpap), v. gmv.
- Boeddha's'me** (godsdienst van Boeddha in Zuid-Azië, sedert de 6e eeuw voor Chr.), o.
- Boeddhist'** (belijder v. d. leer v. Boeddha), m. -en.
- Boe'del** (nalatenschap), m. -s; *een - aanvaarden; een - verstooten; een - scheiden; een - redderen*, d. i. regelen.
- Boe'delbeschrijving** (inventarisopmaking door een notaris), v. -en.
- Boef** (deugniet, schavuit), m. boeven.
- Boeg** (voorst. ronding van een schip), m. -en. Fig. *Het over een anderen - wenden*, d. i. het schip over (op) een andere zijde leggen en dus van streek, van koers veranderen, fig. iets op andere wijze beproeven.
- Boe'gen** (koers zetten, sturen), ik heb geboegd.
- Boeginee'zen** (Ind. bewoners van Z.W. Celebes), m. mv.
- Boeg'kruisen** (laveeren), ik heb geboegkruist.
- Boegseeren** (een schip bij stil weder aan één of meer lijnen al roeiende voorttrekken), ik heb geboegseerd; -ing, v. -en; -lijn (touw), v. -en.
- Boeg'spriet** (zeew. een over den voorsteven uitstekend rondhout), m. -en; *de - vormt den hoofdsteen van het tuig*.
- Boeg'sprietloopen** (volksspel, het loopen over een gladgemaakte horizontaal liggenden mast), o. gmv.
- Boe'ha** (veel drukte, leven, rumoer, geschreeuw), m. en o. Ook **Poe'ha**, -haai.
- Boei** (kluister), v. -en; *in -en klinken*.
- Boei** (drijvende tonneboei van helroode kleur), v. -en; *een kleur als een -*, d. i. hoogrood van warmte, drift, enz.; *de schommelaars kwamen weerom met kleuren als -en. (C.*

- O.); *de dames, die nu allen kleuren hadden als -en.* (C. O.)
- Boei** (reddingswerktuig, leeren gordel met kurk gevuld), v. -en.
- Boei'en** (de zijden van een schip ophoogen), ik heb geboeid; -**plank**, v. -en; -**sel**, o.
- Boei'en** (vastbinden, in de boeien sluiten), ik heb geboeid; *de aandacht* -, d. i. kluisteren; *de toehoorders* -, d. i. hun aandacht trekken.
- Boei'end** (de aandacht spannend), bn. en bw.; *een -e roman, een -e schrijver, hij kan - vertellen.*
- Boei'er** (soort van pleziervaartuig), m. -s.
- Boek** (leesboek), o. -en; -**je** (ook -**ske** en -**sken**), o. -s; van iemand een -**je** open-doen, zijn euvelheden bekend maken.
- Boek** (papiermaat, 24 vel), o. -en.
- Boek** (uitstekend sieraad aan het oorijzer of aan de stapen in N. H.), m. -en.
- Boek'achtig** (schoolsch, gemaakt), bn. en bw.; *een of ander - gezegd* (C. O.); -**spreken**.
- Boekanieer'** (buffeljager; W. I. vrijbuiters), m. -en, -s.
- Boek'binden**, o. gmv.; -**binder**, m. -s; -**binderij'** (bedrijf of werkplaats), v. -en.
- Boek'drukken**, o. gmv.; -**drukker**, m. -s; -**drukkerij'** (bedrijf of werkplaats), v. -en.
- Boek'drukkunst** (typographie, de kunst van drukken), v. gmv.; *de uitvinding der -*.
- Boek'keboom** (beukeboom), m. -en.
- Boek'kel** (haarkrul van valsche haar), m. -s.
- Boek'ken** (in het boek opschrijven), ik heb geboekt; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Boek'kondemeel** (boekweitemeel), o. gew.
- Boek'erij'** (bibliotheek), v. -en.
- Boek'handel**, m. gmv.; *de Nederlandsche -*, de gezamenlijke boekhandelaars.
- Boek'houden** (ontvangsten en uitgaven boeken), ik heb -gehouden; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en; -**houderschap**, o. gmv.
- Boek'houden** (het aanteekenen van debet en credit), o. gmv. Tot het - behoort een memoriaal, een journal, het grootboek, het rekeningcourant-boek, het inventaris- of balans-boek; *leeraar in het -*.
- Boek'kit** (Jav. heuvel), m. -s; *de lichtgroene van wouden beroofde -*.
- Boek'jaar** (tijdruimte van een jaar, op het eind waarvan al de boeken worden afgesloten), o. -jaren.
- Boek'staaf** (letterstaafje op de zetterij), v. -staven.
- Boek'staven** (te boek stellen, opschrijven), ik heb geboekstaafd.
- Boek'weit** (plant), v. gmv.; *zand- en veen-*.
- Boek'weitbloem**, v. -en; -**dop** (bolster), m. -pen; -**gewas**, o. gmv.; -**land**, o. -en; -**oogst**, m. -en; -**schoonder** (werktuig om de boekweit te reinigen), m. -s; -**teelt**, v. gmv.; -**veld**, o. -en; -**zaad**, o.; -**zeil** (waarop de boekweit gedorscht wordt), o. -en.
- Boek'weitenflensje** (dun pannekoekje), o. -s.
- Boek'weitengort**, v. gmv.; -**koek**, m. -en; -**meel**, o. gmv. Ook: *Boekweite-*.
- Boek'winkel**, m. -s; -**worm** (larve van een mot, fig. boekeman, kamergeleerde), m. -en; -**zaal** (bibliotheekkamer), v. -zalen.
- Boek'zaal** (titel van een vroeger letterkundig en godgeleerd tijdschrift, 1692-1863), v.; *en dezelfde - der geleerde Wereld...* (C. O.).
- Boel** (menigte), m. -en; *een - boeken, massa; fig. een treurige -*, toestand.
- Boel**, m. boedels. Zie **Boedel**.
- Boel'huis** (openbare verkoop van een inboedel; ook het venduhuis), o. -huizen.
- Boel'kenskruid** (leverkruid), o. gmv. *Het - groeit in veenstreken langs den waterkant.*
- Boe'man** (kinderschrik), m. -nen.
- Boe'melen** (slenteren, in herbergen loopen), ik heb geboemeld; -**trein** (sukkelrein), m. -en; *het tegengest. van sneltrein.*
- Boem'boe** (Ind. rijsttafel-specerijen), v.
- Boen'der** (werktuig), m. -s; *een platte -*.
- Boe'nen** (reinigen, oppoetsen), ik heb geboend; *ik zal hem -*, weggagen; -**er** (*man die boent*), m. -s; -**sel** (olieachtige stof), o.; -**ster**, v. -s; -**was**, o. gmv.
- Boer** (landbouwer, eig. gebuur), m. -en. Een boer heet naar de plaats waar hij woont: *duin-, klei-, veen-, zand-, hei-*; met de namen van vee: *geiten-, schaaap-, bie-, vogelstruis-* (Z. Afrika); met den naam van zijn hoofdproduct: *kaas-, zuivel-, aardappel-*, en bij uitbreiding: *boter-, melk-*, en nog ruimer: *turf-, visch-*.
- Boer** (oprisping), m. -en.
- Boer'de** (kluchtig verhaal uit het volksleven, der middeleeuwen), v. -n.
- Boerderij'** (boerenhoeve), v. -s.
- Boe'ren** (den landbouw drijven), geboerd.
- Boe'renarbeider** (daglooner, bij één of meer boeren in 't werk), m. -arbeiders.
- Boe'renbedrijf** (het bedrijf van een boer of veehouder; ook de bouwhoeve zelf), o. -drijven.
- Boe'renbedrog** (lomp aangelegd bedrog), o.
- Boe'renboon** (de groote boon of tuinboon), v. -boonen.
- Boe'renbruiloft** (bruiloft in den boerenstand; luidruchtige en ruwe bruiloft), v. -en.
- Boe'rendochter** (een dochter van een boer), v. -s; *een rijke -*.
- Boe'rendozijn**, o.; *dertien is een -*.
- Boe'rendracht** (kleederdracht van den boerenstand), v. -drachten.
- Boe'renerf** (bouwhoeve met nabij- of omgelegene grond), o. -erven.
- Boe'renfeest** (feest van boeren of aan boeren gegeven), o. -en; *en ik vier een -*, waar je water is geweest. (Beets).
- Boe'renhoeve** (boerenhoeve, boerenhuizingen), v. -n; -**hofstede** (boerenhoeve), v. -n; -**huis**, o. -huizen.
- Boe'renjongen** (boerenknaap), m. -s.
- Boe'renjon'gens** (rozijnen op brandewijn), m. mv.; *een glas -*.
- Boe'renkermis** (dorpskermis, kermis, waarop veel boeren komen), v. -kermissen.
- Boe'renkers'** (de gemeene veldkers), v. Ook: *-mosterd, wilde mosterd, tasjeskruid*, enz.
- Boe'renkin'kel** (scheldn. lompe, ruwe boer), m. -kinkels.
- Boe'renkloen'** (scheldn. kinkel, ruwe persoon), m. -kloenen. *Een riddersdochter aan een lompen - te Heel?* (Staring). w. i. g.
- Boe'renkoffie** (n.l. met kaneel en suiker), v.
- Boe'renkool'** (blaakool met krulbladeren), v.; ook de moes er van bereid: *wij eten vanmiddag -*.
- Boe'renkrijg** (opstand der boeren in 't begin der 16e eeuw (1525) in Middel- en Zuid-Duitschland), m. Ook titel van een roman van Conscience: *de strijd der Kempische boeren tegen de Franschen in 1792 en '93.*
- Boe'renkrijt** (de gezamenlijke teekens, waarmee de winkelier den boer het bedrag voor-



- reker(t), o.; met - rekenen, d. i. met streepjes op de toonbank b. v. 1 = cent, 0 = stuiver, enz.
- Boe'renmeid** (dienstbode van of bij een boer), v. -meiden.
- Boe'rennachtegal** (de musch, doch vooral de kikvorsch), m. -gaals, -galen.
- Boe'renoproer** (opstand der boeren in Frankrijk tegen den adel, 1358), o. **Jacquerie'**.
- Boe'renplaats** (boerenhoeve, boerenhuizinge), v. -plaatsen.
- Boe'renroos** (grootte, losse, bleekkleurige roos), v. -rozen; ook Boe'rentuinroos.
- Boe'renschroom** (gezelschapsspel met prentjes en dobbelsteenen), m. en o. Een der spelenden, de ontvanger, heet -; de andere spelers Bartel en Symen moeten hem soms betalen.
- Boe'renstand** (de stand der landbouwers in de maatschappij), m. gmv.
- Boe'renvrouw** (vrouw uit den boerenstand), v. -vrouwen.
- Boe'renwerf** (boerenerf), o. -werven. gew.
- Boe'renwoning** (huis van den landman, boerenhoeve), v. -woningen.
- Boe'renzaterdag** (de 2e en 3e Zaterdag in October in N. Holland en Utrecht, als wanneer de boerenknechts zich tegen 1 Nov. verhuren), m. -dagen.
- Boe'renzoon** (zoon van een boer), m. -zonen. Zie ook: **Boe'rendochter**.
- Boe'renzwaluw** (de gewone of gemeene zwaluw, ook muurzwaluw), v. -zwaluwen.
- Boerin'** (vrouw uit den boerenstand; fig. lompe of dikke vrouw), v. -nen.
- Boerin'nenjak** (kort kledingstuk), o. -ken; -kap, v. -pen; -kleding, v. gmv.; -muts, v. -en; -stem, v. -men: een goede, ronde vroolijke -stem. (C. O.)
- Boer'ka** (ronde, villwollen mantel der Kozakken en Kaukasiërs), v. -'s.
- Boernoës'** (Arabische mantel met kap), m. -en; ook: **Burnoe'**, **Boernoë'**; Amar-ben-Sigha, ... de gescheurde - over de schouders geworpen. (De Jong v. Rodenb.)
- Boersch** (als een boer, lomp), bn.; -heid, v.
- Boer'schap** (buurt, vereeniging van buurten), v. -pen.
- Boert** (scherts), v. gmv. Iets voor - opnemen.
- Boer'ten** (schertsen), ik heb geboert; -erij' (kortswijl), v. -en.
- Boer'tend** (op schertsenden toon), bn. en bw.; een - gesprek: hij sprak op -en toon of -.
- Boertenderwijs', -wij'ze** (alschertsend), bw.
- Boer'tig** (grappig), bn.; een -estijl; -heid, v.
- Boes'kool** (witte kool), v. -koolen. gew.
- Buis'kool**.
- Boet** (schuur, loodsje), v. -en; ze (de biggen) zijn in de - (C. O.) gew.
- Boe'te** (vergoeding, herstel), v. -n.
- Boe'tedoening** (versterving, kastijding), v. -doeningen.
- Boe'teling** (persoon, die boete doet), m. en v.; vr. ook **Boe'telinge**, -lingen.
- Boe'ten** (herstellen, boete doen, voldoen), ik heb geboet; een net -, een ketel -, d. i. herstellen; hij zal voor dat verraad -, d. i. lijden; zijn lusten -, zijn gouddorst -, bevredigen; zijn leeslust - (Bild.); -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Boe'tepreek** (R. K. missiepreek; fig. strafrede), v. -preeken.
- Boet'gebed**, o. -en; -gewaad (boetkleding), o. -waden; -gezant (boeteprediker), m. -en; Johannes de Dooper, de -gezant; -kleed, o. -eren; -pleging, v. -en; -prediker, m. -s; -preek (strafpredikatie, vaak schertsend), v. -en; -profeet (-gezant), m. -profeten.
- Boet'psalm** (R. K. psalm, smeevend om verzoening met God), m. -en. De zeven -.
- Boetseeren** (in was of klei een behoortijken vorm geven), ik heb geboetseerd. Bij uitbreiding: formeeren, scheppen: God -seerde al den aardkloot. (Vondel); -der, m. -s: de schepper en -er van al de koek en kunstgewrochten (C. O.); -ing, v. -en; -kunst, v. -en.
- Boetvaar'dig** (gezind tot boete), bn.; -heid, v.
- Boe'venbende** (dieventroep), v. -n; -jacht (gemeen volk, gespuis), v. -en; -nest (vrijplaats voor bankroeters), o. -en; -pak (een aantal boeven), o. gmv.; -streek, m. -strekken; -stuk (fig. kwaajongerstreek), o. -ken: een boom of wat verder pleegde hij (Nurks) mij hetzelfde -stuk (C. O.); -taal, v. gmv.; -tronie (gemeen gezicht), v. -s.
- Boe'zelaar** (voorschoot), m. -s.
- Boe'zem** (borstholte, fig. inborst, hart, geoed), m. -s; een eertijk hart in den - dragen; een wensch in zijn - koesteren; een adder in den - kweeken, een verrader wel-doen, zijn vijand grootbrengen; -vriend (innige vriend), m. -vrienden; -vriendin (hartsvriendin), v. -vriendinnen.
- Boe'zem** (het geheel van plassen, kanalen, tochten, slooten, waarin het polderwater uiloopt), m. -s; de - van Rijnland; een vrije -; -kade (dijk langs een boezem of vaart), v. -kaden; -land (hooger gelegen land van den polder), o. -en; -peil, o. gmv.
- Boe'zem** (kring van bijeenbehoorende personen), m. gmv.; uit den - van het bestuur: het voorstel kwam uit den - der vergadering; verdeeldheid in eigen -.
- Boezeroen'** (een kledingstuk dat als overbloes dient), o. -en, -s.
- Bof** (slag, stoot), m. -fen.
- Bof'fen** (stud. geluk hebben in examens, promotie of zaken), ik heb geboft; -fer, m. -s.
- Bof'ferd**, **bof'fer** (pocher), m. -s, gew. Ook: geluksvogel.
- Bo'gen** (roemen, trotsch zijn), ik heb geboogd; - op zijn geboorte; - op zijn talenten; - op ervaring.
- Bolha'** (getier), tw. en als zn. m.: een grooten - maken; -maker, m. -s; -makerij, v. -en. Ook: **Boeha'**; -haaf', -hel'.
- Bohe'me** (deel der Oostenr. monarchie), o.; -heemsch' (van Boheme, dit land betreffend), bn.; -esteenen, bergkristallen; -miens' (zigeuners, heidens, zwervers), m. mv.
- Bojaar'** (vrijheer in Slavonië), m. -jaren.
- Bok** (mannetje der geit), m. -ken. Fig. hij is een -, een stuursch mensch; -, sta vast, jongensspel.
- Bok** (hijschwerktuig; ook zitplaats van den koetsier), m. -ken.
- Bok** (springtoestel bij de gymnastiek), m. -ken.
- Bok** (grootte vergissing, misslag), m. -ken; een - maken, een - schieten, een fout maken bij 't spreken of schrijven.
- Bokaal'** (grootte beker), v. bokalen.
- Bok'keleder**, -leer (bokseer), o. gmv.
- Bok'ke(n)wagen**, m. -s. Een wagentje met een bok heet bokkewagen.
- Bok'kevel** ('t vel van een bok), o. -vellen.

- Bok'kerijder** (lid eener rooverbende in ± 1770 in Z. Limburg), m. -s. Het volksgeloof deed hen op een bok door de lucht rijden.
- Bok'kesprong** (grillige sprong), m. -en; -en maken, losbandig leven, grof verteren.
- Bok'kig** (lomp, stuursch), bn. en bw. -heid (norschheid), v. gmv.
- Bok'king** (gerookte haring), m. -en. Iemand een - geven, gmv. d. i. scherp berispen; -kinkje (kleine bokking), o. -s.
- Boks'baard** (josefsbloem of morgenster), m. gmv.
- Bok'se** (broek, pantalon), v. -n. gew.
- Bok'sen** (vuistvechten), ik heb gebokst; -er (vuistvechter), m. -s; -beugel, m. -s.
- Boks'voet** (sater, boschgod), m. -voeten.
- Bok'tor** (schildvleugelig insect met zeer lange sprieten), v. -torren; in ons land zijn vele soorten van -torren, b.v. de groote - of populier -.
- Bol** (bal, omwentelingslichaam; ook broodje), m. -len; warme -len, broodjes; fig. pijn in den -, het hoofd; hij is een -, een zeer knap mensch; -letje, o. -s.
- Bol** (opgezet, pofferig, dik), bn. en bw.; de ingewanden, schoon - van enkel wind (Staring); een knaap met -le wangen; een -le wind, ongeregelde lauwe wind; de zeilen stonden -, rond, opgeblazen; -heid, v. gmv.
- Bol** (onderaardsch deel der bolgewassen), m. -len; een tulpen-, een hyacinten-; het -lenhuis (broeikas).
- Bol'aarzen** (kopjebutelen), ik heb -aarst; jongens, die in 't gras -.
- Bol'deren** (dof geraas maken), de wagen heeft te veel gebolderd. v. g.
- Bol'derik** (onkruid met roodachtig blauwe bloem), v. -en; de gewone -, onkruid in 't koren, ook boller, dolik, korenroos, koren-vlam geheeten.
- Bol'derwagen** (boerenwagen niet op rieden; rammelkast), m. -s. Een beeld getijk, zit Rembrandt in den -. (Immerzeel).
- Bole'ro** (Spaansche volksdans), m. -'s; de - wordt begeleid met zang en castagnetten.
- Bole'ro** (ronde Spaansche hoed), m. -'s.
- Bole'ro** (nauwsluitend, meestal fluweelen of zijden damesjacket met mouwen), v. -'s.
- Bol'gewas** (plant met onderaardsch stengelgedeelte), o. -wassen. De letie, de tulp, de hyacint behoort tot de -sen.
- Bolk** (wijting, een soort van kleinen schelvisch), m. -en.
- Bollandis'ten** (Jezuïeten, voortzitters van het werk door pater Jan van Bolland (1596-1665) in 1643 begonnen over de Levens der Heiligen; in 1875 voltooid), m. mv.
- Bolleboos'** (eig. groote baas; knap en schrandere mensch), m. -boozen.
- Bollebuis'** (dikke, welgedane knaap), m. -buisen. Drie stevige, goedge -buisen. (C. O.)
- Bol'lejagen** (het werk staken in de Friesche velen); ze gingen -, d. i. andere veenarbeiders tot staking overhalen.
- Bol'len** (voor den kop slaan), ik heb gebold; een os -, ook dollen.
- Bol'len** (behagen, streelen), het heeft gebold; dat bolde hem zeer. gew.
- Bol'len** (het vlas repelen), ik heb gebold; ze zijn daar druk aan 't -, het vlas ondoen van de zaadbollen.
- Bol'lenbaas** (bloembollenkweeker), m. -bazen; -grond, m. -en; -handelaar, m. -s; -huis (loods, waarin men 's winters de bloembollen bewaart), o. -huizen; -kweeker, m. -s; -land (-akker), o. -en; -rek, o. -rekken; -zeef, v. -zeven.
- Bol'lenbakker** (wittebrooden-bakker), m. -s; -blazer (die op den hoorn blaast, ten teeken dat het brood gaar is), m. -s; -toeter (-blazer), m. -s; -toethoorn, m. -s.
- Bolognee'zer** (uit of van Bologne, een stad in Italië), bn.; -hondjes, kleine ruigharige; -flesschen, peervormige glazen flesschen.
- Bol'plein** (speelbaan in Vlaanderen voor het bollen of balspel), o. -pleinen. Vl.
- Bol'ronde**, bn. Onze aarde is -; -heid, v.
- Bol'roos** (Geldersche roos), v. -rozen.
- Bol'ster** (kaf, peul, schil, vliesje), m. -s.
- Bol'steren** (van den bolster ondoen) ik heb gebolsterd; noten -.
- Bol'us** (zegelaarde; artsensijballetje; slikbrok; gebak van meel, melk en suiker), m. -sen.
- Bolvor'mig** (den vorm hebbende van een bol), bn.; -heid, v. gmv.; -e-driehoeksmeting, v. gmv.
- Bol'werk** (hoog bastion, hoofdwerk), o. -en; Fig. De grondwet is een - der vrijheid; een - tegen dwingelandij.
- Bol'werken** (versterken), ik heb gebolwerkt; hij zal het wel -, d. i. klaarspelen.
- Bol'worm** (hersenslaasworm, ziekte der schapen), m. -en. Fig. De - steekt hem, hij is in slecht humeur.
- Bom** (ontplofbare holle kogel), v. -men; fig. de - zal springen, het dreigend gevaar is gekomen; -metje, o. -s.
- Bom** (plathodemde vischschild), v. -men; de - doorkruiste het gepekeld sop. (Bogaars.)
- Bom** (stop op het bomgat), v. -men.
- Bom** (stud. groote borrel), v. -men.
- Bom** (klanknabootsing), tw.; -, zoo slaat de trom!
- Bom'bam** (klanknabootsing), tw.; als: z.n. (de groote torenklok), v. gmv.: de groote - luidt.
- Bom'bammen** (de klok luiden, dof galmen), ik heb en het heeft gebombamd.
- Bombar'de** (steengeschet; het sterkste bromwerk in orgels), v. -n.
- Bombardeeren** (mil. beschieten met bommen), ik heb gebombardeerd; -der, m. -s; -dement, o. -en: het - van Sebastopol (1855); -ing, v. -en.
- Bomba'rie** (beweging, opschudding), v. gmv. gmv.; maak toch zoo'n - niet!
- Bom'bast** (opgeblazen en hoogdravende taal, opgeschroefde en ijle volzinnen), m. gmv.
- Bombas'tisch** (gezwollen, hoogdravend), bn.; een - schrijver; een -e stijl.
- Bom'bax** (zijdevolboom), v. -en; de - hoort in O. I. thuis; de witte, veerkrachtige wol dient tot vulling van matrassen.
- Bombazijn'** (gekeperde, bruine, goedkoop katoenen stof voor arbeiderskleedij), o.; (soorten), o. -en.
- Bom'been** (een opgezet been), o. -en. vero.
- Bombeeren** (bol maken, opvullen); de ruygen dier stoelen zijn gebombeerd.
- Bom'gat** (spongat, ronde opening in den buik of den bodem van een vat), o. -gaten.
- Bom'gat** (galmgat in den toren), o. -gaten.
- Bom'ijs** (hol ijs, luchtbelijs), o. gmv.
- Bom'ketel** (mortier), m. -s. vero.
- Bom'mel** (prop), m. -s; de - brak los, alles lekte uit van den bedrieglijken toelag.

- Bom'meltrein** (sukkeltrein), m. -en.  
**Bom'men** (galmen), het heeft gebomd. *Leege vaten - het hardst*, leeghoofden hebben het hoogste woord.  
**Bom'vrij** (bestand tegen een bombardement), bn.; een -e kelder, een - fort.  
**Bon** (schriftelijk bewijs, dat goed en geldig is voor de daarin uitgedrukte som of waarde), m. -s.  
**Bon** (kaartje voor vlijt op school), m. -s, -nen.  
**Bon'na fide** (ter goeder trouw, op goed geloof), bw. Iets - doen.  
**Bonapartist'** (aanhanger van het geslacht der Bonapartes), m. -en.  
**Bonbon'** (suikergoed, allerlei suikerballietjes), o. -s. Een -doosje.  
**Bonbonnière** (bonbondooisje), v. -s. De Maastrichtsche schouwburgzaal is een -, d. i. een kleine en chiek ingerichte zaal.  
**Bond** (verbond, vereeniging, gilde), m. -en. Een staten-, een arbeiders-, een onderwijzers-, een slagers-, een taal-.  
**Bon'del**, m. -s of -en. Zie **Bun'del**.  
**Bond'genoot** (iemand die medehelpt, medestander), m. -genooten.  
**Bond'genootschap**, o. -pen; -pelijk, bn.  
**Bon'dig** (goed verbonden), bn.; -e kost; -e krachten, d. i. stevig, sterk; een - oordeel, deugdelijk, degelijk; een -e vrede, bestendig; een -e belofte, onverbrekkelijk, verbindend; een - antwoord; een -e stijl, pittig, gespierd, krachtig; -heid, v.; -lijk, bw.  
**Bond'kist** (Bijb. Arke des Verbonds), v. gmv.  
**Bonds'hotel** (logement v. wielrijders), o. -s.  
**Bonds'rijwielhersteller** (nl. namens of van dien bond), m. -s.  
**Bond'zegelen** (de teekenen, bewijzen van het verbond tusschen God en de geloovigen), o. mv. De Doop en het H. Avondmaal zijn onze -.  
**Bon'gerd** (boomgaard), m. -s. gew.  
**Bonheur'** (geluk, buitenkansje), o. Par -, bij geluk; - du jour, fraaie pronkkast.  
**Bonhomie'** (goedhartigheid), v. gmv.  
**Boniet'** (een soort van makreel, springvisch), m. -en. Zie **Albikoor'**.  
**Bon'is (in) zijn** (gegoed zijn, in ruime omstandigheden verkeeren).  
**Bonjour'** (goeden dag), o. -s. (ou = oe).  
**Bonjour'en** (afschepen, wegzenden), ik heb hem gebonjourd. (ou = oe).  
**Bonk** (stuk, schonk), m. -en. Fig. oud paard, ook zeeman: een ruwe zee-.  
**Bon'klaar** (een soort van schijf met tanden in molens), m. en o. -s.  
**Bon'ken** (hard tegen iets aan stooten, trappen enz.), ik heb gebonkt; het stoeltje bonkt tegen den snipperbak (Potg.); fig. iemand stompen.  
**Bon'kig** (grove beenderen hebbend, grof gebouwd), bn.; een - paard.  
**Bon-mot'** (kwinkslag), o. bon-mots.  
**Bon'ne** (kinderjuffrouw, belast met de verzorging van kleine kinderen), v. -s.  
**Bonnefoof'** (te goeder trouw), v.; op de -, op goed geluk af. gmz.  
**Bonnet'** (muts of hoedje van zachte stof en met slappen rand), v. -ten; zijn - naar sin zij geschoven, komt een Vreemdeling 't huis voorbij (Staring); ook kerkhoofddekse der R. K. geestelijken; ook voorlaag bij verschansingen.  
**Bonnetterie'** (winkel van wollen mutsen en andere gebreide wollen goederen), v. -en.  
**Bons** (slag, stoot), v. -zen; met een zware - viel het lichaam op den grond; fig. de - krijgen, afgedankt worden; iem. de - geven.  
**Bons** (klanknabootsing), tw.; -, daar ligt hij!  
**Bonsoir'** (goeden avond; goeden nacht), o. -s.  
**Bont** (gekleurde en geruite katoenen stof), o.; Friesch -, Schotsch -; -jes, o. mv.; -goed (bontgekleurd weefsel), o. -goederen.  
**Bont** (zachtharig bewerkt dierenvel), o. gmv. Het - der bevers, marters, enz.; een jas met - gevoerd; in 't - gekleed; -jas (ruime winterjas met bont gevoerd), v. -sen; -je (halskraagje van -), o.; -kist, v. -en; -werk, o.  
**Bont** (gespikkeld, gevlekt, veelkleurig), bn.; een -e vogel; een -e ekster; een -e vlinder. Hij is zoo bekend als de -e hond, overal ongunstig bekend; men noemt geen koe -, of er is een vlekje aan, d. i. voor een algemeen slecht gerucht omtrent iemand bestaat altijd wel eenige grond; iemand - en blauw slaan: Hij (Goliath) sloeg de kinderen - en blauw. (Tollens); -heid, v.: de -heid van dien opschik, van die verstering.  
**Bon'ten** (van bont), bw.; een -kraag.  
**Bonton'** (fijne manieren van welopgevoede lieden; goede levenstoon), m. gmv.  
**Bont'werker** (fabrikant van bontwerk, van pelzen), m. -s; -sknecht, m. -en; -swinkel, m. -s.  
**Bonvivant'** (een vroolijke Frans, een pretmaker, een doordraaier), m. bonvivants. Lees: Bonvivan'.  
**Bon'ze** (Boeddha-priester in China en Japan), m. -n of -s.  
**Bon'zen** (stooten, hard kloppen), ik heb gebonzd; een deur open -; mijn hart ging -.  
**Bon'zing** (roofdier), m. Zie **Bunzing**.  
**Bood'schap**, v. -pen; de koninklijke -, begeleidend schrijven; -pen doen; op de -passen; een gemaakte -; de blijde -, het Evangelie; Maria -, R. K. feestdag op 25 Maart (zie **Annunciatie**); het was weer de oude -, het oude liedje: Ach! 't is weer de oude -, ja, en 't Haantje zegt: blijf thuis. (De Gen.); fig. een kind om een - sturen, een te lags kaart inleggen of opspelen.  
**Bood'schappen** (berichten), ik heb geboodschapt; -per, m. -s; -ster, v. -s.  
**Boog** (wapen-, speeltuig), m. bogen; den -spannen, de pees achteruithalen; den - onspannen, de pees weer in rust brengen; met pijl en - gewapend; hij vloog als een pijl uit den -, zeer snel; meer dan één pijl op zijn - hebben, verschillende argumenten hebben; de - kan niet altijd gespannen zijn, men dient ook eens rust te nemen; den lui-aards- afschieten, scherts. zich al geuwend uitrekken.  
**Boog** (bouwkw. kromming, bocht, gewelf), m. bogen; een - boven deur of venster; een brug met drie bogen; een triomf-, een eere-.  
**Boog** (meetk. deel van den omtrekeenscirkels), m. bogen; een - van 90°; de hoek aan 't middelpunt is gelijk aan den -, waarop hij staat.  
**Boog'gerd** (boomgaard), m.-s. Ook: **Boog'gaard**.  
**Boog'lamp** (grootte elektrische bollamp), v.-en.  
**Boog'raam** (boogvenster), o. -ramen.  
**Boog'scheut** (boogschot; de lengte door een afgeschoten pijl doorloopen), m. -en; die winkel is een - van hier; het bosch lag een - van het dorp.  
**Boog'schutter** (krijger, met pijl en boog gewapend), m. -schutters.

**Boogs'gewijze**, bw. Zie **Boogs'wijze**.

**Boogs'wijze** (gebogen als een boog), - **wijs**, bw.  
**Book'maker** (lees: boek'-meekr), m. -s. Een  
- is bij wedrennen de man, die wedstrijd-  
schappen aangaat, waarvan boekgehouden  
wordt en bewijzen worden afgegeven.

**Boom** (gewas met stevig oprijzenden stam),  
m. -en; een hoogstammige, een laagstam-  
mige -; een - planten; de twijgen, de bla-  
deren van een boom. Bijb. de - der kennis  
des goeds en des kwaads; de - des levens;  
spreekw. De appel valt niet ver van den -,  
het kind gelijkt den vader in doen en laten;  
aan de vruchten kent men den -, aan zijn  
werken kent men den mensch; hooge -en  
vangen veel wind, personen in hooge ambten  
staan aan allerlei tegenheden bloot; Spreeuwen  
willen wel kersen eten, maar geen -en planten,  
een lui mensch wil wel genieten van den arbeid  
van anderen, maar liefst zelf niet medear-  
beiden; een -, die gedurig verplant wordt,  
gedijt niet, herhaalde verandering van stand-  
plaats, beroep geeft juist geen welvaart; De  
- valt niet met den eersten slag, een zware  
taak kan niet opeens volvoerd worden; de  
kat uit den - kijken, een afwachter houding  
aannemen; van den hoogen - af teren, op  
zorgeloze wijze zijn geld of kapitaal ver-  
kwisten; door (om) de -en het bosch niet zien,  
geen overzicht hebben van 't geheel, omdat  
men zijn aandacht te veel wijdt aan bijzonder-  
heden; - **pje** (kleine boom), o. -s: Kleine  
-pjes worden groot, d. i. de kinderen; Eer  
het -pje is groot, is het plantertje dood, van  
een onderneming met veel risico geniet de  
ondernemer zelf meestal niets; de -pjes,  
naam van een vanouds met -en beplant ge-  
deelte van den Maasoever te R'dam.

**Boom** (slagboom, tolboom, draaiboom), m. -en.  
**Boom** (gestachtsboom), m. -en.

**Boom** (voorwerp, dat op een - gelijkt, roltrond  
voorwerp), m. -en; de -en van het weefge-  
touw; de haven-, drijvende rondbalk, waarmee  
de toegang van een haven wordt afgesloten:  
Aan vóór boomsluiten thuis te zijn was geen  
denken. (C. O.)

**Boom** (schippersvaarboom), m. -en.

**Boom** (ijzeren lat, waarmee deuren, luiken  
of blinden worden afgestoten), m. -en.

**Boom** (een partijtje kaart), m. -en; laat  
ons een -pje jassen; laat ons een nieuw  
-pje opzetten.

**Boom** (samentrekking van bodem), m. -en.  
't Is botertje tot den -, er heerscht geluk  
en voorspoed; ook: de onderlinge verstand-  
houding is uitstekend.

**Boom** (plotselinge vraag naar eenig artikel  
aan de beurs), m. -en.

**Boo'men** (een schip met een vaarboom voort-  
bewegen), ik heb geboomd; een schip uit de  
haven -.

**Boom'gaard**, **boo'gaard**, **boo'gerd**, m.  
-en; een kersen-, een noten-; - **enier**, m.  
-s; - **man**, m. vero.

**Boom'kikvorsch** (kruipend dier, levend op  
boomen), m. -kikvorschen.

**Boom'klever** (blauwspecht), m. -klevers.

**Boom'kruiper** (inheemsche kleine vogel), m.

**Boom'kwecker**, m. -s; - **ij'** (stuk land of  
hof, waar boomen gekweekt worden), v. -en.

**Boom'kwikstaart**, m. -en; de witte -,  
ook Akkermanmetje, Bouwmanmetje, Bouw-  
meestertje geheeten.

**Boom'leeuwerik** (leeuwerik die in boomen  
nestelt), m. -leeuweriken.

**Boom'loof** (gebladerte der boomen), o. gm.v.

**Boom'looptertje** (grijs vogeltje met spitsen  
bek), o. -s. Ook: - **kruipertje** (insecteneter),  
o. -s.

**Boom'marter** (een marter, in de bosschen  
levende), m. -s.

**Boom'olie** (olijfolie), v. gm.v.

**Boom'rooien** (het uitdoen van boomen met  
wortel en al), o. gm.v.; ook Boomen-: Rudolf  
van Brammen woonde zelfs het - op de  
stadssingels bij. (C. O.)

**Boom'sluiten** (het afsluiten van de haven  
door middel van een langen paal of boom),  
o. gm.v.; aan vóór - thuis te zijn was geen  
denken. (C. O.); - **sluiter** (havenbeambte),  
m. -s.

**Boom'stam** (het opgaande hout), m. -men;  
- **stronk**, m. -en; - **tak**, m. -ken; - **top**,  
m. -pen; - **valk** (een soort van valk), m.  
-en; - **varen** (keerkringsvaren in den vorm  
van een boom), v. -s; - **veil** (gewone klimop),  
o. en soms v. gm.v.; - **vorsch** (-kikvorsch),  
m. -en; - **vrucht**, v. -en; - **was** (entwas),  
o. gm.v.

**Boom'wol** (katoen), v. gm.v.

**Boon** (peulgewas, zaad dier peulvrucht), v.  
-en; een stok-, een sla-, een paarden-,  
een duiven-, een tuin-. Hij is in de -en, hij  
is in de war, hij is aan 't malen, aan 't suffen;  
Honger maakt rauwe -en zoet, honger geeft  
den waren eetlust; voor spek en -en er (er-  
gens) bijloopen, meelopen, bijzitten, enz. d. i.  
bij eenig werk overtollig zijn, toekijken zonder  
een werkzaam aandeel te nemen; iets niet een  
-tje waard achten; - **tje**, o. -s: -tjes uit  
het water eten, sober te gast gaan, zich schraal  
voeden; zijn -tjes op iets te weken leggen  
of in de week leggen, d. i. vast op iets staat  
maken, zijn maatregelen nemen; zijn hart is  
geen -tje groot, hij verkeert in angst, in  
spanning; ik mag een -tje wezen, als 't waar  
is, scherts. om kracht bij te zetten aan een  
gezegde, bewering, enz.; -tje komt om zijn  
loonje (ook omgekeerd gebezigd), hij krijgt  
zijn verdiende loon.

**Boo'nenbed**, o. -bedden: - **bloem** (-bloe-  
sem), v. -en; - **kever** (erwtkever), m. -s;  
- **kruid** (keule, toekruid), o. gm.v.; - **land**  
(akker met boonen), o. -en; - **meel**, o. gm.v.;  
- **nat**, o. gm.v.; - **soep**, v. gm.v.; - **schil**  
(-dop), v. -len; - **staak** of **boonstaak**  
(lange stok, waarlangs men de boonen laat  
opgroeien), m. -staken: fig. wat een -staak!  
schraal en houterig mensch; - **stroo** (uitge-  
dorschte boonplant), o.; - **veld**, o. -en;  
- **zaaler** of - **zetter** (die de boonen in de  
kuultjes legt), m. -s.

**Boor** (timm. gereedschap), v. boren; de knop  
of druif van de -; de houten omslag of  
zwengel van de -; in het lepelblad van de -  
zit het -ijzer.

**Boor'as** (spil), v. -sen; - **bank** (werkbank  
om te boren), v. -en; - **beitel** (werktuig  
van den horlogemaker), m. -s; - **buis** (buis  
van een aard- of zandboor), v. -buizen;  
- **gat**, o. -gaten; - **ijzer** (deel der boor,  
dat de gaten maakt), o. -s; - **machine**, v.  
-s; - **meel** (houtpoeder), o. gm.v.; - **put**  
(geboorde put), m. -putten; - **schaaf**, v.  
-schaven; - **spil**, v. -len; - **stang**, v. -en.

**Boord** (bovenste rand of kant), m. -en; de

- van een hemd, de - van een kous; tot den - vol of boordevol; de -en van een rivier, een woud, zoom.
- Boord** (scheepst. rand van een schip, het schip zelf) o. Kom aan -! over - werpen, uit het schip verwijderen; over - raken, in zee vallen; een schip aan - krijgen; iemand aan - krijgen; iemand aan - klampen, hem aanhouden, over iets aanspreken, de les lezen; een lijk over - zetten, in zee begraven; iemand met iets aan - komen, hem een voorstel doen; de schepen liggen - aan -, vlak naast elkaar; het roer aan - leggen, de roerpen zoover mogelijk naar de eene of andere zijde brengen.
- Boor'den** (een boord of rand maken aan, omzoomen), ik heb geboord; -sel, o. -s.
- Boor'devol**, bn.; de tabbe is -; een glas - schenken, d. i. tot aan den rand; een -le emmer.
- Boor'devolletje** (scherts. een glas tot aan den rand vol), o. -s.
- Boord'sel** (omboarding), o. -s; het - van een jas.
- Boor'kever** (zwarte kever, houttor), m. -s.
- Boor'mossel** (schelpdier dat gaten boort in de steenen of koralen), v. -en of -s.
- Boor'schelp** (gewone paalworm), v. -en; ook -worm, m. -en.
- Boort** (diamantgruis), o. gmv.
- Boor'zuur** (scheik. verbinding van boor of borax met zuurstof en waterstof), o. gmv; -bron, v. -nen; -damp, m. -en; -houdend, bn.; -poeder, o. gmv.
- Boos** (kwaadaardig, nijdig), bn. en bw.; -aardig, bn. en bw.; -heid, v. -heden.
- Boos'doener** (snoodaard), m. -s; -ster, v. -s.
- Boos'wicht** (boosdoener, misdadiger), m. -en.
- Boot** (vaartuig), v. -en; een roei-, een zeil-, een stoom-, een kanonneer-.
- Boot** (halssteraad), v. -en; een juweelen -.
- Boots** (model voor een beeld, vorm), v. -en.
- Bootseeren** (bootseeren). Zie **Boot'sen**.
- Boot'sen** (modelleeren), ik heb gebootst; God heeft uit een handvol klei een mensch gebootst (Hasebroek), al scheidende gevormd.
- Bootsgezel** (varensgezel), m. -gezellen.
- Boots'haak** (lange stok met ijzeren punt en weerhaak), m. -haken.
- Boots'man** (onderofficier ter zee, die het toezicht heeft over het tuig), m. -lieden, -lui, -mans.
- Bootsmans'fluit** (waarmede de bootsman zijn bevelen geeft), v. -en; -haring (spek-bokking, steurharing, gevangen in Juni), m. -en; -maat (onderbootsman), m. -s.
- Boo'ze** (de duivel), m. gmv. Daar had de - hem gewacht! (Staring, Jaromir).
- Bo'ra, bor'ra** (N.O. wind, scherp en droog, soms in de Adriatische Zee), v. gmv.
- Boraciet** (boorzure magnesia, zeldzame delstof in Holstein), o. gmv.
- Borat** (zekere sajetten stof), o. gmv. Ook **Brat**.
- Bord** (houten plank), o. -en. Fig. een - voor het hoofd hebben, onbeschaamd zijn; de -jes zijn verhangen, er is een andere richting aan de orde; te -e brengen, ter sprake brengen. Zie **Berd**.
- Bordeaux'wijn** (Fransche wijn, departement Gironde), m. -wijnen. Lees: **Bor-doo'**.
- Bor'deel** (publiek huis), o. -en; -taal (gemeene taal), v. gmv.
- Borderel** (briefje; lijstje; uittreksel uit een rekeningboek), o. -len. Ook: **Bordereau'**.
- Bordes'** (hooge stoep met treden, gedekt met afdak), o. -sen.
- Bor'dig** (hard, stijf, niet lenig), bn. -heid, v.
- Bor'dings, -dingen** (kleine platte vaartuigen in de Oostzee; bij ons lichters genoemd), v. mv.
- Bord'papier** (kartonpapier), o. gmv. -en, bn.: een -en doos, van hard en dik papier.
- Bordu'ren** (met de naald figuren werken in zijde, goud, stramien, enz.), ik heb geborduurd; -duurder, m. -s; -duursel, o. -s; -duurster, v. -s.
- Bo're** (hooge vloedgolf in een riviermond), v.
- Boreaal** (noordelijk), bn. Ook: -atisch.
- Bo'reas** (noordenwind), m. gmv.
- Boreh'** (Jav. welriekende zelf), v. gmv.
- Bo'ren** (met een boor een gat maken), ik heb -boord; een gat in een plank -; den schedel -, zie **Trepaneeren**; een schip in den grond -, schieten; een kanon -, uithollen; een tunnel -; de boorschelpen - zich in hout, al draaiende indringen; iemand iets door den neus -, hem door list iets doen verliezen; bergen, die hun kruinen door de wolken -, dicht; boter of kaas -, met een holle boor iets naar buiten halen; de stralen der zon - door den nevel, dicht; -ing, v. -en: de -ing van een put.
- Borg** (persoon, die zich aansprakelijk stelt, ook: onderpand), m. -en; welke zijn uw -en? ik blijf er - voor; zich - stellen; een - van f 500.
- Bor'gen** (goederen op crediet geven, soms nemen), ik heb geborgd; -er (hij, die leent), m. -en; -ing, v. -en.
- Borgst'elling** (het geven van borgtocht), v. -stellingen.
- Borg'tocht** (verbintenis door een derde, zekerheidsstelling, onderpand, akte van borgst'elling), m. -tochten.
- Born** (bron, bronwater), v. -en. vero. Men sprenkelt haar 't ontverfd gelaat met frisch geschepte -. (Bild.)
- Borneeren** (begrenzen, beperken); zich bij iets -, bepalen. Zie **Geborneerd**.
- Borneo** (een der groote Soenda-eilanden, ruim 20-maal zoo groot als ons land, ten deele onafhankelijk, met 2 miljoen bewoners), o.; - levert koffie, kaneel, kamfer, mais en vooral suikerriet. Zie **Aanhangsel**, VII.
- Bor'neokamfer** (kamferachtige stof op Borneo en Sumatra, naar China uitgevoerd), v. gmv.
- Bor'rel** (bobbet of luchtbel; slokje), m. -s: Van Brammen dronk een redelijken -. (C.O.)
- Bor'relen** (stokjes drinken; opwellen van luchtblaasjes), ik heb en het heeft geborrel; -ing, v. -en.
- Borst** (lichaamsgedeelte), v. -en.
- Borst** (jongeling, slink jonkman), m. -en.
- Borst'beeld** (afbeelding van de bovenhelft van 't lichaam; vooral als beeldhouwwerk), o. -en. Zie **Bus'te**.
- Borst'el** (schuier, ook één stevig varkenshaar), m. -s.
- Borst'elen** (schuieren, reinigen), ik heb geborsteld; de kleeren -, de schoenen -.
- Borst'kruid** (Iersch mos met zoethout, enz.), o. -kruiden.
- Borst'kruis** (aan een ketting op de borst afhangend kruis), o. -kruisen.
- Borst'plaat** (suikertablet), o. en v. Een hart van rood -; kleine plaatjes van witte -.

- Borstvlies** (vliezige zak om de longen), o. gm. v. *Ontsteking van het —*. Zie **Pleuris**.
- Borstweer** (borstbeschutting), v. —weren.
- Borstwering** (mil. een van aarde opgeworpen beschutting op een stadswal), v. —en.
- Borus'sia** (zinbeeldige vrouw, figuur, die Pruisen voorstelt), v. gm. v. Lees: *Boroës'sia*.
- Bos** (bundel), m. —sen; een —je sigaren; een —takken, een —wortelen; een —stroot.
- Bos** (bus), v. —sen.
- Bosch** (woud), o. bosschen; een groot —; een somber —; een heilig —, het Haagsche —.
- Boschanemoon** (plantk. —hanevoet), v. —monen; —antilope, v. —n; —baas (opzichter), m. —bazen; —bezie (blauwe bezie), v. —beziën, ook —bes, v.; —bloem, v. —en; —bouw, m. gm. v.; —brand, m. —en; —cultuur, v. gm. v.; —duif (houtduif), v. —ven; —duivel (een soort van slingeraap), m. —s; —geuzen (gesch. wilde benden, die in de dagen van Alva in de bosschen huisden en het platte land afstroopten), m. mv.; —god (myth. faun, sater), m. —en; —grond, m. —en; —hanevoet (woudanemoon), m. —en; —hoen (korhoen), o. —ders; —ijsvogel (woudvogel in Australië), m. —s.
- Boschjesman**, **bosjesman** (een in holen en bosch wonend inboorling van Z.-Afrika), m. —nen, —s.
- Bosch'koraal** (gezang der vogels in het bosch), o. —alen. 't Lied der —alen. (De Gen.); 't zich vervangend —. (Hofd.); de wildzang der veld- en —alen. (Bild.)
- Boschmuur** (wildgroeïende plant), v. —uren.
- Bosch'neger** (afstamming van weggelopen slaven in Suriname), m. —negers.
- Bosch'varen** (bladachtige varen, mannetjes—), v. —varens.
- Bosquet** (lust- of kunstboschje), o. —ten; —tje, o. —s. Lees: *Bos-kè*.
- Bossha'ge** (dicht. klein bosch), o. —s.
- Bos'se** (buil, bochel, knobbel; vlak verheven beeld- of boetseerwerk), v. —n.
- Bosseleeren** (gedreven werk in goud of zilver maken).
- Boston** (zeker kaartspel), o. gm. v.
- Bostonnen** (boston spelen), ik heb gebostond. Ook: *Bostonneeren*.
- Bot** (zekere platvisch), v. —ten; de —vergalen, de visch (fig. de zaak) bederven; hij is een —je zonder gal, een onschuldige bloed; hij heeft —gegeten, is dom (toespeling op bot, niet scherp); —boer (—verkooper), m. —en.
- Bot** (knop, scheut, uitspruitse), v. —ten.
- Bot** (been, knook), o. —ten. Pijn in de —ten hebben, onlekker, rheumatisch zijn; een —in 't been hebben, scherts. verontschuldiging om niet te gaan.
- Bot** (eind touw, stuk vliegertouw), o. gm. v.; een touw —geven, —vieren, ruimte geven, fig. inwilligen, toegeven: zijn driften, zijn blijdschap —vieren.
- Bot** (slag, klap), m. gm. v.; —vangen, slaag oploopen; fig. iemand niet thuis aantreffen of vinden, den neus stooten.
- Bot** (afgestompt, stomp), bn. en bw.; een —mes, niet scherp; schaatsen kunnen —zijn, mijn tanden zijn —, slee, sleeuw; fig. —van verstand, van geest, dom, onbevattelijk; een —antwoord; bw.: hij zweeg —stil, plotseling, onverwacht; zie ook: **Botweg**; —af (kortweg), b.v. —iets weigeren; —heid, v.; —hoofd (domkop), m. en v. —en.
- Bota'nica**, v. gm. v. Ook: **Botanie**.
- Bota'nicus** (plantkundige), m. botanici. Ook: **Botanist**, m. —en.
- Botanie** (kruidkunde, plantkunde), v. gm. v.
- Bota'nisch** (de kruidkunde betreffende), bn. —e tuin, plantentuin (b.v. te Buitenzorg).
- Botaniseeren** (planten zoeken of onderzoeken, verzamelen); naar de Breezaap te gaan en aldaar wat te —. (C. O.)
- Botanist** (plantkundige), m. —en.
- Bot'er** (het vet uit de melk), v. gm. v.; zoo glad als —; zijn hart werd zoo week als —, —bij de visch, contante betaling; 't is —aan de gal gesmeerd, tevergeefs; —tje tot den boom, welvaart, overvloed.
- Bot'erbiesje** (—koekje), o. —biesjes.
- Bot'erbloem** (ranonkel, gele weibloem), v. —en; de gewone —, de vroege — of het speenkruid, de akker—, de water—.
- Bot'erboom** (boom in O. I.), m. —en; uit de zaden van den —perst men een soort van boterolie.
- Bot'eren** (met boter besmeren), ik heb geboterd; het brood goed —; den visch erg —; de flensjes al te —vet —; ook boter maken: de boerin zal gaan —, karnen; boter afscheiden: of ik schoon mijn zweet vergiet, heur schrale melk en botert niet. (Staring).
- Bot'erham** (een sneetje brood met boter), v. —men. Hij ziet er uit als een afgelichte —, deerniswaard, neerslachtig; een *Meniste* —, d. i. met een beschuit belegd; een aangekleede —, d. i. met vleesch belegd; fig. een dergelijke bijeenkomst, die in burgerkringen ... een aangekleede —heet. (C. O.)
- Bot'erletter** (banketletter), v. —letters.
- Bot'ermelk** (karnemelk), v. gm. v.
- Bot'ermijn** (afslagplaats van boter), v. —en.
- Bot'ervlootje** (bakje voor boter), o. —s.
- Bot'erweg**, —ge (wigvormige kluit boter), v. —weggen.
- Bot'je** (oude munt = ± 5 ct.), o. —s. Botje bij —doen, leggen, elk zijn evenredig aandeel bijdragen.
- Bot'muil** (lomperd, domkop), m. en v. —en.
- Bots** (slag, schok, sloot), v. ook m. —en.
- Bot'schaarden** (dicht. bot worden door uit te schaarden), het is —geschaard; wijt 't scherpe kouter zelf zich botschaardt op uw grond. (Honigh.)
- Bot'sen** (met kracht stooten, bonzen), ik heb gebotst; —ing, v.: de —ing van twee treinen.
- Bot'tel** (flesch), v. —s.
- Bot'tel** (vruchtje van de roos), v. —s.
- Bottelarij** (wijn- of bierkelder), v. —en.
- Bot'telen** (op flesschen aftappen), ik heb gebotteld; —aar (aftapper), m. —s.
- Bottelier** (keldermeester), m. —s en —en.
- Bot'ten** (uitloopen), botte, heeft gebot; bruin —te de beuk; de —de appelboomen. (V. Lov.)
- Bot'ter** (visscherspink in de Zuiderzee), m. —s; de —is een eenmaster voor de vangst van haring, bot, ansjovis, aal en garnalen.
- Bot'terik** (lomperd), m. —en.
- Bot'tine** (lage laars met elastieken sluiting), v. —s.
- Bot'uit** (zonder omwegen), bw. Hij zei het —.
- Bot'vieren** (fig. inwilligen), ik heb botgevierd; de hartstochten —, de speelzucht —, de zangdrift —, de verbeelding —, zijn urevel —, ondeugd, moedwil —, den weedom —. Aan een gedachte —, d. i. er den vrijen loop aan laten; scheut geven.

- Bot'weg** (kortaf, lompweg), bw.; iets - vragen; iets - weigeren. Zie **Bot'uit**.
- Boucherie'** (slachterij; fig. bloedbad), v. -s.
- Bou'cle** (haarkrul), v. -s. Lees: *Boe'-kle*. Ook: **Boe'kel**.
- Boud** (vol vertrouwen op eigen kracht, kloek, fier), bn. en bw. Hij sprak -; stout en - iets verrichten, tegen den vijand optrekken, in den nacht reizen; hij was te -, handelde te -; -weg, bw. d. i. op onbewimpelde wijze: hij zei -, dat hij het niet deed.
- Boudeeren** (pruilen, mompelen, pruttelen) (ou = oe).
- Bouderie'** (kwalijk verborgen wrevel), v. -en.
- Boudoir'** (dameszitvertreke, sierlijk damesvertreke), o. -s. (ou = oe).
- Bouffan'te** (langwerpige gebreide wollen das voor om den hals), v. -s. (ou = oe).
- Bouffe** (grappig), bn. Opera -, kluchtspel.
- Bouffon'** (potsen- of grappenmaker, komiek), m. -s; -nerie (grappenmakerij), v. -en. (ou = oe).
- Bougie'** (kunstkaars van uitgestoomd vet), v. -s. (ou = oe).
- Bouilli'** (gekookt rundvleesch, soepvleesch), o. -'s. (ou = oe).
- Bouillie'** (vleeschnat), v. gmv. (ou = oe).
- Bouillo're** (schenkketel), v. -s. (ou = oe).
- Bouillon'** (krachtig vleeschnat), m. -s; een kopje -. Lees: *boeljon'*.
- Boulevard'** (singel, walgang als wandelplaats aangelegd; breede moderne straat), m. -s; de -s van Parijs, van Brussel. (ou = oe).
- Bouleverseeren** (het onderste boven keeren).
- Bouquet'** (bloemruiker; wijngeur), m. en o. -ten. (ou = oe).
- Bourdon'** (muz. zware bas van een orgel, sterk brommend pijpwerk), m. -s. (ou = oe).
- Bourgeois'** (burger), m.; -geoisie' (de gezeten burgerstand), v. gmv. (ou = oe).
- Bourgue-wijn** (Fransche roode wijn van de Haute Loire), m. -wijnen. (ou = oe).
- Bourgon'disch** (uit of betreffende Bourgondië), bn.; de -e vorsten; het -e kruis, St.-Andrieskruis. (ou = oe).
- Bout** (ijzeren staaf of stang), m. -en.
- Bout** (wilde eendvogel), m. -en.
- Bout** (bovenpoot van kippen, eendvogels), m. -en; -je, o. -s; een lekker -je, ook van schapen; schape-, het vierendeel boven de knie afgesneden.
- Bout** (los ijzer in een strikijzer), m. -en.
- Bouta'de** (wonderlijke inval, vreemde kuur of gril, beleefde hatelijkheid), v. -n. (ou = oe).
- Bout'ig** (stevig), bn.; een -e knaap.
- Bout'ique** (winkel; werkplaats), v. -s. Lees: *Boe'-tiek'*.
- Bouton'** (knoop, knop), m. -s. (ou = oe).
- Bouw** (het verbouwen, akkerbouw), m. gmv.; de - van suikerbieten, de - van graan; de - van hooi, enz.
- Bouw** (het -en van een huis enz.), m. gmv.; de - van een school, de - van een sluis, enz.
- Bouw** (gestalte), m. gmv.; drie ruiters knap van -; paarden, rank van -; fig. de - van verzen, van een periode, samenstel.
- Bouw** (Java, een stuk grond, dat door één gezin kan bewerkt worden, ± 7 duizend M<sup>2</sup>), v. -s. Eigenlijk: *Ba'hoë*.
- Bou'wen** (vrouwenbovenrok), m. -s. vero.
- Bou'wen** (telen, kweeken, verwerken, het verbouwen), ik heb gebouwd; graan (rogge, garst, haver), vlas, honig -. Tarwe, boekweit -. Koren, hooi -, d. i. het binnenhalen van dien oogst. Het volk geneert zich met -, d. i. het boerenbedrijf uit te oefenen. Bij uitbreiding: kalk -, tras -, d. i. mengen, bewerken; een huis -, een kerk -. Gebouwde eigendommen, d. i. huizen, stallen, schuren; Keulen en Aken zijn niet op één dag gebouwd, alle (grootte) dingen gaan langzaam; van dieren: de bijen - cellen; de wespen - kamers; koraaldieren - riffen; bevers - huizen; vogels - nesten. Fig. kasteelen in de lucht -, vervuld zijn van ijdele droombeelden, van hersenschimmen; - op: doen steunen, gronden, grondvesten; op zand -, op beloften -; zijn hoop - op iemand of iets; men kan huizen op hem -, vast op hem vertrouwen; op zijn eigen grond -, voor eigen rekening en verantwoording iets doen.
- Bouw'kunde** (de theoretische kennis van het bouwen), v. gmv.
- Bouw'kundig** (behoorende tot de bouw'kunde), bn.; een - werk; het - teekenen; -e bijdragen; - ingenieur (architect).
- Bouw'kundige** (bouwmeester, architect, bouwkundig ingenieur), m. -n.
- Bouw'kunst** (practische bekwaamheid in het bouwen), v.; de - der dieren; verder: de Grieksche -; de Romeinsche -; de monumentale -; de burgerlijke -; de geschiedenis der -; de Oostersche -; de Christelijke -.
- Bouw'kunstenaar** (iemand die de schoone bouwkunst uitoefent), m. -s; scheeps-; haar- (C. O.).
- Bouw'land** (akkerland), o. -en; een stuk -, een grasland.
- Bouw'maatschappij** (vereeniging tot het bouwen van woningen), v. -en.
- Bouw'man** (akkerman, boer), m. -lui, -lieden. Zoo ik geen - was, ik wou wel de eerste wezen. (Staring); -swoning (boerderij), v. -woningen.
- Bouw'meester** (bouwkundige, architect), m. -s; scheeps-.
- Bouw'meestertje** (witte kwikstaart), o. -s.
- Bouw'orde** (bouwstijl), v. -n; -plaats (boerderij, ook ruimte om er te bouwen), v. -en; -steen (materiaal, ook steenen blokje uit een bouwdoos), m. -en; -stijl (stelsel van bouwen), m. -en; -stof (materialen, fig. gegevens), v. -fen; -trant (bouworde), m. gmv.; -val (puinhoop, ruïne), m. -len.
- Bouwval'lig** (oud, vervallen), bn.; -heid, v.
- Bo'ven**, vz.: een onweder hangt - de stad, de lamp - de tafel; iemand - het hoofd groeten; zich - water houden; - aarde staan, b.v. het lijk stond - aarde; - Amsterdamsch peil; Alkmaar ligt - Amsterdam; de kleine Antillen liggen deels - den wind, d. i. meer noordelijk dan de N. O. pas-saat; - allen lof verheven; christendom - geloofsverdeeldheid; - de wet; iemand - de wolken verheffen, hem hemelhoog prijzen; de stoomkracht - aller krachten maat. (Staring); dit gaat - zijn begrip, verstand; hij is - zijn bier, zijn theewater, dronken; - iemand gaan, staan, zijn; spreekw. De natuur gaat - de leer; bw.: het kleed is - te nauw; ergens - uitsteken; van - komen; naar - gaan; van onder tot - vol slijk zitten; alle moeielijkheden te - zijn; - op den paard zitten; ergens - over gaan; - in 't huis; - wonen; op een schip - blijven, op het

- dek; een jongen naar - doen klimmen, d. i. in den mast of het tuig; mijn buurman hier -; daar -; alle goed komt van -, nl. van God; een schip dat van - komt, nl. uit Duitschland, van den Rijn; als - (nl. *bovenge-*noemd); laat mevrouw maar - komen; -aan (aan den bovenkant), bw.; -al (vooral), bw.
- Bo'venarm** (opperarm, bovendeel van den arm), m. -armen; een schot in den -.
- Bo'venarms** (met naar boven geheven arm), bw.; - gooien; fig. - slaan, met alle macht; het gaat daar -, zonder regel of orde, er is verregaande verkwisting.
- Bo'venbedoeld** (waarvan zoo even sprake was, bovengemeld), bn.; men vindt die zinspreuk op - en gedenkpenning.
- Bo'venbeen** (bovendeel van het been), o. -beenen; een schot in het -.
- Bo'venbeschreven** (zoo even beschreven), bn.; de - stulpjes. (C. O.)
- Bo'vendek** (bovenbekleedsel eener brug, de rivoering), o. -ken; scheepst. het dek boven het onderdek.
- Bo'vendien** (behalve dat of daarenboven), bw. Geld en gezondheid, wat verlangt ge -?
- Bo'vendrijven** (zweven op een vloeistof), het dreef -, het heeft -gedreven; olie drijft altijd -; lijken komen na eenige dagen -; Fig. de overhand krijgen en behouden; de deugd zal eeuwig -; -d: fig. de -de partij, richting, d. i. heerschend, zegevierend.
- Bo'veneinde** (het hoogste einde), o. -n; het - van een paal. Fig. de meer eervolle plaats, als: De gast zat aan het - der tafel.
- Bo'vengemeld** (eenige regels hooger genoemd), bn.; -genoemd, -gezegd, bn.
- Bo'venhand** (het bovenste deel der hand), v. gmv. fig. De - hebben, krijgen, het winnen.
- Bo'venhands**, bw.; hij werpt, gooit -; d. i. met boven den schouder geheven hand; -handsch, bn.: een - worp.
- Bo'venhouden** (boven water houden), ik hield -, heb - gehouden; Pieter hield het beslikte gelaat niet dan met moeite -. (C. O.); het hoofd -, fig. in den strijd des levens niet ondergaan.
- Bo'venhuis**, o. -huizen; wij bewonen een -.
- Bo'venkaak** (het bovenste onbeweeglijke kakebeen), v. -kaken; de - van den mensch, het paard, den hond, enz.
- Bo'venkamer** (kamer op een bovenverdieping), v. -s; hij woont op een -; fig. scherts. hersenen, verstand: Het scheelt hem in de -.
- Bo'venkant** (de bovenste kant), m. -en; de - en onderkant van een boek; de - eener rivier, de bovenrivier.
- Bo'venkleed** (opperkleed), o. -eren; zich van zijn -eren ontdoen, overkleederen.
- Bo'venkomen** (boven water komen), ik kwam -, ben - gekomen: een drenkeling komt driemaal -; fig. de bovenhand krijgen, in iemands gemoed opwellen: de droefheid kwam telkens weer boven.
- Bo'venlaag** (opperste laag), v. -lagen; de - dezer hei bestaat uit kiezel.
- Bo'venland** (hooger, of verder landwaarts in gelegen streek), o. -en; het - van Duitschland; de Padangsche -en; Westfalen, Oost-Friesland, Oldenburg enz. heet het -.
- Bo'venlander** (bewoner der hooger gelegen berglanden, ook van een boventand), m. -s. Inz. Westfaling of Oostfries (met den scheldnaam mof of poep).
- Bo'venlandsch** (uit Westfalen, Oost-Friesland, Oldenburg, Holstein), bn.; een -e aak; een lied in - dialect; goede -e paarden.
- Bo'venlast** (scheepst. lading op het dek), m. -en; een turfschip met veel -.
- Bo'venlicht** (licht dat van boven invallt, hoog licht), o. -en; een museum met fraai -; de fotografen werken bij voorkeur met -; een binnendeur met een -, venster boven de deur.
- Bo'venliggen**, ik lag -, heb -gelegen; in 't worstelen lag de kleinste jongen -, de baas zijn, zijn partij te sterk af zijn; fig. van een persoon, een partij, een leger, een volk of land: de bovenhand hebben.
- Bo'venloop** (loop eener rivier door het bergland), m. -en; men onderscheidt bij hoofd-rivieren een boven-, middel- en beneden-; de - van den Rijn eindigt bij Schaffhausen.
- Bovenmanuaal** (het bovenste handklavier eens orgels), o. -manualen. Ook: *Bovenwerk*.
- Bovenmate** (in buitengewone, bijzondere mate), bw.; hij werd - gezegend; hij was - gelukkig.
- Bovenmen'schelijk** (buitengewoon, onge-meen), bn. en bw.; een -e inspanning, hij deed -e pogingen; zich - inspannen.
- Bovennatuurkunde** (wat ligt boven de wetten der natuur), v. gmv. Zie *Metaphysica*.
- Bovennatuurlijk** (boven de natuur lig-gend, goddelijk), bn.; -e openbaring. Inz. -e dingen: spokerij, tooverij, spiritisme, enz.
- Bovenom'** (rondom het bovendeel), bw.; een stok met een tuilje bloemen -.
- Bovenop'** (op de bovenzijde), bw.; een cero-poort met veel vlaggen -.
- Bovenover'** (aan de bovenzijde over iets heen), bw.; de spoor trein ging juist -; laten we - gaan.
- Bo'venrvier** (het meer stroomopwaarts ge-legen deel eener rivier), v. -rivieren.
- Bo'venst** (het hoogst gelegen), bn.; de -e lade; de -e knoop; de -e trap; de -e ruiten; fig. een - paard, best, uitstekend; ook: hij of zij is een - beste; een - best mensch.
- Bo'venstad** (hooger gelegen deel eener stad), v. -steden; de - van Nijmegen, de - van Brussel; de - van Luxemburg.
- Bo'ventoon** (toon die door hoogte of sterkte boven de andere uitklinkt), m. -tonen. Fig. den - voeren, hebben, in 't gesprek het hoogste woord voeren.
- Bo'venuif** (buiten het hoogste punt zich ver-heffend), bw.; de molen was fraai versierd en - wapperde de vlag; zijn stem klonk overal -.
- Bo'venverdieping** (eerste, tweede verdie-ping), v. -en. Hij woont daar op de -. Fig. scherts. 't Scheelt hem in zijn -, hoofd of hersenen.
- Bo'venvermeld** (hetzelfde als bovengemeld), bn.; in -en brief.
- Bo'venvlak** (het hooger gelegen vlak), o. -ken; het - van een dijk; het - van een prisma; het - van een blok marmar.
- Bo'venwaarts** (naar omhoog), bw.
- Bo'venwaartsch** (naar boven), bn.; een -e druk.
- Bo'venwater** (water aan de oppervlakte), o. -en. Het koude - der poolzee; ook: opper-water, nl. dat van den boven- en middelloop, b.v. In de Waal had men veel last van het -.



**Bo'venwind** (hooge windlaag), m. —en; —**woning**, v. —en; —**zaal**, v. —zalen; —**zeil**, o. —en; —**zieltje** (vrouwenkleedingstuk), o. —s; zie **On'derziel**; —**zijde** (bovenkant), v. —n.

**Bovenzin'nelijk** (niet waarneembaar, onstoffelijk), bn. *Bespiegelingen over —e zaken.*

**Bovril'** (vleesch-extract in busjes), v. gmv.

**Bo'wie-mes** (Amerik. dolkmes), o. —sen.

**Bowl** (ronde kom of schaal meer diep dan *wijd*, waarin dranken worden voorgediend), v. —s; *een — punch*; bij uitbr. *de — is op*, de drank zelf. Lees: *Bool*.

**Boy'cot** (uitsluiting), m. gmv.

**Boy'cotten** (uitsluiten, dood verklaren), ik —cotte, heb geboycot; *iem. —, een winkelier*; —**ter**, m. —s.

**Br** (uitroep van afkeuring), tw.; —, *wat is het koud!*

**Braadaal** (aal, nl. geschikt om gebraden te worden), m.; (als stofnaam), v. Zie **Speet'aal**.

**Braad'spil** (scheepst. liggend windas om het anker te lichten), o. —spillen.

**Braad'spit** (puntige ijzeren staaf, horizontaal op twee steunsels rustende en die boven het vuur kan worden rondgedraaid), o. —spitten, —speten.

**Braaf** (gehuurde moordenaar), m. braven. *vero.* Zie **Bra'vo**.

**Braaf** (dapper, stoutmoedig), bn.: *een — officier, krijgsmann, een brave held, een brave borst*, d. i. flinke jonge vent; fig. deugdelijk, degelijk, voortreffelijk: *Een brave moeder, een brave dochter, een — geslacht; brave menschen, deugdzaam; hij is — en eertlijk*; *bw.: dat is — gesproken, flink; — zoo! hij heeft — geërfd; —heid* (rechtschapenheid), v. ir. *een model van —heid.*

**Braak** (werktuig tot breking der vlas- en hennepstengels), v. braken.

**Braak** (inbraak, breking), v.; *diefstal met — Braak* (onbebouwd), bn. *Die akker ligt —.*

**Braak'akker** (braakliggende akker), m. —s.; *in de maand Maart ziet de boer alom de —s vervuld met deftige schapen en vrolijke lammeren, die op de stoppels grazen.* (C. O.)

**Braak'jaar** (jaar, waarin het land braak blijft liggen), o. —jaren. Ook: **Sab'batjaar**.

**Braak'loop** (geweldige diarrhee met braking, roode loop), m. gmv.

**Braak'noot** (kraanoog, vergiftig zaad van zekeren *O. I. boom*), v. —noten.

**Braak'poeder** (braakmiddel) en —**poetier**, o. —s.

**Braak'wijnsteen** (zeker dubbelzout), v. gmv. *de — is het zachtste der braakmiddelen.*

**Braak'wortel** (wortel eener Braziliaansche plant met braakwekkende alkaloiden), m. —s; —**plant**, v. —en. Zie **Ipecacuan'ha**.

**Braam** (doornstruik, waaraan brummels of beien groeien), v. bramen. *Ik raakte verward in de bramen*, d. i. braamranken; ook de vrucht zelve: *De kinderen gingen bramen plukken.*

**Braam'bei**, v. —en; —**bes**, v. —bessen; —**bezie**, v. —s. of —ziën: —**bosch** (dooreengegroeid doornig struikgewas), o. —bosschen: *het brandende —*, Bijb.; —**rank** (twijg, tak), v. —en; —**sluiper** (soort van grasmusch), m. —s; —**struik**, m. —en.

**Brabancon'ne** (het Belgische volkslied of nationaal-lied, gedicht in 1830 door *Jenneval*, op muziek gezet door *Campenhout*), v. gmv.

**Bra'bander, Bra'bauter** (iem. geboortig uit

*Z. Brabant*), m. —s. *De Spaansche —*, hoofdpersoon uit *Bredero's* bekend toneelstuk.

**Brab'bel**, v. gmv.; *in de — zijn, raken, bren-gen, maken*, war, verwarring.

**Brab'belen** (verward spreken), ik heb gebrabbeld; —**aar**, m. —s; —**ing** (wartaal), v. —en; —**taal** (wartaal), v. gmv.

**Bracelet'** (armband), m. —ten; *een gouden —; scherts. handboei.*

**Brachylogie'** (stijl, ineengedrongen kortheid in 't spreken), v. gmv. *b.v. Veni, vidi, vici*, ik kwam, zag en overwon.

**Braconneeren** (stroopen).

**Bra'ga** (Germ. god der dichtkunst), m. gmv. satirisch en critisch tijdschrift op rijn (1842 en 1843): *Bragiaantjes*, gedichtjes uit *Braga*.

**Bra'den** (rauw vleesch bereiden op een heet vuur), ik heb —braden. Fig. *Eengebraden duif*, onverwacht geluk; *den gebraden haan uithangen*, een pronker zijn, den grooten heers spelen.

**Brageeren** (praten, geur maken); *met of op iets —*, bluffen, pochen.

**Bragiaant'jes**, o. mv. Zie **Bra'ga**.

**Bragoen'** (smal, geplooid boordsel, opnaaisel), v. —en. *vero.*

**Brah'ma** (godheid der Hindoes), m.

**Brahma'nen** (Ind. priesters of leerlingen van *Brahma*), m. mv. Ook: **Brahm'nen**.

**Brail'le-schrift** (doorgeprikt letterschrift voor blinden), o. gmv.; *het — heet naar den uitvinder Louis Braille*.

**Brak** (jachthond, speurhond), m. —ken; *een snuffelende —.*

**Brak** (straatjongen, bengel, deugniet), m. —ken. *Die jongen is een echte —.*

**Brak** (zoutachtig, zilt), bn.; *een —ke poel, — water, een —ke grond*: bij uitbr. —*ke melk*, goor, zuur; —**achtig**, bn.; —**heid**, v.

**Brak** (kermistent; houten ziekenloods, kazerne), v. —ken. Zie **Barak'**.

**Bra'ken** (breken van vlas- en hennepstengels), ik heb gebrakt; —**er** (iemand die vlas braakt), m. —s; —**ing**, v. —en.

**Bra'ken** (spuwen, overgeven), ik heb gebrakt; —**er**, m. —s; —**ing**, v. —en.

**Bral'ien** (dicht. pochen, snoeven, pronken), ik heb gebrald; — *op de overwinning*.

**Bram** (bramzeil), m. —men. Fig. *Hij is een rechte —*, bluffer, windbuil; *hij is een heele —*, hij hangt den grooten heer uit.

**Brancard'** (overdekte draagberrie; —mat), m. —s; *de gewonde werd per — naar het hospitaal gebracht.* Lees: *Bran-kaar'*.

**Bran'che** (tak, zijlinie, familietak), v. —s. Lees: *Bran'-sje*.

**Brand** (het in vlam staan), m. —en; *het huis stond in —; een boerenhofstede in — steken; de — van Troje*; fig. — *in het koren*, een ziekte (parasiet) in de korrels; *moord en — schreeuwen*, vreeselijk schreeuwen; *in den — zitten*, erg in verlegenheid zijn; *in den — laten*, in den steek laten, vl.

**Brand** (zwaard, slagzwaard, kling), m. —en. *Het schilttert als een —; vero; nóg: zoo helder als een —.* Ook: *Brand'helder* en *Branu'-schoon*.

**Brand'aar** (aar door korenbrand aangetast), v. —aren.

**Bran'dal** (Mal. roover, bandiet), m. —s. Fig. *wildebras, wild kind*.

**Branda'ris** (vuurtoren; groote scheepsan-taarn), m. —sen; *de — van Terschelling; de — van het admiraatschip*. Ook: *Brandstichter*.

- Brand'assurantie** (verzekering tegen brand), v. -s of -tiën; in een - zijn; een onderlinge -.
- Brand'bijt** (gat in het ijs), v. -en; -**blussching**, v. gmv.; -**brief** (bedreiging met brandstichting), m. -brieven: fig. bedelbrief; maanbrief; -**deur** (nooddeur), v. -en; -**emmer**, m. -s.
- Brandemo'ris** (brandewijn), m. vero.
- Bran'den** (in vuur en vlam staan), het heeft gebrand; wij zagen een molen -; dat brandt als vet, als olie; die turf wil niet -; mijn ooggen -, mijn handen -; mijn hoofd brandt, gloeien b.v. van een koortslijder; de zon brandt met heeten gloed; peper brandt op de tong; fig. de vraag brandt mij op de lippen; wij - van nieuwsgierigheid; verder (in vuur en vlam doen opgaan): hout, steenkolen -; het veen -; wierook -; spreekw. Men brandt hier horens, het is er niet uit te houden van den stank; - en blaken, moorden en -; fig. zich - aan iets, zich vergripen; hij is bang, dat hij zich aan koud water zal -, kinderachtig bevreesd; glas -, een der wijzen van glasschilderen; porselein, aarde, steenen, tegels -, bakken; kalk -, uit schelpen kalk bereiden; koffie -, roosteren; teer -; jenever -, distilleeren; een wonde -, schroeiend reinigen; een merk op een vat -.
- Bran'der** (vlambek eener lamp), m. -s; een platte -, een - voor gloeilicht.
- Bran'der** (jeneverstoker, distillateur), m. -s.
- Bran'der** (in de dagen van De Ruyter vaartuig, geladen met brand- en ontplofbare stoffen), m. -s. vero.
- Bran'derig**, bn.; een -e lucht, riekende naar rook; dit paard is wat -, koortsig.
- Branderij** (jeneverstokerij), v. -en. Schiedam had 284 -en.
- Bran'dewijn** (drinkbare alcoholische vloeistof), m. gmv. Fransche -.
- Brand'gang** (doorgang, alleen voor de brandweer), v. -gangen.
- Brand'gevel** (steenen zijgevel, die tot de nok is opgetrokken), m. -gevels.
- Brand'gier** (een soort van roetkleurigen valk), m. -gieren.
- Brandgie'rig** (aartsgierig), bn.; een - ad-voocaat. (Busken Huet.)
- Brand'glas** (lens, bolgesteepen glas), o. -glazen; zijn pijp met een - aansteken.
- Brand'helder** (buitengewoon helder), bn. Het vrouwtje ziet er - uit. Ook **Brandschoon**.
- Brand'hout** (hout om op te stoken), o. gmv.; een vaam -. Spreekw. - voor de hel, goddelooze zondaar.
- Bran'dig**, bn. Zie **Branderig**.
- Brand'ijzer** (werktuig om teekens op vaten te branden), o. -ijzers.
- Bran'ding** (schuimende opstuiving d. golven), v. gmv. Een schip in de -; de - staat op de kust; fig. In de - geraken, in verlegenheid.
- Brand'kast** (brandvrrije ijzeren kast), v. -en. Hij is zoo gesloten als een -, erg achterhoudend.
- Brand'klok** (grote klok, die bij brand geluid wordt), v. -ken. De - wordt ook bij ander dreigend gevaar geluid.
- Brand'kogel** (holle kogel met brandstof gevuld, dienende om brand te stichten), m. -s. Er zijn -s voor het kanon en voor het geweer.
- Brand'koraal** (koraal van barnsteen), o. als voorwerpsnaam, v. -koralen.
- Brand'koren** (koren, door brandziekte aangetast), o. gmv.
- Brand'kraan** (grote kraan der waterleiding, meestal op straat), v. -kranen.
- Brand'kruid** (hanevoet, jekkruid), o. gmv.
- Brand'ladder** (brandblusschereedschap), v. -s; -**lucht** (scherpe lucht van brand), v. gmv.; -**meester** (ambtenaar, belast met het bestuur der brandblussching), m. -s; -**merk** (teeken, gebrand met een gloeiend ijzer), o. -en.
- Brand'luiken** (de luiken of afsluitingen, waarmee b.v. het tooneel wordt afgesloten om bij brand de schouwburgzaal te vrijwaren).
- Brand'merken** (een merk inbranden), ik heb gebrandmerkt. Inz. Een misdadiger -; fig. iemand een onuitwischbare blaam aanwrijven of als geschandvlekt aanwijzen.
- Brand'muur** (blinde hooge muur tusschen twee huizen of erven), m. -muren.
- Brand'netel** (welbekend plantengeslacht, van de familie der netelachtigen), v. -s. Fig. Op -s zitten, in de benauwdheid zitten.
- Brand'nieuw** (fonkelnieuw, goednieuw), bn. w. i. g.
- Brand'offer** (offer van dieren of vruchten, bestemd om verbrand te worden), o. -offers.
- Brand'paal** (paal van den brandstapel), m. -palen.
- Brand'pijl** (vuurpijl, bestemd om brand te stichten), m. -pijlen. vero.
- Brand'piket** (afdeeling van garnizoen of schutterij om bij brand orde te handhaven), o. -ten. Ook van de zeemacht, in dergelijke toepassing.
- Brand'punt** (punt, waar zich de zonnestralen, door de lens gebroken, vereenigen), o. -en. Fig. bron, uitgangspunt: Parijs is een - van beschaving; elke universiteit is een - van wetenschap.
- Brand'schatten** (schatting opleggen in oorlogstijd om plundering of vernieling af te koop), ik heb gebrandschat; -**ting**, v. -en.
- Brand'schel** (electrische bel, die bij brand klingelt), v. -schellen.
- Brand'scherf** (ijzeren scherm in schouwburgzalen, dienend om het tooneel van de zaal af te scheiden), o. -schermen.
- Brand'schilderen** (in 't vuur vergulden), ik heb gebrandschilderd; -**ing**, v. -en. Zie **Emaillieren**.
- Brand'schoon**, bn. Zie **Brandhelder**.
- Brand'spiegel** (holle spiegel, die als brandglas werkt), m. -spiegels.
- Brand'spuit** (persspuit met slangen), v. -en; een stoom-, een slang-, een hand-.
- Brand'stapel** (houtmijt, waarop lijken, en later ketters werden verbrand), m. -stapels. Iemand tot den - veroordeelen.
- Brand'steen** (helsche steen) m. -en; als stofnaam, v. Zie **La'pis infernalis**.
- Brand'stichten** (in brand steken), o.; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Brand'stof** (turf, steenkool, hout, olie, enz.), v. -fen. Er zijn vaste en vloeibare -stoffen.
- Brand'verf** (email), v. Het schilderen met -.
- Brand'waarborg** (brandverzekering), m.
- Brand'waarborgmaatschappij** (vereeniging tot verzekering tegen brand), v. -en.
- Brand'wacht** (brandpiket), v. -en; (één wachter), m. -wachten.
- Brand'weer** (corps van brandblusschers), v. gmv. De Amsterdamsche -; de gebouwen der -.

- Brandweerman** (lid van het corps der brandweer), m. -weermannen.
- Brandwonde** (wond door branden ontstaan), v. -n; met -n overdekt: -zalf, v. -zalven; -zeil (om de naaste huizen te beschutten), o. -zeilen.
- Brani** (pochhans), m. -'s; den - uithangen.
- Bra'nikraag** (breede, platte hemdskraag als die der matrozen), m. -kragen.
- Bras** (scheepst. een der twee touwen, waarmede men de raas omhaalt of draait), m. -sen.
- Bras** (Mal. gepelde en gereinigde rijst), v. gm.v.; - is rijst tot koken geschikt.
- Bras'dag** (stempdag), m. -dagen; -maal, o. -malen; -partij, v. -en; -penning (oude Hollandsche munt van 6¼ ct.), m. -en.
- Bra'ssem** (rivierisch, soort van karper), m. -s.
- Bras'sen** (stempen), ik heb gebrast; -ser, m. -s; -erij, v. -en.
- Brassen** (scheepst. de zeilen richten), ik heb gebrast; scherp bij den wind -, de zeilen vol -, zoodat de wind er volop in valt.
- Brat** (zekere sajiet), o. gm.v. Zie **Borat'**.
- Brava'de** (pocherij, snorkerij), v. -s.
- Braveeren** (trotseeren, spotten met, tarten).
- Bravis'simo** (uitmuntend, voortreffelijk, heertijk), tw.
- Bra'vo** (een gehuurde moordenaar in Italië), m. -'s, ook Bravi.
- Bra'vo** (goed zoo!), tw.
- Bravour-aria** (muz. groot aria, aria dat slechts door een meesterlijk talent kan worden gezongen), o. -aria's. (ou = oe).
- Bravou're** (dapperheid, onverschrokkenheid), v.
- Braz'lie-hout** (donkerrood of bruingeel verfhout uit Zuid- en Midden-Amerika), o. gm.v. Ook **Fernambuk'hout**.
- Breed** (ruim, groot), bn. en bw. Wie het - heeft, laat het - hangen; - opgeven van iets; iets in het - e verhalen, d. i. uitvoerig.
- Breedspra'kig** (langdradig), bn.; een - e stijl; hij is nog al -; -heid, v.
- Breed'te** (aandr. afstand van een plaats ten N. of ten Z. van den evenaar), v. -n. Op hooge -n, d. i. zeer noordelijk.
- Breed'tecirkel** (meridiaan), m. -cirkels.
- Breed'tegraad** ( $\frac{1}{60}$  van den afstand van den evenaar tot een der polen), m. -graden.
- Breedvoe'rig** (omstandig), bn. en bw.; - e besprekingen; iets - verklaren; -heid, v. gm.v.
- Bree'fok** (een groot, breed zeil), v. -ken.
- Breeu'wen** (de naden of voegen van een schip met werk dichten; kalfaten), ik heb gebreeuwd; de naden van een schip -, een schip -; ook alleen dichtstrijken met teer: De vlugge teerkwast breeuwt en zoekt naar naden rond (Tollens); fig. een zaak in orde brengen, bedisselen.
- Breeu'wer**, m. Mijn vader is geen - (verbasterd tot Bremer), d. i. ik laat mij het werk niet uit de hand nemen. Zie **Werk**.
- Breeveertien** (naam van een zandbank aan de Hollandsche kust), v. gm.v.; de - opgaan, losbandig gaan leven; de - laten waaien of uithangen, den grooten heer spelen.
- Brei'del** (toom, teugel), m. -s.
- Brei'delen** (beteugelen), ik heb gebreideld; fig. zijn hartstochten -; -ing, v. gm.v.
- Brei'delloos** (fig. toomeloos), bn.; -heid, v.
- Brei'en** (breiwerk maken), ik heb gebreid; een kous -; -er, m. -s; -ster, v. -s.
- Brei'garen** (soorten), o. -s; -geld, o.; -goed, o. -eren; -hout (tot insteking van een der priemen), o. -en; -je, -s; -juf-frouw (onderwijzeres eener breischool), v. -en; -klos, m. -sen; -kluwen, o. -s; -kous, v. -en; -kunst, v. gm.v.
- Brei'lap** (broddellap), m. -pen; -les, v. -sen; -matres (breijuffrouw), v. -sen; -meisje, o. -s; -naald, v. -en; -pen (-naald of -priem), v. -nen; -sajet, o. gm.v.; -scheede of -schei (-houtje), v. -den of -scheien; -school, v. -scholen; -sel (wat gebreid is), o. gm.v.; -werk, o. gm.v.; -winkel, m. -s; -zak (tot berging van het breiwerk), m. -zakken.
- Brein** (de hersenen), o. Fig. het verstand.
- Brei'nen** (stoomw. het zoute en vuile water uit den ketel verwijderen), ik heb gebreind; -kraan, v. -kranen; -pijp, v. -en; -pomp, v. -en.
- Brei'neen** (sukkelaar), m. -beenen.
- Brei'ken** (stuk maken), ik brak, heb en ben gebroken; zijn woord -, niet houden; het ijs -, iets moeilijks aanvangen; zich het hoofd -, zijn hersens kwellen; Nood breekt wet, heft op; Men kan geen ijzer met handen -, aan het onmogelijke is niemand gehouden.
- Brei'ker** (scheepst. hooge golf), m. -s; de deining brak met luide -s op de kust; een - aan boord krijgen.
- Brei'kespel** (spelstoorder), m. en v. -len. Zie **Spel'breker**.
- Brei'king** (het breken), v.; de - van het licht.
- Brem** (pekkel, zoutwater), v. Zoo zout als -. **Brem** (heideplant, vinderbloemige heester), v. gm.v.; -struik, m. -struiken.
- Bre'mer**, m. Zie **Breeu'wer**.
- Brem'raap** (woekerplant), v. -rapen; de groote -, de welriekende -, de blauwe -, de takkige -; -achtig, bn.; -e planten.
- Brems, bremze** (paardenvlieg), v. -zen.
- Bren'gen**, onr. w.w. ik bracht, heb gebracht. Fig. aan het verstand -, doen begrijpen; tot stand -, doen ontstaan; tot den bedelstaf -, aan den man -, van de hand doen; onder het oog -, vermanen; -er, m. -s; -ing, v.; -ster, v. -s.
- Bres** (opening, gat), v. -sen; een - van 100 M. in den stadswal; bij overdr. een - in het dak, door den rukwind er in gestugen (V. Lov.); fig. voor iemand in de - springen, hem in nood bijspringen, helpen; zich op de - stellen; dat zal - schieten in onze geldmiddelen, in ons reisgeld, een gat maken.
- Bret** (bord, uithangbord), o. -ten. gew.
- Bretel'** (draagband om de pantalon op te houden), v. -s en -len.
- Breuk** (geneesk. lichaamsgebrek, uitzakking), v. -en; -band, m. -banden.
- Breuk** (oppervlakte van een doorbroken stuk delfstof), v. gm.v.; een schelfachtige -, een glasachtige -, een korrelige -.
- Breuk** (rekenk. gebroken getal), v. -en; de teller en de noemer eener -.
- Breve** (R. K. korte pauselijke brief), v. -n.
- Brevet'** (koninklijke gunstbrief, aanstelling, vergunning; ook octrooi, patent), o. -ten.
- Breveteeren** (een brevet of octrooi geven).
- Brevia'rium** (statistische uittreksels uit een groot werk), o. -s.
- Breviatuur'** (afkorting, kort begrip), v. -turen.
- Brevier'** (getijdenboek der R. K. geestelijken), o.
- Bricoleeren** (in het biljartspeel: op den band spelen, en door den terugstoot een bal raken), fig. omwegen gebruiken.

- Brief**, m. -ven; *ambts-*, *handels-*, *felicite-* -*atie-*, enz.; -**kaart**, v. -en.  
**Brief** (*akte, bewijsstuk*), m. -brieven; *een koop* -.  
**Brief** (*strook papier*), m. -ven: *een -spelden*.  
**Brief** *lias* (*koord om brieven aan te rijgen*), v. -sen; -**port**, o. -en; -**porto**, o. -'s; -**stijl**, m. gmv.; -**weger** (*weegtoestelletje*), m. -s; -**wisseling**, v. -en.  
**Bries** (*zacht windje*), v. gmv. *Een frissche* -.  
**Brieschen** (*hinniken, ook brullen*), het paard, de leeuw heeft gebriescht; -**ing**, v. gmv.  
**Brievenbesteller** (*postbeampte*), m. -s; -**bode**, m. -n; -**boek** (*handel: kopieboek*), o. -en; -**boek** (*boek met briefmodellen*), o. -en; -**bus**, v. -sen; -**gaarder** (*postbeampte van een hulpkantoor*), m. -s; -**maal** (*zak met brieven*), v. -malen: *de conducteur die met -maal naar binnenging*. (C. O.); -**post** (*posterij*), v. -en; -**post** (*-besteller*), m. -en; -**tasch**, v. -tasschen; -**zak** (*-maat*), m. -ken.  
**Briga'de** (*legerafdeeling*), v. -s en -n; *een -infanterie, een -cavalerie*.  
**Brigadier** (*korporaal bij de ruitery*), m. -s.  
**Brigand'** (*straatruover*), m. -s.  
**Brigantijn'** (*vaartuig met laag boord; onoverdekte galei met roeibanen*), v. -en.  
**Brigit'ten-orde** (R. K. kloosterorde, *gesticht door de H. Brigitta, prinses van Zweden, in 1348*), v. gmv.  
**Brij** (*een soort van pap*), v. -en. *Veel koks bederven de -*, te veel bemoeiallen doen een zaak schade; -**achtig**, bn.; -**schotel**, m. -s.  
**Brijn** (*zoutwater, pek*), o. gmv. Zie **Brem**.  
**Brijzel** (*kruimel, scherf*), v. -s; *te -vallen*, te pletter, in kleine stukjes.  
**Brijzelen** (*klein maken, vermorzelen*), ik heb gebrijzeld; -**ing**, v. Meest: *Verbrijzelen*.  
**Brik** (*klein zeeschip met twee masten*), v. -ken. *Oorlogs-*, *handels-*.  
**Brik** (*baksteen, metselsteen*), m. -ken.  
**Brik** (*soort van vierwielig rijtuig*), v. -ken.  
**Briket'** (*stukken brandstof, kunstmatig geperst uit kool, hars en gruis*), v. -ten.  
**Bril** (*oogglazen in omlijsting*), m. -len. *Iemand een - opzetten, bedriegen; twee Joden weten wat een - kost, zijn aan elkaar gewaagd*.  
**Brijlant'** (*een met facetten geslepen diamant*), m. -en; *een hortoge met -en omzet*.  
**Brillant'** (*schitterend, glinsterend*), bn. en bw.; *een -examen; een -e overwinning; iets - winnen*. (ll = lj).  
**Bril'leidos**, v. -doozen; -**glas**, o. -glazen; -**koker**, m. -s.  
**Brilleeren** (*glinsteren, schitteren*). Fig. uitmunten.  
**Bril'len** (*een bril dragen, ophelven*), ik heb gebrild. *Knapen, die al -*.  
**Bril'lenhuisje** (*doosje voor den bril*), o. -s.  
**Bril'slang** (*zeer giftige slang*), v. -en; *de zwarte -*, in M. Afrika. Ook: *Naja of Co'bra*.  
**Brink** (*grasveld in de kom van 't dorp, als markt dienende, vooral in Drente*), m. -en.  
**Bri'o** (*muz. levendigheid*), v.; *cum -*, met vuur.  
**Brio'che** (*een soort van tulbandje*), v. -s.  
**Briquet**, v. -ten. Zie **Briket'**.  
**Bristol-papier** (*Eng. photographie-papier*), o.  
**Brits** (*lage houten bank als slaapplek in de wacht, het cachot, enz.*), v. -en.  
**Britsen** (*scheepst. slaan*), ik heb gebritst.  
**Brittan'nia-metaal** (*een metaalmengsel van 9 deelen tin en één deel antimonium*), o. gmv.
- Brittan'nië** (*Engeland*), o.; -**nisch**, bn.  
**Brocaat'** (*zware zijden stof met een schering van zilver- en gouddraad of met ingeweven gouden en zilveren bloemen of andere figuren*), o. gmv. Ook: *Broca'de*.  
**Brocanteur'** (*handelaar in rariteiten, schildertijen of antiquiteiten*), m. -s.  
**Bro'che** (*doekspeld*), v. -s; *een diamanten -*. Lees: *Bros'je*.  
**Brocheeren** (*innaaien van boeken; bloemen, met levendige kleuren, in zijden en wollen stoffen weven*).  
**Brochu're** (*vlugschrijf; blauwboekje*), v. -s.  
**Broc'ken, de**, Duitsche naam van den **Bloksberg**.  
**Brod'delen** (*knoeien, bederven*), ik heb gebrod-deld; -**aar**, m. -s; -**arij'**, v. -en; -**werk**, o.  
**Brod'den** (*stordig werken, knoeien*), ik heb gebrod. w. g.  
**Brodeeren** (*opsieren, opsmukken, vergroeten*).  
**Brodequins'** (*blijspellaarsjes*), m. mv. (qu = k).  
**Broderie'** (*borduurwerk, borduursel op randen en boorden*), v. -s.  
**Broed** (*broedse, jongen*), o. gmv.  
**Broe'den** (*het warm houden der eieren door de vogels*), de kip heeft gebroed. Fig. *Kwaad -*, willen berokkenen; *op iets zitten te -*, te peinzen. Ook: *Broeien*.  
**Broe'der**, m. -s en -en; **de -gemeente**, v. gmv. d. i. die der Moravische broeders en zusters of Hernhutters (Zeist).  
**Broe'der** (R. K. *frater, kloosterbroeder*), m. -s; *de -s wijden zich vooral aan het onderwijs; -overste* (*het hoofd der broeders*), m. -en; -**school**, v. -scholen.  
**Broe'der Jo'nathan** (*schertsende naam voor de N.-Amerikanen*), m.  
**Broe'derlijk** (*als broeders*), bn. en bw.; *een -e raad; -samenwonen; -heid*, v.  
**Broe'derschap** (R. K. *godsdiensstige verceniging, congregatie*), v. -pen; *de - van den H. Geest; de - van den H. Rochus, enz.*  
**Broe'derschap** (Prot. *afdeeling of sekte der Hervormde kerk*), v. -pen; *de Remonstrantsche -*, *de Moravische - of de Hernhutters*.  
**Broe'derschap** (*bond, wereldlijke vereniging*), v. -pen; *de - der notarissen*.  
**Broe'derschap** (*de verhouding, betrekking als broeders*), o. gmv.; -*drinken*, met een dronk beloven, dat men elkaar als broeders zal beschouwen: *deze strijders dronken -*.  
**Broe'dertje** (*poffertje, bollebuise*), o. -s.  
**Broe'dertjeskraam** (*poffertjeskraam*), v. -kramen; -**pan**, v. -nen.  
**Broedsch** (*broeiziek*), bn.; *die hen is -*, wil-lende broeden; -**heid**, v. gmv.  
**Broed'sel** (*het gebroed*), o. -s. Ook: **Broed**.  
**Broei'bak** (*kweekbak*), m. -bakken.  
**Broei'en**, de kip heeft gebroeid; -**erij'**, v. -en; -**gans**, v. -ganzen; -**hen**, v. -nen; -**ing** (*het broeien*), v. -en; *de brand ontstond door -ing van het hooi*.  
**Broei'nest**, o. -en. Fig. *een - van allerlei kwaad; een - van onzedelijkheid*, plaats van oorsprong.  
**Broei'sel** (*broedse, broed*), o. -s.  
**Broek** (*kledingstuk*), v. -en.  
**Broek** (*laag en drassig land*), o. -en.  
**Broe'king** (*scheepst. zwaar touw achter de geschutlaag*), v. -en.  
**Broer** (*broeder*), m. -s.  
**Brok** (*stuk, afgebroken deel*), m. -brokken.  
**Brok'kelen** (*in stukjes breken*), ik heb ge-

- brokkeld; *het brood in de soep* -; -**ing** (*stukje*), v. -en.
- Brok'ken** (*in stukjes breken*), ik heb gebrokt.
- Brom'beer** (fig. *knorrig, oud man*), m. -beren.
- Brom'ium** (scheik. en geneesk. *bruinroode vloeistof*), o. gmv.
- Brom'men** (*grommen; hol en dof klinken*), ik heb gebromd. *Moeder zal den heelen dag wel op je* -; *het - der bijen; het - der basstemmen*; -**mer**, m. -s; -**ming**, v. -en.
- Brom'mertje** (*laag huurrijtuig*), o. -s. vero.
- Brom'tol** (*grootte sleutelrol*), m. -tollen.
- Brom'vlieg** (*grootte vlieg*), v. -vliegen.
- Bron** (*wel*), v. -nen. Fig. *Dit is de - van al mijn tijden*, d. i. oorsprong; *geschiedbronnen*, boeken, archieven.
- Bron'ader** (*waterader, die de bron voedt*), v. -s; dicht. de Godheid.
- Bronch'itis** (geneesk. *ontsteking van het slijmvlies der luchtpijp*), v. gmv.
- Bronk** (*plechtige Limb. dorpsprocessie*), v. -en; -**feest**, o. -en. gew.
- Bron'olie** (*aardolie, petroleum*), v. gmv.
- Brons** (*metaalmengsel van koper en tin, waarbij ook zink*), o.; bronzen (*soorten*).
- Bronst** (*paardrift van de dieren*), v. gmv.
- Bronstig** (*tochtig*), bn.; -**heid**, v.
- Bronst'tijd** (*tijd der paring*), m. gmv.
- Bron'zen** (*een bronskleur geven*), ik heb ge-bronsd; *een borstbeeld* -.
- Bron'zen**, bn.; *een - beeldje, kandelaar*.
- Bronz'no** (*soort van marmer, dat, als men er tegen slaat, een klank geeft*), o. gmv.
- Brood**, o. -en; *zijn - verdienen; het dagelijksch -; hij heeft daar rijk zijn* -, d. i. onderhoud; *ik kreeg dat op mijn* -, men verweet mij dat.
- Brood'boom** (Ind. *boom, ook op de Zuidzee-eilanden, die genoemd is naar zijn vrucht*), m. -en; *de kastanje-achtige vrucht van den - weegt soms twaalf kilo; uit de zaden van deze vrucht bereidt men meel*.
- Brooddron'ken** (*overmoedig*), bn. en bw.; *een - menigte, baldadig*; -**heid**, v.
- Brood'fabriek**, v. -en; -**heer** (*werkgever*), m. -en; -**knedder** (*werktuig tot het kneden van het deeg*), m. -s; -**korf** (*-mand*), m. -korven; -**korst** v. -en; -**kruimel**, v. -s; -**meester** (*iemand die in godshuizen is belast met de uitdeeling van brood*), m. -s; -**mes** (*groot snijmes*), o. -sen; -**nijd** (*jaloerie, verwekt doordat het een vakgenoot beter gaat*), m.; -**noodig** (*onmisbaar als brood*), bn.; -**schrijver** (*minacht. iem. die schrijft om den broode, slecht auteur*), m. -s; -**suiker** (*witte suiker*), v.; -**vrucht** (*van den broodboom*), v. -en; -**wagen** (*bakkerskar*), m. -s; -**weger** (*keurmeester van het brood*), m. -s. vero.; -**winner** (*kostwinner*), m. -s; -**winning** (*nering, bedrijf*), v. -en; -**zak**, m. -ken.
- Brood'wortel** (*plantk. de wortel van een W. I. struik, die goed zetmeel oplevert*), m. -s; -**wortelmeel**, o.; -**wortelplant**, v. -en.
- Broom**, o.; -**water** (*waarin bromium is opgelost*), o. gmv.; -**zilver** (*geelachtig wit poeder*), o. Zie **Brom'ium**.
- Broomka'lium** (scheik. *verbinding van broom en kalium*), o. gmv.
- Broos** (*treurspellaars*), v. brozen.
- Broos** (*zuak, breekbaar*), brozer, broost, bn. en bw.; *het broze leven*; -**heid**, v. gmv.
- Bros** (*brokkelig*), bn. brosser, brost; *een - se taartkorst; het ijs is* -; -**heid**, v. gmv.
- Bros** (*naald der leerwerkers*), v. -sen.
- Brosserie'** (*borstelwerk*), v. gmv.
- Brouhaha'** (lees: *Broe-haha'*, *vreugdegeroep*), o.
- Brouilleeren** (*oneenig maken; oneenig worden*); *zich met iemand* -; *met iemand gebrouilleerd zijn*. (ou = oe)
- Brouillon'** (*kladschrift; ruwe schets*), o. -s.
- Brou'wen** (*bier bereiden*), ik brouwde, heb gebrouwen; -**er**, m. -s; -**erij'**, v. -erijeu; -**sel**, v. -s.
- Brou'wen** (*kwaadberokkenen*), hij heeft dat gebrouwd. *De leugen kan veel kwaad* -, veroorzaken. *Wat kan de blinde staatzucht* -! (Vondel.)
- Brou'wen** (*de r in de keel uitspreken*), ik heb gebrouwd.
- Brug** (*verbinding van twee oevers*), v. -gen; *een vaste* -, *een draai* -, *een ophaal* -, *een rol* -, *een wip* -, *een schip* -, *een gier* -, *een spoor* -; fig. *een - voor iemand leggen*, hem op weg helpen, hem gelegenheid voor iets geven; overdr. *de - van een stoomboot*; *de - van een drukpers*; *de kapitein stond op de -*; *de - in de gymnastiekschool*.
- Brug'balans** (*weegwerktuig*), v. -balansen. Zie **Basen'le**.
- Brug'geman** (*brugwachter; iemand met de bediening eener draai-, wip- of ophaalbrug belast*), m. -mannen, -lieden.
- Brug'genhoofd** (*vast gedeelte der brug aan een der oevers*), o. -en. Ook: **Land'hoofd**.
- Brug'man** (*beroemd kanseldredenaar, in 1473 te Nijmegen overleden*), m. Praten als -.
- Bruil** (*slag, stoot*), m. *Ergens den - van geven*, zich niet bekommeren om; *daar is nu al de -*, alles samen, al de rommel of boel.
- Bruid** (*verloofde in ondertrouw*), v. -en.
- Bruid der zee** (*Venetie*), v. gmv. Zie **Bucentaur'us**.
- Bruid'gom, brui'gom** (*de a.s. man der bruid*), m. -s; R. K. *de hemelsche* -, Christus.
- Bruid'leider** (*geleider der bruid, paranimf*), m. -s; -**leidster**, v. -s.
- Bruid'schat** (*het vermogen, dat de bruid mee ten huwelijk brengt*), m. -schatten.
- Bruids'dagen** (*de dagen dat de verloofde de bruid is*), m. mv.; -**juffer** (*-meisje*), v. -s; -**koets** (*trouwkoets*), v. -en; -**krans**, m. -en; -**paar** (*bruidgom en bruid*), o. -paren; -**suiker** (*suiker-lekkernij*), v. -s.
- Bruids'tranen** (*kaneelwijn, die werd geschonken in de bruidsdagen*), m. mv. In Friesland feestpartij, ten huize der bruid; *op de - genoodigd zijn, op de - gaan*. Zie **Hy-pocras** of **Hi'pocras**.
- Bruil'en** (*slaan, smijten, afranselen*), ik heb en ben gebruid. *Ik zal hem van de trappen* -; *wat bruiet het mij*, wat geef ik er om; *gij moet mij zoo niet* -, plagen, malen, zaniken.
- Bruik'leen** (*het om-niet tijdelijk in gebruik geven*), o. -en.
- Bruil'loft** (*trouweest*), v. -en; *naar de - gaan*, - *houden*; *zilveren* -, *gouden* -.
- Bruil'loften** (*bruiloft houden*), ik heb gebruil-oft; *den heelen nacht* -.
- Bruil'loftsdicht** (*-gedicht*), o. -en; -**disch** (*-tafel*), m. -dissen; -**gasten**, m. en v. mv.; -**kleed**, o. -eren; -**koets**, v. -en; -**lied**, o. -eren; -**maal**, o. -malen; -**plechtigheid**, v. -heden; -**vers**, o. -verzen; -**zaal**, v. -zalen; -**zang**, m. -en.
- Bruin** (*bruin paard*), m. -en. Ook: *een heer*.
- Bruin** (*bruine kleur*), o. *Zij was in't effen* -.

- Bruin** (op een schilderij de schaduw), o. gmv. het licht en -, donker.
- Bruineeren** (bruin maken, koper met een laagje bruinsel inwrijven), ik heb gebruineerd; -der, m. -s; -ing, v. -en.
- Bruinen**, mv.; de -, de inlanders of bewoners der O. I. eilanden.
- Bruinen** (bruin worden of maken), ik heb en ben gebruind. Het vleesch begint te -.
- Bruinet'**, v. zie **Brunet'**.
- Bruin'kolen** (brandbare delfstof), v. mv.
- Bruin'steen** (manganiet, glasblazerszeep), o.
- Bruin'visch** (een walvisachtig dier, de kleinste der dolfinen), m. -visschen.
- Bruis** (schuim), v. en o. Gew. **Broes**.
- Bruisen** (schuimen, zieden, borrelen), het heeft gebruis; fig. razen, tieren van toorn; -ing, v. -en: een -ing van geluiden.
- Bruis'poeder, -poeler**, o. -s.
- Bru'naap** (plat- of breedneuzige aap in Z. Amerika), m. -apen.
- Bru'len** (schreeuwen), ik heb gebruld; het - van den leeuw; -ler, m. -s.
- Brumal're** (2e d. i. Mist- of Nevelmaand, van 22 Oct.-21 Nov.), v. gmv. (ai = è).
- Brum'mel** (braambes), v. -s. gew.
- Brunet'** (vrouw of meisje met donker of bruin haar), v. -ten. Ook: **Brunet'te**.
- Brusk** (opvliegend, barsch, grof, onbescheiden; eensklaps, onverhoeds), bn. en bw. Ook: **Brusque**. (u = uu)
- Brusqueeren** (onheusch bejegenen, afsnauwen). Een zaak -, doordrijven. (qu = k)
- Brusquerie'** (opvliegendheid, driftigheid, ruwheid), v. -ën. (qu = k)
- Brutaal'** (onbeschoft, onwellevend), bn.; een - antwoord, een -e leugen.
- Brutaal'tje** (brutale jongen), o. -s; 't is me een -!
- Brutaliseeren** (onwellevend of grof toespreken, bejegenen).
- Brutaliteit'** (grofheid, onbeschoftheid), v. -en.
- Bru'to** (hand. het gewicht der waren met de verpakking; onzuiver), bn. en bw.; het - gewicht, d. i. het gewicht der goederen met de emballage; -bedrag, het beloop zonder aftrek der onkosten. Zie **Hto**.
- Bucentaur'** (stiermensch; een monster: half stier, half mensch), m. -en.
- Bucentaur'rus** (prachtgalei van den Doge van Venetië, en waarin deze op Hemelvaartsdag naar de Adriatische Zee stevende om met deze te hruwen door een ring in zee te werpen), m. -sen.
- Bucephaal'**, **buce'phalus** (lievelingspaard van Alexander den Grooten; ook; pronk- of statiepaard; iron. knot), m.
- Bucks'kin** (gekeperde, stevig gewevene broekstof), o. gmv. (soorten), o. -s. Ook: **Buks'kin**.
- Bud'get** (begroting der jaarlijksche uitgaven; staatsbegroting), o. -ten, -s. Lees: **Bud'zet**.
- Bu'fel** (een soort van rund), m. -s; de gewone of Aziatische -; de reuzen- in Oost-Indië; de Kaapsche -. Zie **Karbouw'**. Fig. een - van een vent, een dom, brutaal man.
- Bu'felen** (onmatig eten), ik heb gebuffeld.
- Bu'ffer** (stootkussen aan spoorwagens; vooruitstekende ronde plaat of knop, rustend op een veer), m. -s.
- Buffet'** (tapkast, schenk- of aanrechttafel), o. -ten; -juffrouw, v. -en.
- Bu'gel** (koperen blaasinstrument), m. -s.
- Bui** (regenvlaag), v. -en; -tje, o. -s; fig. een goede, een kwade - hebben, goed of slecht gemutst zijn; bij -en zingt hij aardig, nu en dan, soms.
- Bui'del, buil** (geldzak, beurs, zak), m. -s, -en; met den - gaan, met het kerkzakje collecteeren; hebt ge wat in den -? (gew.), hebt ge geld bij u?
- Bui'del** (bakkerszeef), m. -s; zie **Buil**.
- Bui'deldier** (zoogdier in Australië en Z. Amerika), o. -en; het vliegende -; de buidelwol, de buidelrat. Zie ook: **Kan'goeroe**.
- Builen** (regenen, waaien) het heeft gebuid.
- Buigen** (krommen), ik boog, heb en ben gebogen: fig. zich -, eerbied bewijzen, ook berusten.
- Buig'ing** (kromming, bocht), v. -en; de - van den arm; fig. de - der stem; verder: zwijgende groet; spraak.: vormverandering der woorden. Zie **Flex'ie**.
- Buig'tang** (werktuig der draadwerkers, draadtang), v. -tangen.
- Buig'zaam** (zich gemakkelijk latende buigen), bn.; riet is -; fig. gehoorzaam, handelbaar: een -zame wil; een - karakter; -heid, v. gmv.
- Builig** (ongestadig, regenachtig), bn.; het was - weer.
- Buik** (lichaamsdeel), m. -en; zijn - vullen, zich verzadigen; pijn in den - hebben; van zijn - een afgod maken, alleen denken aan lekker eten en drinken; -je (zwaartijvig man), m. -s: Ik ben -je, herhaalde de heer Mr. Bruis. (C. O.)
- Buik** (overdr. gebogen onderste deel van eenig voorwerp), m. -en; de - van een oliekruik; de - van een distilleerkolf; die muur heeft een -, bocht.
- Buik'ig** (hebbende een buik), bn.; zooals zij naast haren - en broeder voortschreed... (C. O.); ook: een - vat, een -e kruik.
- Buik'loop** (geneesk. overvloedige waterachtige darmontlasting), m. gmv. Zie **Diarrhee'**.
- Buikpoo'tig**, bn. De slak is een - weekdier.
- Buik'spreken** (keelgeluiden voortbrengen, die van elders schijnen te komen), alleen in de onbepaalde wijs, en als z.n. het -, o.; -spreker, m. -s.
- Buikvin'nigen** (beenige weekvinnige vissen), v. mv.; de karpers, zalmen en forellen zijn -.
- Buik'zwammen** (van welke de sporen zich ontwikkelen in kiembuisjes), v. mv.
- Buil** (gezuwel), v. -en; zich een - vallen.
- Buil** (bakkerswerktuig om meel te ziften), m. -en. Ook: **Bui'del**.
- Builen** (ziften met den builmolen), ik heb gebuild; -er of -der (spreekt.), m. -s.
- Buil'molen** (werktuig om meel te zuiveren en te ziften), m. -molens.
- Buis** (koker), v. buizen; een glazen, koperen -.
- Buis** (kleedingstuk), o. buizen; een blauw -.
- Buis** (klein vaartuig), v. buizen; een haring-.
- Buis'jesdag** (n.l. van het uitzelen der buizen), m. -dagen.
- Buis'kool** (witte kool), v. -en; gew. Zie **Boes'kool**.
- Buis'zwam** (parasiet op beukestammen), v. gmv.; de - geeft na bereiding de bekende brandzwam.
- Buit** (datgene, wat men den vijand afneemt), m. gmv.; iets - maken, op den vijand veroveren; op - varen, als kaper varen.
- Buit** (prooi van dieren), m. gmv.

- Buï'telen** (*tuimelen*), ik heb en ben gebuiteld; -aar, m. -s; -ing, v. -en.
- Buï'ten**, bw.: *ik woon -*, niet in de stad; *naar - gaan*; *van - leeren*, *van - kennen*; vz.: - *de deur*, *het huis*, *de school*; *hij kan niet - u*, zonder; - *gevaar*; - *twijfel*; - *iemand om*; - *westen zijn*, zijn verstand niet hebben; - *verwachting*, boven; - *den waard rekenen*, in zijn voordeel rekenen.
- Buï'ten** (*buit maken*), ik heb gebuit; -er, m. vero. Zie **Vrijbuiten**.
- Buï'ten** (*villa*, *landgoed*), o. -s.
- Buitendien'** (*daarenboven*, *daar nog bij*), bw.
- Buitendijks'** (*aan de buitenkant van den dijk*), bw.; *de - gelegen akkers*.
- Buitendijksch'** (*buiten den dijk*), bn.; -e *weiden*.
- Buitengaats'** (*in zee*, *buiten het zeegat*), bw.; *de schepen zijn -*.
- Buitengemeen'** (*zeldzaam*), bn. en bw.; *een - e bijval*; *hij is - verstandig*.
- Buitengewoon'**, bn. en bw.; *een - talent*, *zeldzaam*; - *tevreden*; - **heid**, v. gm. v.
- Buï'tenhof** (*eig. buitenpaleis*), o. *Het - te 's-Gravenhage*, fraai gedeelte der stad.
- Buï'tenkansje** (*onvoorziene winst*), o. -s.
- Buï'tenland** (*elk ander land dan het vaderland*), o. gm. v. Ook rubriek eener krant voor -sch nieuws.
- Buï'tenlandsch**, bn.; *een - e reis*, in het buitenland; *minister van - e zaken*.
- Buï'tenlui** (*menschen van de dorpen*), m. mv. *Boeren en -*; ook: - **lieden**, m. mv.: *De markttag riep de -liën*. (Bogaers).
- Buitenma'te** (*uitermate*), bw.; *die goochelaar is - handig*; - **matig**, bw.
- Buï'tenplaats** (*landgoed*, *buiten*), v. -en.
- Buitenshuis'** (*niet in huis*), bw.; *hij heeft zijn bezigheden -*; - **lands**, bw.: *de minister toeft -*.
- Buitenspo'rig** (*onmatig*), bn. en bw.; *een - gedrag*, *losbandig*; - *veel geld verkwisten*; - **heid**, v. -heden.
- Buï'tenste** (*het verst naar buiten gelegen*), bn.; *de - wallen*, *de - gracht*.
- Buï'tenstijds**, **buï'tentijds** (*op een ongewonen tijd*), bw.; *geen examens l. o. worden - afgenomen*.
- Buï'tenwaarts** (*naar buiten*), bw.; *de voeten - zetten*; - **waartsch**, bn.: *een - e beweging*, *een - e sprong*.
- Buï'tenwacht** (*buitenpost*, *voorpost*), v. -en; fig. personen, die buiten een zaak staan: *ik hoorde het nieuws van de -*.
- Buï'tenwerk** (*de voorval eener vesting*), o. -en; *de vijand was al meester van de -en*.
- Buï'tenwerks** (*aan de buitenkant*), bw.; *iets - meten*.
- Buï'ten westen** (*scheepst. uit den koers*), bw.; fig. - *zijn*, *dronken zijn*; soms, *krankzinnig*.
- Buï'tenzijde** (*buitenkant*), v. -n; *de - van een huis*, *de - van een stof*.
- Buï'tmaken** (*veroveren*, *winnen*), ik heb - *gemaakt*; - **maker**, m. -s.
- Buï'zerd** (*valkachtige roofvogel*), m. -s.
- Buk'ken** (*den rug krommen*), ik heb gebukt. Fig. onderdoen, b.v. - *voor geweld*.
- Buks** (*koorte snaphaan met getrokken loop*), v. -en.
- Buks'kin** (*sterk gekeperde wollen broekstof*), o. -s. Zie **Bucks'kin**.
- Bul** (*prul*, *ding zonder waarde*), v. -len. gew.
- Bul** (*stier*), m. -len. Fig. stuursch mensch.
- Bul** (*oorkonde*, *vooral uitgevaardigd door den paus en voorzien van diens zegel*), v. -len; ook: diploma als doctor; *de gouden -*, edict van Keizer Karel IV over de keizerskeuze (1356). Ook **Bulle**.
- Bul'deraar** (*schreeuwer*, *tierder*), m. -s; - **ster**, v. -s.
- Bul'derbast**, - **bas** (*bulderaar*), m. -en.
- Bul'deren** (*razen*, *tieren*), de wind heeft gebulderd. Zie **Bal'deren**.
- Bul'dervlaag** (*stormvlaag*), v. -vlagen; *hij ploegt ... door - noch sneeuw vermand*. (Staring).
- Bul'hond** (*kettinghond*), m. -en. Ook - **dog**.
- Bul'ken** (*loeien van rundvee*), de koe heeft gebulkt; *hij - t van het geld*, is zeer rijk. gmz.; - **ing**, v. gm. v.
- Bull** (**John**), Hans Stier (*spotnaam voor het Engelsche volk*), m. Lees: *Boel*.
- Bulle**, v. -n. Zie **Bul** (*pauselijke oorkonde*).
- Bul'lebak** (*schrikbeeld*), m. -ken. *De - zal je bijten*, gezegd tot kinderen, die dicht bij 't water komen. Fig. kwelgeest, bulderbast, brombeer.
- Bul'lebijter** (*grootte bulhond*), m. -s; *de - was afgericht om tegen een stier te vechten*. Ook *Bullenbijter*.
- Bul'lepees** (*harde gedroogde pees van een bul of stier*), v. -pezen; *de - werd gebruikt als strafwerktuig om nl. te geeselen of te slaan*; *en 't koord ... weet zijn vuist kastijgend aan te wenden met zulk een klem*, als nimmer menschenveesch verduren moest van knoet of - (Staring, Jaromir IV). Ook: een pektouw als geeseltuig.
- Bulletin** (*bericht*, *korte bul of bekendmaking*), o. -s. (tin = tain)
- Bul'ster** (*beddegoed*), v. -s. *Men draagt de - in*. (Tollens) d. i. bed, peluw en kussens.
- Bult** (*bochel*, *verhevenheid*), m. -en; *een man met een -*; *dit hoorde Ezopus met den -*, *die op den kermis was*. (Bild.); *het kind viel een - aan het voorhoofd*.
- Bul'tenaar** (*gebochelde*), m. -s; *de geschiedenis der twee adellijke -s*. (Staring).
- Bul'tig** (*een bult hebbende*), bn.; *de tijger deed een sprong naar zijn -en vijand*, *den buffel*; - **heid**, v. gm. v.
- Bult'os** (*N. Amerikaansche os*), m. -sen. Zie **Bi'son**.
- Bult'zak** (*bed van kaf*, *boekweitdoppen*, *stroo*), m. -zakken.
- Bum'per** (*zeer groot drinkglas*), m. -s.
- Bun** (*beun*), v. -nen; *dat in hun vaartuig noch -*, *noch vischwant voorhanden waren* (v. Lennep). Zie **Beun** of **Visch'kaar**.
- Bun'del** (*bos*, *pak*), m. -s; *een - kleeren*, *een - vlas*, *een - takken*.
- Bun'der** (*landmaat*, *H.A.*), o. -s.
- Bund'gras** (*kwastgras*), o. gm. v. *Het - groeit op schralen heide- of zandgrond*. Ook: *Bundelgras*, *Buntgras*.
- Bun'gelen** (*schommelen*, *slingeren*), het heeft gebungeld; *zijn pruik -de op zijn rug*; *aan de galg -*.
- Bun'zing**, **bon'zing** (*inlandsch roofdier*), m. -s; - **bont**, o.; - **haar**, o. -haren; - **val**, v. -len. Zie **Ulk**.
- Bu'ran** (lees: *Boeran*; *sneeuwstorm in de Russische steppen*), m. -s.
- Burcht** (*kasteel*), m. -en; - **heer**, m. -en; - **vrouw** (*adellijke meesteres van den burcht*), v. -vrouwen.
- Bureau'** (*schrijftafel*, *schrijfkas*; *schrijfka-*

- mer, kantoor voor ambtswerkzaamheden), o. -s of -x. (eau = oo)
- Bureaucraat'** (ambtenaar, die alles zelf wil regelen; willekeurig te werk gaand ambtenaar), m. -craten. (eau = oo)
- Bureaucratie'** (ambtenaarsheerschappij, invloed of willekeur der ambtenaren, kleingeestige nauwgezetheid der beambten), v. gm.v.
- Bureau'list'** (persoon, die de entree-gelden van den schouwburg enz. int), m. -en. w. g.
- Bureau-minis'tre** (grootte platte schrijflensenaar, zonder opstand d.i. cilinderkast of verschillende laadjes), o. -bureau's-ministres.
- Bureel'** (publiek kantoor b.v. van eenig ambtenaar), o. -en.
- Bureel'ist'** (klerk, beampte), m. -en. Zie **Bureau'list'**.
- Bu'ren** (buurpraatjes gaan maken), ik heb gebuurd; de vriendschap gaat weer uit -. (Staring.)
- Buret'** (dierk. purpervisch der ouden), m. -s.
- Burg** (kasteel, slot), m. -en. Zie **Burcht**.
- Burgemees'ter** (burgerlijk hoofd eener gemeente), m. -s of -en: -en van Amsterdam; -lijk, bn.: met -e achtbaarheid; -schap (waardigheid), o. gm.v.
- Burgemees'teren** (scherts. het ambt van burgervader uitoefenen), ik heb -meesterd; hij -t ergens in den Achterhoek.
- Burgemees'tersambt**, o. gm.v.: -**buik** (dikke buik), m. -en. gm.z.: *Huib had het hoofd van het dorpsbestuur trots -buik en ridderlintje gaarne een oorvijs gegeven* (Potg.); -**kamer** (bureau van den burgemeester), v. -s: en meneer ging alle dingsdagen na -kamer. (C. O.); -**plaats** (ambt), v. -en.
- Bur'ger** (stedeling), m. -s; -**es**, v. -essen.
- Bur'gerachtig** (fig. niet fijn beschaafd), bn.; een -heertje met blinkende jas.
- Bur'geravondschool** (avondschool voor middelbaar onderwijs), v. -scholen; -**flag-school** (dagschool voor voortgezet onderwijs), v. -scholen.
- Bur'gerdochter** (meisje uit den burgerstand), v. -s; -**gasthuis**, o. -huizen; -**huis** (gesloten huis), o. -huizen.
- Burgerij** (de gezamenlijke burgers), v. -en.
- Burgerkring** (groep menschen uit den burgerstand), m. -en; bijeenkomsten, welke men in -en een kopje thee ... noemt (C. O.)
- Bur'gerkroon** (in 't oude Rome een hoog eerebewijs), v. -kronen.
- Bur'gerlijk** (eenvoudig, tot den burgerstand behoorend), bn. en bw.; het huis was als mijn oom -. (C. O.); de -e beleefdheid in acht nemen, welke nl. ieder past als medeburger; zij leven zeer -; -**heid**, o. gm.v.
- Bur'gerlijke stand** (bureau van boekhouding betreffende geboorten, sterfgevallen, huwelijken, in elke gemeente), m. gm.v. Hij is ambtenaar van den -.
- Bur'geroorlog** (binnenlandsche oorlog), m. -logen; de -, genaamd de Hoeksche en Kabeljauwsche twisten.
- Bur'gerrecht** (de volheid van rechten, den burger toekomende), o. -en; fig. het woord clown voor grappenmaker heeft bij ons het - verkregen.
- Bur'gerschap** (het burger zijn), o. gm.v.; het -eener stad kon men vroeger koopen; (al de burgers, de burgerij), v. gm.v.
- Bur'gerschapsrechten** (burgerrechten), o. mv.
- Bur'gerschool** (lagere school voor burgerkinderen), v. -scholen; -**stand** (middelstand), m.: een meisje uit den -; -**vader** vereerende titel voor burgemeester), m. -s; -**wacht** (gewapende burgers), v. -en; -**zin** (vaderlandslievende gezindheid), m. gm.v.
- Burg'graaf** (adellijke titel: lager dan graaf; slotbewaarder), m. -graven; -**gravin**, v. -nen; -**voogd** (slotvoogd), m. -en; -**vrouw** (burchvrouw), v. -en; -**wal** (vestinggracht), m. -len: bij brand schepte men het water uit den -wal.
- Burin'** (graveerstift, graveernaald), o. -s. Lees: bu-rèn.
- Burlesk'**, **burles'que** (koddig, wonderlijk, grappig), bn.; als zn.: het laag-komieke, o.
- Bur'rie** (berrie, draagbaar), v. -s.
- Bus** (blikken trommel, - doos), v. -sen; een - voor thee, voor peper, enz.; dat sluit als een -, naar behooren; de - van een naaf, ijzeren beslag of band; een zieken-: jonge doktoren, die allerlei laagheden doen moesten om een - te krijgen. (C. O.); -**dokter**, m. -s: de -dokter wordt uit de busgelden betaald; vero.: kanon, vuurroer: een donder-, een haak-.
- Bus'hel** (Engelsche korenmaat, ± 36.5 L.), m. -s. Lees: Bus-sj'l.
- Bus'kruit** (mengsel van salpeter, zwavel en houtskool), o. gm.v. Hij vliegt op als -.
- Bus'sel** (bundel, bos), m. -s. Vl. een - stroo; een - klaver; de - en zonnestralen (Conscience).
- Bus'sen** (in bussen inmaken), ik heb gebust.
- Bus'te** (borststuk of borstbeeld), v. -en, -s. Lees: Buuste. Een - van Napoleon; de -n onzer letterkundigen in het Rijksmuseum.
- But** (houten flapkan, ook draagkorf), v. -ten.
- But** (doel, oogmerk), o. Lees: Buut.
- Butoor** (stellooper: roerdomp, moerasvogel), m. butoren.
- Buts** (deuk), v. -en; een - in de kofflekan. Zie **Bluts**.
- Buts'kop**, **bots'kop** (een soort dolfin), m. -koppen. De - heet ook stormvisch; hij bereikt een lengte van ruim acht Meter. Zie **Noord'kaper**.
- Buur** (nabuur, buurman), m. buren. Beter een goede -, dan een verre vriend.
- Buur'dochter** (-meisje), v. -s; -**jongen**, m. -s; -**man**, m. -lui, -lieden; -**meisje**, o. -s; -**plicht**, m. -en; -**praatje**, o. -s: een -praatje houden, met de buren praten.
- Buur'schap** (betrekking als buur), o.; geen - houden, zich niet met de buren bemoeien.
- Buur'schap** (gehucht, wijk, buurt), v. -pen: een buitengemeente heeft soms vele -schappen.
- Buurt** (een deel van een wijk), v. -en; hetis hier een nette -; iets in de - laten aanzeggen; hij woont hier in de -, nabijheid; het dorp ligt in de - van Deventer; -**bezoek**, o. -en.
- Buur'ten** (op bezoek gaan bij buren; in de buurt bekend maken), ik heb en het is gebuurd.
- Buward'** (vloeiboek, boek met vloeipapier), o. -s. Lees: bu-vaar'.
- Buvel'te** (kleine gelagkamer, klein buffet, waar alleen dranken te krijgen zijn), v. -s.
- Byzantij'nen** (Byzantijnsche geschiedschrijvers; ook Byzantijnsche munten), m. mv.
- Byzantij'nsch'** (de stad Byzantium [Constantinopel] of het O. R. rijk betreffende), bn.; -e kunst, -e munten, het -e rijk.



## C.

- C**, v. c's. De derde letter van het alfabet wordt in het Nederlandsch alleen gebruikt in ch, en in aan vreemde talen ontleende woorden. — In de muziek is de c de benaming van den eersten toon, *do* genaamd. — In het Romeinsche cijferschrift heeft C de waarde van 100; in de natuurkunde is C = Celsius.
- C.A.** — *Cum annex'is*, met den aankleve van dien, met het bijbehorende.
- Ca.** — *Cir'ca*, ongeveer, omtrent, rondom.
- C. à d.** — *C'est à dire*, dat is te zeggen, dat is, dat beteekent.
- Cand. of C.** — *Candidatus*, candidaat; iemand, die naar een ambt dingt.
- Cand. Min.** — Zie **C. M.**
- Cant.** — *Can'tor*, zangmeester, voorzanger.
- Cap. of C.** — *Ca'put*, hoofd, hoofdstuk.
- Carg.** — *Cargadoor'*, scheepsreeder.
- Cent.** — *Cen'tum*, honderd.
- Cert.** — *Certificaat'*, getuigschrift.
- Cet.** — *Ce'tera*, het overige.
- C. Ex.** — *Cum expen'sis*, met de kosten.
- C.L.** — *Cita'to lo'co*, op de aangehaalde plaats.
- C.M. of Cand. Min.** — *Candidatus ministr'arii*, candidaat tot den heiligen dienst.
- C.M.** — *Curren'tis men'sis*, in de loopende maand.
- Co.** — *Con'to*, rekening.
- Co.** — *Compagnon'*.
- Cod.** — *Co'dex*, wetboek; ook handschrift, oorkonde.
- Coll.** — *Colla'to*, vergeleken zijnde, na vergelijking, nagelezen; meerv. *Colla'tis*.
- Comment.** — *Commenta'rius* of *Commenta'tio*, verhandeling of uitlegging.
- Comp. of Cie.** — *Compagnie'*.
- Conf. of Cf.** — *Confera'tur*, men vergelijkte.
- Cous.** — *Con'sul*.
- Coup.** — *Coupon'*, rentebewijs; ook staal of monster.
- C. N.** — *Cum no'tis*, met aantekeningen.
- C. q.** — *Ca'su quo*, in welk geval.
- C. R.** — *Ci'vus Roma'nus*, Romeinsch burger.
- Cred.** — *Cre'dit*. Zie **Cre'duut**.
- Cresc.** — *Crescen'do*, met toenemende of klimmende sterkte.
- C. S.** — *Cum su'is*, met de zijnen, of *cum so'ciis*, met zijn deel- of lotgenooten.
- Crt.** — *Courant'*, *krant*. Ook **Ct.**
- Ct.** — *Cent* of *Centi'me*.
- Ct.** — *Courant'*, *krant*.
- Ctr.** — *Cent'enaar*.
- Cts.** — *Cents* of *Centen*.
- Cab** (*licht Engelsch huurrijtuig*), v. —s. Lees: *Keb*.
- Cabaal'** (*geheim verbond; verraderij; sluwe tegenwerking*), o. —balen. Ook: **Kabaal'** (*lawaaï, rumoer*) o. —balen.
- Cabaleeren** (*samenspannen*). Ook *Kabeleeren*.
- Cabaleur'** (*samenspanner*), m. —s.
- Caban'** (*grove en wijde mantel met kap*), m. —s.
- Caba'ne** (*hut of stulp; scheepskooi*), v. —n.
- Cabaret'** (*herberg, kroeg*), v. —ten. Lees: *Kabare*.
- Cabota'ge** (*kusthandel, kustvaart*), v. gmv.
- Cabotina'ge** (*het reizend komedianten-leven*), v. gmv.
- Cabotineeren** (*rondreizen als tooneelspeler*).
- Cabret'leder, —leer** (*leder van het jong eener geit, inz. voor handschoenen*), o. gmv.
- Cabrioleet'** (*lichte wagen met twee wielen voor é'n paard*), v. —ten.
- Cabriool', capriool'** (*luchtsprong, kunstsprong, bokkesprong*), v. —olen.
- Cacao'** (*de vruchten of vette boonen van den cacao-boom, die, fijn gemaakt, dienen om er chocolade-poeder van te bereiden*), v. Lees: *Ka-kou'*.
- Cacheeren** (*verbergen, verhelen, geheimhouden*).
- Cachelot'** (*potvisch, een soort van walvisch*), m. —ten.
- Cachemier'** (*zacht gekeperde wollen stof*), o. gmv.; —en, bn.: *een —en vest, een —en sjaal*.
- Cachenez'** (*zijden winterdas*), m. (mv. ook *cache-nez*). Lees: *Ka-sje-nee'*. vero.
- Cachet'** (*zegel, signet, zegelstempel*), o. —ten; —je, o. —s.
- Cacheteeren** (*verzegelen met een cachet*).
- Cacholong'** (*edelsteen, melkwitte opaal*), o. gmv.; (*bewerkte steen*), m. —en.
- Cachot'** (*donker gevangenhok, provoost*), o. —ten.
- Cacographie'** (*gebrekkige spelwijze; opstel met fouten ter verbetering voor de scholieren*), v. —ën.
- Cacophonie'** (*wanklank, stechte uitspraak, fout tegen de welluidendheid van den stijl*), v. —ën.
- Cac'tus** (*fakkeldistel, uit Amerika afkomstig*), v. —sen; —boom, m. —en.
- Cadanceeren** (*afmeten, afronden*).
- Cadans'** (*muz. de stemvalling, dans- of zangmaat; juiste overeenkomst der deelen eener rede in de redekunst*), v. —en.
- Cadans'** (*dicht. toonval; klemtoon-valling in haar afwisseling in poëzie*), v. Zie **Rhyth'mus**.
- Cada'ver** (*lijk, dood lichaam, aas*), o. —s.
- Cadaveruus'** (*lijkkleurig, ingevallen en bleek, ook vermagerd, als een lijk*), bn.
- Ca'deau** (*klein vriendschaps- of gelegenhedsgeschenk*), o. —'s. Lees: *Ka-doo'*.
- Cadet'** (*militair kweekeling*), m. —ten, —s.
- Cadet'school**, v. —scholen; *de — te Alkmaar*.
- Cadran'** (*zonnwijzer*), m. —s.
- Ca'dre** (*schilderlijst, rand, enz.*), o. —s. Zie **Ka'der**.
- Caduc'** (*bouwwalig, broos, versleten*), bn. Lees: *Ka-duuk'*.
- Caduciteit'** (*bouwwaligheid, broosheid, ver-gankelijkheid*), v. gmv.
- Cae'sar** (*Romeinsch alleenheerscher, in 44 v. C. vermoord*), m. gmv.; —isme, o.: *Het — van Napoleon I.*
- Caesuur'** (*dicht. vers-snede; de stemrust in een versregel*), v. —suren.
- Café** (*koffiehuis*), o. —'s; —chantant (*—met zanguitvoering*), o. —s; —ook —concert, o. —s.
- Cafeïne** (*scheik. uittreksel van koffie*), v. gmv.
- Café-restaurant'** (*koffiehuis, waar men mid-dagmaten kan*), o. —s.

- Caftan** (Turksch opperkleed), m. —s.
- Cahier** (schrijfboek, aantal samengevoegde vellen papier), o. —s. Lees: Ka-jé.
- Caisson** (kruitwagen, legerkist, proviandwagen, kistje onder den bak van een rijtuig), v. —s. Lees: Kes-son'.
- Cajapoet'olle** (lichtgroene olie uit Indische plantenbladeren), v. gmv.
- Cajoleeren** (liefkoozen, vleien, flikflooiën).
- Calamiteit** (ongeval, algemeene nood, ellende, landplaag), v. —en.
- Calamiteus** (ellendig, rampzalig, rampspoedig, in nood verkeerend), bn.; een —ze polder, een in de nabijheid der zee liggende polder, door haar meer bedreigd dan de achterliggende polder.
- Calan'do** (muz. afnemend, wegsmeltend), bw.
- Calandro'ne** (houten muziekinstrument der Italiaansche landlieden), v. —s.
- Calan'ge** (bekeuring, aanhaling van smokkelwaren), v. —s.
- Calangeeren** (bekeuren, aanhalen, in rechten betrekken).
- Calcaina'tie** (verkalking), v. gmv.
- Calceineeren** (door oxydeering tot kalk of stof maken; metalen in sterkwater oplossen).
- Cal'cium** (lichtgeelmetaal, kalkmetaal), o. gmv.
- Calcul'** (rekenwijze, berekening), m. —s.
- Calculateur** (rekenaar, rekenmeester), m. —s.
- Calcula'tie** (berekening), v. —s, —tiën.
- Calculeeren** (rekenen, berekenen, uitrekenen).
- Calèche** (een lichte, open wagen of koets), v. —s. Ook: **Kales**.
- Calidoscoop** (kleurenkijker of schoonheidskijker), m. —copen.
- Calembourg** (dubbelzinnigheid, geestig woedenspel, kwinkslag), m. —s. Ook —**bourg**.
- Calen'dae** (eerste dag der maand), v. Betalen ad calendae graecas, altijd schuldig blijven.
- Calopin'** (oud vermaard woordenboek in elf talen; aantekeningboekje), m. en o. —s.
- Calicot** (gele of witte katoenen stof, ook cassa geheeten, zoo genoemd naar Calicut in Engelsch-Indië), o. —s. Ook: **Ca'lico**.
- Calligraaf** (schoonschrijver), m. —grafen.
- Calligraphie** (schoonschrijfkunst, schoonschrift), v. gmv.
- Callilogie** (kunst van fraai spreken, welsprekendheid), v. gmv.
- Calli'ope** (muze van het heldendicht), v.
- Calmeeren** (verzachten, stillen, geruststellen).
- Calomel** (dikwijls gelouterd kwikzilver), o. gmv.; — is minder vergiftig dan sublimaat.
- Calo'rie** (warmtehoeveelheid, dienend om 1 L. water een graad C. te verwarmen, warmte-eenheid), v. —s, —riën.
- Calorifère** (warmteleider, verwarmingstoestel voor een gansch gebouw), m. —s.
- Calo'rimeter** (toestel om de soortelijke warmte der dingen te meten), m. —s.
- Calot'ie** (platte muts, priester mutsje), v. —n.
- Calqueeren** (doortrekken, nateekenen); —**papier**, o. gmv.
- Calumet** (vredespijp der Indianen), v. —ten; het van mond tot mond gaan der — bekrachtigt een overeenkomst.
- Calumnie** (laster, smaadsprek), v. gmv.
- Calumniceeren** (lasteren, kwaadspreken).
- Calva'rië** (kruisigingsberg, Golgotha), o.; een berg van —, b.v. op een R. K. kerkhof.
- Calvijn**, **Calv'nius** (kerkhervormer in Genève, 1509—1564), m.
- Calvil'le** (appel, kantic of geribd), v. —s; de roode —, de witte — zijn fijne tafellappels; ook: **Kalvijn**.
- Calvinis'me** (de leer van Calvijn), o. gmv.; het — in Zwitserland en Schotland.
- Calvinist** (volgeling van Calvijns leer), m. en v. Zie **Hugenoot**.
- Calvinis'tisch** (volgens de leer van Calvijn), bn.; de —e leer.
- Calyp'tra** (hoofddeksel der Grieksche geestelijken, die geen monniken zijn), v. —s.
- Cama'ches** (knoop- of overkousen, slobkousen), v. mv.
- Camaraderie** (kameraadschap, bent, kliek), v.
- Camari'l'la** (regering door geheime kuiperijen; heerschzuchtige kliek, die in het geheim werkt), v. —s.
- Cambiaal-recht** (wisselrecht), o. —en.
- Cambieeren** (wisselen of wisselhandel drijven).
- Cam'bio** (wisselbrief, wissel), o. —'s.
- Cam'brai** (kamerdoek, batist), o.; lees: kam-bree'. Ook: **Cambrick**.
- Camée** (kostbare steen met verheven beeldsnijwerk), v. —ën.
- Camé'lia** (Chineesche of Japansche roos), v. —'s. De — werd door den pater Jezuiet G. J. Camelli in 1639 van de Philippijnen naar Europa overgebracht. Eigenl. **Camellia**.
- Camelot'te** (van kemelshaar vervaardigde stof), o. gmv. Ook **Kamelot**.
- Camelot** (venter van speelgoed, kranten enz. op de boulevards van Parijs), m. —s.
- Ca'mera** (kamer), v. —'s.
- Ca'mera cla'ra** (heldere of lichte kamer), v.
- Ca'mera illu'cida** (misleidende, bedrieglijke kamer), v. —'s.
- Ca'mera lu'cida** (heldere kamer), v. —'s.
- Ca'mera obscu'ra** (duistere kamer van een photographietoestel), v.
- Camisa'de** (nachtelijke aanval van den vijand of vijandelijke aanval in het duister), v. —n.
- Campa'gne** (landgoed, buitenplaats; veldtocht; in smeltovens: de tijd van het onafgebroken werken), v. —s.
- Campa'gne** (wandelpaats, verhevenheid op een stoomboot of —schip), v. —s; —**fregat** (fregat met campagne), o. —ten.
- Campéchehout** (verfhout, roode verfstof), o. gmv. Zie **Provin'ciehout**.
- Cam'pus Mar'tius** (het veld van Mars, waar in Rome de wapenoefeningen plaats hadden).
- Canail'le** (laag gespuis, het grauw; Jan Rap), o. gmv.; (gemeen vrouwspersoon), v. —s. Ook: **Kanal'je**.
- Canailleus** (schandelijk, gemeen, schelmachtig, verachtelijk), bn. en bw. (ll = lj)
- Canapé** (rustbed, slaapstoel, rustbank, kussenbank), v. —'s; —**kussen**, o. —s.
- Canard** (verzonnen krantenbericht), m. —s.
- Cancan** (onzedelijke dans), m. —s. Fig. cancans: praatjes, achterklap; —**eeeren** (den cancan dansen).
- Cancelleeren** (in een hekwerk besluiten, omheinen; doorschrappen, uitwegen).
- Candela'ber** (armvluchter, kroonkandelaar), v. —s. Ook: **Candela'bre** en **Kandela'ber**.
- Candidaat** (iemand die gerechtigd is om naar een ambt te staan), m. —daten; hij is —notaris; hij is —voor de Tweede Kamer.
- Candidaat-nota'ris** (iemand die zijn examens heeft afgelegd als notaris, maar nog dingende is naar een post), m. —sen.
- Candidaats-exa'men**, o. —s, —examina;

- Pieter, die eerstdaags een — dacht te doen, *summa cum laude*. (C. O.)
- Candidatuur'** (het dingen naar een ambt), v.; een — aanvaardt of aannemen.
- Candioot'** (bewoner of inboorling van *Candia*), m. — oten.
- Ca'nevas** (sport. grof linnen bij reparatie van wielbanden, lees: *ken'ves*), o. gmv.
- Ca'nevas** (zwarte, sterk glimmende voering; ook grof stramien om op te borduren), o. gmv. Ook: *Ca'nefas*.
- Can'na** (stierplant uit Amerika), v. —'s.
- Canneleeren** (uithollen, van groeven of ribbeltjes voorzien).
- Cannelu'ren** (gleufvormige uithollingen in de schacht der Grieksche zuilen), v. mv. Ook *Cannelures*.
- Cannibaal'** (woest en ureed mensch, *menscheneater*), m. — balen. Ook: **Kannibaal'**.
- Cannibaalsch'** (wild, woest, ureed, bloed-dorstig), bn.
- Ca'no** (kanoe, uit een boomstam vervaardigd vaartuig der wilden, *Indiaansch bootje*), v. —'s. Zie ook **Ka'no**.
- Ca'non** (de uitspraak van een concilie; regel, richtsnoer, wet; kettinggezag, waarin de melodie door alle stemmen herhaald wordt; verzameling van Bijbelsche boeken, voornaam gedeelte der *H. Mis na het Sanctus*), m. — s.
- Ca'no'nicus** (R.K. domheer, *kanunnik*), m. — ci.
- Canoniek'** (volgens kerkelijke wetten, *geloofwaardig*), bn.; — e boeken, Bijbelboeken met volle geldende bewijskracht; — recht, R. K. kerkrecht. Ook: *Ca'no'nisch*.
- Canonisa'tie** (R. K. heiligverklaring), v. — tiën.
- Canoniseeren** (heiligspreken, iemand in den *canon* [lijst] der heiligen opnemen); — **ing**, v.
- Canta'bel**, **canta'bile** (muz. zingbaar, *zangerig*).
- Cantabi'le** (aangenaam en zangerig deel van een muziekstuk, dat vloeënd moet gezongen worden), v. — s. Lees: — **bilé**.
- Cantaloeop'** (knobbelmeloen), v. — en.
- Canta'te** (dicht. een episch-lyrisch gedicht, met lyrisch overwicht, met recitatieven en *aria's*), v. — s; Van *Alphen's* —: de *Starrenhemel*.
- Cantatri'ce** (kunstnares in het zingen), v. — s.
- Canthari'den** (Spaansche vliegen, een soort van kevers), v. mv.
- Cantiek'** (geestelijk lied, *loftied ter eere van God*), m. — en.
- Cantil'le** (goud- en zilverdraad voor *passementwerk*), v. — s. Ook: **Cantiel'je**.
- Canti'ne** (verkoopplaats van *ververschingen*), inzonderheid voor het leger te veld, ook in *kazernes*, werk- en verbeterhuizen), v. — s.
- Cantinière** (*cantine-houdster*, *marktentster*), v. — s.
- Can'to** (muz. gezang, *melodie*), o. —'s.
- Can'tor** (zanger, *voorzanger*, *leeraar in den zang*), m. — s.
- Canzo'ne** (dicht. dertienregelige *rijmstrophe*), v. — n.
- Caout'chouc** (elastieke gom), o. gmv. Zie **Kaoet'sjoek**.
- Capa'bel** (bekwaam, *geschikt*, *vatbaar*), bn.
- Capaciteit'** (inhoudsgrootte; *bekwaamheid*, *geschiktheid*), v. — en.
- Ca'pe** (*pelerine*, *schoudermanteltje*), v. — n. Lees: *Keep*.
- Capea'dor** (in het *stierengevecht* de man, die met zijn *cape* den *stier* aanhijst), m. — s.
- Capillai're buizen** (haarbuizen, zeer fijne slagaderen), v. mv.; — e *verschijnselen*.
- Capillair-stelsel** (haarvatenstelsel), o. gmv.
- Capillariteit'** (de *verschijnselen*, die zich openbaren bij het op elkaar inwerken der oppervlakten van vloeistoffen en vaste lichamen), v. gmv.
- Capita'tie** (hoofdelijke omslag), v. gmv.
- Capitool'** (sterkte of hoofdburcht in Rome), o.; scherts. het hoofd, de *hersenkas*.
- Capitula'ria** (gesch. geschriften, waarin verordeningen van vorsten of bisschoppen vervat zijn, inzonderheid de algemeene wetten van Karel den Grooten), v. mv.; ook — *lariën*.
- Capitula'tie** (onderhandeling of overeenkomst o.a. betreffende de hoofdpunten van overgave eener vesting), v. — tiën, — ties.
- Capituleeren** (een verdrag betreffende de overgave aangaan; zich op zekere voorwaarden overgeven).
- Ca'po** (muz. begin), m.; *da* —, van het begin af.
- Capo'te** (*dameshoedje*; *soldatenjas*), v. — n, — s.
- Capri'ce** (eigenzinnigheid, *luim*, *gril*; een schielijke en bijzondere inval eens kunstenaars), v. — s.
- Capricieus'** (eigenzinnig, *griltziek*, *wispelturig*), bn.
- Caprio'le**, — **ool'** (*bokkesprong*), v. — oles, — olen. Zie **Cabriool'**.
- Capsu'le** (*omhulsel*; *hoedje van metaal tot sluiting van wijnflesschen*), v. — n, — s.
- Capsu'le** (*slaghoedje voor geweren*, *hulskokertje*), v. — s.
- Capteeren** (bejagen, *vatten*, *verstrikken*).
- Cap'tie** (*verrassing*, *aanmerking*, *bedenking*), v. — tiën, — s; — *maken*, *ruzie zoeken*.
- Captief'** (*gevangen*, in *slavernij*), bn.; een *ballon* —, een aan een koord opgelaten *luchtballon*.
- Captiveeren** (*gevangennemen*, *vasthouden*; *inpakken*, *inrekenen*, *boeien*, *verrukken*).
- Capu'ce** (*monnikskap*, *kraag- of mantelkap*, *karpoetsmuts*), m. — s. Ook: *Capuchon'*, m.
- Capueij'nen** (*monniken der Franciscaner orde*, zoo genoemd naar hun *capuce*), m. mv.
- Caqueteeren** (*snappen*, *snoeven*, *kakelen*).
- Carabas'** (de *markies van* —), d. i. de ge-laarsde kat; fig. *kale pocher*.
- Ca'racal** (*roofdier in de steppen van Azië*, ook in *Afrika*, een soort van *lynx*), m. — s.
- Caraca'ra** (*valk in Z. Amerika*), m. —'s.
- Caraco'le** (*buitengewoon groote huisjesslak*), v. — s. Zie **Wijn'gaardslak**.
- Carambola'ge** (het raken van twee ballen door den spelenden *biljartbal*), v. — s.
- Carambo'le**, v. — s. Zie **Carambola'ge**.
- Caramboleeren** (twee *biljartballen* raken met den spelenden bal).
- Caramel'** (tot *hardheid* gekookte *rietsuiker*, *borst-ulevelletje*), v. — len.
- Caramel'** (*gebrande suiker*), v.; (soorten), — s.
- Cara'risch** (uit de mijnen van *Carrara*, *Italië*), bn.; een *schoorsteenmantel van — marmer*, zuiver wit. Ook: **Carra'risch**.
- Caravansera'**, v. —'s. Zie **Karavansera'**.
- Carbol'** (ontsmettende vloeistof uit *teerolie* gestookt), m.; — is een bekend *ontsmettingsmiddel*; — **zuur**, o. Dit heet ook **Phenol'**.
- Carbona'ri** (*kolenbranders*; in *Italië* (1820) leden van een geheim *genootschap*), m. mv.
- Carbonisa'tie** (*verkoling*), v. gmv.
- Carboniseeren** (*verkolen*).
- Cardinaal'** (voornaamste; wat tot de hoofd-

- zaak behoort), bn. *Het cardinale punt*, het punt, waarop de zaak eigenlijk neerkomt; *cardinale deugd*, hoofddeugd.
- Cardinaal**, m. -nalen. Zie **Kardinaal**.
- Caresseeren** (troetelen, liefkoozen; vrijen).
- Carot-schildpad** (schildpad der keerkingszeeën, waarvan de schildplaten tot versiering dienen), v. -den. Ook: **Karet**.
- Carga** (lijst der lading, scheepsloading), v. -'s. Ook **Cargo**, Cargalijs.
- Cargadoor** (scheepsmakelaar of -bevrachter), m. -s. Ook: **Cargo**, **cargadoor**.
- Carica** (meloenboom in Brazilië), v. -'s.
- Caricaturiseeren** (belachelijk maken; in een bespottelijk daglicht stellen; bij wijze van spot afbeelden). Ook: **Karikatureeren**.
- Caricaturist** (spotprentteekenaar), m. -en.
- Caricatuur** (een spotprent, belachelijke voorstelling in een teekening, prent of schilderij; overdriving van het gebrekkige), v. -turen.
- Carillon** (een klokkenspel, beiaard), o. -'s.
- Carillonneur** (klokkenspeler), m. -s.
- Carlis'ten** (aanhangers van Don Carlos in Spanje), m. mv.
- Carmagno'le** (Fransch patriottisch volkslied met dans in 1792), v.
- Carmelie'ten** (ordesgeestelijken, geheeten naar den berg Carmel in Palestina, stichting 1156), m. mv. Ook: **Karmelie'ten**.
- Carna'ge** (bloedbad, slachting), v. -s.
- Carna'tie** (vleeschkleur; nabootsing van het vleesch in de schilderkunst), v. gmv.
- Car'naval** (vastenavond, ook vastenavondpret), o.
- Carnivo'ren** (vleeschetende dieren), m. mv. Ook: *Carni'vora*.
- Caro'gne** (aas, krenge), v. -s. Ook **Karon'je**.
- Caro'lus-gulden** (goudstuk van ± 12 gld.), m. -gulden.
- Caro'te** (bundel snuiftabak), v. -n, -s.
- Caroussel** (het kunstmatig door elkaar rijden; mallemlolen), o. -s. Ook: **Carroussel**.
- Carra'risch** (afkomstig van Carrara), bn.; - marmere, fijn wit Italiaansch marmere.
- Carré** (vierhoek, vierkant, vierhoekige slagorde), o. -s.
- Carrière** (loopbaan, levensloop, levenswandel, levensweg), v. -s; zijn - maken, zijn - eindigen.
- Carrière** (steengroeve), v. -n of -s.
- Caros'se** (statiekoets), v. -n.
- Carroussel** (plechtig ridderspel, te paard of met rijtuig; ringsteken; rijbaan of rijtschool; mallemlolen), o. -s. Zie **Caroussel**.
- Car'te** (kaart, wijnkaart, spijkskaart), v. -s.
- Car'te blan'che** (vrij spel, de handen ruim, algeheele volmacht), v. Men gaf mij -.
- Cartel** (verdrag tot uitlevering, vergelijking; uitdaging tot tweestrijd), o. -s.
- Cartel** (vereeniging van fabrikanten tot regeling der prijzen), o. -s.
- Carton** (modelblad voor schilders, tapijtwerkers, enz.), o. -s. Zie **Karton**.
- Caryati'den** (vrouwelijke beelden in een lang gewaad, dienende als schoorzulen), v. mv.
- Casca'de** (waterval, die uit verscheiden kleine vallen bestaat), v. -n.
- Cas'co** (de eigentlijke bodem of de romp van een schip), m. -'s.
- Casimir** (halflaken, gekeperde wollen stof), o.
- Casi'no** (een huisje; naam van een lust- en gezelschapshuis; aangename winter-avondbijeenkomst, besloten gezelschap), o. -'s.
- Cas'que** (helm, stormhoed), v. -s.
- Cas'sa** (geldkas, geldvoorraad), v. gmv. *Per -*, tegen gereed geld betalen.
- Cassa'tie** (vernietiging, tenietdoening; ontzetting van een post), v. *Hof van -*, hoogste gerechtshof, dat de vonnissen, door andere rechtbanken geveld, kan vernietigen.
- Casseeren** (opheffen, afzetten, vernietigen, te niet doen); een soldaat -, afdanken; iets -, van de hand wijzen.
- Casserol'le** (braadpan met steel), v. -n. Zie **Kastrol**.
- Casset'te** (een koffertje, geldkistje; bijzondere schat des konings), v. -n.
- Castagnet'ten** (muz. klaphoutjes in den vorm van noteschelpen; duimkleppers), v. mv.
- Castel** (kleine vesting, kasteel, slot), o. -len.
- Castellaan'** (slotwoogd, kastelein), m. -anen. Zie **Kastelein**.
- Ca'su** (bij toeval). *In -*, in dit geval.
- Casualist** (iemand die de leer, dat alles van een bloot toeval afhangt, is toegedaan), m. -en.
- Casualiteit** (toevalligheid), v. -en.
- Casuari'nen** (Ind. soort van naaldboomen op Java en andere O. I. eilanden), m. mv.
- Casueel** (toevallig, bij gelegenheid), bn. en bw.
- Casui'st** (bestisser van gewetenszaken), m. -en.
- Casui'stiek** (de leer om voor alle gewetensvragen, die zich voordoen, raad te weten en alle ingewikkelde vraagpunten op te lossen), v.
- Ca'su quo** (in welk geval ook, in allen gevallen), bw. (qu = k)
- Ca'sus** (toeval, geval; in de taalkunde: naamval), m. Een - *criticus*, een critiek geval; een - *belli*, een aanleiding tot oorlog.
- Catacom'be** (onderaardsche gewelfde begraafplaats der martelaren in het oude Rome; bewaarplaats van doodsbeenderen in Parijs), v. -n. -s.
- Catafalk'** (praalbed), v. -en. Zie **Katafalk**.
- Catalogiseeren** (in een catalogus beschrijven). Ook: **Catalogeeren**.
- Cata'logus** (lijst, naamlijst van boeken, munten, schilderijen, enz.), m. -sen. **Cataloog**.
- Catapult'** (oorlogswerptuig der ouden), v. -en, tegenwoordig; schiettuig van de lieve jeugd, v.; ook **Katapult**.
- Cataract** (waterval in een groote rivier), v. -en; de -en van den Nijl, den Ganges, enz.
- Catarh'**, -**tar'rhe** (geneesk. zinking, aandoening van het slijmvlies), v. gmv.
- Catarrhaal'** (zinkingachtig), bn.; -ale koortsen, zinkingkoortsen.
- Catar'rhe** (zinking, aandoening van het slijmvlies) v. gmv. Ook: **Catarh**.
- Catastro'phe** (ieder treurig einde eener zaak, groot onheil, volksramp), v. -s, -n.
- Catastro'phe** (dicht. laatste hoofddeel van een drama, waarin de strijd wordt beslist en dat eindigt met de zegepraal of den ondergang van den hoofdpersoon), v. -s. -n.
- Catecheet'** (iemand die onderwijst door vragen en antwoorden), m. -cheten.
- Catechetiek'** (methode, waarbij de leerlingen antwoorden op vragen), v. gmv.
- Cateche'tisch** (vraagwijze; in den vorm van een gesprek), bn.; - onderwijs.
- Catechisant'** (iemand, die de catechisatie bijwoont), m. en v. -en.
- Catechisa'tie** (onderwijs in de godsdienstleer), v. -tiën, -ties.
- Catechiseeren** (onderwijs in den godsdienst geven door vragen en antwoorden).

- Catechiseermeester** (onderwijzer in den Protestantischen godsdienst), m. -s.
- Catechismus** (vragenboek), m. -sen.
- Catechismus** (R. K. het onderwijs in de christelijke leer, vooral aan kinderen, in vraag en antwoord), m. -sen.
- Catechumenen** (in de eerste tijden, zij die zich tot het H. Doopsel voorbereiden), m. mv.
- Categorie** (klas, afdeling), v. -ën.
- Categorisch** (stellig, onvoorwaardelijk, zonder omwegen), bn.; een - antwoord.
- Catenen** (verzameling van bijbelverklaringen, vooral van kerkvaders), v. mv.
- Cathedr** (leerstoel, lessenaar), m. -s. Ook: **Kathedr**.
- Ca'thedra** (zetel, leerstoel, pauselijke stoel), v.; *ex-*, eindbeslissing van den paus.
- Catholicisme**, o. Zie **Katholicisme**.
- Catholiek**, m. -en. Zie **Katholiek**.
- Causa** (oorzaak, aanleiding, gerechtelijke handeling), v. -'s.
- Causaliteit** (oorzakelijkheid, verband tusschen oorzaak en gevolg), v. gmv.
- Causatief** (w.w., dat een doen uitdrukt), o. -tieven. Drenken, zetten, leggen zijn -ven.
- Cause célèbre** (opzienbarend rechtsgeding, geruchtmakende zaak), v. causes célèbres.
- Causerie** (gepraat, gekeuvel, gekout), v. -ën, -s.
- Causeuse** (sofa voor twee personen), v. -s.
- Cauteriseeren** (uitbranden, doodbranden).
- Cautie** (borgstelling, onderpand, borgtocht), v.
- Cautionneeren** (zich borg stellen, voor iemand borg blijven).
- Cavalcade** (prachtige optocht te paard, schitterende ruiteroptocht), v. -s; een bonte - van inlandsche hoofden met vrouwen, kinderen en volgelingen.
- Cavalerie** (ruitery, paardenvolk), v. gmv.
- Cavalerist** (krijgsman te paard, ruiter), m.-en.
- Cavaliër** (ridder, begeleider eener dame), m. -s; lees: kavaljé.
- Cavalièrement** (ridderlijk, los en vrij), bw.
- Cavatine** (muz. kort muziekstukje zonder herhaling van motief), v. -s.
- Caveeren** (geld uitleggen; borg of aansprakelijk blijven, zich in de bres stellen voor).
- Caverne** (onderaardsch hol, spelonk), v. -en.
- Caviaar** (ingezouten kuit van steur, in Rusland), v. gmv. Zie **Kaviaar**.
- Caviteit** (holte, holligheid), v. -en.
- Cayennepeper** (peper uit Fransch Guyana in Z. Amerika), v. gmv.
- Cedeeren** (afstand doen van, afstaan).
- Cedel, ceel** (lijstje, briefje, huurcontract), v. cedelen, cedels, ceelen.
- Ceder** (grootte naaldboom), m. -s; -hout, o.; -olie, v. gmv.; -wijn, m. gmv.; -achtig, bn.
- Cedille** (haakje onder de letter c [c], ingeval die letter als s uitgesproken moet worden), v. -s.
- Ceël**, v. -en. Zie **Ce'del**.
- Ceintuur** (gordel, lendenband), v. -turen.
- Ceintuurbaan** (ringvormige spoor- of tram-baan om of in een groote stad), v. -banen.
- Cel** (kamertje, hokje), v. -len; -letje, o. -s.
- Cel** (zeshoekig vakje eener honigraat), v. -len.
- Celebes** (een der groote Soenda-eilanden, bijna 8-maal zoo groot als ons land met 1.5 millioen bewoners: Alfoeven, Makassaren, Chineezzen, Arabieren, Boegineezzen en Europeanen), o. Zie **Aanhangsel**, VII.
- Celebrant** (R. K. geestelijke die den H. dienst der Mis verricht), m. -en.
- Celebreeren** (vieren, kerkelijk of feestelijk gedenken). De Mis -, opdragen.
- Celebriteit** (vermaardheid, beroemd persoon, uitstekend talent), v. -en.
- Celeriteit** (gezwindheid, vaart), v. gmv.
- Celibaat** (R. K. de ongehuwde staat, verplichting tot echthoosheid), o. gmv.
- Celibatale** (een ongehuwde, een oud-wrijver), m. -s; een eenzaam -; de heer Wagenster was een zonderlinge -.
- Cellaris** (in 't oude klooster de keldermeester), m. -sen.
- Cel'lebroer** (R. K. monnik, die zieken oppast), m. -s.
- Cellist** (bespeler van de violoncel), m. -en.
- Cellulair** (celvormig, met cellen, eenzaam), bn.; -e gevangenis, eenzame opsluiting.
- Cel'sius** (eigenn. Zweedsch sterrenkundige (1701-1744), ontwerper van den 100-deeligen thermometer), m.
- Cel'tisch**, bn. Zie **Kel'tisch**.
- Cel'vocht** (het vocht in plantencellen), o. -en; -wand, o. -en; -weefsel, o. -s.
- Cement** (tras, mortel, metselkalk), o. -en. Fig. de martelaren, wier bloed het - der kerk is, (C. O.), band, verbinding.
- Cementeeren** (met cement bepleisteren).
- cenobie'ten** (R. K. monniken, die gemeenschappelijk leven), m. mv. Zie **Heremieten**.
- cenotaphium** (gedenkteeken ter eere van een overledene), o. -s, -phia.
- censeeren** (oordeelen, beoordeelen, berispen).
- cen'sor** (beoordeelaar), m. -s, -so'ren.
- cen'sor** (in Rome een magistratuurspersoon, belast met het toezicht op de zeden, de belastingen en de openbare werken), m. -so'ren.
- censureeren** (uit de kerkelijke gemeenschap sluiten; afkeuren, wraken).
- cen'sus** (belasting, aanslag in de belasting), m.
- censuur** (onderzoek, beoordeeling, toezicht op de drukpers), v. gmv.
- Cent** (bronzen pasmunt, f 0.01), m. -en, -s.
- Cent** (pro of per) (van of ten honderd).
- Centaur** (myth. paardmensch), m. -en.
- Centenaar** (gewicht van honderd halve ponden of 50 K.G.), m. -s.
- Cent'erboor** (timm. boor voor groote gaten), v. -boren.
- Cent'erhoek** (meetk. hoek aan het middelpunt), m. -hoeken.
- Cent'fi** (honderdste deel), o. -'s.
- Cent'fiare** (M<sup>2</sup>, honderdste deel der vierkante roede), v. -n, -s.
- Cent'igram** (honderdste deel van een wichtje of 0.0001 K.G.), o. -men.
- Cent'illiter** (vingerhoed, honderdste deel der kan of 0.01 L.), m. -s.
- Centime** (honderdste deel van een frank, 1/2 cent nagenoeg), v. -n, -s.
- Centimeter** (duim, honderdste deel van een M., 0,01 M.), m. -s.
- Centraal** (tot het middelpunt behoorend), bn. -Amerika, d. i. Midden-Amerika; een - bestuur, d. i. van één hoofd of leider uitgaande; een - punt, een middelpunt; centrale verwarming, b.v. door een calorifère.
- Centraal'zon** (vaste ster, rondom welke alle vaste sterren van een sterrenstelsel zich bewegen), v. -zonnen.
- Centralisatie** (samentrekking der macht, vereeniging in één punt), v. gmv.
- Centraliseeren** (bijeentrekken, vereenigen in één punt); een -d staatsbestuur.

- Centrifugaal** (middelpuntschuwend), bn. —  
**-machine**, v. —s; —**pomp**, v. —en; —**regulator** (regelaar der stoommachine, berustend op de middelpuntwijdende kracht), m. —s.  
**Centripetaal** (middelpuntzoekend), bn.  
**Centrum** (middelpunt, punt van vereening), o. —s, —tra.  
**Centrum** (club der Kath. kamerleden), o. —s.  
**Cent-Suisse** (soldaat der voormalige Zwitserse garde van de Fransche koningen), m. —s.  
**Centumviraat** (het gerecht der honderdmannen in Rome), o. gmv. Ook: elk lid van dit gerecht, m. —s.  
**Centurie** (schare of getal van honderd), v. —riën.  
**Centurio** (hoofdman over honderd), m. —'s.  
**Cephalide** (gehaakte of gebreide damesoorwarmer), v. —s; het hoofdsiersel van een roode en blauwe —. (C. O.)  
**Cephalopoda** (koppootigen), v. mv. De sepia's of inktvisschen zijn —.  
**Ceramiëk** (kunst om voorwerpen uit kleistof te maken, pottenbakkerskunst), v. gmv.  
**Ceramisch**, bn.; de —e kunst bloeide reeds 2500 v. C. in China.  
**Cerberus** (myth. de driehoofdige helhond), m. gmv.  
**Cer'cle** (gezelschap, vriendenkring, kranse), m. en o. —s. vero.  
**Cerealiën** (gewassen met melig zaad, granen; in Rome de akkerbouwfeesten in April), v. mv.  
**Cerebraal-stelsel** (in het dierlijk lichaam de hersenen als deel van het zenuwstelsel), o.  
**Ceremoniën** (R. K. kerkelijke plechtigheden in de week vóór Paschen), v. mv.  
**Ceremoniëel** (het geheel der gebruiken bij feesten of openbare plechtigheden; drukte, omstap), o. gmv.  
**Ceremonieester** (bestuurder of leider van feestelijkheden, partijtjes, enz.), m. —s; ik nam de taak van — op mij. (C. O.)  
**Ceremonieus** (vol plichtplegingen), bn.  
**Cerneeren** (mil. insluiten, omsingelen).  
**Certificaat** (verklaring, bewijs, getuigenschrift), o. —caten; een — van goed gedrag; een — van onvermogen.  
**Certificeeren** (verzekeren, door een certificaat of getuigenschrift bevestigen).  
**Cervelaat-worst** (gekookte en gekruide hersen- of vleeschworst), v. —worsten.  
**Cesseeren** (ophouden, een einde nemen, wegvallen).  
**Ces'sie** (afstandoening, afstand), v. —siën.  
**Cetae'ën** (walvisachtige zoogdieren), v. mv.  
**Ce'tera** (voor het overige, hetgeen er meer volgt).  
**Chagrijn'**, —**leer** (fijn leder met korrelige oppervlakte), o. Een band v. —. Ook: **Segrijn'**.  
**Chagrjn'** (kommer, leed, verdriet), o. gmv. Ook: Chagrijn'.  
**Chagrineeren** (bedroeven, krenken, kwellen).  
**Chai'ne** (keten, ketting; de kettingdans; de schering op het weefgetouw), v. —s.  
**Chais** (tweewielig rijtuig op riemen), v. —en. Zie **Sjees**.  
**Chaise longue** (ruststoel, slaapstoel), v.  
**Châle** (omslagdoek voor dames), v. —s.  
**Chalet'** (alpenhut), o. —s. Lees: **sja-lê**.  
**Chama'de** (teeken op de trom, als de belegerden wenschen te kapituleeren), v. —s; de — slaan, fig. achteruitkrabben.  
**Chambertin'** (beroemde Bourgogne-wijn), m. mijn keel is wat rauw van den —, (zei Van den Hoogen), C. O.  
**Chambre-cloak'** (wijde huisjas meest van gebloemde stof), m. —s; ook: robe de chambre (C. O.); meestal geheeten: **sjamber-loe'**.  
**Champagne-wijn** (mousseerende wijn uit het departement van dien naam, spuitwijn), m. —en. Ook enkel champagne, m. scherts.: **sjam'-pie**.  
**Champé'tre** (landelijk, wat tot het land behoort), bn. Bal —, danspartij in den tuin, buiten; garde —, veldwachter.  
**Champignon'** (eetbare paddenstoel, woekerplant; fig. snel rijk geworden mensch, opkoming), m. —s.  
**Champion'** (strijder, voorvechter, kampioen), m. —s.  
**Cham'sin** (gloeijende Z. W. woestijnwind in Egypte), m. gmv.  
**Change** (wissel, ruiling), v. —s. Ook: **wisselbank**.  
**Changeant'** (veranderlijk, met een weerschijn), bn.  
**Changeant'** (weefsel van zijde, wol of katoen, dat verschillen van kleur toont), m.  
**Changeeren** (veranderen, verwisselen, verkleuren).  
**Changement'** (verandering), o. —en of —s.  
**Chanson'** (lied, zang), v. —s.  
**Chansonnet'te** (kleine chanson), v. —en; een bundel —ten-zangen.  
**Chanta'ge** (geldafpersing, geldafdreiging), v. gmv.  
**Chanteur'** (zanger), m. —s. Lees: **sjan-teur'**.  
**Chanteu'se** (zangeres), v. —s. Lees: **sjanteu'se**.  
**Cha'os** (de vormlooze klomp of baaierd, waarin alle hoofdstoffen, vóór de schepping der wereld, onder elkander vermengd waren; fig. ordeloze massa, wanorde, verwarring, warboel), m. gmv. Welk een aangename — van vragen en verhalen en uitroepingen! (Koetsv.)  
**Chao'tisch** (wanordelijk, verward), bn. en bw. <sup>Ch.</sup>  
**Chapeau'** (hoed; fig. heer, begeleider eener dame) m. —'s.  
**Chapeau bas'** (onderdanig, blootshoofs), bw.  
**Chapeau-cla'que** (hooge hoed, die plat gevouwen kan worden), m. Zie **Gibus**.  
**Chapelle arden'te** (vertichte rouwkapel), v. chapelles ardentes.  
**Chaperon'** (hoofddekseel, kapje, fig. beschermend geleider eener jonge dame), m. —s.  
**Chaperonneeren** (een jonge dame tot geschermend geleide verstrekken). Ook: **Chapronneeren**.  
**Chap'itre** (hoofdstuk; onderwerp van een gesprek), o. —s.  
**Char-à-bancs'** (lange en open bankwagen, met zitplaatsen langs de zijden), chars-à-bancs.  
**Chara'de** (lettergrepenraadsel), v. —s.  
**Charbon'** (kool, houtskool), m. gmv.  
**Char'ge** (last; lading bij schietgeweeren; bediening; eerepost), v. —s. Pas de —, storm- of looppas; getuigen à —, getuigen ten nadeele van den beschuldigde.  
**Chargé d'affaires** (zaakgelastigde), m. mv. chargés d'affaires.  
**Chargeeren** (belasten, bezwaren, overladen; bij de cavalerie: een aanval doen op; ook, de kanonnen laden).  
**Charib'dis** (lees: **Karib'dis**), m. Zie **Charib'dis** (draaikolk op de kust van Sicilië).  
**Charita'bel** (milddadig, weldadig), bn.  
**Charité** (liefdadigheid, christenliefde), v. gmv.  
**Charivari** (verward geraas, geklank met ketels, enz.; geschreeuw, twist; ketelmuziek);

- een stel kleinoodiën aan een horlogeketting), o. -'s.
- Charlatan'** (kwakzalver; windbui, snoeshaan), m. -s.
- Charlatannerie'** (kwakzalverij, grootspraak, snoeverij, pocherij), v. gmv.
- Charmant'** (bekoorlijk, zeer aardig), bn. en bw.
- Charme'** (aanlokkelijkheid, welbehagen), v. -s.
- Charmeeren'** (bekoren, betooveren, verrukken).
- Charon'** (myth. veerman der onderwereld), m.; in -s boot stijgen, overgaan naar de zalige gewesten of het Elyseum.
- Charta mag'na** (eigenlijk een groot papier of blad; de grondwet der Engelschen van 1215), v.
- Char'te-partij.** Zie **Cherte-partij.**
- Char'ter'** (oorkonde, handvest, grondwet), o. -s.
- Chartren'se'** (likeur, bereid door de monniken van het Kartuizerklooster bij Nancy), v. gmv. Een glaasje -.
- Chartularia'** (bewaarplaatsen van oorkonden, documenten, enz.), v. mv.
- Charyb'dis'** (draaikolk of maalstroom op de N. O. kust van Sicilië bij den vuurtoren op Faro-punt aan den ingang der straat), m. De - was in de Oudheid zeer gevreesd. Zie **Scylla.**
- Chassepot'** (Fransch achterlaadgeweer), o. -s; ook -geweer, o. -geweren; lees: **poo'.**
- Chassinot'** (gazen raam met een of ander opschrift), o. -ten.
- Chatelaf'ne'** (burchtvrouw), v. -s; ook lint, band of ketting; kleine beugeltasch, door dames om het middel gedragen; lees: -lène.
- Chassis'** (inlegram, drukraam), o.; lees: **sjas-sie'.**
- Chatouil'le'** (geld- of juweelkistje; de huisschat of privaatkas van een vorst), v. -s.
- Chaussée'** (straat- of steenweg, kunststraat), v. -s. (au = oo)
- Chausseeren'** (kousen en schoenen aantrekken, schoeien; plaveien). (au = oo)
- Chaussu're'** (schoeisel), v. (au = oo)
- Chauvinis'me'** (dweepzieke staatkunde), o. gmv. (au = oo)
- Chauvinist'** (politiek dweper, dwepend partij-ganger), m. -en. (au = oo)
- Check'** (kassiersbriefje; order van betaling), v. -s.
- Chef'** (hoofd, aanvoerder, bevelhebber), m. -s.
- Chef de bureau'** (verantwoordelijk hoofd van eenige afdeling van administratie), m.
- Chemica'liën'** (scheikundig verkregen stoffen, artsijen), v. mv.
- Chem'icus'** (scheikundige), m. -mici.
- Chemie'** (scheikunde, oplossings- of ontbindingskunst), v. gmv. Ook: **Chymie'.**
- Ch'e'misch'** (schemkundig), bn. Een - preparaat; een -e fabriek, een -e wasscherij en ververij.
- Chemis'e'** (hemd), v. -s.
- Chemiset'te'** (halfhemdje), v. -s.
- Chemist'** (chemicus), m. -en.
- Chemil'le'** (ruig zijden band, dat op een ruige rups gelijkt, als belegsel, boordsel, enz.), v. en o.
- Cheque'**, v. -s. Zie **Check.**
- Cher'tepartij'** (zeew. vrachtbrief, vrachtcontract), v. -partijen.
- Cher'ub'**, m. -s, hetzelfde als
- Cherubijn'** (vlammenbode; benaming van hemelgeesten of engelen van den 2den rang, d. i. komende na de Serafijnen die Gods troon omringen), m. -en; -tje, o. -s.
- Chevalier'** (ridder), m. -s; lees: -liee'.
- Chevalier d'industrie'** (bedrieger, oplichter, fortuinzoeker, reizende goochelaar), m. mv. chevaliers d'industrie.
- Chevron'** (onderofficiersstreep), m. -s.
- Chevroteeren'** (bij het zingen beven in de stem).
- Chic.** Zie **Chiek.** Lees: **sjiek.**
- Chica'** (Amerik. vermiljoenplant), v. -'s.
- Chica'ne'** (rechtsverdraaiing, boos opzet, haarklooverij), v. -s; -s maken.
- Chicaneeren'** (haarklooven, spijkers op laag water zoeken, bedillen, vitten).
- Chicaneur'** (haarkloover, albedil, lastig schepsel), m. -s.
- Chicaneu'rig'** (haarklooverig, bedillier, lastig; zeurig), bn.; spreekt, sikkeneurig.
- Chicard'** (smaakvol, sierlijk), bn.
- Chiek'** (smaakvol, zwierig), bn. Zie **Chic.**
- Chiffon'** (vodge, nesterij), o. en v. -s.
- Chiffonneeren'** (frommelen, in wanorde brengen, kreuken, plagen).
- Chiffonnière'** (hooge latafel), v. -s. w. i. g.
- Chignon'** (bundel valsch nekhaar), m. -s.
- Chijl'** (spijsbrij, sap dat door de spijsvertering bereid wordt en dan uit de maag in het bloed overgaat), v. gmv.; -eel, v. -len; -vat, o. -en. Ook: **Chylus.**
- Chillas'me, -mus'** (het duizendjarig godsrijk van Christus op aarde), o. gmv. Da Costa geloofde aan het -. Ook: **Millen'ium.**
- Chillast'** (aanhanger van de leer van het duizendjarig rijk), m. en v. -en.
- Chimæ'ra'** (myth. verduicht wonderdier), v. gmv.
- Chimère'** (ongერიemd verduichtsel, droombeeld, hersenschim), v. -s.
- Chimeriek'** (hersenschimmig, ingebeeld), bn.
- Chimpanse'** (grootte aap, de W. Afrikaansche orang-oetan), m. -s.
- Chi'naasappel'**, m. -s of -en. Zie **Si'naasappel.**
- Chinehilla'** (knaagdier in Z. Amerika), v. -'s; (bont- of pelswerk van dien naam), o. gmv. Een mofje van -. (C. O.)
- Chinees'** (inboorling van China), m. Chineezen.
- Chineesch'** (de taal), o.; ook bn.; de -e zijde; het -e schrift; -e kleederdracht; de -e letterkunde.
- Chi'que.** Zie **Chiek, Chic.**
- Chirogrammatomantie'** (kunst om uit een handschrift het karakter van den schrijver te bepalen), v. gmv.
- Chirologie'** (handen- of vingerspraak), v.
- Chiromantie'** (de kunst van waarzeggen uit de lijnen der hand), v. gmv.
- Chirurg'** (heelmeester), m. -en. Ook: **Chirurgijn'.**
- Chirurgicaal'** (heelkundig), bn. -cale hulp.
- Chirurgie'** (heelkunde), v. gmv.
- Chirurgijn'** (heelmeester), m. -s. Ook: **Chirurg, Chirurgus.**
- Chloë'** (myth. bijnaam van Ceres), v.
- Chloor'** (zoutzuur), o. gmv.
- Chlooreal'cium'** (zoutzure kalk), o. gmv.
- Chloor'lood'**, o. gmv.; -metalen, o. mv.; -opaal, o. gmv.; -spaat, o. gmv.; -stikstof, v.; -waterstof, o.; -zilver, o. gmv.; -zink, o.; -zuur, o. gmv.; -zwavel, v. gmv.
- Chloral'** (geneesk. slaapmiddel), o. gmv.
- Chloris'** (myth. de Romeinsche Flora), v.
- Chloroform'** (zeker gevoelverdoevend middel), v. gmv.; de - werd reeds in 1831 door Dr. Simpson ontdekt.
- Chloroformiseeren'** (in een toestand van

- gevoelsverdooving brengen door middel van chloroform). Ook: —formeeren.
- Chlorose** (genoesk. bleekzucht), v. gmv. Zie **Anæmie**.
- Chocolaad'je** (koekje, tabletje, rond plaatje van chocolade), o. —s.
- Chocola'de** (voedingsmiddel bereid uit suiker en cacao), v.; een hart van —, letters van —; —bereiding, v. gmv.; —fabriek, v. —en; —ketel, m. —s; —koekje, o. —s; —melk, v. gmv.
- Cholera** (besmettelijke braakloop), v. gmv.; de Aziatische of groote —.
- Cholera mor'bus** (Aziatische braakloop), v.
- Choleriek'** (galachtig, driftig, opvliegend), bn.
- Choleri'ne** (een lichte graad van cholera), v.
- Chole'risch** (warmbloedig, galachtig, toornig), bn.; het — temperament.
- Choquant'** (hinderlijk; beleedigend, stuitend), bn. en bw. (qu = k)
- Choqueeren** (aanstoot geven, aanstootelijk zijn, beleedigen).
- Chorographie'** (aardr. beschrijving, in-kaartbrenging van een bepaalde landstreek), v. gmv.
- Chrestomathie'** (bloemlezing, verzameling van de beste stukken van dichters en prozaschrijvers), v. —ën. Lees: Krestoma-tie'.
- Chris'ma** (R. K. zalfolie bij den doop, het vormsel en het oliesel in gebruik; ook bij de wijding van bisschoppen, het inzegenen van klokken, het wijden van kerken, doopvonten, kelken en altaren), o. gmv.
- Chris'telijk**, bn.; —e deugden; —heid, v.
- Chris'ten** (belijder der leer van Jezus), m. —en.
- Chris'tendom** (de Chr. leer), o. gmv.
- Chris'tenheid** (de gezamenlijke christenen), v. gmv.; in den eersten kruistocht stond de heele — onder de wapenen; —hoogdag (hooge chr. feestdag, b.v. Paschen), m. —en; —mensch, m. —en; —vrouw, v. —en; —land, o. —en.
- Christin'** (belijster der chr. leer), v. —nen.
- Chris'tus** (de gezalfde), m. Jezus —, de Heiland, naar wien de Christenen zich noemen.
- Chris'tusbeeld** (het kruisbeeld), o. —en. Zie **Cru'cifix**.
- Chris'tuskind** (het kind Jezus), o. gvm.
- Chris'tusorde** (Portugeesche orde, in 1318 gesticht, van den adel tegen de Mooren), v. gmv.
- Chromatiek'** (kunst der kleurenmenging), v.
- Chroma'tisch** (muz. in halve tonen opgaand of afdalend), bn.; —e toonopvolging.
- Chromatis'me** (kleurschifting door enkelv. lenzen), o. gmv.
- Chro'mium, chroom** (enkele stof, metaal), o. gmv.; —geel, o. gmv.
- Chro'molithographie** (kleurensteendruk), v. gmv.
- Chro'nicum** (dicht. gedichtje van 2—4 regels, waarin eenige letters als Romeinsche cijfers een jaartal aanwijzen), o. —s. Ook: **Tijd-vers**. In het —, dat als gelegenheidsdicht voorkomt, worden die Romeinsche cijfers wel met bijzondere kleur aangeduid.
- Chroniek'**, v. —en. Zie: **Kroniek'**.
- Chro'nisch** (langdurig, slepend), bn.; —e ziekte, slepende ziekte; in Britsch-Indië is de hongersnood bijna — geworden.
- Chronogram'** (jaartalvers), o. —men.
- Chronologie'** (tijdrekenkunde, tijdleer), v. —ën.
- Chronolo'gisch** (tijdrekenkundig), bn. en bw.; een — overzicht der geschiedenis; een tijdvak — behandelen.
- Chronome'ter** (tijdmetr, zee-uurwerk ter bepaling der geographische lengte; timekeeper bij de Engelschen), m. —s.
- Chrysan'themum** (ganzebloem, samengesteldbloemige plant; sierplant), m. —s.
- Chrysographie'** (goudschrijfkunst), v. gmv.
- Chrysoliet'** (goudsteen, delfstof), m. —en: de edele —, edelsteen van den tweeden rang.
- Chy'lus**. Zie **Chijl**.
- Chymie'**. Zie **Chemie**.
- Cibo'rie** (R. K. groote zilveren of gouden kelk met dekset), v. —riën, —s.
- Cica'de** (krekelaachtig insect), v. —s.
- Cice'ro** (gesch. Rome's grootste redenaar, tevens staatsman, 106—43 v. C.), m.
- Cice'ro'ne** (geleider, wegwijzer, gids), m. —s; de tuinman is de vervelendste aller —s. (Potg.)
- Cichorei'** (plant, welks wortel de suikerij oplevert), v. gmv. Ook de suikerij zelf.
- Cicisbe'o** (damesgeleider in Italië), m. —'s.
- Cien'ta** (waterscheerling, schermbloem), v. —'s.
- Cid** (Moorsch heer, vorst), m. De —, eertitel van zekeren Sp. krijgsheld uit de 11e eeuw.
- Ci'der** (appeldrank), m. gmv.; —azijn, m. gmv.
- Ci'devant'** (eig. voorheen, voormatig, aristocraat van vóór de groote revolutie), m. —s.
- Cijfer** (getalteen), o. —s. Hij is daar een nul in 't —, d. i. heeft daar niets te zeggen.
- Cijferen**, ik heb gecijferd; —aar, m. —s; —ing, v. —en; —kunst, v. gmv.; —meester, m. —s.
- Cijns** (belasting, schatting), m. cijzen.
- Cijns'baar** (schatplichtig), bn. —heid, v.
- Cilin'der** (zuil, rol, rottrond meetk. lichaam; hooge hoed), m. —s. Zie **Cylin'der**.
- Cimbaal', cimbél** (muz. klankbekken), v. cimbalen, cimbels.
- Cimeter're** (kromme Turksche sabel), m. —s.
- Cin'gulum** (R. K. priester gordel met afhangelende kwasten), o. —s; ook —gula.
- Cinna'ber** (vermijloen, zekere roode verf), o.
- Cipier'** (gevangenbewaarder), m. —s. Zie **Stok-bewaarder**.
- Cipres'** (slanke naaldboom uit Z. Europa), m. —sen. Ook: **Cypres'**.
- Cir'ea** (omstreeks, ongeveer, bijna), bw.
- Cir'ee** (myth. schoone doch vreeselijke tooveres van 't fabeleiland Aëva), v. gmv. Ook: Kir'ke; zij veranderde de tochtgenooten van Ulyssus in zwijnen.
- Circulair'** (kring- of ringvormig rondgaande), bn.
- Circulair're** (rondgaande brief), v. —s.
- Circula'tie** (omloop, kringloop), v.; de — van het bloed, van het geld; —bank, v. —en.
- Circuleeren** (omloopen, in omloop zijn, in een kring bewegen).
- Circumferen'tie** (omvang, omtrek), v.; de — van het lichaam. (C. O.)
- Circumflex'** (spraak. verlengingsteeken, kappje; samentrekkingsteeken), m. Ook: —flex'us.
- Circumlocu'tie** (omschrijving met woorden), v. —ties, —tiën.
- Circumpolair'** (sterrenk. zich bewegend in de nabijheid van de hemelpool; niet ondergaand), bn.
- Circumspec'tie** (omzichtigheid, behoedzaamheid), v. gmv.
- Circumstan'tie** (gesteldheid, omstandigheid), v. gmv.
- Circumstantieel'** (omstandig, breedvoerig), bn. en bw.



- Circumven'tie** (misleiding, bedrog), v. gmv. **Circ'cus** (renperk, worstelperk, ook paardenspel), m. en o. -sen.
- Cirk'kel** (regelmatigste kromme lijn, ook het vlak), m. -s; -**boog**, m. -bogen; -**lijn**, v. -en; -**omtrek**, m. -ken.
- Cis** (aan deze zijde), bw.
- Cisalpijn'sch'** (aan deze zijde der Alpen), bn.
- Ciseleren** (graveeren, steken, met de stift of den beitel bewerken, in zilver drijven; met bloemen insnijden).
- Ciselaar'** (graveur van drijfwerk), m. -s.
- Citaat'** (aanhaling uit een schrijver, aangehaalde plaats), o. citaten.
- Citadel'** (kleine vesting, hoofdfort), v. -len.
- Citeeren** (aanhalen, vermelden, gewag maken van).
- Ci'ter** (snaarinstrument met zes of meer snaren), v. -s; -**spel**, o.; -**speler**, m. -s.
- Ci'to** (gezwind, snel, met spoed), bw.
- Citroen'** (vrucht van den citroenboom), m. -en; iemand knollen voor -en verkoopen, d. i. bedriegen, om den tuin leiden; -**hout**, o. gmv.; -**kruid** (averuit), o.; -**zuur**, o.
- Civet'kat** (roofdier in Azië en Afrika, zoolganger), v. -katten.
- Civiel'** (burgerlijk; billijk, matig, goedkoop), bn.; een - ambtenaar; een -e prijs.
- Civiele lijst** (jaargeld, toelage aan den regeerenden vorst toegekend voor de hofhuishouding en op den staat van begroting als vaste post uitgetrokken), v. -lijsten.
- Civiel-ingenieur'** (burgerlijk bouwkundige), m. civiele-ingenieurs; de Polytechnische School leidt op tot -.
- Civiel' recht** (burgerlijk recht), o. gmv.
- Civilisatie** (beschaving, verzachting der zeden), v. gmv.
- Civiliseeren** (beschaven, ontbolsteren, de zeden verzachten).
- Civilitelt'** (wellevendheid), v. -en.
- Clado'nia** (korstmos, bekermos), v. -doniën.
- Claim** (afgepaald stuk grond), m. -s. Lees: *Kleen*.
- Clairret'** (bleekroode Fransche wijn), m. gmv.
- Clair-obscur'** (de kunst van licht en schaduw wel aan te brengen), o. gmv. Rembrandt was een meester in het -.
- Clairvoyant'** (iemand door den magnetischen slaap in helderzienden toestand gebracht of te brengen), m. -en; vr. -e. Ook als bn. Zie **Sonambu'le**.
- Clan** (voor 1745 in Schotland een familiestam), m. -s. Lees: *Klen*.
- Clandestien'** (heimelijk, bij de wet verboden), bn.; -e verkoop van sterken drank.
- Claque** (de gehuurde troep toejuichers in een Parijschen schouwburg), v. -s.
- Claqueur'** (gehuurde handklapper in schouwburg, gehuurde toejuicher), m. -s.
- Clarinet'** (schelfluit), v. -ten; -**tist'** (-speler), m.
- Clarissen** (orde gesticht door de H. Clara van Assisi, 1212), v. mv.
- Classicaal'** (op de classis betrekking hebbende), bn.; bij de Hervormden: het - bestuur, d. i. het bestuur eener classis.
- Classiek'** (voortreffelijk, van de eerste klas, als richtsnoer dienende), bn. De Grieksche en Romeinsche kunst is -. Ook: *Classisch*. Zie **Klassiek'**.
- Classieken** (dicht- of prozawerken van den eersten rang), v. mv. De werken van Vondel, Hoofd en Huygens behooren tot de Ned. - . Gorters Mei en v. Deysels proza gaan tot de - behooren.
- Classifica'tie** (rangschikking), v. -s, -tiën.
- Clas'sis** (Herv. eenige hervormde gemeenten vormen een ring; eenige ringen vormen een -), v. classes, classen.
- Clas'sisch** (classiek, de classieken betreffende), bn. Het - rijksgedebied (De Gen.); - woordenboek (n.l. der oudheid en der mythologie).
- Clau'sa** (cel, kluis), v. -'s; ook: bergpas.
- Clau'sule** (beding, voorwaarde, bepaling, voorbehoud; toevoegsel), v. -s.
- Clau'suur** (afsluiting, insperring), v. -suren.
- Clavecimbaal'**, -**bel**, v. -balen, -bels. Zie **Klavecimbaal'**.
- Claveco'rdium**, o. Zie **Klaveco'rdium**.
- Clav'es** (muz. toetsen op het klavier), v. mv.
- Clav'iger** (sleuteldrager, pedel), m. -s.
- Clav'is** (muz. sleutel, notensleutel, toets), v. claves.
- Cl'e'matis** (ranonkelachtige klimplant, met hemelsblauwe bloemen), m. -sen.
- Clemen'tie** (genade, goedertierenheid), v. gmv.
- Cleresie'**, **cleresij'**, **clerezie'** (kerkgenootschap), v. De bisschoppelijke -, de Jansenisten of Oud-Roomschen.
- Cleriaal'** (aanhanger of voorstander der geestelijkheid), m. clericalen.
- Clericaal'** (priesterlijk, geestelijk), bn.; de -cale kleeding, -cale titels, -cale partij.
- Cle'rus** (de R. K. geestelijkheid), m. gmv.
- Cliché** (houtsneeafdruk of -vorm), o. -'s.
- Clie'nt** (iemand die zich door een advocaat, in rechtszaken, laat bedienen), m.; -e, v. -ten.
- Clie'ntee'le** (al de klanten), v. gmv.
- Cl'imax** (openvolgving van telkens meer zeggende uitdrukkingen; klimming van stem of toon in de rede), m. gmv. Zie **Kli'max**.
- Cliniek'** (practische geneeskunde), v. gmv. Ook: **Kliniek'**.
- Cl'inish** (heelkundig), bn.; -e les, geneeskundige les aan 't ziekbed. Ook: **Kli'nisch**.
- Clinist'** (beoefenaar der clinische geneeskunde, leeraar en ook leerling eener clinische school), m. -en. Ook: **Klinist'**.
- Cloak** (wijde manteljas), m. -s. Lees: *Klook*.
- Closet** (hokje, bestekamer), o. -s. Lees: *Kloz't*.
- Clotu're** (sluïting, afsluïting), v. -s.
- Clown** (hansworst, grappenmaker), m. -s.
- Club** (besloten gezelschap), v. -s.
- Coac'tie** (dwang, gewelddadige aanhouding), v.
- Coadju'tor** (letterl. medehelper, ambtshelper), m. -s of -to'ren; -eens bisschops, R. K. Bisschop, die den diocesaan-bisschop is toegevoegd zoowel in de bediening van het bisschopsambt als in het bestuur van het bisdom; -schap (het ambt), o. of Coadjuraal'.
- Coal'tie** (vereeniging van twee tot dusverre tegenovergestelde partijen), v. -s, -tiën.
- Coa'ti** (zoolganger, neusbeer in Californië), m. -'s. De -'s zijn woeste kleine dieren met harige staarten en groote koppen.
- Co'bra** (Ind. brilslang), v. -s.
- Coca'gue**, v. Het land van -, luilekkerland. Zie: **Kokan'je**.
- Coca'gnemast** (klimmast met prijzen), m. -masten. Ook: *Kokan'jemast*.
- Cocar'de** (lint of rozet van bepaalde kleur, als partijteeken), v. -s. Ook: **Kokar'de**.
- Coceja'nen** (volgelingen van Joh. Cocejus (1603-1669) in de Herv. kerk), m. mv.
- Cochenille'**, ook: **kouzentel'je** (scharla-

- kenluis; schildluis (Mexico); daarvan de bekende scharlakenverf), v. -s.
- Cocoon'** (weefsel, waarin de larven der nachtvlinders zich inspinnen en verpoppen), m. -s. In 't bijzonder: de - van de zijderups.
- Co'de** (wetboek), o. -s.
- Co'de Napoleon** (wetboek door Napoleon I ingevoerd), m. Code civil, burgerlijk wetboek; Code penal, wetboek van strafrecht.
- Co'dex** (handschrift, manuscript), m. codices; - argenteus, d. i. het zilveren handschrift; deel van het handschrift van de Gotische bijbelvertaling door bisschop Ulfilas (311-381); (thans te Upsala in Zweden).
- Co'dex** (verzameling van wetten), m. codices.
- Codiceil'** (aanhangel of bijvoegsel tot een testament), o. -len, -li.
- Codiel'je** (verlies in het quadrillespel), v. Ook: H<sub>ij</sub> is -, hij heeft minder slagen dan zijn tegenspelers samen. Zie nog: **Codilie**.
- Codificatie** (het samenbrengen en schiften van wetten), v. gmv.
- Codil'le** (dubbel verlies), v.; als bn.: fig. verloren, bedorven, geruineerd.
- Coëfficiënt'** (alg. vermenigvuldiger), m. -en.
- Coelibaat'**, o. Zie **Celibaat'**.
- Coëreeren** (in toom houden, bedwingen).
- Coëreities'** (bedwingend), bn. -tieve middelen.
- Cognac'** (uit wijn gedistilleerde brandewijn uit de stad Cognac), m. gmv. Lees: Konjak'.
- Cognatie** (bloedverwantschap van moederszijde), v. gmv. (t = ts.)
- Cognitie** (kennisneming, erkenning, onderzoek), v. gmv. (t = ts.)
- Cognossement'** (zeerachtbrief), o. -en. Ook: Connossement'.
- Coherent'** (samenhangend), bn.
- Coherensie** (kracht van samenhang als eigenschap bij vaste lichamen), v. gmv.
- Cohier'** (lijst), o. -en. Zie **Kohier'**.
- Cohorte** (krijgsmacht van ± 500 man, bij de Romeinen 1/10 legioen), v. -n; keur-, dubbele cohorte. Ook: **Kohort'**.
- Cohu'e** (geraas, marktgeschreeuw), v. gmv.
- Coiffeeren** (kappen, het haar opmaken).
- Coiffeur'** (kapper), m. -s.
- Coiffu're** (kapsel), o. -s.
- Coincideeren** (in elkander vallen, samen-treffen, op hetzelfde neerkomen).
- Cokes** (gaskolen), v. mv. Lees: Kooks.
- Col** (insnijding in den bergkam der Alpen, smalle bergpas), m. -s.
- Colbert'** (korte rondsluitende heerenjas), m.
- Coliseum** (grootte schouwburg in oud Rome, amphitheater), o. -s, colisea. Het - van Julius Cesar (44 v. C.); - van Vespasiaan is thans het Coliseum: Moet gij een spel hebben, herstel het molmend -. (C. O.) Ook: **Colosse'um**.
- Collaborateur'** (medewerker), m. -s.
- Collaboreeren** (medearbeiden, gemeenschappelijk werken, b.v. aan een tijdschrift).
- Collateraal'** (zijdelingsch), bn.; -e verwanten, verwanten uit de zijlinie, zijverwanten.
- Collatie** (vergelijking van geschriften; recht om een predikants- of onderwijzersplaats te begeven, te verleenen of te doen bezetten), v. -tien en -ties. (t = ts.)
- Collatie** (R. K. sober avondeten in den Vastentijd), v. -s. (t = ts.)
- Collatie-broeders** (Broeders des Gemeenen levens), m. mv.
- Collation'** (maal van koud vleesch, gebak, enz.; verfrisschingsmaal), o. -s.
- Collationneeren** (schriften of boeken doorzien, vergelijken).
- Colla'tor** (die een predikantsplaats heeft te begeven), m. collato'ren.
- Collé** (vast onder den band), bn. Een - bal, op het biljart; als zn. m.: „dat wordt een -, mijnheer”, riep de pikeur. (C. O.)
- Collectant'** (inzamelaar van liefdegaven), m. -en.
- Collecte** (inzameling; het ingezamelde geld), v. -n en -s.
- Collecteeren** (inzamelen van liefdegaven).
- Collecteur'** (inzamelaar), m. -s; gequalificeerde -, ambtenaar der staatsloterij, die loten verkoopt en mag splitsen.
- Collectie** (verzameling, aantal, menigte), v. -s of -tiën; een - schilderijen, een - schelpen.
- Collectief'** (verzameld, gezamenlijk, gemeenschappelijk), bn. en bw.
- Collectief'-lens** (verzamellens bij optische werktuigen), v. -lenzen.
- Collectief** (spraak. verzamelnaam), o. -tieven; leger, zwerm, troep zijn -tieven.
- Collector** (nat. toestel tot ophooping van electriciteit), m. -s of -to'ren.
- Colle'ga** (ambtgenoot, medeleeraar, medeonderwijzer), m. -'s.
- Colle'ge** (vereniging van verscheiden personen tot zekere doeleinden; lichaam, corporatie), o. -s; het - van curatoren; het - van burgemeester en wethouders. (g = zj.)
- Colle'ge** (les van een hoogleeraar), o. -s; hoeveel -s de juristen te Leiden op één dag hadden. (C. O.); -geld, o. -en; -kamer, v. -s; -zaal, v. -zalen.
- Colle'ge** (kostschool voor jongeheeren), o. -s.
- Collegiaal'** (ambtsbroederlijk), bn. en bw.
- Col'li** (pak, kist, baal, stukgoed), o. -'s. Onze -'s tien in getal werden in de zeeboot geladen.
- Collideeren** (tegen elkander stooten, botsen; in den weg treden).
- Collier'** (halsketen, halssnoer), m. -s. Lees: koljé.
- Colli'sie** (botsing; fig. nood, beklemdheid), v.
- Collo'quium** (samenspraak, mondeling onderzoek), o. -quia. (qu = kw.)
- Colombi'ne** (duifke; minnares of liefje van harlekijn), v.
- Colo'nia** (volkplanting), v.; - agrippina, Keulen. Zie **Kolo'nie**.
- Colonna'de** (zuilenrij; rond gebouw op zuilen rustende), v. -s.
- Colon'ne** (kolom, zuil, pilaar; dansfiguur; opstelling van troepen), v. -n of -s.
- Colora'do-kever** (bladkever azend op aard-appelloof), m. -kevers.
- Coloquint'** (bitteraugurk), v. -en. (qu = kw.)
- Coloratu'ren** (muz. kunstige toonwendingen, trillers, roulades bij den solozang), v. mv.
- Coloratuur'-zangeres** (solo-zangeres van bravour-aria's), v. -zangeressen.
- Coloreeren** (kleuren, met verven dekken; fig. verbloemen, bewimpelen).
- Coloriet'** (kleurmenging, kleurschakeering), o. Zie **Koloriet'**.
- Colorist'** (kleurgever, kleurmenger), m. -en.
- Colosse'um** (amphitheater in 't oude Rome), o. -s, -a. Zie: **Colise'um**.
- Colos'sus** (reuzenbeeld van 34 M. in de oudheid aan den ingang der haven van Rhodus), m. De - behoort tot de zeven wonderwerken der oudheid. Ook: **Kolos'**.

- Colporta'ge** (rondventing van boeken), v. gmv.  
**Colporteer** (rondventen van geschriften).  
**Colporteur** (reiziger voor den boekhandel, verzamelaar van in teekenaars op een boekwerk; iemand die loterijbriefjes voor den collecteur verkoopt), m. —s.
- Columba'rium** (grafkelder voor lijkurnen), o. —s; —ria.
- Colum'na Traja'na** (zuil van Trajanus in Rome, met 184 treden), v. gmv.
- Combina'tie** (samenvoeging, vereeniging, verbinding), v. —tiën, —ties.
- Combineeren** (verbinden, vereenigen; vergelijken, berekenen).
- Combust'ibelen** (brandstoffen), o. mv.
- Combust'ie** (verbranding, brandschade; fig. opschudding, oproer), v. —tiën.
- Com'e'die** (blijspel), v. —diën, —dies. Zie **Kome'die**.
- Comesti'belen** (eetwaren), o. mv. Ook: —t'fels.
- Com'fort** (levensgemak in woning en omgeving), o. —s.
- Comforta'bel** (gemakkelijk, behagelijk, huiselijk ingericht), bn. en bw. Lees: —tee'-ble.
- Comi'que** (lustig, grappig, aardig), bn. en bw. Zie **Komiek**.
- Co'misch** (boertig, lachwekkend), bn. Een voordracht vol —e kracht. Zie **Com'e'die**.
- Comitaat'** (graafschap of district in Hongarije), o. —taten.
- Comité** (vereening, raad, bestuur), o. —s.
- Commandant'** (bevelhebber, bijzonder van een stad of vesting), m. —en. Ook: **Kommandant'**.
- Commandeeren** (bevelen; gebieden, nanvoeren). Ook: **Kommandeeren**.
- Commandement'** (bevel, gebod, oppergezag), o. —en; ook legerdistrict: militaire —en.
- Commanderie'** (het gebied eener ridderorde), v. —ën, vero.
- Commandeur'** (bevelhebber), m. —s; ook bezitter van een der hoogste rangen eener ridderorde: — van den Nederlandschen Leeuw.
- Commanditair'** (met vennooten, die bloot als geldschieters deel in de zaak hebben), bn.; het —e kapitaal, de —e vennooten.
- Commanditair', —ditaris** (stille vennoot, geldschieder), m. —tairs, —tarissen.
- Commandi'te** (vennootschap, die voor rekening van anderen gedreven wordt), v. —s.
- Comman'do** (het gebod, bevel, de aanvoering; recht om te bevelen), o. —'s. Verder in Z. A. een legerschaar. Ook: **Komman'do**.
- Comman'do-brug** (scheepst. hooge brug boven het dek; plaats van den kapitein), v. —bruggen.
- Comman'do-fluit** (scheepst. metalen fluit tot het geven van bevelen op oorlogschepen), v. —en.
- Commemora'tie** (aandenken, R. K. gedachtenisviering, aanroeping van een heilige), v. —ties, —tiën.
- Commensaal'** (dischgenoot, kostganger), m. —salen.
- Commenta'ren** (ophelderende bijschriften, uitleggingen), m. mv.; — zijn overbodig, de zaak is duidelijk uit zich zelf. Ook: **Commenta'riën**.
- Commenteeren** (uitleggen, ophelderen, verklaren), —ta'tor (uitlegger), m. —s.
- Commer'ce** (koophandel; verkeer; ook zeker kaartspel), v. en o. gmv. Ook: **Commer'cie**, v. gmv.
- Commercieel'** (den handel betreffende), bn.; uit een — oogpunt een wet beschouwen.
- Commère** (peetmoei; fig. babbelkous), v. —s.
- Commer'sen** (het commersspel spelen).
- Commers'spel** (gezelschapsspel met kaarten), o. —spelen.
- Commies'** (ambtenaar aan een ministerie, de post enz.), m. —zen.
- Commissariaat'** (diensttijd of kantoor van een commissaris), o. —riaten.
- Commissa'ris** (gevolmachtigde; hij, wien de uitvoering van zekeren last opgedragen is), m.; — der Koningin; — van politie.
- Commiss'ie** (volmacht, last; personen tot onderzoek), v. —siën, —sies; —boek, bestelboek; —goed, —handel, d. i. verkoop tegen procenten.
- Commissionair'** (commissie-handelaar; die tegen provisie voor een patroon of klant koopt of verkoopt), m. —s; — in effecten.
- Commissoriaal'** (van of voor een commissie), bn. Iets — maken, a. e. commissie opdragen.
- Commis-voyageur'** (handelsreiziger, reizend handelsbediende), m. —s.
- Committent'** (lastgever), m. —en.
- Commoda'tum** (bruikkleening), o. Ook: —daat', o. —daten.
- Commo'de** (kastje met bovenla), v. —s.
- Commoditeit'** (gemak), v. —en. Ook: bestekamer.
- Commo'do** (muz. gemakkelijk, rustig), bw.
- Commodo're** (gezagvoerder over een eskader of smaldeel in Engeland en N. Amerika, schout-bij-nacht), m. —s.
- Com'moner** (aanzienlijk Engelsch burger; lid van het Huis der Gemeenten), m. —s.
- Commun'** (gemeen, gemeenschappelijk), bn. en als zn. o.
- Communaal'** (gemeentelijk), bn.
- Communard'** (lid der Parijsche commune in 1871), m. —s. Ook: **Communist'**.
- Commune** (gemeente, gemeenschap), v. —s; ook in 1871 in Parijs het bewind der communisten; —mannen, m. mv.
- Communicant'** (R. K. iemand die de H. Communie ontvangt; ook elk lid eener R. K. parochie), m. en v. —en.
- Communica'tie** (mededeeling; gemeenschap, kennisgeving), v. —tiën, —ties.
- Communiceeren** (mededeelen; ook: R. K. het heilige avondmaal vieren, ter H. Communie gaan).
- Communie** (bij de Katholieken het ontvangen van het H. sacrament des altaars), v. —s, —iën. Te — gaan; de eerste H. — doen; —bank, v. —en; —boek, o. —en; —kleed (lijn geborduurd kleed over de —bank), o. —en.
- Communis'me** (stelsel of leer van gemeenschap van goederen), o. gmv.
- Communist'** (aanhanger of voorstander van het communisme, d. i. van verdeling der goederen), m. en v. —en. Vr. ook —e.
- Communist'isch** (volgens de leer der communisten), bn. en bw.
- Commuta'tor** (electrischen stroom-keerder), m. —s, —to'ren.
- Compact'** (onderlinge vereeniging tegen zeeschade), o. —en.
- Compact'** (dicht, vast ineengedrongen), bn.; een —e bevolking; een —e massa; de menigte op de tribune was —.
- Compagnie'** (vennootschap, handelaarschappij, vereeniging van onderscheiden per-

- sonen tot koophandel; afdeling soldaten), v. -ën. De Oostindische -. Zie **Cie**.
- Compagnie'schap** (vennootschap), v. -en.
- Compagnon** (hulp, deelgenoot, metgezel, vennoot), m. -s. Zie **Co**.
- Comparant** (hij die verschijnt voor den rechter), m. -en.
- Compara'tie** (vergelijking), v. -s, tiën.
- Comparatief, -tívus** (spraak, de vergelijkende trapvorm), m. -tíevén. Wijzer is de - van wijs.
- Compareeren** (vergelijken; ergens verschijnen, voor het gerecht verschijnen).
- Compartie** (verschijning voor het gerecht, bijeenkomst, vergadering), v. -tiën, -ties.
- Compartment** (afdeeling, vak of coupé van een spoorwagen), o. -en.
- Compas'sie** (medelijden, medegevoel, mededoogen), v. gmv.
- Compatibel** (verenigbaar, gevoeglijk), bn.
- Compatriot** (landsman, landgenoot), m. en v. -ten.
- Compendium** (beknopt uittreksel van een wetenschap of leer; handleiding, leiddraad), o. -s, -dia.
- Compensa'tie** (vergoeding, vereffening), v. -tiën, -ties; -**slinger** (wiens zwaartepunt niet door temperatuurverschil daalt of rijst), m. -s; -**toestel**, o. -len; -**uurwerk**, o. -en.
- Compensa'tor** (gelijkmaker, vereffenaar), m. -s.
- Compenseeren** (vergoeden, vereffenen, uitdelgen, samen betalen).
- Compère** (gevader, peet), m. -s. Fig. snaak.
- Competeeren** (toekomen, volgens recht behooren; voegen, betamen).
- Competent** (bevoegd, rechtmatig, geldig, passend, behoorlijk), bn. De -e rechter.
- Competen'tie** (bevoegdheid), v. -tiën, -s.
- Compila'tie** (samenvoeging; een boek, uit verschillende schrijvers bijengetrokken), v. -tiën, -ties.
- Compila'tor** (verzamelaar, samensteller), m. -s.
- Compileeren** (verzamelen, samenbrengen).
- Compleet** (volledig, voltallig), bn. en bw.; een - servies, een -plete editie van Bilderdijk; het is - lente; -**heid**, v. gmv.
- Complement** (meetk. aanvulsel tot één rechten hoek), o. -en.
- Complementair** (aanvullend), bn; -e kleuren, die bij vereeniging wit worden, ook harmonische kleuren geheeten. (ai = è.)
- Compleeteeren** (voltallig, volledig of volkomen maken); -**ing**, v. -en.
- Comple'ten** (R. K. het slot der getijden van den dag), v. mv.
- Complex** (samengesteld, ingewikkeld), bn.
- Complex'ie** (lichaams- of gemoedsgesteldheid, temperament; gelaatstint), v. gmv.
- Complica'tie** (ingewikkeldheid, verwikkeling, inwlechting), v. -tiën, -ties.
- Complic'e** (medeplichtige), m. en v. -s.
- Compliceeren** (ingewikkeld maken).
- Compliciteit** (medeplichtigheid), v. gmv.
- Compliment** (groet, plichtpleging), o. -en; -**je** (woord van lof), o. -s.
- Complimenta'tie** (begroeting), v. -s, -tiën.
- Complimenteeren** (begroeten, vleidend toespreken, verwelkomen).
- Complimenteus** (plichtplegend, vol complimenten), bn.
- Compliceeren** (verwarren, vele zaken bij elkander voegen, ingewikkeld maken), beter: **Compliceeren**.
- Complot**, o. -ten. Zie **Komplot**.
- Componeeren** (muziekstukken vervaardigen, toondichten).
- Componist** (vervaardiger van muziekstukken, toondichter), m. -en. Donizetti, Rossini en Bellini zijn beroemde -en.
- Compo'sitae** (familie der samengesteldbloemigen), v. mv. Ook: **Composi'ten**.
- Composi'tie** (samenstelling; metaalmengsel; ordening eener schilderij; toonzetting; muziekstuk; opstel), v. -tiën, -ties.
- Compo'situm** (spraak. samengesteld woord), o. -posita.
- Compost** (mestvaalt, allerlei afval als mest, mengmest), m. en o. -en.
- Composteur** (boekdruckers-zethaak), m. -s.
- Compo'te** (ingelegde gestoofde vruchten), v. -n. Ook wel: **Compot**, o. -ten.
- Compound-dyna'mo** (dynamo, waarbij en hoofdstroom en afgeleide stroom gebruikt worden tot magnetisatie van den electromagneet), m. -s.
- Compres** (lap of ander nat bevels op wonden of lijdende lichaamsdeelen), o. -sen.
- Compres** (vast, samengedrukt), bn. en bw.; een -se druk, een -gedrukt boek.
- Compres'sie** (persing, verdichting), v. -s.
- Comprimeeren** (samendrukken, persen; be-teugelen).
- Compromis** (minnelijke schikking, overeenkomst door beslissing van scheidslieden), o. -sen.
- Compromittant** (aan onaangenaamheden of gevaar blootstellend; in een ongunstig licht stellend), bn. en bw.
- Compromitta'tie** (in-gevaar-brenging, blootstelling aan gevaar of aan onaangenaamheden), v. -tiën, -ties.
- Compromitteeren** (mede in een zaak verwickelen, aan onaangenaamheden of gevaar blootstellen, in schande brengen).
- Compta'bel** (rekenplichtig, verantwoordelijk), bn.; een - ambtenaar.
- Comptabiliteit** (verplichting tot rekenschap, rekenplichtigheid, verantwoordelijkheid; de rekenkamer), v. gmv.
- Comptant, contant** (in gereed geld). Ook **Kontant**, bn.; in - geld betalen.
- Con** (met, in muziektermen), vz.
- Con amo're** (muz. met liefde, met innigheid, met ingenomenheid), bw.
- Concaaf** (uitgehold, holtrond), bn.; een concave lens, aan den rand dikker dan in 't midden.
- Concaaf-glazen** (lenzen, die holtrond zijn), m. mv.; -**spiegel**, m. -s.
- Concatena'tie** (aaneenschakeling, samenstrengeling), v. -tiën, -ties. (t = ts).
- Concedeeren** (bewilligen, toestaan).
- Conce'do** (ik stem toe, het zij zoo!).
- Concentra'tie** (samentrekking op één punt), v.
- Concentreeren** (samentrekken, op één punt vereenigen; dicht worden of maken, versterken); een vloot -, een leger -.
- Concen'trisch** (gelijkmiddelpuntig), bn. Twee -e cirkels, hebbende hetzelfde middelpunt; de -e methode; een -e aanval, d. i. van alle zijden of uit één punt.
- Concept** (ontwerp, ruwe schets; begrip, gevoelen), o. -en; een -wet, een -reglement.
- Concept'ie** (begripsvermogen), v. -s; ook: schets, ontwerp.

- Concerneeren** (betreffen, aangaan).  
**Concert'** (samenwerking van verscheiden toonkunstenaars op verschillende instrumenten, muziekuitvoering), o. -en; -meester, m. -s; -zaal, v. -zalen.  
**Concerteeren** (wedijveren in het spelen of zingen; ook: bespreken, afspreken, beramen).  
**Conces'sie** (vergunning, inwilliging), v. -siën, -sies.  
**Concessief'** (toegevend, inwilligend), bn.; spraakk.: -ieve zinnen, -ieve voegwoorden.  
**Concessiona'ris** (vergunninghebber of -erlanger), m. -sen; de - van een spoorweg.  
**Concessioneeren** (vergunning, van wege de regeering, toestaan, bevoorrechten).  
**Concēt'ti** (valsche geestigheid), m. mv.  
**Con'cha** (schelp, mosselschelp), v. conchæ.  
**Conchif'era** (tweeschalige weekdieren), v. mv.  
**Conchy'liën** (schaaldieren, tweeschalige weekdieren), o. mv. Boerhave hield er een verzameling - op na. (C. O.)  
**Concier'ge** (bewaarder of portier van een bijzonder huis, een school, enz.), m. -s.  
**Conciergerie'** (cipiers- of portierswoning), v.  
**Conciliant'** (verzoenend, bemiddelend), bn. en bw.; een - woord; - spreken.  
**Concī'lie** (R. K. kerkvergadering), o. -liën, -lies; het - van Trente (1545-1563).  
**Concillieeren** (verzoenen, bevredigen).  
**Conceptieeren** (ontwerpen, opstellen; een concept maken of nederschrijven).  
**Concla've** (vertrek, waarin de kardinalen voor de pauskeuze vergaderen, ook de vergadering zelf), o. -s.  
**Concludeeren** (besluiten, gevolgtrekkingen maken).  
**Conclu'sie** (besluit, slotsom; eindvoorstel), v. -siën, -sies; tot een - komen.  
**Concordaaf'** (overeenkomst tusschen wereldlijke vorsten en den paus over kerkelijke zaken), o. -daten.  
**Concordant'** (overeenstemmend), bn.  
**Concordantie** (overeenstemming; alphabetisch register van alle in den Bijbel voorkomende woorden en spreuken, met opgave van de plaats, waar zij staan), v. -tiën, -s. De Nederlandsche - des Bijbels van Trommius (1658 te A'dam).  
**Concordeeren** (overeenstemmen).  
**Concor'dia** (eendracht), v. gmv.; - res par-voe crescunt, door eendracht groeien kleine dingen.  
**Concours'** (samenloop, samenkomst van schuldeischers ter indiening van hun vorderingen; wedstrijd naar een prijs), o. -en.  
**Concours-hippi'que** (sport. wedstrijd te paard, rijwedstrijd), o. concoursen-hippiques.  
**Concretef'** (gemaakt van stof, werkelijk bestaand), bn.; een - zelfst. nw., d. i. de naam van een stoffelijk ding; een - getal, benoemd; een - geval, wezenlijk bestaand.  
**Concurreeren** (wedijveren, mededingen).  
**Concurrent'** (mededinger), m. -en; ieder, die een - op weg helpt, is een gek. (Max H.)  
**Concurren'tie** (mededingende vrouw), v. -n.  
**Concurren'tie** (mededinging, wedstrijd, wedstrijd), v. gmv.; de - drukt thans den handel.  
**Concus'sie** (botsing; geldafpersing, knevelarij), v. -siën, -sies.  
**Condemna'tie** (veroordeeling), v. -tiën, -s.  
**Condemneeren** (veroordeelen, afkeuren).  
**Condensa'tie** (verdichtmaking, verdikking, samendringing), v. -s.  
**Condensa'tor** (verdichter; werktuig om de dampen af te koelen, ook om de verstrooide electrieke stof op te hoopen), m. -s.  
**Condenseeren** (verdichten, samenpersen).  
**Condensiteit'** (dichtheid), v. gmv.  
**Condi'tie** (voorwaarde, beding; bediening, post), v. -tiën, -ties.  
**Condi'tie** (in - komen, d. i. sport. op streek komen), v.; in goede - verkeeren. (t = ts.)  
**Condi'tio** (voorwaarde), v. (t = ts.)  
**Conditiona'lis** (spraak. voorwaardelijke wijs), m. gmv.  
**Conditioneel'** (voorwaardelijk), bn. en bw.  
**Conditioneeren** (voorwaarden stellen, bedingen). Dit huis is goed geconditioneerd, d. i. in goeden staat.  
**Condi'tio sine qua non** (onvermijdelijk vereischte), v. Verwilderde haren of strakke blikken, die de dichters mij als de - der wanhoop hebben leeren voorstellen. (C. O.)  
**Condolean'tie** (rouwbeklag), v. -tiën, -s.  
**Condolean'tiebrief** (brief v. rouwbeklag), m.  
**Condoleeren** (beklagen, deelneming toonen; rouwbeklag aanbieden).  
**Con'dor** (grijpgier, een der grootste roofvogels, levende op de toppen der Andes), m. -s. Ook: Kon'dor.  
**Condottière** (hoofdman van huurtroepen), m. -tiëri.  
**Conduceeren** (leiden, begeleiden).  
**Conduct'** (geleide, verbinding), o. gmv.  
**Conducteur'** (leidsman; geleider, begeleidend beampte op spoortreinen, diligences, omnibussen, enz.), m. -en, -s.  
**Conduc'tor** (geleider aan een electriseermachine; bliksemafleider), m. -s.  
**Conduiseeren** (zich gedragen, handelen).  
**Condui'te** (gedrag, handelwijze), v. gmv.; -lijsten, gedraglijsten (bij het leger).  
**Confec'tie** (voleinding, voltrekking; fabriekmatige vervaardiging van kleedingstukken), v.; -magazijnen, -pak, -winkel.  
**Confedera'tie** (statenbond, bondgenootschap van kleine staten), v. -ties, -tiën.  
**Confedereeren** (verbinden, een verbond aangaan). De geconfedereerden, de verbondenen.  
**Confereeren** (beraadslagen, vergelijken).  
**Conferen'tie** (beraadslaging, samenkomst van personen, mondeling onderhoud wegens zaken), v. -tiën, -ties.  
**Confer'ven** (plantk. zoetwaterwieren), v. mv.; op de kwelders der Wadden groeien eerst wieren en -.  
**Confes'sie** (bekentenis, geloofsbelijdenis), v. -siën, -s; de Augsburgsche - (1530).  
**Confessioneel'** (de geloofsbelijdenis betreffende), bn.; de - e school.  
**Confes'sor** (belijder des geloofs), m. -s. Eduard de -. (1032-1066). Zie Belijder.  
**Confet'ti** (ronde gekleurde papierscheffjes, waarmede men elkaar op carnaval werpt), v. enk. en mv.; ook: confetti's.  
**Confiden'tie** (vertrouwen, vrouwelijke mededeeling), v. -tiën, -ties. (t = ts.)  
**Confidentiëel'** (vertrouwelijk), bn.  
**Confieeren** (toevertrouwen, aanvertrouwen).  
**Confineeren** (huis- of stadsarrest geven, gevangenzetten, verbannen; belenden, palen aan).  
**Confinement'** (gevangenschap), o. gmv. Ook: Confina'tie.  
**Confirma'tie** (bevestiging, bekrachtiging, inzegening; bij de R. K. het vormsel), v.

- Confirmatief** (bevestigend), bn. en bw.  
**Confirmeeren** (bevestigen, bekrachtigen, inzegenen). Bij de R. K. het vormen.  
**Confisca'tie** (verbeurdverklaring, gerechtelijke inbeslagname), v. -tiën, -ties.  
**Confiseur** (banketbakker), m. -s. Zie **Confiturier**.  
**Confisqueeren** (gerechtelijk in beslag nemen, verbeurd verklaren).  
**Confiteor** (ik belijd); als zn. (R. K. gebed der H. Mis vóór den Introitus, nl. de belijdenis der zonden), o. -s.  
**Confiturier** (banketbakker; iemand die confituur verkoopt), m. -s. Lees: -rieë'.  
**Confituur** (in suiker ingelegde vrucht), v. -turen; een pot met Westindische -turen. (C. O.)  
**Conflict** (botsing, gedrang; strijd, gevecht), o. -en; met iemand in - komen.  
**Confluereen** (samenvloeten, samenstromen).  
**Confluentie** (samenvloeiing van twee rivieren), v. (t = ts).  
**Conform** (overeenkomstig), bn.; de zaak is -, in orde.  
**Conforma'tie** (het gelijkvormig maken), v.  
**Conformeeren** (overeenkomen, overeenstemmen, toestemmen).  
**Conformist** (lidmaat der bisschoppelijke kerk in Engeland), m. -en.  
**Conformiteit** (gelijkvormigheid, eenstemmigheid, overeenstemming), v. -en.  
**Conforta'bel**, bn. en bw. Zie **Comforta'bel**.  
**Con for'za** (muz. met kracht), bw.  
**Confrat'er** (medebroeder, ambtgenoot, mede-ordegezel), m. -s.  
**Confronta'tie** (tegenover-elkaar-stelling; het tegen elkaar hooren van getuigen en beschuldigden), v. -tiën, -ties. (t = ts).  
**Confronteeren** (tegenover elkander stellen, en als getuigen hooren).  
**Confu'cius** (wetgever in China, in 550 v. C. geboren), m.  
**Confundeeren** (verwisselen, verwarren; verbluffen, beschamen).  
**Confusie** (verwarring, ontsteltenis; verlegenheid), v. -siën, -sies.  
**Confuta'tie** (wederlegging), v. -tiën, -ties.  
**Confuteeren** (wederleggen).  
**Confuus'** (verward, verlegen, verbluft), bn. en bw.; iemand - maken, hij stond - te kijken.  
**Congé** (afscheid), o. gmv.; iemand zijn - geven, afdanken, uit zijn dienst laten gaan.  
**Congediëeren** (afscheid geven aan, ontslaan, wegzenden).  
**Conges'tie** (ophooping, aandrang van bloed; verstopping, samenvloeiing van kwade vochten naar eenig edel deel), v. -tiën, -ties.  
**Conglomeraat** (samenwikkeling, -pakking), o. gmv.  
**Conglutina'tie** (aaneenkleving, verdikking), v. gmv.  
**Congratula'tie** (gelukwensching), v. -tiën, -s.  
**Congratuleeren** (begroeten, gelukwenschen).  
**Con gra'vita** (muz. met waardigheid), bw.  
**Con gra'zia** (muz. met bevalligheid), bw.  
**Congreganist** (R. K. lid eener congregatie of broederschap), m. en v. -en.  
**Congrega'tie** (vergadering; R. K. geestelijke broederschap of kloosterorde), v. -tiën, -ties.  
**Congres** (samenkomst tot gemeenschappelijke beraadslaging [tusschen vorsten of hun gezanten, ook van geleerden en letterkundigen]), o. -sen. Het Weener - (1 Nov. 1814 - 9 Juni 1815); het taal- te Kortrijk (1902); -zuil (te Brussel), v. -en.  
**Congressist** (deelnemer aan een congres), m. en v. -en.  
**Congruereen** (overeenkomen; meetk. gelijk en gelijkvormig zijn).  
**Congruent** (meetk. gelijk en gelijkvormig), bn.; -e figuren.  
**Congruen'tie** (meetk. het congruent zijn, gelijk- en gelijkvormigheid van figuren), v. gmv.; de - van twee driehoeken.  
**Conife'ren** (kegeldragende gewassen), v. mv.  
**Co'nisch** (kegelvormig), bn.; heuvels van -en vorm.  
**Conjectureeren** (vermoeden, gissen, veronderstellen); -turaal' (vermoedelijk), bn.  
**Conjectuur** (vermoeden, gissing, onderstelling), v. -turen.  
**Conjugaal** (echtelijk), bn.; het -ale leven.  
**Conjuga'tie** (spraak. vervoeging van een werkwoord), v. -tiën, -ties.  
**Conjugeeren** (vervoegen); een werkwoord -.  
**Conjunctie** (vereeniging, samenkomst; in de taalk.: voegwoord; in de sterrenk. samenstand in denzelfden meridiaan), v. -tiën, -s.  
**Con'junctief, con'junctivus** (bij- of aanvoegende wijs), m. -tieven.  
**Conjunctuur** (tijdsomstandigheid; samen-treffende omstandigheden in het algemeen), v. -turen.  
**Conjura'tie** (samenzwering), v. -tiën, -ties.  
**Conjureeren** (samenzweren, complot smeden).  
**Conneta'ble** (weleer: de opperveldheer der Fransche kroon), m. -s.  
**Connex'ie** (verbinding, verband, samenhang), v. -nexiën; -s aankooopen; met iemand in - staan, betrekking.  
**Connossement**, o. Zie **Cognossement**.  
**Con passio'ne** (muz. met hartstocht), bw.  
**Conquête** (verovering), v. -s; sedert hij (de Tiendaagsche) naar geen -s meer streefde. (Potg.)  
**Conre'ctor** (onder-directeur van een gymnasium), m. -to'ren, -s; -school (Latijnsche school), v. -scholen. vero.  
**Conre'ctoraat** (ambt van conrector), o. -raten.  
**Consacreeren** (R. K. wijden bv. een kapel of kerk). Ook: **Consecreeren**.  
**Conscien'tie** (geweten; innerlijke overtuiging; gemoedelijkheid), v. -tiën, -ties.  
**Conscientieus** (gemoedelijk, nauwgezet, overeenkomstig iemands geweten), bn.  
**Conscrip'tie** (opschrijving, loting van manschappen voor den krijgsveld), v. gmv.  
**Conscrit** (loteling, milicien), m. -s.  
**Consecra'tie** (R. K. wijding, zegening; het middelste deel der H. Mis), v. gmv.  
**Consecreeren** (R. K. wijden, inwijden, inzegenen, heiligen).  
**Consecutief** (achtereenvolgend), bn. en bw.  
**Conseil** (raad, raadsvergadering, raadgeving), o. -s.  
**Consent** (toestemming), o. -en; met - van.  
**Consent'biljet** (geleibriefje bij belaste goederen), o. -biljetten.  
**Consenteeren** (toestemmen, inwilligen). Wie zwijgt, consenteert, wie niets zegt, stemt toe.  
**Consequent** (zich zelve gelijk blijvend), bn. en bw.; een - man; - handelend, d. i. naar vaste grondbeginselen.

- Consequen'tie** (gelijkblijving aan zich zelve; het getrouw blijven aan vastgestelde beginselen), v. —tiën, —ties.
- Conserf'** (in suiker ingemaakte vruchten), o. —ven. Ook: **Conser'Ve**.
- Conserva'tie** (behoud, instandhouding), v. gmv.; — van levensmiddelen, verduurzaming.
- Conservatief'** (behoudend, instandhoudend), bn. In de staatk. uit beginsel vasthoudend aan bestaande staatsvormen en maatschappelijke toestanden.
- Conservatief'** (behoudsman), m. —tieven.
- Conservatie'ven** (aanhangers van het oude; partij der behoudsmannen), m. mv.
- Conservatis'me** (leer van het stelsel van behoud), o. gmv.
- Conservato'i're, conservato'rium** (hoogere muziekschool), o. —s; —aria; het — van Parijs, Brussel, Keulen, Amsterdam, enz.
- Conserva'tor** (bewaarder, opziener), m. —s.
- Conser'Ve** (in suiker ingemaakte vruchten), o. —n. Ook: **Conserf'**.
- Conserveeren** (behouden, instandhouden), zich —, zich in acht nemen (gezondheid).
- Considera'bel** (aanzienlijk, gewichtig, achtbaar), bn.
- Considerans'** (beweegredenen, overwegingen, inleidende gronden die een besluit of wet voorafgaan), v. gmv.
- Considera'tie** (overweging; eer, achting), v. —tiën, —ties.
- Considerereen** (beschouwen, overwegen; hoogschatten).
- Consigna'tie, v.;** de — der troepen, bevel om zich gereed te houden in tijden van onrust en opstand.
- Consigna'tie** (bewaargeving van gelden of goederen), v. —tiën, —ties.
- Consigna'tiekas** (bewaarkas), v. —kassen; —stelsel, o. —s.
- Consigne** (parool; bevel, instructie), o. —s.
- Consigneeren** (teekenen, opteekenen; regelen, aan iemand opdragen, gelasten; in bewaring geven); een schildwacht —, hem op zijn post stellen met de noodige voorschriften; soldaten in de kazerne —, hun verbieden de kazerne te verlaten.
- Consi'lium** (beraadslaging), o. —lia.
- Consistent'** (dicht, vast, duurzaam), bn.
- Consisten'tie** (dichtheid, vastheid, lijkigheid van vloeistoffen; stevigheid, duurzaamheid), v.
- Consistoriaal'** (tot den Herv. kerkeraad behoorend), bn.
- Consisto'rie** (Herv. kerkeraad, geestelijk toezicht), o. —riën, —ries; —kamer, v. —s.
- Consisto'rie** (R. K. vergadering van bisschoppen en kardinalen onder voorzitterschap van den pous), o. —s, —riën.
- Consol** (bewijs van Eng. staatsrente), o. —s.
- Consolant'** (troostend, geruststellend), bn. en bw.
- Consola'tie-prijs** (prijs voor den inzender, die eigenlijk buiten de bekroning valt, doch iets verdient), m. —prijzen.
- Conso'le** (bouw. uitspringend versiersel om b.v. een balkon te dragen; steunsel van schoorsteenmantels, muurtafeltes, enz.), v. —s; —tafel, v. —s.
- Consolida'tie** (dekking van staatsschuld, verzekering), v. gmv. (t = ts).
- Consolideeren** (vestigen, verzekeren, dekken).
- Consonant'** (medeklinker), v. —en.
- Consorten** (deelnemers, aanhangers, medewerkers), m. mv.
- Consortium** (vereeniging van bankiers- of handelshuizen, b.v. tot het aannemen van een leening), o. —s.
- Conspirateur'** (samenzweerder, saamgezwoorene), m. —s.
- Conspira'tie** (samenzweering, samenspanning), v. —ties, —tiën.
- Conspireeren** (samenzweren, samenspannen).
- Consta'bel** (kanonnier, stukmeester op schepen; Engelsche politiedienaar), m. —s. Ook: **Konsta'bel**.
- Constant'** (alg. vast, onveranderlijk, een bepaalde waarde vertegenwoordigend voorgesteld door een letter), bn. Het getal  $\pi$  heeft een —e waarde, is — (n.l. 3,14 enz.).
- Constant'** (standvastig, bestendig, onveranderlijk), bn. en bw.
- Constan'tia-wijn** (Kaapsche wijn), m. —en; de — heet naar het landgoed Constantia.
- Constan'tie** (standvastigheid), v. gmv.
- Constateeren** (bevestigen, bekrachtigen, staven); een feit —, staven, d. i. met bewijzen waar maken.
- Constella'tie** (sterrenbeeld), v. —tiën, —ties.
- Consterna'tie** (verlegenheid, verlagenheid, ontsteltenis), v. —tiën, —ties.
- Consterneeren** (met verlagenheid of ontsteltenis vervullen).
- Constipa'tie** (hardlijvigheid), v. gmv.
- Constituante** (Fransche nationale grondwet-makende vergadering, 1789-'91), v. gmv.
- Constituereen** (vaststellen, verordenen). De —de Vergadering, de grondwetgevende van 1789—1791.
- Constitu'tie** (staatsgesteldheid, staatsregering, grondwet; lichaamsgesteldheid), v. —tiën, —s.
- Constitutioneel'** (grondwettelijk), bn. en bw.
- Constringen'tia** (geneesk. samentrekkende middelen), o. mv.
- Constructeur'** (bouwmeester, inzonderheid van schepen), m. —s.
- Constructie** (meest. samenvoeging van lijnen of vlakken tot vorming van een figuur, die aan bepaalde gegevens voldoet), v. —s, —tiën.
- Constructie** (spraak. vaste of vastgestelde woordschikking), v. —s.
- Constructie-winkel** (mil. werkplaats te Delft voor wapens enz.), m. —winkels.
- Constructie-winkel** (werkplaats tot het maken van werktuigen, machines, enz.), m. —s.
- Construeeren** (bouwen, oprichten; meet-kunstige figuren samenstellen).
- Con'sul** (gesch. in 't oude Rome titel van een der twee hoogste staatsambtenaren), m. —s.
- Con'sul** (van rijkswegge benoemd handelsbeschermmer; agent, gevolmachtigde; opperste bewindsman in sommige republieken), m. —s.
- Consulaat'** (consuls-ambt; consuls-waardigheid; consuls-woning), o. —laten.
- Consulaat'** (gesch. in Frankrijk de regering der drie consuls, onder wie Napoleon de eerste was [1799—1804]), o. gmv.
- Consulair'** (betreffende den consul of het consuls-ambt), bn.; de —e waardigheid, waardigheid van consul.
- Consulair' agent'** (van rijkswegge in een ander land aangesteld handelsbeschermmer met minder bevoegdheden dan een consul), m. consulaire agenten.

- Consuleeren** (om raad vragen, raadplegen).  
**Consulent'** (deskundig raadgever), m. —en; hij is zuivel— in Utrecht.  
**Consul-generaal'** (algemeen of eerste consul), m. consuls-generaal.  
**Consult'** (beraadslaging van twee of meer doctoren over een zieke, raadpleging, b.v. van doctoren), o. —en.  
**Consul'ta** (gesch. de achterraad van Margareta van Parma), v. gmv.  
**Consulta'tie** (raadpleging, beraadslaging), v. —tiën, —ties.  
**Consulteeren** (raadplegen, te rade gaan).  
**Consul'tum** (raadsbesluit, besluit), o.  
**Consuma'bel** (verteerbaar, eetbaar), bn.  
**Consummeeren** (verteren, nuttigen, verbruiken).  
**Consument'** (verbruiker, afnemer), m. en v. —en; producent en —.  
**Consummeeren** (vleinden, voltooien).  
**Consumptie, consum'tie** (verbruik van levensmiddelen), v. —tiën, —ties.  
**Contact'** (aanraking, botsing), o. gmv.  
**Contag'ie** (besmetting), v. gmv.  
**Contagieus'** (besmettelijk, aanstekelijk), bn.  
**Contag'ium** (besmetting, smetstof), o. —gia.  
**Contant'** (in gereed geld), bn. Ook: **Comp'tant'** en **Kontant'**; als zn. o. —en: *wilt gepapier of —en?*  
**Contempla'tie** (beschouwing, bespiegeling), v.  
**Contemplatief'** (beschouwend, bespiegelend), bn.; *het —ieve leven.*  
**Contemporair'** (gelijktijdig), bn. (ai = è).  
**Contenan'ce** (houding, kalmte, bedaardheid), v. gmv.; *zijn — bewaren.*  
**Content'** (tevreden, vergenoegd), bn.  
**Contenteeren** (bevredigen, tevredenstellen, betalen).  
**Contentement'** (tevredenheid), o. gmv.  
**Con'terfeiten** (afbeelden, uitschilderen).  
**Con'terfeitsel** (afbeeldsel, portret), o. —s. vero.  
**Con'terfort** (steenen beer, stut, steunmuur), o. —s, —en.  
**Contesta'bel** (strijdig, betwistbaar), bn.  
**Contestabiliteit'** (strijdigheid, betwistbaarheid), v. Ook: **Contesta'tie.**  
**Contesta'tie** (bestrijding, twist), v. —s, —tiën.  
**Contesteeren** (bestrijden, betwisten).  
**Context'** (inhoud, samenhang der gedachten, redekoppeling), o. gmv.; —uur, v. gmv.  
**Contiguiteit'** (aanpaling van grensscheidingen; gemeenschappelijke grens van twee ruimten), v. —en.  
**Continent** (het vasteland), o. —en.  
**Continentaal'** (wat tot het vasteland behoort), bn.; *het — stelsel, afsluiting van Engelslands handel door Napoleon I. (21 Nov. 1806.)*  
**Contingent'** (bijdrage, plichtmatig aandeel), o. —en.  
**Contingent'** (mil. bedrag aan miliciens volgens de conscriptie te leveren), o. —en.  
**Contigen'tie** (toevalligheid), v. gmv.; *naar — van zaken, wending of beloop.*  
**Continua'tie** (voortzetting; voortdurende, aanhouding), v. gmv.  
**Continueel'** (voortdurend, gestadig, aanhoudend), bn. en bw.  
**Continueeren** (vervolgen, voortzetten, voortduren).  
**Conti'nuo** (muz. aanhoudend, voortdurend), bw.  
**Con'to** (rekening; gewin, voordeel), v. —s; *à —, op rekening; — corrento, loopende re-*kening; — *finto, gefingeerde rekening; — à meta, voor halve rekening.*  
**Contour'** (omtrek eener teekening, de buitenste lijnen, uiterlijke vorm), o. en m. —s.  
**Con'tra** (tegen), bw. en vz. *Pro en — schrijft hij voor geld. (C. O.); het proces — de rebellen;* als zn. o. Zie **Pro.**  
**Con'traban'de** (smokkelwaar, invoer van munitie), v. Ook: **Con'trebande.**  
**Contrabandist'** (smokkelaar), m. —en. Ook —bandier, lees: di-ee'.  
**Con'trabas** (basviool, groot strijkinstrument), v. —bassen.  
**Con'traboek** (aanteekenboek of tegenboek, in alle opzichten gelijk aan het grootboek; ook: boek, waarin de uitgelote nummers der staatsloterij en van premieleeningen worden aangeteekend), o. —boeken.  
**Contract'** (verdrag, schriftelijke verbintenis, overeenkomst), o. —en.  
**Contractant'** (iemand die zich bij contract verbindt of verbonden heeft, deelgenoot), m. —en.  
**Contracteeren** (zich bij contract verbinden, bij contract overeenkomen).  
**Contract'ie** (spraak. samentrekking, ineenkrimping), v. b.v. onweeren (onwederen).  
**Contradiceeren** (tegenspreken, weerleggen).  
**Contradic'tie** (tegenspraak, tegenstrijdigheid), v. —tiën, —ties.  
**Contradictoir'** (tegenstrijdig), bn. Ook: —to'risch.  
**Contraheeren** (samentrekken, vereenigen).  
**Contrain'te** (dwang, geweld), v. (ai = è).  
**Con'tral'to** (muz. alt, tweede vrouwenstem), v.  
**Con'tra-mijn** (mil. tegen-mijn), v. —mijnen.  
**Con'tramine**, v. Zie **Con'tremine.**  
**Con'trapunt** (muz. het zetten van harmonie, toevoeging van begeleidende stemmen; het zetten van de tegenstemmen), o. gmv.  
**Con'tra-remonstrant** (Gomarist, tegenstander van Arminius), m. —en.  
**Con'tra'rie** (tegenovergesteld, tegenstrijdig), bn. en bw. *Hij is een Jantje —, tegenstribbelaar; — werken.*  
**Contrarieeren** (wederstreven, tegenwerken, dwarsboomen).  
**Con'trasigne** (mede-onderteekening), o. —s.  
**Con'trasigneeren** (medeonderteekenen), b.v. een koninklijk besluit door een verantwoordelijk minister.  
**Contrast'** (tegenstelling, hoogste trap van onderscheid), o. —en.  
**Contrasteeren** (verschillen, tegen elkaar sterk afsteken); *de ontmoeting van de —de heeren Dolf en Pieter. (C. O.)*  
**Contraveneeren** (handelen in strijd met wet, verordening of verdrag).  
**Contraven'tie** (overtreding), v. —tiën, —ties.  
**Con'travisite** (tegenbezoek), v. —n, —s.  
**Con'treadmiraal** (schout-bij-nacht, onder-admiraal, onder-vlootvoogd), m. —s.  
**Con'trebande** (sluikgoed, smokkelwaar; ook het smokkelen zelf), v. Ook: **Con'traban'de.**  
**Con'trebas** (de groote bas of tegenbas, groote basviool), v. —bassen. Zie **Con'trabas.**  
**Con'trebazuin** (een diep basregister in het orgel), v. —bazuinen.  
**Con'trecoeur** (tegenzin, weerszin), o.; *à —, met tegenzin, noode.*  
**Con'trecoup** (weerstuit, weersomstuit; tegen-spoed, ongeluk), m. —s.  
**Con'tredans** (wisseldans, rijdans, waar



- de paren twee aan twee over elkander staan), m. -en.
- Con'trefort** (steunpilaar; tegenmuur of beer; achtersteunstuk in een schoen), o. -en. Ook: **Con'terfort**.
- Contreil'** (omtrek, omstreek; landstreek, oord), v. -en. Ook *Contreie*. Meestal mv.: *hij woont in de -en van Breda*.
- Con'tremandeeren** (afzeggen, tegenbevel geven).
- Con'tremarque** (het tweede kaartje, dat men in den schouwburg, enz., na afgifte van het eerste ontvangt, om weer binnengelaten te kunnen worden), v. -s; -**markje**, o. -s.
- Con'tremarsch** (rugwaartsche tocht), m. -en. Ook: *Contra-*.
- Con'tremine** (tegenmijn; fig. tegenlist), v. In de -, een tegenovergestelden wil of zin hebben, tegenwerkend, dwarsboomend.
- Con'tre-order** (tegenbevel), v. -s. Ook: **Contra-**.
- Con'trescarpe** (tegenwal, bolwerk; buitenste steile rand of boord der gracht), v. -n.
- Con'tresignaal'** (wedersein), o. -signalen. Ook: *Con'tresein*.
- Con'tre-temps** (tegenspoed, ontijdig voorval, wederwaardigheid), o. enk. en mv.
- Contribua'bel** (belastingplichtig), bn.
- Contribuant'** (bijdrager in de lasten), m. -en; -**ante**, v. -n.
- Contribueeren** (zijn aandeel bijdragen, opbrengen; medewerken).
- Contribu'tie** (schatting, geldelijke bijdrage, opbrengst, belasting), v. -tiën, -ties.
- Contro'le** (toezicht, opzicht, narekening), v. -s.
- Controleeren** (nagaan, toezicht houden op).
- Controleur'** (ambtenaar der belastingen, belast met het toezicht op de kantoren), m. -s.
- Controleur'** (zeer gevoelige hevelbarometer), m. -s.
- Controver'se** (geloofsstrijd, strijdvraag), v. -n.
- Controversist'** (geloofstwister), m. -en.
- Contubernaal'** (tent- of kamergenoot, mede-woner), m. -nalen.
- Contuma'cie** (weerstreving of weerspannigheid; het niet verschijnen voor het gerecht), v. in - veroordeelen, bij verstek. Ook: *Quarantaine*.
- Contuma'cie-cordon** (een afsluitingsketen van een besmette streek), o. -s.
- Contuma'cie-huizen** (gebouwen, waarin de vreemdelingen uit besmette landen vooraf eenigen tijd moeten verblijven), o. mv.
- Contu'sie** (kwetsing, kneuzing, lichte verwonding), v. -siën.
- Convalescent'** (genezend, herstellend), bn.; zn. (aan de beterhand zijnde persoon), m. en v. -en: *Het ros, dat als -, ... hem redt naar Zutphens grijze vest*. (Staring, Jaromir III)
- Convalescen'tie** (genezing), v. gmv.
- Convect'ie** (voortplanting der warmte in vloeistoffen en gassen door strooming), v. gmv.
- Convena'bel** (gepast, raadzaam, geschikt), bn.
- Convenan'te** (gepastheid, voegzaamheid), v.
- Conveniëeren** (overeenkomen, gelegen komen, aanstaan, geschikt zijn).
- Conveniënt'** (gelegen komend, geschikt, passend), bn. Ook: *Convenant'*.
- Convent'** (samenkomst, bijzondere rijks- of staatsvergadering; plaats van vergadering), o. -en.
- Convent'** (klooster), o. -en. Den schat, dien 't arm - in 't vlijtig kind bezat. (Staring, Jaromir IV).
- Conven'tie** (overeenkomst, verdrag; vergadering), v. -tiën, -ties. De nationale -, de nationale volksvertegenwoordiging in Frankrijk van 21 Sept. 1792-26 Oct. 1795.
- Conventioneel'** (gebruikelijk; volgens zede en gebruik; afgesproken, overeengekomen), bn. en bw.
- Convergeeren** (nat. elkander naderen); -de lijnen; -de lichtstralen, in één punt samenkomende.
- Convergeeren** (eigenschap van holle spiegels en bolle lenzen, van de lichtstralen in één punt samen te brengen).
- Convergeeren** (rekenk. kleiner worden), b.v. een -de reeks, wier leden telkens kleiner worden.
- Conversa'bel** (spraakzaam, gezellig), bn. *Neen, de -e dag begint niet vóór één ure*. (C. O.)
- Conversa'tie** (gesprek, onderhoud, omgang), v. -taal, de taal van het dagelijksch leven, de omgangstaal. *Ik had nu geen andere - dan Mevrouw*. (C. O.); -**toon**, m. gmv.; -**zaal** (in hotels), v. -zalen.
- Convers'broeders** (in 't klooster, de broeders die ambachten uitoefenen), m. mv.
- Converseeren** (een gesprek voeren, omgaan met).
- Convers'ie** (verwisseling, verandering in de rente der effecten; omstempeling), v. -siën, -sies.
- Converteeren** (verwisselen; den rentevoet verlagen).
- Convex'** (bol, afgeslepen), bn.; een -e lens, dun aflopend naar den rand; -glazen.
- Convict'ie** (overtuiging), v. -s, -tiën.
- Convinceeren** (overtuigen, overreden).
- Convoca'tie** (samenroeping), v. -tiën, -ties.
- Convoceeren** (samenroepen); de leden -.
- Convool'vulis** (slingerplant, winde), m. -sen.
- Convool'** (gewapend geleide; begeleid wordend getal schepen, enz.), o. -en. Zie **Konvool'**.
- Convoyeeren** (begeleiden, beschermen, tot bedekking dienen).
- Convuls'ie** (stuiptrekking), v. -siën, -sies.
- Convulsief'** (stuiptrekkend, krampachtig), bn.
- Coöperant'** (medewerkend), bn.
- Coöperateur'** (samenwerker, medehelper), m. -s; ook: -**ator**, m. -s.
- Coöpera'tie** (samenwerking), v. gmv.
- Coöperatief'** (op samenwerking berustend), bn.; het -ieve stelsel; de -ieve winkelvereeniging, een -ieve zuivelfabriek.
- Coöpereeren** (samenarbeiden, elkaar helpen).
- Coördina'ten** (meetk. stel lijnen of vlakken ter bepaling van een punt in de ruimte), v. mv.
- Coördina'tie** (gelijktijdige samentrekking van de spieren; gelijkstelling), v. -s.
- Copal'** (harde, eenigszins gele, barnsteenachtige doorzichtige hars), m. gmv. Zie **Kopal'**.
- Copal'verniss** (uitmuntend vernis, uit copal-hars bereid), o. -sen. Ook: -**gom**, v. gmv.
- Copie** (afschrift, namaak), v. -ën. Zie **Kopie'**.
- Copie'boek** (koopmansboek), o. -boeken.
- Copiëeren** (afschrijven, nateekenen, naschilderen); -**machine**, v. -s. Ook: **Kopiëeren**.
- Copiëer'papier** (een soort van doorschijnend papier), o. gmv.; -**pers**, v. -persen; ook: **Kopiëer-papier**, enz.
- Copie'recht** (recht om te drukken en uit te geven), o. -en; het - van eenig boek koopen, verkoopen, bezitten.

- Copieus'** (overvloedig, rijkelijk), bn. en bw.; een — diner; — eten.
- Copiist', copist'** (nashrijver, natekenaar), m. — en.
- Co'pula** (spraak. voegwoord, verbindingswoord), v. —'s.
- Copuleeren** (samenvoegen; vruchtboomen door enting veredelen; uithuwelijken).
- Coquet'** (behaagziek, nuffig, pronklievend), bn.
- Coquet'te** (behaagzieke juffer, nuf), v. —s.
- Coquetteeren** (behaagziek zijn, trachten te behagen).
- Coquetterie'** (behaagzucht; nuffertij), v. —ën; Henriette zag hem met de meest mogelijke — in de oogen. (C. O.)
- Coquil'le** (schelp, waarin vleeschresten bereid worden en opgediend), v. —s; lees: ko-kiel'je.
- Coquin'** (schelm, schurk, flet), m. —s.
- Coralli'ne** (scharlakenroode kleurstof), v. gm. v.
- Corbeil'le** (verzameling van bruidsgeschenken), v. —s.
- Corbeil'le** (korfje, mandje zonder hengsel, bennetje), v. —s; een — met bloemen.
- Cordaat'** (kloek, wakker), bn.
- Cordelier'** (koordrager, Franciskaner monnik), m. —s; Lees: —lié.
- Cordeliers'** (geschied. club der Jacobijnen, Dantonisten), m. mv. Lees: li-ees'.
- Cordiaal'** (hartelijk, vertrouwelijk), bn.
- Cordialiteit'** (hartelijkheid, gemoedelijkheid, vertrouwelijkheid), v. gm. v.
- Cor'don** (band, snoer; grensketen of grensbezetting, verweertlinie), o. —s. Ook **Kordon'**.
- Corduanaan'** (fijn Spaansch bokken- of geitenleer uit Cordova), o. gm. v. De fiere rossen, met — getoomd. (Bild.) Ook: **Marokijn'**.
- Corin'tisch** (van Corinthe, in oud-Griekenland), bn.; een —e kolom, d. i. met gegroefde schacht en gebladerd kapiteel.
- Coriphee'**. Zie **Coryphee'**.
- Cormeraan'** (aalscholver, zeeraaf, zwarte pelikaan), m. —anen. Ook: **Cormoraan'**.
- Cornae'** (olifantsoppasser), m. —s. **Kornak'**.
- Cornalijn'** (geel-rood edelgesteente), o.; als voorwerp, m. —en.
- Cornet'** (vroeger, de officier-vaandelrager), m. —s. Zie ook: **Kornet'**.
- Cornet'** (muz. blaasinstrument), v. —ten. Een — à piston, trompet met twee of drie kleppen. Ook: **Kornet'**.
- Cornet'** (mutsje van dienstmeisjes b. v. in Amsterdam), v. —ten. Ook: **Kornet'**.
- Corni'che** (vooruitstekend deel aan het kroonwerk eener kolom), v. —s.
- Cor'oner** (ambtenaar der Britsche kroon; lijkschouwer, strandvonder), m. —s.
- Corpora'le** (R. K. linnen doekje, waarop de geconsacreerde hostie rust), v. —alen.
- Corpora'tie** (broederschap, gild, erkende vereeniging), v. —tiën, —ties.
- Corporeel'** (lichamelijk), bn.; —e straffen.
- Corps** (lichaam, vereeniging, afdeling), o. —en; — de garde, hoofdwacht, wachthuis; — de reserve, spaarbende, noodcorps; — diplomatische, de gezamenl. gezanten aan een hof.
- Corpulent'** (zwaartijvig, gezet, dik), bn.
- Corpulent'ie** (zwaartijvigheid, dikheid), v.
- Cor'pus** (lichaam; dikke eener lettersoort), o.; — delicti, voorwerp, dat getuigenis geeft van een begane wetsovertreding: van welk delict het — u is ontnomen. (C. O.); — juris, het wetboek der Romeinen, door keizer Justinianus in de 6e eeuw bijeengebracht.
- Correct'** (nauwkeurig, juist, zonder fouten of gebreken, wat voldoet aan de eischen der kunst of der wetenschap), bn.
- Correct'heid** (taalk. juistheid, nauwkeurigheid), v. gm. v.
- Correc'tie** (verbetering van drukwerk, terechtwijzing; straf, tuchtiging), v. —tiën, —ties.
- Correctief'** (verbetermiddel), o. —tieven.
- Correctioneel'** (verbeterend, niet onteerend), bn.; —e straffen, niet onteerende straffen, b. v. voor lichtere misdrijven.
- Correc'tor** (verbeteraar van drukproeven), m. —s.
- Corregidor'** (politie-rechter in Portugal en in Spanje), m. —s.
- Correlatief'** (wederzijdsch; wisselwerkend, voeling houdend), bn.
- Correspondeeren** (briefwisseling houden; in betrekking staan met).
- Correspondent'** (briefwisselingvoerder; berichtgever; medewerker), m. —en; —ente, v.
- Corresponden'tie** (briefwisseling), v. —tiën, —ties.
- Corridor'** (overloop waarop de kamers uitkomen; gang achter de loges), m. —s.
- Corrigeeren** (verbeteren, nauwkeurig nazien; straffen).
- Corrumpeeren** (bederven, vervalschen; omkopen, misleiden).
- Corrupt'** (bedorven, zedeloos), bn.
- Corrup'tie** (bederf, verwoesting, verleiding), v.
- Cor'sa** (wedren van paarden), v. —'s.
- Corsa'ge** (lijfje, lijf van een japon), o. —s.
- Corsikaan'**, m. —kanen. De —, Napoleon I.
- Cor'so** (renbaan, optochtbaan), m. —'s. De — te Rome, plaats van den wandelrit van prachtige equipages; bloemen—, wedstrijd van versierde rijtuigen.
- Cortège** (stoet, gevolg), m. —s.
- Cortes** (landstenden in Portugal en Spanje), m. mv.
- Corvéé** (heerendienst; beurtwerk der soldaten; onaangenaam werk, moeielijke taak), v. —veën.
- Corvet'** (oorlogsvaartuig, driemaster, klein fregat), o. —ten.
- Coryphee'** (koorleider op het Grieksch toneel, fig. voorganger op 't gebied van kunst of wetenschap), m. en v. —ën.
- Co'secans** (wisk. lijn, nl. de secans van het complement), v. —en.
- Co'sinus** (sinus van het complement), m. —sen.
- Cosmetiek'** (middel tot het glanzend maken van het haar, schoonheidsmiddel), v. —en.
- Cosmogonie'** (theorie der wereldschepping), v. gm. v.
- Cosmographie'** (beschrijving der hemellichamen, van het heelal), v. gm. v.
- Cosmologie'** (de leer van het heelal), v. gm. v.
- Cosmopoliet'** (wereldburger), m. —en.
- Cosmopolitaan'**, beter: **Cosmopoliet'**, m. cosmopolitaan.
- Cosmopolitisch** (als een of van een wereldburger, wereldburgerlijk), bn.
- Cosmopolitis'me** (wereldburgerschap), o. gm. v.
- Cosmora'ma** (draaibaar panorama, wereldschilderij), o. —s.
- Cos'mos** (orde, harmonie; de wereld, het heelal), m. De — van Alexander von Humbolt, beschrijving van het heelal.
- Cos'ti** (à) (ten uwent, in uw stad), bw. Gebeurtenissen à —, d. i. in uw woonplaats.

- Costu'men** (oude gebruiken; kleederdracht), v. mv. Zie **Kostuum'**.
- Co'tangens** (wisk. tangens van het complement), v. -en.
- Cotelet'** (ribbetje), v. -ten. Zie **Kotelet'**.
- Coterie'** (kransje, besloten gezelschap), v. -ën. Het zijn allemaal -s, waar men niemand in opneemt. (C. O.)
- Cothurn'** (tooneelaars met hooge hakken der ouden), v. -en. Ook: **Kothurn'**.
- Cotillon'** (Fransche gezelschapsdans in de dagen van Lodewijk XIV; onderrok), m. -s.
- Cotiseeren** (aanslaan, schatten, de hoeveelheid van elks bijdrage bepalen).
- Cot'tage** (klein buitentje, landhuisje), o. -s. Lees: *Kö-tidz*. Zie ook: **Hermita'ge**.
- Cotta'ge-stelsel** (in Engeland het stelsel om 't grondbezit ook in handen van kleine boeren te brengen), o. gmv. Lees: *Kot'tidz* -.
- Cou'ehe** (laag, b.v. in mijnen), v. -s. (ou = oe)
- Cou'ehe!** (zuijg, stil! bij honden), tw. (ou = oe)
- Coulant'** (vlietend; vlot, flink, ferm, zonder haperen), bn. en bw.
- Couli'se** (tooneelscherm, zijscherm), v. -en.
- Couli'se** (inrichting aan locomotieven en stoombooten, waardoor men deze willekeurig voor- en achteruit kan doen bewegen), v. -s.
- Coup** (slag, stoot, trap, streek, enz.), m. -s. - *d'essai*, proefstuk; - *de hasard*, waagstuk; - *de main*, handgreep: een - *de main* geven, een handje helpen; - *de pied*, schop; - *de sifflet*, gefluit; - *de vent*, windvlaag; - *de soleil*, zonnesteek. Lees: *Koe*.
- Cou'pe** (snit, snede van een kleedingstuk), v. -s. Lees: *Koep*.
- Cou'pé** (afgescheiden gedeelte, vak van een waggon), v. -s. Lees: *Koepee*.
- Coupeeren** (afzonderen; afkorten; afsnijden, bekorten). Fig. voorko'men.
- Coupeur'** (snijder, kleermaker; voorsnijder), m. -s.
- Coupeu'se** (snijdster, kleermaakster, knips-ster), v. -s. Zie: **Cou'pe** en **Coupeur'**.
- Couplet'** (strophe of evenmatig deel van een gedicht of een lied), o. -ten. (ou = oe)
- Couplet'** (deel van een lied of een aria), o. -ten; - **zanger**, m. -s; - **zangeres**, v. -sen.
- Coupon'** (interestbewijs, rentebewijs), v. -s; - **belasting**, v. gmv. (ou = oe)
- Coupon'** (restant, lapje of snipper), v. -s.
- Coupu're** (snede, insnijding, geul), v. -s.
- Cour** (hof, gerechtshof) v. Lees: *Koer*.
- Courage** (moed), m. gmv. Lees: *Koe-ra'ge*.
- Courageus'** (moedig), bn. en bw. courageu-zer, courageust. (g = zj)
- Courant'** (lopend, gangbaar), bn.; - **geld**, - *e* waren, - *e* schulden. (ou = oe)
- Courant'** (groot zilvergeld), o. gmv.
- Courant'** (nieuwpapier), v. -en. Zie **Krant**.
- Courant'tenartikel** (stuk in een krant), o. -s; - **bericht**, o. -en; - **jongen**, m. -s; - **man**, m. -s; - **nieuwtje**, o. -s.
- Courant'tier'** (uitgever van of schrijver aan een krant), m. -s. Lees: - *tier'*.
- Courta'ge** (makelaarsloon, provisie), v. -s.
- Court'i'ne** (mil. wal, die twee bastions verbindt), v. -s.
- Courtisan'** (hoveling; vleier), m. -s.
- Courtiseeren** (op vleierende wijze huldigen, het hof maken). (ou = oe)
- Courtoisie'** (hoffelijkheid, hoofsche zeden), v. gmv. (ou = oe)
- Cousin'** (neef; titel, welken keizers en konin- gen aan mindere vorsten geven), m. -s.
- Couteus'** (kostbaar, duur), bn. (ou = oe)
- Couvert'** (omslag om iets; tafelstel voor één persoon, d. i. servet, bord, mes, lepel en vork), o. -s. (ou = oe)
- Couvertu're** (bedeksel, dekkleed), v. -s.
- Couven'se** (broeihen; fig. broedmachine), v. -s.
- Co'venant** (verbond, verdrag, inzonderheid der Schotsche protestanten tegen Karel I), o. -en; lees: *Kö-v'nent*; - **er** (lid van dat verbond), m. -s.
- Crack** (sport. uitstekend wielrenner), m. -s; lees: *krek*.
- Cranerie'** (doile streek, uitzinnig gedrag), v.
- Cranilogie'** (de schedelleer), v. gmv.
- Crank** (sport. kruk van de trapas van een fiets), o. -s; lees: *Krenk*.
- Crapaud'** (pad, fig. gedrocht: klein leelijk mensch), m. en o. -s. Lees: *Kra-poo'*.
- Crapu'le** (gemeen gespuis, janhuigel; liederlijk volk), v. en o. gmv.
- Crapuleus'** (liederlijk, laag), bn.
- Cra'tes** (gedrocht, misvormd mensch), m. -en. Zie **Kra'tes**.
- Crava'te** (das, halsdoek), v. -n.
- Crayon'** (stift waarmede men teekent; zwart- krijt), o. -s.
- Cre'a'tie** (schepping), v. -tiën, -ties.
- Creatuur'** (schepsel; begunstigde; voortkruie- ling), o. -turen. Zie **Kreatuur'**.
- Crèche** (gesticht tot het bewaren en verzor- gen van zuigelingen), v. -s.
- Crediet** (vertrouwen), o.; - **hebben**, - **geven**, in den handel, niet dadelijk hoeven te betalen. Ook **Krediet**.
- Crediet'bank** (voorschotbank), v. -en; - **biljetten**, o. mv.; - **brief** (borgtochtbrief), m. -brieven; - **instelling**, v. -en; - **kas** (voorschotkas), v. -sen; - **vereëninging**, v. -en; - **wet** (waarbij aan den minister van financiën machtiging wordt verleend tot het doen van uitgaven buiten de begrooting), v. -wetten. Zie **Krediet**.
- Cre'dit** (heeft te goed; in het boekhouden: de rechterbladzijde, waarop men aantee kent, wat men ontvangen heeft, het tegendeel van debet), o. mv.: credunt; - **zijde**, v. -n.
- Crediteeren** (op vertrouwen geven, borgen, leenen; op de credietzijde boeken).
- Cre'diteur'** (schuldeischer), m. -en, -s.
- Cre'do** (ik geloof; het eerste woord der Apos- tolsche geloofsbelydenis, welke hiernede wordt benoemd; R. K. deel der H. Mis, waarin het Credo wordt gezegd of gezongen), o. gmv.
- Creduliteit'** (lichtgelovigheid), v. gmv.
- Cre'dunt** (zij hebben te goed), mv. Zie **Credit**.
- Creëeren** (maken, voortbrengen; benoemen, aanstellen; op het tooneel voor het eerst een rol uitbeelden). Zie **Cre'a'tie**.
- Crema'tie** (lijkverbranding), v. gmv.
- Crema'torium** (lijkoven met toebehooren), o. -s, -ria. Zie **Columba'rium**.
- Crème** (room; fig. het puikje eener zaak), v. gmv.
- Cremo'na** (beste Italiaansche viool), v. -'s.
- Cremortari'** (poeder van wijnsteen), o.; eigenl. *cremor tar'tari*.
- Creneleeren** (voorzien van schietgaten); een muur van een burcht -; ook een kerfrand geven: munten -; - **age** (kerfrand), v.
- Creool'** (iemand in Z. Amerika, afstam-

- mende van Europeesche ouders), m. creolen; -ole, v. -n.
- Creoolsche**, v., ook **Creole**, v. Maar - als ze scheen, Westindische als ze was. (Potg.)
- Creosoot** (bederfwerend middel bij vleesch, hout enz., ook: bekend middel tegen tandpijn), o. gmv.
- Creosoteeren** (door middel van creosoot tegen bederf bewaren).
- Crêpe** (krip, rouwfloers), v. -s.
- Crepeeren** (omkomen, sterven; springen van bommen), gmv.
- Cresendo** (toenemend, wassend; muz. trapsgewijze sterker wording v. tonen), bw.; als zn. o.
- Cre'sus** (zeer rijk koning, fig. schatrijk man), m. -sen. Ook: **Crœ'sus**.
- Creten'zen** (inboorlingen of burgers van 't eiland Creta), m. mv.
- Cretin'** (kropmensch, idioot in de donkere dalen der Alpen), m. en v. -s of Cretinen.
- Creton'ne** (gordijnstof met bloemen), v. gmv.
- Criant** (schreeuwend), bn. en bw.; 't was er - vervelend. (C. O.)
- Crick'et** (lees: krick), o. Het -spel is een Engelsch balspel, dat door twee partijen (ieder van elf personen) gespeeld wordt in een weide b.v.
- Cri'men** (misdad), o. Ook: **Cri'me**, v. -n.
- Cri'men læse majesta'tis** (misdad van hoogverraad of van gekwetste majesteit), o.
- Criminalist'** (kenner van het strafrecht), m. -en.
- Criminaliteit'** (strafbaarheid voor den rechter), v. gmv.
- Crimineel'** (lijfstraffelijk; schandelijk), bn.; het -e recht, strafrecht; de -e rechtbank; -e wetten, strafwetten; -e straf, lijfstraf; het is -, verschrikkelijk; bw.: hij was - dronken, erg.
- Crinoli'ne** (hoepelrok), v. -s, -n.
- Cri'sis** (bestissend oogenblik eener zaak; bedenkelijke toestand; ziektehoogte, keerpunt), v. crises; de - eener ziekte.
- Crisp'ijn** (toon. komische rol in de Fransche blijspelen, 1660; knechtsrol), m.
- Crite'rium** (kenteeken, kenmerk, maatstaf, toets, richtsnoer), o. criteria of -riën.
- Criticaster** (vitter, muggenzifter), m. -s.
- Cri'ticus** (streng beoordeelaar, bediller), m. critici. Zie **Recensent'**.
- Critiek'** (beoordeeling, toetsing), v. Beneden -, alle beoordeeling onwaardig; den toets der - kunnen doorstaan; opbouwende -.
- Cri'tisch** (oordeelkundig, streng en grondig beoordeelend), bn.; -e bespiegelingen.
- Critiseeren** (naar den eisch der kunst beoordeelen; toetsen, bevitten, bedillen, hekelen).
- Crœ'cus** (bolplant), m. -sen. Ook: **Kro'kus**.
- Crœ'sus** (lees: kreu'-zus), eigenaam: schatrijk koning van Lydië, ± 555 v. C., door Cyrus overwonnen. Zie **Crœ'sus**.
- Croiseeren** (kruisen, snijden); twee brieven kunnen elkaar -; evenzoo: twee wegen, lijnen, enz.
- Croque-mort'** (lijkbezorger, scheldnaam voor aanspreker of lijkbidder), m. --morts.
- Croquet'** (dun, hard gebakken koekje), v. -ten.
- Croquet** (lees: krok'it), o. Het - is een balspel in de open lucht; men drijft met houten slaggers de ballen door ijzeren bogen.
- Croquet'te** (pasteitje, tusschengerecht), v. -s.
- Cro'quis** (eerste ruwe ontwerp van een schilderstuk; vluchtige schets, ontworpen volgens oogmaat), m. (qu = k).
- Croup** (keelontsteking, luchtpijpontsteking), v. Ook: **Kroep**.
- Crou'pe** (kruis; achterrug van een paard), v.
- Croupier'** (helper bij openbare speeltafels: zij halen 't gewonnen geld binnen en betalen de winsten uit), m. -s. Lees: -piee'.
- Cru** (ruw, onbewimpeld, scherp), bn. en bw.
- Crucife'rae** (familie der kruisbloemigen), v. mv.
- Cru'cifix** (kruisbeeld), o. -en.
- Cruditeit'** (ruwheid; ongerijmdheid), v. -en.
- Cru'sa'do** (Portug. munt in zilver v. ± f 1,20 en in goud ± f 3,00), m. -'s. Ook: **Cruza'do**.
- Cryp'ta** (onderaardsche gewelfde kapel, nl. onder het hoogkoor in oude kerken), v. -'s. Ook: **Crypt**, v. -en. Lees: **Krip'ta**, **Kript**.
- Cryp'togamen** (bedektbloeienden), v. mv.; een beukeboom dicht met - begroeid. (Hofdijk.)
- Cuisinier'** (kok), m. -s. Lees: **ku-ie-zie-nee'**.
- Cuisinière** (keukenmeid; koksvrouw; ook: kookkachel), v. -s.
- Cuivre poli'** (geslepen of gepolijst messing), o.; een lamp van -; een kandelaar van -.
- Cul de lam'pe** (vignet aan het einde van een hoofdstuk of een boek), m. (mv. culs de lampe).
- Culbuteeren** (buitelen; een luchtsprong maken; mil. den vleugel eener armee overhoop werpen).
- Cul de sac'** (nauwe straat zonder uitgang, blinde steeg), m. (mv. culs de sac). Zie **Slop**.
- Culinair'** (tot de kookkunst behoorende), bn.
- Culmina'tie** (grootste hoogte, doorgang eener ster door den meridiaan van de plaats), v.
- Culmina'tiepunt** (sterrenk. het punt waar een ster culmineert), o. -punten.
- Culmineeren** (zich op den hoogsten top bevinden; van sterren: door den meridiaan van de plaats gaan).
- Culot'te** (korte broek), v. -s.
- Cul'pa** (schuld), v. b.v. mea -, mijne schuld.
- Culpabiliteit'** (schuld, strafbaarheid), v. gmv.
- Cultiveeren** (be- of aanbouwen, beoefenen; vormen, verbeteren; veredelen en verfijnen van geest en manieren).
- Cultu're**, v. -s. Zie: **Cultuur'**.
- Cul'tus** (godsvereering, gebruiken bij den eeredienst), m. (mv. culten).
- Cultuur'** (Ind. teelt van tropische producten voor de Europeesche markt), v. cultures; koffie-, rijst-, suiker- (Java); peper- (Sumatra); tabaks- (Borneo); kruidnagel- (Ambon); - van muskaatnoten (Banda); het in - brengen van gronden, geschikt maken voor eenig product.
- Cultuur'geschiedenis** (nl. der beschaving), v. -geschiedenissen.
- Cultuur'gewassen** (nl. die worden aangekweekt), o. mv.
- Cultuur'stelsel** (Ind. samenstel van verordeningen, door het Ned. staatsbestuur uitgevaardigd om thee, indigo, tabak, peper, suiker door de Inlandsche bevolking ten behoeve van het Moederland te doen telen, nl. elke dessa, die 1/5 van haar cultuur afzonderde voor de teelt van een gewas voor de Europ. markt, was vrij van landrente, 1830), o. gmv.
- Cultuur'volken** (beschaafde volken), o. mv.
- Cum gra'no sa'lis** (met een korrel zout), bw. Fig. met verstand en overleg.
- Cumula'tie** (ophooping, opstapeling), v. -s.

- Cumuleeren** (ophoopen, opstapelen; fig. verscheiden ambten tegelijk bekleeden).
- Cupiditeit'** (begeerigheid), v. gmv.
- Cup'pa** (R. K. kom van den misket), v. -'s.
- Cu'pido** (myth. minnegod), m.; -**dootje**, o.
- Cur'a'bel** (geneeslijk, heelbaar), bn.
- Curacao'** (drank of likeur, bereid uit oranje-schillen), m. gmv. Lees: *Ku-ra-sau'*.
- Curas'** (ijzeren of stalen borstharnas, eigenl. leeren harnas), o. -sen. Meestal: **Kuras'**.
- Curatee'le** (toezicht, voogdij van een curator), v.; iemand onder - stellen, hem het beheer van eigen zaken ontnemen.
- Cura'tor** (voogd, toezichhouder, beheervoerder, boedelredder), m. -s en -to'ren; -**schap**, o.
- Curereen** (verzorgen, beter maken, genezen); *De Meester eischt geen loon, die mij - zal, nl. de Dood.* (Staring).
- Cur'rie** (het hof; een domhuis), v.; de Roomsche -, het pauselijke hof, de pauselijke regeering, de pauselijke omgeving.
- Curieus'** (zeldzaam, vreemd, aardig, merkwaardig), bn. curieuzer, curieust. *Dat is -!*
- Curiositeit'** (zeldzaamheid), v. -en.
- Curisief'** (schuin, loepend), bn.; - schrift.
- Cursief'letter** (schuine drukletter), v. -s.
- Curso'risch** (achtereen voortgaande), bn. en bw.; - lezen, ter wille van den inhoud.
- Cur'sus** (loop, leergang, reeks van lessen), m. -sen.
- eus** (bastaarduitgang), als in: *botanicus, politicus, musicus*, vormt mann. persoonsnamen.
- Cus'tos** (bewaarder, koster eener kerk, toezien en schoonhouder van een museum, enz.), m. custodes; de - van het anatomisch kabinet te Leiden.
- Cy'clisch** (tot een cyclus behoorend), bn.; -e dichters.
- Cyclist'** (wielrijder), m. -en.
- Cyclo'i'de** (meek. radlijn, elliptische gebogen lijn), v. -n.
- Cyclome'ter** (sport. afstandsmeter), m. -s.
- Cycloon'** (kringsstorm in den Atlantischen Oceaan bij de W. I. eilanden), m. -onen.
- Cycloop'** (myth. éénoogige reus, knecht van Vulcaan), m. cyclopen.
- Cyclo'pisch** (reusachtig, of door cyclopen gemaakt), bn.; -e muren, uit ruwe opeengestaste steenklompen gevormd.
- Cyclora'ma** (schilderij, welke een voorstelling geeft van een geheelen horizon; fig. overzicht van de opvolgende gebeurtenissen van een zeker tijdvak), o. -'s.
- Cycloscop'** (cirkelmeter, toestel bij het afbakenen van spoorwegkrommingen), m. -copen.
- Cy'clus** (periode, tijdkring; reeks van sagen, volksoverleveringen, historische verdichtsen), m. -sen. *In onze Middeltied. letterkunde heeft men twee -sen van romans, de Karel-en de Arthurromans.*
- Cylin'der** (meek. omwentelingslichaam, rolrond lichaam), m. -'s. Ook: **Cilin'der**.
- Cylin'der** (ronde zuil, rolsteen; rol), m. -s; -**bureau** (een soort van schrijftafel met draaklepel), o. -'s; -**horloge**, o. -s.
- Cylin'dermachine** (kalander), v. -s; -**orgel**, o. -s; -**pers**, v. -en; -**spiegel**, m. -s; -**vlak** (het ronde oppervlak), o. -ken; -**vormig**, bn. Ook: **Cilinder-machine**, enz.
- Cylindreeren** (kalanderen). Ook: *Cilindreeren*.
- Cylin'drisch** (zuilvormig, rolrond), bn. Ook: *Cilin'drisch*.
- Cymbaal'** (muz. instrument, bestaande uit twee holle klankbekkens, die op elkaar worden gestagen), v. -alen. Ook: *Cym'bel, cimbel.*
- Cymbalist'** (cymbaalspeler), m. -en.
- Cym'bel**, v. -s. Zie **Cymbaal'**.
- Cy'nicus** (wijsgeer of lid der cynische school, ± 444 v. C., die zich niet bekommerde om de uitwendige vormen der beschaving), m. -ci.
- Cy'nisch** (schaamteloos, honds, vuil), bn.; *dat is -e taal.* Ook: **Cinieck'**.
- Cynis'me** (onwielvoeglijk, honds, onbeschaamd gedrag), o. gmv.
- Cy'pergras**, o. -sen; het geelachtig -; het bruin -; het - van den Nijl (papierplant).
- Cy'persch, cy'prisch**, bn. De - kat van tante Stastok, een soort van groote, grijze, zwartgestreepte kat, stammend van 't eiland Cyprus.
- Cy'perwijn** (zoete wijn van het eiland Cyprus), m. gmv. (soorten), m. -en.
- Cy'pres'** (altijd groene naaldboom in Z. Europa en in Azië), m. -sen; -**boom** (gewone cypres in het Mississippi-dal), m. -en; -**senhout**, o. gmv.; -**senlaan**, v. -lanen. Ook: **Cipres'**.
- Cy'prus** (eiland in de Middell. Zee), o.; Cyprioten (bewoners of inboorlingen van -), m. mv.
- Czaar** (keizer van Rusland), m. czaren. Ook: *Tsaar*.
- Cza'rewitsj** (zoon des Russ. keizers; troonopvolger), m. -en. Ook: *Tsa'rewitsj*.
- Czarin'** (keizerin van Rusland), v. -rinnen; ook: *Czari'na, Tsari'na*, v. -'s.

## D.

- D**, v. d's. Vierde letter van het alfabet. Ook benaming van den tweeden toon in de klankladder, re genaamd.
- D**, als Romeinsch getal = 500; DC = 600, enz. D, met een streepje er boven, is 5000. In de scheikunde bet. D vitriool.
- dag**. - *dagelijks*, elken dag.
- dat**. - *da'tum*, gegeven, uitgevaardigd, dagteekening. - In de spraak. *datief*, 3e nvl.
- d.a.v.** - daar-aan of daar-op volgend.
- D.C.** - *Da capo*, van het begin af (in de muziek). Zie ald.
- d.d.** - *de da'to*, van of op den dag der uitgifte.
- D.D.** - *Do'mini*, heeren, predikanten.
- deb.** - *de'bet, de'bent*. Zie ald.
- Dec.** of **Deb., Debr.** - *December*, wintermaand.
- Decl.** - *Declina'tie*, verbuiging. Ook: *afwijking* (kompasnaald).

- Del.** — *Delinea'vit*, hij heeft het geteekend (op kunstplaten); of wel *Deleat'ur*, schrap uit, neem weg (op drukproeven). Zie ald.
- denz.** — *denzelven, denzelfden*.
- Dep., Dept.** — *Departement'*, afdeeling (van bestuur).
- Deut.** — *Deuteron'o'mium*, naam van Mozes' vijfde boek.
- D.F.** — *De'o faven'te*, onder begunstiging van God, of, zoo God het begunstigt.
- D.G.** — *De'i gra'tia*, door Gods genade.
- D.G.** — *De'o gra'tias*, Gode zij dank!
- dgl.** — *dergelijke*.
- D.H.** — *Doortlichtige Hoogheid*, titel van een Prins.
- d.h.** — *dat heet*.
- d.i.** — *dat is*.
- dien., dr.** — *dienaar*.
- Dinsd.** — *Dinsdag*.
- Disc.** — *Discon'to*. Zie ald.
- Disp.** — *Disposi'tie*, beschikking.
- Distr.** — *District'*, afdeeling b.v. eener school-inspectie.
- Div.** — *Dividend'*. Zie ald.
- d. j.** — *dezes jaars*.
- D.J.U.** — *Doctor ju'ris utrius'que*, meester of doctor in de beide rechten.
- d.m.** — *dezer maand*.
- do.** — *di'to*, wat reeds gezegd is.
- Doctor<sup>s</sup>** — *Doctoran'dus*.
- D.O.M.** — *De'o op'timo max'imo*, aan den besten en hoogsten God.
- Dond.** — *Donderdag*.
- Dr.** — *Doct'or*.
- Dr. med.** — *Doc'tor medicinae*, doctor in de geneeskunde.
- Dr. phil.** — *Doc'tor philos'ophiae*, doctor in de wijsbegeerte.
- Dr. th.** — *Doc'tor theolo'giae*, doctor in de godgeleerdheid.
- Ds.** — *Do'minus*, heer, predikant.
- D.S.** — *Dal seg'no*, van het teeken af te spelen (muziek).
- duiz.** — *duizend*.
- dv.** — *dienstvaardig*.
- dw.** — *dienstwillig*.
- Daad**, v. daden; *iemand met raad en — bijstaan*, met alle middelen steunen.
- Daags** (*per dag, iederen dag, een dag*), bw.; *hij verdient een gulden —; — schijnt de zon; hij kwam — te voren, den dag te voren*.
- Daagsch**, bn.; *een — e jas*, voor den werkdag; *een — e hoed*. Zie **Alledaagsch'**.
- Daag'ster** (rechtst. *eischeres, klaagster*), v. — s.
- Daal** (*buis in een scheepspomp*), v. dalen.
- Daal'der** (oud-Holl. *munt van f 1.50*), m. — s; — **splaats** (*de eerste rang in den ouden Amst. schouwburg, fig. beste plaats*), v. — en.
- Daan** (*verwant met daar*), bw.; V. d. Hoogen schoof er de tabouret onder vandaan (C. O.); *waar kom jij van —?*
- Daar** (*op die plaats*), bw. *Uw hoed ligt —; — aan, — achter, — beneden, — bij, — boven, — entegen, — heen, — toe, — voor*, enz. (aaneen te schrijven).
- Daar'laten** (*laten rusten*), ik liet daar, heb daargelaten. *Dit daargelaten*, d. i. niet in aanmerking genomen.
- Daar'stellen** (*tot stand brengen, maken*), ik heb — gesteld. germ.
- Daar'zijn**, o. *Het — van, het bestaan van; gedurende mijn —, aanwezigheid*.
- Daar'zonder** (*zonder dat*), bw. *Ik gebruik een bril, en — kan ik niet lezen*. w. g.
- Daas** (*paardevlieg*), v. dazen. gew.
- Da ca'po** (muz. *nog eens, van voren afaan*), bw.
- Dactylisch**, bn. — *e verzen*. Zie **Dactylus**.
- Dactylogie'** (*vingerspraak, eig. vingerrekenkunst*), v. gmv.; *de — van blinden*.
- Dactylus** (dichtk. *drielettergreppige versvoet met de betoonde vooraan*), m. — sen; b.v. *a'vondrood*.
- Da'del** (*dadelpalm, tropische boom van ± 50 voet hoogte*), m.; *de vrucht*, v. — s.
- Da'delbosch** (Ind. *bosch van dadelpalmen*), o. — bosschen: *Ik vond het (kameleon), schuilend voor de zon in 't lommer van een dadelbosch*. (Staring)
- Da'delijk** (*wezenlijk, werkelijk*), bn.; — *e hulp, een — zonde*, die werkelijk of persoonlijk bedreven wordt; bw.: *kom —, onmiddellijk*.
- Da'delolie** (*olie uit dadels geperst*), v. gmv.
- Da'delpalm**, m. — palmen. Zie: **Dadel**.
- Da'delpruim** (*boom in Z. Europa en N. Afrika*), m. — en; (*vrucht*), v. — en.
- Da'delwijn** (*palmwijn bereid uit het sap van den dadelpalm-stam*), m. gmv.
- Da'der** (*bedrijver*), m. — s; *de — is onbekend*.
- Da'ding** (*vergetijk, overeenkomst*), v. — en.
- Da'e'mon** (*geest, bovenaardsch wezen*), m. daemonen. *Er waren goede en booze — en; in de christenkerk: booze geest, duivel*. Zie **De'mon**.
- Da'e'monisch** (*duivelachtig, boosaardig*), bn.; *een kleine verlegenheid . . . welke hij (Rober-tus) met een — en wellust geniet*. (C. O.)
- Dag**, m. — en; *voór — en dauw, zeer vroeg; de jongste —, de dag des oordeels; fig. een gat in den — slapen*, zeer laat te bed blijven: *aan den — komen*, ontdekt worden; *aan den — brengen*, aan het licht brengen, uitbrengen; *een mijn in den —, boven den grond; jaar en —, langen tijd; ook eeuw en —, zeer langen tijd: Tot na verloop van eeuw en — de tooverkunst begraven lag*. (Staring).
- Dag** (*korte degen*), v. — gen. Zie **Dag'ge**.
- Dag'blad** (*krant, die alle dagen verschijnt*), o. — bladen; — **bladpers**, v. — persen.
- Dag'boog** (*dagcirkel van een hemeltchaam*), m. — bogen.
- Dag'broer** (*hansworst van speculaas*), m. — s; *En wat is er nu aan een doffen —?* (C. O.)
- Dag'dief** (*luie werkman*), m. — dieven.
- Dag'dieven**, ik heb gedagdiefd; — **dieverij'**, v.
- Da'gelijks** (*elken dag*), bw. *Wij werken —*.
- Da'gelijksch** (*v. elken dag*), bn.; *het — brood*.
- Da'gen** (*dag worden*), het daagt, het heeft gedaagd; *de morgen daagt*.
- Da'gen** (*voor het gerecht roepen*), ik heb gedaagd; — **ger** (*eischer*), m. — s; — **ging** (*dagvaarding*), v. — en.
- Da'geraad** (*morgenstond*), m.; *de — des levens, de eerste kindsheid; de — van het jongelingsleven*. (Potg.)
- Dag'ge** (d. i. *korte degen, ponjaard*), v. — n; *de — van den onstuwigen knaap (Sikko) had de borst zijns vijands doorboord*. (v. Lenn.)
- Dag'licht** (*zonnemlicht*), o. gmv.; fig. *het eerste — zien, geboren worden; het kan het — niet zien, het moet geheim gehouden worden; het — niet waard zijn, het leven, bestaan; iets in een mooi — plaatsen*, het mooier doen voorkomen dan het is.
- Dag'looner** (*losse arbeider*), m. — looners.
- Da'gon** (*afgod der Philistijnen, vischgod*), m.

- Dag'orde** (lijst der in een vergadering te behandelen onderwerpen), v. gmv.
- Dag'order** (mil. bekendmaking, afkondiging in het leger), v. —orders.
- Dag'register** (dagboek, journaal op het schip of in den winkel), o. —registers.
- Dag'slaper** (Europ. geitenmelker, schapenmelker, nachtzwaluw), m. —slapers.
- Dag'teekenen** (dateeren, dag en jaar plaatsen), ik heb gedagteekend; een brief —, een akte —; —ing, v. —en.
- Daguerreotypie** (lichtbeeld, naar de uitvinding van Daguerre, 1789—1854), v. —n.
- Daguerreotypieeren** (naar het leven door lichtstralen afschaduwen).
- Daguerreotypie'** (het vervaardigen van lichtbeelden naar de uitvinding van Daguerre), v. gmv. Zie **Photographie'**.
- Dag'vaarden** (rechtst. voor het gerecht dagen), ik heb gedagvaard; —ding (oproeping voor den rechter), v. —en.
- Dag'vaart** (vergadering der Staten), v. —en; ter — komen, — houden. vero.
- Dag'vlieg** (eendagsvlieg), v. —vliegen. **Haft.**
- Dag'vliinder** (kapel die bij dag rondfladdert), m. —vinders.
- Dag'vorstin** (dicht. de zon), v. gmv.
- Dahlia** (samengesteldbloemige plant), v. —'s. De bloem heet naar den Zweedschen kruidkenner A. Dahl, in 1789 overleden; zij komt uit Mexico.
- Dal'mio** (Japansch leenman), m. —'s.
- Dal'iro** (de geestelijke keizer of Mikado in Japan), m. —'s.
- Dal'jaker** (inboorting van Borneo, menscheneter), m. —s; ook Dajak, m. —s.
- Dak** (bedekking van een gebouw), o. daken; een huis onder — brengen; fig. iemand iets op zijn — schuiven, hem een of anderen lastpost bezorgen: iets op zijn — krijgen, den last van iets krijgen; iemand iets op zijn — geven, een pak slaag, grove berispingen enz. geven; onder — zijn, geborgen zijn; iets van de —en verkondigen, met luid gerucht alom bekend maken; er is te veel — op 't huis, er zijn te veel ongewenschte ooren.
- Dak'balk**, m. —en; —bord, o. —en; —dekker (rietdekker), m. —s; —drop, m.: onder den —, het druipen van het dak.
- Dak'kenlook** (plantk. huislook), o. gmv. Het — heeft vleezige bladeren in rozetvorm (groeit op daken).
- Dak'geraamte**, o. —n; —goot, v. —goten; —kamertje (nl. onder het dak), o. —s; —lijst, v. —en; —pan, v. —nen.
- Dak'pauzegwijze**, —gewijs, —wijs (liggende op de manier der dakpannen), bw.; de schubben van visschen, slangen en vinders liggen —.
- Dak'riet**, o. gmv.; —schild, o. —en; —spaan, v. —spanen; —spant (verbinding van twee dakbalken), v. —en; —spar, v. —ren; —stroo (dekstroo), o.; —venster, o. —s; —vorst (opperste richel van pannen), v. —en; —werk (samenstel van balken en ribben), o. —en.
- Dal** (laagte tusschen bergen enz.), o. —dalen; een komvormig —; over berg en —, naar alle kanten. Zie **Vallei'**.
- Dal'ang** (Java. tooneelspeler v. d. wajang), m. —s.
- Dal'lem** (Ind. woning van een Regent), m. —s.
- Dal'len** (omlaag gaan), ik ben gedaald; —ing, v.
- Dal'kruid**, o. gmv. Het meizoentje en het letietje der dalen behooren tot het —.
- Dalma'tica** (R.K. het witte priesterlijke opperkleed met mouwen; misgewaad der R. K. diakenen), v. —'s.
- Daltonis'me**, **daltonis'mus** (ooggebrek, kleurenblindheid), o. gmv.
- Dam** (een van aarde opgeworpen waterkering), m. —men; fig. het hek is van den —, het toezicht ontbreekt.
- Dam** (dubbele schijf), v. —men; een — halen.
- Dam'ar** (Ind. Borneo. hars uit den Dammarboom), v. gmv.
- Damascereen** (metalen, inz. degens en sabels met gevlamde figuren versieren); —ing, v.
- Damascener** (gevlamd, geaderd; van uitmuntend staal), bn.; een — kling; nog: een — pruim, een soort van vroege pruim.
- Damast'** (gebloemde zijden, wollen of linnen stof), o. —en; —achtig, bn.
- Damast'bloem** (een kruisbl. plant met welriekende bloemen), v. —bloemen; de nachtviool is een —.
- Damast'kling** (Damascener kling), v. —en.
- Damast'tafelfinnen**, o. gmv.; —werk, o. gmv.; —wever, m. —s.
- Dam'bord** (geruit bord waarop het damspel gespeeld wordt), o. —borden.
- Dame** (vrouw van eenigen rang), v. —s; —d'honneur, staatsdame; — de compagnie, gezelschapsjuffer; ir. — de la halle, vischvrouw, negotievrouw; R. K. — du sacré coeur, Fransche religieuz.
- Dam'escoupe** (coupé in een spoorwagen, voor dames), v. —'s.
- Dam'hert** (geweidragende herkauwer, iets kleiner dan het edelhert), o. —herten.
- Damiaat'jes** (eenige klokjes in Haarlem, uit Damiate, volgens de overlevering meegebracht door graaf Willem I, 1217), o. mv.
- Dam'ketting** (ketting met schakels versterkt door dammen of verbindingen), m. —en.
- Dam'looper** (vaartuig, barge), m. —s.
- Damma'ra** (Ind. kegeldragende houtboom, soms 50 M.), v. —'s; —hars, v. en o. gmv.; —verniss, o. gmv.
- Dam'men** (een dam leggen; ook dam spelen), ik heb gedamd; —mer (damspeler), m. —s; —ster, v. —s.
- Damna'tie** (verdoeming), v. —s, —tiën.
- Dam'ocles** (het zwaard van) (fig. een altijd door dreigend gevaar).
- Damp** (wasem, rook, nevel), m. —en; de — van kokend water; de — van kruid; zee—. **Damp'bad** (geneesk. stoombad), o. —baden.
- Damp'en** (uitwasemen, tabak of sigaren rooken), ik heb gedampt; wat zitten ze daar te —! de —de schotels.
- Damp'er** (iemand die straf rookt), m. —s.
- Dam'pig** (nevelig), bn.; in het — verschiet; —heid, v. gmv.
- Damp'kring** (luchtruim, luchtomhulsel), m. —en; het onweer zuivert den —, fig. omgeving. Ook: **Atmosfeer'**.
- Dam'schijf** (damsteen), v. —schijven; —speelster, v. —s; —spel (dambord), o. —len; —speler, m. —s; —steen (platte houten schijf van het dambord), m. —stenen.
- Dan** (op dien tijd), bw.; zult gij er — zijn? hij komt nu en —, soms; kom — toch, opwekking; eerst ga ik en — gij, daarna; als gij het doet, — zal men u straffen, in dat geval,

- Dan**, vgw. *Jan is kleiner - Piet; er was niemand - uw broeder; hij komt niet, - wanneer men hem roept, voordat; gij zijt te slim, - dat gij dit niet zoudt begrijpen, gevolgaanduidend; ik weet niet of ik morgen ga, - of ik nog eenige dagen zal wachten; de dokter werd geroepen, - het was te laat, maar.*  
**Danaïden** (*het vat der - vullen*), d.i. een nutteloozen of hopeloozen zwaren arbeid verrichten.  
**Dandin'** (*omnoozele bloed, zotskap*), m. -s.  
**Dandineeren** (*gemaakt doen, zijn lichaam in allerlei bochten brengen*); zich -.  
**Dandy** (*saletjonker, fat, modegek*), m. -'s. De - in zijn frak. (Klikspaan).  
**Da'nebrog-orde** (*Deensche ridderorde, in 1219 ingesteld door koning Waldemar II*), v.  
**Dang'so** (*Java. gamelan met danseressen*), v. -'s.  
**Da'ng** (*erg*), bn. en bw.; hij heeft zich - bezeerd, zeer, in erge mate.  
**Dank** (*betuiging van erkentelijkheid*), m. -en; iemand - weten (en niet wijten), d.i. in dank iemand als den bewerker beschouwen; tegen wil en -, tegen zin en meening.  
**Dankbaar** (*bereid dank te geven*), bn.; een - mensch, de hond is -; -held, v. gmv.  
**Dank'dag** (*Prot. dag om God te danken, te vieren als den Zondag*), m. -dagen; het was heden - voor 't gewas. Zie **Bid'dag**.  
**Dan'ken** (*dank betuigen*), ik heb gedankt; voor iets -; iemand -; iemand iets -, het hem verschuldigd zijn; ir. dat heb ik hem te -, wijten; ik - u wel; laat ons God -; neen, daar dank ik voor, ik wil dat niet doen.  
**Dankfeest**, o. -en; -gebed, o. -en; -lied, o. -eren; -offer, o. -s; -offerande, v. -n; -stond (-uur), m. -en; -uur, o. -uren.  
**Dankzeggen**, ik heb dankgezegd; -ging, v.  
**Dans**, m. -en. *St.-Veits- of St.-Vitus-*, -kramp, -woede; fig. den - ontspringen, het gevaar ontkomen; aan den - raken, fig. in gevecht komen, handgemeen worden.  
**Dansant'** (*dansend; waarbij gedanst wordt*), bn. en bw.; thé-, theepartij, waarna wat gedanst wordt.  
**Dan'sen**, ik heb gedanst; fig. het - der muggen; naar iemands pijpen -, aan diens grillen moeten voldoen; -er, m. -s; -eres, v. -sen.  
**Dans'figuur** (*lijn, die al dansende wordt beschreven*), v. -figuren.  
**Dans'huis**, o. -huizen; -kunst, v. gmv.; -les, v. -lessen; -meester, m. -s; -muziek, v. gmv.; -partij, v. -en; -pas, m. -sen; -reil (-gezelschap), m. -en; -school, v. -scholen; -uur, o. -uren; -zaal, v. -zalen; -ziekte (*overdreven neiging tot dansen*), v. gmv.  
**Dan'te, dant** (*losbol, doorbrenger*), m. -s. vero.  
**Dapper** (*moedig*), bn. en bw.; -heid, v.  
**Darik'** (*oude Perzische munt*), m. dari'ken; een - was een goudmunt van ± f 7.25.  
**Darm** (*buisvormig ingewand*), m. -en; de dunne -, de dikke -, de twaalfvingerige -, de blinde -; den - vullen, onmatig eten. plat.  
**Darm'bloeding**, v. -en; -kanaal (*al de darmen in hun verband*), o. gmv.; -kronkel, m. -s; -net (-vlies), o. -netten; -scheel of -schell (*grootte plooi in het buikvlies*), o.; ook -scheidsel; -slijm, o. gmv.; -tering, v. gmv.; -vlies (*net dat over de darmen ligt*), o. -vliezen; -worm (*ingewandsworm*), m. -en; -zenuwen, v. mv.  
**Dar're** (*mannetjes-honigbij*), m. -n.  
**Dar'tel** (*uitgelaten*), bn. en bw.; -heid (*dar'tele daad*), v. gmv.  
**Dar'telen** (*huppelen, stoeien, fladderen*), ik heb gedarteld.  
**Darwinis'me, -nis'mus** (*leer van Darwin, 1809-'82, over het ontstaan der plant- en diersoorten*), o. gmv.  
**Darwinist'** (*aanhanger van het Darwinisme*), m. -en.  
**Das** (*zeker roofdier, tot de zoogangers behoorende*), m. -sen; de - bewoont Midden- en Zuid-Europa en leeft in holen.  
**Das** (*halsdoek*), v. -sen; een - ondoen.  
**Das'hond** (*hond voor de dassenjacht*), m. -en.  
**Das'senhaar**, o.; -hol, o. -holen; -huid, v. -en; -jacht, v. -en; -kwast, m. -en; -net, o. -netten; -val (*knip*), v. -vallen.  
**Dassevel**, o. -vellen; -vet, o. gmv.  
**Da'symeter** (*manometer*), m. -meters.  
**Dat**, vnvw.; -huis; het schip, - daar zeilt. Ook vgw.: ik hoop maar, - gij komt.  
**Da'ta** (*daadzaken; gegevens*), o. mv. van datum.  
**Dateeren** (*dagteekenen*); een brief -; -ing, v.  
**Datge'ne, -geen**, voornw.; ik spreek over -, wat gij vraagt.  
**Dathe'nus, -theen'** (*vertaler der psalmen Davids; 1531-'90*) m.: En Nova-Zembla hoort de psalmen van Datheen. (Tollens).  
**Da'tief** (*derde naamval*), m. -tieven.  
**Dat'je** (*iets, eenige zaak*), o. -s; hij sprak over ditjes en -s, koetjes en kalfjes.  
**Da'to** (*den gezegden dag*), bw. De -, van den zooveelsten der maand; na -; zes dagen na -.  
**Da'toe** (*Ind. Inlandsch hoofd*), m. -s.  
**Da'tum** (*dagteekening*), m. -s en data.  
**Dauphin'** (*vroege, tot 1830, titel van den kroonprins van Frankrijk*), m. -s.  
**Dauphi'ne** (*gemalin van den Dauphin*), v. -s.  
**Dauw** (*vochtigheid in de lucht*), m.; hij is op vóór dag en -, zeer vroeg.  
**Dau'wel** (*trage, zorgeloze vrouw*), v. -s.  
**Dau'welen** (*talmen, zeuren*), ik heb gedauweld; -aar, m. -s; -arij, v. -en.  
**Dau'wen** (*het vallen van den dauw*), het heeft gedauwd.  
**Dauw'treden, -trappen** (*op den 2en Pinksterdag in den vroegen morgen buiten de stad vrijheid en blijheid vieren*).  
**Dauw'worm** (*hoofdzuigslag bij zeer kleine kinderen*), m. gmv.  
**Da'veren** (*trillen, beven, ook dreunen, schokken*), het heeft gedaverd; -ing (*schudding*), v.  
**Daviaan'** (*veiligheidslamp voor mijnwerkers*), v. -anen; de - is uitgevonden door Davy (1815).  
**Da'vids** (*ijzeren stangen, waaraan op zeeschepen de reddingsbooten zijn opgehangen*), m. mv. Ook: Davits.  
**Da'vos** (*aardr. Zwitsersl. luchtgeneesoord in de Rhetische Alpen*), o. gmv.  
**De**, lidw.; -koning, -prinses, -mensen.  
**Deba'cle** (*verwarring*), v. en o. Fig. omverwerping, volkomen ondergang.  
**Debal'lage** (*ontpakking, uitpakking*), v. -s.  
**Deballeeren** (*ontpakken, uitpakken*).  
**Deballota'ge** (*afwijzing bij stemming*), v.  
**Deballoteeren** (*door stemming met balletjes afwijzen, verwerpen of afkeuren*).



- Debandeeren** (uit elkander loopen, verstrooien).
- Debarcadère** (steiger, laad- of losplaats), v. —s.
- Debarqueeren** (ontschepen, aan land gaan of zetten).
- Debarrasseeren** (losmaken, ontwarren; ontslaan). Zich van iemand —.
- Debat'** (beraadslaging; bespreking, woordenstrijd), o. —ten. Zie: **Discus'sie**.
- Debater** (lees: de-bee't'r), m. —s; een — is een persoon, die slag heeft van debatteeren: hij is een handig —, een meester in de kunst een debat te voeren.
- Debat'ingclub** (club van debaters, personen, die zich oefenen in het debat), v. —s. Lees: de-bee't'ing.
- Debatteeren** (redetwisten).
- Debauché** (losbol, lichtmis), m. —'s. (au = oo).
- Debaucheeren** (zwieren, los leven, liederlijk zijn, verdierlijken).
- Debaucheur'** (verleider, koppelaar), m. —s.
- De'bent** (zij zijn schuldig), bn. mv. van Debet.
- De'bet** (hij is schuldig), bn.; aan iets — zijn.
- De'bet** (in het boekhouden: schuldzijde), o.; in het —, op de linkerzijde, onder de schuldposten.
- Debiet'** (aftrek, verkoop, vertier van waren), o.
- Debiliteeren** (verzwakken, ontzenuwen, krachteloos worden of maken).
- Debitant'** (verkooper in 't klein; slijter, die voor den collecteur loterijbriefjes verkoopt), m. —en.
- Debiteeren** (omzetten, verkoopen, aan den man brengen; aan de debetzijde boeken). fig. Leugens —, d. i. opdisschen.
- Debiteur'** (schuldenaar), m. —s. Zie **Crediteur'**.
- Debordeeren** (buiten de oevers treden). Fig. te ver gaan, uitspatten.
- Débouché** (engte, bergpas, mond, uitgang; gelegenheid om zijn waren met voordeel van de hand te doen), o. —'s. (ou = oe)
- Deboucheeren** (uit een engen pas te voorschijn rukken; van de hand doen, open maken).
- Debours'** (voorschot van geld), o. gmv. Lees: de-boers'. (ou = oe)
- Debourseeren** (betalen, voorschieten, uitschieten; vrijhouden). (ou = oe).
- Debris'** (overblijfsels, wrak, puinen), o. mv. Lees: debrie'.
- Debrouilleeren** (ontwarren, ophelderen).
- Debrusqueeren** (den vijand uit een voordeelige stelling verdrijven; den voet lichten).
- Debut'** (aanvang, eerste optreden van een tooneelspeler of zanger), o. —en. Ook **Debuut'**.
- Debutant'** (iemand die zich pas laat hooren, nieuweling, beginner), m. —en; vr. —e.
- Debuteeren** (optreden als kunstenaar; zich op proef laten hooren).
- Debuut'** (begin, eerste optreding van een acteur), o. Ook: **Debut'**.
- De'ca** (tien, tienmaal), bw. Zie: **De'cagram**.
- Deca'de** (tiental; ook: tiende dag), v. —n, —s.
- Deca'de** (week van tien dagen in den Republikeinschen kalender), v. —s.
- Decaden'ten** (jonge dichtergroep in Frankrijk, die zich tot taak stelde alles anders te doen en te zeggen dan anderen voor hen), m. mv.; letterkundige —.
- Decaden'tie** (afneming, verval, val), v. gmv.
- De'cagram** (10 Ned. wichtjes = 1 Ned. lood), o. —men.
- De'caliter** (10 Ned. kop = 1 schepel; ook: 10 Ned. kan), m. —s.
- De'calogus** (Bijb. de wet der tien geboden), m. gmv. Ook: **Dekaloog'**.
- De'calque** (overdruk of tegenafdruk op hout, metaal, steen, porselein, enz.), v. —s.
- Decalqueeren** (overdrukken, een tegenafdruk maken).
- Decameron'ne** (reeks van honderd keurige verhalen van den Ital. dichter Boccaccio, 1315—'75), v. De — verscheen in 1471 te Venetië.
- De'cameter** (10 Ned. meter = 1 Ned. roede), m. —meters.
- Decampeeren** (een kamp opbreken; af-trekken; zijn biezen pakken).
- Decanaat'** (R. K. gebied v. e. deken), o. —naten.
- Decanie'**, —nij' (R. K. gebied, woning van een deken), v. —ën.
- Decanus** (tienman, hoofdman, deken), m. —sen; de — eener academische faculteit.
- Decapita'tie** (onthoofding), v. —tiën, —ties.
- Decapiteeren** (onthoofden, onthalzen).
- De'castère** (10 Ned. kub. meter), v. —n of —s.
- Decateeren**. Zie **Decatiseeren**.
- Decatiseeren** (het laken persen in de stoompers). Ook: —cateeren; —ing, v.
- Decedeeren** (weggaan, wijken; fig. overlijden).
- Deceleeren** (aan het licht brengen, ontdekken).
- Decem'ber** (wintermaand), m.: —dag, m. —en; —koude, v. gmv.; —lucht, v. gmv.; —maand, v. —en; —nacht, m. —en; —vorst, v. —en.
- Decem'vir** (tienman), m. —s, decem'viri.
- Decem'viraat** (tienmanschap), o. gmv.
- Decen'nium** (tjrdruimte van tien jaren), o. —s.
- Decent'** (eerbaar, welvoeglijk, zedig), bn.
- Decentralisa'tie**, v. gmv. Het tegengest. van **Centralisa'tie**.
- Decep'tie** (bedrog, misleiding), v. —ties, —tiën.
- Decerneeren** (gerecht. toewijzen, toekennen).
- Déchar'ge** (ontlasting; ontheffing; losranding), v. Getuigen à —, in het voordeel van den beschuldigde.
- Dechargeeren** (afladen, ontlasten, lossen, afvuren; verlichten, kwijtschelden, vrijspreken).
- Dechiffreeren** (ontcijferen, ontraadselen).
- De'ci** (tiendedeel), bw. Zie —gram, —liter.
- Decideeren** (beslissen, uitspraak doen, beslechten).
- De'cigram** ( $\frac{1}{10}$  Ned. wichtje = 1 Ned. korrel), o. —men.
- De'ciliter** ( $\frac{1}{10}$  Ned. kan of kop = 0.1 L. = 1 Ned. maatje), m. —s.
- De'cimaal** (tiendeelig), bn. De decimale breuken, d. i. waarvan de noemer 10 of een macht van 10 is; het decimale stelsel van maten en gewichten; —teeken (punt of komma), o. —s.
- Decimeeren** (dunnen, zeer in getalsterkte verminderen; eig. bij mouterij: loten om den tienden man, zoodat van elke tien één met den dood gestraft werd).
- De'cimeter** ( $\frac{1}{10}$  Ned. el = 0.1 M. = 1 palm), m. —s.
- Deei'sie** (besluit: beslissing, rechterlijke uitspraak), v. —siën, —sies. Een — nemen.
- Decisief'** (beslissend, stellig), bn. en bw.
- De'cistère** ( $\frac{1}{10}$  kub. M. = 100 kub. palm), v. —n of —s.
- Declaman'do** (muz. sprekenderwijze voor te dragen), bw.

- Declama'tie** (kunstmatige voordracht, pronkende woordenpraal), v. -s, -tiën.
- Declama'tor** (kunstmatig spreker, voordrager), m. -s, -to'ren.
- Declamato'risch** (sterlijk voordragende), bn.
- Declamato'rium** (kunstvoorlesing, voordracht v. e. gedicht met muziek en zang), o. -ria.
- Declameeren** (voordragen naar de regelen van goede uitspraak en met gebaren; met smaak en uitdrukking iets voordragen; ook: tegen iets uitvaren, ir. opsnijden).
- Declarant'** (aflegger van een verklaring), m. -en.
- Declara'tie** (rekening; aangifte van goederen aan tolkantoren, enz.), v. -tiën, -ties.
- Declaratoir'** (verklaring v. e. dokter), o. -s.
- Declareeren** (verklaren, openbaren; aangeven van goederen; doen weten, bekendmaken).
- Declassé** (verloopen sujet), m. -'s; vr. -ée.
- Declina'tie** (afwijking v. d. magneetnaald), v. -s, -tiën.
- Declina'tie** (spraakv. verbuiging der naamw.), v. -s, -tiën.
- Declinato'rium** (soort van kompas, dienende om de afwijking der magneetnaald te bepalen), o. -s.
- Declineeren** (van de hand wijzen; afwenden, van zich afkeeren; in minachting brengen; spraakv. verbuigen).
- Deco'ctum** (afkooksel, aftreksel), o. gmv. Ook: **Deco'ct**.
- Decolla'tie** (onthalzing, onthoofding), v. -tiën, -ties.
- Decolleteeren (zich)** (hals en schouders zeer ver ontlouten): (een bewijs), dat onze grootmoeders veel meer gedecolleteerd waren op hare wandelingen dan onze zusters op hare bals. (C. O.)
- De concert'** (eensgezind, met wederzijdsch goedvinden, eenstemmig), bw.
- Deconcertereeren** (dwarsboomen, teleurstelling doen ondervinden; uit het veld slaan, verbluft doen staan).
- Decontenanceeren** (uit het veld slaan; verbluft doen staan). Er was iets zeer onrustigs en gedecontenceerd in het gelaat van Mientje. (C. O.)
- Decorateur'** (tooneel- of decoratieschilder), m. -s.
- Decora'tie** (versiering, ridderorde; tooneelschilderwerk), v. -tiën, -ties; -schilder, m. -s.
- Decoratief'** (versierend), bn. en als zn. (versiersel, tooneelschilderwerk), o. -tieven.
- Decoreeren** (versieren, met een ridderkruis of ander ereteeken begiftigen).
- Decors'** (kamer-, tooneelversiering), m. mv.
- Deco'rum** (het welvoeglijke, geschikte, betaamelijke, passende), o. Zijn - bewaren, zijn fatsoen ophouden.
- Decoupeeren** (afhouwen, in stukken snijden, voorsnijden (een gebr.) uitknippen (een prent). (ou = oe).
- Decourageant'** (ontmoedigend), bn. en bv.
- Decourageeren** (moedeloos of neerslachtig maken, ontmoedigen). (ou = oe).
- Decrediteeren** (iemand's vertrouwen of krediet ondermijnen of vernietigen; in een kwaden reuk brengen).
- Decreet'** (besluit, verordening), o. -creten.
- Décrépitude** (afgeleefdheid, bouwvalligheid, vervul), v. gmv.
- Decresceeren** (afnemen, verminderen),
- Decrescen'do** (muz. afnemend, immer zwaker wordend van klank), bw.; als zn. o. -'s.
- Decrescen'tie** (afneming, vermindering), v.
- Decreta'len** (R. k. verzameling van pauselijke wetten en besluiten), v. gmv.
- Decreteeren** (besluiten, vaststellen, bevelen).
- Decrotteeren** (afborstelen, reinigen, zuiveren, poetsen).
- Decrotteur'** (schoenpoetscr), m. -s.
- Decupleeren** (tienmaal nemen, vertienvoudigen).
- Declain'** (minachting), o. gmv.
- Dedica'tie** (opdracht, toewijding), v. -tiën, -s.
- Dedica'tie** (Rom. geschied. plechtige toewijding van een openbaar gebouw aan eenige godheid), v. -s.
- Dediceeren, dedieeren** (opdragen, toewijden of toewijgen).
- Dedommageeren** (schadeloosstellen, vergoeden).
- Bedrome'ter** (werktuig tot het meten van boomen), m. -s.
- Deduceeren** (door afleiding bewijzen).
- Deduc'tie** (afleiding; uiteenzetting, ontwikkeling, gevolgtrekking), v. -tiën, -s.
- Deductief'** (afleidend), bn. en bw.; de -tieve methode, van het algemeene tot het bijzondere afdalend, b.v. in wiskunde.
- Deeg** (aanwas, vermeerdering, voordeel, nut), v. vero. Zie **Dege** en **Terdege**.
- Deeg** (gekneet meel), o. -en. Fig. Zij zijn allen van één -, van dezelfde soort; -achtig, bn.
- Deel** (gedeelte van iets), o. -en.
- Deel** (boekdeel, band), o. -en.
- Deel** (plank in allerlei breedte), v. delen.
- Deel** (dorschvloer), v. delen.
- Deelacht'ig** (deel hebbende aan of in), bn. om Gods genade - te worden; -heid, v.
- Deelbaar** (rekenk. bevattende factoren), bn.; 24 is een - getal; -heid, v. gmv.
- Deelbaarheid** (eigenschap der lichamen), v. Kleurstof, reukwerk bewijst de -; (rekenk. ontbindbaarheid in factoren), v. gmv.
- Deel'en** (splitsen, in stukken deelen), ik heb gedeeld; -er (persoon) m. -s; -ing, v. -en.
- Deel'er** (rekenk. getal, waardoor men deelt), m. -s.
- Deel'genoot** (deelhebber), m. -en; vr. ook -e.
- Deel'hebber** (aandeelhouder), m. -s.
- Deel'ing** (rekenk. bewerking van het deelen door een deeler), v. -en; -inkje, o. -s.
- Deel'nemen** (medewerken aan iets, fig. deelen in), ik nam deel, heb deelgenomen; -er, m. -s; -ing (medelijden), v. -en.
- Deel'nemend** (medelijdend), bn. Een - woord.
- Deels**, bw. Dit mengsel bestaat - uit goud, - uit zilver, ten deele.
- Deel'tal** (rekenk. te deelen getal), o. -tallen.
- Deel'teeken** (spraakv. teeken dienend om letters of lettergrepen te scheiden), o. -s, b.v. Kain, Azië, prozaïsch.
- Deel'woord** (spraakv. naam v. vorm van het werkw.), o. -en. Er zijn tegenwoordige en verleden -en. Stervend is een tegenw. -; gestorven is een verleden -. Ook: **Participium**.
- Dee'moed** (nederigheid), m. gmv.
- Deemoe'dig**, bn.; een -e houding; -heid, v.
- Deemoe'digen** (verootmoedigen, vernederen), ik heb (mij) gedeemoedigd; -ing, v. gmv.
- Deen** (bewoner van Denemarken), m. Denen.
- Deer'lijk** (jammerlijk, erg), bn. en bw.

- Deern, deer'ne** (dienstmeisje, jongedochter), v. deerns, deernen.
- Deer'nis** (medeltijden), v. gmv. *Des Engels stem spreekt - uit van Boven.* (Da Costa.)
- Deerniswaard'ig** (het medeltijden opwekkend), bn.; een - schouwspel. Ook: -waard.
- Dee'sem** (deeg), m. -s. Zie **Zuur'deesem**.
- Dee'semen**, ik heb gedeesemd; het brood -, zuurdeeg in het deeg doen.
- De facto** (inderdaad, werkelijk naar 't gebruik), bw.
- Defailleeren** (missen, in gebreke blijven; den gestelden termijn verzuimen).
- Defaut'** (gebrek), m. en o. -s. (au = oo).
- Defaveur'** (ongunst, ongenade), v. gmv.
- Defavora'bel** (ongunstig), bn.
- Defect'** (gebrek), o. -en; er is een - aan de pomp, een - aan de machine.
- Defect'** (beschadigd, stuk), bn. *De pomp is -.*
- Defectief'** (gebrekkelig, beschadigd), bn.
- Defendeeren** (verdedigen). Zich -.
- Defensie** (verdediging), v. -siën, -sies.
- Defensief'** (verdedigend, verwerend), bn.; -ieve alliantie, verbond van wederzijdsche verdediging; -ieve middelen, een -ieve oorlog.
- Defen'sor** (verdediger), m. -s, -so'ren.
- Defereeren** (den voorrang verleen of toekennen; toegeven; op een eed vorderen).
- Deferent'** (die iemand op eed vordert), m. -en.
- Deferen'tie** (inschikkelijkheid, gehoorzaamheid uit eerbied), v. -tiën, -ties.
- Defi'** (uitdaging, tarding), o. -'s.
- Defian'ce** (mistrouwen, wantrouwen), v. gmv.
- De'ficit** (tekort, nadeelig saldo), o. -s.
- Defigureeren** (wanstaltig maken, mismaken, misvormen).
- Defilé** (engte, holle weg, vernauwing van terrein; mil.: oprukking in gelederen), o. -'s.
- Defileeren** (een engte of een hollen weg doortrekken; in smalle gelederen oprukken).
- Definieeren** (nauwkeurig bepalen, duidelijk verklaren). Ook: Defineeren.
- Defini'tie** (juiste bepaling, duidelijke omschrijving v. d. begripsinhoud), v. -tiën, -ties.
- Definitief'** (beslissend, afdoend), bn. en bw.; een -ve regeling, iets - vaststellen, bepaald.
- Deflagra'tor** (electro galvanische toestel om warmte voort te brengen), m. -s.
- Deflex'ie** (spraak. het te-loor-gaan van buiging), v. gmv.
- Deform'** (misvormd, wanstaltig), bn.
- Deforma'tie** (misvormig), v. -s.
- Deformiteit'** (mismaaktheid), v. -en.
- Defrauda'tie** (bedrog, ontduiking, sluiking), v. -s, -tiën. (au = oo)
- Defraudeeren** (smokkelen, sluiken).
- Defrayeeren** (vergoeden, vrijhouden, de kosten bestrijden).
- Defricheeren** (woeste gronden of braakland bebouwbaar maken, ontginnen).
- Def'tig** (voornaam, statig, kalm, waardig), bn. en bw.; -heid (statigheid), v. gmv.
- De'gagereen** (bevrijden, los en vrij maken).
- De'gagement'** (losheid, ongedwongenheid), o. gmv.
- Deganteeren** (zich), d. i. zijn handschoenen uittrekken.
- Degarneeren** (ontblooten, de versierselen van iets afdoen).
- De'ge, deeg**, v. Gebruikelijk in: *terdege, terdeeg*, d. i. goed, voortreffelijk; *deeg hebben*, vermaak hebben; *ergens - van hebben*, plezier.
- De'gel** (ijzeren of koperen plaat aan een handpers), m. -s.
- De'gelijk** (goed, geschikt), bn. en bw.; -heid, v.
- De'gen** (stoot- of schermwapen), m. -s.
- De'ge'ne**, bep. aank. vn. -n. *Wie is -, die u gezonden heeft?*
- Degeneereen** (ontaarden, verbasteren).
- Degen'gevest** (greep), o. -en; -gordel, m. -s; -greep (handvat), v. grepen; -koppel (gordel), m. -s; -kwast, m. -en; -punt, v. -en; -scheede, v. -n; -stok (holle stok met degen), m. -ken; -vormig, bn.
- Degen'visch** (een spits uitlopende visch), m. -visschen; de - leeft in Europa en Amerika.
- Degoût'** (afkeer, walging, tegenzin), m. gmv.
- Degoûtant'** (walgingwekkend), bn. (ou = oe)
- Degoôteeren** (walgen, afschrikken, tegenzin inboezemen). (ou = oe)
- Degrada'tie** (mil. verlagting in rang als straf), v. -tiën, -s. (t = ts)
- Degradeeren** (afzetten, verlagen, vervallen verklaren, iemand van zijn rang ontzetten).
- Deguisseeren** (vermommen; fig. verbloemen).
- De gustibus non est disputandum** (over den smaak (de smaken) valt niet te redetwisten).
- Dehors'** (buitenkant, buitenzijde; mil. de buitenwerken van vestingen; het uiterlijke), o.
- Deifica'tie** (vergoding), v. -s, -tiën.
- Dei'nen** (langzaam op en neer gaan, zwellen en dalen), het heeft -deind; het - der gotven; het - der zee; -ing, v.: de snelle -ing der zeeboot, schommeling; -ing en nog eens -ing; fig. het - der hoop; de -ing der Eeuw. (Da Costa).
- Dein'zen** (teruggaan, zacht achterwaarts gaan, wijken), ik deinsde, heb -gedeinsd, het is -deinsd; de vijand ging -; de gotven - op de klippen; fig. - voor 't gevaar; het -d avondrood (Hofdijk); -ing (wijking), v. -en.
- Deist'** (iemand die wel aan God, maar niet aan de openbaring geloofst; naturalist, vrijdenker), m. -en.
- Dejeuneeren** (ontbijten). *Gaan we haast -?*
- Dejeuner'** (ontbijt), o. -s; - à la fourchette, ontbijt met de vork, warm ontbijt. Ook: **Dejeune**, o. -'s
- De ju're** (van rechtswege), bw.
- Dek** (bedekking), o. -ken; een - voor koeien of paarden, deken; fig. zonder - of kleed, geheel berooid.
- Dek** (zeew. verdek, scheepsvloer), o. -ken; een schip met drie -ken; het tusschen-; het - schrobben; op het - zitten.
- De'ken** (iemand die gesteld is over [tien] anderen), m. -en, -s. *Hij was - van het koekbakkersgild; R. K. hij is - en pastoor; de - van de orde der advocaten*, gekozen voorzitter. Zie **Decanus**.
- De'ken** (dekkleed), v. -s; een wollen -, een katoenen -, een gestikte -, een bedelaars-, bestaande uit veelkleurige lappen, een reis-, een paarde-; onder de -s kruipen, naar bed gaan; de -s uitkruipen, opstaan; fig. met iemand onder één - liggen, met hem booze plannen beramen en uitvoeren.
- Dekenaar'** (R. K. kring van toezicht van een deken), o. -aten. Ook **Decanaat'**.
- De'kenfabriek**, v. -en; -fabrikant, m. -en; -wever, m. -s; -winkel, m. -s.
- Dek'ken** (bedekken, overdekken), ik heb gedekt; een dak met stroo -, de tafel -, zich -, d. i. den hoed opzetten; handel: zorgen,

- dat men zonder schade een speculatie kan eindigen; *een tekort* —, in het ontbrekende geld voorzien; *de troepen* —, beschermen, verbergen, b.v. achter een heuvel, een heg, enz.
- Dekmantel** (fig. *schijn, voorwendsel*), m. —mantels; *onder den — van godsvrucht*.
- Dekriet** (riet op een boerenhuis, ook rietmat), o. gmv.; —**stroo**, o. gmv.; —**stuk** (bouwk. waterbord, schoeiing), o. —ken; —**verf** (grondverf), v. —verven.
- Dekschild** (vleugelschild, harde dekschaal), o. —en; *de meikever heeft twee —schilden*.
- Deksel**, o. —s; *een pot zonder —*.
- Del** (laagte, dal, vallei), v. —len. vero.
- Delabreeren** (ontredderen, doen vervallen, verwaarloosen); *een gedelabreerd huis*.
- Delasement'** (verademing, verpoozing), o.
- Delta'tie** (heimelijke aangifte), v. —tiën, —s.
- Delta'tor** (aanbrenger, verktikker), m. —s.
- De'le, delea'tur** (op drukproeven voorgesteld door een  $\delta$ , d. i. men delge uit, neme weg).
- Delecteeren** (vermaken, verheugen).
- Delegaat'** (gezant, gevolmachtigde), m. —gaten.
- Delega'tie**, v. —s, tiën. Zie **Delegeren**.
- Delegeren** (afzenden, afvaardigen).
- Delen'da Cartha'go** (Carth. moet verwoest worden). Uitdrukking als slotterm der redevoeringen van Cato den Ouden (236—151 v. C.)
- Delf'stof**, v. —stoffen; *het rijk der —en*. Zie: **Mineraal'**.
- Delf'stoffenrijk** (de gezamenlijke delfstoffen), o. gmv.
- Delf'stofkunde** (wetenschap: stelselmatige beschrijving der mineralen), v. gmv.
- Delf'tsch** (uit of van Delft), bn.; —aardewerk; *het —orakel*, n.l. Hugo de Groot.
- Delf'gen** (vernietigen), ik heb gedelgd; *schulden —, afbetalen*; —**er**, m. —s; —**ing**, v. —en.
- De'li**, verkorting van **Delicieux'**, bn. en bw.
- Delibera'tie** (beraadslaging, overweging), v. —tiën, —s.
- Delibereeren** (beraadslagen, overleggen).
- Delicaat'** (teeder, teergevoelig; welsmakend lekker; kiesch, heusch, bescheiden), bn. en bw.
- Delicates'se** (lekkernij; heuschheid, bescheidenheid; kieschheid), v.
- Delic'e** (lekkernij, heerlijkheid, geneugte), v. —s.
- Delicieux'** (kostelijk, zeer aangenaam: lekker), bn. en bw. —cieuzer.
- Delict'** (misdrijf), o. —en. Ook: *Delictum*.
- Delic'it (corpus)** (overtuigend bewijsstuk eener misdaad), o. Zie **Cor'pus**.
- De'li'a** (trouweloze, verraderlijke), v. —'s.
- Delinea'tie** (ontwerp-teekening), v. —s, —tiën.
- Delinea'vit** (hij of zij heeft het geteekend). Zie **Del**.
- Deliniceeren** (teekenen, schetsen, ontwerpen).
- Delinquent'** (misdadiger, boosdoener, overtreders), m. —en.
- Delir'e, delir'ium** (waanzin, razernij, ijdelhoofdigheid), o.; —tremens, dronkemanswaanzin.
- Delivreeren** (bevrijden, verlossen, redden).
- Del'ving** (laagte, dal), v. —en. Zie **Del**. Vl.
- Delogeeren** (verhuizen, mil. verdrijven, verjagen). *Den vijand —*.
- Del'phi** (gesch. stad in Griekenland, landschap Phocis, met het orakel van Apollo), o. gmv.
- Delphie'nen** (handvatfels of ooren van kanonnen), v. mv.
- Del'ta** (aardr. alluvium bij een riviermond), v. —'s; *de Nijl—, de Rijn—, de Po—*.
- Del'taspier** (driehoekige bovenarmspier), v. —spieren.
- Delu'ge** (grote vloed, zondvloed), m. —s.
- De'luw** (loodkleurig, vaal, bleek), bn. w. i. g.
- Del'ven** (graven, uit- of omspitten), ik doll, heb gedolven; *een graf —*; —**er**, m.; —**ing**, v.
- Demagogie'** (volksleiding), v. gmv.
- Demago'gisch** (volksleidend, oproerstkend), bn.
- Demagoog'** (volksmenner, aanvoerder of leider van de volkspartij), m. —gogen.
- De'man**, m. —s. Zie **Dhe'mang**.
- Demandeeren** (opdragen, toevertrouwen).
- Demarca'tie** (begrenzing, afpaling), v. —s; —*lijn*, d. i. grenslijn, scheidslijn in tijd v. oorlog.
- Demar'che** (gang, tred; stap, poging), v. —s; —*s maken*, d. i. stappen doen, pogingen aawenden.
- Demasqué** (ontmaskering, einde van een gemaskerd bal), o. —'s.
- Demasqueeren** (ontmaskeren).
- Demeleeren** (ontwarren, ophelderen).
- Dementi'** (logenstraffing), o. gmv.; *iemand een —geven*. Lees: *dementi'*.
- Deml'** (half); *à —*, ten halve; —*fortune*, vierwielig rijtuig voor één paard; —*mesure*, gebrekkige maatregel; —*monde*, klein-deftige burgerij; —*relief*, half verheven beeldwerk; —*saison*, dunne overjas in 't voor- en najaar; —*teinte*, halve tint (bij schilders); —*tour*, halve wending; —*volle*, halve zwenking.
- Demis'sie** (ontslag, wegzending), v. —siën, —sies; *zijn —nemen, zijn —krijgen*.
- Demitteeren** (ontslaan, wegzenden).
- Demobiliseeren** (ontwapenen, op voet van vrede brengen; rechtst. roerende goederen tot onroerende verklaren).
- Democraat'** (aanhanger of voorstander der volksregeering), m. —craten.
- Democratie'** (volksheerschappij, volksregeering), v. gmv.
- Democra'tisch** (volksgezind; voor of van de volksregeering), bn.
- Democriet'** (iemand, die bij alle aangelegenheden de zaken van den lachwekkenden kant bekijkt), m. Vglk. **Heraclet'**.
- De'mon** (duivel), m. —monen. Ook: **De'mon**.
- Demonetisa'tie** (nuitenkoersstelling), v. gmv.
- Demonetiseeren** (uit den omloop nemen van munten).
- Demo'nisch** (duivelsch), bn.; *een —e lach*; ook: **Daemo'nisch**.
- Demonstra'tie** (vertoonmaking, duidelijk bewijs, betooging), v. —tiën, —ties.
- Demonstratief'** (overtuigend, bondig), bn.
- Demonstreeren** (bewijzen, betoogen).
- Demonteeren** (afzetten, uit den zadel lichten; mil. het geschut onbruikbaar maken of tot zwijgen brengen).
- Demoralisa'tie** (vernietiging van alle plichtsbef, zedenverbastering), v. gmv.
- Demoraliseeren** (alle plichtsbef vernietigen bij iemand; mil. moedeloos maken).
- De mortuis nil nisi bene** (van de dooden niets dan goeds n.l. te zeggen).
- Demos'thenes** (gesch. Griek. grootste redenaar, in Athene, 384—322 v. C.), m.
- Dem'pen** (aanplempen, vullen), ik heb gedempt; *een gracht —, een put —*; *Als het kalf verdronken is, dempt men den put*, het herstel komt doorgaans te laat; fig. *een oproer —, onderdrukken; met gedempte stem, dof, klankloos*; —**er** (iets dat dempt), m.; —**ing**, v. —en.

- Dem'pig** (aanborstig, benauwd op de borst), bn.; een - paard; -held, v. gmv.
- Den** (naaldboom), m. -nen. De fijne -, de gewone -, de grove -.
- Dena'rius** (Rom. zilverstukje ± f 0,40; ook in goud ± f 5,00), m. -rii.
- Denaturaliseeren** (het burgerrecht ontnemen).
- Denatureeren** (van natuur doen veranderen; doen ontaarden; misvormen, verbasteren).
- Den'ding** (Ind. gedroogde stukjes vleesch), v. gmv.
- Dendriet'** (boomsteen, steen met bladafdruk-sels), m. -en.
- Denier'** (koperen muntstukje), m. -s; de waarde van een - is ± 1/2 cent. Lees: deen-jé.
- Denigreeren** (zwart of gehaat maken, belasteren).
- Denk'beeld** (gedachte, begrip), o. -en; zich een - vormen; zijn -en mededeelen.
- Denkbeeld'ig** (ingebeeld), bn.; een - wezen, een - geluk, niet wezenlijk.
- Den'kelijk** (denkbaar, mogelijk), bn. en bw.
- Den'ken** (peinzen, zich in den geest bezighouden), onr. ik dacht, heb gedacht; -er, m.
- Denk'kracht** (vermogen van den geest om te denken), v. gmv.; -vermogen, o. gmv.
- Denk'wijs** of -wijze (meening, gevoelen), v. -wijzen.
- Den'nebast**, m. -en; -boom, m. -en; -naald (blad), v. -en; -stam, m. -men; -tak, m. -ken; -wortel, m. -s.
- Den'nen** (van dennenhout), bn. Een - paal.
- Den'nenappel** (vrucht), m. -s; -bosch, m.; -bosschen; -hars, o. en v.; -hout, o.; -rups, v. -en; -woud, o. -en.
- Denomina'tie** (benoeming; benaming; vermelding), v. -tiën, -ties.
- Denominatief'** (spraak. werkw. van een naamv. afgeleid), o. -tieven. Ploegen, rijpen, eindigen, steenigen, reinigen, trotseeren zijn -.
- Densiteit'** (dichtheid, vastheid), v. gmv.
- Denta'len** (spraak. tandletters), m. mv.; d en t zijn -.
- Dentel'ie** (kantwerk, speldenwerk, sierweefsel), v. gmv. Lees: dan-tel'.
- Dentist'** (landmeester), m. -en; vr. -tiste. Lees: dan-tist'.
- Denuncia'tie** (hand. aangifte, aanklacht), v. -s.
- Denuncieeren** (aangeven, aanklagen).
- Departement'** (afdeeling; gewest, landsdeel; werkkring), o. -en. Het - van oorlog, van justitie, afdeeling van bestuur; ook afdeeling van een Maatschappij, b. v. van het Nut van 't algemeen.
- Departementaal'** (de afdeeling betreffende; gewestelijk), bn. en bw.; een -tale school.
- Departit'ie** (verdeeling), v. -s, -tiën.
- Depasseeren** (te buiten gaan, overschrijden).
- Depé'che** (telegram; berichtsbrief), v. -s.
- Depécheeren** (snel afvaardigen, haasten).
- Dependeeren** (afhangen, afhankelijk zijn).
- Dependen'tie** (afhankelijkheid), v. -tiën, -s.
- Depen'se** (vertering), v. -s; veel -s maken. Lees: de-pan'-se.
- Depeupleeren** (ontvolken).
- Deplora'bel** (betreurenswaardig, jammerlijk), bn.
- Deploreeren** (bejammeren, betreuren).
- Deployeeren** (uit elkander leggen, ontvoeren, uitspreiden; divisien en vleugels eener armee ontwikkelen).
- Deponeeren** (nederleggen; gelden in bewaring stellen; getuigenis afleggen).
- Deponent'** (hand. degene, die iemand iets in bewaring geeft), m. -en.
- Deporta'tie** (verbanning, wegvuering naar een strafkolonie), v. -tiën, -ties.
- Deporteeren** (verbannen, uit het land jagen, naar een strafkolonie overbrengen).
- Deposita'ris, depositair'** (vertrouwd persoon, wien men geld of goederen ter bewaring geeft, bewaarder), m. -sen; -tairen.
- Deposit'ie** (getuigenis, verklaring der getuigen; neerlegging van een processtuk), v. -tiën, -ties.
- Depo'sito** (bewaring), o. -'s. Geld in - geven.
- Depo'sito-bank** (bewaar- of leenbank, welke ingelegde kapitalen, tegen uitkeering van een geringen interest aanneemt), v. -banken.
- Depo'situm** (in bewaargeving), o.
- Depôt'** (magazijn van munitie; reservetroepen of hun verblijf; ook: winkel van een zetbaas), o. -s. Lees: depoo'.
- Depôt' geven** (in) (in bewaring geven; ook: aan een zetbaas toevertrouwen ten verkoop).
- Depôt'-houder** (verkooper van hem toevertrouwde waren), m. -houders.
- Depotoir'** (algemeene bewaarplaats), m. of o. -s.
- Depouilleeren** (berooven, uitschudden); de stembriefjes -, de stembus ledigen, den uitslag der stemming opmaken. (ou = oe)
- Depouillement'** (berooving; ook het openen van de stembus), o. -s. (ou = oe)
- Deprava'tie** (verdorvenheid, diepgezonkenheid), v. gmv.
- Depraveeren** (bederven, slechter maken, ontaarden, verstimmeren).
- Deprecia'tie** (waardevermindering, gering-schatting), v. gmv.
- Deprecieeren** (in waarde verminderen; den koers verlagen).
- Depres'sie** (lage druk of barometerstand), v. -sies, -siën; - van lucht, geringer luchtdruk; er hangt een - boven Ierland; ook: - van den horizon, het lager schijnen dan hij is; - van de pool, het dalen van de pool, hoe meer men den evenaar nadert.
- Deprimeeren** (neerdrukken, ontmoedigen).
- Depriva'tie** (berooving, ontzetting), v. -s, -tiën.
- De profun'dis** (R. K. treurzang, psalm 130), v. gmv.
- Deputa'tie** (afvaardiging; afgevaardigd personental; college van gedeputeerden), v. -tiën, -ties.
- Deputeeren** (afvaardigen, naar een vergadering zenden).
- Derailleeren** (uit de rails geraken; verongelukken); de trein zal nog -, ontsporen; fig. dat plannetje gaat zeker -.
- Deraillement'** (ontsporing), o. -en.
- Deraisonna'bel** (onredelijk, onbillijk), bn.
- Deraisonneeren** (slecht redeneeren; onzin praten; ongerijmd, onbillijk oordeelen).
- Derangeeren** (verbijstereen, in de war brengen, storen).
- Derangement'** (stoornis, wanorde), o. -en.
- Der'by** (aardr. graafschap en stad in Engeland), o. gmv. In Mei valt de - dag, d.i. de dag der groote wedrennen.
- Der'de**, telw.; de - dag, ten -n male, Willem de -; fig. De derde streng maakt de

- kabel, de derde man brengt de spraak aan; als zn. (een derde gedeelte), o.: het — eener som gelds; kaartspel, een —, o. — n: een — van schoppenaas.
- Der'dehalf** (twee en een half), telw. *Het kost — halven gulden*, d. i. f 2.50.
- Der'dendaagsch**, bn.; *de — e koorts*, d. i. terugkeerend op den derden dag.
- De'ren** (hinderen, schaden), ik heb gedeerd. *Fig. wat deert u? wat scheelt u; ook: dat deert mij*, medelijden inboezemen.
- Der'gelijke**, bv. bepalingaank. vnv. *Ga niet om met — lieden*. Ook: *Diergelijke*.
- Derhal've** (om die reden, daarom), bw.
- Derideeren** (bespotten, uitlachen).
- Deris'ie** (bespottig), v. gmv.
- Deriva'tie** (spraak. afleiding van woorden, afstamming), v. — s, — tiën.
- Deriva'tum** (spraak. afgeleid woord), o. — vata.
- Deriveeren** (afleiden).
- Der'mate** (in dien graad, in dier voege), bw.
- Dermatologie'** (leer der huid en der huidziekten), v. gmv.
- Derobeeren** (ontvreemden, verduisteren).
- Deroga'tie**, v. — s, — tiën. Zie **Derogeeren**.
- Derogeeren** (afbreuk doen, inbreuk maken, benadeelen; opheffen, gedeeltelijk vernietigen of verzuakken).
- Derou'te** (nederlaag; wanorde, verwarde vlucht; overhoopwerping), v. — s. (ou — oe).
- Der'rie** (zuavelachtige veensoort), v. gmv.; — achtig, bn.
- Der'tien**, telw. *We zijn met — en*.
- Der'tienavond** (op den 12en dag na Kerstmis, driekoningenavond), m. — avonden. Vl.
- Der'tiende**, telw.; *de — dag; Lodewijk de —*.
- Der'tiendehalf** (twaalf en een half), telw.
- Der'tienvoud**, o. 26 is een — van 2; — ig, bn.
- Der'tienhonderd**, telw. (aaneen te schrijven).
- Der'tig**, telw. *De — jarige oorlog*, nl. in Duitschland (1618—1648); *ze zijn met hun — en*.
- Der'tiger** (een man van dertig jaar), m. — s. *Hij is een dikke —*, hij is een eind over de dertig. Ook wijn van 1830.
- Der'tigvoud**, o. — vouden; — ig, bn. en bw.
- Der'ven** (missen, ontberen), ik heb gederfd; *het noodige —; — er, m.; — ing (gemis)*, v.
- Der'waarts** (daarheen), bw.; *zij liepen heren —*, heen en weer.
- Der'wijze** (zoodanig, in die mate), bw.
- Der'wisch** (arme Turksche monnik), m. — en.
- Desabuseeren** (ten beste onderrichten, beter inlichten, uit een dwaling helpen).
- Desalliëeren** (zich) (beneden zijn stand huwen). Zie **Mesalliëeren**.
- Des'alniettemin** (desniettenstaande), bw. vero.
- Desappointeeren** (fig. teleurstellen).
- Desapproba'tie** (afkuring), v. gmv.
- Desapprouveeren** (afkeuren). (ou = oe)
- Desarmeeren** (ontwapenen, weerloos maken).
- Desas'ter** (rampspoed, onheil, noodlot, ongeval, groote wederwaardigheid), o. — s.
- Desastreus'** (rampspoedig), bn.
- Desavanta'ge** (nadeel, schade), o. gmv.
- Desavantageus'** (nadeelig, ongunstig), bv.
- Desaveu'** (ontkentenis, loochening), v. — s.
- Desavouceeren** (ontkennen, loochenen).
- Des'bevoegd** (daartoe bevoegd), bn.; *een — beoordeelaar*.
- Des'bevoegde** (zaakkundige), m. en v. — n.
- Des'bewust** (daarvan wetende), bn.
- Descenden'ten** (afstammelingen in de neergaande lijn: kinderen, kinds kinderen, enz.), m. mv. Zie **Ascenden'ten**.
- Descenden'tie** (afstamming), v. gmv.
- Descen'sie** (nederdaling, ondergang), v.
- Descrip'tie** (beschrijving), v. — ties, — tiën.
- Descriptief'** (beschrijvend), bn.
- Deserteeren** (zich wegpakken; wegloopen, overloopen; de plaat poetsen).
- Deserteur'** (weglooper, overlooper), m. — s.
- Deser'tie** (mil. het wegloopen, overloopen), v. — tiën, — ties.
- Desespereeren** (wanhopen, vertwijfelen).
- Des'gelijks** (op dezelfde wijze, evenzoo), bw.; *uw broeder handelde braaf, doe gij —*.
- Deshabilé** (huiskleed, ochtendgewaad), o. —'s. *En —*, ongekleed.
- Deshonoreeren** (onteeren, schandvlekken).
- Deside'rius Erasmus** (eig. Geert Geertsen of Gerrit Gerritz, 1467—1536), m.; — is een der beroemdste geleerden van zijn tijd.
- Designa'tie** (aanwijzing, opgaaf van kosten), v. — ties, — tiën.
- Designceeren** (beteekenen, aanwijzen; voorloopig benoemen); voor den krijgsveld —.
- Desinfee'tie** (ontsmetting, reiniging), v. gmv.
- Desira'bel** (wenschelijk), bn.
- Desireeren** (verlangen, wenschen, begeeren).
- Deskun'dig** (bekwaam, bedreven), bn.
- Deskun'dige** (zaakkundige), m. en v. — n.
- Des'niettenstaande** (ondanks dat), bw.
- Des'niettemin** (echter, evenwel), bw. Ook: *Desalniettemin*.
- Desnoods'** (daaraan behoefte zijnde), bw.
- Desobedieeren** (ongehoorzaam zijn).
- Desolaat'** (troosteloos, treurig, mismoedig, bedorven, verlaten, verwoest), bn.
- Desola'te-boedelkamer** (het voormalig kantoor van beheer van failliete boedels te Amsterdam), v.; *den boel aan de kamer maken, zich failliet laten verklaren*.
- Desolaunt'** (bedroevend, zeer lastig), bn.
- Desola'tie** (troosteloosheid, kommer; verwoesting), v. gmv.
- Desondanks'** (echter, evenwel), bw.
- Desorganisa'tie** (omkeering, ontbinding; fig. wanorde), v. gmv.
- Desorganiseeren** (wanorde veroorzaken in, ontbinden; tweedracht maken).
- Desoriënteeren** (van den weg afleiden, het spoor bijster maken, in de war brengen).
- Desperaat'** (wanhopig, radeloos), bn.
- Despera'tie** (wanhoop, radeloosheid), v. gmv.
- Despolia'tie** (beroving, plundering), v. — s.
- Despoot'** (onbeperkt gebied, eigendunkelijk heerscher, dwingeland), m. — poten. Zie **Tiran'**.
- Despo'tisch, despotiek'** (willekeurig, verdrukkend, eigendunkelijk handelend), bn.
- Despotis'me, despotis'mus** (eigendunkelijke of onbeperkte heerschappij, verdrukking, dwingelandij), o. gmv.
- Des'sa** (Javaansch dorp of kampong met eigen hoofd, hoofdplaats), v. —'s; — bestuur, o. — besturen; — gebied, o.; — hoofd, o. — en; — priester, m. — s. Ook: *Des'sah*.
- Dessein'** (voornemen, oogmerk, opzet; ontwerp, schets; monster of staal van laken, enz.), o. — s.
- Dessert'** (nagerecht), o. — en; — bord, o. — en; — mandje, o. — s; — mes, o. — sen; — wijn, m. — en.
- Dessin'** (teekening, schets, ontwerp; monster,

- staal, patroon der kledingstukken), o. -s.
- Destijds'** (te dien tijde), bw.
- Destillaat'** (het gedistilleerde), o. (soorten), -aten. Ook: *Dis-*.
- Destilla'tie** (overhaling), v. Zie **Distilla'tie**.
- Destillateur'** (destilleerder), m. -s. Ook: *Dis-*.
- Destilleeren** (overhalen, sterken drank, jenever maken). Ook: *Dis-*.
- Destin'** (noodlot, beschikking, besturing van God), o. gmv.
- Destina'tie** (bestemming, doel, lot, plaats van bestemming), v. -tiën, -s.
- Destineeren** (bestemmen, ordineeren, beschikken).
- Destitueeren** (afzetten, ontzetten van post of ambt).
- Destitu'tie** (afzetting, ontslag), v. -tiën, -s.
- Destruc'tie** (verwoesting, verval), v. -tiën, -s.
- Destructief'** (vernielend, verwoestend), bn.
- Destrueeren** (verwoesten, afbreken, vernielen, vernietigen).
- Des'wege** (daarom, om die reden), bw.
- Detacheeren** (losmaken, afzonderen; afscheiden), b.v. troepen -.
- Detachment'** (bende soldaten), o. -en.
- Detail'** (bijzonderheid), o. -s; en -, in al de bijzonderheden, omstandig, uitvoerig, ook: in het klein. *Een goed kunstenaar verzorgt de -s.*
- Detail'handel** (kleinhandel), m. gmv.
- Detailleeren** (tot in kleinigheden uiteenzetten, omstandig beschrijven of ontleden).
- Detec'tie** (blootlegging, ontdekking), v. -s, -tiën.
- Detec'tive** (ontdekker en aangever van misdrijven in Engeland), m. -s. In ons land **Rechercheur'**. Lees: *detek'tiv*.
- Deteneeren** (terughouden, gevangenhouden).
- Deten'tie** (opsluiting, hechtenis), v. gmv. *Huis van -*, gevangenis.
- Deterioreeren** (verslimmeren, bederven).
- Determina'tie** (bestemming, beschikking, bepaling), v. -s, -tiën.
- Determinatief'** (bepalingaankondigend), bn.
- Determineeren** (bestemmen, bepalen, beschikken); een begrip -, den kring er van bepalen; een *plant -*, vaststellen uit de kenmerken tot welke familie zij behoort.
- Determinis'me** (leer der voorbeschikking, een lichte graad van fatalisme), o. gmv.
- Determinist'** (aanhanger van het determinisme), m. en v. -en; ook iemand die planten determineert.
- Deterreeren** (opgraven; fig. opsporen, uitvorschen; ook: oprakelen).
- Detesta'bel** (verfoeielijk), bn. en bw.
- Detesteeren** (verfoeien, verwenschen).
- Detineeren** (gevangenhouden, terughouden). Zie **Deteneeren**.
- Detona'tie** (ontploffing, losbranding; muz. het valsch zingen), v. -tiën, -s.
- Detoneeren** (ontploffen, losbranden).
- Detoneeren** (muz. den toon laten verlopen; lager gaan zingen, zakken).
- Detour'** (omweg; bocht, slingering; uitvlucht, voorwendsel), m. -s. (ou = oe)
- Detourneeren** (afwenden, doen afdwalen, afwijken). (ou = oe).
- Detraacteur'** (lasteraar, eerroover), m. -s.
- Detrac'tie** (achterklap, lastering, eerroof), v. gmv.
- Detres'se** (nood, verlegenheid, angst), v. gmv.
- Detrompeeren** (iemand uit den droom helpen, van zijn dwaling terugbrengen).
- Deuca'lion** (myth. koning van Thessalië, onder wiens regeering de zondloed allen verdelgde behalve hem en Pyrrha, zijn vrouw), m.
- Deugd** (braafheid, innerlijke waarde, voortreffelijkheid), v. -en. *Van den nood een - maken*, tegen zijn zin tot iets overgaan of besluiten, omdat het noodzakelijk is; *ik sta in voor de - van die stof*, echtheid.
- Deugd'elijk** (echt), bn. en bw.; een -e stof, iets - bevinden; een - argument; de schelging - over. (C. O.), werkelijk; -heid (betrouwbaarheid, echtheid), v. gmv.
- Deugd'zaam** (braaf), bn. en bw. een - man; hij leeft -; -heid, v. gmv.
- Deu'gen** (braaf zijn; dienstig zijn), ik heb gedeugd; die jongen deugt niet; die inkt deugt niet; uw opstel deugt niet, geen waarde hebben.
- Deug'niet**, m. en v. -en; vr. ook -e. *Hij is een -*, slechte knaap; *zulk 'n -e*. Vl.
- Deuk** (induw), v. -en; een hoed met een -.
- Den'ken**, ik heb gedeukt; -er, m.; -ing, v.
- Deun** (straatwijsje, liedje), m. -en.
- Deun** (zuinig, karig), bn. -er, -st; het ziet er - bij hem uit, armoedig.
- Deu'nen** (zingen, neuriën), ik heb gedeund.
- Deur**, v. -en; met de - in huis vallen, zonder inleiding met iets voer den dag komen; de winter staat voor de -, is op handen; dat doet de - toe, geeft den doorslag; dat zet de - open, geeft gelegenheid, is oorzaak.
- Deur'bel**, v. -len; -dorpel, m. -s; -duim (scharnier), m. -en; -gat (-opening), o. -en; -grendel, m. -s; -klopper, m. -s. vero.; -knip, v. -pen; -knop, m. -pen; -kozijn, o. -en; -paneel, o. -en; -post, m. -en; -schel (bet), v. -len.
- Deurwaar'der**, m. -s; -schap, o. gmv.
- De'us ex ma'china** (letterlijk: God uit de (tooneel-)machine; d. i. eenig bovenaardsch wezen, dat aan de verwikkeling een einde maakt; m. a. w. iemand die zich onverwachts opdoet en daardoor aan een neteligen of hachelijken staat van zaken een gunstige wending geeft, b.v. in het moderne blijspel: een rijke oom uit de Oost, enz.
- Deu'tel** (wigge), m. -s; -ijzer, o. Zie **Plug**.
- Deuteronomium** (Bijb. tweede wet, vijfde boek van Mozes), o. gmv. Zie **Deut**.
- Deu'vekater** (drommels!), tw.; als zn. (koek of brood b.v. in Breda), m. -s.
- Deu'vekatersch** (duivelsch), bn. Die-jongen.
- Deu'vik** (tap of spie in een vat), m. -vikken.
- Deu'viken** (door een deu'wik aftappen), ik heb gedeu'vikt.
- Devaliseeren** (berooven, uitschudden).
- Devalva'tie** (waardevermindering van lopende munt), v. -s, -tiën.
- Devasta'tie** (verwoesting), v. -tiën, -s.
- Devasteeren** (verwoesten, vernielen, omkeeren).
- Developpeeren** (ontwikkelen, ontvouwen).
- Devestituur'** (berooving, ontzetting), v. gmv.
- Devestituur'** (R. K. ontzet uit het priestertijk ambt), v. gmv.
- Devia'tie** (afdwaling van den rechten weg; verzeiling van een schip van den bepaalden koers; afwijking van de magneetnaald, ook van de lichtstralen in water of in een glasprisma), v. -ties, -tiën.
- Devieeren** (afdwalen, afwijken, verzeilen).
- Devies'** (toepasselijk zinnebeeld met een kort

- doelmatig opschrift; zinspreuk, gedenkspreuk), o. —zen. *Het — van ons wapen is: Je maintiendrai*, d. i. ik zal handhaven.
- Devolutie** (overgangsrecht, versterf), v. —tiën.
- Devolveeren** (afwentelen; versterven op, een ander bij erfrecht toevallen).
- Devoot** (vroom, godvruchtig; onderdanig, eerbiedig), bn. devoter; de devoten, de fijnen.
- Devoreeren** (verslinden, doorzwelgen).
- Devotie** (vroomheid, toewijding, vereering, godsvrucht), v. gm. R. K. dag van —, heiligendag maar geen Zondag; van jongs af was Wolfs — groot, voor Kufus. (Staring)
- Devotiedag**, m. —dagen. Zie **Devotie**.
- Devoueren** (toewijden). (ou = oe).
- Devouement** (toewijding, gehechtheid), o. gm.
- Dewijl** (omdat), vgw. *Ik ga niet, — het regent.*
- Dexteriteit** (behendigheid, vluheid), v. —en.
- Dextrine** (zetmeelgom), v. gm.
- Dextrose** (druvensuiker), v. gm.
- Dey** (heerscher in Algiers, Barbarije), m. —s.
- Deze**, aanw. vnw.; — man, — kinderen.
- Dezelfde**, hetzelfde, bep. aank. vnw. *Het zijn — menschen van straks.*
- Dezelve**, hetzelfde, aanw. vnw. vero.
- Dezulke**, bepalingaank. vnw.; *er zijn slechte boeken, lees — niet.*
- Dezulken**, bep. aank. vnw.; *er zijn slechte menschen, ga met — niet om.*
- Dhemang** (Ind. districtshoofd), m. —s. Ook: *Deman*. In midden en oostelijk Java ook *Wedho'no* of *Wedo'no* geheeten.
- Dhoer'ra** (negergerst), v. gm.
- Dia'boelhout** (Ind. zeer hard hout, bruinrood van kleur), o. gm.
- Diabas** (korrelige groensteen), o. gm.
- Diabe'tes** (geneesk. suikerziekte), m. gm.
- Diaboliek**, **diabo'lisch** (duivelsch, duivelachtig), bn. en bw.
- Diaconen** (dienaren, uitdeelaars der liefdegaven bij de eerste christenen), m. mv.
- Diaconie** (kerkelijk armbestuur), v. —ën; van de — leven; arme lui, die aan de — kwamen. (C. O.)
- Diaconieschool** (armenschool van de diaconie), v. —scholen.
- Diaconus** (diaken, armverzorger), m. —sen; meestal: **Dia'ken**.
- Diadeem** (koninklijk hoofdsieraad; vrouwelijk haartooisel), m. —demen.
- Diado'chen** (opvolgers, veldheeren van Alexander den Gr.), m. mv. *Anti'pater, Lysi'machus, Ptolema'e'us, Anti'gonus* waren de —.
- Dia'resis** (spraak. splitsing van een lettergreep), m. als in: *dorrep, dorp; parel, paarl; lantaren, lantaarn*, enz.
- Dietetiek** (leer der voedingsmiddelen in verband met de hygiëne), v. gm.
- Diagno'se, diagno'sis** (geneesk. onderscheiding eener ziekte naar kenteekenen, ziektekennis), v. diagnosen.
- Diagnostiek** (geneesk. leer der diagnose), v. gm.
- Diagonaal** (hoekpuntslijn), v. —gonalen.
- Diagonaal** (overhoeksch, overdwars), bn.
- Diagram** (schets; in de muziek: vijftijntige notenbalk), o. —men.
- Dia'ken** (armverzorger), m. —en, —s.
- Dia'ken** (R. K. geestelijke, die de voorlaatste wijding heeft ontvangen), m. —s, —en.
- Dia'kenhuis** (verplegingsgesticht onderhouden door de diaconie), o. —huizen. *Keesje noemt het — het Huis: „Kent meheer et Huis?”* (C. O.)
- Dia'kenhuismannetje** (verpleegde in een diakenhuis), o. —s. *Het — vertelt zijn historie.* (C. O.) Door Hild. ook: *Diaconieburger* gedoopt.
- Diakonaat** (R. K. de wijding, de waardigheid van diaken), o. gm.
- Diakones** (armverzorgerster; ook ziekenverpleegster), v. —sen.
- Dialect** (tongval, gouspraak, spraak in de onderscheiden streken eens lands), o. —en.
- Dialectiek** (verstandleer, denkkunst, disputeerkunst), v. gm. Ook: *Dialectica*.
- Dialo'gisch** (in den vorm van een samenspraak), bn.
- Dialogiseeren** (samenspraken houden, in den gesprekvorm inkleeden).
- Dialoog** (samenspraak, tweespraak, gesprek), m. —logen.
- Diamagnetis'mus, —me** (afstootende werking van den magneet op niet-magnetische zelfstandigheden), o.
- Diamagne'tisch**, bn.; stoffen, die door een magneet worden afgestooten, zijn —.
- Diamant** (het kostbaarste en hardste edelgesteente), m. —en; (stof), o. gm.
- Diamant** (zwarte) (nl. de steenkool), o.; aldus geheeten naar de hooge waarde voor fabriek en oven, enz.
- Diamantbrood** (poeder van diamant), o. gm.
- Diamant-editle** (bijzonder kleine uitgaaf van een boekwerk, in diamant-letter of uiterst kleine letter gedrukt), v. —s, —tiën.
- Diamanten**, bn.; een — ring, met een diamant; een — bootje, slotje met een diamant; de — zalen (des hemels), Vondel: schitterend als diamant; de — bruijloft, ter viering van het 75-jarig (thans ook 60-jarig) huwelijk.
- Diamantgruis** (stijppoeder, —brood), o. gm.
- Diamant'ne** (sneeuw wit polijstpoeder), v.
- Diamant'klover** (splitjer van diamanten), m. —s; — **kloverij**, v. —en.
- Diamant'slijper**, m. —s; fig. *hij is grove* —, een straatlooper; — **ij**, v. —en.
- Diamant'spaat** (steen uit China appelgroen van kleur, na den diamant de hardste en kostbaarste), o. als voorwerp, m. —spaten.
- Diamant'steen**, m. —en; — **tuiltje** (bloemtrosje van diamantjes), o. —s; — **werker**, m. —s; — **werkster**, v. —s; — **zetter**, m. —s; — **zetterij**, v. —en; — **zester**, v. —s.
- Diame'ter** (middellijn, doorsnede), m. —s.
- Diametraal** (den diameter betreffende), bn.
- Dia'na** (myth. godin der jacht en der maan), v.
- Dian'drisch** (hebbende twee meeldraden), bn.
- Diapason** (toonhoogte), m. gm.; de normale — is de omstreeks 1860 vastgestelde toonhoogte; de — is de gewone kamerton, waarbij 180 trillingen per seconde heeft.
- Diaphaan** (doorschijnend, transparant), bn.
- Diaphonie** (muz. wantuidendheid), v. gm.
- Dia'phora** (rhetorische figuur, eenzelfde woord in verschillende beteekenissen), v. —s.
- Diaphrag'ma** (plaatje met ronde opening in optische werktuigen, dienende om de randstralen tegen te houden), o. —s.
- Diarrhee** (geneesk. buikloop), v. gm.
- Diatome'en** (kristalwieren op stooten), v. mv.
- Diatonisch** (muz. gaande van toon tot toon), bn.; de — e ladder.
- Diatri'be** (critisch strijdschrift, heftige critiek), v. —n.
- Dib'belmachine** (zaai- of pootmachine), v. —machines.



- Dichromasie'** (kleurenblindheid, die slechts twee kleuren onderscheidt), v. gmv.
- Dicht** (gedicht, poëzievorm), o. -en. Nederlandsch - en on dicht. (v. Vloten)
- Dicht** (vast aaneensluitend), bn.: een - weefsel; dat linnen is -; een - bosch, in - e drommen; de deur is -, gesloten; hij is erg -, geheimhoudend; bw.: ze waren - bij huis; de kool te - planten; het sneeuwt -; -heid (vastheid, soortelijk gewicht): de -heid van goud, enz. Zie **Soortelijk**.
- Dicht'ader** (beeld voor dichtertijken aanleg), v. -aders, -en.
- Dicht'doen** (sluiten), onr. ik deed -, heb -gedaan; een kast, een deur -.
- Dicht'ten** (dichtmaken, stoppen), ik heb gedicht; een lek -.
- Dicht'ten** (verzen maken), ik heb gedicht; -er, m. -s; -eres, v. -sen.
- Dicht'genootschap** (vereeniging van dichters), o. -genootschappen.
- Dicht'heid** (verhouding bij gelijk volume van de hoeveelheid stof), v. gmv.; warmte doet de - afnemen; - van goud, water, enz.
- Dicht'kunst** (poëzie), v. gmv. De - beoefenen. Men onderscheidt lyrische, epische, dramatische en didactische -. Zie **Poëzie**.
- Dicht'maken** (sluiten, dichtdoen), ik heb -gemaakt. Een brief -, een jas -, een rijtuig -.
- Dicht'regel** (versregel), m. -s, -en.
- Dicht'stuk** (gedicht, vers), o. -stukken.
- Dicht'vuur** (bezieling, opgewektheid), o. gmv.
- Dicht'werk** (gedicht van eenigen omvang), o. -en. De ziekte der geleerden is een schoon -; koop de -en van Vondel.
- Dicotyledonen** (tweezaadlobbigen), v. mv.
- Dictaat'** (iets dat voorgezegt is of wordt ter naschrijving), o. -aten, -ata; stud. een - pennen.
- Dictam'nus** (esschenkruid), m. gmv.
- Dicta'tor** (eigenmachtig gezagvoerder; onbeperkt bewindvoerder in het oude Rome), m. -s.
- Dictatoriaal'** (gezaghebbend, eigenmachtig), bn. en bw. Ook: Dictato'risch.
- Dictato'risch** (gebiedend als onbeperkt gezaghebbend), bn.
- Dicta'torschap** (de waardigheid van dictator), o. Zie Dictatuur'.
- Dictatuur'** (het ambt of de waardigheid van een dictator), v. gmv.
- Dictee'** (taal oefening in het zuiver schrijven), v. -s.
- Dicteeren** (voorzeggen om na te schrijven; ook: ingeven, in de pen geven; een straf opleggen).
- Dic'tie** (zeggingskracht; de schrijftrant, wijs van zich uit te drukken; zeggingskracht), v. gmv.
- Dictionnai're** (woordenboek), m. -s.
- Dic'tum, factum** (gezegd, gedaan).
- Didac'tieus** (onderwijskundige; leerende wijsgeer), m. -tici.
- Didactiek'** (leer kunst, onderwijskunde), v. gmv.
- Didac'tisch** (dichtk. leerend, onderrichtend), bn.; een - gedicht, een leerdicht; -e poëzie, b.v. de Ziekte der Geleerden. (Bild.); de -e poëzie is minder het product der phantasie.
- Die, dat**, aanw. vnv.; - hond, - kat, dat huis; - bloemen; ook betrekkt: de man, - die daar gaat.
- Dieet'** (geneeskundige leefregel, matige eetregel), o. gmv.
- Dief** (iemand die steelt), m. dieven; een dief betrappen; fig. de dood komt als een - in den nacht; een - aan de kaars, een vezel, die het vet doet afloopen; elk is een - in zijn nering, ieder zoekt te winnen, wat hij maar eenigszins kan; de gelegenheid maakt den -, de verleiding is de oorzaak van het kwaad.
- Dief'achtig** (neiging hebbende tot stelen), bn. en bw.; een -e raaf; hij kijkt - uit zijne oogen; -heid, v. gmv.
- Diefsch** (diefachtig), bn.; de Dwingeland, met -e list gekeerd van Elba's strand. (Staring). w. i. g.
- Dief'stal** (wederrechtelijke toeëigening van eens anders goed), m. -len.
- Die'gene**, datgene, bep. aank. vnv.
- Die'mit** (katoenen stof zonder bepaald patroon met figuurstrepen), o. gmv. (soorten), diemiten.
- Die'miten** (van demiet), bn.; een - borstrok.
- Dien'aangaande** (die zaak betreffende), bw.
- Dien'naar** (ondergeschikte), m. -s en dienaren. Ook: ambtenaar: de -aren der kroon, ministers; de -aren v. h. gerecht; een geestelijke: zij zijn -aren van God; beleefdheidsvorm: Geloof mij uw dienstw. -; je -, juffrouw Deluw. (C. O.); een - maken, buiging.
- Dienares'** (dienende vrouw), v. -sen. Ook -res'se. Zie verder **Die'naar**.
- Dien'der** (agent van politie), m. -s.
- Dien'en** (van of in dienst zijn, voor iem. werken), ik heb -diend; bij iem. -, in dienst zijn; als officier te land of ter zee -; waarmee kan ik u -? dat dient tot voorbeeld, waarschuwing enz. strekken; tot bewijs -, God -, zijn geboden onderhouden; den Mammon -, den geldgod vereeren; de waarheid -, de zonde -.
- Dienovereenkom'stig** (overeenkomend met iets, dat vooraf genoemd is), bw.
- Dienst** (het dienen, bijstand, hulp), m. -en.
- Dienst'baar** (dienende, ondergeschikt), bn. Dit meisje is -; de -bare stand; een volk - maken, onderwerpen; -heid (ondergeschiktheid, schatplichtigheid), v. gmv.
- Dienst'bode** (gehuurde helper of helpster), m. en v. -n.
- Dienst'stig** (geschikt), bn. en bw.; -heid, v.
- Dienst'plicht** (plicht om soldaat te worden), m. -en; algemeene -, persoonlijke -.
- Dienst'plicht'ig**, bn.; een - nummer; -heid, v. gmv.
- Dienstvaar'dig** (behulpzaam), bn.; -heid, v.
- Dienstwil'lig**, bn.; Uw -edienaar; -heid, v.
- Dien'tengevolge** (daarom, dus), bw.
- Dien'volgens** (bijgevolg), bw. Ook: Diensvolgens. De oudere Stastok was een man van de klok, en stond - om zes uren op. (C. O.)
- Diep** (diepte, kolk), o. -en; ook bn. en bw.
- Diepden'kend** (grondig denkend), bn.; een - wijsgeer; -heid, v. gmv.
- Die'pen** (uithalen, uitbaggeren), ik heb gediept; -er, m. -s; -ing, v. -en; -sel, o. -s.
- Diep'gang** (scheepst.) m. gmv.; een vaartuig van 20 voet -, afstand tusschen kiel en waterlijn.
- Diep'lood** (zeew. werktuig om te peilen), o. -en; -lijn, v. -en; -worp, m. -en.
- Diep'te**, v. -n; de - van een put, van een mijn, van de zee; de - van een huis, van een gang, lengte; hij viel in een -, kuil; fig. de - van Gods goedheid, ondoorgrondeijkheid.
- Diepzin'nig** (grondig, veelbetekenend, ook: onbegrijpelijk), bn. en bw. Wij schreven -e verwoogen over de Deugd. (C.O.); -heid, v. gmv.

- Dier** (bewaterkuigd zelfbewust wezen), o. — en.  
**Dier** (dierbaar, innig), bn. en bw.; de — ste belangen; dat komt mij — te staan.  
**Diera'ge** (booze vrouw, helleveeg), o. — s. Ook: ondeugend meisje, nest.  
**Dier'nepos**, o. Zie **Dier'rensage**.  
**Dier'baar** (waard, lief), bn.; een — pand, een — bare gedachtenis; —heid, v. gmv.  
**Dier'renriem** (sterrenk. gordel of band aan den sterrenhemel, door de ecliptica in tweeën gesneden en in welken wij van de aarde uit zón, maan en planeten zich zien bewegen), m. gmv.; de — is gesplitst in 12 vakken of afdeelingen, elk van 30°, en de namen dier afdeelingen, meest diernamen, zijn ontleend aan de daar aanwezige sterrenbeelden. Zie **Zodiak'**.  
**Dier'renrijk** (al de soorten, geslachten, familiën, klassen der dieren samen), o. gmv.  
**Dier'rensage** (dichtk. middeleeuwsche dichtsoort), v. — n. Onder de — n bekleedt Vanden Vos Reinaerde een eerste plaats.  
**Dier'gaarde** (dierentuin), v. — gaarden.  
**Dier'koop** (duur), bn.; — weefsel.  
**Dier'kunde** (kennis van den bouw en de leefwijze der dieren), v. gmv. Zie **Zoölogie'**.  
**Dier'lijk**, bn.; het — leven, het leven des lichaams; — e warmte, de warmte eigen aan dieren; — e lusten, d. i. zinnelijke lusten; —heid (beestachtigheid), v. gmv.  
**Dies** (daarom, derhalve), bw.; ook daarvan: wat — meer zij.  
**Dies' l'rae** (R. K. Lat. kerkgezag op het laatste oordeel), v. gmv. Deze hymne is waarschijnlijk uit de 13e eeuw.  
**Dies'is** (muz. verdeeling, b.v. van een heelen toon in de helft, enz.), v. gmv.  
**Dies' natalis**, bij verkorting **Dies** (dag der stichting van de Hoogeschool), m.; de — wordt elk jaar afzonderlijk gevierd; de — der universiteit van Leiden is 8 Febr.; die van Utrecht, 26 Maart; die van A'dam, 15 Oct.  
**Diet'sch** (alleen gebruikelijk in: — maken, wijs maken), ik heb — gemaakt, d. i. heb wijsgemaakt, op de mouw gespeld. Teun maakte de knapen wonderlijke jachtleugens —. (C. O.)  
**Dietsch**, bn.; de — e taal, de volkstaal, in 't bijzonder het Vlaamsch in de Middeleeuwen; wij zijn van — en stam; als zn. o.: het —.  
**Dieveg'ge** (vrouw die steelt), v. — n.  
**Die'ven** (stelen, ook: snoepen), ik heb gedieft.  
**Die'venbende**, v. — n; —jacht, v. gmv.; —lantaarn (—taren), (waarvan het licht door schuiven kan worden afgesloten), v. — s; —leider (diender), m. — s; —rot, o. — ten; —taal (bargoensch), v. gmv.  
**Dieverij'** (diefstal), v. — en; iem. beschuldigen van —.  
**Diffamaunt'** (eerroovend, lasterlijk), bn. en bw.  
**Diffameeren** (eerrooven, belasteren, schandvlekken).  
**Differereen** (verschillen, onderscheiden zijn; uitstellen, verschuiven).  
**Different'** (onderscheiden, ongelijk, verschillend, strijdig), bn.  
**Different'** (klein geschil), o. — en.  
**Differentiaal'** (oneindig kleine aangroeiing eener veranderlijke grootheid), v. — alen.  
**Differentiaal'-lamp** (electrisch booglicht met zich bewegende koolspitsen), v. — lampen.  
**Differentiaal'-rekening** (een afdeeling der hoogere wiskunde), v. gmv.  
**Differentiaal'-thermometer** (dienend om het verschil in temperatuur tusschen twee plaatsen te bepalen), m. — s.  
**Differentie** (verschil, onderscheid), v. — tiën, — s.  
**Differentiële rechten** (verschillende rechten, b.v. de waren van en naar Nederland betaalden vroeger op Java minder rechten dan die van en naar andere landen; in- en uitvoerrechten, verschillend naar gelang van het land van herkomst of bestemming), o. mv.  
**Diffes'sie** (rechtst. handeling waarbij men een processtuk, een wissel, enz. als valsch verklaart), v. gmv.  
**Difficiël'** (zwaar, lastig, moeilijk, knorrig), bn.; een — mensch, een knorrepot, een lastig man.  
**Difficultereen** (zwarigheden maken, tegenwerpen inbrengen).  
**Difficulteit'** (moeilijkheid, zwaarigheid), v. — en.  
**Difform'** (wanstaltig, mismaakt), bn.  
**Difformiteit'** (wanstaltigheid, mismaaktheid), v. — en.  
**Diffraç'tie** (buiging der lichtstralen), v. gmv.  
**Diffusie** (het zich vereenigen, tot een homogeen mengsel van vloeistoffen van ongelijk gewicht), v. gmv.  
**Diffuus** (wijdloopig, verstrooid), bn.  
**Digereeren** (verdeelen, verteren van spijzen).  
**Diges'tie** (oplossing, koking; spijsvertering), v.  
**Digestief'** (middel ter bevordering der spijsvertering), o. — tieven.  
**Dig'gel** (scherf aardewerk), v. — s, — en.  
**Digital'ne** (extract uit vingerhoedskruid, een zwaar vergif), v. gmv.  
**Digital'is** (vingerhoedskruid), v. gmv.  
**Digital'um** (gevingerd), bn.; folium —, gevingerd blad, b.v. van den kastanje.  
**Dignita'ris** (waardigheidsbekleeder), m. — sen.  
**Digniteit'** (waardigheid, eerepost), v. — en.  
**Digres'sie** (afwijking, uitweiding, buitensporigheid), v. — siën, — s.  
**Dij** (lichaamsdeel), v. — en; —been, o. — beenderen; —breuk, v. — en; —slagader, v. — s; —zenuw, v. — en.  
**Dijen** (uitzetten, zwellen), het dijde, het is gedijd; erwten en boonen — bij het koken; gerst en rijst —.  
**Dij'gen** (uitzetten), het deeg, is gedegen; gedegen goud, smeedbaar goud.  
**Dijk** (opgehoogde aarden dam), m. — en; een — langs een rivier, waterkeering; fig. iem. aan den — zetten, uit zijn huis zetten; dat brengt geen zoden aan den —, dat baat of helpt niet.  
**Dijka'ge** (het aanleggen v. dijkwerken), v. — s.  
**Dijk'en** (een dijk leggen), ik heb gedijkt.  
**Dij'ker** (dijkwerker), m. — s; eten als een —; in even dichte drommen rukken de — s af en aan. (Staring, Ivo).  
**Dijk'-etting** (gras langs de dijken), v. — en.  
**Dijk'graaf** (voorzitter v. e. dijkbestuur, ook van een polderbestuur), m. — graven.  
**Dijkheem'raad** (lid v. e. dijk- of polderbestuur), m. — raden; —schap (de waardigheid), o. gmv.  
**Dijk'kisting** (wat dient om een dijkbreuk te stoppen), v. — kistingen.  
**Dijk'slag** (gedeelte van den dijk, dat door bepaalde eigenaars, d. i. dijksslaagden, moet onderhouden worden), m. — slagen. vero.  
**Dijk'stoel** (dijkbestuur, college van heemraden), m. — stoelen.  
**Dijn**, bezitt. voornw., als zn. o. Het mijn en —.

- Dij'zig** (mistig, dampig), bn. De duinen teekenden zich tegen de -e lucht af. (Potg.); -heid, v.
- Dik** (niet dun), bn.; een -ke plank, een -ke muur; een - man, zwaarlijvig; een -ke wang hebben; gezwollen; -ke melk, klontertig; -ke olie, drabbig; een -ke nevel, een - rook; een paard met -ke manen; fig. ik werd -ke vrienden met Pieter. (C. O.), groot; bw: Hij is dik gekleed; hij zit er dik in, fig. is een welgesteld man; als zn. het - van den arm, het been; het - van de soep, enz.; -achtig (er dik uitziend), bn.: een oud - heertje; een - roodvingerig handje. (C. O.)
- Dik'huidigen** (veelhoevige dieren), m. mv. Nijlpaard, neushoorn, olifant en zwijn zijn -.
- Dik'ken** (dik maken; aandikken), ik heb en het is gedikt. De melk begint te -, dik worden.
- Dik'kerd** (spotn. zwaarlijvige), m. -s.
- Dik'kop** (dik mensch), m. en v. -pen. gmz. Ook: (kikkervisshje), m. -koppen.
- Dik'maals** (vaak, dikwijls), bw.
- Dik'te** (dikheid, zwaarte, fig. zwelling), v. -n.
- Dik'werf** (tal van keeren), bw. Zie **Dik'wijs**.
- Dik'wijs** (tal van tijdstippen), bw. Lees: dik'wis.
- Dik'zak** (dik en zwaar persoonje), m. en v. -ken. gmz.
- Dilatome'ter** (toestel ter bepaling van de uitzetting der vloeist. bij verwarming), m. -s.
- Dilem'ma** (wissel-ofvooronderstellende sluitrede; fig. zeer moeilijke toestand), o. -s. Vele jonge doktoren verkeeren in het volgend troosteloos -, zij hebben een vrouw noodig om praktijk, en hebben praktijk noodig om een vrouw te krijgen. (C. O.)
- Dilettant'** (kunstvriend, kunstverzamelaar), m. -en; vr.: -tante, -n.
- Dilettantis'me** (beoefening eener kunst als liefhebber, het liefhebben), o. gmz.
- Diligen'ce** (naarstigheid, zorgvuldigheid, stiptheid), v. gmz.
- Diligen'ce** (post- of reiswagen), v. -s. vero.
- Diligent'** (ijverig, naarstig, werkzaam, bezig), bn. en bw.
- Diligen'tie** (ijver, werkzaamheid), v. gmz.
- Dille** (schermbl. plant), v. gmz.
- Dilogie'** (dubbelzinnig iets), v. gmz.
- Diluviaal'** (tot het diluvium of deloedvorming behoorend), bn.; -ale gronden, b.v. de heiden van Drente.
- Diluvium** (aloude of voorwereldlijke bezinking of aanslibbing), o. gmz.
- Dimen'sie** (afmeting, afstand; uitgebreidheid), v. -siën, -s.
- Diminueeren** (vermindere, kleiner maken).
- Diminuen'do** (muz. langzaam afnemend), bn.
- Diminu'tie** (stijlfiguur: verkleining), v. Het is geen euveldaad, het is slechts een klein vergrjip, een lichte overtreding.
- Diminutief'** (verkleinwoord), o. -tieven.
- Diné**, o. -s, dineetje, o. -s.
- Dineeren** (het middagmaal gebruiken).
- Diner, diné** (middagmaal), o. -s; -tje of dineetje, o. -s.
- Ding** (zaak, lichaam), o. -en.
- Ding'bank** (rechtbank), v. -en. vero.
- Ding'ding** (Mal. gedroogd buffelvleesch), v.: hij kreeg twee malen rijst met -. (v. R.)
- Din'gen** (bepleiten, strijden), ik dong, heb gedongen. Naar iets -, naar (eenen post) staan; nauw -, beknibbelen; -er, m. -s; -ing (het dingen), v. gmz.
- Din'ges** (iemand), m. gmz. gmz. Roberts wil hij nog spreken over -. (Gorter), persoon, wiens naam men zoo gauw niet weet.
- Ding'sigheidje** (klein aardig voorwerp, snuisterij), v. -s.
- Ding'spel** (rechtsgebied), o. -pelen. vero.
- Ding'taal** (pleittaal; van dingen, d.i. pleiten), v. Ik heb hem - laten hooren, d. i. hem krachtig tegengesproken; - spreken, krachtige taal: Das -, riep Steen. (v. Zeggelen).
- Dinosaur'ius** (voorwereldlijk dier, in Amerika), m. -ria.
- Dinothe'rium** (voorwereldlijk dikhuidig dier, in Duitschland), o. -s.
- Dins'dag** (derde dag der week), m. -dagen.
- Dins'dags**, bw.; - bezoekt hij de markt; -dagsch, bn.; de -dagsche markt.
- Diocesaan'** (tot het diocees in betrekking staande), bn. een -ane onderwijzers-vereeniging; of: Diocesaan-vereeniging.
- Diocese**, v., ook **Diocees'** (R. K. bisschoppelijk gebied, een bisdom), o. diocees.
- Dio'geneslantaarn**, v. -s. Met een - rondloopen, in ontevreden ijver zoeken naar het betere.
- Diop'taas'** (kopersmaragd), o. gmz.
- Diop'ter** (meetk. het vizier, de kijkspleet van een astrolabium), o. -s.
- Diop'trica** (gezichtsteleer, breking der lichtstralen), v. gmz.
- Diop'triek'** (breking der lichtstralen), v. gmz.
- Dior'ma** (lichtwisselend kunsttafereel), o. -s.
- Dioriet'** (groensteen), o. (soorten), o. -rieten.
- Dioscu'ren** (de tweelingen Castor en Pollux), m. mv. Zie ze t'zaam in 't veld, twee Deutsche Scipioos, of -, (Da Costa), nl. Willem Lodewijk en Maurits, bij Nieuwpoort.
- Diphtheri'tis** (besmett. keelziekte), v. gmz.
- Diphthong'** (spraak. tweeklank), m. -en.
- Diplo'ma** (akte van aanstelling; bewijs van bevoegdheid; oorkonde), o. -s.
- Diplomaat'** (staatkundig vertegenwoordiger van de een mogendheid bij de andere, handig onderhandelaar), m. -aten.
- Diplomatie'** (staatkundige vertegenwoordiging in of van het buitenland; kunst om de eene mogendheid bij de andere te vertegenwoordigen; fig. gestепенheid), v. gmz.
- Diplomatiek'** (staatkunde betreffende), bn.; de -e bekwaamheid van Jan de Wit.
- Diplomati'que** (het corps) (de gezamenlijke vertegenwoordigers van een staat in het buitenland, of de gezamenlijke vertegenwoordigers der vreemde mogendheden bij een staat).
- Diploma'tisch** (op de diplomatie betrekking hebbende, tot het gezantschap behoorende), bn. Fig. een - stilzuijgen, voorzichtig, handig.
- Diplopie'** (het dubbelzien), v. gmz.
- Dip'tera** (tweevleugelige insecten), m. mv.
- Diptek'** (R. K. twee met heiligen-tafereelen beschilderde paneelen voor één altaar; altaarvleugels), v. -en.
- Direct'** (rechtstreeks, regelrecht, onmiddellijk), bn. en bw.
- Directeur'** (bewindhebber, bestuurder), m. -en, -s.
- Directeur'-generaal'** (algemeen directeur), m. directeurs-generaal. De - der staats-spoorwegen.

- Directie** (bestuur; oppertoezicht, uitvoering of uitvoerende macht), v. -tiën, -ties.
- Directoi're, directo'rium** (opperste staatsbewind in Frankr. van Oct. 1795 tot Nov. 1799), o. gmv.
- Directri'ce** (bewindvoester, bestuurster), v. -s.
- Dirigeeren** (leiden, besturen; onder opzicht hebben, in orde brengen; zenden; sturen).
- Dirigent'** (leider, bestuurder), m. -en; de - van een muziekkorps.
- Dirk'jespeer** (een vroegrijpe peer), v. -peren.
- Discant'** (muz. hoogste zangstem v. vrouwen en kinderen, sopraan), m. -en.
- Discant'-sleutel** (muz. sopraansleutel, wijst e aan op de eerste lijn), m. -sleutels.
- Discerneeren** (onderscheiden, beoordeelen).
- Discernement'** (welwikkend oordeel), o. gmv.
- Disch** (spijstafel), m. disschen. Ten - noodigen, ten eten, aan tafel; -genoot, m.; -genoot, v. -genooten.
- Disci'pel** (scholier, leerling), m. en v. -s, -en. Lees: Dis-sie'-pel.
- Disci'pel** (Bijb. leerling van Christus, Apostel), m. -en.
- Disciplinair'** (orde en tucht handhavend), bn; -e straffen.
- Discipli'ne** (tucht, regel), v. gmv.; onder - staan.
- Disciplineeren** (in bedwang houden, aan tucht en orde gewennen).
- Disconteeren** (af trekken of afkorten; een wissel met aftrek van zekere percenten voor den vervaltijd inwisselen tegen geld).
- Discon'to** (korting en wel percentsgewijze), o. -s; -bank (wisselbank), v. -banken.
- Discor'dia** (tweedracht), v. gmv.
- Discoureeren** (in gesprek zijn, een gesprek voeren). (ou = oe)
- Discours'** (gesprek), o. -en. De doktersmeid had een lang - gevoerd met de dochter van een fruitvrouw. (C. O.) (ou = oe)
- Dis'crediet** (minachting), o.; in - brengen, in opspraak brengen.
- Discreet'** (bedachtzaam, bescheiden, voorzichtig, stiltzigtig), bn. en bw. Piet, ik be loof-je, dat ik - zal zijn. (C. O.)
- Discre'tie** (bescheidenheid, ingetogenheid, stiltzigtigheid), v. Ik laat dit aan uw eigen - over, bescheidenheid, oordeel; -dagen, respitdagen (dagen van uitstel na den vervaldag eens wissels).
- Disculpeeren** (verontschuldigen, rechtvaardigen, vrijspreken).
- Dis'cus** (werpschijf bij de worstelspelen in Gr.), m. -sen. De - was lensvormig, eerst van steen, later van metaal.
- Discuss'ie** (woordenwisseling, gedachtenwisseling), v. -siën, -s.
- Discuteeren, discutieeren** (bespreken, nauwkeurig nagaan, wikken en wegen).
- Disgra'tie** (ongenade, ongunst), v. gmv.
- Disharmonie'** (wangeluid, wanklank, wan toon; fig. oneenigheid, twist, tweedracht), v. gmv.
- Disharmoniëeren** (niet overeenstemmen).
- Disharmo'nisch** (wantulidend, fig. oneenig), bn. en bw.
- Disjunc'tie** (afzondering, scheiding), v. -s, -tiën.
- Disjunctief'** (afzonderend, scheidend), bn.
- Disloca'tie** (verzwikking, onturichting), v. -s, -tiën.
- Disloqueeren** (verzwikken, onturichten; ver leggen van troepen).
- Dispa'che** (akte van schatting wegens geleden zeeschade), v. -s.
- Disparisseeren** (verdwijnen, onzichtbaar worden).
- Dispariteit'** (ongelijksoortigheid), v. gmv.
- Dispendieus'** (kostbaar, veel geld kostend), bn.
- Dispensa'tie** (onthefving, vrijstelling), v. -s, -tiën.
- Dispensato'rium** (apothekerboek, receptenboek), o. -s, -ria.
- Dispenseeren** (uitdeelen; vergunning geven; vrijspreken, ontbinden, ontheffen).
- Disper'sie** (verspreiding; kleurverstrooiing van een lichtstraal), v. gmv.; b.v. door een glas-prisma: oorzaak der gekleurde randen om de daardoor bekeken voorwerpen.
- Disponeeren** (regelen, gebieden, beschikken).
- Disponi'bel** (beschikbaar), bn.
- Disposi'tie** (inrichting, gesteldheid, vatbaarheid, beschikking, rangschikking), v. -tiën, -s.
- Dispositief'** (voorbereidend), bn.
- Dispropor'tie** (ongevenredigheid, wanverhouding), v. -tiën, -s.
- Disproportionneeren** (onregelmatig, oneevenredig of ongelijk maken).
- Disputa'tie** (redestrijd, spiegelgevecht van geleerden), v. -tiën, -s.
- Disputeeren** (wetenschappelijk woorden-twisten, woorden wisselen).
- Dispuut'** (redestrijd), o. disputen. Ook: dis puteer-gezelschap: Een -, waarvan niemand lid zou willen wezen. (C. O.)
- Disrenomme'e, disreputa'tie** (kwade naam, slechte faam), v. gmv.
- Dissatisfac'tie** (ontevredenheid), v. gmv.
- Dissac'tie** (ontleding, lijkopening), v. -liën, -s.
- Dis'sel** (een soort van holle bijl, b.v. van wagenmakers en kuipers), m. -s.
- Dis'sel** (wagenboom), m. -s. Ook: -boom, m.
- Dis'selen** (met den dissel bewerken), ik heb -disseld.
- Dissenden'ten** (in 't oude Polen allen, die niet tot de R. K. kerk behoorden), m. mv.
- Dissen'sie** (verscheidenheid van meening, oneenigheid, scheuring), v. -siën, -s.
- Dissen'ter** (andersdenkende; kerkelijk afgescheidene in Engeland), m. en v. -s. De Presbyterianen, de Independenten, de Methodisten, de Baptisten, de Kwakers enz. zijn -s.
- Dissentieeren** (anders denken, afwijken).
- Dissentiment'** (tegenovergesteld gevoelen), o.
- Disserta'tie** (wetenschappelijke verhandeling, academisch proefschrift), v. -tiën, -s.
- Dissideeren** (anders denken, van een andere gezindheid zijn).
- Dissiden'ten** (de niet-Roomschen in Polen), m. mv. Ook: Dissenden'ten.
- Dissimu'latie** (veinzertij), v. gmv.
- Dissimuleeren** (veinzen, huichelen).
- Dissipeeren** (verkwisten, verspillen).
- Dissolu'bel** (oplosbaar), bn.
- Dissolu'tie** (oplossing, ontbinding, opheffing), v. -s, -tiën.
- Dissolveeren** (oplossen, ontbinden, opheffen); een firma -.
- Dissol'ving views** (kleurbeelden, gekleurde beelden op een wit doek), o. mv. Lees: - ujoes.
- Dissonant'** (wanklank, valsche toon), m. -en.
- Dissoneeren** (muz. valsche tonen voortbrengen wangeluid maken).

- Dissuadeeren** (afraden, uit het hoofd praten).  
**Distan'tie** (verwijdering, afstand), v. -tiën, -s.  
**Distan'tie-meter** (werktuig om den afstand van twee punten te bepalen), m. -meters.  
**Dis'tel** (samengesteldbladige plant), v. -s. De orde van de -; Zie **Andreas-orde**; fig. -s en doornen op het levenspad, onaangenameheden.  
**Dis'telen** (kraakeelen, dwarsdrijven), ik heb gedisteld; met iemand -, twisten.  
**Dis'telig** (fig. netelig), bn.; een -e zaak.  
**Dis'telvink** (putter), m. -vinken; -vlinder (een soort van fraaien vlinder), m. -s.  
**Dis'tichon** (koppelvers, tweeregelig vers), o. -s, disticha; elegisch -, verbinding van een hexa'meter en een penta'meter.  
**Distillateur**, **distilleerder** (stoker, brander, overhaler), m. -s. Ook: **Destillateur**.  
**Distilla'tie** (overhaling), v. -tiën, -s.  
**Distilleeren** (aftrekken, stoken, overhalen).  
**Distinct** (duidelijk, onderscheiden), bn. en bw.  
**Distinc'tie** (onderscheiding), v. -tiën, -s.  
**Distinctief** (onderscheidend), bn.  
**Distinctief** (kenteeken van rang of orde), o. -tieve; het - van den majoor'srang.  
**Distingeeren** (onderscheiden, met achtung bejegenen).  
**Disto'ma** (platte ingewandsworm of egelworm met twee zuignapjes), o. distomeën.  
**Distractie** (afgetrokkenheid; verstrooiing; rechtst. vervreemding; verkoop), v. -tiën, -s.  
**Distrait** (afgetrokken, verstrooid), bn.  
**Distribueeren** (ver- of uitdeelen; ronddeelen; bij letterzelters: de letters der afgedrukte vormen in de kast sorteeren).  
**Distribu'tie** (uitdeeling, b.v. van brieven, prijzen, enz.; verdeling bij letterzelters: zetsel, dat gedistribueerd kan worden), v. -s.  
**Distriet** (rechtsgebied, landstreek, ook afdeeling van kiezers), o. -en.  
**Districts-commissaris**, m. -sen.  
**Districts-school'opziener**, m. -s.  
**Disturba'tie** (verwarring, belemmering, stoornis), v. -tiën, -s.  
**Dit**, aanw. vnw. Wat kost - boek? - zijn fraaie bloemen.  
**Dithyram'bus** (verheven lofzang ter eere van Bacchus; vurig lied vol hartstochtelijke vervoering in ongeregelde versmaat), m. -bae. Ook: *Dithyrambe*, v. -n; - van Jan van Beers: *Licht*, Bij 't genezen mijner blindheid.  
**Dit'je** o. -s; *allerlei -s en datjes*, kleinigheden.  
**Dit'maal** (voor dezen keer), bw.; ik zal het - niet straffen.  
**Dit'o** (het gezegde, het gelijke), bn. In den handel: een - jas, als de pas genoemde; een dito -.  
**Di'va** (godin, goddelijke), v. -'s. Vooral: gevierde zangeres.  
**Divageeren** (van zijn hoofdoel afwijken, onzin zeggen).  
**Di'van** (Geheime Raad van den Grooten Heer in Turkije; ook een in 't Oosten gebruikelijke lage rustbank of sofa met tapijten en kussens), m. -s.  
**Divergeeren** (uiteenloopen, afwijken).  
**Divergeeren** (eigenschap van bolle spiegels en holle lenzen van de lichtstralen uit elkaar te zenden).  
**Divergent**, **divergeerend** (uiteenlopend), bn.; een -geerende reeks, als nl. haar termen telkens grooter worden.
- Divers** (menigerlei, onderscheiden), bn.  
**Divers'en** (onderscheidenen), v. mv.  
**Diversie** (afleiding, afwending, verstrooiing), v.; de - in de krijgskunde, gewenschte verandering in troepenstelling door een schijn-aanval.  
**Diversiteit** (verscheidenheid, menigvuldigheid), v. -en.  
**Diverteeren** (afleiden, vermaken, verlustigen); zich -, ontspannen.  
**Divertissement** (vermaak, ontspanning), o. -en.  
**Di'vide et im'pera** (verdeel en heersch).  
**Divideeren** (deelen, indeelen, verdeelen).  
**Dividend** (evenredig aandeel in de winst), o. -en; een extra -; -bewijs, o. -zen.  
**Divin** (goddelijk, overheerlijk), bn. Droit-, goddelijk recht (der koningen).  
**Divi'na Comme'dia** (hoofdwerk van Dante, 1265-1321 te Florence), v.; de drie deelen zijn: *l'Inferno*, de Hel; *Purgatorio*, de Louteringsberg; *Paradiso*, het Paradijs.  
**Divina'tie** (het waarzeggen, voorgevoel van de toekomst), v. -s, -tiën.  
**Diviniteit** (godheid), v. -en.  
**Divi'sie** (een soort van deeling in de rekenkunde; groote legerafdeeling), v. -siën, -s.  
**Divi'sie-commandant** (generaal-majoor; ook vice-admiraal), m. -en.  
**Divi'sie-generaal** (luitenant-generaal), m. -s, -alen.  
**Divi'sor** (dealer), m. -s.  
**Divor'ee** (echtscheiding), m. gmw.  
**Divulga'tie** (verspreiding, ruchtbaarmaking), v. gmw.  
**Divulgeeren** (bekendmaken, rondvertellen, ruchtbaar maken).  
**Dix'i** (ik heb gezegd, ik ben aan het slot mijner redevoering), o. Rijk aan hoop spreik ik mijn - uit. (Staring).  
**Dja'goeng** (Ind. Turksche tarwe of maïs), v. gmw.; de - is 't geliefde voedsel der Inlanders op Celebes.  
**Dja'hit** (Mal. eig. toekang -, d. i. kleermaker), m. -s.  
**Djak'sa** (Ind. de officier van justitie bij een inlandsche rechtbank), m. -'s.  
**Djam'boe** (Ind. geurige frissche vrucht in vele soorten), v. -'s.  
**Dja'moe** (Mal. geneesk. gedroogde kruiden), v. -'s.  
**Dja'rik, -it** (Java. lange en losse doek voor om het middel te winden), v. -s.  
**Dja'tiboom** (Mal. boomsoort, die het teakhout levert), m. -'s.  
**Dje'roek** (Mal. Indische vrucht), m. -s; een - tipis, kleine citroen; een - besaur, pompelmoes ter grootte van een kinderhoofd.  
**Dji'mat** (Mal. talisman), m. -s; de voorste muiltelingen dragen -s en roepen: „Schiët maar!” (v. R.)  
**Djoek'koeng** (Java. kano voor de vischvangst, uitgeholve boomstam), v. -s. Ook: *Djoen'koeng*.  
**Djoek'roe** (Mal. die voor iets aangesteld is), m. -'s; - toelis, schrijver; - bahasa, tolk.  
**Dob'bel** (spel met twee teerlingen), m. gmw. Hij zal een harden - hebben, d. i. een harden strijd.  
**Dob'belbeker** (trechtertje of kroes), m. -s.  
**Dob'belen** (met dobbelsteenen spelen, fig. grof spelen), ik heb gedobbelde; ongelukkig -, tegenspoed hebben; -aar, m.; -arij, v.

- Dob'belhuis** (*speelhuis*), o. —huizen; —**spel**, o. —len; —**steen** (*kubus met oogen van één tot zes*), m. —en, ook: **Teer'ling**.
- Dob'ber** (*drijfvertje, pen, sim aan een hengelsnoer*), m. —s.
- Dob'beren** (*op en neer gaan in 't water*), ik heb gedobberd; *op zee —, rondzwalken; tusschen hoop en vrees —, tusschen leven en dood —; —ing, v. —en; —lijn, v. —en.*
- Doceeren** (*onderwijzen, leeren*); *de taal —.*
- Docent'** (*leeraar*), m. —en; — *aan een gymnasium.*
- Doch** (*maar*), vgw.
- Docht** (*roeibank*), v. —en. Zie **Doff**.
- Doch'ter**, v. —s. *Jonge —, jonge, ongehuwde vrouw; —schap (verhouding als dochter)*, o.
- Doel'el'** (*leerzaam, gedwee*), bn.
- Doel'iteit'** (*leerzaamheid, gewilligheid, gedweeheid*), v. gmv.
- Doe'tor** (*academische titel; ook geneesheer*), m. —en. Zie **Dok'ter**.
- Doctoraal'** (*als van een doctor; fig. deftig; gezaghebbend*), bn.; *zijn — doen, n.l. examen als doctorandus.*
- Doctoraat'** (*de waardigheid van doctor*), o. gmv.
- Doctoran'dus** (*iemand met den doctoralen graad doch nog niet gepromoveerd*), m. —en; — *in de rechtswetenschap; — de wis- en natuurkunde.*
- Doctri'na** (*leer, wetenschap*), v. gmv.; ook: *de sociëteit — in Amsterdam.*
- Doctrinair'** (*bekrompen hechtend aan een eenmaal afgebakende geloofsbelijdenis of leer op staatkundig gebied*), bn.; als zelfst. nw. m. —en.
- Document'** (*bewijs, oorkonde*), o. —en.
- Dod, dod'de** (*plant van het geslacht der rietgewassen; ook waterkolf*), v. dodden.
- Dod'aars** (*een soort van inlandschen duiker of fuul*), m. —aarzen.
- Dod'degras** (*beemdgras*), o. *Het — vindt men in onze weiden.*
- Dod'der** (*plantk. huttentut*), v. gmv.
- Dod'derig** (*slaperig*), bn. en bw.; —**heid**, v.
- Do'deca** (*twaalf*), telw. —**disch** (*twaalfallig*).
- Dodecaë'der** (*meetk. twaalfvlak*), m. —s.
- Dodecarchie'** (*de regeering der 12, in oud-Egypte*), v. gmv.
- Dod'ei** (*bedorven ei, vuil ei*), o. —eren.
- Dodij'nen** (*een kind —, in den arm of in de wieg in slaap maken*), ik heb gedodijnd. Zie **Doldij'nen**.
- Dod'oor** (*suffer, langslaper*), m. en v. —en.
- Doe'ar** (*Arabisch dorp, tien tenten minstens*), m. —s.
- Doe'del** (*speeltuig der Tyrolers*), m. —s.
- Doe'delen** (*op den doedelzak spelen; fig. neuriën*), ik heb —doedeld.
- Doe'delzak** (*pijpzak, blaasinstrument*), m. —zakken. muz. Ook: **Doe'del**.
- Doek** (*geweven stof, schilderstuk, vlag*), o. —en.
- Doek** (*halsdoek, zakdoek, enz.*), m. —en.
- Doek** (*toon, gordijn of scherm*), o. —en.
- Doe'ken** (*bedriegen, blinddoeken*), ik heb gedoe'kt; —**er**, m. —s; —**ster**, v. —s; —**ing**, v. —en.
- Doe'koen** (*Mal. geneeskundige*), m. en v. —s.
- Doel** (*wit, waarop men mikt*), o. Fig. oogmerk, voornemen, plan: *een — beoogen; zijn — bereiken, treffen, naar een — jagen, een — achtervolgen.*
- Doel'einde** (*oogmerk*), o. —n; *tot dat —.*
- Doe'len** (*oefenplaats der schutters*), m. —s.
- Doe'len** (*mikken*), ik heb gedoe'ld; *op iets —, op het oog hebben of zinspelen.*
- Doel'loos** (*zonder doel*), bn. en bw.; *een — werk; — rondzien.*
- Doelma'tig** (*geschikt*), bn.; —**heid**, v.
- Doeltref'fend** (*brenghend tot het doel*), bn.
- Doel'wit** (*witte plek op 't doel*), o. gmv.
- Doem** (*oordeel, gericht, vonnis*), m. gmv.
- Doe'men** (*veroordeelen*), ik heb gedoe'md; *al doemde 't lot mij tot slavin. (B. ter Haar); —er, m. —s; —ing, v. —en.*
- Doems'dag** (*de dag des oordeels*), m. gmv.
- Doem'vonnis** (*doodvonnis, veroordeeling*), o. —sen; *het — over iemand uitspreken.*
- Doem'zucht** (*wraaklust*), v. gmv.
- Doen** (*handelen, uitvoeren, verrichten*), onr. ik deed, heb gedaan; —**er**, m., b.v. *boosdoener.*
- Doe'niet** (*leeglooper, luiaard*), m. en v. —en.
- Doen'lijk** (*uitvoerbaar*), bn.; —**heid**, v.
- Doe'rak** (*Russisch scheldwoord onder matrozen; zotskap, smeertap*), m. —ken.
- Doer'ra** (*Arab. een soort van gierst in O. I. en Afrika*), v. Ook: *Kaffer- en Negerkoorn.*
- Does** (*poedel*), m. gmv.
- Does'kin** (*een soort lichte buckskin*), o. gmv.
- Doet'je** (*goede sul, onnoozele vrouw*), o. —s.
- Doe'zelaar** (*teekenk., opperold zacht ledereen voorwerp om te schaduwen*), m. —s.
- Doe'zelen** (*schaduwen, opwerken*), ik heb gedoe'zeld; —**ing**, v. —en.
- Doe'zellig** (*fig. dommelig*), bn.
- Dof** (*duw, stoot, riemslag*), m. —fen.
- Dof** (*niet glanzend, mat*), bn. en bw.; —**heid**, v.
- Dof'fen** (*slaan, stooten*), ik heb gedoft; —**er**, m. —s; —**ing**, v. —en.
- Dof'fer** (*mannetjesduf*), m. —s.
- Dof'fig** (*mat, niet glanzig*), bn.; —**heid**, v.
- Doff** (*roeibank, zitbank*), v. —en.
- Dof'wit** (*vuilachtig wit*), bn. *Een — overhemd.*
- Dog** (*sterke en moedige hond*), m. —gen.
- Dogares'sa** (*gemalin van den Doge*), v. —'s.
- Dog'car, —kar** (*licht, tweewielig rijtuig voor één paard, jachtrijtuig met een bak voor den hond*), v. —ren.
- Do'ge** (*gesch. hertog, d. i. bestuurder van Venetië; Genua*), m. —s.
- Dog'ger** (*vischschuit ter kabeljauwvangst*), m. —s. Ook de kabeljauw zelf.
- Dog'gerboot** (*boot voor de kabeljauwvangst*), v. —booten.
- Dog'gersbank** (*aandr. bank in de Noordzee bij Jutland*), v. gmv. *Slag bij —, (1781).*
- Dog'ma** (*leerpunt, leerstelling, leerstuk; geloofsartikel*), o. —s, —ta. *Een theologisch —.*
- Dogmatiek'** (*het leerstellige van de geloofsleer*), v. gmv.; *de — van Calwijns leer.*
- Dogma'tisch** (*leerstellig, leermatig*), bn. en bw.; *iets — onderwijzen, d. i. in een reeks stellingen.*
- Dogmatiseeren** (*leerstellig voordragen*).
- Dogmatis'me** (*de leerstellige leerwijze*), o. gmv.
- Dok** (*bestloten ligplaats voor schepen*), o. —ken; *een droog —, een drijvend —.*
- Dok** (*stroopop, dakpanstrooovisch*), v. —ken.
- Dok'ken** (*een schip in het dok halen*), ik heb gedokt.
- Dok'ken** (*betalen*), ik heb gedokt. gmz.
- Dok'ken** (*een dak van strooppoppen voorzien*), ik heb gedokt.
- Dok'ter** (*geneesheer*), m. —s. Ook: **Doe'tor**.

- Dok'ter-dja'wa** (inlandsch geneeskundige), m.  
**Dok'teren** (ziek zijn, den dokter raadplegen; geneeskundig verzorgen), ik heb gedokterd.  
**Dok'zaal'**, o. -alen. Zie *Oksaal'* en *Doxaal'*.  
**Dol** (draaibare roeipen), m. -len.  
**Dol** (razend, waanzinnig), bn. en bw.; -heid, v.  
**Dol'ce** (muz. liefelijk), bw.; - far nien'te, het zoete niets-doen, het leegloopen: *De dames luisterden in - naar de muziek.* (J. t. B.)  
**Doldij'nen** (een kind in den arm schommelende), ik heb gedoldijnd. *De moeder -de met den knaap.* (Potg.) Ook: **Dodij'nen**.  
**Dol'driest** (brooddronken, vermetel), bn. en bw.  
**Doldrif'tig** (onbezonnen), bn.  
**Dol'le** (torenkraai, kauw), v. -n.  
**Doleeren** (klachten inbrengen, bezwaren hebben). *De -de kerk, afgescheiden.*  
**Dolee'renden** (Herv. voormalige leden der Nederl. Herv. kerk, die zich niet langer aan de Synode diër kerk wilden of konden onderwerpen), m. en v. mv.  
**Dol'en** (dwalen, rondzwerfen), ik heb -doold; *in de woestenij -*; fig. zich aan dwaling overgeven.  
**Dolen'do** (muz. klagend, weemoedig), bw. Ook *Dolen'te*.  
**Doleriet'** (zwart of grijs gesteente), o. gmv.  
**Dolfijn'** (walvischachtig zeedier), m. -en.  
**Dol'graag** (zeer graag), bw.; iets -doen.  
**Dol'hamer** (houten hamer om een rund te dollen), m. -hamers.  
**Dol'huis** (gekkenhuis), o. -huizen; vero. mijn advocaat ... heeft het - tot zijn erfgenaam verklaard.  
**Dol'lik** (giftplant), v. gmv.  
**Dolk** (moordprijm, ponjaard), m. -en.  
**Dolk'mes** (mes in den vorm v. e. dolk), o. -sen.  
**Dol'kop** (onberaden mensch), m. en v. -pen.  
**Dol'kruid** (giftplant), o. gmv. Ook: **Bil'zenkruid**.  
**Dol'lar** (daalder in N.-Amerika, geldende f 2.60), m. -s. Lees: *Doll'r*.  
**Dolle-honds'beet**, m. -beten.  
**Dolleker'vel** (giftplant, gevlekte waterscheerling), v. gmv.  
**Dol'leman** (onbesuisd, wild mensch; dolkop), m. -mannen, -mans.  
**Dol'len**, ik heb gedold. *Een os -*, d. i. hem de hersens inslaan met een bijl of hamer.  
**Dol'len** (gekscheren), ik heb -dold; *met iem.* -, hem v. d. gek houden; zie **Railleeren**.  
**Dol'man** (huzarenbuis; met bont afgezet buisje), m. -s.  
**Dol'men** (Keltisch steenaltaar), v. -s.  
**Dol'metsch** (tolk), m. -en. Ook: *Dol'metscher*.  
**Dolomiet'** (zekere kalksteensoort), o. gmv.  
**Dol'us** (rechtst. bedrog), m.; - bonus, misleiding ter bereiking van een goed doel; - malus, arglist, boos opzet.  
**Dolzinn'ig** (onbezonnen), bn.; *een - bijgeloof, alledwaast; -heid, v.* -heden.  
**Dom** (heer, eertitel der edellieden in Portugal en Brazilië), m. -s. Zie **Don**.  
**Dom** (domkerk, bisschoppelijke kerk, hoofdkerk, kathedraal), m. domkerken.  
**Dom** (domtoren), m. -s; *de - van Utrecht*.  
**Dom** (niet vlug van begrip, stompzinnig), bn. en bw.; *een - kind; zich - houden, onwetend; een - uiterlijk; een - me zet, onnoozel; - tewerkgaan; -heid, v.* verregaande -heid; *hij beging allerlei -heden, domme streken.*  
**-dom** (achtervoegsel), b. v. *wasdom*, het wassen; *prinsdom, vorstendom, hertogdom*, een gebied; *rijkdom, ouderdom, vrijdom*, een toestand; *engelendom, menschedom*, een verzameling.  
**Domaniaal'** (van of betreffende het domein), bn. *Het bestuur der -ale mijnen in Limburg.*  
**Domein'** (rijksgrond, kroongoed), o. -en. *Er is kroon- en staats-*.  
**Domestiek'** (dienstbode), m. en v. -en; vr. ook -e: *Ik kan geen enkele -e missen.* (C. O.)  
**Dom'heer** (stiftsheer, kapittelheer eener domkerk), m. -heeren. Zie **Kanun'nik**.  
**Domie'le** (verblijf, huisvesting, woonplaats), v. -liën, -s. *Hij zal eenmaal Amsterdam tot zijn - kiezen.* (C. O.); - *kiezen ten huize van; - van onderstand, plaats, waar men armlastig is.*  
**Domificieeren** (woonachtig zijn).  
**Dominant'** (heerschend, de overhand hebbend), bn.  
**Dominant'** (de groote quint; de heerschende toon of hoofdtoon in koraalmuziek), v. -en.  
**Domina'tie** (heerschappij, beheersching), v. gmv.  
**Dominee'** (leeraar, predikant), m. -s.  
**Domineeren** (heerschen, den baas spelen, gebieden). Ook: *Domino-spelen*.  
**Do'mineesbriefje** (kerkbriefje, lijst v. predikbeurten), o. -s; - **klontje**, o. -s; - **steek**, m. -steken; - **stuk** (stuk uit de lenden van het rund, beste stuk als geschenk), o. -ken; zie **Pa'terstuk**.  
**Dom'nica** (de dag des Heeren), v. -'s.  
**Dom'nicaan'** (monnik van de orde van St. Dominicus, 1215; predikheer), m. -canen.  
**Dom'nica'le** (R. K. witte avondmaalsdoek), v. -s.  
**Dom'nica'ner**, bn.; *de - orde, een - monnik*.  
**Dom'nicus**, de H. - (stichter van de orde der Dominicanen, in 1215 te Toulouse; 1170-1221).  
**Do'mino** (momgewaad, vermommingskleed op vastenavond; heer of dame in een domino), o. -'s.  
**Do'mino** (spel), o. -'s. *Zij spelen een partij -*; - **steen**, m. -en.  
**Dom'kapittel** (R. K. college van domheeren), o. -kapittels.  
**Dom'kerk** (bisschopskerk), v. -en; - **klok**, v. -ken.  
**Dom'kop** (scheldn. lomperd), m. en v. -pen.  
**Dom'mekracht** (werktuig, aardwind), v. -en. Fig. lomperd, plomp mensch.  
**Dom'mel** (bedwelming), m. gmv.; *in den - zijn*.  
**Dom'melen** (gonzen gelijk de bijen, mompelen; sluimeren), ik heb gedommeld; - **aar**, m. -s; - **ing** (sluimering), v. -en.  
**Dom'melen** (dooreenmengen), ik heb -dommeld, vero.  
**Dom'melig** (slaperig), bn.; - **weer**.  
**Dom'merik** (lomperd), m. en v. -en.  
**Dom'migheid** (dom gezegde, domme streek), v. -heden.  
**Dom'oor** (dom mensch, onnoozele), m. -en.  
**Dom'pelen** (onder water plonsen), ik heb gedompeld. Fig. *in ellende -*, *in rouw -*, d. i. brengen; - **ing**, v. -en.  
**Dom'pen** (smoren, uitblusschen), ik heb gedompt; *een kaars -*.  
**Dom'per** (kaarsendomper), m. -s. Fig. duisterling, bevorderaar van domheid en bijgeloof.  
**Dom'pig** (dampig, vochtig), bn.; - **heid**, v.  
**Dom'proost** (proost van een domkerk; hoofd van het kapittel), m. -proosten.

- Dom'school** (in de Middeleeuw. school van het domkapittel), v. —scholen.
- Don** (gift, schenking), m. —s; —*gratuit*, vrijwillige gift.
- Don** (heer, eertitel der edellieden en R. K. priesters in Spanje), m. —s.
- Do'na, Don'na** (Spaansche en Portug. titel van aanzienlijke vrouwen), v. —'s.
- Donata'ris** (de begiftigde), m. en v. —sen.
- Donateur'** (begiftiger), m. —s.
- Donatri'ce** (begiftigster, schenkster), v. —s.
- Don'der** (donderslag, onweer), m. —s.
- Don'deraal** (weeraal, meerpoet), m. —alen.
- Don'deraar** (myth. dondergod, n.l. Jupiter en Thor), m. —s.
- Don'derbaard** (volksnaam v. huislook), v. gmv.
- Don'derbeitel** (gesch. wigvormige of kegelvormige steen, wapen der oude Germanen), m. —s.
- Don'derbui** (onweersvlaag), v. —buien.
- Don'derbus** (oud soort van kanon), v. —sen.
- Don'derdag**, m. —en; zie *Aanhangsel*, XII. —s, bw.: *De raad vergadert* —; —*sch*, bn.: *de —e markt*.
- Don'deren**, het heeft gedonderd. *Hij hoort het te Keulen* —, staat erg verbaasd; *iemand fig. —*, kwellen, plagen. plat.
- Don'derjagen** (lastig maken, zaniken, plagen), ik heb gedonderjagd. plat.
- Don'derjool** (rumoerige studenten-feestavond om de groenen te donderen), v. —jolen.
- Don'derkruid** (samengesteldbloemige), o. gmv.
- Don'derpad** (klein rivier- en zeevischje), v. —padden.
- Don'derpadde** (kikkervischje), v. —n.
- Don'ders**, bw.; —*dersch*, bn.; *het is — ver, die —sche jongen*. plat. Zie *Blik'sems*.
- Dong** (stalmest, vuil), m. gmv.
- Don Juan** (fig. verleider, wellusteling), m. —s.
- Don'ker** (duister), o. gmv.; *tusschen licht en —*, in de schemering.
- Don'ker** (duister), bn. en bw.; —*heid*, v.
- Don'kerblauw**, bn.; *een —e japon*; *een —e overjas*. Als znw. o. Evenzoo —*bruin*, —*geel*, —*grauw*, —*grijs*, —*groen*.
- Don Quichotte, —jotte** (fig. dwaze dolende ridder, eig. bespottelijke held in den roman van Cervantes, 1547—1616), m. *De — verscheen in 1598, het is een satire op de Spaansche ridderschap*; — *chotterie'* (dwaze daden, plannen enz.), v. —ën.
- Don'na**, v. Zie *Doña*, alleen in gebruik bij voornamen: —*Clara*.
- Dons** (de fijnste vederen), o. gmv.; *een bed van —*.
- Donzen** (van dons), bn.; *een — dekbed*.
- Don'zig** (donsachtig), bn.; *een — bed, een — nest, een — waas*.
- Dood**, m. *Hij ziet er uit als de —*; *trouw tot in den —*; *de — van Yperen*, pestziekte; *wandelen in de schaduwen des —s*, gestorven zijn; *het is er de — in den pot*, het is er een doodsche boel.
- Dood** (gestorven), bn.; *een —e boom, een —e taal; een — kapitaal*, renteloos; *de Doode Zee* (in Palestina); *hij is — van staap*; *hij is op sterven na —*, ir. voor: hij leeft nog; *een wet blijft een —e letter, als ze niet uitgevoerd wordt; goederen in de —e hand*, die niet door erfenis overgaan, b.v. kloostergoederen.
- Dood'af** (doodmoede), bn.; *Amelie zeeg — op een stoel neder*. (C. O.)
- Dood'akte** (bewijs van overlijden), v. —n.
- Dood'arm** (straatarm), bn.; —*attest* (—*akte*), o. —en; —*baar* (lijikbaar), v. —baren; —*bed* (sterfbed), o. —den; —*bedwaard* (erg kalm), bn.; —*bericht* (kennisgeving), o. —en; —*be-wijs* (—*akte*), o. —zen.
- Dood'bidder** (aanspreker), m. —s. *gew. Een gezicht hebben als een —*, er bleek uitzien.
- Dood'bloeden** (sterven door verbloeding), is doodgebloed. *Hij zal nog —*; fig. *dat praatje zal wel —*, op niets uitloopen, vergeten worden.
- Dood'doener** (algemeenheid, machtspreuk), m. —doeners.
- Doo'de**, m. en v. —n; *een treurige —*.
- Dood'eenvoudig** (zeer eenvoudig), bn. en bw.
- Doode hand**, v. *Goederen in de —*, d. i. wier eigendom aan instellingen behoort, zoodat zij buiten den handel zijn en niet door erfrecht worden overgedragen. Zie *Dood*.
- Doo'delijk**, bn. en bw.; *een — schot; hij is — bleek*, fig. in hooge mate: *zich — vervelen*.
- Doo'den** (doodmaken), ik heb gedood. Fig. *den tijd —*, d. i. verdrijven; *zijn lusten —*, d. i. onderdrukken; —*er*, m. —s; —*ing*, v.
- Doo'dendans** (spel of tafereel, allegorisch de macht des doods voorstellend), m. —en. Zie: *Maca'ber*.
- Doo'dengericht** (gesch. Egypte, oordeel over een doode door 42 rechters), o. —gerichten.
- Doo'denmarsch** (treurmarsch), m. —en; —*rijk* (schimmenrijk), o.; —*verklikker* (scherts. aanspreker), m. —s.
- Doo'deter** (leeglooper, doemiet), m. —s.
- Doo'dfamiliaar** (hoogst gemeenzaam), bn.
- Doo'dgraver** (grafmaker), m. —s.
- Doo'dgraver** (zwarte tor), m. —s. Zie *Aas'tor*.
- Doo'dkist** (lijkkist), v. —en; *den sleutel op de — leggen*, van de nalatenschap afzien; *een nagel aan iemands — zijn*, hem zielsverdiert aandoen.
- Doo'dkleed** (lijkwade, kistkleed), o. —en.
- Doo'dkloppertje** (kevertje, dat in 't hout klopt), o. —s.
- Doo'dkruid** (belladonna), o. gmv. *Het —, van de menig' der glimmervrucht gekromd*. (Staring.) Zie *Wolf'kers*.
- Doo'douderwetsch**, bn. *Een —e klepper-man*. (J. v. M.)
- Doo'ds'angst** (fig. erge angst), m. —en; —*gevaar*, o. —varen; —*strijd*, m.; —*stuip*, v. —en; —*uur*, o. —uren; —*zweet*, o. gmv.
- Doo'ds'bleek** (erg bleek), bn.; *een jongmenssch met een — uiterlijk*.
- Doo'dsch** (akelig, naar, eenzaam), bn.; *een —e stilte, een —e weg, wat is het hier —!*
- Doo'ds'hoofd** (een ontvleesd menschenhoofd), o. —hoofden. Zie *Bekkeneel'*.
- Doo'ds'hoofdvlinder, —pijlstaart** (een groote avondvlinder met een flyuur als een doodskep op den hals), m. —s; —*staarten*.
- Doo'd'slag** (manslag), m. —slagen.
- Doo'ds'nood** (stervensnood), m. gmv.; *hij kijkt als een uil in —*, erg angstig.
- Doo'ds'schrik**, m. gmv.; *iemand den — op het lijf jagen*, hem in erge mate doen schrikken.
- Doo'd'slaap** (de eeuwige rust), m. gmv.; *hij n.l. de grijsaard juicht en lacht om den — te verdriven*. (De Gen.)
- Doo'd'straf** (lijfstraf, die den dood tengevolge heeft), v. —straffen.
- Doo'd'stroom** (scheepst. dood-tij), m. —en.
- Doo'ds'verf** (lijkkleur), v. *Die lijder, met de — op de ingevallen wanggen*. (J. t. B.)



- Dood'tij** (*geringe vloed nl. bij het eerste en laatste kwartier*), o. -en; ook: *stilstand in het water tegen den tijd, dat vloed of eb invalt*. De tegenst. is **Spring'tij**.
- Dood'verf** (*grondverf, vooral: eerste aanleg eener schilderij*), v. Hier zijn twee -verven van dat portret.
- Dood'verven** (*een schilderij aanleggen*), ik heb gedoodverfd. Fig. *Iem. met een post of ambt -*, d. i. hem als zoodanig noemen, aanwijzen. *Genoeg om mij te -* voor een man van den achteruitgang. (Potg.)
- Dood'vijand** (*erge vijand*), m. -en; -**vijandin**, v. -nen; -**schap**, v. gmv.
- Dood'vlag** (*rouwvlag, zwarte vlag, vlag halfstok geheschen*), v. -vlaggen.
- Dood'vonnis** (*vonnis, waarbij iemand ter dood wordt veroordeeld*), o. -sen; het -uitspreken; het -aan iemand voltrekken.
- Dood'wade** (*doodskleed, -hemd*), v. -waden. Het lichaam zal daar nederliggen, in een enkele -gehuld. (C. O.) Ook: -**wa**.
- Dood'water** (*stilstand van het zeewater, een verschijnsel aan de kusten van Noorwegen*), o. gmv. Ook: **Kiel'water**.
- Dood'wonde** (*dodelijke wonde, genadeslag*), v. -n; fig. *Nu, het is geen -*, het is zoo erg niet.
- Dood'ziek** (*erj ziek*), bn.; een -*kindje*.
- Dood'zonde** (R. K. *grootte zonde*), v. -n.
- Doof** (*hardhoorend*), bn. en bw.; zoo -als een kwartel, erg doof; fig. -voor de stem van 't medelijden, geen medelijden kennend; -voor vermaningen; -aan één oor; *Oost-indisch -*, d. i. hoorende doof; -**heid**, v. gmv.
- Doof'pot**, m. -ten. Fig. *iets in den -doen, stoppen*, d. i. voorgoed uit de wereld helpen.
- Doof'stom** (*doof en stom*), bn.; -**heid**, v.
- Doofstom'mie** (*persoon die doofstom is*), m. en v. -n.
- Doofstom'men-instituut**, o. -instituten.
- Doof** (*het dooien*), m. gmv.; de -*valt in*.
- Doof'en**, het heeft gedooit; het begint te -.
- Doof'er** (*het geel van een ei*), m. -s. Zie **Door**.
- Doof** (*het dolen*), m.; op den -zijn.
- Doof'hof**, o. -hoven. Fig. *een - van straten, van gangen*, b. v. in den St.-Pietersberg; het recht is een waar -. Zie **Labyrint'**.
- Doof'mansduim** (*straatpotiep*), m. -en.
- Doof'mig** (*vochtig, klam*), bn. *Vernooy zei . . met een - voorhoofd*. (C. O.)
- Doop** (*kerkplechtigheid, sacrament*), m. gmv.; de -van een kind; iemand den -toedienen; fig. de -van een klok, inzegening, de -van een schip, feestelijke naamgeving.
- Doop** (*saus*), v. gmv. gew.
- Doop'akte** (*doopbewijs*), v. -n.; -**bekken** (*meestal metalen kom voor het doopwater*), o. -s; -**belofte** (R. K. *belofte door peter en meter voor den doopeling afgelegd*), v. -n; de -n *hernieuwen*, meestal op den dag der eerste H. Communie; -**boek** (*register, waarin de namen der doopelingen worden ingeschreven*), o. -en; -**brief** (*doopakte*), m. -brieven; -**ceel**, -**cedel** (*geboorte-extract*), o. -s; *iemand's -lichten*, d. i. *iemand's verleden en vooral het kwaad van hem of zijn familie naspeuren en bekend maken*; -**eling** (*die gedoopt wordt*), m. en v. -en.
- Doop'en** (*den doop toedienen*), ik heb -doopt; ik heb het kind Hein laten -, dien naam bij het doopen doen geven; fig. *indompelen: brood in melk, in wijn -*; scherts. *die boer weet zijn melk te -*, verwateren.
- Doop'er** (*hij, die doopt*), m. -s; inz. *Joannes de -*.
- Doop'feest**, o. -en; -**formulier** (*woorden, die bij het doopen worden uitgesproken*), o. -en; -**gelofte**, v. -n; -**getuigen** (*peter en meter*), m. en v. mv.; -**goed** (*-kleertjes*), o. gmv.; -**heffer** (*iemand die het kind ten doop heft, peetoom*), m. -s; -**hefster** (*peettante*), v. -s; -**hek** (*in Herv. kerken het hek om den preekstoel*), o. -ken; -**hemd** (*wit linnen kleed als waarin de volwassen heidenen het doopsel ontvingen*), o. -en; -**kapel** (*plaats, waar de doopvont staat*), v. -len; -**maal** (*feestmaal*), o. -malen; -**naam** (*voornaam*), m. -namen; -**plechtigheid**, v. -heden; -**register** (*doopboek*), o. -s.
- Doop'sel** (*sacrament*), o. gmv.; het -des waters; het -des bloeds, de marteldood.
- Doops'gezind**, bn. *Hij, zij is -*.
- Doops'gezinde** (*volgeling van Menno Simonsz., Mennoniet*), m. en v. -n. **Menist'**.
- Doop'vont** (*doopbekken*), v. -en. Ook: **Doop'vonte**.
- Door**, bw.: -*studeeren*, verder, voort; -*breken*, in stukken; -*laten*, ergens doorheen; -*knagen*, in alle richtingen; -*dringen*, -*zoeken*; vz.: -*den tuin wandelen*; -*de deur in huis komen*; *de spijker gaat - het hout*; -*den neus spreken*; -*de woestijn reizen*; fig. *iets - de vingers zien*; -*vlijt iets winnen*.
- Door**, bw. vormt samenst. met w.w., nu eens scheidbaar (met de klem op *door*), dan weer onscheidbaar (met de klem op het w.w.); steeds wordt *door* vastgeschreven in de onbepaalde wijs en in het verleden deelw.: als: *door'snijden* en *doorsnijden*.
- Door** (*dooier*), m. en o. -en; zoo *geel als een -*.
- Door'braak**, v. -braken; de -van een dijk.
- Doordacht'** (*overlegd*), bn.; een *goed -e zaak*.
- Door'dat** (*omdat*), vgm.; *de weg is stijkerig, - het al drie dagen heeft geregend, ter oorzake dat*.
- Door'dien** (*omdat*), vgw.
- Doordring'baarheid** (*eigenschap der lichamen*), v. gmv.; de -is een gevolg der *porreusheid*.
- Door'dringen** (*ergens doorheen dringen*), ik drong -, ben en heb -gedrongen; ook: *doordrin'gen*: het -drong', hij is -dron'gen; *Hij is -dron'gen van droefheid*; -*dron'gen van de waarheid zijner leer*, d. i. in zijn hart overtuigd.
- Doordrin'gend**, bn. en bw.; een -*geluid, een -e koude, een -e stem, een - verstand*; *de wind waait -*; -**heid**, v. gmv.
- Dooreen'** (*door elkaar*), bw. *Alles lag -*; *hij verdient per jaar - f 1500*. In samenstellingen vast te schrijven: -*gooien*, -*haspelen*, -*schudden*, enz.; evenzoo: -*gegoooid*, enz.
- Door'eerlijk** (*in alle opzichten eerlijk*), bn. *de man is -*; *het is een -e zaak*.
- Door'gaand** (*aanhoudend, voortdurend*), bn.; een -*loftuiting*; een -*koorts*; een -*regel*, algemeen; een -*e trein*, een *sneltrain*.
- Door'gaans** (*gewoonlijk, in den regel*), bw.
- Door'gang**, m. -en; de -van *Mercurius en Venus*, d. i. de schijnbare tocht over de zonnenschijf.
- Door'gangshuis** (*tijdelijk verblijf voor gevallenen, verwaarloosden, ook voor doortrekende soldaten*), o. -huizen.
- Door'geleerd** (*zeer geleerd*), bn.

- Door'gelezen** (ten einde gelezen), bn.; een - boek.
- Door'gestoken** (een - kaart), bn. d. i. fig. geheim overleg, bedekte afspraak.
- Door'goed** (zeer goed), bn.; de man is -.
- Door'heet** (zeer heet), bn. en bw.
- Doorkneed'** (geleerd, verstandig, bedreven; op de hoogte van iets), bn.; -heid, v. gmv.
- Door'kwellling** (het dringen van water door rivier- of zeedijk), v. -en.
- Door'laat** (duiker, opening in den dijk), m. -laten.
- Door'loop** (doorgang, overpad), m. -en.
- Door'lucht'** (doorschijnend), bn. Ook: Doorlicht: een -e roemer (Potg.); ook Doorlucht'ig.
- Door'lucht'ig** (fig. aanzienlijk, achtbaar), bn.; Telgen, - door een edel hart, - door het zwaard (Bild.); -heid (eertitel van vorstelijke personen en bisschoppen), v.; Hunne -heden.
- Doormarsch** (het doortrekken), m. -en. De troepen op hun - vernachtten in ons dorp.
- Doorn, do'ren** (scherppuntig houtig deel eener plant), m. doornen en dorens. De sleedoorn heeft -s; fig. dat is mij een - in het oog, iets zeer hinderlijks.
- Doorn'achtig**, bn.; een -e heg, -e punten.
- Doorn'appel** (giftplant met witte bloemen), m. -appels.
- Doorn'nat** (druipnat), bn. De jongen was -.
- Doorn'en**, bn.; een - stok.
- Doorn'enkroon**, v. -kronen. Jezus met de -.
- Doorn'haag** (een heg van doornstruiken), v. -hagen.
- Doorn'haai** (speerhaai, kleine haaisoort), m. -haaien.
- Doorn'ig** (doornachtig), bn.; -heid, v. gmv.
- Doorn'sruik** (vlinderbloem. plant), m. -en. De - groeit in ons land op hooge zandgronden.
- Doorn'tak**, m. -takken; -vormig, bn.; -zaad, o. -zaden.
- Doorn'reis** (doortocht), v. -reizen.
- Doorn'rijp** (ter dege rijp), bn.; een -e peer.
- Doorn'rit** (doorgang), m. -ritten.
- Doorschijn'end** (het licht doorlatend), bn.; -heid, v. gmv.; -heid van matglas.
- Doorn'slaand** (afdoend), bn. en bw.; een - bewijs, overtuigend bewijs; de mindere innigheid van het Fransch komt - uit. (Potg.)
- Doorn'slag** (vergiettest), m. -slagen.
- Doorn'snede** (middellijn), v. -smeden.
- Doorn'snood** (erg slecht), bn.; een -e daad.
- Doorn'steek** (het doorsteken), m. -steken.
- Doorn'stand** (snel handelend), bn. en bw.
- Doorn'tocht** (vrije weg, doormarsch, uitweg), m. -en; den - versperren; zich een - banen.
- Doorn'trapt'** (listig, sluw), bn.; een - bedrieger; -heid, v. gmv.
- Doorn'trok'ken**, bn.; een papier met olie -; fig. een aanspraak van de lucht der academie -. (Koetsveld.)
- Doorn'vaart** (doorgang, straat), v. -vaarten.
- Doorn'voed'** (welgevoed), bn., meer -, meest -; de wel -e Burgemeester. (Koetsveld); -heid, v. gmv.
- Doorn'voer**, m. -en; rechten van -.
- Doorn'voerbief** (geleibrief voor goederen), m. -brieven.
- Doorn'voeren** (handelsartikelen door het land voeren), ik heb -gevoerd; -voering, v. -en.
- Doorn'voerhandel** (expeditie naar andere streken), m. gmv.; -recht (belasting), o. -en.
- Doorn'was** (schermbl. plant), m. -wassen.
- Doornwrocht'** (goed doordacht; naar alle eischen bewerkt, degelijk), bn.; -heid, v. gmv.
- Doorn'zicht** (gezicht door iets heen; fig.: vlug bezin, schranderheid), o.; iemand het - be-timmeren; een man van -, scherpzinnigheid.
- Doorn'zicht'ig**, bn.; de lucht is -; kristal is -, fig. die booze plannen zijn al te -; -heid, v. gmv.
- Doorn'zichtkunde** (leer der perspectief in het teekenen), v. gmv.
- Doorn'zien** (aanhoudend zien), ik zag -, heb -gezien; ik zal die rekeningen eens -, terloops nazien; ook: ik -zag, heb -zien', d. i. begrepen: wij hebben die snoode plannen doorzien', doorgrond.
- Doos** (een soort van kistje), v. -zen; een blikken -, een spanen -; fig. hij zit in de -, gevangen; hij komt als uit een -je, ziet er zeer net uit.
- Doos'vrucht** (veelzadige vrucht in den vorm van een doos), v. -vruchten; een - springt vanzelf open.
- Doos've** (iemand die niet of slecht hoort), m. en v. -en. Dat is geen - gezegd, ik zal er mijn voordeel mee doen.
- Doosve'kool'** (gedoofde kool vuur), v. -kolen.
- Doos'ven** (uitdooven, smoren), ik heb gedooft; den glans -, den luister -; -ing, v. gmv.
- Doos'vene'tel** (lipbloemige plant), v. -netels.
- Doos'verik** (scherts. iemand die niet wil hooren), m. en v. -en.
- Doos'venfabriek**, v. -en; -kraam, v. -kramen; -maker, m. -s; -winkel, m. -s.
- Dop** (deksel, schil, schaal), m. -pen.
- Dop'erwt** (erwt uit of in den dop), v. -en.
- Dop'heide** (erica met bloemscherm), v. gmv.
- Dop'pen** (van den dop ontdoen), ik heb gedopt; boonen, erwten -.
- Dop'per** (doperwt), m. -s.
- Dop'plo** (muz. dubbel), bw.
- Dop'vrucht** (niet-openspringende eenzadige vrucht), v. -vruchten.
- Dor** (droog, onvruchtbaar), bn. en bw.; -heid, v. gmv.
- Dora'de** (gestacht der smalle visschen, der goudkarpers, makreelen), v. -s.
- Dora'do** (goudland), o. gmv. Zie Eldora'do.
- Dore** (verguld), bn.; jeunesse dorée, jonge edellieden in Frankrijk tijdens het Directoire.
- Do'ren**, m. -s. Ook: Doorn.
- Do'ris** (naaktkieuwige slak), v. -sen.
- Do'risch** (eigen aan de Grieksche Doriërs), bn.; de -e bouwstijl.
- Do'r'kas** (liefdadige-vrouwenvereniging, ook liefdadige vrouw), v. gmv. Zie Hand. IX: 36, 39. Ook: Tabi'tha.
- Dorn'röschchen** (de schoone slaapster in het bosch uit het sprookje), o. gmv.
- Dorp**, o. -en; hij woont op een -; -acht'ig, bn.
- Dor'pel** (drempel), m. -s.
- Dor'peling** (bewoner van een dorp), m. -en.
- Dor'per** (lijfeigene), m. -s. vero. Sikko was met de dochter van een vuigen - in den echt getreden. (Van Lenn.)
- Dor'perheid** (boerschheid, onbeschaamdheid), v. gmv. Wat - is dit, ondede gemeente. (Vondel). vero.
- Dor'perlijk** (onedel, laag, gemeen), bn. vero. Tegenst. van Rid'derlijk.
- Dorps'bestuur**, o. -sturen; -leeraar, (dominee), m. -s, -aren; -school, v. -scholen.

- Dorpsch** (dorpachtig), bn.; *een - jongmensch.*  
**Dorps/herberg**, v. -en; -kerk, v. -en.  
**Dor'ren** (verdorren, verdrogen), het is gedord; *die boom gaat -*; -ing, v. Zie **Verdor'ren**.  
**Dor'ren** (durven), w.w. Zie **Dorst**.  
**Dorsch** (kleine schelvisch), m. -en.  
**Dor'schen** (de graankorrels uitslaan), ik heb gedorscht. Fig. hooi -, nutteloos arbeiden; -er, m. -s; -ing, v. -en.  
**Dorsch'schuur**, v. -schuren; -vlegel, m. -s; -vloer, m. -en; -wagen, m. -s.  
**Dor'so** (in), op den rug (van een wissel), op de omgekeerde zijde; op de laatste bladzijde.  
**Dorst** (behoefte aan drinken), m. gmv. Fig. - naar eer, - naar roem, - naar schatten, brandend verlangen.  
**Dorst**, -en, verleden tijd van het oude *dorren*; hij - niet komen, durfde.  
**Dor'sten**, ik heb gedorst; onp. mij dorst, mij dorstte. Fig. - naar bloed; naar uraak -, d. i. smachten.  
**Dor'stig** (dorst hebbende), bn. en bn.; -heid, v.  
**Dortoir** (slaapzaal in klooster of instituut), m. -s.  
**Doru're** (verguldtsel, vergulding), v. gmv.  
**Dos** (kleding, opschik), m. gmv.; ook van de natuur: *de - van veld en hof*; *lente -*, *zomer -*.  
**Dos-a-dos** (rug tegen rug), bw. (o = oo).  
**Dos-a-dos** (Ind. klein soort van rijtuig), o.  
**Dos'sis** (kleine hoeveelheid), v. -sen, doses.  
**Dos'sen** (kleeden), ik heb gedorst; zij danste in effen bruin gedost. (Staring); fig. versieren, opschikken; zich -.  
**Dot** (suikerpopje voor zuigelingen), v. -ten; *het kind was zeer klein en had een groote - in den mond.* (C. O.)  
**Dot** (huwelijksgift, bruidschat), v. -ten.  
**Dotatie** (schenking, begiftiging), v. -tiën, -s.  
**Doteeren** (begiftigen, beschenken met een bruidschat).  
**Dot'je** (scherts. lieveling), o. -s; mijn -; *een - van een kind.*  
**Dot'terbloem** (soort v. boterbloem), v. -en.  
**Douairière** (weduwe van aanzienlijke of hooge geboorte, die een douarie of weduw-goed bezit), v. -s. Lees: *Doe-ar-jère*.  
**Doua'ne** (tolhuis, konvooi, de tol), v. -n; ook (accijns-kommies), m. -n; *bezoek der -n.*  
**Douanier** (tolbeambte), m. -en, -s; lees: *Doe-anier*. Zie **Doua'ne**. (ou = oe).  
**Douarie** (weduwgeld, weduwgoed), v. -ën.  
**Double** (biljart. dubbele stoot), v. -s. *Pieter had een - gemaakt.* (C. O.) (ou = oe).  
**Double** (zilver met goud belegd), o. gmv.; *een servetring van -.* (ou = oe).  
**Doubleeren** (verdubbelen; in het biljartspel: *den bal eerst tegen den band spelen*; scheepst. omzeilen; op school: *een klas of leergang nog eens doorloopen*). (ou = oe).  
**Doublet** (een dubbel voorhanden stuk, b.v. vogeleieren; *worp met twee dobbelsteenen, waarbij met beide evenveel oogen worden geworpen*), o. -ten. *Het verkwanselen van zijn -ten.* (C. O.) Ook: -te. (ou = oe).  
**Doublon** (dubbele pistool; Spaansche goudmunt = ± f 20), m. Ook: **Dubloen**.  
**Doublu're** (voering en opslagen aan soldatenkleding), v. -s. (ou = oe).  
**Douceur** (zoetigheid, zachtheid; drinkgeld, geschenkje), v. -s; *den koetsier een -tje geven*, foor; *iemand -tjes zeggen*, lieve woordjes, ir. scheldwoorden. (ou = oe).  
**Dou'che** (stortbad), v. -s; *een -bad nemen.*
- Doucheeren** (besproeien, begieten).  
**Douillet'te** (gewatteerde vrouwenmantel), v. -n. Lees: *doet-jet*.  
**Douteeren** (twijfelen, betwijfelen). (ou = oe).  
**Douteus** (twijfelachtig, onbetrouwbaar), bn.  
**Douw** (stoot, duw), m. -en. gew.  
**Do'we-harnas** (kogelwerend borstspantser door den kleermaker Heinrich Douwe te Mannheim in 1894 uitgevonden), o. -harnassen.  
**Doxaal** (ook dokzaal), o. -alen. Zie **Oksaal**.  
**Doxologie** (biddende lofprijzing), v. -gieën. *In de R. K. kerk heet de Gloria wel de groote -*.  
**Dozijn** (twaalfstal), o. -en; *een - eieren*.  
**Dra** (spoedig), bw. *Ik zal - komen*.  
**Draad** (voorwerp), m. -draden; (stof), o. *Er is zilver -*, *goud -*, *koper -*, *ijzer -*, enz.  
**Draad'heining** (afrastering van puntdraad), v. -en; ook -versperring, v. -en.  
**Draad'nagel** (lange, taaië spijker), m. -s.  
**Draad'touw** (vlechtwerk van taai ijzerdraad), o. -touwen.  
**Draad'wier** (onderfamilie der algen), o. -en.  
**Draad'worm** (ingewandsworm), m. -en. *De - wordt soms tien voet lang.*  
**Draad'zwam** (schimmel), v. -zwammen.  
**Draag'baar** (berrie), v. -baren.  
**Draag'koets**, v. -koetsen. vero.  
**Draag'stoel** (overdekte en rondom gesloten stoel aan draagboomen voortgedragen, damesvervoermiddel der 17e enz. eeuw), m. -en.  
**Draag'zeel** (band, helpzeel), o. -zeelen.  
**Draal** (in Drente smalle draaibrug over een vaart), m. -en.  
**Draal** (plezier, genoegen), m.; hij heeft er zijn - gmv.  
**Draal**, m.; *zijn - nemen*, in staatk. van politieke overtuiging of tactiek veranderen.  
**Draal** (keer, wending), m. -en. *De weg maakt hier een -*. *De koetsier nam den - te kort.* Fig. *Hij weet aan alles een - te geven*, d. i. een gunstige wending of voorstelling.  
**Draal'bank** (werkbank met draaiende horizontale spullen), v. -banken.  
**Draal'bas** (zeew. licht geschut), v. -bassen.  
**Draaf'en** (keeren, omwentelen), ik heb en ben gedraaid; -er (werkman, die aan een draaibank werkt), m. -s.  
**Draaf'hals** (vogel van de familie der spechten), m. -halzen.  
**Draaf'kool** (kooi draaiend om een spil), v. -en; vroeger, een straftuig of tuchtmiddel.  
**Draaf'orgel** (kermisinstrument), o. -s.  
**Draaf'schijf** (platte draaibare schijf op spoor- en tramwegen), v. -schijven.  
**Draaf'ziekte** (dolheid bij schapen), v. gmv. Zie **Bol'worm**.  
**Draak** (vliegende hagedis), m. draken. *Op Java zijn de draken onschuldige diertjes.*  
**Draak** (fabelachtig vuurspuwend dier), m. draken; *den - steken met iemand*, fig. iemand voor den toot houden; *den - steken met iets*, fig. met iets spotten; *die neus van den meester steekt den - met alle proportie.* (Potg.), nl. in die teekening van den schoolknaap. Zie **Aanhangsel**, XII.  
**Draak** (toon. stuk van weinig kunstgehalte, met onnatuurlijke karakters en gebeurtenissen), m. draken.  
**Drab, drab'be** (grondsop, moer, droesem), v. gmv.  
**Drab'big** (troebel, modderig), bn.; -heid, v.  
**Dra'chenfels** (eig. drakenrots, een der hoogste en fraaiste toppen van het Zevengebergte), m.

- Drach'ma** (Grieksche munt), v. -'s. De waarde was vroeger  $\pm f 0,35$ , thans  $f 0,44 - f 0,48$  (1 Frank).
- Drach'me** (apothekersgewicht, gelijk aan 3,906 gram), o. -n. Ook: *Drach'ma*.
- Dracht** (een hoeveelheid; kleederdracht), v. -en; een - hout, een - water; een leelijke -.
- Drach'tig** (*dragend*), bn. *de koe is -*; -heid, v.
- Draco'nisch** (zeer streng), bn.; -e wetten, eigenlijk van Draco,  $\pm 720$  v. C. wetgever te Athene.
- Dra'dig** (vezelig, stokkerig), bn.; - vleesch; -e radijzen; -heid, v. gmv.
- Draf** (*t draven*), m. gmv.; *het op een - zetten*.
- Draf** (grondsop, voeder), m. gmv. fig. *Hij zit in den -*, verlegenheid.
- Dra'gen** (torsen, wegbrengen), ik droeg, heb gedragen; een last -; de wapens -, soldaat zijn; fig. *de schuld - van; eenig kleedingstuk -; rouw -; die boom zal goed -*, vrucht geven; *dat geweer draagt ver; die wonde draagt*, ertert; -er, m. -s.
- Dragoman'** (tolk bij de Turken), m. -s. Ook: *Drogman'*.
- Dragon'** (zeker kruid, nl. keizersalade, in Siberië en Tartarije), v. gmv.
- Dragon'** (degenkwast), v. -s.
- Dragona'de** (gevelpleging der dragonders onder Lodewijk XIV om de Hervormden door geweld van wapenen in den schoot der R. K. kerk terug te brengen; dwangbekeering door militair geweld), v. -s.
- Dragon'der** (lichte ruiter; scherts. groote, forsche vrouw), m. -s.
- Dragoniet'** (bergkristal), o. gmv.
- Draineeren** (droogleggen van weiden en landerijen), ik heb gedraineerd; -buis, v. -buizen.
- Dra'kenbloed** (roode kleurstof), o.; -boom (Ind. gedoornde rottingpalm die het -bloed oplevert), m. -en.
- Dra'kenslang** (Afrik. hoornslang), v. -en.
- Dra'kensteen** (slangensteen, drakoniet), o.; als voorw. m. -en.
- Drakoniet'** (versteening met stervorm-figuren), o. -en.
- Dra'len** (talmen, aarzelen), ik heb gedraald; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Dra'ma** (schouwspel, tooneelspel), o. -'s; een - in de eerste plaats is een treurspel; een - opvoeren; fig. een veldslag is een bloedig -.
- Dramatiek'** (leer der dramatische poëzie), v. gmv.
- Dramatiek'** (tooneelspeelkunst), v. gmv.
- Drama'tisch** (tooneelmatig), bn. en bw; een - verhaal, een -e avond (Klikspaan); een stof - behandelen; in de -e poëzie laat de dichter zijn personen sprekende optreden.
- Dramatiseeren** (tooneelmatig inkleden of bewerken).
- Dramaturg'** (tooneelspeldichter, -schrijver, -kennner, -beoordeelaar), m. -en.
- Dramaturgie'** (theorie der dramatische kunst), v. gmv.
- Dram'men** (dwingerig vragen), ik heb -dramd; -mer, m. -s; -mig, bn.; -ster, v. -s. gew.
- Drang** (zacht geweld), m.; -reden, v. -en.
- Drank** (vloeistof), m. -en; spijs en -.
- Drank** (sterke drank), m. gmv. *Hij is aan den -*.
- Drank'je** (vloeibaar geneesmiddel), o. -s; een - gebruiken.
- Drank'wet** (wet volgens welke de verkoop van sterke drank is geregeld), v. -wetten.
- Drapeau'** (vaandel, vlag), m. -s. (eau = oo).
- Drapeeren** (bekleeden; de kleeding op schilderijen nabootsen); -ing (omkleeding), v. -en.
- Draperie'** (behangsel, voorhangsel), v. -rieën; in de schilder- en beeldhouwkunst beteekent - de kleeding eener figuur met een gewaad.
- Dras** (natte, weeke grond), v. gmv. Nederland, uit wier en - geweld. (Tollens).
- Dras** (moerassig), bn.; een -se grond.
- Drassi'den** (zakspinnen), v. mv.
- Dras'sig** (moerassig), bn.; -heid, v. gmv.
- Dras'tisch** (krachtig, sterk), bn.; -e midde-len (geneesk.), snelwerkende.
- Dra'ven** (snel loopen), ik heb gedraafd; een paard kan -; fig. een bode moet kunnen -; -er, m. -s.
- Dravi'da** (volkeren), in Indië dezulke, die in grondvorm van de Arische Indiërs verschillen.
- Dravi'disch**, bn.; -e talen, die door de vóór-Sanskritische volkeren in zuidelijk Voor-Indië gesproken werden.
- Dra'vik** (zeker gras), v. gmv. Ook: *Dra'verik*.
- Dreef** (smalle laan; particuliere weg), v. dreeven; een wandel-; in velden en dreeven.
- Dreg, dregge** (licht werpanker met vier of meer ankerhaken), v. dreggen.
- Dreg'gen** (met een dregge of haak visschen naar iets), ik heb gedregd; - naar een drenkeling; -haak, m. -haken; -net, o. -netten; -touw, o. -en.
- Dreigement'** (bedreiging), o. -en. gmv.
- Dreigen** (hel uiten van bedreigingen), ik heb gedreigd; met iets -; fig. *de orkaan dreigt dood en verderf; de toren dreigt te vallen*, op het punt staan van; -er, m. -s.
- Drei'gend**, bn.; een - gevaar, met -en blik.
- Drei'ging** (bedreiging), v. -en; er bestaat mondelinge en schriftelijke -.
- Drei'nen** (plagen, treiteren), ik heb -dreind; iemand -; het kind dreint om iets; -er, m. -s; -ster, v. -s.
- Drek** (vuilnis, slijk, modder), m. gmv.
- Drek'bak** (vuilnisbak), m. -bakken.
- Drek'kever** (mestkever), m. -kevers.
- Drek'kig** (vuil, smerig), bn.; -heid, v.
- Drek'vlieg** (vlieg, die uast op uitwerpselen), v. -vliegen.
- Dren'pel** (dorpel), m. -s.
- Dren'keling** (te water geraakt persoon), m. en v. -en; v. ook -e.
- Dren'ken** (bevochtigen, te drinken geven), ik heb gedrenkt; de regen drenkt de planten.
- Drenk'plaats**, v. -en; -trog (-bak), m. -gen; -wed (-plaats), o. -den.
- Dren'telen** (langzaam heen en weer loopen), ik heb gedrenteld; *Geertje bleef in de kamer - (Potg.); -aar, m. -s; -ing, v. -en.*
- Dren'zen** (op huilenden toon aanhouden, iets vragen als kleine kinderen doen), ik heb gedrensd; om iets -. Zie **Drei'nen**.
- Dren'zerig** (lastig, dwingerig), bn.; een - kind.
- Dresseeren** (africhten, bekwaam maken). Zie **Dressuur'**.
- Dressoir'** (aanrechttafel, prachtbuffet), m. -s, -en.
- Dressuur'** (africhting), v.; er is - voor honden en parden; ook - voor examens, d. i. klaarmakerij.
- Dreum** (bij de wevers en kleermakers, zekere draadeinden), m. -en. Ook: *Dreu'mel*.
- Dreum'es** (kereltje, jongetje), m. dreumesen.

- Dreun** (*schudding, schok*), m. - en. Fig. *deun*.  
**Dreun'en** (*schudden met dof geluid*), het huis heeft gedreund; - **ing** (*schudding*), v. - en.  
**Dreun'tel** (fig. *klein ventje, dreumes*), m. - s.  
**Dreun'telen** (*talmen, luieren*), ik heb gedreuteld; - **aar**, m. - s.  
**Dre'vel** (*puntig ijzer, waarmee men spijkers indrijft, doorslag, drijver*), m. - s.  
**Dre'velen** (*indrijven*), ik heb - dreveld; - **bout**, m. - en; - **gat**, o. - en; - **ijzer**, o. - s.  
**Dre'angel** (*spreekt. voor triangel*), m. - s.  
**Drib'bel** (*iemand die dribbelt*), m. en v. - s.  
**Drib'helen** (*draaiend loopen met kleine pasjes*), ik heb - dribbeld; - **aar**, m.; - **ing**, v.  
**Drie**, telw. (als zn. *cijfer*) v.; met ons - **ën**.  
**Drie'ar'mig**, bn.; een - *e* handwijzer.  
**Drie'blad** (*schermbloem, waterklaver*), o. gmv.  
**Drie'daagsch** (*durende drie dagen*), bn.; een - *e* zeestag.  
**Drie'deelen** (*op een derde der waarde brengen, tiërceeren*), ik heb gedriedeeld; - **ing**, v.  
**Drie'dekker** (*schip met drie verdekken*), m. - s. scherts. *grootte, kloeke vrouw*.  
**Drie'distel** (*de gewone distelplant*), v. - s.  
**Drie'draadsch**, bn.; - *katoen, garen, touw*.  
**Drie'dubbel** (*drievoudig*), bn. en bw.; een - *e* taak; iets - *vergoeden*.  
**Drie'duizendste** (*rang- en breukgetal*), bn.  
**Drie'ëen'heid**, v. gmv. *de H. -*, *de H. Drie-vuldigheid*; *de leer der -*. Zie **Triniteit**.  
**Drie'ërhande** (*van drie soorten*), onverbuigbaar bn.  
**Drie'ërlei**, bn. Zie **Drie'ërhande**.  
**Drie'g'draad** (*rijgdraad*), m. - draden. gew.  
**Drie'gen** (*rijgen, vasthechten met wijde stekken*), ik heb gedriegd. gew.  
**Drie'hoek** (*meetk. vlak, ingesloten door drie lijnen*), m. - en. *Er zijn vlakke en bolvormige - en*. *Er zijn bij de vlakke - en recht-hoekige, stomphoekige en ongelijkzijdige - en*.  
**Drie'hoek'ig** (*met drie hoeken*), bn.; een - *zeil*.  
**Drie'hoeksmeting** (*trigonometrie*), v. - en.  
**Drie'honderd**, telw. (aaneen te schrijven).  
**Drie'honderdste** (*bepaald ranggetal*), bn.  
**Drie'hoof'dig** (*met drie koppen*), bn.; *de - e* *helmond of Cerberus*.  
**Drie'klank** (*muz. akkoord, bestaande uit drie tonen*), m. - en. *Een harmonische -* *bestaat uit den grondtoon, de tert en de quint*.  
**Drie'klank** (*klinker ontstaan uit drie andere*), m. - en; *onze taal bevat wel twee-maar geen drieklanken*.  
**Drie'kleur** (*Nedert. vlag*), v. - en; - **ig**, bn.  
**Drie'ko'ningen**, m.; - **dag** (*6 Januari*), m. - dagen; - **feest**, o. - en; - **kaars** (*vetkaars, die in drie punten uitloopt*), v. - en.  
**Drie'kroon** (*pausenkroon*), v. gmv. Zie **Tia'ra**.  
**Drie'le'dig**, bn.; een - *onderwerp*.  
**Drie'ling**, m. en v. - en; voor het vr. ook - **e**.  
**Drie'man**, m. - nen; - **schap** (*1e en 2e -*, *in de Rom. geschiedenis*), o. - pen.  
**Drie'mast, drie'master** (*zeeschip met drie masten*), m. - masten, - masters.  
**Drie'ponder** (*kogel, ook brood van drie pond*), m. - ponders.  
**Driesch** (*pleintje met hooge boomen beplant, waar eenige landstraten samenloopen*), m.; - en. VI.  
**Drie'slagstelsel** (*driejarige opeenvolging van vruchtenleelt*), o. gmv.  
**Drie'span** (*drie aangespannen paarden*), o. - spannen.
- Drie'sprong** (*punt waar drie wegen uiteenloopen*), m. - en. *De - van Hercules; op den gevaarlijken - des levens*. (Koetsveld.)  
**Driest** (*onbeschaamd, stout, koen, vermetel*), bn. en bw.; *staakt, ganzen, uw - gekwaak*. (Bog.), *met - geweld, - spreken, - optreden*; - **heid**, v. - heden.  
**Drie'stal** (*drievoet, stoeltje des schoenmakers*), m. - stallen.  
**Driestem'mig** (*voor 3 stemmen*), bn.; een - *lied*.  
**Drie'tal**, o. - len; een - *jaren, een - guldens*.  
**Drie'tand** (*myth. staf van Neptunus*), m. - en.  
**Drie'vin'gerig**, bn.; een - *blad*.  
**Drie'voet, -poot** (*treefl, schraag*), m. - en. Zie **Statief**.  
**Drie'voet** (*schraag enz. op drie pooten*), m. - en; *myth. de - van Delphi, zitplaats der Pythia of waarzegster in het orakel*.  
**Drie'voud**, o. - en. *Twaalf is een - van vier*.  
**Drie'voud'ig**, bn.; *het - verbond*.  
**Drie'vul'digheid** (*de H. drie-ëen'heid*), v. gmv.  
**Drie'werf** (*driemaal*), bn. en bw.; een - *hocce*.  
**Drie'zij'dig** (*hebbende drie zijden*), bn.; een - *e* *piramide; een - e* *zuil*.  
**Drift** (*menigte, troep*), v. - en; een - *ossen*.  
**Drift** (*boosheid, toorn*), v. gmv. *Hij zei het in -*.  
**Drift** (*hartstocht*), v. - en; *de booze - en opwekken*.  
**Drift** (*gang, beweging*), v. gmv. *Er is - in de wolken; er is - in het ijs; met - spreken*.  
**Drif'tig** (*toornig*), bn. en bw.; - **heid**, v.  
**Drif'stroom** (*zeew. strooming door den wind veroorzaakt*), m. - stroomen.  
**Drijf'beitel** (*werktuig der metaalbewerkers*), m. - beitels.  
**Drijf'hout** (*in zee drijvend hout*), o. gmv.; - **ijs**, o. gmv.; - **zand** (*welzand langs de kust b.v. van Bretagne*), o. gmv.  
**Drijf'ijs** (*drijvende brokken ijs in zee*), o. gmv.  
**Drijf'riem** (*lederen riem, die de beweging overbrengt*), m. - riemen.  
**Drijf'til** (*aadr. drijvend eiland, uit planten ontstaan in stilstaand zoet water*), v. - len.  
**Drijf'tol** (*kinderspeeltuig*), m. - tollen.  
**Drijf'veer** (*sprongveer, fig. beweegreden*), v. - veeren.  
**Drijf'werk** (*gedreven zilver, bewerkt met relief*), o. - werken.  
**Drij'nen**. Zie **Drei'nen**.  
**Drij'ven**, ik dreef, heb gedreven; *de ossen -*; *een spijker in den muur -*; fig. *den spot -*; - **ing**, v. gmv.  
**Drij'vend**, bn.; een - *e* *wolk, een - dok*.  
**Drij'ver** (*drevel*), m. - s.  
**Drij'ver** (*zijn wil doordrijvend persoon*), m. - s. Ook: *Dweper*.  
**Dril** (*een soort van boor*), m. - len.  
**Dril, -ling** (*driedraadsch weefsel*), v. gmv.  
**Dril** (*gestold kalfsleeschnat*), v. gmv.  
**Dril'boog** (*werktuig*), m. - bogen; - **boor** (*werktuig*), v. - boren; - **gat**, o. - gaten.  
**Drill** (*Russisch linnen*), o. gmv.; *een altila van -*, *huzarenbuis van hoofdofficieren in O. I.*  
**Dril'len** (*ronddraaien, ook africhten, dresseeren*), ik heb gedrild; *op den - zijn, gaan zwieren; de lans -*, *zwaaien; iem. voor een examen -*, *africhten*; - **ing**, v. - en.  
**Drin'gen** (*opeen-, samenstuwen*), ik drong, heb en ben gedrongen; - **er**, m. - s; - **ing**, v.; - **ster**, v. - s.  
**Drin'gend** (*geen uitstel lijdend*), bn. en bw. *een - e* *boodschap, - e* *bezigheden; dat is - noodzakelijk*.

- Drink'bak**, m. -bakken; -**beker**, m. -bekers; -**ebroer** (*dronkaard*), m. -broers.
- Drin'ken**, ik dronk, heb gedronken. Fig. op *iemands gezondheid* -, d. i. een toast of dronk instellen; -**er**, m. -s; -**erij'**, v. -en.
- Drink'gelag** (*vertering*), o. -gelagen.
- Drink'hoorn** (*beker van een hoorn*), m. -s.
- Drink'lied** (*lied bij den wijn*), o. -liederen.
- Drink'schaal** (*bokaal, wijd drinkglas*), v. -schalen.
- Drink water**, o. gmv.; *zuiver* -.
- Droef** (*neerslachtig*), bn. en bw.; -**heid**, v.
- Droef'fenis** (*droefheid*), v. gmv.
- Droefgees'tig** (*zwaarmoedig*), bn.; -**heid**, v.
- Droef'len** (*misleiden*), ik heb gedroeld; -**er**, m. -s; -**ing**, v. vero.
- Droes** (*paardenziekte, ettering, die zich door den neus ontlast*), m. gmv.; *de kwade* -.
- Droes** (*de duivel*), m. gmv. *De - harte je!*
- Droes** (*bezinksel*), m. Ook: **Droe'sem**.
- Droe'sem** (*grondsop, bezinksel*), m. -s.
- Droe'semig** (*vol droesem*), bn. *Die azijn is -*.
- Droe'vig** (*treurig*), bn. en bw.; -**heid**, v.
- Droe'zig** (*lijdende aan droes, ook verkouden*), bn.; -**heid**, v. gmv.
- Dro'ge** (*oever, kant, wal*), o. gmv.
- Dro'gen** (*droog maken of doen worden*), ik heb gedroogd; -**ing**, v. gmv.
- Drogerij'** (*drogistwaren*), v. -en.
- Drogerij'** (*droogkamer, b.v. in een sigarenfabriek*), v. -en.
- Drogist'** (*verkooper van gedroogde kruiden, artsijen*), m. -en.
- Drogman'** (*tolk*), m. -s. Zie **Dragoman'**.
- Drog'reden** (*bedrieglijke redeneering*), v. -redenen.
- Drog'redenaar** (*valsch wijsgeer*), m. -naren, -naars. Zie **Sophist'**.
- Drol**, m. -len. gmz. Fig. *klein mannetje*.
- Drolerie'** (*snakerij, poets*), v. -ën.
- Drol'lig** (*kluchtig*), bn. en bw.; -**heid**, v.
- Drom** (*menigte*), m. -men.
- Dromeda'ris** (*centbultige kameel*), m. -sen.
- Drom'mel** (*menigte, massa*), m. *Daar is de heele -*. gmz.
- Drom'mel** (*duivel*), m. *Loop naar den -*: fig. *een arme -*, *slokkerd; te -*, *tw.*
- Drom'mels**, bw. *Het is - koud, erg; tw.:* -, *tante! dat is in de hanebalken.* (C. O.)
- Drom'melsch**, bn.; *die - jongen; dat is een - woord, roept een der kinkels uit.* (Bild.)
- Dronk** (*teug, slok*), m. -en; *een - water(s)*.
- Dronk'aard**, m. -s, -en.
- Dron'ken** (*bevangen, verbijsterd*), bn. en bw.
- Dron'kenmansgebed** (*spott. het natellen van zijn geld*), o. gmv.
- Dron'kenschap** (*beschonkenheid*), v. gmv.
- Droog** (*niet nat*), bn. en bw., droger, droogst; -**heid**, v.: - *van stijl*.
- Droog'leggen** (*draineeren*), ik heb -gelegd; *een weide -*, *een broekland -*.
- Droog'loopen** (*het afloopen van water*), het liep -, is -gelopen. *Het strand gaat -*.
- Droog'machine** (*centrifugaal-machine om weefsels te drogen*), v. -n of -s.
- Droogmakerij'** (*het leegmalen van plassen, meren, poelen enz.*), v.; ook de plaats zelve.
- Droog'malen**, ik maalde -, heb -gemalen; -**maling**, v.: *de -maling van een meer*.
- Droog'poetsen** (*schoon of blinkend maken*), ik heb -gepoetst.
- Droog'schuren** (*zonder nat schuren*), ik heb -geschuurd. *Koper moet men -*.
- Droog'stoppel** (*type van den geldman, proza-mensch, enkel zinnend op geldbezit*), m. -stoppels; zie Max Havelaar van Multatuli.
- Droog'te** (*erg droog weer*), v. -n.
- Droog'voets, droogs'voets** (*met droge voeten*), bw.
- Droog'zolder** (nl. *tot droging*), m. -zolders.
- Droom**, m. -en; *iemand uit den - helpen*.
- Droom'beeld** (*hersenschim, fig. ideaal*), o. -en.
- Droom'en** (*werkzaamheid der ziel gedurende den slaap; fig. tijdel mijmeren*), ik heb gedroomd; -**er**, m.: *Jozef, de -*; -**erij'**, v.: *in droomen verzonken*.
- Droom'erig** (*slaperig, suf*), bn.; *een - e knaap*; -**heid** (*vadsigheid*), v. gmv.
- Droo'pen** (*bedruipen, besproeien*), ik heb gedroopt; -**ing**, v. w. i. g.
- Drop** (*drup*), m. -pen; *van den regen in den - komen*, van kwaad tot erger vervallen.
- Drop** (*gestold aftreksel van zoethout*), v. Ook: **Drup**.
- Drop'pel** (*kleine drop*), m. -s. Ook: **Drup'pel**.
- Drop'pelen**, het heeft en is gedroppeld; -**ing**, v. gmv. Ook: **Drup'pelen**.
- Drop'pen** (*druipen*), het heeft en is gedropt.
- Drop'steen** (*een druijsteen*), m. -en; (*als stofnaam*), o. Zie **Druip'steen**.
- Drosch'ky** (*Poolsch rijtuig met kap voor vier personen*), v. -s. Ook: **Drosch'ke**.
- Drosome'ter** (*dauwmeter*), m. -meters.
- Dros'saard** (*hofbeambte met de zorg der tafel belast, hofmeester, later rentmeester, baljuw*), m. -s.
- Dros'sel** (*zekere lijst*), m. -s.
- Dros'sen** (*wegloopen*), ik ben gedrost; *hij ging -*; *de soldaat ging -*, *deserteeren*; -**er**, m. -s; -**ing**, v. gmv.
- Drost** (*baljuw, schout*), m. -en; - *is ontstaan uit Drossaard*; - *van Muiden*; -**in** (*vrouw van den drost*), v. -nen.
- Drost'ambt** (*waardigheid, gebied van een drost*), o.
- Druif'de** (*priester der oude Kelten*), m. -en. Zie **Bard**. Ook **Aanhangsel**, XII.
- Druif** (*vrucht van den wijnstok*), v. druiven. Fig. *knop, b.v. de - van een boor, van een kanon, enz.*
- Druif'luis**, v. -luizen. Zie **Phylloxera**.
- Druil** (*driehoekig zeil*), m. -en.
- Druil** (*druiloer*), m. en v. -en.
- Druil'en** (*talmen, suffen*), ik heb gedruild; *Hoe zit jij daar zoo te -*, *Lorre?* (C. O.); -**er**, m. -s; -**ing**, v. gmv.
- Druil'lig** (*druiloorig*), bn. en bw.
- Druil'oor** (*slaper, suffer*), m. en v. -en.
- Druil'ooren** (*druilen, pruilen*), ik heb gedruiloord.
- Druiloo'rig** (*droomerig*), bn. en bw. *Het boutje - aan te gapen.* (Staring.); -**heid**, v.
- Druip** (*het druipen*), m.; *onder den -*.
- Druip'bad** (*droppbad*), m. -baden. Zie **Dou'che** (ou = oe).
- Druip'en** (*in druppels neervallen*), het droop, heeft en is gedropen. Fig. *hij is gedropen*, *bij eenig examen afgewezen*; ook: *zakken; vallen: Het graan zal - uit het stroo.* (Cats).
- Druip'nat** (*kletsnat*), bn. *De hond was -*.
- Druip'neus** (*persoon*), m. en v. -neuzen.
- Druip'oog** (*leepoog*), m. en v. -oogen.
- Druip'staarten** (*van angst den staart tuschen de achterpoolen trekken, b.v. een hond*), hij heeft gedruipstaart. Fig. -*d wegloopen*, d. i. beschaamd wegsluipen.

- Druip'steen** (een kalksteenvorming, door afdruipling ontstaan in bergholen), m. -en; de prachtige -vormingen in de grotten van Han (België, a. d. Lesse). Zie **Stalactiet'** en **Stalagmiet'**.
- Druif'schen** (luide en met geweld suizen), het heeft gedruischt; de branding druischt; -ing, v. w. i. g.
- Druif'veblad**, o. -bladeren.
- Druif'venlezen** (het inzamelen van druiven), o. gmv.
- Druif'venrank** (wingerd), m. -ranken.
- Druif'vensuiker** (vruchtsuiker), v. gmv. Zie **Dextro'se**.
- Druif'ventros** (een tros met druiven), m. -trossen.
- Druif'venziekte** (beschimmeling), v. gmv. Droog zwavelpoeder is een middel tegen -.
- Druif'vepilt**, v. -pitten; -schil, v. -schillen; -steel, m. -stelen.
- Druk**, m. -ken; de - der slavernij, nood, ellende; een fraaie -, uitgave van een boek.
- Druk** (barometerstand), m. gmv.
- Druk** (veel te doen hebbende), bn. en bw. -te, v. -n. Ook: **Drok**.
- Druk'fell, drukfout**, v. -en; een lijst van -en. Zie **Erratum**.
- Druk'ken** (klemmen, persen, bezwaren, boeken -), ik heb gedrukt; -ker, m.; -kerij, v.
- Druk'kend** (knellend), bn.; -e belastingen.
- Druk'king** (werking der zwaartekracht van 't ééne lichaam op het andere), v. -en; de - der lucht; de - op vloeistoffen.
- Druk'kunst** (de kunst om boeken, platen enz. te drukken), v. gmv. De - werd in de 15e eeuw uitgevonden.
- Druk'pers** (werktuig om boeken te drukken), v. -persen; -vrijheid, v. gmv.
- Drup**, m. -pen. Ook: **Drop**.
- Drup'pel** (kleine drup), m. -s. Ook: **Drop'pel**.
- Drup'pelings, droppelings**, bw.
- Drup'pelsgewijze, -gewijs**, ook: **Drop'pelsgewijze, -gewijs**, en: **Drup'pelswijze** of **Drop'pelswijze**, bw.
- Drup'pen**. Zie: **Droppen**. Het begint te -.
- Dry** (droog, lees: drat), bn. Madera -, gestookt uit eenigszins droge druiven. Zie **Sec**.
- Drya'de** (myth. boomnimf), v. -s.
- Dsjamie** (groot Turksch bedehuis), v. -s.
- D-trein** (doorlopende trein, nl. zóó dat de waggons gemeenschap hebben), m. -en. Ook: **Harmo'nica-trein**.
- Duali'ne** (ontploffende stof), v. gmv.
- Dualis** (spraak. tweevoud), o.
- Dualis'me, dualis'mus** (de leer der twee beginselen of eeuwige grondwezens [één goed en één kwaad]; ook de leer, volgens welke eenige uitverkorenen zalig en alle overigemen-schen verdoemd worden), o. gmv.
- Dualist'** (aanhanger van het dualisme), m. -en.
- Dub'bel** (tweevoudig, tweemaal), bn. en bw.: schoenen, met -e zolen; de Pruisische -e adelaar; eene -e tand. (C. O.); geweer met -en loop; een weg met - spoor; - gezond, zijn tong slaat -, ik ben - tevreden; als zn. o.: het -e van de waarde vragen; het -e van een boekwerk, het -e van een postzegel; Zie **Doublet'**; -heid (tweevoud), v.: die aketige, allerakeligste -heid. (C. O.) nl. van een tand.
- Dub'beidagen** (de twee Paasch-, Pinkster- en Kerstdagen), m. mv. VI.
- Dub'belen** (een schip een dubbel bekleedsel geven), ik heb gedubbeld; -ing (dubbelhuid), v.
- Dub'belen** (dubbel maken of worden), ik heb en het is gedubbeld; de zeilen dubb'len en behangen 't hout met linnen. (Tollens.) Zie **Verdub'belen**.
- Dubbelhartig** (geveinsd, valsch), bn.; een - mensch; -heid, v. gmv.
- Dubbelpunt'** (leesteeken), v. -punten.
- Dub'belspaat** (IJslandsch kristal), o. gmv.
- Dub'belster** (twee of meer sterren, die voor het bloote oog als één ster schijnen), v. -ren.
- Dub'beltje** (pasmuntje van 10 cents), o. -s.
- Dubbelton'gig** (onoprecht), bn.; -heid, v.
- Dub'belzien** (het tweevoudig zien van eenij voorwerp), o. gmv. Zie **Diplopie'**.
- Dubbelzin'nig** (vatbaar voor twee uitleggingen), bn. en bw.; een -e uitdrukking; de orakels waren meestal -; Alva sprak -, toen hij zei: „Uw gemaal zal morgen uitgaan“; ook: onzedelijke toespeling: -e taal, onkiesch, vuil; -heid, v. -heden.
- Dub'belzout** (verbindingen van twee zouten, b.v. aluin), o. -zouten.
- Dub'ben** (twijfelen, weifelen, aarzelen), ik heb gedubd; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Dubieus'** (twijfelachtig, onzeker), bn.; een -ze post in een boek, die denkelijk niet zal worden voldaan; het is nog -, of de koningin zal komen.
- Du'blo** (twijfel), o.; in - zijn, staan.
- Dubiteeren** (twijfelen, dobberen).
- Du'bium** (de twijfel, het punt van twijfel), o. dubia.
- Dubloen'** (Spaansche goudmunt uit de 16e eeuw; in ons land f 6.30 of dubbele dukaton), m. -en.
- Ducdalf'** (zwaar paatwerk in havens), m. -dalven. Ook: **Dukdalf'**.
- Duch'ten** (vreezen), ik heb geducht; het gevaar -: -ing, v. gmv.
- Duch'tig** (erg), bn.; een -e vermaning, de-gelijk; een - pak slaag; hij werd - afge-ranseld; -heid, v. gmv.
- Ductiel'** (rekbaar, taai, buigzaam), bn.
- Duel'** (tweegevecht), o. -len, -s.
- Duelleeren** (een tweegevecht houden).
- Duellist'** (degene, die duelleert), m. -en.
- Due'na** (het vr. van Don, voornaamste Hof-dame der koningin van Spanje), v. -'s. Zie **Duen'na**.
- Duen'na** (bejaarde juffergeleidster, goever-nante), v. -'s.
- Duet'** (muz. dubbel- of tweegezang; ook spel van twee speeltuigen; aria van twee stemmen), o. duetten. Zie **Du'o**.
- Duf** (vuns, muf), bn. en bw.: een -fe kelder; die theepot riekt -; het ziet er - uit, de zaken staan slecht; -heid, v. gmv.
- Duf'fel** (lakenachtige, wollen stof, een soort van fries), o.; (jas), m. -s.
- Duf'felsch**, bn.; een -e jas.
- Duf'fig** (een weinig duf), bn. en bw.; -heid, v.
- Duf'steen** (dufsteen), m. -en. Zie **Tuf'steen**.
- Duf'delijk** (klaar, helder), bn. en bw.; -heid, v.; -heidshal've, bw.
- Dui'den** (aanwijzen), ik heb geduid; iem. iets ten kuade -, kwalijk nemen; -ing, v. gmv.
- Duif** (hoenderachtige vogel), v. duiven; een gebraden duif, fig. een onverwacht geluk; iem. onder zijn duiven schieten, hem klanten af-handig maken; een duifje zonder gal, vrouw, waar niets in zit; de gebraden duiven vliegen

u daar niet in den mond, gij kunt er met leegloopen den kost niet hebben. *Er zijn circa 120 soorten van duiven, b.v. een kroon-, een musch-, een woud- of hout-, de lach-, de tortel-, de trek-, enz.*

**Duif** (R. K. het zinnebeeld van den H. Geest), v. -ven.

**Duifsteen.** Zie **Dufsteen**, **Tufsteen**.

**Duig** (zijplankje van een vat of ton), v. -en.

**Duik'almanak** (scheurkalender), m. -ken. VI.

**Duikelaar** (iemand die duikelt; ook kinderspeelgoed), m. -s.

**Duikelen** (over het hoofd tuimelen), ik heb geduikeld; -**ing** (buiteling), v. -en.

**Duiken** (bukken, buigen, naar omlaag gaan), ik dook, heb gedoken: hij moest - bij 't binnengaan der hut; in zijn kraag gedoken; hij zat achter de krant gedoken; ook: hij duikt als een eend, onder water zwemmen; hij duikt wat, loopt wat voorover; -**er** (persoon, die duikt; ook duikeend), m. -s; -**ing**, v. -en.

**Duiker** (iemand in een duikerpak, die onder water gaat), m. -s; -**klok**, v. -ken; -**pak** (lichtdicht pak), o. -ken; -**toestel**, o. -len.

**Duiker** (riool, gemetselde waterleiding), m. -s; een - perst daar onder 't spoor zijn schuim tot in de Berkel door. (Staring).

**Duiker**, te -; de - haal je! duivel.

**Duikereend** (zeeëend die duikt), v. -en; de zwarte, de groote -; de ijs-, de bril-, de eider-, de tafel-, enz.

**Duikerklok** (klokvormig toestel om onder water te kunnen werken), v. -klokken.

**Duikertoestel** (duikerklok), m. of o. -len. Ook het Engelsche duikerpak is een -.

**Duikvogels** (een familie van watervogels), m. mv. Zie **Duikereend**.

**Duim** (de korte en dikke vinger der hand), m. -en; fig. Onder den - hebben, houden, bedwingen; geen - gronds afstaan, wijken, niets toegeven; de -en der deur, hengsels; haken, waarin het hengsel sluit; iets op zijn -pje hebben, kennen, goed kennen.

**Duimelen** (naar zich toe halen), ik heb geduimd; -**ing** (duim van een handschoen), v.

**Duimkruid** (scherts. geld), o. gmv. *Leo heeft -*. (V. Lov.)

**Duimschroef** (rechtsw. ijzeren beugel tot platschroefing der duimtoppen), v. -ven.

**Duimstok** (timmermans-voumaatstok verdeeld in duimen of c.M.), m. -stokken.

**Duimzuigerij** (het uitkramen van verzinselfs), v. gmv.

**Duin** (zandheuvel), v. -en; (collectief), o.: wandelen in het -; -**achtig**, v.

**Duin'doorn** (doornegras langs onze kust), m. -en; de gemeene - of kattendoorn.

**Duinen** (ketenheuvels van los zand), v. mv.

**Duin'gezicht**, o. -en; -**gras**, o. gmv.; -**helling**, v. -en; -**helm** (lintachtig gras), v. gmv.; -**hoogte**, v. -n; -**kant**, m. -en;

-**konijn**, o. -en; -**pieper** (vogeltje), m. -s; -**roos**, v. -rozen; -**strand**, o. -en;

-**streek**, v. -streken; -**top**, m. -pen; -**water**, o.; -**waterleiding**, v. -en;

-**wilg**, m. -en; -**zand**, o. gmv.

**Duist** (een soort van onkruid), v. gmv.

**Duist** (stuifmeel; ook kasbolster), o. gmv.

**Duister** (niet licht), bn. en bw.; -**heid**, v.

**Duist'ering** (lomp'erd, domper, fig. oningewijde), m. en v. -en; vr. ook: -**e**.

**Duist'ernis** (het donker), v.; de - van den

nacht. *Egyptische -*, dichte donkerheid, één der tien plagen. (Exodus X, 21-23).

**Duit** (sedert 1700 koperen Ned. munt), m. -en; een - is het achtste deel van een stuiver; dat kost mij geen rooien -; dat is geen - waard, niets; hij heeft geen -en, geld; ik krijg mijn -en van hem; 't is om de -en; het kost vier -en (= 2½ ct.).

**Duitblad** (waterkaarde, kikkerkruid), o. gmv.

**Duitendief** (gierigaard), m. -dieven.

**Duitsch** (behoorende tot, afkomstig van Duitschland), bn.; de - taal, het -e geld, de -e adel, enz.

**Duitsch**, als z. n. o.: Het - is een schoone taal; hij spreekt liever - dan Fransch, d. i. de beschaafde Hoogduitsche taal.

**Duitsche bond** (vereenigde staten van N. Duitschland), m. gmv.

**Duitsche huis** (te Utrecht omstreeks 1230 gesticht als zetel der Deutsche ridders), o. gmv.; na 1345 een nieuw huis op den Springweg, dat nog bestaat.

**Duitsche ridders** (gesch. kruisheeren van adel), m. mv.

**Duiv'ekater**, tw. Wat -! d. i. de duivel hale je! Ook: **Deu'vekater**.

**Duiv'ekater** (wittebrood-koek in den vorm van een kereltje, dat op een duivel lijkt), v. -s. Zie **Deu'vekater**.

**Duiv'el** (booze geest), m. -s of -en; van den - bezeten zijn; hij heeft den - in den kop of in 't lijf, is zeer boosaardig; hij vrees God noch -, niemand; hij is te dom om voor den - te dansen, zeer dom; de - van den hoogmoed, booze geest; helen -, tw.; wat -!

Zie **Sa'tan**, **Vij'and**.

**Duivelin'** (boosaardig wijf), v. -nen.

**Duiv'els** (vreemde -), naam, dien de Chineezen aan alle vreemdelingen geven.

**Duiv'elsadvocaat** (R. K. degene, die bij een of andere heiligerklaring is aangewezen om 't verkeerde aan 't licht te brengen), m. -caten.

Zie: **Godsadvocaat**.

**Duiv'elsbeet** (zekere plant), v. gmv.

**Duiv'elsbrood** (wilde paddenstoel), o. gmv.

**Duiv'elsbrug** (brug over de Reusz in den Alpenpas voerend over den St. Gotthardt), v.

**Duiv'elsdrek** (geneesk. plantaardige stof tegen zenuwziekten), o. gmv.

**Duiv'elshuis** (thans raadhuys te Arnhem, eigenl. woonhuys, gebouwd door M. v. Rossem ± 1555, die op den voorgevel allerlei faunen en saters liet aambrenge), o. gmv.

**Duiv'elskaas** (vergiftige paddenstoel), v. gmv.

**Duiv'elskolken** (twee poelen buiten Lochem, waarin de duivel eens de ongewijde klokken van de kerk der stad heet geworpen te hebben), v. mv. Zie Staring's *Jaromir*.

**Duiv'elskunst** (toovenarij, hekserij), v. mv.

**Duiv'elsnaagaren** (woeker-slingerplant, b.v. de ruige linze), o. gmv.

**Duiv'elstoejager** (bijlooper, iemand die 't minste of vuilste werk moet doen), m. -s.

**Duiv'elvischen** (een soort van vischen met grooten, platten kop), m. mv. De zeeduivel onzer kusten behoort tot de -.

**Duiv'venboon**, v. -boonen; -**drek**, m. gmv.; -**ei**, o. -eieren; -**hok**, o. -hokken.

**Duiv'venkervel** (geneeskrachtige plant), v. gmv. ook: **Aard'rook**.

**Duiv'venkot** (duivenhok), o. -kotten.

**Duiv'venmelker** (fokker van duiven, handelaar in duiven tevens), m. -melkers.



- Dui'venpost** (Terkeer door middel van post-duiven), v. gmv.
- Dui'venslag** (duivenhok), o. -slagen; -**til** (duivenhok buiten op een staak), v. -tillen; -**vlucht** (een aantal samen vliegende duiven), v. -vluchten.
- Dui'venvalk** (Ind. valk ter grootte van een duif), m. -valken.
- Dui'zelen** (draaierig worden, zijn bezinning verliezen), ik duizel, ik heb geduizeld; als hij in een diepte ziet, duizelt hij; hij kreeg een klap, dat hij duizelde; een -ende hoogte, duizelingwekkend; ergens van -, in de war geraken; ook: het duizelt mij; mij duizelt; -**ing**, v.: een -ing krijgen; door een -ing overvallen of bevangen worden.
- Dui'zelig** (draaierig in 't hoofd), bn.; hij buitelt driemaal over zijn hoofd zonder - te worden. (C. O.); -**heid**, v. -heden.
- Duizelingwek'kend** (duizelingen veroorzakende), bn.; in -e vaart; met -e snelheid.
- Dui'zend**, telw.; als zn. o. -en.
- Dui'zendblad** (korfbloemige plant, langs vijvers, dijken en slooten), o. gmv. Ook: Hazengras, Hazenkervel, Hondklaar.
- Dui'zend-en-één-nacht** (verzameling van sprookjes en wonderverhalen uit het Oosten: Indië, Perzië, Arabië), v. gmv.
- Duizendgul'denkruid** (geneeskrachtig kruid), o. gmv. Zie **Gentiaan'**.
- Duizendja'rig**, bn.; het -rijk, een godsstaat op aarde. Zie *Chilias'me* en *Millen'niem*.
- Dui'zendknoop** (veelknoopige plant), v. -en. Er bestaat: alpen-, beemd-, vogel-, water-, winde-.
- Dui'zendkunstenaar** (scherts. of ir. groot en ervaren kunstenaar), m. -s; hoe familiaar hij dien - nl. den hoornist, kende, en hoe goed die - biljartte. (C. O.)
- Dui'zendpoot** (ongevleugeld, blinkend donkerbruin insect met meer dan 24 paar pooten), m. -pooten.
- Dui'zendschoon** (anjelierbloemige), v. -en.
- Dui'zendste** (rang-, breukgetal), bn.; een -deel.
- Dui'zendtak** (samengesteldbloemige), v. -ken. Zie **Dui'zendblad**.
- Dui'zendvoud**, o.; -**vou'dig**, bn.; -**werf**, bw.
- Dukaat'** (gouden munt = ± f 5,25; zilveren munt = ± f 2,50), m. dukaten. vero.
- Duka'tengoud** (het beste goud, dat verwerkt kan worden, 0,983), o. gmv.
- Dukaton'** (voormalig zilveren geldstuk = f 3,15, zilveren rijder), m. -nen, -s.
- Dukdalf'** (paalwerk in voorhavens, om schepen aan te meren), m. -dalven. Ook: *Duedalf*.
- Dulcine'a** (liefje van Don Quichotte, fig. minnares), v. -'s.
- Dul'den** (verdragen, verduren), ik heb geduld; die pijnen zijn niet te -; zulke plagerijen zijn niet langer te -; -**er**, m.; -**ing**, v.
- Dun** (van geringe dikte), bn. en bw.; -**heid**, v.
- Dun'doek** (vlag), o. -en. Het - wappert.
- Dunk** (meening), m. gmv.; een goeden -, een slechten - van iets hebben; ik heb daar geen grooten - van, ik heb er geen hooge gedachten van.
- Dun'ken** (een mening hebben over iets), mij dunkt, mij docht, mij heeft gedocht.
- Dun'nen** (dunner maken), ik heb en het is gedund; het haar -, uitknippen; de salade en andere planten -, het overvloedige uitwieden; -**ning**, v. gmv.
- Dun'sel** (bij het dunnen uitgetrokken salade), o.
- Dun'te** (dunheid), v. w. i. g.
- Du'o** (lied of muziekstuk, uit te voeren door twee personen), o. -'s. Ook: **Duet'**.
- Duodecimaal** (twaalfdeelig), bn. De Rijnlandsche maat is -.
- Duode'cimo** (van lat. duodecim, d. i. twaalf; boekvorm, waarbij het vel in 12 bladen is gevouwen en er dus 24 bladzijden zijn, bij verkorting 12m, 12o), o. -'s; een -cimoote, boekje van zoo'n klein formaat; het geluid... mogt den jongen heer van het eene venster niet van zijn - op doen zien. (Potg.)
- Duode'cimovorstje** (klein regeerend vorstje in het Deutsche rijk), o. -vorstjes.
- Du'odrama** (toon. stuk, waarin slechts twee personen optreden), o. -'s.
- Du'pe** (bedrogene; iemand die zich voor den gek liet houden, hals, sukkel), m. en v. -s; de - van de historie zijn, d. i. het kind van de rekening.
- Dupeeren** (bedriegen, misleiden, foppen).
- Du'plex** (tweevoudig, dubbel), bn.; een -brander.
- Duplicaat'** (het dubbel van een akte, eensluidend afschrift), o. -caten.
- Duplica'tor** (verdubbelaar van electriciteit), m. -to'ren.
- Duplicceeren** (tweede antwoord geven, op een repliek antwoorden).
- Duplick'** (beantwoording van een repliek; ook een verweerschrift), v. -en.
- Duplick'** (rechtst. tweede antwoord, dat de gedaagde geeft), v. -en.
- Du'plo (in)** (dubbel), bw.; iets - afschrijven, d. i. twee afschriften er van maken.
- Dura'bel** (duurzaam, blijvend), bn. Fig. scherts. een -e zaak, duur.
- Durabiliteit'** (duurzaamheid), v. gmv.
- Du'ren** (duurzaam zijn, van duur zijn), het heeft geduurd; eikenhout kan lang -; geluk kan zelden lang -; die lezing zal wel drie uur -, aanhouden; ik kan hier niet - van de kou, blijven, het uithouden; het duurde niet lang, of... aanloopen; - is een schoone stad, eig. Deutsche stad tusschen Aken en Keulen, fig. volharden of volhouden is een schoone zaak.
- Du'randal** (gesch. zwaard van Roeland of Roland, paladijn van Karel d. Gr., die bij Roncesvalles sneuwde tegen de Moeren), m. gmv.
- Durf'al** (waaghals), m. en v. -allen.
- Durf'niet** (lafaard), m. en v. -nieten.
- Durk** (scheepsw. de plaats waar het vuil van een schip vergadert, scheepsriool), m. -en.
- Dur'ven** (zich verstouten), ik durfde, heb gedurfd. Wie zou het -, wagen: hij durft alles; niemand die het kan gedurfd hebben. (Koetsveld); -**er**, m. -s.
- Dus** (alzo, derhalve), bw.
- Dusda'nig**, bijv. bep. aank. vnw.; -e pennen deugen niet.
- Dus'verre, dus'ver** (zoover), bw. Tot - ging alles goed, den dag van heden.
- Dut** (lichte slaap; fig. dwaling), m.; iemand uit den - helpen, iemand in den - laten, allen waren in den -.
- Dut** (teeken, 'twelk ergens ingeslagen is), m. -ten; ergens een - inslaan.
- Dutch'man** (scheldn. in Engeland, Hollander, dwaas), m. dutchmen.
- Dut'ten** (een licht slaapje doen), ik heb gedut; -**ter**, m. -s.

- Duûmvir'** (tweeman), m. -s.  
**Duûmviraat'** (tweemanschap), o. gmv.  
**Duur** (het voortduren), m. gmv.; op den -.  
**Duur** (hoog in prijs), bn. en bw.; -te, v. gmv.  
**Duur'baar** (dierbaar), bn.; de -ste schat. (V. Lov.). Vl.  
**Duur'koop** (hoog in prijs), bn. **Dierkoop**.  
**Duur'zaam**, bn. Eikenhout is -; een -zame vrede; die stof is -. -heid, v. gmv.  
**Duw** (stoot), m. -en; iemand een - geven.  
**Du'wen** (stooten, drukken), ik heb geduwd; -er, m. -s; -ing, v. -en.  
**Dwaal** (tafellaken, lijkkleed), v. dwalen. vero.  
**Dwaal'licht** (blauwachtig vlammetje boven pool, moeras of kerkhof), o. -lichten. Fig. een verkeerde leidsman. Zie **Elms'vuur**.  
**Dwaal'ster** (planeet), v. -sterren.  
**Dwaas** (zot, gek), bn. en bw.; een dwaaze mode; -heid, v. -heden; **dwaselijk**, bw.: w. i. g.  
**Dwa'len** (rondadelen), ik heb gedwaald; -er, m. -s; -ing, v. -en.  
**Dwang** (overmacht), m. gmv.; **bukken voor** -; op iemand - uitoefenen.  
**Dwang'arbeid** (gedwongen arbeid), m. gmv.; iemand tot - veroordeelen.  
**Dwang'bevel** (rechterlijk vonnis tot betaling der achterstallige belasting), o. -bevelen.  
**Dwang'buis** (kledingstuk om gekken in bedwang te houden, ook misdadigers), o. -buizen.  
**Dwang'molen** (leenstelsel. molen der heerlijkheid, waar de omwonenden verplicht waren het koren te laten malen), m. -molens.  
**Dwar'rel** (warreling), m. gmv.  
**Dwar'relen** (kringswijs ronddraaien), ik heb gedwarreld; -ing, v. -en.  
**Dwar'relstroom** (maalstroom, draaikolk), m. -stroomen.  
**Dwar'relwind** (wervelwind), m. -winden.  
**Dwars** (schuin, scheef), bn. en bw.; in -e richting; een -e streep; een diagonaal is een -e lijn; de straat - oversteken; het bootje kwam ons - voor den boeg; hij zet zijn voeten - uit; fig. die jongen is altijd even -, tegenstrevend; hij gaf me een - antwoord, onvriendelijk; -heid, v. gmv.  
**Dwars'boomen** (tegen den keer werken), ik heb gedwarsboomd; iemand - in iets.  
**Dwars'drijven** (tegenspreken), ik heb gedwarsdrijfd. Hij is weer aan 't-; - **drijfverij**, v.  
**Dwars'drijver** (iemand die stokstijf eigen wil wil doorzetten, niet luisterend naar rede of billijkheid), m. -drijvers.  
**Dwars'fluit** (muz. fluit, die dwars tegen den mond bespeeld wordt), v. -fluiten. De hoorn had dan iets van een hysterische -. (C. O.)  
**Dwars'hout** (bindbalk van eenig palwerk), o. -houten.  
**Dwars'kijker** (opzichter), m. -kijkers; -kijkerij, v. -en.  
**Dwars'klamp** (schuin over geslagen lat), m. -klampen.  
**Dwars'kop** (dwarsdrijver), m. en v. -pen.  
**Dwars'liggers** (dwarsliggende onderbalken op een spoorbaan), m. mv.  
**Dwars'straat** (die op een hoofdstraat uitloopt), v. -straten.  
**Dwars'te**, v. gmv.; iets in de - doorsnijden, d. i. overdwars, in de breedte.  
**Dweep'ziek** (dweepachtig), bn.; een - verfolger; -e denkbeelden.  
**Dweep'zucht** (aan krankzinnigheid grenzende godsdienstwaan, geestdrijverij), v. gmv.
- Dweep'zucht** (aan krankzinnigheid grenzende ingenomenheid met personen of zaken), v. gmv.; politieke -.  
**Dweep'zucht'ig**, bn.; een - volgeling.  
**Dweil** (wollen of grof linnen doek), v. -en.  
**Dwei'len** (reinigen met een dweil), ik heb gedweild; de stoep -, de gang -.  
**Dwei'len** (stud. slenteren langs de straat), heeft gedweild; een beroep . . . hetwelk men (alsmede te Leiden) den vereerenden naam van - geven zou. (C. O.)  
**Dwe'pen** (overdreven begrippen koesteren, in godsdienst, staatkunde, kunst, enz.), ik heb gedweept; -er, m. -s; -erij' (overprikkelde vereering, geestdrijverij), v. -en.  
**Dwerg** (onnatuurlijk klein mensch), m. -en. Klaasje is een -, meheer! (C. O.); -achtig, bn.: een -e pijnboom. Zie **Aanhangsel**, XII.  
**Dwerg'berk** (kleine berksoort), m. -en; -dier (mismaakt dier), o. -en; -eik, m. -en; -gewas, o. -sen; -inktvisch, m. -visschen: deze leeft ook aan onze kusten; -kruid (sleutelbloemachtig plantje), o. gmv.; -paard, o. -en; -palm, m. -en; -zeeappel (stekelhuidig straaldier), m. -s.  
**Dwiu'geland** (d. i. land-dwinger, onderdrukker), m. -en. Ook: **Tiran'**, **Despoot'**.  
**Dwingelandij'** (tirannij), v.; de - der mode.  
**Dwing'en** (noodzaken), ik dwong, heb gedwongen. Dit kind doet niets dan -, lastig zijn; -er, m. -s; -erij', v. -en.  
**Dwiu'gerig** (lastig), bn.; een - kind; -heid, v. gmv.  
**Dwor'nik** (Rusl. deurwachter, portier), m. -s.  
**Dyarchie'** (heerschappij van twee vorsten), v.  
**Dyna'mica** (leer der beweging), v. gmv.  
**Dynamiek'**, **dyna'misch** (de krachtenleer betreffend), bn.  
**Dyna'miek'** (muz. de leer der muzikale voordracht), v. gmv.  
**Dynamiet'** (ontploffende stof, achtmaal sterker dan kruut: hoofbestanddeel is nitroglycerine; in 1864 te Hamburg door Nobel uitgevonden), o. gmv.  
**Dyna'mische** (teekens); in de muz. teekens als p, f, pp, ff, enz. die de mate van kracht aanduiden.  
**Dynamitist'ën** (anarchisten van de daad; misdadigers die met dynamiet schrik willen verspreiden), m. mv.  
**Dyna'mo** (werktuig voor de levering van elektrische drijfkracht of van licht), m. -'s.  
**Dyna'mo-magne'to** (electrisch werktuig, waarbij de elektrische stroomen door draaiing (dynamische werking) worden verkregen), m.  
**Dynamome'ter** (toestel om de grootte eener kracht te meten door spanning of drukking, die zij voortbrengt), m. -s; de gewone brievenweger is een -, eveneens de familie-bascule.  
**Dynamometrie'** (krachtmeting), v. gmv.  
**Dynamus** (kracht, noodig om 1000 K.G. één M. op te heffen), m. gmv.  
**Dynast'** (heerscher, machthebber), m. -en.  
**Dynastie'** (rij van regeerende vorsten uit een en dezelfde familie; regeerend stamhuis), v. -tieën.  
**Dynastiek'**, bn.; -e belangen, de dynastie betreffende.  
**Dysen'terie** (roode loop, persloop), v. gmv.  
**Dysente'risch** (lijdend aan dysenterie), bn.  
**Dyspepsie'** (zwakte in de maag, moeilijke spijsvertering), v. gmv.; -pep'tisch (moeielijk te verteren), bn.  
**Dysthymie'** (zwaarmoedigheid), v. gmv.

## E.

- E.** v. e's. De vijfde letter van het alfabet. In de muziek de benaming van den derden toon, *mi*. Als getalmerk is E in Rom. opschriften = 250.
- E.** — *Erex'it*, hij heeft opgericht.
- E.** — *Electriciteit'* (+ **E** = positieve, — **E** = negatieve).
- E. A.** — *Edelachtbaar*.
- E. a.** — *en andere(n)*.
- E. c.** — *Exem'pli cau'sa*, bijvoorbeeld.
- Ed.** — *Edi'tio*, uitgave; *editeur'*, uitgever; *e'di-dit*, hij heeft uitgegeven.
- E. d.** — *en dergelijke*.
- Edd.** — *Edide'runt*, zij hebben uitgegeven.
- Eerw.** — *Eerwaarde*.
- E. g.** — *Exem'pli gra'tia*, bijvoorbeeld.
- E. G. A.** — *Edelgrootachtbaar*.
- Ed. Gestr.** — *Edelgestreng*.
- E. Gr. M.** — *Edelgrootmogende*.
- eig.** — *eigenlijk*.
- e.k.** — *eerstkomende*.
- EE. MM. HH.** — *Edelmogende Heeren*.
- Em.** — *Eminentie*.
- Em., emer.** — *Eme'ritus*, rustend.
- en Comp., & C.** — *en Com'pagnie*.
- Entr.** — *Entrepôt'*.
- enz.** — *en zoo voort*.
- e. o.** — *Zie Ex. off.*
- Esq.** — *Esquire* (Engelsch), Weledele Heer (achter den naam op adressen). Lees: *es-kwai'r*.
- etc.** — *Et ce'tera*, en zoo voort.
- Evang.** — *Evange'lie*.
- Exc.** — *Excellen'tie*.
- Exod.** — *Ex'odus*, de uittocht, het tweede boek van Mozes.
- Ex off.** — *Ex offi'cio*, ambtshalve.
- Extr.** — *Extrac'tum*, uittreksel of aftreksel.
- e** (achtervoegsel), b.v. *koude, woede*, alsmede in de bw.: *luide, gaarne, verre, alreede*.
- Eau de colo'gne** (Keulsch reukwater), v.; — **de javelle** (vlekkenwater), v.; — **de lavende** (lavendelwater), v. gmv. Lees: oo.
- Eb, ebbe** (laag getij), v. gmv.
- Ebaucheeren** (vluchtig ontwerpen, schetsen).
- Eb'beboom** (Ind. boom in de tropische landen), m. — boomen.
- Eb'ben** (het afloopen van den vloed), het heeft geëbd; *het tij is aan 't —*, vallen.
- Eb'benhout** (Ind. fraai zwart hout), o. *Het beste Ind. — komt van Boeroe (Molukken)*.
- Eb'benhouten**, bn.; *een — meublement*.
- Ebeneeren** (opleggen met ebbenhout).
- Eben Haëzer** (steen der hulpe), m. *Dit is mijn —*, uitreddingsteeken. I Sam. 7 : 12.
- Ebenist'** (werker in ebbenhout), m. — en.
- Ebbionie'ten** (scheldnaam voor de eerste christenen), m. mv.
- Ebbionitisme** (leer der vrijwillige armoede), o gmv.
- Ebla'na** (oude benaming van Dublin), o. gmv.
- Eblouisseeeren** (verblinden, verbazen).
- Eboniet'** (zwart mengsel, stof gebruikt in elektrische werktuigen, bestaande uit caoutchouk, vermengd met zwavel en zwartsel), o. gmv.
- Ebranleeren** (schudden, aan het wankelen brengen, fig. ontmoedigen).
- Ebruiteeren** (ruchtbaar maken, aan de klok en den klepel hangen).
- Eburo'nen** (Belgische volksstam tusschen Schelde en Rijn, door Caesar zoo goed als vernietigd), m. mv.
- Ecaille'** (wap. geschubd), bn.
- Ecarté** (zeker kaartspel voor 2 personen), o.
- Ecarteeren** (verwijderen, verstrooien; ter zijde stellen; de kaarten in het spelen verwisselen).
- Ecartele'** (wap. gekwartierd), bn.
- Ecece Ho'mol** (zie den mensch! Beeld of schildering v. d. lijdenden, door Pilatus ten schouw gestelden, Christus), o. — 's. Lees: *ek'se*.
- Eccle'sia** (de kerk), v. gmv.
- Eccle'sias'tisch** (kerkelijk, geestelijk), bn.
- Echan'ge** (ruil, wisseling), v. — s.
- Echangeeren** (ruilen, wisselen, uitwisselen).
- Echantillon'** (staaltje, monster, proef), o. — s.
- Echappeeren** (ontsnappen, ontloopen, ontvluchten).
- Echappement'** (ontsnapping, ontvluchting; schakelrad in uurwerken), o. — en.
- Echar'pe** (sjerp, lijfgordel, eeregordel), v. — n.
- Echauffeeren** (zich) (zich warm, fig. toornig maken). (au = oo).
- Echean'ce** (vervaltijd van een wissel), v. gmv.
- Echee'** (schaak in het schaakspel; schade, verlies, nederlaag), o. — s; in — houden, in bedwang houden. Lees: *e-sjek'*.
- E'chel** (bloedzuiger), m. — s. Hetzelfde als **E'gel**.
- Echel'le** (muz. schaal, toonladder), v. — s.
- Echel'le** (hand. stapelplaats in de Levant), v. — s. (ch = sj).
- Echel'lon** (laddersport), v.; *en —*, mil. in verscheiden divisien achter elkander. (ch = sj.)
- E'cho** (terugklank, weergalm), v. — 's; lees: *é'-cho*.
- E'cho-lied** (dichtk. gedicht, waarbij men de laatste lettergreep van elk vers herhaalt, met weglating van den vóór-medeklinker, meest in dialoogvorm), o. — liederen. Vondel's „Gesprek tusschen eenen wandelaar en den galm in de hofkerke” is een —.
- Echt** (huwelijk), m. gmv.; *in den — treden*.
- Echt** (wettig, deugdelijk), bn. en bw.; — **heid**, v.
- Echt'breuk** (overspel), v. — breuken.
- Echt'elieden** (echtgenooten), m. mv.
- Echt'elingen** (man en vrouw), m. mv.
- Echt'en** (wettig verklaren), ik heb geëcht; *een kind —*, erkennen; — **ing**, v. gmv.
- Echt'genoot** (gehuwd man), m. — genooten.
- Echt'genoot** (gehuwde vrouw), v. — n.
- Echt'scheiding** (ontbinding van den huwelijksband), v. — en; *aanvraag tot —*.
- Echt'verbinten** (huwelijk), v. — verbintesen; *een — aangaan*.
- Eclair'** of **train-** (sneltrain met een maximum snelheid, bliksemtrein), m. — s. (ai = è).
- Eclaircisseeren** (inlichten, ophelderen).
- Eclaireurs'** (vooruitgezonden troepen of militairen, veldverkenners), m. mv.
- Eclampsie'** (spierkramp), v. gmv.
- Eclat'** (opzien, ruchtbaarheid), o.; — *maken*, opschudding baren.
- Eclatant'** (opzienbarend, schitterend, verbazend), bn. en bw.
- Eclateeren** (ruchtbaar worden; uitbreken, aan den dag komen).
- Eclect'iel** (kieskeurige lieden, die hun smaak voor den waren houden), m. mv.

- Eclec'tieus** (uitlezer, nl. die uit alle stelsels het beste neemt), m. -tici.
- Eclec'tisch** (met keuze), bn. en bw.; -e wijsgeeren; - te werk gaan. (C. O.)
- Eclips'** (verduistering, vooral van een hemellichaam door een ander), v. -en.
- Eclipseeren** (verduisteren, verdwijnen, zich wegmaken).
- Eclip'tica** (zonsweg, aardbaan), v. gm. v.
- Economie** (huishoudelijkheid, huishoudkunde; ook: zuinigheid), v. gm. v.
- Econo'misch** (huishoudelijk, zuinig, spaarzaam), bn.
- Economiseeren** (besparen, bezuinigen).
- Econoom'** (landhuishoudkundige, landbouwer), m. -nomen. Ook: Economist'.
- Ecooreheurs'** (gesch. plundersaars, vilders, in Henegouwen, 1437), m. mv.
- Ecoosai'se** (Schotsche rondedans in  $\frac{3}{2}$  of  $\frac{3}{4}$  maat), v. -s; de oude - is onze Schotsche polka. (ai = é)
- Ecraseeren** (verpletteren, verbrijzelen, vernietigen). Ook fig.
- Eceru'** (ongebleekt, roomkleurig, geelachtig), bn.
- Eeu'** (kroon, daalder van f 1,42<sup>5</sup>), m. -'s. vero.
- Eeu'me de mer** (meerschuijm), o. gm. v.
- Eeumeur'** (schuimer, schuimlooper, zeeschuimer, vrijbuitel), m. -s.
- Ed'da** (eig. stammoeder der poëzie; benaming der oudste Scandinavische poëzie, in de oud-Noorsche of IJslandsche taal geschreven), v. -'s. De oude - is poëzie (in 1643 ontdekt); de jongere - is proza (in 1628 ontdekt); de -'s zijn de bronnen voor de kennis der Noorsche mythologie.
- Edel**, bn. en bw.; -e metalen; van -e geboorte; - denken, - handelen.
- Edelaar'dig** (edel van aard), bn.; -heid, v.
- Edelachtbaar** (titel van burgemeester en wethouders), bn.; -heid, v. gm. v.
- Edelgeboren**, bn. Zie **Weldelgeboren**.
- Edelgesteenten** (steen van groote schoonheid en zeldzaamheid), o. mv.; echte -, als: diamant, safier, robijn, smaragd, hyacinth, amethyst, topaas, granaat; half-edele -, als: opaal, turkoois, onyx, jaspis, sardonyx, lazuursteen.
- Edelgrootachtbaar** (titel van leden van gerechtshoven, van kantonrechters, leden der staten, enz.), bn.
- Edelheid**, v. gm. v.; de - van zijn karakter.
- Edelhart** (het gewone hert, met fraai getakt gewei), o. -herten.
- Edelknaap** (page, jonker), m. -knapen.
- Edelman** (man van adel), m. -lieden; een nieuwbakken -.
- Edelmarter** (boommarter), m. -marters.
- Edelmoe'dig** (grootmoedig), bn.; een - nijand; -heid, v. gm. v.
- Edelmo'gend** (titel van leden der Staten-Generaal vóór 1848), bn. Uwe -heid, v.
- Edelsteen** (kostbaar gesteente), m. -en.
- Edelvrouw** (adellijke dame), v. -vrouwen.
- Eden** (paradijs), o. gm. v.; een hof van -, lustoord.
- Edict'** (vorstelijk openbaar bevel, landsverordening), o. -en. Het eeuwige - (1577); het - van Nantes (1598-1685).
- Edik** (azijn), m. gm. v.
- Editeur'** (uitgever van boekwerken), m. -s.
- Edit'ie** (uitgave, druk van een werk), v. -tiën, -ties.
- Edoch'**, vgw. Hetzelfde als *Doch* (maar).
- E'dom** (Bijbel. bijnaam van *Ezau*, Jacobs ouderen broeder), m.; de nakomelingen van - heeten Edommieten, later *Idumèers*.
- Educa'tie** (opvoeding), v. -ties, -tiën.
- Ee** (aardr. water), v.; - is de naam van rivieren; ook in plaatsnamen: *E-dam*.
- Eed** (plechtige verzekering, beroep op God), m. -en; een - afleggen, zijn - breken.
- Eed'aflegging**, v. -en; -afneming, v. -en; -breken, o. gm. v.; -breker, m. -s; -genoot (iemand, die met anderen samen iets gezworen heeft), m. -en: *De Zwitersche -en*; -genootschap (bondgenootschap), o. -pen: *Het Zwitersche -*; -schender, m. -s; -verkrachter (iemand die in strijd handelt met wat hij gezworen heeft), m. -s; -verwant (eedgeenoot), m. en v. -en.
- Eed'breuk** (het niet-houden van een eed, eedschennis), v. gm. v.; zich aan - schuldig maken of -breukig zijn.
- Eed'genoot** (bondgenoot bij eede), m. -en.
- Ee'ga, eegade**, m. en v. eegaas, eegaden.
- Eek** (eikenschors), m. gm. v.
- eek'** (bastaarduitgang), als in: *hypotheek, apotheek, bibliotheek, pinacothek*.
- Eek'hoorn, -horen** (knaagdier), m. -s; de gewone -, de kleine -, de vliegende -.
- Eel** (bier), o. (soorten), -en. Zie **Aal**.
- eel'** (bastaarduitgang), als in: *gareel, penseel, houweel, werktuigen; kasteel, tooneel, panceel, enz. voorwerpsnamen*.
- Eelt** (verdickting der opperhuid), o. gm. v.
- Eel'terig** (met eelt bedekt), bn.; -heid, v.
- Eel'tig** (eeltachtig), bn. -e handen; -heid, v.
- Een**, telw. De helft van één is een half.
- Een**, zelfst. nw. Hij wierp twee eenen.
- Een**, onbep. voornw.; een mijner vrienden.
- Een**, lidw.; een man, eene vrouw.
- Eend** (zweemvogel), v. -en.
- Eendagsvlieg** (*haft*), v. -vliegen.
- Een'debout**, m. -bouten. Zie **Bout**.
- Een'denel**, o. -eren; -jacht, v.; -kom, v.
- Een'denkool** (inrichting tot het vangen van eenden), v. -kooien.
- Een'denkroos** (*lemma*, groen op slooten), o. gm. v.
- Een'denmossel** (*mosselkreeft*), v. -s.
- Een'der** (hetzelfde, gelijk), bn. en bw.; die vaasjes zijn -; hij zei het net -; het is mij totaal -, gelijk, onverschillig.
- Een'dracht**, v.; -maakt macht, oud-vaderl. spreuk; -ig (eensgezind), bn. en bw.
- Eend'vogel** (*eend*), m. -vogels.
- Ee'nenmale**, bw.; ten -, geheel en al.
- Eén en ondeelbaar** (gesch. de Bataafsche republiek werd aldus verklaard bij de staatsregeling van 23 April 1793), bn.
- Ee'nerhande** (dezelfde, hetzelfde), bn.; -lei (gelijksoortig), bn.; het is mij -, hetzelfde.
- Een'heid** (aangenomen maat, ook eensgezindheid), v. -heden.
- Eenhoef'vigen** (orde van zoogdieren met enkelvoudigen hoef), m. mv. Het paard, de ezel en de zebra zijn -.
- Eenhoof'dig**, bn.; een -e regeering, d. i. de monarchale.
- Een'hoorn, -horen** (*fabelachtig hert*, ook *sterrenbeeld*), m. -s; -visch (*narwal*), m.
- Eenhui'zig**, bn.; -e planten, nl. waarvan de mann. en vr. bloem gescheiden, maar op dezelfde plant voorkomen.
- Ee'nig**, bn. en bw.; een - kind; het woont hier -.

- Éénig** (een of ander), onbep. vnv.; haal mij – boek, te – er tijd.
- Eenigermate** (eenigszins), bw.
- Eeniggeboren**, bn.; de – zoon, Christus; als z.n.: de – e.
- Eenigheid** (overeenstemming, eensgezindheid), v. In de beste – leven.
- Eenigheid** (eenzaamheid), v. gm. Ik wandel hier in mijn –.
- Eenigszins** (een weinig, eenigermate), bw.
- Eenja'rig** (één jaar oud of durende), bn.; – e wijn; – e planten.
- Eenken'ig** (b.v. een kind, dat bang is voor vreemden), bn.; – heid, v. gm.
- Een'knoop** (familie der grassen), v.; de blauwe –.
- Eenlob'big**, bn. Een lie is –, ontkiemend met één zaadlob; als zn. – en, v. mv.
- Eenloo'pend** (ongehuwd), bn.; een – heer.
- Een'maal** (één keer), bw. Ik heb hem slechts – gesproken.
- Een'oog** (persoon met één oog), m. en v. – en. In het land der blinden is – koning.
- Eenoo'gig** (één oog hebbende), bn.; – heid, v.
- Eenpa'rig** (eenstemmig), bn. en bw.; met – e stemmen; zij besloten –; ook: gelijkmatig: een – e warmte, een – e beweging; – heid, v.
- Een'ponder** (mil. kanon voor kogels van één pond), m. – s.
- Een're**, in : ter –, bw.: de huurder ter –, aan de ééne zijde.
- Eens** (éénmaal), bw.; een mensch leeft maar –; op –; in –; het – zijn, gelijkgezind; daar was – een koning, in zekeren tijd; hij kan niet – lezen, zelfs niet.
- Eens'deels** (van den éénen kant), bw.; – heb je gelijk en anderdeels ongelijk.
- Eensgezind'** (eendrachtig), bn.; – heid, v.
- Eensklaps'** (plotseling), bw. Hij werd – bleek.
- Eensklapsch'**, bn.; een – e verandering van decoratie. (C. O.)
- Eenslui'dend**, bn.; een – afschrift; – heid, v. gm.
- Eenstem'mig**, bn. en bw.; een – lied, een – besluit; – heid, v.; – lijk, bw.
- Een'tje** (één enkel), o. – s. Een – en nog een – zijn twee – s, eenheden; fig. hij is er ook –, een grappenmaker; hij wandelt op zijn –, alleen.
- Eento'nig** (in denzelfden toon klinkende), bn. en bw.; een – getik; hij leest –; fig. vervelend: een – verhaal, een – landschap, eenvormig; – heid, v. gm.
- Eenvor'mig** (denzelfden vorm hebbende), bn. en bw.: – e figuren; fig. eentonig: een – leven, vervelend, een – landschap; men leeft hier –.
- Een'voud**, m. gm.; – is het kenmerk der waarheid.
- Eenvou'dig** (niet ingewikkeld), bn. en bw.
- Eenvou'digheid** (natuurlijkheid), v. gm. – des verstands, kinderlijkheid; – van zeden; aesthetische –, vermindering van pronk of opsmukking in de kunst.
- Een'werf** (één maal), bw. w. i. g.
- Een'zaam** (onbezocht, stil), bn. en bw.; – heid, v. gm.
- Eenzel'vig** (in zich zelf gekeerd), bn.; een – e man; fig. niet opgewekt, vervelend; – heid, v. gm.
- Eenzij'dig** (partijdig, bekrompen), bn. en bw. – heid, v.: – heid van smaak. (Potg.)
- Eer**, bw. en vv. Hij was er – dan ik, vroeger; het duurt lang, – de trein er is.
- Eer, eere** (achting, hulde, voorrecht), v. gm.
- Eer'baar** (kuisch, rein), bn.; een – are levenswandel, oneerbare taal; – heid, v. gm.
- Eer'betoon** (hulde), o. gm. iemand met – ontvangen.
- Eer'bewijs** (teeken, dat men iemand eert), o. – wijzen; iemand met – zen overladen; ook: Eereblijk, eereteken: hij droeg eene medaille, die zeker van eenig schillerend – getuigde. (Mevr. B. Toussaint).
- Eer'bied** (achting, ontzag), m. gm.
- Eerbie'denis** (eerbiedige groet), v. gm. vero.
- Eerbie'dig** (vol eerbied), bn. en bw.; **heid**, v.
- Eerbie'digen** (eerbied hebben voor, berusten in), ik heb geëerbiedigd; iemands meening, besluit –.
- Eer'blijk** (eereteken), o. – blijken. Zie Eer'bewijs.
- Eer'boete** (R. K. eerherstel), v. – boeten.
- Eer'boog** (zegeboog), m. – bogen.
- Eer'redegen** (kostbare sabel van eer), m. – s.
- Eer'recht** (lofdicht), o. – dichten.
- Eer'redienst** (kerkdienst, godsdienst), m. – en.
- Eer'rekruis** (kruis van eer, decoratie), o. – en.
- Eer'relid** (lid van verdienste), o. – leden. Hij is – van dat gezelschap; – maatschap, o. gm.
- Eer'en** (achting bewijzen), ik heb geëerd; zijn ouders –; den koning –; de dooden –, in eere houden.
- Eer'repalm** (zegepalm), m. – palmen.
- Eer'replaats**, v. – en; – poort (eereboog), v. – n; – post (eereambt), m. – en.
- Eer'prijs** (veronica, plantje), v. gm.
- Eer'prijs** (eereblijk, belooning), m. – zen.
- Eer'reschuld** (schuld, die men als man van eer, zonder aanmaning voldoet), v. – schulden; de schuld bij het verlies van een weddenschap of bij het spel beloopt, is een –.
- Eer'reteeken**, o. – en, – s; – titel, m. – s; – wacht, v. – en; – woord (belofte, waarbij men zijn eer in pand geeft), o. – en.
- Eer'rewijn** (een glas champagne, dat men op plechtige wijze genoodigden bij openbare feestelijkheden aanbiedt), m. gm.
- Eer'gie'rig** (hechtend aan, prijsstellend op zijn naam en eer), bn.; de werkman was te – om gebedeld brood te eten.
- Eer'gisteren** (den dag vóór gisteren), bw.
- Eer'lang** (spoedig), bw. Ik hoop u – te zien.
- Eer'lijk**, bn. en bw.; een – man; iets – verdienen; – duurt het langst; – heid, v.
- Eer'lijke** begrafenis, d. i. een fatsoenlijke, nette begrafenis.
- Eer'loon** (vergoeding aan schrijvers, enz), o. Ook: Ee'reloon. Zie **Honora'rium**.
- Eer'loos** (zonder eer; fig. laag), bn. en bw. Hij werd – verklaard; een – ze daad; – handelen; – heid, v. gm.
- Eer'metaal** (dicht. eerepenning, ridderkruis), o. gm.
- Eer'naam** (eeretitel), m. – namen. De zwijger draagt den – van Vader des vaderlands.
- Eer'roof** (aantijging, laster), m. gm.
- Eershal've** (als bewijs van eer), bw.; iemand – uitgeleide doen.
- Eerst**, telw.; de – e menschen; op de – e bank; de – e kamer; bw. ik kwam het –; ten – e; zelfst. nw.: de – en zullen de laatsten zijn.
- Eerst'aanwezend**, bn.; – ingenieur, – ambtenaar, d. i. de voornaamste.

- Eerst'daags** (binnenkort), bw. *Ik kom —*.  
**Eerst'stelling**, m. en v. — en; voor het v. ook — **e**.  
**Eerst'geboorte**, v.; *recht van —*, d. i. oudtijds van te erven het vaderlijk goed.  
**Eerst'geboorterecht** (*erfrecht ten gunste van den oudsten zoon*), o. gmv.  
**Eerst'geborene** (oudste kind), m. en v. — n.  
**Eer'tijds** (voorheen), bw. *Ons land was — bedekt met wouden*.  
**Eer'vergeten** (eerloos, schaamteloos), bn.; *een — schurk; —heid*, v. gmv.  
**Eer'vol**, bn. en bw. *Hij vroeg — ontslag; hij werd — vermeld*.  
**Eer'waard'** (titel van een geestelijke), bn.  
**Eer'zaam** (braaf, bescheiden), bn.; *een — burger; een —zame keukenmeid, fatsoenlijk; —heid*, v. w. i. g.  
**Eer'zucht** (dorst naar eer), v. gmv.  
**Eerzucht'ig** (eergierig), bn.  
**-ees'** (bastaarduitgang), als in: *Portugees, Japannees, Siamees, Madoerees*, enz. drukt landaard uit.  
**Eest** (droogtoestel tot het roosten van graankorrels o. a. in de bierbrouwerij; ook van cichoreiwortels, gekorven tabak en vlas), m. — en; *het mout drogen op den —*.  
**Eest'en** (drogen op een oven), ik heb geëest; — **ing**, v.; *het mout —; tabak —*.  
**-eef'** (bastaarduitgang), als in: *apologeet, athleet, asceet*, vormt mann. persoonsnamen.  
**Eet'lust** (smaak in eten), m. gmv.; *den — opwekken*. Zie **Appetijt'**.  
**Eet'waar** (mondbehoefte), v. — waren.  
**Eeuw** (tijdvak van honderd jaar), v. — en.  
**Eeuwenheu'gend** (zeer oud), bn.; — **e** eiken.  
**Eeu'wenoud**, bn.; *een — e gewoonte*.  
**Eeuw'getijde** (eeuwfeest), o. — getijden.  
**Eeu'wig**, bn. en bw. *God is —*, zonder begin of einde; *het — e leven*, het leven hiernamaals; *hij zankte altijd en —; —heid*, v.: *Ik heb je in geen —heid gezien. Van —heid tot amen; —lijk*, bijw.; — **durend**, bn. en bw.  
**Eeu'wig** (altijddurend), bn.; *de — e lamp*, R. K. de godslamp, de lamp brandend voor het hoogaltaar of voor het tabernakel ter eere van het Allerheiligste; *het — licht* (de godslamp, fig. de glans des hemels); *het — e licht verlichte hem of haar! de — e stad*, eere naam voor Rome.  
**Efen'di** (eeretitel in Turkije, heer), m. —'s. Ook: *Effendi*. Zie **A'ga**.  
**Effaceeren** (uitwischen, doorhalen); *zich —*, zich op den achtergrond houden.  
**Effect'** (werking, uitwerksel), o. — en; *het licht — van een schilderij; werken op het —*, b. v. op het tooneel: door kleeding, schermen (coulissen), gebaren, taal, enz.  
**Effectief'** (werkelijk, wezenlijk), bn. en bw. als zn. (het werkelijk bestaande), o. gmv.  
**Effectueeren** (bewerken, verrichten, volvoeren, tot stand brengen, verwezenlijken).  
**Eff'en** (gelijk, vlak), bn. en bw.; — **heid**, v.  
**Eff'enen** (evenen), ik heb geëffend; *de baan —; —ing*, v. — en.  
**Effigie' (in)** (beeltenis), v.; *in — verbranden*, d. i. in beeltenis, b. v. een gekleede strooien pop.  
**Effleureeren** (terloops aanroeren, oppervlakkig behandelen, er licht overheenloopen).  
**Effrayant'** (verschrikkelijk, ontzaglijk, vreeselijk), bn.  
**Effronterie'** (driestheid, schaamteloosheid), v. gmv.  
**Eg'** (landbouwwerktuig), v. — gen. Zie **EGGE**.  
**Egaal'** (gelijk, onverschillig, eenerlei), bn.  
**Egalité** (leus der gelijkheid n. l. voor de wet: groote revolutie), v. gmv.  
**Egalité** (de gelijke), v. *Philip —*, naam door den hertog van Orleans (1747–1793) aangenomen om het volk te believen.  
**Egaliteit'** (gelijkheid), v. — en.  
**Egard'** (aanzien; achting, beleefdheid), o. —s.  
**Egel** (zoogdier, insectenetend roofdier), m. —s; *de gewone — of het stekelvarken; de — is een goede verdelger van kakkertakken*.  
**Egelantier'** (wilde rozelaar), m. —s of — en.  
**Egelantier', eglentier'** (naam der Amsterdamsche rederijkerkamer 1516–1632 „In liefde bloeyend”), m.; *het wapen van den — toonde Christus gekruisigd aan een wilden rozeboom*.  
**Egelgras** (een familie der grassen), o. gmv.  
**Egelvisch** (beentige visch in de zeeën der tropen), m. — visschen.  
**-egge, -ege, -ei** (achtervoegsel), b. v. *dievegge, klappege, klappei*, vrouwelijke persoon, die zich kenmerkt door stelen, klappen.  
**Eg'ge** (belangrijk landbouwwerktuig; roosterwerk met pinnen), v. — n. Ook: **Eg**.  
**Eg'gen**, ik heb geëgd. *Er is met hem te ploegen noch te —*, d. i. niets aan te vangen; — **er**, m. —s; — **ging**, v. — en.  
**Eg'gerig** (scherp, zuur), bn. en bw.; — **heid**, v.  
**Eg'gig** (stomp van tanden door het eten van wrange vruchten), bn.; — **heid**, v.  
**E'go** (ik), pers. v. n. w.; *alter —*, plaatsvervanger; ook: echtgenoot, vriend.  
**Egois'me** (ik-zucht, zelfzucht, baatzucht), o. gmv. Zie **Altruïsme**.  
**Egoist'** (zelfzuchtig mensch), m. en v. — en.  
**Egois'tisch** (zelfzuchtig), bn. en bw.  
**Egypt'ische** (— ontsteking), d. i. besmettelijke oogziekte, in het Egypt. Fransche leger (1798); *een — plaag, een — duïsteris*. (Bijb.)  
**Ei** (uitroep van verrassing), tw.  
**Ei**, o. —eren; — **tje**, o. —tjes en —ertjes.  
**Ei**, o.; *het — van Columbus*, zaak die men wonderlijk acht, zolang men er niet achter is.  
**-ei'** (bastaardachtervoegsel), als in: *livrei, pastei, schalmei, lamprei*, zaak- of diernamen.  
**Ei'ber** (ooievaar), m. —s. *De — van Egmond*.  
**Ei'debaar** (dicht, ooievaar), m. —baren.  
**Ei'derdons** (zachte borstweeren van de eiderend), o. gmv.  
**Ei'dereend** (zeevogel uit het noorden), v. —eenden. Ook: **Ei'dergans**.  
**Eido'la** (schimmenbeelden), o. mv.; *de afgoden der heidenen zijn —; het is hier als in hun onderwereld: gij ziet hun schimmen, hunne omtrekken, hunne —* (C. O., Beestenspel).  
**Ei'erdans** (geliefde dans der 16e en 17e eeuw, waarbij de danser eenige eieren al dansende uit een kring moest hinken zonder ze te breken), m. — dansen.  
**Ei'erdop**, m. —pen; — **koek**, m. —en; — **korf**, m. —korven; — **netje**, o. —s.  
**Eierland** (eiland, rijk aan meeuwenieren), o.; — is sedert 1629 het N. O. deel van Tessel.  
**Ei'erspel** (middeleeuwsch spel, waarbij een ei aan een boomtak gehangen door een geblinddoekten speler moest worden stuk geslagen), o. —spelen; *hij slaat er naar, als een blinde naar 't —*, hij raadt of gist geheel mis.  
**Ei'erstok** (vruchtbeginzel), m. — stokken.  
**Ei'feltoren** (toren te Parijs, door d. ingenieur

- Eiffel geheel van ijzer opgebouwd voor de wereldtentoonstelling van 1889*, m.; *de - is ruim 300 M. hoog.*
- Ei'gen**, bn.; - *haard is goud waard*, niets gaat boven een eigen dak.
- Ei'genaar** (bezitter), m. -naars en -naren.
- Ei'genaardig** (passend, geschikt, opmerkelijk), bn.; - **heid**, v. -heden.
- Eigenares'** (bezitster), v. -sen.
- Eigenbaat** (eigenbelang, baatzucht), v. gmv.
- Eigenbelang** (zelfzucht), o. gmv. *Het - is veelal de hechtste steun van een goed voor-nemen.* (Koetsveld).
- Ei'gendom** (have, goed, bezitting), o. -dommen; *belasting betalen van gebouwde en on-gebouwde -dommen; de -dommen van dien graaf, goederen, als: landhuizen, hoeven, bos-schen enz.*
- Ei'gendom** (het recht van eigendom), m. gmv.; *zijn tante hield het vruchtgebruik, hij moest zich tot haar dood met den - tevre-den stellen.*
- Eigendom/meljk** (eigenaardig), bn. germ.
- Ei'gendomsrecht**, o. -en; *zijn - bewijzen.*
- Ei'gendunk** (eigenwaan), m. gmv.
- Eigendun'keljk** (op eigen gezag, eigen-machtig), bn.; - **heid**, v. gmv.
- Ei'genen** (toeëigenen), ik heb -eigend; *zich -*, passen, voegen. germ.
- Ei'gengeërfde** (die op eigen goed woont), m. en v. -n. Ook: *Ei'generfde.*
- Eigenhan'dig** (met eigen hand), bn. en bw.; *een - testament; een - geschreven brief.*
- Ei'genliefde** (liefde tot zich zelf, ingenom-enheid met eigen persoon), v. gmv.; *iemands - streelen.*
- Ei'genlijk** (werkelijk), bn. en bw.; *de -e be-teekenis; dat is - niet waar*, letterlijk.
- Eigenmach'tig** (op eigen gezag, willekeu-rij), bn.; - **heid**, v. gmv.
- Ei'gennaam** (voornaam, bijzondere naam), m. -namen.
- Ei'genschap** (kenmerk), v. -schappen.
- Ei'genwaan** (verwaandheid), m. gmv.
- Eigenwaarde**, v. gmv.; *het gevoel van -.*
- Eigenwijs'** (waanwijs), bn.; - **heid**, v.
- Eigenzin'nig** (zijn eigen zin volgende, niet hechtende aan de meening van anderen; stijf gehecht aan eigen meening), bn. en bw.; - **heid**, v. gmv.
- Ei'gir** (Germ. myth. god der zee), m. Ook: Aegir.
- Eik** (woud- en loofboom), m. -en; *de ge-steelde -; de ongesteelde -; de witharige -; de roode -; de witte -; de verf-; de kurk-.*
- Eik** (wap. het zinnebeeld van kracht en stand-vastigheid), m.
- Ei'keblad**, o. -eren; - **boom**, m. -en; - **-krans** (ook eikenkrans), m. -en.
- Ei'kebladroller** (schubvleugelig insect, blad-roller; ook groene eikenmot), m. -rollers.
- Ei'kegalwesp** (vliesvleugelig insect dat de galnoot doet ontstaan door zijn steek), v. -en.
- Ei'kekroon** of **Eikenkroon** (Luxemburg-sche orde ingesteld door Willem II in 1844), v. -kronen; ridder van de -.
- Ei'kel** (vrucht van den eik), m. -s.
- Ei'kelkoffie** (aftreksel van gebrande eikels), v. gmv.
- Ei'kelzwam** (zwam op rottende boomstam-men of op zand- en leemgrond), v. gmv.
- Ei'ken** (van eikenhout), bn.; *een - stok*, een - plank, een - paal.
- Ei'kenappel** (galappel), m. -s; - **bast**, m.; *gemalen - of run; -bosch*, o. -bosschen; - **dreef**, v. -dreven; - **laan**, v. -lanen.
- Ei'kenhout** (hout van den eik; vast, sterk en duurzaam), o. gmv.; *een trap van -*, een lambrizeering van -.
- Ei'kenvaren** (boomvaren, steenvaren), v. -s.
- Ei'kenwoud**, o. -wouden.
- Ei'ker** (vrachtschip, binnenschip), m. -s.
- Ei'kestam**, m. -men; - **stobbe** (onderste stomp van een eikestam), v. -n; - **tak**, m. -ken; - **telg** (jonge eik), m, -en; - **wor-tel**, m. -s.
- Eik'hoorn** (eekhoorn), m. -hoorns.
- Ei'laas** (uitroep van smart of leed), tw.: *Nog tweemaal als vandaag doorweekt, -*, dan heb ik uitgepreekt. (Staring) Ook: **Helaas'**.
- Ei'land** (door water omringd land), o. -en. *Een groep -en heet archipel; een -enreeks, een kust-, een ocean-,* nl. dat ver van de kust ligt, b.v. St. Helena; *een koraal-, een schier-.* Zie *Aanhangsel*, VII.
- Ei'landbewoner**, m. -s; - **bewoonster**, v. -s.
- Ei'landengroep**, v. -en; - **zee** (archipel), v. -ën.
- Ei'lander** (bewoner van een eiland), m. -s. w. l. g.
- Ei'lieve** (och! kom!) tw.; -, *zeg het mij.*
- Ei'loof** (soort van klimop), o. gmv.
- ein'** (bastaarduitgang), vormt persoonsnamen: *kastelein, kapitein, sacristein, souverein; ook zaaknamen: fontein, balein.*
- Ein'de, eind, end** (het uiterste van een weg, enz. de grens), o. einden, enden; *het - van een langen weg; de beide -n van een lat, een stok, een roede, enz.; aan het andere - van de stad, grens; fig. iets aan het rechte - aanpakken, er op goede manier mee be-ginnen; aan het kortste - trekken, er slecht mee weg komen; zijn - vasthouden, bij zijn meening blijven, zijn zin doorzetten.*
- Ein'de, eind** (als tegenstelling van begin), o. gmv.; *hier (op het kerkhof) is het - van alle dingen, ten - raad zijn, tot aan het - der wereld.*
- Eind, end** (wat ergens van overblijft, restant, stukje), o. -en; *een - worst, een - kaars; een - touw; fig. een - weegs; breng mij een -je weg, een deel van een weg.*
- Eind** (voornemen, oogmerk, doel), o.; *ten -e, te dien -e; ik zeg het u ten -e gij op uw hoede zoudt zijn; ik wil examen afleggen en te dien -e studeer ik hard.*
- Eind** (uitslag, uitkomst), o.; *dat was nu het - van al, onze moeite; dit zal een verkeerd - hebben.*
- Eind'besluit** (besluit, waartoe men eindelijk is gekomen), o. -besluiten.
- Eind'doel** (het doel, dat men zich als einde van zijn streven voorstelt), o. gmv.
- Ein'delijk** (ten laatste, ten slotte), bw.; *daar kwam hij -; eerst begon hij te snoepen en - te stelen; ook soms als bn.: de -e aftoop eener zaak, de -e beslissing, als aan het eind plaats hebbende.*
- Ein'deloos** (zonder einde), bn. en bw.; *de -looze ruimte; een -looze twist, een -looze stoet; zij zijn - gelukkig, in hooge mate; -heid*, v. gmv.
- Ein'den** (eindigen), het eindde, is -eind; meestal **Ein'digen**.
- Eind'ig** (een einde hebbende of nemende), bn.; *al het aardsche is -.*

- Ein'digen** (een einde nemen, afloopen), het is geëindigd; *mijn lessen zullen spoedig —*; afloopen, uitscheiden, ophouden (met hebben); *deze weg eindigt in het moeras; woorden, die op -el —*; een einde nemen of doen nemen: *de zomer zal spoedig —, den arbeid —*; —heid, v. gmv.; —ing (de daad van eindigen), v. gmv.
- Ein'd'klank** (slotklank), m. —klanken.
- Ein'd'klinker** (slotklinker), m. —klankers.
- Ein'd'letter** (slotletter), v. —letters.
- Ein'd'lettergreep** (laatste lettergreep van een woord), v. —grepen.
- Ein'd'medeklinker** (slotmedeklinker), m. —s.
- Ein'd'oordeel** (laatst of beslissend oordeel), o. —oordeelen; *ons — was, dat de man ons had misleid.*
- Ein'd'oorzaak** (laatste oorzaak, naaste oorzaak), v. —oorzaken.
- Ein'd'paal** (grens, grenspaal), m. —palen; *de — van het geduld; fig. de — des levens.*
- Ein'd'rijm** (rijm aan het eind van een versregel), o. —rijmen. Zie **Rijm**.
- Ein'd'schikking** (laatste of definitieve schikking), v. —schikkingen.
- Ein'd'snelheid** (snelheid van een lichaam na het doorloopen van een bepaalde baan), v. —snelheden.
- Ein'd'vonnis** (bestissend vonnis; vonnis in hoogste beroep uitgesproken), o. —vonnissen.
- Ei'ronde** (langronde, ovaal), bn.; *een — e vrucht.*
- Eisch** (vordering, ook in rechten), m. —en.
- Ei'schen** (met grond vragen, vorderen, begeeren), ik heb geëischt; —er, m. —s.
- Ei'vol** (zeer vol), bn.; *een — le zaal.*
- Ei'wit**, o. gmv.; *er is dierlijken plantaardig —.*
- Ei'witstof** (stof als het wit van een ei), v. —stoffen. Ook: **Albumi'ne**.
- Ek'ster** (zangvogel, geslacht der raven), v. —s. Vroeger ook: **Aak'ster**.
- Ek'steroog** (likdoorn), o. —oogen.
- El** (lengtemaat), v. —len; —letje, o. —s. Zie **Aanhangsel**, VIII.
- el** (achtervoegsel), b.v. *hevel, hengel, teugel, sleutel*, namen van werktuigen.
- el** (achtervoegsel), b.v. *kruimel, stippel, knokkel, mazel, hoepel, bussel, pukkel*, verkleinwoorden.
- el** (achtervoegsel), b.v. *vermetel, kreupel, wankeel, schamel*, achter stammen van w.w. b.n.
- Elabora'tie** (afwerking, voltooiing), v. gmv.
- Elan'**, o.; *met het noodige —, iets met — doen, geestdrift*; soms ook: m.
- Elanceeren** (snel voorwaarts gaan, toeschieten).
- E'land** (herkauwer, geweidrager, hert), m. —en; *de — is de grootste hertensoort van Europa*; ook: **Eland-hert**.
- Elasticiteit'** (veerkracht, spankracht), v. gmv.
- Elastiek'** (rekbaar bandje), o. —en.
- Elastiek', elas'tisch** (rekbaar, veerkrachtig), bn.
- Elateriet'** (veerkrachtig aardpek, aardhars, fossiel), o. gmv.
- Elateri'ne** (geneeskrachtig extract), v. gmv.
- Elders** (op een andere plaats, niet hier), bw.
- Eldora'do** (het goudland, het land van belofte), o. Eigenlijk: **El dora'do**. Zie **Dora'do**.
- Electie** (keus of kiezing), v. —tiën, —ties.
- Electo, elet'to** (de gekozene), m. —'s; *de Spaansche soldaten kozen, als ze aan 't muiten sloegen, een —.*
- Elect'or, electeur'** (keurvorst), m. —to'ren, —teurs.
- Electoraat'** (de waardigheid van keurvorst, ook: keurvorstendom), o. —raten.
- Electriciteit'** (de barnsteenkracht, aantrekkende kracht), v. gmv.
- Electrick', electrisch** (van of betreffende de electriciteit; fig. bliksemsnel), bn.
- Electriseeren** (de aantrekkende kracht opwekken, fig. onverwachts schokken; aanvuren); *onderwijzers, die .... een kind als — (C. O.); —ing, v. —en.*
- Electriseer machine** (-toestel), v. —s.
- Electrocu'tie** (het voltrekken van een doovonnis door middel van electriciteit), v. —s, —tiën.
- Electro'de** (draad aan een der beide poolplaten van een electrisch element), v. —s.
- Electroly'se** (ontleding van stoffen door den electrischen stroom), v. —s.
- Electrolyt** (vloeistof, die door den electrischen stroom ontleed kan worden), m. —en.
- Electro-magneet** (week-ijzeren kern, die magnetisch wordt, zoodra men door de solenoïde, die haar omgeeft, een electrischen stroom voert), m. —magneten.
- Electro-magnetisch**, bn.; —e telegraaf.
- Electrometer** (meter van den graad van spanning der electriciteit in de lucht), m. —s.
- Electromoto'ren** (opwekkers van electriciteit), m. mv.
- Electro-op'tisch**, bn.; —e verschijnselen, die ontstaan door invloed der electriciteit op het licht.
- Electrophoor'** (electriseermachine, bestaande uit een harskoek in een metalen schotel, gedekt door een koperen schijf), m. —phoren.
- Electroscop'** (toestelletje, waarmee men onderzoekt, of een lichaam geëlectriseerd is en welke de aard is der electriciteit), m. —copen.
- Electro-technicus** (persoon of ingenieur, die studie gemaakt heeft, van de toepassing der electriciteit op de nijverheid), m. —technici.
- Electro-techniek'** (toepassing der electriciteit op de nijverheid), v. gmv.
- Electro-therapie'** (toepassing der electriciteit op de geneeskunde), v. gmv.
- E'lefant** (minder algemeen gebruikte naam voor olifant), m. —en.
- Elegant'** (net, sierlijk, smaakvol), bn.; *een — e kleding, een — winkelhuis.*
- Elegan'tie** (bevalligheid, sierlijkheid), v. gmv.
- Elegie'** (dichtk. treur- of klaagdicht), v. —gieën; *van een — vormen droefheid en weemoed den hoofdtoon; een — is een rouw- of treur-ang; b.v.: Ledeganck: Het graf mijner moeder; Ter Haar: Elegie aan een spelend kind; Borger: Aan den Rijn; Poot: Op den dood van mijn dochtertje; Vondel: Constan-tje; Da Costa: Bij de rivieren van Babel, enz.*
- Ele'gisch** (treurig, weemoedig), bn.; *een — gedicht.*
- Element'** (toestel, waarin door scheikundige werking electriciteit wordt ontwikkeld), o. —en.
- Element'** (grondstof), o. —en. Warmtegraad, wind en regen zijn de samenstellende — en van het klimaat van eenig gewest. (Veth.) Fig. werkkring, sfeer: *Het water is ons —, de zee bruisst onze glorie (Matrozenlied); hij is in zijn —, in zijn nopjes, in zijn humeur.*
- Elementair'** (grondstoffelijk; de eerste beginselen betreffende), bn.; —e scholen, lagere scholen; — onderwijs.



- Elementen** (oudtijds de vier -, nl. lucht, water, aarde, vuur), o. mv.
- Elementen** (nat. de niet-ontleedbare stoffen; fig. eerste gronden eener wetenschap), o. mv.
- Elephantiasis** (andere naam voor melaatschheid, de olifantsziekte omdat de huid vol naden komt), v. gmv. Zie: *Lépra, Leproos*.
- Elevatie** (opheffing; verhooging), v. -s, -tiën.
- Eleva'tie** (mil. hellingshoek van een stuk geschut), v. -s, -tiën.
- Eleva'tie** (R. K. deel der H. Mis, n.l. de opheffing in de consecratie), v. gmv.
- Eleva'tor** (hijtschoestel), m. -s.
- Elève** (kweekeling, leerling), m. en v. -s.
- Elf**, telw. elven; - is het gekkennummer; 't is - ooggen, 't loopt mis; op zijn -en-der-tigst, treuzelend.
- Elf**, m.; **El'fe**, v. (berg- of aardegeest der Germ. mythologie), elfen. Zie: **Alf**.
- Elf'der**, ter - ure, d. i. zoo laat mogelijk, bijna te laat. Zie Matth. 20, vs. 6.
- Elf'duizend maagden** (gezellinnen der H. Ursula, door Attila's horden gedood), v. mv.; het gebeente der - maagden zou in den Dom te Keulen rusten.
- Elf-en-der-tigst** (uiterst langzaam en secuur); komt slechts voor in de bw. uitdr. Op zijn -.
- Elf'rank** (plantk. bitterzoet), v. -ranken. Zie **Alf'rank**, v.
- Elft** (de meivisch), m. -en: (stofnaam), v.
- Elf'uur'tje** (koffie of versnapering op dat uur), o. -uurtjes.
- El'ger** (grootte, drietandige vork om aal of paling te steken), m. -s. Zie **Aal'geer**.
- Elideeren** (uittlaten, weglaten, b.v. een letter uit een woord; wegwerpen).
- El'lim** (rustoord), o.; ook verpleeginrichting te Loenen aan de Vecht.
- Elimina'tie** (uitdrijving, verwijdering, wegwerking), v. -ties, -tiën.
- El'isabeth**, v.; de orde van St. -, Beiersche damesorde, gesticht in 1766; de St. -vloed, grootste overstroming in 1421, waardoor de Biesbosch ontstond; ook St. -gasthuis, hospitaal gewijd aan de H. Elisabeth, als patrones der armen en behoeftigen.
- El'isabeth-orde** (Oostenrijksche orde in 1750 gesticht door Elisabeth, gemalin van keizer Karel VI [1711-'40]), v.; de - is een militaire orde, nl. voor verdienstelijke generaals zonder fortuin.
- El'isie** (spraakk. weglating van een klinker), v. als: binnen (be-innen), tevens (te-evens).
- El'ite** (de keur, kern, bloem), v. gmv.
- El'ites** (uitgelezen soldaten, keurbenden), v. mv.
- El'ius** (zwaanrijder), m.; ook held van het kleine epos van dien naam. (Bilderlijk).
- Elix'ir** (eig. toovermiddel, de steen der wijzen, later quint'essens, algemeen geneesmiddel, nog later afkooksel), o. -s; ook **Elix'er**, in de volkst. elixer, elixer, elikster.
- Elk** (een ieder, een iegelijk), telw.: -e dag, - jaar; ook onbep. voornw.: - moet zijn plicht doen; - het zijne geven.
- Elkaar'** (af te breken: elk-aar'), w. vnv. Zij bederven -s werk. Geef - de hand. Help -. Zie: **Elkaar'**.
- Elkan'der** (af te breken: elk-ander), w. vnv. Zie: **Elkaar'**.
- Elkeen'**, onbep. vnv.; - moet helpen.
- El'leboog** (gewricht van den arm), m. -bogen.
- El'legoed** (manufacturen), o. -goederen.
- El'lende** (onheil, ramp, armoede), v. -n.
- Ellen'deeling**, m. en v. -en: voor het v. ook -e.
- Ellen'dig** (rampzalig), bn.; -heid, v. gmv.
- El'lewaar** (linnen, katoen, enz.), v. -waren.
- Ellips'** (meetk. kromme lijn van den tweeden graad, kegelsnede, ovaal), v. -en.
- Ellips'** (spraakk. uittaling, verzwijging van woorden of zinnen), v. -en. De - is een tegenvoeter van het pleonasme. Voorb. Daar dient hard gewerkt. Een man een man, een woord! Ook: *Ellip'se, Ellip'sis*.
- Ellipsograaf'** (werktuig, waarmee men een ellips-lijn kan beschrijven), v. -grafen.
- Ellip'tisch** (ellipsvormig), bn.; een -e baan.
- Ellip'tisch** (spraakk. onvolkomen), bn.; een -e zin, waaruit een deel b.v. het w.v. is weggelaten, als: *Vrijheid (is) blijheid*.
- El'musvuur**, het St. -vuur (gasvormige uitstrooming met zwak lichtende vlam uit de spitsen van voorwerpen), o.
- Elocu'tie** (uitspraak; welbespraaktheid), v.
- Elo'ge** (lofrede, lofschrift, loftuiting), v. -s.
- Eloquent'** (welsprekend), bn.
- Eloquen'tie** (welsprekendheid), v. gmv.
- El'penbeen** (ivoor), o. gmv.
- Els** (loofboom, berggewas), m. elzen.
- Els** (schoenmakerswerktuig, priem), v. elzen.
- El'sevier**. Zie **El'zevier**.
- Elucida'tie** (opheldering, toelichting, inlichting), v. -tiën, -ties.
- Elucideeren** (verklaren, ophelderen, toelichten).
- Elu'sie** (verijdeling, misleiding), v. -s, -siën.
- Elysee'**, het -, lusthuis in 1718 te Parijs gebouwd, destijds - Bourbon; sedert 1830 is het staatseigendom.
- Elysees'**, les Champs -, wandelpark, door Maria de Medicis in de dagen van haar zoon Lodewijk XIII's minderjarigheid (1610-1614) groot en schoon bij Parijs aangelegd.
- Ely'sium**, o. Hetzelfde als **Elyzeesche velden**. Het - van tante Stastok, d. i. scherts. haar kleinsteedsch tuintje.
- Elyzeesche, ely'sische velden** (de woonplaats der zaligen; hemelsche dreven, bij Homerus aan den W. zoom der aarde; fig. een bekoorlijk en vroolijk oord), o. mv.
- El'zeblad**, o. -bladeren; -bloesem, m. -s; -boom, m. -en; -stam, m. -men; -struik, m. -en; -tak, m. -ken; -wortel, m. -s.
- El'zen** (van elzenhout), bn.; een - stok.
- El'zenbast**, m. -en; -bosch, o. -bosschen; -haag, v. -hagen; -heg, v. -heggen; -hout, o.; -laan, v. -lanen; -loof, o. gmv.; -zaad, o. -zaden.
- El'zevier** (druk of drukletter van bepaalden vorm), v. gmv.; -sch, bn.: de -sche uitgaven, nl. die van de oude firma Elzevier in Antwerpen, in de 16e eeuw. Ook: **Elsevier**.
- Email'** (brandverf, glazuur), o. gmv.; -kleur, v. -en.
- Emailleeren** (brandschilderen, met email overdekken).
- Emana'tie** (uitvloeiing, uitstrooming), v. -tiën, -s.
- Emana'tie-leer** (leer der uitstrooming van het licht), v. gmv.
- Emancipa'tie** (vrijmaking uit slavernij of lijfeigenschap, ook uit de vaderlijke macht; het toestaan van gelijke rechten; gelijkstelling voor de wet; bevrijding van voogdij; handlichting, mondigverklaring), v. -tiën, -ties.
- Emancipeeren** (vrijmaken, vrijverklaren; gelijkstellen; meerderjarigverklaren).

- Emballage, embal'leering** (inpakking, ompaksel, omwikkeling), v. gmv.
- Emballeeren** (inpakken, omwinden, omwikkelen).
- Embarcadere** (aanlegplaats, hoofd, steiger), v. -s.
- Embar'go** (beslag op vreemde schepen door den staat, in wiens havens ze zich bevinden), o. -'s.
- Embarqueeren** (inschepen, op schepen laden).
- Embarras'** (verlegenheid, moeielijkheid, verwarring), o. gmv. Lees: am-ba-rá.
- Embarrassant'** (moeielijk, hindertlijk, belemmerend), bn.
- Embarrasseeren** (in verlegenheid brengen, verwarren, ophouden, belemmeren).
- Embellissement'** (verfraaiing), o. -en.
- Emble'ma** (zinnebeeld), o. -'s, -ta. Overal zult gij de -ta van ons vak op een misse-lijke wijze zien afgebeeld. De Barbier. (C. O.) Ook: **Embleem'**, o. emblemen.
- Emble'mata** (letterk. zinnebeelden), o. mv.; - zijn plaatjes met bijschriften van zede-lijke of stichtelijke toepassing, b.v. Roemer Visscher's: Sinnepoppen.
- Emblematiek', emblema'tisch** (zinne-beeldig), bn. en bw.
- Embonpoint'** (lijvigheid, gezetheid), o. gmv.
- Embouchu're** (mondging, uit- of invloeiing van een rivier; de opening van een kanon; muz. mondstuk van een blaasinstrument), v. een goede - hebben, een blaasinstrument zuiver blazen. (ou = oe).
- Embras'se** (gordijnband of -gordel), v. -n.
- Embrasseeren** (omarmen, omhelzen).
- Embrasu're** (mil. ingesneden schietgat voor geschut in borstweringen), v. -s, -n.
- Embry'o** (wordingskiem), o. -'s. Fig. onrijpe pennevrucht.
- Embusca'de** (hinderlaag, bedekte stelling), v. -s, -n.
- Emendeeren** (verbeteren, een verkeerde le-zing terechbrengen).
- Emer'go (luc'tor et)** (ik worstel en kom uit de baren op). Zinspreuk van het Zeeuw-sche wapen.
- Emeritaal'** (ambtsrust met pensioen), o. gmv.
- Eme'ritus** (uitgediend, rustend, gepensio-neerd), bn. Zoo heet ik ras -. (Staring)
- Emier', emir'** (Arabisch hoofd, bevelhebber), m. -s.
- Emigrant, emigré** (uitgewekene), m. -en; -'s.
- Emigra'tie** (landverlating, uitwijking), v. -tiën, -ties.
- Emigreeren** (uit het land wijken, vluchten).
- Eminent'** (uitmuntend, voortreffelijk), bn.
- Eminen'tie** (verhevenheid; ook de titel der kardinalen), v. -tiën. Zijne -.
- Emissa'rio, emissai're** (een heimelijk uit-gezondene; boodschapper), m. -'s; -s.
- Emis'sie** (uitgifte van aandeelen; uitzending), v. -sies, -siën.
- Emitteeren** (uitgeven; in omloop brengen).
- Emittent'** (uitgever; in het bijzonder: ban-kier, die leeningen aan de markt brengt), m. -s, -en.
- Emma'nuel.** Zie Imma'nuel.
- Em'mer,** m. -s; een - water.
- Em'merzeil** (scheepst. vierhoekig zeil), o. -en.
- Emolument'en** (ambtsvoordeelen, buiten-kansjes), o. mv.
- Emo'tie** (gemoedsbeweging, aandoening, ook: volksgisting), v. -tiën, -ties.
- Empalleeren** (in stroo wikkelen of pakken).
- Empaleeren** (spietsen, met een paal door-steken).
- Empha'se** (in den styl: troop v. d. nadruk), v. gmv. Laten wij ons ongeluk als mannen dragen. Ook: **Empha'sis**.
- Empha'tisch** (nadrukkelijk, krachtig in het spreken, met ophef), bn. en bw.
- Empiricus** (iemand die niet op de lessen der wetenschap, maar op de ondervinding afgaat, ervaringsman), m. empirici.
- Empirie'** (ondervinding, ervaringsleer), v. gmv.
- Empirisch** (alleen steunende op de onder-vinding), bn.; -e wetenschappen, b.v. natuur-kunde, scheikunde, enz.
- Empiris'mus, empiris'me** (kennis op er-varing gegrond), o. gmv.
- Emplacement'** (terrein of plein vóór een gebouw), o. -en.
- Emplet'te** (inkoop, koop van min belangrijke voorwerpen), v. -s; eenige -s doen.
- Emplooi'** (bediening, betrekking, rol, aan-stelling), o. -en.
- Employé** (beambte, bediende), m. -'s.
- Employeeren** (verzorgen, bezigen, gebruiken).
- Em'pongs** (Mal. booze geesten, vooral in de Molukken), m. mv.
- Emporteeren** (driftig maken, vertoornen, uitvaren); zich -.
- Empressement'** (beijvering, bereidvaardig-heid, dienstijver), o. gmv.
- Emprunt'** (leening), o.; - forcé, gedwongen leening.
- Emprunteeren** (lenen, ontleenen).
- Empyre'um** (vuurhemel, plaats des lichts, hoogste hemel), o. gmv.
- Emula'tie** (naijver, wedijver), v. gmv.
- Emulsie** (plantenmelk, amandelsap), v. gmv.
- Emulsio** (geneesmiddel, melkwitte vloeistof), v. gmv. Ook: **Emulsi'ne**.
- en** (achtervoegsel), b.v. in gouden, kanten, leeren, papieren, stoffelijke bn.
- En** (alsook), vgw. Jan - Piet.
- En** (niet), bw. In Morgenland - zijn we niet. (Ledeg.) vero.
- En**, vz.; - gros, in het groot; - train, in beweging. Lees: an.
- En'nak** (Mal. lekker, aangenaam), bw.
- En'nakskind** (Bijb. mensch van reusachtige gestalte), o. -kinderen. Deut. 9:2.
- Ena'mel** (sport. email, verglaassel, glans), o. gmv. Lees: e-naam'l.
- En avant'** (voorwaarts), bw. (en = an).
- En blanc'** (in blanco), bw. (en = an).
- En bloc'** (bij den hoop, als massa), bw.; een koop -. (en = an).
- Encadreeren** (in een lijst zetten, b.v. spic-gels, schilderijen, enz.; inramen). (en = an).
- Encanailleeren (zich)** (met canaille om-gaan, zich met gemeen volk op één lijn stellen). De Hollandsche jongen -t zich lich-telijk. (C. O.) (en = an).
- Enchanteeren** (betoveren, bekoren, ver-rukken). (en = an).
- Enchiri'dion** (handboek, beknopt overzicht), o. -s.
- Encla've** (omsloten land, nl. door vreemd grondgebied), v. -s. (en = an).
- Enclaveeren** (insluiten, met grondgebied omringen). (en = an).
- Enco'mium** (Grieksch lofdicht), o. -s, -mia.

- En corps** (gezamenlijk), bw. Lees: an-kör.  
**Encourageeren** (aanmoedigen, aanwakkeren, aanzetten), (ou = oe).  
**Encraniet** (leüsteen, versteening), m. -en.  
**Enerinie'ten** (stekelhuidige zeeteliën, meestal verstaend), m. mv.  
**Encycli'ca** (rondgaande brief, door den paus uitgevaardigd), v. -'s. Ook **Encycliek'**.  
**Encycliek'** (pauselijke omzendbrief), v. -en; de -en van paus Leo XIII.  
**Encyclopedie'** (kort begrip van alle kunsten en wetenschappen, algemeen woordenboek), v. -dieën. (en = an).  
**Encyclopæ'disch** (bij wijze van encyclopedie), bn. en bw.; -e kennis.  
**Encyclopedist'** (bewerker van of medewerker aan een encyclopedie), m. -en.  
**Encyclopedis'ten** (de Fransche schrijvers, die van 1751-1771 een Encyclopedie der XVIIIe eeuw in 38 folianten deden verschijnen), m. mv. Onder de - behoorren Voltaire, Diderot, d'Alembert, Montesquieu, Rousseau e. a.  
**End, ende** (einde, eind), o. enden. Zie **Eind**.  
**End, ende** (hoek of einde van stad of dorp in Drente en Overijsel), o. enden. Hij woont aan het nieuwe -.  
**Endemie'** (volks- of landsziekte), v. -mies, -miën.  
**Ende'misch** (inheemsch, plaatselijk, b.v. van ziekten), bn.  
**En depôt'** (in bewaring, in voorraad; toc-vertrouwd ten verkoop), bw. (en = an).  
**En deshabilité'** (in huisgewaad, in ochtendkleding), bw. (en = an).  
**En detail'** (in het klein), bw.; -verkooper.  
**En dor'so** (hand, op den rug), bw.; een wissel geteekend - of **In dor'so**.  
**Endosmo'se** (inmondig; vermenging van vloeistoffen door een dierlijk of plantaardig vlies heen), v. gmv. Zie **Diffu'sie**.  
**Endossant', indossant'** (onderteekenaar van een endossement), m. -en.  
**Endosseeren, indosseeren** (wissels overdragen op een ander).  
**Endossement', indossement', indos'so** (overdracht van wissels, enz.), o. -en; -'s.  
**Energie'** (werkkracht, fig. vuur), v. gmv.  
**Energie'** (werkt. arbeidsvermogen), v. gmv.  
**Energiek', energisch** (met kracht, met nadruk), bn. en bw.  
**Erneveeren** (ontzenuwen, verzwakken, krachteloos maken).  
**En fa'ce** (van voren, vlak tegenover), bw.  
**En familie'** (in den huiselijken kring), bw.  
**Enfants perdus'** (voorposten die aanhoudend aan het grootste gevaar zijn blootgesteld; ook: waaghalzen), m. mv.  
**Enfant terri'ble** (kind, dat onwetend zijn ouders in verlegenheid praat), o.; fig. iemand die onwetend uit de school klapt.  
**Enfila'de** (mil. het beschieten van ter zijde), v.  
**Enfin'** (eindelijk, in 't kort), bw. Lees: an'fen.  
**Enfonceeren** (den bodem inslaan, doorbreken, inbreken). (en = an).  
**Eng** (nauw, klein), bn. en bw.; een - vertrek.  
**Engageant'** (verplichtend, innemend, uitlokkend), bn. en bw. (en = an).  
**Engageeren** (aanwerven, aannemen); **zich** - (zich verbinden, verplichten; zich verloven).  
**Engagement'** (verloving, verbintenis, aanstelling), o. -en. (en = an).  
**Engbor'stig** (kortademig), bn. Zie **Aanbor'stig**.  
**En ga'la** (in prachtgewaad), bw. (en = an).  
**En garçon'** (ongetrouwd, als vrijgezel), bw.  
**En'gel** (hemelgeest), m. -en.  
**Engelbewaarder** (R. K. persoonlijke beschermengel), m. -bewaarders.  
**Engelenbak** (hoogste en goedkoopste plaats in den schouwburg achter onder het plafond), m. -bakken.  
**Engelendom** (alle engelen samen), o. gmv.  
**Engelenkoor**, o. -koren; -**kopje**, o. -s; -**rei** (zangkoor van engelen), m. -en.  
**Engelenzang** (lied der Engelen bij Christus' geboorte), m. Luk. II : 14.  
**Engelin'** (beminde vrouw), v. -nen.  
**Engelmakerij'** (het uit den weg ruimen van jonge kinderen door verwaarloozing, slechte voeding, enz.), v. gmv.  
**Engelsch**, bn. en bw.; -**rood** (ijzer-oxyde), o. gmv.; -**e ziekte** (gewrichtsziekte bij kinderen, enkelziekte), v. gmv.; -**zout** (bitterzout, zwavelzuur magnesium), o. gmv.; -**zweet** (pestziekte), o. gmv.; een - **hemd**, d. i. met lange gestreken mouwen; - als zn. voor Engelsche taal, o.  
**Engelsche** (vrouw uit Engeland), v. -n.  
**Engelschman**, m. Engelschen.  
**Engelzoet** (zekere plant uit de familie der varens, eikenvaren), o. gmv.  
**Engen** (nauwer maken), ik heb geëngd.  
**Engerling** (larve van den meikever), m. -en.  
**Enghartig** (kleinmoedig, zelfzuchtig), bn.  
**En grand'e tenue** (mil. in groot tenue, in parade-uniform), bw. (en = an).  
**En gros'** (in het groot), bw.; -handel; lees: an-groo'.  
**Eng'te** (nauwe doorgang), v. -n; een berg -, een zee-.  
**Eng'ma** (raadsel), o. -ta.  
**Engima'tisch** (raadselachtig, dubbelzinnig), bn. en bw.  
**En haie** (mil. als een heg), bw.; de soldaten waren - geschaard, ter weerszijden van den weg, man aan man. (en = an)  
**Enjambement'** (dichtk. het overspringen, het doorloopen van een volzin in een volgenden versregel), o. -en. (en = an)  
**En'kel** (knokkel aan den voet), m. -s.  
**En'kel** (eenige, afzonderlijk), bn.; nog -e uren; een -e gulden; bw.: 't is - onwil, louter.  
**En'kelvoud**, o. -en; spraakk.: Bank is -.  
**Enkelvoud'ig** (spraak. staande in het enkelvoud), bn.; een - woord; niet samengesteld: een -e zin; ook: een -e grootheid.  
**Enk'huizer** (persoon uit Enkhuizen), m. -s.  
**Enkhuizer** (de almanak van Enkhuizen), m. -s.  
**Enleveeren** (wegnemen, wegvoeren, opheffen).  
**En mas'se** (in menigte), bw. (en = an)  
**En miniatu're** (in het klein), bw. (en = an)  
**Ennuyeeren** (vervelen, last veroorzaken).  
**Enorm'** (overdreven, uitermate, ontzettend), bn.  
**Enormiteit'** (afschuwelijke grootte; afschuwelijkheid, een ongehoord iets), v. -en.  
**En passant'** (in 't voorbijgaan), bw. (en = an).  
**En petit comité** (in klein gezelschap, in vertrouwelijk bijeenzijn), bw. (en = an)  
**En profil'** (van ter zijde gezien), bw. (en = an).  
**En question'** (bewust, waarover gesproken wordt), bw. (en = an)  
**Enquête** (een van staatswege ingesteld onderzoek naar de wenschelijkheid of noodzakelijkheid van wijziging of verbetering), v. -s; het recht van -, d. i. een constitutioneel

- recht tot onderzoek met het oog op wettelijke regeling van een of ander onderwerp.
- Enrageeren** (razend of woedend maken).
- En regard** (ten opzichte), bw. (en = an)
- En retard** (te laat, in gebreke), bw. De trein is -. (en = an)
- En retrait** (mil. op pensioen), bw. Hij is kapitein -. (en = an)
- Enrolleeren** (aanwerven, inschrijven). Ook: enroleeren. (en = an)
- Ensemble** (te zamen), bw. en als zn. (geheel, alles bijeen), o. Lees: an-sam'ble.
- Ensemble** (muz. het samenwerken van alle leden van een koor of orkest), o. -s. Een - is ook een terzet, quartet of quintet.
- En suite** (achter elkaar), bw. lees an-su-iel.
- Ent** (boomloot, stek, spruit), v. -en.
- ent** (bastaarduitgang), vormt mann. persoonsnamen als in: student, agent, abonnent, concurrent, consulent; ook zaaknamen als in: convent, continent, exponent, coëfficiënt.
- Entameeren** (aansnijden; aanvangen, beginnen). Hij schaamde zich, een correctioneel proces over een haan te -. (Koetsveld.)
- Entasseeren** (ophoopen, opeenhoopen).
- Enten** (veredelen van vruchtboomen door het overbrengen van een tamme loot op een wilden stam), ik heb geënt; -er, m. -s; -erij, v. -en; -ing, v. -en.
- Enten'te** (begrip), v.; - cordiale, goede verstandhouding, eenstemmigheid, gemeenschappelijk overleg. Lees: an-tan'-t.
- Enter'bijl** (bijl met scherpe punt aan de rugzij, om ze in den scheepsrump te kunnen drillen en er op naar boven te klimmen), v. -bijlen.
- Enterdreg** (dreg met drie of vier punthaken om ze in 't vijandelijk want te hechten en het schip aan te klampen), v. -dreggen.
- Enteren** (aan boord klampen), ik heb geenterd; -ing, v. -en.
- Enterhaak** (haak aan ijzeren roede of boom om een schip aan te klampen), m. -haken.
- Enthusias'me, -mus** (geestdrift, verrukking, dweperij), o. gmv. Mijn opgewonden vriend (Boerhave), die van - gloeide. (C. O.)
- Enthusiast** (dweper; mensch vol geestdrift), m. -en. Ook: Enthouusiast'. (u = oe)
- Enthusias'tisch** (dwepend, met geestdrift), bn. en bw. (u = oe)
- Entomoliet** (insectensteen, versteende insecten), m. mv.
- Entomologie** (insectenkunde, kennis der gekorven dieren), v. gmv.
- Entomologisch** (de insectenkunde betreffende), bn; een - woordenboek.
- Entomoloog** (beoefenaar der insectenkunde), m. -logen.
- Entortilleeren** (omwikkelen, omstrikken).
- Entoura'ge** (omringende menigte, al wat in den omtrek is), v. gmv. (ou = oe)
- Entoureeren** (omringen, omgeven, insluiten).
- En tout** (alles met alles, samengenomen), bw.; lees: an-toe'.
- En-tout-cas** (grote parasol, die desnoods ook als parapluie gebruikt kan worden), v.; lees: an-toe-ki'
- Entozo'a** (ingewandswormen), o. mv.
- Entr'acte** (toon. pauze tusschen de bedrijven, ook muziek daartusschen), v. -s; ook kleine sigaar dan in den foyer te rooken. (en = an).
- Entraine** (in gang, in beweging; in zwang), bw.
- Entraineeren** (wegsteepen, medesteepen).
- Entre chien en loup** (in de schemering, bij valavond, als men een hond en een wolf op den weg niet meer kan onderscheiden), bw.
- Entre-deux** (tusschen beide), bw., en als zn. (middelstuk, tusschenzetsel van een japon, mantel, enz.), o.
- Entrée** (ingang, toegang, toegangsprijs); muz. stuk ter opening of inleiding), v. -s.
- Entreé** (vooraf-spijs; ook het eerste gerecht na de soep), v. -s.
- Entrée-bijet** (toegangskaartje), o. -ten.
- Entrefilet** (klein krantenbericht tusschen twee streepjes of filets), o. -s.
- Entre la poire et le fromage** (bij een diner, letterlijk tusschen de peer en de kaas, d. i. terloops, in 't voorbijgaan).
- Entremets** (tusschengerecht, bijschotel), o. mv.
- Entre nous** (onder ons, in vertrouwen), bw.
- Entrepôt** (pakhuis, goederenmagazijn, stapelplaats), o. -s; een openbaar -. (en = an)
- Entrepreneur** (ondernemer, aannemer), m. -s. (en = an)
- Entresol** (tusschenverdieping van een huis, insteekkamertje), o. -s. (en = an)
- Entreteneeren** (onderhouden, verzorgen), onderhoud verschaffen). (en = an)
- Entrevu'e** (samenkomst, gesprek), v. -s.
- Ent'was** (was ter bedekking der boomwonden bij het enten ontstaan), o. gmv.
- Enumeratie** (opsomming, optelling), v. -s, -tiën.
- En veine zijn** (recht op streek zijn), bw.
- Envelop'pe** (omslag voor brieven, hulsel, omwerpmantel), v. -s, -n. (en = an)
- Environs** (omstreken), m. mv. de - van Arnhem. (en = an)
- En vogue** (in omloop, in zwang), bw. (en = an)
- Envoyé** (afgevaardigde, afgezant), m. -s.
- Enz.** (en zoo voort).
- Epac'ta** (letterl. bijgevoegd, n.l. het aantal dagen, dat op 1 Jan. verlopen is sedert de laatste nieuwe maan), m. epacten.
- Epaulet** (vroeger in ons land het onderscheidingsteeken van een officier, thans nog bij de marine), v. -ten.
- Epen'thesis** (spraak. inlassching), v., b.v. in: eilje, beenderen.
- Ephémère, ephemeer', epheme'risch** (vluchtig, slechts één dag durend), bn.
- Ephemeriden, ephemerén** (dierpjes, die één dag leven; fig. dagbladen, nieuwstijdingen; sterrenkundige tafelen, waarin de veranderingen aan den sterrenhemel opgeteekend zijn; dingen van één dag), m. mv.
- Ephe'ten** (gesch. rechters te Athene, 51 in getal, allen over de 50 jaar oud, voor burgerlijke rechtszaken), m. mv.
- Epho'ren** (opziëners in het oude Sparta), m. mv.
- Epicu'risch** (weelderig, aan zingenot verslaafd, kieskeurig), bn. en bw.
- Epicurist** (iemand die zich aan het edelste of voortreffelijkste zingenot overgeeft naar de leer van Epicurius) (341-270 v. C.), m. -en; later **Gastronoom**.
- Epicuris'tisch**, bn. en bw. De wijn werd - geheel voor de drijvende zaligheid bewaard. (C. O.) Zie **Epicu'risch**.
- Epicu'rius** (Grieksch wijsgeer, 341-270 v. C., die leerde dat het hoogste geluk is kaln genot), m.
- Epidemie** (aanstekende volksziekte, besmettelijke ziekte), v. -ën; locale -ën; een typhus -, een pokken -.

- Epide'misch** (besmettelijk, aanstekelijk), bn.  
**Epidoof'** (groen gekleurde steensoort), o. gmv.  
**Epiek'** (leer van het heldendicht), v. gmv.  
**Epigo'nen** (gesch. nakomelingen, de zonen der zeven helden van Thebe), m. mv.; fig. schrijvers, die een of ander genie volgen, in Duitschland b.v. volgelingen van Schiller of Goethe.  
**Epigram'** (eig. bij- of opschrift; dichtk. punt-dicht), o. -men; tot het - behooren: bij-, op- en grafschriften, korte omschrijvingen, woordspelingen, berijmde spreuken en anekdoten, raadsels, snel- en leekedichtjes. Men heeft -men van onze beste dichters: van Huygens (Sneldichten), Staring (Punt-dichten), Cats (Spreuken), Roemer Visscher (Kwikken), Bilderdijk (Bij-schriften), Da Costa (Bij-schriften), De Genestet (Leekedichten), enz.  
**Epigramma'tisch** (stekelig, kort en zinnig als in een epigram), bn.  
**Epilepsie'** (vallende ziekte), v. gmv.  
**Epilepticus** (iemand die lijdt aan vallende ziekte), m.; -ci.  
**Epiloog'** (slotrede, narede van een blijspel), v. epilogen. Zie **Proloog'**.  
**Epineus'** (stekelig; moeielijk, netelig), bn.  
**Epiphani'a** (R. K. gedenkdagen, b.v. het Driekoningenfeest of eenige andere openbaring van Christus), v. mv.  
**Episch** (tot het heldendicht behoorend), bn. een - gedicht, heldendicht; -e poëzie, verhalende dichtsoort; Da Costa is vooral -dichter, het - element in zijn Slag bij Nieuwpoort.  
**Episcopaal'** (bisschoppelijk), bn., en als zn. (aanhanger der bisschoppelijke of gevestigde kerk in Engeland), m. en v. -palen.  
**Episcopaat'** (bisdóm, bisschoppelijke waardigheid), o. -paten.  
**Episo'de** (inlassching, les of op zich zelf stund verhaal; kleinere geschiedkundige gebeurtenis), v. -n en -s. Zie **E'pos**.  
**Epistel** (brief, zendbrief; fig. strafpredikatie), m. -s.  
**Epistel** (R. K. gedeelte der H. Schrift, nooit ontleend aan de Evangelien, maar aan de brieven der Apostelen), m. -s.  
**Epistelzijde** (R. K. de rechterzij van het altaar als men er voor staat, waar de Epistel wordt gelezen), v. gmv.  
**Epistolair'** (in den stijl of vorm van een brief), bn. en bw.  
**Epita'phium** (lijkrede, grafschrift, grafteeken), o. -phia; ook: Epita'phe, o. -n.  
**Epitheet'**, o. -theten. Zie **Epi'theton**.  
**Epi'theton** (toevoegsel, bijvoegsel, toenaam, bijnaam, woord dat dient om een eigenschap goed aan te dikken), o. -s; -ornans, vereerend, versierend toevoegsel, b.v. de „snelvoetige" Achilles, de „blauwoogige" Juno, enz.: -theta; ook -thetons: wij het nageslacht, mogen die -thetons, vlejend als ze zijn der regelen toekennen . . . (Potg.)  
**Epito'me** (uittreksel, kort begrip), v. -s.  
**Epo'de** (het laatste gedeelte of slotdeel van een lierdicht, nazang), v. -s, -n.  
**Epopoe'** (heldendicht), v. -ën. Ook: **Epos**.  
**Epo'que** (tijdstip, begin eener tijdrekening of jaartelling), v. -s, fig. - maken, opgang maken, elks aandacht trekken.  
**E'pos** (dichtk. heldendicht, de schoonste en verhevenste afdeling der epische poëzie), o. open; het - is de dichterlijke voorstelling van één grootsche en belangwekkende gebeurtenis in haar wording, voortgang, samenhang en afloop; in het - moeten eenheid van handeling en eenheid van karakters zijn; in het - moet één hoofdfeit alle andere beheerschen; de kleinere feiten die zich om het hoofdfeit groepeeren, heeten *Episoden*. De Grieksche dichter Homeros is de vader van het -; Bilderdijk schreef: *De ondergang der eerste Waredl.* (1820 onvoltooid uitgegeven).  
**Ep'pe** (selderij), v. gmv. Hele besteekt „den diadeem met luttel eppelaren". (Bild.), als teeken van rouw. Zie **A'plum**.  
**E'qua'tie** (verevening, algebraische vergelijking), v. -tiën, -ties. Zie **E'qua'tie**.  
**E'qua'tor** (evennachtlijn, denkbeeldige cirkel, welke de aarde in twee gelijke halfronden, nl. N. en Z. deelt), m. Zie **E'qua'tor**.  
**Equi'ber** (evenwicht), o. gmv. **Equi'ber**.  
**Equinox'** (gelijkheid van dag en nacht, nachtevening), v. -en. **E'quinoc'tium**.  
**Equipa'ge** (alles, wat tot gemak en den stoet van de rijken behoort, als: koetsen, paarden, bedienden, enz.; verder: de bemanning van schepen, en hetgeen tot de uitrusting behoort), v. -s.  
**Equipa'gemeester** (leider der werkzaamheden op een van 's lands werven), m. -s.  
**Equipeeren** (uitrusten, toerusten, bemannen).  
**Equipement'** (uitrusting van een man, van een schip of van militaire korpsen; kleeding en wapenen), o. -en; -stukken, o. mv.  
**Equita'tie** (derijkunst, het paardrijden), v. gmv.  
**Equivalent'** (gelijkwaardig, tegen iets anders opwegend), bn. Zie **E'quivalent'**.  
**Equivalent'** (gelijkheid van waarde), o. -en.  
**Equivo'que** (dubbelzinnig, twijfelachtig), bn. en bw.; als zn. o.  
**Er** (daar), bw. van plaats. *Ik ben - al*.  
**-er** (achtervoegsel), b.v. spreker, denker, looper, personen, die de werking verrichten; waaiër, passier, gieter, namen van werktuigen.  
**-er** (achtervoegsel), b.v. bitter, wakker, lekker, vormt bijv. nw. van stammen van w.w.  
**-er** (voorvoegsel), b.v. erbarmen, ervaren, erkennen, erlangen, d. i. uit of door middel van.  
**Er** (van hen, er van), pers. vnv. *Ik zie - drie*.  
**E'ra**, v. -s. Zie **E'ra**. De Joodsche - begint 3761 v. C.; de Mohamm. 622 n. C. Zie **Heg'ra**.  
**Erach'ten** (bedunken), o. Alleen nog overig in: mijns, zijns, onzes -s, d. i. volgens mijn inzien, enz.  
**Erasmiaansch'**, bn.; de -e stad, nl. Rotterdam als de geboorteplaats van Desiderius Erasmus (1467-1536).  
**E'rato** (myth. de liefelijke muze van het minnedicht), v.  
**Erbar'melijk** (jammertijk), bn. en bw.; een -e toestand; hij schreeuwde -.  
**Erbar'men** (ontfermen) (zich), ik heb mij erbarmd; -ing (medelijden), v. gmv.  
**E'rec'tie** (oprichting, opbouw), v. -s, -tiën.  
**E'reis'** (eenmaal, eens), bw. *Daar was - een koring*.  
**Heremiet'** (heremiet, kluisenaar), m. -en. Zie **Heremiet'**.  
**E'remita'ge**, v. -s. Zie **Heremita'ge**.  
**E'ren'fest, eh'rent'fest** (grootachtbaar, deftig), bn. vero.  
**Erf, erve** (eig. vast goed dat iemand als erfgoed is nagelaten; ook de grond, die bij een huis behoort), o. erven; hij woont op zijn eigen -; fig. het - der Vaderen, vaderland; de kippen loopen op het -; huis en -.

- Erf'cijs** (rente of pacht, die ook door de erfgenamen betaald moet worden), m. —cijszen; zie **Erf'pacht**; —**heer** (persoon, die den —ontvangt), m. —en; —**recht**, o. —en.
- Erf'deel** (het deel, dat iemand toekomt uit een nalatenschap), o. —deelen. Zie **Legaat**.
- Erf'dienstbaarheid** (lust, die op een geërfd goed drukt), v. Zie **Servitoot**.
- Erf'dochter** (dochter, beschouwd als eenige erfgename), v. —dochters; een rijke —, scherts. **Goud'vischje**.
- Erf'felijk** (kunnende geërfd worden, door erfrecht overgaande), bn.; een —e ziekte; een — bezit, —e adel; bijw.: hij is eeuwig en —aan 't schelden, d. i. zonder ophouden, voortdurend.
- Erf'felijkheid** (het erfelijk zijn of worden), v.; de — der groote leenen, ± 1000 n. C.; de — der kroon in demannelijke en vrouwelijke linie.
- Erf'fenis** (het geheel der nalatenschap; het geheele vermogen van den erflater), v. —sen; zijn deel krijgen van een —; een — aanvaarden, een — van de hand wijzen.
- Erf'genaam** (de persoon, die optreedt als een dergenen, die recht hebben op een erfenis), m. en v. —genamen; de natuurlijke —genamen, b. v. de kinderen, die het n. l. zijn zonder testament; zijdelingsche —genamen, uit eenige zijlinie; iemand tot zijn — verklaren.
- Erf'goed** (datgene, wat men geërfd heeft), o. —goederen; het — zijner ouders.
- Erf'huis** (het huis van den afgestorvene, met de bijgedachte, dat de nalatenschap er onder den hamer komt), o. —huizen; ook de verkoop zelf; —houden.
- Erf'huis** (verkoophuis, boedelhuis), o. —huizen. Zie **Vendu'huis**.
- Erf'laatster** (vrouw, die een erfenis nalaat), v. —s. Zie **Testatrice**.
- Erf'land** (land, dat ons als erfenis der vaderen toekomt, of waarover men erfelijk regeert), o. —landen; Hier . . . trok Israël weleer, omstuwd van teekenen Gods naar 't — op en neer. (Da Costa); de —en van 't Oostenrijksche huis.
- Erf'later** (man, die een erfenis nalaat), m. —s. Zie **Testateur**.
- Erf'oom** (oom, van wien men kan of zal erven), m. —ooms.
- Erf'opvolging** (opvolging, krachtens erfrecht, van den overledene), v. —en; wettelijke —, testamentaire —.
- Erf'pacht** (erfpachtrecht; jaarlijksche pacht als erkenning van het eigendomsrecht des eigenaars), v. —en; zie **Beklem'recht**; —**heer** (iemand die een stuk grond in erfpacht geeft), m. —heeren.
- Erf'portie** (aandeel i. e. erfenis), v. -ties, -tiën.
- Erf'prins** (de oudste zoon van den kroonprins), m. —prinsen.
- Erf'prinses** (de oudste dochter van den kroonprins), v. —prinsessen.
- Erf'recht** (rechtsgeldige regelen, samenstel van wetten, bij erfenis of erfopvolging), o. —rechten; ook: bevoegdheid om te erven of den overledene rechtens op te volgen.
- Erf'rente** (erfcijns), v. —renten.
- Erf'smet**, v. —smetten. Zie **Erf'zonde**.
- Erf'stadhouder** (gesch. vermoedelijk wettige opvolger van den stadhouder; ook stadhouder, wiens kinderen de waardigheid van hem erven), m. —s; Willem IV werd — in 1747; —**schap**, o. gmv.
- Erf'stuk** (familiestuk; voorwerp, meubel van vader op zoon door erfenis overgegaan), o. —stukken.
- Erf'tante** (tante van wie men vermoedelijk erven zal), v. —s; scherts. rijke oude juffer: — Annet (in de Verjongings-cuur van Staring).
- Erf'vijand** (persoon (volk), die de vijand blijft der opeenvolgende geslachten), m. —en; de strijd der Boeren tegen den —, de Engelschen.
- Erf'volk** (Bijb. het uitverkoren volks Gods), o. Zie **Erf'land**.
- Erf'vorst** (iemand die volgens de wet de vorstelijke waardigheid erft), m. —vorsten.
- Erf'vorstendom** (vorstendom, waarin een erfvorst regeert), o. —dommen.
- Erf'zonde** (aangeboren verdorvenheid van verstand en wil, door heel het menschdom van Adam overgeërfd), v. gmv.
- Erg** (in hooge mate), bn. en bw.; een —e vijand; hij is — ziek; dat is een —e straf, streng.
- Ergden'kend** (achterdochtig), bn.; —**heid**, v.
- Ergens** (op eenige plaats), bw. Ik zag hem —.
- Erg'er** (meer dan erg of kwaad), bn. en bw.; het middel is — dan de kwaal; maak het niet —.
- Erg'eren** (aanstoot nemen of geven), ik heb geërgerd; —**ing**, v. w. i. g.
- Erg'erlijk** (aanstootelijk, zondig, schandelijk), bn. en bw.; —**heid**, v. —heden.
- Erg'ernis** (kwaad, aanstoot, wrevel), v. —sen.
- Erg'je**, o. gmv. Dat doet hij op een —, d. i. met zeker oogmerk.
- Erg'o** (gevolgelyk, dus, derhalve), bw.
- E'rica** (inlandsch heideplantje), v. —'s.
- E'ricaceën** (heidegewassen), v. mv.
- E'rin** (het groene —), o. dichterlijke naam voor Ierland.
- Erin'neren** (in 't geheugen roepen), ik heb erinnerd; zich —: Erinneert u, hoe Wolf den Lijder henenzond. (Staring). Thans meer: **Herin'neren**.
- Erin'nyen** (myth. wraakgodinnen, furiën), v. mv. Ook: Eumeni'den.
- E'ris** (myth. de godin der tweedracht), v.
- Erkau'wen**, ik heb —kauwd. Het Raadsel, drie paar dagen vergeefs erkauwd, is aan de steeliën uitgelegd. (Staring). Zie **Herkau'wen**.
- Erken'nen** (tot inzicht komen, ergens voor uit komen), ik heb —kend.
- Erken'ning** (verklaring, dat men iets erkent of wettigt), v. gmv.
- Erken'telijk** (dankbaar), bn.; —**heid**, v.
- Erken'tenis** (dankbaarheid), v. gmv.
- Er'ker** (Duitsche naam voor een halftorenvormigen uitbouw met vensters, aan den voorgevel van huizen en kasteelen), m. —s. Zie **Ar'kel**.
- Erlan'gen** (verwerven, bekomen), ik heb —langd; —**ing**, v. gmv.
- Erl'könig** (verbastering van Elfenkoning), m. gmv.; de — heet O'beron.
- Ermita'ge** (kluisenaarswoning), v. —s; een — was in vorige eeuwen vaak een opspiering van parken of tuinen. Ook: **Eremita'ge**.
- Ernestijnsch** (de —e lijn), d. i. in Saksen sedert 1487 de oudere lijn van opvolging.
- Ernst** (bezonnenheid), m. Het is —, d. i. geen scherts; de — moet het leven zijn onzer ziel. (Koetsveld).
- Ernsthaf'tig** (ernstig), bn.; —**heid**, v.
- Ernstig** (vol ernst), bn. en bw.; —**heid**, v.
- Erosie** (afschuring van gesteenten door stroomend water), v. gmv.

- Ero'ticus** (schrijver, die over de liefde handelt, minnedichter), m. — tici.
- Ero'tisch** (vertieft, minziek; op liefde betrekking hebbende), bn.; — e poëzie, minnedicht.
- Erra're huma'num est** (dwalen is menschelijk).
- Erra'tisch** (zwerfend), bn.; — e steenblokken, rotsachtige steenen, door gletschers naar elders gevoerd.
- Erra'tum** (drukfout, zelfout), o. errata.
- Erreur** (dwaling, vergissing, fout), v. — s.
- Erts** (delfstof bevattende metaal), o. — en.
- Erts'ader**, v. — s; — bedding, v. — en; — graver, m. — s; — laag, v. — lagen; — oven, m. — s; — scheikunde, v. Zie **Metallurgie'**.
- Erup'tie** (uitwerping, uitbarsting, b.v. van een vulkaan, ook van alles, wat met kracht voor den dag komt), v. — tiën, — ties.
- Erva'ren** (ondervinden), ik — voer, heb — varen. Dat heb ik —; dat is mij —.
- Erva'ren** (bedreven), bn. en bw.; — heid, v.
- Erva'renis** (levenswijshheid, practische kennis), v. gmv.
- Erva'ring** (kennis door nauwkeurige waarneming of ondervinding verkregen), v. — en.
- Erven** (erfgenamen), m. en v. mv.
- Erven** (door erfenis verkrijgen), ik heb geërfd; — erfter, v. — s; — er, m. — s; — ing, v.
- Erwt** (vlinderbloemige plant), v. — en; ook één enkel bolrond vruchtje. Spreekt: **Ert**.
- Erwt'enakker**, m. — s; — bed (tuinbed met erwten), o. — den; — bloesem, m. — s; — dop (bolster der erwtevrucht), m. — pen; — kever (kleine snuitkever), m. — s; — meel, o. gmv.; — rijs (takjes, waaromheen de ranken der erwten slingeren), o. — rijzen; — soep, v. gmv.; — stroo (dorre ranken), o. gmv.; — teller (gierig man), m. — s, zie **Gor'tenteller**; — veld (akker bezet met erwten), o. — en; — worm (larve van den erwtenkever), m. — en; — worst (waarin veel erwtenmeel), v. — en.
- Erwt'enschuw** (vogelschrik), m. en v. — en; een — als ik nu ben. (V. Lov.). Vl.
- Erythri'na** (Ind. vlinderbloemige plant met vuurroode bloemen), v. — s.
- Erythri'ne** (roodzuur, fraaie violetkleur), o.
- es'** (bastaarduitgang), b.v. prinses, dienaars, leerars, zondares, profetes, vormt vrouw. persoonsnamen.
- Escala'de** (mil. bestorming met ladders), v. — s.
- Escaladceeren** (mil. opklimmen, overklimmen, met stormladders beklimmen; berennen, bestormen).
- Escamota'ge** (goochelwerk, ontfutseling), v.
- Escamoteeren** (goochelen, ontfutselen, kapen, wegmoffelen).
- Escamoteur** (goochelaar, ontfutselaar), m. — s.
- Escapa'de** (gekke kuur, moedwillige streek, moedwillige jongensstreek), v. — s.
- Escar'pe** (de binnenwaartsche steilte van den wal eener vesting), v. De buitenwaartsche heet **Contrescarpe**. Zie **Contrescarpe**.
- Escausijnsch'**, bn. Zie **Escosijnsch'**.
- Esch** (loofboom), m. esschen.
- Esch** (in Overijsel en Drente een uitgestrekte hoogte van vruchtbaeren bouwgrond; ontgonnen markegrond), m. esschen; op den — wonen, op den — werken.
- Eschatologie'** (kerklee, de leer der laatste dingen, n.l. van het einde der wereld), v.; — **tolo'gisch**, bn.: de — e periode.
- Esch'doorn**, m. — en, of — **doren**, m. — s. Zie **A'horn**.
- Es'compte** (aftrek, rabat), o. — s. Zie **Discon'to**.
- Escor'te** (mil. bedekking, geleide), v. en o. — n.
- Escorteeren** (geleiden, beschermen, bedekken).
- Escosijnsch'** (— e steen), d. i. blauwe steen, hardsteen uit de groeven van Ecaussines (Henegouwen).
- Escroquerie'** (schurkerij, aftroggeling, oplichterij), v. — s.
- Escu'do** (Spaansch: zilverstuk, schilddaalder, ± f 1.25), m. — s. In Zuid-Amerika is de gouden — ± f 4.50.
- Escuriaal'** (koninklijk lustslot nabij Madrid met een reusachtig klooster ter eere van St. Laurentius, door Philips II gebouwd ter vervulling zijner gelofte vóór den slag van St. Quintijn) (10 Aug. 1557, n.l. St. Laurentiusdag), o.
- Eska'der, esca'der** (smaldeel eener vloot onder bevel van een schout-bij-nacht), o. — s.
- Eskadron'** (afdeeling ruitery), o. — s.
- Eskadrons'chef** (ritmeester), m. — chefs.
- Es'kimo** (d. i. mensch, die rauwe visch eet), m. — s. De — s zijn de bewoners van het Amerikaansche noordpoolland.
- Esmeraud'** (smaragdgroen), o. gmv.
- Esote'risch** (geheim, enkel voor ingewijden bestemd), bn.; een — standpunt.
- Esp** (espeboom), m. — en. De — heet ook beel, ratelpopulier, Canadasche populier.
- Espa'da** (letterl. degen; de eerste onder de stierenvechters, n.l. die den strijd moet beslissen door alleen en te voet met den degen den stier te dooden), m. — s.
- Espagnola'de** (snoeverij, pralerij, snorkerij), v. — s, — n.
- Espagno'le** (Spaansche dans; ook Sp. vrouw of Sp. meisje), v. — s.
- Espalier'** (leiboom, tegen een muur of staketsel; ook latwerk), m. — s. Lees: **Es-pal-jé**.
- Es'peblad**, o. — bladeren; — boom, m. — en; — loof, o. gmv.; — tak, m. — takken; — wortel, m. — s.
- Es'penbosch**, o. — bosschen; — hout, o.; — laan, v. — lanen.
- Esplana'de** (voorplein, exercitie-plein; opene plaats tusschen groote gebouwen, of tusschen de wallen en de huizen der stad), v. — n, — s.
- Espresso'ne** (muz. met uitdrukking), bw.
- Esprit' (bel)** (man van vernuft; geleerde), m. (mv. beaux esprits). Lees: **es-prié**.
- Esprit' de clocher** (kleinsteedsche bekrompenheid, dorpskleingeestigheid), o. gmv.
- Esprit' de corps** (gildegeest), o. gmv.
- Esprit' fort** (vrijdenker, vrijgeest), m. (mv. esprits forts).
- Esprit' public'** (volksgeest, algemeene denkwijs), o. gmv. Lees: **publiek'**.
- Esqui're** (titel in Engeland, b.v. Esq. achter den naam, bet. Weledele Heer), m. Zie **Esq.**
- Essaal'** (keuring, toets, keur), o. gmv.; — kantoor, o. — toren; — kroes, m. — kroezen; — oven, m. — s.
- Essaleeren** (beproeven; keuren, toetsen van goud en zilver). Ook: **Essayeeren**.
- Essaleur'** (keurmeester, toetsen), m. — s. Ook: **Essayeur'**.
- Essay'**, **essai'** (letterk. verhoog, korte verhandeling, proeve van stijl), o. — s.
- Essayisten** (groep van Engelsche schrijvers, die op vaste tijden essays, d. i. proeven, schet-

- sen leverden over onderwerpen van algemeen belang), m. mv.
- Es'scheblad**, o. —bladeren; —boom, m. —en; —tak, m. —ken; —wortel, m. —s.
- Es'schen** (van *esschenhout*), bn.; een —stok.
- Es'schenbosch**, o. —bosschen; —hout, o.; —houten, bn.; —loof, o. gmv.
- Essen'ce** (geest, aftreksel eener plantenstof, vluchtige olie), v. —s, —n. (en = an)
- Essentieel'** (wezenlijk, voornaam), bn. en bw.
- Estafet'te** (rijdende postbode, renbode), m. —n.
- Estaminet'** (herberg, drinkhuis, koffiehuis), o. —s. Lees: —mine.
- Estimeeren** (waardereen, hoogschatten).
- Est mo'dus in re'bus** (alles met maat, alles heeft zijn grens). Uit: Horatius (65—8 v. C.).
- Estra'de** (optred, verheven plaats vóór een praalbed of troon), v. —n.
- Es'trik** (vloersteen), m. —en; roode en blauwe —en.
- et'** (voorvoegsel = tweede), b.v. in: *etgras*, *etgroen*, *etmaal*.
- et'** (bastaarduitgang), vormt verkleinwoorden: *trampet*, *helmet*, *lampet* (lampje), *salet*; *rozet*, *lancet*, vergelijk *Lizette*.
- Etablisseeeren** (vestigen; ook: oprichten, slichten); zich —.
- Etablissemēt'** (inrichting; vestiging van een handelshuis), o. —en.
- Eta'ge** (verdieping van een huis), v. —s; *le bel* —, de eerste verdieping.
- Etagere** (fijn meubelstuk, bestaande uit boven elkaar als in verdiepingen of étages geplaatste plankjes, op welke men snuisterijen enz. kan uitstallen), v. —s.
- Etala'ge** (uitstalling; tentoonstelling), v. —s.
- Etaleeren** (uitstallen, te-kijk-stellen).
- Etalon'** (standaard-maat bij den ijk, normaalmaat), m. —s.
- Eta'ng** (naam van vele strandmeren aan de W.- en Z.-kust van Zuid-Frankrijk), m. —s.
- Eta'pe** (stapelplaats; nachtkwartier), v. —n.
- Etaf'** (staat; lijst, overzicht), m. —s.
- Etaf-major'** (de gezamenlijke officieren en adelborsten van een marineschip), m.
- Et cetera** (en zoo voort). Zie **Etc.**
- Eten**, ik at, heb gegeten. *Het genadebrood* —, uit medelijden den kost krijgen; —er, m. —s; —erij', v. —en.
- Eten** (spijs; maaltijd), o. gmv.; —en drinken.
- Et'gras**, o. gmv. Zie **Et'groen**.
- Et'groen** (tweede gras der weide), o. gmv.
- E'ther** (fijne, vluchtige vloeistof), m. Ook: **Ether**.
- Ethe'risch** (tot den ether behoorend), bn.
- E'thica** (zedeleer), v. gmv. Ook: **Ethiek'**.
- Etnograaf'** (volkenbeschrijver), m. —grafen.
- Ethnographie'** (beschrijving der volken, volkenkunde), v. gmv.
- Ethnogra'fisch** (tot de volkenbeschrijving behoorende), bn.
- Ethnologie'** (volkenkunde), v. gmv.
- Ethnol'gisch** (op de volkenkunde betrekking hebbende), bn.; het — museum in Artis te Amsterdam.
- Ethnoloog'** (volkenkundige), m. —logen.
- Etiket'** (opplakbriefje), v. en o. —ten. Zie **Etiquet'te**.
- Etiquet'te** (kort opschrift van hetgeen een voorwerp bevat, b.v. op flesschen, pollen, enz.; opschrift of opplakbriefje), v. —n.
- Etiquet'te** (ceremonieel aan het hof, in voor-
- name gezelschappen; hoofdsche zeden, wellevendheid), v. gmv. *Onbekendheid met de* —.
- Et'maal** (2 X 12 uur), o. etmalen.
- Etonnant'** (verbazend, verwonderingwekkend, ongemeen), bn. en bw.
- E'tren'ne** (handgift, nieuwwjaarsfoof of —geschenk), v. —s.
- E'trus'kers** (gesch. volksstam in het oude Italië, in Etrurië), m. mv.
- Ets** (geëtste figuur, afdruk er van), v. —en.
- Et'sen** (graveeren, met sterk water laten inbijten), ik heb geëts; —er, m. —s; —ing, v.
- Et'sijzer**, o. —s; —kunst, v.; —naald, v. —en; —werk, o. gmv.
- Et'stoel** (gesch. hoogste gerechtshof in het landschap Drente, opgeheven in Sept. 1791), m. gmv.
- Et'telijk** (eenige), telw.; nog —e dagen.
- Et'ter** (dracht van een wond), m. gmv.
- Etterdracht** (fontanel, zwachteltje om etter af te leiden), v. —en; —gezwel (abces, etterbuil), o. —gezwellen.
- Et'teren** (etter afjeven; dragen), het heeft geëttend; —ing, v. —en.
- Etu'de** (studie, muziekoefening, teekenoefening; verhandeling), v. —s.
- Etuil'** (koker, overtrek v. allerhande gereedschappen, foedraal), m. en o. —s. Lees: *E-twie'*.
- E'tymol'gicon** (woordenboek der woordafleiding), o. —s.
- E'tymologie'** (spraak. woordafleidkunde, woordvoorschijning), v. —ën.
- E'tymol'gisch** (spraak. woordafleidkundig), bn. en bw.
- E'tymoloog'** (woordvoorschijner), m. —logen.
- E'tymologiseeren** (woorden afleiden).
- E'tymologist'** (woordafleidkundige), m. —en. Zie **E'tymoloog'**.
- Eubiotiek'** (de kunst om gezond en gelukkig te leven en ziekten te voorkomen), v. gmv.
- Eucalyp'tus** (plantengestacht van Nieuw-Holland met leerachtige bladeren en witte bloemen, ook op Timor), m.
- Eucharistie'** (R. K. het sacrament des altaars; de H. Communie, den mensch tot geestelijken maaltijd), v. gmv.
- Eudiometer** (werktuig om het zuurstofgehalte der lucht te bepalen), m. —s.
- Eugubi'nisch** (de —e tafelen), d. i. zeven koperen platen met opschriften in de Umbrische taal, uit de 3e en 4e eeuw v. C. (gevonden in 1444 te Gubbio, het oude Eugubium) (Kerkel. Staat).
- Eumeni'den** (myth. wraakgodinnen), v. mv. Ook: **Erin'nyen**.
- Eun'jer** (spook), m. —s. vero.
- Eunuch'** (opziener in een harem) m. —en.
- Euphemis'me** (verzachtende uitdrukking, b.v. overlijden of verscheiden voor sterven), o. —mismen. Ook: —mus.
- Euphemis'tisch** (verschoonend, verbloemend), bn. en bw.; een —e uitdrukking.
- Euphonie'** (welluidendheid), v. gmv.
- Eupho'nion** (muz. glastoestel, waaraan men door strijking klanken onttokt), o. —s.
- Eupho'nisch** (welluidend), bn. en bw.
- eur'** (bastaarduitgang), als in: *controleur*, *inspecteur*, *directeur*, *hypnotiseur*, persoonsnamen; *likeur*, *odeur*, zaaknamen.
- Eure'ka** (ik heb het gevonden). Uitroep van Archimedes (gest. 212 v. Chr.) bij 't ontdekken of vinden van de nat. wet, naar hem genoemd. Zie **Heure'ka**.



- Euro'pa** (aandr. *het werelddeel, dat wij bewonen, met ± 400 miljoen bewoners; het is 1.94% van de aardoppervlakte*), o.; *het - der vijfde eeuw; een kaart van -*.
- Europeaan'** (bewoner van het werelddeel Europa), m. -peanen.
- Europeër**, m. -s. Zie **Europeaan'**.
- Europeaansch'** (aan Europa of zijn bewoners bijzonder eigen), bn.
- Europeesch'**, bn. Zie **Europeaansch'**; *hoe algemeen - die dracht ook geworden zij, (Pieters moeder) noemde het altijd nog een Engelsch hemd.* (C. O.)
- Europeesche** (een vrouw uit Europa), v. -n.
- Uto'pia**, v. Zie **Uto'pia**.
- Enter'pe** (myth. muze der lyriek), v. gmv.
- Eu'vel** (kwaad, gebrek, kwaal), o. -en; *aan een - mank gaan, er mede behept zijn.* Zie **Voet'euvel**.
- Eu'vel**, bn. en bw. *Duid het mij niet -*, d. i. ten kwade; *iets - opnemen.*
- Eu'vel'daad** (snoode daad), v. -daden.
- Eu'velmoed** (vermetelheid, baldadigheid), m. gmv.
- E'va** (wit morsschortje, klein overvoorschootje), v. -s; *evaatie. De meid, die eerst haar - in de schuimte had op te slaan.* (C. O.); *smerige Jan met zijn evaatje.* (Potg.)
- Evaqua'tie** (ontruiming), v. -ties, -tiën.
- Eva'ngelie** (blijde boodschap), o. -liën: *de boeken der vier Evangelisten; fig. onbetwifelbare waarheid: dat is nog geen -*.
- Evange'lie** (R. K. *dat deel der H. Mis hetwelk des Zondags wordt voorgelezen*), o.
- Evange'lieboek** (R. K. *boek bevattende de Evangelische fragmenten*), o. -boeken.
- Evange'liedienaar** (geestelijke), m. -s of -aren; -**dienst**, m. gmv.; -**leer**, v. gmv.; -**prediker** (zendeling, -dienaar), m. -s; **woord**, o. gmv.
- Evange'lie-zijde** (R. K. *de linkerzijde van van het altaar als men er vóór staat, nl. waar het Evangelie van dien dag wordt gelezen of gezongen*), v. gmv.
- Evangelisa'tie** (de uitbreiding der christel. kerk door prediking), v. gmv.
- Evange'liesch** (wat voeling houdt met het Evangelie), bn.; *de -e richting; een -e conferentie; een - verbond* (in Engeland en Amerika tot vereeniging van alle hervormde gemeenten).
- Evangelist'** (de vier -en, nl. Lucas, Marcus, Matheus en Johannes, nl. de schrijvers der vier Evangelien), m. -en.
- Evangelist'** (Prot. voorganger van minderen rang, in een gemeente die geen eigen predikant heeft), m. -en.
- Evaporeeren** (uitdampen, uitwasemen).
- Eva'sie** (uitvlucht, ontwijking), v. -sies, -siën.
- Evasief'** (ontwijkend), bn. en bw.; *een - antwoord.*
- E'vel**, o. gew. Zie **Eu'vel**.
- E'vel** (evenwel), bw. gew. Zie **Ale'vel**.
- E'ven** (een weinig), bw. *Wacht -*, d. i. een poosje.
- E'ven**, bn.; *een - getal, d. i. door twee deelbaar.*
- E'venaar** (balans eener weegschaal; tongetje of naald eener balans), m. -s.
- E'venaar** (aandr. *evennachtlijn, linie*), m. gmv. Zie **Equa'tor**.
- E'venals** (zoals), vgw.
- E'ven'eren** (gelijken, overeenkomen met), ik heb geëvenaard; -**ing**, v. gmv.
- E'venbeeld** (gelijke naar het uiterlijk of naar aard), o. -en. *Dit meisje is het - harer moeder, d. i. gelijkt haar moeder sprekend. Ik houd u voor een sprekend - van dienzelfden Robertus Nurks.* (C. O.) *Nog voor weinige dagen was zij het - harer gezonde zuster.* (C. O.), de gelijke.
- E'veneens'** (op dezelfde wijze), bw.
- E'venement'** (gebeurtenis, voorval, afloop van zaken), o. -en.
- E'venen** (gelijkmaken), ik heb geëvend; -**ing**, v. -en. Ook: **E'ffenen**.
- E'vening**, v. -en; *dag- en nacht-*, d. i. 21 Maart en 23 Sept. Zie **Equinoe'tium**.
- E'venkuie** (gelijke, evenboortige), m. -knieën.
- E'venma'tig** (gelijkmatic), bn. en bw.; *een - deel van een geheel; -heid*, v. gmv.
- E'venmensch** (medemensch), m. -mensen.
- E'vennaaste** (medemensch), m. en v. -n.
- E'vennachtlijn** (evenaar, linie), v. gmv. Zie **E'venaar**.
- E'venre'dig**, bn. en bw.; -**heid**, v. -heden.
- E'venre'digen** (evenredig maken), ik heb geëvenredigd.
- E'ventjes** (voor een poos), bw. *Wacht -*.
- Eventualiteit'** (gebeurlijkheid), v. -en.
- Eventuali'ter** (hand. *mogelijker wijze, in mogelijk geval, in het ergste geval*), bw.
- Eventueel'** (gebeurtijk, voorkomend; misschien), bn. en bw.
- E'venveeltje** (gebak), o. -s. *De -s zijn verschillend van vorm, maar evenredig van inhoud.* (C. O.)
- E'venwel'** (echter, nochtans), bw.
- E'venwicht** (gelijkheid van gewicht), o. gmv. *Er is standvastig -, onstandvastig - en onverschillig -. De leer van het - der vloeistoffen heet hydrostatica.*
- E'venwij'dig** (gelijklopend), bn.; -*e lijnen; vlakken, die - loopen; -heid*, v.
- E'ver** (wild zwijn), m. -s.
- E'verlast, e'verlasting** (wollen stof, die licht, maar zeer sterk is), o.; -**en**, bn.: -*schoentjes; ook: op everlasting schoenen.* (C. O.)
- E'verwortel** (witte distel), m. -wortels.
- E'verzwijn** (wild zwijn), o. -zwijnen.
- E'vectie** (rechtst. uitwinning), v. gmv.
- E'vedent'** (klaar, blijkbaar), bn. en bw.
- E'vedent'ie** (klaarblijkelijkheid), v. gmv.
- E'veteeren** (vermijden, ontwijken, ontgaan).
- E'volu'tie** (ontwikkeling; zwenking b.v. der soldaten; wending eener vloot of van een leger; muz. *buiging van de stem*), v. -tiën, -ties.
- E'volu'tie-leer** (nat. theorie der langzame wording van de soorten, de een uit de andere), v. gmv. Zie **Darwinis'me**.
- E'vvi'va** (Ital. *hij leve*), tw.
- Ex** (uit; in samenstellingen: *eertijds, voormalig, gewezen*), bw. b.v. *Ex-minister, ex-burgemeester.*
- Ex abrupt'o** (onvoorbereid, zonder inleiding), bw.
- Exact'** (nauwkeurig, stipt), bn. en bw.; *de -e wetenschappen, d. i. wiskunde en verder de sterrenkunde, de natuurkunde en de mechanica.*
- Exactitu'de** (nauwkeurigheid, stiptheid), v.
- Exalta'tie** (opgewondenheid, overspanning, overdrevenheid), v.
- Exa'men** (onderzoek), o. -s en examina.
- Exa'men-commissie**, v. -commissiën.
- Examina'ndus** (*hij, die examen aflegt*), m. -nandi.
- Examina'tie** (ondervraging, onderzoek), v.

- Examina'tor** (ondervrager, *examen-afnemer*), m. en v. -to'ren, -tors.
- Examineeren** (ondervragen, *onderzoeken*).
- Ex a'nimo** (van harte, met voordacht), bw.
- Exarch'** (aartsbisschop in de Grieksche kerk), m. -en.
- Exarch'** (Byzantijnsch stadhouder in Italië), m. -en.
- Exarchaat'** (gebied van den *exarch*, hoofdstad *Ravenna*), o. gmv.
- Exaspera'tie** (verbittering, *radeloosheid*, *razendmaking*), v.
- Exaspereren** (verbitteren, *razend maken*).
- Exau'di** (R. K. Zondag vóór Pinksteren), o. gmv.
- Ex ca'thedra** (van den spreek- of leerstoel af; fig. op beslissenden toon), bw. *Halfgeleerden drukken zich altijd - uit.*
- Ex ca'thedra**, bw. d. i. - spreken (R. K. van den *Paus* als opperhoofd der kerk in zaken van geloofs- en zedenleer).
- Excava'tie** (uitholling, *uitgraving*), v. -tiën, -ties.
- Excèdeeren** (overschrijden, *te ver gaan*, *te buiten gaan*).
- Excelleeren** (uitmunten, *zich onderscheiden*).
- Excellent'** (uitstekend, *uitmuntend*, *voortreffelijk*), bn. en bw.
- Excellentie** (titel, *welken men aan ministers en andere hooggeplaatste ambtenaren of aan opperofficieren geeft*), v. -tiën, -ties.
- Excelsior** (het hoogere), o. gmv.
- Excelsis** (in den hoogen hemel), o. *Gloria in - Deo*, Eere zij God in den hoogen (aanhef van den Engelenzang).
- Excentriciteit'** (afwijking van het middelpunt; fig. *zothed*, *zonderlingheid*, *kuur*, *gril*; *eigenzinnigheid*, *grilligheid*), v. -en.
- Excentriek'**, **excentrisch** (wat om een ander middelpunt draait; fig. *ongewoon*, *zonderling*, *zot*, *grillig*), bn. en bw.
- Excentriek'** (schijf in stoommachines die zich om een as beweegt, *buiten haar middelpunt gelegen en waardoor een rondgaande beweging omgezet wordt in een rechtlignige*), o. -en.
- Exceptie** (uitzondering, *tegenwerping*, *verwering* [in rechten]), v. -tiën, -ties.
- Exceptief'** (uitsluitend, *een uitzondering bevattend*), bn.
- Exceptioneel'** (buitengewoon; *bij uitzondering*), bn. en bw.; een - geval.
- Excerpteren** (uittreksels maken, *kort samenvatten*).
- Excerpt'** (uittreksel uit een boek of geschrift), o. -en.
- Exces'** (uitspatting, *buitensporigheid*, *geweldadigheid*; *overmaat*, *overdaad*), o. -sen.
- Excessief'** (buitensporig), bn. en bw.
- Exchequer** (reken- of financieekamer in Engeland), o.; - **bills** (schatkistbons), v. mv. lees: *eks-ichek'r*.
- Excita'tie** (aansporing, *ophitsing*), v. -tiën, -ties.
- Exciteeren** (aanzetten, *gaande maken*, *ophitsen*, *opruien*).
- Exclama'tie** (uitroep; *luide toon van spreken of voordracht*), v. -tiën, -ties. *O tijden, o zeden! - O Lucifer, o hoofd der Engelen!*
- Exclama'tie-teekens** (uitroep-teekens), o. -teekens.
- Exclameeren** (uitroepen, *luid roepen*).
- Exclusie** (uitsluiting), v. -siën, -sies.
- Exclusief'** (uitsluitend), bn. en bw.
- Exclusiva** (rechtst. *middelen van uitsluiting*), v. mv.
- Exclusivisme** (stelsel van uitsluiting; *afzondering*), o. gmv.
- Excommunicatie** (kerkelijke ban), v. -tiën of -ties. (t = ts)
- Excommuniceren** (in den ban doen, *van de kerkelijke gemeenschap afsnijden*).
- Excrement'** (uitwerpsel, *ontlasting*), o. -en.
- Excursie** (uitweiding; *korte reits*, *uistapje*), v. -siën, -sies.
- Excusa'bel** (verschoonbaar), bn.
- Excuseeren** (verontschuldigen, *verschoonen*).
- Excusie** (vervolgung wegens schulden), v. -s. Ook: *geneesk. schok bij een val.*
- Excusus'** (verschooning, *verontschuldiging*), o. -cuses, -cusen.
- Execra'bel** (afschuwelijk, *afgrijselijk*), bn.
- Executa'bel** (uitvoerbaar), bn.
- Executant'** (uitvoerder; ook muzikant), m. -en; een orkest van honderd -en.
- Executeeren** (een vonnis of last ten uitvoer leggen; *terechtstellen*).
- Executeur'** (uitvoerder van een vonnis, *testament enz.*; *boedelredderaar*), m. -s, -en.
- Executie** (uitvoering, *ten-uitvoer-legging*; *vonnis-voltrekking*, *terechtstelling*), v. -tiën, -ties.
- Executief'** (hand. uitvoerend), bn.
- Executoir'** (volgens vonnis *kunnende ten uitvoer gelegd worden*), bn.
- Exegeet'** (Schriftverklaarder), m. -geten.
- Exege'se** (verklaring, *Bijbeluitlegging*), v. -n.
- Exege'tisch** (uitlegend, *verklarend*), bn.
- Exem'pel** (voorbeeld, *voorschrift*, *model*), o. -s.
- Exemplaar'** (één enkel voorwerp; *één boek*), o. -plaren.
- Exemplair'** (voorbeeldig, *afschrikwekkend*), bn. en bw.; -e straffen, *iemand - straffen.*
- Exem'tie**, **exemptie** (onttrekking; *vrijstelling*), v. -tiën, -ties. *De - van een klooster aan de lagere rechtspraak eens bisschops; de - van een vorst aan de rechtspraak van een gewonen rechter.*
- Exequa'tur** (recht der vorsten om te beslissen, *of een pauselijk besluit in hun land zal afgekondigd worden*), o. gmv.
- Exequa'tur** (erkenning, *aanstelling*; *vorstelijke bekrachtiging der benoeming*, b.v. van een *consul*), o.
- Exerceeren** (oefenen, *iets verrichten*, *krijgs- of wapenoefeningen doen*).
- Exercitie** (mil. *oefening*, *wapenoefening*), v. -tiën, -ties; - **plaats**, v. -en; - **plein**, o. -en; - **veld**, o. -en.
- Ex'eunt** (toon. *zij treden af*). Zie **Ex'it**.
- Exhala'tie** (uitdamping, *uitwaseming*), v. -tiën, -ties.
- Exhaus'tor** (opzuiger, *oppomper*), m. -s.
- Exhibi'tie** (overlegging, *vertooning*; *tentoonstelling*), v. -tiën, -ties.
- Exhorta'tie** (vermaning, *aanmaning*), v. -tiën, -ties.
- Exigeant'** (veelvergend, *niet gemakkelijk te bevedigen*), bn.
- Exigereen** (worderen, *vergen*, *eischen*).
- Exigen'tie** (dringend geval, *behoefte*), v. -tiën, -ties; naar - van zaken.
- Exil'**, **exilium** (ballingschap, *verbanning*, *verbanningsplaats*), o. gmv.
- Exileeren** (verbannen, *bannen*).
- Eximeeren** (uitzonderen, *vrijstellen*).

- Existen'tie** (het bestaan), v. gmv.  
**Existeeren** (bestaan, in wezen zijn).  
**Ex'it** (toon, hij treedt af, gaat heen).  
**Ex ju're** (volgens het recht, van rechtswege).  
**Ex lex** (buiten de wet, vogelvrij), bw.  
**Ex-li'bris** (stempeltje, etiket, tekeningetje tot kenmerking van een boek), o. -sen.  
**Ex me'ra conjectu'ra** (bij loutere gissing), bw.  
**Ex-minister** (gewezen minister), m. -s.  
**Exmis'sie** (uitzetting, verdrijving, verwijdering), v. -sies, -siën; de - van effecten, uitgifte.  
**Ex ni'hilo ni'hil** (niets komt voort uit niets). Er bestaat niets zonder oorzaak.  
**Exo'dus** (uitgang, uittocht uit Egypte; 2e boek van Mozes), m. gmv.  
**Ex offi'cio** (ambtshalve), bw.  
**Exorbitant** (buitensporig, overdreven, onredelijk), bn.; een -e prijs.  
**Exorciseeren** (het uitbannen van booze geesten); die angel... werd steeds giftiger, als, bij 't - een geest... zich onvoorwaardelijk moest verneeren voor Jaromir's gezag. (Star-ring). Zie **Uit'drijven**.  
**Exorcis'me, exorcis'mus** (duivelbezwe-ring, duivelbanning), o. gmv.  
**Exorcist** (duivelbanner, duivelbezweerder), m. -en.  
**Exor'dium** (begin, inleiding eener rede), o.  
**Exosmo'se** (uitloeiing, vermenging van dikkere met dunnere vloeistoffen door een dierlijk of plantaardig vlies heen), v. gmv.  
**Exote'risch** (buitenlandsch, vreemdsoortig), bn.; ook: bestemd voor oningewijden en tegenstelling van: **Esote'risch**.  
**Exo'tisch** (vreemd, uitlandig, uitheemsch), bn.; -e planten, -e gewassen.  
**Expans'ie** (uitdijing, uitzetting, verwijding), v.  
**Expansie've kracht** (kracht, die van het middelpunt naar den omtrek dringt; uitzet-tingskracht, spankracht, b.v. van gassen), v. -krachten.  
**Expatrieeren** (het vaderland verlaten, vluchten).  
**Expecto cri'sin** (ik verwacht de crisis); - antwoordde Witse. (C. O.)  
**Expectoran'tia** (geneesk. middelen tegen hoest en slijm), v. mv.  
**Expectoreeren** (hoesten, fluimen opgeven; fig. zijn hart uitstorten).  
**Expédieeren** (verzenden, afvaardigen, ver-der brengen; fig. van kant maken).  
**Expédiëns** (middel tot redding, licht en spoedig werkend middel), o. -en.  
**Expeditief, expeditief'** (voortwarend, schielijk), bn.  
**Expéditeur** (afzender, goederenverzender), m. -en, -s.  
**Expedit'ie** (verzending; transport-onderne-ming; de plaats waar handelszaken bezorgd worden; afschrift van een wettig stuk), v. -tiën, -ties; - bureau (kantoor eener vracht-onderneming), o. -'s of -x.  
**Expedit'ie** (mil. krijgstoct, krijgsonderne-ming), v. -s, -tiën.  
**Expeditionair'** (tot een expeditie behoorende), bn.; de -e macht.  
**Expendeeren** (uitbetalen, bekostigen).  
**Expensen** (uitgaven, inz. rechtskosten), v. mv.  
**Expensief'** (met zware uitgaven gepaard, kostbaar, duur), bn.  
**Experien'tia do'cet** (de ondervinding leert).
- Experien'tie** (ondervinding, ervaring), v. -tiën, -s.  
**Experiment'** (proefneming, kunstproef), o. -en.  
**Experimentaal'** (proefondervindelijk), bn. en bw.  
**Experimenteeren** (beproeven, onderzoeken).  
**Expert'** (zaakkundige, deskundige, gezworene), m. -en.  
**Expert'** (ervaren, bedreven, deskundig), bn.  
**Expert'ise** (onderzoek door deskundigen), v. -s of -n.  
**Expert'ise** (hand. de uitspraak der experts), v. -s.  
**Expia'tie** (verzoening, boete), v. -ties, -tiën.  
**Expieeren** (boeten, verzoenen).  
**Expira'tie** (uitblazing van den geest, dood; eindiging, afloop; hand. het vervallen van een wissel, enz.), v. -ties, -tiën.  
**Expireeren** (ten einde loopen, vervallen; sterven, den geest geven).  
**Explana'tie** (uitlegging, opheldering, ver-klaring), v. -ties, -tiën.  
**Explaneeren** (uitleggen, verklaren).  
**Explic'tie** (aanvulling), v. -ties, -tiën.  
**Explic'tief'** (aanvullend, volmakend), bn.  
**Explica'bel** (verklaarbaar), bn.  
**Explica'tie** (verklaring, uitlegging), v. -tiën, -ties; iemand - geven.  
**Explic'tief'** (verklarend, te verklaren), bn.  
**Explic'eeren, explic'ueeren** (verklaren, uitleggen).  
**Explici'te, -ciet'** (uitdrukkelijk, duidelijk, met duidelijke woorden), bn. en bw. Zie **Implic'iet**.  
**Explo'deeren** (uiteenbarsten, stukspringen); die stoommachine zal nog -, barsten.  
**Exploit, exploit'** (feit, daad, heldendaad; dagvaarding), o. -ploiten, -ploten.  
**Exploita'bel** (ontginbaar; in werking te brengen; vatbaar om er partij van te trek-ken), bn.  
**Exploita'tie** (ontginning; in-werking-bren-ging of -houding), v. -tiën, -ties; Maat-schappij tot - van Staatsspoorwegen; -kosten.  
**Exploiteeren** (ontginnen van landen, enz.; partij trekken van; ten-nutte-maken; in gang brengen en houden).  
**Exploita'tie-Maatschappij'**, v. -en. De - der Staatsspoorwegen. Zie **Exploita'tie**.  
**Explora'tie** (onderzoeking, uitvorsching b.v. eener ziekte om tot de diagnosis te komen), v. -tiën, -ties.  
**Explora'tie-Maatschappij** (vereniging tot het vinden van steenkolenmijnen, b.v. in Ned. en Belgisch Limburg), v. -en.  
**Exploreeren** (uitpluizen, navorschen, onder-zoeken, ontdekken).  
**Explo'sie** (geweldige uitbarsting, losbarsting, knal, schok), v. -siën, -sies.  
**Exponeeren** (aanwijzen, blootleggen, bloot-stellen); zich -, zich blootstellen, b.v. aan een gevaar.  
**Exponent'** (aanwijzer; alg. het getal, dat de macht van een ander getal of van een andere grootheid aanwijst b.v. a<sup>8</sup>), m. -en.  
**Exponentiaal'**, bn.; een -ale grootheid, b.v. a<sup>x</sup>; een -ale vergelijking.  
**Export'**, o. -en. Hetzelfde als:  
**Exporta'tie** (uitvoer van goederen), v. -tiën, -s.  
**Exporteeren** (uitvoeren, b.v. van handels-waren).  
**Export'en** (uitgaande goederen), o. mv.

- Exporteur'** (handelaar, die goederen uitvoert), m. —s.
- Export/handel** (uitvoerhandel), m. gmv.
- Export/huis** (handelshuis, dat inlandsche producten naar het buitenland zendt), o. —huizen.
- Exposant'** (inzender van voorwerpen op een tentoonstelling, tentoonsteller), m. —en.
- Eposé** (uiteenzetting, overzicht, vertoog), o.
- Exposeeren** (uitleggen, ontvouwen; een zaak omstandig verhalen; schilderijen of andere kunstvoorwerpen tentoonstellen; tekst verklaren).
- Expositie** (blootlegging, ontwikkeling, ontvouwing, verklaring; tentoonstelling), v. —tiën, —ties.
- Expositie** (dichtk. de uiteenzetting van het onderwerp van een gedicht: heldendicht, dichtertijke vertelling of drama), v. —s.
- Expostuleeren** (vorderen, ernstig eischen).
- Expres'** (uitdrukkelijk, met opzet, voorbedachtelijk), bw. Lees: *ekspres*.
- Expres'se** (eigen, d. i. bijzondere bode), m. —n.
- Expres'sie** (uitdrukking), v. —siën, —sies.
- Expressief'** (vol uitdrukking), bn.; een —gelaat.
- Expres'-trein** (bijzondere trein), m. —treinen.
- Exprimeeren** (uitdrukken, te kennen geven).
- Ex profes'so** (beroepshalve, van ambtswege, uitdrukkelijk; met oogmerk), bw.
- Expromis'sie** (rechtst. schuldvernietiging, overname van schuld), v. gmv.
- Expropria'tie** (onteigening), v. —tiën, —s.
- Expropriieren** (iemand van zijn eigendom berooven; onteigenen).
- Expulsie** (gewelddadige uitdrijving, uitzetting, b. v. uit een land), v. —siën, —sies.
- Expulsief'** (afdrijvend, afvoerend), bn.; een —middel.
- Exquis'** (uitgelezen, voortreffelijk), bn. en bw.
- Exquisiet'** (hand. uitgezocht, voortreffelijk), bn.
- Exsecra'tie** (eed van vervloeking), v. —'s.
- Exspira'tie** (geneesk. uitademing), v. gmv.
- Exstirpa'tie** (geneesk. heelkundige kunstbe- werking tot wegneming van een ziekelijken nitwas), v. —s, —tiën.
- Exstirpa'tor** (landbouwwerktuig; schoffel- ploeg, onkruidroeter), m. —s.
- Extas'e** (verrukking, opgetogenheid), v. gmv.
- Extemp'ore** (uit het geheugen, uit het hoofd, voor de vuist), o. —'s. Zie: **Improvisa'tie**.
- Extemp'oreetje** (dichtje voor de vuist ge- maakt), o. —s. Van der Hoogen las een Fransch — van zijn eigen maaksel voor. (C. O.)
- Extensie** (uitgestrektheid, omvang, uitge- breidheid), v. gmv.
- Extensief'** (uitgestrekt, omvattend), bn.
- Exterieur'** (uiterlijk, uitwendig), bn.
- Exterieur'** (uiterlijk voorkomen, buitenste), o.
- Extermina'tie** (uitroeiing, verdelging), v. —tiën, —ties.
- Exterminereeren** (verdelgen, uitroeien, ver- nielen).
- Extern'** (buitenshuis wonend), bn.
- Externaat'** (dagschool, afdeling eener kost- school), o. —naten.
- Exter'ne** (scholier buiten kost en huisvesting), m. en v. —n.
- Exterritoriaal'** (tot een vreemd gebied be- hoorend), bn. Zie **Territoriaal'**.
- Ex'tersteen** (loodrechte rotsen met uit- gehouwen trappen), m. mv.
- Extincteur'** (brandbluswerktuig), m. —s.
- Extorsie** (afpersing), v. —s, —siën.
- Ex'tra** (bijzonder, buitengewoon, uitermate), bw.; — duur, zeer duur; — fijn, buitengewoon fijn; —blad, bijblad; — post, buitengewone of eigen post.
- Ex'traatje** (buitenkansje, meevallertje), o. —s.
- Extract'** (hand. uittreksel uit eenig geschrift of uit een koopmansboek), o. —en.
- Extrac'tie** (afkomst, herkomst), v. gmv.
- Extrahereen** (hand. verkort teruggeven, een uittreksel maken).
- Extra mu'ros** (buiten de muren der stad), bw.
- Extra'neus** (vreemde; die aan een gymna- sium eindexamen doet zonder den cursus er gevolgd te hebben), m. en v. extranei.
- Extraordinair'** (buitengewoon), bn.
- Extravagant'** (buitensporig, ongerijmd), bn.
- Extrême** (het uiterste, het ergste), o. —s.
- Extrêmes** (overdrijvingen, uitersten), o. mv.
- Extrémis (in)**, (d. i. op het uiterste liggende).
- Extremiteit'** (het uiterste einde; de laatste hulp, laatste toevlucht; het hoogste gevaar), v.
- Exulan'ten** (banningen, verdrevenen, in ballingschap levenden), m. en v. mv.
- Exulcera'tie** (verzuering, verettering), v. gmv.
- Ex un'gue leo'nem** (aan de klauwen kent men den leeuw), spreekw.
- Ex u'su** (uit het gebruik), bw.
- Exvo'to** (naar wensch of gelofte, uit kracht van een gelofte), bw. Een —, v. d. i. een voor- werp aan heiligen toegewijd, geloftegeschenk.
- Eyraudis'me** (de ziekelijke zucht der dag- bladpers om voor misdadigers de belangstel- ling van het publiek gaande te houden), o.
- Ezel** (eenhoevig zoogdier), m. —s; de tanme —, de wilde —, de Kaapsche — of zebra; de muil—; van den os op den — springen, bij een gesprek van den hak op den tak springen; spreekw. Een — stoot zich geen tweemaal aan denzelfden steen; hij is een —, lomperd.
- Ezel** (fig. lomperd, domoor), m. en v. —s.
- Ezel** (standaard om een bord of schilderij op te plaatsen), m. —s.
- Ezelen** (hard arbeiden), ik heb gezeld. Den heelen dag moet hij —.
- Ezelin'** (wijfjesezel), v. —nen; —netje, o. —s.
- Ezelin'nenmelk**, v. gmv.
- Ezelsbrug** (fig. hulp, waardoor het studie- werk gemakkelijk wordt gemaakt), v. —gen.
- Ezelsfeest** (volksfeest, mysteriespel in de Middeleeuwen als openbare vertooning van de vlucht naar Egypte, Matth. II: 13, 14), o. —feesten.
- Ezelshoofd** (scheepst. top van het scheeps- tuig bij het kluihfout), o. —hoofden.
- Ezelskop** (kop van een ezel), m. —koppen.
- Ezelskop** (scheldn. domoor), m. en v. —pen.
- Ezelskruis** (twee donkere strepen, die kruis- lings over den rug van den ezel loopen), o. —kruisen.
- Ezelsoor** (fig. omgevouwen hoek van een blad), o. —ooren.
- Ezelsrug** (metselw. schuine dekking van tuinmuren, beren enz.), m. —ruggen.
- Ezelsveulen** (jong van een ezel), o. —s; —vleesch, o.; —vracht, v. —en; —werk (zwaar werk), o. gmv.

## F.

- F**, v. f's. De zesde letter van het alphabet. In de muziek de benaming van den vierden hoofdtoon, *fa* genoemd. Als getalmerk in Rom. opschriften = 40.
- F.** — *guldens of florins* (vóór cijfers).
- F.** — *for'to*, sterk (muziek).
- F.** — *f'at*, het geschiede, toegestaan.
- F.** — *f'lius*, zoon (bij eigennamen).
- F.** — *fijn* (merk op goederen).
- F.** — viermaal geplaatst, aldus:  $\frac{dE}{qF}$  als zinteken der Duitsche turners, bet.: *Frisch, Frei, Froh, Fromm*.
- Fab.** — *fabelleer*.
- F. C. O.** — *F'nis cor'o'nat o'pus*, het einde kroont het werk.
- Febr.** — *Februari*.
- Fec.** — *F'cit*, hij of zij heeft het gemaakt.
- Fem.** — *femini'num*, vrouwelijk.
- ff.** — *fortis'simo*, zeer sterk (muziek).
- ff.** — *fec'erunt*, zij hebben het gemaakt.
- ff. de.** — *faisant fonction de*, waarnemend, fungeerend, tijdelijk.
- fff.** — *su'prafijn* (merk op goederen).
- f. i.** — *f'at inser'tio*, het worde ingelascht.
- fig.** — *figuur, figuurlijk*.
- fl.** — *florijnen, guldens*.
- fol.** — *fo'lio*, blad van een foliant.
- f.º. r.º.** — *fo'lio rec'to*, rechterbladzijde of -kant.
- f.º. v.º.** — *fo'lio ver'so*, linker kant van het blad, keerzijde.
- F. R. S.** — *Fellow Royal Academy* (Engelsch), lid der Koninklijke Academie.
- fr.** — *franco, fransch, franks; freule*, jonkvrouw.
- F. S. N.** — *Faven'te sum'mo nu'mine*, onder begunstiging van het Opperwezen.
- f. z.** — *fijn zilver*.
- Faam** (myth. *godin*; ook: *vermaardheid*), v. gm. *Te goeder naam en — staan*, gunstig bekend zijn.
- Faas** (wapenk. *dwarzbalk opeenschild*), v. fazen.
- Fa'bel** (*verdichte vertelling, meest in poëtischen vorm, handelend over één feit uit de dierenwereld of over levenlooze gepersonifieerde voorwerpen*), v. —s; de —s van *Lafontaine*; ook *Cats* (*Het riet en de eikenboom*); *Vondel* (*De vorstelijke warande der Dieren*); *Bilderdijk* (*Nachtejaal en Koekoek*); ook in proza: *Het Paard en de Stalknecht*), enz.; de *moraal eener —*, zedenkundige les.
- Fa'belleer** (*fabellkunde, godenleer*), v. gm.; de — *der Grieken, der Romeinen, de Germaansche —*. Zie *Aanhangsel*, XI en XII.
- Fabliau'** (*klein geestig verhaal in de Fr. letterkunde*), o. —x.
- Fabrica'ge** (*het vervaardigen en bewerken van waren*), v. gm.
- Fabricceeren** (*vervaardigen, maken*), —ing, v.
- Fabriek'** (*werkplaats in 't groot, meestal met stoomvermogen*), v. —en; op de — *werken*; een *katoen—*, een *laken—*, een *glas—*; bij overdr. de arbeiders zelf: *de geheele — was in rep en roer*.
- Fabriek'en** (*maken, knutselen, in elkaar zellen, fabricceeren*), ik heb — *fabriekt*. gmz.
- Fabrieks'arbeider** (*iemand die op een fabriek werkt*), m. —s; — *gebouw*, o. —en; — *goed* (*minder deugdelijke waar*), o. —eren; — *meester* (*opzichter in een fabriek*), m. —s.
- Fabrieks'merk** (*merk of teeken ter onderscheiding, ter waarmerking*), o. —merken.
- Fabrieks'prijs** (*prijs, welken de fabrikant ontvangt*), m. —prijzen; *opruiming tegen —*.
- Fabrieks'school** (*lagere school behoorende bij een fabriek*), v. —scholen.
- Fabriek'stad** (*stad met vele fabrieken*), v. —steden; *Tilburg is een —*.
- Fabrieks'wet** (*wet van 2 Juni 1875, regelend het toezicht bij het oprichten van fabrieken, die gevaar, schade of hinder kunnen veroorzaken*), v. gm.
- Fabriek'staaf** (*product eener fabriek*), o. —katen.
- Fabrikant'** (*bezitter eener fabriek*), m. —en.
- Fabuleus'** (*fabelachtig, onwaarschijnlijk*), bn.
- Faça'de** (*voorgevoel, front van een gebouw*), v.
- Fa'ce** (*gezicht, voorzijde*), v.; en —, in het gezicht, van voren; — *maken*, de spits bieden, stand houden.
- Facet'**, —te (*geslepen vlak*), v. facetten.
- Facet'tenoogen** (*dierk. veelzijdige oogen zoals vliegen en andere insecten hebben*), o. mv.
- Facheus'** (*verdrietig, spijtig, noodlottig*), bn. en bw.
- Fa'chingerwater** (*zoutachtig bronwater*), o. gm. *Het — heet naar Fachingen, een dorp in Nassau*.
- Fa'cie** (*gelaat, aangezicht, tronie*), v. —s.
- Faciel'** (*gemakkelijk, inschikkelijk*), bn.
- Faciliteeren** (*gemakkelijk maken, verlichten*).
- Faciliteit'** (*gemakkelijkheid, inschikkelijkheid*), v. —en.
- Fa'cit** (*de som, het bedrag, de uitkomst*), o. —s.
- Façon'** (*manier, vorm*), v. *Sans—*, zonder complimenten; een *sans—*, een lomperd, vlegel.
- Façonneeren** (*fatsoneeren, vormen, de vereischte gedaante geven*).
- Fac-simile** (*teekening, waarin het handschrift eens schrijvers zeer gelijkend nageemaakt is*), o. —s.
- Facta**, o. mv. Enkelv. *factum*, o. feit, daad.
- Factie** (*aanhang, partij, kuiperij*), v. —tiën, —s.
- Factieus'** (*oproerig, muitziek*), bn. (t = ts).
- Factisch** (*werkelijk, metterdaad*), bn. en bw.
- Factitieven** (*spraak. causatieven*), o. mv.; — *zijn werkwoorden, die een doen uitdrukken*, b.v. *drenken, leggen*; ook: — *titiva*.
- Facto (de)** (*dadelijk, eigenmachtig, zonder aanvraag*), bw.; *jure et —*, rechtens en feitelijk.
- Factor'** (*agent, zaakgelastigde, makelaar*), m. —toren.
- Factor** (*rek. samenstellend getal*), m. —to'ren.
- Factorij'** (*stapelplaats, nederzetting, magazijn eener compagnie of maatschappij*), v. —en.
- Factorij'handel** (*de handel, door factorijen in overzeesche landen gedreven*), m. gm.
- Facto'tum** (*een man, die alles doet en tot alles bekwaam is, een doe-al*), m. —s. *Huib was de — van het anderhalfjaar verweeduwd; zijt vrouw; een zeehandelaar, die slechts een — voor het loopende werk nahield*. (Potg.)
- Factum** (*daad, handeling*), o. facta.
- Factureeren** (*e. koopmansfactuur opmaken*).
- Factuur'** (*hand. rekening van verkochte of verzonden waren*), v. —turen.

- Facultatief'** (rechtgevend, naar goeddunken), bn. en bw.
- Faculteit'** (kracht, vermogen, aanleg, geschiktheid; een van de vijf hoofdafdeelingen der gezamenlijke wetenschappen; college van professoren), v. —en. De studenten van onderscheidene —en. (C. O.)
- Faculteits-kleur** (stud. strikken enz. in bepaalde kleur; in Duitsland ook petten of mutsen in kleur, aanduidend de faculteit, waartoe men behoort), v. —kleuren.
- Fadaise** (beuzelarij, zotternij), v. —s.
- Fa'de** (smakeloos, laf, geesteloos), bn.
- Faeca'liën**, v. mv. Zie **Fa'ees**.
- Fa'ees**, v. mv. Zie **Fa'ees**.
- Fagot'** (houten blaasinstrument, in 1539 uitgedacht), v. —ten; nu eens knorde hij als eenjichtige —. (C. O.); —blazer, m. —s, of **fagottist**.
- Fagottist'** (fagotblazer), m. —en.
- Fah'renheit** (eigenn. Duitsch natuurkundige (1686—1740); ontwerper van den 180-deeligen thermometer, met het vriespunt 32° onder nul).
- Faïen'ce** (een soort van aardewerk met ondoorschijnend glazuur en daarna beschilderd; onecht of half porselein), v. gmv.; de — heet naar de plaats der uitvinding, nl. Faenza in Middel-Italië. (en = an). Ook: **Fayen'ce**.
- Faillieren** (hand. zich failliet verklaren, ophouden te betalen).
- Failliet'** (hand. onmacht om zijn schulden te betalen, staat van onvermogen), o. —en.
- Failliet'** (gesprongen, fout), bn.; —gaan, zijn.
- Faillissement'** (onvermogen van betaling, bankbreuk), o. —en.
- Faineant** (luiard, nietsdoener), m. —s; rois —s, Franckische koningen na Clovis II, die alle zorg der regeering aan de hofmeiers overlieten.
- Fait** (daad, feit), o. —s; —accompli, voldongen zaak, zaak die geheel haar beslag heeft; —van iets maken, veel werk van iets maken; au —zijn, op de hoogte zijn.
- Fakier', fakir'** (arme Hindoesche kluisenaar en boeteling), m. —s.
- Fak'kel** (flambouw), v. —s. Er zijn houten pekfakkels. Fig. de — van den dag, de zon; de — van den nacht, de maan; de — der tweedracht; de — der wetenschap.
- Fak'keldistel** (cactus), v. —distels.
- Fak'kellicht**, o. —en; —optocht, m. —en.
- Fal'bala** (boordsel, versierde zoom aan vrouwenkleedingstukken), v. —s.
- Falconet'**, o. —s. vero. Zie **Falkonet'**.
- Faldistorium** (bisschoppelijke altaarstoel in gebruik bij de wijdingen), o. —s.
- Fa'len** (feilen), ik heb gefaald; dat kan niet —, d. i. missen; geen laafnis faalt den reiziger. (Staring), ontbreekt; de wijsheid der menschen kan —, verkeerd uitkomen; —ing, v.
- Faler'ner** (—wijn), d. i. Ital. wijn, lichtgeel en vurig, uit de vlakke van Napels.
- Fa'lie** (kapmantel, huik), v. —liën, —s.
- Fallekant'** (verkeerd, mis), bn. en bw.
- Fa'lievrouwen** (fig. vleien), ik heb gefalievouwd. gew.
- Fa'lievrouwer** (huichelbaar, kwezelaar), m. —s; —vouwerij, v. —en. gew.
- Falkonet'** (de kleinste soort van veldstukken in de 16e eeuw), o. —en. vero.
- Falsaris, falsarius** (bedrieger, bepaaldelijk hij, die door valsche schriften of handteekeningen bedriegt), m. —rissen.
- Falset'** (keelstem, b.v. van tenoren, als de toonhoogte buiten hun bereik ligt), v. gmv. Zie **Fausset'**.
- Falsifica'tie** (vervalsching), v. —liën, —s.
- Fa'ma** (godin der geruchten), v. Ook: **Faam**.
- Fameus'** (zeer, uitermate, duchtig), bn. en bw.
- Famiel'je**, v. —s. Zie **Familie**.
- Familiaar'** (gemeenzaam, vertrouwelijk), bn. en bw.; al te —zijn; hij doet te —.
- Familiariseeren (zich)** (zich met iemand gemeenzaam maken; zich te veel vrijheid veroorloven).
- Familiariteit'** (gemeenzame omgang, vertrouwelijkheid), v. —en.
- Fam'lie** (geslacht, maagschap, gezin; afkomst), v. —liën, —s. Spreekt. **Famiel'je**.
- Fam'lie** (de H. —), d. i. R. K. een zeer verbreide broederschap onder bescherming van het H. huisgezin van Nazareth.
- Fam'liebescheiden** (huiselijke papieren; akten, documenten eener familie), o. mv.
- Fam'liebetrekking** (bloedverwantschap), v. —en; —feest, o. —en; —gebrek (erfelijk gebrek), o. —gebreken.
- Fam'liegeld** (hoofdelijke omslag), o. gmv. vero. Ook: Hoofdgeld in Holland. vero.
- Fam'liegoed**, o. —eren; —graf, o. —graven; —kring (huisgezin), m. —en; —kwaal (gebrek), v. —kwalen; —lid, o. —leden; —naam, m. —namen.
- Fam'lieraad** (vergadering van bloedverwanten), m. —raden.
- Fam'lieverdrag** (overeenkomst omtrent het beheer van goederen, enz., ook bij vorsten), o. —verdragen.
- Fam'lieveete** (erfelijke veete tusschen twee familiën, of tusschen de leden eener familie), v. —n.
- Fa'mulus** (dienstman, dienstknecht), m. In Duitsland = **Amanuen'sis**.
- Fana'ticus** (dweeper, geestdrijver), m. —tici.
- Fanat'iek'** (dweeppachtig, geestdrijvend), bn.
- Fana'tisch** (dweeppachtig), bn. Liever: **ti'ek'**.
- Fanatisme, —tis'mus** (dweperij), o. gmv.; een blind —.
- Fan'cy** (inbeelding, luim), v. gmv. Lees: **Fens'si**.
- Fan'cy-fair** (liefdadigheids-bazaar), v. —s. Lees: **fens'si-feer**.
- Fandan'go** (Spaansche volksdans in 3/8 maat met begeleiding van gitaar en castagnetten), m. —s.
- Fanf'are** (trompetgeschal; signaal), v. —s; —corps (muziekgezelschap met alleen koperen instrumenten), o. —en.
- Fanfaron'** (zwetser, blaaskaak), m. —s.
- Fanfaronneeren** (zwetsen, snoeven, pralen).
- Fanfaronna'de** (zwetserij, grootspraak), v. —s.
- Fanion'** (mil. richtvlag bij de infanterie), v. —s.
- Fantasia'** (verbeelding), v. Zie **Phantasia'**.
- Fantasmagorie'**, v. m. Zie **Phantasmagorie'**.
- Fanto'me, fantoom'** (spook, hersenschim), o. —tonen. Ook: **Phantoom'**.
- Far'ce** (kluichspel, vroolijk nastukje, koddig voorval), v. —n.
- Farceeren** (met gehakt vleesch opvullen).
- Farceur'** (grappenmaker, spotvogel, hansworst), m. —s. Ellendig —, nl. de uitlegger in een beestenspel. (C. O.)
- Fardeeren** (blanketten; fig. opsmukken).
- Farineus'** (melig; bij schilders: als de kleuren dof of mat zijn).

- Farize'ër** (Bijbel. afgezonderde, schijnvrome), m. —zeën, —ërs; een schijnheilige —. Ook: **Pharize'ër**.
- Farizeesch'** (huichelachtig), bn.; een —e lach.
- Farizeeuwsch'** (farizeesch), bn.; o, —e grijs, met schijn geloof vernist. (Vondel).
- Farm** (pachthoeve in Engeland), o. —s. Lees: *Faarm*.
- Farm'er** (pachter, landman), m. —'s. Lees: *Faarm-m'r*.
- Far nien'te** (het niets-doen), o.; dolce —, het zoete niets-doen.
- Fa'ro** (zwaar Brusselsch bier), o. gmv.
- Far'thing** (Eng. de kleinste Engelsche munt,  $\frac{1}{4}$  penny), m. —s.
- Far West** (Eng. in Amerika de staten, die in het uiterste westen zijn gelegen), v. gmv.
- Fas et nefas** (Per —), d.i. met recht en onrecht, op allerlei wegen of manieren.
- Fas'ces** (oud-Rome: bundel staven uit wier midden een bijl uitstak; symbool der heerschappij over leven en dood), m. mv.
- Fascina'tie** (begoocheling, verblindng, betoovering), v. —tiën, —s.
- Fasc'ne** (takkenbos tot demping van grachten), v. —s, —n.
- Fascineeren** (betooveren, boeien, verrukken).
- Fash'ion** (mode, goede toon), v. gmv. Lees: *fes-j'n*.
- Fash'ionable** (naar de mode, fatsoenlijk), bn. en bw. Lees: *fes'junneeb*.
- Fas'ti** (jaarboeken; ook: feestkalender), o. mv.
- Fat** (modegek, modepop), m. —ten.
- Fataal'** (ongelukkig, verderfelij, noodlottig), bn.
- Fatalis'me** (leer van het noodlot), o. gmv.
- Fatalist'** (aanhanger van het fatalisme), m. —en.
- Fatalis'tisch** (behoorende tot, geloovende aan het noodlot), bn.; een —e Moekedam of Moh. priester.
- Fataliteit'** (ongeluk, noodlot), v. —en.
- Fata-morga'na** (luchtspiegeling, gezichtsbedrog in de woestijn), v. gmv.
- Fatigant'** (vermoetend, afmattend), bn.
- Fatigeeren** (vermoenen, lastig vallen).
- Fatigue** (vermoeniens), v. —s.
- Fatsoen'** (vorm, snede; wijze waarop iets is gemaakt), o. —en; een jasje van een oud of vergeten —; het — van die boorden is; fraai; bij uitbr.: uw hoedje is door dien val geheel uit zijn —.
- Fatsoen'** (goede houding, welgemanierdheid), o. gmv.; hij weet zijn — nog niet te houden; dit boerenmeisje weet nog weinig van —; zich op zijn — houden; met een meisje van —.
- Fatsoen'** (eer, stand, goede naam, aanzien), o. gmv.; gij moet in dat gezelschap uw — ophouden; op zijn — gesteld zijn; nog al wat doen om zijn —.
- Fatsoeneeren** (een zekeren vorm geven); —der, m. —s; —ing, v. —en.
- Fatsoen'lijk** (net), bn. Een — Amsterdammer komt alleen in den Hout. (C.O.); —heid, v.
- Fatsoens'halve** (om het fatsoen), bw.
- Fat'terig** (kwasterig, ingebeeld), bn.; —heid, v.
- Fatu'iteit'** (ongerijmdheid, onverstand, zotternij, gekheid), v. gmv.
- Fa'tum** (het onvermijdelijke, het noodlot), o. fata (lotgevallen); het is of er een — drukt op zijn ondernemingen.
- Faubourg'** (voorstad), m. —s. Lees: *foo-boer'*
- Fau'na** (al de dieren samen), v. gmv. De — van Nederland; de — van Europa, van Java.
- Fauna'liën** (gesch. feesten in Rome op 5 Dec. ter eere van den veldgod Faunus), v. mv.
- Fau'nen** (myth. saters, veld- en boschgoden), m. mv.
- Fau'nisch** (plomp, ruw, zinnelijk), bn.
- Fausset'** (muz. faussetstem, keelstem, doorpersing v. h. strattenhoofd voortgebrachte discant of altstem), v. In hooge tonen zingt deze tenor —. Zie **Falset'**.
- Fauteuil'** (leuningstoel, armstoel), m. —s.
- Faux** (vals, onecht), bn.; een — pas, een misstap, een flater; — titre, Fransche of verkorte titel van een boek.
- Faveur'** (gunst), v. —s; en —, onder begunstiging, ten voordeele, ten behoeve.
- Favo'nius** (myth. de warme westenwind in Italië; zooveel als de Zefir bij de Grieken), m. Ook: **Favoon'**.
- Favora'bel** (gunstig), bn. en bw.
- Favoriet'** (gunsteling, lieveling), m. —en.
- Favorie'te** (gunsteling), v. —n.
- Favorie'ten** (bakkebaarden), m. mv.
- Favoriseeren** (begunstigen).
- Favoritis'me** (stelsel van begunstiging of van bevoorrechtng), o. gmv.
- Fax et tu'ba** (jakkelt en trompet; fig. belhamel bij oproer), zegsw.
- Fayen'ce**, v. Zie **Faien'ce**.
- Fazant'** (hoenderachtige vogel uit Azië), m. —en; de gewone —; de zilver—; de goud—.
- Fazan'tenei**, o. —eieren; —haan, m. —hanen; —hen, v. —nen; —hok, o. —ken; —houder, m. —s; —jacht, v. —en; —jager, m. —s; —nest, o. —en; —tuin, m. —en.
- Fazan'teveer**, v. —veeren.
- Fazelen** (stil zingen, b.v. van jonge vogels; fluisteren), ik heb gefazeld.
- Februa'ri** (sprokkelmaand), m.
- Februa'ridagen** (gesch. de dagen van 22—24 Febr. 1848, omwenteling te Parijs, die Louis Philippe ten val bracht), m. mv.
- Fe'ces, fe'ces** (menschetijke uitwerpselen), v. mv. Ook: **Facea'liën**.
- Fe'cit** (hij of zij heeft het gemaakt), v. **Fee**.
- Fecunditeit'** (vruchtbaarheid), v. gmv.
- Federaal'** (het verbond betreffende), bn.
- Federa'le Unie** (statenbond), v.; de — der Australische koloniën.
- Federaliseeren** (verbinden, vereenigen, aaneensluiten, een verbond sluiten).
- Federalis'me**, —mus (stelsel van een staten-unie), o. gmv.
- Federalist'** (iemand, die het federalisme voorstaat), m. —en.
- Federalis'tisch, federatief'** (bondgenootschappelijk), bn.
- Fee** (myth. toovergodin, waarzegster), v. —ën. Zie *Aanhangsel*, XII.
- Feeks** (boos wijf), v. —en; een kleine —, ondeugend meisje.
- Feeks'ig** (als een feeks), bn. en bw.; —heid, v.
- Feërie'** (tooverspel, betoovering), v. —ën.
- Feest**, o. —en; ter — gaan.
- Feest der lantaarns** (het plechtigste aller feesten in China), o.
- Feest'dag** (dag ter plechtige viering), m. —dagen. Paschen is een christelijke —.
- Feest'lijk**, bn.; een — gewaad; —heid, v.
- Feest'eling** (iemand die mede feest viert), m. en v. —en; voor het v. ook —e, —n.
- Feest'en** (feestvieren), ik heb —feest.
- Feest'gedruisch** (—drukte), o. gmv.; —ge-

- noot**, m. en v. (vr. ook *-genoot*), -en; -**geschenk**, o. -en; -**gewaad** (*-kleedij*), o. -waden; -**gezag**, o. -en; -**lied**, o. -liederen; -**maal**, o. -malen; -**marsch** (*muziekstuk*), m. -en; -**nummer** (*extranummer eener krant*), o. -s.
- Feestvieren** (*aan een feest deelnemen*), ik heb *-gevierd*; -**vierder**, m. -s; -**vierster**, v. -s; -**viering**, v. -en.
- Feil** (*dweil*), v. -en.
- Feil** (*gebrek, fout, misvatting*), v. -en.
- Feilen** (*een fout begaan*), ik heb *gefeild*.
- Fein'te** (*looze streek, veinzerij*), v. -n.
- Felt**, o. -en; *het is een -*, een daad, werkelijkheid.
- Fel'tel** (*borstdoekje van zuigelingen*), v. -s.
- Fel'telijk** (*met de daad*), bn. en bw.; *iemand - beledigen*; *iemand - aanranden*; *dat onderwys zal - een aanvang nemen op 1 Oct. van ieder jaar*; -**heid**, v. -heden.
- Fe'ki-orde** (Japan. *blindenvereniging gesticht in 1150*), v. gmv.
- Fel** (*hevig, sterk*), bn. en bw.; -**heid**, v.
- Fel'citas** (Romeinsche *geluksgodin*), v. gmv.
- Felicitatie** (*gelukwensch*), v. -tiën, -ties.
- Feliciteeren** (*gelukwensen*); *iemand -*.
- Fel'lah** (*boer in Egypte, ploeger, landbouwende Egyptenaar*), m. -s.
- Fel'low** (Engeland. *makker, lid eener vereeniging*), m. -s. Lees: *fel'loo*.
- Fel'loek** (*roeischip met zeilen, zonder verdelk, in de Middellandsche Zee*), v. -en.
- Felonie** (*gesch. leenbreuk, trouwbreuk van den leenman*), v. -ën.
- Femelaar** (*kwezelaar, schijnvrome*), m. -s.
- Femelen** (*fjemelen, fjmelen, d. i. den vrome uithangen, gebeden prevelen, huichelen*), ik heb *-femeld*.
- Feminisme** (*richting, welke de emancipatie der vrouw voorstaat*), o. gmv.
- Feminist** (*voorzitter van de emancipatie der vrouw*), m. -en; vr. -e, -n.
- Fenegriek** (*geneesk. Grieksch hooi, sterk reukend kruid, huismiddel*), o. -en.
- Fenians** (*vereniging van ontevreden Ieren ook in N. Amerika, zij willen Ierland staatsrechtelijk vrij maken v. Engeland*), m. mv.
- Feniks, Phoenix** (*fabelachtige wonder-schoone vogel, die na 500 jaar [Griekse sage] te hebben geleefd in zijn nest door vuur verteerd wordt doch dan uit de asch geheel verjongd te voorschijn vliegt*), m. Fig. *iemand met zeldzame gaven: Vondel de - onzer dichters; de goddelijke Mantuaan [Vergilius], die een vyer ontstack, dat geuriger en heerlijcker blaect dan de Hemelsche vlam, die den - verteert; gelijk hy d'eenige - is, in wiens schaduwen het ons lust... laegh by der aerde te sweven.* (Vondel, *Gijzbr. v. Aemst.*) Ook symbool of naam van brandwaarborgmaatschappijen.
- Fenikspennen** (*dichtervleugelen*), v. mv.
- Feodaal**, bn. Zie **Feudaal**.
- Fep** (*stud. dronkenschap*), v. gmv.; *aan de - zijn, feppen, drinken, zuipen*.
- Feppen** (*proeven, drinken*), ik heb *gefept*; -**er** (*zuipen*), m. -s; -**erij**, v. -en. gmv.
- Fera'lia**, ook **Parentalia** (Rome. *feest ter eere der afgestorvenen, op 21 Febr. en volgende dagen*), v. mv.
- Ferdinandsorde** (Sciliaansche *orde in 1300 gesticht*), v. gmv.
- Ferie** (R. K. *kerkelijke benaming voor de dagen der week*), v.; --II (Maandag), --VI (Vrijdag), *Sab'batum* (Zaterdag) en *Domi'nica* (Zondag).
- Feriën** (*feest-, rust- of vacantedagen*), v. mv. Ook: **Ferie**.
- Ferlet** (*boekdruckers-ophangkruk*), o. -ten.
- Ferm** (*kloek, onvervaard, standvastig*), bn.
- Fer'man** (*verlofbrief, reispas, schriftelijk bevel van den Sultan; ook een handelspas in O. Indië*), m. -s. (Minder goed **Firman**).
- Ferma'te** (*muz. halt, rustteeken*), v. -s. Ook: **Ferma'ta**.
- Fer'me** (*pachthoeve*), v. -n.
- Ferment** (*gistmiddel*), o. -en. Lees: *fer-man'*.
- Fermenta'tie** (*gisting, fig. woeling*), v. gmv.
- Fermenteeren** (*gisting, fig. ingisting raken*).
- Fermeteit** (*standvastigheid, kloekmedigheid*), v. gmv.
- Fer'moor** (*grote steekbeitel*), o. -moren.
- Fernambuk'-hout**, o. gmv. Zie **Brazilië-hout**.
- Ferociteit** (*wildheid, felheid, woestheid, baldadigheid; onmenselijke wreedheid*), v. -en.
- Ferromniere** (*voorhoofdsiersel, gouden snoertje om het hoofd met een diamant vóór op het voorhoofd*), v. -s. „Moet er niets nieuws zijn, een -, of zoo wat”, vroeg *Kegge*. (C. O.)
- Fer'ryboot** (*veerpont*), v. -booten.
- Fertiel** (*vruchtbaar, winstgevend*), bn.
- Fertilitieit** (*vruchtbaarheid*), v. gmv.
- Festijn'** (*feestmaal*), o. -en; *een luisterrijk -*.
- Festi'na lente** (*haast u langzaam*), spreekw.
- Festival** (*groot muziekfeest, waaraan verschillende vereenigingen deelnemen*), o. -s; *de - s zijn populair in Z. Limburg*.
- Festiviteit** (*feestplechtigheid, vreugdefeest*), v. -en.
- Festoen'** (*lofwerk, guirlande*), v. en o. -en; *'t - van klimmer langs den muur.* (Staring).
- Festonneeren** (*borduren, d. i. met bloemwerk of lofwerk opsieren*). *Koojse zat hevig te -*. (C. O.)
- Fête** (*feest, verjaardag, gastmaal*), v. -s.
- Fête de nuit** (*nachtfeest met Bengaalsch vuur, muziek, enz.*), v. Lees: *nu-ie'*.
- Fêteeren** (*goed onthalen, met erbetoon overladen; vleien*).
- Fetis'sme** (*godsdienst der natuurvolken, leerende dat alles beziel'd is*), o. gmv. Ook: *Fetischis'me, -sjs'me*.
- Fetisch, fet'isj** (*bij de Negers voorwerp van afgodische vereering, toovermiddel*), m; -**dienst**, m.
- Feudaal** (*leenroerig*), bn; *het -e stelsel*.
- Feudaal-systeem** of **feudalis'me** (*het leenstelsel*), o. gmv.
- Feu'dum** (*leen, leengoed*), o. -s, feuda.
- Feuillan'ten** (R. K. *voormalige monnikenorde in Frankrijk*), m. mv.
- Feuillants'** (*gesch. de meer gematigde club, die zich afscheidde van de Jacobijnen en in het klooster der Feuillanten vergaderde*), m. mv.
- Feuille de route** (*marschbrief of reiswijzer voor soldaten*), v. *feuilles de route*.
- Feuilleteeren** (*doorbladeren, nazien, vluchtig doorloopen*).
- Feuilleton** (*mengelwerk in een krant aan den voet der eerste blz. en wel van belletristischen of novellistischen aard, ook gewijd aan critiek, kunst, historie enz.*), o. -s; *als uitvinder van het - wordt genoemd zekere Geoffroy († 1814).*



- Feuilletonist'** (persoon belast met 't leveren van feuilletons), m. — en.
- Fez** (donkerroode muts der Turksche soldaten, die sedert 1826 den tulband als militaire dracht in Turkije heeft vervangen en aldus wordt genoemd naar de stad Fez in Afrika, waar die mutsen oorspronkelijk werden vervaardigd), v. Ook: Fes.
- Fe'ziken** (stil praten), ik heb — fezik; — **er**, m. — s; — **erij'**, v. vero.
- Fi'ere** (huurkoets), v. — s. Ook: Fiaker.
- Fias'co**, o.; — **maken**, niet slagen; uitgelachen worden b.v. een tooneelspeler.
- Fi'at** (het geschiedt het worde toegestaan!), bw.
- Fi'at** (gunstige beschikking), o. gmv.; **ergens** — op geven.
- Fi'at lux** (daar zij licht). Zie Gen. I:3.
- Fi'che** (speelpenning, beentje), o. — s.
- Fi'chesdoos** (doos voor fiches), v. — doozen.
- Fiehu'** (driekant halsdoekje voor dames), o. — s.
- Fi'ctie** (verdichtsel, voorwendsel; zinrijke vinding), v. — tiën, — ties.
- Fictief'** (verdicht, verzonnen), bn.; **een — e winst**, een ingebeelde winst.
- Fi'cus** (Ind. geslacht der vijgeboomen, uit de familie der broodvruchtplanten), m. — sen. Dit geslacht tellt meer dan honderd soorten. Zie **Waringin**.
- Fidal'go** (Port. ridder, avonturier), m. — s.
- Fideel'** (vertrouwelijk; vroolijk, prettig), bn. en bw.; — **bij elkaar zillen**, — **praten**.
- Fi'dei-commis'** (erfmaking, vruchtgebruik, waarvan het hoofdgoed met den tijd aan de familie weer vervalt, onoverveemdbaar stam- of familie-erfgoed), o. — sen.
- Fi'del** (ouderwetsche vool, vedel), v. — s.
- Fi'delen**. Zie **Fiedelen**.
- Fideliteit'** (trouwhartigheid, oprechtheid), v.
- Fi'des** (myth. godin der goede trouw, in Rome op munten afgebeeld), v. gmv.
- Fi'dibus** (gevouwen strook papier om de pijp aan te steken), m. — sen.
- Fidu'cie** (vertrouwen), v. Ik heb daar geen — in; **geen — in iemand hebben**. (c = ts)
- Fi'delen, fi'dten** (op de viool spelen, zagen), ik heb gefield. gmz.
- Fiel't** (schelm, boef, schurk), m. — en.
- Fiel'tenstreek** (gemeene daad), m. — streken.
- Fiel'terij'** (schurkenstreek), v. — en.
- Fier** (stout, hooghartig), bn. en bw.; — **heid**, v.: En vonkelt — uit Agnetes schoon gelaat, te schooner dunkt zij hem. (Staring).
- Fier'té** (trotschheid, hoogmoed, fierheid), v.
- Fi'e'teldans** (St.-Vitusdansen, danswoede, zenuwdans), m. Vl.
- Fiets** (volksterm voor de velocipède), v. — en.
- Fiets'en** (op de fiets rijden), ik heb gefietst; — **ser** (wielrijder), m. — s.
- Fiets'broek** (kniebroek), v. — en; — **kousen**, v. mv. — **pet** (jockey-pet), v. — ten.
- Fiets'rijden** (wielrijden), ik heb — gereden; — **rijder**, m. — s; — **rijdster**, v. — s.
- Fi'garo** (stuwe barbier of kamerdienaar, opera-figuur), m. — s.
- Fi'garo** (damesoverjasje zonder mouwen), o. en v. — s; **wat een lief — rootje**, o. — s.
- Figurant'** (bij-persoon; stomme in een tooneelspel), m. — en; vr. — **e**, — n.
- Figura'tie** (het gebruik van beelden), v. — s.
- Figuratief'** (figuurlijk, door middel van beelden), bn.; **de — tieve schilderkunst**.
- Figureeren** (vertoon maken, zich laten zien, voorkomen),
- Figurist'** (beginnend student aan een R. K. seminarie; ook: beeldhouwer, schilder), m. — en.
- Figuur'** (afbeelding, uitwendige gedaante), v. figuren; **een meetkundige —**; **dit meisje is een nette —**; **grammatische figuren**, d. i. zekere vormfiguren (taalvormen); **redekunstige figuren** (gedachten-figuren), d. i. tropen, b.v. **de metafoor**, enz.
- Figuur'** (houding), o.; **een goed — maken**.
- Figuur'lijk** (zinnebeeldig), bn. en bw.; **de — e beteekenis van een woord of uitdrukking**; **zich — uitdrukken**; — **heid**, v. gmv.
- Figuur'rijden** (in de manège het kunstrijden en het gezamenlijk maken van figuren, als: **de slang**, **het kruis** enz.), o. gmv.; ook de kunst om op schaatsen figuren in het ijs te snijden.
- Figuur'snijder** (houtgraveur), m. — snijders. Zie **Plaat'snijder**.
- Fij'melen** (vleien, kwezellen), ik heb gefijmeld; — **aar**, m. — s; — **aarster**, v. — s; — **arij'**, v. — en. Zie **Fe'melen**.
- Fijn** (niet grof), bn.; fig. vroom, braaf: **een — zusje**, **een — man**; **hij is zeer —**; — **heid**, v.: — **igheid** (iets fijns), v. — heden.
- Fijn'aard** (fijmetaar), m. — s.
- Fijn'baard** (kwezelaar), m. — baarden.
- Fij'nen** (vromen, zeer godsdienstigen), m. en v. mv. Ook schimppaam voor de Nieuwlichters.
- Fijn'te** (fijnheid), v. gmv.; **de — v. e. weefsel**.
- Fijn'tjes** (op fijne wijze), bw. 't Is — koud, erg koud; **iemand — beeibben**.
- Fijt** (ontsteking van het beenvlies aan duim of vinger), v. gmv.
- Fik'fakken** (talmen, beuzelen), ik heb gefikfakt; — **er**, m. — s; — **erij'**, v. — en.
- Fiks** (flink, vaardig), bw.; — **werken**, **iets — schilderen**; **dan zal 't nog — er gaan**. (Staring).
- Fik'sch**, bn.; **een — e jongen**; — **heid**, v.
- Fik'shond** (keeshond), m. — honden.
- Filament'** (draadwerk; helmdraad), o. — en.
- Filet'** (lendestuk, nierstuk), v. en o. — s; — **de boef**, **de haas**; — **de veau**, kalfsgebrad.
- Fililaal'** (kinderlijk) bn.; **een — kerk**, **bijkerk**; **een — bank**, **een hulpbank**; **een — handel**, **een bijhandelshuis**; — **instelling**, v. — en.
- Fililaal'** (bij-winkel, bij-inrichting), o. — alen. Deze winkel heeft een — te Rotterdam.
- Filla'tie** (samenhang, afhankelijkheid, gehoorzaamheid), v. Zie **Affilia'tie**.
- Filigraan'** (goud- en zilverdraadwerk), o. gmv.; — **werker** (zilver- of goudsmid in zijn draadwerk) m. — werkers.
- Filippi'ne**, v. — s. Zie **Philippi'ne**.
- Filis'ter** (stud. ploert, niet-student), m. — s. Ook: **Filistijn'**.
- Filistijn'** (heidensche Kaäniet), m. — en.
- Filomeel'** (nachttegaal), v. — en.
- Filon'** (listig bedrieger, schurk), m. — s. Lees: **fi-loc'**.
- Filozel'** (grove zijde, floretzijde), v. gmv.
- Filter** (doorzigtstof, ziggdoek), o. — s.
- Filter** (toestel tot zuivering van drinkwater), o. en m. — s; **de — Pasteur**; **een — met kool**.
- Filtreer'** (werktuig tot reiniging van drinkwater), m. — s. Ook: — **toestel of Filter**.
- Filtreer'doek**, m. — en; — **kan**, v. — nen; — **machine**, v. — s; — **papier**, o.; — **toestel**, o. — len.
- Filtreeren** (doorzigen, kleinzen). **Water —**, door poreuze zelfstandigheden laten sijpelen om het te zuiveren van onreine stoffen.

- Fil'trum** (*filter, zijdoek, doorzigtmiddel*), o. filtra.
- Finaal'** (*om te eindigen*), bn. en bw. een - *bestuit*; -*ale uitverkoop*; *hij was - radeloos*.
- Fin'al** (*sport. beslissingswedstrijd*), m. -s, Lees: *fein'-al*.
- Fina'le** (*einde, slotstuk van een opera of ander groot muziekstuk*), v. -s.
- Financieel'** (*de geldzaken betreffende*), bn.
- Finan'ciën** (*openbare geldmiddelen, staatsinkomsten; geldvoorraad*), v. mv.
- Financier'** (*iemand die gelden beheert, uitgaven regelt, enz.*), m. -s of -en.
- Fin de siècle** (*einde der eeuw nl. der 19e, fig. onuitstaanbare reclame, onzinnige publiciteit*), o.; de term ontstond naar een Fransch blijspel van dien naam (17 April 1888 voor het eerst te Parijs opgevoerd).
- Fi'ne** (*einde, doel, oogmerk*), o.; *ten - van rapport*, d. i. ten einde daarop bericht of verslag uit te brengen.
- Fi'ne fleur** (*letterl. fijne bloem, fig. keur van ingezetenen: de aristocratie; keur van dames, kunstenaars, spelers enz.*), v. gmv.
- Fineer'bladen** (*oplegbladen van fijn hout*), o. mv.
- Fineer'zaag** (*draadzaag voor kunstzagerij*), v. -zagen.
- Finesse** (*list, fijnheid, doortraptheid*), v. -s.
- Fingeeren** (*verzinnen*). *Gefingeerde munten*, denkbeeldige (b. v. een pond sterling enz.); *gefingeerde rekening*, vermoedelijke, bij raming opgemaakte rekening; *een naam -*.
- Finis coronat opus** (*het einde kroont het werk*), spreekw. Zie: **F. C. O.**
- Fin'ish** (*sport. eindstreep*), o. Lees: *fin'ish*.
- Fint** (*bedrieglijk voorkomen, strek om iem. te bedadelen; fijne berst in het spiegelglas*), v. -en.
- Fiool'** (*flesch met langen hals en ronden buik v. fioelen. Fig. De fioelen van zijn gramschap over iem. uitstorten, hevig tegen iem. uitvaren*).
- Flori'no** (*Toskaansche zilvermunt van ± 68 cts.*), m. -'s. Ook: *flori'no*.
- Floritu'ren** (*muz. versierelen bij of in den zang als trillers, rouldades, enz.*), v. mv.
- Firma** (*handelsnaam, bedrijfsnaam*), v. -'s.
- Firmament'** (*sterrenhemel, uitspanseel*), o. gmv.
- Firman'**, m. -s. Zie **Ferman**.
- Firmaut'** (*handel, lid eener firma*), m. -en.
- Firn** (*grofkorrelige sneeuwmassa in het hooggebergte, die in gletscher-ijs overgaat*), v. gmv.
- Fiscaal'**, bn. Zie **Fiskaal'**.
- Fiscus** (*eigenlijk een geldkorf, geldzak; de staatskas, de schatkist*), m.; *aan den - offeren*.
- Fiskaal'** (*eischer in rechtszaken; 's lands schalbewaarder*), m. -kalen.
- Fiskaal'** (*wat den fiscus betreft*), bn.; -*kale wetten*.
- Fis'tel** (*geneesk. etterafleider*), v. -s; -**achtig**, bn.; -**kanaal**, o. -nalen; -**mes**, o. -sen; -**sneede**, v. -n; -**wonde**, v. -n.
- Fit'ter** (*werkman aan een gasfabriek*), m. -s.
- Fitz** (*Normandisch voorvoegsel bij vele Engelsche eigennamen, bet.: natuurlijke zoon, b. v. Fitz-James, Fitz-William, Fitz-Gerald*), m.
- Fiv'e o'clock** (*het deftige theeuur in Engeland*), v. Lees: *fijv'-oo-klok*.
- Fix'e (idéé)** (*vastgewortelde waan*), v. idées fixes.
- Fix'e (prix)** (*gezette, vastgestelde prijs*), m.
- Fixceeren** (*bepalen, vaststellen*). Ook: *iemand -*, iemand strak aanzien: *Een jongmensch, dat zich op 't - toelei*. (C. O.)
- Fix'um** (*vast inkomen, zeker bestaansmiddel*), o.
- Fjeld** (*rotsachtige en woeste bergvlakte in Scandinavië*), o. -s.
- Fjord** (*Noorwegen: smalle insnijding der zee in het rotsachtige strand*), o. -s.
- Flab** (*waterplant, wier*), o. gmv.
- Flacon'** (*reukfleschje; flesch met een langen hals; derde gedeelte van een flesch*), m. -s.
- Flad'deren** (*heen en weer vliegen*), ik heb gefladderd; *vleermuizen, uilen, vlinders -*; *de zeilen kunnen -*; fig. *dartelen*; -**aar**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Flagellan'ten** (*geeselmonniken, naam eener geestelijke broederschap in 1260 in Italië ontstaan*), m. mv.
- Flagella'tie** (*geeseling, zelfkastijding*), v. -tiën, -s.
- Flagelleeren** (*geeselen, kastijden, straffen*).
- Flagel'lum** (*geeselwerktuig, bestaande uit touwen met knoopen er in*), o. -s.
- Flageolet'** (*kleine beksluit van ivoor*), v. -ten. Lees: *flazjolé*.
- Flageolettist'** (*flageolet-bespeler*), m. -en.
- Flagrant'** (*tastbaar; in het oog loopend*), bn. *een -e leugen, in -en strijd; en - delit*, d. i. op heeterdaad (betraapt).
- Flak'keren** (*dicht. opvlammen, flikkeren van vlammen*), het heeft -flakkerd.
- Flambeeren** (*heen en weer gaan; zegen, roosten*). *Hij is flambeé*, verloren, geruïneerd.
- Flambouw'** (*fakkel, pekstok, toorts*), v. -en.
- Flamingant'** (*voorzitter der Vlaamsche taal in Vl.*), m. -en.
- Flamin'go** (*reigerachtige stelllooper*), m. -'s; *de gewone -*, *de roode -*.
- Flancceeren** (*straatstijpen, drentelen, rondslenteren*).
- Flanel'** (*lichte wollen stof voor ondergoed*), o. en v. gmv.
- Flanel'len** (*van flanel*), bn.; *een - borstrok*, *een - borstlapje*.
- Flaneur'** (*straatstijper, lanterfanter*), m. -s.
- Flank** (*mil. linie ter zijde; fig. vleugel*), v. -en; *in de - aanvallen*.
- Flankeeren** (*de zijde dekken, bestrijken*); -**ing**, v. -en.
- Flankeur'** (*vleugelman bij de infanterie, soldaat van een der vleugelcompagnieën bij een bataljon*), m. -s.
- Flank'vuur** (*vuur van ter zijde*), o. gmv.
- Flans** (*het neergeworpene*), v. -en.
- Flan'sen** (*stordig verrichten*), ik heb geflanst.
- Flap** (*harde slag*), m. -pen.
- Flap'kan** (*kan met scharnier-deksel*), v. -kannen.
- Flap'pen** (*klappen, babbelen*), ik heb geflapt; *er alles maar uit-*. Fig. *De zeilen - tegen de masten. De banieren - in den wind*.
- Flap'per** (*flapkan*), m. -s. *Het poffe bier eische timmen -s*. (Potg.)
- Flapuit'** (*snapster, iem. wiens hart op de tong ligt*), m. en v. -en.
- Flar'de** (*afgescheurd stuk, lap, lomp*), m. -n.
- Fla'ter** (*misslag, misgreep*), m. -s; *een - begaan*.
- Flatteeren** (*vleien, liefkoozen, flikflooiën; streelend zijn voor*).
- Flauw** (*laf*), bn. en bw.: *een -e tegenstand*, *een -e grap*; *zich - aanstellen*; -**heid**, v.; -**igheid**, v. -heden.
- Flau'werd** (*kinderachtig mensch*), m. -s.

- Flauwhartig** (bloede, moedeloos), bn.; —heid, v.
- Flauwiteit** (laffe aardigheid, flauwe praat), v. —n.
- Flauw'te** (bezwijming), v. —n; in — liggen.
- Flebi'le** (muz. klagend, weemoedig), bw.
- Flecteeren** (spraak. buigen). Zie **Flex'ie**.
- Flee'men** (vleien, mooi-praten), ik heb gefleemd; —er, m. —s; —erij', v. —en.
- Fleem'kous** (vleier, mooi-prater), m. en v. —kousen.
- Fleem'tong** (pluimstrijker), m. en v. —en.
- Fleer** (klap, slag), m. —en; iem. een — geven.
- Fleer, —e** (vrouwspersoon), v. fleeren.
- Fleers** (flap), m. fleerzen.
- Fleg'ma** (koelbloedigheid, lauwhoed), o. gmv. Hij leest den brief met hetzelfde —. (J. t. Br.) Ook: **Phleg'ma**.
- Flegmatiek, flegma'tisch** (koelbloedig), bn. en bw.; het — temperament, een lauwe, onverschillige gemoedsaard. Ook: **Phlegmatiek, Phlegma'tisch**.
- Flenel**, o. en v. Zie **Flanel**.
- Flens** (rand of kraag aan een pijp of plaat), v. flenzen.
- Flensje** (dun eierkoekje met krenten), o. —s.
- Flen'ter** (stuk, brok; platte reep, flarde), m. —s.
- Flen'zen** (een plaat ombuigen, met een rand), ik heb geflensd.
- Flep** (ondermutsje), v. —pen.
- Flep, v.; aan de — zijn**, drank.
- Flep** (flapkan, bierkan met deksel), v. —pen; aan de — raken, een drinkebroer worden.
- Fleppen** (met kleine teugjes drinken), ik heb geflept; —per, m.; —erij', v. Ook: **Fep'pen**.
- Flererijn'** (zijdewee, jicht), o. gmv.
- Fle'ren** (stieren langs), ik heb gefleerd.
- Flesch**, v. flesschen; op de — zijn, failliet zijn.
- Flesch** (Leidsche), v.; —flesschen, bepaalde vorm van electrischen condensator.
- Flesch'jes-waterpas** (werktuig om te waterpassen), o. —waterpassen.
- Fles'schentrekker** (die koopt met het plan om niet te betalen), m. —s; —erij' (bedrog), v.
- Fletrissu're** (hoon, smaad, brandmerk), v. —s of —n.
- Flets** (verschoten van kleur), bn. en bw.; Keesjes wangen waren bleek en —. (C. O.), kleurloos; —heid, v. gmv.
- Fleur** (bloei), m. gmv.; de — der gezondheid, de — der jaren.
- Fleur** (opgerolde lijn, waaraan men snoek vangt), v. —en.
- Fleuren** (met een fleur visschen), ik heb —fleurd; —der, m. —s.
- Fleuren** (schoonrijden, beentje-over-rijden), heb —fleurd; het beentje-over-rijden heet elders **Baal'vangen**.
- Fleuret** (schermdegen), v. —ten. Zie **Floret**.
- Fleuret'ten** (schoone woorden, vleiende naampjes), v. mv.
- Fleu'rig** (gebloemd; fig. opgewekt, vroolijk), bn. en bw.; er — uitzien; —heid, v. gmv.
- Fleurist', florist'** (bloemschilder; kunstbloemenmaker), m. —en.
- Fleuron'** (bloemvormig ornament, b.v. op den band eener kroon), o. —s.
- Flexi'bel** (buigzaam, gedwee), bn.
- Flexibiliteit** (lenigheid, gedweeheid), v. gmv.
- Flex'ie** (spraak. buiging), v. gmv. De — is declinatie of conjugatie.
- Flibustier'** (vrijbuiters in W. Indië, einde der 16e eeuw), m. —s. Ook: **Boekanier'**.
- Flik'floien** (laf en kruipend vleien), ik heb —flikflooid; iemand —; —er, m. —s; —erij', v.
- Flik'je** (rond chocolade-koekje, chocolaadje, naar Caspar Flick aldus genoemd), o. —s.
- Flik'ken** (lappen, verstellen), ik heb geflikt; schoenen —; dat zal ik hem eens —, in orde brengen, gmz.; —er, m. —s; —erij', v. —en.
- Flik'ker** (schoenlapper), m. —s.
- Flik'ker** (een danssprong), m. —s; een — slaan, zóó dat de kuiten tegen elkaar klappen.
- Flik'kerbuis**, v. —buizen; een buis, waarin de electricische stroom een op vele plaatsen onderbroken geleiding volgt, waardoor op de onderbroken plaatsen vonkjes ontstaan, die samen een bepaalde figuur vormen. Evenzoo —plaat, v. —platen.
- Flik'keren** (schitteren, glinsteren, fonkelen), het heeft geflikkerd; de sterren —; —ing, v.
- Flink** (vlug, ferm, kloek), bn. en bw.; —heid, v.
- Flint'glas** (Engelsch glas voor lenzen), o. gmv.
- Flir'ten** (Eng. heen-en-weer gefladder, hofmakerij), o. gmv.; als werkw. flirtte, geflirt.
- Flits** (pijl, schicht), m. —en; —boog, m. —bogen; bliksem —, m. —en.
- Flobert'geweer** (een achterlaadgeweer, zoo geheeten naar den uitvinder, ± 1894 te Parijs), o. —geweren; —buks, v. —en; —patroon, v. —tronen.
- Flod'der** (klei, slijk), v. gmv.
- Flod'der** (achtelooze, ongegeneerde vrouw), v. —s.
- Flod'derbroek** (ruim hangende broek der 17e eeuw, nog door visschers gedragen), v. —broeken; fig. slordig persoon, m.
- Flod'deren** (ploeteren, plassen, door de modder waden), ik heb geflodderd.
- Flod'derkleed** (al te wijd of wapperend kleed), o. —kleederen.
- Flod'derkous** (afzakkende kous, fig. slordig persoon), m. en v. —kousen.
- Flod'dermadame** (dame, die opgekwikt gekleed is), v. —s. Spreekt.
- Flod'dermuts** (muts over het oorrijzer te dragen, met achter afhangende geplooid kanten strooken), v. —mutsen.
- Flod'dervos**, m. —sen. Zie **Slod'dervos**.
- Floers** (rouwkrip), o. —en; een rouwband van —; fig. het — van den nacht, duisternis; met een — overdekken; in een — hullen, het wolken —.
- Flon'kerbag** (edelgesteente, glanzende diamant), v. —baggen. Zie **Bag**.
- Flon'keren** (flikkeren, schitteren), ik heb geflonkerd; —ing, v. —en.
- Flon'kerster, —star** (fig. iemand van groote verdienste), v. —sterren, —starren.
- Flo'ra** (godin der bloemen; gezament. planten en kruiden), v.; de Javasche —, de duin —, de kust —, de woud —, de — van Nederland.
- Flo'ra** (de stad van —), v., d. i. Aranjuez in Spanje, naar de weelderige bloemtuinen.
- Flora'lia** (feesten ter eere der godin Flora in oud-Rome; vereeniging tot aankweeking van bloemen), v. mv.
- Floreal'** (8e of Bloemaand, van 20 April tot 19 Mei), m. gmv.
- Floreen', florijn'** (Friesche goudgulden, f 1.40, belastingpenning, in de 16e eeuw op elke behuise boerdery gelegd), m. floreen; —stelsel, o. —s.
- Floreen'plichtigen** (belastingbetalenden), m. mv.; —plichtig, bn.
- Floreeren** (bloeien, in welstand zijn).

- Florentijn'** (man uit Florence), m. -en.  
**Florentijnsch'**, bn.; de -e flesch, scheik. tot het distilleeren van vluchtige oliën; -lak, karmijnlak, roode schilderverf.  
**Florentijn'sche school** (schilderschool, sedert 1240), v. gmv.  
**Florentijnsch marmere** (kunstmarmere uit een pap van gemalen marmersoorten), o.; van - maakt men vazen, schotels, enz. in Italiaanschen stijl.  
**Florenti'ne** (Florentijnsche zijde), v. gmv.  
**Floret'** (buitenst spinsel der zijderups, halfzijde, grove zijde), o. gmv.  
**Floret'** (schermdegen, aan de punt van een knop voorzien), v. -ten. Uw opstaan verschrikt mij evenmin als deze -ten. (C. O.)  
**Floret'ten**, bn.; een paar - handschoenen.  
**Floret'zijde** (vlok- of vloszijde), v.; handschoenen van -; kousen van -.  
**Florideën** (plantk. purperwierien), v. mv.; het Iersche mos behoort tot de -.  
**Florijn'** (gulden), m. -en; de eerste -en werden ± 1250 te Florence geslagen en wel van goud met een lelie of bloem er op, vandaar de naam; de Nederl. - = 100 cts; de Oostenrijksche - = ± f 1.20.  
**Florissant'** (bloeiend), bn.; een -e streek.  
**Flos ip'se** (de bloem in den knop). Ipsa -, prevelde de heer Bruis. (C. O.)  
**Flotil'le, flotiel'je** (kleine vloot), v. -s.  
**Flous** (voorspiegeling; uitvlucht), v. flouzen. Wat ge vertelt, zijn maar -jes.  
**Flouw** (zeker snippenet), v. -en.  
**Fluctua'tie** (dobbering, gotwing, weifeling), v. -s, -tiën; de - van den koers dier effecten.  
**Fluctueeren** (vloeten, gobven; wankelen, weifelen; afwisselen in beursprijs).  
**Flui'de** (vloeibaar, vlietend), bn.  
**Fluiditeit'** (vloeibaarheid), v. gmv.  
**Fluidum** (vloeiend, bewegende stof), o. fluida.  
**Fluim** (slijm, fig. misselijke vent), v. -en. Het is een - van een vent. Spreekt.  
**Fluim'en** (slijm opgeven), ik heb gefluimd.  
**Fluis'teren** (zacht, nauw hoorbaar spreken); ik heb gefluisterd; -aar, m. -s; -aarster, v. -s; -ing, v. -en.  
**Fluit** (blaasinstrument), v. -en.  
**Fluit** (hoog en smal glas), v. -en. De rijnwijn tintelde in een lange en fijne -. (Potg.) En zou hij graag een -je leegen. (Rembrandts voorspoedige reis, Immerzeel.)  
**Fluit'oord**, v. -en. Ook: **Smient** of **Smink**.  
**Fluit'en** (het bekende scherpe geluid maken), hij floot, heeft gefloten; hij floot zijn hond; de vogels -, zingen; de wind fluit, door een nauwe opening piepend blazen; de kogels - hem om de ooren, gieren; de locomotief fluit, geeft teeken van vertrek; er werd in den schouwburg gefloten, teeken van afkeuring, misnoegen; fig. iemand laten -, wachten, hem laten staan, laten loopen; -er, m. -s.  
**Fluitist'** (fluitspeler), m. -en.  
**Fluks** (snel, met spoed, gezwind), bw.  
**Fluksch** (vaardig, bij de hand), bn.; een -e wending.  
**Fluorescentie** (lichtkleur van sommige brandbare stoffen), v. gmv.  
**Flus** (zoeven), bw.; (op den wal), waar - het knaapje liep. (Bog.); -jes, bw. Adieu, tot -jes, d. i. tot zoo aanstonds; de barbier komt -, mijnheer. (Potg.)  
**Flu'viometer** (werktuig tot het meten van de stroomsnelheid der rivieren), m. -meters.
- Fluweel'** (fijne zachtharige wollen, katoenen of zijden stof), o. Er is effen -, ook gekeperd -. Zie **Fulp**.  
**Fluweel'achtig** (zacht als fluweel), bn.; de huid der kat is -; -heid, v. gmv.  
**Fluweel'bloem** (hanekam), v. -bloemen.  
**Fluweel'boom** (boomje met fluweelachtige twijgen), m. -boomen.  
**Fluweel'en** (van of als fluweel), bn.; een - lint, een - tong, vleierig; - woordjes, zachte.  
**Fluweel'gras** (plantk. hazestaart), o. gmv.  
**Fluweel'weverij** (-fabriek), v. -weverijen.  
**Fluweel'zacht** (zeer zacht), bn.; -e oogen.  
**Fluweel'zwart** (donker als fluweel), bn.; als zn. o.  
**Fluwijn'** (bunzing, steenmarter), o. -en.  
**Flux de bou'che** (letterl. speekselbloed, fig. radheid van tong, gladheid van taal), o. en v. gmv. Lees: flu de boesj.  
**Flux'ie** (strooming, vloeijing), v. -s, -xiën.  
**Fnie'zen** (niezen, proesten), ik heb gefniesd.  
**Fnui'ken** (een vogel de slagpennen uittrekken; fig. ten onder brengen), ik heb gefnuikt; iemands macht -; iemands hoogmoed -; -er, m. -s; -ing, v. -en.  
**Fo'ens** (brandpunt), m. -sen.  
**Foedraal'** (los overkleedsel van gewast linnen of zijde, ook om vaandels, fanions enz. te beschermen), o. -dralen.  
**Foefje** (aardigheid, grap), o. -s. Spreekt.  
**Foel** (uitroep van afkeer), tw.; -leelijk (erg leelijk), bn. en bw.  
**Foek'epot** (rommelpot), m. -potten. gew.  
**Foel'ie** (dun geslagen bladlin), v. gmv.  
**Foel'ie** (vleezig hulsel der muscaatnoot, kruidery), v. gmv. Er is bruine, blanke en korte -.  
**Foel'ie** (verfoeliesel van een spiegel; ook: -, onder een edelgesteente), v. gmv.  
**Foeliën** (laagsgewijze dunnetjes met kwik bedekken), ik heb gefoelied; een spiegelglas -.  
**Foel'teren** (uitwaren, knorren, opspelen), ik heb gefoeterd; op iemand -.  
**Foel'zel** (slechte jenever), v. gmv.  
**Fo'hi** (fabelachtige halfgod bij de Chinezen), m. gmv. Het bezoek van - is een gedicht van Staring.  
**Föhn** (zoele, vochtige, soms krachtige wind in de Alpen), m. -en. Lees: feun.  
**Fok** (scheepst. een driehoekig zeil aan den voormast; fig. bril), v. -ken.  
**Fok'kemast** (voorst. mast), m. -masten.  
**Fok'ken** (aankweken, grootbrengen van vee), ik heb gefokt; -er, m. -s; -erij', v. -en; -ing, v. -en.  
**Fok'sia**, v. -s. Zie **Fuch'sia**.  
**Fo'len** (sollen, plagen, kwellen), ik heb gefoold.  
**Follant'** (boek van zeer groot formaat), m. -en; een rij deftige -en.  
**Folle'** (dwaasheid, zotheid), v. -s.  
**Folliceeren** (de bladzijden in opvolging nummeren).  
**Fo'lio** (blad), o. -s. Elk - heeft twee zijden, - recto (voor- of rechterzij) en - verso (geheten; fig. hij is een gek in -, een zeer groote gek.  
**Folk'ething** (de volkskamer in Denem.), m.  
**Folk'lore** (volkskunde: overleveringen, sprookjes, oude volksliedjes, zegswijzen, enz.), v.  
**Fol'teren** (kwellen, pijnigen), ik heb - folterd; -aar, m. -s; -ing, v. -en.  
**Fol'terkamer** (pijnigingskamer), v. -s; -koord, o. -en; -tuig (allerlei toestellen en werktuigen om te pijnigen), o. -en.  
**Fol'terwerktuigen** (allerlei voorwerpen om

- te pijnigen of te folteren), o. mv. Men bezoeke de Gevangenpoort in Den Haag; namen: *de Spaansche laars*, beenschroeven; *de gespekte haas*, rol met spitse punten; *de pijnbank*, *de duimschroeven*, enz.
- Fom'melen** (*frommelen*); ik heb gefommeld; -ing, v. -en.
- Foncé** (*donker van kleur*), bn.; *bleu* -, donkerblauw.
- Fonctionnaire** (*ambtenaar, beambte*), m. -s.
- Fond** (*grond*), m.; *à* -, grondig; *au* -, wel ingezien, eigenlijk, in het wezen der zaak.
- Fonda'tie, funda'tie** (*stichting*), v. -s, -tiën; *de* - van een weeshuis.
- Fondee'ren** (*grondvesten, stichten*).
- Fondee'ring, fundee'ring** (*grondslag, vaste bodem*), v. -en; *een* - heien.
- Fondement, fundament**, ook: **fundament**' (*grondslag, fondering*), o. -en.
- Fonds** (*kapitaal, effect, staatspapier*), o. -en.
- Fonds'artikel** (boekh. *eenig boekwerk uit het fonds van een uitgever*), o. -en, -s.
- Fond'senbeurs** (*effectenbeurs*), v. -beurzen; -**handelaar**, m. -s; -**houder** (*bezitter van effecten*), m. -s; -**makelaar**, m. -s; -**markt** (*effectenbeurs*), v. -en.
- Fonds'lijst** (boekh. *al de uitgaven van één uitgever*), v. -en. *De* - der firma J. B. Wolters.
- Fonds'lijst** (*dagelijksche prijslijst der effecten*), v. -lijsten.
- Fonds'veiling** (*verkoop van staatspapieren*), v. -en. *In Amsterdam heeft men meermalen* -en.
- Fon'kelen** (*schitteren, blinken, in overdrachtelijken zin*), het heeft -fonkeld; *het* - der sterren, der diamanten, der oogen; -ing, v.
- Fon'kelnieuw** (*splinternieuw*), bn.; *een* - kleed, gloednieuw.
- Fontanel**' (*soort van fistel*), v. -len. Zie bij **Etter**. Ook: **Fontenel**'.
- Fontein**' (*kunstmatige springbron*), v. -en.
- Fontenel**', v. -len. Zie **Fontanel**'.
- Fooi** (*drinkgeld*), v. -en. *Zij beuren - aan* -; *zulke -en als jij altijd sleept!* (C. O.)
- Foof**, v.; *op de bonne* - loopen, op goed geluk uitgaan, gaan avonturen, klaploopen.
- Fop** (*het foppen, fopperij*), m. gmv.
- Foppa'ge** (*fopperij*, v. gmv. (g = zj))
- Foppen** (*misleiden, verschalken*), ik heb gefopt; -er, m. -s; -erij, v. -en; -ing, v.
- Force** (*kracht, geweld, dwang*), v.; *par* -, met geweld; - *majeure*, nooddwang.
- Forceeren** (*dwingen, overweldigen; openbreken, verkrachten*).
- Forel**' (*buikvinnige zalmsoort*), v. -len. Men onderscheidt: *de zalm* -, *de meer- of grond* -; *de beek* -, *de goud* -, *de zilver* -.
- Foren'sen** (*rondtrekkende kooplui zonder vast verblijf; thans: de buiten een gemeente wonende burgers of handelslui die in de stad hun zaak uitoefenen doch er buiten wonen*), m. mv.
- Forfait**' (*misdaad*), o. -s; *à* -, hand. bij den hoop, ineens.
- Forfanterie**' (*opsnijderij, grootsprekerij, snoeverij*), v. -ën.
- Forma** (*vorm*), v.; *in* -, d. i. in goeden vorm; *in optima* -, in den besten vorm; *pro* -, voor den vorm.
- Formaat**' (*afmeting van papier, boeken, enz.*), o. -maten.
- Formaliseeren** (**zich**) (*zich beleedigd achten, zijn verwondering of misnoegen te kennen geven*).
- Formalis'me** (*het overdreven hechten aan den vorm*), o. gmv. Ook: **Formalis'mus**.
- Formaliteit**' (*uiterlijke vorm, voorschrift, wettig gebruik*), v. -en.
- Forma'tie** (*vorming, schepping*), v. -s, -tiën.
- Formeel**' (*bouwk. houten raam, waarover bogen gemetseld kunnen worden*), o. -en.
- Formeel**' (*uitdrukkelijk, volgens den vorm, vormelijk*), bn. en bw.; *iets* - weigeren.
- Formeeren** (*vormen, voortbrengen*); -**der** (*schepper*), m. -s; -ing, v. -en.
- Formida'bel** (*vreeselijk, ontzaglijk, geducht*), bn. en bw.; *een* -e krijgsmacht.
- Formu'le** (*vaste regel, voorschrift, regelmaat*), v. -s; *een algebraïsche* -, d. i. een in letters gegeven uitdrukking voor de waarde eener grootheid; *een chemische* -.
- Formulier**' (*voorschrift, model*), o. -en; *een eeds* -, *een doops* -, *een trouw* -, *een geloofs* -.
- Fornuis**' (*kookkachel*), o. -nuizen.
- Forsch** (*krachtig*), bn. en bw.; -**heid**, v.
- Fort** (*sterkte, schans, gesloten verdedigingswerk*), o. -en.
- Fort'e-pia'no** (*muz. eig.: sterkzacht; als zn. (klavier of piano met een demper, om het sterke en zachte van den toon uit te drukken)*), v. -piano's.
- Forteres**' (*klein fort, schans*), v. -sen.
- Fortifica'tie** (*vestingwerk; ook: de krijgswaarkunde of versterkingskunst*), v. -tiën, -s.
- Fortificeren, fortificeeren** (*versterken*).
- Fortio'ri** (**à**) (*in nog meerdere mate of hooger graad*), bw.
- Fortissimo** (*muz. zeer sterk, op het sterkst*).
- Forto** (*muz. sterk*), bw.
- Fortuin**' (*geldelijk vermogen*), o. -en.
- Fortuin**' (*geluk, lot*), v.; - *zoeken, maken; op* - varen; *een soldaat van* -; *op goed* -.
- Fortuin**' (*geluksgodin, Fortuna*), v. gmv.
- For'um** (*oud-Rome: markt, gerechtshof*), o. -s.
- Fossiel**' (*versteend, uit den grond gedolven*), bn. *Op Java vindt men allerlei* -e overblijfselen; -e schelpdieren; -e planten.
- Fossiliën** (*mineralen, delfstoffen der voorwereld, versteeningen*), v. mv. Enk.: *fossiel*'.
- Foulard**' (*zekere Ind. zijden stof; ook een zijden zakdoek*), m. -s. (ou = oe)
- Fou'le** (*menigte, volkshoop, gedrang*), v.
- Foura'ge** (*voeder*), v.; *op* - uitgaan. (oorl.)
- Fourageeren** (*levensmiddelen of fourage opsporen en halen*); -**eur**, m. -s.
- Fourgon**' (*rijtuig met een gaffeldissel, overdekte pakwagen, voorraadwagen*), m. -s.
- Fourier**' (*onderofficier, die voor de levensmiddelen en kleeding, enz. der compagnie zorgt*), m. -s. (ou = oe)
- Fourmilleeren** (*wemelen, krioelen*).
- Fournereen** (*verschaffen, verzorgen*).
- Fournissement**' (*inleg, storting, bijbetaling*), o. -en. (ou = oe).
- Fournisseur**' (*leverancier*), m. -s.
- Fournituur**' (*hetgeen geleverd wordt*), o. -turen. Ook: *Fourniture*, v. -s. (ou = oe)
- Fourrageres** (*halssnoeren bij groot militair tenue*), v. mv. (ou = oe)
- Fout** (*misslag*), v. -en; *een opstel met drie* -en; *een* - begaan; *ik kom zonder* -, d. i. zeker, bepaald.
- Foutief**' (*met fouten*), bn. en bw.; *een* -ve oplossing.
- Foyer**' (*haard; in schouwburgen de koffie-enz. kamer*), m. -s. Lees: *foa-jé*.
- Fra** (*broeder, kloostergeestelijke*), m. -'s.

- Fraai** (schoon, sierlijk), bn. en bw.; -heid, v.  
**Fraai'gheid** (versiersel), v. -heden.  
**Fraai'tjes** (zeer lief), bw.; iets - doen.  
**Fraas** (geptooide halskraag), v. frazen.  
**Frac'tie** (breuk, deel van een geheel of van een partij; schrift, met gebroken of hoekige letters), v. -tiën, -ties.  
**Fractuur** (geneesk. beenbreuk), v. -turen.  
**Fragiel** (breekbaar, fig. bros, zwak), bn.  
**Fragiliteit** (breekbaarheid, brosheid), v. gm.v.  
**Fragment** (stuk, brok, uitreksel), o. -en; een - van een gedicht; een - van een vlakversiering; dat - der natuur, nl. onze tuin. (Koetsveld.)  
**Fragmentarisch** (bij fragmenten), bn. en bw.; de geschiedenis - behandelen.  
**Fraicheur** (frischheid, levendigheid van kleur in de schilderkunst), v. gm.v.  
**Frak** (dichtsluitende jas, inzonderheid zwarte, gekleede rok), v. -ken. Vl.  
**Framboos** (plant, vruchtje), v. -bozen.  
**Frambo'zeboom**, m. -en; -struik, m. -en.  
**Frambo'zengelen**, o. gm.v.; -koekje, o. -s; -limonade, v. -s; -sap, o. gm.; -stroop, v. -stropen (soorten).  
**Fra'me** (sport. buizenstel, lijst, omraming der fiets), o. -en. Lees: Freem.  
**Framee'** (korte werpspies der oude Germanen), v. -ën. Ook: frame'a.  
**Françai'se** (Fransche vrouw of jonge dochter, ook een dans), v. -s; à la -, op zijn Fransch.  
**Franchement** (vrijmoedig, onbewimpeld, openhartig, zonder omwegen, rondborstig), bw.  
**Françh'ise** (rechtst. geringe zeeschade), v. -s. De - wordt door den verzekeraar niet vergoed.  
**Francijn'** (een fijn soort v. perkament), m. gm.v.  
**Franciscaan'** (R. K. pater in bruine pij; minoriet, minderbroeder), m. -canen.  
**Francisca'ner**, bn.; een - monnik.  
**Franciscus** (de H. - van Assisi, stichter van de Orde der Franciscanen, 1184-1226).  
**Franciseeren** (verfranschen, een Franschen vorm geven).  
**Franc-maçon'** (vrijmetselaar), m. francs-maçons. Lees: fran-mason'.  
**Franc-maçonnerie'** (vrijmetselarij), v. gm.v.  
**Fran'co** (postvrij, vrachtvrij), bn. en bw.  
**Franc-tireur'** (mil. vrijschutter in den oorlog van 1870-71), m. francs-tireurs.  
**Fran'je** (afhangend boordsel), v. -s; een gordijn zonder -s. Fig. beuzelpraat, verzinsel.  
**Frank** (ongedwongen), bn. In de spreekwijze: vrij en frank; iem. - de waarheid zeggen.  
**Frank** (volksnaam), m. -en; inval der -en, d. i. der Vrijen.  
**Frank** (zilvermunt in Frankrijk en België, in waarde gelijk aan ± 48 van onze centen), m. -en.  
**Frankeeren** (vracht- of porturij maken); -ing, v. -en; -zegel (postzegel), m. -s.  
**Fran'kisch**, bn. Het -e rijk onder Charlemagne (768-814); de -e koningen.  
**Frank'lin** (staatsman, wijsgeer en natuurkundige te Boston), m., 1706-1790, uitvinder van den bliksemafleider.  
**Fransch**, bn.: de -e republiek; de -e revolutie; zich met een -en slag ergens afmaken, het vluchtig doen; als zn., voor -e taal, o.  
**Fran'sche** (een - dame), v.  
**Fran'sche titel** (verbasterd uit voorhandsche titel; de verkorte vóór het titelblad gedrukte titel van een boek), m. -titels.  
**Fransch'man**, m. Franschen.  
**Fransijn'** (perkament), m. gm.v. Zie **Fran-cijn'**.  
**Frans'je**, o.; een vroolijk -, een pretmaker.  
**Franskiljon'** (verfranschte Vlaming), m. -s; de Burgemeester der stad was een -, hij woonde het taalcongres niet bij.  
**Frappant'** (treffend), bn.; een -e geschiedenis.  
**Frappeeren** (treffen, verrassen, bevreemden).  
**Fra'ter** (kloosterbroeder, ordebroeder), m. -s, de -s van Tilburg; bij de -s gaan, d. i. op hunne school.  
**Fra'terhuis** (klooster van de „Broederschap des gemeenen levens”, in 1376 gesticht door Geert Groote), o. -huizen; -school, v. -scholen.  
**Fraterniteit'** (broederschap), v. Fr. fraternité: Liberté, égalité et -, leus der groote Fransche revolutie.  
**Frat'sen** (grillen, praatjes, grappen, aardigheden), v. mv. Jongen, hou toch op met je -; maak maar zooveel - niet! -maker, m. -s.  
**Frau'de** (bedrog, overtreding), v. -s. Hij werd wegens - veroordeeld, d. i. wegens smokkelarij; -plegen. (au = oo).  
**Fraudeeren** (bedriegen, oplichten, misleiden; smokkelen). (au = oo)  
**Frauduleus** (bedrieglijk), bn. en bw.; een - bankroet. Ook: Fraudulent'. (au = oo)  
**Fre'deriksoord** (weldadigheids-stichting in Drente-Friesland), o. gm.v.  
**Fre'deriksorde** (Wurtemburgsche orde, in 1830 gesticht), v. gm.v.  
**Free-trader** (vrijhandelaar), m. -s. Lees: frie-treder.  
**Fregat'** (vierkant getuigd oorlogsschip, met drie masten en 20-60 stukken), o. -ten; -schip, o. -schepen.  
**Fregatton'** (klein fregat van Venetië), o. -s.  
**Fregat'vogel** (zuemvogel op de eilanden in den Atlantischen Oceaan), m. -vogels.  
**Frenesie'** (razernij, dolheid), v. gm.v.  
**Frequent'** (menigvuldig; sterk bezocht), bn.  
**Frequen'tatieven** (spraak. werkw. van herhaling), o. mv. Stotteren, klapperen, schuifelen zijn -; enkelv.: -tief, o.  
**Frequenteeren** (bezoeken, dikwijls bijwonen).  
**Fres'co**, o. -'s; een schoon -, muurbeschildering met waterverf op natte kalk.  
**Fres'co-schilderen** (het schilderen al-fresco, d. i. met waterverf op een met kalk bepleisterden en nog vochtigen muur); -ij, v. -en.  
**Fret** (kleine bunzing om konijnen te jagen; ook: een kleine boor), o. -ten.  
**Fret'ten** (met het fret jagen), ik heb gefret.  
**Freu'le** (adellijke ongehuwde dame, jonkvrouw), v. -s.  
**Frey'a** (Germ. myth. godin der liefde), v.  
**Frey'er** (Germ. myth. god der vruchtbaarheid), m.  
**Fricassee'** (zeker vleeschgerecht; fijn gesneden vleesch met een saus), v. -ën.  
**Fries** (volksnaam), m. Friezen.  
**Fries** (bouwk. vlak gedeelte in de kroonlijst), v. friezen; -versiering, v. -en.  
**Fries** (weefsel, een soort duffel), o. gm.v.  
**Friesch**, bn.; de -e taal; de -e zeden; fig. een -e ruiter, een versperring; als zn. voor: -e taal, o.  
**Friez'in'** (Friesche vrouw), v. -nen.  
**Frikkadel'** (bal van gehakt vleesch), v. -len.  
**Frima'ire** (derde of Vorstmaand, van 21 November tot 20 December), m.  
**Frip'on'** (schurk, bedrieger), m. -s.

- Friponnerie'** (schurkerij, boevenstuk), v. -s, -ën.
- Frisch** (versch, koel, versterkend), bn. en bw.; -jes, bw.
- Frisceeren** (krullen, doen krullen, het haar toelen; opkappen).
- Frisseur'** (kapper), m. -s.
- Frisket'** (boekdrukkersraam), o. -ten. Zie **Verschet'**.
- Frisolet'** (vloszijden lint), o. gmv.
- Frissonneeren** (hуiveren, rillen, beven).
- Frisuur'** (kapsel, haartooi), v. -suren.
- Frituur'** (bruin gebakken vleesch, enz.), v.
- Frivo'le** (ijdel, nietig, wispelturig), bn. en bw.
- Frivoliteit'** (ijdelheid, beuzelarij, lichtzinnigheid), v. -en.
- From'mel** (kreuk), m. -s. Dit schoolboek zit vol -s. Zie **Ezelsoor**.
- From'melen** (kreuken, ineendrukken), ik heb gefrommeld; -aar, m. -s; -ing, v.
- Fron'de** (staatkundige partij in Frankrijk tegen Mazarin, 1648-1652), v. gmv.; **frondeur'**, m. -s.
- Frons, fron'sel** (kreuk, rimpel), v. -en.
- Fron'sel** (kreuk, plooi), v. -s.
- Fron'selen** (fronsen), ik heb gefronself.
- Fron'sen** (rimpels trekken), ik heb gefronst; maar **Huibert** -t en schuift het hoofd. (Ter H.); -ing, v. -en.
- Front** (voorhoofd; voorzijde van een gebouw; eerste gelid), o.; - maken, het veranderen van -; - slaan, vertoon maken.
- Frontaal'** (R. K. altaardoek), o. -talen.
- Frontaal'** (punt van den voorgevel), o. -alen.
- Frontaanval** (aanval op het vijandelijk front), m. -aanvallen.
- Frontie'ren** (grenzen v. e. land), v. mv.
- Frontispi'ce** (bouwk. voorgevel), o. -n, ook: -pies, o. -piesen. Allen komen hierin overeen, dat de W. in het - Wullem beduidt. (C. O.), driehoekige gevelbekroning.
- Fronton'** (boogvormig versiersel boven deuren, ramen en kasten), o. -s.
- Frotteeren** (wrijven, boenen, poetsen).
- Fruct'idor** (12e of Vruchtmaand, Ooftmaand, van 18 Augustus tot 16 September), m. gmv.
- Fructificatie** (vruchtbaarmaking, bevruchting), v. -s.
- Fructua'rius** (rechtst. vruchtgebruiker), m. -sen.
- Frugaal'** (matig, zuinig, sober, karig), bn.
- Fruugaliteit'** (matigheid, spaarzaamheid, onthouding), v. gmv.
- Fruit** (ooft), v. en o. -en (soorten); *Des zomers heeft de rijkaard ijs, des winters heeft hij -en.* (Tollens).
- Fruit'ben** (-korf), v. -bennen; -boom, m. -en.
- Fruit'ten** (kruiden), ik heb gefruit; het vleesch -; -ing, v.; -pan, v. -nen.
- Fruit'stuk** (schilderstuk fruit voorstellend), o. -stukken.
- Fruit'vrouw**, v. -en; -verkoopster, m. -s; -winkel, m. -s.
- Frustreeren** (verijdelen, teleurstellen).
- Fuchs'ia** (fraaie sierplant met afhanginge donkerroode klokbloemen), v. -'s.
- Fuchs'i'ne** (prachtige roode kleurstof), v. gmv.
- Fucoid'e'n** (bruinwieren), v. mv.
- Fuc'eros** (voorrechten, vrijheden), m. mv.
- Fuga** (muz. twee- of meerstemmig toonstuk, waarin een keurige, welluidende gedachte heerscht, die telkens herhaald wordt), v. -'s. Ook: *Fuge*.
- Fuif** (jolige partij), v. fuiven; een - geven.
- Fuik** (korfvormig, over hoepels gespannen vischtuig), v. -en. Fig. in de - gelooopen zijn, verloofd zijn, getrouwd zijn.
- Fuiv'en** (feest geven, pret maken), ik heb gefuifd.
- Full'-roadster** (sport. zware wegmachine), m. -s. Lees: *Foel'-roadster*.
- Fulminant'** (dreigend, hevig, tierend), bn.
- Fulmineeren** (razen, tieren, vloeken, schelden).
- Fulp** (pluisfluweel), o. gmv.; zijden -, halfzijden -; wollen -. Ook: *Felp*.
- Ful'ton, R.**, 1765-1815, praktische schepper van het stoomschip.
- Fumaro'len** (damp- of gasbronnen), v. mv.
- Fuma'ria** (duivenkervel, aardrook), v. gmv.
- Fumigatie** (berooking, geneesk. rook- of dampbad), v. -s.
- Fun** (guil, potsenmaker), m. -nen. vero.
- Funambu'le, funambulist'** (koordedanser), m. -n, -isten.
- Func'tie** (ambtsverrichting; bediening, werkzaamheid, ambt), v. -tien, -ties.
- Fundament', fundement'** (grond, grondslag, grondvesting), o. -en.
- Fundamenteel', fundamentaal'** (ten grondslag liggend, voornaamst), bn.
- Funda'tie, fonda'tie** (stichting, gronding, grondlegging), v. -tiën, -ties.
- Fundeeren** (stichten). Ook: *Fondeeren*.
- Fundeering** (grondslag, grond), v. -en. Ook: **Fundament'**.
- Funera'liën** (begrafenisplechtigheden), v. mv.
- Fungeeren** (dienst doen); - als voorzitter.
- Fureur'** (woede, razernij, verwoedheid), v.
- Fu'rie** (woede, mouterij), v. -s, -riën. De Spaansche -, 1576; de Fransche -, 1583.
- Fu'rie** (een twistziek, boosaardig wijf), v. -s, -riën.
- Fu'riën** (wraakgodinnen), v. mv.
- Furiens'** (razend, dol, uitzinnig, woedend), bn. en bw.
- Furio'so** (muz. woest, razend, ruw), bw.
- Furo're maken** (veel opgang maken, luiden of grooten bijval inoogsten).
- Fu'sie** (ineensmelting; smelting, gieting, bijzonder metaalgieting; fig. vereeniging van instellingen of partijen), v. -siën, -sies.
- Fusileeren** (doodschieten); iemand -, krijgsstraf.
- Fusilier'** (soldaat, voetknecht), m. -s. Ook: *fuselier'*.
- Fust** (groot wijnvat), o. -en; wijn op -.
- Fusta'ge** (vaatwerk), v. gmv.
- Fustein', fustijn'** (zeker weefsel), o. gmv.
- Fus'ti** (alle onzuivere afval; het beschadigde, onbruikbare van waren, de tarra er voor), o.
- Fut** (kracht, sterkte), v.; iemand zonder -, energie; 't is alles -, d. i. vergeefs.
- Futiel'** (nietig, nietsbeduidend, armzelig), bn.
- Futilliteit'** (nietigheid), v. -en.
- Fut'selen** (beuzelen, knoeien, talmen), ik heb gefutself; -aar, m. -s; -ing, v. -en; -arij, v. -en.
- Fuum** (vapeur; fig. ijdelheid, eigenwaan), m. gmv.
- Fuut** (duiker, zwemvogel), m. futen.

## G.

- G.** v. —'s. De zevende letter van het alfabet. Benaming van den vijfden toon in de muziek, sol. Als Rom. getalmerk is G = 460.
- Gal.** — Galaten.
- g. a. w. v.** — *Gunstig antwoord wordt verwacht.*
- geb.** — geboren.
- Gebr.** — Gebroeders.
- Ged. St.** — Gedeputeerde Staten.
- geëx.** — geëxamineerd.
- gel.** — geleerd.
- Gen.** — *Genesis*, eerste boek van Mozes, n.l. der Schepping.
- Gen.** — *Generaal*.
- Gen.** — *Genitief*, *ge' nitivus*, 2e naamval.
- Gesch.** — *Geschiedenis*.
- Gestr.** — *Gestrenge*.
- get.** — *geteekend*.
- Gez.** — *Gezang*. — *Gezusters*.
- Gl. guld.** — *Guldens*.
- G. M. of Glor. Mem.** — *Glorio'sæ Memo'rio*, roemrijker gedachtenis.
- gr.** — *groot*. — *grein*.
- Gr.** — *Grieksch*.
- gr. 8°** — *groot octa'vo* (papierformaat).
- grau.** — *gra'nula*, korrels.
- gr. m.** — *gros'so mo'do*. Zie ald.
- Gr. M.** — *Grootmeester*.
- grootb.** — *grootboek*.
- g. v.** — *goed voor*.
- gymn.** — *gymna'stium*, *gymnasiaal'*.
- Ga** (*gade*), m. en v. gaden.
- Gaaf, gave** (*gift, geschenk*), v. — gaven.
- Gaaf** (*ongeschonden*), bn. en bw.; — *porselein*, — *hout, gave fruit; een rij gave tanden; iets — voorlezen; iets — uitvoeren; —heid*, v.; — *randig* (*zonder insnijding*), bn.: *een — randig blad*.
- Gaai** (*boschvogel, meerkol*), v. — en.
- Gaal**, m. en v. — en. Zie **Gaaike**.
- Gaai** (*houten vogel, waarnaar men schiet*), m. — en; *naar den — schieten*, papegaai.
- Gaai'en** (*paren*), ik heb gegaaid; — **ing**, v. vero. Zie **Gaden**.
- Gaai'ke**, — **n** (*dicht. vogel, mannetje of wijfje*), o. — s, — ns. 't *Wijfje voelt den moed verhoogen, Nu ze naast haar — strijdt*. (Spandaw)
- Gaal** (*kale streep in weefsels*), v. galen.
- Gaal** (*kattedoorn*), v. gmv. *De heele — is een heestergewas, vlinderbloemig*.
- Gaan** (*zich te voet bewegen*), ik ging, ik heb en ben gegaan; *in den pas —; uit den pas —; met (op) looden schoenen —*, d. i. langzaam gaan; *op rozen —*, in voorspoed leven; *hand aan hand —*, gepaard gaan; *vergezeld — van; bij uitbreiding: met de diligence —, met den trein —; netjes gekleed —; uit werken, uit schoonmaken —; uit visschen —, uit eten —; uit varen —; fig. door de wereld —*, zijn weg maken; *door den wind —*, aan den zwier zijn; *recht door zee —*, recht op zijn doel af, *zonder slinksche wegen; over een zieke —*, geneeskundig behandelen; *zijns weegs —; den zijn graf —; ad patres —*, d. i. naar zijn vaderen —; *op de flesch —*, failliet gaan; *onder zeil —; onder dienst —*, dienst nemen; *onder de huzaren —; om zeep —*, sterven; *voor den wind —, voor stroom en wind —*, voorspoed hebben; *door de ziel —*, diep treffen; *zijn gedachten over iets laten —*, denken over iets; *in de war —*.
- Gaan'de**, bn. en dw.; — *houden*, in beweging houden; *iets — maken*, aan den gang maken; b.v. een twist; — *zijn*, in beweging, in werking zijn.
- Gaanderij'** (*galerij*), v. — en.
- Gaan'deweg** (*van lieverlede*), bw.
- Gaan'stok** (*wandelstok*), m. — stikken. Vl.
- Gaar** (*naar behooren gekookt*), bn. en bw. *Fig. hij is niet goed —*, hij is half onwijs; — **heid**, v.
- Gaard** (*dicht. tuin*), m. — en.
- Gaard** (*roede, hengelstok*), v. — en. Zie **Gard**.
- Gaar'de** (*tuin*), v. — n; *een dier —; —kijn* (*dicht. twintje*), o. — s.
- Gaardenier'** (*dicht. hovenier*), m. — s.
- Gaar'der**, m. — s; *brieven —, tol —*, d. i. beambte.
- Gaar'keuken** (*spijshuis, ordinaris*), v. — s.
- Gaar'kok** (*houder van een gaarkeuken*), m. — s.
- Gaar'ne** (*met genoeg, met lust*), bw.
- Gaas** (*dun en fijn weefsel van garen, zijde, goud, zilver, enz.*), o. (soorten): gazen.
- Gaas'vlieg** (*gaasvleugelig insect*), v. — vliegen.
- Gaat'je**, o. — s. Zie **Gat**.
- Gabaar'** of **gaba're** (*kleine, breede, platte schuit, Fransche praam*), v. gabaren
- Ga'bah** (*Ind. rijst, ontgaan van het stroo maar nog in den bolster*), v. gmv.
- Gabel'** (*zoutbelasting; tolhuis op een rijksweg*), v. — len.
- Ga'de** (*gelijke, echtgenoot*), m. en v. — n.
- Ga'deloos** (*fig. zonder gelijke*), bn.; — **heid**, v.
- Ga'den** (*zich vereenigen, paren*), ik gaadde (*gaaide*), heb en ben gegaad (*gegaaid*). vero.
- Ga'der (te)** (*gezamenlijk, verenigd*), bw. Ook: *Te gaar*.
- Ga'deren** (*verzamelen*), ik heb gegaderd; — **ing**, v. Ook: **Garen**.
- Ga'dergeld** (*collecte-geld*), o. gmv. vero.
- Ga'deslaan** (*oplettend beschouwen*), ik sloeg gade, heb gadegeslagen.
- Ga'ding** (*lust, genoeg*), v. *Dit is van mijn —*, naar mijn zin.
- Ga'dok** (*Ind. timmerhouthoorn*), m. — s.
- Ga'dood** (*snelle of plotselinge dood*), m. gmv.
- Ga'doop** (*het doopen in geval van sterfensnood door een ander dan de geestelijke*), m. — en. Vl.
- Gaf'fel** (*tweestandige hooivork; rondhout, dat met een gevorkt achtereind tegen den mast steunt en waaraan het zeil hangt*), v. — s.
- Gaf'felanker** (*scheepst. tuianker*), o. — s.
- Gaf'feldissel** (*inspan voor één paard*), m. — s.
- Gaf'felkruid** (*wild wormkruid*), o. gmv.
- Ga'ga** (*Ind. droge rijstakker in een omgekapt boschgedeelte*), v. —'s. Ook *Ga'gah*.
- Ga'ge** (*bezoldiging, jaarwedde; pensioen van oude of verminkte soldaten*), v. — s.
- Ga'gel** (*welriekende heester of Brabantsche mirt*), m. — s.
- Ga'gel** (*tandvleesch zonder de tanden*), o. — s. gew.
- Gagement'** (*soldij van mindere militairen*), o. — en.



- Gaggelen** (snateren van ganzen), ik heb -gaggeld; -**taal** (ganzen taal), v. gmv. Ook: *Gagelen*.
- Gal'honger**, m. Zie *Gee'*- of *Geeuw'honger*.
- Gaillard'** (snaak, slimme vogel), m. -s.
- Gal** (*Gallier*), m. -len, -liërs.
- Gal** (knobbel of gezwel aan het kootgeuricht der paarden), v. -len.
- Gal** (bitter vocht door de lever afgescheiden), v. gmv. De - bruist hem, de - loopt hem over, hij ontsteekt in toorn; iemands - opweken, ontsteken; overloop van -, boosaardigheid, gramschap; een duifje zonder -, een onschuldig schepsel zonder arglist of boosheid; gift en - op iemand spuwen, uitbraken; zijn pen in - doopen, de bitterste, boosaardigste woorden kiezen; wetten met bloed en - schrijven, d. i. bloedige, harde wetten vaststellen.
- Gal** (kleine holte in gegoten ijzer), v. -len.
- Gal** (plantdier, zeenetel, kwal), v. -len.
- Gal'a** (hofpracht, hoffeest; staatsiekleed), o.; groot -, zeer luisterrijk feest; in - zijn, in feestdos zijn; -**bal** (hofbal), o. -s.
- Gal'achtig** (naar gal zweemende, met gal doormengd), bn.; een - vocht; bij uitbr.: een - persoon, een - gestel, een -e levensbeschouwing; -**heid**, v.: -heid van het bloed.
- Gal'adegen** (behoorend bij een galacostuum), m. -s; -**koets**, v. -en; -**kostuum**, o. -tumen; -**pak**, o. -pakken; -**partij**, v. -en; -**voorstelling**, v. -en.
- Gal'ago** (kleine Afrik. kalfaap), m. -s.
- Gal'angan** (Ind. smal dijkje in een sawahveld), v. -s.
- Galant'** (hoffelijk, wellevend, voorkomend jegens de dames), bn.; een - man; ik kan zeer - zijn. (Jonath.); -e jongelieden; een - gedrag; een - compliment; -e taal.
- Galant'** (vrijer, beminde, aanstaande), m. -en, -s. Helène, 't is een - voor je, zei een darterl meisje. (Potg.)
- Galanterie'** (hoffelijkheid, ridderlijkheid, vooral tegenover dames), v. -ën.
- Galanterie'ën** (artikelen van mode), v. mv.
- Galanterie'kraam**, v. -kramen; -**maga-zijn**, o. -en; -**waren** (allerlei artikelen van weelde), v. mv.; -**winkel**, m. -s.
- Gal'appel** (galnoot), m. -s; -**eik** (in Z.-Europa en Klein-Azië), m. -eiken.
- Galate'a** (myth. zeenimf), v. Fig. schoon meisje.
- Gal'beker** (fig. lijdensbeker), m. -bekers.
- Gal'bitter** (bitter als gal), bn.; een - drankje; een -e vrucht.
- Gal'blaas** (ontl. zakje ter verzameling der gal), v. -blazen; fig. De - stort zich uit, ontlast zich, d. i. de gramschap geeft zich lucht. Dus stortte zich de - van den Sant op dit gekakel uit. (Staring); -**buis** (galgang), v.; -**spat** (zuchtig gezwel aan het spronggeuricht van paarden), v. -ten; -**steen** (ontl. steenachtige zelfstandigheid), m. -en; -**vocht**, o. -en.
- Galeas'**, **galjas'** (een groot Venetiaansch oorlogsvaartuig), v. -sen. vero.
- Galei'** (lang en smal oorlogsvaartuig met laag boord, door riemen gedreven, Middell. Zee), v. -en; iemand tot de -en veroordeelen, naar de -en zenden, hem veroordeelen tot dwangarbeid als roeier op de galeien; -**boef** (misdadiger op de galeien), m. -boeven; -**keten** (keten, waaraan de galeiboef is vastgekluiserd), v. -s; -**slaaf** (roeier op een galei; bij de Turken meestal gevangen Christen), m. -slaven; schertsend: roeier, b.v.: »Maar wil ik je nu niet reis aflossen, mijn lieve -slaven, vroeg Dolf. (C. O.); -**straf** (vroeger in Frankrijk en elders als dwangarbeid bij vonnis opgelegd), v. gmv. **Ba'guo. Galei'** (boekdr. eikenhouten zetplankje), v. -en.
- Gal'engang** (Ind. laag dijkje in een sawah), v. -s. Ook: **Gal'angan**.
- Galerij'** (zuilengang, lange overdekte gang rondom een gebouw), v. -en.
- Galg** (strafwerktuig tot het ophangen van misdadigers), v. -en; aan de - zijn leven eindigen, aan de - dansen, iemand aan de - helpen, praten; iemand tot de - veroordeelen (verwijzen, doemen); iemand naar de - zenden; loop naar de -, platte verwensching; hij is voor de - geboren, hij is een onverbetterlijke deugniet; voor de - opgroeien; voor de - opbrengen, d. i. in boosheid grootbrengen; fig. - en rad voeren, litteekens op 't gelaat dragen; spreekw. De - ziet hem uit de oogen, van de - gedropen (gevallen), d. i. hij is een schelm van de ergste soort; het is boter aan de -, ook: boter aan de - gesmeerd, d. i. 't is vergeefsche moeite, vruchteloze inspanning; zeven is een - vol, de groote op drie stijlen rustende galg kon zeven personen bevatten; de - behoudt haar recht, vroeg of laat komt de schelm aan de galg; die zich dood werkt, wordt onder de - begraven, woordspeling; de gehangene spartelt zich dood in den strop; bij overdracht: houten staak boven een put (putgalg); draagband of bretel (bij manskleding).
- Galg'berouw** (fig. valsch, onecht berouw), o.
- Galg'broek** (galgenaas, persoon die waard is te hangen), m. -brokken; -**maal** (het laatste maal, dat de veroordeelde nuttigde en uit de spijsen zijner keus bestond), o. -malen; scherts. afscheidsmaal; -**tronie** (schurkentronie), v. -s.
- Gal'genaas** (het lijk van den gehangene, fig. persoon, waard aan de galg den vogels tot aas te strekken), o. -azen.
- Gal'genhumor** (wrevelige, snerpende spot), m. gmv. De luim op de lippen der armoede is -, zij wordt gekocht met smart en tranen.
- Gal'igaan'** (op Sumatra in 't wild groeiend cypergras), v. -ganen.
- Gallima'tias** (brabbeltaal), o. Ook **Gallima'thias**.
- Gal'insect** (schildluis), o. -insecten.
- Galjas'**, v. -sen. Zie **Galeas'**.
- Galjoen'** (groot Spaansch zeeschip uit de 17e eeuw met drie of vier masten en hoog boord), o. -s, -en.
- Galjoot'** (kleine galei; klein platbodemd roeiwaartuig met twee of drie masten), v. -joten.
- Gal'koorts** (gele koorts), v. -koortsen.
- Gal'len** (reinigen van de gal, b.v. een visch), ik heb -gald. Hij weet de bot te -, d. i. fig. de zaak te beredderen.
- Gallieaansch'**, bn.; de -e kerk, in Frankrijk.
- Gallieis'me** (Fransch taaleigen; eigenaardige Fransch getinte uitdrukking), o. -n; b.v. op zijn schreden terugkeeren.
- Gal'lië** (Romeinsche naam voor Frankrijk), o. gmv.
- Gal'lig** (lijdende aan overmaat van gal), bn. Hij is wat -; de schapen worden soms -en sterven; -**heid**, v. gmv.

- Gallima'thias** (wartaal, onzin), o. gmv.  
**Gallisch** (van of uit Gallië), bn.; de -e taal.  
**Gallomaan** (iemand, dwepend met al wat Fransch is), m. -anen. Ook: **Gallophiel**, m.  
**Gallomanie** (hartstocht voor al wat Fransch is), v.; de - deed (mij) de vingers tintelen. (Potg.)  
**Gal'lon** (Eng. inhoudsmaat, ruim 4,5 L.), o. -s.  
**Galm** (weerklinkend geluid), m. -en.  
**Galm'bord** (schuin gesteld houten bord in de galmgaten eens torens; klankbord boven den preekstoel), o. -borden.  
**Galm'dak** (het dak eener muziekent), o. -daken.  
**Galmef'** (kalmijne, tinerts), o. gmv.  
**Gal'men** (een galm voortbrengen), ik heb, het heeft -galmd; fig. weerklinken: Napoleons naam galmd nog lang door Europa.  
**Gal'mgat** (klankgat in een toren), o. -gaten.  
**Gal'noot** (galappel, nootvormige uitwas aan de bladeren van ekeboomen, ontstaan door den steek der galwesp), v. -noten.  
**Gal'notenzuur** (het zuur der galnoot), o. gmv.  
**Galon'** (weefsel van goud- of zilverspinsel), o. -s; wit laken wapenrokken met -gegarneerd; verder, boordsel tot versiering: Ze weefden gouden -s (galonnen); een rok zonder eenig -; gevlochten -; bij uitbr. passament van wol, zijde of andere stof: een grijze zomerbroek met een zwart -; -**fabriek**, v. -en; -**fabrikant**, m. -en; -**maker**, m. -s; -**wever**, m. -s; -**weverij**, v. -en.  
**Galonneeren** (met gouddraad bestikken of borduren; met galons beleggen).  
**Galop'** (snelle gang van een paard), m. -s.  
**Galop'** (Hong. dans in twee tempo's), m. -s. een wilde, woeste -. Zie **Galoppa'de**.  
**Galoppa'de** (vroegere benaming van den galop, ook galopmuziek), v. -s. Galoppades is ook het mv. van galop.  
**Galoppeeren** (den galop dansen; in galop rijden). Fig. overijld handelen.  
**Gal'pen** (weenen, huilen, janken), ik heb galpt; de vossen -; -**ing**, v. -en. gew.  
**Galva'ni, L.**, te Bologna, 1737-1798, ontdekker van het galvanisme.  
**Galva'nisch** (van d. i. betreffende of door het galvanisme), bn.  
**Galvaniseeren** (galvanische stroomen door een lichaam voeren; het langs galvanischen weg bedekken met een laagje metaal; ijzerdraad -, d. i. met zink omkleeden).  
**Galvanis'me** (chemische electriciteit), o. gmv.  
**Galvanome'ter** (gevoelige rheometer), m. -s.  
**Galvanoplastiek'** (afbeelding of copieering van munten of medailles door middel van een galvanischen stroom), v. gmv.  
**Galvanostegie'** (verguldung of verzilvering langs galvanisch-electrischen weg), v. gmv.  
**Gal'wesp** (vliesvleugelig insect, welks steek den galappel doet ontstaan), v. -wespen.  
**Gal'ziek** (aan galziekte lijdende), bn.; -**te**, v.  
**Gal'zucht** (geelzucht), v. gmv.  
**Gaman'der** (lipbloemige; wilde salie), v. gmv.  
**Gaman'derlijn** (leeuwenbekachtige; een soort van eereprijs), o. gmv.  
**Gamba'de** (luchtsprong; fig. uitvlucht), v. -s.  
**Gam'be** (muz. een knievioot; met de knieën vastgehouden wordende bas), v. -n. vero.  
**Gam'bier, gam'bir** (Ind. struik, wiens sap het gambir bevat), v. -s. Zie **Betel**.  
**Gambiet', gambit'** (een misleidende zet in het schaakspel), v. -en.  
**Gam'bir** (Ind. gestold afkooksel in schijfjes van de bladeren en takken van de -plant), o. gmv.  
**Ga'melan, gam'lang** (Ind. een soort van glasharmonica), m. -s. Ook de gezamenlijke slaginstrumenten van een Javaansch orkest. Op de tentoonstelling te Arnhem speelde de - van den keizer van Solo. Waaron hoor ik den - niet, die blijdschap spreekt met koperen mond? (Mult.)  
**Gamin'** (straatjongen, ondeugd, guit), m. -s.  
**Gam'ma** (toonladder, toonschaal), v. -s; de -'s spelen, zingen. Ook: **Gamme**.  
**Gan'der** (mannetjesgans, gent), m. -s.  
**Ganf**, m. -en. Zie **Gan'nef**.  
**Gang** (loop, tocht), m. -en; met dragen -, zijn - versnellen, op mijn - naar huis; ga je -, handel naar goeddunken; op - raken.  
**Gang** (gaanderij, doorloop, deel van een huis), v. -en; de - in een mijn, in een berg.  
**Gang'baar**, bn. koers hebbend b.v. van munten; fig. een -bare uitdrukking, gebruikelijke uitdr.; een - denkbeeld, heerschend; -**held**, v.  
**Gang'boord** (scheepst. waring, smal pad in de volle lengte langs het boord), o. -boorden; ook: **scheepstrap**, d. i. plaats waarlangs passagiers het schip verlaten.  
**Gang'pad** (voetpad, pad in kerk of zaal), o. -paden. Als **Ds. Z.** preekt, zijn zelf/s de -paden vol met toehoorders.  
**Gang'spil** (een kaapstander op schepen, een soort van loodrecht staand windas), o. -spillen.  
**Gan'nef** (dief, schelm), m. -nafen en -neven.  
**Gan'nafen, gan'neven** (behendig stelen, kaperen).  
**Gans** (ontstaan uit: Gods), vero.; bij - lijden.  
**Gans** (inheemsche zwemvogel), v. -zen; een vette -, een logge -, de wilde -, de tamme -, de Canada -; zegsw. hij loopt als een vette -, waggelend; achter elkaar loopen als de -zen; de gebraden -zen komen iemand niet in den mond vliegen, d. i. zonder moeite of inspanning krijgt men den kost niet; **Moe-der de -**, verdichte naam der bekende sprookjesverhaalster.  
**Gansch** (geheel, volkomen, in elk opzicht), bn. en bw.; de -e stad; - Amsterdam; van -er harte; een -e som gelds; een - werelddeel; een -e week; het -e volk; de -e wereld; iets - beheerschen; iets - toestemmen; iets - verteren; - droef te moe; - onzeker (Beets); - en al; heel en -; - en gaar, d. i. ten eenen male; dat is - niet fraai; dat is - niet aardig, d. i. zeer onaardig; -**elijik**, bw. Hij toont zijn - bedorven hart. (Schimmel).  
**Gans'knuppelen** (volksvermaak), o. gmv.; -**rijden**, o. gmv.; -**sabelen**, o. gmv.; -**slaan**, o. gmv.; -**trekken**, o. gmv.  
**Ganteeren** (handschoenen aandoen of aantrekken); zich -.  
**Gantelet'** (pantserhandschoen), m. -s.  
**Ganymed'** (lieveling van Jupiter, schenker der goden), m. Zie **Aanhangsel, XI**.  
**Gan'zebout**, m. -bouten. Zie **Bout**.  
**Gan'zegat** (dom persoon; student van het eerste jaar), o. -gatten.  
**Gan'zelever, gan'zenlever** (stofnaam), v.  
**Gan'zenbloem** (weidebloem), v. -en; -**bord** (bekend ganzenspel voor kinderen), o. -en; -**distel** (melkdistel), v. -s; -**ei** (ei der gans), o. -eieren; -**hagel** (grove hagel om wilde ganzen te schieten), m. gmv.; -**kroos** (eendenkroos), o. gmv.; -**muur** (veldeereprijs, blauwe murik), v. gmv.; -**oog**

- (het oog der gans), o. -oogen; **-oogjes** (ronde in servetgoed gewezen figuurtjes), o. mv.; **-roer** (geweer met langen loop), o. -en; **-schelp** (schaaldier), v. -en; **-spel** (ganzenbord met toebehooren), o. -spellen; **-wijn** (scherts. water als drank), m. gmv.
- Gan'zerik** (mannetjesgans, gent), m. -en. gmv.
- Gan'zerik** (roosachtig zilberkruid), v. gmv.
- Gan'zetong** (taschjeskruid), v. -en.
- Gan'zevoet** (wildgroeijende plant), m. -voeten; de - groeit op de kwelders onzer Wadden; de - groeit langs wegen en op ruige plaatsen; de meeste soorten van -voeten rieken onaangenaam.
- Ga'pen** (geeuwen), ik heb -gaapt; het is zoo heet, dat de musschen op het dak zitten te -, d. i. snikkend heet; wat sta je daar weer te -, nieuwsgierig alles af te spieden; **-er**, m. -s; **-erd**, m. -s: In den - : uithangteeken van een apotheker.
- Ga'ping** (opening, leemte, bres), v. -en; een - aanvullen, een opening sluiten.
- Garanc'ne** (meekrapuittreksel, verfstof), v. gmv.
- Garandeeren, garanteeren** (borgblijven).
- Garant'** (borg), m. -s, -en.
- Garantie** (waarborg, borgstelling, vrijwaring), v.; een rijwiel koopen met een jaar -. (t = is)
- Garçon'** (vrijgezel; koffiehuis knecht, tafelbediende), m. -s.
- Gar'de, gard** (roede, strafwerktuig), v. garden. Hij moet de - nog hebben, onder tucht staan; de - van St. Nicolaas. Ook **Gaard**.
- Gar'de** (de wacht), v.; - du corps, lijfwacht; **-champêtre**, m. veldwachter; **-fou**, leuning; **-malade**, m. ziekenoppasser; **-chasse**, jachtopziener; **-nationale**, burgerwacht, m.
- Gardero'be** (kleerenkast; kleerenvoorraad), v. -s.
- Gardiaan'** (R. K. opperste of bewaarder van een Franciscaner klooster), m. -anen; hier is de pater -.
- Garreel'** (leeren halsgordel), o. -en; een trekdiër in 't - slaan, voor den arbeid gereedmaken. Fig. in 't - loopen, arbeiden, zwoegen; iemand in 't - spannen, slaan.
- Ga'ren** (gesponnen draad), o. -s. Er is kattoenen, wollen, zijden, linnen -; - afhaspelen, afwinden; **-tweernen of twijnen**; twee draadsch -, driedraadsch -, verdubbeld -; spreekw. Goed - bij iets spinnen, er veel bij winnen. In 't bijzonder: getweerde linnen draden tot naaien, breien of borduren, b.v.: wit, blauw, rood -; een kluwen -; in - en band doen.
- Ga'ren**, bn.; een paar - handschoenen, d. i. van garen vervaardigd.
- Ga'ren** (verzamelen), ik heb gegaard. Zie de bindster -. (Staring.) Ook: **Ga'deren**.
- Garf** (schoof, bos graanhalmen), v. garven.
- Garf'boer** (die graan als pacht heeft te betalen), m. -en; **garf'pacht** (huur, die deels met geoopte garven wordt betaald), v. -en; **-pachter**, m. -s; **-plichtig** (verplicht tot het opbrengen van garfpacht), bn.; **-zaad** (koren, dat in plaats van geld aan den verhuurder wordt opgebracht), o. -zaden.
- Gargouille** (bouwk. drakenkop als waterloozing), v. -s. Lees: -goel'je.
- Garm** (jonge ooi, jong schaap), v. -en. gew.
- Garmond'** (zekere druklettersoort), v. gmv.
- Garnaal'** (kleine zee kreeft, schaaldiertje), v. -nalen; een geheugen hebben als een -, een heel klein of zwak; een verstand hebben als een -; het hoofd hebben van een -, niet veel brein bezitten; Een - heeft ook een hoofd, scherts: Zoo mannetje, denk jij koppig te wezen? Ja wel, een - heeft ook een hoofd!
- Garnaat'**, v. -naten. Volksnaam van de Garnaal.
- Garna'lenbroodje** (met gekookte garnalen), o. -s; **-geheugen** (zeer zwak geheugen), o. -s; **-ketel**, m. -s; **-mand**, v. -en; **-markt**, v. -en; **-meid**, v. -en; **-net**, o. -ten; **-pasteitje**, o. -s; **-saus**, v. -en; **-schotel**, m. -s; **-vangst**, v. gmv.; **-verstand** (zeer beperkt), o.; **-vrouw** (met garnalen), v. -en; **-zeggen** (sleeponet), v. -zegens.
- Garneeren** (opschikken, tooien; van opleg-sels voorzien; voeren, stoffeeren); **-ing**, v. -en; **-sel** (opleg-sel, boordsel), o. -s.
- Garneeren** (het opsieren van gerechten, taarten, enz.). Een gebak -.
- Garni'** (gemuibileerd), bn.; en -, op gemuibileerde kamers.
- Garnisair'** (soldaat, die ergens bij wanbetaling der belasting ingelegerd wordt), m. -en.
- Garnituur', garnee'ring** (omzooming, versiering; alle tot een kleed behoorende stukken; een volledig stel diamanten), o. -turen, -en; een - (garneersel) van zijde; de vorstin had een prachtig diamanten - tuur aan.
- Garnizoen'** (bezetting eener vesting), o. -en; spreekw. Groote parade en klein -, groote ophef en niet veel zaaks; in - zijn, liggen, tot het - behooren; in - leggen, ergens als militair plaatsen; naar zijn - gaan, zich be-geven, enz.
- Garnizoens'commandant**, m. -en; **-compagnie**, v. -ën; **-hospitaal**, o. -talen; **-infirmierie** (-gasthuis), v. -ën; **-plaats** (met garnizoen), v. -en.
- Ga'roe** (heelmiddel, zalf uit garoebast), v. gmv.
- Ga'roeboom** (Ind. peperboompje), m. -en.
- Garot'te** (strop, halsijzer tot worping), v. -s.
- Garst, gerst** (graangewas), v. gmv.
- Garstig** (vettig, tranig, bedorven), bn. en bw.; **-e boter**; **-vet**; fig. een - e waarheid. (Potg.), onaangenaam.
- Garstigheid** (varkensziekte, gortigheid), v. gmv.
- Gar'ter-orde** (Eng. ridderorde, nl. van den Kouseband), v.
- Gar'ven** (in garven binden), ik heb -garfd; **-er**, m. -s; **-ing**, v. -en.
- Gas** (straat), v. -sen. gew. en vero.
- Gas** (luchtwormige veerkrachtige stof, bijzonder uit steenkolen), o. -sen. Ook bij afkorting voor gaslicht, gaslamp: Het gas zal mijn oogen bederven; draai het - wat op.
- Gas'ballon** (luchtballon), m. -s; **-batterij**, v. -en; **-bek** (mondstuk eener gaslamp), m. -bekken; **-brander**, m. -branders; **-buis**, v. -buizen; **-fabriek**, v. -en; **-gloeilicht** (kousjes-licht), o. -en; **-houder** (grootte ketel), m. -s; **-kool** (brandstof), v. -kolen; **-kraan**, v. -kranen; **-kroon** (luchter), v. -kronen; **-licht**, o. -en; **-meter**, m. -s; **-ornament'** (sierlijke gaslamp), o. -en; **-pijp**, v. -en; **-pit**, v. -ten; **-pomp**, v. -en; **-stoker**, m. -s; **-verdichter** (condensator), m. -s; **-vormer** (aarden of ijzeren buis, die men met steenkolen vult), m. -s; **-vormig**, bn.: een - vormig lichaam; **-water**, o. gmv.

- Gasco'gner** (iemand uit Gascogne in Frankrijk; fig. bluffer, zuetsler, grootspreker), m. -s. Ook: Gascon'jer.
- Gascona'de** (snoeverij, grootspraak), v. -n.
- Gas'peldoorn, -doren** (gemeene doornstruik), m. -doornen, -dorens.
- Gast** (iemand dien men onthaalt), m. en v. -en; een welkome -, een hooge -, een vreemde -, vreemdeling; een ongenoodigde of ongenooide -; Ongenooide -en zijn zelden welkom of zet men de deur uit; te - gaan; te - zijn; iemand te - nooden, noodigen; de table d'hôte telt daar tien -en; de herberg is er vol -en; spreekw. Zoals de waard is, vertrouwt hij zijn -en, d. i. men beoordeelt anderen naar zich zelven; men heeft Mevr. Ristori als -, toon. d. i. zij behoort niet tot het vaste personeel; een kloeke, stoute -, man, kerel; een rappe -; een flinke -; een wilde -; een ongure -, woesteling; scheepst. bootsmans-, maat, matroos.
- Gas'tebod** (feestmaal, later de uitnoodiging), o. -boden. vero. Ook: Gastgebod.
- Gastereeren, gastreeren** (te gast gaan, smullen, slempen).
- Gasterij'** (het brassen; weelderig gastmaal), v. -en; - houden.
- Gastheer** (die den gast ontvangt), m. -en; -maal (feestmaal, banket), o. -malen; -recht (recht op bescherming als gast), o. gmv. b.v. het heilig -recht schenden. (Starving); -vriend, o. -en; -vriendelijk (als gastvriend), bn. en bw.; -vrij (mild, gul), bn. en bw., b.v.: iemand - onthalen, opnemen; -vrijheid (gulheid in 't onthalen), v. gmv.; -vrouw (vrouw des gastheers of van die onthaalt), v. -en.
- Gasthuis** (huis ter verpleging, ook ziekenhuis), o. -huizen; in 't - liggen, er ziek liggen; het is daar geheel een -, zij liggen allen ziek; -kerk (de kerk in een gasthuis), v. -en; -meester (opzichter, bestuurder), m. -s; -moeder, v. -s; -non (ziekenverpleegster), v. -nen; -vader (bestuurder), m. -s.
- Gast'risch** (wat de maag, den buik aangaat), bn.; een -e ziekte; -e koortsen.
- Gastromanie'** (verlaaftheid aan lekker eten en drinken), v. gmv.
- Gastronomie'** (lekkerbekkerij; fijne kookkunst), v. gmv.
- Gastronoom'** (lekkerbek; fijne kok), m. -nomen. Ik ben - noch epicurist. (Potg.)
- Gast'vrij** (gul, mild in het onthalen, herbergzaam), bn. en bw.; -heid, v. gmv.
- Gat** (open plaats, opening), o. -gaten; **gaatje**, o. -s; een - in den dijk; ergens geen - in zien, d. i. geen uitweg; een - in den dag (in den morgen) slapen, laat opstaan; een - in de lucht slaan, scherts. gebaar van verbazing; praatjes vullen geen gaatjes, men richt er niets mede uit; iemand het - van de deur wijzen, hem gelasten onmiddellijk te vertrekken; hij weet voor elk - een spijker, overal iets op; het Brielsche, Goereesche -, open plaats of vaarwater tusschen kusten of banen; iemand in de -en hebben, hem in 't vizier, in 't oog hebben; een - stoppen, een schuld dekken; een - maken om een ander te stoppen, een nieuwe schuld aangaan om andere te dekken.
- Gat** (achterste), o. -ten; -je, o. -s.
- Gat'en** (van gaten voorzien), ik heb gegaat.
- Gauc'he** (links, scheef, onhandig, ongeschikt), bn. en bw. (au = oo)
- Gaucherie'** (ongeschiktheid, onbeholpenheid, lomphheid), v. gmv. (au = oo)
- Gaudea'mus** (laten wij ons verheugen).
- Gaufreeren** (met figuren bedrukken, ook: fijn plooiën). (au = oo)
- Gauw** (snel, vlug, rap), bn. en bw.; -held, v.; -igheid, v. -heden; -te, v. gmv.
- Gauw'dief** (doortrapte dief), m. -dieven; -dieverij, v. -en.
- Gau'werd** (vluggerd, slimmerd), m. -s.
- Ga've** (talent), v. -n; de - der welsprekendheid, der poëzie, der talen. Zie **Gaaf**.
- Ga'vial** (krokodil van den Ganges), m. -s.
- Gavot'te** (muz. een klein, vroolijk dansstuk in tweekwartsmaat; de dans zelf), v. -s.
- Gazel'** (zeker hert in N. Afrika en Z. W. Azië, antilope), v. -len.
- Gazel'lenoogen** (oogen eener gazel, fig. schoone vrouwenoogen), o. mv.
- Ga'zen**, bn.; een - sluier, gewaad, doek, zeef; - gordijnen; -vleugels, -vlerkjes.
- Gazet'** (nieuwsblad, krant), v. -ten. vero.
- Gazome'ter** (gasmeter), m. -meters.
- Gazon'** (graszode; groen grasperk of grasvlakte in tuin of bosch), o. -s.
- Gazonneeren** (met graszoden beleggen, tot een grasperk maken).
- Ge-** (voorvoegsel), in: -broeders, -peupel, -bladerte, -tweeën, -drieën, bet. samen; in -bak, -braad, -bouw bet. voortbrengsel; -brom, -fluit, -kerm bet. herhaling; -trouw, -wis, -streng bet. versterking; -leiden, vergezellen bet. een samengaan; -spoord, -laarsd, -wiekt, hebbende.
- Geard'** (den aard hebbende), bn.; -heid, v.
- Gebonneerd'**, vd. Ik ben op dat werk -, d. i. ingeteekend.
- Geacheveerd'** (voltooid, voleindigd; uitstekend), vd. en bn.; een -e opvoeding.
- Ge'derd**, bn.; -marmor; blauw-e slapen.
- Ge'ring** (sport. versnelling), v. Lees: gie'-ring.
- Geardm'** (arm in arm), bn. Zij gingen -.
- Geassureerd'** (verzekerd), vd.; tegen brand-schade -.
- Gebaar'** (geklag, geschrei), o. gebaren. vero.
- Gebaar'** (beweging met handen, armen, enz.), o. gebaren; een deftig - maken.
- Gebaf'** (aanhoudend blaffen of baffen), o. gmv.
- Gebal'der** (aanhoudend gebulder van grof geschut), o. gmv.
- Ge'bang** (Ind. waaierpalm), m. -s. Het nut, dat de Javanen van den - trekken, is zeer groot. (Veth.)
- Geba'renkunst**, v.; -spel, o.; -taal, v.
- Gebas'** (het telkens bassen van honden), o. gmv.
- Geb'be** (vischtuig, net aan een gaffelstok), v. -n.
- Gebed'** (de daad van bidden), o. -gebeden; het - des Heeren; een huis des -s, de tempel, de kerk; de ure des -s; in den gebede, in gebede; in zijn gebeden iemand indachtig zijn; een - doen, opzenden, prevelen, spreken, uitstorten, ten hemel zenden; het - der stervenden, bepaalde vorm, formulier; een kort -, een lang -; het voor-, het na-.
- Gebe'del** (het bedelen), o. gmv. Met kruipen en - iets krijgen.
- Gebe'denboek**, o. -boeken.
- Gebeeld'houwd**, bn. en bw.; een fraai -e kast.
- Gebeeld'werkt**, bn.; een sleutel van fijn - goud.

- Gebeen'te** (geraamte, stoffelijk overschot; scherts. lichaam), o. -n. Wee je -!
- Gebef't** (van een halsslipje voorzien), bn. Dominee was gemanteld en -.
- Gebeld'** (op jeneverbessen overgehaald), bn. een glaasje -e jenever; neem wat dubbel -e!
- Gebel'er** (het aanhoudend slingeren der klokken), o. gmv.
- Gebekt'** (hebbende een bek of snavel), bn.; spreekw. Elk vogeltje zingt, zooals het - is, fig. ieder spreekt overeenkomstig zijn aard of den trap zijner beschaving; die appelvrouw is goed -, weet goed haar mond te roeren.
- Gebenedij'd** (gezegend), bn. vero.
- Geberg'te** (een groep van bergen, een bergreeks), o. -n; een hoog -, een steil -; het Karpathische -, bergketen; het Erts-, het Krijt-, dicht. Engeland; een kust-, een rots-, het Alpen-, een plateau-, een rand-.
- Gebeten** (vergramd, vertoorn'd), bn. Hij is op u zeer -.
- Gebeteren** (beter maken, verhelpen). Alleen gebruikelijk in de onbep. wijs: iets niet kunnen -.
- Gebeten** (voorvallen, geschieden), het is -beurd.
- Gebeur'lijk** (mogelijk), bn.; -e dingen; -heid, v. -heden. w. g.
- Gebeur'tenis** (voorval, feit), v. -sen.
- Gebied'** (heerschappij, macht, gezag; rijk, staat), o.; onder iem. - staan; het - voeren; het - der Romeinen; het - eener stad; het - der Nederlanden; bij uitbr. het - eener rivier, d. i. het oeverland, het stroom-; het - der wolken, het hemelruim. Fig. het - der geschiedenis, der kunst, der taal, d. i. kring van stoffen of onderwerpen; het opper-, het wereld-; het jacht-, d. i. jachtdomein; het grond-, het rijk-, het lucht-, het zee-.
- Gebieden** (bevelen, gelasten), ik gebood, heb -boden; -er (heerscher, meester), m. -s.
- Gebiedend**, bn.; de -e wijs, op -en toon.
- Gebiedenderwijs**, -wijze, bw. Hij sprak altijd -.
- Gebiedenis** (eerbiedige en beleefde groet), v. gmv. Aan iemand zijn - doen, hem een afscheidsgroet brengen. vero.
- Gebies'** (geblaas, gestijfel van stangen), o. gmv.
- Gebin'te**, -blint' (balkwerk, samenstel van balken), o. -n; de -n van een dak.
- Gebit'** (samenstel van tanden en kiezen), o. -ten; een schoon -, een valsch -; het - van een toom, d. i. ijzeren stang of mondstuk; fig. zegsw. iemand een - in den mond leggen, hem tot zwijgen brengen; het - op de tanden nemen, aan het hollen slaan.
- Geblaar'** (het aanhoudend blaten, bulken enz.), o. gmv.; het - der schapen, kalven, geiten; fig. het - der kinderen, geschreeuw.
- Geblaard'** (met blaren of bleinen bezet), bn.; zijn geheele gelaat was -.
- Geblaard'** (met een vlek voor den kop, bij dieren), bn.; een -e koe, bont.
- Geblederte** (bij dichters: gebladert, geblaarte, geblaart), o. gmv.
- Gebliendeerd'** (aan alle zijden beschut of dicht), bn.; een -e trein in Z.-Afr.; -e schietgaten.
- Gebloemd'** (van bloemen voorzien), bn.; een -e kamerrok; - damast.
- Gebloem'te**, o. gmv.; het - der lente.
- Geblok'** (het aanhoudend inspannend werken), o. gmv.; met al zijn - is hij nog niet door zijn examen gekomen.
- Geblokkeerd'** (door vijandelijke schepen af- of ingesloten), bn.; een -e haven, kust.
- Gebol'cheld**, bn.; een - manneke, gebult.
- Gebod'** (openbare bekendmaking of afkondiging), o. -boden; het eerste, tweede, derde -, openbare, wettelijke huwelijksbekendmaking; onder de -en staan, in ondertrouw zijn; de -en aflezen; de -en sluiten, maken, dat het huwelijk geen voortgang heeft.
- Gebod'** (bevel, last, voorschrift), o. -boden; een streng -; een - nakomen; een - ter harte nemen; de 10 -en Gods; Gods -en onderhouden; scherts. met zijn 10 geboden eten, vingers; op hoog -, bevel.
- Geboef'te** (een troep schelmen), o.; laag -.
- Geboer'te** (de gezamenlijke boeren), o. gmv.
- Geboha'**, o. gmv. w. g. Al dat geschreeuw en -, d. i. geraas, getier. Ook: **Geboeha'**.
- Geboombam** (het dof gelui), o. gmv. Een schaar, die naar 't - luistert. (Staring.)
- Gebonden** (niet vrij, bezet), bn. Hij is door die betrekking erg -; ik ben door mijn woord -; - stijl, dichtstijl; - warmte, warmte die een lichaam schijnt op te nemen bij overgang van den éenen toestand in den anderen; - electriciteit, op den condensator aanwezig; -heid, v. gmv.
- Gebonden** (keuken. gemengd met sago, bloem enz.), bn.; een - saus, de soep is niet genoeg -.
- Geboog'd** (boogvormig), bn.; de zuiver -e wenkbrauwen; -e vensters.
- Geboom'te** o. gmv.; een park met hoog -.
- Geboorte** (het ter wereld komen), v. -n; de - van een zoon; van zijn - af; vóór of na Christus' of 's Heeren -. Fig. zegsw.: Het kwaad is gesmoord in zijn -, d. i. in zijn begin; een opstand, oproer in zijn - smoren, d. i. onmiddellijk na de uitbarsting; hij is een Engelschman van -, d. i. in Engeland of uit Engelsche ouders geboren: de dag van iemands -; de aangifte van -, nl. bij den burgerlijken stand; de akte van -, geboorteakte; menschen van hooge -, rang, stand; van twijfelachtige -, als vondeling; iemand van -, van voorname afkomst. Fig. in de - zijn, b.v. van plannen, ondernemingen, d. i. in wording zijn.
- Geboorteakte** (wettelijk bewijsstuk), v. -n; -dag (verjaardag), m. -dagen; -engel (geleigeest, engel-bewaarder), m. -en; -grond (vaderland), m. gmv.; -heilige (heilige, wiens naam men draagt), m. -n; -jaar (der geboorte), o. -jaren; -krans (verjaarskrans), m. -en; -land, o. -en; -plaats, v. -en; -recht (als erfgenaam), o. -en; -stad, v. -steden; -stond (uur der geboorte), m. -en; -wensch (verjaarswensch), m. -en.
- Geboortenregister** (legger op den burgerlijken stand, waarin de geboorten worden opgeteekend), o. -registers.
- Gebo'ren**, bn.; ergens - en getogen zijn, d. i. het levenslicht hebben aanschouwd en opgevoed zijn; met den helm - zijn, bijgeloof; een gelukskind zijn; voor een zeker vak, voor een werkkring - zijn, door zijn aanleg er toe bestemd. Fig. een zachte smart uit weemoed -, d. i. ontstaan; de scheikunde is uit de alchimie -, voortgekomen; hij is een - Nederlander, een - Rotterdammer; een - dichter, de dichtkunst is hem van nature eigen.

**Geborneerd'** (kortzichtig, bekrompen), bn.; een - verstand; - moeten leven.

**Geborsteld** (borstels hebbende), bn.; de - e huid des evers. w. i. g.

**Geborsten** (gebersten, gebarsten), vd. en bn.

**Gebots'** (gestoot, gebons), o. gmv.

**Gebouw'** (een bouwwerk), o. -en; een groot -; een militair -. Fig. het - uwer plannen, verwachtingen; het - van den godsdienst. Spreekw. Zoals de grondslagen zijn, is het gansche -; bij-, hoofd-, hulp-, lands-, rijks-, school-, stads-, stations-, zij-.

**Gebouwd'** (gevormd, geschapen), bn.; eenorsch - man; een goed - e knaap; met grof - e leden; een kloek - e kerel; een slank - meisje; een zwaar - man, d. i. forsch, gespierd.

**Gebraad'** (gebraden vleesch, wildbraad), o. gmv.

**Gebrabbel** (brabbelarij), o. gmv.

**Gebreke'** (het ontbreken), o. gebreken; - hebben, tijden, d. i. armoede; het nijpendste -; van - omkomen. Fig. een lastig -, kwaal; een - aan de oogen; de ouderdom komt met gebreken; bij uitbr. een - in het karakter, onvolkomenheid; iemand zijn gebreken onder 't oog brengen, er hem opmerkzaam op maken; iedereen heeft zijn gebreken, verkeerdheden; elke gek heeft zijn -, fouten; niemand is zonder -; een - aan een werktuig; dat huis heeft allerlei gebreken, onvolledigheden; een - in een schildertje, fout; een - in een betoog, zwakke plaats; een - in een voordracht; bij - of bij - e van, b.v. - van tijd, van geld, van woorden, d. i. gemis; bij - van beter; bij - van brood eet men korstjes van pasteiën, d. i. bij gemis van een geringe zaak moet men onkosten maken; bij - aan water, geld, kunde, vertrouwen, enz.

**Gebreken** (fig. ontbreken, haperen, man-gelen), het gebrek, heeft gebroken. vero.

**Gebrekkelijik** (gebrekkig, zwakjes), bn.; een - persoon; grootje wordt -. Fig. onvolkomen, slecht: - schrift; bw.; - spreken; -heid, v. -heden.

**Gebrekkig** (een ongemak hebbend), bn.; een - mensch, paard; kreupelen, lammen en andere -en. Van zaken: een - toestel, gereedschap, d. i. fouten hebbend. Verder: een - betoog; een - e teekening; een - beeld; taal en stijl waren -, d. i. onvolmaakt, leemten, fouten hebbend; iemands - e zijde, d. i. zwakke zijde; iemand van een - en kant beschouwen, d. i. alleen op zijn gebreken letten; een - werkwoord, b.v. zullen, dat het vd. mist; bw.: - spreken, - denken; zich - uitdrukken, d. i. op onvolkomen, gebrekkelijke wijze; -heid, v. -heden.

**Gebriesch'** (het aanhoudend brieschen), o. gmv.; het - der paarden, een eigenaardig keelgeluid, ook van leeuwen.

**Gebroed'** (geknoei), o. gmv.

**Gebroeddel** (broedelarij), o. gmv.

**Gebroed'** (het broedsel van vogels), o. gmv. Bij uitbr. van andere dieren: het - van stangen, adders, bijen, enz. Fig. van menschen: dat vuige -, schimpwoord: gespuis, geboefte; vreemd -, d. i. gehate, snoode vreemdelingen, b.v. in den Franschen tijd.

**Gebroeders**, -broederen (personen onderling als broeders verbonden), m. mv.; de - De Witt; zij zijn -; de drie -, schip, aldus geheeten; -schap (vereeniging van broeders), v. -pen.

**Gebroed'sel** (een nest met jonge vogels; fig. jong gedierte, ook: een menigte slecht volk), o.

**Gebro'ken**, bn. Hij is -, heeft een breuk; hij is dubbel -; een - getal, een breuk; - land, moerassig; een - weide, omgeploegd; een - wapen, gewijzigd in vorm, kleur, schikking, getal en gevoerd door jongere zonen, of bastaards; met - stem, stamelende, stervende; hij sprak - Italiaansch, gebrekkig.

**Gebrood'** (brood hebbend), bn. Nu ben ik heel myn leven -.

**Gebrouilleerd'** (in onmin), bn. Die hereen zijn -; met iemand - zijn. (ou = oe).

**Gebruil'** (geplaag, gezam), o. gmv.

**Gebruik'** (het zich bij herhaling bedienen van), o.; het - van een pollood, een woordenboek; ten - e geven, afstaan, toevertrouwen; het - van een werktuig, van degen en sabel; het - van olie over de sla; het - van vleesch, van sterken drank; het - van kina, van zalf; inwendig en uitwendig -; het - van tabak en sigaren; het - van den tijd, d. i. het besteden; het herhaald - van een woord, d. i. het bezigen; het recht van -; - van iets maken; van de gelegenheid - maken; van iemands aanbod, beleeftheid - maken, er partij van trekken; hij mist het - der handen, der voeten, der rede, der spraak; het - van den tuin was hem toegestaan.

**Gebruik'** (wijze van doen), o. -en; een oud -; een eerbiedwaardig -; een - invoeren, in zwang brengen, afschaffen; aan een - gehecht zijn; de - en van een volk, een land, een stad, een gezelschap; naar of volgens zeker -; dit woord is weinig in -, in de mode; buiten - zijn; in - komen; het - bij goede schrijvers, aangenomen manier; een door de wet erkend -; een plaatselijk, stedelijk, gewestelijk -; zeden en -en; dorps-, jacht-, krijgs-, lands-, scheeps-, spraak-, taal-, volks-.

**Gebruikelijk** (gewoon, in gebruik, in zwang), bn.; de - e plichtplegingen; den - en eed afleggen; op de - e wijze; - zijn, plegen te geschieden; een - e breuk, wier teller kleiner is dan de noemer.

**Gebruik'en** (zich van iets bedienen), ik heb -bruikt; een stok -, een leuningstoel -; hamer en nijptang -, een werktuig -; zijn armen, zijn beenen -; zijn oogen, zijn handen, zijn tong weten te -, nl. er flink gebruik van weten te maken; vleesch -, eten; koffie -, drinken; een bittertje - (C. O.); een maal, een ontbijt -, het nuttigen; de baden -, een badkuur ondergaan; een geneesmiddel -, aanwenden; zijn geld goed -, besteden; een zolder, een pakhuis, een schuur -, iemands hulp -, zich bedienen van; krachten, vermogens -, aanwenden; zijn verstand -, behoorlijk nadenken; rede -, redelijk zijn; geweld -, plegen; list, bedrog -, aanwenden; macht, gezag, invloed -, geduld -, zijn tijd goed -, besteden; een woord goed -, bezigen; iem. naam -, zich bedienen van; Gods naam ijdelijk -, misbruiken; een spreekwoord -, iem. weten te -, partij trekken van zijn invloed, bekwaamheden, enz.; zich tot alles laten -, zich leenen tot allerlei lage diensten; -er, m. -s.

**Gebruis'** (het aanhoudend bruisen), o. gmv. het - der golven, der wateren, der vlooden. Fig. gegons, geraas, getier.

**Gebult'** (een bult of bochel hebbende), bn.

- De tijger deed een sprong naar zijn vijand*, nl. den buffel.
- Gebuur'** (*buurman*), m. —buren; *iem. — zijn*.
- Gebuur'schap** (*buurt*), v. gmv.
- Gebuur'te** (*de omliggende huizen of omwonende menschen*), v. —n; *zij riep, dat heel de — het hoorde* (Ern. Staas); *de werklieden uit de —*. (V. Lov.). Vl.
- Gee'ko** (Ind. *hagedis*), m. —'s. Zie **Gek'ko**.
- Gecommitteerde** (*gemachtigde, afgevaardigde*), m. —n.
- Gecomplliceerd'** (*ingewikkeld*), bn.; *een — vraagstuk*.
- Geconfedereerden** (*bondgenooten*), m. mv.
- Gecontrarieerd'** (*tegengererkt*), vd. en bn.
- Gecontrasigneerd'** (*mede-ondertekend*), vd.
- Gecostumeerd'** (*in zekere kleederdracht gedost*), vd. en bn.; *een — e optocht*.
- Gedaag'de** (*gedagvaarde, voor de rechtbank geroepene*), m. en v. —n.
- Gedaan'** (*verricht, afgedaan*), bn.; — *dane zaken hebben geen keer*, er valt niets meer aan te veranderen; *de werkman heeft — gekregen*, ontslag.
- Gedaan'te** (*vorm, gestalte, uiterlijk voorkomen*), v. —n.
- Gedaan'teverwisseling** (*wisseling van uiterlijk*), v. —en; *de — der kivoorschen, der insecten*. Zie: **Metamorphose**.
- Gedacht'te** (*de daad of het resultaat van denken*), v. —n; — **loos** (*niet nadenkende*); — **loosheid**, v. gmv.
- Gedacht'enbeeld** (*denkbeeld*), o. —beelden; — **gang** (*gedachtenloop*), m. gmv.; — **kring** (*kring der voorstellingen*), m. gmv.; — **loop**, m. gmv.; — **reeks** (*geregelde opvolging der gedachten*), v. gmv.; — **sprong** (*niet geleidelijke overgang*), m. —en; — **stroom** (*snelte opvolging*), m. gmv.; — **wending** (*afwijking*), v. —en; — **wisseling** (*wederkerige mededeeling*), v. —en.
- Gedacht'tenis** (*herinnering, aandenken*), v. —en; *tot een — geven*; *een lieve —*; *in eeuwige — blijven*; *zich iets in — brengen*.
- Gedacht'tenstreep** (*aandachtstreepje*), v. —strepen. *De — is een liggend streepje*.
- Gedacht'tig** (*gedenkende*), bn. *Wees mijner —*; *aan iets — zijn of worden*; *ergens aan — zijn*; *aan iemand — zijn*; *iemand in zijn gebeden — zijn*.
- Gedau'wel** (*het voortdurend langzaam handelen, talmen, zeuren*), o. gmv.
- Gedeideerd'** (*vastberaden*), vd. en bn.; *een — antwoord*.
- Gedecoreerd'** (*versierd, inzonderheid met een ordeteeken*), bn. en vd.
- Gedeeld'** (*in deelen gesplitst*), vd. en bn. In de wapenkunde: *een — schild*, d.i. door een loodlijn of dwarslijn in twee gelijke vakken gedeeld; — **heid**, v. gmv.
- Gedeel'te** (*deel*), o. —n; *een derde —*.
- Gedeel'telijk**, bn. en bw.; *een — e afbetaling*.
- Gede'gen** (*zuiver, niet vermengd*), bn. — *goud, zilver, kwik*, d.i. niet scheikundig verbonden met andere stoffen.
- Gede'gend** (*een degen dragend*), bn.; *een — doctorandus*. (C. O.)
- Gedegradeerd'** (*verlaagd in rang*), bn. en vd.
- Gedelegeerde** (*afgevaardigde, gemachtigde*), m. —n.
- Gedenk'blad** (*fig. historieblad*), o. —bladen; — **boek**, o. —en; — **cedel** (*lijst ter notitie*), v. —s; — **dag** (*herinneringsdag, jaardag*), m. —dagen.
- Geden'ken**, ik gedacht, heb —dacht; *gedenk mijner*; *aan iets of iemand —*; *Gedenk aan mijn woorden*. (Bild.); *Gedenk aan den lieven William*. (C. O.); *iets of iemand —*, zich weder voor den geest brengen, herinneren: *op den 3en Oct. gedenkt men Leidens ontzet*; *iemand in zijn gebeden —*; *iemand in zijn testament —*, d.i. hem er in bedenken, hem iets vermaken. Ook: *Het gedenkt mij*, of: *Mij gedenkt*, d. i. staat mij voor den geest. vero.
- Gedenk'jaar**, o. —jaren; *het — der inneming van Den Briel*; — **offer**, o. —s: *Brand wierook ten —*; — **penning** (*geslagen ter gedachtenis van een heuglijke gebeurtenis, medaille*), m. —en; — **rol** (*fig. geschiedrol*), v. —rollen; — **schrift** (*geschiedboek, memorie*), o. —en; *het geschied- en redekundig — schrift van Nederlands herstelling in 1813*; — **spreuk** (*zinrijk gezegde*) v. —en; — **stuk** (*gewrocht der bouw- of beeldhouwkunst*), o. —stukken; — **teeken** (*monument*), o. —s; *de — teekens op onze kerkhoven*; — **zuil** (*eerezuil*), v. —en: *de — zuil van Trajanus in Rome* (± 100 n. C.).
- Gedenkwaar'dig** (*dergedachteniswaardig*), bn.; *een feit op dien — en morgen*. (C. O.)
- Gedeporteerd'** (*naar een strafkolonie gebannen*), vd. en bn.
- Gedeporteerde** (*banneling*), m. en v. —n.
- Gedeputeerde** (*afgevaardigde*), m. —n.
- Gedeputeerde Staten** (*gekozenen uit de Provinciale Staten, onder presidium van den Commissaris belast met de uitvoerende macht en het gestadig toezicht op de provinciale belangen*), m. mv.
- Gedetailleerd'** (*omstandig, breedvoerig*), bn.; *een — verslag*.
- Gedicht'** (*gewrocht der dichtkunst, dichtstuk*), o. —en; *de — en van Vondel*; *een — maken, voordragen*; *een — aan iemand opdragen*; — *jesvoor kinderen*; *bruilofts—, gelegheids—, graf—, lijk—, verjarings—, kindergedichtjes*, o.; *de — en van Heije, Gouverneur en anderen*.
- Gedicht'sel** (*Bijb. overleg, gepeins*), o. —en, —s.
- Gedien'de** (*geoeffend soldaat*), m. —n.
- Gedien'stig** (*nuttig, dienstig*), bn. en bw.; *een — e geest*, goede hulp; *iets met een — ja beantwoorden*; — **heid** (*dienstvaardigheid*), v.
- Gedien'stige** (*helper, dienaar*), m. en v. —n.
- Gedier'te** (*de gezamenlijke dieren*), o. —n; *het — des wouds, der woestijn*. Ook één dier: *wat een vreemd, wonderlijk — kruipt daar!*
- Gedijen** (*voorspoedig groeien*), het gedijde, het heeft en is —dijd; *spreekw. Gestolen goed gedijt niet*, d. i. levert geen vrucht op.
- Geding'** (*pleit, rechtzaak, twist*), o. —en.
- Gedisciplineerd'** (*aan orde en tucht gewend*), bn.; *een goed — leger*.
- Gedistilleerd'** (*d. i. overgehaald, als zn. sterke drank*), o. gmv.
- Gedistingeerd'** (*voornaam, fatsoenlijk*), bn.
- Gedoe'** (*hofstede, hoeve*), o.; *een aardig —*.
- Gedoe'** (*het doen, drukte, beweging*), o. gmv.
- Gedoen'** (*getier, leven; hoeve*), o. Ook: *Gedoente*.
- Gedomicilleerd'** (*gevestigd, woonachtig*), bn.
- Gedon'der** (*het telkens en aanhoudend donderen*), o. gmv.; *het ratelend — in het gebergte*; *het — van den storm*, gebulder; *het — van het geschut*. Fig. zegsw. *Daar heb je het — in de glazen*, daar heb je het leven gaande.
- Gedoo'gen** (*verduren, lijden, dulden, toelaten, vergunnen*), ik heb —doogd; — **ing**, v.

- Gedrag'** (de wijze hoe iemand zich gedraagt), o. gmv.; rekenschap geven van zijn —; ik schaam mij over uw —; een zeer dubbelzinnig —; een verstandig —; een zedelijk —.
- Gedragen (zich)**, ik gedroeg mij, heb mij —dragen; zich goed, zich wel —; zich voorbeeldig, onberispelijk —, van levenswandel zijn.
- Gedragingen** (manieren), v. mv.; die dame schijnt zonderlinge — te hebben. Zie **Gedrag**.
- Gedragslijn** (wijze van handelen of doen), v.
- Gedrang'** (het dringen), o. gmv.; een geweldig —.
- Gedresseerd'** (afgericht, van honden, paarden, enz.; ook van dienstdoden, soldaten), bn. en vd.
- Gedrie'en, gedriën'** (drie te zamen), telw. mv.; we zijn met ons —; ze zaten —. Vl.
- Gedrocht'** (monster; afgrijselijk en verschrikkelijk dier, wanstaltig mensch), o. — en; schrik—, vloek—, woud—, zee—.
- Gedrochtelijk** (leelijk, monsterlijk), bn.; een — kalf met twee koppen en zes pooten; —heid, v. —heden.
- Gedrongen** (fig. kort en breedgebouwd), bn.; een — gestalte; ook van den stijl: zijn stijl is —, beknopt, ietwat onduidelijk; verder: een — verklaring, uitlegging, niet waar en eenvoudig; —heid, v. gmv.
- Gedruisch'** (geraas, leven, rumoer), o. gmv.; een dof —, een oorverdoovend —, een groot — maken.
- Gedrukt'** (niet ruim, hoog, breed), bn. Bouwk. een — gewelf, d. i. zonder veel hoogte; handel: de markt was —, niet opgewekt; waarde: de prijzen der koffie waren erg —; van personen: ik vond oom nogal —, niet opgeruimd, vroolijk; een —e stemming, treurig.
- Geducht'** (vreeselijk, vreesaanjagend, eerbiedwekkend), bn. en bw.; —heid, v. gmv.
- Geduld'** (lijdzzaamheid, kalme berusting), o. gmv.; heb — in tijden, in tegenspoed; draag uw tijden met —; zoo leeren wij — oefenen, lijdzaamheid betoonen; het — van Job, een Jobs—, voorbeeldige lijdzaamheid; een taai —, kalme en bedaarde volharding; deze onderwijzers heeft veel —, weinig —; gij moet wat — hebben, d. i. geduldig zijn; met iemand — hebben, hem inschikkelijkheid betoonen; iemands — op de proef stellen, op een harde proef stellen, veel van zijn — vergen; zijn — is uitgeput, is ten einde; spreekw.: — overwint alles; —elijk, bw.: iets —elijk afwachten. vero.
- Geduldig** (lijdzzaam, kalm, onderworpen), bn. en bw.; in ziekte is de vrouw —er dan de man; hij verdroeg alles —; spreekw. Het papier is —, al wat men wil (zelfs onwaarheden) kan men aan 't papier toevertrouwen; iemand — aanhooren, d. i. met bedaarde volharding; —heid, v.: zich wapenen met —heid.
- Gedurende** (tijdens), vz.; — de wandeling; — den tocht; — de vergadering.
- Gedurig** (aanhoudend), bn.; die —e pijn, een — geroep; bij uitbr. een —e bron van twist; rekenk. een — product, van meer dan twee factoren; een —e evenredigheid, d. i. een aaneengeschakelde; bw.: hij wordt — sterker; er kwamen — meer menschen; de voorraad mindert —; — op de klok zien, d. i. telkens; hij komt — hier; —lijk, bw. vero.
- Gedwarsbalkt** (voorzien van een dwarsbalk), bn. In de wapenkunde: het schild is — met vier stukken: keel, azuur, zilver, goud.
- Gedwee'** (tam, onderworpen, lijdzaam), bn. en bw.; een —ë leerling, iemand — volgen; —heid (zachtzinnigheid), v.
- Gedwongen** (stijf, gemaakt), bn. en bw.; —heid, v. gmv.
- Geef** (het geven), m.; hij houdt meer van den heb dan van den —.
- Geef (te)** (om niet), bw.; dat is —, spotgoedkoop.
- Geel** (een der drie hoofdkleuren), bn. en bw.; als zn. o.; —achtig, bn.; —heid, v. gmv.
- Geel'bek** (jonge vogel met nog gelen snavel), m. —bekken.
- Geel'bes** (een gele kleurstof inhoudende bes uit Z. Frankrijk), v. —bessen.
- Geel'bloem** (winterkoolzaad; ook reukgras), v. —bloemen.
- Geel'blond** (geelachtig blond), bn.; een jongen of meisje met — haar.
- Geel'borstje** (citroengeel vogeltje), o. —s. Zie **Spotvogel**; ook —buikje, o. —s.
- Geel'gieten** (het gieten van geel koper), o.; —giet'er (werkman), m. —s; —giet'erij, v. —en. Zie **Messing**.
- Geel'gors** (vogel), v. —gorzen. Zie **Gors**.
- Geel'hout** (W. I. hout van den moerbeiboom), o. gmv. Ook: **Cubahout**.
- Geel'ijzersteen** (een soort van ijzererts, waaruit gele oker afgezonderd wordt), o. gmv.
- Geel'keeltje** (vogeltje met gele keelveertjes, vijgeneter), o. —keeltjes.
- Geel'kop** (een soort van zeearend met gelen snavel), m. —koppen.
- Geel'koper** (mengsel van koper en zink), o. gmv. Zie **Messing**.
- Geel'koperen** (van geelkoper gemaakt of er mee beslagen), bn.; een — ketel, een — traproede, een — leuning.
- Geel'kruid** (een soort van reseda, waaruit men gele kleurstof bereidt), o. gmv.
- Geel'peld** (geelgevekt), bn.; —e kippen.
- Geel'sel** (gele kleurstof; verfstof om te gelen), o. gmv.
- Geel'ster** (bolgewas, letieplant), v. —sterren.
- Geel'tje** (geel vogeltje), o. —s.
- Geel'tje** (goudstuk, gouden tientje), o. —s; „vier dukaten! — vier mooie gerande —s — Huibert-baas! hoe komt gij er aan? —” (Potg.); hij liet de —s rammelen.
- Geel'vink** (een soort van gelen vink), m. —vinken.
- Geel'wortel** (Aziatische plant, waaruit een gele kleurstof wordt bereid), m. gmv. Ook: **Kur'kuma**.
- Geel'zucht** (galziekte), v. gmv.
- Geëmancipeerd'** (vrijgelaten, vrijgesteld), bn.
- Geëmployeerd'** (gebruikt; aangesteld), bn.
- Geëmployeer'de** (bediende, beamble), m. —n; de —n van den spoorweg.
- Geen** (niet eenig, niet één), vnv. en lidw.; hier is — volk; — mensch, niemand; er was — land te zien; er was — hulp; dit alles is van nul en —er waarde, dat alles is nul en van geener waarde; — greintje; — ziertje; — ooggenblik; Klaas had — cent opgedaan. (C. O.); in —en deele, hoegenaamd niet; te —er tijd; te —er ure; op —erlei wijze, volstrekt niet; bijna — tijd; schier — adem; nagenoeg — geld; volstrekt — geduld; zelfs — school; geheel —; — ander; anders —; — enkel; — één; — praatjes!
- Geënerhande** (van geen soort), bn.; op — wijze; hier baat — tegenspraak. w. g.
- Geënerlei** (geen . . . hoegenaamd), bn.; ik



- sta tot hem in — betrekking; er is — gevaar; het minst geen; op — wijze; hij heeft mij — verwijten gedaan, volstrekt geen.
- Geëngageerd'** (verloofd, verbonden), bn. Zij zijn —.
- Geëngageerd'en** (verloofden, verbondenen), m. mv.
- Geen'huizen** (scherts. nergenshuizen), o. gmv. Hij is jonker van —; hij is heer van —, d. i. een kale bloed; ook: **Geen'land**, o. gmv.
- Geens'zins** (in geenendeel, volstrekt niet), bw.
- Geep** (snoekachtige zeevisch), v. geepen; de geepen leven in alle zeeën, behalve in de IJzeeën.
- Geepsch** (bleekgeel, kwipsch), bn. Wat ziet die man er — uit! gew.
- Geer** (spitsuitlopende lap of strook, tong), v. —en; een rok met —en; zeev. stuk doek, dat men aan een zeil zet om het van anderen te verbreden; bouwkw. de scheeve zijde van een gebouw, kamer of stuk land: Die akker ligt met een — aan de oostzijde; die kamer heeft een —.
- Geer** (zevenblad, geerardskruid), v. gmv.
- Geer'de** (touw aan denok van de gaffel), v. —n.
- Geer'en** (een schuinsche richting hebben, schuin loopen, gieren), het heeft —geerd; dit huis geert; een huis dat geert; ik moet dien rok laten —, met naar boven smal toeloopeude banen maken.
- Geerf'de** (bezitter van een stuk grond), m. en v. —n.
- Geer'valk** (dierk. giervalk), m. —valken.
- Gee'sel** (tuchtroede of zweep), m. —en of —s; zegsw. den — der satire zwaaien, hekeltaal en bijtenden spot bezigen; Attila, bijgenaamd de — Gods; Napoleon, de — van Europa.
- Gee'selaar** (persoon, die zich zelf of een ander geeselt), m. —s, —aren. Zie **Flagellan'ten**.
- Gee'selbroeder** (broeder van de orde der geeselaars), m. —s. Zie **Flagellan'ten**.
- Gee'selbrok** (scheldn. galgenaas, deugniet), m. —brokken.
- Gee'selen**, hij heeft —geeseld. Rechtst. iemand —en en brandmerken; iemand tot den bloede —, met scherpe roeden —; Bijb. iemand met schorpioenen —, hem met de gestrengste tuchtmiddelen kastijden; fig. de critiek heeft hem onbarmhartig geeseld, tuchtigen, kastijden; de leeuw geeselde den grond met zijn staart, beuken; misbruiken, ondeugden, gebreken —, scherp doorhalen; de orkaan, de hagel, de regen geeselde den grond, treffen, teisteren; zich —, zich tot zelfkastijding met geeselsriemen slaan.
- Gee'seling** (de daad van geeselen), v. —en; de martelaren moesten een felle — doorstaan; fig. afstraffing, gisping: elke — kost mij een glaasje absint (Potg.) nl. felle critiek van mijn werk als toneelspeler.
- Gee'selkoord** (koord of touw om mee te geeselen), o. en v. —koorden.
- Gee'selmonnik**, m. —monniken; zie **Gee'selaar** en **Gee'selbroeder**.
- Gee'selpaal** (kolom, waaraan men den veroordeelde vastbond om hem te geeselen), m. —palen.
- Gee'selprocessie** (omweggang van de Flagellanten), v. —s, —siën.
- Gee'selroede** (stok of roede om er mee te geeselen), v. —roeden; fig. ramp, plaag: de oorlog is een — der volken.
- Gee'selslag** (slag, zich zelf of anderen toegebracht met een geesel of geesetroede), m. —slagen.
- Gee'selstraf** (straf, welke bestaat in een geeseling), v. —straffen.
- Gee'selvaart**, v. —en. Zie **Geeselprocessie**.
- Gee'selzweep** (zweep of karwats om te geeselen), v. —zweepen.
- Geest** (hooge, droge zandgrond), v. —en. In Noord-Holland bet. geest bouwgrond: „Mot je boven wezen, Teun?“ „Ja, ze zijn nou nog te drok op de —.“ (C. O.); gewest: Gaast (b.v. Gaasterland); verder: Oegst—, Poel—, Uit—.
- Geest** (de Godheid), m. gmv. God is een —; de H. Geest.
- Geest** (ziel, onstoffelijk deel), m.; de mensche-lijke —; de hoedanigheden, de vermogens van onzen —; iemands — ontwikkelen, bescha-ven, veredelen, vormen; tegenwoordigheid van —; den — geven, sterven; Vader in uw handen bevel ik mijnen —! voedsel voor den —; een bekrompen —, verstand; den — bene-velen, verwarren; zich iets voor den — ha-len; iets uit den — bannen; kracht van —.
- Geest** (onstoffelijk maar persoonlijk wezen), m. —en; de — van een afgestorvene; de we-reld der geesten; dan krijgt de — hier macht, spook, geestverschijning (Staring), een goede — heeft u bewaard, gelei-geest, genius; een gediensige —, kabouterman: in scherts. toe-passing een dienstbode.
- Geest** (vernunft, scherpzinnigheid), m. gmv.; hij heeft en toont veel —; zijn toespraak was vol —; er sprak — uit dat gelaat; mijn kleintjes! . . . tintelend van leest en geest. (De Gen.).
- Geest** (aandrijvende of stuwende kracht), m. gmv.; een — van uraak, een — wrevel, een — van jaloezie.
- Geest** (stemming, gezindheid, meening), m. gmv.; een — van verzet, de — des oproers, de — van onzen tijd.
- Geest** (beginselen, karakter), m. gmv.: de — eener wet; zijn woorden hadden een — van vijandschap; de — van een voorstel.
- Geest** (man van genie, talent), m. —en; de groote — en der 16e eeuw; zegsw. hoe grooter —, hoe grooter beest.
- Geest** (vluchtige stof, spiritus), m. gmv.; Al-hamis wist een — te trekken uit krekelneg (Staring); — van brandewijn, — van herts-hoorn; — van zout; vliegende —, geest van ammoniak.
- Geest'achtig** (geestrijk), bn.; —heid, v. vero.
- Geest'beschaving** (beschaving, ontwikkeling van den geest, van het oordeel, de ziel), v. gmv.
- Geestdoodend** (het oordeel verstompemd), bn.; een —e arbeid; een — geheugenwerk.
- Geest'drift** (aandrift van het gevoel, bezie-ling, vervoering), v. gmv.; de — van het oog-enblik; vol —; in —; van —, b.v. ons hart blaakt van —; met —; de vlam der —; de — koelen, uitdooven; iemand in — brengen, de — doen ontvlammen, doen ontvonen; —ig, bn.: een —driftige bewondering, d. i. vol —.
- Geest'drijver** (dweper, godsdienstelijk ver-blinde), m. —s; —drijfster, v. —s; —drij-verij (blinde geloofsijver), v. gmv.
- Gees'telijk** (tegenstelling van stoffelijk of zinnelijk), bn.; het — overwicht; een — ge-zang, godsdienstig; het —e leven; —e lectuur, stichtelijk, godsdienstig; een — persoon, die-

- naar der kerk; een — heer; een — e broederschap; een — e ridderorde; de — e staat, stand; het — e kled, priesterlijk.
- Gees'telijke** (dienaar der kerk), m. — n; een lange stoet van — n; — **lijkheid** (de gezamenlijke — n), v. gmv.: de Belgische — heid.
- Gees'teloos** (verstoken van verstand, dom), bn. en bw.; een — man; een — looze arbeid; een — geschrift; hij is — brutaal; — **heid**, v.
- Gees'tenbanner** (duivelbezuerder), m. — s.
- Gees'tenbezuerder** (die door tooverformules de geesten kan oproepen), m. — s.
- Gees'tendom** (de engelen, hogere wezens), o. gmv.; — **leer** (de leer van het spiritisme), v. gmv.; — **rijk** ('t gebied der geesten, ook geestenwereld), o. gmv.
- Gees'tenwereld** (het geestenrijk), v. gmv.
- Gees'tenziener** (die de gave heeft van zich met geesten in verbinding te stellen, medium), m. — zieners.
- Gees'tesgaven** (aangeboren gaven, talenten), v. mv.; iemand met de zeldzaamste —.
- Gees'tesrichting** (denkwijze), v. — richtingen.
- Gees'tgesteldheid** (staat van den geest), v. — heden; een zwakke —; een sombere, gedrukte —, stemming; een vroolijke, een blijmoedige —.
- Gees'tgronden** (zandgronden aan deze zijde van het duin), m. mv. Zie **Geest**, v.
- Gees'tig** (geest hebbend, begaafd, talentvol), bn.; een — man; de — e Hildebrand; een — schilder (C. O.); een — oog, gelaat, schrander; een — oogopslag; een — gesprek, vol vernuft; een — gezegde; een — blijspel, gedicht; een — e inval; een — plan; een — e teekening; 't — spel der zonnestralen. (Beets), d. i. bevallig, lief; bw.: Hij weet — te vertellen; dat is — gevonden, geschilderd, geteekend; — **heid**, v. — heden, b.v. Dit was een trant van — heid, waarin de heer Dorbeen sterk was. (C. O.); En houdt ge u dan maar doof, steeds doof voor al mijn — heen? (De Gen.), d. i. aardigheden; in dit gezelschap debiteert men — heden, iron. flauwiteiten, uien; — **lijk** (op geestige wijze), bw.: zij vergeleek alle dingen — lijk bij muisjes, die staartjes hebben zouden. (C. O.)
- Gees'tkracht** (kracht van den geest), v. gmv. een man van —, vastberadenheid; — aan den dag leggen, zelfbeheersching, wil.
- Gees'tland** (geestgrond, vlakke zandgrond aan den binnenkant der duinen), o. — landen. Zie **Geest**, v.
- Gees'trijk** (begaafd met vernuft, scherpzinnig), bn.; een — man; — e oogen. w. i. g.
- Gees'trijk** (veel alcohol bevattende), bn.; een — vucht; — e dranken, b.v. jenever, brandewijn.
- Gees'tverheffend** (dicht, den geest omhoog voerend), bn.; een — e gedachte, een — e aanblik.
- Gees'tverheffing** (dicht, opwekking), v. gmv.
- Gees'tvermogen** (verstandelijk vermogen), o. — s; tot ontwikkeling der — s; zwakke — s; met goede — s begaafd.
- Gees'tverrukking** (geestvervoering), v. — en.
- Gees'tverschijning** (spookverschijning), v. — en. Hij gelooft aan — en; — **verstrooiing** (afleiding), v. — en; — **vervoerend** (in verrukking brengend), bn.; — **vervoering** (verrukking, dweperij), v. — en.
- Gees'tverwant** (gelijkgezinde, partijgenoot, medestander), m. en v. — en; — **schap**, v. gmv.
- Gees'tvol** (vol geest en vernuft), bn.; een — volle vrouw; — volle scherts; — volle trekken.
- Geeuw** (het geeuwen, gaap), m. — en; een — onderdrukken, een — bedwingen; met een weinig bedwingen — verliet de heer Kegge de kamer. (C. O.)
- Geeu'wen** (den mond openen bij 't gapen), ik heb — geeuwd; — **er** of — **erd**, m.; — **crig** (drang tot geeuwen gevoelend), bn.
- Geeuw'honger** (eig. gee- of ga-honger d. i. plotseling of gauw opkomende felle honger), m. gmv.
- Geëven'redigd** (enenredig, passend), bn. Dat werk is juist geëvenredigd voor zijn krachten.
- Geëxalteerd** (overspannen, overprikkeld), bn.
- Gefaast** (wapenk. voorzien van fazen of horizontale strooken, b.v. een wapenschild), bn.
- Gefingeerd** (verdicht, verzonnen), bn.
- Geforceerd** (gedwongen), vd. en bn.; ik heb hem tot betaling —; een — bezoek.
- Gefortuneerd** (rijk, vermogend), bn.; een — heer.
- Gega'digde** (belanghebbende), m. en v. — n; de — n oproepen; ter inzage voor — en.
- Gegaffeld** (van ranken, den vorm van een gaffel hebbende), bn.; een — e stengel.
- Gegeerd** (wapenk. met driehoekige vlakken langs den rand bezet), bn.; een — wapenschild; — van lazuur en goud; — van zilver en sabel.
- Gegeneerd** (belemmerd, verlegen), vd. en bn. De man is bij ons altijd —. Lees: geze-neerd.
- Gege'ven** (wisk. bekende), o. — s.
- Gege'ven** (bepaald), bn.; op een — oogenblik.
- Gegie'gaag** (gebalk van den ezel), o. gmv.
- Gegie'gel, gegig'gel, gegi'chel** (gesmoord gelach), o. gmv.
- Gegin'negab, — gap** (half gesmoord spottend gelach), o. Het ginnegabben, — gappen.
- Geglansd** (glanzig gemaakt), bn.; — e zijde.
- Gegood** (bemiddeld), bn.; — **heid** (welgesteldheid), v.
- Gegradueerd** (een academischen graad hebbend), bn.; een — persoon.
- Gegradueer'de** (iemand, die een academischen graad bezit), m. en v. — n.
- Gegroefd** (gegleufd, van groeven voorzien), bn.; een — e pilaar; een kanon met — e ziel, getrokken; een — e kolom.
- Gegrond** (op goeden grond rustend), bn.; — **heid** (deugdelijkheid, geldigheid), v. gmv.
- Gehakt** (sijn gehakt vleesch), o. gmv.; kalfs—.
- Gehal'te** (inhoud, deelen sijn), o.; een hoog —; het ware —; — aan iets geven, kunstwaarde geven aan; — hebben, waarde hebben.
- Gehand'schoend**, bn.; een deftig — heer.
- Gehard**, bn.; een — gestel, lichaam; — **heid**, v.
- Gehar'nast**, bn.; een — ridder.
- Gehas'pel** (geknoei, gesukkel, gemorrel), o. gmv. Wat een —, eer dat huiswerk af is! een langdurig — in de Kamer over dat ontwerp, geredetwist, geharrewar; wat zal dat testament een — geven, last, drukte, onaangenaamheid.
- Gehas'sebas** (heftig getwist, gekijf), o. gmv.; dat ellendige — van die twee compagnons.
- Gehecht** (verkleefd, verknocht), bn. De hond is — aan zijn meester; — **heid**, v. gmv.
- Geheel**, bn.; — of heel de stad, gansch, volledig, niets ontbrekende; — Duitschland; een — e week; rekenk. een — getal, geen breuk; een — e troep, een — e zwerm, d. i. niet gering; de — e wereld, iedereen; mijn — e ziel, mijn — e hart, in al zijn kracht; met — uw hart; iets — opeten; bw.: Hij is — dichter, in elk opzicht; gij zijt hier — vrij; ik ben — oor, d. i. met de grootste opmerkzaamheid toe-

- luisterend; *hij is — ontdaan; die karakters loopen — uit elkaar; volkomen, ten volle; ik ben — genezen, — anders, in elk opzicht.*
- Geheel'** (eenheid, alles samen), o. — en; *een — in deelen splitsen; een ondeelbaar —; dat alles vormt één —; iets in zijn — laten.*
- Geheil'bei** (getwist, gekrakeel), o. gmv. *Wat een — onder die meisjes!*
- Geheil'bei** (overmatige drukte, omslag), o. gmv. *Ik ben niet voor dat — in mijn huis. gmv.*
- Geheil'gigd** (toegewijd, heilig), bn.; *de takken der — e boomen in het Germaansche woud; — zij Uw naam!*
- Geheim'** (het tegengestelde van publiek), bn. *een — e zaak, iets — s; dat moet — blijven: een — verbond; een — e samenkomst; een — e dienst; een — huwelijk; een — teeken; — e artikelen van een tractaat; een — e ziekte; een — e geschiedenis; een — geneesmiddel; een — slot; een — e deur; het — gemak; de — e raad, staatslichaam bestaande uit vertrouwde dienaren; — e genootschappen; een — e macht, verborgen; een — e ontroering, duister, niet te verklaren; een — voorgevoel; bw.: iets — behandelen; dat is — in zijn werk gegaan.*
- Geheim'** (zaak, die niet publiek mag worden), o. — en; *een groot —; in den brief staan geen — en; een diep —; de — en der justitie; de — en der vorstelijke familie; de — en van iemands hart; het — van iemands geboorte, zaak, die liefst verborgen moet blijven; een — afuisteren, afuleien, ontdekken, openbaren, verklappen, verraden; een — met zich in 't graf nemen; geen — van iets maken; geen — voor iemand hebben, niets voor iemand verborgen houden; den draad van een —; den sleutel van een —; den sluier van een —.*
- Geheim'** (R. K. verborgenheid van den godsdienst; hooge alleen door het geloof te kennen godsdienstwaarheid), o. — en. Zie **Myste'rie**.
- Geheimenis** (dicht. verborgenheid, duisterheid), v. — sen.
- Geheim'houden**, ik hield —, heb — gehouden; *zaken —, d. i. voor anderen verborgen houden; — houdend, bn.; — houding, v., b.v. iemand de stiptste — houding opleggen.*
- Geheim'pje** (R. K. blaadje of prentje met één der geheimen voor de leden der Broederschap van den H. Rozenkrans), o. — s.
- Geheim'raad** (raadsheer), m. — raden; — **-schrift**, o. gmv. *een briefwisseling in — schrift; — schrijver (secretaris), m. — s; — vol, bn. b.v. een — vol oord, het — volle paradijs; — zegel, m. — s.*
- Geheimzinn'ig** (raadselachtig), bn. en bw. *een — gonzen; — spreken; — heid, v. gmv.*
- Gehelmd'**, bn.; *een — krijgsman.*
- Gehelmd'** (beplant met helm of duingras), bn.
- Gehem'** (het telkens hemmen), o. gmv. *De redenaar begon met —, zacht kuchend geluid.*
- Gehel'melte** (bovenzijde der mondholte), o. — n.
- Gehel'melteletter** (schuringsgeluid), v. — s. *Er zijn twee — s, de sj of ch in sjouwen, machine, en de g in horloge, plantage.*
- Geheng'** (hengsel, fig. spil), o. — en.
- Gehen'gen** (gedoogen), ik heb — hengd; *iets moeten —, d. i. dulden, lijden, toelaten; wat de Hemel moog' —!*
- Gehen'genis** (toelating, vergunning, goedvinding), v. — sen; *door Gods —, dicht.*
- Gehen'na** (dal Hinnom, ten Z.O.v. Jerusalem; plaats der veroordeelden, fig. hel), o.
- Geheu'gen**, het heeft — heugd, w. g. *Mij ge-*
- heugt, of Het geheugt mij. w.g. Zie: Heu'gen.*
- Geheu'gen** (herinnering, gedachtenis), o. gmv. — *van iets hebben; een goed, sterk, trouw —; het — oefenen; — hebben; het — scherpen; het — verliezen; het — speelt mij parten; een rijk —; iets in het — prenten, vast in den geest prenten; uit het —, uit de herinnering; in het — roepen, in de gedachten brengen.*
- Geheu'genis** (herinnering), v. dicht. Ook: **Heu'genis**.
- Geheu'genkunst**, v. gmv.; — **leer**, v. gmv.: — **loos** (uiterst zwak van —), bn. b.v. *de ouderdom maakt suf en — loos; — werk, o.*
- Geheuf'slaagd**, bn.; — *zijn*, verplicht bij te dragen in het onderhoud van een dijk.
- Geheuf'slaagde** (ingelande van een polder), m. en v. — n.
- Gehoekt'** bn.; *een — e steen.*
- Gehoor'** (zintuig), o.; — *krijgen*, d. i. gehoord worden; *muzikaal — hebben*, aanleg voor de muziek hebben; — *weigeren*, niet willen aanhooren; *een talrijk —, toehoorders.*
- Gehoor'been** (hamer, aanbeeld of stijgbeugel in de trommelholte), o. — beenderen.
- Gehoor'buis** (gang, weg des gehoors), v. — buizen; — **gang**, v. — gangen; — **hoorn** (werktuig, om beter te hooren), m. — hoorns, — horens.
- Gehoor'rig** (waar alles hoorbaar is), bn. 't *Is hier zeer —; — heid, v. gmv.*
- Gehoordnd'**, — **horend'** (van horens voorzien), bn.; *een — slak, de — kikvorsch in Indië.*
- Gehooring** (opening der uitwendige gehoorgang), v. — en; — **orgaan** (zintuig des gehoors), o. — organen; — **schelp** (oorschelp), v. — en; — **spier** (spieren van het oor), v. — en; — **trechter** (binnenste deel van de gehoorgang), m. — s. vero; — **trompet** (trommelvlies), v. — ten. vero; — **vlies** (trommelvlies), o. — vliezen; — **weg** (gehoorgang), m. — wegen; — **zenuw**, v. — zenuwen.
- Gehoor'zaal** (audientiezaal, gerechtszaal, openbare zaal), v. — zalen.
- Gehoor'zaam** (willig, volzaam, onderworpen), bn. en bw.; — **heid**, v. gmv.
- Gehoor'zamen** (den wil, het gebod, het voorschrift enz. van een meerdere volgen), ik heb — hoorzaamd; *iemand of aan iemand —; iemand in iets —; zich doen —; gij zult gehoorzaamd worden; ergens aan —, b.v. het paard aan den teugel; het schip wilde niet meer aan het roer —; — ing, v. gmv.*
- Gehos'sebos** (geschock, gestoot), o. gmv.; *het — in dien boerenwagen!*
- Gehou'**, bn. *Hij is mij —, welgezind, genegen.* Liever: **Hou**.
- Gehou'den** (verplicht), bn. *Ik ben — u voort te helpen; zich tot iets — rekenen, verbonden; — heid (verplichting), v.: onder — heid.*
- Gehou'denis** (verplichting), v. gmv.; *onder — van, onder verplichting.*
- Gehucht'** (buurt, verzameling van hofsteden), o. — en; *dorpen en — en.*
- Gehuid'** (van een huid voorzien), bn. *De vrouwen waren vroeger —, d. i. droegen een muts; een valk met een — e kap, lederen; een — e boerenwagen, een huifkar.*
- Gehuikt'** (een kapmantel dragende), bn. *De vrouwen gingen toen nog — ter kerk.*
- Gehuil'** (luid geschrei; gebrul), o. gmv.
- Gehuisd'** (een huis bewonend), bn. *Ze zijn ruim —, net —.*
- Gehuis'vest** (woonachtig), bn.; *ergens — zijn.*

- Gehuwd** (*getrouwd*), bn.; -e lieden zonder kinderen.
- Gehuw'den** (*echtgenooten*), m. en v. mv.
- Geil** (scheepst. touw tot het inkorten der zeilen), v. -en.
- Geilblok** (scheepst. katrol), o. -blokken.
- Geil'en** (scheepst. de zeilen inkorten door de geitouwen op te halen), ik heb -geid.
- Geijkt'** (*goedgekeurd*), bn.; een -e meter; fig. een -e uitdrukking, het burgerrecht hebbende, gangbaar, algemeen als juist erkend: een -e term, een -e phrase.
- Geil** (*dartel, weelderig, wulpsch*), bn. en bw.
- Geilheid** (*overmatige vetheid, door bemesting*), v. gmv. Door de - van den grond schiet daar alles te welig op. Fig. wulpschheid.
- Geillimiteerd'** (*onbeperkt, onbegrensd*), bn.
- Geillustreerd'** (*met platen opgesierd*), bn.
- Geïncrimineerd'**, bn.; een - artikel, stuk in een krant, dat men gaat vervolgen.
- Gein'ster** (*vonk*), m. -s. Ook: *Genster*. vero.
- Geïnteresseerd'** (*er bij betrokken, belanghebbend*), bn.; bij een zaak - zijn.
- Gei'ser** (*heete springbron op IJsland*), m. -s.
- Geis'lersche buis**, v. -zen; een - buis is een glazen buis, waarbinnen de elektrische vonk overspringt in verdunde lucht of in een ander verdund gas.
- Geïsoleerd'** (*afgezonderd, eenzaam*), bn. en bw.
- Geit** (*wijfje van den bok*), v. -en; een wilde -, een tamme -. Fig. flauw jongmensch, melkmuil; -achtig, bn: een -achtig geblaat; -je, o. -s.
- Geit'ebaard** (*baard van een geit*), m. -baarden; -bok (*mannelijk van de geit*), m. -bokken.
- Geit'eleer** (*het leder van de huid der geit*), o. gmv.; handschoenen van -; de herder droeg een buis van -; ook: **nieer**; -en, bn: De knaap had -en schoenen.
- Geit'enblad** (*kamperfoelie*), o. gmv.
- Geit'enhaar** (*een haar van een geit*), o. -haren; *twisten om of over een -*, d. i. om een nietige beuzeling.
- Geit'enhoeder** (-herder), m. -hoeders.
- Geit'enklaver** (*zekere plant*), v. gmv.
- Geit'enmelk** (*melk van geiten*), v. gmv.; een kind voeden met -.
- Geit'enmelker** (*nachtzwaluw*), m. -melkers. De - maakt op Java des avonds jacht op insecten.
- Geit'enoog** (*oog van een geit*), o. -oogen.
- Geit'enwol** (*haar of wol van één of meer geiten*), v. gmv.; om een - *twisten*, beuzeling.
- Geit'epoot**, m. -pooten; -vel (*huid der geit*), v. -vellen.
- Geit'evellen** (*vervaardigd van geitevel*), bn. een - buis, een - pij.
- Geit'evleesch**, -nvleesch, o. gmv.
- Geit'touw** (scheepst. loopend touw), o. -en; -touwblok (*katrol*), o. -blokken; -touwlap (*dubbel geitouw*), m. -lappen. Zie: **Geit'en**.
- Gejaag'** (*voortdurend jagen*), o. gmv.; het - door veld en bosch (*jachtbedrijf*); dat - met die paarden, hard rijden; het - van den pots, het - van den adem, snelle beweging.
- Gejak'ker** (*afbeulend gejaag, gerij*), o. gmv. dat - met die arme paarden.
- Gejeu'zel** (*gezeur, gezanik*), o. gmv.; vroom - en stichtelijk geteem. gew.
- Gejoech'jach** (*verward geschreeuw*), o. gmv. Het is alles drukte en - op het ijs, getier.
- Gejok'** (*gescherts, dartele boert*), o. gmv. Ook: het aanhoudend onwaarheid spreken, b.v.: *Leer het kind dat - toch af.*
- Gejuil'** (*uitbundig geschreeuw en getier*), o. gmv.; onder een woest - en getier! 't - doorkruist de lucht.
- Gek** (*zot, dwaas*), bn. en bw.; -heid (*dwaasheid, grap*), v. -heden.
- Gek** (*zinneloze, krankzinnige*), m. gekken; iemand voor den - houden, den spot drijven met; den - met iets houden, er mede spotten; den - scheren, met iemand den - scheren, spotten met; al te goed is buurmans -; de -ken krijgen de kaart; één - kan meer vragen dan honderd wijzen kunnen beantwoorden; voor - spelen, een potsenmaker zijn; hij draagt den - in de mouw, hij verbergt zijn dwaasheid.
- Gek** (*draaiende kap boven op een schoorsteen*), m. gekken.
- Gekal'** (*gebabel, gesnap*), o. gmv. Wat al - over de politiek!
- Gekalefa'ter**, -kalfa'ter (*het telkens herstellen van een schip*), o. gmv.
- Gekamd'** (*van een kam voorzien*), bn.; een -e haan, een -e hagedis; een - helm.
- Gekanteeld'** (*voorzien van landsgewijze uitstekende tinnen*), bn.; een -e toren, een -e vestingmuur.
- Gekarbon'keld** (*scherts. met karbonkels of roode puisten bezet*), bn.; een dikke, -e neus.
- Gekar'teld** (*rondachtig ingesneden, ingekeept*), bn. geldstukken met -e randen; een - blad, het - loof der wortelen.
- Gekasti'** (*ingezet, van diamanten*), bn.
- Geke'perd** (*met een keper geweven, niet effen*), bn.; -e stoffen.
- Geke'perd** (*wapenk. door keperlijnen verdeeld*), bn. Het wapen van Eymond is - van twaalf stukken, goud en keel.
- Gekield'** (*een kiel dragende*), bn. Mijn blauw -e, mijn Hollands frisch ontloken jeugd. (De Gen.); de blauw -e spes patriæ. (C. O.)
- Gek'kelijk** (*bespottelijk*), bn.; een -e voorliefde; zij is - opgeschikt; -heid, v. -heden.
- Gek'ken** (*boerten, jokken, schertsen*), hij heeft -gekt. Hij gekt maar; met iets -; daar is geen - mee; niet met zich laten -, spotten; met iemand -, een derde bespotten, den spot drijven met hem.
- Gek'kendag** (*de eerste April*), m. -dagen; -feest (*in Frankrijk op Kerstmis en Driekoningen*), o. -feesten; -getal (nl. het getal elf), o. gmv.; -gezelschap (nl. van als gekken verkleeden), o. -pen; -huis (*krankzinnigengesticht*), o. -huizen; -nommer (nl. het getal elf), o. gmv.; -orde (*adellijk gezelschap door een vorst tot ridderorde verheven, b.v. het Kleefsche, 1381*), v. -orden; -praat (*zotteklap, onzin*), m. gmv.; -taal (*onzin, zotteklap*), v. gmv.; -werk (*geschikt voor; van of door gekken*), o. gmv.
- Gekkerij'** (*zotternij, dwaasheid*), v. gmv. vero.
- Gekkerij'** (*zotte scherts, jokkerij*), v. gmv.
- Gekkin'** (*mal vrouwspersoon, zottin*), v. -kinnen; -netje (*half liefkoozende benaming*), o. -s.
- Gek'ko**, **gee'ko** (Ind. huishagedis), m. -'s. De - laat 's nachts zijn geluid hooren. Zie **To'kel**.
- Geklank'** (*het klinken*), o. gmv.; - van snaren.
- Geklauw'** (*gekraab, aanhoudend krabben*), o. gmv. Schei uit met dat geschurk en -, jongen!

- Geklauwd'** (*klauwen hebbende*), bn. De katten en roofvogels zijn —e dieren. Wapenk.: in lazuur een gouden sperwer, gebekt en —.
- Gekla'verd'** (*in den vorm van een klaverblad*), bn.; een — kruis.
- Gekleed'**, bn. en vd.; een —e jas, een —e pop; hij heeft de armen —; fraai —, goed —, warm —.
- Gekli'klak'** (*eentonig gekletter*), o.; het — der wapens; fig. Het — van het romantisme. (Klikspaan).
- Geklok'** (*het telkens en aanhoudend klokken*), o. gmv.; het — van een flesch, kruik, karaf, d. i. klokkend geluid.
- Geklon'ken'** (*afgedaan, in orde, beredderd*), bn. De zaak is —; het is tusschen hen —.
- Gekoe'ter'** (*het slecht of kromspreken*), o. gmv.
- Gekoeterwaal'** (*het krom en gebrekkig spreken, gebrabbel*), o. gmv.
- Gekoos'** (*zoet gepraat*), o. gmv.; het — der moeder met haar kind, ook: geliefkoos, gevei.
- Gekor'ven'** (*ingesneden, fijn gesneden*), bn.; — dieren, nl. met inkervingen tusschen de drie hoofddeelen des lichaams; — tabak.
- Gekont'** (*gezellig gepraat, gekeuwel*), o. gmv. aangenaam —, vriendschappelijk —, in zoet —.
- Gekrakeel'** (*getwist, gekijf*), o. gmv.
- Gekroesd'** (*dicht ineengekruld*), bn.; — haar, —e wol.
- Gekroezeld'** (*gekroesd*), bn.; de smid met zwart — haar!
- Gekrol'** (*gebrom, dof gegrol*), o. gmv.; dat — van die katten.
- Gekrookt'** (*geknakt*), bn.; het —e riet.
- Gekroond'** (*een kroon dragende*), bn.; een — hoofd, een vorst; een —e leeuw. (wapenk.)
- Gekruifd'** (*gekruld, gefriseerd*), bn. vero.
- Gekruist'** (*elkaar kruisende*), bn.; twee —e klingen, twee —e sleutels.
- Gekruis'te'** (*de —, de Heiland*), m. gmv.
- Geks'scheren'** (*den spot drijven met*), ik heb —gekscheerd; niet met iets —; niet met zich laten —, den draak niet met zich laten steken; het is maar —, kortswijl; het is geen —, het is ernst; dat is geen —, zonder —, in ernst; geen — verstaan, geen spot dulden; —scheerder, m. —s.
- Geks'kap'** (*narrenkap, zotskap*), v. —kappen.
- Geks'kap'** (*zot, zottin*), m. en v. —kappen.
- Geks'kolf'** (*staf van den hofnar*), v. —ven.
- Geknuifd'** (*met een kuif*), bn. een —e leeuwerik.
- Geknuip'** (*fig. het langs slinksche wegen gaan naar eenig doel, b.v. in de staatkunde*), o. gmv.
- Geknuischt'** (*gezuiverd, kiesch*), bn.; —heid, v.
- Geknuisteld'** (*gedwongen, gemaakt, onnatuurlijk*), bn.; een —e voordracht, een —e stijl; een —e gedicht; —e teekeningen; bw.: deze acteur spreekt altijd —; —heid, v. gmv.
- Gekwak'kel'** (*gesukkel*), o. gmv.; dat — met zieke kinderen!
- Gekwa'lie'** (*geteem, gezeur, gezanik*), o. gmv. Dat — is niet om aan te hooren. gmz.
- Gekwan'sel'** (*geschacher, geruil*), o. gmv. die marktventers met hun —, loven en bieden.
- Gekwartileerd'** (*gevierendeeld*), bn. Wapenkunde: een — schild, d. i. door twee elkaar rechthoekig snijdende loodlijnen in vieren verdeeld.
- Gekwast'** (*knoestig, vol kwasten*), bn.; — hout is moeielijk te bewerken.
- Gekwet'ter'** (*gesnater, gekakel*), o. gmv.; het — der jonge vogels; dat — en gesnap van dien babbelaar.
- Gekwijj'** (*gezeever*), o. gmv. Het tandenkrijgen geeft wat een —!
- Gekwinkelaar'** (*zacht trillend gezang van vogels*), o. gmv.
- Gelaarsd'**, bn.; de —e kat (vertelling van Moeder de Gans); — en gespoord, geheel slag- of reisvaardig.
- Gelaat'** (*aangezicht, wezen, aanschijn*), o.; op iemands — iets lezen; met ernst op het —; met angst op het —; het — is de spiegel der ziel; —kenner, m. —s; —kunde, v. gmv.; —kundige, m. en v. —n.
- Gelaats'hoek'** (*hoek gevormd door gelaat en schedel*), m. —en; —kleur, v. —en; —plooi, v. —en; —spier, v. —en; —tint (kleur), v. —en; —trekken, m. mv.; —type (grondvorm), o. en m. —n; —uitdrukking, v. —en; —vorm, m. —en.
- Gelach'** (*het voortdurend lachen*), o. gmv.
- Gelag'** (*gezamenlijk verteer*), o. —en; het — betalen, fig. de straf voor anderen dragen; voor het — blijven; vrij —, vrije vertering; ook gezelschap: aan het — zijn; —en zetten, drinkpartijen aanrichten; —kamer (herbergkamer), v. —kamers.
- Gelag'** (*lot*), o.; een hard —, lot; een zwaar —.
- Gelakt'** (*met lak vernist*), bn.; een — tafeltje, een fijn —e doos.
- Gelambrizeerd'** (*met houten beschotwerk voorzien*), bn. De wanden waren bruin —, met gouden lijsten. Zie: Lambrizee'ring.
- Gelamenteer'** (*geklaag, gejammer*), o. gmv.
- Gelan'de'** (*eigenaar van land, b.v. in een polder*), m. en v. —n. Wij zijn naaste —n.
- Gelang' (naar)**, vz. d. i. naar mate van: Ik zal handelen naar — van omstandigheden; vgw. d. i. naar mate, naar evenredigheid, b.v. naar — wij stegen, werd het landschap schooner.
- Gelas'ten'** (*bevelen, gebieden*), ik heb —last; iemand iets —, opleggen; gelast worden iets te doen.
- Gelas'tigde'** (*persoon, wien men een last opdraagt*), m. en v. —n.
- Gelaten' (zich)** (*zich voordoen, zich aanstellen, vertoonen, een houding aannemen*), ik geliet mij, heb mij gelaten. Hij geliet zich, als merkte hij geen onraad; ook: het geliet zich, alsof onze boot zou omslaan.
- Gela'ten'** (*kalm, berustend*), bn. en bw.; —heid (lijdzzaamheid), v. gmv.
- Gelati'ne'** (*kleurlooze lijmsoort, gemaakt uit de pooten van runderen*), v. (g = zij)
- Gelan'werd'** (*met lauweren versierd*), bn.; de —e overwinnaar, een —dichter. Zie: Lauwer.
- Geld'** (*munt, ruilmiddel, waardemeter*), o. —en; —slaan; —munten, —aanmunten; —snoeien, —vervalschen, —namaken; —in omloop brengen; baar —, gereed —, goed —, klein —, groot —; spreekw. Goed — naar kwaad — gooien, nuttelooze kosten maken om eenig doel te bereiken; iets te —e maken, verkoopen; dat kost handen vol —, zeer veel; —lenen, opnemen, beleggen, uitzetten; —in iets steken, aan de kans wagen; —uit iets slaan, er — aan weten te verdienen; spreekw. Goede woorden kosten geen —; koopen kost —; voor — en goede woorden kan men overal terecht; dat is — waard; dat riekt naar —, is zeer duur; —als water verdienen; bulken van het —; met zijn — geen weg weten, zijn — in het water werpen, d. i. verspillen; eieren voor zijn — kiezen, d. i.

zich met het mindere tevreden stellen; - *bij den visch!* contante betaling; - *verzoet den arbeid*; verder: *het volle - betalen*, d. i. den vollen prijs; *voor geen - ter wereld*, voor geen prijs; *alle waar is naar haar (zijn) -*, is evenredig aan den prijs.

**Geld'adel** (de millionairs), m.; - **belegging**, v. -en; - **boete**, v. -n; - **buidel** (-tasch), m. -s; - **bus** (collectebus), v. -sen; - **dorst** (-zucht), m. gmv.; - **duivel** (booze geest, die de geldzucht opwekt), m.: *in de macht van den - duivel zijn, van den - duivel bezeten zijn*.

**Geld'delijk** (geld of geldzaken betreffende), bn.: *vrees voor -e schade; -e opofferingen; zonder - belang; een -e schadeloosstelling, -e onderstand, in geld bestaande*.

**Geld'eloos** (van geld ontbloot, zonder geld), bn. *Begeef u toch niet - op reis. Ik raakte daar spoedig -*; - **heid**, v. gmv. w. g.

**Geld'en**, het gold, heeft -golden. *Artikel... kan hier niet -*, van kracht zijn; *zulk een wet geldt hier niet; wat ik zei, geldt ook u*, d. i. raakt, betreft; *talenten gelden meer dan gold, van waarde geschat worden; uw woord geldt bij mij, is van waarde, kracht; zijn stem gold daar voor niets, zijn woorden golden als een bevel; zijn aanspraken laten -*, ze laten wegen; *ik wil die redenen laten -*, als gegrond aannemen: *zich doen of laten -*, zijn invloed, gezag feitelijk doen gevoelen; *die opmerking geldt mij, betreft mij; het geldt uw leven, van nabij betrokken zijn; mijn zending geldt u aller belangen, er mee gemoed zijn; die schaterlach geldt hem; die dronk geldt u, betreft*.

**Geld'end** (gezaghebbend, erkend), bn.; *algemeen -e redenen*.

**Geld'gebrek**, o. gmv.; - **hebben**; - **god**, m. Zie **Mam'mon**; - **handel** (bankiershandel), m. gmv.; - **handelaar**, m. -s.

**Geld'dig** (geldende, waarde hebbende, wettig), bn. *Dit kaartje is niet meer -*; *dat zijn -e redenen*; - **heid** (deugdelijkheid), v. gmv.

**Geld'koers** (rente van den dag), m. -en; - **koffer**, m. -s; - **lade**, v. -n; - **leening**, v. -en; - **markt**, v. -en; - **middelen** (financiën), o. mv.; - **nood** (-gebrek), o. gmv.; - **riem** (-gordel), m. -en.

**Geld'schietster** (leener), m. -s; - **schieting**, v. -en.

**Geld'swaarde**, v. gmv.; - **waardig**, bn.: - **papier**.

**Geld'snoeier** (die de geldstukken besnoeit), m. -s. vero.; - **som**, v. -men; - **soort**, v. -en; - **stapel**, m. -s; - **stuk** (muntstuk), o. -ken; - **fasch**, v. tasschen; - **trommel**, v. -s; - **verkwister**, m. -s; - **vraag**, v. -vragen; - **winning**, v. -en.

**Geld'wisselaar**, m. -s, -aren; - **wolf** (rijkaard, gierigaard), m. -wolven; - **zaak** (die n.l. met geld kan afgedaan worden), v. -zaken; - **zak** (-bui), m. -zakken; - **zorg** (bekommering over 't geld), v. -en: *die ambtenaar is gekweld door geldzorgen*.

**Geld'zucht** (streven naar geldbezit), v. gmv.; - **zuchtig** (ziekelyk verlangend naar geld), bn.

**Gele'den, gele'en** (voorbijgegaan), vd. *Het is een jaar -*. *Het was gisteren een jaar -*. *'t Is al lang -*; *eenige dagen -*; *niet lang -*; *kort -*.

**Gele'deren**, o. mv. van **Geled**.

**Gele'ding** (gewricht, verbinding, aaneenslui-

ting), v. -en; *de -en der gewervelde dieren*; *de - der gelede dieren*; *de gesteelde bladeren zijn door een - met den stam of tak verbonden*; wapenrusting: *de -en van een helm, van een ijzeren handschoen, van een schoenstuk*. Bij uitbr.: bij dieren en planten lid of deel: *de geleedingen van den voet; de geleedingen van een bamboe-rotting*.

**Geleed'**, bn. gelede. *Er zijn gelede dieren, d. i. ongewervelde, wier lichaam uit ringen is samengesteld; de slangen zijn gelede dieren; een gelede stengel, het gelede riet, d. i. bestaande uit stukken, door knoopen verbonden*.

**Geleend'** (niet eigen), bn.; *de -e glans der maan; het was -e pracht; dat was -e toot*.

**Geleerd'** (met kennis toegerust), bn.; *een - schrijver; een zeldzaam - man; de -ste taalkenners*; verder: *de -e stand; de -e wereld, een - genootschap*; spreekw.: *De -sten zijn de wijsten niet. Hoe -er, hoe gekker. Die - wil worden, moet vroeg opstaan*.

**Geleerd'e** (iemand van uitgebreide studie en kennis), m. en v. -n; *een degelijk, grondig -*; *een classiek -*; *de -n, de mannen van studie*.

**Geleerd'heid** (uitgebreide kennis op wetenschappelijk gebied) v. gmv.; spreekw. *De - waait iemand zoo maar niet aan, is niet zonder inspanning of moeite te krijgen*.

**Gele'gen**, bn. *Arnhem is - aan den Rijn, d. i. liggende, ligt*; fig. *Er is in die woorden veel troost -*, besloten; *te -er plaats en ure, gunstig of geschikt; iemand - komen, schikkend, passend; komt mijn bezoek u -? wat is er mij aan -? d. i. wat heeft het mij te beteekenen*.

**Gele'genheid** (ligging, plaatselijke gesteldheid), v.; *de - van het land, het slagveld; een schoone - om roem te behalen, geval, omstandigheid; de eerste - de beste zend ik u den koffer; bij -*, als er aanleiding toe bestaat; spreekw. *De - maakt den dief; iemand in de - stellen, in staat stellen*; verder: reisgelegenheid: *Morgen rijdt een omnibus naar de stad, maak van die - gebruik; op eigen -*, d. i. met eigen middel van vervoer of op zich zelf alleen.

**Gele'genheidsgedicht** (vers, gemaakt voor een bepaalde gelegenheid), o. -gedichten.

**Gele'genheidsgezicht** (scherts, gezicht geplooid naar de omstandigheden), o. -gezichten; *met een - trad hij de rouwkamer binnen*.

**Gele'genheidsliedje** (versje, dat dienen moet bij de een of andere gelegenheid), o. -s.

**Gele'genheidspreek** (predikatie bij de een of andere omstandigheid), v. -preeken; - **rede** (toespraak), v. -redenen.

**Gele'genheidsstuk** (muziekstuk, vervaardigd voor de een of andere gebeurtenis), o. -stukken.

**Gele'genheidsvers**, o. -verzen. Zie **gedicht**.

**Gelel'** (verdiikt of gestold sap van dierlijke of plantaardige stoffen), v. -en; - **achtig**, bn. Lees: *zje-lei'*.

**Gelel'**, o.; op 's lots - *vertaalt ik me aan de baren*. (Bild.). Zie **Gelel'de**.

**Gelel'biljet** (biljet, houdende vertof tot vervoer van accijnsgoederen), o. -biljetten.

**Gelel'brief** (vrijbrief, paspoort), m. -brieven.

- Geleide** (het vergezellen, geleiden), o. Zie: **Gelei'**, o.; *iem. - doen; iem. zijn of het - aanbieden; zich aan iem. - toevertrouwen; onder iem. -; in Gods -*, hoede; ook: al de personen die uitgeleiden samen: *Elk der mannen van het - was goed gewapend; scheepst. - verlenen*, konvooi van oorlogsschepen, dat een koopvaardijvloot begeleidt.
- Geleidelijk** (geregeld, in behoorlijke opvolging), bn.; *een -e overgang; -e taaloefeningen*; bw.: *- kwam het gesprek op een ander onderwerp; -heid*, v. gmv.
- Geleiden** (vergezellen en leiden), ik heb geleid; *een dame -; iem. naar huis -*; zegsw. *een meisje naar het altaar -*, haar huwen; *iem. schreden -; Gods hand zal u -*; fig. *een smal pad, dat naar het kasteel -leidde; warmte en electriciteit -*, laten overgaan; *het geluid -; -er* (persoon, die geleidt), m. -s; **-ing** (draad, buis), v. -en; **-ster**, v. -sters.
- Geleider** (lage), bw. Zie **Lage**.
- Geleider**, **-star**, v. -sterren, -starren.
- Geleiergoed**, **-werk** (aardewerk, fayence), o. gmv. Ook: **Gleiergoed**, **-werk**.
- Geleiergeest** (engelbewaarder, goede genius), m. -geesten.
- Geleierlaart**, v. -en; **-korst**, v. -en. (g = zij)
- Geleierlied** (wapenk. versierd met heraldieke leliën), bn.; *een - kruis of letiekruis*.
- Geleien** (geel worden, geel maken), ik heb en het is -geeld. *De halmen gaan reeds -*. *De bladeren - in den herfst. Gij moet dien muur -*.
- Geleierterd** (in de letteren bedreven, letterkundig), bn.; *een -e schare van toehoorders*; fig. *een -e opvoeding; -heid*, v. gmv.
- Geleierterde** (letterkundige), m. en v. -en.
- Geleierzen** (R. K. niet gezongen), bn.; *een - Mis. Geleid'* (rij soldaten), o. geleiden; *een bataljon in twee geleiden; in het - staan; een opsluitend -; geleiden achterwaarts! - opent u! - sluit u! het eerste, tweede, derde -*; bij uitbr. *hij plaatste zich bij de dansers in het -*.
- Geleierde** (bemind, dierbaar) bn.; *-e ouders; mijn -e moeder; een -e leermeester; een -e echtgenoot; een -e vriend, vriendin; -e broeders en zusters*, als aanspraak in leerredenen.
- Geleierde** (beminde), m. en v. -n.
- Geleierhebber** (oppervlakkige, beuzelachtige beoefening van wetenschap of kunst), o. gmv. Zie: **Liefhebber**, **Liefhebber**.
- Geleierkoosd** (geliefd, bemind, dierbaar), bn. dicht. *een - oord, een - plekje*; bij uitbr.: *onze -e neigingen, wenschen; een - stopwoordje*, b.v. in juffr. Stastoks mond: *Wat hamer! een -e uitspanning, een - denkbeeld*.
- Geleierven** (minnenden, beminden), m. mv. **Geleierven** (behagen, believen); *het heeft geleierd; het gelieve u*, enz.
- Geleier** (geelachtig), bn.; *een japon wordt - in 't gebruik; het papier is - geworden*.
- Geleierstaffierd'** (omringd door stafdragers), bn.
- Geleier** (hetzelfde zijnde), bn.; *met -e wapenen; beide legers waren - in macht; van -en rang; -en tred of koers houden; in -e mate; te -er tijd; spreekw. -e monniken, -e kappen*, men moet gelijke mensen op gelijke wijze behandelen; *van -en leeftijd; met den grond - maken*, slechten, sloo-
- pen; *iem. met -e munt betalen*, d. i. iem. bejegenen, zooals hij ons bejegend heeft; *alle burgers zijn voor de wet -*, overeenkomende in recht; zegsw. *het is mij -*, d. i. om het even; wisk. *driehoeken met -e basis en -e hoogte zijn - van inhoud*, d. i. bevattende evenveel malen de gemeene maat; *- en gelijkvormige veelhoeken*, d. i. van dezelfde oppervlakte; klokken en uurw.: *Is uw horloge -; ik ben met Aken -*; karakter: *Blijf u zelf meer -; de schrijver blijft zich zelf -*, d. i. in karakter, handeling, gevoelen, gezindheid der personen; vlakte: *Maak het pad hier -*, effen, vlak, vrij van oneffenheden; bw.: *-deelen; de twee ridders bleven lang -; de twee treinen kwamen - aan*; vgw.: *Doe nu, - ik u gezegd heb*, d. i. zooals, evenals.
- Gelijk** (billijkheid, recht), o. gmv. *Gij hebt daaraan of daarin -; je hebt groot -*, *wel deugdelijk -*, *iem. groot - geven; iem. in het - stellen*; zegsw. *je hebt het grootste - van de vischmarkt*, spott. ik wil niet langer met je kijken; *uw broeder wil altijd - hebben; - krijgen*.
- Gelijk** (evenals, zooals), vgw. *Hij deed, - hij sprak*.
- Gelijkwaardig** (van gelijk karakter), bn.; **-heid**, v. w. i. g.
- Gelijkbeendig** (wisk. hebbende gelijke opstaande zijden), bn.; *een -e driehoek, een - trapezium; -heid*, v. gmv.
- Gelijkbetee'kenend** (van nagenoeg gelijke beteekenis), b.; *twee -e woorden, b.v. lei en hande*.
- Gelijkdraadsch'** (uit gelijke draden gemaakt), bn.; *-touw- of kabelwerk; -e garenen, -e wollen of linnen weefsels*.
- Gelijkdrachtig** (overal dezelfde draagkracht of sterkte hebbend), bn.; *-e kabels, -touwwerk*.
- Gelijkdraadig** (bestaande uit een gelijk aantal draden), bn.; *-e weefsels, -touw- of kabelwerk; -heid*, v. gmv.
- Gelij'ke** (persoon van denzelfden rang, stand enz.), m. en v. -n. *Ga om met uws -*, d. i. noch met uw meerdere, noch met uw mindere; *Marco vond niem. zijns gelijk*. (Staring); *Rembrandt vindt zijns - niet*, een schilder, die hem evenaart.
- Gelij'kelijk** (gelijkmatig), bw.; *- verdeelen*.
- Gelij'ken** (evenaren, overeenkomen), ik gelee'k, heb -leken. *Hij gaat zijnen vader -*, slachten; *hij gelee'k een schim; dat gelijkt naar niets*, er is schijn noch schaduw van; *het gelijkt er in de verte niet naar; het gelijkt nergens naar*, is ten hoogste onbetamelijk; zegsw. *op elkaar - als twee druppels water; dat portret zal goed -; al die neven - op elkaar; op een haar op iem. -*, dezelfde gelaatstreken hebben.
- Gelij'kenis** (overeenkomst in uiterlijken vorm), v. gmv.; *de sprekende - van een portret; de - faalt bij dien portretschilder nooit*; bij uitbr., *Naar Gods beeld en - is de mensch geschapen*.
- Gelij'kenis** (parabel, zinnebeeldige voorstelling), v. -sen; *Christus sprak in -sen; de - van den Zaaiër*.
- Gelij'gaan** (denzelfden tijd aanwijzen), ging -, heeft -gegaan. *Mijn horloge gaat juist - met de spoorlok. Deze pendule gaat -*.
- Gelij'heid** (volkomen overeenkomst in ee-

- nig opzicht), v.; - van opvoeding, - van onderwijs, - van rechten, - van plichten, - van loon; - van beginselen; vrijheid en - onder de menschen; op voet van -; wisk. de - van twee hoeken; de - van twee drie- of veelhoeken, nl. in oppervlakte.
- Gelijkhoe'kig** (meetk. gelijke hoeken hebbende), bn.; regelmatige drie- of vierhoeken, en regelmatige veelhoeken zijn -; twee -e driehoeken zijn gelijkvormig; -heid, v. gmv.
- Gelijk'kloppen** (door kloppen effen maken), ik heb -geklopt.
- Gelijkklas'tig** (scheepst. voor en achter even zwaar belast), bn. Het schip is nog niet -, verdeel de lading beter.
- Gelijk'loopen**, liep -, heeft - geloopt. Die twee pendules loopen altijd -, even snelle beweging hebben; deze weg loopt met de rivier -, dezelfde richting hebben; wisk. deze twee lijnen zijn -a, d. i. evenwijdig.
- Gelijkklui'dend** (denzelfden klank hebbend), bn.; een - afschrift, d. i. een kopij; -heid, v.
- Gelijk'maken** (effen maken, effenen), heb -gemaakt; een weg -, een veld -.
- Gelijkma'tig** (voortdurend of overal gelijk), bn.; een -e drukking; een -e verwarming; een -e snelheid; in -en draf; een -e kleur; een -e verdeling; een -e stijl, d. i. die geregeld in denzelfden toon voortgaat; fig. een - karakter, steeds in dezelfde stemming; bw.: iets - verdeelen; een rad - doen bewegen; -heid (gelijkheid), v. b.v. - van beweging, - van geest.
- Gelijkmiddelpun'tig** (hetzelfde middelpunt hebbend), bn.; twee -e cirkels. Zie **Conc'en'trisch**.
- Gelijkmoe'dig** (voortdurend kalm gestemd), bn. Alleen de wijsgeer blijft onder alle tegenspoeden -; een - rust; bw.: de rampen - verdragen; -heid, v. gmv.
- Gelijkna'mig** (van denzelfden naam), bn. twee -e personen; rekenk. twee -e benoemde getallen, twee -e breuken; alg. -e machten; -e wortelgrootheden, b.v.  $\sqrt[3]{a}$  en  $\sqrt[3]{b}$ ; nat. -e polen, -e electriciteit; -heid, v. gmv.
- Gelijk'schaven** (effen-, vlakschaven), ik heb -geschaafd; -scheren (effenscheren), schoor -, heb -geschoren, b.v. het - van katoenen stoffen; -snaan (door staan gelijkmaken), ik sloeg -, heb -geslagen, b.v. palen, stutten -.
- Gelijkslach'tig** (van dezelfde soort, gelijkaardig), bn.; een - weefsel in dezelfde houtsoorten; alg. een -e veelterm, d. i. alle termen zijn van denzelfden graad; -heid, v.
- Gelijk'snijden**, ik sneed -, heb -gesneden.
- Gelijksoor'tig** (gelijkaardig, van dezelfde soort), bn. Er zijn veel -e spreuken of spreekwoorden; -e grootheden; -heid, v. gmv.
- Gelijk'staau**, ik stond -, heb -gestaan.
- Gelijkstan'dig** (wisk.), bn.; de -e zijden van twee gelijkvormige driehoeken, d. i. de evenredige zijden; -heid, v. gmv.
- Gelijk'stellen** (op één lijn stellen), ik heb -gesteld; -stelling, v. -en.
- Gelijk'stooten**, ik stiet of stootte -, heb -gestooten.
- Gelijkstraats'** (gelijkgronds, -vloers), bw.; de verdieping -.
- Gelijk'strijken**, ik streek -, heb -gestreken.
- Gelijk'teeken** (gelijkheidsteeken, het teeken =), o. -s; een vorm vóór en achter het -.
- Gelijktij'dig** (op denzelfden tijd gebeurende), bn.; -heid, v. gmv.
- Gelijkvloef'end** (spraak. een regelmatig of gelijk beloop hebbend), bn.; een - werkwoord. d. i. zwak, b.v. leeren.
- Gelijkvloers'** (gelijkgronds), bw. Zij wonen daar -; -vloersch, bn.: Hij woont in de -e verdieping; fig. alledaagsch, b.v. -e gesprekken.
- Gelijkvor'mig** (overeenkomstig in gedaante, evenredig in de deelen), bn. Twee -e tafeltjes; aardr. -e ligging der aardlagen; meetk. twee -e driehoeken, veelhoeken; gelijk en -, d. i. gelijk van inhoud en vorm, b.v. twee driehoeken met gelijke zijden; -heid, v. gmv.
- Gelijkwaar'dig** (van gelijke waarde), bn. Twee -e zinsleden, b.v. de oude en trouwe huisknecht.
- Gelijkzij'dig** (meetk. met gelijke zijden), bn. twee -e driehoeken, een -e veelhoek; -heid, v. gmv.
- Gelikt'** (gladgemaakt, gepolijst, glanzig), bn. Het overleer der schoenen is fraai -; fig. -e verzen; -heid, v. gmv.
- Geliniëerd'** (met lijnen betrokken, gelijnd), bn.; - papier.
- Gel'ig** (galachtig), bn.; een - schaaap, een -e koe. Fig. gemelijk, knorrig.
- Gel'ing** (mantlijke plant van den hennep), v. Zie gmv. **Zaal'ing**.
- Gelobd'** (van lobben of stippen voorzien), bn.; met gave zeer zelden -e blandjes.
- Gelof'te** (plechtige belofte, verbinten), v. -n. Hij deed de - naar het H. Land te trekken; een - afleggen, een - uitspreken; een - bezweren, d. i. ze onder eede uitspreken; iem. een - afnemen; een - houden, vervullen, gestand doen; een - breken, schenden.
- Gelof'te** (R. K. belofte aan God), v. -n.; de monniken deden de - van armoede.
- Gelof'tenis** (gelofte), v. -sen. vero.
- Gelo'ken** (gesloten), bn.; met - oogen.
- Geloof'** (vertrouwen op de menschen, God), o. gmv.; - hechten aan iemands woorden; op goed - koopen; iemand - geven, aan iets - slaan; -vinden (b.v. beweringen); - weigeren, b.v. aan iemands woorden; een vurig, vast, sterk -.
- Geloof'** (vertrouwen op God, onwankelbaar overtuiging), o. gmv.; het - kan bergen verzetten; het - in God.
- Geloof'** (al de christelijke waarheden door eenige Kerk als aan te nemen gesteld), o. gmv.; het Roomsche -, het christelijk - d. i. godsdienst; verder: de 12 artikelen des -s, een akte van -, R. K. formulier-gebed van geloofsbelijdenis.
- Geloof'baar** (geloof verdienende), bn.; een - man; -e menschen; -heid, v. gmv.
- Geloo'felijk** (aannemelijk), bn. Niemand acht dit -. w. g.
- Geloofs'artikel** (R. K. waarheid, die men gehouden is te gelooven), o. -en. Zie **Dog'ma**.
- Geloofs'belijdenis** (het belijden van een godsdienstige overtuiging; ook formulier een belijdenis bevattend), v. -sen; fig. een staatkundige -, een sociale -.
- Geloofs'brief** (bewijsstuk, mandaat), m. -brieven. De gezant overhandigde zijn -brieven; de -brieven van de leden der Eerste en Tweede Kamer.
- Geloofs'genoot** (iemand met ons van denzelfden eeredienst), m. en v. -genooten.



- Geloofs'geschil** (oneenigheid in zake van 't geloof), o. -geschillen.
- Geloofs'getuige** (martelaar om des geloofs wille), m. en v. -n; ook *Bloedgetuige*.
- Geloofs'haat** (godsdienshaat), m. gmv.
- Geloofs'halve** (ter wille van zijn geloof), bw. b.v. *Hij werd - vervolgd*.
- Geloofs'held**, m. -en; -heldin, v. -nen; -ijver, m. gmv.; -leer (leerstellingen), v.; -leus, -leuze, v. -leuzen; -leven (het godsdiensstig leven), o. gmv.; -onderzoek, o. -zoekingen; -overtuiging, v. -en; -punt (leerstuk), o. -en; -rechter (inquisiteur), m. -s; -regel (voorschrift), m. -en; -stuk (-artikel), o. -ken; -twist, m. -en; -verandering, v. -en; -vervolgung, v. -en; -verwant (-genoot), m. en v. -en; -verzaker (afvallige), m. -s; -verzaking (-loochening), v. -en; -vrede (godsdiensvrede), m. gmv.; -vrijheid (godsdiensvrijheid), v. gmv.; -waarheid, v. -heden; -zaak (quaestie), v. -zaken.
- Geloofwaard'ig** (vertrouwen verdienende), bn.; een -schrijver, een -getuige, een -getuigenis, een -gerucht.
- Geloo'ven** (vertrouwen stellen in, voor waar houden), ik heb -loofd; iemand op zijn woord -; gij kunt hem gerust -; zijn oogen niet durven of kunnen -; een bewering, verzekering, gelofte -; -aan God, d. i. een vast en innig vertrouwen stellen in God en Gods woord; -in Christus, d. i. gezind zijn leer te volgen; -in het kruis, vast vertrouwen op Christus door zijn kruisdood; -aan Gods liefde, almacht, enz.; -op gezag; fig. ergens aan moeten -, genoodzaakt zijn iets te ondergaan, opgeofferd worden, b.v.: *In den beeldenstorm moesten de kerken er aan -*; *zijn laatste gulden moest er aan -*; scherts: *De laatste flesch gaat er aan -*; *ik zal uw woorden niet -*; *geen woord van iets -*; *gij zult toch niet -*, dat gij slaagt, d. i. meenen, aannemen, denken; *van iemand - dat*; *iemand doen - dat*; *nauwelijks kunnen - dat*; *het is bijna niet te -*; -er, m. -s.
- Geloo'vig** (vast, innig geloovende), bn.; een -christen; een -hart; fig. -e godsvrucht, -e liefde; bw.: -vertrouwen op iets, -aanbidden; -heid, v. gmv.
- Geloo'vige** (belijder van eenig geloof), m. en v. -n. De dorpsklok riep de -n; de schaar der -n; de ware -n.
- Gelubd'** (met lubben versierd), bn.; een -hemd, een -e halskraag.
- Gelul'** (het luiden), o. gmv.; het -der klokken.
- Geluid'** (trillende beweging der lucht, klank, toon), o. -en; het -geleiden, het -voortplanten; het -der klok, het -der dieren; spreekw. *Ledige vaten maken het meeste -*, oppervlakkige lui hebben veel praats; *iemand's -stem*; *een dof, zacht, aanjensam -*; -geven, tonen voortbrengen; *het -eener harp*; *het -eener kinderstem, met groot -*; *ba-zuin-, feest-, golf-, harp-, krijgs-, maat-*; *spraak-*, klank der menschelijke stem; *stem-, storm-, vreugde-*.
- Geluimd'** (van humeur), bn.; goed -, slecht -.
- Gelui'paard** (wapenk.), bn.; een -e leeuw, d. i. gaande leeuw, w. g.
- Geluk'** (de grillige fortuin), o. gmv. *Het -dient hem*; *het -begunstigt mij*; *hij mag van -spreken*; *het blind -*.
- Geluk'ken** (goed uitvallen, gedijen), het is -lukt. *Alles gelukt hem*. *Die opstand zal wel -*. *De podding is goed -lukt*.
- Geluk'kig** (voorspoedig, door het lot begunstigd), bn.; een -leven; *hij acht u -*, een -toeval, een -voorteeken, een -gesternte; bw.: *iets gelukkig ten einde brengen*; *het treft -*, *dat ...*; *ik vernam -*, *dat ...*; -heid, v. gmv.
- Geluk'kigerwijs**, -wijze (door een gelukkig toeval), bw.
- Geluks'bode** (iemand die een gelukkige tijding brengt), m. -n. Zie **On'heilsbode**.
- Geluks'godin** (myth. de godin van 't geluk, de Fortuin, Fortuna), v. gmv.
- Geluks'hans** (gelukskind, iemand wien alles meeloopt), m. gmv.
- Geluks'kind** (iemand die in alles voorspoed geniet), o. -kinderen.
- Geluks'staat** (de toestand van geluk, waarin men leeft; fig. de hemelsche zaligheid), m. gmv.
- Geluks'ster** (de ster van wier stand aan den hemel iemands geluk afhangt), v. gmv.; *zijn -rijst*; *zijn -ging tanen*.
- Geluks'vogel** (vogel, die geluk beteekent of aanduidt; fig. ook gelukskind), m. -vogels.
- Geluks'zon** (het geluk als een zon voorgesteld), v.; *zijn -begint te verbleeken*. Zie **Geluks'ster**.
- Geluk'wensch** (heilwensch), m. -wenschen.
- Geluk'wenschen**, ik heb -luktgewenscht; *may ik u -?* *zich zelven met iets -*; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Gelukza'lig** (overgelukkig, voorspoedig), bn.; een -nieuwjaar! een -samenzijn.
- Gelukza'lige** (hemeling), m. en v. -n.
- Gelukzaligheid** (allerhoogste trap van geluk), v. b.v.: *de aardsche -*, *de hemelsche -*.
- Geluk'zoeker** (avonturier), m. -zoekers.
- Gelust'en** (behagen, believen), het heeft gelust. *Het gelust mij niet, daarvan te spreken*.
- Ge'luw** (geel van kleur), bn. Fig. geelbleek, flets. w. i. g.
- Gemaakt'** (geveinsd, gehuicheld), bn.; een -e verwondering; -e nederigheid, d. i. valsche, voorgewende; een -e boodschap; -e tranen; bij uitbr. gekunsteld, gedwongen: *met een -e stem*, *-e taal*; *hij is wat - in zijn manieren*, d. i. stijf, den eenvoud missende; bw.: -spreken, -lachen, -glimlachen, geaffecteerd; -heid (gekunsteldheid, stijfheid), v. b.v. -in houding of manieren.
- Gemaal'** (echtgenoot), m. -s en gemalen. *Albert was Prins- van Engeland*.
- Gemaal'** (gezanik), o. gmv. *Is dat een - en geknor!*
- Gemaal'** (stoomwerktuig om een polder droog te houden), o. gemalen.
- Gemaat'** (makker, vooral in 't kaartspel), m. en v. -maten. Zie **Part'ner**.
- Gemach'tigde** (zaakgelastigde, lasthebber), m. en v. -en.
- Gemak'**, o. -ken. *Doe het op uw -*; *houd uw -*; *iemand op zijn - brengen*, zetten, kalmte inboezemen door vriendelijke bejegening; *het -*, *het heimelijk -*, bestekamer; *een huis met vele -ken*, geriefelikheden; *met -*, zonder moeite; *met het grootste -*.
- Gemak'kelijk** (zijn gemak zoekende, houdende), bn. *De man begint wat - te worden*; *een -e ziekstoel*, gemak gevende; *een -e houding*, een -leven, vol gemak en rust; *het zich - maken*, *het valt mij -*; bw.: *Dat is - te doen*, zonder inspanning; *dat huis is*

- ingericht; -heid (fig. losheid, natuurlijkheid), v. Hij spreekt met veel -heid; in hun omgang is veel -heid.
- Gema'lied** (uit maliën bestaande), bn. De schildknopen wreven de -e pantsers hunner meesters droog. (Van Lenn.)
- Gemalin'** (gade, echtgenoot), v. -nen.
- Gemanierd'** (beschaafd, welopgevoed), bn.; -heid, v. gmv.
- Gemaniëreerd'** (gekunsteld, onnatuurlijk), bn.; een -e stijl.
- Geman'teld** (een mantel aanhebbend), bn. Hij was - en gebest.
- Gemar'** (getalm, gedraat), o. gmv.
- Gemarineerd'** (met zuur en wien ingemaakt), bn.; een -e haring.
- Gemar'merd** (als marmar gekleurd), bn.; - papier; aan een der -e tafeltjes van een koffiehuis zitten.
- Gemar'tel** (voortdurend martelen), o. gmv.
- Gemas'kerd** (dragende een masker), bn; een - danser, -e dieven; bij uitbr.: een - bal, waarop ieder een masker draagt.
- Gemas'keerd'** (gemaskerd; verborgen, bewimpeld), bn.
- Gema'tigd** (maathoudend), bn.; een - man, de -e luchtstreek; -heid (kalmt, bezadigdheid), v. gmv.
- Gem'ber** (geconspijte wortelstok van een O. I. plant), v. gmv.
- Gem'berthee** (Ind. aftreksel van gemberwortel), v. gmv.
- Gemeen'** (toehorende of eigen aan meer dan één; gemeenschappelijk), bn.; een -e naam, d. i. eigen aan alle zelfstandigheden derzelfde soort; voor -e kosten; voor -e risico; voor -e rekening, gezamenlijk; -e zaak maken met iemand, zich bij iemand aansluiten; rek.: een -e deeler, d. i. de deeler van twee of meer grootheden; de -e maat van twee lengten; een - veelvoud; broeders des -en levens, congregatie door Geert Grootte in 1380 gesticht; de -e vijand van al de gewesten; zich verbinden tegen den -en vijand, in die dagen de Spanjaarden.
- Gemeen'** (algemeen, voor ieder, openbaar, publiek), bn.; de -e weide; het -e kerkhof; een - goed; iets door den druk - maken; de - zaak, de zaak des lands.
- Gemeen'** (gewoon, alledaagsch), bn.; het -e volk; in 't -e leven; die Fransche termen zijn hier in 't zuiden zeer -; de -e man, een - soldaat.
- Gemeen'** (gering, slecht, laag), bn.; -e praat; -e woorden; - weer; een -e vent, een -e streek; ook bw.: Hij schrijft -, leelijk; hij ziet er - uit, haveloos; dat staat je -, slecht; hij heeft mij - behandeld, laag.
- Gemeen' (het)** (de lagere volksklasse), o. gmv.
- Gemeend'** (bedoeld), bn. 't Is goed -.
- Gemeenebest'** (republiek), o. -en; -gezin-de (republiek), m. en v. -en.
- Gemeen'heid** (laagheid), v. -heden.
- Geme'e'nigheid** (lage, vuile daad), v. -heden.
- Gemeeniteit'** (gemeenigheid), v. -teiten. gmv.
- Gemeen'landshuis** (vergaderhuis van een waterschap), v. -huizen; het - van Rijnland.
- Gemeen'lijk** (in den regel, doorgaans, gewoonlijk), bw.; - staat een dwaas beschaamd, die hooger klimt dan hem betaamt. (Cats).
- Gemeen'plaats** (alledaagsch gezegde, overbekende waarheid), v. -plaatsen. Zijn rede
- was vol afgezaagde -en. Het roemen op ondervinding is een - geworden.
- Gemeen'schap** (het gemeen hebben aan of van iets), v. gmv. Leven in de - van Christus; - hebben aan het lijden van Christus; wetelijke - van goederen; - van winst en verlies; - van vruchten en inkomsten; de - met iemand afsnijden, niets meer met hem te doen willen hebben; de - der steden onderling, het verkeer; een middel van -, de - onderhouden, b.v. door wagens of booten; R. K. de - der heiligen, vereeniging met.
- Gemeenschap'pelijk**, bn.; een -e woning; -e pogingen; - overleg, onderling beraad; de -e vijand, een -e vriend; bw.: een werk - bezitten, gezamenlijk; de raderen bewegen -.
- Gemeenslach'tig** (spraak. mann. of vr. naar de bet.), bn. De zelfst. nu. wees, erfgenaam, gevangene zijn -.
- Gemeens'man** (volkstrubun), m. -lieden.
- Gemeen'te** (stad, dorp, kerkgenootschap), v. -n; ook: de burgerij of de gezamenlijke leden van een kerkgenootschap.
- Gemeen'tebestuur** (Raad; Burgemeester en Wethouders), o. -besturen; -eigendom (grond, bezit), o. -dommen; -huis (stadhuis, raadhuis), o. -huizen; -kas (de geldmiddelen), v. -sen; -leven (godsdienstig onderling verkeer), o.; -lijk (de gemeente betreffende), bn.: openbare of -e werken; -naar (lid eener burgerlijke of kerkelijke gemeente), m. -naren; -raad (besturend gekozen lichaam), m. -raden; -recht (erkenning als gemeente, privilege), o. -en; -rekening (staat van ontvangsten en uitgaven), v. -en; -vrijheid (zelfstandigheid als gemeente, privilege), v. -heden; -wet (verordening, staatswet), v. -ten; -wezen (gesteldheid, bestuur, beheer), o. gmv.; -zaak (aangelegenheid), v. -zaken.
- Gemeen'zaam** (vertrouwelijk, eigen), bn. Met dorpelingen is men gauw -; een - vriend; hij was - met Vondels treurspelen; zich met iets - maken, zich er aan gewennen; een - onderhoud, zonder omslag; -verkeer, een - gesprek; de -zame stijl, d. i. ongedwongen, los; een -zame uitdrukking; op een -zamen voet: een -zame kennis met eenig werk, vertrouwd; bw.: - met iemand omgaan, verkeer, spreken; zich - aanstellen; dat klinkt -; -heid, v.: met -heid, op vertrouwelijken toon.
- Gem'elijk** (mishoed, ontevreden over alles, knorrig), bn.; de -e ouderdom (Vondel); een -e knorrepot; mijnheer werd -; een - ge-laat; een - oog; een -e blik; een -e vlaag; een -e luim; bw.: half - hernam hij ...; vrij - antwoordde hij ...; -heid, v. gmv.
- Gemengd'** (niet enkelvoudig, ongelijkssoortig), bn.; -e oliën, uit samenmengsels bestaande; een - gezelschap, bestaande uit personen van verschillende rang, stand, leeftijd, enz.; een - publiek; - nieuws, kleinere nieuwstijdingen; de -de school, d. i. school voor jongens en meisjes, voor allerlei gezindten; een - gevoel, een -e aandoening, b.v. tegelijk van hoogmoed en schaamte; een - genot, een - hu-welijk, tusschen personen van verschillende godsdienst; haar van -e kleur, b.v. tusschen blond en bruin.
- Gemen'gel** (mengeling, dooreenwemeling), o. gmv.; een - van golvende pluimen; een bont -; een - van stemmen.

- Gemerkt'** (van een merk voorzien), bn.; — linnen, een — zakdoek.
- Gemerkt'** (naardien, aangezien), vgw. vero.
- Gemet'** (vlakmaat, ± 0.4258 H.A.), o. gemeten. Het eiland: Tiengemeten.
- Gemiddeld** (dooreengenomen), bn. en bw.
- Gemij'terd** (een mijter dragende), bn.; een — hoofd, d. i. een bisschop.
- Gemis'** (gebrek), o. gmv.; bij — van; iemand een — van iets vergoeden, schadeloos stellen.
- Gem'me, gem'ma** (edelsteen met ingesneden of verheven figuren), v. gemmen.
- Gemoed'** (inborst, hart, stemming), o. —eren.
- Gemoe'delijk** (volgens overtuiging, bezadigd), bn. en bw.; een — man; hij sprak zeer —; —heid, v. gmv.
- Gemoe'der** (doopmoeder, peccante), v. —s. Zie **Gevader**.
- Gemoe'dig** (vreedzaam, inschikkelijk, lenig, zacht), bn. vero.
- Gemoeds'aandoening** (gewaarwording), v. —en; —aard (inborst, karakter), m. gmv.; —bestaan, o. gmv.; —beweging (aandoening), v. —en; —bezwaar (zwarigheid des gewetens), o. —bezwaren.
- Gemoet'** (het samenkomen, samenkomst), o. Alleen gebruikelijk in: te — en in 't —; iem. te — of in 't — komen, loopen, rijden, enz.
- Gemoe'ten** (bijeekomen), ik —moette, heb of ben —moet; iemand —, hem ontmoeten, tegenkomen; ik dekte mijn gezicht en oogen met mijn vleugelen, zoodra zij mij gemoetten. (Vondel.) vero.
- Gemok'** (het misnoegd en wrevelig gepruil), o. gmv.
- Gemotiveerd'** (met bewijsgronden toegelicht), bn.; een —e lofrede.
- Gems** (klippeit), v. gemzen; de gewone — der Alpen; de — van westelijk N. Amerika, d. i. antilope.
- Gems'hoorn** (hoorn van een gemis; fig. fluitwerk in een orgel), m. —s. Ook: —horen, —s.
- Gemuil'band** (van een muilband voorzien), bn.; een —e hond. Wapenk.: in goud een zwarte beer, — van blauw, d. i. met een muilband van een blauwe kleur.
- Gemutst'** (geluimd), bn. Hij was goed of slecht —.
- Gem'ze(n)leer**, o. gmv. Handschoenen van —; —leeren, bn. —en handschoenen.
- Gem'zenbok** (mannetjesgems), m. —bokken; —haar, o. —haren; —jacht, v. —en; —jager, m. —s; —vleesch, o. gmv.
- Genaak'baar** (toegankelijk, niet trotsch), bn.; die edelman is — voor ieder; —heid, v. gmv.
- Genaamd'** (heetende), bn.; een vondelinge, — Hanna; Maria, — Magdalena; een der eilanden, — Makjan.
- Gena'de** (goedertierenheid, barmhartigheid, onverdiende gunst), v.; op Gods — drijven, zeet. een schip aan de golven ten prooi laten; om — vragen, d. i. om het leven; bij de — Gods. Uwe —, titel van een Duitschen graaf.
- Gena'debrood** (brood of onderhoud om Godswil), o. gmv.; het — eten, van — leven; bij uitbr.: Wellington gaf zijn paard het —.
- Gena'degift** (bewijs van Gods genade), v. —en; —kruid (geneeskrachtig kruid), o. gmv.; —leer (leer over Gods genade), v. gmv.; —middel (sacrament), o. —en.
- Gena'deslag** (eig. bij 't radbraken de negende slag, nl. op het hart, zood genoemd omdat ze uit het tijden brengt), m. —slagen; bij overdr.
- het aangeschoten wild den — toebrengen; fig. de laatste ramp, n.l. die iem. te gronde richt.
- Gena'detroon** (rechterstoel van den barmhartigen God), m. gmv.; —verbond (het nieuwe Verbond in Christus), o. gmv.
- Gena'dig** (vol genade, goedertieren), bn.; de Heere is —; o God, wees mij —; God zij hare ziel —; God zij mij —; een —e gave; titel van adellijke personen: —e Vrouwe, onze —e Graaf; uw —e Heer; de examinatoren zijn u — geweest; spott. de inspecteur was zeer —, d. i. minder uit de hoogte dan gewoonlijk; bw.: God ziet ons offer — aan; o, God, zie — op ons neer! — over iemand denken; iemand — behandelen; — met iemand handelen; er — afkomen; —heid, v.; —lijk, bw.
- Gena'geld** (van nagels voorzien), bn.; de leeuw is een — dier; wapenkunde: een uitkomende en —e roode leeuw.
- Gena'ken** (naderen, nabijkomen), ik ben genaakt; hij gaat de poort der stad —; iemand of tot iemand —; iets of tot iets —, het bereiken; dicht. de lente gaat —; de zangtijd —naakt; —baar, bn.
- Genan', genant'** (persoon, die denzelfden voor- of doopnaam voert; naamgenoot, maker), m. en v. —nannen —s; vr. ook **Genante**.
- Genant'** (lastig, hinderlijk), bn. en bw. Lees: zij-nant.
- Gendar'me** (gewapend man of ruiter ter handhaving van de openbare veiligheid), m. —s.
- Gendarmerie** (het korpsgendarmen), v. gmv.
- Gene**, aanw. vnw. Roep —n man! Deze boter is beter dan —. De roos en de lile zijn beide fraai, deze is het minder dan —.
- Gene** (dwang, verlegenheid), v. gmv. Sans —, zonder complimenten. Lees: zij-ene.
- Genealogie'** (geslachtenekening, geslachtsregister), v. —gieën. Zie: **Geslachtskunde**.
- Genealo'gisch** (geslachtenekend); in den vorm van een geslachtsregister), bn. en bw.
- Geneanomie'** (wetenschap der overerving), v.
- Genebd'** (hebbende een neef of bekwormig uitsteeksel), bn.; twee —e schepen.
- Geneeren** (hinderen, storen); iemand —. Lees: zij-neeren.
- Genees'heer** (dokter), m. —en; —kracht, v. gmv.; —kunde, v. gmv.; —kundige, m. —n; —kunst, v.; —middel, o. —en.
- Genees'lijk**, —ne'selijk (vatbaar voor geneezing), bn. Nog is haar kwaal —.
- Genees'wijze** (methode v. geneezing), —wijs, v. —wijzen.
- Gene'gen** (gunstig gezind), bn.; —heid, v.
- Geneigd'** (gereed, gunstig gestemd), bn.; —heid, v. —heden.
- Generaal'** (veldheer), m. —s en —alen.
- Generaal'** (R. K. algemeen hoofd eener geestelijke orde), m. —s of —alen; de — der Jezuïeten.
- Generaal'** (algemeen), bn.; de —rale zin van een uitdrukking; een —rale waarheid; de —rale overste van een kloosterorde; in het —, in 't algemeen; advocaat—, commissaris—, directeur—, gouverneur—, inspecteur—, kapitein—, procureur—, secretaris—, Staten—.
- Generaal-majoor'** (generaal, één rang hooger dan kolonel), m. —majoor.
- Generaal'schap** (de waardigheid), o. gmv.
- Generaals'rang**, m. —en; —traktement, o. —en; —uniform, v. —en; —vrouw, v. —en; —weduwe, v. —n.
- Generalisa'tie** (algemeenmaking), v. gmv.

- Generaliseeren** (iets algemeen stellen, uitgaande van één bijzonder geval).
- Generalisimus** (opperveldheer), m. gmv.
- Generaliteit** (gesch. staatsmacht van onze Republiek), v. gmv.; de kas der -; ter -, in de algemeene regeering des lands, b.v.: *Holland had ter - veel te zeggen.*
- Generaliteitslanden** (de landen, die niet tot de Vereenigde Zeven Provinciën der Unie behoorden, maar rechtstreeks door de Algemeene Staten werden beheerd, o. a. Staats-Brabant, Staats-Vlaanderen, Limburg en Gelders Overkwartier), o. mv.
- Generatie** (menschengeslacht, tijdgenooten), v. -tiën, -ties; de tegenwoordige -.
- Genereren** (voortbrengen, telen, verwekken).
- Generen** (zich) (den kost winnen), ik heb mij gegeneerd; zich met handenarbeid -.
- Generous** (milddaatig, grootmoedig, edelmoedig), bn.; een - aanbod.
- Generositeit** (edelmoedigheid, mildheid), v.
- Genesis** (wording; het eerste boek van Mozes), v. gmv.; het boek -.
- Genet** (een klein soort van Spaansch rijpaard), o. -ten.
- Genetisch** (het ontstaan doende zien), bn.; de -e schrijfmethode; een -e verklaring.
- Genetkat** (een civetkat), v. -katten.
- Geneuglijk** (aangenaam), bn. en bw.; -heid, v. vero.
- Geneugte** (genoegen, vermaak, plezier), v. -n.
- Genenzen** (herstellen), ik genas, heb en ben -nezen: -ing, v. -en.
- Geniaal** (scheppend, vindend, begaafd met genie), bn. en bw.; een - kunstenaar.
- Genialiteit** (vindingskracht), v. gmv.
- Genie** (vernunft en vernuftig persoon), o. -ën. *Shakespeare is een groot, een verbazend -.*
- Genie** (krijgsbouwkunst), v. gmv.; het wapen der -; -korps, o. -en; -officier, m. -s of -en; -troepen, m. mv.
- Geniep** (in 't geniep; bw. uitdrukking: heimelijk, verborgen), o. gmv.
- Geniepig** (in 't geheim kwaad bedrijvende), bn.; -heid, v. -heden.
- Geniepigerd** (die in 't geheim kwaad doet), m. -s. gmv. *Uw zoonje is een -.* (C. O.)
- Genieten** (nemen, ontvangen, krijgen), ik genoot, heb -noten; de vrucht, het loon van zijn arbeid -; hij genoot de eer naast de gastvrouw te zitten; een goede gezondheid -, bij voortdaring in het genot er van zijn; hij heeft een goede opvoeding genoten; bij uitbr. een weldadigen slaap -; het land genoot vrede; daar zult gij rust -; van iemands gezelschap -; het goede des levens -; een lui leven -; het schoone in kunst en letteren -; een zegen, een gunst -; ik heb bij het lezen van dat boek genoten, genot gesmaakt.
- Genist** (genie-officier), m. -en. gmv.
- Genitief** (tweede naamval), m. -tieven. Ook: **Genitivus.**
- Genius** (beschermgeest, geleigeest), m. geniën, geniï. *De deugd zij u een goede -!*
- Genoeg** (voldoende), onbep. telw. en bw.; ik heb - appelen; dat is -; ik heb er - van; hij heeft geld -.
- Genoegdoening** (voldoening), v.; iemand - geven; mv. w. i. g.
- Genoegen** (zich), ik heb mij -noegd; ik zal mij daarmee -, tevreden stellen, vergeenoegen. Ook: dat genoeft mij, past, behaagt mij; wat heeft hij te zorgen, dien 't kleine genoeft. (Staring.)
- Genoegen** (voldoening, tevredenheid), o. gmv. - geven; - nemen met iets; zijn - eten en drinken; een blos, een glans van -; met -; iemand - bereiden, verschaffen; - doen; - scheppen; iemand een - doen; zich een - van iets maken; -s: genietingen, vermaken, b.v. de -s der jeugd, des levens.
- Genoeglijk** (aangenaam), bn. en bw.; -heid, v.
- Genoegzaam** (toereikend), bn. en bw.; -heid (tevredenheid), v.: -heid baart rust. (Staring)
- Genoemd** (zoo even genoemd, pas gemeld), bn.; de -e persoon trad binnen; boven-, dus-, eerst-, laatst-, meer-, zoo-, bn.
- Genofiel** (nagelbloem, anjelier), v. -s. Lees: zje-noffel.
- Genomen** (aangenomen, ondersteld), vd. en vgw.; - dat ...
- Genoedigde** (gast), m. en v. -n.
- Genoot** (deelgenoot), m. -en; ambt-, echt-, land-, enz.; vr. -e.
- Genootschap** (vereeniging), o. -pen; het Ned. Onderwijzers-; het historisch - te Utrecht, enz.: -schappelijk, bn.: het - jaar.
- Genootschapsjaar**, o. -jaren.
- Genot** (genieting, vruchtgebruik), o. gmv.; -rijk, bn.: een -rijke reis.
- Genotmiddel** (dingen, die zinnelijk doen genieten), o. -en; sigaren zijn -en voor heeren.
- Genre** (geslacht, soort), o. -s. Lees: zjan-r'.
- Genreschilder** (schilder die typen voorstelt), m. -s. Jan Steen is een humoristisch -.
- Genst** (brem), v. gmv.
- Genster**, v. -s. Zie **Geinster.**
- Gent** (mannetjesgans), m. -en.
- Gentiaan** (klokje, blauw letietje), v. -anen.
- Gentil** (aardig, hupsch, lief), bn. Lees: zjan-tiel'.
- Gentilhomme** (edelman, adellijke; fig. een wellevend man), m. -s.
- Genleman** (Amerika: verlicht en wèl-opgevoed man, wat zijn beroep ook zij; Eng. eeretitel voor iemand van afkomst en fortuin), m. gentlemen. Lees: zjen.
- Gentry** (de lagere of kleine adel in Eng.), v.
- Genuees** (man uit Genua), m. -eezen.
- Genugte** (dicht. geneugte, genot), v. -n.
- Genuïteit** (echtheid, onvervalschtheid), v.
- Genus** (geslacht, soort), o. genera; de species van het - Haarlemmer. (C. O.)
- Geocupeerd** (druk, bezigt, overladen), bn.
- Geocentrisch** (waarbij de aarde als middelpunt voorkomt), bn.
- Geodesie** (land- of veldmeetkunde), v. gmv.
- Geodetisch** (landmeetkundig), bn.; het - instituut.
- Geognosie** (aardkunde, leer der aardlagen), v. gmv.
- Geognost** (aardkundige, aardlagenkenner), m. -en.
- Geograaf** (aardrijkskundige), m. -grafen.
- Geographie** (aardrijkskunde), v. gmv.
- Geografisch** (aardrijkskundig), bn.; de -e lengte en breedte; een - woordenboek.
- Geologie** (aardleer, aardkunde), v. gmv.
- Geologisch** (aardleerkundig), bn.; -e tijdperken; de -e bouw van een eiland.
- Geoloog** (aardleerkundige), m. -logen.
- Geometër** (landmeetkundige, landmeter), m. -s.
- Geometrie** (landmeetkunde, aardmeting), v.

- Geome'trisch** (landmeetkundig, meetkunstig), bn.; een *welgeslaagd* - schema.
- Geonomie'** (kennis der aardsoorten), v. gmv.
- Geoord'** (één of twee ooren hebbend), bn.; een -e pot, een -e bom.
- Geoorloofd'** (niet verboden, toegestaan), bn.; een - vermaak; een - middel; -heid, v.
- Geophysica** (leer der nat. verschijnselen in het binnenste der aarde), v. gmv.
- Georganiseerd'** (naar den eisch ingericht, bewerktuigd), bn.
- George, St.** (bescherm patroon van Engeland), m.; de orde van St. -, die van den Kouseband (*Garter-orde*); het kruis van -, het Engelsche kruis.
- Geostatica** (evenwichtsteer der vaste lichamen), v. gmv.
- Gepaard'** (een paar vormend), bn.; ze zijn -, gehuwd; twee -e schelpen, bijeenhoorende.
- Gepalmd'**, bn.; een -e omslagdoek.
- Gepantserd** (gedekt met een pantser, een harnas of maliënkolder), bn.; -e ruitertij; fig. van dieren: een -e hagedis, krokodil. Scheepst. -e oorlogsschepen; een -e kanonneerboot.
- Geparafeerd'** (van een paraaf voorzien zijnde), bn.; -e minuut, het onderschrift in staatsstukken.
- Gepareld** (hebbende of lijkende op parels), bn.; een spiegel met -e lijst; -e gerst of -e gort (ook parelgerst, -gorst), d. i. parelvormig. Fig. -e tonen, onderscheidenlijk te hooren.
- Geparteerd'** (vermaagschap), bn.
- Geparfumeerd'** (geurig, welriekend), bn.
- Geparodieerd'** (op een bespottelijke wijze nagebootst), vd.
- Gepartuurd'** (hebbende een gelijke naast zich), bn.
- Gepaspoorterd'** (ontslagen; met paspoort uit den dienst ontslagen), bn.
- Gepassioneerd'** (zeer verzet op), bn.
- Gepast'** (geschikt, behoorlijk, goedgekozen), bn. een zeer - woord; een - antwoord; een - gebruik; een - lichaamsbeweging; een - middel. Bij uitbr. voegzaam, oorbaar: een -e schaamte; met - ontzag; bw.: Hij sprak zeer -; de jongen gedroeg zich heel -.
- Gepastheid** (in den stijl, overeenkomst tusschen inhoud en vorm), v. gmv.
- Gepeserd** (met peper bestrooid), bn.; -e saus; -e soep. Fig. met scherpe uitdrukkingen gekruid, bijtend: Die stijl is -.
- Gepou'pel** (het gemeene volk, het janhagel), o.
- Gepiqueerd'** (beleedigd, geraakt), bn.
- Geplekt'** (met vlekken), bn. Dit fluweel is -.
- Gepluimd'** (met pluimen), bn.; een -e helm.
- Gepoorterd** (het burgerrecht hebbend), bn. vero.
- Gepo'pel** (angstig en onrustig geklop), o. gmv. Het - van al die kinderharten!
- Geposeerd'** (bedaald), bn.; een - man; op -en leeftijd.
- Gepreach'** (gesmeek, gevele, gebedel), o. gmv.; een weldaad met - bekomen.
- Gepresseerd'**, bn.; - zijn, d. i. haast hebben.
- Geprofest'** (een ordegelofte afgelegd hebbende, gewijd en ingekleed), bn.; -e begijntjes. (A. Bergman.)
- Gepromoveerd'** (tot den doctorsgraad bevorderd), bn.
- Gepromoveerde** (iemand die doctor of meester is geworden), m. en v. -n.
- Gepunt'** (puntig, spits toeloozend), bn.; een -e lans; een -e potlood; fijn-, scherp-.
- Gepurperd** (in purper gedost, purperen), bn.
- Ge'ra** (kleinste Isr. munt, ± 4,5 cts.), v. -'s.
- Geraakt'** (door een beroerte of zenuwtoeval getroffen), bn. vero.
- Geraakt'** (verstoord, geërgerd, boos), bn. en bw.: zij was blijkbaar -; mijnheer, antwoordde het weeuwte -. (Potg.)
- Geraakte** (een door een beroerte getroffen), m. en v. -n; hij beefde als een -. (Potg.)
- Geraamte** (al de beenderen in samenstel), o. -n. Zie **Skelet'**.
- Geraamte** (raamwerk, balkwerk), o; het - van een Drentsch huis in hout; het - van een schip.
- Geraamte** (mager of uitgeteerd mensch), o.; een - van een man; een levend -.
- Gera'den** (dienstig), bn.; ik acht het -, d. i. gepast, noodig.
- Gera'den** (raadzaam), bn.; iets - vinden.
- Gera'fel** (het slordig en haastig spreken), o. gmv.; lees toch langzaam, dat - is niet aan te hooren.
- Geraffineerd'** (gezuiverd, verfijnd), bn.; -e suiker; fig. doorkneed, sluw: een -e kerel.
- Gera'k** (gerief, gemak, verpleging), o. gmv. w. g.
- Gera'ken** (komen, verkrijgen), ik ben - raakt; tot iets -, tot fortuin -, in verlegenheid -, aan den drank -.
- Geramasseerd'** (forsch, gespierd), bn.; een -e vent.
- Geram'mel** (het telkens aanhoudend ram-melen), o. gmv.; het - met wapens, stuwels, ketenen; het - van wagens en koetsen; dat - van die buurvrouw, d. i. eentonig gebabbel; wat leer je nu uit al dat -? zotteklaap, onzin.
- Gera'nd** (voorzien van een rand), bn.; een - geldstuk, een -e dukaat, -e ridders.
- Gera'nium** (zekere plantensoort, sierplant, potbloem), v. -s. Vroeger: Pelargo'nium.
- Gera'nk** (planten die in ranken opschielen), o. gmv. Wild - en stekelruig. (Staring.)
- Gera'nt** (verantwoordelijk beheervoerder), m. -s. (g = zij)
- Geraspt** (met een rasp fijn gemaakt), bn.; -e groene kaas; -e broodjes, nl. van beschuit-deeg en waarvan de bovenkorst met een rasp is verwijderd.
- Gerecht', gericht'** (justitie, rechtbank), o. Iemand voor het - dagen.
- Gerecht'** (spijs, portie), o. -en; een smake-lijk -; men at er drie -en.
- Gerecht'** (rechtvaardig, onpartijdig), bn.; -e Hemel! Hij onderging zijn -e straf; een -e zaak; -e haat, -e toorn.
- Gerech'telijk** (in rechten geschiedende), bn. een - akkoord; een -e boedelafstand; de dood van Marie Antoinette was een -e moord. (J. ten Brink.)
- Gerech'tig**, bn.; -heid, v.: iemand -heid laten wedervaren, d. i. de billijkheid der wet.
- Gerech'tigd** (het recht hebbende), bn.
- Gerech'tigen** (recht geven), ik heb - rechtigd.
- Gerechts'hof** (rechtbank van hooger rang), o. -hoven.
- Gereed'** (bereid tot iets, klaar tot iets), bn. Ik ben altijd gereed om u te helpen; met Paschen is hun werk -.
- Gereed'elijk** (zonder bezwaar, licht, gemak-kelijk), bw. Dat laat zich - doen; er doet zich - een gelegenheid op.
- Gereed'heid** (de toestand van klaar zijn), v.

- Alles ligt voor het feest in -; iets in - brengen.*  
**Gereed'houden (zich)**, ik hield (mij) -; heb (mij) - gehouden. *Houd u voor de reis -; de soldaten hielden hun geweren -*, d. i. in gereedheid.
- Gereed'leggen**, ik heb - reedgelegd; *zijn kleeren, boeken, gereedschappen -*.
- Gereed'liggen (klaarliggen)**, het lag - reed. heeft - reedgelegen. *De kopij ligt gereed voor de pers.*
- Gereed'maken (klaarmaken)**, ik heb - reedgemaakt. *Maak u - tot den aftocht; het maal -*.
- Gereed'schap (de verschillende werktuigen, instrumenten)**, o. - pen.
- Gereed'staan (klaarstaan)**, ik stond - reed, heb - reedgestaan. *Ik sta gereed om ter kerk te gaan.*
- Gereed'zetten (klaar zetten)**, ik heb - reedgezet. *Zet het ontbijt maar -*.
- Gereformeerd' (hervormd)**, bn. *Zijn vader is - en zijn moeder is menist; hij is Fransch -; de - e gemeente.*
- Gereformeer'de (Protestant)**, m. en v. - n.
- Geregeld (geordend, ordelijk)**, bn.; - e troepen; een - e krijgsmacht; *de paarden in - en draf; een - e gang van zaken; een - leven; een - e levenswijze; een - huishouden; een - e schaar; hij is daar een - bezoeker; bw. - denken, spreken; - leven; alles liep bij dat feest - af; - heid (orde, ordelijkheid)*, v.
- Gerel'de (gerei, ook: paardetuig)**, o. - n.
- Gerel'k' (langdradig, lang aangehouden)**, bn. een - gedicht; *er is iets - s in zijn preek; muz. een - akkoord; een - e rust; bw.: Die dominee preekt zoo -; - heid (wijdloopigheid)*, v. gmv.
- Gerel'heid (langdradigheid, waterigheid)**, v. gmv.; - van stijl.
- Gerel' (drukgepraat, zotteklap)**, o. gmv. *Wat een laf -!*
- Geremplaceerd' (in den krijgsveld dien vervangen door een ander)**, vd. vero.
- Gerennommeerd' (vermaard)**, bn.; een - schrijver.
- Geresoiveerd' (vastberaden, moedig)**, vd. en bn.
- Geretireerd' (afgezonderd, teruggetrokken)**, bn.
- Gerentel (rochelend keelgeluid)**, o. gmv.; *het - des stervenden. Fig. gebabbel, b.v. Wat een - over een nietigheid!*
- Gerf, v. gerven. Zie Garf.**
- Gerf'kamer (kleedkamer van den geestelijke, ook sacristie, consistoriekamer)**, v. - kamers.
- Gerf'schaaf (ruwe schaaft)**, v. - schaven.
- Ger'gel (keep in een duig, inkerwing)**, m. - s. Ook: **Girgel**.
- Gerib'd' (voorzien van ribbels)**, bn.; een - blad; - e stoffen, - e zijde.
- Gericht' (rechtbank)**, o. Ook: **Gerecht'**.
- Gerief' (voordeel, genot, gemak)**, o. gmv.; *ten - rieve van, tot gemak van.*
- Gerief'lijk**, bn. en bw.; - **heid (gemak)**, v. - heden.
- Gerie'ven**, ik heb - riefd; *iemand met iets - van dienst zijn; zich met iets -*, helpen.
- Gerij'mel (minacht, onbeduidend dichtwerk)**, o. gmv.; *het - der 18e eeuw.*
- Gerik'kekik, gerikkik' (het gekwaak der kikvorschen)**, o. gmv.
- Gerik'ketik**, o.; *het - van een horloge.*
- Gerimp'peld (rimpels, groeven hebbende)**, bn. - e bladen, een - voorhoofd.
- Gering' (onaanzienlijk, onbeteekenend)**, bn. en bw.; *in het - ste niet, volstrekt niet; de - e standen; een - e ongesteldheid, d. i. lichte; - heid (onbeduidendheid)*, v. gmv.
- Gering'achten**, ik heb - ringgeacht; - **aching**, v. gmv.
- Gering'schatten**, ik heb - ringgeschat; - **-schatting**, v. gmv.
- Gerist'**, bn.; - e uien, d. i. aan een rist gebonden.
- Germaan' (oud-Duitscher)**, m. - manen.
- Germaansch' (oud-Duitsch)**, bn.; als zn. o.
- Germa'nen (blank ras van N.W. Europa)**, m. mv.
- Germanis'me (Duitsch getint woord of uitdrukking)**, o. - n. B.v. *daarstellen, vroegjaar, eigendommeljk, enz.*
- Germanist' (wetenschappelijk beoefenaar van het oud-Duitsch)**, m. - en.
- Germinal' (Te of Kiemmaand, van 21 Maart tot 19 April)**, m. gmv.
- Geroezemoes (druk gewoel, bedrijvige drukte)**, o. gmv.
- Gerokt' (een rok dragende)**, bn.; - e heeren.
- Geron'nen (vd. van gerinnen: dik geworden, gestold)**, bn.; - bloed, - metk.
- Geron'nen**, vd. van rinnen = loopen, vloeien. *Zoo gewonnen, zoo -!*
- Geroutineerd' (geoeffend, bedreven, doorkneet, ervaren)**, bn.; een - reiziger. (ou = oe)
- Gerst (graan)**, v.; *iemand van haver tot - kennen, d. i. van ouder tot ouder. Ook: Garst.*
- Ger'stebier**, o. gmv.; - **brood**, o. - brooden; - **korrel**, v. - s; - **melk (pap)**, v. gmv.; - **water (geneesmiddel)**, o. gmv.; - **wijn (geestrijk vocht uit gerst bereid)**, m. gmv.
- Gerucht'**, o. - en. *Die zaak maakt -*, baart veel opzien; *een goed -*, een kwaad -, roep, naam; *iemand in kwaad - brengen, hem belasteren; wee den wolf, die in een kwaad - staat; een los, een onzeker, een valsch -; op het eerste -; - maken, leven, drukte.*
- Gerum' (vrij lang)**, bn.; een - e tijd; een - e poos.
- Geruisch' (voortdurend ruischen)**, o. gmv.
- Geruit' (met ruitjes)**, bn.; *het - e jurkje; een wit - e spreij; een wit- en zwartgeruite pantalon.*
- Gerust' (rustig, kalm)**, bn. en bw. *Ge kunt het - doen, onbevreesd, zonder schroom; - elijk, bw.; - heid (ongestoorde kalmte)*, v.
- Gerust'stellen (tot kalmte brengen, de onrust wegnemen)**, ik heb - gesteld; *iemand op dit of dat punt -; een - d bericht; stel u -*, wees niet bezorgd; - **stelling (geruststellende betuiging)**, v. - en.
- Ger'we (duizenblad)**, v. gmv. Ook **Gerf**.
- Gesam'mel (getalm, getreuzel)**, o. gmv.
- Gesatineerd'**, bn.; - papier, satijnachtig.
- Geschaard' (ordelijk geschikt)**, bn. en vd. *Zij stonden op een rij -*.
- Geschaard'**, bn.; een - mes, d. i. met schaar-den of kepen in het scherp. Zie **Schaarden**.
- Geschakeerd' (wapenk. in vierkante vakken verdeeld)**, bn.; een schild, - van goud en rood in vijf rijen; - van roode en zilveren blokjes.
- Geschal' (geluid)**, o. gmv.; *het - der horens.*
- Gescha'pen (gesteld)**, bn. *Zoo staat het met die zaak -; - heid (gesteldheid)*, v. gmv.
- Gescheept' (ingeladen)**, bn. *Het goed is -*.
- Geschenk' (gift, gave)**, o. - en; een aanzienlijk, keurig, mild -; *iets ten - e aanbieden, geven; kinderen zijn een - des Heeren; Kerst-, Nieuwjaars-, Sinterklaas-.*

- Geschied'te**, -**schied'te** (dicht. *geschiedenis*), v. -en. *Moord- en doodgeschichten* (Bild.); *in 's lands -en.* (Van Lenn.)
- Geschied'boek** (de *geschiedenis* van het verleden, de *geschiedenis*), o. -boeken.
- Geschied'en** (gebeuren, voorvallen), het is -schied. *Dat alles is geschied; het geschiedde in die dagen; laat alles met orde -; mij geschiede naar uw woord, overkomen, te beurt, ten deel vallen; u zal barmhartigheid -; Uw wil geschiede!*
- Geschied'enis**, v. -sen; de *vaderlandsche -*; een *heele -*, zaak van veel omhaal; de *letterkundige -*, der letteren; een *leerboek der -*.
- Geschied'enisboek**, o. -boeken; -**leeraar**, m. -s, -aren; -**les**, v. -lessen.
- Geschied'kunde** (*geschiedenis*), v. gmv.
- Geschied'kundige** (*kenner der historie*), m. -n.
- Geschied'rol** (de *geschiedenis*), v. -rollen.
- Geschied'schrijver**, m. -s; -**verhaal**, o. verhalen; -**vorscher** (*onderzoeker*), m. -s.
- Geschied't** (*bekwaam, dienstig*), bn.; -**heid**, v.
- Geschild'** (*twist, oneenigheid*), o. -len. Een -rijst, rijst op, doet zich op; een hangend -; met iemand in - raken; een - bestechten, verfeenen, bijleggen; -**punt**, o. -en.
- Geschim'meld**, bn.; een - *paard*, schimmelkleurig.
- Geschoff'** (*met breede schoften*), bn.; de - *buffel*.
- Geschoofd'** (*in schooven gezet*), bn.
- Geschoof'** (*gebedel*), o. gmv. *Dat vervelend -*.
- Gescho'ren**, bn.; *ergens leelijk mede - zitten*, geplaatd zijn met een onoverkomelijke zwaarigheid, er gek of leelijk mee in zitten.
- Geschreeuw'** (*het aanhoudend schreeuwen*), o. gmv.; *het - en geroep der marktventers; - van moord ging op.* (Staring); spreekw. *Veel - en weinig wol; hulp-, kinder-, krijgs-, moord-, wraak-*.
- Geschrift'** (*het geschrevene, handschrift, gedruk werk*), o. -en; bij -e, door schriftelijke mededeeling; in -e, niet mondeling; *valsheid in -e; in -e brengen, stellen; de -en van Cicero; losse -en; de -en der Joden.*
- Geschrok'** (*gulzig eten*), o. gmv.; *het - van die kinderen.*
- Geschrol'** (*bedilziek gevit*), o. gmv.; *dat - op anderen! gmv.*
- Geschubd'**, vd. en bn.; -e *hagedissen*, met schubben bedekt.
- Geschuif'fel** (*geblaas, gesis*), o. gmv. *Men kent die slang aan haar -*
- Geschuif'fel** (*voortdurend schuivende beweging*), o. gmv. *Er ging een - door de zaal.*
- Geschut'** (*schieltuig, oorlogstuig, kanon*), o. gmv.; een *stuk -*, een *vuurmond*, een *kanon*; *het - ontbrandt, buldert, dondert, knalt; de donder van het -; het - speelt; het - bedienen; er is grof of zwaar en ligt of klein -*, d. i. *vuurmonden van grooter of van kleiner kaliber.* Fig. *Hij begon met grof -*, op krachtige, ruwe manier aan te vallen met woord of daad; *berg-, belegerings-, kust-, scheeps-, veld-, vesting-, werp-*.
- Geschut'bedding** (*vaste onderlaag van hout*), v. -en; -**dek** (*scheepst. tusschen-dek en kuildek, die elk een batterij voeren*), o. -dekken; -**gat** (*-poort*), o. -gaten; -**krabber** (*touw om op zee het geschut vast te schorren*), m. -s; -**lantaarn** (*nl. ter verlichting der batterij*), v. -s; -**meester**, m. -s; -**park** (*-werf*) o. -en; -**poort** (*vierkante opening in den wand van het schip*); v. -en; -**rol** (*lijst van de manschap die het geschut moet bedienen*), v. -rollen; -**talie** (*takel, dienende om het geschut in of uit de geschutpoorten te halen*), v. -talies; -**tap** (*korte cilindervormige as aan weerszijden waarop het kanon hangt*), m. -tappen; -**werf** (*park, waar kanonnen, kogels enz. zijn opgesteld*), v. -werven.
- Gesignaleerd'**, vd. en bn.; een - *misdadiger*, een wiens signalement bij de politie is rondgezonden; *hij heeft zich boven anderen -*, d. i. heeft uitgemunt, zich doen kennen.
- Geslacht'** (*familie, stamhuis, vorstenhuis*), o. -en; een *aanzienlijk, doorluchtig -*; *van - tot -*; *het - van Abraham.*
- Geslacht'** (*slacht*), o. *Belasting op het gemaal en het -*, d. i. *geslacht vee.*
- Geslacht'** (*spraak. het mannelijk, vrouwelijk of onzijdig taalgeslacht v. e. woord*), o. -en. *Er zijn drie -en; er is een natuurlijk - en een taal- of woord-; er bestaan regels voor de -en.*
- Geslacht'kunde** (*genealogie, juiste kennis der verwantschapsbetrekkingen tusschen vorsten of adellijke geslachten*), v. gmv.
- Geslachts'boom, geslacht'boom** (*stamboom*), m. -boomen.
- Geslachts'lijst, geslacht'lijst** (*spraak. alfab. lijst van woorden met opgave van het geslacht der zelfst. nw.*), v. -lijsten.
- Geslachts'naam, geslacht'naam** (*familienaam*), m. -namen.
- Geslachts'wapen, geslacht'wapen** (*familiewapen*), o. -wapens.
- Gesla'gen** (*plat gehamerd*), bn.; *dat is - zilver; - koper; - goud, d. i. bladgoud.*
- Gesla'gen**, bn.; *hij is mijn - vijand, d. i. onverzoenlijke vijand; hij is ridder -*.
- Gesle'pen** (*listig, doortrapt, ook scherpzinnig*), bn.; -**heid**, v. gmv.
- Geslo'ten** (*niet geopend; fig. niet open, niet rond*), bn.; *met - vizier strijden; deze winkel blijft -; houd die deur -; fig. hij is - als het graf, deelt niets mede, is dicht als een pot; ik hield mij -; het - getaalt van den minister, koel, ingetrokken; -heid, v. gmv.*
- Gesmaal'** (*smadelijk geschimp*), o. gmv.; *dat gespot en - op den godsdienst van anderen.*
- Gesmak'** (*het aanhoudend smakken*), o. gmv. *Dat - is ongemanierd; het - van dien drinkebroer.*
- Gesmak'** (*gegooi, gesmijt*), o. gmv.; *het - met de goederen op een boot.*
- Gesmij'de** (*allerlei sieraad gesmeed uit metaal, ook met parelen en edelgesteenten*), o. vero.
- Gesmij'dig** (*lenig, buigzaam*), bn.; een - *e taal; -heid, v. vero.*
- Gesnaard'** (*van snaren voorzien, gereed*), bn. *fig. Nu ben ik weer -*, van 't noodige voorzien.
- Gesne'den**, vd. van *snijden*; een - *beeld.*
- Gesnoef'** (*gepoch, gezuets*), o. gmv.
- Gesoe'bat** (*geveit, gebedel*), o. gmv.; *dat - om een dag verlof.*
- Gesorteerd'**, bn. *Deze goederen zijn netjes -*, d. i. gerangschikt; *deze winkel is goed -*, d. i. in detail voorzien.
- Gesp**, m. -en; *de - van een vest, een pantalon, enz.; met een zilveren, gouden, juweelen - was zijn stropdas vastgemaakt; Keesjes vader ... had groote zilveren - en op zijn schoenen gedragen; Mietje Dekker, met een koperen - op haar buik.* (C.O.)

- Gespan'** (paar, koppel, span), o.; een — sterke reispaarden, een — blanke zwanen, een — ossen, een — ploegpaarden.
- Gespeel'** (speelgenoot, speelmakker), m. en v. gespelen. Vr. ook: Gespele.
- Gespen** (vastmaken met één of meer gespen), ik heb — gespt; de schoenen —; het borst-harnas —, het harnas —, d. i. zich ten strijde aangorden; aan—, dicht—, los—, toe—.
- Gespierd'** (krachtig, sterk), bn.; een — man; een — e arm; fig. een — e stijl; —heid, v. gmv.
- Gespik'heid**, bn.; — e kousen, d. i. met spikkels.
- Gespoord'**, bn. De ruiter was gelaarsd en —.
- Gespouwen**, vd. van spouwen (splijten); deze pen is te ver —. Zie Spouwen.
- Gesprek'** (mondeling onderhoud), o. —ken; een onbeduidend, een geregeld, een levendig, een onderhoudend —; een — aanknoopen, afbreken, storen, vervolgen, voortzetten; zich in een — mengen; een andere wending aan een — geven; het — werd algemeen; het — gaande houden.
- Gespren'keld**, bn. en vd. Is het strijkgood al —? d. i. droppelsgewijze vochtig gemaakt.
- Gespuis'** (geboefte, gebroed, het gepeupel), o. gmv. En 't moord— te ontjagen dringt nog te sterker. (Staring); spinnen en ander vuil —; er is vreemd — langs den weg; 't — viel aan 't plunderen. (Hooft.)
- Gest**, v. gmv. Ook: **Gist**.
- Gestaald'**, bn.; door het lijden —, d. i. gehard.
- Gesta'dig**, —staag' (duurzaam, vast), bn. en bw.; —heid, v.; —lijk, bw.
- Gestalte** (gedaante, houding, postuur), v. —n.
- Gestalt'enis** (gestalte), v. gmv. vero.
- Gestamel**, —sta'mer (het stamelen), o. gmv.
- Gestand'** (alleen gebruikelijk in: —doen), bn. zijn woord —, zijn belofte —, zijn eed —doen, d. i. nakomen, houden.
- Gestard'**, —sternd', bn.; de — e hemel.
- Gestarn'te** (dicht. al de sterren samen), o. het — van den Grooten Beer, d. i. sterrenbeeld; onder een gelukkig — geboren zijn, een gelukskind zijn. Ook: **Gestern'te**.
- Gestationneerd'** (geplaatst, aangesteld), bn.; ergens — zijn.
- Geste** (gebaar), v. —s of —n. De zanger maakte allerlei —s. Lees: zjes't.
- Gesteen'** (zacht gekerm), o. gmv.; een klage-lijk — liet zich hooren. Ook: **Gesteun'**.
- Gesteente** (een veelheid van steenen; edele steen, één steen), o. —n. Dat is een edel—; een kostelijk —, een kostbaar —; een dolgreep met —n omzet; het gaat is een zeer hard —; dicht. En schrijf dan dit op mijn graf—, grafzerk, —steen, —tombe.
- Gestel'** (geaardheid des lichaams), o. —len; een bloedrijk —, een waterachtig —, een droog —, een aandoenlijk —, een prikkelbaar —, een sterk, taai —, een zwak —; levendig van —; zijn — ondermijnen; de koorts ondermijnen zijn —.
- Gesteld'** (gehecht aan, verzot op), bn. De man was zeer — op fraaie bandjes; op iets — of niet — zijn; de kleine is zeer op het kinder-meisje —, d. i. er veel van houden.
- Gesteld'**, bn. Er worde —, d. i. ondersteld, aangenomen; — dat...
- Gesteld'heid** (toestand), v. —heden; de — des lichaams, der ziel, des harten, enz.; de — der Nederlanden.
- Gestel'tenis** (toestand), v. —sen. Ons oordeel is naar de — der hersenen soms helder, soms betrokken. (Vondel); de — der zaken. w. g.
- Gesten** (oude krijgsverhalen, strijdliederen ter eere van een held of van een volk), v. mv. Wat zijn er al vermaarde — uit de Middel-eeuwen! vero. Lees: zjesten. Vl. Geesten.
- Ges'ten** (gisten), het heeft —gest.
- Gesteriliseerd'**, bn.; — e melk, vrijgemaakt van bacteriën.
- Gestern'd'**, bn.; het — e uitspannel.
- Gestern'te** (al de sterren, een sterrenbeeld), o. —n. Zie **Gestarn'te**.
- Gesticht'** (gebouw), o. —en; een liefdadig —; een — voor ooglijders, enz.
- Gesticula'tie** (gebaar, gebarenspeel), v. -tiën, -s.
- Gesticuleeren** (gebaren maken, inzonderheid met de handen).
- Gest'ie** (het doen, verrichting), v. -tiën.
- Gestileerd'** (in den stijl uitgevoerd), bn.; een — e bloem; een behangsel met — e figuren.
- Ges'ting** (gisting), v. gmv.
- Gestoel'te** (verheven zitplaats, troon), o. —n.
- Gestof'** (gesnoef, grootspraak), o. gmv.
- Gestoffeerd'** (van kleeden en gordijnen voorzien; gemeubeld), bn.; een — e kamer.
- Gestreep't'** (met strepen), bn.; — e stoffen: muz. ééns — octaaf, d. i. het derde octaaf op de piano, enz.
- Gestreng'** (niet toegankelijk, streng, stipt), bn.; een — rechter; een — onderzoek; op — en toon; een — oordeel; — e zedigheid; een — e stijl; in — e afzondering; een — e vorst; bw. iem. — straffen, op strenge wijze, onverbid-delijk; — elijk, bw. b. v. Iets —lijk straffen; iets —lijk wreken; —heid (onverbiddeijkheid), v.; Edel—, Hoogedel—, Weledel— (titels).
- Gestrikt'**, bn. en vd.; een — e haas, d. i. met een strik gevangen. Zij is gelint en —, vol strikjes.
- Gestrook'** (gestreet), o. gmv. Zie **Strooken**.
- Gestrop't'** (een stropdas omhebbende), bn.
- Gestudeerd'**, bn.; een — persoon, d. i. iem. van hoogere studie.
- Gesuis'** (het suizen), o. gmv. Hij had — in de ooren.
- Getab'berd**, —tab'baard (dragende een tabbaard), bn.; — e rechters.
- Getah-pert'sja** (Ind. lederachtige stof uit het sap van den percha-boom op Sumatra, Malakka en Borneo), v. gmv. Wielbanden, buizen, slangen, kussens van —. Ook: **Gutta-percha** (lees: guttaper'ka).
- Getakt'**, bn.; een — gewei van een hert, d. i. een gewei met takken.
- Getal'** (een veelheid), o. —len; een groot —; het — der ongelukkigen werd al grooter; ten getale van 15, in grooten getale; rekenk. een benoemd —, gelijknamige —len, een even —, een geheel —, een gebroken —, een gemengd —, b. v.  $2\frac{1}{2}$ ; 25 is een — van twee cijfers.
- Getal'lenleer** (cijferkunst, telling), v. gmv.
- Getand'** (met tanden), bn.; een — rad.
- Getat'ewaal** (het krom en gebrekkig spreken), o. gmv.; het — van dat kindje.
- Getee'kend** (een bijzonder teeken aan het lichaam hebbende), bn.; een bultenaar is een — mensch; een fraai — e hond, gevlekt.
- Getee'kende** (een teeken dragende, mis-maakte), m. en v. —n. Wacht u voor de —n. (volksbijgeloof).
- Getem'perd** (bedaard, verminderd', bn. — licht; — e warmte; —heid, v. gmv.
- Geteut'** (gemelijk gezeur, gebeuzel, getreuzel), o. gmv. Wat verdriet mij uw —!



- Getier'** (gehuil, luid geschreeuw, leven), o. gmv.; *het - der koeien bij dien brand; een machtelooz - , een - van allerlei kreten, met woest - , het - eener dwaze menigte.*
- Getierelier'** (vroolijk gekweel van vogels), o. gmv.; *het zoet - .*
- Getij'**, -**tijde** (regelmatig wederkeerende tijd van het vallen en wassen van het water, eb en vloed), o.; *dood - , de zwakste vloed; - waarnemen, op het - letten, d. i. gunstige waterstand; Elk vischt op zijn - , elk let op zijn bijzonder voordeel.*
- Getij'** (R.K. jaargedachtenis van een overledene), o. -den, -en.
- Getij'boek**, -**tij'denboek** (R.K. gebedenboek van een priester, brevier), o. -boeken.
- Getij'de** (jaargetijde), o. -n. *Gij kent de vier -en? Wel zijt ge schoon in elk -! (nl. 't Haagsche bosch).*
- Getij'den** (R. K. de priestergebeden voor elken dag), o. mv.
- Getij'gerd** (met strepen), bn.; *een -e hond, gestreept als een tijger.*
- Getim'merte** (al wat getimmerd is), o. -n.
- Getin'kel** (getingel, zacht geklank), o. gmv. *het harmonisch - van de bellen der kudden.*
- Getin'tel** (gefonkel), o. gmv. *Het - der sterren.*
- Getin'tel** (geprikkelt), o. gmv. *Het - der vingers, als men sneeuw kneedt.*
- Getjan'gel** (muziek van slecht allooi), o. gmv. *Het - van dat kind op de piano.*
- Getjilp'** (gepiep van musschen), o. gmv.
- Getob'** (aanhoudend tobben), o. gmv.
- Getoet'** (het aanhoudend blazen), o. gmv.; *dat - op dien horen.*
- Getogen**, vd. van 't verouderde *tijen* (trekken). *Ik ben hier geboren en - , d. i. opgevoed.*
- Getok'kel** (het zachtjes rukken aan de snaren), o. gmv.; *het - eener harp.*
- Getoum'mel** (verwarring, rumoer), o. vero.
- Getouw'** (weefgetouw), o. -en. *Zie: 'Touw.*
- Getraan'** (geween), o. gmv. Vlaamsch.
- Getra'lied**, bn.; *een - venster, d. i. met traliën.*
- Getran'tel** (het gedurig op en neer loopen), o. gmv. vero.
- Getravesteerd'** (belachelijk ingekleed of nagevolgd), bn. *een - Rijntje van Borger.*
- Getrip'trap**, o. gmv.; *het - der spelende kleinen.*
- Getroost'** (gesterkt, moedig, niet angstig), bn. *een -e weduwe, moeder; hij is zijn lot - , d. i. er in berustend.*
- Getroos'ten** (zich), ik heb (mij) getroost; *bij de studie moet men zich inspanning - , met gelatenheid zich schikken in; zich de moeite - ; zich den dood - ; zich opofferingen, offers - , d. i. gewillig en gelaten die offers brengen.*
- Getroubleerd'** (niet wel bij 't hoofd), bn.; -heid, v. gmv. (ou = oe).
- Getrouw'** (iem. trouw blijvende), bn.; *een -e dienstknecht, een hond is - , een -e onderdaan, een -e echtgenoot; - zijn aan een afspraak; - zijn aan God, aan zijn woord; een - geheugen; een -e vertaling; een - verslag, betrouwbaar. Zijne zeer -e Majesteit, titel van den koning van Portugal.*
- Getrouw'heid** (onveranderlijke gehechtheid), v. gmv.; *de - der doggen van Floris V; de Staten zwoeren - aan den Vorst; den eed van - afleggen; bij uitbr. de - eener vertaling, betrouwbaarheid, nauwkeurigheid.*
- Getron'wigheid** (getrouwheid), v. gmv. Bijbelsche uitdr.: *De Heere dan vergelde den ieder zijn - .*
- Getuigd'** (van een tuig of toom voorzien), bn.
- Getuige** (iem. die tegenwoordig is of was), m. en v. -n; *iem. als - vragen bij zijn huwelijk; de (notarieele) akten zullen worden verleden voor éenen notaris in tegenwoordigheid van twee -n; iem. tot - nemen, roepen; de - , behoorlijk opgeroepen, moet verschijnen; aan -n wordt een schadeloosstelling toegelegd; een - wraken, afwijzen, afkeuren; een onoveraakbaar - ; bij uitbr. ook een geloofwaardig schrijver; één - is geen - , de verklaring van één getuige is geen middel van bewijs; - zijn van iets, er bij tegenwoordig zijn; ten aanhooren van -n; een belangstellend, deelnemend - van iets zijn; moogt gij nog lang - zijn van mijn geluk.*
- Getuige** (getuigenis, verklaring), o. -n; *iem. van goede -n voorzien; -n vragen, -n geven, d. i. gunstige getuigenissen; er was hevig gevochten, -n de bloedplekken op den grond; ons volk gaat vooruit in ontwikkeling, -n de vele lagere scholen, d. i. ten bewijze dienen.*
- Getuigen** (als getuige een verklaring afleggen), ik heb -tuigd; -is, o. en v.; -verhoor, o. -en.
- Getuig'schrift** (attest, testimonium), o. -en.
- Getul'band** (een tulband dragende), bn.; *een -e Moor.*
- Getwee'ën** (met z'n beiden), telw. mv. *Wij - maken het goed. „Wij zijn - slechts! Daar is een derde, God!” (Mohammed, Aya Sofia, Schaepman).*
- Geul** (smal, diep water; smal kanaal), v. -en. *In Z. Limburg: rivier van dien naam.*
- Geur** (wetriekende lucht, parfum), m. -en; *de - van het gebrad; de - van wierook; van rozen, seringen; een balsemende - ; zegsw. iets in - en en kleuren vertellen, d. i. met vermelding van alle bijzonderheden; hij stierf in den - van heiligheid (ook reuk van - ); de - van iem. deugd, de liefelijke aandoeining, die zij opwekt.*
- Geur**, m. -en. *Fig. Er is een -tje aan, de zaak is niet in orde, niet zuiver.*
- Geuren** (geur verspreiden, fig. pronken), ik heb -geurd; -stof, v. -fen.
- Geur'ig**, bn.; *een -e ruiker; -heid, v. gmv.*
- Geürm'** (kleinzielig geklaag), o. gmv.
- Geuz** (bedelaar, partijnaam 1566), m. geuzen. *De Geuzen, zie gesch. 80-jar. oorlog; een Water-, een Bosch-.*
- Geuz** (kleine vlag, die van den boegspriet waait), v. geuzen. *Er woei een - van oranje, blauw en wit van de boegsteng.*
- Geusch**, bn. *Hij is - geworden, d. i. tot de geuzenpartij (die der Hervormden) overgegaan; Amsterdam was in 1578 - geworden.*
- Geuzenpenning** (geslagen in 1566, en door de Edelen van het Verbond gedragen), m. -en.
- Geuzenvlag** (de prinsenvlag: oranje, wit en blauw), v. -vlaggen.
- Gevaar'** (hachelijke kans), o. gevaren; *een aanstlag vol -s; dit is niet zonder - ; - loopen, b.v. van te verdrinken; het - dreigt, nadert, genaakt; het - bespringt iem.; worstelen met het - ; een - met iem. deelen; in - zijn, verkeerren, zich bevinden; zich in - stellen; buiten - zijn; zich in - storten; jacht-, strand-, zee-.*
- Gevaar'lijk** (gevaar opleverende), bn.; *een -e tocht; -heid, v. gmv.*

- Gevaarte** (reusachtig voorwerp, b.v. zeer groot schip, gebouw, rots, enz.), o. -n.
- Gevaccineerd** (ingeënt met koepokstof), bn.
- Gevader** (peetoom), m. -s; als - over een kind staan, het ten doop houden; -schap (peetschap), o. gmv.
- Geval** (voorval, geschiedenis), o. -len. Het volgende - is mij bekend; -len van Friso lotgevallen, avonturen; het is een lastig, een moeilijk -; een gek, een treurig, een vreemd, zonderling, curieus -, gesteltens, toestand; wat was het -? bij-, toevallig; in -, wanneer, als; in allen -le, wat er ook gebeuren moge; spreekw. Geen ding gaat bij-, maar God bestuurt het al.
- Gevalen** (gebeuren), het geviel, is -vallen; het geviel, dat ...; zich iets laten -, er genoegen mede nemen.
- Gevalig** (aangenaam), bn.; -heid, v. gmv.
- Gevangen** (in gevangenschap zijnde), bn. een - man.
- Gevangene** (persoon, die gevangen zit of in d. krijg gevangen is), m. en v. -n. Gij zijt mijn -; het gekerm der -n; de cellen der -n.
- Gevangenvaarder** (cipier), m. -s; -hok, o. -hokken; -huis (gevangenis), o. -huizen.
- Gevangenis** (huis van hechtenis), v. -sen. Hij zit al twee jaar in de -; -straf (het gevangen zijn), v. gmv.; -wezen, o. gmv.
- Gevangennemen**, ik nam -vangen, heb -vangengenomen; -ing, v. -en.
- Gevangenschap**, v. gmv. Hij zucht in -.
- Gevangenzetten** (in de gevangenis zetten), ik heb -vangengezet; -ing, v. -en.
- Gevangenzitten** (in de gevangenis zitten), ik zat -vangen, heb -vangengezeten.
- Gevangelijk**, bw. Hij werd - weggevoerd, d. i. als een gevangene.
- Gevat** (gestepen, scherpzinnig, schrander in het antwoorden), bn. en bw.; -heid (snelheid van begrip), v. gmv.
- Gevecht** (een treffen, een vijandelijke ontmoeting), o. -en; een hevig -, een bloedig -, een aanvallend -, een verdedigend -; in - zijn; in - komen met iemand; buiten - stellen, dooden of gevaarlijk kwetsen.
- Gevechtsafstand**, m. -en; -kolonne (aanvalsafdeling), v. -s; -leer, v. gmv.; -leiding, v. gmv.; -regelen, m. mv.; -stelling, v. -en.
- Gevedel** (het spelen op een vedel), o. gmv.
- Gevederd** (gedekt met vederen), bn.; een - zanger, d. i. vogel.
- Gevederte** (dicht. pluimage, gepluimte), o. gmv.
- Geveinsd** (niet oprecht), vd. en bn.; -heid, v.
- Geveinsde** (veinzaard), m. en v. -n.
- Gevel** (buitenmuur van een gebouw), m. -s; een voor-, een zij-, een achter-.
- Geven**, ik gaf, heb -geven; gehoor - aan, letten op; den geest -, sterven; iemand raad -, raden; rekenschap -, verslag doen; acht -, letten op; vuur -, schieten; in het licht -, uitgeven van een boek, enz.; in bedenking -, laten overwegen; wat - en nemen; zich naar de omstandigheden schikken.
- Gever** (iemand die iets geeft), m. -s; de - alles goeds, n.l. God.
- Gevest** (handvat van een degen), o. -en.
- Gevestigd** (gevestigd, woonachtig), bn.
- Gevestigd** (woonachtig, ergens verblijvende), bn.
- Geven'gel** (gepeuter, gemorrel), o. gmv. Dat - aan je das moest je laten. gmv.
- Gevierd** (geroemd, geprezen), bn.; prof. Röntgen, de -e ontdekker der x-stralen.
- Gevierendeeld** (wapenk. in vier rechth. vakken verdeeld, gekwartileerd), bn.; een schild, - van rood, zilver, goud en zwart.
- Gevierendeeld** (lijfstraf in vieren gedeeld), bn. Zie **Vierendeelen**.
- Gevind** (voorzien van vinnen), bn. Visschen zijn -e dieren; fig. het -e blad van den citroen; acacia's met hun fijn - loof.
- Gevlakt, gevekt** (met vlekken), bn.; de -e luipaard, de - hyena.
- Gevlamd**, bn.; -hout; -palissanderhout.
- Geveesd** (vleesch hebbende), bn.; een - kip; een wel-e duif; de -e duivel, satan in vleeschelijke gedaante.
- Gevelerkt** (geveugeld), bn.; een -e toonkunstenaar, d. i. zangvogel. w. g.
- Geveugeld** (van vleugels voorzien), bn. een -e dier, een -e woord, d. i. op aller tong.
- Gevlj**, o. gmv. In 't - spreken, d. i. tot verzoening van partijen; iemand in 't - komen, bruikbaar zijn voor iemand; twee staatkundige partijen kunnen elkaar in 't - komen, d. i. elkaar bijstaan tot een bepaald doel.
- Gevoeg**, o. gmv.; met -, betamelijk; laat dat kind zijn - doen, behoefte in 't groot. gew.
- Gevoeglijk** (naar behooren, passend), bw. Het was zoo donker, dat het gas - had kunnen branden; men zou zoo iets - kunnen vragen; -heid (gepastheid), v. gmv.
- Gevoel** (het voelen, fig. aandoening), o. gmv. Die lamme heeft in dat been geen - meer. De zangeres zong met -.
- Gevoelen**, ik heb -voeld. Berouw -, medelijden -, d. i. ontwaren, het besef er van hebben; een trek, een neiging, lust, belangstelling -; liefde, achting, sympathie voor iemand -; van de schoonheid ener kunst weinig -; veel, weinig voor iets of iemand -; zich zelven -, d. i. fier zijn op zijn kracht, met zelfvertrouwen vervuld zijn.
- Gevoelen** (meening, oordeel, opinie), o.; naar mijn -, verschil van -, zijn - uitspreken, met iemands - instemmen.
- Gevoelen** (gezindheid, gewaarwording), o. -s; met -s van hoogachting, -s van deugd.
- Gevoelig** (gevoel hebbend, fig. aantrekkelijk, vatbaar), bn. Elk dier is - voor pijn; deze hoenders zijn zeer - voor kou; een - zenuwgestel; een - hart, een hond is - voor een goed woord; iemands -e zijde, d. i. zwakke zijde; een -e balans, zeer scherp aanwijzend; bij iemand een -e snaar aanroeren, een zaak, die tot zijn hartsgeheimen behoort; bw.: deze dame zingt zeer -; hij heeft zich - bezeerd; uw lijden treft mij -; -heid (aandoentlijkheid), v. gmv.
- Gevoelloos** (geen gevoel hebbende), bn. Zijtje was reeds een - lijk; hij stond daar als een - beeld; de kranke lag - neer; bw.: Het was als spotte zij - met ons leed, d. i. hardvochtig; -heid, v. gmv.
- Gevoerd** (van een voering voorzien), bn. een -e jas, een met watten - vest; wapenkunde: een rood-gevoerde helm.
- Gevoegelte** (allerlei vogels), o. gmv.; wild -.
- Gevolg** (stoet van volgelingen), o.; een groot, een talrijk -; zij was in het - der prinses; fig. de ledigheid met allerlei ondeugden in haar -.

- Gevolg'** (gehoor), o. *Ik zal gaarne - geven aan uw uitnoodiging*; rechtst. - *geven aan een zaak*, ze voor den rechter brengen; - *aan een plan, een besluit, een belofte*, d. i. volvoeren; *in -e van*, naar aanleiding van; *bij-*, zóó dat het genoemde volgt uit het voorafgaande.
- Gevolg'** (wat uit iets voortvloeit), o. -en. *Onze misslagen zijn -en van ons verkeerd denken*; *een noodwendig -*; *een gelukkig -*; *met goed -*, d. i. met goeden uitslag; *gewichtige -en*; *dat alles was zonder -*; *een keten van oorzaken en -en*; zegsw. *Gelijke oorzaken hebben gelijke -en*; *kleine oorzaken hebben soms groote -en*; *de -en moeten dragen*; *aan de -en van iets overlijden*; *ten -e hebben*; *ten -e van*; *dienten -e*; *iemand voor de -en aansprakelijk stellen*; *iemand voor de -en vrijwaren*.
- Gevolg'lijk** (bijgevolg, derhalve), bw. *Deze lijnen loopen parallel, en - snijden zij elk-ander niet*.
- Gevolg'trekking** (het maken v. e. besluit), v. -en; *een stoute -*; *uit uw afwezigheid zal men allerlei -en maken*; *tot een - komen*, haar opmaken; *een - afleiden*.
- Gevol'machtigd** (bevoegd als plaatsvervanger op te treden), bn.; *een bijzonder - persoon*; *een - Minister*, d. i. van een volmacht voorzien om zijn regeering te vertegenwoordigen; *hij is buitengewoon Gezant en - Minister*.
- Gevol'machtigde** (zaakgelastigde), m. -n.
- Gevon'kel** (het verspreiden van vonken), o. gmv.; *het - van het vuur in de asch*.
- Gevor'derd** (een vrij hoogen trap bereikt hebbende), bn.; *in de wetenschap, in de kunst aardig - zijn*; *op -en leeftijd*; *een lijk in -en staat van ontbinding*.
- Gevorkt'** (vorkgewijs gespleten), bn.; *de -e staart van de zwaluw*.
- Gevormd'** (volledig ontwikkeld), bn.; *een volkomen - karakter*.
- Gevormd'** (R. K. het H. Vormsel ontvangen hebbende), bn. *Zijt gij al -?* Zie **Vor'meling**.
- Gewaad'** (de kleedij als geheel), o. -waden: *Hij droeg een purperen -*, *een - van zijde*, *een lang, een kort -*; *een armoedig, een plechtig -*, ambtskleeding; *ambts-, boet-, feest-, kerk-, nacht-, rouw-, treur-*.
- Gewaagd'** (gevaarlijk, onzeker), bn.; *een -e sprong*; -heid, v. gmv.
- Gewaand'** (valsch), bn. *Mohammed, - profeet*. (Da Costa); *een - edelman*.
- Gewaard'igen** (goedvinden, gelieven), hij heeft zich -waardigd; o. *Heer, gewaardig u ons te verhooren*; o. *Koning, gewaardig u ons te hooren*; *zich niet -*, d. i. beneden zich achten, zich niet verwaardigen.
- Gewaar'worden** (bespeuren, bemerken), ik werd gewaar, ben -waargeworden.
- Gewaar'wording** (het bewust worden van indrukken, aandoeningen), v. -en; *een - van koude, warmte*; *een - van spijt, vrees*; *allerlei strijdige -en*; *gemengde -en*; -en opwekken; *allerlei -en bestormen, overstelpen, overmeesteren iemand*.
- Gewag'** (melding), o.; - *maken van*, d. i. melden; *de hond maakte -*, sloeg aan, blafte.
- Gewaag'en** (melding maken), ik -waagde, heb -waagd; *het vrouwtje gewaagde er niet van*. (V. Lov.), er over spreken; *de geschiedenis -waagt er van*; *ergens met lof van -*.
- Ge'wangpalm** (Ind. boom op Timor), m. -en.
- Gewa'pend**, vd. en bn.; *van top tot teen -*; *een - oog*, d. i. ziende door een vergrootglas.
- Gewa'penderhand** (met of door geweld van wapens), bw.; *een benting - nemen*.
- Gewas** (plant, kruid, oogst), o. -sen; *het - te velde*, d. i. de oogst; *een uitheemsch -*.
- Gewasch'** (het herhaald wasschen), o. gmv.
- Gewas'schen** (gereinigd), bn.; - *linnengoed*.
- Gewas'sen** (gegroeid, gestegen), vd. *Het water is nogal -*.
- Gewa'terd**, bn.; - *lint*, met golvende kleurschakeering; *een schoon -e diamant*, van een helderen glans.
- Gewatteerd'** (gevoerd of opgevuld met watten), bn.; *een -e deken*; *een -e kamerjapon*.
- Geweek'laag** (het aanhoudend klagen), o. gmv.
- Geween'** (het voortdurend weenen), o. gmv.; *droef -*, *luid -*.
- Geweef'** (wapen ter verdediging), o. geweren. *In het -!* onder de wapens; thans: *Schietgeweer*.
- Geweef'dolk** (bajonet), m. -en; - **fabriek**, v. -en; - **fabrikant**, m. -en; - **kogel**, m. -s; - **kolf** (onderdeel), v. -kolven; - **Jade** (houten schacht, waarin de geweerloop ligt), v. -n; - **maker**, m. -s; - **rek**, o. -rekken; - **riem**, m. -en; - **vuur**, o. gmv.; - **winkel** (werkplaats van de geweer-makers), m. -s.
- Gewel'** (de getakte hoorns van een hert), o. -en.
- Gewel'de, -wel'** (het ingewand van dieren), o. gmv.; ook spoor van wild, bestaande in zijn uitwerpselen; *wel bespeurde hij het - van hoenders*. (C. O.)
- Geweld'** (macht, kracht, hevigheid), o. gmv.; *een leven van -*; *het - des doods*; *alles onder zijn - doen bukken*; - *doen*, kracht uitoefenen: *Martino doet - met de achterhoeven*. (Staring); - *van riemen*, - *van muren, wallen* (Vondel); - *van water*, krachtige waterstroomen; *het - der baren, der zee, der stormen*; *het - der eeuwen*; *met -*, met onstuimige drift; *met kracht en - iets willen*; - *gebruiken*; - *bedrijven, plegen*; *zich zelven - aandoen*, d. i. met kracht van geest zich tot iets dwingen; *zijn geweten - aandoen*, d. i. verkrachten; *het - dienen*.
- Gewelddad'ig**, bn.; *een - dood*; -heid, v.
- Gewel'denaar** (dwingeland, tiran), m. -naars en -naren.
- Geweldenarij'** (dwingelandij), v. -en.
- Gewel'dig** (krachtig), bn.; *een -e dood*, d. i. door geweld; *een -e stroom*, -gedrang, enz.
- Gewel'diger**, m. -s. Dit woord komt slechts voor in samenstellingen, b.v. *kapitein-gewel'diger*, *provoost-gewel'diger*, vero.
- Gewel'digerhand** (met geweld), bw. w. g.
- Gewelf'** (hol-gebogen zoldering), o. gewelven; *het - van een koepel, van een kelder, van een kerk*; bij vergelijking: *het - van bladeren en takken*; *het - des hemels*; *het blauw -*, *het azuren -*.
- Gewelfd'** (boogswijze, als een gewelf gebouwd), bn.; *een -e zoldering*; *een eenigszins - dak*; *een -e kamer, kerker, gang*; fig. *de fraai -e Middachter-laan*; *een breed - voorhoofd*.
- Gewelf'sel** (dicht, overwelfde ruimte), o. -s.
- Gewe'mel** (gekroel, dooreengeloop, enz.), o. gmv.; *het - der mieren*; *een - van menschen, van booten, enz.*
- Gewend'** (gewoon), bn.; *het zus of zoo -*

- zijn; hij is het thuis goed -; hij is niet veel -; zoo iets zijn we niet van hem -.*
- Gewen'nen**, ik heb -wend. *Jong gewend, oud gedaan; zich -*, zich schikken (naar).
- Gewer'veld** (*wervels hebbende*), bn.; -e *dieren*, die een wervelkolom hebben.
- Gewest'** (*landstreek*), o. -en. *De 17 Nederlandsche -en. Fig. in zalige -en*, in den hemel.
- Gewes'telijk** (*provinciaal*), bn.; *de -e besturen; -e belangen.*
- Gewe'ten** (*het besef van goed en kwaad; inwendige stem*), o. -s. *Naar plicht en -.*
- Gewetenloos**, bn.; *een -looze schurk*, laaghartig; -heid, v. gmv.
- Gewetensangst**, m. -en; -dwang, m.
- Gewetensonderzoek** (*eigen onderzoek naar zijn zonden*), o. gmv.
- Gewet'ig** (*gêrechtvaardigd*), bn.; *door het gebruik -.*
- Geweu'ven**, vd. en bn.; - *stoffen, kousen, borstrokken*, enz.
- Geweu'zen** (*voormalig*), bn.; *een - leerling, een - minister. Zie Ex.*
- Gewicht'** (*zwaarte van een voorwerp*), o. gmv. *daar is - aan; die koekjes zijn licht, zijn zwaar op 't -*, er gaan er veel of weinig b.v. in een pond.
- Gewicht'** (*voorwerp van bepaalde zwaarte om te wegen*), o. -en; *de -en zijn van ijzer of koper; de Nederlandsche maten en gewichten. Zie Aanhangsel, VIII.*
- Gewicht'** (*fig. belangrijkheid, invloed, waarde*), o. gmv.; *een gebeurtenis van -; het - eener gebeurtenis; een man van -; veel - aan remands woorden hechten.*
- Gewicht'ig** (*gewicht hebbend, belangrijk*), bn. en bw.; *een -e bezigheid; een -e dag; -e gebeurtenissen; wat spreekt hij -; -heid (belangrijkheid)*, v. gmv.
- Gewiekt'** (*voorzien van wieken*), bn.; *een -e zanger, zangvogel; een - geluid*, nl. dat van den nachtegaal (Tesselscha); *de -e Mercurius*, met wieken aan de voeten; *de -e faam*, hebbende vleugels; -e pijlen, d. i. gevederd, gevleugeld; *op -en voet voortzweven*, als bv. een schaatsenrijder.
- Gewie'wauw** (*getreuzel*), o. gmv.
- Gewijd'** (R. K. *een wijding ontvangen hebbende*), bn.; *de -e priesterschaar; die kerk, dat altaar is nog niet -; een - redenaar; een - kerkhof, een -e rozenkrans. Zie Consaacereeren.*
- Gewijd'** (*geheiligd, gezegend, toegewijd*), bn. *de -e band des huwelijks; -water. (Zie Wij'water); een leven, - aan de kunst, aan de wetenschap.*
- Gewijs'de** (*vonnis, uitspraak*), o. -n; *een rechterlijke -.*
- gewij'ze** (*achtervoegsel, ook: -gewijs; bet. op de wijze van*), b.v. *traps-, speels-, spots-, bergswijs; En bergswijs hoopt het doek zich op. Staring; paars-, d. i. bij paren; troeps-, stuks-.*
- Gewij'zigd** (*veranderd*), bn.; *een -wetsartikel.*
- Gewikst'** (*glad, slim, gestepen*), bn.; *een -e vent; -heid*, v. gmv.
- Gewild'** (*gezocht, verlangd, begeerd*), bn.; -e *waar, - vleesch; Deensche boter is -.*
- Gewil'lig** (*lijdzzaam, gezeggelijk, van goeden wil*), bn. en bw.; *een - kind; een -e dienstbode; een - paardje; iets - geven, doen, lijden; -heid*, v. gmv.
- Gewin'** (*voordeel, opbrengst*), o. gmv. *Het eerste - is kattengespin, d. i. valsch, bedrieglijk, gaat weer verloren (kat als beeld der onbetrouwbaarheid).*
- Gewin'nen** (*verwerven, erlangen*), ik gewon, heb -wonnen; *een kind -*, daar de vermeerdering van het gezin als een aanwinst beschouwd werd; *Abraham gewon Isaak; ergens gewonnen en geboren zijn.*
- Gewis'** (*stellig, zeker*), bn. en bw.; -heid, v.; -selijk, bw.
- Gewis'se** (*geweten*), o. vero. of nog dichterlijk: *het goed, onbevlekt, rein, vroom -.*
- Gewoel'** (*gedrang, drukte*), o. gmv.; *het - der groote steden.*
- Gewold'** (*wol dragende, wollig*), bn.; *het -e vee, schapen; het wit -e lam; dik-, dun-.*
- Gewolkt'** (*bewolkt, met wolken bedekt*), bn. *de dik- lucht, v; fig. scherp omlijnde, op wolken gelijkende plekken: -e zijde.*
- Gewon'de** (*iemand die gewond is*), m. en v. -en.
- Gewoon'** (*gewend, gebruikelijk*), bn.; *het gewone brood; zijn - ontbijt; zijn - verblijf, middagslaapje; in gewone stemming; het gewone gevolg des konings; -heid*, v. gmv.; -lijk (*volgens gewoonte*), bw.
- Gewoon'te** (*gebruik, aanwensel*), v. -n; *de kracht der -, een slaaf der -, de macht der -; de - is een tweede natuur; uit -; ouder -; loffelijker -; zeden en -n; -recht (dat op gewoonten steunt)*, o. -en.
- Gewor'den** (*ter hand komen*), het -werd, het is -, het zal -. *Uw brief is mij -.* *Haar waren geschenken in geld -.* (Potg.)
- Gewor'den** (*klaarkomen*), ik -werd, ben -; *ik kan er niet mee -; niet met iemand kunnen -, overweg kunnen; laat hem maar -, begaan, zijn gang gaan; wat zal nog van hem -? terechtkomen.*
- Geworm'**, -warm' (*getob*), o. gmv.
- Geworm'te** (*schadelijk gedierte*), o. gmv.
- Gewort'eld** (*van wortels voorzien*), bn. *Fig. van neigingen, gewoonten, meeningen, ziekten.*
- Gewricht'** (*bewegelijke verbinding van twee skeletdeelen*), o. -en; *hand-, schouder-; -sleer*, v. gmv.; -sholte, v. -n. *Tijds-, tijdperk, tijdstip der geschiedenis.*
- Gewrijf'**, o. gmv. *Fig. dat - en geschrijf, groote bedrijvigheid met de pen.*
- Gewrocht'** (*kunstwerk*), o. -en; *de -en der beeldende kunst; een groote spoorbrug is een - van bouwkunst, kunstig samengesteld voorwerp; een dichtwerk, een toonwerk kan een - zijn van kunst.*
- Gewrocht'** (*tot stand gebracht*), bn.; - *door Gods hand.*
- Gewron'gen** (*niet zooals het moet zijn*), bn. *een - schrift, verdraaid; - gemoedsuitingen, niet vrijmoedig; een - stijl, onnatuurlijk; een - redeneering, pasklaar gemaakt voor een bepaalde slotsom; -heid*, v. gmv.
- Gewulf'**, o. gewulven. *Zie Gewolf'.*
- Gezaagd'** (*met kleine spitse insnijdingen*), bn.; *die -e bladeren.*
- Gezab'ber** (*gezeever, gekwijn*), o. gmv.
- Gezag'** (*macht, bewind over anderen*), o. gmv.: *het wettig -, vaderlijk -, misbruik van -, - oefenen, voeren, uitoefenen; het - aan zich trekken.*
- Gezag'hebbend** (*bekleed met gezag*), bn.; *een - ambtenaar, fig. een - schrijver, beslissend gewicht in de schaal leggend.*

- Gezaghebber** (iemand bekleed met gezag), m. —hebbers. Zie **Autoriteit**.
- Gezagvoerder** (de kapitein eener zeeboot; persoon die 't bevel voert op een koopvaardij-schip), m. —voerders.
- Gezalfde** (hoogepriester bij de Isr.), m. —n. Raak den — niet aan; de — des Heeren, eeretitel van den koning der Isr.; ook later van christelijke koningen; de —, de Messias, de Heiland, de Christus; bij uitbr. een priester: Gods —n. (Bild.)
- Gezalfde** (zalig afgestorvene), m. en v. —n.
- Gezamenlicherhand** (met gezamenlijke hand, met ineengeslagen handen), bw. Fig. gezamenlijk, gemeenschappelijk, in vereeniging, vero.
- Gezamenlijk** (vereenigd, bijeengevoegd), bn. en bw.; met —e krachten, de —e scheepsmacht, de —e werken van een schrijver, volledig; een —e oorlog, gemeenschappelijk; bijw.: iets — deelen.
- Gezang** (het gezongene), o. —en; een tweestemmig —, lied.
- Gezangboek** (boek met gezangen), o. —en; —bundel, m. —s.
- Gezangbord**, o. —en. Ook: **Kerkbord** en **Psalmbord**.
- Gezantnik** (getalm, geleuter), o. gmv. Dat — verveelt mij.
- Gezant** (gezondene, afgezant), m. —en.
- Gezantschap** (de gezamenlijke personen), belast met een zending), o. —pen. Zie **Ambassa'de**.
- Gezantschapshotel**, o. —s; —raad, m. —raden; —secretaris, m. —sen.
- Gezeef** (gegift), o. gmv.
- Gezeef** (gepraat, gebabbel), o. gmv.
- Gezegd** (genaamd), bn. Simon, — Petrus.
- Gezegde** (praedicaat; ook zegswijze, spreuk), o. —n. Het — van een volzin; wat bet. dit —?
- Gezegeld**, vd. en bn.; een — pakje, een — papier, een — e brief.
- Gezeggen**, in de onb. w.: zich laten —, d. i. overreden; hij is niet te —, te raden.
- Gezeglijk** (volgzaam), bn. Eeffe was altijd een — kind geweest. (Potg.), gewillig, gehoorzaam; —heid, v. gmv.
- Gezel** (makker, vennoot, reisgenoot), m. —len; spelende —len, komedianten; een handwerks—; de meester en zijn —len; fig. een levens—, **Gezellig** (aangenaam, onderhoudend, prettig), bn. Hij is — van aard; een — e reis-makker; de hond is een — dier; in den —en omgang; —e bijeenkomsten, genoegens, ver-maken, kout, enz.; bw.: — praten; —heid, v.
- Gezellig** (eega, echtgenoot), v. —nen; een levens—.
- Gezelschap** (het samenzijn met anderen; ook al de samenzijnden), o. —pen; iemand — houden; het — van drinkebroers mijden; Men kent den man aan zijn —.
- Gezelschappelijk** (gezellig), bn.
- Gezelschappen** (vergezellen), ik heb hem —zelschapt. w. i. g.
- Gezelschapper** (iemand die anderen gezelschap houdt), m. —s; hij is een goed —.
- Gezelschapsdame** (juffrouw van gezelschap), v. —dames; de gravin met hare —; —juffer, v. —s.
- Gezelschapsjuffrouw**, v. —juffrouwen. Zie **Gezelschapsdame**.
- Gezelschapsrekening** (rekenk. winst- of verliesrekening van kooplieden, die samen handelen), v. —rekeningen.
- Gezelschapsspel** (spel dat door een vrij groot aantal personen samen gespeeld kan worden), o. —spelen.
- Gezelschapsvogel** (een soort van papegarij-tjes, die altijd met tweeën leven), m. —s. Zie **Inseparab'les**. Ook **Inseparabels** geheeten.
- Geze'mel** (gezeur, geleem), o. gmv.
- Geze'nuwd** (goede zenuwen hebbend), bn.; vooral: goed — of sterk —.
- Gezes'sen** (met z'n zessen), telw. Zie **Getweeën**.
- Gezet** (zwaarlijvig), bn.; —heid (regelmaat, orde, zwaarlijvigheid), v. gmv.
- Gezet'en** (een vaste woonplaats hebbend, welgesteld, niet armoedig), bn.; een — burger, de — burgerij; ook: een — werkmán, die vast werk heeft.
- Gezicht** (het zintuig, waarmede men ziet, de oogen), o.; hij is goed, slecht van —; wu — is slecht; iemand het — verbeteren.
- Gezicht** (de ruimte, het men kan overzien), o.; dat boschje beneemt ons hier het —, uitzicht; hij verdwijnt uit het —.
- Gezicht** (het zien), o.; hij ontstelde op 't — van den politie-agent.
- Gezicht** (aangezicht, gelaat), o. —en; een bleek —; de blijdschap op iemands — kunnen lezen; fig. de waarheid in 't — slaan, grof liegen; iemand een klap in 't — geven, hem grof beleedigen.
- Gezicht'einder** (horizon, gezichtskring, verschiët), m. gmv.; de zon verschijnt boven den —; aan den — zien we zware wolkenbanken; fig. grenzen voor ons geestesoog; zijn — is zeer beperkt, hij heeft weinig kennis of verstand; dat ligt buiten mijn —, kring van kennis.
- Gezicht'kunde** (de wetenschap van dewetten van het zien), v. gmv. Zie **Opt'ica**.
- Gezicht'kundige** (iemand die thuis is in de gezichtkunde), m. en v. —n. Zie **Opt'icus**.
- Gezichts'as** (denkbeeldige lijn getrokken van 't middelpunt der ooglens naar het middelpunt van het netvlies), v. —assen.
- Gezichts'bedrog** (bedrog bij het zien, oogverblindng), o. De fata-morgana is slechts —.
- Gezichts'hoek** (de hoek, gevormd door de lijnen uitgaande van de uiterste punten eens voorwerps en het ooggpunt), m. —hoeken.
- Gezichts'kring** (gezicht'einder, cirkelvormige ruimte binnen onzen horizon gelegen), m. —en; fig. het gebied van kennis, waarbinnen onze geest zich beweegt.
- Gezichts'lijn** (denkbeeldige rechte lijn van het oog naar het punt van waarneming), v. —lijnen.
- Gezichts'orgaan** (het zintuig van het oog), o. —organen.
- Gezichts'punt** (het standpunt van den aanschouwer; ook het punt dat hij waarneemt), o. —punten; de zaak uit een ander — beschouwen; nieuwe —en ontdekken.
- Gezichts'veld** (deruimte, welke men met de oogen of met een kijker overziet), o. —velden.
- Gezichts'vermogen** (het vermogen van te zien), o. gmv.; zijn — is aan 't verzwakken.
- Gezichts'zenuw** (zenuw, die zich in 't innerlijke van 't oog als netvlies uitbreidt), v. —en.
- Gezichts'zintuig** (het eigenlijke oog), o. —en. Zie **Gezichts'orgaan**.
- Gezichts'zwakte** (zwakte van het gezichts- orgaan), v. gmv.
- Gezien** (geacht, in aanzien), bn. Hij is daar zeer —.

**Gezin'** (de leden eener huishouding), o. — nen. De boer zat met zijn geheele — (vrouw, kinderen, meiden, knechts) aan 't eten: de leden van het — (in engeren zin: vrouw en kinderen).

**Gezind'** (geneigd, genegen), bn.; anders —, eens —, goed —, kwaad —, wel —; Engelsch —, Fransch —, Remonstrantsch —, revolutionnair —, vaderlandsch —; —heid (siemming), v. — heden.

**Gezind'te** (kerkgenootschap), v. — n.

**Gezocht'** (in trek), bn. Dit werk is zeer —.

**Gezocht'heid** (gekunsteldheid), v. gmv.

**Gezo'den** (gekookte spijs), o. gmv. Proef nu van al het — en al het gebráán.

**Gezo'den** (gekookt), bn.; — koek, — en gestoofd.

**Gezond'**, bn. en bw.; — van geest, — van hart, — in de leer; een — e vrucht, gaaf; — hout; het — verstand, niet verbijsterd; — wonen, — slapen; — redeneeren, — oordeelen.

Bitter in den mond maakt 't hart —.

**Gezond'heid** (het gezond zijn; de toestand van iemand die gezond is), v. gmv.; een goede — genielen, de openbare —; zegsw. — is de grootste schat; op iemands — drinken; ook: welstand; hij geniet een vaste —, voor zijn — zorg dragen; ook: al wat de gezondheid bevordert: de — van een klimaat, de — van een land; officier van —.

**Gezond'heids-commissie** (college, belast met de zorg voor de openbare gezondheid), v. — sies, — siën.

**Gezond'heidsleer** (wetenschap die zich bezig houdt met de middelen ter gezondheid), v. gmv. Zie **Hygiëne**.

**Gezond'heidsmaatregel** (al wat door het openbaar gezag wordt verordend tot bevordering der volksgezondheid), m. — maatregelen.

**Gezout'en** (gepekeld), bn. — vleesch. Fig. kras, grof: — taal.

**Gezult'** (ingelegd, gepekeld), bn.

**Gezusters**, —zusters (twee of meer zusters), v. mv.

**Gezwa'tel** (geruisch, gegons), o. gmv. Het — van den wind in de kale takken; het luid — van stemmen. (C. O.)

**Gezwel'** (ziekelijke opzetting), o. — len; het opensnijden van een —, een etter —.

**Gezwendel** (herhaald bedrog, optichterij), o. gmv.; dat — op de paardenmarkt.

**Gezwets'** (gebluf, gepoeh), o. gmv.

**Gezwind'** (rap, vlug), bn. en bw.; een — e pas, een — e lading; dat gaat —; —heid, v.

**Gezwo'len** (opgezwollen), bn.; een — hand, een — gewricht, — beenen, d. i. dik, waterzuchtig; fig. een — stijl, hoogdravend, opgeblazen, hol; hij sprak op — toon; —heid, v.

**Gezwo'ren** (beëdigd), bn.; een — landmeter; een — klerk, vero.; fig. hij is mijn — vijand, d. i. geslagen, onverzoenlijk.

**Gezwo'rene** (beëdigde), m. — n; een rechtbank van — n, een jury.

**Ghazel'** (dicht, minnedichtje van Perzisch-Arab. oorsprong), v. ghaze'len; de — heeft tweeregelige strophen, de eerste met gepaard rijm; de tweede rijmklank komt als een soort van refrain aan 't eind van elken tweeden versregel terug.

**Gha'zi** (bestrijder van ongeloovigen), m. —'s.

**Ghet'to** (jodenwijk te Rome, jodenbuurt), o. —'s.

**G'aur** (ongeloovige, niet-Mahomedaan), m. — s; ook **Ghi'aur**, **G'aur**.

**Gib'bon** (Ind. langarmige aap op Sumatra en Java), m. — s.

**Gibus'** (klapcilinderhoed), m. — sen. Lees *zij-bu'ce*.

**G'ichelen** (lachen op hoogen, scherpen toon), ik heb — gicheld. Ook: **Gie'gelen**.

**G'ideon** (dapper strijder, geloofsheld), m. Zie Richt. 6—8.

**Gids** (leidsman, wegwijzer, geleider), m. soms ook v.; — en; iemand tot — verstrekken; fig. een goed vader strekt zijn zoon tot —, voor-ganger, steun in het leven: de Ouden strekten *Vondel* tot —, gezag op 't gebied der kunst; De —; de Nieuwe —; de Indische, de Militaire —, titels van tijdschriften.

**Gie'bel** (kroeskarper), m. — s. De — is fraai bronskleurig.

**Gie'gagen** ('t schreeuwen van een ezel), hij heeft — giegaagd.

**Gie'gelen**, hij heeft — giegeld. Zie **Gichelen**.

**Giek** (lange, smalle roeiboot), v. — en; er zijn b.v. vier-riems gieken.

**Giek** (rondhout onder aan 't zeil), v. — n. Zie **Gijk**.

**Gier** (roofvogel), m. — en; de gewone of witkoppige —; de grauwe — of monniks— (Z. Europa en Afrika); fig. de Franschen kwamen als gulzige — en op ons goed af; —achtig, bn.: de buizerd is een —achtige vogel; lammer—.

**Gier** (gil), m. — en. Het kind gaf een — van schrik.

**Gier** (zwaai, draai, zwenking), m. — en. Het schip deed een —; de stroom deed het schip een — maken; de wagen nam een —, toen een der paarden schrok; de dronkeman nam een — naar mij toe.

**Gier** (vloebare mest, mestvocht), v. gmv. (gew. ier en jier); een domme boer is hij, die de — laat wegvloeien; —bak, m. — ken; —put, m. — ten; —wagen, m. — s.

**Gierbrug** (zwaaiende brug; twee schepen onder één dek aan een ketting gierend over den stroom), v. — bruggen; de — te Nijmegen (over de Waal) is al van 1657.

**Gierbuizerd** (roofvogel, Midd.-Amerika), m. — buizerden. Zie **Buizerd**.

**Gie'ren** (begeeren, reikhalzen), ik heb — gierd.

Hij giert naar schatten. vero.

**Gie'ren** (schuín loopen), het heeft — gierd.

Zie **Gee'ren**.

**Gie'ren** (gillen, scherp schreeuwen), het heeft — gierd. Een roofdier kan van honger —; de angstkreten — door de lucht; dat kind giert het heele huis bijeen; zij — het uit van lachen; dat is om te — van pret; een gierend gelach; een steen gierde mij langs het hoofd, fliot; de deur gierde op haar hengsels, kraakte.

**Gie'ren** (slingeren, heen en weer schommelen), het heeft — gierd. Het schip — t op het anker; wat — t het schip, d. i. door stroom of wind geen rechte streek kunnen houden; een schip doen —, zwenken; dansers en schaat-senrijders ziet men —, in slingerlijn bewegen.

**Gie'ren** (met gier bemesten), ik heb — gierd; een weiland kan men —.

**Gie'rig** (geldzuchtig, schraperig), bn.; een — oud man; *Mie Goebloed* was uitermate —; zegsw. Zoo — als het graf; fig. begeerig, verlangend, gretig: eer —, geld —, leer —, nieuws —, roof —, twist —, weet —, wraak —; —heid (overdreven geldzucht), v. gmv.

**Gie'rigaard** (geldwolf, schraper), m. — s. Een — is altoos arm.

- Gie'ring** (scheepst. wending, zwenking), v. -en. De - is in dezen golfstroom hevig.
- Gier'kabel** (kabel of ketting, waaraan de gierbrug vastligt, dwarskabel), m. -kabels.
- Gier'ketting**, m. -en. Zie **Gier'kabel**.
- Gier'pont**, v. -ponten. Zie **Gier'brug**.
- Gierst** (graan in O. Indië), v. gmv. Op Ceram groeit veel -.
- Gier'valk** (sterke roofvogel), m. -valken; -zeearend (roofvogel in Afrika), m. -en; -zwaluw (steen- of torenzwaluw), v. -en.
- Gie'teling** (zwarte tijster, meret), m. -en. Ook: *Gietling*.
- Gie'ten** (vocht uitstorten, overstorten, schenken, plengeren), ik goot, heb -goten. Wijn, water, olie in een vat -; men goot kokende olie op de Spanjaards; het regent, dat het giet; fig. Balsam in de wonde -, heul brengen; olie in het vuur -, voedsel geven aan het vuur der hartstochten; de zon en de maan - haar licht, haar stralen; ijzer, brons, lood, tin laat zich -; een standbeeld -, een klok -, een rooster -, d. i. door gieting doen ontstaan; fig. een zin in een anderen vorm -, anders inkleeden; zijn gedachten in een goeden vorm weten te -, er een juiste uitdrukking aan kunnen geven.
- Gie'ter** (persoon, die metaal giet), m. -s; ijzer-, tinne-, geel-, rood- (van rood koper).
- Gie'ter** (bleekers- en tuingereedschap), m. -s. een kamer-; een salon- van porcelein.
- Gie'terij'** (de handeling van gieten; werkplaats), v.; een brons-, een geel- (nl. van messing of geelkoper); een metaal-, een rood- (nl. van tombak of roodmessing); een zink-.
- Giet'gat** (opening waardoor het gesmolten metaal naar den gietvorm loopt), o. -gaten; -gleuf (geul in het vormzand), v. -gleuven; -ijzer (ruw ijzer), o. gmv.; -kanaal (geul naar den gietvorm), o. -kanalen; -kroes (scheppvat), m. -kroezen; -kuil (gat voor den gietvorm), m. -kuilen; -lepel, m. -s; -machine (tot het vervaardigen van lettertypen), v. -s.
- Giet'logen** (verstokte leugenaar, iemand die als 't ware leugens giet), m. en v. -logens.
- Giet'vorm** (vorm, waarin vloeibaar metaal gegoten wordt om het de gewenschte gedaante te geven), m. -vormen.
- Gif, gift** (vergift, venijn), o. giften; het doodlijk - der naja; fig. de nijd blaast zijn -; gal en -braken; het - der tweedracht.
- Gift** (gave, ook aalmoes), v. -en; een kleine -; in -ontvangen; iemand -en of gaven beloven; beloften in -en; een huwelijks-; een milde - voor de armen, d. i. aalmoes; een - ineens; iedere - zal welkom zijn.
- Gif'tbeker**, m. -s; Socrates moest d. - drinken, ledigen, d. i. een beker met een giftigen drank; -blaas (kiertje bij sommige insecten, b. v. bij bijen en wespen), v. -blazen; -boom (Ind. op Java), m. -en; -klier (blaasje met gif b. v. bij een schorpioen), v. -en; -menger (gifbereider, moordenaar), m. -s; -mengster (vrouw, die gift toedient), v. -s; de Leidsche -mengster; -plant, v. -en, b. v. acomet, belladonna, enz.; -slang (slang met vergifklieren, b. v. de cobra of naja), v. -en; -tand (holle hoektand der giftslang), m. -en; -visch (vergiftige visch in de Middell. Zee), m. -visschen.
- Gif'tig** (vergiftig; fig. boosaardig), bn.; -heid, v. gmv.
- Gig** (een soort van Engelsche sjees), v. -gen.
- Gigan'ten** (myth. monsterachtige reuzen), m. mv. De strijd der - tegen den Olympus.
- Gigantesk'** (reusachtig), bn. en bw. (g = zij).
- Gij, ge**, pers. vnv. Wat doet -?
- Gij'belen** (giegelen, spottend lachen), ik heb -gijbeld. gew.
- Gijk, giek**, v. -en; de - op kleine vaartuigen, spriet, waarmede een zeil wordt uitgezet; de - van een handwijzer, d. i. arm; scheepst. touw, ook een zeil (lij-zeil).
- Gijl** (brouw. gist, schuim), o.; in 't - staan, aan 't gijlen of gisten zijn.
- Gijl** (gistend), bn.; dit is - bier; dat bier is niet - genoeg.
- Gijlen** (koken, schuimen, gisten van bier), het heeft -gijld; het biertje -t; fig. hunkeren, sterk verlangen; -bier, o.; -kuip, v. -en.
- Gijle'den** (uit gij en lieden), pers. vnv. Wat staat - daar te kijken! Ik drink op ulieder gezondheid.
- Gijn** (scheepst. takel), o. -en of -s; -blok (twee- of drieschijfsblok), o. -s of -ken; -looper (touw, dat door twee gijnblokken loopt), m. -s.
- Gijp** (scheepst. het plotseling omslaan van de bezaan), v. Zich voor de - wachten, op de - letten, passen; fig. wacht u voor de -, pas op voor de -, neem u in acht voor de wisselvalligheid der fortuin.
- Gij'pen** (scheepst. omslaan van de bezaan), het zeil heeft -gijpt; bij het omloopen van den wind kan de bezaan -; fig. veranderen: De levenshulk kan -; het - der gezindheden. (Hooft).
- Gij'pen, gie'pen** (naar adem gapen, snakken), ik heb -gijpt. Hij ligt te -, zieltogen.
- Gij'zelaar** (iemand die met zijn lijf bory blijft), m. -s, -aren.
- Gij'zelen** (gevangenzetten voor schulden), ik heb -gijzeld; -ing (gevangenis), v. -en.
- Gil** (schelle kreet), m. -len.
- Gild** (vereeniging van lieden van 'tzelfde vak, beroep), o. -en; het bakkers-, het slagers-, het schutters-; het - van rhetorica; fig. het groote -, de getrouwde lieden. Ook: **Gilde**, v.
- Gil'debier** (het bier, dat men dronk bij het feestmaal van het gild), o. gmv.
- Gil'deboek** (boek bevattende de statuten, het reglement, de naamlijst der leden van het gild), o. -boeken.
- Gil'debos** (ziekenbus van het gild), v. -bossen; ook: *Gildebus*.
- Gil'debrief** (document, bevattende de beschreven rechten van het gild; ook het bewijs van broederschap of lidmaatschap), m. -brieven.
- Gil'debroeder** (lidmaat of broeder van het gild), m. -broeders; de gemeene -s, n. l. die geen lid zijn van het bestuur; -schap, o. gmv.
- Gil'dedeken** (overste van het gild), m. -s.
- Gil'degeld** (contributie of inbrenggeld der leden), o. -gelden.
- Gil'degenoot** (gildebroeder), m. -genooten.
- Gil'dehuis** (gebouw, waar het gild vergaderde), o. -huizen.
- Gil'dekalf** (kalf, dat geslacht werd voor het feestmaal van het gild), o. -kalven, -kalveren.
- Gil'dekamer** (vergaderkamer van het gild), v. -kamers.

- Gil'deuren** (de vrijheden, rechten van het gild), v. mv.
- Gil'deknaap** (bode van het gild), m. - knapen.
- Gil'deknecht**, m. -en. Zie **Gil'deknaap**.
- Gil'demaal** (maal gehouden door de broeders van het gild), o. -malen.
- Gil'demeester** (deken, overman van een gild), m. -meesters.
- Gil'depatroon** (beschermheilige van het geld), m. -patronen, -s; Adam was de - der tuiniers; Jozef was de - der timmertui; Lucas die der schilders, enz.
- Gil'depenning** (kopen of zilveren penning als bewijs van lidmaatschap van het gild), m. -penningen.
- Gil'deproef** (het vervaardigen van een proefstuk om lid van het gild te worden; ook het proefstuk zelf), v. -proeven.
- Gil'derecht** (het recht, dat iemand had als broeder van het gild), o. -rechten.
- Gil'dewezen** (al wat betrekking heeft op de gilden en hun bestaan), o. gmv.
- Gild'os** (vette os, welke geslacht werd voor het feestmaal van het gild), m. -ossen; de - wordt geleid, versierd met groene kransen. (Cats): er is groot feest ophanden.
- Gild'overman** (deken van een gild), m. -overlieden. Ook: -euverman, gew.
- Gil'len** (een gil geven), ik heb -gild; het - van een varken; -ler, m. -s; -ling, v. -en.
- Gin'der** (dár, op gindsche plaats), bw; mijn huis ligt -; daar - staat mijn huis; (spreektaal: ginter').
- Ginds** (daarheen, daar), bw; wacht - op mij; ga jij hierheen, ik ga -; ik kwam van -.
- Gindsch** (aan gene zijde), bn.; het -e stuk weiland; ga wat zitten op -e bank; aan -e zijde, aan -en kant, d. i. de overkant; aan -en oever.
- Gin'gang, ging'gang** (gekleurde heeltkatoenen stof), o. -s; het memigvuldig gestreept, zeer dicht geweven -, ook wel Engelsch, Schotsch of Weener lijnwaad geheeten.
- Gin'negappen, gin'negabben** (spottend, ongemanierd gichelen), ik heb -ginnegapt. Poot hoorde de boekverkoopersjongens achter zijn rug -. (Potg.)
- Gin'niken** (grinniken, hoonend gichelen), ik heb -ginnikt; -er, m. -s.
- Gior'no (a-)** (met ballons verticht), bw.
- Gips** (zwavelzure kalk), o. (soorten), o. -en; het - wordt uit de bergen gegraven (men vindt het in lagen onder de kalksteen); korrelig - (albast); - branden, het verhitten.
- Gipsen** (met gips bepleisteren), ik heb gegipt; -er, m. -s.
- Gip'sy** (landloopster, zigeunerin), v. -s. Lees: dzjip'sie.
- Giraf'fe** (hertachtig herkauwend dier met langen hals en gevlekte huid uit Z. en M. Afrika), v. -n, -s. Ook: **Kameelpardel**.
- Giraf'fenhals** (lange hals der giraffe; bij uitbr. ook van een mensch), m. -halzen.
- Giran'de** (schoofvormige springfontein, ook uitspattend vuurwerk), v. -s.
- Girando'le** (kunstvuurwerk, een vuurrad), v. -s. Op den Engelenburg werd op den avond van St. Pieter (29 Juni) een - afgestoken.
- Girando'le** (kristallen kandelaar met verscheiden armen), v. -s.
- Gir'gel**, m. -s. Zie **Ger'gel**.
- Gir'o** (kring, omloop; schriftelijk overdragen van een wissel), m. gmv.; -bank (wisselbank), v. -en.
- Girof'fel** (nagelbloem), v. -s. Ook: **Geroffel**.
- Giron'de** (gematigd Fransch-republikeinsche partij, vernietigd in 1793), v.
- Girondijn'** (lid der Gironde), m. -en.
- Girondij'nen** (gesch. gematigde partij, naar hun departement de Gironde geheeten, in de wetgevende vergadering te Parijs tot 1793), m. mv.
- Gis** (gissing), v.; bij de -; op de - af; uit de - vallen, d. i. tegenvallen.
- Gisp** (geesetriem, zweep), v. -en. vero.
- Gis'pen** (laken, afkeuren, berispen), ik heb -gispt; de gebreken in onzen maatschappelijke toestand -. (Potg.); -er, m. -s; -ing (vinnige hekeling, berisping), v. -en.
- Gis'sen** (vermoeden, onderstellen), ik heb gegist; wij kunnen naar iets -, maar - doet missen; een dame van, zoo ik gis, vijfzig jaar; de lengte, de breedte, den afstand enz. -, d. i. ramen; dat kunt gij niet -, d. i. raden; zoo iets laat zich moeielijk -; kunt gij - wat ik u ga vertrouwen?
- Gis'sing** (onderstelling), v. -en; een bloote, een losse, een loutere -; zich in -en verdiepen; een geleerde -, hypothese; een - maken; dat gaat boven mijn -, raming.
- Gist, gest** (schuim, heffe), v. gmv. Haal wat - bij den bakker; -fabriek, v. -en; -kuip, v. -en; -soort, o. en v.; bier-, v.; kunst-, v. Fig. de - van het volk, de heffe des volks; met - en kaneel loopen, lanterfanten.
- Gis'ten, ges'ten** (schuimen, opbruisen), het heeft -gist; een -d mengsel; een stinkende en -de poel; het bloed begon hem te -; de driften raakten aan 't -, de gemoederen zijn aan het -; in den maalstroom der -de menigte; -ing (de werking van gisten), v. gmv.
- Gis'teravond, -middag, -morgen, -nacht, -ochtend**, bw. Ook: **Gisteren-avond**, enz.
- Gis'teren, gis'ter** (één dag voor heden), bw. Het was - mooi weer.
- Git** (zwarte, harde delfstof, steen), o. gmv.; men vindt veel - in Duitschland; een halskarkant van glinsterend -. (Tollens); oogen zoo zwart als -, glinsterend zwart; het - der oogen; 't blinkend - der lokken. (Bild.)
- Git** (vlechtwerk, koraal van - of van namaak), v. -ten; een mantel met -ten gegarneerd; een hoed met echte -ten; een bejaarde dame met die bayadère van -ten. (C. O.)
- Gitaar'** (zessnarig instrument), v. (soms ook m.), gitaren; de - dient hoofdzakelijk tot accompagnement; de bleke Amalie, met den - met het lichtblauwe lint op de knie. (C. O.); een paar Speelhui . . . met - en tamborijn. (Staring).
- Git'tegom**, v. gmv. Zie **Gut'tegom**.
- Git'zwart** (erg zwart), bn.; vrouwen met -e tanden; knapen met -e haren; -e wenkbrauwen; een - paard.
- Glaas'je**, o. -s; onder het - zitten, drinken; een - tot afscheid; een - op den valreep.
- Gla'ce** (ijs, roomijs), v. gmv.; (ook spiegelglas, spiegel), v. -s. Lees: glas.
- Glacé** (beglansd leer), bn.; -handschoenen. Ook: **Glacé's** of **Glacéetjes**.
- Gla'cis** (zachte helling, laagte onder de vuurlijn, verdedigingshelling), o. glaciën.
- Glad** (glibberig), bn. en bw.; de -de ijsbaan, een -de aal; fig. een -de kerel, bij de hand;



- iets* — vergeten zijn, geheel en al; *dat is* — verkeerd, volstrekt; — **digheid**, v. — **heid**, v.
- Gla'dak** (Mal. schavuit), m. — s.
- Gla'dakker** (slecht, mager paard; ook kampong hond), m. — s; fig. gemeen, liedertijk persoon. Ook: *Gla'dekker*.
- Glad'bek** (baardeloos jongeling), m. — bekken.
- Glad'den** (polijsten, glanzen, schuren), ik heb — glad; papier —, pletten. Bij uitbr. *effenen, gladstrijken*; — **machine** (om gedrukte katoenen stoffen te glanzen), v. — s; — **mangel**, m. — s; — **vijl** (kleine vijl, zoetvijl), v. — en.
- Gladiator** (zwaardvechter in de kampspelen van het oude Rome), m. — s, — to'ren.
- Glad'maken** (effen maken), ik heb — gemaakt.
- Glad'uit** (onomwonden, rechttuit), bw.; iemand — de waarheid zeggen.
- Glad'weg** (ronduit, gul), bw.; iets — bekenen; — vergeten, totaal.
- Gla'gah** (Ind. rietbosch), v. — s.
- Glan'dig** (gloeiend, brandend), bn. en bw.; een paar — e oogen, fig. zeer begeerig; — **heet**.
- Glans** (fraaie schijn, luister), m. — en; een **matte** —, een **zachte** —, een **milde** —.
- Glan'punt** (fig. het schitterendste gedeelte), o. — en; het **obligaat** op den hoorn was het — van den avond; dat was het — van uw leven.
- Glan'rijk** (blinkend, flikkerend, vol luister), bn. en bw.; een — hemellicht; de zon ging — onder; fig. een — e overwinning; een — wapenfeit; — **uitblinken**; — **heid**, v. gmv.
- Glan'zen** (stralen, flikkeren, flonkeren), het heeft geglansd; de sterren —; een — de zijden hoed, glimmend; metalen doen —; juweelen —; zijn oogen — van vreugde, schitteren; de onschuld glansde uit haar oog.
- Glan'zen** (doen blinken), ik heb — glansd; *garens* —, het papier —, het strijkgoed —, — **er**, m. — s; — **zerijf** (kalanderij), v. — en.
- Glan'zig** (glimmend, blinkend), bn.; de — e spiegel; de — e vensterruiten; — zilver; — e zijde; bw. —: zwart haar; — **heid**, v. gmv.
- Glas** (doorzichtige, harde stof), o. gmv.
- Glas** (zandlooper), o. — glazen; het — keeren; het — is uitgelopen.
- Glas** (scheepst. zandlooper, die in een half uur uitloopt, halfuurglas), o. glazen; ons schip zeilde drie mijlen in acht glazen; de glazen tellen, letten op het keeren van den zandlooper.
- Glas** (scheepst. elk etmaal is aan boord verdeeld in 6 wachten van 4 uur, elke wacht is verdeeld in acht glazen), o. glazen; 4 glazen in de hondenuacht, 2 uur na middernacht.
- Glas** (beker, ketk, roemer), o. glazen; een **stevig** —; onder een — wijn; een **glasje** op den valreep, d. i. op het afscheid.
- Glas'blazen**, o.; — **er**, m — s; — **erijf**, v. — en.
- Glas'chord** (glasharmonica, die met hamertjes wordt bespeeld), o. — s. In 1785 te Parijs uitgevonden.
- Glas'diamant** (valsche diamant), m. — en; — **electriciteit**, v. gmv.; — **fabriek**, v. — en; — **harmonica**, v. — s; — **helder** (fig. zeer duidelijk), bn. en bw.; — **hut** (-blazerij), v. — ten; — **oven** (smeltoven van glas), m. — s; — **parel** (onechte parel), v. — s; — **raam**, o. — ramen: de beschilderde — ramen b.v. te Gouda; — **schilder**, m. — s; — **werk** (romers, kelken enz.), o. gmv.; — **winkel**, m. — s.
- Glazeeren** (verglazen, glad of glanzig maken).
- Gla'zen**, bn.; een — dak, van glas; in een — huis wonen, aan 't oordeel van ieder bloot staan; hij is op 't — bruggetje geweest, heeft in stervensgevaar verkeerd.
- Gla'zenmaker** (waterjuffer), m. — makers.
- Gla'zig** (glasachtig, verglaasd), bn.; — **heid**, v.
- Glazuur**, **glazuur'sel** (verglaaassel; glazige stof, waarmede aardewerk bestreken wordt), o.
- Gleif'ergoed** (aardewerk), o. gmv.; hier ver-  
koopt men —, pottenbakkersgoed. Ook: **Ge-  
leiergoed**.
- Gleif'erwerk**. Hetzelfde als **Gleiergoed**.
- Gleis** (pottenbakkersaarde), o. gmv.
- Gleis'en** (verglazen), ik heb gegleist.
- Gleis'werk** (verglasd of verlood aardewerk), o.; oude schotels van —. Zie **Fayen'ce**.
- Glet'scher** (ijsstroom, ijsveld in de wrongen van het hooggebergte), m. — s. Lees: *gletsjer*.
- Gleuf** (diepsel, lange groeve), v. gleuven.
- Glib'beren** (uitglijden), ik ben — glibberd.
- Glib'berig** (glad, vetachtig), bn.; — **heid**, v.
- Glid** (verbinding van lood met zuurstof), o. gmv.
- Glid'kruid** (lipbloem), o. gmv.; het gemeene —.
- Glij'baan** (ijs- of sullebaan), v. — banen.
- Glij'den** (schuivend voortbewegen), ik gleeed, heb en ben — gleden; — **baan**, v. — banen.
- Glim** (glans), v. gmv.; er ligt een fraaie — op dat linnen.
- Glim'hout** (halfvergaan hout), o. gmv.
- Glim'kever** (mannetjes-glimworm), m. — s.
- Glim'lach** (lachende gelaatstrek), m. — en; een minzame —, een gulle —.
- Glim'lachen** (het gelaat tot een glimlach plooiën), ik heb — glimlacht; zij zag mij — d aan; verlegen, pijnlijk —; trots, smadelijk, minachtend, schamper —.
- Glim'men** (flauw, stadig gloeien), het glom, heeft — glommen; het vuur ligt in de asch te —; de laarzen —; een hoed kan —; — de knoopen; de haren van geroskamde paarden —.
- Glim'mend** (blinkend), bn.; een — kooltje vuur, een rok met — e knoopen; — zwart haar.
- Glim'mer** (delfstof), o. gmv. Zie **Mi'ca**.
- Glim'meren** (vonkelen), het heeft — glimmerd; het vuur — t; de helmen —, schitteren, blikkeren.
- Glimp** (bedrieglijke schijn), m. gmv.; onder den — van vriendschap; ergens een — aan geven, schoonschijnend aanzien.
- Glim'pen** (blinken, glimmen), het heeft geglimpt.
- Glim'pig** (schoonschijnend), bn. en bw. w.g.
- Glimp'lach** (geveinsde lach), m. gmv. vero.
- Glimp'lachen** (geveinsd lachen), ik heb geglimplacht. vero.
- Glim'worm** (Johannesworm, schildvleugelige wijfjes-glimkever), m. — en; — **wormpje**, o.
- Glin'ster** (een glimmende vonk, fig. glans), m. — s.
- Glin'steren** (schitteren), het heeft geglinsterd; — **ing** (fonkeling), v. — en.
- Glint** (houten schutting, heining), o. — en.
- Glin'ting** (hekwerk, latwerk), v. — en; — **ting**, o. — s.
- Glip** (spleet, scheur), m. — pen. gew.; een — maken in het oor van een schaap.
- Glip'pen** (een glip maken), ik heb geglipt.
- Glip'pen** (door gladdigheid ontsnappen), ik ben — glipt; de alen — uit mijn handen; fig. een traan laten —; — **ping**, v. — en.
- Glip'per**, m. — s; een — maken, er heimelijk van doorgaan.

- Glip'peren** (glibberen), ik heb geglipperd; -ig, bn. w. g.
- Glissan'do** (muz. glijdend), bw.; een passage - spelen, d. i. met één vinger over de toetsen glijdend.
- Glis'sen** (glijden), ik heb en ben -glist; hij heeft op de glijbaan geglisc; hij is tegen een koekkraampje geglisc.
- Glit, glid**, o. gmv.; het - is een loodoxyde; lood-.
- Glo'baal** (over het geheel genomen, ruw), bn. en bw.; een -bale som, een - overzicht, iets - begrooten; de verkoopling heeft - duizend gulden opgebracht.
- Glo'be** (bol, kogel; aardbol), v. -s, -n.
- Gloed** (hitte; fig. bezieling, kracht), m.; de - der gezondheid; de - ligt er nog op, glans.
- Gloed'nieuw** (splinternieuw, fonkelnieuw), bn.; een -e witte broek. (J. t. Br.)
- Gloe'i'en** (warm, heet zijn), het heeft -gloeid; de straatsteenen - onder mijn voeten; mijn voeten -; mijn hoofd, mijn wang -t, branden. Fig. mijn geheim gloeide mij op de tong; hij gloeit van ijver; de rozen -; de Alpen -, een rooden glans afstralen.
- Gloe'i'en** (warm, heet maken), ik heb gegloeid; het ijzer -; een stuk draad -; fig. de wanhoop gloeit hem het oog; -erig (warm, verhit), bn.; -ing (gloed), v. -en.
- Gloe'i'hitte** (hooge graad van hitte), v. gmv.
- Gloe'i'lamp** (kleine electriche klokklamp, waarin een staafje gloeit), v. -lampen.
- Gloe'i'licht** (kousjes-gaslicht), o. -lichten.
- Glooi** (afhelling), m.; de - der duinen.
- Gloof'en** (schuin afloopen, hellen), het heeft -glood; die weg -t.
- Glooi'end** (zacht hellend), bn.; een -e duinvoet.
- Gloof'ing**, v. -en; langs de - van een heuvel.
- Gloor** (glans; fig. roem, eer, luister), m. glosen.
- Glop** (smal straatje, slop), o. -pen.
- Glo'ren** (glanzen, stralen, flikkeren, glimmen), het heeft -glood; -ing, v. -en.
- Glo'ria** (lof, eer; R. K. eerste woord van den lofzang: Gloria in Excelsis Deo), o. en v. gmv. Ook muziekstuk op die woorden (Eere zij God in den hoogen) gemaakt.
- Glo'rie** (roem, luister, pracht, praal), v. gmv.
- Glo'rierijk** (roemrijk), bn.; ons - verleden, een -e naam; bw.: zij stierven -, fig. heerlijk, verheerlijkt, zalig.
- Glorie'te** (tuinhuisje, priëeltje), v. -n.
- Glorieus** (roemrijk, schitterend, fig. trotsch), bn.
- Glorifica'tie** (verheerlijking), v. gmv.
- Glorio'sa** (zekere prachtletie), v. -s.
- Glos,glos'se** (geschreven toelichting), v. -sen; op een oud handschrift -sen maken, er aantekeningen, kanteekeningen bijvoegen. Bij uitbr. Hij maakt overal -sen op, hij heeft op alles zijn aanmerkingen en spotternijen.
- Glossa'rium** (alphabetische verzameling van glossen; ook beredeneerde verklaringstijl van tekstwoorden), o. -saria.
- Glosseeren** (aantekeningen maken, uitlegen, van opmerkingen voorzien).
- Glui** (dekriet, bos gezuiverd roggestroo), o. -en; men dekt de boerenhuizen met riet of met -.
- Gluip** (kier, spleet, opening), v. -en. gew.
- Gluip'en** (loeren, door een gluip of reet kijken), ik heb -gluip; een -de blik.
- Gluip'er, gluip'erd** (valschaard, iemand met slinksche streken), m. -s. Mevrouw, gij maakt van uw zoontje een - (C. O.); om het hek voor den -, d. i. voor Marco, dicht te sluiten (Staring), afspieder.
- Gluip'erig** (genieperig, huichelachtig), bn. -e Willem werd boos. (C. O.)
- Gluips**, bw.; hij keek mij - aan, van ter zijde, valsch.
- Gluipsch**, bn.; de kat is -, heimelijk, ver-raderlijk.
- Gluinder** (helder), bn. en bw.; de -e boerin. (C. O.); zij lachte -, vroolijk; -heid, v. gmv.
- Glu'ren** (bespieden, loeren), ik heb gegluurd; de najaarszon -de door de kerkvensters; gluurder, m. -s; -ing, v. -en.
- Glu'tenlijm** (bereid uit kleefstof), v. gmv.
- Glu'tine** (beenderenlijm), v. gmv.
- Glu'tineus** (lijmerig, kleverig), bn.
- Gluur** (loer), m. gmv.; op den - liggen, staan.
- Gluur'oogen** (gluren), ik heb -gluuroogd; de knaap -oogde door een heg.
- Glyceri'ne** (oliezoet), v. gmv.
- Glyptothee'k** (verzameling van gesneden steenen, ook in 't algemeen van beeldhouw-werk), v. -theken; de - te Munchen.
- Gnap** (keurig, proper), bn.; een - meisje. Hil is erg -. (C. O.) gew. en vero.
- Gneis** (delfstof, kristallijn gesteente), o. gmv.
- Gniep**, v. gmv.; op de - staan, luisteren, b.v. aan de vensters. gew. Zie **Geniep**.
- Gnif'fele** (heimelijk of in zijn vuistje lachen), ik heb -gniffeld.
- Gnoe** (een soort van Antilope in Z. Afrika), o. -s.
- Gno'me** (aard- of berggeest), m. -n.
- Gno'me** (zinrijke spreuk), v. -n.
- Gno'misch** (in spreuken), bn.; -e dichters.
- Gno'sis** (openbaring, hoogere godsdienstige kennis), v. gmv.
- Gnostie'ken** (geheimkundigen, godswijzen, R. K. wijsgeeren uit den eersten christentijd), m. mv.
- Gobelet** (dobbelbeker; drinkkop), m. -s.
- Gobelin** (kostbaar wandtapijt, uitvinder Jean Gobelin, een wolverver die in de 15e eeuw de fabriek te Parijs stichtte), m. -s. (lin = lèn).
- God** (Opperheer, Schepper, Almachtige, de oneindig volmaakte geest), m. gmv. In Gods naam; geef Gode de eer; - de Heere; - de Vader; de - van Israël; de - der heirscha-ren; - loven, prijzen, zegenen.
- God** (in het heidendom), m. goden. Mercurius is de - van den handel; Ganymedes is de schenker der goden; Mars, de - des oorlogs; de - des wijns, n.l. Bacchus; een halve -; bij de goden zweren; o, goden, groote goden! Fig. de goden dezer eeuw; aardse goden; mindere goden; van den buik zijn - maken, leven voor tafolgenot.
- Goddank** (Gode zij dank), tw. Uiting van blijdschap.
- God'delijk** (verheven, zeer schoon), bn. en bw.; de -e schoonheid der lente; zij zingt -; -heid, v. gmv.
- God'delijk** (God betreffende), bn.; de -e deugden zijn in de R. K. kerk geloof, hoop en liefde.
- Goddeloos, godloos** (zonder God, aan geen God geloovende), bn.; het -looze volk; een - werk, in strijd met Gods wil; bw.: hij heeft mij - behandeld, d. i. op snoode, misdadige wijze; tw.: -, wat een leven! -heid (zondigheid), v. -heden.

- Go'dendom** (al de heidensche goden samen), o. gmv.; 't heidensch —.
- Go'dendrank** (nectar, ook drank der zaligen in Walhalla), m. gmv.; —**leer** (fabelleer), v. gmv.; —**spijs** (ambrozijn), v. gmv.; —**taal** (hemelsche taal, hemeltaal), v. gmv.; —**teelt** (kroost der goden), v. gmv.; —**telg** (afstamming van een god), m. —telgen; —**zoon** (zoon van een god), m. —zonen.
- Godes', godes'se**, soms **goddes'se** (dicht. vrouwelijke godheid), v. —sen. De — *Themis*. Fig. De eendracht is een beminnelijke — (v. d. Palm); fig. zij is de — van mijn hart, de aangebedene.
- Godgansch'**, bn.; den — en dag luieren.
- Godganschelijk** (algeheel), bn.; den — n dag zit hij te hengelen; ik zit al drie — e uren te studeeren.
- God'geklaagd**, bn.; 't is —, dat ge zoo handelt, d. i. voor God geklaagd, in hooge mate ergerlijk.
- God'geleerd**, bn.; de — e schrijver, die veel kennis bezit aangaande God, Zijn wil, Zijn geboden. Bij uitbr.: — e bijdragen, die op de godgeleerdheid (theologie) betrekking hebben; —**heid**, v. gmv.
- God'geleerde** (theoloog, hij die aangaande God en godsdienst hooggeleerd is), m. —n.
- God'gevallig** (behaaglijk aan God), bn. Het — feestlied. (Tollens.)
- God'gewijd** (geheilgd aan God), bn.; de — e altaren.
- God'heid** (goddelijk Wezen, God), v. De — op haar hemeltrou. (Tollens.)
- Godin'** (vrouwelijke godheid), v. —nen. Fabelleer: de groote — *Diana*; de — van den vrede; de negen —nen, muzen. Bij vergelijk.: Hij zeide, dat *Henriëtte* een — der muziek was. (C. O.)
- Godist'** (iemand die aan God geloof), m. —en. Tegenstelling van **Ongodist'**.
- God'loochenaar** (die het bestaan van God loochent), m. —s. Zie **Atheïst'**.
- God'loochening** (atheïsme, ontkenning van het bestaan van een God), v. gmv.
- God'mensch** (*Messias, de Christus*), m. gmv. Het woord bet. God en mensch.
- Gods'advocaat** (die bij heiligverklaringen vóór pleit), m. —caten. Bij uitbr.: iemand die het goede eener zaak bepleit. Zie **Dui'vels-advocaat**.
- Gods'akker** (kerkhof), m. —akkers.
- Gods'begrip** (de voorstelling, die men zich maakt van de Godheid), o. —pen. Het christelijk —; —**belofte**, v. —n; —**bestel** (beschikking), o. gmv.; —**bestuur** (leiding), o. gmv.; —**betrouwen** (vertrouwen op God), o. gmv.; —**bewustzijn** (besef aangaande God), o. gmv.
- Gods'dienst** (vereering, aanbidding van God), m. Bij uitbr.: geloof, belijdenis, eeredienst; de christelijke —, de joodsche —.
- Gods'dienstbegrip** (geloofsbegrip, zienswijze in zake van het geloof), o. —begrippen; het christelijk —; het Israëlietische —.
- Gods'dienstgebruik** (ceremonie bij den eeredienst), o. —gebruiken.
- Gods'dienstgeschil** (geschil over den gods'dienst), o. —geschillen; de —len in de 16e en 17e eeuw.
- Gods'diensthaat** (geloofshaat, onverdraagzaamheid), m. gmv.
- Godsdienstig** (God dienende, vroom, braaf), bn. en bw.; een — mensch, een — e plechtigheid, ook vroomgezind; — e lectuur; zij waren — samen; —**heid**, v. gmv.
- Gods'dienstijver** (geloofstijver, vurigheid in den geloove), m. gmv.
- Gods'dienstkrijg** (oorlog om den geloove), m. Ook —oorlog.
- Gods'dienstleer** (geloofsleer), v. gmv.
- Gods'dienstloos** (niet geloovende aan God; zonder bepaald geloof, zonder leerstellig dogma), bn.
- Gods'dienstoefening** (stichtelijksamenzijn om God te dienen of te loven), v. —oefeningen; ook: kerkelijke eeredienst: een — storen; de openbare —.
- Gods'dienstonderwijs** (onderricht in de geloofs- en zedenleer), o. gmv.
- Gods'dienstonderwijzer** (iemand die bevoegd is tot het geven van onderwijs i. d. godsdienst), m. —onderwijzers. Zie **Catechiseermeester**.
- Gods'dienstoorlog** (oorlog om den geloove), m. —oorlogen; de —oorlogen in Duitschland; de 30-jarige oorlog (1618—'48) was een —.
- Gods'dienstplechtigheid** (plechtige handeling in zake godsdienst), v. —heden. Zie **Ceremo'nien**.
- Gods'dienstplicht** (plicht door den godsdienst voorgeschreven), m. —plichten; zijn — en trouw vervullen.
- Gods'dienststichter**, m. —s; *Mohammed...*, de — bij de Arabieren.
- Gods'diensttwist** (twist of geschil over het geloof), m. —en; de — twisten in Holland in 't begin der 17e eeuw.
- Gods'dienstvorm** (voorgeschreven godsdienstig gebruik bij den eeredienst), m. —vormen.
- Gods'dienstvraag** (vraagstuk ten aanzien van de geloofsleer), v. —vragen.
- Gods'dienstvrede** (vrede door partijen gesloten in zake het geloof), m.; de — van Augsburg in 1555.
- Gods'dienstvrijheid** (vrijheid in de uitoefening van den eeredienst; ook: gewetensvrijheid), v. gmv.
- Gods'dienstwaanzin** (krankzinnigheid, dweperij in zake het gelooven), m. gmv.
- Gods'dienstwetenschap** (leer of wetenschap betreffende de verschillende geloofsleeringen), v. gmv.
- Gods'dienstzaak** (geloofszaak), v. —zaken.
- Gods'dienstzin** (geneigdheid tot godsrucht, godsdienstige gezindheid), m. gmv.
- Gods'gericht** (het oordeel Gods ten jongsten dage), o. —gerichten.
- Gods'gezant** (profeet), m. —gezanten.
- Gods'huis** (kerk, tempel), o. —huizen.
- Gods'lamp** (R. K. altijd brandende altaarlamp), v. —lampen.
- Godslas'teraar** (iemand die God hoont, b.v. door vloeken), m. —s of —aren.
- Gods'man** (profeet, apostel, heilige), m. —mannen.
- Gods'naam**, in —, bw.
- Gods'oordeel** (proef in beroep op Gods beslissende tusschenkomst, gerechtelijke proef in de Middeleeuwen), o. —en. Zie **Orda'lium**, **Or'del**, **Ke'telvang**, **Wa'terproef**.
- Gods'penning**, **goods'penning** (handgift, huurpenning), m. —en; in Drente ontvangen de dienstboden f 3 als —; den — geven, den — terugbrengen. Ook: goospenning.
- Gods'praak** (uitspraak van wege de godheid),

- v. -spraken. Bij uitbr.: *raadselspreuk, wonderspreuk*; ook *plaats: orakel*. In ruimer zin: *goddelijke openbaring: De heilige -spraken des Ouden Testaments*. Ook: *Godsspraak*. Zie **Ora'kel**.
- Gods'recht** (*vuurproef in de Middeleeuwen*), o. **Gods'regering** (*de onmiddellijke heerschappij van God*), v. gmv. *De - waaronder Israël leefde*. Ook: **Theocratie**.
- Gods'rijk** (*het koninkrijk Gods*), o.; *de naderende komst van het -*. *Het - vaststellen op de wrakken van 't heelal*. (Bild.)
- Gods'stad** (*de stad Gods, Jeruzalem*), v. gmv. **Gods'vrede** (*Middeleeuwen: schorsing van veeten of vijandelijkheden*), m. gmv.; *op Zonen feestdagen heerschte er -*, wapenstilstand.
- Gods'vrucht** (*vreeze en liefde voor God, vroomheid*), v. gmv. Ook: *Godvrucht*.
- God'vergeten** (*boos, snood, goddeloos*), bn.; *een - dwingeland*. Van zaken: *gruwelijk, schandelijk: - moedwil, - huichelarij*; bw.; *- slecht*, in hooge mate.
- God'vreezend** (*vroom, braaf*), bn.; **-heid**, v. **Godvrucht'ig** (*godvreezend, vroom*), bn.; *een werk; een -e denkwijze*; bw.: *Hij bad -*, op vrome wijze; **-heid**, v. gmv.
- Goeda'lig** (*vroom*), bn. *een - werk; -heid*, v. **Goed** (*gepast, bruikbaar, geschikt*), bn. en bw. *beter, (het) best; - gereedschap maakt een - werkmán; -e lieden, braaf, eerlijk; de -e lieden van achten, voorheen te Dordrecht een regeeringslichaam, de gezworenen; gij zijt al te -*, welwillend, goedgehartig, voorkomend, vriendelijk; *al te - is buurmans gek*, die al te goed is, wordt door iedereen beetgenomen; *de zieke is vandaag wat beter, minder ziek; Beter een half ei dan een leege dop*, d. i. beter iets dan niets; *De beste stuurhut staan aan wal; ik handelde naar mijn beste weten; hij kwam te goeder ure, juist van pas*; bw.: *Het gaat mij -*; *hij kwam - en wel thuis*.
- Goed** (*bezitting, koopwaar*), o. -eren. **Goedaar'dig** (*welwillend*), bn.; **-heid**, v. **Goed'achten**, ik heb -geacht; *spreek er hem over, als gij het - acht, nuttig keurt*.
- Goed'ang** (*Mal. magazijn, provisiekamer*), m. -s.
- Goed'bloed** (*sukkel, goedgezak, hals*), m. gmv.; *die man is een Joris -*.
- Goed'deels** (*voor een groot deel*), bw. *Pruisen ontrok zich - aan den krijgstoct*.
- Goed'doen** (*weldoen*), ik deed goed, heb -gedaan; *een kind -*; *die reis zal hem -*, batén, opknappen.
- Goed'dunken** (*toestemming*), o. gmv. **Goed'dunken**, het dunkt -, *dacht en docht -*, heeft -gedacht en -gedocht; *het heeft den koning -gedacht u te beloonen*.
- Goedendag'** (*scherts. middeleeuwsch wapen, knots met scherpe prikkels*), m. -s.
- Goedendag'zeggen** (ook: *vaarwel zeggen*), ik heb -gezegd, -gezeid; *iemand -*.
- Goedenmor'genzeggen**, ik heb -gezegd, -gezeid; *ik kom u -*.
- Goedennacht'zeggen**, ik heb -gezegd, -gezeid; *ga uw vader -, jongen!*
- Goederenkantoor**, o. -kantoren; **-loods**, v. -en; **-trein**, m. -en; **-wagen**, m. -s.
- Goederhand (van)** (*van betrouwbare zijde*), bw.; *van - iets weten*.
- Goedertie'ren** (*lankmoedig*), bn.; **-heid**, v. **Goede Vrij'dag** (*gedachtenis van den sterfdag des Heeren*), m. -dagen.
- Goed'geefs** (*mild, niet karig*), bn.; *tante was altijd -*; **-heid**, v. gmv.
- Goedgeloov'ig** (*lichtgeloovig*), bn.; *de -e groote menigte*, d. i. gemakkelijk te misleiden.
- Goedgun'stig** (*welwillend, vriendelijk*), bn. en bw.; *de -e lezer; zij hoorde mij - aan*; **-heid**, v. -heden.
- Goed'hals** (*sukkel, bloed*), m. -halzen; *wat een - is uw broer!*
- Goed'hart** (*lobbes, sul*), m. gmv.; *een - van een knecht*.
- Goedhar'tig** (*welwillend, toegevend*), bn.; *mijn -e oom*. Bij uitbr.: *-e zorg; -e scherts; hij sprak op -en toon; zijn gelaat heeft iets -s; -heid (goedaardigheid)*, v. -heden.
- Goed'heid** (*zachtheid, welwillendheid*), v. gmv.; *dat is te veel -*, voorkomendheid; *een luim, een bui van -*; *de - hebben 't een of ander te doen; hij is afhankelijk van de - van zijn oom*, blijk van welwillendheid; *een blijk van Gods -*, genade, barmhartigheid.
- Goedhe'lig** (*goed en heilig, d. i. vriendelijk en godzalig van wandel*), bn. *Sinterklaas, -man!*
- Goed'houden** (*niet gaan kwijnen, flink blijven*), hij hield (zich) -, heeft zich -gehouden; *uw vader houdt zich goed ondanks zijn hooge jaren*. Bij uitbr. zich niet laten overmeesteren: *uw broer hield zich goed bij die begrafenis; hij hield zich bij alle examens nog al goed*.
- Goed'ig** (*welwillend, vriendelijk*), bn.; *een - gelaat; -heid*, v. gmv.
- Goed'keuren** (*verklaren dat iets goed is, na onderzoek*), ik heb -gekeurd; *men zal hem voor de militie wel -*; *de opzichter wil die materialen niet -*; *gezien en goedgekeurd*, het door een handteekening bekrachtigd onderschrift van officiële stukken; *dit boek is kerkelijk goedgekeurd*, n.l. door de R. K. geestelijke overheid: op den titel van R. K. boeken; **-ing**, v. -en.
- Goedkoop'** (*voor weinig geld, voor geringen prijs*), bn. *In dien winkel is alles -*. Ik zeg altijd: *duurkoop -* (C. O.); bij uitbr. *een -e aardigheid, laf, laag bij den grond; in Den Haag is alles -er of beterkoop dan hier; in Parijs is niet alles het -st*; **-heid**, v.; **-te**, v.
- Goedlachs** (*spoedig lachend*), bn.; *zij is nog al -*.
- Goed'leersch**, bn.; *die knaap is -, goed kunnende leeren*. Zie **Hard'leersch**.
- Goed'leven**, alleen gebruikelijk in: *Pater -*.
- Goed'maken** (*schadeloos stellen*), ik heb -gemaakt; **-ing**, v.: *na -ing der kosten*.
- Goedmoe'dig** (*goedhartig, onergdenkend*), bn.; *een - man; -e scherts; -heid*, v. gmv.
- Goedron'd** (*rondborstig, ongewetnsd*), bn. en bw.; *de Zeeuwen waren altijd - bij den beker; - voor iets uitkomen; -heid*, v. gmv.
- Goed'schiks'** (*gevoeglijk, behoortlijk*), bw.; *- of kwaadschiks*, met of zonder goeden wil.
- Goedsmoeds'** (*in kalme stemming*), bw.; *hij gaf het kind - een klap, moedwillig*.
- Goed'spreken** (*borg zijn, instaan voor*), ik sprak goed, heb -gesproken; *zijn vader zal - voor die som*.
- Goed'vinden** (*verkiestlijk achten, noodig achten*), ik vond goed, heb -gevonden; *handel, zooals gij het goedvindt; de schipper vond het goed, een haven binnen te vallen*.
- Goed'vinden** (*goeddunken, welbehagen*), o.; *ik zal met uw - van middag vertrekken; handel naar uw -, verkiezing, inzicht*.

- Goedwillig** (dienstvaardig, welwillend), bn. en bw.; onze meid is een -e sloof; de knapen kwamen -steeds nader; hij fluisterde mij dat - in het oor, op welwillende wijze; -**heid**, v. -heden.
- Goed'zak** (sul, goethals, lobbes), m. gmv.; wat een - van een kerel, van een hond.
- Go'el** (losser, bloedureker, naaste bloedverwant van den vermoorde), m. Fig. de Verlosser, Christus.
- Goel'ete** (Fransche tweemaster), v. -ten.
- Go'e'lijk** (vriendelijk, lief), bn. en bw.; die -e oude man; een - humeur; de hond keek Huib - in de oogen. (Ter Haar); -**heid**, v.
- Go'e'man** (achtenswaardig man), m. -mannen. Bij uitbr. scheidsman, scheidsrechter, b.v. bij een harddraverij.
- Go'e'noeng** (Mal. berg), m. -s.
- Goes'tie** (Mal. prins, hooge adellijke of vorstelijke titel), m. -s.
- Goes'ting** (zin, smaak, lust), v. gmv.; dat is niet naar mijn -; uit -, zijn - doen. Vl.
- Goff'er, gof'ferd** (groot, zwaar persoon), m. -s; wat een - van een man, van een kind.
- Goi** (niet-Israëliet), m. en v. g'ojim.
- Golf** (baar), v. golven; een hooge -; een lange, een korte -; witgekuisde golven. Bij uitbr. de zee: een plek gronds aan de golven betwisten; een nimf uit den schoot der golven gestegen; dobberen op de golven; fig. golfjes in het haar maken; Valentijn braakt een - van bloed. (Bild.); een - van licht, stralenbundel, een - van vuur, stroom.
- Golf** (wijde baai, ruime zeeboezem), v. golven; de - van Venetië, de - van Mexico.
- Golf'achtig** (op golven gelijkende), bn.; -**breker** (steenen hoofd, strekdam), m. -s; -**lijn** (golvende lijn, kromme lijn), v. -en; -**slag** (het slaan der golven), m. gmv.: een sterke -slag, d. i. hooge zee; een matige -slag, d. i. rolling, deining; -**stroom** (zeestrooming), m. -en.
- Go'liath** (reus, fig. ruwe gast), m. gmv.; die vent is een echte -, ongelikte beer.
- Golp**, v. -en. Zie **Gulp**.
- Golven** (kabbelend vloeien, aanrollen), het heeft -golfd; de rivier golfde aan onzen voet; Al golft rondom de wintervloed, Men komt ter preek met drogen voet. (Staring.) Bij vergelijking: het graan kan -; het hooge gras schijnt te -; een -de menigte; een -de vederbos; de vlammen stegen -d op; een -de beweging; -de heuvelen; een -d'blad; -**ing** (golvende beweging), v. -en.
- Gom** (gomstof), v. gmv.; (soorten), v. -men. Arabische -.
- Gomarist** (aanhanger van F. Gomarus (1563-1643), in 't begin der 17e eeuw hoogleeraar te Leiden, die het leerstuk der predestinatie voorstond; contra-remonstrant), m. -en.
- Gomdragant'** (een soort van gom), o. gmv.
- Gom-elastiek', gomlastiek'** (veerkrachtige gom, gedroogd sap van een Ind. palmboom), o. gmv.
- Gom-elastie'ken**, bn.; een - bal, een - poppetje, - overschoenen. Bij vergelijking: de - man, kunstenaar met lenige leden.
- Gom'hars** (mengsel van gom en hars), o. -harsen.
- Gom'lak** (roodkleurige gom, schellak), o. gmv.
- Gomlastiek'**, o. gmv. **Gomlastieken**, bn. **Gom'men** (met gom bestrijken), ik heb ge-
- gomd; postzegels zijn aan de achterzijde gegomd; gegomde enveloppen.
- Gon'de** (kram of geheng, waarop deur of venster draait), v. -n, -s. Vl.
- Gon'del** (roeivaarttuig in Venetië), v. -s.
- Gondelier'** (gondelschipper), m. -en, -s.
- Gondeliera** (gondeliers-lied), v. -'s.
- Gon'delvaart** (nl. met geillumineerde gondels), v. -vaarten.
- Gonfanon'** (kerkvaan, drapeau), m. -s.
- Gong** (Chin. en Ind. muziekinstrument, metalen bekken aan een koord hangend), v. -s.
- Goniome'ter** (hoekmeter), m. -meters.
- Goniometrie'** (meetkunst der hoeken), v. gmv.
- Goniome'trisch** (de hoekmeetkunst betreffende), bn.; een -e formule.
- Gon'je** (Bengaalsche plantenvezels), v.; -**ta-pijt** (van gonjevezels vervaardigd), o. -en; -**zak** (suikerzak, koffiezak), v. -zakken.
- Gons** (dof geluid, gebrom), m. gmv.
- Gonst** (de overgebleven kracht van den mest in een akker na den oogst), v.; de - is er uit.
- Gons'tol** (bromtol, sleuteltol), m. -tollen.
- Gon'zen** (snorren, brommen), het heeft gegonsd; het - der bijen, der kachel, van een raad, enz.; -**ing**, v. -en.
- Goo** (in samenstellingen = gooi), o., b.v. Oostergoo, Westergoo.
- Goo'chelen** (kunstjes verrichten), ik heb goocheld; -**aar**, m. -s; -**arij'**, v. -en; -**ing**, v. -en.
- Goo'chelkunst** (vaardigheid in 't goochelen), v. -en; -**spel** (bedrijf, hersenschim, droomgezicht, bedrog), o.; -**stuk** (kunstje), o. -stukken; -**tasch** (zak, waarin al de benooidigheden zijn, en waarin of waaruit men goochelt), v. -tasschen; -**toer** (kunststukje), m. -en; -**werk**, o. gmv.
- Goo'chem** (slim, bijdehand), bn.; een - ventje. Harmen Bakker was de -ste inbreker destijds. (J. v. M.) gmz.
- Goos'penning** (handpenning), m. -en. Zie **Gods'penning**. Ook: **Goos'penning**.
- Gool** (gouw, landstreek), o. gmv.; -**land**, o.
- Gool** (worp), v. -en; de eerste - hebben; fig. zijn - gaan, gang.
- Gooi'en** (smijten, smakken), ik heb -goid; sneeuwballen -; iets tegen den grond -; fig. zijn geld in 't water -, werpen, dwaze dingen ondernemen; iemand iets naar het hoofd -, d. i. verwijten; het op een akkoordje -; -**er**, m. -s.
- Gooi'er** (iemand uit het Gooiland), m. -s; Ik ben een -s kind. (Vondel.)
- Goor** (door bederf zuur geworden; morsig, vuil), bn.; gore melk, een - varken, - spek. Fig. gore taal, gore gesprekken.
- Goot** (watergeul, vaargeul), v. -goten; een dak-, een straat-.
- Goot'dissel** (werktuig om goten te maken), m. -s; -**gat**, o. -gaten; -**pijp** (afvoerbuïs), v. -pijpen; -**steen** (hardsteenen bak), m. -steenen; -**water**, o. gmv.
- Gord, gor'de** (rib van een schip), v. -en.
- Gord'el** (riem, band), m. -s; een jachtmes hing aan zijn leeren -; fig. een - van fortent, vestingwerken, de tropische aard-. Zie **Zo'ne**.
- Gord'elband** (riem om het middel), m. gmv.; -**beurs** (beugeltasch), v. -beurzen; -**doek** (zweeldoek), m. -en; -**mes** (dat aan den gordel gedragen wordt), o. -messen; -**reiking** (het afstand doen der weduwe van de

- nalatenschap, door het afdoen en overreiken van den gordel), v. gmv.; -riem (lederen band), m. -en; -roos (St. Antoniusvuur, huidontsteking ter plaatse van den gordel).
- Gordeldier** (schildvarken, tandeloos zoogdier), o. -en; in Guyana en Brazilië leeft het groote -. Ook: **Armadil**.
- Gordelhagedis** (geschubde hagedis), v. -en.
- Gordelkruid** (aardmos), o. gmv.
- Gorden** (een gordel omdoen), ik heb -gord; zich -; bij uitbreid. een kleed om 't lijf -, met een gordel vastmaken; een zadel -; het zwaard aan de heup -.
- Gordiaansche knoop** (zekere kunstig gelegde knoop in den tempel van Jupiter te Gordium, door Alexander den Grooten met het zwaard doorgehakt; fig. een ingewikkelde of netelige zaak), m.
- Gordijn** (voorhangsel), o. en soms v. -en.
- Gordijnfranje** (boordsel), v. -s; -koord (touw), o. en v. -en; -metten (bedsermoen), v. mv.; -preek (bedsermoen), v. -en.
- Gording** (omheining, palissadeerwerk), v. -en; ook: de -en van een dak, hierop liggen de spanribben. Verder: dwarslat tot koppeling van een rij palen; scheepst.: een loopend touw.
- Goren** (zuur of ranzig worden), het is gegoord.
- Gorgel** (strottenhoofd, strot, keel), m. -s.
- Gorgeldrank** (geneesmiddel), m. -dranken.
- Gorgelen** (de keel klokkend spoelen), ik heb gegorgeld; -ing, v. -en.
- Gorgo, Gorgone** (schrikgodin, schrikaanjagend monster), v. -onen. Medusa was de vreeslijkste der drie Gorgonen. Zie **Medusa-hoofd**.
- Gorgonisch** (vreeswekkend, versteenend), bn.
- Gorgig** (smerig, vuil), bn.; het varken is een -dier; -heid (zuurheid, ook vuilheid), v.
- Gorilla** (Afrik. aapmenschen, de grootste apensoort), m. -s.
- Gors** (buitendijks aangestibd grasland), v. en o. gorzen.
- Gors** (vinkachtige vogel), v. gorzen; de geel-, de grauwe -; -je, o. -s.
- Gorsdijk** (kleine lage dijk op een gors om de aanslibbing te bevorderen), m. -dijken.
- Gorsland** (aanwas, aanslibbing), o. -landen. Aangewonnen land.
- Gort** (grutten; gebroken of gemalen graan), v.; men maakt gort van gerst, haver en boekweit. In 't bijzonder gepelde gerst. Collectief: Graanakkers waar de - geoogst wordt. (C.O.); Alkmaarsche -. Spijs: zij eten - met rozijnen. Fig. een gortje, een kleinigheid. Spreekw. en zegsw.: Zoo droog als -, nl. zwijgende personen; hij laat het in de - loopen, in 't honderd; iemand kennen van haver tot -, van ouder tot ouder; iets van haver tot - vertellen, van stukje tot beetje; iets van haver tot - weten, tot in alle bijzonderheden.
- Gortbus** (blikken bus), v. -bussen; de - moet lang in den ketel hangen.
- Gortebrij** (gruttenbrij, nl. van gepelde gerst), v. gmv. Het klein gezin zit rondom de teil met -. (V. Beers).
- Gortenteller** (gierigaard, keukenpiet), m. -tellers. Ook: **Erw'tenteller**.
- Gorter** (gortmolenaar, grutter), m. -s; -ij' (pelderij), v. -en.
- Gortewater** (aftreksel van gepelde gerst), o.; men drinkt - met citroen tegen den hoest.
- Gortig** (garstig, puistig), bn.; dat varken is -; bij uitbr. vuil, smerig: Hoe - 't varken zij, men roept al schoon, al schoon! (Vondel); ook: hij maakt het al te -, bont, grof; -heid, v. gmv.
- Gortinaal, gortenaar** (mengelmoes), o. gmv.
- Gorz'erij** (grasland, begraasde aanslibbing), v. -en.
- Gorz'ing** (aanslibbing, schorre, gors), v. -en.
- Gorz'ing** (schutting of heining van gevlochten rijs), v. -en.
- Got'eling** (staaf van gietijzer), m. Eigenlijk: een gegoten kanon: op dat schip waren twee -en.
- Goth, Got** (volksstam), m. Gothen, Goten.
- Gothiek, Gotiek** (bouwk. spitsbogenstijl), v. gmv.; de - in de Nederlanden.
- Gothiek, Gotiek** (aan de Gothen eigen, Gothisch), bn.; een -e kerk, een - portaal, een - raam; de -e stijl.
- Got'isch, Got'isch** (vroeger Gotsch, Gothsch), bn.; de -e taal, de -e grammatica, de -e klankleer; -e torentjes, een -e muur, -e versieringen; - schrift, een -e letter.
- Goud** (edel metaal van hooggele kleur), o.; een stuk -, een klomp -, een baar -, een staaf -, gedegen -, zuiver, niet vermengd; - van dukaten, 23 $\frac{1}{2}$  karaat; - van pistolen, 21 $\frac{1}{2}$  karaat; rood -, geel -, blauw -, grauw -, groen -, massief -; geslagen -, d. i. met den hamer uitgesmeed; blad-, gemunt -; iets met - beleggen, er zooveel goudstukken voor geven als er op kunnen liggen; om geen -, voor geen -, d. i. voor geen schatten der wereld; een raad als -, kostelijke raad; een hart als -, edel; Eigen haard is - waard; met een sleutel van -, door omkoopig; hij drinkt - uit een horentje, hij leeft in rijkdom; De morgenstond heeft goud in den mond, vroeg opstaan is profijtelijk.
- Goud'achtig** (naar goud zweemende), bn.; een -e glans; - haar.
- Goud'ader** (met goudgevlude adervormige holte), v. -aderen, -aders.
- Goud'appel** (goudgele appel, gele gulddeling), m. -appelen, -appels.
- Goud'arend** (steenarend), m. -en; -baars (goudvisch), m. -baarzen; -berg (waarin men goud vindt), m. -en; -beurs (buidel met goudgeld), v. -beurzen; -blad (uitgeslagen blaadje goud, loovertje), o. -bladen; -boekje (bundeltje bladgoud), o. -s; -brascem (zeevisch), m. -brasems; -brons (mengsel van poedergoud en tin), o. gmv.; -bruin (glanzig bruin), bn.: -e lokken; -delver (graver), m. -s; -distel (plant in Afrika), v. -s; -dorst (heftig verlangen naar goud), m. gmv.; -draad (fijn uitgerekt goud), m. en o.; -eling (gulddeling, appel), m. -en.
- Gou'den** (van goud), bn.; een - horloge (in de spreektaal ook een goud horloge); de - bul, staatsstuk van zulk een zegel voorzien; (zie **Bul**); het - kalf aanbidden, den geldduivel eeren; - bergen beloven, d. i. iemand onbestaanbare rijkdommen voorspiegelen, fig. hem het onmogelijke zelfs toezeggen: koeien met - horens beloven; een eertlijk handwerk heeft een - bodem, is winstgevend; ze zijn door den - keten verbonden, die echtgenooten hebben elkaar om 't geld genomen; met den - hengel visschen, de visschen gaan koopen; een huis met - balken, d. i. belast met hypotheek; de - middelmaat, voortref-

- felijke; — spreuken, onschatbare; — snaren, zuivere; een — feest, 50-jarig.
- Gou'denaar** (lange steenen pijp), m. —s. *Wolkjes uit het bruine eind — rondgeblazen.* (Potg.) Ook: **Gou'wenaar**.
- Goudenregen** (boomachtig gewas met gele bloemtrossen), m. —regens.
- Goud'erts**, o. —en; — **essaai** (proef naar 't gehalte), o. —en; — **fazant** (goudlakensche), m. —en; — **forel** (bergmeer- of roodforel), v. —len; — **gaas**, o. gmv.; — **geel** (geel als goud), bn. b.v. —gele haren; — **gehalte** (verhouding in een allooi), o. gmv.; — **geld**, o. gmv.; — **gewicht** (eenheid van gewicht om goud te wegen, goudschaal), o.; — **gierig** (hebzuchtig), bn.; — **graver** (delver), m. —s.
- Goud'groef** (mijn), v.; —groeven; — **groen** (goudachtig groen), bn. b.v. —groene vleugels van een insect, de —groene hals van de mannetjesend; — **gulden** (gouden muntstuk, ook 28-stuiverspenning, zilveren florijn. Zie Aanhangsel, IX), m. —s; — **haan** (insect, bladkever), m. —hanen; — **haantje**: Hij ziet er uit (blinkt) als een —haantje, d. i. hij ziet er keurig uit; — **harig** (met gele haren), bn. b.v. de —harige Batavieren; — **hermelijn** (wapenk.), o. gmv.
- Goud'kalk** (—purper), v. gmv.; — **kantoor** (bankiershuis), o. —kantoren; — **karper** (goudvisch), m. —s; — **kas** (kast, uitstakast), v. —kassen; — **kast** (goud- en zilverkast), v. —en; — **kievit** (moerasvogel), m. —en; — **kleur** (goudgele kleur), v. gmv.; — **kleurig** (de kleur van goud hebbende), bn. b.v. de —kleurige bodin des dageraads, Aurora; het —kleurige haar; — **klomp** (stuk goud), m. —en.
- Goud'koord** (met goud omwonden koord), o. —en; — **koorts** (koortsige gejaagdheid bij goudzoekers of beurspeculanten), v. gmv.; — **kornet** (plaatje goud voor het essaai), v. —ten; — **kussen** (boekbinderij: juchtlederen kussen bij het op snede vergulden), o. —s; — **kust** (deel van W. Afrika), v. gmv.
- Goud'laken** (laken met gouddraad doorweven), o.; een mantel van —.
- Goudla'kensch** (gemaakt van goudlaken), bn.; een —e rijksmantel; een —e fazant, d. i. met veeren, die aan goudlaken doen denken.
- Goud'land** (Californië), o. gmv.; — **leder** (verguld leder), o. gmv.; — **lederen** bn. b.v. het —lederen behangsel in de achterkamer van de familie Stastok. (C. O.); — **maker** (alchimist), m. —s; — **makerij** (alchimisterij), v. gmv.; — **meerle** (wielewaal), v. —n; — **mijn** (goudgroeve; fig. iets dat groot voordeel oplevert), v. —en, b.v. De haringvisserij was ons een —mijn; fig. dit boek is mij een —, schatkamer van wijsheid.
- Goudpel'de** (met goudachtige vlekken), bn. b.v. een toom —kippen.
- Goud'pippeling** (goudgele appel), m. —en; — **pluvier** (vogel), v. —en; — **purper** (kleurstof, goudkalk), o. gmv.; — **ranonkel** (boterbloem), v. —s; — **renet** (zoete, geelgrauwe renet of reinet), v. —renetten.
- Goud'rente** (interest van effecten, die in goud wordt uitbetaald), v. in tegenstelling van zilver- en papierrente.
- Gouds'bloem** (goud-, gouw-, goudjesbloem, samengesteldbloemige uit Z. Europa herkomstig met goudgele bladeren), v. —bloemen.
- Goud'schaal** (weegschaal om goud te wegen, goudbalans), v. —schalen. Fig. op een —tje wegen, iets hoogstvoorichtig wikken en wegen, b.v. Zijn woorden wegen op de —der rechtzinnigheid. (Koetsveld).
- Goud'schuim** (goudglit, slakken, afval bij 't bewerken van goud), o. gmv.
- Goud'smid** (vervaardiger van gouden werken en koopman in goud), m. —smeden.
- Goud'verniss** (goudkleurig vernis), o. gmv.
- Goud'vink** (vink met goudgele borst), m. —vinken; scherts. officier bij het leger.
- Goud'visch** (goudkleurige koperachtige visch uit China afkomstig, in 1728 naar Engeland overgebracht), m. —visschen; — **je** (kleine goudvisch, fig. rijke erfdochter), o. —s.
- Goud'vischkom** (glazen vaas om goudvischjes in te houden), v. —kommen.
- Goud'vlieg** (glanzende goudgroene bromvlieg), v. —vliegen.
- Goud'vogel** (wielewaal), m. —s. VI. Zie **Goud'meerle**.
- Goud'vos** (goudkleurig vospaard), m. —vossen.
- Goud'wasscher** (die het goud als stof door wasschen uit het geklopte gouderts afzondert), m. —wasschers.
- Goud'werker** (goudsmid), m. —werkers.
- Goud'wesp** (goudkleurige wesp), v. —wespen.
- Goud'zand** (rivierzand, waarin stofgoud voorkomt), o. gmv.
- Goudzoe'ker** (goudgraver op de goudvelden), m. —zoekers.
- Goud'zucht** (gouddorst, geldzucht), v. gmv.
- Goud'zwavel** (een soort van roodachtige zwavel), v. gmv.
- Goulard'water** (loodwater, een opdrogend middel in de heelkunde), o. gmv. (ou = oe).
- Gouteeren** (een tusschenmaal gebruiken; fig. goedkeuren), (ou = oe).
- Gouvernan'te** (landvoogdes; ook: opvoedster, leermeesteres), v. —s. (ou = oe).
- Gouverneeren** (besturen, beheeren), (ou = oe).
- Gouvernement'** (staatsbestuur; regering eener provincie), o. —en. (ou = oe).
- Gouvernement'** (Ind. afdeling van bestuur), o. —en; het — van Sumatra's Westkust; het — van Atjeh. (ou = oe).
- Gouvernements'ambtenaar** (regeringsambtenaar in onze O. I.), m. —s; — **besluit**, o. —en; — **blad** (officiële krant in W. I.), o. —bladen; — **gebied**, o. gmv.; — **gebouw**, o. —en; — **huis**, o. —huizen; — **cultuur**, o. (zie **Cultuur-stelsel**); — **land**, o. —en; — **pakhuis**, o. —huizen; — **secretaris** (secretaris van algemeen bestuur), m. —sen. (ou = oe).
- Gouverneur'** (landvoogd, bestuurder; opvoeder, leermeester), m. —s. (ou = oe).
- Gouverneur'generaal'** (hoogste ambtenaar in onze O. I.), m. gouverneuren- en gouverneurs-generaal. Zie **Toe'an-besar**. (ou = oe).
- Gouw** (deel eener Frank. provincie), v. —en. Thans: landstreek. Zie **Gool, Goo**.
- Gouw, gou'we** (wetering; ook weg er langs), v. —en. gew. Gouda ligt aan de —.
- Gou'we** (bloem, speenkruid), v. —n.
- Gou'wenaar, gou'denaar** (lange steenen Goudsche pijp), m. —s.
- Go'verzeil** (topzeil), o. —zeilen.
- Go'vie** (riviervisch, grondel), v. —s; de kleine —.
- Graad**, m. graden; een cirkel —, het 360ste deel van den omtrek; een boog van 80°, d. i. graden; de thermometer wijst 67°, graden warmte; bloedverwanten in den vierden —. Fig. trede, trap: een hooge — van krank-

- zinnigheid; in hoogen -, d. i. mate; een academische -, titel van doctor, meester; hij heeft bij het leger alle graden, d. i. rangen, doorloopen.
- Graad'boek** (boek met kaarten en tabellen voor de bepaling van plaats en koers op zee), o. -boeken.
- Graad'boog** (transporteur, boog in graden afgedaald), m. -bogen.
- Graad'meter** (persoon of werktuig), m. -s; -**meting** (het bepalen van de lengte van een breedtegraad), v. -en; -**verdeeling** (afdeeling in graden), v. -en.
- Graaf** (ambtenaar, rechter; thans adellijke titel), m. graven; een gouv-, grens- of mark-; vrij-; pluim-; de - van Rechteren Limburg te Almelo.
- Graaf** (sloot, greppel, gracht), m. graven. gew.
- Graaf'schap** (gebied v. e. graaf), o. -schappen. Het beroemde - Holland; het - Vlaanderen.
- Graaf'schap** (van Zutphen), v. Hij woont in de -.
- Graag** (hongerig, begeerig), bn.; een grage maag; een grage visch; grage lijsters; iemand - naar iets maken; hij is koop-, leer-, weet-; bw. hij studeert -; -**held**, v. gmv.; -**te**, v. gmv.
- Graal** (schaal of schotel, waaruit Christus het laatste avondmaal zou genoten hebben), m.; vroeger ook o.; -**ridder**, m. -s; -**roman**, m. -s; -**sage**, v. -n; -**schotel**, m. -s. (Zie Middelned. letterkunde).
- Graan**, o. granen. Rogge, tarwe, haver is -; Poot mocht eischen voor zijn -, niet voor zijn verzen. (Potg.); het gouden -, kostbaar en goudgeel; Klaas heit een -tje gepikt (C.O.), een slokje gepakt; -**akker**, m. -s; -**bed**, o.; -**beurs**, v. -zen; -**bouw** (teelt), m.; -**gewas**, o. -sen.
- Graas'de**, bn.; -**boter**, grasboter.
- Graat** (vischbeen), v. -graten. Een snoek zit vol graten; mager zijn als een -, broodmager; rood op de - zijn, niet deugdelijk, niet betrouwbaar; van de - vallen, sterk vermageren; geen graten in iets vinden, d. i. ergens geen zwaarigheid in zien; met een - in de keel kommandeeren, d. i. met schorre stem; -**achtig**, bn.; -**vormig**, bn.
- Grab'bel**, v. gmv.; iets in de - gooien; zijn geld te - gooien, verkwistend leven.
- Grab'belen** (grijpen naar iets, zoekend tasten), ik heb - grabbeld; -**aar**, m.; -**ing**, v.
- Gra'cie**, **gra'tie** (bevalligheid, minzaamheid), v.; de danseres bewoog zich met -.
- Gracht** (gegraven water), v. -en.
- Gracicus**, **gratious** (aangenaam, liefelijk, bevallig), bn. en bw.
- Grada'tie** (stijlfiguur: klimming), v. gmv. Zie **Cl' max**.
- Gradeeren** (den vereischten graad van sterkte geven, b.v. zouthoudend water vóór de verdamping); -**ing**, v. -en; -**werk** (al de toestellen bij de zoutbereiding), o. -en.
- Gradeeren** (verbeteren van het gehalte van een metaal, b.v. van goud: in kleur, gewicht, duurzaamheid); -**ing**, v. -en.
- Gradeer'werk** (al de toestellen bij de zoutbereiding), o. -werken.
- Gradiënt** (luchtverhang, verschil in luchtdruk tusschen twee plaatsen, welke 1° of 20 uur van elkaar verwijderd zijn), v. -en.
- Gradi'nen** (optloopend zitplaatsen in schouwburgen), v. mv.
- Gradua'le** (R. K. gebed of zang der H. Mis tusschen het lezen van het Epistel en het Evangelie), o. -n.
- Gradueel** (geleidelijk, trapsgewijze), bn. en bw.
- Gradeeren** (in graden afdeelen, een academischen graad verleen). -
- Græcis'me** (Grieksch getinte uitdr.), o. -n.
- Græcomaan'** (dwepend vereerder van de Grieksche beschaving), m. -manen; -**manie'**, v. gmv. Zie b.v. **Gallomanie'**.
- Graf**, o. graven; met den éenen voet in 't - staan, stokoud zijn; aan den rand van 't -, bijna dood zijn; de orde van het Heilige -.
- Graf'bloem** (bloem op of bij een graf), v. -bloemen. Zie: **Affodil'**.
- Graf'lijk**, **graaf'lijk**, bn.; oud en - bloed; het - gezag, d. i. aan een graaf toekomend; de -e macht, Aernouts -e burcht, de -e kroon, de -e zetel, het - tijdperk onzer historie nl. dat der graven; -**held**, v.
- Graft** (gegraven water eener vesting), v. vero. Zie **Gracht**.
- Graf'teeken** (gedenksteen, tombe), o. -s; -**terp** (kleine aardheuvel), v. -en; -**tombe** (steenen grafmonument), v. -s of -n; -**vaas** (urne), v. -vazen; -**zang** (lijkzang), m. -en; -**zerk** (liggende steen), v. -en; een eenvoudige -; -**zuil** (grafteeken in den vorm van een zuil), v. -en.
- Gragen**, het heeft -graagd. Wat graagt toch die buitenlucht, d. i. graag maken. Fig. gragen naar iets, d. i. belust zijn op; gragen op iets, d. i. vlassen.
- Gram** (boos, fel, toornig, verwoed), bn. De koning werd -; een -me leeuw; hij was -te moede, met wrevelen zin; in -men moede, in toorn; met -me blikken; -me woorden; -**heid** (verbittering), v. gmv.
- Gram** (een duizendste van een K.G.), o. -men.
- Gram'calorie**, v. -s; een - is een duizendste calorie warmte, noodig nl. om één gram water 1° Celsius in warmte te doen stijgen.
- Gramm'phoon'** (instrument ter bewaring van voortgebrachte geluiden, als b.v. muziekstukken of de menschelijke stem), v. -onen.
- Gramma'tica** (spraakkunst), v. -s.
- Grammaticaal'** (spraakkunstig), bn. en bw.
- Gramma'tisch**, bn.; een - onderwerp, een - gezegde, d. i. naar den vorm; een -e verbinding, b.v. met de vgw. dat, of; bw.: Hij schrijft - juist.
- Grammoe'dig** (toornig, vertoond, boos), bn. en bw.; een -e blik; zij sloeg hem het geldstukje - uit de hand. (V. Lov.); -**heid**, v.
- Gram'schap** (toorn, urevel), v. gmv.
- Gramsto'rig** (driftig), bn.; -**heid**, v.
- Granaat'** (boom), m.; (vrucht), v. granaten; -**appelboom**, m. -en; -**boom**, m. -en.
- Granaat'** (donkerrood edelgesteente), m. granaten; (stof), o. De granaten zijn edele steenen; een armband van -; -**steen**, m. en o.
- Granaat'** (bom, holle kogel), v. granaten; -**kanon**, o. -nen; -**kartets** (met kogels gevulde bus), v. -en.
- Gran'de** (voornaam Spaansch edelman), m. -s.
- Grandez'za** (de waardigheid van een Spaanschen grande; fig. hooghartigheid, adeltrots), v. gmv.
- Grandio'se** (grootsch, prachtig), bn. en bw.; ook: Grandieus'.
- Gra'nen** (vrucht zetten, korrels krijgen), het heeft -graand; de tarwe begint te -; fig. uitbotten, ontkiemen, ontspruiten.



- Graniet'** (kristallijnen korrelig gesteente), o. een rots van -; fig. iets, dat zeer hard is.
- Gran'je** (wettig toekomstend deel, portie), v. gmv.; zijn - of grant halen, zoeken; bij uitbr. de - krijgen, aan iemand de - geven, al wat zijn hart begeert, de volle bekomst.
- Granulie'** (geneesk. het zich vertoonen van korreltjes in wonden, in zieke oogen, enz.), v. gmv.
- Gran'zen** (grommen, knorren), ik heb gersand. vero.
- Grap** (aardigheid, geestigheid, kwinkslag, klucht), v. -pen.
- Graphica, graphiek'** (schrijf- of teekenkunst), v. gmv.
- Graphiet'** (potloodstof), o. gmv.
- Graphisch**, bn.; -e kunsten, die met de teekenkunst in verband staan.
- Graphologie'** (wetenschap, die uit iemands schrift zijn karakter leert bepalen), v. gmv.
- Graphome'ter** (hoogte-, hoekmeter), m. -s.
- Grap'pig** (kluchtig, aardig), bn.; -heid, v.
- Gras**, o. grassen. Er zijn vele soorten van gras, als: rijst-, zijde-, struis-, riet-, haver-, voeder-, Spaansch -; Fig. onder het groene -, in het graf; in het - bijten, sneuvelen; er schuilt een adder in 't -, er is verraad; iemand het - voor de voeten wegmaaien, d. i. hem een kans, een voordeel benemen, hem vóór zijn; op zijn laatste - loopen, d. i. op zijn laatste beenen; nat - overhoop halen, veel drukte maken; in grasduinen gaan, d. i. naar hartelust toetasten, zijn hart ophalen, volop genieten.
- Gras'achtig** (op gras gelijkende), bn., b.v. -e planten.
- Gras'anjelier** (gepluimde anjelier), v. -en.
- Gras'band** (rand van zoden), m. -en; -boler (grasde boter, geen hooi- of stalboter), v. gmv.; -buik (haas der weidevelden, geen duin of heibaas), m. -en; -duin (een met gras begroeide heuvel), v. -en.
- Gras'duinen** (duinen, heuvels met gras bezet, gezochte weideplaats), v. mv.; zich in - gaan verlustigen, te gast gaan, fig. ook op eens anders goed; in - grazen, volop genieten; in - zijn, hebben wat het hart begeert; in - gaan, het hart in genietingen ophalen, er lustig in te gast gaan.
- Gras'duinen** (gaan weiden), ik heb -grasduind. In de werken der ouden, daar hebben onze dichters al rijkelijk in gegrasduind, naar hartelust toetasten.
- Gras'e'ting** (recht van beweiding van 't gras der openbare wegen, der dijken, enz.), v. gmv. verpachting der -.
- Gras'groen** (groen als gras), bn.; een -e kleur, japon, sluitjas; een - landschap. (C.O.); fig. een -e luitenant, nieuwbakken.
- Gras'haring** (een die dicht bij de kust vóór den tijd is gevangen), m. -haringen; (stofnaam), v. gmv.
- Gras'kaas** (van melk, afkomstig van veen, dat in de wei is), v. -kazen.
- Gras'linnen** (weefsel uit de vezels van het zoogenaamde Chineesche gras), o. gmv.; een hemd van -.
- Gras'look** (bieslook, snijlook), o. gmv.
- Gras'maaien** (gras met de zeis afsnijden), o. gmv. Het - is een zwaar werk. Ook: onbep. wijs: wij gaan uit -.
- Gras'maaler** (persoon, die het gras maait), m. -s. Inzonderheid: bovenlander of Westphaling, die in den hooitijd in Holland komt maaien; bij uitbr. schimpnaam: mof, hannekemaaijer.
- Gras'maand** (waarin het gras ontspruit, April), v. gmv.
- Gras'musch** (koewachter, zwartkop, tuinfluiter), v. -mussen.
- Gras'pieper** (veldlecuwerik), m. -piepers.
- Gras'preek** (hagepreek (1566), prediking in het open veld), v. -preeken.
- Gras'rol** (cilindervormige rol om het gras effen te maken), v. -rollen.
- Gras'scheut** (jonge grasspriet), m. -en; -spriet (grasstengel), m. -en; -tapeet, -tapijt (dicht. graskleed der aarde), o. -tapeten.
- Grasvel'lig**, bn.; dit is -, dit moet voor schuld verkocht worden. gew.
- Gras'verkoop'ing**, v. -en; -verpachting, v. -en; -vilt (groen grasdek, de graskorst op dijken), v. gmv.; -vlakke, v. -n; -weduwe (onbestorven weduwe; gehuwde vrouw, wier man tijdelijk afwezig is), v. -n; -zaad, o. gmv.; -zode, v. -n.
- Gras'tias** (dankbetuiging), v. -sen; een lange -; Weet je wat een - is, Klaar? (C. O.). Het is een bedankje voor den prijs. Dan doen alle primussen -sen. (C. O.)
- Gras'tie** (bevalligheid; genade), v. gmv. Zij draagt haar zwarte falie met -. (C. O.), d. i. gracie; het recht van -.
- Gras'tiën** (de drie bevalligheden: Euphrosine, Thalia en Aglaja), v. mv. Zie Aanhangel, XI.
- Gratiens'** (bekoorlijk, bevallig), bn. en bw.
- Gratifica'tie** (vergoeding, belooning, geschenk), v. -tiën, -ties.
- Gras'tig** (vol graten), bn.; elft is een -e visch; -heid, v. gmv.
- Gras'tis** (om niet, voor niemendal, kosteloos), bw.; een - advertentieblad, een - voorstelling, - onderwijs.
- Gratuit'** (vrijwillig); don -, vrijwillige gift, lees: gra-tu-ie'.
- Gratuleeren** (gelukwenschen).
- Grauw** (snauw, hard woord), m. -en.
- Grauw** (het gemeen), o.; het - kwam op de been, het janhagel.
- Grauw** (grijs, aschkleurig), bn.; -heid, v.; -igheid, v. gmv.
- Grauw'achtig** (naar grauw zweemende), bn.; -heid, v. gmv.
- Grauw'en** (norsch spreken, snauwen), ik heb -grauwd; zij doen niets dan schimpen en -; -er, m. -s.
- Grauw'tje** (ezel), o. -s.
- Graveel'** (nierwee, het steen), o. gmv.
- Graveeren** (letters, figuren in hout, steen of metaal griffen); een muntstempel -, op hout -, in koper -, insnijden met de graveernaald; -der (kunstenaar, graveur), m. -s; -ing, v. -en; -sel (gegraveerde figuur), o. -s of -en.
- Graveer'ijzer** (naald, insnijmes), o. -s; -kunst (zegel- of stempelsnijderskunst), v. -en; -mes (van den houtgraveur), o. -messen; -naald (fijn graveerstaal), v. -en; -staal (stuk gereedschap), o. gmv.; -stift (graveernaald, graveerijzer), v. -en.
- Gra'ven** (delven, spitten, den grond omzetten), ik groef, heb -graven; een kuil -, een graf -, een put -, naar iets -, de fondamente -; -er (delver), m. -s; -erlf' (het vergraven van veen), v. -en; -ing, v. -en.

- Gravenhage ('s-)** (hoofplaats van Z.-H., en residentie), o. *Het vorstelijk —*. Ook **Den Haag**.
- Gra'venhoed** (zinnebeeld der grafelijke waardigheid), m.; — **huis** (stamhuis, geslacht), o. — huizen; — **kroon** (hoofdtooisel, ook adellijk insigne van een graaf), v. — kronen.
- Graveur'** (plaatsnijder, stempelsnijder), m. — s.
- Gravin'** (regeerende vorstin met den rang van graaf), v. — nen; de jonge — *Ada*; — *Jacoba*, echtgenoot of weduwe van een graaf; ook bloot een titel: *door haar huwelijk is zij —*.
- Gravin'nekruid** (volksnaam voor een soort van weegbree), o. gmv.
- Gravin'nentool** (pleeggewaad e. gravin), m.
- Gravita'tie** (zwaartekracht), v. gmv.
- Graviteeren** (wegen, zwaartekracht oefenen).
- Graviteit'** (ernst, deftigheid), v. gmv.
- Gravu're** (gegraveerd stuk), v. — s, (soms ook gravuren); een — in zwarten inkt, plaat, prent; een hout—, een koper—, een staal—.
- Gra'zen** (weiden), de koe heeft — graasd.
- Gra'zig** (grasrijk), bn.; *Het — vlak*, beperkt van 't IJsselbed. (Staring); een — land, een — veld; bij uitbr.: — e boter, d. i. naar het gras smakende.
- Grazio'so** (muz. bevallig, innemend, zacht, liefelijk), bw. (z = ts)
- Greb, greb'be** (greppel, smalle sloot), v. grebben; de — is een riviertje op de grens van Utrecht en Geld. nabij Rheden; **grebbe-linie** (voorpostenstelling tusschen Spakenburg en De Greb), v. gmv.
- Gre'que (à la)** (op zijn Grieksch), bw.
- Greel** (gareel of haam), o. greelen.
- Green** (green, grein), m. grenen; de — is een naaldboom; — **boom**, m. — en; — **hout**, o. Zie **Gre'nenhout**.
- Green'back** (lees: grien'v'k), m. — s; een — is een bankbiljet in de N. Amerikaansche Staten tijdens den burgeroorlog (1861—'65).
- Green'room** (lees: grien'-roem), o. — s; eig. groene kamer, gezelschapskamer v. h. tooneel.
- Green'wichtijd** (lees: grien'-witsj), m.; de plaatselijke tijd van de Engelsche stad van dien naam; 20 min. bij Amst. achter.
- Greep** (het grijpen, manier van grijpen), m. grepen; een — doen in een mandvol; een — uit de geschiedenis; de handgrepen van 't geweer.
- Greep** (handvol, handvat, mestvork), v. grepen.
- Gregoriaansch'**, bn.; in de R. K. kerken zingt men in den Vastentijd — e zangen; als z.n. o.; het — is koraalgezang, dat onder paus Gregorius I in de 6e eeuw werd ingevoerd.
- Gregoriaansch'**, bn.; de — e tijdrekening, in 1582 door paus Gregorius XIII ingevoerd; het — e jaar: 365 dagen, 5 uur, 48 min. 45 sec.
- Gregorius de XIII**, paus van Rome (1572—1585), verbeteraar van den kalender (Gregoriaansche stijl d. i. tijdrekening).
- Greid** (greed, greede, greide), v. — en; een — omploegen, weiland; — **boer**, m. — en; — **grond** (grastand), o. — en; — **land** (groenland), o. gew.
- Grei'en** (krijten, schreien) ik heb — greid; kind, hoe greit ge dus? vero.
- Grein** (graankorrel, zaadje, pit), o. — en. Greintje bij — tje maakt allens een grooten hoop; bij uitbr.: een — tje zout, beetje.
- Grein** (medic. gewicht,  $\frac{1}{20}$  scrupel of 0.63 gram), o. — en.
- Grein** (stof van kemelshaar), o. gmv.; wollen —, kamelot.
- Grei'neeren** (een oppervlakte oneffen maken), ik heb — greineerd; een lithographischen steen —, nerven, kartelen. Ook: *Greinen*.
- Grei'nen** (van grein of angorawol), bn.; een — vrouwenmantel.
- Grei'nig** (korrelig, ruw), bn. *Dit teekenpapier is —*.
- Grein'verf** (scharlakenroode verfstof), v. gmv.
- Gre'ling** (scheepst. touwwerk dunner dan een kabel), v. gmv.
- Gre'mel** (vlek, spatje), m. — s.
- Grenadier'** (musketier, soldaat), m. — s; de — s en jagers, keurkorps van het Ned. leger.
- Gren'del**, m. — s, — en; hij zit achter sloten —, in de gevangenis.
- Gren'delboom** (balk of bout), m. — en; — **gat** (waar de bout inloopt), o. — gaten; — **kram**, v. — men; — **slot**, o. — sloten; — **steen**, m. — en.
- Gren'delen** (met een grendel toe- of afstuiten), ik heb — grendeld; de deur —.
- Gren'enhout** (hout van den zilverden), o. gmv.; een ruwe kist van —, d. i. rood dennehout.
- Grenier'** (scheepst. planken zolder op de lading), o. gmv.; over den ballast worden delen gelegd, het — genaamd.
- Grens** (scheidingstijn, afpaling, akkerscheiding), v. grenzen; een bergketen, een rivier, een zee is een natuurlijke —; een staatkundige —; de Belgische, de Pruisische —; hij werd over de — zen gezet, uit het land verwijderd; zijn kennis ligt binnen enge — zen; fig. de — zen tusschen schilderkunst en dichtkunst; binnen de — zen van iets blijven; de — zen der welvoeglijkheid overschrijden; geen — zen kennen, d. i. alle maat te buiten gaan.
- Grens'bepaling** (uitbakening der grenslijn), v. — bepalingen.
- Grens'bewaker** (grenswachter, grenskommissie), m. — bewakers.
- Grens'bewoner** (persoon, die aan of op de grens van een land woont), m. — bewoners.
- Grens'dorp** (dorp aan de grenzen), o. — dorpen.
- Grens'gebied** (landstreek aan de grens van een land), o. gmv.
- Grens'gemeente** (gemeente d. i. stad of dorp aan de grens), v. — gemeenten.
- Grens'kantoor** (kantoor van in- en uitgaande rechten, douanekantoor), o. — kantoren.
- Grens'lijn** (denkbeeldige lijn loopende langs de grenspalen), v. — lijnen.
- Grens'linie** (de grenslijnen als één geheel), v. — liniën.
- Grens'loos** (zonder grens, onbegrensd, onbepaald), bn. en bw.; de — looze oceaan; *God mint ons — teeder*. Zie **Gren'zenloos**.
- Grensmuur** (muur als scheiding of grens tusschen twee erven), m. — muren.
- Grens'paal** (metalen of steenen paal, dienend om de grensscheiding aan te wijzen), m. — palen.
- Grens'plaats** (gemeente aan de grens), v. — plaatsen.
- Grens'punt** (eindpunt), o. — punten; elke lijn heeft twee — punten.
- Grens'regeling** (het bepalen in der minne van de grenslijn), v. — regelingen.
- Grens'steen** (scheidingsteeken tusschen twee akkers, enz.), m. — steenen.
- Grens'tractaat** (overeenkomst de grensregeling tusschen twee staten betreffende), o. — tractaten.

- Grens'vesting** (vesting aan of op de grens), v. -en; Maastricht was tot 1794 een sterke -.
- Grens'vlak** (vlak als grens van een lichaam), o. -vlakken: een kubus heeft zes - vlakken.
- Grens'wachter** (grensbewaker), m. -s.
- Grens'weer** (versterking tot dekking der grens), v. gmv.
- Gren'zen** (palen aan, sluiten aan), het heeft -grensd; fig. nabijkomen: dat grenst aan krankzinnigheid.
- Grenzenloos** (onmetelijk groot), bn. en bw. de -looze hei, woestijn; fig. Gods -looze goedheid; een -vertrouwen; -looze willekeur; er heerschte een -looze verwarring.
- Grep** (greppe, grup), v. greppen; tusschen de akkers loopt een -, tot loozing van het water; schei-, v. -greppen. Zie **Greb**.
- Grep'pel** (smal droog slootje), v. -s.
- Gre'tig** (begeerig, belust, graag), bn. en bw.; de Engelschen waren - naar buit; iets -inzuelgen; iets -hooren; -heid, v.; -lijk, bw.: de gieren kwamen -lijk op het aas af.
- Gre've** (werkstaker), m. -en.
- Gri'bus** (achterbuurt, slechte buurt), v. -sen. Ook: Gribes, gribessen. gew.
- Grief** (leed, kommer, moeite, druk), v. grieven. Ook: **Grieve**. Bij uitbr. krenking, belediging: een -, zijn geslacht aangedaan; ook: bezwaar, reden tot misnoegdheid, ontevredenheid, b.v. herstel van grieven.
- Griek** (bewoner van, persoon uit Griekenland), m. -en. Bij uitbr. knorrepot; een oude -, d. i. een afgeleefd man, oude suffer; ook: vreemd persoon, zonderling.
- Grieksch**, bn.; de -e taal, de -e bouwstijl, de -e treurspelen, de -e kerk, die van O. Europa; (als zn. voor Grieksche taal), o.
- Griël** (vogel, stellooper, doornsluiper), v. -en; de - komt in onze duinen voor.
- Griël**, m. en v. gmv.; in de(n) - gooien, uitstrooien om te laten opgrabbelen.
- Grië'len**, ik heb -griëld; iets -, opgrabbelen; om iets -, grabbelen.
- Grië'melen**. Zie **Grim'melen**.
- Griend** (zandige waard, hoepland, bosch van rijshout), v. -en; -baas (eigenaar of huurder), m. -bazen; -gewas, o. gmv.; -hout, o. gmv.; -kade (zomerdijk rondom een griënd), v. -n; -land, o. -en; -waard (rijswaard), v. -en.
- Grië'nen**. Zie **Grij'nen**.
- Griep** (verkoudheid met keelontsteking), v. gmv.
- Griep** (drietandige mestvork), v. -en. Ook: **Greep**.
- Gries** (gruis, gebroken graan), o. gmv.
- Gries'meel** (gebrijzeld graan), o. gmv.; een podding van -, d. i. uit grof meel van tarwe of spelt.
- Griet** (grof zand, steengruis), o. gmv.
- Griet** (appel), v. -en; de Zeeuwsche -, de dubbele -.
- Griet** (vogel, de grutto), m. -en. De koekoek en de -, die leggen vóór half Juni niet.
- Griet** (schotachtige visch), v. -en; de - bewoont de Noordzee.
- Grietenij'** (Friesland, vereeniging van dorpen), v. -n. Tot 1795 was Friesland verdeeld in elf steden en dertig -en; -bestuur, o. -besturen; -huis (raadhuys, rechthuis), o. -huizen; -raad (besturend lichaam), m. -raden.
- Griet'je** (bramzeil van den bezaansmast, bovenkruiszeil), o. -s.
- Grief'man** (bestuurder, tot 1795, eener grietenij in Friesland), m. -mannen.
- Grie've** (bezwaar), v. -n. Ook: **Grief**.
- Grie'ven** (verdriet doen, beledigen, plagen), ik heb -griëfd; iem. diep -; het griëft mij in de ziel, innig spijten; het -d zelfverwijt, kwellend; rampen, die uw ziel -, wonden; het -d staal (De Gen.), kwetsend; -ing, v.
- Grie'vend** (smartelijk, krenkend), bn.; een -e teleurstelling.
- Grie'zel** (rilling van afkeer), m. gmv.; er ging mij door die spin een - door de leden; ik heb er een - voor of van, d. i. afkeer, walging.
- Grie'zel** (weinigje, ziertje), v. -s; een - kwaadsprekerij; geen -tje, geen zier.
- Grie'zelen** (huiveren, rillen), ik heb -griezeld.
- Grie'zelig** (huiveringwekkend, ijzig), bn. en bw.; de acrobaat deed -e toeren; een -e wonde, afkeerwekkend; bw.: 't is -koud, zóó dat men huivert; -heid, v. -heden.
- Grie'zeltje** (een ziertje), o. -s.
- Grif** (vaardig, vlug, spoedig gereed) bn. en bw.; hij is - met de pen; zij is - in alle dingen; handig; iets - hebben, er slag van hebben; hij antwoorde -, vlot; oom Aai verdiende op zijn zeventigste jaar - zestien stuivers. (Koetsveld); hij heeft zijn tong - tot zijn dienst, snel, prompt; ergens - in toestemmen, bereidwillig, zonder tegenwerping; alles ging - van de hand, vlot, willig; -heid, v. gmv.; -weg (zonder moeite), bw.
- Grif'fel** (leipen, griffie), v. -s; zijn - aanslijpen; een met goudpapier beplakte -; met zijn - op de lei krassen; -doos, v. -doozen; -koker, m. -s.
- Grif'fel** (entlot, entrijs, scheutje), v. -s.
- Grif'felen** (inkrassen, ingraveeren), ik heb -griffeld; in marmere, in metaal -; fig. in het geheugen -.
- Grif'felen** (een entlot of rijsje plaatsen, enten), ik heb -griffeld: de lente is de tijd om te -; een wild appelboomje -.
- Grif'fen** (teekens, letters met een stifte ergens inkrassen), ik heb -grifd; in koper -, enz. Zie **Griffelen**.
- Grif'fen** (boomen enten), ik heb -grifd. Zie **Griffelen**.
- Grif'fie** (schrijfstift, leipen), v. griffiën. gew.
- Grif'fie** (het schrijverskantoor, behoorende bij een rechtbank, secretarie der beide Kamers), v. -fiën, -fies.
- Griffier'** (geheimschrijver, secretaris van een hof, v. e. rechtbank, v. e. kantongerecht), m. -s; -schap (het ambt), o. gmv.; -splaats, v. -en.
- Griffoen', griffoen'** (de grijpvogel; in de wapenkunde een denkbeeldig dier, half arend en half leeuw), m. -en. Fig. iem. die zeer hebzuchtig is.
- Grift** (griffel), v. -en.
- Grift** (water, gegraven waterweg), v. -en; de - tusschen Apeldoorn en Hattem, de Reensche -, de Zeister -.
- Grijn** (knorrepot, boeman), m. -en.
- Grij'nen** (krijten, klagend schreien), ik grijnde of green, heb -grijnd, heb -grenen. gew.
- Grij'nig** (knorrig), bn.; een - mensch; het kind was -, een - gezicht zetten. gew.
- Grij'ns** (onaangename vertrekking van 't ge-laat), v. grijnzen; bang zijn voor de - van den dood; de - van een aap.
- Grij'ns** (mom, tooneetmasker), v. grijnzen;

- hij behoeft geen -, is leelijk genoeg; een - voor zijn gezicht hebben.
- Grijns'lach** (grijnzende, hatelijke lach), m. -je; er kwam geen grimlach, maar een - op zijn gelaat.
- Grijns'lachen** (spottend of hatelijk lachen), ik heb -grijnslacht.
- Grijn'zaard** (iem. die grijnst), m. -s; een - is een knorrepot.
- Grijn'zen** (de gelaatsspieren boosaardig vertrekken), ik heb -grijnsd; een -de lach, iemand of iets tegen-; -zing, v. -en.
- Grijp** (griffoen, fabelachtig dier), m. -en; de vogel-, in 't algemeen gier, roofvogel; fig. vrek.
- Grijp'en** (pakken, vatten, vangen), ik greep, heb -grepen; naar iets -; dat ligt voor het -, is in overvloed voor de hand; hij heeft het maar voor het -, zonder de minste moeite; fig. uit de lucht -, verzinnen; hij pakt al wat hij maar - en vangen kan, bemachtigen; zich aan iets -, vastklemmen; de teugels -, opvatten; den ploeg -, de hand aan den ploeg slaan; naar de wapens -, naar het zwaard -, er de hand aan slaan; naar de pen -, zich tot schriftelijk verweer zetten; het vuur grijpt om zich heen, als een veelarmig monster; de wegwerker werd door den trein gegrepen, aangereden en meegesleurd; moed -, vatten; dit tafereel is uit het leven gegrepen, ontleend aan; dat grijpt in de ziel, in het hart, diep ontroeren; plaats -, gebeuren, voorvallen, geschieden; -er (iemand die grijpt), m. -s; -ing (tastende beweging), v. -en.
- Grijp'staart**, m. -staarten. Sommige apen hebben een -.
- Grijp'vogel** (fabelachtig dier, griffoen, vogel grijp), m. -vogels.
- Grijs** (lichtgrauw, witachtig vaal), bn.; een -ze jas; de -ze nevel; alles zag - van stof; -ze oogen; een -ze baard; zegsw. - haar van iets krijgen, b.v. van zorg, schrik, ergernis; bij uitbr.: de -ze Rijn (Bild.), d. i. aloud; het - verleden, in den -zen ouderdom, d. i. hoog; -heid (het - zijn), v. fig. ouderdom; b.v. Dat gezonde rood, dat den tuinlui tot in hun -heid blijft. (C. O.)
- Grijs** (-ze kleur), o. gmv. Hij kleedt zich liefst in het -.
- Grijs'aard** (oud man), m. -s; de - en de jongeling; een frissche, een groene -, nog helder en opgewekt van geest; een jeugdig -, iemand die grijs is vóór zijn tijd.
- Grijs'achtig** (zweemende naar het grijs), bn.; een man met -e haren.
- Grijs'baard** (oud-krijger, veteraan), m. -en.
- Grijs'blauw** (van een naar het grijs trek-kende blauwe kleur), bn.; de -e meren, het groen werd -.
- Grijs'bok** (grijze bok in Z. Afrika), m. -bokken.
- Grijsbruin** (grijsachtig bruin), bn.; een -e japon, een -e steen.
- Grijs'grauw** (vaalgrauw), bn.; -e onweerswojken.
- Grijs'groen** (dofgroen), bn.; een - blad, een - oog.
- Grijs'ha'rig** (grijze haren hebbende), bn.; een paar -e mannen.
- Grijs'kop** (scheldnaam voor grijsaard), m. -koppen.
- Grijs'kruid** (kruiskruid, senecio), o. gmv.
- Grijs'pens** (knorrepot, kniezer), m. gmv. vero.
- Grijs'wit** (vaalwit), bn.; een - handvalies.
- Grij'zecom** (aardrook, duivenkervel), v. gmv.
- Grij'zelen** (een huiverig gevoelen), ik heb -grijzeld; -ing, v. -en. Ook: **Grie'zelen**.
- Grij'zelig** (huiverig), bn.; -heid, v. gmv. Ook: **Grie'zelig**.
- Grij'zen** (rillen, bang zijn). Zie **Af'grijzen**.
- Grij'zen** (grijs worden), ik ben -grijnsd. Reeds grijs ik hier en daar (Tollens); fig. de hemel, het Westen, het gebergte grijst, een grijze tint krijgen; de nevel rijst grijzende op, (Beets), in grijze tint.
- Grij'zig** (grijsachtig), bn.; een -e lucht, -e oogen; -heid (grijze tint), v. gmv.
- Gril** (inval, onberedeneerde gedachte, kuur), v. -len; stel u die -len uit het hoofd; wat een belachelijke -, een voorbijgaande -; naar iemands -len moeten handelen, luimen; zegsw. Malle lui hebben malle -len! die barre mijnheer Kegge was kleinmoedig om den wille van de - van een zeventienjarig meisje. (C. O.), d. i. nuk, eigenzinnigheid, vlaag van onredelijkheid; geen kuren, vrouw, geen -len! kinder-, meisjes-, mode-.
- Gril** (rilling, huivering), m. gmv. Bij die gedachte gaat mij een - over het lijf. (Jonathan).
- Gril'en** (rillen, huiveren), ik heb -grild. De kou doet mij -; van iets -, d. i. door afkeer, schrik; voor iets -.
- Gril'enmaker** (potsenmaker), m. -s.
- Gril'lig** (wispelturig, loszinnig, speelsch, zonderling), bn. April is een -e maand; het - noodlot, de geit is -; bij uitbr.: een -e inval, een - humeur, een -e rotsvorm, -e arabesken, d. i. van phantastische gedaante; bw. het beekje dat zich -slingert, op zonderlinge wijze; -heid (maltigheid, nukkigheid), v. -heden.
- Grilling** (rilling, huivering, siddering), v. -en; een - van koude, van koorts, van schrik; het hoofd met een - afwenden.
- Grim** (toorn, woede), v. gmv. De vriendschap was in - verkeer. (Staring).
- Grim** (fel, verbolgen), bn.; de -me Noordzeebaren.
- Grim'aanzicht** (grijnzend gelaat, grijsbek), o. -aanzichten.
- Grimas'** (grijs, grijnzende trek), v. -sen; een - zetten, een grijnzend gezicht trekken; -sen maken, ongewone lichaamswendingen, kromme sprongen, zonderling gebaren; wat voor -sen zijn dat nu? kuren, kunsten, fratsen; koude -sen, malle, onnoodige fratsen.
- Grimas'sen** (gezichten trekken), ik heb grimast.
- Grim'bek** (grompot, zuurmuil), m. -bekken.
- Grim'bekken** (de tanden laten zien, schamper grijnzen), ik heb -grimbeekt.
- Gri'me** (het gegrimeerd zijn; de gelaatsschildering voor het tooneel), v. -s of -n.
- Grimeeren** (zijn aangezicht beteekenen of beschilderen); zich -, zijn gelaat schilderen, passend maken voor eenige rol.
- Grim'lach** (bittere lach), m. gmv.; met een spottenden -.
- Grim'lachen** (valsch lachen), ik heb -grimlacht; in de vuist -.
- Grim'melen** (krioelen, wemelen), heeft het -grimmeld; de mieren -. Ook: **Grie'melen**.
- Grim'melen** (kriebelig, ongedurig zijn), ik heb -grimmeld; de maag grimmelt mij van honger. Ook: **Krie'melen**.
- Grim'men** (grimmig zijn, dreigend uitzien),

- het heeft -grimd; in 't Noorden grimt de beer; fig. de honger grimt hun tegen.
- Grimmer** (knorrepot, kniesoor), m. -s.
- Grimmig** (verwoed, boos, tot toorn geneigd), bn.; de man is - van spijt; hij is - van karakter; een -e reus viel op hem aan; bij uitbr.: de -e winter; het - Noorden (Tollens); bw.: - roepen, iemand - aanzien; - vechten; - held, v. - heden.
- Grimpot** (pruttelaar, kniezer), m. - potten.
- Grind** (kiesel, steengruis, geklopte keisteen), v. gmv.; een weg met - bedekken (zie **Be-grinten**); een -bank in de rivier; een -depot, verzamelplaats; -gronden, b.v. gedeelten van heidevelden; -horde (zeef om te ziften), v.; -pad, o. -paden; -weg, m. -wegen. Meestal: **Grint**.
- Grinten** (van genoegen met zeker keelgeuid lachen), ik ben -grinnikt. Pieter grinnikt, als een vertelsel uit is. (C. O.); -erd, m. -s; hij kneep Machteld in de wang, louter uit joks, zei de -erd. (Potgieter).
- Grint**, v. en soms o. Soms nog wel **Grind**.
- Grisette** (Fransch zindelijk gekleed dienstmeisje; meisje, los van zeden), v. -s.
- Grisou** (gas in kolenmijnen), o. gmv. (ou = oe)
- Grisen** (kapen, behendig iets weggrijpen), ik heb -grist; -ser, m. -s.
- Grita's** (mensen, die een blanken vader, en een Hottentotsche moeder hebben), m. mv.
- Gritselen** (rillen van schrik of kou), ik heb -gritseld.
- Grobbe** (dartel stoeien), ik heb -grobbed.
- Grobber** (schraper, gierigaard), m. -s.
- Groef**, **groef** (greppel, sloot, diepte, grafkuil), v. groeven; de predikant sprak bij de jeopende -; te - brengen, begraven; te - bidden, ter begrafenis noodigen.
- Groei** (het groeien), m.; in den - zijn, nog groeien.
- Groei'en**, het is -groeid; er zal een dichter uit hem -, worden, ontstaan; in iets -, zich verheugen in eens anders leed; iemand over het hoofd -, tegen het verdriet in -; die nagel zal in het vleesch -; die kinderen - als kool; moge het Gezelschap - en bloeien! die beginselen kunnen er - noch bloeien; het geld groeit mij (hem, enz.) niet op den rug, d. i. ik dien zuinig met het geld om te gaan; wat schielijk groeit, valt schielijk af, d. i. vroeg rijp, vroeg rot; Als de boomen bloeien, de zotten -.
- Groeizaam** (groei bevorderend), bn.; 't is - weder; een -zame regen; -held, v. gmv.
- Groen** (nieuweling onder de studenten), m. -en; -tje; als - loopen; hij is nog altijd een -; Hildebrand, ik heb je nog gezien, toen je - was. (C. O.); de rampzalige -en (C. O.); -loopen (als nieuw student rondloopen), o. gmv.; -tijd (tijd van het noviciaat der jonge studenten), m. gmv.
- Groen** (een der hoofdkleuren), bn.; de -e hagedis; de -e loofkikvorsch; de -e specht; die appels zijn nog -, onrijp; die salade is nog -; een -e vrijer, piepjong maatje; een gras-e luitenant, pas of onlangs benoemd; zijn korentje - eten, d. i. van de hand in den tand leven; in iets nog geheel - zijn, d. i. zonder ervaring; onder de -e zoden, op het kerkhof; aan iemands -e zijde zitten, aan zijn linkerzijde, bij het hart; de -e bruiloft, d. i. die bij het huwelijk; -e Donderdag, ook Witte Donderdag.
- Groen** (de groene kleur), o. gmv.; in het - gekleed zijn; in de wapenk. het sinopel; juffertje in 't -, plant; het vee huppelt in het -, gras, kruiden; Spaansch -, azijnzuur, koperoxyde.
- Groen** (Ind. onbekend met de zeden en gebruiken), bn. Hij zag er buitengewoon Europeesch en - uit. (J. t. Brink.) Zie **Baar**.
- Groen'achtig**, bn.; het water der zee is -.
- Groen'en** (groen worden), het heeft en is -groend; de weiden -.
- Groen'grond** (slibbezinksel langs beken), m. -gronden.
- Groenia'n** (volgelingen van den staatsman Groen van Prinsterer, anti-revolutionnair), m. mv.
- Groen'ig** (groenachtig), bn.; -held, v. gmv.
- Groen'landsvaarder** (schip voor de walvischvangst), m. -vaarders.
- Groen'ling** (vink, ook loofkikvorsch), m. -en.
- Groen'loopen** („groen” loopen van studenten), ik liep -, heb -gelopen. Zie **Groen**, m.
- Groen'markt** (groentemarkt), v. -markten.
- Groen'sel** (moeskruid), o. -s. Zie **Groente**.
- Groen'te** (plantaardig voedsel uit den moestuin), v. -n; -bed (tuinbed met groente), o. -bedden; -soep, v. -en.
- Groen'tje** (scheepsjongen, orinbaar), o. -s. Ook: nieuweling, onervarene.
- Groen'vink** (groentling), m. -en; een eenzame - zingt nog zijn lied.
- Groen'vlieg** (Spaansche vlieg), v. -vliegen; de - is een blaartrekkend insect, goudgroen of blauwgroen van kleur.
- Groenvrouw** (koopvrouw in groente), v. -en; -werker (mandenmaker, die groen werk levert), m. -s; -zand (groenkleurig mineraal), o. gmv.
- Groep**, v. -en; een - beelden, een familie-.
- Groepereen** (bijeplaatsen, tot een geheel verzamelen), -der, m. -s; -ing, v. -en.
- Groep'en** (bijeplaatsen), ik heb -groept.
- Groepsgewij'ze** (bij of in groepen), bw.
- Groet**, m. -en. Ook: Groete, v. -n.
- Groet'en** (met een groet eer bewijzen), ik groette, heb gegroet.
- Groet'enis** (compliment), v. -sen. gew.
- Groet'enis** (begroeting), v.; R. K. de Engelsche -, d. i. die des Engels aan Maria.
- Groef'ig** (graf), v. -n. Zie **Groef**.
- Groef'en** (uithollen, graven), ik heb -groefd.
- Groef'ze** (jeugdige groen, jong loof), v. gmv.
- Groef'zelig** (onfrisch, goor, smoezelig), bn. en bw.; wat -e handen! de -e muren eener hut, een - loopmeisje; een - gele tint; -held, v. gmv.
- Groef'zig** (onzindelijk, morsig, vaal, dof), bn.; een - duister, de -e mist, een -e kleur.
- Grof** (niet fijn), bn. grover, grofst; een grove kam; grove taalfouten, d. i. lomp, zwaar; er met de grove bijl inhakken, ruw te werk gaan, veel geld opmaken; grove zonden, erge, groote; grove beleedigen; een groven misslag; bw.: - spelen, - spinnen; het gaat er -, te -, te kras, te Spaansch.
- Grof'aal** (aalsoort met stompen kop), m. -alen.
- Grof'achtig** (niet zeer fijn), bn.; die naalden zijn wat -.
- Grof'band** (zware hoepels voor groot vaatwerk), o. gmv.
- Grof'gespierd** (met dikke spiervezels), bn.; de -e buffel.

**Grofgezaagd** (aan den rand grove tanden hebbende), bn.; —e bladeren.

**Grofgrein** (een soort van grof zijden weefsel), o. gmv. (soorten), o. —en.

**Grofheid** (het grof zijn), v.; de — dezer draden, de — eener bewerking; de — van iemands taal.

**Grofheid** (grof gezegde, ruwe bejegening), v. —heden.

**Grofkorrelig** (hebbende grove korrels), bn.; — kruut.

**Grofmeel** (meel, dat grof is, dat ongebuild is), o. gmv.

**Grofschilder** (verver, huisschilder), m. —s.

**Grofsmederij** (smidse voor grof smeedwerk), v. —smederijen.

**Grofsmid** (smid, die grof ijzerwerk vervaardigt), m. —smeden.

**Grofte** (dikte, zwaarte, grovigheid), v. gmv.; de — van garens.

**Groftiend** (tiend van veldvruchten), o. —tienden.

**Grofwerk** (grof touwpluis, grof uitgerafelde touwvezels), o. gmv.

**Grofwerker** (raffinadeur in grovere suiker-soorten), m. —werkers.

**Grofwild** (groot wild als evers, herten, reën), o. gmv.

**Grofzand** (zand grof van korrel), o. gmv.

**Grofzee** (hooge, zware deining), v. —zeeën.

**Grofzinnelijk** (laag zinnelijk), bn.; de — drinkebroer.

**Grofzouten** (met grof zout ingezouten), bn.; — haring, — rundvleesch.

**Grog** (mengsel v. rum, arak, cognac of jenever met heet water), m.; —je (grokje), o. —s. (Lees: grok); —stem (heesche stem), v. —stemmen.

**Grol** (uitkous, kiesoor, brompot), m. —len.

**Grol** (haat, wrok, wrevel), v. —len.

**Grol** (verzinsel, ijdele klap), v. —len.

**Grolen** (grommen, knorren), het dier heeft gegrold; de wilde dieren —, varkens kunnen —; bij vergelijking: uitvaren, opspelen, b.v. de boer deed niets dan —; op iemand —, over iets —, mokken, mopperen.

**Grolenmaker** (grappenmaker), m. —s.

**Grolig** (grappig, snaaksch), bn. en bw.; een — boek, — schrijven.

**Grom** (ingewand van slacht- en offerdieren, visch, enz.; vuiligheid), o. gmv.

**Grombaard** (oudgediende, veteraan), m. —en.

**Grommelen**, het heeft gegrommeld; den donder hoort men —; de zee —t in de verte. Fig. brommend spraken, knorren, mopperen, b.v.: Hij begon, eenigszins grommelend. (Geel).

**Grommelen** (zich wentelen), ik heb gegrommeld; in zijn bloed —, in het slijk —; —ing, v.

**Grommelig** (vuil, morsig, goor), bn.; het waschgoed is niet helder, het ziet er — uit.

**Grommen** (van ingewand ontdoen), ik heb gegromd; visch —; —ming, v. —en.

**Grommen** (knorren, brommen), ik heb gegromd; —mer, m. —s.

**Grommig** (knorrig), bn. en bw.; —heid, v.

**Grompartij** (grombut, kijvertij), v. —en.

**Grompot** (grommer, knorrepot), m. —ten.

**Grond** (aarde), m. gmv. (soorten) —en; zand—, klei—, veen—; een vruchtbare —, de erfelijke — (Poot), in den — graven, uit den — trekken; —eigenaar, m. —s.

**Grond** (bodem), m. —en; aan den — zitten, stooten, zeilen (schip); —raken, peilen, krijgen, hebben (dieplood of anker); te —e gaan

(zinken, fig. arm worden); in den — boren (schip, fig. ten ondergang brengen); een beker, een glas tot op den — ledigen; op den — van het vat vindt men de hef; een mand zonder — vullen, een onbegonnen werk verrichten; geen water of 't heeft zijn —; Stille waters hebben diepe —en, wie niet veel zeggen, denken vaak het diepst of het ergst; uit den — des harten, diepte.

**Grond** (grondslag, steun, beginsel, aanleiding), m. —en; rusten op goede —en, de —en eener wetenschap, d.i. de beginselen; op welken — hebt gij dat gedaan?

**Grondachtig** (smakende naar den grond), bn. en bw.; die paling smaakt —.

**Grondaccord** (muz. stamaccoord), o. —en.

**Grondangel** (met lood bezwaarde vischhaak), m. —angels.

**Grondartikel** (hoofdartikel, hoofdpunt), o. —artikelen.

**Grondbeeld** (oorspronkelijk beeld, model), o. —beelden.

**Grondbegin** (kiem, eerste begin), o. gmv.

**Grondbegin'sel** (richtsnoer, hoofdbestanddeel, stelregel), o. —en; de —en onzer spelling.

**Grondbegrip** (primitieve voorstelling, fundamenteel begrip), o. —begrippen.

**Grondbelasting** (directe belasting op gebouwde en ongebouwde eigendommen), v. —en.

**Grondbestanddeel** (voornaamste bestanddeel), o. —bestanddeelen.

**Grondbeteekenis** (primitieve, eerste, oudste beteekenis), v. —beteekenissen.

**Grondbezit** (het in eigendom hebben van land), o. gmv.; er bestaat privaat of bijzonder —, communaal of gemeentelijk —, ook gemeenschappelijk —.

**Grondboor** (aardboor), v. —boren; met een — zoekt men, al borende, naar steenkolenlagen, enz.

**Grond'eigenaar** (bezitter van grond), m. —naars, —naren; —eigendom (recht van bezit), m. gmv.; —eigendom (een stuk grond, dat men bezit), o. —dommen.

**Grond'el** (een karperachtig vischje), m. —s; de kleine —, de — leeft ook in onze rivieren en wateren.

**Grond'elijk** (grondig, niet oppervlakkig), bw.; iets — onderzoeken, iem. — onderrichten.

**Grond'eling**, m. —en. Zie **Grond'el**.

**Grond'eloos** (bodemloos), bn.; Met zak met al in — diep gesmeten. (Staring), een —ze put, de —ze zee; het —ze licht (Vondel), d.i. de oneindig diepe wereld van licht waar God in troont (zie Rey der Engelen); een —ze schat, onuitputtelijk; fig. de —ze barmhartigheid Gods; Zijn —ze goedheid.

**Grond'en** (grondvesten, doen steunen), ik heb —grond; —ing, v. gmv.

**Grond'gebied** (rijk, staat, rechtsgebied), o. gmv.; het — der Romeinsche keizers; het — van den hertog van Bourgondië; bij vergelijking: terrein, ruimte waar iemand heer en meester is, b.v. Hildebrand bevond zich op het — van den charmante; bij uitbr. het — der Nederlanden. Fig. bevriend —, vijandig —, onzijdig of neutraal —.

**Grond'gedachte** (gedachte, die als grondslag dient), v. —gedachten. Ook: Gronddenkbeeld.

**Grond'gesteldheid** (gesteltenis van den bodem), v. gmv.; de — van Nederland.

**Grondhartig** (opwellend uit den grond

- des harten), bn.; een -e wensch. vero. Zie: **Hartgrondig**.
- Grond'heer** (landheer; seigneur), m. -heeren. vero.
- Grond'dig** (degeelijk, zakelijk, weldoordacht), bn.; - onderwijs, -e kennis, een -e studie, een - onderzoek, een -e uitlegging, een -e verbetering, diepgaande, ingrijpende; een - beoefenaar der wiskunde; bw.: iets - leeren; iets - overwegen; -heid (degeelijkheid), v.
- Grond'ijs** (dat op den bodem gevormd wordt), o. gmv.
- Grond'ing** (grondlegging, stichting), v. gmv.
- Grond'kleur** (de eerste laag verf), v. gmv. Ook: hoofdkleur, b.v.: De - van den kleinen grondel is grijsachtig geel.
- Grond'krediet** (het krediet door grondeigenaars genoten), o. gmv.
- Grond'laag** (onderste laag), v.; de - van een stapel kogels; de - van een leibedding; de - van te verven hout, onderste verlaag.
- Grond'lasten** (grondbelasting), m. mv.
- Grond'legger** (stichter), m. -s; de - onzer vrijheid; de - der Duitsche eenheid.
- Grond'legging** (het tot stand brengen), v. -en; de dagen van Maurits waren die der - onzer Indische heerschappij. (Potg.).
- Grond'lijn** (meetk. basis), v. -lijnen. Ook: hoofdlijn (ornament).
- Grond'oorzaak** (eerste aanleiding), v. -oorzaken.
- Grond'pacht** (erfpacht van gronden), v. gmv.
- Grond'papier** (eerste laag behangselpapier), o. gmv.; de kamers blijven in het - staan.
- Grond'regel** (voorschrift, fundamenteele regel), m. -en, -s; op reis is de eerste -, dat men zich schikt naar de zeden van het vreemde land; de -s van den christelijken godsdienst; de regel der beschaafde uitspraak is de - onzer spelling.
- Grond'rente** (jaarlijksche rente, schuldpllichtigheid, tiend gevestigd op een stuk grond), v. -renten.
- Grond'roeder** (landbouwwerktuig), m. -s.
- Grond'sap** (droesem, bezinksel), o. gmv.
- Grond'scharing** (verdeeling, b.v. van markegrond), v. -scharingen.
- Grond'scheiding** (verdeeling van den grond onder erfgenamen), v. -scheidingen.
- Grond'slag** (fondament), m. -slagen; de - van een gebouw, een breede -, het huis staat te beven, te trillen op zijn -; bij uitbr. de - der christelijke kerk, de - van het geloof; op christelijken -; oprechtheid is de - van alle deugden (Beets); den - leggen tot de vrijheid; de Vrije Universiteit op gereformeerden -; de zes -en der belasting op het personeel; de Meter is de - van het metrieke stelsel.
- Grond'sop**, o. gmv. Zie **Grond'sap**.
- Grond'steen** (hoeksteen, fundamentele steen, eerste steen), m. -steen. Fig. Zuinigheid is de - van het huiselijk geluk.
- Grond'stelling** (hoofdstelling, hoofdwaarde), v. -stellingen.
- Grond'stof** (onbewerkt, ruw materiaal), v. -stoffen; vlas is de - voor het linnen; ijzer en steenkool zijn de -fen der nijverheid; fig. hoofdbestanddeel: melk, boter en eieren zijn de -stoffen van bijna alle gebakken.
- Grond'taal**, v. -talen; het Latijn is de - der Romaansche talen.
- Grond'tal** (rekenk. getal dat den grondslag van een talstelsel vormt), o. -len; het getal tien is het - van ons talstelsel.
- Grond'tekst** (oorspronkelijke tekst), m.; de - van het Oude en Nieuwe Testament; die van het oude is Hebreeuwsch, die van het nieuwe is Grieksch.
- Grond'tijns** (zekere schatting op te brengen van den grond), m. -tijnzen.
- Grond'toon** (laagste toon van een accoord), m. -tonen.
- Grond'trek** (hoofdtrek, hoofdlijn), m. -trekken. Fig. kenmerkende eigenschap.
- Grond'verf** (eerste verlaag), v. -verven.
- Grond'verven** (in de grondverf zetten), ik heb -grondverfd.
- Grond'vest** (grondslag, fundament), v. -en; de - trilt, de toren brandt (Tollens, Van Schaffelaar); het huis schudde bij die ontplofing op zijn -en.
- Grond'vesten** (stichten, oprichten), ik heb -grondvest; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Grond'vlak** (bodem, rustvlak; meetk. basis), o. -vlakken.
- Grond'vorm** (oudste vorm, model, type, typische vorm), m. -vormen.
- Grond'waal** (kolkvormig gat bij dijkbreuk), v. -walen.
- Grond'waarheid** (fundamentele waarheid), v. -heden; de -heden van den godsdienst, van de zedenleer, enz.
- Grond'water** (zak-, wel- of kwelwater), o. gmv.; bij het bouwen van die brug had men veel last van het -.
- Grond'werk** (graaf- of delfwerk), o. gmv.
- Grond'wet** (hoofdwet, eerste wet), v. -wetten; de - van 1815; de - van den staat, d. i. de wet, waarop alle andere rusten; de Koningin legde den eed af op de - des Rijks; fig. arbeiden is de - van ons bestaan; de Tien Geboden vormen de - der zedelijkheid; -wet'telijk, bn., b.v.: een -e bepaling; een -e waarborg; -wet'tig, bn.: een - voorschrift, het - koningschap; -wet'tigheid, v.
- Grond'wetgever** (macht, die de grondwet vaststelt), m. -wetgevers.
- Grond'wetsartikel** (een der artikelen uit de grondwet), o. -artikelen.
- Grond'wetsherziening** (wijziging der grondwet), v. -herzieningen.
- Grond'woord** (spraak. stamwoord, grondslag van eenig woord), o. -woorden.
- Grond'zee** (golf, die op een ondiepte breekt), v. -zeeën.
- Grond'zuil** (fig. steunpilaar, grondslag), v. -zuilen; de vrede is de - van het volksgeluk; de revolutie deed Kerk en Staat op hun -en schudden.
- Gront**, m. -en. Zie: **Gron'del**, **Grondeling**.
- Groom** (rijknacht, stalknecht, bediende), m. -s. Lees: **Groem**.
- Groot** (niet klein, niet kort), bn.; een - huis, een -e jongen; hij is - voor zijn jaren, d. i. lang; kinderen worden -, Koos! (C.O.), volwassen; zich te - voor iets voelen; de -e menschen, volwassen; -e knecht, -e meid, die voor vol telt; een - profeet, voortreffelijk; een - koopman, die uitgebreide zaken doet; een - man, door talent uitmuntend; de -e Heer, de Sultan; de -e God, almachtige; een -e hans, -e lui, de -e wereld, de aanzienlijken; -e oogen opzetten, nl. van verbazing; op -en voet leven, ruime wijze; - Britannië; de -e Oost, d. i. de residentie

- Amboina; *de -e plas*, de zee; - *Mokum*, d.i. Amsterdam; *de -e vacantie*, - *geld*, veel; *bw.: wat schrijft ge -! er - van leven*, rijk; *ruim; het niet - op iemand hebben*, erg, zeer.
- Groot** (oude munt ter waarde van een halven stuiver), m. -en.
- Groot**, o.; *in het -*: handeldrijven *in het -*.
- Groot'achtbaar** (eertitel van een raadsheer), bn.; bij uitbr. van het gerechtshof zelf: *Dit Edel Grootachtbaar College*; - **heid**, v.
- Groot'bek** (veelpraats), m. en v. -bekken.
- Groot'boek** (hoofdboek van den koopman), o. -en; *het - der nationale schuld*, register.
- Groot'brenge** (opkweeken, opfokken), ik bracht groot, heb -gebracht; *een kind -*.
- Grootda'dig** (grootsch, heertlijk), bn. en bw. Napoleons - *leven*; - **heid**, v. gmv.
- Groote**, m. en v. -n; *de -n mogen vanavond opblijven*, de oudere kinderen; *fig. de rijken, aanzienlijken: met de -n is het kwaad kersen eten; de vorst met de -n des lands; de -n der aarde*.
- Groot'edelachtbaar** (titel), bn. Zie *Aanhangsel*, X.
- Groot'elijks** (in erge mate), bw.; *hij dwaalt -; zich - bezondigen*.
- Groot'elui'** (de rijken), m. en v. mv.
- Groot'eluiskind** (kind uit den rijkdom), o. -kinderen.
- Groot'tendeels** (in grooten getale; voornamelijk, hoofdzakelijk), bw.; *die vruchten zijn - onrijp; gij hebt die ramp - aan u zelf te wijten*.
- Groote Oceaan'** (wereldzee tusschen Azië en Amerika, is 175 millioen KM<sup>2</sup> groot, d. i. bijna 2 maal zoo groot als de Atlant. Oceaan of 47 % der aardoppervlakte), m.
- Groot'handel** (koop en verkoop in 't groot), m. gmv.; *die man drijft - in manufacturen; - aar* (grossier), m. -aars. Zie: **Klein'handel**.
- Groot'hans** (schimpn. man van aanzien), m. -hanzen; bij uitbr. *pronker, bluffer, groot-spreker*.
- Groothar'tig** (edelaardig, nobel, grootmoedig), bn. en bw.; *een -e daad; een -e liefde; toen zij hem - hulp kwam geven*. (Staring); - **heid** (zielegrootheid), v. gmv.
- Groot'heid** (aanzienlijkheid, hoogheid), v.; *de - van Napoleons ontwerpen, de - van ons geluk, - van geest, zedelijke -, de - Gods; meetk., rekenk. of nat. uitgebreidheid: alles met afmeting, zwaarte, kracht. enz. is een -*.
- Groot'heidswaan** (ingebeelde grootheid, ziekelijke overschalling), m. gmv.; - *is meestal een soort van krankzinnigheid*.
- Groot'heidswaanzin** (zielsziekte, die zich uit in grootheidswaan), m. gmv.
- Groot'hertog** (meer dan hertog, een vorstelijke titel), m. -hertogen; *de - van Luxemburg; de - is een Koninklijke hoogheid*.
- Groot'hertogdom** (gebied van een groot-hertog), o. -dommen.
- Grootherto'gelijk** (den groothertog betreffende, behoorende enz.), bn.; *de -e kroon, -e rechten*.
- Groot'hertogin** (gemaal van den groot-hertog), v. -hertoginnen.
- Groot'houden** (zich), ik hield mij groot, heb mij -gehouden; *de knaap bezeerde zich maar hield zich -, kordaat; Henriette Keyge hield zich -, toen v. d. Hoogen niet verscheen*, alsof zij het zich niet aantrok; *de gierigaard hield zich - en gaf de meid een fooi*, goed, royaal.
- Groot'je** (grootmoeder), v. en o. -s; *ons - heeft 't (ei) al verleden jaar gekookt*. (Staring); *iemand naar zijn - sturen*, van kant maken; *loop naar je -*, scherts. loop heen.
- Groot'kanselier** (opperzegelbewaarder bij sommige ridderorden), m. -s of -en; *hij is - van het Legioen van Eer*.
- Groot'kruis** (ridderteeken), o. -kruisen; *het - is het versiersel verbonden aan de hoogste klas van vele nieuwere ridderorden (onder den Grootmeester)*.
- Groot'macht'ig** (bijzonder machtig), bn. *Wie is als God -? - opperwezen! een - vorst; bij uitbr. een - rijk, het - hof des keizers*.
- Groot'majoor** (bataljonscommandant), m. -s. Titel bij de minderen in gebruik ter onderscheiding van den sergeant-majoor.
- Groot'maken** (machtig maken, verheertijken), ik heb -gemaakt; *de handel heeft dit volk -gemaakt; ik zal Gods naam -; -er* (snoever, pocher, woordenheld), m. -s; - **ing** (verheffing), v. gmv.
- Groot'mama** (grootmoeder), v. -'s. In kindertaal: *o'ma*.
- Groot'meester** (het opperhoofd, de opperbestuurder van een ridderorde, enz.), m. -s.
- Groot'meester-nationaal** (de grootmeester der gezamenlijke loges in een land), m. grootmeesters-nationaal.
- Groot'moeder** (vaders of moeders moeder), v. -s. *Naar zijn - gaan*, gmv. voor sterven; - **lijk** (eigen aan een gr.), bn. b.v.: *Met -en trots beschouwde zij haar eerste kleinkind; -schap* (waardigheid van gr.), o. gmv.
- Groot'moe'dig** (edelmoedig, edelaardig), bn. en bw.; *een - prins, vermetel, heldhaftig, vero; een -e ziel, een - besluit, een -e zelfverloochening; bw.: - handelen; iemand - iets vergeven; -heid*, v. gmv.
- Grootmo'gend** (in hoogen graad machtig), bn.; *de Edel -e Heeren Staten van Holland ende West-Friesland*.
- Groot'mogol** (keizer van het Mongoolsche rijk in Indië), m. -mogols.
- Groot'mond** (brutaal persoon), m. en v. -en.
- Groot'officier** (waardigheidsbekleeder aan het hof), m. -en; *de Opper-Kamerheer is een -; bij uitbr.: een - van de orde der Vrijmetselaren; - van het Legioen van Eer*, hooge rang één lager dan Grootkruis.
- Groot'ouders** (grootvaders en grootmoeders), m. en v. meerv. Ook: -ouderen.
- Groot'papa** (grootvader), m. -'s. In kindertaal: *o'pa*.
- Groot'provoost** (voornaamste provoost), m. -en. Ook: *provoost'-generaal*. vero.
- Grootsch** (prachtig), bn. en bw.; *een -e stoet, hij voert een -en staat, een - paleis*, indrukwekkend; *een -e vertooning, een -e aandoening, verheven; -e gedachten, een -e titel, statig klinkend; een - ontwerp, ons - verleden*, luisterrijk: *op -en trant*, plechtig; *bw.: een - gebouwde tempel; 't is schoon zoo - te zegevieren; -heid*, v. gmv.
- Grootsch** (flet, trotsch, hoovaardig), bn. *Hij is - op zijn rang, hij is te - om geld te leenen, hij heeft een - hart, de jongen was te - om excuus te vragen, deze edelman is - op zijn wapen; -heid*, v. gmv.
- Grootsch'aard** (trotschaard), m. -s. Ook: *Grootscherd*, w. i. g.



- Groot'scheeps**, bw.; *zich - inrichten, op zwierrige, prachtige wijze; deze stadhuisbode spreekt -*, op verwaande manier.
- Groot'scheepsch**, bn.; *op zijn - reizen, leven, d. i. op deftigen voet; een - huishouden.*
- Groot'schig** (trotsch, fier), bn. *Zij is - op haar zoon; de landheer is heelemaal niet -*; -heid, v. gmv.
- Groot'schild** (insect, schildwants), o. - en.
- Groot'spant** (grootste wijde van een schip), o. -spanten.
- Groot'spraak** (snoeverij, overdrijving), v. gmv.
- Groot'sprakerij** (opsnijderij, blufferij), v. gmv.; -**spraakig** (snoevend, overdreven), bn.: -ige toosten.
- Groot'spreken** (hoog opgeven, snoeven, overdrijven); *hij houdt van -*, wat was hij daar weer aan 't -; -**sprekend** (bluffend), bn.; -**spreker** (zwetsers), m. -s.
- Groot'steedsch** (als in een groote stad), bn.; *de winkels zijn hier op zijn modern -*; *de menschen leven hier op zijn -*.
- Groot'te** (omvang, uitgestrektheid), v. -n (spreekt. ook -s); *die winkel onderscheidt zich door zijn -*; *de - van het uitspansel, van de aarde, van een land, van een provincie, van een stad; een vrucht van de - van een citroen; een ster van de eerste, van de tweede -*, helderheid; *fig. een ster van de eerste -*, b. v. een groot kunstenaar, zanger, dichter, enz.; *een afbeelding van een vogel, natuurlijke -*, werkelijke afmeting; *waan niet, dat gij den leeuw in zijn natuurlijke - ziet* (C. O.); *kleeren in allerlei -*.
- Groot'vader** (vaders of moeders vader), m. -vaders; *uit -s tijd, uit den ouden tijd; -vaderlijk*, bn.: -lijke manieren.
- Groot'visscherij** (die op haring in de Noordzee), v. gmv.; *de - op de Noordzee*, titel van een breedvoerig werk over die visscherij in 1893 verschenen.
- Groot'vizier** (de Turksche eerste minister), m. -viziers, -vizieren.
- Groot'vorst** (alleenheerscher, oppervorst), m. -en. *Cyrus was - van Azië; de -troonopvolger in Rusland; de Czaar voert den titel van - van Moskou; de - van Zevenbergen*; *fig. Bilderdijk, de - der Ned. poëten; -in' (gemalin of opperste gebiedster)*, v. -nen.
- Groot'vorstendom** (gebied van den grootvorst), o. -dommen.
- Groot'waardig** (met hooge waardigheid, ook: deftig, hoogmoedig), bn.; -heid, v. -heden.
- Groot'waardigheidsbekleeder** (bekleeder van een hooge waardigheid in staat of kerk), m. -s. R. K. kardinaal, aartsbisschop, bisschop.
- Groot'waterschap** (vereeninging v. polders), o. -waterschappen; *het - van Woerden.*
- Groot'werker** (kleermaker, die alleen rokken of jassen maakt), m. -werkers.
- Groot'wich'tig** (van groot belang), bn.; *hij is betrokken in -e zaken*. w. i. g.
- Groot'zegel** (voornaamste zegel des Rijks, enz.), o. -s; *het - der Universteit.*
- Groot'zegelbewaarder** (een der hoogste staatsambtenaren), m. -s; *de keurvorst van Menz was - des H. Roomschen Rijks; Jacob Cats was - der Edele Groot-Mogende Heeren Staten van Holland ende West-Friesland.*
- Groot'zeil** (het grootste zeil op een schip), o. -zeilen; *voor den wind wordt het - nooit gebruikt.*
- Grop, grup** (greppel), v. -pen. Zie **Grep**.
- Gros** (twaalf dozijn), o. -sen; *een - pennen.*
- Gros** (de meerderheid, het grootste deel), o. gmv.; *het - der menschen; het - van het leger; in 't -*, ruim genomen.
- Gros** (muntstukje in Duitschland), m. -sen; *een - is zes cent*, meestal: -**je**, o. -s. vero.
- Gros de Naples of de Tours** (zware zijden stof, naar die steden genoemd), o. gmv. *Henriette droeg een zeer lange japon van -*. (C. O.); lees: toers.
- Gros'lijst** (voorloopige naamrol van candidaten), v. -lijsten.
- Gros'se** (afschrift in groote, duidelijke letters van een ambtelijk stuk), v. -n; *de - van een rechterlijk vonnis; de - van een authentieke akte.*
- Grosseer'der** (goudsmid, die grof werk d. i. van laag gehalte maakt), m. -s.
- Grosseeren** (grove gouden werken vervaardigen); *goud -*, het met zilver of koper mengen; *draad van gegrosseerd goud.*
- Grosseeren** (een akte afschrijven); *een vonnis -*, in den juisten vorm in 't net schrijven.
- Grosserij** (goudsmidswerk van minder gehalte, grof goudwerk), v. -en.
- Grosserij** (grossierszaak, groothandelaarszaak), v. -en. w. i. g.
- Grossier** (groothandelaar), m. -s.
- Grossierderij** (handel in het groot), v. -en; *ziedaar een - in wijnen en gedistilleerd.*
- Grossiers'kantoor**, v. -kantoren; -**svak**, o.
- Gros'so-mo'do** (op grove manier, onvolkomen), bw.; *dit werk is - gemaakt.*
- Grot** (onderaardsche ruimte, hol), v. grotten; *de - van Han is rijk aan druipsteenen, de blauwe -*, *de - op Antiparos, de - van Fingal in het eiland Staffa; -bewoner*, m. -s; -**gewelfsel**, o. -s; -**wand**, m. -en.
- Grotesk** (grillig, dwaas, komiek), bn. en bw.; *allerlei -e gedaanten in de rotsen, een -e figuur, hij schildert -*.
- Grotes'ke** (grillige figuur aan gewelf of zoldering), v. -n; *de muren van het paleis waren vol -n; hij schildert liefst -n*. Zie **Arabesk**.
- Grot'werk** (nagebootste grot, namaak van rotswerk), o. -werken; *een fraaie lusthof met beeld- en -*.
- Grot'velijck** (op grove wijze), bw.; *zich - bezondigen.*
- Groviaan** (botterik, lomperd, ruwe kerel), m. -anen. Ook: vuilbek.
- Grot'vigheid** (logheid, lomphheid, ruwheid), v. gmv.
- Grub** (greb, greppel, smalle ondiepe uitgraving), v. grubben. Zie **Grup**, **Grop**, **Grep**.
- Gruis** (brokjes, stukjes, korreltjes), o.; - *van steenkolen; tot - vergaan, aan - vallen, in - vallen, tot - smijten; - van kruidnagelen; diamant-, foelie-, kandij-, kolen-, nagel-, steen-, zand-*.
- Gruis** (werktuig der glazenmakers), v. gruisen.
- Gruit** (droesem, draf, heffe), v. gmv. vero.
- Gruit** (plantaardige stof voor het brouwsel, later vervangen door de hop), v. gmv.
- Gruit'bier** (bier, dat met gruit gekruid is), o. gmv.
- Gruit'zel** (brijzeltje, fragmentje, scherf), m. -s of -en; *aan -s vallen, stooten, enz.*
- Gruizellemen'ten** (gruizels), o. meerv.; *Van der Hoogen stiet de ledige eierdoppen op zijn bord aan duizend -*. (C. O.)
- Gruit'zelen** (tot gruiszels maken), ik heb ge-

- gruizeld; de mokers gruizelden de heiligdommen; het schip gruizelt zich op de rotsen; een muur gruizelt op den duur, afbrokkelen, in puin storten; -ing, v.
- Gruizemen'ten**, o. mv. Zie: **Gruizelementen**.
- Gru'zen** (tot gruis maken, vergruizen), ik heb -gruisd; iets tot stof -, vermorzelen, vermalen; den onregelmatigen rand van een vensterruit recht -, met het gruisijzer afbrijzelen; -erij, v.; -ig (steenachtig, brokkelig), bn. en bw.
- Grum'melig** (vuil, morsig, goor), bn. Zie: **Grom'melig**.
- Grun'niken**. Zie: **Grinniken**.
- Grun'sel** (groenvink, groensel), m. -s. In N. Brabant.
- Grun'selen** (genoeglijk, brommend lachen), ik heb -grunseld; het meisje -de van pret.
- Grup** (greppel), v. -pen. Ook: **Grop**.
- Grup'pel**, v. -s. Zie: **Grep'pel**.
- Grut** (brijzeling, gruis), v. en o. -ten; tot - malen, schieten; klein -, kleine dingen, b.v. van fruit; bij overdracht, kleine kinderen: Dan vraag ik zoo wat klein - (op vergulden. (C. O.); - van boekweit (boekweitgort), - van haver (haverdegort), - van garst (gort, gepelde gerst).
- Grut** (bastaardvloek voor God), tw.
- Grut'molen** (gortmolen, gruttersmolen, molen van den gortmolenaar), m. -molens.
- Grut'molenaar** (eigenaar van den grutmolen), m. -molenaars.
- Grut'nering** (gruttersbedrijf, gortnering), v. -neringen.
- Grut'steen** (molensteen in den grutmolen), m. -steenen.
- Grut'ten** (gort maken, gerst of haver pellen en breken), ik heb -grut. Ook boekweit tot grut brijzelen. De molenaar is aan 't -.
- Grut'tenbrij** (melkspijs van grut, d. i. van gebroken garst, haver, boekweit), v. gmv.
- Grut'tenmeel** (meel van boekweit), o. gmv.
- Grut'tensteen**, m. -en. Zie **Grut'steen**.
- Grut'ter** (gortmolenaar, maker van grut uit boekweit, haver, gerst), m. -s. Bij uitbreiding: winkelier in grutterswaren, meel, boonen, erwten, enz.
- Grut'terij** (het bedrijf van den grutter, ook de gruttersmolen met huis en winkel), v. -en.
- Grut'tersbaas** (de grutmolenaar), m. -bazen; -kar (kar tot vervoer van grut), v. -karen; -knecht, m. -en; -paard, o. -en; -vak (het bedrijf), o. gmv.; -waren (de waren, welke men in een grutterswinkel verkoopt), v. mv.; -wagen, m. -s.
- Grut'to** (vogel: griet, grieto), m. -'s; de -'s lijken wel wat op snippen.
- Gruw** (jonge visch als aas of om vijvers te bevolken), o. gmv.
- Gru'wel** (huivering, rilling, griezelen), m. (soms o.), -en; een - voor of van iemand of iets hebben; ook, ontzettende dingen, verschrikkingen: de -en van den godsdienstkrijg; Daar ziet de ontroerde Blanka den - en zijn straf (Bild.), sluipmoord; fig. de - des lasters, de - der zonde, afschuwelijke zaak; o -! uitroep van ontzetting; een - van onrecht, een - bedrijven, schandaad.
- Gru'weldaad** (afgrijselijke daad, wandaad), v. -daden.
- Gru'weldader** (misdadiger, pleger van een snoode daad), m. -daders.
- Gru'welen** (huiveren, rillen, ijzen), ik heb -gruweld; men gruwelt van afkeer, walging bij het zien van een slagveld; die zaak doet hem -, walgen, wekt zijn afkeer.
- Gru'welijk** (afgrijselijk), bn. en bw.; een -e misdaad, een -e afgoderij, een -e laster; hij kreeg een - standje, verbazend groot; hij werd - mishandeld; hij heeft het - mis, zich - vervelen, erg, in hooge mate; -heid, v.
- Gru'welkamer** (afdeeling van het panopticum te A'dam, waarin ijsetijde dingen van moord enz. te zien zijn), v. -kamers.
- Gru'welleer** (goddelooze leer op godsdienstig gebied), v. gmv.
- Gru'welstuk** (afschuwelijke misdaad), o. -ken.
- Gru'wen**, ik heb -gruwd. Zie **Gru'welen**. 't Is om te -, het doet mij -, afschuw, walging wekken; gij -t van dit Kannibalenmaat! (Polg.)
- Gruw'zaam** (afschuwwekkend, verfoeilijk), bn.; een - dier, een - geluid, een -e zonde, een -woord; bw.: iemand - hoonen, in verschrikkelijke mate; zich - vervelen, erg; -heid, v.
- Gruyères** (Zwitserse kaas), m. gmv.
- Gruzelemen'ten, gruzemen'ten** o. mv. Zie **Gruizelemen'ten**.
- Gua'no** (vogelmest uit verre landen), v. gmv.; op N. Borneo vindt men -lagen.
- Guerridon** (een hooge kandelaar, ook een fraai gevormd hoektafeltje), m. -s.
- Guerril'la's** (eig. kleine oorlog, ongeregelde troepen v. herders of landbouwers in Spanjes bergstreken), m. mv.
- Guerril'la-oorlog** (ongeregelde oorlog), m. -oorlogen; de - in Z. Afrika.
- Guetteeren** (loeren, bespieden).
- Guich** (hoonende beweging, vooral met de tong), v. -je, o. -s.
- Guichel** (gekheid, goochelarij, tooverwerk, oogbedrog), m. en v. gmv.; -tjes maken, grimassen maken, iemand bespotten.
- Guichelen** (den spot drijven, mallen), ik heb -guicheld; met iemand -, hem smaden, hoonen; fig. iemand beetnemen, met iemand mallen; -ing (spot), v. -en; -spel (spot, spotternij), o. gmv.; -streek (bedrieglijke streek), m. -streken.
- Guichelheil** (plantje tegen de hondsdoelheid), o. -en.
- Guichet** (klein deurtje of venstertje in een groote deur), o. -s. Lees: gie-sjet.
- Guide** (wegwijzer, geleider, aanvoerder), m. -s. Lees: gie'de.
- Guide** (mil. vleugelman, onderofficier op den vleugel der divisie), m. -s; de rechter-, de linker-.
- Guides** (een soort van ruitery [België]), m. mv.; het muziekkorps der -; weet gij ook, of de - spelen vanavond? Lees: gie-des.
- Guig** (grimas, bespottling, kuur), v. gmv. Zie **Guich**.
- Guigen** (gekheid maken, schertsen), ik heb -guigd; men guigde met hem, d. i. door spottende gebaren begeken. Zie **Guichelen**.
- Guil** (werkpaard), m. -en. Fig. lafaard, domkop.
- Guilen** (gieren, razen, huilen), ik heb geguild; de nachtuil guilt, de wind guilt rondom ons.
- Guillo'che** (versiering van kringvormige en golvende lijnen, vooral op randen van metalen platen), o. -s. Lees: gie-losj'.
- Guilloti'ne** (valbijl, onthoofdingswerktuig in

- de dagen van het schrikbewind (1793 - Juli '94) ingevoerd, op voorstel van den geneesheer G. I. Guillotin ± 1814), v. -s. Lees: *giel-jo-tien*.
- Guillotineeren** (onthoofden met de valbijl).
- Guineesvaarder** (schip, dat op de kust van Guinea pleegt te varen), m. -vaarders.
- Guin'je** (oude Engelsche goudmunt in 1663 het eerst geslagen en wel uit goud van de kust van Guinea, gelijk aan f 12,60), v. -s. Lees: *gien-je*.
- Guipure** (verheven borduurwerk), v. -s.
- Guirlande** (bloemstinger, festoen), v. -s; scherts. horlogeketting: *De andere had een koperen - op zijn buik.* (C. O.)
- Guit** (landlooper, schavuit), m. -en; bij uitbr. booswicht, roover: *Een der -ten ziet Marco (als ezel) staan.* (Staring); scherts. oolijke klant, grappenmaker; *de simheid gluurt hem de oogjes uit, den kleinen -.* (Ter Haar), dartel, vroolijk kind; verder: *Thans beproeft de -* (d. i. Cupido of Amor) zijn streken. (Tollens).
- Guitachtig** (oolijk, schalksch), bn. en bw.
- Guitenstreek** (onschuldige kindergrap), m. -streken.
- Guldenstuk** (jongensstreek, grap), o. -ken.
- Gulterij** (snaaksheid, gultigheid), v. -en.
- Gultig** (grappig), bn.; *een - gezicht; -heid*, v.
- Gultje** (liefkoozende naam voor schalk), o. -s.
- Gultzak** (oolijkerd, deugniet), m. -zakken, -zakje, o. -s. gmz.
- Gul** (kleine kabeljauw), v. -len.
- Gul** (openhartig, gastvrij), bn. en bw.; -heid, v.
- Guldeling** (zekere appel van goudachtige kleur), m. -en.
- Gulden** (zilveren muntstuk, 100 cents), m. -s.
- Gulden** (gouden), bn.; *een - les*, voortreffelijke; *het - Vlies*, ridderorde door Philips van Bourgondië in 1430 ingesteld; *de - eeuw*, de eeuw van geluk in de oude dagen van Saturnus.
- Guldengetal** (getal in de tijdrekening), o. -len; *het - voor 1895 was 15*, d. i. er waren 15 jaar sedert de vorige maanperiode verlopen.
- Guldenmaand** (Maart), v. -maanden. Vl.
- Gulden Mis** (R.K. plechtige Mis op den eersten Woensdag in den Advent), v. -missen.
- Guldenmond** (redenaar van naam), m.; -was de toenaam van Joh. Chrysostomus (374-407 na C.), een beroemd prediker.
- Guldenroede** (heidensch wormkruid met gele bloemtrossen, geslacht *solidago*), v. gm. Ook: *Goudroede*.
- Guldenbazaar** (bazaar, waar alles één gulden kost), m. -bazaars, -bazaren.
- Guldenseditie** (serie romans, elk van één gulden), v. -edities.
- Guldenstuk** (muntstuk van één gulden), o. -stukken.
- Guldenwater** (likeur, waarin stukjes goudblad gedaan zijn), o. gm.
- Guldenweit** (reuzentarwe van St. Helena), v. gm.
- Gulgauw**, bn. en bw.; *een -e lach*, onbedwongen en spoedig opgewekt; *hij erkende - zijn misslag; -heid*, v. gm.
- Gulhartig** (oprecht, mild, gastvrij, hartelijk), bn. en bw.; *een -e bekentenis, een -e tante, een -e disch, -e vroolijkheid, iemand iets - mededeelen, toestaan; -heid*, v. gm.
- Gul'len** (jagerst. zich in 't mulle zand baden), zij hebben -guld; *de hoenders lagen te - in de zon.*
- Gulp** (watergolf; ook: teug, slok), v. -en.
- Gulp** (opening, spleet), v. -en; *de - van een verticaal broekzak, ook vóór aan sommige overjassen; -broek* (pantalon met een gulp, geen klepbroek), v. -broeken.
- Gulpen** (zwellen, gutsen, golven), het heeft gegulpt; *wijn -*, met groote teugen naar binnen slaan; *vero; het bloed -te uit de wonde; het water -t de woning binnen*, bij een overstroming; -er (slampammer, zwelger), m. -s.
- Gul'uit** (ronduit, onbewimpeld), bw.; *iets - bekennen; zeg mij dat eens -.*
- Gul'veg** (openhartig, zonder omwegen, ronduit), bw.; *hij antwoordde - ja.*
- Gul'zand** (rultand, stuifzand), o. gm.; *onze voeten zonken weg in het -.*
- Gul'zig** (happig, gretig), bn. en bw.; -heid, v.
- Gul'zigaard** (schrokker, vreetzak), m. -s.
- Gum'ml** (gom), o.; -arabicum, Arabische gom; -hars, gomhars.
- Gun'nen** (toestaan, verlenen), ik heb gegund; *iem. genade -*, *vero; de uren die ons nog gegund zijn; God gunne u nog een lang leven; iem. de eer -*, *het genoegen -*; *iem. aandacht, gehoor -*; *iem. een blik - op of in iets; het is u van harte gegund, toegestaan; zich geen rust -*, veroorloven; *iem. geen tijd -*, laten; *hij gunt zich den tijd niet om te eten*, te ijverig, haastig zijn; *iem. de klandizie -*; *iem. alle goeds -*, *het beste -*, toewenschen; *zegsw. ik gun je de pret, ir. ik benijd u dit genoegen geenszins; iem. het licht in de oogen niet -*, zeer jaloersch op hem zijn, hem dood wenschen; -ner (die gunt), m. -s. *vero; -ning* (toewijzing), v. gm.
- Gunst** (toegenegenheid, onverplichte goedheid), v. -en, *in blakende - staan, uit -*, welwillendheid; *iem. - toedragen; de - der menschen, iem. - verwerven, naar iem. - dingen, iem. - betoonen, ik heb u een - te verzoeken; spreekw. Kunst baart -.*
- Gunst/bejag** (het jagen naar de gunst van hooggeplaatsten, rijken), o. gm.
- Gunst/betoon** (betooning van welwillendheid), o. gm.
- Gunst/betooning** (blijk van gunst), v. -en.
- Gunst/bewijs** (blijk van gunst, genade, medelijden), o. -bewijzen.
- Gunst/brief** (brief van octrooi), m. -brieven. *vero.*
- Gun'steling** (persoon, die in hooge mate de gunst geniet), m. en v. -en; *een - der Fortuin, een - der Muzen, lieveling; -linge*, v. -n.
- Gun'stig** (genegen, welwillend, genadig), bn. en bw.; *de goden waren hem -*, *het lot was u -*; -e lezer, vriendelijk; *iem. een - oor leenen, een - oog op iem. laten vallen, een - denkbeeld van iets hebben, een - onthaal vinden, iem. in een -e stemming aantreffen, een -e beschikking; een - tijdstip, oogenblik, geschikt; het is - tij, het is -e wind, voorspoedig; een -e ligg'ing, een -e voorwarde; de ziekte nam een -e wending, een -e tijding, gewenscht, een -e beoordeeling, dit lijkt me -*; *een - uiterlijk, aangenaam, innemend; bw.: o God, zie - op ons neer, genadig; - op iets beschikken, toestemmend; dat huis is - gelegen, geschikt; zich - voordoen, voordeel; zich - laten aanzien; -heid*, v.; -rijk, bn., b.v. God, o., -rijke Opperheer!
- Gun'ter**, bw. *gibber.* Zie **Ginder**.
- Gurk**, **gurkje** (zuurtje), v. -en, gurkjes. Zie **Augurk'**.

**Guts** (holle beitel, steekbeitel), v. — en.  
**Gut'sen** (tappelings wegloopen), het heeft gegutst; het bloed gutst uit de wonde; het tweek gutst hem langs het hoofd.  
**Gut'sen** (uutsteken met een gutsbeitel), ik heb gegutst.  
**Guttaper'cha** (Ind. lederachtige stof uit het sap van den percha-boom op Sumatra, Malakka en Borneo), v. gmv. Zie: Getah-pertsja. Wielbanden, buizen, slangen, kussens van —. Men leest: guttaper'ka.  
**Gut'tegom** (een soort van hars), v. gmv. Ook: **Git'tegom**.  
**Gutturaal'**, bn.; —rale letters, keelletters.  
**Guur** (niet aangenaam, snerpend), bn.; het weer is —, bar, schraal; er hielden gure vlaggen, bar, koud; het blijft maar —, snerpend koud; de gure wintertijd; een gure tocht; En was maar gure April voorbij (De Gen.); het gure Noorden, onherbergzaam; het gure strand, bar. bw.: het waait —, snerpend, snijdend; —heid, v.; —te, v. gmv.  
**Gymnasiaal'** (tothetgymnasium behoorend), bn.; —ale verordeningen, — onderwijs.  
**Gymnasiast'** (leerling van een gymnasium), m. — en.

**Gymna'sium** (zesklassige voorbereidings-school voor de universiteit), o. —s, —sien, —sia.  
**Gymnast'** (leermeester of leerling in de gymnastiek), m. — en.  
**Gymnastiek'** (stelselmatige lichaamsoefeningen), v. gmv.; onderwijs in de —, militaire —, geneeskundige —, les in de — geven.  
**Gymnastiek'juffrouw** (onderwijzeres in de gymnastiek), v. —juffrouwen; —les (onderwijs in de gymnastiek), v. —lessen; —lokaal (vertrek, ruimte tot het doen van gymnastiek), o. —lokalen; —meester (onderwijzer in de gymnastiek), m. —s; —onderwijs, o. gmv.; —onderwijzer, m. —s; —school (gebouw voor 't doen van gymnastiek), v. —scholen; —toestel (voorwerp om aan te werken in de gymnastiek), o. en m. —toestellen; —werktuig (hetzelfde als —toestel), o. —werktuigen. Zie **Her'sen-gymnastiek**. **Ka' mergymnastiek**.  
**Gymnas'tisch** (volgens, van of betreffende de gymnastiek), bn.; —e oefeningen, —e toeren, —e kunsten.

## H.

**H**, v. h's. — De achtste letter van het alphabet. Als Romeinsch getalmerk is H = 200.  
**H**. — Heilige.  
**H. A.** — hoc an'no, in dit jaar.  
**Hand**. — Handelingen.  
**Handl.** — Handleiding.  
**H. B. S.** — Hoogere Burgerschool.  
**H. C.** — Honoris causa, eershalve.  
**H. D.** — Hoogstdezelve, Hoogstdeszelfs, Hoogsterzelve, van een vorstelijke(n) persoon.  
**H. D.** — Hare Doorluchtigheid (titel van een prinses of hertogin).  
**h. e.** — hoc est, dat is, dat beduidt.  
**Hed.** — Haar Edele.  
**H.E.Geb.** — Hoogedelgeboren.  
**H.E.Gestr.** — Hoogedelgestreng.  
**Hebr.** — Hebreën.  
**H.Geb.** — Hooggeboren.  
**Hekt.** — Hektare, bunder. Zie **Hectare**.  
**Herv.** — Hervormde.  
**HH.** — Heeren.  
**H. H.** — Hare Hoogheid.  
**HH. EE. GG. AA.** — Hunne Edelgrootachtbaren.  
**HH. EE. MM.** — Hunne Edelmogenden.  
**HH. KK. KK. HH.** — Hunne of Hare Keizerlijke of Koninklijke Hoogheden.  
**HH. KK. MM.** — Hunne of Hare Keizerlijke of Koninklijke Majesteiten.  
**HH. MM.** — Hunne of Hare Majesteiten.  
**h. i.** — haars inziens, huns inziens.  
**H. K. K. M.** — Hare Keizerlijke of Koninklijke Majesteit.  
**H. K. H.** — Hare Koninklijke Hoogheid.  
**H. K. M.** — Hare Koninklijke Majesteit.  
**H. L.** — Hectoliter, mud of vat.  
**h. l.** — hoc lo'co, aan of op deze plaats.  
**H. L. Q. C.** — Ho'ra lo'coque consu'eto, ter gewoner tijd en plaats.

**H. M.** — Hare Majesteit.  
**Holl.** — Hollandsch.  
**H. IJ. S. M.** — Hollandsche IJzeren-Spoorweg-Maatschappij.  
**Hoofdst.** — Hoofdstuk.  
**Hooggel.** — Hooggeleerde.  
**Hoogl.** — Hoogleeraar.  
**hond.** — honderd.  
**H. R.** — Hooge Raad.  
**Hr.** — Heer.  
**H. R. R.** — Heilige Roomsche Rijk.  
**H. S.** — Heilige Schrift.  
**H.S.** — Handschrift.  
**h. s.** — hoc sen'su, in dezen zin.  
**h. t.** — hoc tem'pore, in dezen tijd, tegen.  
**Hun Ed.** — Hun Edelen. [woordig.  
**H.W.Geb.** — Hoog Welgeboren.

**Ha**, tw. —, daar heb ik beet! 't Is om te lachen, ha, ha! uiting van verrassing, voldoening, enz.  
**Haad** (strekdam in zee, pier), o. haden.  
**Haaf, have** (schroef, vijzel), v. haven.  
**Haag** (heg), v. hagen; zegsw. achter de — loopen, heimelijk de school verzuimen.  
**Haag (Den)**, o. Zie 's-Gravenhage.  
**Haag-aan-veld, ha'gen-en-veld** (heldhaftig persoon), m. — en. Ook: Ha'gendeveld.  
**Haag'appel** (vrucht v.d. meidoorn), m. appels.  
**Haagbeuk**, m. —beuken; de —beuk bloeit in April of Mei.  
**Haag'bosch** (kreupelbosch, braambosch), o. —bosschen.  
**Haag'doorn, haag'doren** (meidoorn), m. —doornen, —dorens. Ook: **Ha'gedoorn**.  
**Haag'eik** (lage, knoestige eik), m. —eiken; de — wordt ook Spaansche aker genoemd.  
**Haag'looper** (jongen, die heimelijk de school verzuimt), m. —loopers.

- Haag'roos**, v. -rozen. Zie **Ha'geroos**.  
**Haagsch** (uit of betreffende 's-Gravenhage), bn.; *dit zijn -e beschuiten; de -e heeren en dames; de -e taal of het -; het -e bosch; de -e gemeenteraad*.  
**Haag'spel** (wedstrijd van rederijerskamers, ook voor kleine kamers), o. -spelen.  
**Haag'winde** (grootewinde, klokwinde), v. gmv.  
**Haai** (grootte zeeroofvisch), m. -en; fig. *hij is voor de -en, d. i. verloren; er zijn -en op de kust, er dreigt gevaar*.  
**Haai'achtig**, bn.; *er zijn tal van -e visschen in alle zeeën*.  
**Haai'en** (ruzie, rumoer maken), ik heb -haaid.  
**Haai'meete** (langs de duinen gelegen geest-of grasgrond), v. -n. Ook: *Hameete, Haaiman*, gew.  
**Haak**, m. haken; *een boots-, een enter-, een put-; iets is in den -, of niet, d. i. in orde, of niet; zegsw. haken en oogen, twist en tweedracht*.  
**Haak** (krijgsw. zwaar handvuurwapen), m. haken. Zie: **Haak'bus**.  
**Haak'band** (platte beslagring aan een sabelscheef), m. -banden.  
**Haak'bus** (krijgsw. oud handvuurwapen met houten onderstel en haak om den terugstoot te breken), v. -bussen.  
**Haak'garen** (garen om mee te haken), o.; (soorten), o. -garens.  
**Haak'lelie** (potbloem in Z. Afrika), v. -leliën.  
**Haak'naald**, v. -en; -**patroon**, o. -patronen; -**pen** (stift met een haakje), v. -nen; -**steek** (strikje, lijse in haakwerk), m. -steken.  
**Haak'ploeg** (ploeg zonder wielen), m. -en.  
**Haaks** (rechthoekig), bw.; *een ijzer - omhuigen, - bewerken; - wijze*, bw.  
**Haaksch**, bn.; *dit kozijn is niet -, rechthoekig; maak die lijst goed -*.  
**Haak'schutter** (krijgsw. soldaier, die met een haakbus schiet), m. -schutters.  
**Haak'tand** (spitse tand in het gebit van paarden), m. -en; *een paard heeft vier -en*.  
**Haak'vast** (scheepst. door middel van een haak gemeerd), bn.  
**Haakvormig** (gekromd in den vorm van een haak), bn. en bw.; *een - gereedschap*.  
**Haak'werk** (werk, dat gehaakt is), o. -en.  
**Haal** (het halen, de daad van halen), m. gmv.; *mannen van den -, visschers, die de beug moeten inhalen; aan den - gaan, rennen, loopen, op de vlucht gaan*.  
**Haal** (trek met een pen), m. halen; *met dikke halen schrijven*.  
**Haal** (de ketting, waaraan ketel of pot te vuur hangt), v. soms m. halen; *zoo zwart als een -; -boom (balk in den schoorsteen, waaraan de haal hangt), m. -en; -ketting, m. -en*.  
**Haal'der** (iemand die iets haalt), m. -s; *ik zie liever bringers dan -s!*  
**Haal'ijzer** (ophaalketting eener brug), o. -s.  
**Haal'mes** (trekmes des kuipers met twee heften), o. -messen.  
**Haalo'ver** (kijfachtige vrouw, ook: kwaadspreekster), v. gmv.; *zij is een echte -*.  
**Haam** (zakvormig, driehoekig vischnet), m. hamen. Ook: *vogelnet*.  
**Haam** (houten juk om den hals van een trekdiër, raamvormig halsjuk), o. hamen.  
**Haam** (knieboog van het paard), v. hamen. vero.  
**Haan**, m. hanen; *een - is het mannetje der kippen; evenzoo: bij fazanten, kalkoenen, korhoenders, zelfs bij kwartels en patrijzen; fig. zijn - koning laten kraaien, zijn zin of wil doorzetten; daar kraait geen - naar, die zaak is voor goed uit de wereld; den rooden - laten kraaien, in brand steken; den gebraden - uithangen, zich voordoen als een groot heer; de - in de wapenkunde, beeld van waakzaamheid; bij overdr. de - van een geweer, revolver, karabijn: den - overhalen, spannen*.  
**Haan'der** (vruchtenkorf), m. -s.  
**Haan'derik** (pinksterbloem, koekoeksbloem), v. -en. Ook: *Haanderikebloem*.  
**Haar**, o. haren; *het - van een mensch, van een dier; zegsw. een - in de boter zoeken, redenen zoeken om te vitten, te twisten; wilde haren, onbesuisde streken; alles op haren en snaren zetten, alles in het werk stellen, alle drang- en dwangmiddelen aanwenden; hij zet den hoed op een -tje, op drie -tjes, d. i. zijn uiterlijk is keurig en puntig; ergens een -, een -tje moeten laten, iets van zijn goeden naam inboeten; met huid en haar opeten, verstand, gulzig doorslikken, b. v. eenig dier in natura is verzwelgen: Is't blaauw, of groen, dan sta ik klaar, En eet het op, met huid en -! (Staring); het scheelt maar een -, uiterst weinig; zij getijken elkaar op een -, tot in de minste kleinigheden; iemand het - uitkammen, iets zeggen, dat hem geen genoegen doet; elkander in het - vliegen, zitten enz., plukharen, krakeelen; de gelegenheid bij het - grijpen, het rechte oogenblik waarnemen; zich het - uitrukken, radeloos, wanhopig zijn. Fig. een taal bij het - trekken, haar geweld doen door die taal slecht te spreken; er iets of iemand bij het - bijsleepen, als met geweld bij iets te pas brengen, met iets moeten; met de handen in het - zitten, radeloos zijn, in vertwijfeling staan; ik ken hem van huid tot -, door en door; het - rijst hem, mij, u, hun te berge, wij zijn in groote ontzetting*.  
**Haar**, pers. en bezitt. vnv.; *ik riep -, nl. de vrouw; ik gaf - een aalmoes; roep - allen; zeg het - allen; dit is - boek; dat zijn - huizen; eenige van -, nl. dezer dames*. Ook: **Heur**, alsmede **Eur, er**.  
**Haar** (voermanswoord, links), bw.; *het paard moest - gaan en het ging hot*.  
**Haar** (hooge begroeide heide), v. gew.  
**Haar'band** (bandvormig versiersel), m. -en; -**boom** (balk der lederbereiders), m. -en; -**borstel** (schuier), m. -s; -**bos** (een bundel, al het hoofdhaar), m. -bossen; -**breed**, o.; *die twee lengten verschillen geen -breed*.  
**Haar'buis** (buisje van de wijde van een haar), v. -buizen; -**kracht** (capillair verschijnsel), v. ook *Haar'buisjeskracht*.  
**Haard** (strekdam of pier in zee om den golfslag te breken), o. -en. Liever: **Haad**.  
**Haard** (stookplaats), m. -en; *in het hoekje van den -; aan den huiselijken -; Eigen - is goud waard, men is nergens beter dan te huis*.  
**Haard'plaat** (staande vuurplaat), v. -platen; *een - met fraai lofwerk; -scherm (vuurscherm, schut), o. -en.  
**Haard'stede** (stookplaats, schoorsteen), v. -en; *de belasting op de -n*. Fig. eigen woning: *Volkert, hakend naar zijn bruiloftsdag, zoolang hij niet aan eigen - zat*. (Staring).  
**Haard'stel** (standaard met kachelgereed-*

schap), o. — stellen; — **stoffer**, m. — s; — **vuur** (dat in den haard gestookt wordt), o.: *Het volk dan vlucht in huis en hoopt het — vuur op.* (Tollens.)

**Haar'fijn** (uiterst fijn), bn. en bw.; een — onderscheid; iets — ontleden, uitleggen.

**Haar'hamer** (gereedschap tot het scherp-kloppen van zeisen), m. — s; — **ijzer** (aanbeidvormig gereedschap, waarop de graszeisen worden gescherpt, haarspit), o. — ijzers.

**Haar'ijzer** (oorijzer der Friesche vrouwen), o. — s; — **kam**, m. — kammen.

**Haar'klooven** (kleingeestig onderzoeken, vitterig te werk gaan, overdreven fijne onderscheidingen maken), ik — kloofde, heb — haar-kloofd; — **kloover**, m. — s; — **klooverij**, v. — en; — **klooving**, v. — en.

**Haar'kruid** (haarachtig, harig kruid), o. — kruiden.

**Haarlemiet'** (scherts. Haarlemmer), m. — en. *Hij was een — van haver tot garst.* (v. Effen.)

**Haar'lemmer** (iemand geboortig uit Haarlem of daar wonend), m. — s. Ook: *hij leest de —*, de krant van dien naam.

**Haarlemmerdijk'** (naam eener straat te Amsterdam), m.; — **dijkjes** maken, drukte, ruzie, standjes; — **dijksch'**, bn. met — dijksche weisprekendheid, ruw, plomp of plat Amsterdamsch; de — dijksche tongval; als zn. o.: *hij spreekt plat — dijksch en bezit maar plumpe manieren.*

**Haar'lemmer-o'lie** (olie als geneesmiddel, uitgevonden in 1796), v. gm. v.

**Haar'lemsche** (vrouw uit Haarlem), v. — n; *mijn tante was een —.*

**Haar'lieden**, **haar'lui**, pers. vnv.

**Haar'lok** (een vlok haar), v. — lokken; — **naald** (versterde lange naald met dikken knop), v. — en; — **pijn** (scherts. hoofdwee, katterigheid), v. gm. v.

**Haar'oorlog** (een strijd, omstreeks 1640, tusschen de predikanten over het al of niet geoorloofd zijn van het dragen van loshangende, lange haren), m. gm. v.

**Haar'rook** (veenrook), m. gm. v.; *de noord-oostenwind brengt ons —.*

**Haars**, **harer**, pers. en bezitt. vnv.; *dit zijn — gelijken niet; niemand harer wil antwoorden;* bezittel.: *de bloemen — tuins, het gras harer weiden.*

**Haar'snijden** (het knippen van het hoofdhaar), o. gm. v.; — **snijder** (kapper), m. — s.

**Haar'snoer** (band om het haar op te binden), o. — snoeren; — **speld** (tweebeenige speld), v. — spelden.

**Haar'spit** (haarijzer), o. — spitten.

**Haar'spriet** (zekereringworm), m. — sprieten.

**Haar'steng** (watersterrekruid), v. gm. v. (soorten), v. — stengen.

**Haar'ster'** (schaaldiertje), v. — sterren.

**Haar'tool** (haar als hoofdsieraad), m. gm. v.; — **tuit** (vlecht), v. — tuiten.

**Haar'vat** (fijn bloedvatje, dat een slagader met een ader verbindt), o. — vaten; *de slagaderen vertakken zich ten stotte tot — vaten.*

**Haar'verf** (kleurstof), v. — verven.

**Haar'vlecht** (bundel gevlochten haar), v. — en.

**Haar'zak** (twistgierig, kijfachtig persoon), m. — ken. gew.; — **zakken** (ruzie zoeken, onheusch doen), onbep. wijs, b. v. *Je ligt altijd te — zakken;* — **zakker** (bedrieger, twistzoeker), m. — s.

**Haas** (bekend knaagdier), m. hazen; *het man-*

*netje v. d. — heet rammelaar; het wijfje heet moer of voedster; spreekw.: Veel honden zijnder hazen dood, de menigte maakt de overmacht; Men kan niet weten, hoe een koe een — vangt, men moet het hoogst onwaarschijnlijke niet volstrekt onmogelijk achten; Men zou eer een — met een trommel vangen, eer zou het onmogelijke geschieden.*

**Haas**, in jagerstaal, o. *Teun, mag ik het — dragen?* (C. O.)

**Haas** (lendenspier van koe of varken, vleezige massa, flet), m. hazen; *het — je is sijn braadvleesch.*

**Haasje-o'ver** (springspel der jongens), o. gm. v.

**Haast** (drift, jacht, overijling), v. gm. v.; *ik toonde geen —, gejaagdheid; — maken; — hebben, in aller —, metter —, spreekw. Hoe meerder —, hoe minder spoed.*

**Haast**, bw.; *de winter is — in 't land*, bijna; *kom zoo — als doenlijk*, spoedig; — *zult gij wreed gekortwiekt zijn.* (C. O.), *weldra; zien we je — eens weer, gauw; kom je —?*

**Haas'ten** (zich), ik heb (mij) — haast; ook: ik haastte, heb — haast, d. i. haast, voortgang maken.

**Haas'tig** (niet kalm, gejaagd, overijld), bn.; *hij is altijd —, spreken op — en toon, — e spoed is zelden goed, gejaagdheid komt aan den werkelijken spoed zelden ten goede; hij had een — e boodschap, spoedeischend, dringend; bw.: hij vroeg het —; Neen, spreek niet — 't antwoord uit.* (Ter Haar); *hij is wat — gebakerd, ongeduldig van aard; — heid*, v. gm. v.

**Haas'vreten** (bevreest worden, bang zijn), ik vrat —, heb — gevreten; *de snoever van gisteren vrat — en liep weg; — vreter* (bloodaard), m. — vreters. gm. z.

**Haat** (afkeer, vijandschap, wrok), m. gm. v.; *iemand — toedragen; een bittere, doodelijke —; door —, uit —; dat alles maakt — en nijdt;*

— **dra'gend** (— voedend, onverzocht), bn.

**Habar'rah** (Arab. lange zijden damesmantel in Kaïro gedragen), m. — s.

**Ha'beas-cor'pus-acte** (Engelsche wet van 1679, die de burgers vrijwaart tegen onwettige gevangenhouding), v.

**Haberdoe'das** (draai om de ooren), m. gm. v.; *iemand een — geven, een — krijgen, oorveeg.*

**Habit'** (kleed, gewaad, opperkleed), o. — en. Inz. geestelijk gewaad van kloosterlingen; zegsw. *het — aannemen*, in een klooster gaan.

**Habil'**, — **biel'** (bekwaam, vaardig), bn.

**Habiliteit'** (geschiktheid, bekwaamheid), v.

**Habitu'de** (aangenomen gewoonte), v. — s.

**Habitué** (vaste klant in een café), m. — s. *Mijnheer is daar —.* (C. O.)

**Habitu'eel'** (gewoon, uit gewoonte, door-gaans), bn. en bw.

**Hach** (gezel, jonge borst), m. Alleen wordt gebruikt: **Hachje**, b. v. *'t Is een recht Hollandsch —; inz. matroos der marine of Jantje.*

**Hach** (gevaar, kwade kans), v., soms o. gm. v.; *een spiegelvecht op den Amstel, zonder gevaar voor — jes, ongelukken; de — van iets hebben, het gevaar, de risico. vero.*

**Hach**, tw.; *hij zeide — noch wach*, geen geluid slaan, geen kik geven.

**Hachée** (stooftsel van gehakt vleesch met wien en kruidertjen), v., soms o. gm. v.; — *van varkensvleesch.*

**Ha'chelijk** (gevaarlijk, onzeker), bn.; *een — e onderneming; de toestand op het schip werd —, een — bestaan, een — e tijd, netelig, kri-*

- tiel; *een - spel*; bw.: *het stond - met de vloot*; -heid, v. gmv.
- Hachis'** (lees: *Hasji'*), v. en o. gmv. Zie **Hachée**.
- Hacht** (*stuk vleesch of spek*), m. -en; -je (meest *hachje*); *een -je spek*; *de beste -jes van 't vleesch zullen voor u zijn*; *het - is op*, het hammetje is op; *het -je laten glijden*, *glippen*, varen, de vangst enz. loslaten. Fig. *het heele -je kwijt zijn*, alle kans verkeken hebben; *zijn -je er bij inschieten*, leven; *zijn -je wagen*, het leven; *bang zijn voor zijn -je*, voor zijn leven.
- Hacht'jesdag** (scheepst. dag, dat de bemaning het rantsoen vleesch of spek ontvangt), m. -dagen.
- Ha'des** (myth. de onderwereld, hel), m.; *in den - geslingerd worden*.
- Hadie'** (vaarwel, adieu), tw. Ook: *Adie*.
- Hadji'** (verplichte bedevaart naar Mekka), m.
- Hadji'** (geloovige, die een bedevaart naar Mekka volbracht heeft; fig. geestdrijver), m. -'s.
- Haeresie'** (dwaalleer, ketterij), v. -s, -ën.
- Haf, haff'** (strandmeer, inham achter een landtong gelegen), o. haffen; *het Friesche -*; *het Koersche -*; *het Stettiner -* (Oostzeekust).
- haft (haftig)** is een achtervoegsel, dat men vindt in: *held-*, *man-*, *zeeg-*, *krijgs-*, met de bet. van hebbende, zijnde, toonende, gaarne wezende.
- Haft** (netvleugelig insect, eendagsvlieg, oeveraas, schooraas), o. -en.
- Ha'gar** (Abrahams bijvrouw, moeder van Ismaël, stammoeder des Ismaëlieten of Hagarenen), v. *Da Costa's -*, een puikgedicht.
- Hagedis'** (kruipend dier), v. -sen; *in ons land leeft de gewone -*, *de kleine -*, *de muur-*; -achtig, bn.
- Ha'gedoorn**, m. Zie **Haag'doorn**.
- Ha'gel** (ijsbolletjes, ook kogeltjes), m. gmv.
- Ha'gel (zilveren)** (jagerst. geld, waarmee men wild koopt om niet platzak thuis te komen), m.; *met zilveren - schieten*; *de baron vulde met zilveren - aan*, *wat de looden te kort kwam*.
- Ha'gelblank** (wit als hagel), bn.; *twee -e manden*, *een -e vederbos*.
- Ha'gelbui** (uitstorting van hagel uit de lucht), v. -buien; fig. *een - van pijlen*, een overstelpende menigte; *een - van stokslagen*.
- Ha'gelen**, het heeft -hageld; *het hagelt*, er valt hagel; *het hagelt*, dat het klettert; fig. *het hagelde om zijn hoofd van kogels*; *de kogels hagelden op de straten*; *het hagelde pijlen*, steenen, slagen, enz.
- Hagelgieterij'** (fabriek van schiethagel), v. -gieterijen.
- Ha'geljacht** (jagende hagelvlaag), v. gmv.
- Hagelkorrel** (kleine hagelsteen, ook korrel schiethagel), v. -s; -schade, v. gmv.; -steen, m. -en; -vlaag, v. vlagen; -vorming, v. gmv.
- Ha'gels**, bw. *Wat een - zot gesprek!* gmz.
- Ha'gelsch** (vervloekt, beroerd), bn. *Het zijn -e leugens*; *het was de schuld van die -e Engelschen*, gmz.
- Ha'gelslag** (het slaan der hagelkorrels), m. -en. *Er was - in 't koren*; *de boekweit had door - geleden*; bij uitbr. *hagelbui*: *Zoo rust dan eindelijk 't ruwe Noorden van - en stormgeloel*. (Borger.)
- Ha'gelverzekering** (verzekering tegen hagelschade), v. -verzekeringen.
- Ha'gelwit** (blank als hagel), bn. *Een heer met een - pak*. (J. t. Br.), *een - servet*, *een - gordijn*, *een - mutsje*, helderwit.
- Ha'gen** (iets in of aan een haag stellen of zetten), ik heb gehaagd. Steenbakkerij: *steenen -*; vlasbouw: *het vlas op den akker -*. d. i. recht stellen, met de toppen tegen elkaar.
- Ha'genaar** (iemand uit Den Haag), m. -s.
- Ha'gendeveld**, m. -en. Zie **Haag'-aanveld**.
- Ha'geprediker** (gesch. openlijk verkondiger van de leer der Hervormden), m. -predikers.
- Ha'gepreek** (gesch. eerste openlijke verkondiging v. d. Hervorming), v. -preeken.
- Ha'gerd** (jagerst. een soort v. getemden valk), m. -en of -s.
- Ha'geroos** (wilde roos), v. -rozen; bij uitbr. de wilde struik zelf.
- Hagiograaf'** (levensbeschrijver van heiligen), m. -grafan.
- Hagiogra'phisch**, bn.; *de -e boeken*, levensbeschrijvingen der Heiligen bevattend.
- Ha'duk**, m. -ken. Zie **Hei'duk**.
- Ha'ik** (lange wollen of katoenen stuier der Arabische vrouwen), m. -s. *De - laat alleen oogen en voorhoofd ongedekt*; *de vrouwen, in hare -s gewikkeld*.
- Hak** (het hakken, houw of slag, afgehakt stuk), m. -ken. *Hij is aan den -*, *een - met de bijl*, *een - in het tafelblad*. Fig. *snauw*, *bitse uitval*: *iemand een - zetten*, hem een hatelijkheid te slikken geven, voor eenige moeielijkheid zetten.
- Hak** (kromme boomtak), m. -ken; *van den - op den tak springen*, d. i. als een vogel van den eenen tak op de anderen; fig. van het éene onderwerp op het andere (in 't gesprek).
- Hak** (landbouwwerktuig), v. -ken; *met een - den grond omwerken*, d. i. met een soort kromme schop, evenals een kalkhouw van de kalklesschers.
- Hak** (hiel), v. -ken; *de koude in de -ken hebben*; *iemand op de -ken treden*, fig. iemand achternazitten; *iemand op zijn -ken zitten*, hem zonder ophouden plagen; b.v. om betaling; *hem nagaan*; *iemand de -ken laten zien*, hem den rug wenden, in den steek laten; *inz. aan schoeisel: Mullen met hooge -ken*; *de -ken scheef loopen*.
- Hak'band** (achterriem of sluitriem aan een schaats), m. -banden.
- Hak'bank** (langwerpig hakblok), v. -en; -beitel (timm. zware kapbeitel), m. -s; -bijl (kleine bijl), v. -en; -blok (stuk hout om iets op te klooven), o. -ken.
- Hak'bord** (plankje om er iets op fijn te hakken), o. -borden. Ook: *Hak'kebord*.
- Ha'ken** (vasthechten, vastmaken), ik heb gehaakt; *een katrol aan een kram -*. Fig. *aan een haak blijven hangen*: *Hij was aan een spijker blijven -*. (C. O.)
- Ha'ken** (haakwerk maken), ik heb gehaakt; *aan een beddesprei -*, *dit meisje haakt netjes*, *het - behoort tot de fraaie handwerken*.
- Ha'ken** (vurig verlangen), ik heb -haakt; *zij - naar de vacantie*, *naar het uur der vrijheid -*.
- Ha'ken** (den grond met den haak bewerken), ik heb gehaakt. *Het veen om -*, d. i. omspitten.
- Ha'ker** (gierzwaluw, torenzwaluw), m. of v. lakkers. gew.

- Hakerig** (fig. lastig, netelig), bn.; een - e onderhandeling, vol bezwaren.
- Hak'talie** (scheepst. gewone talie), v. -s.
- Hak'geld** (kosten van het omhakken), o. - gelden; - **guts** (timm. gereedschap), v. -en; -s; - **hamer** (bankhamer met ronden bol), m. -s; - **hout** (slaghout, houtgewas), o. gmv.: eiken - hout noemt men akkermaal; elzen, berken en wilgen - hout heet weekhout; - **kebord**, o. -borden. Zie **Hakbord**.
- Hak'kel** (kerf of keep met een bijl), m. -s.
- Hak'kelaar** (stamelaar, stotteraar), m. -s.
- Hak'kelen** (stotteren, stamelen), ik heb gehakkeld; - **ig** (stamelend), bn. en bw.
- Hak'kelkees** (schertsnaam voor stotteraar), m. -keezen.
- Hak'ken** (met de hak werken, loswerken), ik heb gehakt; een veenland, een heideveld -.
- Hak'ken** (kappen), ik heb gehakt; zegsw. den vijand in de pan -, vernietigen, geheel verslaan; - **er**, m. -s.
- Hakkenel'** (paard, dat den telgang gaat, telganger), v. -en. Een - dient bij voorkeur voor niet onverschrokken dames-rijderessen.
- Hakkeeren** (kibbelen, krakeelen); - **der**, m. -s; - **ing**, v. -en.
- Hak'leder** (hielleer, ook hakband aan een schaats), o. -leders.
- Hak'mes** (kapmes, gereedschap bij allerlei bedrijven), o. -messen.
- Hak'moes** (allegaartje, poespas, mengelmoes), o. gmv. Ook fig. een - van woorden en zinnen; een - van gedachten.
- Hak'sel** (fijn gehakte zelfstandigheid), o. gmv. Inz. van stroo als paardenvoeder: De dieren kregen - met haver; - **bank** (werktuig om haksel te snijden), v. -banken; - **snijder** (werktuig), m. -snijders.
- Hak'stroo** (stroo om er haksel van te maken), o. gmv.
- Hak'stuk** (hielstuk van schoen of laars), o. -stukken.
- Hak'tijd** (tijd voor het vellen, kappen van slaghout), o. gmv.
- Hak'vleesch** (om te hakken, ook gehakt), o. gmv.
- Hal** (een overdekte marktplaats), v. -len.
- Hal** (hoofdzal in een paleis), v. -len. Philips zat in de opgetooiden - ten troon. (Tollens); in de groote - v. d. burcht. Ook **Halle**.
- Hal** (hardbevroren aardkorst), o. gmv. Het is moeilijk het - te bewerken. Ook: hardheid van den bevrozen grond.
- Hala'li** (jagerst. geroep op de hertenjacht), tw.; - **fan'fara** (hoorgeschal, sein dat het hert gedood is), v. -'s.
- Halcyonen** (ijsvogels), m. mv. De - zijn het beeld van rust, daar zij broeden als de zee kalm is. Zie **Alcyone**.
- Halcyonisch** (rustig, kalm), bn.; - e dagen.
- Ha'len**, ik heb gehaald; den dokter -, hulp -, een koets -, iemand thuis -, iemand bij iets -, het paard van stal -; Hildebrand mag je komen - (C. O.), d. i. afhalen; een kind uit school -, een erfenis -, daar is wat te -, verdienen, krijgen; les -, nemen; een academischen graad -, verwerven; de zieke zal den morgen niet -; dat varken zal 100 kilo -, wegen; groote-menschen-jammeren - niet bij deze (kinderrampen). (C. O.), d. i. er niet bij in vergelijking kunnen komen; een prijs -; zegsw. Oude koeien uit de sloot -, vergeten zaken weder ter sprake brengen.
- Half** (de helft van een geheel), bn. en bw. een halve appel, een - brood, een - dozijn; spreekw. Beter een - ei dan een ledige dop, beter iets dan niets; fig. een halve maatregel, niet afdoende; een - bewijs, gedeeltelijk, onvoldoend; de halve waarheid, een - woord, met een - oog iets zien, een halve wees, die een zijner ouders verloren heeft; - April, midden; bw.: Japik is - boer, - heer; ge-waagd is - gewonnen; iets maar - weten, gedeeltelijk; - kans hebben, eenigermate; het glas is nog - vol; ik was - nijdig; iemand maar zoo - en - begrijpen, eenigermate.
- Half'aam** (watervaatje van 87 L. aan boord), o. -amen. vero.
- Half'aap** (soort van aap), m. -apen. Men onderscheidt eigenlijke apen en halfapen.
- Halfbak'ken** (slecht gebakken), bn.; een - brood; fig. een - advocaat, een - wijsgeer.
- Half'blanksgezel** (fig. pruknecht), m. -gezellen, d. i. die maar een halven blank of 3 duiten verdienen; - **heer** (kale meheer), m. -heeren; een logement voor -heeren; - **juifrouw**, v. -en; - **madame**, v. -s.
- Half'bloed** (afstammeling van een Europeaan en een inlandsche vrouw), m. en v. gmv.
- Half'bloed**, bn.; een - paard, ontstaan door kruising met het Engelsche raspaard; ook wel zn. o.
- Half'dek** (scheepst. opperdeek tusschen den grooten mast en de campagne), o. gmv.
- Half'donker** (schemerdonker), o. gmv.; in het - zitten; - **duister** (schemering), o. gmv.
- Half'door** (intweehelften), bw.; iets - snijden.
- Half'een**, - **twee**, - **drie**, - **vier**, - **vijf**, - **zes**, - **zeven**, - **acht**, - **negen** (van den tijd), bw.
- Halfelf'je** (koffie met brood om halfelf), o. -s.
- Half-en-half** (gemengde drank, b.v. likeur: half anijs en half brandewijn enz.), o. gmv.
- Half'god** (myth. de zoon van een god en een aardsche vrouw), m. -goden. Zie **He'ros**.
- Half'heid** (onbestistheid, weifeling), v. gmv. Met die - komt gij niet verder.
- Half'hemd** (overhemd, chemisette), o. -en.
- Half'jaar** (tijdperk van zes maanden), o.; de huur per - betalen; - **lijks**, bw.; - **lijkseh**, bn.; - e termijnen.
- Half'je** (half glaasje drank), o. -s. Jan, nog een -, d. i. half glaasje bitter.
- Half'klinker** (spraak. medeklinker, die in een klinker kan overgaan), m. -klinkers. De j en w zijn -s.
- Halfkun'dig** (slechts ten deele kundig), bn.; een - dokter.
- Half'linnen** (bestaande deels uit linnen, deels uit katoen), o. gmv.
- Half'ronde** (halve aardbol, in afbeelding), o. -ronden; een kaart met de beide -en. Zie **Hemispheer**.
- Half'ronde**, bn.; een - e kring, een - e toren, d. i. den vorm van een halven cirkel hebbende.
- Half'schaduw** (schilderk. toon tusschen licht en schaduw), v. -schaduwen.
- Halfslacht'ig** (slechts voor de helft behoorende tot een ras of soort), bn.; een - e neger; een - e windhond; - **held** (fig. onzekerheid, weifeling), v. gmv.
- Half'slag**, m. gmv. Sloeg het daar op den toren - of heel?, d. i. het halve uur.
- Half'slag**, o. gmv.; een - van een paard, een - trekhond, geen volkomen of volwassen dier. Zie **Half'was**.



- Half'sleet** (*halfversleten, halfafgedragen*), bn.; *een lakensche jas, -; -sch*, bn.
- Half'sleten** (*gedeelteijk versleten*), bn.; *een hoop - zeildoek.*
- Half'steensmuur** (*muur ter dikte van een halven metselsteen*), m. - muren.
- Half'stok** (*halverwegen den vlaggestok*), bw. *de vlag - hijschen*, n.l. ten teeken van rouw. Ook: *Halfstoks.*
- Half'tien**, bw. (van den tijd).
- Half'tij** (*hoogte van het water half tusschen eb en vloed*), o. gmv. *De vloed heeft pas half zijn tijd geloopt, het is -.*
- Half'twaalf**, bw. (van den tijd).
- Half'uur** (*dertig minuten*), o. - uren; *een - gaan wandelen; alle -, elk - slaat de torenklok.*
- Halfvas'ten** (R. K. *de vierde Zondag in de vasten*), v. gmv.; *- werd gevierd met optochten; de graaf van -*, figuur uit den Antwerpenschen carnavalsoptocht.
- Half'verheven** (*beeldhouwk. reliëf*), bn. *Ziedaar fraai - beeldwerk, d. i. waarvan de figuren een weinig naar voren treden.*
- Half'vers** (*halve versregel*), o. - verzen.
- Half'veu'geligen** (*snavelinsecten*), m. mv.
- Half'was** (*leertling, nog maar den halven wasdom hebbende*), m. - sen; *gevraagd een - bij X., mr. Draaier, jongmaatje, leerling.*
- Halfwas'sen** (*stechts ten halve volwassen*), bn.; *een - haan, een - juffertje.*
- Half'weg**, bw. *Zij deed het kind omstreeks - een schoone luijer aan.* (C. O.), d. i. op de helft van den af te leggen weg.
- Half'wind** (*scheepst. wind half invallende*), m. gmv.; *met - zellen.*
- Half'wollen** (*deels wol en deels katoen*), bn.; *- weefsel.*
- Halfza'lig** (*half dronken*), bn. *De kerel raaskalt, hij is wis -.*
- Half'zijde** (*weefsel voor de helft uit zijde bestaande*), v. gmv.
- Half'zijden**, bn. *Dit zijn - stoffen, - damast.*
- Hal'iel** (d. i. *Loof*), o. - s; *het groote - , het kleine - , Israël. lofzangen (Psalm 113-118), bij uitbreiding: loflied, juichkreet: godgewijde - s.*
- Hallelu'ja** (*looft den Heer; loftied, juichkreet*), o. en v. - 's. *Het alleluja zeggen, R. K. in den Paaschtijd; - meisje (vrouw. lid van het Heilsteger)*, o. - s; *- hoed (hoofddekseel, zooals deze meisjes dragen)*, m. - hoeden.
- Hal'letje** (*Haarlemsch kaneelkoekje*), o. - s. *Haarlemmer - s.*
- Hal'lo** (*uitroep om iemands opmerkzaamheid te wekken*), tw.
- Hal'lo**, v. - 's. *Zie Ha'lo.*
- Hallucina'tie** (*zinsverbijstering, visioen*), v. - s. - tiën.
- Halm** (*stengel van grassen en granen*), m. - en. *De - schiet op, uit; het graan op den - verkoopen, te velde, ongedorscht.*
- Halm'knoop** (*dikte tusschen de geleedingen*), m. - knoopen; *- stroo (uitgedorschte halmen)*, o. gmv.
- Halo'** (*grootte kring om zon of maan*), v. - 's.
- Hal'riet** (*zeker goed soort van dekriet*), o. gmv.
- Hals** (*lichaamsdeel*), m. - zen; *de giraffe met haar langen -; iemand den - afsnijden, keel; iem. den - breken; een stijven - hebben, nek; fig. de - van een hema, de - van een flesch, de - van een anker, om - brengen, dooden; zich op den - halen, zich berokkenen; fig. een onnoozele - , bloed.*
- Hals** (*scheepst. touw om het zeil onder vast te maken*), m. - zen. *Tusschen twee - zen varen, vóór den wind.*
- Hals'band** (*halsketting*), m. - en; *- bel (van rund of schaap)*, v. - len; *- berg (deel van het harnas, ringpantser bedekkend hals en bovenlijf, borstharnas)*, m. - en. *vero; - boord (kraag van hema of overhema)*, m. - en; *- brekend (met levensgevaar gepaard)*, bn.: *allerlei - e toeren der artiesten in het paardenspel; - das (halsdoek)*, v. - sen; *- doek (halsbedeksel)*, m. - en; *- ga-reel (gordel of juk voor trekdiere)*, o. - en; *- keten*, v. - en of - s; *- ketting*, m. - en; *- misdaad (misdrijf waar de dood op staat)*, v. - misdaden; *- recht (het recht over dood en leven van onderhoorigen)*, o. gmv.; *- snoer halssieraad*, o. - snoeren.
- Halsstar'rig** (*hardnekkig, koppig*), bn. en bw. *Het meisje bleef - en wilde naar geen goeden raad luisteren; een - karakter, - e onwil, een - verzet; bw.: iets - volhouden, iets - weigeren, - naar iets streven; - heid (koppigheid, weerspannigheid)*, v. gmv.
- Halster** (*halsriem der paarden*), m. - s; *fig. den - strijken, er van doorgaan; in Twente: heimelijk schoolverzuim plegen.*
- Hals'vriend** (*boezemvriend*), m. - en; *- vriendin (innig geliefde vriendin)*, v. - nen.
- Hals'wervel** (*ontl. een der wervelen van den hals*), m. - en of - s; *er zijn zeven - s.*
- Hals'zaak** (*misdaad, waarop de dood staat*), v. - zaken.
- Halt** (*militair commando*), tw. *Divisie - ! d. i. blijf staan; als zn. o. b.v.: Het - klonk langs de gelederen.*
- Hal'te** (*wachtpost van spoor- of tramweg*), v. - n. Ook: **Halt**.
- Hal'ter** (*gymnastiek: korte handstaaf, aan weerszijden met een kogel bezwaard*), m. - s; *oefeningen met de - s, lichte en zware - s.*
- Hal'tsein** (*optisch sein om te stoppen*), o. - en.
- halve** (*achtervoegsel: uit kracht van, krach-tens*), b.v.: *ambts-, eers-, plichts-, rechts-*; verder in: *uwent-, zijnent-*, wat betreft; ook in: *duidelijkheids-, gemaks-, kortheds-, wegens, om reden.*
- Halvee'ren** (*in tweeën snijden, middendoor deelen*); *een appel -, een perzik -, een lijn -, den buit -, de winst -, d. i. in tweeën deelen; - ing*, v. - en.
- Halvemaan'** (*de maan in het eerste en laatste kwartier*), v. - manen; *bij uitbreid. de Turksche macht, een wassende maan, als veld- en wapenteeken van den Sultan.*
- Hal'verwegen** (*op de helft van den weg, op het midden*), bw. Ook: *- wege, - weg, - wegs: Pandolf keerde - wegs (Staring); zij waren - wege den dijk (C. O.); hij kwam tot - wegen.*
- Hal'vewind**, bw. *Het schip ligt -, de wind valt dwars in; fig. - zeilen, niet te fel op iets afgaan.* Ook: **Halfwind**.
- Hal'vezool** (*schoenzool van den voorkant*), v. - zolen; *- zolen en achterlappen.*
- Hal'zen** (*doorstikken*), ik heb - halsd; *hij at zooveel, als hij kon -; fig. hij kon al dat werk niet -, afkrijgen.*
- Ham** (*bout of schink van een varken*), v. - men; *een vette -, buitenlandsche - men, Westphaalsche - men; als stofnaam: een broodje met -, dat smaakt als -, zeer lekker.*

- Ham** (aangeslibde hoek gronds), m. -men.  
**Ha'mada** (steenachtige hoogvlakte in de Sahara), v. -'s.  
**Hama'de** (witte katoenen stof uit Bengalen), m. gmv.  
**Ha'mansfeest** (Israëliet. feestdag), o. -feesten. Zie **Pu'rim**.  
**Hamel'** (slagboom, tolboom, afsluitboom), v.  
**Ha'mel** (gesneden ram), m. -s. [-en.  
**Ha'melbout** (schapebout), m. -bouten.  
**Ha'mer** (werktuig), m. -s, -en; een houten - , een smids-, een drief-, zegsw. tusschen - en aanbeeld zijn, in groote verlegenheid; onder den - brengen, in 't openbaar verkoopen.  
**Ha'meren** (slaan, kloppen met den hamer), ik heb -hamerd; metaal -, iets glad -; altijd op hetzelfde aanbeeld -; zie **Aanbeeld**.  
**Ha'merslag** (slag met een hamer), m. -en.  
**Ha'merslag** (afspringende deeltjes van gesmeed wordend gloeiend ijzer), o. gmv.  
**Han'ster** (zeker knaagdier, groote veldrat), v. -s.  
**Han** (Turksche herberg voor karavanen; goederenmagazijn), m. -s.  
**Hand** (lichaamsdeel, 't zinnebeeld van macht), v. -en; de palm van de -, binnenzijde; de rug van de -, bovenkant; de holle -, de vlakke -; fig. een fraaie - schrijven, fraaie letters maken; de -en opleggen, zegenen, wijden; in 's vijands - vallen, macht; aan de hooge -, de eereplaats; iem. de - boven 't hoofd houden, steunen, begunstigen, beschermen; de - van iem. aftrekken, hem aan zijn lot overlaten; goederen in de doode -, nl. van zedelijke lichamen, kloosters, vereenigingen, enz.; zijn -en zijn gebonden, hij is niet vrij meer; de -en vol hebben, het erg druk hebben; de -en aan iets vol hebben, groote moeite hebben om iets in gereedheid te houden; op de -en tikken, op de vingers tikken, berispen, beboeten; van de - in den tand leven, elken dag zijn verdiensten verteeren, sober leven; twee -en op één buik, twee personen die het eens zijn; daar is iets aan de -, te doen; van goeder-, uit goede bron; de - staan aan, arbeiden, ook bederven, schenden; de - lichten, slordig afwerken; men kan geen ijzer met -en breken, men kan het onmogelijke niet doen.  
**Hand'boel** (kluister), v. -en; -boek (boek van gemiddeld formaat), o. -en; -boek der wellevendheid; -boog, m. -bogen: schieten met den edelen -boog; -boogschutter, m. -s; -boom (spaak, zwengel), m. -en; -boor (kleine boor), v. -boren; -brandspuit, v. -spuiten.  
**Hand'breed**, o. gmv.; -breedte, v. -n.  
**Handda'dig** (medeplichtig), bn.; aan iets - zijn; zich - verzetten, met de hand slaande.  
**Hand'doek**, m. -doeken; een linnen -.  
**Hand'druk**, m. -drukken; hij wisselde met ieder der gasten een -.  
**Han'del** (handeling, manier van doen), m. gmv.; eertijk in - en wandel.  
**Han'del** (onderlinge koop en verkoop, ruiling van goederen tegen geld), m. gmv.; binnenvlandsche -, invoer-, de graan-, de - op Engeland, - in tabak; in den - zijn of gaan; effecten-, geld-, stomme -, d. i. handel, waarbij men elkaar niet ziet (Borneo).  
**Han'del** (een machinedeel, kruk om open of toe te draaien), m. -s. Lees: **Hendel**.  
**Han'delbaar** (inschikkelijk), bn.; -heid, v.  
**Han'delen**, ik heb -handeld; -aar, m. -s.  
**Han'deling** (daad, geschrift), v. -en; de -en der apostelen, brieven; de -en van een congres, vereeniging, enz., verslagen van de verrichtingen.  
**Han'delmaatschappij** (vennootschap van koophandel), v. -schappijen; de Nederlandsche -, (1824, door Willem I).  
**Han'delscrisis** (storing in het crediet, gespannen toestand), v. -crisissen, -crises.  
**Han'delsgeschiedenis** (werk over de geschiedenis van den handel), v. -sen.  
**Han'delshuis** (koopmansnering, firma), o. -huizen; -kantoor, o. -toren; -man (handelaar), m. -lui; -merk (merk, waar onder een koopman zijn waren aan de markt brengt), o. -en; -onderneming, v. -en; -papier (geldswaardig credietpapier), o. -en; -plaats (koopstad), v. -plaatsen.  
**Han'delspolitiek** (staatkundige maatregelen ten bate van den handel), v. gmv., b.v. het vrijhandel- of het beschermend stelsel.  
**Han'delsrecht** (het recht van den handel), o. -en; het publiek -, het wissel -.  
**Han'delsreiziger** (handelsbediende, die buitenaf verkoopt), m. -s. **Commis-voyageur**.  
**Han'delsschool** (vakschool), v. -scholen: de - te Amsterdam; -stad (koopstad), v. -steden; -stand (de gezamenlijke handelaars), m. gmv.; -stelsel (-systeem), o. -s; -tak (eenig onderdeel), m. -ken; -term (uitdrukking met bepaalde beteekenis in den handel), m. -en; -tractaat (overeenkomst tusschen twee staten), o. -taten; -verdrag, o. -dragen; -verkeer, o.: het -verkeer tusschen het moederland en de koloniën; -vloot (bestaande uit koopvaardij schepen), v. -vloten; -vrijheid (handel zonder belemmerende bepalingen), v. gmv.; -weg (weg van het handelsverkeer), m. -en; -wereld (de gezamenlijke handelaars), v. gmv.; -wetenschappen (geheel van kennis voor een handelsman noodig), v. mv.; -winst, v.: Nu, als het -en geldt, wordt zelfs een mensch niet veel geteld (Bogaers, De Ganzen), d. i. winst door den handel te behalen; -zaak, v. -zaken.  
**Han'delwijs**, -wijze (manier), v. -wijzen.  
**Han'den**, het heeft gehand; die pen handt mij niet, past niet in mijn hand.  
**Hand'geld** (mil. premie in geld, b.v. aan koloniaten uit te betalen), o. -gelden.  
**Hand'gemeen**, bn.; -zijn, vechten.  
**Hand'greep** (greep met de hand), m. -grepen; de -grepen van 't geweer, van den degen kennen.  
**Hand'have** (handvat), v. -haven.  
**Hand'haven** (in stand houden), ik heb gehandhaafd; zich - op het tooneel der academische samenleving (Koetsveld); den vrede -.  
**-haver**, m. -s; -having, v. -en.  
**Han'dicap** (sport. wedstrijd, lees: hen'dikep), m. -s, d. i. een wedstrijd met vóórgift (in tijd, afstand, gewicht) aan de zwakkeren; een -race, een wedstrijd met vóórgift.  
**Han'dicapper** (sport. voorgiftregelaar, lees: hen'dikepper), m. -s.  
**Han'dig** (vlug, bedreven), bn.; een -boekje, gemakkelijk in 't gebruik; -heid, v. -heden.  
**Han'djebakken** (het elkaar in de hand

- slaan van kooplieden), alleen in de onbepaalde wijs.
- Hand'jegaauw** (die licht slaat of toetast), m. en v. —s. *Alles goed en wel! maar je bent toch een —.* (C. O.)
- Hand'lander** (medeplichtige, ondergeschikt helper), m. —s; een — der politie.
- Hand'lichting** (rechts. onthefling van minderjarigen aan de ouderlijke macht of aan de voogdij: 't mondig verklaren van minderjarigen b.v. voor het drijven eener zaak), v. —en; iemand — verleen.
- Hand'oplegging** (wijding of zegening; zinnebeeld van het verleen van eenig gezag of eenige macht), v. —opleggingen.
- Hand'reiken** (bijstaan, helpen), ik heb gehandreikt; —reiker (helper), m. —s; —reiking, v. —en.
- Hand'scherf** (vuurscherm), o. —en.
- Hand'schoen** (bekleding van de hand), m. —schoenen.
- Hand'schrift** (met de hand geschreven werk, kopij), o. —schriften.
- Hand'sop'per** (in den Z. Afrik. oorlog iemand die zich aan de Engelschen overgaf of hun partij koos of diende), m. —s. Lees: *hens-up'pr.*
- Hand'spaak** (stevige stok vanonder vierkant als hefboom dienend), v. —spaken.
- Hand'tas'telijk** (voelbaar, tastbaar), bn.; een —e leugen, een — bewijs.
- Hand'tasting** (belofte bij handslag), v. —en.
- Hand'teekening** (onderteekening als merk van herkomst of van echtheid), v. —en.
- Hand'vat** (handvatset), o. —vatten.
- Hand'vatsel** (griep, houvast, oor, steel), o. —vatsels.
- Hand'vest** (oorkonde, keur, privilegie), v. —en.
- Hand'veu'geligen** (orde der vleermuizen, vampiers, enz.), m. mv.
- Hand'vol**, v. handen vol; een — noten, een — koren, een — menschen, eenige menschen; handje-vol, twee handjes-vol.
- Hand'water** (waschwater), o. gmv. *Dat heeft er geen — bij, haalt er niet bij; hij heeft geen — bij zijn broeder, blijft er ver bij achter; ook: hand water: (de oude dominee) . . . hij zou me; — maar dat was ook een man, hoor —, daar heeft onze nieuwe geene hand — bij.* (Potg.)
- Hand'werk** (ambacht, bedrijf), o. —en; ieder — had in de groote steden zijn eigen gild.
- Hand'werken** (vrouwelijke bezigheden, als breien, stoppen, enz.), o. mv.; men onderscheidt de — in nuttige en fraaie (borduren, haken, festonneeren, enz.); zij deed examen in de nuttige —.
- Hand'wijzer** (paal met armen als wegwijzer op een twee- of driesprong), m. —wijzers.
- Hand'woordenboek** (woordenboek in kleiner formaat), o. —woordenboeken.
- Hand'zaag** (kleine zaag van den timmerman), v. —zagen.
- Hand'zaam** (gedwee, handelbaar), bn.; ook: —weer, een —zame wind, gunstig; —heid, v.
- Ha'nebalk** (bint, hoogste horizontale balk), m. —en; bij uitbreid. hij woont in de —en, op een zolderkamertje.
- Ha'neboek** (eerste leesboek voor de jeugd, met een haan op het omslag, in de 17e eeuw algemeen in gebruik), o. —boeken.
- Ha'nekam** (kam, kuif van den haan), m. —kammen.
- Ha'nekam** (fraaie roode bloem, ratelbloem), m. —kammen.
- Ha'nenel** (klein kippenei zonder dooier), o. —eren.
- Ha'nengekraai** (gekraai van hanen), o. gmv.
- Ha'nengevecht** (geliefd vermaak der Inlanders, b.v. op Celèbes), o. —gevechten.
- Ha'nenmat** (kampplaats voor hanen), v. —matten.
- Ha'nepoot** (fig. slecht geschreven letter), m. —pooten.
- Ha'nepoot** (schermbloemige plant), m. —en; de — heet ook gemeene of roode waterbezie, kraalkruid, zeesla.
- Ha'neschree** (stap, pas), v. gmv.; hij woont een — van hier.
- Ha'nespoor** (doorn of punt achter aan den poot van een haan), v. —sporen.
- Ha'netred**, m. —en. Ook: *Hanetree*, v. —ën.
- Ha'neveer**, v. —veeren. Ook: *Haneveder*.
- Ha'nevoet** (plant, bloem), m. —en; bosch—, anemoon, windbloem.
- Hang** (bout, ijzer, hengel waar men iets aan hangt; ook: plaats, enz.), m. —en.
- Hang** (plaats, waar haring opgehangen en gerookt wordt; vischrookerij), m. gmv.
- Hang'brug** (op kettingen hangende brug), v. —bruggen.
- Hang'dief** (beul), m. —dieven. w. i. g.
- Hang'gebast** (galgebok, opgehangene), m. —en.
- Hang'gebast** (hangop, gezuurde doorgezigde melk), v. gmv.
- Hang'en**, ik hing, heb —hangen; de huik naar den wind —, naar de omstandigheden van partij veranderen; de tier aan de wilgen —, ophouden met dichten of schrijven; de kap op den tuin —, het klooster verlaten; zijn hart aan iets —, er zeer op gesteld zijn; de zaak is nog —de, nog niet afgedaan; het hoofd laten —, den moed verliezen; er hangt hem iets boven het hoofd, er dreigt hem iets.
- Hang'gende** (gedurende), vz.; — het proces; — de onderhandelingen.
- Hang'ijzer** (afhangend ijzer boven het haardvuur), o. —s; een heet —, fig. een netelige zaak: *het is een heet —, mijnheer, een weduwan met vijf kinders!* (Potg.), een lastig huwelijk.
- Hang'kamer** (soort van bovenkamer of verdieping in een kamer), v. —s; —kap (rouwkap v. dames), v. —pen; —klok, v. —ken; —kompas, o. —sen; —korf, m. —ven; —lamp, v. —en; —man (beul), m. —nen. vero.
- Hang'mat** (als een schommel hangende legerstede), v. —matten.
- Hang'oortafel** (tafel met twee afhangende bladen), v. —tafels. In het vertrek stond een vrij groote —, (C. O.), klaptafel.
- Hangop'** (dikke zure melk), v. gmv; —plant (met afhangende ranken), v. —en; —slot, o. —sloten; —wieg (schommelwieg), v. —en.
- Han'nekemaier** (Westphaalsche grasmaier), m. —maaiers.
- Hans**, m. —zen; een groote —, een rijk man.
- Han'sa** (stedenverbond van de 13e tot de 17e eeuw), v. Ook: **Han'ze**.
- Hans'om** (Engelsche sjees, d. i. tweewielig rijtuig met den koetsier achterop), v. —s. Lees: *hens'm*. Zie **Cab**.
- Hanssop'** (nachtkleedij v. kinderen), m. —pen.
- Hansworst'** (grappenmaker), m. —worsten.
- Hanteeren** (behandelen); een zwaard —, de plak —, de naald —; —der, m. —s.

- Han'ze** (verbond, koopmansgild), v. gmv.  
**Hanze'ten** (leden der Hansa), m. mv.  
**Hanzebeker** (grootte beker, te ledigen door een nieuw lid), m. -s; -stad, v. -steden; -verbond, o. -en; -vlag, v. -vlaggen.  
**Hap** (mondvol), m. -pen; een - brood.  
**Hap'eren** (blijven steken), ik heb - haperd; hij bleef - in zijn toespraak, het -t hem aan geduld, ontbreekt.  
**Hap'pa** (weg), bw.; het is -. (kindertaal)  
**Hap'pen**, ik heb gehapt; naar iets -, in iets -; -per, m. -s; -perij', v. -en.  
**Hap'pig** (gretig, verlangend), bn.; -heid, v.  
**Hap'schaar** (diender; vrek), m. -scharen.  
**Har, harre** (duim of scharnier van een hengsel), v. harren. Ook: Her, Herre.  
**Harangueeren** (plechtstatig toespreken). Ook: Harangeeren; -eur (woordvoerder), m. -s.  
**Harasseeren** (vermoeien, afmatten, kwellen).  
**Harceeren** (teek, schaduwen leggen); -ing, v. -en. Ook: Arceeren.  
**Harceleeren** (hier en daar aanvallen, bestoken, plagen, verontrusten).  
**Hard** (niet week, ruw, sterk), bn. en bw.; een -e steen, dat brood is -, een - ei, een -e winter; fig. een -e bejegening, een -woord, een - geval, een -e stem, forsch; bw.: - lachen, - loopen, snel; -heid, v.: de -heid van diamant, de -heid van een behandeling.  
**Hard'draven** (draven om een prijs), ik heb -harddraafd; -er (paard), m. -s; -erij', v. -en.  
**Hard'ebol** (stijfkop), m. -bollen.  
**Hard'ebollen** (tegen elkaar stooten met het hoofd), ik heb -hardeboid; tegen zijn tot -.  
**Hard'en** (hardmaken, bestand doen zijn), ik heb -hard; hij zal het daar niet -, uithouden; -ing, v. vero.  
**Hard'er** (karperachtige visch), m. -s.  
**Hard'geel** (scherp geel), bn.; een -sjaaltje.  
**Hard'glas** (onbreekbaar gemaakt glas), o. gmv.; -fabriek, v. -en.  
**Hardhan'dig** (ruw, onbesuisd), bn.; -heid, v.  
**Hardhoof'dig** (koppig), bn.; -heid, v.  
**Hardhoof'rig** (een weinig doof), bn.; -heid, v.  
**Hardhui'dig** (dik van huid), -heid, v.  
**Hardies'se** (koenheid, stoutheid, driestheid), v.  
**Hardig'heid** (hardheid, strengheid), v.  
**Hardlee'rend, hardlee'rig**, bn.; -heid, v.  
**Hardleersch'** (dom), bn.; -heid, v.  
**Hardlij'vig**, bn.; -heid, v. gmv.  
**Hard'looper** (kermisgast; fig. vluggerd), m. -s; -looperij' (wedstrijd), v. -en.  
**Hardnek'kig** (koppig), bn.; een -e jongen; fig. een - verzet; een -e koorts (Koetsveld); -heid, v. gmv.  
**Hard'op** (luid), bw.; iets - zeggen.  
**Hard'rijder** (op schaatsen), m. -s; -ij', v.  
**Hardvoch'tig** (wreed), bn.; -heid, v.  
**Hard'zeiler** (snelzeiler), m. -s; -ij', v. -en.  
**Har'ren** (vrouwenverblijf in de aanzienlijke Turksche huizen; die vrouwen samen), m. -s.  
**Har'ren** (scherpen der zets), ik heb gehoord.  
**Har'renthalve** (om harentwil), bw.  
**Har'rentwege** (van haar kant, in haar naam), bw. Gebruikelijk in: van -.  
**Har'rentwil**, bw. Gebruikelijk in: om -, ter wille van haar.  
**Har'rig** (ruiig), bn.; een - kleed; -heid, v.  
**Har'ring** (algemeen bekende zeevisch), m. -en; de - leeft in zee; ook de ansjovis, de sprout en de elft zijn -en; versche -, gezouten -; als stofnaam, v., b.v. Houdt ge van -?  
**Har'ringbuis** (schuit voor de haringvangst), v. -buizen.  
**Har'ringjager** (snelzeilende schuit, die de eerst gevangen haring naar het vaderland brengt), m. -jagers.  
**Har'ringkaken** (haring reinigen en inzouten), o. gmv.; -kaker, m. -s.  
**Har'ringkoning** (zeevisch in den Atlant. Oceaan, die ook koningsvisch heet), m. -en.  
**Har'ringkooper**, m. -s; -markt, v. -en; -nering (-vangst), v. -en; -net, o. -ten; -pakken (het gereedmaken van haring ter verzending), o. gmv.; -pakkerij' (werkplaats voor het -pakken), v. -en; -pekkel, v. gmv.; -salade (fijn gesneden haring met olie, azijn en blokjes appelen, krotten en uien), v., -slaatje, o.; -saus, v. gmv.; -speetje (dun rijgstokje), o. -s; -tijd (nl. ter haringvangst), m. gmv.; -ton, v. -nen; -vaatje, o. -s; -vloot (de gezamenlijke haringbuizen), v. -vloten; -vrouw (ventster van haring), v. -en.  
**Hark** (tuin- en landbouwgereedschap), v. -en; fig. hij of zij is een rechte -, stijf persoon.  
**Harken** (met de hark bewerken), ik heb geharkt; een tuinpad -; -er, m. -s.  
**Har'lekijn** (grappenmaker, hansworst), m. -s.  
**Harmat'tan** (droge landwind op de W.kust van Afrika), m.; de - waait van Dec. tot Maart.  
**Harmo'nica** (muziekinstrument), v. -'s.  
**Harmo'nica-trein**, m. -en. Zie D-trein.  
**Harmonie'** (weluidendheid, overeenstemming, fig. vrede), v. gmv.; - van tonen, van kleuren; te zamen in - leven, eensgezind zijn.  
**Harmonie'** (zang- of orkestvereniging), v. -ën; de - van Breda.  
**Harmoniëeren** (overeenstemmen, het eens zijn, vreedzaam leven).  
**Harmo'nisch** (overeenstemmend), bn.; de school bedoelt de -e ontwikkeling van hoofd, hart en hand, evenredig.  
**Harmo'nium** (klein kamerorgel met tongwerk), o. -s.  
**Har'nas** (wapenrusting), o. -sen; het - aangespen; iemand in het - jagen, hem boos maken; voor iemand het - aantrekken, hem verdedigen.  
**Harnassuur'** (haam der paarden, tuig), o. -suren. Vl. Een open wagen met vier zwaar'te paarden, welker - met oranje-kokarden en linten was opgesierd. (A. Snieders).  
**Harp** (staand snaarinstrument), v. -en.  
**Har'pagon** (gierigaard, vrek), m. -s.  
**Har'penaar** (harpspeler), -naren, -s; de koninklijke -, David.  
**Harp'ij'** (gedrocht der fabelleer, half gier, half vrouw), v. -en.  
**Harpist'** (harpspeler, fig. psalmist), m. -en.  
**Harpluis'** (werk van oude touwen om de schepen te kalfaten), o. gmv.  
**Harpoen'** (werpspies), m. -en.  
**Harpoen'en, harpoenee'ren** (werpen met den harpoen, ik heb -harpoend; in de waten der Molukken weet men de schildpad-den te - (Veth); -er, m. -s of -ier, m. -s.  
**Harpuis'** (mengsel van zuavel en hars, ter wering van den houtworm in schepen), o. gmv.  
**Harpui'zen** (met harpui's bestrijken), ik heb -harpuid; -zer, m. -s.

- Harpzang** (fig. *psalm*), m. -zangen.
- Harrewarren** (*krakeelen, kleingeestig twisten, kibbelen*), ik heb -harreward; -**der**, m. -s; -**rerij'** (*kibbelarij*), v. -en.
- Hars**, v. en o. -en; *de gewone of gele* -, nl. sap uit den denneboom.
- Hars'achtig**, bn; *een -e stengel*.
- Harsenen, harsens**, vero. Zie **Hersenen**.
- Harst** (*lendenstuk van een rund*), m. -en.
- Hart, harte**, o. -en; *het - van een land, midden; iets ter -e nemen, luisteren naar; van -e, van ganscher -e; het - aan iets ophalen, zich verlustigen; iem. een kwaad - toedragen, haten; iem. een goed - toedragen, liefhebben; het - op de rechte plaats hebben, rechtschapen zijn; God kent, peilt de -en, gemoederen; dat is mij een steen van het -*, mijn beklemming is weg, is verdwenen; *het - bloedt mij*, ik ben diep getroffen; *hij heeft - voor de zaak*, heeft er veel voor over; *zijn - uitstorten, zijn - lucht geven; iemand een - onder den riem steken, moed geven; iemand een - in 't lijf spreken, moed instorten; iets op het - hebben, gaarne iets willen openbaren; uiter oogen, uiter -en, de afwezigen vergeet men licht; daar hebt gij het - niet toe*, d.i. den moed; *waar het - vol van is, loopt de mond van over, men spreekt liefst over 'tgeen men gaarne heeft; R. K. het Heilig -*, het hart van Jezus; *de kerk van het H. - te Parijs op den Mont-Martre*.
- Hartbre'kend** (*deerniswaardig, schokkend*), bn; *een - schouwspel*.
- Hart'bloed** (fig. *het edelste, beste*), o.; -**diefje** (*lieveling*), o. -s; -**leed**, o. gmv.; -**liefje** (*lieveling*), o. -s.
- Hart'lijk** (*innig*), bn. en bw.; -**heid**, v.
- Hart'loos** (*gevoelloos*), bn.; -**heid**, v.
- Hart'lust**, m.; *naar -*, met innig genoegen.
- Hart'en** (*in het kaartspel*), o. -s; -**aas**, o. -azen; -**boer**, m. -en; -**heer**, m. -en; -**vrouw**, v. -en.
- Hartgron'dig**, bn.; *een - gebed, uit den grond van het hart; een -e wensch*.
- Hart'ig** (*zout, krachtig*), bn.; *een -e soep, een - gebed; -heid*, v. gmv.
- Hart'jesdag** (*feestdag voor de kleine burgerij in Amsterdam en Haarlem, den 3den Maandag in Augustus*), m. -dagen.
- Hart'klep** (*klep, die de zuigbuis der pomp bij het neergaan v. d. zuiger afsluit*), v. -pen.
- Hart'lap, hart'elap** (*lieveling*), m. en v. -pen; *zij is moeders -*, liefste kind.
- Hart'steken, -stikken** (*geheel en al*), bn.; -*dood; zij is - doof* (C. O.), erg, in hooge mate. gmv.
- Hart'stocht** (*drift, aandrang*), m. -tochten.
- Hart'stoch'telijk**, bn. en bw.; *een -e uitboezeming, -e taal; Van Lennep had Amsterdam - lief; -heid*, v. -heden.
- Harts'vanger** (eig. *hert-dooder, lang jachtmes met greep*) m. -vangers.
- Hart'verscheu'rend** (*ontzettend, aangrijpend*), bn.; *een - afscheid*.
- Hart'versterking** (*glaasje wijn of sterke drank*), v. -en; *hun werd na de begrafenis een - aangeboden*. Ook: -*sterking*, v. -en.
- Hart'vormig**, bn.; *een - blad, den vorm van een hart hebbende*.
- Hart'zeer** (*verdriet, grievend leed*), o. gmv.
- Has'pel** (*werktuig tot het opwinden van garen*), m. -s, -en; *op den - passen, het oop op alles houden; dat is een - in de flesch,* een raadsel; *dat past als een - in een zak, dat past niet bij elkaar*.
- Haspelarij'** (fig. *gekrakeel, twisterij*), v. -en.
- Has'pelen** (*garen afwinden; fig. stordig en onhandig te werk gaan, verwarren*), ik heb -haspeld; fig. *twisten; -aar*, m.; -**ing**, v.
- Has'pelraam** (*een soort van garenwinder*), o. -ramen; -**werk**, o. -en.
- Has'sebassen** (*kibbelen, kijven*), ik heb *hassebast; -serij'*, v. -en. gmv.
- Ha'telijk** (*vijandig, onplezierig*), bn. en bw.; *in mijn oog waren er geen -er boeken dan rekenboeken*. (C. O.); *Nurks kon met den -sten glimlach iets zeggen*. (C. O.); -**heid** (*krenkend woord*), v. -heden.
- Ha'ten** (*een hevigen afkeer of wrok hebben tegen*), ik heb *gehaat; -er*, m. -s.
- Haus'se** (*rijzing van den koers der effecten, van den marktprijs*), v. -s. *Speculeeren à la -*.
- Hautbois'** (*hobo, hoogfluit*), v. mv. (au = oo)
- Haute-volée** (*de aanzienlijke stand, de groote wereld*), v. gmv.; *de deftige middelstand, die . . . daarna door de - zou worden opgevolgd*.
- Haut-reliëf'** (*hooggebeiteld beeldhouwwerk*), o. -s. Zie **Reliëf'**. (au = oo)
- Hauw** (*peul met vliezig tusschenschot*), v. -en; *de kruisbloemigen, b.v. kool, mosterd dragen -en*.
- Ha've** (*bezitting, eigendom*), v. gmv.; *zij namen al de tilbare - mede; levende -*, vee.
- Ha'veloos** (*zonder have; arm, armoedig*), bn.; *die kinderen zien er - uit*. (Potg.)
- Haveloos'heid** (*stordigheid, armoedigheid*), v. gmv.; *de - dezer bedelaars*.
- Ha'ven** (*veilige ligplaats voor schepen*), v. -s.
- Ha'venboom** (*boom of paal om een haven af te sluiten*), m. -boomen. Zie **Boomsluiten**.
- Ha'venen** (*verscheuren, toetakelen, aflossen*), ik heb -havend; -**ing**, v. gmv.
- Ha'venmeester** (*ambtenaar, die het beheer heeft over een haven*), m. -s; -**politie**, v. gmv.; -**ton** (*baak in een haven*), v. -nen.
- Ha'ver** (*graansoort*), v. gmv.; *iets van - tot gort vertellen, weten*. Zie **Gort**.
- Haverij'** (*zeeschade*), v. -en. Zie **Averij'**.
- Ha'verklap**, v. gmv.; *om een -*, om iedere kleinigheid; ook ieder oogenblik; *overschrijven heet het om een -*. (Potg.)
- Ha'vezaat, ha'vezate** (*boerenhuis met schuur en stallen, landgoed, riddersgoed*), v. -zaten. In Drente, O. en Geld.
- Ha'vik** (*dagroefvogel*), m. haviken.
- Ha'viksneus** (*gebogen neus*), m. -neuzen. Zie **A'rendsneus**.
- Hazard'** (*toeval, noodlot; gevaar, waagstuk*), o. *Par -*, toevallig.
- Hazardeeren** (*wayen, bestaan, durven*).
- Hazard'spel** (*dobbelspel, kansspel*), o. -spelen; *de oneindige schakeeringen van het verderfelijk -*.
- Ha'zelaar** (*hazelnoteboom*), m. -s, -aren.
- Ha'zelaarsbosch**, o. -bosschen; -**hout**, o.
- Ha'zelhoen** (*een soort van korhoen*), o. -hoenders; *het - bewoont de bergwouden, vooral van Duitschland en Zwitserland*.
- Ha'zelnoot** (*vrucht*), v.; (*boom*), m. -noten.
- Ha'zelnoteboom**, m. -boomen.
- Ha'zelworm** (*tweeslachtig slangvormig dier van de orde der hagedissen*), m. -wormen.
- Ha'zendistel** (*melkdistel*), v. -en, -s.
- Ha'zenlip** (*gespleten bovenlip*), v. -pen; -**mond**, m. -en; gebrek bij kinderen.
- Ha'zenpad**, o.; *het - kiezen, op de vlucht slaan*.

- Ha'zenslaap** (zeer lichte slaap), m. gmv.  
**Hazenwind'** (jachthond), m. -winden.  
**Ha'zepeper** (gekruid gerecht van het verzuurde vleesch van een haas), o. gmv.  
**Ha'zeprent**, v. -en. Zie: **Ha'zespoor**.  
**Ha'zesprong** (de sprong van een haas, ook beentje uit den achterpoot tot pijpenroeter verwerkt), m. -en; -**staart**, m. -en; -**vel**, o. -vellen; -**vleesch**, o. gmv.  
**He**, tw.; *he! ben jij daar*; uiting van verwondering.  
**Heb** (bezit, het hebben), m. gmv.; *hij houdt van den -*, *hij is voor den -*.  
**Heb'belijk** (hebzuchtig), bn.; -**heid**, v.  
**Heb'belijkheid** (gewoonte, aanwensel), v. -heden.  
**Heb'ben** (bezitten), ik had, heb gehad; *hij heeft geld*; *verstand van een zaak -*; *een stok in de hand -*, houden; *hij heeft kiespijn*, lijden, ondervinden; *iets noodig -*, *een horloge op zak -*; *een gulden heeft honderd cents*, bevat; *mag hij dat boek -*, *met iemand te doen -*, *ik zal hem -*, een poets spelen; ook hulpw.v. van tijd: *ik heb geschreven*.  
**Hebdomadair'** (wekelijks verschijnend), bn.  
**He'be** (myth. godin der jeugdigheid), v.  
**Hebraïsme** (Hebreeusch getinte uitdrukking), o. -n, b.v. *de Heer der Heeren*, eiland der eilanden.  
**Hebre'ër** (Israëliet), m. -s, -breën.  
**Hebreeusch'** (behoorende aan de Hebreërs), bn.; *de -e taal*; als zn. o. *het -*, de taal der Hebreërs.  
**Hebzucht** (inhaligheid, schraapzucht), v. gmv.  
**Hebzuchtig** (inhalig), bn.; -**heid**, v. gmv.  
**Hecatom'be** (offer van honderd stieren, groot en plechtig offer), v. -tomben.  
**Hecht** (sterk, vast), bn. en bw.; *een - vaartuig*; *iets - ineenslaan*; fig. -*e vriendschap*, duurzame; -**heid** (stevigheid), v. gmv.  
**Hecht, heft** (handvat), o. -en; *het - van een mes*.  
**Hecht'en** (vastmaken, verbinden, samenrijgen), ik heb -hecht: *een oranjewimpel aan den vlaggestok -*, *die pleister wil niet -*, kleven; fig. *waarde of geen waarde - aan*, toekennen; *zijn zegel aan iets -*, *iets goedkeuren*; *zijn hart aan de wereld -*; *aan voortekenen -*; *aan iemand of iets gehecht zijn*, er zielsveel van houden.  
**Hecht'enis** (gevangenisstraf), v.; *in - zijn*, *iemand in - houden*, *iemand in - nemen*; drie maanden -.  
**Hecht'heid** (vastheid, stevigheid), v. gmv.; *de - van een bouw*, b.v. *van de piramiden*.  
**Hecht'pleister** (kleef-pleister), v. -pleisters; *dit is beste Engelsche -*.  
**Hectare** (bunder = 100 A. of 10000 M<sup>2</sup>), v. -s, -n.  
**Hectisch** (teringachtig), bn.; -*e koorts*.  
**Hectograaf'** (een toestel, om er geschreven stukken honderd keeren op af te drukken), v. -grafien.  
**Hectogram'** (Ned. ons of 100 Gr.), o. -men.  
**Hectoliter** (100 Nederl. kan), m. -liters.  
**Hectometer** (100 M.), m. -meters.  
**He'den** (dezen dag, nu, tegenwoordig), bw.; *tot - toe*, *van - af*; *voor - hebben wij genoeg gedaan*; -*rijk*, *morgen arm*; als zn. o.: *het -*, als tegenstelling van het verleden.  
**He'den** (*Hee!* ontstaan uit *Heere*), tw.; uitroep van verwondering.  
**He'denavond** (dezen avond), bw.; *er is - geen concert*.  
**He'dendaags** (op den dag van heden, tegenwoordig), bw.; *zoo is - de opvatting der jongelui*.  
**He'dendaagsch** (tegenwoordig), bn.; *de -e mode*, *de -e tijdschriften*.  
**He'denmiddag** (dezen middag), bw.; - *zal er afslag van visch zijn*.  
**He'denmorgen** (dezen morgen), bw.; -**nacht**, bw.; -**ochtend**, bw.  
**He'd'sjra** (vlucht van Mohammed, 15 Juli 622; begin der Moh. tijdrekening), v.; ook *Hid'sira*.  
**Hee'de** (hennep-afval), v. gmv.  
**Heel** (onverdeeld), bn. en bw.; -**heid**, v.  
**Heelal'** (de schepping), o. gmv.  
**Heel'baar** (geneestlijk), bn.; -**heid**, v.  
**Heel'lemaal** (geheel en al), bw. gew.  
**Heel'len** (genezen), ik heb -heeld; -**ing**, v.  
**Heel'lendal** (eig. heel ende al), bw. gew.  
**Heel'hoofds** (gezond en wel), bw.  
**Heel'huids, heels'huids** (zonder letsel), bw.  
**Heel'kracht**, v. -en; -**kruid**, o.; -**kunde**, v.; -**kundig**, bn.; -**kundige**, m. en v. -n; -**kunst**, v. gmv.; -**meester**, m. -s.  
**Heels'hoofds**, bw.; -**huids**, bw.  
**Heem, heim** (huis, hoeve, erf), o. -en.  
**Heem'hond** (waakhond), m. -honden.  
**Heem'raad** (lid van een dijk- of polderbestuur), m. -raden; -**schap**, o. -pen.  
**Heems'kinderen** (de vier), de vier zonen van Heimijn van Ardennen, nl. *Ritsaard*, *Writsaart*, *Adelaart* en *Reinout* in hun strijd tegen Karel den Grooten, geholpen door hun reuzenpaard *Beyaard* of *Beiaart*.  
**Heem'stede** (boerenhuis), v. -steden.  
**Heem'stedengeld** (belasting op de hoeven), o.  
**Heen, henen** (ergens naar toe), bw.  
**Heen'komen**, o. gmv.; *een goed - zoeken*.  
**Heen'reis**, v. -reizen. Ook: *Heen'reize*.  
**Heen'rit**, m. gmv.; *de - was voorspoedig*.  
**Heep** (snoeimes, kapmes), v. hepen.  
**Heer** (de Godheid), m. *God de -*, *de - der Heeren*, *de - zij met u*. Ook: *Heere*.  
**Heer** (de Christus, de Heiland), m. gmv., *de komst des -en*; *de Hemelvaart des -en*; *het jaar des -en*, 1904.  
**Heer** (meester, gebied), m. -en; *Karel V, - der Nederlanden*.  
**Heer** (leger), o. heren. Ook: **Heir**.  
**Heer'achtig**, bn.; *er - uitzien*; -**heid**, v.  
**Heer'baan, heir'baan** (legerweg, koninklijke weg), v. -banen. Zie **Chaussée**.  
**Heer'ban, heirban** (de gezamenlijke krijgers of hun oproep), m.; *den - oproepen*, de dienstplichtigen. vero.  
**Heer'broer** (R. K. broer, die geestelijke is), m. -s; -**neef** (R. K. neef, die geestelijke is), m. -neven; -**oom** (R. K. oom, die geestelijke is), en gmv. *voor den pastoor der gemeente*, m. -s; -**zoon**, m. -zonen.  
**Hee'reboer, heer'boer** (heer en landbouwer), m. -boeren.  
**Heeremijntijd'** (uitroep van verbazing), tw.  
**Heerenberg' (s-)** (stadje in Gelderland), o.  
**Hee'rendienst**, m. -en; -**huis**, o. -huizen; -**huizing**, v. -huizingen; -**knecht**, m. -knechts; -**logement**, o. -en; -**woning**, v. -en.  
**Heergewa'den** (uitrusting door den leenheer aan den leenman geschonken; later: geschenk van dezen aan genen), v. mv.

- Heer'gewed** (gesch. 't geschenk bij 't erven van een leen aan den leenheer), o. -gewedden.
- Heer'kracht, heirkraft** (aanzienlijke legermacht), v. -krachten.
- Heer'leger, heirleger** (groot leger, groote menigte), o. -s; ook: een - van engelen, een - van sprinkhanen; een - van duivelen.
- Heer'lijk** (van den heer, fig. rijk, schoon), bn.; -e rechten; een - feest. (Spandaw); -heid, v.: een -heid, een adellijk landgoed.
- Heer'oom** (R. K. geestelijke), m. -ooms. gmz.
- Heer'schaar, heirschaar** (leger), v. -scharen; de God der -scharen.
- Heer'schap** (heer, meester), o. -pen; -pij' (bewind), v. -en.
- Heer'schen** (heerschappij voeren), ik heb -heerscht; -er (machthebber), m.; -ing, v.
- Heer'schend** (de overhand hebbend, algemeen), bn.; een -e ziekte, de -e mode.
- Heers'zucht** (zucht naar macht), v. gmz.
- Heersch'zuchtig** (strevend naar heerschappij), bn.; Napoleon was -; -heid, v. gmz.
- Heer'vaart, heir'vaart** (krijgstocht, heirban), v. -vaarten.
- Heer'weg, heir'weg** (grote legerweg), m. -en. Zie **Heir'baan**.
- Heesch** (schor), bn.; een -e stem; -heid, v.
- Hees'ter** (houtachtige plant met meerdere stammen), m. -s; -gewas, o. -sen.
- Heet**, bn. en bw.; op -e kolen staan, hoogst ongeduldig zijn, b.v. *Ik sta op -e kolen om eens nader kennis te maken met de dames.* (C. O.); een - gevecht, scherp, hevig gevecht; -e tranen, bittere tranen; op -erdaad betrappen, juist op het oogenblik dat de daad bedreven wordt; *Men moet het ijzer smeden, terwijl het - is*, men moet van de goede gelegenheid gebruik maken; -heid, v. gmz.
- Hee'ten** (heet maken, heet stoken), ik heb geheet; het water -.
- Hee'ten** (noemen en genoemd worden), ik heette, heb en ben geheeten; ik heet hem mijn vriend; hij heet de baron.
- Hee'ten** (gebieden, bevelen), ik heette, heb geheeten; ik heet u te komen. *En Egmont kan my hier niet - of verbieden.* (Vondel, Gijsbr.)
- Heet'hoofd** (driftkop, raddraaier), m. en v. -hoofden.
- Heethoof'dig** (driftig), bn.; -heid, v.
- Hef, hef'fe** (grondsop, droesem, bezinksel), v. gmz. Fig. uitvaagsel, gemeen.
- Hef'boom** (staaf), m. -en; bij een - onderscheidt men steun-, last- en machtpunt; boeken en tijd, die machtige -en der geleerdheid. (Koetsveld); de studie der moedertaal is de eerste - der nationaliteit. (Geel.)
- Hef'fen**, ik hief, heb geheven; den arm -; het been -, oplichten, optillen; fig. belastingen -, opleggen; -fer (tolgaarder), m. -s; -fing, v. -en; een gedwongen -fing.
- Hef'offer** (offer der eerstelingen bij de Hebreëen, dat God met opgeheven handen werd aangeboden), o. -offers.
- Heft**, o.; het - van een mes. Zie **Hecht**.
- Hef'tig** (driftig, krachtig), bn.; -heid, v.
- Heg, heg'ge** (tuinhaag), v. heggen; over - en steg springen, zeer vlug zijn.
- Hegemonie'** (staatkundig opperzegaz in 't oude Griekenland), v. gmz.; de - van Athene, de - van Sparta.
- Hegi'ra** (Moh. vlucht in 622; begin der Moh. jaartelling), v. gmz. Zie **Hed'sjra**.
- Hei**, tw.; -daar, wacht even!
- Hei** (werktuig of blok om palen in te heien), v. -en; fig. aan de - werken, zwaar arbeiden.
- Hei** (heiveld), v. Zie **Hei'de**.
- Hei'bei** (twistzieke vrouw), v. -beien.
- Hei'beien** (krakeelen, harrewarren), ik heb -heibeid. Fig. overmatige drukte maken.
- Hei'blok** (deel van de heimachine), o. -ken.
- heid** (achtervoegsel), b.v. beleefdheid, waarheid, d. i. een eigenschap als zelfstandigheid gedacht; godheid, menscheid, kindsheid, de drager of bezitter van den aard van iem.; christenheid, overheid, meerderheid, geestelijkheid, een verzameling beteekenend; de Godheid, een schoonheid, Zijne Hoogheid, met concrete beteekenissen.
- Hei'de, hei** (vlakke zandgrond), v. heiden; -achtig, bn.; -bloem, v. -en; -grond, m. -en.
- Hei'dehopper** (vogel), m. -s. Zie **Tapuit'**.
- Hei'dehysoep** (sierplant, zonnekruid), v. -s.
- Hei'dekruid** (het kruid der heide), o. -en.
- Hei'den** (afgodendienaar), m. -en.
- Hei'den** (zigeuner), m. -s.
- Hei'dendom** (al de heidenen), o. gmz.; ook: veelgodendom.
- Hei'duk** (licht gewapend infanterist in Hongarije), m. -ken. Ook: **Hai'duk**.
- Hei'en** (palen instaan met het heiblok), ik heb geheid; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Heil** (geluk, zegen, zaligheid), o. gmz.
- Heil'land** (Zaligmaker, behouder), m. gmz.
- Heil'bot** (grote platvisch in de Noordzee), v. -botten.
- Heil-gymnastiek'** (kunstmatige lichaams-oefeningen ter heeling of genezing), v. gmz.
- Heilig** (rein, volmaakt), bn.; God is -; de -e Geest, de derde persoon der H. Drie-eenheid; de -e Drie-eenheid.
- Heilig** (van menschen of zaken: vroom, eerbiedwaardig, zalig; aan God gewijd), bn.; de -e Vader, de paus; het - gastrecht (Staring); de -e Franciscus van Assisi (1184-1226); het - Avondmaal, de -e stad, Jerusalem; een -e plaats, een -e dag; ir. een - huisje, een herberg.
- Heilig** (onkreukbaar, overbreekbaar), bn.; een -e eed, een - recht, de -e band des huwelijks; bw.: het is - waar, zekerlijk.
- Heiligdom** (tempel, heilige plaats; ook heilig voorwerp; relik, reliquie), o. -men.
- Heiligdomsvaart** (bedevaart naar de reliquieën van Heiligen, plechtige tooning er van, processiesgewijze ronddraging), v. -vaarten; in Maastricht is het om de zeven jaar -.
- Heilige** (R. K. heilig verklaarde), m. en v. -n.
- Heiligedagen** (R. K. feestdagen, die als Zondagen moeten gevierd worden), m. mv.; Hemelvaart is een der -; Allerheiligen op 1 Nov. is een der groote -.
- Heiligen** (heilig maken, toewijden, in eere houden), heb -heiligd; het doel heiligt de middelen; zijn dienst den staat - (Vondel); den Zondag -; -ing, v. gmz.
- Heiligenbeeld** (R. K. afbeelding of beeld van een heilige), o. -beelden.
- Heiligheid** (het heilig zijn; de geestelijke volmaaktheid), v. gmz.; Zijn -, de paus; de - van een eed, van een gegeven woord, van een belofte, hooge waardij.
- Heiligmaker**, m. -s. Zie **Hij'likmaker**.
- Heiligmaking** (heiligtig), v. gmz.
- Heiligschendend** (het heilige schendende), bn.; een -e daad, onteerend.

- Heiligschender** (tempel- of kerkschender), m. -schenders.
- Heiligschennend**, bn. Zie **Heiligschennend**.
- Heiligschennis** (ontwijding van het heilige), v. -schennisen.
- Heiligspreking** (heiligverklaring), v. -en.
- Heiligverklaring** (R. K. plechtige handeling, waarbij een der zaligen onder de Heiligen wordt geplaatst), v. -verklaringen.
- Heil'loos** (rampspoedig), bn. en bw.; -heid, v.
- Heilsleger** (militante vereeniging tot het aanbrengen van redding en geestelijk heil), o.; ook: het leger des heils.
- Heil'soldaat** (laagste rang in de gelederen van het heilsleger), m. -soldaten.
- Heil'vol** (heilig), bn.
- Heil'wensch** (gelukwensch), m. -wenschen.
- Heil'zaam** (heil of genezing, fig. geluk aanbrengend), bn.; een - geneesmiddel; fig. een -zame raad, -zame lessen; -heid, v. gm. v.
- Heimelijk** (stil, ongemerkt), bn. en bw.; -heid (verborgenheid), v. -heden.
- Heim'pje** (huiskrekel), o. -s.
- Heim'wee** (zielszichte, ziekelijk verlangen naar het heem, d. i. naar huis), o. gm. v.
- Hein** (verkorting van Heinrich), m. -en; vriend -, de dood; -tje Pik lag op zijn tuimen (Staring), de duivel.
- Hein'de** (dicht bij), bw.; - en ver.
- Hei'ning** (schutting, omtuining), v. -en; -inkje, o. -s.
- Heir, heer** (leger), o. heiren en heren.
- Heir'ban** (oproeping ten oorlog), m. Zie **Heer'ban**.
- Heir'vaart, heer'vaart** (krijgstocht), v. -en.
- Hei'sa** (flink, lustig), tw.; uiting van ijver, vreugde.
- Heis'teren** (overhoophalen), ik heb -heisterd. gew. Zie **Ontheis'teren**.
- Hek** (getralied afschutsel), o. -ken; het - is van den dam, er is geen toezicht of opzicht.
- Hek'el** (blok met opstaande draadspitsen, vlaskam), m. -s; fig. iemand over den - halen, scherp beoordeelen, gispn.
- Hek'el** (ekel, tegenzin, afkeer), m. gm. v.; een - aan iemand hebben; een - aan de studie hebben, er het land aan hebben.
- Hek'eldicht** (dichtk. gedicht, waarin de gebreken, verkeerdheden, ondeugden der menschen d. i. van standen of personen gegispt worden, niet uit zucht tot wraak of uit haat, maar om te verbeteren of te waarschuwen), o. -dichten; de -en v. Vondel, waaronder Roskam en Harpoen; De Genestet: Sint-Nicolaasavond. Huygens: Gostelick Mal. Zie **Sati're**.
- Hek'eldichter** (schrijver van hekeldichten), m. -dichters; Vondel is ook -.
- Hek'elen** (het pas uitgetrokken vlas (hennep) bij reepen over den hekel trekken, om de zaadbollen van de stengels te rukken), ik heb -hekeld. Fig. berispen, gispn, bestraffen, over den hekel halen; -aar, m. -s; -aarster, v. -s; -ig (scherp, bits), bn.: -ing, v. -en; -machine, v. -s.
- Hek'elschrift** (spotschrift, smaadschrift), o. -en; -taal, v. gm. v.; -vers, o. -verzen; -zucht, v. gm. v.
- Hek'kenspringer** (wilde, losbandige knaap), m. -springers.
- Heks** (tooverkol, scheldn. leelijk oud wijf), v. -en. Fig. sluw, schalk meisje: die kleine -.
- Hek'sen** (tooveren), ik heb gehekst; -erij', v. -en.
- Hek'senproces** (rechtsgeding in de Middeleeuwen tegen iemand van tooverij verdacht), o. -processen.
- Hek'sensabbat** (heksenfeest onder leiding van den duivel), m. -ten. Zie **Bloks'berg**.
- Hek'senweegschaal** (te Oudewater: er werden van tooverij verdachten op gewogen, hadden zij hun natuurlijk gewicht, dan kregen ze van 't stadsbestuur een vrijbrief), v. gm. v.
- Hel** (verblijfplaats der verdoemden), v. gm. v.
- Hel** (schel, fonkelend), bn. en bw.; -heid, v.
- He'laas**, tw.; uitroep van smart, droefheid.
- Held** (dapper strijder), m. -en; Tromp was een -; fig. de - van een roman, tooneelstuk, enz., hoofdpersoon.
- Held'nenarm**, m. -en; -boek (verzameling van oud-Duitsche heldenzangen), o. -en; -daad, v. -daden; -deugd, v. -en; -dicht (epos), o. -en; -dichter, m. -s; -dood, m.; -moed, m.; -sage, v. -n; -zang, m. -en; -zanger, m. -s.
- Held'er** (klaar, licht, zuiver), bn. en bw.; een -e dag, een -e diamant, zij zong -; -heid, v. gm. v.
- Helder** (Den), o.; - is een stad in het N. van Noord-Holland.
- Held'erziend** (scherpzienend), bn.; een - man; -heid, v. gm. v.
- Held'haf'tig** (manmoedig), bn. en bw.; een -e verdediging, iets - verdedigen; -heid, v. gm. v.
- Hel'en** (bergen, opbergen, verduisteren), ik heelde, heb -heeld: gestolen goed -.
- Hel'ena** (myth. de schoone vrouw van den Spartaanschen koning Menelaüs, door Paris geschaakt; dit gaf aanleiding tot den Trojaanschen oorlog, die eindigde met den ondergang der stad Troje), v. Zie **Il'ias**.
- Hel'er** (iemand die gestolen goed verduistert), m. -s; de - is zoo goed (strafbaar) als de steler; zonder -s geen stelers.
- Hel'ft** (een der twee gelijke deelen), v. -en.
- Hel'hond**, m. gm. v. Zie **Cer'berus**.
- Hel'liand, hel'jand** (d. i. Heiland), m.; de - is de oudste Duitse Messiaed.
- Hel'licon, de** (myth. zetel der Zanggodinnen in Boeotië), m. gm. v. Zie **Par'nas**.
- Heliograaf'** (toestel bij de veldtelegraphie; het werkt met zonnelichtstralen en spiegels), v. -afen; -gram, o. -men.
- Hel'lios** (myth. zonnegod, later Apollo), m. gm. v.
- Helioscoop'** (zonnebeschouwer, zonneglas; een met lamproet beroekt glausje), m. -copen.
- Heliostaat'** (soort van beweegbaren reflector om de zonnestralen een gewenschte richting te geven), m. -taten.
- Heliostroop'** (zonnebloem; ook: werktuig tot het geven van lichtseinen), m. -tropen.
- Hel'lebaard** (lans of piek met dwarsbijl), v. -en.
- Hellebaardier'** (krijger gewapend met een hellebaard), m. -en, -s.
- Hel'lebrok** (boosdoener), m. en v. -brokken.
- Hel'lekind** (hellebrok), o.; spot gij met ons, -, zei de Noorman. (v. Lenn).
- Hel'len**, het heeft -held; op zijde -, overhangen; -ling (glooiing), v. -en.
- Hel'lend** (schuin loopend), bn.; een - vlak; een -e rots.
- Helle'nen** (naam der oude Grieken), m. mv.
- Hellenist'** (kenner der oud-Grieksche taal en letteren), m. -en.



- Hellespont** (doorvaart, Turkije), m. gmv.  
**Hellevaart** (gang ter helle), v. gmv.  
**Hel'leveeg** (boosaardige vrouw), v. -vegen.  
**Hel'lig** (boos), bn.; - worden, iemand - maken; - held, v. gmv.  
**Helm** (metalen hoofddeksel), m. -en; fig. met den - geboren zijn, d. i. met de gave der voorspelling; -pje (kleine helm), o. -s.  
**Helm** (grassoort in de duinen), v. gmv.  
**Helm'draad**, m. -draden. Zie **Meel'draad**.  
**Helmet'** (dicht. voor helm), o. -ten.  
**Helm'kruid** (een soort van leeuwenbekje), o. gmv.  
**Helm'stok** (scheepst. roerpen, vooral op binnenschepen), m. -stokken.  
**Heloot'** (Spartaansche hoorrige, lijfeigene), m. -loten; een volk van heloten, een volk in slavernij; dat ik u zoolang bij den - der handelswereld liet stilstaan. (Potg.), d. i. een klerk.  
**Hel'pen**, ik hielp, heb -holpen; van den wal in de sloot -, nog ongelukkiger, armer maken; naar de andere wereld -, van kant maken, doen sterven; iemand uit den droom -, iemand licht geven, iemand iets verklaren; Zoo waartijk helpe mij God almachtig! eedsformulier; -er, m. -s; -ster, v. -s.  
**Help'zeel, hulp'zeel** (een uit touw of band kruislings verbonden hulpmiddel voor kruisers), o. -zeelen.  
**Helsch** (aan de hel eigen, er thuis behoorend), bn.; de -e vijand, de duivel; het -e vuur, de -e geesten, duivelsch; fig. afschuwelijk: een - leven, het is hier - donker; een -e machine, vreeselijk ontploffingswerktuig; bw. boosaardig: hij keek mij - aan; hij kan - liegen, vreeselijk; -held, v. gmv.  
**Hel'vetië** (Zwitserland), o.; -tiër, m. -s; -tisch, bn.  
**Hem**, pers. vnw.; zend - een brief; roep -.  
**Hem**, tw. Ook: **H'm, Hum, 'Hum!**; geluid om iemands aandacht te trekken.  
**Hemd** (onderkleedingstuk), o. -en.  
**Hem'el** (het uitspannel, dat zich als een azuren gewelf over de aardylakte uitbreidt), m. -en; de - betreft; bij uitbr. de ruimte tusschen 't hemelgewelf en de aarde: de vogelen des -s; fig. iemand tot den - toe prijzen; ook: luchtstreek: onder den zuidelijken - geboren zijn.  
**Hem'el** (het hemelrijk, de woonplaats van God en zijn engelen), m.; in den - komen; God in den -; ten - varen; bij overdr. God zelf: de - zegene u, in 's Hemels naam, den - zij dank.  
**Hem'el** (bij overdracht: heertijk oord, schoone landstreek), m.; de menisten -, de Vechtstreek, waar de rijke Doopsgezinden hun buitens hadden.  
**Hem'el** (uitroep van medelijden), tw.; -, help! Goede -!  
**Hem'el** (wat op het uitspannel gelijkt), m. -s; de - van een ledikant, van een draagstoel, van een troon; een bed met een -, de - van een steengroeve.  
**Hem'el** (de geschilderde hemel op schilderijen), m. -s; de - van dit schilderij is te blauw.  
**Hem'elen** (sterven), het kindje is -hemeld.  
**Hem'elen** (opknappen); het huis - gew.  
**Hem'elheer** (de Godheid), m. gmv.  
**Hem'elhoog** (buitengewoon hoog), bn. en bw.; -e bergen; iemand - verheffen.  
**Hem'eling** (engel of gelukzalige), m. -en v. ook -e.  
**He'mellichaam** (hemelbol, ster, planeet), o. -lichamen.  
**He'melrijk**, o. Zie **He'mel**.  
**He'melsblauw**, bn.; een - lint, blauw als de hemel.  
**He'melsbreed** (fig. zeer groot), bn.; een - verschil.  
**He'melsbreedte** (afstand volgens de rechte lijn), v. gmv.  
**He'melsch** (zich in den Hemel bevindende), bn.; onze -e Vader; de -e geesten, de Engelen; de -e glorie; fig. volkomen, zeer schoon: een -e muziek; het -e Rijk, China.  
**He'melvaart** (vaart ten Hemel), v.; -vaartsdag (40 dagen na Paschen), m. -dagen.  
**He'melvader** (een der benamingen van God), m. gmv.; de goede -.  
**He'melval** (schoone taal, schoon gezang), m. gmv.; van Vloten noemt de taal van Vondels Engelenreien -.  
**Hemispheer'** (halfronde, de helft van den hemel- of aardbol), v. -pheren.  
**Hemist'iche** (dichtk. halve alexandrijn), v. -n of -s. Ook **Hemist'ichium**.  
**Hem'men** (een kuchend geluid maken, nl. „hem"), ik heb -hemd; velen - vóór te spreken; Poot hemde andermaal. (Potg.). Zie **Hem, H'm**.  
**Hen** (kip), v. hennen.  
**Hen**, pers. vnw. mv.; ik zie -. Wie riep -?  
**Hend'adys** (stijlfiguur, één door twee), v. -sen; door heide en zand, zandige heide, kruid en kleur, kleurig kruid; menschenvonden en verfoeisels (Da Costa), verfoeielijke menschenvonden; rots en zoom, rotsige zoom.  
**Hen'driknobel** (goudmunt uit den tijd van Hendrik VIII), m. -s.  
**Heng** (deurhengsel), v. -en.  
**Heng'el** (vischroede), m. -s.  
**Heng'elen**, ik heb -hengeld; -aar, m. -s.  
**Heng'elroede**, v. -roeden; -snoer, o. -snoeren; -stok, m. -stokken.  
**Heng'sel**, o. -s; het - van een emmer.  
**Hengst** (mann. paard), m. -en.  
**Hengst** (grooten sterkbinnenvaartuig), v. -en.  
**Heng'stebron** (myth. bron van Apollo aan den voet van den Helicon), v.; uit de - gedronken hebben, dichter zijn. **Hippoereen'**.  
**Heng'sten** (hard werken), ik heb -hengst.  
**Hen'ker** (beul), m. -s.  
**Hen'nep** (plant), m.; de - is een eenjarige plant, de mann. planten heeten **Gel'ing**, de vr. heeten **Zaaf'ing**.  
**Hen'nepafval**, m. gmv. Zie **Hee'de**.  
**Hen'nepbraak** (werktuig om de hennepstengels te breken), v. -braken.  
**Hen'netaster** (bemoelial, bedilal), m. -s.  
**Hens** (scheepst. handen), v. mv.; er wordt geroepen: alle -, d. i. alle matrozen op 't dek, er is gevaar, nood.  
**Hens'beker, hen'zebeker** (gildebeker), m. -bekers. vero. Zie **Han'zebeker**.  
**Her**, bw.; van ouds -, van eeuwen -, sedert oude tijden, sedert eeuwen.  
**her** (voorvoegsel), b.v. in: heropenen, herzeggen, d. i. opnieuw, weer.  
**He'ra** (de koningin der goden), v. Zie **Juno**.  
**Herakllet'** (een oud wijsgeer, ± 500 v. C., die om de daden der menschen schreide), m.  
**Heral'dica, heraldiek'** (wapenkunde), v.  
**Heral'dicus** (wapenkundige), m. -ci.  
**Heraldiek'** (wapenkunde), v.; ook: (wapenkundig), bn.

- Heraldisch** (wapenkundig), b.n.; een -e bibliotheek, de wapenkunde betreffende.
- Herant'** (wapenbode, wapenkoning), m. -en.
- Herbarist'** (kruidenzoeker, plantenkenner), m. -en. Ook: **Herborist'**.
- Herbarium** (kruidkundig handboek, plantenboek), o. -s, herbaria.
- Herberg** (logement), v. -en; fig. de waarheid vindt zelden -, huisvesting; -ier, m. -s.
- Herbergen** (huisvesting geven), ik heb -herbergd; -ing, v. gmv.
- Herbergzaam** (gastvrij, bewoonbaar), bn. en bw.; een -oord; -heid, v. gmv.
- Herbivo're** (planteneter), m. en v. -s; de olifant is een -.
- Herboriseeren** (kruiden zoeken, kruiden verzamelen). Zie **Botaniseeren**.
- Herborist'** (kruidenzoeker, plantenkenner), m. -en. Ook: **Herbarist'**. Ook: **Botanist'**.
- Herbouw**, m. gmv.; de - van een afgebrand huis.
- Herceules** (reus der Grieken), m. gmv.; -arbeid (reuzenwerk), m.; -knots (grootte of zware knots), v.; -kever (de grootste kever in Z. Amerika), m. -s.
- Herculisch** (forsch gespierd, sterk), bn.
- Herceynisch** (het - woud), bn.; het - woud is in de Romeinsche tijden het boschrijke gebergte van Midden-Duitschland, n.l. van den Rijn tot de Karpathen.
- Herda'gen** (wederom dag worden), het is -daagd. Ook: Iemand weder dagvaarden.
- Herden'ken** (in de gedachte brengen), ik -dacht, heb -dacht; ook: de herinnering vieren; hij herdenkt heden zijn 25-jarige ambtsbediening; -ing, v. -en.
- Herden'ken** (herdenking), o.; het zalig -.
- Her'der** (hoeder van schapen of ander vee), m. -s. Fig. pastoor, priester; de goede -, d. i. Christus; gesticht van den goeden -, gesticht tot opneming van afgedwaalde vrouwen en meisjes; -in' (veehoedster), v. -nen; -in'netje, o. -s.
- Her'derlijk** (als van of behoorende tot een herder), bn.; een - leven leiden, eenvoudig, landelijk; fig. een -e raad, een -e vermaning, een - schrijven, n.l. van de geestelijke overheid; -e plichten, geestelijke.
- Her'dersdicht** (dicht over het landleven), o. -dichten; een lyrisch - heet idylle.
- Her'dersfluit**, v. -en; -hond, m. -en; -knaap (jonge herder), m. -knappen; -leven, o. gmv.; -lied, o. -liederen; -pijp (fluit, schalmei), v. -en.
- Her'dersspel** (dicht. tooneelstuk, waarin gebeurtenissen uit het landleven worden behandeld), o. -spelen; Hoofs Granida is een -; evenzoo: Vondels Leeuwendalers.
- Her'dersstaf** (stok met schoppe van een herder; fig. bisschopsstaf), m. -staven.
- Her'derstasch** (broodtasch van den herder, een soort van weitasch), v. -tasschen.
- Her'dersvolk** (volk, dat uit herdere bestaat, nomadenvolk), o. -volken; de oude Hebreëen waren een -.
- Her'derszang** (herdersdicht, een soort van idylle), m. -zangen.
- Her'doop** (wederdoop), m. gmv. w. i. g.
- Her'doopen** (wederdoopen, overdoopen), ik heb -doopt; R. K. men -t als er twijfel is aan de geldigheid van den eersten doop.
- Her'druk** (nieuwe druk), m. -drukken.
- Hereditair'** (erfelijk), bn.; een -e kwaal.
- Herediteit'** (erfrecht, erfelijkheid), v. gmv.
- Herce'en** (weder vereenigen), ik heb -eend. Fig. verzoenen, vrede stichten.
- Herce'nigen** (hereenen), ik heb -eenigd; -ing (verzoening; mil. herzameling van troepen), v. -en.
- Heremiet'** (kluizenaar), m. -en. Zie: **Ere-miet'**.
- Heremita'ge** (kluis, woning), v. -s. (g = zij).
- Heresie'** (ketterij), v. -ën. Ook: **Haeresie'**.
- Herfst** (najaar), m. -en; de - is het derde jaargetijde.
- Herfst'achtig**, bn.; een -e dag, een - landschap.
- Herfst'bloem** (biggenkruid), v. -en; -bouter, v. gmv.; -dag, m. -en; -draad (zwevend of hangend spinrag), m. -draden; -evening (20-21 Sept.), v. -en; -lucht (gure natte lucht), v. gmv.; -maand (September), v. -en; -nacht, m. -en; -seizoen, o. -en; -teekens (teekens van den dierenriem in den herfst, n.l. Weegschaal, Schorpioen en Schutter), o. mv.; -tijd, m. gmv.; -tijloos (lelieachtige plant), v. -loozen; -weder, o. gmv.; -zon, v. gmv.
- Herhaald'** (bij herhaling), bn.; -elijk, bw.
- Herha'len** (overdoen, opnieuw bestudeeren), ik heb -haald; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Herha'lingsgetal** (spraak. woorden op -maal, -reis, -keer), o. -getallen; driemaal is een -.
- Her'ijk** m.; de - van maten en gewichten.
- Herij'ken** (opnieuw ijken), ik heb -ijk; -ing, v. -en.
- Her'rik** (onkruid met goudgele bloemen op onze bouwlanden), v. gmv. Zie **Krod'de**.
- Herin'neren** (weder te binnen brengen), ik heb -innerd; -ing, v.; -ingsvermogen, o.
- Heritage** (erfgoed, erfenis), v. -s.
- Herkauwen** (opnieuw kauwen), ik heb -kauwd; runderen, geiten, schapen, herten -, het zijn -de dieren. Fig. Hoeveel maten hebt ge dat nu al niet -d? d. i. tot vervelens toe herhaald.
- Herken'nen** (terugkennen), ik heb -kend; -ning, v. -en; -ningsteeken, o. -s; -ningswoord, o. -woorden.
- Herkie'sbaar** (opnieuw kiesbaar), bn.; de afstredende leden zijn -; -heid, v. gmv.
- Herkie'zen** (opnieuw of andermaal kiezen), ik -koos, heb -kozen; -ing, v. -en.
- Herko'men** (afkomstig zijn), ik kwam -, ben -gekomen; -komst (afkomst), v.; -kom'stig (afkomstig), bn.
- Her'koop** (weder-inkoop), m. gmv.
- Herle'den** (rek. in anderen vorm uitdrukken), ik heb -leid; breuken -, maten, munten, gewichten -; -ing, v. -en.
- Herle'ven** (fig. opnieuw moed scheppen, herademen), ik ben -leefd; -ing, v. gmv.
- Herle'zen** (opnieuw lezen), ik -las, heb -lezen; -ing, v. -en.
- Her'mandad** (broederschap der gemeenten in Spanje, tegen rooverij), v. gmv.; de heilige -, thans de rijdende politiewacht.
- Hermaphrodit'** (tweeslachtig wezen), m. en v. -en.
- Hermaphrodi'tisch** (tweeslachtig, b.v. van planten), bn.
- Hermelij'n'** (wezel met witte vacht), m. -en; de - leeft vooral in Siberië.
- Hermelij'n'** (bont), o. gmv.; een mantel van -, koningsmantel; -dragen, koning(in) zijn.

- Hermelijnen** (van *hermelijn*), bn.; een — mantel, koningsmantel.
- Hermes** (god van den handel, *Mercurius*), m.
- Hermen-, Hermeszuil** (zuil, gekroond met een *Hermeskop*), v. — en; u (Willebrord), die *Zeelands — stoutmoedig heit verbroken*. (Bild, *Elius*).
- Hermetisch** (luchticht), bn. en bw.; een — e sluiting; — sluiten.
- Hermitage** (de cel of kluis van een kluisenaar), v. — s. Zie: **Hermitage**.
- Hermitage** (zeer fijne Fransche wijnsoort), v. gmv.; men heeft roode en witte —.
- Hernhutter** (Morav. broeder te Zeist), m. — s; de — s vormen een Evangelische broedergemeente. Zie *Moravische broeders*.
- Hernieuwen**, ik heb —nieuwd; een belofte —; —er, m. —s; —ing, v. —en.
- Hero'des** (viervorst van Galilea), m. gmv. Fig. kindermoorder: ik houd heter voor, dat de meeste rekenboekmakers afstammelingen van Koning — zijn. (C. O.)
- Hero'ën** (helden bij Homerus). Zie **He'ros**.
- Hero'de** (dichtk. gedicht van episch-lyrischen aard, waarin een of andere held sprekend optreedt), v. — s; Ter Haar's *Abd-el-kader is een —*; *Staring's Ada van Holland als gevangene op Texel in 1223*, evenzoo is 't *Wilhelmsted* een —.
- Hero'des** (helden- en heldinnenbrieven, eigenaardig soort van dicht bij Ovidius), v. mv.
- Heroïek'** (heldhaftig, dapper), bn.; een — man, een — e daad. Ook: **Hero'isch**.
- Heroïsme** (heldhaftigheid, die zich uit in edele, verheven daden), o. gmv.
- Hero'isch** (heroïek), bn.; al wat betrekking heeft op het heldentijdperk van een volk.
- He'ronsfontein** (berustende op de drukking van samengeperste lucht), v. —fontein.
- He'ros** (held, halfgod), m. heroën.
- Her'rie** (luidruchtige drukte), v. gmv.
- Herroepen** (opnieuw roepen; intrekken), ik —riep, heb —roepen; —er, m. —s; —ing, v. —en.
- Herscha'pen** (vd. van *herscheppen*), bn. En 't schip staat in een hut — op het strand. (Tollens).
- Hersche'pen** (opnieuw inschepen), ik heb —scheept; —ing, v. —en.
- Herschep'pen** (van gedaante doen veranderen), ik —schiep, heb —schapen; deze hei is in welig bouwland *herschapen*, veranderd; —er, m. —s; —ing, v. —en.
- Her'senen, her'sens** (brijachtige grijs-witte massa, de hersenpan vullende), v. mv. Ook in de spreekw. **Har'senen, har'sens**.
- Hersengymnastiek** (oefening in het denken, welke leidt tot ontwikkeling), v. gmv.
- Hersenschim** (droombeeld, luchtkasteel), v. —schimmen; een — van redding. (Potg.)
- Hersenschim'mig** (ingebeeld), bn.; een — gevaar, een — e onderneming. (Haafner), dwaas.
- Hersenziekte** (ongesteldheid der hersenen), v. —n; verweking is een —.
- Herstel'** (genezing), o. gmv.; hij zoekt overal — van zijn kwaal.
- Herstel'len** (vernieuwen, beteren), ik heb en ben —steld; —ler, m. —s; —ling, v. —en.
- Herstel'lingsteeken** (muz. teeken, 'twelk te kennen geeft, dat de kracht van een mol of kruis opgeheven is), o. —teekens.
- Herstem'ming** (tweede stemming), v. —en.
- Hert** (herkauwend, tweehoornig zoogdier), o. —en; de familie der —en bevat den eland, het rendier, het damhert, het edelhert, enz.; de —en dragen een massief gewei; de kleur der —en is ros of kastanjebruin.
- Hert** (het vliegend —), d. i. de grootste Europeesche kever; het mannetje wordt wel 8 cM. lang.
- Her'tenjacht**, v. —en; —kamp, m. —en.
- Her'tevleesch, her'tenvleesch**, o. gmv.
- Her'tog** (legeraanvoerder; titel van een regeerend vorst; hoogadellijke titel), m. —en; —in', v. —nen.
- Her'togdom**, o. —men; het — Limburg.
- Herto'gelijk** (van een hertog, dezen betreffende), bn.; het — gezag, de —ewaardigheid; — bont en kronengoud. (Bild.)
- Hertogenbosch'** ('s-) (hoofdplaats van Noord-Brabant), o.
- Herts'hoof** (St.-Janskruid, —bloem), o. gmv.; sommige soorten van — worden als sierplanten aangekweekt.
- Herts'hoorn, herts'horen** (als voorwerp), m. —en en —s; (voor de stof), o.; gelei van geraspt —; olie, zout, geest van —.
- Hert'zwijn** (soort van varken op Celèbes), o. —en; de Maleische jagers vinden het — een zeer begeerd buit. Ook: *Hertezwijn*.
- Hervormd'** (veranderd, vernieuwd, verbeterd), bn.; ons — onderwijs; ook van den godsdienst; de — kerk. Zie **Gereformeerd'**.
- Hervorm'de** (gereformeerde), m. en v. —n.
- Hervorm'de kerk** (gereformeerde kerk), v. —kerken.
- Hervor'men** (anders vormen, verbeteren), ik heb —vormd; —er, m. —s.
- Hervor'ming** (kerkhervorming), v. gmv.; de — begon in Duitschland.
- Her'waaris** (naar hier, naar deze zijde), bw.; hij komt —.
- Her'zien'** (verbeteren, wijzigen), ik —zag, heb —zien; een wet —, een boek —; —er, m. —s; —ing, v. —en: —ing der drankwet, —ing der wet op den leerplicht.
- Hes** (blauwe boerenkiel), v. hessen.
- Hesiteeren** (aarzelen, besluiteloos zijn).
- Hesp** (heupgewricht; ook: hielte van een ham), v. —en.
- Hesperid'en** (myth. dochters van den nacht, wonende aan den westelijken rand der aarde, waar haar tuinen lagen), v. mv.
- Hespe'rië** (avondland: Spanje, Italië), o.
- Hes'perus** (de avondster, Venus), m.
- Hesychis'ten** (Grieksche monniken der 14e eeuw, de rustenden), m. mv.; —, die zoo lang op hun maag staarden . . . (C. O.) Ook: *Hesychas'ten*.
- Het**, pers. vnv.; een fraai boek, wat kost —? roep — (nl. het kind) en geef — een appel. Ook lidw. — huis, — paard; ook onbep. vnv. — stormt, — is koud, — is al elf uur.
- Hete'ren** (gezellinnen, vriendinnen, Grieksche dansmeisjes), v. mv.
- Heterarchie'** (overheersching door vreemdeelingen), v. gmv.
- Heterodox'** (onrechtzinnig, van de R. K. kerkelijke leer afwijkende), bn.; een —doxe leer, kettersch. Zie **Orthodox**.
- Heterodoxie'** (onrechtzinnigheid), v. gmv.
- Heterogeen'** (ongelijksortig), bn.; heterogene bestanddeelen, niet bij elkaar passende.
- Heterogenitelt'** (ongelijksortigheid), v. gmv.
- Het'geen, 'tgeen, hetgene** (datgene, wat), betr. vnv.
- Het'man** (bevelhebber, legeraanvoerder, hoofd-

- man der Kozakken), m. -nen, -s. Ook: **A'taman**.
- Hetwelk'** (dat), betr. vnw.
- Hetzelf'de**, bep. aanw. vnd.; *het was - kind; het is mij -*.
- Hetzelf've**, aanw. vnw.; *gij moet - (b.v. eenig boek) niet lezen*.
- Hetzij'**, vgw. van toegeving: - *gij eet, - gij drinkt, doe alles met mate*.
- Heu, heu'de** (een platbodemd koopvaardij-schip), v. heuen en heuden.
- Heug** (smaak, zin), v. alleen gebruikelijk in: *Tegen - en meug, d. i. met tegenzin*.
- Heugen** (herinneren, in de herinnering voortleven), het heeft -heugd; *mij heugt, het heugt mij; het zal u -*, het zal u berouwen.
- Heu'genis** (herinnering), v.; *bij menschen -*, ook: *gedachtenis, aandenken*.
- Heug'lijk**, bn. en bw.; *een - feest, genoeglijk, verblijdend, gedenkwaardig*.
- Heul** (slaapbol), m. gmv.
- Heul** (hulp, bijstand), o.; *hij vond nergens -*.
- Heul** (houten bruggetje), v. -en.
- Heu'len** (samenspannen), ik heb geheuld; *met den vijand -*, zij - met elkaar.
- Heul'sap** (opium, slaapdrank), o. gmv.
- Heup** (deel van 't menschelijk lichaam), v. -en; *de rechter-, de linker-, een -ontwrichting*.
- Heur**, vnw. *dichterlijke wisselvorm van Haar*, pers. en bezitt. vnw.
- Heure'ka** (ik heb het gevonden; de bekende uitroep van Archimedes, toen hij onder het baden de naar hem genoemde wet ontdekte, nl. dat een lichaam, in een vloeistof gedompeld, zooveel aan gewicht verliest, als het gewicht van de verplaatste vloeistof bedraagt).
- Heuristiek'** (leer of wetenschap om langs logischen weg iets nieuws te vinden), v. gmv.
- Heuris'tisch**, bn.; *de -e methode, de zelfvindende*. Ook: *Heure'tisch*.
- Heusch** (beleefd, vriendelijk), bn. en bw.; *Een blos besteeg haar wangen, een lach haar -en mond (Bild.); „Bah!” klonk het uit den -en mond van Robertus; een -e terechtwijzing (Potg.); iemand - behandelen; -heid, v.*
- Heusch** (echt, wezenlijk), bn. en bw.; *zijn dat -e leeuwen en tijgers? die tijgers zijn -e levende dieren; mijnheer doet het -*. (C. O.)
- Heusch** (vriendelijk, welwillend), bw.; *iemand - behandelen; het is - waar, werkelijk, wezenlijk; zult ge het - doen, stellig*.
- Heusch'elijk**, bw.; *hij zal je - ontvangen, vriendelijk*.
- Heu'vel** (hoogte), m. -s of -en.
- Heu'velking** (heuvelhelling), v. -klingen.
- He'vel** (gebogen glazen buis om vochten over te schenken), m. -s; *met een hevel kan men vloeistoffen naar een lager vat overtappen*.
- He'velbarometer** (welke bestaat uit een omgeboogen glazen buis met twee ongelijke armen), m. -barometers.
- He'vig** (geweldig, fel), bn. en bw.; -heid, v.
- Hexa'meter** (dichtk. vers van zes voeten, bestaande uit vijf dactylen en één spondeus, met de caesuur na den derden voet), m. -s, b.v.: *Muze, bezing mij den | tocht || van het | viertal | mannen uit | Neerland*.
- Hiaat'** (stooting van klinkers), m. hiaten. Ook: **Hia'tus**.
- Hiaat'** (gaping), o. hiaten. *Zijn haar, waarin op de kruin een aanzienlijk - begon te komen. (C. O.); het mutsje, dat hij uit aanmer-*
- king van het - in zijn lokken droeg. (C. O.)*
- Hiber'nia** (Ierland, Erin, het groene eiland), o. gmv.
- Hibri'disch** (van twee soorten komende, bastaardachtig), bn.; *een - woord b.v. bestaat uit bestanddeelen van twee verschillende talen, als: onlogisch, kleineeren, dreigement*.
- Hidal'go** (Spaansch edelman van lagere rang), m. -s.
- Hiel** (achtereinde van den voet), m. -en.
- Hiel'tje**, o. -s; *in een paar schoone kousen van Pieter -s maken, (C. O.) d. i. ze omtrekken*.
- Hier** (op deze plek, ahier), bw.
- Hier'aan** (aan dit), bw.; - *moet gij niet twijfelen*.
- Hierarch'** (aartspriester in de Grieksche kerk), m. -en.
- Hierarchie'** (rangvolging in het priester-ambt; ook het geheel der priesterschap; even-zoo bij ambtenaren en militairen), v. -ën.
- Hierar'chisch** (volgens rangorde), bn.
- Hierbene'den**, bw.; *hij woont -*; *bij uitbr. - is geen waar geluk, op aarde*.
- Hierogly'phe, hieroglyef'** (beeldschrift bij de oude Egyptenaren), v. -glyphen, -gliefen; *bij uitbr. beeldraadsel: de -en van verscheiden Fransche ulevelpapierjes. (C. O.)*
- Hierogly'phisch** (zinnebeeldig, geheimzinnig, raadselachtig), bn. en bw.
- Hij**, pers. vnw.; *daar is -*, *uw broeder!*
- Hij'gen** (moeielijk ademen, hoorbaar ademen), ik hijgde, heb -hijgd; -ing, v. -en.
- Hij'lijk** (huwelijk), o. -en. vero. *Ik bid voor jou om een gelukkig -*. (Potg.)
- Hij'liken** (trouwen), ik heb en ben -hijlikt. vero.
- Hij'lijkmaker** (soort van koek, die op bruiloften werd rondgediend), m. gmv.; *in de volkstaal: heiligmaker*.
- Hij'schen** (ophalen door middel van een takel), ik heesch, heb -heschen.
- Hik** (krampachtige snik), m.; *den - hebben*.
- Hik'ken** (een hikkend geluid maken), ik heb gehikt; -er, m. -s.
- Hilariteit'** (algemeen gelach), v. gmv.
- Hil'debrandslied** (fragment eener oud-Duitsche heldensage), o. gmv.
- Hillegon'da** (grootte visch in de Noordzee), m. -s; *de grootte -s zwommen rond ons schip*.
- Hin'de** (wijfje van het edelhert), v. -n.
- Hin'der** (letsel, overlast, schade), m. gmv.
- Hin'deren** (overlast aandoen), ik heb gehinderd; -ing, v. -en.
- Hin'derlaag** (eigenlijk: achterlaag; verborgen plaats, waar men verdekt ligt), v. -lagen; *zich in - leggen, in een - vallen, valstrik; mil. een bedekte opstelling*.
- Hin'dernis** (stoornis, belemmering), v. -sen; *een wedloop met -sen*.
- Hin'derpaal** (fig. beletsel), m. -palen.
- Hin'doe** (inboorling van Voor-Indië), m. -s.
- Hin'ken** (mank gaan, springen op één been), ik heb gehinkt; zegsw. *op twee gedachten -*, besluiteloos zijn; *het -de paard komt achteraan*, de zwarigheden komen het laatst.
- Hin'kepink** (iemand die mank gaat), m. en v. -pinken.
- Hin'niken** (brieschen), het paard heeft gehinnikt.
- Hip'ocras** (kruidwijn, bereid naar de wijze van Hippocrates), m. gmv.
- Hip'pelen** (huppelen), ik heb -hippeld.
- Hip'pen** (springen, huppelen), ik heb gehipt.

- Hippisch** (tot de paarden behorende of in betrekking staande), bn.; -e spelen, -e feesten.
- Hippocrates** (beroemdste geneesheer der oudheid, ± 400 v. C.; Griekenland), m.
- Hippocreen', Hippocre'ne** (myth. paardebron, dichtertijke bron aan de beneden-helling van den Helicon in Beotië), v. gmv. Ook: **Heng'stebron**.
- Hippodroom'** (circus, renbaan), o. -dromen. Ook: *Hippodrome*.
- Hippopotamos** (rivierpaard), m. -sen.
- Historicus** (geschiedkenner), m. -ci.
- Historie** (geschiedenis), v. -s of -riën.
- Historieel'** (zijn grond hebbend in de geschiedenis), bn.; -e portretten, de stof is ontleend aan de gesch.; het verdrichtsel (der romance Elius) is -, zegt Bild.
- Historisch** (betrekking hebbende op de geschiedenis), bn.; een -e atlas, een - woordenboek, een - genootschap, een -e inleiding.
- Hit** (klein paard van Hilland), m. -ten.
- Hit'sen** (aanvuren, opruien), ik heb gehitst.
- Hit'sig** (vurig, driftig), bn.; een - paard.
- Hit'te, het'te** (grootte warmte), v. gmv.
- Ho**, tw. *Ho, wat een leven!* uitroep om stilstand.
- Hob'bel** (bobbel, oneffenheid), m. -s.
- Hob'belbek** (stamelaar), m. en v. -ken. gmv.
- Hob'belen** (wiegelen), ik heb -hobbeld; *op de knie -*, *in een bootje -*, *op de golven -*.
- Hob'belig** (oneffen), bn.; een -e weg; -heid, v.
- Hob'belpaard** (schommelpaard), o. -paarden.
- Hob'bezak** (iemand die kleeren aan heeft, welke hem niet passen; persoon, plomp in zijn bewegingen, zoutzak), m. -zakken; -kig (onbeholpen gekleed, onbehouden), bn.
- Ho'bo** (houten blaasinstrument), v. -'s.
- Hoboist'** (hoboblazer, -speler), m. -en.
- Ho'cus-po'eus** (goochelarij, tooverformule), v.
- Ho'die mihi eras tibi** (heden ik, morgen gij): opschrift van een kerkhof, grafzerk, enz.
- Hodome'ter** (wegmeter, schredenteller), m. -meters.
- Hoë**, bw.; - gaat het? - warm het was! enz.
- Hoed** (hoofddekse), m. -en.
- Hoed** (inhoudsmaat voor droge waren, b.v. steenkolen, ± 10 H.L.), o. -en.
- Hoeda'nig** (op welke wijze, zoodanig als), vr. en betr. vnv.
- Hoeda'nigheid** (eigenschap), v. -heden.
- Hoë'de** (bescherming), v.; onder de - van God.
- Hoë'den** (het toezicht houden over, bewaken), ik heb gehoed; de koeien -, de ganzen -; -er, m. -s; -ster, v. -s.
- Hoëf** (paardenhoef), m. hoeven.
- Hoëf, hoeve** (hofstede), v. hoeven.
- Hoëf'beslag** (de vier hoëfijzers), o. gmv.
- Hoëf'blad** (samengesteldbloemige plant), o. -bladen; het kleine -, het groote -.
- Hoëf'ijzer** (voetijzer bij paard of ezel), o. -s.
- Hoëf'ijzerneus** (soort van vleermuis), m. -neuzen. Ook: *Blad- of Kamneus*.
- Hoëf'slag** (woning, verblijfplaats), m. -en.
- Hoë'genaamd**, bw. Daar is - geen orde.
- Hoë'grootheid** (maat, omvang), v. -heden.
- Hoëk** (deel van het platte vlak), m. -en.
- Hoëk** (scherpe kant binnen twee vlakken of wanden), m. -en.
- Hoëk** (streek, oord), m. -en; uit welken - waait de wind?
- Hoëk** (haak, vischhaak), m. -en; een worm aan den - hebben.
- Hoëk** (deel v. e. Drentsch dorp), m. -en; in welken hoëk woont hij?
- Hoë'ker** (transport-vaartuig), m. -s.
- Hoë'kig** (vele hoeken hebbende), bn.; een - e figuur; fig. een - paard, mager; hij is erg - terugstootend.
- Hoëk'schen** (aanhangers der Edelen), m. mv.; - en Kabeljauwschen (Vad. Gesch.).
- Hoëk'steen** (grondsteen, sluitsteen), m. -en; de - van een gebouw; fig. de - des geloofs.
- Hoë'lang (tot)**, bw. d. i. tot welken tijd?
- Hoë'n** (hoenderachtige vogel), o. -deren, -ders; -tje, o. -tjes of -dertjes; de patrijs heet ook veld-; de gewone -ders zijn in tal van soorten over de heele aarde verspreid.
- Hoëp** (hoepel, bandel, ring), m. -en.
- Hoë'pel** (band om vaatwerk), m. -s.
- Hoë'pelen** (met den hoepel spelen), ik heb -hoepeld.
- Hoë'ra** (uitroep v. aanmoediging, vreugde), tw.
- Hoë'ri** (schitterend blanke jonkvrout uit Mohammeds paradijs), v. -'s. Ook: **Hou'ri**.
- Hoë's** (overtrek van stoel of canapé), v. hoezen.
- Hoë'st**, m. gmv.; een droge -, een kuch-.
- Hoë'sten**, ik heb gehoest; -er, m. -s.
- Hoë'telen** (knoeien, broddelen), ik heb gehoeteld; -aar, m. -s; -werk, o. vero.
- Hoë've** (hofstede, boerderij), v. -n.
- Hoe'veel** (welk aantal?), vragend telw.
- Hoe'veelheid** (massa, menigte), v. -heden.
- Hoe'ven** (behoeven), ik heb gehoëfd; gij hoëft niet te komen.
- Hoe'venaar** (pachter, bouwman), m. -s.
- Hoe'vel** (ofschoon), vgw. [-naren.
- Hoe'vee'** (uitroep van vreugde), tw. **Hoë'ra'**.
- Hoe'veer'** (hoevel, ofschoon), vgw.
- Hof** (omheinde of omtuinde ruimte), m. hoven; bloemen in veld en -, een bloem-.
- Hof** (ruimte, waarbinnen eenvormige woningen liggen), o. hoven; een begin-. Zie **Hofje**.
- Hof** (woning van een aanzienlijke, landhuis, paleis, lustslot, enz.), o. hoven; ook de personen, die aan het koninklijk hof zijn; de vorst en zijn omgeving: de koningin houdt hier haar -; naar het - gaan, aan het - komen; het - is op de jacht; zegsw. hij is opgevoed aan het - van Jan Vlegel, is een lomperd; open - houden, ieder kan komen aanzitten.
- Hof** (gerechtshof), o. hoven; ook de gezamenlijke raadsheeren van het hof: de zaak komt voor het -, hij zal pleiten voor het -, het - van appèl, het - van cassatie.
- Hof** (eerbiedige opwachting, ceremonieel), o. gmv.; de gezanten gingen den koning het - maken; fig. aan dames het - maken, haar allerlei oplettenheden bewijzen; wie zegt, dat ik aan zijne dochter het - maak? (C. O. Familie Kegge).
- Hof'felijk** (beleefd), bn. en bw.; -heid, v.
- Hof'mannsdruppels** (zenuwstillend middel), m. mv.
- Hof'hoo'rig** (behoorende aan den heer), bn.
- Hof'hoo'rige** (gesch. lijfeigene verbonden of behoorende aan het allodium), m. en v. -n.
- Hof'je** (kleine tuin, ook: vereeniging van woningen voor oude of behoeftige lieden), o. hofjes; een - stichten.
- Hof'kapel** (de kapel, waarin het Hof den dienst bijwoont), v. -kapellen.
- Hof'meester** (persoon, belast met de tafel, ook paleisopzichter), m. -meesters.
- Hof'meier** (gesch. kanselier a. h. Frankische hof), m. -meiers.
- Hof'nar** (persoon, die aan het Fransche hof voor nar speelde), m. -narren.

- Hof'stede** (boerenhuis), v. -steden.  
**Hog** (scheepsschrobber), m. -gen.  
**Hog'gen** (scheepst. de buitenhuid van een schip afschrobben), ik heb gehogd.  
**Hok** (bergplaats, slaapplaats), o. -hokken.  
**Hok'keling** (éénjarig kalf), m. en v. -en.  
**Hok'ken** (verblijven, samenwonen), ik heb gehokt; -ker, m. -s.  
**Hok'kerig** (vol hokken), bn.; een - huis, met kleine kamers; -heid, v. gmv.  
**Hok'vast**, bn.; die oude man is erg -, gaat zelden uit.  
**Hol** (het hollen), m.; op den - raken, slaan.  
**Hol**, bn. en bw.; -heid, -ligheid (holte), v.  
**Hol** (grot, spelonk, diepte), o. hollen.  
**Ho'la** (houd op!), tw. Zie **Hol'la**.  
**Hol'beitel** (steekbeitel, guts), m. -beitels.  
**Holbol'lig** (aardig, koddig), bn. Ook: **Oubol'lig**.  
**Hol'derdebolder** (het onderst boven), bw.  
**Hol'la**, tw. Zie **Ho'la**. Uitroep, om iemand te doen stilstaan.  
**Hol'lander** (maal- of roerbak bij de papierbereiding), m. -s.  
**Hol'lander** (Nederlander; iem. uit Holland), m. -s; de vliegende -, spookschip op de W. kust van Afrika in de Kaapsche zee.  
**Hol'landsch**, bn.; de -e taal, een -e vrouw, -e kaas.  
**Hol'landsch** (de Ned. taal), o. gmv.; iem. in goed - iets zeggen, in ronde taal.  
**Hol'en** (wild voortrennen van paarden), het heeft en is gehold.  
**Hologra'phisch** (door den testateur eigenhandig geschreven), bn.; een - testament.  
**Hols'blok** (klomp), o. -blokken. Pas op, Pietje, of je - gaat de bakkerij in. (C. O.)  
**Hol'ster** (koker aan 't zadel tot berging van 't pistool), m. -s.  
**Hol'te** (holligheid, deuk), v. -n; de borst-, een - in den grond.  
**Hom**, v. -men; instikken met - en kuit, d. i. met huid en haar.  
**Hom'baars** (mannetjesbaars), m. -baarzen.  
**Hom'bokking** (mannetjesbokking), m. -en.  
**Hom'bre** (kaartspel), o. een partijje - spelen.  
**Ho'me rule** (eigen inrichting van bestuur), Ierland vraagt al lang vergeefs -. Lees: **Ho'm'roel**.  
**Ho'meruler** (voorzitter van eigen parlement enz. in Ierland), m. -s. Lees **Ho'm'roel**.  
**Homer'isch**, bn.; een - gelach, voortdurend, schaterend, onweerstaanbaar.  
**Homileet'** (kanselredenaar), m. -leten.  
**Homile'tica, homiletiek'** (leer der kanselwelsprekendheid, populaire theologie), v gmv.  
**Homi'lie** (leerrede, kerkelijke tekstverklaring), v. -liën, -lies.  
**Homme d'affai'res** (zaakwaarnemer, zaakgelastigde), m. hommes d'affaires.  
**Homme de let'tres** (geletterde), m. hommes de lettres.  
**Hom'mel** (dar, vliesvleugelig insect), v. -s. Ook: wilde bij, b.v. de aard-, de steen-.  
**Hom'melen** (gonzen, fig. mompelen), ik heb -hommeld; -ing, v. -en.  
**Hom'meles**, bw. 't Is er -, er wordt getwist, er is verwarring.  
**Hom'mer** (mannetjesvisch), m. -s.  
**Homoeopaath'** (aanhanger der homeopathie), m. -en. Zie **Allopaath'**.  
**Homoeopathie'** (geneeswijze, waarbij zoodanige middelen worden gebezigd, die bij een gezond mensch juist den ziektoestand zouden tweeeebrengen, welken men wil verwijderen), v. gmv. Zie **Allopathie'**.  
**Homoeopa'thisch** (van, voor, over de homeopathie), bn. en bw.  
**Homogeen'** (van hetzelfde geslacht, van dezelfde soort; gelijksoortig), bn. -gene; een - ministerie. Zie **Heterogeen'**.  
**Homogeniteit'** (gelijksoortigheid), v. gmv.  
**Homologa'tie** (goedkeuring, gerechtelijke bekrachtiging van een akkoord, b.v. in een failliet), v. -ties, -tiën.  
**Homologeeren** (goedkeuren, inz. van een faillissement; van kracht maken).  
**Homoloog'** (overeenstemmend, gelijkvullend), bn.  
**Homoniem'** (gelijkvullend in klank, gelijkklinkend doch verschillend in beteekenis), als: bal (m.) en bal (o.), els (m.) en els (v.), blik (m.) en blik (o), of wel als: wand en want, dog en doch, enz. bn.  
**Homonie'men** (woorden, die homoniem zijn), o. mv.  
**Homp** (brok, dik stuk), v. -en; een - brood.  
**Homp'elen** (stropelen, kreupel loopen), ik heb en ben gehompeld; -aar, m. -s.  
**Homp'elig** (hinkend, kreupel), bn.  
**Homp'elvoet** (kreupelvoet), m. en v. -en.  
**Hom'visch** (mannetjesvisch), m. -visschen.  
**Hond**, m. -en; zij leven samen als kat en -, zij twisten altijd; zoo ziek als een -, erg ziek; bekend als de bonte -, bij een ieder bekend; men moet geen slapende -en wakker maken, men moet geen argwaan wekken; blaffende -en bijten niet, van schreeuwers heeft men niets te duchten; komt men over den -, dan komt men over den staart, als de grootste moeielijkheid maar overwonnen is, volgt de rest vanzelf; men moet in 't financieele niet al te krenterig zijn; als men een - wil slaan, vindt men licht een stok, een voorwendsel is gauw gevonden, als men iemand treffen wil.  
**Hon'denbaantje** (gemeen, slecht postje), o. -baantjes; onze tweede stuurman had een-.  
**Hon'denbloem** (paardenbloem), v. -bloemen. Ook: **Hondsbloem**.  
**Hon'denhok** (ook voor één hond), o. -ken.  
**Hon'denslager** (kerkeknecht, ordehouder), m. -slagers.  
**Hon'denwacht** (scheepst. van middernacht tot 4 uur 's morgens), v. -en; het was zes glazen in de -, 's nachts om drie uur.  
**Hon'derd**, telw.; als zn. o. -en; een gulden het -; bij -en; in 't -, overhoop, in 't wild.  
**Hon'derd dagen** (van de vlucht van Elba tot den slag bij Waterloo), m. mv.  
**Honderddee'lig**, bn.; de -e thermometer; een -e breuk.  
**Hon'derderlei**, bn.; - dingen, zeer vele.  
**Honderdja'rig**, bn.; een - man, de -e oorlog.  
**Hon'derdponder** (kogel of kanon), m. -s.  
**Hon'derdste**, bn.; het - deel, de - dag; (als zelfst.nw. o.): een - van een mud.  
**Hon'derdal**, o. -tallen; een - appelen.  
**Hon'derdvoud**, o. -en; het - van een cent; -ig, bn. en bw.: een -ige oogst, iets -g vergelden.  
**Hon'derdwerf** (honderdmaal), bw.; iets - herhalen.  
**Honds'aap** (Ind. baviaan op Celèbes), m. -apen; de zwarte -.  
**Honds'ch** (onbeschoft, onvriendelijk, ruw), bn. en bw.; -heid, v. gmv.

- Honds'dagen** (19 Juli—18 Aug.), m. mv.  
**Honds'distel** (stinkende kamille), v. —s.  
**Honds'dolheid** (watervrees), v. gmv.; de — komt voor bij honden, ook bij wolven, vossen en katten. Ook: **Hydrophobie**.  
**Honds'draf** (kruip-door-den tuin), v. gmv.; de — is een lipbloemige plant. Zie **Aard'vell**.  
**Honds'grot** (grot met giftige dampen bij Napels), v. gmv.  
**Honds'haai** (haai onzer kusten), m. —en.  
**Honds'kers** (vliesachtige plant), v. gmv.  
**Honds'netel** (een soort van doovenetel), v. —netels; in ons land groeit de gele —.  
**Honds'peterselie** (vergiftige schermbloem), v. gmv.  
**Honds'roos** (wilde roos), v. —rozen; —**ro-zelaar** (wilde-rozestruik), m. —s, —laren.  
**Honds'rug** (heuvelrug in Groningen en Drente), m. gmv.  
**Honds'ster, honds'star** (Sirius), v. gmv.  
**Honds'tand** (grasachtige plant), m.; in ons land groeit de gevingerde —.  
**Honds'tong** (tweejarige plant), v.; de — tiert in de duinen en op zandgrond.  
**Honds'vleermuis** (grote vleermuis in Centraal-Amerika), v. —vleermuizen.  
**Honds'vlieg** (galwesp), v. —vliegen.  
**Honds'vot** (achterste van den hond; fig. nietswaardige), v. —votten.  
**Hongaar'** (bewoner van Hongarije), m. —garen; —**gaarsch'**, bn.: de —gaarsche klederdracht, de —gaarsche taal; als zn. o.  
**Honger** (behoefte aan spijs), m.; — is een scherp zwaard, d. i. hevige kwelling; — maakt rauwe boonen zoet, d. i. doet den eenvoudigsten kost lekker smaken; — is de beste saus, geeft smaak aan de spijzen.  
**Honger'dood** (den dood door gemis van voedsel), m. gmv.; den — sterven.  
**Honger'en** (broodsgebrek lijden), ik heb gehongerd. En als de veerschuit . . . (geen brood brengt) — de reuzen (op Marken). (C. O.) Ook: mij hongert.  
**Hongerig** (begeerig naar spijs), bn.  
**Honger'kuur** (geneeswijze, onthouding van voedsel), v. gmv.  
**Honger'lijder** (bedelaar; fig. vraat, schrok), m. —lijders; —**lijdster**, v. —lijdsters.  
**Hongers'nood** (nijpend gebrek aan voedsel), m. gmv.; er heerschte — in het land van Egypte.  
**Hong'kong** (riksa, rijtuig voor één persoon, door een Chinees getrokken), m. —s.  
**Ho'ni** (hoo, trots), m. *Honi* (*honni*) *soit, qui mal y pense*, schande over ieder, die er kwaad van denkt, d. i. Wie erg denkt, vaart erg in 't hart, zinspreuk van het Engelsche wapen en devies van de door koning Eduard III in 1350 gestichte orde van den Kouseband.  
**Ho'nig, ho'ning** (zoete zelfstandigheid door de bijen gegaard), m.; — uit de bloemen zuigen of puren, (zie **Puren**); ongeprijnde —, lekhonig, maagdenhonig, niet uitgeperste —; wilde —, nl. der wilde bijen; *iem.* — om den mond smeren, d. i. vleien, pluimstrijken.  
**Ho'nigbakje** (honigafscheidend deel in de bloemen), o. —bakjes.  
**Ho'nigbeer** (kleine beer, die zich vooral met honig voedt), m. —beren.  
**Ho'nigbij** (vliesvleugelig insect), v. —bijen.  
**Ho'nigdas** (honigvreter, das die de bijen-nesten plundert), m. —dassen; de — leeft in M. Afrika ten Z. van de Sahara.  
**Ho'nigdauw, ho'ningdauw** (zeker kleverig en zoet sap bij de bladluizen), m. gmv.  
**Ho'niggras** (grasachtige, welriekende plant), o. gmv.; in ons land groeit het geurig —.  
**Ho'nigheide** (dopheide of fijne heide), v. gmv.  
**Ho'nigklaver** (vlinderbloemige plant), v. gmv.; de geneeskrachtige —, de witte —, de gemeene —, de welriekende —.  
**Ho'nigkoekoek** (kleine koekoek in Afrika en O. I.), m. —koekoeken.  
**Ho'nigraat, ho'ningraat** (schijf of bijen-koek, bestaande uit honigcellen), v. —raten.  
**Ho'nigvogel** (stiekervogel in Amerika), m. —vogels.  
**Ho'nigwesp, ho'ning-** (een soort van honiggarende wesp), v. —wespen.  
**Ho'nigzeem, ho'ningzeem** (het beste deel v. d. honing, maagdenhonig), o. Zie **Honig**.  
**Ho'nigzoet** (vlelend, lief), bn.; dat waren —e woordjes; —**heid**, v. gmv.  
**Honk** (paal, eindpaal van een renbaan, rustpunt), o.; van — gaan, bij — blijven, d. i. van huis gaan, bij huis blijven.  
**Honnet'** (beleefd, fatsoentlijk), bn. en bw.; een zeer — mensch; hij heeft u — behandeld.  
**Honneur'** (eerbewijs, eer), v. —s.  
**Honneurs'** (eerbewijzen, plichten bij het ont-haal), v. mv.; de militaire —; de — waarnemen, d. i. in plaats van de gastvrouw de gasten ontvangen. Lees: *on-neurs'*.  
**Hon'ni**. Zie **Ho'ni**.  
**Honora'bel** (eervol), bn. en bw.; een — gedrag.  
**Honora'ir**, bn.; —**lid**, eerlid; een — ambt.  
**Honora'rium** (geldelijke vereering, vergoeding in geld), o. —ria; welk — kreeg hij voor dat boek? Een — voor een eersteling! (Potg.)  
**Honoreeren** (eerbewijzen; betalen); een wis-sel —, d. i. als geldig erkennen, accepteren.  
**Hono'ris cau'sa** (eershalve, als eerblijkt), bw.; *iem.* — tot doctor promoveeren. Zie **H. C.**  
**Honteux'** (beschaamd, verlegen; schandelijk, beschamend, onbetamelijk), bn. en bw.  
**Hon'ved** (Hongarije: vaderlandsverdediger; volksmilitie in 1848-'49), m. —s.  
**Ho'ny**. Zie **Ho'ni**.  
**Hoofd**, o. —en; het — van den staat, van het leger, van een school, van een zaak, van een familie, enz.; zijn — toonen, koppig zijn; het — laten hangen, moedeloos zijn; niet wel bij 't — zijn, min of meer krankzinnig zijn; het — loopt mij om, de zorg kwelt mij; Zoo veel —en, zooveel zinnen, zooveel menschen, evenveel meeningen; het — in den schoot leggen, zich overgeven, onderwerpen; zijn — met iets breken, peinzen over iets; iemand iets naar het — werpen, verwijten; iemand boven het — groeten, grooter, ook rijker worden dan hij.  
**Hoofd'aanlegger**, m. —s; —**aanval**, m. —len; —**aanvoerder**, m. —s; —**accijns**, m. —cijnzen; —**accoord**, o. —en; —**ader**, v. —s; —**afdeeling**, v. —en; —**agent**, m. —en; —**altaar**, o. —taren; —**ambtenaar**, m. —s, —aren; —**artikel**, o. —s; —**begrip**, o. —pen; —**bestanddeel**, o. —en; —**bestuur**, o. —uren; —**deugd**, v. —en, enz. (in al deze en dergelijke samenstellingen bet. hoofd zooveel als voornaamste, eerste).  
**Hoofd'doek** (Ind. soort van tulband), m. —doeken; een bediende met donkerrooden —. (J. t. Br.)  
**Hoof'delijk** (per hoofd), bn. en bw.; — on-derwijs; — stemmen.

- Hoofd'haar**, o. -haren; fig. - van *Berenice*, een groep kleine sterren.
- Hoofd'dig** (*koppig*), bn.; de -e boer, eigenzinnig; -heid, v. gmv.
- Hoofd'ingenieur**, m. -ingenieurs.
- Hoofd'letter** (*kapitale beginletter*), v. -letters; alle eigennamen schrijft men met een -. *Hun gebruik*, zie *Aanhangsel*, III.
- Hoofd'man** (*een der hoofden bij de brandweer*), m. -mannen.
- Hoofd'schedelplaats** (*de Calvarieberg, Golgotha*), v. gmv. Matth. 27:33.
- Hoofd'stuk** (*afdeeling van een werk*), o. -stukken; de drie -stukken, twistvragen in de 6e eeuw tusschen de O. en W. kerk.
- Hoofd'toon** (*krachtige klemtoon of nadruk*), m. -tonen. Muz. grondtoon.
- Hoofd'wacht** (*voornaamste wacht, ook gebouw*), v. -wachten.
- Hoofd'zaak** (*voornaamste zaak of punt*), v. -zaken; dit is de -, al het andere is bijzaak; -zakelijk (*voornamelijk*), bn. en bw.; -zakelijkheid, v. gmv.
- Hoofd'zee** (*oceaan, wereldzee*), v. -zeeën; er zijn vijf oceanen of -zeeën.
- Hoofd'zetel** (*voornaamste punt of plaats*), m. -s; Tilburg is de - der wolindustrie.
- Hoofd'zin** (*spraak. zin, die geen deel is van een anderen*), m. -zinnen.
- Hoofd'zonde** (R. K. zware zonde, erg vergrijp, bron van andere zonden), v. -zonden; men onderscheidt zeven -zonden.
- Hoofsch** (*als aan het hof, vriendelijk*), bn. en bw.; -e manieren; iem. - groeten; -heid, v.
- Hoog**, bn. en bw.; van -e geboorte, van -en stand, een -e stem, -e prijzen, een -e dank; -e woorden met iemand hebben, d. i. twist; het is - tijd, meer dan tijd; -aangschreven staan; niet - vliegen, niet erg ontwikkeld zijn; niet - timmeren, d. i. niet veel verstand hebben; iets - opnemen, d. i. zeer ernstig opvatten; - met iemand loopen, d. i. zeer ingenomen zijn met hem; -heid, v.
- Hoogaanzien'lijk** (*van zeer hoogen rang*), bn.; een -e vergadering.
- Hoog'aars** (*klein visschersvaartuig met hoogen boeg*), v. -aarsen.
- Hoog'achtbaar** (*zeer achtbaar*), bn.; -heid, v.
- Hoog'achten** (*zeer achten*), ik heb -geacht; -aching, v. gmv.
- Hoog'altaar** (R. K. het voornaamste altaar eener kerk), o. -altaren. Ook: **Hoofd'altaar**.
- Hoog'bejaard**, bn.; een -e keukenmeid.
- Hoog'blauw** (*donkerblauw*), bn.; een -e japon.
- Hoog'blond** (*roodachtig van kleur*), bn. *Zuster Hill, van kuif wat* -. (*Staring*)
- Hoog'bootsman** (*zeew. tweede stuurman*), m. -bootslieden. vero.
- Hoog'bruin** (*donkerbruin*), bn.; een -e vlecht haar.
- Hoog'dag** (R. K. hooge christelijke feestdag), m. -dagen; *Paschen, Pinksteren, Allerheiligen en Kerstmis zijn -dagen*.
- Hoog'dravend** (*gezwollen*), bn.; op -en toon, in -en stijl; -heid, v. gmv.
- Hoog'duitsch**, bn.; een -e spraakkunst; als zn. voor *Hoogduitsche taal*, o.; het -. Zie **Nederduitsch**.
- Hoog'edel** (*in hooge mate edel; deel van een titel*), bn.; -geboren heer, een adellijk heer. Zie *Aanhangsel*, X.
- Hoog'eerwaard** (*titel van een deken, ook v. e. lid der synode*), bn.; aan den -en heer Z.
- Hoog'elied** (*zeer verheven lied*), o. gmv.; het - van *Salomo*. Ook: *Hoog'lied*.
- Hoog'elijk** (*zeer, in hooge mate*), bw.; - met iets ingenomen zijn.
- Hoog'en** (*hooger maken, ophoogen*), ik heb -hoogd; een dijk een voet hoogen; -ing, v. -en.
- Hoog'en** (*bij een verkoop van vaste goederen hooger bieden*), ik heb -hoogd; een bod -; -ing, v. -en.
- Hoog'en** (*schilderk. het licht sterker doen uitkomen*), ik heb -hoogd; de schaduwen aanzetten om het licht te -; -sel, o. -s.
- Hoog'epriester** (*opperpriester*), m. -s; de - der Joden; R. K. Christus zelf, of zijn plaatsbekleeder op aarde, de paus.
- Hoog'ereind**, -einde (*eereplaats*), o. -einden; de graaf zat aan het - der tafel.
- Hoog'erhand** (*eereplaats, rechterzij*), v.; hij liep aan de -; het is van - bevolen, van de regeering.
- Hoog'erhuis** (*huis der Edelen of Lords in Engeland*), o. Zie **La'gerhuis**.
- Hoog'eschool** (*universiteit*), v. -scholen.
- Hoog'geacht** (*in hooge mate geacht, titel*), bn.; -geboren (*titel van graven en gravinnen*), bn.; -geëerd (*zeer geëerd*), bn.; -geleerd (*titel van een hoogleeraar*), bn.
- Hoog'geel** (*donkergeel*), bn.; het meisje droeg een - sjaaltje; -groen (*donkergroen*), bn.; de -groene bladeren der pijnen; als zn. o.
- Hoog'hartig** (*fier, trotsch*), bn.; -heid, v.
- Hoog'heemraad** (*lid van een voornaam polderbestuur*), m. -heemraden.
- Hoog'heemradschap** (*waardigheid; ook belangrijke polder*), o. -heemradschappen.
- Hoog'heid** (*titel van vorsten, prinsen*), v. gmv.; *Zijne* -, de *Prins van Oranje*.
- Hoog'klinkend** (*voornaam klinkend*), bn.; allerlei -e namen.
- Hoog'koor** (R. K. priesterkoor, plaats waarbinnen het hoogaltaar staat), o. -koren.
- Hoog'land** (*land hoog boven den zeespiegel gelegen*), o. -en; *Spanje is een -; de Schotische -en*.
- Hoog'lander** (*bergbewoner, inz. Bergschot*), m. -landers.
- Hoog'leeraar** (*professor*), m. -s, -aren.
- Hoog'lied** (*het lied der liederen*), o. Zie **Hoog'elied**.
- Hoog'mis** (R. K. plechtige mis, met zang en orgelmuziek), v. -missen.
- Hoog'moed** (*trotschheid*), m. gmv.; -ig, bn.
- Hoog'mogend**, bn.; -e heeren; *hunne -en*; titel van de leden der Algemeene Staten na 1653.
- Hoog'oven** (*smeltoven voor ijzer*), m. -ovens.
- Hoog'rood** (*donkerrood*), bn.; een -e blos kwam op haar gelaat.
- Hoog'schatten** (*hoogachten*), ik heb -geschat; -schatting, v. gmv.
- Hoogst** (*in hooge mate*), bw.; dat is - on gepast.
- Hoogst'dezelve** (*om vorstelijke personen aan te duiden*), vnvw.; de *Koningin ging uit rijden, en na een uur keerde - terug; de Koningin en -derzelver Moeder*.
- Hoog'te**, v. -n; de - van een huis, iets in de - gooien, de - der zon, -nemen of wel pools -nemen, onderzoek doen naar den stand van zaken; de - van een driehoek, afstand



van den top tot de basis; *hij is nog niet op de -*, hij begrijpt het nog niet; *uit de - tot iemand spreken*, d. i. met trotsheid of overmoed; *de - hebben*, dronken zijn.

**Hoog'tecirkel** (zeew. breedtecirkel), m. -s.  
**Hoog'temeter** (werktuig tot het meten der hoogte of breedte), m. -meters.

**Hoog'tijd** (feestelijke dag), m. -tijden; *de - van Paschen, Pinksteren, enz.*; *ten - gaan*, R. K. zijn - houden, te communie gaan; -vieren, bruiloft houden.

**Hoog'verraad** (landverraad, majesteitschennis), o. gmv.

**Hoog'vlakte** (hoogland, tafelland), v. -vlakten. Zie **Plateau'**.

**Hoog'vlie'ger** (een soort van duif), m. -s; fig. *hij is geen -*, zijn verstand reikt niet ver.

**Hoogwaar'dig** (titel v. e. gemijterd abt), bn.

**Hoogwaar'dige** (R. K. het sacrament des altaars, de H. Hostie), o. gmv.

**Hoogwaar'digheid**, v.; *Zijne Doorkuchtige -*, titel van een bisschop.

**Hoog'welgeboren** (titel van een jonkheer of een baron), bn. Zie **Aanhangsel, X.**

**Hoogzaal'**, o. -alen. Zie **Oksaal'**.

**Hooi** (gedroogd gras), o.; *het - zwelen, het - aan roken of oppers zetten, het - binnenhalen, een voer -*; fig. *te veel - op zijn vork nemen*, een te veelzijdige taak op zich nemen, te veel af willen doen; *een naald of speld in een voer - zoeken*, het onmogelijke willen; *te - en te gras, nu en dan, zelden*, op ongeregelde tijden; -dorschen, vergeefsch werk doen, beuzelen.

**Hooi'akker** (hooiland), m. -akkers.

**Hooi'berg** (berg of hoop hooi, door een dak van riet op vier palen geslut), v. -bergen.

**Hooi'berg** (schelf of stapel hooi), m. -en.

**Hooi'boter** (boter van koeien op stal, die hooi krijgen), v. gmv.

**Hooi'bouw** (de hooitijd), m.; *in den - zijn*.

**Hooi'en** (het hooi bewerken en inhalen), ik heb - hooid; *de boeren zijn aan 't -*, het hooit goed, het is goed droog hooiweer; *het hooit slecht*; spreekw. *Men moet -*, als de zon schijnt, van de gunstige gelegenheid gebruik maken.

**Hooi'er** (arbeider die hooit), m. -s; *de - s vervellen in de felle zon*.

**Hooi'gaffel** (houten hooivork), v. -gaffels. Zie **Riek**.

**Hooi'hark** (houten hark met doorgeslagen houten pennen), v. -harken.

**Hooi'kaas** (winterkaas), v. -kazen.

**Hooi'klamp** (hoop of bundel hooi), m. -klampen.

**Hooi'kolder** (paardenziekte), m. gmv.

**Hooi'koorts** (ziekte die men wel eens krijgt door te vertoeven in de nabijheid van een bloeiende weide), v. -koortsen.

**Hooi'land** (akker, wei, waarop hooi gewonnen wordt), o. -landen.

**Hooi'maand** (de maand Juli, als wanneer de hooibouw in gang is), v. -maanden.

**Hooi'opper** (rook, hoop bijeengebracht hooi), m. -oppers.

**Hooi'rijf** (hooihark), v. -rijven.

**Hooi'rook** (hooiopper), v. -roken.

**Hooi'schelf** (hooi'berg), v. -schelven.

**Hooi'schuur** (schuur tot berging van hooi), v. -schuren.

**Hooi'stapel** (hooi'berg), m. -stapels.

**Hooi'tas** (stapel hooi), m. -tassen.

**Hooi'vlinder** (vlinder, die in den hooitijd rondvliegt), m. -vlinders.

**Hooi'vork** (vork met twee tanden), v. -en.

**Hooi'wagen** (wagen tot vervoer van hooi), m. -wagens.

**Hooi'wagen** (spinachtig dier op hooge pootten, bastaardspin), m. -wagens.

**Hoon** (smaad, beleediging, krenking), m. gmv.

**Hoo'nen** (lasteren, bespotten), ik heb gehoond; -er, m. -s; -gelach, o. gmv.

**Hoop** (stapel, menigte), m. -en; *een - steenen, een - hout, een - zand; het hooi aan -en leggen; te - loopen, samenscholen; de groote -*, de groote menigte; *bij -en, bij stapels, in troepen; iets op den - toegeven*, d. i. extra.

**Hoop**, **hope** (verwachting), v. gmv.

**Hoo'pen** (ophoopen), ik heb gehoopt.

**Hoo'vol** (vol verwachting), bn.; *een - volle blik*.

**Hoor'baar**, bn. en bw.; *een - bare klank, lees toch -*, *dat is niet -*, d. i. kan niet gehoord worden.

**Hoor'buis** (werktuig voor halfooven of hardhoorigen), v. -buizen.

**Hoor'der** (die toelustert), m. -s; *mijn -s; waarde -s; -deres, v. -sen; -ster, v. -s.*

**Hoo'ren** (luisteren, zijn gehoor hebben), ik heb -hoord; *ik hoor naar u, zij hoort maar half meer; hoor eens! het paard hoort naar den teugel, gehoorzamen; wie niet - wil moet voelen; pianist, laat u eens -*; *ik heb het van - zeggen, bij gerucht; een rechter moet beide partijen -*, aanhooren.

**Hoo'ren** (toebehooren), het heeft -hoord; *dit boek hoort aan mijn broeder; al het land, dat gij hier ziet, hoort aan den graaf.*

**Hoo'ren** (betamen, passen, voegen), het heeft -hoord; *dat hoort zoo niet; dit kastje hoort hier niet.*

**Hoo'rig** (afhankelijk, onvrij), bn.; als z.n. m. en v.: *een -e, een onvrije*. Zie **Hofhoo'rige**.

**Hoorn** (uitsteeksel), m. -en, -s; *de - van een neushoorn; de holle -en der runderen, geiten en schapen; de massieve -en der herten, gewel; (stof), o.: een kam van -*; *het - van den paardenhoef*. Fig. *De horens der maan*, d. i. de uitstekende punten der halve maan; -vee (rundvee), o. Ook: **Ho'ren**.

**Hoorn** (muz. koperen blaasinstrument), m.; *op den - blazen, den - doen schallen, de man met den -*. (C. O.); fig. *de - des overvloeds, gedraaide hoorn, waaruit bloemen, vruchten, enz. te voorschijn komen; -blazer* (mil. die den - blaast), m. -s; -geschal, o.; -muziek (geblazen uit koperen instrumenten), v. gmv.

**Hoorn, horn** (punt, uiteinde, uithoek), m. vero. b.v. Zuidhorn, Hoorn, Uithoorn.

**Hoor'naar** (grootste uespsort in ons land), m. -s. Ook: Hoorntje.

**Hoor'nbeest, ho'rendier** (duizendpoot), o. -beesten, -dieren.

**Hoor'nblad** (zekere waterplant), o. gmv.

**Hoor'nblende** (eenigszins doorzichtig mineraal), v. gmv.

**Hoor'nbloem** (wilde muurbloem), v. -en.

**Hoor'nist'** (muzikant), m. -en; *de - blies zijn wangen op, zijn oogen uit en zijn horen vol*. (C. O.)

**Hoor'nklaver** (vlinderbloemige plant in Z. Europa en in Afrika), v. gmv.

**Hoor'nslang** (giftigeslang in Algiers), v. -en.

- Hoorn'uil** (grote katuil met twee opstaande vederbossen op den kop, boschuil), m. -uilen.
- Hoorn'vee, ho'renvee** (rundvee), o. gmv.
- Hoorn'vlies, ho'renvlies** (doorschijnend vlies aan de voorzijde van het oog), o. -vliezen.
- Hoorn'weefsel**, o. gmv.; de nagels der menschen zijn een -, evenzoo de hoeven en hoorns der runderen, de schubben der slangen, enz.
- Hoos** (spiraalvormige draaiing der lucht, werwelwind), v. hoozen.
- Hoos** (kous, ook laars), v. hozen.
- Hoovaardig** (trotsch), bn. en bw.; -heid, v.
- Hoovaardij'** (hoogmoed, trots), v. gmv.
- Hoozen** (water uit een boot werpen), ik heb -hoosd; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Hop** (plant), v. gmv.; de bellen van de - dienen bij de bereiding van bier.
- Hop** (fraaie zangvogel met kuif, ter grootte van een lijster), m. -pen; de - is van April tot September in ons land.
- Hop'achtig** (naar hop smakende), bn.; dat bier smaakt wat -; -akker (veld met hop aan staken beplant), m. -s; -bel (bloesem van de hop), v. de -bel dient vooral bij bierbereiding; -bitter (bitterachtige stof uit hop getrokken), o. gmv.; -blad, o. -en; -bouw, m. gmv.; -ketel, m. -s.
- Ho'peloos** (zonder hoop, wanhopig), bn.; hij is -, zijn toestand is -; -heid, v.
- Ho'pen** (hoop hebben, verwachten), ik heb gehoopt; op iets -; op betere dagen of tijden -.
- Hop'je**, o. -s; Haagsche -s, koffie-ulevelen.
- Hop'man** (kapitein, hoofdman), m. -mans, -lieden. vero.
- Hop'pen** (het bier van hop voorzien), ik heb -hopt; dit bier is te zwaar gehopt.
- Hop'perd** (bier nog met hop vermengd), m.
- Hop'sa, hop'sasa**, tw. Uitroep v. vroolijkheid.
- Hor** (raamscherm), v. horren.
- Ho'ra** (uur), v.; - est, het is de tijd, of de tijd is om; - ru'it, de tijd smelt heen.
- Ho'rae** (R. K. bid- of zangstonen, b.v. in een klooster), v. mv. Ook: Ho'ren.
- Ho'rde** (vlechtwerk van teenen of draad), v. -n. Zie: Ho'retje.
- Ho'rde** (bende), v. -n; de -n van Attila.
- Hor'denmaker**, m.; -vlechter, m. -s.
- Ho'ren** (voorgescreven biduren), v. mv.
- Ho'ren** (myth. de godinnen der tijdwisseling), v. mv.
- Ho'ren** (voorwerp), m. Zie Hoorn.
- Ho'rizon, ho'rizont**, m. -zonten; de zichtbare of schijnbare -, d. i. de gezichteinder; de denkbeeldige of ware -, groote cirkel, wiens polen in het hemeltop- en -voetpunt des aanschouwers liggen.
- Horizontaal'** (waterpas), bn.; een -tale lijn, de -tale planetengordel.
- Hor'lepijp** (blaaspip, doedelzak; oude Engelsche volksdans), v. -pijpen.
- Horlo'ge** (zakuurwerk), o. -s.
- Horlo'gebaudje**, o. -s; -glas, o. -glazen; -ketting, m. -en; -plaat (wijzerplaat), v. -platen.
- Horn** (spitse hoek), m. -en. Zie: Hoorn.
- Horoscoop'** (planeetlezer, voorspeller), m. en (de voorspelling zelve), o. -copen: het -rekken, zijn lot willen lezen op een horoscoop of briefje, dat men trekt.
- Hor'rel** (geschil, twist, verwarring), m. -s.
- Hor'relvoet** (misvormde voet), m. -voeten.
- Hor'relvoet** (persoon), m. en v. -voeten.
- Hor'retje** (verplaatsbaar vensterscherm), o. -s. Er stonden blauwe -s voor de ramen. Zie Hor.
- Hor'reur'** (afschuw, afschrik), v. -s.
- Horri'bel** (verschrikkelijk, afschuwelijk), bn. en bw.; -biliteit', v. gmv.
- Hors d'oeu'vre** (iets overtolligs; wat niet tot de zaak behoort; ongehoord of ongerijmd iets), o. Ook: voorgerecht bij een maaltijd.
- Hort** (stoot, duw), m. -en; met -en en stooten, op onregelmatige manier, moeielijk.
- Hort'en** (botsen, stooten), ik heb gehort; het - van vallend water; -d spreken.
- Hortens'ia** (Japansche roos, heester met schoone groene bladeren en rooskleurige bloemtuiten), v. -s.
- Horticultuur'** (tuinbouw, tuinierskunst), v. gmv.
- Hortologie'** (tuinbouwkunde), v. gmv.
- Hortoloog'** (tuinbouwkundige), m. -logen.
- Hortula'nus** (tuinopziener), m. -sen of -lani.
- Hor'tus** (tuin), m.; -botanicus, plantentuin.
- Hor'zel** (wesp, brems), v. -s, -en. De - legt haar eieren in of op het lichaam van zoogdieren.
- Hosan'na** (hij leve! heil, voorspoed!), tw.
- Hos'pes** (waard, gastheer, huisbaas), m. -en.
- Hos'pita** (gastvrouw, huisbazin), v. -s.
- Hos'pitaal** (gasthuis, ziekenhuis), o. -talen.
- Hos'pitaalridders** (geestelijke vereeniging in Palestina tot hulp van zieken, herberging van pelgrims, enz. ontstaan tijdens de kruistochten), m. mv.
- Hospitaliteit'** (gastvrijheid), v. gmv.
- Hospitant'** (leerling, die zonder admissie-examen enkele lessen van een klas der H. B. S. of van het gymnasium mag bijwonen), m. -en; -tante, v. -s.
- Hospita'rius** (in een klooster de monnik die de vreemdelingen gastvrij ontvangt), m. -sen.
- Hospiteeren** (gast zijn, fig. iemands lessen nu en dan bijwonen).
- Hospitium** (klooster op de hoogte der Alpenpassen tot herberging), o. -s. Het oudste - of hospice is dat van den Grooten St. Bernard. (t = ts)
- Hospodar'** (heer; vorst, weleer landvoogd van Moldavië, Wallachijë, Lithauen), m. -s.
- Hos'sebossen** (schokkende rijden), ik heb -hossebost; het - van een boerenwagen.
- Hos'sen** (tegen elkander loopen of springen), ik heb gehost. Tijdens de kermis wil men -.
- Hos'tie** (Lat. Hostia, d. i. offerande, offerbrood, R. K.), v. -tiën, -ties.
- Hos'tiekelk**, m. -kelken. Zie Cibo'rie.
- Hostiel'** (vijandig, op oorlogzuchtige wijze), bn. en bw.
- Hostiliteit'** (vijandelijkheid, vijandelijk gedrag), v. -en.
- Hot** (rechts, in tegenstelling van haar, links, bij paarden), bw. Zie Haar.
- Hot** (gestremde melk), v. gmv.
- Hôtel'** (groot, voornaam huis; deftige naam voor een herberg of logement), o. -s.
- Hot'sen** (botsen, schokken, stooten), ik heb gehotst: -sing, v. -en.
- Hot'ten** (schiften van melk), het heeft gehot.
- Hot'tentot** (wilde in Z. Afrika), m. -ten.
- Hotto'nia** (sleutelbloem; watervioletter, waterduizendblad), v. -s.
- Hou** (toegenegen), bn. Hou en trouw.
- Hou** (sta stil! hou op!), tw.

- Hou'den** (bevatten, vasthouden, bezitten), ik hield, heb -houden; in ontzag -, vrees inboezemen; iemand in het oog -, zijn doen en laten bespieden; iemand kort -, weinig geld toestaan, weinig vrijheid laten; iets in gedachten -, er om denken; een zaak slepende -, haar niet beëindigen; zijn mond -, zijn gelofte -, kermis -, feestdag -, de wacht -, een redevoering -, een aanspraak -; paard en rijtuig -; bedienden -, d. i. hebben; zich dom, doof, onnoozel -, zich voordoen als zoodanig; hij houdt zich maar zoo, hij neemt den schijn aan; zich goed -, zich dapper, royaal enz. gedragen; het ijs zal niet -, d. i. dragen; het zal er om -, het zal moeite inhebben; die spijker zal niet -, vasthouden.
- Hou'der** (persoon, die iets houdt, d. i. eenige zaak drijft), m. -s. In samenstell. als: hotel-, kas-, boek-, enz.: de - van aandelen, de - van een wissel.
- Hou'deres'**, v. -sen; in samenstell.: Bewaarschool-.
- Hou'ding** (gestalte), v. -en; een nette -, een stemmige -; ook manier van optreden in eenige zaak: de - van den Eng. minister tegenover de Boerengeneraals; ook zede, wijze: zoo iets geeft geen -, dat is tegen alle usantie.
- Hou'ri** (paradijsnimf, eeuwig jong blijvende gezellin in het paradijs van Mohammed), v. -s. (ou = oe). Ook: **Hoeri**.
- Hout** (het hardere deel van boomen, heesters, enz.), o. gmv.; droog -, fijn -, dood -, kuastig -; turf en - opdoen, brandhout; spreekw. Alle - is geen timmerhout, men kan voor dat werk niet iedereen gebruiken; fig. Dat snijdt geen -, dat doet weinig af, is geen argument; ook: bosch, b.v.: Het hert heeft zich in het - verscholen; het Haarlemmer -, o. en m.: Een onaangenaam mensch in den - hout. (C. O.)
- Hout'aarde** (aarde van vermolmd hout), v. gmv.
- Hout'achtig** (als hout, lijkende op hout), bn.; de -e stengel van vlas, hennep; de -e takjes van den besseboom.
- Hout'asbest** (een soort asbest, ook berghout genoemd, in Tyrol), o. gmv.
- Hout'asch** (asch van verbrand hout), v. gmv.
- Hout'azijn** (azijn, bereid uit teerwater, welk water bij droge destillatie uit hout ontstaat), m. gmv.
- Hout'bederver** (volksnaam van zekeren houtkever), m. -bedervers.
- Hout'beitel** (kloofbeitel van den timmerman), m. -beitels.
- Hout'bok** (zaagbok, ezel der houtzagers), m. -bokken.
- Hout'bok** (naam van boktorren die in het hout der populieren leven), m. -bokken.
- Hout'bouw** (het bouwen, telen van hout, houtteelt), m. gmv.
- Hout'cel** (een der samenstellende primitieve bestanddeelen van hout), v. -cellen.
- Hout'cellulose** (scheikundig toebereide houtstof), v. gmv.
- Hout'deeg** (deeg, uit hout bereid als onderlaag voor spiegelmamenten), o. gmv.
- Hout'draaier** (ambachtsman, die gewoon gedraaid werk maakt), m. -draaiers.
- Hout'druk** (druk van houten lettervormen), m. -drukken; -kunst, v. gmv.
- Hout'duif** (volksnaam voor de bosch- of woudduif), v. -duiven.
- Hout'ekster** (volksnaam voor de Vlaamsche gaai), v. -eksters.
- Hout'en** (van hout), bn.; een - schoolbord, een - pop.
- Hout'erig** (houtachtig, fig. stijf), bn.; een - mensch, stijf, onhandig; -heid, v., gmv.
- Hout'fig** (houtachtig), bn.; een -e stengel.
- Hout'ing** (zalmachtige visch, adelvisch), m. -en.
- Hout'je**, o.; iets op zijn eigen - doen, d. i. op eigen gezag.
- Hout'kever** (kever, die op boomen leeft), m. -kevers.
- Hout'luis** (insect, levend onder den lossen bast der boomen), v. -luizen. Het doodskloppertje is een soort van -.
- Hout'maat** (raam om hout te meten), v. -maten; -made (houtworm), v. -n; -mijt (stapel hout, brandstapel), v. -en; -ringgen (jaarringen van boomen), m. mv.
- Hout'skool** (verkoold hout), v. -kolen; de kachel met - aanmaken; met - teekenen of schetsen; briketten van gestampte -.
- Hout'slijp** of -pulp, v. gmv., d. i. een brei van houtspecie ter bereiding van papier.
- Hout'snede, hout'snee** (graveersel in hout), v. -sneden, -sneeën; het boek is versierd met -figuren.
- Hout'snijder** (vervaardiger van afbeeldingen of beelden in hout), m. -s; -snijkunst (xylographie), v. gmv.; -snijwerk, o. -en.
- Hout'snip** (steltlooper, inlandsche vogel der bosschen en moerassen), v. -snippen.
- Hout'soort**, v. -en; -spaander, m. -s; -stapel, m. -s; -teelt (houtbouw), v. gmv.; -tuin (werf of erf waar timmerhout opgestapeld is), m. -en; -veiling (verkoop), v. -veilingen.
- Hout'vester** (opzichter van bosschen, b.v. op een landgoed), m. -s; -vijl (rasp), v. -en; -vim (houtmaat), v. -men; -vink (vliegenvangertje), m. -en; -vlieg (kever), v. -en; -vlot (verbonden rij palen en balken, waarmede men de rivieren afzakt), o. -ten; -waren (allerlei houten keukengerief), v. mv.; -worm (insect), m. -en; -zaag (grootte lange tweemanszaag), v. -zagen; -zaagmolen, m. -s; -zolder, m. -s.
- Houvast** (klamp, kram), o. -vasten.
- Houw** (slag met een degen of sabel; ook de wonde zelf), m. -en.
- Houw** (werktuig, kalkklopper), v. -en.
- Houw'bijl** (zware bijl, strijdbijl), v. -bijlen.
- Houw'blok** (stagers-hakblok), o. -blokken.
- Houw'degen** (grootte degen, stootdegen, fig. vechtersbaas), m. -degens.
- Houweel'** (hakwerktuig), o. -en.
- Hou'wen** (slaan, kappen), ik hieuw, heb gehouwen; met een sabel, zwaard, degen -, slaan: steen-, vleesch-, beeld-, d. i. kappen.
- Hou'wer**, m. -s; beeld-, vleesch-, steen-.
- Houwit'ser** (kort kanon), m. -s.
- Ho'veling** (persoon aan het hof), m. -en.
- Hovenier'** (tuinman, gaardenier), m. -s. -en.
- Hovenier'en** (den tuin verzorgen), ik heb -hovenierd.
- Huber'tus** (patroon der jagers, ook tegen de razernij), m. Orde van den H. -, ridderorde van Beieren (ter eere der jacht).
- Huber'tusdag** (R. K. feestdag van Hub. op 3 Nov.), m. -dagen.

- Hugenoot** (naam v. e. Hervormde in Frankrijk), m. -noten.
- Hul** (wei van melk), v. gmv.
- Hul** (komaan! hei! voort!), tw.
- Hul'chelachtig** (schijnheilig), bn. en bw.
- Hul'chelen** (voorgeven dat men een andere zienswijze is toegedaan dan men heeft, iets edels veinzen), ik heb -huicheld; vriendschap -, voorgeven; liefde -; -aar (veinzaard, valschaard), m. -s; onze gehuurde lijkbidders blijken -aars. (Potg.); -arij' (veinzerij, schijnvroomheid), v. -en; -ing, v. -en.
- Huid** (vel), v. -en; de - afstroopen, villen; met - en haar, geheel en al; met de - betalen, met het leven; er zijn - aan wagen, d. i. zijn leven.
- Huid'ig** (hedendaagsch), bn.; de -e mode.
- Huid'vetten** (leertouwen), ik heb gehuidvet; -vetter (leerlooiër), m.; -vetterij', v. gmv.
- Huid'worm** (draadworm onder demenschenhuid, in de keerkingslanden), m. -en; -zakdieren (een klasse v. weekdieren), o. mv.; -zenuw, v. -en; -ziekte (verzwering, uitslag, mazelen, enz.), v. -ziekten.
- Huif** (overtrek, hoofddeksel), v. huiven.
- Huif'kar** (N.-Brab. kar met een linnen huif), v. karren; -wagen (vrachtwagen), m. -s.
- Huig** (deel van het week gehemelte, lletleje achter in de keel), v. -en.
- Huik** (hurk, doorzakking in de knieën), v. -en; op de - en zitten.
- Huik** (kapmantel, falie), v. -en; de - naar den wind hangen, van partij veranderen al naar de omstandigheden dit eischen.
- Huik'en** (op de hurken gaan zitten), ik heb gehuikt; -er, m. -s. Zie **Hur'ken**.
- Huil'balk** (gehuurde schreier bij een begrafenis), m., ook v.; -en. vero. Fig. kind, dat aanhoudend en spoedig schreit.
- Huil'balk** (vilthoed met neergeslagen rand), v. -en. Keesje was met een groote - achter het lijf (zijns vaders) gegaan. (C. O.)
- Huil'balken** (aanhoudend huilen, vooral van kinderen), ik heb -hullebakt.
- Huil'en** (janken van honden en wolven), zij hebben gehuild. Ook: schreien, weenen. Fig. de wind -t in den schoorsteen; spreekw. Hij -t met de wolven, waarmede hij in 't bosch is, hij doet mee met de partij, waarin hij zich bevindt, is niet zelfstandig; -er, m. -s; -erig (schreierig), bn.
- Huis**, o. -zen. Het heele - was op de been, gezin; het Hollandsche -, Henegouwsche -, het - van Oranje, vorstengeslacht; te- zijn in eenig vak, goed op de hoogte zijn, er veel van weten; met de deur in - vallen, zonder inleiding of geheel onverwachts van iets spreken; het - des Heeren, kerk, tempel; daarvan is hij niet t-, zoo is zijn aard niet; ik weet dien man niet t- te brengen, ik kan mij zijn naam niet te binnen brengen; hij is iemand van goeden huize, van goede familie; het hooger en lager - in Engeland, de kamer der lords en der gemeenten; Oost, West, T- best. Zie **Huisje**.
- Huis'armen** (huiszittende armen), m. en v.
- Huis'arrest**, o. gmv.; -hebben, niet kunnen of mogen uitgaan.
- Huis'bak** (een thuis gebakken wit tarwebrood), o. Is dit wel -?
- Huis'bakken** (in huis gebakken), bn. een - brood; fig. kleinzielig, onbeduidend, bekrompen; - meeningen.
- Huis'bewaarder** (iemand die bij afwezigheid der bewoners het huis bewaakt), m. -s; -waarster, v. -s.
- Huis'bezoek** (jaarlijksch bezoek van dominee of pastoor aan een gezin), o. -bezoeken.
- Huis'braak** (inbraak, het inbreken in een huis om te stelen), v. gmv.
- Huis'dier** (tam dier, dat door den mensch gehouden en verzorgd wordt), o. -dieren.
- Huis'dokter** (arts, die den zieke thuis bezoekt), m. -dokters.
- Huis'duif** (tamme duif), v. -duiven.
- Huis'eend** (tamme eend), v. -eenden.
- Huis'elijk, huis'lijk** (op het huishouden betrekking hebbende), bn. en bw.; -e aangelegenheden, -e zorgen; een - man, die zijn genoegen in het gezin zoekt; zie **Uithul'zig**; het - leven, zooals dat thuis is; aangenaam, gezellig; de -e kring; wij zitten hier recht -; -heid, v. gmv.
- Huis'genoot** (lid van het gezin, ook die met ons een zelfde huis bewoont), m. en v. -genooten; heb zorg voor de -genooten des geloofs (Bijb.), geloofsgenooten.
- Huis'gezin** (familie, ouders en kinderen), o. -gezinnen; een noodlijdend -.
- Huis'goden** (in Rome, de beeltenissen der huisbeschermende goden), m. mv. Zie **La'ren** en **Pen'a'ten**.
- Huis'heer** (heer des huizes, ook huiseigenaar), m. -heeren.
- Huis'hen** (gewone hen of kip), v. -hennen; fig. man of vrouw, die zelden uitgaat; hij is een echte -.
- Huis'hond** (waakhond), m. -honden; zie **Heem'hond**.
- Huis'hondboek** (notitieboek der huiselijke uitgaven), o. -boeken.
- Huishou'delijk** (het huishouden betreffende), bn. en bw.; een -e vergadering, de -e zaken. Fig. spaarzaam, ordelijk; -heid (spaarzaamheid, netheid), v. gmv.
- Huishou'den** (het huis besturen), ik hield -, heb -gehouden. Zij weet netjes huis te houden; er is geen huis met hem te houden, hij is lastig van humeur; fig. ruw te werk gaan, plunderen: de vijand heeft daar vreeselijk -gehouden.
- Huis'honden** (gezin; ook huisraad), o. -s. Hij heeft een groot -; heel zijn - is voor schuld verkocht; dat huis wordt bewoond door drie -s; -er, m. -s; -ster, v. -s.
- Huishou'dend** (ordelijk, spaarzaam), bn.
- Huishou'ding** (huisbestier), v. -houdingen; -inkje (klein gezin), o. -s.
- Huis'huur** (de prijs, waarvoor men het huis gehuurd heeft), v. -huren.
- Huis'japon** (min kostbare japon voor huise-lijk gebruik, dames-morgenjas), v. -japonnen.
- Huis'jas** (min kostbare jas, die een heer thuis draagt), v. -jassen.
- Huis'je** (klein gebouwtje), o. -s; een - voor den schildwacht; een heilig -, een bidplaats met heiligenbeeldje aan den landweg bv. in Limburg; ir. een herberg of kroeg; hij kan geen heilig - voorbijgaan, hij is een drinkebroer; ook voor: bestekamer; spreekw. Elk - heeft zijn kruisje, ieder gezin kent zijn leed.
- Huis'je** (in gewijzige bet.), o. -s; het planken -, de doodkist; het plankenhuis, dat allen toeft (Tollens); het - eener slak, spiraalvormige woning op haar rug; het - van een kompas, de deels glazen omsluiting er

- van; *het* - van een weegschaal, ruimte, waarin de tong zich beweegt; *het* - van een bril, doosje met klepje bovenaan of met dekseltje; *het* - van sommige zaden of zaadhuisje, d. i. zaadhuisel.
- Huisjesmelker** (iemand die huisjes verhuurt), m. -s; een hebzuchtige -.
- Huisjesslak** (slak met een huisje), v. -ken.
- Huiskapel** (bidkapel in huis), v. -kapellen.
- Huiskapelaan** (R. K. geestelijke bij adellijke lieden op een kasteel; ook biechtvader van een vorst), m. -anen of -s.
- Huis'kat** (de gewone kat onzer woningen), v. -katten; *Wat hart wordt door geen goud verlokt, wat - door geen visch!* (Bild.)
- Huis'klok** (vaststaande klok, hangklok), v. -klokken.
- Huis'krakeel** (twist onder de leden van een gezin), o. -krakeelen.
- Huis'kre'kel** (rechtsteugelig insect der bakkerijen en der bovenwoningen), m. -krekels. Ook: **Heim'pje**.
- Huis'kruis** (plaag, verdriet in huis), o. -en; de oude Jan verlangt zich van zijn - te ontslaan, nl. van Jan Salie. (Potg.); scherts. *huismrouw*.
- Huis'look** (vetplant op de daken en muren groeiende), o. gmv.
- Huis'man** (plattelandsbewoner, landman, boer), m. -lieden; *nu, de - groet zijn magen* (Ledeganck, *De Boekweit*).
- Huis'mansdochter** (boerendochter), v. -s; een huwelijk, zij het met eene overjarige - (Potg.).
- Huis'middel** (huiselijk geneesmiddel), o. -en; *vergeefs beproefde gij alle -en* (C. O.), om n.l. den dubbelen tand te verwijderen.
- Huis'moeder** (vrouw des huizes), v. -s.
- Huis'onderwijs** (lager onderwijs, dat gegeven wordt in de woning van ouders of voogden), o. gmv.
- Huis'onderwijzer** (onderwijzer, die aan huis les geeft), m. -onderwijzers. Ook: **Gou'verneur**.
- Huis'onderwijzeres** (juffrouw, die huis'onderwijs geeft), v. -onderwijzeressen. Ook: **Gouvernan'te**.
- Huis'orgel** (kamerorgel), o. -orgels.
- Huis'ploert** (stud. huisbaas), m. -ploerten.
- Huis'prelaat** (R. K. geestelijke van hoogen rang, verbonden aan het pauselijke hof), m. -prelaten. Ook een door den paus te verlenen titel.
- Huis'raad** (meubels, inboedel), o. gmv.
- Huis'schilder** (verver van huizen), m. -s; -**slentel**, m. -s; -**spin**, v. -spinnen.
- Huis'slak** (naakte kleine slak), v. -slakken.
- Huis'vesten** (wonen, laten, wonen), ik heb en ben -huisvest; -**ing**, v. gmv.: iemand -ing geven; *ergens -ing vinden*, woning.
- Huis'vlieg** (gewone, niet stekende vlieg), v. -vliegen; -**vogel** (kamervogel), m. -vogels.
- Huis'vljijt** (handbezigheid der kinderen in huis: snijden, zagen, vlechten, enz.), v. gmv.
- Huis'vljitschool** (school voor het onderwijs in huisvljijt), v. -scholen.
- Huis'vrede** (rust in eigen woning), m. gmv.; *den - storen, den - breken*, wederrechtelijk iemands huis binnendringen om er de rust te storen; -**vredebreuk** v. -en: drie dagen hechtenis wegens -vredebreuk.
- Huis'vriend** (vriend der familie, dagelijksch bezoeker), m. -en; ik ben - bij die familie;
- de -*, titel van een litterarisch Maandschrift, indertijd opgericht door J. J. A. Goeverneur.
- Huis'vrouw** (de vrouw des huizes, echtgenoot), v. -en; *het woord - komt in de spreektaal weinig voor, wel in stadhuistijl*.
- Huis'waard** (de heer des huizes, ook verhuurder of eigenaar), m. -en; -**waardin**, v. -nen; of zal hij dan niet luistren naar 't vermaan van -waard en waardin? (Staring).
- Huis'waarts** (in de richting van het huis), bw.; wij gaan -, naar huis; zij keerden -.
- Huis'werk** (werk dat in het huis, d. i. buiten de keuken, moet gedaan worden; ook huis-schoolwerk der leerlingen), o. gmv.
- Huis'wet** (huiselijke regel of orde; voor bedienden in groote huizen ook wel geschreven), v. -wetten; de grijsaard, nl. Edeldard rijst, indachtig aan zijn -, en aan het uur, dat hem ter tafel noodt. (Staring)
- Huis'zittend** (zelden of nooit uitgaande), bn.; een - leven; -e armen, tegenstelling van bedelaars.
- Huis'zittenhuis** (huis voor armenverpleging te Amsterdam), o. -huizen.
- Huis'zoeeking** (gerechtelijke visitatie van een huis), v. -en; -**zorg** (fig. huishoudster), v.: *Mijn oude - ziet mij gewoonlijk (dan) met een meesmuilenden glimlach aan* (Jonathan); -**zwaluw** (gewone zwaluw), v. -zwaluwen.
- Hui've**, v. -n. Zie **Huif**.
- Hui'ven** (dekken met een huif), ik heb gehuifd; *De sneeuw had alles wit -huifd*. (Ter Haar).
- Hui'verchtig** (rillerig), bn.; fig. ik ben -, zoo iets te doen, bang, aarzelend; -**heid**, v.
- Hui'veren** (beven, rillen), ik heb -huiverd; - van kou, - van angst; -**ing**, v. -en.
- Hui'verig** (huiverachtig), bn.; -**heid**, v.
- Hui'zen** (wonen), ik heb gehuisd; -**ing**, v.
- Hui'zing** (woning, heerenhuis), v. -en.
- Huk'ken** (duiken, doorzakken in de knieën), ik heb gehukt. Zie **Huiken**.
- Hul** (kap, muts, doek, hoofddoek), v. -hullen.
- Hul'de** (eerbewijs), v. gmv.; - doen wegens een leengoed, erkenning van den leenheer; - doen aan de waarheid, haar erkennen.
- Hul'debetoon** (eerbewijs), o. gmv.; -**blijk** (teeken van hooge vereering), o. -blijken.
- Hul'den** (hulde doen, huldigen), ik heb gehuld; *Zoo huldte gij [Parijs] dan vannieuws tot overheer den afgod [Napoleon]*. (Staring).
- Hul'digen** (eer aandoen, erkennen), ik heb gehuldigd; *de waarheid -, de kunst -, de Godheid -, de koningin -*; -**ing** (inhuldiging, blijde inkomst), v. -en.
- Hulk** (groot en log koopvaardijship), v. -en. vero. fig. *De - van staat; dichterl. -je, o. Levenshulke, steek in zee* (Tollens, bij de geboorte van zijn jongste dochtertje).
- Hul'len** (dekken, omwikkelen met een hul), ik heb gehuld; *de vrouwen waren in zwarte mantels -huld* (V. Lov.), gewikkeld; -**ler**, m. -s; -**ling**, v. -en.
- Hulp** (bijstand, redding, steun), v. gmv.
- Hulp'bank** (instelling, waar men tegen borgstelling kleine sommen ter leen kan bekomen), v. -banken.
- Hulpbehoe'vend**, bn; spraakk. *een - w.w.*, b.v. mogen, kunnen, willen, moeten, durven.
- Hulp'bende** (een troep soldaten), v. -benden.
- Hulp'kantoor** (bijkantoor), v. -kantoren; *een - der posterijen*.
- Hulp'kerk** (noodkerk; d. i. waar tijdelijk de dienst wordt verricht), v. -kerken.

- Hulp'lijn** (meestk. *lijn* duidelijkshalve in een fig. getrokken), v. -lijnen.
- Hulp'middel**, o. -middelen; allerlei leeren -en bij het onderwijs.
- Hulp'priester**, m. -s. Zie **Assistent'**.
- Hulp'vaardig** (bereid te helpen), bn.; een -e buurvrouw; -heid, v. gmv.
- Hulp'werkwoord** (spraakw. *werkwoord*, dat bij de vervoeging van een ander helpt), o. -woorden; hebben, zijn, zullen zijn -en van tijd; mogen, moeten, kunnen, zullen, laten zijn -en van wijze; worden en zijn zijn -en van den lijdenden vorm.
- Huls, hul'ze** (schil, koker, buis van papier), v. hulzen; een patroon-.
- Hul'sel** (kap, hoofddoek), o. -s; ook: bloem-, zaad-, bedekking; dicht. iemands stoffelijk -, ook sterfelijk -, lichaam.
- Hulst** (groene heester of boom met harde, spitse bladeren en roode bessen), m. -en.
- Hul'ze** (bast, omhulsel), v. -hulzen.
- Humaan'** (menschlievend, gemoedelijk), bn. en bw.
- Humaniora** (studien van de klassieke talen, ook letterkundige wetenschappen, nl. spraakkunst, redekunst, dichtkunst, Grieksch en vooral Latijn), o. mv.
- Humaniseeren** (tot mensch vormen, beschaven, veredelen); -ing, v. gmv.
- Humanis'me** (stelsel van opvoeding en onderwijs, waarbij de oude talen de eerste plaats innemen), o. gmv.
- Humanist'** (die de humaniora beoefent of onderwijst), m. -en.
- Humanitair'**, bn.; een -doel, menschlievend.
- Humaniteit'** (menschelijkheid, alles wat den mensch liefdewaardig maakt), v. gmv.; waarachtige - des harten. (Potg.)
- Hum'bug** (bedrog, misleiding, grootsprekerij), m. gmv.
- Humecteeren** (bevochtigen).
- Humeur'** (gemoedgesteldheid, temperament; luim), o. -en; -ig (grillig, veranderlijk), bn.
- Humiditeit'** (vochtigheid), v. gmv.
- Humilia'tie** (vernedering), v. -ties, -tiën.
- Humilieeren** (vernederen, verlagen).
- Hum'men** (kuchen), ik heb gehumd. Ook: **Hemmen**.
- Hu'mer** (grootte zee kreeft), m. -s.
- Hu'mor** (vocht; fig. zinrijke luim; luimige wijze van voorstellen), m. gmv.; de opwekkende -. (Koetsveld); lieve Hemel, wij drijven in -. (C. O.)
- Humores'ke** (letterk. opstel in humoristischen stijl), v. -n.
- Humorist'** (luimig schrijver), m. -en; het land is vergiftigd van -en. (C. O.)
- Humoris'tisch** (geestig, luimig), bn. en bw.
- Hu'mus** (teelaarde), m. gmv.; -laag, v. -lagen.
- Hun**, pers. vnv.; ik zend - een brief. Ook bezitt. vnv.: - hond, - huis.
- Hu'nebed**, **hun'nebed** (opgeworpen steenmassa, oude offer- of begraafplaats in Drente en elders), o. -bedden.
- Hun'keren** (sterk verlangen), ik heb gehunkerd; - naar iets; -aar, m. -s; -ing, v.
- Hun'nent** (**te**) (in hun huis, dorp, land), bw.; -halve, om -wil, van -wege.
- Hun'nenthalve** (uit hun naam, ter wille van hen), bw.
- Hun'nentwege** (van hun kant of zijde, in hun naam), bw.
- Hun'ner, huns**, pers. vnv.; erbarm u -; dat zijn huns gelijken; ook bezitt. vnv.: de prijs - koe, de kleur - honds, - konijns.
- Hup'pelen** (vooruitgaan met kleine sprongen), ik heb en ben -huppeld; de kinderen -, de lammeren -; fig. de golfjes -; -ing, v. -en.
- Hup'pen** (dansen, springen), ik heb gehupt; *Hup, mijn Jannetje!*
- Hupsch** (voorkomend, bevallig, wellevend, aardig), bn. en bw.; -heid, v. gmv.
- Hu'ren** (in huur nemen), ik heb gehuurd;
- huur'der**, m. -s; **hu'ring**, v. -en.
- Hurk**, v. -en. Zie **Hurken**.
- Hur'ken** (op de hurken zitten), ik heb gehurkt; -er, m. -s; -ing, v. Zie **Huik'en**.
- Hussiet'** (aanhanger van Johannes Huss, kerkhervormer der 14e eeuw), m. -en.
- Hut** (lage, armoedige woning), v. -ten; de - van een schip, een soort kamertje of cel; een glas-, deel van een glasfabriek.
- Hut'je**, o.; met - en mutje, met heel den rommel; ook met - met mutje.
- Hut'selbeker** (dobbelrechter), m. -bekers.
- Hut'selen, hut'sen** (dooreenschudden), ik heb -hutseld, -hutst; -aar, m.; -ing, v.
- Huts'pot** (gemengde spijs: aardappelen, uien, vleesch en wortelen), v. gmv.
- Hut'tentut** (onkruid in 't vlas), v. gmv.
- Huur**, v, huren; de - van dit huis bedraagt f 500, huursom; een huis te -, te huren; de - loopt ten einde, huurtijd.
- Huur'brief**, m. -brieven; een - op een huis hangen, het te huur hangen; den - er af nemen, nl. als het verhuurd is.
- Huur'cedel** of -**ceel** (huurcontract), v. -ceelen.
- Huur'huis** (gehuurd huis), o. -huizen; v.
- koetsier** (die rijtuigen verhuurt), m. -s; -**ling** (gehuurd persoon, ook krijgsman), m. -en; een leger van -en; -**penningen** (gelden als huur), m. mv.; -**prijs**, m. gmv.; -**rijtuig**, o. -en; -**waarde** (aanslag van den huur in de belasting), v. -n.
- Huw'baar** (volwassen), bn. en bw.; een -meisje; tot -bare jaren gekomen; -**heid**, v.
- Hu'welijk** (echtvereeniging), o. -en.
- Hu'welijk** (R. K. een der zeven sacramenten), o. gmv.
- Hu'welijk** (den echt betreffende), bn.; de -e staat.
- Hu'welijksaanzoek**, o. -en; -**advertentie**, v. -s of -tiën; -**belofte**, v. -n; -**bootje** (beeld der huwelijksreis), o. -s; in het -bootje stappen; -**zegen** (zegen op het huwelijk, ook de kinderen), m. gmv.
- Hu'wen** (in het huwelijk treden; fig. vereenigen), ik heb en ben -huwd; hij huwt tjever aan kennis, d. i. paart.
- Huzaar'** (licht gewapend ruiter), m. huzaren.
- Huza'renofficier**, m. -s, -en; -**sla** (sla, toebereid met vleesch), v. -slaatje; -**uniform**, v. -en.
- Hyacint'** (oranjegeel of goudkleurig edelgesteente), m. -en; voor de stof, o.
- Hyacint'** (lelieachtige bloem), v. -en.
- Hybri'disch** (vreemdsoortig, bastaardachtig), bn. Zie **Hibri'disch**.
- Hy'dra** (myth. grootte, giftige slang; veelhoofdig monster; fig. een gestadig dreigender wordend kwaad), v. -'s.
- Hy'dra** (een soort van poliep; armpoliep in zoet water), v. -'s.

- Hydraat'** (scheik. verbinding van water met een zuur), o. hydraten.
- Hydrau'lica** (de wetenschap der beweging van vloeistoffen), v. gmv. (au = oo).
- Hydrau'lis** (tot de wetenschap, de kunst der hydraulica behoorend), bn.; een — e pers, soort van waterpers van buitengewone kracht, waarmee men een ontzaglijken druk kan te weegbrengen, zij dient tot persen en heffen.
- Hydratiek'** (watergeneeskunde), v. gmv.
- Hydrogeen', hydroge'nium** (waterstofgas), o. gmv.
- Hydrographie'** (waterbeschrijving), v. gmv.
- Hydrogra'phische kaarten** (zeekaarten), v. mv.
- Hydrome'ter** (watermeter, vochtweger, hydrostatische balans, waarmede men de zwaarte van vloeistoffen bepaalt), m.; een — kan zijn een bier-, een wijn-, een brandewijnmeter, enz.
- Hydrophobe'** (geneesk. watervrees, hondsdoelheid bij menschen, die gebeten zijn), v. gmv.
- Hydropisie', hydropsie'** (geneesk. waterzucht), v. gmv.
- Hydrosta'tica** (nat.leer van het evenwicht der vloeistoffen), v. gmv.
- Hydrosta'tisch** (waterweegkundig), bn.; een — e balans; fig. in — e afgetrokkenheid liggen de baliekluiers over de leuning van der bruggen. (C. O.)
- Hydrotechniek'** (waterbouwkunde), v. gmv.
- Hy'e'na** (roofdier), v. —'s; de gestreepte —, de gevleete —; fig. de —'s der slagvelden, zij, die de lijken der gesneuvelden berooven.
- Hy'e'nahond** (roofdier in een groot deel van Afrika), m. —honden.
- Hygi'ne** (gezondheidsleer), v. gmv. Tijdschrift voor —.
- Hygie'nisch** (de gezondheid betreffende), bn.; een — tijdschrift; — e bladen, — e therapie, de — e wetenschap.
- Hygiënist'** (beoefenaar der hygiëne), m. — en.
- Hygrom'e'ter** (nat. werktuig ter bepaling van de vochtigheid in de lucht), m. — meters.
- Hy'men** (de god des huwelijks; het huwelijks, de echtstaat), m.
- Hymene'ën** (bruiloftszangen), v. mv.
- Hym'ne** (gezang of gedicht ter eere van den een of anderen god; hooggestemd lied op vorsten of helden; lofsied), v. — n; Da Costa's — aan de Voorzienigheid; Nieuwlands —, Orion.
- Hyperbo'lis** (buitensporig, overdreven), bn. en bw.
- Hyperbool'** (stijl: troop der overdrijving), v. — bolen; b.v. van de daken verkondigen, zoo snel als de wind, een vloed van tranen, enz.
- Hyperbool'** (meetk. een der kegelsneden), v. — bolen; zie **Ellips'** en **Parabool'**.
- Hypermetropie'** (verziendheid), v. gmv.; — tropisch (verziend), bn.
- Hypertrophie'** (overvoeding), v. gmv.
- Hypnos** (slaap, gods des slaaps), m. gmv.
- Hypno'se** (magnetisch opgewekte, d. i. kunstmatige slaap), v. gmv.
- Hypno'tica** (geneesk. slaapwekkende middelen), o. mv.
- Hypno'tisch** (slaapzucht wekkend), bn.; — e middelen.
- Hypnotiseeren** (iemand in een toestand van hypnose brengen).
- Hypnotiseur'** (iemand die de hypnose weet op te wekken), m. — s; een dokter —.
- Hypochon'der** (aan hypochondrie lijdend), bn.
- Hypochondrie'** (miltzucht; onderbuiksziekte; fig. zwaarmoedig- of zwartgalligheid), v.
- Hypocras** (kruidewijn), m. gmv. Zie **Hippocras**.
- Hypocriet'** (huichelaar), m. en v. — en.
- Hypocrisie'** (huichelarij), v. gmv.
- Hypotenu'sa** (langste zijde van een rechthoekigen driehoek), v. —'s.
- Hypothecair'** (pandstellend), bn.; een — e schuld.
- Hypotheeke'** (onderpand, verbandbrief), v. — theken. Zie **Kusting**.
- Hypotheekeeren** (als onderpand doen inschrijven); hij heeft zijn weiland gehypothekeerd.
- Hypothese** (onderstelling; iets dat men als waarheid of feit aanneemt), v. — n.
- Hypothetisch** (onderstellend, veronderstellenderwijze), bn. en bw.
- Hypsomet'er** (nat. werktuig, hoogtemeter), m. — meters.
- Hypsometrie'** (hoogtemeting), v. gmv.
- Hy'sop** (lipbloemige plant, rijk aan oliestof), v. gmv.; — drank, m. — en; — olie, v. gmv.
- Hysterie** (overprikkeldezenuwachtigheid), v.
- Hysterisch** (overspannen, zenuwziek), bn.; deze dame heeft een — gestel; fig. het gillende eener — e dwarsfluit. (C. O.)

## I.

- I.** v. i's. De derde klinker en de negende letter van het alfabet; als Romeinsch cijfer één.
- Ib.** of **Ibid.** — *Ibidem*, op dezelfde plaats, op dezelfde bladzijde.
- i. b. d.** — *in buitengewonen dienst*, b.v. kamerheer des konings, i. b. d.
- Id.** — *I'dem*, dezelfde, hetzelfde.
- I. e.** — *Id est*, dat is.
- I. H. S.** — *In hoc sig'no (vinces)*, in dit teeken (des kruises nl.) zult gij overwinnen; ook: *Jesus ho'minum salva'tor*, Jezus, de Heiland, de Redder der menschen; of: *in hoc salus*, hierin het heil.
- i. l.** — *in loco*, ter plaatse.
- Imp.** — *Impera'tor*, de keizer (eigenlijk de gebieders); ook *Im'peratief*.
- Impr.** — *imprima'tur*, het worde gedrukt; goedkeuring om iets af te drukken.
- incl.** — *inclusief*, ingesloten.
- I. N. D.** — *In no'mine Dei* of *Do'mini*, in den naam van God of des Heeren.
- Inf.** — *In'finitief*.
- inf.** — *in'fanterie*.
- infr.** — *in'fra*, hieronder, lager.
- I. N. I.** — *In no'mine Je'su*, in den naam van Jezus.

**inl.** — *inleiding.*

**I. N. R. I.** — *Je'sus Nazareus of Nazarenus Rex Judaeorum*, Jezus, van Nazareth of de Nazarener, de koning der Joden; boven aan het Kruis gehecht opschrift van Pilatus.

**I. N. S. T.** — *In no'mine Sanctis'simae Trinitatis*, in den naam der allerheiligste Drieuldigheid.

**int.** **intr.** — *interest.*

**inv.** — *Invenit*, (hij) heeft het uitgevonden.

**inz.** — *inzonderheid.*

**I. P. I.** — *In partibus infidelium*, in 't land der ongelooigen.

**Isr.** — *Israëlie'tisch.*

**It.** — *Item*, insgelijks, verder, ook, nog.

**Ital.** — *Italiaansch.*

**Ibidem** (*op dezelfde plaats*), bw. Zie **Ib.**

**Ibis** (*steltlooper, reigerachtige vogel, in oud-Egypte vereerd*), m. — *sen*; de groene —, aan de kusten der Zwarte Zee; de heilige vogel, n.l. de — in Egypte.

**-ice** (*bastaarduitgang*), vormt vrouw. persoonsnamen: *novice, inspectrice, directrice, cantatrice.*

**Ichnen'mon** (*roofdier, Egypt. bunzing*), m. — *s*; de Egyptische —, ook *Pharao-rat.*

**Ichthyographie** (*beschrijving der visschen*), v. gmv.

**Ichthyologie** (*leer der visschen*), v. gmv.; — **logisch**, bn.: *een —logische atlas.*

**Ichthyoloog** (*vischkennër*), m. — *logen.*

**Ichthyosaurus** (*vischhagedis, krokodilachtig dier der voorwereld*), v. — *sen.*

**Iconoclasten** (*gesch. beeldenbrekers of beeldstormers in de Grieksche kerk*), m. en v. mv.

**Iconodoc'len** (*gesch. beeldvereërders*), m. en v. mv.; — *zijn de tegenstanders der iconoclasten.*

**Icosae'der** (*meetek, twintigvlak, een der vijf regelmatige lichamen*), o. — *s.*

**Ideaal** (*de volkomenste voorstelling van iets in gedachte; droombeeld*), o. idealen; de leeuw, een — van kracht (C. O.); de kachel is bij strenge vorst het — van winterheil. (C. O.); Byron beschouwde de onafhankelijkheid als het — van geluk. (Beets.)

**Ideaal**, **idea'lisch**, bn.; *een —ale voorstelling; het Melkmeisje is geen —lische herderin.* (Jonath.)

**Idea'le (Het)**, o. d. i. *het denkbeeldige.*

**Idealiseeren** (*verheven, schoon voorstellen*).

**Idealis'me** (*leer van het onzinnelijke*), o. gmv.; *het oudste — is dat van Plato, deze leerde, dat de zinnelijke dingen slechts in schijn bestaan.* Zie: **Realis'me.**

**Idealis'me** (*in de kunst het streven naar het ideale of niet-realistische*), o. gmv.

**Idealist** (*iemand, ook schilder, die een ideaal nastreeft*), m. — *listen.* Zie **Realist**'.

**Idealis'tisch**, bn.; *een —e levensbeschouwing.*

**Idee** (*denkbeeld, gedachte, voorstelling, droombeeld*), v. en o. — *ën.*

**Ide'eel** (*waat alleen in gedachte bestaat*), bn.; *een —doel, een —e toestand, niet werkelijk; dat is slechts een —nadeel, denkbeeldig.*

**I'dem** (*dezelfde, hetzelfde*). Zie **Id.**

**Identiek** (*in den grond hetzelfde, eenerlei gelijkwaardig*), bn. Ook: **Iden'tisch.**

**Identificeeren** (*tot hetzelfde maken, twee dingen onder één begrip brengen*).

**Iden'tisch** (*identiek, gelijkgeldend, eenerlei*), bn.

**Identiteit** (*eenheid v. wezen, persoonsgelijkheid*), v. gmv.; *zijn —bewijzen.*

**Ideograaf** (*iemand, die in teekens schrijft*), m. — *grafen.*

**Ideographie** (*schrift, bestaande in afbeelding der voorwerpen, als aanvankelijk ook de hiërogliefen waren*), v. gmv.

**Ideogra'phisch**, bn.; — *schrift, —e teekens.* Zie **Ideogra'phie**'.

**Idio'ma, idioom** (*de tongval; het spraakeigen; zegswijze, tot de spreektaal behorende; taaleigen, eigen zegswijze*), o. — *s*, idiomen.

**Idiomatiek** (*leer van het taaleigen*), v. gmv.

**Idioma'tisch** (*het taaleigen betreffende*), bn.; — *e uitdrukkingen.*

**Idioom**, **idio'ma** (*taal-eigenaardigheid, taal-eigen*), o. idiomen.

**Idioot** (*botterik, stompzinnige; fig. onnoozele*), m. idioten; *idioten-school.*

**Idio'ticon** (*taalk. woordenboek eener gewestelijke taal of van een dialect*), o. — *s.*

**Idiotis'me** (*geneesk. stompzinnigheid, bekrompenheid der verstandelijke vermogens, onvatbaarheid voor verstandsonwikkeling*), o. gmv.

**Idiotis'mus** (*taalk. gewestelijke uitdrukking, plat provinciewoord, eigenaardigheid van een dialect*), o. — *men.* Ook: — **tisme.**

**Idolaat** (*afgodisch*), bw.; *iemand of iets —vereëren, buitensporig.*

**Idolatrie** (*afgodendienst*), v. gmv.

**Idool** (*afgod, afgodsbeeld*), m. en o. — *olen.*

**Idyl'le** (*dichtk. land-, veld- of herdersdicht*), v. — *n.* De *Visschers van Bild.*, De *Vorstin in het Dorp*, De *Verjaardag van Staring* is een —; fig. *het kinderleven is een —.*

**Idyl'lendichter**, m. — *dichters.*

**Idyl'lisch** (*landelijk, herderlijk*), bn.; *de —poëzie; een —landschap, —e rust; een —e natuur; een —e stemming.*

**Ie, i** (*hij*), pers. vvw.; *heeft —dat gezegd?*

**-ie** (*bastaarduitgang*), als in: *astronomie, geographie, historie, monomanie, lethargie, sympathie*, abstracte z.n.: *serie, compagnie, kolonie*, verzamelnamen; *lelie, tralie, balie, provincie, premie*, voorwerpsnamen.

**Ie'der** (*elk*), telw.; — *jaar, —e maand.*

**Ie'dereen** (*een ieder*), telw. en onb. vvw.; *dat is —bekend; hij is —s vriend.*

**Ie'gelyk** (*ieder*), telw.; *een —, elk een een —. vero.*

**-iek** (*bastaarduitgang*), vormt zaaknamen: *fabriek, trafiek, republiek* (gebied), *kroniek, statistiek.*

**Ie'mand**, onbep. vvw.; *daar is —voor u; ik heb toch —gezien; —s goede naam.*

**Iep** (*een olmsort*), m. — *en.* Ook: **Ijp.**

**-ier, -enier** (*bastaarduitgang*), b.v. *koetsier, gondelier, kruidenier, tuinier, hovenier, aalmoezenier, valkenier*, dient tot vorming van mann. persoonsnamen; soms van zaaknamen: *banier, brevier, bandelier*, en bloemnamen: *anjelier, violier, egelantier.*

**Ier** (*bewoner van Ierland*), m. — *en.*

**Ier'sche** (*een vrouw uit Ierland*), v. mv.: — *vrouwen.*

**Iersch mos** (*wier, zeegewas aan de kusten van Ierland*), o. gmv.; *het —e mos dient als voedsel en als geneesmiddel.*

**Iet**, onbep. vvw.; *als niet komt tot —, enz. vero.*

**-iet** (*bastaarduitgang*) tot vorming van mann. persoonsnamen: *Moabieten, Ammonieten, Is-*



raëlieten, afstammelingen van Moab enz.; heremiet, prozeliet, mann. persoonsnamen; evenals: *Karmeliet* (monnik v. d. berg *Karmel*).

**-iet** (*bastaarduitgang*), als in: *anthraciet*, *graphiet*, *dynamiet*, *lyddiet*, stofnamen.

**Iets** (*eenig ding*), onbep. vnw.; *daar hebt gij* -; als bw.: *Het is - warmer*, eenigermate.

**Iet/wat** (*zeker iets*), onb. vnw.

**Iet/wat** (*eenigermate*), bw.; *een vertrek, welks voorkomen - feestelijk is*. (Potg.)

**-ig, -erig** (*achtervoegsel*), b.v. in: *vlijtig, machtig, zondig*, hebbende, bezittende, bevattende; *bokkig, uilig, wettig, goedig, nattig*, overeenkomende met, iets hebbende van; evenzoo: *eenig*, één zijnde; *nederig*, laag, bescheiden zijnde; *slaperig, beverig, stouterig, zanderig, lamderig, wonderig*, met ongunstige bijgedachte.

**igno'bel** (*onedel, laag, slecht, laaghartig*), bn. en bw. (*gn = nj*)

**Ignobiliteit** (*gemeenheid, laagheid*), v. - en.

**Ignominie'** (*smaad, oneer*), v. gmw.

**Ignominieus'** (*schandelijk, smadelijk, ont-eerend*), bn. en bw.

**Ignoran'ten** (*monniken, broeders voor on-wetenden, n.l. die onderwijs geven*), m. mv. Ook: *Ignorantij'nen*, orde in 1724 gesticht.

**Ignoran'tie** (*domheid, onwetenschap*), v. gmw.

**Ignoreeren** (*iets niet weten, of iemand niet niet willen kennen*); *iets - , iemand -*.

**-ij** (*-nij, -erij, -ernij*), dit achtervoegsel is van vreemden oorsprong; b.v. *bedelarij, huicelarij*, een als zelfstandigheid opgevatte werking; *bakkerij, smederij, spinnerij*, werkplaats; *schijderij, rijmelarij, drogerij*, voortbrengsel; *artsenij*, middel; *abdij, grietenij*, gebied; *schutterij, boekerij, kleedij, ruiterij*, verzameling.

**Ij'bokking** (*licht gerookte braadbokking*), m. -bokkingen.

**Ij'del** (*leeg, nutteloos*), bn. en bw.; -heid, v. Zie **IJJ**, bn.

**Ij'dellijk** (*zonder nut, buiten noodzakelijk-heid*), bw.; *de naam des Heeren - uitspreken of gebruiken*.

**Ij'deltuit** (*pronkzieke vrouw*), v. -tuiten.

**Ij'deltuiten** (*loszinnig handelen, behaagziek zijn*), ik heb -ijdeluit.

**Ij'deluitelij** (*grillig dwaasheid*), v. gmw.

**Ij'deluitig** (*lichtzinnig, behaagziek*), bn.; -heid, v. gmw.

**Ij'f** (*taxis, naaldboom*), m. ijven.

**Ij'fel** (*boog van ijfelhout*), m. -s; *de - siddert in zijn (nl. in Tell's) vingren*. (Bild.)

**Ij'k** (*merkteeken op maten en gewichten*), m.

**Ij'ken** (*van een ijk of merk voorzien*), ik heb geijkt; -er, m. -s; -ing, v. -en.

**Ij'k kantoor**, o. -kantoren; -loon, o. -en; -maat, v. -maten; -meester (*ambtenaar, ijker*), m. -s; -wezen, o.: *hij is inspecteur van het -wezen*.

**Ij'l** (*haast, spoed*), v. gmw.; *in aller -*.

**Ij'l** (*ledig, los*), bn.; -haar, dun van haar; *in de - lucht of ruimte*; -heid, v. gmw.

**Ij'l'bode** (*renbode*), m. -boden. Zie **Estafette**.

**Ij'len** (*spoeden*), ik heb en ben geijld; *naar huis -*.

**Ij'len** (*in de koorts onsamenhangend spreken*), ik heb geijld; *de tijders zijn in een dof en mompelend - verdiept*. (C. O.)

**Ij'l'goed** (*vracht per sneltrein te vervoeren*), o. -goederen.

**Ij'l'hoofd** (*onbesuisd persoon*), m. en v. -en.

**Ij'l'hoofd'ig** (*verward denkend, b.v. in koorts*), bn.; -heid, v. -heden.

KOENEN, Verkl. Handwdb. d. Nederl. taal.

**Ij'lings** (*met veel spoed*), bw.; *ga toch -!*.

**Ij'm, im'me** (*honigbij*), v. -en. gew.

**Ij'm'ker, im'ker** (*bijenhouder*), m. -s. gew. Zie **Bij'ker**.

**-ijn, -elijn** (*verkleiningsuitgangen*), b.v. in *vogelij, bloemelijn, oogelij*, lieveling, dicht.

**-ijn** (*bastaarduitgang*), als in: *Algerijn, Montenegrijn, Alexandrijn*, d. i. bewoner van Algiers, enz.; *cherubijn, serafijn* (ook *cherub, seraf*), namen van orden van Engelen: *capucijnen*, paters met een *capuce* of kap; *Jacobijnen* (revolutiemannen van 1793), *rabijn*; verder zaaknamen als in: *kwartijn, gordijn, kozijn*; diernamen als in: *konijn, dolfin, tonijn*; stofnamen als in: *terpentijn, medicijn*.

**Ij'p, iep** (*een soort van olm*), m. -en; *de gewone - bloeit in Maart en April*.

**Ij'peboom** m. -boomen; -loof, o. gmw. Ook: *Iepeboom, Iepeloof*, enz.

**Ij'pelaar, ie'pelaar** (*dicht, voor ieppeboom*), m. -s.

**Ij's**, o.; *een schoteltje - , zekere lekkernij; het - breken*, de toenadering bewerken, hinderpalen uit den weg ruimen; *zich op glad - wagen*, een lastige zaak ondernemen, veel wagen; *beslagen of onbeslagen ten ijs komen*, voorbereid of onvorbereid met iets beginnen; *gaan over - van één nacht, onvoorzichtig handelen*; - *kost menschenveis*, het ijsvermaak kost steeds eenigen het leven.

**-ijs** (*bastaarduitgang*), als in: *paradijs, matrij's, zaaknamen; radijs, anijs, plantnamen; patrijs, pladijs*, diernamen.

**Ij's'baan** (*geveegde rijweg op het ijs*), v. -banen; -bank (*opeengestapelde schotsen, die een dam vormen*), v. -en; -beer (*verscheurend dier der poolstreken*), m. -beren.

**Ij's'berg** (*drijvende ijsmassa*), m. -bergen.

**Ij's'blink** (*weerschijn der ijsvelden*), m. mgv.

**Ij's'breker** (*ijsbeer, ijsbok, breekwerktuig der ijsshotsen*), m. -s; *de - s dienen om bruggen voor zware schokken te vrijwaren*.

**Ij's'breker** (*stoomvaartuig om het ijs in een kanaal te breken*), m. -brekers.

**Ij's'dam**, m. -dammen. Zie **Ij's'bank**.

**Ij's'elijk** (*afgrijselijk*), bn. en bw.; -heid, v.

**Ij's'elmop** (*baksteen*), v. -moppen.

**Ij's'gang** (*drift der ijschollen*), m. gmw.

**Ij's'landsch** (*van of betreffende IJsland*), bn.; -mos (*korstmos*), o. gmw.; *de - e hond*, wolfshond, m. -en.

**Ij's'landsch**, o.; *het - is een dialect der Germaansche taal*.

**Ij's'put** (*nat. toestel om de soortelijke warmte der stoffen te bepalen*), m. -ten. In den - kan men de hoeveelheid ijs meten, welke een stof in bepaalden tijd kan doen smelten. (Black, 1760).

**Ij's'ranonkel** (*ranonkel der ijsvelden*), v. -s; -regen (*ijzel*), m. gmw.; -schol, v. -len; -schots (*groot stuk drijvend ijs*), v. -en.

**Ij's'tap** (*ijskegel*), m. -tappen; -veld, o. -en; -verkooper, m. -s.

**Ij's'vogel** (*zangvogel, levend van insecten, weekdieren, vischjes*), m. -s; *de gewone - leeft ook 's winters bij onze wateren*.

**Ij's'zee** (*Oceaan, Poolzee*), v. -zeeën; *de Noordelijke - , de Zuidelijke - : samen bijna 34 miljoen KM<sup>2</sup> of 9 0/10 der aardoppervlakte*.

**Ij'ver** (*vuur, geestdrift, zucht*), m. -gmw.

**Ij'veren** (*krachtig naar iets streven*), ik heb -ijverd; -aar, m. -s.

**Ij'verig** (*dristig, vurig*), bn. en bw.; -heid, v.

- IJ'verzucht** (jaloëzie), v. gmv.  
**IJ'verzuchtig** (jaloersch), bn.  
**IJ'zegrin** (knorrepot), m. -s, -men. In de diersage de Wolf. Ook: **Isegrin**.  
**IJ'zegrin'mig** (norsch, knorrig), bn.  
**IJ'zel** (bevrozen nat), m. gmv.; wij hadden sneeuw, hagel en - op het dek te verduren.  
**IJ'zelen** (bevrozen van fijnen regen), het heeft - ijseld.  
**IJ'zen** (beven van vrees), ik heb - ijsd; -ing, v.  
**IJ'zer** (metaal), o. -s; - met handen willen breken, het onmogelijke beproeven; 't is lood om oud -, het een is zoo goed als 't ander; men moet het - smeden, als 't heet is, de gelegenheid waarnemen.  
**IJ'zer** (ijzeren voorwerp), o. -s; iemand in de -s sluiten, d. i. boeien; het paard verloor een - d. i. hoefijzer; een goud -, d. i. de gouden hoofdbedekking o. a. van Friese vrouwen.  
**IJ'zeraarde** (aarde met ijzerdeelen vermengd, oer), v. gmv.; roode -.  
**IJ'zerachtig** (iets hebbend van ijzer), bn.  
**IJ'zerdraad** (getrokken draad van allerlei dikte), o. gmv.; dat is dun -; als voorwerpsnaam, m. -draden.  
**IJ'zeren** (van ijzer), bn.; een - haak; fig. een - gestel, zeer sterk.  
**IJ'zererts** (ijzer met andere stoffen scheikundig verbonden), o. gmv.; een hoogoven tot het smelten van -.  
**IJ'zerhout** (het zeer harde hout van zekere boomen in O.-Indië en Amerika), o. gmv.  
**IJ'zerkruid** (plant), o. gmv.; -maal (roestplek in linnengoed), v. -malen; -oer (moeraserts), o. gmv.; -oxyde (verbinding van ijzer met zuurstof), o. gmv.; -slakken (glasachtige zelfstandigheden, die op uitvloeiend gesmolten ijzer drijven), v. mv.; -vreter (vervaarlijk soldaat, barsch vechter), m. -s.  
**IJ'zeroer** (een soort van ijzererts, moeras-ijzererts), o. gmv.  
**IJ'zig** (scherp koud), bn.; het - Noord. (Toll.); -heid, v. gmv.  
**IJzingwekkend** (wat doet ijzen), bn. en bw.  
**Ik**, pers. vnv., b.v. - studeer: znw. het - staat bij hem bovenaan; dat ongelukkige -!  
**-ik**, achtervoegsel, b.v. vuilk, d. i. persoon in hooge mate vuil. Zie ook **-rik**.  
**Ik'heid** (bewustzijn van eigen bestaan, persoonlijkheid, fig. zelfzucht), v. gmv.  
**Ik'ker** (nikker, zwarte duivel), m. -s.  
**I'lias**, **Ili'a'de** (heldendicht v. Homerus, bevattende de beschrijving v. d. verovering van Troje, door de Grieken), m. iliaden. Fig. een - van rampen, d. i. een reeks: gij, deelgenooten van mijn - van plagen. (Bild.)  
**I'lische tafel** (basreliëf van gips, bij Rome gevonden), v. gmv.; de - tafel bevat de hoofdtafereelen van den Ilias.  
**I'Hum** (het Troje der oudheid), o. gmv.; het hooge -, het trotsche -.  
**Illegaal** (onwettig, wederrechtelijk), bn. en bw.  
**Illegaliteit** (onrechtmatigheid, onwettigheid), v. gmv.  
**Illegitiem** (onwettig, onecht), bn. [v. -en.  
**Iliberaal** (onedel, bekrompen, laag), bn.  
**Iliberaliteit** (onedelheid, laagheid), v. gmv.  
**Ili'cite** (ongoorloofd, verboden), bn.  
**Ili'co** (terstond, dadelijk), bw.  
**Illimité** (onbepaald, onbegrensd, onbeperkt), bn.  
**Illiqui'de** (onzuiver, onklaar; onbewezen), bn.  
**Illudereen** (schertsen, bespotten; verijdelen).  
**Illumina'tie** (algemeene feestelijke verlichting), v. -tiën, -ties.
- Illumineeren** (verlichten, kleuren).  
**Illu'sie** (zinsbedrog, verblinding, begoocheling), v. -siën, -sies; eene - kan realiteit worden. (v. Deysse.)  
**Illusoir** (bedrieglijk, voor den schijn, vruchteloos), bn.  
**Illustra'tie** (opuistering, versiering, plaatwerk), v. -tiën, -ties. Ook: Maandwerk.  
**Illus'tre** (beroemd, doorluchtig, heerlijk, voortreffelijk), bn. (u = uu)  
**Illustreeren** (met plaatwerk sieren, verlichten; beroemd of uitstekend maken).  
**Imaginair** (denkbeeldig, hersenschimmig, vermeend), bn.  
**Imagina'tie** (inbeelding, gedachte, inval, verbeeldingskracht), v. gmv. (t = ts)  
**Imagineeren** (inbeelden, voorstellen, uidenken, verzinnen).  
**I'mam** (Mohammedaansche priester of leeraar, wetgeleerde, hoofd eener moskee), m. -s; ook de sultan voert den titel van -.  
**Im'beciel** (stompzinnig, onnoozel), bn.  
**Imbecilliteit** (onnoozelheid, domheid), v. gmv.  
**Imbrog'lio** (verwarring, verwikkeling), m. -s. Lees: iembrol'jo.  
**Imita'tie** (navolging, nabootsing, de copie), v. -tiën, -ties.  
**Imitee'ren** (navolgen, nabootsen, naäpen).  
**Im'ker** (bijhouder), m. -s. Zie **I'Jm'ker**.  
**Immanent** (bijblijvend, aanklevend), bn.; er bestaan -e oorzaken, blijvend, bestendig; het - gebruik der rede, volgens de ervaring.  
**Imma'nuel** (God met ons! naam voor Christus), m. Ook: **Emma'nuel**: (ik zong) den -, eindelijk, mijn Heiland en Heer. (Da Costa). Ook: **Ema'nuel**.  
**Immaterialiteit** (onstoffelijkheid, ontlichamenlijkheid), v. gmv.  
**Immatriculeeren** (opnemen als lidmaat, inschrijven als lid, inlijven); zich laten -.  
**Immaturiteit** (onrijpheid; ontijdige ouderdom), v. gmv.  
**Immediaat** (onmiddellijk, onverwijld), bn. en bw.  
**Immen'se, immens'** (onmetelijk, ontelbaar, ontzaglijk), bn. en bw.  
**Immensiteit** (onmetelijkheid, ontelbaarheid, oneindigheid), v. gmv.  
**Immensura'bel** (onmeetbaar), bn.  
**Immensurabiliteit** (onmeetbaarheid), v.  
**Im'mer** (altoos, steeds), bw.; voor - verlaten.  
**Im'mergroen** (duizendschoon), o. gmv.  
**Im'mergroen** (altijd groen), bn. Sneeuw op de -e dennetoppen. (C. O.)  
**Im'mers**, bw.; je bent - wijs genoeg, toch, inderdaad.  
**Immer'sie** (indompeling, duiking), v. -siën.  
**Immigrant** (inkomend landverhuizer), m. en v. -en.  
**Immigra'tie** (nederzetting van landverhuizers), v. -s, -tiën.  
**Immigreeren** (zich uit andere landen komen nederzetten).  
**Imminent** (dreigend, nakend), bn.; een - gevaar.  
**Immobil** (onbeweeglijk, vast; ook: niet tot den oorlog uitgerust), bn.  
**Immobi'liën** (immobilair eigendom, onroerende goederen of liggende have), v. mv.  
**Immoderaat** (overdreven, onmatig), bn.  
**Immodest** (onzedig, oneerbaar, onweluoglijk), bn.

- Immoleeren** (offeren, opofferen).  
**Immoraal** (onzedelijk), bn. Liever: **Immoreel**.  
**Immoraliteit** (zedeloosheid), v. gmv.  
**Immoreel** (zedeloos, tegen de zedewet), bn.  
**Immortaliteit** (onsterfelijkheid), v. gmv.  
**Immortel** (stroobloem), v. -n.  
**Immunitet** (onschendbaarheid, vrijdom van belasting, dienstplichten, enz.), v. gmv.  
**Impardonna'bel** (onvergeeflijk, onverantwoordelijk), bn.  
**Impartiaal** (onpartijdig, onzijdig, onrechtvaardig, niet eenzijdig), bn. en bw. (t = ts)  
**Impartialiteit** (onpartijdigheid), v. (t = ts)  
**Impas'se** (straat of steeg zonder uitgang, slop of zak), v. -s. Ook: **Impas'**, m. -sen.  
**Impassi'bel** (onverzettelijk, koelbloedig), bn.  
**Impati'bel** (onduldbaar, ondraaglijk), bn.  
**Impetra'bel** (waterdicht, ondoordringbaar, fig. ondoordringdelijk), bn.  
**Imperatief** (bevelend, gelastend), bn.; een -gebaar.  
**Im'peratief, imperati'vus** (spraak. gebiedende wijs), m. -tieven.  
**Impera'tor** (zegevierend veldheer; gebied, heerscher, keizer), m. -en of -s. Zie: **Imp.**  
**Impercepti'bel** (onbemerikbaar), bn. en bw.  
**Imperfect** (onvolkomen), bn. en bw.; als zn. (onvoltooid verleden tijd, imperfectum), o. -en.  
**Imperfectie** (onvolmaaktheid, gebrekkigheid, onvolkomenheid), v. gmv.  
**Imperfectum** (spraak. onvoltooid verleden tijd), o. -tums, -ta. Zie **Im'perfect**.  
**Imperiaal** (keizerlijk, statelijk, heerlijk), bn.; als zn. (papier van het grootste formaat), o.  
**Imperiaal** (de hemel van een bed, het met zitbanken voorziene bovendeel van een koets of omnibus), v. -alen. Ook: **Imperia'le**.  
**Imperialis'me** (politiek van heerschzucht en streven naar wereldmacht), o. gmv.; het Engelsche -; -**his'tisch**, bn.; de -listische staatkunde der Romeinen, der Engelschen.  
**Imperialist** (voorstander van het imperialisme), m. en v. -en.  
**Imperieus** (gebiedend, trotsch, bevelend, heerschzuchtig), bn.  
**Impe'rium** (in Rome het hoogste gezag), o. gmv.; de keizer bezat het -; de veldheer had het -, d. i. recht over leven en dood; de victoren vormden het onderscheidingsteeken van het -.  
**Impermea'bel** (ondoordringbaar), bn.; als zn. (regenhoed, regenjas), m. -s.  
**Impermeabiliteit** (ondoordringbaarheid), v.  
**Impersonaliteit** (onpersoonlijkheid), v. gmv.  
**Impertinent** (onbeschoft, onbeschaamd, onhebbelijk, vermetel), bn.; iemand met -e bliken aanzien. Nurks had iets -. (C. O.); -heid, v. -heden.  
**Impertinen'tie** (onbeschaamdheid, onhebbelijkheid), v. -tiën, -ties.  
**Imperturba'bel** (onverstoorbaar, altijd gelijkmoedig), bn. en bw. „Is Willem hier niet?" vroeg de opgeschoten knaap -. (C. O.)  
**Impetreeen** (verzoeken, afvorderen, afbidden).  
**Impetueus** (hevig, onstuimig), bn. en bw.  
**Impiëteeren** (zonâigen, goddeloos maken).  
**Impitoya'bel** (onbarmhartig), bn. en bw.  
**Implaca'bel** (onverzoenlijk), bn. en bw.  
**Implausi'bel** (onwaarschijnlijk), bn.  
**Impliceeren** (inwikkelen, er intrekken).  
**Impliciet** (mede in betrokken, stilzwijgend er in begrepen), bn. en bw.; dit is - door hem erkend.  
**Imploreeren** (aanzoeken, aanroepen, bidden, om hulp smeeken, afsmeeken).  
**Impoliet** (ongeslepen, ruw, grof; fig. onwellevend of onbeleefd), bn. en bw. Zie **Poliet**.  
**Impolites'se** (onwellevendheid), v. -s.  
**Impolitiek** (onstaatkundig), bn. en bw.  
**Imponeeren** (opleggen, b.v. het stilzwijgen; gebieden, aanbevelen; achting, ontzag inboezemen).  
**Impopulair** (niet in de volksgunst deellend), bn.  
**Impopulariteit** (volksongunst, derving van de volksgunst), v. gmv.  
**Import** (invoer), m. -en, invoerwaren.  
**Important** (gewichtig, van aanbelang), bn.  
**Importan'tie** (van gewicht, belang), v. gmv.  
**Importeeren** (vreemde waren invoeren, b.v. sigaren; fig. van belang zijn).  
**Importuneeren** (lastig vallen, opdringend zijn, bezwaarlijk zijn).  
**Importuniteit** (lastigheid, overlast, ongelegenheid), v. -en.  
**Imposant** (indrukwekkend), bn. en bw.  
**Imposeeren** (ontzag inboezemen).  
**Im'post** (accijns van waren), m. -en.  
**Imposteur** (bedrieger), m. -s.  
**Impotent** (onvermogen, onmachtig; ziek, zwakkelijk), bn.  
**Impoten'tie** (onmacht, zwakte, krachteloosheid; onbevoegdheid om te getuigen), v. gmv.  
**Impractica'bel** (ondoentlijk, onuitvoerbaar onbegaanbaar), bn.  
**Imprecatie** (vloek, verwensching), v. -tiën, -ties.  
**Imprena'bel** (onneembaar, onwinbaar), bn.  
**Impressario** (ondernemer van publieke voorstellingen of vertooningen b.v. van concerten, opera's), m. -'s.  
**Impres'sie** (indruk, invloed, aandoening), v. -siën, -sies.  
**Impressionis'me** (richting in de schilderkunst, die er naar streeft geheel vrij van lijn of kleur indruk op doek weer te geven), o. gmv.  
**Imprima'tur** (het worde afgedrukt), o. Het -, verlof tot afdrukken. Zie **Impr.**  
**Imprimeeren** (drukken b.v. een boek, fig. inscherpen, inprenten).  
**Improba'bel** (onwaarschijnlijk), bn.  
**Improbabiliteit** (onwaarschijnlijkheid), v. -teiten.  
**Improba'tie** (afkeuring), v. -ties, -tiën.  
**Improbeeren** (afkeuren, misbillijken, laken, berispen, verwerpen).  
**Improbiteit** (slechtheid, laagheid, oneerlijkheid), v. gmv.  
**Improductief** (geen winst opleverend, onvruchtbaar), bn.  
**Improductiviteit** (onvruchtbaarheid), v.  
**Improfita'bel** (onvoordeelig), bn.  
**Impromptu** (inval of snedig gezegd; een vers of muziekstuk voor de vuist gezegd of gespeeld; een in haast bereid gastmaal), o. -'s.  
**Improvisa'tie** (voor de vuist uitgesproken dichtstuk, redevoering, toespraak voor de vuist), v. -ties, -tiën. (t = ts)  
**Improvisa'tor** (voor de vuist sprekend dichter of redenaar), m. -s, -to'ren; -**tri'ce**, v. -s.  
**Improvisceeren** (verzen voor de vuist of onvoorbereid maken, dichten; idem: een redevoering).  
**Imprudent** (onvoorzichtig, onbedachtzaam), bn.

- Imprudentie** (onbedachtzaamheid, onbezonnenheid, onvoorzichtigheid), v. -s, -tiën.
- Impudent'** (schaamteloos, onzedig), bn.
- Impudentie** (schaamteloosheid), v. gmv.
- Impugna'tie** (bestrijding, aantasting, wederstreving), v. -ties, -tiën.
- Impugnereen** (weerstreven, bestrijden).
- Impuissan'ce** (zwakheid, onmacht), v. gmv.
- Impuissant'** (zwak, onmachtig), bn. Zie **Impotent'**.
- Impulsie** (aandrift; prikkel, eerste stoot), v. -siën, -sies. Ook: **Impuls'**, m. -en.
- Impulsief'** (aandrijvend, prikkelend, opwekkend), bn.
- Impunitéit'** (straffeloosheid, het uitblijven van straf), v. gmv.
- Impuriteit'** (onzuiverheid, onreinheid, vuilheid), v. Zie **Impuur'**.
- Imputa'tie** (aantijging, beschuldiging), v. -tiën, -s. (t = ts)
- Imputeeren** (toerekenen, beschuldigen, aantijgen, ten laste leggen).
- Impuur'** (onrein, onkuisch, onzuiver), bn.
- In**, vz.: hij is - de kamer, - huis, - de stad, binnen de grenzen van; - den zomer, - de lente, gedurende; hij is - de veertig; hij was - het zwart; hij sprak nooit - het publiek; iets - drieën splitsen; behagen scheppeu - het spel; bw.: het is -koud, -mooi, -droog, d. i. in hooge mate; verder in samenstellingen: -boedel, -borst, -drukken, -schrijven, -wendig, enz.
- in**, achtervoegsel, b.v. koningin, gravin, hertogin, vormt vrouw. persoonsnamen; tijgerin, leeuwin, berin, wijfjes van dieren.
- Inaborda'bel** (ontoegankelijk), bn.; die kust is -.
- In abstracto** (in 't algemeen, in 't afgetrokkene, op zich zelf beschouwd), bw.
- Inaccepta'bel** (onaannemelijk, niet geldig, b.v. een wissel, een voorslag), bn.
- Inaccommoda'bel** (dat geen vergetijk toelaat, niet bij te leggen), bn.
- Inacht'neming** (nakoming), v.; met - van.
- Inactief'** (werkeloos, ledig, buiten dienst), bn.
- Inactiviteit'** (werkeloosheid), v. gmv.
- In'ademen**, ik heb -geademd; stof -; -ing, v. -en.
- In æter'num** (eeuwig, in eeuwigheid), bw.
- Inaliëna'bel** (onvervreemdbaar), bn.
- Inallia'bel** (onvereenigbaar), bn.
- Inaltera'bel** (onveranderlijk, niet aan bederf onderhevig), bn.
- Inapplica'bel** (niet toepasselijk, niet geschikt), bn.
- Inapplica'tie** (luiheid, nalatigheid), v. (t = ts)
- Inaptitu'de** (ongeschiktheid, onbeholpenheid), v. gmv.
- Inarticulé** (onduidelijk, onverstaanbaar: van geluiden en tonen), bn.
- Inattent'** (onopmerkzaam, zorgeloos), bn.
- Inaugura'tie** (inwijding, plechtige bevestiging in een waardigheid of een ambt), v. -ties, -tiën. Zie ook: **Installa'tie**.
- Inaugureel'** (de inwijding betreffende), bn.
- Inaugureeren** (plechtig inwijden).
- In'bakereen** (warm instoppen), ik heb -gebakerd; een kind -; -ing, v. -en.
- In'beelden** (zich) (zich iets voorstellen, verwaand zijn), ik heb mij -gebeeld; -ing, v.
- In'begrip**, o.; met - van, dat er bij opnemende.
- In'bikken** (al bikkende ergens groeven inhakken), ik heb -gebikt; een molensteen -.
- In'binden** (samenbinden), ik bond -, heb -gebonden; de zeilen -, minderen; fig. hij bond wat in, werd minder veeleischend; -binding, v. -en.
- In blan'co** (wit, onbeschreven, oningevuld), bw.; - iets teekenen.
- In'blazen** (influisteren, ophitsen), ik blies -, heb -geblazen; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- In'boedel, in'boel** (gezamenlijke meubels), m. -s, inboelen.
- In'boeken** (hand. in het grootboek schrijven), ik heb -geboekt; -ing, v. -en.
- In'boeten** (er op toegeven, kwijtraken), heeft -geboet; de Grieksche koningsfamilie heeft bij den jongsten oorlog er haar populariteit bij -geboet.
- In'boezemen** (ingeven, inprenten), ik heb -geboezemd; men kan falsoentlijke kinderen nooit vroegtijdig genoeg afkeer - voor snoepen. (C. O.); -ing, v. -en.
- In bo'nis** (goed bij kas), bw.; een man -.
- In'boorling** (die geboren is, waar hij woont, vooral inlander), m. en v.; voor het v. ook -e.
- In'borst** (karakter, geartheid), v. gmv.
- In'braak** (het inbreken), v. gmv.; diefstal met -.
- In'branden**, het is -gebrand; een -de pijp, d. i. schuinwegbrandend.
- In'breken** (inbraak doen), hij brak -, heeft -gebroken; de dieven hebben daar ingebroken; -breker (dief) m. -s; -breking, v.
- In'bren'g** (inleg, huwelijksgoed), m. gmv.
- Inbren'gen** (ergens brengen, inleggen), hij bracht -, heeft -gebracht; -brenger, m. -s; -brenging, v. -en; -brengst, v. -en.
- In'breuk** (schending van recht), v. gmv.
- In'buigen** (naar binnen buigen), ik boog -, heb of het is -gebogen; -ing, v. -en.
- In'ca** (titel der oude koningen en prinszen van Peru), m. -'s. Ook: **In'ka**.
- Incalcula'bel** (onuitrekenbaar), bn.
- In cal'culo** (in de berekening), bw.
- Incapa'bel** (onbekwaam, ongeschikt), bn.
- Incapaciteit'** (onbekwaamheid), v. gmv.
- Incarcera'tie** (inkerkering, opsluiting), v.
- Incarnaat'** (hoogrozerood, vleeschkleurig), bn.
- Incarna'tie** (vleeschwording), v. gmv.; de - van Christus.
- Incassa'tie** (het innen van gelden), v. -tiën, -s.
- Incasseeren** (geld innen; iets omlijsten).
- In ca'su** (in dit geval), bw.
- In'che** (sport.  $\frac{1}{12}$  Engelschen voet, 2,54 cM.), v. -s. Lees: intsj.
- In'choatief** (spraakw. werkw., dat een aanvangende handeling of het overgaan in een anderen toestand uitdrukt), o. -tieven; b.v. bekoelen, bevrozen, sterven, enz.
- Incident'** (toeval, geschil, bijkomend of tuschenkomend iets), o. -en.
- Incidenteel'** (rechtst. tuschenbeiden komend), bn.
- Inci'sie** (insnijding, snede), v. -siën, -sies.
- Inciteeren** (aanzetten, aanvuren, opruien).
- Inclina'tie** (genegenheid, liefde; helling of duiking der magneetnaald), v. -tiën, -ties; -kompas (inclinatorium), o. -sen.
- Inclinato'rium** (toestel tot meting der inclinatie van de magneetnaald), o. -s, -ia.
- Inclineeren** (een neiging tot iets hebben, overhellen, geneigd zijn).
- In clo'sa** (ingesloten), bw.; als zn. (het inliggende), v. -'s.
- Includeeren** (inluiten, bevatten).

- Inclus**' (met insluiting van, medegerekend), bn.  
**Inclusie** (insluiting, samenvatting), v. -sies, -siën.  
**Inclusief**' (ingesloten, daaronder begrepen; met inbegrip van), bn. en bw.  
**Incog'nito** (onbekend), bw.; hij reist -, d. i. onder een vreemden naam; als zn. (het aannemen van een vreemden naam), o.: zijn -bewaren op reis, aan tafel, enz., zich niet laten voorstellen.  
**Incohærent**' (onsamenhangend), bn.  
**Incommoda'tie** (hindernis, bemoeilijking), v.  
**Incommodeeren** (lastig vallen, verontrusten, moeielyk maken).  
**Incommoditeit**' (ongemakkelijkheid, last), v. -en.  
**Incommuta'bel** (onveranderlijk), bn.  
**Incompara'bel** (onvergetelykelyk, voortreffelyk), bn.  
**Incompati'bel** (onbestaanbaar [met], onverenigbaar), bn.  
**Incompatibiliteit**' (onbestaanbaarheid [met], onverenigbaarheid), v. gmv.  
**Incompetent**' (onbevoegd), bn.; zich - verklaren.  
**Incompetentie** (onbevoegdheid, ongeschiktheid), v. -tiën, -ties. (t = ts)  
**Incomplete**' (onvolledig, onvoltallig), bn.  
**Incomprehensi'bel** (onbegrijpelyk), bn.  
**Inconcer'to** (in overeenstemming), bw.  
**Inconform**' (niet overeenstemmend), bn.  
**Incongruent**' (niet overeenstemmend, ongelijk), bn.  
**Incongruïteit**' (ongepastheid, ongeschiktheid, onvoegzaamheid, fig. misslag), v. -en.  
**Inconsequent**' (ongerijmd, tegenstrijdig, zich zelven niet gelijk blijvend), bn. en bw.  
**Inconsequen'tie** (afwijking van eigen beginselen, tegenstrijdigheid), v. -tiën, -ties.  
**Inconsistent**' (ondegelyk, onvast), bn. en bw.  
**Inconsistentie** (ondegelykheid, onvastheid, gebrek aan samenhang of verband), v. gmv.  
**Inconstitutioneel**' (ongrondwettig), bn. en bw. (to = tsio)  
**Incontesta'bel** (onbetwistbaar of onwedersprekelyk), bn. en bw.  
**Inconvena'bel** (ongepast, onbehoortlyk, ongeschikt, onvoegzaam), bn. en bw.  
**Incorpora'tie** (inlijving [bij], opneming [in], vereeniging), v. -s, -tiën. (t = ts)  
**Incorpora'tie**, v. Zie **Incarna'tie**.  
**Incorporeeren** (inlijven, vereenigen).  
**Incorrect**' (onnauwkeurig, gebrekkig), bn.; -heid, v. -heden.  
**Incorrigi'bel** (onverbeterlyk, hopeloos), bn.  
**Incorrupti'bel** (onbedorven of onbederfelyk; onomkoopbaar), bn.  
**Incourant**' (niet gangbaar, uit de mode), bn.; -e fondsen, -e artikelen.  
**Incredi'bel** (ongeloofbaar), bn.  
**Incredibiliteit**' (ongelooflykheid), v. gmv.  
**Increduliteit**' (ongeloovigheid), v. gmv.  
**Increaseeren** (aangroeien, wassen, toenemen).  
**Incrimineeren** (als strafbaar beschouwen).  
**Incroya'bel** (ongelooflyk, -baar), bn.  
**Incroya'bles** (modegekken onder het Directoire in Frankrijk, 1796-1800), m. mv.  
**Incrusta'tie** (omkorsting), v. gmv.; er heeft - plaats in kalkhoudende wateren.  
**Incuba'tie** (verborgen ontwikkeling eener ziekte, byv. bij besmetting), v. gmv. (t = ts)  
**Inculpeeren** (beschuldigen, te laste leggen).  
**Incuna'belen** (wiegedrukken, eerste voortbrengselen der boekdrukkunst uit de 15e eeuw), v. mv.  
**Incura'bel** (ongeneeslyk, onheelbaar), bn.  
**In cur'ria** (op het raadhuys, voor het gerecht).  
**Incur'sie** (vijandelijke inval, strooptocht in een land), v. -siën, -sies.  
**Indach'tig** (aan iets denkende), bn.; wees mijner -; hij werd mijne(r) voorspelling -.  
**Indagen** (dagvaarden), ik heb -gedaagd; -ing, v. -en.  
**Indammen** (omringen met een dam), ik heb -gedamd; -ing, v.  
**Indeent**' (onwelvoeglyk, zedenkwetsend, onkiesch, oneerbaar), bn.; ik vind het (baden daar) al heel -. (C. O.)  
**Indeen'tie** (onwelvoeglykheid, onkieschheid, oneerbaarheid), v. -ties, -tiën. (t = ts)  
**Indeet'sie** (onbestistheid, besluiteloosheid), v.  
**Indeclina'bel** (spraak. onverbuigbaar), bn.  
**Indeelen** (in deelen verdeelen), ik heb ingedeeld; in graden -; in wijken -; -deeler, m. -s; -deeling, v. -en.  
**Indefini't** (onbepaald), bn.  
**Indelicant**' (onkiesch; onheusch), bn.  
**Indemnisa'tie** (schadeloosstelling, vergoeding), v. -tiën, -ties. (t = ts)  
**Indemniseeren** (schadeloosstellen).  
**Indemniteit**' (schadeloosstelling, vergoeding), v. -en.  
**Indenken** (peinzen over), ik dacht -, heb -gedacht; een zaak -; zich -: gij moet u daar eens -.  
**Independent**' (onafhankelyk), bn.  
**Independentie** (onafhankelykheid), v. gmv.  
**Independis'ten, Independenten** (leden eener Protestantsche sekte in Engeland en Amerika, die onafhankelykheid wilden van de bisschoppen), m. en v. mv.  
**In deposito** (in bewaring), bw.; gelden bij een bankier - geven.  
**Inderdad** (werkelijk), bw.; hij heeft het -  
**Ind'erhaast** (in aller eil), bw. [gezegd].  
**Indertijd** (in vroegeren tijd), bw.  
**Index** (uitgestoken wijsvinger, handje, aanwijzer), m. indices.  
**Index (libro'rum prohibito'rum)**, m.; R.K. lijst van verboden boeken; dat werk is op den - geplaatst, mag door de R. K. niet gelezen worden.  
**Index** (bladwijzer; register, lijst; inhoudsopgave), m. indices.  
**Indexteriteit**' (onhandigheid), v. gmv.  
**Indiaan**' (oorspronk. bewoner van Amerika), m. -anen; -sch, bn.: een -sch dorp.  
**India-rubber** (lederhars, vederhars), o. -s.  
**Indica'tie** (aanwijzing; verdenkingsgrond), v. -tiën, -ties.  
**Indicatif, Indicativus** (spraak. aantoonende wijs, werkelijkheidswijs), m. -tieven.  
**Indicium** (rechtst. aanwijzing, bewijsmiddel), o. -s, indicien.  
**Indie'tie** (kerkelyke oproeping, b.v. voor een concilie), v. -s, -tiën.  
**Indie'tie** (tijdrekenk. tijdkring van 15 jaren), v. -s of -tiën; de Romeinsche -, deze begon het eerst 313 n. Chr.  
**Indië**, o.; de beide Indiën, nl. O.- en W.-Indië.  
**Indien** (in geval, zoo), vgw.  
**Indienen** (aanbieden, inleveren), ik heb -gediend; een smeekschrift -; -ing, v. gmv.  
**Indiër** (inboorting van O.- of W.-Indië), m. -s. Soms verwisseld met **Indiaan**, b.v. de Ooster-Indiaan. (Tollens)

- Indifferent'** (onverschillig, lauw), bn.  
**Indifferentie** (onverschilligheid, lauwheid, koelzinnigheid), v. gmv.  
**Indigent'** (behoefstig, arm), bn. (g = zj)  
**Indigentie** (gebrek, behoefte, armoede), v.  
**Indigestie** (onverteerbaarheid, slechte spijsvertering), v.; zich een - aan iets eten.  
**Indignatie** (verontwaardiging, misnoegen), v.  
**Indigeneeren** (beleedigen, met verontwaardiging vervullen), (gn = nj)  
**Indigo** (blauwe kleurstof), v. gmv.; -blauw, o.; -rood, o. gmv.  
**Indigo-plaant** (Ind. vlinderbloemige heester van I. M. hoogte in O.-en W.-Indië), v. -planten.  
**Indijken** (binnen dijken leggen), ik heb ingedijkt; -ing, v. -en.  
**Indirect** (middellijk, zijdelingsch, niet rechtstreeksch, langs omwegen), bn.; -e belastingen; ook bw.; iets - bewijzen.  
**Indisch** (behoorende tot, overeenkomende met, betreffende Indië), bn.; de -e wateren, de -e godsdiensten, de -e kasten; een - ambtenaar.  
**Indische Oceaan'** (wereldzee, ten O. v. Afrika, is bijna 75 miljoen K.M.<sup>2</sup> groot of 20 % der aardoppervlakte), m.  
**Indiscipli'ne** (gebrek aan tucht), v. gmv.  
**Indiscreet'** (onbescheiden, onvoorzichtig, onbezonnen, praatziek), bn.; -crete vragen.  
**Indiscretie** (onbescheidenheid, praatzucht), v. -s. (t = ts)  
**Indispensa'bel** (onmisbaar, noodwendig), bn.  
**Indisponeeren** (in kwade luim brengen; misnoegd, verdrietig, boos maken).  
**Indisponi'bel** (onbesikbaar), bn.  
**Indispositie** (onpasselijkheid, kwade luim, ongesteldheid, misnoegen), v. -tiën, -s.  
**Indisputa'bel** (onbetwistbaar), bn.  
**Indissolu'bel** (onoplosbaar), bn.  
**Indissolubilitieit'** (onoplosbaarheid, onontbindbaarheid), v. gmv.  
**Indistinct'** (verward, onbepaald), bn.  
**Individu'** (elk wezen, ieder mensch of persoon op zich zelf; enkeling), m. en (minachtend) o. -ën, -s.  
**Individualiteit'** (persoonlijkheid, karakter, aard), v. gmv. De paarsheid en puisten willen wij op rekening stellen zijner -. (Potg.)  
**Individueel'** (afzonderlijk, op zich zelf, persoonlijk), bn. en bw.  
**Indociel'** (onleerzaam, hardleersch), bn.  
**Indociliteit'** (onleerzaamheid, hardleerigheid, stugheid, onhandelbaarheid), v. gmv.  
**Indo'en** (insteken, inleggen), ik deed -, heb -gedaan.  
**In'do-germaansch**, bn.; de -e talen, d. i. de talen van Europa en Voor-Indië.  
**In'do-Germanen** (volkerenfamilie der Ariërs), m. mv.; er zijn acht groepen van -, van welke er twee Aziatisch zijn (Indiërs en Perzen), de overige bevolken Europa, Amerika, Z. Afrika en een deel van Australië.  
**Indolent'** (lusteloos, onverschillig, traag), bn.  
**Indolentie** (lusteloosheid, slapheid, onverschilligheid, traagheid), v. gmv.  
**Indommelen** (instuimeren), ik ben -gedommeld; -ing, v. -en.  
**Indompelen** (in het water dompelen), ik heb -gedompeld; -ing, v. -en.  
**Indonesië** (de eilanden van den O.-I. archipel), o. Ook: **Insulin'de**.  
**In dor'so** (op de keerzijde des wissels), bw.  
**Indossant'**, -seeren, -sement'. Zie **Endossant'**, enz.
- In'drijven** (met geweld inslaan), ik dreef -, heb en het is -gedreven; -ing, v. -en.  
**In'dringen** (zich -, zich toegang verschaffen), ik drong -, heb en ben -gedrongen; -er, m. -s; -ing, v. gmv.  
**In'drogen** (door drogen inkrimpen), het is -gedroogd; die tabak gaat erg -; -ing, v.  
**In'droog** (tot in het binnenste droog), bn.; die turf is -; -droge sigaren, kurkdroog.  
**In'druischen** (in verzet komen, in botsing zijn); tegen de waarheid -; -ing, v. -en.  
**In'druk** (merk, invloed), m. -drukken; een sterken, een diepen - maken.  
**In'drukken** (induwen), ik heb -gedrukt; -king, v. -en; -sel, o. -s.  
**In du'bio** (in twijfel), bw.; -staan.  
**Induceeren** (afleiden, gevolgen trekken, be-sluiten). Fig. misleiden, bepraten.  
**Inductie** (aanleiding, gevolgtrekking, besluit, stotsom), v. -ties, -tiën; iets door - bewijzen, d. i. uit voorbeelden of feiten; opklimmend van het bijzondere tot het algemeene.  
**Inductief', inducto'risch** (uit bijzondere gevallen afleidend), bn.; een -ieve methode volgen, b.v. in de natuurkunde uit de feiten opklimmend tot de algemeene wet.  
**Inductieklos** (draadklos der electriciteit), m. -klossen; -rol, v. -rollen; -stroom, m. -stroomen; -systeem, o. -systemen; -vonk, v. -en; -werktuig, o. -en.  
**Inductiestroom** (electriche stroom, die ontstaat in een gesloten geleider, wanneer dien geleider een stroom nadert), m. -stroomen.  
**Inducto'risch** (toestel tot het verwekken en meten der magnetische stroomen), m. -s.  
**Inducto'risch** (berustende op inductie), bn.  
**Indulgent'** (toegeeflijk, verschooning), bn.  
**Indulgentie** (toegeeflijkheid, verschooning; R. K. kerkelijke aflaat), v. -tiën, -s. (t = ts)  
**Indult'** (handel: respijt, uitstel van betaling; R. K. pauselijke dispensatie), o. -en.  
**In duode'cimo** (in zeer klein boekformaat van 24 bladzijden per vel), bw. Zie **Duode'cimo**.  
**In du'plo** (in twee eensluitenden, dubbel), bw.; een afschrift -.  
**Industrie'** (nijverheid, werkzaamheid, kunstvlijt), v. -en. Zie **Chevalier d'**-, gelukzoeker.  
**Industrieel'** (nijver, werkzaam, ook: den handel betreffende), bn.  
**Industrieel'** (fabrikant, uitoefenaar van een tak van nijverheid), m. -en.  
**Industrie'planten** (die, welke de grondstoffen leveren voor artikelen van nijverheid), v. mv.; de katoenplant is een der -.  
**Industrieus'** (nijver, vindingrijk), bn.  
**Ineen'**, bw. in samenst. als: -draaien, -persen, -krimpen, enz. d. i. in elkaar, te zamen.  
**In effigie'** (in beeltenis), bw.; -verbranden, -terechtstellen. Zie **Effigie'**.  
**Inegaal'** (ongelijk, oneffen, verschillend), bn.  
**Inegaliteit'** (ongelijkheid, oneffenheid), v.  
**Inelegant'** (onsierlijk, smakeloos, plomp), bn.  
**In'enten** (een ent inzetten), ik heb -geënt; ook: de pokken -, kunstmatig pokken doen ontstaan; -er, m. -s; -ing, v. -en; -sel, o. -s.  
**Inept'** (ongepast; ongerijmd, zot), bn. en bw.  
**Ineptie** (zothed, onnoozelheid), v. -tiën, -s.  
**Inertie'** (nat. volhardingsvermogen van een in beweging zijnd lichaam, volharding in den toestand, waarin het is; fig. traagheid), v. gmv.  
**Inestima'bel** (onschatbaar), bn.

- In'etsen** (graveeren met behulp van sterk-water), ik heb -geëst; -ing, v. -en.
- In'etteren** (dieper in- of doorzweren), het is -geëterd; -ing, v. -en.
- Inevident'** (niet klaarblijkelijk), bn.
- Ineviden'tie** (onduidelijkheid), v. -tiën, -s.
- Inevita'bel** (onvermijdelijk), bn.
- Inexact'** (onnauwkeurig, onjuist), bn.
- Inexcusa'bel** (onverschoonbaar of onverantwoordelijk), bn.
- Inexigi'bel** (onvorderbaar, oneischbaar, niet te eischen), bn.
- Inexora'bel** (onverbiddeijk), bn.
- Inexperien'tie** (onervarenheid), v. gm. v.
- Inexplica'bel** (onverklaar-, onoplosbaar), bn.
- Inexprima'bel** (onuitsprekelijk), bn.
- In exten'so** (in zijn geheel, breedvoerig), bw.
- In extre'mis (momen'tis)** (in de laatste oogenblikken, op sterven liggend), bw.
- Infaam'** (eerloos, smood, schandelijk), bn. en bw.
- In fact'o** (inderdaad, metterdaad), bw.
- Infailli'ble** (onfeilbaar, zeker), bn. en bw.
- Infamant', infameerend** (onteerend, eerroovend), bn. en bw.
- Infameeren** (belasteren, schenden, smaden, eerloos maken).
- Infamie'** (eerloosheid, schanddaad), v. gm. v.
- Infamiteit'** (schandstuk, laagheid), v. -en.
- Infant'** (koninklijke prins in Spanje en Portugal), m. -en.
- Infan'te** (koninklijke prinses, idem), v. -n.
- Infanterie** (mil. voetvolk), v. gm. v.
- Infanterist** (soldaat te voet), m. -en.
- Infatiga'bel** (onvermoeid, onverdroten), bn.
- In favo'rem** (ten gunste, ten voordeele), bw.
- Infect'** (besmet, aangestoken), bn.
- Infecteeren** (besmetten, aansteken, verpesen).
- Infect'ie** (besmetting), v. gm. v. [ten].
- Infectieus'** (besmettelijk), bn.
- Inferieur'** (ondergeschikt, onderhoorig), bn.
- Inferieur'** (ondergeschikte), m. en v. -en; vr. ook -e.
- Inferioriteit'** (ondergeschiktheid, minderheid), v. gm. v.
- Infernaal'** (helsch, duivelsch, boosaardig), bn.
- Infesteeren** (verontrusten door strooperij, kwellen, verwoesten, vijandelijk behandelen).
- Infideel'** (trouweloos, ontrouw), bn. en bw.
- Infideliteit'** (ontrouw, trouweloosheid), v. gm. v.
- In fi'dem** (ter bevestiging, ten waarborg, ter waarmerking), bw.
- Infiltra'tie** (inzijging, instorping eener vloeistof), v. -tiën, -s. (t = ts)
- Infiniet'** (oneindig, onbegrensd), bn.
- Infinitieit'** (oneindigheid), v. gm. v.
- In'finitief, infiniti'vus** (spraak. onbepaalde wijs der werkwoorden), m. -tieven. Zie **Inf.**
- Infirm'** (gebrekkelijk, krachteloos, zwak), bn.
- Infirma'rius** (R. K. geestelijk ziekenoppasser, monnik-ziekenvader), m. -sen.
- Infirmerie'** (ziekenhuis voor soldaten), v. -ën.
- Inflamma'tie** (ontsteking van een wonde), v. -tiën, -ties. (t = ts)
- Inflammato'risch** (geneesk. ontsteking veroorzakend), bn.; -e koortsen, uit ontsteking onstaande.
- Inflammeeren** (ontsteken, aanvuren, verbitteren).
- Inflexi'bel** (onbuigzaam, stijfhoofdig), bn.
- Inflexibiliteit'** (onbuigzaamheid), v. gm. v.
- Inflex'ie** (buiging, afwijking; ook der lichtstralen; overgang van stem of toon), v. -s.
- Inflie'tie** (het opleggen eener straf), v. gm. v.
- Infigeeren** (opleggen eener straf).
- Inflorescent'ie** (bloeiwijze, schikking der bloemen), v. -tiën, -ties. (t = ts)
- Influen'tie** (invloed, invloeiing, inwerking), v.
- Influen'za** (zinkingkoorts, griep), v. gm. v.
- In'fluisteren** (zachtjes in het oor zeggen), ik heb -gefluisterd; -fluistering, v. -en.
- In fo'lio** (boeken in groot formaat), bw.; fig. een gek in -, ir. een zeer groote zot.
- Inform'** (wanstaltig, mismaakt), bn.
- In for'ma** (in behoorlijken vorm), bw.
- Informa'tie** (inlichting; bericht), v. -tiën, -ties; -s ontvangen, -s inwinnen.
- Informeeren** (berichten, kennis geven, melden, inlichtingen inwinnen).
- Informiteit'** (wanstaltigheid, mismaaktheid, wanordelijkheid), v. -en.
- In fo'ro** (in of voor het gerecht), bw.
- Infrac'tie** (inbreuk, schending), v. -tiën, -ties.
- In frau'dem** (om te bedriegen), bw.
- Infrequent'** (eenzaam, weinig bezocht, stil), bn.
- Infructueus'** (vruchteloos, onvruchtbaar), bn.
- Infu'sie** (ingieting), v. -siën. Fig. ingeving.
- Infu'sie-diertjes** (nat. kleine diertjes in vloeistoffen, alleen voor het gewapend oog zichtbaar), o. mv.
- ing**, achtervoegsel, b.v.: Karoling, hemeling, Vlaming, Bruining, d. i. afkomst of een thuisbehooren; haring, bokking, spiering, bunzing, diernamen; penning, schelling, geldstukken; honing, zuring, natuurvoortbrengselen.
- ing**, achtervoegsel, b.v.: heeling, redding, daling, berisping, een werking als zelfstandigheid; regeering, bezetting bet. een handelend subject; mondspoeling, nering, middel; teekening, uitvinding, vesting, het voortgebrachte; spanning, verwarring, verblinding, toestand; woning, wandeling, stelling, plaats; zending, lading, wat men zendt, laadt.
- In'gaan** (beginnen), ik ging -, heb en ben -gegaan. De leertijd is op 1 Nov. -gegaan.
- In'gaande** (inkomend), bn.; - rechten.
- In'gaarder** (inzamelaar), m. -s.
- In'gaderen** (inzamelen), ik heb -gegaderd; -gadering, v. -en.
- In'gang** (fig. begin), m. -en; met - van 1 October; fig. zijn taal had -, vond weerklank, maakte indruk.
- In'gebeeld** (denkbeeldig, niet wezenlijk), bn.; een - geluk, een -e ziekte, -e zorgen.
- In'gebeeld** (verwaand), bn.; een -e gek; -
- In'geboren** (ingeschapen), bn. [-heid, v.
- In'geborene** (landzaat), m. en v. -n; een - des lands.
- In'geërfde** (eigenaar, bezitter), m. en v. -n.
- In'gegrift**, bn.; -e letters, -e figuren.
- In'gekankerd** (diep ingevreten, ingeworteld), bn.; een -e haat; -heid, v. gm. v.
- In'geland** (die eenig land in een bedijkten polder heeft), m. -landen; vr. -e.
- In'gelascht** (ingevoegd), bn.; een -e letter.
- In'gelegd**, bn.; een -e vloer, met fraaie figuren.
- Ingenieur'** (iemand die het diploma als zoodanig bezit), m. -s; - van den waterstaat, rijksambtenaar met het toezicht belast over wateren, dijken, bruggen, enz.; militair -, vestingbouwkundige, officier der genie; civiel of burgerlijk -, mijn-, enz.
- Ingenieus'** (scherpzinnig, vernuftig), bn.; een -e methode.
- Ingeniositeit'** (vindingrijkheid), v. gm. v.
- Inge'nium** (natuurlijke aanleg, talent), o. gm. v.

- In'genomen** (*gesteld op*), bn.; -heid, v. gmv.  
**In'genou'** (*oprecht, ongekunsteld, openhartig*), bn. en bw.  
**In'genueit'** (*oprechtheid, ongekunsteldheid, openhartigheid*), v. gmv.  
**In'gereeren** (*invoeren; inbrengen; [zich] er-gens in mengen*).  
**In'getogen** (*zedig, stemmig*), bn.; -heid, v.  
**In'geval'** (*indien, zoo, wanneer*), vgw.  
**In'geven** (*in den mond geven, fig. inblazen*), ik gaf -, heb -gegeven; -gever, m. -s; -geving, v. -en.  
**In'gevolge** (*naar aanleiding van*), vz.  
**In'gewaad** (*binnenste deel van het lichaam; inwendige organen, gedarmte*), o. -en.  
**In'gewandswormen** (*levende nl. in het gedarmte van menschen en dieren*), m. mv.  
**In'gewijde** (*persoon het geheim eener zaak kennend*), m. en v. -gewijden.  
**In'geweide** (*ingewand van een dier*), o. gmv.  
**In'gewikkeld** (*moeielijk, lastig*), bn.; -heid, v.  
**In'geworteld**, bn.; een -e kwaal, een diep zittende kwaal; fig. een diep -e gewoonte. (Koetsveld.)  
**In'gezetene** (*inwoner*), m. en v. -n.  
**In'glo'bo** (*in massa, te zamen*), bw. Ik heb al die boeken - gekocht.  
**In'gratitu'de** (*ondankbaarheid*), v. gmv.  
**In'grediënt'** (*bestanddeel; inmengsel bij geneesmiddelen, enz.*), o. -en.  
**In'greep** (*inbreuk*), m. -grepen.  
**In'groen** (*zeer of erg groen*), bn.  
**In'grossatie** (*inschrijving ten hypotheek-kantore*), v. -s, -tiën.  
**In'habilitet'** (*onbekwaamheid*), v. gmv.  
**In'haserent'** (*aangeboren, onafscheidelijk, bijbe-hoorend*), bn.; een - bestanddeel van iets.  
**In'haserentie** (*aankleving, inlijving*), v. gmv.  
**In'hala'tie** (*inademing*), v. -tiën, -s. (t = ts)  
**In'hala'tietoestel** (*apparaat voor borst- en keellijders*), m. en o. -toestellen.  
**In'haleeren** (*inademen, inzuigen van lucht, damp, enz.*).  
**In'halen**, ik heb -gehaald; iemand -, door vlugger loopen, enz. bereiken; het verlorene -, herkrijgen; een vorst, prins, kerkvoogd -, plechtig de stad inleiden; -haling, v. -en; -haalder, m. -s.  
**In'ha'lig** (*schraapzuchtig*), bn.; -heid, v.  
**In'ham** (*zeetong, baat*), m. -men. De Zuide-rzee is slechts een -, binnenwaartsche krom-ming d.i. inbuiging of golf der Noordzeekust.  
**In'hebben** (*moeite, zorg kosten*); het had -, heeft -gehad; dat werk zal wat -.  
**In'hech'tenisneming** (*gevangenneming, be-rooving van vrijheid*), v. -nemingen.  
**In'heemsch'** (*inlandsch*), bn.; een -e plant; de -e kleederdracht, in het land behorende.  
**In hoc ca'su** (*in dit geval*), bw.  
**In'hospitaliteit'** (*ongastvrijheid*), v. gmv.  
**In'houd** (*grootte, ruimte, inhoudsopgave*), m. -houden.  
**In'houden** (*behelzen*), ik hield -, heb -gehouden. Wat houdt die brief in? d. i. bevat; hij hield het paard met zijn toom -, bedwingen; iets van het loon -, terughouden.  
**In'houdsmaat**, v. -maten; - voor natte en droge waren.  
**In'houdsopgave**, v. -opgaven.  
**In'houwen** (*inhakken*), ik hieuw -, heb -gehouden; op den vijand -.  
**In'huldigen** (*hulde bewijzen, erkennen*), ik heb -gehuldigd; -huldiging, v. -en.  
**In'huldigungsfeest**, o. -feesten.  
**In'hu'maan'** (*onmenschlievend, gevoelloos, wreed, hard*), bn. en bw.  
**In'humaniteit'** (*onmenschelijkheid, onvrien-delijkheid, hardheid*), v. gmv.  
**In'humatie** (*begraving*), v. -tiën, -s.  
**In'huren** (*opnieuw huren*), ik heb -gehuurd; een huis -; -huring, v. -en.  
**In hypothe'si** (*in de onderstelling; in het onderhavige geval*), bw.  
**Inimita'bel** (*onnavolgbaar*), bn.  
**In ip'so ter'mino** (*op den vastgestelden dag*), bw.  
**In'iquiteit'** (*onbillijkheid, ongerechtigheid, onrechtvaardigheid*), v. -en.  
**In'itia** (*eerste beginselen*), o. mv. (t = ts)  
**In'itia'len** (*aanvangsletters*), v. mv. (t = ts)  
**Initiatief'** (*de aanleiding [begin] tot een zaak; het recht om iets te ondernemen, op touw te zetten; de eerste stap*), o. -tiën; het -nemen, het eerst een voorstel tot iets doen; het recht van -, het recht (der 2e Kamer) om voorstellen te doen; ieder lid der Kamer kan van het recht van - gebruik maken; op - van, op voorstel van. (t = ts)  
**In'itieeren** (*inwijden, plechtig aannemen*).  
**In'itium** (*begin, aanvang*), o. -tia. (t = ts)  
**In'jectie** (*inspuiting, inwerping*), v. -ties, -tiën. Er wordt geneesk. veel gebruik ge-maakt van onderhuidsche -s. (t = ts)  
**In'jec'tor** (*werktuig tot automatische voeding van den stoomketel*), m. -s. Ook *Injecteur'*.  
**In'junctie** (*voorschrift, gerechtelijk bevel*), v.  
**In'juraat'** (*een beleedigde, de in zijn eer ge-krenkte, gehoonde*), m. -raten. (j = z)  
**In'jurant'** (*eerroover, lasteraar*), m. -en.  
**In'jurie** (*krenking van de eer, beleediging, scheldwoord*), -juries, -juriën.  
**In'jurieeren** (*lasteren, eerrooven, hoonen, schandvlekken*). (j = z)  
**In'juriens'** (*beleedigend, eerroovend*), bn.  
**In'k** (*ingang van een fuiknet*), m. -en.  
**In'ka**, m. -s. Zie *In'ca*.  
**In'kalven** (*wegzakken van zand bij graaf-werk*), het is -gekald; -kalving, v. -en.  
**In'kankeren** (*invreten*), het is -gekankerd; -kankering, v. -en.  
**In'karaanat'** (*vleeschkleur*), o.; het - van het morgenrood. Zie *Incaraanat'*.  
**In'keep** (*inkerving, insnijding*), v. inkepen.  
**In'keer** (*berouw*), m. gmv.; tot - komen.  
**In'keeren** (*berouw gevoelen*), ik ben -ge-keerd; tot zich zelven -; -keering, v. -en.  
**In'keldereren** (*in een kelder doen*), ik heb en het is -gekelderd. Dit is -gekelderd bier.  
**In'kepen** (*insnijden*), ik heb -gekeept; -keping (*inkerving, groeve*), v. -en.  
**In'kerven** (*insnijden, intanden*), ik heb en het is -gekorven (-gekerfd); -gekorven bladeren; deze zijde kerft -, breekt op den draad; -ing, v. -en.  
**In'kijk** (*het inkijken, gelegenheid om in te kijken*), m. gmv.  
**In'klaren** (*aangifte doen van inkomende goederen*), ik heb -geklaard; een schip -; -klaring, v. -en.  
**In'kleeden** (*fig. een bepaalden vorm geven*), ik heb -gekleed; een voorstel aardig -, een verzoek -, laat mij dat eens -, op mijn wijze voorstellen; -kleeding, v. -en.  
**In'kleeden** (R. K. een plechtige bekleeding met het kled der kloosterorde), ik heb -gekleed; hij of zij is heden -gekleed.



- In'klimming** (het inklimmen, verzwarende omstandigheid bij diefstal), v. —en; diefstal door —.
- In'klinking** (bij aardwerken de inkrimping der verwerkte aarde), v. gmv.
- In'komeling** (vreemdeling), m. en v. —en; voor het v. ook —e.
- In'komen** (binnenkomen), ik kwam —, ben —gekomen; een stad —, een huis —.
- In'komen** (inkomsten, bestaansmiddelen), o.
- In'komend**, bn.; —e rechten, belasting op den invoer van goederen. Zie **In'gaand**.
- In'komst** (blijde —), v. —en. De blijde — der Hertogen van Brabant, d. i. de feestelijke intocht in Brussel, gevolgd door het schenken van privilegiën. Zie **Joyeuse entrée**.
- In'komsten** (renten, verdiensten), v. mv.
- In'koop**, m. —en; —**koopsprijs**, m. —prijzen.
- In'koopen** (inslaan), ik kocht —, heb —gekocht; —**kooper**, m. —s.
- In'korten** (kleiner maken), ik heb en het is —gekort; —**korting**, v. —en.
- In'koud** (erg koud), bn. Ik ben —.
- Inkt** (zeker vocht, waarmee men schrijft), m. Er is schrijf—, druk— en teeken— van allerlei kleur; —**koker**, m. —s.
- Inkt'visch** (koppootig weekdier met 10 pooten), m. —visschen. Ook: Zeekat. Zie **Se'pia**.
- In'kuilen** (in een kuil doen), ik heb —gekuild; **veldvruchten** —; —**kuiling**, v. —en.
- In'kwakken** (ergens met een kwak insmijten), ik heb —gekwakt. Zie **Kwakken**.
- In'kwartieren** (soldaten bij burgers inleggen), ik heb —gekwartierd; —**kwartiering** (huisvesting van soldaten), v. —en.
- In'laag** (inlage, d. i. geldsom), v. —lagen.
- In'laden** (een schip beladen), ik heb —geladen; —**lader**, m. —s; —**lading**, v. —en.
- In'lander** (inboorting), m. —s; de —s van Java, van Sumatra, enz. d. i. de bruinen tegenover de blanken.
- In'landsch**, bn.; een —e vrouw, d. i. b. v. een Javaansche; onze —e onderdanen; de —e nijverheid, b. v. Soerabajasche artikelen uit schildpad, hoorn of parelmoer, —e vergiften; —e munten, —e planten, —e visschen. Ook in het vaderland gemaakt: —**fabrikaat**; verder: de —e nijverheid, in ons land bestaande, ook: —e tabak, —e paarden, —e spek, enz.
- In'lasschen** (tusschenvoegen), ik heb —ge-lascht; —**lassching**, v. —en.
- In'leelijk** (zeer leelijk), bn.; een —beeld.
- In'leg** (geld, inlaag), m. gmv.
- In'leggen** (inmaken; insluiten; geld storten), ik heb —gelegd; **augurkjes** —, een **circulaire** — in een krant; tien gulden —. Fig. behalen: ergens eer bij —; iets tegen iets —, overstellen.
- In'leggen** (spoorw. nog een trein dagelijks laten loopen), ik legde (lei) —, heb —gelegd (—geleid).
- In'leiden** (naar binnen leiden; fig. verhandelen), ik heb —geleid; een **vertrek** —, aan het hof —, een **onderwerp** —; —**leiding**, v.
- In'leveren** (inzenden, indienen, aanbieden), ik heb —geleverd; een **opstel** —, een **aanklacht** —, een **verzoekschrift** —; —**ing**, v.
- In'lezen** (inzamelen, inoogsten), ik heb —gelezen; de vruchten van den oogst —.
- In'lichten** (ophelderen, duidelijk maken), ik heb —gelicht; —**lichter**, m.; —**lichting**, v.
- In'liggen** (gelegen zijn in), ik lag —, heb —gelegen; de —de brief.
- In'lijsten** (in een lijst zetten), ik heb —gelijst; een **portret** —; —**ing**, v. —en.
- In'lijven** (een land vereenigen met een ander). Holland werd —getijfd bij Frankrijk; ook: soldaten bij een bataljon —; —**lijving**, v. —en.
- In'lo'co** (op de plaats zelve), bw.; een onderzoek in —.
- In'loodsen** (in de haven brengen), ik heb —geloodst; een schip —; —**loodsing**, v. —en.
- In'loop**, m. gmv. Hij had bij die familie den vrijen —.
- In'loopen** (sport. een voorgift —, d. i. bijhalen).
- In'lossen** (vrij maken, terugkrijgen), ik heb —gelost; een **pand** —.
- In'luiden, in'luiden** (door klokgelui aankondigen), ik heb —geluid; de **kermis** —; —**luiding**, v. —en.
- In'maak**, v. gmv.; de — van **augurken**.
- In'maken** (confijten, zouten, pekelen), ik heb —gemaakt; —**maaksels**, o.; —**making**, v.
- In'manda'tis** (op bevel, of in last), bw.
- In'margine** (op den rand, b. v. van een brief, van een boek), bw. (g = g).
- In'me'dio** (in het midden), bw.
- In'memo'riam** (ter nagedachtenis), bw.
- In'mid'dels** (onderwijl, in dien tusschentijd), [bw.]
- In'mo'ra** (achterstallig, nalatig), bw.
- In'natu'ra** (in natuurlijken toestand), bw.
- In'nemen**, ik nam —, heb —genomen; een **drankje** —, gebruiken; het schip moet kolen —, laden, opnemen; veel plaats —, beslaan; een stad —, veroveren, bemachtigen; iem. voor zich —, winnen, gunstig stemmen; ingenomen zijn met, d. i. ergens veel mede op hebben; —**ing**, v.
- Inne'mend** (beleefd), bn.; —e vriendelijkheid; de uitnoodiging werd op een —e wijze aangenomen. (C. O.); —**heid**, v. gmv.
- In'nen** (invorderen van gelden), ik heb geïnd; het — der belastingen; —**ing**, v. —en.
- In'nerlijk** (zich van binnen bevindende), bn.; de —e deelen der aarde; de —e deelen v. h. hart.
- In'nerlijk** (waar, wezenlijk, echt), bn. en bw.; de —e waarde, wezenlijke waarde; hij was — boos; dat is — goed.
- In'net** (keurig net), bn.; een — dienstmeisje.
- In'nig** (vurig, oprecht), bn. en bw.; een — gebed, —e vriendschap, met — welgevalven naar iets zien. (C. O.); God — dienen; —**heid**, v.; —**lijk**, bw.
- Innocent'** (onschuldig, onnoozel), bn.
- In no'mine Dei** (in den name Gods).
- In nos'tro ca'su** (in ons tegenwoordig geval).
- Innova'tie** (nieuwigheid, verandering), v. —tiën, —ties. (t = ts)
- Innove'ren** (nieuwigheden invoeren).
- In'obseu'ro** (in het verborgene, onbemerkt), bw.
- In octa'vo** (in het boekformaat van 8 bladen of 16 bladzijden per vel), bw.
- Inocula'tie** (inenting v. boomen), v. —tiën, —s.
- Inocule'ren** (inenten v. boomen, v. pokken).
- Inoffensief'** (onschadelijk), bn.
- In'oogsten** (inzamelen), ik heb —geogst; de vruchten —; fig. lof —, eer inleggen bij iets.
- In optima forma** (in den besten vorm, volkomen, in den besten staat), bw.
- In origina'li** (in het oorspronkelijke, in handschrift), bw.
- In pa'ce** (in vrede, in goede rust), bw.
- In paren'thesi** (tusschen haakjes, b. v. ( )); fig. tusschenbeide), bw.
- In partibus infide'lium** (van een R. K. bisdom: in de gewesten der ongelooovigen). Zie afgekort: **I. p. i.**

- In'peperen** (fig. betaald zetten), ik heb —gepeperd; *iemand iets —*.  
**In'perpe'tuum** (voor altijd, altijd durend), bw.  
**In'pet'to** (in het hart, in gedachten; in voorraad), bw.  
**In'pla'no** (in geheele of ongevouwen vellen), bw.  
**In'ple'no** (in volle vergadering, voltallig), bw.  
**In'pontifica'libus** (in priesterlijke ambtskleeding, fig. in feestgewaad), bw.  
**In'potesta'te** (in de handen, in de macht), bw.  
**In'prax'i** (in de uitoefening), bw.  
**In'prenten** (diep indrukken), ik heb —geprent; een kind goede beginselen —, in de ziel griffen; —**prenting**, v. —en.  
**In'proppen** (proppende inprangen, b.v. van voedsel), ik heb —gepropt; —**propper**, m. —s; —**propster**, v. —s; —**propping**, v. —en.  
**In'quaes'tie** (waarvan sprake is), bw.  
**In'quar'to** (in het boekformaat van 4 bladen of 8 bladzijden per vel), bw. (qu = kw)  
**In'quiëtant'** (onrustbarend), bn. (qu = k)  
**In'quiëteeren** (verontrusten), (qu = k)  
**In'quireeren** (navorschen, afvragen, verhooren, gerechtelijk onderzoeken), (qu = kw)  
**In'quirent'** (gerechtelijk ondervrager), m. —en.  
**In'quisiteur'** (rechter der Inquisitie), m. —en.  
**In'quisi'tie** (gerechtelijk geloofsonderzoek, geloofsgericht of geestelijke rechtbank d. i. het Heilig Officium; tijfstraffelijk onderzoek om des geloofs wille b.v. in Spanje [1492], in Portugal [1557]), v. gmv. (qu = kw)  
**In'rakelen** (vuur met asch bedekken), ik heb —gerakeld.  
**In'rekenen** (inrakelen, ook: in de gevangenis zetten), ik heb —gerekend; —**ing**, v. gmv.  
**In'richten** (in orde brengen), ik heb —gericht; —**er**, m. —s; —**ing**, v. —en.  
**In'rit** (het inrijden), m. gmv.; — en stalling.  
**In'roepen**, ik riep in, heb —geroepen; —**ing**, v.; *iemand's hulp —*, vragen.  
**In'round** (ronde opening van binnen), o. —en.  
**In'ruimen** (plaats maken), ik heb —geruimd; —**ing**, v. —en.  
**In'rukken** (heengaan), ik heb en ben —gerukt; *de troepen zullen weer —*; —**ing**, v. gmv.  
**In'sal'do blijven** (nog schuldig blijven), bw.  
**In'salubriteit'** (ongezondheid eener woonplaats), v. gmv.  
**In'sanie'** (waanzin, krankzinnigheid), v. gmv.  
**In'satia'bel** (onverzadelijk), bn.  
**In'satiabiliteit'** (overzadelijkheid), v. gmv.  
**In'schaarden** (hoeksgevijs verbinden), ik heb —geschaard; *twee balken of stukken hout —*; —**ing**, v. —en.  
**In'schenken** (ingieten), ik schonk in, heb —geschonken; *koffie —, thee —*; —**er**, m. —s.  
**In'schepen** (aan boord laden), ik heb —gescheept; *zich —, aan boord gaan*; —**ing**, v. —en.  
**In'scheren** (scheepst. in de blokken scheren of spannen), ik heb —gescheerd; *een takel —, een touw —*.  
**In'scherpen** (in het gemoed prenten), ik heb —scherpt; —**ing**, v. —en.  
**In'schik'kelijk** (toegevend), bn. en bw.; — *jegens of voor iemand zijn*; —**heid**, v. gmv.  
**In'schikken** (toegeven), ik ben en heb —geschikt; —**ing**, v. —en.  
**In'schrijven** (in een register schrijven), ik schreef —, heb —geschreven; —**er**, m. —s; —**ing** (intekening), v. —en.  
**In'schrokken** (gultzig instokken), ik heb —geschrokt.  
**In'schuld** (invorderbare schuld, credit, het actief), v. —schulden.  
**In'scribeeren** (inschrijven, boeken; opdragen).  
**In'scrip'tie** (inschrijving, opschrift), v. —tiën, —ties. (t = ts)  
**In'scruta'bel** (onnavorschbaar, ondoorgrondelijk), bn.  
**In'sect'** (gekorven diertje), o. —en; *de —en hebben drie paar pooten; de —en hebben een gedaantewisseling; er zijn meer dan 12 duizend soorten van —en bekend*.  
**In'secta'rium** (bewaarplaats v. insecten), o. —s, —ria; *het — te Amsterdam in Artis*.  
**In'sect'neters** (kleine roofdieren en vogels), m. mv.; *de spitsmuis, de egel, de mol zijn —*.  
**In'sectenpoeder** (middel tot verdelging van insecten), o. gmv.; *het Perzisch — is plantaardig*.  
**In'sectologie'** (leer der gekorven dieren), v. gmv.  
**In'sectoloog'** (insectenkenner), m. —logen. Liever: **Entomoloog'**.  
**In'sede'climo** (in het boekformaat van 16 bladen of 32 bladzijden per vel), bw.  
**In'sens'ibel** (on gevoelig, ongemerkt, onmerkbaar), bn. en bw.  
**In'separaat'** (ongescheiden, vereenigd), bn.  
**In'separa'bel** (onafscheidelijk), bn. en bw.  
**In'separa'biles** (Braziliaansche dwergpapegaaien), m. mv.; *de — onderscheiden zich door hun zucht tot samen-leven*.  
**In'separa'bilitieit** (onafscheidelijkheid), v. gmv.  
**In'seraat'** (inlassing, bijlage, tusschenvoeging), o. —raten.  
**In'screeren** (een blad invoegen in een nieuwsblad, een vel inleggen).  
**In'ser'tie** (invoeging, inlassing), v. —tiën, —s.  
**In's'gelijks** (op gelijke wijze), bw.; *handel nu —*.  
**In'sidieus'** (arglistig, verraderlijk, belagend), bn. en bw.  
**In'signe** (eere- of rangteeken, kenteeken), v. insigniën, —s; *schepter en kroon, rijksappelen zwaard zijn de —s der Europeesche monarchen*. Ook: *In'signia*.  
**In'signifiant'** (onbeduidend, zonder beteekenis), bn. en bw.  
**In'sijpelen** (inwaten en wel druppelsgewijze), het is —gesijpeld; —**ing**, v. —en.  
**In'sinuant'** (indringer), m. —en.  
**In'sinua'tie** (waarschuwing of beteekening in rechten; indringing; beleedigende zijdelingsche toespeling), v. —tiën, —ties.  
**In'sinueeren** (bedekte zinspelingen maken); *zich —, zich in iemands gunst indringen*.  
**In'sipl'de** (plat, ongerijmd, laf, zouteloos), bn.  
**In'sisteeren** (op iets blijven staan, aandringen; met verzoeken aanhouden).  
**In'slaau** (door slaan indrijven), ik sloeg —, heb en is —geslagen; *een vat den bodem —, de glazen —, iemand de hersenen —, d. i. door inslaan breken, vernietigen; bier, voorraad —, opdoen; een weg —, nemen, volgen; de bliksem zal daar —, neerkomen, vallen; zijn eigen glazen —, zijn eigen zaak bederven*.  
**In'slag** (het opdoen van voorraad), m. —slagen; — *van koffie, wijn, enz.*  
**In'slag** (het inslaggen van een weefsel), m.; *schering en —, fig. de hoofdbestanddeelen, het voornaamste van iets; dat is bij die lui schering en —, dat zeggen, doen zij gestadig*.  
**In'sluiting** (mil. een vesting of fort met soldaten omringen, het berennen), v. —en.

- Insocia'bel** (ongezellig, onverdraagzaam), bn.  
**Insolent'** (ongepast, lomp, onbeschaamd), bn.;  
 een —e toespraak.  
**Insolentie** (ongepastheid, onbeschaamdheid,  
 lomphheid), v. —ties, —tiën.  
**Insolide** (weinig credit verdienend, op losse  
 schroeven staande), bn. en bw.  
**Insoliditeit'** (wankelende toestand), v. gmv.  
**In so'lidum** (voor het geheel, hoofdelijk voor  
 't geheel borg blijvend), bw. Zie **Solidair'**.  
**Insolvent'** (onvermogen om zijn schulden  
 te betalen), bn.; iemand — verklaren.  
**Insolventie** (geldelijk onvermogen, finan-  
 cieele onmacht), v. gmv.; de staat van —.  
**Insomnie'** (geneesk. slapeloosheid), v. gmv.  
**In'spannen** (voor den wagen spannen), ik  
 heb —gespannen; al zijn krachten —, aan-  
 wenden; —ing, v. —en: een dag van on-  
 gewone —ing. (Koetsveld.)  
**In spe** (in het verschiët, in hope), bw. lees:  
 in spec.  
**In spe'cie** (in klinkende munt), bw.  
**Inspecteeren** (bezichtigen, in oogenschouw  
 nemen, keuren, nazien).  
**Inspecteur'** (opziener, opzichthouder), m. —s,  
 —en; een — van het onderwijs, van de be-  
 lastingen, van den geneeskundigen dienst, enz.  
**Inspectie** (schouwing, in-oogenschouw-  
 neming, monsterring), v. —tiën, —ties; ook het  
 ambtsgebied: ons land bevat drie —ties van  
 l. o.; al die dorpen behooren tot de eerste —.  
**Inspira'tie** (ingeving, inwerking, bezieling),  
 v. —ties, —tiën.  
**Inspireeren** (inblazen, ingeven, aanvuren,  
 bezielen).  
**Inspit** (zeew. roerpen, helmstok), o. —spitten.  
**In'spraak** (ingeving), v.; de — van het ge-  
 weten, de stem, de — van het bloed.  
**In'staan** (borg zijn), ik stond —, heb —gestaan.  
**Installa'tie** (plechtige bevestiging in een  
 ambt), v. —ties, —tiën; de — van een rechter.  
**Installeeren** (openlijk en plechtig in een  
 ambt bevestigen).  
**Instal'lig** (in een kwaden naam), bn.; een  
 huis — maken, iemand — maken, d. i. veel  
 kwaads zeggen van.  
**Instand houding**, v. gmv.; de — van oude  
 gewoonten of volksfeesten.  
**Instan'telijk** (dringend), bw.; iemand — ver-  
 zoeken, iemand — iets verbieden.  
**Instan'tie** (dringend verzoek), v. —ties, —tiën.  
**Instan'tie** (rechtbank van eerste —), v.  
 rechtbank van eersten aanleg; in laatste of  
 hoogste —, bij den hoogsten rechter, bij of  
 door den Hoogen Raad. (t = ts)  
**Instar' (à P— de)** (zoo goed als van, naar  
 de wijze van), bw.  
**In sta'tu quo** (in vorigen toestand of zooals  
 de zaak tot hiertoe stond), bw.; als zn. o.  
**Insteeren** (aanhouden, op iets aandringen).  
**In'stellen** (vaststellen, invoeren), ik heb in-  
 gesteld; —ing, v. —en.  
**Instiga'tie** (aansporing, opruïing), v. —s, —tiën.  
**Instigeeren** (aanhitsen, opruïen, aansporen).  
**Instinct'** (natuurdrift, dierlijke aandrift),  
 o. gmv.; het — is elke diersoort aangeboren, b.v.  
 de begeerte om te zwemmen aan de watervogels.  
**Instinctma'tig** (uit natuurdrift, onwille-  
 keurig), bn. en bw.; de dieren handelen —;  
 een —e handeling, b.v. de armen vooruitste-  
 ken bij 't vallen; fig. een —e ingeving, als  
 door de natuur.  
**Instituereen** (instellen, stichten; leeren).  
**Institu'ten** (Romeinsche wetboeken, op last  
 van keizer Justinianus (O. R.) van 528—534  
 verzameld), v. mv.; de boekverkooper, die  
 Pieters — inbinden moest. (C. O.)  
**Institu'teur'** (onderwijzer, kostschoolhouder),  
 m. —s.  
**Institu'tie** (openbare instelling), v. —s, —tiën.  
**Institutri'ce** (onderwijzeres, kostschoolhou-  
 deres), v. —s.  
**Instituut'** (inrichting, kostschool, opvoedings-  
 gesticht), o. —tuten.  
**In'storten**, ik heb en ben —gestort; de toren  
 gaat —, invallen; de zieke is weer ingestort,  
 opnieuw ziek geworden; een gave, een talent  
 ons ingestort, door de natuur geschonken;  
 —ing, v. —en.  
**In'stouden, in'stuwen** (de lading vastwer-  
 ken), ik heb —gestouwd, —gestuwd; —stou-  
 wing, v. —en. Zie **Stuwage**.  
**Instructeur'** (onderrichter, exercitiemeester),  
 m. —s. Ook: *Instructor*.  
**Instructie** (onderricht of voorschrift), v.  
 —tiën, —ties; rechter van —, de rechter, die  
 belast is met een voorloopig onderzoek eener  
 strafzaak.  
**Instruc'tie-bataljon'** (militaire school te  
 Kampen), o. —s.  
**Instructief'** (leerrijk, onderwijzend), bn.  
**Instrueeren** (onderwijzen; rechtsw. de be-  
 wijzen van schuld bijeenzamelen, de proces-  
 stukken in gereedheid brengen).  
**Instrument'** (werktuig, muziekspeelluig;  
 toestel, gereedschap; oorkonde, document), o.-en.  
**Instrumentaal'** (door middel van muziek-  
 instrumenten voortgebracht), bn.; —ale muziek.  
**Instrumenta'tie** (muz. kunst om de melodie,  
 harmonie en zang behoorlijk over de instru-  
 menten te verdeelen), v. gmv.  
**In'studeeren** (bestudeeren); een rol —, een  
 tooneelstuk —, grondig leeren.  
**Insubordina'tie** (weerspannigheid, verzet  
 tegen de krijgstuicht), v. gmv.; zich schuldig  
 maken aan —.  
**In substan'tie** (in hoofdzak), bw.  
**Insufisant'** (ongenoezzaam, ontoereikend), bn.  
**Insulin'de** (etlandenrijk), o. gmv. Dichterlijke  
 naam voor onze O. I.  
**Insult'** (belediging), o. —en. Ook: *Insultatie*.  
**Insulteeren** (beledigen, hoonen, beschimpen).  
**In sum'ma** (in het geheel, alles saamgenomen).  
**Insupporta'bel** (onuitstaanbaar), bn.  
**Insurgeeren** (oproerig worden, opstaan).  
**Insurgent'** (ontevredene, opstandeling), m.-en.  
**Insurrec'tie** (opstand), v. —tiën, —ties.  
**In suspen'so** (in twijfel, onbeslist), bw.  
**Intact'** (onaangeroerd; onbetekt, rein), bn.  
 en bw.  
**In tan'tum** (zoover het reikt), bw.  
**In'teekenen** (inschrijven), ik heb —getee-  
 kend; —aar, m. —s; —ing, v.; —lijst, v. —en.  
**Inte'gendeel**, bw.; hij luiert niet, —, hij  
 werkt hard.  
**Integraal'** (op zich zelf bestaande, voltallig,  
 volkomen, een geheel uitmakend), bn.; —re-  
 kening, hoogere algebraïsche analysis.  
**Integra'len** (Nederlandsche effecten, ge-  
 naamd:  $\frac{2}{2}\frac{9}{10}$  Ned. Werkelijke of Nationale  
 Schuld), v. mv.  
**Integraliteit'** (volledigheid, geheelheid), v.  
**Integree'rend** (onmisbaar, onafscheidelijk),  
 bn. Een — deel van den Amsterd. nachtwacht  
 was zijn huisje. (J. v. M.)  
**Integriteit'** (braafheid, onomkoopbaarheid,

- oprechtheid, rechtschapenheid), v. gmv.; ook: de - van een staat handhaven, de een- of ondeelbaarheid; de - van China.
- In'tellect** (verstand, denkkraft), o. gmv.
- Intellectueel** (verstandelijk, geestelijk, schrander), bn.; -e vorming.
- Intelligent** (verstandig, ervaren, vol doorzicht; vernuftig), bn.
- Intelligentie** (kennis, doorzicht, verstand), v.
- Intelligibel** (verstaanbaar, duidelijk), bn.
- Intelligibiliteit** (duidelijkheid, klaarheid), v.
- Intemperantie** (onmatigheid), v. gmv.
- Intempestief** (ontijdig, op ongelegen tijd), bn. en bw.
- Intendant** (corps van officieren, belast met de verzorging, b.v. de voeding der troepen), v. gmv.; hij is kapitein bij de -.
- Intendant** (opziener, bestuurder, rentmeester), m. -en.
- Intendant** (mil. officier of militair ambtenaar, die de zorg heeft voor kleeding en voeding), m. -en.
- Intendeeren** (beoogen, bedoelen; vanzins of willens zijn).
- Intens** (krachtig, sterk, hevig, geweldig), bn. en bw.; de scherpe -e stank van het uitgepompt wordende grondwater des schips; -moot, innerlijk; iets - gevoelen, innig; een - mooie gedachte.
- Intensie** (versterking d. inwendige kracht), v.
- Intensief** (spraak. werkw. met versterkte bet.), o. -sieven; nikken (nijgen), spelen (spelen), bibberen (beven) zijn -sieven.
- Intensiteit** (innerlijke kracht, werkzaamheid, sterkte), v. gmv.; het licht der zon heeft grootere - dan dat der maan.
- Intentie** (bedoeling, oogmerk, meening), v. -ties, -tiën. R. K. een Mis tot zekere -, b.v. om zegen af te smeeken over een huwelijk.
- Intentioneeren** (ten oogmerk hebben, beoogen); geïntentioneerd zijn, voornemens zijn.
- Int'er** (tusschen, onder, gedurende), vz.; -nos, onder ons; -ami'cos, onder vrienden.
- Intercaleeren** (invoegen, inlasschen, inschuiven).
- Intercedeeren** (tusschenbeide komen, bemiddelen, voorspreken).
- Interceptie** (onderschepping, opvang), v. -tiën, -ties.
- Interessesie** (tusschenkomst, borgtocht, voorspraak), v. -siën, -sies.
- Intercipieeren** (onderscheppen, opvangen, b.v. staatsstukken, brieven).
- Intercludeeren** (versperren, verhinderen).
- Int'er-communaal** (tusschen verschillende gemeenten onderling), bn.; een -ale telephoondienst.
- Int'er-continentaal** (tusschen de vastlanden of continenten), bn.; een - spoorweg.
- Interdicieeren** (verbieden, beletten, onbevoegd verklaren).
- Interdictief** (verbodsbevel, rechterlijk verbod, ontzegging; groote pauselijke kerkban), o. -en. Ook: Interdic'tie. Zie **Ban**.
- Interdictoir** (verbiedend), bn. en bw.
- Int'erren** (achteruitgaan, verarmen), ik heb en ben -geteerd; zijn vermogen -; -ing, v.
- Interessant** (belangwekkend, belangrijk), bn. en bw.; een - gesprek, een - geval; -kijken.
- Interessant** (zelfzuchtig, inhalig), bn.; een - mensch. Liever: geïnteresseerd.
- Interesseeren** (belangstelling inboezemen, van aanbelang zijn); zich - voor, belangstelling aan den dag leggen voor.
- In'terest, in'trest** (deelneming, voordeel, nut, rente; geldelijke opbrengst), m. -en.
- In'terest, in'trest** (rente van een kapitaal), m. -en; geld op - zetten; het kapitaal met de wettige -en; - op -, d. i. de rente komt telkens bij het kapitaal.
- Interferentie** (buiging der lichtstralen), v. -s, -tiën. (t = ts)
- Interfolieeren** (een boek met wit papier doorschieten).
- Interieur** (innerlijk, inwendig), bn.; als zn. o.
- Interim** (tusschentijd), o.; **ad -**, tot nader order, voor een tijd, een tusschentijd b.v. secretaris ad -.
- Interimair** (voorloopig, niet vast), bn.; het - beheer van het departement van oorlog.
- Interjectie** (spraak. tusschenwerpsel), v. -ties, -tiën; de -s zijn gevoelsklanken of klanknabootsingen.
- Interlineair** (tusschen de regels geschreven of gedrukt), bn.; een -e vertaling vanden Vos Reinaerde.
- In'terlinie** (ruimte tusschen twee regels), v. -s.
- In'terlinie** (op de drukkerij, langwerpige metalen plaatje voor tusschen de regels), v. -s.
- Interlinieeren** (wit tusschen de regels inbrengen; ook: tusschen de regels inschrijven).
- Interlocutoir** (rechtst. voorloopig), bn.; een - vonnis, een - onderzoek.
- Interludium** (muz. tusschenspel), o. -s.
- Intermediair** (tusschenkomst, bemiddeling), o. gmv.; door het - van.
- Intermez'zo** (tusschenspel), o. -s; in een paardenspel geeft men meest komieke -s.
- Interminabel** (eindeloos, grenzenloos), bn.
- In'ter'minis** (in behoorlijke uitdrukkingen), bw.
- In'ter'mino** (op den bepaalden dag), bw.
- Intermis'sie** (veronachtzaming, uitblijving), v.
- Intermitteerend** (tusschenpoozend, uitblijvend), bn.; een -e pols, een -e bron, die slechts bij tusschenpoozen vloeit, een -e koorts.
- Intern** (inwendig, innerlijk, van binnen; inwonend), bn. en bw.
- Internaat** (school met kost en inwoning), o. -naten. Zie **Externaat**.
- Internationaal** (twee of meer volken betreffende), bn.; het -ale verkeer, een -ale wedstrijd, een -ale tentoonstelling.
- Internationa'le** (algemeen socialistisch werklieden-verbond), v. gmv.
- Inter'ne** (kostleerling; inwonend arts, enz.), m. en v. -ternen.
- Internun'cius, internun'tius** (gezant of gevolmachtigde van den paus bij het Hof van een kleinen staat), m. -sen.
- In'ter-oceanisch** (betreffende een of meer wereldzeeën), bn.; het Kanaal van Suez is -.
- Interpella'tie** (mondeling verzoek van een volksvertegenwoordiger in de Kamer om opheldering), v. -tiën, -ties; het recht van -, d. i. om de regeering inlichting te vragen over eenig punt van algemeen belang.
- Interpelleeren** (om opheldering vragen).
- Inter'pocula** (onder een glaasje, bij de flesch), bw.
- Interpola'tie** (inlassching, tusschenvoeging), v. -tiën, -s; de - van drie termen tusschen twee termen eener reeks; - formule (wisk.), v. -s.
- Interpoleeren** (inschuiven, ergens tusschenplaatsen).

- Interponeeren** (tusschenstellen, bemiddelen, zich tot bemiddelaar aanbieden).
- Interpreta'tie** (vertolking, verklaring, uitlegging), v. -tiën, -ties.
- Interpreteeren** (vertolken, uitleggen, vertalen).
- Interpunc'tie** (plaatsing der schei- en zintekens, ook de leer er van), v. gmv.
- Interreg'num** (tusschenbestuur, tusschenregeering), o. gmv. fig. Een jonge advocaat, die voorhing op de particuliere sociëteit te D. en van dit -gebruik maakte om alle dag in het koffiehuis „De Noordstar” pot te maken. (C. O.)
- Interroga'tie** (vraag, onderzaging), v. -tiën, -s.
- Interrogeeren** (onderfragen, in verhoor nemen).
- Interrumpeeren** (onderbreken; hinderen, storen, in de rede vallen).
- Interrup'tie** (stoornis), v. -tiën, -ties.
- Interrup'tor** (nat. instrumentje, dat zorgt voor automatische verbreking en sluiting van een electrischen stroom), m. -s.
- Intersec'tie** (doorsnijding, kruising van lijnen), v. -tiën, -s.
- Int'erval** (muz. tusschenruimte, tusschentijd, tusschenvoorval; toonafstand), o. -len.
- Interveneeren** (tusschenbeide komen, bemiddelen).
- Interven'tie** (tusschenkomst, bemiddeling), v.
- Interv'iew** (lees: in'terw'ioe; vraagesprek), v. en o. -s; een -, gesprek van een dagbladcorrespondent om iemand uit te vragen.
- Int'erviewen** (vragen, hooren over, uithooren); een gezant -, een dagbladcorrespondent gaat een gesprek met hem houden.
- Int'erviewer** (iemand die interviewt), m. -s; deze sportman ontvangt herhaaldelijk -s.
- Intesta'bel** (onbekwaam of onbevoegd om getuigenis te geven, of om een testament te maken), bn.
- Intesti'na** (ontl. ingewanden, darmen), o. mv.
- Int'eu'gelen** (intoomen, fig. bedwingen), ik heb -geteugeld; -teugeling, v. -en.
- Intiem** (vertrouwelijk, innig), bn. -e vrienden.
- Intijds** (tijdig, bijtijds), bw.
- Intima'tie** (gerechtelijke aanzegging, konddoening), v. -tiën, -s.
- Intimeeren** (gerechtelijk bekendmaken, dagvaarden).
- Intimida'tie** (bangmakerij), v. -tiën, -s.
- Intimideeren** (beveesd, beschroomd of bang maken).
- Intimiteit** (vertrouwelijkheid, innige vriendschap), v. -en.
- Int'imus** (boezemvriend, halsvriend), m. gmv.
- Int'ocht** (plechtige inkomst), m. -en; zijn -houden.
- Intolera'bel** (onverdraagzaam), bn.
- Intolerant** (onverdraagzaam ten opzichte van andersdenkenden), bn. en bw.
- Intoleran'tie** (onverdraagzaamheid, vijandigheid omtrent andersdenkenden), v. gmv.
- Intona'tie** (muz. aanheffing, het inzetten met de stem of het instrument; toonaangeving), v. -tiën, -ties.
- Intoneeren** (aanheffen, den toon aangeven).
- Int'oonen** (den toom inhouden, fig. bedwingen), ik heb -getoomd; zich -, zich matigen, zijn drift bedwingen.
- In to'tum** (in het geheel), bw.
- In'tra** (binnen), vz.; -mu'ros, binnenshuis.
- Intracta'bel** (onhandelbaar, onbuigzaam), bn.
- Intransigent** (onverzoenlijk partijganger), m. -en.
- In'transitief** (spraak. onovergankelijk, onzijdig), bn.; de -tieve werkwoorden, n.l. de zulke, die geen lijdend voorwerp bij zich kunnen hebben.
- In'transief** (spraak. onovergankelijk werkwoord), o. -tieven; rusten, slapen zijn -tieven.
- In'trede, in'tree** (inkomst, binnenkomst), v. gmv.; de winter had zijn -gedaan.
- In'treden** (ingaan, binnengaan), ik trad in, ben -getreden; een huis, een kerk -; fig. zij zal haar dertigste jaar -; een nieuw jaar -.
- In'tree, in'trede** (binnenkomst), v. gmv. Ook: **Entrée**.
- In'treebiljet** (toegangskaart), o. -biljetten; -geld, o. -en; -kaartje, o. -s; -preek, v. -preeken.
- In'trek** (verblijf), m. gmv.; zijn -nemen, zijn verblijf vestigen.
- Intrep'i'de** (onverschrokken, heldhaftig, onbeveesd), bn. en bw.
- Intrepiditeit** (onverschrokkenheid, heldhaftigheid), v. gmv.
- Intrigant** (arglistig, indringerig), bn.; een -man; als zn. m. of v. (vr. ook Intrigante): persoon vol slinksche streken, vriend van kuiperijen.
- Intri'ge** (verwikkeling, bedrog, kunstgreep; minnehandel, minnarij; eigenlijke strik of knoop van een roman, van een toneelstuk, enz.), v. -s; -stuk (toneelstuk), o. -ken.
- Intrigeeren** (zich met kuiperijen afgeven).
- Intrinsiek** (innerlijk), bn. en bw.; de -e waarde.
- In tri'plo** (drievoudig, in drievoudig afschrift), bw.
- Introduceeren** (invoeren of inleiden).
- Introduc'tie** (inleiding), v. -tiën, -ties.
- Intro'itus** (ingang, inleiding), m. gmv. R. K. eerste gebeden, aanvang der H. Mis.
- Intru'sie** (indringing, insluiping), v. gmv.
- Intu'ï'tie** (innerlijke aanschouwing, onmiddellijk bewustzijn, vindingrijkheid, vernuft), v. -tiën, -ties; iets bij -weten of kunnen maken. (tie = tsie).
- Intus'schen** (middelerwijl), bw.; ik moet dezen brief afschrijven, lees jij -de krant, in dien tijd, onderwijl.
- Inunda'tie** (mil. het onder-water-zetten), v. -tiën, -ties; er zijn daar tal van -sluizen.
- Inundeeren** (onder water zetten, overstroomen).
- In u'su** (gewoon, in gebruik), bw.
- In u'sum** (ten gebruike, tot nut), bw.
- Inutiel** (nutteloo, ondienstig, doelloos), bn.
- Inutiliteit** (nuttelooheid), v. -en.
- In'vaart** (het binnenvaren), v. gmv.
- In'val**, m. -vallen; dat is een goede -, opkomende gedachte; dat huis is de zoete -, ieder wordt er onthaald, -der Fransen in ons land (1794), de invallen der Noormannen, vijandelijke binnenkomst.
- Inval'ï'de** (krachteloos, zwak, onvermogen, onbruikbaar), bn.; die soldaat is -.
- Inval'ï'de** (verminkt of gebrekkig soldaat, soldaat die geen dienst meer kan doen), m. -n. Ook: **Invalied**.
- Inval'ï'denhuis** (huis of gesticht, waarin de invaliden samenwonen, b.v. te Bronbeek voor het O. Indische leger), o. -huizen.
- Invaliditeit** (gebrekkelijkheid, ongeschiktheid), v. gmv.; -is de toestand van onge-

- schiktheid voor den militairen dienst; verzekering tegen — en ouderdom; —s-pensioenen.
- In'vallen**, ik viel —, ben —gevallen; —gevallen wangen, mager; het schip viel de haven —, binnenloopen; de vorst is —gevallen, begonnen; een vroeg —vallende Paschen; dit woord wil mij maar niet —, in de gedachte komen.
- Invaria'bel** (onveranderlijk), bn.
- Invariabiliteit** (onveranderlijkheid), v. gmv.
- Invasie** (vijandelijke inval, strooptocht), v. —sies, —siën.
- In'vaten** (in tonnen doen), ik heb —gevaat.
- Invecti've** (scheldwoord, beleedigende rede, schimpwoord, hoon, smaad), v. —vectiven.
- Invecteeren** (hevig uitvaren, schelden, lasteren).
- Inventa'ris** (notarieel opgemaakte staat of lijst van voorhanden goederen, boedelbeschrijving), m. —sen.
- Inventarisa'tie** (het maken van een inventaris), v. gmv.; een — is vrijwillig of verplicht.
- Inventariseeren** (boedelbeschrijven).
- Inventie** (uitvinding, verdichtsel, vond, kunstgreep), v. —tiën, —ties.
- Inven'tie** (bij het stellen: vinding, opzame-ling van stof), v. gmv.
- Inventief'** (vindingrijk, vernuftig), bn.
- In ver'ba magis'tri** (bij het woord des meesters, b.v. zweren), bw.
- Invers'** (in omgekeerde richting), bn.
- Inversie** (omkeering, zinsomzetting, b.v. God is goed in Goed is God), v. —siën, —s.
- Inverteeren** (omkeeren, omplaatsen).
- Investeeren** (plechtig bekleeden met een waardigheid, in een ambt plaatsen of stellen).
- Investiga'tie** (ondervraging, onderzoek, navorsching, nasporing), v. —tiën, —ties.
- Investigeeren** (uitvorschen, nasporen, doorgronden).
- Investituur'** (bekleding met een waardigheid), v. —turen; de Paus heeft het recht van —, d. i. van het verleenen van staf en ring aan de R. K. bisschoppen; —recht, o. gmv.
- Invetereeren** (verouderen of verjaren van een kwaat; inkankeren).
- Invidiëus'** (nijdig, wangunstig, hatelijk), bn.
- Invinci'bel** (onoverwinnelijk, onbedwingbaar), bn.
- Invincibiliteit'** (onverwinnelijkheid), v. gmv.
- In vi'no ver'itas** (in den wijn [ligt] de waarheid), d. i. in dronkenschap zegt men wat men denkt, nl. de waarheid.
- Inviola'bel** (onschendbaar, onkwetsbaar), bn.
- Invisi'bel** (onzichtbaar), bn.
- Invisibiliteit'** (onzichtbaarheid), v. gmv.
- Invita'tie** (uitnoodiging), v. —tiën, —ties.
- Inviteeren** (uitnoodigen, te gast vragen).
- In'vloed** (gezag, vermogen), m. —vloeden; —hebben, oefenen, uitoefenen, zijn — (overwicht) doen gelden, zijn — aanwenden; —rijk, bn.
- Invoca'tie** (aanroeping, afsmeeking), v. —tiën, —ties.
- Invoca'tie** (dichtk. aanroeping der Muze of van anderen hooger en bijstand aan 't begin van een heldendicht of van een leerdicht), v. —ties, —tiën.
- In vo'ce** (op het woord of bij dat woord), bw.
- Invocceeren** (aan—, inroepen, afsmeeken).
- In'voegen** (inlasschen, tusschenvoegen), ik heb —gevoegd; een steen —, een letter —, b.v. een n in kippenei; —voeging, v. —en; —voegsel, o. —s.
- In'voer** (ingevoerde goederen), m. —en.
- In'voer** (het invoeren), m.; de — van waren.
- Involontai're** (onvrijwillig, onopzettelijk, gedwongen), bn.
- Involveeren** (inwikkelen, in zich bevatten).
- In'vorderen** (betaling eischen), ik heb —gevorderd; —vordering, v. —en.
- Invrijheidstelling**, v. gmv.
- In'vullen** (een ledige ruimte vullen), ik heb —gevuld; —vulling, v. —en; —vulsel, o. —s.
- In'waarts** (binnenwaarts, naar binnen), bw.
- In'waartsch** (naar binnen gekeerd), bn.
- In'wateren** (doorsijpelen), het heeft —gewa-terd; die muur watert —; —watering, v. —en.
- In'weefsel** (instag), o. —s. Fig. **Episo'de**.
- Inwen'dig** (vanbinnen), bn. en bw.; —heid, v.
- In'wijden** (plechtig inzegenen), ik heb —ge-wijd; een kerk, een kapel —; —wijding, v.; —wijdingsrede, v. Zie **Consacreeren**.
- In'wijk** (inham, kreek, kleine baai), v. —en. w.g.
- In'wikkelen** (in een omslag doen), ik heb —gewikkeld; —wikkeling, v. —en.
- In'willigen** (toestemmen), ik heb —gewil-lygd; —williger, m. —s; —williging, v. —en; —williging van eischen.
- In'winnen** (herwinnen, inhalen), ik won —heb —gewonnen; verzuimden tijd —; —win-ning, v. —en.
- In'winnen** (bekomen, zien te verkrijgen), ik won —, heb —gewonnen; berichten —, den raad van iemand —, vragen; inlich-tingen —.
- In'wonen** (bij iem. gehuisvest zijn), ik heb —gewoond; —woner, m. —s; —woning, v. —en.
- In'wortelen** (diep wortel vatten), het is —geworteld; het kwaad is —geworteld, heeft diep wortel geschoten; —worteling, v. gmv.
- In'zage** (daad van inzien), v.; ter —; ter visie, op beziens; —verleenen, geven, laten zien, b.v. van processtukken; bij —.
- In'zamelen** (al verzamelende bijeenbrengen), ik heb —gezameld; gelden —, de vruchten van den oogst —; —ing, v. —en.
- In'zegenen** (door zegenen inwijden), ik heb —gezegend; een huwelijk —; —zegening, v.
- In'zenden** (toezenden), ik zond —, heb —ge-zonden; —zender, m. —s; —zending, v. —en.
- In'zet** (eerste bod), m. —ten; de — van een huis; de heele inzet (bij een spel), de heele pot.
- In'zetten**, ik heb —gezet, een ruit —, een letter —, een huis —, het eerste bod doen; geld —, op het spel zetten; diamanten —, in goud of zilver vatten; een gezang, psalm —, beginnen te zingen, aanheffen; —zetter, m. —s, —zetting, v. —en, —zetsel, o. —s.
- In'zicht** (bedoeling, oogmerk), o. —en.
- In'zien**, ik zag —, heb —gezien; een rekening —, doorzien; iets niet —, begrijpen.
- In'zippelen**. Zie **In'sijpelen**.
- In'zitten**, ik zat —, heb —gezet; er warm —, welgesteld zijn; ergens mee —, verlegen zijn, geen raad weten.
- In'zoet** (in hooge mate zoet), bn.; honig is —.
- Inzon'derheid** (vooral, in 't bijzonder), bw.
- In'zout** (zeer zout), bn.; die soep is —.
- In'zouten** (in het zout leggen), ik heb —ge-zouten; —zouter, m. —s; —zouting, v. —en.
- In'zulten** (in zout of zuur leggen; ik heb —gezult; —zulting, v. —en).
- In'zwelgen** (inslokken, gulzig eten, verslin-den), ik zwolg —, heb —gezwolgen; —zwel-ger, m. —s; —zwelging, v. —en.

- I'o** (uitroep van vreugde), tw. als zn. o.  
**Io' vivat!** (*ho, ho, ik leef!*); de eerste woorden van het bekende studentenlied; als zn. o. n.l. de naam van het heele lied.  
**Io'nisch** (afkomstig van, betreffende de Ioniërs), bn.; het - dialect, de -e bouworde.  
**Ipecacuan'ha** (Braziliaansche braak- of purgeerwortel, zekere violierwortel), v. gmv.  
**Ipse fe'cit** (hij heeft het zelf gemaakt).  
**Ipso fac'to** (door de daad zelve, feitelijk), bw.  
**Ipso ju're** (door het recht zelf), bw.  
**Ira'de** (Turksch keizerlijk decreet), v. -s.  
**Ira'nisch** (van de hoogvlakte, nl. van Iran), bn.; -e talen.  
**Ire'ne** (myth. godin des vredes), v. gmv.  
**Ire'nisch** (vredesachtend, bemiddelend), bn.  
**Iride'ën** (zwaardaleliën), v. mv.; de krokus en iris zijn -.  
**I'ris** (myth. de bodes der goden), v. gmv.  
**I'ris** (regenboogvlies van 't oog), v. -sen.  
**I'ris** (zwaardalelie, lischbloem), v. -sen.  
**I'risdruk** (kleurendruk), m. gmv. b.v. op stoffen en op papier.  
**Ir'minzuil**, v. -en. Zie **Her'menzuil**.  
**Ironie'** (spotternij, spotspraak, bedekte scherts), v.; de goedhartige -. (Koetsveld.)  
**Ironie'** (stijl. troop der tegenstelling), v. Tot een luiaard: *Wat ben je vlug!*  
**Ironiek'**, **iro'nisch** (spottend, fijn schertsend), bn.  
**Irrationna'bel** (onredelijk, onbillijk), bn.  
**Irrationeel'** (onredelijk, met de rede strijdig; algebra: onmeetbaar, b.v.  $\sqrt{2}$ ), bn. Ook: -naal. (t = ts)  
**Irrationalis'me** (het niet gebruiken der rede, b.v. in geloofszaken), o. gmv. (t = ts)  
**Irrecusa'bel** (onafwijzbaar, niet-verwerpbaar, onwraakbaar), bn.  
**Irriden'ta**, bn. Italia -, het niet hereenigd Italië.  
**Irrefuta'bel** (onwederlegbaar), bn.  
**Irregulariteit'** (onregelmatigheid), v. -en.  
**Irregulier'** (onregelmatig, ongeregeld), bn.  
**Irremedia'bel** (onherstelbaar, onheelbaar niet te verhelpen), bn.  
**Irrepara'bel** (onherstelbaar), bn. en bw.  
**Irresist'ibel** (onweerstaanbaar), bn. en bw.  
**Irresponsa'bel** (onverantwoordelijk), bn. en bw.  
**Irrevoca'bel** (onherroepelijk), bn. en bw.  
**Irriga'tie** (bevoeiing, besproeiing, bewatering), v. -tiën, -ties.  
**Irrigeeren** (een weiland door kleine stooten of stroompjes bevoeien).  
**Irrita'tie** (prikkeling, opgewondenheid), v. gmv.  
**Irriteeren** (verbitteren, prikkelen, tergen, vertoornen).  
**Irvingia'nen** (volgelingen van den Schotschen predikant Eduard Irving †1834, die eene sekte stichtte in 1830, met het voornemen om de verschillende kerkgenootschappen tot éene Apostolische kerk samen te smelten; door allerlei plechtigheden naderden zij den R. K. eeredienst).  
**-is** (bastaarduitgang), vormt mann. persoonsn.: secretaris, archivaris, amanuensis, Adonis.  
**Isabel'**, **isabel'kleurig** (bruinachtig geel, aschkleurig), bn.; een -kleurig paard. Ook: -geel.  
**Isabel'la**, v.; orde van - la Catholica, Spaansche ridderorde, door Ferdinand VII in 1815 gesticht.
- Isago'ge** (inleiding in eenigewetenschap), v.  
**I'segrin** (in de dierenfabel de wolf), m. -s. Fig. knorrig, lastig man.  
**I'sis** (Egypt. godin der natuurkracht), v.  
**Is'lam** (de leer van Mohammed), m. gmv.  
**Islamis'me**, **Islamis'mus** (de Mohammedaansche godsdienst), o. gmv.  
**Is'maël** (zoon van Abraham en Hagar), m. gmv.; -lieten (nakomelingen van Ismaël of de Arabieren), m. mv.  
**Isoba'ren** (aandr. lijnen van gelijken jaarlijkschen barometerstand), v. mv.  
**Isoba'ren-kaart** (aandr. temperatuur-kaart), v. --kaarten.  
**Isochrome'nen** (aandr. lijnen van gelijke jaarlijksche winterkoude), v. mv.  
**Isodyna'mische lijnen** (lijnen loopend over plaatsen van gelijk aardmagnetisme), v. mv.  
**Isola'tie** (afzondering), v. -ties, -tiën.  
**Isola'tor** (lichaam, dat de electriciteit niet geleidt), m. -s, -to'ren; de -s aan telegraafpalen.  
**Isoleeren** (afzonderen, alleen stellen, op zich zelven plaatsen); iemand kan zich te veel -, aan de samenleving onttrekken; op Oost-Java zijn de vulkanen minder talrijk, meer geïsoleerd. (Veth); de Bloksberg is een geïsoleerde berg; -ing, v. -en.  
**Isolément'** (afzondering), v.; In ons - ligt onze kracht.  
**Isothe'ren** (aandr. lijnen van gelijke jaarlijksche zomerwarmte), v. mv.  
**Isother'men** (aandr. lijnen van gelijken gemiddelden warmtegraad), v. mv.  
**Is'raël** (de aartsvader Jacob), m.; -liet' (afstammeling van Jacob, Hebreër, Jood), m. -en.  
**Israëlie'tisch** (behoorende tot, betrekking hebbende op de Israëlieten), bn.; de - geschiedenis, een -e vrouw, het -e volk.  
**Israëlitis'me** (de zedenleer, de godsdienstleer der Israëlieten), o. gmv.  
**Isth'misch**, bn.; de -e spelen, om de 3 of 5 jaar gevierd op de landengte van Corinthe.  
**Isth'mus** (landengte, smalle toegang), m. -sen.  
**Is'sa**, **I'sa** (de naam van Jezus in den Koran), m. Da Costa zegt van Mohammed: *Van Issa bovenal gedrongen in 't geweten tot eerbied en ontzag* (Hagar); -, de zoon van Marjam, is hem Moh. het naast, omdat er geen groot profeet tusschen hen in staat. (Arab. schrijver)  
**-ist** (bastaarduitgang), als in: bloemist, drogist, klokkerist, harpenist, pianist, infanterist, telegrafist, Carlis, Darwinist, Calvinist; - heeft dezelfde kracht van bet. als -aan of als -er en -ier (dient tot vorming van mann. persoonsnamen); vr. -iste: modiste, harpiste, pianiste.  
**I'ta est** (zoo is het, zoo staat het).  
**Italiaan'** (persoon uit Italië geboortig), m. -anen.  
**Italiaansch'**, bn.; de -e schilderschool; het - of dubbel boekhouden.  
**Italie'ken** (cursieve letters), v. mv.  
**I'tem** (desgelijks, even zoo), bw. Zie **It.**, zn. o.  
**Ite mis'sa est** (R. K. gaat, de H. Mis is geëindigd), o.; bij het - de kerk verlaten.  
**Itera'tie** (herhaling, hervatting), v. -tiën, -s.  
**Itera'tie** (stijl. figuur der herhaling), v. gmv. Scipio verwoestte Carthago, Scipio vernielde Numantia, Scipio bevocht den vrede, Scipio redde den Staat.  
**I'teratief** (spraak. werkwoord van herhaling), o. -ieven. Zie **Frequen'tatieven**.

**Itereeren** (herhalen).

**Itinera'rium** (reiswijzer, reisboek, reisbeschrijving), o. —ria.

**Ivoor** (olifantstand, elpenbeen), o. gmv. — van Sumatra, — van Afrika; —achtig, bn.

**Ivoor'kust** (deel der kust van Opper-Guinea), v. gmv.

**Ivo'ren** (van ivoor), bn.; een — waaier.

**Izabel'kleur** (bruingeel), v. gmv.; —ig, bn.: een —ig paard. Ook: **Isabel**.

**Izar'** (Ind. witte sluis), m. —s.

**Izelotte** (Turksch zilverstuk van ± f 0.60), v. —s.

**Ixia** (Z. Afr. sierplant, iridee), v. —'s.

## J.

**J**, v. j's. De tiende letter van het alfabet.

**J**. — Jaar.

**Jan.** — Januari.

**J. C.** — Jezus Christus.

**J. Ctus.** — Jurisconsultus, rechtsgeleerde.

**j. d. w.** — jaar der wereld.

**Jer.** — Jeremi'a.

**Jes.** — Jesa'ja.

**JHr.** — Jonk'heer.

**J. H. S.** en **J. N. R. J.** Zie onder **I**.

**Jl.** — Jongst'leden.

**Joh., Johs.** — Johan'nes.

**Jr.** — Ju'nior, de jongere.

**J. U. D.** — Ju'ris utrius'que doc'tor, doctor of meester in de beide rechten.

**Jz.** — Janszoon, Jabobszoon, enz.

**Ja**, bw.; ik geloof —, ik meen van —; hij dreigde, —, hij sloeg hem; zelfst. nw.: uu — zij —! d. i. wees trouw aan uw woord.

**Jaag'pad** (trekpad langs een kanaal), o. —en.

**Jaap** (snede), m. Japen, gmv.; iem. een — geven.

**Jaap** (Jacob), m. Japen; —je, o. —s.

**Jaar** (tijdsverloop van twaalf maanden), o., jaren; het kind is elf —; — in jaar uit, onafgebroken, aanhoudend; in den bloei zijner jaren, in de jeugd; schrikkel—, een — en een dag; nieuw—, het burgerlijk —, het kerkelijk —, R. K. begint 1 Dec.; het heilige —, R. K. het eerste eeuwjaar.

**Jaar'boek** (kroniek), o. —boeken.

**Jaar'boekje** (jaarlijks uitgegeven geschriftje voor een bepaalden lezerskring, gewoonlijk tevens kalender enz. bevattend), o. —boekjes.

**Jaar'cirkel** (sterrenk. jaarkring), m. —cirkels.

**Jaar'dag** (verjaardag), m. —dagen.

**Jaar'dicht** (jaartalvers), o. —dichten.

**Jaar'dienst** (R. K. Mis voor den overledene, een jaar of telken jare na den dood), m. —dagen.

**Jaar en dag** (voortdurend, onverpoosd), bw. De heer van Nastaan studeerde — in Wage-naar. Ook: Jaar en eeuw.

**Jaar'gang** (al de afleveringen v. e. tijdschrift voor één jaar), m. —gangen.

**Jaar'geld** (traktement, wedde), o. —gelden.

**Jaar'getij, jaar'getijde** (seizoen), o. —getijden; het jaar wordt in vier sterrenkundige —getijden verdeeld.

**Jaar'getij**, o. —en. Zie **Jaar'dienst**.

**Jaar'kring** (twaalf maanden), m. —kringen.

**Jaar'lijks** (ieder jaar), bw.; hij gaat — op reis.

**Jaar'lijksch** (van ieder jaar), bn.; de —e afrekening.

**Jaar'ring** (kring van nieuw hout, op de doorsnede van den boom te zien), m. —ringen.

**Jaar'tal** (jaargetal der geschied.), o. —tallen.

**Jaar'wedde** (salaris, jaarloon), v. —weden.

**Ja'biroe** (Brazil. strandlooper, reigerachtige moerasvogel), m. —s.

**Jabot'** (krop der vogels; borststrook aan een mans-overhemd), m. —s. Oom Stastok droeg een overhemd met —. (C. O.). Lees: zjadoo'.

**Ja'broer** (ja-knikker), m. —s. Het was een verzwakking der nekspieren, die hem in schijn tot een — maakte. (Koetsveld)

**Ja'caboorn** (Ind. een soort v. broodboom), m. —boomen. Ook: *Jac'ca*.

**Jaca'na** (W.-Ind. waterhoen), m. —'s.

**Jacht** (het jagen), v.; op — zijn.

**Jacht** (verdekt snelzeilend vaarttuig), o. —en.

**Jacht'delict** (—overtreding), o. —delicten; de jagermeester was erg streng op —en.

**Jacht'ten** (aanzetten, haasten), ik heb gejacht.

**Jacht'hoorn** (jagershoorn, walddhoorn), m.

—hoorns; de — klinkt door de lucht. (Bild.)

**Jacht'tig** (haastig, gejaagd), bn. en bw.; —heid, v. gmv.

**Jacht'spin** (spinachtig dier, dat zijn prooi al springende inhaalt), v. —spinnen.

**Jacht'tijger** (luipaard, die op de jacht is afgericht), m. —tijgers.

**Jack Pudding** (Eng. hansworst), m. —s.

Lees: zjek.

**Ja'cob.** Zie **Jakob**.

**Jaco'ba-kannetje** (kastanjebruin verglaasd aarden kannetje, zó genoemd naar gravin Jacoba van Beieren), o. —kannetjes.

**Jacobie'ten** (aanhangers van koning Jacob II van Engeland, in 1688 verdreven), m. mv.

**Jacobijn'** (de heftigste voorstander der Fransche omwenteling), m. —en; —enklooster (dat der Dominicanen te Parijs, waar de Jacobijnen vergaderden), o. —s; —ennuts (roode vrijheidsmuts), v. —mutsen.

**Ja'cobsladder** (Bijbel. ladder door Jacob of Israël in zijn droom gezien, die van de aarde aan den hemel reikte en waarop Engelen op- en afdaalden), v. ook: hooge dubbele ladder, touwladder op een schip; werkt.

rondgaande rij-ladder als bijv. aan een bagger-machine of in een meelmolen; fig. 't was een heele — van klachten, een lange opsomming.

**Ja'cobsmantel** (oester aan de kust van Spanje, geribd en in waaivorm), m. —s.

Ook: St.-Jacobsschelp.

**Jaco'bus** (oud Eng. goudstuk, ± 15), m. —s.

**Jaconnet'** (fijne katoenen stof, moezelien), v. gmv.

**Jacquerie'** (gesch. boerenopstand in 't midden der 14e eeuw in Frankrijk), v. gmv.

**Ja'gen** (vooruitdrijven), ik joeg of jaagde, heb gejaagd; iemand op kosten —, veroorzaken; door de keel —, inzwelgen; op de vlucht —, drijven; een paard dood—; zich een kogel



- door het hoofd —; wat jaagt uw pols! hevige slaan; wat jaagt haar adem! snel gaan.
- Ja'gen** (op jacht zijn), ik jaagde, heb gejaagd.
- Ja'ger** (persoon die jaagt, ook soldaat der lichte infanterie), m. —s; —es, v. —sen.
- Jager** of **-tje** (persoon, die het paard vóór de trekschuit ment), m. of o. Hoo...h, jager-tje! de kijl kan wel stuk, met die horten! (C. O.)
- Ja'ger** (zeew. licht zeeschip), m. —s.
- Ja'germeester** (persoon, met het toezicht op de jacht belast), m. —meesters.
- Ja'guar** (Z. Amerikaansche panter), m. —s.
- Ja'h've** (Hebreeuwsche naam voor God), m. Zie **Jeho'va**.
- Jak** (kort vrouwenkleed), o. —ken. Ook: soldatenrok; iemand wat op het —geven, hem afranselen; iemand op zijn —komen.
- Jak'hals** (wolfachtig roofdier), m. —halzen. Fig. een haveloos mensch: een kale —.
- Jak'halzen** (een oud mager paard berijden), ik heb —jakhalsd.
- Jak'ken** (gestadig voortjagen), ik heb gejaakt.
- Jak'keren** (afjagen), ik heb —jakkerd. Die huurkoetsiers —hun paarden af, d. i. afbeulend rijden. Zie **Af'jakkeren**.
- Ja'kob**, m. Orde van den H. —, ridderorde in Spanje en Portugal; St. — of **-Japik**, 25 Juli.
- Jalap'pe**, v. —wortel, m. (een op een ramesnag gelijkende wortel uit Mexico, vol harsig, purgeerend sap). (j = zj)
- Jalap'peharst** (geneesk. plantaardig purgeermiddel), v. —n. (j = zj). Ook —hars.
- Jaloersch** (ijverzuchtig), bn. en bw.; —heid, v.
- Jaloezie** (jaloerschheid, minnerij), v. gmv.
- Jaloezie** (binnen- of buitenzonneblind), v. —ën. Een — bestaat uit evenwijdige dunne strooken hout, die in lintwerk of kettinkjes rusten, en de heele breedte van een raam beslaan; een — optrekken, een — neerlaten.
- Jalon'** (mil. richtvaantje, afstekpaaltje, bakken), m. —s. Lees: **zjalon'**.
- Jam** (een soort van aardappel), v. —men.
- Jam** (vruchtengetei), v. gmv. Lees: **djzem**.
- Jam'be** (dichtk. versvoet bestaande uit een onbetoonde lettergreep gevolgd door een betoonde, b. v. ge-voel), v. —n. De verzen van de Overwintering zijn 6-voetige jamberen. Ook **Jam'bus**, m. jamberen. Zie **Alexandrij'nen**.
- Jam'bisch** (uit jamberen bestaande), bn.; —e verzen. Zie **Jam'be**.
- Ja'mes** (lees: dzjeems), d. i. Jacob; het hof van St. —, het Engelsche hof, aldus genoemd naar het paleis van dien naam.
- Jam'mer** (ellende, nood), o. (ook m.) —en.
- Jam'meren** (weeklagen), ik heb —jammerd. We hoorden de gekwetsten —en gillen.
- Jam'merlijk** (droevig, smartelijk), bn. en bw.
- Jan** (bediende in hotel of koffiehuis), m. —nen.
- Jan**, d. i. Joannes, m.; St. —, 24 Juni.
- Jan'boel** (pretmakend gezelschap), m. gmv. fig. In dat hospitaal was het een —, een verwarde boel.
- Jangat'** (janhen, keukenpiet), m. —gats.
- Jang'elen** (janken), ik heb —jangeld. Ook: **jengelen**, d. i. op huilerigen toon dwingen van kinderen.
- Janha'gel** (koektabletjes overstrooit met bolletjes suiker, die op hagelkorrels lijken), v. gmv.
- Janha'gel** (het gemeene volk), o. gmv.; het — kwam op de been, dat is een groot aantal gemeen volk.
- Janhen'** (keukenpiet), m. —hennen. **Jangat'**
- Janitsaar'** (bevoorrechte klasse van Turksche soldaten, opgericht in 1329), m. —saren. Den 17 Juni 1826 werd het corps der —aren voor goed ontbonden verklaard en vernietigd.
- Jan'ken** (jammerend huilen), ik heb gejanikt; de honden begonnen te —; bij uitbr. Wat —die kinderen!; —er, m. —s.
- Jan'maat** (matroos), m.; de —s, de zeelieden.
- Jan'neman** (koffiehuis-nar in oude dagen), m. —s.
- Jan'oom** (lombardhouder), m.; iets naar —brengen.
- Jan'pret'** (vroolijk gehumeurd mensch), m. en v. Christien was in haar hart een —. (C. O.)
- Janrap'** (janhagel), o. gmv. Ook: **Jan Rap** en zijn maat, het plebs, de straatvlegels; **Jan Rap** is zeer vrijzinnig, zeer (De Gen.); de janraps lieten zich die oorvijgen van het blauwbessenvrouw-tje welgevallen. (Potg.)
- Jansa'lie** (droomer), m. —salies.
- Jansa'lieachtig** (zonder energie), bn.; —heid, v. gmv.
- Jansenist'** (volgeling van bisschop Jansenius, †1638, officieel Oud-Roomsche geheeten), m. —en.
- Jans'lot** (nieuwe scheut aan planten, zich na St. Jan ontwikkelend), o. —lotten.
- Jantje-kaas'** (scheldnaam voor onze soldaten in 1830 bij Belgen en Franschen), m.
- Jantje-van-Leiden** (machtspreuk, paradox), o. gmv.; zich met een — van iets afmaken, evenals Jan van Leiden als profeet deed in Munster (1533—'35).
- Janua'ri** (de maand, louwmaand), m. gmv.
- Japan'** (eilandenrijk in O-Azië), o.
- Japannees'** (persoon uit Japan), m. —neezen.
- Japaneesch'**, **Japansch'**, bn. (als zn. [de taal] o.).
- Ja'pen** (een snede, vooral in het gezicht geven), ik heb gejaapt.
- Japon'** (lang vrouwenkleed), v. —nen, —s.
- Jargon'** (verdraaide taal, koeterwaalsch), o. gmv.; de dieventaal is een —. Lees: **zjar-gon'**
- Jas** (heeren-bovenkleedingstuk), v. —sen.
- Jas** (dames-morgenjapon), v. —sen.
- Jas** (kaartspel: troefboer), m. gmv.
- Jasmijn'** (heester, siergewas), v. —en.
- Jas'pis** (bewerkte jaspissteen), m. —sen.
- Jas'pis** (stof: rood, groen, bruin), o. gmv.
- Jas'sen** (het jasspel spelen), ik heb gejaast.
- Jas'sen** (aardappelen schillen), ik heb gejaast.
- Ja'tagan** (een soort v. Turksche dolkdegen), m. —s. Ook: **Ya'tagan**.
- Ja'va** (het belangrijkste der groote Soenda-eilanden, viermaal zoo groot als ons land, met ± 23 millioen bewoners), o.; — levert koffie, rijst, sulker, indigo, thee, kaneel, tabak, kina, peper.
- Javaan'** (inboorling van Java), m. —vanen.
- Javaansch'**, bn.; de —e taal; als zn. o.
- Ja'vaasch**, bn.; de Javasche bank.
- Ja'va-koffie** (koffie van Java), v. gmv.; de residentie Pasoeroewan levert de helft der —.
- Javelijn'** (werpschicht), v. —en. (j = zj)
- Ja'woord** (toestemming van het meisje tot het huwelijk), o. gmv.; het —geven.
- Je** (jij; uw), pers. en bezittelijk voornw. *Wil je! Is dit —huis?*
- je, -tje, -pje, -etje**, verkleiningsachtervoegsels, b. v. boekje, stoeltje, bloempje, ringetje, d. i. iets, dat klein (lief, aanvallig) is.
- Jean pota'ge** (Fransche hansuorst), m. —s.
- Jee** (verbasterd uit Jezus), tw. O —!, o —tje, uitroep van verrassing; een klacht.

- Je'gens** (ten aanzien van), vz.; onze plichten - ons zelf; lief, aardig zijn - iemand.
- Jeho'va** (de Onveranderlijke, Eeuwige), m.
- Jek'ker** (overkleedingstuk voor mannen), m. -s. Zie **Pijjakker**.
- Je'menie** (jemie), tw. Ook: **Jeminie**. Zie **Jee**.
- Jene'ver** (sterke drank, moutwijn doortrokken van jeneverbessen-olie), v. gmv.
- Jene'verneus** (roode neus), m. -neuzen.
- Jene'verneus** (persoon), m. en v. -neuzen.
- Jene'verstruik** (kegeldragende heester der heide), m. -en; de - levert de jeneverbessen.
- Jen'gelen** (lastig zijn, grijnen, b.v. van een jong kind), het heeft -jengeld.
- Jenoffel** (bloem, violier, nagelbloem), v. -s. Zie: **Genoffel**. (j = zj)
- Jent** (fraai, aardig, net), bn. vero.
- Jen'tig** (keurig, net, behaagziek), bn.; je bent niet voor niet zoo - vandaag. (Beets.)
- Jeremia'de** (klaaglied, klacht), v. -n of -s. Men denke aan de *Klaagliederen van den profet Jeremia* (± 570 v. C.) tijdens de Babyl. gevangenschap.
- Jeruzalemmer** (een soort van appel), m. -s.
- Jes, -pjes, -kens**, verkleiningsachtervoegsels tot vorming van bw.: *zoetjes, warmpjes, zachtkens*.
- Jeu** (vleeschspas, saus), v. gmv. Lees: *zjeu*.
- Jeu de gra'ce** (lucht-hoepelspel voor metsjes), o. Lees: *zjeu*.
- Jeugd**, v.; in de eerste -, onderwijzer der -.
- Jeug'dig** (jong), bn.; met - vuur, er - uitzien; -heid, v. gmv.
- Jeuk** (jeukte), m. gmv.
- Jeu'ken** (prikkelende der huid, kriebelen), het heeft -jeukt. Ook: **Jo'ken**.
- Jeu'kerig**, bn.; -heid, v. Ook: **Jo'kerig**.
- Jeu'king** (het jeuken, jeuk), v. -en. Ook: **Jeuk'te** (jeuking), v. gmv. [**Jo'king**]
- Jeu'ne fran'ce** (sikbaardje), v.; een jong mensch met e. - om de kin; de heer met de - slaat een oog op het span. (C. O.). (j = zj)
- Jeunes'se dorée** (eig. vergulde jeugd, d. i. de pronkers, modiefatten), v. gmv. (j = zj)
- Jeux floraux** (bloemenspelen, -wedstrijden), o. mv. De - worden sedert 1323 te Toulouse gehouden, de winnaar-dichter krijgt een gouden of zilver bloem. (j = zj)
- Jeu'zelen** (zeuren, zaniken), ik heb gejeuzeld; vrind, dat - en beuzelen van je verveelt me!
- Jezuïet'** (lid der sociëteit van Jezus), m. -en.
- Jezuï'tenkerk**, v. -kerken; -orde, v. gmv.; -stijl (zekere bouworde), m. gmv.
- Jezuï'tisch**, bn.; de -e beginselen.
- Jezuït'sme** (den Jezuïeten toegedichte leer- en handelwijze), o. gmv.
- Jicht** (geneesk. pijn in de gewrichten), v. gmv.
- Jicht'ig** (met jicht gekweld), bn.; -heid, v.
- Jij** (je, gj), pers. voornw. spreektaal.
- Jin'go** (Engelschman met overdreven nationaal gevoel van eigenbaat), m. -'s; -is'me, o. gmv.; -politiek, v. gmv.
- Jin'go** (Engelsch gezinde Afrikaander of zijn handlanger in Europa), m. -'s.
- Joallerie** (juwelierskunst; juweelhandel), v.
- Jobs'bode** (ongeluksbode), m. en v. -boden.
- Jobs'tijding** (ongelukstijding), v. -en; de ijselfheid van deze - (C. O.); vrouw Hendriksz. dreigde de - te besterven. (Potg.)
- Jo'chie** (jongetje, loopknechtje), o. -s. spreekt.
- Joc'key** (rijknecht), m. -s; de - berijdt bij wedrennen het renpaard. Lees: *dzjok'ki*.
- Jocris'se** (lompe knecht, hals, lummel), m. -n.
- Jo'cus** (scherts, grap, kortsuijl), m. gmv.
- Jo'delen** (eigenaardige wijze van faset-zingen, b.v. in Tyrol), ik heb gejoeld. Zie: **Joe'delen**.
- Jo'dendom** (de gezamenlijke Joden), o. gmv.
- Jo'denlijm** (aardpek, asphalt, schertsend: speeksel), v. gmv. Zie **Aard'hars**.
- Jodin'** (Joodsche vrouw), v. -nen.
- Jo'dium** (metalloïde, bruinvette of violette stof), o. gmv.
- Joeh'jachen** (verward schreeuwen, door-eenroepen), ik heb -joehjacht; de kinderen - van pret op St. Nicolaas, juichen.
- Joedelen** (zingen der Tirolers), ik heb gejoeld; zij -, dat het in de bergen schatert.
- Joel'en** (vroolijk tieren, leven maken), ik heb -joeld.
- Joel'feest** (groot Germaanschheidensch winterfeest, 22-25 Dec.), o. -feesten; in Zweden heet Kerstavond nog altijd -.
- Johan'nesbloem** (groot madelief), v. -en.
- Johan'neskever** (rozenkevertje), m. -s.
- Johan'nes-ridder, Johan'niter-ridder** (lid der Duitsche orde, later Maltezer-ridder of Hospitaalridder), m. -ridders.
- Johan'nes-wormpje** (glimwormpje, lichtend kevertje), m. -wormpjes.
- Johann'ter-orde** (orde van St. Jan van Jerusalem), v. gmv. Deze orde heet ook wel de Duitsche orde en dateert uit de dagen der kruistochten n.l. uit 1048, werd in 1530 de Maltezer-orde (ridders van Malta) en ging in 1798 te niet.
- John Bull** (spotnaam v. d. Engelschen), m. Zie **Bull**. Lees: *dzjoen' boel*.
- Jok** (boert, scherts, spel), m. gmv.; Hij zei, hij deed dat louter uit - of joks. (Potg.)
- Jo'ken, Jo'kerig, Jo'king**. Zie **Jeu'ken**, enz.
- Jok'ken** (boerten, schertsen; onwaarheid spreken), ik heb gejokt.
- Jok'ken** (leugen), m. -s; een heel klein -tje.
- Jok'kenbrok** (grappenmaker), m. en v. -ken.
- Jok'ker** (leugenaar), m. -s.
- Jokkernij'** (boert, scherts), v. -en.
- Jol** (scherpgebouwde sloep, ook voor zeiltuig ingericht), v. -len; -letje, o. -s.
- Jo'len** (pret maken, joelen), ik heb gejoeld.
- Jo'lig** (prettig), bn. en bw.; -heid, v. gmv.
- Jolivetés** (allerlei speelgoed, fig. naïeve invalen, kinderlijke zetten, aardige kleinigheden, kinderpotsen), v. mv.
- Jol'leman** (schipper, die o. a. in A'dam met een roeiboot overzet), m. -mannen, -mans.
- Jol'en** (zacht kreunen), ik heb -jold.
- Jo'nas** (profeet ten tijde van Jeroboam II), m.; het lot valt op -, hij is altijd de ongelukkige; hij zit te kijken als - in den walvisch, bedrukt, verslagen.
- Jo'nassen** (op en neer werpen), ik heb -jonnast; iemand -, jongensspel.
- Jo'nathan** (broeder Jonathan, spotnaam voor de N.-Amerikanen), m.
- Jong** (jeugdig, onervaren), bn. en bw.
- Jong** (pas geboren dier, jong dier), o. -en.
- Jongedoch'ter** (ongehuwde vrouw), v. -s.
- Jongheer', jongenheer'**, m. jongheeren.
- Jongef'frouw**, v. -juffrouwen.
- Jong'eling** (jongmensch), m. -en.
- Jong'elingschap** (de leeftijd, waarin men jongeling is), v. gmv.; de gelukkige dagen der -.
- Jong'elingschap** (de gezamenlijke jonge-

- lingen), v. gmv.; *Napoleon riep de — te wapen; de academische —.*
- Jongen** (Ind. mann. bediende op Java), m.; *huis—, stal—, tuin—, gras—, lijf—.*
- Jongen** (knaap, kind), m. —s; —**getje**, o. —s.
- Jongen** (jongen werpen), het dier heeft —jongd.
- Jonger** (leerling), m. —s, —en; *leid mij tot uw klein gezin als een trouwen — in.* (Staring.)
- Jongeren** (leerlingen, discipelen van Christus), m. mv.; *de — werden later de apostelen.*
- Jongezel** (ongetrouwd man), m. —gezellen.
- Jongleur** (potsenmaker, goochelaar), m. —s.
- Jongmaatje** (leerling bij eenig ambacht, vooral in dat van boekdrukker), o. —maatjes.
- Jongmensch**, o. jongelieden en jongelui.
- Jongs** (van —af), bw.
- Jongske, jongsken** (kleine jongen), o. —kes, —kens.
- Jongstleden** (laatstleden), bn. Zie **Jl.**
- Jonk** (Chineesch vaartuig), v. —en.
- Jonker** (jonkheer), m. —s.
- Jonkheer** (adellijk heer), m. —heeren.
- Jonkheid** (jeugd; ook collectief), v. gmv.
- Jonkman** (jongeling, ongetrouwd persoon), m. jongelieden', jongelui'.
- Jonkvrouw** (adellijk meisje, freule), v. —en.
- Jonkvrouwelijk**, bn.; —e bedeesheid.
- Jonquil'le** (narcisachtige plant), v. —n.
- Jonquil'lekleur** (hooggeel met groenen weerschijn), v. gmv. (j = zj)
- Jood** (Israëliet), m. joden.
- Joodsch**, bn.; *het —e volk; als zn. (de taal), o.*
- Joodschap** (het jodendom), v. gmv.
- Joodschap** (het Jood zijn), o. gmv.
- Jool** (halve gek, zotskap, suffer), m. jolen.
- Jool** (vroolijke partij vooral onder studenten), v. jolen; *een studenten rij—, een kroeg—.* Zie **Jo'lig**.
- Joon** (reusachtige vischdobbler, breel of bakenton met rood vlaggetje aan 't einde van den reep der uitgezette haringvleet), v. jonen; *twee matrozen bonden de — aan den reep.*
- Joop** (dorpe rozeknop), v. jopen.
- Joosje, joost** (Chin. duivel), o. of m.; *dat mag — weten, dat weet niemand.*
- Jo'penbier** (zwaar Duitsch bier), o.; (soorten), o. —bieren.
- Jordaan** (rivier in Palestina; buurt in Amsterdam), v. en m. gmv.
- Jordaner** (bewoner van den jodenhoek in Amsterd.), m. —s. „Elft als zalm!" waaruit de — in het middelwoord de l weglaat. (Potg.)
- Jorden** (onnoozele knaap), m. —s.
- Jo'ris** (Georgius), m. St. — is de patroon der boogschutters; —**gild** (der voetboogschutters), o.
- Jo'ta** (kleinigheid), v. —'s; *een — is de kleinste Grieksche letter, n.l. I; fig. hij weet er geen — van, d.i. niet het minste.*
- Jou** (jij, je), pers. vnv.; *dit is voor —.* gmv.
- Jou'en** (gemeenzaam spreken), ik heb —joud; *iemand rijken en —, zeer familiair met hem omgaan.*
- Jouissan'ce** (genot, vruchtgebruik), v. —s.
- Jouisseren** (genieten). Lees: *zjoe-ie-see'ren.*
- Joujou** (speelwerk, speelgoed), o. —s. (ou = oe)
- Journal** (dagboek, dagblad, tijdschrift), o. —nalen; *een mode—.* (j = zj) (ou = oe)
- Journalist** (dagbladschrijver, dagbladuitgever), m. —en. (j = zj) (ou = oe)
- Journalistiek** (dagbladschrijverij, dagbladpers), v. (j = zj) (ou = oe)
- Jouw** (uitjouwving, bespottling), m. —en.
- Jouw** (uw), bez. vnv.; *is dit — boek? gmv.*
- Jou'wen** (nashreeuwen, hoonend en smadelijk schimpen), ik heb —jouwd: —**er**, m. —s; —**erij**, v. —en.
- Joviaal** (vroolijk, opgeruimd), bn.; *mijnheer Vernooij was altijd even —.* (C. O.) (j = zj)
- Jovialiteit** (vroolijkheid, blijgeestigheid, lustigheid, opgeruimdheid), v. gmv. (j = zj)
- Joyeu'se entree** (blijde incomste), v. —s; *de — is de naam van een charter, door hertog Wenceslaus (1355) gegeven, en dat de hertogen van Brabant eerst moesten bezweren, vóór zij Brussel binnentogen.* (z = zj)
- Jo'zef** (geliefde zoon van Jacob), m.; *fig. hij is of staat er als — de dreamer, —en sufferige knaap; hij is lang geen kuische —.*
- Ju'bel** (jubelkreet), m. —s; —**feest**, o. —en.
- Ju'belen** (vreugdekreten aanheffen), ik heb —jubeld; *het volk jubelde den overwinnaar tegen; een —den danktoon aanheffen.*
- Ju'belfeest** (herinneringsfeest op het 25e jaar), o. —feesten.
- Ju'beljaar** (het 50e jaar als feestelijk jaar in Kanaän), o. —jaren. *Gij, negentiende reeks van dubb'le jubeljaren.* (Da Costa.)
- Ju'beljaar** (R. K. het eerste jaar der eeuw, het heilige jaar, het jubilee-jaar), o. —jaren.
- Jubilaris** (iemand tot wiens eer een feest gevierd wordt), m. —sen, vr. —se.
- Jubilee, jubilee'um, jubile'um** (R. K. kerkelijk feest tot heil van alle geloovigen), o.; jubilees, jubileums, jubilea.
- Jucht'leder, jucht'leer** (Russisch sterkriekend met wilgenschors gelooid leder), o. gmv.; *het — is waterdicht, zacht en lenig.*
- Ju'das** (verrader; fig. en schertsend: penningmeester), m. —sen; —**baard** (roede baard), m. —en; —**haar** (rood haar), o. —haren; —**kus** (geveinsde kus), m. —sen; —**lach** (valsche lach), m. —en.
- Ju'das-oor** (zwamsort), o. gmv.; *het — groeit op oude vlierstammen.*
- Ju'dasooren** (scheepst. opstaande houten, die de eerste verbreding van den voorstevan uitmaken), o. mv.; *onze stuurman stond tusschen de —.*
- Ju'daspennig** (kruisbloemige plant), m. —en.
- Ju'dassen** (plagen in het geniep, treiteren), ik heb —judast; —**erij** (plagerij), v. —en.
- Judica'bel** (te beoordeelen, te vonnissen), bn.
- Judicieel** (rechtelijk), bn.
- Judicieeren** (oordeelen, beoordeelen, vonnissen). Ook: *Judiceeren.*
- Judicieus** (oordeelkundig, verstandig), bn.
- Juf** (juffrouw), v. gmv. gmv. als aanspreking.
- Juf'fer** (jonge juffrouw), v. —s, —en; —**achtig** (ingetogen, bedeesd), bn.
- Juf'fer** (spar, dunne paal of mast), v. —s.
- Juf'fer** (kleine soort van waternimf), v. —s; *het —tje.* Zie **Libel**.
- Juf'fershondje** (schoothondje), o. —hondjes.
- Juf'fertje-in-'t-groen** (ranonkel met witte of blauwe bloempjes), o. juffertjes-in-'t-gr.
- Juf'vrouw** (meisje, burgervrouw, onderwijzeres), v. —en.
- Juf'vrouwmerk** (wilde selderij), o. gmv.
- Jugeeren.** (j = zj). Zie **Judicieeren.**
- Jui'chen** (luid en jubelend zijn vreugd te kennen geven), ik heb —juicht; —**tonen**, m. mv.
- Jui'len** (joelen), ik heb —juild; —**ing**, v. —en.
- Juin** (ajuin), m. —en; (stofn.), v.; *fig. hij is zoo gek als een —, doet allerlei dwaasheden.*

- Juist** (*nauwkeurig*), bn. en bw.; -heid, v.  
**Juju'be** (*borstgom*), v. gmv. (j = zj).  
**Juju'ben** (*roode borstbeziën van den jujube-boom; nu meestal hoestballetjes van suiker en gom*), v. mv. (j = zj).  
**Juk, jok** (*draagwerktuig*), o. -ken; *een os in het — spannen; manden of emmers aan een — dragen; het — eener brug; fig. dienstbaarheid: het Spaansche —, onder het — brengen, het — afwerpen; ook: een — ossen, d. i. een koppel ossen.*  
**Juk'been** (*been onder het oog*), o. -beenderen.  
**Ju'li** (*hooimaand*), m.; -dag, m.; -maand, v.  
**Juliaansch'**, bn.; *de — e tijdrekening, nl. van Julius Cæsar (het jaar = 365 dagen en 6 uren). Zie Gregoriaansch'.*  
**Ju'lie** (*jehû, gijlieden*), pers. en bezitt. voornw. *Wat doen —? Hier zijn — boeken.*  
**Jumel'les** (*dubbel oogglas, tooneelrijker*), v. mv. (j = zj). Zie **Bino'cle**.  
**Junc'tie** (*vereeniging*), v. -tiën, -ties. (j = zj).  
**Jungeeren** (*voegen, vereenigen, samenvoegen*).  
**Ju'ni** (*zomermaand*), m.; -dag, m. -en; -kever (*hooikever*), m. -s; -maand, v. -en.  
**Ju'nior** (*de jongere*), m. Zie **Jr.**  
**Ju'no** (*myth. gemalin van Jupiter*), v.  
**Ju'n'ta** (*raadsvergadering in Spanje, Portugal of Z. Amerika, volksvergadering*), v. -'s.  
**Ju'pe** (*vrouwenrok*), v. -s. (j = zj).  
**Jupi'ter** (*myth. de opperste god*), m.  
**Ju'ra** (*de rechten, de rechtswetenschap*), o. mv.  
**Ju're**, de —, rechtens, bw. (j = j).  
**Juré** (*gezworene, lid eener jury*), m. -'s.  
**Juridiek'**, **jur'idisch** (*overeenkomstig de rechtsleer, rechtsgeldig*), bn. (j = j).  
**Jur'idisch** (*overeenkomstig de leer van het recht, rechtsgeldig*), bn.; *een wetsontwerp van een — standpunt behandelen.* (j = j).  
**Jurisdic'tie** (*rechtshandeling, rechtsgebied*), v. -s, -tien. (j = j).  
**Jurisdic'tie** (R. K. *rechtsmacht voor de geestelijkheid tot het bedienen van hun ambt en v. d. H. Sacramenten*), v. -s. (j = j).  
**Jurispruden'tie** (*rechtsgeleerdheid*), v. gmv.  
**Jurispruden'tie** (*uitlegging, toepassing van de wet door den rechter; rechterlijke beslissingen samen*), v. (j = j).  
**Jurist** (*rechtskennner, rechtsgeleerde*), m. -en.
- Jurist'endag** (*congres van juristen*), mf.-dagen.  
**Juris'tisch** (*rechtskundig*), bn.  
**Jurk** (*japonnetje*), v. -en; -engood, o. gmv.  
**Ju'ry** (*rechtbank van gezwoorenen; commissie van beoordeeling*), v. -'s. (j = zj).  
**Jus** (*het recht, de gerechtigheid*), o. jura; -civile, burgerlijk recht; -criminale, strafrecht.  
**Jus** (*krachtig vleeschap*), v. en o. Lees: **zjuu**. Zie **Jeu**.  
**Jus'te** (*rechtvaardig, billijk, juist, net zoo, nauwkeurig*), bn. en bw. Lees: **zjuust**.  
**Justeeren** (*gelijkmaken, vereffenen*).  
**Justement'** (*juist*), bw. Zie **Jus'te**.  
**Jus'te millien'** (*de gulden middelweg*), o. *Louis Philippe volgde na 1830 de staatkunde van het —, d. i. den weg tusschen de beide uiterste partijen (legitimisten en republikenen).*  
**Justifica'tie** (*rechtvaardiging*), v. -tiën, -ties.  
**Justificeeren** (*rechtvaardigen, verdedigen, verantwoorden*).  
**Justi'tia** (*myth. godin der gerechtigheid*), v.  
**Justi'tie** (*gerechtigheid, het recht, de rechterlijke macht*), v. gmv.  
**Jut** (*peer*), v. -ten; (*boom*), m. -ten.  
**Ju'te** (*vezel van een plant uit de Gangesvlakte, ongeveer behandeld als bij ons de hennep*), v. gmv.; *overgordijnen van —.*  
**Ju'tegaren**, o. (soorten), o. -s; -spinnerij' (*fabriek*), v. -en; -weverij', v. -en; -zak, m. -zakken.  
**Jut'mis, Jut'temis**, v. *Met St. —, en dan nog wel: als de kalveren op het ijs dansen, d. i. nooit.*  
**Jut'tepeer** (*saprijke peersoort*), v. -peren.  
**Juweel'** (*elk geslepen edelgesteente, vooral diamant*), m. -en; *fig. iets voortreffelijks; een —tje van een schulderij, een gedicht, een redevoering; een — van een vrouw.* (stof), o.  
**Juweel'len**, bn.; *een — broche, met diamanten.*  
**Juweel'tor** (*snuittor van Brazilië, groot ± 3 cM., zwart met goudgroene schitterende strepen*), v. -torren.  
**Juwelier'** (*juweelwerker, handelaar in juweelen*), m. -s; -swinkel, m. -s.  
**Jux'ta-positie** (*toevoeging, toeneming door uitwendige aanzetting*), v. gmv. (tie = tsie).

## K.

- K.** v. k's. De elfde letter van het alphabet.  
**K.** of **Kal.** — *Kalen'de*, de eerste dag der maand.  
**K. v. K.** en **F.** — *Kamer van Koophandel en Fabrieken*.  
**Kant.** — *Kantoor*.  
**Kapt.** — *Kapitein*.  
**Kar.** — *Karaal'*. Zie ald.  
**K.G.** — *Kilogram*.  
**K.G.** — *Knight of the Garter*, ridder van den  
**Kil.** — *Kilogram*. [Kouseband.  
**Kilom.** — *Kilometer*.  
**K.K.** — *Keizerlijk of Koninklijk*.  
**Kl.** — *Klasse*.  
**K.M.** — *Kilometer*, mijl van 1000 M.  
**K.M.** — *Keizerlijke of Koninklijke Majesteit*.  
**Kon.** — *Koninklijk*.
- Kr.** — *Kroon*; — *kreutzer*. Zie ald.  
**Kub.** — *Kubiek*.  
**Kwart.** — *Kwartier*.  
**Ka, ka'de, kaai** (*straat, weg of voetpad langs een water*), v. kaden, kaaien; *de Rijnkade te Arnhem, de IJsselkade te Zutphen*.  
**Ka**, v. volksn. v. d. **Kauw**.  
**Ka'aba** (*Mohammeds bedehuis in Mekka*), v.  
**Kaag** (*platboomd vaartuij met één mast*), v. kagen.  
**Kaai** (*kade*), v. -en. Zie **Bier'kaai**.  
**Kaai'draaien, ka'draaien** (*aan- en afvaren langs de schepen om waren te verkopen*), ik heb —kaaidraaid of —kadrdaaid; —er, m. -s. Zie: **Ka'draaier**.

- Kaaf'en** (zeew. aan de kaai aanleggen), ik heb geकाaid; de zeilen —, reven, toppen.
- Kaaf'man** (krokodil van Z.-Amerika), m. —s, —nen. Ook: **Alliga'tor**.
- Kaak** (*wang*), v. kaken, fig. met stijve kaken, onbeschaamd; hij stond daar met beschaamde kaken, uit het veld geslagen.
- Kaak** (*schandpaal*), v. kaken; aan of op de — stellen, te pronk doen staan.
- Kaak** (*harington*), v. kaken. vero.
- Kaak'je** (*meelkoekje*), o. —s.
- Kaak'ton** (scheepst. ton tot bewaring der scheepsbesluit), v. —tonnen.
- Kaal** (*onbegroeid*), bn. en bw.; —heid, v. gm. v.
- Kaalhoofdigheid** (*haarloosheid*), v. gm. v.
- Kaal'kin** (*baardeloze knaap*), m. —kinnen.
- Kaal'kop** (*haarlooze*), m. en v. —koppen.
- Kaal'oor** (*kaalkop*), m. en v. —ooren.
- Kaam** (*schimmel op bier, wijn, enz.*), v. gm. v.
- Kaam'sel** (*kaam*), o. gm. v.
- Kaan** (*plathodemd vaartuij, bootje*), v. kanen.
- Kaan** (*kleine bruine stukjes, die overblijven bij 't uitbraden van reuzel, rund- of kalfsvet*), v. kanen.
- Kaan'koek** (*gestold vet in den vorm van een pannekoek*), m. —koeken.
- Kaap** (*in zee uitlopend gebergte*), v. kapen; de — omzeilen, naar de —, d. i. de Kaap de Goede Hoop; de — te boven zijn, het gevaar.
- Kaap** (*zeeroof*), v. gm. v.; ter — varen.
- Kaap** (zeet. hoog toestel van balken, gedeekt met een kap, als herkenningsteeken voor den zeeman), v. kapen.
- Kaap'stander** (*windas met verticalen stand der draaispil*), m. —standers.
- Kaap'vaarder** (*schip, dat naar de Kaap vaart*), m. —vaarders.
- Kaap'vaart** (*het ter kaap de Goede Hoop varen*), v. gm. v.
- Kaap'vaart** (*het varen ter kaperij*), v. gm. v.
- Kaap'wijn** (*Kaapsche wijn*), m. —wijnen.
- Kaar** (*vischbootje met gaatjes*), v. karen.
- Kaard'distel** (*plant*), v. —s. Zie **Kaar'debol**.
- Kaar'de** (*ruiterkruid, moerasplant*), v. —n.
- Kaar'debol** (*dissel, wier gedroogde bloemhoofjes men gebruikt tot het kaarden of gladkrassen der wol v. h. laken*), v. —bollen.
- Kaar'den** (*de wol al krassend zuiveren en gladden*), ik heb geकाard; —er, m.; —sel, o.
- Kaars**, v. —en; een smeer—, een was—.
- Kaar'sedief** (*verkoold pit*), m. —dieven.
- Kaart** (*speelkaart, land- of zeekaart*), v. —en.
- Kaart'blad** (*een speelkaart*), o. —bladen.
- Kaart'ten** (*kaartspelen*), ik heb geकाart.
- Kaart'tenblad** (*karton, ook papier om een kaart op te teekenen*), o. —bladen.
- Kaart'legster** (*waarzegster*), v. —legsters; overdr.: oude best.
- Kaas** (*voedingsmiddel uit melk bereid, al of niet gekruid*), v. kazen; —je (*voorwerp*), o. —s.
- Kaas-en Brood'volk** (*opvroerige Kennemerlandsche boeren in 1491—'92*), o. gm. v.
- Kaas'jeskruid** (*matuwe*), o. gm. v.
- Kaas'mijt** (*mijt, die in oude kaas leeft*), v. —mijten.
- Kaats** (*plaats van den bal*), v.; —baan, o. —banen; —bal, m. —ballen.
- Kaat'sen** (*het kaatsspel spelen*), ik heb geकाatst. Wie kaatst, moet den bal verwachten, d. i. wie schertst, moet scherts kunnen verdragen; wie aanvalt, moet rekenen op tegenweer; —er, m. —s; —ing, v. —en.
- Kabaal'**, **kaba'ja** (*Ind. een soort van kamerjapon van lichte stof*), v. —en, —ja's. Een Maleisch bediende met een lange donkerroode —. (J. t. Br.); Chinese kinderen met witte —baaien.
- Kabaal'** (*rumoer, opschudding, lawaai*), o. Zie **Cabaal'**.
- Kabas'** (*hengelmandje*), v. —sen.
- Kabas'sen** (*knaphandig stelen, smokkelen*), ik heb gekabast. vero.
- Kab'belen** (*met zachten golfslag stroomen*), het beekje heeft —kabbeld; —ing, v. —en.
- Ka'bel** (*dik touw, scheepstros, anker touw*), m. kabels.
- Ka'bel** (*telegraafkabel in den oceaan*), m. —s; de transatlantische —.
- Kabela'ring** (*kabel, waarmee men 't anker ophaalt*), v. —en.
- Kabel'bericht** (*telegraphisch bericht over zee*), o. —berichten.
- Ka'belen** (*met kabels vastmaken*), ik heb gekabeld. Ook: telegrafeeren.
- Kabel'jauw'** (*grootte zeevisch*), m. —jauwen; (*als stofnaam*), v. gm. v.
- Kabel'jauw'schen** (*aanhangers van graaf Willem V, 1349*), m. Zie **Hoek'schen**.
- Kabel'jauw'shom** (*ingewandsdeel van een kabeljauw*), v. —hommen; met opgewondenheid van een gestoofde — spreken. (C. O.)
- Kabinet'** (*ouderwetsch fraai meubelstuk, ladenkast met bovenduren*), o. —ten.
- Kabinet'** (*zaal of galerij, verzameling*), o. —ten; — van schilderijen, munten, penningen; kunst—.
- Kabinet'** (*werkvertrek v. e. vorst; fig. de vergeering*), o. —ten; —sbrief; —sorder, bevel van wege den koning; —sraad, raad van ministers.
- Kabinet's'quaestie**, —kwestie (*geschiedenis, omstandigheid, die tot het aftreden van het ministerie kan leiden*), v. —tien, —s.
- Kabou'ter** (*aardmannelijk, werkdwerg*), m. —s; —mannetje, o. —s.
- Kabriool'**, **kapriool'** (*luchtsprong*), v. —olen. Zie **Cabriool'**.
- Kabuis'** (*scheepskeuken*), v. kabuizen. Ook: **Kombuis'**.
- Kaby'len** (*Arab. volksstam in N. Afrika*), m. mv. Ook: **Kabi'len**.
- Ka'chel** (*verwarmingsvoorwerp*), v. kachels.
- Kadas'ter** (*openbaar register der eigendommen, ook de rijks-bewaarpplaats*), o. gm. v.
- Kadastraal'** (*tot het kadaster behoorende*), bn.; een —trale omschrijving.
- Kadastreeren** (*in de kadastrale leggers opschrijven*), ik heb —kadastreerd.
- Ka'de, ka** (*muurdijk langs havens, meren enz. opgetrokken*), v. kaden. Ook bebouwd oever i. e. stad: *Rijnkade, IJselkade*. Zie **Kaai**.
- Ka'der** (*lijst; mil. omlijsting van officieren en onderofficieren*), o. —s.
- Kadet'** (*fijn en klein broodje*), v. —ten; meestal: kadetje, o. —s.
- Ka'di** (*rechter van lagere rang bij de Mohammedanen*), m. —'s.
- Ka'draai** (*vaartuigje*), v. —draaien.
- Ka'draaier** (*zoetelaar*), m. —draaiers; —draaister, v. —draaiers. Ook: **Kaai'**.
- Kadul'**, bw. *Zijn tong slaat —*, dubbel. gmz.
- Kaf** (*afval van stroo*), o. gm. v. Fig. *het — van het koren scheiden*, d. i. het kwaad van het goede scheiden; *er is geen koren zonder —*, er is geen deugd zonder gebrek; *het zal als — verstuiwen*, d. i. als een waardeloos iets; —dorschen, nutteloozen arbeid verrichten.

- Kaf'fa** (Indisch bont katoen), o. gmv.  
**Kaf'fer** (inbooring van het Kafferland in Z. Afrika; eig. kafir, d. i. ongelovige), m. -s.  
**Kaf'fir** (niet-Mohammedaan, ongelovige), m. -s.  
**Kaf'tan** (Turksch overkleed, eerekleed), m. -s.  
**Kaf'iek** (licht Turksch roeivaarttuig), m. -s.  
**Ka'jak** (klein en zeer licht Groenlandsch vaarttuig voor de vischwangst), v. -s.  
**Kaja'putolie, Kaja'poet-olie** (Ind. olie uit de bladeren en takjes van den boom van dien naam; witboom-olie, pijnstillend), v. gmv.  
**Kajuit'** (scheepskamer), v. -en.  
**Kakado'ris** (kwakzalver), m. -sen. Meester -.  
**Kakatoe'**, v. -s. Zie **Kakketoe'**.  
**Ka'kebeen** (been der kaak, kinnebak), o. -beenen.  
**Ka'kelbont** (schreeuwend kleuren toenode of hebbende), bn.: een -e versiering.  
**Ka'kelen** (het geluid van kippen, die gelegd hebben), zij heeft gekakeld. Fig. babbelen, snateren: Hou toch op met dat -!  
**Ka'ken** (visscherij, het met een scherp mesje verwijderen van een deel der inwendige organen van den haring terstond na het binnenhalen der vangst, ze daarna inzouten), ik heb -kaakt. Zie **Kaak** (harington).  
**Kak'kerlak** (insect, bakkerstor), m. -lakken.  
**Kakketoe'** (gekuidde papegaai), v. -s.  
**Kaks** bw. alleen gebruikelijk in: als -, voor de leus, kwanswijs. vero.  
**Kalamijn'steen** (erts van zink), m. -en.  
**Kalamink', kalmink'** (geglansde en gestreepte wollen stof), o.; een rok van -.  
**Kalan'der** (smuittorn, korentor), m. -s.  
**Kalan'der** (machine tot glanzing van gebleekt katoen of linnen; katoen- of linnen-glanzer), v. -s. Ook de glans zelf.  
**Kalan'deren** (met de kalender bewerken), ik heb -kalanderd; -derij' (glanzerij, werk-plaats), v. -en.  
**Kala'papalm** (Ind. kokospalm), m. -en. Zie **Klap'perboom**.  
**Kalebas', kalbas'** (pompoen), v. -bassen; -boom (Ind. boom), m. -boomen.  
**Kalefa'ten**. Zie **Kalfa'ten**.  
**Kalen'der** (almanak, tijdwijzer), m. -s. Zie ook: **Republikeinsche** -; **Grego-riaansche** -.  
**Kales'** (open koets, ook kapstok), v. -sen. Zie **Calèche**.  
**Kales'** (vrouwenkap met baleinen, die over muts en kapsel heen gedragen werd), v. -sen. vero.  
**Kalf** (jong rund), o. kalveren, kalven.  
**Kalf** (al te goede man, onnoozele bloed), o. kalven; een - van een jongen, een goed -, een - Mozes, een zachtmoedig man. Num. 12:3.  
**Kalfa'ten** (het herstellen van een vaarttuig, het dichtmaken der naden met uitgeplozen touw of met werk en pik), ik heb -kalfaat. Fig. Laat mij dit -, d. i. in orde brengen. Ook: **Kalefa'ten**.  
**Kalfa'teren**, ik heb -kalfaterd; -fa'tering, v. -en. Ook: **Kalefateren**. Zie **Kalfa'ten**.  
**Kalfs'gehakt**, o. gmv.; -**karbona'de**, v. -n; -**kop**, m. -pen; -**kotelet'** (-ribbetje), v. -ten; -**leder**, o. gmv.; -**lever**, v. -s; -**nier**, v. -en; -**oog** (fig. groot uitpuilend oog), o. -en: Mietje met de -oogen (C. O.); -**poelet** (stukjes soepvleesch), o. gmv.; -**soep**, v. gmv.; -**tong**, v. -en; -**vel**, o. -len: fig. trommel; -**vet**, o. gmv.; -**vleesch**, o. gmv.  
**Ka'li** (O.-Java. rivier), v. -'s. Op O.-Java bezigt men -. Zie **Tji**.  
**Kali'ber** (middellijn van de cilindrische ruimte in een kanon), o. gmv.; een kanon van groot -.  
**Kali'ber** (gewicht, grootte, afmeting), o. metselsteenen van groot -; fig. soort, aanzien, stand; Menschen van 'tzelfde kaliber.  
**Ka'lief** (titel van de opvolgers van Mohammed, tegenwoordig gevoerd door den sultan van Turkije), m. -liefen.  
**Kali'fa** (titel van een kabylen-hoofd in N. Afrika), m. -'s.  
**Kalifaat'** (rijk der kaliefen), o. gmv. Het Westersch - of het - van Cordova (762-1492); het Oostersch - (Bagdad).  
**Ka'lis** (schooier, bedelaar), m. -sen.  
**Kalium** (potassium, potaschmetaal), o. gmv.; -**oxyde** (alcali), o. gmv.; -**zouten**, o. mv.  
**Kalk** (alkalische aarde), v. gmv.; -**beslaan** of **lesschen**, met water mengen; -**aarde**, v. gmv.; -**achtig** (als kalk), bn.  
**Kalk'en** (met kalk besmeren), ik heb gekalkt.  
**Kalk'licht** (helder, wit licht), o. gmv.; het - ontstaat door gloeiing van kalk of krijt in een vlam van knalgas. De uitvinder is Drummond.  
**Kalkoen'** (hoenderachtige vogel uit Kalikoet of Calcutta, familie der fazanten), m. -en. De - komt in Amerika in het wild voor.  
**Kalkoen'** (punt van een hoefijzer), m. -en.  
**Kalkoen'enei** (ei v. e. kalkoen), o. -eieren.  
**Kalkoensch'**, bn.; een -e haan, een -e hen.  
**Kalkoen'tje** (1/4 flesch wijn; ook plat drinkglas), o. -s.  
**Kalk'oven** (om kalk te branden), m. -s; -**put** (voor gebluschte kalk), m. -putten; -**spaat** (delfstof), o. gmv.; -**steen** (zekere rotssoort), m. gmv.; -**water** (water met gebluschte kalk), o. gmv.; -**zouten** (calciumzouten), o. mv.  
**Kal'en** (babbelen, snappen), ik heb gekald; -**ler**, m. -s; -**ling**, v. Zie **Raas'kallen**.  
**Kalm** (rustig, stil, tevreden), bn. en bw.; een - antwoord, wees -, hij sprak zeer -.  
**Kal'mar** (een soort van inktvischje), m. -s.  
**Kalmeeren** (stillen, doen bedaren), ik heb gekalmeerd; iemand -.  
**Kalmink'**, o. gmv. Zie **Kalamink'**.  
**Kalm'pjes** (bedaald), bw.; zich - amuseeren; iets - opnemen, rustig.  
**Kalm'te** (zeew. windstilte), v. gmv.; - op zee.  
**Kalmuk'ken** (Mongoolsche stammen aan de Wolga, Tartaren), m. mv.  
**Kal'mus** (geneeskrachtige waterplant), m. gmv.; -**olie** (aetherachtige olie), v.; -**wortel**, m. -wortels.  
**Kalomel'** (geneesk. verbinding van kwik en chloor), m. gmv.  
**Ka'long** (vliegende hond op Java), m. -s.  
**Kalot'** (mutsje, kapje), v. -ten. Zie **Calotte**.  
**Kalot'ten** (afvalsdeelen bij 't vlaszwingelen), v. mv.; van de - maakt men grof weefsel.  
**Kal'ven** (een kalf werpen), de koe heeft gekalvd; gmz. voor braken. Zie **Kal'veren**.  
**Kal'veren** (braken, spugen), ik heb gekalverd.  
**Kal'verliefde** (kinderachtige liefde), v. gmv.  
**Kalvijn'** (appel), v. -en; roode en witte -en. Zie **Calville**.  
**Kam** (getand werktuig), m. -men. Fig. de - van een haan, van een viool, van een helm, van een raad, d. i. uitstekend deel; iem. in den - pikken, telkens afsnauwen; den -

- opsteken, zich verzetten; allen over denzelfden — scheren, allen als gelijken behandelen.
- Kam** (weverskam, deel v. h. touw), m. — men.
- Kam** (aard. bovenste lijn van een berytop), m. — men.
- Kameel** (toestel om schepen te lichten, in 1691 door M. M. Bakker uitgevonden), o. — en.
- Kameel** (herkauwend schaapachtig zoogdier), m. — en; de eenbultige — of dromedaris; de tweebultige —; de — is een huisdier der Mongolen; fig. De — is het schip der woestijn. Ook dicht. **Ke'mel**.
- Kameel'pardel** (giraffe), m. — s. Ook: —paard.
- Kameleon** (kleurveranderend hagedisje), o. — s; het — leeft vooral in Afrika; het — is een bekend gedicht van Staring.
- Kameleon'** (fig. persoon, die telkens een andere partij aanhangt), m. — s. **Opportunist'**.
- Kameleon'tisch** (veranderlijk) bn.; een — e politiek.
- Kamelot'** (geweven stof van kemelshaar, doorwerkt met zijde), o. gm.v.
- Kamelot'ten** (stof uit kemels-of geitenhaar geweven), bn.; een — doekje.
- Ka'men** (kamig worden, schimmelen van bier), het bier heeft of is gekaamd.
- Kamenier** (kamerjuffer, helpster eener dame), v. — s; — sdiens, m. — en; — swerk, o. gm.v.
- Kamenie'ren** (een dame helpen kappen en kleeden, enz.), ik heb — kaminerd.
- Ka'mer** (deel van een huis, bestoten ruimte), v. — s; fig. de — van een kanon, van het hart; van een mijn (waar het buskruit geborgen is); zijn — houden, ongesteld zijn; op — s wonen, gestoffeerde —; de — van koophandel en fabrieken; — s van rhetorica, rederijderskamers, vero.; de Eerste en Tweede — der Staten-Generaal.
- Kameraad'** (kamergezel, makker), m. en v. — s, — raden; — schap, o. en v.; — schapelijk, bn. en bw.; met iemand — omgaan.
- Kamerarrest** (mil. zekere lichte straf), o. — arresten. Fig. ik ben verkouden en heb —.
- Kamerdoek** (Kamerijksdoek), o.; katoenen —, zeer fijn hemdenkatoen.
- Ka'meren** (opstuiten, op een kamer onderhouden), ik heb gekamerd. Fig. kerkeren.
- Ka'mergeleerde** (theorieman), m. — geleerden; hij is maar een droge —.
- Ka'mergerecht** (Duitsch keizerlijk gerechthof), o.; het — (1495) maakte een einde aan het vuistrecht.
- Ka'mergymnastiek** (lichte lichaams oefeningen zonder toestellen, die binnenskamers kunnen uitgevoerd worden), v. gm.v.
- Ka'merheer** (edelman in hofdienst), m. — en; deze baron is — des konings; die heer is — i. b. d., in buitengewonen dienst; de gouden sleutel is het insigne van —; deze bisschop is — van den paus, dienstdoend geestelijke aan 't pauselijke Hof.
- Kamerist'** (lid eener rederijderskamer in oude dagen), m. — en. vero.
- Ka'merlid** (lid van een der beide kamers der Staten-Generaal), o. — leden.
- Ka'merling** (kamerheer), m. — en. vero.
- Ka'mermuziek** (vocale of instrumentale lichte muziek), v. gm.v.; — stem (lichte zangstem), v. — stemmen; — zanger, m. — s.
- Kam'fer** (brandbaar hars), v. gm.v.; — van Baros op Sumatra; — achtig, bn. en bw.; een — achtige lucht; — achtig rieken.
- Kam'ferboom** (Ind. een der hoogste woudboomen, een soort van laurier), m. — boomen.
- Kam'garen** (garen van gekamde wol), o. (soorten), o. — garens.
- Kam'gras** (beemdgras onzer weiden), o. gm.v.
- Kam'hagedis** (leguaan, geschubde hagedis van Z. Amerika), v. — hagedissen.
- Ka'mig** (schimmelig), bn.; — bier.
- Kamil'le** (geneeskrachtige plant), v. gm.v.; in ons land groeit de gewone —, de bloem der — is zweetdrijvend; — zetten, — drinken.
- Kamil'lenafreksel** (thee van de gedroogde kamillebloem), o. gm.v.
- Kamil'lepot** (astrekpot voor — thee), m. — ten.
- Kamizool'** (vest, buis zonder mouwen), o. — zolen; — zak, m. — zakken; hij droeg het horloge in den — zak. vero.
- Kam'kever** (schallebijter), m. — kevers.
- Kam'meling** (afval van kamwol, korte uitgekamde wol), v. gm.v.
- Kam'men** (met een kam haar of wol bewerken of ontwarren), ik heb gekamd; — mer, m. — s; — ster, v. — s.
- Kam'mossel** (koploos weekdier met fraai gekleurde schelp), v. — mossels.
- Kam'neus** (een soort vledermuis), m. — neuzen.
- Kamoe'ning** (fijn geel gevamd Ind. hout van den boom van dien naam), o. gm.v.; het fijne — komt van den wortel van het boompje.
- Kamoes'leer, kamuis'leer** (gemsleer), o. gm.v.; schoenen van —.
- Kamp** (leger, legerplaats in 't open veld), o. — en; het — betrekken, de oefeningen van het — bijwonen, het — van Chalons in Frankrijk, het — van Zeist; het Chineesche —, Ind. wijk, b.v. in Soerabaja, waar de Chineezen wonen; het Maleische —.
- Kamp** (afgepaald stuk gronds), m. — en; een — weiland; die grond wordt bij — en geveild.
- Kamp** (strijd, gevecht, worsteling), m. gm.v.; een zware kamp, den — doorstaan.
- Kamp** (gelijk), bn. en bw.; wij zijn —; ik speel — op, zonder winst of verlies.
- Kam'pak-partij** (Mal. gewelddadige roof met inbraak door gewapende inlanders gepleegd), v. — partijen.
- Kampan'je** (zeew. licht verdek bij of op den achtersteven), v. — s; — boot (soort van reddingsboot), v. — booten. Zie **Camp'gne**.
- Kampeeren** (geleerd zijn); de troepen lagen op de heide — kampeerd.
- Kampement'** (legerplaats), o. — en; een versterkt —.
- Kam'pen** (strijden, vechten), ik heb gekampt.
- Kamperfoe'lie** (slingerplant, heester met windenden stengel, boksblad), v. — s.
- Kampernoel'ie** (eetbare paddenstoel), v. — s.
- Kam'persteur** (harde eieren met mosterd), m.
- Kam'perstukjes** (dwaze handelingen), o. mv.
- Kamploen'** (kampvechter), m. — en; de — der Ned. wielrijders, de eerste, de allerbeste.
- Kamploen'schap** (het overwinnaar-zijn in een wedstrijd), o.; het — van Europa in 't wielrijden.
- Kam'pong** (Ind. Javaansch gehucht, bestaande uit hutten van hout of van bamboe, met pannen of met atapbladen gedekt en altijd door vruchtboomen en bamboebossen overschaduwde), v. — s.
- Kam'rad** (wiel met tanden aan het bovenvlak), o. — raden, — raderen; — wiel, o. — en.
- Kam'schelp** (kammossel), v. — schelpen; de gemarmerde —, de — is rond en gekerfd.
- Kam'wol** (gekamde wol), v. gm.v.
- Kan** (vaatwerk, liter), v. Fig. de — aanspre-

- ken, diep in de — kijken, liefhebber van de — zijn; spreekw. *Wie het onderste uit de — wil hebben, krijgt het lid op den neus*, d. i. wie al te begeerig is, krijgt niets; *Als de wijn is in den man, is de wijsheid in de —*, een beschonkene weet niet, wat hij zeggen of zwijgen moet.
- Kanaal'** (gegraven waterweg), o. kanalen. Fig. bron: *Uit welk — hebt gij dat?*
- Kanaän** (het beloofde land, Palestina), o.
- Kanalisa'tie** (het bevaarbaar maken van een beek, rivier, enz.), v. gmv.; de — van de Regge, de — der Maas in België, de Overijsselsche — maatschappij.
- Kanaliseeren** (het bevaarbaar maken van beken, rivieren); het — der Mark in N.Br.
- Kanal'je** (vrouwspersoon), v. —s; (gespuis), o. Ook: **Canalle**.
- Kana'rie** (kamervogel), m. —s; de — leeft in 't wild op de Canarische eilanden.
- Kana'rieboom** (Ind. boom der Molukken met vruchten als blauwe pruimen), m. —boomen; —olie (geperst uit de pitten der kanariepruim), v. gmv.
- Kana'riegeel**, bn.; hij droeg — gele handschoenen; een — lint.
- Kana'rievogel** (kanarie), m. —vogels.
- Kanas'ter** (varinas-tabak), v. Zie **Knas'ter**.
- Kan'dang** (Java. schuur voor karbouwen), v. —s.
- Kandeel'** (kruidwijn), v. gmv.; Jannetje heeft — gebrouwen. (Potg.)
- Kan'delaar**, m. —s, —laren; een veelarmige —.
- Kandela'ber** (kroonlichter), v. —s. Zie **Candela'ber**.
- Kan'dij** (gekristalliseerde suiker, klontjes), v.
- Kand'jiel** (Java. zeer klein hert), m. —s. De — is niet groter dan een middelmatige hond. (Max Hav.)
- Kaneel'** (Ind. specerij), o. gmv.; het — is de gedroogde binnenbast van den kaneelboom; het — komt van Ceilon en Java; een pijp —.
- Kaneel'appel** (Amerik. appel met kaneel-smaak), m. —appels; —bast, m. gmv.; —bloesem, m. —bloesems; —boom, m. —boomen; —framboos, v. —bozen; —geur, m. gmv.; —hout, o. gmv.; —kleurig, bn.: Hildebrand, je hadt een —kleurig jasje aan. (C. O.); —olie, v. gmv.; —peer, v. —peren; —roos, v. —rozen; —wafel, v. —wafels, —wafelen; —wijn (kruidwijn, hipocras), m. gmv.
- Kan'efas** (ruwe katoen voor voering), o. —sen.
- Kanepho're** (korfaraagster, meisjesbeeld met een bloemenmandje op 't hoofd), v. —n.
- Kan'goeroe** (buideldier, springhaas), v. —s; de — leeft in Nieuw-Holland. Ook: **Ken'goeroe**.
- Kan'nis** (vischkorf met deksel), v. —sen.
- Kan'jer** (iets dat groot is in zijn soort), m. en v.; een — van een visch; een — van een wijf, groot, brutaal vrouwspersoon.
- Kan'ker** (gezuwel), m. gmv. Fig. wegterend iets: jenever is een —; de school is een —. (C. O.)
- Kan'kerbloem** (koornbloem, klaproos), v. —bloemen.
- Kan'keren** (door kanker wegteren), het heeft gekankerd; —ing, v. —en.
- Kan'nebladen** (gele plomp), o. mv.
- Kan'newasscher** (ruig werktuigje tot reiniging van flesschen en kannen), m. —s.
- Kannibaal'** (menscheneter), m. —balen. Zie **Cannibaal'**; —sch (onmenschtijk wreed), bn.
- Ka'no** (Indiaansch schuitje van boomschors, of uit een boomstam, dat voortgepagaaid wordt), v. —s.
- Kanoet'vogel** (Noordsche strandlooper van Aug. tot Mei aan onze kusten), m. —vogels.
- Kanon'** (stuk geschut), o. —nen; de —nen losbranden, het dreunen der —nen; —gebulder, o. gmv.
- Kanonna'de** (voortgezet kanonvuur), v. —nades.
- Kanonneer'boot** (oorlogsvaartuig, plat met één mast en zeilruig ter kustverdediging), v. —booten; —galjoot (oorlogsvaartuig), v. —galjoten; —sloep, v. —sloepen.
- Kanonnier'** (soldaat der artillerie), m. —s.
- Kans** (goede gelegenheid), v. —en; een goede —, een — wagen, er is geen — op, uitzicht; de — opgeven; de — is verkeken, d. i. verloren; de — staat schoon, goede gelegenheid; ik zie er wel — toe; —rekening (waarschijnlijkheidsleer), v. gmv.; —spel (hazardspel), o. —spelen: onze staatsloterij is een officieel geregeld —spel.
- Kansel'** (predikstoel), m. —s; van den — aflezen, openlijk bekend maken; —rede (predikatie), v. —reden; —stijl, m. gmv.; —taal, v. gmv.; —welsprekendheid, v. gmv.
- Kanselarij'** (griffie van een gezantschap, consulaat; kantoor van den kanselier), v. —en.
- Kanseller'** (hoofd eener kanselarij; ook: groot-zegelbewaarder des rijks, eerste minister), m. —s, —en.
- Kant** (zijde, rand, zijvlak), m. —en; aan dezen —, aan den — van het water; iets op zijn — zetten; van — raken, sterven; zegsw. *Dat raakt — noch wal*, is ongerijmd, heeft geen grond; een — je brood, stuk, hompje.
- Kant** (speldenwerk), v. —en; —werk, o. —en; —werkster, v. —werksters.
- Kant** (vierkant, in orde), bn. en bw.; iets — zagen, iets — houwen; — en klaar, geheel gereed; een kamer aan — maken; de zeilen — zetten, gespannen.
- Kant** (frisch, krachtig), bn. *Dat's waar, zei Maartje, hij is —, en heeft een overgroot verstand*, nl. haar zoon Krelis. (Asschenberg.)
- Kanta'te**, v. —s. Zie **Canta'te**.
- Kanteel'** (schietgat, uitgetand muurwerk), m.
- Kantee'ling** (kanteel), v. —en. [—teelen.
- Kant'elen** (wentelen, omkeeren), ik heb gekanteld; een kist —, een balk —, d. i. op de zijden voortwentelen. Bij uitbr. *springend voortrollen: De ring —t van den toren*. (Bild.)
- Kanteloep'** (wratme:oen), v. —loepen. Ook: **Kantaloep**. Zie **Cantaloep'**.
- Kan'ten**, ik heb gekant. Fig. *zich tegen iets —, verzetten*. Zie **Aan'kantten**.
- Kan'ten** (van kant), bn.; een — kraagje.
- Kan'terstok** (helmstok van het roer, roerpen), m. —stokken.
- Kant'houwen** (goed scherp afkappen), ik heb —kanthouwd; een stuk marmer —; —houwer (steenhakker), m. —houwers.
- Kan'tig** (hoekig, scherp), bn.; —heid, v. gmv.
- Kant'je** (randje, smalle kant), o. —s. Fig. *dat staat op het — van vallen*.
- Kanton'** (rechtst. afdeling, district), o. —s. Zwitserland bestaat uit 22 —s; —gerecht (laagste rechtbank), o. —en; —naal' (tot een kanton behoorend), bn.: de —nale raad, Zwitserland; —neeren (mil. de troep inlegeren); —nemen' (mil. afdeling van het veldleger), o. —en; —rechter (rechter van het kanton; vroeger: vrederechter), m. —rechters.



- Kantoor'** (vertrek, kamer, bureau), o. -toren; het - der belastingen, een notaris-, een handels-, de klerken van een -; -**bediende**, m. -n; -**behoefden** (papier, inkt, enz.), v. mv.; -**klerk**, m. -en; -**pers** (copieer-machijne), v. -en; -**schrijver**, m. -s.
- Kant'shaak** (dreg, grijphaak), m. -haken.
- Kant'steek** (steek om kant te dichten), m. -steken.
- Kant'teekening** (aanteekening op den witten kant van een blad), v. -teekeningen. Fig. kleine, zakelijke opmerking.
- Kant'visscherij** (het visschen op platvisch langs de kust), v. gmv. Ook: Schrob'visscherij.
- Kant'zuil** (meetk. driehoekige zuil, prisma), v. -zuilen.
- Kanun'nik** (R. K. domheer of stiftsheer; wereldlijk geestelijke, die lid is van het kapittel), m. -en; de -en gaven ook onderwijs aan de kapittelschool. Zie *Canonicus*.
- Kanun'nikenbanken** (R. K. het vaste fraaie gestoelte in het hoogkoor), v. mv.
- Kaoet'sjoek** (gomelastiekachtigstof), v. gmv.; banden van - om rijwielen, overschoenen van -; de - is verdikt plantaardig melksap uit tropische boomen. Zie *Caoutchouc*.
- Kaolin'** (alvinaarde, grondstof van porselein), o. gmv.; - is vrij zuiver en bijna wit.
- Kap** (hoofddeksel), v. -pen; de - aannemen, de kloostergelofte doen; zich in de - steken, d. i. monnikskap, kloosterkap; de - op den tuin (d. i. haag, heg of heining) hangen, het klooster verlaten; *promoveeren met de -*, met grooten lof; *iemand op zijn - zitten*, het hem lastig maken; *hij kreeg alles op zijn -*, alle schuld kwam op hem neer; *iemand de - over het hoofd trekken*, hem bedotten of foppen; *Gelijke monniken, gelijke kappen*, er moet geen onderscheid zijn onder gelijken; *iemand de - vullen*, hem wat wijsmaken, vleien; *in de - geleid worden*, bedrogen worden; *alles komt op mijn -*, ik moet alle schuld, de rekening maar betalen; vergelijk: *monniks-, valken-, regen-*; bij uitbreid. de *Friesche -*, de Noordhollandsche -, de vrouwen met de nationale - en zwarte landen. (C.O.)
- Kap** (dek, bedeksel, dak enz.; alles wat aan een kap kan doen denken), v. -pen; de - van een dak, de - van een koepel, de - van een wagen, de - van een wieg, de - van een molen, de - van een schoorsteen, enz.; de lederen - voor jachtvogels, om hun den kop te dekken; fig. de - van een vogel, de kuif.
- Kap'ala** (hoofdeinde van de sarong), v. -'s.
- Kap'ala-kampong** (Mal. inlandsch dorps-hoofd), m. -s.
- Kap'as** (Ind. katoenplant), v. -sen.
- Kap'beitel** (beitel om te kappen), m. -beitels.
- Kap'blok** (slagersblok), o. -blokken.
- Kap'doos** (toiletdoos), v. -doozen.
- Kapel'** (bidplaats, kerk van een klooster, kleine kerk), v. -len; ook deel eener kerk meestal met altaar b.v. in een kathedraal; de - len van de Westminster-abdij in Londen; -**letje**, o. -s; zegsw. alle -letjes aandoen, alle kroegen en herbergen bezoeken.
- Kapel'** (dagvinder), v. -len.
- Kapel'** (korps muzikanten), v. -len.
- Kapelaan'** (R. K. geestelijke onder den pastoor eener parochie), m. -anen, kapelaans.
- Kapelanij'** (woning voor een kapelaan), v. -en.
- Kapel'meester** (orkest-directeur; hoofd van een korps militaire muzikanten), m. -meesters.
- Kap'en** (rooven, stelen, zeeroof plegen), ik heb gekaapt; -**ing**, v. -en; -**erij'**, v. -en.
- Kap'er** (vrijbuiters, zeeroover, rooverschip), m. -s; zegsw. *Er zijn -s op de kust*, er schuilt gevaar.
- Kap'er** (vrouwenhoofddeksel), v. -s; -**tje** (kinderhoedje), o. -s.
- Kap'erbrief** (vrijbrief tot kapen in oorlogstijd), m. -brieven; -**kapitein**, m. -kapiteins; -**schip**, o. -schepen.
- Kap'gaus** (zweemvogel in Nieuw-Holland), v. -ganzen.
- Kap'gebint** (gespan van het dak), o. -en.
- Kap'gewelf**, o. -gewelven. Fig. het -**gewelf der aarde**. (Staring)
- Kapitaal'** (hoofdsom, som gelds), o. -alen; een man van -, het maatschappelijk - eener vereeniging, assurantie, levensverzekering, enz. geldelijk bezit; vast -, b.v. gebouwen; levend -, winstopleverend; omlopend -, bedrijfs-.
- Kapitaal'** (groot, voornaam, aanzienlijk), bn.; een -**tale fout**, een -**gebrek**, een -**gebouw**; een -**tale letter**, hoofdletter.
- Kapitalisa'tie** (het kapitaliseeren), v. gmv.
- Kapitaliseeren** (bij een kapitaal voegen, een kapitaal laten aangroeien).
- Kapitalist'** (rentenier, rijke), m. -en.
- Kapiteel'** (bovenstuk eener zuil), o. -en.
- Kapitein'** (hoofdman, bevelhebber), m. -s.
- Kapitein'-adjutant'**, m. kapiteins-adjutanten.
- Kapitein'-chinee's** (Java. verantwoordelijk hoofd der in de residentie of afdeling woonachtige Chineezers; de betrekking is niet van militairen aard), m. Zie: **Lui'tenant-chinee's** en **Majoor'-Chinee's**.
- Kapitein'-generaal'**, m. kapiteins-generaal.
- Kapitein'-ingenieur'**, m. kapiteins-ingenieurs.
- Kapitein'-kwartier'meester**, m. kapiteins-kwartiermeesters en kapitein-kwartiermeesters.
- Kapitein'-lui'tenant** (zeeofficier, een rang lager dan een kapitein), m. kapitein-luitenant.
- Kapitein'schap** (ambt van kapitein), o. gmv.
- Kapiteins'plaats**, v. -plaatsen; -**rang**, m. -en; -**uniform**, v. -uniformen.
- Kapitolijnsch'** (tot of van het kapitol), bn.; de -**e berg**; de -**e Jupiter**, in het kapitol vereerd; de -**e tempel**, op het kapitol.
- Kapitol'** (hoofdburch van het oude Rome), o. Zie **Capitol'**.
- Kapitol'** (Huis van afgevaardigden in Washington), o. gmv.
- Kapit'tel** (hoofdstuk, vooral uit de H. Schrift of den Bijbel), o. -s, -en; een - uit den Bijbel lezen.
- Kapit'tel** (de gezamenlijke kanunniken of stiftsheeren; raad van geestelijke heeren, die den bisschop in het bestuur des bisdoms voorlichten; het lichaam, dat den nieuwen bisschop kiest), o. -s of -en; (het waren) *knapen der schole, welke door het - van St. Maarten aan de kerk (Utrecht) gehecht was en van de kanunniken onderwezen worden*. (J. Alb. Thijm); fig. in het - zitten, stem hebben; *stem in het - hebben*, durven of mogen meespreken.
- Kapit'teldag** (de dag, waarop het kapittel vergadering houdt), m. -dagen.
- Kapit'telen** (streng berispen, met woorden bestraffen), ik heb -kapitteld; -**aar**, m. -s; -**ing**, v. -en.

- Kapit'elheer** (R. K. *kanunnik*), m. — heeren.  
**Kapit'elsgewijze** (op de wijze van kapitels of in hoofdstukken), bw.; een werk — indeelen.  
**Kapit'elstok** (stokje, waaraan de linten zijn bevestigd, die de hoofdstukken (capita) van een boek aanwijzen), m. — stokken. Fig. suikerstokje.  
**Kapitula'tie**, v. — s, — tiën. Zie **Capitula'tie**.  
**Kap'laken** (zeew. extra premie of fooi voor den kapitein van een koopvaardijsschip), o. gmv.; het — was eig. een fooi tot het koopen van een lakenschen kapmantel. Thans zeker percent.  
**Kap'mantel** (vrouwenmantel, huik), m. — s.  
**Kap'mes** (hakmes), o. — messen.  
**Kapoen'** (gesneden jonge haan), m. — en.  
**Kapoe'eres, kapo'eres** (verloren, stuk, dood), bn.; het slot is —, het beest is — (Jodenduitsch).  
**Kapoets'** (kapoetsmuts, monnikskap, ook schippermuts met bont), v. — en. Ook: *Kapoets', Kapuits'*.  
**Kapok'** (Ind. wollige vezels rondom de pitten van den wolboom), v. gmv.; — boom (Ind. boom, wiens noten de kapok [bedvulling] geven), m. — en; — olie (Ind. olie uit de pitten van den kapokboom), v. gmv.  
**Kapot'** (stuk, gebroken), bn.; het slot is —, iets — slaan. Fig. onthutst, van streek: ik ben er — van. gmv.  
**Kapot'gaan** (stuk gaan, dood gaan), het ging —, is —gegaan; mijn mes zal nog —; de koe zal —. plat.  
**Kapot'jas** (lange soldatenjas, schanslooper), v. — jassen. Ook: *Kapot'*, v. — ten.  
**Kappelen** (zuur worden, schiften), de melk is —kappeld.  
**Kappelingen** (afhaksels, spaanders), m. mv.  
**Kap'pen** (vellen, omhousen), ik heb —kapt; boomen —; den mast — (bij storm); den kabel —, omdat er geen tijd meer is het anker te winden: ook het anker —.  
**Kap'pen** (fig. snijden, fijnhakken, klein maken), ik heb —kapt; groente —, kool —, hout —; koek —, d. i. op de kermis een koek in twee of drie slagen doërslaan.  
**Kap'pen** (het haar opmaken, optooien), ik heb —kapt; zich laten —, zich zelf —, wie heeft u zoo mooi gekapt?  
**Kap'per** (haarbouwkunstenaar, haarsnijder), m. — s. Zie **Coiffeur'**.  
**Kap'per** (een bloemgewas), m. en v. — s.  
**Kap'per** (biermaat,  $\frac{1}{2}$  pint,  $\frac{1}{4}$  Liter), m. — s.  
**Kap'pertjeskool** (shuitkool), v. — koolen.  
**Kap'roen'** (hoofddekseel, kap, muts), v. — en.  
**Kap'sel** (haartooisel eener dame), o. — s; een nieuwmodisch —. Zie **Coiffure'**.  
**Kap'spiegel** (spiegel om zich voor te kappen of het haar op te maken, toiletspiegel), m. — s.  
**Kap'stok** (toestel met knoppen om er den kap of mantel aan te hangen), m. — stokken.  
**Kap'tafel** (toilettafel), v. — tafels.  
**Kapucijn'** (Franciscaner monnik der 2e orde, in een bruine pij met kap), m. — en.  
**Kapucij'nenklooster**, o. — kloosters.  
**Kapucij'ner** (e. soort v. grauwe erwit), m. — s.  
**Kapucij'nermonnik**, m. — monniken.  
**Kapuitsmuts** (kapoetsmuts, bonte muts, grenadiersmuts), v. — mutsen. Zie **Kapoets'**.  
**Kar** (tweewielige wagen), v. — ren; — re-knecht, m. — s of — en; — reman (aschman, vuilnisman), m. — lui, — mannen.  
**Karaak', kraak'** (Spaansche koopvaardij), v. karaken en kraken.  
**Karaat'** (goudgewicht = 4 grein =  $\pm$  2 d.G.), o. karaten of karaats; goud van 14, van 18 —, d. i. van 14, 18 deelen fijn op een gewicht van 24.  
**Karabijn'** (ruitergeweer, buks), v. — en.  
**Karabinier'** (ruiter met karabijn), m. — s, — en.  
**Karaf', kraf'** (waterflesch), v. — fen.  
**Karai'ben**, m. mv. Zie **Kari'ben**.  
**Karakal'** (roofdier, een soort van lynx), m. — s; de — bewoont Perzië, Arabië, Indië, enz.  
**Karakol'** (wijngaardslak), v. — len; de — wordt in Limbury door velen gegeten. Zie **Caraco'le**.  
**Karak'ter** (lettervorm; fig. inborst, aard), o. — s; een man van —, beginselen; dat is zoo zijn —, aard; een aanplakbiljet met grootte — s, lettertypen. Zie ook: **Temperament'**.  
**Karakteriseeren** (kenmerken, kenschetsen).  
**Karakteristiek'** (kenmerkend), bn. Van der Werf, een — e verschijning. (Potg.)  
**Karakteristiek'**, v. gmv.; de — van een land, een volk, typische beschrijving.  
**Karak'terkunde**, v. gmv.; — loos (laag, zonder eergevoel), bn.; — stuk (tooneelstuk, waarin men de ontwikkeling van karakters ten doel heeft), o. — ken; — trek, m. — trekken: hoogmoed is een Spaansche — trek.  
**Karak'tervol** (typisch), bn.; de taal der Evangelien is — en indrukwekkend.  
**Karavaan'** (troep woestijnreizigers), v. — anen. Schertsend: kijk, wat een —, d. w. z. wat een troep kinderen, heeft die vrouw bij zich.  
**Karavanier'** (kameeldrijver bij een karavaan), m. — s.  
**Karavansera'** (Oostersche pleisterplaats der karavanen), v. — s.  
**Karbeel'** (steunlat, schoor), m. — s, — beelen.  
**Karbonda'** (een gebraden runds- of varkensrib), v. — s; — naad'je, o. — s.  
**Karbon'kel** (hoogroode robijn), m. — en, — s; (stofnaam), o. Fig. roode puist, m.; — neus, m.  
**Karbouw'** (Indische buffel), m. — en. Kerbo.  
**Kardeel'** (scheepst. hijschtouw), o. — s.  
**Kardemom'** (zekere plant in O.I.; ook de zaadkorrels er van), v. gmv.  
**Kardinaal'** (R. K. geestelijke, onder den paus van den hoogsten rang), m. — nalen; de kardinalen vormen den Raad des pausen, of het H. Collegie, dat o. m. met de pauskeuze is belast. Ook: **Cardinaal'**.  
**Kardinaal'-bisschop** (R. K. bisschop met den titel van kardinaal), m. — bisschoppen.  
**Kardinaals'bloem** (purperbloem, prachtig langlevend gewas), v. — bloemen.  
**Kardinaal'schap** (R. K. waardigheid van kardinaal), o. gmv.  
**Kardinaals'hoed** (R. K. roode scharlakenhoed als teeken der waardigheid), m. — hoeden.  
**Kardinaal'vogel** (N. Amerikaansche vink met roode kuif en rooden snavel), m. — vogels.  
**Kardoen'** (artisjokachtige vrucht, Spaansch gewas), m. gmv.  
**Kardoes'** (krulhond), m. — dozen; een goe-dige —.  
**Kardoes'** (met kruut gevulde papierenrol, patroon voor kanon en houwtiser), v. — dozen.  
**Kardoes'papier** (stevig wit omslagpapier), o. gmv.  
**Kareel'** (gebakken steen, tichelsteen), m. — en. Ook — steen, m. — en; verder: — bakker, m. — s; — bakkerij', v. — en; — oven, m. — s; — werk, o. gmv.  
**Karekiet'**, m. — en. Zie **Karkiet'**.  
**Ka'rel** (eigenn.), m.; orde van — III, Spaan-

- sche ridderorde; orde van - XII, Zweedsche ridderorde; orde van - Frederik, Badensche ridderorde.
- Karet'schildpad** (schildpad der keerkringszeeën), v. -padden; (stofnaam), o. Ook: **Caret'** -.
- Karet'ta** (Mal. rijtuig), v. -s.
- Kari'ben** (inboorlingen van de zuidelijke kleine Antillen en van Guyana), m. mv.
- Ka'rig** (gierig, zuinig), bn. en bw.; -heid, v.; -lijk, bw.
- Karikatureeren** (bespottelijk in teekening voorstellen); een der jongens . . . Zie eens hoe hij teekent, hoe hij -t! (Potg.). Zie **Caricaturiseeren**.
- Karkant'** (halsnoer van edelgesteenten, breed afhangende juweelen halsketting), m. -en.
- Karkas'** (geraamte, rif), v. -sen.
- Karkas'** (omwoeld zeer dun ijzer- of koperdraad voor vrouwenmutsen), v. gmv.
- Karkas'** (afgeplouzen geraamte v. gevogelte), v. -sen.
- Karkiet'** (rietvogel, rietzanger), m. -en; de groote of dubbele -, rietlijster, de kleine -, rietvink.
- Karlijn'tje, karolijn'tje** (vrouwenkapje), o. -s.
- Karls'bad** (stad in Boheme, met koude en warme bronnen), o. gmv.; het -er water wordt per jaar in een half miljoen kruiken verzonden.
- Karmeliet'** (R. K. monnik van den berg Karmel), m. -en.
- Karmelie'tenklooster** (het eerste werd gesticht op den berg Karmel, 1180), o. -kloosters.
- Karmijn'** (wijnroode verf), o. gmv.; -en: Een dik bobbertje met -e kooenen. (Klikspan); -inkt, o. gmv.
- Karmozijn'** (een soort van purperverf), o. gmv.; -en, bn.: een - stof. Ook: Karmezijn'.
- Karn** (karnvut, boterton), v. -en.
- Kar'nemelk, v.; -sbrij, v.; -spap, v.** -pen.
- Kar'nen** (boter maken), ik heb gekarnd; -hond, m. -en; -molen, m. -s.
- Karnof'felen** (drukken, knuffelen, folen), ik heb -karnoffeld; een zieken vinger -; -ing, v.
- Karolijn'tje, o. -s.** Zie **Karlijn'tje**.
- Karon'je** (slechte, ondeugende vrouw), v. -s.
- Karos'** (staatswagena), v. -sen.
- Karot'** (rol snuiftabak), v. -ten; -tenfabriek, v. -fabrieken. Zie **Carot'te**.
- Kar'per** (weekvinnige zoetwatervis), m. -s; de gewone - wordt ook in vijvers gekweekt.
- Karpert'** (langwerpig vierkant vloerkleed), o. -ten.
- Karpoets'** (kapoetsmuts), v. -en; jij, een karpoetsmuts op je gepoetste hoofd! (C. O.). Ook: **Kapoets'**.
- Kar'rel** (zekere visch), m. -s, -en.
- Karsaai'** (grof gekeperd Engelsch laken voor militaire mantels), v. gmv.
- Kartel'**, m. en o. -s. Zie **Cartel'**.
- Kartel** (kerf, insnijding, neep), m. -s.
- Kartelen** (inkepen, rondachtig inkerven), ik heb en het is -karteld; een geldstuk met gekartelden rand; ook: de melk is gekarteld (gekarrelad), geschift; fig. dat zal -, misloopen, haperen; -ig (zuur, geschift), bn.
- Karteldarm** (kronkeldarm, deel van den dikken darm), m. -darmen.
- Kartets'** (blikken bus met schroot en kogels), v. -en; -shot, o. -en; -vuur, o. gmv.
- Karthuizer** (R. K. monnik van de orde van den H. Bruno; deze orde werd in de woestij
- Chartreuzen (Carthusia) vier uur van Grenoble in 1086 gesticht), m. -s. Ook: Kartuizer.*
- Kartof'fel** (aardappel), v. -s, -en. gew.
- Karton'** (licht bordepapier), o. gmv.
- Kartonneeren** (een boek met bordpapier inbinden); -ing, v. -en.
- Kartouw'** (klein kanon, 25-ponder), v. -en. Geschut nocht donders van -en versteuren hem, nl. Frederik Hend. vóór Breda. (Vondel.)
- Kartuizer**, m. -s. Ook bn.: een - monnik, het - klooster. Zie **Karthuizer**.
- Karveel'** (klein snetzelend schip in Spanje en Portugal), v. en o. -s, -en.
- Karviel'** (scheepst. hijschblok), o. -s, -en.
- Karwats'** (lederen zweep met riemen), v. -en.
- Karweij'** (werk, zware arbeid), v. en o. -en.
- Karwij'** (wilde komijn), v. gmv.; -zaad, o.
- Kas, v. -sen; niet bij - zijn**, geen geld hebben; de - opmaken, narekenen en zien of alles accoord is; aan de - staan, voor de geldzaken zorgen; naar de - gaan, in de - zitten, gevangenis; fig. bij iemand in de - zijn, staan, in de gunst zijn; zij komt als uit een kasje, is zeer proper, netjes.
- Kas'boek** (kassiersboek), o. -en; -geld (contant geld), o. gmv.; -houder (kassier, winkelier in goud- en zilverwerken), m. -s; -je (getralied kastje aan het stadhuis), o. -s; zij staan in het -, ze zijn in ondertrouw.
- Kas'ian** (Mal. uitdrukking van medelijden), m.; ik heb - met den kerel. Ook: Kas'sian.
- Kasj'mir** (fijne wol der kasjmir-geiten), o. gmv.; ook: kostbaar fijn geweven kleedingstof. Ook: **Ka'zemir, Ka'zimir**.
- Kassel', kassel'e** (straatsteen), v. kasseien. Vl.; -steen, m. -en; -weg, m. -en; -enslijper (straatlooper), m. -slijpers.
- Kassef'en** (bestraten, plaveien), ik heb gekasseid. Vl.
- Kas'sen** (inzetten van edelsteenen), ik heb gekast; een diamantje in zilver -.
- Kas'sian** (jammer, medelijden), m. Zie **Ka'sian**. Ik heb - met u.
- Kassin'pi** (Mal. vuurtouw tot het aansteken van een sigaar), v. -s.
- Kas'sie** (geneesmiddel, -kruid), v. gmv.
- Kassier'** (kashouder, ook commissaris in effecten), m. -s, -en.
- Kassiers'boek**, o. -en; -briefje, o. -s; -kantoor, o. -kantoren; -knecht, m. -s; -rekening, v. -en.
- Kas'sig** (gescheurd, nl. van ongebruikt papier), bn.
- Kast** (meubel, getimmerde bewaarplaats), v. -en; een boeken-, de porselein-; heeft dit huis wel -en?; bij uitbr. gevangenis: hij heeft in de - gezeten; ook oud, vervallen gebouw; in studententaal: gemeubileerde kamer. Zie **Kas**.
- Kastan'je** (boom), m. -s; (vrucht), v. -s; een tamme - is afkomstig uit Klein-Azië; de paarden-, de wilde of dolle -boom; fig. de -s uit het vuur halen, voor anderen een gevaarlijk werkje doen; -achtigen (plantenfamilie), v. mv.; -bolster (schelp, waarin een kastanje zit), m. -s; -boom, m. -en; -bosch, o. -bosschen; -bruin, bn.: -e haren, - mahoniehout; -kleur, v. gmv.; -pan (om tamme -s in te braden), v. -nen; -vaas (bruine vaas), v. -vazen.
- Kas'te** (erfelijke stand, familiestam), v. -n; de Ind. -n zijn vier in getal: priesters, krijgs-

- lieden, landbouwers, ondergeschikten; elke — is onderverdeeld in klassen.
- Kasteel'** (scheepst. getimmerte op den voor- of achtersteven), o. —en. vero.
- Kasteel'** (slot, heerenhuis), o. —en; fig. —en in de lucht bouwen, hersenschimmen najagen.
- Kastelein'** (oudt. slotvoogd, nu herbergier), m. —s; —es, v. —sen.
- Kastelenij'** (de waardigheid, ook de woning van den slotvoogd), v. —en.
- Kasterolie** (purgemiddel), v. gmv.
- Kastie'** (jongensbalspel), o.; hij speelt —, dat's andere pret. (C. O.).
- Kastijden'** (tuchtigen), ik heb gekastijd; —er, m. —s; —ing, v. —en.
- Kastoor'** (stof), o.; (hoed), m. —toren.
- Kastrol'** (grote braadpan), v. —len.
- Kat** (verscheurend dier, vingerlooper), v. -ten; de wilde — (leeft in Indië op boomen), de tamme — (huiskat); de Cyperische — (grijs met zwarte dwarsstrepen van het eiland Cyprus); de Spaansche — (donkergeel); de Karthuiser — (blauwachtig grijs); de Angora — (zijdeachtig wit van haar); zegsw. een — in den zak koopen, iets koopen zonder het te zien, bedot worden; de — uit den boom kijken, geduldig den uitslag afwachten; de — de bel aanbinden, het gevaarlijkste werkje ten bate van anderen doen; hij of zij is geen — je om zonder handschoenen aan te pakken, hij of zij is een lastige zaak of persoon; leven als — en hond, zeer oneenig; —ij is een —, valsch, ook snibbig meisje; de — in het donker knijpen, in stilte kwaad uitvoeren.
- Kat** (stormkat, hoogte op bastions op wallen), v. —ten.
- Kat** (scheepst. takel om het anker tot voor de kluis te hijschen), v. —ten; —anker (werp-anker met één tand), o. —ankers.
- Kat** (zweep), v. —ten; een — met negen staarten, zweep van negen touwen aan één steel.
- Kat** (aarachtige bloeiwijze), v. Zie **Katje**.
- Kat'aas** (deugniet, kwajongen), o. —azen.
- Kat'afalk'** (lijkstellige, rouwtoestel), v. —en.
- Katapult'**, v. —en. Zie **Catapult'**.
- Katarakt'** (stroomval met trappen in groote rivieren), v. —en; de —en van den Nijl. Zie **Cataract'**.
- Ka'ter** (mannetjeskat), m. —s.
- Katern'** (zes blaadjes postpapier), v. en o. —en.
- Kat'haak** (scheepst. zware ijzeren haak, om den ring van het anker te vatten), m. —haken.
- Kat'halzen** (afslouven), ik heb —kathalsd.
- Kathe'der** (leerstoel), m. —s; met slaapmuts en kamerjapon en plak in den — zitten. (C. O.)
- Cathe'der**.
- Kathe'der** (R. K. bisschopsstoel in een kathedraal), m. —s.
- Kathedraal'** (kerk, waarin de bisschop zijn zetel [cathedra] heeft; hoofdkerk), v. —dralen.
- Kathedraal'**, bn.; een —ale kerk; — glas, geribd vensterglas.
- Kathe'ten** (meetk. zijden eens rechthoekigen driehoeks), v. mv.
- Kathe'ter** (geneesk. buis tot aftapping der urine), m. —s.
- Kathetome'ter** (nat. werktuig tot het nauwkeurig opnemen van den stand der kwikkolom in een barometerbuis), m. —meters.
- Katho'de** (negatieve pool van een electrische batterij), v. —s.
- Katholici's'me** (godsdienst der R. K. kerk, ook de beginselen), o. gmv. **Catholici's'me**.
- Katholiek'**, bn.; het —e geloof, leer der R. K. kerk; een —e bevolking, —e beginselen.
- Katholiek'**, **Catholiek'**, m. —en.
- Katholie'ken-dag** (jaarvergadering der provinciale Katholieken-vereeningingen; ook die van heel het land), m. —dagen.
- Kat'ijvig** (ellendig), bn.; —heid, v. gmv.
- Kat'jang** (Ind. aardboon), v. —s; er zijn vele soorten van —s of peulvruchten; — **dje'poen** (sojaboon), v. —s.
- Kat'je** (bloeiwijze in den vorm eener aar), o. —s; de wilg heeft tot —s vereenigde bloemen.
- Kat'jesdragenden** (boomen, die met katjes bloeien), m. mv.; de berk, de wilg, de iep zijn —.
- Kat'jesspel** (ruzie), o.; het zal — worden.
- Kat'knuppelen** (vroeger e. volksspel), o. gmv.
- Ka'todon** (een soort van walvisch met tanden in de benedenkaak), m. —s.
- Katoen'** (boomwol, als stof), o. gmv.; (als handelswaar, weefsel), v.; —tjes (soorten of rollen van katoenen weefsels), o. mv.
- Katoen'baal** (grote zak vol ruwe katoen), v. —balen; —bleekerij, v. —en; —boom (in O. en W.-I. en Z.-Amerika), m. —en; —bouw (teelt), m. gmv.; —drukker (die de kleuren of patronen op het weefsel aanbrengt), m. —drukkers.
- Katoe'nen** (van katoen), bn.; een —zakdoek, een —hemd.
- Katoen'fabriek** (spinnerij en weverij), v. —fabrieken; —fabrikant, m. —en.
- Katoen'fluweel** (goedkope soort van fluweel), o. gmv.; een jurk van —.
- Ka'tok** (Ind. wijde, korte broek van den Javaan), v. —s.
- Katrol'** (blok met rolschijven), v. —len; —blok (hijschblok), o. —blokken.
- Kat'tebak** (fig. bak achter aan een rijtuig voor den knecht), m. —bakken.
- Kat'tegat** (zeeëngte tusschen Zweden en Denemarken), o. gmv.
- Kat'tekop** (mil. klein mortier voor granaten), m. —koppen. vero.
- Kat'tekwaad** (allerlei jongensbaldadigheid), o. gmv.
- Kat'ten** (gekochte goederen bij de aflevering afkeuren en weigeren), ik heb en het is gekat.
- Kat'tendoorn, kattendoren** (heester onzer heiden en venen), m. —s.
- Kat'tengeslacht** (vingerloopende roofdieren), o.; de leeuw, de tijger, enz. behooren tot het —.
- Kat'tenkruid** (lipbloemige wilde plant op muren en aan dijken), o. gmv.
- Kat'tenmeppen** (katten opvangen of stelen, doden en afstroopen), hij heeft —gemept; hij is veroordeeld tot drie maanden wegens —; het — komt veel voor, alleen aan de markt te Purmerend worden per jaar 100 duizend kattevelen verhandeld; —mepper (persoon, die vooral des nachts op't —meppen uitgaat), m. —s.
- Kat'tenmuziek** (fig. krijschend geschreeuw, ketelmuziek), v. gmv.; iemand —brengen.
- Kat'terig** (haarpijn hebbende, misselijk), bn.; —heid, v. gmv.
- Kat'testaart** (smalbladige basterdwederik), m. —staarten.
- Kat'tig** (snibbig), bn.; dit meisje is bits en —.
- Kat'ting** (scheepst. verbinding van twee ankers), v. —en.
- Kat'uil** (nachtroofvogel), m. —uilen; de —bewoont gaarne de bosschen.

- Kat'visch** (allerlei kleine visch), m. -vischen; (stof), v. gmv.
- Kat'wlg** (wlg onzer rivieroevers), m. -wilgen; de gele -, de bruine -.
- Kauka'sisch**, bn.; het -e ras, het blanke, het eerste der vijf menschenrassen.
- Kau'ri** (schelpmunt der negers), m. -'s.
- Kau'scher** (rein, zuiver, geoorloofd), bn.; is dit vleesch -? (Hebreeuwsch). Ook: **Ko'scher**.
- Kauw** (kleinste inlandsche kraai), v. -en. Ook: *kerkkauw*, *torenkauw*, *bonte kraai*.
- Kau'wen** (vermalen met de tanden), ik heb gekauwd; op een strootje -, knabbelen; -ing, v. -en; -sel, o. -s.
- Kauwoer'de** (een soort van pompoen of kolo-kwint-komkommer), v. -n.
- Kaval'je** (afgeleefd paard), v. en o. -s. Ook: een versleten voorwerp, een bouwvallig huis.
- Ka'vel** (lot, deel, aandeel), m. -s of -en.
- Ka'velen** (deelen, splitsen), ik heb -kaveld; fig. nauwkeurig berekenen; zeew. tij -, eb en vloed berekenen; fig. tijd en tij -, zich naar den tijd en de omstandigheden schikken.
- Ka'veling** (koop, partij, deel), v. -en; de koffie zal bij -en geveild worden.
- Kaviaar'** (ingezouten steurkuit, Russische spijs), v. gmv.
- Ka'wa** (een soort van peperstruik), v. -'s.
- Kawaan'** (soort van schildpad), v. -wanen. Zie **Karet'**.
- Kazak'** (overrok, reismantel), m. -zakken.
- Kazemat'** (bomvrij gewelf), v. -matten.
- Kazemir', kazimir'**, o. Zie **Kasj'mir**.
- Kazemir'en, kazimir'en** (van kasj'mir), bn.; een - vest.
- Kazen** (zuur worden van melk, kaas maken), ik heb en de melk is gekaasd.
- Kazer'ne** (soldatenhuis), v. -s of -n; fig. groot haveloos gebouw, bewoond door allerlei armlieke gezinnen: Wat een - van een huis!
- Kazerneeren** (in kazerne legeren); -ing, v.
- Kazua'ris** (een soort van struis uit Nieuw-Guinea en de Molukken), m. -sen.
- Kazu'fel** (R. K. misgewaad, opperkleed zonder mouwen), v. -s, -en; de - is wit, rood, zwart of paars.
- Kee, keh** (naam van een Chinees in O. I.), m.; de naam -, d. i. gast, vreemdeling, is zoowat een scheldnaam: Dag, leelijke -; een huishouding van - of kea, wanordelijke of Chineesche huishouding.
- Keel** (lichaamsdeel, strot), v. kelen; iemand bij de - grijpen, aanvallen; iemand het mes op de - zetten, dreigen, geen keus laten; alles door de - jagen, geld en goed verbrassen; in de verkeerde -, in de luchtpijp; de - smeren, lustig drinken; fig. een - opzetten, hard schreeuwen.
- Keel** (lange smalle strook v. e. plank), v. kelen.
- Keel** (wapenk. rood), o.; een leeuw van -.
- Keel'amandel** (keelklier), v. -s of -en; -band (n.l. aan muts, pet, schako), m. -en; -gat, o. -gaten: alles door het -gat jagen; -klank, m. -en: de klank der ch is een -klank; -letter, v. -s: de j, ch, k, g, nk, ng zijn de -letters; -ontsteking, v. -en: de kroep, de diphtheritis is een -ontsteking; -spiegel (dokterswerktuig tot invendige waarneming der keel), m. -s; -tering, v. -en; -ziekte, v. -ziekten.
- Keen** (kloof, barst, reet, spleet), v. kenen.
- Keep** (insnijding, sleuf, kerf), v. kepen; -mes, o. -messen.
- Keep** (boschvink, eikelwink), m. kepen.
- Keer** (wending, verandering; maal), m. -en.
- Keer'dam** (dam, dienend om 't water te keeren), m. -dammen.
- Keer'dicht** (dicht met telkens terugkeeren-den strotregel, refrein), o. -dichten. Ook: **Referein'**.
- Keer'en** (wenden), ik heb en ben gekeerd.
- Keer'kring** (denkbeeldige aardcirkel), m.; -en; de Steenboks-, 23 $\frac{1}{2}$ ° ten Z. van den Evenaar; de Kreefts-, 23 $\frac{1}{2}$ ° ten N.; -slijn, v. -en; -splant, v. -en; -szon, v. gmv.
- Keer'punt** (punt van ommekeer), o. -punten; fig. het -eener ziekte. Zie **Cri'sis**.
- Keer'weer** (blinde straat, stop), m. -en.
- Keer'zijde** (ommezijde), v. -zijden; de - der medaille; fig. onaangename zijde: Helaas, dat ik u de - van den penning moet laten zien. (Potg.)
- Kees** (spitshond), m. keezen; -hond, m. -en.
- Kees** (spotnaam voor patriot), m. keezen; En dineer je bij een -, zoo eet je zijn rookvleesch, nl. paardevleesch.
- Keesjesbladeren** (kaasjeskruid, matuwe), o. mv.
- Keest** (kern, pit, merg), m.; fig. het fijnste.
- Keet** (loods, planken huis), v. -keten. Ook: zoutziederij, zoutkeet.
- Kef'en** (blaffen, fig. babbelen), ik heb gekeft; -fer, m. -s; -fertje (klein hondje), o. -s.
- Keg, keg'ge** (wig), v. -gen.
- Kegel** (meetk. lichaam met plat cirkelvormig grondvlak, uitlopend in een punt), m. -s; de top van een -; de hoogte van een -, d. i. afstand van den top tot de basis; een rechte -, een scheeve -; een afgeknotte -, zonder top; -as (loodlijn), v. -assen; -mantel (gebogen zijoppervlak), m. -mantels; -snede, -snee (wisk. lijnen, die ontstaan als de kegel door een plat vlak gesneden wordt), v. -sneden; -vlak (kegelmantel), o. -vlakken.
- Kegel** (één der negen houten kegels van het kegelspel), m. -s, -en; met -s spelen, de -s opzetten, de koning der -s.
- Ke'geldragenden** (naaldboomen), m. mv.; de - heeten coniferen; de sparren, pijnen, cypressen zijn -.
- Ke'gelen** (het kegelspel spelen), ik heb gekegeld; -aar (speler), m. -s; -baan, v. -banen; -bal, m. -ballen; -plaats, v. -en; -plank, v. -en; -spel, o. -en.
- Ke'gelvormig**, bn.; een -e berg, -e bloesem.
- Kei** (straatsteen), m. -en; -grond, m. -en.
- Keil** (keg, wig), m. -en.
- Keil'en** (over het water scheren), ik heb gekeild. Ook: *Kis'kassen*, *Keil'deren*.
- Ke'zel** (rolronde, gladde keisteel), m. -s; -gruis (scherven van keizels), o.; in 't scherpe keizelgruis een bloedig merk met naakte voet-zool drukkend. (Staring)
- Ke'zer** (de hoogste vorstelijke waardigheid, m. -s; de - van Oostenrijk, de - van Rusland; geef den -, wat des -s is, bijbel, geef elk het zijne; -in', v. -innen; -lijk, bn.: de -lijke troepen, het -lijke leger.
- Ke'zerrijk** (gebied, land eens keizers), o. -en; Frankrijk werd een - in 1810.
- Ke'zershof** (de residentie, ook de omgeving des keizers), o. -hoven; -huis (stamhuis eens keizers), o. -huizen: het Habsburgsche -huis.
- Ke'zerskroon**, v. -kronen; Otto I verree-

- nigde de - voorgoed met de Duitsche koningskroon (962).
- Keizerskroon** (lelieachtige sierplant met roodachtige gele voorjaarsbloemen), v. -kronen.
- Keizersmantel** (grote praalmantel), m. -mantels; -staat (keizerrijk), m. -staten; -stad (residentie eens keizers), v. -steden: *Berlijn, Weenen is een -stad*; -titel, m. -s; -thee (de fijnste soort van thee), v. gmv.
- Ke'ker** (soort van peulerwt), v. -s.
- Ke'keren** (hakkelen, stotteren, stamelen), ik heb gekekerd.
- Kelder** (ondergrondsche ruimte van een huis), m. -s; -achtig, bn.: *in de kerken is het soms -achtig koud*; -deur, v. -en.
- Kelderen** (in den kelder bergen), ik heb gekelderd; *gekelderde wijn; de aardappels -*.
- Kelderkamer** (boven een kelder), v. -s; -meester (opzichter van den wijnkelder), m. -s; -spin (grote zwarte spin), v. -nen; -winde (hijswerktuig), v. -winden.
- Ke'len** (de keel afsteken, slachten), ik heb het varken gekeeld; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Kelk** (beker), m. -en; een gouden -; fig. de - des lijdens.
- Kelk** (bloemkelk, het groene bloembekleedsel; beschutting van meeldraden en stampers), m.; -blad, o. -en; -bloem, v. -en.
- Kelkstandigen** (planten met bloembladen en meeldraden op den kelk ingeplant), v. mv.
- Kell'ner** (bediende in hotel of café), m. -s.
- Kellnerin'** (vrouw. café-bediende), v. -nen.
- Kelp** (ruwe soda), v. gmv.; -planten (zeewieren bij verbranding kelp opleverend), v. mv.
- Kel'ten** (oudste bewoners van W.-Europa), m. mv. Ook: *Celten*.
- Kel'tisch**, bn.; de -e taal, nl. die der Kelten of Celten; de -e volksaard was moedig doch opvliegend; de -e stammen woonden in *Mid-den-Frankrijk*; het - [o.] wordt nog gesproken op de eilanden om Engeland. **Celtisch**.
- Ke'mala-partij**, v. Zie **Ke'mela-partij**.
- Ke'mben** (Ind. vrouwenkleedij, lange breede strook tot dekking van het bovenlijf), v. -s.
- Ke'mbings** (zeker weefsel), v. gmv.
- Ke'mel** (dicht. kameel), m. -s; -en ros zijn de vrienden van den Arabier; -drijver, m. -; -sgaren (draden van kameelharen gesponnen), m. gmv.; -haar (harige wol van den kameel), o. gmv.
- Ke'mela-partij** (op Atjeh, de partij van den sultan, naar de residentie Kemela aldus genoemd), v. gmv. Ook: *Ka'mela*.
- Ke'melsharen**, bn.; de prentachtige dame droeg een - doekje. (C. O.)
- Ke'merlboom** (Ind. boom, wiens vruchtpitten olie levert), m. -boomen.
- Kemp, ken'nep** (hennep), v. gew.
- Kemp'haan** (steltlooper, snipachtige vogel), m. -hanen; de - is in den paartijd zeer strijdustig; fig. vechtersbaas, twistzoeker.
- Ken'baar**, bn.; zijn meening - maken, doen kennen; -heid, v. gmv.
- Ken'dang** (Ind. omheining van ruw paalwerk), m. -s.
- Ke'nen** (klooven), het is -keend; het zaad begint te -, opspringen, ontkiemen.
- Ken'goeroe**, m. -s. Zie **Kau'goeroe** en **Buil'deldier**.
- Ken'lijk, ken'nelijk** (blijkbaar), bn.; een - bewijs; -heid, v. gmv.
- Ken'merk** (kenteeken), o. -merken.
- Ken'merken**, ik heb -kenmerkt; *goede trouw -t een eerlijk gemoed*, bewijzen voor, doen kennen, aanwijzen.
- Ken'merken** (zich), hij heeft zich gekenmerkt; *onze eeuw kenmerkt zich door beschaving*, zich onderscheiden.
- Ken'merkend**, bn.; een -e eigenschap.
- Ken'nen** (weten, verstaan, bevatten), ik heb -kend; *zijn les -*, iets van buiten -, iemand -, iets van nabij -, zich doen - als een gierigaard; *men kent den vogel aan zijn veeren*, onderscheiden; *aan de klauwen -t men den leeuw*; te - geven; *men kent de kracht der electriciteit*; hij -t zijn wereld, nl. de ondervinding maakte hem wijs; - u zelven, spreuk o. d. ouden tempel v. Delphi; *ik dien vooraf mijn vennoot in die zaak te -*, raadplegen; -ner, m. -s; *zijt gij -ner?* b.v. van schilderkunst, muziek, enz.; -ners-oog (het critisch oog van een deskundige), o. -oogen: het -oog kwam haar begluren. (Staring)
- Ken'nep**, v. Zie **Kemp**.
- Ken'nis** (wetenschap, inzicht), v. gmv.; een man van -, geleerdheid; hij sprak met groote - van zaken, begrip; dat gaat mijn - te boven; de zieke lag buiten -, bewustzijn. De - is voor zweet te koop. (Staring). Mijn vriend wilde zijn aardrijkskundige - van de hoofdstad toonen. (C. O.)
- Ken'nis** (bekende, vriend), m. en v. -sen; hier is een oude - van je, dat boek is een goede - van me, den dood laten bekend maken bij vrienden en -sen; fig. - met iemand maken, iemand leeren kennen.
- Ken'nisgeving** (mededeeling, bericht), v. -en; er is een - van wege den Burgemeester aangeplakt, bekendmaking; in de raadsvergadering werd die brief voor - aangenomen; -making, v.: het eerste hoofdstuk van de familie Kegge heet - met menschen en dieren; -neming (onderzoek), v. gmv.
- Ken'schets** (zedenschets, zaakrijke omschrijving), v. -schetsen.
- Ken'schetsen** (kenmerken, aanduiden), ik heb -kenschetst; zulk een edelmoedigheid -t zijn karakter; dit -t de ontrouw der inboorlingen.
- Ken'spreuk** (zinspreuk, leus), v. -spreuken; elke rederijderskamer had een -; de Palmboom in Leiden (1616) had als -: *In liefde werkende*.
- Ken'teeken** (kenmerk), o. -teekens; een witte band om den arm zou als - dienen.
- Ken'teekenen** (kenmerken), het heeft gekenteekend; zulk een schrale gift -t dien man, hij is nl. een gierigaard.
- Ken'teren** (kantelen, omrollen), ik heb gekenterd; een kast, een balk -; zeev. een schip -, het op zij stellen ten einde het te herstellen; het tij -t, veranderen, keeren; -ing, v. -en; de -ing van het tij, wisseling van eb en vloed; Indië: overgang van de regelmatige winden; -haak, m. -haken.
- Ken'tongan** (Mal. uitgehold blok om er op te slaan, als men gerucht wil maken), v. -s.
- Ken'vermogen** (één der zielskrachten, begripsvermogen), o. gmv.; de onderwijzer werkt vooral op het -.
- Ke'pang** (Ind. vlechtwerk van bamboe), o. -s.
- Ke'pek** (Mal. reismand van bamboe), v. -s.
- Ke'pen** (insnijdingen maken), ik heb gekeept; een lat, een stok -. Zie **In'kepen**.

- Ke'per** (opgewerkte draad bij een weefsel), v. —s; de — van die zijde is fraai; iets op de — beschouwen, nauwkeurig, van nabij.
- Ke'per** (balk), v. —s; een hoek —, d. i. verbindingsbalk; — **band** (ijzeren sluitband om schoorsteen, balk, enz.), m. —banden.
- Ke'peren** (met een keper weven), ik heb gekeperd; gekeperd laken, gekeperde zijde.
- Ke'pi** (mil. hoofddeksel der Fransche soldaten in Afrika, lichte schako-pet), m. —'s.
- Keramiek'** (de kunst van te maken fayence, majolica en porselein), v. Zie **Ceramiek'**.
- Kerati'ne** (hoornstof), v. gmv.; de — is een zwavelrijk eiwitachtig lichaam.
- Kerati'ne** (muz. kromhoorn, bazuin), v. —s.
- Ke'rel** (manspersoon, sterke vent), m. —s; wat een lompe —! Ben jij nou een —! Een —, die me dat nadoet; — **tje** (knaap, iron. jongetje), o. —s: wacht eens —, ik zal je beenen maken!
- Ke'ren** (den vloer reinigen met een bezem), ik heb gekeerd; de meid gaat de straat —, de deel of dorschvloer —, iets met bezemen —.
- Kerf** (keep, insnijding), v. —ven; — **bijl.**, v. —bijlen; — **mes**, o. —messen; — **vijl.**, v. —en.
- Kerf'diertje** (insect), o. —diertjes. Vl.
- Kerf'stok** (houtje om op aan te teekenen), m. —stokken; brood op den — halen, d. i. op krediet; den — afdoen, betalen. Fig. veel op zijn — hebben, veel schuld hebben, fig. veel misdreven hebben: de 19e eeuw moge veel op haren — hebben, onmiskenbaar is de vooruitgang in humaniteit; de — is vol, de maat is vol; ik wil dat niet op mijn —; voor mijn verantwoording. Zie **Houtje**.
- Kerk** (bedehuis, tempel), v. —en; een — bouwen, de St. Jan in Den Bosch is een gotische —; de St. Servaas van Maastricht is een der oudste —en; bij uitbr. verzameling (corporatie) van geloovigen: De Roomsche —, de Anglicaansche —; de geschiedenis der christelijke —; de — gaat uit; de — duurt lang, godsdienstoefening; trouw ter — gaan.
- Kerk'ban** (R. K. uitsluiting uit de gemeenschap der geloovigen), m. gmv.; de groote —, deze hief alle gemeenschap met de kerk op; de kleine —, deze ontzegde iemand de nadering tot de H. sacramenten.
- Kerk'bank**, v. —en; — **beeld**, o. —en; — **bestuur**, o. —besturen; — **bijbel**, m. —s; — **boek** (R. K. gebedenboek), o. —en; — **bord** (in de Protest. kerk tot aanduiding van het nummer der psalmen of gezangen), o. —en; — **dag** (R. K. dag, dat men ter Mis moet gaan), m. —en; — **dienst** (eeredienst), m. gmv.
- Kerk'dorp** (kerkelijke gemeente in Drente), o. —dorpen. Zie **Ker'spel**.
- Ker'kedienaar** (predikant, geestelijke), m. —s of —aren. Wanneer een — kwam, die 't oud gebrek ter harte nam. (Staring)
- Ker'kelijk** (tot of van de kerk), bn. en bw.; dit zijn —e goederen; de —e Staat, het vroegere wereldlijke gebied van den paus; de —e inkomsten, de —e inzegening; het — jaar, begint den eersten Zondag v. d. Advent; bw.: een huwelijk — inzegenen.
- Ker'ken** (ter kerk gaan), ik heb gekerkt. gmv.
- Ker'ker** (onderaardsche gevangenis), m. —s.
- Ker'keraad** (vertegenwoordiger der gemeente; consistorie), m. —raden; lid van den —, de — is vergaderd, de leden van 't kerkbestuur.
- Ker'kerechten** (R. K. de laatste sacramenten), o mv.; liggen onder volle —, ten volle bediend zijn.
- Ker'keren** (in een kerker opsluiten), ik heb —kerkerd; — **ing**, v. —en.
- Ker'kezakje** (collecteerbuidel), o. —zakjes; ook: **Kerk'zakje**.
- Kerk'fabriek** (R. K. bijzondere kas voor den bouw, 't onderhoud en de versiering der kerk; ook het Bestuur der kas), v. —fabrieken.
- Kerk'feest** (kerkelijk feest), o. —feesten.
- Kerk'hervorming**, v. gmv. Ook: **Reform'a'tie**.
- Kerk'hof** (begraafplaats), o. —hoven.
- Kerk'kauw** (bonte kraai), v. —kauwen.
- Kerk'klok**, v. —klokken; — **kroon** (lichtkroon), v. —kronen; — **leer** (godsdienstleer), v. gmv.: de Calvinistische, de Luthersche —; — **meester** (R. K. lid van het kerkbestuur), m. —s; — **patroon** (R. K. de beschermheilige eener kerk), m. —tronen; — **provincie** (R. K. kerkgebied), v. —s of —ciën: Nederland met een aartsbisdom en vier suffragaan-bisdommen is een —provincie; — **recht** (R. K. het canonieke recht), o. gmv.
- Kerksch**, bn.; deze dame is —, gaat gaarne ter kerk. Hoe — men was, de vlierpot bleef nu in de kas. (Staring).
- Kerksch'gezind** (kerksch), bn.; — **heid**, v.
- Kerk'schip** (een door particulieren uitgerust schip op de Noordzee in den tijd van de haringvangst voor godsdienstoefening, tevens hospitaal), o. —schepen.
- Kerk'sieraad**, o. —sieraden; — **tijd** (tijd van den kerkdienst), m. gmv.; — **toren**, m. —s.
- Kerk'uil** (torenuil, oranje-uil), m. —en; scherts. trouw bezoeker der kerk: Bonjour, l'ami, — als je bent, wat doe jij hier? (Potg.).
- Kerk'vader** (leeraar der christelijke kerk), m. —vaders; de H. Augustinus is een beroemde —; evenzoo Bernardus, Ambrosius, Tertulianus, Cyprianus, enz.
- Kerk'vergadering** (R. K. concilie), v. —en: de — van Trente (1545—1563); — **visitatie** (R. K. bezoek door den deken), v. —s of —tiën; — **voogd** (R. K. bisschop), m. —en; — **voogd** (Prot. lid van den kerkeraad, zorget voor het kerkelijk beheer), m. —en; — **wet** (canonieke wet), v. —ten: Daar —wet en pastoor verbiedt met ongedoopte klokken benglen! (Staring); — **wijding** (R. K. het inzegenen en wijden d. i. consacreeren van een nieuwe kerk), v. —en: alle jaar vierde men oudtijds het feest van —; zie **Ker'mis**.
- Kerk'zakje** (fluweelen zak aan een langen stok om er in de kerk de giften en gaven mee op te halen), o. —zakjes. Ook: Kerkezakje.
- Ker'men** (kreunen, weeklagen), ik heb gekermd; — **er**, m. —s; — **ing**, v. —en.
- Kermes'** (schildluis in Z. Europa), v. —sen; de — is de grondstof van het karmozijn.
- Ker'mis** (jaarmarkt, vroeger ter gelegenheid van het feest der kerkwijding), v. —sen; de — inhouden, nl. met de torenklokken; de voorjaars—, de najaars—; de — eens over wandelen; gaan — houden; het is niet alle dagen —, feest; scherts. het is — in de hel, zonnenschijn met hagel of sneeuw.
- Ker'misbed** (op den grond gespreid noodbed), o. —bedden.
- Ker'mistent**, v. —tenten; — **vreugde**, v. gmv.; — **week**, v. —weken; — **zanger**, m. —s.
- Kern** (karnton), v. —en. gew.
- Kern** (pit, steen eener vrucht), v. —en; de —en van een appel; zegsw. tot de — doordringen, iets niet oppervlakkig behandelen.

- Kern'achtig** (pittig, vol gehalte), bn.; een — pleidooi, een —e toespraak; —heid, v.
- Kern'bijter** (vinkachtige vogel), m. —s; de —bijters zijn dol op kersen. Zie **Ap'pelvink**.
- Kern'hout** (de binnenste laag hout van een boom), o. gmv.
- Kern'ooff** (vruchten met pitten), o. gmv; *Peren, appels behooren tot het —.*
- Kern'schaduw** (sterrenk. diepdonkere schaduw achtereenighemellichaam), v. —schaduw.
- Kern'spreuk** (krachtig en kort gezegde), v. —spreuken; de meeste deviezen zijn —en.
- Kern'vrucht** (een ooft- of pitvrucht), v. —vruchten; de appel is een —.
- Ker'rie** (Ind. groengele specerij), v. gmv.
- Kers** (kerseboom), m. —en; (vrucht), v. —en; de zuurachtige — of morel, de Spaansche —, de Mei—.
- Kers** (kruisbloemig kruid, bitterkers), v. gmv; de bittere —, ook tuin- of ster—, is gezond en smakelijk.
- Kers'appel** (soort van appelboom met vruchten zoo groot als kersen), m. —appels; (vrucht), m. —s, —en.
- Kers'bloei** (bloesem of het bloeien van den kers) m. gmv.; —bloem, v. —en; —bloesem, m. —s; —boom, m. —en; —boomenhout, o. gmv.; —pit, v. —ten; —steel, m. —en; —tak, m. —takken.
- Kerselaar** (kerseboom), m. —s, —aren. Vlaamsch.
- Kers'boomgaard**, m. —boomgaarden: in de Betuwe vindt men veel —en; ook —bongerd.
- Kers'gaard**, m. —en; —gelei, v. gmv.; —hout, o. gmv.; —mand, v. —en; —sap, o. gmv.; —taart, v. —en; —tijd, m. gmv.; —vla (taart met geconfitte kersen), v. —vlaas.
- Kers'souw** (madeliefje), v. —en. vero.
- Kers'spel** (kerkdorp, parochie, kerkelijke gemeente), o. kerspelen, kerspels. Vergelijk: *Bovenkarspel, Oud-Karspel*, enz.
- Kerst'avond** (de avond vóór of van Kerstdag), m. —avonden; —boom (een denneboompje, dat op Kerstavond wordt behangen met kaarsjes en surprises), m. —boomen.
- Kerst'dag** (één der twee feestdagen van Kerstmis, nl. 25 of 26 Dec.), m. —dagen.
- Kerst'en** (christen), m. —en. vero.
- Kerst'enbrief** (doopbrief), m. brieven. Vl.
- Kerst'enen** (doopen, opnemen in de christenkerk), ik heb —kerstend; iemand —. vero.; —doop, m. bij Bilderdijk, Elius: *gij* (Willebrord) zelf hadt met den —doop vorst Diederik 't hoofd gewassen; —man (christenman), m. vero.
- Kerst'feest** (het feest van de geboorte van Christus), o. —en; —geschenk, o. —en; —gezag, o. —en; —koek, m. —en; —lied (gezag ter eere van de geboorte van Christus), o. —liederen.
- Kerst'mis** (christelijke feestdag van de geboorte van Christus), v. —missen. Zie **Kerst'dag**.
- Kerst'nacht** (den nacht vóór Kerstmisdag, van 24 op 25 Dec.), m. —en; —tijd, m.; —vacantie, v. —s, —tiën; —week (week tusschen Kerstmis en Nieuwjaar), v. —weken; —zang (kerstlied), m. —zangen.
- Kers'versch** (geheel versch), bn. en bw.; deze hater is —; wij komen — van de reis, pas.
- Ker'vel** (schermbloemige plant), v. gmv.; de gewone — is een soepgroente; de dolle — is een gifplant (gevlekte scheerling); —soep, v. —en; —zaad, o. —zaden.
- Ker'ven** (inkepen, insnijden, in reepjes snijden), ik korf, heb gekorven; *tabak —, visch —*; bij uitbr. vezelig worden (van stoffen), *die zijde kerft*; —ver (tabaksnijder), m. —s; —ving, v. gmv. Zie **Gekor'ven**.
- Kesp** (scheepsb. oplegstuk, dwarsstuk), v. —en.
- Ke'tapan** (Ind. rijstblok, trog), v. —s.
- Ke'tapang** (Ind. hoogopgaande boom, timmerhout-boom), m. —s.
- Ke'tel** (vaatwerk), m. —s; spreekw. *De pot verwijt den —, dat hij zwart is*, de ééne schelm verwijt den ander zijn kwaad.
- Ke'telboeter** (ketellapper), m. —boeters. Zie: **Boe'ten**.
- Ke'telen, kit'telen**, ik heb geketeld, gekitteld. Ook: *Kietelen*.
- Ke'telig** (kitteloorig), bn. Zie: **Kit'telig**.
- Ke'tellapper** (iemand die oude ketels oplapt, herstelt), m. —lappers; —lapperswerk (knoeuwerk), o. Zie **Ke'telboeter**.
- Ke'telmuziek** (helsch lawaai met pannen en ketels als bespotting), v. gmv.; —brengen.
- Ke'telsteen** (aardachtige korst aan den binnenwand eens stoomketels), o. gmv.; het — verhindert het doordringen der warmte.
- Ke'teltrom** (halve bol bespannen met ezelsleer), v. —trommen. Zie **Pauk**.
- Ke'telyang** (godsoordeel; de van hekserij verdachte moest den arm tot aan den elleboog in een ketel met kokend water steken, zie verder **Ordél**), v. —vangen.
- Ke'ten** (reeks van in elkaar geschakelde ringen, ketting), v. —s of —en; een ijzeren —, een gouden —; de — van een gevangene, de boei; de —en der Russ. ballingen; fig. Een — van bergen, van heuvelen, rij, aaneenschakeling; de — der slavernij.
- Ke'ten** (zout raffineeren), ik keette, heb gekeet.
- Ke'tenen** (in ketenen staan), ik heb geketend; fig. *zijn hartstochten —*; —ing, v. gmv.
- Ke'timon** (Ind. augurken, komkommers), v. gmv.
- Ke'tjoe** (bende roovers op Java), v. —s.
- Ke'tsen** (niet afgaan, weigeren), het geweer heeft geketst; —ing, v. —en; —tuig, o. —en.
- Ke'tter** (afvallige van het R. K. geloof, onrechtzinnige), m. en v. —s.
- Ke'ttergericht** (R. K. geestelijke rechtbank tot onderzoek der ketterij; de inquisitie), o. —en.
- Ketterij** (dwaalleer, afval van den R. K. godsdienst), v. —en; fig. — op 't gebied van kunst of wetenschap, grove dwaling.
- Ke'tersch**, bn.; —e leeringen, —e beginselen, d. i. in strijd met de geloofs- of zedenleer der R. K. kerk.
- Ke'ting** (een reeks of rij van verbonden schakels), m. een — van goud, enz. —en. Zie **Ke'ten**.
- Ke'tingbreuk** (rek. gedurige breuk), v. —en; —brug (hangende aan kettingen en zeer beweeglijk), v. —bruggen; —draad (weefstoel: schering of opgespannen draad), m. —draden; —garen (weefstoel: strak op de boomen gespannen draden), o. gmv.; —kogel (twee kogels door een ketting verbonden), m. —kogels; —regel (rek. aaneenschakeling van evenredigheden), m. —regels.
- Keu** (biljartstok), v. —s of —en; *Pieter verzocht den jongen zeer beleefd om een goede —.* (C. O.)
- Keu** (wijfjes-varken), v. —en.
- Keu'ken** (plaats waar het eten bereid wordt), v. —s; een koele —, een kleine —; bij uitbr. *de Fransche —*, wijze van spijsbereiding; *de Engelsche —*; een *schrале —*, slechte voeding;



- spreekw. *Een vette —, een mager testament*, wie altijd smult kan niet sparen of garen.
- Keu'kenbeschuit** (*grove en harde beschuit*), v. — beschuiten; — **boek** (*kookboek*), o. — en; — **fornuis** (*braad- of kookkachel*), o. — zen; — **fransch** (*slecht Fransch*), o. gmv.; — **gerei** (*allerlei keukengerief*), o. gmv.; — **latijn** (*slecht latijn*), o. gmv.; — **meid**, v. — meiden.
- Keu'kenprinses** (*scherts. keukenmeid*), v. — prinsessen. *Hofjes-juffrouwen zijn veelal geweest — prinsessen.* (Jonath.)
- Keu'kenzout** (*het gewone zout, verbinding van chloor en natrium*), o. gmv.
- Keu'le** (*boonenkruid*), v. gmv.; gew.: *Keu'ne*.
- Keu'lenaar** (*persoon uit Keulen*), m. — s, — aren.
- Keu'lenaar** (*platte lange aak*), m. — s. Zie **Samoreus'**.
- Keulsch** (*van of uit Keulen*), bn.; *dit is — aardewerk, een — e pot, een — e aak, de — e dom, de — e schipper.*
- Keur**, v. — en; — *van bloemen, spijzen*, enz., d. i. overloed; *de — der natie*, het beste deel; *te kust en te —*, zooveel men maar wil.
- Keur** (*handvest, privilege*), v. — en.
- Keur'bende** (*uitgelezen, bende soldaten*), v. — benden; *een Romeinsche —; de Garde was Napoleons —.*
- Keu'ren** (*beoordeelen, onderzoeken, toetsen*), ik heb gekeurd; *goud —, zilver —, paarden —; — der* (*beoordeelaar*), m. — s.
- Keur'genoot**, — **noot** (*rechtst. bijzitter v. d. schout*), m. — en. vero.
- Keur'rig** (*fijn, kostelijk, schoon*), bn.; — **heid**, v.
- Keur'rijk** (*uitgelezen, fijn*), bn.; — **heid**, v.
- Keur'ling** (*uitgekozene, uitgelezen soldaat*), m. — en. w. i. g.
- Keur'mede** (*het beste stuk van den lijfeigene, dat bij diens dood door den heer werd genaast*), v. — meden. vero.
- Keur'medige** (*hoorige, aan keurmede onderworpen*), m. en v. — medigen.
- Keur'meester** (*stadsbeambte met het keuren der voedingsstoffen belast*), m. — meesters; *die heer is — van de visch; deze ambtenaar is — van het vleesch.*
- Keur'noot**, — **genoot** (*ambtgenoot*), m. — nooten. vero. ook: *makker*: Zie **Kornuut'**.
- Keur'prins** (*zoon van een keurvorst*), m. — prinsen; — **prinses**, v. — prinsessen.
- Keurs** (*korset*), v. keurzen; — **lijf** (*rijglif*), o. — lijven; — **lijfmaker**, m. — lijfmakers.
- Keur'teeken** (*stempel, merk op gouden of zilveren werken*), o. — teekens.
- Keur'teekenen** (*het keurteekenen zetten op iets*), ik heb — keurteekend.
- Keur'verwantschap** (*scheikundige verwantschap*), v. gmv. Zie **Affiniteit'**.
- Keur'vorst** (*rijksvorst, gerechtigd om den keizer te kiezen*), m. — vorsten; — **vorstelijk**, bn. en bw.; — **vorstendom**, o. — men; — **vorstin**, v. — nen. vero.
- Keus** (*de daad van het kiezen*), v. — keuzen; *een goede — doen; een goede — hebben, smaak; alles naar — kost in dien bazaar 30 cents.* Ook: **Keu'ze**.
- Keu'tel** (*hard stuk drek of mest*), v. en m. — s.
- Keu'telaar** (*talmer, beuzelaar, kruimelaar*), m. — s; — **ster**, v. — s.
- Keu'telachtig** (*kleingeestig*), bn.; — **heid**, v.
- Keu'telen** (*beuzelen, talmen*), ik heb gekeuteld.
- Keu'telig** (*kleingeestig*), bn. en bw.; — **heid**, v.
- Keu'telwerk** (*beuzelwerk, kruimelwerk*), o. gmv.
- Keu'ter** (*kleine boer in Drente en Overijsel*), m. — s; — **boer**, m. — boeren.
- Keu'vel** (*hoofddekset der geestelijke zusters; vrouwenkap*), v. — s. *Een vrouw met een zwart kapje over de —.* (Koetsveld.)
- Keu'velen** (*gezellig praten, kouten*), ik heb — keuveld; — **aar**, m. — s; — **arij'** (*gekeuvel*), v. — en.
- Keu'veltimp** (*bovenste deel van een keuvel*), v. — timpen.
- Keu'ze, keus**, v. keuzen.
- Keu'zelen** (*kouten, keuzelen*), ik heb gekeuveld; — **aar**, m. — s; — **ing**, v. — en.
- Ke'vel** (*tandvleesch zonder tanden*), m. — s.
- Ke'ver** (*tor, schildvleugelig insect*), m. — s; *alle kevers hebben een volkomen gedaanteverwisseling; een goud—, een snuit—, enz.*
- Ke'vie** (*koot*), v. — s. gew.
- Khan** (*Tartaarsch vorst*), m. — s. Ook: *Karavansera'* of Oostersche herberg, markt.
- Khanaat'** (*vorstendom, gebied v. e. Khan*), o. — naten.
- Khedive** (*alldoortuchtigste, titel aan den onderkoning van Egypte sedert 1867 gegeven*), m. — n.
- Ki'ang** (*wilde ezels in Thibet*), m. — s.
- Kib, kib'be** (*het achterste van een aalfuik*), v. kibben.
- Kib'helen** (*twisten, kraakeelen*), ik heb gekibbeld; — **aar**, m. — s; — **arij'**, v. — en; — **ing**, v. — en.
- Kib'belig** (*twistziek*), bn.; — **heid**, v. gmv.
- Kib'beling** (*ingezouten kopdeelen van den kabeljauw, afval van zoutevisch*), v. gmv.
- Kid, kid'de** (*hitje*), v. — den. Ook: *Ked, Kedde.*
- Ki'dang** (*Ind. middelsoort van hert*), m. — s.
- Kief'te** (*kievit*), v. — n. gew. (Overijsel.)
- Kie'keboe** (*uitroep tot vermaak van jonge kinderen*), tw.
- Kie'ken, kui'ken** (*jong hoen*), o. — s.
- Kie'kendief** (*wouw, roofvogel*), m. — dieven.
- Kiek'je** (*photographische opname, vooralkodig, genoemd naar den studenten-fotograaf Kiek te Leiden*), o. — s; *een — nemen.*
- Kiel** (*bodembalk, grondbalk van een schip*), v. — en; *de — van een schip leggen*; bij dichters: *het schip zelf*; *Daar komt de — met goud belaan.* (Spandaw); *Gewis... (hij was moedig, die 't eerst zijn — den golven wagen, zich zelf der — betrouwen dorst.* (Bild.)
- Kiel** (*overkleed voor werklieden en boeren; ook jongenskieltje*), m. — en.
- Kie'len** (*het op zijde leggen van een schip om het te herstellen*), ik heb gekield; — **ing**, v. — en. Ook: **Kiel'halen**.
- Kiel'halen** (*zware straf in vroeger dagen op oorlogsschepen*), ik heb — kielhaald. Ook: *een schip —, d. i. kielen.*
- Kie'ling** (*romp van een schip; werf*), v. — en.
- Kiel'spit** (*schuin uitgestoken geul in den grond, greppel, raai*), o. — spitten; — **spitter**, m. — s.
- Kiel'water** (*zog; spoor, dat een schip in het water achterlaat*), o. gmv.; *fig. iem. in zijn — zeilen*, hem op de hielen volgen; spreekw. *Blijf uit zijn —, volg hem in zijn handelwijze niet na; Blijf uit mijn —, pas op, dat gij uit mijn nabijheid blijft.*
- Kiem** (*oorspronkelijk, inwendig beginsel*), v. — en; *de — van het zaad. Fig. de — van het kwaad, de — van het goede; — pje*, o. — s.

- Kie'men** (ontwikkelen, ontspruiten), het heeft gekiemd; -ing, v. -en.
- Kie'men** (het kienspel spelen), ik heb gekiemd.
- Kien'hout** (fossiel hout, uit het veen opgedolven), o. gmv.; het - brandt met heldere vlam.
- Kien'spel** (doos met een lottospel), o. - spellen.
- Kiep'je** (glad mutsje van een bestje), o. -s. De doove buurvrouw had mede een zwart - op. (C. O.)
- Kier** (reet, nauwe opening), m. -en. De stores stonden op een -tje. (Potg.)
- Kie'reboe** (plezierrijtuig, bankwagen; zeker ouderwetsch licht wagentje), v. -s. gew.
- Kies** (maaltand, baktand), v. kiezen.
- Kies** (verbinding van zwavel met een metaal), o. gmv.
- Kies'baar** (kunnende gekozen worden, als zoodanig gerechtigd), bn., -heid, v.
- Kies'bevoegd** (gerechtigd om te kiezen), bn.; -heid, v. gmv.
- Kies'bevoegde** (persoon, die het kiesrecht bezit), m. -bevoegden.
- Kiesch** (net, keurig, smaakvol), bn. en bw.; -heid (beleefdheid), v. gmv.
- Kies'college** (een bepaald getal kiesbevoegden), o. -colleges; in groote gemeenten heeft het - de keus van den predikant.
- Kies'gerechtigd** (het recht tot kiezen bezittend), bn.; -gerechtigde (persoon), m. -n.
- Kies'kauwen** (zonder graagte of met tegenzin eten), ik heb -kieskauwd; -kauwer, m.
- Kieskeu'rig** (fijn van smaak), bn.; -heid, v.
- Kies'recht**, o.; gmv.; -stelsel, o. -s; -vereeniging, v. -en; -vergadering, v. -en; -wet, v. -wetten.
- Kie'telen** (zachtjes streelen), ik heb gekieteld; zij moet dat kind niet zoo onder de kin -.
- Zie **Ke'telen**, **Kittelen**.
- Kieuw** (ademhalingswerktuig der visschen), v. -en; -deksel, o. -s.
- Kieuw'dragend**, bn.; -e wormen, een soort van schaaldieren.
- Kieuw'wenpooten** (sommige schaaldieren, wier pooten tevens als kieuwen dienen), m. mv.
- Kie'vit** (moerasvogel), m. -en; de - toeft hier van Februari tot October; zegsw. Zoo vlug als een -, zeer vlug ter been; zie **Kie'fte**; -sei, o. -eren; -sneet, o. -en.
- Kie'vitsbloem** (kruisbloemige, gemeene veldkers), v. -bloemen.
- Kie'zel** (scheikundig element, metalloïde), o. gmv.; -aarde, v. gmv.; **achtig**, bn.
- Kie'zel** (grint), o. gmv.; -weg (kunstweg), m. -wegen.
- Kie'zen** (keus doen), ik koos, heb -kozen; iem. tot lid van den raad -, partij -, hij kiest de eer boven het leven; het hazenpad -, op de vlucht slaan; het ruime sop, de zee -, de ruimte -, het ruime sop ingaan; - of deelen, terstond een beslissing nemen; spreekw. Van twee kwaden moet men het minst erge -.
- Kie'zentrekker** (landmeester), m. -trekkers.
- Kie'zer** (die gerechtigd is tot kiezen), m. -s; hij is - voor den gemeenteraad.
- Kie'zerslijst** (lijst van kiesgerechtigden), v. -en; -vereeniging (bond van kiezers), v. -en; -vergadering (bijeenkomst van kiezers), v. -svergaderingen.
- Kif** (gebruikte run), o. gmv.; van - maakt men runturf, met - bestrooit men tuinpaden.
- Kijf**, v. Buiten -, d. i. zonder tegenspraak.
- Kijf'aas** (ziertje, kleinigheid), o.; twisten om een -.
- Kijf'achtig** (twistziek), bn.; -heid, v. gmv.
- Kijk** (het bezien), m. gmv.; het schilderij staat te -; -dag (dag ter bezichtiging van inboedels, enz.), m. -en; -duin (hoogste top van een duin), v. gmv.; -gat (spiegel), o. -gaten; -gaatje (loergaatje), o. -s; -glas (tuurglas van een rarekiek), o. -glazen.
- Kij'ken** (zien, loeren, staren), ik keek, heb gekeken; daar staat gij nu te -, verlegen zijn; wat staat gij daar te -, gapen; op zijn neus -, verlegen zijn; de kat uit den boom -, geduldig den loop der dingen afwachten; iemand het woord, het eten uit den mond -, afstaren; prentjes -, beschouwen; kijk hem daar eens! uitroep van verbazing of beschimping; -er (persoon die kijkt), m. -s; -er (verrekijker, vergrootglas), m. -s; -er (oog), m. -s; zij zag mij aan met haar groote -s.
- Kijk-in-de-pot** (persoon, die in de keuken alles afneust), m. en v. -potten; Hans -.
- Kijk'je**, o. -s; ergens een - nemen, een kort bezoek brengen, ter vlucht iets zien.
- Kijk'kast** (kinderspeelgoed, rarekiek), v. -en; ook tuinhuisje met veel ramen en deuren.
- Kijk'spel** (kermistent, waarin men door glaasjes moet kijken), o. - spellen.
- Kijk'toren** (mil. wachttorens), m. -torens.
- Kijk'uit'** (opening, waardoor men kan kijken), o. -uiten.
- Kijf'venster** (venstertje in raam of deur, of achter in de kap van een rijtuig), o. -s.
- kijn** (-ken, -ke, -ske, -sken), achtervoegsels, b.v. gaardekijn, kindeken, manneke, vlagske, boeksken, d. i. dingen, die klein (lief, aanvallig) zijn.
- Kijv'age** (kijvertje, gekibbel), v. gmv.
- Kij'ven** (hevig, nijdig twisten), ik keef, heb gekeven; -er m. -s; -erij, v.; **kijfster**, v.
- Kik** (flauw geluid), m. -ken; hij gaf geen -.
- Kik'halzen** (een kikkend geluid maken), ik -halsde, heb gekikhalsd; die jongen eet, tot hij -t, bijna stikt, niet meer kan.
- Kik'ken**, ik heb gekikt; gij moogt er niet van -, geen woord van zeggen.
- Kik'ker** (kikvorsch), m. -s; -tje, o. -s.
- Kik'kerkruid** (duitsblad, waterkaarde), o. gmv.
- Kik'kerrit** (kikvorschenschot of kuit), o. gmv.
- Kik'kerspog** (lenteschuim, koekoekspeeksel, wit schuim op sommige planten), o. gmv.
- Kik'kerstoelen** (schermbloemige watervenskel), m. mv.
- Kik'kervischje** (dikkop, kikkerlarf, kikker in wording), o. -vischjes.
- Kik'vorsch** (kruipend dier, amphibie), m. -en; de bruine land-, de groene water-.
- Kik'vorschebeet** (Europeesche waterplant), v. gmv.
- Kik'vorscheleren**, o. mv.
- Kik'vorschengekwaak**, o. gmv.; -land, o.; in dit -! schimpn. voor moerassig, laag land; -net, o. -netten; -schot (geschoten eieren), o. gmv.; -zaad, o. gmv.
- Kil** (geul, rivierbed, watersleuf tusschen twee hoogten), v. -len; de Dordsche -.
- Kil** (nattig, koud), bn.; een -le herfstavond; het -le water; bij uitbr.: de -le hand des doods; -heid, v.; -koud (ijskoud), bn.
- Kiladeh'** (Arab. tot op den gordel ahangend dameshalsieraad met edelsteenen), v. -'s.
- Kil'len**, het heeft gekild; de voeten - mij, tintelen, prikkelen van kou; scheepst. die

- zeilen -, vatten geen wind, hangen slap langs den mast.
- Kil'ig** (koud, huiverig), bn.; -heid, v. gmv.
- Ki'lo, kilogram** (d. i. 1000 gram, Nederlandsch pond), o. -'s, -grammen.
- Kilogram'meter** (eenheid van arbeidsvermogen), m. -s; een - is een arbeid, noodig om één K.G. één M. op te heffen.
- Ki'loliter** (10 Ned. vaten, 10 Ned. mudden), m. -liters.
- Ki'lo'meter** (mijl = 1000 Ned. ellen), m. -s.
- Kilome'terraal** (waterstaat: langs de groote rivieren op elken K.G. afstand de aanduiding van de diepte van den stroom of van het waterpeil langs een denkbeeldige gleuf recht-hoekig op den stroom), v. -en. Zie **Raal**.
- Ki'lostère** (1000 M<sup>3</sup>), v. -s.
- Ki'lotherm**, v. -en. Zie **Calo'rie**.
- Kim** (rand boven den gezichteinder, wolkenbank aan den horizon), v. kimmen. Ook -**me**, v. -n; de zon duikt onder de -, de - kleurt zich lichtrood, de zon verrijst boven de -, de Ooster-, de Wester-; de - sluit zich. (Staring, Fohi).
- Kim'duiking** (aandr. verschil of correctie tusschen den zichtbaren en wezenlijken gezichteinder), v. gmv.
- Kin** (onderste deel van het gelaat), v. -nen.
- Ki'na, kin'i'ne** ('t werksame bestanddeel uit de kinabast als koortsdrijvend middel), v. gmv.; er bestaat bruine, gele en roode -.
- Kin'abast** (geneesmiddel, bast van den kinaboorn), v.; (voorwerp), m. -basten.
- Kin'aboorn** (boom, en ook struikgewas, uit Peru, wiens bast de kina bevat), m. -boornen.
- Kin'ang** (een naar behooren toebereide betelpruim), v. -s.
- Kind** (zuigeling, jongetje, meisje), o. -eren, -ers; een pas geboren -, een eenig -, een aangenomen -, een - opvoeden, een bedorven -, hij heeft - noch kraai, bezit hoegen-naamd geen familie; spreekw. -eren en gekken zeggen de waarheid; bij overdr. de -eren Israëls, de Joden; wij zijn -eren van Adam en Eva; wij zijn -eren Gods; de -eren dezer wereld; een - des doods zijn, moeten sterven; het - bij zijn naam noemen, onomwonden iets zeggen, zeggen waar het op staat; het - van de rekening zijn of worden, het gelag moeten betalen; dat is een - om een boodschap, de maatregel is al te onbeduidend, is niet afdoend; dit zijn mijn papieren -eren, geschriften, boeken.
- Kin'deken', kin'deke**, o. -s; het - Jezus.
- Kin'derachtig** (flauw, laf), bn.; -heid, v.
- Kin'derarts** (speciaal arts voor kinderziekten), m. -artsen; -**courant**, v. -en; -**gek** (-vriend), m. -ken; -**hand**, v. -en; een -hand is gauw gevuld, een kind is met een kleinigheid gelukkig; -**hart** (fig. onschuldig hart), o. -en; -**jaren** (eerste jeugd), o. mv.; -**kamer** (speel- of leerkamer), v. -s; -**koning** (scherts. schoolmonarch), m. -en; -**leer** (R. K. catechismus), v. gmv.; -**liefde** (van ouders tot kinders), v. gmv.; -**lievend**, bn.: een -lievend gemoed.
- Kin'derlijk** (oprecht, openhartig, eenvoudig), bn.; een -gebed, een -antwoord; -**heid**, v.
- Kin'derloos** (zonder kinderen), bn.; -**heid**, v.
- Kin'derluur** (doek, luier), v. -luren. Een toeknoopje - met mondkost. (C. O.)
- Kin'dermoord** (moord, gepleegd op een kind of op kinderen), m. -moorden; de - van Bethlehem; -**moorder**, m. -s; -**moordster**, v. -s.
- Kin'derpartij** (feestje voor kinderen), v. -partijen; -**plaag** (-schrik, persoon), m. en v. -plagen; -**plicht**, m. -en.
- Kin'derpokken** (kinderziekte, besmettelijke ziekte), v. mv.
- Kin'derschoen**, m. -schoenen. Een - bracht Huib geluk. (Staring, St. Nicolaas); de -schoenen uittrekken, ophouden kinderachtig te zijn; den -schoenen ontwassen zijn, zich groot gevoelen; -**school** (lagere school), o. en v.: 't - is leeggelopen (Immerzeel); -**schooltje** (bewaarschool), o. -s; -**spel** (eenvoudig spel van knapen of meisjes), o. -en; fig. verzen te lijmen is -spel, is een kleinigheid; dat is geen -spel, het is een ernstig iets; -**taal**, v. gmv.; -**toon** (manier, waarop men tot kinderen moet spreken), m. gmv.; deze onderwijzeres weet den -toon goed te treffen; -**tuin** (speeltuin), m. -en; -**vriend** (minnaar van kinderen), m. -en; -**wereld** (het leven en bedrijf der kinderen), v. gmv.; -**werk** (beuzelachtig, onbeduidend werk), o. gmv.; -**zegen**, m. gmv.: rijk aan -zegen, veel kinderen hebbende.
- Kin'derziekte** (de pokken), v. gmv.
- Kin'derzin** (kinderlijkheid), m. gmv. De jonge vrouw, vol -. (De Gen.)
- Kinds'been**, bw.; van - af, d. i. sedert de prille jeugd.
- Kindsch** (van een kind, als kind), bn.; in mijn -e jaren.
- Kindsch** (onnoozel), bn.; grootvader is -.
- Kindsch'heid** (sufheid van den ouderdom), v.
- Kinds'deel** (evenmatig deel der ouderlijke erfenis), o. -deelen; -**heid** (eerste jeugd), v. gmv.: de -heid der volken; de H. -heid, R. K. vereeniging of bond van kinderen; -**kind** (kleinkind), o. -kinderen; Maar 't raam . . . bleef bij 't -kind nog gespaard. (Staring, St. Nicolaas.)
- Kinematograaf** (groote tooverlantaarn, die snel achtereen een reeks levende beelden op een scherm werpt), v. -grafen.
- Kings'-Bench** (d. i. konings-bank; opperrechtshof in Londen), v. gmv. Lees: Kings-bentsj.
- Kini'ne** (extract van kinabast), v. gmv. Ook: **Quini'ne**.
- Kink** (draai, kreuk, bocht, wrong), v. -en; er is een - in den kabel, er is een beletsel, zwaarigheid.
- Kink** (harde slag, stoot), m. -en.
- Kin'kel** (boer, lomperd), m. -s; -**achtig**, bn.
- Kin'ken** (hard op iets staan), ik ben gekinkt.
- Kink'hoest** (ontstaan uit kiekhoest, kiekhoest, d. i. stikhoest), m. gmv.
- Kink'hoorn, kink'horen** (kegelvormige, eenschalige schelp), m. -s. Een pronkfatellje met . . . horens. (C. O.)
- Kin'nebak** (wang, kaak), v. -bakken.
- Kin'nebakken** (kinnebak), o. -bakkens.
- Kin'netje** (vaatje van ± 39 Liter d. i. ± 1/4 ton biers), o. -s.
- Ki'no** (rood gedroogd plantensap, looistof uit de Amerikaanschi zeedruif), v. gmv.
- Kiosk** (soort van Turksch vaartuig), v. -en.
- Kiosk** (open getimmerde tent, luchtig houten huisje op de publieke straat in Parijs, Luik, enz., waar dagbladen enz., ook bloemen en sigaren worden verkocht), v. -en.
- Kip** (band, knip, enz.), v. -pen; een - stok-

*visch*, d. i. een hoeveelheid, met een hoepeltje omsloten.

**Kip** (*voegel, hoen, hen*), v. — pen.

**Kip'peborst** (*kortademigeborst*), v. — borsten.

**Kip'pen** (*snijden, fig. vangen, grijpen*), ik heb gekipt, v.; — **sel**, o. — s.

**Kip'pendief** (*vogeldief*), m. — dieven; — **ei** (*hoenderei*), o. — eiers, — eieren; — **hok**, m. — hokken; — **kuur** (*gril, meisjesziekte*), v. — kuren; — **ladder** (*lat met sporten bij het kippenhok*), v. — s; — **loop** (*ruimte door houten tralies afgesloten*), m. — en; — **ren** (*kippenloop*), v. — nen; — **soep** (*van kippen*), v. gm. v.

**Kip'penvel** (*huidrimpeling*), o. gm. v.; *het — krijgen of hebben*, een samentrekking der huid met kleine bultjes door schrik, walg, enz.

**Kip'pig** (*bijziend, kort van gezicht*), bn.; — **heid**, v. gm. v.

**Kir'ren** (*het trillend roepen der duiven*), de duif heeft — kird. Fig. zuchten; — **ring**, v. — en.

**Kirsch'wasser** (*morgendrank, gegist en gedistilleerd kersenwater*), o. gm. v.; *een glaasje —; Bazel is bekend om zijn —*. Ook: *Kirsch*.

**Kis'kassen** (*het huppelen van een plat steentje over het water*), het heeft gekiskast. Zie **Kei'len**.

**Kis'sen** (*aanhitsen, tergen*), ik heb den hond gekist.

**Kist** (*houten of ijzeren koffer*), v. — en.

**Kist'dam** (*dam, omsloten door nauwsluitende ingeheide palen*), m. — dammen.

**Kis'ten** (*in de doodkist leggen*), ik heb gekist; *een tijd —; — er*, m. — s; — **ing**, v. — en.

**Kit** (*oliekruikje, waterkarnetje; fig. kroeg, bordeel*), v. — ten.

**Kit** (*kleefmiddel, ook tot lijming van glas en porselein*), o. en v. gm. v.

**Kits** (*zeker Engelsch ééndeksch vaartuig*), v. kitsen.

**Kit'sen** (*spuwen*), ik heb gekitst; — **er**, m. — s; — **ing**, v. — en.

**Kit'telachtig** (*gevoelig, lichtgeraakt*), bn.

**Kit'telen** (*fig. streelen*), ik heb gekitteld. Fig. *iemands hoogmoed —, dat — t op de tong*. Ook: **Ke'telen, Kie'telen**.

**Kit'telig** (*kittelachtig*), bn.; — **heid**, v. — heden.

**Kitteloo'rig** (*lichtgeraakt*), bn.; *t — paard, daar 't volk zijn lust aan ziet*. (Staring), d. i. kregel, vurig; — **heid**, v. — heden.

**Kittelton'gig** (*tot tegenspraak geneigd*), bn.

**Kit'tig** (*aardig, puntig*), bn.; *een — meisje; wat ziet zij er — uit*, d. i. lief, bevallig; — *op iets zijn*, vurig naar iets; — **heid**, v. — heden.

**Klaag'lied** (*treurzang, jeremiade*), o. — eren; *de — eren van Jeremia*; — **psalm**, m. — en.

**Klaag'vrouwen** (*Ind. verwanten, kennissen, buren, die misbaar maken bij 't sterven of bij 't lijk van een Javaan*), v. mv.

**Klaag'zang** (*treurige zang, boetzang*), m. — zangen. *De —, niet altijd eentonig, van den (kameel)drijver*. (Da Costa.)

**Klaar** (*helder, duidelijk, gereed*), bn. en bw.; *klare wijn, de lucht is —, een klare hemel, dat is zoo — als de dag; een — bewijs, een klare stijf; zich — uitdrukken, ik sta — voor de reis, het eten is —, alles is kant en —*. Zeew. *het anker is —, het komt recht, bij 't opwinden, naar boven*.

**Klaarblij'kelijk** (*duidelijk, onwederlegbaar*), bn. en bw.; — **heid**, v. Zie **Baarblij'kelijk**.

**Klaar'hebben** (*in gereedheid hebben*), ik had —, heb — gehad; *ik zal mijn werk vóór den avond —*.

**Klaar'heid** (*helderheid*), v. gm. v.; *de — van een Indischen nacht; fig. de — van een betoog*.

**Klaar'komen** (*in gereedheid komen*), ik kwam —, ben — gekomen; *met zijn werk niet kunnen —*.

**Klaar'krijgen** (*gereed krijgen*), ik kreeg —, ben — gekregen; *een werk op tijd —*.

**Klaar'leggen** (*gereedleggen*), ik heb — gelegd, — geleid; *het linnengoed —*.

**Klaar'licht** (*helderlicht, glanzend*), bn.; *'t is — dag; op — en dag*.

**Klaar'liggen**, het lag —, heeft — gelegen; *het geld zal morgen voor u —*.

**Klaar'maken** (*in gereedheid brengen*), ik heb mijn brieven — gemaakt.

**Klaar'spelen**, ik heb — gespeeld; *hij zal het wel —, tot een goed einde brengen*.

**Klaar'staan**, ik stond —, heb — gestaan; *de winkelier moet bij ieder maar — voor een praatje, gereedstaan*.

**Klaar'zetten** (*gereed doen staan*), ik heb het ontbijt — gezet.

**Klaar'ziend** (*helderziend, fig. scherpzichtig, scherpzinnig*), bn.

**Klaas** (*jongensnaam*), m. Scheepst. *houten tang om planken te buigen*. Fig. *een houten —, een onbeholpen mensch; een stijve —*.

**Klabak'** (*studententerm. klapwaker*), m. — s.

**Klacht** (*beklag, aanklacht*), v. — en.

**Klach'tig**, bn.; — *vallen over, herhaald klagen over*.

**Klad** (*vlek, smet*), v. — den; *er viel een — op den brief; fig. een — op iemand of iemands naam werpen, iemand een — aanwrijven*, hem belasteren; *die koopman brengt er de — in, verkoopt beneden de markt*.

**Klad** (*ruw opstel of schets*), o.; *een — maken*.

**Klad'boek** (*ligger of memoriaal*), o. — boeken.

**Klad'debos**, m. — sen; — **wortel**, m. — s; volksnaam voor **Klis, Klis'kruid**.

**Klad'deboter** (*vervalsche boter*), v. gm. v. Fig. *onzindelijke vrouw*.

**Klad'den** (*knoeien, morsen, slecht schrijven*), ik heb geklad; — **der**, m. — s; — **derij**, v. — en.

**Klad'derig** (*slordig*), bn.; *een — schrift; — -heid*, v.

**Klad'papier** (*ongelijmd papier*), o. — papieren.

**Klad'schilder** (*prutschilder*), m. — schilders.

**Klad'schilderen** (*slecht schilderen*), ik heb — kladschilderd.

**Kla'gen** (*jammeren, kermen; fig. een klacht uiten*), ik heb geklaagd; — **er**, m. — s.

**Klak** (*hoed, pet*), v. — ken. VI.

**Klak'kebus** (*jongensklapbus*), v. — bussen.

**Klak'keloos** (*onverwacht, onvoorziens*), bw. *Hij krijgt zoo — de koorts op 't lijf*. (C. O.); *hij zet dat —, ondoordacht, iemand — beschuldigen, zonder grond*.

**Klak'ken** (*bemorsen, vlekken*), ik heb geklakt.

**Klam** (*eenigszins vochtig en koud*), bn. Bij uitbr. *het — me zweet*; — **heid**, v. gm. v.

**Klamaal'en** (*zeew. de naden van een schip met werk dichtslaan*), ik heb geklamaaid.

**Klamaal'-ijzer** (*scheepst. zware, geribde ijzeren wig, waarmede men het werk in de naden drijft*), o. — ijzers.

**Klam'boe** (*Mal. gordijn rondom een rustbed*), v. — boes; — **haak** (*platte zeer breede haak tot bevestiging van een klamboe*), m. — haken.

**Klamp** (*bindlat, bindhout*), m. — en.

**Klam'pen**, ik heb geklampt; *iemand aan boord —, hem dringend iets vragen*.

- Klam'per, klamp'vogel** (kiekendief), m. — s.  
**Klan'der** (kalander), v. — s.  
**Klan'deren**. Zie *Kalan'deren*.  
**Kland'zie** (winkelnering), v. gmv.  
**Klank** (geluid, toon), m. — en; een heldere —, de — van goud- of zilvergeld, de — en der taal; zijn naam heeft een goeden —, hij is als schrijver gunstig bekend; — **bodem** (muz. houten kas ter versterking van den toon), m. — bodems; — **bord** (preekstoelbord; verhemelte boven een predikstoel), o. — borden.  
**Klank'figuren**, v. mv.; de — van Chladni (1756—1827), geluidsfiguren ontstaan door trilling van fijn zand op een glazen plaat.  
**Klank'ladder** (muz. toonladder), v. — ladders.  
**Klank'leer** (leer van het ontstaan en den aard der klanken), v. gmv. Ook: **Phonetiek'**.  
**Klank'maat** (cadans, rhythmus), v. gmv.; — **meter** (muz. werktuigje ter bepaling van de lengte der snaren), m. — s; — **nabootsend** (den klank weergevend), bn.; b.v. krikkrak, ... daar brak de tak!  
**Klankverdoov'er** (muz. demper op een viool), m. — verdoovers. Zie **Sourd'ne**.  
**Klankverplaat'sing** (spraak. metathesis), v. — en; b.v. gort en grut.  
**Klankverschuif'ing** (spraak. overgang van medeklinkers), v. — en; de — leert het verband der vermaatschappelijke talen inzien, b.v. pater, father; frater, frère, enz.  
**Klankwij'ziging** (spraak. overgang van klinkers), v. — en, b.v. logen en leugen, plat en pletten.  
**Klankwis'seling** (spraak. verspringing van stamklinkers), v. — en, b.v. in de hoofdvormen der sterke werkwoorden.  
**Klant** (koop'er), m. — en. Ook: gezet, jongmensch; fig. een rare —, zonderling man.  
**Klap** (slag), m. — pen; een — met de zweep.  
**Klap** (gepraat, gesnap), m. gmv.; ijdele —.  
**Klap** (klep, ook van den klepperman), v. — pen; met de — loopen, als de melaatschen van vroeger, om te waarschuwen en te bedelen; op de — loopen, er op loopen om ergens aan tafel te komen.  
**Klap'achtig** (snapachtig, praatzuchtig), bn.; een — e oude vrouw.  
**Klap'bes, — bezie** (kruisbes), v. — bessen, — beziën; een maatje —. (C. O.); — **besseboom**, m. — en; — **bessestruik**, m. — en.  
**Klap'brug** (ophaalbrug), v. — bruggen; — **bus** (proppenschieter), v. — sen; — **ekster** (blauwe tuimalk, fig. babbelskous), v. — eksters.  
**Klap'looper** (tafelschuimer), m. — s; hij is een —, hij is overal, waar wat te halen valt.  
**Klap'muts** (gladde ondermuts; ook kindermuts), v. — mutsen. Fig. **Klappe'**.  
**Klappei'** (snapster), v. — en.  
**Klappei'en** (babbelen), ik heb — klappeid.  
**Klap'pen** (een klappend geluid maken; fig. babbelen, praten), ik heb geklapt; met een zweep —, het — eener dorschmaschine; deze vrouwen staan den heelen dag te —. (C. O.)  
**Klap'per** (klikker, prater), m. — s.  
**Klap'per** (naamlijst voor eenig koopmansboek in alphabetische volgorde), m. — s.  
**Klap'per** (vuurwerk: voetzoeker), m. — s; een zeven —.  
**Klap'per** (zeker kantoorboek), m. — s.  
**Klap'per** (Mal. kokosnoot), v. — s.  
**Klap'perboom** (kokospalm), m. — boomen; er zijn meer dan 30 millioen — boomen op Java en Madoera.  
**Klap'pereend** (scheleend, kwakereend), v. — eenden.  
**Klap'peren** (herhaald kleppen), de tanden hebben geklapperd; die deur staat te —; de zeilen begonnen tegen den mast te —; — **ing**, v.  
**Klap'perkruid** (dragon, slangenkruid), o. gmv.  
**Klap'perman** (klepper, nachtwacht), m. — lieden, — lui; — **molen**, m. — molens.  
**Klap'pernoot** (kokosnoot), v. — noten.  
**Klap'perolie** (olie, bereid uit de kokosnoot), v. gmv.  
**Klap'pertanden**, ik heb — klappertand; — van de koude, van de koorts.  
**Klap'pertor** (tor, die bij 't vliegen een ratelend geluid maakt), v. — torren.  
**Klap'pertiain** (Ind. gaard of park van kokospalmen), m. — tuinen.  
**Klap'perwater** (Ind. kokosmelk), o. gmv.  
**Klap'roos** (papaverachtig onkruid, kol), v. — rozen; de — tiert onder het koren en bloeit in Juni en Juli.  
**Klap'spaan** (molenklapper), v. — spanen.  
**Klap'spaan** (klikspaan), m. en v. — spanen.  
**Klap'stoel** (veldstoel, vouwstoel), m. — stoelen. Ook: **Klep'stoel**.  
**Klap'tafel** (hangoortafel), v. — tafels; een — met kruis.  
**Klap'touw** (zweepriem), o. — touwen.  
**Klap'vlies** (deel van het hart), o. — vliezen.  
**Klap'wieken** (met de vleugels klappen), de duif heeft geklapwiekt.  
**Kla're** (klare jenever), v. gmv.; een glaasje —.  
**Kla'ren** (zuiveren); ik zat het wel —, in orde brengen; — **ing**, v. gmv.  
**Kla'righeid** (gereedheid), v. gmv.  
**Klar'ijn** (klankbord i. e. instrument), m. — en.  
**Klarinet'** (houten blaasinstrument, in 1690 uitgevonden), v. — ten. Zie **Clarinet'**.  
**Klarinettist'** (klarinet'speler), m. — en.  
**Klaroen'** (schelle trompet), v. — en.  
**Klas'se** (afdeeling), v. — n, — s. Ook: *Klas*, v. — sen.  
**Klassia'nen** (soldaten van het depot van discipline te Vlissingen), m. mv.  
**Klassiek'** (wat op 't gebied van kunst, tot het hoogste en beste behoort en boven alles uitschittert, buiten alle gedachte aan tijd, school of richting), bn.; — e letteren. Zie ook **Classiek'**.  
**Klassie'ken**. Zie **Classie'ken**.  
**Klassikaal'**, bn.; het onderwijs in onze scholen is thans —, d. i. niet hoofdelijk.  
**Kla'ter** (ratel, rammelaar), v. — s.  
**Kla'terabeel** (witte populier, esp), m. — en.  
**Kla'teren** (rollend weergalmend klinken), de donder heeft — klaterd; — **end**, bn.; — **ing**, v.  
**Kla'tergoud** (zeer dun bladgoud), o. gmv.  
**Klau'teren** (klimmen met handen en voeten), ik heb — klauterd; — **aar**, m. — s; — **ing**, v. — en.  
**Klau'tervis** (stekelwinnige visch in Zuid-Amerika, die een tijdlang buiten het water kan leven en tegen boomen tracht op te klauteren), m. — visschen.  
**Klauw** (haakvormig uiteinde aan de pooten bij roofdieren en roofvogels), m. — en.  
**Klau'waard**, m. — s. Zie **Lie'baard**.  
**Klau'wen** (krabben, openrijten), ik heb geklauwd. Fig. harken; — **er**, m. — s; — **ing**, v.  
**Klau'wen** (met korte streken schaatsenrijden), ik heb — klauwd. Ook: **Krab'ben**.  
**Klauwier'** (schroefvormig stengeldeel bij klimplanten), m. — en; de — van een erwit.

- Klauwier'** (muschachtige zangvogel), m. - en; de blauwe -, klapekster; de roodkoppige -, de grauwe -, tuinvalk.
- Klauwzeer** (besmettelijke runderziekte, ontsteking van het huidweefsel nabij de klauwen), o. gmv.; het mond- en -.
- Klavaats'hamer** (breeuwhamer), m. -s.
- Klavecimbaal', klavecim'bel** (klavier, ouderwetsche piano), v. -balen, -bels.
- Klavecor'dium** (muz. soort van snarenspeeltuig), o. -cordiums.
- Kla'ver** (vlinderbloemige plant), v. gmv.; in ons land vindt men dertien soorten van -.
- Kla'verblad**, o. -bladeren; een - van viëren, d. i. met vier blaadjes.
- Kla'veren** (op kaarten), v. mv.; -aas, o. gmv.
- Kla'veren** (klauteren), ik heb geklaverd.
- Kla'vergewas**, o. gmv.; -honig (nl. uit klaverbloemen), m. gmv.; -hooi (gedroogde klaver), o. gmv.; -rijk, bn.: een -rijke wei.
- Kla'verzuring** (inlandsch gewas onzer bosschen), v. gmv.; de - of het koekoeksbrood.
- Klavier'** (soort van piano; ook de rij van toetsen), o. -en.
- Kleed** (dekkleed, vloerkleed), o. -en; -je, o.
- Kleed** (kledingstuk), o. -eren, -kleeren, kleertjes; een dames-, japon; een zijden -; iemand in de kleeren steken, hem van het noodige voorzien; fig. Dat raakt zijn koude kleeren niet, dat blijft ver van zijn hart, is hem onverschillig.
- Kleed'en** (kleeren aantrekken), ik heb -kleed; een kind -; zijt gij al -kleed voor het bal? in balcostuum; zich -.
- Kleed'erdracht** (wat als kleding gedragen wordt, de wijze van kleeden), v. -drachten; een kaart van de -en in ons land.
- Kleed'ermaker, klee'r'maker, klee'ren-maker** (persoon die kleeren maakt), m. -s. Ook: **Tailleur'**.
- Kleedij'** (al wat noodig is om zich te kleeden), v. gmv.; hij bezit een rijke -.
- Kleed'ing** (het kleeden, kleedij, al de kleedingstukken), v.; geld voor -, een nette -.
- Kleed'ingstuk** (een der voorwerpen van kleeding), o. -stukken; de jas is een -.
- Kleef** (kleefkruid), v. gmv.
- Kleef**, m., hij is van -, gierig.
- Kleef'garen** (jaagnet voor snippen), o. -s.
- Kleef'gras** (stekelgras), o. gmv.
- Kleef'kruid** (een soort van walstroo), o. gmv.
- Kleef'middel** (hechtmiddel), o. -middelen.
- Kleef'pleister** (hechtleister), v. -pleisters.
- Kleef'stof** (plantenlijm), v. gmv.
- Kleem** (leem, klei), o. gmv.
- Kleemsch** (kleverig, pappig), bn.; dat brood is -, niet goed gaar of niet doorbakken.
- Kleen** (dicht. klein), bn.; -e, v. -en; lieve -, meisje, kind. Zie **Kleine**.
- Kleer**, in samenstellingen als: -bak, m. -bakken; -borstel, m. -borstels; -kast, v. -en; -klopper, m. -s; -maker, m. -makers; -makersjongen, m. -jongens.
- Kleer'scheuren**, v. mv.; ergens zonder -afkomen, zonder schade of nadeel.
- Klei** (een soort van vetachtige aarde), v. gmv.; vette -; rivier -.
- Klei'aardappel**, m. -s; -boer (nl. op de klei wonende), m. -en; -groef, v. -groeven; -grond, m. -en; -laag, v. -lagen; -land, o. -en; -mortel (een soort van cement), v. gmv.
- Klein** (gering van omvang, niet-groot), bn. en bw.; een - huis, een -e jongen, hij is - voor zijn jaren, iets - snijden, met de -e vacantie; - geld, den boel kort en - slaan, met -e pasjes loopen, hij is - maar dapper, - van iemand denken, heb een - weinig geduld, wat schrijft ge -! als znw. o. gmv.: in het - verkoopen; spreekw. Die het -e niet eert, is het groote niet weerd.
- Klein'achten** (geringschatten), ik heb gekleinacht; -achting, v. gmv.
- Klein'Azie** (aandr. W-Azië aan de Middellandsche Zee), o. gmv.
- Klein'dochter** (kindsdochter), v. -dochters.
- Kleinduim'pje** (uiterst klein ventje uit een verhaal van Moeder de Gans), o. gmv.
- Klei'ne** (jongetje, meisje), m. en v. -n.
- Kleineeren** (iemand's achting of gezag verkleinen); -der, m. -s; -ing, v. -en.
- Kleingeest'ig** (hechtend aan nietigheden, bekrompen van geest), bn.; -heid, v. -heden.
- Klein'geld** (pasmunt), o. gmv.; -goed (lekkers, koekjes), o. gmv.
- Kleingeloo'vig** (wankelend of zwak in het geloof), bn.; -geloovige, m. en v. -n; -geloovigheid, v. gmv.
- Klein'handel** (winkelnering), m. gmv.; -handelaar, m. -s.
- Kleinhart'ig** (laf), bn.; -hartigheid, v.
- Klein'heid** (fig. nietigheid), v. gmv.; de - van zijn verstand, van zijn plannen.
- Klein'igheid** (beuzeling, nietigheid), v. -heden.
- Klein'kind** (kindskind), o. -kinderen; grootpa met zijn -.
- Klein-kin'derschooltje**, o. -schooltjes.
- Klein'krijgen**, ik kreeg -, heb -gekregen; ik kan die steenbrokken niet -; fig. iemand vernederen, er onder brengen.
- Klein'maken**, ik heb -gemaakt; klontjes, kruidnagel -; een rijksdaalder -, wisselen; fig. iemand onderwerpen; zich -, zich erg vernederen.
- Kleinmoed'ig** (laf, zonder moed), bn.; -heid, v. gmv.
- Klein'nood** (kostbaar voorwerp), o. kleinooden; de tijd blijft het - des levens. (Jonath.).
- Kleinoo'diën** (edelgesteenten, parelen, enz.), o. mv.
- Kleinoodiën'schrijntje** (juweelkistje), o. -s.
- Kleins** (ziggdoek, teems), v. -zen. Ook: **Kleins**.
- Klein'schrift** (klein lettertype), o. -schriften.
- Kleinsteedsch**, bn.; wat -e manieren! dat zijn -e praatjes, onbeduidend, bekrompen.
- Klein'te** (klein van gestalte, omvang), v. gmv.; ach, zijn - reikt tot gindschen bloemstruik niet. (Staring)
- Klein'tje** (kind), o. -s; fig. Veel -s maken één groote; men moet op de -s passen; hij is met geen - tevreden.
- Kleinzee'rig**, bn.; het - lammetje; -heid, v.
- Klein'zen** (laten doorzigen), ik heb gekleinsd; -zer, m. -s; -zing, v. -en. Ook: **Klen'zen**.
- Klein'zoon** (kindszoon), m. -s, -zonen.
- Klem** (voetbeugel, voetangel), v. -men.
- Klem** (neuspranger), v. -men.
- Klem** (fig. verlegenheid), v. gmv.; in de - zitten; in de - geraken, knel.
- Klem** (fig. nadruk), v. gmv.; hij sprak met kracht en -; iets met - van reden betoogen; aan een ernstige waarschuwing - bijzetten. (C. O.)
- Klem** (kramp), v. gmv.; de - in den mond hebben.

- Klem'haak** (timm. gereedschap der werkbank), m. —haken; een kuipers —.
- Klem'men** (nijpen, persen, knellen), ik heb geklemd; de deur is vochtig en —t; zich den vinger —; fig. klemmend, bondig: een — betoog, afdoend; —ming, v. —en.
- Klemstaar'tig** (spraak. achtervoegsel met klem of nadruk), bn., b.v.: heldhaftig, kleinneeren, enz. vero.; —e woorden.
- Klem'toon** (nadruk, verheffing van toon, accent), m. —tonen; op gesloten uitheemsche achtervoegsels valt in den regel de —.
- Klem'toonteeken** (aanduidend den nadruk op woord of lettergreep), o. —teekens; nog één dag; canapé, is hij er nog al!
- Klem'vogel** (boomkruipertje), m. —vogels. Ook: **Klam'vogel**.
- Kleins** (filtreerdoek), v. —klenzen. Zie **Kleins**.
- Klen'zen**. Zie **Klein'zen**.
- Klep** (overslag), v. —pen; de — van een jaszak; de — van een molen, onrust, verklikker; de —pen van muziekinstrumenten, b.v. hoorn; de veiligheids— van een stoomketel; de —eener pet, van een kepi, vooruitstekend deel.
- Klep'hamer** (in de klok), m. —s; hij heeft de klok hooren luien en weet niet, waar de — hangt, hij weet het fijne van de zaak niet.
- Klep'hoorn** (muz. hoorn met kleppen), m. —s.
- Klep'kool** (kooi met kleppen om vogels te vangen), v. —kooien.
- Klep'mand** (boodschapmand met twee kleppen), v. —manden.
- Klep'pel** (klapspaan in een molen), m. —s.
- Klep'pen** (een klappend geluid maken), ik heb geklept; hoor die klokken eens —!
- Klep'per** (moedig paard, draver), m. —s.
- Klep'per** (nachtwach, ratelwach), m. —s; —man, m. —lui. Ook: **Klap'perman**.
- Klep'pers** (jongensspeelgoed), m. mv.
- Klep'peren** (aanhoudend kleppen), ik heb geklepperd; de molens —, dat open luik staat te —; de ooevaars — op velerlei manier; —aar, m. —s; —ing, v. —en; —man, m. —lui.
- Klep'stoel**, m. —stoelen. Zie **Klap'stoel**.
- Kleptomaan'** (iemand die steelt uit ziekelijken aandrang), m. en v. —manen.
- Kleptomanie'** (ziekelijke aandrang tot stelen), v. gmv.
- Klerk** (kantoorbediende, schrijver), m. —en. Vroeger: geestelijke als tegenstelling van **Leek**; —schap, o. gmv.
- Kles'sen**. Zie **Kletsen**.
- Kles'sing** (lang en smal stuk hout), v. —en.
- Klet** (kleefkruid), v. gmv.
- Klets** (klap, slag), v. —en. Ook als tw. **klets!**
- Klets'sen** (met de zweep slaan; fig. beuzelpraat houden), ik heb gekletst; —er, m. —s.
- Klets'kop** (zeerhoofd), m. en v. —koppen.
- Klets'kop** (een soort van koekje met amandelgruis overzaaid), m. —koppen.
- Klets'kous** (snapster), v. —kousen; —majoor, —meier, m. —s; gemeenz. voor babbelaar.
- Klets'nat**, **kles'nat** (doornat), bn.
- Klets'praatje** (beuzelpraatje), o. —s; —tafel (in de sociëteit de ronde tafel), v. —s.
- Klet'teren** (klinken met korten, scherp klink), het heeft —kletterd; de wapenrustingen —, de wapens —, het staat klettert, de dorschvlegels —; de regendruppels, de hagelkorrels —.
- Kleu'men** (krimpen van kou), ik heb gekleumd; —er, m. —s; —sch (kouwelijk), bn.
- Kleu'nen** (kloppen, slaan), ik heb gekleund.
- Kleur** (verf, tint), v. —en; de schoone — van een schildertij, koloriet; de —en van den regenboog; er zijn zeven hoofdkleuren; fig. de — van een dialect, de — van een dagblad; — toonen, — bekennen, n.l. partij, richting; hij kreeg een —, blos, werd rood; — ver-zaken, niet bekennen (kaartspel); een — aan iets geven, schijn, uiterlijk.
- Kleur'doos** (verfdoos), v. —doozen.
- Kleur'ren** (kleur geven, een blos krijgen), ik heb gekleurd; een prent —, het meisje —de op dat woord; —der (schilder, verver), m. —s; —ing, v. gmv.; —sel (verf), o. —s.
- Kleur'renblind** (geen kleur kunnende onderscheiden), bn.; een spoorwegambtenaar mag niet — zijn; —heid, v. Zie: **Daltonis'me**.
- Kleur'rendruk** (kunst om bij het drukken op de prenten of gravures kleur aan te brengen), m. gmv.
- Kleur'renleer** (theorie over het ontstaan der kleuren), v. gmv.
- Kleur'renpracht** (schoonheid van kleur of tint), v. gmv.; de — der Javasche visschen. (Veth.)
- Kleur'renschijf** (cirkelvormig toestel, 'twelk draaiend toont, dat de zeven kleuren samen wit opleveren), v. —schijven.
- Kleur'renspectrum** (kleurenbeeld, ontstaan door ontleding der zonnestralen), o. gmv.
- Kleur'houdend**, bn.; deze japonstoffen zijn —.
- Kleur'rig** (frisch, gezond, vol kleur), bn.
- Kleur'ringen** (afstammelingen van negers of inboorlingen en van blanken), m. en v. mv. Ook blauwen, liptappen; zie **Mulat**, **Mesties**.
- Kleur'stof** (verfstof), v. —stoffen; de chemische —fen dienen in fabrieken tot het verven van wol, zijde, laken, enz.
- Kleur'verandering** (—wisseling, —scha-keering), v. —en; de — van het avondrood.
- Kleu'ter** (klein, aardig kind), m. —en, v. —s.
- Kle'ven** (plakken), ik heb gekleefd; pek kleeft aan de vingers; fig. doen hechten; —ing, v. gmv.
- Kle'verig** (plakkerig), bn.; —heid, v. gmv.
- Kle'vig** (vochtig), bn.; een —sap.
- Kle'wang** (Ind. Atjimeesch wapen, houwdegen), v. —s; Ronddolen in vreemde streken met kris en —. (Mult.)
- Klib'ber** (taaie gom, elke kleverige stof), o. gmv.
- Kliek** (bent, club), v. —en; de gansche —; de hof—; moordenaars en hun —, rot, samen-raapsel.
- Kliek** (restje van eten), v. —s; —je, o. —s.
- Klie'ken** (spuwen), ik heb gekliekt; —er, m.
- Klie'kenmaal** (maal van overgeschoten spijzen), o. —malen.
- Kliek'jesdag**, m. —en; op Donderdag hield moeder —, de kliekjes werden gegeten.
- Klier** (een uit buisjes samengestelde zakvormige poreuze diertelijke zelfstandigheid), v. —en.
- Klier'achtig** (geplaagd met klieren), bn.; —heid, v. gmv.
- Klier'gezwel**, o. —gezwollen; —ontste-king, v. —en; —ziekte, v. —n.
- Klie'ven** (splijten, vaneenscheiden), ik kliefde, heb gekliefd; het schip klieft de golven; de pijl klieft de lucht.
- Klif** (helling, hoogte aan de kust, rotssteille), o. —fen; nu zij (Elize) aan d' oeverkant het overhangend — bestijgt.... (Ter Haar); het Roode — bij Stavoren.
- Klijf** (klimop), o. gmv.
- Klik** (ondereinde eener kolf), m. —ken.
- Klik** (voorslag eener klok), m. —ken.

- Klik'ken** (aanbrengen), ik heb geklikt; **-er** (klikspaan), m. -s.
- Klik'klakken** (weerklinken van voorwerpen, inzonderheid van metaal), het staal heeft -klikklakt; hoor die mullen van onze meid eens -; de hoeven der paarden - op den harden weg; de lepels begonnen te -; het -der geldstukken.
- Klik'spaan** (klapspaan in een molen), m. -spanen.
- Klik'spaan** (scheldn. voor knaap of meisje, die klikt), m. en v. -spanen.
- Klik'spillen** (lanterfanten, leegloopen), ik heb geklikspild.
- Klim** (het klimmen), m. gmv.; een heele -.
- Klim** (klimop), o. gmv. Zie **Klijf**.
- Klimaat'** (gemiddelde weersgesteldheid op een plaats), o. -maten. Bij uitbr.: het - van Nederland, het - van Europa.
- Klimaat'schieten** (Ind. niets-doen, ook niet denken). Mijnheer de Resident zat te - (v. R.)
- Klimaat'station**, o. -s; Davos is een -.
- Klimatologie'** (klimaatleer), v. gmv.; **-lo'gisch** (op het klimaat betrekking hebbend), bn.: -e verschillen, -e veranderingen.
- Kli'max**, m. Zie **Cl'max**.
- Klim'men** (opklauteren, opstijgen), ik kлом, heb en ben -klommen; **-er**, m. -s; **-ing**, v. -en.
- Klim'men**, o. gmv.; bij het - der jaren, als het getal levensjaren groot wordt.
- Klim'mend**, dw. en bn.; bij de Franken moest recht gesproken worden bij -er zon; -e planten, d. i. klimplanten; een -e leeuw, wapenk. een leeuw op de achterpooten zich opheffend.
- Klim'mer** (klimop, klimmerplant), v. -s; 't festoen van - langs den muur, (Staring); **-blad**, o. -eren; **-kruid**, o. gmv.
- Klim'merblad**, **klem'merblad** (klimopblad), o. -bladen.
- Klimop'** (voor het loof), o.; (voor den boom), m.
- Klimop'staf** (myth. de met klimoprانken omslingerde staf van Bacchus en v. d. bacchanten), m. -staven.
- Klim'vogels** (orde van vogels met twee teenen voor en twee achter), m. mv.; de papegaai en de specht zijn -.
- Kling** (kale duinhewel), v. -en. Deze burgt ..... da'ir (omsingeld) van barre klingen. (Staring).
- Kling** (lemmer, blank of scherp van de sabel), v. -en; zegsw. de bezetting over de - jagen, vermoorden, geen kwartier geven.
- Klin'gelbuil** (kerkzakje), m. -builen.
- Klin'gelen** (het klinken van belletjes of schelletjes), het heeft geklingeld; de bellen der rrammen of der paarden.
- Kliniek'** (geneesk. inrichting bij een academie, waar de medische studenten de ziekten aan bed practisch kunnen bestudeeren), v. -en; de heelkundige -, een oogheelkundige -. Zie **Cliniek'**.
- Kli'nisch**, bn.: een -e les, welke in een hospitaal aan het bed der zieken gegeven wordt. Ook: **Cl'nisch**.
- Klinist'**, m. -en. Zie **Clinist'**.
- Klink** (klap, oorveeg), m. -en.
- Klink** (staafje of ijzeren boutje), v. -en; de - van eene deur; de - optichten, d. i. uit den haak haak lichten, de deur openen.
- Klink** (drieh. stukje in breiwerk), v. -en.
- Klink** (omgeslagen eind van een ijzeren bout), v. -en; **-bout** (-nagel), m. -en.
- Klink'dicht** (14-regelig dichtstukje van vier coupletten), o. -dichten. Ook: **Sonnet'**.
- Klin'ken** (luiden, klank geven, galmen), het klonk, heeft geklonken; die tonen - valsch, de stoomfuit -t ver, wat -t het hol in dit leege huis, met de glazen -, -de munt, contant geld; dat zal hem vreemd in de ooren -; een -d bewijs, scherts. geld om iem. over te halen.
- Klin'ken** (omklinken, vastslaan), ik klonk, heb geklonken; een bout, een taaien spijker -, d. i. door hameren een tweeden kop geven om b.v. twee platen ijzer te verbinden van stoomketels, enz. Zie **Klink'nagel**.
- Klin'ken** (omzwicken, -slaan); de wagen was tot -s geladen; mijn voet is omgeklonken. Vl.
- Klin'ker** (spraak. spraak- of taalklank, ontstaan door trilling der stembanden), m. -s; de aa is een -; onze taal bevat zeven -s.
- Klin'ker** (metselsteen, baksteen), m. -s; een -pad, een -weg, een rollaag van -s. (C. O.)
- Klin'kerd** (sonnet), m. -s. Zie **Klink'dicht**.
- Klinket'** (kleine deur in een poort), o. -ten.
- Klink'klaar** (zeer klaar), bn.; **-are** onzinder.
- Klink'klaank** (woorden of verzen zonder zin), m. gmv.; een redevoering vol -.
- Klink'letter** (spraak. klinker, vocaal), v. -s.
- Klink'nagel** (ijzeren bout met twee koppen tot verbinding van ijzeren platen), m. -s.
- Klip** (steile, harde rots, aan of in zee), v. -pen; een blinde -, nl. onder den waterspiegel; fig. hinderpaal, beletsel, oorzaak tot ondergang. Spreekw. tusschen de -pen door, met vermindering van allerlei gevaren; hij zal die -pen niet te boven komen, hij zal dat gevaar niet ontgaan: **-achtig**, bn.: een -e kust, met klippen bezet; **-baken** (dat de klippen aanwijst), o. -bakens.
- Klip'das** (dikhuidig zoogdier in Afrika), m. -dassen; er zijn vier soorten van -dassen, geene er van leeft is ons land.
- Klip'geit** (gems), v. -en; **-kop** (atpenraaf), m. -pen; **-muus** (Siberische muus), v. -muizen.
- Klip'per** (smal, snelzeilend koopvaardijschip met drie masten), m. -s; de eerste -s waren N. Amerikaansche schepen.
- Klip'pertanden** (met de tanden klappen), ik heb -klippertand. Zie **Klap'pertanden**.
- Klip'visch** (zeevisch, orde der stekelwinnigen), m. -visschen; de - leeft in de keerkringszeeën, vele -visschen zijn fraai gekleurd.
- Klip'zout** (steenzout, vermengd met gips, klei, mergel, enz.) o. gmv.
- Klip'zwaluw**, v. -zwaluwen. Zie **Salanga'ne**.
- Klis** (kladdewortel), v. -sen; de gewone -, de kleine -, de viltige -. Ook: **-kruid**, **-plant**, -.
- Klis** (verwarde knoop, samengewarde massa), v. -sen; een - menschenhaar. Ook: **Klit**.
- Kliseer'beitel**, m. -s; **-schaaf** (dienende tot het maken van lijstwerk), v. -schaven.
- Klis'klas** (smalle strook kant als tusschenzetsel), o. gmv.
- Klis'kruid**, **klis'sekruid** (plant), o. gmv.
- Klis'sen** (in de war zitten), het is geklist.
- Klis'sen**, **zich** (vastmaken, vasthechten), kliste, -klist; het kind -te zich aan haav. (V. Lov.)
- Klisteer'** (lavement, inspuiting), v. -en.



- Klisteren** (een lavement zetten); —**sput**, v. **Klit** (kladdewortel), v. —ten. Ook: **Klis**. **Klits**, —**klats**, —**klats**, tw. als aanduiding van een geluid. **Klits** (wijfjeshond), v. —en. Ook: **Klitse**. **Kli'won** (Ind. tusschenpersoon tusschen het Bestuur en de dorpschouwen), m. —s. De — heeft gewoonlijk het opzicht over gemeentelijke publieke werken, regeling van heeren-diensten, enz. (Max Hav.) **Klod'der** (klomp, homp), v. —s; een — vet, het vet zit er bij —s aan. gew. **Klod'der** (borreltje, zoopje), v. —s; —tje. **Kloek** (kip met kuikens), v. kloeken; een — met twaalf kiekens; gew. Zie **Klok**. **Kloek** (slink, moedig), bn. en bw.; —heid, v. **Kloekhar'tig** (moedig), bn. en bw.; —heid, v. **Kloekmoe'dig** (dapper), bn. en bw.; —heid, v. **Kloekzin'nig** (schrander), bn. en bw.; —heid (vernuft), v. gmv. **Kloen** (kluwen), o. en v. —en. **Kloet** (kalkstok, plonsstok), m. —en. **Kloet** (schipperst. vaarboom, schippersboom), m. —en. vero. **Kloe'ten** (scheepst. boomen; voortduwen), ik heb het schip gekloet; —er, m. vero. **Klok** (broeihen), v. —ken. gew. **Kloek**. **Klok** (klokbloem), v. —ken. Ook: **Klokje**, o. —s. **Klok**, tw.; bij 't overschenken gaat het klok, —, —! klanknabootsing. **Klok** (zeker dof keelgeluid, ook teug), m. —ken. **Klok** (metalen bel in den toren), v. —ken; het luiden der —; hij heeft de — hooren luiden en weet niet, waar de klepel hangt, hij weet het fijne van de zaak niet; verder: bel, schel: het klinkt als een —, er is niets aan te merken; aan de groote — hangen, alom bekend maken; —gebom, o. gmv.: **Geen —gebom, uit hollen Dom!** (Bild.); —gelui, o. gmv.; een glazen —, stomp in den klokvorm. **Klok** (uurwerk, slingeruurwerk), v. —ken; een staande —, een Friesche —, op de — zien, de — slaat. **Klok'bloem**, v. —bloemen. Ook: **Akolei'**. **Klok'diertje** (afgietseldiertje), o. —diertjes. **Infu'sie-diertje**. **Klok-en-ha'merspel** (zeker gezelschapspel voor jongeren), o. —spelen, —spellen. Het spel heet naar de fig. op twee van de vijf plaatjes. **Klo'ker** (pijpenvroeter), m. —s. **Klok'hen** (broeikip), v. —hennen. Zie **Klok**. **Klok'huis** (perkamentachtig zaadhuis van appels, peren en kweeën), o. —huizen. **Klok'je** (paarsachtig voorjaarsbloempje), o. —s. **Klokkebei'en** (blauwe boschbessen), v. mv. gew. Ook: **Blauwbessen**. **Klok'kegalg** (toestel waarin de klok hangt), v. **Klok'ken** (een klokkend keelgeluid maken), ik heb —klokt. **Klok'kengelui** (gelui met twee of meer torenklokken), o. gmv.; —luider, m. —s. **Klokkenist'** (bespeler der klokken), m. —en. **Klok'kenspiel** (beiaard), o. —spellen; Antwerpen heeft een beroemd — op den grooten toren. Zie **Carillon'**. **Klok'kenspeler** (die het klokkenspiel bespeelt, klokkenist), m. —spelers. **Klok'kenspijs** (metaalmengsel, brons, waaruit torenklokken gegoten worden), v. gmv. Ook: **Klok'spijs**. **Klok'kereep** (touw), m. —en. Zie **Klok'reep**. **Klok'kestoel** (stellige, waarop of waarin de torenklok hangt), m. —en; —toren, m. —s. **Klok'opwinder**, m. —opwinders; de — bezigt bij zijn werk een zwenjel. Ook: —ophaler. **Klok'pollep** (een soort van straaldier), v. —en. **Klok'reep**, **klok'kereep**, m. —reepen. Zie **Klok'zeel**. **Klok'slag**, m. —en; ik was daar met — van twaalf, d. i. toen de klok twaalf sloeg; lij kwam — zes. **Klok'spijs**, v. gmv. Zie **Klok'kenspijs**. **Klok'spijs** (lichte kost, waar geen kauwen bij noodig is), v. gmv. Bij uitbr. lekkernij: dat gaat er in als —; fig. gemakkelijk werk, lichte studie: dat gedicht van Vondel is geen —; wiskunde is geen —. **Klokvor'mig**, bn.; de bloem der haagwinde is —. **Klok'winde** (haagwinde, —bloem), v. —winden. **Klok'zeel** (klokkezeel of —touw), o. —en; fig. iets aan het — hangen, alom bekend maken. **Klom'mer** (uitvlucht, verzinsel), m. gmv. w.g. **Klomp** (holstok, houten schoeisel), m. —en; in landelijke streken draagt men algemeene —en. **Klomp** (stuk, klont, brok), m. —en; een — aarde, een —je suiker, een — vleesch. **Klom'penmaker**, m. —s; —makerij, v. —en; —winkel, m. —s. **Klomp'visch** (maanvisch), m. —visschen; de — leeft in den Atlantischen Oceaan. **Klomp'voet** (misvormde voet), m. —voeten. Zie **Hor'relvoet**. **Klon'gel** (straatloopster), v. —s. Zie **Klun'gel**. **Klon'gelen** (beuzelen, knoeien, slecht werken). Zie **Klun'gelen**. **Klo'nisch** (één oogenblik durend), bn.; —e krampen. Zie **To'nisch**. **Klont** (kluit), v. —en; een — aarde, een — suiker. **Klon'ter** (gestold vocht in een vloeibare massa), m. —s; —achtig (klonterig), bn. **Klon'teren** (stremmen, verdikken), het is —klonterd; de melk gaat —. **Kloof**, **klo've** (gaping, spleet), v. kloven. Fig. er is eene groote — tusschen hen ontstaan, verwijdering. **Kloos'ter** (verblijf voor geestelijke zusters, paters, enz.), o. —s; op de —s reizen, fig. bij vrienden, op reis, een onderdak zoeken. **Kloos'terbalsem** (zekere soort balsem, die aan de eerste vervaardiging in een klooster zijn naam dankt), m. gmv. **Kloos'terbier** (bier uit het Trappistenklooster te Tilburg), o. gmv.; (soorten), o. —en. **Kloos'terbroeder**, m. —s; —eel (kamertje), v. —cellen; —gang, v. —en; —gebouw, o. —en; —gelofte, v. —n; —gewaad (kleed), o. —gewaden; —kapel, v. —len; —kerk, v. —en; —latijn (het Latijn der middel-eeuwen in tegenstelling van klassiek Latijn), o. gmv. **Kloos'terling** (bewoner van een klooster), m. en v. —en; v. ook —e. **Kloos'termoeder** (overste in een vrouwenklooster; abdis), v. —s; —muur (ringmuur om een klooster), m. —muren; —orde (geestelijke orde), v. —n; —overste (het hoofd van één of meer kloosters), m. en v. —n; —regel (een der voorschriften in het klooster van kracht), m. —s; —school (inrichting van onderwijs aan een klooster verbonden), v. —scholen; —straf (de straf of tucht, die in 't klooster kan opgelegd worden), v. —fen;

- **tucht** (de strenge leefwijze in een klooster), v. gmv.; - **vader** (de abt, het hoofd, de prior van 't klooster), m. -s.
- Kloosterwet** (al de kloosterregels samen, de statuten), v. -ten; - **wezen** (alles, wat op de kloosters en 't kloosterleven betrekking heeft), o. gmv.; - **zuster** (geestelijke zuster of religieuze in een klooster), v. -zusters.
- Kloot** (aarbol, kogel, bal), m. -en; - **sch** (holvormig), bn.; - **vormig**, bn. vero.
- Klootven** (doen splijten), ik heb -kloofd; hout -, **diamant**; - **er**, m. -s; - **ing**, v. -en.
- Klop** (klap, doffe slag), m. -pen; - **geven**, **krigen**, d. i. slaag; een - op de deur.
- Klop**, v. kloppen. Zie **Klopje**.
- Klopgeest** (spiritisme: opgeroepen geest, die tikt of klopt en zoó zijn tegenwoordigheid doet blijken), m. -en; - **geesterij'** (spiritisme), v. gmv.
- Klopjacht** (grote drijffacht), v. -jachten; een - houden op vossen, op wolven.
- Klopje** (begintje, zusterdje), o. -s.
- Klopkever** (schuldvlugelig insect), m. -s. Zie -**tor**.
- Kloppartij** (vechtpartij), v. -partijen.
- Kloppen** (slaan, tikken, ranselen), ik heb -klopt; **Ons -t het hart ... bij 't rijzen van dien toon.** (Tollens); die **pols -t te snel**; een vloerkleed -, uitslaan; wie -t daar aan de deur? ze hebben den vijand erg geklopt, geslagen, gmez.; - **ing**, v. -en.
- Kloppen** (overeenkomen), het heeft -klopt; die **cijfers -**, de **eindommen -**, de **rekeningen -** met het boek, sluiten.
- Kloppe** (werktuig om mee te kloppen), m. -s; een ouderwetsch huis met een - op de deur; geef mij den klee - eens; een **matten -**.
- Kloppe** (morgenwekker), m. Zie **Porren**.
- Kloptor** (doondenkloppertje), v. -torren.
- Klopzee** (stortzee, hooge bruisende golf), v. -zeeën.
- Klos** (langwerpig houtrolletje), m. -sen; een - **garen**; - **je**, o. -s.
- Klos** (stukje hout; ook beugelbal), m. -sen.
- Klos** (nat. cilindertje van hout of bordpapier, waaromheen met zijde of wol omwoeld koperdraad is gewonden; inductie-rol), m. -sen; de - van **Rhumkorff**.
- Klosbaan** (beugelbaan), v. -banen. Vl.
- Klosbeitel** (houten handspakje om in de beugelbaan den bal te slaan), m. -beitels.
- Klos'sen** (i. d. klosbaan spelen), ik heb -klost.
- Klos'sen** (garen op een klos winden), -klost.
- Klos'sen**; met de klompen -. Zie **Klot'sen**.
- Klot'sen** (botsen, bonzen, het slaan der golven), het heeft -klotst; het zee water klotst tegen den dijk, het - der baren, de wateren - tegen het huis, de riemen - in het water; - **ing**, v. -en.
- Klot'sen** (loopen met zware en lompe stappen), ik heb -klotst; de werklieden - in mijn huis langs trap en gangen; de hoefslagen - op den harden weg; - **ing**, v. -en.
- Klo've**, v. -n. Zie **Kloof**.
- Klovenier'**, **kol'venier** (kolfdrager, boogschutter), m. -s.
- Kloveniersburgwal** (gracht in Amsterdam, waar de -doelen was), m. gmv.
- Kloveniersdoelen** (vroeger vereenigingsplaats der boogschutters te Amsterdam), m. -s.
- Kluet** (tooneelspel kort van beloop met laag-komischen inhoud), v. -en. Zie **Sot-ternie'**. Onze letterkunde heeft nog zes -en uit de 14e eeuw, waaronder de **Bussenblazer**; de -en van **Coster** en **Bredero** uit de 17e eeuw. Bij uitbr. **boert**, **grap**, **aardigheid**.
- Kluet** (mast, uit vele op elkaar geplaatste stukken), v. -en. Ook: **Kluft**.
- Kluet** (menigte, troep), v. -en; een - **schapen** (op de Drentsche hei); een **grote -** **patrijzen**. (C. O.)
- Kluet'fig** (grappig), bn. en bw.; een - **ig voorval**, hij **keek mij -ig aan**; - **heid**, v. gmv.
- Kluft** (kloof; buurt, wijk; oprit; troep), v. -en; - **heer** (wijkmeester), m. -en; - **predikant** (buurtpredikant), m. -en. vero.
- Kluif** (het kluiven), m. gmv. **Er is een heele -aan**, een heel werk.
- Kluif** (klauw), v. -ven. **De arend had het dwijfe in zijn kluiven**.
- Kluif'fok** (scheepst. voorfok, zeil), v. -fokken.
- Kluif'hout** (scheepst. verlengstuk v. d. boegspriet), o. -houten; het - is rond en in het miaden het dikst.
- Kluif'je** (kluifbeentje), o. -s.
- Kluis** (enge, eenzame woning), v. -zen.
- Kluis'gat** (scheepst. opening aan weerszijden van den voorstevan om er den ankerketting door te vieren), o. -en. Fig. **De -gaten**, de oogen (in schipperstaal).
- Kluis'ter** (boei), v. -s; iemand in de -s slaan, iemand de -s aanleggen.
- Kluis'teren** (boeien), ik heb gekluisterd; - **ing**, v. -en.
- Kluit** (inlandsche strandvogel, strandruiter), sabelbekvogel), m. -en.
- Kluit** (brok aarde), v. -en. zegsw. **Hij is uit de -en gewassen**, groot geworden.
- Kluit'breker** (werktuig, rolblok), m. -s.
- Kluit'je** (klein klompje of brokje aarde), o. -s; een - **boter**; fig. **iemand met een - in 't riet sturen**, hem met een kleinigheid uit zijn vaarwater brengen.
- Kluit'ven** (afknagen), ik kloof, heb gekloven, ook: ik kluifde, heb gekluifd; **aan een beentje -**; - **er**, m. -s; - **ing**, v. gmv.
- Kluit'ver** (scheepst. driehoekig voor- of achterzeil), m. -s.
- Kluit'verboom** (verlengstuk van den boegspriet, kluifhout), m. -boomen.
- Kluit'zen** (afgezonderd leven), ik heb gekluist.
- Kluit'zenaar** (bewoner van een kluis), m. -s, -aren. Zie **Heremiet'**.
- Klu'ngel** (nietswaardig voorwerp, fig. straatloopster), v. -s. Ook: **Klon'gel**.
- Klu'ngelen** (verspillen, verbeuzelen, broddelen, knoeien), ik heb geklungeld; - **werk** (knoeiwerk), o. gmv. Ook: **Klon'gelen**.
- Klup'pel** (knuppel, kneppel, dikke knoestige stok), m. -en, -s.
- Klup'pelen** (afranselen, doodslaan), ik heb geknuppeld; **de kat -**, een verouderd boeren spel; - **aar**, m. -s.
- Klup'pelkoek** (lange smalle koek), m. -en.
- Klup'pelspel** (gezelschapsspel, waarbij het de vraag is om uit een reeks van lichtbeweegbare staafjes of kegeltjes er één weg te halen, zonder de andere aan te raken of te beroeren), o. -spellen. Ook: **Knib'belspel**.
- Klup'pels** (vers met een refrein, stokrijm), o. -verzen.
- Kluts** (slag), v.; de - **kwijt zijn**, het spoor bijster zijn; den slag of draad kwijt zijn.
- Kluts'ei** (geklopt ei), o. -eieren.
- Kluts'sen** (slaan, kloppen), ik heb geklutst; eieren -.

- Klu'wen** (een bal garen), o. -s; een - wof, een - sajel.
- Klu'wenen** (garen tot een kluwen opwinden), ik heb gekluwend.
- Klys'ma** (lavement, inspuiting), o. -'s. Zijn kwaal liet door reliëk noch - zich verjagen. (Staring). Zie **Klisteer'**.
- Knaag'dier**, o. -dieren; de haas, de rat, de bever zijn -dieren.
- Knaap** (jongen, knecht), m. knapen.
- Knaap** (een soort stander), m. -knapen; *Keesje hing met een diepen zucht den rok van mijn oom over den -*. (C. O.)
- Knaap'jeskruid**, o. Zie **Stan'delkruid**.
- Knaab'elen** (met de voorste tanden gaandeweg aftijten), -kabbeld; de kinderen zaten op e. harde korst te -; -aar, m. -s; -ing, v. -en.
- Kna'gen** (knabbelen), ik heb geknaagd; muisen, ratten, wormen -, de hond knaagt aan een been, de tanden stomp -; fig. de zorgen - aan zijn geluk; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Knak** (breuk, scheur), m. -ken.
- Knak** (verstoord, boos), bn. Hij was -.
- Knak**, tw.; -, en de tand was er uit!
- Knak'ken** (knikken, breken), ik ben en heb geknakt. Zijn gezondheid is geknakt, ondermijnd; die bloemstengel is geknakt, gebroken; hij liet zijn hoofd op de borst vallen als een geknakte bieze. (C. O.); -ing, v. -en.
- Knal** (kort afgebroken geluid), m. -len; de - van een geweer, van den donder, felle slag.
- Knal'bonbon** (bonbon met knalzilver, dat met een lichten klap ontploft bij lostrekking), o. -bonbons.
- Knal'effect** (fig. treffende uitwerking), o. -en; fig. deze volksredenaar eindigt steeds met -.
- Knal'gas** (mengsel van twee deelen waterstof en één deel zuurstof), o. gmv.; -vlam, v.
- Knal'kwik** (knalkwikzilver, slagkwik), o. gmv.; een slaghoedje met -.
- Knal'len** (ontploffen), het heeft geknald; de geweren -, de musketten, de karabijnen -; de champagnekurken -.
- Knap** (slag, geluid), m. -pen.
- Knap** (welgevormd, ook vlug), bn. en bw.; -heid, v.; -jes, bw.
- Knaphandig** (vlug met de hand), bn.; -heid, v. gmv.
- Knap'jes** (netjes, proper), bw.; zich - kleden; ook: vlug, flink, zonder dat er iets op aan te merken is: dat heb je - gedaan.
- Knap'kers** (een soort van late kers), v. -en.
- Knap'koek** (hardgebakken koek), m. -en; als stofnaam, v.: Hou je van -?
- Knapp'en** (bersten, kraken), ik heb en het is geknapt; het mutsaardhout ligt te - op den haard; de hond deed de beenderen -.
- Knap'per** (iets, dat knapt), m. -s; een - is een knapkoek, een knapkers, een knapbus; ook gew. een rolletje van 50 cents, of van 40 kwartjes, of van 10 dubbeltjes.
- Knap'peren** (aanhoudend knappen, doen knappen), ik heb geknapperd; een - d vuurtje.
- Knap'zak** (tasch voor eten, bedelzak), m. -ken.
- Knar** (oude boomtrunk), m. -ren. Fig. stokoud mensch.
- Knar'pen** (knarsend geluid geven), het knarpte, heeft geknarpt; het rijtuig -te op de kiezels.
- Knar'ren** (een krakend geluid maken), het knarde, heeft geknard.
- Knars'been, knars'beenen** (kraakbeenen), o. -beenen; -beenderen, -beenders.
- Knars'en** (knarsen, stroef en krassend klinken), ik heb -knarst; met de tanden -; een oud slot laten -s; -er, m. -; -ing, v. -en.
- Knars'etanden** (met de tanden knarsen), ik heb -knarseland; -ing, v. Soms: tandenknarsen. Ook **Kner'setanden**.
- Knas'ter** (rieten korf), m. -s. Ook: **Kanas'ter**.
- Knas'ter** (varinatabak in bladen), v. gmv.
- Knauw** (beet, grauw, snauw), m. -en.
- Knauw'en** (met de tanden bewerken), ik heb geknauwd; aan een been -, zoethout -; fig. afmatten: Het bestijgen en af dalen van twee hooge bruggen had hem vrij wat geknauwd. (C. O.); -er, m. -s; -sel, o. -s.
- Knecht** (dienstbare, handwerksgezel), m. -s of -en. Zoo heer, zoo -! aan den bediende kent men den meester; de oude - blijven, het niet verder brengen; -je, -ke, -ken, o.
- Knecht** (vroeger: gewapend man), m. -en; een lans -, een wapen -.
- Knecht** (bij overdracht, voorwerp, dat dienst bewijst), m.; een stomme -, een aanrechttafeltje, een laarzen -, om er de laarzen op uit te trekken; een kleeren -, kleerknaap.
- Knecht'teljik** (slaafsch, kruipend), bn. en bw.
- Kne'den** (al persende dooreen werken), ik kneedde, heb gekneet; het deeg -, klei -; -er (persoon, die kneedt), m. -s; -ing (de daad van kneden), v. gmv.: de - van het deeg.
- Kneep** (heimelijke neep), v. knepen; zij gaf het kind een - in den arm; fig. list, booze toelig; ook: het geheim van iets: ik heb de - al beet, ik heb er de - van weg.
- Knees** (adellijk persoon, prins in Rusland en Polen), m. kneezen.
- Kneipp'en** (de waterkuur volgens pastoor Kneipp doen); ik heb -kneipt.
- Kne'kel** (doodsbeen, bot), m. -s. **Kneu'kel**.
- Kne'kelhuis** (beenderhuis op een ker'khof), o. -huizen.
- Knel** (beklemming), v. -len; hij zit in de -, verlegenheid. Ook: klem, val, vosseval.
- Knel'len**, ik heb gekneld; waar knelt hem de schoen? waar zit de oorzaak van zijn knelling; een -d juk, drukkend, prangend juk; een -de belasting; -ing, v. -en.
- Kne'pig** (nauwsluitend), bn.; een - jurkje.
- Knep'pel, Knep'pelen**. Zie **Knuppel, Knuppelen**.
- Kner'ren** ((knarsen, krassen, knarren), het knerde, heeft geknerd.
- Kner'sen** (stroef en hard klinken). Zie **Knars'en**.
- Knet'teren** (knitteren), het heeft -knetterd; de vlammen -; zout knettert in het vuur; het - der musketten; -ing, v.; -slag, m. -en.
- Kneu** (zangvogel), v. -en. Ook: **Kneu'ter**.
- Kneu'kel** (vingerbotje), m. -s. Ook: **Knokkel**.
- Kneu'ter** (hennepvink, vlamstijfs), v. -s.
- Kneu'teren** (brommen, knorren; stamelen, mompelen), ik heb gekneuterd; -aar, m.
- Kneu'terig** (verdrietig), bn. en bw. Ook: aangenaam, prettig, aardig: wij zaten - bij elkaar; een - mutsje, lief.
- Kneu'zen** (kwetsen, blutsen), ik heb en ben gekneusd; een hand -, een perzik -, ooft -; -ing, v. -en.
- Kne'vel** (boventipbaard), m. -s; -tje, o. -s.
- Kne'vel** (handboei, spanstokje), m. -s.
- Kne'velen** (in boeien slaan), ik heb gekneveld; -aar, m. -s; -arij' (afpersing), v.; -ing, v. -en.

- Knib'belen** (*krakeelen*), ik heb geknibbeld; —aar, m. —s; —aarster, v. —s.
- Knib'belspel** (*zeker gezelschapsspel*), o. —spellen. Zie: **Knup'pelspel**; ook *Knij'pelspel*.
- Knik'kerbocker** (*bewoner van New-York, voor zoover hij van oud-Ned. oorsprong is*), m. —bockers. De naam — is ontleend aan een roman van W. Irving.
- Knie** (*kniegewricht*), v. —ën; de — buigen, op de —ën vallen; fig. iets onder de — hebben, goed weten, kennen of kunnen.
- Knie** (zeew. *zwaar kromhout*), v. —ën.
- Knie'band** (*kouseband; riem of touw om koe of stier te kniepooten*), m. —banden.
- Knie'banden**. Zie **Knie'pooten**.
- Knie'boog** (*knieholtte*), m. —bogen; —buinging, v. —en; —dicht (*vederijkersvers op de knie gemaakt*), o. —en; —gebed (R. K. gebed, dat knielend verricht moet worden), o. —en; —hals (zeew. *hoek, bocht van een kniehout*), m. —halzen; —jicht, v. gmv.; —schijf (*voor-kniebeentje*), v. —ven.
- Kniet'bank** (R. K. *bidbank*), v. —banken; —kussen, o. —kussens.
- Knie'len** (*de knie buigen*), ik heb en ben geknield; —ing (*het knielen*), v. —en; —end, bn.: in —ende houding.
- Knie'pooten** (*bij een koe kop en voorpoot kort aaneenbinden*), —pootte, — kniepoot. Vl.
- Knier** (*scharnier van een kist*), v. —en.
- Knies'oor** (*gemelijk mensch*), m. en v. —en.
- Knies'tuk** (*timm. schoorbalk; knielap van een harnas; portret tot aan de knie*), o. —stukken.
- Knies'vers** (*kniedicht*), o. —verzen.
- Knies'zen** (*verdrietig morren, ontevreden mokken*), ik heb gekniesd; —zer, m.: *Robertus Nurus was geen —er*. (C. O.); —erij', v. Ook: **Knij'zen**.
- Knies'zerig** (*klagend, missend alle vroolijheid*), bn.; —heid, v. gmv.
- Knies'zig** (*gemelijk, klagend, kniezerig*), bn.
- Knijf** (*mes, ponjaard, knipmes*), o. —ven.
- Knijp** (*engte, knel*), v. gmv.; in de — zitten, verlegenheid.
- Knijp** (*bierhuis-kelder*), v. —en; in de — zitten.
- Knijp'briefje** (*een tot een reepje gevouwen briefje*), o. —briefjes.
- Knijp'bril** (*lorgnet*), m. —brillen.
- Knij'pen** (*samendrukken of -persen met een werktuig of met de vingers*), ik kneep, heb —knepen; een blad metaal omkrullen en samen —; iemand met de vingers —; fig. knevelen, afzetten: *hij weet zijn schuldenaars te —; het zal er —, het zal er moeilijk toegaan; —er* (*persoon die knijpt*), m. —s. **Nijpen**.
- Knij'per** (*voorwerp dat knijpt*), m. —s, b.v. een knijpbril of —, ook lorgnet; de —s of scharen van een kreeft; de — dient tot het vastzetten van papiertjes, coupons, wasgoed enz., gedeeltelijk gespleten houtje.
- Knij'perig** (*gierig, karig, kleinzielig*), bn.; een — huismoedertje; zij is zelden royaal, altijd heeft zij iets —s; —e opvattingen.
- Knijp'tang** (*nijpwerktuig*), v. —tangen. Ook: **Nijp'tang**.
- Knij'zen**, ik heb geknijpsd. Zie **Knies'zen**.
- Knik** (*knak, breuk*), m. —ken; de paraplu kreeg daar een —.
- Knik** (*teeken van instemming*), m. —ken.
- Knik'kebeenen** (*met knikkende beenen lopen*), ik heb —knikkebeend; —beener of —beender, m. —s.
- Knik'kebollen** (*met het hoofd knikken van slaap*), ik heb —knikkebold; —boller of —bolder, m. —s.
- Knik'ken** (*groeten met een knik*), ik heb geknikt; de gravin knikte hem toe; met het hoofd —; —er, m. —s; —ing, v. —en.
- Knik'ken** (*breken*), ik heb geknikt; een bloemsteel —, een ei —. Zie: **Knak'ken**.
- Knik'ker** (*steenen balletje*), m. —s; —spel, o. —len; —tijd, m. gmv.
- Knik'keren** (*met knikkers spelen*), ik heb geknikkerd.
- Knik'stag** (*hulp- of bijstag; stevig touw houdend den boegspriet*), o. —en.
- Knip** (*lichte slag of knipping met de vingers*), m. —pen; een — voor den neus.
- Knip** (*werktuig*), v. —pen; een vecht—.
- Knip'mes** (*zakmes, dat in 't hecht sluit*), o. —messen.
- Knip'muts** (*neepjesmuts*), v. —mutsen.
- Knip'oog** (*persoon*), m. en v. —oogen.
- Knip'oogen** (*met de oogen knippen*), ik heb —knipoogd; *Dolle Gerrit knipoogt tegen de heeren*, teeken van vertrouwelijkheid geven.
- Knip'oogje**, o. —oogjes; *iemand een —geven*, een vertrouwelijk teeken.
- Knip'pen** (*met een schaar af- of doorsnijden*), ik heb geknipt; *het haar —, de nagels —; —per*, m. —s; —sel, o. —s.
- Knip'pen** (*met een knip raken of doen wegvliegen*), ik knipte, heb geknipt; *een pluusje van de mouw —, iemand tegen den neus —*.
- Knip'pen** (*met een schaar den veretschten vorm geven*), ik knipte, heb geknipt; *een hemd —, een japon —*.
- Knip'tor** (*springkevertje*), v. —torren.
- Knit'telvers** (*dichtk. luimig, in lossen stijl geschreven gedicht, bv. in den trant van den Schoolmeester*), o. —verzen.
- Knit'teren**. Zie **Knet'teren**.
- Knob'bel** (*knoutvormige uitwas, verharding*), m. —s; een — aan het hoofd; een eelt—; —achtig, bn.; —ig, bn.
- Knod, knod'de** (*knoot, knobbel*), v. —den.
- Knod'destok** (*knots*), m. —stokken.
- Knoe'del** (*meelballetje, deegklompje*), m. —s.
- Knoei** (*fig. knel, klem, verlegenheid*), m. gmv.; in den — zitten.
- Knoei'en** (*slordig bewerken, broddelen; bedrieglijk te werk gaan*), ik heb geknoeid; *jongen, wat knoei je toch! dat meisje knoeit maar door aan haar borduurlap; hij knoeit met zijn meel, tabak, wijn enz.; —er*, m. —s; —erij', v. —en; —werk, o. gmv.
- Knoest** (*hardigheid in hout, kwast*), m. —en; —achtig, bn.: een —e stam; —erig, bn.
- Knoet** (*Russische karwats of zweep*), m. —en.
- Knoet** (*lomperd, grove kerel*), m. —en; —achtig (*lomp*), bn. en bw.
- Knof'felen** (*drukken, knijpen*). Ook: **Knuuf'felen**.
- Knof'look** (*een ui of bolplant, tot de leliën behoorende*), o. gmv.; —saus, v. —en; —soep, v.
- Knok** (*knook, been, bot*), m. —ken; —ig, bn.
- Knok'kel** (*vingerbeentje*), m. —s; *iemand op zijn —s slaan; —achtig*, bn.: een —e hand. Zie **Kneu'kel**.
- Knol** (*veldvrucht*), m. —len; *iemand —len voor citroenen verkoopen*, bedriegen, bedotten.
- Knol** (*oud, afgewerkt paard*), m. —len.
- Knol'lentulu**, m. —en; fig. *hij is in zijn —*, hij heeft het recht naar zijn zin.
- Knook** (*been, bot*), m. knoken. Zie **Knok**.

- Knoop** (voorwerp in een knoopsgat passend), m. -en; een koperen -, een beenen -, een parelmoeren -; ook: samenvoeging van twee draden, touwen of banden, b.v. *ergens een stevigen - opleggen*, fig. een groven vloek; een wevers-; de Gordiaansche - (gesch. van Alexander den Grooten); de - van een net; een - in een touw, draad, band, enz.; de strik is in den -, in de war; een - in den zakdoek leggen, met het doel iets te onthouden. Sterrenk.: snijpunt van twee groote cirkels; plantk.: verdikking van den stengel, knorrf b.v. in halmen. In een drama: ingewikkelde handeling. Zeew.  $\frac{1}{2}$  deel van een uur gaans, d. i. 1850 Meter: *Het schip lei 20 knoopen per uur af*; Orgel: punt waar de lucht in rust is, in een orgelpijp.
- Knoop'en** (vast- of dichtknoopen), ik heb geknoopt; zijn mantel dicht-; ook zeker handwerk: een netje -, een beurs -. Fig. iets in zijn oor -, het gehoorde voor altijd onthouden.
- Knoopendraaier** (fig. bedrieger), m. -s; -fabriek, v. -en; -maker, m. -s; -maakster, v. -s; -schaar (mil. plaatje v. hout om de knoopen op te poetsen), v. -scharen.
- Knoopgras** (varkensgras), o. gmv.; -kruid wildgroeiende plant onzer wegen en dijken, o.; -lijn (sterrenk. snijlijn), v. -en; -punt (vereenigingspunt), o. -punten.
- Knoopsgat** (spleet voor eenen knoop), o. -gaten; met een lintje in het -.
- Knop**, m. -pen; de - van een deksel, van den degen, wandelstok, enz.; een - van een roos, van een blad; in de -pen schieten, d. i. (van een boom) knoppen krijgen; de bloem staat nog altijd in den -, is nog niet open.
- Knoppen** (uitbotten), de plant heeft geknopt. Het constitutioneele knopt, onthult, tiert overal. (Potg.)
- Knor** (zeker geluid), m. -ren; het varken gaj een -.
- Knor** (bult, knobbel, uitwas), m. -ren.
- Knorbeen** (kraakbeen), o. -beenders, -beenen.
- Knorrf** (knoop, verharding in den stengel der grassen, rielen, biezen), m. knorven. Knorven in de biezen zoeken, haarklooven, vitten, spijkers op laag water zoeken. vero.
- Knorhaan** (stekelvinnige zeevisch), m. -hanen; op onze kust wordt de - veel gevangen; de - is als voedsel weinig in trek.
- Knorren** (een dof, grommend keelgeluid voortbrengen), het heeft geknord; hoor dat varken eens -! Fig. op iemand -, pruttelen, grommen.
- Knorrepot** (pruttelaar, grompot), m. -ten.
- Knorrig** (boos, gemelijk, pruttelachtig), bn.; een - antwoord; -heid, v. gmv.
- Knout** (bosje), v. -ten. Ook Knut, als: een - sajat, een - haar, een - vlas.
- Knots** (dikke, topzware stok), v. -en; -slag, m. -slagen.
- Knotten** (den top, de punt er afstaan; inkorten, afsnijden), ik heb geknot; een wilg -; een paal -; fig. verzwakken, kortwieken: iem. macht -, de wieken der verbeelding -. (Potg.)
- Knotten** (draaien, strengelen), ik heb geknot; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Knotwilg** (lage waterwilg), m. -wilgen. Zie Schotwilg.
- Knubbelstok** (knoestige stok), m. -stokken. Een - in iedre hand kwam onze Paai, en stak van land. (Staring)
- Knuffelen** (prangen, drukken, zacht persen), ik heb geknuffeld; een zwerenden vinger -; -aar, m. -s; -ig, bn.; mijn vingers zijn -ig van de kou, stram, stijf. Ook: Knof'felen.
- Knuist** (vuist), m. -en. gmv.
- Knul** (lomperd), m. -len; een - van een vent.
- Knuppel** (knots), m. -s. Ook: Kneppel.
- Knuppelen** (met een knuppel slaan), ik heb geknuppeld. Ook: Kneppelen.
- Knuppelvers** (slecht vers), o. -verzen.
- Knuren** (talmen, luieren), ik heb geknuurd; Knuur'der, m. -s. gew.
- Knus, knusjes** (aardig, lief; gezellig), bw.; dat is - geborduurd; wij zaten zoo - bij elkaar.
- Knutselen** (het werken aan kleine, fijne dingen, die niet veel beteekenen), ik heb geknutseld; -aar, m. -s; -arij', v. -en; -ing, v. -en; -werk, o. -en.
- Knut'tel** (scheepst. kluwen touw), v. -s.
- Knut'terig** (aardig, lief), bn. en bw.; -heid, v. Zie Knus.
- Kobalt'** (een roodachtig grijs metaal), o. gmv.
- Ko'balterts**, o. -en; -kies (delfstof), o.; -zout, o. gmv.; -zuur, o. gmv.
- Ko'bold** (aardgeest, kabouter), m. -en.
- Kod'de** (aardigheid, snakerij; ook knuppel, knots), v. -n.
- Kod'debeer** (boschwachter), m. -beiers.
- Kod'denaar** (knotsdrager, ook kneuter), m. -s.
- Kod'dig** (grappig), bn. De voorzitter kreeg een -en inval (Klikspaan), kluchtig; -heid, v.
- Koe** (vrouwelijk rund), v. koeien; 't is een -, dom mensch; de - bij de horens vatten of pakken, ook hebben, d. i. de moeielijkheden aanvatten; oude koeien uit de stoot halen, half vergeten dingen weer oprakelen; veel koeien, veel moeien, veel bezit geeft veel zorg; -tje, o. -s.
- Koe'beest** (koe), o. -beesten.
- Koe'boom** (boom in Z. Amerika, gevende melksap), m. -boomen.
- Koe'brug** (losse ladingsbrug voor vee), v. -bruggen.
- Koe'brugsdek** (scheepst. soort van dek onder het benedendek), o. -dekken.
- Koe'da** (Jav. paard), m. -'s; een - a'loes, een heerenpaard, een - gla'dak, een knol.
- Koe'doe** (antilope aan de Kaap), m. -s.
- Koeionneeren** (plagen, treiteren, het leven zuur maken), ik heb -koeionneerd.
- Koek** (gebak), ook voorwerp in den vorm van een koek, m. -en; als stofnaam, v. Het was - en ei tusschen haar zuster en Kees. (C. O.), bijzonder vriendschappelijk.
- Koe'kalf** (wijfjeskalf), o. -kalvers, -kalveren.
- Koe'kamp** (weiland voor koeien), m. -en.
- Koek'bakker, koe'kenbakker** (koekenmaker), m. -bakkers; -ij', v. -en.
- Koek'deeg** (deeg, waarvan men koek bakt), o. gmv.
- Koekeloe'ren** (uitkijken), ik heb gekoekeloeird; -der, m. -s.
- Koe'kenpan** (bakpan met langen houten steel), v. -pannen.
- Koe'koek** (trek- en klimvogel), m. -en; het is daar altijd - één zang, er is geen afwisseling, het is er eentonig.
- Koe'koek**, klanknabootsing, tw.
- Koe'koek** (bouwkw. uitstekend dakvenster), m. -en. Scheepst. open luik om licht in de hutten te doen vallen. Ook: Koek'uit.
- Koek'bloem** (pinksterbloem), v. -en;

- brood** (gewone klaverzuring), o. gmv.; —**klaver** (—brood), v. gmv.; —**look** (bolgewas), o. gmv.
- Koek vergulden** (het met reepjes goud afzetten van Sinterklaaskoeken), o. gmv.
- Koel'visch** (Ind. klipvisch), m. —vissen.
- Koel** (niet warm, lauw), bn. en bw.; een — onthaal; iemand — ontvangen; met — e zinnen, kalm; in — en bloede, niet verhit.
- Koelbak** (smed. bak vol koud water om heet ijzer te koelen), m. —bakken.
- Koelbloedig** (kalm, rustig), bn.; —**heid**, v.
- Koelen** (koud maken), ik heb gekoeld; een gloeiend ijzer —. Fig. zijn drift —, zijn wraak —, d. i. bevredeigen.
- Koelie** (Ind. Maleische of Chineesche daglooner, ook gehuurde lastdrager), m. —s. Mijn reisgoed was met —s vooruitgezonden. (Gr.)
- Koelte** (frischheid), v. gmv.; de — van den herfst.
- Koel'tje** (verfrisschend windje), o. —s; er stak een lief — op.
- Koel'tjes** (kalmjes), bw.; zij antwoordde —.
- Koelzin'ig** (kalm, rustig), bn.; eene — e berekening. (Koetsveld); —**heid**, v. gmv.
- Koemis** (drank der Kalmukken, gezuurde en gegiste paardenmelk), m. gmv.
- Koen** (moedig, stout), bn. en bw.; —**heid**, v.
- Koepel** (rond bouwwerk, gewelfde dakkap; rond tuinhuisje), m. —s.
- Koepelgewelf** (halfbolvormig gewelf met lichtopeningen), o. —gewelven; —**kerk**, v. —en.
- Koepokken** (de kinderziekte, de pokken), v. mv.
- Koereihen** (oude volksmelodieën der koeheders in de Alpen), v. mv. Ook: Koereigen.
- Koeren** (het kirren der duiven), de duif heeft gekoerd.
- Koerhuis** (badhuis, groot gebouw voor de badgasten), o. —huizen. Zie **Koer'zaal**.
- Koerier** (renbode, tjlbode), m. —s.
- Koers** (loop, vaart, richting van een schip), m. —en; de afgelegde — bedroeg dien dag 250 mijlen; de — van het schip was prachtig geweest; — nemen, zetten, houden; een verkeerden — nemen, richting; fig. hij is van den —, hij is den — kwijt, in de war; dat gaat met die zaken den verkeerden —, dat loopt niet goed af, gaat mis.
- Koers** (gangbaarheid of waardij van munten), m. —en; munten buiten — stellen; de — van het zilver, den — verlagen; noteering der effecten op de prijscourant der Amsterdamsche beurs; de — der effecten; de — en zijn gedaald, gezeten; —**nota** (lijst van den prijs der effecten), v. —nota's; —**noteering**, v. —en; —**rekening** (berekening der waarde van munten of effecten naar den koers van den dag), v. gmv.; —**verhooging** (stijging van den koers), v. —en; —**verlaging** (daling van den koers), v. —en; —**verschil**, o. —len.
- Koers'en** (richten, stevenen, regelen), ik heb gekoerst; iets —, klaren, in orde brengen; —**ing**, v. —en.
- Koer'zaal** (grote zaal tot gezellige bijeenkomst der badgasten), v. —zalen. Ook: **Kur'zaal**.
- Koes** (stil, doodstil), bn.; zich — houden, niets zeggen. Ook: **Koest**.
- Koes'koes** (allegaartje van spijzen, lievelingsgerecht in N.-Afrika), v. gmv.
- Koes'soe** (geneeskrachtig gewas in Abessinië), m. —'s.
- Koesoemo** (Mal. van edele geboorte, of van hoogen staat), bn.
- Koest** (ga liggen! b.v. tot een hond), tw.
- Koesteren** (troetelen), ik heb gekoesterd; fig. een wensch —, de hoop —, geestdrift —, deze bij zich zelf versterken; —**aar**, m. —s; —**ing**, v. —en.
- Koet** (kleine zwarte eend, meerkoet), v. —en.
- Koeteren** (gebrekkig praten, kromspreken), ik heb gekoeterd. Nu en dan een vreemd woord moet men toch maar —. (Potg.); —**aar**, m. —s; —**taal**, v. gmv.
- Koeterwaal'** (taal-radbraker), m. —walen.
- Koeterwaalsch** (onverstaanbaar, brabbelig), bn.; als znw. (brabbeltaal), o. gmv.
- Koeterwa'len** (Nederlandsch spreken als een Waal, brabbelen), ik heb gekoeterwaald.
- Koets** (overdekt rijtuig), v. —en; een post—, een statie—; fig. uit de — vallen, ontuchtterd worden.
- Koets** (bed), v. —en; de kinderen gaan naar de —.
- Koet'sen** (papier scheppen), ik heb —koetst; —**ser** (werkman), m. —s.
- Koetsier'** (voerman van een koets), m. —s.
- Koets'poort** (breede gewelfde poort), v. —en.
- Koe'voet** (werktuig, ijzeren hefboom), m. —en.
- Kof** (tweemaster, rondgebouwd koopvaardijzeeschip), v. —fen.
- Kof'er** (reiskist), m. —s; zijn — pakken.
- Kof'eren** (inpakken), ik heb gekofferd.
- Kof'ie** (zaad der koffieplant, oorspronkelijk uit Abessinië en Soedan), v. gmv. Ook: het gemalen poeder, d. i. gemalen —; ook: drank uit dit poeder bereid: een kop —; — branden; — schenken.
- Koffiebaal** (grof linnen zak), v. —balen; —**blad** (schenkblad), o. —bladen; —**boom**, m. —boomen; —**boon**, v. —boonen; —**brander** (persoon, die de groene koffieboonen roostert), m. —s; —**dik** (overblijfsel, dras), o. gmv.; —**goed** (servies), o. gmv.; —**handel**, m. gmv.: de —handel van Londen en Amsterdam; —**huis** (bierhuis, café), o. —huizen; —**huishouder**, m. —s; —**kamer** (in schouwburgen de verversingskamer, foyer), v. —s; —**ketel**, m. —s; —**lepel**, m. —s; —**planter** (Ind. bezitter van een koffieplantage), m. —s; —**servies** (koffieblad met toebehooren), o. —viezen; —**tafel**, v. —s; ze zaten om 10 uur nog aan de —tafel; —**trommel** (blikken koffiebus), v. —s; —**veiling** (openbare verkoop van koffie b.v. te Amsterdam), v. —en; —**water** (dienende tot het zetten van koffie), o. gmv.; —**zak** (filtreerzakje in den koffiepot), m. —zakken.
- Kog, kog'ge** (Middelleeuwsch plat koopvaardij-schip met ronden boeg), v. —gen.
- Kog'e, kog'ge** (ingedijkt land), v. kogen.
- Kog'el** (ijzeren, looden bal), m. —s; met —s schieten; den — krijgen, tot den — veroordeeld worden, zie **Fusilleeren**; iemand of zich een — door het hoofd jagen; met iemand een — wisselen, duelleeren op het pistool; den — sleepen, op de galeien zijn; spreekw. De — is door de kerk, de zaak heeft haar beslag.
- Kogelaandrijver** (ijzeren laadstok bij kanonnen), m. —s; —**aanzetter** (—aandrijver), m. —s; —**baan** (denkbeeldige lijn door een geschoten kogel beschreven), v. —banen; —**diertjes** (straaldiertjes, infusiediertjes), o. mv.; —**distel** (samengesteldbloemige, met kogelvormige blauwe of witte bloemkolpjes), v. —s.

- Ko'gelen** (met kogels, steenen enz. schieten), ik heb gekogeld. Ook: gooien, werpen.
- Ko'gelflesch** (flesch voor kunstwater, m.e. glazen kogeltje gestoten), v. -flesschen; -**gieten**, o. gmv.; -**gieter**, m. -s; -**gieterij**, v. -en; -**mal** (vorm als kogelmaat), m. -mallen; -**mortier** (kort, breed kanon), o. -en; -**park** (stapelplaats van kogels), o. -en; -**regen** (fig. het vallen van kogels in grooten getale als waren het regendroppels), m. gmv.; -**rond** (bolrond), bn.; -**stapel** (regelmatig opgestapelde hoop), m. -s; -**tang** (geneesk. om kogels uit te halen), v. -en; -**trekker** (werktuig om kogels uit den loop te halen), m. -trekkers.
- Ko'gelvisch** (eivormige visch, klompvisch), m. -visschen. Zie **Maan'visch**.
- Ko'gelvorm** (vorm, waarin kogels gegoten worden), m. -vormen; -**vormig**, bn.; -**wagen** (mil. waarin kogels vervoerd worden), m. -s; -**werf** (kogelpark), v. -werven.
- Kog'ge** (-schip), v. -n. Zie **Kog**.
- Kohier** (belastingregister), o. -en.
- Kohort** (krijgsbende, troepenafdeeling), v. -en. Zie **Cohor'te**.
- Ko'jang** (O. I. gewicht, ± 30 pikol), v. -s.
- Kok**, m. -s. Veel -s bederven de brij, al te veel raad gedijt niet; het zijn niet alle -s, die lange messen dragen, uiterlijk vertoon bewijst temands geschiktheid niet; *Honger is de beste -*, honger doet alles lekker smaken.
- Kokan'je** (luilekkerland), o. Het land van -. Zie **Coca'gne**.
- Kokan'jemast** (bij volksspelen versierde en met prijzen behangen mast), m. -masten. Zie **Coca'gnemast**.
- Kokar'de** (rozetje met de nationale kleuren), v. -s. Ook: **Cocar'de**.
- Ko'ken** (spijsbereiden), ik heb gekookt; -**ker**, m. -s; **kookster**, v. -s. Fig. - van toorn, erg kwaad zijn.
- Ko'kend** (zeer warm), bn. en bw.; - water; fig. - van nijd.
- Ko'kendheet** (zeer heet), bn.
- Ko'ker** (rolrond hol voorwerp of busje), m. -s; een - voor pennen, pijlen enz.; fig. dit komt niet uit zijn -, d. i. uit zijn brein; veel pijlen in zijn - hebben, tal van middelen, veel bewijsgronden hebben.
- Kokerel'len** (met den tot spelen), ik heb -kokereld.
- Ko'keren** (in een koker doen), ik heb -kokerd. Fig. foppen, misleiden. gmz.
- Ko'kermuilen** (meesmuilen, grimlachen), ik heb -kokermuild.
- Ko'kerworm** (ringworm, zeebewoner met kieuwen), m. -wormen.
- Kokin'je** (stroopbat), v. -s; gerekt als -.
- Kok'kerd** (dikkerd), m. -s. Wat een - van een neus! van een dagbroer! Ook: **Kok'ker**.
- Kok'kie** (Mal. keukenmeid), v. -s.
- Kok'meeuw** (mantelmeeuw, soort van meeuw aan onze kust), v. -meeuwen.
- Ko'kosboom** (klapperboom, palmbloom), m. -boomen.
- Ko'kosnoot** (Ind. zeer groote palmnoot), v. -noten.
- Ko'kosolie** (Ind. olie, bereid uit de kokosnoot), v. gmv.
- Ko'kospalm** (Ind. algemeen voorkomende palmbloom, 15-20 M. hoog), m. -palmen. Ook: **Klap'perboom**.
- Koksia'nen** (volksn. voor de Afgescheidenen naar hun voorganger De Cock), m. mv.
- Kol** (hamerslag tegen den kop van een te slachten rund), m. -len.
- Kol** (heks), v. -len; van de -, de Noordsche - bezeten zijn, behekt zijn; -rijden, op den bezemsteel rijden; -rijdster, tooverheks.
- Kol** (witte plek, bles), v. -len.
- Kol** (bloem, klaproos), v. -len.
- Kol'bak** (huzarenmuts), m. -bakken.
- Kol'der** (lederen harnas als dekking van rug en borst), m. -s. Zie **Ma'liënkolder**.
- Kol'der** (een paardenziekte), m. -s; dat paard heeft den - in den kop, dolheid.
- Kol'deren** (den kolder krijgen), het heeft -kolderd. Fig. allerlei dwaasheden doen.
- Kol'en** (steenkolen), v. mv.; wat kosten die -?
- Kol'enaak** (schuit voor steenkolen), v. -aken; -**ader** (laag steenkolen), v. -s; -**asch**, v. gmv.; -**bedding** (-laag), v. -en; -**damp**, m. -en; -**drager**, m. -s; -**emmer**, m. -s; -**formatie**, v. -s, -tiën; -**gas**, o. -sen; -**groef**, v. -groeven; -**gruis**, o. gmv.; -**hok** (bergplaats), o. -ken; -**kar**, v. -ren; -**kelder**, m. -s; -**maat**, v. -maten; -**magazijn**, o. -en; -**mand**, v. -en; -**mijn** (waaruit steenkool gehaald wordt), v. -en; -**pakhuis**, o. -huizen; -**prijs**, m. -prijzen; -**schepper** (schoep), m. -s; -**schip**, o. -schepen; -**wagen** (waggon tot het vervoer van steenkolen), m. -s; -**zak**, m. -zakken.
- Kol'enbrander** (in Duitschland maker van houtskool), m. -branders.
- Kol'enmeiler** (stapel hout, overdekt met aarde, om tot kool te verbranden), m. -s.
- Kolf** (kolfstok), v. -kolven; -**baan**, v. -banen; -**bal**, m. -ballen.
- Kolf** (ondereinde van een geweer), v. kolven.
- Kolf** (een soort van flesch met wijden buik en gebogen hals), v. -kolven; b.v. distilleerkolf.
- Kolf'je**, o. -s; dat is een - naar zijn hand, dat past hem, lijkt hem.
- Kolibrie** (vogel der Amerikaansche keerkringen), m. -s.
- Koliek** (buikkramp), o. gmv.
- Kolk** (poel, waterdiepte, afgrond), v. -en.
- Kol'ken** (wervelend omhoog stijgen), ik heb gekolkt.
- Kol'tbloem** (klaproos), v. -bloemen.
- Kol'len**, ik heb -kold; een rund -, een os -, de hersens inslaan met een hamer of bijl.
- Kolokwint** (bittere pompoenvormige vrucht), m. -en; een -appel; -**komkom'ner**, v. -s.
- Kolom'** (zuil, pilaar), v. -men; de -men van een dagblad, rij, spijl; de -men openstellen voor, het dagblad beschikbaar stellen; de -van Volta, toestel tot opwekking van electriciteit.
- Kolombijn'tje** (kolibrie; ook gebakje), o. -s.
- Kolonel'** (hoofdofficier, het hoofd van een regiment), m. -s; -**schap**, o. gmv.
- Kolonel'ingenieur'** (hoofdofficier bij de genie), m. kolonels-ingenieurs.
- Koloniaal'** (soldaat voor den dienst in Indië), m. -alen; hij gaat als - naar Indië.
- Koloniaal'** (eigen aan, betreffende of uit de koloniën), bn.; het -ale stelsel, de -ale troepen; -ale waren, kruidenierswaren; op - gebied.
- Kolo'nie** (volkplanting), v. koloniën.
- Kolonisa'tie** (het stichten van koloniën), v. -s, -tiën. (t = ts)

- Koloniseeren** (volplantingen in een landstreek vestigen).
- Kolonist** (volkplanter), m. -en; *Chineesche -en vindt men ook op Borneo.*
- Kolon'ne** (mil. opstelling van troepen), v. -s. Zie **Colon'ne**.
- Koloriet** (kleurentoon op schilderijen), o. gmv.; *het gloeiend - van Rembrandt.* (Potg.) Ook: **Coloriet**.
- Kolorist**, m. -en. Zie **Colorist**.
- Kolos** (reuzenbeeld; ontzaglijk groot gevaarte; fig. man van buitengewone kracht of genie), m. -sen; *Napoleon, de - der 19e eeuw.*
- Kolossaal** (buitengewoon groot), bn. en bw.; *een - gebouw, een -ale brug; de -ale smaak onzer vaderen.* (C. O.); - kunnen eten.
- Kolrijdster** (tooverheks), v. -rijdsters.
- Kol'sem** (tegenkiel, dwarse dikke kielbalk), m. -s.
- Kol'ven** (in de kolfbaan spelen), ik heb gekolfd; fig. *hij heeft gelukkig gekolfd*, het is hem meegelopen in de wereld; -er, m. -s.
- Kolvenier** (oud-A'damscheschutter), m. Ook: **Klovenier**.
- Kom** (bak, schaal), v. -men. Fig. *de - van het dorp*, het dichtstbebouwde gedeelte, waar zich kerk en raadhuis en omsluitende straten bevinden.
- Kom** (diepe schotel), v. -s; *een - voor soep, saus, enz., een -metje, kopje; fig. vijfver, haven of bassin; een kroesgroene eenden-* (C. O.)
- Komaf** (afkomst), o.; *hij is van geen lage -.*
- Kom'baars** (scheepsdeken, wollen velddeken), v. -baarzen.
- Kombof** (buitenkeuken of hok, waarin men kookt en wascht), v. -bofs, -boffen.
- Kombuis** (stookplaats, scheepskeuken, ook kachel of fornuis), v. -buizen; *Bren, zijn gezonden arm uit de - stekende* (v. Lenn.); *de haring stond te bakken op de -; de braadpan stond op de -.*
- Komediant** (tooneelspeler), m. -en.
- Kome'die** (schouwburg), v. -s; -gebouw, o. -en; -spel, o. -spelen. Zie **Comedie**.
- Komeet** (sterrenk. staartster), v. -meten.
- Ko'men**, ik kwam, ben gekomen; *om het leven -*, het leven verliezen;  *iemand onder de oogen -*, voor iemand verschijnen; *te stude -*, te pas komen; *te boven -*, overwinnen; *aan land, aan wal -*, gaan.
- Komfoor** (vuurpot), o. -foren; -tje, o. -s.
- Komiek** (koddig, grappig), bn. en bw.
- Komijn** (schermbl. eenjarige plant), m. gmv.
- Komijn'nekaas, komijn'kaas**, v. -kazen.
- Komkom'ner** (kalebasachtige vrucht), v. -s.
- Komma** (leesteeken), v. en o. -s, -maatje, o. -s.
- Kom'mabacil** (kiem der groote of Aziatische cholera), v. -bacillen.
- Komma'liebehoefte** (keukengerief, tafelenoodigheden aan boord), v. -behoeften. *Servies, glaswerk, couverts enz. is -.*
- Kommandant**, m. -en. Zie **Commandant**.
- Kommandeeren** (het bevel voeren). Zie **Commandeeren**.
- Kommandeur**, m. -s. Zie **Commandeur**.
- Komman'do**, o. -'s. Zie **Comman'do**.
- Kommapunt** (leesteeken), v. -punten.
- Kom'mer** (zorg, gebrek, nood), m. gmv.; -lijk, bn.; -loos, bn.; -nis, v. -sen.
- Kom'mer** (hazendrek), v. gmv.
- Kommies** (ambenaar bij de belastingen, die waakt tegen smokkelarij), m. -miezen.
- Kommies'brood** (soldatenbrood), o. -en.
- Kompan'je** (speelnoot, vriendin, eega), v. -s; vroeger ook *pakhuis, magazijn.*
- Kompas** (magneetnaald, die zich vrij beweegt op en om een verticale as en zich plaatst in de richting Z.N.), o. -sen; -beugel (concentrische ring, waarin het - hangt), m. -s; -doos, v. -doozen; -naald (magneetnaald), v. -en; -roos (windroos, aanduidend 32 streken), v. -rozen; -streek (een der 32 streken van 't kompas), v. -streken.
- Komplot** (bent, samenspanning), o. -ten. Zie **Complot**.
- Kompres** (natte doek), o. -sen. Ook: **Compres**.
- Komst** (het komen), v. gmv.; *hij is op -.*
- Kond** (bekend), bn.; -doen, kennisgeving; -maken, bekend.
- Kon'deh** (Ind. haarwring, gedragen op het achterhoofd), v. -s. Ook: *Kon'dei*.
- Kon'dor**, m. -s. Zie **Con'dor**.
- Kond'schap** (bericht, naricht), v. -pen. -krijgen, -inwinnen, op -uitgaan, d. i. op verkenning uitgaan.
- Kond'schappen** (melden, berichten), ik heb gekondschapt; -schapper, m. -s.
- Konfijt** (in suiker ingelegd ooft), o. gmv.
- Konfj'ten** (in suiker inleggen), ik heb gekonfijt; *vruchten -*, Citroenschillen -.
- Konfil'je** (citroenkruid), v. gmv.
- Kong'eraal** (zeepaling), m. -alen.
- Kong'si** (mijnvereening der Chineezen, ook de bestuurders er van), v. -'s.
- Konijn** (haasachtig knaagdier), o. -en; -enpastel, v. -en; -enveld, o. -en.
- Konij'nenberg** (heuvel, waarin tamme konijnen kunnen graven), m. -en; -fokkerij, v. -en; -hok, o. -ken; -hol, o. -en; -kruid (melkdistel), o. gmv.; -nest, o. -en; -pluim (wollig konijnestaartje), v. -en; -vangst (-jacht), v. gmv.
- Konij'nevel**, o. -len; -vleesch, o. gmv.
- Konijus'haar**, o. konijnenhaar.
- Ko'ning**, m. -en; fig. *de - v. h. schuttersgild; Hij laat zijn haan - kraaien*, de overwinning verkondigen; *Zijn haan moet altijd - kraaien*, hij moet in alles zijn wil hebben; *de - van een schaakspel*, voornaamste stuk.
- Koningin** (gemalin des konings; vrouw, die als koning regeert), v. -nen.
- Koningin'nemoeder** (de moeder der regeerende koningin), v. -moeders.
- Koningin'nenkroon**, v. -kronen; -mantel, m. -mantels.
- Koningin'nepage** (een onzer fraaiste dagvlinders), m. -pages.
- Ko'ningsadelaar, -arend** (een der grootste arendsoorten), m. -laars, -aren.
- Ko'ningsappel** (de ananasappel), m. -s.
- Ko'ningsgezind** (gestemd vóór den koning of zijn huis), bn.; -heid, v. gmv.; -gezinde (persoon die koningsgezind is), m. of v. -n.
- Ko'ningshagedis** (onschadelijke hagedis op Java), v. -hagedissen.
- Ko'ningshof** (het paleis des Konings), o. -hoven.
- Konings'kaarsje** (kaarsje op Driekoningen-dag te branden), o. -kaarsjes.
- Ko'ningskroon** (hoofdsiersel als teeken der koninklijke waardigheid), v. -kronen.
- Ko'ningsmantel** (de hermelijnen mantel des konings; zekere prachtige vlinder), m. -s.



- Ko'nings-schepter** (staf als uiterlijk ken-teeken der koninklijke macht), m. -schepters.
- Ko'nings-slang** (reuzenslang), v.-en. Zie **Bo'a**.
- Ko'nings-tijger** (Ind. groote gestreepte tijger op Java en Sumatra), m. -tijgers.
- Ko'nings-visch** (een soort van prachtig gekleurde lamprei in de diepten der zeeën van N. Europa), m. -visschen.
- Ko'ningsvogel** (prachtig gekleurde paradijsvogel), m. -vogels.
- Ko'ningswater** (scheik. mengsel van zout-zuur en salpeterzuur, dat goud en platina vermag op te lossen), o. gmv.
- Ko'ningszeer** (een soort van kropgezweel, naar het volksgeloof te heelen door den Koning van Frankrijk), o. gmv.
- Ko'ningszoon** (zoon eens konings), m. -zonen.
- Ko'ninklijk** (van of als een koning), bn. en bw.; het - paleis, het - wapen, een - be-sluit, de -e mantel, de -e schepter, een - geschenk, de -e posterijen, de -e marine; fig. een -e bergstroom (C. O.), d. i. prachtig; iemand - onthalen, rijk.
- Ko'ninkrijk**, o. -rijken; het - der Neder-landen; fig. het - der hemelen.
- Kon'kel** (slag, draai, stoot), m. -s; vero. iemand een - geven.
- Kon'kel** (knoester, vrouw vol listen en stre-ken), v. -s.
- Kon'kel** (spinrokken, stok waarom men het te spinnen vlas windt), m. -s. vero. Zie **Spil'leelen**.
- Kon'kelen** (slordig werken), ik heb gekon-keld; zij heeft vermaak nagejaagd en gekon-keld. (Koetsveld), bedrieglijk handelen; -aar (knoeier, bedrieger), m. -s; -arij, v. -en.
- Konserf'** (een stroopje, likkepot), o. -ven. Zie **Conserf'**.
- Konsta'bel** (onderofficier der zeeartillerie), m. -stabels. Zie **Consta'bel**.
- Kontant'** (in gereed geld), bn. Zie **Contant'**.
- Konterfel'ten** (afschilderen), ik heb gecon-terfeit; -feit'sel (portret), o. -s. Zie **Con-terfel'ten**.
- Konvoof'** (begeleiding, bedekking, bescher-ming van koopvaardij'schepen op zee), o. -en. Zie **Convoof'**.
- Konzeniel'je** (volkstern voor cochenille), v. gmv. Zie **Cocheniil'le**.
- Koog** (ingedijkt land, polder), v. kogen. Zie **Ko'ge**.
- Kooh-i-noor'** (Ind. d. i. berg van licht, kost-bare diamant i. d. kroon v. Engeland), m. gmv.
- Kool** (vogelkooi), v. -en; -ije, o. -s.
- Kool** (scheepst. vaste slaapstee getimmerd binnen langs de zijden van het schip), v. -en; naar de - gaan, te - gaan, naar bed; de kou kruipt de -en rond. (Tollens). **Hang'mat**.
- Kool** (schaapstal; planken loods of schuur als werkplaats der vlasbereiders), v. -en.
- Kool'ker** (eendenkooihouder), m. -s; **kool-man** (kooihouder), m. -nen.
- Kook**, v.; aan de - zijn, d. i. koken; van de - raken, niet meer koken; fig. hij raakte van de -, hij werd niet wel, raakte van streek.
- Kook'hitte** (hitte, waarop iets kookt), v.; de - van water is 100° Celsius.
- Kook'punt** (het punt van den thermometer, waarop een vloeistof kookt), o. gmv.
- Kook'school** (inrichting tot onderwijs in het bereiden van warme spijzen), v. -scholen.
- Kook'sel** (minacht. gekookte spijis), o. -s.
- Kool** (brandstof), v. kolen; fig. op heete kolen staan, met ongeduld iets afwachten; iemand met een zwarte - teekenen, hem ongunstig voorstellen.
- Kool** (bekend gewas), v. -en; roode -, witte -, boeren -, zuur -, enz.; fig. het sop is de - niet waard, de moeite wordt niet beloond; het is allemaal -, ijdelheid, dwaasheid; iemand een - stoven, bakken, beet hebben, een poets bakken; - verkoopen, flauwe praatjes ma-ken; het is maar voor de -, voor de grap.
- Kool'blende** (glanskool, anthraciet), v. gmv.
- Kool'draad** (draad in een electrisch lampje), m. -draden.
- Kool'haas** (haas, die bij voorkeur kool eet), m. -hazen.
- Koolhydraat'** (scheik. stikstofvrije organi-sche stof), o. -draten; zetmeel, gom, suiker zijn -draten.
- Kool'mees** (groote, groene mees met zwarten kop, een onzer standvogels), v. -meezen.
- Kool'raap** (knot), v. -rapen.
- Kool'stof** (scheik. element), v. gmv.; in steen-kool enz. vindt men veel -.
- Kooltje-vuur'** (een kleine roode bloem), o. gmv. Zie **Ado'nis**.
- Kool'witje** (een soort van dagvlinder), o. -s.
- Kool'zaad** (oliezaad), o. -zaden; -olie, v.
- Kool'zuur** (scheik. verbinding van koolstof en zuurstof), o. gmv.
- Koomenij'** (kruidenierswinkeltje), v. -en.
- Koomenij's winkel** (koomenij), m. -winkels.
- Koo'menschap** (handel), v.; -doen.
- Koon** (wang, kaak), v. -en.
- Koop**, m. -en; te - bieden; den - breken; te - dragen, alom bekend maken; op den - toe; op den - werken, licht en dicht iets maken; den - opzeggen, een contract breken.
- Koop'en** (voor geld verkrijgen), ik kocht, heb gekocht; -er, m. -s; -ster, v. -s.
- Koop'je**, o. -s; fig. iemand een - geven, hem er in laten loopen.
- Koop'man** (handelsman), m. -lieden, -lui.
- Koopvaardij'** (scheepvaart ten behoeve van den handel), v. gmv.
- Koop'vaart** (koopvaardij), v. gmv.
- Koop'ziek** (koopgraag), bn.; haar zuster is zeer -.
- Koor** (R. K. afgezonderde, meestal verhoogde plaats i. d. kerk, waar het hoogaltaar staat of vroeger gestaan heeft), o. koren. Ook: Hoog-koor of Priesterkoor.
- Koor** (R. K. zangkoor met orgel, n.l. boven, te-genover het hoogaltaar), o. koren; -zan-ger, m. -s; -zangeres, v. -sen.
- Koor** (rei van zangers, welke een veelstem-mig stuk uitvoeren), o. koren; de koren der opera, in de koren meezingen, een man-nen -, een vrouwen -.
- Koor'bank** (kanunnikenbank), v. -banken.
- Koord** (touw, stevige vlasdraad), v. en o. -en; dansen op de slappe -.
- Koor'de** (meetk. lijn in den cirkel, die de beide einden van een boog vereenigt), v. -n.
- Koor'dedansen** (het dansen op de koord); -danser, m. -s.
- Koorn** (rogge), v. gmv. Ook: **Ko'ren**.
- Koorts** (ziekte), v. -en; -ig (koortsach-tig, koortshebbend), bn.
- Koot** (hielbeentje, bikkel), v. kooten.
- Koo'ten** (een spel met kooten spelen, bikke-len), ik kootte, heb gekoot.
- Koo'zen** (met zoete verrouwelijkheid praten);

- fig. *liefkoozen, streelen*), ik heb gekoosd; -**zer**, m. -s; -**zerij'** (gevei, gestreel), v. -en.
- Kop**, m. -pen; de - van een dier, hoofd; de - van een speld, de - van een spijker; fig. *den spijker op den - slaan*, d. i. juist aanwijzen waar de kwestie zit; *hals over -*, in overgrote haast; *met den - tegen den muur loopen*, ongelooflijke moeite doen; *een schip, bemand met vijfzig -pen*, d. i. matrozen.
- Kop** (oude naam voor Liter, droge waren), m. -pen.
- Kop** (bakje om uit te drinken), m. -pen; een - koffie.
- Kop** (afbeelding, buste), m. -pen; een - op de schilderijen van Fr. Hals (1584-1666).
- Kop** (een man met grooten aanleg), m. -pen; hij was een der knapste -pen van de academie.
- Kopal'** (zekere hars), m. gmv. **Copal'**.
- Kopek'**, m. -ken; **kope'ke** (Russisch koperen muntje,  $\frac{1}{100}$  van een zilver Roebel,  $\pm 1.3$  cent), v. kope'ken.
- Ko'per** (metaal), o. gmv.; rood -, geel -.
- Ko'peren** (met koper bekleeden), ik heb gekoperd; een schip -.
- Ko'peren** (van koper), bn.; een - blikje, een - slot, een - ketting, -en vaatwerk.
- Ko'pergravure** (afdruk van een in koper gestoken plaat), v. -s of -n.
- Ko'pergroen** (koperroest), o. gmv.
- Ko'pervitriool** (blauw vitriool), o. gmv.
- Kopie'** (nabootsing), v. -ën; dit schilderstuk is een - van Rubens (1577-1640). Ook: **Copie'**.
- Kopieeren** (naschrijven), ik heb gekopieerd; -**machine**, v.; -**werk**, v. Ook: **Copieeren**.
- Kopiist'** (afschrijver), m. -en. **Copiist'**.
- Kopij'** (handschrift voor de pers), v. -en; deze - is keurig geschreven; -**recht** o. -en.
- Kopje-on'der** (met het hoofd onder), bw.; Pieter was - geweest. (C. O.); -**gaan**.
- Kop'loozen** (weekdieren zonder kop), m. mv.
- Kop'pel** (bandelier), m. -s; de sabel hangt a. d. -, den - omdoen, leeren soldatengordel.
- Kop'pel** (paar), o. -s; een - duiven, een - melkkoeien.
- Kop'pelen** (vereenigen, samenbinden tot een koppel of paar), ik heb -koppeld; honden -, paarden -, de waggons van een trein -, woorden aan elkaar -, -**aar** (hij, die koppelt, b.v. bij een huwelijk om geld als medelaaar optreedt), m. -s; -**arij'** (het koppelen van een huwelijk), v. -en; -**ing** (verbinding, vereeniging, paring), v. -en; -**liefhebberij**, v. -en; zoo onschadelijk was de -**liefhebberij** van tante Vernooij. (C. O.)
- Kop'pelteeken** (spraak. streepje, aanduidend dat twee of meer woorden een eenheid of samenstelling vormen), o. -teekens, b.v. in: Java-koffie, vergeet-mij-niet.
- Kop'pelwerkwoord** (spraak. werkw., dat onderwerp en praedicaat verbindt), o. -en; in: De hemel is blauw noemt men is een -.
- Kop'pensnellen** (sneltochten om menschenkoppelen te verzamelen), o. gmv.; het - is een laaghartige sluipmoord op Borneo.
- Kop'pensneller** (moordenaar op Borneo onder de Dajaks), m. -snellers.
- Kop'per-**, **kop'pertjesmaandag** (de tweede Maandag van het jaar, feestdag, vooral bij de boekdrukkers), m. -maandagen.
- Kop'pig** (eigenzinnig, hoofd), bn.; fig. dat bier is -, zwaar; -**held**, v. gmv.
- Kop'pootigen** (orde van weekdieren, met acht of tien vangarmen rondom den kop), m. mv.
- Kop'stuk** (deel van den toom der paarden), o. -stukken; scherts. leider, aanvoerder.
- Kop'ten** (afstammelingen van oud-christelijke Egyptenaren, die verstrooid in Z. Egypte leven), m. mv.
- Kop'tisch** (doodte godsdienststaat der Kopten in Z. Egypte), o. gmv.
- Kop'wilg** (knotwilg), m. -wilgen.
- Koraal'** (koraalgevang), o. koralen.
- Koraal'** (zanger, koorleider), m. koralen.
- Koraal'** (poliepenstok, koraalstof), o. gmv.; -**rif**, o. -fen; -**bank**, o. -en.
- Koraal'** (kraaltje, balletje), v. koralen; een snoer koralen, bloedkoralen.
- Koralijun'** (rood als van bloedkoraal), bn.
- Ko'ran** (heilig boek der openbaring bij de Mohamm.), m. -s. Zie **Al'koraan**.
- Korbeel'** (bouw. vooruitstekendesteen, waarop een balk rust), m. -beelen. Zie **Karbeel'**.
- Kordaat'** (dapper, onverschrokken), bn.; Jan -, krijgsman; -**heid**, v. gmv. Zie **Cordaat'**.
- Kordelier'** (minderbroeder, monnik der Franciscaner orde, aldus geheeten naar de koord of corde, die hij om het lijf draagt), m. -s, -en. Zie **Cordelier'**.
- Kordon'** (band, lijn; fig. grensbezetting), o. -s. Zie **Cordon'**.
- Ko'ren**, **koorn** (graan), o. gmv.
- Ko'renbeurs** (graanbeurs), v. -beurzen.
- Ko'renblauw** (blauw als de korenbloem), bn.; (als zn.), o. gmv.
- Ko'renbloem** (wildgroeende blauwe bloem der korenakkers), v. -bloemen.
- Ko'renesch** (hooggelegen akkerstreek voor den roggebouw b.v. in Drente), m. -esschen.
- Ko'renmaat** (schepel, maat om koren te meten), v. -maten; fig. zijn licht onder de -zetten, zijn weten voor zich zelf houden.
- Ko'renschoof** (boskorenhalmen), v. -schooven.
- Ko'renschuur** (magazijn, voorraadschuur; fig. voeder, verzorger), v. -schuren; Juwa is door zijn rijstvelden de - van de Ind. eilanden.
- Korf** (hengselmand), m. korven.
- Kor'haan** (boschhaan), m. -hanen.
- Kor'hoen** (boschhoen), o. -ders, -deren; het - leeft op de heidevelden van Drente.
- Korian'der** (plant), m. gmv.; de zaadjes van den - worden gebruikt in muisjes, enz.
- Korint'**, **korent'**, v. -en. Zie **Krent**.
- Korist'** (koorzanger in de opera, lid van een zangkoor), m. -en; vr. -e, -n.
- Kornak'** (olifants-oppasser en -geleider), m. -ken. Ook **Cornac'**.
- Kornel'**, m. -s. spreekt. Zie **Kolonel'**.
- Kornet'** (vaandrig te paard), m. -ten. Zie **Cornet'**.
- Kornet'** (een hoorn, ook: dienstmeisjesmuts, b.v. in A'dam), v. -ten.
- Kornis'** (kroonlijst), v. kornissen.
- Kornoel'je** (steenvrucht, aangenaam zuur en eenigszins lijkende op een kers), v. -s. Ook de plant zelve, b.v.: de gewone -(boom).
- Kornuif'** (makker, kameraad), m. -en.
- Kor'oester** (grootoester), v. -s. Ook: **Kor're**.
- Korporaal'** (militair van den laagsten rang), m. -s, -alen; -**schap** (rang van korporaal), o.; -**sstrepen** (gele mowstrestrepen), v. mv.
- Korps** (legerkorps), o. -en; het - pontoniers, het - torpedisten, het - mariniers. Zie **Corps**.
- Kor're** (sleepnet bij de oestervisscherij), v. -n.
- Kor'rel** (rondachtig vast lichaampje), v. -s, -en; een zand-, een - graan.

**Kor'rel** (klein gewichtje, d.G.), v. -s.

**Kor'relen** (aan korrels vallen, tot korrels maken), het heeft en is -korreld; -ing, v. heb gekord.

**Kor'ren** (oesters vangen met een korre), ik heb gekord.

**Kor'ren** (kirren, koeren van duiven), zij heeft gekord; het teeder - der tortelduiven. Zie **Kir'ren**.

**Korset'** (keurstijf), o. -ten; een - dragen.

**Korst** (droog omkleedsel), v. -en; -achtig, bn.

**Korst'en**, het korstte, de wonde is gekorst.

**Korst'mos** (bedekt bloeiend kruid), o. -sen; het IJlandsch mos behoort tot de -mossen.

**Kort** (niet lang), bn. en bw.; een -e jas, een -e weg, een -e man; een - gebed, een -e poos; zich - uitdrukken; in 't -, in weinig woorden; - te voren, - daarna, weinig tijds; te - komen, niet genoeg hebben; te - schieten, niet opgewassen zijn tegen; iemand te - doen, benadeelen; iemand - houden, hem (geldelijk) niet veel vrijheid laten; - van stof zijn, weinig woorden verspillen; -e metten maken, weinig omslag maken; -heid, v. gmv.

**Kortegaard** (hoofdwacht; wachthuis; tijdelijke verblijfplaats voor 's nachts aangehouden personen), v. -gaarden. Uit het Fransch: corps de garde.

**Kortelas'** (korte en breede sabel), v. -sen.

**Kort'eling** (dwarsbalk in steigerwerk), m. -en.

**Kortelings** (onlangs), bw.; ik heb hem - nog gezien.

**Kort'en** (korter maken), ik heb en ben gekort; den tijd, den avond -; de nagels, het haar -; op de rekening -, d. i. aftrekken; de dagen beginnen te -, krimpen; fig. iemand de vleugels, de wieken -, iem. macht besnoeien; op het traktement -, d. i. inhouden; -ing, v. **Kort'tijd** (oestertijd, vangtijd), m. gmv.

**Kort'jan** (scheeps. zakmes), o. gmv.; - trekken.

**Kortom'** (om het kort te zeggen), bw.

**Kortoor'** (scherps. klein kind), m. en v. - ooren.

**Kort'ooren** (een hond de ooren korten), ik heb gekortoord.

**Kort'staart** (paard of hond), m. en v. - en.

**Kort'staarten**, ik kortstaartte, heb gekortstaart; een hond -, een paard -, d. staart kort.

**Kortston'dig** (kort van duur), bn.; een - bezoek; een -e vrede.

**Korts'wyl** (boert), v.; is het ernst of -?

**Korts'wilen** (scherpsen, grappen maken), ik heb - kortswijld.

**Kortswij'lig** (grappig), bn. en bw.; een - verhaal; iets - vertellen; -heid, v. gmv.

**Kort'voer** (sterke drank), o. gmv. gew.

**Kort'wieken** (de wieken korten), ik heb gekortwiekt; een kip -; fig. in toom houden, beteugelen; iemand -, iemands macht of gezag -. Haast zult gij wreed gekortwiekt zijn (Jongens). C. O.

**Kortzich'tig** (bijziende), bn. Fig. dom, zonder doorzicht; -heid, v. gmv.

**Korund'** (een soort van edelgesteente), als voorv. m., -en; hij heet naar de kleur saffier, robijn, amethyst, topaas of smaragd.

**Korvet'** (snelzeilend oorlogsschip met drie masten), v. -ten.

**Korzel** (lichtgeraakt), bn. en bw.; -heid, v.

**Korzelhoofd** (driftig mensch), m. en v. -en.

**Korzelig** (lichtgeraakt, gemelijk, nukkig), bn.; -heid, v. gmv. **Korzel**.

**Kos'sem** (halskwab van runderen), m. -s.

**Kost** (spijs), m.; in den -; hij verdient f 50 en den -.

**Kost'baar** (duur), bn. en bw.; -heid, v. gmv.

**Kost'baarheid** (kleinood), v. -heden.

**Kost'telijk** (heerlijk, voortreffelijk), bn. en bw.; -heid, v.; de -heid dier wijnen.

**Kost'teloos** (niets kostende, gratis, om niet), bn. en bw.; - onderwijs; iets - verzenden.

**Kost'ten** (te staan komen op), het heeft gekost.

**Kost'ten** (uitgaven), m. mv.; de - van een reis; leven op - van iemand; ten koste van, nadeele; te koste leggen, geld uitgeven; te mijnen koste, schade, nadeel.

**Kost'ter** (bewaarder v. e. kerk), m. -s; -es', v. sen; ook **Kost'terse**; -ij' (woning, kamer), v. Zie **Sacristein'** en **Cus'tos**.

**Kost'ganger**, m. -gangers; -geld, o. -en.

**Kost'huis**, o. -huizen; -kind, o. -eren.

**Kostuum'** (kledij), o. -tumen, -tumes.

Ook: **Costuum'**.

**Kot** (hok, hut, ellendig vertrek), o. -ten.

**Kotelet'** (gebraden ribbetje), v. -ten. Ook: **Cotelet'**.

**Kot'teren** (peuteren, fig. aanporren), ik heb gekoterd; de tanden -; iemand -; -ing, v.; fig. iemand een -ing geven. w. i. g.

**Kothurn'** (tooneellaars voor het treurspel met hooge hakken en dikke zolen, bij de ouden), v. -en. Ook: **Cothurn'**.

**Kot'sen** (overgeven, braken), ik heb -kotst. plat.

**Kot'ta** (Ind. - Radja, d. i. koningsfort, koningsverblijf), v. -'s. Ook: **Kot'ta** (plaats, kom der gemeente), v. -'s.

**Kot'ter** (vaartuig met één mast), m. -s.

**Kou'beitel** (beitel om koud ijzer te hakken), m. -beitels.

**Koud** (niet warm), bn. en bw.; een -e winter, dag, luchtstreek; vruchten van den -en grond, d. i. niet uit den broeibak; fig. dat raakt mij de -e kleeren niet, het is mij meer dan onverschillig; -heid, v. gmv.

**Kou'de, kou** (het koud zijn), v. gmv.

**Koudekenken** (een koud maal), v. gmv.

**Koud'kleum** (kind dat kouwelijk is), m. en v. -en. Zie **Kou'kleum**.

**Koud'vuur** (doodelijke ontsteking of bederf in een wonde), o. gmv.

**Kou'kleum** (kouwelijk kind), m. en v. -en, -s.

**Kou'mis** (bedwelmende drank, door de Tartaren uit melk bereid), v. gmv.

**Kous**, v. -en; zijden -en, wollen -; fig. met de kous op den kop thuis komen, met schade en schande ergens van afkomen; hij kreeg de - op den kop, zijn plan mislukte.

**Kou'seband** (band of elastiek om de kous op te houden), m. -en. Zie ook: **Gar'ter-orde**.

**Kou'se voet** (voet of zool v. d. kous, de kous zelf), m. -voeten; de knaap liep op zijn -en of op -en.

**Kous'je** (lampewiekie), o. -s; ook: een gloei- of gas-, gaasvormig overtrekje van een gaspit.

**Kous'voeteling** (de voet v. d. kous), m. -en; hij liep op zijn -en (V. Lov.); ook als bijw. van wijze: - liep een jongetje fijn; het kind kwam -. (G. Antheunis). Vl.

**Kout** (gezellige praat), m. gmv.; aangename -.

**Kout'en** (gezellig praten), ik heb -kout; -er (prater), m. -s.

**Kou'ter** (ploegmes), o. -s. 't Glimpend - (snijdt) door de klont van zijn erfelijke grond. (Poot).

**Kouw** (kevie, vogelkooi), v. -en.

**Kouw'welijk**, bn.; een - man, vatbaar, zeer gevoelig voor kou.

- Kozak'** (*licht Russisch ruiter*), m. kozakken.  
**Kozijn'** (*deur- of vensterraam*), o. kozijnen.  
**Kozijn'** (*neef, zusters kind*), m. -s.  
**Kraag**, m. kragen; de - van een jas, van een mantel; fig. een stuk (een ton jenever) in zijn - (hals) hebben; iem. bij den - vatten, iem. uit de deur of er uit zetten.  
**Kraag'eend** (*zekere eend op New-Foundland*), v. -eenden.  
**Kraag'jas** (*jas met breeden kraag*), v. -jassen.  
**Kraai** (*vaartuig voor de Oostzee*), v. -en.  
**Kraai** (*vogel*), v. -en; de bonte -.  
**Kraai'en**, de haan heeft gekraaid; bij uitbr. van kinderen: de kleine guit kraait het uit van pret; zegsw. Daar zal geen haan naar -, het blijft een diep geheim; den rooden haan laten -, brandstichten; -er, m. -s. Zie **Haan**.  
**Kraak** (*krak, gekraak*), m. kraken.  
**Kraak** (*Spaansch of Portugeesch zeeschip*), v. kraken.  
**Kraakbeen** (*blauwachtige, verkrachtige beenzelfstandigheid*), o. gmv.; -ig, bn.: bij het kleine kind zijn vele beenderen nog -ig; -ige visschen zijn o.a. de haai en de rog.  
**Kraak'porselein** (*Chin. of Japansch porselein, door Spaansche kraken aangevoerd*), o.; zoo teer als -.  
**Kraak'steen** (*steen van kernvruchten*), m. -steenen; -steenvrucht, v. -vruchten: de perzik is een -vrucht.  
**Kraak'zindelijk** (*kraaknet, zeer proper, hoogst zindelijk*), bn. en bw.  
**Kraal**, v. kralen. Zie **Koraal'**.  
**Kraal** (*Ind. afgeperkte ruimte voor buffels*), v. kralen.  
**Kraal** (*Z.-Afrika. Hottentotsch dorp of gehucht van kaffers*), v. kralen.  
**Kraam** (*los opgeslagen winkeltent*), v. kramen; de markt staat vol kramen.  
**Kraan** (*kraanvogel, reigerachtige steltlooper*), m. kranen; de - trekt in Oct. over ons land.  
**Kraan** (*tap met een sleutel*), v. kranen; de - van een pomp, de houten - van een biervat; -tje, o.: het -tje van een kofflekan; -tje-lek' (*tapperij*), o. gmv.  
**Kraan** (*hijschtoestel aan havens en spoorwegen*), v. kranen; er zijn vaste en beweegbare kranen; -geld (*geld voor 't gebruik eener havenkraan*), o. -gelden; -kind (*arbeider, sjouwer aan de kraan*), o. -kinderen.  
**Kraan** (*fig. iem. die zich onderscheidt*), m. kranen; 't is een - van een vent, d. i. een ferme man vol werkkracht, moed, volharding.  
**Kraan'oog** (*braaknoot, zaad van een Ind. boom*), o. -oogen.  
**Kraan'vogel** (*steltlooper, trekvogel*), m. -vogels. Zie **Kraan**.  
**Krab** (*tienpootig schaaldier, kortstaartige kreeft*), v. -ben; de zee- (*Atlant. Oceaan, Noord- en Oostzee*); de land- (*Amerika*). Ook: **Krab'be**.  
**Krab** (*schram op de huid*), v. krabben; het gezicht vol -ben, de handen vol -ben.  
**Krab'bekat** (*valsche kat*), v. -katten. Fig. krabberig meisje.  
**Krab'bel**, v. -s; een brief met -s, onleesbare letters.  
**Krab'belen** (*krabben, fig. slecht schrijven*), ik heb -krabbeld: de hond krabbelt aan de deur; hij -krabbelde den hond zacht op den kop; fig. jongen, ik kan dat - niet aanzien;  
 -aar (*iem. die iets onbeholpen doet*), m. -s.  
**Krab'belig** (*onleesbaar*), bn. en bw.; -schrift.  
**Krab'belschrift** (*slecht schrift*), o. gmv.  
**Krab'belvuisten** (*met vuisten vechten*), ik heb -krabbelvuist.  
**Krab'ben** (*scherp met de nagels krawen*), ik heb -krabd; de poes zal u -; foei, wat zit ge op uw hoofd te -; zegsw. zich achter de ooren -, in verlegenheid zitten; bij uitbreid.: met een mesje een gat in het papier -; zich -, b.v. zich aan een speld -, d. i. krabbend bezeeren; -ing (*het krabben*), v. en. Zie ook **Klauwen**.  
**Krab'ber** (*werktuig om te krabben, schrapijzer*), m. -s; met een - een vat van binnen reinigen; een tuin-, voetschraper of voetschraber: b.v. het drietal -s vóór den tuin van tante Stastok. (C. O.)  
**Krab'sel** (*dat wat ergens is afgekrabd, afschraapsel*), o. gmv.  
**Krab'spin** (*een soort van tuinspin*), v. -nen.  
**Krach** (*hand. groote beurscrisis*), m. -s.  
**Kracht** (*sterkte, vermogen*), v. -en.  
**Kracht'dig**, bn.; -e bijstand; -heid, v.  
**Krach'tens** (*uit kracht van*), vz.; - de wet.  
**Krach'tig** (*sterk, deugdelijk*), bn. en bw.  
**Krach'tlijn**, v. -lijnen; magnetische -, lijn, langs welke het magnetisme werkt in het magnetisch veld.  
**Krach'tmeter** (*dynamometer*), m. -meters.  
**Kraf** (*waterflesch*), v. -fen. Ook: **Karaf'**.  
**Krag** (*drijftil, rietzode*), v. -gen.  
**Krak** (*het kraken*), m. -ken; een - geven.  
**Krak**, tw.; -, daar brak de tak!  
**Krakeel'** (*twist, kibbelarij*), o. -en.  
**Krakee'len** (*twisten, kibbelen*), ik heb gekrakeeld: -er, m. -s; -ing, v. -en.  
**Krakeeling** (*gebak, een 8-vormig koekje*), m. -en; -lingetje, o. -s.  
**Kra'ken** (*een scherp geluid doen hooren*), ik heb -kraakt; dat is een harde noot om te -, een moeilijke, verdrietige zaak; kwade noten -, niet veel goeds zeggen; ik heb kwade noten van hem hooren -; ik zal hem kwade noten doen -, onaangename dingen zeggen.  
**Kra'kend**, dw.; een -e balk; het is er -net, zeer proper.  
**Kra'ker** (*werktuig; b.v. in samenstellingen als: notenkraker*), m. -s.  
**Krak'ken** (*een krak krijgen*), het is -krakt; zijn gezondheid is gekrakt.  
**Kram** (*metalen haak*), v. -men; -metje, o. -s.  
**Kra'mat** (*Mal. vorstengraf, den inboorting heilig*), m. -s.  
**Krambam'boli** (*Dantziger kersenbrandewijn, met suiker verzoet*), v. gmv.  
**Kra'mer** (*venter, marskramer*), m. -s.  
**Kramerij'** (*kramerswaren*), v. -en.  
**Kra'merslatijn, kra'merlatijn** (*keukenlatijn, potjeslatijn*), o. gmv.  
**Kram'men** (*met een kramdraad verbinden*), ik heb -kramd; een gebarsten schaal -; -er, m. -s; -ing, v. -en.  
**Kramp** (*spierpijn, buikpijn*), v. -en.  
**Krampach'tig** (*alsof men kramp heeft, als in kramp*), bn. en bw.; -e trekkingen; rillingen; de -e aanraking van wanhopige vingers. (C. O.); de vingers -samentrekken; -heid, v.  
**Krams'vogel** (*winterlijster*), m. -vogels.  
**Krand'jang** (*Mal. korf van bamboe voor suikerervoer*), v. -s. Ook: **Kra'jang**.

- Krang** (verkeerd, het binnenste buiten), bn. en bw.; *de -e kant van een stof*. gew.
- Krang'kant** (omgekeerde kant, tegenkant), m. -en. gew.; *de boordjes aan den - strijken*.
- Kra'nig** (kloek, flink van uiterlijk en voorkomen), bn. en bw.; *een - onderofficier; hij heelt zich bij dat examen - gehouden; -heid*, v. gmv.
- Kran'jang** (Mal. pakkorf van bamboe of kokosblaren), v. -s.
- Krank** (ziek, zwak), bn. Dit is -e troost! (Potg.); -heid, v. -heden.
- Krank'bed** (ziekbed), o. -bedden.
- Kran'ke** (zieke), m. en v. -n.
- Kran'kenbezoek**, o. -en; -bezoeker (ook krank-), m. -s; -oppasser, m. -s; -verpleger, m. -s; -verzorger, m. -s.
- Krank'te** (in hooger en stijl: ziekte), v. -n; *dezelfde - doodde op éenen dag zijn gade en zijn zoon*. (Staring).
- Krankzin'nig** (gek, niet wijs), bn.; -heid, v.
- Krankzin'nige** (iem. die gek is), m. en v. -n.
- Krankzin'nigenhuis** (-gesticht), o. -zen.
- Krans**, m. -en; *een - van rozen, een - van bloemen; een pek-; fig. een vrienden-, d. i. vriendenkring*.
- Kran'sen** (versieren met een krans), ik heb -kranst.
- Krant, courant'** (nieuwsblad), v. -en.
- Krap** (meekrap), v. gmv.
- Krap** (slot, knip van een boek), v. -pen.
- Krap** (varkensrib), v. -pen.
- Krap** (bekrompen, eng, schraal), bn. en bw. *mijn jas is wat -; die koopman meet -*.
- Krap'jes**, bw.; *zij hebben het maar -, d. i. niet breed, schraal; zij doen - aan; het reikte - om te met*. (Staring).
- Kras** (schrapp m. e. scherp voorwerp), v. -sen.
- Kras** (kloek), bn.; *een -se grijsaard; dat is -, d. i. sterk, ongewoon; -heid*, v. gmv.
- Kras**, tw.; *hij zweert het bij kris en -, d. i. bij al, wat heilig is*.
- Kras'sen** (schrappen, lichte insnijdingen maken), ik heb -krast; *met een puntig voorwerp ergens op -, d. i. krassen maken op; de pen krast, d. i. spat den inkt; op de viool -, slecht spelen; ook: raven, kraaien en vilen -, een rauw snijdend keelgeluid maken*.
- Krat** (loshangend laddervormig achterschot van een boerenwagen), o. -ten.
- Kra'ter** (opening, uitbarstingsmond van een vuurspuuwend berg), m. -s.
- Kra'tes** (misvormde), m. -sen; *ik houd u voor een mismaakt schepsel, voor een kleinen - niet hooger dan mijn knie*. (C. O.)
- Kra'ton** (Ind. ommuurd vorsterverblijf, soms een uur in omtrek), m. -s.
- Krauw** (schrapp, krab), v. -en; *de kat gaf hem een -*.
- Krau'wel** (kromme gaffel, klauw met kromme nagel), m. -s.
- Krau'wen** (zacht krabben), ik heb -kraud; *Kopje-, riep de heer Coco*. (C. O.); -er, m. -s.
- Kreatuur'** (mensch; gunsteling), v. -turen. Zie **Creatuur'**.
- Kreb**, v. krebber. Zie **Krib**.
- Krediet'** (vertrouwen, enz.), o. -en; *goederen op -, goederen, die niet dadelijk betaald worden; iemand - of geen - geven, uitstel van betaling*. Ook: **Crediet'**.
- Kreeft** (tienpootig schaaldier met gestaart achterlijf), m. -en; *er zijn zee- en rivierkreeften*. Ook vierde teeken in den Dierenriem.
- Kreeft'dicht**, o. -dichten. Zie **Retrogra'de**.
- Kreeft'engang** (gang van den kreeft), m. gmv. Fig. *den - gaan*, d. i. achteruitgaan (in zaken).
- Kreefts'keerkring** (23½° ten N. v. d. evenachtslijn), m. gmv. Zie **Keer'kring**.
- Kreefts'oog**, o. -oogen. Vroeger geneesmiddel.
- Kreefts'schaar** (knijper van een kreeft), v. -scharen.
- Kreek** (inham, smalle vaargeul), v. kreenen.
- Kreel** (smal boordset), v. kreenen; *een hoed met zijden -*. Ook **Kriek**.
- Kreet** (schreeuw, gil), m. kreten; *een - uitstooten*.
- Kre'gel** (kwaad, gramstorig), bn. en bw.; fig. flink, kras, pittig; -heid, v. gmv.
- Kre'gelig** (kregel), bn.; -heid, v. gmv.
- Kreifts** (kring, omtrek, afdeeling, landstreek, district), m. -en.
- Kreik** (precies, juist), bw. Fransch: correct, d. i. nauwkeurig. gmv.; 't is - elf uur.
- Kre'kel** (rechtvleugelig insect, familie der springers), m. -s; *de zwarte veld-, de schoorsteen-, de grijze -*.
- Kre'kelzang** (het luid gesjirp v. d. krekkel), m. -zangen. Ook een der latere bundels gedichten van Bilderdijk heette -zangen.
- Krem** (dwerfvalk, steenvalk), m. -men.
- Krem'lin** (keizerlijk slot te Moskou van wallen en muren omgeven), o. gmv. Ook: **Krem**.
- Krem'serwit** (loodwitpoeder uit de Oostenrijksche stad Krems), o. gmv.
- Kreng** (rottend dier, aas), o. -en; -tor (aastor), v. -torren.
- Kren'gelen** (afpingelen), ik heb -krenveld; -aar, m. -s; -aarster, v. -s.
- Kren'gen** (doen keeren of draaien), ik heb -krenvd; *een schip -, een rjtuig -*.
- Kren'ken** (beschadigen), ik heb -krenkt; *de gezondheid -, iem. eigentiefde -, de vriendschap -, d. i. benadeelen, pijnlijk aanraken; iem. eer en goeden naam -, d. i. inbreuk maken op; iem. hersenen zijn gekrenkt, hij is krankzinnig; zijn geheugen is gekrenkt, hij weet niets goed meer; -er*, m. -s.
- Kren'king** (beleediging, hoon), v. -en.
- Kren'selen** (het zuiveren van het zaad met de wan), ik heb -krenseld. Zie **Wan'nen**.
- Krent** (krint), v. -en. Zie **Korent'**.
- Kren'tenbrood**, o. -en; -kalker (scherts. inhelig mensch), m. -s; -koek, m. -en.
- Krep** (rouwstoers), o. gmv. Ook **Krip**.
- Kre'pel** (krepel), bn. en bw.; *een - paard; - wil voor dansen*. (Cats). vero.
- Krets** (schurft), v. gmv. gew.
- Kreuk** (valsche vrouw, krook), v. -en.
- Kreu'kel** (kreukje, ook alikruik), v. -s.
- Kreu'kelen** (frommelen, met kreuken maken), ik heb en het is -kreukeld.
- Kreu'ken** (kreuken hebben of bekomen, frommelen), ik heb -kreukt; *een japon -; een riet -, knakken; fig. iemands eer -, krenken; -er*, m. -s; -ing, v. -en.
- Kreu'nen** (zacht en dof kermen), ik heb -kreund.
- Kreu'pel** (krepel, mank), bn. en bw.; -heid, v.
- Kreu'pele** (manke), m. en v. -n.
- Kreu'pelhout** (laagstammig houtgewas, kruipend gewas), o. gmv.
- Kreus** (rimpel, vouw, krul), v. kreuzen; gew. klokhuis van een appel.

- Kreutz'er** (Oostn. koperen munt van ± een cent), m. kreutzers. (eu = ui)
- Kre'vel** (gekriewel, jeukte), v. gmv.
- Kre'velen** (kriewelen), het heeft -kreveld; -ing, v. -en.
- Kre'velkruid** (jeukkruid), o.; -zaad, o. -zaden.
- Krib, kribbe** (voederbak van een paard), v. kribben; de - van het paard.
- Krib, kribbe** (slaapplaats), v. -ben; het kindje sliep in een -; de soldaten slapen in -ben.
- Krib, kribbe** (gevlochten rijswerk ook rijsdam in een rivier), v. kribben.
- Krib** (kijfachtige vrouw), v. -ben.
- Krib'belijter** (fig. twistziek persoon), m. -s.
- Krib'bekat** (kribbig meisje), v. -katten.
- Krib'belen** (stordig en klein schrijven), ik heb -kribbeld; -ing, v. -en; -schrift, o. gmv.
- Krib'ben** (krakeelen), ik heb -kribd; -erij, v.
- Krib'big** (twistziek), bn.; een - kind; -heid, v. gmv.
- Krib'werk** (al de rivierkribben), o. -werken.
- Krie'belen** (zacht krabben, kittelen, jeuken), het heeft -kriebeld; er kriebelt mij iets in den nek; wat - die meikevers in mijn hand!
- Krie'belen** (slecht schrijven), ik heb -kriebeld.
- Krie'belig**, bn. en bw.; - schrift, een -e hand, peuterig; - schrijven, onleesbaar.
- Krie'belschrift** (stordig, onleesbaar kleinschrift), o. gmv.
- Kriek** (krekel), v. -en. Het krikende kriekske. (Cremer).
- Kriek** (wilde zuavte kers, vogelkers), (als boom), m., (als vrucht), v. -en; -eboom, m. -en; -elaar, m. -s; -entaart, m. -en; -esteen, m. -en; -je, o. -s.
- Kriek**, bn.; 't is er -, het deugt er niet. gmz.
- Krie'ken** (piepen van een kriek of krekel), hij heeft -kriekt.
- Krie'ken** (het aanbreken v. d. dag), het -te, -kriekt; als de dag nauwelijks -te. (V. Lov.)
- Kriel** (kort en dik mensch), m. en v. -en.
- Kriel** (vischmand), v. -krielen.
- Kriel** (uitschot, klein goed), o.; dat zijn -en van aardappels, d. i. zeer kleine.
- Kriel** (dartel), bn. en bw.; -heid, v. gmv.
- Krie'len** (krioelen), het heeft -krield; het krielt er van mieren; oud en jong krielde er door elkaar; dit opstel krielt van taalfouten.
- Kriel'haan** (kleine soort van haan, dwerg-haan), m. -hanen. Fig. dwerg: En kriethaan Twee werd in den zak geschoven. (Staring); -hen, v. -hennen.
- Kriel'tje** (klein dier, vooral haan of hen), o. -s.
- Krie'melen** (wriemel, krioelen), ik heb gekriemeld; -aar (talmer, draler), m. -s.
- Krie'melig** (beuzelachtig), bn. en bw.
- Krieu'wel** (jeukte), v. gmv. Ook: **Kre'vel**.
- Krieu'welen** (jeuken), het heeft gekrieuweld; wat -t mij daar op den rug (paard)? -ing, v. -en. Ook: **Krieu'wen**.
- Krieu'welig** (jeukerig, prikkelend), bn.; fig. - worden, boos; -heid, v. gmv.
- Krieu'wen** (kibbelen, elkaar boos maken), zij hebben gekrieweld; de kinderen moeten altijd -, krakeelen; -er, m. -s.
- Krie'zel** (brokje), v. -s; gij krijgt er geen - van, kleinigheid. gew. Zie **Grie'zel**.
- Krijg** (oorlog, strijd), m. -en.
- Krijgen** (ontvangen), ik kreeg, heb gekregen; een brief, een geschenk -; fig. den zak, den korf -, afgewezen worden (door een meisje); hij kreeg het in het hoofd, werd krankzinnig.
- Krijgen** (oorlogen, oorlogvoeren), ik krijgde, heb -krijgd; tegen iemand -. vero.
- Krijger** (strijder, oorlogsman, soldaat), m. -s; een moedig -.
- Krijgertje** (zeker kinderspel), o. gmv.; -spelen.
- Krijgs'artikelen** (algemeene voorschriften voor den soldaat), o. mv.; de - werden voorgelezen, de plichten en straffen werden ernstig voorgedragen.
- Krijgs'banier** (vaandel), v. -banieren; de -banieren wapperen!
- Krijgs'dans** (wapendans bij Negers en andere wilden), m. -dansen.
- Krijgs'gevangene** (in den oorlog gevangen genomen), m. -n.
- Krijgs'gevangenschap** (toestand van den krijgsgevangene), v. gmv.; zuchten in -.
- Krijgs'god** (myth. de god Mars), m.; -godin (myth. de Romeinsche godin Bellona), v.
- Krijgshaf'tig** (gaarne oorlog voerende), bn. Ook: **Krijgs'haft**, b.v.; de -e Galliërs; de -e Germanen.
- Krijgs'kunde** (wetenschap van aanval en verdediging in oorlogstijd), v. gmv.
- Krijgs'man** (oorlogsman), m. -lieden. Zie **Krijger**.
- Krijgs'raad** (rechtbank of jury uit militairen samengesteld), m. -raden; de sergeant moest voor den - verschijnen.
- Krijgs'volk** (legervolk, soldaten), o. gmv.
- Krijgs'werktuigen** (allerlei wapenen tot aanval en verdediging), o. mv.; de knots is het oudste der -; de - der Romeinen.
- Krijgs'wet** (het beschreven recht der militairen), v. -wetten.
- Krijgs'wezen** (al wat met leger of oorlog in betrekking staat), o. gmv.
- Krijgszucht'ig** (oorlogszuchtig, gaarne oorlog voerend of hebbend), bn.; een - volk.
- Krijsch** (schreeuw, gil), m. krijschen.
- Krij'schen** (gillen), ik kreesch, krijschte, heb gekreschen, gekrijscht; kleine kinderen en meisjes kunnen -, een schel en scherpsnjidend geluid doen hooren; zeemeeuwen, nachtraven, gieren enz. -; -ing, v. -en.
- Krijt** (stof), o.; er is rood en zwart -; fig. bij iemand in het - staan, schuld hebben; met dubbel - schrijven, oneerlijk boekhouden (tappers, winkeliers, enz.)
- Krijt** (kring, kampplaats, strijdperk), o.; in het - treden, den kamp aanvaarden; uit het - jagen, als eerloos weggagen.
- Krij'ten** (klagend schreien), ik kreet, heb gekreten. Nu, jongen, krijt maar niet. (Tollens); bij uitbr. schreeuwen: het akelig - der gekwetsten; -er, m. -s: Er zijn hier -s in de school. (A. Bergm.). Vl.
- Krijt'formatie** (de jongste der aardformaties), v. gmv.; -gebergte, o. -n; -grond, m. -en; -heuvel, m. -s; -mergel (aardlaag van krijt en vooral van leem), v.; -streep, v. -strepen; -teekening, v. -en; -wit (zoo wit als krijt), bn.: een - wit huisje in het Jekerdal bij Maastricht.
- Krijt'waard** (in de Middeleeuwen bewaker van het krijt tijdens den kamp), m. -waarders.
- Krijzelen, krijzeltanden** (knarsen, knarssetanden), ik heb gekrijzeld, -krijzeltand.
- Krik**, tw. klanknabootsing, b.v. -, *krak!*

- Krik'kemik** (hijschwerktuig), v. -mikken.  
**Krik'kemik** (beuzelarij, kleinigheid), v. -mikken; ik kan voor elke - geen knecht zenden.
- Krik'krakken** (kraken), het heeft gekrikkrakt; de mast krikkrakt luid in den storm.
- Krim** (aandr. schiereiland in het Z. van Rusland), v.; er was in 1855 oorlog in de -.
- Krimp** (gebrek), v.; daar is geen -; die lui kennen geen -, behoefte; er is daar geen -; zij geven nog geen -, zij geven niet toe.
- Krimp** (levend, versch, b.v. van visch), bn.; die visch is - gesneden.
- Krim'pen**, ik krimp, heb en ben gekrompen; laken - of doen -; de wind gaat -, wordt minder ruim, d. i. draait in een richting tegengesteld aan den loop der zon; hij krimpt van kou, beeft, trilt; de maan gaat -, afnemen; -er, m. -s; -erd (koukleum), m. en v. -s.
- Krim'pig** (kouwelijk, kleumsch), bn.
- Krimp'kabeljauw** (geheel versche, levende), v.; -schelvisch, m. -visschen; -schol, v. -len; -visch (stof), v.; -zalm (stof), v. -en.
- Krimp'vrij** (niet krimpende), bn.; -laken.
- Kring**, m. -en; de kinderen stonden in een -; een - om zon of maan; fig. een jaar-; vrienden-. Fig. in den - der zijnen, familiekring; hij gaat buiten zijn -, d. i. bevoegdheid; werk-, dagelijksche bezigheden.
- Kring'gelen** (krinkelen), ik heb gekrinkel.
- Kring'loop** (cirkelgang), m.; de - der jaar- getijden.
- Kring'storm** (draaiende stormwind), m. -stormen. Zie **Cycloon**.
- Krin'kel** (kronkelende bocht), m. -s; een - in een kabel, in een darm.
- Krin'kelen** (kronkelen), ik heb gekrinkel; -ing, v. -en.
- Krin'kelvloed** (kronkelende stroom), m. -vloeden. Ook: **Maal'stroom**.
- Krin'sen** (zuiveren, spoelen, schoonmaken), ik heb gekrinst. Ook: **Kren'selen**.
- Krio'e'len** (wemelen, krielen), het heeft gekrioeld; op die markten krioelt het van volk; de mieren - in die kamer; -ing, v. -en.
- Krip** (floers), o. gmv. Ook: **Krep**.
- Kris**, tw.; bij - en kras zweren, d. i. bij al, wat heilig is.
- Kris** (Ind. slangvormige platte dolk), v. -s.
- Krisch'na**, **Krisj'na** (Indische godheid), m. gmv.
- Kris'kras** (gekruid dooreen), bw.; hij schrijft alles - op.
- Kris'krassen** (krissen en krassen), -kraste, -kriskrast; op de lei -.
- Kris'sen** (met een kris doorsteken), ik heb gekrist; zich -.
- Kristal'** (delfstoffelijke formatie met regelmatige platte vlakken), o. -len.
- Kristal'** (een fijn soort van gestepen glas), o. gmv.; een romer van -, een karaf van -; fig. van ijs: op het spiegelgladde - zich wagen; ook helderheid: het - der beek.
- Kristal'fabriek** (fabriek van fijn glaswerk), v. -fabrieken; -glas, o. gmv.
- Kristal'helder** (helder als kristal), bn.; het -e water; fig. een - betoog.
- Kristal'ens** (oogtens, zeer voornaam deel van het oog), v. -lenzen.
- Kristallijn'** (eig. uit kristallen bestaande, fig. groote helderheid; wat in hooge mate helder is), o. gmv.; het - der bergbekken, der vlieten, enz.
- Kristallij'nen**, bn.; de - vliet, d. i. het glasheldere beekwater.
- Kristallisa'tie** (kristalvorming), v. -s, -tiën.
- Kristalliseeren** (tot kristal [doen] schieten), -ing, v. -en; zout doen -, suiker doen -.
- Kritiek'** (hachelijk), bn.; een - oogenblik. d. i. netelig, moeielijk, zorgelijk.
- Krits** (kring), m. -en. Zie **Kreits**.
- Krocht** (hol, onderaardsche ruimte of gewelf), v. -en. Dicht. een ellendig verblijf. Zie **Crypt**; ook **Kroft**.
- Krod'de** (een soort van onkruid), v. gmv.
- Kroeg** (gemeene herberg; student. sociëteit), v. -en.
- Kroeg'jool** (feestelijke bijeenkomst van studenten in hun sociëteit), v. -jolen.
- Kroep** (keelwiesziekte), v. gmv. Zie **Croup**.
- Kroep'poek** (Ind. gebraden reepjes van de onderhuid eens buffels), v. gmv.
- Kroes** (beker zonder voet), m. kroezen.
- Kroes** (gekruld), bn. en bw.; een neger heeft - haar, dicht of fijn gekruld.
- Kroes'kop** (persoon), m. en v. -koppen.
- Kroes'kop** (kroeshoofd), m. -koppen.
- Kroe'zen** (kroes worden of maken), ik heb en ben gekroesd; zijn haar begint te -.
- Kroft**, v. -en. Zie **Krocht**.
- Krok** (onkruid, wilde wikke), v. gmv.
- Krok'en** (krokuken), krookte, -krookt; het keurend tij doet 's zomers nauw den spiegel der zee - (Staring).
- Krokodil'** (tweeslachtig monster, geschubde hagedis in den Nijl, bij Java, enz.), m. -len.
- Krokodil'lentransen** (gehuichelde tranen), m. mv.
- Kro'kus** (lentebloem), m. -sen. Ook: **Cro'eus**.
- Krol'len** (brullen, grommen; lollen van katten), poes heeft gekrold.
- Kroisch** (hitsig), bn.; een -e kat; -heid, v.
- Krom**, bn. en bw.; een -me spijker; een -me lijn; fig. -me sprongen maken, losbandig leven, verkeerde dingen doen; zijn vingers zijn of staan -, hij is diefachtig; - liggen, zich geldelijk bekrimpen; -achtig, bn.; -heid, v.
- Krom'been** (persoon), m. en v. -beenen.
- Krom'bek** (snijboon), m. -bekken.
- Krom'hals** (persoon), m. en v. -halzen.
- Krom'hals** (glazen kolf), m. -halzen. Zie **Retort**.
- Krom'hout** (denachtige boom), m. -houten.
- Krom'hout** (een stuk krom hout; kniehout), o. -houten.
- Krom'liggen** (gebrek lijden, zich moeten bekrimpen), ik lag -, heb - gelegen; op't einde van de maand moeten -, geldgebrek hebben.
- Kromlij'nig**, bn.; de cirkel, de ellips is een -e figuur.
- Krom'loopen** (niet rechtop of in rechte richting), ik liep -, heb - geloopt; een oud moederje loopt -; een lijn, een weg, een rivier loopt -.
- Krom'men** (doen buigen), ik heb en ben gekromd; fig. het recht -, inbreuk maken op het recht, onrechtvaardig handelen; zich -; -ing, v. -en.
- Krom'mes** (gebogen mes van schoen- of zadelmaker), o. -messen.
- Krom'neus** (persoon), m. en v. -neuzen.
- Kro'mo** (inlandsch soldaat in Atjeh), m. -'s.
- Krom'sluiten**, ik sloot -, heb - gesloten; een gevangene -, hem, door de hand- en voetboeien door kettingen te verbinden, dwingen krom of gebogen te liggen.

- Krom'staf** (*bisschopsstaf*), m. —staven. Fig. de bisschoppelijke macht, het bisschoppelijk gebied; *onder den — wonen*.
- Krom'steven** (*zeker vaarttuig*), v. —stevens.
- Krom'taal** (*gebroken taal*), v. Fig. een gebrekkig spreker: *hij is een —*.
- Krom'talen** (*gebroken een taal spreken*), hij heeft gekromtaald. Fig. de taal radbraken.
- Krom'te** (*buiging, kromming*), v. —n.
- Krom'tong** (*persoon, die kromtaal spreekt*), m. en v. —tongen.
- Krom'tongen** (*slecht een taal spreken*), ik heb —kromtongd; —**ing**, v. —en.
- Krom'trekken**, de plank trok —, is —getrokken.
- Krom'voet** (*persoon met kromme voeten*), m. en v. —voeten.
- Krom'zwaard** (*gebogen zwaard*), o. —en; *het Turksche — bracht schrik aan Weenen en Euroop*. (Da Costa.)
- Kro'nen** (*toeien, sieren met een kroon*), ik heb gekroond; zegsw. *Het einde zal het werk —*; *kroning*, inhuldiging van een vorst; *een gekroond hoofd*, vorst.
- Kro'nengoud** (*van laag gehalte*), o. gmv.
- Kroniek'** (*jaarboek, uitgebreide tijdschrift*), v. —en; *de — levert de bouwstof aan den geschiedschrijver*; *de — oprijm van Melis Stoke*.
- Kro'ning** (*het kronen*), v. —en.
- Kro'ningsfeest**, o. —feesten; —**plechtigheid**, v. —heden.
- Kron'kel** (*kromming*), m. —s; *een — in een touw, in een darm, enz., draai, plooi*; —**achtig**, bn.; —**bocht**, v. —en. Zie **Krin'kel**.
- Kron'kelen** (*kronkels maken*), ik heb en ben gekronkeld; —**ing**, v. —en. Zie **Krin'kelen**.
- Kron'kelig** (*bochtig*), bn.; *een — pad*, d. i. vol kronkels of bochten.
- Krooi** (*menigte, troep*), v. —en; *een heele —*.
- Krook, kreuk** (*verkeerde vrouw*), v. —en.
- Kroon**, v. kronen; *de — van Frankrijk, Duitschland, Engeland, enz.; goederen der —*, d. i. van den soevereïn; *de — op het hoofd zetten, kronen, tot vorst maken*; *de — neerleggen, afstand doen van de regeering; iemand de — van het hoofd nemen, hem belasteren*; *de — is hem van het hoofd gevallen, alle luister of eer is heen*; *de — spannen, de eerste, de voornaamste zijn; iemand naar de — steken, met hem wedijveren*; *Java steekt in natuurschoon Zwitserland naar de —*. (Veth); *dit zet op al zijn euweldaden de —*, meet de maat vol; *Noorder—, Zuider—, sterrenbeelden; een —, muntstukje in Oostenrijk, ± f 0,50; een licht—, groote hangende kandelaber; de — van een boom, de uitgebreide takken; de Eiken—, de Oostenrijksche —, de Pruisische —, de Wurtemburgsche —, ridderorden*.
- Kroon'daaler** (*in Z.-Duitschland zilverstuk van ± f 2,70*), m. —s. Ook: **Patakón'**.
- Kroon'domein** (*onroerend goed, behoorend aan den staat, waarvan de kroon de inkomsten geniet*), o. —domeinen.
- Kroon'duif** (*Indische vogel*), v. —duiven; —**erwt** (*bijzondere soort van erwt*), v. —en; —**glas** (*kalkglas*), o. gmv.; —**kruid** (*olinderbloemige plant*), o. gmv.; —**lijst** (*voorspringende bovenlijst aan den voorgevel*), v. —lijsten; —**prins** (*vermoedelijk troonopvolger*), m. —prinsen; —**prinses**, v. —sen; —**rad** (*kamrad met horizontaal werkende tanden*), o. —raden, —raderen.
- Kroon'tjeskruid** (*wilde peterselie*), o. gmv.
- Kroon'vogel** (*een soort van reiger, kraanvogel*), m. —vogels; *de — leeft op de kust van Guinea*.
- Kroon'werk** (*mil. voorwerk van een bastion*), o. —werken.
- Kroos** (*water- of moerastinze, eendengroen*), o. gmv. Ook: **Kroost**.
- Kroos** (*interest van een kapitaal*), o. gmv. Vl.
- Kroos'je** (*kleine pruim uit Damascus*), o. —s.
- Kroost** (*kinderen*), o. gmv.; *het — van Adam*, de menschen, nakomelingen.
- Kroot** (*beetwortel*), v. krotten.
- Krop** (*salade*), v. —pen; *tien —pen voor een dubbeltje*.
- Krop** (*ongebuid meel*), o. gmv. Ook: **Krop-uit-den-zak**.
- Krop** (*zakvormige verwijding van den slokdarm of voormaag van vogels*), m. —pen; *hoenders, duiven, papegauen, dagroofvogels heqben een —*.
- Krop** (*gezwel onder de kin*), m. —pen. Zie **Krop'gezwel**.
- Krop'aar** (*grassoort, zwenkgras*), v. gmv.
- Krop'gans** (*een soort van pelikaan, grootste zwemvogel in Klein-Azië*), v. —ganzen.
- Krop'gezwel** (*zwellung van de schildklier vóór het strottenhoofd*), o. —gezwellen; *bij bergbewoners vindt men veelal —len*. Zie **Krop**.
- Krop'pen** (*den krop vullen, mesten*), ik heb en ben gekropt; fig. *hij zal het daar niet —, uithouden*.
- Krop'perd** (*kropduif*), m. —s.
- Krop'pig**, bn.; *een —e peer*, d. i. wrang. Fig. *haatdragend*, — om iets zijn.
- Krop'salade** (*slaplant, kropsta*), v. gmv.
- Krot** (*armoedig huisje, morsige hut*), o. —ten.
- Kro'tenstroop** (n.l. uit beetwortelen), v. gmv.
- Kro'tensuiker** (n.l. uit beetwortelen), v. gmv.
- Kru'chen** (*kreunen, klagen, sukkelten*), ik heb gekruucht; —**erd**, m. —s.
- Kruid** (*plant, al wat geen heester of boom is*), o. —en; —**boek**, o. —en; zie **Herbarium**; —**kenner**, m. —s; —**kunde**, v. gmv.
- Kruid'en**, ik heb gekruid; *de spijzen —, den wijn —*; fig. *een verhaal —, veraangenamen*.
- Kruidenier'** (*handelaar in specerijen*), m. —s; —**swaren**, v. mv.; —**swinkel**, m. —s.
- Kruid'derazijn**, m. gmv.; —**kaas** (*kruidkaas*), v. gmv.; —**wijn** (*gekruide wijn*), m. —en.
- Kruiderij'** (*specerij*), v. —en.
- Kruid'ig** (*specerijachtig gekruid*), bn.; *een —e saus*; fig. *een — meisje, een keurig net meisje*; bw. *Ze is — gekleed*; —**heid**, v. gmv.
- Kruidje-roer-mij-niet** (*plantje*), o. kruidjes-roer-mij-niet of kruidje-roer-mij-niets. Fig. *een netelig, kribberig meisje; een kregelig persoon*.
- Kruid'nagel** (*Ind. gedroogde nog ongeopende bloesem; specerij*), m. —nagels; —**boom** (*Ind. boom op de Molukken*), m. —boomen.
- Kruid'noot** (*muskaatnoot*), v. —noten.
- Kruid'en** (*met een kruiwagen vervoeren*), ik krooi, kruidde, heb gekrooiën, gekruid; —**er**, m. —s; *de Amsterdamsche kruier*; —**ing**, v.
- Kruid'en** (*door den stroom voortgestuund worden en op elkaar schuiven van ijs*), de rivier heeft al een dag gekruid.
- Kruik** (*aarden flesch, urn*), v. —en; *een water—, een olie—, een inkt—; spreekw. De — gaat zoo lang te water tot zij breekt, de nadeelige gevolgen blijven op den duur niet uit*.
- Kruil**, v.; *iets zeggen om de —, voor de grap*.



- Kruifling** (kleine fijne appel), m. —s, —en.  
**Kruim** (het zachte binnenste van brood), v. —en; fig. daar zit — in, pit, kern, geest; —ig, bn.: —ige aardappels.
- Kruimel** (kleine kruim), v. —s, —en.  
**Kruimelen** (het kruimelgewijze breken van brood), ik heb en het is gekruimeld; —aar (fig. gierigaard), m. —s; —ingen (brokjes van scheepsbesluit), v. mv.  
**Kruimen** (in kruim vallen), ik heb en het is gekruimd.
- Kruin** (schedel, fig. top), v. —en; de — van een berg, de — van een dijk; de — van het hoofd; R. K. de — krijgen; zie: **Tonsuur**.  
**Kruip-door-den-tuin** (aardveit), o. gmv. Zie **Honds'draf**.
- Kruipen**, ik kroop, heb en ben gekropen; in zijn schulp — bang worden, zich terugtrekken; —elings (al kruipende), bw.  
**Kruipend** (fig. laag, verachtelijk; al te vleierend), bn. en bw.; —e taal, een —e houding, —e manieren; een — karakter; hij is — beleefd, zij is — nederig.  
**Kruipende dieren** (gewervelde, tweeslachtige), o. mv.; salamanders, padden, kikvorschen zijn —.
- Kruiperij** (laaghartige vleierij), v. —en.  
**Kruipwiel** (zekere kleine wiel), m. —wilgen.  
**Kruis** (werktuig tot voltrekking der doodstraf bij Romeinen enz.), o. —en; een — voor dien staaf! Christus stierf aan het —.
- Kruis**, o. —en; elk huis heeft zijn —, verdriet; elk moet zijn — dragen, leed, kommer; die drukfouten zijn een —. (C. O.); onder of boven de drie —en zijn. (Potg.), d.i. dertig jaar; — noch munt hebben, geen cent bezitten; orde van het IJzeren —, Oostenrijksche ridderorde; het Roode —, vereeniging tot verpleging van gekwetsten; het Metalen —, Nederlandsch eereteken uit den Tiendaagschen veldtocht.
- Kruis** (R. K. kruisteeken), o. —en; hij sloeg plechtig een —, een — maken en dan gaan bidden.
- Kruisafneming** (beroemde schilderij van Rubens in de kathedraal van Antwerpen), v. gmv.
- Kruisarm** (dwarsbalk van een kruis), m. —en.  
**Kruisband** (kruislings over elkaar gelegde strooken), m. —en; iets onder — verzenden.  
**Kruisbanier** (R. K. de standaard des kruises), v. —banieren.  
**Kruisbeeld** (kruis met Christusbeeld er aan gehecht), o. —beelden. Ook: **Cru'cifix**.  
**Kruisbek** (zangvoegel, kruisssnavel), m. —bekken; de — is rood van kleur; de — leeft in ons land in hooge pijnboomen.  
**Kruisberg** (de heuvel Golgotha bij Jerusaleem), m. gmv. Zie **Calvarië**.  
**Kruisbes** (heester met groote behaarde groen-gele bessen), v. —bessen; ook de vrucht zelf.  
**Kruisbesseboom** (heester, waaraan de kruisbes groeit), m. —en; —struik, m. —en.  
**Kruisbessenvla** (Limburgsch gebak met gekookte kruisbessen overdekt), v. —vlaas.  
**Kruisbezie** (kruisbes), v. —s of —ziën; —boom, m. —en; —struik, m. —en.  
**Kruisbloemigen** (familie van 200 geslachten en 1600 soorten), v. mv. Aan de kruiselings geplaatste bloembladen dankt deze familie haar naam. Rapen, radijs, kool zijn —.  
**Kruisboog** (groote boog met stalen veer), m. —bogen. Zie **Arm'borst**.
- Kruisboom** (boom, waarvan 't kruis gemaakt is; ook het kruis zelf), m. —boomen.  
**Kruisbroeders, —heeren** (kloostergeestelijken), m. mv.; in ons land vindt men nog te Uden een klooster der —. Zie **Kruisheer**.  
**Kruisdaalder** (Albertus-daalder, met een kruis er op gestempeld; ± f 2.50), m. —s.  
**Kruisdagen** (R. K. de drie vastendagen, [vroeger] vóór den dag v. Hemelvaart), m. mv.  
**Kruisdistel** (familie der schermbloemen), v. —s; de — is een overblijvende plant.  
**Kruisdood** (de dood aan het kruis, vooral die van Christus), m. gmv.; hij stierf den —.  
**Kruiseling**, bw.; de beenen — over elkaar geslagen, bij wijze van een kruis. Ook: **Kruislings, Kruiselings**.  
**Kruisen** (kruiswijze plaatsen, voorbijgaan, enz.), ik heb gekruist; de armen op de borst —, de beenen —; onze brieven hebben (elkaar) gekruist; De Ruyter moest in de Middellandsche Zee —, op en neer varen, op de zee-roovers uitzien.  
**Kruisen** (aan 't kruis hechten), ik heb —kruist; Christus werd —kruist tusschen twee moordenaren.  
**Kruisen** (R. K. het kruisteeken maken), hij heeft zich —kruist.  
**Kruiser** (snelzegend lichter oorlogsschip, ook kruisend schip), m. —s.  
**Kruisgang** (open gaanderij, overdekt met kruisgewelven; zuilengang rondom of bij kerken en kloosters), v. —gangen.  
**Kruisgebed** (R. K. gebed, dat verricht wordt met uitgespreide armen), o. —gebeden.  
**Kruisheer** (lid eener geestelijke orde, genaamd: Orde van het H. Kruis), m. —heeren; de orde der —en werd reeds gesticht in de twaalfde eeuw.  
**Kruishout** (het kruis, waaraan Christus stierf), o. gmv.; —offer (zoendood), o. —s.  
**Kruisigen** (aan het kruis slaan), ik heb gekruisigd; —ing, v.: de —ing van Christus.  
**Kruising** (paring van dieren van verschillend ras), v. —en; de — der paardenrassen.  
**Kruising** (snijding), v. —en; de — van twee wegen; ook van twee lijnen, schepen, enz.  
**Kruisjassen** (kaartspelen), ik heb —kruisjast.  
**Kruisje** (klein kruis), o. —s; een — halen op Aschwoensdagmorgen; fig. Elk huisje heeft zijn —, leed, zorg, verdriet.  
**Kruiskerk** (kerk in den vorm van een kruis), v. —kerken; de St. Jan van Den Bosch is een grootsche kruiskerk.  
**Kruiskozijn** (ouderwetsch raamkozijn), o. —kozijnen; de bovenste verdieping had —kozijnen in 't lood. (C. O.).  
**Kruiskruid** (familie der samengesteldbloemigen), o. gmv.; het — groeit op moerasland.  
**Kruisleer** (de leer van den Gekruiste), v. gmv.  
**Kruisoffer** (Jezus' dood aan 't kruis), o. gmv.  
**Kruispand** (dat deel eener kruiskerk waar de kruisbalken elkaar bedekken), o. —panden; op het — van St. Jan in Den Bosch staat een fraaie koepel.  
**Kruisridder** (ridder-kruisvaarder), m. —s.  
**Kruisspin** (groote spin met een wit kruis op den rug), v. —spinnen.  
**Kruissteek** (kruislings gelegde naasteek), m. —steken.  
**Kruisstraat** (dwarsstraat), v. —straten.  
**Kruisteeken** (R. K. het teeken des kruises, 'welk men met de rechterhand maakt), o. —s.  
**Kruistoelt** (krijgstocht in de Middeleeuwen

- tot verovering van het H. Land), o. -tochten
- Kruis'vaarder** (deelnemer aan een der zeven kruistochten), m. -vaarders.
- Kruis'verbond** (R. K. matigheidsvereeniging), o. gmv.
- Kruis'verheffing** (R. K. herinneringsdag op 14 Sept.), v. gmv.
- Kruis'vinding** (R. K. feestdag op 3 Mei), v. gmv.
- Kruis'vuur** (elkaar kruisende kogels), o.; fig. een - van vragen, die n.l. van verschillende zijden komen.
- Kruis'week** (R. K. de week vóór Hemelvaartsdag), v. -weken.
- Kruis'weg** (eig. de weg des Heeren van 't huis van Pilatus naar Calvarie), m. gmv.
- Kruis'weg** (R. K. de gebeden en oefeningen die men langs de staties bidt), m.; den - bidden.
- Kruis'wagoefening** (R. K. de plechtige omgenging der priesters langs de staties, vooral op Goeden Vrijdag, zingend en biddend), v. -en.
- Kruis'woorden** (de zeven kruiswoorden door Jezus aan 't kruis gesproken), o. mv.; het laatste der - was: Vader, in uwe handen bevel ik mijnen geest.
- Kruis'zusters** (geestelijke vereeniging of dochters van 't H. Kruis, in Frankrijk vooral), v. mv.; de - wijden zich aan het onderwijs van meisjes en aan de ziekenverpleging.
- Kruit** (schietkruit, buskruit), o. gmv.; met los - schieten, zonder kogel; fig. al zijn - verschieten, al zijn hulpmiddelen uitputten; geen schot - waard zijn, niets; hij heeft het - niet uitgevonden, hij is niet snugger.
- Kruit'damp**, m. -en; -fabriek, v. -en; -hoorn, -horen (in gebruik bij jagers), m. -s; -kamer (bewaarplaats van kruit), m. -s; -koek (stuk aaneengeplakt kruit), m. -en; -magazijn, o. -en; -molen (kruitfabriek), m. -s; -ontploffing, v. -en; -reuk, m. gmv.; -schip (dat kruit vervoert), o. -schepen; -slijm (stof, die na de ontploffing overblijft), o. gmv.; -ton, v. -nen; -toren (torenvormig kruitmagazijn), m. -torens; -vat, o. -vaten; -wagen, m. -s; zie **Caisson**.
- Kruit'wagen** (kruikar), m. -wagens.
- Kruit'zeel** (leeren helpzeel), o. -zeelen. Ook **Hang'zeel**. Zie **Zeel**.
- Kruizemunt'** (welriekend kruid), v. gmv.; afbreksel van - is maagversterkend; de - wordt in den boerenhof gekweekt. Zie **Munt**.
- Kruk** (knoeier, broddelaar), m. en v. -ken.
- Kruk** (krukstok, handvat), v. -ken.
- Kruk'as** (werktuigk. as, die tweemaal recht-hoekig is omgebogen), v. -assen.
- Kruk'ken** (op een krukje loopen, fig. sukkelend), ik heb gekrukt; zij krukte, toen zij uit de drukte was. (Potg.)
- Kruk'kig** (kwijnende, sukkelend), bn.; -heid, v. gmv.
- Krul** (krulvormig iets), v. -len; een schaaft-, een haar-; een - aan een letter.
- Krul'batterij** (grootte krulpruik), v. -en; de 18e-eeuwsche patricier met zijn -.
- Krul'kop**, **krul'lekop** (persoon met krulhaar), m. en v. -koppen.
- Krul'lebol** (persoon met krulhaar), m. en v. -bollen. Zie **Krul'kop**.
- Krul'len** (in de krul leggen of zijn), ik heb gekruld; Gekrulde haren, gekrulde zinnen, teeken van wispelturigheid.
- Kryoliet'** (een mineraal van waarde, voor-
- komende in Z.-Groenland, ook ijssteen geheeten), m. en o. gmv.; het - wordt gebruikt tot bereiding van aluin, soda en -glas.
- Kryophoor'** (toestelletje of koudekelder van Wollaston, 1803), v. -phoren; de - dient tot het maken van ijs in het luchtledige.
- Kub**, -**be** (het achterste losse deel van een aalfuik), v. kubben. Ook: **Kib**, **Kibbe**.
- Kub'boot** (boot voor de zeevisserij op aal), v. -booten.
- Kubeeren** (een getal tot de derde macht verheffen).
- Kubiek'** (in den vorm van den teerling), bn.
- Kubiek'** (teerling), o. -en; -wortel (derdemachtswortel), m. -wortels.
- Ku'bus** (teerling, zesvlak), m. kuben.
- Kuch** (droge hoest), v. -en.
- Kuch** (droog kommiesbrood), o. gmv.
- Ku'chen** (kort en droog hoesten), ik heb gekucht; -er, m. -s; -ster, v. -s.
- Kud'de** (menigte), v. -n; een - schape; fig. de - van Christus, de christenkerk; -ken, o.
- Kuf** (vuile kroeg), v. kuffen.
- Ku'fer** (wandeling), m. gmv.; op den - zijn.
- Ku'feren** (wandelen, slenteren, drentelen), ik heb gekuierd.
- Kuif** (haarbos, vedertop), v. kuiven; een opgezette -, een haan met een -.
- Kuif'bal**, m. -ballen. Zie **Volant**.
- Kuif'eend** (toppereend), v. -en; -fazant (fazant met kuif), m. -en; -kievit, m. -en; -koekoek (zekere Amer. koekoek), m. -en; -leeuwerik (wintervogel), m. -en; -mees (zwerfvoegel), v. -meezen; -reiger, m. -reigers.
- Kuif'ken**, o. -s. Zie **Kieken**.
- Kuif'kendief** (sperwerachtige roofvogel), m. -dieven; de blauwe -, de grauwe -, de bruine -. Ook: **Kie'kendief** of **Wouw**.
- Kuil** (gat in den grond), m. -en; wie een - graaft voor een ander, valt er zelf in, wie een ander ongelukkig wil maken, wordt het zelf.
- Kuil'en**, ik heb gekuuld; aardappels -, in den winterkuil doen.
- Kuip** (houten vat), v. -en; de -en van den looier; het spek in de - zouten; fig. hij weet niet, welk vleesch hij in de - heeft, met welke menschen hij te doen heeft.
- Kuip'en** (knoeiend handelen), ik heb gekuip; fig. oneerlijke middelen aanwenden, in 't geheim samenspannen; met listige kunstgrepen ambten, invloed of voordeel trachten te winnen; bedriegen, misleiden.
- Kuip'er** (vaten- of tonnenmaker; fig. omkooper, intrigant), m. -s.
- Kuiperij'** (het kuipen, ook de werkplaats; fig. omkoopertij, intrige, arglistige bedriegerij), v. -en.
- Kuis** (knots, kolf), v. kuizen.
- Kuisch** (rein, zuiver), bn. en bw.; -e zeden, -e taal; - leven.
- Kuisch'boom** (Z. Europeesche boom of heester), m. -boomen.
- Kuis'chen** (reinen), ik heb gekuischt; de hoenders - pluim en kuif. (Immerzeel). Zie **Gekuischt**.
- Kuisch'heid** (deugd der eerbaarheid), v. gmv.; de - kwetsen.
- Kuisch'kalf** (mannetjes-kalf), o. -kalven, -kalveren.
- Kuit** (beendeel, lichaamsdeel), v. -en.
- Kuit** (zaad van een visch), v.; - schieten
- Kuit'endekker** (zeer lang afhangende jas),

- m. -s; *de krankbezoeker droeg een zwarten -*, (Potg.), lange slipjas.
- Kuiter** (*wijfjesvisch*), v. -s.
- Kuifflikker** (*kruissprong*), m. gmv.; *een - slaan*, een kruissprong maken.
- Kul** (*laffe praatjes*), v. gmv.; *flauwe -*. plat.
- Kul'koek** (*fopperij, grap*), v. gmv.; *het is maar wat -*; *wat - verkoopen*. gmv.
- Kullage** (*de daad van foppen, fopperij*), v. gmv. gmv.
- Kul'leenskruid** (*standelkruid*), o. gmv.
- Kul'len** (*foppen, voor den gek houden*), ik heb gekuld. gmv.; *zich -*; **-ler**, m. -s.
- Kun'de** (*kennis, geleerdheid*), v. gmv.
- Kun'dig** (*bedreven, ervaren, geleerd, wetende*), bn.; *een - man, een - onderwijzer, hij is der zake -*; **-heid** (*kennis*), v. -heden.
- Kun'ne** (*geslacht, sekse*), v. gmv.
- Kun'nen** (*in staat zijn, vermogen*), ik kan, wij kunnen, ik kon of konde, ik heb gekund; *hij kon niet meer spreken, ik heb niet - komen, ik kan er niet bij (komen), zij - niet buiten sterken drank (leven), het kan niet door den beugel; tegen iets -*, iets - verdragen, uitstaan; *ergens niet uit -*, het niet begrijpen; *uit dien lap kan nog net een jas*; ook hulpwerkwoord van wijze: *hij kan wel verongelukt zijn; hij kon wel eens verwaald zijn, het is mogelijk, dat...; het zou kunnen, dat...*
- Kunst** (*het kunnen, ook in aesthetischen zin*), v. -en; *de kook-*, *de lees-*, *de schrijf-*; *de schoone -en*, nl. *bouw-*, *schilder-*, *muziek en poëzie*; *de vrije -*, zie onder **Vrij**; *de beeldende -en*, *schilder-*, *beeldhouw-*, *tekenen-*; *- is levenskristallisatie; een werktuiglijke -*, b.v. *het ivoordraaien; de zwarte -*, *geestenbezwering; dat zijn maar -en*, *fratsen; een hond kan -jes leeren, toeren; een -je met de kaart, aardigheid.*
- Kunst'aas** (*nagemaakt aas*), o. gmv.; *men vischt op forellen met allerlei -*, vooral *met nagemaakte paardenvliegen.*
- Kunst-academie** (*hoogeschool voor beeldende kunst*), v. -s, -academiën.
- Kunst'arm** (*kunstmatige arm*), m. -armen; **-been**, o. -beenen; **-bloem** (*nagemaakte bloem*), v. -en; **-boter** (*uit vet bereid*), v. gmv.; **-draaier** (*werkmán, die b.v. voor draait*), m. -s.
- Kunst'drift** (*natuurlijke aandrift voor kunst, intuïtie*), v. gmv.; *men vindt ook - bij vogels.*
- Kun'steloois** (*zonder kunst*), bn.; *het -looze lied der vogels.*
- Kun'stenaar** (*man der kunst*), m. -naars, -naren.
- Kun'stenmaker** (*kermisgast*), m. -makers.
- Kunst'genoot** (*kunstbroeder*), m. -genooten; vr. e. -n.
- Kunst'genootschap** (*vereening van kunstenaars*), o. -genootschappen.
- Kunst'geschiedenis** (*wetenschappelijk tafereel van de ontwikkeling der beeldende kunst*), v. -geschiedenissen.
- Kunst'gewrocht** (*grootsch kunstwerk*), o.-en.
- Kunst'greep** (*handgreep, fig. listige streek*), v. -grepen.
- Kunst'handel** (*handel in platen, schilderijen, enz.*), m. gmv.
- Kun'stig** (*vol of met kunst, handig, bedreven*), bn.; **-heid**, v.; **-lijk**, bw.
- Kun'sten'rig** (*zeer net en fijn, kunstig*), bn.; **-heid**, v. gmv.
- Kunstlie'vend**, bn.; *de -e leden van een muziekgezelschap; -heid*, v. gmv.
- Kunstmat'ig** (*volgens de kunst*), bn.; *de -e opschik onzer begraafplaatsen.* (C. O.); bw. *- gezuiverde otie; jonge leeuwen worden - met de zuigflesch grootgebracht; -heid*, v.
- Kunst'nijverheid** (*nijverheid, waarbij de kunst wordt toegepast*), v. gmv.
- Kunst'reis** (*rondreis van een beroemd zanger, tooneelspeler*), v. -reizen.
- Kunstvaar'dig** (*bekwaam, vaardig uit aanleg*), bn.; **-heid**, v. gmv.
- Kunst'vorm** (*uiterlijke vorm van een kunstvoortbrengsel*), m. -vormen; *de - uit zich in klanken (dichtkunst, muziek), of in kleur en lijn (schilderkunst, beeldhouwkunst).*
- Kunst'werk**, o. -werken; **-woord** (*technische term, een in kunst algemeen aangenomen woord*), o. -woorden; ook *Kunstterm*; **-woordenboek**, o. -boeken; **-zaal** (*musseum*), v. -zalen; **-zin** (*smaak en gevoel voor het schoone in de kunst*), m. gmv.
- Kuras'** (*borstharnas*), o. -sen.
- Kurassier'** (*cavalerist met borstharnas van vóór 1841*), m. -s.
- Ku'ren** (*fratsen, grappen maken, onnatuurlijk doen*), ik heb -kuurd; *zich -*.
- Kurk** (*stof*), o.; (*stop*), v. -en; *zes -kurken.*
- Kur'kegeld** (*het geld dat men een hotelhouder voor elke kurk moet betalen, als men in zijn hotel bij een feest eigen wijn drinkt*), o. -gelden.
- Kurk'eik** (*eik, wiens bast een kurklaag heeft*), m. -en; *de - groeit vooral in Spanje en Portugal.*
- Kur'ken** (*van kurk*), bn.; *een - vloerkloed; een - matje.*
- Kur'ketrekker** (*werktuig om de kurk van een flesch te trekken*), m. -trekkers; bij overdracht: *lange pijp van een haarkrul.*
- Kur'kuma** (*geelwortel*), v. gmv.
- Kus** (*zoen*), m. -sen; **-handje**, o. -handjes.
- Kus'sen** (*een kus geven*), ik heb gekust; **-ser**, m. -s.
- Kus'sen** (*hoofdkussen*), o. -s; **-sloop**, v. -en.
- Kust** (*oever*), v. -en; *een steile -*, *een lage -*; *er zijn kapers op de -*, men is niet veilig.
- Kust** (*verkiezing*), v.; alleen gebruikelijk in: *te - en (te) keur.*
- Kust'ing** (*hypotheek of onderpand*), v. -en; **-brief**, m. -brieven; **-penningen**, m. mv.
- Kuun** (*boonenkruid*), v. gmv. Zie *Keule*.
- Kuur** (*geneeswijze*), v. kuren; *een bad-*, *een melk-*, *een - doen; de verjongings-* (Staring).
- Kuur** (*grap, gril, luim, nuk*), v. kuren.
- Kwaad** (*het niet-goede*), o. kwaden; *men moet van twee kwaden het minst erge kiezen.*
- Kwaad** (*slecht, verkeerd*), bn. en bw. *erger, ergst; het is - weer, iemand een kwaden raad geven, een - gezelschap, ter kwader ure, ter kwader trouw, de boeren hadden een - jaar, een - vermoeden hebben, de ziekte wordt al erger en erger, de ergste domoor is hij, die zich knap waant; bw.: Met groote heeren is het - kersen eten; hij ligt nog erger dan een Griek, uw broeder heeft mij het ergst beledigd; -heid*, v. gmv.
- Kwaad** (*boos, toornig*), kwader, kwaadst, bn. en bw.; *ik ben - op u, hij wordt licht -*; *uw vader was kwader dan de mijne, uw oom maakte zich het kwaadst van allen; bw.: hij keek erg -*.
- Kwaadaar'dig** (*boos van aard*), bn.; *een - e*

- hond*; ook *driftig*: hij werd zeer -; -heid, v. **Kwaad'schiks** (met onwil, verzet), bw; goedschiks of -, tegen wil en dank. **Kwaad'spreken** (kwaad vertellen), ik sprak -, heb -gesproken; -spreker, m. -s. **Kwaad'sprekend** (gaarne kwaad vertellend), bn.; -heid, v. gmv. **Kwaadwil'lig** (wederstrevend), bn.; -heid, v. **Kwaal** (ziekte, fig. gebrek), v. kwalen. **Kwab, kwabbe** (een aanhangend stuk vet of vleesch), v. kwabben; de hals - v. runderen; -big (dik, vettig), bn. **Kwabbaal** (zoetwatervisch, puitaal), m. -alen. **Kwadraat'**, o. -draten. Zie **Quadraat'**. **Kwadrant'** (hoekmeter), o. -en. Zie **Qua-Kwajougen** (deugniet), m. -s. [**drant'**. **Kwak** (nachtraaf), m. kwakken. **Kwak** (vischschuit op de Zuiderzee), v. -ken. **Kwak'ken** (schreeuwen als de kikvorschen, eenden, enz.; fig. babbelen), zij hebben gekwaakt; wij lachen met al uw -! **Kwak'er** (lid van het gezelschap der Vrienden), m. -s; men vindt de -s in Engeland en Amerika; deze sekte werd gesticht door George Fox in het midden der 17e eeuw. **Kwak'kel** (wachtel, kwartel), m. -s, -en. **Kwak'kelaar** (babbelaar), m. -s. **Kwak'kelen** (sukkelen), ik heb gekwakkeld; zij - veel met hun kinderen; -ing, v. -en. **Kwak'kelwinter** (winter zonder kou of vorst), m. -winters. **Kwak'kelziekte** (slepende ziekte), v. -n. **Kwak'ken** (ploffend werpen of vallen), ik heb gekwakt; hij viel zoo hard, dat hij kwakte. **Kwak'vorsch** (kikvorsch), m. -en. gew. **Kwak'zalfster** (vrouw. kwakzalver), v. -s. **Kwak'zalven** (geneesmiddelen, onbevoegd, voorschrijven of ter hand stellen), ik heb gekwakzalfd; -ver (boerenbedrieger), m.; -verachtig, bn. en bw.; -verij, v. -en. **Kwal** (weekdier), v. -len. Ook: **Kwalle**. Zie **Zee'kwal**. **Kwa'lie** (vervelende babbelaarster), v. -liën, -s. **Kwaliën** (temend praten, keuwelen), ik kwaliede, ik heb gekwalied. **Kwa'lijk** (niet goed, niet wel), bn. en bw.; iets - nemen, iets euvel duiden; over iets ontevreden zijn; - worden, misselijk worden; - varen, ongelukkig zijn; -heid, v. gmv. **Kwalm** (dikke damp, vette waln), m. gmv. **Kwal'men** (walmen), de lamp heeft gekwalmd. **Kwal'ster** (fluim, vet speeksel, rochel), m. -s. **Kwal'steren** (het uitspuwen van speeksel, enz.), ik heb gekwalsterd; dat vieze - bij het rooken. gmv. **Kwan'selen** (ronselen, knoeiend handelen), ik heb -kwanseld; -aar (iemand die kwanselt, schacheraar), m.; -achtig, bn.; -arij, v. **Kwansuis', kwansuijs'** (in schijn, geveinsd), bw.; de kaars van Bestje viel omver, -; zij deden het voor -. Ook: **Kwansijs'**. **Kwant** (snaak, vroolijke Frans), m. -en. **Kwapsch** (ongesteld), bn. Zie **Kwipsch**. **Kwar'rel** (misgroeide vrucht), m. -s. **Kwar'rel** (zooi, rommel), m. -s; -achtig, bn. **Kwar'relig** (ineengegroeid van vruchten), bn. **Kwart** (vierde deel), o. -en. **Kwart** (muz. 1/4 heele noot), v. -en. **Kwartaal'** (vierendeeljaars), o. kwartalen. **Kwarteel'** (O. I. specerijmaat, ook 1/4 oks-hoofd), o. -en. vero. **Kwar'tel** (trekvoegel), m. -s; zoo doof als een -, d. i. stokdoof. Ook: **Kwak'kel**. **Kwar'tet**, o. -ten. Zie **Quartet'**. **Kwartier'** (vierendeel, b.v. van een uur), o. kwartieren. Ook: onderdeel, stadswijk, woning. **Kwartier'** (streek, landstreek, oord), o. -en; zij gingen wonen in het Zutphensche -. **Kwartier'meester** (officier van administratie), m. -meesters. **Kwartijn'** (boek in 4<sup>e</sup>), m. -en. **Kwart'je** (25 cents), o. -s; -svinder (bedrieger, valsche speler), m. -vinders. **Kwarts** (een steensoort, kiezelzuur), o. -en; -achtig, bn. **Kwas, kwast** (Russische zuurachtige drank uit appels of frambozen), m. gmv; in ons land maakt men - van citroensap. **Kwas'siehout** (bitterhout uit Guyana in Z. Amerika), o. gmv. **Kwast** (vezelknoop, knoest in hout), m. -en; die plank zit vol -en; -ig (knoestig), bn. **Kwast** (borstel, gereedschap om te verven), m. -en. **Kwast** (franje tot een bundel verdicht), m. -en; de -en van een gordijn; een troonhemel met fraaie -en. **Kwast** (zot, gek, modepop), m. -en; -erig (verwaand ijdel), bn.; een - ventje. **Kwastelo'rum** (kwasterig mensch), m. -s. **Kwas'terig** (verwaand), bn.; -heid, v. gmv. **Kwas'tig** (knoestig), bn.; -heid, v. gmv. **Kwee** (kweeappel of -peer), v. -ën. **Kwee-kwee'** (Mal. inlandsch gebak), v.; zij hadden reeds drie dagen lang - bereid. (v. R.) **Kweek** (kruipende tarwe, puingras), v. gmv. **Kwee'keling**, m. en v. -en; voor het v. -e. **Kwee'ken** (den wasdom bevorderen), ik heb gekweekt; -er, m. -s; -erij, v. -en; -ing, v. -en. **Kweek'planten**, v. mv.; granen, moeskruidenten, oostboomen zijn -. **Kweek'school** (vakschool, opleidingsschool), v. -scholen; een - voor onderwijzers; een - voor de zeevaart, enz.; een - voor Inlandsche onderwijzers als te Bandoeng, Probolinggo, Fort de Kock en Amboina. **Kwee'len** (liefslijk zingen der vogels), zij hebben gekweeld; -er, m. -s; -ing, v. -en. **Kweel'tje** (gekweel, vogelzang), o. -s. **Kweern** (handmolen), v. -en. **Kweern'en** (met een handmolen malen). Fig. herkauwen. **Kweesterij'** (vrijerij), v. -en. gew. (Tessel). **Kwe'ken, kwek'ken**. Zie **Kwaken, ka-Kwel** (wel, bron), v. -len. Zie **Wel**. [**kelen**. **Kwel** (kwellling, verdriet), v. gmv. **Kwel'bast** (plaaggeest), m. -en. plat. **Kwel'dam**, ook: **kwel'dijk, kwel'kade** (dam binnen den rivierdijk gelegen), m.; de -dam; dient om het water, dat door den dijk dringt tegen te houden. **Kwel'der** (buitendijks gelegen land), v. -s; een - is een aanslibbing, die bij gewonen vloed boven water blijft. **Kwel'dergras** (zeebeemdgras), o. gmv.; het - groeit veel op de kwelders onzer Wadden. **Kwel'duivel**, m. -s; -geest, m. -en: die -geest nl. Jan Salie moet mijn huis uit. (Potg.) **Kwe'len** (treuren, kwijnen), ik heb gekweeld; Jonge kinderen moeten spelen, of van pijn en ziekte -. (Cats). vero. **Kwella'ge** (kwellling, verdriet), v. -s. **Kwel'len** (plagen, lastig vallen), ik heb gekweld; -ler, m. -s; -ling, v. -en; -lerij, v. -en.

- Kwel'zucht** (plaagzucht), v. gmv.  
**Kwen'del** (wilde tijd, heidebloem), v. gmv.  
**Kwen'gelen** (gedurig storten), ik heb gekwengeld; water, melk - gew.  
**Kwes'tie** (geschl, ruzie), v. -s. **Quaes'tie**.  
**Kwets** (langwerpige blauwe pruim), v. -en.  
**Kwets'baar** (kunnende gekwetst worden), bn. Fig. erg gevoelig; -heid, v. gmv.  
**Kwets'en** (verwonden), ik heb gekwetst; fig. iemand in zijn eer -, in zijn goeden naam -; iemands eigenliefde -, beleedigen, krenken; kwische ooren -, zedeloze taal spreken.  
**Kwet'send** (fig. beleedigend), bn.; -e woorden; op -en toon.  
**Kwet'suur** (wonde), v. -suren.  
**Kwet'teren** (snappen, kakelen; een zangerigen toon voortbrengen), ik heb gekwetterd; die vervelende snapper blijft maar aan het -; hoor die zwaluwen eens -; -aar (bab-belaar), m. -s; -ing, v. -en.  
**Kwe'zel** (vroom zusje), v. -s.  
**Kwezelen** (beuzelen, vroom temen, fijmelen), ik heb gekwezeld; -aar, m. -s; -aarster, v. -s; -achtig, bn.; -arij, v. -en.  
**Kwi'bus** (zot, fat, kwast), m. -sen; een - van een vent.  
**Kwi'dam** (zonderling mensch), m. -s.  
**Kwijl** (speksel, zeever), v. gmv; hij huilde snot en kwijl. gmz.  
**Kwijl'baard** (oud kwijlend mannetje), m. -baarden.  
**Kwijl'en** (zeeveren), ik heb gekwijld; het tandenkrijgend kind doet niet dan -; -er, m. -s; -ing, v. -en; -ster, v. -s.  
**Kwijjn** (getreur, verdriet), m. gmv.; aan den -.  
**Kwij'nen** (langzaam wegteren), ik heb gekwijnd; -er, m. -s; -ing, v. -en.  
**Kwijt** (zoek, verloren), bv.; mijn boek is -.  
**Kwijt'brief** (kwitantie), m. -brieven.  
**Kwijt'en** (voldoen), ik kweet, heb gekweten; zich - van een plicht, nl. dien vervullen; -ing (voldoening), v. -en.  
**Kwijt'raken** (verliezen), ik ben -geraakt.  
**Kwijt'schelden** (ontheffen, vergeven), ik schold -, heb - gescholden; ik scheld u alles -; -ing (begenadiging), v. -en.
- Kwijt'schrift** (kwijtbrief, kwitantie), o. -schriften.  
**Kwik** (beweeglijk, vlug, levendig), bn. en bw.; -achtig, bn.  
**Kwik** (beuzeling), v. -ken; dat is maar -.  
**Kwik** (kwikzilver), v. en o. gmv.  
**Kwik'je** (vlug persootje), o. -s.  
**Kwik'preparaat** (gevaarlijk geneesmiddel), o. -aten; kwikzalf is een -.  
**Kwik'staart** (vogel), m. -en; fig. drukke knaap. Zie **Bouwmeestertje**.  
**Kwik'zalf** (blauwe zalf, ruiterszalf), v. -zalven.  
**Kwik'zilver**, o. gmv. Ook: **Kwik**.  
**Kwinkelen** (zingen, vroolijk zijn; met trillend geluid zingen); de zangvogeltjes -.  
**Kwink'erd** (een scheel persoon), m. -s.  
**Kwink'slag** (geestig gezegde, aardige zet), m. -slagen; zich met een - van iets afmaken.  
**Kwint** (streek, kuur, list), v. -en.  
**Kwint** (quint, vijfde toon), v. -en. **Quint**.  
**Kwint'appel**, m. -appels. Zie **Kolokwint**.  
**Kwin'tig** (vol kuren en grillen), bn.  
**Kwipsch** (ziekeltijk, pipsch, ongesteld), bn. en bw.; er - uitzien; -heid, v. gmv.  
**Kwispedoor'** (spuwbakje), o. -doren. Ook: **Kwispedoor'**.  
**Kwis'pel** (kwast, geesel), m. -s. Fig. losbol.  
**Kwis'pelen** (bewegen, spelen), ik heb gekwisped; wat kwispel je toch met die zweep! Jongen, sta stil, kwispel zoo niet; -aar, m. -s; -ing, v. -en.  
**Kwis'pelstaarten** (met den staart heen en weer slaan), de hond heeft -kwispelstaart.  
**Kwis'ten** (doorbrengen, verteren), ik heb gekwist; -er, m. -s; -ster, v. -s.  
**Kwist'geld** (verspiller), m. en v. -gelden.  
**Kwist'goed** (doorbrenger), m. en v. gmv.  
**Kwist'ig** (zeer mild), bn. en bw.; met -e hand, al te ruim, royaal; ergens - mee omgaan, niet zuinig.  
**Kwist'penning** (doorbrenger), m. en v. -en.  
**Kwitan'tie** (kwijtbrief, kwijtschrift), v. -s, -ten. **Quitant'tie**.  
**Kwiteeren** (voor voldaan teekenen); een rekening -.  
**Kyrie elei'son** (Heer, ontferm u! Heer, erbarm u!) o. R. K. aanroeping aan het begin der Mis. Muziekstuk, gemaakt op deze woorden.

## L.

- L**, v. l's. De twaalfde letter van het alfabet, als Romeinsch getalmerk 50; en met een streep er boven 50,000.  
**L**. - *Livre*, pond.  
**L.a.** - *Le'ge artis*, naar den regel der kunst.  
**Lat.** - *Latijn*, Latijnsch.  
**L.B.** - *Lector bene'votus*, welwillende lezer.  
**L.B.S.** - *Lect'ri bene'volo salu'tem*, den goedgunstigen lezer heil.  
**L.c.** - *Lo'co cita'to*, op de aangehaalde plaats.  
**L.D.** - *Laus De'o*, Gode zij lof.  
**L.d'or.** - *Louis d'or*. (Fransch goudstuk).  
**L.D.S.P.** - *Laus De'o salu'tem po'pulo*, God zij lof en aan het volk heil.  
**leen.** - *leening*.  
**lett.** - *letter*.
- Levensverz.** - *Levensverzekering*.  
**Levit.** - *Levi'ticus* (3e boek van Mozes).  
**L.gr.** - *Livre gros*, pond vlaamsch (= f 6,00).  
**L.l.** - *Lingua lati'na*, de Latijnsche taal.  
**l.l.** - *laatstleden*.  
**L.L.A.A.R.R.** - *Leurs Allesses Royales*, Hunne Koninklijke Hoogheden.  
**L.L.M.M.** - *Leurs Majestés*, Hunne Majes-  
**L.O.** - *Lager Onderwijs*. [teiten].  
**log.** - *logarith'mus*, -me.  
**L.P.D.** - *Laus plu'rimum De'o!* aan God zij de hoogste lof.  
**l.pr.** - *lo'co president*, waarnemend of tijdelijk president.  
**L.S.** - (boven aan het blad of de bladzijde): *Lect'ri salu'tem*, Heil (zij) den lezer!

- L. S.** — (onder aan het blad of de bladzijde): *Lo'co sigil'li*, in plaats van het zegel.  
**L. s.** — *lo'co secretaris*, waarnemend secretaris.  
**L. St.** — *Livre ster'ling*, pond sterling (= f 12,60).  
**Luc.** — Lucas.  
**Luit.** — Luitenant.  
**Luit. Adm.-Gen.** — Luitenant-Admiraal-Generaal.  
**Luth.** — Luthersch.
- La** (muz. benaming van den zesden toon van de klankladder, de a), v. —'s.  
**La**, v. laden; laatje, o. —s. Ook: **Lade**.  
**Laad'stok** (kogelaandrijving), m. —stokken.  
**Laag**, bn. en bw.; een lage toon, een lage prijs, lager onderwijs, beginnend onderwijs; op iemand — neerzien, hem met kleinachting beschouwen; —heid, v. —heden.  
**Laag** (bedding), v. lagen; een — steenkolen.  
**Laag** (hinderlaag, valstrik), v. lagen; iemand lagen leggen, hem nadeel trachten te doen, hem te gronde trachten te richten: *Herodes, die den Onnoosle lagen leit*. (Vondel); geleider lage, met opzet, met voorbedachten rade. Zie **Leggen**.  
**Laag'te** (diepte, vallei), v. —n; de — van den bodem in Z. Holl., het laag zijn; naar de — gaan, naar beneden gaan; in de — zagen wij tal van dorpen, dal.  
**Laai**, **laale** (vlam), v. vero; het huis stond in lichter —e of lichterlaaie, in volle vlam. (In lichterlaaie vlam is een pleonasme).  
**Laai** (vlammend), bn.; een —e brand van vlammend purper. (Tollens.)  
**Laak'baar** (berispelijk), bn. en bw.; —heid, v.  
**Laan** (wandeldreef), v. lanen; zegsw. hij moest de — uit, vertrekken.  
**Laars** (leeren schoeisel), v. laarzen.  
**Laarzen** (laarzen aantrekken), ik heb gelaarsd; hij stond daar gelaarsd en gespoord, d. i. kant en klaar.  
**Laarzentrekker** (houten werktuig of plankje om laarzen op aan of op uit te trekken), m. —s.  
**Laarzeschacht** (deel der laars, dat de onderbeenen dekt), v. —en. Ook: —schaft, v.  
**Laarzetrekker** (lis aan de binnenzij der laars), m. —trekkers. Ook Laar'zestrop.  
**Laas** (helaas), tw. Uitroep van smart. Zie **Ellaas**.  
**Laat** (niet vroeg), bn. en bw., later, (het) laatst of lest; *Beter — dan nooit! Ik weet al, hoe — het is, hoe het met de zaak gesteld is; iemand de laatste eer bewijzen, hem ten grave geleiden; den laatsten adem uitblazen, sterven; als zn. o.: Lest heugt best!*  
**Laat'band** (zwachtel bij het aderlaten), m. —en.  
**Laat'bloeiend** (in den nazomer bloeiend), bn.  
**Laatdu'kend** (vervaard), bn. en bw.; een — mensch, aanmatigend; —heid, v. gm. v.  
**Laatst**, bn. en bw.; de —e dag der maand, de —e maal; op zijn —, ten —e; zij kwam het — van allen.  
**Laat'ste**, m. en v. —n; de eerste zullen de —n zijn, laatstkomende.  
**Laat'stelijk** (ten laatste, de laatste maal), bw.  
**Laatst'geborene** (jongste der kinderen), m. en v. —n.  
**Laatst'gemelde**, —genoemde, m. en v. —n.  
**Laatstle'den** (jongste, pas geleden), bn.; —e Woensdag, — Zomer.  
**Laatst'maal** (onlangs, kort geleden), bw.  
**Labaar'** (grootte linnen halsdoek), v. —baren.
- Labadis'ten** (volgelingen van Jean de Labadie, 17e-eeuwsche sekte), m. mv.  
**La'barum** (R. K. processievaandel), m. —s.  
**Labbe'** (klappet, klapster), v. —en.  
**Labbe'en** (snappen, babbelen), ik heb gelabbeid.  
**Lab'bekak** (babbelaar, kwaadspreker, iemand zonder karakter), m. en v. —ken. gmz.  
**Lab'bekakken** (snappen, kwaadspreken), ik heb gelabbekakt; —ker, m. —s; —ster, v. —s; —kerij', v. —en. gmz.  
**Lab'ben** (klappen, dom praten), ik heb gelabd; —ber, m. —s. vero.  
**Lab'ber** (flauw), bn.; een — koelte.  
**Labberdaan'** (zoutevisch), v. gm. v. Ook: **Abberdaan'**.  
**Lab'beren** (zacht waaien), het heeft gelabberd; —koelte, v. gm. v.; —koeltje, o. —s.  
**Lab'berlot** (nachtbraker, zwierbol), m. —ten.  
**Lab'berlot** (sloep v. e. oorlogsschip), v. —ten.  
**Laben'ren** (het boerenbedrijf uitoefenen), ik heb —labeurd. Vl.  
**Labiaal'** (mondstuk of lipstuk aan de pijpen der orgels), o. labialen.  
**Labia'ten** (plank. lipbloemigen), v. mv.  
**Laborato'rium** (werkplaats, inzonderheid van natuur- en scheikundigen, of van apothekers), o. —s, —ria.  
**Laborceeren** (moette hebben, sukkelan); aan een ziekte, een kwaal —, d. i. lijden.  
**Laborieus'** (arbeidzaam, bedrijvig), bn.  
**Labyrint'** (doolhof, dwaaltuin), o. —en; fig. in het — zijn, in moeilijkheden verkeerden.  
**Lacet'** (rijqveter), o. —ten. Lees: La-cè.  
**Lach** (het lachen), m. gm. v.; een geheimzinnige en spottende —. (Koetsveld).  
**Lacheeren** (los- of nalaten). (ch = sj)  
**La'chebek** (persoon), m. en v. —bekken.  
**La'chen**, ik lachte (soms nog: loeg), heb gelachen; met iets —, er niet om geven; in zijn vuistje —, heimelijk lachen; het is om te —, belachelijk; —bul (lang gelach), v. —en; —er, m. —s; —erij', v. —en; —lust, m. gm. v.  
**Lach'spier** (spier, die bij 't lachen werkt), v. —spieren; het op de —spieren krijgen, erg gaan lachen.  
**Laconiek'**, **laco'nisch** (kort en bondig, kernspreukig, naar de wijze der oude Spartanen of Lacedemoniërs), bn. en bw.  
**Laconis'me** (zinnrijk gezeyde), o. gm. v.; fig. onverschilligheid: het volmaaktste —. (Beets).  
**Lacu'ne** (open vak, gaping; bijzondere schriftuittaling), v. —s; een — aanvullen, een leemte vullen.  
**Lad'der** (klinwerktuig met sporten), v. —s. Fig. een toon—. muz.  
**La'de, la**, v. laden; de — van een tafel, kast, enz.  
**La'den**, laadde, geladen; een schip, een kar —, bevrachten; een pistool, een geweer, een revolver, een kanon —, voorzien van kruid en kogel; fig. een groote verantwoordelijkheid op zich —, nemen; het op iemand geladen hebben, gemunt; meer — dan men dragen kan, meer doen dan men naar vermogen kan; —er, m. —s; —ing, v. —en.  
**Ladro'nen** (straat- of zeeroovers in Italië), m. mv.  
**La'dy** (dame, voorname Engelsche vrouw), v. lady's. Lees: Lee'-di.  
**Laeta're** (R. K. vierde Zondag in de Vasten), m. gm. v.  
**Laf** (zouteloos, lafhartig), bn. en bw.; —heid, v. —heden.

- Laf'aard**, m. -s; -**bek**, m. -ken.  
**Laf'bek** (kinderachtig jonkman), m. -bekken.  
**Laf'enis** (verkwikking, verlichting), v. -sen.  
**Lafhartig** (bang, bloode), bn.; -**heid**, v.  
**Lage**, v. geleider *lage*, met opzet, met voorbedachten rade. Zie **Laag**.  
**La'gerhand** (linkerhand), v.; hij zit aan de -, d. i. links van den gastheer.  
**La'gerhuis** (huis der gemeenten in Engeland), o. gmv.  
**La'gerwal** (oever, waar de wind op staat), m. fig. *aan - zijn, raken*, met zijn zaken te niet zijn of gaan.  
**La'go** (Italië. meer), o. -'s; - *maggiore*, het groote meer. (lees: madzjore).  
**Lagu'ne** (ondiepe waterplas langs de kust der Adriatische Zee; strandmeer), v. -n.  
**Laisser-passer** (lees: léssee-passe' d. i. het laten gaan), o.; een - is een gelei-biljet.  
**Lak** (lastering, smet), m. gmv.; iemand een - *aanwrijven*, blaam.  
**Lak** (zegellak), o. gmv. (soorten), o. -ken; een *pijp -*, *rouw-*.  
**Lak**, bn.; 't is al -, 't is niets waard, fopperij.  
**Lakei'** (lijfknecht), m. -en.  
**Lak'en** (effen wollen weefsel), o. (soorten), o. -s; *Leidsch -*, *Engelsch -*, - *bereiden*, - *weven*, - *weverijen*; een *pak van fijn -*, zegsw. *Hij kreeg van 'tzelfde - een pak*, er net van langs krijgen als een ander; *het was weer van 'tzelfde - een pak*, de herhaling van een vroegere geschiedenis.  
**Lak'en** (grootte vierkante lap linnen of katoen, beddelaken, tafellaken), o. -s; schoone -s op een bed leggen, het bed verschoonen, verfrissen; *ergens de -s uitdaelen of uitgeven*, er de leiding of het gezag uitoefenen, er alles te zeggen hebben: *de sergeant-majoor geeft in de kazerne de -s uit*.  
**Lak'en** (misprizzen, afkeuren, berispen), ik heb -laakt; *dat is te -*; *hij is in dat opzicht te -*; *de ganzen wel, die laakten 't luid*, nl. dat het boertje ze voortzweept (Bogaers); *zijn gedrag is te -*.  
**Lak'enachtig** (eenigszins op laken lijkende), bn.; een -e *damesstof*; -**bereider** (wolkrasser), m. -s; -**fabriek** (werkplaats, waarin lakens gefabriceerd worden), v. -en; -**fabrikant**, m. -en; -**handel**, m. gmv.; -**kooper**, m. -s; -**pers** (werktuig om het laken te pletten), v. -persen.  
**Lak'ensch** (van laken gemaakt, uit laken bestaande), bn.; een -e *jas*, een - *vest*.  
**Lak'ensche**, m. en v. -n. Zie **La'kenvelder**.  
**Lak'enscheerder** (werkman, die de wollen haartjes op gelijke lengte afsnijdt), m. -s.  
**Lak'enkstempel** (plombeermak; een stukje lood als merk aan een rol laken), m. -s.  
**Lak'envelder** (rond, dat gekleurd is, alsof het een wit laken over den rug had hangen), m. en v. -s; *de -s zijn prachtige stukken vee*; ook **Lakensche**: een drift .... ossen; *de voorste, de lakensche, was wild*. (Potg.)  
**Lak'enveldsch**, bn.; *die fraaie -e koeien*. Zie **La'kenvelder**.  
**Lak'enverver** (werkman, die de lakenstof in de verfkuij behandelt), m. -s; -**verfster**, v. -s; -**ververij'** (werkplaats), v. -en.  
**Lak'envoller** (werkman der lakenfabriek, die het laken walt of volt), m. -vollers.  
**Lak'enwever** (werkman, die de wollen draden op den weefstoel ineenlaat), m. -s; -**weverij'**, v. -en.  
**La'kenwinkel** (winkel, waarin laken het hoofdartikel is), m. -winkels.  
**La'ker** (iemand die laakt of afkeurt), m. -s.  
**Lak'ken** (met lak stuiten), ik heb den brief gelakt; -**ker**, m. -s; -**king**, v. -en.  
**Lak'ken** (met lak vernissen), ik heb gelakt; een *kachel -*, *ijzerwerk -*, *ledergoed -*; -**ker** (werkman), m. -s.  
**Lak'moes** (roodachtig blauwe kleurstof), o.  
**Lak'ool'** (violier, witte viool), v. -en.  
**Lak'ool'enbed** (tuinperkje met lakooien), o. -bedden; -**zaad**, o. -zaden.  
**Laks** (traag, slap), bn. en bw.; *hij is in alles even -*; -**heid** (lauwheid), v. gmv.  
**Lak'schoen** (schoen van verlakt leer), m. -schoenen.  
**Lalay'ang** (Mal. Javaansche vlieger), v. -s.  
**Lam** (jong schaap), o. -meren; -*metje*, o., -*metjes* of -*mertjes*.  
**Lam** (verlamd), bn. en bw. lammer, lamst; -**heid**, v. -heden; -**mgheid**, v. -heden.  
**Lam Gods** (R. K. een liggend lam als beeld van Christus), o. gmv.  
**La'ma** (Tibetaansch opperpriester), m. -s.  
**La'ma** (Peruaansch schaap), v. -'s.  
**Lamais'me** (de godsdienst der Tibetanen), o. gmv.  
**Lambel'** (barensteel, verkorte dwarsstreek met langwerpige vierkante of zwaluwstaartvormige stukken aan de onderzijde; het dient om het wapen te breken), o. -s.  
**Lambiek'** (zwaar Brusselsch bier), m. gmv.  
**Lambrekin'** (draperie boven-voor aan statie-gordijnen), o. -s. Ook: *lambrequin*.  
**Lambrizee'ring** (houten wandbeschot), v. -en; een *hooge, grijze -*, op snee verguld. (C.O.)  
**Lamenta'bel** (jammerlijk), bn. en bw.  
**Lamenta'tie** (jammerklacht), v. -en. gmv.  
**Lamenteeren** (weeklagen, jammeren), gmv.  
**Lamenta'oso** (muz. o. e. klagenden toon), bw.  
**Lam'fer** (rouwstuier), m. en o. -s.  
**Lamineeren** (metaal tot platen slaan; pletten).  
**Lamlen'dig** (krachteloos), bn.; -**heid**, v. gmv.  
**Lam'meling** (beroerde kerel), m. -en; voor het v. ook: -e, -n. gmv.  
**Lam'melot** (lui akelig mensch), m. en v. -ten; -**lot'tig**, bn.; -**heid**, v. gmv.  
**Lam'mergier** (grootste Europeesche roofvogel der Alpen), m. -gieren.  
**Lam'mertiende** (van de 10 lammeren één voor den heer), v. -n. Ook: *krijtende tiende*.  
**Lam'mertjesbaai** (fijne baai van lamswol), v. gmv.; -**pap** (zachte bloempap), v. gmv.; -**ooren** (veldspinazie), o. mv. gew.  
**Lam'merisnoot** (hazelnoot, rijpend op St. Lambert, d. i. 17 September), v. -noten.  
**Lamoen'** (inspan van koets of wagen, dissetraam), o. -en. Ook: **Lemoen'**.  
**Lamp**, v. -en; zegsw. *Dat riekt naar de -*, er is veel arbeid aan besteed; *hij liep tegen de -*, hij kwam verkeerd te pas of van de reis.  
**Lamp'ang** (Mal. tijdelijk bereid logies), v. -s.  
**Lampas'** (O. I. of Chineesche gebloemde zij), o. gmv.  
**Lamp'pedrager** (toestel, waaraan één lamp hangt), m. -s; -**glas** (glas voor een lamp), o. -glazen; -**kap**, v. -pen; -**kledje**, o. -s; -**kousje** (gloeikousje), o. -s.  
**Lamp'enfabriek** (fabriek voor lampen), v. -en; -**katoen**, o. gmv.; -**maker**, m. -s; -**verkooper**, m. -s.  
**Lampenist'** (verzorger der lampen bij 't spoor), m. -en.

- Lampet'** (kom of kan voor waschwater), o. -ten; -kan, v. -nen; -kom, v. -men.
- Lampion'** (illumineerlampje of-glaasje), v. -s.
- Lampreel'** (jong konijn), o. -en.
- Lamprei'** (dierk. zeevisch, de zeeprrik of negenoo, die ook de rivieren opzweemt), v. -en.
- Lamprei'** (jong konijn), o. -en.
- Lampreel'** (jong konijn), o. -en.
- Lams'oor** (Zeeuwsche voorjaarsgroente der schorren), v. gmv.; de - behoort tot de melden.
- Lanza'lig** (ellendig), bn.; -heid, v. gmv.
- Lancas'tersch** (volgens Jos. Lancaster), bn.; de -e methode, ook de Bell-methode (naar Adr. Bell), waarbij de oudere leerlingen eener school de jongeren leeren.
- Lanceel'** (laatijzer, laatvtijm), o. -ten.
- Land** (vaste bodem), o. -en; er is met hem geen - te bezeilen, men kan met hem niet overweg; ik heb het -, ik verveel mij, ben uit mijn humeur; het - van belofte, Palestina, fig. een gelukkig land, huis, verblijf; iemand het - opjagen, hem erg boos maken.
- Land'aard** (volkseigenaardigheid, volkskarakter), m. gmv.
- Land'dauer** (vierwielig rijtuig met neerslaande voor- en achterkap), m. -s.
- Land'bouw** (veldarbeid, het bedrijf), m. gmv.
- Land'bouwschool** (inrichting voor landbouw-onderwijs), v. -scholen; de - te Wageningen; de winter- te Sittard.
- Land'dag** (landsvergadering), m. -dagen, een Poolsche -, fig. ontzettend verwarde boel.
- Land'delijk** (dorpsch, boersch), bn. en bw.; -e zeden; het - leven.
- Land'den** (aan land komen), ik ben geland; de brik liep de haven in om haar talk te -; -ing, v. -en.
- Land'engte** (strook lands, dienende als verbinding), v. -n; de - van Panama.
- Land'erig** (vervelend, gemelijk), bn.; -heid, v.
- Land'erijen** (akkers, weiden, enz.), v. mv.
- Land'es** (moerassige kuststreek aan den mond der Garonne), v. mv.
- Land'genoot** (bewoner van hetzelfde land), m. -genooten; vr. e. Zie **Lands'man**.
- Land'goed** (buitengoed), o. -goederen.
- Land'graaf** (adelijke titel), m. -graven.
- Land'heer** (landbezitter; heer die op een landgoed woont), m. -heeren.
- Land'hoofd** (vast deel eener brug aan een der oevers), o. -en. Zie **Brug'genhoofd**.
- Land'huis** (buitenplaats, villa), o. -huizen; een - stond aan de Arn. (Staring).
- Land'huishoudkunde** (wetenschap van het landbouwbedrijf), v. gmv.
- Land'dingsplaats** (plaats aan den oever, waar men kan landen), v. -plaatsen.
- Land'juweel** (grootte kampstrijd der oude rederijerskamers in een groote stad), o. -juweelen. Het wijlderoemde - van Antwerpen (1561). Ook de prijs zelf.
- Land'klimaat** (klimaat van het vasteland), o. gmv.; een - heeft heete zomers en strenge winters.
- Land'krab** (schimpnaam voor een landsol-daat of een niet-matroos), m. -krabben.
- Land'loopen** (zwerfen), o.; -looper (bedelaar), m. -s; -looperij, v. -en.
- Land'man** (boer, landbouwer), m. -lieden.
- Land'ouw'** (streek lands, vruchtbaar veld of weiland), v. -ouwen.
- Land'meter** (ambtenaar v. h. kadaster, belast met de opmeting der gebouwde en ongebouwde eigendonnen), m. -meters.
- Land'renten-stelsel** (Java. ieder dorp had een zekere belasting te betalen; onder Engeland, 1811-1816), o. gmv.
- Land'rot**, -rat (scheepst. iedere niet-matroos), m. -rotten, -ratten. Zie -**krab**.
- Land'schap** (streek, oord; schilderstuk voorstellende een natuurtafereel), o. -pen.
- Land'schapschilder**, m. -schilders.
- Lands'heer** (gebieder, vorst), m. -en; Uw -heer eischt uw dienst, Ivo. (Staring); -lijk, bn. -e rechten, n.l. die van den landheer.
- Lands'huis** (landsgebouw), o. -huizen.
- Lands'lied** (nationaal lied, volkshymne), o. -liederen. En heft zijn - aan, 't Wilhelmus van Nassouwen. (Tollens).
- Lands'man** (landgenoot), m. -lieden, -lui.
- Land'tong** (aard. smalle strook lands, die in zee uitloopt), v. -tongen.
- Land'volk** (boeren-volk), o. gmv. Nieuwsgierig komt het - aangeschoten. (Staring).
- Land'voogd** (stadhouder, plaatsbekleeder des konings), m. -voogden. Alva was hier -.
- Land'weer** (algemeene volkswapening; al wat dient tot verdediging v. h. land), v. -weren.
- Land'wind** (wind van het land naar zee waaiend), v. -winden. In de Java-zee waait de - uit het zuiden. (Veth.)
- Land'zaat** (inboorting), m. -zaten. Het bloed van - en van vreemden. (Tollens.)
- Land'zie'kig** (vervelend, onaangenaam), bn.
- Land'ziekte** (heimwee), v. gmv.
- Lang**, bn. en bw.; iets op de -e baan schuiven, uitstellen; 't is een gedicht van -en adem, een groot gedicht; het is zoo -, als het breed is, 't maakt geen verschil; een. - gezicht zetten, gelegenheid of teleurstelling toonen; - van stof zijn, langdradig zijn; zij heft een -e tong, zij is een kwaadsprekster; hij zal het niet - meer maken, hij zal spoedig sterven; bij -e niet, op verre na niet, in geen en deele.
- Lang'been** (persoon, spillebeen), m. en v. -beenen; ook: de ooeivaar.
- Lang'been** (mug), v. -beenen.
- Lang'dra'dig** (fig. vervelend), bn.; -heid, v.
- Lang'du'rig**, bn.; een - onderhoud; -heid, v.
- Lang'gen** (overreiken), ik heb geland; lang mij het zout eens! Zie **Hand'lang**.
- Langet'** (mutsenkant), v. gmv.; een -muts, v. -en; een muts met een strook van -.
- Lang'gar** (Mal. bedekhuis, bidkapel), v. -s.
- Lang'hals** (persoon), m. en v. -halzen.
- Lang'hals** (flesch m. langen hals), v. -halzen.
- Lang'neus** (persoon), m. en v. -neuzen.
- Lang'oor** (ezel), m. -en. Ook: een haas.
- Langs**, vz.; - een rivier wandelen, ter zijde van; de weg loopt - het bosch; ik ga - uw huis; - welken weg zijt ge gekomen? bw.: de straat -gaan; onder-, boven-.
- Langscheeps'** (loopende evenwijdig aan de lengte v. h. schip), bw.; -scheepsch, bn.: -e zeilen.
- Langst'levende** (die het langst leeft), m. en v. -n; het testament maken op den -.
- Lang'tand** (lekkerbek), m. en v. -tanden.
- Lang'tong** (babbelaar, kwaadspreker), m. en v. -tongen; -ig, bn.
- Langwer'pig** (uitgerekt van vorm), bn. en bw.; een - man van een groote dertig jaar, de heer Dorbeen. (C. O.); Java heeft een -en vorm; -heid, v. gmv.
- Langwif'lig** (wijdloopig, vervelend), bn.; -heid, v. gmv.



- Langzaam** (traag, talmend), bn. en bw.; -heid, v. gmv.
- Langzamerhand'** (zachtjes aan), bw.
- La'ning** (scheepst. planken brug, overloop), v. -en.
- Lankmoe'dig** (toegevend, geduldig), bn. en bw.; -heid, v. gmv.
- Lans** (lansknecht, fig. medestrijder, kameraad, vriend), m. lansen; -je, o. -s. vero.
- Lans** (wapen, spies, speer), v. lansen.
- Lansier'** (ruiter met e. lans gewapend), m. -s.
- Lanskenet'** (zeker kaartspel), o. gmv.
- Lanta'ren, lantaarn'**, v. -s, -taarnen.
- Lan'teren** (leegloopen, straatstijpen), ik heb -lanterd. Jongen, ben je weer aan 't -? Zie **Lan'terfant**. spreekt.
- Lan'terfant** (leeglooper), m. -en.
- Lan'terfant** (straatstijpen), ik heb gelan'terfant; -er, m. -s; -erij, v. -en. spreekt.
- Lan'terlu', -lu'** (zeker kaartspel), o. gmv.
- Laudice'ër** (Bijb. fig. lauwe, onverschillige), m. -s. Zie OPENB. 3 : 14, enz.
- Lap** (stuk vel, zeil), m. lappen.
- Lap** (sport. baanronde, lengte der dikwijls te doorloopen baan bij een wedstrijd, lees: lep), m. of v. -s.
- Lapidair'** (in steen uitgehouwen), bn. (ai = è).
- Lapidair'schrift** (in steen gehouwen letters), o. gmv. (ai = è).
- Lapil'li** (kleine steentjes door een vulkaan uitgeworpen), o. mv.
- Lapis infernalis** (helsche steen), m. gmv.
- Lap'je** (scheepst. zeilwerk), o. gmv. We zeilden ongeveer drie weken voor 't -, met een voordevind.
- Lap'pen** (verstellen, oplappen), ik heb gelapt; -per, m. -s: Jan de -, schoenlapper; -perij', -en; -ping, v. -en.
- Lap'pen** (sport. een baanronde, d. i.  $\frac{1}{4}$  Eng. mijl inhalen, lees: leppen), ik heb gelapt.
- Lappendecken** (deken uit allerlei lapjes vervaardigd, bedelaarsdeken), v. -dekens.
- Lap'sus ca'lami** (een toevallige schrijffout), v.; -lin'guee (fout in 't spreken), v.
- Lap'zalf** (kwakzalversmiddel), v. gmv.
- Lap'zalven** (scheepst. het tuig insmeren met teer), ik heb gelapzalfd.
- Lap'zalven** (kwakzalven), ik heb gelapzalfd; -er, m. -s; -erij, v. -en.
- Lardeeren** (met reepjes spek doorsteken en opvullen); -ing, v. gmv.; -sel, v. -s.
- Lar'en** (huisgoden der Romeinen), m. mv.
- Larf, lar've** (rups, made), v. larven.
- Larghet'to** (muz. eenigszins langzaam, zacht vloeiend), bw.
- Lar'go** (muz. zeer langzaam; breed, vol, rond, ernstig), bw.
- Lar'ie** (snap, ook zotte klap), v. gmv.
- Lar'ie** (vrouw of meisje van verdachte zeden), v. -s of -riën. gew.
- Lar'riën** (babbelen, snappen), ik heb gelarried.
- Lar'riefarie** (gewaauwel), o. gmv. gmv.
- Lar'riks** (terpentijnboom), m. -en; de ceder en de berkeboom zijn -en; -boom, m. -en.
- Larp, lerp** (zweep; geesel, klap, oorvrij), v. -en. w. i. g.
- Lar've** (rups, made), v. -n. Ook: **Larf**.
- Lar'rynx** (ontl. strottenhoofd), m. -en.
- Lasch** (tusschenzetsel), v. lasschen.
- Lascief'** (weelderig, wellustig), bn.; -ciever.
- Lasciviteit'** (weelderigheid, dartelheid, uitgelatenheid), v. gmv.
- Laskaar'** (Eng.-Ind. matroos), m. -karen.
- Las'schen** (aaneenvoegen), ik heb gelascht; kabels -, brieven -; -sching, v. -en.
- Las'so** (lang en taai touw met strop, om het over 't hoofd van mensch of dier heen te werpen en ze zoo te vangen of te worpen), m. -'s.
- Last** (vracht), m. -en; de - der jaren, der zorgen, d. i. de druk; iemand tot - zijn, hinder; iemand iets ten -e leggen, van iets beschuldigen; het einde zal den - dragen, het einde zal alles behalve voordeelig, gunstig zijn; -lijden, onaangenaamheden ondervinden; Holland was in -, in grooten nood; lusten en -en, voor- en nadeelen.
- Last** (denkbeeldige korenmaat), o. -en; een - graan is 30 H.L.
- Last** (visschersterm. nagenoeg veertien ton haring), o. -en.
- Last'ge** (losplaats), v. -s. (g = zij)
- Last'en** (bevel geven, ook lasten helpen dragen), ik lastte, ik heb gelast.
- Last'er** (eerroof, blaam), m. gmv.
- Last'eren** (kwaad zeggen), ik heb gelasterd; -aar, m. -s; -ing, v. -en.
- Last'ig** (moeielijk), bn. en bw.; -heid, v.
- Last'post** (fig. lichtmis, ondeugende jongeling), m. -posten; hij werd een - zijner familie, persoon, dien men had te onderhouden.
- Lat** (smal en dun stuk hout), v. -ten.
- Lataan'boom** (palm, oorspronkelijk op Madagascar), m. -boomen.
- La'tafel** (kast met vier laden), v. -tafels.
- La'ten** (niet doen, nalaten; toelaten), ik liet, heb gelaten; zult gij het -; ik kan het rooken niet -; iets blauw blauw -, er niet van spreken, het laten zooals het is; ergens het leven bij -, inschieten; iemand met rust, met vrede -, doen blijven; iemand in de pekel -, in de verlegenheid; ik zal je binnen -.
- La'ten** (aderlaten), ik liet, heb gelaten. Dit woord laten raakt in onbruik; -ing, v. -en.
- Latent'** (verborgen, ingesloten, ingekerkerd), bn.
- Lateraal'** (tot de zijde behoorende), bn.; -ale erfgenamen, -ale verwanten, in de zijlinie.
- Lateraan'** (pauzeeljk paleis te Rome), o. gmv.
- Latherus** (plantengeslacht), v. -sen; de naakte - of aardaker; de veld-, langs dijken en wegen, de moeras-.
- Latier'boom** (boom in den stal tusschen de paarden), m. -boomen.
- Latijn'** (de Latijnsche taal), o. gmv.
- Latijnsch'** (van de Latijnen of Romeinen), bn. en bw.; als z.n. (de Lat. taal), o. gmv.
- Latinis'me** (Latijnsche spreekwijze, Latijnsch getinte uitdrukking), o. -n.
- Latinist'** (kenner van het Latijn), m. -en.
- Latitu'de** (geographische breedte, pools-hoogte), v. gmv.
- Latoen'** (geelkoper, messing), o. gmv.
- Lato'na** (myth. godin van den nacht), v.
- Lats** (broekklep), v. -en. Ook: **Latse**.
- Latuw'** (melksapplant, wilde sla), v. gmv.
- Lauda'bel** (loffelijk, prijzenswaardig), bn.
- Lau'danum** (slaapwekkend, pijnstillend geneesmiddel), o. gmv.
- Lauda'tor** (lofredenaar), m. -to'ren.
- Lau'deeren** (prijzen, loven).
- Lau'den** (R.K. lofzangen), v. mv. Ook: **Laudes**.
- Laudis'ten** (lofzangers, die zingend door de straten trokken in Italië en Frankrijk), m. mv.
- Laureaat'** (gelauwerd of bekroond dichter, schilder), m. -aten.
- Laurier'** (boom), m. -en. Fig. lauwerkrans.

- Laurie'ren** (met lauweren kronen, fig. verheerlijken), ik heb gelaurierd.
- Lauw** (half warm), bn. en bw.; Fig. koel, onverschillig; —heid, v.; —te, v. gmv.
- Lau'wen** (lauw maken of worden), ik heb en het is gelauwd.
- Lau'wer** (eerekrans, laurierkrans, zegekrans), m. —s, —en.
- Lau'wren** (met lauweren sieren, tooien), ik heb en ben gelauwerd; een gelauwerd overwinnaar, een gelauwerd dichter.
- Lau'werkran**, m. —kransen. Zie **Lau'wer**.
- Lau'werkroon** (—krans), v. —kronen.
- La'va** (uitbraaksel van een vulkaan), v. gmv.
- Lavabo'** (waschtafel), o. en v. —'s.
- Lavabo'** (het wasschen, af- of uitwasschen), v.
- La'vas** (schermbloemige plant, eppe), v. —sen.
- Laveeren** (zigzagsgewijze tegen den wind over zeilen; fig. geven en nemen, schipperen).
- Lavel'** (verlof), v.; iemand —geven, d. i. vrijaf geven. gew.
- Lavel'ien** (ledig loopen, straatstijpen), ik heb gelaveid.
- Lavement'** (endeldarminspuiting), o. —en.
- Zie **Klisteer'**, **Klysm'a**.
- La'ven** (werkwicken), ik heb gelaafd; zich aan een bron —; **lafenis**, v. —sen.
- Laven'del** (lipbloemige specerijachtige heester), v. —s; —blad, o. —eren; —blauw, bn.; —bloem, v. —en; —geur, m.; —kruid, o.; —olie (uit de bloem getrokken), v. gmv.
- Lavoort'** (waschkom, lampetkom), o. —en.
- Lawaal'**, o. gmv.; er was groot —, hij maakt veel —, d. i. geraas, leven.
- Laweit'** (lawaaï), o. gmv. gew. Wat een —!
- Lawi'ne** (sneeuwstorting, sneeuwval), v. —n, —s; een sneeuw—, een steen—, een gletscher—, het gedruisch eener —.
- Lawnten'nis** (Engelsch batspel in de open lucht op een ruim perk), o. gmv. tennis: Fr. tenez, vang op.
- Lax** (wijd, los, slap, ongebonden), bn.
- Laxans'**, **laxatief'** (ontlastingsmiddel), o.
- Laxa'tie** (ontlasting; middel ter ontlasting), v.
- Laxeren** (afdrijven, ontlasting hebben).
- Laxeer'middel** (purgeermiddel), o. —en.
- Lazaret'** (pest- of leprozenhuis), o. —ten.
- Lazarij'** (metaatschheid of lazuruszeer), v. gmv. Gij (de Middeleeuwsche volken) gingt er (in 't H. Land) — en boekweit halen. (Staring.) Zie **Le'pra**, **Leproos'heid**.
- Lazaris'ten** (R. K. priesters der orde van dien naam), m. mv.
- Lazaro'ni** (bedelaars in Napels), m. mv. Ook: Lazzaroni. (z = ts). Zie **Lazaro'ne**.
- Lazarus** (eigennaam, patroon der Melaatschen; ook: een melaatsche zelf), m. —sen; zegsw. arm als —, straatarm.
- Lazu'ren** (van lazuur, als lazuur), bn.; het — gewelf des hemels. Ook: **Azu'ren**.
- Lazuur'** (prachtig blauwe, fijn gepolijste steen), m. —zuren; (stof), o. gmv.; uit — bereid men ultramarijn; —blauw, o.; —kleur, v. gmv.; —steen, m. —en; —vervig, bn. Ook: **Azuur'**.
- Lazuur'** (lazuurkleur), o.; een mantel van —, een hemel van —. Ook: **Azuur'**.
- Lazaro'ne** (bedelaar of een van het straatgepeupel in Italië), m. en v. —roni. (zz = ts).
- Lea'der** (leider van een staatkundige partij), m. —s. Lees: lie'-der.
- Lea'ding-article** (hoofdartikel in een dagblad), o. —s. Lees: lie'-dieng'-aar'tikl.
- Leb, lebbe** (lebmaag der herkauwende dieren), v. lebben; ook stremsel van die maag bereid.
- Leb'aaal** (zekere aal of paling), m. —alen.
- Leb'big**, bn.; —e kaas, naar de leb smakende; —heid, v.: fig. spijtigheid, boosaardigheid.
- Lec'tor** (voorlezer; bij-hoogleraar in de levende talen, enz.), m. —to'ren; —aaf', o. gmv.
- Lec'tor** (R. K. titel van hem, die de tweede der zeven wijdingen ontvangen heeft), m. —s.
- Lec'tuur'** (het lezen, de lezing, belezeneid; stof ter lezing), v. gmv.; een uitgebreide —.
- Le'debraak**, **lee'braak** (fig. zware arbeid), v. gmv.
- Le'debraken**, **lee'braken** (de leden breken). Hij stort, hij valt, hij ledebraakt.... (Tollens, J. v. Schaffelaar).
- Ledebrak'ig** (fig. zeer moeielijk), bn.; dat is — werk, zeer afmattend.
- Le'debreuk** (breuk van eenig lid), v. —en.
- Ledekant'**, **ledikant'** (verplaatsbare bedstede, veldbed), o. —en.
- Le'deman**, **lee'man** (ledepop), m. —nen, —s. Beide (rok en jak) kleedingstukken vielen iederen — om te werpen. (Potg.)
- Le'dematen** (armen en beenen), o. mv. Zie **Lid'maat**.
- Le'depop** (kunstmatige draadop voor schilders, dokters, enz.), v. —poppen.
- Le'der**, **leer** (bereide dierenhuid), o. gmv.
- Le'deren**, **leeren** (van leder), bn.; een — portemonnaie.
- Le'derwaren**, **leer'waren** (voorwerpen van leer gemaakt), v. mv.; magazijn van —.
- Le'dewater**, **lee'water** (gewrichtsvocht), o. gmv.
- Le'dig**, **leeg** (niet gevuld, het tegengestelde van vol), bn. Als eerste lid van samenstelling met het w.w. aaneengeschreven, b.v. ledigdragen (lediggedragen), —gieten, —loopen, —maken, —pompen, —putten, —leeggieten, enz.
- Le'dig**, **leeg** (ongevuld), bn. en bw.; —e tijd, vrije tijd; een — huis, niet bewoond; een — uurtje, uurtje van ontspanning; met —e handen vertrekken, gaan, zoals men gekomen is, zonder zijn doel bereikt te hebben; —heid, v.
- Le'digen**, **leegen**, ik heb geleidigd; de glazen —, de flesschen —; —ing, v. gmv.
- Lee** (hewvel), m. en v. vero.: Heiliger-lee.
- Leed** (verdriet, spijt), o.; in lief en —, in voor- en tegenspoed; iemand zijn — klagen, zijn hart ontlasten; uw ongeluk doet mij —, d. i. spijt mij; ik wil u geen — doen, kwaad of verdriet doen.
- Leed** (hatelijk, spijtig), bn.; iets met leede oogen aanzien, iets ongaarne zien.
- Leed'wezen** (droefheid, berouw), o. gmv.
- Leef'regel** (vastgestelde regel, diëet), m. —s.
- Leef'tijd** (levensjaar, ouderdom), m. —tijden.
- Leef'tocht** (levensmiddelen), m. gmv. Zij zien den — na, herzien hem keer op keer. (Tollens).
- Leef'wijze**, **leefwijs** (levenswijs), v. —wijzen.
- Leeg**, bn.; een leege mand. Zie **Le'dig**.
- Leegen** (leeg maken). Zie **Le'digen**.
- Leeg'looper** (straatslijper), m. —loopers.
- Leeg'te** (ledige ruimte), v. gmv.
- Leek** (fig. oningewijde, ongeleerde), m. —en.
- Lee'kebroeder** (R. K. werkbroeder, kloosterling, die niet tot priester is gewijd en voor de stoffelijke benodigdheden zorgt), m. —s.
- Lee'lijk** (niet mooi, onaangenaam), bn. en bw.; een —e fout, erge; iemand — aanzien, norsch; —heid, v. gmv.

- Leelijkerd** (iemand die leelijk is of doet), m. -s. gmz. scheldwoord.
- Leem** (aardsoort), o. gmz.; een hut van —.
- Leeman** (ledepop), m. -mans, -mannen.
- Leemen** (met leem bestrijken), ik heb geleemd; -er, m. -s; -erij, v. -en.
- Leemen** (van leem, met leem bedekt), bn.; een -hut, een -vloer, de -wanden eener hut.
- Leemte** (gaping, gemis, uitlating), v. -n; er is een - in die methode.
- Leen**, v.; ter -; te - vragen, geven, ontvangen.
- Leen** (onafhankelijk grondbezit van den leenman), o. -en; een open -, een zwaard-.
- Leenbreuk**, v. -breuken. Zie **Felonie**.
- Leenen** (in leen of ter leen geven), ik heb -leend; iemand geld -, iemand een boek, een paraplu -, tijdelijk ten gebruike afstaan; fig. de hand tot iets -, behulpzaam zijn, helpen; iemand het oor -, naar hem met aandacht luisteren; zijn naam tot iets -, met zijn naam iets steunen; zich tot iets -, zich beschikbaar stellen, in ongunstigen zin.
- Leenen** (te leen ontvangen), ik heb -leend; een boek, geld, een paraplu van iemand -; denkbeelden van of bij iemand -, overnemen. Zie **Ontleenen**.
- Leener** (persoon die in leen geeft of te leen ontvangt), m. -s.
- Leenheer** (keizer, koning, eigenaar van het leen), m. -heeren; -schap, o. gmz.
- Leening** (de daad van leenen), v.; ook de geldsom die men leent, d. i. in leen geeft of ontvangt; het land moest - op - sluiten, een gedwongen - was het dreigement; de bank van -; zie **Lombard**.
- Leenman** (vazab), m. -nen; -schap, o. gmz.
- Leenroe'rig** (afhankelijk als leen), bn.; een goed - maken; -heid, v. gmz.
- Leen'spreuk** (overdrachtelijke uitdrukking), v. -spreuken; -ig, bn.
- Leen'stelsel** (gesch. het stelsel van in leen geven), o. gmz.
- Leep** (slaag), v.; van de - krijgen. gmz.
- Leep** (loos, doortrapt), bn. en bw.; een leepveut; -heid, v.; -igheid, v. gmz.
- Leep** (druipoo'gig), bn.; met lepe oogen.
- Leep'erd** (looze schalk, stimmerd), m. -s.
- Leep'oog** (persoon met druipoo'gen), m. en v. -oogen.
- Leepoo'gig** (traanoogig), bn.; -heid, v.
- Leer** (leering), v. gmz.; dit zij u tot een -; ergens in de - zijn; de - van Mozes; de christelijke -; de leer van Mohammed.
- Leer** (ladder), v. -en. spreekt.
- Leer**, o. Zie **Leder**.
- Leeraar** (onderwijzer bij het M. O), m. -s of -aren.
- Leeraarsambt**, o. -ambten.
- Leera'aren** (onderwijzen, prediken), ik heb geleeraard.
- Leerares'** (vrouwelijke leeraar'), v. -sen.
- Leerboek** (handboek, studieboek), o. -boeken; een - der wiskunde.
- Leerdicht** (dichtk. gedicht, dat in dichtertijke taal een reeks van gedachten over eenig onderwerp uiteenzet), o. -en; het onderwerp van een - is wetenschappelijk of ontleend aan kunst, godsdienst of maatschappelijk leven; b.v. Vondels Altaargeheimnissen, Bilderdijks Ziekte der Geleerden.
- Leeren** (onderwijzen; in 't geheugen opnemen; dresseeren), ik heb geleerd; iemand iets -; zijn les -; een hondje - springen; zij zullen hem wel mores -, tot zijn plicht brengen.
- Leeren** (van leder), bn.; die - schoenen.
- Leergie'rig** (gaarne leerende), bn.; -heid, v.
- Leerling**, m. en v. -en; voor het v. ook -e.
- Leermeester** (onderwijzer), m. -s; -es', v. -sen. De ondervinding is een harde -es (Koetsveld); de geschiedenis is de -es der volken.
- Leerrede** (preek), v. -redenen.
- Leersteflig** (de geloofsleer betreffende), bn.; - onderwijs.
- Leerstelling** (grondbeginsel), v. -stellingen.
- Leerstool** (kathedr, kansel, ambt van hoogleeraar), m. -stoelen.
- Leerstof** (de te onderwijzen kundigheden), v. gmz.; verdeling der -.
- Leerstuk** (geloofswaarheid, dogma), o. -ken.
- Leertoon** (wijze of toon, voortvloeiende uit de persoonlijkheid des onderwijzers), m. gmz.
- Leertouwen** (het bereiden van leer), o.; -**touwer**, m. -s; -**touwerij**, v. -en.
- Leervorm** (trant van onderwijs, manier), m. -vormen.
- Leerwijs**, -wijze (de weg, dien men volgt bij het onderwijzen), v. -wijzen.
- Leerzaam** (leergierig), bn.; een - kind; -heid, v. gmz.
- Leerzucht** (ijver, leergierigheid), v. gmz.
- Leest** (schoenvorm), v. -en; schoenen op de - zetten, slaan; fig. op dezelfde - geschoeid zijn, van gelijke inrichting zijn: Op één - schoeien alle aardse dingen (Kamphuyzen), zij komen overeen; lieden van één -, slag, stand, overtuiging; een dame met een fijne -, gestalte; op een andere - schoeien, anders inrichten; spreekw. Schoenmaker, hou je of blijf bij je -, bemoei u met eigen zaken, oordeel alleen over dingen die ge kent.
- Lees'teeken** (schei- of zinteeken, woordteeken), o. -teekens; een - dient om den lezer het opvatten gemakkelijker te maken.
- Leeuw** (roofdier), m. -en; zij vochten als -en, d. i. verwoed; er uitzien als een -, d. i. woest, schrikaanagend; In den gouden -, uithangbord van hotels; een klimmende -, een getongde -, de liebaard in de wapenkunde; de groote en de kleine -, sterrenbeelden; de orde van den Nederlandschen - riddersorde; ook vijfde teeken in den Dierenriem.
- Leeuwenbek** (bloem), m. -bekken.
- Leeuwendaalder** (oude Hollandsche zilvermunt van f 2.50), m. -daalders.
- Leeuwendeel** (het voornaamste, het grootste deel), o. gmz.
- Leeuwenhaar** (haar van een leeuw), o. -haren; -hart (fig. buitengewoon van moed), o. b.v. Richard -, koning van Engeland; -hok, o. -hokken; -hol (verblijf van een leeuw), o. -holen; -huid, v. -en; fig. de -huid aantrekken, den schijn van moed aannemen; -jong (welp), o. -en; -klauw (klauw eens leeuws), m. -en.
- Leeuwenklauw** (roosbloemige plant), m. -en; de gelobde -, de kleine -.
- Leeuwenkuil** (gemaakt hol voor leeuwen), m. -en; Daniël in den -. (Bijbel).
- Leeuwenmanen** (lange nekken), v. mv.; -muil (bek des leeuws), m. -muilen.
- Leeuwenmuil** (lipbloemige sierplant), m. -muilen. Ook: **Leeuwenbek**.
- Leeuwenoog**, o. -en; -oor, o. -en; -staart, m. -en; -tand, m. -en.

- Leeuwentand** (*herfst- of hondsbloem*), m. -tanden.
- Leeuwenwelp** (-jong), o. -welpen.
- Leeuwerik, leeuwrik** (*zangvogel*), m. -en.
- Leeuweriksjaacht**, v. gmv.; -**kool**, v. -en; -**nest**, o. -en; -**net**, o. -ten; -**staart**, m. -en; -**zang**, m. gmv.
- Leeuwer**, m. -s. Zie **Leu'ver**.
- Leeuwinn** (*wijfjesleeuw*), v. leeuwinnen.
- Leeuwat**, o. gmv. Zie **Lede'water**.
- Leg** (*het leggen der vogels, der hoenders*), m. gmv.; de kippen zijn al aan den -.
- Legaal** (*wettig, rechtmatig, overeenkomstig de bestaande wetten*), bn. en bw.
- Legaat** (*het bij testament toegedacht gedeelte van een nalatenschap, schenking*), o. legaten.
- Legaat** (*pauselijk gezant*), m. legaten.
- Legalisatie** (*verklaring, dat iets geldig is*), v. gmv. (t = ts)
- Legaliseeren** (*wettig maken, geldig in rechten maken, gerechtelijk bekrachtigen*).
- Legaliteit** (*wettigheid*), v. gmv.
- Legata'ris, legata'rius** (*een bij testament begiftigde*), m. -sen.
- Legateeren** (*bijerflatingschenken, vermaken*).
- Legatie** (*pauselijk gezantschap; ook het gebouw*), v. -s, -tiën. (t = ts)
- Legceeren, -ing**, v. Ook: **Legateeren**.
- Legceeren** ( *twee metalen samensmelten*).
- Legende** (*levensbeschrijving van een heilige of van een kerkvader, ook het verhaal van een heilig feit ad legendum d. i. ter lezing in de kloosters*), v. -n of -s. Ook voor wereldlijke overlevering: *Nederlandsche legenden door Van Lennep (Het huis ter Leede, Adcgild, Jacoba en Bertha, de strijd met Vlaanderen, Eduard van Gebre)*; -**dichter**, m. -s: *Van Lennep, onze -dichter bij uitnemendheid, zegt Hofdijk*. De - berust op schriftelijke overlevering; de sage op mondelinge. Zie **Sage**.
- Le'ger** (*ligplaats, kamp*), o. -s; -*stede*, rustplaats, bed; *het - van een haas, een wolf, enz.; de zieke lag op zijn -*, d. i. bed; *het - opbreken*, d. i. het kamp afbreken.
- Le'ger** (*heir, krijgsmacht*), o. -s.
- Le'geren** (*ergens kampeeren*), ik heb gelegerd; -**ing**, v. -en: de - om de veste.
- Le'ges** (*legesgelden; bepaalde bijverdiensten der ambtenaren voor zekere werkzaamheden*), v. mv. Zie **Emolumenten**.
- Leg'gen** (*doen liggen, in een liggende houding plaatsen, nederplaatsen*), ik heb gelegd (*geleid*); *de vogels - eieren; de wind zal zich -*, d. i. gaan liggen, bedaren; *een strik -*, spannen;  *iemand lagen -*, een valstrik spannen; *de hand aan iets -*, beginnen met iets;  *iemand iets in den weg -*, tegenwerken, hinderen;  *iemand de hand op den mond -*, doen zwijgen; *tevredenheid aan den dag -*, d. i. toonen, doen blijken; *de schuld op iemand -*, d. i. werpen; *een stad in de asch -*, d. i. verbranden; *een pleister op de wonde -*, heelen, zalven, fig. iets goedmaken; *den eersten steen -*, het fundament, den grondslag -; *het zal hem geen windeieren -*, wel degelijk voordeel opleveren; *ik heb mijn boek op die tafel gelegd of geleid*; *geleider lage* (*door een met opzet gelegde hindernis*), als bijw. uitdr. Zie **La'ge**.
- Leg'ger** (*steekbalk, vloerbalk*), m. -s.
- Leg'ger** (*zwaar register*), m. -s. Ook: **Lig'ger**.
- Leg'gio** (*zeer groot aantal*), o. -'s.
- Legioen** (*Romeinsche legerafdeeling, keur-*
- bende van 3-6 duizend man*), o. -en; *het - van eer*, Fransche ridderorde; fig. zeer groot aantal.
- Legislatief** (*wetgevend*), bn.; *de -ieve macht*.
- Legislatuur** (*wetgevende macht*), v. gmv.
- Legitiem** (*wettig, rechtmatig*), bn.; *het -e koningschap*. (g = zj)
- Legitima'tie** (*wettigverklaring*), v. gmv.
- Legitimeeren** (*wettigen, echten*). (g = zj)
- Legitimist** (*aanhanger of voorstander der legitimiteit, d. i. der Bourbonneregering in Frankrijk*), m. -en. (g = zj)
- Legitimiteit** (*wettigheid, echtheid*), v. gmv.
- Leg'kaart** (*speelgoed*), v. -en; ook: -**prent**, v. -en; *een Neurenberger -prent*. (C. O.)
- Leguaan** (*bekleedsel van touw om de ruis; ook kamhagedis*), m. leguanen.
- Lei** (*voorwerp*), v. -en; (*stof*), o.; *op de - schrijven; het - is blauw*.
- Lei'band**, m. -banden; fig. *aan den - loopen*, zich door anderen laten leiden, de noodige zelfstandigheid missen.
- Lei'boom** (*oplei- of latboom*), m. -boomen.
- Leid'draad** (*leiding, volgorde, handleiding*), m. -draden; *een - der geschiedenis, tijdstafel; bij 't verhalen is de volgorde der gebeurtenissen onze -*. (Koetsveld). Bij sommigen: **Lei'draad**.
- Lei'den** (*doen gaan*), ik heb -leid; *een kind -*, *een ezel -*; bij uitbr. *een boompje -*; fig. *den wil -*; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Lei'den** (*stad*), v.; *dat loopt met een Jantje van - af*, daar komt niets van; *zich met een Jantje-van - ergens afmaken*, met een praatje. Zie **Jantje-van-Leiden**.
- Lei'der** (*helaas!*), tw. vero.
- Lei'ding** (*sport. de - nemen*), d. i. voorrijden en daardoor onwillekeurig gangmaken voor anderen.
- Leid'sel, lei'sel** (*toom, lederen riem*), o. -s.
- Leids'man** (*fig. leermeester*), m. -lieden.
- Leid'ster** (*begeleidster, leidsvrouw*), v. -s.
- Leid'ster, -star** (*poolster, fig. gids, baak*), v. -ren.
- Lei'jonker** (*bruidsleider*), m. -jonkers.
- Leis** (*koppelriem voor jagershonden*), v. -en.
- Lei'sel** (*leireep, teugelreep*), o. -s. Zie **Leid'sel**.
- Leist** (*leizeel, koppelriem*), v. -en. Zie **Leis**.
- Lei'zeel** (*leireep, teugelreep*), o. -zeelen.
- Lek** (*water doorlatende*), bn.; *een - vat; het schip raakte -*; *een -ke fluit, valsche*.
- Lek** (*lekgat*), o. -ken; *het vat heeft een -*.
- Lek'ken** (*afdroppelen*), de traan is -leekt; *het bloed leekt uit de wonde, dicht*.
- Lekka'ge**, v. -s; *een - aan het dak*.
- Lek'ken** (*afdruppen in kleine straaltjes, uitdroppelen*), het is en heeft -lekt.
- Lek'ken** (*met de tong aflekken*). Zie **Lik'ken**.
- Lek'ker** (*smakelijk, aangenaam*), bn. en bw.; *iem. is - op zijn eten*, d. i. kieskeurig; *ik ben niet -*, d. i. min of meer ongesteld.
- Lek'ker** (*Ind. prettig, aangenaam van stemming*), bn.; *ga naar uw kamer om u wat - te maken*, frisch; *ik ben niet -*.
- Lek'kerbeetje** (*lekker hapje*), o. -beetjes.
- Lek'kerbek** (*smuller*), m. en v. -bekken.
- Lek'kerbekken** (*smullen*), ik heb -lekkerbeekt; -**kerij'**, v. gmv.
- Lek'kermond** (*lekkerbek*), m. en v. -en.
- Lekkernij'** (*snoepgoed*), v. -en; *van - houden; tarbot is voor mij een -*, iets lekkers.
- Lek'kers** (*allerlei snoepgoed v. d. bakker*), o.
- Lek'kertand** (*lekkerbek*), m. en v. -tanden.

- Lek'kertanden** (*smullen*), ik heb -lek-kertand.
- Lek'kertjes** (*aardig*), bw.; *wij hebben hem - gefopt; ze aten alles - op*, flintjes.
- Lek'kertong** (*lekkerbek*), m. en v. -tongen.
- Lek'steen** (*poreuze zandsteen, waardoor water zijt, filtersteen*), m. -steenen.
- Lel** (*velletje, lap*), v. -len; *de oorlel; de tellen van een haan, afhappende bekvellen*.
- Le'liaard** (*aanhanger der Franschgezinde partij in het oude graafschap Vlaanderen*), m. -s. Zie **Klau'waard, Lie'baard**.
- Le'lie** (*bloem*), v. -liën, -s; *de gele -*, *de witte -*, ook figuur in de wapenkunde.
- Lel'len** (*vervelend snappen*), ik heb -leld; *hij lag mij aan 't oor te -*, d. i. telkens weer hetzelfde te zeggen; -**ler**, m. -s; -**ling**, v.
- Le'mang, le'meng** (*Mal. kleefrijst, gaargepofte rijst*), v. gmv.
- Lem'ma** (*leen- of hulpstelling; voorloopige stelling; leus, devies*), o. -s, lemmata.
- Lem'men** (*vleidend praten, fleemen*), ik heb -lemd; -**ming**, v. vero.
- Lem'mer** (*het scherp*), o. -en, -s; *het - van een degen, van een sabel, van een mes*, ook: kling, sabel.
- Lem'met** (*kaarsepit, lampekous*), o. -en.
- Lem'ming** (*trekmuis in N. Europa*), m. -s.
- Lemoen, lamoen'** (*disselboom*), o. -en.
- Len'de**, v. -n, -nen; *iem. een stok in de -n leggen, hem de -n smeren, hem op zijn - geven*, d. i. slaan, afrossen.
- Len'denlam** (*lam in het kruis*), bn.; *een -me hond*.
- Le'nen**. Zie **Leu'nen**.
- Leng** (*soort van kabeljauw, stokvisch*), v. -en.
- Leng** (*scheepst. stevig touw, strop*), o. -en.
- Len'gen** (*langer worden*), de dagen zijn gegend; -**ing**, v. -en; -**sel**, o. -s.
- Leng'te**, v. -en; *aardr. Ooster-, Wester-*.
- Leng'tegraad** (*aardr. het 360e deel van een parallel*), m. -graden.
- Leng'temaat** (*Meter; zijn deelen en veelvoud*), v. -maten.
- Le'nig** (*zacht, buitzaam*), bn. en bw.; -**heid**, v.
- Le'nigen** (*verzachten*), ik heb -lénigd; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Lentief'** (*verzachtingsmiddel*), o. -tieven.
- Lens** (*glasschijf met bol of hol vlak*), v. lenzen; *de - van het oog*; ook schijf aan een slinger.
- Lens** (*spiets, harpoen, ook spie of pen van een wagenrad*), v. lensen. Ook: **Luns**.
- Lens** (*leeg*), bn. en bw.; *de pomp is -*; *de flesch is -*, zonder vocht.
- Len'sen** (*met een lens of harpoen doorsteken*), ik heb -lenst; *een zeerob -*.
- Lentan'do** (*muz. vertruygend*), bw.
- Len'te** (*jaargetijde, voorjaar*), v. -s.
- Len'temaand** (*Maart*), v. -en; *de lente begint 21 Maart*.
- Len'teren** (*talmen, dralen*), ik heb -lenterd. Zie **Lan'teren**.
- Len'teteekens** (*teekens van den Dierenriem in de lente, nl. Ram, Stier en Tweelingen*),
- Len'to** (*muz. langzaam*), bw. [o. mv.
- Len'zen** (*ledigmaken*), ik heb -lensd; *den regenbak -*; *de kan -*, ledigdrinken.
- Len'zen** (*scheepst. bij storm met weinig zeil vóór den wind varen*), ik heb en ben -lensd; *het hulkje loeve of lenze bij 't tabberen op den vloed*. (Bild.)
- Le'poldsorde** (*Oostenrijksche (1808) en Belgische riddersorde (1832)*), v.
- Lep** (*schop met den voet in het balspel*), m. -leppen. gmv.
- Le'pel** (*keuken- of tafelereedschap*), m. -s; *een - gieten*; fig. *de -s van een haas, de ooren*.
- Le'pelaar** (*steltlooper met platten, lepelvormigen bek, trekvoegel*), m. -s, -aren; *den - vindt men ook in Z.-Holland en Zeeland*.
- Le'pelblad** (*kruisbloemige plant aan het zeestrand*), o. gmv.
- Le'pelen** (*eten met een lepel*), ik heb -lepeld.
- Le'ppen** (*met teujes drinken*), ik heb -lept; -**per**, m. -s; -**ping**, v. -en.
- Le'ppen** (*leppen*), ik heb -lepperd; *wijn -*.
- Le'pra** (*melaatschheid, schilferziekte, huidziekte*), v. gmv.
- Leproos'** (*melaatsch*), bn.; -**heid**, v. gmv.
- Lepro'zenhuis** (*hospitaal of verblijf voor melaatschen*), o. -huizen.
- Les** (*onderwijs*), v. -sen; - *krijgen of geven in de muziek, het teekenen, enz.*
- Les'e majesté** (*majesteitsschennis*), v. gmv.
- Lesch'bak** (*koelbak*), m. -bakken; -**drank**, m. -en; -**trog**, m. -gen; -**water**, o.
- Lesoeng'** (*Mal. langwerpig uitgehold blok*), v. -s.
- Les'schen** (*afkoelen*), ik heb -lescht; *de kalk -*, *den dorst -*; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Les'senaar** (*schrijfmeubel met schuin blad*), m. -s; *een muziek-, toestel, waarop het muziekblad ligt*.
- Le'st** (*laatst*), bw.; *ten langen -e*; *ten -e*. Zie **Laat**.
- Letaal'** (*dodelijk*), bn.
- Letaliteit'** (*dodelijkheid, sterfelijkheid*), v. gmv.
- Lethargie'** (*slaapzucht, ongevoeligheid, zorgeloosheid*), v. *Zij (de beesten) zijn in een nare - verzonken*. (C. O.)
- Lethargisch** (*slaapzuchtig, ongevoelig*), bn.
- Le'the** (*myth. stroom der vergetelheid*), v.
- Let'sel** (*ongemak, nadeel, schade*), o. gmv.
- Let'ten** (*beletten, hinderen, deren*), ik heb -let. *Kom hier mijn kleine zus, wat let me, dat 'k je 'reis zoen!* (Heije).
- Let'ter** (*klank of teeken*), v. -s, -en; *hij heeft veel letters gegeten, is geleerd; iets naar de - opvatten*, d. i. letterlijk; *naar de - der wet, stipt, eng; hij houdt zich aan de -*, hij dringt niet door tot den geest der dingen; *iets tot een doode - maken*, b.v. een voorschrift, d. i. het nooit van kracht laten zijn; -**s**, gebak in lettervorm op St. Nicolaas.
- Let'teren** (*fraaie letteren*), v. mv.; *hij studeert in de klassieke -*.
- Let'teren** (*brief*), v. mv.; *in antwoord op uwe - . . .*
- Let'teren** (*merken*), ik heb -letterd; -**ing**, v.
- Let'tergierter** (*die de drukletters of typen maakt*), m. -gieters; -**gieterij** (*werkplaats, fabriek*), v. -gieterijen; *de -gieterij van de firma Enschedé te Haarlem*.
- Let'tergreep** (*spraak. deel van een woord, dat met een mondopening wordt gezegd*), v. -grepen; *een open -*, b.v. *va-der*; *een gestoten -*, b.v. *var-ken*. Ook: **Sylla'be, Syl'be**.
- Let'terkast** (*in hokjes verdeelde kast*), v. -en; *de - eener drukkerij; de oude - van meester Prinsen bij het leesonderwijs*. Ook: -**kas**.
- Let'terknecht** (*fig. slaaf van de eigen. be-teekenis v. e. woord, v. e. zin, enz.*), m. -en.
- Let'terkunde** (*fraaie letteren in proza en poëzie, literatuur*), v. gmv.; *de Nederlandsche -*.

- Let'terkundige** (kenner van letteren, dichter of prozaïst), m. en v. —kundigen.
- Let'terlijk** (naar de letter), bn. en bw.; een —e opvatting; —vertalen; —heid, v. gmv.
- Let'terzetter**, m. —zeters. Zie **Zet'ter**.
- Lettre de cachet'** (geheim bevel tot inhechtenisneming), v. lettres de cachet. vero.
- Lettre de marque** (kaperbrief), v. lettres de marque. vero.
- Leu'gen, lo'gen**, v. —s; iem. een — op de mouw spelden, hem iets wijs maken.
- Leu'genaar, lo'genaar**, m. —s, —naren.
- Leuk**, bn. en bw.; zich —houden, zich houden of men van niets weet; fig. een —e vent, een schalk; wat doet hij dat —! grappig, aardig.
- Leuk'weg** (meer of min onverschillig), bw.
- Leu'nen** (rusten op, steunen op), ik heb —leund.
- Leu'ning**, v. —en; de — van een brug, een trap, enz., leuninkje, o. —s.
- Leu'ningstoel, leun'stoel**, m. —stoelen.
- Leur** (drank uit reeds geperste druiven verkregen, slechte wijn), v. gmv. Ook: **Leurwijn**.
- Leu'ren** (groenten of andere waren langs de deur venten), ik heb —leurd.
- Leu'ren** (spotten, gekken met iemand), ik leurde, heb —leurd; met zich laten —.
- Leus, leuze** (wachtwoord, devies), v. leuzen.
- Leut, leute** (pret, aardigheid), v. gmv. gev.
- Leu'ter** (te kort, gebrek aan 'teen of ander), m. gmv.
- Leu'terhol** (zotskap), m. —bollen.
- Leu'teren** (loszitten, wiggelen), het heeft —leuterd; fig. wat leuter je toch, wat praat je onzinnig; het leutert hem in den bol; de kei leutert hem, hij is halfgek: vero.
- Leu'terkous** (babbekous), m. en v. —kousen.
- Leu'terbaar** (praatbaar), m. —vaars.
- Leu'terwerk** (knoeiwerk), o. gmv.
- Leu'tig** (prettig, jolig, aardig), bn.
- Leu'ver** (scheepsw. ijzeren ring of oog in het lijk van een zeil), m. —s. Ook: **Leeu'wer**.
- Leu'ze**, v.; iets voor de — doen, d. i. voor den schijn. Zie **Leus**.
- Levant'** (het Oosten, het Morgenland, de kusten v. Klein-Azië, v. Syrië, v. Egypte), v. gmv.
- Levan'ter, levantijn'** (stormwind op de kust van Klein-Azië), m. —s, —tijnen.
- Levantijn'** (afstammeling van een in Egypte gevestigden Europeaan), m. —en.
- Levantijna', levanti'ne** (effen zijden stof), v. gmv.
- Levantijnsch'** (Oostersch, uit de Levant), bn.
- Levantsch'** (Oostersch), bn.; de —e handel, nl. op de Levant.
- Levée** (heffing, lichting), v. —s; —en masse, algemeene oproeping te wapen.
- Le'ven**, ik heb —leefd; — van de hand in den tand; — als vroolijk Fransje, d. i. zorgeloos, zonder te denken aan de toekomst; zij — als kat en hond, d. i. in gedurigen twist; men moet — en laten —, men moet een ander ook wat gunnen.
- Le'ven**, o. —s; het — des menschen, de —s van groote mannen; —loos (zonder leven), bn.
- Le'vend** (niet dood), bn.; Jeanne d'Arc werd — verbrand; —e talen, —e strijdkrachten.
- Le'vende** (iemand die leeft), m. en v. —n.
- Le'vendig** (vroolijk), bn. en bw.; het gesprek werd gedurig —er (C. O.), drukker; een — tooneeltje, een —e handel, een —e havenstad, een — verkeer, druk; een — oog, wakker, helder; zich — in iets verdiepen.
- Le'vendigheid** (stijl: opgewektheid), v. gmv.
- Le'venslang** (voor 't geheele leven), bn. en bw.; een —e gevangenschap; iem. — dankbaar zijn.
- Levenslust'ig** (vol blijheid, opgewektheid), bn. Want — was haar aard. (De Gen.); de —e Christien. (C. O.)
- Lever'** (het opstaan ten hove; de morgenopwachting bij de vorsten), o. —s. Lees: *le-vée*.
- Le'ver** (inwendig lichaamsdeel, ingewand ter bereiding v. d. gal), v. —s; fig. de — schudden of doen schudden, hartelijk lachen of doen lachen; een droge — hebben, een nathals zijn; —kleurig, bn.: De jongeling met de —e pantalon. (C. O.)
- Leverancier'** (proviand-leveraar), m. —s.
- Leverant'ie** (levering van groote hoeveelheid proviand, b.v. voor leger of vloot), v. —s, —tiën. (t = ts)
- Le'veren** (verschaffen), ik heb —leverd; slag —; stof — tot een gesprek, verschaffen; iem. in de handen zijner vijanden —, d. i. geven, doen geven; —aar, m. —s; —ancier', m. —s; —ing, v. —en.
- Le'vertraan** (olieachtige stof uit de levers van kabeljauwen getrokken), v. gmv.
- Leviathan** (d. i. kronkeldier, monsterachtig waterdier, krokodil), m. —s. Bijbel.
- Leviet'** (hulp priester bij de Israëlieten), m. —en.
- Levie'ten**, m. mv.; iem. de — lezen, hem zijn plicht voorhouden, fig. berispen, doorhalen.
- Lexicograaf'** (woordenboekschrijver), m. —graven.
- Lexicographie'** (woordenboekschrijverskunst), v. gmv.
- Lex'icon** (wetenschappelijk woordenboek), o. lexica.
- Le'zen**, ik las, heb —lezen; aren —, d. i. verzamelen, bijeenzoeken; kruiden, bloemen —; de courant —; waarover zal men vanavond —? d. i. een voorlezing houden; iem. de les —; den tekst —; de Levieten —, d. i. scherp doorhalen, de waarheid zeggen; in ander mans boeken is het duister —, het is moeilijk van de bedoelingen, den toestand van een ander goed op de hoogte te zijn.
- Le'zen**, o. gmv.; in elke lagere school onderwijst men het —.
- Le'zen** (R. K. bidden, de H. Mis doen), ik las, heb —lezen; de morgengebeden —, de psalmen Davids —; iedere priester gaat 's morgens —, een Mis zonder zang doen.
- Le'zenaar** (schuinstaand leesbordje, boekstandaardje), m. —s.
- Le'zer** (hij, die leest), m. —s; —es' (zij, die leest), v. —sen.
- Le'zer** (uitzoeker, schifter), m. —s; lees'ster (uitzoekster), v. —s.
- Le'zing** (voorlezing, voordracht), v. —en; ergens een — gaan houden.
- Li** (Chineesche afstandsmaat, ± 442 M.), o. —'s.
- Li** (Chin. munt van koper en tin), o. —'s.
- Liaison'** (verbintenis van minnenden, vereeniging), v. —s.
- Lia'nen** (slingerplanten der keerkringslanden), v. mv.
- Lias'** (band of pakket schriften; snoer of veter om papieren aan te rijgen), v. —sen; een bundel —sen.
- Lias'** (leiachtig kalkgesteente der Jura), o. gmv.
- Liasseeren** (aan een snoer rijgen), ik heb geliasseerd.
- Li'banon** (gebergte in Palestina), m.

- Liba'tie** (offerplenging, plengoffer der Ouden), v. -s, -tiën. (t = ts)
- Libel'** (schot- of smaadschrift), o. -len.
- Libel'** (waterjuffer, blauw glazenmakertje), v. -len.
- Libellist'** (libelschrijver), m. -listen.
- Li'ber** (vrij), bn. en bw.; los en -, vrij en ongedwongen.
- Li'bera** (R. K. smeekgebed voor overledenen), o. gmv.
- Liberaal'** (milddadig, vooruitstrevend, vrijzinnig, onbevooroordeeld, onpartijdig, volksgezind, niet orthodox), bn. en bw.
- Liberaal'** (in de staatkunde: voorstander der volksoverheid, iemand die bestaande toestanden wenscht te verbeteren), m. -alen.
- Liberalis'me** (onpartijdige en verlichte welgezindheid jegens anderen; staatkundig stelsel der liberalen of vrijzinnigen), o. gmv.
- Liberalist'** (lid der lib. partij), m. -en.
- Liberaliteit'** (liberale daad of hoedanigheid), v. gmv.
- Libereeren** (bevrijden, ontheffen, verlossen).
- Liberteit'** (vrijheid), v. -en.
- Libertin', libertijn'** (losbol, wildzang, vrijgeest), m. -tins, -tijnen.
- Libertina'ge** (losbollerij, ongebondenheid), v. gmv.
- Libertineeren** (doordraaien, liederlijk leven).
- Li'bito, pro** (naar welgevallen, naar believen), bw.
- Li'bitum** (welgevallen, goedvinden); ad -, bw. naar welbehagen.
- Librairie'** (boekhandel, boekwinkel), v. -ën.
- Libra'rius** (R. K. boekenbewaarder in een klooster, bibliothecaris), m. -sen.
- Libra'tie** (schijnbaar stingerende beweging van een hemellichaam om zijn as), v. -s, -tiën. (t = ts)
- Libret'to** (tekstboekje van een opera), o. -'s.
- Licent'** (tol, accijns, belasting op uitgaande waren), o. -en.
- Licentiaat,** (iemand, die de bevoegdheid heeft verkregen om doctor te worden), m. -aten.
- Licen'tie** (verlof, vergunning), v. -s, -tiën.
- Licentieeren** (veroorloven; de bevoegdheid geven; ontslaan, afdanken, uit den dienst zenden). (t = ts)
- Li'chaam,** o. -chamen; het menschelijk en diertlijk -; een stoffelijk -, een - in de ruimte, een gasvormig -, een enkelvoudig -, een samengesteld -; het - van een letter; fig. vereniging van personen, vergadering, raad, genootschap, enz.; zie **Colle'ge**.
- Li'chaamsdeel,** o. -deelen; -oefening, v. -en; -toestand, m. gmv.
- Licha'melijk,** bn. en bw.; hij is - zwak; -heid, v. gmv.
- Licht** (glans, schijn), o. -en; het - der zon, der maan, der sterren; tusschen - en donker, in de schaduw; fig. iemand een - doen opgaan, opheldering geven; iemand - verschaffen, helderheid, inzicht, begrip; het - zien, geboren worden; in het - geven, doen verschijnen (van boeken); iets in een valsch - plaatsen, verkeerd voorstellen; iets in het - stellen, duidelijk doen zien of inzien.
- Licht** (- en bruin), o.; het licht van een schilderstuk, heldere en donkere tinten.
- Licht** (helder), bn.; een - e kamer; - e kleuren.
- Licht** (niet zwaar, gemakkelijk), bn. en bw.; zij is - als een veer, een - e taak, dat is - te begrijpen.
- Licht** (waarschijnlijk), bw.; - is hij verdoaald.
- Licht'bak** (hulpmiddel voor stroopers), m. -bakken; een - bestaat in een blikken doos, aan de voorzijde open en waarin een brandend petroleumplampje is geplaatst, waarvan het licht door de blinkend geschuurde wanden wordt weerkaatst en het wild verblindt.
- Licht'beelden** (photograph. beelden door een tooverlantaarn op een wit vlak geworpen), o. mv.; een lezing illustreeren met -.
- Licht'blauw** (helder, flauw blauw), bn.; het - e vergeet-mij-nietje; - e oogen.
- Licht'brekend** (de richting der lichtstralen wijzigend), bn.; water is een - e stof.
- Licht'bron** (oorsprong van licht), v. -bronnen; elke vaste ster is een -, de zon is de groote -.
- Licht'bruin** (helder of flauw bruin), bn.; de meikever heeft - e schilden; een kastanje is -.
- Licht'bundel** (verzameling van evenwijdig vallende lichtstralen), m. -bundels.
- Licht'tekooi** (vrouw of meisje van slechte zeden), v. -kooien.
- Licht'ten** (licht geven, weerlichten), het heeft gelicht; -er (kandelaar, lantaarn), m. -s.
- Licht'ten** (opheffen), ik heb gelicht; een last -; een schip -; -ing (de daad van lichten), v. gmv.
- Licht'ten** (het - der zee), o. gmv., d. i. een phosphorisch verschijnsel, bij ons bij warme zomeravonden, en vooral tusschen de keerkringen.
- Licht'er** (praam, schuit om de goederen in over te laden), m. -s.
- Lichterlaai'e, lichtelaai'e,** bn. en bw.; Mijn vriend Boerhave stond in - verrukking. (C. O.); het huis brandde -, d. i. met heldere vlam. Zie **Laal**.
- Lichtgeloo'vig** (fig. onnoozel), bn.; -heid, v.
- Licht'geraakt** (spoedig boos), bn.; een - mensch; -heid, v. gmv.
- Licht'hoofd** (zorgeloze), m. en v. -hoofden.
- Licht'ing** (jaarlijksch contingent lotelingen), v. -en; de - van 1901 moest onder de wapenen komen.
- Lichtmatroos'** (jong, onbevaren zeeman), m. -matrozen.
- Licht'mis** (R. K. feestdag, n.l. Vrouwendag, 2 Februari), v. gmv.
- Licht'mis** (losbol), m. -missen; Pieter begon mij voor een overgegeven - te houden. (C. O.); dat is meer dan die - me kan nazeggen. (Potg.)
- Licht'missen** (rinkelrooien, losbandig leven), ik heb - lichtmist; - misserij', v.: vroeger was hij trotsch op zijne krachten en -serjen. (Koetsveld), losbandigheden.
- Licht'punt** (lichtuitstralend punt), o. -punten; fig. iets gunstigs.
- Lichtvaar'dig** (ondoordacht), bn. en bw.; -heid (lichtzinnigheid), v. gmv.
- Lichtzin'nig** (onbesuisd, onberaden, roekeloos), bn. en bw.; -heid, v. -heden.
- Lic'te** (geoorloofd), bn. en bw.
- Lic'tum** (geoorloofde zaak; opbod), o. -s.
- Lic'tor** (bijdrager b. d. Romeinen), m. -to'ren.
- Lid** (deksel), o. leden; het - van het oog; een kan met een zilveren -; spreekw. Wie 't onderste uit de kan wil hebben, krijgt het - op den neus, de schraper komt slecht weg.
- Lid** (deel, gedeelte, lidmaat), o. leden; de leden van het menschelijk en diertlijk lichaam; de arm is uit het -; een been in het - zetten, gewricht; een ziekte onder de leden hebben, in het lichaam; het lag mij op de leden, ergens

- een voorgevoel van hebben; fig. een - der staten, eener maatschappij, eener vereeniging, lidmaat; artikel V, - 4, d. i. afdeeling.
- Lid'gras** (kruipende tarwe, kweek), o. gmv.
- Lid'maat** (medelid), m. en v. -maten; de aanneming van nieuwe -maten is mij ieder jaar een oogstfeest. (Koetsveld.)
- Lid'maat** (een der leden van 't menscheijk lichaam, b.v. een arm, een been), o. ledematen.
- Lid'maatschap**, o.; het - eener sociëteit.
- Lid'woord** (spraak. klein rededeel), o. -woorden; de, een, het zijn -woorden.
- Lie'baard** (leeuw in de wapenkunde), m. -s; die -, rood als bloed, op 't wapenveld van goude. (Bild.), nl. de Holl. leeuw.
- Lie'baard** (aanhanger der volkspartij in het oude Vlaanderen), m. mv. Ook: Klauwaard.
- Liebfraumilch** (edele rijnwijnsoort), v. gmv.
- Lied** (dichtk. lyrisch gedicht van minder hooge stemming, van beperkten omvang en meer eenvoud van inhoud), o. -eren; een Geldersch - van Staring; een bruilofts-.
- Lied** (dichtje dat gezongen wordt), o. -eren.
- Lie'den** (personen), m. mv. Zie **Lui**.
- Lie'derboek** (boek met liederen), o. -boeken. Ook: Lie'deboek.
- Lie'derlijk** (zedeloos, achteloos, slecht), bn. en bw.; -heid, v. -heden.
- Lie'dertafel** (zangvereeniging), v. -tafels.
- Lie'ren** (verbinden, vereenigen, zich tot iets verplichten).
- Lief** (aangenaam, aanvallig, aardig, behaaglijk), bn. en bw., liever, (het) liefst.
- Lief** (al wat lief is), o. gmv.; het - en leed des levens; in - en leed, in voor- en tegenspoed.
- Lief** (geliefde), o. gmv.; de ridder en zijn -.
- Liefda'dig** (weldoende), bn.; -heid, v. -heden.
- Lief'de**, v. gmv.; de - tot God, de - tot zijn land; geloof, hoop en -; -loos, bn.
- Lief'demaaltijd**, m. -en. Zie **Aga'pe**; ook -maal, o. -malen.
- Lief'derijk** (welwillend), bn.; -heid, v.
- Lief'felijk** (aangenaam), bn. en bw.; -heid, v.
- Lief'hebben** (beminnen), ik had lief, heb liefgehad.
- Lief'hebber** (die van iets houdt, die zich met iets bezighoudt zonder vakman te zijn; dilettant, amateur), m. -hebbers; een - van jenever, schilderijen, wandelen; ook een - maakt soms iets, dat waarde heeft voor kunst of wetenschap; een oude -, wellusteling of drinkebroer.
- Lief'hebben** (voor liefhebber spelen), ik heb - liefhebberd; in bloemen -; op 't gebied der natuurkunde -.
- Lief'heberij'** (neiging van een liefhebber), v. -heberijen; hij heeft allerlei kostbare -en; 't is - om zoo iets aan te zien, d. i. een vermaak, een aardigheid.
- Lief'koozen** (streelen, vleien), ik heb - liefkoozd; -koozer, m. -s: -koozerij', v. -en; -koozing, v. -en.
- Lief'oogen** (verliefde blikken toewerpen, lonken), ik heb geliefdoogd. Ook: -oogelen.
- Liefst** (aangenaamst), bn. en bw.; zijn -e uurtje; ik ga - studeeren; ik werk des morgens het -, bij voorkeur.
- Lief'ste** (beminde), m. en v. -n.
- Liefta'lig** (lief van taal), bn.; (aldus) voer Machteld - voort. (Potg.); -heid, v. gmv.
- Lieftal'lig** (bevallig), bn. en bw.; Wat was haar zilveren stem -! (Tollens); -heid, v.
- Lie'gen** (onwaarheid spreken), ik loog, heb gelogen; als zn. o.: het -.
- Lier** (Grieksch snaarinstrument, lyra), v. -en.
- Lier** (draaiorgel), v. -en; -eman (orgelman), m. -mannen. Vl.
- Lier** (scheepst. horizontaal geplaatste kaapstander, dienende om goederen uit en in het ruim te hijschen), v. -en.
- Lier'dicht** (dichtstuk, waarin de dichter uitdrukt, wat er omgaat in zijn gemoed; subjectieve poëzie), o. -dichten; een - werd oudtijds onder begeleiding van de lier gezongen.
- Lie'ren** (op de lier spelen, het orgel draaien), ik heb gelierd.
- Lier'lauw** (een weinig lauw), bn.; deze koffie is -.
- Lier'nurstelsel** (afvoer der faecaliën door luchtdruk), o. gmv. Het stelsel is genoemd naar zijn uitvinder Liernur, geb. te Haarlem, 1828, gest. te Berlijn in 1893.
- Lier'staart** (schoone vogel op Nieuw-Holland), m. -staarten; de staart van den - lijkt op een Grieksche lier.
- Lier'zang** (lyrisch gedicht, lierdicht), m. -en; Feith's - op De Ruyter.
- Lies** (lichaamsdeel), v. liezen.
- Lies** (vlotgras, teekgras), v. gmv.; Dat - en riet gezweept in het drassig oeversop! (Cremer.)
- Lie'veling**, m. en v. -en; voor het v. ook: -e.
- Lievemoe'deren** (om zijn moeder roepen, hulp inroepen), o.; daar help geen - an. (C. O.), niets kon helpen, er was geen genade.
- Lie'ven** (beminnen), ik heb geliefd.
- Lievenheers'beestje** (schuldveugelig insect), o. -beestjes; het zevenstippelig -.
- Lievenheers'haantje** (zevenvlekkig zwart kevertje), o. -haantjes.
- Lie'ver** (vergroot. trap van lief, d. i. gaarne), bn. en bw.
- Lie'verd** (lief persoon), m. -s; -je, o. -s. Ir. ondeugd, deugniet.
- Lie'verkoekjes** (koekjes die men liever heeft), o. mv.; fig. - bakken we niet, ge moet nemen of doen, wat wij geven of bevelen.
- Lieverle'de** (langzamerhand), bw. Alleen gebruikelijk in: van lieverlede; veranderingen in Drente komen eerst van - tot stand.
- Lieve-Vrouw'** (R. K. Onze Lieve-Vrouw, d. i. Maria, de Moeder des Heeren), v.; ook voor een kerk van dien naam: wij gaan naar de -.
- Lieve-vrouwen-bed'stroo** (wetriekend sterblad, boschkruid), o. gmv.
- Lieve-vrouwenkerk**, v. -kerken.
- Lie'vigheid** (aardigheid), v. -heden.
- Lif'laf** (smakeloos, laf), bn. en bw.; als zn. o.
- Lif'laffen** (zottepraat uitslaan), ik heb geliflafd; -ferij' (laffe vleitaal), v. -en.
- Lift** (stijgwerktuig in hotels, enz.), v. -en.
- Ligament'** (band, verband, zwachtel, windset; koppelletter, als ff, fi, enz.), o. -en.
- Liga'to** (muz. gebonden, vereenigd), bw.
- Lig'gen**, ik lag, heb en ben gelegen; te bed -, in het gras -; fig. in proces -, overhoop -; hij ligt te plagen, d. i. is bezig met; -ging, v.; de -ging van een huis.
- Lig'gend** (gelegen zijnde), bn.; een -e leeuw, b.v. op een wapen.
- Lig'ger** (rail, dwarsbalk waarop de spoorstaven rusten), m. -s.
- Ligoris'ten** (R. K. paters der orde, gesticht door Alphonse Maria de Liguori in 1732 en bekrachtigd in 1749; ook Redemptoristen), m. mv. Ook: Liguoria'nen.



- L'igue** (verbond, eedgenootschap), v. -s; *de Katholieke* -, door de Roomsche vorsten in 1608 te Würzburg gesloten. (gu = g).
- Liguist'** (eedgenoot, saamgezworene), m. en v. -en. (gu = g)
- Ligus'ter** (heester met zwarte bessen), m. -s.
- Ligus'tervlinder** (grootte avondvlinder), m. -vlinders.
- Lij** (scheepst. lage zijde van een zeilend schip, de tegenkant van de loefzijde), v. gmv.
- Lij'dbaar** (kunnende geleden worden), bn.
- Lij'delijk** (geduldig), bn. en bw.; *iets - moeten aanzien*; *een - verzet*, dat zich niet in daden uit; *een -e gehoorzaamheid*, gedwongen; *zich - verzetten*; -**heid**, v. gmv.
- Lij'den** (duldend), ik leed, heb geleden; *schipbreuk -*, n. d. kelder gaan; *honger -*; *ik lijd zoo iets niet langer*, gedoog; *het lijd geen wijfel*; *het kan niet -*, de uitgaaf kan er niet af; *iemand mogen -*, houden van; *ik mag het wel -*, ik heb er niet tegen.
- Lij'den** (gaan, voorbijgaan), het leed, is geleden; *het is een half jaar -*, d. i. een halfjaar is voorbij; *het leed niet lang of*, het duurde niet lang.
- Lij'den** (R. K. de kruisdood van Christus), o.; *zijn bitter - en sterven*.
- Lij'dend** (in den toestand, waarin geleden wordt), bn.; *de -e Christus*; *hij zag er - uit*; *fig. de -e partij*, de onderliggende, verliezende; *spraak. de -e vorm der w.w.*, b.v. geslagen worden; als zn. o.: *zet dien zin in het -*.
- Lij'densbeker** (R. K. symbool van Jezus' lijdend), m.; -**preek**, v. -preken; -**week** (1e week vóór Paschen), v. -weken.
- Lij'dzaam** (goedaardig), bn. en bw.; -**heid**, v.
- Lijf** (lichaamsdeel, bij uitbr. het geheele lichaam), o. lijven; *iemand straffen aan den lijve*; *iemand een schrik op het - jagen*, hem erg doen schrikken; *geen hart in het - hebben*, geen moed hebben; *deze zaak heeft niets om het -*, heeft niets te beduiden; *iem. te - willen*, d. i. willen slaan; *iemand te - komen*, d. i. slaan; *iemand v. h. - houden*, enz.
- Lijf'deum** (wijsje, dat men gaarne of steeds zingt), m. -deunen.
- Lijf'eigene** (dorper), m. en v. -en. vero.
- Lijf'ezel** (lievelingsezel), m. -s; *Marco werd - van zijn Julia verklaard*. (Staring).
- Lijf'rente** (uitkeering per termijn door een levensverzekering), v. -renten; *zijn geld op - zetten*, storten in een levensverzekering tegen een vaste rente per jaar.
- Lijfs'behoud** (levensbehoud), o. gmv.; om -**smeeken**.
- Lijf'staffier** (gewapend stafdrager, lijfwacht), m. -staffieren.
- Lijf'straf** (lichamelijke straf), v. -straffen.
- Lijf'straf'felijk**, bn.; -*e rechtspleging*, die straf aan het lijf of op het lichaam toepast.
- Lijf'tocht** (levensonderhoud), m. gmv.; *fig. de - eener weduwe*, weduwgift, ook lijfrente; *de - eens prinsen*, jaargeld.
- Lijf'wacht** (de geheele wacht eens vorsten), v. -wachten.
- Lijf'wacht** (persoon, wachter), m. -wachten.
- Lijk** (touwen boordseel om een zeil), o. -en; *het zeil is uit de -en geslagen*, uit het boordseel gescheurd; *fig. uit de -en geslagen zijn*, geheel bedremmeld, ontsteld, onthutst zijn.
- Lijk** (dood lichaam, in 't bijzonder van een mensch), o. -en; *een - ter aarde bestellen*;
- achter een - gaan*; *overdr. hij was als een -*, zóó dronken, smoordronken.
- Lijk** (achtervoegsel), b.v. in: *menschelijk*, *adelijk*, *ziekelijk*, *liefelijk*, *dragelijk*, *aanmemelijk*, *sterfelijk*, *hinderlijk*; het bet. gelijkende op, behoorende tot, overeenkomende met; kunnende de werking ondergaan of verrichten. Verder: *achterlijk*, *innerlijk*, *uiterlijk*; *vorstelijk* (= des vorsten), *prinselijk* (= des prinsen).
- Lijk'baar** (draagbaar voor lijken en doodkisten), v. -baren; *de - staat te wachten vlak bij het kerkportaal*. (De Gen.)
- Lijk'bezorger** (aanspreker, lijkbidder), m. -s.
- Lijk'bus** (urn, waarin de asch van een verbrand lijk bewaard wordt), v. -bussen.
- Lijk'en** (gelijken), het portret leek, heeft geleken.
- Lijk'en** (passen, aanstaan); *dat lijkt mij*, *leek -*, *heeft mij geleken*.
- Lijk'en** (de zeilen op den wind brassen), ik heb gelijk.
- Lijk'en** (in schijn zijn), ik leek, heb geleken; *hij lijkt wel een Croesus*; *ze - wel gek*.
- Lijk'gesteente** (grafzerk, grafsteen), o. -gesteenten. dicht.
- Lijk'offer** (bij de ouden, offer ter eere van een doode), o. -offers; *O, mijn weerhelft, dit zij uw -*. (Bild.)
- Lijk'oven**, m. -s. Zie **Cremato'rium**.
- Lijk'rede** (toespraak bij de begrafenissen of aan het graf over den doode), v. -redenen.
- Lijk(s)** is een achtervoegsel tot vorming van bw.: *strengelijk*, *vastelijk*, *jaartijks*, *dagelijks*.
- Lijk'teeken** (wondteeken), o. -s. vero. Zie: **Lij'teeken**.
- Lij'tverbranding** (het verbranden van een lijk), v. -verbrandingen. Zie **Crema'tie** en **Cremato'rium**.
- Lijk'wade** (wit laken over den doode uitgespreid), v. -waden; *men legt den pasgestorvene af en dekt hem met een -*.
- Lijm** (bindmiddel, kleefstof), v. gmv.
- Lij'men** (door lijn verbinden), ik heb gelijmd; ook: *papier -*, met lijmwater doortrekken.
- Lij'mig** (kleverig), bn.; *hij spreekt -*, d. i. slepend, temerig; -**heid**, v. gmv.
- Lijn** (touw, ook: streep; linie), v. -en; *Zachtjes aan, dan breekt de - niet*; *iemand aan het -tje hebben*, hem laten werken, ook hem beet hebben; *één zelfde - trekken*, hetzelfde doel beoogen; *een -tje trekken met iemand*, uit vriendschap het glas leegdrinken; *boomen naar de - planten*, richtsnoer; *zich op één - stellen*, zich als den gelijke schatten; *de opgaande - van verwantschap*; *een rechte -*, een kromme -.
- Lijn'baan** (touwslagerij), v. -banen.
- Lijn'en** (lijnen trekken op), ik heb het papier gelijnd.
- Lij'nenspectrum** (een spectrum, dat uit één of meer lichte strepen bestaat), o. -s; b.v. van gloeienden natriumdamp.
- Lijn'inspecteur** (opzichter bij de telegraphie), m. -inspecteurs.
- Lijn'koek** (veevoeder, bestaande uit uitgerperst lijnzaad), m. -koeken.
- Lijn'recht** (recht als een lijn), bn. en bw.; *een -e straat*; *de hagel viel -*.
- Lijn'slager** (touwslager), m. -slagers; -**ij'** (lijnbuaan), v. -en.
- Lijn'trekker** (fig. talmer, zanikkous), m. -trekkers; -**kerij'**, v. -en.

- Lijn'waad** (linnen), o. -waden.  
**Lijn'zaad** (vlaszaad), o. gmv.  
**Lij's** (treuzelaar, sukkel), m. en v. lijzen.  
**Lij's** (lange buigzame pop), v. lijzen.  
**Lij's** (fijn en rank porseleinen kopje met Japansche poppetjes of lij'sjes), v. lijzen; lange lijzen met zes merken. (C. O.)  
**Lij'spond** (15 oude p., Lijfandsch p.), o. -en.  
**Lijst** (raam, omzetsel), v. -en; de - van een spiegel, schilderij; fig. ook: register, rol, naam-opgave: een lange - van schulden, een groote reeks.  
**Lij'ster** (zangvogel), v. -s; zingen als een -.  
**Lij'sterbes** (boom), m. (vrucht), v. -bessen.  
**Lij'vig** (dik, zwaar), bn.; een - boek; -heid (dikte), v. gmv.  
**Lij'waarts** (zeew. van den wind af), bw.  
**Lij'zen** (lange) (Chin. kopjes, niet naar den vorm, maar naar de ranke figuren er op zoo genoemd), v. mv. Zie **Lij's**.  
**Lij'zig** (temerig), bn. en bw.; wat praat hij -!  
**Lij'zijde** (zijde van den wind af), v. Zie **Lij**.  
**Lik** (slag), m. -ken; een - om de ooren.  
**Lik'doorn** (eeltknobbel), m. -s. Ook: **lik-doren**; -mes, o. -sen; -zalf, v. -ven.  
**Likeur** (fijne geestrijke drank), v. -keuren.  
**Likeur'stoker** (-maker), m. -s; -ij' (-fabriek), v. -en.  
**Lik'hout** (glanshout v. d. schoenmaker), o. -en.  
**Lik'kebaard** (smuller), m. -baarden.  
**Lik'kebaarden** (zijn lippen aflikken), ik heb -likke baard.  
**Lik'kebroer** (proever, pimpelaar, drinker), m. -broers, -broeders.  
**Lik'ken, lek'ken**, ik heb gelikt (gelekt); -ker, m. -s; -king, v. -en.  
**Lik'ken** (gladmaken met het likhout, ik heb gelikt; -steen, m. -en; -stok, m. -ken.  
**Lik'kepot** (potje met een geneesmiddel), m. -potten.  
**Lil** (gestolde kalfsaus, ook gelatine), o. gmv.  
**Lil'a** (lichtblauwe, roodachtige kleur), o. gmv.  
**Lil'a** (Ind. smal en klein veldgeschut in O. I., ook klein granaatmortier), v. -s; -schot, o. -schoten; -vuur, o. gmv. Ook **Lilla**.  
**Lil'lebeenen** (waggelen), ik heb -lillebeend.  
**Lil'len** (trillen), ik heb gelid; -d ingewand; hij lilt van kou; -ling, v. -en.  
**Lil'liput** (verdicht landje in Gullivers reizen, geschreven in 1727 door Jonathan Swift, 1667-1745), o. gmv.  
**Lil'liputter** (bewoner van Lilliput, dwergje), m. -s; **lilliputpotjes** (zeer kleine), o. mv. (Jonath.)  
**Liman'** (breede moerassige monding der Z. Russische rivieren), v. -s.  
**Lim'bus** (zoom, boord; graadtrand), m. -sen.  
**Lim'bus** (R. K. het voorgeborchte der Hel), m.  
**Limiet'** (scheidspaal, grens), v. -en; **Ariaan** bleef rustig aan de -en van zijn moezerij staan. (Koetsveld.)  
**Limita'tie** (beperking, begrenzing), v. -tiën, -s.  
**Limiteeren** (beperken, begrenzen, nauwkeurig vaststellen).  
**Lim'itman** (sport. de rijder met de grootste voorijft, lees: lim'itmen), m. limitmen.  
**Limoen'** (kleine soort van citroen), m. -en.  
**Limoen'de** (verkoelende drank van water suiker en limoensap), v. gmv.  
**Linament'** (smeersel), o. -en. Zie **Liniment'**.  
**Lin'de** (loofboom met zacht hout), v. -n.  
**Lin'deblad**, o. -en, -eren.  
**Lin'debloesem**, m. -bloesems.
- Lin'denhout**, o. gmv.; -laan, v. -lanen.  
**Lin'nea** (linie, lijn, trek), v. -s.  
**Lineair'** (lijnwormig), bn.; de -e afstand.  
**Lineamen'ten** (trekken of lijnen van het of gelaat van de hand), o. mv.  
**-ling, -eling** (achtervoegsel), b.v. kloosterling, schepeling, stedeling, een thuisbehooren; nieuweling, vreemdeling, lieveling, persoon, die zich als zoodanig kenmerkt; volgeling, zuigeling, overwonneling, verstooteling, personen, die een werking verrichten of ondergaan. Evenzoo: eenling, tweeling, eersteling, nieteling, zondertling.  
**-ling, -lings** (achtervoegsel), b.v.: ruggeling(s), zijdeling(s), mondeling(s), tappending(s), d. i. op de manier, de wijze. Evenzoo: blindeling(s), oulings, ijlings, rakelings.  
**Lingerie'** (kleedij van linnen; linnengoed), v. -ries, -rieën. (g = zj)  
**Lingua'les** (tongletters), v. mv. (gu = g)  
**Linguist'** (taalkenner, taalgeleerde), m. -en.  
**Linguistiek'** (taalkennis), v. gmv. (gu = g)  
**Linguis'tisch** (de studie der talen betreffende), bn. (gu = g)  
**Liniaal'** (lange smalle lat van hout, enz. om lijnen langs te trekken), v. -alen.  
**Lin'ie** (oude lengtemaat, 1/12 van een duim), v. -s, -niën.  
**Lin'ie** (evenmachtlijn), v. gmv.; de - passeeren, van 't noordelijk naar 't zuidelijk halfronnd of omgekeerd zeilen, haar overgaan; fig. hij is de - gepasseerd, hij is over de 50 jaar.  
**Lin'ie** (een rechte lijn vormende slagorde van schepen of troepen), v. linieën; in - geschaard zijn, een - formeeren, zich in - stellen; ook rij van fort en vestingwerken: de Hollandsche water-  
**Lin'ie** (opeenvolgende reeks van geslachten, geslachtsopvolging), v.; in opklimmende -, in afdalende -; in zij- afstammen van; de mannelijke -, de vrouwelijke -.  
**Lin'ie** (R. K. richting van den bouw eener kerk), v.; de Heilige -: 't altaar in 't O., de toren in 't W.; het hoogkoor rond uitgebouwd.  
**Linieeren** (van lijnen voorzien, belijnen).  
**Lin'ieschip** (zeew. oorlogsschip van de eerste grootte), o. -schepen.  
**Lin'ietroepen** (staande geregelde troepen), m. mv.  
**Lin'iment'** (zalf, smeersel), o. -en; het Magisch - is Marco slecht gekomen. (Staring).  
**Link** (striemindruksel, blauwe plek van een keten, riem, enz.), v. -en.  
**Lin'kerarm** (arm aan de linkerzijde), m. -en; -been, o. -en; -hand, v. -en; -kant, m.; -mouw, v. -en; -oever, m. -s; -oog, o. -en; -oor, o. -en; -vleugel, m. -s; -voet, m. -en; -zijde (linkerkant), v. gmv.  
**Lin'kerd** (die met z'n linkerhand evengoed terecht kan als met zijn rechterhand; ook: geslepen vogel, looze guit), m. -s. w. i. g.  
**Links**, bw.; - van den weg; hij schrijft -.  
**Links'af**, bw.; hij ging -.  
**Linksch**, bn.; dit kind is -; -heid, v. gmv.  
**Links'om**, bw.; mil. -, keert!  
**Lin'nen** (weefsel van vlasdraad), o. -s. Vlaamsch -, Hollandsch -; gewast -; -fabriek v. -en; -goed, o. gmv.; -kast, v. -en; -meid, v. -en; -naaister, v. -s; -pers, v. -en; -wever, m. -s.  
**Lin'nen** (van linnen), bn.; een - zakdoek, een - hemd, - lakens.

- Lino'leum** (vloerbekleding van zeildoek, overdekt met kurkafval, verbonden door lijolie), o.  
**Lins**, v. linzen. Zie **Liu'ze**. [gmv.]  
**Lint** (geweven band), o. -en; -**je** (smal lint), o. -s: het -tje van een ridderorde.  
**Lint'gras** (Engelsch gras), o. gmv.  
**Lint'visch** (lintwormige visch der Middell. Zee), m. -visschen.  
**Lint'worm** (ingewandsworm), m. -wormen.  
**Liu'ze** (plant, peulvrucht, wikke), v. -n.  
**Lion'** (toongever in hogere kringen), m. -s.  
**Lion'ne** (gevierde schoone uit de grootte Parijsche wereld), v. -s.  
**Lip**, v. -pen; fig. de - laten hangen, pruilen; zich op de -pen bijten, zich bedwingen, inhouden; ik had het woord op mijn -pen, ik wilde het juist zeggen.  
**Lip'lap** (Indië. kleurling), m. en v. -pen. Robertus Nurks verkwikt met die anekdoten de harten der -pen en der blauwen in de West. (C. O.) Op Java: **Sin'jo** en **Nou'na**.  
**Lip'lapsch**, bn.; -e dames. Zie **Lip'lap**.  
**Lip'letter** (spraak. die vooral met de lippen wordt uitgesproken), v. -letters; de b is een -.  
**Liqua'tie** (het smelten van metalen), v. Lees: *Likwaat'sie*.  
**Liquida** (vloeiende letters), v. mv. Lees: *l'kwida*.  
**Liquida'tie** (vereffening), v. -ties, -tiën.  
**Liquid'e** (vloeibaar, helder, zuiver; glashelder, vlottend), bn. Lees: *li-kied*.  
**Liquideeren** (klaarmaken, vereffenen; afrekenen), (qu = kw)  
**Lira** (Italiaansche munt), v. -'s. Ook: *Lire*; een - is ± f 0.48; een halve -, een kwart -.  
**Lis, lus** (snoer, strikje), v. -sen.  
**Lisch** (familie der irideën), o. -schen; het gele -, ook pinksterbloem of eierbloem, groeit aan den waterkant; het stinkende -.  
**Lisch'dodde** (waterbloem), v. -n; de breedbladige -, de smalbladige -; de - groeit langs slooten, poelen en moerassen.  
**Lis'pelen** (fluisterend of zacht spreken), ik heb gelispeld; -**aar** (hij die lispelt), m.; -**end**, bn.  
**Lis'pen** (lispelend spreken), ik heb gelispt; -**end**, bn.; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.  
**List** (sluwheid, streek, stuw middel), v. -en.  
**List'ig** (sluw, gestepen, loos), bn. en bw; -**heid**, v. gmv.; -**lijk**, bw.  
**Litanie'** (R. K. dialogisch smeekgebed, bestaande in een reeks van aanroepingen met antwoorden), v. litanieën; voor elken dag der week bestaat een -.  
**Lit'en** (hofhoorigen, d. i. lijfeigenen met meer persoonlijke vrijheid), m. mv.; de - betaalden schot en lot, d. i. zeker hoofdgeld.  
**Li'ter** (Ned. kan of kop), m. -s.  
**Literair'** (letterkundig), bn.; in -e kringen, wetenschappelijk, geleerd.  
**Litera'risch** (letterkundig, wetenschappelijk), bn. Ook: **Littera'risch**.  
**Litera'tor** (letterkundige, boekenkenner), m. -to'ren. Ook: **Littera'tor**.  
**Literatuur'** (letterkunde, letterkundige wetenschappen), v. -uren. Ook: **Litteratuur'**.  
**Lithograaf'** (teekenaar op steen, steendrukker), m. -grafen.  
**Lithographeeren** (op den steen teekenen, steendrukken).  
**Lithographie'** (steenplaatdruk; steenschrijfkunst), v. -ën.  
**Lithogra'phisch** (van, voor, betreffende of op de wijze van de steendrukkunst), bn.
- Litiga'tie** (twist, twistgeding, betwisting), v.  
**Litigeeren** (twisten, twistvoeren, pleiten).  
**Litigieus'** (betwistbaar; pleitziek), bn. (g = zj)  
**Lito'tes** (stijl: troop der eenvoudigheid), v., b.v.; hij is niet dom (nl. slim, gevat); een niet te verachten geschenk (nl. zeer aanzienlijk).  
**Lit'sen** (glippen, glijden, ontschieten), litste, -litst; iem. laten -, laat hem maar -. spreek.  
**Lit'teeken** (wondteeken), o. -s, -en.  
**Littera'risch, -air', -a'tor, -tuur'**. Zie: **Littera'risch**, enz.  
**Liturg'** (voorganger, geestelijke), m. -en.  
**Liturgie'** (kerkformulier, kerkenorde, kerkgebruik, voorgeschreven plechtige handelingen en gebeden), v. -ën.  
**Liturgiek'** (wetenschap v. d. eeredienst), v.  
**Litur'gisch**, bn.; -e formulieren, d. i. voor kerkelijke verrichtingen.  
**Livi'de** (lijkkleurig, vaalkleek), bn.  
**Lividiteit'** (vaalheid, fig. nijd), v. gmv.  
**Li'vre** (als Fransche rekenmunt, zooveel als frank; de Engelsche [livre sterling, L. st.] ± in waarde gelijk aan f 12.60), o. -s.  
**Livre'i** (kleedij van een heerenknecht), v. -ën.  
**Livret'** (aanteekenboekje), o. -ten, -s.  
**Llane'ros** (herders der llano), m. mv.  
**Llan'o** (stepachtige vlakte in Z.-Amerika), v. -s. (ll = lj) Zie: **Pam'pa**.  
**Lloyd** (zeevaart-maatschappij), m. Ook: *Lloyds*; de maatschappij is genoemd naar den Engelschman Edward Lloyd, die ± 1700 te Londen nabij de Beurs woonde en in wiens huis koop- en zeelieden samenkwamen; (ll = l); thans ook zeeassurantie-maatschappij.  
**Lloyds'-lijst** (nieuwsblad voor den handel en de zeevaart, te Londen en te Triest uitgegeven), v. -lijsten.  
**Lob** (plooiel aan kraag of manchet), v. -ben. Ook de manchet zelf.  
**Lob'beren** (in 't water ploeteren), ik heb gelobberd.  
**Lob'berig** (dik en trillend, b.v. van spijs), bn. en bw; -**heid**, v. -heden.  
**Lob'bes** (sukkel, sul, goetbloed), m. -en.  
**Lob'big** (ruim en slap hangend), bn. en bw.  
**Lob'oor** (hond met lange neerhangende ooren), m. -ooren. Fig. lobbes, lomperd.  
**Lob'oorig** (fig. onhandig), bn.; -**heid**, v.  
**Locaal'** (plaatselijk), bn.; de locale belangen; -ale omstandigheden; de -ale kleur.  
**Localisa'tie** (het localiseeren), v. (t = ts)  
**Localiseeren** (op de behoorlijke plaats stellen, de behoorlijke plaats aanwijzen; geheel van plaatselijken aard maken); een ontsteking, een besmettelijke ziekte -, de uitbreiding er van tegengaan, ze beperken.  
**Localiteit'** (vertrek, kamer, zaal), v. -en.  
**Lo'catief** (spraak. in sommige talen de naamval van de plaats), m. -tieven; de - antwoordt op de vraag: waar?  
**Loch** (gat, opening), o. -en. vero.  
**Lo'chemer** (uit de stad Lochem), m.; hij is een -; ook bn.: de - diamanten, min of meer doorschijnende kwartskristallen, ook *Lochemsche diamanten*.  
**Loch'gat** (spie- of spuigat), o. -gaten. vero.  
**Lock-out** (het gedaan-geven aan werklieden, het gezamenlijk wegzenden van deze), o. -s; het - te A'dam in 1903 op scheepvaartgebied.  
**Lo'co**, bw. van plaats; - *citato* of l. c., ter aangehaalde plaats. Zie ook: **In -**.  
**Locomobiel'** (verplaatsbaar stoomwerktuig n.l. op raderen), v. -en.

- Locomotief** (stoomwagen, machine, sleeper, stoomtrekker), v. -tieven.
- Loeu'tie** (uitdrukking, spreekmanier, spreekwijze), v. -s, -tiën.
- Lodaga'lis** (stijkerige lava), v. mv.
- Lod'der** (lompe vlegel, zedeloos mensch), m. -s.
- Lod'deren** (fig. luieren), ik heb gelodderd.
- Lod'derig** (kwijnend, slaperig), bn.; wat ziet ge er - uit! Vroeger: verliefd, teeder.
- Lod'deroog** (vriendelijk oog), o. -en. vero.
- Lod'deroog** (persoon), m. en v. -en. vero.
- Lod'deroogen** (verliefde bliken werpen), ik heb -lodderoogd.
- Loderein'doosje** (waarin een sponsje met eau de la reine als reukwerk), o. -s. Een - van Grietje Buren. (C. O.) vero.
- Lod'dewijkslied** (oud-Hoogduitsch zegelied, het eerste met eindrijm, door den monnik Hucbald, op de overwinning door Lodewijk III op de Noormannen behaald bij Saucourt in Picardië. (3 Aug. 881).
- Loe'der** (lomperd, gemeene vent), m. -s. gew.
- Loef** (scheepst. hooge zijde van een zeilend schip, tegengestelde van lij), v.; de - hebben, den bovenwind hebben; - houden, goed bij den wind zeilen; een schip de - afsteken, afwinnen, afknippen, het voordeel van den wind bekomen; fig. iemand de - afsteken, hem vooruitkomen, hem voorbijstreven. gmv.
- Loe'gen**, ik heb geloegd; turf -, hout -, vlijen, stapelen. gew.
- Loef'en** ('t bulken der runderen), de koe heeft geloeid. Fig. huilen van den wind.
- Loem'pang** (Ind. rijstblok, stampvat; soort van ruwen houten vijzel), v. -s.
- Loe'nen** (gevallen, behagen), het heeft -loend; gew. Het zou mij - op het land te wonen. (Potg.)
- Loensch** (een weinig scheel), bn. en bw.
- Loen'schen** (scheel zien), hij -t; hij heeft -loensch.
- Loer** (botterik), m. -en; een echte -.
- Loer** (het loeren), v.; op de - staan, liggen.
- Loer** (poets), v.; iemand een - draaien, bedotten, beethebben.
- Loe'rah** (Mal. kampong- of dessahoofd), m. -s; de afzetterij van den -. (v. R.)
- Loe'ren** (bespieden), ik heb geloerd; op iets -, het trachten te krijgen; fig. op een ambt -.
- Loe'res** (lomperd, onnoozele), m. -en.
- Loer'oogen** (gluren, scherp toezien), ik heb geloeroogd.
- Loet, loe'te** (lange ijzere vuurkrabber), v. loeten.
- Loe'ven** (scheepst. tegen den wind opzeilen, niet afhouden), ik heb en ben geloefd.
- Loever, loe'vert**, alleen gebruikelijk in: te -, d. i. loefwaarts, aan de windzijde; een schip te - bespeuren; de walvisschen gingen ons te - voorbij.
- Lof** (het loof of groen), o. gmv. vero. Zie **Loof**.
- Lof** (eer, lofspraak), m.; met - van iemand spreken; God -! Eigen - stinkt.
- Lof** (R. K. namiddag- of avondgodsdienst-oefening), o. loven; naar het - gaan.
- Lof'bazuin**, v. -bazuinen. Zie **Lof'trompet**.
- Lof'dicht** (lovend gedicht), o. -dichten.
- Lof'felijk** (prijselijk), bn. en bw.; -held, v.
- Lof'lied** (lofzang), o. -liederen.
- Lof'psalm** (geestelijk lied om God te loven), m. -psalmen.
- Lof'rede** (redevoering tot lof van iemand), v. -redenen; - op Alfred den Grooten.
- Lof'trompet**, v. gmv.; de - over iemand of iemands werk steken, uitbundig prijzen.
- Lof'tuiten** (iemand vleien), ik heb hem geloftuit; -er, m. -s; -erij, v. -en; -ing, v.
- Lof'zang** (hymne, ode), m. -zangen. [-en.
- Log** (zwaar, plomp), bn. en bw.; -heid, v.
- Log** (zeew.), v. -gen. Zie **Log'gen** en **Log'lijn**.
- Logarith'me** (algebra: exponent van een standvastig getal, b.v. van 10), v. -n; de - van 100 is 2.
- Logarith'mentafel** (lijst van logaritmenwaarden), v. -tafels.
- Lo'ge** (stoel, zetel; zitplaats in den schouwburg; de bestoten kamer der vrijmetselaars), v. -s.
- Logé** (gast die logeert), m. -'s; **logée**, v. -'s.
- Logea'bel** (bewoonbaar), bn. (ge = zij)
- Logeeren** (als gast nachtverblijf houden).
- Logement'** (herberg, nachtverblijf), o. -en.
- Lo'gen** (leugen), v. -s.
- Lo'genstraffen** (tot teugenaar maken), ik heb -logenstraf; iemand -, hem bewijzen, dat hij liegt.
- Log'gen** (met de log de vaart van het schip bepalen), ik heb gelogd.
- Log'ger** (klein, snel oorlogsvaartuig), m. -s.
- Log'gia** (overdekte buitenbovengalerij), v. -'s.
- Log'ica** (denkkunst, redeneerkunst), v. gmv.
- Logies'** (nachtverblijf), o. gmv.; (zeew. matrozenhut), o. gmv.
- Log'isch** (volgens de logica), bn. en bw.; een -e gevolgtrekking; een -e verbinding van zinnen, b.v. door de vgw. opdat, omdat, enz.
- Log'lijn** (zeew. lijn, die door knoopen in evenmatige deelen is verdeeld), v. -lijnen.
- Logogrief'**, **logogryphe** (woordraadsel, ook letteraadsel), v. -griefen, -gryphen.
- Logomachie'** (woordentwist), v. -chieën.
- Logos** (woord, rede, denkvermogen), m. gmv.
- Lok** (haarkrui), v. -ken.
- Lokaal'** (vertrek), o. lokalen; een ruim -; dit - is te somber; het school-.
- Lok'aas** (spijs, om vogels of wild te lokken), o. -azen.
- Lok'eend** (kooieend, tamme eend, die wilde in de kooi lokt), v. -eenden.
- Loket'** (hokje, vakje, raampje), o. -ten.
- Loket'kast** (een in vakjes of loketten afgedeelde kast), v. -kasten.
- Lok'ken** (trachten tot zich te roepen), ik heb gelokt; -ker, m. -s; -king, v. -en; -sel, o. -s.
- Lok'vink** (gevangen vink, die andere aanstuit), m. -vinken. Fig. misleider, verlokker.
- Lok'vogel** (lokker), m. -s; fig. die juffer deed dienst als - in een confectie-magazijn.
- Lol** (grap, pret, aardigheid), v. -len; voor de -, wij hebben - gehad; -letje, o. -s: hij houdt van een -letje, pretje.
- Lollar'den** (R. K. broeders-ziekenverplegers), m. mv. Zie **Cel'lebroers**.
- Lol'len** (mauwen, ook slecht zingen), ik heb gelold; -er, m. -s.
- Lol'len** (zich op een stoof warmen); **lollepot** (vuurpot), m. -potten.
- Lom** (zweenvogel aan onze N. kust, duikerhoen), m. -men.
- Lom'bard, lom'berd**, m. Zie **Lom'merd**.
- Lom'barden, lom'berden**. Zie: **Lom'merden**.
- Lom'boeng** (Ind. schuur), m. -s. Zie: **Lom'bong**.
- Lom'mer** (schaduw), o. en v. gmv.; in de - der boomen; in het dichte -.

- Lom'merachtig**, bn.; een - laantje.  
**Lom'merd** (bank van leening, pandjeshuis), m. -s. Ook: **Lom'berd**, **lom'bard**.  
**Lom'merden** (dikwijls van den lommerd gebruik maken), ik heb gelommerd. Ook:  
**Lom'berden**, **Lom'barden**.  
**Lom'meren** (in het lommer zitten), ik heb gelommerd; -ing, v. gmv.  
**Lom'merig** (schaduwrijk), bn.; een - plekje.  
**Lomp** (versleten lap), v. -en; in -en gekleed.  
**Lomp** (dom, ruw), bn. en bw.; een -e aanmatiging. (C. O.); -heid, v. -heden.  
**Lomp** (aalpuit, kikkervis, stijmvisch), v. -en.  
**Lom'perd** (domoor), m. -s. Ook: **Lom'perik**.  
**Lom'bong** (Ind. bergplaats voor rijst en padië), m. -s. Ook: **Lom'boeng**.  
**Long** (ademhalingswerktuig), v. -en.  
**Longitu'de** (geographische lengte), v. gmv.  
**Longitudinaal** (in de richting der lengte, overlangs), bn. en bw.; de -ale trillingen van den ether.  
**Lonk** (schuinsche blik, knipoogje), m. -en.  
**Lon'ken** (eenigermate scheel zien; ook toelonen), ik heb gelonkt; -er, m. -s; -ster, v. -s.  
**Lont** (los ineengedraaid, zeer brandbaar koord), v. -en; de - van een kanon. Fig. - ruiken, onraad bespeuren.  
**Lontar** (Mal. op Celebes gist, gebruikt bij 't bakken van brood), v. gmv.  
**Lontarpalm** (Ind. palm met hoogen stam, waaierpalm; levert suiker, stroop en gist), m. -s.  
**Loo**, o.; het -, koninklijk lustoord bij Apeldoorn.  
**Loo** (bosch, hout, bosschage), o. In samenstell. *Hengeloo*, *Almeloo*, *Ventoo*, enz. Ook: *boschrijke vlakte*.  
**Loo'chenen** (ontkennen), ik heb geloohend; de waarheid -, d. i. niet erkennen; alle schuld -; -aar, m. -s; -ing, v. -en.  
**Lood** (metaal), o.; iets weegt zoo zwaar als - d. i. zeer zwaar; met - in de schoenen (ook met looden schoenen) aankomen, d. i. onwillig, schoorvoetend; zegsw. *Dat is - om oud ijzer*, 't is evenveel van betekenis of waarde, nl. weinig; *die muur staat uit het -*, d. i. niet loodrecht.  
**Lood** (D.G.), o. -en; een - kaneel.  
**Lood'aarde** (een soort van looderts), v. gmv.; roode -.  
**Loo'den**, bn.; fig. met - schoenen gaan, aankomen, d. i. met onwil, met tegenzin, met angst.  
**Loo'den** (peilen), ik heb gelood; de diepte -; -er, m. -s; -ing, v. -en.  
**Lood'foelle** (loodlaag op spiegelglas), v. gmv.  
**Loodgie'ter** (werkmán, die lood verwerkt en smelt), m. -gieters.  
**Lood'glans** (zuavellood, looderts), o. gmv.  
**Lood'glit** (geel loodoxyde), o. gmv.  
**Lood'lijn** (rechtstandige lijn, ook lijn om te looden), v. -lijnen; -lijnig (loodrecht), bn.  
**Lood'recht** (te lood, rechtstandig), bn.  
**Loods** (gids ter zee om de schepen in en uit de haven te brengen), m. -en.  
**Loods** (houten schuur), v. -en; -je, o. -s.  
**Lood'sen** (een schip uit of in zee brengen), ik heb geloodst; een schip in de haven -.  
**Loods'mannetje** (makreelachtig zeevischje, dat de schepen i. d. Atl. Oceaan volgt), o. -s.  
**Lood'suiker** (azijnzuur loodpoeder), v. gmv.  
**Lood'wit** (koolzuurlood als wit poeder), o. gmv.  
**Loof** (mat, moede), bn.; iem. - maken. Ik zal het al wie Jan Salie opnemen - maken. (Potg.)  
**Loof** (bladeren), o.; - van aardappels. **Loof'hut** (Isr. feesthut), o. -hutten. Ook: *Looverhut*.  
**Loof'huttenfeest** (Isr. feest, in 't begin van October), o. -feesten.  
**Loof'stil** (bladstil), bn. w. g.  
**Loog** (scherpzoute en bijtende alcali), v. gmv.  
**Loog** (bastaarduitgang), vormt mann. persoonsnamen als in: *theoloog*, *geoloog*, *entomoloog*, *ichtyoloog*.  
**Loog'en** (in loogwater zetten), ik heb gelooagd; *katoen*, *linnen*, *hennep* -, met loog behandelen; -ing, v. gmv.  
**Looi** (rum, d. i. gemalen eikenschors), v. gmv.  
**Looi'en** (leder bereiden), ik heb gelooid; -er, m. -s; -erij', v. -en; -kuip, v. -en.  
**Look** (een ui-achtige plant), o. gmv.; *huis-*, *knof-*. Zie **Ajuin**, **Ui**.  
**Loom** (traag), bn. en bw.; met loome schreden; -heid, v. gmv.  
**Loom'ig** (loom), bn. en bw.; -heid, v. gmv.  
**Loon** (vergelding), o. -en; - naar werk, vergelding naar verdienste; 't is zijn verdiende -, hij krijgt, wat hem toekomt (ongunstig); *Ondank is 's werelds -*.  
**Loon** (een soort van duikereend der Hudson-rivier in Noord-Amerika), m. lonen.  
**Loo'nen** (vergeldden, betalen), ik heb gelooind; -er (beloener), m. -s; -ing (beloening), v. -en; -heer (die laat werken, werkgever), m. -heeren.  
**Loop** (gang, tred), m. -en; de - der hemellichamen; de - der zaken, de - der natuur; op den - zijn; de paarden zijn op den -, d. i. op hol; scherts. *zijn verstand is op den -*, hij is niet best wijs.  
**Loop** (buis of roer van een vuurwapen), m. -en; de - van een geweer, van een buks, van een revolver; een *getrokken -*, met spiraalvormige groeven, die den kogel een wettelende beweging geven; de ledige ruimte van den - heet *ziel*; het deel van den -, dat de lading bevat, heet *de kamer*.  
**Loopbaan** (loopkring der hemellichamen), v. -banen; fig. levensweg, werkkring.  
**Loop, lo'pe** (zekere oude inhoudsmaat), v. lopen; een - koren, een - zout, een - appelen. vero. Ook vlaktemaat van 50 roeden.  
**Loop'en** (snel gaan), ik liep, heb en ben gelooopen; *laat dit maar -*, bemoei er u niet mede; *den drempel ergens plat -*, zeer dikwijls ergens komen; *met het hoofd tegen den muur -*, onzinnige pogingen doen; *er loopt wat van St. Anna onder*, de zaak is niet zuiver; *het vuur uit de zolen (ook stoffen) -*, zeer hard loopen, erg zijn best doen; *het loopt in het riet*, in de war.  
**Loop'pend** (in beweging, in gang), bn.; het -e jaar, de -e week of maand; -schrift, vlug schrift (niet staand); de -e prijs, de marktprijs; de -e rente, nog te innen rente; een - vuur, een snel veldwinnend vuur.  
**Loop'er**, m. -s; hij is - op dat kantoor, boodschapplooper; de -s der smeden, sleutels, die op alle sloten passen; de - der trap, smal kleed, tapijt; de -s van een haas, de pooten.  
**Loop'graaf** (mil. een zigzagswijze in den grond gegraven loop of gang om de belegerde vesting te kunnen naderen), v. -graven.  
**Loop-in-'t-lijntje** (jonge scheepsjongen), m. -s.  
**Loop'je** (kunstgreep), o. -s. Ik weet er wel

- een - op; hij wil een - met ons nemen, ons voor den mal houden.
- Loopplaats** (mil. *exercitie-plaats*), v. -en. vero. Ook *Mijntje . . . gaat naar de - mee*. (Staring).
- Loos** (*ledig*), bn.; een *looze noot*; fig. een *looze boodschap*, d. i. e. *gemaakte boodschap*; spraakk. een - *onderwerp*, b. v. *Het rookt hier*.
- Loos** (*listig, sluw*), bn. en bw.; -heid, v.
- loos**, achtervoegsel, b. v. *kinderloos, ouderloos, hopeloos, eerloos*, d. i. niet hebbende; *reddeeloos, stoortloos, duldeloos, werkeloos*, zonder te doen, wat de stam uitdrukt.
- Loos** (scheepst. *losse of slaphangende bocht in een touw*), v. loozen.
- Loos** (scheepst. *waardeloos*), bn.; een *looze streng, looze zeilen*. Ook wat dient tot sparing van het bestaande: *looze poorten*, borden, waarmede men de geschutpoorten afsluit.
- Loot, lot** (*boomscheut*), v. loten.
- Loo'ver** (*bladerkroon, het groene loof der boomen*), o. -s, -en.
- Loo'verhut** (*Isr. loofhut*), v. -hutten. *Starings fraai gedicht: De Israëlietische -*.
- Loo'vertje** (*blaadje of schilvertje bladgoud*), o. -s; een *muiltje met zilveren -s bezet*; een *rood rokje met gouden -s*.
- Loo'zen** (*loslaten*), ik heb geloosd; een *zucht -*, *het water -*, *iemand -*, *wegsturen*; -ing, v.
- Lo'pe**, v. -n. Zie **Loop**.
- Lor** (*oude lap*), v. -ren. Fig. *beuzeling*, ook onbeduidend persoon.
- Lord** (*manstiel van den hoogen adel in Engeland*), m. -s; *het huis der -s*.
- Lor'ding** (scheepst. *driedraadsch zwaar geteerd garen tot bekleding der kubels*), v. -s. Zie **Schie'mansgaren**.
- Lord-lui'tenant** (*titel van den onderkoning van Ierland*), m. -luitenants.
- Lord'-mayor** (*eerste burgemeester van Londen*), m. -mayors.
- Lord'schap** (*waardigheid van Lord*), o. gmv.
- Lord'schap** (*aansprektitel*), v. b. v. *Uwe -*.
- Lorgneeren** (*begluren, bespieden door een kijkglas*).
- Lorgnet'** (*tooneelkijker, tuurglas, knijpbril*), o.
- Lo'ri** (*kleine aai op Ceilon*), m. -'s. [-ten.
- Lo'ri** (*fraaie papegaai der Molukken*), m. -'s.
- Lor'keboom** (*een soort v. pijnboom*), m. -en. Zie **La'riks**.
- Lor're** (*papegaai, als aanspreking*), v. *Hoe zit gij daar zoo te druilen, -?* (C. O.) Zie **Lor'retje**.
- Lor'regoed** (*prullegoed*), o. gmv.
- Lor'rekraam** (*kraam met rommel*), v. -kramen.
- Lor'ren** (*bedriegen, bedotten*), ik heb gelord.
- Lor'rendraaien** (*smokkelen*), ik heb gelordrendraaid; fig. *bedriegen*; -draaier (*smokkelaar*), m. -s; -draaierij, v. -en.
- Lor'retje** (*papegaai*), o. -s; *hij is van - gepikt of getikt, onnoozel, niet te best wijs*.
- Lor'rewerk** (*knoeiwerk*), o. gmv.
- Lor'rie** (*arbeiders-wagentje op spoorwegen*), v. -s; een - *wordt al trappende of met een hefboom-stang over de rails gedreven*.
- Lor'rig** (*knoeiurig*), bn.; -werk.
- Lors** (*slordige, achteloze vrouw*), v. -en. w. g.
- Los** (*lynx, katachtig roofdier*), m. -sen.
- Los** (*vrij, ontslagen, enz.*), bn. en bw.
- Los** (*niet vast, vrij*), bw. In samenstelling met het werkwoord aaneen te schrijven: *losbarsten, losbranden, losgooien, enz.*
- Losban'dig** (*ongeregeld*), bn.; -heid, v. gmv.
- Los'barsten** (*barstende losgaan*), het barstte -, is -gebarsten; -barsting (*ontploffing*), v. -en.
- Los'bol** (*doordraaier, zwierbol*), m. -bollen.
- Los'branden** (scheepst. *afschieten, afvuren*), ik heb -gebrand; een *kanon -*, een *roer -*, *brand er op -!*
- Los'geld** (*afkoopgeld*), o. -gelden.
- Los'gooien** (scheepst. *snel losmaken*), ik heb -gegooid; de *kubels -*.
- Los'hoofd** (*iemand die lichtzinnig is*), m. en v. -hoofden.
- Los'jes** (*vluchtig*), bw.; een *tribune - in elkaar timmeren, licht*; fig. *ergens - over heen loopen*, d. i. zonder veel nadenken.
- Loslip'pig** (*gaarne sprekende, niet kunnende zwijgen*), bn.; de -e *Fransche minister van marine*.
- Los'plaats** (scheepst. *werf of kaai, waar goederen gelost worden*), v. -plaatsen.
- Los'prijs**, m. -prijzen. Zie **Los'geld**.
- Los'sen** (*los, vrij maken*), ik heb gelost; een *schip -*, *ontladen*; een *kanon -*, *afschieten*; *panden in den tonnerd -*, *afbetalen en zoo terugkrijgen*; een *schuld -*, *afbetalen*; *het roer -*, d. i. *loslaten*.
- Los'spil** (zeew. *draagbaar gangspil*), o. -spillen.
- Lot** (*loterijbriefje*), o. loten; een *heel -*, een *half -*, fig. *het hoogste -*, de eerste prijs.
- Lot** (*levenstoestand*), o. gmv.; een *hard -*; *het - der armen*.
- Lot** (*boomscheut*), o. loten. Ook: **Loot**.
- Lot** (*belasting in oude dagen*), o. Zie **Schot**.
- Lo'teling** (*jongeling, die gaat loten, of zich vastgeloof heeft*), m. -en. Zie **Reerunt'**.
- Lo'ten** (*een lot of nummer trekken*), ik heb -geloot; *mijn zoon moet heden -*; een *koek -*, door loten verkrijgen; de *gelote koek*.
- Loterij'** (*kansspel*), v. -en; *in de - spelen*.
- Lo'ting** (*het loten*), v. -en; mil. *in de - zijn gevallen, dienstplichtig zijn*.
- Lot'to** (*lottospel, kienspel, nummer- of getal-lotterij*), o. -s.
- Lo'tus** (*waterlelie*), m. -sen; de - *was in oud-Egypte het zinnebeeld der heiligheid*; de - *bevat geneeskrachtige sappen*; de - *is ook in Indië verspreid*; *Drijvende bloemenperken, door de -planten gevormd op Java*. (Veth).
- Louis** (*mansnaam: Lodewijk*; ook een *Fransche goudmunt, ± f 11.50*), m. Lees: *Loe-ie'*.
- Lou'pe, loup** (*handvergrootglaasje*), v. loup-pen. (ou = oe)
- Lour'des** (*aardr. Fransch stadje in de Hautes-Pyrénées, vermaarde bedevaartplaats*), o.; een *bedevaart naar -*. (ou = oe).
- Lour'deswater** (*R. K. water uit de miraculeuze bron van Lourdes*), o. gmv.
- Lou'ter** (*onvervalscht, zuiver, rein*), bn. en bw.; -*goud, de -e waarheid*; *het was - ijs, niets anders dan*; -heid, v. gmv.
- Lou'teren** (*zuiveren, reinigen*), ik heb gelouterd; -aar, m. -s; -ing, v. -en.
- Lou'vre** (*aardr. het oude koninklijke paleis te Parijs, thans rijks-museum*), o. (ou = oe).
- Louw** (*de zeelt*), v. -en. gew.
- Louw'maand** (*1e maand, Januari*), v.
- Lo'ven** (*prijzen*), ik heb geloofd; -en *bieden*, een prijs zeggen, op dien prijs afdingen; *de Godheid -*, d. i. *verheerlijken, danken, prijzen*; -er, m. -s; -ving, v. -en.
- Loyaal'** (*getrouw, oprecht, wettig*), bn. en bw.

- Loyaliteit'**, **loyauteit'** (plichtmatigheid, gehoorzaamheid aan wet en plicht), v. gmv.
- Lub**, **lub'be** (plooisel, manchet), v. lubben.
- Lu'eas** (patroon der schilders), m.; de broeders van St. —.
- Luceer'ne**, **luzer'ne** (Fransch klaver), v. gmv.
- Lucht** (dampkringslucht), v. —en; — schep-pen, ademen; de — klieven, snel vliegen; in de — laten springen, vliegen; kasteelen in de — bouwen, dwaze plannen vormen; iets uit de — grijpen, d. i. verzinnen; een gat in de — slaan, hoogst verwonderd doen; de — van iets krijgen, iets bespeuren, lont ruiken; een andere — opzoeken, d. i. klimaat.
- Lucht**, bn. en bw.; een — huis, een — e kamer, licht, vroolijk; iets — opnemen, licht, gemakkelijik; met — en zwier; een — e dans. vero.
- Lucht'ten** (in de lucht brengen), ik heb gelucht; het beddegoed —; fig. nieuw opgedane kennis te — hangen, uitstallen, voor den dag halen.
- Lucht'er** (kandelaar, lantaarn), m. —s. Vrouw, reik den —. (B. ter Haar.)
- Lucht'geest** (fab. sylphide), m. —geesten.
- Lucht'hart** (vroolijke Frans), m. en v. —en.
- Lucht'hartig** (opgeruimd), bn.; —heid, v.
- Lucht'ig**, bn. en bw.; een — en toon aanstaan. (V. Lov.), luchthartig, vroolijk, opgewekt; zij moest er toch niet — over denken. (C. O.), losjes, licht; dat kind is — gekleed, dun, licht; ergens — over heen loopen, losjes.
- Lucht'kasteel** (herschenschim, droombeeld), o. —kasteelen. Zie **Lucht**.
- Lucht'perspomp**, v. —en; de — dient om de lucht in een ruimte te verdichten, b. v. de fietspomp.
- Lucht'pomp**, v. —en; de — dient om de lucht in een ruimte te verdunnen; —klok (glazen stolp eener luchtpomp), v. —klokken.
- Lucht'scheepvaart** (het varen of zweven door de lucht in het bootje aan een ballon), v.
- Lucht'schip** (het bootje, aan den luchtballon hangende), o. —schepen.
- Lucht'schipper** (bestuurder of kapitein van een luchtballon), m. —s. Zie **Aëronaut'**.
- Lucht'sgesteldheid** (klimaat), v. gmv.
- Lucht'spiegeling** (luchtverschijnsel in de woestijn; ook fata-morgana geheeten), v. —spiegelingen.
- Lucht'streek** (elk der vijf aardgordels, begrensd door de poolcirkels en de keerkringen), v. —streken; de beide koude —streken; de beide gematigde —streken; de heete of verzengde —. Zie **Zo'ne**.
- Lucht'stroom** (krachtige beweging der dampkringslucht), m. —stromen.
- Lucht'vaart** (vaart of tocht met eenen luchtballon), v. —vaarten.
- Lucht'verheveling** (luchtverschijnsel; al wat in den dampkring op te merken is), v. —verhevelingen; regen, sneeuw, onweer enz. zijn —verhevelingen.
- Lucht'vochtmeter**, m. —s. Zie **Hygrom'eter**.
- Luchtvor'mig** (gasvormig), bn.; —e vloeistoffen, gassen.
- Lucht'weegkunde**, v. Zie **Aërosta'tica**.
- Lucht'wortels** (bijwortels, welke voedsel uit de lucht opnemen, als bij den klimop), m. mv.
- Luchtzin'nig** (vroolijk, luchthartig), bn. en bw.; dat is — e taal; — spreken. w. i. g.
- Luch'de** (helder, klaar), bn.; — oogenblikken.
- Luciditeit'** (helderheid, klaarheid), v. gmv.
- Lu'eifer** (de naam van den vorst der duivelen; morgenster; ook: strijkwavelhoutje), m. —s.
- Lucratief'** (winstgevend), bn.; een —ieve betrekking.
- Lu'e'tor et emer'go** (ik worstel en houd het hoofd boven water); op het Zeeuw. wapen.
- Lu'e'tor et emen'tor** (ik worstel en bezwijk).
- Lucul'lus** (lekkerbek, fijnproever), m. —sen.
- Ludolphiaansch'**, bn.; het — getal, het getal pi = 3.1415926... door Ludolf van Keulen in 35 decimalen berekend (1586).
- Lugu'ber** (treurig, somber, naar), bn. en bw.
- Lugubriteit'** (treurigheid, naarheid, somberheid), v. gmv.
- Lui** (lieden), m. mv.; boeren—, burger—; —tjes, o. mv.
- Lui** (traag), bn. en bw.; —heid, v. gmv.
- Lui'aard** (lui mensch), m. —aards.
- Lui'aard** (aai of ai), m. —aards; de — is een tandenloos zoogdier in Brazilië; ook in Artis te A'dam heeft men twee —s.
- Lui'bak** (luisaard), m. en v. —bakken.
- Lui'bakken** (luieren), ik heb geluibakkt.
- Lui'buis** (luisaard), m. —buizen.
- Lui'buizen** (luieren), ik heb —luibuisd.
- Luid**, o.; naar — van, d. i. naar den inhoud van.
- Luid** (duidelijk hoorbaar), bn. en bw.; een — getier; — roepen.
- Lui'de** (zeer hoorbaar), bw.; hij sprak —.
- Lui'den** (de kerkklok trekken), ik heb geluid; —er (klokluijer), m. —s. Ook: **Lui'en**.
- Lui'den**, **lui** (mensen), m. mv. Zie: **Lie'den**.
- Lui'dend** (klinkend), bn.; een — e bel.
- Lui'dens** (volgens, overeenkomstig), vz.; — artikel 160 van het Burgerlijk Wetboek is de man het hoofd der echtvereniging.
- Luid'keels**, **luids'keels** (met luide, krachtige keel of stem), bw.; — roepen.
- Luidrucht'ig** (met geraas, ransoerig, met getier), bn. en bw.; —heid, v. —heden.
- Lui'en**, enz. Zie **Lui'den**, enz.
- Lui'er** (kinderdoek), v. —s. Ook **Luur**.
- Lui'eren** (lui zijn, dagdieven), ik heb geluierd.
- Lui'fel** (uitstek, afdak aan den voorgevel), v. —s.
- Lui'k** (blind), o. —en; een zolder—, een kelder—; de —en van een schip, dekplanken.
- Lui'ken** (stuiten), ik look, heb geloken. Geen slaap look haar oogen. (Tollens). De moede dag look het oog. (Beeloo); met geloken oogen. Zie **Oog'luikend**.
- Lui'kerwaal'** (iemand uit de provincie Luik), m. —walen.
- Lui'kerwaalsch'** (de taal van een Lui'ker-waal), o. Zie **Koeterwaalsch'**.
- Lui'lak** (luisaard), m. en v. —lakken.
- Lui'lak** (in sommige streken de morgen van den tweeden Pinksterdag; dan vinden de langslapers het woord op hun deuren geschreven), m. en v. gmv. Vglk. **Dauw'treden**.
- Lui'lakken** (blijven luieren), ik heb geluilakt.
- Lui'lekkerland** (denkbeeldig land van weelde), o. gmv.; — heet ook het land van Kokanje of Cöcagne.
- Lui'm** (gril, kuur), v. —en; in goede —.
- Lui'men** (loeren), ik heb geluimd; op zijn — liggen, op de loer liggen: Heintje Pik (de duivel) lag op zijn —. (Staring).
- Lui'mig** (grappig, geestig), bn.; —heid, v.
- Lui'p** (luim, loer), m. gmv.; op zijn — en liggen, op de loer liggen.
- Lui'paard** (panterachtig roofdier), m. —en.

- Lui'pen** (toeren, gluipen), ik heb geluip.  
**Lui'perd** (bespieder, gluiperd), m. -s; *hij is een -*, een valsch, huichelachtig mensch.  
**Luis** (woekerdierje, snavel-insect), v. luizen.  
**Luis'ter** (schittering, glans), m. gmv.; *de - der zon, de - der diamanten; de - v. h. Rijk.*  
**Luis'teren** (oplettend hooren naar iets), ik heb geluisterd; -aar, m. -s; -ing, v. w.g.  
**Luis'terriek** (schitterend), bn.; *een - feest, een -e overwinning, een feest - vieren.*  
**Luis'tervink** (luis'teraar), m. en v. -vinken. -vinken deugen niet! (Potg.)  
**Luit, lui'te** (snarenspeeltuig met peervormig achtervlak), v. luiten. *De -e, die haar (Jan-neljes) vingeren zoo zoet tokkelden.* (Potg.)  
**Luit'enant** (plaatsvervanger), m. -s; *hij is - bij de infanterie, bij de marine, officier van lagere rang, vervangend den kapitein.*  
**Luit'enant-adjutant'**, m. luitenant-adjutanten.  
**Luit'enant-admiraal'**, m. luitenant-admiraals.  
**Luit'enant-chinees'** (Java. *chinees één rang lager dan kapitein-chinees*), m. -chineezen.  
**Luit'enant-generaal'**, m. luitenant-generaals.  
**Luit'enant-ter-zee** (marine-luitenant), m. luitenants-ter-zee.  
**Lui'wagen** (vloerschrobber), m. -wagens.  
**Lui'wam'nes** (scheldn. lui'aard), m. -mesen.  
**Lui'wijvengoed** (compositie om koper te schuren, poetsmiddel), o. gmv.  
**Luk** (geluk), o.; - of raak, b.v. antwoorden, d. i. in het wild; *een -je, o. -s.*  
**Luk'ken** (meelopen, voorspoedig gaan, goed uitvallen), het lukte, is gelukt; *het zal wel -.*  
**Luk'raak** (onzeker), bn.; *het is -*, een tref.  
**Lul** (zeew. voor- of stagzeil, stormfok), m. -len.  
**Lul** (pijp van een brandslang), v. -len.  
**Lul'la** (praatvaar), m. en v. -'s.  
**Lul'len** (praten, snappen), ik heb geluld; -er, m. -s; -eman (babbelaar), m. -nen; -epraat, m.; -jes, o. mv.  
**Lumie'ren** (aanbreken, kricken), o. gmv.; *het - van den dag.*  
**Lumineeren** (lichten, schitteren, glinsteren).  
**Lumineus'** (helder, lichtend, klaar), bn.; *een - idee, een goede inval.*  
**Lum'me** (nierstuk van een rund), v. -n.  
**Lum'mel** (tomperd, onbeschaafde jongen), m. -s; -achtig, bn. en bw.  
**Lum'melen** (lanterfanten), ik heb -lummeld.  
**Lum'merharst** (achterharst), m. -harsten; ook: -lummerstuk, o. -stukken.  
**Lu'na** (de maan), v. gmv. Ook de Maangodin.  
**Lunambulis'me** (maanziekte, het slaapwandelen), o. gmv.  
**Luna'risch** (de maan betreffende), bn.; *het sub - dal* (Staring, n.l. onze aarde).  
**Luna'tie** (de omloopstijd der maan), v. -s.  
**Lunatiek'** (maanziek, grillig), bn.  
**Lunch** (het warme tweede ontbijt), o. en v. -en. (ch = tsj)  
**Lun'chen** (het lunch gebruiken), ik heb -luncht. (ch = tsj)  
**Lun'deren** (talmen), ik heb -lunderd; -aar (draler), m. -s; -ing, v. -en.  
**Lune de miel** (de tijd der wittebroodsweken v. e. huwelijck), v. gmv. Lees: *mi-el'*.  
**Lunet', lunet'te** (oog-of kijkglas; brilschans eener citadel), v. lunetten.  
**Luns** (spie of staaftje tegen het rad in een wagenas), v. lunzen. Zie **Lens**.  
**Lun'teren** (talmen), ik heb -lunterd. Zie **Lun'deren**.  
**Lup'ine** (vlinderbloemige voederplant), v. gmv.  
**Lup'us** (huidziekte, wolf geheeten), m. gmv.  
**Lurf** (slip), v. lurven; *iemand bij zijn lurven krijgen, pakken, d. i. ruw aantasten, bij den kraag vatten.*  
**Lur'ken** (met kleine teugges zuigen of drinken), het kindje heeft gelurkt; -er, m. -s.  
**Lus**, v. lussen. Zie **Lis**.  
**Lust** (genoegen, genot), m. -en; *iets met - doen; ergens - of geen - in hebben; het is een -; ik heb geen - tot iets, d. i. trek, verlangen; zijn -en bedwingen, d. i. harts-tochten; zijn -en boeten, d. i. zijn begeerten, driften voldoen.*  
**Lust'eloos** (zonder lust, ongevoelig, verdrietig), bn.; -heid, v. gmv.  
**Lust'en**, het lusite, het heeft gelust; *het lust mij niet, het behaagt mij niet; hij doe wat hem lust, wat hem bevalt.*  
**Lust'en** (houden van), ik heb -lust; *de hond lust gaarne vleesch.*  
**Lust'er** (lichtdrager, lichter), m. -s. Ook **Lust're**. (u = uu)  
**Lust'ig** (vroolijk, druk), bn. en bw.; -heid, v.; -jes, bw.; -lijk, bw.  
**Lust're** (glanzige dunne wollen stof), v.; *een - zomerjasje.* Ook: **Lust'er**.  
**Lust'rum** (tijdruimte van vijf jaren), o. -s, lustra; -feest (academiefest), o. -feesten.  
**Lut** (domme vrouw), v. -ten; *een trage -.*  
**Lu'ther, Maar'ten**, 1483-1546, te Eisleben, de voornaamste der Deutsche kerkhervormers.  
**Lutheraan'** (iemand die tot de Luthersche kerk behoort), m. -ranen.  
**Lutheranis'me** (geloofs- en zedenleer der Luthersche kerk), o. gmv.  
**Luthersch**, bn.; *de -e godsdienst, de -e kerk.*  
**Lut'je** (een weinigje), o. -s. gew.  
**Lut'tel** (klein, weinig, gering), bn. en bw. *Zij vroeg een - brood* (Tollens); *een -e moeite; het hielp -; als zelfst. naamw. o.*  
**Luur** (kinderdoek), v. luren; *het is nog een kind in de luren.* Fig. *iemand in de luren leggen, d. i. hem, als was hij een kind, bedotten.* Zie **Lui'er**.  
**Luw** (windstil, beschuttend), bn. *De dennen zijn ons bij windvlaag een -e wand.* (Staring).  
**Lu'wen** (stiller worden), het heeft -luwd. *Het meer bedaart en luwt.* (Bogaers, Redding); *zijn ijver is aan 't -*, afnemen.  
**Luw'te** (windvrije plaats), v. gmv.; *in de - der dennen, der duinen.*  
**Lux'e** (pracht, praalzicht, weelde; overvloed), v.; -artikelen, o. mv. (u = uu)  
**Lux'ueus** (weelderig, prachtlievend, overdaadig), bn. en bw. (u = uu)  
**Lux'us** (weelde, overvloed), m. gmv.  
**Lycæ'um** (middelbare school in Duitschland), o. lycæa, -s.  
**Lyddiet'** (felle ontplofingsstof), o. gmv.  
**Lym'pha, -phe** (ontl. een heldere oloestof uit het bloedvocht ontstaan), v. gmv.  
**Lymph'vat** (ader der lymfhe), o. -vaten.  
**Lyn'chen** (eigenmachtig, zonder proces vonnissen en dooden; in N.-Amerika tegen het einde der 16e eeuw in zwang gekomen, aldus genoemd naar John Lynch), ik heb -lynycht.  
**Lees: lin'-sjen; lynch'wet** (volksjustitie), v.; -wetten; **lynch'gerecht** (volksrecht), o. -gerechten. (ch = tsj)  
**Lynx** (los), m. -en. (y = i)



**Lynx'oogen** (scherpzinnende oogen), o. mv.  
**Ly'ra** (lier der Grieken), v. -s. (y = ie)  
**Lyriek'** (liedichkunst), v. gmv. (y = ie)  
**Lyriek'** (liedichnatig, lyrisch), bn. (y = ie)  
**Ly'risch** (zangerig, tot de lier behoorende),  
 bn.; een — gedicht; eig. subjectieve dichtkunst,

als ode, hymne, cantate, enz.; het — slot van  
*Da Costa's 25 jaren*; de — e poëzie is de uit-  
 storting van het gevoel van den dichter, zij  
 geeft den indruk weer, door hem in zijn ziel  
 ontvangen door eenige gebeurtenis, enz.

## M.

**M.** v. m's. — De dertiende letter van het al-  
 phabet; als Romeinsch getalmerk 1000.  
**M.** — *Magis'ter* (meester); ook Mijnheer,  
 Monsieur.  
**M.** — *Mark* = ± f 0.60. Zie ald.  
**M.** of **Man.** — *Mani'pulus*, een handvol (op  
 recepten).  
**M. A.** of **Man. Auct.** — *Ma'nu aucto'ris*,  
 door de hand des schrijvers.  
**Maatsch., Mv.** — *Maatschappij*.  
**Maj.** — *Majesteit*.  
**M. A. L.** — *Magis'ter artium libera'lium*,  
 meester der vrije kunsten. (t = ts)  
**Mand.** — *Manda'tum, manda't.* Zie ald.  
**Marc.** — *Mar'cus*, Evangelist.  
**masc.** — *masculi'nus*, mannelijk.  
**Matth.** — *Matthe'us*, Evangelist.  
**m. c.** — *Mi'o conto*, mijn rekening.  
**M. D.** of **Med. Dr.** — *Medici'nae doctor*, doc-  
 tor in de medicijnen, geneesheer.  
**M.D.S.** (op recepten) — *mis'ce, de'tur, signe'-*  
*tur*, meng, geef en teeken het.  
**med.** — *medicinen*.  
**Mej.** — *Mejuffrouw*.  
**Mevr., Mw.** — *Mevrouw*.  
**Mgr., Msgr.** — *Monseigneur'* (titel van een  
 prins of van een bisschop).  
**m. i.** — *mijns inziens*.  
**Mijnh.** — *Mijnheer*.  
**mil.** — *militair*.  
**mill.** — *millioen*.  
**Mlle.** — *Mademoiselle, mejuffrouw*. — *Mlles.* —  
*Mesdemoiselles, mejuffrouwen*.  
**M. M.** — *Messieurs, Mijne Heeren*.  
**m. m.** of **mut. mut.** — *muta'tis mutan'dis*,  
 met de noodige veranderingen.  
**Mme, Mad.** — *Madame, mevrouw*.  
**M.M. H.H.** — *Mijne Heeren*.  
**M. m. p.** — *Ma'nu me'a pro'pria*, met mijn  
 eigen hand, eigenhandig.  
**M. O.** — *Middelbaar onderwijs*.  
**mp.** — *mani'pulus*, een handvol (op recepten).  
**Mr.** — *Meester* (academische graad).  
**Mr.** — *Monsieur* (Fr.), *Master* (Eng.), mijnheer.  
**M.S.** — *Manuscriptum*, handschrift.  
**M. S. C.** — *Manda'tum sine clau'sula*, onge-  
 paalde volmacht.  
**M. U. L. O.** — *Meer uitgebreid lager onderwijs*.  
**muz.** — *Muziek*.  
**M. W. O.** — *Militaire Willemsorde*.  
**Ma** (verkorting van *mama*), v. ma's; **maatje**.  
**Maag** (bloedverwant), m. en v. magen. *Hij*  
*heeft vrienden noch magen; hij trok op met*  
*man en —; man en — te hulp roepen; ieder*  
*herkent er vriend of —, of buur onder*.  
 (Koetsveld).  
**Maag** (orgaan der spijsvertering), v. magen.

**Maagd** (*meisje*), v. —en; **maagdeke**, o. —s;  
 in poëzie: *maagdelijn*.

**Maagd** (sterr. sterrenbeeld, zesde teeken in  
 den Dierenriem), v. gmv.

**Maag'delijk** (*rein, zuiver*), bn.; de tinteling  
 van het — e was. (Da Costa); de man van het  
 — metaal, nl. van het zilver. (C. O.); de — e  
 frischheid van den jongen dag. (J. t. B.)

**Maag'delijn** (*klein meisje*), o. —s.

**Maag'denhuis** (Roomsch weeshuis voor  
 meisjes te A'dam), o. gmv.

**Maag'denpalm** (altijd groene kleine kruip-  
 plant met lichtblauwe of witte bloempjes), v.  
 —palmen; blonde kopjes, met — bekranst.  
 (Staring.)

**Maag'denpeer** (een soort van ronde peer),  
 v. —peren.

**Maag'denwas** (een harsachtige stof door  
 werkbijen uit de knoppen der boomen en  
 planten verzameld om daarmede de openin-  
 gen van den korf te dichten; witte, zuivere  
 was), o. gmv.

**Maag'schap** (magen, familie), v.; hij is van  
 mijn —; (vermaagschapping, verwantschap), o.

**Maal**, v. —en. Zie **Ma'de**.

**Maaf'en** (met de zeis afsnijden), ik heb ge-  
 maaid. Fig. Naar men zaait, zal men —,  
 men zal loon naar werken ontvangen; Wie  
 wind zaait, zal onweer —, het kwaad loont  
 zijn meester; —er (maaiende man), m. —s.

**Maaf'veld** (mil. het vlakke land buiten, rond-  
 om of tegen de wallen eener vesting gelegen),  
 o. —velden.

**Maaf'voeten** (slecht met uitgeslagen voeten  
 loopen), ik heb gemaalvoet.

**Maak**, v. gmv.; de schoenen zijn in de —,  
 zijn onderhanden.

**Maal** (keer), v. malen. Echter: *Dit maal*.

**Maal** (kofferzak, brievenzak), v. malen. *De con-*  
*ducteur, die met de — naar binnen ging.* (C. O.)

**Maal** (vetmaal), o. malen; een lekker —.

**Maal** (vlek, teeken), v. malen; een moeder—;  
 ijzer—: ijzer— in linnengoed.

**Maal'stroom** (draaikolk), m. —en. Fig. een  
 — van vermaken, van menschen, van aan-  
 doeningen, van overpeinzingen, d. i. een groote  
 menigte; van de branding in den —, van  
 kwaad tot erger; in den — der revolutie.

**Maal'tijd** (middagmaal, feestmaal), m. —en;  
 dat is mosterd na den —, dat komt te laat.

**Maan** (duister hemellichaam), v. maanen.

**Maand** (1/12 deel van 't jaar), v. maanden.

**Maand'ag**, m. —dagen; —sch, bn.

**Maand'bloeiars** (aardbeien), m. mv.

**Maand'delijks**, bw. Zij ontvangen — hun loon.

**Maand'delijksch**, bn.; de — e rekening.

**Maand'roos** (roos, die elke maand een bloem  
 draagt), v. —rozen.

- Maand'schrift** (boekwerk, dat per maand-aflevering verschijnt), o. -schriften.
- Maand'stond** (R. K. dienst voor een overledene, een maand na zijn dood, of om de maand), m. -stonden.
- Maan'eclips** (geheele of gedeeltelijke verduistering der maan), v. -eclipsen.
- Maan'gestalten** (verschillende schijnvormen der maan), v. mv. Zie **Pha'se**.
- Maan'godin** (myth. Luna, Diana), v. gm. v.
- Maan'jaar** (jaar bevattende 12 omloupen der maan), o. -jaren; het - telt 354 dagen en ruim 8 uur.
- Maan'kop** (kop of zaadhuisje), m.; (de papa-verplant), v. -pen; (slaapmiddel), o. gm. v.
- Maans'verduistering** (maaneclips), v. -en.
- Maan'visch** (klompwisch, zonnevisch), m. -vischen; de - is een zeer groote zeevisch, blauwachtig grijs van kleur.
- Maan'ziek** (onder den invloed der maan, lijdende aan vlagen van waanzin), bn.
- Maan'ziekte** (het slaapvandel), v. gm. v.
- Maar** (tijdig), v. maren. Zie **Ma're**.
- Maar**, vgw. en bw.; doe het -; ik heb - één gulden, slechts, enkel, bloot, louter; hij wil wel, - hij kan niet, doch.
- Maar** (voorwaarde, beding), o. maren; er is een - bij; hou toch op, met je maren.
- Maar, ma're** (nachtsmerrie), v. gm. v.; van de - bereden zijn, Vl. de nachtmerrrie hebben.
- Maar'schalk** (opperveldheer), m. -schalken.
- Maar'schalks'staf** (kenteeken der waardigheid van maarschalk), m. -staven.
- Maart** (lentemaand), m. gm. v.; - roert zijn staart.
- Maartensdag, St. Maar'ten** (feestdag op 11 Nov. ter eere van den H. Martinus; jaarmarkt), v. -dagen.
- Maartsch**, bn.; de -e buien, als in Maart, van Maart.
- Maas** (Java, adellijke titel, lager dan Radhen), m.
- Maas** (ruitvormige opening van een net), v. mazen. Fig. door de mazen der wet kruipen, arglistig een wet ontduiken.
- Maas** (hoofdruiver in ons land), v. R'dam a. d. -.
- Maas'bal** (eivormige houten bal), m. -ballen. Zie **Ma'zen**.
- Maat** (vroeger matroos; makker, spijsgenoot), m. -s; Jan Rap en zijn -.
- Maat** (voorwerp, waarmede men meet, meettuig), v. maten. Zie **Maten en Gewichten**.
- Maat** (de juiste afmeting, of grootte of omvang), v.; blokjes hout op - zagen; de kleermaker neemt de -, de schoenmaker neemt de - van den voet; deze loteling blijft onder de -; naar de mate zijner vermogens, in evenredigheid, in verhouding; alles met - doen, zonder te overdrijven. Zie **Uiterma'te en Bovenma'te**.
- Maat** (dicht, regelmatige opeenvolging in een versregel van betoonde en onbetoonde lettergrepen), v. maten; de - is de hoofdeigen-schap van den poëtischen stijl. Zie **Twee'-voetsmaat, Trip'pelmaat**; ook **Me'trisch, Me'trum**.
- Maat** (muz. indeeling naar tijdruimte; ook door strepen afgedeeld vakje van een muziekstuk), v. maten; er zijn tweedeelige en driedeelige maten; de - aangeven, de - slaan; bij het spelen in de - blijven; zij is telkens uit de -; hij kan geen - houden bij 't samenspel; ik moet nog zes maten schrijven; gij hebt tien maten rust.
- Maat'flesch** (flesch van bepaalden inhoud), v. -flesschen; electriche -, toestel tot het meten van de sterkte der lading van een Leidsche flesch.
- Maat'jesharing** (jonge haring), m. (voorwerp) en v. (stof) gm. v.
- Maat'jespeer** (bergamotpeer), v. -peren.
- Maat'klank** (versmaat), m. Zie **Rhyth'mus**.
- Maat'regel** (schikking, ordening), m. -en, -s; zijn -en nemen; een afdoende -.
- Maat'schap**, v. -pen; -pelijk, bn. en bw.
- Maatschappij** (samenleving), v. -en.
- Maat'staf** (meter, grondslag), m. -staven; den - te klein of te bekrompen nemen. (C. O.)
- Mac**, m. Een Schotsch woord, dat zoon bet.; doorgaans: M'.
- Maca'ber** (den dood betreffende), bn.; een -dans, nl. die der dooden; iem. heeft het -e denkbeeld gehad orde te brengen in die menschelijke overblijfselen der Parijsche catacomben.
- Macadam'** (granietkiesel, geklopte steen, steenpuin), o. gm. v.
- Macadamiseeren** (een weg met klein gestooten granietkiesel of steenpuin bedekken, naar de uitvinding van Mac Adam).
- Macaro'ni** (meelreepen, gekookte deegdraden, een geliefde volksspijs in Italië), v. gm. v.
- Macchiavellis'me** (staatsleer van Machiavelli, gest. 1527: sluwe, arglistige staatkunde, afschuwelijke politiek), o. (ech = kk)
- Macedo'ne** (een soort van gele, uit verschillende groenten- en vruchtensoorten bereid; ook fig. letterkundig allerlei), v. -s.
- Macereeren** (inbijten of invreten; mager, droog. maken; fig. zich martelen, kwellen, afmatten).
- Maché** (gekauwd, doorweekt), bn.; **papier-**, papierpap. (ch = sj)
- Machinaal'** (met behulp van een kunstwerktuig vervaardigd; fig. onmadenkend, volgens sleur), bn. (ch = sj)
- Machina'tie** (kuiperij, weefsel van stuw berekende listen), v. -s, -tiën; ik ken uw nieuwste -tiën om personen te verwarderen, die u in den weg staan. (C. O.) (ch = sj)
- Machi'ne** (kunstwerktuig, fig. kunstgreep, aanslag, list), v. -s. (ch = sj)
- Machineeren** (kuiperijen maken, iets kwaads brouwen). (ch = sj)
- Machinerie'** (samenstel van machines), v. -ën. (ch = sj)
- Machinist'** (behandelaar of vervaardiger van een stoomwerktuig), m. -en. (ch = sj)
- Macho'chel** (dikke en logge vrouw), v. -s.
- Macht** (sterkte, kracht), v. -en; uit al zijn - loopen, zoo hard als men kan; bij -te zijn, iets kunnen, in staat zijn; dit gaat mijn - te boven, dit valt mij te zwaar; de - der spaarzaamheid, uitwerking; de wetgevende -, de uitvoerende -, de land-, de zee-, de hemelsche -en, de goede geesten; de hellsche -en, de booze geesten.
- Macht** (rek. product van twee of meer gelijke factoren), v. -en; de tweede - van 8 is 64; de derde - is 512, de vierde - is 4096, enz.; omgekeerd: de tweede-machtswortel van 64 is 8, enz.
- Machteloos** (zonder macht), bn. en bijw.; -heid, v. gm. v.
- Macht'hebbende** (gezaghebbende), m. en v. -hebbenden.
- Macht'ig** (sterk, krachtig), bn. en bw.

- Machtigen** (de noodige volmacht geven), ik heb — machtigd; — **ing**, v. — en.
- Machtsbetoon** ('t toonen van macht), o. gmv.
- Macht'spreuk** (gezegde of woord, waaraan een spreker veel bewijskracht toekent; ook: doodoener), v. — spreuken; gedurig brak hij kort en met — en af; een beslissende — (Koetsveld); spreekwoorden doen vaak dienst als — spreuken.
- Mack'intosh** (regenjas van waterdichte stof), v. — en. Lees: mek'kintosj. Zoo genoemd naar den Ierschen uitvinder.
- Maçon** (vrijmetselaar), m. — s.
- Maçonnerie** (vrijmetselarij), v. gmv.
- Macrococosmos** (de wereld in het groot), m. gmv.; het onderscheid tusschen den — der maatschappij en den microcosmos der Academie. (Klikspan).
- Macron** (ovale koek v. amandeldeeg), v. — s.
- Maclatuur** (misdruk), v. gmv.
- Mada'me** (mevrouw, juffrouw), v. mesdames.
- Madapolam** (fijne gele katoen of dito calicot), v. gmv.; de — wordt genoemd naar een stad in Britsch-Indië.
- Ma'dat** (opium), v.; — **doosje**, o. — s; — **pijp**, v. — pijpen.
- Ma'de** (kaasworm, larve), v. — n. Ook: **Maai**.
- Ma'de** (weide, maailand), v. — n.
- Madelif** (meizoentje, grasbloem), v. made-lieven.
- Mademoiselle** (juffrouw), v. mesdemoiselles.
- Made'ra** (morgewijn), v. gmv.; **made'raatje**.
- Ma'dig** (vol wormen of maden), bn.; — e kaas.
- Madoerezen** (Ind. bewoners van Madoera en van de O. punt van Java), m. mv.
- Madonna** (R. K. de heilige maagd; ook Mariabeeld), v. — 's.
- Madreporen** (stervormige korallen), v. mv.
- Madrigal** (klein, zinnijk lyrisch gedicht), o. — s. Ook: — **gaal**.
- Madrilleen** (bewoner van Madrid), m. — enen.
- Madrille'na** (inwooner van Madrid), v. — 's.
- Maan'der** (kromme, bochtige lijn), m. — s. Zie **Maan'der**.
- Maecenas** (beschermers, begunstigers van geleerden en van wetenschappen), m. — sen. Zie **Maecenas**.
- Maestro** (muz. verheven, majestueus, grootsch), bw.
- Maestro** (Ital. elk beroemd toonzetter, componist), m. — 's.
- Maf** (laf, vadsig), bn. en bw.; het is — weer; dat is een — je vent; ook: iemand voor het — je houden, voor den gek.
- Maf** (kwartje, in dieventaal), m. — fen.
- Ma'gang** (Java. leerjongen of leerling op een burau), m. — s.
- Magazijn** (voorraadschuur, groote winkel), o. — en.
- Magdale'na** (Bijbel. fig. boetvaardige zondares), v. — 's.
- Ma'ger** (schraal, niet vet), bn. en bw.; — **heid**, v. gmv.
- Ma'gerdag** (R. K. onthoudingsdag), m. — dagen; het is vandaag —.
- Ma'german** (spichtig mensch, schraalthans), m. — mannen.
- Ma'gerjes** (onbeduidend, nietig), bw.
- Ma'gi** (Oostersche wijzen), m. mv. Ook: **Magiers**.
- Magiens** (Oostersch. toovenaar), m. magici.
- Magie** (tooverij, Oostersche tooverkunst), v. gmv.
- Magiërs** (priesters bij Meden en Perzen), m. mv. Bij uitbr.: Oostersche wijzen, niet onbekend met tooverij.
- Ma'gisch** (tooverkrachtig), bn.; een — licht, een — e lantaarn, tooverlantaarn; een — liniment (Staring); — e cirkels, — e kringen.
- Magis'ter** (R. K. in 't klooster de leermeester der novicen), m. — s.
- Magis'ter** (meester in de vrije kunsten, leermeester), m. — s.
- Magistraat** (regeering, overheid, overheids-persoon), m. — aten.
- Magistraats'persoon** (man van gezag, rechter, lid eener regeering), m. — personen.
- Magistratuur** (openbaar gezag, rechterlijke macht), v. gmv.
- Magnaat** (rijks-groote in Hongarije en Polen), m. magnaten.
- Mag'na Charta** (Groote Vrijheidsbrief van Jan zonder Land (Engeland); het Groote Handschrift door hem op aandrang van adel en geestelijkheid in 1215 gegeven), v. gmv. Ook: De Groote Oorkonde. Zie **Charta**.
- Magnaniem** (grootmoedig, edelaardig), bn.
- Magnaniniteit** (grootmoedigheid), v. gmv.
- Magneet** (zeilsteen), m. magneten.
- Magneet'kies** (zwavelachtig ijzererts), o.; men vindt — in Scandinavië.
- Magneet'naald** (kompasnaald), m. — naalden.
- Magne'sia** (talkaarde, bitteraarde, een soort van arsenij), v. gmv.
- Magne'sium** (metaalstof in de magnesia aanwezig), o. gmv.
- Magne'tisch** (aantrekkingskracht uitoefnend), bn.; een — e slaap, n.l. door hypnotisme; een bezwerende of — e kracht op iem. uitoefenen. (C. O.)
- Magnetiseeren** (magnetisch maken, de aantrekkende kracht mededeelen; fig. door zekere gebaren en aanrakingen in een soort verdooving brengen).
- Magnetiseur** (geneeskundig uitoefenaar of beoefenaar van het magnetisme), m. — s.
- Magnetis'me** (magnetische kracht en toepassing er van), o. gmv.; het diertlijk —.
- Magnificat** (R. K. lofzang ter eere v. Maria), o.
- Magnificentie** (pracht, hoogheid, heerlijkheid), v. gmv.
- Magnifiek** (prachtig, luisterrijk, kostbaar), bn.
- Magnolia** (plant met welriekende bloemen in N.-Amerika en N.-Azië), v. — 's; de — heet naar den kruidkundige Magnol te Montpellier, † 1715.
- Magonia** (naaldachtige boom in Brazilië), m. — 's.
- Magot** (zekere aap in N.-Afrika), m. — s. Lees: **Magoo**.
- Magot** (eig. apengezicht, Chineesch koddig poppetje), m. — s; een allersierlijkst pronktafeltje stond beladen met allerlei aardigheden . . . reukflesschen, — s, enz. (C. O.)
- Magyaarsch** (Hongaarsch), bn.; als zn. o.
- Magya'ren** (oorsponkelijke naam voor de Hongaren), m. mv.
- Mah'di** (profeet, die Mohammeds werk zal voltooien, door de ongelooigen tot den Islam te brengen of ze uit te roeien), m. — 's. (ah = aa)
- Mahomed** (de groote profeet der Islamieten); — **aan**, m. — anen; — **aansch**, bn.; — **anis'me**, o. het Mahomedaansche geloof. Ook: **Moham' med**, enz.
- Mahonie** (bruinrood meubelhout), o. gmv.
- Mahoniehout**, o. gmv.; een tafel van —.
- Ma'idenspeech** (eerste redevoering in het

- Eng. parlement door een lid of een minister), v. -en. Lees: Meed'nspietsj. Zie **Speech**.
- Mail** (brievenpost van en naar Indië; lees: meel), v. -s; een -brief schrijven. **Maal**.
- Mailboot** (zeeboot met de mail aan boord), v. -en; -stoomer, m. -s; -trein, m. -en.
- Mainteneeren** (in stand houden, onderhouden; iemand beschermen; een maitres onderhouden), (ai = è)
- Maire** (burgemeester in Frankrijk), m. -s.
- Mairie** (burgemeesterskamer, gemeentehuis), v.
- Mais** (Turksche tarwe), v. gmv.; op Madoera is - hoofdvoedsel.
- Maitre** (meester, heer, gebieder, baas), m. -s.
- Maitresse** (meesteres, vrouw des huizes; vrouw van den onderwijzer; maitres), v. -n.
- Maize'na** (maïsmeel voor podding), v. gmv.
- Ma'jas** (Ind. orang-oetan), m. -sen.
- Majesteit** (hoogheid, soevereïn), v. -en; -sschender, m. -s; -sschennis, v. gmv.: zie **Lése majesté**.
- Majestueus** (indrukwekkend), bn.; een watterval is een - gedruisch. (C. O.)
- Majolica** (lichtroode fayence uit Majorca), v. gmv.
- Majoer'** (hoofdofficier van den laagsten rang), m. -s.
- Majoer'-chinees** (Jav. algemeen verantwoordelijk hoofd der Chineezen, wonende te Batavia), m. -chineezen.
- Majoer'-ingenieur'**, m. majoers-ingenieurs.
- Majoers'uniform**, v. -uniformen.
- Ma'jor** (de grootere, oudere), m. -s.
- Majoraat'** (het voorrecht van den oudste in een familie), o. -raten.
- Majordo'mus** (huismier der Merovingers), m. majores domus.
- Majordo'mus** (R. K. prelaat die in 't pauselijk paleis de regeling van zaken heeft), m. majores -.
- Majorenniteit'** (mondigheid), v. gmv.
- Majoriteit'** (meerderheid b.v. van stemmen, meerderjarigheid), v.
- Mak** (tam, niet wild), bn. en bw.; -heid, v.
- Makassaarsch'** (van of uit Makassar, Z.W. deel van Celebes), bn.; -e paarden.
- Maka'me** (dicht. een soort van rijm doorvlochten met proza; een dichtvorm van Arabischen oorsprong), v. -n; een -ndichter.
- Makassaren** (Ind. bewoners van Z.W. Celebes), m. mv.
- Ma'kelaar** (tusschenpersoon in den handel), m. -s, -ren; -dij', v.; -schap, o.; -ares', v. -sen.
- Makelij'** (maaksel), v. gmv. Hij is van geene betere - dan andere menschen. (v. Eeden); zij is van steviger - dan hare zuster.
- Ma'kelloon** (makelaarsloon), o. -loonen.
- Ma'ken**, ik heb -maakt; zich uit de voeten -, heengaan, op den loop gaan; hoe maakt gij het? d. i. hoe is het met den staat uwer gezondheid; de student maakt het goed, slecht, d. i. past goed of slecht op; hij zal het niet lang meer -, de ziekte, het leven loopt op een eind; veel werk van iem. -, het druk met iem. hebben, veel attentie wijden aan iem.
- Ma'ki** (vosaap op Madagascar), m. -'s.
- Mak'ker** (kameraad, gezelschap, maat), m. -s.
- Makreel'** (stekelvinnige zeevisch, in Juli en Augustus op onze kusten), m. -en.
- Makrol'** (slecht vrouwspersoon), v. -len.
- Makro'ne**, **makron'** (amandelkoek), v. -s.
- Maku'ba** (zekere fijne snuifsoort), v. -tabak.
- Mal** (model in 't klein, vorm), m. -len; -letje, o. -s; malletje aan of naar - maken, machinaal werken.
- Mal** (zot, kinderachtig, dwaas), bn. en bw.; -heid, v.; -ligheid, v. -heden.
- Ma'laga** (zekere Spaansche wijnsoort), m. gmv.
- Malai'se** (onaangename toestand, gedrukte stemming b.v. in den handel), v. gmv. (ai = è)
- Mal-a-propos'** (ten ontijde, ongelegen), bw.
- Mal-a-ria** (moerastucht, moeraskoorts), v. gmv.
- Malcontent'** (ontevreden), bn.
- Malcontent'en** (misnoegden), m. en v. mv.
- Mal'der** of **mal'ler** (bekwaam scheepstimmerman), m. -s.
- Mal'der** (Duitsche korenmaat), o. -s.
- Mal'e'er** (bewoner van de Grootte en Kleine Soenda-eilanden tot en met West-Flores), m. -s; de Atchineezen zijn -s.
- Mal'eisch'**, bn.; de -e taal, d. i. die der Maleiers; als zn. (de taal), o. gmv.
- Ma'len** (fijnmaken), ik heb -malen. Die het eerst komt, het eerst maakt, de eerstgekome moet het eerst geholpen.
- Ma'len** (schilderen, dichterlijk beschrijven), ik heb gemaald. Wie kan hier de angsten -? (St.)
- Ma'len** (zeuren, zaniken, lastig zijn), ik heb -maald; **ma'ler**, m. -s; **malerij'**, v. -en.
- Ma'len** (nijmeren, peinzen, een idee-faze hebben), ik heb -maald; wat bragt zijn (Otto's) geest aan 't -? (Staring).
- Malen'geren** (scheepst. luieren), ik heb gemalengerd; - komt op een schip voor een matroos niet te pas.
- Malentendu'** (misverstand; dwaling, verkeerd begrip, misgreep), o. gmv. (en = an)
- Ma'leo** (Ind. hoen ter grootte van een haan), m. -'s; de - heeft paarsachtige, bruinzwaarte
- Malheur'** (ongeluk), o. -s, -en. [veeren.
- Malhounnet'** (oneertlijk; onheusch, onbeteefd), bn. en bw.
- Mal'ice** (boosheid, kwaadaardigheid), v. gmv.
- Mal'icieus'** (boosaardig, arglistig), bn. en bw.
- Mal'ie** (een ringetje van staal-, ijzer- of koperdraad als deeltje van een maliënkolder; ook een nestel van een rijgsnoer), v. -liën, -s.
- Mal'ie** (houten kolf, kolfhamer), v. -liën, -s.
- Mal'iebaan** (speelplaats voor het kolfspel), v. -banen; de - te Utrecht.
- Mal'ien** (in de maliebaan spelen, kolven), ik heb gemalied.
- Mal'ienkolder** (harnas uit maliën vervaardigd), m. -s. Ook: -hemd, o. -en.
- Mal'ing** (nijmering, onrust), v.; in de - zijn, d. i. in de war; in de - nemen, voor den zot houden; in de - komen, in 't gedrang der kwajongens komen; iemand een - maken, d. i. grof en luid toespreken.
- Malkaar'** (afbreken: malk-aar), vnv.; zij bedriegen -, d. i. elkander. Ook: Mekaar'.
- Malkander'** (afbreken: malk-ander), vnv.; zij bederven -s werk.
- Mal'kruid** (bilzenkruid), o. gmv.
- Mallejan'** (groot voertuig op hooge wielen tot vervoer van boomen, enz.), m. -s.
- Mallemo'len** (kermismolen), m. -molens.
- Mal'ten** (dartel stoeien, gekheid maken, dwaas doen), ik heb gemald.
- Mal'lepraat** (zottepraat), m. gmv.
- Malloot'** (malhoofd, dwaas, zot), m. en v. -loten; de overige dansers en danseressen stonden als -loten te kijken. (Potg.); meestal vr.: een oude -, die zich met fietsen belachelijk maakt.

- Mallo'te** (steenklover), v. gmv.  
**Malsch**, bn. en bw., malscher, malscht; - vleesch, zacht, week, sappig; fig. -e verzen, aangenaam, zoetvloeiend; fig. *het iemand lang niet* - zeggen, d. i. op alles behalve aangename toon; -heid, v. gmv.  
**Malten'tig** (zeer nauwgezet, stipt, hoogst kleingeestig), bn.; Lekkernijen, die zooals -e menschen beweren, de kinderen ziek maken. (C. O.); -heid, v. gmv.  
**Malte'zer** (afkomstig van Malta), bn.; -ridder, Johannesridder. Ook: Mathe'zer.  
**Malte'zer** (ridder van de orde van St. Jan van Jerusalem), m. -s. Ook: Mathe'zer.  
**Maltraiteeren** (mishandelen, doorhalen).  
**Mal'uwe** (zeker kruid), v. -n. Ook: Mal'va.  
**Mal'va** (veelbladig kruid, viltachtig van stengel), v. -s. Zie Ma'luwe, Mal've.  
**Mal've** (kaasjeskruid-bloem), v. gmv.  
**Malversatie** (kwade praktijk, verduistering van gelden), v. -s, -tiën. (t = ts)  
**Malverseeren** (zijn ambt niet eertlijk en getrouw waarnemen).  
**Malvezij'** (Grieksche zoete wijn), v. gmv.  
**Malz-extract** (gezondheidsbier), o. gmv.  
**Mama', ma** (moeder), v. -s; **mamaat'je**.  
**Mameluk'**, m. -ken. Zie Mammeluk'.  
**Mamie'ring** (zeew. scheepsgoot van leder, van zeildoek, enz.), v. -en, -s.  
**Mammeluk'** (Egyptisch keursoldaat), m. -ken.  
**Mam'mon** (geldgod), m. gmv.; den - dienen, op geld azen, aan aardsche schatten hangen.  
**Mam'mouth** (voorwereldlijke olifant), m. -en. Ook: Mam'moeth; -sbeenderen, o. mv.  
**Mamsel', mamesel'** (juffer, uit: Made-noiselle), v. -s; En Mama zei 't met Mam-zel. (Staring), kinderjuffer, goevernante.  
**Man** (mannetijk persoon), m. -nen; aan den - brengen, iets verkoopen; dat zal zijn - uel vinden, d. i. zijn kooper; hij staat zijn -, d. i. zijn tegenpartij; hij is mans genoeg, sterk genoeg; als de nood aan den - komt, als er groote nood is; ik zal u - en paard noemen, d. i. alles in bijzonderheden zeggen; een - een -, een woord een woord, spreekwijjs voor: wij zullen trouw zijn aan ons woord; dat is een gulden per -, d. i. per hoofd; het schip is met - en muis vergaan, d. i. er is niets en geen man gered; -netje, o. -netjes (soldaten); gmv. manneke, o. -s.  
**Man** (echtgenoot), m. -s of -nen; de dames werden door haar -s gehaald.  
**Man'ager** (leider van een wedstrijd, opziener over den stal met renpaarden), m. -s. Lees: Men'nidzjer.  
**Man'ati** (een soort van walrus, zeeke), m. -'s.  
**Manche (la)** (het kanaal), v. gmv. (ch = sj)  
**Man'chester** (katoenfluweel), o. gmv. Lees: men't'sjister.  
**Manches'terpartij** (staatkundige partij voor den vrijhandel in Engeland), v. gmv.  
**Manchet'** (handlubbe of -boord), v. -ten.  
**Mand** (korf), v. -en; fig. door de - vallen, de waarheid bekenen, schuld erkennen.  
**Mandaat'** (bevelschrift, lastbrief, volmacht, opdracht), o. -daten.  
**Mandarijn'** (openbaar ambtenaar in China), m. -en; er zijn burgerlijke en militaire -en.  
**Mandarijn'tje** (kleine sinaasappel uit Malta), o. -s.  
**Mandata'ris** (lasthebber, gevolmachtigde), m. -rissen.  
**Man'dau** (koppensnelmes der Dajaks), v. -'s.  
**Mandement'** (herderlijke brief, bisschoppelijk rondschrjven), o. -en; het - der bisschoppen van Nederland van 1868 in zake het onderwijs.  
**Man'dewerk** (mandemakerswerk), o. -en.  
**Man'dieën** (Mal. baden); -kamer (badkamer), v. -kamers.  
**Mandioe'ca** (wolfsmelkachtige plant), v. gmv.; de - is een voedingsmiddel in Midden-Amerika.  
**Mand'jeskoop** (venter v. manden), m. -koopen.  
**Mandoer'** (Java. hoofd, b.v. der politie- en bureaudienaren, ook opzichter), m. -en.  
**Mandol'ne, mandolijn'** (muziekinstrument, kleine gitaar), v. -s; -lijnen.  
**Mandra'gora** (plant, alruin), v. gmv.  
**Mandrill'** (grootte aap of baviaan van Guinea en Midden-Afrika), m. -s; de afschuwelijke -, hansworst der verzameling. (C. O.)  
**Mand'vol**, v. manden vol.  
**Mané'ge** (rijbaan, rijsschool, rijkunst; iedere africhting van dier of mensch; listige handelwijze), v. -s. (g = zij)  
**Ma'nen** (nekharen van dieren), v. mv.; de - van den leeuw, van het paard.  
**Ma'nen** (aansporen, aanporren tot betaling), ik heb gemaand; -ner, m. -s; -ning, v. -en.  
**Mangaan'** (een metaal hard en glanzig als licht gietijzer), o. gmv.  
**Man'gat, man'negat** (ingang tot den stoomketel), o. -gaten.  
**Mangel** (werktuig om wasgoed glad te maken), m. -s.  
**Man'gel** (gebrek), o.; bij - van, bij ontstentenis, bij gebrek.  
**Man'gelen** (gladmaken van linnen, enz.), ik heb - mangel; -bord (ook -plank), o. -en.  
**Man'gelen** (ontbreken), het heeft gemangeld; het mangelt hem aan moed, aan geld, enz.  
**Man'gelwortel** (beetwortel, rode biet), m. -wortels; de - dient vooral als veevoeder.  
**Mang'ga** (Ind. heerlijke pruimachtige vrucht van den -boom), v. -s.  
**Mang'gis** (Ind. vrucht met zuurzoet vleesch), v. -gissen.  
**Mang'grove** (Ind. wortelboom), v. -n. Zie Rizopho're.  
**Manhaf'tig** (dapper, strijdlustig), bn. en bw.; -heid, v. gmv.  
**Mania'bel** (handelbaar, lenig, zacht; fig. gezeglijk), bn.  
**Maniak'** (halve gek, waanzinnige), m. en v. -s, -ken. Zie Manie'.  
**Maniche'ër** (aanhanger van zekere godsdienstige perzisch-christelijke sekte), m. -s.  
**Manie'** (zielsziekte, hartstochtelijke ingenomenheid, waanzin), v. gmv.  
**Manier'** (wijze van doen, van handelen), v. -en.  
**Manies'san** (Ind. zoetheid, confituren), v. gmv.  
**Manifest'** (scheepst. tabelsgewijze opsomming van al de goederen der lading, cargalijs), o. -en.  
**Manifest'** (openlijke bekendmaking, verklaring van een vorst of regering over een staatsaangelegenheid; een staatschrijven; ook verdedigingschrift), o. -en.  
**Manifestant'** (betooger; persoon die meedoet aan een manifestatie), m. en v. -en.  
**Manifesta'tie** (openbare daad, openbare vertooning, d. i. betooging met het doel om zekeren indruk te weeg te brengen), v. -tiën, -s.  
**Manifesteeren** (openlijk doen blijken).

- Manil'la** (sigaar eener geurige tabaksoort van het Philippijnsche eiland Manilla), v. -'s.
- Manil'la-hennep**, m. gmv. Zie **Aba'ca**.
- Manil'la-sigaar** (n. l. van Manilla-tabak), v. -sigaren.
- Manil'le** (tweede matador of troef in het omber- en quadrillespel), v. -s. Lees: **Ma-niel'-je**.
- Maniok'** (broodwortel, heester in Z.-Amer.), m.
- Mani'pel** (R. K. een soort van armband, dien de priester aan den linkerarm draagt bij het lezen der Mis), m. -s; de - is van dezelfde stof en kleur als de stoel en de kazuifel.
- Manipula'tie** (betasting, bewerking met de vingers, handbeveging), v. -s, -tiën. (t = ts)
- Manipula'tor** (seingeveer der telegraaf), m. -s, -to'ren.
- Manipuleeren** (betasten, bestrijken of bewerken met de hand).
- Ma'nis**, m. -sen. Zie **Schub'dier**.
- Mank** (kreupel), bn.; fig. aan een ewel - gaan, eenig zedelijk gebrek hebben; deze ver-gelijking gaat -; -heid, v. gmv.
- Man'ke Willem** (volksnaam van de clivia), m. - Willems.
- Mankeeren** (ontbreken, tekortkomen, tekort-schieten; zijn betalingen staken, failliet zijn).
- Mankement'** (fout, gebrek), o. -en.
- Man'kop**, o. Zie **Maan'kop**.
- Man'lijk**, **man'nelijk**, bn. en bw.; een - karakter, het - geslacht, een - leen, - rijm, een - e ziel; zich - gedragen, - handelen.
- Manmoe'dig** (dapper), bn. en bw.; Piet stak zijn hand almede - in den korf. (C. O.); -heid, v. gmv.
- Man'na** (verhard plantensap, zoet van smaak), o. gmv.; Bijb. het - der woestijn, hemelbrood.
- Mannequin'** (draag- of marktkorf; ledpop; fig. onzelfstandig mensch), m. -s. (qu = k)
- Man'netjes**, o. mv. De diernamen met man-netjes verbonden, worden als samenstellingen aaneengescreven, als: -gans, -vink, enz.
- Mancou'vre** (handeling, handgreep; kunstmatige besturing van een schip, van krijgs-volk; krijsoefening; slinksche wegen, listen en lagen), v. -s. (oeu = eu)
- Mancou'veeren** (bewegingen verrichten, bijzonder met troepen of schepen).
- Ma'nometer** (werktuig tot het meten van de spanning der lucht, ook: tot meting van die van den stoom in den ketel), m. -meters.
- Mans**, bn.; hij is - genoeg, sterk, bij de hand.
- Mans'bloed** (St. Janskruid), o. gmv.
- Mans'chap** (bemanning), v.; de - van een zeeschip; -schappen (soldaten), m. mv.
- Mans'chap** (trouwhuldiging), v. gmv.; hij deed zijn heer hulde en -.
- Man'slag** (doodslag), m. -slagen.
- Mans'oor** (vergiftig gewas uit de familie der aristolochia), v. en o. gmv.; de - bloeit bij ons onder hazelaren van April tot Juni.
- Mans'persoon**, o. -personen.
- Man'tel** (kleedingstuk), m. -s; fig. onder den - van godsvrucht, d. i. onder den schijn, het voorwendsel; iemand den - uitvegen, scherp doorhalen, berispen.
- Man'tel** (scheepst. takel in het groote want), m. -mantels; -schelp (dier), v. -schelpen.
- Man'teljuffrouw** (winkeljuffrouw in de af-deeling mantels van een confectie-magazijn), v. -juffrouwen.
- Mantille** (manteltje), v. -s; de freule droeg een kleine - van zware witte zijde. (C. O.). Lees: **Mantiel'-je**.
- Man'trie** (Java. vrij aanzienlijk inlandsch ambtenaar, ondergeschikt aan het hoofd der politie), m. -s; ook kan de - een goede be-trekking hebben bij het schrijversversonnel.
- Manuaal'** (handboek, dagregister; in de muz. het klavier of de toetsenrij in tegenstelling van het pedaal), o. -alen.
- Manuaal'** (handgreep, -beweging), o. -alen.
- Manuduc'tie** (handleiding, aanleiding, aan-wijzing, v. -s, -tiën. (t = ts)
- Manueel'** (met de hand), bn.
- Manufactu'ren** (voortbrengselen, vooral weefsel van handen- of fabrieksarbeid), v. mv.
- Manufacturier'** (winkelier of koopman in manufacturen), m. -s.
- Manufacturist'** (manufacturier), m. -en.
- Manuscript'** (handschrift), o. -en. Zie **Autograaf'**; bij een - is meer sprake van den inhoud van 't stuk dan van den lettervorm.
- Map'pe** (omslag van een portefeuille; boeken-, teeken- of brieven-tasch), v. mappes.
- Mappemon'de** (algemeene wereldkaart), v. -mondes.
- Maraboe'** (oieivaar van Hindostan), m. -s.
- Maraboe'-veeren** (zijdeachtige witte veeren door den vogel onder den staart gedragen), v. mv.; Freule Constance is jaloersch van uwe maraboes. (C. O.), n.l. op den dameshoed.
- Marabout'** (Mohamm. priester eener moskee), m. -s. Ook: **Maraboet'**.
- Maran'ta** (pijlwortel), v. -'s.
- Maraskijn'** (kersepitten-brandewijn), m. gmv.
- Maraski'no** (marasquin, fijne likeur), m. gmv. Zie **Maraskijn'**.
- Maras'me, maras'mus** (ziekte, uittering van het lichaam door ouderdom), o. gmv.
- Marchand'** (koopman, handelaar), m. -s.
- Marchandeeren** (handelen; afdingen, knib-belen).
- Marcheeren** (te voet gaan, een tocht te voet doen, uitrukken).
- Mar'cus-processie** (R. K. ommegang op 25 April), v. -s, -siën.
- Ma're, maar** (tijdig), v. maren; een treur-.
- Marechal'** (maarschalk), m. -s. (ch = sj)
- Marechaussee'** (militair dienaar van poli-tie), m. -s. (ch = sj)
- Marechaussees'** (korps bereden politie, oorspronkelijk grensbewakers), m. mv.; het korps werd opgericht 26 Oct. 1814. (ch = sj)
- Marem'men** (westelijke moerassige kust-streek in Italië), v. mv.
- Ma'ren** (meren, een schip vastleggen), ik maarde, heb gemaard.
- Ma'rentak** (altijd groene woekerplant), m. -takken; de -takken leven op appel- en pereboomen en populieren. Ook: **Vo'gellijm**.
- Marg'a** (Ind. stam der Bataks), m. -'s.
- Margare'ta** (vrouwen-naam), v. -'s.
- Margariet'** (parelglimmer), o. gmv.; het - is parelmoerachtig.
- Margariet'** (meizoentje, madelief), v. -en. volkst.
- Margari'ne** (grondstof der kunstboter, ook de kunstboter zelve), v. gmv.
- Mar'ge** (ledige of witte rand langs brieven), v. -s. Lees: **marzj**.
- Marginaal'** (op den rand), bn.; -ale aan-teekeningen.
- Margina'liën** (kantteekeningen), v. mv. (g = g)
- Margine** (in) (op den rand), bw. (g = g)
- Mari'abad** (kookbad, kookwaterbad), o. gmv.
- Mari'aglas** (vrouwenijs, ijskristal), o. gmv.

- Mari'a-lichtmis** (R. K. feestdag ter eere van Maria's tempelbezoek en reinigingsoffer, 2 Febr.), v. gmv. Zie **Licht'mis**.
- Marianne** (spotnaam voor Frankrijk), v.; de huishouding van —.
- Mari'ne** (het zeewezen van een staat en al wat daartoe behoort), v. gmv.; het departement van —, de Engelsche —, de Nederlandsche —.
- Marineeren** (inzouten of innaken in azijn met kruiden); haring —.
- Marinier'** (zeesoldaat), m. —s.
- Mariolein', marjolein'** (lipbloemige plant), v. gmv.; de bloem der — is roos- of vleeschkleurig; de — dient als toekruid bij vleesch.
- Marionet'** (kunstige ledepop aan een draad, waarmede men comédie speelt), v. —ten.
- Marionet'tenspel** (poppenspel), o. —ten.
- Maritaal'** (hetgeen tot een echtgenoot en zijn rechten behoort), bn.
- Maritiem'** (betreffende het krijgswezen ter zee), bn.; het —e etablissement te Soerabaja; de —e autoriteiten; de —e macht.
- Mark, mar'ke** (oudtijds Saksische gemeente), v. marken; de —e Tubbergen, de —e Geesteren in Twente; —genooten, m. mv.
- Mark** (gewicht voor edelstenen, ± 245 Gr.), o. —en; een — is 24 karaat, elk van 24 grein.
- Mark** (grensland), v. —en; de Spaansche —, landstreek tusschen Pyreneën en Ebro; de Brandenburgsche mark; vergelijk **Denemarken**; ook grensgewest: hier aan de uiterste —en van het keizerrijk (Gestoorde Bruiloft, v. Lenn.) nl. in het graafschap Holland.
- Mark** (Duitsche munt, ± f 0,60), v. —en.
- Marketen'ter** (zoetelaar, koopman in verveeringen voor soldaten), m. —s; —ij', v.; —tent'ster, v. —s.
- Markeur'** (opteekenaar; biljartjongen), m. —s.
- Markgraaf** (graaf van een grensgewest; met hooger macht en een staand legercorp om de grens te dekken), m. —graven. Ook **Markies'**.
- Markies'** (markgraaf), m. markiezen.
- Markiezin'** (vrouw van een markgraaf), v. markiezinnen.
- Markizaat'** (markgraafschap), o. —zaten. Het — Bergen-op-Zoom.
- Markt** (plein of publieke plaats tot koop en verkoop of ruil), v. —en; de wol—, de vee—, de leder—, de boter—, enz.; een jaar—, een week—, een voorjaars—, enz.; —hal (overdekte markt), v. —hallen.
- Markt**, v. —en. Fig. hij is van alle —en thuis, hij is van alles op de hoogte; bij het scheiden van de — leert men de koopluï kennen, bij 't afrekenen of eindigen van zaken leert men iemands karakter kennen.
- Mar'len** (scheepst. de zeilen met mar'ling aan de lijken vastmaken), ik heb gemarld; —priem, m. —en; —reep, m. —en; —touw, o. —en.
- Mar'lijn** (scheepst. touw, geschikt om iets te meren of vast te binden), v. —lijnen.
- Mar'ling, mer'ling** (scheepst. dun, sterk ineengedraaid koord), v. gmv. Zie **Mar'lijn**.
- Mar'mel** (knikker van marmmer), m. —s.
- Marmela'de** (fijngekookt fruit b.v. appels met suiker), v. —s of —n.
- Marmeldier** (marmot), o. —dieren. Ook: mormeldier.
- Mar'melen** (met marmmeren knikkers spelen), ik heb gemarmeld.
- Mar'mer** (fijnkorrelige kalksteen), o. gmv.; een vloer van —.
- Mar'meren** (als marmmer kleuren), ik heb gemarmerd; een houten schoorsteenmantel —.
- Marm'ite** (ijzeren of koperen pot om in te koken; veldketel), v. —n.
- Marmot'** (bergrat, eekhoornachtig knaagdier), v. —motten; de — leeft in het hooggebergte van Savoye en Zwitserland. Ook: mormel.
- Marodeeren** (op marode, op plunderen of stroopen uitgaan, rondzwerfen).
- Marodeur'** (achtergebleven soldaat, zwerfer, strooper), m. —s.
- Marokijn'** (gekleurd bokken- of geitenleder), eig. Marocco-leder), o. gmv. Zie **Corduaan'**.
- Maron'**. Zie **Marron'**.
- Maronie'ten** (christensekte, aan den Libanon, thans R. K.), m. mv.; het hoofd der — is de patriarch van Antiochië.
- Marot'** (zotskolf, narrenstok), v. —ten; Elke zot heeft zijn —, ieder heeft zijn stokpaardje, speelpop. Ook: Marotte.
- Marquise** (tinnen overdekking, glazen afschutting, overdak), v. —s. Lees: Markiez'.
- Mar'ren** (talmen, dralen), ik heb gemard; waartoe gemard?
- Marron'** (W. I. boschmeger in Suriname), m. —rons. Ook: Maroon', Maron'neger.
- Mars** (myth. god des oorlogs), m. Ook: **Ma'vor**.
- Mars** (scheepst. mastkorf, houten vloering om den mast, ter plaatse waar de hoofd touwen gespannen worden), v. —en.
- Mars** (rugkorf), v. —en; fig. hij heeft niet veel in zijn —, hij weet niet veel. Ook: **Mavor**.
- Marsch** (regelmatige beweging, b.v. van troepen; ook: de tocht zelf), m. —en.
- Marsch** (kort muziekstuk, door blaasinstrumenten bij het marcheeren uit te voeren), m. —en; een krijgs—, een feest—, een kronings—, een parade—, een dooden—.
- Marsch** (mil. commando), tw. Voorwaarts, —!
- Marschen** (aandr. zeelei langs de Duitsche Noordzeekust), v. mv.
- Marsch'land** (broekland, drasland), o. —en.
- Marsch'orde** (marsch-linie, volgorde), v. gmv.
- Marsch'order** (schriftelijke weg-wijzer), v. —s.
- Marseillaise** (krijgslid der Marseillanen, of republikeinen [1792] uit Marseille), v. gmv.
- Marsepein'** (amandelbrood), o.; een letter v. —.
- Mar'sera** (scheepst. marszeilra, de tweede ra van onder), v. —raas.
- Marsiliaan'** (Venetiaansch vaartuig op de Middell. Zee), m. —anen.
- Mars'kramer** (venter met een rugkorf), m. —kramers; een Chineesch —. (J. t. B.)
- Mar'telaar** (geloofsgetuige), m. —s, —aren; fig. iemand die lijdt om zijn gevoelens, richting, enz.; hij werd de — zijner overtuiging.
- Mar'telen** (folleren), ik heb gemarteld; iem. op de pijnbank —; —ing, v. —en.
- Mar'ter** (zekere wezel, verscheurend zoogdier), m. —s.
- Mar'ter** (bont van martervel), o. gmv.
- Mar'tha** (eigenaam), v.; een bedrijvige —. Ook: Mar'ta.
- Martiaal'** (krijgshaftig), bn.; een — voorkomen.
- Mar'yland** (zeke tabaksoort uit Maryland in N. Amerika), o. gmv.
- Mas** (massa, hoop), v. —sen. vero.
- Mascot'te** (tooverkol, heks, ook: talisman, tooverding), v. —n.
- Mas'ke** (zekere bloeiwijze), v. —n; de — van den leeuwenbek.
- Maskeeren** (bedekken, verbergen, verhullen, het uitzicht benemen).

- Mas'ker** (momaangezicht), o. -s; het - afdoen, afrukken.
- Maskera'de** (verkleeding op carnaval; studentenfeest), v. -s.
- Mas'keren** (vermommen), ik heb gemaskerd.
- Maskuliet'** of **mazuliet'** (zekere Indische sloep), v. -lieten.
- Mas'sa** (hoop, menigte, de door gewicht te bepalen hoeveelheid stof, inhoud van een lichaam; het gansche vermogen of de nalatenschap; een som), v. -'s.
- Mas'sa** (mil. gestoten kolonne, troepenmacht), v. massa's.
- Mas'sa** (in negertaal: meester), m. -'s.
- Massaal'** (in massa, door de massa), bn.; het - goederenvervoer heeft plaats van uit het nieuwe goederen-station; fig. een - effect.
- Massa'ere** (bloedbad, gruwelmoord), m. -s.
- Massacreeren** (neersabelen, vermoorden).
- Massage** (heelk. bewerking der spieren), v. gmv.; de - bestaat in: effleurage, zacht strijken; pétrissage, kneding; tapottage, klopping; ook - à friction, wrijving.
- Masseeren** (het knippen en wrijven en kneden van zieke lichaamsdeelen).
- Masseur'** (iemand die masseert), m. -s.
- Massief'** (van metalen: zuiver, dicht, vast), bn.; een -sieve gouden ring, d. i. een ring, die niet hol is.
- Massoof'** (Ind. aromatische bast, geneesmiddel; een verfstof uit den bast van den -boom), v. gmv.
- Massoof'boom** (Ind. boom op Nieuw-Guinea), m. -boomen.
- Mast**, m. -en; fig. Er hooren geen twee groote -en op één schip, er moet er maar één zijn, die gebiedt; ik ben twee jaar voor den - geweest, d. i. matroos.
- Masteluin'brood** (brood, gebakken uit half tarwe en half rogge), o. -brooden.
- Mastiek'** (stopsel bij 't voegen van muren), v. gmv.
- Mas'tik** (welriekende hars uit den stam van den -boom, vooral op Ceilon), m. gmv.
- Mas'todon** (dikhuid der voorwereld), m. -s.
- Mat** (oud Spaansch zilverstuk ter waarde van ± f 2,00), m. -ten; de zilvervloot had veel Spaansche -ten aan boord.
- Mat** (vloermat, dek van biezen), v. -ten.
- Mat** (zekere landmaat, een uitgestrektheid gronds), o. -ten.
- Mat** (ui'geput), bn.; 'k ben moede en - gegaan (Bild.); -heid, v.: de -heid van iemands blik, dofheid. Zie ook: **Schaak'mat**.
- Matador'** (stierendooder in Spanje), m. -s.
- Matador'** (hooge troef in 't ombre- of quadrillespel), m. -s.
- Matador'** (man van rang, invloed, vermogen, enz.), m. -s.
- Ma'ta-glap** (eig. verdonkerd oog, fig. moord in razernij), v. -s.
- Match** (sport. wedstrijd), v. -es. Lees: metsj.
- Mate**, v., b. v. in hooge -. Zie **Maat**.
- Maten en Gewichten (Stelsel van)** (het algemeen gebruikte tiendeelig stelsel met den M. als grondslag), o. gmv.
- Ma'ter** (moeder-overste in een klooster), v. -s.
- Ma'ter dolorosa** (R. K. eig. de bedroefde Moeder; ook afbeelding op doek of in steen van Maria onder het kruis als de Moeder der smarten), v. -'s.
- Materiaal'** (grondstof), o. -alen.
- Materia'len** (bouwstoffen van een huis), o. mv.
- Materialis'me**, -**lis'mus** (leer, dat de stof het begin en eind is van alle dingen), o. gmv.
- Materialist'** (aanhanger van het materialisme), m. -en.
- Materialis'tisch** (stofvergodend), bn.
- Mate'rie** (grondstof; inhoud; oorzaak; geneesk. etter eener wonde), v. -riën, -ries.
- Materieel'** (lichamelijk, stoffelijk), bn.; de -e voor- of nadeelen van den oorlog; -e schade.
- Materieel'** (al wat noodig is tot uitoefening van ambt of bedrijf; bewerkt materiaal), o. gmv.; b. v. spoorweg -.
- Mat'glas** (ondoorzichtig glas), o. gmv.; als voorwerp, o. -glazen; men brak twee -glazen; de ruiten van het schoollokaal waren van -.
- Mathema'ticus** (wiskunstenaar), m. -tici.
- Mathema'tisch** (wiskunstig; fig. onomstootelijk waar), bn.; een - bewijs, zeker, stellig.
- Mathe'sis** (wiskunde), v. gmv.
- Mat'hoen** (vogel, ook pluvier genoemd), o. -hoenders, -hoenderen.
- Ma'tig** (sober, spaarzaam), bn. en bw.; -heid, v. -lijk, bw.
- Ma'tigen** (verminderen, intoomen), ik heb gematigd; zich -, beperken; -ing, v. gmv.
- Matinée** (morgentijd, voormiddag), v. -s.
- Matinée musica'le** (muziekuitvoering in den morgen), v. matinées musicales.
- Matineus'** (vroegtijdig uit het bed), bn.
- Mat'jan** (Mal. tijger), m. -s.
- Matras'** (onderbed), v. -sen; een - van stroo, van zegras, paardenhaar, enz.; een spring -, d. i. met spiraalveeren.
- Matres'** (meesteres), v. -sen. Ook: **Maitres'**.
- Matrijs'** (moer, waarin de schroefspil draait; holle gietvorm, waarin de drukletters gegoten worden; hoofdstempel in de munt), v. -zen.
- Matrimo'nium** (het huwelijksleven), o. gmv.
- Matro'ne** (deftige, bedaagde dame), v. -s, -n.
- Matroos'** (zeeman), m. matrozen; licht -, die het gewone scheepswerk doet.
- Mats** (kolfslag), v. -en.
- Mat'schudding** (uitschot van koren, rijst, enz.; nalezing, gruis), v. gmv.
- Mat'sen** (doodslaan met een knots), ik heb gematst; -hamer (strijdhamer), m. -hamers.
- Matteeren** (het goud mat-, dof maken).
- Mat'ten** (Zwitserse bergweiden), v. mv.
- Mat'ten** (stoelen matten), ik heb gemat; -ter, m. -s; -terij, v. -en.
- Mat'ten** (mat maken, afmatten), ik heb gemat.
- Maturiteit'** (rijpheid, volwassenheid), v. gmv.
- Mauri'tia-palm** (de prachtigste, grootste en nuttigste boom van Z.-Amerika), m. -palmen.
- Mauri'tius**, de ridderorde van -, Italiaansche orde (1431), gesticht door den eersten hertog van Savoye.
- Mausole'um** (prachtige graftombe, die Artemisia deed oprichten voor Mausolus haar gemaal [377-353 v. C.] te Halicarnassus [Klein-Azië] en werd beschouwd als een der zeven wonderen van de wereld), o. fig. monumentale graftombe, o.: -leums, -lea.
- Mau'wen**, de poes heeft gemauwd; -ing, v. Ook: Miauwen, Miauwen.
- Ma'vor** (myth. oorlogsgod, Mars), m.
- Maxi'me** (grondstelling, leenspreuk; gevoelen, bepaalde meening), v. -n.
- Maxi'mum** (hoogste graad, die een zaak bereiken kan; hoogste prijs of stand eener zaak), o. maxima. Zie **Mini'mum**.
- Mayonnaise** (saus van eieren, olie en azijn), v. gmv.; een - saus. (ai = è)



- Ma'zelen** (besmettelijke huid-ziekte, kinder-ziekte), v. mv.
- Ma'zen** (met den breistek herstellen), ik heb gemaasd; netten -, kousen -.
- Mazuliet'**, v. -en. Zie **Maskuliet'**.
- Mazur'ka** (levendige Poolsche dans in  $\frac{3}{8}$  maat), v. -'s.
- Me'a culpa** (mijne schuld).
- Mea'n'der** (kromming, slingertijn, als de vermaarde stroom van dezen naam in Klein-Azië), m. -s. Ook: **Maan'der**.
- Mea'n'drisch** (kronkelend, slangvormig), bn.
- Mece'nas** (begunstiger), m. Ook: **Mæce'nas**, Romeinsch patriciër, in de dagen van keizer Augustus † 14 n. C., begunstiger van Horatius en Virgilius.
- Mecha'nica** (leer van de wetten van evenwicht en beweging), v. gmv.; men verdeelt de - in *statica* en *dynamic*a. (ch = g)
- Mecha'nicus** (werktuigkundige), m. -nici.
- Mecha'nisch** (werktuigkundig, kunstmatig, werktuiglijk), bn. en bw. (ch = g)
- Mechanis'me, mechanis'mus** (inwendige samenstelling van een werktuig, bewerktuiging), o. gmv.
- Méchant'** (ondeugend), bn. en bw. (ch = sj)
- Medaille** (gedenkpenning, eerepenning), v. -s. (ll = lj)
- Medailist'** (kenner of liefhebber van gedenkpenningen), m. -en. (ll = lj)
- Medaillon'** (gedenkpenning van ongewone grootte; lijst, meestal eirond en verguld, om portretten, naamcijfers, enz. in te plaatsen), o. -s. (ll = lj)
- Me'de, mee, bw.** Als eerste lid van samengestelde w.w. b.v. medearbeiden (in vereeniging met anderen), mededingen, enz.
- Me'de, mee** (honigdrank door gisting bereid), v. gmv.
- Me'de, mee** (meekrap), v. gmv.
- Me'de'a** (myth. vrouw van Jason aanvoerder der Argonauten, tooverkol; fig. schoone doch wrede vrouw), v.
- Me'dearbeider** (helper), m. -arbeiders.
- Me'debroeder** (amtgenoot, evenmensch), m. -broeders.
- Me'deburger**, m. -burgers; -es', v. -sen.
- Me'dechristen** (broeder in Christus), m. -en.
- Me'dedingen** (wedtjveren), ik dong, -, heb -gedongen; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Me'dedoen** (van de partij zijn), ik deed -, heb -gedaan.
- Me'dedoogen** (medelijden), o. gmv.
- Me'dedoogend, bn.** Zie **Meedoo'gend**.
- Me'degaand, bn.** Zie **Mee'gaand**.
- Me'degenoot** (deelgenoot), m. -en; -e, v. -en.
- Me'dekliinker** (spraak. letter, dof geruisch vóór of achter een klinker), m. -klinkers.
- Me'delid, o.** -leden.
- Me'delijden** (deernis hebben), ik leed -, heb -geleden.
- Me'delijden** (deernis), o. gmv.; - met iemand hebben.
- Me'delooper** (buitenkansje). Zie **Mee'looper**.
- Me'demensch** (evenmensch), m. -mensen.
- Me'den** (de naam van een volk uit de oudheid in Middel-Azië), m. mv.; het is geen wet van - en Perzen, fig. een regel, waarvan niet mag worden afgeweken. Esther 8 : 8 en Daniel 6 : 9.
- Me'den** (met meekrap verven), ik heb gemeed.
- Me'denemen** (met zich nemen), ik nam -, heb -genomen; iets of iemand -.
- Medeplich'tig** (mede schuldig), bn.; -heid, v.
- Medeplich'tige** (medepleger), m. en v. -n.
- Me'deschepsel, o.** -schepselen; ik wenschte mijn -en te zien ... in aardige groepen door elkander geschikt (C. O.) nl. de dieren.
- Me'destaander** (helper, deelgenoot), m. -s.
- Me'detroonen** (meelokken door mooie praatjes), ik heb -getroond; de man (krankbezocker) liet zich -. (Potg.)
- Me'dewerken** (werken met een ander, bijdragen), ik heb -gewerkt; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Me'deweten** (voorkennis), o. gmv.; dit is met of buiten mijn -geschied; -schap, v. gmv.
- Mediaan'** (middelgroot papierformaat), o. gmv.
- Mediaat'** (middeltijk, met behulp van een ander), bn. en bw.
- Mediair'** (bemiddeling), o. gmv. (ai = è)
- Mediateur'** (bemiddelaar, scheidsman), m. -s.
- Medicament'** (geneesmiddel), o. -en.
- Medicijn'** (geneesmiddel), v. -en.
- Medicinaal' gewicht** (vorig apothekersgewicht), o. -en; het medicinaal pond was 375 G.; het - pond had 12 ons, elk ons 8 drachmen, elk drachme 3 scrupel, elk scrupel 20 grain.
- Medicineeren** (geneesmiddelen gebruiken; ook als medicus werkzaam zijn).
- Me'dicus** (geneesheer, dokter), m. medic.
- Me'dio** (midden), bw.; - Mei; in -, d. i. in het midden.
- Medio'ere** (middelmatic, tamelijk), bn.
- Mediocriteit'** (middelmaticheid), v. -en.
- Medisan'ee** (kwaadsprekendheid), v. gmv.
- Me'disch** (geneeskundig, tot de geneeskunde behoorend), bn.; een - advies, een - student, de -e faculteit, het - toezicht.
- Mediseeren** (kwaadspreken, lasteren, aan achterklap doen).
- Medita'tie** (godsdienstige overpeinzing, R. K. vastenpreek), v. -s, -tiën. (t = ts)
- Mediteeren** (R. K. overdenken, overwegen, nl. het lijden des Heeren).
- Me'dium** (middel, tusschenpersoon bij het spiritisme), o. -s.
- Medoc'** (zekere Fransche roode Bordeauxwijn), m. gmv.
- Medsjidie'** (Turksche zilvermunt, ± f 2,00, ook Turksche ridderorde, 1852), v.
- Medusa** (zeekwal, zeenetel), v. -'s.
- Medusa'hoofd, -kop** (afgrijslijk, schrik-aanjagend menschenhoofd), o. Het hoofd van mijn kleermaker, dat reeds vele nachten mij als een -kop tegengrijsde. (Koetsveld). Zie **Mee**. Zie **Me'de**. [Gor'go.]
- Meedoo'gend** (medelijdend), bn.; -heid, v.
- Mee'gaand** (inschikkelijk, toegevend), bn.; -gaand'heid, v. gmv.
- Mee'krap** (plant), v. gmv.; uit den wortel der - kan een fraaie roode verfstof bereid worden. Zie **Me'de** en **Krap**.
- Meel** (zetmeelpoeder), o. gmv.; tarwe-, rogge-, enz.; er is ook - van boonen, erwten, enz.; in - vindt men vooral zetmeel en eiwitstof; -achtig, bn.: een -poeder.
- Meel'daau** (op meel gelijkende stof of schimmel op rozehladen, zekere woekerplant), m. gmv.
- Meel'draad** (orgaan tot vorming van het stuifmeel in bloemen), m. -draden; een - bestaat uit een helmdraad en een helmknop.
- Mee'looper** (buitenkansje, tref), m. -s.
- Meel'tor** (schildvleugelig insect), v. -torren. Zie **Meel'worm**.

- Meel'worm** (meeltor, pikzwarte kever), m. —wormen; de larve van den — leeft in meel, zemelen en brood.
- Mee'nen**, ik heb gemeend; het wel met iemand —, zijn belangen voorstaan, hem genegen zijn; ik meen het wel met u, mijn bedoelingen zijn goed; 't is —s, 't is geen gekheid.
- Mee'ning** (denkwijs, bedoeling, opinie, voor-nemen), v. —en.
- Meent** (gemeentegrond, —weide), v. —en; de Hilversumsche —; de brug, die naar de — leidt; beesten, die op de — grazen.
- Meen'te** (gemeenschap, markgenootschap, mark), v. —en. Ook: **Meent**.
- Mee'penning** (godspenning, huurpenning), m. —en. gew. Ook: **Meed'penning**.
- Mee'prater** (jabroer), m. —pratens.
- Meepsch** (ziekelijk, zwak), bn.; —heid, v.
- Meer** (natuurlijk waterbekken door land omgeven), o. meren; de Zwitsersche, de N. Italiaansche, de Schotsche meren; een bron—, een rivier—, een steppen—, een zout—, een berg—, een dal—, een krater—, een Alpen—, een zoetwater—, een zoutwater—; dicht voor zee, binnenzee: Het — alleen behoudt zijn stem. (Bog. De Redding).
- Meer** (drooggemaakt meer), v. De Haarlemmer—.
- Meer** (comparatief van veel), telw.; — geld, ik koop nog —, dat smaakt naar —; bijw. de tuin is — breed dan lang.
- Meer'aal**, m. —alen. Zie **Kougeraal**.
- Meer'der** (groter, aanzientlijker), bn.; de — arbeid, het —e loon.
- Meer'der** (groter, aanzientlijker), bn. en bw.; zij waren — in getal; —e offers werden geëischt, als zn. o.: het —e.
- Meer'dere** (hoogere in rang of stand), m. en v. —n; hij of zij is mijn —.
- Meer'deren** (vermeerderen), ik heb en het is gemeerd; —ing, v. —en; —heid, v. gmv.
- Meer'derheid** (groter aantal), v. gmv.
- Meerderja'rig** (mondig, minstens 23 jaar oud), bn.; —heid, v.
- Meer'derman**, m. Waar — komt, moet minderman wijken, de mindere moet wijken voor zijn meerdere.
- Mee'rendeel** (het grootste gedeelte), o. gmv.
- Mee'rendeels** (voor het grootste deel), bw.
- Meer'gemeld** (vaker genoemd), bn.: —pijpe. (C. O.)
- Meer'genoemd**, bn.; —gezegd, bn.
- Meer'heid** (meerderheid), v. gmv.
- Meer'kat** (aap met langen staart uit de omstreken van Gibraltar), v. —katten.
- Meer'koet** (eendachtige vogel), v. —koeten.
- Meer'kol** (raafachtige roofvogel, Vlaamsche gaai, Spaansche ekster), m. —len. Ook: **Meerkolf**.
- Meer'le, me'rel** (zwarte lijster), v. meerlen, merels. Ook: **Gie'teling**.
- Meer'maals, —malen** (dikwijls), bw.
- Meer'man** (nannetje der meermin), m. —nen.
- Meer'min'** (fabelacht. zeevrouw), v. —minnen.
- Meer'paal** (paal, waaraan men een schip meert of vastlegt), m. —palen.
- Meer'ring** (kaaring), m. —en. Ook: **Ring**.
- Meer'schuim** (weeke, lichte, wasachtige stof), o. gmv.; een pijpekop van —; het — wordt ge-graven in Spanje, Griekenland en Klein-Azië.
- Meerslach'tig** (spraak. hebbende meer dan één geslacht bij verschil van beteekenis), bn. Kers is m. als boomnaam, v. als naam eener vrucht; —heid, v. gmv.
- Meer'touw**, o. —touwen. Meer in gebruik dan **Mar'lijn**.
- Meer'val** (weekvinnige riviervisch), m. —len; de — is na den steur de grootste riviervisch; de — komt voor in O. Europa.
- Meer'voud** (spraak. vorm om meer dan één uit te drukken), o. —vouden; —ig, bn.
- Mees** (kleine wakkere zangvogel), v. meezen; de — leeft van insecten; de kool— (groen); de pimpel— (blauwachtig); de kuif— (met kuifje); de staart—, de baard—.
- Mees'muilen** (spottend grimtachen; den mond tot een zuren lach vertrekken), ik heb —meesmuild; —er, m. —s; —ing, v. —en.
- Meest** (overtreffende trap van veel), bn. en bw.; de —e menschen; de —e tijd, de —e fouten; de — mogelijke haast.
- Meest'al** (bijna altijd), bw.; hij is — absent.
- Meestble'dende** (persoon, die het hoogst biedt), m. en v. —n. verkoopen aan den —.
- Mees'tendeels** (het grootste gedeelte), bw.
- Mees'tentijds** of **meest'tijds** (meestal), bw.
- Mees'ter** (heer, baas), m. —s, —en; ieder is — in zijn huis, d. i. volkomen vrij; een taal, een speeltuig — zijn, er goed mee op de hoogte zijn; zich — maken van, zich in het bezit stellen; zijn driften zijn hem —, d. i. beheerschen hem; het kwaad loont zijn —, d. i. straf of treft den bewerker er van; hij is zijn eigen —, hij staat onder niemand; die schilder is een groot —, kunstenaar; de Franschen waren hier heer en —, volkomen de baas; den — spelen, den baas spelen, overheerschen.
- Mees'terachtig** (als meester, met ongunstige bijbetekenis), bn. en bw.; —heid, v. gmv.
- Mees'teren** (genezen, behandelen, dokteren), ik heb gemeesterd. vero.
- Meesterknecht** (onderbaas), m. —knechts.
- Meesterlijk** (als meester, in gunstige betee-kenis), bn. en bw.; een —e schilderij, uitstekend; de —e terugtocht van De Ruyter, voortreffelijk, roemrijk; hij spreekt, zingt —.
- Mees'terschap** (gezag, overwicht, het zijn van meerdere, macht), o. gmv.
- Mees'terse** (vrouw van den onderwijzer), v. —n. gew.
- Mee'stoof** (oven voor meekrap), v. —stoven.
- Meest'tijds, mees'tentijds** (meestal), bw.; je hebt — gelijk.
- Meet** (zichtbare streep), v. gmv.; van — aan, van — af aan, van het begin af, van voren af.
- Meet'baar** (kunnende gemeten worden), bn.; —heid, v. gmv.
- Meet'band** (rolmaat, band met de Ned. lengtemaat in c.M. bedrukt), m. —banden.
- Meet'brief** (scheepsbrief met vermelding der scheepsmaat), m. —brieven.
- Meet'ting** (vergadering, openbare bijeenkomst), v. —s. Lees: mie'ting.
- Meet'ketting** (landmetersketting van 20 M.), m. —kettingen; de — is van spijlen en schakels, of het is een stalen reep.
- Meet'kunde** (deel der wiskunde, geometrie), v. gmv.; de lagere — (lijnen, vlakken, lichamen); de hoogere — (analytische).
- Meet'kundige** (kenner of beoefenaar der meetkunde), m. en v. —n. Zie **Ge'ometer**.
- Meet'kunst** (meetkunde, ook de practijk), v. gmv. Zie **Geometrie**.
- Meet'kunstenaar** (beoefenaar d. meetk.) m. —s.
- Meet'kun'stig**, bn.: een —e reeks, een — vraagstuk, een —e constructie, een —e oplossing.
- Meet'lijn** (richtsnoer, meetband), v. —en; **lood**,

- o. -en; -**stok**, m. -ken; -**tuig**, o.: *Hutbert komt . . . zijn -tuig in de hand.* (Staring), d. i. met al wat nodig is om de schoenmaat te nemen.
- Meetroonen**, iemand met zich -. Zie **Me'detroonen**.
- Meeuw** (langvleugelige zwemvogel), v. -en; er zijn zee- en zoetwatermeeuwen; -**enei**, o. -eieren; -**ennest**, o. -nesten.
- Meevaller** (buitenkansje), m. -vallers.
- Meevat** (vat voor mede of honigdrank), o. -en.
- Meewarig** (medelijdend), bn.; spreken op een -en toon; een -woord van beklag uiten. (C. O.); -**heid**, v. gmv.
- Megéra** (myth. zekere helsche furie), v. gmv. Ook: boosaardige vrouw.
- Mei** (bloemaand), m. gmv. Fig. de - van 't leven, bloeitijd, bloei.
- Mei** (loovertak), m. -en; iets met -en sieren.
- Mei'boom** (opgesierde den of beuk, in oude dagen op de dorpen geplant den eersten Zondag in Mei, als middelpunt der feestelijkheden), m. -en. De - wordt geplant, gesierd met groene kransen (Consc.); nu: gesierde mei op een huis, dat onder dak is gebracht; een sneeuwen - steekt bevrozen zich naar buiten. (Tollens).
- Mei'boter** (eerste grasboter), v. gmv.
- Meid** (dienstmaagd, jongedochter), v. -en.
- Mei'doorn, mei'doren** (doornachtige heester, haagdoorn), m. -s; de - heeft welriekende bloemen, hij bloeit omstreeks half Mei.
- Mei'er** (schout, drost, hofmeester, opzichter), m. -s. vero.
- Mei'er** (huurder van een boerenplaats in Drente), m. -s.
- Mei'er** (beker), m. -s. vero. Zie **Ber'kemeier**.
- Meierij** (gebied van een meier), v. gmv. De - van Den Bosch, de landstreek zuidwaarts van die stad.
- Mei'kever** (schildvleugelige, bladsprietige kever in Mei), m. -kevers.
- Mein'eed** (valsche eed), m. -en; -**ig**, -bn.
- Meisje** (verkleinwoord van meid), o. -s; een - van zes jaar; de -s gaan naar school; dochtertje, juffertje; ook: dienst-, kinder-; hoe maakt het uw -? aanstaande, verloofde.
- Meisjesdracht**, v. gmv.; -**hand**, v.: dat is een -hand, letters geschreven d. e. meisje; -**kleeding**, v. gmv.; -**naam**, m. -namen; -**school**, v. -scholen; -**stem**, v. -men.
- Mei'streel**, m. -en. Zie **Menestreef**.
- Mei'tak** (loovertak), m. -takken. Zie: **Mei**.
- Mei'veld** (groene weide; volksvergadering in het Frankische rijk), o. -velden.
- Mei'visch** (elft), m. -visschen.
- Mei'vuur** (vreugdevuur in 't open veld), o. -vuren.
- Mei'worm** (Johanneskever), m. -wormen.
- Meizoen'tje** of -**zoetje** (algemeen bekend bloempje der weide), o. -s.
- Mejuf'fer** (ongehuwde juffrouw), v. -s.
- Mejuf'vrouw** (vrouw uit den middelstand; ook ongetrouwde), v. -en.
- Mekkaar** (malkander), vnw. Bederf -s werk nu niet! Geef - de hand. Ook: **Malkaar**.
- Mek'ka**, geboorteplaats van Mohammed, de heilige stad met zijn graf in 't Arabisch landschap Hedsjas (Mohamm. bedevaartsoord).
- Mek'ken** (blaten van een geit), het geitje heeft gemekt. Ook: Mekkeren.
- Melaatsch** (lijdend aan melaatschheid), bn.
- Melaatsch'heid** (slepde en besmettelijke huidziekte), v. gmv.; men onderscheidt Oostersche (witte, schubbe, knobbelige) - en Westersche; de - heet ook, naar de huidnaden, de olifantsziekte. Zie: **Le'pra**, **Leproos**, en **Lazaret**, **Lazarif**.
- Melancholie** (zwaarmoedigheid, droefgeestigheid, treurigheid), v. gmv.
- Melancholiek** (zwaarmoedig, droefgeestig), bn. Dolfs -e zuster Amelia. (C. O.)
- Melancho'lich** (zwaarmoedig, droefgeestig), bn.; het - temperament, een zwaarmoedige gemoedsaard.
- Melane'sië**, o. Zie **Polyne'sië**.
- Melane'siërs** (donkerkleurig ras der Australische eilanden), m. mv.
- Melan'ge** (mengeling, vermenging), o. -s. Zie **Meleeren**.
- Melaniet** (zwart granaat), o. gmv.
- Melas'se** (suikerstroop, suikersap), v. gmv.
- Melat'ie, mela'ti** (Ind. wit bloempje met jasmijngeur), v. -s. Welriekende -s. (J. t. Br.); de - speelt, als bij ons de roos, een groote rol in balladen, sagen en legenden. (Max. Hav.)
- Mel'de** (kruipend eenjarig kruid), v. -n; van de - worden een paar soorten als spinazie gegeten.
- Mel'den** (doen weten, noemen, berichten), ik heb gemeld; -**er**, m. -s; -**ing** (mededeeling), v. -en.
- Melée** (hoop, troep, volksmenigte; het handgemeen zijn, het strijdgewoel, ook heftige woordenstrijd), v. gmv.
- Meleeren** (onder elkander mengen).
- Melig** (meelachtig), bn.; deze peren zijn -; -**heid**, v. gmv.
- Meliniet** (ontploffingsstof), o. gmv.
- Melis** (broodsuiker), v. gmv.
- Melis', melis'se** (lipbloemige plant), v. gmv.; de - komt veel voor in het Z. van Frankrijk; het citroenkruid behoort tot de melissen; uit de versche bladeren der - bereidt men olie van dien naam.
- Melizoen** (bloedgang, roodeloop), o. gmv. vero.
- Melk**, v. gmv.; de - der koeien, geiten, enz.; fig. er uitzien als - en bloed, door en door gezond; niets in de - (de pap) te brokken hebben, niets bezitten, niets te zeggen hebben; een land van - en honig, een paradijs; -**achtig**, bn.: een -achtig sap.
- Melk'baard** (vlasbaard, melkmuil), m. -en.
- Melk'distel** (samengesteldbloemige plant), v. -distels; de - komt als onkruid voor; de akker-, de moes-, de stekelige -.
- Mel'ken**, ik molk, heb gemolken; de koeien -, fig. duiven -, d. i. grootbrengen, aanfokken; huisjes -, armenhuisjes per week verhuren; -**er**, m. -s; -**erij**, v. -en; -**ing**, v. gmv.
- Melk'eppe** (schermbloemige wilde slootbloem), v. gmv.
- Melk'kruid** (sleutelbloemige plant), o. gmv.; het - is een goed voedsel voor koeien en schapen.
- Melk'muil** (blankbek, flauwerik), m. -muilen.
- Melk'spiegel** (deel der koe tusschen de achterpooten loopende van den staart tot den vier), m. -spiegels.
- Melk'suiker** (bestanddeel van de melk), v. gmv.
- Melk'tanden** (eerste 20 tanden bij den jongen mensch), m. mv.; de - verdwijnen bij het 7e of 8e jaar.
- Melk'weg** (sterrenk. witachtige sterrengeordel), m. gmv.; de - snijdt den hemelaequator onder een hoek van 63°.

- Melk'weger** (werktuig tot bepaling van 't gehalte der melk), m. —wegers.
- Melodie'** (zangwijs, welluidendheid, gezang), v. —ën.
- Melodius'** (welluidend, zoetklinkend), bn. en bw.
- Melodra'ma** (tooneelspel, waarin de woorden soms begeleid worden door de muziek), o. —'s.
- Melodrama'tisch** (als in het melodrama, fig. aandoenlijk, week), bn.; een —e muziek, een —e zucht.
- Meloen'** (tuinbouwgewas, kalebasachtig gewas), m. —en; de — is een fijne dessertvrucht; de — is afkomstig uit Zuid-Azië.
- Melomaan'** (muziekgek), m. en v. —manen.
- Melomanie'** (hartstochtelijke neiging tot of vereering van de muziek), v. gmv.
- Melpo'mene** (muze van het treurspel), v.
- Mel'ter** (moutmaker), m. —s; —**bak** (moutvat), m. —bakken; —**ij'** (bereiding van melt, plaats daartoe), v. —en.
- Membraan'** (vlies, dunne huid), v. —branen.
- Me'mel** (mijt), m. —s; —**ig** (vol mijten), bn.: —ige kaas.
- Memen'to** (R. K. gebed in de H. Mis), o. —'s; het — der levenden, het — der dooden, d. i. gebed voor de aanwezige, voor de overleden geloovigen.
- Memen'to mo'ri** (gedenk te sterven). Het —, lijk, doodshoofd, enz.
- Mem'mekenskruid** (tamme kamperfoetie), o. gmv.
- Memoi'res** (gedenkschriften), v. mv. De — van Saint-Simon.
- Memora'bel** (gedenkwaardig), bn.
- Memoran'dum** (gedenkboek, aantekentijst), o. —da.
- Memoreeren** (herinneren, aanstippen, met een enkel woord vermelden, opteekenen ter herinnering); uit het jaarverslag willen wij het volgende —.
- Memoriaal'** (in de boekhouding het dagboek, kladboek), o. —alen.
- Memorie** (geheugen), v. gmv.
- Memorie** (geschrift, akte, verzochtschrift), v. —ries, —riën; — van toelichting, b.v. bij een wetsontwerp; —**boekje** (aanteekboekje), o. —s.
- Memorie** (R. K. lijst der overledenen, die herdacht worden), v. —s.
- Memorisa'tie** (van buiten leering), v. gmv.
- Memoriseeren** (van buiten leeren).
- Men**, onbep. vnv.; het voornaamw. — is een voornaam woord. (O. H. Smits.)
- Mena'do-koffie** (hoofdproduct van Celébes), v. gmv.
- Mena'ge** (huishouding; spaarzaamheid, huishoudelijkheid), v. gmv.
- Menageeren** (sparen, ontzien, matigen).
- Mena'gere** (plat etui voor naalden, enz.), v. —s; en een — van Bartje Blom. (C. O.)
- Menagerie'** (diergaarde, verzameling van levende dieren), v. —s, —ën.
- Menageus'** (spaarzaam, huishoudelijk), bn.
- Menestreel'** (iemand die in dienst van een voornaam persoon, bv. van een vorst, de dicht- en zangkunst beoefende, troubadour), m. —en; Min'streel, Mei'streel.
- Men'gel** (vochtmaat, 1.20 L.), o. —en. vero. spreekt ook Mingel.
- Men'geldichten** (gedichten van allen aard), o. mv.; de — van Staring.
- Men'gelen** (vermengen), ik heb —mengeld; —**ing**, v. —en.
- Men'gelklomp** (baaird, chaos), m.; —**moes** (allegaartje, b.v. van spijzen), o.; —**werk** (letterarbeid van allen aard), o. gmv.
- Men'gen** (dooreendoen), ik heb gemengd; oliën —, wijnen —; bij uitbr. koffie —, thee —, fig. zich in een gesprek —; —**er**, m., —s; —**ing**, v. —en; —**sel**, o. —s.
- Me'nie** (rood loodoxyde, zekere roode grondverf), v. gmv.
- Me'niën** (met menie verven of bestrijken), ik heb gemenied; ijzerwerk, ijzeren balken —.
- Me'nig** (meer dan één, veel), onbep. telw.; ik heb er — uur doorgebracht.
- Me'nigeen** (verscheiden personen), onbep. vnv.; deze zwemmer heeft — gered.
- Menigerhande, menigerlei'** (van vele soorten), bn. en soortgetal.
- Me'nigmaal** (verscheiden malen), bw.; ik heb er u — ontmoet.
- Me'nigte** (veel menschen, massa), v. —n.
- Menigvondig** (talrijk, veel, overvloedig), bn.; een —e oogst. Ook: **Menigvuldig'**; —**heid**, v. gmv.
- Me'nigwerf**, bw. Zie **Me'nigmaal**.
- Menist'** (doopsgezinde, volgeling van de leer van Menno Simonz, 1496–1561; tot 1536 pastoor van het Friesche dorp Witmarsum), m. —en. Soms: **Mennist**. Ook: **Mennoniet'**.
- Menist'** (doopsgezind), bn.; ik dacht, dat er zooveel beau-monde in je —e Haartem was. (C. O.)
- Menis'tenblauw** (hemelsblauw), bn.
- Menis'tenbruiloft** (scherts. het ruimen van privaat of riool door nachtwerkers), v. —en; een — is alzoo geheeten naar de stilte, welke bij beide heerscht.
- Menis'tenhemel** (scherts. naam der Vechtboorden, in de 18e eeuw bezet met fraaie buitenplaatsen van Menisten en wel tusschen Loenen en Maarsen), m. gmv.
- Menis'tenjokkentje** (leugentje om bestwil), o. —jokkentjes.
- Menis'tenkerk** (bedehuis der Menisten), v. —en; (op Cuba), daar ging ik naar de —, want ik hou mij altijd bij de vromen (Vertell. van den Zeeman, v. Lennep). Zie **Verma'ning**.
- Menis'tenstreek** (fijne streek, listige zet), m. —streken.
- Menis'tenzusje** (vrouw of meisje in ouderwetsche kleederdracht met benepen gezichtje), o. —zusjes.
- Men'nen** (met den toom bestieren), ik heb gemend; een paard —, een wagen —; —**er**, m. —s.
- Mennoniet'** (doopsgezinde), m. —en. **Menist'**.
- Mens sa'na in cor'pore sa'no** (een gezonde ziel (huist) in een gezond lichaam). Spreekw.
- Mensch** (redelijk schepsel Gods), m. —en; de — is begaafd met rede, wil, spraak, enz.; spreekw. De — wikt, en God beschikt; Bijb. den ouden — afleggen, den nieuwen — aandoen, zich beteren; scherts. den inwendigen — versterken, voedsel gebruiken; minacht. dat —, het arme —; met dat — wil ik niet te doen hebben; ook gmnz.: Help het ouwe — eens. Zie **Jong** —, o.; **Vrouw** —, o.
- Mensch'dom** (het menschelijk geslacht, de gezamenlijke menschen), o. gmv.; 't —, met Hel en Duivlen in verbond. (Bild.)
- Menschelijik** (van den mensch of dezen betreffende), bn. en bw.; een —e zwakheid; de —e samenleving; iets —s, wat den mensch

- kan treffen, b.v. eenig ongeluk; -heid, v. Zie **On'menschelijk**.
- Menscheneter** (wilde, die zich voedt met menschen vleesch), m. -eters. Zie **Anthropophaag** en **Kannibaal**.
- Menschenras** (groep of soort van 't menschelijk geslacht), o. -rassen; het Kaukasische -, het Mongoolsche -.
- Menschenroof** (misdrijf, bestaande in het rooven van menschen om ze als slaven te verkoopen, b.v. in M.-Afrika), m. gmv.
- Menschheid** (menschelijk geslacht), v. gmv.
- Menschkunde**, v. gmv. Zie: **Anthropologie**.
- Menschlie'vend** (welwillend, humaan), bn. en bw.; -heid, v. gmv.
- Menschwording** (het mensch worden), v. gmv.; de - van Gods zoon.
- Mensureeren** (muz. aan de orgelpijpen den waren toon geven).
- Mensuur** (muz. maat, tijdmaat, verhouding), v. gmv.
- ment** (bastaarduitgang), als in: dreigement, gruiselmenten; of achter vreemden stam: document, testament, fragment, medicament, vormt verbale substantieven, of zaaknamen: arrondissement, departement, gebied.
- Mentaal** (i. d. geest, innerlijk, inwendig), bn.
- Mentie** (vermelding, gewag), v. gmv.; -maken van iets. (t = ts)
- Mentionneeren** (gewag maken van, herinneren, vermelden). (t = ts)
- Mentor** (leidsman, raadgever, leermeester), m. -s; Minerva trad op als - van Telemachus.
- Menu** (spijskaart), o. -s; menuetje, o. -s.
- Menuet** (langzame, statige, bevallige nationale dans in Frankrijk), v. -ten; de - was zeer in den smaak in de dagen van Lodewijk XIV; ook hare muziek.
- Mep** (slag), m. -pen. gmv.; iemand een - geven.
- Mephisto** (eig. de lichtschuwe; duivel, verleider), m.
- Mephistische lucht** (stinkende lucht, stiklucht).
- Meppen** (slaan), ik heb gemept; -er, m. -s. Zie **Kattenmeppen**.
- Meprise** (misslag, dwaling, misvatting, misverstand), v. -s.
- Mercantiel** (wat den koophandel betreft), bn.
- Mercator** (eig. Gerard Kremer te Rupelmonde, aardrijkskundige, 1512-1594), m.; de projectie van -.
- Mercenair** (loondienaar, daglooner, huurling), m. en v. -s. (ai = è)
- Merei** (dank, heb dank), bw.; - bien, ik dank u zeer.
- Mercuriaal** (kwikhoudend), bn.; -ale pillen, kwikpillen.
- Mercurius** (kwikzilver; een planeet; myth. god van den handel; ook: een onderhandelaar in een slechte zaak), m. -sen.
- Mercuur** (verkorting van Mercurius), m.
- Me'rel** (zwarte lijster), v. -s. Zie **Meerle**.
- Me'ren** (vastleggen van een schip met een kabel), ik heb gemeerd. Zie: **Meerpaal**.
- Merg** (weeke, niet vloeibare maar vette stof in holle diertlijke beenderen), o. gmv.; dat dringt door - en been, tot in de ziel; ook idem in planten: de sagopalme, „die 't - houdt met zijn schors omsloten”. (B. ter Haar).
- Mergel** (vette aardsoort), v. gmv.; er bestaat kalk- en leem-.
- Mergelen** (bemesten met mergel), ik heb gemergeld.
- Meridiaan** (middagcirkel, middaglijn), m. -anen; de eerste -, de koperen -.
- Meridionaal** (lopend v. N. naar Z.), bn.; -ale bergketens.
- Merinos** (Spaansche schapen), m. mv.
- Merinos** (soort van kleedingsstof, geweven van de bijzonder fijne wol van Spaansche schapen), o. gmv.
- Merinossen** (van merinos gemaakt), bn.; een - rok, een - jakje.
- Merk** (teeken, kaartje, lootje, bewijs), o. -en.
- Merkatou** (wilde perzik), v. -s. VI.
- Merkel** (scheepst. zeil-hoepel), m. -s.
- Merkelijk** (aanzienlijk, belangrijk), bn. en bw.; een - verschil, een - verlies, alles was er - veranderd, hij was - ouder geworden.
- Merken** (met een merk teekenen), ik heb gemerkt; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Merken** (bemerken, bespeuren), ik heb gemerkt. Zie **Bemerken**.
- Merklap** (letterlap), m. -lappen.
- Merkteeken** (R. K. kenteeken, geestelijk onderscheidingsteeken), o. -s, -en.
- Merkteekenen** (wat een merkteeken voorzien), ik heb -merktekend.
- Merkwaardig** (belangrijk), bn.; een - voorval, een - e brief; -heid (merkwaardige zaak), v. -heden.
- Merlijn** (steen- of dwergpalk), m. -en.
- Merlin**, -lijn (tooveenaar onder de Arthur-ridders), m. Zie **Graal**.
- Merloen** (deel eener borststuring, nl. tusschen twee schietgaten), m. -en.
- Merrie** (wijfjespaard), v. -ries, -riën.
- Merveilleus** (bewonderenswaardig, wonderbaar), bn.
- Mes**, o. -en; is er iets voor het -? d. i. te eten; zijn -je snijdt van twee kanten, hij verdient dubbel; iemand het - op de keel zetten, dwingen door erge dreiging, afdreigen.
- Mésallieeren (zich)** (een ongelijk huwelijk aangaan, beneden zijn stand huwen).
- Mes'dsjid** (bedehuis, tempel, moskee), v. -s.
- Mes'igit** (Ind. moskee, meestal midden in de dessa, aan den atoën), v. -s. Zie **Mis'igit**.
- Mesmeris'me** (geneesk. leer en toepassing van het diertlijk magnetisme volgens Dr. Mesmer, † 1815), o. gmv.
- Mesquin** (bekrompen, kleingeestig), bn. (qu = k)
- Mesquinerie** (karigheid, bekrompenheid), v.
- Messengerie** (kantoor tot vervoer van reizigers en goederen), v. -s, -rieën. (g = zij)
- Messiaansch** (op den Messias betrekking hebbende), bn.; een - gedicht.
- Messia'de** (heldendicht over den Messias), v. -s.
- Messias** (de gezalfde, heiland, verlosser), m. gmv. de - der Joden; de - der wereld.
- Messidor** (10e maand of Oogstmaand, van 20 Juni-19 Juli), m. gmv.
- Mes'sing** (een legering van koper en zink), o. gmv.
- Mest** (meststof), m. -en. Ook: **Mist**.
- Mes'ten** (bemesten), ik heb den akker gemest; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Mesties'** (kind van een blanke en een Indische, bv. van een Europeaan en een Mulattin), m. en v. mestiezen.
- Mest'tor** (bladsprietig insect), v. -torren; de groote - leeft vooral in paardenmest.

- Mesur'es** (maatregelen), v. mv.
- Met**, vz.: schrijven — een pen, door middel van; aanraken — de hand; — iemand gaan; hem vergezellen; — geweld, door; laat hem — vrede; hij sprak — kracht; ik kom — genoegen; bw.: De schuit wordt van den wal gestooten, — komt een knaap geloopen (Staring), te gelijker tijd, op dat oogenblik.
- Met** (gehakt varkensvleesch), o. gmv. Zie **Metworst**.
- Met** (landmaat in Zeeland), o. Zie **Gemet**.
- Metaal** (enkelv. lichaam), o. — talen; ijzer, lood, goud is —; elk — is hamerbaar, pletbaar, rekbaar; het soortgelijk gewicht der — alen is aanzienlijk; het smeltpunt van een —, b.v. van lood 332° C.
- Metaalgietterij** (het gieten van vloeibaar metaal, ook de werkplaats, fabriek), v. — en.
- Metaalindustrie** (industrie, waarin metaal als grondstof wordt gebruikt), v. — trieën; de — bloeit in Engeland en in Duitschland.
- Metaalwarenfabriek** (fabriek, waarin allerlei metalen huisgerei vervaardigd wordt), v. — fabrieken.
- Metachronis'me** (fout in de tijdrekening), o. Ook: **Anachronis'me**.
- Metalliek** (Oostenrijksche schuldbrief, een effect waarvan de uitbetaling van rente en de aflossing in zilver en niet in papier geschiedt), v. — en.
- Metalloïden** (enkelv. stoffen, niet-metalen), v. mv.; er zijn 15 —, als zwavel, phosphor, kiezol, enz.
- Metallurgie** (leer van de mechanische en chemische bewerking der metalen), v. gmv.
- Metamorphose** (gedaanteverwisseling), v. -n.
- Metamorphoseeren** (herschepjen, van gedaante verwisselen, veranderen).
- Metaphoor** (stijl. verbloemde uitdrukking; niet-uitgewerkte gelijkenis), v. — phoren; de kameel is het schip der woestijn; hij is een slaaf zijner hartstochten; het riet is een speeltuig der winden; bittere spot; in blinde wanhoop, het gouden koren, enz.
- Meta'phora** (stijl. troop van de overdracht, metaphoor), v. — phora's.
- Metaphorisch** (overdrachtelijk, zinnebeeldig, figurw'lijk), bn.
- Metaphysica** (bovennatuurkunde), v. gmv.
- Metaphysisch** (bovennatuurlijk), bn.
- Meta'thesis** (omzetting, letterkeer), v. als in: gort (grut), dertien (drie-tien), naald (nadel).
- Meteen** (terstond, dadelijk, tegelijkertijd), bw.; ik kom —, ik help u —.
- Metempsychose** (zielsverhuizing), v. — s.
- Met'en**, ik mat, heb gemeten; zich met iemand —, wedijveren in kennis, enz.; dat schip meet 750 ton, den inhoud bebben; —ing, v. — en.
- Meteoor** (luchtsteen), m. — oren. Zie **Aëroliet**.
- Meteorologie** (leer of kunde van de dampkringsverschijnselen), v. gmv.; een der afdeelingen der — is de **Klimatologie** (leer van het klimaat van een land), v. gmv.
- Meteorolog'isch** (weerkundig), bn.; — e beschouwingen; een — observatorium op den Puy-de-Dome in Auvergnie; een — station.
- Me'ter** (persoon, die meet), m. — s.
- Me'ter** (peet, doopmoeder, peettante), v. — s.
- Me'ter** (lengtemaat, 40-millioenste deel van een aardmeridiaan), m. — s; de — is de grondslag van het metrieke stelsel.
- Met'gezel** (kameraad, reisgenoot), m. — len.
- Metho'de** (leerwijs, handelwijze, wijze van werken of onderwijzen), v. — n, — s.
- Methodiek** (leer der methode), v. — en.
- Methodist** (lid eener doepende sekte onder de Christenen in Engeland), m. — en. Zie **Wes'ley**.
- Metier** (handwerk, hanteering, bedrijf, beroep), o. — s. Lees: *métiee*'.
- Metony'mia** (stijl. troop der naamverwisseling), v. — s; wij lezen *Vondel*; hij werd door het lood, het staal getroffen; hij dronk den giftbeker; dit huis betaalt hooge belasting.
- Metriek** (wat tot den meter of de el behoort), v. gmv.
- Metriek** (leer van den versbouw), v. gmv.
- Metriek-stelsel** (10-deelig stelsel, met den M. als grondslag), o. gmv.
- Metrisch** (in verzen, in gebonden stijl), bn. en bw.; de *Ilias* van Homeros in — e vertaling door C. Vosmaer.
- Metrome'ter** (muz. maatmeter), m. — s. Ook: *Metronoom*'.
- Metro'polis**, v. — sen. Zie **Metropool**.
- Metropolitaan** (aartsbisschop), m. — tanen. Ook **Primaat**'.
- Metropolitaansch** (aartsbisschoppelijk), bn.
- Metropool**, — po'le, **metro'polis** (d.i. moederstad; oudtijds hoofdstad van een provincie, zetel van een aartsbisschop), v. — pölen, — polissen.
- Me'trum** (de maat, versmaat), o. metra.
- Met'selaar** (ambachtsman), m. — laren, — laars.
- Met'selen**, ik heb gemetseld; een muur —; — arij, v. gmv.
- Met'selsteen** (van leem of klei gebakken steen van bepaalden vorm en grootte), m. — en.
- Met'sen** (metselen), ik heb gemetst. Vl.
- Met'serdiender** (opperman), m. — s. Vl.
- Met'ten** (de vroege gebedsuren in de kloosters), v. mv.; zegsw. iemand de — lezen, hem streng berispen, hem zijn plicht voorhouden; korte — maken, weinig omslag met iets maken, een zaak spoedig afhandelen.
- Metterdaad**, bw.; zich — belachelijk maken. (C. O.)
- Mettertijd** (allengskens), bw.; alles komt — terecht.
- Metterwoon**, bw.; zich — ergens vestigen.
- Metworst** (varkensworst), v. — worsten.
- Meu'bel** (stuk huisraad), o. — en of — s.
- Meu'belen**, ik heb gemeubeld; een kamer, een huis —, er huisraad in brengen.
- Meubileeren** (inrichten, toerusten, van huisraad voorzien); —ing, v. — en.
- Meug** (lust, zin), v.; tegen heug en —, met tegenzin; ieder zijn —, ieder zijn zin. Zie **Heug**.
- Meu'gebet** (klaplooper, duivelstoeljager), m. -s.
- Meuk** (week), v.; in de — staan, week of zacht laten worden; de stokvisch in de — zetten.
- Meu'ken** (week maken, murw worden), ik heb en het is gemeukt.
- Me'um et tu'um**, het mijn en dijn.
- Meun** (zekere Noordzee-ookrivierisch), m. -en.
- Meu'zelen** (lekkere beetjes proeven), ik heb gemeuzeld; —aar, m. — s, — aren.
- Meu'zelen** (vuil maken), ik heb gemeuzeld.
- Mevrouw** (gehuude dame), v. — en; —schap, o.
- Mez'za voce** (met halve stem), bw.; — spreken.
- Mez'zo** (half), bw.; — forte, half sterk; als bn. — soprano, tweede sopraan.
- Mias'ma** (smetstof, in de lucht verspreide ziektekiem), o. — ma's of miasmen.
- Miauw**, **miaauw** (geluid eener kat), tw.

- Miau'wen, miaau'wen**, de poes heeft gemiauwd.
- Mi'ea** (*glimmer, e. glasachtige delfstof*), o. gmv.
- Michiel**, m.; *St. - of Michael*, feestdag in de R. K. kerk op 29 Sept.; *de orde van St. -*, een Beiersche ridderorde; ook *die van Malta*.
- Michiels'zomer** (*nazomertje, fraai zomerweer omstreeks St. Michiel*), m. -s.
- Micro'ben** (*microscopische organismen, splitszamen, smetstoffen*), v. mv.
- Microcephalen** (*kleinhoofdigen, idioten d. i. met te kleine hersenen*), m. en v. mv.
- Microcos'mos** (*de wereld in het klein*), m. gmv. Fig. de mensch.
- Microm'eter** (*toestel tot het meten van kleine grootheden*), m. -meters.
- Mi'cron** (*duizendste m.M.*), m. -s; *de standaardmeter van Oostenrijk is twee -s te lang*.
- Microphoon'** (*hulptoestel tot overplanting van zwakke getuiddolven*), o. -phonen; ook: hoortoestel der telefoon.
- Microscop'** (*samengesteld instrument, dienende tot reusachtige vergrooting*), m. -copen.
- Microscop'isch** (*alleen door den microscop waar te nemen*), bn.
- Midas** (*myth. koning van Phrygië, die alles wat hij aanraakte in goud veranderde, fig. rijkvaard*); ook: *domme scheidsrechter in den zangstrijd tusschen Pan en Apollo*, m.
- Midas'ooren** (*ezelsooren*), o. mv.
- Mid'dag** (*het midden van den dag*), m. -en; *het is, het wordt -; den ganschen -; des -s, 's middags, d. i. 12 uur; alle middagen; een warme, een zomersche -; iem. goeden - wenschen; fig. de - des levens, de middelbare leeftijd; -beurt (om te preeken), v. -en; -cirkel (meridiaan), m. -s; -dienst (kerkdienst), m. -en; -eten, o. gmv.; -hitte, v. gmv.; -kost, m. gmv.; -lijn (meridiaan), v. -en; -maal (diner, eten), o. -malen.*
- Mid'dagmalen** (*dineeren*), ik heb -middag-maald.
- Mid'dagpreek**, v. -preeken; -uur, o. -uren; -zon (*zuiderson*), v. gmv.
- Mid'del** (*niddellijf*), v. en o. -s.
- Mid'del** (*om tot iets te geraken*), o. -en.
- Mid'delaar** (*tusschenpersoon, inzonderheid de Zalmgmaker*), m. -s of -laren.
- Mid'delaarschap** (*bemiddeling*), o. gmv.
- Mid'delbaar**, bn.; -onderwijs, d. i. den overgang vormend tusschen lager en hooger onderw.; *een welgemaakt man van -bare jaren*. (J.t.Br.)
- Mid'deleuwen** (*476-1492 n. C.*), v. mv.
- Mid'delen** (*vereffenen, bijleggen, beslechten*), ik heb -middeld; -ing, v. -en.
- Middelerwjl'** (*in dien tusschentijd*), bw.
- Mid'delevenredig**, bn.; *in de evenredigheid 2 : 4 = 4 : 8 is 4 middelevenredig*.
- Mid'delevenredige** (*wat het midden houdt tusschen; rekenk.: getal, dat middelevenredig is tusschen twee andere*), v. -n.
- Mid'delkleur**, v. -kleuren; *er zijn -en tusschen zwart en wit*. (Koetsveld).
- Mid'dellandsch** (*midden in het land*), bn.; *de -e Zee, midden in de oude wereld*.
- Mid'dellijk** (*door middel van*), bn. en bw.
- Mid'dellijn**, v. -lijnen; *de - van een cirkel, bol, enz.*
- Mid'delmaat** (*het midden houdende*), v. gmv.
- Middelma'tig** (*tamelijk, redelijk*), bn. en bw.; -heid, v.: *De muziek is de eenige kunst, welke -heid duldt*. (Klikspaan).
- Mid'delnederlandsch**, bn.; *de -e taal, onze taal van de 12e tot op het einde der 15e eeuw, ook Dietsch geheeten; als zn. o.*
- Mid'delpunt**, o. -en; -ig, bn.; -schuwend, bn.; -vliedend, bn.; -zoekend, bn.
- Mid'delrif** (*spierachtig vlies tusschen borstholte en buik*), o. -riffen.
- Mid'delsoort**, v. en o. -en; *een - letter*.
- Mid'delweg** (*fig. middel tot bevrediging*), m. -wegen.
- Mid'delwoord** (*spraak. woord met onbekende afleiding*), o. -en; *gezond, akker, ezel zijn -woorden*.
- Mid'den**, o. -s; *hij zat te - van de zijnen, in den schoot zijner familie; iets in het - laten, er geen beslissing over uitbrengen; iets in het - brengen, te berde brengen, ter sprake brengen*.
- Mid'denboords** (*naar het midden v. h. boord*), bw.; *het schip kreeg - een knak*.
- Mid'dending** (*iets dat het midden houdt*), o. -dingen. *De uitdrukking „heer Brutis” was ongetwijfeld een -*. (C. O.)
- Mid'dendoor** (*in tweeën, door midden*), bw.; *iets - breken*.
- Mid'den-Europeesch**, bn.; *de -e tijd, nl. die v. 15° of 60 min. vroeger dan de tijd v. Greenwich; Duitschland heeft den -en tijd*.
- Mid'denin** (*midden tusschen andere*), bw.; *het schip lag -, hij liep -*.
- Mid'dernacht**, m. -en; -elijk, bn.
- Mid'dewinter** (*het midden van den winter, 22 Dec.*), m. -s. w. i. g.
- Mid'dezomer** (*21 Juni, zonnestilstand*), m. -s. w. i. g.
- Mier** (*hekel*), v. gmv.; *een - aan iets hebben, het land, een afkeer hebben*.
- Mier** (*vliesvleugelig insect*), v. -en; *de - is het beeld der werkzaamheid; de -en stichten koloniën, -hoopen; de eieren der -en zijn voedsel voor de nachtegalen*.
- Mier'negel** (*vogelbekdier, zoogdier*), m. -e-gels; *de gewone - leeft in Nieuw-Holland*.
- Mier'netter** (*tandeloos zoogdier*), m. -eters; *de groote - leeft in Z.-Afrika*.
- Mier'netleeuw** (*peesvleugelig insect*), m. -en; *de - voedt zich met mieren; de - komt veel op onze heiden voor*.
- Mier'enzuur** (*vetzuur uit het lichaam der boschmieren*), o. gmv.
- Mier'rik** (*lepelblad, ook peperwortel*), m. gmv.
- Mier'rikswortel, mier'rikwortel** (*plant*), m. -s; (*stof*), v. gmv.
- Mies** (*vleinaam van de poes*), v. gmv.
- Mie'zelen** (*stofregenen*), het miezelt.
- Mie'zig, mie'zerig** (*dampig, nevelig, vochtig*), bn. gew.; *het is - weer*.
- Migral'ne** (*zenuwachtige hoofdpijn, meest aan één kant*), v. gmv. (ai = è)
- Migra'tie** (*verhuizing van volken, landverhuizing, uittrekking*), v. -tiën, -s. (t = ts)
- Mij, me**, pers. vnv.: *geef - (3e nvl.) het boek; roep - (4e nvl.) enkelv.*
- Mij'den** (*uit den weg gaan*), ik meed, heb -meden; *zich -, zich ontzien, in acht nemen*.
- Mijl** (*lengtemaat voor wegen, enz.*), v. -en; 1 Ned. Mijl of K.M. = 1000 M.; 1 geografische of Duitse Mijl = 1½ uur gaans of 7420 M.; *fig. de - op zeven, langs een grooten omweg. Zie Zee'mijl*.
- Mijl'paal** (*wegpaal, afstandspaal op 1000 M.*), m. -palen; ook: *grenspaal, fig. belangrijke gebeurtenis*.

- Mijlschaal** (aandr. afstandsmaat op een kaart), v. —schalen.
- Mijmeren** (peinzen), ik heb —mijmerd; —ing, v. —en.
- Mijmerij** (dvoefgeestige peinzery), v. —en.
- Mijn**, bez. vnvw.; —boek, nl. dat des sprekers; —konijn; —e pen, —e kippen, varkens.
- Mijn** (uitholling), v. —en; een goud—, een steenkolen—; een —ontginnen, in de —en werken.
- Mijn** (kamer met ontplofingsstof gevuld), v. —en; fig. de mijn is verkeerd gesprongen, de toelig is mislukt.
- Mijn** (de plaats, waar iets bij afbod wordt verkocht), v. —en; de boter—, de visch—. Zie **Afslag**.
- Mijne** (gebaar, gezichtsvertrekking), v. —n; wat maakt die jongen gekke —n! Gew. **Mie'ne**.
- Mijnen** (een mijn graven), ik heb —mijnd.
- Mijnen** (bij een verkoop „mijn” roepen) ik heb —mijnd; hij mijnde het huis voor tien duizend gulden; —er, m. —s; —ing, v. —en.
- Mijnent** (ten, te) (bij mij aan huis), bijw. uitdr.
- Mijnenthalve**, —wege (van mijn kant, van mijn zijde), bw.
- Mijnentwil** (om) (ter wille, ter liefde van mij), bijw. uitdr.
- Mijnheer**, m. mijne heeren, mijnheeren.
- Mijnheeren** (iem. met mijnheer toespreken), ik heb —mijnheerd. Lieve Marie, —me zoo niet! (Potg.)
- Mijnt** (kleine koperen munt, ± 5 cts.), v. —en. vero.
- Mijnt** (houtstapel), v. —en.
- Mijnt** (microscopisch spinachtig diertje), v. —en; de —huilt gaarne in kaas.
- Mijnten** (opstapelen, tot een mijnt opzetten), ik heb —mijnt; hooi —, hout —.
- Mijnter** (bisschopshoed), m. —s; —drager (bisschop), m.; —stad (bisschopsstad), v. —steden.
- Mijnteren** (tot bisschop verheffen, met een mijnter sieren), ik heb —mijnterd.
- Mijnteren**, ik heb —mijnterd; wat kan 't mij —, schelen; iem. er uit —, gooien. Ook: **Mie'teren**, alles platte volkst.
- Mijnterig** (vol wormen; fig. armoedig), bn.
- Mik** (gaffelvormige stutpaal), v. —ken.
- Mik** (het mikken), m. gmv.
- Mik** (brood), v. —ken; wat kost die —?
- Mik** (bloem van meel), v. gmv.
- Mika'do**, mica'do (geestelijk en nu ook wereldlijk hoofd van Japan), m. —'s. Zie **Tai'koen**.
- Mikken** (doelen, turen, het geweer aanleggen), ik heb —mikt; —ker, m. —s; —king, v. —en; —punt, o. —en.
- Mikmak** (hindernis, zwaarigheid, feil), m.-ken.
- Mild** (ruim, vrijgevig, onbekrompen), bn. en bw.; —elijk, bw.; —heid, v. —heden.
- Middadig** (onbekrompen), bn. en bw.; —heid, v. gmv.
- Mile** (sport. Engelsche mijl = 1669 M., lees: meil), v. —s.
- Milicien** (loteling), m. —s. Zie **Recrunt**.
- Milies** (Turksch koren, maïs in Z.-Afrika), v.
- Militair** (krijgsmans, soldaat), m. —en. (ai = è).
- Militair** (al wat op den krijgstand betrekking heeft), bn.; de —e academie, hoogere militaire school. (Breda). (ai = è)
- Militairement** (op soldatenmanier; fig. stipt, ordelijk, streng), bw.; alles gaat daar —.
- Militant** (strijdvaardig, aanvallend), bn. en bw.; deze minister zal nooit — optreden.
- Militie** (krijgswezen, landweer), v. gmv.
- Millen'niem** (het duizendjarig godsrijk), o. gmv. Zie **Chilias'me**.
- Milliard** (duizend millioen), o. —en.
- Milliardair** (iem. die een milliard rijk is), m. —s; de Amerikaansche —s. (ai = è)
- Milligram** (duizendste deel van een gram), o. —grammen.
- Millimeter** (duizendste deel van een meter d. i. streep), m. —s.
- Millimeteren** (iem. het haar tot op een m.M. afsnijpen).
- Millioen** (duizend keer duizend), o. —en; hoeveel — kost die spoorweg? hij kost zes —.
- Millionair** (rijk persoon, iemand die een millioen of meer bezit), m. —s.
- Mil'oe** (Molukken: maïs), v. Zie **Dja'goeng**.
- Mil'lord** (eeretitel, aanspreektitel van den hooigen adel in Engeland), m. —s. Ook **My'lord**.
- Mil'reis** (Portugeesche munteenheid, ± f2,70), v. mille reis.
- Milt** (klierachtig ingewand, ook vischhorm), v. —en.
- Mil'ter** (mannetjesvisch, hommerd), m. —s.
- Milt'vuur** (besmettelijke ziekte bij runderen, schapen, enz.) o. gmv.
- Milt'zucht** (ziekte, naargeestigheid), v. gmv.
- Mi'me** (gebarenmaker, grappenmaker), v. —n.
- Mimetis'me** (bij de dieren, het zich gedeeltelijk of geheel onwaarneembaar maken), o. gmv.
- Mimiek** (de gebarenkunst, het gebarenspeel), v. gmv.
- Mimisch** (van, betreffende of behoorende tot de gebarenkunst), bn. en bw.
- Min** (weinig, gering, laag), bn.; er is een gulden te —; zoo'n handelwijze vind ik —.
- Min** (tiefde), v. gmv.
- Min**, min'ne (zoogster, voedster), v. minnen.
- Min'a**, min'ne (oude Grieksche munt,  $\frac{1}{10}$  van een talent zilver), v.; de zilveren — gold in Solons tijd ± 40 gulden. Dat men voor dit pronkjuweel (paard) hem duizend minen tell! (Immerzeel).
- Min'achten** (met trotschheid neerzien), ik heb —minacht; een —d glimlachje; —ing, v. gmv.
- Minaret** (lichttorentje eener moskee), v. —s of —ten; van de — worden de geloovigen 5-maal daags tot het gebed opgeroepen.
- Min'audeeren** (behaagziek doen); **Mevrouw** —de tegen de psyché. (Potg.) (au = oo)
- Min'der** (geringer, in geringermate), bn. en bw.
- Min'derbroeder** (Franciscaner monnik), m. —broeders.
- Min'dere** (ondergeschikte), m. en v. —n.
- Min'deren** (afnemen, kleiner worden of maken), ik heb en het is —minderd; de voorraad gaat —; —ing, v. —en.
- Min'derheid**, v. —heden; in de — zijn.
- Min'derja'rige** (persoon onder de 23 jaar, m. en v. —jarigen).
- Min'derja'rig** (onmondig), bn.; —e kinderen.
- Min'ne** (uitdrukking van 't gelaat), v. —s of —n; —s maken, gezichten trekken, ook: aanstalten maken. Zie **Mijne**, vero.
- Mineraal** (delfstoffelijk), bn.; minerale wateren, bronnen, inhoudend ijzerdeelen, gezondheidswateren.
- Mineraal** (bergstof, mijnstof, erts), o. —alen. Zie **Fossil'iën**.
- Mineralogie** (bergstofkunde), v. gmv.



- Mineraloog'** (delfstofkundige), m. —logen.  
**Miner'va** (myth. godin der wijsheid), v. Zie **Men'tor**.  
**Minerval'** (leergeld, schoolgeld), o. —valia.  
**Minieur'** (mijngraver, ertsgraver, ook soldaat der genie), m. —s.  
**Min'neur** (kleine tert; zekere toonaard), v.  
**Minia'tor** (monnik, die handschriften opwierde met fraaie roode letters), m. —s.  
**Miniatuur'** (schilderwerk in 't klein), v. —turen; —schilder, m. —s; —schilder-kunst, v. gmv.  
**Miniem'** (klein, bekrompen, laag), bn.; een — loon; een —e uitdrukking, zedelijk min.  
**Min'imium** (het kleinste, het minste; de laagste prijs eener zaak), o. minima; hij ontvangt een — loon voor een maximum arbeid; —lijder (iem. met zeer laag traktement), m. —s.  
**Minister** (staatsdienaar, lid der hooge regering, hoofd van een departement), m. —s.  
**Ministerie** (departement van algemeen landsbestuur), o. —riën, —s.  
**Ministerieel'** (van een minister uitgaande), bn.; —eete beschikkingen.  
**Minis'ter-resident'**, m. ministers-residenten.  
**Minja'wah** (grootste hagedis op Java), v. —s; het vleesch der —s is wit en smakelijk.  
**Min'lijkheid, min'nelijkheid**, v. —heden.  
**Min'naar** (geliefde), m. —s, —naren; fig. een — van jagen, liefhebber; nares', v. —sen.  
**Min'ne** (liefde), v. gmv. Ook: **Min**.  
**Min'negod** (Amor, Cupido), m. gmv.; —je, ook —goodje, o. —goodjes, o. mv.  
**Min'nekoozen** (liefkoozen, vrijen), ik heb —minnekoosd; ik vraag je maar, of je niet wilt —? (C.O.); —erij', v. —en; —ing, v. —en.  
**Min'nelijk, min'lijk** (vriendelijk), bn. en bw.  
**Min'nemoer** (voedster), v. —moers.  
**Min'nen** (liefhebben, beminnen), ik heb —mind; de vrijheid —.  
**Min'neschicht** (myth. pijl van den minnegod, nl. geschoten door Amor of Cupido), m. —schichten.  
**Min'nezangers** (Germaansche lierdichters en zangers der middeleeuwen), m. mv.; de grootste der — in Duitschland was Walther von der Vogelweide (geb. ± 1160). Ook: **Mei'streel, Min'streel**.  
**Min'nor** (de mindere, de jongere; de minderterm in een sluitrede; ook de jongere persoon van denzelfden naam), m. —s.  
**Minoraat'** (erfopvolgingsrecht der jongeren), o.  
**Minorenniteit'** (minderjarigheid, onmondigheid), v. gmv. Zie **Majorenniteit'**.  
**Minorie'ten** (minderbroeders of Franciscanen), m. mv.  
**Minotaurus** (fabelmanster, half mensch half stier, in het doothof van Creta; at menschenvleesch; werd door den fabelheld Theseus gedood), m. gmv. (au = ou)  
**Min'ste** (inschikkelijkste), m. en v. —n; wees maar de —, d. i. geef maar toe; ook onz.: het —, geringste.  
**Min'stens**, bijw.; ik heb er — tien uur werk aan, d. i. op zijn minst of kleinst genomen.  
**Min'streel, mei'streel** (Middeleeuwsche minnezanger, rondtrekkend door het land), m. —streelen. Zie **Menestreele'**.  
**Min'us** (minder, het tegendeel van plus), bw.  
**Min'tah am'pong** (Mal. ik vraag verschooning).  
**Minuseuul'** (zeer klein), bn. en bw.; een —ule letter; — kleine vliegjes. (c = k)
- Minuticus'** (kleingeestig, haarfijn), bn. en bw.  
**Minuut'**, **minu'te** (het origineel van een openbare akte), v. —nuten; de — van een brief van Jan de Wit, de oorspronkelijk door hem gestelde brief.  
**Minuut'** (boog- en hoekmaat, tijdmaat), v. —nuten; een — is  $\frac{1}{60}$  graad,  $\frac{1}{60}$  uur.  
**Minuut'wijzer** (grootte wijzer van een uurwerk), m. —wijzers.  
**Min'vermogend** (behoefstig), bn.; —en (armen), m. en v. mv.; school voor —en.  
**Min'zaam** (vriendelijk), bn. en bw.; —heid, v.  
**Mirabel'ien** (Fransche ronde pruimen), v. mv.  
**Miraculeus'** (R. K. wonderdadjig, —doende), bn.; een — beeld.  
**Mira'kel** (wonderwerk), o. —en of —s.  
**Mira'kelspel** (middeleeuwsch heiligen-spel), o. —spelen.  
**Mir'liton** (rietfluitje aan beide zijden gestoten), m. —s.  
**Mir're, myr'rhe** (welriekend gomhars uit Arabië), v. gmv.  
**Mirt** (altijd groene heester), m. —en.  
**Mir'tekrans** (bruidskrans), m. —kransen.  
**Mis, misse** (offerande in de R. K. kerk), v. missen. Ook, de gezamenlijke Miszangen: een — van Mozart.  
**Mis** (jaarmarkt, kermis), v. —sen; de Leipziger —.  
**Mis** (verkeerd, niet raak), bw.; de jager schoot gij hebt het —, gij vergist u.  
**Mis** (verkeerd, slecht), bw. In samengestelde w.w. als eerste lid, b.v. **Misbrui'ken**.  
**Misanthroop'** (menschenhater, fig. verdrietig mensch), m. —thropen. (th = t)  
**Misanthropie'** (haat aan het menschdom, menschenafschuw), v. gmv.  
**Misanthro'pisch** (menschenhatend, —afstootend), bn. en bw.; —e bespiegelingen. (C. O.)  
**Misbaar'** (getier), o. gmv.; hij maakte veel —.  
**Mis'bak** (mistukt baksel), o. —bakken.  
**Mis'baksel** (fig. wanstaltig persoon), o. —s.  
**Misbil'lijken** (onbillijk achten), ik heb gemisbillijkt.  
**Mis'boek** (altaarboek op lezenaar), o. —boeken. Ook: **Missaal'**.  
**Mis'bruik** (overdadjig, slecht gebruik), o. —en.  
**Misbrui'ken** (een slecht gebruik maken van), ik heb —bruikt; —er, m. —s; —ing, v.  
**Miscellane'ën, miscella'nia** (gemengde letterkundige opstellen, mengelingen, allerlei), v. mv.  
**Misci'bel** (mengbaar), bn. (c = s)  
**Mis'daad** (booze daad), v. —daden.  
**Misda'dig** (strafbaar), bn.; met een — doel.  
**Mis'dadiger** (boosdoener), m. —s; —dadigster, v. —s.  
**Mis'diener** (koorknaap), m. —s; ook —dienaar, —diender.  
**Mis'doen** (verkeerd doen, niet goed doen), ik deed —, heb —gedaan.  
**Misdoen'** (kwaaddoen), ik —deed, heb —daan.  
**Misdra'gen (zich)** (slecht gedragen), ik —droeg mij, heb mij —dragen.  
**Mis'drijf** (slechte daad, misdaad), o. —drijven.  
**Misdrijf'ven** (zondigen, een misdaad doen), ik —dreef, heb —dreven.  
**Mis'druk** (misdruksel, pakpapier, onbruikbaar drukwerk), o. gmv.  
**Misdui'den** (verkeerd uitleggen, ten kwade duiden), ik heb —duid; —duiding, v. —en.  
**Mise** (inleg; inzet in een loterij of bij een spel; inlegkapitaal), v. —n. Lees: miez'; volkst. Mies.

- Mise-en-scène** (alles, wat er hoort bij de opvoering van een toneelstuk), v. gmv. Lees: *mieze-an-sène*.
- Misera'bel** (ellendig, armzalig, beklagenswaardig), bn.; ik ken nóg iemand, die niet rookt, maar dat is de -ste kerel van de wereld. (C. O.)
- Misère** (ellende, nood), v. -s.
- Misère're** (R. K. erbarm u! beroemde kerke-zang, aanvangswoorden van den 50en psalm: *Ontferm u over mij, o Heer, volgens uwe groote barmhartigheid!*), o. -s. (s = z)
- Misè'rie** (al wat jammerlijk, ellendig, ongelukkig is), v. -riën, -s. (s = z)
- Mis'gaan** (verkeerd gaan), ik ging -, ben -gegaan; we zijn elkaar -gegaan.
- Mis'gaan'** (ontgaan, tegenloopen, mishukken), het -ging, het is mij -.
- Mis'gebeden** (R. K. gebeden onder de H. Mis), o. mv.
- Mis'geboorte** (wanschepsel), v. -geboorten.
- Mis'gel'den** (boeten, lijden voor), ik -gold. heb -golden; -gelder, m.; -gelding, v.
- Mis'gewaad** (R. K. kleeding des priesters, die de H. Mis opdraagt), o. -gewaden.
- Mis'gewas** (stechte oogst), o. -gewassen.
- Mis'gissen** (verkeerd gissen), ik heb -gegist.
- Mis'gis'sen** (zich bedriegen, vergissen), ik heb mij daarin -gist; -gissing (dwaling), v. -en.
- Mis'gooien** (verkeerd gooien, niet raken), ik heb -gegooid.
- Mis'greep** (fig. dwaling), m. -grepen.
- Mis'grijpen** (verkeerd grijpen), ik heb -gegreep.
- Mis'grijpen** (zich vergissen, feiten, dwalen), ik -greep mij, heb mij -grepen; -grijping, v. -en.
- Mis'gun'nen** (benijden), ik heb -gund; -gunner, m. -s; -gunning, v. gmv.
- Mis'gunst** (afgunst), v. gmv.
- Mis'gunstig** (jaloersch), bn.; -heid, v. gmv.
- Mis'haag'lijk** (hindertijk), bn. en bw. w. i. g.
- Mis'ha'gen** (niet behagen), ik heb -haagd; -ha'ging, v. gmv.
- Mis'ha'gen** (afkeer, verdriet), o. gmv.
- Mis'han'delen** (ergertijk kastijden), ik heb -handeld; -handeling, v. -en.
- Mis'ken'nen** (niet erkennen), ik heb -kend; iemands verdiensten -, d. i. loochenen; -kenning, v. -en.
- Mis'klank** (wanklank, valsche toon), m. -en.
- Mis'kocht'** (bekocht), bn.; ik ben daarvan niet -.
- Mis'koo'pen** (zich) (te duur koopen), ik -kocht mij, heb mij -kocht.
- Mis'leiden** (bedriegen), door de duisternis -leid; hij zoekt mij te -; -leider, m. -s; -leiding, v. -en.
- Mis'luk'ken** (niet gelukken), het is -lukt; -lukking, v. -en.
- Mis'maakt'** (misvormd), bn.; -heid (wanstaltigheid), v. -heden.
- Mis'ma'ken** (ontsieren), ik heb -maakt; -making, v. gmv.
- Mis'mas** (mengelmoes), m. -massen.
- Mis'moe'dig** (neerstachtig), bn. en bw.; -moedigheid, v. gmv.
- Mis'noegd'** (ontevreden), bn.; -heid, v. gmv.
- Mis'noeg'de** (ontevredene), m. en v. -n.
- Mis'noegen** (mishagen), ik heb (mijn ouders) misnoegd; dat zal hun -.
- Mis'noe'gen** (ontevredenheid), o. gmv.
- Mis'offer** (R. K. de H. Mis), o. -offers.
- Mis'pas** (verkeerde stap, misstap, fig. overtreding, zonde), m. -passen.
- Mis'pel** (mispelaar), m. -s.
- Mis'pel** (vrucht van den mispelaar), v. -en, -s.
- Mis'pelaar** (mispelboom), m. -s, -aren.
- Mis'plaat'sen**, ik heb -plaatst; zoo'n taal is hier -plaatst, behoort hier niet thuis.
- Mis'prij'zen** (afkeuren, taken), ik -prees, heb -prezen; -prijszer, m. -s; -prijs'zing, v.
- Mis'punt** (mistukte keustoot), o. -punten; hij maakte een -, raakte den bal (biljart) niet; fig. onbeduidend, vervelend mensch.
- Mis'raden** (verkeerd raden), ik ried -, heb -geraden.
- Mis'ra'den** (een slechten raad geven), ik -ried en -raadde, heb -raden.
- Mis'rekenen** (verkeerd berekenen), ik heb -gerekend; ook: heb mij -rekend; -ing, v.
- Mis'rooien** (verkeerd peilen of meten), ik heb -gerooid; -rooing, v. -en. Zie Roefen.
- Miss** (in Engeland: jonge [d. i. ongetrouwde] dame), v. gmv.
- Missaal'** (R. K. altaarboek), o. -salen.
- Mis'scha'pen** (wanschapen, misvormd), bn.; -schapenheid (mismaaktheid), v. gmv.
- Mis'schicn'** (wellicht, mogelijk), bw.
- Mis'selijk** (leelijk; flauw; walgelijk; onpauzselijk), bn. en bw.; -heid, v. gmv.
- Mis'sen** (falen, niet bezitten), ik heb gemist; zoo iets kan niet -, dat moet gebeuren; Gissen doet -, men raadt in den regel verkeerd.
- Mis'sie** (zending, R. K. bekeeringspost, ook: wettige lastgeving), v. -siën, -s.
- Mis'sie** (R. K. negendaagsche boetprediking in een parochie), v. -s, -siën.
- Mis'siehuis** (R. K. stichting tot opleiding van missionarissen), o. -huizen; het - te Steil in Limburg.
- Mis'siekkruis** (R. K. groot kruis met christusbeeld, ter herinnering aan de missie in een parochie gehouden), o. -en.
- Mis'sigit** (Ind. Mohammed tempel), v. -s.
- Missionnair'** (zendeling), m. -s. (ai = è) Liever: *Missionaris*.
- Missionaris** (R. K. zendeling), m. -sen.
- Missi've** (dienstbrief), v. -s, -n.
- Mis'slaan** (verkeerd slaan), ik sloeg -, heb -geslagen.
- Mis'slag** (misgreep, fout), m. -slagen.
- Mis'spreken** (verkeerd spreken), ik -sprak, heb -gesproken.
- Mis'spre'ken** (zich) (zich in 't spreken vergissen), ik -sprak mij, heb mij -sproken.
- Mis'staan'** (niet goed staan), het -stond, heeft -staan; die kleur -staat u.
- Mis'stand** (iets verkeerd), m. -standen; dat hooge gebouw is een - in die straat.
- Mis'stap** (fig. overtreding, vergrijp), m. -pen.
- Mis'stellen** (slecht opstellen), ik heb -gesteld.
- Mis'stel'len** (verkeerd plaatsen), ik -stelde, heb -steld.
- Mis'stel'ling** (fig. vergissing), v. -stellingen.
- Mist** (dikke nevel), m. -en.
- Mist** (meststof), m. gmv. Zie Mest.
- Mis'teltak** (-boom, marentak), m. -takken.
- Mis'ten**, het heeft gemist; het -, er is mist, het is erg nevelachtig.
- Mis'tig** (nevelig, dampig), bn.; -heid, v.
- Mistra'** (drank; foezel en anijs), v. gmv.
- Mistral'** (koude N.W. wind op de Z.O. kust van Frankrijk), m. -s.
- Mis'tred** (mispas, misstap), m. -treden.

- Mis'tress** (in Engeland: mevrouw of [ge-  
trouwd of getrouwd geweest zijnde] mees-  
teres, gebiedster), v. gmv. Lees: mis'sis.
- Mistroos'tig** (ontmoedigd), bn.; —heid, v.
- Mis'trouwen** (wantrouwen), o. gmv.
- Mistrou'wen** (wantrouwen), ik heb —trouwd;  
—trouwendheid, v. gmv.
- Mistrou'wen** (een slecht huwelijk doen, een  
huwelijk aangaan beneden zijn stand), ik  
heb (mij) en ik ben —trouwd.
- Mistrou'wig** (achterdochtig), bn. en bw.; —  
—trouwigheid, v. gmv.
- Mis'val** (ongeval, zonde), o. —vallen.
- Mis'val'len** (misnoegen), o. gmv. vero.
- Mis'verstand** (verkeerd begrijpen), o. gmv.
- Mis'was** (slecht uitgevallen gewas, wanstaltig  
mensch, dier of plant), o. —wassen.
- Miswas'sen** (niet goed groeien van 't gewas),  
het —wies, is —wassen.
- Miszeg'gen** (fig. door iets te zeggen beleedi-  
gen), ik heb —zegd en —zeid; —zegging, v.
- Mis'zien** (verkeerd zien), ik zag —, heb —  
—gezien.
- Miszien' (zich)** (zich onder het zien bedrie-  
gen), ik —zag mij, heb mij —zien.
- Mitaf'ne** (quantje, zomerhandschoen met korte  
vingers vingers voor dames), v. —s. (ai = è).
- Mitigeeren** (verzachten, matigen, bevredigen).
- Mitrail'le** (schroot: allerlei kleine stukken  
gekapt ijzer, spijkers, enz., waarmede men  
kanonnen laadt), v. gmv. Lees: mitralj'.
- Mitrailleu'se** (kogelspuit, revolverkanon), v.  
—leuses. Lees: mitraljeu'se.
- Mits** (op voorwaarde), vgw.; —gij uw best doet.
- Mits**, o. gmv.; fig. er is een —, d. i. een uit-  
drukkelijke voorwaarde, een beding.
- Mitsdien'** (derhalve, daarom, alzoo), bw.
- Mitsga'ders** (alsook, alsmede), bw.
- Mix'ed pickles** (pikante Engelsche ingelegde  
groenten), o. mv. fig. gemengde aardigheden.
- Mix'tuur** (mengsel, artsenijsmengsel; muz.  
orgelregister), v. —turen.
- Mnemoniek'** (herinneringskunst, geheuge-  
nisleer), v. gmv.
- Mnemotechniek'** (herinnerings- of geheu-  
genkunst, mnemoniek), v. gmv.
- Mnemotech'nisch** (op de geheugenisleer  
betrekking hebbende), bn.
- Mobiel'** (beweegbaar, verplaatsbaar, gereed  
om te velde te trekken), bn.; het — maken  
van een leger.
- Mobilair'** (roerend goed, beweegbare have,  
huisraad), o. gmv. (ai = è)
- Mobil'ia** (losse have, roerende goederen), v. mv.
- Mobilisa'tie** (het mobiel maken), v.; —plan, o.
- Mobiliseeren** (mobiel verklaren, op voet van  
oortog brengen); een leger —.
- Mobiliteit'** (beweeglijkheid, vluchtigheid, on-  
bestendigheid), v. gmv.
- Modaal'** (spraak. volgens eenige wijze of  
modus), bn.; modale bepalingen, b.v.: hij komt  
misschien, zij vertrekt stellig.
- Modaliteit'** (spraak. voorstellingswijze;  
wijze van zijn of van gesteldheid), v. gmv.
- Mod'de** (morsebel), v. —n. gmz. vero.
- Mod'den** (de modder omwroeten; bevuilen),  
ik heb gemod.
- Mod'der** (stijk, verrotte stof in grachten, bag-  
ger), v. gmv.
- Mod'deraar** (fig. schipperaar, knoeier), m. —s.
- Mod'deren** (modder uithalen; fig. knoeien),  
ik heb —modderd; —aar (knoeier), m. —s.
- Mod'derig** (stijkerig), bn.; —heid, v. gmv.
- Mod'derkruiper** (karperachtige visch), m.  
—s; de — leeft in stille meren en rivieren.  
Ook: Don'deraal, Weeraal, Stootvisch.
- Mo'de** (wijze van kleederdracht), v. —s; een  
oude —, een nieuwe —, de — volgen.
- Mo'degril** (muk, beuzeling der mode), v. —  
—grillen; de kleederdracht is niet anders dan  
een —; het schrijven van dat boek is voor  
den schrijver niet meer dan een — geweest.  
(v. Devyssel.)
- Model'** (voorbeeld, monster), o. —len.
- Model'** (bouwk. op verkleinde schaal vervaar-  
digde voorstelling van eenig bouwwerk), o.  
—len; het — van een trap.
- Modelleeren** (vormen, in het klein voor-  
stellen).
- Modelleur'** (beeldhouwer-modelmaker), m.  
—s; de — werkt in natte klei.
- Moderaat'** (gematigd, bescheiden), bn.
- Modera'men** (bestuurscollege), o. gmv.
- Moderateur'** (een soort van oticlamp), v. —s.
- Modera'tie** (gematigdheid, bezadigdheid), v.  
gmv.
- Modera'to** (muz. matig snel), bw.
- Modereeren** (matigen, beperken, verzachten).
- Modern'** (hedendaagsch, nieuwerwetsch), bn.
- Moderniseeren** (naar den nieuwen smaak  
of stijl inrichten).
- Modest'** (zedig, eerbaar, bescheiden), bn.
- Modestie'** (zedigheid, ingetogenheid), v. gmv.
- Modieus'** (naar den laatsten smaak), bn.;  
een —cuze dame.
- Modifica'tie** (verandering, wijziging, beper-  
king), v. —tiën, —ties.
- Modificeeren** (verzachten, beperken, wij-  
zigen).
- Modis'te** (modemaakster), v. —n.
- Modula'tie** (stembuiging, toonleiding), v.  
modulatiën. (t = ts)
- Moduleeren** (muz. op de maat zingen, de  
stem laten klimmen en dalen, van de eene  
toonsoort in de andere overgaan).
- Modu'lus, mo'dul** (maatstaf), m. gmv.
- Mo'dus** (manier, wijze, maat), m. modi; een  
— vivendi, schikking.
- Mo'dus** (spraak. wijze van een w.w.), m. modi.
- Moe** (vermoeid, ook afkeerig), bn. Zie **Moe'de**.
- Moe** (moeder), v.; —tje, o. —s.
- Moed** (dapperheid), m. gmv.; — hebben.
- Moe'de, moe**, bn.; hij is het leven —; ik ben  
nu die praatjes moe, d. i. ik heb er genoeg  
van, zij walgen mij.
- Moe'deloos** (ontnoedigd, neerslachtig), bn.;  
—heid, v.
- Moe'der** (huisvrouw), v. —s; een — van vier  
kinderen, haar — is gestorven.
- Moe'der** (verzorgster, bestuurster), v. —s; de  
— in of van een weeshuis.
- Moe'derhuis** (het klooster der eerste stich-  
ting eener orde), o. —huizen.
- Moe'derkerk** (de R. K. kerk), v. gmv.
- Moe'derkoorn, -koren** (zuwachtige woe-  
kerplant), o. gmv. het — vertoont zich in de  
aar van de rogge.
- Moe'derkruid** (samengesteldbloemige plant),  
o. gmv.; het — heet ook kamille.
- Moe'derland** (land, dat koloniën heeft),  
o. gmv.
- Moe'derliefde** (liefde der kinderen tot hun  
moeder; ook liefde der moeder tot de kinde-  
ren), v. gmv.
- Moe'derlijk** (van een of als een moeder), bn.  
èn bw.; —lijke zorg; iemand — verplegen.

- Moederloog** (oplossing van zout als droesem in de pan eener zoutket), v. gmv.
- Moedertaal** (eig.: taal uit moeders mond geleerd), v. gmv.; hij verstaat behalve zijn — nog drie vreemde talen.
- Moedervlek** (geelbruine aangeboren vlek op de menschelijke huid), v. —vlekken.
- Moedig** (dapper, onvervaard), bn. en bw.; —heid, v. gmv.; —lijk, bw. w. i. g.
- Moedwil** (boos opzet), m. gmv.
- Moedwillig** (opzettelijk, met boos opzet), bn.; —heid, v. —heden.
- Moef'ti** (wettverklaarder, geestelijke van rang bij de Turken), m. —'s. Zie **Muf'ti**.
- Moehheid** (het vermoeid zijn), v. gmv.
- Moel** (tante), v. —en; gew.: meuje, muike.
- Moel'al** (bemoeial), m. en v. —allen.
- Moel'en** (moeite, last veroorzaken), ik heb —moeid; zich met iets —, inlaten.
- Moelijk, moe'lijk** (vermoetend, niet gemakkelijk), bn. en bw.
- Moelijkheid, moe'lijkheid** (moeite, hinder, last, bezwaar), v. —heden.
- Moef'te** (arbeid, inspanning), v. —n.
- Moel'zaam** (moel'lijk, zwaar, zuur), bn. en bw.; een — leven, de sobere kost zoo — verdiend, de bij vergaart — haar voorraad.
- Moekim** (Mohamm. parochie in Atjeh), m. —s.
- Moel'je** (steenen hoofd of golfbreker aan den ingang van zeehavens), v. —s.
- Moel'lah** (Armenisch priester), m. —'s.
- Moer** (droesem, grondsoep, bezinksel), v. gmv.
- Moer** (schroefmoer), v. —en.
- Moer** (moerassig land, veenaarde), o. —en.
- Moeraal** (zeeaal, lievelingsspijs der Romeinen), m. —alen; de — leeft in de warme zeeën.
- Moeras** (drasland), o. —sen; een — droogleggen.
- Moeraslucht**, v. —luchten. Zie **Malaria**.
- Moer'bel** (moerbes, moerbezie), v. —beien.
- Moer'bezie, moer'bel**, v. —beziën, —beien.
- Moer'bezieboom, moer'belboom**, m. —en.
- Moeren** (troebel maken; studententaal: wegkopen), ik heb den wijn —moerd; een belknop —.
- Moer'grond** (moerasgrond), m. —gronden.
- Moer'rig** (troebel, stijkerig), bn.
- Moer'konijn** (wijfjeskonijn), o. —konijnen; —haas, v. —hazen; —vos, v. —vossen.
- Moer'tje** (moedertje), o. —s; spreekw. *Mal —, mal kindje*.
- Moer'zee** (onstuimige zee), v. —zeeën.
- Moes** (groente, inzonderheid kool), o. gmv.
- Moes'janken** (minnen), ik heb —moesjankt; —janker (vrijer), m. —s; —jankerij, v. vero.
- Moesson'** (jaargetijde), m. —s. Zie **Moesson'**.
- Moes'je** (moedertje in kindertaal), o. —s.
- Moes'je** (pronkpleistertje), o. —s.
- Moes'je** (vlekje, stipje in weefsels), o. —s.
- Moes'jek** (Russische boer), m. —s. Ook: —jik.
- Moes'koppen** (geld afpersen, fig. vrijbuiten), ik heb —moeskopt; —kopper, m. —s; —kopperij, v. —en.
- Moes'kruid** (groente, moesplant), o. gmv.
- Moesselen'**, o. Zie **Moussell'ne**.
- Moesson'** (periodieke wind in China en Indië; bestendige wind; het jaargetijde waarin deze wind waait), m. —s; de Z.W. —, ten N. van de linie; de N.W. —, ten Z. van de linie; de droge —, de natte —; fig. *het is voor mij de kwade —, ongunstige tijd*. Ook: *Moesson'*.
- Moet** (waterlijn, vlek, indrukset), v. —en.
- Moet** (nooddwang), o. gmv.; *het is een —; — is een bitter kruid*.
- Moet**, in *te —*, bw. b.v. *te — gaan*, komen, tegen.
- Moete** (ledige tijd, snipperuur), v. gmv. vero.
- Moeten** (genoodzaakt zijn, gedwongen zijn), onr. ik moet, ik moest, wij moesten, ik heb —moeten; *gij moet komen; ik zal gaan, als ik moet; ik moet naar huis (gaan); de voorraad moet weg; deze heer moet wel rijk zijn*, d. i. modaal hulpwerk., uitdrukking noodwendigheid.
- Moeten** (scheepst. een schuit zachtjes voortduwen), ik moette, heb —moet. vero.
- Moet'zel** (doedelzak, pijpzak), m. —s. vero.
- Mof** (boer uit Westphalen, scheldnaam voor de Duitschers), m. —fen. Zie **Poep**.
- Mof** (handmof, bontwerk), v. —fen.
- Mof** (arm- of bovenhandbekleding), v. —fen; —je, o. —s; *hier zijn wollen, sajetten —jes, polsmoffes*.
- Mofet'te** (koolzuurbron), v. mofetten.
- Mof'fel** (oven, fornuis tot harding van verlakt goed), m. —s.
- Mof'felen** (goochelen, bedriegen), ik heb gemoffeld; *iets in den zak —, wegstoppen*; —aar, m. —s; —arij', v. —en; —ing, v. —en.
- Mof'fenland** (inzonderheid Westphalen), o. gmv.; —pijp (grootte Deutsche pijp), v. —pijpen; —taal (minacht. Duitsch), v.; —toer (moel'lijk werk), m. —toeren.
- Mof'rika** (scheldn. Deutschland), o. gmv.
- Mofrikaansch'** (Moffrika betreffende), bn.; als zn. (*de taal der Duitschers*), o.
- Mof'gelijk** (kunnende gebeuren; misschien), bn. en bw.; —heid, v. —heden.
- Mof'gen** (verlof, vrijheid hebben), onr. ik mag wij mogen, ik mocht, wij mochten, ik heb gemoegd; *die knaap mag alles maar doen; wij — morgen op reis gaan; ik mag niet (gaan); modaal hulpw.w.; Eer uou ouders, opdat gij lang moogt leven; hij mocht zich wel eens bedenken; och, mocht hij toch genezen!* In plaats van: *ik heb niet gemoegd*, schrijft en zegt men: *ik heb niet mogen gaan*.
- Mof'gendheid** (staat, rijk, uitgebreid gebied), v. —heden; de groote —heden.
- Mof'gol** (Mongoolsch vorst in Hindostan, in 1525 door de Engelschen ontroofd), m. gmv.; de groote —.
- Mofham'med** (de profeet), m.; —daan', m.
- Mofhammedanis'me** (leer en eeredienst van den grooten profeet), o. gmv.; de Javanen zijn overgegaan tot het —, althans voor het overgroot gedeelte.
- Mof'har** (vogelgerst), v. gmv.
- Mofhika'nen** (uitgestorven Indiaansche stam), m. mv.; de laatste der —, d. i. fig. van zijn geslacht.
- Mofhair'** (weefsel van angorawol), o. gmv.; —kant (zwarte, wollen kant), v.; (soorten), —kanten. (ai = è).
- Mof're, gemoereerd'** (gewaterd, gevlamd), bn.; een — lint.
- Mof'ren** (myth. schikgodinnen), v. mv. Ook: **Par'cen**.
- Mof'ker** (zekere paardenziekte), v. gmv.
- Mof'ker** (zware smidshamer), m. —s.
- Mof'keren** (mokeren, met den moker staan), ik heb gemokerd.
- Mof'ka-koffie** (zeer geurige koffie, Arab. koffie uit Mokka), v. gmv.
- Mof'kel** (bijzonder dik kind, buitengewoon dikke [en vuile] vrouw), v. —s.
- Mof'kelen** (een kind liefkoozend omvatten), ik heb gemokeld; —aar, m. —s; —ing, v. —en.
- Mof'ken** (misnoegd en wrevelig pruilen), ik heb gemokt; —er (pruil'er), m. —s; —ster, v. —s.

- Mo'kum, Mo'kem** (Joodsch: plaats, stad), o.; groot -, Amsterdam, waar veel Joden wonen.
- Mol** (zoetachtig licht bier), v. gmv.
- Mol** (muz. toonsoort, ook molteeken), v. -len.
- Mol** (insectenetend zoogdier), m. -len; zoo blind als een -.
- Molas'se** (fijnkorrelige grijsachtige zandsteen in Zwitserland), v. gmv.
- Moleculair** (de moleculen betreffende), bn.; cohesie is een -e kracht. (ai = è).
- Molecu'le** (kleinste stoffelijk deeltje, ondeelbaar stofdeeltje), v. -culen.
- Mol'en**, m. -s; dat is water op zijn -, komt hem te pas; dat is koren op zijn -; de - is door de vang, de zaak is in de war; een slag van den - weg hebben, niet goed wijs zijn; die meid loopt met -tjes (Potg.), is zot. Gew. Meulen.
- Molenaar**, m. -s, -naren; gew. Mulder.
- Molenaar** (kleine schelvisch of wijting in de Middellandsche Zee), m. -s.
- Mol'enas** (hoofdspil van een molen), v. -sen; -**beek** (stroomend watertje, dat het molensrad in beweging brengt), v. -beken; -**kap** (dak van den molen), v. -kappen; -**kar** (tot vervoer van 't meel), v. -karren; -**ligger** (onderste molensteen), m. -s; -**paard** (trekpaard in den rosmolen, sterk dier, fig. groot en zwaar vrouwspersoon), o. -en; -**praam** (klem in den molen), v. -pramen; -**prauger** (vang in een molen), m. -s; -**rad** (houden of ijeren scheprad, dat door 't stroomend water in beweging wordt gebracht), o. raderen; -**steen** (ronde uitgebikte steen), m. -en; -**tje**, o. -s; die meid loopt met -tjes, doet of ze gek is (de ronddraaiende molen, beeld der zotheid); -**trechter** (bakvormige koker, waardoor het koren tusschen de maalsteenen gevoerd wordt), m. -s; -**tremel** (-trechter), m. -s; -**vang** (klem om den molen stil te zetten), v. -en; zie **Vaug**; -**werf** (stuk grond, waarop een molen staat), v. -werven; -**wiek** (vleugel), v. -wieken.
- Molest'** (hinder, overlast, beschadiging), o. gmv.; iemand - aandoen.
- Molesta'tie** (kwelling, overlast), v. gmv.
- Molesteeren** (bezwaren, overlast of kwelling aandoen).
- Mol'ferd** (onbeschoft, brutaal mensch), m. -s.
- Mol'lik** (vogelschrik), m. -en. Zie **Mo'loch**.
- Mol'la** (Arabische opperrechter), m. -'s.
- Mol'len** (doodstaan, doodsteken), ik heb gemold. vero.
- Mol'lengat** (pijngat van een mol), o. -gaten; -**val**, v. -vallen; -**vanger**, m. -s.
- Mol'lepoot** (pootje van een mol), m. -pooten; -**vel** (vel van een mol), o. -vellen.
- Mol'lig** (zacht), bn. en bw.; -e wijn, -schilderen; -**heid**, v. gmv.
- Mollus'ken** (weekdieren), m. mv.; de oester is een mollusk; de in trage rust levende - der Javaansche wateren. (Veth.)
- Mol'm** (droge stof van turf), m. en o. gmv.
- Mol'men** (stof worden), het is gemolmd.
- Mol'loch** (afgod der Philistijnen, de alver-slinder, vuurgod), m. gmv.; de - der 19e eeuw. (C.O.), de mode.
- Mol'los** (dicht. jachthond), m. -sen.
- Mol'salade**, -**sla** (volksnaam der paardenbloem), v. gmv.
- Mol'sem** (molm), m. gmv.
- Mol'semen** (molmen), het is gemolsemde.
- Mol'to** (muz. zeer), bw.
- Mol'ton** (zachte, dikke wollen stof), o. gmv.; -**nen** (van molton), bn.: een - deken.
- Mom** (masker), v. -men; fig. onder de - van vriendschap, schijn.
- Mom'bakk'es** (masker), o. -bakk'esen.
- Mom'ber** (voogd, verzorger; fig. hulp, bescherming), m. Zie **Mom'boor**. vero.
- Mom'boor, mom'ber** (voogd), m. momboeren, mombers; wees- en -kamercollegie tot beheer der voogdijschappen; -**schap**, o. vero.
- Moment'** (oogenblik, hoofdomstandigheid), o. -en.
- Moment'** (het bewegende of beweging veroorzakende, ook mate van kracht), o. -en.
- Momentaneel** (vluchtig, kortstondig), bn.
- Mom'misch** (spottend, hekelend), bn.
- Mom'medans** (gemaskerd bal), m. -en.
- Mommekleeren** (maskerade-kleeren), o. mv.
- Mom'melen, mum'melen** (zonder tanden eten), ik heb -mommeld; -**aar**, m.; -**ing**, v.
- Mom'melen** (dof, eentonig mompelen), ik heb -mommeld. Fig. de bijen - op de zilveren boekweit. (Ter Haar).
- Mom'men** (zich verkleeden), ik heb gemomd; ook ik heb mij gemomd; -**er**, m. -s; **mom'merij'** (vermomming), v. -en.
- Mom'mespel** (maskerade), o. gmv.; fig. veinzerij.
- Mom'pelen** (binnenmonds en onverstaanbaar spreken), ik heb -mompeld; -**aar**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Mom'pen** (bedriegen), ik heb gemompt; -**ing**, v. -en. vero.
- Mom'mus** (god van nijdt en spot bij Grieken en Romeinen), m.
- Mo'nachus** (monnik), m. -sen.
- Mona'den** (infusiediertjes), v. mv.
- Monarch'** (alleenheerscher), m. -en.
- Monarchaal** (tot een monarchie behoorend), bn. en bw.; een -ale regeering; - regeeren.
- Monarchie'** (alleenheerschappij, staat met een monarch), v. -ën.
- Monarchist'** (voorzitter van de monarchie), m. -en; -**chistisch**, bn. en bw.
- Mond**, m. -en; den - houden, zwijgen, stil zijn; den - snoeren, het zwijgen opleggen; den - roeren, druk praten; naar den - praten, vleien, pluimstrijken; zij is niet op den - gevallen, zij kan goed haar woord doen; in den - loopen, bij geluk vinden; met den - vol tanden staan, geen woord kunnen uitbrengen; met twee -en spreken, zich zelf tegenspreken, niet oprecht zijn; iemand het woord uit den - nemen, precies zeggen, wat hij bedoelde; een grooten - opzetten, luid schreeuwen, brutaal zijn; iemand het brood uit den - nemen, hem in zijn nering onderkruipen; uit zijn - besparen, zuinig leven of sober eten om een ander; bij -e van, gezegd of voorgelezen door; Waar het hart vol van is, loopt de - van over, iem. spreekt gaarne en veel over dingen, die hem ter harte gaan; -**elijk**, bn. en bw.; -**eling**, bn. en bw.
- Mondain'** (wereldsch, ijdel), bn. (ai = è)
- Mondaniteit'** (wereldschgezindheid, ijdelheid), v. gmv.
- Mon'delijk** (met den mond), bn. en bw.; een -e tijding; iets - mededeelen.
- Mon'deling**, bn. en bw.; een - examen; zich - goed uitdrukken.
- Mou'den** (smaken; fig. behagen, bevallen), het heeft -mond.

- Mond'gesprek** (mondeling onderhoud), o. -gesprekken.
- Mon'dig** (smakelijk; ook boud in den mond), bn. en bw.
- Mon'dig** (meerderjarig), bn. en bw.; -heid, v.
- Mond'jesmaat** (van spijs, juist genoeg), bw.
- Mond'stuk** (monddeel van een blaasinstrument), o. -stukken.
- Mond'vol** (bete, hap), o. monden vol.
- Mong'olen** ('t gele menschenras in Azië), m. mv.; in Europa zijn Finnen, Lappen, Hongaren en Turken -.
- Moniteur** (raadgever; staatscourant in België en Frankrijk), m. gmv.
- Mon'itor** (geschubde hagedis), m. -s; de -voedt zich met de eieren van den krokodil; de - sist bij de nadering des monsters.
- Mon'itor** (drijvend pantserschip met stoomvermogen ter kustverdediging), m. -s.
- Mon'jet** (Mal. scheldwoord d. i. aap), m. -s.
- Mon'nik** (kloosterbroeder, kloosterling), m. -en; spreekw. Gelijke -en, gelijke kappen, wie gelijk zijn, moet men als gelijken behandelen en niemand voortrekken; de kap maakt den - niet; 't zijn niet allen -en, die zwarte kappen dragen.
- Mon'nikengewaad** (kleedij der monniken), o. -gewaden; -klooster, o. -s; -latijn (kloosterlatijn der middeleeuwen), o. gmv.; -orde (geestelijke kloosterorde), v. gmv.; -schrift (het schrift met Gotische letter), o. gmv.
- Mon'nikenwerk** (fig. gedultsbezigheid zonder veel waarde), o. gmv.
- Mon'nikskap**, v. -pen; -kleed, o.; -pij, v.
- Mon'nikskap** (giftplant), v. Zie **Akoniet'**.
- Mono'hord**, -chordium (eensnarig instrument om de eigenschappen der klanken te onderzoeken), o. -chorden, -chordiums.
- Monochromasie** (volstrekte kleurenblindheid), v. gmv. (ch = k).
- Mono'cle** (oogglas), v. -s. (cle = kel)
- Monocraat** (alleenheerscher), m. -craten;
- cratie** (alleenheerschappij), v. gmv. (cr = kr).
- Monogram** (beginletters van een naam door elkaar gestrengeld, echter zóó, dat men ze goed kan lezen), o. -grammen.
- Monographie** (verhandeling over een enkel onderwerp), v. -ën. (ph = f).
- Monoloog**, (alleenspraak), m. -logen.
- Monomanie** (een soort van waanzin), v. gmv.; de - bepaalt zich bij een idee-fixe.
- Monopolie** (alleenhandel), o. -liën, -lies; het -stelsel der O. I. Compagnie (tegenstelling van vrij mededingen); er is natuurlijke - en kunstmatige -; Ind. het -systeem (Java. de bevolking mocht tot 1811 alleen handelen met de O. I. Compagnie), o. gmv.
- Monopolist** (handelaar, die een monopolie bezit), m. -en.
- Monosylla'be** (eenletterigprijg woord), v. -n.
- Monotonie** (eentonigheid), v. gmv.
- Monotoon** (eentonig), bn. en bw.
- Mon'roeleer** (v. den president James Monroe [1758-1831]): Amerika aan de Amerikanen.
- Monseigneur** (titel van een prins of bischop), m. -s. (gn = nj).
- Monsieur** (mijnheer), m. messieurs.
- Mon'ster** (staaltje, patroon), o. -s.
- Mon'ster** (gedrocht; fig. wreedaard), o. -s.
- Mon'sterachtig** (gedrochtelijk, verschrikkelijk), bn. en bw.
- Mon'steren** (revue houden, schouwing houden), ik heb -monsterd; -ing, v. -en.
- Mon'steren** (zeew. zich voor één reis tot den zeedienst verbinden), ik heb -monsterd; -ing, v. -en. Bart ging naar het zeerecht ter -ing. (Potg.)
- Mon'sterplaats** (plek der wapenschouwing), v. -plaatsen.
- Mon'sterrol** (lijst van al de personen, die zich aan boord bevinden), v. -rollen.
- Mon'straus** (R. K. gouden of zilveren zonnvormige vaas ter uitstelling van het H. Sacrament), m. -en.
- Monstrueus** (gedrochtelijk), bn. en bw.
- Monstruositeit** (monsterachtigheid), v. gmv.
- Montagnard** (bergbewoner), m. -s. (gn = nj).
- Montagne** (berg), v.; -russe, rutschbaan.
- Montant** (bedrag, beloop eener rekening, waarde van iets), o. gmv.
- Monteeren** (stijgen, opwekken, optuigen; bemannen; ineenzetten van een stoommachine).
- Montee'ring** (militaire dienstkleding of uitrusting), v. -en.
- Mon'ter** (vroolijk, opgewekt), bn.; -heid, v.
- Monteur** (ineenzetter van machines), m. -s.
- Montgolfière** (naam van den eersten luchtballon), v. -s; de naam - is ontleend aan de uitvinders, gebr. Montgolfier, die 5 Juni 1783 een ballon lieten opgaan door verwarmde lucht.
- Montuur** (rijpaard, ezel; toerusting), v. -turen.
- Monument** (gedenkteeken, gedenkstuk, grafnaald), o. -en.
- Monumentaal** (in den vorm van een monument), bn.; een - gebouw; een bouwval van eenige -tale waarde.
- Mooi** (fraai, aardig), bn.: -weer spelen, zeer vriendelijk zijn, ook: op eens anders goed teren; - met iets zijn, gaan pronken met; bw.: ze begint - oud te worden; -heid, v.
- Moos** (mooie dingen), o.; wat al - in dien winkel! dat is ook wat -! onaangenaams.
- Mookerhei**, -heide (de heide bij het dorp Mook), v. gmv.; loop naar de -, verwensching.
- Moor** (Moriaan, zwarte), m. Mooren.
- Moor** (stof), o. moren (soorten). Zie: **Moiré**.
- Moord** (manslag, misdrijf tegen het leven van een mensch), m. -en; -en brand schreeuwen, zeer hard; fig. een - aan de vrijheid begaan, een tyran zijn.
- Moord'aanslag**, m. -aanslagen; -besluit (n.l. tot het moorden), o. -besluiten; -bijl, v. -bijlen; -dadig (wreed, bloedig), bn. en bw.
- Moordda'dig** (bloeddorstig, bloedig, wreed), bn. en bw.; een - mensch, iemand - om het leven brengen; fig. eene -e hand, -e plannen; een - geschreeuw, ontzettend.
- Moor'den** (om het leven brengen), ik heb vermoord; -aar, m. -s; **moorderij**, v. -en.
- Moo'renland** (Mauritanië, Ethiopië, Afrika), o.
- Moorin'** (negerin), v. -nen.
- Moor'kop**, **moor** (zwart paard), m. Ivo liet zijn - tot een uitlandsch tochtje zaälen. (Staring).
- Moorsch**, bn.; de -e stijl, de -e taal.
- Moos** (bijkeuken, goot, riool), v. mozen; -gat (gootgat), o. -en. Vl.
- Moos** (pasmunt, geld), o.; heb je wel -? Joodsch.
- Moot** (schijf visch), v. -en; een - kabeljauw.
- Mop**, **mops** (een soort van hond), m. -pen.
- Mop** (steen; ook een koekje), v. -pen.
- Mop'neus** (persoon), m. en v. -neuzen.

- Moppen** (*pruilen, knorrig zijn*), ik heb gemopt; —**er**, m. —s; —**ing**, v. —en.
- Mopperen** (*knorren, pruttelen, pruilen*), ik heb gemopperd; —**aar** (*pruttelaar*), m. —s.
- Mops** (*een mopshond*), m. —en.
- Moqueeren** (*bespotten, uitlachen*). (qu = k)
- Moquerie** (*bespotting, boert, hoon*), v. gmv.
- Mo'ra** (*verzuim, vertraging*), v. gmv.; in — zijn, nalatig, in gebreke zijn; *periculum in —*, dringend gevaar bij talmen.
- Moraal** (*zedeleer, de leer der plichten en deugden; ook zedentes*), v. gmv.
- Moraïne** (*steenpuin van een gletscher*), v. —n.
- Moraliseeren** (*levensplichten voordragen en inprenten*).
- Moralist** (*zedenmeester*), m. —en.
- Moraliteit** (*zedelijkheid; tooneelstuk*), v. gmv.
- Mora'vische broeders** (*Hernhutters*), m. mv.; de — onder ons wonen te Zeist; zij heeten *Hernhutters* naar het plaatsje *Herrnhut* in Opper-Lausitz, waar hun bakermat is. (1727).
- Morbide** (*ziekelyk, zwakke'lyk*), bn.
- Mordant** (*bijtend, bits, stekelig*), bn.
- Moreel** (*gegrond op de zedelijkheid; zedelyk, deugdzaam*), bn.; dat is mijn — e overtuiging.
- Morel** (*moordkers*), v. morellen; de — is een zuurachtige kers.
- Morel'leboom**, m. —boomen.
- Morel'lenbier**, o. gmv.; —**brandewijn**, m. gmv.
- Mo'res**, v. mv.; — **leeren** (*iemand hardhandig leeren, hoe hij zich gedragen moet*).
- Morgana** (*fata*) (*luchtspiegeling in de woestijn*), v. —'s.
- Morgana'tisch huwelyk** (*huwelyk met de linkerhand tusschen een vorst of adellyk heer en een dame van lagere geboorte, waarbij de eerste iets bepaalds tot morgengave (morganatica) uitzet; de kinderen uit zoodanig huwelyk erven slechts den naam en het vermogen der moeder*), o.; — e huwelyken.
- Morgen** (*toekomst*), o. gmv.; reken niet op het onzekere —.
- Mor'gen** (*ochtendstond*), m. —s; het is, het wordt —; de — breekt aan, den ganschen —, des —s, 's —s; alle —s; een schoone, een zomersche —; iemand goeden — wenschen; —**bad**, o. —baden; —**beurt** (*preekbeurt*), v. —en; —**bezoek**, o. —en; —**blad** (*deel van een dagblad, dat in den morgen uitkomt*), o. —bladen; —**dauw**, m. gmv.; —**dienst** (*vroegpreek*), m. gmv.; —**drank**, m. —en; —**droom**, m. —en; —**editie** (*eener krant*), v.
- Morgen** (*oude landmaat*), o. —s; een Rijnlandsche — is ruim 0.85 H.A.; een — gronds, een kleine woning, enz. (Borger).
- Morgen** (*op den eerstvolgenden dag*), bw.; ik zal u — schrijven; —**avond**, bw.; —**mid-dag**, bw.; —**ochtend**, bw.
- Morgengave** (*bruidschat, huwelyksgoed*), v. —gaven. Zie: **Morgana'tisch**.
- Morgengebed** (*gebed in den ochtend*), o. —gebeden; —**gewaad** (*losse huiskleeding*), o. gmv.; —**gezang**, o. —en; —**glans** (*morgengewood*), m. —en; —**gloed**, m. gmv.; —**japon**, v. —nen; —**kerk** (*ochtenddienst*), v.; —**klok** (*klok, die 's morgens luidt*), v. —klokken.
- Morgenkrieken** (*het aanbreken van den dageraad*), o. gmv.; wij zeilden uit bij het eerste —. Zie **Krie'ken**.
- Morgenland** (*dicht. het Oosten, de Levant*), o. gmv.; in — en zijn we niet, (maar in Vlaanderen), Ledeganck, De Boekweit; —**sch** (oostersch), bn.; **morgenlucht** (*dicht. geest van het Oosten*), v. —en: (steden), wier ingestorte puin slechts —en aamt! (Da Costa).
- Morgenlicht**, o.; het — breekt door, de dag breekt aan; —**lied** (*lied in of voor den morgen of om den morgen te verheerlijken*), o. —eren; —**lucht** (*de verfrischte lucht van den morgenstond*), v. gmv.; —**muziek**, v. gmv.; —**nevel**, m. —en; —**post** (*post, die 's morgens aankomt of vertrekt*), v. gmv.; —**rood** (*het rood van den dageraad*), o. gmv.; —**schemering**, v. —en; —**slaap**, m. gmv.; —**spraak**, v.: Zonder veel — trad ik het tuinhuis binnen (Vosmaer), d. i. complimenten.
- Morgenster** (*dagster of Venus*), v. —sterren.
- Morgenster** (*knots met prikkels*), v. —sterren.
- Morgenstond** (*morgenuur*), m. —stonden. De — heeft goud in den mond; —**uur**, o. —uren; —**wandeling**, v. —en; —**zang**, m. —en; —**zitting** (*vergadering, die 's morgens wordt gehouden*), v. —en; —**zon** (*de zonneschijn in den morgen*), v. gmv.
- Morgue** (*gebouwtje, waarin onbekende drenkelingen enz. te Parijs enkele dagen ter herkenning worden nedergelegd*), v. gmv.
- Moriaan** (*Moor*), m. —anen; zegsw. het is den — geschuurd, alle arbeid is vergeefs.
- Morille** (*vlies- of schilfzwam, eetbare paddenstoel*), v. —s; de — dient tot kruiderij in soep, ragout, enz.
- Moris'ken** (*tot het Christendom bekeerde Mooren in Spanje*), m. mv.; in 1570 werden honderdduizend — uit Spanje gebannen. Ook: *Moris'cos*.
- Moritu'ri te salutant** (*de ter dood gewijden groeten u*), groet der gladiatoren in Rome, als ze defileerden voorbij de loge des keizers.
- Mormel** (*leelijke hond*), o. —s. Wat een —! (C.O.)
- Mormeldier** (*marmot*), o. —dieren.
- Mormo'nen** (*zekere godsdienstsekte in Noord-Amerika*), m. mv.
- Morpheus** (*god van den slaap; de slaap zelf*), m. gmv. Lees: *Morfuis*; in de armen van — liggen, slapen.
- Morphi'ne** (*opiumzuur, slaapmiddel*), v. gmv.
- Morphologie** (*vormleer der taal; ook, ge-daanteleer*), v. gmv.; de — der planten. (ph = f)
- Mor'relen** (*iets in 't donker verrichten*), d. i. op den tast; fig. broddelen), ik heb gemorrel; —**aar**, m. —s; —**ing**, v. —en.
- Mor'ren** (*knorrig mompelen*), ik heb gemord; —**ing**, v. —en.
- Mor'rig** (*pruttelachtig*), bn. en bw.; —**heid**, v.
- Mors** (*vuile vrouw*), v. —en.
- Mors'dood**, bn.; hij viel —, zonder eenig teeken van leven.
- Morsebel** (*vuile huisvrouw*), v. —bellen. Aagt — nam kleinen Piet in kost. (Staring).
- Mors'en** (*knocien*), ik heb gemorst; —**erij**, v.
- Morse-sleutel** (*seingever bij de telegraaf*), m. —sleutels. Zoo geheeten naar Morse, 1836.
- Mors'ig** (*vuil, smerig*), bn. en bw.; —**heid**, v.
- Mors'pot** (*vuile persoon*), m. en v. —potten.
- Mortaliteit** (*sterfelijkheid, sterfte*), v. gmv.
- Mortel** (*metse'specie, bestagen kalk*), v. gmv.; er is kalk — en tras —; —**molen**.
- Mortelen** (*tot gruis maken, vergruizelen*), ik heb en het is — morteld. Ook: **Morzelen**.
- Mortepaai** (*soldaat of matroos, die op de monsterrol staat doch dood of niet aanwezig is*), m. —paaien.
- Mortier** (*vijzel, ook bomketel [kanon]*), m. —en.

- Mortificeren** (dooden, kastijden, leed doen).  
**Morzel** (brok, stuk), m. -en, -s; iets te - of mortel slaan, tot gruis maken, verbrijzelen; aan - of mortel vallen.  
**Morzelen** (tot gruis maken), ik heb gemorzel; -ing, v. -en.  
**Mos** (bedekt bloeiende kleine siertijke plant), o.; (soorten), o. -sen; er zijn blad- en levermossen; -achtig, bn.; -sig, bn.: -e stammen.  
**Mosassurus** (voorwereldlijk reusachtige Maashagedis), m.; ind. Pietersberg te Maastricht vindt men een bebeeldhouwden -. (au = ou).  
**Mosch** (standvogel), v. mosschen. Ook: **Musch**.  
**Mosco'vis** (eiergebak), v. -sen.  
**Mosco'visch** (uit of betreffende Rusland d. i. Moskou), bn. Zie **Mosko'vië**.  
**Mosdiertjes** (microscopische koplooze weekdiertjes), o. mv.  
**Moskee** (Mohammedaansch bedehuis), v. -en.  
**Mosko'vië** (Rusland), o.; -viet', -vie'ter, m.; -visch, bn.: -vische taart, -matten.  
**Moslem** (de ware geloovige; rechtgeloovige, muzelman), m. moslim, mosleman.  
**Mos'sel** (tweeschalig koploos weekdier), v. -s of -en; -krabbetje (rood vergiftig krabbetje, huizend in de mosselschelp), o. -s.  
**Most** (ongegiste wijn, vruchtensap), m. gmv.  
**Mostaard**, m. gmv. (ook v. in de spreektaal). Ook: **Mos'terd**.  
**Mos'terd** (kruisbloemige plant), m. gmv.  
**Mot** (vlinderachtig insectje), v. -ten; de koren-, de pels-, de kleeder-, de haar-, de witte -, de tapijt-; in dit laken is de -, de larf der mot heeft er zich in verpopt.  
**Mot** (fijne regen, stofregen), v. gmv.  
**Mot** (tuifmohn), o. gmv.  
**Mot, v.**; iets in de - hebben, het bespeuren. gew.  
**Motet'** (muz. geestelijk gezang), o. -ten.  
**Mot'ie** (beweging; voorstel), v. -tiën, -s. (t = ts).  
**Motief** (beweegreden, aandrif, spoorslag, ook grondidee, b.v. eenig thema op 't gebied van toonkunst), o. -tieven.  
**Motiveeren** (met redenen omkleeden).  
**Motor** (eig. beweegkracht, beweging, d. i. bewegingmachine), m. -en, -s; een gas-, de electromagnetische -.  
**Motorboot** (kleine zee- of rivierboot door electriciteit gedreven), v. -booten.  
**Mot'regen** (stofregen), m. -regens.  
**Mots** (paard of hond met afgesneden ooren), m. motsen.  
**Mot'se** (wijde schippers-overbroek), v. -n.  
**Mot'sen** (knotten), ik heb gemotst.  
**Mot'ten** (fijn regenen), het heeft gemot.  
**Mottig** (door de mot beschadigd; fig. door de pokken geschonden), bn.; -heid, v. gmv.  
**Motto** (kernspreuk, vers enz. tot opschrift eener verhandeling, enz.), o. -'s.  
**Motodroom'**, -drome (renbaan voor motors, stoomfietsen, automobielens enz.), o. -dromen; Nieuw-York heeft nu zijn -.  
**Mouchard** (politie-spion), m. -s. (ou = oe).  
**Mouche** (schoonheidspleistertje, ook haarbosje aan de onderlip), v. -s. (ou = oe).  
**Mousseeren** (schuimen, opbruisen, b.v. van wijn), (ou = oe).  
**Mousseli'ne** (neteldoek), v. gmv. Lees: mouze-li-ne. Ook: Mousselien', Moesselien'.  
**Mousseux'** (schuimend), bn. (ou = oe).  
**Mout** (gedroogde ontkiemde gerst), o. gmv.  
**Mout'en** (mout maken), ik heb gemout; -er, m. -s; -erij', v. -en.  
**Mout'wijn** (alcoholisch destillaat, 50% uit gerst, rogge, enz.), m. gmv.  
**Mouvement'** (beweging, verandering, gangwerk i. e. uurwerk), o. -en. (ou = oe).  
**Mouw**, v. -en; iemand iets op de - spellen, hem iets wijs maken; het achter de - hebben, sluw, niet oprecht zijn; iets uit de - schudden, d. i. zonder moeite doen; de handen uit de - steken, flink aan 't werken gaan; ik weet er geen - aan te passen, ik weet het niet in orde te krijgen, te verhelpen; de aap kwam uit de -, de heimelijke bedoeling bleek.  
**Moyens'** (middelen; bewaamheden), o. mv.  
**Mozaiek'** (ingelegd tegetwerk), o. gmv.  
**Moza'isch** (tot de leer van Mozes behoorend), bn.; de -e godsdienst, de -e wetten.  
**Mo'zes** (wetgever der Israëlieten), m.; een kalf -, een goede slokkerd; - en de profeten, geld, n.l. al, wat noodig is.  
**Mud** (inhoudsmaat, 1 H.L.), v. en o. -den.  
**Mud'de** (H.L.), v. -n.  
**Muf** (duf, vochtig), bn. en bw.; -heid, v. gmv.  
**Muffeldier** (wild steenschaap in Siberië en N.-Amerika), o. -dieren.  
**Muffen** (muffig ricken), het heeft gemuft.  
**Muf'ti** (Turksch opperpriester en tevens opperrechter), m. -'s.  
**Mug** (tweevleugelig insect, langbeen), v. -gen; in Europa zijn nagenoeg duizend soorten van -gen; -achtig (zwak), bn.  
**Mug'gebeet** (pik eener mug), m. -beten.  
**Mug'gegegons**, o. gmv.; -gordijn (vliegingaas om wieg of bed), o. en v. -gordijnen; -scherm, o. -schermen.  
**Mug'geziften** (haarklooven, vitten, vitterig zijn in het kleine), ik heb -muggezift; -zifter, m. -s; -zifferij', v. -en.  
**Muif'eren** (beredderen, bedisseten), ik heb gemuierd. vero.  
**Muil** (zie muilezel), m. -en.  
**Muil** (bek van een groot dier), m. -en.  
**Muil** (schoeisel), v. -en; -tje, o. -s: op zijn -tjes gaan, rentenieren.  
**Muil'band** (touw of riem om den bek van een hond), m. -banden.  
**Muil'banden**, ik heb -muilband. Fig. iemand -, d. i. den mond snoeren.  
**Muil'dier** (jong van een ezelhengst en een merrie), o. -dieren.  
**Muil'ezel** (jong van een paardhengst en ezelin), m. -ezels.  
**Muil'korf** (toestel om den bek van een hond), m. -korven.  
**Muil'peer** (kaakslag, oorvijg), v. -peren.  
**Muis** (knaagdier), v. -muizen; zegsw. zoo stil als een -, d. i. doodstil; het schip is met man en - vergaan, d. i. er is niets van gered.  
**Muis'grauw** (grijsachtig), bn.; een -paard.  
**Muis'je**, o.; zegsw. een - met een staart, oorzaak met een reeks gevolgen: Mama van Naslaan dacht, dat er meer achter zat, en dat ook dat - een staartje hebben zou. (C. O.)  
**Muis'je** (suikerbolletje), o. -s; op -s trakteren; roode en witte -s.  
**Muit, muite** (voeglkooi), v. muiten; in de - zitten, de kamer houden. vero.  
**Muit'achtig** (oproerig), bn.; een - volk.  
**Muit'eling** (oproermaker, rebel), m. en v. -en; voor het v. ook -e.  
**Muit'en** (oproerig worden, oproer maken), ik heb gemuit; -er, m. -s; -erij', v. -en.  
**Muit'zucht** (oproerigheid), v. gmv.; -ig, bn.  
**Muiz'en** (muizen vangen), de kat heeft gemuisd;



- het *muist* al wat van katten komt, het kind heeft den aard der ouders; zit ge daar te -? d. i. te eten; de katjes die -, *mauwen* niet, als de kinderen eten, babbelen ze niet.
- Muizenis** (*gepeins, getob, kommer*), v. -sen.
- Muizennest**, o. -en; fig. -en in het hoofd hebben, beslommeringen, verwarde gedachten; op het oogenblik, dat haar die -en over Eefje door 't hoofd maalden. (Potg.)
- Muizenoor** (*samengesteldbloemige plant, havikskruid*), o. gmv. Ook: Schorpioen'kruid.
- Muizentarwe** (*vergiftige tarwe om muizen te dooden*), v. gmv.
- Muizenval** (*val om muizen te vangen*), v. -vallen.
- Muizenvalk** (*buizerd*), m. -valken. Ook: **Muizerd**.
- Muizestaart** (*ranonkelachtige plant*), v. gmv.; in ons land komt één soort van - voor.
- Mul** (*molm, droge aarde, zand*), v. gmv.
- Mul** (*los, stoffig, onsamenhangend*), bn.; in het -le zand; -heid, v. gmv.
- Mulat'** (*kind van een Europeaan en een negerin*), m. -latten.
- Mulattin'** (*vrouw. Mulat*), v. -nen.
- Mulciber** (*bijnaam van Vulcanus*), m.
- Mulder** (*molenaar; meikever*), m. -s. gew.
- Mulet'** (*Portugeesch vaartuig*), v. -letten.
- Mul'lah** (*inlandsch priester in Afghanistan*), m. -'s; elders: hoofd, gebied.
- Mul'len** (*molmen, mul worden*), het heeft -muld.
- Mul'lig** (*fijn, los*), bn.; het gebak is -, d. i. niet hard maar week; -heid, v. gmv.
- Multiplet** (*sport. rijwiel voor meer personen*), o. -s.
- Multiplex** (*veelvoudig*), bn. (x = ks)
- Multiplicatie** (*vermenigvuldiging, vermeerdering*), v. -s, -tiën. Lees: -kaatsie.
- Multiplicator** (*vermenigvuldiger*), m. gmv.
- Multiplicator** (*gevoelige galvanometer*), m. -s; uitgevonden door Schweiger, 1821.
- Multipliceeren** (*vermenigvuldigen*).
- Mummelen** (*mommelden, ook met moeite kauwen*), ik heb -mummeld.
- Mummie** (*gebalsemd en gedroogd Egyptisch lijk; fig. iemand die er geelachtig, stroef, mager of droog uitziet*), v. -miën, -mies.
- Mundium** (*leenstelsel, bescherming door een machtig heer*), o. gmv. Ook: voogdijschap.
- Mundomotorium** (*toestel om de beweging van aarde en sterren voor te stellen*), o. -s.
- Mundus**, m. - vult de'cipi (*de wereld wil bedrogen zijn*).
- Municipaal'** (*de gemeente of staatsregering betreffende; stedelijk*), bn. (c = s)
- Municipaliteit'** (*plaatselijk bestuur, gemeentebestuur; ook raadhuys*), v. gmv. (c = s)
- Municipium** (*stad, oudtijds in het bezit van het Rom. burgerrecht*), o. -s. (c = s)
- Munificentie** (*milddadigheid, grootmoedigheid*), v. gmv. (t = ts).
- Munitie** (*mil. krijgsvoorraad, b.v. kruit en lood*), v. gmv. de -fabriek aan de Hembrug (Zaandam), -wagen, m. -s. (t = ts)
- Mun'nik**, m. munniken. Zie **Mon'nik**.
- Mun'ster** (*kloostercel, klooster; later kloosterkerk, of munsterkerk, domkerk, kathedraal*), m. -s; het straatje, dat het Bisschopshof van de oude -kerk scheidde. (Alberdingk Thijm).
- Munt** (*stuk geld*), v. -en; er zijn in ons land gouden, zilveren en bronzen munten; het gehalte eener -.
- Munt** (*gebouw, waarin het geld geslagen wordt*), v. -en; de - is voor ons land te Utrecht.
- Munt** (*lipbloemige plant*), v. Ook **Munte** (Lat. *mentha*); de - is een aromatische plant, afkomstig uit Z. Europa. Zie **Kruizemunt**, **Pepermunt**.
- Muntbiljet** (*geldswaardig papier, door den staat uitgegeven als wettig betaalmiddel*), o. -biljetten; er zijn in ons land -biljetten van f40 en van f50. Zie ook: **Bankbiljet**.
- Munt- en Penningkunde** (*wetenschap, welke een overzicht en beschrijving geeft van alle voormalige en huidige munten en penningen*), v. gmv.
- Mun'ten** (*geldslaan*), ik heb -munt; guldens -; -er, m. -s; -ing, v. en.
- Mun'ten** (*doelen*), ik heb -munt; hij heeft het op mij gemunt, op mijn leven gemunt.
- Muntvoet** (*de grondbepalingen van het muntwezen in een land, muntstelsel*), m. gmv.
- Mu'rik** (*vogelkruid*), v. gmv. Zie: **Muur**.
- Murmelen** (*zacht ruischen*), de beek heeft gemurmeld; -ing, v. -en.
- Murmelen** (*zacht spreken, lispelen*), een kort gebed werd -murmeld.
- Murmureeren** (*morren; ontevreden, klagerig zijn*); -der, m. -s; -ing, v. -en.
- Murw** (*week*), bn.; iets - slaan; iemand - slaan, d. i. hem aflossen; -heid, v. gmv.
- Muscadijn'** (*fat, saletjonker, modegek*), m. -s.
- Musch, mosch** (*standvogel*), v. musschen, mosschen; de ring-, de veld-.
- Mus'cus, mus'kus** (*reukwerk*), v. gmv.
- Mus'cusdier** (*herkauwend hertachtig dier*), o. -dieren; het - leeft in Midden-Azië.
- Mus'cusplant** (*klein plantje, den geur van muscus afgevend*), v. -planten; -je, o. -s.
- Mus'cusrat** (*knaagdier, een soort waterrat*), v. -ratten; de - leeft in Canada aan de meren.
- Muse'um** (*eig. tempel der muzen; instelling, aan de schoone kunsten of de wetenschappen gewijd; kunstkabinet*), o. -s, musea, museën.
- Musiceeren** (*muziek maken*).
- Musicoloog'** (*wetenschappelijk beoefenaar der muziek*), m. -logen. (c = k)
- Mu'sicus** (*toonkunstenaar*), m. musici.
- Musief'goud** (*verbinding van tin en zwavel, jodengoud*), o. gmv.; bij 't bronzen van hout bezigt men -.
- Muskaat'** (*fijne wijn van de muskaatdruij*), m. gmv.; een flesch echte -.
- Muskaat'**, v. -katen. Zie **Muskaat'noot**.
- Muskaat'noot** (*Ind. Banda: vrucht van den noteboom van dien naam*), v. -noten. Zie **Notemuskaat'**.
- Muskadel'** (*druif, muskaatdruij*), v. -len.
- Mus'kel** (*spier*), v. -s, -en.
- Musket'** (*vuurroer*), o. -ten. vero.
- Musketier'** (*soldaat met een musket*), m. -s.
- Muskiet'** (*soort v. steekmug, in Indië*), m. -en.
- Mus'kus** (*reukwerk*), v. gmv. Nog ruik ik de kamfer en de -. (C. O.) Ook: **Mus'cus**.
- Mus'kusdier** (*kleinst herkauwend dier, in Thibet*), o. -dieren; -rat (*knaagdier in Canada*), v. -ratten; -zwijn (*klein soort van varken in Z.-Amerika*), o. -zwijnen.
- Mus'tang** (*verwilderd prairie-paard*), m. -s.
- Mut**, v.; het is er zoo vol als -, stampvol.
- Muta'tie** (*verandering, wisseling*), v. -tiën, -s.
- Mutileeren** (*verminken, vervalschen*).
- Mutineeren** (*aan het muiten slaan, oproerig worden*).

- Muts**, v. — en; fig. *de — staat hem verkeerd*, hij is uit zijn humeur; *hij heeft het niet in zijn — dit of dat te doen*, hij heeft er geen zin in; *hij is zoo gek niet als de — hem wel staat*, als hij er wel uitziet.
- Mutsaard**, **mutserd** (rijfsbos, takkenbos), m. — s; zegsw. *het riekt naar den —*, d. i. naar den brandstapel, naar ketterij; *iemand tot den — veroordeelen*, brandstapel.
- Mutsenwaschster**, v. — waschststers.
- Mutueel** (wederzijdsch, over en weer), bn.
- Muur**, m. muren; *een blinde —*, d. i. zonder ramen; *hij zit tusschen vier muren*, d. i. gevangen; *met het hoofd tegen den — loopen*, radeloos zijn; *de muren hebben hier ooren*, men wordt hier beluisterd.
- Muur** (murik, hoenderbeet, vogelkruid), v. gmv.
- Muurbloem** (kruisbloemige plant), v. — bloemen; *de — groeit in 't wild op of tegen oude muren*.
- Muurbreker** (stormram), m. — brekers. vero.
- Muurpeper** (vetplant, huislook), v. gmv.
- Mu'ze** (zanggodin, nimf; zangster), v. — n.
- Mu'zelman** (volgeling van Mohammed), m. — mannen. Zie: **Mos'lem**.
- Mu'zen** (de zanggodinnen, negen in getal; de beschermsters van schoone kunsten en wetenschappen), v. mv.; *de — dienen*.
- Mu'zenalmanak** (dichterlijk jaarboekje van voorheen), m. — almanakken; *de eerste — verscheen in 1819*.
- Mu'zenzoon** (dichter, ook student), m. — zonen.
- Muziek** (toonkunst, zangkunst), v. gmv.; —, *die poëzie der lucht* (Jonath). *Er is hooge en lage, classieke en romantische, geestelijke en wereldsche —*. (Klikspaan). *De — is tweeledig: gewijd en ongewijd*. (Klikspaan).
- Muzikaal**, bn.; — *gehoor, gevoel, talent; hij is —*, heeft talent voor muziek.
- Muzikant** (toonkunstenaar), m. — en.
- Myla'dy**, **Mila'dy** (aanspreektitel van dames uit den aanzienlijken stand in Engeland; mevrouw), v. — dies. Lees: Mile'di.
- My'lord**, **Mi'lord** (aanspreektitel van een Lord), m. — s.
- Myopie** (bijziendheid, kippigheid), v. gmv.
- Myopisch** (bijziend), bn.
- Myops** (een bijziende), m. en v. — en.
- Myria'de** (tienduizendtal; fig. een ontelbare menigte), v. — n; — n van insecten.
- Myriagram** (10.000 wichtjes of 10 Nederl. ponden), o. — grammen.
- Myriameter** (10.000 Meter of 10 Ned. mijlen), m. — meters.
- Myr'rhe**, v. gmv. Zie **Mir're**.
- Mysoneis'me** (afkeer van het nieuwe), o. gmv.
- Myste'rie** (geheimenis, verborgenheid in den godsdienst), o. — riën, — s; *het — der menschwording, het — der H. Drieuldigheid*.
- Myste'rie-spel** (gewijd toneelspel der Middeleeuwen), o. — spelen.
- Mysterieus** (geheimzinnig, raadselachtig), bn. en bw.; *het — euze*, o. gmv.
- Mysticis'me** (het geloof aan het geheimzinnige, bovennatuurlijke), o. gmv.
- Mysticus** (iemand, geneigd tot mysticisme), m. — tici.
- Mystiek** (leer van het hoogere gebed, der meer innige vereeniging met God), v. gmv.
- Mystiek**, **mystisch** (geheimzinnig), bn.
- Mystifica'tie** (misleiding, fopperij), v. -tiën, -s.
- Mystificeeren** (verschalken, foppen).
- Mythe** (dichtk. vertelling loopende over goddelijke wezens), v. — n; *de — ontleent haar stof aan de godenwereld; de — is het product der phantasie*. Lees: mie'te.
- My'thisch** (verdicht, fabelachtig), bn. (th = t)
- Mythologie** (leer der oude verdichtselen, bijzonder de Grieksche en Romeinsche godenleer; fabelkunde), v. — logieën. (th = t)
- Mytholo'gisch** (de godenleer betreffende; fabelachtig), bn.; *een — woordenboek*. (th = t)
- Mytholoog** (fabelkundige, navorscher van de fabelleer der ouden), m. — logen. (th = t)

## N.

- N.** v. n's. De veertiende letter van het alfabet.
- N.** — Noord.
- Nat. hist.** — *Natuurlijke historie*.
- Nat. Mil.** — *Nationale Militie*.
- N.B.** — *No'ta be'ne*, let wel.
- N.B.** of **N.Br.** — *Noorderbreedte*.
- N.c.** — *Nos'tro con'to*, op onze rekening.
- Ned. Centr. Sp.** — *Nederlandsche Centraal-spoorweg*.
- Ned. Cl.** — *Nederlandsch courant (munt, geldswaarde)*.
- Ned. Herv.** — *Nederlandsch Hervormd*.
- Neg.** — *Negotia'tie*. Zie ald.
- N.H.M.** — *Nederlandsche Handelmaatschappij*.
- N.L.** — *Nederlandsche leeuw*.
- N.I.** — *Non li'quet*, de zaak is nog niet duidelijk, is nog niet bewezen.
- nl.** — *namelijk*.
- N.m.** — *No'va mone'ta*, nieuwe munt.
- N.n.** — *No'men nes'cio*, een niet te noemen persoon, of: den naam weet ik niet; of *Nomen note'tur*, de uitgelaten naam moet ingevuld worden.
- N.N.O.** — *Noord-noord-oost*.
- N.N.W.** — *Noord-noord-west*.
- No. Nr.** — *numero, nummer*.
- N.O.** — *Noord-oost*.
- N.O.G.** — *Nederl. Onderw. Genootschap*.
- N.O.I.L.** — *Ned. O.-I. leger*.
- Nov.** — *November*.
- N.S.** — (in geschriften): *Naschrift*; (in den almanak): *Nieuwe stijl*.
- N.S.** — *Notre Seigneur*, onze Heer (Jezus Christus).
- Ns.** — *nummers*.
- N.T.** — *Nieuwe Testament*.
- Nto.** — *Netto*, juist, zuiver (van gewicht in den handel).
- Num.** — *Nu'meri*. Zie ald.
- N.V.** — *Nieuwe Verbond*.
- N.W.** — *Noordwest*.
- N.W.S.** — *Nederlandsche werkelijke schuld*.

- Na** (*achter*), vz.; *hij kwam - mij; jaar - jaar; - dezen*, in 't vervolg, in de toekomst.
- Na**, bw.: *nader, naast; op een dubbeltje - , allen zijn er op twee - , op een weinig - , iemand te - komen, beleedigen, slaan; bij lange - niet; kom eens nader; het naaste dorp.*
- Na** (*achterna*), bw. Vormt met het w.w. een samenstelling: *-babbelen*, nagebabbelde; *-bauwen*, iem. woorden galmend nazeggen; *-brullen*, *-klimmen*, *-stoomen*, *-vragen*, *-nazitten*, d. i. achtervolgen, enz.
- Naad** (*samenvoeging*), m. naden; *-je*, o.; zegsw. *het -je van de kous verstaan of kennen*, het sijne van een zaak weten of begrijpen.
- Naaf** (*deel van een raad, waardoor de as gaat*), v. naven. Fig. de omlijsting eener deur: *Zij ijlen naar de deur, en wringen ze uit de naven.* (Tollens)
- Naaf'en** (*met naald en draad aaneenhechten*), ik heb *-naaid; -ster*, v. -s; *-sterswerk*, o.
- Naafmachine** (*werktuig om naden te maken*), v. *-machines; de -s worden in beweging gebracht door een handrad.*
- Naakt** (*bloot, onbedekt*), bn. en bw.; *-heid*, v.: fig. *grootte armoede.*
- Naald** (*werktuig om naden te maken*), v. *-en; een naai-; ook zijn er breinaalden en haarnaalden.*
- Naaldboom** (*kegeldragende boom*), m. *-en; de cypres, de den, de pijn, de taxus is een -.*
- Naaldenfabriek**, v. *-en; -koker*, m. -s; *-werk* (*borduurwerk*), o. gmv.; *-winkel*, m. *-winkels.*
- Naaldgeweer** (*mil. achterlader, die door werking eener naald wordt afgeschoten*), o. *-geweren.*
- Naaldparaplu** (*zeer licht en dun of sijn op te rollen regenscherm*), v. *-pluus.*
- Naaldvisch** (*troskieuwige visch*), m. *-visschen; het zeepaardje behoort tot de -visschen.*
- Naam**, m. namen; *-pje*, o. -s; *te goeder - en faam bekend staan, geacht zijn; in - van, namens, van wege; fig. het kind bij zijn - noemen, eenige zaak niet verbloemen.*
- Naamdag** (R. K. *gedenkdag van zijn doopheilige*), m. *-dagen.*
- Naamfeest** (R. K. *feest van zijn schutsheligen*), o. *-feesten.*
- Naamloos** (*zonder naam*), bn.; *een - artikel, een - looze brief, een - looze circulaire, een - looze vennootschap; -heid*, v. gmv.
- Naamval** (*spraakvorm van het naamwoord ter aanduiding van een betrekking*), m. *-len; er zijn in onze taal nog vier -vallen.*
- Naamvers**, o. *-verzen.* Zie **Aerostichon**.
- Naäpen** (*nadoen, nabootsen*), ik heb *-geaapt, -aper*, m. -s; *-aperij*, v. *-aping*, v.
- Naar** (*in de richting van, volgens*), vz.; *zij gaan - school, - de kerk, - de markt; handel - mijn woorden*, d. i. volgens.
- Naar** (*zoals, gelijk*), vgw.; *-men zegt, -men wil; -de waard is, vertrouwt hij zijn gasten*, in dezelfde mate als.
- Naar** (*akelig, treurig, doodsch*), bn. en bw.; *het is -weer; -heid*, v. *-heden.*
- Naardien** (*omdat, dewijl*), vgw.
- Naargeestig** (*droevig*), bn. en bw.; *-heid*, v.
- Naarma'te** (*volgens, in verhouding van of tot*), vgw.
- Naarstig** (*ijverig, arbeidzaam*), bn. en bw.; *-heid*, v. gmv.; *-lijk*, bw.: w. i. g.
- Naast** (*nevens, ter zijde van*), vz.: *hij woont - mij.* Ook bn. en bw.: *hij is mijn -e bloedver-*
- want, de -e prijs; ten -en bij*, d. i. ongeveer.
- Naastbestaande** (*bloedverwant*), m. en v. *-n.*
- Naas'te** (*evenmenschen*), m. en v. *-n.*
- Naas'ten** (*benaderen*), ik heb genaast. *En waarom die genaast (nl. de sleutels)?* (Star-ring), zich toeëigenen; *-ing*, v. *-en.*
- Naastgelegen** (*meest nabij liggend*), bn.
- Na'banket** (*dessert, nagerecht*), o. *-banketten.*
- Na'berouw** (*wroeging*), o. gmv.; *folterend -.*
- Na'bestaande** (*bloedverwant*), m. en v. *-n.*
- Na'betrachting** (*overdenking*), v. *-en.*
- Na'bier** (*dun bier*), o. gmv.
- Nabij** (*niet ver af*), bw.; *-heid*, v. gmv.
- Nabijgelegen**, bn. *een - buitengoed, villa, enz.*
- Na'bloei'er** (*laatbloeiende plant*), m. *-s.*
- Na'bob** (*stadhouder, bevelvoerder in O.-I., een rijke d. i. parvenu uit Eng. Indië*), m. *-s.*
- Na'both**, m.; *een kind van - , fig. een stijfkop.*
- Na'bootsen** (*namaken, naäpen*), ik heb *-gebootst; iemands gang - , iemands spraak -.*
- Nabu'rig** (*nabijgelegen*), bn.; *een - dorp, een -e stad.*
- Na'buur** (*buurman*), m. *-buren.*
- Nabuurschap** (*buurt van samenwonende personen*), v. *-buurschappen.*
- Nabuurschap** (*de betrekking van nabuur*), o.
- Nacaraat** (*parelmoerkleurig, naar het oranjegeel zweemende*), bn.; als zn. o. (c = k)
- Nacht** (*het tegengestelde van dag*), m. *-en; bij - en ontijden*, d. i. op ongewone uren.
- Nachtbraken** (*'s nachts opzitten bij studie*), ik heb *-nachtbraakt; Baljon was bleek van het -.* (Koetsveld); *-er*, m. -s; *-erij* (*zwelgerij*), v. *-en; -ing*, v. *-en.*
- Nachttegaal** (*nachtzanger*), m. *-s, -alen; de - is een trekvogel.*
- Nacht'evening** (*21 Maart en 23 September*), v. *-en.* Zie **Aequinoctium**; *de voorjaars - ; de najaars -.*
- Nacht'glas** (*scheepst. zandlooper van acht glazen of vier uren*), o. *-glazen.*
- Nacht'kwartier** (*tijdelijke nachtelijke verblijfplaats van soldaten*), o. *-kwartieren.*
- Nacht'maal** (*het heilige maal, het kerkelijk avondmaal*), o. *-malen.*
- Nacht'maalsbeker**, m. *-s; -brood*, o.; *-tafel*, v. *-s; -zang*, m. *-en.*
- Nacht'merrie** (*benauwend droomgezicht*), v. *-merries.*
- Nacht'pauwoog** (*grootte nachtvlinder*), m. *-oogen.*
- Nacht'raaf** (*nachtreiger*), v. *-raven.*
- Nacht'raaf** (*een nachtuil, d. i. iemand die in den nacht veel studeert, werkt of uitloopt*), m. *-raven.*
- Nacht'raven** (*des nachts werken*), ik heb *-nachtraafd.*
- Nacht'ronde** (*inspectie-ronde, die 's nachts gedaan wordt*), v. *-ronden.*
- Nacht'schade** (*plantengeslacht, waartoe ook de aardappel behoort*), v. *-schaden.*
- Nacht'schoone** (*eenjarig keerkingsgewas*), v. *-en; de Amerikaansche - is een sierplant.*
- Nacht'viooltje** (*kruisbloem. sierplant*), o. *-s.*
- Nacht'vlinder** (*een familie der vlinders, uiltje*), m. *-vlinders.*
- Nacht'vogels** (*vogels die 's nachts uitvliegen*), m. mv.; *de uilen behooren tot de -.*
- Nacht'vorst** (*vorst gedurende den nacht*), v. *-en; de -en komen bij ons voor van April tot aan den langsten dag.*
- Nacht'waak, -wake** (*het doorwaken van den nacht*), v. *-waken.*

- Nachtwacht** (persoon, die gedurende den nacht de wacht houdt), m. —wachten. Ook: **Klepperman**, **Klepper**; in studententaal: **Klabak**.
- Nachtwacht** (het houden van de wacht in den nacht), v.; wie heeft vandaag de —?
- Nachtwacht** (de gezamenlijke nachtwachters), v.; de geheele — kwam op de been.
- Nachtwerken**, ik heb genachtwerkt; —er, (rioolruimer, enz.), m. —werkera.
- Nachtwitje** (nachtvlinder), o. —witjes.
- Nachtzwaluw**, v. —zwaluwen. Zie **Geitenmelker**, m. —s.
- Nadat** (na den tijd, dat), vgw.
- Na'deel** (schade, verties), o. nadeelen; ten — e van, tot schade van; —ig (schadelijk), bn.
- Nademaal** (naardien, vermits), vgw. vero; — Jansje allerijzelijkt veel plezier had met den tuinknecht. (C. O.)
- Na'denken** (overwegen), ik dacht —, heb —gedacht; —er, m. —s; —ing, v. gmv.
- Nadenkend** (peinzend), bn.; een — man.
- Na'deren** (dichterbij komen), ik ben genaderd; —ing, v. —en.
- Na'derhand** (later, in de toekomst), bw.
- Na'dir** (het neder-aspunt des hemels, het tegenovergestelde van zenith of toppunt), o. gmv.
- Na'druk** (nagedrukt boek), m. —drukken.
- Na'druk** (klem), m. gmv.; hij sprak met —.
- Na'druk** (het nadrukken van een boek-of-plaatwerk), m. gmv.; alle — is verboden bij de wet.
- Nadrukkelijk** (met klem), bn. en bw.
- Na'gaan** (volgen, bespieden; behartigen), ik ging —, heb —gegaan.
- Na'galm** (weerklank), m. —galmen.
- Na'galmen** (weerklinken), het heeft —gegalmd; —ing, v. —en.
- Na'gebuur** (buurman, nabuur), m. —buren; — en vreemde.
- Na'gedachte** (overweging), v. —n; zonder — — zijn, niet letten op de gevolgen; —nis, v.
- Na'gel** (aan vinger of teen), m. —s.
- Na'gel** (spijker), m. —s, —en.
- Na'gelaar** (jongen, die niet eertlijk knikkert), m. —s; een — is hij, en een — zal hij blijven. (C. O.), geniepigerd.
- Na'gelen** (spijkeren, vastslaan), ik heb genageld; hij stond als aan den grond genageld, onbeweeglijk van schrik, aandoening, enz.
- Na'gelhout** (rookvliesch), o. gmv. gew.
- Na'gelkruid** (roosachtige plant), o. gmv.; de wortelstok van het — riekt naar kruidnagelen.
- Na'gelolie** (Ind. olie uit de rijpe vrucht en de bladeren van den kruidnagelboom), v. gmv.
- Na'gerecht** (dessert), o. —gerechten.
- Na'geslacht** (nakomelingschap), o. —en.
- Na'gewas** (tweede oogst), o. —gewassen.
- Na'gras** (etgroen, herfstgroen), o. gmv.
- Na'herfst** (het late najaar), m. gmv.
- Na'hooi** (hooi van de tweede snede), o. gmv.
- Na'ief** (natuurlijk, ongekunsteld, argeloos, kinderlijk, ongedwongen), bn.; een — antwoord.
- Na'ijver** (uedijver), m. gmv.; een gepaste —.
- Na'ijverig** (uedijverig), bn.; — e leerlingen.
- Na'iveteit** (ongekunstelde eenvoud, natuurlijke openhartigheid, onschuld), v. —en.
- Na'ja** (de zeer giftige bristlang), v. —'s. Ook: **Co'bra**.
- Na'jaar** (herfst), o. —jaren.
- Naja'de** (myth. waternimf, fee van bronnen en rivieren), v. naja'den.
- Na'ken** (naderbij komen, naderen), ik ben genaakt; het gevaar zal —; —ing, v. gmv.
- Na'kend** (naderend), bn.; het — gevaar.
- Na'kend** (naakt), bn. gew.; een — kindje.
- Na'kermis** (dag a. d. kermis toevoegd), v. —sen.
- Na'klucht** (naspel, napret), v. —kluchten.
- Nako'meling** (afstammeling), m. en v. —en; —schap, v.: Het is noodig de pitten te zaaien voor uw —schap. (C. O.)
- Na'kroost** (nageslacht, nakomelingschap), o. gmv.; het — zal er van spreken. (Tollens).
- Nala'tenschap** (erfgoed), v. —schappen; een — aanvaarden, een — weigeren.
- Nala'tig** (onachtzaam), bn. en bw.; —heid, v.
- Na'loop** (toeloop, omslag, moeite), m. gmv.
- Na'maag** (naaste bloedverwant), m. en v. —magen.
- Na'maagschap** (al de namagen), v.; (vermaagschapping), o. gmv.
- Na'maak** (nabootsing, copie), v. gmv.; dit schilderij is maar een —.
- Na'maaksel** (wat niet echt is), o. —maaksels.
- Na'maals** (hierna), bw.; hier—.
- Na'maand** (de laatste helft der maand), v.
- Na'melijc** (te weten) bw. Zie **nl**.
- Na'meloos** (onnoemlijk), bn.; een — lijden, — looze ellende, d. i. onbeschrijfelijk; —heid, v.
- Na'mens** (uit naam van), vz.; ik kom — vader.
- Namid'dag** (na d. middag, na 12 uur), m. —en.
- Na'mis** (herfstjaarmarkt), v. —missen.
- Na'neef** (nakomeling), m. —neven (de nakomelingschap).
- Na'neef** (achterneef), m. —neven. Bij uitbr.: nakomende, nakomeling.
- Na'nicht** (achternicht), v. —nichten.
- Na'nking** (soort van zeer sterk roodgeel katoen, uit Chineesche boomwol vervaardigd), o.; Huib droeg een — broek. (Potg.); een paar — slobkousen. (C. O.)
- Na'noen** (namiddag), m. —en. Vl.
- Na'oogen** (nastaren), ik heb —geogd; —ing, v.
- Na'oogst** (nalezing, tweede oogst), m. —oogsten.
- Nap** (houten bakje of kom), m. —pen.
- Na'pels** (grootte stad in W. Italië), o.; —pelsch, bn.: — geel, — e aarde, goudkleurige verfstof; de — e school, de Ital. richting in de muziek.
- Naph'tha** (zeer brandbare aardolie), v. gmv. Lees: *naf'ta*.
- Naphthali'ne** (een soort van kleurstof uit naphtha verkregen), v. gmv. Lees: *naf'taliene*.
- Nap'jesdragende** (boom of heester, wiens vrucht gegroeid is in een nap of schotelteje), v. —n; de eik is een —.
- Napo'leon** (Fr. goudmunt, ± f 9,50), m. —s.
- Napolitaa'u** (bewoner van Napels), m. —tanen; —taansch, bn.: — e zangen.
- Nar** (zot, dwaas, grappenmaker), m. —ren.
- Nar'cis** (geurige sierplant), v. —sen.
- Narcis'sus** (myth. schoon jongeling vol zotten eigenwaan, door de goden tot zijn straf in een bloem van dien naam veranderd), m. —sen.
- Narco'sis**, **narco'se** (verdooving, ongevoeligheid), v.; iem. — geven, b. v. bij operaties.
- Narcoti'ne** (verdoovend vocht uit opium), v.
- Narco'tisch** (bedwelmend), bn.; een — middel, d. i. slaapwekkend, krampstillend.
- Nar'dus** (Oostersche webriekende plant), v. gmv.
- Nar'dus** (kostbare balsem uit de bladeren van de nardus getrokken), v. gmv.
- Na'rede** (besluit, sluitrede), v. —redenen. Zie **Epiloog**.
- Na'richt** (bericht), o. —en; tot —, tot waar-schuwing; iemand — geven.
- Na'righeid** (treurigheid), v. —heden.

- Nargileh'** (Turksche waterpijp om uit te rooken), m. -s.
- Na'roep** (fig. gerucht, geroep), m. gmv.
- Nar'ren** (in een arrestee rijden). Zie **Ar'ren**.
- Nar'rslede**, v. -en. vero. Zie **Ar'rslede**.
- Nar'rig** (gemelijk, knorrig, verdrietig), bn. en bw.; -heid, v. gmv.
- Nar'wal** (soort van walvisch, een soort van dolfin, eenhoornvisch), m. -wals, -wallen.
- Nasaal'** (van, door of met den neus), bn.
- Nasaal'letter** (newsletter), v. -letters. (s = z)
- Na'schrift** (toevoegsel aan een brief), o. -en. Zie **P. S.**
- Na'si, nas'si** (Mal. rijst als ze gekookt is), v. gmv.
- Na'slaan** (in een boek opzoeken), ik sloeg -, heb -geslagen; ik zal die plaats eens - in mijn editie van *Vondel*; een tekst in den Bijbel -; de heer van *Na'slaan* in de *C. O.*
- Na'sleep** (gevolg, stoet, fig. gevolg), m. gmv.
- Na'sleepen** (slepende meevoeren), ik heb -gesleept; een gebroken been -, zijn ingewanden -, een schip -, treilen.
- Na'slepen** (slepend volgen), het heeft -gesleept; het gebroken been sleepte na; ik zie de gescheurde japon -.
- Na'smaak** (achterblijvende smaak), m. -smaken; fig. herinnering, ook berouw, naberoew.
- Na'snede** (etgroen), v. -sneden.
- Na'speuren** (heimelijk nazoeken), ik heb -gespeurd; -speurder, m.; -speuring, v.
- Na'sporen** (onderzoeken), ik heb -gespoord; -spoorder, m. -s; -sporing, v. -en.
- Na'spraak** (achterklap, laster), v. gmv.
- Na'stuk** (tooneelspel, meestal blijspel, dat als slot gegeven wordt), o. -stukken.
- Na'sukkelen** (sukkelend volgen), ik heb of ben -gesukkelend; iemand -.
- Nat** (doorweekt), bn. en bw.; -heid, v. gmv.
- Nat**, o. gmv.; zij plassen in het -; fig. hij lust zijn - en droog, hij eet smakelijk.
- Na'teekenen**, ik heb -geteekend; -ing, v.
- Na'ter** (soort van slang met schilden onder den buik en schubben op den staart), v. -s.
- Nat'hals** (drinkbroer), m. en v. -halzen.
- Na'tie** (volk), v. -tiën, -ties.
- Nationaal'** (hetgeen tot een volk behoort of daaraan eigen is), bn.: de -nale vlug; de -nale industrie; ons - lied, het Volkslied; de -nale zeden, gewoonten, deugden; de -nale welvaart; -nale arbeid. (t = ts)
- Nationalisa'tie** (het burger worden), v. gmv.
- Nationaliseeren** (iemand v. e. vreemde natie bij de wet als landsman of burger aannemen).
- Nationaliteit'** (volkskarakter, volkszelfstandigheid), v. -en.
- Natives** (geboren Amerikanen), m. mv. Lees: nee'tifs.
- Na'trium** (scheik. enkelv. lichaam, zilverwit metaal, metalloïde), o. gmv.
- Na'tron** (mineraal loogzout), o. gmv.; -loog, v.; -zouten, o. mv.
- Nat'ten** (bevochtigen, betten), ik heb genat.
- Nat'tig** (natachtig), bn. en bw.; een -e huid, slijmerig, kleverig; -heid, v. gmv.
- Natura (in)** (eig. in de natuur: ongekleed; oorspronkelijk).
- Natura'liën** (natuurzeldzaamheden), v. mv.
- Naturalisa'tie** (erkenning als landsburger), v. -satiën, -saties.
- Naturaliseeren**. Ook: **Nationaliseeren**.
- Naturalis'me** (richting in de kunst, die eischt, dat een kunstenaar zich geeft zooals hij is, zonder zich te bekommeren om geykte theoriën), o. gmv.
- Naturalist'** (voorzitter van den natuur-godsdiens; natuurkundige), m. -listen.
- Natura non fa'cit saltus** (spreekw. de natuur maakt geen sprongen).
- Naturel'** (natuurlijke geaardheid), v. gmv.; een -letje, o. een pruikje.
- Naturel'** (inboorling), m. en v. -len.
- Natuur'** (de schepping, ook: de aard, het karakter, lichaamsgestel), v. naturen; teekenen naar de -, de drie rijken der -; fig. -den tot betalen, d. i. sterven.
- Natuur'boter** (het tegengestelde van kunstboter), v. gmv. Zie **Margari'ne**.
- Natuur'kennis** (de wetenschap der natuurkunde en v. d. natuurlijke historie), v. gmv.
- Natuur'krachten** (in lichamen aanwezige krachten), v. mv.; cohesie en electriciteit zijn -.
- Natuur'kunde** (de wetenschap der physica, d. i. van de wetten der onbewerkte natuur, behalve scheikunde), v. gmv.
- Natuur'kundig** (wat in verband staat met natuurkunde), bn.; een -werk, een -instrument, de -e wetenschap, een -genootschap, het - onderzoek.
- Natuur'kundige** (natuuronderzoeker, -kenner), m. en v. -kundigen.
- Natuur'lijk** (naar of volgens de natuur; fig. eenvoudig, ongekunsteld, naief), bn. en bw.; een -e behoefte, een -e vraag, het - verstand, gezond; de -e loop der dingen; iets - napraten; je hebt - weer gelijk!
- Natuur'lijke historie** (wetenschap der dier-, plant- en delfstofkunde), v. gmv. Ook: **Natuur'historie**.
- Natuur'recht** (het totaal der rechten, welke den mensch van nature toebehooren), o.; de individueele vrijheid is een -.
- Natuur'staat**, m. gmv.; de dreumels, die half in den - op den weg spelen. (Potg.), naakt.
- Natuur'volken** (wilde rassen of stammen, die geheel verstoken zijn van alle beschaving), o. mv.; - zijn b. v. de Eskimo's, de Indianen, de bewoners der Fidsji-eilanden, enz. De tegenstelling is **Cultuur'volken**.
- Nautiek'** (scheepvaartkunst), v. gmv. Ook: **Nautika**. (au = ou)
- Nau'tilus** (koppootig weekdier), m.; de - heeft een spiraalvormige schelp; hij leeft in de Indische Zee. (au = ou)
- Nau'tisch** (tot het zeevezen behoorend), bn.
- Nauw** (eng, bekrompen), bn. en bw.; -heid, v.
- Nau'welijks** (ternauwernood, pas), bw.; ik was - thuis, of daar stond mijn vriend al.
- Nauwgezet'** (stipt), bn. en bw.; een -te bezorger hunner brieven. (C. O.); een -te plichtsbetrachting; - arbeiden; -heid, v. gmv.
- Nauwkeu'rig** (stipt), bn. en bw.; -heid, v. gmv.
- Nauwlet'tend** (opmerkzaam), bn. en bw.; een - opzichter; - toezien; -heid, v. gmv.
- Nauw'te** (engte), v. gmv.; in de - ziltten.
- Navaal'** (tot de scheepvaart behoorend), bn.
- Na'vel** (lichaamsdeel), m. -s.
- Navenant'** (eig. na avenant, naar verhouding), bw. Zie **Avenant'**.
- Na'verwant** (nabestaande), m. -verwanten.
- Na'verwante** (bloedverwante), v. -wanten.
- Naviga'bel** (bevaarbaar, bezeilbaar), ), bn.
- Naviga'tie** (scheepvaart, ook stuurmans-kunst), v.; acte van - (1651); sociëteit van -.
- Naviga'tor** (zeevaarder, schipper), m. -s.

- Navolgend**, bn.; *de -e nummers, de -e namen*, d. i. die men gaat noemen.
- Navolging** (R. K. beroemd boekje van Thomas à Kempis, 1380-1471), v. -en; *hebt gij de - wel eens gelezen?*
- Navrucht** (laatrijpe vrucht), v. -vruchten.
- Na'wee** (napijn), v. -weeën. Fig. kwade gevolgen.
- Na'zaat** (nakomeling), m. -zaten.
- Nazare'ner, de** (de Man uit Nazareth, de Heiland), m. gmv. Ook: Nazareër.
- Nazare'ners** (in de eerste eeuwen de naam van de Christenen in het Oosten), m. mv.
- Nazareth** (vlek in Galilaea, woonplaats van J. C.), o.; fig. een onbeduidend stil plaatsje: *Kan uit - iets goeds komen?*
- Na'zeggen** (iem. woorden herhalen), ik heb -gezegd (gezeid); -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Nazetten** (vervolgen), ik heb den dief -gezet.
- Na'zin** (spraak. tweede lid eener periode of van een samengestelden volzin), m. -zinnen.
- Na'zoek** (navorsching), o. gmv.; -doen.
- Na'zomer** (begin v. d. herfst), m. -zomers.
- Na'zweren** (van een wond), zij zwoor -, heeft -gezworen.
- Neb, neb'be** (spitsebek van een vogel), v. -ben; fig. mond: *haar naaldscherp -je*. (Staring).
- Neb'beling** (aal met fijn spits bekje), m. -en.
- Nebuleus** (mistig, dampig), bn. Fig. verdrietig.
- Nécessaire** (een licht, gemakkelijk mede te voeren taschje, handwerkstasje), v. -s. (ai = è)
- Necessiteit** (noodzakelijkheid), v. gmv.
- Nec plus ultra** (het hoogste, het uiterste), o. Ook: *Non plus ultra*.
- Necrologie** (levensgeschiedenis van een pasgestorvene, doodenlijst of -boek), v. -logieën.
- Necroloog** (levensbeschrijver van overledenen), m. -logen.
- Necroman'tie** (de zoogenaamde waarzegging door bezwering of oproeping van dooden, d. i. de zwartekunst), v. gmv. Ook: **Nigroman'tie**.
- Necrópolis** (doodenstad, begraafplaats), v.; *de - van Syracuse*.
- Nee'tar** (godendrank; fig. heertlijke wijn of drank), m. gmv.
- Ne'der, neer** (in de richting naar omlaag), bw. Het w.w. aaneen te schrijven, b.v. *nederbuigen* (nedergebogen), -drukken, -houwen, -ploffen, -storten, enz.
- Ne'der-Alpen** (gebergte in Z.O. Frankrijk), m. mv.
- Ne'derduitsch** (behoorende tot laag-Duitschland), bn.; *de -e taal*, als zn. o.
- Ne'derig** (bescheiden, zedig), bn. en bw.; -is niet-trotsch; -heid, v. gmv.
- Ne'derlaag**, v. -lagen; *de - tijden*, (in het veld) verslagen worden.
- Ne'derland** (ons vaderland, laagland), o. -en.
- Ne'derlander** (burger of inboorling van Nederland), m. -landers.
- Ne'derlanderschap** (de hoedanigheid van Nederlander), o. gmv.
- Ne'derlandsch**, bn.; *de -e wetten, zeden, taal*, d. i. behoorende tot ons volk.
- Ne'derlandsch** (onze eigen taal), o. gmv.
- Ne'der-Rijn** (benaming van den Rijn van Bonn tot aan de Noordzee), m. gmv.
- Ne'derwaarts** (omlaag), bw.; *hij sloeg de oogen -*, naar omlaag.
- Ne'derwaartsch**, bn.; *een -e armbuiging*.
- Ne'derzitten**, ik heb -gezet; *zich -*, gaan zitten of wonen; -zetting (kolonie), v. -en.
- Neef**, m. neven; *een germain -*, volle neef, nl. broers- of zusterskind; *een halve -*.
- Neef'je** (vliegje, mugje), o. -s.
- Neef'schap** (fig. begunstiging van nabestaanden), o. gmv. Zie **Nepotis'me**.
- Neen**, bw.; als zn. o.: *mijn - is zoo goed als uw ja*.
- Neep** (kneep), v. nepen; fig. *iemand een - geven*, d. i. schade of verlies berokkenen; *in de - zitten*, klem.
- Neep'jeskapje** (vrouwenmutsje met geplooiden rand), o. -kapjes; -muts, v. -mutsen.
- Neep'jesmutsje** (mutsje met fijne knipplooiën), o. -mutsjes; *Tante Stastok droeg een -*. (C. O.)
- Neer** (draaikolk, tegenstroom), v. neren; fig. *hij is in de - geraakt*, het loopt hem tegen. vero.
- Neer**, bw. Zie **Ne'der**.
- Neer'haal** (het dikke van een letter, het tegenovergestelde van een ophaal), m. -halen.
- Neer'haler** (scheepst. touw), m. -halers.
- Neerslach'tig** (verdrietig, terneergeslagen, moedeloos), bn.; -heid, v. gmv.
- Neer'slag** (het neerslaan b.v. bij het maatslaan), m. slagen.
- Neer'slag** (een soort van rustbed), v. -slagen.
- Neer'slag** (scheik. bezinksel), o. -slagen.
- Neer'slag** (nat. vochtigheid, die uit den dampkring op de aarde nederslaat, als: regen, sneeuw, hagel, enz.), m. gmv.; ook genoemd: atmosferische -.
- Neet** (luizenet), v. neten; fig. *t is een arme -*, bedelaar.
- Neet, niet** (klinknageltje), v. -en.
- Neet'en, nie'ten** (een nageltje plat klinken), ik heb geneet.
- Neet'oor** (kneezigerig mensch), m. en v. -en.
- Ne'fas** (onrecht, onbillijkheid, iets dat onmogelijk is), o.; *per fas et -*, met alle geweld.
- Nef'feus** (nevens, ook, bovendien), bw. vero.
- Neg, neg'ge** (hit, klein paard), v. neggen.
- Nega'tie** (ontkenning, loochening), v. -tiën, -ties.
- Neg'atief** (ontkennend, niet-positief), bn. en bw.; *een -e waarde, -e electriciteit, een -beeld* (photogr.), -e grootheden (alg.), *de genoegens der school zijn ten hoogste -*. (C. O.), bestaan in afwezigheid van het onaangename.
- Neg'atief** (omgekeerd lichtbeeld in de photographie), o. -tieven.
- Neg'atieve grootheden** (algebra. die welke het teeken minus vóór zich hebben), v. mv.; *zoo is -ab<sup>3</sup> een -grootheid*.
- Negeeren** (ontkennen, loochenen); *iets -*; *iemand -*, doen of men hem niet kent.
- Negen**, telw.; *hij heeft - kinderen*; -de (ranggetal), bn.: *op den -den April*.
- Ne'gendaagsch** (negen dagen durende, ook: om de negen dagen), bn.; *een - gebed; een - bezoek*.
- Ne'genderhande, -lei** (van negen soorten van), bn.; *ik heb hier - sigaren*.
- Ne'gendooder** (zangvogel met haakvormigen ingekerfden snavel, klapekster), m. -dooders.
- Ne'genhonderd**, telw.; *hij bezit - boeken*, d. i. 9 X 100; **ne'genjarig** (tellende of durende negen jaar), bn.; *zijn -zootje, een -e oorlog*.
- Ne'genmaal**, bw.; *ik heb het - geschreven*.
- Ne'genoog** (lamprei, ook: kwaadaardige bloedzweer), v. -oogen.

- Ne'genponder** (brood, kogel van negen pond, ook stuk geschut), m. —ponders.
- Negenproef** (proef bij de vier hoofdbewerkingen), v. gmv.; de — berust op de deelbaarheid van een getal door negen.
- Ne'gentien** (negen en tien), bep. telw.; —**de** (ranggetal), bn.; —**derhande**, —**derlei** (soortgetal), bn.; —**jarig**, bn.; —**maal**, bn. en bw.; —**voud**, o.; —**werf**, bw.
- Ne'gentig** (negen maal tien), bep. telw.; —**er** (persoon van 90 jaar, wijn van 1890), m.; —**jarig**, bn.; —**maal**, bw.; —**ste** (ranggetal); —**voud**, o.; —**werf**, bw.
- Ne'ger** (Afrikaan, zwarte), m. —s.
- Ne'geren** (kwellen, sarren), ik heb genegerd.
- Negerij, negorij** (verzameling van kampings, ook volkrijke dessa), v. —en, —'s.
- Neg'ge** (klein paard, hit), v. —n. Zie **Neg.**
- Negligé** (nachtgewaad; ochtendkleed, huiskleedij der dames), o. —'s.
- Negligeeren** (veronachtzamen).
- Negorij** (Ind. dorp), v. —en. Zie **Negerij**.
- Negotiant'** (koopman, groothandelaar), m. —anten. (ti = tsie)
- Negotiati'e** (onderhandeling, handel met actiën, wisselbrieven, enz.), v. —tiën, —ties.
- Nego'tie** (koopmanschap, handelsbedrijf, handelsverkeer), v. —tiën, —ties. (t = ts)
- Negotieeren** (handeldrijven, onderhandelen).
- Nego'tiepenning** (munt aan koers onderhevig, b.v. voor Nederland de gouden dukaat), m. —penningen. (t = ts)
- Ne'gus** (vorst van Abessynië), m. —sen.
- Nehrung** (aandr. zandige landtong langs de haffen), v. —en.
- Nen'en** (hinniken der paarden), het heeft geneid. vero.
- Ne'gen** (overhellen tot), ik heb geneigd; —**ing**, v.: De Hollandsche jongen heeft wet wat neiging om zijn schoenen scheef te loopen. (C. O.)
- Nek**, m. —ken; fig. iemand den — toekeeren, zich afwenden van hem; iemand met den — aanzien, niet groeten, minachten; iemand in den — zien, hem bedriegen.
- Nekken** (dooden, stuk maken; plagen, tergen), ik heb genekt; een konijn —, in den nek slaand doodden; fig. een boom —, omhakken; iemand —, tergen.
- Nek'slag** (doodelijke slag), m. —slagen; dat gaf hem den —, b.v. in zijn handel.
- Nel** (in het kaartspel de negen van troef), v. —len.
- Ne'men**, ik nam, heb genomen; de moeite —, de vlucht —; iemand in den arm —, hulp zoeken bij hem; de vrijheid —, zich iets veroorloven; een stad —, innemen; een bad —; in aanmerking —, letten op; men moet wat geven en —, wat plooiën, schikken; iets kwalijk —, euvel duiden; iets voor lief —, tevreden zijn met; —**er**, m. —s.
- Ne'mesis** (myth. godin der wraak), v. gmv.
- Nemoro'sen** (woudplanten), v. mv. (s = z)
- Neographie** (afwijking van de gewone spelling, spelling-nieuwigheid), v. gmv. (ph = f)
- Neologie** (taalnieuwigheid), v. gmv.
- Neologisme** (nieuwgesmeed woord), o. —logismen, b.v. gaskachel, heilsoldaat, kunstbater, enz. Het woord — heeft meest een afkeurende bijgedachte, vooral in den mond van hen, die meer van een uitheemsch woord geënd zijn: slachthuis (abattoir), omzendbrief (circulaire), verzoekschrift (request), wondheeler (chirurgijn), getuigschrift (attest), enz.
- Neoloog'** (invoerder van nieuwe woorden, strever naar nieuwigheid), m. —logen.
- Neomist'** (nieuweling, beginneling), m. en v. —misten.
- Neophiet'** (nieuweling, pas gewijd geestelijke, nieuwbekeerde), m. en v. —phieten. (ph = f)
- Nepent', nepen'thes** (Indische plant, kannekeskruid), v. gmv.; als geneesmiddel, o.
- Nephralgie'** (nier- of lendepeijn, zenuwpijn), v. gmv. (ph = f)
- Nepotisme** (verwantschap; verzorging van verwanten, begunstiging van familieleden), o. gmv.
- Nep'pe** (kattenkruid), v. gmv. Ook: **Nip'pe**.
- Neptunis'me, —mus** (stelsel in de geologie, dat alle vervormingen onzer aardkorst aan het water toeschrijft), o. gmv. Zie **Plutonism'e**.
- Neptu'nus, Neptuin'** (myth. hoofdgod, god der zee), m.
- Nereï'de** (myth. zeenimf), v. —n.
- Nerf** (litteeken, ploot, korst), v. nerven.
- Nerf** (zichtbare vaatbundel van een blad), v. nerven.
- Ner'gens** (op geen plaats), bw.; hij was —.
- Ne'ring** (handel, bedrijf, vertier), v. —en.
- Ne'ro** (naam van den door zijn wreedheden beruchten Romeinschen keizer, 54—68 j. na Chr.; fig. wreedaard), m.
- Nerveus** (zenuwachtig), bn.; een —veuze zieke.
- Nes** (waterland, schor, aangestikt land), v. —sen. Ook in samenstellingen: —**nesse**, —**nisse**, b.v. *Renesse, Bornesse, Scherpenisse*.
- Nesch, nesk** (week, zacht, vochtig), bn. en bw.; een — ei, een — gekookt ei.
- Nesk** (dwaas, gek, onnoozel), bn. vero.; vanhier: **nest** (ondeugend meisje), o. —en.
- Nes'kebol** (onnoozele bloed), m. —bollen. vero.
- Nesologie'** (aandr. leer der eilanden), v. gmv.
- Nes'sushemd, -kleed** (myth. kleed door den centaur Nessus aan Hercules' gemalin gegeven en waarin deze omkomt, vergiftig kleed; fig. iets, dat hevige pijn doet en waarvan men zich niet kan ontdoen), o. gmv.
- Nest** (broedplaats, eigengemaakte vogelwoning), o. —en; elke vogelsoort bouwt eenzelfde —; de wiewaal, de staartmees, de ekster, de huiszwaluw bouwen een kunstig —; de salanganen maken eetbare —en; bij uitbr. een — van bijen, wespen, ratten, muizen, mieren, enz.; een — uithalen, verstoren; fig. armzalige hut, schamel bed; minachtend; kleine, stille, en afgelegen stad; ook: roovershol.
- Nest'ei** (ei, dat men in de legben laat liggen), o. —eieren; fig. hij kan daar zijn — niet vinden, er maar niet op zijn gemak komen.
- Nest'el** (rijgsnoer, schouderversiersel van officieren), m. —en, —s.
- Nest'telen** (met een nestel of veter toerijgen), ik heb genesteld; de schoenen —.
- Nest'telen** (een nest bouwen of hebben), zij hebben —nesteld; de vinken zijn aan 't —; de ooievaar is daar —nesteld; fig. zich —, zich ergens vestigen, ophouden, verschuilen; de vijand had zich in die plaats —nesteld; de cholera had zich in Egypte —nesteld.
- Nest'telgat** (vetergat van een schoen, waardoor de nestel wordt gestoken), o. —gaten; —**gaatje**, o. —s.
- Nest'teling** (daad van nestelen), v.; fig. het zich vestigen.
- Nest'teling** (jonge kale nestvogel), m. —en.
- Nest'ten** (een nest maken), ik heb genest.

- Nesterij** (onbeduidende zaak), v. -en. gmz.
- Nes'tig** (bits, kribberig), bn.; *gij zoudt - en kribbig zijn tegen Keetje*. (C. O.); -heid, v.
- Nes'tor** (eig. de oudste der Gr. koningen voor Troje; een schrander, eerwaardig grijsaard; fig. de oudste), m. -s; de - eener vergadering.
- Nestoria'nen** (aanhangers van den afgezette bisschop Nestorius te Konstantinopel in de eerste helft der 5e eeuw), m. mv.
- Net** (knoopwerk met mazen), o. -ten; een visch-, een vogel-; fig. zijn -ten spannen, uitzetten, in de val lokken; achter het - vischen, te laat komen; in het - zijn, verschalkt zijn.
- Net** (iets, dat op een net lijkt), o. -ten; een eier-, een bagger-, een haarnetje, een vliegen-.
- Net** (fig. samenstel), o. -ten; een - van spoorwegen, van kanalen.
- Net** (ontl. samenstel of wcefsel), o. -ten; het darm-, het oog-.
- Net**, o.; het - van een piramide. Zie **Net'werk**.
- Net** (netschrift), o. gmz.; iets in het - schrijven.
- Net** (eigenaardige voortzetting van het buikvlies), o. -ten; het groote -, het kleine -.
- Net** (juist, precies), bw.; ik kwam - op tijd.
- Net** (keurig, aardig, stipt), bn. en bw.; -jes, bw.; -heid, v. gmz.
- Net'el** (plant, brandnetel), v. -s, -en.
- Net'telachtig** (netelig), bn.; -heid, v. gmz.
- Net'teldoek** (doek van netelgaren), o. gmz.
- Net'teldoeksch**, bn.; een -e japon, d. i. van neteldoek.
- Net'telen** (met netels slaan), ik heb geneeld.
- Net'telig** (fig. moeielijk, bedenkelijk), bn.; een - geval, een -e zaak; -heid, v. gmz.
- Net'telzucht** (koortsige uitlagziekte), v. gmz.
- Net'tenkam** (fijne haarkam), m. -kammen.
- Net'tjes** (aardig, goed, naar behooren), bw.; dat is - in elkaar gezet, iets - doen, iem. - ontvangen, zij is altijd even -.
- Net'ten** (nat maken, ook: bevochtigen), ik heb genet; strijkgoed -, papier -; de veeren -.
- Net'to** (juist; zuiver; na aftrek), bn. en bw.; de - winst; hij wint - 12%<sub>o</sub>. Zie **Nto**.
- Net'vlies** (zenuwvlies, dat de binnenvlakte van den oogappel bekleedt), o. - vliezen; alle zichtbare voorwerpen spiegelen zich bij licht af op het -.
- Net'werk** (vormleer: teekening van de vlakken van een lichaam), o. -werken.
- Neu'len** (treuzelen, zaniken), ik heb geneuld.
- Neuralgie'** (zenuwlijden, zenuwpijn), v. gmz.
- Neu'riën** (halflied of binnensmonds zingen), ik heb -neuriëd. Ook: Neuren.
- Neuro'se** (zenuwziekte), v. gmz.
- Neus** (reukzintuig), m. neuzen; door den - spreken, neusgeluiden maken; den - voor iem. of iets optrekken, met minachting bejegenen; iemand een - aandraaien of een wassen - maken, iets wijs maken; den - overal in steken, zich met alles bemoeien; iemand bij den - hebben, foppen; hij ziet niet verder dan zijn - lang is, hij is kortzichtig, dom; een - krijgen, berispt worden. Bij overdr.: de - van een schoen, de - van een dakpan.
- Neus'aap** (langneuzige aap), m. -apen.
- Neus'been** (kraakbeenachtig tusschenschot van de twee neusgaten), o. -beenen.
- Neus'dier** (zeker dier van het berengeslacht in oostelijk Z.-Amerika), o. -dieren.
- Neus'doek** (zakdoek), m. -doeken. w. i. g.
- Neus'haar** (haar i. d. neusgaten), o. -haren.
- Neus'hoorn, neus'horen** (dikhuidig dier, rhinoceros), m. -hoorn, -horens.
- Neus'hoornkever** (bladsprietige kastanjebruine kever; 't mannetje draagt op den kop een achterovergebogen hoorn), m. -kevers.
- Neus'hoornvogel** (koekoekachtige vogel van Z.-Azië en Z.-Afrika), m. -vogels. Zie **Neus'vogel**.
- Neus'je** (kleine neus), o. -s; zegsw. het - van den zalm, het fijnste, beste van den zalm; bij uitbr. de meest intieme bijzonderheid van iets.
- Neus'klank** (klank, waarbij de lucht door den neus heen trilt b. v. n of m), m. -klanken; de Fransche taal heeft harde -klanken.
- Neus'letter** (spraak. letter, die eenigszins door den neus wordt uitgesproken), v. -letters. Zie **Nasaal'letter**.
- Neus'visch** (zeker vischje, ook sneep geheeten), m. -visschen.
- Neus'vleugel** (zijwaarts uitgebogen beneden-deel van den neus), m. -vleugels; de -vleugels zijn eenigszins beweegbaar.
- Neus'vogel** (Afrikaansche vogel met verbazend grooten bek en met sponsachtige verhevenheid op de bovenseb), m. -vogels. Ook **Neus'hoornvogel**.
- Neus'warmer** (kort steenen pijpje of smokertje), m. -warmers; -warmertje, o. -s.
- Neus'wijs** (eigenwijs, dom, verwaand), bn.; een -wijze knaap; -heid, v. gmz.
- Neut** (bouwk. ronde knop in 't midden van een verwulfsel; verder: uitsteeksel, waarop een stijl rust), v. -en. Ook: Noot.
- Neut** (bijvorm van noot), v. -en.
- Neut** (oude vrijster), v. -en. vero.
- Neu'tel** (klein mannetje, dreutel), m. -s.
- Neu'telen** (talmen, neulen), ik heb geneuteld; -aar, m. -s; -arij, v. -en.
- Neu'telig** (talmachtig), bn.; -heid, v. gmz.
- Neutraal'** (onpartijdig, onzijdig), bn.; zich -houden, de -ale mogendheden, een -ale houding aannemen.
- Neutraal'**, bn.; de -ale lijn van een magneet, streek tusschen de beide polen van een magneet, waar in 't geheel geen aantrekking wordt uitgeoefend.
- Neutraliseeren** (in den staat van onpartijdigheid brengen, afscheiden, de verbinding verhinderen), de werking van vergif -; iemands invloed -, verlammen; vijandelijke strijdkrachten -, werkeloos houden.
- Neutraliteit'** (onzijdigheid), v. gmz.
- Neu'zelen** (besnuffelen), ik heb geneuzeld.
- Neu'zen** (nasnuffelen), ik heb geneusd; fig. onderzoeken; -er, m. -s; -erij, v. -en.
- Ne'vel** (verdichte waterdamp), m. -s, -en.
- Ne'velen** (misten), het heeft geneveld.
- Ne'velmaand**. Zie *Brumaire*.
- Ne'ven** (neef zeggen), hij is altijd aan 't -; hou toch op met dat -!
- Ne'vengeslacht** (spraak. als gelijken naast elkaar gesteld), bn.; twee -e zinnen of zinsleden.
- Ne'venman** (mil. zijman; man, staande naast een ander in 't gelid), m. -mannen.
- Ne'venschikking** (betrekking tusschen gelijksoortige zinnen van gelijken rang), v. gmz.
- Ne'vensgeand** (hierbij gevoegd), bn.; teeken op - verzoekschrift.
- Newfound'lander** (zeer groote hond, uit N.-Amerika afkomstig), m. -landers. Lees: *njoefound'lender*.



- Newgate** (grootte strafgevangenis in Londen), o. gmv. Lees: *njoe'geet*.
- Nia bel** (loochenbaar, te ontkennen), bn.
- Niaiserie'** (onnoozelheid, domme trek), v. -s.
- N'belungenlied** (Germaansch heldendicht der middeleeuwen), o. gmv.; *het - is een juweel van volkspoëzie, het - bevat een aanschakeling van 38 sagen.* (u = oe)
- Nicht** (broeders- of zustersdochter), v. -en.
- Nicht'en** (nicht zeggen), *ga je alweer aan 't -*. Zie **Ne'ven**.
- Nicoti'ne** (vergiftstof, uit tabak getrokken), v. gmv. Lees: *niekootien'*.
- Niemand**, onbep. vnv.; *er is - meer in de zaal, zeg het -, bederf -s werk*.
- Niemendal'** (niet met al, niets), bw.; *hij doet -; als znw. o.: een lekker -dalletje.* (Potg.)
- Nier** (ingewand, zeer groote klier tot afscheiding der urine), v. -en.
- Niersteiner** (goede rijnwijn uit Nierstein in Hessen), m. gmv.
- Nieskruid** (wrangwortel, waarvan de top poeder gestampte wortelstok een hevig niezen veroorzaakt bij opsmuiving), o.; **niesmiddel**, o. -en; -**poeder**, -**poer** (een fijn poeder, bereid uit den wortel van het nieskruid), o. gmv.
- Nieswortel** (wortel van het nieskruid), m. -s.
- Nieswortel** (het zwarte nieskruid), v. gmv.
- Niet** (geen prijs in de loterij), v. -en.
- Niet** (klinknageltje), v. -en. Ook: **Neet**.
- Niet** (wat niet bestaat), o. gmv.; *uit het - te voorschijn roepen, te - doen, te - gaan*.
- Niet'en** (klinken). Zie **Neet'en**.
- Niet'ig** (klein, gering), bn.; -**heid**, v.
- Niet'igverklaring** (rechtst. vernietiging, te-nietdoening van een verbintenis), v. -en.
- Niets**, onbep. vnv.; *op aarde is - bestendig; hij antwoordde -*.
- Niettegenstaande** (in weerwil van), vz. en vgw.
- Niettemin'** (eig. niet daarom minder: evenwel, echter), bw.
- Nieuw**, bn. en bw.; *het -e jaar, een - kleed, de -e wereld, Amerika; de -e geschiedenis, een -e mode; een - leven, anders, tegengesteld aan het vorige; de -aangekomenen*.
- Nieuwbak'ken** (versch), bn.; fig. een - ridder, een - edelman, een - professor.
- Nieuwbekeer'de** (pasbekeerde), m. en v. -n. Zie **Neophiet'**.
- Nieuweling** (beginner), m. en v. -lingen; voor het v. ook -**linge**.
- Nieuwemaan** (donkere maanzijde), v. gmv.
- Nieuw'en** (benieuwen), 't zal mij eens - gew.
- Nieuwerwets'** (naar den laatsten smaak), bw.; *zich - kleeden*.
- Nieuwerwetsch'**, bv.; *een -e japon, de - mode volgen*, d. i. de hedendaagsche.
- Nieuw'gebonden** (pas ingebonden), bn.; *een - boekwerk; -geboren*, bn.: *de -geboren dag; -gebouwd* (pas gebouwd), bn.; -**gemunt** (pas gemunt), bn.
- Nieuw-Holland** ('t vastland v. Australië), o.
- Nieuwigheid** (iets nieuws), v. -heden.
- Nieuwjaar'** (den dag van 1 Januari), o.; *iemand zijn - geven*, d. i. een fooi op nieuwjaar.
- Nieuw'lichter** (afgescheidene van de Hervormde kerk), m. -lichters; *de naam - was een scheldnaam in den vervolgingstijd tusschen 1830 en '40; zij volgden het „nieuw licht” van Ds. Cox.* (Zie **Coccejamen**).
- Nieuw'mare** (nieuwstijding), v. -maren.
- Nieuwmo'disch**, bn.; *een - kleed*, volgens de nieuwe mode.
- Nieuws**, o.; *er is goed -*, slecht -, d. i. bericht.
- Nieuwsblad** (krant), o. -bladen.
- Nieuwsgie'rig**, bn. en bw.; -**heid**, v. gmv.
- Nieuwspapier** (krant, dagblad), o. -papieren; - *en boekenrek laat ik liefst (zoo van zes tot zeven) met vrede.* (De Gen.)
- Nieuwtje**, o. -s; *iemand een - vertellen*.
- Nieuw-Zeeland** (grootste eiland der aarde, 24-maal Nederland), o. gmv.
- Nieuwzil'ver** (zeker mengsel van zink, koper en nikkel), o. gmv.; *een theeservies van -*.
- Nie'zen** (fniezen), ik niesde, heb geniesd; *bij verkoudheid moet men dikwijls -*.
- Nigromantie'** (zwartekunst, geestenbezwinging, tooverij), v. gmv.
- Nihil** (niets), bw.; als zn. o.
- Nihilis'me** (socialistisch stelsel in Rusland), o. gmv.
- Nihilist'** (aanhanger v. h. nihilisme), m. -en; vr. -e, -n.
- Nijd** (afgunst, misnoegen), m. gmv.
- Nijd'ig** (afgunstig, fig. boos), bn. en bw.; *het - lot heeft hem (Marco) zijn Dulcinee ontstolen!* d. i. wangunstig; -**heid**, v. gmv.
- Nij'digaard** (benijder), m. -aards.
- Nij'dnagel** (klinknagel; ook *dijwas aan den nagel eens vingers*), m. -s. Zie **Nij'nagel**.
- Nijdsch** (nijdig, valsch, boos), bn.; *een -e jongen*.
- Nij'felen**, **niefelen** (stil weykopen), ik heb genijfeld, geniefeld. gew.
- Nij'gen** (buigen, 't groeten door de dames), ik neeg, heb genegen.
- Nij'ging** (buiging), v. -en; *een - maken*.
- Nijl** (hoofdstroom van Afrika in Egypte), m.; *de bronnen van den -*.
- Nijl'meren** (bronnen van den Nijl), o. mv.
- Nijl'paard** (dikhuidig zoogdier, rivierpaard, hippopotamos), o. -paarden.
- Nijl'reiger** (heilige ibis), m. -reigers.
- Nij'nagel**, **nij'dnagel** (stroomnagel), m. -s.
- Nij'pen** (klemmen), ik neep, heb genepen; -**er**, m.; -**ing**, v.; -**taug** (werktuig), v. -en.
- Nij'pend** (fel, doordringend, knellend), bn.; *een -e kou, -e -armoe*.
- Nij'ver** (ijverig, arbeidzaam), bn. en bw.; -**heid** (industrie, fabriekswezen), v. gmv.
- Nij'verheidsgewassen** (planten, die grondstoffen leveren voor de industrie), o. mv.
- Nij'verheidsscholen** (vakscholen voor de nijverheid), v. mv.; *zoo heeft men weefscholen, teekenscholen, ambachtsscholen, enz.*
- Nik** (knik, buiging), m. -ken; *een - met het hoofd*.
- Nik** (smik), m. -ken; *een laatste -*.
- Nik'kel** (blank wit metaal), o. gmv.
- Nik'kelmunt**, v. -en; *Belgie heeft -munt*.
- Nik'ken** (met het hoofd buigen), ik heb genikt.
- Nik'ker** (watergeest van minderen rang), m. -s.
- Nik'ker** (onkruid onder 't koren, zwarte korenroos), v. gmv.
- Nil no'vi sub so'le** (er is niets nieuws onder de zon), spreekw.
- Nilla** (Ind. deels zijden weefsel), o. -'s.
- Nim'bus** (stralenkroon, lichtkrans), m. gmv.; *op schildertijen werden Christus, de Apostelen en Martelaren reeds in de Middeleeuwen met een - of lichtkring om het hoofd voorzien*.
- Nimf** (myth. fee, elf), v. nimfen. Zie **Nymph**.
- Nimmer** (te geener tijd), bw.; -**meer** (nooit), bw.

- Nim'rod** (fig. een geweldig jager), m.; zie GEN. 10:9; eenige heeren bleken echte -s.
- Ni'obe** (myth. treurende moeder), v.
- Ni'papalm** (Ind. boom der moerassen, poel-palm, met zeer breede bladeren van 5-8 M.), m. -palmen. Zie **A'tap**.
- Nip'pe** (kattenkruid), v. gmv. Zie: **Neppe**.
- Nip'pen** (kibbelen, twisten), ik heb genipt.
- Nip'pertje**, o. gmv.; hij kwam op het -, op de laatste minuut.
- Nirv'na, nirw'na** (toestand van volkomen rust), o. gmv.; bij de Boedhisten is het - het volkomen ophouden van het persoonlijk bestaan: innerlijke vrede, gelukzaligheid, volstreekte rust (na den dood); ik geloof niet, dat de schrijver het wezen van het - diep heeft doorschouwd. (v. Deyssel).
- nis**, achtervoegsel, b.v. beeltenis, groetenis, met concrete versterkte bet.; droefenis, ontsteltentis, toestand of hoedanigheid; begrafenis, kennis, vergiffenis, werking als zelfstandigheid; alsook in: gebeurtenis, gedachtenis, bekenenis; - wildernis, gevangenis, vuilnis, hindernis hebben een concrete bet.; lafenis, gelijkenis, gedachtenis hebben naast de abstracte ook een concrete bet.
- Nis** (holte in een muur voor een beeld of ander voorwerp), v. -sen.
- Ni'trum** (salpeter), o. gmv.
- Niveau'** (waterpas, waterspiegel, nivelleer-werktuig), o. -'s. (eau = oo)
- Nivelleeren** (waterpas-maken, gelijkmaken).
- Nivôse'** (4e maand of Sneeuwmaand, van 21 December-19 Januari), v. gmv.
- Nix** (een waterspook, een stroommimf), v. -en.
- Nja'hi** (Mal. juffrouw), v. -'s; de - serviant, mejuffrouw de sergeantse. (v. R.)
- Njo** (Mal. jongeheer), m. -'s.
- Njon'ja** (Mal. mevrouw), v. -'s; - Pieterse. (v. R.)
- Noaber'** (in Drente, naaste buurman), m. -s; de -s gaan mee ter begrafenis.
- No'bel** (voormalige Eng. rekenmunt, ± 4 gld. of 1/3 pond sterling), m. -s, -en.
- No'bel** (edel, voornaam), bn.; een -e daad.
- No'biles** (de adellijken in het oude Rome), m. mv.
- Nobiliteeren** (tot den adelstand verheffen).
- Nobiliteit'** (adeldom; adel, ridderschap), v. -en.
- Nobility** (de hooge adel in Engeland), v.
- Nobles'se** (de adellijken van een oord of land; de adelstand, de ridderschap), v. gmv.
- Noch** (ook niet), vgw.; hij heeft - geld, - goed.
- Noch'taus** (niettemin, echter), bw.
- Noe'tambule** (nacht- of slaapwandelaar), m. en v. -s. Ook: -tam'bulus.
- Noctur'ne** (muz. nachtzang; zwaarmoedige, droomerige muziek), v. -s. Ook: Noctur'nus.
- Noe'men** (een naam geven, zeggen, uitspreken), ik heb genoemd.
- Noe'mer** (rekenk. aanduiding in een breukgetal), m. -s; in 3/5 is zes de noemer.
- Noen** (middag), m.; de voor-, de achter- of na-. Vl.
- Noen** (R. K. in kloosters het 9e uur van den dag, die om 6 uur begon; dus 3 uur in den namiddag), m. -en.
- Noen'maal** (middagmaal om 12 uur), o. -malen; -rust, v. gmv.; -slaap, m. gmv.; -stand (middaguur van 12-1), m. -en; -tijd (namiddagtijd), m. gmv. Vl.
- Noest** (kwaast of hardigheid in het hout), m. -en. Ook: **Oest** en **Knoest**.
- Noest** (naarstig), bn.; -e vlijt, -e arbeid; -heid, v. gmv.
- Noes'terig** (knoestig), bn.; -heid, v. gmv.
- Noes'tig** (vol kwaasten, b.v. van planken), bn.; -heid, v. gmv.
- Nog** (tot nu toe, bovendien), bw.; - hield het schriklijk pleit van dwang en vrijheid aan. (Tollens); ik geef u een gulden en daarbij - een boek.
- No'ga** (gebak, uit amandelen en gesmolten suiker), v. gmv.; -koekje, o. -s; -kraam, v.
- Nog'al** (tamelijk, vrij wel), bw.; 't is - goed.
- Nog'maals** (opnieuw), bw.; wees - gegroot.
- Nok** (nik, snik), m. -ken.
- Nok** (het opperste of uiterste van een dakkap, oppertlijn van een dak), v. -ken.
- Nok'ken** (snikken, weenen), ik heb genokt; -ing, v. -en.
- No'lens vo'lens** (goed- of kwaadschiks), bw.
- No'li me tan'gere** (d. i. raak mij niet aan: kruidje-roer-mij-niet) v. en o.
- Noma'den** (prairie- of steppenbewoners; rond-zwervende woestijn-stammen), m. mv.
- Noma'disch** (rondtrekkend, zonder vast verblijf, zwervend), bn.
- No'men** (naam, naamwoord, benaming), o. no'mina.
- Nomenclatuur'** (vaste regels, waarnaar de namen in een vak van wetenschap gegeven worden), v. gmv.
- Nomenclatuur'** (naamregister, naamlijst), v. -turen.
- Nomina'le waarde** (naamwaarde, uitgedrukte waarde, het tegendeel van reële waarde bij een effect), v. -waarden.
- Nomina'tie** (benoeming), v. -tiën, -ties; hij staat op de -, d. i. op de lijst der candidaten, op de voordracht. (t = ts)
- No'minatief** (spraak. eerste naamv.), m. -tieven. Ook: **No'minativus**.
- Nommer, nummer**, o. -s; -tje, o. -s.
- Nom'meren, num'meren** (een volgnummer geven), ik heb genommerd.
- Nom'mervlag** (vlag met een nommer er op), v. -vlaggen.
- Non** (kloosterzuster), v. -nen; -netje, o., -neke, o. -s. Zie **Religieu'ze**.
- No'na** (slaapziekte), v. gmv.
- No'na, non'na** (Ind. jong inlandsch meisje), v. -'s.
- Non'actief** (toestand van een officier niet in werkelijken dienst, op 2/3 traktement), bn.
- Non'activiteit'** (de toestand van een officier, die tijdelijk buiten werkelijken dienst gesteld is), v. gmv.; -aanvragen; een officier op -stellen, d. i. nonactief maken.
- Nonchalan'ce** (achteloosheid, slordigheid, nalatigheid), v. gmv.
- Nonchalan't** (nalatig, achteloos), bn. en bw.
- No'ne** (muz. interval van negen tonen), v. -n.
- Non-interven'tie** (het niet tusschenbeiden treden, het onzijdig blijven), v. gmv. (t = ts)
- No'nus** (werktuig om lengten en hoeken zeer nauwkeurig te meten), m. -sen; den - vindt men zoowel op bogen als op rechtlijnige maatstaven.
- Non li'quet** (het is niet duidelijk). Zie **N.I.**
- Non'na** (Mal. inlandsche juffer, juffrouw), v. -'s. Ook: **No'na**.
- Non'nefotje** (schuimpje, luchtig gebakje, poffertje), o. -s.
- Nonpareil'le** (zeer kleine soort van druk-letter), v. gmv. (ll = lj)

- Non plus ultra** (het alles overtreffende), o. Zie **Nec**.
- Non pos'sumus** (wij kunnen niet, het is onmogelijk, omdat het strijdt met onze beginselen).
- Nou'sens** (onzin, wartaal), m. gmv.
- Nouton'ni** (Mal. bezoek ten huize der aantaande bruid om haar te zien, vóór ze ten huwelijkelijk wordt gevraagd), v.
- Nonvaleur'** (onwaarde, oninbare post, oninbare schuld), v. -s; fig. iemand die niet meetelt.
- Noo** (ongaarne), bw.; Wij sien ze noó van voor, en allerliefst van achter, nl. soldaten. (Vondel). Zie **Noode**.
- Nood** (kommer, ellende), m. -en; in den uitersten -, het dreigendste gevaar; het heeft geen -, er is geen gevaar; van den - een deugd maken, zich naar tijd en omstandigheden schikken; - leert bidden; - breekt wel.
- Nood'druft** (voedsel; al wat direct noodig is tot onderhoud des levens), v. gmv.
- Nood'druf'tig** (arm, behoeftig), bn.; -heid, v.
- Noo'de**, bw., alleen gebruikelijk in: van - hebben, d. i. behoeven.
- Noo'de** (ongaarne), bw.; ik doe het -. Ook: **Noo**.
- Noo'deloos** (zonder noodzaak, onnoodig), bn. en bw.; een -looze herhaling; ik heb mij - lang hier opgehouden.
- Noo'den** (uitnoodigen), ik heb -nood; -er, m. -s; de -s ter begrafenis. (Jonath.)
- Nood'hulp** (tijdelijke dienstbode), m. en v. -en.
- Noo'dig** (wat niet kan gemist worden), bn. en bw.; het -e geld; ik moet je - eens spreken, noodzakelijk.
- Noo'dige** (het onontbeertlike), o. gmv.; het - moet er zijn, het overtollige kan gemist worden.
- Noo'digen** (uitnoodigen), ik heb -noodigd; iemand te gast -, iemand op een feest -; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Nood'jaar** (ramspoedig jaar), o. -jaren.
- Nood'klok** (brandklok, alarmklok), v. -ken.
- Nood'kreet** (kreet in nood, angstkreet, hulpkreet), m. -kreten.
- Nood'leugen** (leugen om bestwil), v. -leugens.
- Noodlij'dend** (arm, behoeftig), bn.; -e kerken, -e gemeenten.
- Noodlij'dende** (persoon die gebrek heeft), m. en v. -lijddenden.
- Nood'lot** (onafwendbare macht ten kwade), o. gmv. Zie **Fatum**.
- Noodlot'tig** (ongelukkig), bn. en bw.; een -e stap; -heid, v. gmv.
- Nood'munt** (geld van minder metaal, ook papier), v. -munten; in Leiden (1574) had men -munten, m. h. opschrift: *Hæc Libertatis Ergo*.
- Nood'weer** (tegenweer, verdediging uit noodzaak), v. gmv.
- Nood'weer, -weder** (zwaar onweder), o. gmv.
- Noodwen'dig** (noodzakelijk), bn. en bw.; -heid, v.: de eerste -heden des levens, de eerste levensbehoeften.
- Nood'zaak** (dwang), v. gmv.; dat is geen -.
- Noodza'kelijk** (noodwendig), bn. en bw.; -heid, v.: de -heid is de moeder der uitvindingen; in de -heid zijn.
- Nood'zaken** (dwingen, verplichten), ik heb -noodzaak; iemand tot iets -.
- Nooit** (nimmer, op geen tijd, volstrekt niet), bw.
- Noop'ijzer** (puntig ijzer), o. -ijzers. Zie **Nop'ijzer**.
- Noor** (Noorman), m. Noren; invallen van de Denen en Noren. (800 n. C.)
- Noord**, bw.; de wind is -; - houden, noordwaarts koers houden.
- Noord** (het Noorden), o.; (de noordelijk gelegen landen), v.: om de - houden, noordelijk opvaren; Barends en Heemskerk trachtten om de - Indië te bereiken.
- Noord-Bra'bant** (provincie), o. gmv.
- Noordbra'bantsch**, bn.; de -e kleederdracht; het -e meisje. (C. O.)
- Noor'delijk**, bn. en bw.; de -e landen van Europa, d. i. in het N. gelegen.
- Noor'delijken** (naar het Noorden draaijen van den wind), hij is -noordelijkt.
- Noor'deling** (bewoner van het noorden), m. en v. -en.
- Noor'den** (het punt gelegen in den horizon vlak tegenover het doorgangspunt van de zon door den meridiaan van de plaats; noordpunt), o.; de wind blaust uit het -, de wolken drijven naar het -, deze kamer ligt op het -, aan den noordkant.
- Noor'den** (de deelen der aardoppervlakte naar den noordpoolkant gelegen), o.; de dieren van het hooge -.
- Noor'den** (in vergelijking van andere plaatsen meer naar het noorden), o.; Groningen ligt in het -, Maastricht in het Zuiden.
- Noor'denwind** (wind uit het noorden, koude ijzige wind), m. -winden; de - staalt de spieren en geeft kracht; fig.: Waak op, gij -! en drijf die sprinkhaanzwermen te-rug! (Da Costa.)
- Noor'deraspunt** (noordpool), o. -punten.
- Noor'derbreedte** (breedte of afstand van een plaats ten noorden van den evenaar), v. gmv.; Amsterdam ligt op 52° 22' 30" - of N.B.
- Noor'derkroon** (sterrenbeeld aan 't noordelijk hemelthalfond), v. gmv. Zie **Zuiderkroon**.
- Noor'derkwartier** (het noordelijk deel van een land, vooral van de provincie Holland), o. -en.
- Noor'derlicht** (poollicht; magnetisch lichtgevend verschijnsel in de Poollanden), o. gmv.; Tollens heeft het - schoon beschreven in zijn Overwintering.
- Noor'derzon** (middernacht), v. gmv.; zegsw. met de - vertrekken, in alle stilte (om schulden) er van doorgaan.
- Noor'duitsch**, bn.; de -e havens.
- Noor'dfriesch**, bn.; de -e dorpen.
- Noord-Hol'land** (provincie), o. gmv.
- Noordhol'landsch**, bn.; De -e Boer. (C. O.)
- Noord'kaap** (noordelijkste punt van het vastland van Europa), v. gmv.
- Noord'kaper** (walvischachtig zoogdier), m. -kapers; ons schip was omringd door walvissen en -kapers.
- Noord'kust** (de kust naar het N.), v. -kusten; de - van Afrika, aan de Middell. Zee.
- Noord'noordoost**, bw.; de wind is -, tusschen N. en N.O.
- Noord'noordwest**, bw.; de wind is -, tusschen N. en N.W.
- Noord'oost**, bw.; als zn. o.
- Noordoos'telijk**, bn. en bw.; in -e richting.
- Noordoos'ten**, o. gmv.; de wind waait uit het -.
- Noordoos'teren** (naar het N.O. loopen van den wind), de wind is -noordoosterd; -ing, v.
- Noord'pool** (noordelijk uiteinde van de aardas, ook van de hemel), v. gmv.
- Noord'poolcirkel** (cosmoogr. denkbeeldige

- cirkel op 23½° van de Noordpool getrokken), m. -cirkels.
- Noordpool-expeditiën** (wetenschappelijke tochten naar het Noorden ter bereiking van de noordpool), v. mv.; een der beroemdste - is die van Fridtjof Nansen in '96, die ruim 85° N.B. bereikte.
- Noordpoollanden** (gewesten, binnen den noordpoolcirkel gelegen), o. mv.
- Noordpoolreizigers** (mannen, die uitzeilen om de noordpool te bereiken), m. mv.; - zijn zelfs per luchtballon gegaan, n.l. Andrée, c.s.
- Noordpoolster** (noordster, het dichtst bij de hemelpool), v. -sterren. Zie **Noordster**.
- Noordpunt** (het ware noorden van eenige plaats op aarde), o. -punten.
- Noordsch** (van het noorden), bn.; de -e landen.
- Noordsche mythologie** (geheel der godsdienstige voorstellingen en sagen van de toenmaals heidensche volken in N. Europa), v. gmv.
- Noordsche taal- en letterkunde** (oude taal der Noren, Zweden, IJslanders, Denen, alsmede de Edda-liederen), v.
- Noordster** (poolster), v. gmv.; de - is een ster van den Kleinen Beer. Ook: Noordstar.
- Noordwaarts** (in de richting naar het Noorden), bw.; de Maas loopt in Limburg -.
- Noordwest**, bw.; als zn. o.
- Noordwestelijk**, bn. en bw.: in -e richting.
- Noordwesten**, o. gmv.; een bui uit het -.
- Noordwesteren** (naar het N.W. loopen van den wind), de wind is -noordwesterd; -ing, v.
- Noordzee**, v. gmv.; de - bespoelt onze kusten.
- Noorman** (Noor), m. -mannen. Zie **Noor**.
- Noormannen** (beruchte zeeroovers uit Noorwegen, Zweden en Denemarken, die van 800-1000 op het Frankische rijk aanvielen), m. mv.; de - waren stoute zeevaarders, zij waayden zich op onbekende zeeën: Hier, n.l. op Nova Zembla, komt geen Noorman landen. (Tollens.) Zie **Viking** en **Zee-koningen**.
- Noorsch** (Noorweegsch), bn.; -e stokvisch.
- Noorweegsch** (uit of van Noorwegen), bn.; -e haring.
- Nooslijk, no'zelijk** (schriklijk, afschuwe-lijk, spijtig, zondig), bn. vero.
- Noot** (muzieknoot), v. noten; hij heeft heel wat noten op zijn zang, hij is veeleischend.
- Noot** (notu, aantekening), v. noten.
- Noot** (boomvrucht), v. noten.
- Noot** (noteboom), m. noten.
- Nop** (woollok), v. -pen; zegsw. hij is goed in de -pen, kleeren; fig. hij was in de -jes, goed gehumeurd; kinderen (een zegen des Heeren), houden de -pen van de kleeren, scherts. eischen veel geldelijke uitgaven.
- No'pen** (aanzetten), ik heb genoopt; om onverwijd haar dier (ezel) te -, d.i. met de sporen aanzetten. (Staring); door zijn gestel genoopt worden het rooken te laten.
- Nopens** (betreffende), vz.; iets mededeelen - eenige zaak.
- Nopijzer** (gereedschap der lukenbereiders), o. -ijzers.
- Nopjesgoed** (weefsel met nopjes er op), o.; ook bn.: een groen - manteltje. (C. O.)
- Noppen** (reinigen), ik heb genoopt; -per, m. -s; nop'schaar, v. -scharen.
- Noppig** (ongelijk, oneffen, vol knoopen), bn.
- Norbertijnen** (R. K. geestelijke orde van boetpredikers in Frankrijk, stichter: Norbertus (1080 - 1134), m. mv.
- No'ria** (werktuig tot ophijsching van water of andere stof), v. -s.
- Norimond** (Jap. staatsiedraagstoel), v. -s.
- Norm** (maat, voorbeeld), v. gmv.; naar een vaste -.
- Norma** (regel, voorschrift), v. gmv. Ook: Norm.
- Normaal** (naar den regel), bn.; in -malen toestand, d. i. in den behoorlijken, gewonen toestand; de temperatuur van den zieke is -, de pols is -; in de tropen door een koud bad weer - worden, gewoon, lekker.
- Normaalschool** (vormschool van onderwijzers), v. -scholen.
- Normaliseeren** (aandr. het geven van een vaste bedding aan een hoofdrivier), o. gmv. Zie **Kanaliseeren**.
- Normaliteit** (regelmatige, behoorlijke gesteldheid of toestand), v. gmv.
- Nor'nen** (myth. schikgodinnen), v. mv.
- Norsch** (stuursch, barsch), bn. en bw.; to'n hadden wij die nare, -e juffrouw, Numero Acht. (Potg.); -heid, v. gmv.
- Nor'tonpomp** (welpomp), v. -pompen; de - wordt gemaakt door een buis met spits uiteinde diep in den grond te drijven en daarop een pompje te plaatsen.
- Nosoco'mium** (ziekenhuis, hospitaal), o.-mia.
- Nosocoom** (ziekenoppasser), m. nosocomen.
- Nosogonie** (het ontstaan van ziekten), v. gmv.
- Nosologie** (ziektenkunde, -leer), v. gmv.
- Nostalgie** (heimwee), v. gmv.
- No'ta** (teeken, merkteeken; schriftelijke aanwijzing, aanmerking; beknopte rekening), v. nota's. Zie **No'tam**.
- Nota'bel** (aanzienlijk, voornaam), bn.
- Nota'bele** (voornaam, aanzienlijk burger, eigenlijk in Frankrijk), m. -n.
- No'ta be'ne** (let wel op!), bw.
- No'tam nemen** (ad) (goed onthouden, in gedachten houden).
- Nota'ris**, m. -sen; -riaat', o. -riaten; -rieel', bn.: een -riele akte, een authentiek stuk, opgesteld door een notaris.
- Nota'tie** (noteering), v. -tiën. (t = ts)
- No'teboom**, m. -boomen.
- No'tedop**, m. -doppen.
- Noteeren** (aanteekenen, opteekenen); -ing, v.
- No'telaar** (noteboom), m. -s, -laren; VI; spelen onder den grooten -. (V. Lov.)
- Notemuskaat'** (muskaatnoot), v. -katen; (stof), o. gmv.
- No'tenbalk** (muz. de vijf evenwijdige lijnen met even kleine tusschenruimten), m. -balken; -boek (muziekboek), o. -boeken; -bord (zwart bord met notenbalken), o. -borden.
- No'tenhout** (hout van den noteboom), o. gmv.; -en, bn.: een -en kastje.
- No'tenkraker** (werktuig), m. -krakers.
- No'tenkraker** (zangvogel in Europa en Azië), m. -krakers; de - leeft van hazelnoten, eikels, denenzaad, enz.
- No'tenpapier** (muziekpapier), o. gmv.
- No'tie** (begrip, denkbeeld), v. -tiën, -ties.
- Notificatie** (aankondiging, bekendmaking), v. -tiën, -ties; voor -aannemen, voor kennisgeving aannemen. (t = ts)
- Notificeeren** (melden, ter kennis brengen). Ook: Notifteen.
- Noti'tie** (aanteekening, opgaaft), v. -tiën, -ties; - van iets nemen, het de aandacht waardig keuren: van de meiden neem ik geen -, zei de jongetjuffrouw. (Potg.). (t = ts)
- Noti'tieboekje** (opschrijfboekje), o. -boekjes.

- Noto'risch, notoir'** (algemeen bekend, openbaar), bn.
- Notoriteit'** (openbare of algemeene bekendheid), v. gmv. Ook: *Notoriëteit'*.
- Notre-Da'me** (Onze Lieve Vrouw, de maagd Maria; ook: de groote kathedraal te Parijs), v.
- No'tulen, no'tels** (korte aanstippen van hetgeen in een vergadering behandeld is), v. mv.
- No'tulenboek** (register van den secretaris voor de notulen), o. —boeken.
- Not'weg** (een breede overweg), m. —en. vero.
- Nourri'ce** (voedster, minne), v. —s. (ou = oe)
- Nouveauté** (nieuwheid; iets nieuws op 't gebied der mode), v. —s. Lees: *noe-woo-lee'*.
- No'va** (nieuwe dingen), m. mv. Zie **Noviteit'**.
- Nova'tor** (invoerder van nieuwigheden), m. —to'ren.
- Novel'le** (letterk. verduid verhaal eener geuonegebeurtenis uit het dagelijksch leven), v. -n.
- Novellist'** (schrijver van novellen), m. —en; vr. —e, —n.
- Novem'ber** (11e maand, Slachtaand), m. gmv.
- Nov'ne** (R. K. godsdienstoefening, tot een zeker doel, welke gedurende negen dagen herhaald of volgehouden wordt), v. —n.
- Novi'ce** (nieuweling in een klooster), m. en v. —s. Lees: *no-vies'*.
- Noviciaat', novitiaat'** (proeftijd, proefjaar),
- Noviteit'** (nieuwigheid), v. —teiten. [o. gmv.
- Noviet', novi'tius** (baar, student die in het corps wil worden opgenomen), m. -vieten, -tii.
- Nu** (thans, heden), bw.: *het is — te laat*; — en dan; vgw.: *hij komt, — het te laat is*, terwyl; tw.: —, *wat zeg jij?*
- Nuan'ce** (tint, schakeering, aardige kleurmenging, licht en bruin), v. —s, —n.
- Nuanceeren** (schakeeren, schaduwen).
- Nuch'ter**, bn. en bw.; *hij is nog —*, heeft nog niets gebruikt; *iets innemen op de —e maag*; *hij is — thuis gekomen*, d. i. niet dronken: *een — kalf*, een pasgeboren kalf; *hij ziet de zaken — in*, met koel verstand. Gew. ook: **Nuch'teren**.
- Nuditeit'** (naaktheid, ontblootheid), v. gmv.
- Nuf** (ingebeeld of preutsch meisje), v. —fen.
- Nuf'fen** (talmen, dralen), ik heb genuft.
- Nuf'fig** (als van een nuffe), bn.; —e knipsels. (C. O.); —heid, v. gmv.
- Nuk** (luim, kuur, gril), v. —ken.
- Nuk'kig** (eigenzinnig), bn.; —heid, v. gmv.
- Nul**, v. —len; *hij is daar een — in 't cijfer*, hij heeft daar niets in te brengen; *hij is een echte —*, een onbeduidend mensch.
- Nulliteit'** (nietigheid, nieteling), v. —en.
- Nul'punt** (vriespunt), o. —punten.
- Numerair'** (naar het getal, naar de omloopswaarde), bn. (ai = è)
- Numerair'** (gemunt geld, de waarde van in omloop zijnde munt), o. gmv. (ai = è)
- Numera'tie** (het schrijven en uitspreken van getallen, de telling), v. gmv. (t = ts).
- Numereeren** (tellen, nummeren).
- Numereus'** (talrijk, menigvuldig), bn.
- Nu'meri** (naam van Mozes' vierde boek, inhoudende de volkstelling der Israëlieten), o. gmv.
- Numeriek'** (naar het aantal), bn. en bw.; de —e waarde, de —e sterkte eener partij; een partij kan — verzuakken.
- Nu'mero** (nommer, nummer), o. —'s.
- Numereeren** (benummeren, met cijfers merken).
- Numismatiek'** (munt- en penningkunde), v. gmv.; bij een kashouder ontwikkelt zich de zucht voor —. (Potg.)
- Numisma'tisch** (de munt- en penningkunde betreffende), bn.
- Numismatographie'** (beschrijving van oude munten en penningen), v. gmv.
- Num'mer, num'meren**, enz. Ook: **Nom'mer, nom'meren**, enz.
- Nun'cius, nun'tius** (afgevaardigde; pauselijke vertegenwoordiger of afgezant), m. —sen.
- Nuptiaal'** (wat den bruiloftsdag, het huwelijk betreft, bruiloftachtig), bn.
- Nurk, nork** (knorrepot), m. —en.
- Nur'ken** (knorren), ik heb genurkt.
- Nur'kig** (knorrig), bn. en bw.; —heid, v. gmv.
- Nurksch** (vol grillen en kuren, sarachtig, plaagziek), bn.; —heid, v. —heden.
- Nus'selen** (talmen, beuzelen), ik heb genuseld; —aar (knutselaar), m. —s.
- Nut** (voordeel), o. gmv.; *ten —te van*; *het —*, de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen.
- Nut** (nuttig), bn. en bw.; een —te les.
- Nuta'tie** (zwenking der aardas om haar gemiddelden stand), v. gmv. (t = ts)
- Nuta'tie** (bewegingsverschijnsel van den stengel van vele planten bij het groeien, zóó dat het uiteinde een boogvormige kromming aanneemt), v. gmv.
- Nutritief'** (voedend, voedzaam), bn.; de —ieve kracht eener spijs.
- Nuts'vergadering** (samenkomst van leden eener nutsafdeeling), v. —en; —verhandeling (voordracht), v. —en.
- Nut'ten** (nuttig zijn), het heeft genut: *het nut mij niets*, d. i. baat, helpt niets.
- Nut'ten** (nuttigen), ik heb genut; spijs —, drank —.
- Nut'tig** (voordeelig), bn. en bw.; —heid, v. gmv.; —heidsleer, v. gmv.
- Nut'tigen** (spijs of drank gebruiken), ik heb genuttigd; —ing, v. gmv.
- Nunnen** (ledige zeeschelp voor de kalkbrandery), v. nunnen. gew.
- Nymph** (pop van een insect, gewikkeld in cocon of hulsel), v. —en. Ook: *Nimf*.

## O.

- O.** v. o's. — De vierde klinkletter, de vijftiende
- O.** — Oost, Oosten. [letter van het alfabet.
- o. a.** — onder anderen.
- O. A. D. G.** — *Om'nia ad De'i glo'riam*, alles ter eere Gods.
- Obl.** — *O'bit*, hij of zij is overleden.
- Obl.** — *Obliga'tie*. Zie ald.
- Oct.** — October. — *Octaaf*. — Zie ald.
- o.i.** — onzes inziens.
- O. I.** — Oost-Indië.

**O.L.** — Oosterlengte.

**o.m.** — onder meer.

**O.M.** — Openbaar Ministerie.

**ouderst.** — onderstaande.

**oneig.** — oneigenlijk.

$\frac{1}{10}$  — percent' (p.Ct), ten honderd.

**Openb.** — openbaar. — Openbaring (Johannes).

**O.P.N.** — *O'ra pro no'bis*, bid voor ons.

**ord.** — ordinar'. Zie ald.

**O.S.** — (in den almanak): Oude Stijl.

**O.T.** — Oude Testament.

**O.V.** — Oude Verbond.

**overl.** — overleden.

**O**, tw.; als zn. o., o's; met veel -'s en ach's en wee's.

**-o** (bastaarduitgang), als in: *hidal'go*, *fl'garo*, *do'mino*, vormt persoonsnamen; *libret'to*, *du'o*, *so'lo*, *tr'i'o*, zaaknamen.

**Oa'se** (vruchtbare streek in 't midden der zandwoestijnen), v. oasen. Lees: o-a-ze.

**Ob'at** (geneesmiddelen in 't algemeen, vooral inlandsche), v.

**Obedieeren** (gehoorzamen); dan dat ik God den Heere . . . heb moeten —. (Wilhelm.)

**Ob-beenen** (kromme beenen), o. mv.; een oud man met —, naar buiten uitgebogen.

**Obelisk'** (spitszuil, graf- of pronknaald), m. —en; de —en van Luxor te Parijs en te Londen.

**Ob'er** (eerste kelner), m. gmv. gmz.

**Ob'biit** (hij of zij is gestorven). Zie de verkorting **Ob**.

**Ob'jeet** (voorwerp, zaak of persoon der beschouwing; het doel of eindooftmerk), o. —en.

**Obiecteeren** (tegenwerpen maken).

**Obje'tie** (tegenwerping, bedenking, tegen-spraak), v. —ties, —tiën.

**Obje'ctief** (werkelijk bestaand), bn.; —tieve poëzie, verhalende.

**Obje'ctief'** (de naar het voorwerp gerichte lens in verrekijkers en microscopen), o. —tieven.

**Obje'ctiviteit'** (eig. voorwerpelijheid, d. i. uiterlijkheid, gesteldheid cener buiten ons liggende zaak), v. gmv.

**Oblaaf'** (gewijd avondmaalsbrood), v. oblaten.

**Oblie'** (dunne ronde wafel), v. oblicën.

**Obligaaft'** (verbonden, verplicht; muz. begeleidend, mag niet weggelaten worden), bn. en bw.

**Obligaaft'** (muziekstuk, gezet voor ééne stem of één instrument, gewoonlijk met begeleiding voor te dragen), o. —gaten; een — op den hoorn. (C.O.), een op de piano. (C.O.)

**Obliga'tie** (schuldbrief), v. —tiën, —ties.

**Obligatist'** (solist op eenig instrument), m. tisten; Het zatte heer begint den — na te neurien. (Klikspan). Ook: —gaat; —tis'te v. —n.

**Obligé** (verplicht! heb dank!).

**Obligéant'** (dienstwillig, verplichtend, beleeft), (ge = zij)

**Obligeeeren** (dienst bewijzen, verplichten, noodzaken). (g = zij)

**Oblivius'** (vergeetachtig, licht vergeten), bn.

**Obo'lus, obool'** (Grieksche pasmunt d. i.  $\frac{1}{8}$  drachma of  $\pm$  6 cents, penning), m. obolen.

**Ob'bor** (Mal. brandende fakkel), m. —s.

**Obseeen'** (oneerbaar, schandelijk, ontuchtig), bn.

**Obsceneiteit'** (liederlijkheid), v. —teiten.

**Obscureeren** (verduisteren, verdonkeren), v.

**Obscureiteit'** (duisternis; fig. onverstaanbaarheid; vergetelheid), v. gmv.

**Obscuur'** (donker, onbekend, onberoemd), bn.

**Obsedeeren** (op iemands handelingen, redenen, enz. nauwkeurig acht geven; lastig vallen).

**Observa'bel** (opmerkenswaardig; in acht te nemen), bn.

**Observan'ten** (R.K. kloosterlingen van de Franciscaner-orde, die de oude orderegelen streng observereen), m. mv.

**Observan'tie** (inachtneming; orderegel), v. —tiën, —ties.

**Observa'tie** (waarneming, bespieding; opmerking), v. —tiën, —s; —corps (afdeeling militairen, die een fort of vesting omsingelt), o. —en.

**Observa'tor** (opmerker; hij die sterrenkundige waarnemingen doet op een observatorium), m. —s.

**Observato'rium** (sterrenwacht), o. —s, —to'ria.

**Observereen** (op- of aanmerken, gadeslaan), nauwkeurig waarnemen.

**Obses'sie** (plaag, last, kwelling), v. —s, —siën.

**Obsoleeren** (verouderen, buiten gebruik raken b.v. van woorden).

**Obsoleet'** (verouderd, in onbruik geraakt), bn.

**Obsta'kel** (hinderpaal, belemmering, beltsel), o. —stakels.

**Obstetrie'** (verloskunde), v. gmv. Ook: —trica.

**Obstinaaft'** (eigenzinnig, halsstarrig, koppig), bn.; —heid, v. gmv.

**Obstina'tie** (koppigheid, eigenzinnigheid, halsstarrigheid), v. gmv.

**Obstipa'tie** (hardtijvigheid, verstopping), v. gmv.

**Obstruc'tie** (geneesk. verstopping, hardtijvigheid), v. —tiën, —ties.

**Obstruceeren** (verstoppem, hardtijvig maken, belemmeren; betimmeren, b.v. iemands licht).

**Obtineeren** (verkrjgen, erlangen, zijn oogmerk bereiken). Ook: Obteneeren.

**Occari'na** (blaasinstr. van terra cotta met negen toongaten en fluitklank), v. —s.

**Occa'sie** (gelegenheid, geschikte tijd, aanleiding), v. —siën, —sies; bij —, geen — hebben.

**Occasioneel'** (te gelegener tijd), bw.; iets — in eenige les behandelen, bij gelegenheid.

**Occasioneeren** (gelegenheid geven, veroorzaken).

**Occident'** (het Westen, het avondland), o.gmv.

**Occidentaal'** (Westersch, naar het W.), bn.

**Occult'** (verborgen, heimelijk), bn. en bw.; de —e wetenschappen, b.v. de alchimie.

**Occulteeren** (verbergen, verheelen, geheim houden).

**Ocupa'tie** (bezigheid; mil. bezetting, in bezit hebbing), v. —tiën, —ties.

**Ocupeeren** (bezetten, innemen; bezighouden).

**Occurreeren** (ontmoeten, voorvallen, voorkomen).

**Occurrent'** (voorkomend, plaatsgrijpend), bn.

**Oceaan'** (wereldzee), m. oceanen; zegsw. Het is als een druppel in den —, een niet noemenswaardige kleinigheid; een — v. licht, zee.

**Oceani'den**, v. mv. Zie **Naja'den**.

**Ocea'nië**, o. Zie **Polyne'sië**.

**Och**, tw.; uiting van misnoegen.

**Och'arm', och'armen**, tw. Uiting van smart.

**Och'tend, och'tend** (morgenstond), m. —en.

**Och'tendstond** (morgenuur), m. —stonden.

**Octaaf'** (muz. de 8e toon, van den grondtoon af), v. —taven.

**Octaaf'** (R.K. tijdperk van 8 dagen tot viering van eenig kerkelijk feest), o. —taven; we zijn in het — van Kerstmis.

**Octaaf'** (dichtk. de acht eerste regels van een

- sonnet met twee rijmklanken), o. -taven.
- Octaedrum, octaeder** (vormleer: regelmatig achthvlak), o. -s.
- Octant** (werktuig, dat  $\frac{1}{8}$  deel van een cirkel bevat, in 1731 uitgevonden; hoogtemeter in de sterrenkunde), v. -en; de schipper had met een - de zonshoogte opgenomen.
- Octavo (in)** (boekformaat van acht bladen in een vel, 8<sup>o</sup>), bw.
- Octo'ber** (10e maand, wijnmaand), m. -s.
- Octogoon** (achthoek), m. -gonen; de - van Akens dom.
- Octrooi** (handelsmachtiging, vergunning, een verleend uitsluitend recht tot het maken en verkoopen van zeker iets), o. -en; in ons land is het - afgeschaft.
- Octrooleeren** (een octrooi verleen aan iemand of op iets).
- Oculair** (het oog betreffend; met de oogen beschouwend), bn.; een -e inspectie. (ai = è)
- Ocular** (een der lenzen in een kijker n.l. het oogglas), o. -lairs, -lairs. Ook: -glas.
- Oculatie** (enting, griffeling), v. gmv.
- Oculeeren** (enten); een roos -.
- O'culi** (R. K. 3e Zondag in de Vasten), m. -'s.
- Oculist** (oogarts, oogmeester), m. -en.
- Odalis'ke** (slavin of kamermetsje in den harem), v. -lisken.
- O'de** (dicht, hoogste en verhevenste soort van lyrische poëzie, dienend tot verheerlijking), v. -n; Feith's - aan De Ruyter; Bilderdijs - aan Napoleon; - aan God.
- Odéon, odéum** (zang- of muziekzaal), o. -s.
- Odeur** (reuk, geur), v.; -s (reukwerken).
- Odieus** (hatelijk, ergerlijk, walgtijk), bn.
- O'din** (Wodan, opperste god der Noren), m.
- O'dium** (haat, vijandschap), o. gmv.
- O'dol** (antiseptisch mondwater), o. gmv.
- Odome'ter of Hodome'ter** (weg- of schredenmeter), m. -meters.
- Odoriferant** (welriekend), bn.
- Odysse'a, -see** (beroemd Oudgrieksch heldendicht, bevattend de zuerftochten van Ulysses (Odysseus) na den val van Troje), v.
- Oeconomie** (staathuishoudkunde, spaarzaamheid), v. gmv. Ook: **Economie**.
- Oeconomisch** (staathuishoudkundig, spaarzaam), bn. Ook: **Econo'misch**.
- Oeconom** (staat- [en ook land-] huishoudkundige), m. -no'men. Ook: **Econoom**.
- Oeconomisch** (algemeen), bn; het - concitie van 1870, de geheele bewoonde aarde betreffend.
- Oe'dipus** (Oudgrieksche held, koning van Thebe), m.; fig. scherpzinnig en durvend man.
- Oef**, tw.; uiting van benauwdheid.
- Oe'fenen**, ik heb -oefend; een pianist moet zich dagelijks -, een gymnast oefent zijn gevoeligheden en spieren; zich -.
- Oe'fenen** (godsdiensstige bijeenkomst houden), ik heb -oefend; zij hebben een kamer ingericht om elken avond te komen bidden en -.
- Oe'fening** (het oefenen), v. -en; machts-, straf-, wraak-; godsdiens-, gebeden.
- Oe'feninghouder** (oefenaar, leider van godsdiensstige bijeenkomsten), m. -houders.
- Oe'feningskamp** (legerplaats bij grootte manoeuvres), v. -kampen.
- Oe'feningsplaats** (exercitieplein), v. -en.
- Oe'fenperk** (perk der worstelaars), o. -perken.
- Oe'fenschool** (leerschool), v. -scholen; bij elke kweekschool is een - voor de practijk; fig. de - van den tegenpoed.
- Oeh**, tw.; uiting van afkeer.
- Oei**, tw.; uiting van pijn.
- Oeil-de-boeuf** (rond ovaal dakvenster), o. oeils-de-boeuf. Lees: *uil-d'-bief*. Ook: *wachtzaal in het paleis te Versailles*.
- Oe'ken** (brommen, grommen, pruttelen), ik heb geoeft. w. i. g.
- Oe'le**, tw.; uiting van spottende ongeloovigheid.
- Oe'lema** (Mohammed. priesters), m. mv.
- oen** (bastaarduitgang), als in: *meloen, pompoen, citroen, katoen*, namen van vruchten en planten; *harpoen, galjoen, klaroen, blazoen, festoen, rantsoen* (losgeld), namen van zaken; *fatsoen, seizoen, biljoen* (metaal), enz.; ook: **-joen**: *miljoen, triljoen*, enz., verzamelnamen.
- Oer** (ijzerhoudende aardsoort), o. gmv.; -**bank**, v. -banken; -**grond**, m. -gronden; -**laag**, v. -lagen.
- Oer'mensch** (iemand zonder eenige beschaving; ook, sterke man), m. -mensen.
- Oer'os** (wild rund der Europ. wouden, in de 18e eeuw uitgestorven), m. -ossen.
- Oer'woud** (oorspronkelijk, overoud woud), o. -wouden; de -en van Midden-Afrika; de -en op Seram (Molukken); een tropisch -.
- Oest, oes'tig**, enz. Zie **Noest** (kwast), enz.
- Oest**, m. -en. vero. Ook: **Oegst**, d. i. **Oogst**.
- Oe'ster** (schaaldier, weekdier), v. (soms m.), -s, -en; de Engelsche, Zeeuwsche, Tesselsche -s; hij gaapt als een -; hij leeft als een -, alleen, eenzaam; -**baard** (draadvormige zelfstandigheid der kieuwen), m. -baarden; -**bank** (plaats in zee, waar men oesters plant), v. -banken; -**plaat** (zandplaat, waar zich oesters bevinden), v. -platen; -**put** (min of meer diepe plaats, waar men oesters laat vet worden), m. -putten; -**zaad** (jonge oesters, die men op de oesterbanken plant), o.; parel-, klei-, zand-.
- Oe'ver** (kant, zoom van een stroom, meer, rivier, vaart, enz.), m. -s; buiten de -s treden, bij overstrooming; binnen de -s blijven, binnen de -s terugtreden; fig. de - des doods, het einde des levens; de - van het graf.
- Oe'veraas** (insect, haft), o. gmv.; -**haam** (vischnet), m. -hamen; -**kruid** (waterweegbree), o. gmv.; -**licht** (oevervuur, lamp), o. -en; -**looper** (moerasvogel, steenwink), m. -s; -**mijt** (insect), v. -en; -**pieper** (zangvogel, roestvogel), m. -s; -**zwaluw** (rivierzwaluw), v. -zwaluwen.
- Oe'vervallen** (aard. het plotseling wegzinken van den oever der Zeeuwsche stroomen), o. gmv.
- Of**, vgw.; zóó spreken alle menschen, hetzij ze geleerd zijn of (= ofte) niet, tegenstelling.
- Of**, vgw.; - *gij onzen ouden dokter gelooven wildet* (Potg.), indien; - *hij al riep, ofschoon; het is - ge doof zijt, alsof; ik twijfel, - hij komen zal; En - hij goed geluisterd had* (Ter Haar), bevestiging.
- Offendeeren** (beledigen, krenken, ergeren, aanstoot geven).
- Offen'sie** (aanval, belediging), v. -sies, -siën.
- Offensief** (aanvallend), bn.; een - verbond.
- Of'fer** (gave, die men aan de Godheid toewijdt), o. -s; een bloedig -; een - bieden, brengen; ten - brengen; fig. zij werd het - zijner eerezucht, slachtoffer; fig. aan Bacchus -s brengen, een stevig glas drinken; iets aan Vulcaan ten - brengen, verbranden.
- Of'feraar** (R. K. de priester die offert, n.l. in de H. Mis), m. -aars, -aren.
- Of'ferande** (offer, deel der H. Mis), v. -n.
- Of'ferblaker** (R. K. een groot ijzeren rond

- bord op voetstuk en voorzien van omhoogstekende pinnen, waarop kaarsen gestoken kunnen worden), m. —blakers.
- Offerblok** (R. K. houten, langwerpig kistje voor 't bewaren van aalmoezen), o. —blokken.
- Offerbus** (R. K. met slot voorzien metalen voorwerp in den vorm van een trommeltje, waarin de aalmoezen door een spleet kunnen gestort worden), v. —bussen. Ook: —**blok**.
- Offeren** (opdragen, aanbieden, geven), ik heb geofferd; —**ing**, v. —en.
- Offerkelk**, m. —kelken; —**kist** (kist tot het bewaren van liefdegaven), v. —kisten; —**lam** (R. K. Jezus Christus), o. gmv.; —**plechtigheid**, v. —heden; —**schaal**, v., —schalen; —**steen** (welke den heidenen diende als altaar), m. —steenen: 't mes is geslepen op den —steen van Hercules (Van Lennep).
- Offer'te** (aanbieding, aanbod, voorstel), v. —s.
- Offer'torium** (R. K. offerande; gedeelte der H. Mis, waarin brood en wijn aan God wordt opgeofferd), o. —toriums.
- Officiant** (dienstdoend persoon, beampte), m. —n.
- Officiant'** (R. K. priester, die de H. Mis leest), m. —anten. Zie **Celebrant'**.
- Officie** (ambt, post, dienst, bediening), o. —ciën, —cies; het heilig —, de inquisitie.
- Officieel** (van regeeringswege, geloofwaardig, echt), bn. en bw.; dit zijn —e berichten.
- Officier** (krijgsman met den graad van luitenant of hooger), m. —en, —s; men is —der infanterie, der artillerie, der cavalerie, der genie; hij is — van administratie; hij is — van gezondheid.
- Officier'** (rechtsw. ambtenaar van het openbaar ministerie), m. —s, —en; hij is — van justitie, rechterlijk ambtenaar bij de arrondissementen-rechtbank; substituaat —, plaatsvervangend —; hulp—.
- Officieus** (dienstwillig, hulpvaardig, gedienstig; onderhandsch), bn. en bw.; dit zijn maar officieuze berichten, niet-officieel, minder zeker of geloofwaardig.
- Officio (ex)** (ambtshalve, van ambtswege), bw.
- Offreeren** (aanbieden); iemand iets —, mag ik u een glas wijn —?
- Of'schoon** (hoewel, alhoewel), vgw. Ook: *Schoon*.
- Ogief', ojief'** (spitsboog, vloei'lijst), o. en v. —en.
- Ogivaal'** (spitsboogsgewijze), bn. Ook, **Ogivaal'**: een kerk met —ale vensterramen.
- Ohm** (eenheid van weerstand in elektrische geleiders, naar Ohm ± 1854), o. gmv.
- Oho'**, tw. Uiting van vroolijke spozucht.
- Ol'dium** (plantk. een soort van schimmel op bladeren b.v. van den wijnstok, de rozen, enz.), o. gmv. Lees: o-te-di-um.
- Oir** (erfgenaam, nakroost), o. Dirk VII overleed zonder mannelijk —. Lees: oor.
- oir** (bastaarduitgang), vormt zaaknamen als in: abattoir, dortoir, dressoir, depotoir, reservoir, parloir.
- Ojief'**, o. Zie: **Ogief'**.
- O'ker** (gele aardsoort), v. —s (soorten).
- O'kernoot**, v. —noten. Zie: **O'kernoot**.
- O'kernoot, o'kernoot** (zeer groote noot, walnoot), v. —noten; (boom), m.; —**nootboom**, m. —boomen.
- Oksaal'** (R. K. vaste tribune bestemd voor zangerskoor), o. —salen. Zie **Doxaal'**.
- Ok'sel** (holte boven onder den arm), m. —s, —en. Fig. de — van een blad.
- Oks'hoofd** (wijnvat, ± 220 L.) o. —hoofden.
- Ol'derman** (overheidspersoon in Friesland), m. —s, —nen, en —lieden.
- Oleander** (sierplant, laurierroos), m. —s.
- Oleanderpijlstaart** (bontgekleurde avondvlinder of sfinx), m. —pijlstaarten.
- Oleas'ter** (wilde olijboom), m. —s.
- Oleographie'** (reproductie in olie'verf van een schilderij van eenigen meester), v. —ën.
- O'lie** (vette vloeistof), v. oliën; dat is — in het vuur, opwakkering van driften; — in de branding, — in de golven der zee, middel om den golfslag, fig. de hartstochten, te bedaren; fig. er is geen — meer in de lamp, de levensgeesten zijn verteerd, ook: de beurs is plat; vluchtige of etherische oliën, b.v.: citroen—, kaneel—, pepermunt—, rozen—, terpentijn—.
- O'liebol** (smeerbol), m. —bollen. Fig. dronkenmansgezicht.
- O'liedom** (aartsdom), bn. en bw.
- O'liekoek** (ronde koek met krenten enz, in raapolie gebakken), m. —koeken; dat is geen — waard, geen zier, gmv.; mijn ossen krijgen 's winters —koeken, d. i. raapkoek, lijnkoek.
- O'liekoop** (kwakzalver, Hongaarsche of Duitsehe geneesmeester), m. —kopen; de — verkocht allerlei geneeskragtige wonderoliën.
- O'liekop** (pijpekop van met olie doortrokken meerschuit), m. —koppen; een mooi doorgerookte —.
- O'liemolen** (waarin lijn- en raapzaad wordt geperst), m. —molens; hier staat een stoom—, daar een wind—.
- Oliën** (met olie bestrijken, insmeren), ik heb geolied; men oliet het hout; dit is geolied papier.
- O'liesel** (R. K. sacrament der stervenden, waarin deze namelijk met H. Olie op hoofd, borst en voeten worden gezalfd), o. gmv.
- O'lieslager** (fabrikant van olie, bezitter van een oliemolen), m. —slagers.
- O'liesteen** (zachte, gladde slijpsteen), m. —steenen; een — moet met olie bevochtigd worden.
- O'lieverf** (verfstof met olie vermengd), v. —verven; met — schilderen op doek, hout of metaal; een portret in —.
- O'liezaad** (koolzaad, lijnzaad, raapzaad), o. —zaden (soorten).
- O'lifant** (dikhuidig zoogdier, grootste landdier), m. —en.
- O'lifantenjacht**, v. —en; —**jager**, m. —s; —**kraal** (perk voor getemde olifanten), v. —kralen; —**vaenger**, m. —s; —**vangst**, v. gmv.
- O'lifantsorde** (ridderorde in Denemarken en Siam), v. —orden.
- O'lifantspapier** (zeker groot soort van papier met het woord olifant als watermerk), o. gmv.
- O'lifantstand** (een der slagstanden, bestaande n.l. uit ivoor of elpenbeen), m. —tanden.
- O'lifantstomp** (snuif of slurf), v. —en.
- O'lifantsvoet** (klimplant in Z.-Afrika), m. —voeten; de — heet ook Hottentotsbrood.
- O'lifantsziekte** (elephantiasis, erge soort van melaatschheid), v. gmv.
- Oligarch'** (medelid van een oligarchisch bewind), m. —en.
- Oligarchie'** (regeering van eenige familiën, die zich van het bewind hebben meester gemaakt), v. gmv.
- Oligar'chisch** (door aristocraten geregeerd, voor de oligarchie gestemd), bn.
- Olijf'** (voor den boom), m.: de — groeit aan



de kustlanden der Middellandsche Zee; (voor de vrucht), v. olijven; uit de olijven perst men olie.

**Olijf'achtig** (als een olijf van kleur, groen-achtig donker), bn.; zijn gelaatskleur had iets—s.

**Olijf'berg** (Bijb. berg, met olijven beplant, Gethsemané), m. Zie MATTH. 21 : 1. Ook: **Olijf'hof**.

**Olijf'boom**, m. —boomen; er zijn tamme en wilde —en, de laatste zijn kleiner.

**Olijf'hof** (olijvenboomgaard), m. —hoven; zegsw. mijn liefste plek is een — geworden, mijn hoogste geluk is in den diepsten rampspoed verkeerd. Zie **Olijvenhof**.

**Olijf'steen** (kern of harde steen), m. —steen. **Olijftak** (eig. tak van den olijf, zinnebeeld des vredes), m. —takken. Ook beeld van verzoening, vrede en geluk.

**Olijvenhof** (de hof of tuin, waarin Jezus den nacht vóór zijn tijden in groote benauwing doorbracht), m. gmv. Fig. plaats der smarte; ook: hofje van olijven. Zie **Olijfhof**.

**Olijf'venolie, olijfolie**, v. gmv.

**Olim** (voorheen, eertijds; voormaals), bw.; in de dagen van —, in oude, vergeten dagen.

**Oli'a podri'da** (poespas, mengelmoes, alles onder elkander, potpourri), o. gmv. Fig. b.v. een — van persmeeningen. Lees: *ol'ja*.

**Olm** (woudboom, ijp of iep), m. —en; —pje; een weg met —en beplant; fig. zinnebeeld van liefde en trouw, als om zijn stam zich klimop of wijngaardranken slingeren; —blad, o.; —bosch, o. —bosschen; —hout (olmenhout), o.; —loof, o.; —tak (olmentak), m. —ken.

**Olm** (een soort van salamander), m. —en; de — leeft in het onderaardsche grotwater van Karinthië, Krain en Dalmatië.

**Ologra'phisch** (eigenhandig geschreven), bn. een — testament. Ook: **Hologra'phisch**.

**Olympia'de** (tijdruimte van 4 jaar), v. —n. **Olymp'isch** (tot den Olympus of godenhemel behoorend), bn.; de —e spelen, volksspelen in het oude Griekenland sedert 776 v. C. om de vier jaar gevierd in de vlakte van Olympia.

**Olym'pus, Olymp'** (berg in Thessalië, verblijfplaats der goden), m.; de goden van den —; Mercurius kwam den — opstijgen.

**Om**, vz.: —de tafel, —den haard zitten; een band — een boek; — Pinksteren; oog — oog, tand — tand; — uw geluk; — de Noord varen, naar de noordelijke landen of streken, die men achtereenvolgens bezoekt; — de Zuid, de West, de Oost —; dat heeft veel, weinig — het lijf, dat is van weinig beteekenis, b.v. een redevoering, een geschrift, enz.; iets — handen hebben, eenig bedrijf uitoefenen; hij stultert — het andere woord, bij de helft der woorden; bw.: Doe den mantel —, die weg is —, dat uur is al weer —, —draai, —loop, —streken.

**Om** (zonder), vz.: hij kwam — het leven, verlies; hij raakte — hals; iemand — iets brengen, het hem doen verliezen; Daarom..., ben ick — landt en luyd gebracht (Wilhelmuslied); bw.: iemand —brengen; bij een ramp —komen, d. i. om het leven.

**Oma** (grootmama), v. —'s. In kindertaal.

**Omar'men** (omhelzen), ik heb omarmd; —arming (omhelzing), v. —en.

**Om'ber** (donkerbruine, vette aardsoort uit Umbrië), v. gmv.

**Om'ber** (bij 't omberen, persoon tegen wien de twee anderen spelen), m. —s.

**Om'berdoos** (fichesdoos), v. —doozen.

**Om'beren** (het omberkaartspeel spelen), ik heb geomberd.

**Om'berspel** (het spel), o. —spelen; (stel kaarten), o. —spellen.

**Om'bervisch** (zeebaars in de Middellandsche Zee), m. —visschen.

**Om'bervogel** (reiger in Z.-Afrika), m. —s.

**Om'bladen** (omslaan), ik heb —geblaad.

**Om'bladeren** (blaadjes omslaan zonder te lezen), ik heb —gebladerd.

**Om'bocht** (ronde kant), v. —bochten.

**Om'bollen** (omdraaien, veranderen), hij is omgebeld; eerst was hij republikein, nu is hij aan 't —, hij wordt monarchist. gmv.

**Ombra'ge** (schaduw, fig. verdenking, argwaan), m. gmv.

**Ombraegus'** (schuw, vreesachtig, wantrouwend, ergdenkend), bn.

**Om'brassen** (scheepsw. van richting doen veranderen), ik heb —gebrast.

**Om'brenge** (dooden; ook rondbrengen), ik heb —gebracht; —er, m. —s; —ing, v. —en.

**Om'buiten** (omruilen), ik heb —gebuit; een paar vorken tegen andere —. gew.

**Omdat'** (om de reden dat), vgw.; ik kan niet komen, — ik ziek ben.

**Om'delven** (omspitten, omgraven), ik dolf —, heb —gedolven.

**Omdij'ken** (met een dijk omsluiten), ik heb —dijkt; —ing, v. —en.

**Om'doen**, ik deed —, heb —gedaan; een mantel, een doek —, d. i. omhangen, omslaan.

**Om'dolen** (rondwalen, al dolende rondgaan), ik heb —gedoold; —ing, v. —en.

**Om'draai** (keer, omzwaai, wending), m. —en; de — van een rad.

**Omdra'gen** (rondvoeren), ik droeg —, heb —gedragen; de veroverde standaarden werden plechtig —gedragen; bij het offerfeest werden de godenbeelden door de stad —gedragen, in plechtigen optocht langs een bepaalden weg.

**Ome'ga** (de laatste letter van het Gr. alpha-bet, fig. het einde), v. —'s. Zie: **Al'pha**.

**Om'eggen**, ik heb —geëgd; gij moet den akker opnieuw —; —egging, v. —en.

**Omelet'** (eierpannekoek), v. —ten.

**Om'en** (voorteeken), o. omina; nomen sit — (Jonath.): deze naam zij een voorteeken.

**Om'gaan**, ik ging om, ben omgegaan; er gaat hier veel om, er is hier veel drukte, vertier; zij gaan met elkaar om als broer en zuster.

**Om'gang** (het omgaan, gezellig verkeer), m. gmv.

**Om'gang** (galerij, trans van een toren), m. —en.

**Om'gang, om'megang** (R. K. plechtige kerkelijke processie), m. —gangen; Zondag is het hier —. (v. Lov.)

**Om'gekeerd** (omgedraaid, in tegengestelden stand), bn. en bw.; een —e handschoen, een kous — aantrekken, in —e richting; rekenk. een —e evenredigheid; als zelfst. nw.: het —e van een breuk, b.v.  $\frac{1}{2}$  is het —e van  $\frac{2}{5}$ ; het —e van een getal, b.v. het — van 4 is  $\frac{1}{4}$ ; die schildertij is het —e van mooi, het tegengestelde.

**Om'gelanden** (eigenaars van landen om eenig punt), m. en v. mv.; de — van het Sneeker meer.

**Om'gelegen** (omliggend), bn.; de — akkers, wateren, enz.

**Om'getogen**, vd. van het vero. Omtieën of Omtiegen (omtrekken).

**Omge'ven** (omringen), ik —gaf, heb —geven.

- Omge'ving** (*kring, waarin iemand zich beweegt*), v. gmv.; *onze dagelijksche* —.
- Om'gezetenen** (*omwonenden*), m. en v. mv.
- Om'gier** (*omzwaai, omdraai*), m. —en.
- Omgord'** (*omsloten, omkranst*), bn.; *een wildeman* (zie het Bossche wapen), *de lendenen* — *met groen loof*.
- Omgorden** (*omringen*), hij is —gord; *de lendenen* — *met een linnen doek*; *zich* —, fig. *zich gereed maken* b.v. tot een tocht; *Omgordt u, ende bint uwe schoenzolen aan*.
- Om'haal** (*omslag, drukte*), m. —halen.
- Om'haal** (*krul aan een letter*), m. —halen.
- Om'hang** (*omkleeding, omhulsel*), m. gmv.
- Omheinen** (*met een schutting omringen*), ik heb —heind.
- Omheining** (*schutting*), v. —heiningen; —*inkje*, o. —s.
- Omhelzen** (*om den hals vallen*), ik heb —helsd. Fig. *een leer* —, aannemen, —*zing*, v. —en.
- Omhulven** (*met een huid bedekken; omshuieren*), ik heb —huid; *het droevig floers —huilt uw blonde lokken*. (Beets).
- Omhullen** (*rondom bedekken, omkleeden*), ik heb —huld, *met een mantel* —, *met luister* —, *met purper* —huld; *met duisternis* —huld.
- Ominens'** (*onheilspellend*), bn. —neuzer.
- Omis'sie** (*uittaling, verzuim, abuis*), v. —siën, —s.
- Omska'den** (*met een kade omstuiten*), ik heb —kaad; —*ing*, v. —en.
- Omskant'** (*omsloten*), bn.; *een meer, met een rij huizen* —. w. i. g.
- Omskantelen, omskntelen** (*omwentelen*), ik heb en het is —gekanteld; —*ing*, v. —en.
- Omskant'en** (*ergens een kant om maken*), ik heb —gekant; *een koperen emmer* —.
- Omskapt'** (*in een kap gehuld*), bn.
- Omskeer, omsmekeer** (*verandering*), m. gmv.
- Omskntelen**. Zie **Omskantelen**.
- Omsknteren** (*omskantelen*), hij is —gekenterd; *de barkas is —gekenterd*.
- Omskomen** (*het leven verliezen*), hij kwam —, is —gekomen; *bij een brand, bij een schipbreuk, bij een ontploffing* —.
- Omskoop** (*de daad van omkopen*), m. gmv.
- Omskoop'baar** (*veel voor geld*), bn.; —*heid*, v.: *de —heid van Fransche ambtenaren*.
- Omskopen** (*door geld doen omzwenken van richting of partij*), ik kocht —, heb —gekocht; —*er*, m. —s; —*erij*, v. —en; —*ing*, v. —en.
- Omskoud'** (*er — zijn*), bw. uitdr.: *reddeloos verloren zijn, een kind des doods zijn, het leven kwijt gaan raken of zijn*.
- Omskreits, omsmekreits** (*dicht. kring, omtrek*), m. gmv.
- Omskring, omsmekring** (*omtrek*), m. —en.
- Omslaag'** (*in de laagte*), bw.; *het dal lag —aan de beek, de deur klemt —, naar —zien, naar —storten, beneden; scheepst. de bootzman is —, beneden in het logies; —dalen, —gaan, —vliegen; —kijken, b.v. Hij keek —naar den grond; —turen, —zien, —drukken, —houden, —slaan*.
- Omslangen** (*naar de rij af rondgeven*), ik heb —gelangd; *ga de boeken eens —bij de leertingen*.
- Omslau'wren** (*dicht. met lauweren of laurieren bekronen, de slapen omkranzen*), ik heb —lauwerd; *een dichter met —lauwerd hoofd*.
- Omslegeren** (*omsluiten, omsingelen*), ik heb —legerd; *Civilis hield Castra Vetera —legerd*; fig. *omringen*; —*ing*, v. —en.
- Omsleggen**, ik legde of leide —, heb —gelegd of —geleid; *iemand een verband* —, *leggen en vastmaken; een plank* —, *het brood in den oven* —, *een matras* —; fig. *een stuivertje* —, *keeren en wenden, vóór men het uitgeeft, omkeeren; hoogst zuinig leven; zich* —, *het lichaam op een andere zijde leggen of wenden*.
- Omsleggen**, ik —legde of —leide, heb —legd of —leid; *den rand van een schotel met persselie* —, *rondom beleggen*. w. i. g.
- Omsleg'sel**, m. —s; *een rok met een —van fluweel; een smal —van gouddraad, omboordsel, belegesel*.
- Omsleiden**, ik leidde —, heb —geleid; *een vetten os* —, *door de straten leiden; een klimplant een balkon* —; *de stroom werd het eiland —geleid*, d. i. *doen loopen om of langs*. Fig. *om den tuin leiden*.
- Omslig'gend** (*omgeleggen*), bn.; *de —e akkers*.
- Omsloofd'** (*dicht. met loof omhangen*), bn.
- Omsloop**, m.; *de —van 't bloed, circulatie; de —der aarde om de zon, omwenteling; geld, papier in —brengen; praatjes, geruchten in —brengen; geneesk. hij heeft den —aan den vinger, roosachtige verzwering*.
- Omsloopstijd**, m. —tijden; *de siederische, de periodische —der maan, de —eener komeet, de bekendheid van den —eener planeet*.
- Omslooveren** (*dicht. met een looverkrans versieren, omkranzen*), ik heb —looverd; *eens dichters hoofd* —; fig. *iemand's naam* —.
- Omsluiden** (*door klokgetui bekend maken*), ik heb —geluid; *is de raadsvergadering al —geluid?* Ook: *Omsbellen, Om'kleppen*.
- Omsluwen** (*met luwte omgeven*), ik heb —luwd; *als dreef hij heen, —luwd van engelenwicken*. (Hofdijk).
- Omsmekant** (*keerzijde*), m. —kanten.
- Omsmekomst** (*afloop van een termijn*), v. gmv.; *telkens na —van drie maanden dient hij een rapport in*.
- Omsmeland** (*land gelegen rondom een plaats*), o.; *de —en van Groningen, d. i. de kwartieren Hunsingoo, Fivelgoo en het Westerkwartier*.
- Omsmelandsch**, bn.; *een —e reis, een reis met veel bezwaren, zooals in oude dagen in de Groninger Ommelanden*.
- Omsmering** (*dicht. omtrek, het vlak door een kring omsloten*), m. gmv. 's Werelts wijde —. (Kamphuyzen); ook: *Omsring: een eiland, maar vijf mijlen in —; de —van een kasteel*.
- Omsmerschans'** (*bedelaarskolonie in Overijsel bij Ommen*), v. gmv.
- Omsmestaand**, bn. Zie **Omsstaand**.
- Omsmezien, omszien**, o. gmv.; *in een —tje, d. i. in een oogwenk, in een oogwenk; een —tje geduld, ik ben er in een —, in een —gereed zijn*.
- Omsmezijde** (*ommekant*), v. —zijden; *de —van een bladzijde schrifts; zie —*.
- Omsmezwaal**, m. —en. Zie **Omszwaal**.
- Omsmu'ren** (*dicht. met een muur omgeven*), ik heb —muurd; *een tuin* —; *bij uitbr. de veldheer deed de vesting —; de stad was omsmuurd met hooge wallen; —muring*, v. —en.
- Omsne'velen**, ik heb —neveld; *donkere wolken —de toppen der bergen; fig. het beeld van een held met wierook —; het verstand, den geest —, verduisteren, voor denken ongeschikt maken; —neveling*, v. gmv.
- Omsnibus** (*openbaar rijtuig, dat in groote steden de gemeenschap tusschen bepaalde punten der stad onderhoudt*), m. —bussen;

- een - voor twintig personen; dit hotel heeft zijn eigen -.
- Omnipotent'** (alvermogen, almachtig), bn.
- Omnipotentie** (almacht, alvermogen), v. gmv.
- Om'nishomo** (iemand, die tot alles gebruikt wordt), m. gmv.
- Omnivoor'**, m. -voren; de mensch is een -, voedt zich met dierlijk en plantaardig voedsel; de honden, de beren zijn -voren.
- Ompalen** (met palen afzetten), ik heb ompaald; een terrein, een jachtveld -; fig. omringen; een landje, door hooge bergen -paald; -paling, v. -en, b.v. de -paling van het terrein.
- Ompalmen** (dicht. met palmtakken omsieren), ik heb -palmd; de slapen der helden -; fig. het hoofd -palmd met zegekransen.
- Ompanseren** (met een ijeren of stalen panser omgeven), ik heb -panserd; de minister heeft een paar kanonneerbooten laten -.
- Om'plooi** (omkrullende plooi), v. -plooiën.
- Ompran'gen** (dicht. prangend omgeven, omknellen), ik heb -prangd; de slagen -prangden zijn leden; fig. de diadeem -prangt zijn hoofd.
- Om'praten** (overhalen), ik heb -gepraat; men heeft hem zien om te -, d. i. met mooie praatjes van inzicht doen veranderen; -prater, m. -s; -prating, v. -en.
- Om'rand** (dicht. omljsting), m. -randen; de - van een tapijt. vero.
- Omranden** (met een rand omsluiten, beleggen), ik heb -rand; een borduurwerk met lofwerk -, een lijst met loovertjes -; -randing, v. -en.
- Omran'ken** (dicht. met ranken omgeven), ik heb -rankt; slingerplanten - het balkon; een wijnstok -rankt de hut.
- Omrasteren** (met rasterwerk omsluiten), ik heb -rasterd; een ijsbaan -, een hertenkamp -; -ering, v. -en.
- Om'reis** (inspectiereis), v. -reizen; de inspecteur zal morgen de jaartijksche - beginnen.
- Omrèn'nen** (omsingelen, insluiten), ik heb -rend; een stad -.
- Om'ring**, m. gmv. Zie **Om'mering**.
- Om'ringdijk** (dijk, die één of meer polders omringt), m. -dijken.
- Omrin'gen** (van alle kanten omgeven), ik heb -ringd; de kinderen -ringden den onderwijzer; de hofdames -ringden de koningin, ter betooning van eerbied, belangstelling, enz. Zou hij zijn vriend Detuw vinden, -ringd van bloeiende kinderen? (C. O.) in een oogenblik was hij -ringd door een tierende menigte; allerlei boomen - den vijver.
- Omrin'gend** (omgelegen, omliggend), bn.; de het huis -e boomen; als zn. o.: het -e.
- Om'ringkade** (ringkade, dijk om een polder), v. -kaden.
- Om'rit** (het rijden om iets heen), m. -ritten; een troep ruiters maakte een - over de heide.
- Om'roepen** (bekend maken), ik riep -, heb -geroepen; -roeper (persoon door het gemeentebestuur aangesteld om iets met bekenslag bekend te maken), m. -s; -roeping, v. -en.
- Omrøn'nen** (van alle zijden beloopten), bn.; het zwaard was - met bloed.
- Om'ruil** (het omruilen), m. gmv.
- Om'sammelen** (met getalm den tijd dooden), ik heb -gesammelt; in de vakantie loopt die jongen wat - te sammelen, her- en derwaarts loopen zonder iets uit te voeren.
- Om'schaau'wen** (dicht.). Zie **Om'scha'duwen**.
- Om'scha'duwen** (rondom beschaduwen), het heeft -schaduwd (-schaauwd); hooge boomen - dat landhuis; -ing, v. -en.
- Om'schal'ten** (dicht. met geschal omringen), ik heb -schald; een luid gejuich -schalde den vorst; vroolijk hoorngeklank -schalde de legerplaats.
- Om'schan'sen** (met een schans omringen), ik heb -schanst; de veldheer liet het kamp -schansen; fig. zich - met iets, hij zit -schanst met boeken; -ing, v. -en.
- Om'schor'sen** (dicht. met een schors omsluiten), ik heb -schorst; de Alpen zijn met sneeuw en ijs -schorst; het pantsers -schorst zijn leden; fig. de helden zijn m. moed -schorst.
- Om'schrift** (randschrift), o. -schriften; een penning met een Latijnsche spreuk als -, d. i. opschrift om den rand heen.
- Om'schrij'ven** (nauwkeurig beschrijven), ik -schreef, heb -schreven; kunt gij den aarrander niet -? een landschap -; bij verkooping gaat de notaris alles breedvoerig -; een aantal vreemde woorden vallen moeijlijk te -; -schrij'ving, v. -en.
- Omsin'gelen**, ik heb -singeld; een stad, een vesting -, insluiten, dicht omringen, belegeren.
- Om'slaan** (omver rukken, doen vallen), ik sloeg -, heb -geslagen; de storm zal dien muur nog -, het schip zal -; een kleedingstuk -, haastig en achteloos omdoen; de kraag van een mantel -, om laag slaan; hij draagt een -geslagen boord; het blad van een boek -, omkeeren. Fig. zegsw. Het blaadje is -geslagen, de zaak is geheel veranderd; de kosten zullen we onder alle deelnemers -, naar een bepaalden maatstaf verdeelen; een hoek, een bocht -, een draai maken; gij moet hier links -; het schip slaat loefwaarts -.
- Omslach'tig** (met veel omhaal en drukte), bn. Cats is een -, maar niettemin aange-naam verteller; -heid (breedvoerigheid), v.
- Om'slag** (omhaal, drukte), m. gmv.; hij doet alles met weinig -, zonder -.
- Om'slag** (belasting), m. -slagen; de hoofdelijke -, gemeentelijke belasting voor elk hoofd van een gezin.
- Om'slag** (omkleedsel), m. en o. gmv.; een linnen -, natte -en om terug te drijven. (C. O.)
- Omslin'geren** (slingerend omgeven), het heeft -slingerd; de slangen die Laocoön -, twee riviertjes - deze hoogte, een voetpad -slingert den heuwel, een boa -slingerde haar hals, de lianen - den boom, een door wijn-rank -slingerde woning; twee spierwitte kollen, sierlijk met groen -slingerd.
- Omslui'eren**, ik heb -sluierd; het hoofd met rouwfloers -; de bruid was met prachtig zijden gaas -sluierd; -ing, v. -en.
- Omslui'ten** (dicht omringen, insluiten), ik -sloot, heb -sloten; een dichte drom nieuwsgierigen -sloot den stoet, een eerewacht -sloot den staatsiewagen, zij waren -sloten door den vijand, een riviertje -sluit de vlakte; bij uitbr.: de duisternis -sloot hen, houdt hen allen -sloten; een boomgaard, door een hoogen muur omsloten; het harnas -sloot zijn leden; -ing (omheining), v. -en.
- Omspan'nen**, ik heb -; kunt gij dien knup-

- pel —? met de vingers omsluiten; *een dunge-  
regen middeltje, dat men zou kunnen —; een  
terrein met touwwerk laten —, een enge  
pantalon —spande zijn beenen; —span-  
ning, v. —en.*
- Om'spanseeren** (*deftig en met afgemeten  
gang ergens omheen wandelen*), ik heb —ge-  
spanseerd; *een singeltje —; zie, hoe die haan  
over het erf —spanseert!*
- Om'staand, om'mestaand** (*omringend*),  
bn.; *de —e huizen, de —e kinderen.*
- Om'staand** (*drukte, omhaal*), m. gmv.; *maak  
toch zoo'n — niet, met — spreken. vero.*
- Om'stander** (*iem. uit het ergens omheen-  
staande volk*), m. —standers.
- Omstand'ig** (*breedvoerig*), bn. en bw.; *een  
— schrijven, een — verslag, een — verhaal,  
een — brief, enz.; iets — mededeelen.*
- Omstandigheid** (*iets, dat een handeling,  
voorraal, toestand vergezelt*), v. —heden; *een  
onverwachte —; eerst moet ge al de —heden  
kennen; alles hangt hier af van de —heden,  
d. i. den nog onzekeren loop der gebeurte-  
nissen; een samenloop van —heden; verzachte-  
nde —heden, rechtst. bijzonderheden; ver-  
zuwende —heden, n.l. alles wat den aard der  
misdad verergert; 't is me daar een nare —,  
staat van zaken; de zieke is naar —heden vrij  
wel; iemands geldelijke —heden, vermogen.*
- Om'stuwen** (*verpakken*), ik heb —gestuwd;  
*ge dient die lading — te stuwen, d. i. anders  
samenpakken; —ing, v. —en.*
- Omstra'len** (*straalsgewijze omringen*), ik heb  
—straald; *de glans van het goud —straalde  
hem; de roem —straalt zijn schedel; met den  
luister der overwinning —straald; zijn leven  
was —straald met aanzien, rijkdom en geluk.*
- Om'streek** (*de omliggende landstreek*), v.  
—streken; *de —streken van Maastricht zijn  
fraai; heel de — was op de been, d. i. al de  
bewoners der streek.*
- Omstreeks'** (*ongeveer, omtrent*), bw.; *hij ver-  
dient jaarlijks — duizend gulden; hij zal nu  
— te Amsterdam zijn; vz.: het was — Paschen.*
- Om'stuwen** (*wenden, zware voorwerpen om-  
keeren*), ik heb —gestuwd; *help die balen  
eens —.*
- Omstu'wen** (*dicht. stuwend omgeven*), ik heb  
—stuwde; *een stoet edellieden —stuwde den  
koning, in een dichten drom omgeven; dui-  
zenden nimfen —stuwden de godin; hij werd  
door de juichende menigte —stuwde; elke  
ridder was omstuwd door edelknappen; de  
vorst was —stuwde met riddelijke praal; hij  
—stuwde steeds zijn troon met tal van hove-  
lingen, deed omringen met.*
- Om'tocht** (*plechtige omgang, processie*), m.  
—tochten.
- Omtog'en** (*omhuld, omkleed*), vd.; *de bergen  
met nevelen —, de duisternis had berg en  
woud —, met damp —. Fig. met ernst —.*
- Omtrede, omtree** (*loopplank over een  
sloot*), v. — treden, — treeën. gew.
- Omtrek** (*buitenlijn, hoofdlijn, grens*), m. —ken;  
*eerst moet ge den — teekenen; zij had den  
— harer teekening in een oogenblik klaar;  
deze teekening is zuiver, fraai van —; de —  
van iem. gelaat; meetk. de — van een cirkel,  
v. e. driehoek, veelhoek, enz.; in den — van  
het dorp; in den — der kermis; niemand hier  
in den — kent hem, d. i. naaste omgeving;  
menige boerenjongen uit den —; de geheele  
—, de heele landstreek.*
- Omtrent'**, bw. en vz.; *geen sterfeling —, d. i.  
in de nabijheid; er zijn veel geruchten — hem  
in omloop, d. i. betreffende.*
- Omtui'len** (*dicht. met een tuil of krans  
omgeven, opsieren, versieren*), ik heb —tuild;  
*laat ik u de slapen met rozen —; de natuur  
is als —tuild met bloem en lentespruit; de  
eerekroon —tuilt het heldengraf. (Tollens).*
- Omtui'nen** (*omsluiten door een tuin of haag*),  
ik heb —tuind; —ing (*omheining*), v. —en.
- Om'vaart** (*het omvaren*), v. gmv.; *de — om  
de wereld, de — om het voorgebergte, een —  
op een meer; na een — van eenige uren, het  
varen langs een omweg.*
- Omva'demen** (*in een vadem omshuten, om-  
vatten*), ik heb —vademd; *ik zet het u dien  
boom te —, d. i. met uitgestrekte armen te  
omvatten; —ing, v. —en.*
- Om'vang** (*omtrek, grootte*), m. gmv.; *de —  
van eenig lichaam, iets van veel —; fig. de  
— der wetenschap, de — van een ramp.*
- Omvan'gen** (*omvatten*), ik heb —vangen;  
*met de armen —; fig. met zijn blik —, de  
nevel had het reisgezelschap —, de stad is  
met een muur —.*
- Omvang'rijk** (*veel omvang of uitgebreidheid  
hebbende*), bn.; *een — boekwerk, een — e stem.*
- Omvat'tend** (*uitgestrekt, ruim*), bn.; *een — e  
werkkring, een — plan.*
- Omver'** (*ondersthoven*), bw.; *iemand — loopen,  
iets — gooien, iets — halen, — rukken, —  
smijten, iemand — steken, iets — werpen.*
- Omvlag'gen** (*dicht. met vlaggen omgeven*),  
ik heb —vlagd; *een schip —.*
- Omvloug'elen** (*als met vleugels omgeven,  
mil. omtrekken*), ik heb —vleugeld; *de vijand  
wilde ons —; —ing, v. —en.*
- Omvloef'en** (*vloeiend omgeven*), het heeft  
—vloeid; *daar waar het beekje den heuvel  
—vloeit; fig. het licht kan iemand —, de  
glans, de luister kan iemand —; de wolken,  
de nevels —den hen; —ing, v. —en.*
- Om'vraag, om'vrage** (*rondvraag*), v.; *er  
werd een — over het voorstel gehouden; een  
voorstel in — brengen; zonder hoofdelijke —  
werd het voorstel aangenomen, d. i. bij accla-  
matie.*
- Omwa'demen** (*dicht. rondom met een voch-  
tigen damp omgeven*), het heeft —wademd;  
*de wind —wademt de wouden met zijn geuren.*
- Omwal'len** (*met een wal omringen*), ik heb  
—wald; *aan den zeekant werd de stad niet  
—wald; —walling, v. —en.*
- Om'wandeling** (*het rondom iets wandelen*),  
v. —wandelingen; *na de — der singels gaat  
hij naar de sociëit; de — van Christus op  
aarde, het verkeer, de levensreis.*
- Omwa'ren** (*dicht. warend omgeven*), het heeft  
—waard; *hij dacht zich daar van geesten,  
spoken en schimmen —waard; allerlei roof-  
dieren — dat bosch.*
- Om'weg** (*weg die om, d. i. langer is*), m.  
—wegen; *een — nemen, maken; de heer  
Brus had een — gemaakt om zijn vriend  
te zien; fig. uw woorden gaan langs een —;  
nu, maak maar zooveel —wegen niet; vertel  
mij dat nu eens zonder —wegen; iets zonder  
—wegen vragen, d. i. recht op het doel af,  
openhartig.*
- Omwe'melen** (*dicht. wemclend omgeven*), het  
heeft —wemeld; *een hoop mieren —wemelden  
den slapenden reiziger; een gotvnde schare  
—wemelde het paleis; de ridders hadden het*

- moedig hoofd —wemeld met struis- en reierbos. (Bild.)
- Om'wenden** (omkeeren, omkantelen, omdraaien), ik heb —gewend; het hoofd —, den kop —, het roer —; zich —, d. i. het hoofd, het lichaam achterwaarts wenden; —wending, v. —en.
- Om'wentelen** (het onderstboven keeren), ik heb —gewenteld; een bruisende stroom wentelt het molenrad om; zich —, zich om zijn as draaien: de aarde wentelt zich om haar as.
- Om'wenteling** (staatkundige omkeering), v. —en; de groote — in Frankrijk, een bloedige —. Zie **Revolu'tie**.
- Om'wenteling** (ronddraaiende keering), v. —wentelingen; een bol ontstaat door de — van een halven cirkel om zijn middellijn; de —wentelingen van een Russischen schommel, de — der aarde om haar as, de — der jaargetijden, dat was een geheele — in zijn lot.
- Om'wentelingsas** (denkbeeldige spil, waaron eenig lichaam ronddraait), v. —assen; de — der maan, der aarde, der zon.
- Om'wentelingsgeest** (geest van oproer of revolutie), m. gmv.; —gezind (tot revolutie geneigd), bn. Zie **Revolutionnaire**; —koorts (revolutie-woede als volksziekte), v. gmv.
- Om'wentelingslichaam** (meetk. lichaam, dat ontstaat door draaiing van eenig plat vlak om een rechte lijn), o. —lichamen; een bol ontstaat door een halven cirkel om zijn middellijn te laten draaien.
- Om'wentelingslied** (lied dat populair is in de dagen van revolutie, b.v. de *Marseillaise* in 1792), o. —liederen.
- Om'wentelingstijd** (sterrenk. tijd, welken een hemellichaam noodig heeft om zich om zijn as te wentelen), m. —tijden; de — der aarde is een etmaal.
- Om'wentelingsvlak** (meetk. gebogen vlak, dat ontstaat, door draaiing van een lijn als as), o. —vlakken.
- Om'werken** (anders bewerken, vervormen), ik heb —gewerkt; een gedicht —, een opstel —, een boek —, een akker —, dooreenwerken; die grond is niet genoeg —gewerkt; den mest, het graan —; —ing, v. —en.
- Om'wibbelen** (wibbelend omvallen), het is —gewibbeld; dat tafeltje zat nog eens —, het bloemstandertje is —gewibbeld.
- Om'wik'kelen** (rondom inwikkelen), ik heb —wikkeld; een kindje met een deken —, een boom met stroo —, een zwerenden vinger —, zich —: hij —wikkeld zich met een mantel; fig. een duistere samenzwering —wikkeld den vorst; —ing (voorwerp om iets te omwikkelen), v. —en.
- Om'willen** (aan het lijf willen), ik heb —gewild; dat boordje wil ik niet —, de jongen wil die das niet —, wil je dien ouden riem niet meer —?
- Omwin'den** (met iets slingerend omgeven), ik heb —wonden; een pak met een stevig touw —, een pak kranten met een koord —, een kindje met een zwachtel —, hij —wond het been met lange windselen, de slang —windt haar proot; —ing (omwindsel), v. —en; —sel (omhulsel), o. —s.
- Om'wisselen** (verwisselen, ruilen), ik heb —gewisseld; ik zou de schoenen eens —, zijn bankpapier —, van plaats —; —ing, v. —en.
- Om'wonend** (omgevend, omringend), bn.; de —wonende volken, de —wonende vorsten.
- Om'woners** (personen, die om ons heen wonen), m. mv.; de — van Nederland zijn Duitschers en Belgen; de — van het meer van Constanz.
- Om'woners** (omwonenden), m. mv.; onze —verschillen 12 uur met ons in tijd, d. i. menschen, wonende met ons op dezelfde parallel, maar 180° in lengte verschillend.
- Om'wrikken** (omrukken), ik heb —gewrikt.
- Om'zadelen** (van zadel wisselen), ik heb —gezadeld; laat den knecht mijn paard even —.
- Om'zaten** (omgezetenen, omwonenden), m. en v. mv. Verg.: *Land'zaten*.
- Om'zeg** (bekendmaking van geboorte of overlijden), m. gmv.; vier bidders hebben den — gehad.
- Om'zendbrief** (bisschoppelijk mandement), m. —brieven.
- Om'zet** (handel, koop en verkoop), m. gmv.
- Om'zetsel** (boord of rand van verschillende stof of kleur), o. —zetsels, —zetselen.
- Om'zetten**, ik heb —gezet; zet die kibbelende kinderen —, doe ze wisselen van plaats; woorden —, anders schikken; zinnen —, in anderen vorm b.v. den lijdenden brengen; die koopman zet veel —, verhandelen; door gisting wordt suiker in alcohol —gezet, ontleden, ontbonden; den grond —, ompspitten; het koren, de aardappelen —, omwerken om bederf of broeiing te voorkomen; —zetting, v. —en.
- Omzet'ten**, ik heb —gezet; een stad —, omzingelen; zij wisten het kasteel nauw —zet te houden, ingesloten; een heuvel — met eiken; de zakdoek was —zet met een fijn kantje, omboord; een horloge met paarten —; —zetting, v. —en.
- Om'zicht'ig** (beduchtzaam), bn. en bw.; een —bergbestijger; hij ging —te werk; —heid (beleid), v. gmv.
- Om'zien**, o. gmv. Zie **Om'mezien**.
- Omzoo'men**, ik heb —zoomd; een tiggervel, met rood —zoomd (C. O.), met een rand of boord van een andere stof of kleur bezetten; —zooming, v. —en.
- Om'zwaai** (omdraai, omkeer), m. —zwaaien. Ook: *Om'mezwaai*.
- Omzwach'telen** (met een zwachtel omwinden), ik heb —zwachteld; een kind —, met fijn linnen doeken; met een —zwachtelden arm loopen; —ing, v. —en.
- Om'zwalken** (op zee omdolen), ik heb —gezwalkt; de man had heel zijn leven op zee —gezwalkt; fig. omdolen, rondzwerfen; —ing, v. —en.
- Om'zwalpen** (op zwellende golven heen en weder bewegen), ik heb —gezwalpt; de vischer zwalpt langs bank en platen om.
- Omzwal'pen** (dicht. zwalpend omgeven), het heeft —zwalpt; de baren —zwalpten het schip; de Oceanen —zwalpen de aarde.
- Om'zwerfen** (omdolen, hier en ginds rondzwerfen), ik zwierf —, heb —gezworven; na lang te hebben —gezworven, is hij op ons dorp komen wonen; de verdoolde reizigers hadden in die bosschen lang —gezworven; —zwerfing, v. —en.
- Omzwe'ven** (dicht. zwevend omgeven), ik heb —zweeid; zie dien adelaar zijn nest —! Duijjes, die mij plugt te —, als ik in mijn bloemhof zat. (Staring); Gods geest —zweve u! een eeuwige lente —zweeft u daar.
- Om'zwiepen** (topzwaar omvallen), het is —gezwiept; die lange en schrale populier is door den storm —gezwiept.

- Om'zwikken** (door zwikken omslaan), het is -gezwikt; mijn voet is -gezwikt.
- Omzwin'relen** (aanhoudend zwieren langs), het heeft en het is -gezwirreld; de zwaluwen - mijn tuinhuisje.
- on** (voorvoegsel = zonder, slecht, niet), b.v.: -dank, -kunde, -recht; -weer, -kruid, -mensch; -rijp, -sterk, -wetend.
- Onaan'genaam** (niet plezierig), bn. en bw.; een -mensch in den Haarlemmerhout. (C. O.); -heid (kwellend, verdrietelijkheid), v. -heden.
- Onaan'gesproken**, bn.; iets niet -laten, b.v. een kapitaal, een maaltijd, de flesch.
- Onaantast'baar** (niet te bestrijden of aan te vallen), bn.; een -bare jaarwedde, een -bare stelling, een -bare wetbepaling.
- Onaanzien'lijk** (niet in aanzien zijnde), bn. en bw.; een -e familie, tot de lagere standen behoorende; een -e straat, buurt, wijk; niet -, d. i. vrij aanzienlijk, niet gering: een niet -vermogen; hij heeft zijn zaken niet -uitgebreid.
- Onaar'dig** (onbeleefd, onaangenaam), bn.; wat ben je weer -geweest! zij is niet -, d. i. nog al aangenaam in den omgang; uw bureu zijn geen -e menschen.
- Onacht'zaam** (zonder zorg of oplettendheid), bn. en bw.; een -e kleeding, een -e houding, een -e gedrag jegens iemand, hij antwoordde zeer -; -heid (onoplettendheid, onachtzame handeling), v. -heden.
- Onaf'gebroken** (aaneengeschaakeld, aanhoudend), bn. en bw.; de -keten der geschiedenis; het was een -worsteling tegen allerlei gevaaren; men roerde -de trom.
- Onaf'han'kelijk** (vrij, onbepaald, zelfstandig), de -e rechterlijke macht, een -leven, een -volk, land, gewest; een -bestaan; zij hebben het land -gemaakt; hij heeft in deze zaak geheel -gehandeld; -heid (vrijheid, zelfstandigheid), v. gmv.
- Onafscheid'baar** (niet te scheiden), bn. Welvaart is een -bare gezellin van den vrede; zich -aan iets of iemand hechten; -heid, v.
- Onafschei'delijk** (innig verbonden), bn. en bw.; -e vrienden, -e vriendschap; -heid, v.
- Onafwijs'baar** (niet van de hand te wijzen), bn.; een -verzoek, een -bare eisch.
- Onafzet'baar**, bn.; een rechter behoort -te zijn, niet kunnende gezet worden uit zijn ambt, bediening; -heid, v. gmv.
- Ona'ger** (Bijbel. wilde woudezel in Tartarije), m. -s, -en; zet uw tanden in het oor der -en. (C. O.)
- Onbaatzuch'tig** (belangloos), bn. en bw.; een -e vriendschap, dat is -gehandeld; -heid, v. gmv.
- Onban'dig** (wild, woest, aan geen breidel gehoorzamende), bn. en bw.; een roofdier is -, een paard, een os kan -zijn; fig. de -ste hartstochten, -e begeerten; -heid, v. gmv.
- Onbedacht'** (onbezonnen, onnadenkend), bn. en bw.; een -woord, een -oogenblik, een -afgelegde eed; -elijk (onbedachtzaam), bw. b. v. iets -elijk zeggen; -heid, v. -heden.
- Onbedingd'**, bn.; in een -e lofspraak vervallen (Potg.), d. i. onvoorwaardelijk.
- Onbedui'dend** (nietig, beuzelachtig), bn. en bw.; een -woord, een -opstel, niet -, vrij belangrijk; hij is geen -man; -heid, v.
- On'begonnen** (zonder begin, onuitvoerbaar), bn.; O -God! eeuwig; dat is een -werk.
- On'begrepen** (niet in aard of wezen gekend), bn.; deze schilder is een -talent, een -daad, een -genie.
- Onbegrij'pelijk** (buitengewoon), bn. en bw.; een -e romance, vreemd; - veel menschen (C. O.), iets is -moeielijk; -heid, v. -heden.
- Onbeheerd'** (buiten beheer of toezicht), bn.; zij was een -e wees, de kruiwagen stond -aan den weg, een -e nalatenschap, d. i. waarvoor zich niemand opdoet of die verworpen is; -e goederen, -e zeevonden.
- Onbehol'pen** (onhandig, stumperig), bn. en bw.; die man is in gezelschap -en linksch; -manieren; zich -uitdrukken; -heid, v.
- Onbehou'wen** (fig. lomp, ongemamerd), bn.; wat -een lomperd! een -kerel; zegsw. een -stuk vleesch, een lomperd; bw.: iets -verklaren, zeggen; -heid (linkschheid), v. gmv.
- On'bekeerd** (R. K. die den weg der zonde niet verlaat en in dien toestand sterft), bn.; hij stierf -.
- Onbekom'merd** (onbezorgd, niet gedrukt), bn.; een -leven leiden, hij is -over zijn toekomst, hij leeft in -e omstandigheden, hij toonde een -gelaat, hij sprak op -en toon; -heid, v. gmv.
- Onbekookt'** (niet gaar), bn.; fig. een -antwoord, voorstel, d. i. niet rijpelijk overwogen, ondoordacht; -heid (domheid), v. -heden.
- Onbekrom'pen** (overvloedig, ruim), bn. en bw.; het beste doek werd gespreid op -disch, (Staring), een -denkwijze, -vrijheid, uit een -beurs, -geven, weldoen; -heid (mildheid), v. gmv.
- On'bekwaam** (niet bekwaam, onbedreven, niet geschikt), bn.; een -onderwijzer, hij is -in zijn vak; -heid, v. -heden.
- On'beleefd** (lomp, onvriendelijk), bn. en bw.; een -antwoord; -antwoorden.
- Onbele'gen** (al te versch), bn.; dat brood is te -, dat bier is -.
- Onbelem'merd** (ongehinderd, vrij), bn.; een -uitzicht hebben; -heid, v. gmv.
- On'bemerkt'** (niet gezien of bespeurd), bn. en bw.; hij heeft u -weten te volgen, -ergens komen, binnentreden, enz.; een -e aftocht, een -verdwijnen, hij haalde -een pistool te voorschijn.
- Onbemid'deld** (niet gegoed, zonder geld of goed), bn.; zijn ouders waren -; hij is niet -, vrij vermogend.
- Onbemid'delde** (niet gegoede, niet rijke), m. en v.; -n.
- Onbenoemd'** (rekenk. niet met een naam aangewezen), bn.; -e getallen, de vermenigvuldiger is altijd -.
- Onbenul'lig** (dom, zonder begrip), bn. en bw. gmv.; -heid (botheid), v. -heden.
- Onbera'den** (onbezonnen, onbedacht), bn. en bw.; als een -knaap, zich -aan zijn driften overgeven, een -huwelijk, in -drift, Duifhuis moge -zijn als een jongmensch. (Koetsv.); -handelen; -heid, v. gmv.
- On'berecht** (R. K. niet bediend), bn.; de man stierf -, niet voorzien van de laatste H. Sacramenten. Zie **Olie'sel**.
- Onbere'den**, bn.; dat paard is nog -, niet tot rijden gebezigd; een nog -weg, niet bruikbaar of gebruikt; hij is een -ruiter, onbedreven in het rijden; een -cavalerist, niet van een paard voorzien, zonder paard; bij de infanterie zijn de gewone officieren -, d. i. zonder dienstpaard.

- Onberedeneerd'** (onbedacht, onbezonnen), bn. en bw.; een -e drift, een -e goedheid, een -e weldadigheid, een -e oordeel; hij handelt slechts zelden -; -heid, v. gmv.
- Onbereisd'** (geen ervaring van reizen hebbende), bn.; een - buitenman; -heid, v. gmv.
- Onberijmd'** (rijmloos), bn. De Verjaardag van Staring is -; de -e psalmen, d. i. in proza omgezet.
- Onbeschaafd'** (fig. ongepolst, ruw van vorm), bn.; die verzen zijn nog -, een - volk, die -e taal, -e zeden, -e manieren, een -e opvoeding, alles is daar nog in -en toestand; -heid, v. gmv.
- Onbeschaamd'** (geen schaamte hebbende), bn. en bw.; een - bedrieger, een - slag van een jongen, een - vleier, hij is - genoeg; spreekw. -e menschen hebben het derde deel der wereld in pacht, een -e blik, vermetel; -e laster, een -e logen; hij liegt -; -heid, v.
- Onbescheid** (driestheid, overmoed, onverstand), o. vero. Luidruchtig -. (Staring).
- Onbescheiden** (onbeleefd, aanmatigend), bn. en bw.; -heid, v. gmv.
- Onbeschoft'** (lomp, plomp van manieren, brutaal), bn. en bw.; -heid, v. -heden.
- Onbeschrijfelijk** (alle beschrijving te boven gaande), bn. en bw.; een -e geestdrift, een -e angst, hij had - veel gelezen. (C. O.)
- Onbeschroomd** (niet verlegen, onbedeesd), bn. en bw.; een flinke, -e knaap, een -e gemeenzaamheid, iets - zeggen, schrijven; -heid, v. gmv.
- Onbeschut** (niet gedekt, onbeschermd), bn.; dat boompje staat - voor den noordenwind, de woning lag - op de heide, hij stond - te midden van het vijandelijk vuur.
- Onbeslagen** (zonder beslag, zonder ijzer), bw.; bij vele werkpaarden blijven de achterpooten -, een nog - paard, - ten ijs of op het ijs komen, eig. van paarden, fig. iets ondernemen zonder behoorlijk voorbereid of toegerust te zijn. Zie ook: **IJs**.
- Onbeslecht** (niet bestist, niet vereffend), bn.; een - geschil, het geding is nog -, de strijd bleef -, iets - laten, het niet door een beslissing ten einde brengen.
- Onbesproken** (onberispelijk, te goeder naam en faam), bn. en bw.; dit meisje is van een - familie, hij is - van gedrag, een - leven leiden, een - levenswandel, een - naam; zij had zich - gedragen; -heid, v. gmv.
- Onbestorven**, bn.; een - weduwe, weduwnaar, d. i. gescheiden, voorgoed of door uitlandigheid van de(n) echtgenoot; - vleesch, d. i. versch, pas geslacht; - metselwerk, nieuw.
- Onbesuisd'** (dofdriftig, onstuimig, woest), bn. en bw.; -heid (onbesuisde daad), v. -heden.
- Onbetaalbaar**, bn.; een -bare gelegenheid, een -bare dienst, onschatbaar; het was voor u een -bare dag, kostelijk; -heid, v. gmv.
- Onbetaamelijk** (ongepast, onvoegzaam), bn. en bw.; een - woord, -e spotternij; zich - uitdrukken.
- Onbeteekenend** (onbeduidend), bn.; het was een - man, iemand met - voorkomen, een - gesprek, een - woord met iemand wisselen; een - voorval.
- Onbetuigd'**, bn.; zich niet - laten, Bijbel, niet nalaten getuigenis te geven, d. i. van zijn aanwezigde de zichtbare blijken geven; hij liet zich bij die collecte niet -, gaf ruim; inz.
- flink toetasten bij 't maal, bij een feest, enz.: de man liet zich bij de flesch nooit -.
- Onbeva'ren**, bn.; een - rivierarm, de Maas bij Maastricht is een - stroom, een - matroos, niet genoeg gevaren hebbende; spreekw. Met - volk is het slecht zeilen, onbedreven.
- Onbevlekt'** (niet besmet, zuiver, rein), bn.; fig. schuldeloos, vlekkeloos, zonder erfsmet.
- Onbevocht'en**, bw.; een dwaalleer - laten, onbetwist; niet -, d. i. niet bekoord door de zonde: Niemand blijft -.
- Onbevoegd'** (niet bevoegd, het recht missende), bn. en bw.; hij is - tot het geven van onderwijs; zich - verklaren, zeggen, dat men het recht mist, om uitspraak te doen: De rechter verklaarde zich in deze zaak -; -heid, v. -heden.
- Onbevolen** (dicht, ongedwongen, vrijwillig), bn. Een - tucht regeert het gansch gezin. (Tollens).
- Onbewaakt** (zonder bewaking of toezicht), bn.; de gevangene bleef -, een paar -e kinderen, iets - laten, - blijven; fig. een - oogenblik, een oogenblik, waarin men onbezonnen of niet voorzichtig te werk gaat.
- Onbewimpeld** (onverloemd, overholend, openhartig), bn. en bw.; een - woord, een - gezegde, een -e verklaring, -e openhartigheid; iets - verklaren, mededeelen; - voor iets uitkomen.
- Onbewrocht** (zonder versierselen of sieraden), bn.; Valentijns rusting was nog -. (Bild.)
- Onbewust** (onbekend, niet wetende), bn.; dat is mij -, hij is nog - van het gevaar; -heid, v. gmv.
- Onbeziend** (levenloos, zonder ziel), bn.; de -e dingen der natuur, een - stuk hout of steen, er was geen licht in dat -e oog. Fig. wat -e taal, koud; hij sprak -e woorden.
- Onbezien** (niet behoorlijk bekeken), bn.; hij kocht die kast -.
- Onbeziens** (zonder onderzocht te hebben), bw.; hij heeft dat huis - gekocht.
- Onbezonnen** (onberaden, lichtvaardig), bn. en bw.; een - spreker, hij is - genoeg om zoo iets te zeggen, dat is - ijver, wat een - nieuwsgierigheid, een - toegeven, men mag zoo - niet alles op het spel zetten; -heid, v. -heden.
- Onbezwaard** (zonder druk of zorg, onbekommerd), bn.; een - geweten; van zaken, vrij van lasten of hypotheeken: al die goederen zijn -.
- Onbezwalkt** (niet met damp beslagen), bn.; een -e spiegel; fig. de -e deugd, d. i. reine, zuivere; 't - azuur, een -e hemel.
- Onbezweken** (volhardend, standvastig), bn.; zij streden met - moed; stand houden met - trouw, d. i. onwrikbare trouw.
- Onbillijk** (onredelijk, onwettig), bn. en bw.; -heid, v. -heden.
- Onboetvaardig** (R. K. niet gezind tot boete en betering), bn.; hij stierf als een - zondaar.
- Onbruik**, o.; een woord kan in - raken, d. i. het wordt niet meer gebruikt.
- On'ce** (medicinaal gewicht), v. -n; een medicinaal pond had 12 -n.
- Onchris'telijk** (R. K. afwijkend van den geest der christelijke leer), bn. en bw.; haat en wrok zijn -; hij spreekt, handelt -.
- On'daad** (wandaad, gruweldaad), v. -daden.
- On'dank**, m. gmv.; iets met - beloonen, vergelden; - is 's werelds loon.

- Öndankbaar** (niet erkentelijk), bn. en bw.; -heid, v. -heden.
- Öndanks**, vz.; hij deed het - mijn verbod, d. i. in weerwil van.
- Öndeege (te)**, bw. uitdr.; dat kwam zeer te -, d. i. te onpas, ongelegen.
- Önder**, vz.: zij zitten - den boom, oplettend zijn - de les, -weg; zegsw. - dagteekening; - het zegel van; zich - een banier scharen; - een vlag varen; een land of volk - zijn szepter brengen; iemand - den duim hebben; - de roos vertellen, in 't geheim; - vier oogen, zonder getuigen; - iemands aandacht brengen; - de regeering van Karel I; - de waarde verkoopen; - den indruk van b.v. droevige tijdingen; - zeker voorwendsel; - eede, - belofte; bw.: de baas is -, hij kwam juist van -, - in huis, - in het schip, - tegen den must, - op den grond, - aan het rijtuig, - gaan; - houden.
- Önderaan** (aan den onderkant), bw.; een stok met een punt -, hij zat geheel - de tafel; uw naam staat -.
- Önderaardsch** (onder den grond), bn.; een - gerommel, een - kanaal, een -e begraafplaats of catacombe.
- Önderadjutant** (adjutant-onderofficier), m. -adjutanten.
- Önderadmiraal** (vlagofficier één rang onder den admiraal), m. -s, -alen. Zie **V'eeadmiraal**.
- Önderaf** (van de benedenzij af), bw.; tel die rekening eens op en begin -. Ook: van onderen af.
- Önderafdeeling** (kleinere afdeeling), v. -afdeelingen; een - van een hoofdstuk.
- Önderarm** (benedenarm, voorarm), m. -en.
- Önderbaadje** (boezeroen van baai, wol of flanel, dat onder het bovenbaadje gedragen wordt), o. -baadjes.
- Önderberm** (de berm aan de onderzijde des dijks), m. -bermen.
- Önderbevelhebber** (bevelhebber een rang onder den opperbevelhebber), m. -s; -schap (rang of ambt van den onderbevelhebber), o.
- Önderbibliothecaris** (tweede opziener eener boekerij), m. -carissen.
- Önderblijfsel** (achtertijk wezen; mensch, dier of plant, die in groei achterlijk is), o. -s.
- Önderbreken** (storen, doen ophouden), ik -brak, heb -broken; de vreugde -, den arbeid -, zijn werk -, iemands slaap -, iemands rede, taal, woorden -; een gesprek, een onderhoud, samenspraak -; iemands pogingen -; -breking (verstoring), v. -en.
- Önderdaan** (een der bewoners van een land, met betrekking tot den vorst), m. -danen; ik blijf uw getrouwe -, scherts.: mijn -danen, de beenen of de voeten.
- Önderda'nig** (onderworpen), bn. en bw.; - zijn aan zijn vorst, aan de wet; uw -e dienaar (beleefdheidsformule); iemand - groeten; -heid (gehoorzaamheid), v. gmv.
- Önderdeel** (laagste deel, gedeelte van een hoofddeel), o. -deelen; het - van iemands gelaat, een der -en van de natuurkunde.
- Önderdek** (scheepst. scheepsvloer beneden het bovendek), o. -dekken.
- Önderdeks**, bw.; de kapitein is -, d. i. in de kajuit.
- Önderdies** (intusschen), bw. Van der Hoogen luisterde - onhoorbaar: „Dat juffertje De Groot heeft toch een allercharmans gezichtje.”
- Önderdoen**, ik deed -, heb -gedaan; iemand de schaatsen -, onderbinden; voor iemand -, zwichten, bukken, de mindere zijn.
- Önderdoor** (onder iets door), bw.; hij reed daar -, de jongens kropen er -, - gaan; - rijden.
- Önderdrukken** (omlaag drukken), ik heb -drukt; fig. een volk -, zijn toorn -, zijn karakter was -drukt; het zaud des oproers -, een denkbeeld moeten -, zijn verlangen niet kunnen -. Mevrouw Dorbeen kon een klein lachje van zenuwachtige voldoening niet -, (C. O.), d. i. inhouden, bedwingen, smoren.
- Önderdrukker** (dwingeland), m. -s. Zie **Tyran**.
- Önderdrukking** (het onderdrukken), v. -en; - moeten lijden, de - der bevolking door de Inlandsche hoofden (Mult), de - van een opstand, de - van onze hartstochten.
- Öndereen** (door elkaar, dooreen), bw.; de knaap gooide alle boeken -, de kinderen liepen -; samenstell.: - gooien, - haspelen, - klutsen, - knoeien, - malen, - men-gen, enz.
- Öndereinde** (benedenzijde), o. -einden, het - van een paal, de kinderen zaten aan het - der tafel.
- Önderen**, bw.: naar -, beneden; van -, b.v.: uw japon is van - wat te lang; zgw. Heila, van -, d. i. waarschuwing voor hen die beneden staan: Als . . . . . er iets uit de lucht werd nedergelaten, dat van - scheen genoemd te worden. (C. O.)
- Öndergaan** (naar beneden gaan), de zon ging -, is -gegaan, d. i. onder den gezicht-einder voor het oog verdwenen; ook: het vaartuig ging -, de dobber ging -. Fig. de roem, de grootheid, het aanzien, de luister van den mensch gaat eenmaal -, d. i. te niet.
- Öndergaan** (lijden, doorstaan, verduren), ik -ging, heb -; een mishandeling, een straf, een vernedering -; den dood -, een droevig lot -, een operatie -.
- Öndergang** (het ondergaan), m.; de - der zon, der maan; fig. dat is zijn -, verderf, val.
- Öndergeschikt** (afhankelijk), bn.; de leenheeren waren den koning -; een -e betrekking, niet zelfstandig, laag in rang; -e arbeid, onder de bevelen van een ander verricht; een -e rol spelen of vervullen, een mindere of kleine rol; iets van - belang, van geringe waarde; -heid (onderdanigheid), v. gmv.
- Öndergeschoven**, bn.; een - testament, bedrieglijk, heimelijk, onecht; een - leerstuk, vervalscht; een - kind, dat voor een echt kind heimelijk in de plaats is gesteld, of, bij gebreke van een kind, valschelijk als zoodanig is aangegeven.
- Öndergestoken** (heimelijk, bedrieglijk); een - processtuk, ondergeschoven.
- Öndergeteekende** (onderteekenaar), m. en v. -n; scherts. de spreker zelf.
- Öndergod** (fabell. god van minderen rang), m. -goden; de goden en -goden van den Olympus.
- Öndergoed** (lijflinnen, ondergoed), o. -goederen.
- Öndergraven** (ondermijnen), ik -groef, heb -; een muur, een wal, een fort -; fig. het gezag -.
- Öndergrond**, m. -gronden; de - van een veenlaag, d. i. de grond, die zich beneden die laag uitstrekt.



- On'dergronds** (onder den grond zijnde), bn.; *het -e water, een -e spoorweg.*
- Onderhan'delaar** (die onderhandelt, mid-delaar), m. -laren, -laars.
- Onderhan'delen** (handelen over, bespreken), ik heb -handeld; -**ing** (bespreking om tot overeenkomst te komen), v. -en.
- Onderhands', ondershands'** (met de hand naar beneden), bw.; - gooien, werpen.
- Onderhandsch'**, bn.; *een -e koop of verkoop, d. i. niet openbaar; een -e aanbesteding, verpachting, verhuring, enz.*
- On'derhave** (zeker onkruid: aardveil, honds-draf), v. gmv.
- Onderha'vig** (behandeld wordende, besproken), bn.; *in het - geval (Potg.), het - onderwerp. (germ.?)*
- On'derhebbend**, bn.; *de -e manschappen, d. i. die waarover men het bevel heeft.*
- Onderhe'vig**, bn.; *hij is zeer - aan koorts, aan kiespijn, d. i. er mede behept.*
- Onderhoo'rig** (ondergeschikt), bn.; -**heid**, v.
- Onderhoo'rige** (ondergeschikte), m. en v. -n; *het lot zijner -n verbeteren.*
- On'derhopman** (officier een rang lager dan de hopman of kapitein), m. -hoplieden, -lui; spreekt.: -hopmans, vero.
- On'derhoud** (verzorging, verpleging, voeding), o. gmv.
- On'derhoud** (gesprek), o.; *een belangrijk -, een - met iemand hebben, hij is zeer gezellig van -.*
- Onderhou'den** (verzorgen), ik -hield, heb -houden; -**hou'der** (verzorger, instandhouder), m. -s; -**hou'ding**, v. -en.
- Onderhou'dend** (aangenaam, gezellig), bn.; *een - prater, een - boek; op -e wijze.*
- On'derhout** (kreupelhout, ruijte), o. gmv.
- On'derhuid** (huid onder de opperhuid), v. -en.
- On'derhuis** (benedenhuis), o. -huizen.
- Onderhu'ren** (op slinksche wijze iemand of iets huren), ik heb -huurd; *hij heeft mij dien knecht, die dienstbare, dat huis -huurd; -huring*, v. -en.
- On'derhuur** (huur, verkregen door bemiddeling van of van een eersten huurder), v.; *een bovenhuis in - aan een ander afstaan.*
- Onderin'** (beneden in iets), bw.; *het boek ligt in die kast, -; een bloempot met een gat -.*
- On'derjarig** (minderjarig, onmondig), bn.; *het zijn nog -e kinderen. vero.*
- On'derkaak** (het onderste, beweeglijke deel der kaak), v. -kaken. Zie **Bo'venkaak**.
- On'derkant** (benedenzijde), m. -kanten; *de - van een tafelblad.*
- Onderkel'deren** (van een kelder voorzien), ik heb -kelderd; *een kamer -, dat kasteel is geheel -kelderd, overal zijn kelders.*
- Onderken'nen** (kennen uit iets anders), ik heb -kend; *inlanders van vreemdelingen -, het is moeilijk die tweelingbroeders te -, een vogel aan zijn veeren -; -kenning*, v. -en.
- On'derkerk** (onderaardsche kerk), v. -kerken. Zie **Crypta**.
- On'derkomen** (huisvesting, woning, schuilplaats), o. gmv.; *nergens een - vinden.*
- On'derkoning** (stedehouder, landvoogd), m. -koningen; *hij werd - van Napels, de - van Ierland, de - van Britsch-Indië; -koningenschap*, o. gmv.
- Onderkoo'pen** (op slinksche wijze door koop in 't bezit raken van iets, dat een ander wilde koopen), ik -kochte, heb -kochte; *hij heeft mij dat huis -kochte; -koo'per*, m. -s; -**koo'ping**, v. -en.
- Onderkru'i'pen** (werken tegen lager loon dan iemand die reeds in dienst is en dezen daardoor verdringen), ik -kroop, heb -kroopen; *bij uitbr. iemand op listige wijze benadeelen, heimelijk een voordeel afwinnen: die reiziger zoekt mijn klanten te -, door b.v. lager prijzen te vragen dan de markt aan geeft; -kru'i'per* (voellichter, misleider), m. -s; -**kruiperij'**, v. -en; -**kru'i'ping** (daad van onderkruipen), v. -en.
- On'derlaag** (benedenlaag, steunlaag), v. -lagen; *een zandgrond met een - van klei; een moorddadig vuur uit de -, benedenste geschutlaag van een oorlogsschip; kanonnen moeten een vaste - hebben; de - of -lagen van een bedstede, planken, waarop stroo en bed rusten.*
- On'derlangs** (van onderen langs), bw.; *zullen wij boven over den heuvel of - gaan? de rivier, die er - stroomde.*
- On'derlast** (benedenlast), m. gmv.; *de - van het schip bestond uit zand.*
- On'derleen** (leen uit de tweede hand, achterleen), o. -leenen.
- On'derleenheer** (de leenheer van een onderleen), m. -leenheeren; -**leenman** (de houder van een onderleen), m. -mannen.
- Onderlegd', onderleid'** (met bekwaamheid toegerust), bn.; *goed - zijn in de wiskunde.*
- Onderleg'gen**, ik -legde of -leide, ik heb -legd of -leid; *een vat -, het vast doen liggen door steunhouten; letters, die te flauw afdrucken -, ter drukkerij, er een strookje papier onder leggen; fig. hij is goed -legd in de oude talen, onderwezen; -leg'sel*, o. -s.
- Onderleid'**, bn. Zie **Onderlegd'**.
- On'derliggend** (zwakker zijnde), bn.; *de -e partij, tegenstelling van de bovendrijvende.*
- On'derlijk** (scheepst. touwen boordsel onder langs een zeil), o. -lijken.
- Onderlij'nen** (onderstrepen, onderhalen), ik heb -lijnd; *al de vreemde woorden met rooden inkt -.*
- On'derling**, bn. en bw.; *spaarkassen van -en bijstand, het - vertrouwen, tot - genoegen, een -e strijd, - wantrouwen, d. i. wederzijdsch; bw.: de aanwezigen mompelden -; iets - bepalen; de jongens wedijverden - wie het vaardigst zou zijn; iets - verdeelen; zich - verbinden, vereenigen, d. i. met elkaar; wij bevielen elkander -; de afgunst der overwinnaars -.*
- Ondermaansch'** (hier op aarde, aardsch), bn.; *een - schepsel, deze -e wereld, de wisselvalligheid der -e zaken, der -e dingen; het -e leven; -e vreugde, smart.*
- Ondermaan'sche** (de aarde, de aardsche dingen), o. gmv.; *aan al het - komt een einde; hij zweefde ver boven dit -; de werkelijkheid van het -; in dit -; scherts. In dit - kon geen bevalliger dames-coiffure bestaan. (C. O.)*
- On'dermaat** (verlies aan volume bij inkrimping, indroging, enz.), v. gmv.; *het koren is op dien zolder aanmerkelijk ingedroogd, dus zal er wel - zijn.*
- Ondermij'nen** (ondergraven, verzwakken), ik heb -mijnd; *muren, wallen, gebouwen, grondvesten -; dat zal uw gezondheid -; dat zal het gevoel van zedelijkheid -; -er*, m. -s; -**ing**, v. -en.

- Onderne'men** (uitvoeren, wagen), ik —nam, heb —nomen; —**er**, m. —s; —**ing**, v. —en.
- Onderne'mend** (durvend, moedig), bn.; *een —man, een —e firma.*
- On'derofficier** (mil. een rang beneden luitenant), m. —s, —en; *een sergcent, een wachtmeester is —.*
- On'derofficierskleeding**, v. gmv.; —**streep**, v. —strepen; —**tafel**, v. —s; —**uniform**, v. —en; —**weduwe**, v. —n.
- Onderom'** (om den onderkant), bw.; *naai die franje —, zet dat velerband —.*
- Onderons'je** (scherts. huiselijk kringetje), o. —onsjes; *een gezellig —; fig. Ooic de leeke-dichtjes zijn —onsjes.* (Busken Huet, d. i. behooren tot de klas der huis- of kamerpoëzie.
- On'deroverste** (R. K. onderprior, plaatsvervanger van den Broeder-overste, van de Eerw. Moeder), m. en v. —n.
- On'derpacht**, v.; *een tuin in — hebben.* Zie **On'derhuur**.
- Onderpach'ten**, ik heb —pacht; *een andere boer heeft hem dat stuk grond —pacht, onderhuurd, op slinksche wijze in pacht gekregen.*
- On'derpand** (waarborg), o. —panden; *de haard... het —der huiselijkheid zelve.* (C. O.)
- On'derpastoor** (R. K. de eerste kapelaan eener parochie), m. —pastoors. Vl.
- On'derra** (zeew. het benedenste rondhout), v. —raas; *de — van den grooten mast wordt de groote ra, die van den jokkemast de fokkera genoemd.*
- On'derregent** (tweede regent), m. —regenten; —**regentschap**, o. —pen.
- On'derriicht** (onderwijs, oefening), o. gmv.; *iemand ontvangt — in het timmeren.*
- Onderriicht'en** (leeren, oefenen), ik heb —riicht; —**riicht'er** (leermeester), m. —s; —**riicht'ing** (leering, voorlichting), v. —en.
- Onderriicht'ing** (R. K. verklaring van den catechismus in een stille mis), v. —en.
- Onderschat'ten** (te laag waardeeren), ik heb —schat; *lang heb ik zijn verdiensten —schat.*
- On'derscheid** (verschil), o. gmv.; —**maken**, —**vaststellen**; *met —, oordeel; de jaren van —; geen —gebruiken.*
- Onderscheid'en** (verschillend, uiteenlopend), bn. en bw.; *de —staten van Duitschland, de —gevoelens, de menschen spreken er —over.*
- Onderscheid'en** (uit elkaar houden), ik —scheidde, heb —scheiden; *zich —, uitmunten;* —**scheiding** (achting; cereblijck), v. —en.
- Onderschepp'en** (stuiten, opvangen), ik heb —schept; *brieven —; —schep'ping*, v. —en.
- On'derschikking** (spraak. betrekking tusschen zinnen van ongelijke rang), v. gmv.
- Onderscho'ren** (met één of meer schoren ondersteunen), ik heb —schoord; *een gewelf, een zoldering —; bij uitbr. met de schouders —; fig. ondersteunen, staande houden;* —**scho-ring**, v. —en.
- On'derschout** (tweede schout), m. —schouten. vero.
- Onderschra'gen** (ondersteunen), ik heb —schraagd; *een gewelf, een zoldering met zuilen, pijlers, stullen —; fig. het bijgeloof wordt door onkunde —schraagd; dapperheid door beleid —schraagd, gesteund;* —**er**, m. —s.
- On'derschrift** (wat onder een afbeelding geschreven staat), o. —schriften.
- Onderschrij'ven** (onderteekenen), ik —schreef, heb —schreven; —**schrij'ving**, v. —en.
- Ondershands'** (niet publiek, in stille), bw.
- On'dersim** (het onderste gedeelte van het hengelsnoer), v. —simmen.
- Onderspan'nen** (wisk. verbinden), zij heeft —spannen; *gelijke koorden — in denzelfden cirkel gelijke bogen.*
- On'derspit** (laatste spit), o.; *het —delven*, fig. de nederlaag lijden; *in het —geraken, zijn*, d. i. in verval komen of zijn (met zijn zaken).
- On'derst** (laagst gelegen), bn.; *de —e lagen*, *het —e gedeelte.*
- Onderstaan'** (durven wagen, ondernemen, beproeven), ik —stond, heb —staan.
- On'derstaand** (hieronder), bn.; —**e figuur**.
- On'derstaand** (ondersteuning, hulp), m.; *Gelder zond — in manschap, Holland zond — in geld; iemand —geven*, d. i. geldelijke steun; *domicilie van —*, plaats waar de armlastige is geboren; *pensioenen en — van weduwen en weezen;* —**geld**, o. —en; ook: *On'derstaandsgeld.*
- Onderstbo'ven** (ondersteboven), bw.; *alles ligt het —, omver, overhoop.*
- On'derste** (benedenste gedeelte), o. gmv.; *het —uit de kan willen hebben.*
- On'dersteek** (bedekt nadeel, bedrog), m.; *iem. —doen, afbreuk doen. vero.*
- On'derstel**, o. —stellen; *het —van een rijtuig, wagen, enz.*
- Onderstellen** (als waar aannemen), ik heb —steld; —**stef'ling** (gissing), v. —en.
- Ondersteu'nen** (onderschragen, schoren, ondersteunen, helpen), ik heb —steund; —**steu'ning** (hulp, bijstand, geldelijke steun), v.
- On'derstroom** (stroom onder de oppervlakte van zee of rivier), m. —stroomen; *een koude —.*
- On'derstuk** (deel van een kachelhuis; bende-deel van een pakhuis), o. —stukken.
- On'derstut** (steunsel), m. —stutten.
- Onderstut'ten** (onderschoren, met stutten ondersteunen), ik heb —stut; *met pilaren, met zuilen —; fig. door de sympathie der rijksvorsten —stut, gesteund, geschraagd.*
- On'derstuurman** (tweede stuurman), m. —lieden, —lui.
- Ondertee'kenaar** (hij, die onderteekent), m. —naren, —naars; *de —s van een verzoekschrift.*
- Ondertee'kenen** (aan de onderzijde voorzien van zijn handteekening), ik heb —teekend; —**teekening** (handteekening), v. —en.
- Ondertijds'** (nu en dan), bw.; *hij komt mij —bezoeken. w. i. g.*
- On'dertrouw** (verloving, wederzijdsche belofte), m. gmv.; *elkaar een ring ten —geven;* bij uitbr.: aangifte ten huwelijk bij den ambtenaar van den burgerlijken stand; *een partij bij gelegenheid van den —, ten —gaan, in —opnemen.*
- Ondertrouw'de** (bruid of bruidegom), m. en v. —trouwden.
- Ondertrouw'en** (in ondertrouw verbinden), ik heb —trouwd.
- Ondertus'schen** (inmiddels, onderwijl), bw.
- Ondervan'gen** (onderscheppen), —**ving**, —**vangen**; *lichtstralen —; een slag —, een houw —, opvangen, afslaan; iemand —, b.v. iemand die valt opvangen.*
- On'derverdeelen** (nader in deelen splitsen), ik heb —verdeeld; *de vier groote afdelingen der poëzie kan men nader —; —verdee'ling*, v. —en; *allerlei —en maken.*
- Ondervin'den** (leeren kennen), ik —vond, heb —vonden; —**vin'ding** (ervaring), v. —en.

- On'dervoorzitter** (vice-president), m. -s; bij ontstentenis van den voorzitter neemt de - diens plaats in.
- Ondervragen** (in 't verhoor nemen), ik -vraagde, -vroeg, heb -vraagd; -vra'ger, m. -s; -vra'ging, v. -en.
- Onderweg**, bw.; hij sprak - geen woord.
- Onderwereld** (het rijk der schimmen), v. gmv.
- Onderwerp** (stof, punt der gedachte, eener verhandeling; wat ten grondslag ligt aan een redeneering), o. -werpen; het - van een gedicht, van iemands studie; een grammatisch -.
- Onderwerpen** (onder gezag brengen), ik -wierp, heb -worpen; een volk -, een land -; -wer'ping, v. -en.
- Onderwicht** (kleiner gewicht door indroging), o. gmv. Zie **On'dermaat**.
- Onderwijl** (inmiddels, in dien tijd), bw.
- On'derwijs**, o. gmv.; iemand ontvangt - in de meekunde, deugdelijk -, grondig -, hoofdelijk -, openbaar -, godsdienst-, teeken-, vak-.
- Onderwijzen** (ontwikkelen, vormen), ik -wees, heb -wezen; -wij'zer, m. -s; -wij'zeres', v. -sen; -wij'zing (leering), v. -en.
- Onderwin'den** (zich) (zich vermeten, iets wagen), ik -wond mij, heb mij -wonden.
- Onderwor'peling** (onderhoorige, slaaf), m. en v. -worpelingen; ook: -e, v. v. i. g.
- Onderwor'pen** (gelaten, lijdzaam, gedwee), bn.; -heid, v. gmv.
- On'derzaat** (onderdaan), m. -zaten.
- Onderzeesch'** (onder de oppervlakte der zee zich bevindende), bn.; een -e telegraafkabel.
- On'derzetten** (laten onderloopen), ik heb -gezet; niet alle landerijen worden -gezet, d. i. onder water.
- On'derziel** (onderlijffe, rood baaien kleedingstuk), v. -zielen; vero. Lof en laster raken niet eens aan Jan's -. (Potg.)
- On'derzijde** (onderkant), v. -zijden; de - van een marmeren plaat.
- On'derzoek** (nasporing), o. gmv.; den afloop van het - afwachten, alles blijft een onderwerp van het -, het veld van -, de grenzen van het -, een gezet -, vrijheid van - op wetenschappelijk gebied, het besluit tot het instellen van een - (enquête) in de Tweede Kamer.
- Onderzoek'en** (navorschen), ik -zocht, heb -zocht; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- On'deugd** (zedelijk slechte hoedanigheid), v. -en; de weg der -, huichelarij is een leelijke -, de - zal daár triomfeeren; ook guitigheid: De - zag hun uit de brutale kijkers. (C. O.)
- On'deugd** (scherps. van een kind, jongetje, meisje of jonge vrouw), m. en v. -en; pas op, -, ik zal je krijgen.
- Ondeug'gend** (kwaad van aard, niet deugend, fig. stout, vermetel), bn. en bw.; een - paard, een -e gedachte, een - kind, een -e blik; dat zij beiden wel heel - vonden. (C. O.); bw.: hij kijkt altijd zoo -.
- On'dicht** (proza), o. gmv.; dicht en -.
- Ondicht'terlijk** (alledaagsch), bn.; een -e opvatting, zonder eenige dichterlijke vlucht; een - vers; Maertlant, de groote dichter uit -en tijd. (Bild.) n.l. 1235-'99(?)
- On'dienst** (slechte dienst), m. -diensten; iem. een - doen, ik hoop u geen - te bewijzen.
- Ondien'stig** (nutteloos), bn. en bw.
- On'dier** (schadelijk dier, monster, fig. ge-drocht), o. -dieren; de ever, dat -! het - (de slang) sperde zijn kaken open; ook: de hertog van Alva, dat -, onmensch.
- On'ding** (iets onbestaanbaars), o. -dingen; algemeene menschenvrde, een -; je hebt zeker weer een hoop -en gekocht, prullen, nietswaardige voorwerpen.
- Ondoor'dring'baar** (niet te doordringen), een - woud; de duisternis was er - als die des grafs, het oog kon ze niet doorzien.
- Ondoor'gron'delijk** (niet te doorgronden of te begrijpen), bn.; een - geheim, een -e valsheid, de wil des Heeren is -, Gods besluiten zijn -.
- Ondraag'baar** (te zwaar om te dragen), bn.; een -bare last, een - gewicht.
- Ondraag'lijk** (niet te verdragen), bn. en bw.; een -e stank, een -e hitte, een -e dwingelandij, een -e toestand, die jongen is -, een - wuffe; bw.: het was - warm, hij heeft - lang gesproken.
- Ondubbelzin'nig** (klaar, duidelijk), bn.; hij ontving -e bewijzen of blijken van ge-hechtheid, van achting, van genegenheid, van waardeering.
- Ondul'i'ne** (kromme, engbochtige slingerlijn in de ornamentiek), v. -s.
- On'echt** (samenleving buiten huwelijk), m. gmv.
- On'echt** (vals, niet echt), bn.; een - kind, niet wettig; rekenk. een -e breuk, b.v.  $\frac{12}{5}$ .
- Onecht'heid**, v. gmv.; de echtheid of - van een geschrift, de - van een getuigschrift.
- Onee'nig** (in twist), bn.; -heid, v. -heden.
- Oneens'** (niet van hetzelfde gevoelen), bn.; deze broeders zijn het - op dit punt; hij is het met zich zelven -, hij is besluiteloos.
- On'eer** (schande, smaad), v. gmv.; iemand -aandoen, dat doet u geen - aan; tot - strekken, schande berokkenen.
- Oneer'baar** (onzedelijk), bn.; een - liedje, -bare plaatwerken; -heid, v. gmv.
- Onein'dig** (zonder einde), bn. en bw.; een -e verscheidenheid, de -e ruimte; wisk. een -e reeks, een -e kettingbreuk; de -e goedheid Gods, zeer groot; bw.: - groot, dat elk denkbaar getal te boven gaat; - klein, een - voortloopende reeks, dat alles zou mij - gelukkig maken, hij is - knapper dan zijn broeder, in de hoogste mate; -heid, v. gmv.
- Onein'dige** (wat zonder einde is), o. gmv.; het -, de ruimte van het heelal, die men zich onbegrensd denkt; de -, m. nl. God.
- Onercus'** (drukkend, lastig, bezwarend), bn.
- Onfeil'baar** (niet onderhevig aan dwaling), bn. en bw. Geen dokter is -; een -bare uitspraak der kerk; een - geneesmiddel, nooit falend; een - gevolg, een -bare proef; bw.: dat alles is - zeker, stellig; -heid, v.
- On'fraai**, bn.; de kerk van dat dorpje is niet -, nog al fraai.
- Ongaar'ne** (moode, met tegenzin), bw.; ik scheidde - van hem; de vader zag zoo iets niet -, nog al gaarne.
- Ongansch'** (ongezond, ziekelijk, onwel), bn.; ik ben zoo -. gmv.
- Ongebaand** (niet effen, met hindernissen), bn.; het -e strand, langs -e wegen, een - pad.
- Ong'ebonden** (niet ingebonden), bn.; werken van Cats, nog -; fig. de - stijl, niet aan maat of rijm gebonden; een - levenswijze, losbandig; - scherps, loszinnig; -heid, v. -heden.
- Ong'edaan**, bn.; wat geschied is, kan men niet - maken, alsof het niet gebeurd ware.

- On'gedeerd** (zonder letsel), bn.; *de hond bracht het kind - aan den kant; de kogels lieten het fort -*.
- On'gedierte** (schadelijk, walgelijk gedierte), o.; *slangen en dergelijk -*; inz. van insecten: *in dat logement hadden wij last van -*.
- On'gedoopt** (niet gewijd of ingezegend), bn.; *-e klokken*. (Staring.)
- On'gedoopte** (persoon, die het H. Doopsel niet heeft ontvangen), m. en v. -n; *een heiden, een Jood of een Jodin is een -*; fig. *hij is een -*, een onnoozele bals, een sul.
- On'geduld** (gejaagdheid, spanning), o. gmv.; *de kinderen waren vol -, uit - tipperde de heer Bruis met zijn wandelstok, met - iem. wachten*; **-duf'dig**, bn.; **-igheid**, v.
- On'gedurig** (zenuwachtig, onrustig), bn. en bw.; *die knaap is vandaag erg -, vol hinderlijke onrust; de hond, - met zijn pooten krabbende*; **-heid**, v. -heden.
- On'gedwongen** (ongekunsteld, los, vrij), bn. en bw.; *een - houding, - manieren, een - wellevendheid, op - toon*; bw.: *hij sprak zeer -*; **-heid**, v. gmv.
- On'gevenaard** (zonder gelijke), bn.; *een - e moed, een - e kleurenpracht*.
- On'gegrond** (niet steunende op hechten grondslag), bn.; *een - e vrees, niet gerechtvaardigd; een - vermoeden, een - e aanmerking, die beschuldiging is -, die klachten zijn -*; **-heid**, v. gmv.
- On'geheveld** (niet met hevel of gist toebeleid), bn.; *Israël. het feest der - e brooden, genaamd Pascha. vero.*
- On'gehinderd** (ongedeerd), bw.; *hij kon - verder gaan*.
- On'gehoord** (zonderling, vreemd), bn. en bw.; *een - e zaak; zoo iets is -*; *een - e prijs, buitengewoon; de - ste plagerijen, ergste*; bw.: *dat boek is - langdradig, in zeer hooge mate*.
- On'gekrenkt** (dicht, gaaf, niet stuk), bn.; *Hij (Marco) rijst met - e leden*. (Staring.)
- On'gekrukt** (zonder vouwen), bn.; fig. *een - e trouw, ongeschonden*.
- On'gekunsteld** (eenvoudig, ongedwongen), bn. en bw.; *hij zong een - lied, een - oprechtheid, hij sprak -*.
- On'gel** (smeer, talk, reuzel), v. gmv.; *de - dient tot het maken van kaarsen, zeep, enz.; vet als -*; **-ig** (hardachtig en vettig), bn.; **-fakkel**, v. -s; **-kaars** (smeerkaars), v. -en; **-toorts**, v. -en.
- On'geleerd** (niet onderricht, niet geoefend), bn.; *het waren maar - e menschen, een - meisje; - in de kunst van spelen, zingen*; **-heid**, v.
- On'gelegen**, bn.; *de haven was -*, niet gunstig gelegen; *gij komt -*, niet van pas; *hij kwam op - tijd*; **-heid** (ongunstige gesteldheid), v. -heden.
- On'gelescht** (niet gebluscht), bn.; *hier verkoopt men - e kalk*.
- On'geletterd** (onbedreven in de studie der letteren), bn.; *Mohammed, ... wel -, maar in 't diepst zijns wezens dichter*. (Da Costa.)
- On'gelijk** (niet gelijk, verschillend), bn. en bw.; *een geraas niet - aan dat van een verren donder*; wisk.: *tegenover - e zijden staan - e hoeken*; rekenk.: *breuken met - e noemers; de weg was zeer -, oneffen; een - strijd; een - huwelijk*; bw.: *de pols sloeg zeer -*; *die toren is - hooger*; **-heid**, v. -heden.
- On'gelijk**, o. gmv.; *gij allen hebt -*; *iemand - geven; iem. in het - stellen, procederen op kosten van -, een - wreken*.
- On'gelijkbee'nig** (wisk. niet gelijkbeenig), bn.; *een - e driehoek, d. i. geen twee zijden gelijk hebbende*; **-heid**, v. gmv.
- On'gelijkna'mig** (van naam verschillend), bn.; *twee - e grootheden, breuken, enz.*
- On'gelijkslach'tig** (niet gelijkslachtig), bn.; *M<sup>3</sup> en M<sup>2</sup> zijn -*.
- On'gelijksoor'tig** (niet van dezelfde soort), bn.; *7a en 7b zijn -*.
- On'gelijkvloeiend** (spraak van w.w. nl. van stamklanker veranderend), bn.; *eten, drinken, loopen zijn -*. Zie **Sterk**.
- On'gelijkzif'dig** (wisk. niet gelijkzijdig), bn.; *een - e driehoek, d. i. geen drie gelijke zijden hebbende*.
- On'gelikt** (eig. niet gelikt, fig. onbeschoft), bn.; *een - e beer, een pasgeboren beer, die nog niet schoon gelikt is; fig. daar lag hij (Goliath) de - e beer; een - e bengel, een - e kerel, lomp, zonder goede manieren*.
- On'gelogen** (de waarheid behelzende), bn. en bw.; *gij ziet er, -, nog zoo jeugd'ig uit als een bruid*. (Staring); bw.: *dat is - de tiende maal*.
- On'geloof** (gemis van geloof), o. gmv.; *zich een air van - geven; het - voerde daar den boventoon; - en revolutie; uw ... gevoel tot wereldzin en - verhard*. (C. O.)
- On'geloof'baar** (niet geloofd kunnende worden), bw.; *zoo iets is -*. w. i. g.
- On'geloof'felijk** (onaannemelijk), bn.; *een - geval, met - e moeite, de uitwerking was -, dat alles is -*; bw.: *- snel; in - korten tijd*.
- On'geloo'vig** (niet geloovende, blijk geven van wantrouwen), bn.; *hij is een - e Thomas; de - e Friezen; hij is een - man; fig. de - e wijsbegeerte; de wereld gaat - worden; hij keek mij aan met een - en glimlach, met een - en blik; Nurks beet met het - ste gezicht van de wereld de punt van de sigaar; bw.: hij schudde - het hoofd; Henriette sloeg - de oogen tot hem op*. (C. O.); als zn.: **-e** (een heiden), m. -n; **-heid**, v. -heden.
- On'gelouterd** (niet gezuiverd), bn.; *een - e smaak*.
- On'geluk**, o. -ken; *toen begon mijn -, rampspoed; hij wil mijn -, verderf; zgw. een - komt zelden alleen; twaalf ambachten en dertien -ken; ik deed het bij -*; *een - krijgen; hij had het - een verkwistende vrouw getrouwd te hebben; zich een - lachen, schreeuwen; een - begaan, iem. zwaar kwetsen, doodslaan; „Oogenblikkelijk!“ schreeuwde de vader, „of ik bega een -!“* (C. O.)
- On'geluk'kig** (rampspoedig, ellendig), bn. en bw.; *wat is die man -! Turkije is een - land; iemand - maken, in het verderf storten; ik was dien avond zeer - in het spel, tegenspoed hebbend; een - huwelijk; een zeer - e uitkomst; bw.: ik speelde zeer -, ik kwam dien dag - te laat aan den trein; -lijk, bw.*
- On'geluksbode** (brenger van een slecht bericht, Jobsbode), m. -boden; **-dag**, m. -dagen; **-kind** (iemand door het lot bestemd voor het ongeluk), o. -kinderen; **-profeet** (iemand die ongeluk voorzegt), m. -profeten; **-ster** (teeken van ongeluk), v. -sterren; **-vogel** (iemand wien alles tegenloopt), m. -vogels.
- On'gemak** (hinder, last), o. -gemakken.
- Ongemak'kelijk** (last gevende), bn. en bw.; *een - e houding, hij heeft een - humeur, ik*

- zal hem een — standje geven; bw.: wat zit je daar —! hij spreekt —; —heid, v. gmv.
- Ongemanierd'** (plomp, lomp), bn. en bw.; wat een —e jongen! zonder goede manieren; wat spreekt die man —! —heid, v. —heden.
- Ongemas'kerd** (zonder masker), bn.; een —e dame, een — bal.
- Ongemeen** (niet alledaagsch, ongewoon), bn.; een —e kleederdracht, een —e denkwijze; een koopren brug van —e pracht. (Bild.); een —e geest, uitmuntend; bw.: hij had — groote handschoenen; —heid, v. —heden.
- Ongemeerd** (niet vastgelegd), bn.; dat schijp ligt daar nog —.
- Ongemerkt** (zonder bemerkte te worden), bn.; wij kwamen — buiten; bw.: het was — laat geworden.
- Ongemunt** (niet gestempeld), bn.; — goud, zilver.
- Ongenaak'baar** (niet te naderen), bn.; de baron was haast —; Nu was Mevr. Van Hoel bijna — geworden. (C.O.); —bare stijfheid, hooghartig; —bare grootheid, trotsch; —heid, v.
- Ongenade** (ongunst), v.; in — vallen, de hoveling raakt de gunst des vorsten kwijt; zich op genade of — overgeven, d. i. zich onvoorwaardelijk overgeven.
- Ongena'dig** (ruw, hard), bn. en bw.; een — lot; hij gaf hem een —en slag; bw.: hij ranselde den hond — af; het is — warm, erg.
- Ongeneugte** (ongenoegen), v. —n. vero.
- Ongenoegen** (mishnoegen, ontevredenheid), o. gmv.; zich iemands — op den hals halen; met iemand — krijgen, d. i. oneenigheid.
- Ongenoed** (niet genoodigd), bn.; musschen zijn in onze tuinen —e gasten.
- Ongepaard**, bn.; —e handschoenen, geen paar vormende; hij blijft — leven, zonder gade.
- Ongepast'** (onbetamelijk), bn. en bw.; een —e vraag, een —e houding; bw.: hij heeft zich — gedragen, onbehoorlijk; —heid, v. —heden.
- Ongepermitteerd'** (onbehoorlijk), bn. en bw.; het is — hier zoo te rooken; bw.: het stinkt hier —; de koetsier reed — hard. spreekt.
- Ongera'den** (onraadzaam), bn.; ik vind dien tocht —; het is —, aldus te handelen.
- Ongerecht** (dicht. onrechtvaardig), bn.; een —e krijg.
- Ongerech'tigheid** (booze, onrechtvaardige daad), v. —heden; zij, die —heden doen, zullen hun straf niet ontgaan; zijn vriend verlokte hem tot allerlei —heden.
- Ongere'geld** (niet geordend of ordelijk), bn.; een bende —e troepen; een — leven; bw.: hij komt —, hij leeft —; —heid, v. —heden.
- Ongere'kend** (behalve de te noemen zaak), bn.; hij heeft duizend gulden inkomen, — zijn klein pensioen.
- Ongerept'** (ongedeerd, onaangetast), bn.; de taart is — gelaten, een —e naam, een eed moet heilig en — bewaard worden; bij uitbr. eerbaar, ongeschonden.
- Ongerief** (hinder, last), o. gmv.; ergens — van hebben.
- Ongerie'felijk** (hinderlijk, lastig), bn.; —heid, v. —heden.
- Ongerijmd'** (met het gezond verstand in strijd), bn.; een — denkbeeld, zulk een handeling moet — heeten, dat zijn — leugens; meek. een bewijs uit het —e, waardoor men laat zien, dat de ontkenning van het gestelde tot een ongerijmdheid (dwaasheid) leidt.
- Ongeron'nen** (niet gestold), bn.; — bloed.
- Ong'erust** (angstig, bekommerd), bn.; maak u daar niet — over; hij zag zijn makker met een —en blik aan; —heid, v. gmv.
- Ongescha'pen** (niet geschapen), bn.; de — Schepper, God is een — geest; de trans van 't — licht (Vondel).
- Ongescha'pene** (de Godheid), m. gmv.
- Ong'eschikt** (niet passend voor), bn.; hij is geheel — voor dien werkring; het is nu een —e gelegenheid; —heid, v. gmv.
- Ong'eschoeid** (zonder schoeisel), bn.; met —e voeten; deze monniken waren —; de taal van 't — janhagel, d. i. geen schoenen maar klompen dragende.
- Ong'eschokt**, bn.; het vertrouwen bleef —; een —gemoed, d. i. vast, onwankelbaar.
- Ong'eschouden** (ongedeerd), bn.; haar eer, haar naam blijve —; het geloof — bewaren, ongekrenkt; geen kerk bleef —, d. i. in haar geheel.
- Ong'eschoond** (niet gezuiverd), bn.; een mud —e rogge.
- Ong'eschoren** (slordig, ruw), bn.; ongekleed en — kwam hij voor den dag; een — bende.
- Ongesta'dig** (onbestendig, veranderlijk), bn.; het is — weer, een —e wind; wat een — karakter! een —e blik, de —e zee, het — lot; —heid, v. —heden.
- Ongesteld'** (in lichten graad ziek), bn.; een — student ontbreekt het nimmer aan gezelschap. (C. O.); —heid, v. —heden.
- Ongestoffeerd** (niet gemeubileerd), bn.; een —e kamer.
- Ongestoord** (niet door iets onaangenaams afgebroken), bn.; een —e rust, het — geluk des kinderteeftijds. (C. O.); bw.: iemand — spreken, — studeeren.
- Ong'gestraft** (niet gestraft wordende, straffeloos), bn.; geen zonde zal — blijven; bw.: de olifant laat zich niet — tergen.
- Ong'estuim** (onstuwigheid), o. gmv.; (Elius) werpt zich straks met — aan Heiles voeten neder. (Bild.)
- Ong'estudeerd** (geen academische opleiding genoten hebbende), bn.; een — man.
- Ong'getemperd** (onverflauwd, onverminderd), bn.; het licht valt daar —; met —e kracht.
- Ong'geval** (ramp, ongeluk), o. —gevallen.
- Ong'gevalleuwet** (rijkswet tot verzekering van den werkmans bij ongelukken), v. gmv.
- Ong'geveer'** (ten naastebij), bw.; ik woon — bij de poort; het is — elf uur, ongeveer.
- Ong'geveinsd** (oprecht), bn.; een —e liefde, een —e bewondering, dat is —e taal, het zijn —e vrienden; —e tranen; bw.: — spreken.
- Ong'gevraagd** (zonder gevraagd te zijn), bn.; hij kwam — aan den disch; iemand een — afscheid geven; iemand — zijn ontslag geven.
- Ong'gewijd** (R. K. niet door den priester geconsacreerd of ingezegend), bn.; met —e klokken beng'len. (Staring).
- Ongewil'lig** (niet volzaam), bn.; die knaap is zeer —; dicht. Elius gevoelt een blos van — schamen, onwillekeurig.
- Ongewis'** (onvast, onzeker), bn. en bw.; de Rijn sluipt eerst voort met —se gangen. (Helmets); de hoed van Pieter dobberde op de —se baren. (C. O.), onbetrouwbaar; bw.: de slagen der ridders begonnen — te vallen.
- Ong'gewraakt** (zijnde zonder gebreken), bn.; naar de —e zeden des lands, d. i. niet bedorven.
- Ong'zeg'lijk, ongezeg'gelijk** (ongehoort-

- zaam), bn.; *die knaap is vandaag weer erg* —; *een ezal is vaak* —, koppig; —**heid**, v. gmv.
- Ongezel'lig** (niet spraakzaam, onbehaaglijk), bn.; *wat ben je vanavond weer* —; *de tafels (der school) zijn zoo* —. (C. O.); —**heid**, v.
- On'gezien** (niet opgemerkt), bn.; *hij was — de woning ingetreden*.
- On'gezien** (ongeacht, niettegenstaande), vz.; *het huis is netjes onderhouden*, — *zijn uitgebreidheid*.
- On'geziene** (de Godheid), m. gmv.; *o vogel van mijn heil... gezant der —n.* (de zwaan in Eilius van Bild.)
- On'gezind** (niet van zin, ongenegen), bn.; *hij is — een voet te wijken; hiertoe is mijn vader* —; —**heid**, v. gmv.
- On'gezocht** (vanzelf zich voordoende), bn.; *een —e gelegenheid; in zijn kunstwerk is alles* —, ongedwongen; —*e scherts, op —e wijze, natuurlijk*; —**heid**, v. gmv.
- Ongezou'ten**, bn. en bw.; — *boter*; — *taal, laf*; *iemand — de waarheid zeggen*, uiterst openhartig, gmv.
- On'god** (dicht. afgod), m. — goden; *hij offert den — en dezer eeuw*.
- Ongodist'** (godloochenaar, atheïst), m. — en.
- Ongodisterij'** (godloochening), v. gmv.
- Ongunst** (onwettelijke gezindheid), v. gmv.; *de — des Konings, d. i. ongenade; de — van het publiek, de — der grooten, de — van het lot, der fortuna; de — der seizoenen*, tegenwerking, barheid; —**ig**, bn.: — *weer*.
- Ongun'stig** (nadeelig), bn. en bw.; *het lot was hem niet* —; *het waren —e jaren voor den handel; iets of iemand in een — daglicht stellen; zoo iets maakt een — indruk*; bw.: *hij heeft zich zeer — over u uitgelaten*.
- Onguur'** (akelig, schrikwekkend), bn.; *de —gure kop van Jormungandur.* (Staring), — *gespuis* (Bog.); *een —gure geschiedenis, onaangenaam; dat is —e straattaal, plat, vuil; — voedsel, slecht*; —**heid**, v. w. i. g.
- Onhan'dig** (lomp, linksch), bn. en bw.; —**heid** (fig. lompheid), v. —heden.
- Onheb'belijk** (ongemanierd), bn. en bw.; *een — mensch, —e praat*; — *vloeken*; —**heid**, v.
- On'heil** (ramp, groot ongeluk), o. — en; *een dreigend —, tot iemands —*.
- Onhei'fig** (ongewijd, profaan), bn.; *de —e woede des volks; zijn oogen blaakten van een — vuur, onrein*.
- On'heilsbode** (berichter van onheil), m. — n; *heer onheilsboe nl. het Haantje, wees onverbiddlijk: Noord!* (De Gen.); —**dag** (dag van onheil), m. —dagen; —**kreet**, m. —kreten; —**nacht**, m. —en; —**teeken**, o. —s; —**tolk**, m. —en; —**vogel** (vogel die ongeluk spellt, b.v. de raaf), m. —vogels.
- Onheil'spel'end** (onheil of ramp aanzeggende), bn.; *een — teeken, een — antwoord, zijn blik was —*.
- Onherberg'zaam** (ongastvrij, geen goed onderkomen of verblijf verschaffende), bn.; *een — eiland, een strand; een — dak*.
- Onheug'lijk** (zeer lang geleden), bn. en bw.; —*e tijden; van —e tijden her; sedert —e jaren*; bw.: *het — oude Indië, de oorsprong of het begin ligt in den nacht van 't verleden*.
- Onheusch'** (onwettelijk, niet voorkomend), bn. en bw.; *een — antwoord, een — verzoek, een weigering ware — geweest.* (Potg.); bw.: *iemand — behandelen*; —**heid**, v. gmv.
- Onhof'felijk** (ongemanierd, onwettelijk), bn. en bw.; —*e taal; hij sprak —*.
- On'klaar** (duister, niet helder, niet in orde), bn. en bw.; *een —anker, dat in den ketting verward zit*; —**heid**, v. gmv.
- On'kosten** (extra-kosten), m. mv.; *alle onnoodige — trachten te vermijden, iemand op — jagen, — maken voor iets*.
- Onkreuk'baar** (niet te kreuken, ongerept), bn.; *de —bare wetten van eer en goede trouw; —bare rechtvaardigheid; het —bare geweten, d. i. zonder rimpels*; —**heid**, v. gmv.
- On'kruid** (slecht kruid), o. — en; *zegsw. — vergaat niet, wat slecht is, blijft in wezen*.
- On'kuisch** (onrein van zeden), bn.; —**heid**, v.
- On'kunde** (domheid, onwetendheid, onbekendheid), v. gmv.
- Onkun'dig** (onwetend), bn.; *een — man, een — volk; iemand van iets — laten*; —**heid**, v.
- On'land** (woeste, moerassige grond), o. — en.
- On'langs** (kort geleden), bw.; *ik heb u nog — gesproken*.
- Onle'dig** (bezig, in de weer), bn.; *zich met iets — houden; anderen, niet —, werpen kokende olie naar omlaag*.
- On'lekker** (zich niet al te wel gevoelende), bn.; *'t kind voelt zich —*.
- Onlij'delijk** (ondragelijk), bn.; *de pijn wordt —, —e honger, —e dwang, — dorst; de zielen zullen daar — zijn, d. i. niet aan lijden onderworpen*.
- On'logisch** (niet logisch), bn. en bw.; *een —e redeneering, hij sprak op —e wijze; bw.: hij sprak zeer —, met de logica in strijd*.
- Onloo'chenbaar** (niet te ontkennen), bn.; *een —bare gelijkenis, een —bare gevolgtrekking, onwraakbaar*.
- On'lust** (kwelling, verdriet, ongerief), m. gmv.
- On'lusten** (woelingen, beroerten), m. mv.
- On'lust'ig** (droevig, neerslachtig), bn. en bw.; —**heid**, v. gmv.
- On'macht** (flauwte, zwakte), v.; *in — vallen*.
- Onmach'tig** (zonder macht of kracht), bn.; *hij was — het paard tegen te houden; die vrouw is een — schepsel*.
- Onma'tig** (zonder maat, fig. uitgelaten), bn. en bw.; *een — hitte; hij is aan tafel —, geen maat houdende; bw.: hij begon — te lachen*; —**heid**, v. —heden.
- Onmededoo'gend, onmededoo'gend** (mededoogetloos), bn.; *een — krijgsman; de dood is —, kent geen medelijden*.
- Onmeet'baar**, bn.; *het getal  $\sqrt{2}$  is —, kan niet in een aangenomen maat worden uitgedrukt; fig. de —bare hemelen, de —bare wouden, de —bare heide, de —bare tijden*.
- On'mensch** (wreeddaard), o. —mensen; *Nero was een —*.
- Onmen'schelijk** (barbaarsch), bn. en bw.; *zoo'n handelswijze is —; —e wreedheid; bw.: iemand — behandelen*; —**heid**, v.
- Onmerk'baar**, bn. en bw.; *een —bare vertraging, de zieke nam — af; hij was — ontslapen*.
- Onmet'lijk** (oneindig groot, zeer groot), bn.; *het — ruim der schepping, de —e binnenlanden van Afrika, wat een — doek, reusachtig schilderij; —e kracht*; —**heid**, v. —heden.
- Onmid'dellijk** (rechtstreeksch, zeer nabij zijnd), bn. en bw.; *een —e mededeeling, onder den —en invloed; in de —e nabijheid des konings; iemands —e opvolger; bw.: het bewijs*

- dezer stelling volgt — uit het voorgaande; de spion werd — doodgeschoten, gij moet — komen, d. i. terstond, onverwijld.
- On'min** (twist, vijandschap), v. gmv.; in — leven, in — geraken, oneenigheid.
- Onmis'baar** (onontbeerlijk), bn. en bw.; hij kocht de volstrekt — bare meubelen; een — inkomen; ééne voorwaarde is daartoe —; de jager gewapend met zijn — baren boog; bw.: te veel toegevendheid geeft — aanleiding tot wanorde, onfeilbaar; —heid, v. —heden.
- Onmisken'baar** (duidelijk waarneembaar), bn. en bw.; een — bare gelijkenis; deze actrice speelt met — bare bevalligheid; een — bare bedreiging; bw.: hij gelijkt — op zijn vader; —heid, v.
- Onno'gelijk** (niet kunnende gebeuren), bn. en bw.; het was — hem te overtuigen; dat schijnt —; iets voor — houden; de toestand, het leven werd zoo —, niet langer kunnende duren; hij heeft zich daar — gemaakt, zich zoo gedragen, dat hij onbruikbaar is; 't is een — man; bw.: ik kan — vanavond komen, stellig niet; —heid, v. —heden.
- Onnou'dig** (minderjarig), bn.; —heid, v.
- On'na** (niet dichtbij, ver af), bw.; zijn kantoor is aan 't andere eind der stad, heel —.
- Onnasp'eur'baar** (niet na te gaan, onbegrijpbaar), bn.; de wegen des Heeren zijn —; (die herfststraden zijn) met — speurbre kunst gesponnen. (Beets).
- On'natuur** (verkeerdheid, dwaasheid), v. gmv.; zoo iets is — en huichelarij.
- Onnatuur'lijk** (in strijd met den gewonen gang der dingen), bn. en bw.; een — e en rampspoedige levensloop; er zijn — e ouders, die hun kinderen mishandelen; een — e leestoon, een — e stijl, gemaakt; bw.: het is vandaag — warm; —heid, v. —heden.
- Onnoem'baar** (geen naam dragende), bn.; iets — getal van sterren, een — bare schat, dicht, zeer groot; een — aantal.
- Onnoem'lijk** (dicht, niet te noemen), bn. en bw.; de — e God; er zijn — e dwaalbegrippen uit die bron gevloeid; bw.: een stoffe — klein.
- Onnoo'zel** (onschuldig, zonder boosheid, dom), bn. en bw.; —heid, v. gmv.
- Onnoo'zele-kinderen** (R. K. herinneringsdag op 28 Dec.), o. mv.; op — is het kleinste kind de baas in huis, in school, enz.
- On'nut** (zonder nut, ijdel), bn.; —te klap.
- Onomas'ticon** (lijst van persoonsnamen, wetenschappelijk woordenboek), o. —s.
- Onomatopee'** (klanknabootsend woord), v. —en.
- Onomstoo'telijk** (onwederlegbaar), bn. en bw.; een — e waarheid, een — bewijs; bw.: iets — bewijzen.
- Onoog'lijk** (onaangenaam, onbehaaglijk), bn. en bw.; dat boek, die plaat, dat kleed ziet er — uit; een — beeld, een — tafereel; bw.: dat is — geschilderd.
- On'opgemerkt** (zonder opgemerkt te worden), bn.; zij gingen — door de menigte, iets — laten, — verliet hij het kasteel.
- Onoplos'baar** (niet op te lossen), bn.; gips is — in water; dit vraagstuk is —, er is een gegeven te min; een — bare vergelijking; —heid, v. gmv.
- On'paar**, bn.; dit gedicht eindigt met een — rijm, er ontbreekt een rijmregel; wat raadt ge, paar of —? oneven.
- Onpædago'gisch** (in strijd met de regelen der opvoedkunde), bn.; een — e vraag, handeling, straf, enz.
- Onpartij'dig** (onbevooroordeeld), bn. en bw.; een — toeschouwer, een — rechter; een — oordeel, een — onderzoek; bw.: gij zult wel — oordeelen, —heid, v. —heden.
- On'pas (te)** (d. i. niet van pas, ongelegen), bw.
- On'passelijk** (onwel, misselijk), bn.; het vrouwtje was in de kerk — geworden; —heid, v. —heden.
- Onpersoon'lijk** (geen zelfbewustzijn hebbende), bn.; de goden der Grieken zijn in ons oog — e wezens; een — werkwoord, dat behalve in de onbepaalde wijs enkel in den derden persoon enkelv. voorkomt: het regent, het sneeuwt; bw.: het w.w. zijn is schijnbaar — gebezigd in: Het is goed, dat gij komt.
- Onpra'e'tisch** (weinig slag hebbend), bn.; een ten eenenmale — wezen; bij uitbr. een — e manier van reizen, een — e poging.
- On'raad** (gevaar, verwarring), m. gmv.; er broeit —; mil. — blazen, alarm.
- On'recht** (ongelijk), o. gmv.; ten — e, onbillijkerwijze, zonder genoegzamen grond en in strijd met de waarheid; — plegen, onrechtvaardigheid; iemand — doen, — lijden; zgw. het is beter — te lijden dan — te doen; — zat niet gedijen.
- Onrechtma'tig** (niet gegrond op recht en billijkheid), bn. en bw.; een — verzoek, een — e eisch; de — e bezitters dier goederen, niet met recht bezittende; bw.: hij heeft zich dat goed — toegeëigend.
- Onrechtvaar'dig**, bn. en bw.; de — e rentmeester, oneerlijk; een — e beoordeeling; op — e wijze verkregen; bw.: iem. — beoordeelen; —heid, v. —heden.
- Onrechtzin'nig** (anders dan de ware leer vereischt of toelaat), bn. en bw.; men hield Dominee voor —, voor min of meer Arminiaansch, d. i. afwijkend van de leer der Hervormden.
- Onred'baar**, bn. Jerusalem was een — bare stad; Constantinopel was — voor 't Damascensche zwaard. (Da Costa); —bre nederlagen.
- Onre'delijk** (onbillijk), bn. en bw.; een — e eisch; de — e luimen van dien knorrepot; bw.: hij eischt — veet; —heid, v. —heden.
- Onregelma'tig** (ongeregeld), bn. en bw.; zijn studie was zeer —, een — kerkganger; afwijkend van den regel: brengen is een — werkwoord; bw.: het kasteel is aan den achterkant zeer — opgetrokken, niet volgens een vast plan; —heid, v. —heden.
- On'rein** (onzindelijk, vuil), bn.; varkens zijn — e dieren; een — e geest, d. i. een onheilige geest; — van zeden, — e lusten, onkuisch; —heid, v. —heden.
- On'rijm** (proza, rijmloos vers), o. gmv.; de psalmen, in — geschreven; een enkel gedicht van Staring is in —, b.v. de Verjaardag.
- On'roomsch** (protestantsch), bn.; Roomschen —, de gezamenlijke christenen dezer landen.
- On'rust** (geen rust, angst, becommering), v.
- Onrustba'rend** (zorgwekkend), bn.; de toestand der zieke was —, een — rumoer, — e tijdingen.
- Onrus'tig** (voortdurend in beweging), bn. en bw.; de — e golven, de koeien werden —, de man was van — en aard, ongedurig, woelig; fig. een — e nacht; bw.: de jongen draafde — heen en weer, gejaagd; de zieke stiep —, onvast; —heid, v. gmv.

- Onrustmaker** (iem. die onrust verwekt), m. -s; -**stoker** (iem. die verdeeldheid te weegbrengt), m. -s; -**vol** (onrustig), bn.: een -volle nacht; -**zaaiër**, m. -s.
- Ons**, pers. en bezitt. vnvw.; *God ziet ons; ons huis.*
- Ons** (hectogram), o. -en; een -**boter**, d.i. H.G.
- Onschamper** (goetijk), bn.; *dat was maar -e jok.*
- Onschap'pelijk** (onredelijk, onbillijk), bn. en bw.; een -**e handelwijze**, hij heeft mij -behandeld.
- Onschat'baar** (niet te schatten, onwaardeerbaar), bn. en bw.; *gezondheid is een - bezit, iem. een -baren dienst bewijzen; bw.: hij is -rijk.*
- Onschend'baar** (niet te schenden, onverbrekelijk), bn.; *de wetten zijn -, een -voorrecht, ieder burger is - in zijn woning, de koning is -, hij deed een -baren eed; -heid*, v. gmv.
- On'schoon** (leelijk, afzichtelijk), bn.; *veel van wat in kleederdracht of mode voor schoon moet gelden, is -.*
- On'schuld** (schuldeloosheid), v.; *zich beroepen op zijn -, de kindertijde -, de -verdedigen.*
- Onschul'dig** (zonder schuld, argeloos), bn.; *de -e leederheid der jeugd. (C. O.); een -kind; -heid*, v. gmv.
- On'spoed** (tegenspoed), m. -en.
- Onster'felijk** (niet sterfelijk), bn.; *de ziel is -, de -e goden; fig. -e eer, -e roem, onvergankelijk.*
- On'sterk** (niet krachtig of stevig), bn.; *dit is - garen, die schoenen zijn maar -; bw.: dat is licht en dicht en -gemaakt.*
- Onstich'telijk** (ergerlijk), bn. en bw.; een -**e houding in de kerk; de -e praatjes aan onze deuren. (Jonath.); bw.: die kluchtspelen werken - op het volk.**
- Onstof'felijk** (uit geest bestaande), bn.; *de gedachte is -; het -e leven; -heid*, v. gmv.
- On'stuim** (dicht, onstuimig), bn.; *de -e golven, de -e lucht, met een -gebaar.*
- Onstui'mig** (hevig, geweldig), bn. en bw.; een -**verlangen; het volk eischt het -; -heid**, v.
- ont**, voorvoegsel, b.v. in: *ontmoeten*, d. i. tegenkomen; *onthouden*, d. i. tegen- of terughouden; *ontloopen, ontjagen, ontgaan, ontnemen, ontrukken*, d. i. weg, uit, af, los; *ontbladeren, ontkurken, onthoofden, ontzadelen*, d. i. ontdoen, berooven van; *ontvlammen, ontploffen, ontbranden*, d. i. beginnen; *ontnuchteren, ontvreemden, ontblooten*, d. i. brengen in den door den stam genoemden toestand.
- Ontaard'** (verdorven), bn.; *de -e zonen van Jacob; wat wilt gij, -e dochter? die -e wezens; -heid* (verdorvenheid), v. gmv.
- Ontaard'en** (verbasteren), ik ben -aard; -**ing** (verdorvenheid), v. -en.
- Onta'delen** (fig. verlagen), ik heb -adeld; *de leugen -t den mensch; -ing*, v. gmv.
- Ontber'en** (missen, niet bezitten), ik heb -beerd; -**ing**, v. -en.
- Ontbie'den** (laten komen), ik -bood, heb -boden; *iem. -; -er*, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Ontbijt'** (maal, dat men vóór het middagmaal nuttigt), o. gmv.; *roep de kinderen voor het -; na den -ging Pieter werken. (C. O.)*
- Ontbij'ten** (zijn ontbijt gebruiken), ik -beet, heb -beten; *zij - altijd met melk; -goed* (kopjes en verder gerei), o. gmv.; -**kamer**, v. -s; -**koek**, m. -en; -**tafel**, v. -tafels.
- Ontbin'den** (losmaken van iets), ik -bond, heb -bonden; *de handen van iem. -; een kracht -*, in plaats van ééne er twee stellen, wier resultante zij is; *de Kamers -; tijdelijk opheffen; het huwelijk -*, een overeenkomst -; *een leger -*, afdanken; R. K. *de ziel van de zonden -*, d. i. de zonden vergeven, de straffen opheffen; -**baar**, bn.; -**ing**, v. -en.
- Ontbla'deren**, ik heb -bladerd; *de wind ontbladerde de boomen, d. i. van den bladerdos berooven; -ing*, v. -en.
- Ontbloot'** (niet in het bezit van), bn.; *zij is niet - van aanleg; het landschap is - van alle schoonheid, verstoken.*
- Ontbloo'ten** (bloot maken), ik heb -bloot; *het zwaard -, het hoofd -; -ing*, v. -en.
- Ontboei'en** (dicht. van de boeien ontdoen), ik heb -boeid; *gij moet dien man eerst -; fig. de -de winden, orkanen.*
- Ontboe'zemen** (zijn hart uitstorten), ik heb -boezemd; -**ing**, v. -en.
- Ontbol'steren** (fig. beschaven), ik heb -bosterd; *een boerschen knaap -, wereldwijs maken, ontwikkelen; -ing*, v. -en.
- Ontbran'den** (in vlam geraken), het is -brand; -**ing**, v. -en.
- Ontbrei'delen** (fig. niet meer in bedrang houden), ik heb -breideld; *de jeugd - van de tucht, het grauw -, de hartstochten -.*
- Ontbre'ken** (niet voorhanden zijn), het -brak, heeft -broken; *het ontbreekt hem aan ijver; er ontbreekt niets aan het werk; -ing*, v. -en.
- Ontbur'geren** (het burgerschap ontnemen), ik heb -burgerd.
- Ontcij'feren** (oplossen, verklaren), ik heb -cijferd; *een droom -; -ing*, v. -en.
- Ontdaan'** (ontsteid, veraltreerd), bn.; *geheel - kwam hij de kamer binnen; hoe ben je zoo -? ontroerd.*
- Ontdek'ken** (vinden, opsporen), ik heb -dekt; *een eiland -, een ster of planeet -, de waarheid -, een natuurwet -; -ker*, m. -s.
- Ontdek'king**, v. -en; *op -uitgaan, de -van de bronnen des Nijls, de -van een natuurwet; -sreis*, v. -reizen; -**sreiziger** (iem. die op 't ontdekken van nieuwe landen uitgaat), m. -s; -**stocht** (zeetocht), m. -en.
- Ontdel'ven** (dicht. opgraven), ik -dolt, heb -dolven; -**ving**, v. -en.
- Ontdoen'**, ik -deed, heb -daan; *zich van iets -, d. i. bevrijden; zich van zijn kleederen -, zich uitkleeden.*
- Ontdui'ken**, ik -dook, heb -doken; *hij wist den slag te -, door te bukken ontkomen aan; de zonnehitte -, ontschillen; de zorgen des levens willen -, ontkomen; een onderzoek -; de opmerkzaamheid trachten te -; belustingen, rechten trachten te -; -ing*, v. -en.
- Ontee'ren** (schenden, ontheiligen), ik heb -eerd; -**der**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Ontee'rend**, bn.; *een -e straf, een -e vonnis.*
- Ontegenspre'kelijk** (onbetwistbaar), bn. en bw.; -**heid**, v. gmv.
- Ontegenzeg'lijk** (onwederlegbaar), bn. en bw.; -**heid**, v. gmv.
- Ontei'genen** (ontnemen tegen vergoeding), ik heb -eigend; *een weide -; -ing*, v. -en.
- Ont'er'ven** (de erfenis ontmaken), ik heb -erfd; *een neef -; -ing*, v. -en.
- Ontfer'men** (zich), ik heb mij -fermd; -**er**, m. -s; -**ing** (barmhartigheid), v. -en.



- Ontfronsen** (*ontrimpelen*), ik heb —fronst; *het voorhoofd* —, als teeken van onbezorgdheid; *Ontfrons uw voorhoofd en ontzaggelijk gelaat, o, Wodan!* (Hofdijk).
- Ontfutselen** (*stilletjes ontnemen*), ik heb —futseld; *iem. iets* —; —ing, v. —en.
- Ontgaan**, het —ging, is —gaan; *dat is mij* —, ik ben het vergeten; *dat voordeeltje ontging hem*, ontsnapte hem, ging verloren.
- Ontgel'den** (*boeten, bezuren*), ik —gold, heb —golden; *hij moest het* —; *het eerste voorwerp het beste, dat hem in het oog valt, moet het* —. (Potg.)
- Ontge'ven (zich)** (*zich uit het hoofd zetten*), ik —gaf mij, heb mij —geven.
- Ontgin'nen**, ik —gon, heb —gonnen; *heidevelden* —, vruchtbaar maken; —ner, m. —s; —ning, v. —en.
- Ontglippen** (*glippend ontsnappen*), hij is —glijpt; *die aal zal u* —; *een zucht —glijpt haar*; *dat woord is mij —glijpt*.
- Ontgloeien** (*ontbranden*), het is —gloeid; *deze taal deed de harten — in liefde voor de zaak*; *een steenkoud hart doen* —.
- Ontgoo'chelen** (*op listige wijze afhandig maken*), ik heb —goocheld; *een bedrieger heeft u de beurs —goocheld*; *fig. daar stond de jongeling, gansch —goocheld*, al zijn illusieën waren heen; —ing, v. —en.
- Ontgroei'en**, ik ben —groeid; *die vlasbaard is de school ontgroeid*, d. i. ontwassen.
- Ontgroe'nen**, ik heb —groend; *een student* —, hem eenige weken na zijn aankomst als student plechtig erkennen; *het — kan men afschaffen, het groen zijn niet*. (Koetsveld); —ing, v. —en.
- Onthaal'** (*ontvangst*), o.; *het — was feestelijk*, d. i. maaltijd, feestmaal; *zijn voorstel vond een goed* —, d. i. werd gunstig opgenomen.
- Onthal'en** (*trakteeren*), ik heb —haald; *zijn vrienden* —; *iem. op iets* —, b. v. de schoolkinderen op broodjes en chocolade; *ir.: de man werd thuis op een boetpredikatie —haald*, vergasten.
- Onthal'zen** (*onthoofden*), ik heb —halsd; —ing, v. —en. vero.
- Onthasp'elen** (*van den haspel afwikkelen*), ik heb de streng garen —haspeld; *fig. afwikkelen, afdoen, ontvouwen, verklaren*.
- Onthav'end** (*ontredder*), bn.; *de jongen kwam geheel — thuis*, toegetakeld.
- Onthef'fen** (*bevrijden, kwijtschelden*), ik —hief, heb —heven; —ing, v. —en.
- Ontheil'igen** (*het heilige schenden*), ik heb —heiligd; *den Sabbat* —, *den Zondag* —; R. K. *de kerken werden —heiligd*, b. v. door moord of plundering; —ing (*schennis*), v. —en.
- Ontheis'terd** (*vernield, verwoest*), bn.; *het — veld, de — e akkers, de door den oorlog — e valleien*.
- Ontheis'teren** (*van sieraad, glans berooven*), ik heb —heisterd; *de winter heeft de velden en bosschen —heisterd*, d. i. van tooi beroofd; *fig. plunderen, vernielen*; —ing, v. —en.
- Onthoof'den** (*met bijl of zwaard gerechtig van het hoofd ontdoen*), ik heb —hoofd; *Cromwell liet Karel I —, Lodewijk XVI werd onthoofd*; —ing, v. —en.
- Onthou'den (zich)**, ik —hield (mij), heb (mij) —houden; *Pompejus —hield zich op zijn buitengoed, zich ophouden, verblijven*; *de Burgemeester weet misschien, waar zich die Heer —houdt*. (Staring).
- Onthou'den**, ik —hield, heb —; *een dienst-*
- bode zijn loon* —, d. i. inhouden, niet geven; *iets goed* —, in 't geheugen bewaren; —ing, v.
- Onthou'dingsdagen** (R. K. *vastendagen*, waarbij het enkel noodig is vleesch te derven), m. mv.
- Onthul'len** (*ontsluieren, openbaar maken*), ik heb —huld; *de waarheid* —, *een standbeeld* —; —ing, v. —en.
- Ont'ijld**, m. —tijden; *bij avond en —en*, op onbehoorlijken tijd; *dat voorstel kwam ten —e*, d. i. op een ongeschikt oogenblik.
- Ont'ijdig** (*niet te rechter tijd*), bn. en bw.; *dat zijn —e vragen, een — aanzoek, een — bezoeker*; bw.: *een — verschijnende vlinder*; —heid, v. —heden.
- Ontil'baar** (*te zwaar om te worden getild*), bn.; —bare have; —heid, v. gm.
- Ontja'gen** (*met geweld ontnemen, ontrukken*), ik —jaagde of —joeg, heb —jaagd; *de érne hond —jaagde den anderen zijn buit*; *de redder (Elius), die haar (Heile) der roovren klauw —joeg, ligt voor haar oog verslagen*. (Bild.); *het moordgespuis te —*. (Staring), door snel rijden te ontkomen.
- Ontken'nen** (*loochenen*), ik heb —kend; *een daad* —; —ner, m. —s; —ning, v. —en.
- Ontken'neud** (*niet toestemmend*), bn.; *een — antwoord*; *nooit is een — bijwoord*; *noch is een — voegwoord*; *geen is een — lidwoord*.
- Ontker'keren** (*uit den kerker ontslaan*), ik heb —kerkerd; *fig. de —kerkerde geest voor naar God*; —ing, v. —en.
- Ontke'tenen** (*bevrijden van de ketens*), ik heb —ketend; *een misdadiger* —; *fig. de winden, de driften* —; —ing, v. —en.
- Ontkie'men** (*uit de kiem te voorschijn komen, ontstaan*), het is —kiemd; *het zaad gaat* —; *de zaden van deugd beginnen te* —; —kiemende liefde; —ing, v. —en.
- Ontklee'den** (*van de kleeren ontdoen*), ik heb —kleet; *zegsw. men moet zich niet —, vóór men naar bed gaat*, d. i. men moet zijn bezit niet verdeelen vóór na zijn dood; —ing, v. —en.
- Ontkluis'teren** (*ontboeien*), ik heb —kluis'terd; *iemand van zijn boeien* —; *fig. de stormwind wordt ontkluis'terd*.
- Ontknar'pen** (*afhandig maken*), ik heb —knarpt; *iemand zijn beurs* —, *iemand een brief* —, ontkapen. w. i. g.
- Ontkne'velen** (*afpersen*), ik heb —kneveld; *der armoe het brood — door geweld*.
- Ontknoo'pen** (*losknoopen, fig. verklaren, oplossen*), ik heb —knoopt; *een jas* —; *een raadsel* —; *een drama* —; —ing, v. —en.
- Ontknoo'ping** (*dicht. laatste hoofddeel van een drama, waarin de waarheid zich onthult*), v. —knooping. Zie *Peripetie*.
- Ontko'men** (*ontsnappen*), ik —kwam, ben —komen; *een gevaar* —; —ing, v. —en.
- Ontla'den** (*afladen*), ik —laadde, heb —laden; *een schip* —, *een kar* —; *een geweer* —, afschieten; *een batterij* —; *om het hart te* —; onlasten, verkwikken; —der (*werktuig tot ontlading v. e. elektrische batterij*), m. —ding, v.
- Ontlas'ten** (*ontdoen van een last, verlichten, verlossen*), ik heb —last; *wil ik u eens —? het hart* —, *het gemoed* —; *iemand van een taak* —; *een wonde van bloed* —; *zich —: de rivier —last zich in zee*; *de wolken — zich in hagel*; *zich het hart* —; —ing, v. —en.
- Ontlau'wren** (*van roem berooven*), ik heb —lauwerd; *Napoleons hoofd werd —lauwerd*.
- Ontle'den** (*in leden scheiden*), ik heb —leed;

- een dood dier —, een bloem —, een volzin —, een gedicht —, een kunstwerk —; —er, m. —s.
- Ontle'digen** (ontruimen, ontdoen, ontbloeten, bevrjden), ik heb —ledigd; de gewesten van soldaten te —, de markt is van boeren —ledigd, van alle hulp —ledigd zijn, zijn hart —van zorgen; —ing, v. —en.
- Ontle'ding** (de daad van ontle'den), v.; de — of anatomie van een dier, een plant; scheikundige —; — van kleuren; de — of analyse van een volzin; de — van een tooneelstuk; woord—; zins—; de — van de personen, van de karakters in eenig dichtstuk.
- Ontleed'kamer** (anatomisch laboratorium), v. —kamers; —kunde (wetenschap der anatomie), v.; —kundig, bn.; —kundige (anatomie), m. —n; —kunst, v. gmv.; —mes, o. —messen; —tafel, v. —tafels.
- Ontlee'nen** (lenen van; fig. putten uit), ik heb —leend; —ing, v. —en.
- Ontlee'ren** (afleeren, afwenen), ik heb —leerd; de muziek ontleert den jongeling het denken. (Klikspaan.)
- Ontleg'** (uitvlucht), o. gmv.; die knaap weet altijd een —.
- Ontlij'ken** (onkenbaar worden), het —leek, is —leken; mijn nicht was mij geheel —leken. w. i. g.
- Ontlij'ven** (dooden, van het leven berooven), ik heb —lijfd; Lang —lijfd door luchtgebrek zijn beide Speellui'! (Staring). vero.
- Ontlok'ken** (afdwingen), ik heb —lokt; iemand een of ander woord —; iemand een beschuldiging —; dat —lokte hem een kreet van smart; 'k Zie tranen, aan uw oog —lokt. (Van Zeggelen.)
- Ontloope'n** (ontkopen, ontvlieden), ik —liep, ben —loopen; de jonge hond is mij —, de dief is zijn vervolgers —, iemand trachten te —, uw leeftijd zal den mijnen niet veel —, overtreffen; het bloed —liep de wonde; tranen —liepen haar oog, vloeien uit.
- Ontloove'ren** (de bladers onnemen), de storm heeft den boom —looverd.
- Ontluit'ken** (het tegengestelde van luiken of sluiten; openen, opengaan), het —look, heeft en is —loken; die roos gaat haar bladeren —; fig. zijn talent begint te —; —ing, v. gmv.: de ontluiting harer schoonheid.
- Ontluister'en** (van luister berooven), ik heb —luisterd; de misdaden, die zijn bestuur —; —ing, v. —en.
- Ontma'ken** (fig. ontverven), ik heb —maakt; —ing, v. —en.
- Ontman'telen**, ik heb —manteld; een vesting —, haar wallen slechten.
- Ontmas'keren**, ik heb —maskerd; iem. —, het masker aftrekken; een huichelaar —; een listige staatkunde — (v. d. Palm); —ing, v. —en.
- Ontmast'** (zonder mast), bn.; een —schip.
- Ontmensch't** (wreed, ontaard), bn.; een —woekeraar.
- Ontmer'geld** (ontzenuwd, verzwakt, uitgeput), bn. Ook: Uit'gemergeld.
- Ontmoe'digen** (moedeloos maken), ik heb —moedigd; —ing (neerslachtigheid), v. gmv.
- Ontmoe'ten** (tegenkomen, aantreffen), ik heb en ben —moet; —ing (ook: voorval), v. —en.
- Ontmun'ten** (munten versmelten), ik heb —munt; zilvergeld op groote schaal —; —ing, v.
- Ontnaas'ten**. Zie Af'naasten.
- Ontna'men** (afnemen, benemen), ik —nam, heb —nomen; —ing, v. —en.
- Ontner'ven** (fig. ontzenuwen), ik heb —nerfd.
- Ontnuch'teren** (nuchter maken, fig. ontgoochelen), ik heb —nuchterd; —ing, v. —en.
- Ontoegan'kelijk**, bn.; een —hol; —heid, v.
- Ontoere'i'kend** (onvoldoende), bn.; de bezetting was —, de gelden waren —; —heid, v.
- Ontoere'kenbaar**, bn.; de man is —, al heeft hij den brand gesticht, hij lijdt aan zinsverbijstering; een knaap van tien jaar is —.
- Ont'ong** (Mal. geluk, voordeel, ook geluksteeken), v. gmv.; er was —in de haarwervels van Havelaar's kind. (Mult.)
- Ontoorn'baar** (fig. niet te beleugelen), bn.; een —bare begeerte.
- Ontoorn'baar** (erg slordig, verfofwaard), bn.; ik zie er —uit.
- Ontper'sen** (afpersen, ontrukken), ik heb —perst; het jammer zal uw oog een traan —; hagelsteenen, de donderwolk —perst. (Da Costa); de pijn —perste hem een jammerkreet.
- Ontplof'fen** (met een plof vaneenbarsten), het is —plofd; de lading, het kruut, het gas —te; —ing, v. —en.
- Ontplof'fingsgeluid** (sprak. ontploffende medeklinker), o. —geluiden; de p, b, t zijn —en (zij worden niet aangehouden).
- Ontplo'ken** (uitgespreid), bn.; met —wieken. vero.
- Ontploof'fen** (gladstrijken, ontvouwen, ontrollen), ik heb —plooid; laat nu de vreugd de rimpels van uw voorhoofd —; toen —de zich dat gelaat; dicht. de vogel —t zijn vlerken, de pauw zijn staart; de bloemen —haar bladeren en kelken; de schippers —de zeilen; de vaandrags —de vendels; —ing, v. —en.
- Ontplui'ken** (dicht. en vero. voor ontplooiën); de liele heeft haar kelk —plokten.
- Ontpra'chen** (dicht. afbedelen), ik heb —pracht; iemand een gunst —, afsmeeken.
- Ontpres'sen** (dicht. voor ontpersen); tranen, het broederhart —prest.
- Ontraad'selen** (oplossen, verklaren), ik heb —raadseld; de geheimen der toekomst willen —; de geheimen der natuur willen —; —ing, v.
- Ontra'den** (afraden, uit het hoofd praten), ik —ried, heb —raden; de aanneming eener wet —; iemand zijn huwelijk —; —ing, v.
- Ontraf'elen** (losrafelen, losmaken, ontwarren), ik heb —rafeld; een weefsel —, een koord —; een verwarde zaak —; —ing, v. —en.
- Ontramponeeren, ontramponeeren**, het heeft en is —ramponeerd; de storm zal de vloot —, havenen, beschadigen; een —d schip, ontredderd.
- Ontred'deren** (ontstellen, havenen, in verarring brengen), het is —redderd; als vd.: een —schip; wat ziet g'jer —uit; een —urak.
- Ontren'nen, ontrin'nen** (ontloopen, ontvluchten), ik heb —rend; 't zwaard door geen vlucht te —; het ongeluk —. Als vd. ook: ontronnen: 't gedreun der burgt —. (Staring).
- Ontrie'ven** (gemak, genot onnemen, ongemak veroorzaken), ik heb —ried; als ik u niet —rief, wil ik het wel aannemen.
- Ontroerd'** (aangedaan, bewogen), bn.; al de omstanders waren —, hij sprak met —e stem.
- Ontroe'ren** (aangedaan worden), hij is —roerd; de vrouw —de tot bezwijmens toe; —roe'rend (treffend), bn.: de kunst bezit een —d vermogen; —ing, v. —en.
- Ontrol'len** (rollend ontvallen), het is —rold; traan op traan —rollt zijn oog; dat woord kon uw lippen —; fig. de banieren —, laten

wapperen; de zeilen -, hijschen; de slang - t haar buigbare leden; een tafereel -, tentoon spreiden; de bladeren der historie -, openen; iemand geld -, ontstelen, afkapen; zich -: voor ons oog -rolde zich het fraaie landschap; de vlaggen - zich wapperend.

**Ontroo'ven** (door roof ontnemen), ik heb -roofd; iemand geld, goed, buit, een erfenis, enz. -; iem. zijn eer, goeden naam, enz. -; iem. zijn eer, goeden naam, enz. -; fig. die kwaal -roofst mij alle lichaamskracht, benemen, doen verteren; iem. het levenslicht -; -ing (ontschaking), v. -en.

**Ontrouw** (gebrek aan trouw), v. gmv.; -plegen, iemand betichten van -, -aan den dag leggen.

**Ontrouw**, bn. en bw.; een hond wordt zijn meester nooit -; zij werd mij -; in't gevaar werd de beproefde dienaar zijnen meester -, d. i. liet hem in den steek; bw.: -handelen; -heid, v. -heden.

**Ontrouwigheid**, v. gmv.; de - van het geheugen.

**Ontruim'en** (verlaten), ik heb -ruimd; de politie heeft de zaal doen -, een -de zaal, een fort -; jok en lach doen de zorg het hart -; -ing, v. -en.

**Ontruk'ken** (door rukken verwijderen, wegnemen), ik heb -rukt; een forsche hand -rukte Teun het geweer. (C. O.); aan den roover zijn buit, aan het roofdier zijn prooi -; fig. iets aan de vergeetelheid -; iem. een geheim -, afdwingen; iem. aan zich zelve -, buiten zich zelf brengen; zich -: hij (Wolf) -rukt zich dezen oord vol doodsche mijmeringen. (Staring).

**Ontrust'en** (iem. onrustig doen worden), ik heb -rust; geen mug of vlieg zal u in den slaap -; allerlei oorlogsgeruchten -ten de landelijke bevolking; het lot van dien vriend -rust ons allen; hij was zeer -rust over den loop der zaken, in angst verkeerd; zich -: -rust u niet, alles zal terecht komen; -rustend, b.v.: een -e koorts; -er, m.: Napoleon, de - van Europa.

**Ontscha'kelen** (losschakelen, losmaken), ik heb -schakeld; een redeneering -, w. i. g.

**Ontscha'ken** (dicht. ontrooven), ik heb -schaakt; een meisje -; -ker, m.; -king, v.

**Ontsche'pen** (aan land doen gaan), ik heb -scheept; eenig volk daar ter plaatse te -; de lading -, aan land brengen; -ing, v. -en.

**Ontscheu'ren** (met geweld ontrukken), ik heb -scheurd; een bloempje aan den stam - (Staring); hij is -scheurd aan vaderland en vrienden; zich -: de jongeling -de zich aan die vermaken.

**Ontschie'ten** (ontglippen, ontvallen, ontgaan), het -schoot, is -schoten; de ring -schoot haar vingren, nl. aan die van Heile. (Bild.); een woord, een kreet, een zucht, een traan kan -; zijn naam is mij -schoten; laut geen uur -, verloren gaan.

**Ontschui'len** (ontgaan door te schuilen), ik -school, heb -scholen; een regenvlaag -, de middaghitte -.

**Ontschul'digen** (rechtvaardigen), ik heb -schuldigd; iemand -; zich -, zich vrijpleiten; -ing, v. -en. w. i. g.

**Ontsie'ren** (benadeelen, de schoonheid verminderen), het heeft -sierd; dat raampje -t den gevel; een smadelijke trek -de zijn gelaat; dergelijke beelden - uw stijl.

**Ontslaan** (ontheffen, vrij geven), ik -sloeg,

heb -slagen; ik zal mij van die taak zien te -. **Ontslag** (handeling, waardoor men iemand ontslaat), o. gmv.; het - van dien ambtenaar bevreemde ieder; iem. zijn (eervol) -geven; zijn -vragen, verzoeken, nemen, krijgen; zijn -indienen.

**Ontslag'neming**, v. -nemingen.

**Ontsla'ken** (banden, boeien losmaken), ik heb -slaakt; de dood -slaakt de kluissters; De dooi -slaakt de banden, door de vorst gesmeed. (Bogaers); een kreet, een zucht, een bede -; de -slaakte geest; -ing, v. -en.

**Ontsla'pen** (ontwaken, wakker worden), hij is -; in't Voorhout is alle Dier -. (Huygens); 't Oosten daar de Son -slaapt. (Huygens).

**Ontsla'pen** (in slaap vallen; fig. sterven), hij -slept, is -; in Gode, in den Heere -.

**Ontslip'pen** (ontsnappen, ontglippen, ontkomen), het heeft en is -slipt; aan het gevaar -, dat is mijn aandacht -slipt, dat dreigt mijn herinnering te -, laat u geen uur -; de nauw -te wacht. (Vondel).

**Ontsluif'eren** (ontdoen van den sluier, fig. aan het licht brengen), ik heb -sluierd; zich het gelaat -; een geheim -; den verborgen zin van droomen -; -ing, v. -en.

**Ontsluif'meren** (dicht. ontsapen, fig. in sluimering vallen), het is -sluierd; Zefir lag -sluierd neer. (Staring); ook ontwaken: -sluierd aardrijk juicht. (Bild).

**Ontsluif'ten** (opensluiten), ik -sloot, heb -sloten; -er, m. -ers; -ing, v. -en.

**Ontsmet'ten** (reinigen van smetstoffen), ik heb -smet; een ziekekamer -, beddegoed -; -ing, v. -en.

**Ontsnapp'en** (ontkomen, ontgaan), ik ben -snapt; de dief is -snapt; de gelegenheid laten -, ontglippen; aan iemand -, aan het oog -, aan iemands aandacht -.

**Ontsua'ren** (van snaren ondoen), het is -snaard; het speeltuig hing -snaard in de wilgen verward. (Da Costa); een -e viool.

**Ontsnel'len** (snel ontvlieden), ik ben -snel; het gevaar -.

**Ontspan'nen** (wat gespannen is loslaten), ik heb en het is -; een boog -; de lang -snaar. (Staring); het gelaat -, het uit de strakke plooi trekken; fig. den geest - door vermaak; zich -, d. i. zich verpozen; -ing (verpozing, rust), v. -en.

**Ontspart'elen** (door spartelen ontkomen), ik heb en ben -sparteld; het gevaar -.

**Ontsperr'en** (ontgrendelen), ik heb -sperd; een deur, een poort -.

**Ontspin'nen** (al spinnende te voorschijn brengen), ik heb -sponnen; zich -: een gesprek kan zich over eenig onderwerp -, ontwikkelen.

**Ontsprin'gen** (zijn oorsprong hebben), het -sprong, is -sprongen; de Rijn -t op de Alpen; hier -t een bron; een traan -t zijn oog, ontwellen.

**Ontsprin'gen** (springende ontkomen), het -sprong, is -sprongen; hij is den dans ontsprongen, d. i. den doodendans, fig. aan het dreigend gevaar ontkomen.

**Ontsprui'ten** (fig. ontstaan), het -sproot, is -sproten.

**Ontstaan'** (een begin nemen), het -stond, is -.

**Ontstaan'** (er niet staan, afwezig zijn), ik -stond, heb -; Schoone nimf, ontsta mij niet! (Staring).

**Ontste'ken** (doen ontbranden, aansteken),

ik —stak, heb —stoken; een vuur —; voor u (Willebrord) zij jaar aan jaar het wassen licht —stoken. (Bild.); fig. opwekken: Gods toorn —, in woede —; de wonde is —stoken, rood opgezwollen; een —stoken plek, zwerende; uw oog is —stoken; —ing (ontstoken zijn van een wonde), v. —en.

**Ontstellen** (ontroeren), ik heb en ben —steld; —tenis (aandoening), v. —en.

**Ontstemd'** (valsch van toon), bn.; een —viool; fig. onaangenaam gestemd, boos.

**Ontstemmen** (zijn stemming verliezen of niet hebben), het heeft en is —stemd; de vochtigheid zal al die instrumenten —; een —stemd speeltuig; fig. dat bericht zal vader —, uit zijn humeur brengen; de man was wrevelig en —stemd, als hij verloor; —ing, v.

**Ontsten'tenis** (gemis, gebrek), v.; bij —van, bij gemis, bij mangel van: bij —van opvolgers; bij —van een burgemeester.

**Ontsticht'lijk** (ergertijk), bn. en bw.; een —woord, zich —in de kerk gedragen; —heid, v. gm.v. Zie **Ontsticht'lijk**.

**Ontsticht'en** (ergeren), ik heb —sticht; het losse gedrag des leeraars zal de gemeente —; —ing, v. —en.

**Ontsto'ken**, bn.; een —kaars, lamp; een —wond, gezwel, d. i. zwerend, opgezet, rood.

**Ontstrij'den** (afstrijden), ik —streed, heb —streden; ik laat mij dat nooit —, uit het hoofd praten, afwinnen.

**Ontta'kelen** (aftuigen, van het tuig ontdoen), ik heb —takeld; een schip, door den storm —takeld, een roofofschip —.

**Ontto'gen**, vd. van het vero. Onttieën; Die schat (Juta) wordt de aarde niet —! (Staring), d. i. onttrokken, ontnomen.

**Onttrek'ken** (onttrukken, ontnemen), ik —trok, heb —trokken; iemand een deel van loon —; zich aan iets —, d. i. het niet doen, zich van iets ontslaan.

**Onttro'nen** (van den troon stooten), men heeft —troond; een koning —; —ing, v. —en.

**Onttroo'nen** (met mooie praatjes aftroggen), ik heb —troond. Zie: **Af'troonen**.

**Ontucht** (onzedelijkheid), v. gm.v.

**Ontucht'ig** (zedeloos, onkuisch), bn.; een —leven leiden; —heid, v. —heden.

**Ontuig** (uitschot, afval), o. gm.v.; fig. schorremorrie van volk.

**Ontval'en** (door vallen uit iemands bereik raken, ontglippen), het —viel, is —vallen; het wapen is hem —; een traan —viel zijn oog; de moed —viel hem, ontzinken; dat woord is mij —; geen klacht —viel zijn mond; wie veel kalt, veel —valt. (Cats); zijn vrouw —viel hem reeds vroeg, sterven.

**Ontvang'** (het ontvangen, ontvangst), m. gm.v.; in —nemen; een bewijs van —. w. i. g.

**Ontvan'gen** (in ontvangst nemen), ik —ving, heb —vangen; een som gelds —, het heilig sacrament —, goeden raad —, het wachtwoord —, een brief —, een bericht —, een boodschap —, een belooning —, onderwijs —, een goede opvoeding —, het leven —, bewijzen, groote hartelijkheid; zijn boek werd goed —, vond aftrek; Mevrouw zal vandaag niet —, bezoek wachten.

**Ontvan'genis**, v. gm.v.; R. K.: de Onbevekte — der H. Maagd, d. i. dat zij zonder erfsmet is gebleven.

**Ontvan'ger** (iemand wien iets gegeven wordt), m. —s; de — van den brief; in 't bijz. ampte-

naar: de — der directe belastingen, der accijnzen, der registratie, der gemeentebelasting; ook voorwerp dat opvangt, vat: de — van een dakgoot; de — van een luchtpomp.

**Ontvangst'** (het ontvangen, fig. onthaal), v. —en.

**Ontvan'kelijk** (vatbaar voor indrukken), bn.; een —gemoed, een kinderziel is zeer —voor indrukken; —heid, v.: —heid voor gewaarwordingen.

**Ontva'ren** (voorbijgaan, verstrijken), ik —

—voer, ben —; de jaren —zoo snel en zoo vlug!

**Ontvein'zen** (niet uitkomen voor, verborgen houden), ik heb —veinsd; zijn oogmerk —; zich iets —, iets niet aan zich zelf willen bekennen, het voor zich zelf niet willen weten: ik kan mij niet —, dat ik maar half tevreden ben over mijn examenwerk; —ing, v. —en.

**Ontvlam'men** (ontbranden, ontsteken), ik heb en ben —vlamd; —ing, v. —en.

**Ontvleesd'** (zonder vleesch, vermagerd), bn.; de arm was daar —, en een —e hand breekt uit den steen. (Staring); haar wangen waren —. Zie **Ontvlee'zen**.

**Ontvlee'zen** (van 't vleesch ontdoen), ik heb —vleesd; een kip —, een geraamte —; —ing, v. —en.

**Ontvlei'en** (door vleien aftroggen), ik heb —vleid; iemand een belofte —.

**Ontvlie'den** (ontvluchten, ontwijken), ik —vlood, ben —vloten; iemand —, het stadsgevoel —, de verleiding —, het gevaar —.

**Ontvluch'ten** (door te vluchten ontkomen), ik heb en ben —vlucht; een stad —, zijn huis of ouders —, een toegement —; —ing, v. —en.

**Ontvoe'ren** (wegrooven, schaken), ik heb —voerd; een dochter haren ouders —; fig. Mijn ziel is aan de aard —voerd. (Ledeganck), onttoegen; —ing (schaking), v. —en, b.v.: op den avond der —.

**Ontvol'ken**, ik heb —volkt; de oorlog —volkt de landen; —ing, v. —en.

**Ontvon'ken** (doen ontbranden), ik heb en het is —vonkt; —ing, v. —en.

**Ontvoog'den** (ontheffen van de voogdij-schap), ik heb —voogd; —ing (vrijmaking), v.

**Ontvou'wen** (los vouwen, ontploeten), ik heb —vouwen; hij heeft het laken —, de vleugels —; —ing, v. —en.

**Ontvou'wen** (uitleggen, verklaren), ik heb ontvouwd; hij heeft mij de redenen —vouwd; zijn beginselen —.

**Ontvreem'den** (stelen), ik heb —vreemd; —ing (diefstal), v. —en.

**Ontwa'ken** (wakker worden), ik ben —waakt; uit den slaap, uit den droom —; —ing, v.

**Ontwa'penen** (ontdoen van wapenen), ik heb —wapend; hij zag zich —wapend; iemand —; een schip —, berooven van zijn geschut; fig. weerloos maken, stillen: een zacht woord —wapent den toorn; —ing, v. —en.

**Ontwa'ren** (zien, bespeuren), ik heb —waard; het licht kwam binnen, en ik —de bij zijn schijnsel een jong meisje, misschien van de jaren... van Henriette. (C. O.); oom Stastok had op zijn horloge halftien —waard (C. O.); Dat hij een kleine ongesteldheid mocht —.

(C. O.), gewaarworden.

**Ontwar'ren** (fig. ophelderen), ik heb —ward; een raadsel —; —ing, v. —en.

**Ontwas'sen**, ik —wies, ben —; de knaap is de schoolbank —, de roede —, den kinderschoenen —, d. i. te groot er voor geworden.

- Ontweiden, ontweien** (ontdoen van het ingewand), ik heb -weid; een visch, een vogel, een stuk wild -; -**ing**, v. -en.
- Ontwel'digen** (met geweld ontnemen), ik heb -wel'digd; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Ontwel'len** (ontspringen, ontvolocien), het is -weld; een beekje dat aan den top des heuwels -weld; een traan -weld haar oog.
- Ontwen'nen** (afwennen), ik heb en ben -wend; het volk aan orde en tucht -wend. (Staring).
- Ontwerp'** (plan), o. -en; het - van een nieuwe kerk, de -en van een staatsman, - tot droogmaking van de Zuiderzee, een van buurtspoorwegen, een - van wet.
- Ontwer'pen** (iets in schets teekenen), ik -wierp, heb -worpen; het model, het bestek van een huis -; een plan -, een wet -, d. i. beramen; -**er**, m. -s; -**ing**, v.; -**sel**, o. vero.
- Ontwijd'** (R. K. geschonden, van de kracht der wijding beroofd), bn.; de kerk was door dien moord -.
- Ontwijden** (ontheiligen), ik heb -wijd; een kerk -, een altaar -; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Ontwijk'** (wijkplaats), o. gmv.; een plaatsje van -, (C. O.), d. i. een afgezonderde zitplaats.
- Ontwijken** (uit den weg gaan), ik -week, ben -weken; 't kind scheen hem te -; fig. hij tracht alle verklaring te -, ontkomen; de beantwoording van een vraag -; -**kend**, bn.: een - antwoord.
- Ontwik'keld** (den vollen wasdom bereikt hebbende), bn.; dat meisje is reeds -; een - publiek, gehoor, beschaafd; een -e geest, door studie gevormd; een - volk, van goede zeden.
- Ontwik'kelen**, ik heb -wikkeld; den geest -, d. i. vormen, denkend maken; een stelling -, verklaren, ophelderen; -**ing**, v. gmv.
- Ontwik'keling** (wasdom, groei, voortgang, vorming), v. gmv.; de - van lichaam en geest; de verstandelijke -; iets tot hooger trap van - voeren; de - der kunst; de - der wetenschap; de - van electriciteit, van gas, van damp; de - mijner denkbeelden, mijner plannen, uiteenzetting.
- Ontwik'kelingsbaan** (weg der ontwikkeling), v. banen; de - der menschheid; -**geschiedenis**, v. gmv.; -**leer**, v.; -**tijdperk**, o.
- Ontwin'den** (ontplooiën, ontvouwen), ik -wond, heb -wonden; de banieren, de zeilen -; de tijd zal alles -, verklaren; -**ing**, v. vero.
- Ontwoe'keren** (door woeker verkrijgen), ik heb -woekerd; Nederland is aan de zee -woekerd, d. i. op de zee veroverd en dat wel stuksgewijze.
- Ontwor'stelen** (door worstelen ontrukken of losraken), ik heb en ben -worsteld; iemand een mes, een wapen -; het land is -d aan de stroomen, hij is -d aan de zonde; zich -: hij heeft zich -d aan den invloed van dat slechte gezelschap.
- Ontwor'telen** (met wortel en tak uit den grond rukken), ik heb -worteld; de storm had den beuk -worteld; -**ing**, v. -en.
- Ontwrich'ten** (uit het geuricht rukken of scheuren), ik heb -wricht; -**ing**, v. -en.
- Ontwring'en** (loswringen), ik -wring, heb -wrongen; iemand iets -; fig. iemand een geheim, een belofte -, den vijand de zege -, al wringende ontnemen.
- Ontza'delen**, ik heb -zadeld; de ruiter werd -zadeld, uit den zadel gelicht; een paard -, van zijn zadel ontdoen.
- Ontzag'** (eerbiedige schroom, eerbied), o. gmv.; onze vloot vervulde Brittanje met -; - voor God, de overheid, de wet, zijn meerderen; - voor iemand hebben, gevoelen, toonen; iemand - schuldig zijn; iemand - bewijzen, toedragen; iemand - inboezemen; met -, uit -, iemand van -; hij heeft - onder de schoolknepen; -**baar** (ontzag inboezemend), bn.: de -bre wicklares. (Van Lennepe); -**baarheid**, v. gmv.
- Ontzag'lijk** (vreeswekkend, geducht), bn. en bw.; de -ste rechtbank der wereld (Beets); een -e menigte; de kinderen hadden een -e pret; een -e hoogte, een -e hoeveelheid, bw.: Goliath had een - breeden kop. (Tollens); hij houdt - veel van zijn vader; -**heid**, v.
- Ontzag'verwekkend, ontzag'vekkend** (ontzag inboezemend), bn.; een -e krijgsmacht; een -e stilte.
- Ontzeg'gen** (weigeren), ik heb -zegd en -zeid; iemand een recht -, d. i. betwisten; -**ing**, v.
- Ontzei'len** (door kracht van zeilen ontkomen), ik heb -zeild; alle hoop om de vijanden te - was voorbij; een klip -, fig. een moeilijkheid ontkomen.
- Ontze'nuwen** (van kracht berooven; fig. verzwakken), ik heb -zenuwd; de sterke drank -zenuwt den dronkaard; weelde -zenuwde Hannibals leger; een bewijs, een betoog -, d. i. krachteloos maken, weerleggen; een bevolking door geen opium -zenuwd (Groneman); -**ing**, v. gmv.
- Ontzet'** (bevrijding), o. gmv.; het - van Leiden, het - van een schip; er daagt - op.
- Ontzet'** (ontsteld), bn.; hij was - van schrik.
- Ontzet'ten** (afzetten, een ambt ontnemen), ik heb -zet; de stadhouder werd uit zijn ambt -, de burgemeester werd -; bij uitbr. berooven: van haard en erf -zet; bevrijden: een stad -, een schip -, iemand -; hij was geheel -zet van schrik, verbijsterd; -**er** (bevrijder), m. -s; -**ing**, v. -en.
- Ontzet'tend** (verbazend groot), bn. en bw.; een - leger, een -e menigte; hij is - rijk.
- Ontzet'ting** (verbazing, schrik), v. gmv.; op 't gezicht der slang was hij sprakeloos van -, verbijstering.
- Ontzie'len** (dooden), ik heb -zield; nu ligt hij daar -zield, d. i. zonder ziel, dood; fig. de veerkracht doen verliezen.
- Ontzien'** (eerbiedigen), ik -zag, heb -zien; gij moet hem wat -, d. i. sparen, verschoonen; hij ontziet zich niet mij te lasteren, d. i. hij waagt het, durft het.
- Ontzij'gen** (ontglijden, ontglippen), het -zeeg, is -zegen; de riemen -zegen zijn hand.
- Ontzind'** (dwaas), bn.; een -e schaar, - van vreugde, van droefheid.
- Ontzin'ken**, ik -zonk, ben -zonken; de moed ontzinkt mij, d. i. begeeft, verlaat mij; de krachten ontzonken hem; -**ing**, v. gmv.
- Ontzwa'velen** (zuiveren van zwaveldeelen), ik heb -zwaveld; de zijde -; -**ing**, v. -en.
- Onuitblusch'baar** (fig. niet gebluscht kun-nende worden), bn.; een -bare haat.
- Onuitput'telijk** (fig. altijd vloeiende of nieuwe stof opleverende), bn.; een -e bron, een - onderwerp, een -e blijdschap, een - thema.
- Onuitspreek'baar** (niet uitgesproken kun-nende worden), bn.; een - getal, een - woord, de Engelsche th is mij -.
- Onuitspre'kelijk** (niet in woorden uit te

- drukken), bn. en bw.; *Gods* — *e* grootheid, *een* — *e* afkeu, *een* — *e* teleurstelling; bw.: zij zijn — gelukkig.
- Onuitstaanbaar** (onverdraaglijk), bn. en bw. *Hildebrand vond v. d. Hoogen* —; *de witlegger in een beestenspel is mij aller* —st. (C. O.); bw.: *een* — *leelijk* Amsterdamsch accent.
- Onvaderlandsch** (niet eigen aan ons land of volk), bn.; *een* — *e* verheerlijking van het buitenland; *boekjes met* — *e* prentjes; *een* — *gedrag*, — *e* zeden.
- Onvast** (niet in vasten toestand verkeerend), bn. en bw.; *het terrein was moerassig en* —; fig. *die theorie steunt op* — *e* gronden; *hij heeft een* — *en* slaap, licht; *hij ging met* — *e* schreden, wankel; *een* — *karakter*, wankelmoedig; bw.: *hij staat nog* — *op zijn schaatseren*; *dathootje ligt* — *op 'tuater*; — **heid**, v. gmv.
- Onvatbaar** (niet ontvankelijk), bn.; *de man is* — *voor een zachte vermaning*; *die booswicht is* — *voor verbetering*, niet geschikt; — **heid**, v. —heden.
- Onveilig** (gevaar opleverend), bn.; *het waren* — *e* tijden, *roovers maakten er de wegen* —; — **heid**, v. gmv.
- Onveranderlijk**, bn. en bw.; *de* — *e* wetten *der natuur*, niet aan verandering onderhevig; *hij zingt* — *hetzelfde liedje*; — **heid**, v. gmv.
- Onverantwoordelijk**, bn.; *een* — *e* nalatigheid, onvergefelijk; — **heid**, v. gmv.
- Onverbasterd**, bn.; *de* — *e* nakomelingen *der Fransche Hervormden*, niet ontaard.
- Onverbeden** (niet te verbidden), bn.; *de* — *storm*. (Tollens.) w. i. g.
- Onverbetbaar**, bn.; *een* — *bare drukfout*, niet of niet meer kunnende verbeterd worden.
- Onverbetterlijk**, bn. en bw.; *een* — *kwaad*, onherstelbaar; *een* — *e* knaap, *een* — *dronkaard*, *een* — *zanger*; bw.: *hij zingt* —.
- Onverbeurd** (niet verbeurd verklaard of te verklaren), bn.; *Romes koningskroon*, *de* — *e* gaaf, *die 't Regt aan Koenraad heeft gegeven*. (Staring).
- Onverbiddelijk** (onvermurwbaar), bn. en bw.; *een* — *rechter*, *de wetten zijn* —; bw.: *een* — *logisch betoog*; *zij had hem* — *afgewezen*; — **heid**, v. gmv.
- Onverbloemd** (rondborstig, oprecht), bn. en bw.; *de* — *e* wezenlijkheid, *verhaal het mij* —.
- Onverbreekbaar** (onschendbaar), bn.; *een* — *bare trouw*, *een* — *bare eed*, *hier is 't* — *vrede*.
- Onverbrekelijk**, bn.; *het huwelijk*, *een* — *e* verbintenis; — *e* vriendschap; bw.: *hij belooft zijn woord* — *te houden*; — **heid**, v. gmv.
- Onverdeelbaar** (niet te deelen), bn.; *een* — *oogenblik*; — **heid**, v. gmv. Ook: *Ondeelbaar*.
- Onverdeeld** (niet in deelen gescheiden), bn.; *een* — *erfgoed*, *een* — *e* inboedel; *met* — *e* aandacht; — *e* sympathie; bw.: *zich* — *aan zijn ambt wijden*; — **heid**, v. gmv.
- Onverdiend**, bw.; *een* — *e* straf, *een* — *e* goedheid; *hoe de maand Maart aan den* — *en naam van lentemaand komt*. (C. O.); bw.: *hij werd* — *van zijn waardigheid ontzet*.
- Onverdienstelijk** (nogal te prijzen), bn.; *een* niet — *dichter*, *een* niet — *e* redevoering.
- Onverdord** (versch, frisch), bn.; — *gras*; fig. *zijn krijgsfaam* — *te verspreiden*. (Vondel.)
- Onverdorven** (rein, zuiver), bn.; *een* — *gemoed*; *de* — *spraak der vaderen*; — **heid**, v.
- Onverdraagbaar** (niet te verdragen, onuitstaanbaar), bn.; *het* — *bare Spaansche juk*; *een* — *bare hitte*; — **heid**, v. gmv.
- Onverdra'gelijk** (lastig, hinderlijk), bn.; *een* — *e* hoogmoed, onuitstaanbaar; *een* — *e* dwingelandij; — **heid**, v. gmv. Ook: — *draaglijk*.
- Onverdraagzaam** (niet meegaand), bn. en bw.; *hij is* — *op het stuk van godsdienst*; *hij ijverde* — *jegens andersdenkenden*; — **heid**, v.
- Onverdroten** (niet ontmoedigd, ijverig, volhardend), bn. en bw.; *met* — *ijver*, *een* — *volharder*; *ik roep* —.
- Onvereenigbaar** (niet te paren), bn.; *dit zijn* — *bare begrippen*; *die ambten zijn* —; — **heid**, v. gmv.
- Onverflauwd** (niet verzwakkende), bn.; *met* — *en gloed*, *een* — *e* genegenheid.
- Onvergaugbaar** (dicht. onverganketijk), bn. *Homerus schreef Achilles roem in* — *bre verzen*.
- Onvergan'kelijk** (niet licht vergaande), bn.; *deugd is een* — *goed*; *Carlo's naam bleef* — *in Bella's hart geschreven*. (Staring); — **heid**, v.
- Onvergelijkelijk** (zeer uitnemend, uitnemend), bn. en bw.; *een* — *talent*; *Saartje vertelde mij van Suzette's* — *e* gehechtheid *aan hare moeder*. (C. O.); bw.: *dit gedicht is* — *schoon*; — **heid**, v. gmv.
- Onvergetelijk** (te belangrijk om vergeten te kunnen worden), bn.; *de* — *e* strijd *bij Waterloo*, *een* — *tijdperk onzer geschiedenis*, *een* — *schouwspel*, *de* — *e* *De Vries*, uitnemend.
- Onverglaaud** (niet met glazuur bestreken), bn.; *een* — *e* bloempot, — *aardewerk*.
- Onvergouden** (onbeloond), bn.; *God laat niets* —, *een* — *dienst*.
- Onverhinderd** (onbelemmerd), bn. en bw.; *een* — *aftocht*; *nu kunt gij* — *spreken*.
- Onverhoeds** (onverwachts), bw.; *hij gaf mij* — *een slag*, *iemand* — *aanvallen*.
- Onverhoedsch**, bn.; *een* — *e* aanval, d. i. plotseling; — **heid**, v. gmv.
- Onverholen** (niet verborgen, rondborstig), bn. en bw.; *een* — *goedkeuring*; *hij geeuwde* —.
- Onverhoopt**, bn. en bw.; *een* — *e* hogere bijstand, *een* — *e* verrassing; *bij* — *afsterven*, d. i. alsnog niet te voorzien; *mocht gij* — *niet kunnen komen*, *zend dan uw rentmeester*.
- Onverklaarbaar** (niet op te helderen), bn.; *een* — *voorgevoel*, *een* — *bare angst*; — **heid**, v.
- Onverkrachtbaar** (onschendbaar), bn.; *de* — *bare wetten der natuur*.
- Onverlaat** (slecht mensch, booswicht, snoedaard), m. — laten.
- Onverlet** (ongedeerd), bn.; *zij kwamen* — *de poort binnen*.
- Onvermengd** (zuiver), bn.; *dat is* — *zuiver koper*; fig. — *geluk*.
- Onvermijdbaar** (niet te vermijden), bn. en bw.; *wat al* — *bare rampen*; *de mensch kan* — *dwalen*.
- Onvermijdelijk** (niet kunnende vermeden worden), bn.; *een* — *gevolg*, *de* — *e* ondergang; bw.: *hij ware* — *neergestort*; — **heid**, v.
- Onverminderd**, bn. en bw.; *uw ijver blijve* —, *even vurig*; *ik acht u* — *hoog*, *evenzeer*.
- Onverminderd** (behoudens), vz.; *gij kunt het feest bijwonen* — *de verplichting's avonds ter vergadering te komen*.
- Onverminkt**, bn.; *de jongeling kwam* — *uit den strijd*, d. i. ongeschonden.
- Onvermoefbaar** (zeer sterk of krachtig), bn.; *een* — *bare ijver*, *een* — *bare wilskracht*.
- Onvermoed**, bn. en bw.; *een* — *schrijver*, *een* onvermoed *strijder*, — *e* *arbeid komt alles te boven*; *hij streeft* — *naar hooger*; — **heid**, v.
- Onvermogen** (zuakte, armoede), o.; *het* —

- van den menschelijken geest om God te kennen; geldelijk —; rechtst. kennelijk —, d. i. staat van failliet, insolventie.
- On'vernogend** (zwak, arm), bn.; De arm (des Muzelmans) werd — in Spanje. (Da Costa); een — vreemdeling; hij heeft niets dan — e vrienden; —heid, v. gmv.
- Onvermurw'baar** (niet te vermurwen), bn.; Alva was een — despoot, een —bare standvastigheid. (Jonathan); een —bare gestrengheid (Borger), onverbiddelijk.
- On'vernist** (fig. zonder glimp), bn.; de — e glans van Napoleons naam, — e vroomheid.
- On'verouderd** (jong, jeugdig), bn.; in de lente pronkt natuur — met haar schoonheid; het christendom, —.
- On'verplicht** (vrijwillig), bn.; dat is — e goedheid, — e goedwilligheid.
- On'verpoosd** (niet afgebroken), bn.; dat was — e arbeid, — e waakzaamheid, — e studie, het — geklater van een waterval; bw.: hij werkt — aan zijn dissertatie.
- On'verricht** (niet afgedaan), bn.; laat geen arbeid —; hij keerde — er zake.
- On'versaagd** (onverschrokken), bn. en bw.; 't — e Gent; met — en zin; den vijand — onder de oogen zien; —heid (dapperheid), v.
- Onverschil'lig**, bn. en bw.; de toekomst is mij —; het was — met welken bal de arme Pieter spelen zou. (C. O.); zij sprak eenige — e woorden, onbeteekenend; het was een losse en — e kwant; Jan is — voor lofen en voor laster geworden. (Potg.); hij of zij is mij —, ik gevoel geen genegenheid voor hem of haar; hij zag dat alles met een — oog, koel; hij had iets — s over zich; — evenwicht, als bij iederen toestand evenwicht is; bw.: hij antwoordde —; hij zag dat — aan; —heid, v. gmv.
- On'verschrokken** (stoutmoedig), bn. en bw.; een — volk. (v. Lenn.); met — moed. (v. Haren); bw.: hij viel — aan; —heid, v. gmv.
- On'verslent** (frisch, niet verwelkt), bn.; — e jeugd, — e krachten, — e schoonheid, — e bloemen plukken.
- On'versneden** (zuiver, onvermengd), bn.; dit is — wijn.
- Onverstaan'baar** (niet te verstaan of te begrijpen), bn.; hij zei eenige —bare woorden, die tekst is over 't algemeen —; bw.: hij spreekt erg —; —heid, v. gmv.
- On'verstand** (domheid, dwaasheid, onberedeneerdheid), o. gmv.; hij rekende op het — van het gepeupel; Pieter had het — gehad, met zijn glacé-handschoenen te willen roeien. (C. O.)
- Onverstan'dig** (zonder verstand), bn. en bw.; een — mensch, een — e daad; bw.: hij handelt —; —heid, v. gmv.
- Onverstoord'baar** (niet te storen, onverstoord), bn. en bw.; een — geluk, een —bare rust, met — zelfbehagen, een —bare vroolijkheid; bw.: hij rookte — door.
- On'verstoord** (rustig), bn. en bw.; een — e stilte; de knapen speelden —.
- On'vertogen** (ondoordacht, ongepast), bn.; men hoorde er geen — woord.
- On'vertraagd** (niet minderend in gang), bn.; met — vaart. (Da Costa); met — en spoed; bw.: hij spoedde zich — voort.
- On'vertuid** (vrij, niet vastgebonden), bn.; het haar hing —, — e lokken.
- On'vervaard** (onbeveesd, dapper), bn. en bw.; —heid, v. gmv.
- On'vervalscht** (zuiver, niet vermengd), bn.; dat is — e melk, — meel, — e suiker; — e vaderlandsche kunst; ons eenig en — geloof; bw.: de taal — spreken, d. i. niet met vreemde woorden doorspekt; —heid, v. gmv.
- On'vervreemd'baar** (niet kunnende gebracht worden op een anderen eigenaar), bn. en bw.; een — erfgoed, een — recht, een — pensioen, iets — bezitten; —heid, v. gmv.
- On'vervuld** (niet vervuld wordende), bn.; al uw — e wenschen, een — gebleven belofte, een — e taak.
- On'verwacht** (niet verwacht of voorzien), bn. en bw.; een — e uitkomst, een — e slag, een — schouwspel, een — e aanval, op — e wijze, een — e logeergast; bw.: op het — st; de storm rees —; —heid, v. gmv.
- On'verwachts** (plotseling), bw.; hij stond — voor mij; het spelwerk begint zoo —. (C. O.)
- On'verweerd** (niet verdedigd), bn.; zij vielen op den — en buit; het — e landvolk.
- On'verwelk'baar** (niet kunnende verwelken), bn.; stroobloemen zijn —; fig. de —bre kroon des dichters; dat is —bre lof, onvergankelijk.
- On'verwijld** (zonder uitstel), bn. en bw.; een — vertrek, — e hulp; bw.: de knecht moet — komen, oogenblikkelijk.
- On'verwinbaar** (niet te overwinnen, onoverwinnelijk), bn.; een —bare schaar, door een —baren argwaan gedreven, door —baren angst gespoord, een — bolwerk, een —bare veste; —heid, v. gmv.
- On'verwinlijk** (niet overwonnen kunnende worden), bn.; een — held; wees fier en —. (Bild.); de — e vloot; een — e schuchterheid; — e zwarigheden, onoverkomelijk; —heid, v.
- On'verwoest'baar** (onvergankelijk), bn.; de —bare schoonheid onzer taal.
- On'verwrik'baar** (door wrikken niet kunnende bewogen worden), bn. en bw.; —bare dijken, een —bare zuil; — stevig; — pal staan; fig. een plan, een besluit is —, staat — vast.
- On'verwrikt** (pal, stevig), bn. en bw.; de staven bleven —, de soldaten stonden —, met — en moed, onwankelbaar; bw.: hij hield zich — aan zijn beginselen.
- On'verzeerd** (ongedeerd), bn.; hij kwam — uit den strijd.
- On'verzelde** (alleen), bn.; de dame ging — op reis, zonder gezelschap.
- On'verzet'baar** (onwankelbaar, halsstarrig), bn.; een — besluit, met —baren tegenzin, de —bare moed; —heid, v. gmv.
- On'verzet'telijk** (standvastig, onbuigbaar), bn.; een — e neiging, met — e koppigheid, een — karakter, de jongen bleef —; —heid, v. gmv.
- On'verzoen'lijk** (niet te verzoenen), bn. en bw.; een — e vijand, een — e vijandschap, met — en tegenzin, een — e wrok; bw.: iemand — haten.
- On'verzorgd** (zonder verzorger), bn.; vijf kinderen blijven — achter.
- On'verzwakt** (nog onverminderd in kracht), bn.; Orion blijft in 't aanzien van Diaan (de Maan) met — en luister staan. (Nieuwland), een — e jeugd, zijn dichtvermogen — behouden.
- Onvoeg'lijk** (ongepast), bn.; er lag iets — s in die vraag; het zou niet — zijn er op de vergadering over te spreken; —heid, v. gmv.
- Onvoeg'zaam** (onbetamelijk, niet oorbaar), bn.; het is nu een — uur; het —zame van zijn taal, van zijn gedrag; —heid, v. gmv.
- On'voldaan** (onbevreugd), bn.; een wensch, een begeerte, een neiging kan — blijven; ik

- was — over uw gedrag; — **heid**, v. gm. v.
- On'voldoende** (niet toereikend), bn.; met — e middelen; een — voorbereiding, zijn uitspraak was —; hij haalde een — cijfer; bw.: dat is — beantwoord.
- On'voleind** (onvoltooid), bn. Dit gedicht (de Ondergang der Eerste Wereld) is — gebleven, de novelle Gerrit Witse (C. O.) bleef —, het opstel De Zusters (Potg.) bleef —.
- On'volkomen** (niet volledig), bn.; onze wetenschap is —, een — klinker, d. i. kort; een — gedaanteverwisseling; een — verbranding; bw.: ik zag dat, maar —; — **heid**, v. — heden.
- Onvolle'dig** (gebrekkelig, waaraan iets ontbreekt), bn.; een — bericht, een — gedicht, een — e vergelijking, een — e volzin, elliptisch; bw.: hij verklaarde dat verschijnsel —; — **heid**, v. — heden.
- On'volmaakt** (onvoltooid, gebrekkig), bn.; alle menschenwerk is —; de — verleden tijd; een — werktuig; een — e vorm; — **heid**, v.
- On'volprezen** (niet genoeg te prijzen), bn. de — Rembrandt; o, — God!
- Onvot'al'lig** (niet op het juiste tal), bn.; de regimenten waren —; — **heid**, v. gm. v.
- On'voltooid** (niet afgewerkt), bn.; een — kunstwerk; de — tegenw. tijd; — **heid**, v. gm. v.
- On'voltrokken** (onvoltooid), bn.; het huwelijk bleef —, werd niet gesloten.
- On'voorbereid** (niet voorbereid), bn. en bw.; hij deed geheel — dat examen; hij sprak slechts zelden —.
- Onvoorwa'rdelijk** (onbeperkt, zonder beperking), bn. en bw.; de koning eischte — e gehoorzaamheid; bw.: Een Geest . . . moest zich — verneeren voor Jaromirs gezag. (Staring); iets — prijzen, iets — afkeuren; — **heid**, v.
- On'voorzien**, bn. en bw.; een — e gebeurtenis, d. i. niet voorzien, onverwacht; die tijdning kwam —.
- On'voorzien** (plotseling), bw.; hij viel mij — aan.
- On'vrede, on'vree** (twist, vijandschap, oneenigheid), m. gm. v. De vrede woonde in huis en de — stond er buiten. Met zich en elk te onvrede sloop, idren spaden nacht, de ledig-ganger (Marco) heen. (Staring). w. i. g.
- On'vriend**, m. — vrienden; thans zijn ze — en, d. i. geen vrienden; hij stierf van vriend en — beweend; zich — en maken, vijanden.
- On'vrij**, bn.; deze kamer is erg —, d. i. men kan ons hier bespieden; — **vrij'heid**, v. gm. v.
- On'waar** (logenachtig), bn.; iets — maken.
- On'waard** (niet waard), bn.; hij is die eere —.
- On'waarde**, v. gm. v.; iets van — verklaren.
- Onwaarde'baar** (niet te schatten), bn.; gezondheid is een — goed, tevredenheid is een — bare schat; — **heid**, v. gm. v.
- Onwaar'dig** (niet verdienende), bn.; wij zijn die gunsten —, die goedheid —; zij werden zooveel vrijheid —; hij is een deugniet, harer —; — **heid**, v. gm. v.
- Onwaar'dig** (R. K. in staat van zonde), bn.; hij naderde — tot de Tafel des Heeren.
- On'weder, on'weer** (donder, bliksem), o. — weders, — weeren. Fig. er is — aan de lucht, er dreigt een uitbarsting van toorn; het — komt niet van de lucht, fig. er zullen onaangenaamheden blijven: bij den ouden (dominee) was het — nooit van de lucht. (Potg.)
- Onwederstaan'baar** (niet te weerstaan), bn.; een — bare bekoorlijkheid; een — bare welsprekendheid; een — bare aandrang; bw.: zij is — geestig; — **heid**, v. gm. v.
- On'weer'baar** (zich niet kunnende weren), bn. vrouwen en — bare mannen, de — bare vesting, de — bare duif; — **heid**, v. gm. v.
- On'weeren** (donderen en bliksemen), het heeft geonweerd; kom in huis, het gaat —.
- On'weersbui** (onweder van niet te langen duur), v. — buien; — **vlaag** (onweersbui), v. — vlagen; — **vogel** (stormvogel), m. — vogels; — **wolk** (een met electriciteit geladen wolk), v. — wolken.
- On'wel** (onpasselijk, ziek), bn.; zij werd in school —; hij gevoelt zich —.
- On'welle'vend** (onbetamelijk, onhebbelijk), bn. en bw.; een — antwoord; zich — gedragen; — **heid**, v. gm. v.
- Onwellui'dend** (niet aangenaam van toon), bn. en bw.; een — e stem, hij sprak op — en toon; bw.: dat klinkt —.
- On'wet'end** (onkundig, geen kennis bezittend), bn.; wat zijt ge nog —! hij is — van gevaar; — zondigt men niet; bw.: ik heb hem — leed gedaan; — **heid**, v. gm. v.
- On'wet'ens**, bw.; ik heb hem — gegriefd, zonder dat ik het wist.
- Onwetenschap'pelijk** (ongeleerd, bekrompen), bn. en bw.; dat is een — e methode, niet overeenkomende met de eischen der wetenschap; — als de koetsier was, had hij het (uit de hoogte neerzien) kunnen doen. (Potg.); bw.: de man ging erg — te werk.
- Onwet'telijk** (niet strookende met de wet), bn.; dat is een — e bepaling, een — voorschrift; — **heid**, v. gm. v. w. g.
- Onwet'tig** (in strijd met de wet), bn.; een huwelijk — verklaren, een — regentschap, een — e rechbank; een — kind, d. i. buiten wettig huwelijk geboren; bw.: — verkregen goed; — **heid**, v. gm. v.
- On'wezenlijk** (niet werkelijk bestaande), bn.
- On'wijs** (dwaas, onverstandig, mat), bn. en bw.; de — wijze jeugd; bw.: wat kijkt die jongen —! — **heid**, v. gm. v.
- On'wil** (afkeer, verzet, tegenzin), m. gm. v.
- On'willekeu'rig** (niet opzettelijk), bn. en bw.
- On'wil'lens**, bw. Men bad — met haar mee. (Tollens), d. i. als vanzelf; gij zult willens of — gehoorzamen, d. i. goed- of kwaadschiks.
- On'wil'lig**, bn. en bw.; een — e manslag, d. i. door onvoorzichtigheid, zonder boezen wil; Met — e honden is het slecht hazen vangen, d. i. al wat iemand gedwongen doet, heeft weinig resultaat; — **heid**, v. gm. v.
- On'wis** (niet geheel zeker), bn.; een — se blik, onvast, onzeker; met — wisse schreden; ze zijn — van elke streek. (Tollens).
- On'wraak'baar** (stellig vertrouwen verdienende), bn.; een — getuige, een — rechter, een — bewijs; een — recht, onwederlegbaar.
- On'wrik'baar** (niet verwrikt kunnende worden), bn. en bw.; een — bare muur; een — beginsel, onomstootelijk; een — geloof, onwankelbaar; hij is — in zijn overtuiging; bw. — getrouwd; dit staat — vast (Staring); — **heid**, v.
- O'nyx** (edele steen, een soort van agaat), m. — en; er zijn drie soorten van — en; — **steen**, m.: Hier (in het Paradijs) worden — steen en bdellion gevonden. (Vondel). Lees: o'-niks.
- On'zacht** (hard, niet zacht), bn.; een niet — leger, bed; een — woord, niet ruw, heftig; met een — en ruk, hard; bw.: hij werd — opgewekt.
- Onza'lig** (diep ongelukkig), bn. en bw.; een



- lot, een - oogenblik, die -e burger-  
twisten; -heid v. gmv.
- Onze'delijk** (niet volgens zedelijke beginse-  
len), bn.; een - boek, -e vertooningen, een  
-e plaat; -heid, v. gmv.
- Onze'dig** (niet eerbaar), bn.; dat is -e taal,  
-e praat; -heid, v. gmv.
- On'zeker** (onvast), bn.; met -e stappen; een  
-e gang; alles in dit leven is -, wisselvallig;  
-heid, v. gmv.
- Onzelfstan'dig** (geen zelfstandigheid bezit-  
tende), bn.; een schare van -e volgetingen;  
-er is een - achtervoegsel; -heid, v. gmv.
- Onzelfuch'tig** (geen eigen voordeel beoog-  
end), bn.; een -e vriendschap; -heid, v.
- Onze-Lie've-Heer** (God, de Godheid, als  
liefderijk heer of meester), m. gmv.
- Onze-lieven-heers'beestje** (schuldleugelig  
insect), o. -s; het - is een torretje. Zie  
Lievenheers'beestje.
- Onze-lieven-heers'haantje** (lievenheers-  
beestje), o. -s. Zie: Lievenheers'haantje.
- Onze-lieve-vrouw** (de H. Maagd, ook een  
beeld der Madonna), v. gmv. Wateenschoone -!
- Onze-lieve-vrouwenbed'stroo** (wilde  
tijm), o. gmv. Ook: welriekend runkruid;  
Duitsch: Waldmeister.
- Onze-lieve-vrouw'endistel** (melkdistel), v.  
-distels.
- On'zent (te)** (te onzen huize), bw.; bij uitbr.:  
in onze streek, in ons land.
- On'zenhalve** (wat ons betreft), bw.; - mag  
hij gaan; groet uw familie -, van onzentwege.
- On'zentwege (van)** (uit naam van ons,  
van onzen kant), bw.; hij zal van - geen  
feliciteatie ontvangen.
- On'zentwil (om)** (ter wille of liefde van  
ons), bw.; hij heeft het om - gedaan.
- On'zer**, pers. en bezitt. vnv.; ontferm u -;  
het huis - tante, het geluk - medemenschen.
- On'zerzijds** (van onzen kant), bw.; het zou -  
kleingeestig zijn, uw verzoek niet in te willigen.
- Onze-va'der** (het gebed des Heeren), o. -s;  
hij bad vijf -s; het - heet aldus naar de  
aanvangswoorden.
- On'zicht'baar** (niet kunnende gezien worden),  
bn.; God is een -bare geest, die ster is voor  
het bloote oog -; -heid, v. gmv.
- On'zien'lijk**, bn.; de -e natuurkracht, de -e  
Godheid; -heid, v. gmv.
- On'zien'lijke** (de Godheid), m. gmv.
- On'zij'dig**, bn. een -e vlag; zich - houden,  
d. i. geen partij kiezen; het - geslacht in de  
taal; -heid, v. gmv.
- On'zin** (wartaal, zotteklap), m. gmv.; zoo iets  
heet geleerde -.
- On'zin'delijk** (bevuild, morsig), bn.; het var-  
ken is een - dier; wat -e straten! bw.: het  
gaat in die huishouding - toe; -heid, v. gmv.
- On'zin'nelijk** (bovenzinnelijk), bn.; de weten-  
schap der -e navorsching of de metaphysica.
- On'zin'nig** (dwaas, zot), bn. en bw.; een -e  
dupeester; -heid, v. -heden.
- On'zuiver** bn. en bw.; dit is - kopererts,  
- water, een -e bron; de -e opbrengst van  
een concert, d. i. bruto; in de hooge tonen  
is haar stem -; een -e uitspraak van het  
Engelsch; een -e afdruk van een gravure;  
een -e redeneering, niet logisch; -e liefde;  
bw.: hij zingt -, hij redeneert -; -heid, v.
- Ooft** (boomvruchten, fruit), o. gmv.
- Ooft'boom** (vruchtboom), m. -boomen; -  
-bouw (het kweken van ooft), m. gmv.;
- kamer (waarin men vruchten bewaart),  
v. -s; -kelder, m. -s; -markt (fruit-  
markt), v. -en; -verkooper, m. -s; -  
-vrucht, v. -en; -zolder, m. -s.
- Oog**, o. -en; de -en van een pauweveer;  
haken en -en; de -en van een dobbelsteen;  
het - van een naald; -jes op de soep, d. i.  
ronde vetdeeltjes; -en in het hoofd hebben, goed  
en scherp zien; zijn -en uitkijken, nieuwsgie-  
rig kijken; iemand de -en uitsteken, hem tar-  
ten door fraaier kleedij, meer luxe; iemands  
-en blinden, d. i. hem begoochelen; dat geeft  
maar schele -en, dat verwekt nijd; een fraai  
- aan iets geven, d. i. schijn, uiterlijk; in  
de -en laten druipen, duur doen boeten;  
iemand zand in de -en strooien, hem bed-  
riegen; in het - loopen, met verwondering  
gezien, gehoord worden; iemand in het -  
houden, hem in zijn doen en laten gadeslaan;  
iets in het - krijgen, d. i. bespeuren; iemand  
naar de -en zien, letten op zijn wenken en wen-  
schen; iets onder vier -en afhandelen, zonder  
het bijzijn van derden; iemand iets onder het  
- brengen, aanmerken; onder de -en zien,  
niet bang zijn voor; iets op het - hebben, d. i.  
beoogen, bedoelen; uit het - verliezen, niet  
denken aan, buiten rekening laten; God voor  
-en houden, d. i. Gods geboden onderhouden;  
iemand een raad voor de -en draaien, hem  
bedotten, bedriegen; uit het -, uit het hart,  
men vergeet de afwezenden lichtelijk; een  
wakend - houden op of over, er op letten,  
goed acht geven; dertien -en gooien, een  
onverwacht geluk hebben; ze hebben samen  
haken en -en, d. i. twist.
- Oog'appel** (pupil, het zwarte punt in het  
oog, opening achter het hoornvlies; ronde  
opening in het regenboogvlies), m. -appels;  
iemand bewaren, bewaken als zijn -; iemand  
liefhebben, beminnen als zijn -; „Hij was  
mijn -!” barstte zij (de Grootmoeder) uit.  
(C. O.), degene, die mij in hooge mate dier-  
baar was.
- Oog'arts** (dokter voor oogziekten), m. -artsen.
- Oog'bedrog** (gezichtsbedrog), o. gmv. Geen  
mooglijkheid tot - (bij 't beschouwen van  
't kameleon). (Staring).
- Oog'gelijn** (lieveling, sieraad, het puik), m.  
en o. -s. Pompejus was de - van het Ro-  
meinsche volk; Griekenland was het - der  
oudheid.
- Oog'en**, ik heb geoogd; op iemand -, d. i. het  
oog op hem houden; op iets -, iets trachten  
te krijgen, loeren op iets; zoo ver men -en  
kon (Vondel), d. i. zien kon.
- Oog'enblik** (tijdstip), o., soms m. -blikken;  
luister een -, korten tijd; dat is het werk van  
een -; in een -; binnen een -; een ondeel-  
baar -, de kortst denkbare tijd; een verhooren  
-, dat voor ernstige bezigheden niet gebruikt  
wordt; uw -blikken zijn te kostbaar; uw tijd;  
iemands laatste -blikken, zijn stervensuur;  
het jongste -, b.v. de straatjongens verbit-  
teren het slachtvee het laatste -. (Jonathan);  
in een - van zwakte, van zielsangst; de zieke  
had eenige heldere -blikken; in een onbewaakt  
- liet hij zich die belofte afvleien; op een  
gegeven -, op zeker -; op 't -, dadelijk; van  
het - af; van dit - af, van deze minuut af  
gerekend; voor 't -, op dit tijdstip; hij kan  
alle -blikken komen, ieder onmiddellijk vol-  
gend tijdstip.
- Oogenblik'kelijk** (zeer kort van duur), bn.

- en bw.; een -e indruk; er is geen - gevaar, op dat oogenblik; bw.: „-“, riep de vader, „of ik bega een ongeluk!“ (C. O.), d. i. op hetzelfde oogenblik, direct; ga -, terstond.
- Oogdienaar** (iemand die een ander naar de oogen ziet, vleier), m. -s, -aren.
- Oogdienst** (vleierij, kruiperij), m. gmv.
- Oogenschijnlijk**, bn. en bw.; alles was in -e rust, oppervlakkig schijnende; de krachtsinspanning dier - zoo zwakke vrouw, naar het uiterlijk; -held, v. gmv.
- Oogenschouw** (beschouwing), v. gmv.; iets in - nemen; de troepen in - nemen, inspecteeren.
- Oogentroost** (plantje), v. gmv.; de roode -, de gewone -.
- Ooggetuige** (iem. die iets met eigen oogen ziet of gezien heeft), m. en v. -n; - zijn van iets; een door -n opgemaakt verhaal.
- Oogheekunde** (de wetenschap van den oogarts), v. gmv.; -kundig, bn.: een -kundig tijdschrift; -kundige (oogarts), m. -kundigen.
- Oogje**, o. gmv.; een goed - op iemand hebben, hem of haar wel mogen.
- Oogjesgoed** (wollen, linnen of katoenen stof, waarin oogjes geweven zijn), o. gmv.; Haarlemmer -.
- Oogkamer** (ruimte in het oog met een waterachtige vloeistof gevuld), v. -kamers.
- Ooglid** (oogdeksel), o. -leden; zijn -leden waren geheel rood; de -leden openen, sluiten, opheffen; de tranen sprongen uit de brandende -leden. (Schimmel); mijn -leden werden zwaar, ik werd slaperig.
- Ooglijder** (iem. die aan een oogziekte lijdt), m. -lijders; het gasthuis voor -lijders te Utrecht.
- Ooglijk** (net, aangenaam voor het oog), bn.; ergens een - voorkomen aan geven; dat ziet er nog al - uit.
- Oogluikend**, bw.; iets - toelaten, d. i. het verbodene toelaten, doende of men het niet ziet.
- Oogluiking**, v.; bij - toelaten, oogluikend.
- Oogmerk** (streven, doel), o. -merken; mijn - is niet den dichter op te hemelen; met het -, met de bedoeling; een misdadig -, met slinksche -merken; iets ten -, tot -, voor - hebben; zijn - bereiken, treffen.
- Oogopslag** (blik), m. gmv.; in één - alles zien; bij den eersten -; de - van den Hollandschen jongen is vrij. (C. O.)
- Oogpunt**, o. -punten; het - in de perspectief, punt, waarin het tafereel wordt gesneden door de loodlijn uit het oog daarop neergelaten; iets uit een bepaald - zien, beschouwen; uit een - van beschaving; uit een - van staatkunde; uit een ander - iets bekijken, standpunt.
- Oogslag** (blik), m. -slagen; het jongsten bezag hem met vrijmoedigen -; een - in iets werpen; iets zien, bemerken, bespeuren bij den eersten -; God heeft met een - alles geschapen. Vl.
- Oogst** (vruchten-lezing), m. -en; een rijpe -, opbrengst der inzameling; de regens zullen den - bederven, rijp gewas; de oorlog zal den - verwoesten, veldvruchten; in den tijd van den -.
- Oogsten** (den oogst binnenhalen, ook: maaien, binden, verzamelen van 't koren), ik heb geoogst; het koren -, het vlas -; spreekw.
- Gelijk men zaait, zal men -; Die wind zaait, zal storm -; fig. lof, dank, bijval -, verwerven; hij oogste niet dan smaad; -ster (maaiër, helper), m. -s.
- Oogstfeest**, o. -en; -lied, o. -liederen; -maand (Augustus), v. gmv.; -tijd, m. gmv.; -zon (Augustuszon), v. gmv.
- Oogtand** (hoekland der bovenkaak), m. -en.
- Oogvlies** (het wit van het oog), o. -vliezen.
- Oogwater** (geneeskrachtig water), o. -en.
- Oogwenk** (snelle blik), m. -wenken; ik zag hem met een -; ik ben in een - terug, uiterst korten tijd; voor een -, zeer kort.
- Oogwinkel** (ooghoek), m. -winkels. vero.
- Oogwit** (doel, doeleinde), o. gmv.; zijn - bereiken, treffen.
- Oogwit** (het wit van den oogbol), o. gmv.; het - is soms met bloed beloopt.
- Oogzenuw** (gezichtszenuw), v. -zenuwen; de -zenuwen verzwakken.
- Oogziekte** (ziekte aan de oogen), v. -ziekten; een besmettelijke -.
- Ooi** (wijfjesschaap, melkschaap), v. -en.
- Ooivaar** (steltlooper, eiber), m. -vaars, -varen; de - lijkt veel op den reiger; de witte -; zgw. Beenen hebben als een -; hij eet als een -, is een slokop. Zie **Stork**.
- Ooivaarsbek** (kraanhals, onkruid), m. -bekken; -bloem (gele lisch, pinksterbloem), v. -bloemen; -nest, v. -nesten.
- Ooiflam** (wijfjeslam), o. -lammeren; het - scheert den tijm en 't gras (Tollens); fig. soms gebruikt voor: dierbaar bezit, eenig in zijn soort.
- Ooit** (te eeniger tijd), bw.
- Ook**, vgw. en bw.; allen waren tegenwoordig, - zijn broeder was er; God ziet u, waar gij - zijt.
- Oolijk** (dwaas, onnoozel), bn. en bw.; ik zal me - houden. (Beets); verder: slim, doortrapt: jou, -e schalk; guitig; de -e meisjes; ook: onwel, ongesteld, b.v. „Hoe gaat het met Barte?“ - dokter, -. (C. O.)
- Oolijkerd** (slimmerd, guit), m. -s.
- Oolijkheid** (slimheid, guitigheid), v. -heden.
- Oom** (broer van vader of moeder), m. -en, -s, -pje; -lief: dat valt in -lief's smaak; Krelis-, Tijs- (Staring); -Hein, de dood; -Kool, een sukkel: daar ligt -Kool, daar valt of struikelt iem. op straat; voor de -es komen, examen doen; Jan - (of, spreektaal: -e Jan), de bank van leening, de lommerd; -schap (de betrekking van oom), o. gmv.
- oom** (bastaarduitgang), vormt mann. persoonsnamen als in: anatoom, econoom, agronoom.
- Oomzegger** (neef), m. -s; -zegster, v. -s.
- Oomen** (jongen werpen), heeft -oond. Gebruikt van schapen en varkens. gew.
- Oor**, o. -en; het - scherp, aandachtig toehooren; iem. wijde -en maken, tot aandachtig luisteren aanzetten; zijn ooren ten dans leiden, met welgevallen luisteren; een snee in 't - hebben, dronken zijn; het - hebben, bezitten van tem., d. i. zijn vertrouwen bezitten en daardoor gemakkelijk gehoor bij hem vinden; zijn - afwenden, zijn -en voor iets stoppen, niet willen luisteren; iem. het - leenen, naar hem luisteren; dat kwam den koning ter -e, d. i. werd hem verhaald; ergens wel of geen -en naar hebben, er wel zin of geen trek in hebben; iem. -en aanmaaien, hem bedrieggen, verschalken; de -en opsteken, weerspan-

nig zijn; *de ooren laten hangen*, moedeloos zijn; *iem. iets in het — bijten*, met ernst of scherpste haastig iets fluisteren; *den wolf bij de — en houden*, in netelige omstandigheden verkeerend; *iem. het vel over de — en halen*, hem afzetten; *tot over de — en in de schulden zitten*, zeer veel schulden hebben; *hij is nog niet droog achter de — en*, hij is nog piepjong; *op één — liggen*, slapen; *zich achter de — en krabben*, in ongelegenheid zijn; *iets in het — knoopen*, iets voor lang willen onthouden; *kleine potjes hebben ook — en*, de kinderen hooren (en onthouden) meer dan men meent; *een hongerige buik heeft geen — en*, de honger maakt weer-spännig; *tot loon kreeg hij Midasooren*, d. i. werd hij bespot; *fig. het kalf is op een — na gevild*, op een kleinigheid na is de zaak gereed; *veel gaat bij hem het ééne — in en het andere uit*, van het gehoorde of geleerde gaat bij hem veel verloren; *het — van een winterpet, mand, kruik*, enz. handvat.

**oor-**, voorvoegsel = *uit*, b.v. — *sprong*, — *zaak*.  
**Oor'aap** (*halfaap in Afrika*), m. — *apen*.  
**Oor'arts** (*geneesheer voor oorziekten*), m. — *en*.  
**Oor'baar** (*voegzaam, gepast, behoorlijk, welvoeglijk, kiesch*), bn.; *een weinig — bare vraag*; *zoo iets wordt op het dorp alhier niet — geacht*; — **heid**, v. gmv.

**Oor'baar** (*nut, voordeel*), o.; *wie ten — van het land een nuttig ambt bekleedt*. (Vondel), d. i. ten nutte, ten bate: *ten — strekken*, dienst; *zijn — bezorgen*, zijn belang behartigen.  
**Oor'bag** (*oorhanger*), v. — *baggen*; — **bel** (*oor-sieraad*), v. — *bellen*, — *bellejje*; — **biecht**, v. gmv.; — **blazen** (onbep. wijs: *kwaadspreken*); — **blazer** (*opruier, kwaadspreker*), m. — *s*; — **blazerij**, v. — *en*; — **blazing**, v. — *en*.  
**Oor'beeld** (*ideaal, grondvorm, type*), o. — *beelden*; — **ig** (*typisch*), bn. vero.  
**Oord** (*plaats, plek*), o. — *en*; *de heilige — en, Palestina*; *van — tot —*; *een beter —*; *herstellings—, toevlucht—, verbannings—; Denen—, Schoon—; Frederiks—, Wilhelmina's —; Willems—, marine-etablisement bij Den Helder*.

**Oord** ( $\frac{1}{4}$  *deel van iets*), o. — *en*. Zie **Oort**.  
**Oor'deel** (R. K. *vonnis, rechtspraak Gods*), o. — *en*; *Gods — over de zondaars*; *de — en Gods*; *de God des — s*; *het laatste —*; *de dag des — s*; *met iets ten — komen*, d. i. er mee op den doomsdag komen, fig. scherts. er niet van kunnen scheiden; *het bijzondere —*, d. i. terstond na den dood; *het algemeene —*, d. i. aan het eind der dagen in tegenwoordigheid van alle menschen; *zegsw. een leven als een —*, een drukte of lawaai als ten jongsten dage.

**Oor'deel** (*meening, gevoelen*), o. gmv.; *zijn — zeggen*, *zijn — te kennen geven*, *iem zijn — vragen*, *van — zijn*.

**Oor'deel** (*vermogen der ziel, verstand*), o.; *een helder —*, *een zuiver —*, *een gegrond —*, *gebrek aan —*, *het — des onderscheids*, *iem. van —*.

**Oor'deelen** (*vonnissen, rechtspreken*), ik heb — *oordeeld*; *de rechters zullen — naar recht en wet*; verder, door redeneeren tot een gevolgtrekking komen: *ik laat u nu zelf —*; *over iets — als een blinde over de kleuren*; *oordeel niet naar den schijn*; ook: *keuren*, *achten*, b.v.: *Ik oordeel de gelegenheid niet ongeschikt*.

**Oor'deelkunde** (*het vermogen*), v. gmv.  
**Oordeelkundig**, bn. en bw.; *de — e Busken*

*Huet*, op — *e wijze*, *een — e inleiding*, *de oorkonden — bijeenbrengen*.

**Oor'deelsdag** (*het jongste gericht, de dag van het algemeene oordeel*), m. gmv.

**Oor'deelvelling**, v. — *vellingen*; *een juiste —*.

**Oor'djesband**, o. gmv.; — **doos**, v. — *doozen*; — **school**, v. — *scholen*. Zie bij **Oortjes**.

**Oor'gier** (*gier in Z. Afrika, naar zijn ooren aldus genoemd*), m. — *gieren*.

**Oor'hanger** (*lange oorbel*), m. — *hangers*; *een paar nieuwe gouden — hangers*. Zie **Oor'bag**.

**Oor'heekunde** (*heekunde der ooren*), v. gmv.; — **kundig**, bn.: *een — kundig congres*, — *kundig onderwijs*.

**Oor'ijzer** (*gouden of zilveren hoofdsieraad*), o. — *ijzers*; *de Friezinnen dragen — ijzers*; *Zijje kon het zilveren — van Zondags wel missen*. (C. O.)

**Oor'konde** (*getuigenis, verklaring*), v. soms o. — *konden*; — *geven*, *getuigenis afleggen*; verder: *charter*, *geschreven akte: men onderscheidt de — n in staats- en privaatrechterlijke — n*; *een notarieele —*; — *doen*, *getuigenis afleggen: Mijn onschult doen oorkont*. (Wilhelmuslied).

**Oor'konden** (*afkondigen, bekendmaken*), ik heb — *oorkond. vero*.

**Oor'kondenboek** (*charterboek*), o. — *boeken*; — *boek van Holland en Zeeland*.

**Oor'kussen** (*hoofdkussen*), o. — *kussens*. *Leidigheid is des duivels —*, begin van alle kwaad.

**Oor'lam** (*oorlogsmatroos*), m. — *lammen*; *in de herberg vond ik drie — men*; *fig. rantsoen jenever, een borrel: een extra —*, o.

**Oor'lap** (*klepje aan muts of pet*), m. — *pen*.

**Oor'lel** (*het onderste gedeelte der oorschelp*), v. — *lellen*.

**Oorliët** (*oorhanger*), v. — *liëtten*. Lees: *oortli-ët'*.

**Oorliët'blok** (*scheepst. eenschijfsblok, dat als een oortliët aan de raas hangt*), o. — *ken*.

**Oor'lof** (*vergunning, verlof*), o. gmv.; *bij — van schepenen; met uu —, zonder —, hebben, krijgen, verwerven; zijn — krijgen*, zijn afscheid krijgen; *in de 16e eeuw bet. — zooveel als vaarwet: —, mijn arme schapen!* (Wilhelmuslied).

**Oor'log** (*krijg*), m. — *logen*; *den — verklaren*, *een langdurigen — voeren*, *ten — gaan*, *een aanvallende —*, *een verdedigende —*, *een binnenlandsche —*; *de gang, de loop, de kansen van den —*; *een bloedige —*; *het departement van —*; *de Minister van —*.

**Oor'logen** (*krijg voeren*), ik heb — *oorlogd*.

**Oor'logsbedrijf**, o. — *bedrijven*; — **begroeting**, v. — *en*; — **behoeften** (*krijgsbehoeften*), v. mv.; — **belasting**, v. — *en*; — **bende**, v. — *n*; — **bliksem** (*fig. groot veldheer, held*), m. — *s*; — **bodem** (*vaartuig*), m. — *s*; — **boot**, v. — *booten*; — **buit**, m. gmv.; — **contrabande** (*al wat kan dienen aan een der oorlogvoerende partijen, ook kruut, lood, enz.*), v. gmv.; — **contributie** (*geld, door de overwinende partij in stad of dorp gegeven*), v. — *s*; — **correspondent** (*reporter van eenig dagblad op het oorlogsterrein aanwezig*), m. — *en*.

**Oor'logsfakkelt** (*dicht. iets dat den oorlog doet ontbranden*), v. — *fakkels*.

**Oor'logsfeit** (*dappere daad*), o. — *feiten*; — **gebruik**, o. — *en*; — **gevaar**, o. — *gevaaren*; — **geweld**, o. gmv.; — **gloed**, m. gmv.

**Oor'logsgod** (*godheid des oorlogs, nl. Mars*), gmv.; *Napoleon I prijkte aan het hoofd zijner legioenen als het ware beeld van den —*.

**Oorlogshaven**, v. —havens: *Cadix was de Spaansche*; —held, m. —en; —kans, v. —en; de *weifelende, onzekere* —; —kas, v. —en; —kreet, m. —kreten; —kunst, v. gm.v.; —last, m. —en; —leeuw (—held), m. —en; —lot, o. gm.v.; —maatregel, m. —s, —en; —macht, v. —en; —man, m. —lieden; —materiaal, o. gm.v.; —matroos, m. —matrozen; —moed, m. gm.v.; —partij, v. —en; —plaag, v. —plagen; —plan, o. —nen; —ram (stormram), m. —men; —ramp, v. —en; —recht, o. gm.v.; —roem, m. gm.v.; —schip, o. —schepen; —standaard, m. —s; —teeken, o. —s; —terrein, o. gm.v.; —tijd, m.; —tooneel, o. gm.v.; —vaan, v. —vanen; —veld, o. —en; —verklaring (aanzegging van oorlog of fig. van strijd, twist), v. —en; —vloot, v. —vloten; —volk (krijgsvolk), o. —vuur, o. gm.v.; —wagen, m. —wagens; —zwaard, o. —en.

**Oorlogzuchtig** (strijdlustig), bn.; de —e Franken; —e gevoelens, een —e stemming.

**Oorloven** (vergunnen, toestaan), ik heb geoorloofd. Alleen het vd. is nog in gebruik.

**Oorpijn**, v. —pijnen; —ring, m. —ringen; —schelp (deel van het uitwendig oor), v. —en; —sieraad (b.v. een oorbel), o. —raden; —siersel, o. —s; —slinger (oorsieraad), m. —s; —smeer (gele, vette oorstof), o. gm.v.; —smeerklier, v. —klieren; —speekselklier, v. —klieren; —spiegel (geneesk. (buis met spiegelende binnenvlakte), m. —s; —spier (spier in de nabijheid van het uitwendig oor), v. —spieren.

**Oorsprong** (aanvang, begin, ontstaan), m.; de — van een stroom, een rivier; zijn — nemen; fig. bron, aanleiding: de — eener ziekte, de — eener stad, de — van een twist; van personen: hij is van Duitschen —, afkomst, geboorte; de — van een woord, herkomst.

**Oorspronkelijk, oorspronkelijk**, bn. en bw.; een — roman, d. i. niet vertaald; een — tekst; een — ontwerp; een — woud op Java; de — natuur van dat eiland; een — toestand, d. i. primitief; — Nederlandsch, niet verbasterd; Goethe als — genie, zelfstandig; een — dichter; een — gedachte; de dahlia is — uit Mexico, herkomstig; bw.; — had het woord slecht een goede beteekenis; —heid, v. gm.v.

**Oort** (twee duiten,  $\frac{1}{4}$  stuiver), o. —en.

**Oortje**, o. —s; zijn — versnoepen; staan kijken als een jongen die zijn — versnoept heeft, ontnuchterd, spijtig.

**Oortjesband** (n.l. van een oortje de el), o. gm.v.; —doosje (spaarpotje), o. —s; —school (n.l. het schoolgeld is een oortje per dag), v. —scholen. Vl.

**Oorveeg** (slag om de ooren, oorvrijg), m. —vegen; een — krijgen; iem. een — geven, toedienen, toebrengen. Zie **Oorvrijg**.

**Oorverdoo'vend** (dreunend, rommelend), bn.; een — gekraak, een — krijgsgeschreeuw; een — kermisgehoel, d. i. zóó, dat het oor niets anders dan dát kan waarnemen.

**Oorvrijg** (hetzelfde als oorveeg), v. —vijgen; hij deelde —vijgen uit; hij gaf het kind twee voelbare —vijgen.

**Oorvlies** (trommelvlies), o. —vliezen; het — dreigde mij te scheuren.

**Oorrede, oorveede** (plechtige gelofte tot aflegging v. erfelijke vijandschap), m. gm.v. vero.

**Oorworm** (rechtvleugelig insect), m. —wormen; de — eet allerlei zoete vruchten; de — is licht te herkennen aan den knijptang; zegsw. een gezicht als een —, ontevreden, gemeenlijk gezicht; een gezicht zetten als een —.

**Oorzaak** (reden, grond, aanleiding), v. —zaken; het grootworden is de — veler smarten (C. O.); de eerste, de naaste —; tot de — van iets opklimmen; ter — van; de keten van —zaken en gevolgen; zegsw.: Gelijke —zaken, gelijke gevolgen; kleine —zaken hebben soms groote gevolgen.

**Oorzaakelijk**, bn.; het — verband, de betrekking van oorzaak en gevolg tusschen twee verschijnselen; —heid, v. gm.v.

**Oost** (het Oosten), m. en o. gm.v.; om den — varen, in oostelijke richting; de zon rijst in het —.

**Oost** (Nederlands O.I. bezittingen), v.; op de — varen; hij heeft zijn fortuin in de — gemaakt; hij zocht een schuilplaats in de —; spreekt naar de — gaan; in de — geweest zijn; aardr. de Grootte —, de Molukken.

**Oost**, bw.; zijn weg ging nu west, dan —, in de richting van; de wind is recht —; de straat strekt zich —, ligt in oostelijke richting; — ten Noorden; spreekw. —, west, thuis best; de wind loopt —; — Azië; — Afrika; — Friesland, enz.

**Oostelijk**, bn. en bw.; de —e grens; wij gingen —.

**Oosten**, o.; de zon komt op in het —; de Wijzen kwamen uit het —, d. i. uit Oosterse landen.

**Oostenwind** (wind uit het Oosten), m. —en.

**Oosterkim** (de oostelijke gezichteinder), v. —kinnen.

**Oosterlengte** (de afstand van den eersten meridiaan af in oostelijke richting), v. gm.v.

**Oosterling** (thans: O. Indiër), m. en v. —en; voor het v. ook —linge. Vroeger inwoner eener Hanzestad, vooral koopman uit het Oostland; zelfs —lingen bezochten de Dordtsche markt. (Fruin.)

**Oostersch** (in het Oosten gelegen), bn.; de —e Zee, Oostzee; het —e rijk, Oostenrijk; de —e kooplieden, uit de Hanzesteden; de —e vloot; de —e hemel; fig. —e grootspraak, —e verbeelding, —e pracht, —e spreektrant, de —e talen, het Semitisch, Perzisch, Turksch; —e handschriften; de —e letterkunde, dichtkunde, letteren, poëzie; de —e kerk, Grieksche.

**Oostertraus** (dicht, oosterhemel), m. —transen; de maan rees aan den —.

**Oosterzon** (de zon zooals die in 't O. opgaat), v. gm.v. Ook: de zon van de Oostlanden, inz. van de Levant.

**Oostganger** (koloniaal), m. —gangers. gmz.

**Oosthoek**, m. gm.v.; de —, n.l. het O. gedeelte van Java.

**Oost-Indië** (de eilanden v. den O.I. archipel), o. gm.v.; naar — varen; spreekw. men ziet op geen aap, als men uit — komt, wie veel heeft, zal veel geven. Ook: **Oostin'je**, o. gmz.

**Oostin'dievaarder** (schip dat op O. Indië vaart, ook de gezagvoerder), m. —vaarders. Ook: **Oostin'jevaarder**, m. —s. gmz.

**Oostin'disch**, bn.; de —e Compagnie; de —e kers, zekere plant.

**Oostin'disch**, in: — doof zijn, doen alsof men iets niet hoorde; ook: zich — doof houden.

**Oostin'je**, o. Zie: **Oost-Indië**.

**Oostkant**, m. gm.v.; de — der Zuiderzee, het dorp van den — naderen.

- Oostkust** (oostelijke kust), v. -kusten; *de - van Noorwegen.*
- Oostland** (de Oostzeelanden), o. gmv.; *naar - willen we varen* (lied); *op het - werd vooral de handel in zout gedreven.* (Fruijn.)
- Oostmoesson** (Ind. moesson, die uit het O. waait; droge tijd, zomer), m. gmv. Op Java van half April tot half November.
- Oostpassaat** (passaat uit het O.), m. gmv.; regelmatige O. wind in de tropen.
- Oostwaarts** (naar het O. toe), bw.; *zij zeilden -*; *kooplieden van -*, Oosterlingen, nl. uit de Hanzesteden.
- Oostwal** (scheepst. oostelijke oever), m. gmv.
- Oostzee** (de Baltische Zee), v. gmv.; -**handel**, m. gmv.; -**haven**, v. -havens; -**kust**, v. -kusten; -**stad**, v. -steden.
- Oostzijde** (de oostelijke kant), v. gmv.; *men begon de stad aan de - uit te leggen.*
- oot** (bastaarduitgang), vormt mann. persoonsnamen, als in: *idoot, despoot, Candioot* (bewoner van Candia).
- Ootje** (kleine letter o, nul), o. -s; *iets, iem. voor een - in 't cijfer houden*, van geener waarde achten; *in 't - knikkeren*, kringetje; *in 't - nemen*, in de maling nemen, tot mikpunt of middelpunt van spotternij nemen.
- Ootmoed** (gevoel van kleinheid; nederigheid), m. gmv.; *de - is een deugd*, *God dienen in of met -*; -**elijik**, bw.
- Ootmoedig** (nederig, bescheiden), bn. en bw.; *hij is - van hart*; *uw -e dienaar*, beleefdheidsformule; *een - verzoek*, *een -e bede*; bw.: - *danken*, *zich - buigen*; -**heid**, v. gmv.; -**lijk**, bn. en bw.: *een -lijk gebed*.
- Ootzie** (overstekend onderdeel van een dak), v. -ziën; Vlaamsch; -**drup**, m. gmv.; -**loop**, m. gmv.
- Op**, vz.: *het boek, de pen ligt - de tafel*; *het haar - het hoofd*; - *de koord dansen*; *alle gekheid - een stokje*, alle scherts daargelaten; - *de wereld komen*; - *het platte land*; - *stal staan*; - *een middag*, - *een morgen*; - *sterven liggen*; - *gezette dagen*; - *heden*, - *gisteren*, - *morgen*; - *eenmaal*, - *het einde*; - *zijn ouden dag*; - *stel en sprong*, dadelijk; *bouwen*, *rekenen - iem.*; *gerust zijn - iets*; *noodigen*, *onthalen*, *vergasten*, *trakteeren - iets*; bw.: *de strijkstokken gaan - en neer*; *het gaat met hem - en neer*, nu eens goed, dan weer slecht; *het ging berg -*, *en berg af*; *hij wil hooger -*; *wij gaan verder -*; *iemand de straat - zetten*; *er - los gaan*; *zing maar -*; *de zieke zit -*; *er een hond - nahouden*; -*bouwen*, -*delven*, -*eischen*, -*graven*, enz.; -*bod*, -*bouw*, -*brengst*, -*dracht*, enz.
- Op** (grootvader, in kindertaal), m. opaas, opaatje.
- Op** (ondoorschijnend; duister, donker; fig. droevig), bn.
- Op** (mineraal), o. gmv.; (melkblauw bijna doorschijnend edelgesteente), m. opalen.
- Opaciteit** (ondoorschijnendheid), v. gmv.
- Opbeuren** (optillen; fig. bemoedigen), ik heb -gebeurd; *een kist -*; -**beuring**, v. gmv.
- Opbiechten** (bekennen, naar waarheid mededeelen), ik heb -gebiecht; *hij biechte alles eertlijk op.*
- Opbod** (hooger bod), o. gmv.; *bij - verkoopen*, d. i. aan den meestbiedende.
- Opboeien** (de boorden van een schip op-*hoogen*), ik heb -geboeid; -**boeisel**, o. -s.
- Opbouw** (fig. bevordering), m. gmv.
- Opbrassen** (brassend verteren), ik heb -gebrast.
- Opbrassen** (scheepst. de snelheid vertragen), ik heb -gebrast.
- Opbreeuwen** (opnieuw breeuwen), ik heb -gebreeuwd.
- Opbreken** (openbreken), ik brak -, heb en het is -gebroken; *het kamp -*, de tenten afbreken; *het beleg -*, eindigen; fig. *dat zal hem -*, berouwen: *Spot maar, Jonathan! het zal u wel -!* -**breker**, m. -brekers; -**breking**, v. -en.
- Opbrengen**, ik bracht -, heb -gebracht; *het hout, de turf -*, op den zolder brengen; *vele kinderen -*, opvoeden, grootbrengen; *een dief -*, naar de gevangenis brengen; *vruchten -*, opleveren, voortbrengen; *belastingen -*; betalen; *het diner -*, opdisschen; -**brenger**, m. -brengers; -**brengst**, v. -brengsten.
- Opcent** (vermeerderde belasting), m. -en; *men betaalt -centen op de personeele belasting.*
- Opdagen** (verschijnen), het daagde -, is -ge-daagd; *de vijand kwam maar niet -*, d. i. voor den dag.
- Opdat** (tot het doel dat, ten einde), vgw.
- Opdiene** (opdisschen), ik diende -, heb -gediend.
- Opdiepen** (uitdiepen), ik heb -gediept; *waar heb je dat boek -gediept?* gevonden, ontdekt, in bezit gekregen; -**ing**, v. -en.
- Opdirken** (opschikken, optooien), ik heb -gedirkt; *zich -*.
- Opdissen** (fig. onthalen), ik heb -gedischt; -**disscher**, m. -disschers.
- Opdoeken** (samenvouwen, doen eindigen), ik heb -gedoekt; *dit werk heeft geen aftrek, de uitgever zal het wel -*, d. i. er geen herdruk van geven; *zij kunt voor mijn part wel -*, heengaan.
- Opdoemen** (te voorschijn komen), het is -gedoemd; *een eiland zagen we in de verte -*, d. i. uit de nevelen te voorschijn komen; *als zag zij (Hanna) een wit zeil -*. (Potg.); -**doeming**, v. gmv.
- Opdoen**, ik deed -, heb -gedaan; *hout, turf -*, zich voorzien van; *het eten -*, op tafel zetten; *veel nieuws -*, vernemen; *de bedelaar zal daar niets -*, krijgen; *de wasch -*, in orde brengen, vouwen; *het landschap doet zich -*, vertoont zich, is zichtbaar; -**doening**, v. gmv.
- Opdokken** (betalen), ik heb -gedokt.
- Opdoemen**. Zie **Opdoemen**.
- Opdracht** (R. K. toewijding), v. -drachten.
- Opdrachtig** (gezwollen), bn.; -**heid**, v.
- Opdragen** (fig. toeïgenen), ik droeg -, heb -gedragen; *iemand een werk -*, als blijk van eerbied of hulde.
- Opdrijven** (doen stijgen in prijs), ik dreef ik -, heb en ben -gedreven; -**drijver**, m. -drijvers; -**drijving**, v. -drijvingen.
- Opdril** (oorveeg), m. -drillen.
- Opdringen**, ik drong -, heb en ben -gedrongen; fig. *iemand iets -*, n.l. dwingen om het te koopen of het te aanvaarden.
- Opduwen** (omhoog duwen), ik heb -geduwd.
- Opeen** (op elkaar), bw.; in samenst.: -*hoopen*, -*pakken*, -*stapelen*; -*gehoopt*, -*gepakt*, -*gestapeld*.
- Opeisch** (sommatie, oproeping), m. gmv.
- Open**, bn. en bw.; *een - mond*, *een - wagen*, *een - kachel*, enz., d. i. niet gesloten; *een - brief*, een openbare brief; - *tafel*; *een - stad*,

- zonder wallen; *het — veld*, het vlakke veld; *in de — lucht*, de vrije lucht; *met — kaart spelen*, fig rond voor iets uitkomen; — *zee*, buiten de banken; *luisteren met — mond*, zeer gretig; *doe de deur —*, ontsluiten, enz.
- Openbaar** (*publiek*), bn. en bw.; — **heid**, v. **Openbaar**, o. gmv.; *in 't —*, d. i. voor het oog van iedereen.
- Openbaar maken** (*algemeen bekend maken*), ik heb — **gemaakt**; — **making**, v. — en.
- Openbaren** (*doen kennen, onthullen*), ik heb — **openbaard**; *iemand de geheimen van iets —*; *de geopenbaarde godsdienst*; *zich —*: *verschilt van meening — baarde zich staande de vergadering*; — **ba'ring**, v.: *het gesprek viel op het goddelijk gezag der — baring*. (Koetsv.)
- Opendoen** (*openen*), ik deed —, heb — **gedaan**.
- Openen** (*ontsluiten*), ik heb **geopend**.
- Openhartig** (*oprecht*), bn. en bw.; — **heid**, v.
- Op'ening**, v. — en; — *van zaken*, mededeeling.
- Op'enlijk** (*onverholen, in 't openbaar*), bn. en bw.; *een — e bekentenis, een — verzet, — geweld; iets — verkondigen*.
- Op'estaan** (*niet gestoten, fig. onbezet*), bn.
- Op'stellen** (*openzetten*), ik heb — **gesteld**.
- Op en top** (*door en door, geheel en al*), bw.; *Kapitein Z. was — een zeeman*.
- Opera** (*dicht. zangspel, muzikaal drama, toneelspel op muziek*), v. —'s; *de dichtertelijke waarde der — teksten is in den regel niet groot, daar de muziek hoofdzak is; de —'s van Rossini, Bellini, Flotow, Wagner e. a.* Ook: het operagebouw.
- Opera** (mv. van **Opus**, *werk*), o.; — *omnia*, al de werken; — *selecta*, de uitgelezen werken.
- Opera-librettist**' (*schrijver van een operatekst*), m. en v. — en. Zie **Libretto**.
- Operateur** (*snijkundig heelmeeester; fig. ook aanlegger, leider, belhamel, roervink*), m. — teurs.
- Opera'tie** (*heelmeeesters-kunstabewerking*), v. — tiën, — ties.
- Opera'tie** (*onderneming, oorlogsbedrijf*), v. — s; *op — gaan*.
- Operatief**' (*snijkundig*), bn.; — *tieve heelkunde*.
- Opera'tielijn** (*mil. aanvalslijn, richting van inval*), v. — lijnen; — **plan**, o. — plannen; — **veld**, o. — velden.
- Op'erazauger**, m. — s; — **zangeres**', v. — sen.
- Opereeren** (*werken, bewerken; geneesk. een operatie verrichten*); *een patient —*.
- Operet'te** (*klein zangspel, operaatje*), v. — s.
- Operment**' (*zuavel met rattenkruit, goudverf, koningsgeel*), o. gmv.
- Op'fleuren** (*tot bloei brengen of komen*), ik ben en heb — **gefleurd**; *de uitgeputte man, — gefleurd door de hoop, begaf zich op weg*; — **ing**, v. — en.
- Op'flikken** (*oplappen, herstellen*), ik heb — **geflikt**.
- Op'frissen** (*frisch maken*), ik heb en ben — **gefrischt**; — **ing** (*fig. vermaning, bestraffing*), v. — en.
- Op'gaaf**, **op'gave** (*mededeeling, lijst*), v. — gaven.
- Op'gaan** (*opwaarts gaan*), de zon ging —, is — **gegaan**.
- Op'gaand**, bn.; *een — e berg*, d. i. steile; *de — e zon*, opkomende; *fig. de — e zon aanbidden*, zich voegen bij hen, die in aanzien komen; *rekenk. een — e deeling*, die geen rest laat.
- Op'gang** (*het opgaan*), m. — en; *de — der zon*.
- Op'gave**, v. — n. Zie **Op'gaaf**.
- Op'geblazen** (*gezwollen, fig. trotsch*), bn. en bw.; — **heid**, v. gmv.
- Op'geld** (*ogio, surplus*), o. gmv.; *het — op Hollandsch geld*, b. v. 1½% bij omwisseling tegen Duitse munt; *fig. dat doet —*, is zeer gezocht.
- Op'geruimd** (*vroolijk*), bn. en bw.; — **heid**, v.
- Op'geschikt** (*opgesmukt*), bn.; — **heid**, v.
- Op'geschoten**, bn.; *een — knaap*, rijzig, scheutig, lang.
- Op'gesmukt** (*getooid, gesierd*), bn.; — **heid**, v.
- Op'getogen** (*verrukt, zeer blij*), bn.; *wij stonden — over het natuurschoon der Ardennen*; — **heid**, v. gmv.
- Op'gewassen**, bn.; *niemand der dorpsgenooten was in bijtende geestigheid tegen hem —*. (Koetsveld), d. i. zijns gelijke in kracht; *het Britsche leger bleek niet — tegen zijn taak*.
- Op'gewekt** (*vroolijk gestemd*), bn.; *een — mensch*; — **heid**, v. gmv.
- Op'gewonden** (*fig. in geestdrift, in woede*), bn.; *zegsw. hij is een — standje*, iemand, die snel in vuur geraakt; — **heid**, v. gmv.
- Op'gezetene** (*plattelandbewoner*), m. en v. — n.
- Op'gezwollen**, bn.; *een — stijl*, d. i. hoogdravend; — **heid**, v. gmv.
- Op'haal** (*dunne trek eener letter*), m. — halen.
- Op'haalbrug** (*klap-of valbrug*), v. — bruggen.
- Op'hakker** (*fig. windvui*), m. — s. gmv.
- Op'hakkerig** (*blufferig*), bn.; — **heid**, v. gmv.
- Op'halen** (*omhoog halen*), ik heb — **gehaald**; *een brug —, de zeilen —*; *fig. een zaak —*, weer tot bloei brengen.
- Op'handen** (*naderend*), bw.; *de winter is —*, in aantocht; *het is —*, zal geschieden.
- Op'hebben**, ik had —, heb — **gehad**; *veel met iemand —*, veel van iemand houden.
- Op'hef** (*grootte lof*), m. gmv.; *met —*.
- Op'heffen** (*optillen*), ik hief —, heb — **geheven**; *een school, een inrichting —*, sluiten, doen eindigen; — **heffing**, v. — en.
- Op'helderen** (*verklaren*), het is en hij heeft — **gehelderd**; — **ing**, v. — en.
- Op'hemelen** (*verheerlijken*), ik heb — **gehemeld**; *het — der sociëteiten* (C. O.); *Jan is zoo dikwijls — gehemeld*. (Potg.); — **ing**, v. — en.
- Ophiele'de** (*koperen bashoorn*), v. — s.
- Op'hieuwen** (*scheepst. het anker ophalen*), ik heb — **gehieuwd**; *wij begonnen het anker op te —*.
- Op'hitsen** (*opstoken*), ik heb — **gehitst**; — **er**, m. — s; — **ing**, v. — en.
- Op'hoepelen** (*fig. zich uit de voeten maken*), ik ben — **gehoepeld**. *Hoepel jij maar op!*
- Op'hooren**, ik heb — **gehoord**; *men zal er vreemd van —*, d. i. verbaasd van opkijken, er zich erg over verwonderen.
- Opiaat**' (*pijnstillend middel, slaapmiddel*), o. gmv.
- Opineeren** (*een gevoelen of oordeel over een zaak uiten*).
- Opinia'ter** (*halsstarrig, onbuigzaam*), bn.
- Op'nie** (*meening, gevoelen, schatting*), v. — s, — niën.
- Op'ium** (*heulsap, gedroogd slaapbollensap*), o. gmv.; — **kit** (*— kroeg in Indië*), v. — ten; — **schuiver** (*rooker van opium*), m. — schuivers.
- Op'kamer** (*hooger gelegen kamer, b. v. boven een kelder*), v. — kamers.
- Op'klauwen** (*opharken*), ik heb — **geklauwd**.
- Op'knappen** (*reinigen, opschikken*), ik heb en ben — **geknapt**; — **ping**, v. gmv.

- Op'knoopen** (fig. ophangen), ik heb -geknoopt; -**ing**, v. -en.
- Op'koken** (zachtjes opnieuw koken), ik heb -gekookt; -**koking**, v. -en; -**kooksel**, o. -s.
- Op'komen** (fig. opgaan), ik kwam -, ben -gekomen; -**komer**, m. -s; -**komst** (begin, herstel), v. gmv.
- Op'koop** (inkoop, aankoop), m. gmv.
- Op'kooopen**, ik kocht -, heb -gekocht; *vreemde kooplui kwamen al het fruit* -, d. i. in groote hoeveelheden van de markt wegkooopen; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Op'korten**, ik heb en het is -gekort; *de tijd voor het examen begint - te korten*, te krimpen.
- Op'krabbelen** (uit een ziekte opkomen, fig. ter been komen), ik ben -gekrabbeld.
- Op'kroppen** (fig. verbergen), ik heb -gekropt; *zij moest al dat verdriet maar* -, d. i. in haar krop of voor zich houden; -**ping**, v. -en.
- Op'kunnen**, ik kon -, heb -gekund; *zijn eten niet* -, *zijn plezier wel* -, *de trap niet* -meer -.
- Op'kweecken**, ik heb -gekweekt; *een kind* -, *zorgzaam grootbrengen*; -**er** (opvoeder, opfokker), m. -s; -**ing**, v. -en.
- Op'laag, op'lage** (getalafdrucken), v. -lagen.
- Op'laaien** (opvlammen), het is -gelaaid; -**ing**, v. -en: *een oogenblik van -ing in den volksraad*, opleving, geestdrift.
- Op'lage**, v. -n; *een - van drie duizend exemplaren*. Zie: **Op'laag**.
- Op'langen** (in de hoogte toereiken), ik heb -gelangd; -**er**, m. -s.
- Op'leggen** (leggen bij of op iets), ik heb -gelegd en -geleid; -**ging**, v.; -**sel** (stroom), o.
- Op'leiden** (opwaarts leiden, fig. vormen, kweeken), ik heb -geleid; -**er**, m. -s; -**ing**, v.
- Op'letten** (goed toezien), ik heb -gelet; -**ter** (iemand die acht geeft), m. -s.
- Op'let'end** (aandachtig), bn. en bw.; -**heid**, v.
- Op'lenkeren** (opvroolijken, doen opleven), ik heb -geleukerd. *Teun de Jager*.... *wist de oude besten bij het spinnewiel met zijn vroolijke invallen op te* -. (C. O.)
- Op'leven** (herleven), ik ben -geleefd; *uit een ziekte* -.
- Op'lezen** (met luider stem voorlezen), ik las -, heb -gelezen; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Op'lichten** (helderder worden), het is -gelicht; *in het oosten begint het al op te lichten*.
- Op'lichten** (opheffen, bedriegen, enz.), ik heb -gelicht; -**er** (bedrieger), m. -s: *een gemeene* -; -**erij**, v. -en; -**ing**, v. -en.
- Op'loop** (opschudding), m. -en: *een - op het marktplein*, ruzie, samenscholing.
- Op'loop'pend** (driftig, opvliegend), bn. en bw.; -**heid**, v. gmv.
- Op'lossen** (verklaren), ik heb -gelost; *een raadsel* -, *een zuarigheid* -; *zich* -: *de moeijelijkheid zal zich wel* -; -**sing**, v. -en.
- Op'lossen** (zich in fijne deelen scheiden), ik heb -gelost; *zout* -, *suiker* - *in water*; *zich* -: *de suiker heeft zich -gelost*.
- Op'luiken** (er beter uit gaan zien), ik look -, ben -geloken; *ik - weer als een arend op*. (Staring); -**ing**, v. gmv.
- Op'luisteren** (glans verleen), ik heb -gegluisterd; *de muziek zal het feest* -; glanzig worden: *Keesjes oogen -den op*; *Pieters gelaat -de op*. (C. O.); -**ing**, v. -en.
- Opmer'kelijk** (merkwaardig, ook: zonder-ling, vreemd), bn. en bw.; *een - feit*; *hij was - gekleed*.
- Op'merken** (letten op, zien), ik heb -gemerkt; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en: *een juiste* -, *blijk van verstand*; *een scherpzinnige*, *een geestige* -, *blijk van vernuft*. Zie **Aan'merking**.
- Op'meten** (afmeten, uitmeten), ik mat -, heb -gemeten; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Op'monteren** (opvroolijken), ik heb -gemonterd; *uw aardige zetten zullen den ouden man wel wat* -; *die goede tijding zal vader* -; -**ing**, v. -en.
- Op'name** (het opnemen), v. -n; *een photogr. - doen*; *de - van een terrein*, inspectie.
- Op'nemen**, ik nam -, heb -genomen; *iets goed* -, *er niet boos om worden*; *iemand nauwkeurig* -, *goed bekijken*, waarnemen; *die winkel zal wel* -, d. i. zal wel nering krijgen; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Op'nieuw** (nog eens), bw.; *iets - schrijven*.
- Op'odel'doc** (zalf tegen rheumatische pijn), v. gmv.
- Op'offeren** (toewijden, opdragen), ik heb -geofferd; *zich* -, *eigen belangen achterstellen*; *zich aan God* -, wijden.
- Op'ontbod** (last om te verschijnen), o. gmv.
- Op'onthoud** (verlet, vertraging), o. gmv.
- Oppas'send**, bn.; *een - kind*, d. i. van goed gedrag; -**heid**, v. gmv.
- Op'passer** (iemand die een ander oppast, bedient), m. -s.
- Op'passer** (mil. soldaat-huisknecht), m. -s; *waar blijft de* -?
- Op'passter** (vrouw die anderen oppast), v. -s.
- Op'per** (hooistapel), m. -s; *het hooi stond in* -s.
- Op'per, opperd** (opperwal, hooge kant, veilige ligplaats voor schepen, luwe of windstille plaats), m. -s.
- Op'peradmiraal** (admiraal, eerste in rang), m. -admiralen.
- Op'perarm** (bovenarm, nl. van den schouder tot den elleboog), m. -armen.
- Op'perbest** (allerbest, uitmuntend), bn. en bw.
- Op'perbevel** (het bevel over 't geheel), o.; *het - voeren*; -**bevelhebber** (hoofdaanvoerder), m. -s; -**bevelhebberschap** (waardigheid, ambt van opperbevelhebber), o.
- Op'perbewind** (opperbestuur), o. gmv.
- Op'peren** (het hooi aan oppers of roken zetten), ik heb -opperd.
- Op'peren** (aandragen van steenen, kalk enz. bij 't metselen), ik heb -opperd; *hij is nu aan 't* -, *werken als opperman*.
- Op'peren** (te berde brengen, spreken over iets, in 't midden brengen), ik heb -opperd; *een bezwaar* -, *een zuarigheid* -, *een plan* -, *een twistvraag* -.
- Op'pergebied** (opperste heerschappij), o. gmv. Zie **Souvereiniteit**.
- Op'pergezag** (opperbevel, hoogste gezag), o. gmv.
- Op'perheerschappij** (het soevereine gezag), v. gmv.; *de - in handen hebben*.
- Op'perhoofd** (algemeen hoofd, chef), o. -hoofden; *het - van een wilden stam*.
- Op'permacht** (hoogste macht), v. gmv.
- Oppermach'tig** (zeer machtig, gebiedend), bn.
- Op'permajesteit** (de Godheid), v. gmv. *De lofzang der natuur gaat niet verloren voor U, o Oppermajesteit!* (Feith).

- Op'perman** (*helper van een metselaar*), m. -lieden, -lui.
- Op'perpriester** (*hoogepriester, R. K. de paus*), m. -priesters.
- Op'perste**, bn.; *God is de - Wijsheid*, d. i. de hoogste, eerste, voornaamste.
- Op'pervlak** (*al de vlakken samen*), o. -ken; *het - van een kubus, van een prisma*, enz.
- Oppervlak'kig** (*los, niet grondig*), bn. en bw.; *een -e studie*; -heid, v. -heden.
- Op'pervlakte**, v. -n; *de - der aarde, de - der Europeesche steden; de - van het meer*, d. i. de spiegel.
- Op'poffen** (*opvullen*), ik heb -gepof; *de mouwen van een japon -; een kind met voedsel -*.
- Opponeeren** (*tegenspreken, bestrijden, zich verzetten*).
- Opponent'** (*tegenstander, bestrijder*), m. -en.
- Opportunitet'** (*geschikte tijd of gelegenheid*), v. gmv.
- Opportunist'** (*aanhanger der opportuniteit; hij, die de gelegenheid weet waar te nemen*), m. -en.
- Opposant'** (*tegenstander, bestrijder*), m. -en.
- Opposit'ie** (*tegenstand, tegenwerking*), v.; *in de - zijn*, tot de tegenpartij behooren; -voeren, tegenwerken.
- Oppres'sie** (*onderdrukking, beklemming*), v. gmv.
- Op'preukelen** (*opstoken*), ik heb -gepreukeld; *het vuur -*.
- Opprimeeren** (*onderdrukken, op geweldige wijze de natuurlijke rechten van iem. krenken*).
- Op'proba'tie** (*beschimping, hoon*), v. -s, -tiën.
- Op'probeeren** (*smadelijke verwijten doen, beschimpen*).
- Op'pro'bre, oppro'brium** (*schande, schimp, smaad*), o. gmv.
- Op'puilen** (*opzwellen, opbulten*), het is -gepuild; -ing, v. -en.
- Op'rakelen**, ik heb -gerakeld; *een ouden twist -*, d. i. uit de asch der vergetelheid weer aan den dag brengen; *het verleden van iemand -; het vuur van het gesprek wat -*. (Koetsveld); -ing, v. -en.
- Op'rapen**, ik heb -geraapt; *een appel, een peer -*, d. i. van den grond opnemen; *allertel logen -*, verzinnen; *een -geraapt stukje*, een wilde bende; -raapsel (*verzinsel*), o.
- Op'recht'** (*eerlijk*), bn. en bw.; -heid, v. gmv.
- Op'richten**, ik heb -gericht; *een gedenkteeken -*, doen verrijzen; -er, m. -s; -ing, v.
- Op'rijten** (*openscheuren*), ik reet -, heb en ben -gereten; *de ever had het paard de borst -gereten*.
- Op'ril** (*een olopend pad b.v. tegen een dijk*), v. -rillen.
- Op'rispen** (*opbreken*), het heeft en is -gerispt; -ing, v. -en.
- Op'rif** (*het oprijden*), m. -ten. Ook: *helling*.
- Op'roepen** (*bijeenroepen*), ik heb -geroepen; *de leden eener vergadering -; -ing*, v. -en.
- Op'roer** (*opstand, omwenteling*), o. -en. Zie *Revolu'tie*.
- Op'roe'rig**, bn.; -e onderdanen; -heid, v.
- Op'roerling** (*oproermaker*), m. en v. -en; voor het v. ook -e, -n.
- Op'rokkenen** (*ophitsen*), ik heb -gerokkend; -rokkening, v. -en.
- Op'ruien** (*ophitsen*), ik heb -geruid; -ruier, m. -s; -ruiling, v. -en.
- Op'ruimen** (*ordenen, regelen*), ik heb -geruimd; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Op'rukken** (*voorwaarts gaan*), ik heb en ben -gerukt; *tegen den vijand -*.
- Op'scheren** (*opsnoeien*), ik schoor -, heb -geschoren; *een heg -*.
- Op'schieten** (*naar boven gaan, groeien*), ik schoot -, heb en ben -geschoten.
- Op'schik** (*het opschikken; de tooi*), m. gmv.
- Op'schikken** (*toeien, sieren*), ik heb -geschikt; *een kamer -; -king* (*opsiering*), v.
- Op'schoeien** (*aanhoogen*), ik heb -geschoeid; *een dijk, een wal -; -schoeling*, v. -en.
- Op'schommelen** (*bijeenscharrelen*), ik heb -geschommeld; *de jongen gaat zijn boeken weer -*, uit hoeken en kanten bijeenzoeken.
- Op'schooien** (*bedelend verkrijgen*), ik heb -geschooid; *zoo'n bedelaar schooit nog al wat op*.
- Op'schorsen** (*uitstellen, verdagen*), ik heb -geschorst. Zie: **Op'schorten**.
- Op'schorten** (*uitstellen*), ik heb -geschort; *een vonnis, een oordeel, een geding -*, d. i. op een later tijdstip stellen.
- Op'schrift** (*titel, adres, bijschrift*), o. -en.
- Op'schroeven** (*fig. hoogelijk prijzen*), ik heb -geschroefd; -ving, v. -en.
- Op'schrokken** (*gulzig opeten*), ik heb -geschrokt; -schrokker, m. -s.
- Op'schudding** (*alarm, ontstellenis, oproer*), v. -en.
- Op'schutten** (*t water keeren*), ik heb -geschut; -schutting, v. -en.
- Op'siersel** (*datgene, waarmee men iets opsiert*), o. -s, -en.
- Op'sjorren** (*scheepst. omhoog sjourren*), ik heb -gesjord; *de kisten -; -sjorring*, v. -en.
- Op'slaan**, ik sloeg -, heb en het is -geslagen; *een tent -*, oprichten; *goederen -*, bergen in een pakhuis; *zijn broek -*, zijn mouwen -, opstroopen; *zijn woning -*, vestigen; *de oogen -*, ergens heen wenden; *de prijzen -*, verhoogen.
- Op'slag** (*verhooging, vermeerdering, b.v. van prijs, van traktement, enz.*), m. gmv.
- Op'slechten** (*scheepsw. opknappen*), ik heb -geslecht.
- Op'slooten** (*met slooten omgeven*), ik heb -gesloot; *een stuk land -*.
- Op'slorpen, op'slurpen** (*slurpend opdrinken*), ik heb -geslorpt (-geslurpt); -slorping en -slurping, v. -en.
- Op'smuk** (*tooi, tooisel, dos*), m. gmv.
- Op'snijden** (*opensnijden, ten einde stuk snijden*), ik sneed -, heb -gesneden; *een brood -*, een kip -, een visch -; *het krentenbrood is nu al -gesneden*; fig. minacht. voor opzeggen: *een vers van eigen maaksel -*, bij uitbr.: *men zat vele sigaren te rooken en vele verhalen op te -*. (C. O.); verder: *bluffen, pochen, grootspreken over: hij zat den heelen avond op te - over zijn heldendaden in Indië*.
- Op'snorren** (*opschommelen*), ik heb -gesnord; *ik zat dat oude blijspel wel ergens -; iemand -*.
- Op'sommen** (*op de rij af noemen*), ik heb -gesomd; *al zijn bezigheden -, zijn grieven -; -ing*, v. -en.
- Op'spalken**, ik heb -gespalkt; *den mond, de oogen -*, d. i. wijd openzetten; -ing, v.
- Op'spannen**, ik heb en dat is -gespannen; *snaren -, de trommel -*, d. i. bevestigen, uittrekken, spannen; -ing, v. -en.



- Opspel****den**, ik heb -gespeld; *een prent* -, vastspelden aan den muur.
- Opspelen** (*uitvaren*), ik heb -gespeeld, gmz.; *de baas ging tegen de knechten* -.
- Opsperren** (*wijd openzetten*), ik heb -gesperd; *den mond* -, wijd openen; -**ing**, v.
- Opsporen** (*vinden, ontdekken*), ik heb -gespoord; *het wild* -, *een dief* -; -**ing**, v. -en.
- Opspouwen** (*openspijten, opsplijten*), ik heb -gespouwen; *een ganzepen te ver* -.
- Opspraak**, v. gmz.; *hij is in* -, men spreekt ongunstig over hem; *iemand in* - brengen.
- Opstaan**, ik stond -, ben -gestaan; *gij moet* -, uit het bed komen; *tegen iemand* -, zich tegen hem verzetten; *de gewesten stonden op*, d. i. kwamen in opstand; *ergens op staan*, er aan hechten.
- Opstal**, m. -stallen; *de* - van een erf, d. i. de huizingen, stallen, enz.; *de* - van een schip, de masten en het want.
- Opstand** (*oproer, revolutie*), m. -standen.
- Opstand** (bouw. teekening van een gebouw, zooals men er tegen aan ziet), m. -standen.
- Opstandeling** (*muiter*), m. en v. -en; voor het v. ook: -**linge**.
- Opstanding** (*verrijzenis des Heeren*), v. gmz.; *het feest der* -, Paschen.
- Opstappen** (*heengaan*), ik ben -gestapt.
- Opsteken**, ik stak -, heb -gestoken; *den vinger* -, *een vaan* -; fig. *het hoofd* -, zich gaan verzetten; *een vaatje bier* -, er den tap of de kraan in slaan; -**er** (*hooivork met langen steel*), m. -s; -**ing**, v. -en.
- Opstel** (*schets, ontwerp, belooft, steloefening*), o. -stellen.
- Opstellen** (*ontwerpen, opschrijven*), ik heb -gesteld; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Opstijven** (*stijf worden*), het steef -, heb en het is -gesteven; *het strijkgood is wat slap*, maar het zal nog wel wat -; -**ing**, v.
- Opstoken** (fig. *ophitsen*), ik heb -stookt; *twee jongens tegen elkaar* -; -**er**, m. -s; -**erij'**, v. -en; -**ing**, v. -en.
- Opstootje** (*relletje in een achterbuurt*), o. -s; *er was daar een* -.
- Opstopper** (*oorvijg, slag, stomp, vuistslag*), m. -s. gmz.
- Opstrijden** (*betwisten*), ik streed -, heb -gestreden; *hij streed mij dat op*, d. i. wilde niet toegeven, dat het waar was.
- Opstuiven** (fig. *toornig worden*), ik ben -gestoven; *hij stuift op als buskruit*.
- Opstuwen** (*het water omhoog drijven*), ik heb -gestuwd; -**er** (*wind die het water opstuwt*), m. -s; -**ing**, v. -en.
- Optakelen** (*een schip optuigen*), ik heb -getakeld; -**ing**, v. -en.
- Optarnen** (*den naad lossnijden*), ik heb en ben -tarned.
- Optassen** (*ophoopen, fig. verzamelen*), ik heb -getast.
- Optatief** (*een wensch bevattend of uitdrukkend, wenschend*), bn.
- Optatief** (spraak. *wenschende wijs*), m. -tieven; b.v. *Lang leve onze vriend! Moge het hem welgaan!*
- Opteekenen** (*opschrijven, noteren*), ik heb -geteekend; -**aar**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Opteeren** (*kieszen, beslissen, de voorkeur geven*), *hij is gekozen in twee districten, voer welk zou hij* -, *denkt ge?*
- Optellen** (*bijentellen*) ik heb -geteld; -**ler**, m. -s; *een rekening* -; -**ing**, v. -en.
- Op'teren** (*opmaken*), ik heb -geteerd; *een erfenisje* -.
- Op'teren** (*al terend verbruiken*), ik heb geteerd; *den voorraad* -.
- Optica, optiek'** (*gezichtkunde, kennis der wetten van het licht*), v. gmz.
- Opticus, opticien'** (*gezichtkundige, ook slijper van oogglazen, maker van brillen, enz.*), m. -ci; -ciens.
- Optie** (*vrije keus, voorkeur*), v. gmz.; *een huurhuis in* - houden. (t = ts)
- Optil'len** (*opbeuren*), ik heb -getild; *een zwaar voorwerp* -, *een boomstam* -; -**ing**, v.
- Optima'ten** (*welgezinden of de besten in den staat; de aristocraten in 't oude Rome*), m. mv.
- Optima'tie** (*regeering der edelen of der aristocratie*), v. gmz. (t = ts)
- Optimis'me** (*optimismus, teurdenheid en ingenomenheid met het bestaande*), o. gmz.; Verg. **Pessimis'me**.
- Optimist'** (*aanhanger of voorstander van het optimisme*), m. -en. Verg. **Pessimist'**.
- Optisch** (*gezichtkundig*), bn; *een* - instrumentmaker; *er waren ook* -e namen, als: *Vaartzicht, Weizicht, Landzicht, enz.* (C. O.)
- Op'tocht** (*stoet, processie, feestelijke omme-gang*), m. -tochten.
- Op'toomen** (*den toom aandoen*), ik heb -getoomd; *een paard* -; fig. *een hoed* -, den rand met een koord opslaan; -**ing**, v. -en.
- Op'trede** (*optrap, tree*), v. -treden.
- Op'treden** (*verschijnen*), ik trad -, ben -getreden; *het* - van een beroemden zanger, tooneelspeler, enz.; *tegen iemand* -, zich doen kennen als zijn tegenstander; -**ing**, v. -en.
- Op'trek** (*huisje*), m. -trekken; -**je**: *een* -je huren voor de zomermaanden.
- Op'tuigen** (*het tuig aandoen*), ik heb -getuigd; *een paard* -; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Opulent'** (*zeer rijk of vermogend*), bn.
- Opulentie** (*overvloed, groote rijkdom, aanzienlijk vermogen*), v. gmz. (t = ts)
- Op'us** (muz. *werk v. e. toondichter*), o. opera.
- Op'vaart** (*het opvaren, ook, hemelvaart*), v. gmz.; *de* - v. e. rivier; *de* - des Heeren. vero.
- Op'vizelen** (*opschroeven, in de hoogte vijzelen*), ik heb -gevizeld; *een sluisklep* -.
- Op'vizelen** (*zeer prijzen*), ik heb -gevizeld; *iemand verdiensten* -, *iemand goede daden* -, hemelhoog verheffen; *iemand werk* -; *een opgevizelde vermelding*. (C. O.); -**aar** (*loftrompetter*), m. -s; -**ing**, v. -en.
- Op'vliegen** (fig. *driftig worden*), ik vloog -, ben -gevlogen; *de man kan om een beuzeling* -; -**ing**, v. gmz.
- Opvlie'gend** (*oplopend, driftig*), bn; -**heid**, v. gmz.
- Op'voeden** (*grootbrengen, lichamenlijk en geestelijk kweeken, vormen*), ik heb -gevoed; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Op'voedkunde** (*leer der opvoeding*), v. gmz.
- Op'voedkundige** (*iemand die opvoedt*), m. en v. -n. Zie **Paedagoog'**.
- Op'voeren**, ik heb -gevoerd; *een tooneelstuk* -, *geven, vertoonen*; -**ing**, v. -en.
- Op'volgen**, ik heb en ben -gevolgd; *een koning* -; *een raad* -, *naleven*; -**er**, m.: *de* -er van Karel V; *hij was mijn* -er in dat ambt; -**ing**, v. -en.
- Op'wachten**, ik heb -gewacht; *ik zal u bij de poort van de stad* -, d. i. op u blijven wachten; *zijn opwachting bij iemand maken*,

- een plechtig bezoek afleggen; -**er**, m.; -**ing**, v.  
**Opwassen** (opgroeien), het wies -, is gewassen; *bij de eiken wies ik op.* (Staring).  
**Opwegen**, het woog -, heeft -gewogen; *parelen wegen op tegen goud*, zijn van gelijke waarde.  
**Opwekken** (aansporen), ik heb -gewekt; *iemand's moed -, iemand tot handelen -, iemand uit den doodslaap -*, hem weer levend maken; -**ing**, v. -en.  
**Opwellen** (opborrelen), het is en heeft -geweld; fig. *opbruisen, driftig worden*; -**ing**, v.  
**Opwerpen**, ik wierp -, heb -geworpen; *een vraag -*, opperen; *een schans -*, omhoog werpen; *zich - tot aanvoerder*, zich zelf maken tot aanvoerder; -**ing**, v. -en.  
**Opwiegen** (fig. groot brengen, onderwijzen), ik heb -gewiegd; *iemand in alle deugden -*.  
**Opwinden**, ik wond -, heb -gewonden; *het hortoge -, garen -*; *de menigte -*, d. i. aan den gang maken, aanzetten; *zich -*, zich driftig maken; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.  
**Opzamelen** (bijeengbrengen), ik heb -gezameld; *afgewaaide vruchten -*; fig. *de stemmen -*, de stembriefjes ophalen; -**aar**, m. -s; -**ing**, v. -en.  
**Opzeggen** (uit het hoofd zeggen; afzeggen; ontzeggen), ik heb -gezegd en -gezeid; *een gedicht -*; *een knecht de huur -*; *iemand de vriendschap -*, *den vrede -*; -**ging**, v.  
**Opzenden** (verzenden naar een bepaalde plaats), ik zond -, heb -gezonden; -**ing**, v.  
**Opzet** (het opgezette, een toestel), m. -ten.  
**Opzet** (beraamd plan, toeleg), o. gmv.; met -.  
**Opzetlijk** (met voordacht), bn. en bw.  
**Opzicht** (leiding, toezicht, beheer), o.; *ten -e van*, met betrekking tot.  
**Opzicht** (vrees voor, 'l opzien tegen), o.; *hij liet het uit menschelijk -*.  
**Opzichter** (opziener), m. -s; *hij is - bij den Waterstaat*, belast met het toezicht.  
**Opzichtig**, bn. en bw.; *een -e kleedij*; *zij is - gekleed*, d. i. bont, vreemd; -**heid**, v. gmv.  
**Opzien**, ik zag -, heb -gezien; *gij zult er vreemd van -*, d. i. verwonderd zijn; *tegen iets -*, bang zijn voor; *hoog tegen iemand -*, hem zeer hoog stellen; -**er**, m.; -**ersambt**, o.  
**Opzitten**, ik zat -, heb -gezet; *laat -*, opbliven; fig. - *voor iemand*, naar iemands pijpen dansen; *iemand doen -*, tot rede brengen; *daar zal wat voor u -*, gij zult een berisping krijgen.  
**Opzoeken** (opsproten, trachten te vinden), ik zocht -, heb -gezocht; -**ing**, v. gmv.  
**Opzouten** (in 't zout leggen), ik zoutte -, heb -gezout; fig. *voor zeer lang wegbergen*.  
**Opzwabberen** (scheepst. reinigen met den zwabber), ik heb -gezwabberd; *als de morgen aanbreekt, begint de knecht met het - van het dek*, d. i. afwasschen, schrobben.  
**Opzwalpen** (opsproeten, opwerpen m. d. golfslag), het is -gezwalpt; *de zee zwalpt hout -*.  
**Opzweepen** (opjagen, aanjagen), ik heb -gezweept; -**er**, m. -s; fig. *ophitsen, aanvuren*.  
**Opzwellen** (opzetten, dikker worden), het zwol -, is -gezwollen; - *van toorn*.  
**-or** (bastaarduitgang), vormt persoonsnamen: *rector, corrector, censor, improvisator*, ook zaaknamen: *equator, corridor, conductor, isolator*.  
**Oraal** (mondeling, woordelijk), bn. en bw.  
**Orat labo'ra** (Bid en werk).  
**Orageus** (stormachtig, onstuimig), bn. (g = zj).  
**Orakel** (godspraak), o. -s, -en; *hij is een -*, een zeer wijze en geleerde man; *het Delftsch -*, Hugo de Groot; *de jager is zijn (des potsdragers) -*, *zijn afgod.* (C. O.)  
**Orakelen** (spreken alsof men orakeltaal verkondigt), hij heeft -orakeld; *aldus - t dit lid in de Kamer*.  
**Orang-ba'roe** (Mal. nieuweling, recruit), m.  
**Orang-goe'noeng** (bergmensch op W. Celebes, woest en wild, gewapend met piek en klewang, versierd met schelletes, varkens-tanden, kraten en veeren), m. -s.  
**Orang-ket'jil** (Mal. geringe man), m. -s.  
**Orang-hollan'da** (Ind. naam v. d. blanke bij den inlander), m. -'s. Ook - *wolan'da*, - *belan'da*.  
**Orang-oe'tan** (aap, boschmensch op Soemabtra), m. -s. Ook: **Ma'jas**.  
**Oranje** (boom), m.; (vrucht), v. -s.  
**Oranje** (donkergele kleur), o. gmv.; - *boven!*  
**Oranje** (geel als een oranjeappel, goudgeel), bn.  
**Oranjeklant** (in de nadagen der Republiek, vriend van den stadhouder), m. en v. -klanten.  
**Oranjeman** (koopman in oranjeappels), m. -mannen en -lieden.  
**Oranjeman** (iemand die oranjegezind is), m. -mannen.  
**Oranjerie** (wintertuin, broeihuis), v. -s, -ën.  
**Oratie** (redevoering), v. -ties, -tiën. (t = ts)  
**Orator** (redenaar), m. -s, -to'ren.  
**Oratorisch** (redekunstig), bn. en bw.; - *e figuren in den stijl*; *hij sprak -*.  
**Oratorium** (R. K. bidvertrek, voorzien van een klein altaar, kruisbeeld, enz.), o. -s, -ria.  
**Oratorium** (dramatisch muziekstuk, meestal drie- of vierstemmig), o. -s, -ria; *het onderwerp van een - is meestal van godsdienstigen aard; de stof van het - is vaak ontleend aan de gewijde geschiedenis*.  
**Orberen** (nuttigen, opeten), ik heb georberd; *een eitje -*.  
**Orchest**, o. -en. Zie **Orkest**.  
**Orchestrino** (muz. muziekinstrument met orgeltoon, met klavier), v. -'s.  
**Orchestrion** (muz. kabinetorgel), o. -s.  
**Ordaal**, o. -dalen. Zie **Ordel**.  
**Ordalium** (godsoordeel, vuurproef), o. ordaliën. Zie **Ordel**.  
**Orde** (regel, schikking, geregelheid), v.; *een man van -*; - *is de hefboom van den arbeid*; *in alphabetische -*, *iets in - brengen*, *hij stelde - op zijn zaken*.  
**Orde** (afdeeling, klasse een of meer familiën omvattende), v.; *de - der vogels*, *de - der handvleugeligen*, *de - der roofvogels*.  
**Orde** (R. K. geestelijke vereeniging van blijvenden aard, goedgekeurd door den Paus van Rome), v. -n; *de - der Dominicanen*, *der Franciscanen*, *der Benedictijnen*, *der Ursulinen* enz.  
**Orde** (bouworde, bouwtrant), v. -n; *er bestaan vijf -n wat betreft de kolom of zuil*, nl. *de Toskaansche, de Korinthische, de Ionische, de Dorische en de Romeinsche*.  
**Orde** (ridderteeken, decoratie), v. -n; *de - van Oranje-Nassau*, *de - van den Nederlandschen leeuw*, *een buitenlandsche -*.  
**Ordeband** (lint eener ridderorde), m. -en; -**keten** (ketting eener ridderorde), v. -s; -**kruis** (eekruis), o. -en.  
**Ordel** (godsoordeel: proef met het dragen van een gloeienden bout in de bloote hand; *als na den derden dag iets bijzonders aan de*

- gezwachtelde en verzegelde hand was te vinden, stond de schuld vast, zoodat Heksenproces en straf konden volgen), o. -s.
- Ordellievend** (gesteld op orde; de orde beminnende), bn.; een - man, een - burger, een - e bevolking; -heid, v. gmv.
- Or'delijk** (geregeld, volgens regel en orde), bn. en bw.; een - huishouden; zich - gedragen; -heid, v. gmv.
- Or'delint**, o. -linten. Zie **Or'deband**.
- Or'deloos** (zonder orde), bn. en bw.; het tegengestelde van **Or'delijk**.
- Or'deloosheid** (wanorde), v. gmv.
- Or'denen** (regelen, in orde brengen, schikken), ik heb -ordend; deze boeken, papieren, schriften moeten nog wat geordend worden; een veruurd huishouden zien te -.
- Or'denen** (R. K. als kloosterling inkleeden, wijden, opnemen), ik heb -ordend; -ing, v. -en.
- Orden'telijk** (fatsoentlijk), bn. en bw.; Meeltje is een heel - meisje. (C. O.); gedraag u toch -; -heid, v. gmv.
- Or'der** (bevel, last, opdracht), v. -s.
- Ordinair** (gewoon, gewoonlijk), bn. en bw.; dat is een - verschijnsel. (ai = è)
- Ordinair** (gering, min, laag), bn. en bw.; hij is zoo - in zijn taal, in zijn manieren; het zijn maar -e lui; foet, hoe - van u!
- Ordina'ris** (gaarkeuken, restaurant), v. -sen.
- Ordineeren** (R. K. wijden, inzegenen).
- Ordonnans'** (mil. toegevoegd militair, die bevelen moet overbrengen), m. -en; -dienst, m.: ik heb -dienst.
- Ordonnan'tie** (bevel, voorschrift; aanwijzing ter betaling op 's lands ontvanger), v. -ties, -tiën. (t = ts)
- Ordonnan'tie** (ordening, aanleg, schikking van figuren op een schilderij), v. -s, -tiën.
- Ordonnateur'** (bestuurder, opziener), m. -s.
- Ordonneeren** (bevelen, gelasten, voorschrijven).
- Oreeren** (een redevoering houden, deftig praten).
- O'rego** (zekeer onkruid, marjolein), v. gmv.
- Oreillon'**. Zie **Orillon**.
- Or'mus** (R. K. laat ons bidden); spreekt. 't Is daar -, ellendig; hij is -, dronken.
- Orgaan'** (werktuig der zinnen; stem van een zanger; een courant van een partij), o. organen.
- Organiek'**, **orga'nisch** (bewerktuigd, levend), bn.; -ieke wetten, hoofdwetten.
- Organisa'tie** (inrichting), v. -tiën, -ties.
- Orga'nisch** (wat betrekking heeft op de bewerkte natuur), bn.; de -e scheikunde; een - geheel. Ook: **Organiek'**.
- Organiseeren** (van organen voorzien; een staat, een partij, een wet inrichten, vormen).
- Organis'me**, **organis'mus** (inrichting; ledenbouw, geleiding; gestel), o. -n; het - van mensch en dier, de taal is een levend -.
- Organist'**, **orgelist'** (orgelspeler), m. -en.
- Orgea'de** (amandelmelk), v. gmv. (ge = zj)
- Orgel** (muziekinstrument, welks tonen worden voortgebracht door een luchtstroom), o. -s, -en; een kerk-, een kamer-.
- Orgelen** (fig. orgelend zingen), de nachtegaal heeft georgeld.
- Orgelist'**, m. -en. Zie **Organist'**.
- Orgie** (Bacchusfeest; nachtelijke zwelgpartij), v. orgiën. (g = g)
- Oriënt'** (het oosten, het morgenland), o. gmv.
- Oriëntaal'** (Oostersch, morgenlandsch), bn.
- Oriëntalist'** (kenner van Oost. talen), m. -en.
- Oriënteeren** (zich) (zich naar de vier hemelstreken wenden, toezien waar men is om niet te dwalen); Ik oriënteerde mij dan naar de omringende bergen (Gron.); fig. zich bezinnen, nauwkeurig toezien, poolshoogte nemen: ... familiën, die volstrekt niet georiënteerd zijn in hun eigenlijke plaats en standpunt. (C. O.)
- Oriflam'me** (rijksvaan der Franken), v. gmv.
- Originaliteit'** (oorspronkelijkheid, eigenaardigheid), v. gmv. (g = zj)
- Origine** (oorsprong, begin, het ontstaan van een ding en de manier, hoe het ontstaat; bron; afkomst van een persoon of een zaak), v. gmv. (g = zj)
- Origineel'** (oorspronkelijk, onvervalscht), bn. en bw.; dit is nu de -e tekst; bij overdr. een - mensch, die er eigen, meestal koddige manieren en denkwijzen op nahoudt; een - karakter, niet alledaagsch, zonderling, vreemd, lachwekkend. (g = zj)
- Origineel'** (de oorspronkelijke tekst, het echte stuk), o. -en; het - van een akte, niet het afschrift; het - van een contract.
- Origineel'** (persoon, die zonderling kan heeten), m. en v. -en; de heer Wagenstert was een - (C. O.); Klaartje had nimmer een - gezien. (C. O.); het spijt me, dat ik er mijne -tjes door verlies, zei het zusje van Hélène. (Potg.)
- Origineeren** (ontstaan, herkomstig zijn).
- Orillons'-passer** (klein, fijn teekenpassertje), m. -passers. Ook: Oreillon.
- O'rinbaar** (nieuweling, jong matroos), m. -baren. Zie **O'rang-ba'roe**.
- Ori'on** (een schitterend sterrenbeeld), m. gmv.
- Orkaan'** (hevige storm, kringstorm), m. -kanen; de -kanen woeden vooral, tusschen de keerkringen, b.v. op de W.-I.-eilanden. Zie **Cycloon'**.
- Orkest'** (plaats, waar de toonkunstenaars zitten; de toonkunstenaars zelve), o. -en.
- Or'leans** (wollig weefsel voor dameskleeding), o. gmv.
- Ornaat'** (plechtgewaad van geestelijken), o.; in vol -; scherts. van ambtenaren.
- Ornament'**, **ornement'** (sieraad, versierend bijwerk, versiersel), o. -en.
- Ornamenteeren** (met ornamenten opsieren).
- Ornamentiek'** (de leer van het ornamenteeren), v. gmv.
- Orneeren** (versieren, optooien, verfraaien).
- Ornithologie'** (vogelkunde, beschrijving der vogelen), v. gmv.
- Ornitholo'gisch** (de vogels betreffende), bn.; een -e vereeniging.
- Ornitholoog'** (vogelkenner, -beschrijver), m. -logen.
- Orograaf'** (bergbeschrijver), m. -grafen.
- Orographie'** (beschrijving van gebergten), v. gmv.; -graphisch, bn.: -e kaarten.
- Or'pheus** (lees: or'-fuis), een der oudste en beroemdste onder de Grieksche zangers; zijn geschiedenis hangt in de nevelen der grijze oudheid, o. a. verzegelde hij de Argonauten.
- Orthodox'** (rechtzinnig, oudgeloovig), bn. en bw.
- Orthodox'e** (rechtzinnige), m. en v. -n.
- Orthodoxie'** (rechtzinnigheid), v. gmv.
- Orthoëpie'**, -piek (uitspraakleer), v. gmv.
- Orthographie'** (spelkunst, kunst om juist te schrijven), v. gmv.
- Orthogra'phisch** (spelkundig, naar de juiste spelling), bn. en bw.

- Orthopedie'** (leer der middelen tot herstel van lichamelijke verkrommingen, enz.), v.; — **pe'disch**, bn.: — *e gymnastiek.*
- Ortolaan'** (zomervogel, wel broedend in Gelderland en N.-Brabant), m. — lanen.
- Os** (rond), m. — sen; een wilde —, een span — sen; zegsw. van den — op den ezel, van den hak op den tak; hij is een rechte —, dommerik; zoo dom als een —, erg dom.
- Oscilla'tie** (slingering), v. — tiën, — s. (t = ts)
- Oscilleeren** (slingeren, als b.v. de slinger van een uurwerk). (ll = ll)
- Os'ris** (bij de Egyptenaren de zonnegod, gemaal van Isis), m.; — was een goede, weldoende godheid, die hun den landbouw leerde; hij werd aanbeden in den heiligen stier Apis. Zie **A'pis**.
- Osma'nen** (Turken, zoo genoemd naar sultan Osman, ± 1300), m. mv.
- Osmo'se**, — **sis** (nat. de wederkerige inwerking op elkaar van vloeistoffen, die een homogeen mengsel kunnen vormen, wanneer zij door een poreuzen wand van elkander gescheiden zijn), v. gm. v.
- Os'segebraad** (gebraden ossevelesch), o. gm. v.
- Os'sekop** (kop van een os), m. — koppen.
- Os'seleer**, **os'senleer**, o. gm. v.
- Os'sendrift** (aantal ossen), v. — driften.
- Os'senhaas** (ruggestuk van een os), m. — hazen.
- Os'senoog** (oog van een os), o. — oogen.
- Ostenos'rium**, o. — s, — ria. Zie **Monstrans'**.
- Ostenta'tie** (praalzucht, pronkerij, tentoonspreading), v. gm. v.
- Osteologie'** (leer der beenderen), v. gm. v.
- Osteoloog'** (kenner der beenderen), m. — logen.
- Ostracis'me**, **ostracis'mus** (het schervengericht in oud-Athene), o. gm. v.
- O'tem'pora, o'mo'res!** d. i. O tijden, o zeden! afkeurende uitroep van Cicero over de verdorvenheid van zijn tijdgenooten.
- O'tium eum dignita'te**. Het magere Grietje van Buren.... leefde in otio — van een kleine lijfrente (C. O.), d. i. in edelaardig nietsdoen.
- O'tter** (wezelachtig roofdier), m. — s; fig. domoor; zegsw. Daar is een — in 't bolwerk, daar schuilt eenig gevaar; zoo scheel als een —, erg scheel.
- Ottoma'ne** (Turksch rustbed, lage sofa), v. — n.
- Ottoma'nisch** (Turksch), bn.; het — e rijk.
- Ottoman'nen** (Osmanische Turken in Europa en Klein-Azië), m. mv. Ook: Ottomanen.
- Oubol'lig** (toornig, nijdig; zonderling, snaaksch), bn. vero.
- Oud** (voormalig), bn.; een oud-minister; ouder gewoonte; in — e tijden, dagen, lang geleden; de — e geschiedenis; hij is een — e rot, een slimme vos; het — e Testament; naar een — e methode of mode; als zn. o.: alles bij het — e laten, niets veranderen.
- Oudbak'ken** (beleggen, niet versch, fig. ouderwetsch), bn.; — brood, — denkbeelden, een — dracht.
- Oud'e** (bejaarde), m. en v. — n; geschied. de — n, Grieken en Romeinen.
- Oud'ejaar** (de laatste dag des jaars), o. — jaren; — jaarsa'vond, m. — en: — avond vieren.
- Oude-man'nenhuis** (godshuis), o. — huizen.
- Oud'er** (vader of moeder), m. Zie **Ouders**.
- Oud'erdom** (hooge leeftijd), m. gm. v.; fig. oude lieden: men moet den — eeren.
- Oud'erling** (Prot. lid van den kerkeraad, zorgend voor de zuiverheid der leer), m. — en; het college van — en.
- Oud'ers, oud'eren**, m. mv.; van ouder tot ouder, d. i. van geslacht tot geslacht; wij (predikanten), ontvangen de kleinen uit de hand van ouder en leermeester. (Koetsveld.)
- Ouderwets'** (naar ouden trant), bw.; — gekleed.
- Ouderwetsch'**, bn.; een — huis, een — theeservies. (C. O.); — held, v. gm. v.
- Oude-vrou'wenhuis** (godshuis), o. — huizen.
- Oud'gast** (oud-Ind. ambtenaar), m. — gasten.
- Oud'gediende** (oud-soldaat), m. — gedienden.
- Oud'grootmoeder** (overgrootmoeder), v. — s.
- Oud'grootvader** (overgrootvader), m. — s.
- Oud'heid**, v. — heden; hij is koopman in — heden, antiquiteiten; de — van een gebouw, ouderdom; in de grijze —, de oude tijden; de geschiedenis der —, de helden der —, n.l. der oude geschiedenis.
- Oud'heidkunde** (wetenschap der oudheden), v. gm. v. Ook: **Archeologie'**.
- Oud'je** (grootvader of grootmoeder, ook oude vader of moeder), o. — s.
- Oud'nederlandsch** (de taal der oud-Nederlanders), o. gm. v.; — noorsch, o.; — saksisch, o., enz.
- Oud'oom** (oom van vader of moeder), m. — s.
- Oud'overgrootmoeder**, v.; — vader (vader van de overgrootmoeder; den — vader), m. — s.
- Oud'roest** (iemand die in ouden rommel handelt), m. — roesten.
- Oud'roest** (de oude rommel zelf), o. gm. v.
- Oud'sher** (sinds lang), bw.; zij waren van — vrienden, van lang verlopen tijden af.
- Oud'tante** (tante van vader of moeder), v. — s.
- Oud'tijds** (weleer, in oude dagen), bw.
- Oud'vader** (patriarch), m. — s; de — s van het Oude Verbond; hij reist naar de — s, sterft.
- Ou'lings** (eertijds, oudtijds), bw.
- Outaar'**, **ou'ter** (offerplaats, offertafel), o. — aren, — ers. Ook: **Altaar, Autaar**.
- Ou'ter** (altaar), o. — s.
- Ou'tsider** (niet-ingewijde, niet-belanghebbende), m. — s. (i = ai); bij wedrennen: een paard, dat weinig kans heeft van te winnen.
- Ouvertu're** (inleiding eener opera; begin, opening), v. — n, — s. (ou = oe)
- Ouvra'ge** (werk, arbeid), o. gm. v. (ou = oe)
- Ouvrier'** (werkmán, ambachtsman), m. — s. Lees: *oe-vrieë*.
- Ou'we** (vader; scheepskapitein), m. — n.
- Ou'wel** (oud middel tot sluiting van brieven), m. — s.
- Ou'welen** (met een ouwel sluiten), ik heb den brief geouwd.
- Ou'welijk**, bn. en bw.; een — voorkomen; hij ziet er — uit.
- Ovaal'** (langwerpig rond), bn.; een — gelaat.
- Ovaal'** (langronde gesloten lijn), o. ovalen.
- Ova'tie** (luidruchtig eerbewijs), v. — tiën, — ties.
- O'ven** (bakoven van steen of ijzer), m. — s; den — stoken, het brood in den — schieten; een — tot het bakken van aardewerk, porselein, plateel, enz. zegsw. dat gaapt als een —, dat sluit niet, is zeer onwaarschijnlijk; tegen een — gapen, tegen iets boven zijn kracht opwerken.
- O'ver**, bw.: het onweeer, het gevaar is —, voorbij; haal mij —, aan de andere zijde; er is geld —, te veel; de stad is —, in 's vijands hand; te —, in overvloed, overvloedig; er zijn hier koffiehuisen te —, men geniet te — van de wintervermaken; vz.: een kleed — de tafel,

er overheen; — een steen vallen; — de straat loopen; — een plank, een brug gaan; — Utrecht naar Amsterdam, langs; — dag, gedurende; hij is — de zeventig, ouder dan; het is — vieren, later dan; ge zijt — de helft, verder dan.

**O'veral** (op alle plaatsen), bw.; God is —.

**O'verblijfsel** (overschot), o. —s, —en.

**O'verbo'dig** (onnoodig), bn.; —e moeite, een —e verklaring, — drukte, —e hulp; een —e vraag; —heid, v. gmv.

**O'verbrengen**, ik bracht —, heb —gebracht, —er (fig. verklikker), m. —s; —ing, v. —en.

**O'verbrieven**, ik heb —gebrieffd; wie heeft hem dat nu —gebrieffd? —er, m; —ing, v.

**O'verbrug'gen**, ik heb —brugd; de rivier zal hier —brugd worden; —ging, v. —en.

**O'verbuur** (buur a. d. overkant), m. —buren.

**O'vercompleet** (overtalig), bn.: een —boekdeel.

**O'verdaad** (verkwisting, weelde), v. gmv.

**O'verda'dig** (onmatig), bn. en bw.; —heid, v.

**O'verdek** (scheepst. bovendeck), o. —dekken.

**O'verdeken** (voornaamste deken, b.v. van een gild), m. —dekens.

**O'verden'ken** (overpeinzen), ik —dacht, heb —dacht; —ing, v. —en.

**O'verdoen** (opnieuw doen), ik deed —, heb —gedaan; zijn werk moeten —.

**O'verdracht**, v. —en; de — van de fabriek zal weldra plaats hebben, d. i. het overgeven aan een nieuwen eigenaar.

**O'verdrach'teljk** (figuurlijk), bn. en bw.

**O'verdrachtsbrief**, m. —brieven.

**O'verdragen** (afstaan), ik droeg —, heb —gedragen; —er, m. —s; —ing, v. —en.

**O'verdre'ven** (buitensporig), bn. en bw.; al, wat hij schreef, was erg —, vergroot; —heid, v.

**O'verdrijven**, het dreef —, heeft en is —gedreven; ook: ik —dreef, heb —dre'ven; de bui is o'verdreven, d. i. naar een andere streek gedreven; deze man —drijft' bij al, wat hij vertelt, d. i. vergroot; —ing, v. —en.

**O'verdrak** (afdrukje), m. —drukken.

**O'verdui'velen** (overbluffen), ik heb —duiveld.

**O'verdwars**, bw.; fig. iemand — aanzien, met minachting; iemand — komen, d. i. hem tegenwerken, dwarsboomen.

**O'vereen'** (gelijk), bw.; dat komt — uit. De w.w. met — samengesteld zijn scheidbaar, doch worden in de onbep. wijs en in het verleden deelwoord als één woord geschreven.

**O'vereen'brenge**n, ik bracht —, heb —gebracht; wij moeten beide plichten met elkaar zien — te brengen, d. i. zien te rijmen, te doen overeenstemmen.

**O'vereen'komen** (overeenstemmen), ik kwam —, ben —gekomen; deze twee rekeningen komen niet overeen; uw daden komen niet overeen met uw woorden, met uw beloften; spraak. deze woorden komen overeen in geslacht, b.v. het onderwerp en het naamw. deel van het gezegde: hij is mijn vriend, zij is mijne vriendin; zij kwamen overeen elkaar steeds te helpen, bepalen, afspreken; deze twee kleuren komen goed overeen, passen bij elkaar.

**O'vereen'komst** (regeling), v. —komsten.

**O'vereen'stemmen**, ik heb —gestemd; deze vrienden stemmen in alles —, d. i. zijn van hetzelfde gevoelen; —ming, v. —en.

**O'vereind'** (rechttop), bw.; een paal — zetten.

**O'vergaaf, o'vergave**, v.; de — eener vesting.

**O'vergaan**, ik ging —, ben —gegaan; tot een hogere klasse —, bevorderd worden; dat zal met den tijd wel —, verdwijnen; tot iets anders —, een ander onderwerp beginnen; tot bederf —, tot verrotting —, d. i. beginnen te bederven, te verrotten; tot den vijand —, deserteeren, overloopen; tot een anderen godsdienst —, van godsdienst veranderen.

**O'vergang** (het overgaan), m. —gangen.

**O'vergan'kelijk** (wat kan overgaan), bn.; spraak. een — werkwoord. Zie **Trans'itief**.

**O'vergave** (het overgeven), v. gmv.; de — der stad Haarlem; de — der sleutels; fig. een volkomen — van bewondering. (v. Deyssel).

**O'vergegeven**, bn.; een — booswicht, zeer slecht, snood; Pieter begon mij voor een — lichtmis te houden. (C. O.); —heid, v. gmv.

**O'vergeven**, ik gaf —, heb —gegeven; zich op genade of ongenade aan den vijand —, d. i. zich in zijn handen stellen; de vesting moest zich —; ik heb een gevoel, als moest ik —, d. i. braken.

**O'vergeving** (lijdzzaamheid), v. —en.

**O'vergieten**, ik goot —, heb o'vergegoten; ook: ik —goot, heb —go'ten; fig. deze twee makkers zijn met hetzelfde sop —go'ten, d. i. ze zijn even slecht, hebben dezelfde ondeugden; —ing, v. gmv.

**O'vergrootmoeder**, v. —s; —vader, m. —s.

**O'verhaal** (veer), m. —halen; mijn vriend stond te wachten aan den —.

**O'verhaalschuit** (veerschuit), v. —schuiten.

**O'verhaas'ten**, ik heb —haast; gij moet mij zoo niet —, d. i. voortjagen met mijn werk;

—ing, v. gmv.

**O'verhaastig** (met overhaast), bn. en bw.;

een — vertrek, een —e vlucht; iets — afwerken.

**O'verhalen**, ik heb —gehaald; de veerman zal ons wel —; iemand tot iets —, bepraten.

**O'verhand** (grootere macht), v.; die meening heeft thans de —, is de heerschende.

**O'verhandigen** (ter hand stellen), heb —handigd; iemand een brief —; —ing, v. gmv.

**O'verhebben**, ik had —, heb —gehad; veel voor iem. —, d. i. gaarne iets doen voor iem.;

ik heb er geen geld, geen moeite voor —.

**O'verheer** (opperheer, meester), m. —heeren.

**O'verheeren** (als heer besturen, heer zijn over, veroveren), ik heb —heerd; —ing, v.

**O'verheer'lijk** (zeer voortreffelijk), bn. en bw.

**O'verheer'schen** (beheerschen), ik heb —heerscht; —er, m. —s; —ing, v. —en; het land zuchtte onder vreemde —ing.

**O'verheid**, v. —heden; de burgerlijke, de militaire —, d. i. het gezag.

**O'verheidsambt**, o. —ambten; —persoon (man van gezag), m. —personen.

**O'verhellen**, ik heb —geheld; deze muur gaat —, overhangen, uit het lood zakken; tot iemands voorstellen gaan —, er ooren naar gaan krijgen; —ling (neiging), v. —en.

**O'verhemd** (fijn linnen hemd), o. —hemden.

**O'verhoeks'** (hoekswijs, dwars), bw.; die paaltjes zijn — verbonden, diagonaalswijze.

**O'verhoeksch'**, bn.; een —e lijn, d. i. diagonaal.

**O'verhoog'halen** (dooreengooien, in wanorde brengen), ik heb —gehaald; fig. in een gesprek of rede alles door elkaar haspelen.

**O'verhoog'liggen**, ik lag —, heb —gelegen; met iemand —, in onmin leven.

**O'verhoog'raken**, ik ben —geraakt; al de papieren waren overhoog geraakt, d. i. in de war, dooreen. Fig. het oneens worden.

- Overhoo'ren**, ik heb —hoord; *de les* —, d. i. afhooren, laten opzeggen; —**ing**, v. —en.
- O'verhouden** (*als overschot behouden, overhebben, sparen*), ik hield —, heb —gehouden.
- O'verig** (*overgebleven zijnde*), bn.; *de —e dagen*.
- O'verige** (*de rest*), o.; *voor het —*.
- O'verigens** (*voor 't overige*), bw.
- Overij'len** (*zich*), ik heb mij —ijld; *overijl u niet*, d. i. loop niet te haastig; fig. neem niet te ras een besluit; —**ing**, v. —en; *hij opent zijn reistasch met veel —ing*. (J. t. Br.)
- O'verjagen**, ik jaagde (joeg) —, heb —gejaagd (*hij joeg de varkens de weide* —); ook: ik —jaagde (*te sterk jagen*), heb —jaagd (*hij heeft zijn paard —jaagd*).
- Overja'rig**, bn.; *dit is —fruit*, d. i. meer dan een jaar oud; *een —e huismansdochter*, (Potg.), boven de jaren der eerste jeugd; —**heid**, v. gmv.
- O'verjas** (*jas, die over de andere jas heen wordt gedragen*), v. —jassen.
- O'verjurk** (*morsjurk*), v. —jurken.
- O'verkant** (*aan gene zijde*), m. gmv.
- Overkap'pen** (*met een kap bedekken*), ik heb —kapt; *het terrein bij het station gaat men —*; —**ping**, v. —en.
- O'verkleed** (*kleedingstuk, dat over de andere wordt gedragen*), o. —kleederen, —kleeren.
- O'verkleed** (*dekkleed, kleed van mindere stof*), o. —kleeden; *er lag een linnen — over het kostbare tapijt*.
- Overko'melijk** (*wat men te boven kan komen*), bn.; *die schade is wel —*.
- Overkomen**, ik kwam —, ben —gekomen; ook: het —kwam, is —komen; *mijn vader zal o'verkomen*, d. i. hier heen komen; *wat is u overko'men*, wat is er met u gebeurd?
- O'verkomst** (*bezoek*), v. gmv.; *ik zag vaders — tegemoet*.
- Overkop' (hals-)**, bw.; *hij viel — naar beneden*, al tuimelend.
- O'verkort** (*al te kort*), bn.; *deze pantalon is me wezenlijk —*.
- O'verkrijgen**, ik kreeg —, heb —gekregen; *de voerman kon den ezal het bruggetje niet —*; *wij krijgen familie —*, d. i. bezoek krijgen.
- O'verlaat** (*waterloozing, kunstmatige inzinking in een dijk om het overtollige water een zij- of uitweg te geven*), m. —laten.
- Overladen** (*overdoen*), ik laadde —, heb o'vergeladen; ook: ik —laadde, heb —la'den (te zwaar beladen); *men moet de jeugd niet met werk —*; *gij moet uw maag niet —*; *iemand met weldaden —*; —**ing**, v. —en.
- Overland'**, bw.; *hij reisde — naar Jeruzalem*; *hij reisde met de —mail naar Indië*, d. i. ging pas in Napels of Genua sloop.
- O'verlangen** (*overreiken*), ik heb —gelangd.
- O'verlangs'** (*overdwars*), bw.; *iets — doorsnijden*, d. i. in de lengte.
- Overlangsch'**, bn.; *een —e doorsnede*.
- O'verlast** (*hinder*), m.; *die bengels doen ons — aan, moeite, plagerij*.
- O'verlaten** (*laten overblijven*), ik liet —, heb —gelaten; *zij hebben niets van het eten —gelaten*; —**ing** (*akte van aankondiging, dat men den assuradeur vaarttuig en goederen overlaat*), v. —en.
- Overle'dene** (*afgestorvene*), m. en v. —n.
- Overleg'** (*nadenken*), o.; — *is het halve werk, iets met — doen*; *met gemeen —*, d. i. na gemeenschappelijke beraadslaging.
- O'verleggen** (*besparen*), ik heb —gelegd (—geleid); ook: **overleg'gen** (*beraadslagen*), ik —legde (leide), heb —legd (—leid); —**ing**, v.
- Overle'ven** (*langer leven*), ik heb —leefd; *iemand —*; *een verties —*; —**ing**, v. gmv.
- O'verleveren** (*overgeven, in handen stellen*), ik heb —geleverd; *iemand de bewijsstukken —*; *een dief aan het gerecht —*; —**ing**, v. —en.
- O'verleveren** (*mondeling doen weten, van mond tot mond doen overgaan*), ik heb —geleverd; —**ing** (*traditie*), v. —en.
- O'verlezen** (*nog eens lezen*), ik las —, heb —gelezen; fig. *men liet het zieke kind overle'zen*, d. i. er eenige gebeden over uitspreken; —**ing**, v. —en.
- Overlij'den** (*overgaan*), hij —leed, is —leden; *hij is gisteren overleden*, d. i. gestorven.
- Overlij'den** (*sterven*), o. gmv.; *na zijn —*.
- Overlom'meren** (*overschaduwen*), de linde heeft het huisje —lommerd; *een —de weg*.
- O'verloop** (*te groote hoeveelheden*), m. —en; *Wat praat men dan van ezels! 't Is — van gal*. (Bild)
- O'verloop** (*portaal, doorgang*), m. —en.
- O'verloopen**, ik liep —, heb en ben —ge-loopen; *hij is naar den vijand —ge-loopen*; ook: overloo'pen, ik —liep, heb —loopen; *ik heb mij —*, al te erg vermoed door te loopen; *vrienden moeten elkaar niet —*, d. i. te dikwijls bezoeken.
- O'verlooper** (*mil. deserteur*), m. —loopers.
- O'verlooping** (*daad van overloopen*), v. —en; — *tot den vijand*.
- Overluid'** (*hardop*), bw.; *hij zei dat alles —*, d. i. iedereen kon het hooren.
- Overlui'den, overlui'en**, ik heb —luid; *men zal den doode morgen —*, d. i. de doodklok over of voor hem trekken.
- Overmaasch'**, bn.; *de —maasche dorpen*, d. i. aan de zuidzijde der Maas.
- Overmaa'sche** (*de eilanden ten Z. van de Maas in Z. Holland*), o. gmv.; *in het —, daar had hij zich gelegd, de storm*. (Cremer).
- O'vermaat**, v.; *tot — van smart, ramp, ellende*, d. i. alsof er nog geen smart enz. genoeg was.
- O'vermacht**, v.; *het Fransche leger moest zwichten voor de —*, d. i. het vijandelijke leger was veel talrijker.
- O'vermaken**, ik heb —gemaakt; *de knaap moest zijn werk —*, d. i. opnieuw maken; *gelden —*, verzenden.
- O'vermanu** (*hoofd, aanvoerder*), m. —lieden, —lui; *de — van een gild*.
- Overman'nen** (*doen bukken*), ik heb —mand; *de wacht werd —mand door de oproerlingen*, d. i. door overmacht overwonnen, overweldigd; *de moeder was door droefheid overmand*, d. i. overstelpt, terneergeslagen; *door aandoeningen —mand*.
- O'vermat'ig** (*de maat te boven gaande*), bn. en bw.; —*e weelde*; *zij dronken — veel*.
- O'vermatig** (*te matig*), bn.; *nooit zal hij sterken drank gebruiken, hij is —*.
- Overmees'teren** (*overweldigen, onderwerpen*), ik heb —meesterd; —**ing**, v. —en.
- O'vermits'** (*dewijl, aangezien, omdat*), vw. vero.
- O'vermoed** (*vermetelheid*), m. gmv.
- O'vermo'gen** (*te boven gaan, het winnen van*), ik —mag, —mocht, heb —mocht; *de Koran moest —*, *waar godsdienst een schijn werd*. (Da Costa); *hij, die zes Noren overmag . . . is geen bloohart*. (v. Lenn.)
- O'vernach'ten** (*den nacht doorbrengen*), ik heb in die herberg —nacht; —**ing**, v. gmv.

- O'vernemen**, ik nam —, heb —genomen; *de kolonel nam het bevel over; hij heeft deze woorden uit Bilderdijk overgenomen*, d. i. aan B. ontleend; —**ing**, v. gmv.
- O'vernoeming** (*metonymia*), v. —en; b.v. *de tering doodt wis als 't grievend staal (= dolk)*. (De Gen.)
- O'veroud** (*zeer oud*), bn.; *een —e eik, in —e tijden*.
- O'veroudgrootmoeder** (*de moeder van een der overgrootouders*), v. —s; —**grootvader**, m. —s.
- O'veroudmoel**, —**tante** (*tante van een der grootouders*), v. —moeien, —tantes.
- O'veroudoom** (*oom van een der grootouders*), m. —ooms.
- O'verpeuzen** (*overdenken*), ik heb —peinsd; —**zer**, m. —s; —**zing**, v. —en.
- O'verplaatsen**, ik heb —geplaatst; *de luitenant werd —geplaatst, d. i. naar een ander garnizoen gezonden*; —**ing**, v. —en.
- O'verproductie** (*te groote voorraad in hande of nijverheid door verminderden afzet*), v. —s of —tiën.
- O'verre'den** (*door redeneering overhalen*), ik heb —reed; —**ing**, v. —en.
- O'verrijp** (*meer dan rijp*), bn.; *die peer is —*.
- O'verrijwagen** (*Rotterdamsche sleeperswagen*), m. —s.
- O'verrom'pelen** (*mil. een wacht, een legerafdeeling verrassen*), ik heb —rompeld; —**ing** (*verrassing en wel met groot gerommel*), v.
- O'verscha'duwen**, ik heb —schaduw; *de hut was door lindeloof —schaduw; iets... dat zijn onvoorzichtige herinnering —de*. (C. O.), d. i. met een schaduw bedekken, aan 't oog onttrekken; fig. *beschermen: de kracht des Heeren zal hem —*; —**ing** (*bescherming*), v.
- O'verscha'rig** (*overschietend, buiten de verdeling vallend*), bn.; *een —e heer*. (C. O.)
- O'verschat'ten**, ik heb —schat; *de vijand had zijn krachten overschat, d. i. te hoog geschat*; —**ing**, v. —en.
- O'verschepen** (*overladen*), ik heb —gescheept; —**ing**, v. —en.
- O'verscheppen** (*scheppende overbrengen*), ik heb —gescheept; *gij zult die visschen moeten — in deze schuit*; —**ing**, v. —en.
- O'verschieten**, ik schoot —, het is —geschoten; *er zal niet veel —, overblijven*.
- O'verschit'teren**, het heeft —schitterd; fig. *uitmunten boven, in de schaduw stellen*.
- O'verschoen** (*schoen van elastiek, die over den anderen schoen gedragen wordt*), m. —schoenen.
- O'verschoon**, bn. en bw.; *een —gedicht, in hooge mate schoon; hoe — is de aard'getooid!* (Ledeganck.)
- O'verschot** (*rest, restant*), o. —schotten.
- O'verschrij'den** (*stappen over*), ik —schreed, heb —schreden; *de grenzen —; zijn bevoegdheid —, d. i. te buiten gaan*; —**ing**, v. —en.
- O'verseinen** (*telegrafeeren*), ik heb —gezeind; *ik heb dit bericht doen — aan die krant*.
- O'verslaan**, ik sloeg —, heb en ben —geslagen; *hij sloeg de moeilijkheden maar over, de vlammen sloegen op de kerk over; tot iemandsgevoelen —, d. i. overhellen; zegsw. kwade namen moet men —, onaangenaamheden moet men niet aanroeren; een overgeslagen halsboord* (C. O.), d. i. onlaag geslagen.
- O'verslag** (*rand, omslag*), m. —en; fig. *berkening, raming: een — van haar profijten* vervult den tusschentijd. (Staring); *een — maken van de kosten*.
- O'verspan'nen** (*te zeer inspannen*), ik —spande, heb —spannen; *hij zal zich nog —, d. i. zijn zenuwgestel ondermijnen*; —**ing**, v.
- O'verstaan** (**ten**), o.; *het examen zal afgenomen worden — van den inspecteur, d. i. in tegenwoordigheid, in het bijzijn van*.
- O'verstag'**, bw.; —*gaan, wenden, over een anderen boeg gaan, wenden; —vallen*, tegen den wind inhouden; —*raken*, den wind van voren krijgen; fig. *iemand —werpen*, schrik aanjagen, hem ontstellen; *iemand —helpen*, d. i. doen vallen, den voet lichten.
- O'verste** (*luitenant-kolonel*), m. —n. Ook: *hoofd, bestuurder, bestuurster*, als: *de — van een klooster; de moeder—; de broeder—*.
- O'verstek** (*oversteeksel*), o. —stekken.
- O'verstecken**, ik stak —, heb en ben —gestoken; *met een bootje de rivier —, d. i. overvaren; morgen steken wij 't Kanaal over; we zullen gelijk —, d. i. bij het ruilen iets overhandigen*.
- O'verstel'pen** (*fig. overladen*), ik heb —stelt; *wij worden met krantjes overstelt; de redactie is overstelt met kopij; de bruid werd overstelt met geschenken; zij was overstelt van droefheid*; —**ing**, v. —en.
- O'verstromen**, het is —gestroomd; ook: *het heeft —stroomd; zijn mond stroomt over van lof; onze markt wordt overstroomd met Duitsche goederen*; —**ing**, v. —en.
- O'verstuur'**, bn. en bw.; *er is niets —, in de war; hij raakte geheel —, d. i. uit zijn gewone doen; er is niets aan —, er is niets aan gelegen*.
- O'vertocht** (*reis, te water*), m. —tochten.
- O'vertog'en** (*overdekt met*), vd.; *zijn gelaat was met de schaduw des doods —*.
- O'vertol'lig** (*boven het noodige getal*), bn. en bw.; *een —boekdeel, overcomplete; —e woorden, noodeloos; —e producten, te missen; dit zijn —e kleeren; ik heb —veel werk, al te zeer*.
- O'vertoom** (*dam met sleepelling*), m. —en; *in Amsterdam waren nog twee —en, d. i. plaatsen, waar schuiten van het eene vaarwater in het andere werden gebracht, zonder van een schutsluis gebruik te maken*.
- O'vertre'den** (*schenden*), ik —trad, heb —treden; *de wet —, de geboden Gods —, d. i. schenden, niet houden*; —**er**, m. —s; —**ing**, v.
- O'vertref'fen** (*te boven gaan*), ik —trof, heb —troffen; *Bilderdijk overtreft al de dichters van zijn tijd*.
- O'vertrek** (*linnen zak*), o. —trekken; *het —van een peluw, van een bed*.
- O'vertrekken**, ik trok —, heb en ben —getrokken; *zij trokken de rivier over; ook: overtrek'ken: ik —trok, heb —trok'ken: deze canapé is met trijp overtrokken*.
- O'vertuig'en** (*met zekerheid bewijzen*), ik heb —tuigd; *zich van iets —; hare tranen hadden hem (Kegge) overtuigd, dat hij haar ongelijk had aangedaan*. (C. O.)
- O'vertuig'end** (*overredend*), bn. en bw.; *een —bewijs; —spreken*.
- O'vertuig'ing** (*het overtuigen; vaste meening*), v.; *door —kan men een leugenaar er moeilijk brengen; dat is nu mijn —; volgens mijn —*.
- O'vervaart** (*overtocht, veer*), v. —vaarten.
- O'verval** (*plotselinge of onvoorzijne aanval*), m. —vallen; *een vijandelijke —; soms maakt de vijand door een —zich meester van een fort*.

- O'erval** (toeval, beroerte), o. —len; hij kreeg een —; zij lijdt aan —vallen.
- O'ervallen**, het viel —, is —gevallen; hier zijn de appels, die zijn —gevallen; ook, overvallen, ik —viel, heb —vallen: den vijand —, de nacht —viel' ons, verrassen.
- O'ervleugelen** (met een leger omsingelen), ik heb —vleugeld; fig. het winnen van: de handel van Antwerpen zal dien van Amsterdam nog —; —ing, v. gmv.
- O'ervloed**, m.; hier wast koren in —, d. i. meer dan noodig is; de hoorn van —; ten —e, daarenboven.
- O'ervloedig** (in ruime mate), bn. en bw.; een —e oogst; hij is — van alles voorzien; —heid (overvloed), v. gmv.
- O'ervloeden**, het heeft en is —gevoeld; het land, —d van melk en honig; waar het hart van vol is, vloeit de mond van over; mijn hart vloeit over van dankbaarheid; —ing, v.
- O'ervlug** (zeer vlug), bn. en bw.
- O'ervoeren** (overbrengen), ik heb —gevoerd.
- O'ervoeren** (overvoederen), ik heb —voerd.
- O'ervragen**, ik —vraagde (—vroeg), heb —vraagd; in een soliden winkel overvraagt men nooit, d. i. te hoogen prijs vragen.
- O'ervweg** (kruisende weg), m. —wegen; op de —en zijn sluitboomen geplaatst.
- Overweg**, bw.; hij kan met alle menschen —, d. i. omgaan met.
- Overwegen** (nadenken, overleggen), ik —woog, heb —wogen.
- Overwegend** (gewichtig), bn.; iets van —belang, d. i. van zeer groot belang.
- Overweging** (fig. overdenking), v. —en; hij schrikte terug voor de uitkomst zijner —en. (J. t. Br.)
- Overweging**, v. —en. Zie **Meditatie**.
- Overweldig** (met geweld bemachtigen), ik heb —weldigd; een stad —; —end (ontzaglijk groot), bn. en bw.: een —e invloed, een —e markt; dat is —schoon; —ing, v.
- Overweldiger** (iemand die met geweld landen veroverd en volken onderwerpt), m. —s; Alexander, Cyrus, Caesar waren —s; vooral gebruikt van Napoleon I als: de —.
- Overwelfsel** (verwelf, gewelf), o. —welfsels.
- Overwelfen**, ik heb —welfd; een kelder —; —ing, v. —en. Zie: **Overwulven**.
- O'verwerken**, ik heb —gewerkt; deze knecht heeft elken dag een uur overgewerkt, d. i. langer gewerkt; ook: overwerken (zich), ik heb mij —werkt; gij zult u nog —, overspannen; —ing, v. gmv.
- O'verwicht**, o. gmv.; er is een kilo —, meer gewicht dan vereischt wordt; fig. macht, aanzien, invloed.
- O'verwinnen** (oververdienen), ik —won, heb —gewonnen; hij heeft een aardig kapitaaltje —gewonnen, bespaard; ook: overwinnen (de zege behalen), ik heb —wonnen: den vijand —, zijn harstochten —.
- Overwin'nend** (de zege behalend), bn.; het —leger, de —e partij.
- Overwin'ning** (zegepraal), v. —en; de —behalen.
- O'verwinst** (wat men oververdiend heeft), v. —winsten.
- Overwin'teren**, ik heb —winterd; de Hollanders moesten op N.-Zembla —, den winter doorbrengen; —ing, v. gmv.
- Overwon'neling** (die overwonnen is), m. en v. —en; voor het v. ook —e.
- Overwulfd** (met een gewelf overdekt), bn.; het —e venster van Clermonts opperzaal. (Bild.)
- Overwul'ven** (met een gewelf bedekken); een sloot, een beek —. Ook: **Overwel'ven**.
- Overzeesch**, bn.; in de —e landen, d. i. aan gene zijde van den oceaan; —e bezittingen.
- O'verz** (klein veer), m. —zetten.
- O'verz** (overvaren, overvoeren), ik heb of ben —gezet; de veerman is aan 't —, zal ons —; —boot, v. —en; —schouw, v. —en; —schuit, v. —en.
- O'verz** (fig. vertalen), ik heb —gezet; —er (vertaler), m. —s; —ing, v. —en.
- O'verz** (uittreksel), o. —en; een —der vaderlandsche geschiedenis.
- O'verz**, ik zag —, heb —gezien; zijn les, zijn opstel nog eens —, overlezen; een rekening —, vluchtig doorzien.
- Overzien**, ik —zag, heb —zien; van die hoogte kan men het slagveld —, in zijn geheel zien; de korenakkers zijn niet te —, het einde van iets zien; thans! wij —het niet, heel 't Zuidbosch, met de Dreef, zijn 't onze. (Staring.)
- O'verz**, —zij (aan gene zijde), v. gmv.; aan de —der straat.
- O'verz** (zeer zindelijk), bn. en bw.
- O'verz** (daarom, om die reden), bw. vero.
- Oxyda'tie** (het verbinden met zuurstof, verzuring), v. —tiën, —ties. (t = ts)
- Oxy'de** (metaalzuur), o. gmv.
- Oxydeeren** (zich met de zuurstof verbinden, roesten), het is —oxydeerd; als zn. o.: het —van ijzer in de open lucht; —ing, v. gmv.
- Oxygeen**, **oxigenium** (zuurstof, de grondstof der levenslucht), o. gmv.
- Oxygoon** (spitshoek, figuur met scherpe hoeken), m. —gonen.
- Oxymo'ron** (stijlfiguur. enge verbinding van twee tegengestelde begrippen), o. —s; b.v. een jeugdig grijsaard; de Friezen waren eendrachtig in tweedracht.
- Ozo'ne**, v.; **ozon** (sterk riekende actieve zuurstof), o. gmv.
- Ozoniseeren** (met ozon behandelen). Men neemt tegenwoordig proeven met het —van water, d. w. z. om het water van bacteriën te ontdoen door middel van ozon. (s = z)
- Ozon'houdend** (ozon bevattend), bn.
- Ozonome'ter** (werktuig ter bepaling van het ozon-gehalte in de lucht aanwezig), m. —meters.

## P.

- P**, v. p's. — De zestiende letter van het alfabet.
- P**. — *Pa'ter* (vader), *pa'tres* (vaderen), *pa'triae* (des vaderlands), *pi'us* (vrome), *pon'tifex* (opperpriester), *po'pulus* (volk).
- p.aeq.** — *Par'tes aequa'les*, met of in gelijke deelen.
- P.** of **Pag.** — *Pa'gina*, bladzijde.
- P. A.** — *Par ami* of *amie*, met vriend of vriendin (op adressen).



- P.A.** — *Propriété assurée*, verzekerd eigendom.  
**Par.** — *Paragraaf*, afdeling.  
**part. corr.** — *Particuliere correspondentie*.  
**P.C.** — *Par couvert*, ingesloten, onder omslag; ook: *pour condolean'ce* (op visitekaartjes), voor rouwbeklag.  
**P.C.** — *Pa'tres conscripti*, beschreven vaderen.  
**Pc., Pct.** — *Pro cen'to*, percent, ten honderd.  
**P.D.** — *Pro De'o*, om Gods wil, om niet, gratis.  
**pers.** — *persoon*.  
**P.Ex. of P.E.** — *Par exemple (per exem'plum)*, bijvoorbeeld.  
**P.Expr.** — *Per expres'sum*, met een bijzonderen bode.  
**P.F.** — *Par faveur*, uit gunst; ook: *pour féliciter* (op visitekaartjes), tot gelukwensching.  
**p.f.v.** — *pour faire visite*, om bezoek af te leggen (op een visitekaartje).  
**Phil. Dr.** — *Philosophiae Doct'or*, Doctor of Meester in de wijsbegeerte.  
**Pl.** — *Plaat*.  
**Pl.** — *Plura'tis* (meervoud).  
**p.m.** — *plus mi'nus*, ongeveer.  
**P.m.** — *Pro memo'ria*, tot herinnering, om in gedachten te houden. *Pro mille*, per duizend.  
**P.m.** — *Pi'a memo'riae*, zaliger gedachtenis.  
**P. m.** — *per mille*, per duizend.  
**Po.** — *Pri'mo*, ten eerste, op den eersten dag der maand.  
**P.O.** — *Per order*, op last van.  
**P.O.** — *per omgaande* (post).  
**P.occ.** — *Per occasio'nem, par occasion*, met of bij gelegenheid.  
**Port.** — *Portugeesch*.  
**P.P.** — *Pater pri'or*, titel van den eersten of voornaamsten geestelijke in een klooster.  
**P.P.** — *Per procura'tie*, op lastgeving van, als lasthebbende.  
**P.P.** — *Pa'ter pa'triae*, vader des vaderlands.  
**p.p.** — *pi'u pia'no*, zachter. (muziek).  
**p.p.e.** — *pour prendre congé*, om afscheid te nemen (op een visitekaartje).  
**p.p.p.** — *pianis'simo*, zeer zacht. (muziek).  
**P.R.** — *Po'pulus Roma'nus*, 't Romeinsche volk.  
**Pr. of Praec.** — *Prae'cedens*, de voorgaande.  
**Praef.** — *Prae'fatio*, voorrede; *praefec'tus*, stedehouder, prefect.  
**praes.** — *Prae'sens*, tegenwoordig of *praesen'te*, in tegenwoordigheid van.  
**P.R.C.** — *Post Ro'mam con'ditam*, na de stichting van Rome.  
**prec.** — *precies*.  
**Pred.** — *Prediker* (Salomo).  
**Pres.** — *President*.  
**Proc.** — *Procureur*.  
**Prof.** — *Profes'sor*, hoogleeraar.  
**prop.** — *proponen't*. Zie ald.  
**prot.** — *protocol*, — *Protestantsch*.  
**prov.** — *provin'cie*.  
**Prov. bl.** — *Provinciaal blad*.  
**Prov. St.** — *Provincia'le Staten*.  
**P.S.** — *Post-scriptum*, naschrift.  
**Ps.** — *Psalm*.  
**p.st.** — *pond sterling* (Engelsch, f 12.60).  
**P.T.** — *Post Trinita'tis*, na het feest der heilige Drievuldigheid. Zie **'Triniteit'**.  
**Pa** (vader), m. —'s; **paat'je**, o. —s.  
**Paad'je** (smal pad), o. —s. Zie **Pad**.  
**Paai** (oud man, oude zeebonk), m. —en; Oud zijt gij, — Witbol! (Bild.) Wat schort je, —? (Potg.)  
**Paai** (oudste adelborst eener klas), m. —s, —en.
- Paai'en** (tevreden stellen), ik heb —paaid; een kind — met zoetigheid. (C. O.), vleien, sussen.  
**Paai'en** (kuitschieten), de zalm paaide, heeft —paaid; de zalm zoekt zijn paaiplaats in de bergstroompjes op.  
**Paal**, m. palen; zegsw. als een — boven water, voor ieder duidelijk; — en perk stellen, betugelen, te keer gaan; dat gaat de of alle palen te buiten, dat gaat al te ver.  
**Paal** (afstandsmaat in Indië, 1507 M.), m. palen; een — is iets meer dan een kwartier gaans.  
**Paalwoning** (woning op palen boven het water van meren of aan den oever), v. —en; de —woningen zijn uit den vóórhistorischen tijd, men vindt ze op Borneo en Celebes.  
**Paalworm** (boorworm of paalmossel in den Ind. archipel), m. —wormen; men meent, dat de —wormen door schepen naar Europa zijn overgebracht. (Veth).  
**Paan** (voorschortje der negers in W.-Afrika), m. panen.  
**Paan'der** (teenen broodkorf), v. —s.  
**Paap'je** (boomsijsje), o. —s; de opvoeding van —. (C. O.)  
**Paar** (twee bijeenbehorende dingen, tweetal, koppel), o. paren; een — handschoenen, een — schelpen.  
**Paard**, o. —en; zegsw. hij was op zijn —je, toornig; men moet een gegeven — niet in den bek zien, bij een geschenk niet te zeer taxeeren of te kieskeurig zijn; hij heeft de koorts en zweet als een —, hevig; werken als een —, hard; de —en achter den wagen spannen, een zaak verkeerd aanpakken; het oog van den meester maakt het — vet, toezicht doet de zaken gedijen; iemand op het — helpen, hem voorthelpen, begunstigen; iemand over het — tillen, hem te zeer begunstigen, te veel roemen; het hinkende — komt altijd achteraan, de bezwaren, lasten, kosten toonen zich op 't einde; ik zal u man en — noemen, ik zal alles in bijzonderheden vertellen; het —, dat de haver verdient, krijgt ze meestal niet, ware verdienste wordt zelden beloond; een ziekte komt te — en gaat te voet; het Trojaansche — binnenhalen, zijn eigen nederlaag of ongeluk bewerken; het gevleugeld —, Pegasus, 't gevleugeld paard der Muzen, de „dichthengst”.  
**Paar'dekracht** (de kracht van een paard), v. —krachten.  
**Paar'deleer, paar'denleer** (leer v. d. huid van één of meer paarden), o. gmv.; schoenen van —.  
**Paar'delijn** (treklijn, jaaglijn), v. —lijnen.  
**Paar'demaag**, v. —magen; hij heeft een —, hij is een sterk eter, kan alles verteren.  
**Paar'den** (een schip door paarden laten trekken), ik heb —paard.  
**Paar'denarbeid, m. paar'denwerk** (zware arbeid), o. gmv.; hij doet —.  
**Paar'denbloem** (gele bloem der weide, honds-bloem), v. —bloemen.  
**Paar'denboon** (peulvrucht, veldboon), v. —boonen.  
**Paar'denkastanje** (wilde kastanjeboom), m. —s; (de vrucht), v. —s.  
**Paar'denklaauw** (hoefblad), m. —en.  
**Paar'denkracht** (eenheid van arbeidsvermogen, om nl. 75 K.G. in 1 seconde 1 M. op te heffen), v. gmv.; een machine v. zestig —,

- (niet -en): *de nachtbooten der maatschappij Zeeland zijn van 8000 -*.
- Paar'denmarkt** (markt voor paarden), v. -markten.
- Paar'denmiddel** (buitengewoon krachtig werkend middel), o. -middelen.
- Paar'denspel** (circus, tent), o. -spellen.
- Paar'denspoor** (een tram, door paarden getrokken), o. -sporen; -tram, v. -s, -men.
- Paar'denvlieg** (daas, insect), v. -vliegen.
- Paar'denvoet** (misvormde voet, horrelwoet), m. -voeten.
- Paar'denvolk** (mil. ruitertij), o. gmv.
- Paar'denwed** (waadbare plaats voor paarden), o. -wedden.
- Paar'denwik** (paardenboon), v. -wikken. Ook: -wikke.
- Paar'destaart**, m. -staarten; *een pacha met drie -staarten* (een Turksch onderscheidingssteek van hoogen rang).
- Paar'destaart** (onkruid), m. -staarten.
- Paar'devleesch**, **paar'denvleesch** (een houtsoort, om de kleur zoo genoemd), o. gmv.
- Paarl**, v. -en. Zie: **Pa'rel**.
- Paarlemoer'**, **parelmoer'** (stof; glimmend bekleedsel der schelp van parelmossels), o. gmv.
- Paarlemoe'ren**, **paarlmoe'ren**, **parelmoe'ren**, b.v.: *een paar - knoopjes*.
- Paarl'mossel** (ook paarloester), v. -s. Ook: Parelmoermossel. Men vindt de - in de Indische Zee.
- Paars** (violettekleurig), bn. -er, paarst, als zn. o.; -heid, v. gmv.
- Paasch'avond** (avond vóór Paschen), m. -en; bij uitbreid. Zaterdag vóór Paschen.
- Paasch'best** (de beste kleeren), o. gmv.; *hij was op zijn -*, had zijn mooiste pak aan; *bijw. hij is - gekleed*.
- Paasch'biecht** (R. K. verplichte biecht in den Paaschtijd), v. -biechten.
- Paasch'bloem** (bloem, die omstreeks Paschen bloeit), v. -bloemen; *het madeliefje, de koekoeksbloem zijn -en*.
- Paasch'brood** (ongezuurd brood van tarwe en water, der Israëlieten), o. -en. Ook: krentenbrood, dat bij de eieren gegeten wordt.
- Paasch'communie** (R. K. verplichte communie in den Paaschtijd), v. -s, -niën.
- Paasch'dag** (een der twee dagen van het Paaschfeest), m. -dagen; *in de -dagen kom ik u eens bezoeken*.
- Paasch'ei** (geverfd ei; ook wel van suiker of chocolade, dat in de Paaschdagen wordt gegeten), o. -eieren.
- Paasch'feest** (het feest van 's Heeren verrijzenis), o. -feesten.
- Paasch'gezag** (gezag ter eere van het Paaschfeest), o. -gezangen.
- Paasch'kaars** (R. K. zeer groote fraai gekleurde kaars, die van Paschen tot Hemelvaart onder de H. Mis op Zon-en feestdagen wordt ontstoken), v. -kaarsen.
- Paasch'lam** (een der namen van Jezus; lam dat de Israëlieten op Paschen aten; wapenteeken: een staand lam met een kerkvaantje in den linkerpoot), o. -lammeren.
- Paasch'maandag** (tweede Paaschdag, als tweede Zondag gevierd), m. -maandagen.
- Paasch'markt** (grootte markt op Paaschmaandag), v. -markten.
- Paasch'plicht** (R. K. met Paschen te biechten en ten hoogtij te gaan), m. -plichten.
- Paasch'pronk** (nieuwe kleeding, vooral voor kinderen), m. gmv. Zie **Paasch'best**.
- Paasch'tijd** (R. K. veertien dagen of drie weken omtrent Paschen, waarin men aan zijn paaschplicht kan voldoen), m. -tijden.
- Paasch'vacantie** (schoolvacantie van 14-21 dagen omstreeks Paschen), v. -s, -tiën.
- Paasch'vuur** (groot veldvuur dat men omtrent Paschen in sommige streken nog ontsteekt), o. -vuren.
- Paasch'week** (week, beginnende met Paaschzondag), v. -weken.
- Paasch'zaterdag** (Zaterdag vóór Paschen), m. -en. Zie **Paasch'avond**.
- Paasch'zondag** (de eerste Paaschdag; die valt n.l. op Zondag), m. -zondagen.
- Paat'je** (vadertje), o. -s. Zie **Pa**.
- Pa'ce** (sport. snelheid, gang), v. gmv. Lees: pees.
- Pa'cen** (sport. gangmaken), ik heb -paced. Lees: pee'cen.
- Pa'cemaker** (sport. gangmaker, voorrijder), m. -s. Lees: pees'-mee-ker.
- Pa'cha** (Turksche titel, een der hoogste titels van Turksche ambtenaren), m. -'s. Ook: **Pa'sja**.
- Pachome'ter** (diktemeter van spiegelglas), m. -meters.
- Pacht** (huur voor land, weide, enz.), v. -en; *in - hebben, - betalen*.
- Pacht'en** (in pacht nemen), ik pachtte, heb -pacht; *een weide, een stuk land, een hoeve, een jachtveld, een vischwater -*.
- Pacht'er** (iemand die iets pacht, vooral een hoeve met bijbehorende velden), m. -s.
- Pacht'geld** (de huurgelden), o. -gelden.
- Pacht'hoeve** (boerenhofstede, die gepacht is of verpacht wordt), v. -hoeven.
- Pachyder'men** (dikhuidigen), o. mv.; *de olifanten zijn -*.
- Pacificateur** (vredestichter, bevrediger), m. -s.
- Pacificatie** (vredestichting, bevrediging), v. -s, -tiën; *de - van Gent (1576)*.
- Pacificceeren** (vrede maken, bevredigen, verzoenen).
- Pacific'k** (vredelievend, vreedzaam), bn.
- Pacific'k'spoorwegen**, m. mv.; *in Amerika verbinden de - de kust van den Atlantischen Oceaan met die der Stille Zuidzee; zij loopen van New-York tot San Francisco*.
- Pa'co**, -kameel (Peruaansch schaap, met fijne wol), m. paco's, -kameelen.
- Pacotille** (pakkage, die men, zonder bijzonder vrachtgeld, mag medevoeren), v. gmv. Lees: -tiel-je.
- Pactum** (verbond, verdrag), o. pacta.
- Pad** (voetpad), o. -paden; *het - der deugd, weg, baan; wat waart ge vroeg op het -! gij moet dit - inslaan, weg*.
- Pad, pad'de** (kruipend dier), v. -den; zegsw. *hij zwelt op als een -, wordt erg toornig*.
- Padaan'** (Ind. een soort van moeraspalm), m. padanen.
- Pad'denstoel** (zwamplant, woekerplant), m. -stoelen.
- Pa'di** (Ind. rijst zooals ze gesneden wordt), v. gmv. Ook: Pa'die. *Er is geen oorlog in 't land, die de - vertreedt.* (Mult.). Zie **Bras** en **Ga'bah**.
- Pad'i'sjah** (heer der Koningen, de groote keizer, de sultan van Turkije), m. -s.
- Pa'drie** (Atjinees tot den Islam bekeerd), m. -s.
- Paedagogie'** (onderwijskunst), v. gmv.
- Paedagogiek'** (opvoedingskunst), v. gmv.
- Pædago'gisch** (opvoedkundig), bn.

- Pædago'gium** (opvoedingsgesticht), o. s; -gia.  
**Pædagoog'** (onderwijzer, leidsman, opvoeder der jeugd), m. -gogen.  
**Paf** (slag, oorveeg), m. puffen.  
**Paf** (lusteloos, loom, stap), bn.  
**Paf**, tw.; aanduiding van een schot.  
**Paf'ferig** (opgeblazen, loom), bn.; - van 't eten zijn, een - gezicht.  
**Paf'fig** (opgeblazen), bn.; -heid, v. **Paf'ferig**.  
**Paf'zak** (dikkerd), m. en v. -zakken.  
**Pagaai'** (Indiaansche losse roeispaak, kort en met breed blad), v. -en.  
**Pagaai'en** (met de pagaai roeien, wrikken), ik heb de sloep -pagaaid.  
**Pagadet'** (soort van duif m. roode oogen), v. -ten.  
**Paganis'mus** (heidendom), o. gmv.  
**Page** (edelknaap), m. -s. (g = zij).  
**Page** (pagina, blad), v. -s. Zie **P.** of **Pag.**  
**Pag'gar, pag'gar** (Ind. omheining, heg), m. -s; een bamboezen -; kampons door goed onderhouden levende - van den weg gescheiden. (Gron.); ook wanden van bamboehutten heeten -s.  
**Pagina** (bladzijde), v. -'s. Zie **P.** of **Pag.**  
**Paginatuur'** (volgorde v. d. bladzijden), v.  
**Pagineeren** (de bladzijden van volgnommers voorzien); een handschrift -; -ing, v.  
**Pago'de** (Chineesche ook Hindoesche tempel, ook pop, afgodsbeeld), v. -n, -s.  
**Pagodiet'**, o. gmv. Zie: **Agalmatoliet'**.  
**Paillass'e** (stroozak), v. -sen. Fig. hansworst, m. Zie **Pailjas'**. (ll = lj).  
**Pail'le-geel** (stroogeel), bn.; een - lint.  
**Paillet'ten** (goudlovertjes), v. mv. (ll = lj).  
**Pair** (lid van het Hoogerhuis in Engeland; oudtijds een der kroonvazallen), m. -s. Lees: *Për*.  
**Pair'schap** (de waardigheid van pair, lees: pèrschap), o. gmv.  
**Pa'jong** (Ind. zonne- of regenscherm; ook distinctief van rang), m. -s. Een bejaarde Maleischematrone met een bruinen -. (J.t.Br.); zegsw. Den gouden - voeren, een aanzienlijk Inlandsch edelman zijn. Ook: *Pa'joeng*.  
**Pak** o. -ken; een - slaag; zegsw. over zijn met - en zak, alles overgehuisd hebben; daar valt mij een - van het hart, een groote zorg heb ik nu minder; ieder moet zijn -je dragen, ieder heeft zijn leed; bij de -ken blijven nederzitten, moedeloos zijn, de handen in den schoot leggen.  
**Paket'boot** (mailboot), v. -booten.  
**Pakka'ge** (reisgoed, bagage), v. -s. (g = zij).  
**Pak'ken** (inpakken), ik heb -pakt; -ker, m. -s; -kerij, v. -en; -king (opvulling om de zuigerstang om het ontsnappen van stoom uit den cylinder te beletten), v. -en.  
**Pakket'** (klein pak), o. -ten.  
**Pakket'post** (afdeeling der posterijen tot verzending van postpakketten), v. gmv.  
**Pal** (zeker werktuigje om een rad vast te zetten, ook zetter, vanger of pen genoemd), m. -len; het tikken van den - van de stoomlier; wij hoorden niets dan de tikken van den -, die op het tandrad sloeg.  
**Pal** (vast, stevig), bn.; - staan, niet wanke-len; fig. iemand - zetten, den mond snoeren.  
**Paladijn'** (heer v. h. paleis), m. -en; de -en van koning Arthur; de -en van Karel den Grooten; de -en hielden hun verblijf in den vorstelijken burcht; fig. een hoffelijk held. Ook: onderkoning van Hongarije.  
**Paleontologie'** (leer der versteeningen van uitgestorven dieren; fossielen-kunde), v. gmv.  
**Paleontoloog'** (fossielkundige), m. -logen.  
**Palame'des** (gesch. een der Grieksche koningen voor Troje, valschelijk beschuldigd door Ulysses van verraad, en gesteenigd), m.; ook treurspel van dien naam, van Vondel; in 1625 verschenen, zinspelend op het dooden van Oldenbarneveldt.  
**Pa'lang-pin'toe** (Mal. kortere of langere bamboestok, dienend als houten deursluitboom), v. -s.  
**Palankijn'** (draagstoel in Indië), m. -s.  
**Palatijn'** (paltsgraaf, ook Hongaarsch baron, magnaat), m. -en; -latinaat (paltsgraafschap), o. -naten.  
**Palei'** (katrol; inzonderheid een oud foltertuig), v. -en; iem. aan de - slaan, hangen.  
**Paleis'**, o. paleizen; het - des konings, het - van justitie, het - voor volksvrij te A'dam.  
**Pa'len** (grenzen, raken aan), het heeft gepaald.  
**Pa'lesteel** (wapenk. barensteel), m. -stelen.  
**Pales'trisch** (worstelstrijden, wedloopen, schijfwerping, enz. betreffende), bn.  
**Palet'** (kaatsplankje), v. -letten.  
**Palet'** (verfbordje des schilders), o. -letten; de manier van 't -, de schilders.  
**Paletot'** (korte overjas), v. -s. Lees: -too'.  
**Palet'ten** (het balspel spelen), ik heb -palet. Zie **Raket'ten**.  
**Palfrenier'** (koetsbediende), m. -s.  
**Pa'li** (heilige taal der Boedhaïsten), o. gmv.  
**Pa'ling** (visch, spijzer van kop dan de aal, bruiner van kleur, geler aan den buik; fijner), m. -en, -palinkje; (vischstof), v. gmv.  
**Palinodie'** (intrekking van 'geen men smadelijk gezegd heeft), v.; zijn dood heeft die - verhinderd. (Geel).  
**Palinuur'** (dicht. stuurman, voornaam staatsdienaar), m. -nuren.  
**Palissa'de** (schans- of stormpaal), v. -n.  
**Palissadeeren** (omपालen, met paalwerk afsluiten en versterken); -ing, v. -en.  
**Palissan'der** (purper- of violethout), o. gmv.  
**Pal'i'ta** (Mal. lampje), v. -'s; op elke slaapplaats stond een - te branden. (v. R.)  
**Pailjas'** (hansworst), m. -sen. Zie **Paillass'e**.  
**Palla'dium** (heiligtom; beschermgod; beeld van Minerva [Pallas Athene] in Troje), o. -s.  
**Pail'as Athene** (myth. de godin Minerva), v.  
**Pail'as** (ruitersabel), m. -sen.  
**Palliatief'** (pijnstillend middel zonder geneeskraft, tijdelijk middel), o. -tieven.  
**Pallieeren** (verzachten, fig. bewimpelen).  
**Pallium** (R. K. schouderband van witte wol met zes daarin geweven kruisen van zwarte zijde, in hun bediening gedragen door den pous, de kardinalen en patriarchen), o. -s.  
**Palm** (boom der tropen), m. -en; men kent veel soorten van -en; de -en leveren noten, wijn, olie, hout; er is -olie, -suiker, -wijn.  
**Palm** (palmtak), m. -en; de - is het zinnebeeld der overwinning; den - der welsprekendheid behalen, zegeteeken.  
**Palm** (handvlakte, vroeger ook lengtemaat,  $\frac{1}{10}$  el of 1 dM.), v. -en.  
**Palm** (struikje), v. gmv.; een rand van -.  
**Pal'ma** (O.I. vaartuig met tweemasten), v. -'s.  
**Palm'blad** (blad van een palm), o. -bladen of -bladeren; -boom, m. -boomen; -bater (-olie), v. gmv.; -brandewijn, m. gmv.  
**Pal'men** (hand over hand hijschen), ik heb gepalmd; zich aan boord -.

- Palm'hout** (het hout van den palmboom), o. gmv.; een deurknop, een beker van -.
- Palmitti'me** (stof uit palmolie bereid), v. gmv.
- Palm'paschen** (Zondag vóór Paschen), v. gmv.; het is vandaag - . Ook: palmboompje, opgesierd met lintjes en goudpapier, bestoken met koek, vijgen, sinaasappelen, enz. voor kinderen.
- Palmzon'dag** (Zondag vóór Paschen), m. - en.
- Palpa'bel** (handtastelijk, tastbaar, duidelijk), bn. en bw.
- Palpiteiten** (kloppen van hart of pols; trillen der leden; tillen).
- Pal'ster** (pelgrimsstaf), m. -sters.
- Pal'trok** (wijde rok, pelgrimskleed; ook een soort van houtzaagmolen), m. -rokken.
- Palts'graaf** (vorstelijke titel), m. -graven.
- Pamflet'** (klein, hekelend geschrift, schotschrift, vlugschrift, blauwboekje), o. -ten.
- Pamflettist'** (schotschrijver, lasteraar), m. -en.
- Pam'or** (wit ijzer tot het damasceeren van kling), o. gmv.
- Pam'pa** (grasvlakte in Z. Amerika, b.v. in Argentina), v. mv.; ook Llanos geheeten.
- Pam'pelen** (kreukelen), ik heb gepampeld.
- Pam'pelmoes** (O. I. 8 tot 9 M. hooge vruchtboom), m. -moezen.
- Pam'peloranje** (O. I. vrucht van den pam-pelmoes), v. -oranges.
- Pampernoel'je** (eetbare paddenstoel), v. -s.
- Pan** (dakpan), v. -nen; een dak van roode -nen.
- Pan**, v. -nen; zegsw. den vijand i. d. - hakken, verpletteren, het leger vernietigen; hij is aan de -, hij is gevangen, hij is er bij; een veeg uit de -, een leelijke berisping.
- Pan** (rommel, rumoerig en grappig voorval), v. gmv.; de heele - is geen cent waard; wat een - hebben we daar beleefd!
- Pan** (myth. bosch- of weidegod), m. gmv.
- Pan'aarzen** (geeselen, britsen), ik heb gepanaarsd.
- Panace'a, panacée** (universeel genees- of wondermiddel), v. gmv.; Mevr. Stork beweerd, dat eau-de-cologne eene - is tegen alle vlekken. (C. O.)
- Pana'che** (vederbos, pluimbos), v. -s.
- Pan'ama** (donkergele strootheid), m. -'s.
- Pand** (waarborg, ook: huis), o. -en; fig. kind, echtgenoot.
- Pand** (zijstuk v. e. jas), o. -en; de ambachts-bazen met hooge hoeden en lange -en. (C. O.)
- Pandemo'nium, -demo'nium** (tempel voor alle goden; verblijf der duivelen), o.
- Pandane'ën** (Ind. boom- en heestergewassen met het voorkomen van palmen), m. mv.; de oranjevormige vruchten der - zijn eetbaar en een belangrijk voedingsmiddel.
- Pan'dang** (Ind. framboos van groote afmeting), v. -dangen. Ook: Pan'danus.
- Pandec'ten** (oude Rom. wetten), v. mv.
- Pand'e'mische ziekte** (algemeene volks-ziekte), v. -ziekten.
- Pan'den** (beleenen), ik heb gepand; -er (deur-waarder), m.; -ing (verkoop bij executie), v.
- Pand'jeshuis** (bank van leening), o. -huizen.
- Pandoer'** (Hongaarsch voetsoldaat), m. -en.
- Pandoe'ren** (een zeker kaartspel spelen), ik heb gepandoerd.
- Pand'verbeuren** (gezelschapsspel), o. gmv.
- Paneel'** (schilderijplankje), o. -en; op - schilderen; paneel'tje (schilderstukje), o. -s.
- Paneel'** (een blad effen geschaafd hout), o. -en; de -en van een deur, van een lambrizeering.
- Paneeren** (in paneermeel wentelen), het gehakt -.
- Paneer'meel** (gedroogden fijngestampt brood of beschuit), o. gmv.
- Panegy'ricus** (lofrede, openbare rede tot lof van eenig persoon), v. -gy'rici. (g = zij).
- Panegyriek'** (lofrede, feestrede), v. -en.
- Pan'em et circen'cis** (brood en spelen), spreekw. van Juvenalis, het volk van Rome vroeg slechts brood en spelen, gratis.
- Pa'newoe** (Java. inlandsch ambtenaar), m. -'s.
- Pange'ran** (Ind. hoogste titel van Inlandsche edelen in O. I.; Javaansche prins), m. -s.
- Pang'goeng** (Jav. open houten loods), v. -s.
- Pan'haring** (visch), m. -en; (als stofnaam), v.
- Paniek'** (plotselinge en ongegronde schrik, valsche wapenkreet, loos alarm, algemeene verslagenheid), v.; er was een - in het leger, er kwam een - aan de beurs.
- Panier'** (mandewagentje), m. -s. Lees: panieé.
- Pan'isch** (plotseling, met verbijstering vervullend), bn. en bw.; een -e schrik, d. i. een eensklapsche ongegronde schrik.
- Pan'je** (scheepsw. beteerd stuk zeildoek), v. -s.
- Pan'likken, pan'nelikken** (smullen, op de klap loopen), ik heb gepanlikt; -likker (smuller), m. -likkers; -likkerij' (klap-loopertij), v. -en.
- Pan'nekoek** (meelkoek), m. -koeken.
- Panop'ticum** (museum van wassenbeelden), o. -s; het Nederlandsch - te Amsterdam.
- Panora'ma** (rondtafereel; schilderstuk, hetwelk een stad of plaats in haar geheel voorstelt, ook het ronde gebouw zelf), o. -'s.
- Pan'ser** (borstharnas), o. -s. Ook: Pant'ser.
- Pantalon'** (lange broek), v. -lons.
- Pan'ter** (roofdier in Afrika), m. -s.
- Pantheis'me** (geloof dat het heelal zelf de godheid is, wereldgod-geloof), o. gmv.
- Pantheist'** (aanhanger van het pantheïsme), m. -theïsten.
- Pantheis'tisch** (als van een pantheïst), bn.
- Pan'theon** (een tempel in 't oude Rome aan alle goden gewijd, fig. een eeretempel, een gebouw voor de overleden beroemde mannen van een land, b.v. in Parijs), o. gmv.
- Pan'tjoe'ran** (Jav. bergbron, door een in den bergwand gestoken buis tot een klein stortbad ingericht), m. -tjoerans.
- Pantocratie'** (alleenheerschappij), v. gmv.
- Pantoen'** (dichtk. kunstmatig gedicht, waarin de tweede regel uit de voorgaande strophe in de volgende als eerste terugkeert), v. -s.
- Pantoff'el** (kamerschoeisel), v. -toffels.
- Pantograaf'** (teekenaar), m. -grafen.
- Pantomime** (gebarenspeel), v. -n, -s; -ist', m. -en; -isch, bn. Verkeerd is: pantomine.
- Pan'ton** (Mal. liedje), m. -s; sinjo Karel, die zulke schoone -s zong. (v. R.)
- Pant'ser** (borstkuras), o. -s. Zie Pan'ser.
- Pant'serdek** (scheepsdek van pantserplaten), o. -dekken.
- Pantserdek'schip** (schip dat voorzien is van een pantserdek), o. -schepen.
- Pant'serschip** (oorlogsschip, bekleed met ijzeren platen), o. -schepen.
- Pant'sier** (borstharnas), o. -s. vero; het -ontgespen. (Bild.). Zie: Pant'ser.
- Pan'visch, pan'nevisch** (bakvisch), m. gmv.
- Pap** (vloeibare spijs, brij), v. -pen; - op een wond; zegsw. dat is hem met den -lepel ingegeven, reeds als zuigeling geleerd.
- Papa', pa, m. -'s; papaat'je, paaf'je.**

- Papa'ver** (klapproos, maankop, slaapbol), v. -s.  
**Papegaal'** (klimvogel), m. -gaaien; fig. *naprater*; de - behoort thuis op het zuidelijk halfrond; de groene -, de Amazonen-, de dwerg-, enz.  
**Papegaal'duiker** (zwemvogel, een soort van alk), m. -duikers; de - komt voor in Noord-Amerika.  
**Papegaal'ekop**, m. -pen; -tong, v. -en.  
**Papegaals'kool** (koperen traliekoel), v. -en.  
**Papegaal'visch** (prachtig gekleurde lipvisch), m. -visschen.  
**Paperas'sen** (prulpapieren), v. mv.  
**Papeterie'** (papierhandel; allerlei papierwaren), v. papeterieën.  
**Papier'**, o. -en; zijn gedachten op het - brengen, uitdrukken; hij heeft goede -en, d. i. getuigschriften; de -en dalen, stijgen, d. i. de effecten; zegsw. *het - is geduldig*, men schrijft op het papier, wat men wil.  
**Papier' aan toonder** (banknoot, muntbiljet), o. gmv.  
**Papie'ren geld** (effecten, banknoten, muntbiljetten), o. gmv.  
**Papier' maché** (eigenl. gekauwd papier; taaië papier-brij), o. gmv.; kinderspeelgoed van -. Lees: *papie' masjee'*.  
**Papier' sans fin** (papier aan de rol), o.; men verkoopt het - bij de el.  
**Papillot'** (papierreepje om het haar er op te rollen ten einde het krullend te maken), v. -lotten. (ll=lj)  
**Papisme** (het pausdom, ook: de leer der R. K. kerk), o. gmv.  
**Papist'** (scheldn. pausgezinde), m. -pisten.  
**Papje** (papegaaitje), o. -s.  
**Papoea** (bewoner van Nieuw-Guinea tot Nieuw-Caledonië), m. -poea's.  
**Pappen**, ik heb gepapt; op een zweer -; deze katoen is sterk gepapt, d. i. met meel stijf gemaakt; -ping, v. -en; -sel, o. -s.  
**Pappig** (nattig, niet vast), bn.; dit brood is -; -heid, v. gmv.  
**Papyrus** (papierplant), m. gmv.; de - groeit in ondiep water in Afrika, Syrië, enz.  
**Papyrusrol** (beschreven rol van papyrus), v. -rollen; de -rollen in Egypte ontdekten men meest bij de mummien; de -rollen van Herculaneum.  
**Pa'ra** (Turksche munt, ± 10 cts), m. -'s.  
**Paraaf'** (pennetrek, onderteekening enkel met de voorste letters van den naam), v. -rafen.  
**Paraaf'** (vlug, willig, dadelijk), bn. en bw.; -e executie, onmiddellijke uitvoering van een vonnis; ... waar zij den dwerg - heeft neergelegd. (Staring).  
**Parabel** (gelijkenis), v. -en, -s; de - geeft een reeks van feiten en handelt over menschen: de - van den verloren zoon (Bijbel); Bilderdijk: *De Waarheid en Esopus*, enz.  
**Parabolisch** (bij wijze van gelijkenis; meetk. in de gedaante eener kegelsnede), bn. en bw.  
**Parabool'** (meetk. kromme lijn van de tweede orde), v. -bolen.  
**Parachute** (valscherf aan een luchtbol), v. -s.  
**Paracleet'** (trooster, de Heilige Geest), m. gmv.  
**Para'de** (feestelijke wapenschouw), v. -s; -bed, statie- of pronkbed.  
**Paradeeren** (pronken, praten, vertooning maken).  
**Paradig'ma** (voorbeeld, schema, model), o. -ma's, -mata, -men; het van buiten kennen van definities der spraakk. en van -men.  
**Paradijs'** (lusthof, Eden van 't eerste menschenpaar), o. -dijzen.  
**Paradijs'appel** (guldenappel, adamsappel, ook de tomaat), m. -appels.  
**Paradijs'vogel** (prachtig gekleurde zangvogel op N.-Guinea), m. -vogels.  
**Paradox'** (wonderspreuk, een gezegde, dat waar is en toch onwaar schijnt), v. -en.  
**Paradox'** (wonderspreukig, met de gewone leer of meening strijdig), bn. en bw. Ook: *Paradoxaal'*.  
**Paradoxaal'** (wonderspreukig), bn.; zijn -ale klacht richtte hij tot Jan Kritiek. (Potg.); een -ale bewering.  
**Parafeeren** (onderteekenen enkel met de voorste letters van den naam). Zie **Paraaf'**.  
**Paraffi'ne** (wasachtige vetstof), v. gmv.  
**Parago'ge** (spraak. figuur: achtervoeging), v. b.v. in: *iemand, te wvent*; -go'gisch, bn.  
**Paragraaf'** (afdeelingsteeken [§] van een hoofdstuk), v. -grafen.  
**Parallax'** (sterrenk. verschiltzicht van een hemellichaam), v. -laxen.  
**Parallel'** (vergelijking; breedtecirkel), v. -len.  
**Parallel'** (evenwijdig, gelijklopend), bn. en bw.  
**Parallelogram'** (vierhoek, waarvan de zijden twee aan twee evenwijdig loopen), o. -men.  
**Parallelogram'**, o. -grammen; het - van krachten, constructie, met behulp van welke de grootte en richting eener kracht gevonden kunnen worden, die twee andere krachten kan vervangen; -eener stoommachine, inrichting aan de zuigerstang, waardoor deze zich beweegt in de rechte lijn.  
**Parallelopi'pedum** (prisma, met een parallelogram tot grondvlak), o. -pedums.  
**Paralogiseeren** (valsche gevolgtrekkingen maken).  
**Paralyseeren** (verlammen, ontzenuwen).  
**Paramagne'tisch**, bn.; - zijn die stoffen, die door een magneet worden aangetrokken.  
**Pa'rang** (Ind. hakmes), v. -s.  
**Paranlmf'** (bruidsjonker, geleider), m. -nimfen; ook: speelnoot, ceremoniemeester, begeleider van een promoveerend doctorandus.  
**Paranomasie'** (tegenstellende woordspeling), v. -sies, -siën; b.v. hij heeft niets dan het leven om het leven te beschermen. (Bild.)  
**Parapet'** (borstwering, leuning), o. -ten.  
**Paraphra'se** (ophelderende omschrijving), v. -n; een - maken van een gedicht.  
**Paraphraseeren** (in een verklarende omschrijving uitdrukken); een gedicht -.  
**Paraplui'e, paraplu'** (regenscherm), v. -s, -s.  
**Parasiet'** (tafelvriend, tafelschuimer, klaplooper), m. -sieten; (woekerplant of woekerdier), v. -sieten.  
**Parasi'tisch** (woekerend, n.l. van planten of dieren), bn.  
**Parasol'** (zonnesherm), v. -sols.  
**Paratonner're** (bliksemafleider), m. -s.  
**Par avan'ce** (bij wijze van voorschot, vooruit), bw.  
**Paravent'** (windscherf), m. -vents. Lees: *paravan'*.  
**Parbleu'** (drommels, sakkerloot), tw.  
**Parcel'** (deeltje, stukje, brokje), v. -s.  
**Par'een** (myth. de drie schikgodinnen), v. mv.  
**Parcimonie'** (karigheid, gierigheid), v. gmv.  
**Parcimoniens'** (karig, gierig), bn.  
**Par-ci' par-là** (hier en daar, overal), bw.  
**Par complaisan'ce** (uit wellevendheid), bw.  
**Par'del** (viervoetig roofdier, panter), m. -s.

- Pardoen'** (zwaar touwwerk tot bevestiging der stengen), v. —doens.
- Pardoes', perdoes'** (hals over kop), tw.
- Pardon'** (genade, vergiffenis), o. gmv. Ook tw.: (pardon), dat ik u stoorde!
- Pardonneeren** (vergifenis of genade schenken; door de vingers zien).
- Pareeren** (sieren, opschikken; een slag, een steek afwenden, keeren).
- Pa'el, paarl** (rondachtige uitwas in het binnenste bekleedsel van de schelp der pareloester), v. parels, paarlen; fig. iets dat zeer kostbaar is: *Java is de — onzer O.I. bezittingen; Cuba is de — der Antillen*; zegsw. *Dat is paarlen voor de zuijnen werpen*, het heilige of schoone aan onwaardigen verkwisten.
- Pa'elbank** (Ind. bank tot kweeking der pareloesters), v. —banken; men vindt groote —banken op de Aroe-eilanden.
- Pa'elduiken** (Ind. het in zee duiken gedurende 30 tot 50 minuten om pareloesters op te halen), o. gmv.; —duiker, m. —duikers.
- Pa'relen**, het heeft gepareld; de wijn parelt, d. i. kraalt, fonkelt; gepareelde garst, zeer fijne garst.
- Pa'relhoen** (fazantachtige vogel), o. —ders; het — leeft in Afrika in 't wild.
- Parelmoer'**, o. gmv. Ook: **Paarlemoer'**.
- Parelmoer vlinder** (dagkapel met oranjegele vleugels), m. —vlinders.
- Pa'elmossel**, v. —mossels. Ook: —oester.
- Pa'reloester** (weekdier), v. —oesters; —bank, v. —en: de —banken in de Javazee.
- Pa'relvisscher** (duiker naar pareloesters in de Indische Zee), m. —visschers; een — verdient wel f 240 per maand.
- Pa'ren** (vereenigen, huwen), ik heb en ben gepaard; ze zijn gepaard, d. i. gehuwd; dat ging gepaard met groote onkosten, d. i. vergezeld; —ing, v. —en.
- Parenta'ge** (bloedverwantschap, familiebetrekking, maagschap), v. gmv. (g = zj)
- Parenta'lia**, o. mv. Zie **Fera'lia**.
- Parenteeren** (een lijkrede houden b. h. graf).
- Parenthe'se** (tusschenzin, inlassching), v. —thesen; b.v.: *het goede dat de menscha doet — het is altijd maar weinig — is inderdaad zijn eenige schat*. Ook: **Parentthesis**.
- Parenthe'sen, paren'theses** (twee haakjes ( ) om een tusschenstelling in te sluiten), v. mv.; in paren'thesi, in 't voorbijgaan, tusschen twee haakjes.
- Parentthesis** (tusschenrede, tusschenwoegsel), v. —theses. Zie **Parenthe'se**.
- Par exem'ple** (bij voorbeeld), bw. Zie: **P. Ex.**
- Parfait-amour** (fijne brandewijn), m. gmv.
- Par for'ce** (gewelddadig, met geweld), bw.; een — hond, Eng. jachthond; een — jacht, groote drijfjacht; een — paard, jachtpaard.
- Parfum'** (heerlijke geur, reukwerk), o. gmv.
- Parfumeeren** (een aangename reuk geven aan); een kamer —.
- Parfumerie'** (reukwerk), v. —ën.
- Parfumeur'** (maker van, handelaar in parfumerieën), m. —s.
- Par gover'no** (tot naricht), bw.
- Par gra'ce** (bij genade, door gunst), bw.
- Par hasard'** (bij toeval), bw.
- Parhe'lium** (bijzon, dampbeeld), o. —heliën.
- Pa'ri of al pa'ri** (gelijk, van gelijke waarde; bij wisselaars, wanneer de koers aan de nominale waarde is of de koers van verscheiden muntsoorten gelijk is), bw.
- Pa'ri** (gelijke stand), o.; de effecten staan boven —, d. i. boven den koers 100.
- Pa'ri'** (weddenschap), o. gmv.; een — aangaan.
- Pa'ria** (onreine, verworping), m. en v. —'s; de —'s vormen de geringste klasse der Hindoes of Achter-Indiërs. Zie **Kas'te**.
- Parieeren** (wedden, verwedden).
- Parieiteit'** (gelijkheid), v. —en. Zie **Pariteit'**.
- Parijsch-rood** (beste menie), o. gmv.
- Pa'ris** (myth. jongste zoon van Priamus, schaker van Helena), m.
- Pa'risch marmer** (fijn wit marmer van het eiland Paros in den Gr. archipel), o. gmv.
- Parisien'ne** (vrouw of meisje uit Parijs), v. —s. (s = z).
- Pariteit'** (rechtsgelijkheid; gelijk recht met anderen), v. gmv.
- Park** (groote wandeltuin), o. —en.
- Parket'** (afgesloten ruimte in de gerechtszaal), o. —ten; zegsw. *hij zit in een leelijk —*, duchtig in den brand.
- Parket'** (zitplaats in den schouwburg achter de stales), o. —ten.
- Parket'** (ingelegde vloer, inlegwerk), o. —ten.
- Parket'** (bureau van den officier van justitie), o. —ten.
- Parket'vloer** (ingelegde houten vloer, samengesteld uit dwarspaneelen), m. —vloeren.
- Parkiet'** (Australisch vogeltje), m. —en; de is een soort van kleinen papegaai.
- Parlement'** (in Engeland de beide Kamers), o. —en.
- Parlementair'** (onderhandelaar tusschen twee legers of tusschen een belegerde vesting en de belegeraars), m. —en, —s. (ai = è).
- Parlementair'** (van of betreffende het parlement; fig. beleefd, omzichtig), bn. en bw.; —e gebruiken, —e vormen; hij drukt zich — uit. (ai = è).
- Parlementair'** (socialisme), o. gmv.; wil behoud van het regeeringssysteem, maar een regeering, die van het volk uitgaat en door het volk wordt bekrachtigd, terwijl de Staat meester moet zijn van alle productieve goederen: verandering door politieke middelen.
- Parlementeeren** (in onderhandeling treden).
- Parlements'huis** (paleis der afgevaardigden in Londen), o. —huizen; —lid, o. —leden; —vergadering, v. —en.
- Parlesan'ten** (tieren, razen, vloeken), ik heb —parlesant.
- Parloir'** (sprekkamer), m. —s. (oi = oa).
- Par malheur'** (bij ongeluk), bw.
- Parman'tig** (deflig, preutsch), bn. en bw.; —heid, v. gmv.
- Parmezaan'** (een in Parma gemaakte kaas-soort), v. —zanen.
- Parnas'** (myth. berg van Apollo, zangberg), m. Ook: **Parnas'sus**. De — was aan de Muzen geheiligd; den — bestijgen, gaan dichtend.
- Parochiaal'** (R. K. tot e. parochie behoorend), bn.; het — kerkbestuur; een —ale school.
- Parochiaan'** (lid eener R. K. kerkelijke gemeente), m. —anen.
- Parochie** (R. K. kerkelijke gemeente), v. —s, —chiën.
- Parochiekerk** (de kerk e. parochie), v. —en.
- Parodie'** (belachelijk makende nabootsing, koddige tegenhanger van een ernstig lied of tooneelspel), v. —ën. Zie **Travestie'**.
- Parodieeren** (belachelijk nabootsen).
- Paroniem'** (stamverwant), bn.; — (stamver-

- want woord), o. -en: trap (het trappen) en trap (deel van een huis), gang (deel van een huis) en gang (het gaan); evenzoo: bedekken, ontdekken, afdekken, toedekken.
- Parool** (wachtwoord, paswoord), o. -rolen.
- Part** (listige trek, poets), v. -en; iemand -en spelen, leelijk beet hebben.
- Part** (deel), o. -en; ik heb er - noch deel aan, ik heb er niets mee te maken.
- Partage** (verdeling, aandeel), v. gmv. (g = zij)
- Partageeren** (verdeelen, elk zijn deel geven).
- Parterre** (bak, zitplaatsen gelijkvloers in den schouwburg; bloemperk in een tuin), o. -s.
- Parthenon** (Gr. tempel van Minerva op den berg in Athene), o. gmv.
- Partiaal** (deelswijze, partijdig), bn. en bw.
- Partialiteit** (partijdigheid), v. -en.
- Participant** (deelhebber, deelgenoot), m. -en.
- Participatie** (deelname, deelhebbing), v. gmv.
- Participeeren** (deelnemen, aandeel aan iets hebben).
- Participium** (spraak. deelwoord), o. -s.
- Particulariseeren** (omstandig of met alle bijzonderheden vertellen en voorstellen).
- Particularisme** (het zich bepalen tot eigen persoon, gewest of land), o. gmv.; het - der vroeger 17 gewesten.
- Particulariteit** (bijzonderheid), v. -en.
- Particulier** (bijzonder, afzonderlijk, enkel), bn. en bw.
- Particulier** (iemand, die geen openbaren post bekleedt), m. -en; vr. -e.
- Partieel** (gedeeltelijk, deelswijze, enkel), bn. en bw.; een -e herziening. (ti = tsi)
- Partij** (onderscheiden dingen van dezelfde soort; een gezelschap, een huwelijk, een verbintenis), v. -en.
- Partij**, v. -en; een - biljart; zullen wij een -tje maken? de procedeerende -en; de - van het behoud, van den vooruitgang; iemands - kiezen, d. i. zijde; de - voor iemand opnemen, d. i. hem verdedigen; ik trok - van de gelegenheid, d. i. gebruik maken van; zij geven een -; ik moet op -, d. i. feestelijk bezoek, visite; een goede - doen, d. i. een goed huwelijk; zij is een goede -, een rijk meisje.
- Partijdig**, bn. en bw.; een - oordeel; -heid, v.
- Partijganger** (aanvoerder van een troepenmacht in dienst van een staatkundige partij), m. -gangers.
- Partijschap** (verdeeldheid), v. -schappen.
- Partikel** (rededeeltje), o. -s; voegw., bijwoorden, voorzetsels en tusschenw. heeten -s.
- Partisan** (aanhanger, partijganger), m. -s.
- Partitie** (indeeling; al de zangpartijen van een zangspel in één band), v. -s, -tiën.
- Partituur**, v. -turen, muz. Zie **Partitie**.
- Partner** (maat; vennoot, deelhebber, deelgenoot; mededanser), m. -s.
- Partuur** (persoon, geschikt om met een ander een paar te vormen, wederga, gelijke), o. -turen. Ook: Portuur. Zij vinden uw broeder geen - voor ons nichtje. Het woord - is van zijn maaksel. (Jonath.), nl. van den straatjongen.
- Paruik**, v. -en. Zie **Pruik**.
- Parure** (tooiel en opsiering des lichaams en der kledingstukken; wanneer er van edelgesteenten gesproken wordt, een stel), v. -s.
- Parvenu** (gelukskind, rijkard, die van niet tot iet gekomen is), m. -s.
- Pas** (tred; dansbeweging; bergengte, vrijbrief), m. -sen; iemand den - afsnijden, den door-
- gang beletten, belemmeren; de soldaat liep niet in den -; in den - blijven; zij neemt dien - te groot; de Franschen lieten de - sen bewaken, d. i. bergengten, doortochten; zonder - komt men niet over de grenzen, d. i. zonder paspoort of brief van vrijgeleide.
- Pas** (tijdstip), o.; op dat - vero.
- Pas** (voorkomend geval), o.; voor dit - zullen wij het toestaan.
- Pas** (juist, even), bw.; -geboren, bn.: Die -geboren stroom. (C. O.)
- Pasangra'han** (Java: een soort v. karavansera), v. -s; de vreemdeling in Java's binnenlanden kan in de - huisvesting vinden.
- Pas'ar** (Ind. markt), m. -s. Ook: Pas'ser.
- Pas'ar ma'lam** (Java: nachtkermis, -markt), m. -s; de - begint te Batavia op 27 Jan. als besluit van het Chineesche oude jaar.
- Pa'scha** (Isr. Paschen), o. gmv.
- Pa'schen** (feest van de verrijzenis des Heeren), v. gmv.; zegsw. als - en Pinksteren op één dag vallen, d. i. met St. Jutmis, nooit.
- Pas de Calais** (zeeëngte tusschen Frankrijk en Engeland), o. Lees: ka-lè.
- Pas'geld** (kleingeld), o. gmv. Zie **Pas'munt**.
- Pas'ja, Pa'sha** (in Turkije titel der hoogste ambtenaren), m. -'s. Ook: **Pa'cha**.
- Pas'jes** (zoo even, nauwelijks), bw.
- Paskwil** (schotschrift, schimp schrift, bespottelijk iets of iem.), o. -en.
- Pas'lood** (schielood), o. -looden.
- Pas'munt** (pas- of kleingeld), o. -munten; tot de - behoort het kwartje en al wat minder is.
- Pas'poort** (vrijbrief, pas), o. -poorten.
- Paspoorteeren** (met paspoort uit den mil. dienst wegzenden, voorgoed ontslaan).
- Passaat** (passaatwind, regelmatige wind tusschen de keerkringen), m. -saten; de N.-Oost-, ten N. van de linie; de Z.-Oost-, ten Z. van de linie.
- Passa'bel** (middelmatic, lijdelijk, draaglijk), bn. en bw.
- Passage** (doortocht, doorvaart; een plaats of uitdrukking in een boek; muz. zekere variatie met gezwinde loopers), v. -s.
- Passage** (overdekte winkelstraat), v. -s; de - te R'dam, te Luik, te Keulen.
- Passagier** (reiziger), m. -s. (g = zij)
- Passagie'ren** (voor een dag aan wal gaan van zeelui), ik heb gepassagierd. (g = zij)
- Passagiers'biljet** (reisbiljet voor een rivier- of zeeboot), o. -biljetten. (g = zij)
- Passant** (doorreizende), m. -en.
- Passan'tenhuis** (logement voor arme reizigers), o. -huizen.
- Passa'to** (verloopen, verleden), bw.
- Passedies'je** (dobbelspel), o. gmv.
- Passedie'zen** (het passediesje spelen), ik heb gepassadiesd; passadijzende boeren (C. O.); bij het - moet men met drie dobbelsteenen boven tien (d. i. passer dix) en op twee steenen evenveel werpen. Ook: Passedijzen.
- Passeeren** (doortrekken, voort- of voorbijgaan, gebeuren, geduld worden, verdrijven, doorbrengen); het - der linie (scheepst.); voor iets -, gelden als; voor iemand -, voor iemand anders doorgaan.
- Pas'selijk** (redelijk, draaglijk), bn. en bw.
- Passement** (belegsel, boordsel van goud- of zilverdraad), o. -en; -werker, m. -s.
- Pas'sen** (schikken, voegen), ik heb gepast; die taal past u niet, voegt u niet; op iets -,

- d. i. letten; op zijn woorden —, goed bedenken, wat men zegt.
- Pas'send** (van pas zijnd), bn.; een — kleedingstuk; fig. behoorlijk, gepast: een — e uitdrukking, een — gebruik van iets maken.
- Passe-partout** (hoofdsleutel, looper, dievensleutel, die op alle sloten past), m. —s; ook: doorlopend tramkaartje; kartonnen lijst om een portret, zes horlogesleutels op een ring, enz.
- Pas'se-pas'se** (goochelstukje), o.; tour de —, **Pas'ser** (werktuig), m. —s. [goochelkunstje.
- Pas'ser** (Ind. marktplaats), m. —s. Zie: **Pas'ar**.
- Pas'sibel** (lijdelijk, onderworpen), bn.
- Pas'sie** (het lijden des Heeren, de tijdensweken, de geschiedenis van dat lijden), v. gmv.
- Pas'sie** (hartstocht, drift), v. —sies, —siën.
- Pas'siebloem** (altijd groene klimheester), v. —bloemen; de — is afkomstig uit Brazilië en Peru.
- Pas'sieboek** (boek met de geschiedenis van het lijden des Heeren), o. —boeken.
- Pas'sief** (lijdend, lijdzzaam, lijdelijk), bn.; spraak. een — w.w., b.v. geacht worden.
- Pas'sief** en **actief** (in een failliet het debet en credit), o. passiva.
- Pas'siepreek** (lijdenspreek), v. —preken. Zie **Medita'tie**.
- Pas'siespel** (geestelijk drama), o. —spelen; het — stelde het lijden en sterven van Christus dramatisch voor, in de middeleeuwen, vooral op Goeden Vrijdag; de — en te Ober-Ammergau in Beieren. Ook: —drama.
- Pas'sietijd** (R. K. de 40-daagsche vasten vóór Paschen), m. gmv.
- Pas'ste've handel** (handel met ingevoerde goederen), m. gmv.
- Pas'ste've schulden** (vorderingen van anderen ten onzen laste), v. mv. Zie **Actief**.
- Pas'sieweek** (R. K. de tijdensweek, de week vóór Paschen), v. —weken.
- Pas'siewerktuigen** (R. K. de werktuigen als hamer, nijptang enz., bij Jezus' kruisiging gebruikt), o. mv.; de — hangen, aan een kruis gehecht, ter zijde van de staties.
- Pas'siezondag** (de tweede Zondag vóór Paschen), m. —zondagen.
- Pas'siviteit** (lijdelijke toestand, lijdzzaamheid, lijdelijkheid), v. gmv.
- Pas'sim** (hier en daar, op verschillende plaatsen), bw. Zie: **Vervolgen op Wagenaar**, —.
- Pastei'** (vleesch-gebakje), v. —en; boekdr. in — vallen, door elkaar vallen van letters in een zetsvorm; fig. verongelukken.
- Pastel'** (kleurstift), o. —len.
- Pastel'** (verversweede, zekere plant, welker bladeren een schoone blauwe verfstof opleveren), v. gmv.
- Pastil'le** (meelballetje, reukballetje), v. —s.
- Pastinak'** (schermbloemige: witte wortel of peen; pinksternakel), v. —en.
- Pastoor'** (in ons land hoofd eener R. K. kerkelijke gemeente), m. pastoren, —s.
- Pastoraal'** (zielverzorgend, herderlijk; landelijk), bn.; een —rale brief.
- Pastora'le, pastoraal'** (herdersspel of muziekstuk over het landleven), v. —ralen.
- Pastorie', pastorij'** (woning v. e. pastoor), v. —ën, —rijen.
- Patakón'** (Spaansch geldstuk, kroondaalder. ± f 2.50), m. —s. Ook: **Patacón'**.
- Patas'** (zeker klein vaartuig), v. —sen.
- Patat'** (aardappel), m. —ten; zegsw. iemand —ten geven, d. i. slaag geven. gew.
- Pat'cholie, —choelie** (dik vloeiende etherische olie met een sterken geur), v.
- Pateel'** (platte schotel), v. —en. Vl.
- Pateen'** (R. K. gouden of verguld zilveren plaatje, waarop de Hostie rust), v. —tenen. Ook: **Pate'na**.
- Patent'** (beroepsbrief, ook octrooi), o. —en.
- Patent'** (opperbest, uitstekend), bn. en bw.
- Patenteeren** (een patent geven of uitreiken).
- Pa'ter** (d. i. Vader; ordes-geestelijke), m. —s; — rector, overste van een Jezuïeten-klooster; — **guardiaan**, idem in een Franciscanen-klooster. Zie ook: **P.P.**
- Paternoster** (rozenkrans of bidsnoer der R. K., ook rozenhoedje), o. —s.
- Paternoster** (handboei, voelboei), o. —s; een dief de —s aandoen.
- Pa'terskerk** (R. K. kerk door reguliere geestelijken of paters bestuurd), v. —kerken.
- Pa'terstuk** (tusschenrib van een rund), o. —stukken; Tante sneed het beste vleesch van het — af en liet ons de beenen. (Koetsveld.)
- Pa'tersvaatje** (n.l. voor 't patersbier), o. —s; uit het — tappen, den besten wijn opzetten.
- Pathe'tisch** (hartstochtelijk, aandoentlijk, vol gevoel, plechtig), bn. en bw.
- Path'mos** (eiland aan de kust van Klein-Azië; eenzame plaats, naar welke iemand gebannen wordt), o. gmv.
- Pathologie** (ziektenleer; ziektenkunde), v. gmv.
- Patholo'gisch** (op de leer der ziekten betrekking hebbende), bn.
- Patholoog'** (ziektenkundige), m. —logen.
- Pa'thos** (levendigheid, vuur; drift, hartstochtelijkheid; hoogdravenheid, gezwollenheid), o. gmv.
- Pat'i'bel** (lijdelijk, verdraaglijk, lijdend), bn.
- Patien'ce** (geduld, ook: zeker kaartspel voor twee personen), v.; lees: **pa-sjans'**.
- Patiënt'** (zieke), m. en v. —en; voor het v. ook: **Patiënte**. (t = sj)
- Patiën'tie** (geduld, lijdzzaamheid), v. gmv.
- Pa'tih** (Mal. rijksvizier), m. —s.
- Pa'tik** (kruid), v. Ook: **Pat'ig** (zuring), v. gmv.
- Patisserie'** (pastei, pasteibakkerij), v. —ën.
- Patissier'** (pastei- en banketbakker), m. —s.
- Pat'jol** (Ind. houweelachtige spade), m. en v. —s. Ook: **Pat'joel**. Ziekte, die den — nutteloos maakt. (Mult.)
- Pa'tois** (platte volkstaal), o. gmv. (tois = toà)
- Pa'tres** (oudvaders), m. mv.; ad —, dood, gestorven; ad — gaan, sterven.
- Pa'tria** (vaderland), v.; pro —, voor het vaderland.
- Patriarch'** (aartsvader), m. —en; de —en v. het oude Verbond, n.l. Abraham, Izaäk en Jacob, stamvaders.
- Patriarch'** (R. K. geestelijke, na den Paus en de Kardinalen, de derde in rangorde), m. —en; de — van Jerusalem, de — van Alexandrië, van Antiochië, de — van Venetië, de — van West-Indië te Madrid, de — van Lissabon.
- Patriarchaal'** (aartsvaderlijk), bn. en bw.; een —ale uitspanning, een onderwetsch logement; het gaat daar — toe.
- Patriarchaat'** (R. K. het geestelijk gebied van een patriarch), o. —aten; het — van Syrië werd door Rome in 1781 en 1784 erkend; het — van Cilië omvat de Armeniërs.
- Patriciaat'** (edelburgerschap), o. gmv.
- Patriciër** (edelburger in Rome), m. —s.
- Patric'isch** (aanzienlijk), bn.; een — geslacht.
- Pa'trick** (beschermheilige v. Ierland), m. Ook:



- St.* —, of *St. Patricius*; *de orde van St.* —.
- Patrijs'** (veldhoen), m. patrijzen.
- Patrimonium** (vaderlijk erfdeel), o. gmv.
- Patriot'** (vaderlandschgezinde, in het laatst der 18e eeuw, tegenstander van den stadhouder, volksvriend), m. —ten. Zie **Kees**.
- Patriottisch** (vaderlandlievend), bn. en bw.
- Patriottisme** (vaderlandsliefde), o. gmv.
- Patrocineeren** (in bescherming nemen, behulpzaam zijn).
- Patronaat'** (beschermerschap; ook: R. K. vereeniging van jonge meisjes of jongelingen onder leiding van geestelijken), o. —naten.
- Patrones'** (beschermvrouw), v. —sen.
- Patroon'** (beschermmer, beschermheilige; meester, baas, heer), m. patronen, patroons.
- Patroon'** (kokertje met buskruit en kogel), v. patronen.
- Patroon** (model), o. patronen; *wat een beeldig —tje van een kraagje!* (C. O.)
- Patroon'tasch** (mil. leeren soldatentaschje voor munitie), v. —tasschen.
- Patrouille** (mil. nachtwacht, rondgaande soldatenuacht, wachtroede), v. —s. Lees: -oelje.
- Patrouilleeren** (mil. de wachtroede doen).
- Pats** (klap, slag), v. —en; iemand een — geven. gmv.
- Pa'iser** (vuile, onzedelijke vent), m. —s. volkstaal.
- Pa'teh** (Java. secretaris, helper v. d. Regent), m. —'s.
- Pauk** (muz. keteltrom), v. —en. *Nu werden er een paar slagen op de —en gehoord.* (C. O.)
- Pauken** (muz. op de keteltrom staan, fig. uitbazunen), ik heb —gepaukt; —er, m. —s.
- Pauli'nisch**, bn.; *de —e brieven*, v. d. apostel Paulus in het N. T.
- Pauperis'me** (de armoede onder de lagere volksklasse, het armuwezen, de leer der verarming), o. gmv. (au = ou)
- Paus** (opperhoofd der R. K. kerk), m. —en; fig. hij is in zijn gezin, in zijn partij een echte —.
- Paus** (rust), v. pauzen. Zie **Pauze**.
- Pauseeren** (rusten, ophouden), —eering, v.
- Pau'selijk** (aan den paus behoorende of van hem uitgaande), bn.; *het — paleis, de —e macht, de —e driekroon; de —e encycleek.*
- Paus'schap** (waardigheid; ook de regeering van een paus), o. gmv.
- Pauw** (hoenderachtige vogel), m. —en; fig. hij, zij stapt als een —, d. i. trotsch, fier.
- Pau'wenel**, o. —eieren, —eiers.
- Pau'wenooog** (oog van een pauw; ook schitterende vlek op zijn staartveeren), o. —oogen.
- Pauwestaart** (staart van een pauw), m. —en. Ook soort van duif met uitgespreiden staart.
- Pau'weveer** (de veer van een pauw), v. —veeren.
- Pauw'oog** (vlinder), m. —oogen; *de dag —, de avond —, de nacht —.*
- Pauze, paus** (rust), v. pauzen.
- Pave'ien**. Zie **Plave'ien**.
- Paviljoen'** (tentvormig buitenhuisje), o. —s.
- Paviljot'** (paviljoen), v. —ten.
- Pax** (vrede, eensgezindheid), v.; — *vobiscum*, vrede zij met u; — *intran'tibus*, vrede zij met de binnentredenden.
- Paysa'ge** (een landschap), o. gmv.
- Peccadil'le** (kleine zonde), v. —s. Lees: -dielje.
- Pecca'vi** (ik heb gezondigd); als zn. (schuldbelijdenis), o.
- Pe'e'o** (een fijne soort van Chineesche thee), v. gmv. Ook: —thee.
- Pech** (ongeluk, tegenspoed), v. gmv.; *ik heb als tooneelspeler veel — gehad.* spreekt.
- Pectoraal'** (van of betreffende de borst), bn. als zn. (borstmiddel), o. —alen.
- Pecunia** (geld, vermogen, have), v. gmv.
- Pecuniair'**, bn. (ai = è). Zie **Pecunieel'**; —e belangen.
- Pecunieel'** (geldelijk), bn.
- Pedaal'** (trapper, voetklavier), o. pedalen; *het — van een spinnewiel, het — van een orgel.*
- Pedagoog'**, m. —gogen. Zie **Paedagoog'**.
- Pedant'** (verwaand geleerde; opgebazen schijnweter, schoolvos), m. —en.
- Pedant'** (waanwijs), bn. en bw.; kinderrampen zijn klein en nietig van onze —e hoogte beschouwd. (C. O.); *hij sprak —.*
- Pedanterie'** (waanwijsheid), v. —ën.
- Pedantis'me** (pedanterie), o. gmv.
- Peda'ti** (Ind. Javaansche kar), v. —'s.
- Pe'delen** (roeien, trappen op een fiets), hij heeft gepeddeld; *hij —de stil naar huis op z'n fiets.*
- Pedel'** (bode van een universiteit), m. —s, —len; *het slachtoffer sprong van de tafel, (en) volgde den —.* (C. O.)
- Pe'de presto** (met snellen voet, vlug), bw.
- Pe'des Apostolo'rum** (per) (d. i. te voet, zooals de Apostelen plachten te reizen), bw. Ook: **Pe'dibus Apostolo'rum**.
- Pedestal'** (voetstuk), o. —len. Ook: **Piedestal**.
- Pedome'ter** (wegmeter, toestel om den afgelegden voetweg te meten), m. —s. *Hodomé'ter*.
- Peel** (breede haarband, wrong), v. pelen.
- Peel** (moerassig land), v. pelen; *de — in het Z. O. van Noord-Brabant; —land*, o. —en.
- Peen** (schermbloemige: gele of roode wortel), v. penen. Zie **Pastinak'**.
- Peer** (vruchtboom), m.; **peer** (vrucht), v. peren.
- Peer'drops** (peervormige roode zuurtjes), o. m.
- Pees** (koord), v. pezen; *de — van den boog.*
- Pees** (uiteinde van een spier), v. —pezen.
- Peet** (doopgetuige), m. en v. peten; *de peten zijn peter en meter*, d. i. doopvader en doopmoeder.
- Peet'oom**, m. —s; —schap, o.; —tante, v. —s.
- Pe'gatus** (myth. gevleugeld paard der Muzen), m.
- Pe'gel** (meetknopje als merkteeken in een meetkan), m. —s; *de kan moet tot aan den — vol zijn.*
- Pe'gelen** (ijken van vochtmaten, fig. onmatig drinken), ik heb gepegeld.
- Peignoir'** (morgenjas der dames), m. —s.
- Peil** (hoogtemerk), o. —n; *Amsterdamsch —*, d. i. hoogte van het water te Amsterdam als bepaald peil, tot grondslag van andere waterhoogten in ons land. Zie: **A. P. Rotte** —; *uw examen is beneden —*, slecht, onvoldoende; *dat gaat het — te boven*, overschrijdt alle grenzen; *goedheid zonder —*, onmetelijke goedheid.
- Peil'en** (de diepte meten), ik heb gepeild; *een wonde —*, de diepte er van meten; *de wonden der maatschappij —*, de kwalen aanwijzen; *iemand's hart —*, tot op den bodem doordringen der geheimen; *wie peilt (meet) de diepte van hun ellende!* —er, m. —s; —ing, v. —en.
- Peil'glas** (stoommachine, glazen buis), o. —glazen. Het — is aangebracht om den stand van het ketelwater zichtbaar aan te geven.
- Peil'ketting**, m. —kettingen; —lood, o. —looden; —stok, m. —stokken.

- Pei'ne** (moeite, straf), v.; en —, in verlegenheid.
- Pein'tu're** (schilderkunst), v. gmv.
- Pein'zen** (overdenken), ik heb gepeinsd; —**zer**, m. —s; —**zing**, v. —en.
- Peis** (vrede), v. gmv. vero. 't Warm gesprek der mannen, over krijg en —. (Staring).
- Pejora'tie** (verergering), v. gmv. (t = ts)
- Pek, pik**, o. gmv.; spreekw. *Wie met — omgaat, wordt er mee besmet*, wie met slechte menschen omgaat, wordt zelf slecht.
- Pek'broek** (natroos), m. —broeken.
- Pek'draad** (draad met pek besmeerd, schoenmakersdraad), m. —draden.
- Pe'kel** (zilt vocht), v.; (zeewater), o. gmv.
- Pe'kelen** (in de pekel leggen), ik heb gepekeld.
- Pe'kelharing** (visch), m. —en; (alsstofnaam), v.
- Pe'kelharing** (hansworst), m. —haringen.
- Pe'kelveld** (fig. de zee), o. gmv.; het groote —.
- Pe'kelzonde** (zonde van vroeger dagen), v. —zonden.
- Pek'ken, pik'ken** (met pek besmeren), ik heb gepekt; de naden —.
- Pek'krans** (krans van pektouw), m. —kransen.
- Pel** (blies, vel), v. —len; de — van een noot, van een ei, boon, enz.
- Pelagian'** (aanhanger van Pelagius, een Engelschen monnik der 5e eeuw, die de erfzonde loochende), m. —gianen.
- Pelagoscoop'** (werktuig, waarmede men in de diepte der zee kan zien), m. —copen.
- Pelargonium** (een soort van geranium), o. —s; er zijn meer dan 300 verscheidenheden van —s.
- Pe'le-me'le** (mengelmoes; alles zonder orde, onder of door elkander), o. gmv. Ook bw.: alles lag er —, overhoop, door elkaar.
- Peleri'ne** (kort vrouwenmanteltje), v. —s.
- Pel'grim** (bedevaartganger), m. —s; de —s voor Kevelaar, de —s voor Lourdes.
- Pelgrima'ge** (bedevaart), v. —s.
- Pel'grimsgevaad**, o. —gewaden; —**kleed**, o. —eren; —**mantel**, m. —s; —**reis**, v. —reizen; —**staf**, m. —staven; —**tasch**, v. —tasschen; —**tocht**, m. —en.
- Pelikaan'** (kropgans), m. —kanen; de — is het zinnebeeld der zelfopofferende liefde.
- Pel'itah** (Mal. lampje), v. —s. Ook: **Pali'ta**.
- Pel'ien** (van de pel ontdoen), ik heb gepeld; een noot —, een ei —; gepelde garnalen; zegws. *met iemand een eitje te — hebben*, d. i. iets onaangenaams hebben af te doen.
- Pel'ien** (servetengoed, een soort tinnen met sterfiguren doorwerkt), o. —s.
- Pel'engoed** (handdoekengoed), o. gmv.
- Pelletrie'** (pels- of bontwerk), v. —ën.
- Pellies'** (een met bont gevoerde damesmantel), v. pelliczen.
- Peloton'** (een deel van een bataljon, zeker afgedeelde troep soldaten), o. —s.
- Pels** (dik behaarde dierenhuid), m. pelzen; de beer heeft een zeer dikken pels; de mannen op Nova-Zembla, met pelzen om de leden. (Tollens).
- Pels** (bereide harige huid, bont), m.; een met — gevoerde mantel.
- Pels** (bontjas, ruime overjas met bont gevoerd en ruim omzet), m. pelzen; het was nog te warm voor den — (C. O.); den — aantrekken.
- Pel'ser** (kleine zeevisch der Noordzee), m. —s.
- Pel'terij'** (bontwerk), v. —en.
- Pe'luw**, v. —en. Zie **Pen'luw** en **Peul**.
- Pen** (schrijven), v. —nen.
- Pen** (houten nagel), v. —nen. Ook: **Pin**.
- Penaar'** (lijfstraffelijk), bn.; de —ale wetten, Code pénal, wetboek van straf.
- Penant'** (muurstijl, muurvlakte tusschen twee ramen), o. —en; een breed —; —**spiegel**, m. —s.
- Pena'ten** (huisgoden der Romeinen), m. mv.; zegsw. *zijn — opzoeken*, naar huis terugkeeren.
- Penchant'** (helling van een berg; fig. neiging zucht tot iets), o. —s. Lees: pansjan'.
- Pendant'** (schilderij, portret, dat als tegenhanger of tegenstuk dient), o. —en. (en = an)
- Pendop'po** (Ind. open achtergaanderij tot ontvangst der gasten), v. —'s.
- Pendop'po** (Java: bamboezen gebouwtje, een dak van waterpalmbleden, rustend op vier of zes bamboezen palen, welke palen door andere bamboeslatten verbonden zijn), v. —'s.
- Pendu'le** (slinger; een van een slinger voorziene hangklok, ook staande klok), v. —s.
- Pe'ne** (boete, straf), v. op — van, op straffe van.
- Penetreeren** (doordringen, doorgronden, inzien, uitvoerschen).
- Pengam'pang** (Ind. vijver tot het telen van zoetwatervissh, v. —s; de karpers en meervallen worden in de Preanger in —s gekweekt.
- Pen'ghoeloe** (Mal. inlandsch priester), m. —s; te Batavia woont de hoofd—, Mohamm. opperpriester, door 't gouvernement erkend.
- Pengoe'loe** (Java: majoor der pradjoerits), m. —'s.
- Peni'bel** (bezuwaarlijk, lastig, moeielijk), bn.; een —e toestand.
- Penitent'** (boeteling), m. en v. —en; vr. ook —**e**.
- Penitent'ie** (boete, opgelegde boetedoening, pijniging), v. —s, —tiën.
- Pen'nekuust**, v. gmv.; —**likker** (kantoor-schrijver), m. —s; —**mes**, o. —messen.
- Pen'nen** (altijd door schrijven), ik heb gepend; hij zat maar te —; —**ner**, m. —s.
- Pen'nenbak**, m. —ken; —**houder**, m. —s; —**koker**, m. —s; —**kooper**, m. —s.
- Pen'neschacht**, v. —en; —**strijd** (twist in dagbladen, enz.), m. gmv.
- Pen'ning**, m. —en; —**inkje**, —**ingske**; hij bezit geen —; hij is van — zestien, d. i. gierig.
- Pen'ningkruid** (een soort van wederik), o. gmv. Ook —**blad**.
- Pen'ningkunde** (wetenschap of kennis der penningen, d. i. der munten, medailles, enz.), v.
- Pen'ny** (Engelsche stuiver), v. pence.
- Pens** (maagafdeeling der koe), v. —en.
- Pensee'bloem** (driekl. viooltje), v. —bloemen.
- Penseel'** (schilderskwastje), o. —seelen.
- Penseelen** (schilderen), ik heb gepenseeld.
- Pensief'** (nadenkend, zwaarmoedig), bn.
- Pensioen'** (jaargeld, dat wordt uitbetaald aan eervol ontslagen ambtenaren na 40-jarigen dienst en 65-jarigen leeftijd), o. —en; ziekte of invaliditeit kan vóór den gestelden termijn recht of aanspraak geven op —; de jaartijksche storting voor het weduwen—; hij vraagt zijn —, — krijgen; aanspraak hebben op —.
- Pensioen'fonds** (rijkskas of privaatebeurs tot pensioeneering), o. —fondsen.
- Pensioen wet** (staatswet de pensioenen betreffende), v. —wetten.
- Pensionaat'** (kostschool, instituut), o. —naten.
- Pensiona'ire** (kostleerling), m. en v. —s.
- Pensiona'ris** (hij, die een jaarwedde geniet; eertijds de eerste staatsraad eener stad of provincie), m. —sen.
- Pensioeneeren** (op pensioen stellen); iem. —.
- Pen'suun'** (taak, opgegeven werk), o. —s.

- Pen'ta** (vijfledig, vijfvoetig), bn.  
**Pentachord'** (vijfsnarig muziekinstr.), o. -s.  
**Pentagoon'** (vijfhoek), m. -gonen.  
**Pen'tameter** (vijfvoetig dactylisch vers), m. -s.  
**Pen'tateuch** (de vijf boeken van Mozes), m. gmv. (eu = ui)  
**Penur'ie** (gebrek aan de noodzakelijkste dingen; ellende, behoefte), v. gmv.  
**Pepa'ja** (Ind. meloen), v. -'s.  
**Pe'per** (Ind. Sumatra: overblijvende plant met windenden houtachtigen stengel), v. Spaansche -, roode peper; Cayenne -, gemalen Sp. peper; zij gingen - halen, d. i. naar Indië; hij werd om - gezonden, d. i. ver heen gezonden; het - land, O. I.; -koek, d. i. kruidkoek; -duur, zeer duur.  
**Pe'perboompje** (zekere giftige sierplant), o. -boompjes.  
**Pe'perbus** (tafelgereedschap), v. -bussen.  
**Pe'perdief** (klimvogel in Z. Amerika), m. -dieven.  
**Pe'peren** (met peper bestrooien), ik heb gepeperd; fig. duur verkoopen.  
**Pe'pereter** (klimvogel in Z. Amerika), m. -s.  
**Pe'perhuis** (driehoekig papier zakje), o. -huizen; een - met vijgen. (Staring)  
**Pe'perland** (Oost-Indië), o.; iemand naar het - wenschen.  
**Pepermunt'** (lipbloem. plant), v. -en; uit de bladeren der - trekt men een soort van olie; deze, met suiker vermengd, geeft de pepermunt. Zie **Munt**.  
**Pepermunt'** (suikertabletje), v. -en; -je, o. -s. Engelse -.  
**Pe'pernoot**, v. -noten, -neuten; de kinderen speelden om -noten, d. i. dobbelsteentjes van peperkoek.  
**Pe'pervreter**, m. -s. Zie: -dief, -eter.  
**Pe'perwortel** (mierik, lepelblad), m. gmv.  
**Pepinière** (boomkweekerij, plantentuin; fig. kweekschool), v. -s.  
**Pe'ppel** (Italiaansche populier), m. -s. gew.  
**Pe'ps'ine** (een soort van maagsap), v. gmv.  
**Pe'pton** (verduurzaamde eiwitstof), o. -tonen.  
**Pepto'nen** (veranderingsproducten der eiwitachtige stoffen in de maag), o. mv.  
**Per** (door, wegens), als in: -accidens, bij toeval; -accord, bij accoord; -acquit, betaald; -spoor, -schip, -post, door middel van; -pond, voor het pond.  
**Perceel'** (stuk gronds, akker), o. -ceelen. Fig. persoon: een raar -.  
**Percent'** (rente ten honderd), o. -en; Verg.  
**Percent'**. Zie ook: **Pc.**, **Pct.**  
**Percenta'ge** (het bedrag percentsgewijze berekend), v. gmv.  
**Percepteur'** (ontvanger van belastingen, tollen, enz.), m. -s.  
**Percepti'bel** (merkbaar, waarneembaar), bn.  
**Perceptie** (waarneming; heffing, ontvangst van belastingen), v. -tiën, -ties.  
**Percipieeren** (ontvangen, innen, ook: waarnemen, begrijpen, gevoelen).  
**Percus'sie** (slag, stoot, botsing), v. gmv.  
**Perdoes'** (eensklaps), bw. Zie **Pardoes'**.  
**Perdu'** (verloren), bn.  
**Per'eat!** (hij ga verloren, hij sterve!).  
**Pe'reboom**, m. -boomen; -gaard, m. -en.  
**Peregrineeren** (zwerfen, terbedevaart gaan).  
**Pe'rel** (parel), v. -s. Vl.  
**Pe'relaar** (pereboom), m. -s. Vl.  
**Peremp'tie** (verval, opheffing van alle verder uitstel; verjaring), v. gmv.  
**Peremptoir'** (afdoend, beslissend), bn. en bw.  
**Per expres'sum** (door een afzonderlijken bode), bw. Zie **P.Expr.**  
**Per fas et nefas** (door recht en onrecht, door alle mogelijke middelen), bw.; de eerzuchtigen trachten - hun doel te bereiken.  
**Perfect'** (volmaakt, uitmuntend), bn. en bw.  
**Perfectie** (volmaaktheid), v. gmv.; alles is in de -, (t = ts)  
**Perfectioneeren** (volkomener of beter maken, voltooien). (t = ts).  
**Perfi'de** (valsch, trouweloos, verraderlijk), bn.; het - Albion, gezegd van Napoleon I.  
**Perfidie'** (ontrouw, valsheid, verraderij), v. gmv.  
**Perfora'tie** (doorboring), v. -s. (t = ts)  
**Perforeeren** (doorboren, met kleine gaatjes doorslaan); een blad postzegels is geperforeerd.  
**Perfors'** (met alle geweld), bw.; iets - willen weten.  
**Per gover'no** (tot bericht, tot richtsnoer), bw.  
**Pe'ri** (beschermgeest bij de Perzen van wonderlijke schoonheid), m. en v. peris.  
**Pericliteeren** (wagen, in gevaar stellen; in gevaar zijn).  
**Periculeus'** (gevaarlijk, hachelijk), bn.  
**Peri'culum** (gevaar, nood, waagstuk), o.; - in mora, dreigend gevaar.  
**Peri'geum** (grootste nabijheid eener ster bij de aarde), o. gmv.  
**Perihe'lium** (grootste nabijheid eener planeet bij de zon), o. gmv. Zie **Aphe'lium**.  
**Peri'kel** (gevaar), o. -s; bedreigd door allerlei -s of -en.  
**Perin'de ad cada'ver** (als een lijk), bw. uitdr. Militaire tucht stelt als eersten eisch gehoorzaamheid, en het - kon op de poort van elke kazerne staan.  
**Perio'de** (omloop, kringloop, afwisseling der tijden; tijdkring of tijdperk, een kunstig gebouwde volzin met voor- en nazin, een kunstmatig afgeronde volzin), v. -n.  
**Periodiek'**, **perio'disch** (op bepaalde tijden verschijnende), bn.; -e geschriften, dag-, week-, maandbladen; een - woordenboek; -e winden, geregeld waaiende winden; een -e traktementsverhooging.  
**Peripetie'** (onvoorziene omkeer; ontkenning), v. (t = ts)  
**Peripetie'** (dicht. begin der ontkenning in een drama), v. -tiën. (t = ts)  
**Peripherie'** (omtrek van een cirkel, fig. gebied), v. gmv.  
**Periphra'se** (stijl. troop der omschrijving), v. -n, b.v.: het schip der woestijn, kameel; bode der lente, zwaluw. (s = z)  
**Periphra'seeren** (omschrijven).  
**Perissa'bel** (vergankelijk, broos), bn.  
**Peristy'le** (bouwk. met zuilen omgeven plaats, zuilengang), v. -n.  
**Perk** (afgebakende ruimte), o. -en; een - met bloemen; paal en - stellen, grenzen stellen, een einde maken aan.  
**Perkament'**, **perkement'** (als papier bereide diertijde huid), o.; een band om een boek van -; een trommelvel van -.  
**Perkament'**, **perkement'** (geschrift op perkament), o. -en; hij snuffelt gaarne in -en.  
**Perka'ra** (Mal. geschilpunt, te bespreken zaak), v. -'s.  
**Perkanier'** (Ind. bezitter van een perk muskaatboomen op Banda), m. -s. **Perkenier'**.  
**Perkoen'** (lange dennem heipaal), m. -en.

- Perkoetoet'** (Ind. soort van tortelduif, lieveling van den Javaan), m. -en.
- Permanen'ce** (bestendigheid, voortduring), v.
- Permanent'** (voortdurend, onafgebroken, onveranderlijk), bn. en bw.; een -e commissie; iets - volhouden.
- Permea'bel** (doordringbaar van vocht), bn.
- Permeabiliteit'** (doordringbaarheid), v. gmv.
- Per mil'ie** (met de duizend, bij de duizend). Zie **P. m.** Lees: miel.
- Permis'** (verlof-, getebriefje), o. gmv. Lees: *permi'*.
- Permis'sie** (vergunning, verlof), v. gmv.
- Permitteeren** (veroorloven, vergunnen).
- Permuta'tie** (algebra. verwisseling, omzetting, verandering in rangschikking van een bepaald aantal gegeven grootheden), v. -s, -tiën.
- Pernicieus'** (verderfelijk, schadelijk), bn.
- Per occa'sie** (bij gelegenheid), bw.
- Perora'tie** (redevoering, oefeningsrede, slotrede), v. -s, -tiën. (t = ts) Lees: *per-oratie*.
- Peroreeren** (een redevoering houden).
- Per pe'des** (te voet), bw.; - apostolo'rum, te voet, zooals de Apostelen reisden.
- Perpendicular'** (loodlijn), v. -s. (ai = è)
- Perpendicular'** (rechtstandig, in 't lood), bn. en bw. (ai = è)
- Perpendiculariseeren** (een loodrecht stand geven); zich -, fig. uit zijn bed opstaan.
- Perpetueel'** (aanhoudend, levenslang, eeuwig, voortdurend), bn. en bw.
- Perpetueeren** (vereeuwigen, zonder ophouden voortzetten, bestendig maken).
- Perpetuiteit'** (bestendigheid), v. gmv.
- Perpe'tuum mo'bile** (eeuwigdurende beweging), o. gmv., ook: het nog te vinden toestel.
- Perplex'** (onthutst, bedremmeld, verlagen, ontsteld), bn. en bw.
- Perplexiteit'** (verlagenheid), v. gmv.
- Perquisi'tie** (nasporing, onderzoek, huiszoeking), v. -tiën, -ties. (t = ts)
- Perron'** (steenen opstap, doorlopende stoep), o. -s; -kaartje (toegangsk kaartje), o. -s.
- Pers** (drukkers), v. -en; het boek is ter -e; bij het ter -e gaan; de -, de dagbladen.
- Per sal'do** (bij slot van rekening), bw.
- Per se** (op zich zelf of vanzelf), bw. Lees: *see*.
- Persecu'tie** (vervolgving, nazetting), v. -s, -tiën. (t = ts)
- Perseï'den** (vallende sterren, uitstralend uit een punt van het sterrenbeeld Perseus tuschen half Juli en half Augustus), v. mv.
- Pers'en** (uitdrukken), ik heb -perst; druiven -, olie -; iemand tot iets -, dwingen; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Persen'ning**, v. -s. Zie **Presen'ning**.
- Perseverant'** (volhardend), bn. en bw.
- Perseveran'tie** (volharding), v. gmv.
- Persevereeren** (volharden, standvastig blijven).
- Persico** (likeur van perzikpitten), v. gmv.
- Persien'ne** (zonneblind), v. -s; een - is een draaiend blind, ter breedte van een half raam, bestaande uit schuine plankjes in stevige omlijsting.
- Persifla'ge** (bespottig, hoonende spot, spotternij), v. -s. (g = zj)
- Persifleeren** (bespotten, uitjouwen).
- Persisteeren** (volharden, aandringen).
- Pers'muskiet** (schimpn. hoogst onbescheiden reporter, die iemand tot het laatste nieuws afzuigt, tot het laatste uithoort), m. - muskieten.
- Persona'ge** (persoon), v. en o. -s; wat dunkt je van dat -? schertsend voor zonderling.
- Perso'na gra'ta** (iemand die zeer gezien is), v. b.v.: de Engelsche gezant was aan het Fransche hof tijdens Napoleon I geen -.
- Personaliteit'** (persoonlijkheid, persoonlijke beleediging), v. -en; iemand -en zeggen, hem grievend beleedigen.
- Personeel'** (persoonlijk), bn.; de -e belasting.
- Personeel'** (hoofdgeld, belasting, welke men voor zijn persoon of als hoofd des gezins moet betalen; aantal personen, die men in dienst, aan het werk of bij zich heeft), o. gmv.
- Personifica'tie** (verpersoonlijking, b.v. van den Rijn als een godheid of een vader, van den dood als een engel, enz.), v. -s, -tiën.
- Personificeeren** (verpersoonlijken). Ook: *Personificeeren*.
- Persoon'** (mensch), m. en v. -sonen; **persoon** (in de spraakk. rol), m. -sonen.
- Persoon'lijk**, bn. en bw.; een -e beleediging, den persoon betreffende; een - feit, een - voornaamwoord; iemand - kennen, d. i. zijn persoon; ik heb hem - gezien en ontmoet, d. i. in persoon; -heid, v. -en.
- Persoons'verbeelding**, v. -en, b.v. de mildheid, de twist, als persoon laten optreden (zinnespel der rederijkers). Zie **Personificatie**.
- Perspectief'** (een doorzicht; vergezicht, vooruitzicht), o. -tieven; (doorzichtkunde), v. gmv.
- Perspicaciteit'** (sheerpzinnigheid, heldere blik), v. gmv.
- Perspira'tie** (onmerkbaar uitwaseming), v. -s.
- Pers'pomp** (pomp, die de vloeistof opwaarts perst), v. -pompen.
- Persuadeeren** (overreden, overtuigen, overhalen).
- Persua'sie** (overreding, overtuiging), v. gmv.
- Persuasief'** (overredend), bn. en bw.
- Pertinaciteit'** (hardnekkigheid, verstotheid), v. gmv.
- Pertinent'** (stellig, juist, recht, naar den eisch), bn. en bw.; een -e verklaring; hij ontkende -.
- Pertizaan'** (hellebaard), v. pertizanen.
- Perturbeeren** (verontrusten, in verwarring brengen, storen).
- Pe'rubalsem** (geelbruine, welriekende balsen), m. gmv.; de - wordt bereid uit den bast van boomen in Z.-Amerika.
- Pervers'** (verdorven, verward, verkeerd), bn.; een -e omgeving.
- Perversiteit'** (verdorvenheid), v. gmv.
- Perverteeren** (bederven, in een bedorven toestand verplaatsen; verleiden, in wanorde brengen; verdraaien).
- Per'zik** (boom), m. -en; (vrucht), v. -en.
- Per'zisch**, bn. de -e taal, der Perzen; als zn. o.
- Pesant'** (zwaar, wichtig, zwaarmoedig), bn.
- Pese'ta** (Spaansche frank, ± f 0,475), v. -'s.
- Pe'so** (zwaarte, gewicht), o.; al -, naar de zwaarte.
- Pessimis'me** (leer, dat de wereld door en door slecht is; het tegengestelde van optimisme), o. gmv.
- Pessimist'** (iemand, die alles in de wereld slecht vindt), m. -en; -isch, bn.
- Pest** (besmettelijke builenziekte), v. -en; de zwarte -, de - mededeelen; fig. ik schuw hem als de -; de jenever is de - der samenleving.

- Pestilen'tie** (*pest, aanstekelijke ziekte*), v. -s, -tiën.
- Pest'vogel** (*fraaie zangvogel; sneeuwvogel*), m. -vogels; *de - was de voorbode van de pest.*
- Pet** (*hoofddeksel*), v. -ten; *een zijden -, een lakensche -, een leeren -.*
- Petard'** (*soort van springbus, metalen mortier*), m. -en. Ook: **Petar'de**, v. -s. w. i. g.
- Pet'egift** (*geschenk van peettante of peetoom, pillegift*), v. -giften; -**kind**, o. -eren; -**moel**, v. -en.
- Pet'eh** (*Mal. stukjes geroosterd varkensvleesch*), v. gmv.
- Pe'ter** (*doopvader*), m. -s; -**schap**, o. gmv.
- Peterse'lie** (*schermbloemige plant, groente*), v. gmv. Ook: **Pieterse'lie**.
- Petillant'** (*paarlend, kralend, schuimend; vurig, fonkelend*), bn. en bw. (ll = lj).
- Petilleeren** (*knappen, kraken; schuimen; opborrelen; fig. uitmunten, uitblinken*).
- Peting'gi**, m. -'s. Zie **Be'kel** en **Loe'rah**.
- Petit'** (*klein, gering*), bn. Lees: *pe-tie'*.
- Petit'-gris** (*grijze pelterij uit Siberië*), o. gmv.
- Peti'tie** (*bede, verzoekschrift*), v. -tiën, -ties.
- Petitioneeren** (*een verzoekschrift indienen*).
- Petitionement'** (*het indienen van verzoekschriften, petitioneering*), o. -en.
- Petit-mal'tre** (*verwaand, opgeschikt jong-mensch; windbuil, pronkertje*), m. -s; *een - onzer dagen, tot model voor een zijner Germaansche valeren*. (C. O.)
- Petrefac'ten** (*versteeningen*), o. mv.
- Petrifica'tie** (*versteening*), v. -s, -tiën.
- Petrificeren** (*versteenen*).
- Petro'leum** (*brandbare aardolie*), v. gmv.
- Petro'leumbron**, v. -nen; -**gas**, o. gmv.; -**handel**, m.; -**kachel**, v. -s; -**kan**, v. -nen; -**komfoor**, o. -foren; -**lamp**, v. -en; -**licht**, o. -en; -**maatschappij**, v. -en; -**stel** (*kooktoestel*), o. -len; -**vat**, o. -vaten.
- Petroleur'** (*iemand, die bij oproer brand sticht met petroleum*), m. -s; -**leuse**, v. -s.
- Pet'ruspenning** (*vrijwillige gift ten behoeve van den Paus*), m. gmv. Ook: **Pie'terspenning**.
- Pet'to**, v.; *in - houden, geheim houden, bewaren; in - hebben, in voorraad hebben.*
- Petulant'** (*moedwillig, dertel, baldadig, brooddronken*), bn. en bw.
- Peu'ren**. Zie **Peu'ren**.
- Peu'kel** (*puistje*), v. -s. Ook: **Puk'kel**.
- Peul** (*eenhokige doosvrucht*), v. -en.
- Peul** (*peuluw, peluw*), v. -en.
- Peul'dop**, m. -pen; -**erwt**, v. -en; -**ge-was**, o. -sen; -**schil** (*dop of schil eener peul, fig. kleinigheid, klein persoonje*), v. -len.
- Peu'luw, pe'luw** (*hoofdmatras*), v. -en.
- Peupleeren** (*bevolken*).
- Peur** (*tros aardwormen*), v. -en.
- Peu'ren** (*op aal vissen met een peur*), ik heb -peurd; -**der**, m. -s. Ook: **Poe'ren**.
- Peu'ter** (*pijpenuroeter*), m. -s.
- Peu'teren** (*morrelen, wroeten, knutselen*), ik heb -peuterd; -**aar**, m. -s. gmz.
- Peu'zel** (*treuzel, talmer*), m. en v. -s.
- Peu'zelen** (*langzaam en bij kleine beetjes eten*), ik heb -peuzeld; -**aar**, m. -s; -**ing**, v.
- Pe'zerik** (*bullepees, varkenspees*), m. -en.
- Phenomeen'** (*een zeldzaam iets, fig. een genie*), o. -menen, mena.
- Pha'ëton** (*een soort van rijtuig, dat licht en gedeeltelijk open is*), m. -s.
- Pha'lanx** (*gestoten krijgsvende van 4 tot 16 man*), v. -en, -langen; *de Macedonische -.*
- Phantaseeren** (*met zijn verbeelding rond-zwerfen, verdichten*).
- Phantasie'** (*verbeelding, verdichting*), v. -ën.
- Phantasmagorie'** (*het te voorschijn roepen van spookachtige gedaanten door middel van spiegels en andere optische toestellen*), v. gmv.
- Phantasmago'risch** (*tooverbeeldend*), bn.
- Phantast'** (*dweper, grillig mensch*), m. -en.
- Phantas'tisch** (*dwepend, tooverachtig, grillig*), bn. *Dichterlijke, deels overdreven -e denkbeelden*. (J. t. Br.)
- Phantoom'** (*geest, spook, verschijning, schim*), o. -tomen.
- Phantoom'** (*geneesk. model, b.v. van het menschelijk lichaam of een deel er van om zich op te oefenen*), o. -tomen.
- Pharize'ër**, m. -s. Zie **Farize'ër**.
- Pharmaceut'** (*apotheker, artsenijsbereider*), m. -en.
- Pharmaceutica'** (*artsenijsmengkunde, apothekerskunst*), v. gmv.
- Pharmaceu'tisch** (*artsenijsmengkundig*), bn.
- Pharmacie'** (*artsenijskunde; apotheek*), v.
- Pharmacopoe'a** (*artsenijsmengkunde*), v. gmv. (oe = eu)
- Pharmacotheeek'** (*medicijnkast*), v. -theken.
- Pha'rus** (*vuurtoren, kustlicht*), m. -sen.
- Pha'se** (*overgangstijdperk, schijngestalte der maan*), v. -n, -s.
- Phelloplasti'ek** (*kurksnijkunst*), v. gmv.
- Phenol'** (*carbolzuur*), o. gmv.; -**kleur-stoffen**, v. mv.
- Phenomeen'** (*verschijnsel*), o. -menen. Zie **Phenomeen'**.
- Philanthroop'** (*menschenvriend*), m. -thropen.
- Philanthropie'** (*menschenmin, zachtmoedigheid*), v. gmv.
- Philanthro'pisch** (*menschenminnend, weldadig*), bn.
- Philharmo'nisch** (*toonkunstminnend*), bn.
- Philhelleen'** (*vriend der Grieken*), m. -lenen.
- Philip'pica** (*hevige strafrede*), v. -'s. *Een - tegen de kermisvreugde schrijven*. (C. O.)
- Philippi'ne** (*amandel met twee pitten*), v. -s; *Hateling had beweerd, dat hij aan de amandelen van buiten zien kon, of het -s waren of niet*. (C. O.)
- Philippus-daalder** (*Spaansche daalder, ± 3 gulden, geslagen van 1560-1595 voor de Nederlanden*), m. -daalders.
- Philis'ter, philistijn'** (*burger, niet-student*), m. -s, -tijnen.
- Philisterij'** (*plat-burgerlijkheid*), v. gmv.
- Philologie'** (*taalgeleerdheid, taalliefde*), v. gmv.
- Philolo'gisch** (*taalkundig*), bn.
- Philoloog'** (*taalgeleerde*), m. -logen.
- Philomeel'** (*dichterl. nachtegaal*), v. -melen. Zie: **Filomeel'**.
- Philopæ'disch** (*kinderminnend*), bn.; -*e harten*. (C. O.)
- Philosoof'** (*wijsgeer*), m. -sofen; *nijmeren als een -.*
- Philosopheeren** (*een stof wijsgeerig behandelen, duidelijke begrippen trachten te bekomen, de oorzaken der dingen nasporen*).
- Philosophie'** (*wijsgeerte*), v. gmv.
- Philoso'phisch** (*wijsgeerig*), bn. *Ik zelf heb het nooit verder kunnen brengen dan tot de -e beschouwing der tevredenheid*. (C. O.)
- Phil'trum** (*toovermiddel, minnedrank*), o. -tra.

- Phleg'ma**, o. gmv. Zie: **Fleg'ma**.  
**Phœ'nix, phe'nix**, v. -en. Zie: **Fē'niks**.  
**Phola'den** (boorschelpen), v. mv.  
**Phonetiek** (klankleer), v. gmv.; de - der Fransche taal. Ook: **Phonē'tica**.  
**Phonē'tisch** (volgens den klank), bn.; - schrift: zichtbare afbeelding der uitspraak.  
**Phonograaf** (zang- of spreektoestel), v. - grafen. (Edison, 1877).  
**Phosphorescentie** (eigenschap van sommige lichamen om bij gewone temperatuur reeds licht af te geven), v. gmv.  
**Phosphorisch** (lichtgevend in den donker), bn.  
**Phosphoriseeren** (licht-afgeven), o. gmv.; het - van het zeevlak of van de golven, b.v. op een warmen zomeravond. (s = z).  
**Phosphorosoop** (toestel om de mate der phosphorescentie te onderzoeken, ook in zwakke gevallen), m. -copen.  
**Phos'phorus** (lichtdrager, stof, die in het duister licht geeft), m. gmv. Ook: **Phos'phor**.  
**Pho'to**, o. -'s. Zie: **Photogram**.  
**Photograaf** (lichtbeeldenmaker), m. - grafen.  
**Photogram** (lichtbeeld, portret), o. - men. Ook: **Photo**, o. -'s.  
**Photographeeren** (lichtbeelden maken, photographisch afbeelden).  
**Photographie** (lichtbeeldenmakerij, lichtbeeld), v. -ën; -album, o. -s.  
**Photogra'phisch** (van of betreffende de fotografie), bn.; een - portret.  
**Photome'ter** (lichtsterktenmeter), m. - meters.  
**Phra'se** (volzin, uitdrukking), v. -n, -s.  
**Phrasologie** (verzameling van zegswijzen), v. -ën; wat hij zegt is niets dan -, d. i. vage volzinnen, de inhoud is niet veel.  
**Phrenesie** (waan-zinnigheid), v. gmv.  
**Phrenetiek** (waan-zinnig), bn. en bw.  
**Phrenologie** (schedelleer, hersenleer), v. gmv.  
**Phrygische muts** (roode muts der vrijheid van de Fransche revolutionairen), v. -mutsen.  
**Pht'hi'siologie** (teringleer), v. gmv.  
**Pht'hi'sis** (tering, uittering), v. gmv.  
**Phy'lax** (wachter, waakhond), m. -en.  
**Phylloxe'ra** (druifluis), v. -'s.  
**Physica** (natuurleer, natuurkunde, natuurwetenschap), v. gmv.  
**Physiek** (lichamelijk; natuurkundig), bn. en bw.; we zijn aan de -e rampen. (C. O.)  
**Physiek** (natuurleer, natuurwetenschap), o.  
**Physiologie** (leer der bezielde natuur, der bezielde lichamen, inzonderheid van het menschelijk lichaam), v. gmv.  
**Physiolo'gisch** (van of betreffende de physiologie), bn.  
**Physioloog** (kenner van de natuur des lichaams, navorscher in de natuurleer der menschelijke of dierlijke lichamen), m. -logen.  
**Physionomie** (gelaatkunde, gelaatsuitdrukking, gelaat), v. -ën.  
**Phy'sisch, physiek** (natuurlijk, lichame-lijk), bn.  
**Pias cau'sas (ad)**, d. i. tot een weldadig doel, bw. (au = ou).  
**Pi'æ memo'riæ** (zaliger gedachtenis), Zie: **P.m.**  
**Piani'no** (hooggebouwde piano), v. -'s; als bw.: muz. zeer zacht.  
**Pianis'simo** (muz. ten uiterste zacht of stil).  
**Pianist** (pianospeler), m. -en; -e, v. -n.  
**Pia'no** (tafelvormig snaarinstrument), v. -'s.  
**Pia'no** (muz. zacht), bw.
- Pia'no-for'te** (vleugelpiano), v. piano-fortes.  
**Pias'ter** (Spaansche munt ± f 2,50), m. -s.  
**Pias'ter** (Turksche zilvermunt ± f 0,11) m. -s.  
**Pia'uter, peau'ter** (een gemengd metaal, bestaande uit lood en tin), o. gmv.  
**Pia' vo'ta** (vrome wenschen), v. mv.  
**Pica'dor** (te paard zittend stierenbevechter), m. -s.  
**Picaresk**, bn.; -e romans, schelmenromans.  
**Pica'ro** (spitsboef, schelm), m. -'s.  
**Pie'colo** (klein), bn. -fluit, kleine dwarsfluit; als zn.: een -, koffiehuis- of hoteljongen.  
**Pie'kles** (augurken enz. in het zuur), o. mv.  
**Pie'kniek** (maal in het veld of buiten, onder goede vrienden, waartoe ieder zijn deel bijdraagt), v. -s. Ook: **Pie'nic**, **Pie'keniek**.  
**Pie'nie** (piekeniek), v. -s.  
**Pictu'ra** (schilderkunst, -werk), v. gmv.  
**Pictura'le**, o.; het - in den stijl, het schil-derende.  
**Pidjet'ten** (Mal. zacht masseeren). Zie **Pietjit'ten**.  
**Piedestal** (hoekig of rond voetstuk), o. -len. Zie: **Pedestal**.  
**Piek** (spies, lans), v. -en; de - schuren, er van doorgaan, op den loop gaan; vergel.: de plaat poetsen; -enier' (soldaat-piekdrager), m. -s.  
**Piek** (aandr. bergspits, spits toeloopende hooge bergpunt), v. -en; de - van Teneriffe (3716 M.); de - van Lombok (3800 M.); de - van Tidore (Molukken, 1600 M.), enz.  
**Pie'keren** (Mal. ingespannen denken, pei-zen), ik heb -piekerd; ik heb den heelen avond zitten - op dat vraagstuk.  
**Pie'keval** (scheepst. een touw of tros), o. -s.  
**Piel** (jonge eend), m. -en; ook: roepnaam.  
**Piep**, tw. klanknabootsing.  
**Pie'pen**, ik heb -piept; een deur kan -; ratten en muizen -; Zooals de ouden zongen, - de jongen, de kinderen spreken als de ouders, d. i. doen (gebrekkig) na; -er, m. -s; -ertje (fluitje), o. -s.  
**Pie'per** (zangvogeltje), m. -s.  
**Pie'perig**, bn.; een -e stem; -heid, v. gmv.  
**Piep'jong** (ery jong), bn.; een - ventje, een - luitenantje.  
**Pier** (aardworm), v. -en; zoo dood als een -.  
**Pier** (hoofd in zee, havendam), m. -en.  
**Pie'ren** (foppen), ik heb en ben -pierd. gmv.  
**Pie'renverschrikker** (glas klare jenever), m. -s. gmv.  
**Pie'rewaaien** (losbandig leven, nachtraken), ik heb -pierewaaid; -er, m. -s.  
**Pierrot** (grappenmaker, hansworst), m. -s. Lees: **pjer-roo'**.  
**Piet** (mansnaam), m. -en; 't is een heele -, iemand die heel wat toont.  
**Piē'teit** (vroomheid, vereering), v. gmv. Zie: **Piētist** en **Piētis'me**.  
**Pie'terig**, bn. en bw.; wat zie je er - uit, als een Piet; zich - kleeden; -heid, v. gmv.  
**Pie'terman** (stekelvinnige zeevisch), als voorwerpsnaam, m. -s; als stofnaam, v.  
**Pieterse'lie** (soepgroente), v. gmv. Ook: **Peterse'lie**.  
**Piētis'me, piētis'mus** (innige vroomheid), o. gmv. Zie **Piē'teit**.  
**Piētist** (vrome; scherts. bidbroer), m. -en.  
**Piētisterij** (kwezelarij), v. gmv.  
**Piet'je** (munt van 6½ stuiver), o. -s. vero.  
**Piet'jitten** (de Maleische massage, het knij-

- pen en wrijven en buigen der spieren door Inlanders), o. gmv. Zie **Pidjetten**.
- Pietlut'** (kleingeestig mensch), m. en v. -ten.
- Pietlut'tig** (kleinzietig), bn.; een -e vent, een erwtenteller, flauwerik; -heid, v. gmv.
- Pieus'** (vroom), bn. pieuzer, -t.
- Piezometer** (drukkingsmeter), m. -s; de - bepaalt den graad van de samendrukbaarheid van vloeistoffen.
- Pif'paffen** (met geweer of buks schieten), ik heb -pifpaf.
- Pigment'** (kleurstof in de cellen), o. gmv.
- Pij** (wollen of haren overkleed), v. -en; een monniks-, de klooster-.
- Pijjak'ker** (zeemanswambuis), m. -s. Ook: **Pijjek'ker**. Zie **Jek'ker**.
- Pijl**, m. -en; met - en boog, de -en van den laster, als een - uit den boog, zeer snel; al zijn -en zijn verschoten, hij weet niets meer te zeggen; ik heb nog andere -en in mijn koker, d. i. andere verweermiddelen.
- Pijlbundel** (teeken van eendracht), m. -s.
- Pijler** (zuil), m. -s; de -s van een spoorbrug.
- Pijlgift** (giftsap, waarin de wilde zijn pijlspits doopt), o. gmv.
- Pijlkoker** (bewaarplaats van pijlen), m. -s.
- Pijlkruid** (waterplant, aaderkruid), o. gmv.
- Pijlstaart** (langhals-eend), m. -staarten.
- Pijlstaart** (een soort van rog), m. -staarten.
- Pijlstaart** (een soort van dennennrup), m. -staarten.
- Pijlwortel** (knolvormig gewas in de keerkingslanden van Amerika), m. -wortels.
- Pijn** (pijnboom), m. -en.
- Pijn** (lichaamssmart; fig. verdriet), v. -en.
- Pijnbank** (folterwerktuig, folterbank), v. -en.
- Pijnboom** (naaldboom, opgaande den), m. -en.
- Pijne** (moete, last, smart), v.; de - waard, de moeite waard.
- Pijnen** (drukken, persen), ik heb -pijnd; de uit raten geperste honig heet gepijnde honig.
- Pijnigen** (folteren), ik heb -pijngid; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Pijnlijk**, bn. en bw.; die wonde is -, veroorzaakt pijn; -heid, v. -heden.
- Pijp** (tabakspijp), v. -en; daar kan hij een leelijke - aan rooken, dat kan hem leelijk opbreken.
- Pijp** (buis), v. -en; een gas-, de - van een dakgoot.
- Pijp** (wat op een pijp lijkt), v. -en; een - lak, een - drop, de - van een pantalon.
- Pijp** (pijpvormig hol), v. -en; de - van een konijn, das, vos.
- Pijp** (Spaansch wijnvat), v. -en; een - Spaansche wijn.
- Pijp'aarde** (een fijne, taaië soort van klei), v.; te Gouda vervaardigt men van - de lange pijpen.
- Pijp'bloem** (heesterachtig gewas), v. -en.
- Pijpen** (op een fluit spelen), ik peep, heb -pepen, vero.; naar iemands - dansen, d. i. alles moeten doen, wat iemands gril of luim hem ingeeft. Ook: **Pie'pen**.
- Pijper** (fluitspeler, pijpblazer bij de marine), m. -s.
- Pik** (haat, wrok), m.; een - op iem. hebben.
- Pik** (schoenmakerspik), o. gmv. Zie **Pek**.
- Pikant'** (beledigend; stekend, scherp, bijtend), bn. en bw.; een - woord, een -e sans, zich - uitdrukken, geestig; een reisgezelschap, dat volstrekt niet - was. (C. O.), belangwekkend.
- Pikanterie'** (nijd, wangunst, broodnijd), v.; iem. -en zeggen, hem steken onder water geven.
- Pik'broek, pek-** (matroos), m. -broeken.
- Pik'donker** (erg donker), bn. en bw.
- Pikeeren** (steken, beledigen, krenken, gevoelig treffen).
- Pik'elen** (Mal. over den schouder dragen), ik heb -pikeld.
- Piket'** (brandwacht, veldpost), o. -ten.
- Piket'ten** (kaartspelen, het piketspel spelen), ik heb -piket.
- Pikeur'** (rijmceester, paardenafrichter), m. -s. Hij was geen commissaris van politie, maar wel - der kleine manège te D. (C. O.)
- Pikkedil'len** (kleinigheden, nesterijen), v. mv.
- Pik'ken** (oppikken), ik heb -pikt; er valt hier veel te -, te eten; gij moet nog een hapje -, eten.
- Pik'ken** (met een speld, naald, angel, enz. steken), ik heb -pikt; ik heb mij aan die dorens gepikt; er heeft mij een bij, een mier, een mug gepikt.
- Pik'ken** (met pik bestrijken), ik heb -pikt; het houtwerk wordt gepikt en geteerd.
- Pik'ken** (met een pik of zicht maaien), ik heb -pikt; de rogge wordt meestal gepikt.
- Pik'ker** (maaiër van koren), m. -s. VI.; hij hielp vlijtig de -s op 't korenveld. (V. Lov.)
- Pik'kol** (handelsgewicht in Oost-Indië, bijna 62 kilogram), o. -s.
- Pik'kolau** (Ind. draagstok), m. -s.
- Pik'zwart** (erg zwart), bn.; een -e lucht.
- Pil**, v. -len; fig. dat is een harde -, dat was de eerste harde -, een onaangenaam iets; de - vergulden, met mooie woorden een onaangenaam iets zeggen.
- Pil** (scherts. officier v. gezondheid), m. -len.
- Pil** (dikke roggeboterham), m. -len.
- Pilaar** (zuil), m. pilaren; de -aren v. e. kerk.
- Pilaarbijter** (femelaar, schijnvrome), m. -s.
- Pilaardollar** (Spaansche daalder, ± 2,60), m. -s.
- Pilaarmat**, m. -ten. Zie **Pilaardollar**.
- Pilas'ter** (zuil, die ten halve uit een muur te voorschijn komt), m. -s.
- Pila'tus** (Rom. landvoogd van Judea), m.; zegsw. Iemand van Herodes naar - zenden, hem heen en weer zenden; hij zit daar als -, hij verkeert in tweestrijd.
- Pil'au** (Turksche rijstepap met vleeschmat), v. gmv.
- Pil'legift** (doorgeschenk van den peter), v. -en.
- Pil'lendraaier** (scherts. apotheker), m. -s.
- Pilo** (katoenen weefsel, bombarijn), o. gmv.
- Piloot'** (loodsman), m. piloten.
- Pils'ner** (Boheemsch kunstbier), o. gmv.
- Piment'** (Jamaica-peper, gedroogde pepervruchtjes), o. -en.
- Pim'pel** (zekere mees), m. -s. Zie -mees.
- Pim'pelen** (met kleine teugges drinken), ik heb -pimpeld; de twee vrienden raken van 't - nog aan 't drinken; -aar, m. -s.
- Pim'pelmees** (een kleine blauwachtige mees), v. -meezen; zegsw. het is een -, een nietig ventje; scherts. hij is een -, een drinkebroer.
- Pim'pelpaars** (donkerpaars), bn.; hij is - van de kou.
- Pimp'nel'** (zeker wild duingewas), v. -len.
- Pim'pennoot** (pistachenoot), v. -noten.
- Pin** (ijzeren of houten lange nagel), v. -nen. Ook: **Pen**.
- Pinacothek'** (kunstverzameling, b. v. van beelden of schilderijen), v. -theken.

- Pi'ngang** (Ind. *betelpalm, areca*), m. -en; (*vrucht*), v. -en. Zie **Be'tel**.
- Pinas'** (*lang, smal en licht vaartuig, galei, sloep*), v. -sen.
- Pi'nas** (O. I. *weefsel van ananasvezels*), o.
- Pinceeren** (*knijpen, met vinger of pennenschacht, een snaar tokkelen*).
- Pince-nez'** (*neusknijper, bril*), m. pince-nez.
- Pinct'** (*tangetje der wondhealers*), o. -ten.
- Pin'dus** (*myth. berg, gewijd aan Apollo en de negen muzen op de grens van Thessalië*), m.
- Pin'gel** (*amandelachtige noot v. een Z. Duitschen pijnboom*), v. -en.
- Pin'gelen** (*op den prijs der waren afdingen*), ik heb -pingeld; -aar, m. -s.
- Pin'guin** (*vetgans, duiker*), v. -s. Lees: *pin'-gu-in*.
- Pink** (*kleinste vinger*), m. -en; zegsw. *hij is bij de -en*, bijdehand, vlug.
- Pink** (*eenjarig rund*), m. en v. -en.
- Pink** (*visschersvaartuig*), v. -en.
- Pink'ken** (*met de oogen knippen*), ik heb -pinkt.
- Pin'ker** (*ooghaar*), m. -s; *oogen...*, door lange zwarte -s omzoomd.
- Pin'ker** (*houtje aan beide zijden afgepunt, dat op een steen liggend in de lucht wordt gestagen, jongensspeeltuig*), m. -s.
- Pink'oogen** (*pinken*), ik heb -pinkoogd.
- Pink'ster**, v. gm. Zie **Pinksteren**. In den volksmond nog *Sinxen*.
- Pink'steravond** (*avond vóór Pinksterzondag*), m. -avonden.
- Pink'sterbloem** (*veldkers, koekoeksbloem*), v. -en. Ook de gele lisch heet wel -; fig. jongen of meisje, dat op Pinksterdag fraai is uitgedost: *Keer je eens om -blom!* gew.
- Pink'sterdag** (*dag van Pinksteren*), m. -dagen; er zijn twee -dagen, nl. *Pinksterzondag* en *Pinkstermaandag*.
- Pink'sterdins'dag** (*Dinsdag na Pinksteren*), m. -en; - heet ook wel *Pinkster drie*.
- Pink'steren** (*de 50e dag na Paschen*), v. gm.; - is een algemeene christelijke feestdag.
- Pink'sterkroon** (*kroon van groen en bloemen door arme kinderen op straat opgehangen om een aalmoes te krijgen*), v. -kronen.
- Pink'stermaan'dag** (*tweede Pinksterdag*), m. -dagen; - is een algemeene christelijke feestdag.
- Pink'sternakel**, v. -s. Zie **Pastinak'**.
- Pink'stervacantie**, v. -ties, -tiën; -vreugde, v. gm.
- Pink'stervuur** (*veldvuur ter eere van het Pinksterfeest ontstoken*), o. -vuren.
- Pink'sterweek** (*de week, beginnende met Pinksterzondag*), v. -weken.
- Pink'sterzondag** (*de eerste Pinksterdag*), m. -dagen.
- Pink'sterroos** (*pioenroos*), v. -rozen; -vuur, o. -vuren; -week, v. -weken; -zang, m. -en; -zondag, m. -en.
- Pin'nen** (*met pinnen vasthechten*), ik heb -pind; een rollade -, zolen -.
- Plus'bek** (*goudkleurig mengsel van koper, tin en ijzer*), o. gm. Ook: **Spins'bek**.
- Pint** (*oude vochtmaat van 6 d.L.*), v. -en.
- Pinx'it** (*op schilderstukken: heeft dit geschilderd*). Ook: *Pinac*.
- Pioen', pioe'ne** (*boerenroos*), v. pioenen. Ook: **Pink'sterroos**.
- Pion'** (*schaakstuk, de boer of looper*), m. -s.
- Pionier'** (*schansgraver*), m. -s. Fig. *baanbreker*.
- Pionier'roos** (*pioen*), v. -rozen.
- Piot'** (*scheldn. gemeen soldaat*), m. -ten.
- Pip** (*zekere ziekte v. h. pluimgedierte*), v. gm.
- Pi'pa** (*vader, papa*), m. -'s. gm.
- Pipet'** (*kleine glazen steekhevel*), o. -ten.
- Pip'peling** (*soort van appel, renet*), m. -en; -linkje, o. -s.
- Pipsch** (*ongezond, ziekelijk*), bn.; zij *ziet er - uit*; -heid, v. gm.
- Piqué** (*soort van weefsel, zoo gewerkt alsof de stof gestikt ware*), o. gm.; een - vest, een zomervest. (qu = k)
- Pi'que-assiet'te** (*tafelschuimer, klaplooper*), m. en v. -s. (qu = k).
- Pi'que-ni'que**, v. Zie: **Pick'nick**.
- Piraat'** (*zeeroover, avonturier*), m. piraten.
- Piræ'us** (*havenstad van het oude Athene*), m.
- Piramidaal', pyramidaal'** (*in den vorm eener piramide*), bn.; fig. ontzettend.
- Pirami'de, pyrami'de** (*spitszuil*), v. -n; de -n van *Egypte*.
- Piraterie'** (*zeerooverij*), v. gm.
- Pirouette** (*draaisprong, omdraai*), v. -n.
- Pirouetteeren** (*zwenken, in een kring ronddraaien*). (ou = oe)
- Pis-aller** (*iets kwaads nemen om erger te voorkomen*), o. Lees: *Piez-allee'*.
- Pi'sang** (*Oost-Indië: paradijsvijgeboom*), m. -s; (*als vrucht*), v. -s; ook -boom, m. -en; het getal soorten der pisangs wordt op driehonderd geschat. (Mult.). Zie **Banaan'**.
- Pisca'tie** (*visscherij, vischvangst*), v. gm. (t = ts)
- Piscicultuur'** (*kunstmatige vischteelt*), v.
- Pisci'na** (*kunstmatige vischvijver*), v. -'s.
- Pis'sebed** (*kauwend schaaldiertje*), v. -den; de kelder- heet ook *varkentje*; ook de paardebloem wordt - geheeten.
- Pis'sebed** (*klein kind*), m. en v. -bedden.
- Pista'che** (*groene amandel*), v. -s; -boom, m. -boomen.
- Pista'che** (*knalbonbon*), v. -s.
- Pisto'le** (*gevangenis, waar de gevangenen op eigen kosten worden onderhouden*), v. gm.
- Piston'** (*zuiger, luchtklepje*), m. -s.
- Pistool'** (*Fransch goudstuk van ± f 9,50 à f 10,00*), v. pistolen.
- Pistool'** (*schiettuig*), v. en o. pistolen.
- Pit** (*katoen eener lamp of kaars*), v. -ten.
- Pit** (*kern*), v. -ten; de - van een noot, amandel, perzik.
- Pit** (*merg*), o.; het - van den vlierboom; fig. een stijl vol -; er zit - in die redeneering.
- Pithometrie'** (*de kunst om vaten te meten*), v. gm.
- Pi'toor, pu'toor** (*roerdomp*), m. pitoren, putoren. Zie **Bu'toor**.
- Pitoya'bel** (*beklaaglijk, jammerlijk*), bn. en bw.
- Pitsch'pine** (*N. Amerikaansch pijnhout, hard timmerhout*), o.; een vloer van -.
- Pit'se** (*zweep*), v. -n. Ook: *Pietse*, gm.
- Pit'sen** (*nijpen*), ik heb -pitst; -tang (*nijptung*), v. -en. gew.
- Pitsjaar'** (*Mal. seinvlag tot samenroeping der kapiteins op het admiratialschip*), m. -aren.
- Pit'tig** (*degeelijk, krachtig*), bn. en bw.; -e wijn, -e kost, een -e stijl; dat is - gezegd; -heid, v. gm.
- Pittoresk'** (*schilderachtig, het oog boeiend*), bn. en bw.
- Pit'visch** (*Noordzeevisch, oranjegeel; schelvischduivel*), m. -visschen.
- Pit'vrucht**, v. vruchten; de appel is een -.



- Pix'is** (doosje), v. -sen. R. K. Gouden of zilveren doosje, waarin de geconsacreerde hostie naar den zieke wordt gedragen.
- P'ius** (naam van een paus), m.; de Orde van - IX (1846-78), pauselijke ridderorde; - X.
- Plaag** (kwelling, straf), v. plagen; de tien plagen van Egypte.
- Plaag'ziek** (gaarne plagende), bn; een - nabuur.
- Plaag'zucht** (zucht tot plagen), v. gmv.
- Plaan'boom**, m. -en. Zie **Plataan'boom**.
- Plaat** (blad metaal, enz.), v. platen; een ijzeren -, een marmeren -; zegsw. de - poetsen, op de vlucht gaan.
- Plaat** (gravure, afdruk), v. platen; een verzameling platen; een schoone koperen -.
- Plaat** (ondiepte in zee), v. platen; een droge -; de robben lagen zich op een - te koesteren.
- Plaats** (plek, stad, ruimte), v. -en.
- Plaats'lijk**, bn. en bw.; -e verordeningen, d. i. gemeentelijke verordeningen; een - gebrek.
- Plaats'en** (zetten, stellen), ik plaatste, heb geplaatst; -ing, v. -en.
- Plaats'snijder** (graveur in koper), m. -s.
- Plaats'opneming** (locale inspectie door de rechterlijke macht), v. -opnemingen.
- Plaats' vervanger** (mil. remplaçant), m. -s.
- Plaats' vervanging** (remplacement), v. gmv.; de - in dienst is bij de wet afgeschaft.
- Plaacaat'**, o. -caten. Zie **Plakkaat'**.
- Placeeren** (plaatsen, stellen, zetten, aanleggen).
- Pla'eer** (goudveld), o. -s; de goud-industrie op het - Leblond was zeer loonend. Lees: pla-z'r.
- Pla'cet** (het behaagt, wordt ingewilligd), o. gmv.
- Pla'cet** (het vergunningsrecht v. d. landvorst tot openbaarmaking van pauselijke en bisschoppelijke beschikkingen), o. gmv. vero.
- Placiditeit'** (zachtmoedigheid, gelatenheid), v. gmv.
- Pladijs', pladdijs'** (platvisch, blei), v. pladijzen, pladdijzen.
- Plafond'** (vlakke zoldering; overpleisterde of gestukadoorde zolder), o. -s.
- Plafonneeren** (van een plafond voorzien).
- Plag, plag'ge** (afgestoken heizode), v. plaggen.
- Plagen** (kwellen, lastig maken), ik heb geplaagd; zich -; -er, m. -s; -erij', v. -en: een baldadige -erij'. (Potg.)
- Plagiaat'** (roof van letterarbeid, letterdieverij), o. -aten.
- Plagia'ris** (naschrijver, letterdief), m. -sen.
- Plaid** (geruite wollen doekmantel der Beryschotten, reisdeken), v. -s. Lees: pleid.
- Plaideur'** (pleiter, woordvoerder), m. -s.
- Plain'te** (klacht, aanklacht), v. -s. (ai = è)
- Plaisant'** (koddig, kortswijtig), bn. en bw.
- Plaisanteeren** (schertsen, gekscheren).
- Plaisanterie'** (kortswijl, scherts), v. -ën; - à part, scherts ter zijde. (ai = è)
- Plak** (strafwerktuig in de oude school), v. -ken; de ontzettende -. (C. O.); er de - opleggen, straffen; onder de - zitten, beheerscht worden; onder de - houden, beheerschen.
- Plakkaat'** (aangeplakte kennisgeving der bevoegde overheid of der landsregering), o. -katen.
- Plak'ken** (doen vastkleven; fig. ergens lang blijven zitten), ik heb geplakt; -er, m. -s.
- Plak'ker** (koolmees), m. -s; gew.; -s en paapjes. (C. O.)
- Plak'kerig** (kleverig), bn.; -e handen.
- Plak'zegel** (5-cents-zegel onder quitanties), o. -zegels.
- Plammo'ten** (bezoedelen, beduimelen), ik plammootte, heb geplammoot.
- Plamu'ren** (de gaten en kuiltjes van houtwerk volsmeren), ik heb geplamuurd; ook: linnen of doek voor schilderijen met plamuur insmeren.
- Plamuur'** (smeerstof, bestaande uit pijpaaarde, loodwit en lijnotie), o. Ook: **Plamuur'sel**.
- Plan** (schets, teekening), o. -nen, -s; fig. hij heeft groote -nen; het - viel in duigen.
- Planeeren** (metaal met hamers gladkloppen).
- Planeef'** (hemellichaam, door de zon verlicht en om de zon draaiende), v. planeten.
- Planeta'rium** (toestel, waardoor de beweging der planeten om de zon wordt voorgesteld), o. -s; het - van Eisinga te Franeker.
- Planeto'den** (kleine planeten, die zich tusschen Mars en Jupiter bevinden), v. mv. Ook: **Asteroï'den**.
- Planimeter** (werktuig om de oppervlakte van platte figuren te bepalen), m. -meters.
- Planimetrie'** (de leer van het platte vlak, lagere meetkunde), v. gmv.
- Plank**, v. -en; de - mis zijn, iets verkeerd gissen, doen; op de -en komen, het tooneel betreden; hij is een jongen van de bovenste -, een beste jongen.
- Planket'** (vloer, beschot, latwerk), o. -ten.
- Planket'sel** (beschot van planken), o. -s.
- Plankier'** (bevoering, steigerwerk aan losplaatsen van booten, enz.), o. -en.
- Pla'no**, in -, geheele bladen: een boek in -.
- Plant** (gewas), v. -en; een - is een levend iets zonder bewustzijn en zonder willekeurige beweging.
- Plant'aarde** (tuin- of teelaarde), v. gmv.
- Plantaar'dig**, bn.; turf is een -e stof; -voedsel, d. i. van planten afkomstig.
- Planta'ge** (in O. en W.-Indië, uitgestrekte gronds als kweekplaats van bepaalde gewassen), v. -s; er zijn suiker-, koffie-, tabaks-, katoen-, indigo-, kruidnagelplantages. Soms ook bij ons: een plantsoen: de - te Rotterdam. (g = zij)
- Plan'ten** (in den grond zetten om te doen groeien), ik plantte, heb -plant; boomen -, heesters -; fig. op den grond zetten: het gescht op de wallen -; de vaan des oproers -; een hooge ladder -; den standaard -; de voeten in den grond -, zich schrap zetten.
- Plan'tenboek**, o. -en. Zie **Herba'rium**.
- Plan'teneter** (dier, dat van planten leeft, phytophag, herbivore; mensch, die niets eet, wat van geslachte dieren komt, vegetariër), m. -s.
- Plan'tengeographie** (wetenschap, handelend over de verspreiding der gewassen), v. gmv.
- Plan'tengordel** (bepaald deel der aardoppervlakte, waarbinnen zekere planten groeien), m. -gordels.
- Plan'tenkunde** (wetenschap, die de plant in haar aard en wezen leert kennen), v. gmv. Ook: Plantkunde.
- Plan'tenrijk** (een der drie natuurrijken), o. gmv.; het - omvat de gezamenlijke plantensoorten.
- Plan'tentuin** (kruidhof), m. -tuinen. Zie **Hort'us**.
- Plan'ter** (iemand die plant), m. -s.
- Plan'ter** (iemand die in de Oost of West een plantage heeft en ze laat bebouwen), m. -s.

- Planterij'** (het planten, het telen), v. gmv.  
**Planterij'** (het bedrijf van den planter), v. -en.  
**Plantsoen'** (wandelpark, aanleg), o. -en.  
**Plap'peren'** (slobberen van eenden, ploeteren), zij heeft -plapperd. Ook: Klapperen.  
**Plas**, m. -sen; een - water, een - bloed; een - melk; zegsw. de wijde -, de zee.  
**Plas'dankje**, o. -s; hij deed het om een - te verdienen, d. i. een vriendelijk bedankje.  
**Plas'ma'** (het vloeibare voedende bestanddeel van het bloed), o. gmv.  
**Plas'regen'** (stortregen), m. -regens.  
**Plas'regenen'** (fel regenen, stortregenen), het heeft geplasregend.  
**Plas'sen**, ik heb geplast; de knapen - door de modder; de badgasten - in het zeeewater; de regens -; -serij' (geplas), v. gmv.  
**Plastiek'** (beeldhouwkunst, boetseerkunst in gips, klei, was, enz.), v. gmv.  
**Plas'tisch'** (beeldend, aanschouwelijk), bn.; de -e kunst, beeldende (schilder-, beeldhouw-, bouw-) kunst.  
**Plat'** (plat dak, terras), o. -ten.  
**Plat**, bn. en bw.; een - vlak; een - te neus; een - te beurs, d. i. ledig; een - te aardigheid, een minder kiesche aardigheid; zij zaten - op den grond, d. i. niet op eenig voorwerp; een - kind, dat nog niet loopt; zich - uitdrukken, niet beschaafd; -heid, v. -heden.  
**Plataan'** (zekere loofboom uit N.-Amerika; ook waterbeuk), m. -tanen.  
**Platbo'demd, platboomd'**, bn.; een - vaartuig, d. i. met platten bodem of weinig diepgang.  
**Plateau'** (een ruim plein, geschikt tot het aanleggen eener batterij; aardr. hoogvlakte), o. -s. Lees: plateau'.  
**Plateel'** (aardewerk), o. -en; rood -, bruin -, fijn -, potaarde met verglaassel; -bakkerij', v. -en.  
**Platform'** (plat huisdak; platte verheffing van den bodem), v. -formen.  
**Plat'tina'** (wit goud), o. gmv.  
**Plat'ting'** (plat houten bekleedsel van een oeverwal), v. -en.  
**Platitu'de'** (platheid, laagheid in uitdrukkingen), v. gmv.  
**Plat'je'** (guilje), o. -s; die knaap is een echt -.  
**Plat'lood'** (geplet lood, deklood), o. gmv.  
**Plat'neus'** (persoon), m. en v. -neuzen.  
**Plat'o'** (een der beroemdste wijsgeeren der oudheid, leerling van Socrates en leermeester van Aristoteles, 429-347 v. C.); de werken van - zijn in dialogischen vorm.  
**Plat'onisch'** (bovenzinnelijk), bn. en bw.; -e liefde; de -e republiek; Of zal - minnen (Staring), volgens Plato's leer.  
**Plat'schieten**, ik schoot -, heb -geschoten; een fort -, de wallen -, zóó, dat er een puinhoop ontstaat.  
**Plat'slaan'** (door slaan platmaken), ik sloeg -, heb -geslagen.  
**Plat'te-driehoeksmeting'** (de meting van een driehoek, liggende in een plat vlak), v. gmv.  
**Plat'teform'**, v. -en. Zie Platform.  
**Plat'teground'** (bouwk. grondteekening), m. -en.  
**Plat'teland'** (buiten, op het dorp, niet in de stad), o. gmv.; een meisje van het -.  
**Plattelandsheef'meester'** (arts, alleen bevoegd voor het platteland), m. -meesters. vero.  
**Plat'telandsschutterij'** (n.l. van een dorp), v. gmv.; hij is kapitein der -.  
**Plat'ten'** (pletten), ik platte, heb geplat.  
**Plat'terd'** (ongeleterde, domoor), m. -s.
- Plat'trappen'** (platmaken), ik heb -getrapt.  
**Plat'visch'** (weekvinnige visch, plat van vorm), m. -visschen; de heilbot, de tarbot, de schol, de bot, de tong, de griet, de schar zijn -visschen.  
**Plat'voet'** (iemand met platten voet of met effen voetsool), m. en v. -voeten.  
**Plat'voeten'** (drentelend staan te wachten), ik heb geplatvoet.  
**Plat'weg'** (zonder omwegen, ronduit), bw.  
**Plat'zak'** (met leegen zak), bw.; - zijn, - thuis komen, zonder eenig geld.  
**Plausi'bel'** (aannemelijk, waarschijnlijk), bn.  
**Plavei'** (straatsteen, vloersteen), v. -en.  
**Plavei'en'** (bestraten), ik heb geplaveid; -er, m. -s; -ing, v.; -sel, o. Ook: Pavei'en.  
**Plavuis'** (leemen of cementen vloertegel), v. -vuizen. Zie Es'trik.  
**Plebaan'** (pastoor eener bisschopskerk of kathedraal, die nl. voor den dienst van het volk of het plebs is), m. -banen.  
**Plebe'jer'** (gemeen burger in het oude Rome), m. -s. Zie Patri'ciër.  
**Plebe'jisch'** (gemeen, aan het volk eigen), bn.  
**Ple'biscit, ple'bisciet'** (volksbesluit bij stemming), o. -cits, cieten.  
**Plebs'** (het volk, de plebejers, het gemeene volk), o. gmv.; zij behoort niet tot het -, gepeupel.  
**Plecht'** (zeew. vast voor- of achterdek), v. -en.  
**Plecht'anker'** (noodanker), o. -s; fig. behoud, laatste redmiddel: kinine is het - der geneeskunde; het geloof is den vrome een - in den nood.  
**Plecht'gewaad'** (feestdos), o. -gewaden.  
**Plecht'tig'** (deftig, statig), bn. en bw.; -heid, v.  
**Plechtma'tig'**, bn.; een -e stille, passende.  
**Plechtsta'tig'** (hoogst plechtig), bn.; -heid, v.  
**Pleeg'broeder'** (opgenomen knaap in een gezin in verhouding tot de echte zonen), m. -s.  
**Pleeg'dochter'** (aangenomen meisje in een gezin), v. -dochters.  
**Pleeg'kind'** (aangenomen of opgenomen kind in een gezin), o. -kinderen.  
**Pleeg'moeder'** (vrouw, die een kind als het hare heeft opgenomen), v. -moeders; -ouders, m. mv.; -vader, m. -vaders.  
**Pleeg'zoon'** (aangenomen knaap in een gezin), m. -zonen.  
**Pleeg'zuster**, v. -s. Zie Pleeg'broeder.  
**Pleeg'zuster'** (liefdezuster, ziekenverpleegster), v. -zusters.  
**Pleet'** (Engelsch zilver, d. i. koper overdekt met een laagje zilver), o. gmv.; een lepel van -zilver.  
**Ple'gen'** (zorg dragen voor, oppassen, verzorgen), ik pleegde, heb -pleegd; hij (de winter) pleegt terwijl zijn oude te'n. (Staring).  
**Ple'gen'** (gewoon zijn), ik placht, heb -te...; vd. ontbreekt; hij placht veel hier te komen.  
**Ple'gen'** (bedrijven), ik pleegde, heb gepleegd; een misdaad -, een moord -.  
**Plei'** (scheepst. landpunt in zee tusschen twee rivierarmen), v. -en.  
**Plei**, v. -en. Zie Palei'.  
**Pleia'den'** (sterrenk. sterrenbeeld, ook zeven-gesternte geheeten), v. mv.  
**Pleidooi'** (pleitrede v. e. advocaat), o. -en.  
**Plein'** (vlakke), o. -en; de kinderen spelen op het - voor het kasteel.  
**Pleinpouvoir'** (volmacht), o. gmv. (ou = oe)  
**Pleis'ter'** (uitwendig heelmiddel), v. -s; een - op de wond, een verzachting; fig. vergoeding.

- Pleis'ter** (gips), o. gmv.; een beeld in -.
- Pleis'terbeeld** (beeld van pleister of gips), o. -beelden.
- Pleis'teren** (met pleister of gips bestrijken), ik heb gepleisterd; -aar, m. -s; -ing, v.
- Pleis'teren** (aanleggen, een herberg binnen-gaan), de man -de, heeft -pleisterd; en zijt ge gekomen zonder te - onderweg?
- Pleis'terplaats** (herberg, rustplaats), v. -en; met iets te gebruiken meende ik den vervelenden tijd op de -en te stijten. (Koetsv.)
- Pleis'terwerk** (stukadoorwerk, beeldwerk in pleister), o.; (soorten), o. -en.
- Pleit** (hand. platbodemd vaarttuig), v. -en.
- Pleit** (rechtsgeding, proces), o.; het lange - heeft uit, mijn zoon. (Staring); fig. het - van dwang en vrijheid. (Tollens); het - der moeder was beslist. (Borger).
- Pleit'bezorger** (procureur, advocaat, praktijzn), m. -bezorgers.
- Pleit'fen** (een pleitrede houden), ik heb gepleit; die advocaat heeft voor hem gepleit; die daad - niet voor u, tuigt niet in uw voordeel; -er, m. -s; -erij', v. -en.
- Pleit'zak** (zak voor de processtukken), m. -zakken; zij wantrouwe alle mannen van den -. (Potg.)
- Pleit'zucht** (pleitziekte), v. gmv.
- Pleizier', plezier'** (vermaak), o. -en.
- Pleizie'ren**, ik heb geplezierd; iemand met iets -, d.i. genoeg doen.
- Pleizie'rig** (aangenaam), bn. en bw.
- Pleizier'reis** (tocht of reis die men voor zijn genoeg doen doet), v. -reizen.
- Pleizier'trein** (volkstrein), m. -treinen.
- Plejaden**, v. mv. Zie **Pleif'aden**.
- Plek** (plaats, vlek), v. -ken.
- Plem'pen** (vullen, dempen, aanstorten), ik heb geplempt; een kuil -, een sloot -.
- Plenair'** (vol, voltallig), bn.; een -e vergadering, waaraan al de leden deelnemen. (ai = è)
- Plen'gen** (uitgieten, storten), ik heb geplengd; tranen -, wijn - (als offer); iem. bloed -, iem. dooden; -ing, v. -en.
- Pleng'feest** (offerfeest), o. -feesten.
- Pleng'offer** (offerande, in de oudheid, van melk, wijn of bloed), o. -offers.
- Plenipotentia'ris** (gevolmachtigd gezant of minister), m. -sen. (ti = tsi)
- Plen'num** (vergadering of zitting, waartoe al de leden zijn opgeroepen), o. gmv.
- Pleonas'me** (het overtollige), o. -n; b.v. Ik ben niet in staat u te kunnen helpen; hij pleegt gewoonlijk vroeg op te staan. Ook: **Pleonas'mus**.
- Pleonas'tisch** (overtollig), bn.; een -e uitdrukking, b.v. nutteloos verspillen.
- Plet'hamer** (zeer zware hamer om metalen te pletten), m. -hamers.
- Pletho'risch** (geneesk. volsappig, volbloedig), bn.
- Plet'machine**, v. -s; -rol, v. -rollen; -vorm, m. -en; -werk, o. -werken.
- Plets** (grof laken, grof weefsel), o. gmv.
- Plet'ten** (platmaken, walsen), ik heb geplet; lood -, d.i. in bladen uitslaan; -ter (persoon, die plet), m. -s; -terij' (werkplaats), v. -en.
- Plet'ter**, m. gmv.; te - staan, d.i. vermorzelen; te - vallen: hij viel te -, mordsdood.
- Plet'teren** (geheel plat slaan, stuk slaan), ik heb gepletterd.
- Pleu'ra** (borstvlies, longvlies), v. gmv.
- Pleuren'se** (rouwband; rouwrand om brieven), v. -n.
- Pleu'ris, pleuresie', pleuri'tis** (ontsteking van het borstvlies; zijdeewee), v. -rissen.
- Pli'ca polo'nica** (Poolsche haarziekte), v. gmv.
- Plicht** (zedelijke dwang, zedelijke gebondenheid), m. -en; handelen volgens eer en -; op zijn - letten; zijn - verzaken, d.i. niet nakomen; zijn - betrachten, volbrengen.
- Plichtma'tig** (volgens plicht), bn. en bw.
- Plicht'pleging** (hoffelijkheid), v. -en; wat al -en! complimenten; een ijdele -, beleefdheidsbetuiging.
- Plichtshal've** (uit hoofde van den plicht), bw.
- Plicht'vergeten** (zijn plicht verwaarloozend), bn.; een - burger.
- Pliceren** (in- of ombuigen, vouwen; fig. wijken, wankelen, zich onderwerpen).
- Plint** (plank onder langs den wand), v. -en.
- Plis'plassen** (aanhoudend spatlend plassen), ik heb -plisplast; wat - die meiden op Zaterdag op straten en stoepen.
- Plisseeren** (plooiën); een muts -.
- Ploeg** (landbouwwerktuig), m. -en.
- Ploeg** (ploegschaaf), v. -en.
- Ploeg** (afdeeling werkliden), v. -en.
- Ploeg'en** (met den ploeg bewerken), ik heb geploegd; het strand -, nutteloos werk doen; de zee -, bevaren; -er, m. -s; -ing, v.
- Ploeg'ijzer** (ploegmes, kouter), o. -s; -os (trekos), m. -ossen; -paard, o. -paarden.
- Ploeg'schaaf** (schaaf om een gleuf in een plank te maken), v. -schaven.
- Ploeg'schaar** (omgebogen spits ijzer achter aan den ploeg), v. -scharen; de - werpt de korst al snijdend om.
- Ploert** (lichtmis, slecht mensch), m. -en.
- Ploer'tendooder** (dikke stok met looden knop), m. -dooders; ook touw met looden bol aan elk uiteinde.
- Ploer'terig** (alledaagsch, liederlijk), bn.; een man, - van manieren (Potg.); ook: Ploer'tachtig.
- Ploer'terij'** (liederlijkheid, fig. kleinburgerlijkheid), v. -en.
- Ploer'terij'**, v. In studententaal bet. dit woord: hospes of hospita met bijbehorende familie.
- Ploet'eren** (in het water omplassen), ik heb geploeterd; fig. verward en onhandig werken; -aar, m. -aars.
- Plof** (doffe slag, val, smak), m. -fen.
- Plof**, tw. geluidnabootsing.
- Plof'fen** (zwaar en dof neervallen), ik ben en heb geploft.
- Plok** (handvoot), m. -ken; een - klaver.
- Plom'be** (lood, zegellood), v. gmv.
- Plombeeren** (met lood stempelen, b.v. bestbare goederen bij vervoer; ook het vullen of volgieten van holle tanden).
- Plombeer'sel** (loodspecie), o. gmv.
- Plomp** (geluid), m. -en; het gaf een -, doffen slag in 't water.
- Plomp** (dik, grof, dom, bot, stomp), bn. en bw.; een -e vent, een - meubel, -e taal; - antwoorden; -heid, v. gmv.
- Plomp** (waterboterbloem, dotterbloem), m. -en.
- Plomp**, tw. geluidnabootsing.
- Plom'peblad**, o. -bladen, -bladeren, -blären.
- Plom'pen**, ik heb en ben geplompt; iets in het water -, met dof geluid doen vallen.
- Plon'deren**. Zie **Plun'deren**.

- Plons** (slag in het water), m. plonsen.
- Plon'zen** (in 't water plassen), ik heb en ben geplonsd.
- Plooi** (vouw), v. -en; een valsche -; fig. een goede - aan iets geven, d. i. wending; -baaar (buigzaam), bn.: fig. een - karakter.
- Plooi'bout** (plooiijzer), m. -bouten.
- Plooi'en** (in de plooi vrouwen), ik heb -geplooid; een overhemd -, een mutsje -; fig. schikken, regelen, met elkaar verzoenen, in 't reine brengen; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Plooi'sel** (strook van kant of tule), o. -s.
- Plo'ten** (de vellen der schapen van wol ontbloeten), ik plootte, heb geploot; -er, m. -s; -erij, v. gmv.
- Plots** (slag), m. gmv.; het gaf een -.
- Plots** (plotseling), bw.; de klokbleef - stilstaan.
- Plots**, tw. aanduiding van een geluid.
- Plot'seling, plot'selijk** (eenskaps, onverwachts), bn. en tw.; een -e dood; hij stierf -, hij hield - op.
- Plot'sen** (met een slag vallen), het is geplotst.
- Plu'che** (wolfluweel), v. gmv. Lees: pluusj.
- Plug** (stop van een vat; ook houten schoenpin), v. -gen. Zie Deu'tel.
- Plug** (losbol, ploert, lichtnis), m. -gen.
- Pluim** (veder), v. -en; zegsw. iemand een -pje geven, hem prijzen; iemand een - op de muts of den hoed steken.
- Pluim** (kwastje), v. -en; ons hondje heeft een staart met een pluim.
- Pluim** (jagerst. staart), v. -en; de - van een haas, van een konijn.
- Pluim** (plantk. bloeiwijze), v.; de kastanje-bloei is een -.
- Pluima'ge** (gevederte), v. -s; vogels van diverse -, titel van een werk van C. Vosmaer.
- Pluim'bal** (vederbat, volant), m. -ballen.
- Pluim'en** (een pluim plukken), ik heb -gepluimd; een vogel -, plukken; fig. wij hebben hem gepluimd, geld afgetrosgeld; den hoed -, met pluimen opsieren.
- Pluim'graaf** (oudtijds koninklijk opzichter van 't gevogelte), m. -graven; het werk des -s.
- Pluim'strijken** (vleien), ik pluimstrijkte, heb gepluimstrijkt; -er, m. -s; -erij, v. -en.
- Pluim'varen** (varenplant der venen), v. -s.
- Pluim'vee** (gevogelte), o. gmv.
- Pluis** (pluche, stofje, vlokje), v. pluizen.
- Pluis** (geplozen touw of werk), o. gmv.
- Pluis** (in orde, veilig), bn.; het is daar niet -.
- Pluizen** (rafelen, afpluizen), ik ploos, heb geplozen; de matroos ploos een eindje touw; die jongen houdt van -, beentjes afknagen; -er, m. -s -erij, v. -en.
- Pluizen** (pluizen afgeven), het heeft gepluisd; dit servet pluist.
- Pluizerig** (vol pluusjes), bn.; een - servet.
- Pluk** (het plukken, de oogst), m.; de - der aalbessen, der boonen, enz.; fig. ik heb daar een heelen - aan, een langdurigen arbeid.
- Pluk'haren** (vechten), ik heb -plukhaard; de knapen waren aan 't -.
- Pluk'ken**, ik heb geplukt; een kip, een eend -; hij heeft mij leelijk geplukt, geld afgezet; -ker, m. -s; -king, v.; -mand, v. -en.
- Pluk'sel** (tot draden uitgehaald oud linnen), o. gmv.; men legt - op wonden.
- Plumeau'** (stoffer v. veeren), m. -'s. (eau = oo)
- Plum'pudding** (pudding met rozijnen), m. -s.
- Plun'deren, plon'deren** (rooven), ik heb geplunderd, geplonderd; -aar, m.; -ing, v.
- Plun'dermarkt** (voddemarkt), v. -markten.
- Plun'derziek** (roofzuchtig), bn.; het - grauw.
- Plun'je** (eig. zeemanskleedij; ook voor kleeding in 't algemeen), v. -s.
- Plura'lis** (spraak. meervoud), m. en o.; -majesta'tis, het meervoudige Wij in staatsstukken.
- Pluraliteit'** (meerderheid van stemmen), v. gmv.
- Plus** (wisk.: + of staand kruisje), v. -en.
- Plus** (meer; nog daarbij gevoegd), bw.
- Plusmi'nus** (meer of min, omtrent zooveel, ongeveer), bw.; - wordt aangeduid door ±.
- Plus'teeken** (staand kruisje), o. -teekens.
- Plu'to** (myth. oppergod der onderwereld, helle-god), m.; ook: **Plu'ton**; -to'nisch, bn.: -ische krachten, die in het binnenste der aarde huizen en van daar uit opwerken; -e gesteenten, oudste.
- Plutocraat'** (geldman, aanhanger van den rijkdom), m. -craten; -cratie' (geldheerschappij), v. gmv.; -cra'tisch, bn. en bw.
- Plutocratie'** (regeering der rijken), v. gmv.
- Plutonis'me, -nis'mus** (stelsel in de geologie, dat alle vervormingen in de aardkorst aan het vuur toeschrijft), o. gmv. Zie Nep-tunis'me.
- Pluvia'le** (R.K. groote kostbare priestermantel, te dragen in een plechtig lof), v. -n.
- Plu'tos, -tus** (myth. zoon van Ceres, de gever van rijkdommen, van 't gezicht beroofd ten einde blindelings zijn gaven uit te kunnen deelen), m.
- Pluvier'** (regenvogel; snip, welke den regen aankondigt), v. -en. Ook: Plevier'.
- Pluvieus'** (regenachtig), bn. Lees: plu-vi-us'.
- Pluviome'ter** (regenmeter), m. -meters.
- Pluio'se** (5e maand of Regenmaand, van 20 Januari tot 18 Februari), m.
- Pneu'ma** (geest; wind, adem), v. gmv.
- Pneuma'tisch** (de lucht betreffende), bn.; de -e machine, luchtpomp; een -e spoorweg, door luchtdruk werkend; -e banden, luchtbanden van een rijwiel.
- Pneumonie'** (long- of borstvliesontsteking), v. gmv.
- Po'chel** (bochel), m. -s; zegsw. iemand zijn - vol schelden, hem leelijk uitmaken. gmv.
- Po'chen** (bluffen, snoeven, grootspreken), ik heb gepocht; -er, m. -s; -erij, v. -en.
- Poch'hans** (zwetser), m. -hanzen.
- Pochhanzerij'** (zwetserij), v. hanzerijen.
- Po'co** (muz. weinig, iets), bw.; - a -, van lieverlede.
- Po'culum** (beker; dronk), o. pocula.
- Po'dagra** (voeteuvel), o. gmv. Zie Pootje.
- Podagreus'** (met voetjicht behept), bn.; een - greuze papa, met zijne dochters. (Potg.)
- Podagrist'** (voetjichtlijder), m. -en.
- Pod'ding, pud'ding** (meelgerecht), m. -en.
- Podes'ta** (nachthebber, landvoogd), m. -'s. Ook: **Podestaat'**.
- Po'dium** (eig. een optred; een verhevenheid), o. -s; het bestuur zat op een -.
- Podome'ter** (schredenmeter, pasteller), m. -meters. Zie Hodome'ter.
- Poed** (Russ. gewicht, ± 16 K.G.), o. -s.
- Poed'el** (kroesharige huishond), m. -s.
- Poed'el** (misslag, fout), m. -s.
- Poed'er, poe'er** (zeer fijne stof), o. gmv.
- Poed'er, poe'er** (geneesmiddel), v. -s.
- Poed'eren, poe'eren** (haar of pruik -, met poeier bestrooien), ik heb gepoederd; een gepoederde pruik; de oude edelman liet zich -.

- Poëet'** (dichter), m. poëten. Lees: *poo-eet'*.  
**Poef'mouw** (pofmouw, wijde opstaande mouw in een dameskleed), v. -mouwen.  
**Poe'ha, -haai**, m. en o. Zie **Boe'ha**.  
**Poe'urig** (stoffig; als poeder), bn.; de van droogte - geworden keien. (C.O.)  
**Poel** (moeras, draskolk), m. -en; fig. een - van jammeren, van ongerechtigheden, een afgrond, menigte.  
**Poelier'** (koopman in gevogelte of wild), m. -s.  
**Poel'je** (hoen of kip), v. -s, -n. Fransch: **Poë'ma** (dichtwerk), o. poëmata. [**Poule**.  
**Poë'm** (dichtstuk), o. poëmen.  
**Poen** (geld, duiten), m. gmv. gmv.; *Jij weest, wij hebben rijklijk* -. (v. Asschenberg).  
**Poen** (lomp, onhandig mensch), m. -en; een - van een vent, ploert.  
**Poe'ne** (straf), v.; op - van, op boete van. (oe = eu).  
**Poe'nig** (lomp, onhandig), bn.; wat ziet hij er - uit! ploertig.  
**Poenitent'** (R.K. boeteling, biechteling), m. en v. -en. (oe = eu). Ook: *Penitent*.  
**Poenitent'ie** (R.K. boetedoening na de biecht, boetgebed), v. -s. (oe = eu). Ook: *Penitentie*.  
**Poenitet'** (boetedronk), o. -s. (oe = eu)  
**Poep** (arme boer uit Westfalen, Duitscher), m. -en. schimpn.  
**Poe'penland** (schimpnaam voor Westfalen en N.-Duitsland), o. gmv.  
**Poe'ren** (aal vangen met een peur), ik heb gepeerd. Ook: **Peu'ren**.  
**Poe'rim** (Isr. Maartfeest of Hamansfeest), o. Zie **Pu'rim**.  
**Poes** (roepnaam van de kat), v.; dat - de vocatief van kat is. (Schoolmeest.); zegsw. *hij is voor de -*, ligt op sterven.  
**Poes** (halsbontje voor vrouwen), v. -en; waar is mijn -?  
**Poes** (vleinaam voor kindje, liefje), v. gmv.; kom hier -, lief kind.  
**Poes'saka** (Mal. geliefd erfstuk), v. -'s.  
**Poes'pas** (mengelmoes, rommelzoo), m. gmv.  
**Poes'sing** (Mal. duizelig, verward, radeloos), bn.  
**Poes'ta** (dorre grasvlakte in Hongarij, prairie), v. -'s.  
**Poes'ten** (met kracht blazen), ik heb gepoest; in het vuur -.  
**Poes'ter** (blaaspip, ook iem. die poest), m. -s; vandaar *Asschepoester*.  
**Poë'tas'ter** (rijmelaar, pruldichter), m. -s.  
**Poë'tasterij'** (rijmelarij), v. gmv.  
**Poë'tica** (theorie der dichtkunst), v. gmv.  
**Poë'ticus** (dichtkundige), m. -ci.  
**Poë'tiek'**, v. gmv. Zie **Poë'tica**.  
**Poë'tisch** (dichtertijk), bn. en bw.  
**Poets** (klucht, grap, pots), v. -en; iemand een - spelen, hem beet hebben, zich ten koste van hem vermaken.  
**Poet'sen** (schoonmaken, glimmend maken, reinigen), ik heb gepoetst; de schoenen -, het zilverwerk -; fig. de plaut -, zich uit de voeten maken.  
**Poet'sig** (kluchtig, koddig), bn. en bw.; een - mutsje, spreekt.  
**Poe'zel** (mollig, poezelig), bn.; -e handjes.  
**Poe'zelig**, bn. en bw.; een - wicht, zacht van vleesch; een kind met -e wangen; -heid, v. gmv.  
**Poe'zie', poë'zij'** (dichtkunst), v. gmv.; de - beoefenen; de - is de dochter der phantasia en des gevoels. (Geel.)
- Poe'zig** (zacht, lief), bn.; een - kindje; -heid, v. -heden.  
**Pof** (krediet), m. gmv.; op den - halen.  
**Pof** (slag, stoot), m. -fen; dat gaf een -.  
**Pof**, tw. aanduiding van een dof geluid.  
**Pof'fen** (staan; ook: borgen, alsmede braden), ik heb gepoft; *hij was weer aan 't poffen*, d. i. slaan; *die vrouw wil altijd door maar -*, d. i. op den pof halen; *kastanjes -*.  
**Pof'fer** (zakpistooltje; ook: snoever), m. -s.  
**Pof'fer** (poffertje), m. -s.  
**Pof'ferd** (zwetsjer, pocher), m. -s.  
**Pof'fertje** (gebakje, broedertje), o. -s; -seten.  
**Pof'fertjeskraam** (b.v. op de kermis), v. -kramen; -pan (nl. met kuilen om poffertjes in te bakken), v. -nen.  
**Pof'hans** (snoever), m. -hanzen.  
**Po'gen** (trachten, streven naar, zijn best doen, zijn krachten inspannen), ik heb gepoogd.  
**Po'ging** (het streven), v. -en; ijdele -, een - wagen.  
**Point** (punt, steek, stoot; ook: oogen op de dobbelsteenen), o. -s. Lees: *poan*.  
**Point d'honneur'** (punt van eer, eergevoel), o. gmv. (oi = oa)  
**Point de vu'e** (gezichtspunt, oogpunt, doelwit), o. gmv. (oi = oa)  
**Pointe** (spits, punt, scherpte), v. -s; fig. aardigheid, inval, vernuftige zet. (oi = oa)  
**Pointeeren** (doelen, pogen, trachten; het geschat richten), (oi = oa)  
**Poin'ter** (jagerst. patrijshond, staande hond), m. -s. Lees: *puainter*.  
**Pointeur'** (geschutrichter), m. -s. (oi = oa)  
**Pointilleeren** (met puntjes teekenen of graveeren; fig. bezelen, muggenziften. (ll = lj)  
**Pointilleus'** (lichtgeraakt), bn. en bw.  
**Pok** (builtje, puistje, zweertje), v. -ken; dit kind heeft de -ken, kinderziekte.  
**Pokaal'** (grote drinkbeker), m. -alen. Zie: **Bokaal'**.  
**Pok'daal** (poklitteeken, pokkeput), v. -dalen.  
**Pokda'lig** (van de pokken geschonden), bn. en bw.; een gelaat.  
**Po'ken** (met den pook morrelen), ik heb gepookt; in de kachel -, in 't vuur -.  
**Pok'hout** (zeer hard hout van donkergroene kleur uit W.-Indië), o. gmv.  
**Pok'kel** (peukel), v. -s. Zie **Puk'kel**.  
**Pok'ken**, ik heb gepokt; gepokt en gemazeld hebben, d. i. de pokken en mazelen gehad; fig. al heel wat beleefd hebben.  
**Pol** (stronkje), m. -len; een - gras. gew.  
**Polac'ca** (Poolsche dans-aria), v. gmv.  
**Polair'** (de pool betreffende, fig. tegenovergesteld), bn. (ai = è)  
**Polak'** (Pool, Poolsch ruiter), m. -ken.  
**Polak'ker** (scheepst. soort van vrachtaartuig in de Middell. Zee), m. -s.  
**Polariseeren** (zich naar de pool neigen of bewegen); -sa'tie, v. gmv.  
**Pol'der** (ingedijkt land), m. -s; in den - wonen.  
**Pof'derbestuur** (dijkstoel), o. -uren; -gast (dijkgraver), m. -en; -land, o. -en; -molen, m. -s; -schouw (inspectie), v. -en; -water, o. gmv.; -werker (stootgraver), m. -werkers.  
**Poleeren** (polijsten, doen glanzen).  
**Polei'** (foltertuig tot uitrekking dienend), v. -en. Ook: **Plei**, **Palei**.  
**Polei'** (lipbloemige plant, vlooienskruid), v. gmv.  
**Polemiek'** (twistgeschrijf, twistleer), v. gmv.

- Polemiet'** (zekere glatte effen stof), o. gmv.  
**Pole'misch** (twistend), bn.; -e geschriften, twistschriften.  
**Polemiseeren** (een pennestrijd voeren).  
**Po'len** (voormalig koninkrijk, kiesrijk), o.; de hoofdstad van - was Warschau; - werd in 1772 verdeeld onder Pruisen, Rusland en Oostenrijk.  
**Polichinel'** (hansworst, Jan Klaassen, grappennmaker), m. -s. (ch = sj)  
**Poliep'** (veelvoet, straaldier), v. -en; de -en omringen de eilanden om Java als met een gordel harer gewrochten (afscheiding van kalk of poliepenstokken).  
**Poliep'** (uitwas, slijmvliesgezwel), v. -en; een - in den neus.  
**Poliet'** (beleefd, wellevend), bn.; ook: glad, net, b.v. de overgeslagen manchetten waren nog -er en nog meer gesteven. (C. O.)  
**Polij'sten** (doen glanzend), ik heb gepolijst; men kan metaal, hout, steen, glas -; -lijster, m. -s; -ing, v. -en; -lijstster, v. -s.  
**Polikliniek'** (ziektebehandeling door de studenten aan de huizen der zieken zelve), v. -klinieken.  
**Polis** (verzekerbrieff, akte van assurantie), v. -sen.  
**Polisson'** (straatbengel), m. -s.  
**Polites'se** (hoffelijkheid, welgemanierdheid), v. gmv.  
**Politi'cus** (staatkundige), m. politici.  
**Politi'e** (openbare orde en veiligheid; volksrecht; instelling voor de openbare veiligheid, de gezamenlijke ambtenaren), v. gmv.  
**Politi'e-commissaris** (in een stad, hoofdambtenaar van politie), m. -sen.  
**Politiek'** (staatkunde), v. gmv.  
**Politiek'** (burgerkleeding), o.; de officieren waren in -; een plaatsmajoor in -. (C. O.)  
**Politiek'** (staatkundig; fig. listig, schrander, doortrapt), bn.; een -e partij, een -e zet.  
**Politiseeren** (over staats- en regeeringszaken redeneeren).  
**Politoe'r** (glansmiddel, middel tot het op-poetsen van meubels), o. en v. gmv.  
**Politoe'ren** (glad en glanzig maken door middel van politoe'r), ik heb gepolitoerd.  
**Pol'ka** (Poolsche snelle dans in  $\frac{2}{4}$  maat), v. -s; de Hongaarsche -, de - mazuika.  
**Pol'kahaar** (boogvormig van het achterhoofd afhangend hoofdhaar), o. -haren.  
**Pollak'** (een soort van visch in de Noordzee), m. -ken.  
**Pol'lepel** (keukenlepel met langen steel), m. -lepels.  
**Pol'levij** (de achterlap van een schoen), v. -en.  
**Polonai'se** (Poolsche wals, Poolsche dansaria; wijde vrouwenmantel), v. -s. (ai = è)  
**Pols** (stoot of slag van een slagader), m. -en; iemand den - voelen; de - van den koortslijder slaat, klopt, jaagt; een zwakke -.  
**Pols** (springstok), m. -en; zegsw. verder willen springen dan de - reikt. Ook: Polsstok.  
**Pols'en** (met de polsstok roeren in 't water), ik heb gepolst; fig. iemand -, uithooren.  
**Pols'slag**, m. -slagen; een regelmatige -.  
**Pol'tergeest** (booze, veel gedruisch makende geest), m. -geesten.  
**Pol'tron'** (bloodaard, lafaard), m. -s.  
**Pol'tronnerie'** (lafhartigheid, bloeheid, bangheid), v. gmv.  
**Polyarchie'** (regeering van velen), v. gmv.  
**Polychromeeren** (het beschilderen van kerken en beeldhouwwerken met vele kleuren).  
**Polychromie'** (het beschilderen met allerlei kleuren), v. gmv.  
**Polygamie'** (huwelijk van een man met meer dan één vrouw, of omgekeerd), v. gmv.  
**Polyglot'te** (eig. veeltongige; boek of geschrift in vele talen), v. -n.  
**Polyglot'tisch** (in vele talen), bn.; een -e stijl.  
**Polygonaal'getal** (rekenk. veelhoekig getal), o. -getallen.  
**Polygoon'** (wisk. veelhoek), m. -gonen.  
**Polygraphie'** (veelschrijverij; kunst om met verborgen teekens te schrijven, raadselschrift), v. gmv.  
**Polyhis'tor** (eig. veelkundige; kenner van verschillende vakken van wetenschap, veelweter), m. -histor.  
**Polyhym'nia** (myth. de liederenrijke muze), v.  
**Polyne'sië** (de losse eilanden bij N.-Holland behoorende, ook Oceanië of Melanesië geheeten), o. gmv. Tot - behooren o. m. Nieuw-Guinea, Nieuw-Zeeland, Nieuw-Caledonië, enz.  
**Polyphaag'** (veelvraat), m. -phagen. (ph = f)  
**Polysyn'deton** (spraak. veelvuldige verbinding door voegu.), o. gmv. b.v. Cesar was en veldheer en redenaar en geschiedschrijver.  
**Polytechniek'** (leer der kunsten en industriële verrichtingen), v. gmv.  
**Polytech'nisch** (vele kunsten en wetenschappen omvattende), bn.; de -e school te Delft.  
**Polytheis'me** (veelgodendom), o. gmv.  
**Pomerans'** (Italiaansch: oranjevrucht, goudappel, ook: stooteinde of dopje aan de punt van den biljartstok), v. -en.  
**Pomerans'bitter** (elixer getrokken op schillen van den oranjeappel), o. gmv.  
**Pomma'de** (haarzalf), v. -s; lange haarlokken, blinkende van -. (C. O.)  
**Pommadeeren** (de haren met wietriekende pommade besmeren).  
**Pomologie'** (oofstkunde), v. gmv.; de - handelt over appels, peren, kersen, pruimen, perziken en abrikozen.  
**Pomoloog'** (oofstkenner, oofstkundige), m. -logen.  
**Pomolo'gisch** (op de oofstkunde betrekking hebbende), bn.; een -e tuin; een - woordenboek.  
**Pomo'na** (myth. godin v. tuin en ooft), v.  
**Pomp** (werktuig tot het doen oprijzen van water), v. -en; er zijn zuig- en perspompen.  
**Pompadour'** (japnstof doorweven met bloemetjes), o. gmv. (ou = oe)  
**Pomp'daal** (scheepst. waterbuis), v. -dalen.  
**Pom'pe** (pracht, staatsie, pronk), v. gmv.  
**Pom'pelmoes** (Ind. groote vrucht, lijkende op een sinaas-appel), v. -moezen.  
**Pom'pen** (het water met een pomp opvoeren), ik heb gepompt; -er, m. -s.  
**Pom'penmaker**, m. -makers.  
**Pompernik'kel** (grof zwart roggebrood der Westphalers, soms 30 pond zwaar), m. -s.  
**Pomperij'** (pracht en praal), v. -en; R. K. den duivel en zijn -en verzaken.  
**Pompeus'** (prachtvol, vol pronk), bn. en bw.  
**Pompier'** (brandspuitsgas), m. -s. Lees: -ier.  
**Pompoen'** (pronkappel, kalebas), m. -poenen.  
**Pompon'** (wollen kuif op de schako der soldaten), m. -s.  
**Ponceau'** (klaprozenrood), o. gmv. Lees: ponssoo'.  
**Pond** (gewicht), o. -en; het Nederlandsch - of K.G. (= 1000 gram); ook zekere geldswaarde:

- een — Vlaamsch of e. — groot, d. i. f 6.00; een — *Parisis*, een *Parijsch* —, d. i. f 0.50; een — *sterling* (Engelsche waarde), d. i. ± f 12.60.
- Pon'der** (gewicht), m. —s; in samenstellingen, als: *zesponder*, *tienponder*, enz.
- Pondsponds gewijze**, — **gewijs** (naar evenredigheid), bw.; *de winst zal — verdeeld worden*, naar evenredigheid van ieders inleg.
- Pon'go** (een soort van aap), m. —'s.
- Pon'jaard** (korte degen, dolk), m. —en.
- Pous, punch** (geestrijke drank van citroensap, suiker en rum bereid), v. gmv.
- Pont** (schouw, veerschuit, platboomd overzetvaartuig), v. —en.
- Pontenier'**, m. —s. Zie **Pontonnier'**.
- Pont'ianak** (Ind. spook, dat zich in boomen ophoudt), v. —s.
- Pont'ifex** (lid v. h. hoogste priestercollege in oud-Rome), m.; *de voorzitter heette — maximus*.
- Pont'ifex** (R.K. opperpriester, paus), m. —fices.
- Pontificaal'** (prachtkleedij des pausen), o.; fig. staatsiekleding: *in 't — zijn*, uiterst deftig gekleed zijn.
- Pontificaal'** (pauzeijk; opperpriesterlijk), bn.; een — *ale Mis*.
- Pontificaat'** (het ambt of de waardigheid van opperpriester of pontifex), o. gmv.; *het 26e jaar van het — van Leo XIII.* (1878—1903.)
- Ponto'** (ruiten- of hartenaas in het omber-en quadrillespel), v. —'s.
- Pontou'** (grootte pont, in gebruik bij de pontonniers om schipbruggen over een rivier te slaan), v. —s; — **brug**, v. —bruggen.
- Pontonnier'** (soldaat-schipbrugmaker), m. —s.
- Po'ny** (een soort van klein paard), m. —'s.
- Po'nyhaar** (haarkrulletjes op het voorhoofd), o. gmv.
- Pooi'en** (drinken, zwelgen), ik heb gepooid: — *er* (drinkbroer), m. —s. gmv.
- Pook** (puntig ijzer om het vuur op te porren), m. poken.
- Pook** (priem, dagge, dolk), m. poken. vero.
- Pool** (inboorting van Polen), m. polen. Ook: **Polak'**.
- Pool** (cosmogr. uiteinde der denkbeeldige aard-as), v. polen; *er is een N. en een Z.*—
- Pool**, v. polen; *de — van een magneet*, uiteinde van den magneet waar de aantrekking zich voornamelijk openbaart.
- Pool'beer** (wilde beer), m. —beren.
- Pool'cirkel** (cosmogr. parallel op 23½ van de Pool), m. —s; *de Noord— en de Zuid—*.
- Pool'landen** (landen en eilanden binnen een der poolcirkels gelegen), o. mv. Zie **Pool'streken**.
- Poolsch** (uit of als in Polen), bn. en bw.; *een — e vrouw*, — *e tarwe*, een — *e landdag*; *de — e taal*; *het gaat er — toe*, rumoerig, zonder orde; als zn., o.
- Pools'hoogte**, v.; *de — is gelijk aan de geographische breedte*; — *nemen*: fig. zien, waar of hoe ver men is.
- Pool'ster**, — **star** (ster in den Kleinen Beer, nabij de Noordpool), v. gmv.
- Pool'streken** (gebied binnen de beide poolcirkels, bijna 4½ miljoen KM<sup>2</sup> groot of 0.88 % der aardoppervlakte), v. mv.
- Poort** (doorgang, groote deur), v. —en.
- Poort'ader** (grootte ader, die bijna al de aderen der onderbuiksorganen opneemt), v. —s, —en; *het — stelsel bevat al de vaten, die de — vormen*.
- Poor'ter** (middelceuwisch burger), m. —s. vero.
- Poor'teren** (het burgerrecht verleen), ik heb gepoorterd. vero.
- Poor'terij'** (burgerij), o. gmv. vero.
- Poor'terschap** (burgerrecht), o. gmv. vero.
- Poos** (korte tijd, korte rusttijd), v. —zen.
- Poot** (voet van een dier), m. —en. Bij uitbreiding: *de — of — en van een tafel*, van een schraag; zegsw. *iets op — en stellen*, flink in orde brengen; *op zijn — spelen*, de beest uithangen, opselen; gmv.
- Poot** (stekje, lootje, aflegger), v. poten.
- Poot'ig** (sterk, handig), bn.; een — *e kerel*, d. i. met groote werkhanden, krachtig.
- Poot'je** (podagra), o. gmv.; *de man had het —*.
- Poot'visch** (één vischje), m. —visschen; (verzamelwoord, vischbroedse), v. gmv.
- Poo'ver** (arm, kaal), bn. en bw.; een — *loon*; *hij ziet er — uit*; — **heid**, v. gmv.
- Poo'vertjes** (armoedig, schraal), bw.
- Poo'vezen** (verwijlen, blijven), ik heb gepoosd.
- Pop** (gulden, zoo genoemd naar den beeldenaar), m.; *dat kost mij tien —*.
- Pop** (speelgoed der meisjes), v. —pen; *poppetje*, o. —s; *nog met de — spelen*, nog kind of kinderachtig zijn; fig. *de — pen waren daar aan het dansen*, de twist was uitgebarsten.
- Pop** (wijfje der vogels; nog-ingewikkelde vlin-der), v. —pen; — *je*, o. —s.
- Po'pans** (bullebak, boeman), m. —en.
- Po'pe** (priester van de Grieksche kerk in Rusland), m. —n.
- Po'pel** (Ital. populier), m. —s. Zie **Pep'pel**.
- Po'pelen** (angstig kloppen), mijn hart heeft gepopeld; — **ing**, v. —en.
- Pop'pen** (met de pop spelen), ik heb gepopt.
- Pop'perig** (popachtig), bn. en bw.; een — *tuuntje*; — *gekleed zijn*.
- Pop'pig** (popperig), bn. en bw.
- Pop'pigjes** (netjes, poppig), bw.
- Populair'** (bij het volk geliefd), bn.; een — *vorst*, *minister*, enz.; — *e voordrachten*, verstaanbaar voor het volk; *de Bijbel is tegelijk het geleerdste en het — ste boek*. (Koetsveld.)
- Populariseeren** (voor het volk verstaanbaar en bevattelijk maken; algemeen nuttig maken).
- Populariteit'** (gewildheid bij het volk), v. gmv.
- Popula'tie** (bevolking), v. —s, —tiën. (t = ts)
- Populeeren** (bevolken).
- Populier'** (loofboom, popel, peppel), m. —en.
- Por** (steek met mes of dolk), v. —ren.
- Poreus'** (met uiterst kleine openingen of poriën, gaatjes; sponsachtig), bn., poreuzer, poreust; — **heid**, v. gmv.
- Porfier'steen** (marmerechtig wit of rood gesteente), o. gmv.; *de Romeinen lieten doodskisten, badkuipen, vazen van — beitelten*.
- Porfie'ren**, bn.; een — *vaas*, van roodachtig marmer of rood jaspis.
- Po'rie** (kleine, haast onzichtbare opening), v. poriën; *de poriën der huid*.
- Pornograaf'** (onzedelijk, zedenkwetsend schrijver), m. —grafien; — **graphie'**, v.; — **-gra'phisch**, bn.
- Por'ren** (kloppen, fig. aandrijven), ik heb gepord; — **der**, m. —s; *de Amsterd. porder* (wekker); — **ijzer** (uerktuig), o. —en; — **ring**, v. —en.
- Porselein'**, **postelein'** (groente), v. gmv.
- Porselein'** (het fijnste aardewerk), o. gmv.
- Porselein'aarde** (grondstof van het porselein), v. gmv.
- Porselein'en** (van porselein), bn.; een — *cetservies*, een — *vaas*.

- Porseleinfabriek**, v. -en; -handel, m. gmv.; -kast, v. -en; -kleur, v. -en; -schilder (iemand die op porselein schildert), m. -s; -winkel, m. -s.
- Porster** (vrouw, die uit porren of wekken gaat), v. -s; Mie de -.
- Port** (wijn van Oporto in Portugal), m. gmv. Zie **Portwijn**.
- Port** (brievenvracht), o. -en. Ook: **Porto**.
- Portaal** (ingang, voorhal), o. -talen.
- Portabel, portatief** (draagbaar), bn.
- Portarius** (kloosterbroeder-portier), m. -sen.
- Port d'armes** (jachtakte of patent, om wapens te mogen dragen), m. Lees: pör.
- Porte** (het Turksche hof of rijk), v.; de Ottomaanische -, de Verheven -; de - is eigenlijk de deur van het paleis: met - bedoelt men in Oostersche beeldspraak het paleis, en verder den gebied, zijn hof, zijn rijk.
- Porte-brisée** (vouwdeur), v. portes-brisées.
- Porte-chaise** (draagstoel), v. -chaises.
- Porte-cigares** (toestel, waarop men sigaren plaatst), m. (mv. evenzoo).
- Porte-crayon** (tekenpen), m. (mv. evenzoo).
- Portée** (omvang, strekking), v. gmv.; dat is de - van de zaak, belangrijkheid.
- Porteeren** (zich voor iemand in de bres stellen).
- Portefeuille** (brievenstasch; ambtsbediening van een minister), v. -s. Lees: fuil'-je.
- Portelen** (borrelen, opschuimen), ik heb geporteld; -bier (schuimbier), o. gmv.; -wei (hul van gewronnen kaas), v. gmv.
- Porte-fleurs** (bloemkokerij), v. (mv. evenzoo).
- Porte-let'tres** (brievenhanger), m. (mv. evenzoo).
- Portemanteau** (staande kapstok voor overkleeren), m. -'s. (eau = oo)
- Portemonnaie** (geldtaschje), v. -s.
- Porte-montre** (horlogedragers), v. -montres.
- Porter** (zwaar Eng. bier), m. gmv. (o = oo)
- Porticus** (zuilenhal, bogengang bij de Romeinen), v. -sen. Zie **Portiek**.
- Portie** (deel, aandeel), v. -s of -tiën.
- Portiek** (zuilengang, overwelfde deur), v. -en.
- Portier** (deur- of poortwachter), m. -s.
- Portier** (deur van koets of waggon), o. -en.
- Portim'culafeest** (R. K. groot aflatfeest op 2 Aug. ter eere van den H. Franciscus), o. -feesten. (t = ts)
- Portland-cement** (kunstmatige metsel-specie, in Engeland bereid), o. gmv.
- Porto** (briefport), o. -s.
- Porto-franco** (vrijhaven), m. gmv.
- Porto-rico** (W.-I. eiland, waar de rook-tabak van dien naam vandaan komt), o. gmv.; (de tabak zelve), v. gmv.
- Portret** (geschilderd enz. afbeeldsel van een mensch), o. -ten.
- Portretteeren** (iemand's portret maken).
- Portugees**, m. -zen; zwarte -zen (Ind. op het eiland Flores), m. mv.
- Portugeesch**, bn.; -e vaartuigen.
- Portulak** (tuinbloem), v. -ken; de - is rood, wit of geel.
- Portuur**, o. -turen. Zie **Partuur**.
- Portvrij** (vrij van port, franco), bn.; -vrijdom, m. gmv.: -vrijdom genieten.
- Portwijn** (Portugeesche wijn), m. -en; de - wordt gewonnen aan de oevers van den Douro en over Porto of Oporto verscheept.
- Pos** (baarschtig zoetwatervischje), v. -sen.
- Posse** (houding, stand), v. -s; een - aannemen.
- Posé** (bedoord, ernstig, zedig), bn. (s = z)
- Poseeren** (zitten voor een schilder om zijn portret te laten maken).
- Posel'don** (god der zee), m. Zie Neptunus.
- Positie** (stelling, plaatsing; ligging, toestand, gesteldheid, staat van zaken), v. -s, -tiën.
- Positief** (vastgesteld, bepaald, bevestigend, werkelijk), bn.; -recht; -ve electriciteit; -ve grootheden, niet-negatief. (alg.) (s = z)
- Positief, positifus** (spraak. stellende trap), m. -tieven. (s = z)
- Positief** (het positieve beeld in de fotografie, de afdruk; tegenstelling van het negatief), o. -tieven. (s = z)
- Positief** (vast, stellig, zeker), bw.; dat is - niet waar. (s = z)
- Positieve** (verstandelijk bewustzijn), v.; hij is niet recht bij zijn -n, niet wel bij 't hoofd of bij zijn zinnen. (s = z)
- Positivisme** (wijsgeerige richting, welke uitgaande van de werkelijkheid, aan deze de wetten der zedelijkheid toest), o.; de Franschman Aug. Comte (gest. 1857) is de vader aan het -. (s = z)
- Posito** (gesteld, aangenomen dat), bw.
- Posses'sie** (bezitting, have), v. -siën, -s.
- Post** (deurstijl), m. -en; zijn naam staat op den - van de deur.
- Post** (mil. standplaats, vast punt), m. -en.
- Post** (opgedragen taak of werk), m. -en.
- Post** (onderdeel van een rekening), m. -en.
- Post** (bediening of ambt), m. -en.
- Post** (postbode), m. -en.
- Post** (postpaard en postwagens), v. -en; te - reizen.
- Post** (postpapier), o. gmv.; een - blaadje.
- Post** (postkantoor, brievenbus), v.; breng deze brief naar de -.
- Post** (zoetwatervischje), v. -en. Ook **Pos**.
- Post** (in Latijnsche woorden of koppelingen: na, achter, later), bw.
- Post'dateeren** (later dagteekenen); een wissel -. Zie **Antedateeren**.
- Posteeren** (plaatsen, stellen); zich -, post vatten.
- Postelein**, v. gmv. Ook: **Porselein** (groente), v. gmv.
- Posten** (op de post doen), ik heb -post; zijn brieven gaan -.
- Poste-restan'te** (aan het postkantoor moettende blijven liggen om afgehaald te worden; tern gesteld op brieven), bw.
- Posterieur** (achterdeel), o. -en; als bw. later.
- Posterij** (openbare inrichting tot vervoer van brieven, enz.), v. -en.
- Posterio'ri**, bw.; een bewijs, een redeneering à -, argumentatie, in welke men van den aard der gevolgen tot den aard der oorzaak besluit, d. i. uit de ervaring. Zie **Prio'ri**.
- Posteriteit** (nakomelingschap), v. gmv.
- Post hoc, ergo propter hoc** (daarna, en derhalve daarom; valsche stelling).
- Posthumus** (kind, na 's vaders dood geboren, nakomende), m. en v. gmv.
- Postiche** (later bijgekomen; valsche, nage-maakt), bn.
- Postiljon** (postvoerman, postrijder, voorrijder), m. -s.
- Postkantoor**, o. -kantoren.
- Postmeester** (directeur van een postkantoor), m. -meesters.
- Postnumereeren** (natellen, nabetaten).
- Postpakket** (pakje onder de 5 K.G., dat



- met de post verzonden wordt of is), o. - ten.
- Post'pakkettendienst**, m. gmv.; -**pakkettenformulier**, o. - en; -**pakkettentarief**, o. - tarieven; -**pakkettenwagen**, m. - wagens.
- Postpapier** (briefpapier), o. gmv.
- Postponeeren** (achteraanplaatsen, benedenstellen).
- Postscrip'tum** (nascchrift), o. -s. Zie **P.S.**
- Post'spaarbank**, v. -banken; -**boekje**, o. -boekjes.
- Post'station** (postrust, haltplaats van de posterij), o. -stations.
- Postulaat'** (stelling zonder bewijs aan te nemen; vereischte, vordering, opgave), o. -aten.
- Postulant'** (iemand, die in eenige geestel. orde wenscht opgenomen te worden), m. en v. -en.
- Postuleeren** (eischen, vorderen, naar iets dingen, verzoeken).
- Post'uur** (posttijd), o. -uren.
- Postuur'** (gestalte, houding), o. -turen; een aardig -, klein van -; de toemaat, die ons - ontving. (Staring, Bultenaars.)
- Post'verkeer**, o. gmv.; -**wagen**, m. -s; -**wet**, v. -ten; -**wezen**, o. gmv.; -**wissel**, m. -s; -**zegel**, m. -s.
- Pot**, m. -ten; de - verwijt den ketel, dat hij zwart is, de een verwijt den ander een eigen gebrek; daar is voor u een -je te vuur, gij hebt iets onaangenaams te wachten; hij mag daar een -je breken, hij heeft daar een streepje voor; hij is zoo dicht als een -, d. i. geheim, gesloten; den hond in den - vinden, komen, als het eten op is; er is geen - zoo scheef, of er past een deksel op, voor elk meisje bestaat er kans om te huwen.
- Pota'ge** (ondereengemengde spijs, soep), v. -s; Jean -, hansworst. (g = zj)
- Pot'asch** (zoutsoort), v. gmv.
- Pot'dicht** (geheel dicht), bn.; de deur is -.
- Pot'doof** (geheel doof), bn.; een -doove vrouw.
- Pot'teling** (te poten boompje), m. -en.
- Poten**, ik heb gepoot; aardappels -, boompjes -, enz.
- Potentiaat'** (macht- of gezaghebber, gekroond hoofd), m. -taten; fig. een rare -, een zonderling.
- Potentiaal'**, -**eel'** (vermogen, geneesk. innerlijk werkend, bijz. in 't verborgen), bn.
- Poten'tie** (macht, vermogen), v. gmv.
- Pot'er** (pootaardappel), m. -s.
- Potestaat'** (titel van den landvoogd, b.v. vroeger in Friesland), m. -taten. Zie **Podes'ta.**
- Pot'huis** (laag huisje leunend tegen een hoog huis), o. -huizen; er kwam een stem uit een schoenmakers-. (C. O.)
- Potichomanie'** (kunst om Chineesch porselein na te maken), v. gmv. (ch = sj).
- Pot'jeslatijn** (keukenlatijn), o. gmv.
- Pot'lammetje** (lam met den zuigpot gefokt), o. -lammetjes.
- Pot'lood** (mengsel van graphiet en leem), o. gmv.; een doosje - koopen, poeier van potlood.
- Pot'lood** (voorwerp), o. -looden; met een - teekenen, schrijven; een zacht -.
- Pot'looden** (met potloodpoeder inwrijven), ik heb gepotlood; een kachel, een fornuis -.
- Potnat'**, o.; het is één -, ze zijn van één soort.
- Potologie'** (leer der dranken), v. gmv.
- Potpourri'** (pot met ingemaakte of ingelegde kruiden, fig. mengelmoes, hutsput; muz.; muziekstuk uit onderscheiden aaneengeregen thema's samengesteld), o. -pourri's. (ou = oe).
- Pots** (poets, klucht, grap), v. -en.
- Pot'senmaker** (hansworst), m. -makers.
- Potsier'lijk** (kluchtig), bn. en bw.
- Pot'spel** (oud biljartspeel, waarbij ieder vier beurten krijgt, met gezamenlijken inleg), o. -spelen. Pieter verstout zich pot te spelen. (C. O.)
- Pot'stuk** (spaarpenning), o. -stukken; het laatste - ging aan brood. (Bog.)
- Pot'tebakker** (een soort van knikker van kleiaarde gebakken, in tegenstelling met marmeren en glazen knikkers), m. -bakkers.
- Pot'ten** (geld bewaren), ik heb gepot; -**ter**, m. -s; hij is een -ter, schrapper.
- Pot'tenbakker** (bakker van potten), m. -s; -**bakkerij'**, v. -en.
- Pot'tenbakkersschijf** (draaiend werktuig tot het vormen en bewerken van rond aardewerk), v. -schijven.
- Pot'visch** (watvischachtig zoogdier), m. -visschen; de - heet ook cachelot; de - wordt 19-25 M. lang.
- Pouf** (soort van belegesel, tot sieraad aan vrouwenkleeding), m. -s. Lees: poef.
- Pou'le** (biljartspeel met een inzet; potspeel), v.
- Pour'acquit'** (voldaan, onder rekeningen), bw.
- Pourboi're** (fooi, drinkgeld), v. -s. (ou = oe).
- Pour'faire'visite** (om een bezoek af te leggen), bw. Zie **p. f. v.** (ou = oe).
- Pourpar'ler** (praatje, smoesje), o. -s.
- Pour'passer le temps** (tot tijdverdrif), bw.
- Pour'prendre'congé** (om afscheid te nemen), bw. Zie **p. p. e.** (ou = oe)
- Poursui'te** (vervolging, doorzetting), v. -s.
- Poursui'veeren** (voortzetten, volhouden, vervolgen). Lees: poer-su-ie-vee'ren.
- Pousse-café** (glaasje likeur na de koffie), m. -'s.
- Pousseeren** (stooten, drijven, voorhelpen, bevorderen). (ou = oe).
- Pouvoir'** (macht, vermogen, bewind), o.; plein -, volmacht. Lees: poe-voar'.
- Praai'en** (een zeilend schip op zee met den roeper iets toeroepen), ik heb gepraaid.
- Praal** (pronk, luister, vertoon), v. gmv.
- Praal'hans** (pochhans, pronker), m. -hanzen.
- Praam** (plat kustvaartuig), v. pramen.
- Praam** (beklemming), m. pramen; dan week de - der droefenis. (Bild.), druk, knel.
- Praat** (gesnap, gebabbel), m. gmv.
- Praat'al** (babbelaar), m. en v. -allen; -**graag**, m. en v. -gragen; -**kous**, m. en v. -en; -**vaar** (praatzieke man), m. -s.
- Praat'ziek** (dolgraag pratende), bn.; de - oude Barend. (C. O.)
- Pra'chen** (vleiend bedelen, smeekend afvragen), ik heb gepracht; -**er**, m. -s; -**erij'**, v.
- Pracht** (luister, glans, praal), v. gmv.
- Pracht'ig** (rijk, heerlijk), bn. en bw.; -**heid**, v.
- Practica'bel** (doentlijk, uitvoerbaar, bruikbaar), bn.
- Prac'ticus** (ervaren man), m. -sen, -tici.
- Practijk'** (tegengestelde van theorie), v. gmv.
- Prac'tisch** (werkdadig, doelmatig), bn. en bw.
- Pradjoe'rit** (Java: inlandsch soldaat, ook belast met politiediensten; in Soerakarta soldaat der lijfwacht van den Soesoehoenan), m. -djoerits.
- Prac'advies**, o. -adviezen. Zie **Pre'advies.**
- Præben'de** (kerkelijk ambt met salaris), v. -n. Zie **Preben'de.**
- Præcep'tor** (leeraar aan een gymnasium), m. -s, -toren.
- Præceptorat'** (leeraarsambt), o. -raten.

- Prædicaat'** (spraak. naamwoordelijk deel van het gezegde), o. -caten.
- Prædicaats'zin** (spraak. zin, die den dienst verricht van een prædicaat), m. -zinnen, b.v.: *Hij wordt, wat zijn vader is.* Ook: *Gezegdezin.* Zie **Gezegde.**
- Prædicatief** (als naamw. deel v. h. gezegde), bn.; *het - gebruik der bn., b.v.: de toren is hoog.*
- Præfix'** (voorvoegsel), o. -fixen.
- Præ'historic** (vóór-historie), v. gm.v.; *de tijden der -*, de allereerste tijden nl. vóór den aanvang der menschengeschiedenis.
- Præhisto'risch** (voor-historisch), bn.; *de -e tijden.*
- Præparaat'** (bereiding, iets dat toebereid is), v. -raten; *een anatomisch -.*
- Præparaeren** (klaarmaken, voorbereiden); *een hand of voet - voor een anatomische les.*
- Præ'sens** (spraak. de tegenwoordige tijd), o. gm.v.
- Præ'ses** (president), m. -sides; *de - opende de bijeenkomst met een kort woord.* (Klikspan.)
- Præ'sidium** (voorzitterschap), o. gm.v.
- Præter'itio** (stijlfiguur. voorbijgang), v.; b.v.: *Ik wil niet spreken van..., van..., van..., maar ik herinner, enz. (ti = tsi)*
- Præteritum** (spraak. de verleden tijd), o. -s.
- Præ'tor** (bij de Romeinen: landvoogd, opziener, rechter, consul), m. -toren; *dus pleng ik, o -! dus pleng ik geen wijn.* (v. Lennep, Paradijsroos). Ook: **Præ'tor.**
- Præ'tuur'** (het ambt van den prætor), v. gm.v.
- Præ'mat'isch, præ'mat'iek'** (algemeen nuttig, leerzaam); *de geschiedenis - behandelen, d. i. aan de hand der feiten, niet bespiegeland; de -e sanctie, algemeene landsverordening; besluit van keizer Karel VI in 1724, waarbij zijn dochter Maria Theresia hem zou opvolgen.*
- Præ'hoë'** (Ind. schuit, scheepje, praam), v. -s.
- Præ'rial'** (9e maand of Grasmaand, van 20 Mei tot 18 Juni), m. gm.v. (ai = è).
- Præ'rie** (boomlooze grasvlakte in N.-Amerika), v. -riën.
- Præ'kkezeeren** (peinzen, uitdenken, verzinnen), gmz.
- Præ'ktijk'** (handeling), v. -en; *kwade -en.*
- Præ'ktijk'** (werkzaamheid of cliënteel van een advocaat, notaris of dokter), v. gm.v.
- Præ'ktizeeren** (van geneesheeren en rechtsgeleerden: het vak uitoefenen).
- Præ'ktizijn'** (rechtsofenaar, zaakwaarnemer), m. -zijns.
- Præ'len** (schitteren, vertoon maken), ik heb gepraald; -er, m. -s; -erij', v. -en.
- Præ'li'nes** (in suiker geroosterde amandelen), v. mv.
- Præ'men** (drukken, persen, knellen), ik heb gepraamd; -ing, v. -en.
- Præ'ng** (drukking, klemming, nood), v. -en; fig. *kwelling.*
- Præ'ngen** (klemmen, fig. benauwen; ook zeew.: oplaveeren), ik heb gepraagd; -er, m. -s.
- Præ't** (trotsch), bn. en bw, prat, pratst; *Selima (de kat) was - op de gunst van haar meesteres Klimeen.* (Bild.)
- Præ'ten** (spreken, kouten, babbelen, snappen), ik heb gepraat; -er, m. -s; -erij', v. gm.v.
- Præ'ten** (pruilen, koppig zijn), ik heb geprat.
- Præ'tziekte** (kwijnende ziekte), v. gm.v.
- Præ'uw** (plat Indiaansch vaartuig), v. -en. Zie **Præ'hoë.**
- Præ'xis** (de praktijk), v. gm.v.; *de - van een vak.*
- Præ'** (voor, vooraan, vooruit), o.; *het - hebben, den voorrang hebben, de voorkeur hebben.*
- Præ'advies** (voorafgaand advies), o. -vieszen; *het - van Burgemeester en Wethouders.*
- Præ'al'bel** (voorafgaande, voorloopig), bn.; *de -e quaestie, de zaak, die vooraf moet worden uitgemaakt.*
- Præ'ambu'le** (voorrede, inleiding), v. -s.
- Præ'ambleeren** (voorspelen, een inleiding maken, wijtloopig inleiden).
- Præ'ben'de** (kerkelijk ambt, ook titel, met daaraan verbonden jaargeld), v. -benden.
- Præ'cair'** (twijfelachtig, onzeker, wankelend), bn. (ai = è)
- Præ'caut'ie** (voorzichtigheid, voorzorg), v. -ties, -tiën. (au = oo)
- Præ'cedeeeren** (voorgaan, den voorrang hebben).
- Præ'cies'** (juist, nauwkeurig, stipt), bn. en bw.
- Præ'cieus'** (kostbaar, opgesierd of opgesmukt), bn.; *een -euz taal, een -ze stijl, gemaakt, geaffecteerd.*
- Præ'cien'se** (dame vol gemaaktheid in haar houding, manieren en taal), v. -cieus.
- Præ'cio'sa** (kostbaarheden), v. mv.
- Præ'cio'sa** (Spaansch heidinnetje, Zigeunerin uit een tooneelstuk), v. -ciosa's.
- Præ'cipiteeren** (scheikundig neerslaan of doen bezinken; overijlen, onbedachtzaam zijn).
- Præ'ciseeren** (met juistheid bepalen).
- Præ'cis'ie** (juistheid, nauwkeurigheid), v. gm.v.
- Præ'co'ce** (vroeg rijp, te vroeg ontwikkeld, ontijdig), bn.
- Præ'cociteit'** (vroeg ontwikkeling; ontijdigheid), v. gm.v.
- Præ'coniseeren** (loven, prijzen, verheffen).
- Præ'ceces'sor** (voorganger i. e. ambt), m. -s.
- Præ'destina'tie** (voorbeschikking), v.; *de leer der -*, strijdpunt tusschen de Arminianen en Gomaristen (1618). (t = ts)
- Præ'destineeren** (te voren of vooruit bepalen, voorbeschikken).
- Præ'dicaat'** (naam, benaming, eigenschap, titel), o. -caten; *op een examen het - voldoende halen.*
- Præ'dic'tie** (voorspelling, waarzegging), v. -ties, -tiën.
- Præ'dikant'** (leeraar, dominee), m. -en.
- Præ'dikant'** (R. K. kanselredenaar), m. -en; *onze pastoor is een talentvol -.*
- Præ'dikant'envereeniging**, v. -en.
- Præ'dikants'plaats**, v. -plaatsen.
- Præ'dika'tie** (het prediken, preek, leerrede), v. -ties, -tiën.
- Præ'diken** (verkondigen), ik heb gepredikt; -er, m. -s; -ing, v. Ook **Præ'cken.**
- Præ'diker** (een der zedekundige boeken van het Oude Testament), m. gm.v.
- Præ'dikheer** (Dominicaan), m. -heeren; *de orde der -heeren, gesticht in 1215 te Toulouse door den H. Dominicus.*
- Præ'dillec'tie** (vooringenomenheid, voorliefde), v. -s, -tien. (t = ts)
- Præ'disponeeren** (voorbereiden).
- Præ'disposi'tie** (aanleg, b.v. tot een ziekte), v. -s.
- Præ'domineeren** (overheerschen, het hoogste gezag voeren).
- Præ'ek** (leerrede), v. -en. Zie **Præ'dika'tie.**
- Præ'cken** (een preek houden), ik heb gepreekt; fig. iemand met waarschuwing en raad lastig vallen; -er, m. -s.
- Præ'fat'ie** (voorrede, voorbericht), v. -s, -tiën.

- Prefa'tie** (R. K. deel der H. Mis, inleidend tot de consecratie), v. -ties, -tiën.
- Prefect'** (gouverneur, bestuurder, hoofd), m. -fecten.
- Prefectuur'** (stedehouderschap; woning of kantoor van een prefect), v. -turen.
- Prefera'bel** (preferent), bn.
- Prefereren** (hooger stellen of achten, voortrekken, de voorkeur geven).
- Preferent'** (verkiestlijk, wat de voorkeur heeft), bn.; -e aandeelen.
- Preferen'tie** (voorkeur), v. -ties, -tiën.
- Prei** (soort van groente, look), v. -en.
- Prejudicia'bel** (nadeelig), bn. en bw.
- Prejudi'ce** (nadeel, schade, afbreuk, inbreuk), v. gmv.
- Prejudiceeren** (vooraf oordeelen, te vroeg beslissen; benadeelen, schaden).
- Préjugé** (vooroordeel), o. -s.
- Prelaat'** (R. K. geestelijke van hoogen rang, die een kerkelijk gebied bezit), m. -laten; een bisschop is een -; een kardinaal is een -.
- Prelaat'schap** (waardigheid van prelaat), o. gmv.
- Preliminair'** (voorloopig), bn. en bw. (ai = é)
- Preliminair'en** (voorloopige schikkingen), v. mv.; de - tot den vrede. (ai = é)
- Prelu'de** (muz. voorspel, inleiding), v. gmv.
- Preludeeren** (het voorspel spelen, doen voorafgaan als inleiding).
- Prelu'dium** (voorspel, bijzonder op orgels), o. -ums.
- Prematuriteit'** (vroegrijpheid, ontijdigheid), v. gmv.
- Prematuur'** (vervroegd, overijld, ontijdig), bn.
- Premedita'tie** (voorbedachtheid, voorafgaand overleg).
- Premediteeren** (te voren beramen of bedenken); -en misdaad -.
- Premi'ees** (eerstelingen als offergave), v. mv.
- Premie** (beloening, eereprijs; bij kooptieden de verzekeringsprijs, welke aan den verzekeraar betaald wordt), v. -miën, -mies.
- Premier'** (eerste, voornaamste), m. gmv.; hij is de -, de eerste, voornaamste, ook de eerste minister. Lees: premiee'. De premières halen, de zes eerste slagen in het quadrille-spel.
- Premis'se** (voorafgaande stelling eener sluitrede, waaruit het besluit wordt afgeleid), v. -n.
- Premonstraten'sers** (R.K. koorheeren, behoorende tot de orde der Augustijnen, ook wel Norbertijnen genoemd), m. mv.
- Prent** (kinderprent, gekleurde plaat), v. -en.
- Prent'achtig** (als een prent), bn.; een -e juffer, stijf, houterig.
- Prent'briefkaart**, v. -en. Ook Vue-kaart;
- Aan'zichtskaart**, v. -en is een germ.
- Prent'en** (drukken, teekenen), ik heb geprent, fig. zich iets in het geheugen -.
- Prent'enboek** (boekje met prenten), o.-boeken.
- Prent'enkabinet** (bewaarsaal van platen, gravures, etsen, enz.), o. -kabinetten.
- Preoccupa'tie** (afgetrokkenheid, vooroordeel), v. -ties, -tiën. (t = ts)
- Preoccupeeren** (voornemen, vooroordeelen inboezemen).
- Preparaat'** (iets, dat bereid is), o. -raten; een anatomisch -, een microscopisch -. Ook Préparaat'.
- Preparatief'** (toebereidsel), o. -tieven.
- Preparatoir'** (voorbereidend, voorloopig), bn.
- Prepareeren** (voor- of toebereiden, gereedmaken).
- Preponderant'** (overwegend, beslissend), bn.
- Preponderan'tie** (overwicht, meerderheid),
- Prepondereeren** (overwegend zijn). [v.
- Prerogatief'** (voorrecht), o. -tieven; de -tieven der Kroon, de voorrechten, b.v. het recht van genade. (g = g)
- Prerogeeeren** (te voren begeeren, den voorrang eischen; vóór den tijd betalen). (g = g)
- Pre'sage** (voorgevoel, voortekenen), o. -s.
- Presbyoop'** (verziend door ouderdom), bn.; -byopie', v. gmv.
- Presby'ter** (lid der orthodoxe of presbyteriaansche kerk in Schotland), m. -byters.
- Presbyteriaan'** (rechtzinnige in de Engelsche of Schotsche kerk), m. -anen.
- Presbyte'rium** (R. K. het priesterkerk in een kerk), o. -s.
- Prescribereen** (voorschrijven, gebieden).
- Prescriptie** (voorschrift; verjaring van een recht), v. -tiën, -ties. (t = ts)
- Presen'ning** (geteerd zeildoek als dekkleed tegen regen of vocht), v. -s; -broek, v. -broeken; -naad, m. -naden; -reep (een reep zeildoek), m. -reepen; -spijker, m. -spijkers. Ook: Prezen'ning.
- Present'** (geschenk, gift, gave), o. -en.
- Present'** (aanwezig, ook: helder van geest), bn.
- Presenta'bel** (geschikt om vertoond te worden, om aangeboden te worden), bn.
- Presenteeren** (voorstellen, toonen, aanbieden; mil. het geweer vóór houden).
- Presentie** (tegenwoordigheid), v.; - hebben, zwaarlijvig zijn; -geld (geld, dat uitbetaald wordt aan de ter vergadering aanwezige leden van sommige bestuurslichamen), o. -en; -lijst (lijst der aanwezigen), v. -lijsten.
- Preserva'tie** (bewaring, voorbehoeding), v. gmv.
- Preservatief'** (behoedmiddel), o. -tieven.
- Preserveeren** (bewaren, behoeden, beschutten).
- Pres'gang** (in Engeland het gaan pressen van matrozen), m. -gangen; -meester, m. -s.
- Presideeren** (voorzitten, een vergadering leiden). (s = z)
- President'** (voorzitter), m. -en; -schap, o.; -s'stoel, m. -en; -s'zetel, m. -s.
- Presi'dium** (voorzitterschap), o. gmv.
- Pressant'** (dringend, geen uitstel lijdend), bn.
- Presseeren** (noodzaken, drukken, dringen, haasten).
- Pres'sen**, ik heb -prest; soldaten -, matrozen -, met list of geweld tot den dienst aanwerven (in Engeland); -er, m. -s; -ing, v.
- Pressepapier** (papierneerdrucker), o. -s. Lees: -papiee'.
- Pres'sie** (drukking, drang), v. -s, -siën; - op iemand uit oefenen, hem dwingen, noodzaken.
- Prestant'** (zekere orgelpijp), m. -en.
- Presteeren** (doen, bewijzen, afleggen, vervullen); diensten -, een eed -; hij -t niet veel, levert niet veel, voert niet veel uit.
- Prestidigitateur'** (snelvingerige, goochelaar), m. -s. (g = zj)
- Presti'ge** (verblindings, overwicht, ook: roem, invloed), o.; te lange aarzeling zou ons -knakken in Indië. (g = zj)
- Prestis'simo** (muz. zeer vroolijk, ten uiterste snel), bw.
- Pres'to** (muz. zeer snel, erg gewind), bw.
- Presumeeren** (vermoeden, onderstellen).
- Presum'tie** (vermoeden), v. -tiën, -ties; - op iemand hebben, argwaan. (t = ts)

- Pret** (*vreugde, plezier*), v.; - hebben, - maken.  
**Préteeren** (*leenen, zich schikken*); daartoe zal ik mij nooit -, d. i. laten gebruiken.  
**Pretendeeren** (*eischen, aanspraak maken*); voorgeven; beweren, staande houden).  
**Pretendent** (*aanspraakmaker; minnaar; eischer; prins die naar de kroon staat*), m. - en.  
**Pretensie** (*aanspraak, recht; schuldvoordering; aanmatiging*), v. -siën, -sies.  
**Pretentieus** (*aanmatigend, ingebeeld*), bn. en bw. (t = ts)  
**Pretext** (*voorwendsel, uitvlucht, voorgeven*), o. - en.  
**Pre'tor** (*in 't oude Rome: rechter, later consul*). Zie **Præ'tor**.  
**Preto'rianen** (*soldaten van de lijfwacht der Romeinsche keizers*), m. mv.  
**Pre'tig** (*aangenaam, vroolijk*), bn. en bw.  
**Preu'kelen** (*met den pook in het vuur roeren*), ik heb -preukeld.  
**Preu'telen** (*knorren, pruttelen*), ik heb -preuteld; -aar, m. -s; -ing, v. - en.  
**Preu'telig** (*knorrig, kregel*), bn. en bw.  
**Preutsch** (*trotsch, nuffig*), bn. en bw.; *wat een -e dame!* gemaakt deftig; -heid, v. gmv.  
**Preu'tsche** (*gemaakt deftige juffer*), v. -n.  
**Preu've, pro've** (*onderhoud uit een gesticht van liefdadigheid*), v. -n.  
**Preu've** (*bewijs, proef*), v. -n.  
**Prevaleeren** (*meer gelden, den voorrang hebben*); zich -, zich schadeloosstellen, zich doen betalen.  
**Prevalent** (*den voorrang hebbend of verdienend*), bn.  
**Prevarica'tie** (*plichtverzuim, ambtsongetrooutheid*), v. -tiën, -ties. (t = ts)  
**Pre'velen** (*zacht lispelen*), ik heb -preveld; gebeden -; -aar, m. -s; -arij', v. - en.  
**Prevenan'te** (*voorkomendheid*), v. -s.  
**Prevenant** (*voorkomend, gediensig*), bn. en bw.  
**Prevenieeren** (*voorkomen; iemand van iets verwittigen*).  
**Preventie** (*voorkoming; waarschuwendekennisgeving, vooroordeel*), v. -s, -tiën.  
**Preventief** (*voorloopig, verhinderend*), bn.; -ve gevangenis, -ve hechtenis.  
**Prevot** (*schermeester*), m. -s.  
**Prezen'ning** (*scheepst. waterdicht zeildoek*), v. -s; *de kapitein en de officieren stiepen dien nacht onder een -*. Zie **Presen'ning**.  
**Priaap, Pria'pos** (*myth. tuingod, god der vruchtbaarheid, zoon v. Bacchus en Venus*), m.  
**Priëel** (*tuinhuysje van groen*), o. - en. Zie **Wees'je**.  
**Prie'gel** (*slaag, ransel*), m. gmv. gmv.  
**Prie'gelen** (*afrossen*), ik heb -priegeld; -aar, m. - en; -ing, v. - en.  
**Priem** (*breinaald, dolk, els*), m. - en.  
**Prie'men** (*doorboren*), ik heb -priemdm.  
**Priem'getal** (*rekenk. ondeelbaar getal*), o. -len; 13, 17, 19 zijn -getallen.  
**Pries'ter** (R. K. *geestelijke door den bisschop gewijd*), m. -s of -en.  
**Pries'terdom** (*priesterschaar*), o. gmv.  
**Priesteres** (*bij de heidenen, een vrouw bekleed met het priesterambt*), v. -sen.  
**Pries'terlijk**, bn. en bw.; *de -e waardigheid*; *met - bedaarden wandeltred*. (Staring).  
**Pries'terschap** (*voor de waardigheid of het ambt*), o.; (*collectief voor de priesters*), v. gmv.  
**Pries'terwijding** (R. K. *het wijden van priesters*), v. -wijdingen.
- Prij** (*krenq, aas*), v. - en. Ook: *booze vrouw*. gmv.  
**Prij'ken** (*pralen, pronken*), ik heb -prijkt; *met titels -; zijn naam -t in de geschiedenis*.  
**Prijs**, m. prijzen; *een - trekken*, nl. in de loterij; *voor den - van tien gulden*, d. i. waarde; *onder den - verkoopen*, lager dan de marktprijs; *dit boek is voor geen - meer te krijgen*, voor geen geld; *vaste prijzen*, er wordt niet afgedongen; *er werd een - op zijn hoofd gezet*, d. i. een som uitgelooft voor die hem vangt, levert of doodt; *op - stellen*, waardeeren; - *stellen op*, waarde hechten aan; *den eersten, den tweeden, den derden - hullen*, nl. bij een wedstrijd; *den - behalen*, de winner zijn.  
**Prijs** (*buit*), v.; *een schip - maken*, veroveren; *voor goede - verklaren*.  
**Prijs'courant** (*lijst, waarop de prijs der te leveren koopwaren is uitgedrukt*), v. - en.  
**Prijs'selijk, prijs'lijk** (*loffeljk*), bn. en bw.  
**Prijs'geven** (*ten beste geven*), ik gaf -, heb -gegeven; *het schip - aan de winden*.  
**Prijs'houdend** (*niet goedkoop wordend*), bn.  
**Prijs'kamp** (*wedstrijd om een prijs*), m. - en.  
**Prijs'uitdeeling**, v. -uitdeelingen.  
**Prijs'vraag** (*onderwerp, voor welks goede behandeling of beantwoording een prijs wordt uitgelooft*), v. -vragen.  
**Prijzen** (*loven, roemen*), ik prees, heb geprezen; *iemands gedrag -*, *zich zelven -*.  
**Prijzen** (*van een prijscijfer voorzien*), ik heb -prijsd; *al de waren zijn in dien winkel geprijsd*.  
**Prijzenswaar'dig** (*loffeljk*), bn.; *een - e daad*.  
**Prij'zig** (*bij prijs, duur*), bn. *Het spek blijft van 't jaar -*. (Koetsv.)  
**Prik** (*steek met een puntig voorwerp*), m. - ken.  
**Prik** (*dun, dor afgevalen takje*), m. - ken.  
**Prik** (*visch: negenooq, lampret*), m. - ken.  
**Prik'je** (*kleinigheid in geld*), o. -s; *voor een - koopen*, spotprijs.  
**Prik'kel**, m. -s, -en. Fig. *aansporing*.  
**Prik'kelbaar** (*lichtgevoelig*), bn. *En dat hart (van Byron)! . . . het was van nature -*. (Beets); *Da Costa was een - man*, fijngevoelig; -heid, v. gmv.  
**Prik'kelen**, ik heb -prikkelde. *Dat (alles) scheen de hoovaardij van den heer Kegge thans niet te -*. (C. O.); *iemands natijver -*. Fig. aanzetten, aanvuren; -ing, v. - en.  
**Prik'ken** (*steken*), ik heb -prik; -er, m. -s; -ing, v. - en.  
**Prik'slee** (*kleine slee*), v. -sleeën.  
**Prik'tol** (*werptol*), m. -tollen. *Ik wil u geen oogenblik van - of hoepel aftrekken*. (C. O.)  
**Priil** (*vroolijk, frisch, vroeg*), bn.; *de -le jeugd*.  
**Pri'ma** (*eerste, hoogste [eener school]*), de beste, fijnste in zijn soort), v. -s.  
**Primaat** (R. K. *aartsbisschop in de R. K. kerk*), m. -maten; *de - volgt in rang op den Patriarch*.  
**Primaat** (*eerste of voornaamste*), m. -aten; *de -maten van mijn dorp*. (Koetsveld); -schap, o. gmv.  
**Pri'ma-don'na** (*eerste tooneelspeelster of zangeres*), v. -s.  
**Primalr** (*beginnend*), bn.; -e gebergten, nl. van graniet: *een -e school*. (ai = è)  
**Pri'ma vis'ta** (muz. *op het eerste gezicht*); *koop. op zicht, op vertoon betalen*, b.v. een wissel).  
**Prime** (muz. *eerste toon van een octaaf*), v. -n.

- Primen** (R. K. eerste klooster-morgengebeden), v. mv.
- Primeur** (het eerste), v. -s; de - hebben, de eerste zijn, die iets ontvangt of inziet.
- Primitief** (oorspronkelijk, allereerst, aanvankelijk), bn. en bw.
- Primo** (vooreerst, ten eerste), bw.
- Primo** (de eerste dag der maand), m. -'s.
- Primula** (sleutelbloem, sierplant), v. -'s.
- Primus** (eerste prijsbehaler op een school, enz.), m. -sen; dan doen alle -sen gratiasen. (C. O.)
- Primus in'ter pares** (de eerste onder zijns gelijken in rang), m.
- Prin'eeps** (de eerste, de vorst, Rom. keizer), m. Zie **Prins**.
- Principaal** (patroon, hoofdpersoon, heer, meester, lastgever), m. -palen.
- Principaal** (voornamelijk, hoofdzakelijk), bn. en bw.
- Princi'pe** (grond, grondbeginsel), o. -s.
- Principieel** (volgens grondregels), bn.; een - tegenstander, uit beginsel; een -e beslissing.
- Prins** (koningszoon), m. -en; hij is - van den bloede, d. i. uit het regeerend stamhuis; ook, titel: Prins Bismark; zegsw. van den - geen kwaad weten, totaal onschuldig zijn; den - gesproken hebben, niet geheel nuchter zijn.
- Prins'dom**, o. -dommen; het - Oranje.
- Prins'envlag** (de vlag van Oranje), v. -gen; de - was oranje, wit en blauw (oranje-blauw-bleu).
- Prin'ses** (vrouw van een prins; vr. prins), v. -sen.
- Prinses'senboon**, v. -boonen; -boontjes (suikerboontjes), o. mv.
- Pri'or** (R. K. overste in een mannenklooster), m. -s; -schap (waardigheid, rang van prior), o. gmv.
- Pri'o'ra** (voorafgaande zaken), v. mv.
- Prioraat** (de waardigheid of het bestuur van prior of priores), o. gmv.
- Priores** (R. K. kloosteroverste in een vrouwenklooster), v. -sen.
- Pri'o'ri** (â), bw.; een bewijs, redeneering -, argumentatie, in welke men van den aard der oorzaak tot den aard der gevolgen besluit.
- Prioriteit** (voorrang, voorkeur), v. gmv.
- Priory** (R. K. klooster met een prior of priores; ook de kerk van dat klooster), v. -'s.
- Pri'se d'eau** (vergaarbak van leidingwater), v. -s d'eau. (eau = oo)
- Priseeren** (schatten; de waarde aanstaan); -der, m. -s; -ing, v. -en. Ook: Snuiven.
- Pris'ma** (kantzuil; driezijdig gestepen glas), o. -ma's, -mata; -tisch, bn.
- Prismoï'de** (meetkundig lichaam), o. -n.
- Prison** (gevangenis), v. -s; in de - zitten.
- Privaat** (heimelijk gemak), o. -vaten. Ook in samenstellingen als bn. voor: afzonderlijk, bijzonder, particulier, b.v. **privaat-docent**.
- Privaat-docent** (leeraar aan een hoogeschool), m. -docenten; een - bezit geen aanstelling als professor.
- Privaat-recht**, o. gmv.; bij - denkt men aan betrekkingen tusschen burgers van denzelfden staat.
- Priva'tie** (ontbering, verties), v. -tiën, -s.
- Privatief** (uitsluitend, eigen, afzonderlijk), bn.; -ve jacht, eigen, afzonderlijke jacht.
- Privatief** (spraak. werkwoord, dat een berooven, een ontdoen van uitdrukt), o. -tieven; schillen, ragen, onbolsteren, plunderen zijn -.
- Priva'tum** (afzonderlijk), bw.
- Privé** (belang), o. gmv.; in of voor zijn - handelen.
- Priveeren** (berooven, onttrekken).
- Privile'gie, privile'ge** (voorrecht, vergunningsbrief), o. -gies, -giën, -leges.
- Privilegeeren** (bevoorrechten, vrijheden toestaan, b.v. aan de steden).
- Prix** (prijs, waarde), m.; - fixe, vaste prijs; lees: prie fieks.
- Pro** (voor, ten, naar, tot, enz.), vz.; - aris et focis, voor haardsteden en altaren.
- Pro** (voor), o. gmv.; het - en contra (tegen) eener zaak.
- Probaat** (beproefd, echt), bn.; een - middel.
- Proba'bel** (waarschijnlijk, geloofbaar), bn.
- Probabilis'me** (waarschijnlijkheidsleer), o. gmv.
- Probabiliteit** (waarschijnlijkheid), v. -en.
- Proba'tum est** (dat is opperbest).
- Probeeren** (beproeven, toetsen, onderzoeken, bewijzen); -sel, o. -s; -steen (proefsteen, toetssteen), m. -steenen.
- Probit'eit** (braafheid, rechtschapenheid, goede trouw), v. gmv.
- Proble'ma, probleem** (opgave, vraagstuk; twijfelachtige strijdvraag, welke nog te onderzoeken is), o. -mata; -blemen.
- Problematiek, problema'tisch** (raadselachtig, twijfelachtig), bn.
- Procedeeren** (handelen, te werk gaan, een rechtsgeding voeren).
- Procedu're** (rechtsgeding, ook handelwijz), v. -s, -n. Zie: **Proces**.
- Procent**, o. -en. Zie: **Percent**. Het rekenkundig teeken voor **Pct.** is  $\%$ .
- Proces** (rechtsgeding; wijze van behandeling, verloop, gang), o. -sen; het - tusschen Plus en Stuyck. (E. Staas); het - eener ziekte.
- Proces'kosten** (tarief van onvermijdelijke onkosten bij een geding), m. mv.
- Proces'sie** (R. K. kerkelijke omgang, plechtige bede- of kerkvaart; net geordende optocht van priesters en leeken op bijzondere feestdagen), v. -siën, -sies.
- Proces'siesgewijze** (op de manier van een processie), bw.; de Edelen trokken - naar het paleis van Margareta. (1566)
- Proces'sievlinder** (nachtvlinder, familie der spinners), m. -vlinders; de rups van den - is verderfelijck voor de eiken.
- Proces-verbaal** (een van ambtswege geschreven uiteenzetting van de toedracht eener gebeurtenis van den gang eener rechtszaak, enz.), o. -sen-verbaal.
- Proclama'tie** (openlijke bekendmaking aan het volk, de regering of de kroon betreffende), v. -tiën, -ties. (t = ts)
- Proclameeren** (uit- of oproepen, verkondigen, openlijk bekendmaken).
- Pro-consul** (stedehouder bij de Romeinen in de wingewesten), m. -consuls.
- Pro contant** (tegen gereede betaling), bw.
- Procrastina'tie** (verschuiving, vertraging, uitstel), v; gmv.
- Procrastineeren** (verschuiven tot op den dag van morgen, vertragen, uitstellen).
- Procrustus** (myth. de uitrekker, fabelachtige Grieksche roover, die de reizigers herbergde en mishandelde, door ze uit te rekken of de leden te knotten tot ze juist in het bed pasten), m.; fig. het - bed der critiek.
- Procura'tie** (bezorging, besturing eener zaak;

- schriftelijke volmacht of lastgeving*), v. -tiën, -s.
- Procura'tor** (bij de Romeinen: ambtenaar, belast met 's keizers geldelijke belangen; lasthebber), m. -s, -to'ren.
- Procura'tor** (R. K. de door den prior gekozen beheerder der geldmiddelen van een klooster), m. -s.
- Procureeren** (bezorgen, verschaffen).
- Procureur** (pleitbezorger), m. -s; -schap, o.
- Procureur-generaal** (officier van justitie bij een gerechtshof of den Hoogen Raad), m. -s-generaal.
- Pro De'o** (om Gods wil, om niet), bw.
- Prodigiaal** (verkwistend, doorbrengend), bn.
- Prodigaliteit** (kwistigheid, verkwisting), v. gmv.
- Prodigeren** (doorbrengen, verkwisten).
- Prodigiens'** (wonderbaar, verbazend), bn.
- Produceeren** (te voorschijn- of bijbrengen; voortbrengen).
- Producent'** (voortbrenger), m. -en. Zie **Consument'**.
- Product'** (voortbrengsel, opbrengst, vrucht), o. -en.
- Product', produkt'** (rek. uitkomst eener vermenigvuldiging), o. -en.
- Productie** (voortbrenging), v. gmv.
- Productief** (voordeelig, vruchtbaar), bn.
- Productiviteit** (vruchtbaarheid, voortbrengende of scheppende kracht), v. gmv.
- Proef** (blijk, bewijs), v. proeven; rekenk. de - op de som, de negen-. O, al te wrang een - van 's noodlots onbestand. (Staring).
- Proef** (eerste afdruk ter correctie), v. proeven; ik zal u - zenden; zend mij een tweede -; -blad, o. -en; -druk, m. -ken.
- Proef** (proefje, om iets te keuren), v.; een - aardappels, een - wijn, een - sigaren; ergens een - van nemen. Fig. op de - preeken.
- Proef'blad** (afdruk, dienende als proef), o. -bladen.
- Proef'houdend** (echt, van goed gehalte), bn.
- Proef'jaar** (jaar van beproeving), o. -jaren; in dit klooster zijn twee -jaren.
- Proef'naald** (toetsnaald), v. -naalden; de - wordt over den toetssteen gestreken om het achtergebleven spoor te vergelijken met dat van het te keuren gouden voorwerp.
- Proef'nummer, -nummer** (aflevering ter kennismaking), o. -s.
- Proefondervin'delijk**, bn. en bw; -e natuurkunde, d. i. physica; iets - bewijzen.
- Proef'steen** (toetssteen voor goud en zilver), m. -steenen.
- Proef'stuk** (meesterstuk bij de voormalige gilden), o. -stukken.
- Proëminent'** (vooruitspringend, vooruitstekend), bn.
- Proes'ten**, ik heb -proest; wij - het uit, den lach niet kunnen inhouden, zenuwachtig in lachen uitbarsten.
- Pro et con'tra** (voor en tegen), o.; het - eener zaak; als bw.: Dat is een rare kerel, . . . hij schrijft voor geld; - schrijft hij voor geld. (C. O.)
- Proe've**, v. -en. Zie: **Proef**.
- Proe'ven** (smaken; ondervinden, leeren kennen), ik heb -proefd; gij moet dien wijn goed -; nu kan hij dat leed ook eens -; men kan uit dat gedicht den Engelschman -.
- Proe'ver** (drinkbroer), m. -s.
- Profaan'** (ongewijd; niet heilig), bn. en bw; de -fane geschiedenis, een - schrijver.
- Profana'tie** (ontheiliging), v. -s, -tiën.
- Profaneeren** (ontheiligen, oontereen; met het heilige spotten).
- Profeet'** (gevolmachtigd woordvoerder in Israël, verder: voorspeller, ziener), m. -feten.
- Profes'sen** (R. K. de geloften afleggen als kloosterling, ook doen afleggen); zie **Ge-profest'**.
- Profes'sie** (geloofsbelijdenis; kloostergelofte; beroep, handwerk), v. gmv.
- Profes'sional-rijder**; ook -amateur (sport. beroepsrijder), m. -s. Lees: profes'sionel.
- Profes'sor** (leeraar, inzonderheid hoogleeraar), m. -en, -s.
- Professoraal** (tot het hoogleeraarsambt behoorende), bn. Fig. allerdeftigst, beslissend: op -alen toon.
- Professoraat'** (hoogleeraarschap), o. -aten.
- Profeteeren** (voorzeggen, voorspellen).
- Profetes'** (vrouwelijke profeet), v. -sen.
- Profetie'** (voorspelling), v. profetieën.
- Profetisch** (voorspellend), bn. en bw; hij sprak op -en toon.
- Proficiat!** (Wel bekomme het u! Geluk er mee!)
- Profiel** (beeld van ter zijde, het gelaat op zijde; een gebouw, in doorsnede voorgesteld), o. -en.
- Profijt'** (voordeel, winst), o. -en.
- Profijt'lijk** (voordeelig), bn. en bw; -heid, v. gmv.
- Profijt'ertje** (klein kokertje o. e. blaker), o. -s.
- Profita'bel** (voordeelig, winstgevend), bn. en bw.
- Profiteeren** (winnen, voordeel of nut trekken; nuttig, winstgevend zijn).
- Profluereen** (voortloeien, uit iets volgen, ontspringen).
- Pro for'ma** (voor het oog, voor de leus), bw.
- Profunditeit** (diepte, grondigheid), v. gmv.
- Profun'dis** (R. K. boetsaam, in tijdkensten wel gezongen), v. De - heet naar de aanvangswoorden: de profundis, d. i. uit de diepte (heb ik tot U geroepen).
- Profu'sie** (verkwisting, overvloed), v. gmv.
- Progno'se** (geneesk. aanwijzing van den vermoedelijken loop eener ziekte), v. gmv.
- Prognosticeeren** (voorzeggen, voorspellen).
- Prognostiek'** (voorzeggingskunst), v. gmv.
- Program'ma** (lijst, overzicht, korte inhoud), o. -s; het - der feesten; het - van iemands beginselen; het - der cursussen.
- Progres'** (vordering, vooruitgang), v. -en.
- Progres'sie** (voortschrijding, voortgang, opklimming), v. -s, -siën; - bij jaarwedden.
- Progressief'** (voortschrijdend, opklimmend), bn. en bw; -ieve assimilatie (spraakk.), als in: lommerd uit lomberd; een -ve belasting; het schoolgeld - heffen.
- Progressist'** (voorstander, aanhanger van den vooruitgang), m. -en.
- Progressis'tisch** (vooruitstrevend), bn.; de -e partij in Spanje sedert 1842.
- Prohibeeren** (den invoer verhinderen, stremmen, beletten, verbieden).
- Prohibi'tie** (verbod, stremming), v. -s, -siën. (t = ts)
- Prohibitief'** (verbiedend, terughoudend), bn.
- Prohibitionis'ten**, m. mv.; de - willen den vrijen invoer belemmeren. (ti = tsi)
- Project'** (voornemen, ontwerp); plan, voor-slag, ter uitvoering eener zaak), o. -en.
- Projecteeren** (ontwerpen, plannen maken), **Projectie** (afbeelding van een voorwerp,

- vlak of lijn op een plat vlak), v. -s, -tiën.  
**Projectiel** (wat ook door een werktuig geworpen wordt; ook kanon, geweer), o. -tielen.  
**Prol** (appelbrij), v. gmv.  
**Proletariaat** (gezamenlijke armen, de stand der proletariërs), o. gmv.  
**Proleta'riër** (behoefte, arme), m. -s.  
**Pro li'bitu** (naar welgevallen), bw.  
**Pro'lix** (wijdloopig, omslachtig), bn.  
**Prolixiteit** (wijdloopigheid), v. gmv.  
**Prol'lig** (dik, als prol), bn.; wat zit hij - in de winterkleeren!  
**Prolonga'tie** (verlenging, later gestelde termijn van afbetaling, uitstel), v. -tiën, -ties.  
**Prolongeer** (verlengen, uitstellen, een lateren termijn stellen). (g = g)  
**Proloog**, **prolo'gus** (inleiding, voorafpraak), m. -logen; de - in het eerste bedrijf van G. van Aemstel telt 162 regels.  
**Pro memo'ria** (ter herinnering), bw.  
**Promena'de** (wandeling; ook wandelweg), v.-s.  
**Promeneeren** (wandelen; laten rondgaan).  
**Promes'se** (belofte; schuldbekentenis, acceptatie), v. -n; een - van betaling.  
**Promo'tie** (bevordering tot hooger rang; toekenning van een academischen graad), v. -tiën, -ties; -partij (studentenfeest bij een promotie), v. -en.  
**Promo'tor** (voornaamste drijver eener zaak; professor, onder wiens leiding een doctorandus promoveert), m. -s.  
**Promoveeren** (bevorderen, verheffen, verhoogen; een academischen graad verkrijgen), iem. -, hem een academ. graad toekennen.  
**Prompt** (bereid, gereed; haastig, gezwind, snel; stipt), bn. en bw.; een -e bediening.  
**Promptitu'de** (stiptheid; snelheid), v. gmv.  
**Promulga'tie** (openbare bekendmaking, afkondiging), v. -s, -tiën. (t = ts)  
**Promulgeeren** (bekendmaken, afkondigen).  
**Pronceeren** (prijsen, ophemelen, uitbazunen).  
**Proncur'** (zwetser, pocher), m. -s.  
**Pron'ikgetal** (rek. som van een kwadraat en zijn wortel), o. -getallen, b.v. 6 = 2X2 + 2.  
**Pronk** (sieraad, opschik), m. Maar zulk een -, dien heeft de Landvrouw haar gegeven! (Staring); te - staan, vero. straf oefening: aan of op de kaak staan.  
**Pronk** (processie, gevolgd door kermis in Limburg), m. -en. gew. Zie **Bronk**.  
**Pronk'aard**, **pron'kerd**, **pron'ker** (tijdjel jonkman), m. -s.  
**Pronk'beeld** (fraai standbeeld), o. -beelden.  
**Pron'ken** (vertoon maken), ik heb -pronkt; -er, m. -s; -erij', v. -en.  
**Pron'kerig** (tijdjel), bn. en bw.; hij is altijd - gekteed, d. i. sierlijk.  
**Pronk'gewaad** (statiekleding), o. -gewaden.  
**Pronk'juweel** (fig. het beste; iets of iemand, dat of die uitmunt), o. -juweelen.  
**Pronk'stuk** (fraaiste stuk, sieraad), o. -ken.  
**Pronk'ziek** (gaarne pronkende), bn.; een - mensch, pronkzuchtig.  
**Pronk'zucht** (sterke neiging tot pronken), v. gmv.; de - dezer dames.  
**Prono'men** (voornaamwoord), o. pronomina.  
**Pronominaal** (voornaamwoordelijk), bn.  
**Prononceeren** (uitspreken, beslissen).  
**Prononcia'tie**, **pronuncia'tie** (uitspraak), v. gmv.; de - is een afdeling der taalstudie.  
**Pron'selaar** (knoeier, kwanselaar), m. -s.  
**Pron'selen** (knoeien, schacheren, kwanselen), ik heb -pronseld.  
**Pron'selgeld** (zakgeld, pasgeld), o.; -werk (knoeiwerk), o. gmv.  
**Pronunciamenten to** (opstandsverklaring van Spaansche of Z.-Amerik. krijgsoversten en soldaten tegen hun regeering), o. -'s.  
**Pronuncia'tie** (uitspraak), v. gmv. Meer: prononcia'tie. (t = ts)  
**Prooi** (buit), v. -en; hij is aan uroeging ter -, overgegeven.  
**Proos'dij** (woning van een proost), v. -en.  
**Proost** (R. K. kanunnik belast met het beheer der tijdelijke goederen van het kapittel, alsmede met de regeling der tijdelijke zaken), m. -en.  
**Proost'schap** (waardigheid of bestuur als proost), o. gmv.  
**Prop** (stop van hooi, werk, stroo, hout, enz.), v. -pen.  
**Prop** (korte dikke persoon), m. en v. -pen.  
**Propæden'tica**, -**tiëk** (voorbereidende studie), v. gmv.  
**Propæden'tisch** (voorbereidend), bn.; een - examen, dat de hoogere examens voorafgaat.  
**Propagan'da** (in 1622 door den Paus verordende congregatie tot voortplanting van het R. K. geloof; ook: middel om politieke lerrstellingen te verbreiden), v.; - maken.  
**Pro pa'tria** (voor het vaderland), bw.  
**Propa'tria-papier** (Hollandsch papier met dezen naam als watermerk), o. gmv.  
**Propensie** (neiging, zucht, geneigdheid), v. gmv.  
**Prop'er** (net, zindelijk), bn. en bw.; met -e handen, zich - wasschen; -heid, v. gmv.; -tjes, bw.  
**Prophylac'tisch** (geneesk. verhoedend, voorkomend, afwendend), bn.; -e maatregelen.  
**Proplas'ma** (model van leem of klei), o. -'s.  
**Proponeeren** (voorstellen, voorstaan).  
**Proponent** (voordrager, voorsteller; candidaat-predikant), m. -en.  
**Proponents'plaats** (kleine protest. gemeente, waar een proponent kan beroepen worden), v. -plaatsen.  
**Propoost** (voornemen, uiting, aanbod, voorslag, voordracht, aanbidding), o. -en.  
**Propor'tie** (evenredigheid), v. -tiën, -ties.  
**Proportioneel** (in verhouding, evenmatig, naar evenredigheid), bn.  
**Proportioneeren** (evenredig maken, in verhouding brengen).  
**Propos'** (aanbod, voorslag), o.; à -; juist van pas, ter rechter tijd. Zie **A-propos**. Lees: *propoo'*.  
**Proposi'tie** (voorstel), v. -tiën, -ties; een biljet vol van de schandelijkste -tiën aan een eerbaar meisje. (C. O.) (t = ts)  
**Proposi'tie** (dichtk. voorstelling des onderwerps bij den aanvang v. e. heldendicht), v. -s, -tiën; b.v. Ik zing den ondergang van d'eersten wereldgrond, enz. (Bild.). (t = ts)  
**Prop'pen** (met kracht oppullen), ik heb -propt; de jongen propte zijn mond vol, zijn zakken vol; het was daar proppend vol.  
**Prop'penschiet** (werktuig, klapbus), m. -s.  
**Pro'pria ma'nu** (met eigen hand, eigenhandig), bw.  
**Proprië'tair** (eigenaar, bezitter), m. -s. (ai = e)  
**Proprië'teit** (eigendom, recht van eigendom), v. -en.  
**Pro pri'ma** (vooreerst, ten eerste), bw.  
**Propugneeren** (voorvechten, iets beschermen, verdedigen). (gn = nj)

- Prop'vol** (overvol), bn.; *de zaal was -*.  
**Prorec'tor** (plaatsvervang. rector), m. -s, -en.  
**Proroga'tie** (verdaging, verlenging, verschuiving, b.v. van een termijn), v. -s, -tiën.  
**Prorogeeren** (uitstellen, b.v. een wissel).  
**Proscribereen** (vogelwrij verklaren, uit het land verbannen).  
**Proscrip'tie** (verbanning, vogelwrijverklaring), v. -s, -tiën.  
**Prosec'tor** (assistent in de anatomie), m. -s.  
**Proseant'ie** (voortzetting, rechterlijke vervolging), v. -s, -tiën. (t = ts)  
**Proseliet'** (aankomeling, nieuwbekeerde, een overlooper in 't geloof), m. -en.  
**Proselie'tenmaker** (geloofswerver), m. -s.  
**Proselietenmakerij'** (zucht om belijders voor zijn geloof te winnen), v. gmv. (s = z)  
**Proserpi'na** (myth. gemalin van Pluto, koningin der onderwereld), v. gmv.  
**Pro'sit!** (Wel bekomme het u! Gezondheid!), tw.  
**Pro'sodie'** (dichtk. leer der versmaten, leer van de lengte of korthed der lettergrepen in een versregel), v. gmv.  
**Prospect'** (uitzicht, aanblik; planteekening; doorzichtigheid tafereel), o. -en.  
**Prospec'tus** (voorloopige aankondiging van een werk om in druk uit te geven, van een te vestigen zaak enz.; beschrijving der voordeelen en voorwaarden eener uit te geven leening, enz.), o. -sen.  
**Prosperereen** (gedijen, in gelukkige omstandigheden komen of zijn).  
**Prosperiteit'** (geluk, welvaart, bloei, voorspoed), v. gmv.  
**Pros'sen** (broddelen, knoeien), ik heb -prost.  
**Prosternereen** (nederknielen).  
**Prostitueeren** (openlijk aan schande prijs geven, onteeren, schandvlekken); *zijn naam -, zijn eer -*.  
**Prostitu'tie** (ontucht, openbare ontucht), v. gmv. (tie = tsie)  
**Pro'tasis** (voorzin van een periode), v. -sen.  
**Protec'tie** (bescherming, begunstiging, hoede), v. gmv. (tie = sie)  
**Protectionist'** (voorzander van beschermende rechten), m. -en.  
**Protectionis'tisch** (de protectie betreffende), bn.; -e wetten, -e invoerrechten.  
**Protec'tor** (beschermheer), m. -to'ren, -s; Cromwell was - van Engeland (1648-'58).  
**Protectoraat'** (beschermheerschap), o. gmv.  
**Protégé** (beschermeling, gunsteling), m. en v. -'s. (g = z)  
**Protegeeren** (beschermen, vooruithelpen).  
**Protel'nestoffen** (eivutstoffen), v. mv.  
**Protest'** (tegenspraak, verzet; formeele weigering tot betaling van een wissel), o. -en.  
**Protestant'** (Hervormde), m. -en.  
**Protestantis'me** (zedeleer en geloof der Calvinisten of Protestanten), o. gmv.  
**Protestantsch'**, bn.; een -e vrouw, het -e geloof, de -e kerk.  
**Protesteeren** (zich verzetten, opkomen tegen; het protest van een wissel gerechtelijk laten opmaken).  
**Pro'teus** (myth. een zeegod met voorspellend vermogen en die allerlei gedaante kon aannemen), m. (eu = ui)  
**Pro'thesis** (spraak. voorvoeging), v. b.v. in *slinker* (linker), *nijver* (ijver), *tachtig* (acht).  
**Protocol'** (verstay eener staatkundige vergadering of van een congres), o. -len.  
**Protonota'rius** (R. K. lid van het college der 12 pauselijke notarissen, belast met het opmaken van alle akten), m. -sen; ook een eertitel, die recht geeft den mijter te dragen.  
**Protoplas'ma** (oorspronkelijk beeld, voorbeeld), o. -'s.  
**Protoplas'men** (eerste levenskiemen), o. mv.  
**Protoplas'ten** (de eerste menschen), m. mv.  
**Protoplastiel'** (eerstgevormd, in den oorspronkelijken vorm), bn.  
**Prototy'pe** (oorspronkelijk model, eerste afdruk van een ets-gravure, enz.), v. -n.  
**Protozo'a** (laagst ontwikkelde diergroep), o. mv.  
**Prouveeren** (bewijzen, aantoonen, doen blijken); *dat prouweert voor hem, pleit in zijn voordeel. (ou = oe)*  
**Pro've** (liefdegave; gift in brood, vleesch, enz., onderhoud uit een liefdadig gesticht), v. -n. Zie: **Preu've**.  
**Provençaal'** (inwoner van Provence), m. -len. Fig. minnedichter, troubadour der middeleeuwen.  
**Provençaalsch'** (eigen taal in het zuiden van Frankrijk, thans een dialect), bn.; als zn. o.  
**Provença'len** (ridderlijke minnezangers der 12e en 13e eeuw in zuidelijk Frankrijk of Provence, alsmede in Spanje), m. mv.  
**Proveeleeren** (opbrengen, winst opleveren, voordeel aanbrengen).  
**Provenier'** (degene, die een prove geniet, ook hij, die in een armhuis is), m. -s.  
**Proveniers'huis** (armhuis), o. -huizen.  
**Proventu'** (winst, bedrag, opbrengst, voordeel), o. -'s; de -'s van iets ontrangen  
**Prover'be, prover'bium** (spreekwoord, denk- of zedenspreuk), o. -s.  
**Proverbiaal'** (spreekwoordelijk), bn. en bw.  
**Proviand'** (voorraad, leeftocht b.v. van een leger), v. gmv.; -schip, o. -schepen; -waggen, m. -s.  
**Proviandeeren** (van leeftocht of spijzen voorzien).  
**Provideeren** (voorzien, verzorgen).  
**Provident'ie** (voorzienigheid), v. gmv.  
**Provinciaal'** (gewestelijk), bn.; de -ale Staten, het - bestuur, een - blad.  
**Provinciaal'** (iemand uit de provincie, dorpeting), m. -alen.  
**Provinciaal'** (R. K. hoofd van een ordeprovincie), m. -alen; de pater - is b.v. het hoofd van alle Jezuïeten in eenig land.  
**Provincia'le Sta'ten**, m. mv.  
**Provincialis'me** (gewestelijke uitdrukking), o. -n; onder de -n zijn vooral de Limburgismen eigenaardig.  
**Provin'cie** (eig. wingewest; thans min of meer afgerond deel van een land), v. -ciën, -cies; de zeventien -ciën.  
**Provin'ciehout** (rood verfhout), o. gmv.  
**Provi'sie** (voorraad; het loon van makelaar of commissionair nl.  $\frac{1}{8}\%$ , het toekomende voordeel, de winst; aftrekking eener som voor gedane moeite), v. -siën, -sies. (s = z)  
**Provi'siekamer** (voorraadkamer), v. -kammers; -kast, v. -en; -kelder, m. -kelders.  
**Provisioneel'** (bij voorraad, vooruit, uit voorzorg, voorshands, voorloopig), bn. en bw.  
**Provi'sor** (zaakbezorger, of bevoegd waarnemer in een apotheek; ook opziener), m. -s.  
**Provoeca'tie** (uitdaging, tarding, terging), v. -tiën, -ties. (t = ts).  
**Provoceeren** (uitdagen, ergens toe opeischen; zich op iets beroepen).



- Provoost'** (opzicner van orde en tucht in een legerplaats), m. -en.
- Provoost'** (militair straflokaal), v. -en; de soldaat kreeg drie dagen -, opsluiting.
- Proximateit'** (nabijheid, nabuurschap; nauwe verwantschap), v. -en.
- Pro'za** (rechtuitgaande rede; ongebonden stijl, taal van het gewone leven), o. gmv.
- Proza'isch** (niet dichtertlijk, gewoon, alledaagsch), bn. en bw.
- Prozaïs me** (het proza, fig. het alledaagsche), o.
- Prozaïst'** (prozaschrijver), m. -en.
- Pru'de** (schijnzedig, nuffig), bn.; als zn. (zedige muf, preutsche schoone), v. -s.
- Prudentie'** (omzichtigheid, beleid), v. gmv.
- Pruderie'** (schijnzedigheid, gemaaktheid, kwezelachtige preutscheheid), v. -en.
- Pruik, paruik'** (behaard hoofddeksel), v. -en.
- Pruik** (ouderwetsche man), m. -en; scherts. wat een oude -! een sociëteit vol oude -en.
- Pruik'kenmaker**, m. -s; hij loopt op een -sdrafje, d. i. eenigszins gejaagd.
- Pruik'kentijd** (het laatst der 18e eeuw, Jan-Salietijd), m. gmv.
- Pruik'kerig** (ouderwetsch), bn.; -heid, v. gmv.
- Pruik'len** (pratten, misnoegen of wrevel toonen), ik heb -pruuld; -er, m. -s.
- Pruim** (vrucht, ook stukje of bosje tabak om te kauwen), v. -en.
- Pruim** (pruimeboom), m. -en.
- Pruimeboom**, m. -boomen.
- Pruimedant'** (gekonfijte pruim), v. -en.
- Pruimelaar** (pruimeboom), m. -s. Vl.
- Pruim'en** (tabak kauwen), ik heb -pruimd; fig. smakelijk eten; -er, m. -s; -erij', v.
- Pruimsch** (ernstig, diepdenkend), bn. en bw.; Toon trok den mond in een -en plooi. (Cremer); hij keek erj -.
- Pruim'tabak** (n.l. om op te kauwen), v. gmv.
- Pruis** (inboorting van Pruisen), m. -en.
- Pruis'en** (koninkrijk in Duitschland), o.
- Pruis'isch**, bn.; hier is wat - geld; zegsw. dat ziet er - uit, leelijk, slecht.
- Pruis'isch-blauw** (Berlijnsch-blauw), o.
- Pruis'isch-zaur** (licht vergift, blauwzuur), o. gmv.
- Pruil** (nietig ding, vod, beuzeling), v. -len.
- Pruil'achtig** (onbeduidend, nietig), bn. en bw.; -heid, v. gmv.
- Pruil'dichter** (rijmelaar, poëteje), m. -dichters.
- Pruillerij'** (nietigheid), v. -en.
- Pruil'lig** (onbeduidend), bn. en bw.
- Pruil'werk, -lewerk** (beuzelwerk), o. -en.
- Pruimel', prunel'** (gekonfijte pruim uit Provence), v. -len.
- Pruil** (gestremde melk, wrongel), v. gmv.
- Pruil**, bn.; zij is niet -, d. i. lastig, onhebbelijk; het is daar niet -, niet in orde.
- Pruil'telen** (knorren, mopperen), ik heb gepruilteld; -aar, m. -s; -arij', v. -en.
- Pruil'telig** (knorrig), bn.; een - oud man.
- Pruil'terig** (als pruil, klonterig, verdikt), bn.; de brj is -.
- Psalm** (geestelijk loflied of boetelied), m. -en.
- Psalm'berijmer** (dichter v. psalmen), m. -s. Zie **Dathe'nus**.
- Psalm'bord** (Prot. zwart bord in de kerk, waarop de psalm van dien Zondag wordt aangeschreven), o. -borden.
- Psalmist'** (dichter van psalmen, inz. David), m. -en.
- Psalm'ter** (psalmboek, ook dertiensnarig speeltuig), o. -s.
- Psalte'rion** (driehoekig snaarinstrument, psalter), o. -s.
- Pseu'do** (valsch, leugenachtig, bedrieglijk, misleidend), bn.; een - onderwijzer; een - student, iemand, die zich uitgeeft voor zoodanig.
- Pseudonim'** (verbloemde, valsche of verdichte naam), o. -en. Zie **Schuil'naam**.
- Pseudonimiteit'** (het dragen van een verdichten naam), v. gmv.
- Pst**, tw. geluid om iemand te roepen.
- Psy'che** (myth. de vlinderveulgelige minnares van Amor), v.
- Psy'che** (grootte beweegbare spiegel), v. -s; voor haar - zat zij op haar slaapkamer. (Potg.)
- Psychia'ter** (zielenarts, kenner van de zielsziekten), m. -s.
- Psychiatrie'** (leer der zielsziekten), v. gmv.
- Psy'chisch** (de ziel betreffende), bn.
- Psychologie'** (zielkunde), v. gmv.
- Psycholo'gisch** (van of betreffende de zielkunde, zielkundig), bn. en bw.
- Pu** (Chineesche lengtemaat, 1.228 M.), v. -'s.
- Puberteit'** (huwbaarheid), v. gmv.
- Publica'tie** (bekendmaking, openbare afkondiging), v. -tiën, -ties. (t = ts)
- Publiceeren** (bekendmaken).
- Publicist'** (dagbladschrijver), m. -en.
- Publiciteit'** (ruchtbaarheid, bekendheid, openbaarheid), v. gmv.; ergens - aan geven.
- Publiek'** ('t algemeen, het volk), o. gmv.
- Publiek'** (opentijk, openbaar, wereldkundig, ruchtbaar), bn.; de -e opinie, de openbare meening.
- Publikaan'** (tolpachter bij de oude Romeinen), m. -kanen.
- Pud** (gewicht van 40 Russische ponden, ± 16 K.G.), o. -s. Zie **Poed**.
- Pud'ding**, m. -en. Zie **Podding**.
- Pudeur'** (schaamte), v. gmv.
- Pueriel'** (kinderachtig, jongensachtig), bn.
- Pueriliteit'** (kinderachtigheid), v. -en.
- Puf** (lust, trek), v. gmv.; ik heb daar geen - op, d. i. geen zin in. gmv.
- Puf'fen** (blazen), ik heb gepufft. Fig. snoeven.
- Puf'ferig** (blazerig), bn.; -heid, v. gmv.
- Pui** (onderste houtwerk van een winkelgevel), v. -en; -tje, o. -s.
- Puik** (het beste), o. gmv.; - van nieuwen haring; het - der schoonen; het -je.
- Puik** (best, uitmuntend, keurig), bn.; -e waren, -e haring, -e groenten.
- Puik'dichter** (uitmuntend dichter), m. -s. Vondel is een -; -schilder, m. -s: Rembrandt is een -.
- Puik'juweel** (pronkjuweel), o. -en; -sieraad (zeer schoon sieraad), o. -sieraden; -stuk (meesterstuk), o. -stukken.
- Puif'ader** (krampader), v. -aders.
- Puif'len** (buitenwaarts uitzwellen), de oogen hebben gepuuld. Zie **Uit'puilen**.
- Puif'oog** (uitpuilend oog), o. -oogen.
- Puif'oog** (persoon), m. en v. -oogen.
- Puif'oo'gig**, bn.; de man is wat -, puilooogen hebbende.
- Puim'steen** (vulcanische glasachtige steen), m. -steenen; als stofnaam, o. gmv.
- Puin** (stukken steen, verbrijzeld steen), o. en v.; het - opruimen; in of tot - vallen.
- Puin'hoop** (bouwwal), m. -en. Zie **Ruine**.
- Puissant'** (machtig), bn. en bw.; -rijk zijn, schatrijk. Lees: **pui-sant'**.
- Puist** (zwellend, etterzweer), v. -en.
- Puist'jevangen** (een blauwtje loopen), hij

- ving en heeft een - gevangen; inz. belletje trekken: *de edele exercitie van het -*. (C. O.); *Rudolf, die als knaap ... alle avonden puistje vong*. (C. O.) Ook: *Puistje* -.
- Puit** (een visch, ook kikker), m. -en. gew.
- Puit'aal** (stekelvinnige zeevisch, ± 3 d.M.), m. puitalen; *de - leeft in de noordelijke zeeën*. Vglk.: **Aal'kwab** en **Kwab'aal**.
- Puk'kel** (puistje, bobbeltje), v. -s. Ook: **Peukel** en **Pok'kel**.
- Pul** (kruikje, dikbuikig kannetje), v. -len.
- Pul'ken** (peuteren), ik heb gepulkt; *zit zoo niet in je neus te -*, d. i. pluizen.
- Pul'lebroer** (drinkeboer), m. -broers.
- Pul'len** (drinken, zuipen), ik heb gepuld.
- Pulp** (fijne aardappelbrij, ook geraspte beetwortels, ook houtpap), v. gm. v.
- Pulsa'tie** (polsslag), v. -tiën, -ties. (t = ts)
- Pul'ver** (kruid, poeder), o. gm. v.
- Pul'verdamp** (kruid damp), m. -en.
- Pul'verisa'tie** (poedermaking), v. gm. v.
- Pu'ma, poe'ma** (katachtig roofdier), m. -'s.
- Pu'na** (kille hoogvlakte in Peru), v. -'s.
- Puna'ise** (koperen pennetje met breeden platten kop), v. -s. (ai = è)
- Punch**, v.; **-bowl** (ponsskom, ponsschaal), m. -s. (ch = sj). Ook: **Pons**.
- Punch** (Engelsch. *harlekijn der poppenkast*), m. Ook: naam van een Londensch humoristisch tijdschrift. (ch = sj).
- Punctua'tie** (de leer der zin- of scheiteekenplaatsing), v. gm. v. (tie = tsie)
- Punctueel'** (stipt, nauwkeurig), bn. en bw.
- Punctum** (rustteeken), o. -ta; *Hier kon het - staan*. (Staring); als tw.: gedaan, genoeg.
- Pu'nisch** (Cartaagsch), bn.; *de -e oorlogen*.
- Punt** (spits en leesteeken), v. -en.
- Punt** (onderwerp, tijdpoint en wiskundig punt), o. -en.
- Punt'dicht** (kort gedicht met een geestigen zet in den laatsten versregel), o. -dichten.
- Punt'dichter**, m. -dichters; *Huygens is -*, ook *Staring is -*.
- Punteeren** (stippelen, de voorloopige voorwaarden eener overeenkomst opteekenen).
- Pun'ten** (aanspitsen), ik heb gepunt; *een pollood -*.
- Pun'ter** (soort van puntige schuit), m. -s.
- Pun'tig** (spits, scherp, snedig), bn. en bw.; *een -e rots*; fig. *een - gezegde* (Koetsveld); -heid, v.
- Pupil'** (ommondige kweekeling, minderjarig pleegkind), m. en v. -len.
- Pupil'** (ontleedk. oogappel), v. -len.
- Puree'** (zeer fijn gesneden of gewreven vleesch), v. gm. v.
- Pu'ren** (zuiveren, louteren, ziften, zuigen), het bijtje heeft honig gepuurd.
- Purga'tie** (buikzuivering), v. -s, -tiën.
- Purgatief'** (buikzuiverend middel), o. -ieven.
- Purgato'rium** (R. K. theologisch woord voor zuiveringsplaats of vagevuur), o. gm. v.
- Purgeerdrank** (geneesmiddel), m. -en; -middel, o. -en; -poeler, v. -s. (g = g)
- Purgeeren** (zuiveren, afdrijven; ook fig. zich zuiveren, verantwoorden). (g = g)
- Purifica'tie** (reiniging, zuivering), v. gm. v.
- Purificeeren** (zuiveren, reinigen, louteren).
- Pu'rim, Pu'rimfeest** (gedachtenisfeest der Joden, Hamansfeest in de maand Maart), o. gm. v. Zie **Poe'rim**.
- Puris'me** (taalzuivering), o. gm. v.
- Purist'** (taalzifter), m. -en; **-erij'**, v. -en. Zie **Taalzuiveraar**.
- Puritein'** (rechtzinnige; presbyteriaan in de Engelsche kerk), m. -en.
- Pur'mer** (drooggemalen plas in N. Holland), v. gm. v.
- Pur'per** (prachtig paarsroode verfstof, kleur), o. gm. v.; zegsw. *die prelaat heeft het - ontvangen*, is kardinaal geworden.
- Pur'peren** (van purper, ook purperkleurig), bn.; *een - mantel*, -wolkjes.
- Pur'peren** (purperkleurig maken), ik heb -purperd.
- Pur'perglans**, m. -glansen; *de - van het avondrood*.
- Pur'perhoen** (steltlooper in Afrika), o. -ders.
- Purperi'ne** (donkerroode verfstof uit meekrap bereid), v. gm. v.
- Purperkleu'rig**, bn.; *een -e japon*, -e handschoenen.
- Pur'permossel** (purperstak), v. -mossels.
- Pur'perreiger** (roodbruine reiger, ook in Z.-Holland in den zomer), m. -reigers.
- Pur'perrood** (blauwrood als purper), bn. als zn. o.
- Pur'perslak** (buikpootig weekdier, dat het purper der oudheid opleverde), v. -slakken.
- Pusillanem'** (kleinmoedig, bloo, kinderachtig, vreesachtig), bn. (ll = ll)
- Put** (in den grond gegraven of geboorde opening), m. -ten; spreekw. *Als het kalf verdronken is, dempt men den -*, men neemt na het ongeluk eerst maatregelen.
- Put'haak** (afhangende putslok), m. -haken.
- Put'lut** (ophef, drukte), o. gm. v.; *veel - hebben*.
- Put'toor**, m. -en. Zie **Pi'toor**.
- Puts** (scheepst. lederen scheepsemmer), v. -en. Ook: **Putse**.
- Put'sen** (scheppen met een puts), ik heb -putst.
- Put'ten** (water ophalen), ik heb -put; **-ter**, m. -s. Fig. *ontleenen aan, trekken uit*.
- Put'ter** (distelwink), m. -s.
- Put'ting** (scheepst. touwwerk), v. -s. Ook: **Puttingwant**, touwen en tuigkettingen.
- Puur** (zuiver, onvernascht), bn.
- Pygmee'** (fabelachtige dwerg), m. -meeën.
- Pyramidaal'**, bn. Zie **Piramidaal**.
- Pyramidaal'getallen** (de sommen der opeenvolgende polygoongetallen), o. mv.
- Pyrami'de**, v. -n. Zie **Piramide**.
- Pyrogeen'** (zekere lichtgevende stof), o. gm. v.
- Pyromanie'** (manie tot brandstichting), v. gm. v.
- Pyrome'ter** (vuurmeter, n.l. tot meting van hooge warmtegraden), m. -s.
- Pytha'goras** (beroemd Grieksch wijsgeer, geboren te Samos, ± 585 v. C.), m.
- Pythago'risch**, bn.; *de -e tafel*, d. i. de tafel van vermenigvuldiging; *de -e stelling*, of de stelling van Pythagoras, d. i. in den rechth. driehoek is, als *a* en *b* de rechthoeks- en *c* de hypotenusa is:  $a^2 + b^2 = c^2$ ; *een - zijgen*, langdurig.
- Pythia** (priesteres van het orakel van Apollo te Delphi), v. gm. v.
- Py'thon** (myth. draak door Apollo gedood), m.
- Py'thon** (Ind. groote, niet vergiftige slang 8-10 M.), m. -s.
- Pythonis'sa** (waarzegster, profetes), v. -'s.

## Q.

**Q**, v. q's. De zeventiende letter van het alfabet; als Romeinsch cijfer is Q = 500.

**Q.A.** — *Quod attes'tor*, hetgeen ik getuig.

**Q.B.F.F.Q.S.** — *Quod bo'num, fe'lix, faustum'que sit*, hetgeen goed, gelukkig en gezegend moge zijn; God geve over dit werk deze verrichting, zijn zegen. **Q.F.F.Q.S.** — *Quod fe'lix, faustum'que sit*, hetgeen gelukkig en gezegend moge zijn, of God geve daartoe Zijnen zegen. (qu = kw)

**Q.D.B.V.** — *Quod De'us be'ne ver'tat*, God doe het wel gelukken. (qu = kw)

**Q.E.** — *Quin'ta essen'tia*. Zie **Quintessens**. **Q.E.D.** — *Quod e'rat demon'strandum*, hetgeen te bewijzen was. (qu = kw)

**q.l.** — *Quantum li'bet*, zooveel als men belieft.

**q.p.** — *Quantum pla'cet*, de hoeveelheid naar welgevallen. (qu = kw)

**q.q.** — *Qualita'te qua*, in hoedanigheid, ambtelijk, met volmacht. (qu = kw)

**q.s.** — *Quantum sa'tis* of *quantum suf'ficit*, zooveel als genoeg is. (qu = kw)

**Quaer.** — *Quaeritur*, de vraag is. (qu = kw)

**Quaest.** — *Quaes'tio*, een vraag. (qu = kw)

**Quat.** — *Quater'tem'per*. Zie aldaar. (qu = kw)

**q.v.** — *Quantum vis*, zooveel gij wilt. (qu = kw)

**Qua** (als, zooveel als), bw.; — *dokter*, in de hoedanigheid van; — *mandata'rius*, als lasthebber; — *talis*, als zoodanig. (qu = kw)

**Quadraat'** (regelmatige vierhoek, of vierhoek met gelijke zijden en gelijke hoeken), o. — draten. Ook: *Kwadraat*, *kwadraten*.

**Quadrageen'**, — *ge'na* (een getal van veertig dagen), v. — genen; R. K. een aflat van zeven jaar en zeven — genen. (qu = kw)

**Quadragesima** (R. K. eerste Zondag van de 40-daagsche vasten), v. gm. (qu = kw)

**Quadrant'** (het vierde gedeelte van een cirkelboog, werktuig om de hoogte op zee te meten), o. — en. (qu = kw)

**Quadratuur'**, v.; de — des cirkels, het veranderen van een cirkel in een vierkant van gelijke grootte; fig. iets onuitvoerbaars, onmogelijks. (qu = kw)

**Quadreeren** (vierkant maken; een getal in het vierkant brengen, fig. passen, schikken).

**Quadriga** (strijdwagen met vierspan bij de Grieken), v. —'s. (qu = kw)

**Quadrille** (dans of kaartspel van vier personen), v. — s. Lees: *kadrielt'je*.

**Quadrilleeren** (een quadrille dansen; het quadrille-spel spelen). (qu = k)

**Quadrillioen'** (millioen in de vierde macht), o. — en. (qu = kw)

**Qua'dro** (muz. quartet), o. —'s. (qu = kw)

**Quadroon'** (een soort van kleurling in W. I.), m. — dronen. Vr. ook: — *dro'ne*. Lees: *kwadroon'*. En was zij kenbaar als —, toch was *Elisa* schoon. (Ter Haar). Zie **Quartero'ne**.

**Quadruma'nen** (vierhandige dieren, apen), m. mv. (qu = kw)

**Quadrupeden** (viervoetige dieren), m. mv.

**Quadru'pel** (viervoudig), bn.: *Quadrupel'alliantie*, viervoudig verbond. (26 Oct. 1666).

**Qua'druplet** (sport. rijwiel voor vier personen; lees: *kwad'roeplet*), o. — s.

**Quadruplica'tie** (verviervoudiging), v. — s.

**Quaeritur** (de vraag is). Zie **Quaer**.

**Quaes'tie** (vraag, geschilpunt), v. — tiën, — ties; in —, waarover gehandeld wordt; *er is geen — van, dat tijdt geen —*, het spreekt vanzelf; *een — begrijpen*, geschilpunt. (qu = kw)

**Quaes'tieus'** (onzeker; betwistbaar, twijfelachtig), bn. (qu = kw)

**Questionneeren** (onderwerpen, uitvragen, ook op de pijnbank). (qu = kw)

**Quaes'tor** (bij de Romeinen: bewaarder der schatkist), m. — s, — to'ren. (qu = kw)

**Quaestuur'** (ambt van quaestor), v. gm.

**Qualifica'tie** (bepaling; toekennning eener eigenschap, omschrijving, betiteling), v. — s, — tiën. (qu = kw)

**Qualificatief** (nader bepalend, beschrijvend), bn. (qu = kw)

**Qualificeeren** (een zaak bepalen, beschrijven, een zekeren titel geven; geschikt, vatbaar, gerechtigd maken). Ook: *qualificeeren*.

**Qualita'te qua**. Zie: **q.q.** (qu = kw)

**Qualitatief** (volgens de waarde, de gesteldheid, het gehalte), bn. (qu = kw)

**Qualiteit'** (gesteldheid, hoedanigheid, aard, eigenschap van een ding of van een persoon; stand in de maatschappij; titel, die iemands waarde of rang aanduidt), v. — en. (qu = kw)

**Qualiter** (evenals); — *taliter*, hoe het ook zij, het zij zoo 't wil. (qu = kw)

**Quand-mé'me** (hoe 't ook ga, tot elken prijs).

**Quant à moi** (wat mij betreft); ik zal mijn — bewaren; *zijn quant à soi* bewaren, op zijn hoede zijn, stijfdeftig zich houden. (qu = k)

**Quantitatief** (volgens de hoeveelheid, naar de grootte, naar het getal), bn. (qu = kw)

**Quantiteit'** (hoeveelheid, menigte, bedrag), v. — en. (qu = kw)

**Quantiteit'** (dichtk. langere of kortere duur der lettergrepen b.v. van een vers), v. gm.

**Quantum** (zekere som; bedrag, dosis, getal, maat), o.; — *libet*, zie **q.l.**; — *placet*, zie **q.p.**; — *satis*, — *sufficit*, zie **q.s.**; — *vis*, zie **q.v.**

**Quarantaine** (proeftijd of ligitijd voor schepen, die van plaatsen komen, waar men vermoedt dat een besmettelijke ziekte heerscht, vroeger 40 dagen, waarvan de naam —; ook de ligplaats zelve), v. gm.; een schip in — plaatsen. Lees: *karantène*.

**Quarré** (vierhoekig), bn.; als zn. (vierkant), o. — s. Ook: **Carré**.

**Quart** (de vierde toon van den grondtoon af), v. — en. Ook: **Kwart**.

**Quartero'ne, quadro'ne** (kind van een blanke en een tercerone of omgekeerd), m. en v. — s. Ook: *Quarteroon, Quadroon*. (qu = kw)

**Quartet'** (muziekstuk voor vier zangers of spelers), o. — ten. Ook: **Kwartet'**.

**Quartijn'**, m. — en. Meest: **Kwartijn'**.

**Quar'to (in)** (een vel papier in vieren verdeeld, boekformaat). (qu = kw)

**Quar'to** (ten vierde), bw. (qu = kw)

**Quar'to** (zeker boekformaat), o. —'s. (qu = kw)

**Qua'si** (schijnbaar); een — *dokter*, d. i. kwakzalver; een — *contract*, een schijncontract.

**Quasi'modo** (R. K. eerste Zondag na Paschen), m. —'s. (qu = kw)

**Quater'ne**, v. en o. — n. Zie **Katern'**.

**Quater'tem'per** (R. K. vastendag in 't begin

- van elk jaargetijde, op Woensdag, Vrijdag en Zaterdag), m. -s. (qu = kw)
- Quatre-mains'** (pianostuk voor vier handen gezet), v.; een - spelen. (qu = k)
- Queen** (Engelsche koningin), v. Lees: *Kwien*.
- Queens-Bench** (oppergerechtshof in Londen), v. Lees: *kwien's-bentsj*. Zie **Kings-Bench**.
- Querel'le** (klacht, bezwaar, twist), v. -s.
- Querelleeren** (twisten, kibbelen). (qu = k)
- Queue** (staart), v. -s; faire - of - maken, zich in een rij opstellen om in volgorde ergens te worden toegelaten. Lees: *Keu*.
- Quif'bus** (dwaas, gek, kwast), m. -sen. Ook: **Kwi'bus**.
- Quid'dam** (iemand, een zeker persoon; wordt ook gebruikt voor iemand, die gekke streken uithaalt), m. -s. Ook: **Kwi'dam**.
- Quid'proquo** (misslag, vergissing, misverstand), o. -s. (qu = kw). Zie **Quiproquo'**.
- Quiëceeren** (rusten, zich geruststellen, stilzitten). (qu = kw)
- Quiëscen'tie** (rust, toestand van rust), v. gmv.
- Quiëtis'me** (volkomen berusting des gemoeds in God, stille onderwerping aan God), o.
- Quiëtist'** (aanhanger van het quiëtisme, stille dweeper), m. -en. (qu = kw)
- Quiëtisterij'** (dweperij), v. gmv. (qu = kw)
- Quincail'lerieën** (allerhande kleine metaalwaren), v. mv. Lees: *Kenkaljerie'*.
- Quini'ne**, v. gmv. Zie **Kini'ne**.
- Quinquage'sima** (R. K. Zondag vóór de Vasten), v.; - is de vijftigste dag vóór Paschen. (qu = kw)
- Quinquen'nium** (tijdruimte v. vijf jaren), o. Lees: *Kwin-kwen'nium*.
- Quinquet'** (ballonlamp met dubbele lichtpit), v. -s. Lees: *Kenkè*.
- Quinquina** (Amerikaansche naam voor kina, koortsbast), v. gmv. Lees: *kwink'ina*.
- Quint** (muz. de vijfde toon van den grondtoon; de dunste en helderste snaar op snaarinstrumenten), v. -en. Ook: **Kwint**.
- Quintaal'** (centenaar), o. -talen. (qu = kw)
- Quint'essence, quint'essens** (het fijnste, edelste, beste, krachtigste eener zaak; het voor-naamste, de kern van iets), v. gmv.; stukken hengelriet, in - van suiker ingelegd. (C. O.) (qu = kw). Zie **Q.E.**
- Quintet'** (muziekstuk v. vijfstemmen), o. -ten.
- Quin'to** (ten vijfde), bw. (qu = kw)
- Quin'tuplet** (sport. rijwiel voor vijf personen), o. -s. Lees: *kwint'i-oe-plet*.
- Quiproquo'** (vergissing, misverstand), o. -s. Lees: *ki-pro-ko'*. Zie **Quid'proquo**.
- Quirinaal'** (paleis in Rome, verblijf van den koning van Italië), o. (qu = kw)
- Quitan'tie** (bewijs van ontvangst), v. -tiën, -ties. Ook: **Kwitan'tie**.
- Quiteeren** (als voldaan teekenen, ontslaan; vertalen). Ook: **Kwiteeren**.
- Quitte** (los, vrij, ledig, onbelast), bn. Lees: *kiet*.
- Qui-va-là? Qui vi'Ve?** (Wie daar?). Lees: *kie*.
- Quod erat demonst'randum**. Zin als slot van een wiskunstig betoog. Zie **Q.E.D.**
- Quod'libet** (samengesteld ding, mengelmoeis; laffe woordspeling), o. -s; een muzikaal -, pot-pourri. (qu = kw)
- Quo'ta** (evenredig aandeel in de belasting, hetwelk iedere provincie had bij te dragen), v. -'s, quoten. (qu = kw)
- Quoteeren** (verdeelen naar evenredigheid, opteekenen, van volgnummers voorzien).
- Quotiënt'** (deelingsuitkomst), o. -en. (qu = k)
- Quota'tie, quotisa'tie** (aandeelsberekening), v. -s, -tiën. Lees: *kwo-taatsie*.
- Quotiseeren** (verdeelen, ieders aandeel in de belastingen bepalen). (qu = kw)
- Quotiteit'** (aandeelsverhouding), v. -en.
- Quo'tum** (hoeveelheid, evenredig aandeel in winst of verlies), o. -s. Zie **Quo'ta**. (qu = kw)

## R.

- R.** v. r's. - De achttiende letter van het alfabet; als Romeinsch cijfer is R = 80.
- R.** (op recepten). - *Reci'pe*, neem, of men neme.
- R.** of **Resp.** - *Respon'de* of *Respondeatur*, antwoord, men antwoorde of er worde geantwoord; ook: *Respon'sum*, Fr. *réponse*, d. i. antwoord.
- R.C.** of **R.K.** - Roomsche-Catholiek'.
- R.D.** - *Reverendus Do'minus*, of bij aanspreking: *Reverende Do'mine*, eerwaardige heer.
- Rec.** - *Recensent'*. Zie aldaar.
- Rechtb.** - *Rechtbank*.
- Red.** - *Redactew'*, *Redactie*. Zie aldaar.
- Ref.** - *Referent'*. Zie aldaar.
- Reg.** - *Regel*; *regering*; *regerende*; *regiment'*; *registratie*.
- Rek.** - *Rekening*.
- Resc.** - *Rescon'tre*. Zie aldaar.
- Resp.** - *Respondeatur*, er worde geantwoord; *respon'sum*, antwoord; *respect'*, eerbied; *respec'tu*, met betrekking tot; *respectie'velijk*, in volgorde.
- R.F.s.v.p.** - *Réponse favorable, s'il vous plait*, verzoeke beleefd om gunstig antwoord.
- R.I.** - *Roma'nium imp'rium*, het Romeinsche rijk.
- Richt.** - *Boek der Richteren*. (Bijbel).
- Rijnl.** - *Rijnlandsch*.
- R.I.P.** - *Requiescat in pa'ce*, hij (of zij) ruste in vrede. (qu = kw)
- R.I.S.A.** - *Roma'norum Imperator Sen'per Augustus*, de altijd zeer verheven keizer der Romeinen; ook: de Romeinsche keizer, altoos vermeerderaar des rijks.
- R.K.** of **R.C.** - Roomsche-Catholiek'.
- R.M.** - *Re'gia Majes'tas*, of *Re'giae Majesta'tis*, de koninklijke of van de koninklijke majesteit.
- R.M.C.** - *Reverendi minist'rii candidatus*, candidaat van het eerwaardige leeraarsambt.
- R.N.** - *Royal Navy* (Engelsch), de koninklijke marine. Lees: *nee'vie*.
- R.O.** - *Ratio'ne officii*, ambtshalve.
- Rom.** - *Romeinsch*.
- R.P.** - *Reverendus pater*, of bij aanspreking: *Reverende pater*, eerwaardige vader of pater.
- R.Z.** - *Roebel zilver*, Russ. munt. Zie **Roeb'el**.

- Ra** (oude Egyptische zonnegod, de hoogste en oudste god), m. gmv. Ook in: *Pha-ra-o*.
- Ra** (scheepst. rond dwarshout, dat boven aan den mast hangt om een zeil te dragen), v. raas; raatje, o. -s.
- Raad**, m. raden; *hij is - der stad*, lid van den gemeenteraad; *de hooge -*, het hoogste gerechtshof; *de - van State*, college van staatsbestuur; *de - van Indië*; *er is geen - voor*, geneesmiddel; *Goede - komt nooit te laat*, d. i. voorlichting; - *schaffen*, hulpmiddelen opsporen, een uitkomst vinden; *met iemand te rade gaan*, d. i. iemand raadplegen; *met zijn beurs te rade gaan*, d. i. rekening houden; *ik ben ten einde -*, zie geen uitkomst meer; - *nach daad weten*, wanhopig zijn.
- Raad** (raadgeving), m. gmv.; *met - en daad ter zijde staan*, d. i. in elk opzicht helpen, met alle middelen steunen.
- Raad'gevend** (van raad dienend), bn.; *een -e stem in een vergadering hebben*.
- Raad'geving**, v. -gevingen; *een heilzame -*.
- Raad'huis** (dorpsluis, gemeentehuis), o. -huizen.
- Raad'kamer** (niet-openbare vergaderzaal van het gerecht), v. -kamers; *de rechtbank in - vergaderd*.
- Raad'pensionaris** (in de dagen der Republiek, eerste staatsambtenaar in Holland), m. -sen. Vroeger: Landsadvocaat.
- Raad'plegen** (om raad vragen, raad inwinnen), ik heb geraadpleegd; *een deskundige -*, *met iemand over iets -*; -**pleger**, m. -s.
- Raads'besluit**, o. -besluiten; *fig. de -en Gods*, d. i. de beschikkingen.
- Raad'sel**, o. -en, -s; *iemand een - opgeven*.
- Raad'selachtig** (geheimzinnig, wonderlijk), bn. en bw.; -**heid**, v. gmv.
- Raads'heer** (rechter in een gerechtshof), m. -heeren; -**lijk**, bn. en bw.
- Raad'slag** (beraad, overweging), m. --slagen; *de raadslagen*, overleggingen, ontwerpen. vero.
- Raads'lid** (lid v. d. gemeenteraad), m. -leden.
- Raads'man** (raadgever), m. -lieden.
- Raads'vergadering**, v. -vergaderingen.
- Raad'zaal** (vergaderzaal v. d. raad), v. -zalen.
- Raad'zaam** (heilzaam, nuttig), bn. en bw.
- Raaf** (kraaiachtige roofvogel), v. raven; *stelen als de -*; *het is een witte -*, iets heel zeldzaams; *ik wil wel gelooven, dat er zulke witte raven vliegen*. (Potg.)
- Raaf'achtigen** (een familie van vogels), m. mv.; *de eksters, kraaien, kauwen en raven behooren tot de -*.
- Raag'bol** (raagborstel), m. -bollen. Ook: **Ra'gebol**.
- Raag'hoofd, raags'hoofd** (raagbol), o. -en.
- Raai** (denkbeeldige richtlijn), v. -en. Vroeger ook greppellijn of kielspit. Zie **Af'raaien**.
- Raak** (achterste deel v. h. gehemelte), v. raken.
- Raak** (geraakt, getroffen), bn.; *elk schot was -*.
- Raak'gooien** (treffen, raken met iets), ik heb -gegooid.
- Raak'lijn** (meetk. lijn, die een cirkel in één punt raakt), v. -lijnen; -**punt**, o. -punten.
- Raak'schieten** (treffen), ik schoot -, heb -geschoten; *deze jager schiet altijd -*.
- Raak'slaan** (treffen), ik sloeg -, heb -geslagen; *hij sloeg hem -*, trof hem gevoelig.
- Raam** (raming), m.; *hij deed er een - naar*; *de schutter nam zijn - te hoog*, d. i. mikpunt.
- Raam** (deurraam, omlijsting), o. ramen; -**pje**, o. -pjes.
- Raap** (knol, koolraap), v. rapen.
- Raap'koek** (veevoeder), m. -koeken.
- Raap'zaad** (koolzaad), o. gmv.
- Raar** (ongewoon, zeldzaam), bn. en bw.; *een - geval*, *een - mensch*; *men spreekt - over hem*.
- Raas'bol** (schreeuwer), m. -bollen.
- Raas'bollen** (lawaai maken), ik heb geraasbold.
- Raas'kallen** (ijlhoofdig zijn, onzinnig praten), ik heb geraaskald.
- Raat** (honigraat), v. raten.
- Rabar'ber** (plant; ook geneesmiddel), v. gmv.
- Rabar'berbitter**, o. gmv.; -**stroop**, v. gmv.; -**wortel**, m. -wortels.
- Rabat'** (korting boven of onder 't honderd), o. -batten.
- Rabat'** (zoom, omslag van een gordijn), o. -ten.
- Rabat'** (smal tuin- of bloembed langs een schutting), o. -batten.
- Rabatteeren** (handel. korting geven bij constante betaling).
- Rabat'ten** (hout in elkaar werken), ik heb gerabat.
- Rabaut'** (deugniet, schelm), m. -bauten. (au = ou)
- Rabaut'ten** (den rabaut uithangen), ik heb gerabaut. (au = ou)
- Rabau'tenstuk** (schelmstuk), o. -stukken.
- Rabauw'** (grauwe renet, winterappel), v. -en.
- Rabauw'** (zekere appelboom), m. -en.
- Rab'belen** (schielijk en onverstaanbaar spreken, revelen), ik heb gerabbeld; -**aar**, m. -laars; -**arij'**, v. -larijen.
- Rab'bi** (aansprekstitel van een rabbijn), m. -'s.
- Rabbijn'** (Isr. godsdienstleeraar), m. -en.
- Rabbijnsch'**, bn.; *de -e taal*, *de -e letterkunde*, d. i. de Nieuw-Hebreeuwsche.
- Rabbinaat'** (waardigheid, gebied van een rabbijn), o. gmv.
- Raboorden** (plantk. lischdodden), o. mv.
- Raccommodeeren** (herstellen, vernieuwen; weder goedmaken). (cc = k)
- Ra'ce** (sport. wedstrijd, wedloop, wedren), v. -s. Lees: rees.
- Ra'cehorse** (renpaard), o. -s. Lees: rees'-hors.
- Ra'cer** (sport. deelnemer aan een wedren), m. -s. Lees: ree'-ser.
- Ra'cingman** (sport. wielrenner), m. -men. Lees: ree'-singmen.
- Rad**, o. -en, -eren; raadjes, radertjes; *een - van een wagen*, *van een machine*, *van een horloge*, enz.; *het rad der fortuna*; *iemand een - voor de oogen draaien*, d. i. hem foppen, bedriegen; *hij is daar het vijfde - aan den wagen*, overtollig; *met galy en - dreigen*, d. i. met strenge straf (vero.); *het slechtste - maakt het meeste geraas*, de lomperds hebben de meeste drukte, het meeste geschreeuw.
- Rad** (vlug), bn. en bw.; *hij is - van tong*; *de tijger met zijn - de leden*; *de zaakwaarnemer verbazend - sprekende*. (Potg.); -**heid**, v.: -**heid van tong**; -**digheid**, v. gmv.
- Rad'braken** (strafoefening), o.; *het - bestond in het stukstaan van de beenderen in armen en beenen en het daarna leggen op een rad*; *fig. hij -braakt zijn moedertaal*, *een uitheemsch woord*, d. i. hij spreekt slecht uit; *dat is geradbraakt Fransch*.
- Rad'draaier** (voorvechter, bethamel), m. -s.
- Ra'de**, v. in samenstellingen als: *Kerkrade*, *Amstenrade*. Zie **Rode**.
- Radeeren** (afschaven, uitkrassen; met sterk water in koper etsen).

- Ra'deloos** (geen raad meer wetende), bn.; — zijn van pijn.
- Radeloosheid** (toestand van een radeloos), v. gmv.
- Ra'den** (raadgeven, de waarheid gissen), ik ried of raadde, heb geraden.
- Raden'** (Mal. vorstelijke, prinselijke titel op Java), m. —s. Zie **Radhen** en **Adhipatti**.
- Ra'derbaar** (ziekenwagentje op wielen), v. —baren; —**boot**, v. —booten; —**kast**, v. —kasten; —**werk**, o. —werken.
- Ra'derdiertjes** (microscopisch kleine diertjes), o. mv.; aan den kop der — vindt men een radvormig orgaantje.
- Radhen'** (Ind. rang van een Inlandsch vorstelijk persoon), m. —hens. Ook: **Raden'**.
- Radiant'** (schitterend, stralend), bn.
- Radia'tie** (het doorhalen van een post in een rekening; uitstraling), v. —ties, —tiën.
- Radia'tie** (voortplanting der warmte door uitstraling), v. —ties, —tiën.
- Radia'tor** (toestel tot het verwekken van elektrische stralen), m. —tors, —to'ren.
- Radicaal'** (wat den oorsprong, grond of wortel eener kracht of eigenschap uitmaakt; oorspronkelijk), bn. en bw.; een —cale hervorming, een —cale geneezing, iets —bederven.
- Radicaal'** (aanhanger van een staatspartij, die een algeheele herziening van de grondwet verlangt), m. —calen; hij is een — in de politiek.
- Radicaal'** (bevoegdheidsbewijs, diploma, bul), o. —calen; het — van arts, dokter, leeraar, enz.
- Radicalis'me** (de leer der radicalen), o. gmv.
- Radiuus'** (stralend, glanzend, vrolijk), bn.
- Radijs'** (kruisbloemig tuingewas), v. —dijzen; er zijn witte en roode —dijzen.
- Radiographeeren** (photographeeren met behulp van X-stralen); —**graphie**, v. gmv.
- Radiogram'** (photographie, verkregen door X-stralen), o. —grammen.
- Radiome'ter** (graadboog, werktuig om de poolshoogte te meten), m. —meters.
- Radiome'ter** („lichtmolentje" of stralenmeter van Crookes), m. —meters.
- Radius** (licht- of zonstraal; de halve middellijn van een cirkel), m. —sen, radiën.
- Ra'dix** (wortel, wortelgetal), m. —dices.
- Ra'dja** (Mal. vorst, regeerend vorst), m. —s; de — van Lombok werd onttroond.
- Radjetoe'** (fijngestampte soldatenkost), v. Ook: **Ratjetoe'**.
- Radoteeren** (onzin praten, sussen).
- Radouceeren** (zachter maken; een metaal zijn hardheid benemen; sussen). (ou = oe)
- Raf** (rugvin van een soort heilbot), v. gmv.
- Ra'fel** (vezel, losse draad), v. —s.
- Ra'felen** (pluizen, draden uithalen of loslaten), ik heb en het is gerafeld.
- Ra'feling** (pluksel), v. gmv.
- Ra'felen** (stordig en haastig spreken), ik heb geraffeld; Robertus maakt het verhaal al —d voor u af. (C. O.)
- Ra'fian** (klein vaartuig), v. —s, —en.
- Ra'finaderij'** (zuiveringsfabriek), v. —en; suiker—.
- Ra'finadeur'** (zuiveraar, suikerzieder), m. —s.
- Ra'fineeren** (reinigen, zuiveren, louteren); geraffineerde suiker.
- Ra'fineeren** (fig. op iets zinnen); een geraffineerde schurk, listig, doortrap, sluw.
- Ra'ffie'sia** (Java. woekerplant, enkel bestaande uit bloem: mist bladeren, stengel en bloemstelen), v. —sia's; de — werd in 1818 ook gevonden op Sumatra door dr. Arnold en deels genoemd naar hem, deels naar *Raffles*, den gouverneur: *Rafflesia Arnoldi*; de — is de grootste der thans bekende bloemen, heeft een middellijn van 1 M. en weegt ± 5 KG.
- Rag** (spinrag, spinneweb), o. gmv.
- Ra'ge** (dolheid, razernij, woede; fig. verzetheid op iets), v. gmv. (g = zij)
- Ra'gebol**, **raag'bol** (langharige glazenborstel), m. —bollen. Ook: Raags'hoofd.
- Ra'gen** (zuiveren van rag), ik heb geraagd.
- Ragout'** (kleingesneden stukjes vleesch, opgestoofd met gekruide saus), m. —s. Fig. mengelmoes. (ou = oe)
- Rail** (spoorstaaf, dwarstijger, grondbalk, dwarsbalk), v. —s. Lees: veel.
- Raillieeren** (spotten, schertsen, gekschieren).
- Raillerie'** (scherts, boert, kortsuijl), v. —rieën.
- Rail'way** (spoorweg), m. —ways. (ai, ay = ee)
- Raison'** (rede, verstand; grond, oorzaak, beweegreden), v. gmv. Lees: rē-zon'.
- Raisonna'bel** (billijk, redelijk, edel, mild), bn.
- Raisonneeren** (verstandig redeneeren, oordeelen, besluiten; tegenverpingen maken, tegenstribbelen). (ai = è)
- Raisonnement'** (redeneering), o. gmv.
- Raisonneur'** (praatjesmaker), m. —neurs.
- Rak** (water, rechte vaart), o. —ken; in samenstell.: Damrak, Langerak, Gouderak, Skagerak.
- Ra'kel** (pooktjzer), m. —s.
- Ra'kelen** (bijeenscharen), ik heb gerakeld.
- Ra'kelijzer** (ovenkrabber), o. —s; —**stok**, m. —ken.
- Ra'kelings**, bw.; de sneeuwbat ging — langs mijn hoofd; iemand — voorbijgaan.
- Ra'ken** (treffen, aandoen), ik heb en ben geraakt; —**king**, v. —en.
- Ra'kende** (betreffende), vz.; allerlei nieuws — den oorlog.
- Raket'** (kruisbloemig kruid), v. gmv.
- Raket'** (kaatsnetje in een beugel), o. —ten.
- Raket'** (vuurpijl), v. —ten.
- Raket'ten** (kaatsen met den pluimbat), ik heb geraket; —**bal**, m. —ballen; —**slag**, m. —slagen; —**spel**, o. —spelen.
- Rak'ker** (dievenleider, schoutendiender; ook kwajongen), m. —kers.
- Rak'ketalle** (touw aan de onderra), v. —s.
- Ra'l'en** (snappen, babbelen), ik heb gerald. Ook: **Rel'en**.
- Rallentan'do** (muz. afnemend, verdragend, langzamer wordend), bw.
- Rallieeren** (herzamelen, weer vereenigen).
- Ram** (manneljesschaap), m. —men.
- Ram** (het eerste teeken i. d. dierenriem), m. gmv.
- Ram** (stormram), m. —men. vero.
- Ramadan'**, **ramasan'** (de negende maand, d. i. de vastenmaand der Mahomedanen), m.
- Ra'men** (bepalen, schatten, berekenen), ik heb geraamd; de kosten —.
- Ramenas'** (knotradijs), v. —sen. Ook: *Ramelas'*.
- Ramifica'tie** (vertakking), v. —tiën, —ties.
- Ra'ming** (begroting, schatting), v. —en.
- Ramme'l'** (stormram, muurbreker), v. —en.
- Ramme'l'en** (met den stormram beuken), ik heb —rammeid.
- Ram'mel** (babbelaar), m. en v. —s; *Mevrouw Dorbeen was een eerste —*. (C. O.)
- Ram'melaar** (babbelaar; ook mannetjeskoning; ook kinderbel), m. —laars.
- Rammelassen**, ik —te, heb —rammelast; den boel door elkaar —, gooien; iemand door elkaar —, onzacht heen en weer schudden.

- Ram'melen**, het heeft -rammeld; *met de sleutels -; de hond -melt met zijn ketting, de pitten - in den appel, de pijlen - in den koker; -ing* (gerammel), v. -en.
- Ram'meling** (afranseling), v. -en.
- Ram'melkast** (oude reiswagen, oude vigilante enz.; oude piano), v. -kasten; minacht. mond: *Hou je -*, gmz.
- Ram'melkees** (snapper, pratter), m. -kezen; -kous (snapster), v. -kousen.
- Ram'melkous** (persoon), m. en v. -kousen.
- Ram'monitor** (monitor met een ramblok vóór aan den boeg), m. -monitors.
- Ramp** (onheil, groot ongeluk), v. -en.
- Ramp'paard** (scheepst. scheepsaffuit), o. -paarden. Zie **Rol'paard**.
- Rampas'sen** (Mal. rooven, buitmaken, stelen), hij heeft gerampast.
- Ramp'pokken** (Ind. een tijger binnen een vierkant van met lanssen gewapende inlanders uit een hok laten en als hij wil doorbreken hem op de lans opvangen), wij hebben -rampokt; die tijger moet -rampokt worden. (v. R.)
- Ramponneeren** (bederven, beschadigen).
- Ramp'spoed** (tegenspoed), m. -spoeden; -spoe'dig (ongelukkig), bn.
- Rampza'lig** (ongelukkig, noodlottig), bn. en bw.; *het - huwelijk van Oranje met Anna van Saksen; een - uiteinde; hij kwam - om het leven; -zaligheid*, v. gmz.
- Ranche'ro's** (ruiters en jagers in Mexico), m. mv.
- Rancu'ne** (wrok, ingewortelde haat), v. -s.
- Rand** (boord, kant), m. -en; *de - van den hoed, de - van een brief; op of aan den rand van den afgrond; aan den - des graf's, op den - des verderfs*.
- Ran'den** (met een rand omgeven), ik heb gerand.
- Rand'glosse** (kantteekening, nl. op den rand van een geschrift), v. -glossen.
- Rand'joe** (Jav. aangepunte bamboestok), v. -s, -versperring, v. -sperringen.
- Rand'schrift** (schrift in den smallen rand), o. -schriften; *God zij met ons is het - van een rijksdaalder en een gulden*.
- Rang** (stand, reeks, rij, regeling), m. -en.
- Rangeeren** (in orde stellen, zetten, plaatsen, leggen, enz.); *een trein -*. (g = z)
- Rang'examens** (vroegere examens bij het lager onderwijs), o. mv.
- Rang'getal** (spraak. telwoord), o. -getallen; *zevende is een -*.
- Rang'gon** (Mal. wachthutje op palen in rijstvelden), m. -gons.
- Rang'lijst**, v. -lijsten; -orde, v. gmz.
- Rang'regeling** (rechtelijke rangschikking bij een faillissement), v. -regelingen.
- Rang'schikken** (regelen, ordenen), ik heb gerangschikt; -schikking, v. -schikkingen.
- Ranimeeren** (weder bezielen, opvroolijken; nieuwen moed doen vatten).
- Rank** (list), v. -en; *honger zoekt -en. vero.*
- Rank** (twijg), v. -en; *een wijnstok vol -en.*
- Rank** (tenger), bn. en bw.; *een - hert, een -e boot, - van gestalte; -heid*, v. gmz.
- Ranon'kel** (boterbloemachtige plant), v. -s.
- Rans** (garstig), bn. en bw.; *de boter, het vet is -, bedorven*.
- Ran'sel** (soldatenrugtasch), m. -s.
- Ran'sel** (slaag), m. gmz.; *iemand - geven*.
- Ran'selen** (fel en onbarmhartig slaan), ik heb geranseld; -ing, v. -en.
- Ran'sig** (garstig), bn. en bw.; *deze boter is -, smaakt -*. Ook: **Rans**.
- Rans'tuil** (boschuil, groote katuil), m. -en.
- Rantsoen'**, **ransoen'** (losgeld), o. -en.
- Rantsoen'** (hoeveelheid spijs of drank voor matrozen, soldaten, enz.), o. -soenen.
- Rantsoeneeren, ransoeeneeren** (vrijkopen, lossen; op rantsoen stellen).
- Rap** (vlug, snel), bn. en bw.; -heid, v. gmz.
- Rap** (schurft), o. gmz.; *Jan - en zijn maat*.
- Rapaciteit'** (roofgierigheid, roofzucht), v. gmz.
- Rapal'je** (gepeupel), o. gmz. Ook: *Rapaille*.
- Rapé** (tot snuif geraspte tabak), v. gmz.
- Ra'pen** (verzamelen, oprapen), ik heb geraapt.
- Ra'pen** (met kalk bestrijken, overdekken, pleisteren), ik heb -geraapt.
- Rapiditeit'** (snelheid, gezwindheid), v. gmz.
- Rapied'** (snel, gewind), bn. en bw.
- Rapier'** (lange degen), o. -en. Ook: *Rappier*.
- Rappel'** (terugroeping, herinnering), o. -s.
- Rappeleeren** (terugroepen, herinneren).
- Rap'po** (een zeer sterk man), m. -'s; -nisch, bn.: -nische krachten. (C. O.)
- Rapport'** (bericht, verslag; ook: overeenkomst, betrekking), o. -en.
- Rapporteeren** (berichten, melden; verslag doen).
- Rapporteur'** (verslaggever), m. -teurs.
- Rapprocheeren** (naderbrengen, verzoenen).
- Rapprochement'** (verzoening), o. gmz.
- Rapsodie', rhapsodie'** (allerlei te zamen of aaneengeschreven fragmenten, verzamelwerk), v. -sodieën; muz. phantasie op een nationale melodie.
- Rarefactie** (verdunning der lucht), v. gmz.
- Rarekiek'** (kijkkast), m. -kieken.
- Ra'righeid** (vreemdheid, zeldzaamheid), v. -heden.
- Rariteit'** (zeldzaamheid), v. -teiten.
- Rariteit'enkast** (bewaarpplaats van zeldzaamheden), v. -kasten.
- Ras** (zeew. wiel; draaikolk), o. -sen.
- Ras** (gekeperde stof uit Arras), o. gmz.
- Ras** (soort, geslacht), o. -sen. Fig. 't *Is - van volk, gemeen volk*.
- Ras** (gezwind), bw.; *het - verulogen geluk*.
- Rasama'la** (Ind. reuzenboom van ± 180 voet op Java), m. -mala's.
- Rasch** (snel, vlug), bn.; *met rassche schreden; -heid*, v. gmz.
- Ras'hond** (hond van zuiver ras; voortreffelijke hond), m. -honden.
- Ras'jes** (schieltijk), bw.
- Rasp** (werktuig, keukenvijl), v. -en.
- Rasp'paard** (voortreffelijk paard), o. -en.
- Raspen** (slijnmaken met een rasp), ik heb geraspt; *een muskaatnoot -, een suikerbrood -, verfhout -; fig. schrapen in de keel; -er, m. -s; -ing, v. -en*.
- Rasp'huis** (gevangeniss, vroeger te Amsterdam, waar bedelaars, landloopers enz. Brazilie-hout moesten raspden), o. -huizen; -vijl, v. -vijlen; -zaag, v. -zagen.
- Ras'ter** (breede, grove lat), m. -s.
- Ras'tering** (rasterwerk), v. -en.
- Ras'terwerk** (latwerk), o. -werken.
- Rastreeren** (lijnen, notenbalken trekken).
- Rasu're** (uitgekraste plaats in een geschrift), v. -sures, -suren. (s = z)
- Rat, rot** (knaagdier van het geslacht muis), v. -ten.
- Ra'ta** (evenredig aandeel), v.; *pro -*, naar evenredigheid. Ook: *Ra'te*.

- Rata'fia** (*likeur*), v. gmv. Ook: *Rata'ffia*.  
**Ratan'hiawortel** (*bloedloeiing stelpend geneesmiddel*), m. -s; de -is afkomstig uit Peru.  
**Rataplan** (*getuid v. e. trommel*), m. en o. gmv.  
**Ratatouille** (*doorengestampt middageten der soldaten; hutspot*), v. Ook: **Ratjetoe**.  
**Ra'tel** (*werktuig, waarmede men een ratelend geluid maakt*), m. -s; fig. *tong, mond: hou je -*, d. i. je mond. gmv.  
**Ra'tel** (*roest in de tabakspiant*), v. -s.  
**Ra'telaar** (*Canadasche populier*), m. -s; -abeel, m. -en. Zie **Esp**.  
**Ra'telen**, ik heb -rateld; *met een ratel -; het - van rijtuigen, van den donder; de trommen -*; fig. *snel en zonder tusschenpoozen spreken*; -aar, m. -s; -ing, v. -en.  
**Ratelier** (*kunstgebit; geweerrek*), m. -s. Lees: *ratelijc*.  
**Ra'telkous** (*babbelkous*), m. en v. -kousen.  
**Ra'telmond** (*snapper*), m. en v. -monden.  
**Ra'telslang** (*gifslang in Z.-Amerika*), v. -slangen; de - heeft een uit hoornachtige ringen bestaande ratel aan het uiteinde van den staart.  
**Ratifica'tie** (*bekrachtiging van een staatsdocument*), v. -tiën, -ties. (t = ts)  
**Ratificeeren** (*bekrachten, goedkeuren*).  
**Ratijn** (*zekere geweve frieschachtige stof*), o. gmv.  
**Ratineeren** (*wollen weefsels van noppen voorzien*).  
**Ra'tio** (*rede, verstand, grond*), v. gmv. (t = ts)  
**Ration'** (*rantsoen*), o. -s. (t = ts)  
**Rationaal, rationeel** (*gegrond op de rede*), bn. Ook: **Rationa'bel**. (t = ts)  
**Rationalis'me, rationalis'mus** (*godsdienst der rede*), o. gmv. (t = ts)  
**Rationalist'** (*aanhanger van het rationalisme*), m. -en; -isch, bn. (t = ts)  
**Rationeel** (*op de rede gegrond*), bn.  
**Ratjetoe**, v. gmv. Zie **Ratatouille**.  
**Ra'toe** (*Mal. titel van een vorst*), m. -'s.  
**Ra'toe Ki'doel** (*Java. de fabelachtige koningin van het Zuiden, beschermgeest van hen die in grotten en holen eetbare vogel-nestjes gaan plukken*), v. gmv.  
**Rats** (*fig. verlegenheid, angst*), v. gmv.; in de - zitten.  
**Rat'tenhol**, o. -en; -klem (*knip*), v. -men; -kruit (*vergif, arsenicum*), o. gmv.; -nest, o. -en; -val, v. -len.  
**Ratte'staart** (*kleine ronde vijl*), m. -en.  
**Rat'tevel** (*huid eener rat*), o. -vellen.  
**Ratrapeeren** (*weder verrassen, betrappen*).  
**Rauw** (*ongekookt*), bn.; *Honger maakt -e boonen zoet; een -e appel, - vleesch; een -e wond, versche, open wond; -heid, v.; -igheid, v. gmv.*  
**Rava'ge** (*verwoesting*), v. -s. (g = zj)  
**Ravageeren** (*verwoesten, plunderen, vernielen*); -geur' (*vermieler*), m. -s. (g = zj)  
**Ra'vanger** (*scheepst. steuntouw der ra*), m. -s.  
**Ravelijn'** (*voorschans, halvemaan*), o. -en.  
**Ra'venaas** (*kreng; fig. galgenaas, hangbast*), o. -azen; -gekras, o. gmv.; -nest, o. -en.  
**Ravijn'** (*holle weg, bergkloof*), o. -en.  
**Ravisement'** (*verrukking*), o. -en.  
**Ravitailleeren** (*een stad, een fort opnieuw van levensmiddelen voorzien*). Lees: *taljeeren*.  
**Ravot'ten** (*luidruchtig stoeien, spelen*), ik heb -ravot; -ter, m. -s; -terij', v. -en.  
**Ra'wa** (*Ind. moerasgrond op Java*), v. -'s; in het droge seizoen hebben de -'s het aanzien van grasvelden.  
**Rayceeren**, ook **royceeren** (*doorhalen, doorschrappen, uidoen*).  
**Rayon'** (*straat*), m. -s.  
**Rayon'** (*verboden kring bij een vesting*), o. -s; binnen het - eener vesting mag niet gebouwd worden.  
**Rayonnant'** (*stralend, fig. schitterend, prachtig*), bn.  
**Razeeren** (*scheren; vestingwerken verwoesten, stechten, sloopen*).  
**Ra'zen** (*een dol leven maken, tieren, driftig zijn*), ik heb geraasd; -zer (*dolleman*), m. -s; -zernij' (*razerij*), v. -en.  
**Ra'zend** (*woedend, dol*), bn. en bw.; *een -c hond; hij acht zich - gelukkig*. (C. O.), erg.  
**Razernij'** (*dolheid*), v. -en. Ook: *de drie -en, Furiën*.  
**Razijn'**, v. -en. Zie **Rozijn'**.  
**Raz'ia, ra'zia** (*strooptocht*), v. -'s.  
**Reaal'** (*geldstuk in Spanje, Mexico, enz., ter waarde van ± 30 ct.*), m. realen.  
**Reaal'** (*zakelijk, wezenlijk*), bn.  
**Reaal'school** (*in Duitschland de naam eener H. B. S. als vakschool*), v. -scholen; de - leidt op voor allerlei bedrijven in 't leven.  
**Reactie** (*terugwerking*), v. gmv. (t = ts)  
**Reactionair'** (*tegenstrever; in de staatkunde iemand die de bestaande toestanden tot vroegere wil terugbrengen*), m. -en; (*tegenstrevend, tegenwerkend*), bn. (ai = è)  
**Reageer'buis** (*scheik. cilindervormig glazen buisje*), v. -buizen.  
**Reageeren** (*tegenstand bieden, terugwerken*).  
**Re'agens** (*terugwerkend middel*), o. -gentia.  
**Reagen'tia** (*middelen der scheikunde tot opsporing van de aanwezigheid van stoffen*), v. gmv.  
**Realisatie** (*het te gelde maken, verwezenlijking*), v. -tiën, -ties.  
**Realiseeren** (*tot een werkelijk bestaan brengen; waren of effecten te gelde maken*).  
**Realis'me** (*richting in de fraaie letteren, waarbij de kunst afhankelijk gemaakt wordt van de feiten*), o. gmv.; het - is het tegengestelde van het idealisme.  
**Realist'** (*aanhanger van het realisme*), m. -en; -tisch, bn.  
**Realiteit'** (*werkelijkheid*), v. gmv.  
**Re'aumur** (*eigenn. Fransch natuurkundige (1683-1757), ontwerper van den 80-gradigen thermometer*), m.  
**Rebec'** (*tweesnavige soort van viool*), v. -s.  
**Rebel'** (*oproerling, mouter*), m. -len.  
**Rebelleeren** (*opstand veroorzaken, muiten*).  
**Rebellie'** (*muitertij, gewelddadig verzet*), v. gmv.  
**Rebel'lig** (*oproerig*), bn.; -heid, v. gmv.  
**Rebelsch'** (*rebellig*), bn. gmv.  
**Re'bus** (*raadselbeeld, figuurraadsel*), m. -sen.  
**Rebut'** (*uitschot*), o. gmv.; - van sigaren.  
**Rebutant'** (*onaangenaam, ramspoedig, onbehaaglijk; afschrikkend*), bn.  
**Rebuteeren** (*op een harde en verachtelijke manier afwijzen; afschrikken, den moed benemen*).  
**Recalcitrant'** (*koppig, onwillig*), bn.; *een -e jongen, een - karakter*.  
**Recapitula'tie** (*korte opsomming, herhaling*), v. -s, -tiën. (t = ts)  
**Recapituleeren** (*beknopt samenvatten*).  
**Recenseeren** (*beoordeelen, voornamelijk van boeken en geschriften*). (en = en)  
**Recensent'** (*boekbeoordeelaar*), m. -en.



- Recensie** (*critische beoordeeling van boeken, enz.*), v. -siën, -sies. (en = en)
- Recent** (*nieuw, pas gebeurd*), bn.; *dat feit is -, is van -en datum.* (en = en)
- Recepis** (*ontvangbewijs*), o. -sen. Ook: *Recepis'se*, v. -n.
- Recept** (*voorschrift ter bereiding van geneesmiddelen, spijzen, verven, enz.*), o. -en.
- Receptie** (*het onthalen b.v. bij ondertrouw, ook de ontvangst der gelukwenschen, plechtige ontvangst; de aanneming van iemand, als lid van een gezelschap*), v. -tiën, -ties.
- Receptor** (*seintoner of-ontvanger der telegraaf*), m. -s.
- Receptuur** (*de kunst van artsnijbereiding*), v. gmv.
- Reces** (*schriftelijk vergelijk, achterstand, verzuimde betaling eener som; deze som zelve*), o. gmv.
- Reces** (*tijdelijke schorsing eener zitting*), o. gmv.; *de vergadering is op - gescheiden.*
- Recepte** (*ontvangst*), v. -s.
- Recherche** (*navraag, onderzoek*), v. -s.
- Recherche** (*afdeeling der politie, welke zich onledig houdt met opsporing, navorsching*), v. Zie: **Rechercheeren**. (ch = sj)
- Rechercheeren** (*naauwkeurig onderzoeken; uitvorschen*); -**eur** (*politie-beambte*), m. -s.
- Recherche-vaartuig** (*vaartuig met ambtenaren, die tegen sluikerij moeten waken*), o. -vaartuigen. (ch = sj)
- Recht** (*niet krom*), bn. en bw.; *een -e lijn; fig. de -e weg, d. i. de goede, ware; de -e vrijgenaam, d. i. wettige; - overeind.*
- Recht** (*gerechtigheid*), o. -en; *het - moet zijn loop hebben; waar niets is, heeft de keizer zijn - verloren.*
- Recht** (*de wetten, wettelijke bepalingen*), o. -en; *meester in de -en; student in de -en; het Romeinsche -; het oud-Germaansche -.*
- Recht** (*belasting*), o. -en; *in- en uitgaande -en; doorvoerrechten.*
- Rechtbank** (*college van rechters*), v. -en.
- Rechtbuigen**, ik boog -, heb - gebogen; *een stang -, d. i. buigende rechtmaken.*
- Rechten** (*uitspraak doen naar het recht*), ik heb gerecht. Ook: *Richten.*
- Rechtens** (*volgens recht, rechtmatig*), bw.; *dat komt mij - toe.*
- Rechter** (*lid eener rechtbank; iemand die gehouden is recht te spreken*), m. -s; *deze heer is - in de arrondissementsrechtbank; die is kanton-; deze heer is - van instructie, heeft de voorbereiding van een rechtszaak in handen; niemand kan - zijn in zijn eigen zaak; God is de - van levenden en dooden; de opperste -.*
- Rechter** (*het tegengestelde van linker*), bn.; vormt samenstellingen, als:
- Rechterarm**, m. -en; -**been**, o. -en; -**elleboog**, m. -bogen; -**hand**, v. -en; -**kant**, m. -en; -**oever**, m. -s; -**oog**, o. -en; -**oor**, o. -en; -**poot**, m. -en; -**schouder**, m. -s; -**slaap** (*hoofdzijde*), m. -slapen; -**vleugel**, m. -s; -**voet**, m. -en; -**voorpoot**, m. -en; -**wang**, v. -en; -**zak**, m. -ken.
- Rechter-commissaris** (*rechter aan wien een bijzondere last is opgedragen*), m. -sen; *Ten Have was benoemd tot - in het failissement der weduwe Van Veen.* (Potg.)
- Rechterlijk** (*eigen aan, betrekking hebbende op een rechter*), bn.; *de -e macht, de -e waardigheid, het -e ambt, een - onderzoek, een -e uitspraak.*
- Rechtersambt** (*de betrekking van rechter*), o. -en; *hij bekleedt met groote waardigheid het -.*
- Rechterschap** (*de rechterlijke waardigheid*), o. gmv.; *hij werd geroepen of benoemd tot het -.*
- Rechterstoel** (*zetel des rechters, ook de rechter zelf*), m. -en; *voor den - Gods; iemand voor Gods - dagen, een beroep doen op Gods rechtvaardigheid en vergelding; vreezen, dat de schaal van de vierschaar rijze of daal voor de strenge -en, rechtbank.* (Poot)
- Rechtgelovig** (R. K. *goed in het geloof*), bn.; -**heid**, v. gmv.
- Rechthoek** (*meetk. vierhoek met rechte hoeken*), m. -hoeken; -**hoekig**, bn.
- Recht huis** (*gemeentehuis, ook herberg, waarin de raadkamer is*), o. -huizen; *wij soupeerden te Baarn in het -.* (Potg.); *voor het - hield een koets stil, beladen met een rentenier.* (Koetsv.)
- Rechtigen** (*machtigen*), ik heb gerechtigd.
- Rechtmatig** (*volgens recht*), bn. en bw.; *de -e bezitters, de -e eigenaars.*
- Rechts** (*naar de rechterzij*), bw.; *gij moet - afstaan.*
- Rechtsaf**, bw.; *de wandelaar sloeg -.*
- Rechtsban** (*rechtsgebied*), m. gmv.
- Rechtsch**, bn.; *dit kind is niet -, maar linksch, d. i. doet met de linkerhand, wat gewoonlijk met de rechter wordt gedaan.*
- Rechtsch** (*bedoeld, gezocht*), bn.; *is dit het -e huis?*
- Rechtschapen** (*eerlijk*), bn.; -**heid**, v. gmv.
- Rechtsdwang** (*maatregel van geweld door de gewapende macht, lijfswang*), m. gmv.
- Rechtsgebied** (*streek binnen welke een rechtscollege de rechtspraak uitoefent*), o. -en.
- Rechtsgeding** (*proces*), o. -gedingen.
- Rechtsgeleerd**, bn.; *een - persoon; -heid*, v.
- Rechtsgeleerde** (*advocaat*), m. -geleerden.
- Rechtshandel** (*proces*), m.; -**ingang**, m.; -**macht** (*-bevoegdheid*), v. gmv.
- Rechtsomkeer**, bw.; -**maken**, teruggaan.
- Rechtspersoon**, m. en v. -personen; *een vereeniging als - erkennen; -lijkheid*, v.
- Rechtspleging**, v. -plegingen.
- Rechtspraak** (*uitspraak, gewijsde*), v. gmv.
- Rechtspreken** (*gerechtelijke uitspraak doen*), ik sprak -, heb - gesproken.
- Rechtstandig** (*loodrecht*), bn.; -**heid**, v.
- Rechtstreeks** (*regelrecht*), bw.
- Rechtstreeksch**, bn.; *een -e verbinding.*
- Rechtsverdraaling**, v. -verdraalingen; -**verkrachting**, v. -en; -**vordering**, v. -en; -**vraag**, v. -vragen.
- Rechttoe** (*in rechte richting*), bw.; *loop maar -; fig. het gaat daar niet -, naar behooren.*
- Rechtuit**, bw.; *hij spreekt altijd -; met w.v. vormt het samenstellingen: -gaan, -kijken, -loopen, -rijden, enz.*
- Rechtvaardig** (*rechtmatic, billijk, eerlijk*), bn. en bw.; *een -e straf, een -e vonnis; God is -, geen onrecht doende of duldend; iemand - behandelen, naar recht en billijkheid; -handelen, niemand benadeelend, billijk.*
- Rechtvaardige** (*brave, geen zonde plegende*), m. en v. -n; *zalig zijn de -n; als er nog veertig -n in Ninivé waren.* (Bijbel).
- Rechtvaardigen**, ik heb -rechtvaardigd;

- zich* -, zich zuiveren van een blaam; -ing, v.  
**Rechtvaardigmaking** (R. K. het brengen tot boete en bekeering door Gods genade), v. gmv.  
**Rechtzaak** (proces), v. -zaken.  
**Rechtzaal** (zittingzaal der rechters), v. -zalen.  
**Rechtzin'nig** (rechtgeloovig, orthodox), bn. en bw.; -heid, v. gmv.  
**Recidive** (terugval in een ziekte; herhaling eener misdaad), v. gmv.  
**Recidivist** (iemand, die reeds één of meer vonnissen tot zijn last heeft), m. en v. -en.  
**Recief** (schriftelijke verklaring van een schipper, dat de goederen ontvangen en ingeladen zijn), o. -cieven. Ook: Recif'.  
**Reciet** (voordracht), o. -en; de -en namen een begin.  
**Recipe** (neem, men neme). Zie R.  
**Recipieeren** (aan- of innemen, ontvangen).  
**Recipient** (klok van een luchtpomp), m. -en.  
**Reciproceeren** (met gelijke munt betalen, vergelden). Ook: Reciproqueeren.  
**Reciprociteit** (vergelting), v. -en.  
**Recita'tie** (voordracht), v. -tiën, -s. (tie=tsie)  
**Recitatief** (handeling tusschen spreken en zingen; een soort van declameerend gezang), o. -tieven.  
**Recita'tor** (iemand die een gedicht enz. voordraagt), m. -s, -toren.  
**Reciteeren** (van buiten opzeggen, voordragen in redenaarstoos); een gedicht -.  
**Reclame** (terugvordering, klacht; ook: artikel in een dagblad ter aanprijzing van iets), v. -s.  
**Reclameeren** (terugeischen, aanspraak op iets maken, terugvorderen).  
**Recluse** (opsluiting, hechtenis), v. gmv.  
**Recognitie** (navorsching eener zaak, herhaald onderzoek; erkenning van ontvangen diensten; bekenning), v. -tiën, -s. Lees: kog.  
**Recognitiegeld** (geld, dat per jaar betaald wordt als erkenning van ontvangen diensten, rechten, enz.), o. -gelden.  
**Recognosceeren** (van verre bezichtigen; voor echt erkennen; het terrein des vijands onderzoeken). Lees: kog.  
**Recolle'ten** (Franciscaner monniken of observanten), m. mv.  
**Recommanda'bel** (aanbevelenswaardig), bn.  
**Recommanda'tie** (aanbeveling), v. -tiën, -s.  
**Recommandeeren** (aanbevelen, aanprijzen; iemand ernstig aanbevelen).  
**Recompense** (beloening, vergoeding), v. -s. (en = an)  
**Recompenseeren** (beloonen, vergelden).  
**Recompleteeren** (opnieuw voltallig maken).  
**Reconcilia'tie** (verzoening), v. -s, -tiën.  
**Reconcilieeren** (weder verzoenen, bevredigen).  
**Reconvalesceeren** (herstellen, aan de beterhand zijn).  
**Reconvalescent** (aan de beterhand, herstellend), bn.  
**Reconvalescent** (een zieke die aan de beterhand is), m. en v. -en; vr. ook: -e.  
**Reconven'tie** (rechtst. vordering, die de gedaagde tegen den eischer stelt), v. gmv. Ook: Reconvenientie. (t = s)  
**Record** (sport. het hoogste of beste), o. gmv. Lees: rekoord. Het - slaan, alle vroegere snelheid overtreffen door een bepaalden afstand in den kortstbekenden tijd af te fietsen; het uur-verbeteren, d. i. in een uur meer K.M. rijden dan iemand nog gedaan had.  
**Recours** (teruggang of -vordering, toevlucht; recht van schadeverhaal), v. gmv. Lees: re-koer'.  
**Recouvreeren** (weder bekomen of verkrijgen, bijkomen). (ou = oe)  
**Recrea'tie** (verlustiging, uitspanning), v. gmv.; het uur van -, verpoozing, rust (in kostscholen en kloosters). (t = ts)  
**Recreëren** (verfrissen, verlustigen, verkwikken).  
**Recriminat'ie** (tegenbeschuldiging), v. -s, -tiën. (t = ts)  
**Recrimineeren** (wederkeerig beschuldigen, tegenklacht indienen; met smaad of schimp beantwoorden).  
**Recruteeren** (troepen werven, lichten, zo voltallig of compleet maken).  
**Recruteering** (aanwerving, lichteing), v. gmv.  
**Recruten** (nieuw aangeworven soldaat, lichteing), m. recruten.  
**Recta** (rechtuit); via -, langs den rechten weg.  
**Recta-wissel** (wissel op een bepaald persoon), m. -wissels. (c = k)  
**Rectifica'tie** (verbetering, herstelling; herhaalde distillatie), v. -s, -tiën. (tie = tsie)  
**Rectificeeren** (verbeteren, in orde brengen; door gedurige overhaling versterken).  
**Recto fo'lio** (op de rechterzijde), v. gmv.  
**Rector** (R. K. geestelijke leider in enig klooster of godshuis, door den bisschop benoemd), m. -s.  
**Rector** (bestuurder van een Latijnsche school, een gymnasium), m. -to'ren, -s; -schap, o.  
**Rectoraal** (den rector betreffende), bn.; de -ale waardigheid.  
**Rectoraat** (ambt van rector), o. -aten.  
**Rector magnificus** (voorzitter van een academischen raad of senaat), m. -to'ren -.  
**Reçu** (schriftelijk bewijs van ontvangst), o. -'s. Lees: resuw'.  
**Recueil** (verzameling, bundel), o. -s. Lees: rekuil'; het - militair, verzameling van voorschriften het leger betreffende. (c = k)  
**Recueilleeren** (verzamelen, vergaderen; herstellen; tot zich zelven komen); zich -.  
**Recul** (terugsprong van het geschut na het afvuren), o. gmv. Lees: rekuul'.  
**Reculeeren** (terugloopen, achteruitgaan, wijken).  
**Recurreeren** (hulp zoeken, hulp eischen).  
**Recusa'bel** (verwerpelij, wraakbaar), bn.  
**Recuseeren** (weigeren, wraken, verwerpen, terugzenden).  
**Reclusie** (terugkaatsing), v. gmv.  
**Redacteur** (hoofdopsteller, samensteller, leider van een krant of tijdschrift), m. -s, -en.  
**Redactie** (gezamenlijke redacteurs van een dagblad of tijdschrift; de wijze, waarop een mededeeling enz. onder woorden is gebracht), v. -tiën, -s; de - van het Handelsblad, de - van een wetsartikel dient in de eerste plaats duidelijk te zijn; de commissie van -; dit amendement bedoelt alleen een verbetering in de - van 't artikel. (t = s)  
**Red'deloos** (niet te redden), bn. en bw.; zijn zaak is -; hij is - verloren.  
**Reddeloosheid** (toestand van iemand die reddeloos is), v. gmv.  
**Red'den** (uit het gevaar helpen), ik heb - red; -der, m. -s; -ding, v.; -middel, o. -en.  
**Red'deren** (in orde brengen, regelen), ik heb - redderd; een kamer -, een boedel -; -aar, m. -s; -ing, v. gmv.  
**Red'dingboei**, v. -en. Zie Boei.

- Red'dingboot** (vaartuig, ingericht en bestemd tot redding van schipbreukelingen), v. —booten.
- Red'dinggordel** (reddingboei, kurken gordel om op te drijven), m. —gordels.
- Red'dingleger** (leger des Heils), o. gmv.
- Red'dingmaatschappij** (vereniging tot redding van drenkelingen te A'dam, 1767), v.
- Red'dingsloep** (reddingboot van kleiner afmeting), v. —sloepen.
- Red'dingtoestel** (middel om menschen te redden), m. en o. —toestellen.
- Red'dingvlot** (vlot tot redding van schipbreukelingen), o. —vloten.
- Reddi'tie** (teruggaaf, overgaaf eener vesting), v. —s, —tiën. (t = ts)
- Re'de** (gesprek, toespraak, vertoog), v. —n; iemand in de — vallen; de deelen der —.
- Re'de** (denkvermogen), v.; de mensch is begaafd met —.
- Re'dedeel** (spraak. woordsoort), o. —deelen; er zijn tien —deelen.
- Re'dekavelen** (redeneeren), ik heb —redekaveld; scherts: Hij stond een kwartier lang met zijn medestudent te —. (Klikspaan); —kaveling (redeneering), v. —en.
- Re'dekunde** (leer der welsprekendheid), v. gmv. Zie **Rheto'rica**.
- Redekun'dig, redekun'stig** (volgens de rede), bn.; een —e ontleding.
- Re'dekunst** (wetenschap, die leert wél te redeneeren), v. gmv. Ook: Redekunde.
- Re'dekunstenaar**, m. —kunstenaars, —kunstenaars. Ook: Redekundige.
- Redekun'stig** (betrekking hebbende op de welsprekendheid), bn.; —e figuren, b.v. de tropen.
- Re'delijk** (met rede begaafd), bn.; de mensch is een — wezen; gij zijt te — om zoo iets te verlangen, verstandig; dat zijn —e voorstellen, billijk; hij heeft een — inkomen, tamelijk; bw. het gaat —, tamelijk; —heid (billijkheid), v.; —erwijze, —erwijs, bw.
- Re'deloos** (zonder verstand), bn.; het —looze vee; —loosheid, v. gmv.
- Redemptoris'ten, redemptoris'ten** (R. K. leden v. d. orde van den Allerheiligsten Verlosser), m. mv. De stichter van de orde der — is de H. Alphonsus v. Liguori (1732). Zie **Liguoris'ten**.
- Re'den** (beweeggrond, drijfveer, oorzaak), v. —en; wat is de — van uw stilzwingen? om welke — komt hij? daar is geen — voor; iem. wel of geen — geven tot iets, aanleiding; om — van, ter oorzaak van.
- Re'den** (rekenk. verhouding), v. —s; een meetkundige —, getal, dat aanwijst hoeveel maal het ééne getal in het andere begrepen is; een rekenkundige —, verschil tusschen twee getallen.
- Re'denaar** (woordvoerder), m. —s, —naren.
- Re'denaarsgave**, v. —gaven; —gestoelte, o. —n; —talent, o. —en.
- Redeneeren** (betoogen, zijn gevoelen of meening uiten, praten over een zaak en niet handelen), ik heb —redeneerd; —der, m. —s; —ing, v. —en.
- Redeneer'kunde** (wetenschap der logica of wijsbegeerte), v. gmv.
- Re'dengevend**, bn.; spraakk. een — voegwoord, b.v. want, omdat.
- Re'derijk** (wél ter taal), bn.; —heid, v.
- Re'derijker** (lid van een tooneelclub, beoefenaar der uiterlijke welsprekendheid), m. —rijkers; de —rijkers waren de beoefenaars der rhetorica of rhetorike.
- Re'derijkerskamer** (vereniging van rederijkers, reeds dateerend uit de 14e eeuw), v. —kamers.
- Re'detwist** (dispuut), m. —twisten; een — doet soms meer kwaad dan goed. (Koetsv.)
- Re'detwisten** (disputeeren), ik heb —redetwist; over iets —.
- Redeva'bel** (verplicht, verschuldigd, erkentelijk), bn.
- Re'devoeren** (een rede houden), ik heb gerevoerd; —voerder (woordvoerder, spreker), m. —s; —voering, v. —en.
- Re'dewisselen** (met elkaar spreken), ik heb —redewisseld; —wisseling (gesprek), v. —en.
- Re'deziften** (vitten, afdingen), ik heb —redezift; —zifter, m. —s; —zifting, v. —en.
- Redhibit'ie** (vernietiging van een koop), v. —s, —tiën. (t = ts)
- Redigeeren** (samenstellen, opstellen, voor de drukpers gereed maken).
- Redingo'te** (reisrok, lange overrok), v. —s.
- Redi'tie** (herhaling), v. —s. (t = ts)
- Red'middel** (middel ter redding), o. —en.
- Redoubleeren** (verdubbelen, versterken).
- Redouta'bel** (vreeselijk, ontzaglijk, geducht), bn. (ou = oe)
- Redou'te** (kleine veldschans), v. —s. (ou = oe).
- Redou'te** (Ital. gemaskerd bal), v. —s; de —zaal te Maastricht.
- Redouteeren** (vreezen, duchten, schuiven).
- Redres'** (herstel), o. gmv.; er is geen — mogelijk.
- Redresseeren** (terechtbrengen, weder goed maken, herstellen).
- Reduceeren** (terugbrengen of -voeren, verminderen, beperken; maten, muntten of gewichten herleiden).
- Reduc'tie, reduceering** (verlaging, herleiding, vermindering), v. —s, —tiën; —en.
- Reduit'** (plaats van ontwijk in een vesting), m. —en. Lees: re-duwie'.
- Reduplica'tie** (spraak. verdubbeling), v. gmv. b.v. harrewarren, ziegezagen, ik dede.
- Ree** (een klein soort van hert), v. —ën.
- Ree** (buitenhaven), v. —ën. Zie **Ree'de**.
- Ree** (gereed, klaar), bn.; het schip ligt —.
- Ree'bok** (mann. der reeget), m. —bokken.
- Ree'bout** (bout van een ree), m. —bouten.
- Ree'de, ree** (ligplaats voor schepen), v. —n, reeën; de — van Batavia, het schip ligt ter —.
- Ree'de, ree** (gereed), bn.; alles is —.
- Ree'den** (gereedmaken, toerusten), ik heb gereed; —er (uitruuster van schepen), m. —s.
- Reederij'** (handelsvennootschap tot het uitrusten van schepen), v. —en.
- Reeds** (bereids, alreede), bw.; het is — laat.
- Reel'** (wezenlijk, werkelijk, zeker, vast, geloofwaardig; de zakelijke of innerlijke waarde van geld, muntten of landsschuldbrieven), bn.
- Reef** (scheepst. plooi in het zeil dienend om het zeil te verkorten en zoo kleiner te maken, waardoor de wind bij zwaar weer er minder vat op heeft), o. reven.
- Ree'geit** (wijjesree), v. —geiten.
- Reek** (houten hark), v. reken. Zie **Riek**.
- Ree'kalf** (jong van een reeget), o. —kalveren.
- Reeks** (rij, opeenvolging), v. —en; een meetkundige —, een rekenkundige —, een opklimmende —, een afdalende —.
- Ree'ling** (scheepst. deel der galjoenwanden), v. —en. Ook: Regeling.

- Reep** (smalle strook, ook: hoepel, touw; - lood op den nok van 't dak), m. -en.
- Reep** (visscherij, armdikke kabel, waaraan de vleet of het haringnet hangt), m. -en.
- Reepel** (kleine reep), m. -s. Zie **Reep**.
- Reesem** (rist), m. -s. gew.
- Reet** (plaats, waar het vlas ligt te weeken), v. retén.
- Reet** (spleet, smalle opening, barst), v. retén.
- Reet, rete** (hennepbraak), v. retén.
- Reeuw** (in Friesl. allerlei huistraad, enz.), o.
- Reeuw** (doodschuim), o. gmv.
- Reeuw'en** (een lijk afleggen), ik heb -reeuw'd; -er, m. -s.
- Reeuw'roof** (beroving van een lijk), m. gmv. vero.
- Reeuw'sch** (een lijkucht hebbende), bn.
- Reefac'tie** (korting voor beschadigde waren), v. -tiën, -ties. Ook: *Refactie*. (t = s).
- Refecto'rium** (eetzaal in een klooster), o. -ia. Bij verkorting: *Refter*, m. -s.
- Referaat'** (verslag, rapport), o. -aten.
- Referereen** (berichten, verslag geven); zich -aan, verwijzen naar iets.
- Referrein'**, o. -en. Zie **Refrein'**.
- Referenda'ris** (berichtgever, voordrager, titel van hoofdamttenaren aan de ministerieele departementen), m. -sen.
- Referend'um** (verslag, uitslag; hoofdelijke stemming), o. -s; een - onder de stakende mijnwerkers heeft tot niets geleid. (en = en)
- Referat'** (verslaggever van ingezonden stukken, boeken, enz.; rapporteur), m. -en.
- Referen'tiën** (inlichtingen, aanwijzingen, aanduidingen), v. mv; voorzien van goede -.
- Refer'te** (verwijzing naar iets), v. -s; onder -, onder verwijzing.
- Reflecteeren** (weerkaatsen, terugkaatsen, spiegelen); op iets -, d. i. op iets acht geven.
- Reflecteeren** (ergens acht op geven).
- Reflectant'** (reflecteerende), m. en v. -en.
- Reflec'tie** (overweging, bedenking), v. -tiën, -s.
- Reflec'tie, reflex'ie** (terugkaatsing van het licht, weerschijn), v. -s, -tiën.
- Reflec'tor** (lichtkaatser, spiegeltelescoop), m. -s. Ook: *Reflecteur'*.
- Reflex'** (terugwerking, -kaatsing), m. -en.
- Reflexief'** (spraak. wederkeerend), bn; een - werkwoord; een toevallig - werkwoord, b.v. zich wasschen; een wezenlijk - werkwoord, b.v. zich vergissen; een - voornw.
- Reflexief'** (spraak. wederkeerend w.w.), o. -ieyen. (x = ks)
- Reforma'tie** (hervorming), v.; de -, de kerkhervorming der 16e eeuw.
- Reforma'tor** (hervormer), m. -to'ren, -s.
- Reform'e** (hervorming, herschepping; vermindering door afdanking of door uitmonstering), v.; op - stellen, d. i. buiten dienst of op verminderde soldij stellen; -paarden, n.l. afgekeurde.
- Reformeerén** (verbeteren, een anderen of beteren vorm geven).
- Reformist'** (verbeteraar; iem. die op betere arbeidswetten aandringt in Engeland, Frankrijk), m. -en. Engelsch: *Reform'er*.
- Refractair'** (weerspannige; een die zich eigen-dunkelijk aan den krijgdsdienst onttrekt), m. -s.
- Refrac'tie** (straalbreking), v. gmv. (t = ts).
- Refrangi'bel** (breekbaar), bn. (g = zj)
- Refrein'** (dicht. herhaling van bepaalde woorden aan 't einde der strophen; ook wel de terugkeer v. e. bepaalden versregel na een zeker aantal andere; ook zulk een gedicht zelf), o. -en; de -en van Anna Bijns tegen Luther's „doctrïne” werden in 1529 te Antwerpen gedrukt. Ook: **Referrein'**, **Keer'dicht**.
- Ref'ter** (eetkamer of eetzaal in kloosters, godshuizen, enz.), m. -s. Zie **Refecto'rium**.
- Refu'ge** (veilige schuilplaats, toevluchtsoord), o. -s. (g = zj)
- Refugié** (uitgewekene om geloofsvervolgung of politiek), m. -'s; de -'s, de Hugenoten, die na de herroeping van het Edict van Nantes (1685) Frankrijk verlieten. (g = zj)
- Refugieeren** (uit- of ontwijken). (g = zj)
- Refuseeren** (weigeren, van de hand wijzen).
- Refuta'tie** (wederlegging), v. -s, -tiën.
- Refuteeren** (wederleggen).
- Refusus'** (weigering), o. refuzen. Fig. een blauwe scheen, afwijzing.
- Regaal'** (koninklijk, voortreffelijk), bn. (g = g)
- Regaal'** (orgetregister, dat de menschelijke stem nabootst, ook vox humana genoemd), o. regalen.
- Regaal'** (koninklijk maal, gastmaal), o. -galen.
- Regaal'** (den koning betreffende), bn; -ale rechten, ook Regaliën, Regalia, d. i. koninklijke of landsheerlijke rechten; -papier (een zeer groot soort van papier b.v. voor landkaarten), o. gmv.
- Regaleeren** (heertlijk onthalen, vergasten).
- Regalia, regaliën**, v. mv. Zie **Regaal'**.
- Regaliën** (teekens der koninklijke waardigheid), v. mv. Zie **Insig'ne**.
- Regard'** (blik, aanblik; aanzien; opmerkzaamheid), m. -s. Lees: *re-gaar'*.
- Regardeeren** (beschouwen, acht geven, ontzien); dat regardeert mij, dat betreft mij.
- Regat'ta** (roetwedstrijd), v. -'s. Ook: *Regatte*.
- Regeeren** (heerschen, besturen), hij heeft -regeerd; -der (vorst), m. -s.
- Regeer'ing** (bestuur, beheersching), v. -en; de - van Karel V; hij was in die stad lid der -, vroedschap, vero.; spraak. de - van een werkwoord, b.v. een naamv. of een voorzetsel.
- Regeer'ingloos** (zonder regeering), bn; -heid, v. gmv.
- Regeer'ingsvorm** (wijze, waarop het staatsgezag wordt uitgeoefend), m. -vormen; de eenhoofdige -; de republikeinsche -.
- Regel**, m. -en, -s; de -s der spelling, d. i. wetten, voorschriften; geen - zonder uitzondering; een - der taalkunde; de vier hoofdregels der rekenkunde, d. i. optellen, aftrekken, vermenigvuldigen en deelen; de - van drieën; op een nieuwen - beginnen, d. i. lijn, enz.
- Regelaar** (deel v. e. werktuig, dat dient om den gang er van te regelen), m. -s.
- Regeleeren** (regelen; linieeren).
- Regelen** (schikken, ordenen, in orde brengen), ik heb -regeld; -ing, v. -en.
- Regelmaat** (ordelijke schikking), v. gmv.
- Regelmatig** (ordelijk), bn. en bw.; -heid, v.
- Regelrecht** (zonder omwegen, lijnrecht), bw.
- Regen**, m. -s. Na - komt zonneschijn, d. i. na lijden komt verblijden; -achtig, bn.
- Regenboog** (optisch hemelverschijnsel, halfcirkelvormige gekleurde boog aan den hemel), m. -bogen.
- Regenboogvisch** (een soort van lipvisch), m. -visschen; de - heet ook jonkvisch en zeejonker.
- Regenboogvlies** (ontl. de iris van het oog; het gekleurde gedeelte), o. vliezen.

- Re'genbui** (een *vlaag regen*), v. -buiën; -**droppel**, m. -droppels.
- Re'genen**, het heeft -regend; fig. het *regent scheldwoorden*. Bij dezen (*dominee*) *regent* het altijd *bloempjes*. (Potg.)
- Re'genera'tie** (*wedergeboorte*), v. gmv. (t = ts).
- Re'genfluit** (*volksnaam v. d. regenwulp*), m. -fluiters.
- Re'genjas** (*geoliede jas*), v. -jassen.
- Re'genkaart** (*aanduidend de verdeling van den regen over de aardoppervlakte*), v. -en.
- Re'genmeter** (*werktuig ter bepaling van de hoeveelheid regen, die jaarlijks op een plaats valt*), m. -s.
- Regent'** (*bestuurder, beheerder*), m. -en; de -en van het weeshuis; de -es', v. -sen.
- Regent'** (*plaatsvervanger van een vorst bij diens minderjarigheid, krankzinnigheid, enz.*), m. -en; de prins- van Beieren; -es', v. -sen: de Koningin--es Emma.
- Regent'** (Java: *inlandsch hoofd van den hoogsten rang, die den assistent-resident als jongere broeder ter zijde staat*), m. -en.
- Re'gentijd** (*jaargetijde van den regen in W.-Indië*), m. gmv.; de kleine -, van einde November tot begin Februari; de groote -, van medio April tot ultimo Juli.
- Re'genvloed** (*plasregen*), m. -vloedën.
- Re'genworm** (*een soort van aardworm*), m. -wormen; -pje, o. -s.
- Re'genwulp** (*zomervogel onzer kusten*), m. -wulpen.
- Regie** (*de leiding, het beheer van zekere inkomsten of van het tooneel*), v. gmv. (g = zj).
- Regi'me** (*leefregel, eetregel, richtsnoer*), o. -s; ancien -, de tijden der Bourbons. (g = zj).
- Regiment'** (*evenmatig deel v. e. leger*), o. -en.
- Regiment'** (*heerschappij, regeering*), o. gmv. Dat ik zal wederkeeren in mijnen -. (Wilh.)
- Regisseur'** (*beheerder; rekeningvoerder, bestaatsontvanger, tooneelbeheerder, nl. hij die de rollen uitdeelt*), m. -s. (g = zj).
- Regis'ter** (*aktenboek*), o. -s; een - aanleggen.
- Regis'ter** (*muz. stem van het orgel met een bepaald aantal pijpen*), o. -s.
- Regis'ter** (*bladwijzer in een boek*), o. -s.
- Registra'tie** (*inschrijving van akten, enz.*), v. het kantoor van -. (g = g)
- Registreeren** (*in het openbaar register inschrijven; inboeken*); -ing, v. -en.
- Reglement'** (*verordening, voorschrift*), o. -en.
- Reglementair'** (*van, betreffende of volgens een reglement*), bn. (ai = è).
- Reglementeeren** (*aan een reglement onderwerpen*); iets -.
- Regres'** (*teruggang; verhaal van schuld op iemand*), m. gmv.
- Regressief'** (*terugwerkend*), bn. en bw.; de -sieve gang van het geschiedenisonderwijs; de geschiedenis des vaderlands - behandelen; -sieve assimilatie (spraak.), als in: litteeken uit litteeken. Zie **Progressief'**.
- Regret'** (*spijt, leedwezen, berouw*), o. gmv.
- Regretta'ble** (*betreurenswaard*), bn.
- Regretteeren** (*betreuren, beklagen*).
- Regulair'** (*regelmatig, ordelijk*), bn. (ai = è).
- Regulariteit'** (*regelmatigheid*), v. gmv.
- Regulateur'** (*een zeer regelmatig gaande hangklok*), m. -s.
- Regulateur'** (*ouderwetsche patentolielamp*), m. -s. vero; ook -lamp.
- Regula'tor** (*regelbaar, deel van een stoom-*
- machine, dat den toevoer van stoom in den cylinder bepaalt*), m. -s, -to'ren.
- Reguleeren** (*regelen, schikken, in orde brengen*).
- Regulier', regulair'** (*regelmatig, juist*), bn.
- Regulier'en** (*geestelijken, a. regels gebonden; leden van een of andere kloosterorde*), m. mv.
- Rehabilita'tie** (*herstel in vorig aanzien*), v. -s.
- Rehabiliteeren** (*weder in den vorigen stand plaatsen; in eer of goeden naam herstellen*).
- Rei** (*koor van zangers of dansers*), m. -en; ten - geleiden, ten dans; den - aanvoeren.
- Rei** (*dat, wat door den rei werd gezongen*), m. -en; de -en uit Vondets treurspelen.
- Rei** (*reeks van personen*), m. -en; een - van maagden. (Bild.)
- Rei'en** (*dansen, in koor zingen*), ik heb -reid.
- Rei'ger** (*een ooievaarachtige vogel, steltlooper*), m. -s; de visch-, de zilver-, de zijde-, de nacht-; de - is bij ons een zomervogel.
- Rei'gerachtigen** (*familie d. reigers*), m. mv.
- Rei'gersbek** (*plantk. een soort van ooievaarsbek*), m. -bekken. Ook: Rei'gerbek.
- Rei'gervalk** (*een tot de reigerjacht afgerichte valk*), m. -valken.
- Rei'ken** (*aanbieden, geven*), ik heb -reikt; iemand de hand -.
- Rei'khalzen** (*smachtend verlangen*), ik heb -reikhalsd: -zing, v. gmv.
- Rei'len**, alleen gebruikelijk in: *zoofs het reilt en zeilt, d. i. met al, wat er toe behoort*.
- Reimprimeeren** (*een boek herdrukken*).
- Rein** (*schoon, zuiver*), bn. en bw.; -heid, v.
- Rei'naert de Vos** (*beroemde dierensage der 13e eeuw*), m. gmv.; - is oorspronkelijk in 't Fransch; - is door een Vlaamschen dichter in het Dietsch overgezet.
- Reinardie', reinaardij'** (*sluweheid, bedriegelijkheid, listigheid*), v. -ën.
- Rei'ne** (*koningin*), v. -s; - du bal, schoonste en meest gevierde van alle danseressen.
- Rei'ne-claude** (*een soort van zoet-groene pruim*), v. reines-claude. (au = oo).
- Rei'nen** (*palen, grenzen van akkers*), gew.
- Reinet'te** (*renetappel; zekere plant*), v. gmv.
- Reinigen** (*zuiveren*), ik heb -reinigd; -ing, v. -en; -ingsmiddel, o. -en.
- Reintegra'tie** (*herstel in vroeger bezit of genot*), v. gmv.
- Reintegreeren** (*vernieuwen, herstellen*).
- Rein'varen** (*plantk. steenvaren*), v. -varen.
- Re'is** (*Turksch koopvaardij-kapitein*), m. -sen.
- Reis** (*tocht, uitstap*), v. reizen; fig. de groote - aannemen, d. i. sterven. Ook: **Rei'ze**.
- Reis** (*keer, maal*), v. reizen; dit werd eenige reizen achtereen herhaald.
- Reis** (*muntenheid in Portugal en Brazilië*), v. Zie: **Mil'reis**.
- Reisefen'di** (*rijkskanselier in Turkije*), m. -'s. Zie: **Efen'di**.
- Reis'geld**, o. -gelden; -genoot, m. -en; -genootte, v. -n; -kosten, m. mv.
- Reis'gids** (*boek met opgaven van reisbijzonderheden*), m. -en. Baedeker is een goede -.
- Reisvaar'dig**, bn.; hij stond -, d. i. gered om te vertrekken.
- Reitera'tie** (*herhaling*), v. -ties, -tiën.
- Reiteratief'** (*herhaald, bij herhaling*), bn.
- Reitereeren** (*herhalen, vernieuwen*).
- Reizen** (*een reis doen*), ik heb en ben -reisd; -d (die reist), bn.: een -d man. (Staring).
- Rei'ziger** (*iemand die reist*), m. -s (mann.

- en vr.); *hij is - voor dat huis*, handels-reiziger; vr. ook **-zigster**, v. -s.
- Rejec'tie** (verwerping, afwijzing), v. -s, -tiën.
- Rejouisseeeren** (verlustigen, vervrootlijken).
- Rek** (de daad van rekken), m. gm. v.
- Rek** (rekbaarheid), v.; *er zit geen - in die handschoenen*.
- Rek** (lange weg, afstand), m.; *een heele -*.
- Rek** (latwerk), o. -ken; *een eier-, een boeken-, een pijpen-, een droog-*.
- Rek'baar**, bn.; *elastiek is -; -heid*, v. gm. v.
- Rek'bank** (om metaaldraad te rekken), v. -en.
- Re'kel** (mammetjeshond, -vos, -wolf), m. -s.
- Re'kelachtig** (lomp, vlegelachtig), bn.
- Re'kenboek**, o. -en; **-bord**, o. -en; **-fout**, v. -en; **-feil** (fout in het rekenen), v. -en; **-wijze**, **-wijs** (manier of methode van rekenen), v. -wijzen.
- Re'kenen** (inrekenen, met asch bedekken), ik heb -rekend; *het vuur -*.
- Re'kenen** (cijferen, met getallen werken), ik heb -rekend; **-aar**, m. -s; **-ing** (nota), v. -en.
- Re'kening** (nota, opgave van geleverde goederen), v. -en; *op - stellen; in - brengen; hooge -en maken; fig. dat is voor mijn -*, ik stel mij verantwoordelijk, ik neem dat op mij; *op -*, in mindering; *zijn - er bij vinden*, voordeel bij iets hebben; *een streep door de -*, een teleurstelling, misrekening; zegsw. *het kind van de - zijn*, het gelag moeten betalen.
- Re'kening-courant'** (handel. staat of lijst van debet en credit), v. -couranten.
- Re'kenkamer** (afdeeling of college, dat waakt over het goed beheer van 's lands gelden, door de uitgaven en rekeningen na te gaan), v. -s.
- Re'kenkunde**, **-kunst** (wetenschap der getallen), v. gm. v.
- Rekenplich'tig** (verplicht verantwoording te doen), bn.; **-heid**, v. gm. v.
- Re'kenraam** (balteller, hulpmiddel bij het elementaire rekenen), o. -ramen.
- Rekest'** (verzoekschrift), o. -en. Zie **Re-quest'**, enz.
- Rek'kelijk** (zacht, soepel, lenig), bn. en bw.; *dat laken is -; fig. meegaand: een - mensch; -heid*, v. gm. v.
- Rek'ken** (uitrekken, verlengen), ik heb en het is -rekt; *die jongen rekt zich nog al; een ontwakende hond rekt zich; het gewasschen linnen -; fig. een bezoek, een gesprek -; een discussie -; een klank of lettergreep -; een brief, een opstel, een gedicht -; -ker*, m. -s; **-king**, v. -en.
- Rek'ken** (harddraven, in gestreken galop rijden van paarden), het paard heeft gerekt.
- Rek'ken** (op het rek gaan van hoenders), ze zijn -rekt; *de kippen - al*.
- Rek'kerig** (lui), bn. *Wat zijt ge -!*
- Rel** (praatje, gerucht), m. gm. v.; *een -letje*, lachwekkende aardigheid; ook standje, oploop.
- Relaas'** (verhaal, verslag), o. relazen.
- Relâche** (verpoozing, rust), v. gm. v.
- Relâcheeren** (nalaten, ophouden, laten varen).
- Rela'tie** (relaas, verhaal; aanwijzing, vermelding; de betrekking, waarin zaken of personen tot elkander staan), v. -tiën, -ties; *die koopman heeft veel -tiën*. (Potg.) (t = ts).
- Relatief'** (betrekkelijk), bn.
- Relega'tie** (verbanning), v. -s, -tiën. (t = ts)
- Releva'tie** (onthefping, bevrijding), v. -s, -tiën. (t = ts).
- Relevée** (de namiddagtijd), v. gm. v.
- Releveeren** (weder opbouwen, weer ter sprake brengen; ontheffen, vertichten; bevrijden van een verplichting).
- Relief'** (verheven of gedreven beeld- of snijwerk in hout, metaal), o. -s; *men onderscheidt haut- en bas-*, naar gelang van de meerdere of mindere verhevenheid van het beeldwerk. Fig. *glans, roem, aanzien: - aan iets geven*. Lees: *relie-ef'*.
- Relief'** (aardr. miniatuurnabootsing van hoogten en laagten voor zeker deel der aardoppervlakte), o. -s; lees: *relie-ef'*; **-kaart**, v. -kaarten.
- Reliek'**, v. -en. Zie **Reliquie'**.
- Reliek'schrijn** (kostbaar kistje, waarin een reliquie bewaard wordt), o. -schrijnen.
- Religie** (vroomheid in leven en daden, innige godsvrucht), v. gm. v. Zie **Devo'tie**.
- Religie** (geloofsleer, eeredienst, kerkleer, godsdienst), v. -giën; *de oude -*, *de hervormde -*.
- Religieus'** (godsdienstig, vroom), bn. en bw.
- Religieu'ze** (geestelijke zuster), v. -s. (g = zj)
- Religie-vrede** (geschied. bestand), m.; *de - van Nürnberg* (1532); *de - van Augsburg* (1552).
- Religiositeit'** (godsvrucht, godsvereering), v. gm. v. (g = zj)
- Reliquie'** (overblijfsel v. c. heilige, b. v. kleederen, beenderen, enz.), v. -ën. Ook: **Reliek'**.
- Reliquie'ënkast** (reliëkschrijn), v. -kasten.
- Rel'len** (snappen, babbelen, druk praten), ik heb -reld.
- Rel'letje** (kortstondige opschudding), o. -s; *de jongens hadden een - met een dronken man*. Zie **Rel**.
- Rel'muis** (knaagdier, levend op boomen), v. -muizen; *de - heeft eenige overeenkomst met den eekhoorn; de - leeft in Boheme, Silezië en Beieren*.
- Rem** (remtoestel om wagens of waggons in hun loop te doen vertragen), v. -men.
- Remarqua'bel** (opmerkelijk), bn. (qu = k).
- Remar'que** (aanmerking, opmerking), v. -s.
- Remarqueeren** (aan- of opmerken; waarnemen of gewaarworden), (qu = k).
- Rembours'** (terugbetaling), o. gm. v.; *onder -*, onder dekking van betaling. Lees: *Ran-boers'*.
- Rembourseeren** (terugbetalen), (ou = oe).
- Remboursement'** (terugbetaling), o. -en.
- Remed'ie** (middel; hulp-, geneesmiddel), v. en o. -diën, -dies.
- Remedieeren** (heelen, verhelpen, hulp of raad geven).
- Remerciment'** (dankbetuiging), o. -en.
- Remigrant'** (terugkeerende in 't vaderland), m. en v. -en.
- Reminiscen'tie** (herinnering, heugenis), v. -ties, -tiën. *Jan heeft eenige -tiën van de dagen, toen hij monopolist was*. (Potg.) (t = ts).
- Reminis'ceere** (R. K. tweede Zondag in de groote vasten), v. -s.
- Remi'se** (zending, overmaking, bijzonder van geld, waren, wissels, enz.; uitstel, nalating; inzet in sommige spelen; ook: schuur, be- waarplaats, bijzonder voor wagens, enz.; wagen- of koetshuis), v. -s.
- Remis'sie** (terugzending; vrijstelling, kwijtschelding van belasting, straf, enz.), v. -siën.
- Remitteeren** (terug- of overzenden, geld of wissels overmaken; iets van een vordering laten vallen).

- Remittent'** (overzender, overmaker), m. -en.  
**Rem'men** (een der wielen van een wagen vastzetten, zoodat het sleept), ik heb -remd; -**ketting**, m. -en; -**mer** (persoon), m. -s; -**schoen** (zie *ald.*), m. -en; -**toestel**, m. en o. -len.  
**Remonstrant'** (Arminiaan), m. -en; -**sch**, bn.: de -e broederschap.  
**Remonstrantie, remonstrantie** (tegenbetoog), v. -s, -tiën. (t = ts).  
**Remonstreeren** (tegenvoorstellen doen, tegenwerpingen maken).  
**Remon'te** (aanvulling van paarden voor den krijgsdienst), v. gmv.; paarden koopen voor de -.  
**Remon'te-commissie** (nl. tot aankoop van krijgspaarden), v. -s, -siën.  
**Remon'te-depôt'** (plaats, waar de remonte-paarden worden bewaard), o. -depôts; de paarden, jonger dan vijf jaar, worden in -s bewaard.  
**Remon'te- of Remonteerpaarden** (paarden door de -commissie aangekocht tot het voltallig houden der ruitery), o. mv.  
**Remonteeren** (in orde brengen, weder aanvullen, de deelen vereenigen).  
**Remontoir'** (zakuurwerk met toestel om het bij een knop op te draaien), o. -s. (oi = oa)  
**Remorqueeren** (op sleeptouw nemen, boegseeren). (qu = k)  
**Remorqueur'** (sleeptwagen, stoomsleeper), m. -s. (qu = k)  
**Remo'tie** (verwijdering, ontslag uit een ambt), v. -s, -tiën. (t = ts)  
**Removeeren** (wegbrengen, afzetten, verwijderen).  
**Remplaçant'** (plaatsvervanger, vroeger ook in krijgsdienst), m. -en; -**e**, v.: Uw Vatel (kok) of zijne -e, d. i. de keukenmeid. (Potg.)  
**Remplacieren** (in iemands plaats treden, plaatsvervangen). (em = am)  
**Remplacement'** (plaatsvervangings), o. -en.  
**Rem'schoen** (ijzeren stof om een afrollend voertuig te remmen), m. -schoenen.  
**Ren** (snelle loop, galop), m. rennen.  
**Ren, renne** (kippenloop), v. rennen.  
**Renaissan'ce** (wedergeboorte, nieuwe richting), v.; de - in de letterkunde, de hernieuwde studie der klassieke letteren en de invloed er van op de onze in de 17e eeuw; -**stijl**, m. vernieuwing in den trant der bouwkunst, die in de 16e eeuw heerschende was; herboortestijl: een voorgevel in Nederlandschen -stijl. (ai = è)  
**Ren'baan** (afgepaalde plaats voor wedrennen), v. -banen.  
**Ren'bode** (koerier), m. -boden.  
**Rencon'tre** (ontmoeting, ook: samentreffing, gevecht), v. -s. (en = an)  
**Rencontreeren** (bejegenen, ontmoeten, vinden). (en = an)  
**Rendant'** (rekeninghouder, verantwoordelijk kassier), m. -en. Lees: randan'.  
**Rendeeren** (opleveren, opbrengen). (en = an)  
**Rendez-vous'** (afgesproken plaats van bijeenkomst), o. gmv.; - **geven**, iemand ergens bescheiden. (en = an)  
**Ren'dier** (Noordsch hert), o. -dieren.  
**Ren'diermos** (mos der poolstreken), o. gmv.  
**Renegaat'** (R. K. afvallige, geloofsverzaker), m. -gaten.  
**Renet'** (soort van winterappel), v. -ten. Ook: Reinette.  
**Renforceeren** (versterken); zich -. (en = an)
- Renitent'** (weerspannig, koppig), bn.  
**Renitent'** (iemand die koppig is), m. -en.  
**Ren'nen** (zeer snel loopen), ik heb -rend; -**loop** (galop), m. gmv.  
**Renommée** (roem, vermaardheid, faam), v. gmv.; - hebben; par -, bij name of geruchte.  
**Renon'ce** (ontzegging, verloochening; de ontbrekende kleur in het kaartspel), v. gmv.; hij is mij een -, ik heb een afkeer van hem.  
**Renonceeren** (afzien van, verzaken).  
**Renon'kel**, v. -s. Zie: **Ranon'kel**.  
**Renova'tie** (vernieuwing), v. -tiën, -ties.  
**Renoveeren** (ver- of hernieuwen, verbeteren).  
**Ren'perk** (renbaan), o. -perken; -**prijs**, m. -prijzen; -**spel**, o. -spelen.  
**Rensch, rinsch**, bn. Zie **Rijnsch**.  
**Renseignement'** (aanwijzing, inlichting), o. -en; -en inwinnen. (en = an) (gn = n)  
**Rentabiliteit'** (het rente-opleveren), v. gmv.; de - van een kapitaal.  
**Rent'ambt** (post van rentmeester, ook: het gebied), o. -ambten.  
**Ren'te** (interest, opbrengst v. e. kapitaal), v. -n.  
**Ren'te** (pacht, huur), v. -n; de land- op Java; -**meester** (ontvanger van de landpacht, administrateur), m. -s: hij is -meester bij graaf X; wie is hier -meester op dit goed? beheerder.  
**Ren'ten** (rente opbrengen), het heeft gerent; het kapitaal -t 8%<sub>0</sub>; Ik voel, dat mijn leven zal -. (De Genestet.)  
**Rentenier'** (iemand die van zijn renten leeft), m. -s; -**ster**, v. -s.  
**Rentenier'en** (van zijn rente leven), ik heb gerentemierd.  
**Ren'testandaard** (rentevoet, bedrag van het percent), m. -standaarden.  
**Rent'meester**, m. -meesters. Zie **Ren'te**.  
**Rent'meesterschap** (het ambt van rentmeester), o. gmv.  
**Renuncia'tie** (afstand, verwerping, b.v. van een erfenis), v. -s, -tiën. (t = ts)  
**Renuncieeren, renonceeren** (weigeren, ontzeggen; afstand doen).  
**Renversaal'** (schriftelijke tegenbelofte), o. -salen. (s = s)  
**Renverseeren** (omkeeren, omverwerpen).  
**Renvool'** (verwijzing, b.v. naar een blz. in een boek), o. -en; -**letter**, v. -s; -**teeken**, o. -s. (en = an)  
**Renvoyeeren** (terugzenden, wegzenden, verwijzen). (en = an)  
**Reorganisa'tie** (veranderde, verbeterde inrichting, nieuwe regeling), v. -ties, -tiën.  
**Rep**, m. enkel gebruikelijk in de bw. uitdrukking: in rep en roer, d. i. in verwarring.  
**Reparateur'** (hersteller), m. -s; hij is - van rijwielen.  
**Repara'tie** (herstelling), v. -ties, -tiën.  
**Repareeren** (verbeteren, herstellen).  
**Repartit'ie** (verdeling), v. -ties, -tiën.  
**Repasseeren** (weder voorbij- of teruggaan; een rekening nogmaals doorloopen; een nieuw uurwerk -, d. i. een- of tweemaal 24 uren laten gaan om te zien of het goed loopt).  
**Repatrieeren** (in of naar het vaderland terugkeeren).  
**Re'pel** (vlaskam), m. -s; de - dient om de zaaddoozen van het vlas te rukken.  
**Re'pelen** (op den repel bewerken), ik heb gerepeld; -**aar** (persoon), m. -s.  
**Repertoi're** (register, lijst van stukken), o. -s. (oi = oa) Zie **Reperto'rium**.

**Reperto'rium** (zaakregister, verzamelboek; lijst van de stukken die in den schouwburg zullen vertoond worden), o. -ria, -riën.

**Repeteeren** (herhalen, herzeggen).

**Repeteer'geweer** (geweer, waarmee men verscheiden schoten achter elkaar kan doen), o. -geweren.

**Repent'** (rekenk. herhaler, wederkerend cijfer eener repeteerende breuk), o. -en.

**Repetit'ie** (herhaling, herhaalde oefening), v. -tiën, -ties.

**Repetit'iegenschut** (revolvergeschut), o. gm.v.

**Repetit'iehorloge** (horloge met slagwerk), o. -horloges.

**Repetit'or** (herhaler, herhalend leermeester bij een hoogeschool of bij het tooneel), m. -s.

**Replieeeren** (antwoorden, iets wederleggen, ergens iets tegen inbrengen).

**Replieeren** (wijken, terugdeinzen, b.v. van een legerbende).

**Repliek'** (tegenantwoord, wederlegging, tegenschrift), v. -en; iemand van - dienen.

**Repondeeren** (beantwoorden; borg zijn of blijven).

**Repor'ter** (berichtgever van een krant), m. -s. (o = oo)

**Reposeeren** (rusten, ergens op rekenen).

**Repoussant'** (terugstootend), bn. (ou = oe)

**Repousseeren** (terugdrijven, terugstooten).

**Rep'pen** (spoeden), ik heb gerept; - over of van iets, er over spreken; zich -.

**Repressif'le** (eigen rechtverschaffing; wedervergelding, weerwraak), v. -s. Lees: -zalje.

**Representant'** (vertegenwoordiger van het volk), m. -en. Lees: zan.

**Representa'tie** (vertegenwoordiging; opvoering van een tooneelstuk), v. -ties, -tiën.

**Representeeren** (vertegenwoordigen, de plaats bekleeden; onder de aandacht brengen, betoogen).

**Repress'ie** (onderdrukking, stremming, betugeling), v. -sies, -siën.

**Repressief'** (belemmerend), bn.; -ve maatregelen.

**Repriman'de** (bestrafing, terechtwijzing), v. -s.

**Reprimandeeren** (berispen, bestraffen).

**Reprimeeren** (onderdrukken, betugelen, verhinderen).

**Repri'se** (her- of terugneming, herovering van een schip; muz. herhaling van het hoofdmotief eener aria, enz.), v. -s.

**Reproba'tie** (verwerping, wraking, afkeuring), v. -s, -tiën. (t = ts)

**Reprobeeren** (niet goedkeuren, verwerpen).

**Reprocha'bel** (berispenswaard, bestraffelijk), bn. (ch = sj)

**Repro'che** (verwijt, berisping), v. -s. (ch = sj)

**Reprocheeren** (verwijten, ten laste leggen).

**Reproduceeren** (weder te voorschijn brengen; tegenbewijs voeren).

**Reprodue'tie** (hernieuwing, wedervoortbrenging), v. -s, -tiën. (t = s)

**Reproductief'** (herstellend), bn.; -ievelkracht.

**Reprouweeren** (verwerpen, veroordeelen, afkeuren). (ou = oe)

**Repti'liën** (kruipende dieren), o. mv. Schildpadden, hagedissen en slangen zijn -.

**Republiek'** (gemeenebest; staat, waar het oppergezag niet in handen is van een erfelijk vorst, maar bij een gekozen president, een directorium enz. berust), v. -en.

**Republikein'** (gemeenebestgezinde; vrijheidsvriend), m. -en.

**Republikeinsch'** (gemeenebestgezind), bn.

**Republikeinsche kalender** (n.l. die uit de dagen der groote revolutie), m.; de - begon in 1792 op 22 Sept.; de - duurde tot 1 Jan. 1804; de - telde 12 maanden van 3 decaden of 3 x 10 dagen; de maanden heetten: 1<sup>o</sup>.

Vendémiaire, Brumaire, Frimaire, d. i. herfstmaanden; 2<sup>o</sup>. Nivose, Pluviose, Ventose, d. i. wintermaanden; 3<sup>o</sup>. Germinal, Floréal, Prairial, d. i. lentemaanden; 4<sup>o</sup>. Messidor, Thermidor, Fructidor, d. i. zomermaanden. Zie aldaar. Deze aera bleef 12 jaar in gebruik.

**Repudia'tie** (verstooting, ook echtscheiding), v. -s, -tiën. (t = ts)

**Repudieeren** (verwerpen, verstooten; wegzenden); een erfenis -.

**Repugnant'** (hinderlijk, stuitend, afkeerwekkend, walgetlijk), bn. (gn = nj)

**Repugneeren** (tegenstreven, tegenstand doen; walgen). (gn = nj)

**Repuls'** (weigerend antwoord), m. gm.v.

**Repulseeren** (terugstooten of -drijven, afwijzen).

**Repul'sie** (terugstooting, afwijzing), v. -s, -siën.

**Repulsief'** (terugstootend), bn.; -ve kracht.

**Reputa'tie** (achting, eer; goede naam, aanzien), v. gm.v. (tie = tsie)

**Request'** (verzoek- of smeekschrift), o. -en. (qu = kw). Ook: **Rekest'**.

**Requestrant'** (inzender van een request), m. -en. (qu = kw)

**Requestreeren** (een verzoekschrift indienen). (qu = kw)

**Re'quiem** (R. K. rust), o.; eerste woord van de bede: - aeternam dona eis, Domine, Heer, geef hem of haar de eeuwige rust; een Mis van -, een dienst voor een overledene, een zielmis, meest bij de uitvaart. (qu = kw)

**Requies'cat in pa'ce** (R. K. hij of zij rust in vrede). (qu = kw). Zie **R. I. P.**

**Requireeren** (vorderen, eischen, verzoeken van rechts- of ambtswege, iets begeeren of navorschen). (qu = kw)

**Requieent'** (onderzoeker, navorscher), m. -en.

**Requisiet'** (vereischte, eigenschap, noodzakelijkheid; de kleinere voorwerpen bij een tooneelvoorstelling benoodigd), o. -en. (qu = kw)

**Requisiteur'** (die voor de tooneelbenodigheden zorgt), m. -s, -en; vr. -tri'ce, -s.

**Requisit'ie** (opvoeding, eisch), v. -ties, -tiën; - van levensmiddelen. (qu = kw)

**Requisitoir'** (het besluit of de eisch van het openbaar ministerie in een geding), o. -en. Lees: rekizitoar', ook: rekvizitoor'.

**Rescon'tre** (afrekening, vereffening, b.v. in den effectenhandel), v. -s.

**Rescontreeren** (afrekenen, vereffenen).

**Rescript'** (antwoord, schriftelijk bescheid), o. -en.

**Rescript'** (R. K. pauselijk antwoord, beslissing van een theologische vraag), o. -en.

**Rescript'ie** (schriftelijke last tot inning of uitbetaling eener geldsom), v. -ties, -tiën.

**Resec'tie** (geneesk. het kunstmatig wegnemen van beenderen bij bederf, enz.), v. gm.v. (t = s)

**Re'seda** (zeker wetriekend bloempje), v. -s.

**Reservaat'** (voorbehoud), o. -vaten.

**Reserva'tio menta'lis** (geestelijk of inwendig voorbehoud), v. gm.v. (tio = tsio)

**Reser've** (voorbehoud), v. -s; corps de -,



- achterhoede; in —, in voorraad, ter zijde; sans —, zonder uitzondering.
- Reserveeren** (voorbehouden, bedingen; in voorraad houden).
- Reser'vefonds** (kas tot dekking van onvoorziene uitgaven; spaarkas), o. —fondsen.
- Reser'vekader** (mil. zekere afdeeling voor lotelingen, die onder voordeliger voorwaarden dienen), o. gmv.
- Reservist** (mil. die tot het reservekader behoort), m. —en.
- Reservoir** (vergaarbak, waterbak), o. —s.
- Resideeren** (verblijven, wonen), (s = z)
- Resident** (zaakvertrouwde in vreemde hoofdsteden; hoofd eener residentie in O.-I.), m. —en.
- Residentie** (de zetel, hofplaats, ook afdeeling, provincie in O.-I.), v. —tiën, —s. (s = z)
- Resident'schap** (gewest of waardigheid van een resident), o. (s = z)
- Resigna'tie** (afstanddoening; ontslag-indieping; onderwerping, gelatenheid), v. gmv.
- Resigneeren** (ontzeggen, bedanken, afstand doen); zich —, zich onderwerpen, zich lijdelijk in iets schikken. (gn = nj)
- Resilia'tie** (opheffing, tenietdoening), v. gmv.
- Resilieeren** (terugtrreden, opheffen).
- Resistereeren** (weerstand, tegenstand bieden).
- Resisten'tie** (tegenstand, verzet), v. gmv.
- Resolu'tie** (besluit), v. —tiën, —ties. (s = z)
- Resoluu't** (vastberaden, moedig, ook: ronduit, openhartig), bn. en bw. (s = z)
- Resolveeren** (oplossen, scheiden, ontbinden, verdeelen; zich bepalen, besluiten). (s = z)
- Resonans** (weergalming), v. gmv.: —bodem, klankbodem eener piano. (s = z)
- Resonant** (naktinkend, weerklinkend), bn.
- Resonan'tie** (weergalm, naklank), v. —s, —tiën.
- Resona'tor** (toestelletje om de klanken in hun samenstellende tonen te ontleden), m. —s, —to'ren. (Helmholtz. † 1894.) (s = z)
- Resoneeren** (terugkaatsen, weergalmen).
- Resorp'tie** (opslorping van vochten), v. gmv.
- Respect** (eerbied, ontzag, achting), o. gmv.
- Respecta'bel** (achtenswaardig), bn. en bw.
- Respectabiliteit** (achtenswaardigheid, aanzien, achtbaarheid), v. gmv. (c = k)
- Respecteeren** (achten, eerbiedigen, eeren; ontzien, verschoonen). (c = k)
- Respectief** (wederkeerig, wederzijdsch), bn.; de —ve namen; de —ve betrekkingen, de betrekkingen die iemand afzonderlijk bekleedt; de —tieve aangezichten der —tieve schoenenjoden; mijn —tieve meesters. (C. O.), opeenvolgende.
- Respectie'velijk** (onderscheidelijk, ieder afzonderlijk), bw.; zij drieën deelen een som gelds — in verhouding van 2 : 3 : 5; van welke kraagjes de beide tusschenbroers — een jasje met één kraag en een jasje zonder kraag gehad hebben. (C. O.) (c = k)
- Respectueus** (eerbiedig, vol eerbied), bn.
- Respijt** (uitstel), o. —dagen, ook Respect-dagen: uitsteldagen (bij een wissel van betaling, vero).
- Respira'tie** (ademhaling), v. —s, —tiën.
- Respira'tie-toestel** (ademhalingstoestel), o. en m. —toestellen. (t = ts)
- Respira'tor** (toestel om in te ademen lucht te zuiveren of op gelijke warmte te houden), m. —s; de — is voor steenhouwers van belang.
- Respireeren** (ademhalen, lucht scheppen).
- Repondeeren**, **repondeeren** (antwoorden, beantwoorden; instaan voor).
- Responsa'ble** (verantwoordelijk), bn.
- Responsó'rie** (R. K. beurtzang van den priester met het zangkoor, b.v. op Goeden Vrijdag), v. —s, —riën; ook: —so'rium, o. —s.
- Respon'sum** (schriftelijk antwoord, bescheid), o. responsa.
- Ressenteeren** (levendig gevoelen of door iets onaangenaam geroerd worden; deelen in iets).
- Ressor't** (veer, drijfveer, veerkracht, vermogen; ook: vak, gebied, bestuur, werkkring, grondgebied), o. gmv. Lees: res-sor'.
- Ressorteeren** (behooren onder, tot, b.v. onder eenig rechtsgebied).
- Ressour'ee** (hulpbron, toevlucht, redmiddel; plaats van ontspanning), v. —s. (ou = oe)
- Rest** (overschot, achterstand), v. —en.
- Restant** (rest, overschot), o. —en.
- Restaurant** (gaarkeuken, spijshuis), o. —en. Ook: **Restaura'tie**. (au = oo)
- Restaurateur** (hersteller; gaarkok), m. —s.
- Restaura'tie** (herstelling b.v. van een kerk; de herstelde Bourbons-regering na den val van Napoleon I), v. —s, —tiën. (au = oo)
- Restoureeren** (herstellen; verfrissen, verkwikken). (au = oo)
- Resteeren** (overig blijven, nog schuldig blijven).
- Res'ten** (overblijven), het is gerest; hem rest niets dan de eer.
- Restitueeren** (teruggeven, vergoeden).
- Restitu'tie** (teruggave, vergoeding), v. —tiën, —ties. (tie = tsie)
- Restric'tie** (beperking, voorbehoud), v. —tiën, —ties. Lees: —triksie.
- Restrictief** (beperkend, bepalend), bn.
- Restringeeren** (beperken, begrenzen, samentrekken, verkorten).
- Resultaat** (uitkomst, gevolg, besluit), o. —taten.
- Resultan'te** (werkt. vervangende kracht van eenige enkele krachten), v. —n.
- Resulteeren** (volgen, voortspruiten, voortvloeien).
- Resumé** (korte opsomming, beknopt overzicht, samenvatting), o. —'s.
- Resumeeren** (iets kort verhalen, omvatten, nalezen en goedkeuren).
- Resum'tie** (korte samenvatting), v. —s, —tiën.
- Resurrec'tie** (opstanding der dooden), v. gmv.
- Resusciteeren** (opwekken, vernieuwen).
- Retablisseeeren** (herstellen, wederoprichten).
- Retard** (vertraging), o.; en —, ten achter, te laat. Lees: retaar'.
- Retardeeren** (vertragen, ophouden).
- Retenu** (nablijfstraf, schoolstraf), v. —'s.
- Retieu'le** (werkzakje voor dames), v. —s; drie dames met lange —s. (C. O.) Ook: **Redieu'le**.
- Reti'na** (ontl. netvlies van het oog), v. —'s.
- Retiniet** (voorwereldlijke of fossiele gele aardhars), o. gmv.
- Retira'de** (bestekamer aan een station), v. —s.
- Retireeren** (terugtrekken, vluchten); zich —, zich ter rust begeven.
- Retor'sie** (wedervergelding, tegenverping, represaille), v. gmv.
- Retort** (kolfglas, kromhals, helm), v. —en.
- Retou'che** (verbetering, opwerking), v. —s. Lees: retoesj'.
- Retoucheeren** (opfrissen, afwerken, opwerken); een oud schilderij —; een photographie —. (ou = oe).
- Retour** (terugvracht, teruglading), v. —en. Ook retourbiljet, o.: mijn — is vervallen. (ou = oe)
- Retour** (terugkeer), o. gmv. (ou = oe).
- Retourbiljet** (plaatskaartje voor de terugreis), o. —biljetten; —schip, o. —schepen;

- vloot (die der O.I. Compagnie), v. -vloten.  
**Retourneeren** (terugkeeren, teruggeven, terugzenden), (ou = oe).  
**Retraeteeren** (herroepen, zijn woord intrekken).  
**Retrac'tie** (terugtrekking), v. -s.  
**Retraï'te** (terugtocht, aftocht; eenzaamheid, rust), v. -s. (ai = è).  
**Retraï'te** (R. K. dagen van afzondering en gebed), v. -s. (ai = è).  
**Retrancheeren** (afsnijden, afzonderen, verschansen), (ch = sj).  
**Retranchement** (verschansing, veldschans, legerschans), o. -en. (ch = sj).  
**Retribueeren** (beloonen, vergelden, vergoeden, teruggeven).  
**Retribu'tie** (teruggave, vergelding, vergoeding), v. -ties, -tiën. (t = ts).  
**Retro** (voor sommige woorden geplaatst beduidt: terug, rugwaarts), bw.: -actie, d. i. terugwerking; -ageeren, d. i. terug doen gaan; -gradeeren, achteruitgaan.  
**Retrogra'de** (dichtk. rijmsel, waarvan de verzen even goed van achter naar voren kunnen gelezen worden), v. -n; de - behoort tot de gekunstelde poëzie der rederijkers van de 15e en 16e eeuw. Ook: **Kreeft'dicht**.  
**Retrospec'tie** (terugblik, herinnering), v. -specties, -spectiën. (t = s).  
**Retrospectief** (terugblikkend), bn.; -tieve beschouwingen.  
**Retrosijn'** (verbastering van het Fransche *rhétoricien*: rederijker), m. -zijnen.  
**Reu** (mannetjeshond, rekel), m. -en.  
**Reuk** (reukzin; lucht), m. -en; de honden hebben een fijn - , zij gaan op den - af; fig. die man staat in een slechten -, heeft een slechten naam; hij overleed in een - van heiligheid, hij stond als deugdzaam hoog in eere; er is een -je aan dat vleesch, het is reeds eenigermate bedorven; de jonkman had den - van de verf weg, hij wilde schilder worden; de honden hadden den - van het hert, d. i. de lucht; houdt gij van -? d. i. reukwater.  
**Reuk'eloos** (zonder reuk), bn.; goed water is -.  
**Reuk'gras** (welriekende grassoort), o. gmv.  
**Reunie** (hereeniging; gezellige vriendenbijeenkomst), v. -niën, -nies. Lees: re-unie'.  
**Reus** (iemand of iets van zeldzame grootte), m. reuzen; de eik is een - onder de planten, de olifant onder de dieren.  
**Reusacht'ig** (zeer groot), bn.; een - woud, een - plan, grootsch; -heid, v. gmv.  
**Reüsseeren** (gelukken, goed uitvallen).  
**Reüssi'te** (goede uitslag, gewenschte uitkomst), v. gmv.  
**Reu'te, ro'te** (weekplaats voor vlas en hennep), v. -n. Zie **Reet**.  
**Reu'tel** (reutelring, b.v. van een stervende), m. gmv.  
**Reu'tel** (reutelaar, reutelaarster), m. en v. -s.  
**Reu'telen** (rochelen als een stervende, fig. onsamenhangend babbelen, prevelen), ik heb gereuteld; -aar (grompot), m. -aars; -ing, v. -en.  
**Reu'ter** (zeef), m. -s.  
**Reu'zel** (reuzelkoek, vetbekleedsel, lichaamsvet), m. -s.  
**Reu'zel** (gesmolten reuzelvet), v. gmv.  
**Reuzel'pot**, m. -potten; -vet, o.; -worst, v. -worsten.  
**Reu'zenarbeid** (wondergroot werk), m. gmv.;
- beeld (kolossus), o. -en; -bloem (zie *Rafflesia*), v. -en; -geitenmelker (grote nachtzwaluw in Z.-Amerika), m. -s; -haai (de grootste van alle visschen), m. -en; -hagedis (krokeditvormig dier der voorwereld), v. -sen; -kever (vliegende eenhoorn in Z.-Amerika), m. -s; -kracht (buitengewone kracht), v. -en; -luijaard (voorwereldlijk gordeldier), m. -s; -olifant (mammoth der voorwereld), m. -en; -plan (grootsch ontwerp), o. -nen; -rog (hoornrog), m. -roggen.  
**Reu'zensalamander** (watersalamander ter lengte van 1¼ M., in Japan), m. -s.  
**Reu'zenschelp** (dikke geribde schelp, soms 1½ M. lang), v. -schelpen; de - wordt gevonden in de Indische Zee.  
**Reu'zenschildpad** (zeeschildpad, welke het schoonste schildpad oplevert), v. -padden. Ook: **Karet'schildpad**.  
**Reu'zenslang** (grote slang in de tropische gewesten), v. -en; de gewone - heet *boa constrictor*, 10-13 M. lang.  
**Reu'zenstap**, m. -stappen; -volk, o. -en, -volken; -wier (zeer lang wier in onze Zuiderzee), o.; -zuil, v. -zuilen.  
**Revaccina'tie** (herhaalde inenting), v. -s, -tiën. Lees: re-aksinaat'sie.  
**Revalen'ta ara'bica** (versterkend middel uit meel van boonen en erwten bereid), v. gmv.  
**Revan'che** (genoegdoening; tweede spel, na het eerste verloren te hebben; wederwraak), v.  
**Reveil'** (kerkgesch. herleving van het godsdienstig gevoel omstreeks 1840), m. gmv.  
**Reveil'le** (wektróm, trompetsignaal om soldaten of matrozen te wekken), v. -s.  
**Revela'tie** (blootlegging, goddelijke openbaring), v. -tiën, -ties. (t = ts).  
**Reveleeren** (onthullen, ontdekken, verkondigen, openbaren).  
**Re'velen** (zottepraat uitstaan, zeuren, leuteren), ik heb gereveld; -aar (suffer), m. -s; -ing (sufferij), v. -en.  
**Re'ven** (scheepst. de zeilen kleiner maken, inbinden), ik heb gereefd.  
**Revenu'** (inkomen, rente), o. -en.  
**Reverbère** (hol geslepen spiegel, welke het licht terugwerpt; lichtweerkatsende lamp; spiegelantaarn, veelarmige straatantaarn met reflectors), v. -s.  
**Reverent'** (eerwaardig), bn. en bw.  
**Reverent'tel'lijk** (met eerbied), bw.; zij groeten - vero.  
**Reverent'tie** (eerbied, ontzag, eerbetuiging), v. -tiën, -ties. (t = ts).  
**Revers'** (omslag; op munten: de keer- of achterzijde; tegenbewijs; fig. tegenspoed), m. gmv. Lees: rever'.  
**Revideeren** (herzien, doorzien, nazien).  
**Review'** (tijdschrift, revue), v. -s. Lees: riu'joe'.  
**Revindica'tie** (terugvordering van eigendom), v. -s, -tiën. (t = ts).  
**Revi'sie** (herziening; tweede proefblad), v. -siën, -sies. (s = z).  
**Revi'sor** (onderzoeker, nazier van drukproeven), m. -s. (s = z).  
**Revoeca'tie** (terugroeping, intrekking), v. -s.  
**Revoceeren** (herroepen, terugroepen, terugnemen).  
**Revoir'** (wederzien), o.; au -, tot wederziens.  
**Revoltant'** (ergerlijk, stuitend), bn.  
**Revol'te** (oproer, opstand), v. -n of -s.

- Revolteeren** (in opstand geraken; fig. met weerzin vervullen).
- Revolu'tie** (omkeering; bijzonder de staatsomwenteling), v. —tiën, —ties. (t = ts).
- Revolutionnair** (omwentelingsgezind), bn.
- Revolutionnair'** (omwentelingsgezinde, woelgeest), m. —en. Zie: **Antirevolutionnair**. (ti = tsi)
- Revol'ver** (draaipistool, pistool met zes of meer ladingkamers), v. —s.
- Revu'e** (wapenschouwing, monsterring), v. —s; de — laten passeeren, één voor één beschouwen nl. in volgorde; — (titel van verschillende tijdschriften), v. —s.
- Rhapso'den** (rondtrekkende volkszangers bij de oude Grieken), m. mv.
- Rhapsodie**, v. —ën. Ook: **Rapsodie**.
- Rhapso'disch** (stuksgewijze, niet samenhangend; samengelapt of -gestanst), bn.
- Rhapsodist** (compilerator), m. —en.
- Rhe'ometer** (nat. toestel, dienende tot meting van den electricchen stroom), m. —meters.
- Rheophoor'** (geleiddraad), m. —phoren. Zie **Electro'de**.
- Rheoscoop** (electricchen-stroom-aanwijzer), m. —copen.
- Rheotoom** (electricchen-stroom-verbreker), m. —tomen.
- Rheotroop**, m. —topen. Zie **Commutator**.
- Rhe'tor** (redenaar, leeraar der wetsprekendheid), m. —tors, —to'ren.
- Rheto'rica, rhetoriek'** (redekunde), v. gm. v.
- Rheto'risch** (redekunstig), bn.; een —e wending; de —e toon, d. i. de klemtoon, die aan een zin een bijbetekenis geeft; —e vraag; stijlvoorn, nl. de vraagvorm als klemmende bevestiging of ontkenning: zult ge mij dan niet helpen? zoudt ge zoo iets durven beweren?
- Rheuma'tiek'** (spieraandoening), v. gm. v.
- Rheuma'tisch** (met zinkingen behept), bn.; —e aandoeningen.
- Rheumatis'me**, o. gm. v. Zie **Rheumatiek'**.
- Rhino'eros** (neushoornmier), m. —sen.
- Rhizopho'ren** (Ind. 10—25 voet hooge boomen der kust), m. mv.; het O. einde van Ceram is één —woud.
- Rhododen'drum** (alpenroos, bergroos), m. —s.
- Rhomboid'e** (langwerpige ruit, een parallelogram met schieve hoeken), v. —n.
- Rhythmiek'** (leer der maatsorten of versvoeten), v. gm. v.
- Rhyth'misch** (versmatig, evenmatig), bn.
- Rhyth'mus** (dichtk. regelmatige afwisseling van toon verheffing en toondaling bij het lezen van verzen), m. gm. v. Ook: **Cadans**.
- Rib, ribbe**, v. ribben; ribbetje, o. —s.
- Rib'beling** (een zoetachtige appel met ribvormige lijnen over de schil), m. —en.
- Rib'ben** (den rugband van een boek van ribbingen voorzien), ik heb geribd.
- Rib'benband** (geribde boekband), m. —en.
- Rib'benkast** (lichaam), v. —kasten. plat.
- Rib'benkwallen** (een klasse van plant- of straaldieren), v. mv.
- Rib'bezakken** (kwellen, plagen), ik heb —ribbezakt. vero.
- Ricaneeren** (hoonend lachen; grijnzen; uit domheid veel lachen).
- Ri'chel** (latje, lijstje, strookje hout, spoorstaaf), v. —s.
- Rich'ten** (in bepaalde richting brengen), ik heb gericht; een stuk geschut —; het woord tot iemand —, d. i. iemand toespreken.
- Rich'ter** (Bijb. hoofdman in Israël), m. —s, —en.
- Rich'tig** (juist, naar behooren), bn. en bw.; is alles —? in den haak, in orde.
- Rich'ting** (het richten), v.; de — van een kanon.
- Rich'ting** (koers, streek), v. —en; in de — van het Zuiden; fig. een nieuwe godsdienstige —, de moderne —, een andere — in onze letterkunde, de — van onzen tijd.
- Richt'lat**, v. —ten; — **liniaal**, v. —linialen; — **lood**, o. —en; — **snoer** (koord, touw bij 't metselen, fig. model, regel), o. —en.
- Ric'nusboom** (Ind. wonderboom), m. —en.
- Ric'nusolie** (olie uit de zaden van den ricinus; erg laxeerend, ook wonderolie geheeten), v. gm. v.
- Ricocheteeren** (opstuiten, opspringen); ballen, kogels kunnen —, (ch = sj).
- Rid'der** (vrijgeborene, edele strijder, waardigheid door dapperheid en deugd verworven), m. —s; iemand tot — slaan, in de ridderschap opnemen; — eener orde, b. v. — van Malta; een dolend —, die op avontuur uitging; een — van de droevige figuur, die er haveloos uitzag of belachelijk was; fig. thans bezitter der laagste klasse eener orde, b. v. van den Nederlandschen leeuw.
- Rid'deren** (tot ridder slaan), ik heb —ridderd; onze wethouder is geridderd, in een ridderorde opgenomen.
- Rid'derlijk** (edelaardig; fig. net, eerlijk), bn. en bw.; Willem II was een — vorst; ik zal alles — bekennen; — **heid**, v. gm. v.
- Rid'derorde** (geestelijke of wereldlijke vereeniging in de Middeleeuwen), v. —n; fig. thans instelling ter onderscheiding van verdiensten.
- Rid'derschap** (al de ridders van een land), v. —schappen.
- Rid'derschap** (de waardigheid, de stand), o.
- Rid'derslag** (slag met het plat van een ontbloot zwaard), m. —slagen; de — verhief een edelman tot ridder.
- Rid'derspoor** (zekere tuinbloem), v. —sporen.
- Rid'ders van de Ronde tafel** (dolende ridders van koning Arthur in Engeland, den heiligen Graal, d. i. avondmaalschotel van Christus opsporend), m. mv.; Lancelot, Percival en Walewein zijn beroemde —.
- Rideau** (voorhang, gordijn; ook een kleine aarden wal, waardoor een leger gedekt wordt; een in haast opgeworpen verschaning), o. —'s.
- Ridicu'le** (belachelijk), bn. en bw. Ook: **Ridicuul, ridikuul**.
- Ridicu'le** (reticule), v. —s.
- Ridiculiteit** (belachelijkheid), v. —en.
- Riek** (vork met drie tanden), v. —en; Vork en — en schop en spade zetten zijne tusten pal. (Poot.)
- Rie'ken** (reuk verspreiden), rook, geroken; de rozen —; fig. het riekt naar den mutsaard, d. i. naar ketterij.
- Riem** (strook leder, leeren band; roeispaan), m. —en; spreekw. Uit eens anders leer is het goed —en snijden, verteringen op kosten van een ander vallen gemakkelijk te doen; men moet roeien met de —en, die men heeft, men moet zich behelpen met de gereedschappen enz., die men heeft; met eigen —en roeien, op eigen krachten steunen; fig. iemand een — onder het hart steken, d. i. hem moed inspreken; — **pie**, o. —s.
- Riem** (papiermaat, nl. 20 boek of 480 vel), m. —en.
- Rie'mer** (roeier), m. —s.

- Riet** (*gewas, grassoort*), o. -en; *Spaansch* -; zegsw. *alles in het - laten loopen*, zijn zaken verwaarloozen; *zich met een kluitje in 't - laten sturen*, d. i. zich laten afschepen, om den tuin leiden, bang zijn net als de eenden voor een kluitje zand, stil wegschuilen.
- Rietbos** (*bundel riethalmen*), m. -bossen.
- Rietbosch** (*een bosch van riethalmen*), o. -bosschen.
- Rietcultuur** (*kweeking v. suikerriet*), v. gmv.
- Rietdekker** (*werkman, die de boerenhuizen met stroo of riet dekt*), m. -dekkers.
- Rietgans** (*vogel in ons land overwinterend*), v. -ganzen.
- Rietgors** (*vink des zomers hier*), v. -gorzen.
- Rietgras** (*zegge, driekantig lisch*), o. gmv.
- Rietgrassen** (*onderafdeeling der grassen*), o. mv.
- Riethoen** (*watervogel*), o. -hoenders; *het kleine gevlekte -*.
- Rietlijster** (*groote karkiet, rietzanger*), v. -s.
- Rietpeer** (*kleine bruinachtige peer*), v. -peren.
- Rietsuiker** (*suiker uit suikerriet verkregen*), v. gmv.
- Rietvink** (*rietgors, graspieper, kleine karkiet*), m. -vinken.
- Rietvoren**, -**voorn** (*kleine platvisch*), m. -s.
- Rietvorsch** (*soort van kikvorsch*), m. -en.
- Rif** (*lange smalle zandbank, ook koraalbank*), o. riffen.
- Rif** (*plooi in een zeil*), o. reven. Zie **Reef**.
- Rif** (*geruante, rijk*), o. riffen.
- Ri'ga-balsem** (*uitwendig geneesmiddel*), m.
- Rig'ide** (*streng, ruw, hard*), bn. (g = zj)
- Rigiditeit** (*gestrengheid*), v. gmv. (g = zj)  
Ook: **Rigueur**.
- Rigoreus, rigouereus'** (*ernstig, streng, onbarmhartig*), bn. (ou = oe)
- Rigoris'me**, -**mus** (*te strenge zedenleer*), o. gmv.
- Rigueur'** (*strengheid, hardheid*), v. -eurs; *à la -*, streng genomen. (gu = g)
- Rij** (*reeks, rang, gelid*), v. -en; *een - huizen, in de - loopen*.
- Rij** (*lat, maatstok*), v. -en.
- Rij'den** (*zich te paard enz. van de eene plaats naar de andere begeven*), ik reed, heb en ben gereden; *te paard -*, *fiets -*, *schaatsen -*; *fig. op de tong -*, in opspraak zijn; *het schip rijdt op zijn ankers*, gaat op en neer met den golfslag.
- Rij'der** (*iemand die te paard rijdt, ruiter*), m. -s; -**ster**, v. -s.
- Rij'der** (*voormalig muntstuk, met een ruiter er op*), m. -s; *een gerande -* (Immerzeel); *een gouden -*, 14 gulden; *een halve gouden -*, 7 gulden; *een zilveren - of dukaton*, f 3,75.
- Rijf** (*rasp, ook houten hooihark*), v. rijven.
- Rijfelen** (*dobbelen*), ik heb gerijfeld; -**aar** (*dobbelaar*), m. -s. vero.
- Rijfelbeker** (*dobbeltrechter*), m. -s; -**bord**, o. -en; -**spel**, o. -en; -**trechter**, m. -trechters.
- Rijg'draad**, m. -draden; -**laars**, v. -laarzen; -**naald** (*paknaald*), v. -en; -**pen**, v. -nen; -**snoer**, o. -en; -**veter**, m. -s.
- Rij'gen** (*in of op een rij brengen*), ik reeg, heb geregen; *kralen aan een koordje -*; *fig. iemand aan den degen -*, hem doorsteken.
- Rijk** (*bemiddeld, aanzienlijk, vermogend*), bn. en bw.; *een - heer*; *een - land*, - *aan geld en goed*; *een - e oogst*, overvloedig; *een - e taal*, woordrijk; - *e meubelen*, kostbaar; als zn. o.: - *en arm was op de been*.
- Rijk** (*staat, gebied*), o. -en; *de - en van Europa*; *de drie rijken der natuur*.
- Rijk'aard** (*zeer rijk man, millionaire*), m. -s; *het woord - heeft een ongunstige bijbeteekenis*.
- Rijk'dom** (*bezittingen, vermogen; overvloed*), m. -men.
- Rijk'dom** (*rijke mensen*), m. gmv.; *de - eener streek*.
- Rij'ke** (*rijke persoon*), m. en v. -n.
- Rij'kelijk** (*overvloedig*), bn. en bw.; *een - maal, iemand - beloonen*; -**heid**, v. gmv.
- Rij'kelui** (*rijke mensen*), m. mv. gmv.; *rijkeluis kinderen, rijkeluis wensch*.
- Rijks'acht** (*rijksban*), v. -en. vero.
- Rijks'adel** (*de adel van het rijk; geheel de adeldom samen*), m. gmv.
- Rijks'adelaar** (*de adelaar in het Duitsche rijkswapen*), m. -adelaars.
- Rijks'advocaat** (*advocaat door de regeering benoemd om de belangen des Rijks in rechten te verdedigen*), m. -advocaten.
- Rijks'appel** (*bal, omsloten met gouden banden en voorzien van een kruisje; eig. het zinnebeeld der wereldheerschappij*), m. -s. Zie **Insi'gne**.
- Rijks'archief** (*openbaar archief van het rijk, door rijksambtenaren beheerd*), o. -ieven.
- Rijks'archivaris** (*bestuurder van een rijksarchief*), m. -archivarissen.
- Rijks'ban** (*gesch. uitbanning uit het Duitsche rijk; een soort van vogelwrijverklaring*), m.; *door den keizer of den rijksdag uit het rijk gebannen, was men in den -*. vero. Ook: **Acht, Rijks'acht**.
- Rijks'beurs** (*studiegeld, jaarlijksche toelage door het rijk toegestaan*), v. -beurzen; *aan elke Rijkskweekschool voor onderwijzers bestaan tachtig -beurzen, elk van driehonderd gulden*.
- Rijks'daalter** (*zilveren standaardmunt van f 2.50*), m. -daalters.
- Rijks'dag** (*vergadering van de kamer der vertegenwoordigers des volks in Duitschland, Oostenrijk, Zweden en Denemarken*), m. -dagen.
- Rijks'gebied** (*het grondgebied van eenig koninkrijk*), o.; -**grens**, v. -zen; -**grond** (*grond, die aan het rijk behoort*), m. -en.
- Rijks-hoogere burgerschool** (*school voor middelbaar onderwijs door het Rijk opgericht en onderhouden*), v. -scholen.
- Rijks'insignen**, -**signes** (*de zinnebeelden der soevereine macht: zwaard, rijksappel, scepter en hermelijnen mantel*), o. mv.
- Rijks'kanselier'** (*in Duitschland, de eerste minister des rijks*), m. -s.
- Rijks'kantoor** (*belastingkantoor*), o. -toren.
- Rijks'kweekschool** (*opleidingsschool, vormschool door het Rijk opgericht en onderhouden*), v. -scholen; *de - scholen voor onderwijzers; de - voor vroedvrouwen*.
- Rijks'leen** (*gesch. leengoed behoorende aan de Duitsche of de Fransche kroon*), o. -leenen.
- Rijks'munt** (*inrichting van het rijk, waar munt gestlagen wordt*), v.; *onze - te Utrecht*.
- Rijks'museum** (*gebouw te Amsterdam door het Rijk opgericht en onderhouden voor het tentoonstellen van schilderijen en verdere voorwerpen van kunst*), o. gmv.
- Rijks'normaalschool** (*vormschool door het Rijk geopend en onderhouden*), v. -scholen;

- een — voor onderwijzers; de — voor teekenleeraren te Amsterdam.
- Rijks politie** (de politie door het Rijk ingesteld), v. gmv.; de veldwachters en marechaussee vormen de —.
- Rijks postspaarbank** (spaarbank door het Rijk aan de posten verbonden), v. gmv.
- Rijks scepter** (een der zinnebeelden van de soevereine macht), m. —s. Zie **Rijksinsignien**.
- Rijks stad** (gesch. in het Duitsche rijk een stad alleen afhankelijk van den keizer), v. —steden; Bremen was een —, evenzoo Augsburg, Lübeck, Frankfort a/M., enz.
- Rijks staf**, m. —staven. Zie **Rijks scepter**.
- Rijks standen** (in het Duitsche rijk de standen, die staatkundige rechten bezaten, eerst de adel en de geestelijkheid, later ook het volk), m. mv.
- Rijks universiteit** (hoogeschool, door het Rijk of den staat opgericht en onderhouden), v. —teiten.
- Rijks veearts** (veearts aan de rijksveeartseschool opgeleid), m. —veeartsen.
- Rijks veeartsenschool** (opleidingsschool van veeartsen van het Rijk te Utrecht), v. —scholen.
- Rijks veldwacht** (de dienst of het corps der rijksveldwachters), v. gmv.
- Rijks veldwachter** (politieman, behoorende tot de rijksveldwacht), m. —s.
- Rijks vorst** (vorst van eenig deel van het Duitsche rijk), m. —vorsten.
- Rijks wapen** (de twee staande gekroonde leeuwen in ons wapen), o. —wapens.
- Rijks wet** (algemeene wet; wet geldende voor het geheele rijk), v. —wetten.
- Rijks zwaard** (een der zinnebeelden der soevereine macht), o. Zie **Rijksinsignien**.
- Rijks kunst**, v.; —laars, v. —laarzen; —mantel, m. —s; —paard, o. —en; —school, v. —scholen; —toer (rit te paard), m. —en; —weg, m. —en; —zweep, v. —zweepen.
- Rijm** (bevrozen dauw, rijp), m. gmv.
- Rijm** (dichtk. gelijkheid van klank der laatste betoonde lettergreep in dichtregels, benevens der onbetoonde, die er op mochten volgen), o. —en; er is staand —, in dit geval rijmen de toonverheffingen als slotlettergrepen op elkaar, dit heet ook mannelijk —, bv. aan—vaan, wee — zee; er is slepend of vrouwelijk —, achter de toonverheffing komt nog een toondaling; vreemden — beemden; er is glijdend —, als er twee onbetoonde lettergrepen achter de betoonde komen: bladeren — naderen; geboren — verloren; er is dubbel —, als twee lettergrepen achter elkaar gelijkklinken: oordeel—vooroordeel; er kan ook voor— en midden— wezen; d. i. vóór aan den versregel of in 't midden, bv.:  
Ruischende wanden en schitterende zalen,  
Bruitende bekens en ramlende schalen; enz.  
Zij wiegen en vliegen het baantje ten end,  
Zij klinken en drinken en leggen wat aan,  
En waaien en zwaaien opnieuw langs de baan;  
er is gepaard —: twee onmiddellijk op elkaar volgende regels rijmen; er is gekruist —: de regels rijmen om den anderen; er is gebroken —: tusschen de rijmverzen staan rijmloze verzen; er is omarmend —, als een rijmpaar het andere omsluit; er is slag—: alle of bijna alle versregels van een strofpe rijmen; er is staf—, als de betoonde lettergrepen met een zelfden medeklinker beginnen: Waakzaam, werkzaam, wachten wij, dat het raadsel zich ontknoopt, wat ons korte leven zij! (De Genest.); er is keer—, als er regelmatige herhaling van bepaalde woorden, regels of strophen plaats heeft (**Referein**): er is assonnerend —, als wel de klinkers of tweeklanken der eindwoorden, maar niet de medeklinkers overeenkomen (**Assonance**)).
- Rij melen** (verzen aaneenlijmen), ik heb gerijmeld; —aar (pruldichter), m. —en; —arij (verzensmederij), v. —en.
- Rij men** (rijmpjes maken), ik heb gerijmd; —er, m.; —erij, v.; —kunst, v.; —lust, m.
- Rijm'klank** (assonance), m. —en; —kunst, v. gmv.; —regel, m. —s; —werk, o. gmv.; —woord, o. —en; —woordenboek (boek met op elkaar rijmende woorden), o. —en; —zucht (aandrifft tot het maken van verzen), v. gmv.
- Rijm'loos** (niet rijmende, geen eindrijm hebbende), bn.; dit zijn —e verzen, bv. van Starings Verjaardag.
- Rijm'pje** (versje), o. —s; een onbeduidend —.
- Rijn** (rivier), m. gmv.; een tochtje langs den —.
- Rijn'land** (aandr. waterschap in N.- en Z.-Holland), o. gmv.
- Rijn'landsch** (eigen aan, behoorende tot het Rijnland), bn.; de —e polders; ook: een —e roede, d. i. ruim 3.75 M.; een —e voet, d. i. 0.3139 M.; een —e morgen, d. i. ruim 85 A.
- Rijn'oever** (kant, oever van den Rijn), m. —oevers; de rechter —, de linker —.
- Rijn'provincie** (een Pruisische provincie of Rijn-Pruisen), v. gmv.; de — tellt ruim 4 millioen bewoners, de Landdag der — vergadert te Dusseldorf.
- Rijnsburgers** (een soort v. Z. H. aardappelen), m. mv.
- Rijnsch** (v. d. Rijn afkomstig of daar behoorende), bn.; de blonde Rijn beplant met —en wijn (Vondel); derwaarts had Keesje den —en wijn getorst. (C. O.)
- Rijnsch** (zuurachtig als Rijnsche wijn), bn.; ook: **Rinsch**, **Rensch**.
- Rijn'scheepvaart** (scheepvaart op den Rijn), v. gmv.; —schip (een Keulenaar, een Keulsche aak), o. —scheiden; —spoorweg (vroeger de lijn A'dam—Arnhem—Emmerik), m. gmv.; —stoomboot, v. —booten; —streek (landstreek langs den Rijn), v. —streken; —stroom (de rivier de Rijn), m. gmv.; —vaart (scheepvaart op den Rijn), v. gmv.
- Rijn'verbond** (gesch. verbond van 1806, onder bescherming van Napoleon I, en wel van Duitsche vorsten langs den Rijn), o. gmv.
- Rijn'vlot** (kunstmatig samengesteld groot houtvlot op den Rijn), o. —vloten.
- Rijn'wijn** (geelachtige of goudgele wijnsort uit het stroomgebied van den Rijn), m. —wijnen.
- Rijp** (rijm, bevrozen dauw of nevel), m. gmv.
- Rijp** (rups), v. —en.
- Rijp** (volgroeid), bn. en bw.; een —e appel, het koren is —; fig. na — beraad, d. i. na ernstige overweging; ergens — over denken.
- Rij'pelijk** (ernstig), bw.; iets — overwegen.
- Rij'pen** (rijp maken en rijp worden), het is en heeft gerijpt; de zon rijpt de vruchten; de vruchten —; —ing, v. gmv.
- Rij'pen** (in lichten graad vriezen), het heeft gerijpt; het rijpt, er valt rijp.
- Rijs** (takje), o. rijzen; gew. ook: rijzers; spreekw. Jonge —jes kan men buigen, den wil van

- kinderen kan men nog beheerschen; *rijzers garen*. (Staring).
- Rijs'beslag** (bekleding, beschooring der dijk-glooting met rijsvlechtwerk), o. gmv.
- Rijs'bezem** (bezem van dunne rijstes of berketakjes), m. —bezems.
- Rijs'dam** (een soort van dijkwerk; stroomkeering uit gevlochten rijst), m. —dammen.
- Rijs'selen** (uitvallen), het heeft gerijsteld; de haver, de rogge gaat —. Ook: *Rijs'zelen*.
- Rijs'hout** (dun takhout; ook in bundels gebonden als mutsaards; rijzen of rijzers), o. gmv.; een oude schuur in Drente met wanden van — en leem.
- Rijst** (O. I. graangewas), v. gmv.; op Java is — hoofdvoedsel. Zie *Pa'di*.
- Rijst'blok** (Java. zware houten trog, tot het door stampen ontbolsteren der padie), o. —ken.
- Rijstebrij**, v. gmv.; —meel, o. gmv.; —melk, v. gmv.
- Rijst'papier** (een soort v. Chineesch papier), o.; een teekening op —. (C. O.).
- Rijst'vogel** (Indisch vogeltje van het geslacht der vinken), m. —vogels. Ook: *Rijst'vink*.
- Rijs'werk** (waterwerk, waarbij rijshout wordt gebezigd), o. —werken.
- Rij'ten** (scheuren), hij reet, hij heeft gereten; iemand de kleeren van 't lichaam —.
- Rij'toer** (ritje per rijtuig), m. —toeren.
- Rij'tuig** (voertuig), o. —en; —houden; paard en —houden.
- Rij'ven** (harken, raspen), ik reef, heb gereven.
- Rij'voering** (bovendek van een brug), v. —en.
- Rij'wiel** (fiets, velo), o. —wielen; —hersteller, m. —s.
- Rij'zen** (hooger worden, stijgen, opkomen; fig. in prijs klimmen), het rees, is gerezen; —ing, v. gmv.
- Rij'zig** (slank van vorm), bn. en bw.; een —e gestalte, de —e populier, een —e toren.
- rik, -erik**, achtervoegsel, b.v. *botterik, dooverik, dommerik*, d. i. in hooge mate; ook: *leeuwerik, ganzerik, diernamen*.
- Rik'kekikken, rikkik'ken** (het schreeuwen der kikvoorschens), hij heeft gerikkekt of gerikkikt.
- Rik'ketikken** (regelmatig tikken), het heeft gerikkekt; hoor dat horloge eens —!
- Ril** (rilling, het rillen), m. —len; er liep een over mijn lijf.
- Ril'len** (trillen, beven), ik heb gerild; —ing, v.
- Rimp'pel** (plooi, groef), m. —s; een voorhoofd zonder —.
- Rimp'pelen** (rimpels krijgen of geven, ineendrogen), het heeft en is gerimpeld; —ing, v.
- Rimp'pelig** (vol rimpels), bn. en bw.; het —loover gaat dorren; een —voorhoofd.
- Rim'ram** (ijdele klap), m. gmv.; ik versta geen woord van dien —, gebabbel, gezwets.
- Rin'de** (eikenbast, run), v. gmv.
- Rinforzan'do** (muz. bij verkorting *rf*, aansteking), bw. (z = tz)
- Ring** (kringvormig voorwerp), m. —en; een ijzeren —.
- Ring en staf** (R. K. waardigheidsteekenen van een bisschop), m.; iemand beleenen met — en staf, hem tot bisschop verheffen.
- Rin'gelduif, ring'duif** (wilde houtduif), v. —duiven.
- Rin'gelen** (fig. temmen, bedwingen), ik heb geringeld; een varken —, een ring door den neus steken.
- Rin'gelmusch** (kleine boommusch), v. —muschen. Ook: *Ringelmosch*.
- Rin'gelooren** (fig. kwellen, plagen; temmen, bedwingen, koelonneeren), ik heb geringeloorde.
- Rin'gelrups** (livreirups; de eitjes zitten als een ring om dunne takjes), v. —en.
- Ring'fazant** (vogel), m. —fazanten.
- Ring'git** (Ind. geldstuk, Mexicaansche dollar, Spaansche mat ± f 2,50), v. —s.
- Ring'lijster** (ringmeerle), v. —lijsters.
- Ring'rijden** (ringsteken te paard), o. gmv.
- Ring'slang** (inlandsche, niet-vergiftige waterslang), v. —slangen.
- Ring'steken** (volksspel te paard), o. gmv.
- Ring'vergadering** (vergadering van predikanten van één ring of district), v. —en.
- Ring'wormen** (weekdieren), m. mv.; de bloedzuigers zijn —.
- Rin'kel** (stukje blik), m. —s; een hoepel met —s.
- Rin'kelaar** (zeker vaartuig), m. —s.
- Rin'kelbel** (speeltuig voor kinderen), v. —len.
- Rin'kelbom** (tamboerijn), v. —bommen.
- Rin'kelen** (een schelklinkend geluid maken), ik heb gerinkeld; wij hoorden de glasscherven —; —ing, v. —en.
- Rin'kelrooien** (pierewaaien), ik heb gerinkelrooid; —rooier (lichtmis), m. —s.
- Rinket'** (valdeurtje of schuif in een sluisdeur), o. —ten.
- Rinkin'ken** (klinken, b.v. van rammelende kettingen), de keten heeft gerinkinkt; daar rinkinkte de leste, nl. de puttemmer. (Potg.)
- Rin'nen** (loopen, vloeien), het ron, is —ronnen. vero. Zie *Run'nen* en *Geron'nen*.
- Rinsch** (frisch-zuur), bn.; deze wijn is wat —; —heid, v. gmv. Zie *Rensch* en *Rijnsch*.
- Rioleeren** (van riolen voorzien); een straat —, een stad —; —ing, v. —en.
- Riool'** (gemetselde vuilnisgang), o. riolen.
- Riposteeren** (een tegenstoot toebrengen; fig. een snel of afdoend antwoord geven).
- Rips** (ribbetjesgoed, weefsel met ribbets), o. Ook: *Ribs*.
- Ris** (rij, reeks), v. —sen; een —bloemknoppen.
- Risee'** (persoon om wien men algemeen licht, fig. spot, bespoting), v. gmv.; een uitgefloten tooneelspeler is de — van het publiek.
- Ris'tel** (belachelijk), bn. en bw. (s = z)
- Ri'sico** (gevaarlijke kans, waagstuk, gevaar), o. gmv.; op — van. Lees: *ri'ziko*.
- Risqueeren** (wagen, op 't spel zetten; in gevaar brengen of gevaar loopen). (qu = k)
- Rist** (aantal aaneengeregen voorwerpen), v. —en; een —uien, een —vinken.
- Ris'ten** (tot een rist maken), ik heb gerist; uien —, vinken —.
- Rit** (tocht, reis te paard, op schaatsen, enz.), m. ritten.
- Rit** (kikkerrit, kikkergroen), o. gmv.
- Ritardan'do** (muz. verdragend, langzaam afnemend in snelheid), bw.
- Ri'te** (voorgeschreven kerkgebruik), v. —n.
- Rit'meester** (kapitein der cavalerie), m. —s.
- Ritornel'** (muz. herhaling van het thema), o. —s. Ook: *drieregelig Italiaansch volksliedje*. Ook: *Ritornel'to*.
- Rits** (plots, op slag), tw.; hij scheurde het —vaneen! d. i. al rijtend.
- Rit'selen** (zacht, trillend, schuiflend bewegen), ik heb, het heeft geritseld; dorre bladeren —, zijden stoffen —; —ing, v. —en.

- Rit'sen** (boomen of vaten met een brandijzer merken), ik ritste, heb geritst.
- Rits'hout** (timm. kruishout), o. —en; —**ijzer** (merk- of brandijzer), o. —s.
- Rit'sig** (heet, geil), bn.; —**heid**, v. gmv.
- Rit'ten** (spelende elkaars kleeren rijten of scheuren), ik heb gerit.
- Rituaal** (voorschrift van gebruiken bij eenigen eeredienst), o. —alen. Zie **Ritueel**.
- Ritueel** (bij eenigen eeredienst gebruikelijk), bn.; de —e gebeden van den Islam; (als zelfst. nw.), o.: het — van den episcopalen eeredienst. (Potg.)
- Rit'us** (kerkgebruik, ceremonieel, plechtigheid), m.; volgens den Griekschen, den Roomschen —.
- Rival** (mededinger, medeminnaar), m. —s.
- Rivaliseeren** (wedijveren, mededingen).
- Rivaliteit** (mededinging, wedijver), v. gmv.
- Rivier'** (stroom, beek), v. —en.
- Riviera** (Italië, kust der Ligurische zee), v.
- Rivier'aal** (aal in een rivier levende), m. —alen.
- Rivier'arm** (een der deelen, waarin zich een rivier splitst), m. —armen.
- Rivier'baars** (baars in een rivier levende), m. —baarzen; (stofnaam), v. gmv.
- Rivier'bed**, o. —den; —**bedding** (geul of kil, waardoor de rivier stroomt), v. —en.
- Rivier'bezinking** (zich uit het rivierwater afzettende stoffen, als grint, zand, klei), v. —en.
- Rivier'boot** (stoomboot, welke een rivier bevaart), v. —booten.
- Rivier'dal** (vallei, waardoor een rivier stroomt), o. —dalen.
- Rivier'dijk** (dijk langs een rivier gelegd tot keering van het water), m. —dijken.
- Rivier'donderpad** (zekere visch, die in rivieren wordt gevonden), v. —padden.
- Rivier'forel** (de forel van beken en stroomen), v. —forellen.
- Rivier'god** (myth. stroomgod, die de wacht hield aan de bron en elken morgen zijn stroomvat uitstortte), m. —goden; —**godin**, v. —godinnen.
- Rivier'kant** (oever eener rivier), m. —en.
- Rivier'karper** (karper in de rivier levende), m. —s; (stof), v. gmv.
- Rivier'klei** (klei door de rivier aan den oever afgezet, zonder schelpkalk), v. gmv.
- Rivier'krab** (zoetwaterkrab), v. —krabben.
- Rivier'kreeft** (kreeft levende op den steenachtigen bodem van sommige rivieren), m. —en.
- Rivier'mond** (uitmonding der rivier in zee), m. —monden; een verzande —.
- Rivier'mossel**, v. —s; —**otter**, m. —s.
- Rivier'paard** (nijlpaard), o. —en. Zie **Hippopotos**.
- Rivier'paling** (paling, levende in een rivier), m. —en; (stof), v.; —**schildpad**, v. —padden.
- Rivier'schip** (aak, breed en lang vrachtschip), o. —schepen.
- Rivier'slib** (vettige aarde, door de rivier aangevoerd), o. gmv.; —**slijk**, o. gmv.
- Rivier'snoek** (snoek in de rivier levende), m. —snoeken.
- Rivier'varken** (rivierwijn, moerasvarken), o. —varkens.
- Rivier'visch** (een visch in de rivier levende), m. —visschen; (stof), v. gmv.
- Rivier'water** (het drabbige water der rivier), o.; —**zand** (zand van den oever of de bedding eener rivier), o. gmv.
- Rizopho're** (Ind. wortelboom, met zijn wortels hoog uit den grond), v. —n; een woud van —n aan de kust.
- Road'ster** (sport. toermachine, lichte fiets; lees: rood-ster), v. —s; een — **safety**, d. i. een solide fiets voor groote tochten.
- Roast'bief, rost'bief** (geroosterde lap rundvleesch), o. —s. (oa = oo). Zie **Bief'stuk**.
- Rob** (zeehond), m. —ben. Zie **Zee'rob**.
- Rob** (maag van groote visschen), v. —ben.
- Rob'bedoes** (wild kind), m. en v. —doezen.
- Rob'bedoezen** (druk stoeien, ravotten), ik heb —robbedoesd.
- Rob'beknol** (dikke, plumpe jongen, gulzig-aard), m. —s, —len.
- Rob'benhuid** (vel van een zeehond), v. —en; —**jacht**, v. —en; —**traan**, v.; —**vangst**, v.
- Rob'ber** (dubbele partij in het whisten), o. —s.
- Rob'bevel** (huid van een zeerob), o. robben-vellen.
- Ro'be** (tabbaard, toga, lange staatsiekleeding; damesjapon), v. —s.
- Robijn'** (roodfonkelende edelsteen), m. —en; (als stofnaam), o.; —**glaus**, m.; —**gloed**, m.; —**kleur**, v. gmv.
- Robuust'** (sterk, stevig, grofgespierd), bn.
- Rocail'le** (grot-, steen- of schulpwerk), v. gmv.
- Ro'chel** (slijm, fluim), v. —s.
- Ro'chelen** (spuwen, ook reutelen bij 't sterven), ik heb gerocheld; —**aar**, m. —s.
- Ro'coco** (bastaard-bouwstijl der 18e eeuw), m.
- Ro'de** (ontgonnen land), v. —n. Verg. Brede-**rode**, Nijenrode, enz. Zie **Ra'de**.
- Ro'e'bel** (Russisch muntstuk), m. —s; een zilveren —, d. i. ± f 1.90; de papieren —, d. i. ± f 0.50 is honderd kopeken.
- Ro'de, roe** (stok; ook ijzeren stang voor gordijnwerk; een der vier lange balken, waar bij een molen de zeilen aan bevestigd zijn; lengtemaat), v. —roeden; zegsw. *gij zult de — niet sparen*, d. i. straf moet er wezen; de — *kussen*, een harde straf in deemoed ondergaan; Ned. —, 40 M., een vierk. — = 1 A.
- Roef** (scheepskamertje), v. —roeven; de ingang tot de — bevindt zich gewoonlijk tegenover den stuurstoel.
- Roei**, m. —en. gew. Zie **Roede**.
- Roei'bank** (bank voor den roeier), v. —banken.
- Roei'dol** (opstaande pen om de roeiriemen in te houden), m. —dollen.
- Roei'en** (met de riemen werken), ik heb geroeid. Spr. *Men moet — met de riemen die men heeft*, men moet zich weten te behelpen; *tegen den stroom is 't kwaad —*, het valt moeielijk tegen de meeningen in te gaan; —**er**, m. —s.
- Roei'en** (peilen, het alcoholgehalte bepalen), ik heb —roeid; *wijn—*; *jenever—*.
- Roei'er** (wijnpeiler), m. —s. Zie **Wijn'roeier**.
- Roei'riem** (roeispaan), m. —riemen.
- Roek** (een soort van raaf), m. —en.
- Roek'keloos** (zorgeloos, vermetel), bn. en bw.; —**loosheid**, v. —heden.
- Roek'koeken** (het kirren van duiven), zij heeft geroekoekt.
- Roem** (faam, lof, eer), m. gmv.; *ergens — op dragen*, zich verheffen op iets; in het kaartspel: *Heeft niemand —?*
- Roem'en** (prijzen, roem dragen op, zich verheffen op), ik heb geroemd; — *in iets*, Bijb.: *in niets — de dan in het kruis van Christus*; *leeren — in de genade*. (Koetsveld); — *in de bekeering van een zondaar*. (idem.); — *op iets*, *pochen op*; —**er** (*pocher*), m. —s.

- Roemer, ro'ner** (groot wijnglas), m. -s: de heldere wijn moet schijnen in een doorlichtigen -. (Potg.)
- Roemrijk** (met veel roem), bn.; een -e overwinning, een -e regeering.
- Roemruchtig** (verwaard, beroemd), bn. en bw.; een -heid, -e daden; -heid, v. gmv.
- Roemzucht** (begeerte naar roem), v. gmv.
- Roep** (nieuws, tijding), m.; er gaat een - van door het land, een algemeene lof; de - van den kokkoek, het geroep, het gezang; zij hebben den eersten, tweeden, derden -, a.s. echtgenooten, die voor het volk worden afgeroepen als zijnde in ondertrouw.
- Roepen** (een kreet slaken, schreeuwen), ik riep, heb -roepen; al de venters - tegelijk; ik roep, en geen mensch hoort; de nacht-wacht riep brand; fig. ga uw vader -, ver-wittigen; de kokkoek roept; -er (persoon), m.
- Roep'er** (spreektrampet), m. -s.
- Roeping** (innerlijke aandrang, neiging), v. -en; zijn - volgen, aan zijn - beantwoorden, - gevoelen voor het onderwijs.
- Roep'stem** (inwendige stem), v. gmv.; de - van plicht, kracht en waardigheid; aan een - gehoor geven.
- Roer** (stuur van een schip), o. -en. -s, wie staat in die zaak aan het -? d.i. heeft de leiding; het - in handen hebben, een zaak besturen; het - van den staat, de regeering; aan het - komen, de regeering in handen krijgen.
- Roer** (rieten pijp; ook een vuurroer), o. -en, -s.
- Roer** (beweging), m. gmv.; in rep en roer, in groote opschudding.
- Roer'domp** (reigerachtige watervogel), m. -dompen; de - heet ook butoor, domphoorn of reidomp.
- Roeren** (omroeren, fig. treffen), ik heb ge-roerd; de pap -; tot tranen toe geroerd zijn; de groote trom -, fig. met veel ophef bekend maken.
- Roerend**, bn. en bw.; een - verhaal, d. i. treffend; hij sprak -, aandoenlijk.
- Roerend** (vervoerbaar), bn.; verkoop van -e goederen, niet vaste.
- Roer'ganger** (scheepst. matroos aan 't roer staande), m. -gangers.
- Roer'rig** (druk), bn.; een -e jongen; -heid, v.
- Roer'ring** (beweging, opschudding), v. -eu.
- Roer'kruid** (samengesteldbloemige plant), o. gmv.; het bosch-.
- Roer'loos** (onbeweeglijk; fig. ongevoelig), bn.; -heid, v. gmv.
- Roerom'** (meelspijs, mengelmoes), v. -men, -s.
- Roerpen, roer'pin** (stok om het roer te bewegen), v. -nen. Zie **Helm'stok**.
- Roer'sel** (beweging), o. -en, -s; de -en des harten, de ingevingen, de aandrif, neiging.
- Roer'spaan** (scheepst. roer'stok), v. -spanen.
- Roer'stel** (scheepst. toestel om het roer te bewegen), o. -stellen.
- Roer'talie** (scheepst. roer'ketting), v. -s.
- Roer'vink** (lokvink; ook fig. oproer'stoker, belhamel), m. -vinken.
- Roes** (lichte bedwelming door sterken drank), m. -zen; hij zei dat in een -.
- Roest** (het roesten), m. gmv.
- Roest** (uitslag op metalen), o. gmv.; oud -, rommelzoo.
- Roest** (woekerzwaam, brand in koren), o. gmv.
- Roest** (stok, waarop de hoenders zitten), v. -en.
- Roest'en** (met roest bedekt worden), het is -roest; -ing, v. -en.
- Roest'ig** (met roest bedekt), bn.; -heid, v.
- Roet** (schoorsteen-zwart), o. gmv.
- Roet'mop** (scheldn. neger), m. -moppen.
- Roetzemoezen** (getier, levendige drukte maken), ik heb -roezemoesd. Onder zulk - zou Belzebub zelf overduiveld de plaat poetsen. (Klikspan); -moezer, m. -s.
- Roetzemoezig** (wild, onstuimig), bn.; het is daar te -, druk; het is - weer, roezig.
- Rozen**, ik heb -roesd; wij zullen maar -, d. i. bij den verkoop alles dooreenslaan.
- Rozig** (wild, onstuimig, ruwoerig), bn. en bw.; het is - weer; het ging daar - in zijn werk; ik heb ze lief, de blonde lokken, die - fladdren om uw hoofd. (De Genest.)
- Rof'fel** (schaaf om het ruigste der planken weg te nemen), m. -s; fig. er met den - over heen loopen, haastig afwerken.
- Rof'fel** (zekere trommetslag), m. -s; door den - gaan, door de spitsroeden gaan, terwijl de trom geroerd wordt; een - krijgen, er van langs krijgen.
- Rof'felen** (het ruwe wegschaven; fig. slordig werken, knoeien), ik heb -roffeld.
- Rof'felen** (de trom roeren met bepaalden slag), ik heb -roffeld; iem. -, hem door de spitsroeden doen gaan.
- Rof'felig** (ruw, slordig), bn. en bw.
- Rof'feltuit** (een slordig werkende vrouw), v. -tuiten.
- Rof'felwerk** (knoeiwerk), o. gmv. Zulk - zou onvergankelijk leven? (Staring.)
- Roffiaan'** (bordeelhouder), m. -anen.
- Rog** (dwarsbekkige kraakbeenvisch), m. -gen; -genvangst, v. gmv.; -gevel, o. -vellen.
- Rog'ge, rog** (graansoort), v. gmv.; -brood, o. -brooden; -zolder, m. -zolders.
- Rok** (kleedingstuk van mannen; ook van vrouwen), m. rokken.
- Rok** (spinrokken), o. gmv. Ook: **Rok'ken**.
- Rokelij'n** (R. K. wit geplooid overkleed met fraai gewerkten afhangenden rand van kant), v. -s, -en.
- Rok'ken** (de bladscheeden of schubben om een bloembol), m. mv.
- Rok'ken** (vlas op een spinrokken winden), ik ben -rokt. Fig. veroorzaken, ontwerpen.
- Rok'kenen** (op touw zetten, veroorzaken), ik heb -rokkend.
- Rol** (cilindervormig voorwerp), v. -len; de - van een valgordijn; het touw van de zon-neblind is achter de rol; zware ketels, balken enz. op rollen voortbewegen; de - van een speeldoos, metalen cilinder, waarop de pinnetjes zitten; de - len van een mangel.
- Rol** (opgerold iets), v. -len; een - kaart-papier, een - ijzergaas, een - matwerk, een - tapijtwerk; een -letje centen, kwartjes, dubbeltjes, een - lood, enz.
- Rol** (naamlijst, lijst, monsterrol), v. -len; de - der schutters aflezen ter contrôle; de - der matrozen. Zie ook **Kohier'**.
- Rol** (rechtst. lijst van voor de in een zitting te behandelen zaken en te dagwaarden personen), v. -len; een zaak ter -te brengen; van de - schrappen, fig. als afgedaan beschouwen: Beschouw die zaak als van de - geschrappt, juffrouw. (Potg.)
- Rol** (datgene, wat een tooneelspeler in een stuk te zeggen heeft), v. -len; de - len ver-deelen; zijn - leeren; fig. de wereld is een



- speeltooncel, elk speelt zijn — en krijgt zijn deel. (Vondel); een hoofdstuk, waarin de schrijver de mooie — speelt (C. O.); een valsche — spelen, fig. valsch doen; de hoofd — spelen in eenige zaak; een vreemde — spelen, enz.
- Rol** (landbouwwerktuig tot slechting of pletting der kluiten), v. — len; het geptoeigde land met de — bewerken.
- Rol** (wijze van zingen van een kanarie), v. — len; de water —, de nachtegaal —.
- Rol** (het rollen, fig. het zwieren), m. gmv.; hij is weer aan den —, zwier; aan den — gaan; hij laat zijn — letje weer afloopen, is aan 't doordraaien.
- Rolandslied** (middeleeuwsch episch gedicht uit den Karolingschen sagenkring), o. gmv.
- Rolklaver** (vlinderbloemige voederplant), v. gmv.; de steenklaver is een soort v. — klaver.
- Rolraag** (rij op kant staande metselsteenen), v. — lagen; Keesje strompelde eerst bijna tegen de — aan. (C. O.)
- Rolleeren** (tooneel: de rollen verdeelen); — ing, v. — en.
- Rollen** (wentelen, draaien), ik heb en ben — rold; — ler, m. — s; — ling, v. — en.
- Rollen** (ontstelen, ontfutselen), ik heb — rold; men heeft hem op de kermis zijn beurs gerold.
- Rollende** (rollade, opgerold stuk vleesch), v. — n.
- Rolleg** (leng of stokvisch in rollen), v. — en.
- Rolfer** (scheepst. zware golf), m. — s.
- Rolpaard** (scheepst. affuit), o. — paarden.
- Rolpens** (vleeschspijs), v. — pensen.
- Rolrond** (rond als een rol), bn.; een — zuil.
- Rolsteen** (steenen rol), m. — steenen; met den — breekt men de kluiten.
- Rolstoel** (stoel op rollen), m. — stoelen.
- Rolvast** (tooneel: zijn rol goed kennende), bn.
- Rolvagen** (wagentje op lage wielen), m. — s.
- Romaansch** (eigen zijnde aan of betreffende de Romanen), bn.: de — e talen, d. i. van de Romeinsche taal afstammende; de — e volken, d. i. Italianen, Spanjaarden, enz.; de — e stijl.
- Roman** (verdicht verhaal in proza), m. — s.
- Roman'ce** (dichtk. dichtertlijk verhaal van eenig belangrijk historisch feit, ook van eenig voorval), v. — s; *Bilderdijs — Floris IV*; *Urzijn en Valentijn*; *Het Wiel van Heusden*, enz.
- Roman'ce** (zangstukje), v. — n, — s. *Amelie zong verscheidene Duitsehe — s.* (C. O.)
- Romancier** (romanschrijver), m. — s. Lees: — cie'.
- Romanière** (romanschrijfster), v. — s.
- Romanen** (blank ras van Z. W.-Europa en Italië), m. mv.
- Romanesk** (als in een roman, avontuurlijk; overdreven), bn. en bw.; een — geval. (C. O.); onze half — e begraafplaatsen. (C. O.); die geheele gebeurtenis klonk mij zeer —. (Haafner)
- Roman'ticus** (romanschrijver), m.; zooals een Fransch — zou zeggen. (C. O.)
- Romantiek** (in letterkunde en kunst: de smaak der middeleeuwen, de herleving daarvan in 't begin van de 19e eeuw), v. gmv.
- Roman'tisch** (dichtertlijk, schoon), bn.; een — verhaal; een — dal, het — karakter van *Da Costa's* lyriek.
- Romantis'me** (richting in de fraaie letteren, waarbij gevoel en verbeelding op den voorgrond treden), o. gmv.
- Romein** (burger van Rome), m. — en.
- Romein** (drukkerij: staand lettertype), o. gmv.
- Romeinsch** (van, uit, over Rome), bn.; de — c geschiedenis; de — e taal, d. i. het Latijn; — e munten; het — e recht.
- Ro'mer**, m. — s. Zie **Roemer** (wijnglas).
- Rom'mel** (rommelzoo), m. — gmv.
- Rom'melen**, ik heb — rommeld; de donder rommelt, d. i. gromt; wat lig je in die oude papieren te —, overhoop halen; — arij, v. — en.
- Rom'melkruid** (gemengde kruiderij), o. gmv.
- Rom'melpot** (keulse pot, overspannen met een blaas, waarin een rietje, dat door wrijving een dof geluid voortbrengt), m. — potten; *Vondel met Roskam en —. Ook: Foe'kepot.*
- Rom'melzoo**, — zool (allerlei rommel), v. — zooten; — zootje, o. — s.
- Romp** (lichaamsdeel, waaraan het hoofd en de ledematen zijn verbonden), m. — en; de — van een mensch, fig. v. e. kleed, van een gebouw.
- Romp'elig** (hobbelig, oneffen), bn.
- Romp'slomp** (warboel), m. gmv.
- Rond**, bn. en bw.; een — getal, een — e som, een — jaar, de — e waarheid; — voor iets uitkomen.
- Rond** (ronde figuur, cirkel), o. — en.
- Rond** (in het rond), bw. Zie: **Rondbazijnen**, enz.; in één woord te schrijven.
- Rondas'** (ovaalvormig of rond schild, Fr. *rondache*), o. — sen. *Krakende — sen.* (Bild.)
- Rondbazijnen**, ik heb — gebazuind; *nieuwtjes, berichten —*, d. i. met groot gebul wereldkundig maken.
- Rondborstig** (openhartig, oprecht), bn. en bw.; — heid, v. gmv.
- Rondbrengen** (bezorgen, b.v. *kranten*), ik bracht —, heb — gebracht.
- Rondbrieven** (per brief atom bekend maken), ik heb — gebriefd.
- Ronddeelen** (uitdeelen), ik heb — gedeeld.
- Rond'e** (omgang), v. — n, — s; de officier der wacht deed de —.
- Rondeau** (klinkdicht met 13 jambische versregels van vijf voeten en met 2 rijmuitgangen), o. — s of x. (eau = oo). Ook: **Rondeel**.
- Rond'edans** (dans hand aan hand), m. — en.
- Rondeel** (rond voorwerp, rond buitenwerk aan een wal, ronde sterke toren), o. — deelen.
- Rondeel** (dichtk. dichtvorm uit het Fransch; gedicht van dertien vijfvoetige jambische verzen, loopende over twee rijmklanken; de 1e, 7e en 13e regel moeten gelijk zijn), o. — en.
- Rond'en** (rond maken, afronden), ik heb — rond.
- Rond'gaan** (ergens om heen gaan, in een kring gaan), ik ging —, ben — gegaan.
- Rond'gaand**, bn.; een — gaande brief, d. i. een circulaire.
- Rond'heid** (het rond zijn, fig. oprechtheid), v. gmv.; de — der aarde; fig. de — van iemands karakter.
- Rond'hout** (scheepst. rolrond hout), o. — en; *masten, stengen, sprieten zijn — houten.*
- Rond'ing**, v. — en; *ergens meer — aan geven*, d. i. meer rondheid.
- Rond'je**, o. — s; *nog een — spelen*, d. i. ieder krijgt nog één beurt; *een — geven*, ieder in den kring een glaasje geven.
- Rond'komen**, ik kwam —, ben — gekomen; *met zijn traktement moeten —*, alles er van moeten betalen.
- Rond'kop** (spijkertje met ronden kop), m. — koppen.
- Rond'loopen**, ik liep —, heb en ben — geloopt; — looper (leeglooper), m. — s.
- Rond'om**, bw. en vz.; *loop —*, d. i. naar de

- maan; vz.: *de kinderen zaten — de tafel, er om heen.*
- Ronds** (*rad van een drukpers*), v. —en.
- Rond'sel** (*in een uurwerk een klein rad*), o. —s.
- Rond'te** (*het ronde, kring*), v. —n; *ga nu allen in de — zitten.*
- Rond'voeren**, ik heb —gevoerd; *onze gids heeft ons in die grot —gevoerd*, d. i. in alle richtingen doen gaan.
- Rond'vraag**, v. gmv.; *iets in — brengen*, b. v. een voorstel, nl. aan alle leden eener vergadering; *één voor één vragen, hoe zij er over denken.* Zie **Om'vraag**.
- Rond'waren** (*als een spook rondzwerfen*), ik heb —gewaard; *de nachtwacht waarde rond.*
- Rong** (*stijl van een ladder*), v. —en; *een wagenladder heeft drie —en.*
- Rong'geng** (*Mal. openbare danseres*), v. —s; ook: —ging.
- Ron'ken** (*luid snorken*), ik heb —ronkt; —er, m. —s.
- Ron'selaar** (*soldatenwerfer; schacheraar*), m. —s.
- Ron'selen** (*ruilen*), ik heb —rondseld; —ing, v.
- Rönt'gen-stralen** (*donkere stralen, x-stralen, welke nl. door vaste lichamen worden doorgelaten*), m. mv.; *de — zijn aldus genoemd naar W. H. Röntgen, professor te Würzburg.*
- Ron'zebons** (*draagbare poppenkast*), v. —bonzen.
- Rood** (*een roode kleur hebbende*), bn. en bw; als zn. o.; —heid, v. gmv.
- Rood'aarde** (*roodkrijt*), v. gmv.
- Rood'arden** (*met roodaarde invrijven*), ik heb —roodaard.
- Rood'baard** (*iem. met rooden baard*), m. —en; *wat zei die —?*
- Rood'bont** (*wit met roode plekken*), bn; *een —e koe.*
- Rood'borstje** (*zangvogeltje, vink met geelachtig roode borst*), o. —s; *het — verblijft in ons land van Maart tot October.*
- Roodborst-tapuit'** (*zangvogel in kleinen getale in ons land broedend*), m. —tapuiten.
- Rood'bruin** (*bruin naar 't rood zweemende*), bn.; *de —e heidevelden; het —e water der oergronden.*
- Roodekool'** (*moesplant*), v. —koolen.
- Rood'grond** (*roodvontk*), o. gmv. gew.
- Rood'kiemen** (*een soort v. roode aardappels*), v. mv. Zie **Blauw'putten**.
- Rood'kop** (*tafeleend*), m. en v. —koppen.
- Rood'korst** (*Edammer kaasje*), v. —en. gmz.
- Rood'krijt** (*vermenging van klei met roodijzeroker*), o. gmv.; *teekenen met —; schrijven met —; koper poetsen met —, d. i. met poeder van —.*
- Rood'nek** (*scheldnaam v. e. Eng. soldaat in Z.-Afrika*), m. —neks, —nekken.
- Rood'rok** (*Eng. soldaat met roode uniform der 17e eeuw*), m. —rokken.
- Rood'staartje** (*zomervogel*), o. —s; *het gekraagde —, het zwarte —.*
- Rood'valk** (*torenvalk*), m. —valken.
- Rood'vonk** (*besmettelijke huidziekte*), o. gmv.
- Rood'vos** (*roodachtig paard*), m. —vossen.
- Roodzij'den** (*van roode zijde*), bn; *een —zakdoek.*
- Roof** (*diefstal, prooi, buit*), m. gmv.
- Roof** (*korst eener wond*), v. roven.
- Roof'bouw** (*wijze van landbouw, welke den grond uitput*), m. gmv.
- Roof'dier** (*verscheurend of vleeschetend dier*), o. —dieren.
- Roof'goed** (*goed, dat geroofd is*), o. gmv.
- Roof'nest** (*verblijf van roovers*), o. —nesten.
- Roof'ridder** (*middeleeuw. ridder, die van roof en plundering leefde*), m. —ridders.
- Roof'schip** (*kaperschip*), o. —schepen.
- Roof'spelonk** (*roovershol*), v. —spelonken.
- Roof'vogel** (*vleeschetende vogel*), m. —vogels, —vogelen; *de —vogels vormen de eerste orde der vogels; gieren, valken en uilen zijn de drie familiën der —vogels.*
- Roof'zucht** (*begeerte naar roof*), v. gmv.; —zuchtig (*roofziek*), bn.
- Roofi** (*het mikken, het aanleggen*), v. gmv.; *de — te hoog te nemen.*
- Roofi**, v. gmv. Zie **Roofi'lijn**.
- Roofi'en** (*in de lijn zetten*), ik heb —rooid; *fig. ik zal het alleen wel —, d. i. klaarspelen*; —er, m. —s; —ing, v. —en.
- Roofi'en** (*uidelven*), ik heb —rooid; *het — der aardappels, d. i. het uitgraven of uitdoen*; —ing, v. —en.
- Roofi'lijn** (*grenslijn, waar de gevels aan de straat gelegen, niet voorbij mogen uitsteken; richtinglijn*), v. —lijnen.
- Roofi'meester** (*bouwopzichter*), m. —meesters.
- Roofi'nek**, m. —nekken. Zie **Rood'nek**.
- Rook** (*damp, opstijgend van brandende of smeulende stoffen*), m. gmv. *Fig. in — opgaan, verdwijnen.*
- Rook** (*kleine hooistapel*), v. —roken.
- Rook'coupé** (*spoorwagencoupé, waarin gerookt mag worden*), v. —coupé's.
- Rook'ken** (*rook geven, tabak rooken*), het heeft en ik heb —rookt; —er, m. —s; —erij, v. —en.
- Rook'kerig** (*vol rook, naar den rook smakende*), bn; —heid, v. gmv.
- Rook'scherm** (*vuurscherm*), o. —schermen.
- Rook'spek** (*gerookt spek*), o.; —tabak, v.; —vleesch, o.; —worst, v. —en; —zolder, m. —zolders.
- Room** (*vet der melk*), m. gmv. *Fig. het beste, het fijnste.*
- Room'en** (*ontdoen van den room*), ik heb —roomd; *de melk —, er den room afscheppen.*
- Roomsch** (*betrekking hebbende op de R. K. kerk*), bn; —gezind, bn.
- Roomsch**, bn; *het Heilige —e Rijk, het oude Duitschland.*
- Room'sche** (*betijder van de leer der R. K. kerk*), m. en v. —n.
- Roomsch'gezinde**, m. en v. —gezinden.
- Roomsch-katholiek** (*Roomsch*), bn; —e (*Roomsche*), m. en v. —n.
- Roof'paard**, o. —paarden. Zie **Rol'paard**.
- Roos** (*bloem*), v. rozen; spr. *Geen rozen zonder doornen, alles heeft zijn tegen, zijn schaduwszijde; de tijd baart rozen, op den duur komt alles terecht; hij wandelt oprozen, zijn leven is vol geluk; fig. slapen als een —, d. i. rustig, gezond; iets onder de — zeggen, vertellen, onder het zegel des geheims; dat zijn zaken, daar men nooit over spreekt dan onder de —.* (Koetsv.); —schieten, met den pijl het mikpunt treffen; *hij schoot drie rozen achter elkaar, met den handboog drie keer het mikpunt treffen; de oorlog der Witte en Roode —, in Engeland de oorlog tusschen het huis van York en het huis van Lancaster (begin der 15e eeuw).*
- Roos** (*zekere huiduitslag*), v. gmv.
- Roos'achtig** (*op een roos gelijkende*), bn;

- de appelboom heeft *-e* bloesems; **-heid**, v. gmv.
- Roosjesschelling** (oude schelling van 30 cts.), m. *-schellingen*. Ook: *Roosschelling*.
- Roosjesslijper** (diamantslijper, die roosjes maakt), m. *-slijpers*.
- Rooskleur** (kleur der roode roos), v. gmv.
- Rooskleurig** (fig. schoon, veelbelovend), bn.; *een -e toekomst*.
- Roosten** (braden op een rooster), ik heb geroot; **-ing**, v. gmv.
- Rooster** (samenstel van ijzeren staafjes), m. *-s*; fig. *de - van werkzaamheden*, d. i. de dagwerkdijst eener school.
- Roosteren** (roosten), ik heb *-roosterd*.
- Rooven** (stelen), ik heb *-roofd*; **-er**, m. *-s*; **-erij**, v. *-en*; **-ershol**, o. *-hollen*.
- Ropij** (munt van zilver of goud in O. I. en in bijna geheel Azië, doch van veranderlijke waarde), v. *-en*; 1 Engelsche *- is ± f 1.14*; 1 Perzische *- is ± f 0.90*; er zijn goudropen van vijf, tien, vijftien en dertig ropijen zilver.
- Roqueeren** (in het schaakspel: een toren en het kasteel verplaatsen en naast elkaar zetten).
- Ros** (strijdpaard), o. rossen.
- Ros** (slaat), m. gmv.; *iemand - geven*.
- Ros** (roodachtig), bn.; *de -se vlammen*.
- Rosachtig**, bn.; *een -e baard*; **-heid**, v.
- Rosarium** (R. K. rozenkrans), o. *-s*.
- Rosbaar** (draagstoel hangende tusschen twee paarden of ezels), v. *-baren*.
- Rosbeier** (in de legende het paard der vier Heemskinderen [Beijaard]; ook staatsiepaard, en spottend: *oude magere knol*), m. *-beiers*.
- Rosinant**, m. *-en*. Zie **Rozinant**.
- Roskam** (paardekam), m. *-kammen*; fig. snijdende beoordeeling, hekeling: *de - van Vondel* (1630).
- Roskammen** (fig. gispn, doorhalen, hekelen), ik heb *-roskamd*; **-kammer**, m. *-s*; **-kammerij**, v. *-en*.
- Rosmarijn**, **rozemarijn** (lipbloemig heestertje), m. gmv.; **-olie**, v.; **-zalf**, v. gmv.
- Rosmolen** (door een paard of ros in beweging gehouden molen), m. *-s*; hij loopt in den *-*, hij werkt hard voor zijn brood.
- Rossen** (fig. iemand slaan), ik heb gerost.
- Rossig** (roodachtig), bn.; hij is wat *- van haar*; bij het *- schijnsel van de haardvlam*; **-heid**, v. gmv.
- Rostuischer** (paardenhandelaar), m. *-s*.
- Rot** (knaagdier), v. rotten. Ook: **Rat**.
- Rot** (gelid), o. *-ten*; *-ten links*, *-ten rechts*, de manschappen moeten links- of rechtsuit in 't gelid marcheren; *de geweren aan -ten zetten*, d. i. in hokjes tegen elkaar.
- Rot** (rottende), bn.; *de appel is -*; *een -te mispel*; **-heid**, v. gmv.
- Rotan**, **rottan** (Ind. rietpalm, rotting), o. gmv.; *een ladder, van - gevlochten*.
- Rotatie** (ronddraaiing, wenteling), v. *-tiën*, *-s*.
- Roten**, ik heb geroot; *hennep, vlas -*, d. i. in het water losweken, 10-12 dagen onder modder in put of sloot leggen om het een rottingsproces te doen ondergaan.
- Rotgans** (eendachtige vogel, wilde trekvangs), v. *-ganzen*. Ook: *Aalscholver*, *Schollevaar*, *Scholver*. *De - overwintert aan onze stranden*.
- Rotkoorts** (geneesk. pestkoorts), v. *-koortsen*.
- Rotonde** (een gebouw dat van buiten en van binnen rond is; ook: lange ronde damesmantel), v. *-n*, *-s*. Ook: *Rotun'de*.
- Rots** (steenklomp, bergpunt), v. *-en*; **-achtig**, bn.: *St. Helena is een - eiland*, d. i. hebbende veel rotsen; **-brok**, m. *-ken*; **-gevaarte**, o. *-n*; **-kloof**, v. *-kloven*; **-kristal** (bergkristal), o. *-len*; **-musch** (bergmusch), v. *-musschen*; **-spelonk**, v. *-en*; **-spleet**, v. *-spleten*; **-steen**, m. *-en*; **-wilg** (Japansche sneeuwwilg), m. *-en*; **-zout** (bergzout), o. gmv.
- Rotfan**, o. Zie: **Rotan**.
- Rotten** (samenscholen), zij hebben gerot.
- Rotten** (tot bederf overgaan, rot worden), het is en heeft gerot.
- Rottenkruit**, o. gmv. Zie **Rat'tenkruit**.
- Rotterdam** (tweede koopstad des rijks), o.; *het welvarende -*.
- Rotterdammer** (man uit of van Rotterdam), m. *-s*.
- Rotterdammer** (geneesk. een soort buikloop, vroeger door het drinken van Maaswater veroorzaakt), m. gmv.
- Rotterdamsch** (Rotterdam betreffende), bn.; *de -e handel*; *de -e taal of het -*.
- Rotterdamsche** (juffrouw uit Rotterdam), v. *-n*; *zij was een -*.
- Rotting** (Ind. riet, rietgewas), m. gmv. Zie: **Rotan**.
- Rotting** (rieten stok, wandelstok), m. *-en*.
- Rottingstraf** (Ind. het toedienen van stagen met een rotting), v. *-straffen*; *de -straf is in Indië afgeschaf*t.
- Roué** (doordraaier, losbol, lichtmis), m. *-s*. (ou = oe)
- Rouge** (rood), bn.; als zn. o.; *- et noir spelen*, een kansspel (roulette), spelen met een loopend balletje, op roode en zwarte nummers.
- Roula'de** (muz. toonlooper, toongroep), v. *-s*.
- Rouleau** (rolhout, rolgordijn), m. *-s* of *-x*. Lees: *roe-loo*'.
- Rouleeren** (omloopen, loopen over iets; in omloop of gangbaar zijn van geld); het gesprek rouleerde over de geldcrisis. (ou = oe)
- Roulet'te** (naam van zeker hazardspel), v. *-s*.
- Rou'te** (richting, reis, tocht, marsch van soldaten), v. *-s*. (ou = oe)
- Routine** (ervarenheid, oefening, vaardigheid, sleur, slender), v. gmv. (ou = oe)
- Routineeren** (routine verkrijgen); *zich -*, zich vlugheid of vaardigheid eigen maken; *geroutineerd zijn*, de noodige vlugheid bezitten; *een geroutineerd handelsreiziger*. (ou = oe)
- Rouw** (droefheid, spijt, rouwkleedij), m. gmv.; *lichte -*, *halve -*, *zware -*.
- Rouw**, bn.; *-e klanten*, *ruwe kerels*. Zie **Ruw**.
- Rouw** (betuiging van deelneming bij sterfgeval), o. gmv. Ook: **Condolean'tie**.
- Rouw'geklag** (het klagen der menschen om eenig sterfgeval), o. gmv.
- Rouw'wig** (bedroefd, treurig), bn.; *zij was -*.
- Rouw'klagen** (treuren of klagen om iem. dood), ik heb gerouwklaagd.
- Rouw'koop**, m. gmv.; *- geven*, een geldsom betalen om een gedanen koop te vernietigen.
- Rouwmoed'ig** (berouwvol), bn. en bw.; *een - zondaar*; fig. *een -e schuldbelijdenis*; *- zijn schuld bekennen*.
- Ro'ven** (de korst van de wond afnemen), ik heb *-roofd*. Zie **Af'roven**.
- Royaal** (koninklijk, vorstelijk, mild), bn. en bw.; *hij handelde -*, d. i. niet karig; *een royale vent*, een niet-kleinzielig man.
- Royalist** (koningsgezinde), m. *-en*.

- Royeeren** (*schrappen*); iemand - als lid eener sociëteit. Ook: **Rayeeren**.
- Ro'zeblad** (*bloemblad e. roos*), o. -bladen.
- Ro'zeblad** (*plantblad, groen blad*), o. -eren, -blaren.
- Ro'zebottel** (*vruchtje der roos*), v. -bottels.
- Ro'zeknop** (*knop e. roos*), m. -knoppen.
- Ro'zelaar** (*rozecboom*), m. -s, -aren.
- Rozemarijn'** (*heester uit Z. Europa*), m. Ook: **Rosmarijn'**.
- Ro'zenbed** (*perk met rozen*), o. -bedden.
- Ro'zenbokje** (*boktor, schildvleugel insect*), o. -s; het - leeft op wilgeboomen.
- Ro'zenfeest** (*landelijk feest, waarbij het deugdzaamste meisje van het dorp een krans van rozen ontvangt*), o. -feesten.
- Ro'zengard** (*tuin met rozen*), m. -gaarden.
- Ro'zengeur**, m. -geuren; -geurig, bn.
- Ro'zenhoed** (*krans van rozen*), m. -hoeden.
- Ro'zenhoedje** (*R. K. kleine paternoster van vijf tientjes*), o. -s.
- Ro'zenhout** (*welriekende houtsoort uit Brazilië en Siam*), o. gmv.
- Ro'zenkleur**, v. gmv.; -kleurig, bn.
- Ro'zenkraus** (*R. K. snoer van bidkoralen, paternoster van 15 tientjes*), m. -kransen.
- Ro'zenmaagd**, v. -en. Zie **Ro'zenfeest**.
- Ro'zenobel** (*oude Engelsche gouden munt*), m. -s; de -s zijn gestagen van 1343-'77; de waarde van een - is ± f 10.
- Ro'zenolie** (*aetherische olie uit rozen getrokken*), v.; - van Perzië.
- Ro'zerood** (*rood als een roos*), bn.; *Koosje met haar - japonnetje*.
- Ro'zestek** (-twijgje), m. -stekken.
- Rozet'** (*roosvormig sieraad; symmetrische, door een cirkel te omvatten figuur*), v. -ten.
- Ro'zig**, bn.; *mijn - kind* (De Cort), rooskleurig; *de huid is daar wat -*, d. i. door roos ontstoken; -heid, v. gmv.
- Rozijn'** (*gedroogde druif*), v. -en. Ook: **Razijn'**.
- Rozinant'** (*het knokerige paard van Don Quichot; fig. slecht paard, knot*), m. -en; *de Rott. sleeper haalt reeds in den vroegen morgen zijn - van stal* (Jonath.); *als - rust, werkt de sleeper en omgekeerd* (Jonath.).
- Rubicon** (in het Rom. rijk: *N. grensrivier*), m.; *den - overtrekken, den beslissenden stap doen* (Julius Caesar, 49 v. C.).
- Rubriek'** (*afdeeling, klasse; aanwijzing, opschrift*), v. -brieken.
- Rucht'baar** (*bekend*), bn.; - maken, algemeen bekend maken; *het zal - worden*; -heid, v. gmv.
- Rudimen'ta** (*allereerste gronden of beginselen v. h. Latijn*), v. mv. Ook: **Rudimen'ten**.
- Rudimentair'** (*in ontwikkeling achtergebleven*), bn.; -e organen, nog in wording zijnde; ook: *betrekking hebbende op de grondbeginselen*. (ai = è)
- Ruditeit'** (*ruwheid, onwetendheid, lomphed, onbeschaafdheid*), v. gmv.
- Rug** (*lichaamsdeel*), m. -gen; *de - van een boek, van een mes, van een kleed, van een canapé, enz.*; *de - van de hand*, d. i. het bovenvlak; *den vijand den - toekeeren*, d. i. op de vlucht slaan; *iemand den - keeren*, hem minachtig toonen; *de fortuin heeft hem den - toegekeerd*, niets wil hem meer gelukken; *dat examen is alweer achter den -*, d. i. voorbij; *hij heeft een breeden -*, d. i. hij kan veel verdragen, lijden; *zij vielen den vijand in den -*, d. i. van achter vielen zij hem aan; *hij zette zijn - op*, hij werd boos; *de jongen deed het achter mijn -*, ter sluik, heimelijk; *iem. den - smeren*, d. i. aflossen; *ik heb mijn oogen niet in den - staan*, ir. ik zie scherp.
- Rug'gegraat** (*wervelkolom bij mensch en gewerveld dier*), v. -graten; *de - breken*, den hals breken; *fig. steun, innerlijke kracht of energie*, als: *een toneelspel zonder -*; *een volksleider met -*; *een bergketen vormt de as of - van dat eiland*.
- Rug'gelen** (*aarzelen, terugdeinzen*), ik heb en ben -ruggeld.
- Rug'gelings**, bw.; *hij viel - van het paard*, d. i. achterover.
- Rug'gelingsch**, bn.; *een -e sprong*, d. i. een achterwaartsche sprong.
- Rug'gemerg** (*zenuwstof in het wervelkanaal*), o. gmv.
- Rug'gespraak** (*heimelijk beraad*), v. gmv.
- Rühmkorf**, m. *eigenl. klos van -*, elektrische inductor, genoemd naar Rühmkorf (1851).
- Rui** (*het ruïen der vogels*), m. gmv.
- Ruidig** (*schurftig*), bn.; *een -schaap; -heid*, v.
- Rui'en** (*van vederen wisselen*), de kanarie heeft geruid; ook: *verharen; de kat gaat -*; -ing, v. -en; -tijd, m. -en.
- Ruif** (*schuin lat- of traliewerk als voederrek in stallen*), v. ruiven.
- Ruig** (*harig, wollig, ruw*), bn. en bw.; -heid, v. gmv.; -te (*allerlei wild gewas*), v. -n.
- Ruif'ken** (*gew' opmemen*), ik rook, ik heb geroken; *aan een bloem -*; *de honden - het wild van verre*.
- Ruif'ker** (*bloemruiker, bouquet*), m. -s.
- Ruif** (*het ruïen, wisseling*), m. gmv.; *een goeden - doen*.
- Ruif'buiten** (*ruifhandel drijven in 't klein*), ik heb -ruifebuit; -buit, m. -s.
- Ruif'ten** (*wisselen*), ik heb geruid; -er, m. -s; -handel, m. gmv.; -ing, v. -en.
- Ruim** (*wijd, breed, uitgestrekt*), bn. en bw.; *een - huis, in het -e veld, de -e lucht*; *het kleedje zit te -*; *fig. rijkelijk, onbekrompen: een - inkomen, een -e keuze, hij heeft het -*; *- ademhalen, de handen - hebben, onbelemmerd; het is - een jaar geleden*, meer dan.
- Ruim** (*binnenste ladingruimte van een schip*), o. gmv.; ook 2e kajuit.
- Ruimbaan** (*ruimte*), v. gmv.; *voor iemand - maken, plaats maken*.
- Ruif'men**, ik heb geruimd; *uit den weg -*, op zij zetten, *fig. iemand dooden en wel op heimelijke wijze*.
- Ruif'men** (*uitschieten van den wind*), hij heeft -ruimd; *de wind gaat -*, wordt gunstiger; - is het tegengestelde van **Krim'pen**.
- Ruimschoots'** (*fig. in ruime mate*), bw.
- Ruimschootsch'**, bn.; -e aalmoezen, overvloedig.
- Ruim'te** (*wijdte, uitgebreidheid*), v. -n.
- Ruin** (*paard, gesneden hengst*), m. -en.
- Ruif'ne** (*puinhoop, bouwval*), v. -n, -s; *fig. ondergang, verderf. Lees: ruif'ne*.
- Ruïneeren** (*in 't verderf storten, te gronde richten*).
- Ruïneus'** (*verderfelijk, te gronde richtend*), bn.
- Ruis** (*visch, blei*), m. ruizen.
- Ruis'schen**, het heeft geruischt; *de bladeren, de takken - in den wind, een zacht suizend geluid maken*; -ing, v. -en.
- Ruis'schingsgeluid** (*spraak. ruischende*

- medeklinker), o. —geluiden; *de f, v, s zijn —geluiden of ruischers* (zij worden aangehouden).
- Ruischpijp** (doedeltak), v. —pijpen.
- Ruis'voren, —voorn** (zoelwatervisch), m. —s.
- Ruit** (vierzijdige figuur; ook glasruit), v. —en.
- Ruit** (schurft), v. gmv.
- Ruit** (uitgetrokken of gewied onkruid), o. gmv.
- Ruit** (wijnruit, geneeskrachtige plant), v. gmv.
- Ruit'en** (een der vier kleuren van't kaartspeel), v. mv.; *in de — spelen.*
- Ruit'en** (ruiten snijden of maken in iets), ik heb geruit; papier —.
- Ruit'en** (plunderen, rooven, uitroeien), ik heb geruit; —er, m. —s.
- Ruit'enaas** (in't kaartspeel), o. —azen; —**hoer**, m. —en; —**heer**, m. —en; —**vrouw**, v. —en.
- Ruiter** (paardrijder), m. —s; *hij is eengoed—*
- Ruiter** (soldaat te paard, cavalerist), m. —s; *hij is — te voet geworden, zonder betrekking; ik zag vele —s te paard, wezenlijke ruiters: in onze oude republiek had men —s zonder paard, omdat dit goedkooper was; in oorlogstijd kocht men hun ook een paard.*
- Ruiter** (versperring van toegangen, grachten, wateren enz.), m. —s; *een Friesche, een Spaansche —, paalwerk met dwarslansen.*
- Ruiter** (vogel der Noordpool, die des winters op onze N. kusten en eilanden verblijft), m. —s; *de zwarte —.*
- Ruitergevecht** (gevecht met of tusschen ruiterij), o. —gevechten; *het — op de heide van Turnhout op 22 Jan. 1597.*
- Ruiterij** (paardenvolk, cavalerie), v. —en.
- Ruiterkruid** (waterkruid), o. gmv. Ook: **Waterkaarde.**
- Ruiterlijk**, bn. en bw.; *een — antwoord, d. i. rond; hij kwam er — voor uit, d. i. open, oprecht; — naar iets vragen, zonder omwegen.*
- Ruiterstandbeeld** (n.l. in de gedaante van een ruiter te paard), o. —standbeelden.
- Ruiterzalf, ruit'ezalf** (zalf tegen de ruit of schurft), v. gmv.
- Ruitervaan** (vlaggetje aan een lans), v. —vanen.
- Ruïting** (kling van een zwaard), v. —en.
- Ruïting** (geklonterde melk), v. gmv.
- Ruïzelen** (dicht. zacht ruischen), de wind ruizelt in de dorre blaren; *de dorre blaren —, zacht ritselen.*
- Ruk** (een haal, een schok, een trek), m. —ken.
- Ruk'ken** (met geweld weghalen), ik heb —rukt; *te veld —, ten oorlog trekken; —ing, v.*
- Rul** (hobbelig, ongelijk), bn. en bw.; —**heid, v.**
- Rul** (driftige toeloop van volk; sterk vertier in sommige waren), v. —len; *er was een — in de tabak, buitengewone atzet.*
- Rul'ijs** (hobbelig oneffen ijs), o. gmv.
- Rum** (geestrijke drank, uit suikerritsap getrokken), v. gmv.; —**metje** (glaasje rum), o. —s.
- Rumineeren** (herkauwen; fig. overpeinzen, overdenken).
- Rumoer** (verward geraas, gejoel, opschudding, gerucht), o. gmv.
- Rumoe'ren** (geraas maken), ik heb —rumoerd.
- Rumoe'rig** (levendig, druk), bn.; —**heid, v.**
- Run** (fijngemalen eikenbast), v. gmv.
- Run** (het rennen), m. gmv.; *in vollen —.*
- Rund** (hoorndier), o. —eren, —ers; —**vee, o.** gmv.; —**vleesch, o.** gmv.
- Rund'erharst** (runderhaas, filet), m. —en; —**pest, v.** gmv.; —**stal, m.** —len; —**worst, v.** —en; —**ziekte, v.** —ziekten.
- Ru'ne** (oude rechtlignige letters of teekens der Germaansche priesters, gewoonlijk in houten staafjes gesneden), v. —n.
- Ru'nenschrift** (n.l. in of met runen), o. gmv.
- Ru'nisch** (oudnoorsch), bn.; *de —e poëzie.*
- Run'nen** (loopen, vloeien), het heeft —rund; *het paard van Marco houdt vol te —. (Staring).*
- Run'sel** (stremsel), o. gmv.
- Rups** (larve v. e. vlinder), v. —en. Zie **Rijp.**
- Rups'klaver** (vlinderbloemige plant), v. gmv. *er zijn zeven soorten van — in ons land.*
- Ruptuur** (breuk, oneenigheid, vredebreuk), v. gmv.
- Ruraal** (landelijk, veldelijk; hetgeen den landbouw betreft), bn.; *rurale gedichten, d. i. veldzangen.*
- Rus** (ingezetene van het Russ. rijk), m. —sen.
- Rusch** (waterbies), m. russchen.
- Rusé** (listig, sluw), bn.
- Rus'leder, —leer** (Moscovisch leder, jucht-leer), o. gmv.; —**en** (van Rusleer), bn.: *een —en portemonnaie.*
- Rus'schen** (van — gemaakt), bn.; *een — zitting van houten stoelen; — matten.*
- Russificatie** (het Russisch maken), v. gmv.; *de — van Finland.*
- Russificeeren** (Russisch maken).
- Rus'sich**, bn.; *de —e taal, — zilver; als zn. o.*
- Rust** (het rusten, verpoozing), v. gmv.
- Rust** (scheepst. overstekende zijkant), v. —en.
- Rust'dag** (dag om te rusten, vacantiedag, Zondag), m. —dagen.
- Rust'eloos**, bn. en bw.; —*looze arbeid, beweging; de zieke bracht den nacht — door, in onrust, zonder te slapen; hij werkte — verder, d. i. zonder ophouden; —loosheid, v. gmv.*
- Rus'ten** (stil zijn), ik heb gerust; *hij is —d predikant, d. i. emeritus; de dooden — op het kerkhof, den doodslaap slapen; rust wel! slaap wel.*
- Rus'ten** (gereedmaken, toerusten), ik heb gerust; *de mannen waren ten strijd gerust, d. i. gereed.*
- Rusticiteit** (landelijkheid, boerschheid, ruwheid), v. gmv.
- Rustiek** (landelijk, boersch; plomp, onbeschaaft), bn.
- Rust'ig** (stil, bedaard, gerust), bn. en bw.; *een — leven, een —e slaap; den dood — afwachten; —heid, v. gmv.*
- Rus'tig** (kalm, moedig, gerust), bn. en bw.; *Hij (Barends) is — in 't gevaar, wat stormen om hem gieren. (Tollens); ik hief eens — aan te zingen. (Vondel).*
- Rus'ting** (wapenrusting), v. —en.
- Rutsch'baan** (hobbelbaan, kermisvermaak), v. —banen. Lees: rutsj'-baan.
- Ruw** (oneffen, hobbelig), bn. en bw.; *een —e steen, een —e weg; fig. een —e wind, guur, een — klimaat, streng; een —e klank, schor; —e zeden, ongemanierd, een —e gast, onbeschaaft; — te werk gaan, iemand — bejegenen; een kind — behandelen; —heid, v. —heden. Ook in de spreek.: Rouw.*
- Ru'waard** (tijdelijk bewindvoerder, regent, landvoogd, rijksbestuurder), m. —en, —s; —**schap** (de waardigheid v. ruwaard), o. gmv.
- Ru'wigheid** (oneffenheid), v. —heden.
- Ru'zie** (twist, kraakeel, gekijf), v. —s, — *met iemand hebben; — maken; laat ons de — afdrinken.*
- Ru'ziemaker** (twistzoeker), m. —makers; —**zoeker, m.** —zoekers.

## S.

- S**, v. - De negentiende letter van het alphabet; zij beteekent als Romeinsch cijfer 70.
- S.** - *Salus*, heil, welzijn.
- S.** - *Sena'tus*, senaat.
- S.** - afkorting van *Ser'vius*, *Sex'tus*.
- S.** - *Sig'num*, teeken, merk, wonderteeiken; *signe'tur*, men teekene, het worde geteekend, enz.
- S.** - *So'lo* (muz.), alleen.
- S.** of **St.** - *Sanc'tus*, *saint*, *sint*, heilige of heilig; bij aanduiding van Ned. muntspeciën beteekent *St.* stuiver.
- S.** - *Si've*, dat is, te weten.
- S.** of **Sign.** - *Signe'tur* (op recepten): het worde geteekend.
- S.** - Stère of M<sup>3</sup>.
- S.A.E.** - *Son Altesse Eminentis'sime*, Zijne of hare Doorluchtige Hoogheid.
- Salv. cur.** - *Sal'vis curia'tibus*, behoudens de ambtelijke formaliteiten.
- Salv. tit.** - *Sal'vo ti'tuli*, onverminderd den titel.
- Sam.** - *Het boek Samuel*. (Bijbel).
- S.A.R.** - *Son Altesse Royale*, Zijne of Hare, Koninklijke Hoogheid.
- Sc., seil.** - *Sc'i'licet*, namelijk, te weten.
- Sc.** of **Sculps.** - *Sculp'sit*, hij heeft het graveerd.
- Ser.** - *Scrip'sit*, hij heeft het geschreven.
- S.D.A.P.** - Sociaal-democratische arbeiderspartij.
- S.D.G.** - *So'li De'o glo'ria*, Gode alleen zij de eer.
- S.E.** - *Son Eminence* of *Son Excellence*, Zijne Eminentie of Zijne Excellentie. (en = an)
- Sec., seert.** - *Secreta'ris*, geheimschrijver.
- Sect.** - *Sec'tio*, afdeeling.
- S.E.C.** - *Sal'vo erra'to cal'culi*, behoudens een fout in het rekenen.
- S.E. et O.** - *Sal'vo erro're et omissio'ne*, behoudens een fout en uitlating.
- Sen.** - *Sena'tor*.
- Sen.** of **Sr.** - *Se'nior*, de oudste.
- Seq.** of **Sq.** - *Se'quens*, de of het volgende.
- Sept.** - *September*.
- S.G.D.G.** - *Sous garantie' du gouvernement'*, door de regeering gewaarborgd.
- S.H.** - *Sal'vo hono're*, met behoud van de eer.
- S.H. et S.** - *Sal'vo hono're et stipen'dio*, met behoud van eer en jaarwedde.
- S.H. et T.** - *Sal'vo hono're et titu'lo*, met behoud van eer en titel.
- Sign.** - *Signa'tum (erat)*, (het was) geteekend.
- Sign.** - Zie **S.** of **Sign.**
- Sing.** - *Singula'ris*, enkelvoud.
- S.J.** - *Su'o ju're*, krachtens zijn recht.
- S.J.** - *Societa'tis Je'su*, van het genootschap van Jezus (een Jezuïet).
- Sido.** - *Sal'do*. Zie aldaar.
- S.L.** - *Su'o lo'co*, ter zijner plaatse.
- S.L.E.A.** - *Si'ne lo'co et an'no*, zonder plaats en jaartal.
- S.M.** - *Sa Majesté*, Zijne of Hare Majesteit.
- S.m.** - *Sal'vo melio're*, met voorbehoud v. beter.
- S.M.C.** - *Sa'cri ministe'rii candida'tus*, candidaat van het heilige of gewijde leeraarsambt.
- S.M.I.** - *Sa Majesté Imperia'le*, Zijne of Hare Keizerlijke Majesteit.
- S.O.** - *Ser'vus observantis'simus*, gehoorzaamste dienaar.
- Sociét.** - *Sociëteit*.
- Solv.** - *Solva'tur*, het worde afgelost of betaald.
- Sov.** - *Sov'ereign* (Engelsch goudstuk, ± f 12).
- S.P.D.** - *Sal'vem plu'rimum d'icit*, hij groet u zeer. Het gewone opschrift van een Latijnschen brief.
- S.P.Q.R.** - *Sena'tus populus'que Roma'nus*, de Romeinsche senaat en het Romeinsche volk.
- S.q.** - *Suffi'ciens quantitas*, de toereikende hoeveelheid (op recepten).
- Sq.** - *Se'quens*, het volgende.
- Sq.** - *Sequen'tes*, de volgende.
- S.R.** of **Salva rat.** - *Sal'va ratificatio'ne*, behoudens de bekrachtiging.
- Sr.** - *Sieur*, heer. Zie ook **Sen.** of **Sir**.
- S.R.I.** - *Sa'cri Roma'ni Impe'rii*, van het heilige Roomsche rijk.
- S.S.** - *Sa Sainteté*, Zijne Heiligheid; ook *Sacra Scriptura*, de heilige schrift.
- Ss.** - *Se'mis* (op recepten), de helft (van het opgegevene).
- S.S.** of **S.Ser.** - *Sa'cra Scrip'tura*, de H. Schrift.
- S.S.** - *Stoomschip*.
- S.S.** - *Staatsspoorwegen*.
- S.s.n.** - *Signa su'o no'mine*, teeken het met den behoorlijken naam.
- S.T.** of **S.T.Deb.** - *Sal'vo titulo de'bito*, zonder iemands titel te benadeelen.
- St.** - *Sanc'tus*, *Sint*, de heilige; - ook: *stuiver*, *stuk of stuks*.
- Stbl.** - *Staatsblad*.
- Stert., Stet.** - *Staatscourant*.
- S.T.D.** - *Sanc'tae theolo'giae doc'tor*, doctor in de heilige godgeleerdheid.
- St-Generaal.** - *Staten-Generaal*.
- St.N.** - *Sti'li no'vi*, van den Nieuwen Stijl.
- Stud.** - *Student*.
- St.V.** - *Sti'li ve'teris*, van den Ouden Stijl.
- Sup.** - *Su'pra*, boven; ook *Superior*, 't hoogere.
- S.V.** - *Sal'va ve'nia*, met verlof (gezegd).
- S.V.P.** - *Si'l vous plait*, als het u belieft.
- S.V.V.** - *Sit ve'nia ver'bo*, met verlof gezegd.
- Synd.** - *Syndicaat*. Zie aldaar.
- Sa** (*welaan! komaan!*), tw. Uitroep van aanmoediging.
- Saai** (*grove wollen stof*), o. en v. gmv.
- Saai** (*vervelend*), bn.; -heid, v. -heden.
- Saai'em** (*net voor de garnalen-visscherij*), o. -ems.
- Saai'en** (*van saai*), bn.; de groene - gordijnen openschuiven. (C. O.)
- Saam**, bw. Zie **Sa'men**.
- Sab'bat** (*rustdag der Israëlieten*), m. -ten.
- Sab'batdag** (*rustdag, Zaterdag*), m. -dagen; *weest gedachtig, dat gij den - heiligt*.
- Sab'batjaar** (*het zevende jaar, rustjaar*), o. -jaren; *de akker moest volgens de wet van Mozes in het - blijven liggen, de wijnstok mocht niet worden gesnoeid*.
- Sab'batkskleed**, o. -kleederen, -kleeren; -rust, v.; -schender, m. -s; -schen- nis, v. gmv.

- Sab'beren** (kladschilderen, kladden), ik heb gesabberd. Zie het betere: **Zab'beren**.
- Sa'bel** (een soort marter in Siberië), m. —s; de — is donkergrijs, bleekrood, bruin of zwart.
- Sa'bel** (bont) o. gmv.; een kraag van —.
- Sa'bel** (zwart in de wapenkunde), o. gmv.
- Sa'bel** (een zwaard), v. —s.
- Sa'belen** (met de sabel houwen), ik heb gesabeld. Ook: Nedersabelen.
- Sa'boek** (Ind. gordel), v. —s.
- Sabot'** (klomp, holstok), m. —s. Lees: Sa-boo'.
- Sabreeren** (nedersabelen).
- Sabreur'** (houwdegen, vechtmajoor), m. —s.
- Sacchari'ne** (suikerstof), v. gmv. Lees: zak-.
- Sacerdotaal'** (priesterlijk), bn.
- Sach'senspiegel** (het oudste Deutsche wetboek der middeleeuwen), m. gmv. (ch = k)
- Sa'era** (heilige voorwerpen), m. mv.
- Sacrament'** (genademiddel, b.v. het doopsel), o. —en; in de R. K. kerk zijn zeven —en.
- Sacramenteel'** (heilig, onverbreekelijk), bn.
- Sacraments'dag** (R. K. feestdag op den 2den Donderdag na Pinksteren), m. —dagen.
- Sacrifi'ce** (opoffering, offer, offerande), v. —s.
- Sacrificieeren** — **fieeren** (offeren, opofferen).
- Sacrifi'cie** (R. K. offerande der H. Mis), o. —s, —ciën.
- Sacrilège** (kerkroof of kerkdieverij, heilig-schennis), m. —s.
- Sacristein'** (R. K. koster), m. —en.
- Sacristie', sacristij'** (R. K. vertrek, kamer naast de kerk als bewaar- en kleedplaats), v. —tieën, —tijen.
- Sadduce'ër** (niet aan de opstanding der dooden geloovende Isr.), m. —ceërs of —ceën.
- Sa'dos** (Java. licht rijtuigje of karretje), v. —sen.
- Sa'fe-deposit** (veiligheidsbewaring in kluisen of brandkasten), o.; —**loketten** (inrichting tot veilige bewaring van iemands gelden en kostbaarheden in een bankzaak), o. mv. Lees: seet.
- Sa'fety** (sport. veiligheids-tweewiel, gewone lage fiets), v. —'s. Lees: see'-fety.
- Saffier'** (bewerkte steen, schitterend donkerblauw), m. —en; (stof), o. gmv.
- Saffloer'** (bastaardsaffraan), v. gmv.; het — levert gela en roode verfstof. Ook: Saffloers.
- Saffraan** (bolgewas, lischbloemige), v. gmv.; de — als specerij bestaat uit de gedroogde stempels van den saffraan-crocus.
- Sage** (dichtk. vertelling ontleend aan mondelinge overlevering, door de phantasie uitgebreid en versierd, met historischen achtergrond), v. —n; in de Deutsche landen aan den Rijn en in den Hartz leven nog vele —n; mythe en — grenzen nauw aan elkaar: de Roland—, de — van Karel ende Elegast, de — der Nibelungen. (g = g)
- Sa'gen** (door vrees ontstellen). Zie **Ver-sa'gen**.
- Sa'go** (bereid merg van den sagopalme), v. gmv.
- Sa'gopalm** (Ind. palmboom), m. —palmen; er zijn vele soorten van —palmen.
- Sagrijn'** (chagrijnleer), o. Ook: **Segrijn'**.
- Saha'ra** (aardrijksk. de groote woestijn in N.-Afrika), v. gmv.
- Saillant'** (vooruitspringend; fig. treffend, in het oog springend), bn. Lees: saljant'.
- Saillie'** (uitsprong, uitsteeksel; fig. vernuftige inval), v. —s. Lees: saljie'.
- Saisie'** (inbeslagneming), v. —s. (ai = è)
- Saisisseeren** (in beslag nemen, grijpen, vatten). Ook: Saiseeren. (ai = è)
- Sajet'** (getwijd wollen garen), v. en o. —ten.
- Sa'jor-sajo'ran** (Mal. groenten), v. mv.; de resident at drie lepels —. (v. R.)
- Sak** (ruim dameskleed, japon der 18e eeuw), m. —ken; de —ken onzer grootmoeders. (C. O.)
- Sakerdaan'hout** (welriekende buitenland-sche houtsoort), o. gmv.; het — is bruin van kleur met zwarte strepen.
- Sa'ki** (Ind. aap met vossestaart), m. —'s.
- Sa'ki** (Japansch rijstbier), v. gmv.
- Sakkerloot'** (bastaardvloek), tw.
- Saks** (bewoner van Saksen), m. —en. Ook: Sakser.
- Sak'sen-Weimar** (hoed met hoog en bol), m.; een paardenharen —. (C. O.)
- Sak'sisch**, bn.; — porselein, een —e kanarie.
- Sala'de, sla** (bladplant), v. gmv.
- Salaman'der** (kruipend dier in den vorm eener hagedis), m. —s; een land—, een water—.
- Sa'lami** (ezelworst uit Italië), v. —'s.
- Salangaan'** (Ind. klipzwaluw), v. —ganen; de —ganen leveren de kostbare vogelnestjes aan Java's zuidkust. Ook: Salanga'ne.
- Salarieeren** (een jaarwedde geven, bezoldigen).
- Sala'ris** (bezoldiging, jaarwedde), o. —sen.
- Saldeeren** (vereffenen, rekeningen afsluiten).
- Sal'do** (overschot, restant), o. —'s.
- Sal'lep** (geneesk. stoppende geneeskrachtige drank), v. gmv.
- Salet'** (zaaltje; bijeenkomst in de 18e eeuw, kranse), o. —ten; —**jonker** (modegek), m. —jonkers; —**pop** (nuffje), v. —poppen.
- Salicyl'zuur** (bederfwerend middel), o. gmv.
- Sa'lie** (lipbloemige plant), v. gmv.; —**melk** (melk getrokken op saliebladeren), v. gmv.
- Sa'lische wet** (een zeer oude Frankische wet, welke de vrouwen van de troonopvolging uitsloot), v. gmv.
- Sa'lmi** (wildbraad in pikante saus), v. gmv.
- Salmiak'**, v. gmv. Zie **Salmoniak'**.
- Salmoniak'** (scheik. loogzout, amoniakzout), v. gmv. Ook: Salmiak'.
- Salon'** (grote ontvangzaal; ook tot tentoonstelling van schilderijen enz.), o. en m. —s.
- Salon'boot** (weelderig ingerichte stoomboot), v. —booten.
- Salon'held** (aangenaam gezelschapsmensch, die overigens weinig beteekent), m. —helden.
- Salo'pe** (slet, slons; ochtendjapon), v. —n.
- Salpe'ter** (zoutstof, aardzout), o. gmv.
- Salpetrière** (gebouw nabij Parijs voor krankzinnige vrouwen; ook oude-vrouwenhuis; vroeger salpeterziederij), v. gmv.
- Sal'to** (sprong), m. —'s; — mortale, halsbrekende sprong, b.v. in een paardenspel; fig. een te groot waagstuk.
- Salubriteit'** (gezondheid, heilzaamheid), v. gmv.
- Salueeren** (groeten, eer bewijzen).
- Salut'** (heil, welzijn), o. gmv. Lees: saluu'.
- Salutair'** (heilzaam voor de gezondheid), bn.
- Saluut'** (groet), o. —luten; een — met den degen, een — met het vaandel; —**shot**, o. —en.
- Sal'va** (behoudens, met), vz.
- Salva'tie** (redding), v. gmv. (t = ts)
- Salva'tion-army** (Engelsche naam v. heilsleger), v. Lees: saol-veet'sjen-aarmie.
- Sal'vo** (eereschot, begroeting door het lossen van het geschut of van klein geweer; algemeen handgekap), o. salvo's.

- Samaar'** (*lang slepend vrouwenkleed*), v. samaren. vero.
- Samaritaan'** (*bewoner van Samaria of Midden-Palestina in Christus' tijd*), m. -tanen.
- Sam'bal-sambal** (Ind. allerlei toespis, b.v. stukjes kippenlever en Spaansche peper, in olie drijvende), v. -s; een groote ronde bak, met verschillende afdeelingen, waarin - van allerlei aard. (J. t. Br.)
- Sam'bal tjabé** (Ind. toespis met Spaansche peper bereid), v.
- Sam'bok** (Kaapsche lange ossenzweep, een soort van leeren karwats), v. -bokken.
- Sa'men, te zamen.** Als eerste lid van samenstellingen ook: **saam.**
- Sa'menhang** (*onderling verband*), m. gmv.
- Sa'menkomst** (*het bijeenkomen, ontmoeting*), v. -komsten.
- Sa'menleving** (*omgang, verkeer*), v. gmv.
- Sa'menraapsel** (*mengelmoes*), o. -s.
- Sa'menrotten** (*vijandig samenscholen*), zij hebben en zijn -gerot; -ing, v. -en.
- Sa'menscholen** (*groepswijze bijeenkomen*), ik heb en ben -geschoold; -ing, v. -en.
- Sa'mensmelten** (*ineensmelten*), ik heb en het is -gesmolten; *boter en reuzel* -; -ing, v. -en.
- Sa'menspannen** (*een complot smeden*), ik spande -, heb -gespannen; -ing, v. -en.
- Sa'menspraak** (*twespraak*), v. -spraken.
- Sa'menstel** (*inrichting, bouw; stelsel*), o. gmv.
- Sa'menstellen** (*iets maken uit verschillende deelen*), ik heb -gesteld; *een nieuw woord* -; *water is een -gesteld iets.*
- Sa'menstelling** (*spraak. de verbinding van twee woorden tot een nieuw woord*), v. -en; b.v. *jachthond*. Ook: *inrichting, bouw.*
- Sa'mentrekking** (*spraak. het nauw vereenigen van twee zinnen of woorden*), v. -en; *in Brussel vindt men prachtige paleizen en fraaie pleinen; hij is schoen- en laarzenmaker.*
- Sa'mentrekkingsteeken** (*spraak. aanduidend, dat twee lettergrepen tot één zijn versmolten*), o. -teekens; *raán* (raden), *boom* (bodem).
- Sa'menvatten** (*bijenvatten*), ik heb -gevat; -ting, v. -en.
- Sa'menweefsel** (*fig. samenstel*), o.; *een - v. logens; een - v. verborgen gruwelen*. (Koetsv.)
- Sa'menzweren** (*een complot smeden*), ik zwoer -, heb -gezworen; -zweerder, m. -s; -zwerling, v. -en.
- Sam'kin, sam'kyd** (*Turksch schip*), m. -s.
- Sam'melen** (*talmen, leuteren*), ik heb gesammelt; -aar, m. -s; -arij' (*almertij*), v. -en.
- Sa'moem, m. -s.** Zie **Sa'mum.**
- Samojeed'** (*Mongool, bewoner van de toendra's langs de kusten der N. IJzee*), m. -jeden.
- Samoreus'** (*een soort van groote Rijnnaak*), v. -reuzen.
- Sam'pan, -pang** (Ind. klein Japansch of Chineesch kustvaartuig), v. -s.
- Sa'mum, sa'moem** (*Afrikaansche en Aziatische gloeiende, ja, stikkende woestijnwind, waardoor menschen en dieren gedood worden*), m. -s. Ook: **Sam'boeli, Sa'miel** geheeten. Verg. **Cham'sin.**
- Sanato'rium** (*gezondheidsinrichting*), o. -s, -ria.
- Sanbeni'to** (*martelaarshemd, geel hemd met afbeeldingen v. duivels e. vlammen*), m. en o. -s.
- Sanc'tie** (*bevestiging, goedkeuring, bekrachtiging*), v. gmv. Zie **Sanctioneer.** (t = s)
- Sanctifica'tie** (R. K. heiligspreking), v. -s, -tiën. (tie = tsie)
- Sanctificeren, santificeren** (*heiligen, heiligspreken*).
- Sanctioneer** (*bekrachtigen, goedkeuren, voor wettig verklaren*). (t = s)
- Sanc'tum sanc'to'rum** (*het heilige der heiligen, deel des oudten tempels in Jerusalem*), o.
- Sanc'tus** (*heilig*), o. en m. R. K., vormt drie-maal herhaald een inleidingsgebed tot de consecratie in de H. Mis, ook: muziek op die woorden gemaakt.
- Sandaal'** (*bindzool, schoeisel, in de landen van Azië nog in gebruik*), v. -dalen.
- San'darak, o.** Zie **San'drak.**
- San'delhoutboom, san'talboom** (*Indische boom, o. a. op Soemba*), m. -boomen.
- San'deren** (*in een der etablissementen à la Sander gezondheids-gymnastiek ondergaan*), ik heb -sanderd; *Ben jij ook al aan 't -?*
- San'drak** (*zekere soort van witte hars*), o. gmv.
- Sandwich** (*dun vleeschbiterhammetje, zoo genoemd naar zekeren graaf Sandwich*), m. -s. Lees: *send'itsj.*
- Sand'wichman** (*in Parijs, man met advertentiebord op rug en borst*), m. -mannen.
- Sangfroid'** (*koelbloedigheid*), o. gmv.
- Sanguineus'** (*bloedrijk, vurig, lichtzinnig*), bn.
- Sangu'nisch** (*bloedrijk*), bn.; *een - temperament, d. i. een levendige, prikkelbare gemoedsstemming*. (gu = g)
- San'hedrin** (*het hoogste nationale gerechtshof in het voormalig Jerusalem, 72 leden*), o. gmv.
- San'itair'** (*op den gezondheidstoestand of de leer betrekking hebbend*), bn.; *een -e wetgeving; het - toezicht*. (ai = è)
- San'iteit'** (*gezondheid, welstand*), v. gmv.
- Sansculot'te** (*die geen kniebroek of culotte draagt, maar een lange pantalon; haveloos mensch, aanhanger der ultra-democraten in 1789 e. v.*), m. -n, -s. Lees: *sankulot'.*
- Sansculott'den** (*de vijf overschietende feestdagen in den Republiek-kalender*), v. mv. Het feest van het genie, dat van den arbeid, dat der belooningen, dat der daden, dat der meeningen. Zie **Republ. kalender.** (sans = san.)
- Sans doute** (*zonder twijfel*), bw. (ou = oe)
- Sans-facon'** (*zonder complimenten*), bw.
- Sans-gêne** (*vrij en ongedwongen*), bw.
- Sanskrit'** (*aloude taal van Voor-Indië*), o.; *het - is een doode taal*. Ook: *Sanskriet'.*
- Sanskri'tisch**, bn.; *de -e taal en letteren.*
- Sans-pren'dre** (*spel zonder bij te koop in het ombre-spel*), v. -s. Lees: *sanpran'dre.*
- Sans-souci'** (*onbekommerd*), bw. Ook: *koninklijk kasteel bij Potsdam (1745), geliefd verblijf v. Frederik den Grooten*. (sans = san)
- Sant** (*heilige*), m. -en; -je (*prentje, waarop een heilige is afgebeeld*), o. -s; -in, v. -innen.
- Santé** (*groet bij het toedrinken*). Ook: **Sant'jes.**
- San'tenkraam** (*de gansche kraam, fig. al den boel*), v. gmv. Ook: *Santenboetiek'.*
- Santin'netje** (R. K. prentje met een heilige er op), o. -s. VI.
- Sant'je** (R. K. prentje met een heilige er op), o. -s. VI.
- Santo'rie** (*duizendguldenkruid*), v. gmv.
- Sap** (*levensvocht in organische lichamen*), o. sappen; *het - in boomen, bloemen en kruiden; het voedsel wordt veranderd in - en bloed; het - uit een Citroen persen.*
- Sapa'joe** (*kleine rolstaartaap in Z.-Am.*), m. -s.
- Sa'panhout** (*roodhout, ook Japanhout*), o. gmv.
- Sap'groen** (*groene verfstof uit zekere bessen getrokken*), o. gmv. Zie **Sap'verf.**



- Sa'pi** (Ind. *tam rund*), m. en v. -'s; de - *oetan*, boschkoe op Celèbes.
- Sapien'ti sat** (voor den wijze genoeg, nl. een woord is den wijze genoeg.).
- Saponiet'** (zeepsteen), o. gmv.; het - wordt in Zweden gevonden.
- Sap'pe** (mil. loopgraaf, onderaardsche gang bij vestingwerken), v. -n.
- Sappeeren** (mil. ondergraven, ondermijnen, sappen maken).
- Sappeur'** (mil. loop- of mijngraver), m. -s.
- Sappho** (beroemde Gr. lierdichteres), v.; - leefde van ± 628-568 v. C.
- Sapp'pig** (veel sap bevattend), bn.; een - e kers; - vleesch, malsch.
- Sap'verf** (verf, bereid uit het sap van planten, bessen of dieren), v. -verven.
- Saraban'de** (Spaansche dansmelodie; populaire dans; stap van een schoolpaard), v. -s.
- Saraceen'** (Muzelman), m. -enen.
- Saraceensch'** (eigen aan of betreffende de Saracenen), bn.; het - e heir; het - gebroed.
- Saraceens'kruid** (dunne holwortel, pijp-bloem), o. gmv. Ook: Sarazijns'kruid.
- Sarcas'me, sarcas'mus** (bittere hoon, vinnige spot), o. sarcasmen.
- Sarcas'tisch** (bijtend, scherp, stekelig, bitter), bn. en bw.
- Sarcophaag'** (steenen doodkist), v. -phagen; in den Dom van Aken bewaart men de - van Charlemagne.
- Sardijn'** (haringachtig vischje van Sardinië), v. -en. Ook: Sardi'ne.
- Sardo'nisch**, bn.; een - lachen of gelach, krampachtig; ook een bittere gedwongen lach, sarcastische lach.
- Sardo'nyx** (rood-en witgestreepte onyxsteen), m. -en; (stof), o. gmv.
- Sarge** (wollen stof), v. gmv. Ook **Serge**.
- Sa'rong** (Ind. kleedingstuk dat van de heupen afhangt, rok van mannen en vrouwen), v. -s.
- Sar'ras** (ruitersabel, houwdegen), m. -sen.
- Sar'ren** (plagen), ik heb gesard; een hond -.
- Sar'rig** (tergend, plagend), bn.; een - gebaar.
- Sas** (licht ontvlambare stof, een soort van kruitmengsel), v. sassen.
- Sas** (stuiskolk, schutsluis), o. -sen.
- Sa'saks** (Ind. Mahomed. bevolking van Lombok), m. mv.
- Sas'sefras** (N.-Amer. woudboom van ± 15 M.), m. -sen; de wortel en schors v. d. - worden in de apotheek bereid; -boom, m. -en.
- Sas'sefras** (drank, getrokken op bladeren van den sassefras), o. gmv.
- Sas'senbloed**, o.; het gaat van -, d. i. met de grootste opofferingen gepaard. (= van 's harten bloede).
- Sa'tan** (booze geest, duivel), m. -s.
- Sata'nisch** (duivelsch, helsch), bn.; een - e blik.
- Sa'tansch**, bn. Zie **Sata'nisch**.
- Satelliet'** (wachter, begeleider; een ondergeschikt medehelper van voorname personen), m. -en; de maan is de - der aarde; de jongeling trad met zijn - de kamer uit. (C.O.), begeleider, intieme vriend.
- Sa'ter** (Grieksche boschgod; ook een zeer leelijk mensch), m. -s. Ook: **Sa'tyr**.
- Satijn'** (glanzige zijde, zijden atlas), o. -en.
- Satineeren** (op satijn stikken; glanzen).
- Satinet'** (geglansde halfzijden stof), o. gmv.
- Sati're** (hekeling, spot- of hekeldicht), v. -n. -s; de koude en liefdelooze -. (Koetsv.)
- Sati'ricus** (spotter, schotschriftschrijver), m. satirici.
- Satiriek'** (spottend, bijtend, hekelend), bn. en bw. Ook: Sati'risch: een - weekblad.
- Satisfactie** (bevrediging, genoegdoening), v. -s, -tiën; iemand - vragen; iemand - geven.
- Satraap'** (landvoogd in Oud-Perzië), m. -trape. Fig. heerschzuchtig mensch.
- Satrapie'** (stadhoudersambt of gebied in het oude Perzië), v. -ën.
- Saturna'liën** (Saturnus-feesten in Rome van 17-24 December), v. mv.
- Satur'nisch** (fig. eenvoudig, onschuldig), bn. de - e tijd, de gouden eeuw.
- Satur'nus** (myth. oud-Ital. god van landleven en landbouw, die de gouden eeuw te voorschijn riep), m.; - is de vader der goden.
- Satur'nus** (sterrenk. een der planeten, door een lichtband omgeven), m.
- Sa'tyr** (myth. boschgod, bokspoot, duivelachtig gedrocht), m. -s. Zie **Sa'ter**.
- Saty'risch**, bn. en bw. Zie **Satiriek'**.
- Saucijs'** (gekruide worst), v. -cijzen; - de (van) Boulogne. (au = oo)
- Sauf'conduit'** (vrijgeleide), o. -s. (au = oo).
- Saus** (vleeschnat), v. -en; spreekw. *Honger is de beste -*, d. i. maakt alles smakelijk.
- Sau'sen** (met saus besproeien), ik heb gesausd.
- Sauteeren** (het bruinbraden van vleesch op een flink vuur).
- Sauveeren** (redden, sparen). (au = ou)
- Sauve gar'de** (vrijgeleide, bedekking), v. -s.
- Savan'ne** (uitgestrekte boomlooze vlakte in N.-Amerika), v. -n. Zie **Prairie**.
- Savan'te** (blauwkous, tijdele met haar geleerdheid pronkende vrouw), v. -s.
- Sa'velboom** (een soort van den), m. -boomen. Zie **Ze'venboom**.
- Savoir-fa'ire** (bedrevenheid), o. gmv. (oi = oa)
- Savoir-vi'vre** (levenskunst, menschenkennis), o. gmv. (oi = oa)
- Savonet'te** (horloge met twee gouden dekplaten), v. -s, -n.
- Savouereen** (iets met smaak eten); fig. iets recht gemieten. (ou = oe)
- Savo'yaard'** (iemand uit Savoye), m. -s; de - is meestal schoorsteenveger, ook mar-mollenjongen en liedjeszanger.
- Savo'yekool** (witte sluitkool), v. -koolen.
- Sa'wah** (Ind. door kunstmatige bewatering toebereid nat rijstveld), v. -'s; deels droogliggende, deels bewaterde -'s. (Gr.)
- Sa'wahvogel**, m. -s; sneeuwvite -s; statig stappen de blanke -s door 't frissche water der rijstvelden. (Gr.)
- Sa'woeboom** (Ind. schaduwrijke vruchtboom op Java en Bali), m. -boomen; -hout, o.
- Sax'hoorn** (muz. koperen blaas-instrument), m. -hoorns. Ook: **Saxopho'ne**.
- Saxapho'ne** (saxhoorn; koperen instrument, in gebruik bij de Fransche militaire muziek), v. -n.
- Sbir're** (gerechtsdienaar, diender in Italië), m. -n. vero.
- Scabio'sa** (schurftkruid), v. gmv. (sc = sk)
- Scabreus'** (ruw; fig. netelig, onhebbelijk), bn.
- Sea'la** (trap, toonladder), v. -'s. (sc = sk)
- Scalp** (hoofd- of schedelhuid), m. -en.
- Scalpeeren** (de huid met het haar van de hertenpan trekken, handelwijze der Roodhuiden).
- Scalpel'** (heelkundig vast mes), o. -s. (sc = sk)
- Scammonium** (gomhars van Aleppo en Smyrna), o. gmv. (sc = sk)

- Scandeeren** (verzen in voeten deelen, volgens de voetmaat afdeelen; zóó verdeeld zeggen).
- Scandina'visch** (eigen aan Scandinavië), bn.; de -e talen, die van Noorwegen, Zweden en Denemarken; als zn. o.
- Scan'sie** (het scandeeren), v. gmv.
- Scaphan'der** (zwemtoestel of -vest; een van kurk of biezen gemaakt zwemkleed), m. -s. Lees: ska-fan'der.
- Scapulier** (R. K. twee lapjes gewijde stof, door een band samengevoegd en door teeken en geestelijken gedragen over rug en schouder, als teeken van lidmaatschap eener broederschap ter eere van Maria), o. -en. Ook deel van het misgewaad, alsmede van de kleeding van religieuze orden.
- Scarabe'** (heilige kever der Egyptenaren), v. scarabe'en. (sc = sk)
- Saramou'che** (hansworst, grappenmaker), m. -mouches. Lees: skaramoesj'.
- Scarlati'na** (geneesk. roodvonk), v. gmv.
- Scène** (tooneel, schouwplaats, tafereel uit een tooneelstuk; voorval), v. -s. Lees: sène.
- Sceptic'isme, -cism'us** (wijsgeerig stelsel, waarin de mogelijkheid om tot eenige zekerheid te komen niet bestaat; twijfelzucht), o.
- Scepticus** (iemand die het scepticisme aanhangt), m. sceptici. Lees: skep'ticus.
- Scept'isch** (weifelend), bn.; iemand met een -gezicht gadeslaan. (C. O.) Lees: skep'tisch.
- sch** (-isch) is een achtervoegsel, b.v. lakensch, duffelsch, meteldoeksch, stoffelijke bn.; hemelsch, aardisch, Nederlandsch, Zweedsch, afkomst; slaafsch, kindsch, Zondagsch, aardende naar; behoorende bij: Saksisch, Pruisisch, Russisch, Fransch, Zuabisch, echter Friesch.
- Scha** (schade), v. gmv.
- Schaaf** (timmermanswerktuig tot het gladmaken van hout), v. schaven.
- Schaaf'bank**, v. -banken; -beitel, m. -s.
- Schaak** (eigenlijk: koning), o.; een partij -spelen; ook bw.: een stuk -zetten, de koning is of staat -; -geven; -koning, -koningin!
- Schaak'bord**, o. -borden; -club, v. -s.
- Schaak'mat**, bn.; hij is -gezet, hij kan niet verder, zit vast, weet geen uitweg; ergens -afkomen. (Potg.)
- Schaak'spel** (bord met de stukken), o. -len.
- Schaak'spelen** (n.l. het spelen), o.; -speler, m. -s.
- Schaal** (weegschaal, teekenschaal), v. schalen; de koperen schalen in den winkel; deze kaart is geteekend op een - van 1-1000; ook: op groote -, op kleine -, op reusachtige -.
- Schaal** (ingedeelde maat), v. schalen; de - van een thermometer, de - van een landkaart of teekening; iets op ruime - toepassen, breed of ruim.
- Schaal** (kalk- of hoornachtig bedeksel), v. schalen; de - van een kreeft; de - van een krab; de schalen van een kever, dekvleugels.
- Schaal** (schotel, nap, kom), v. schalen; een - met melk, een fruit-.
- Schaal** (de vlakke borden aan een balans hangende), v. schalen; fig. dat legt gewicht in de -, is van beteekenis.
- Schaal'bijter**, m. -bijters. Zie: **Schale**-of **Schaal'lebijter**. Beter: **Schar'rebijter**.
- Schaal'collecte** (collecte met open schaal langs de deuren of in de kerk), v. -s, -n.
- Schaal'dieren** (krabben, kreeften, enz.), o. mv.
- Schaan'te**, v. gmv.; valsche -, verkeerd geplaatste hoogmoed; iets met - bekennen.
- Schaap** (woldragend tweehoevig zoogdier), o. schapen; het mannetjesschaap heet ram, het wijfjesschaap ooi, het jong lam; fig. een verlore - , kind; de schapen scheren, winst behalen; een - van een kind, bloed; -achtig (fig. onmoedel, dom), bn. en bw.: een -achtig gezicht zetten, er -achtig uitzien; -heid, v. gmv.
- Schaap'herder** (schaaphoeder), m. -herders; ook **Sche'per**.
- Schaap'jes** (lichte wolkjes aan een helderen zomerhemel), o. mv. Ook: Schaapjeswolken.
- Schaaps'kooi** (hok voor schapen), v. -en; -kop (lomperd), m. -pen; -leer, -leder, o. gmv.; -vacht, v. -en; -vel, o. -len.
- Schaar** (menigte), v. scharen. Ook: Schare.
- Schaar** (knipwerktuig), v. scharen.
- Schaar** (aandr. dijk zonder voorland), v. scharen.
- Schaard** (kerf), v. -en; het mes is vol -en.
- Schaar'den** (bot worden), het is -schaard; 't scherpste ploegmes schaardt zich hier bot op dezen grond, komt vol kerven.
- Schaar'dig** (vol schaarden), bn.; een - mes.
- Schaar'dijk** (aandr. dijk zonder voorland), m. -dijken.
- Schaard'kruid** (groot wild duizendblad), o. gmv.
- Schaar'hout** (hakhout), o. gmv.
- Schaars** (zelden, nauwelijks), bw.
- Schaarsch** (zeldzaam), bn.; -heid, v.; -te, v.
- Schaar'slijp** (scharenstijper), m. -slijpen.
- Schaar'wacht** (patrouille, ronde), v. -en.
- Schaats** (werktuig om op het ijs te rijden), v. -en; een paar Friesche -en.
- Schaat'senrijden; -rijder**, m. -rijders.
- Schaat'w** (dicht. schaduw), v. gmv. In de gindsche elzen-, ligt de maaijer mat en flaauw. (Bild.)
- Schab'berig** (kaal, armoedig), bn.; -heid, v.
- Schabel** (kniebankje), v. -len.
- Schabou'welijk** (armzalig, ellendig), bn. en bw. Ook: **Schabou'werig**.
- Schabou'werig** (armoedig), bn. en bw.
- Schabrak'** (met goud gestikt paardedeck), v. en o. -brakken. Maak hun (der tijgers) vacht tot een - uwer paarden. (C. O.)
- Schach** (Perzisch koning), m. -s. (sch = sj)
- Scha'cheren** (kleinhandel drijven), ik heb -schacherd; hij schachert in loten; -aar, m. -s; -ij', v. -en. Ook: Schachelen. (sch = sj)
- Schacht, schaft** (pijp, steel), v. -en; de - van een laars, van een pen.
- Schacht** (mijnput, geboorde koker), v. -en.
- Schad'de** (afgestoken korst hei of veen, gedroogde veenzode), v. schadden. Ook: **Plag**.
- Scha'de** (nadeel, verlies), v.; door - wordt men wijs; met - en schande ergens afkomen.
- Scha'delijk** (nadeelig), bn. en bw.; een -e koop, een - dier; dat zal - voor je afloopen; -heid, v. gmv.
- Scha'deloos** (geen schade doende), bn. en bw.; een - middel, een - looze drank; ergens -afkomen; -heid, v. gmv.
- Scha'deloosstellen** (vergoeden), ik heb -gesteld; -stelling (schadevergoeding), v. -en.
- Scha'den** (nadeel toebrengen), ik heb -schaad.
- Scha'duw**, v. -en. Men onderscheidt: kern-, half-, slag-. Dicht. Schaat'w, schat'w.
- Scha'duwbeeld** (silhouet, zwart knipsel, dat tegen 't licht gehouden, een figuur werpt op een wit vlak), o. -beelden.

- Scha'duwen** (een tint leggen op), ik heb -schaduw; een figuur -; -ing, v. -en.
- Scha'duwzijde** (donkere kant, fig. het na-deel), v. -zijden; de - van een tuin, de noordzijde; fig. de - van klassikaal onderwijs; de - van iets ontdekken.
- Schaf'fen** (bezorgen), ik heb -schaf; -fer (schafmeester), m. -s.
- Schaf'balie** (houten tobbe, waaruit de ma-trozen eten), v. -balies.
- Schaf'ten** (eten, opdisschen), ik heb -schaf.
- Schaf'tijd** (scheepst. etenstijd), m. -en; er is aan boord een uur - voor het middag-maal, rusttijd.
- Schaf'tuur** (uur van eten en rusten op een schip), o. -uren. Zie **Schaf'tijd**.
- Schag'gioen** (reepje komkommer in 't zuur), m. -en, gew.
- Scha'kal** (jakhals), m. -s.
- Schakeeren** (kleurenmengelen, doen ineen-smelten van tinten), ik heb -schakeerd; -ing (afwisseling van tinten), v. -en; kleurlingen van verschillende -ingen. (J.L.Br.); -sel, o. -s.
- Scha'kel** (schalm, ring eener keten), v. -s.
- Scha'kelen** (verbinden), ik heb -schakeld; -ing, v. -en.
- Scha'kelijm** (vloerbare lijm, zoo genoemd naar den fabrikant Schakel te Amsterdam, 1870), v. gmv.
- Scha'kelnet** (driedubbel gemaasd net), o. -netten.
- Scha'kelrad** (rad in een cilinder-horloge), o. -raderen. Zie **Echappement**.
- Scha'ken** (een meisje met geweld ontvoeren, wegvoeren), ik heb -schaakt; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Scha'ken** (een partij schaakspelen), ik heb -schaakt.
- Schako'** (soldatenhoed), v. -'s. (sch = sj)
- Schal** (gehuid, toon), m. gmv.
- Schal'bijter**, m. -s. Zie **Schal'lebijter**.
- Scha'lie** (lei), v. -liën, -lies; een dak met -liën dekken. Vl.
- Schalk** (guit, deugniet, grappenmaker), m. -en.
- Schalk** (loos), bn. en bw.; een - antwoord, een - oog; - omkijkende. (C. O.); -heid (guitigheid), v. -heden.
- Schalks**, bw.; zij lachte -, d. i. op guitige wijze; iem. - aanzien.
- Schalksch** (guitig), bn.; met een - en lach; -heid, v. -heden. Ook: **Schalk**.
- Schal'lebijter** (loopkever, 't vliegend hert), m. -bijters. Ook: **Schar'lebijter**.
- Schal'len** (galmen, luid klinken), ik heb -schald; de vreugdekreten -.
- Schalm** (evenmatig deel van een ketting, schakel), m. -en.
- Schalmei'** (herdersfluit), v. -en.
- Scha'mel** (laag houten bankje), v. -s. Zie **Sche'mel**.
- Scha'mel** (armoedig), bn. en bw.; -heid, v.
- Scha'men** (zich), ik heb mij -schaamd, schaamte gevoelen.
- Schamp** (schampschot, lichte wonde), m. gmv.
- Schamp'dek** (scheepst. loos dek naast de verschansing), o. -dekken.
- Scham'pen** (van ter zijde even raken), de kogel heeft -schampt. Zie **Af'schampen**.
- Scham'per** (bits, scherp, hooneid), bn. en bw.; een - woord, een - e taal, - lachen, hij antwoordde schier -. (Potg.); -heid, v. gmv.
- Schamp'scheut** (schamper gezegde), m. -en.
- Schamp'schot** (schot, dat ter zijde afglijdt en licht wondt), o. -schoten.
- Schand**, v. gmv. Zie **Schan'de**.
- Schandaal** (ergernis, ergerlijk feit), o. -dalen.
- Schandaleus'** (ergertlijk), bn.; een - bedrijf.
- Schanda'lig** (schandelijk), bn.; een - lawaai.
- Schandaliseeren** (aanstoot geven). (s = z)
- Schan'de, schand** (oneer, krenking), v. gmv.
- Schan'dekoop** (spotkoop), bn. en bw.
- Schan'delijk** (tot schande strekkend), bn. en bw.; -heid, v. -heden.
- Schand'paal** (paal, waaraan men te pronk werd gezet, ook geeselpaal), m. -palen.
- Schand'vlek**, v. -vlekken; hij is een - voor zijn familie, d. i. strekt tot groote oneer.
- Schand'vlekken** (oneer andoen), ik heb -schandvlekt; iem. goeden naam -; zijn familie -.
- Schans** (mil. verschansing, los opgeworpen weermiddel), v. -en.
- Schan'sen** (verschansen), ik heb -schanst.
- Schans'graver** (maker van een schans), m. -gravers.
- Schans'kleed** (scheepst. lange jas om in de hondenuacht te dragen), o. -kleeden.
- Schans'korf** (mil. rolronde, gevlochten mand om te vullen met zand), m. -korven.
- Schans'looper** (lange sluitende jas van zeer grove stof), m. -s.
- schap**, spraakk. achtervoegsel, b.v. blijdschap, vijandschap, d. i. een toestand; graafschap, heemraadschap, waterschap, d. i. een gebied; rekenschap, weedenschap, d. i. een zelfstandig gedachte werking; genootschap, gezelschap, manschap, d. i. een verzameling.
- Schap** (plank in een keukenkast), v. -pen; de bovenste -, de onderste -.
- Scha'peborst**, v. -borsten; -bont (boven-stuk van een schapepoot), m. -bouten.
- Scha'peleder** o. gmv. Ook: Schapeneder of Schaapsleder, - leer.
- Scha'penbloem** (witte klaver), v. -bloemen.
- Scha'penboter**, v. gmv.; -fokker, m. -s; -hok (kooi), o. -ken; -kaas, v. -kazen; -kervel (wilde kervel), v. gmv.; -klaver (klaverzuring), v. gmv.; -markt, v. -en; -ras, o. gmv.; -scheerder, m. -s; -teelt, v. gmv.; -voeder, o. gmv.; -wei (hul van schapenmelk), v. gmv.; -weide (grasland), v. -n; -wol, v. gmv.
- Scha'penwolkjes** (in rijen liggende dunne witte wolkstrepen aan den zomervondhe-mel), o. mv. Zie **Schaap'jes**.
- Scha'penzuring** (wilde zuring), v. gmv.
- Scha'per** (schaapherder), m. -s; -shond, m. Ook: **Sche'per**.
- Scha'pevacht** (bereide wolhuid), v. -vach-ten; -vel, o. -vellen; -vlies (vacht in haar geheel), o. -vliezen.
- Schap'pelijk** (redelijk, fatsoenlijk), bn. en bw.; een - e prijs; het met iem. - maken, niet te veelleischend zijn; een - man; de visch ziet er - uit, vrijgoed; -heid, v. gmv.
- Schapra'de, schapraai'** (etenskas), v. -raden, -raaien, gew. of vero.
- Schar** (kleineplatvisch), v. -ren. Ook: **Scharre**.
- Schar'bier** (dun, gering bier), o. gmv. Zie **Schar'riebier**.
- Scha're** (menigte), v. -n. Ook: **Schaar**.
- Scha'ren** (rangschikken, in de rij zetten), ik heb -schaard; -ing, v. -en.
- Scha'renslip** (-slipper), m. -slippen.
- Scharla'ken** (helderrood laken), o. gmv.

- Scharla'ken** (roode kleur), bn.; een - tabberd.  
**Scharla'kenkoorts** (uitslagziekte), v. gmv.  
**Scharlei'**, **scherlei'** (zeker kruid), v. gmv.  
**Scharluin'**, **scherluin'**, **scheluin'** (gruit, schelm, deugniet), m. -luinen.  
**Scharmaaf'en** (al zwaaiende heen en weer bewegen), ik heb -scharmaaid; de drinkebroer kwam al -de nader. gmv.  
**Scharmin'kel**, **schermink'kel** (lang en broodnager mensch; geraamte), m. -minkels;  
**Scharnier'** (geheng van een deur), o. -en.  
**Schar'riebier**, **schar'bier** (dun bier), o. gmv.  
**Schar'reibijter**, m. -s. Zie **Scha'l'lebijter**.  
**Schar'relbeenen** (moettijk loopen, d. i. met wijd van elkaar staande beenen), ik heb -scharrelbeend.  
**Schar'relen**, ik heb -scharreld; hij scharrelt om aan den kost te komen, wroeten, haspelen, tobben; -aar, m. -s.  
**Schar'ren** (krabbelen), ik heb -schar'd; de hoenders - in het losse zand.  
**Schat** (een groote hoeveelheid, iets kostbaars), m. schatten.  
**Scha'teren** (luid, uitbundig lachen), ik heb -schaterd; -d: een -d gelach.  
**Scha'terlachen** (schaterend of luidkeels lachen), ik heb -schaterlacht.  
**Schat'graver** (iemand die naar verborgen schatten graaft), m. -gravers.  
**Schat'kamer** (vertrek, waarin de koning zijn schatten bewaarde), v. -kamers. Fig. dat woordenboek is een -.  
**Schat'kist** (geldkist, de openbare geldmiddelen), v. -en; -biljet (schuldbekentenis door de regering uitgegeven), o. -ten; -promesse (-biljet met vooruitbetaalde rente), v. -n.  
**Schat'plicht'ig** (belastingschuldig), bn.  
**Schat'rijk** (ongemeen rijk), bn.; een -bankier.  
**Scha't'en** (tazeeren, waardeeren), ik heb -schat; -ter, m. -s; -ting, v. -en.  
**Scha'uw** (schaduw), v. gmv. Zie **Schaafw**.  
**Schavee'len** (inschikken, opschikken, plaats maken), ik schaveelde, heb geschaveeld; laat ieder wat -; men moet elkaar wat -; zeev. het begint te -, goed te waaien; de zeilen -, richten; dat touw begint te -, slijten door schuring; fig. voor iets -, zorgen; voor iem. -, in de bres springen; -ing, v. gmv.  
**Scha'veling** (schaafkru), m. -en.  
**Scha'ven** (gladmaken m. e. schaaf), ik heb -schaafd; een plank -; huden -: -ing, v.  
**Schaverdebonk'**, v. Zie **Schobberdebonk'**.  
**Schavie'len**. Zie **Schavee'len**.  
**Schavot'** (houten getimmerte in de open lucht tot uitoefening der tijfstraffelijke rechtspleging), o. -ten; het -bestijgen, op het -sterven.  
**Schavotteeren** (op het schavot een straf doen ondergaan; fig. schande aandoen); -ing, v. -en.  
**Schavuit'** (schelm, deugniet), m. -en.  
**Schavuit'entreek** (misdrijf, schelmerij), m. -streken; -stuk, o. -ken; -werk, o. -en.  
**Sche'del** (hersenspan, hersenkas), m. -s; -beenderen, o. mv.  
**Schee'de**, **schee**, **schie** (koker), v. scheeden, scheeën, schieën; de - van een sabel, mes, dagge, enz.  
**Scheef** (houtachtig stukje van den vlasstengel), v. scheeven; het vlas zat vol scheeven.  
**Scheef** (schuin), bn. en bw.; scheever, scheefst. Fig. verkeerdt: een scheeve beschouwing van iets; -heid, v. gmv.  
**Scheef'been** (persoon met kromme beenen), m. en v. -beenen.  
**Scheel** (scheiding in het haar, schei), o. -en.  
**Scheel** (deksel), o. -en; het - van een doorkist; spreekw. daar is geen potteken, of er past wel een -ken op. Vl.  
**Scheel** (geschil, twist), o. vero. Verdraegt het -, of schort den krijg. (Vondel).  
**Scheel** (dwarsziend), bn. en bw.; scheler; een -oog, een -meisje; die man kijkt -, d. i. dwars uit, fig. boos; -heid, v. gmv.  
**Schee'len** (scheiden; reinigen, schoonmaken), ik heb -scheeld; darmen -; -ing, v. -en.  
**Scheel'oog** (persoon, die scheel ziet), m. en v. -oogen.  
**Scheel'tje** (meisje, dat scheel ziet), o. -s.  
**Scheel'zien**, o. gmv.; -de, m. en v. -n.  
**Scheen** (scheenbeen), v. schenen; hij liep een blauwe -, hij werd door het meisje afgewezen.  
**Scheep**, in: te scheep, te schepe. Hij gaat -; die - is, moet varen, geen werk laten steken.  
**Scheep'je** (klein schip), o. -s; een fraai gebouwd -.  
**Scheep'jesschelling** (oude zilvermunt met een scheepje er op; n.l. 30 ct.), m. -schellingen.  
**Scheep'rijk** (vol schepen), bn.; ons -IJ. (Vondel).  
**Scheeps'affuit** (rolpaard), v. -affuiten.  
**Scheeps'beschuit** (harde beschuit), v. -en; -bewijs (bewijs van eigendom, cherte-partij), o. -bewijzen; -blok (hijschblok), o. -ken.  
**Scheeps'bouw** (kunst om schepen te timmeren), m. gmv.  
**Scheepsbouwkundig** (kennis hebbende van het bouwen van schepen), bn.; -e (persoon, enz.), m. -n; -ingenieur, m. -s.  
**Scheepsch**, bn.; geen -verstaan, geen kennis van de zeevaart hebben; op zijn groot -, zooals rijke lieden doen.  
**Scheeps'kaak** (ton voor zeebeschuit), v. -kaken.  
**Scheeps'kameel** (twee schepen met kettingen verbonden, waartusschen de koopvaarders over het ondiepe Pampus gedragen werden), o. -kameelen.  
**Scheeps'kapitein** (gezagvoerder), m. -s; -klerk (adpirant-officier van administratie), m. -en; -klok, v. -ken; -lading, v. -en; -maat (matroos), m. -maten; -pant (deel van een scheepsromp), o. -en; -praat (gesprekken aan boord), m. gmv.; -raad (krijgsraad aan boord), m. -raden; -reede, v. -n; -roeper (grote spreekhoorn op schepen in gebruik), m. -s; -ruimte, v. gmv.; -strijd (zeegevecht), m. -en; -tagrijn (koopman in gebruikte scheepschoef-ten), m. -en, -s; -term, m. -en.  
**Scheepstimmerman** (werkmán op een scheepswerf), m. -lieden; -timmerwerf (plaats voor scheepsbouw), v. -werven; -ton, v. -nen; -tuig (scheepstoebehooren), o. gmv.; -victualie (benodigdheden), v. -liën; -voogd (zeekapitein), m. -en; -vracht, v. -en; -want (takelage), o. gmv.; -werk (arbeid aan boord), o. gmv.  
**Scheepsmeter** (scheepsjiker; ambtenaar, die de tonnenmaat van een schip bepaalt), m. -meters.  
**Scheep'vaart** (vervoer per schip), v. gmv.  
**Scheer** (aardr. klip- of rotsbank aan de kust van Scandinavië en Finland), v. scheren.

- Scheerling** (schermbloemige plant, gevlekte — of dollekerbel, erge giftplant), v. gmv. Zie **Dolleker vel**.
- Scheg, schegge** (scheepst. kromhout tot steun van den boegspriet), v. scheggen.
- Schei** (scheepst. dwarsplankje), v. —en.
- Schei** (scheiding in het haar), v. —en. Zie **Scheel**.
- Scheidbaar** (kunnende gescheiden worden), bn.; een —bare samenstelling, b.v. ademen.
- Scheidboom** (grensboom), m. —boomen.
- Scheid** (verdeelen), ik heb en ben —scheiden; het kaf van het koren —, afzonderen; een rivier, een gebergte kan twee landen —; de vergadering is gescheiden; uit het leven —, d. i. sterven.
- Scheiding**, v. —en; —**inkje**, o. —s.
- Scheidpaal** (grenspaal), m. —palen.
- Scheidsgerecht** (gerecht van scheidslieden of arbiters), o. —en; b.v. het Scheidsgerecht te 's-Gravenhage, waarvoor de groote mogendheden en kleine staten hunne geschillen ter beslissing brengen.
- Scheidsman** (twistbeslechter, middelaar), m. —lieden.
- Scheidsmuur** (tusschenmuur), m. —muren.
- Scheidsvrouw** (middelaarster), v. —en.
- Scheisgrep** (slootje tusschen twee akkers), v. —greppen. Zie **Grep**.
- Scheik, Sjeik** (Arabisch opperhoofd), m. —s.
- Scheikunde** (chemie, wetenschap van de stoffelijke verscheidenheid der lichamen), v.; analytische —, leer van de ontbinding der bestanddeelen; organische —, anorganische —, planten —, dier —. gmv.
- Scheikundig**, bn. en bw.; een —onderzoek, —e teekens, b.v. C voor Carbonium (koolstof), Mn voor Manganium, Mg voor Magnesium, enz.; een —laboratorium, een —e verbinding.
- Scheikundige** (chemicus), m. —kundigen.
- Scheikunst** (chemie), v. gmv. Zie **Scheikunde**.
- Scheilijn** (grenslijn, —linie), v. —lijnen.
- Scheilteeken** (spraak. teesteeken, komma, punt, enz.), o. —teekens.
- Schel** (bel), v. —len; —letje, o. —s.
- Schel** (bast, vlies), v. —len. Zie **Schil**.
- Schel** (helder van geluid, klinkend), bn. en bw.; —heid, v.: de —heid van een geluid.
- Schel** (hoonendwoorden uiten), ik schold, heb —scholden; op iem. —, op de regering —.
- Schele** (verschillen), het heeft —scheeld; dat scheelde niet veel; er scheelt iets aan, d. i. haperen; wat scheelt u? d. i. deren; het scheelt hem in 't hoofd, hij is niet recht wijs.
- Schelet**, o. —ten. Beter: **Skelet**.
- Schelf, schel've** (hooihoop), v. schelven.
- Schelfer** (schilfer, afbladering), v. —s.
- Schelf'zee** (golf van de Roode Zee), v. gmv. Het strand der — buigt van Pithoms torenzwaarte. (Bogaers).
- Schelkruid** (stinkende gouwe), o. gmv.
- Schel'lak** (bruinachtig lak, vernislak), o. gmv.
- Schel'len** (bellen), ik heb —scheld.
- Schel'len** (van de schil ontdoen). Hetzelfde als Schillen: een appeltje —.
- Schelling** (oud zilverstukje van zes stuivers), m. —en; —linkje, o. —s; zegsw. op het —inkje zitten, in den Amst. schouwburg op de goedkoopste plaats.
- Schel'luidend** (hard of luid klinkend), bn.
- Schelm** (bedrieger, deugniet, fig. guil), m. —en.
- Schelmerij** (bedrog), v. —en.
- Schelmsch** (schelmachtig), bn. en bw.; —heid, v. gmv.
- Schelp, schulp** (schaal van weekdieren), v. —en.
- Schelp'dieren** (weekdieren die in schelpen leven; schaaldieren), o. mv.
- Schel'trompet** (klaroen), v. —trompetten.
- Schel'ven** (tot een schelf zetten), ik heb —schelfd; het hooi —, het graan —.
- Schel'visch** (een bekende groote visch onzer Noordzee), m. —visschen.
- Schel'visch** (stof), v. gmv.; houdt gij van —?
- Sche'ma** (schets, ontwerp, model), o. —'s.
- Sche'mel** (voetbankje), m. —s.
- Sche'mer** (schemering), m. gmv.; wij zitten in den —, d. i. tusschen licht en donker.
- Sche'meren** (mat of flauw schijnen van 't daglicht; in den schemer zitten), het heeft en wij hebben —schemerd.
- Sche'merig** (duister, onklaar), bn. en bw.; een —licht; de lamp brandt —.
- Sche'mering** (toe- of afnemend daglicht), v. —en; de morgen —, de avond —.
- Sche'meringscirkel** (sterrenk. denkbeeldige cirkel 18° beneden den horizon; als de zon zich in den —cirkel bevindt, begint of eindigt de schemering), m. —cirkels.
- Sche'merlicht** (licht der schemering, zwak licht), o. gmv.
- Schend'brok** (lasteraar), m. en v. —brokken.
- Schen'deukeken** (die bij goede voeding er toch schraal en mager uitziet), m. en v. —s.
- Schen'den** (bederven, schande aandoen), ik schond, heb geschonden; —er, m. —s; —erij, v. —en; —ing, v. —en.
- Schen'deventen** (voor een spotprijs verkoopen), hij heeft —schendevent. Zie **Schan'dekoop**.
- Schen'dig** (schandelijk), bn.; een —bedrijf.
- Schend'schrift** (hekel- of schimpschrift), o. —schriften.
- Schend'tong** (lasteraar), m. en v. —tongen.
- Schenka'ge** (schenking, geschenk), v. —s.
- Schenk'bord** (presenteerblad), o. —en; Veria met het — in de hand staande. (V. Lov.)
- Schen'kel, schin'kel** (knook, dijbeen), m. —s.
- Schen'ken** (begiftigen, aanbieden, geven), ik schonk, heb —schonken; —er, m. —s.
- Schen'ken** (inschenken), ik schonk, heb —schonken; —er (hij, die wijn enz. inschenkt), m. —s.
- Schen'king** (geschenk van goed, gift), v. —en; —aan levenden, —bij overlijden.
- Schenk'toog** (dorpshberg-buffet met toonbank), m. —toogen. VI.
- Schen'nen** (schande aandoen), ik schon, heb —schonnen; iemands eer —, het heiligdom —.
- Schen'nis** (onteering, ontheiliging), v. gmv.
- Schep** (menigte, hoeveelheid), m. —pen; een —kolen; fig. een —vreemdelingen, menigte.
- Schep'bord** (plank aan het rad van een watermolen of aan een schepblad), o. —borden.
- Sche'pel** (0,1 H.L.), o. —s; een —rogge.
- Sche'peling**, m. en v. —en; voor het v. ook —e.
- Sche'pelsmand** (mand, die een schepel inhoudt), v. —en; —zak (mudzak), m. —ken.
- Sche'pen** (lid der vroedschap, wethouder, rechter), m. —en. vero.; schout en —en, het stadsbestuur; de jongste — wijst het vonnis, d. i. de jongsten geven de beslissing of oplossing (de jongste — moest eerst stemmen).
- Sche'pen** (inschepen; ook: varen), ik heb —scheept; aardappelen —, granen —.

- Sche'penbank** (oudtijds rechtbank gevormd door schepenen), v. -banken.
- Sche'penen** (oudtijds college van rechters, wethouders), m. mv.
- Sche'per** (schaapherder), m. -s. gew.
- Schep'pen** (putten), ik heb -schept; moed -, adem -, behagen -, d. i. tot zich nemen, in zich gevoelen; -**per** (werktuig), m. -s.
- Schep'pen** (uit niet voortbrengen), schiep, geschapen; God schiep hemel en aarde; ook: vormen, doen ontstaan: nieuwe woorden -; de - de kracht eens dichters.
- Schep'per** (de Godheid, God), m. God is de - van hemel en aarde; ook: maker, vormer: de - en boeteerder van al de koek en kunstgeurochten. (C. O.); vooral van voorwerpen van kunst: de - van het paleis van justitie te Brussel; verder: tot-stand-brenger: Bismark is de - van de grootste politieke synthesis dezer eeuw. (Van Deyssel).
- Schep'ping** (de daad van schepenen), v.; de - der wereld; de - van een kunstwerk; ook het heelal: Heel de - looft den Heer; de heer der -; verder: kunstwerk; de - eens dichters, de - en eens toondichters.
- Schep'rad** (rad eener stoomboot), o. -raden, -raderen; het - van een watermolen.
- Schep'sel** (geschapen wezen, mensch), o. -en, -s.
- Schep'ter** (koningsstaf), m. -s.
- Sche'ren** (afsnijden), ik schoor, heb -schoren; de schapen -, hun de wol afknippen; den baard -, een heg -, snoeien.
- Sche'ren** (spannen), ik heb -scheerd; de draden van het kettinggaren op den weefboom spannen. Scheepst. een lijntje -.
- Sche'ren** (raketings gaan langs), ik heb -scheerd; een steentje langs het water -; de zwabuw scheert het watervlak.
- Scherf** (brok aardewerk, diggel), v. -ven.
- Scherf**, **she'rif** (emier, opperhoofd in Arabië), m. -s. (sch of sh = sj)
- Scher'ring** (kettlingdraad), v. -en; - en instlag, de bestanddeelen van het weefsel.
- Scherlei'**, v. gmv. Zie **Scharlei'**.
- Scherluin'** (schelm), m. -en. Zie: **Scharluin'**. Een - van een jongen.
- Scherm** (bescherming), m. gmv.
- Scherm** (coulisse, tooneelafscheiding), o. -en; verder: een regen-, een locht -; -**pje**, o. -s.
- Scherm** (bloeiwijze), o. -en; -**bloemigen** (familie, wier bloemen tot een scherm verenigd zijn), v. mv.
- Scher'men** (den degen hanteeren volgens de regels der schermkunst), ik heb -schermd; zegsw. in den wind -, fig. zijn meening verdedigen met groote woorden, zwetsen; -**er**, m. -s.
- Scher'mer** (drooggemaakte plas in Noord-Holland), v. gmv.
- Schermin'kel** (lang en mager persoon), m. -s. Zie: **Scharmin'kel**.
- Schermut'selen** (met kleine benden en onge-regeld vechten), ik heb -schermutseld; -**ing** (klein onbeduidend gevecht), v. -en.
- Schermut'sen**, ik heb -schermutst. Zie **Schermut'selen**.
- Scherp** (goed snijdend), bn. en bw.; een - mes, een - zwaard, fig. een - vocht, bijtend; een -e wind, koude; een - woord, bits; -e critiek, streng; een -e pen, venijnig, een -e tong, bits; een -e hoek; -**heid**, v. gmv.
- Scherp** (kogels, schroot, gekapt lood), o. gmv.; een geweer met - laden, met - schieten.
- Scherp** (scherpe zijde of kant), o. gmv.; het - van een mes, het - van een sabel.
- Scher'pen** (slijpen, wetten, aanzetten, scherp maken), ik heb -scherpt; een mes -, een sabel -; fig. het verstand -, het oordeel -, oefenen; het oog -, het oor -; zeew.; de wind begint te -, uit een verkeerden hoek te waaien.
- Scherp'rechter** (beul, meester van den schepenen zwaarde), m. -rechters. De tandenjood had voor u de verschrikkingen eens -s. (C. O.)
- Scherp'schutter** (uitstekend schutter), m. -schutters; een - draagt een stervormig onderscheidingsteeken op de mouw en ontvangt hoogere soldij.
- Scherp'te**, v. gmv.; de - van een mes, fig. de - van het gehoor, de - van het verstand.
- Scherp'ziend**, bn.; de -e arend; fig. een -e geest, schrander.
- Scherp'zin'ig** (schrander), bn. en bw.; een - denker; - antwoorden; -**heid**, v. gmv.
- Scherts** (boert, spotternij), v. gmv.: het was slechts -, dat is geestige -, geen - verstaan.
- Schert'sen** (boerten, jokken), ik heb -schertst; niet met zich laten -, spotten; -**erij'**, v. -en.
- Schert'send**, bn. en bw.; -e taal, hij zei het -.
- Schert'senderwijs**, -**wijze**, bw.; hij sprak -.
- Scher'ven** (brokkelen), het is -scherfd; die kan begint te -.
- Scher'vengericht** (ostracismus, volksge-richt, vooral in het oude Athene), o. gmv.
- Scherzan'do** (muz. grillig, luimig voor te dragen), bw. Lees: skert-san'do.
- Scher'zo** (luinnig, grillig gezet deel eener sonate), o. gmv. Lees: sker'zoo.
- Schets** (vluchtige teekening), v. -en; een ruwe -; fig. -en uit de geschiedenis; levensschets.
- Schets'boek** (boek om in te schetsen voor een schilder), o. -boeken.
- Schet'sen** (in schets maken), ik heb -schetst; iemands levensgeschiedenis -; -**er**, m. -s.
- Schets'teekening** (vluchtige teekening), v. -teekeningen.
- Schet'teren** (schaterend klinken, b.v. van trompetten), het heeft -schetted; -**aar**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Scheu'ken** (wrijven, schurken), ik heb -scheukt; de koeten - zich aan den schuurpaal.
- Scheuk'paal** (paal in de weide, wrijfpaal), m. -palen.
- Scheur** (barst, kloof, breuk, reet, spleet), v. -en.
- Scheur'buik** (ziekte uit bloedbederf, zich kenmerkend door gezwollen tandvleesch, onder matrozen, als gevolg van eenzijdige voeding), v. gmv., 't woord ontstond uit **Scorbut'**.
- Scheu'ren** (losrijten, een scheur maken, afbreken), ik heb en het is -scheurd; -**ing** (splitsing, scheiding), v. -en.
- Scheur'kalender**, m. -kalenders.
- Scheur'maker** (R. K. afvallige; iemand die zich afscheidt van de kerk), m. -makers. Zie **Schis'ma**, enz.
- Scheur'papier** (waardeloos papier), o. -en.
- Scheur'ziek** (gaarne verscheurende), bn.; een - wolvenbroed zal van Marco's einde bestissen. (Staring).
- Scheut** (loot, stekje), m. -en; een jonge -, een wortel -; dat zijn nieuwe -en.
- Scheut** (hoeveelheid vocht, uit een flesch te gieten), m. -en; een - wijn; - water, zekere kleine hoeveelheid.
- Scheut** (schot), m. -en; binnen - zijn; zich buiten Vrijands - te hou'en, is raadzaam

- (Staring); fig. een - onder water, een bedekt verwijt.
- Schen'tig** (rijzig; ook: mild), bn.; zij is - van gestalte; oom was erg -; -heid, v. gmv.
- Schib'boleth** (herkenningswoord), o. -s. Zie: Richteren XII: 5 en 6. (sch = sj)
- Schicht** (pijl, flits), m. -en. Zie **Min'neschicht**.
- Schicht'ig** (schuiv), bn.; het hert is -.
- Schie**, v. -ën. Zie **Schee'de**.
- Schie'fer** (schilferachtige delfstof), o. gmv.; lei -; lees: sjefer.
- Schie'lijk** (snel), bn. en bw.; -heid, v. gmv.
- Schie'man** (scheepsonderofficier), m. -lieden, -lui; -schap, o. gmv.
- Schie'mannen** (scheepst. een schip, het tuig opredderen), ik heb -schiemand. Fig. Hoe dit te -?
- Schie'mansgaren** (aan boord uit oud touw-pluis gedraaid lordinggaren), o. gmv.
- Schier** (bijna), bw.; gras groeit - overal.
- Schier** (bedorven), bn.; deze eieren zijn -.
- Schier'aal** (dikke, vette aal), m. -alen. gew.
- Schier'eiland**, o. -en; Spanje is een -.
- Schier'ringers** en **Vet'koopers** (partijen in Friesland in de Middeleeuwen), m. mv.
- Schier'monniken** (monniken in grijze pij op het eiland naar hen genoemd), m. mv.
- Schie'ten** (een vuurwapen lossen), ik schoot, wij hebben -schoten; met scherp -; fig. een bok -, een misslag begaan.
- Schie'ter** (mot, zeker insect in boeken), m. -s.
- Schie'ter** (schietspoel; ook deel van een slot), m. -s.
- Schiet'gat** (opening in de borstwering van den wal, om met kanon of geweer door te vuren), o. -gaten.
- Schiet'gebed** (R. K. kort gebed b.v. in nood of in bekoringen), o. -gebeden.
- Schiet'gevaarte** (hoog getimmerte, in ouden tijd, om steenen enz. naar den vijand te werpen), o. -gevaarten.
- Schiet'geweer**, o. -geweren; thans eenvoudig **Geweer**, o. geweren.
- Schiet'katoen** (zeer ontplofbare stof, verkregen door zuivere katoen te drenken in salpeterzuur en dan te drogen), o. gmv.
- Schiet'lood** (paslood; doorboord looden kogeltje aan een draad), o. -en; het - wordt door den natuurteekenaar, den ambachtsman enz. gebruikt.
- Schiet'mot** (netvleugelig waterinsect), v. -motten.
- Schiet'schijf** (metalen plaat met cirkelvormige groeven voor schietoefeningen), v. -schijven.
- Schiet'schouw** (schieschuit, vracht- of marktschip), v. -schouwen.
- Schiet'schuit** (marktschuit), v. -schuiten.
- Schiet'slachtsmasker** (slachtsmasker, dat het slachtbeest door de hersens doetschieten), o. -s.
- Schiet'spoel** (scheepjesvormig voorwerp in het weefgetouw met het inslaggaren), v. -en.
- Schiet'wilg** (kopwilg, knotwilg), m. -wilgen.
- Schif'ten** (scheiden), ik heb -schift; het kaf van het koren -; deze zijde begint te -, d. i. rafelen; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Schif'ten** (samenloopen, zuren, omslaan van melk, enz.), het is -schift; -ing, v. -en.
- Schijf** (platronde voorwerp), v. -ven; gouden en zilveren schijven, d. i. geldstukken.
- Schijf** (platronde bord als mikvlak), v. schijven; de - raken, de - missen. Ook: **Schiet'schijf**.
- Schijf** (dunne snede van een rond voorwerp), v. schijven; een appel in schijven snijden.
- Schijf'schieten** (het mikken der scherp-schutters op een schijf), o. gmv.
- Schijn** (lichtglans, klaarheid), m. gmv.
- Schijn'beeld** (bedrieglijk beeld, fig. hersenschim), o. -beelden.
- Schijn'doode** (iemand die naar den schijn dood is), m. en v. -dooden.
- Schijn'nen** (licht uitstralen), het scheen, heeft -schenen; de zon gaat -, de sterren -.
- Schijn'nen** (lijken, voorkomen), het scheen, heeft -schenen, hij schijnt een eertijk man te zijn; het schijnt anders te zijn; dat schijnt mij anders te zijn.
- Schijn'geleerde**, m. -n.; -geluk, o.; -glans, m. -en; -grond (valsche grond, voorwendsel), m. -en.
- Schijn'heilig** (huichelachtig), bn. en bw.; een - mensch, geveinsd vroom; -heid, v.
- Schijn'heilige** (schijnchristen, schijnvrome), m. en v. -n. Zie **Hypocriet**.
- Schijn'raket** (wildgroeijende kruisbloemige plant), v. -raketten.
- Schijn'sel** (zwak licht), o. -s; het - dermaan.
- Schijf'valk** (zekere boomvalk), m. -valken.
- Schijf'veling** (een soort van appel), m. -en.
- Schik** (genoegen, tevredenheid), m. gmv.; wij hebben veel - gehad; hij heeft - in 't leven; hij is niet in zijn -, in goede luim.
- Schik'godinnen** (myth. dochters van den nacht: Clo'tho (de spinster), La'chesis (de lotbeschikster), A'tropos (de onvermurwbare), v. mv. Zie **Par'een** en **Moi'ren**.
- Schik'kelijk** (ordelijk), bn. en bw.; -heid, v.
- Schik'ken** (ordenen, regelen), ik heb en het is -schikt; -king (regeling, overeenkomst), v. -en.
- Schil, schel** (bast, dop, omkleedsel), v. -len; -letje, o. -s.
- Schild** (beukelaar, wapen tegen houw en steek), o. -en. Fig. schuts, scherm: Mijn schil ende betrouwen sijt Ghij, o Godt mijn Heer. (Wilhelmus).
- Schild'dak** (gesch. dak van samengevoegde schilden), o. -daken.
- Schild'er** (kunstenaar die schildert), m. -s; een huis-, een fijn-; -es, v. -sen.
- Schild'racademie** (hoogeschool voor schilders), v. -s, -demiën; de - te Antwerpen.
- Schild'erachtig** (schoon), bn. en bw.; een - huisje; -heid, v. gmv.
- Schild'erboek** (boek met levensbeschrijvingen van schilders), o. -boeken.
- Schild'eren** (in kleuren afbeelden, malen, ik heb -schilderd; -ing, v. -en).
- Schild'eren** (op schildwacht staan), ik heb -schilderd; wat sta jij daar te -! wachten.
- Schild'erhuis** (mil. verplaatsbaar wacht-huisje), o. -huizen.
- Schild'erij** (schilderstuk), v. en o. -en.
- Schild'erkunst** (een der schoone kunsten), v. gmv.
- Schild'ersbent** (vereniging, club), v. gmv.
- Schild'knaap** (edelknaap als schilddrager eens ridders), m. -knapen.
- Schild'luis** (halfvleugelig insect), v. -luizen; de cochenille en ook de druifluis zijn -zen.
- Schild'pad** (vierpootig kruipend dier met rug-en buikschild), v. -padden; de rivier-, de moeras-, de land-; de tweestachtige -.

- Schildpad** (*stof*), o. gmv.; een doosje van —.
- Schildvleugelig**, bn.; een tor is een — insect.
- Schildwacht** (*soldaat op wacht*), m. —en.
- Schildwacht** (*het wachthouden*), v. gmv.; op — staan.
- Schilfer** (*dun blaadje*), v. —s; de kalk valt in —s af. Ook: **Schelfer**.
- Schilferen** (*schilfers afgeven, in schilfers afvallen*), het is —schilferd; —ing, v. —en.
- Schiflen** (*van de schil ontdoen*), ik heb geschild; —ler, m. —lers.
- Schim** (*schaduwbeeld*), v. —men; in een beestenspel ziet ge hun (*der dieren*) —. (C. O.)
- Schim** (*geest, spook, verschijnsel*), v. —men.
- Schim'mel** (*een witachtig paard*), m. —s.
- Schim'mel** (*witachtige uitslag, microscopisch kleine woekerplantjes*), v. gmv.
- Schim'melbek** (*melkmuil, baardeloze knaap*), m. —bekken.
- Schim'melen** (*met schimmel bedekt worden, beschimmelen*), het is —schimmeld; —ing, v.
- Schim'melen** (*het schimmelspel spelen*), ik heb —schimmeld; de kinderen gaan —.
- Schim'menrijk** (*myth. verblijf der schimmen, de Elyseesche velden*), o. gmv.
- Schimp** (*hoon, smaad, spot*), m. gmv.; iets uit — zeggen, krenking.
- Schimp'dicht** (*hekeldicht*), o. —dichten.
- Schimp'en** (*afgeven op, spotten*), ik heb geschimpt; —er, m. —s; —erij, v. —en; —ing, v. —en.
- Schimp'scheut** (*hatelijke toespeling*), m. —en.
- Schimp'vogel** (*spotter*), m. —vogels.
- Schin, schin'ne** (*de schilfertjes roos op de hoofden van de menschen*), v. gmv.
- Schink** (*ham, dijstuk van een varken*), m. —en. Ook: **Schin'kel**.
- Schin'kel** (*dijbeen*), m. —s. Ook: **Schen'kel**.
- Schip** (*vaartuig*), o. schepen; **scheepje**, o. —s.
- Schip** (*binnenste hoofdruimte eener kerk*), o.; het — eener kathedraal.
- Schip'breuk** (*het vergaan of stranden van een schip*), v. —en; de Friesland leed — in de golf van Biscaye; fig. mijn voornemen leed —.
- Schip'breukeling**, m. en v. —en; voor het v. ook: —breukelinge, —n.
- Schip'brug** (*brug rustende op naast elkaar liggende vaartuigen*), v. —bruggen.
- Schip'per** (*baas op een schip, kapitein, gezagvoerder*), m. —s; —schap (*het bedrijf*), o.
- Schip'peren** (*schikken, regelen, beredderen*), ik heb en het is geschipperd.
- Schipperij** (*scheepvaart*), v. gmv.
- Schip'pond** (*denkbeeldig handsgewicht van 300 Amst. ponden, ± 140 KG.*), o. —ponden. vero.
- Schis'ma** (*scheuring in de R. K. kerk omstreeks 1050; in 't algemeen: afscheiding ten gevolge van geloofstuwist, oneenigheid in de kerkleer*), o. —'s.
- Schismatiek', —ma'tisch** (*de scheuring in de R. K. kerk betreffend; scheurmakend, afvallig*), bn.
- Schismatie'ken** (*R.K. scheurmakers*), m. mv.
- Schismatie'kers** (*b.v. de leden der Grieksche en Russische kerk, die het Doopsel en het Geloof ontvangen hebbende, niet willen staan onder de gehoorzaamheid van den paus van Rome*), m. mv. —tiekken.
- Schit'teren** (*stralen, glanzen, fonkelen*), ik heb geschitterd; —ing, v. —en.
- Schit'terend** (*prachtig, glansrijk*), bn.; een —e overwinning, een —e promotie, een —e toekomst; Da Costa heeft —e verzen geschreven.
- Schob** (*schilfer*), v. —ben. Ook: **Schub**.
- Schob'bejak** (*deugniet, schurk*), m. —jakken.
- Schob'bejakken** (*havenen, mishandelen, den deugniet spelen*), ik heb —schobbejakt.
- Schob'berd** (*deugniet*), m. —s; een —v.e.vent.
- Schobberdebonk' (op)**, bw.; op —loopen, d. i. op de klap loopen, op den zak van anderen teren.
- Schoef** (*belegsel v.e. mantel*), v. schoeven. vero.
- Schoef'en** (*schoeisel aandoen*), ik heb geschoeid. Fig. passen, overeenkomen: de kweekscholen zijn alle op dezelfde leest geschoeid; op één leest — alle aardsche dingen. (Kamphuys.)
- Schoef'en** (*bekleeden met hout of steen*), ik heb geschoeid; —ing (*waterkant-bekleedsel*), v. —en; —sel (*laarzen enz.*), o. gmv.
- Schoel'je** (*fielt, schelm, schurk*), m. —s.
- Schoen** (*leeren voetbekleedsel*), m. —en; wie den — past, trekke hem aan; ieder weet het best, waar de — hem wringt, knelt; hij staat vast in zijn —en, d. i. in zijn overtuiging; lood in zijn —en hebben, langzaam gaan; Bram ging met looden —en. (Potg.), schoorvoetend; spreekw. Men moet geen oude —en wegwerpen, vóór men nieuwe heeft, men moet het zekere niet aan het onzekere opofferen.
- Schoe'ner** (*klein snelvarend tweemast-koopvaardij-schip*), m. —s. Zie **Schoo'ner**.
- Schoen'lapper** (*versteller van oude schoenen*), m. —lappers.
- Schoen'lapper** (*een soort van dagvlinder*), m. —lappers.
- Schoen'maker**, m. —s; —poetser, m. —s; —riem, m. —en; —smeer, o.; —wiukel, m. —s; —zool, v. zolen.
- Schoen'makersbol** (*met zuiver water gevulde witglazen bol, waarbij de schoenmaker werkt en die het lamplicht concentreert*), m. —bollen. vero.
- Schoep** (*bord van een terrad, smal bord*), v. —en. Zie **Schep'bord**.
- Schoer** (*schouder*), m. —en. gew.
- Schoer** (*een regenbui, onweersvlaag*), m. —en. gew.
- Schoer'haai** (*zeeëgel, visch der Middellandsche Zee*), m. —haaien.
- Schof** (*zwerk, drijvende wolken*), o. Vlaamsch.
- Schoffeer'der** (*vrouwen- of maagdenschender*), m. —s.
- Schoffeeren** (*verkrachten, onteeren, schenden*); de laye hyena, die kerkhoven —feert. (C. O.); —ing, v. —en.
- Schof'fel** (*tuingereedschap*), v. —s.
- Schof'felen** (*werken met een schoffel*), ik heb geschoffeld. Ook: schuifelen, b.v. een —van voetstappen; — met den linkervoet; —aar, m. —s; —ing, v. —en.
- Schoft** (*onbehouwen mensch, schavuit*), m. —schoften.
- Schoft** (*bovenste deel van den rug*), v. —en.
- Schoft** (*werktijd van een arbeider of knecht, 1/4 dag*), v. —schoften.
- Schof'ten** (*rusttijd houden van werklui*), ik heb geschoft.
- Schoft'tijd** (*rusttijd der ambachtslui*), m. —tijden; —uur, o. —uren.
- Schok** (*stoot; fig. sterke gemoedsbeweging*), m. schokken.
- Schok** (*zestigtal*), o. schokken; bij het —verkoopen; een —flesschen: flesschen worden bij het —verkocht.
- Schok** (*boonenpeul*), v. schokken.
- Schok'ken** (*stooten, doen opspringen*), ik



- heb geschokt. Fig. treffen, roeren, aangrijpen; -ker, m. -s; -king, v. -en.
- Schok'ker** (schipper van 't eiland Schokland; klein visschersvaartuig), m. -s.
- Schok'schouderen** (lachend de schouders vertrekken), ik heb -schokschouderd.
- Schol** (drijvend stuk ijs, ijsschots), v. -len.
- Schol** (platte weekvinn. zeevisch), v. -len.
- Scholarch'** (schoolbestuurder of -opziener), m. -en. vero.
- Scholas'ter** (geestelijke, die de leiding eener kapittelschool in handen had), m. -s. Vl.
- Scholas'ticus** (beoefenaar der scholastiek, fig. pedant), m. -tici.
- Scholastiek'** (christelijk-Aristotelische wijsbegeerte der Middeleeuwen), v. gmv.
- Schol'ekster** (stellooper, pluwier; zomervogel der duinen), v. -eksters.
- Scho'len** (vergaren, scharen), ik heb geschoold; de vogels beginnen te -. Zie **Sa'menscholen**.
- Scholier'** (leerling eener school), m. en v. -en.
- Scholier'ster** (schoolmeisje), v. -s.
- Schol'lebaar** (zekere watervogel), m. -s.
- Schol'ver**, m. -s; de boomen van het Haagsche bosch hadden de kwakken, -s en lepelaars van uit hun kroon zien verdwijnen. (Hofd.) Zie **Aal'scholver** en **Schol'lebaar**.
- Schol'verd, schol'lebaar** (watervogel), m. -s.
- Schom'mel** (schop, stingerplank), m. -s.
- Schom'mel** (dik vrouwspersoon), v. -s.
- Schom'melen** (op den schommel heen en weer bewegen), ik heb -schommeld; -aar, m. -s; -ing, v. -en.
- Schom'melig** (druk), bn.; een - vrouwetje, redderend, beweeglijk; mijn tante, die tot de -ste aller huismoeders behoorde. (C. O.)
- Schom'gel** (schommel), m. -s. Gew.
- Schon'k** (been, bot), v. -en. gew.
- Schoof** (korenschoof), v. schooven. Zie **Garf**.
- Schoof'en** (bedelen langs den weg), ik heb geschoofd; -er, m. -s; -erij, v. -en.
- School** (schoolgebouw; plaats waar onderwijs wordt gegeven aan zeker aantal leerlingen), v. (en soms o.), scholen; er wordt een nieuwe - gebouwd: een openbare -, een bijzondere -, een lagere -, een middelbare -, een avond-, een muziek-, een normaal-, een kweek-, naar - gaan, op - liggen, nl. een kostschool; fig. uit de - klappen, kleine geheimpjes verraden.
- School** (onderwijs, les), v. gmv.; er is vandaag geen -; is de - al begonnen?
- School** (de gezamenlijke leerlingen), v. gmv.; de - gaat uit, de - was niet rustig.
- School** (al wat men leert, b.v. in 't leven), v. gmv.; dat Hij u leere in de - van uw lot! (De Gen.)
- School** (mil. reeks oefeningen te doorloopen met een bepaald doel), v. scholen; de soldaten-, de pelotons-, de bataljons-, enz.; ook zoo voor paarden: de dresseer-, een paard af-richten in de -; ook: -paard.
- School** (richting in letterkunde of kunst), v. scholen; de klassieke -, de romantieke -, de Hollandsche schilder-, de Vlaamsche schilder-.
- School** (gezamenlijke volgelingen van een meester), v. scholen; de - van Rubbens, de - van Thorbecke, de - van Pasteur, de - van Plato, de - van Aristoteles.
- School** (menigte visschen), v. scholen; een - haringen.
- School'arrondissement** (gebied van een arrondissements-schoolopziener), o. -en; -atlas, m. -sen; -blad (-nieuwsblad), o. -en; -commissie (toezicht), v. -s, -siën; -district (gebied van een districts-schoolopziener), o. -en; -inspecteur, m. -s; -lokaal, o. -lokalen; -man, m. -nen; -museum, o. -s; -opziener, m. -s; -reglement, o. -en.
- School'blijven** (in school tot straf nablijven), ik bleef -, ben - gebleven; mijn broer moest tot vijf uur -. Als samenstelling in één woord te schrijven: schoolgaan, schoolliggen, enz.
- School'hygiëne** (afdeeling der gezondheidsleer, die handelt over de school), v. gmv.
- School'sch** (het karakter dragende van de school), bn. en bw.; -e kennis, -e manieren; pedant; -e geleerdheid; -heid, v. gmv.
- Schoon** (fraai, mooi), bn. en bw.; -heid, v.; -tjes (lief), bw.
- Schoon'broeder** (zwager), m. -broeders; -dochter (behuwdochter), v. -dochters.
- Schoon'druk** (afgedrukt blad), m. -drukken.
- Schoo'ne** (schoone jonge dame), v. -n.
- Schoo'ne** (al wat schoon is), o. gmv.; de leer van het -; het - in natuur en kunst.
- Schoo'nen** (reinigen), ik heb, het is geschoond.
- Schoo'ner, schoe'ner** (zeew. klein vaartuig, een tweemaster, zonder vierkante zeilen), m. -s.
- Schoon'heid**, v. -heden; de - der natuur, de -heden van Zwitserland.
- Schoon'heidsgevoel** (gevoel voor het schoone, aesthetisch gevoel), o. gmv.
- Schoonheidskijker** (kleurenkijker), m. -kijkers. Zie **Calidoscoop**.
- Schoon'heidsleer**, v. gmv. Zie **Aesthe'tica**.
- Schoon'heidslijn** (in s-vorm gebogen lijn), v. -lijnen.
- Schoon'heidszin** (gevoel voor het schoone), m. gmv.
- Schoon'houden** (zorgen, dat iets schoon en frisch blijft), ik hield -, heb -gehouden; eene kamer -, een gebouw -.
- Schoon'klinkend** (fig. aanslokkend), bn.; -e namen voor nieuwe modesnuffes.
- Schoon'maak**, v. gmv.; de jaartijksche -.
- Schoon'maken** (reinigen, zuiveren), ik heb -gemaakt; een kamer -, een zolder -, een huis -; het graan -. Als samenstelling in één woord te schrijven: schoonhouden, schoonrijden, enz.
- Schoon'moeder** (behuwdmoeder), v. -s; -ouders, m. mv.
- Schoon'praat** (vleier), m. en v. -praten.
- Schoon'rijden** (sierlijk schaatsenrijden), o.; een wedstrijd in 't -.
- Schoon'schijnend**, bn.; -e redenen, iets - voorstellen.
- Schoon'schrift** (fraai schrift), o. -schriften.
- Schoon'schrijven** (calligraphie), o. gmv.
- Schoon'schrijver** (iemand die zeer fraai schrijft), m. -schrijvers. Zie **Calligraaf**.
- Schoon'vader** (behuwdvader), m. -s; -zoon, m. -s en -zonen; -zuster, v. -s.
- Schoor** (stut, schraag, steunbalk), m. schoren.
- Schoor'steen**, m. -steenen.
- Schoor'steenmantel** (breede lijst onder den schoorsteenboezem), m. -mantels.
- Schoor'voeten** (aarzelen), ik heb -schoorvoet.
- Schoor'voetend** (talmend, dralend), bn.; de jongen treedt -d nader; iets -d doen, noode.
- Schoot** (scheepst. touw, tot reiving van het zeil), m. schooten; viert de -en! (Tollens); de -en aanhalen.

- Schoot** (deel van een kleeid), m. -en; de - van een jak.
- Schoot** (loot, spruit), m. schoten. Zie **Scheut**.
- Schoot vrij** (bomvrij), bn.; de deugdzame zelfs is niet - voor den laster, d. i. onkwetsbaar.
- Schoo'verzeil** (het onderste zeil van den grooten mast), o. -zeilen.
- Schop** (stoot met den voet), m. schoppen.
- Schop** (schommel), v. -pen; op de - zitten.
- Schop** (werktuig om op te scheppen), v. -pen.
- Schoppen** (figuur op speelkaarten), v. mv.
- Schoppen** (met den voet wegstooten), ik heb geschopt; naar iets -; iemand -, een schop geven.
- Schop'stoel** (aan touwen hangende schommelstoel), m. -stoelen; fig. op den - zitten, in een huurhuis wonen, op 't punt zijn ontslagen te worden; ik zit hier niet op een -, ik woon hier voorgoed.
- Schor** (heesch), bn. en bw.; -heid, v. gmv.
- Schor, schorre** (aangeslibd land), v. -ren.
- Schor'remer** (armoedige kerel), m. -s. gmv.
- Schor'ren** (stutten, steunen), ik heb geschoord; onze ijdelheid schoort nog altijd eene kostwinning, die aldus versteent. (Potg.); -ing, v.
- Schorf'bloem** (paardenbloem), v. -bloemen.
- Schorf'te** (warkruid), v. gmv.
- Schorspoen'** (spinachtig dier met giftangel), m. -en. Fig. scherpe geesels met stekels. Ook: achtste teeken in den dierenriem.
- Schor're, schor** (onbedijkt land), v. -ren.
- Schor'remorrie** (gemeen volk, janhagel, gepeupel), o. gmv.
- Schors** (buitenste deel van den bast), v. -en.
- Schor'sen** (verschuiven, uitstellen), ik heb geschorst; iemand in zijn ambt -, tijdelijk ontsetten; een vergadering -, tijdelijk sluiten; -ing, v. -en.
- Schorseneer'** (aardwortel), v. -neren; ik stal het hart van mijn tante door van -neren te houden. (C. O.) Ook: Schorseneel'.
- Schort** (klein voorschoot, boezelaar), v. -en.
- Schort'eldoek** (schort, voorschoot), m. -doeken; -kleed, o. -kleeden.
- Schorten** (de kleeren opschorten, opkorten), ik heb -schort; in heiden zonder baan, leerde ik, ter jacht geschort, mijne eerste treden gaan. (Staring).
- Schorten** (schelen, mankeeren, haperen, ontbreken), het schortte, het heeft -schort; Of schort het aan begrip en stem? (Vondel); ...hoeveel er schortte aan elk, dien zij het ja zou schenken. (Staring, Verjongingscuur); wat schort u? wat schort er aan?
- Schot** (vaart, voortgang), o. gmv.; - geven aan, d. i. maken, dat het vooruitschiet.
- Schot** (schut, beschot), o. schotten.
- Schot** (het schieten enz.), o. schoten.
- Schot** (belasting), o. gmv.; - en tot betalen.
- Schot** (Java. het avondschoot te Batavia om 6 uur), o.; in de meeste huizen gaf dat - het teeken tot eenige afwisseling en beweging. (v. R.)
- Schot** (bewoner van Schotland), m. -ten.
- Scho'tel** (aarden schaal voor spijzen; ook: ovenschop), m. -s, -en.
- Schots** (ijsschol, ijsschots), v. -en.
- Schots** (lomp), bw.; iem. - bejegenen. vero.
- Schotsch** (onbeleefd, lomp, slecht), bn. vero.
- Schotsch** (de taal der Schotten), o. gmv.
- Schotsch** (dwaars geruit), bn.; een -e mantel.
- Schotsch'bont** (geruit en bont gekleurd), bn.; de Holl. jongen draagt een - kieltje. (C. O.); de -e damesmantel van Amelie. (C. O.)
- Schot'schrift** (schimpschrift, brochure), o.-en.
- Schot'wilg** (wilgeboom, dien men kan knotten), m. -wilgen. Zie **Schiet'wilg**.
- Schou'der** (lichaamsdeel), m. -s of -en; hoog in de -s zijn; breede -s; fig. iets op zijn - laden, torsen, den last er van op zich nemen; iemand over den - aanzien, overdwars, met boosheid, minachting.
- Schou'derband** (draagband), m. -banden.
- Schou'derblad** (breed driehoekig plat dekbeen van den rug), o. -bladen.
- Schou'deren** (op den schouder nemen), ik heb geschouderd; het geweer -.
- Schou'dermantel** (warme vrouwenmantel met kap), m. -s. Ook gew.: Schouw'mantel.
- Schout** (voorheen grafelijk beampte, baljuw, rechterlijk ambtenaar), m. -en; -schap (ambt, gebied), o. vero.
- Schout-bij-nacht'** (marine rang onder dien van vice-admiraal), m. schouten-bij-nacht, schout-bij-nachts.
- Schouw** (schoorsteen), v. -en; een bodemlooze ton bedekt de ruwe -. (Tollens); een spiegel, die tegenover de - hing. (Potg.)
- Schouw** (pont, puntschuit, praam), v. -en.
- Schouw** (schouwing, toezicht), v. -en.
- Schouw'burg** (gebouw, waarin tooneelstukken worden opgevoerd), m. -en. Zie **Theater**.
- Schou'wen** (beziën, inspecteeren), ik heb geschouwd; een lijk -, geneeskundig onderzoeken; de dijken -.
- Schouw'plaats** (tooneel), v. -plaatsen.
- Schouw'spel** (belangwekkend voorval), o.-en.
- Schouw'speler** (tooneelspeler), m. -spelers; -speelster, v. Ook: **Acteur'**, -trice.
- Schraag** (draagezel, kruishout), v. schragen.
- Schraag'te** (schaarschte, gebrek), v. gmv. gew.
- Schraal** (karig, mager), bn. en bw.; -tjes, bw.; -heid, v.; -te, v.; -haus (vrek), m. -hanzen.
- Schraap** (het schrapen), v. schrapen.
- Schraap'zucht** (gierigheid), v. gmv.
- Schraap'zuchtig** (vrekkelig, inhuldig), bn. en bw.
- Schrab** (krab, schram, schrap, kras), v. -ben.
- Schrab'ben** (krabben, schrapen), ik heb geschrabd; wortelen -; -ber, m. -s; -ijzer (schraapijzer), o. -s; -mes, o.; -sel, o. gmv.
- Schra'felen** (schrapen), ik heb geschrafeld; de kip schrafelt in het zand, met de pooten krabben; fig. geld schrapen: -aar (gierigaard), m. -s.
- Schra'gen** (ondersteunen, stutten), ik heb geschraagd; -er, m. -s; -ing (hulp), v. -en.
- Schra'len** (het luven van den wind), het heeft geschraald; de wind begint te -.
- Schram** (lichte wona, openrijting, krab), v. -men; -metje, o. -s.
- Schram'men** (licht kwetsen, de huid openrijten), ik heb geschramd.
- Schran'der** (scherpzinnig, snedig, vernuftig), bn. en bw.; -heid, v. gmv.
- Schrank** (schraag), v. -en.
- Schrank** (zes lagen vlas), v. -en. gew.
- Schran'kelbeen** (persoon met lange, kromme beenen), m. en v. -beenen.
- Schran'kelbeenen** (de beenen kruislings over elkaar slaan), ik heb -schrankelbeend.
- Schran'kelen** (scheef zijn), het is geschrankeld; -aar (iem. die scheef loopt), m. -s.
- Schran'ken** (niet haaksch zijn), het is geschrinkt; het kozijn -t; -ing, v. gmv.
- Schran'sen** (smullen, gulzig eten), ik heb

- geschranst; ik breng wat te - (v. Zegg.); -er, m. -s.
- Schrap** (*krab, schram, streep*), v. schrappen.
- Schrap** (*scherp*), bw.; *zich - zetten*, een vasten stand aannemen.
- Schra'pen** (*bijeenhalen, afkrabben, schrappen*), ik heb geschraapt; *wortelen -; geld -; de jeugd kent nog geen -*; bij uitbr.: *lig niet zoo op je viool te -*; -er (*gierigaard*), m. -s.
- Schra'perig** (*gierig*), bn. en bw.; -heid, v.
- Schrap'pen** (*doorhalen*), ik heb geschrap't; *een woord -; een letter -*; -per, m. -s.
- Schrap'pen** (*afkrabben*), ik heb -schrap't; *aardappels -, wortels -*; -per, m. -s; -sel (*schraapsel*), o. gmv.
- Schred** (*schrede*), m. schreden; *hij ging - voor -*.
- Schre'de** (*tred, stap*), v. schreden.
- Schreef** (*streep*), v. schreven; *dat gaat buiten de -*, d. i. te ver; *een -je voor hebben*, d. i. eenig voorrecht hebben.
- Schreef** (*lange, smalle opening*), v. schreven; *de deur staat op een -*.
- Schreep** (*schraal*), bn.; *een - gezicht hebben of zetten*, gew.
- Schreeuw** (*gil, luide roep*), m. -en; *een - geven*.
- Schreeu'wen** (*luidkeels roepen, gillen, schreien*, enz.), ik heb geschreeuwd; -er, m.
- Schreeu'wend** (*huiltierig, lastig*), bn.; *een - kindje*; fig. ijselijk, vreeselijk: *een - onrecht, -e kleuren, bont, scherp*.
- Schreeu'werig**, bn. en bw.; *een - kind, lastig; een -e stem, op -en toon*; -heid, v.
- Schreeuw'leelijk** (*schreeuwbek*), m. en v. -en; *die - van een jongen; wat een - van een haan!*
- Schref'en** (*weenen, huilen*), ik heb geschreid; *dat schreit ten hemel*, d. i. roept om wraak.
- Schre'pel** (*mager, schraal*), bn.; fig. *gierig*.
- Schriel** (*schraal*), bn.; -heid, v.; -igheid, v.
- Schrift** (*de Bijbelboeken*), v. gmv.
- Schrift** (*het geschreevene, ook cahier*), o. -en.
- Schri'f'telijk** (*in schrift*), bn. en bw.; *een -e belofte; - werk; zich - verbinden*.
- Schrift'geleerde** (*bij de Israël. kenner en verklaarder van de boeken van Mozes*), m. -n.
- Schrift'kunde** (*kennis van de H. Schrift*), v.; -dige (*kenner der H. Schrift*), m. -n.
- Schrift'kunde** (*kennis, noodig om uit iemands schrift zijn karakter te bepalen*), v. gmv.; -kundige, m. en v. -n.
- Schriftma'tig** (*overeenkomstig de H. Schrift*), bn.; *een -e belijdenis, -e gevoelens*; -heid, v.
- Schriftuur** (*de H. Schrift, de Bijbelboeken*), v. schrifturen; -lijk, bn. en bw.
- Schrij'beenen** (*loopen met wijduitstaande beenen*), ik heb -schrijbeend.
- Schrij'delings**, bw.; *de metselaar zat - op het dak*. Zie *Schrijlings*.
- Schrij'delingsch** (*met de beenen uitgespreid*), bn.; *in -e houding*.
- Schrij'den** (*met breede stappen loopen*), ik schreed, heb geschreden; -ing, v. gmv.
- Schrij'f'bank**, v. -en; -behoefte, v. mv.
- Schrij'f'machine** (*kunstig uitgedacht toestel om te schrijven*), v. -machines.
- Schrij'lings**, bw.; *het meisje zat - te paard*. Ook: *Schrij'delings*.
- Schrij'n** (*kast, kistje*), o. -en. vero.
- Schrij'nen** (*afschaven van de opperhuid; branden van wonden*), het heeft geschrijnd; *ik heb mijn teenen geschrijnd; een -de wonde*; *het was een -d pijnlijke herinnering; het licht schrijnt mijn zieke oogen*; -ing, v. -en.
- Schrijn'werker** (*kastenmaker*), m. -s.
- Schrij'ven** (*letters schrijven*), ik schreef, heb geschreven; -er, m. -s; -erij, v. -en.
- Schrij'ven** (*opstellen*), ik heb -schreven; *een brief -, een opstel -, verzen -*.
- Schrij'ver** (*klerk; letterkundige*), m. -s; *hij is - op dat kantoor; de -s der 17e eeuw*.
- Schrij'vers**, m. mv.; *de H. -, de gewijde -*, nl. de Kerkvaders.
- Schrij'versbent** (*kleinacht. een of andere club van schrijvers*), v.; *hij behoort tot die -*.
- Schrik** (*ontsteltens*), m. schrikken.
- Schrikba'rend** (*verschrikkelijk, ijselijk*), bn.; *tot onze -e verueling*. (C. O.).
- Schrik'beeld** (*akelige voorstelling*), o. -en.
- Schrik'bewind**, o.; *het - van Robespierre*, d. i. diens wreede, tyrannieke regeering; terrorisme.
- Schrik'keldag** (*de dag tusschen 23 en 24 Febr. in een schrikkeljaar*), m. -dagen.
- Schrik'kelijk** (*schrik aanjagend*), bn. en bw.; *een - onweer; hij verteert - veel geld; 't was - ruw en koud*. (Tollens), erg.
- Schrik'keljaar** (*jaar met een schrikkeljaar er in*), o. -jaren; *1900 was geen -*.
- Schrik'kelmaand** (*Februari*), v. -maanden.
- Schrik'ken** (*doen schrikken*), ik heb geschrikt; *de jongen schrikte het paard; wat schrikte ik hem!*
- Schrik'ken** (*met schrik vervuld worden, ijzen*), ik schrok, ben -schrokken (geschrikt); *wat schrok (schrikte) ik bij dat schot!*
- Schril** (*schraal, schel, scherp*), bn.; *een -le stem, -le tonen*; fig. *met -le kleuren iets afschilderen*.
- Schrobbeeren** (*iemand scherp berispen of iets verwijten*).
- Schrobbee'ring** (*scherpe berisping*), v. -en.
- Schrob'ben** (*den vloer reinigen*), ik heb geschrobd; -er (*werktuig*), m. -s; -ing, v.
- Schrob'net** (*sleeppnet*), o. -netten.
- Schrob'zaag** (*smalle handzaag*), v. -zagen.
- Schroef** (*cilindervormig stuk hout of metaal omgeven door een spiraallijn*), v. schroeven.
- Schroef** (*achter onder aan een stoomschip aangebracht werktuig, waardoor het schip wordt voortgedreven*), v. schroeven.
- Schroef'bank** (*werkbank van timmerman of smid met een werktuig, tusschen de klauwen waarvan een te bewerken voorwerp kan worden vastgeklemd*), v. -banken.
- Schroef'boor** (*werktuig om schroefmoeren te maken*), v. -boren.
- Schroef'boot** (*stoomboot, die door een schroef wordt voortbewogen*), v. -booten.
- Schroef'draad** (*de spiraallijn, welke om de schroef loopt*), m. -draden.
- Schroef'flesch** (*reisflesch met schroefsluiting*), v. -flesschen.
- Schroef'lijn**, v. -en. Zie **Schroef'draad**.
- Schroef'moer** (*houten of metalen schijfje, dat om de schroef stuit en waarmede men deze aandraait*), v. -moeren.
- Schroef'molen** (*tonmolen, om water al draaiende op te voeren*), m. -molens; *de - is een uitvinding van Archimedes (287-212 v. C. te Syracuse)*.
- Schroef'ring** (*schroef met een oogje of ring aan het bovendeinde*), m. -ringen.
- Schroefs'gewijs**, -gewijze, -wijs, -wijze (*op de manier van een schroef*), bw.
- Schroef'sleutel** (*Engelsche sleutel om*

- schroefmoeren aan te draaien*), m. - sleutels.  
**Schroef'spil** (de eigentlijke schroef of vaarschroef), v. - spullen.  
**Schroef'stoomboot**, v. - booten. Zie: **Schroef'boot**.  
**Schroef'tang** (tang om schroeven van gaspijpen aan of los te draaien), v. - tangen.  
**Schroef'winding** (schroefdraad of -lijn), v. - windingen.  
**Schroef'en** (zengen), ik heb geschroeid; -er, m. -s; -ijzer, o. -s; -ing, v. -en; -sel, o.  
**Schroef'vedraaier** (werktuig om een schroef aan en los te draaien), m. - draaiers.  
**Schroef'ven** (een schroef aandraaien), ik heb geschroefd; een plank vaster - een kist dicht -.  
**Schrok** (vraat; fig. gierigaard), m. - ken.  
**Schro'ken** (zengen, schroeien), ik heb en het is geschroekt. vero.; de huid, het vel -.  
**Schrok'ken** (gulzig stikken), ik heb geschrokt; -ker, m. -s.  
**Schrok'kig** (gulzig), bn. en bw.; -heid, v.  
**Schro'len** (knorren, morren, vitten), ik heb geschrold; hij schroolt op het dorpsbestuur.  
**Schro'melijk** (vreeselijk), bn. en bw.; -heid, v.  
**Schro'men** (duchten, vreezen), ik heb geschroomd.  
**Schromp'pel** (rimpel), v. -s.  
**Schromp'pelig** (rimpelig), bn.; een - bestje.  
**Schrood'beitel** (werktuig om ijzer te kappen), m. -s; -ijzer, o. -s.  
**Schroof'en** (snijden, hakken, snoeien), ik heb -schrooid.  
**Schroof'er** (schroodijzer, blokbeitel), m. -s.  
**Schroom** (angst, vrees), m. gmv.  
**Schroomhar'tig** (bang, lafhartig), bn. en bw.; -heid, v. gmv.  
**Schroomval'lig** (bevreesd), bn. en bw.; -heid, v. gmv. Zie **Angstval'lig**.  
**Schroot** (brokjes gekapt ijzer), o. gmv.  
**Schrot** (een aantal kleine voorwerpen), o. gmv.; - van appels.  
**Schro'ten** (in stukken kappen), ik schrootte, heb -schroot.  
**Schub, schub'be** (dekplaatje b.v. bij visschen), v. schubben; -betje, o. -s.  
**Schub'ben** (ontdoen van de schubben), ik heb geschubd; een visch -.  
**Schub'dier** (tandeloos zoogdier met dakpanvormig gelegen schubben), o. -dieren; het -leeft in Azië en Afrika.  
**Schub'visch** (visch met schubben), m. -visschen.  
**Schucht'er** (bedeesd, schroomvallig), bn. en bw.; een -meisje; -heid, v. gmv.  
**Schud'de** (landlooper, schavuit), m. -n. vero.  
**Schud'debol** (oude knikkebol), m. en v. -bollen.  
**Schud'debollen** (met het hoofd schudden), ik heb -schuddebald; - van lachen.  
**Schud'den** (heen en weer bewegen), ik heb geschud; -der, m. -s; -ding, v. -en.  
**Schui'er** (borstel, kleerborstel), m. -s.  
**Schui'eren** (met den borstel reinigen), ik heb geschuierd; -aar, m. -s; -ing, v. -en.  
**Schui'f** (lade), v. schuiven; -je (laatje), o. -s.  
**Schui'f** (grendel, deurknip), v. schuiven.  
**Schui'fje** (R. K. schuifplankje in den biechtstoel), o. -s; het -krijgen, doorgezonden worden zonder absolutie.  
**Schui'felaar** (klaplooper, panlikker), m. -laren of -s; -ster, v. -s.  
**Schui'felen** (blazen, sissen als een slang), ik heb geschuifeld; -ing, v. -en.
- Schui'felen** (schuifelend bewegen), ik heb geschuifeld; de voeten -den, alsof twee menschen worstelden; jongen, zit zoo niet te -.  
**Schui'f'trompet** (trompet met beweegbaar schuifdeel), v. -trompetten. Ook: **Trombo'ne**.  
**Schui'f'uil** (een soort van grooten uil), m. -uilen; de -knert in 't groen. (Staring.)  
**Schui'len** (zich verbergen), ik school, heb en ben gescholen; ook: ik heb en ben geschuld; onder een poort - voor den regen, zich schuttend verbergen; waar mag de man toch -? d. i. zich ophouden; hier schuillt iets achter, er is eenig geheim, het is niet pluis; er schuilt een adder onder of in 't gras, er is groot gevaar onder of in verborgen.  
**Schui'leviukje** (kinderspel, verstopper'tje), o. gmv.; -spelen.  
**Schui'lgaan** (zich verbergen), het ging -, is -gegaan; de zon ging schuul achter donkere wolken.  
**Schui'lhoek** (verborgen plaats), m. -hoeken.  
**Schui'lhouden** (zich), ik hield mij -, heb mij -gehouden; d. i. zich verborgen houden.  
**Schui'l'naam** (moderne term voor pseudoniem), m. -namen; Hildebrand was de - van Nicolaas Beets.  
**Schui'lplaats** (veilige plaats), v. -plaatsen.  
**Schuim** (bruis), o. gmv.; het -der zee; fig. - van volk, gemeen volk.  
**Schuim'bekken** (schuim op den mond hebben), ik heb geschuimbekt; - van woede.  
**Schuim'blad** (schuimkruid, koekoeksbloem), o. gmv.  
**Schui'men** (ontdoen van schuim, zuiveren), ik heb geschuimd; ik moet de soep nog -.  
**Schui'men** (schuim opwerpen), het heeft geschuimd; de soep begint te -; dit bier wil niet -; een -de waterval; fig. op zee -, zeeroof plegen.  
**Schui'mend** (schuim opwerpend of voortbrengend), bn.; de -e golven, de -e champagne.  
**Schui'mer** (klaplooper, zeeroover), m. -s.  
**Schuim'looper** (tafelschuimer), m. -loopers.  
**Schuim'pje** (gebakje), o. -s.  
**Schuim'spaan** (houten schuimlepel), v. -spanen.  
**Schuin** (scheef, dwars), bn. en bw.; -schrift, een -e lijn, in -e richting; het licht valt hier - in; hij woont hier - over; fig. het gaat daar - toe, verkeerd; een -e aardigheid, een dubbelzinnige zet; een - heer, zonderling, vreemd, doordraaierig.  
**Schui'men** (schuin maken), ik heb geschuind.  
**Schuins**, bw.; hier - over woonde William. (C. O.).  
**Schuinsch**, bn.; in -e richting; -heid, v.  
**Schuin'schrift** (het gewone schrift als tegenstelling v. h. steilschrift), o. gmv.  
**Schuin'te** (helling), v. -n; de - van een heuvel. (Staring.)  
**Schui't** (vaartuig), v. -en; een trek-, een modder-, per - gaan of komen; een - turf, zand, hooi; zegsw. hij komt al in mijn -, hij wordt het met mij eens.  
**Schui'tevoerder** (schipper op een lichter), m. -s; -vracht (lading), v. -en.  
**Schui'ven** (langs den grond duwen), ik schoof, heb geschoven; -er, m. -s.  
**Schui'vuit** (een soort van grooten uil), m. -en. Zie **Schui'f'uil**.  
**Schuld** (wat men te betalen of goed te maken heeft), v. -en; fig. oorzaak, aanleiding.

- Schuld/belijdenis** (R. K. belijdenis der zonden), v. -sen. Zie **Confiteor**.
- Schuldloos** (zonder schuld, niets misdreven hebbende), bn. en bw.; -heid, v. gmv.
- Schuldenaar** (die iets schuldig is), m. -s, -naren; -nares', v. -sen.
- Schuldig** (verplicht, gehouden), bn. en bw.; iemand de -e eer bewijzen.
- Schuldig** (misdadig, strafbaar), bn.; iemand - verklaren.
- Schuldige** (iemand die schuldig is), m. en v. -n; de - zal gestraft worden.
- Schulp** (huis v. e. schaaldier), v. -en; zegsw. in zijn - kruipen, bang worden. Ook: **Schelp**.
- Schulper** (pompboor), m. -s.
- Schulp/zaag** (grootte spanzaag), v. -zagen.
- Schun'ig** (ver van net, verwaarloosd, haveloos), bn. en bw.; de -e herberg van het stadje voert den weidschen naam van *Hotel Royal*; de man ziet er - uit.
- Schu'ren** (in de schuur brengen), ik heb geschuurd; het koren -.
- Schu'ren** (blank wrijven, gladmaken), ik heb geschuurd; **schuur'sel**, o. gmv.
- Schurft** (huidziekte), v. en o. gmv.
- Schurft** (schurftig), bn.; een - schaap; -heid, v. gmv.
- Schurftig**, bn.; een - schaap; fig. netelig, lastig; een -e rechtszaak.
- Schuringsgeluid** (spraak. ruischingsgeluid), o. -geluiden.
- Schurk** (schelm, bedrieger), m. -en.
- Schurk** (wrijfpaal voor het vee), m. -en.
- Schurk'achtig** (gemeen, laag), bn. en bw.; -heid, v. gmv.
- Schur'ken** (zich wrijven), ik heb mij geschurkt.
- Schur'kenstreek** (schurkachtige daad), m. -streken; -stuk, o. -ken; -werk, o. gmv.
- Schurkerij** (schelmerij), v. -en.
- Schut** (geschut), o. gmv. vero.
- Schut** (scherm, beschot, houten wand), o. -ten.
- Schutblad** (onbedrukt blad voor en achter in een boek, ook dekblad), o. -bladen.
- Schutkolk** (ruimte tusschen twee paar sluisdeuren), v. -kolken.
- Schuts** (bescherming), v. gmv.; vroeg Spanje om - aan een Engelsche ree! (1639).
- Schuts/brief** (handvest, brief van vrijgeleide, octrooi), m. -brieven.
- Schuts'sel** (schut, bescherming), o. -s.
- Schuts'engel** (beschermengel), m. -en; -god, m. -en; -godin, v. -nen; -heer, m. -en; -heilige (patroon), m. en v. -en.
- Schut'sluis** (waterkeering; sluis, dienend om schepen van den eenen waterspiegel over te brengen op den anderen), v. -sluizen; de Zuid-Willemsvaart heeft tal van -sluizen; het kanaal Maastricht-Luik heeft een dubbele - bij Visé.
- Schuts/patroon** (gildeheilige), m. -patronen; St. Servatius is de - der wevers; -patrones', v. -sen.
- Schuts/vrouw** (schutpatrones), v. -vrouwen.
- Schut'ten** (opsluiten, in een afgesloten ruimte brengen), ik heb -schut; een loslopend stuk vee -, een paard -.
- Schut'ten** (tegenhouden, verhinderen, beletten, afueren), ik heb -schut; hij schut vergeefs zich zelven moe, die - wil den starken vliet. (Vondel); Dutter ... sprak mooi Heintje, dutter, wacht, dat mot ik - (Huygens); het water met dijken -.
- Schut'ten** (schipperst. een schip in de schut-
- kolk doen gaan; het schip in een sluis laten), ik heb -schut; een schip -.
- Schut'ter** (lid der burgerwacht), m. -s.
- Schut'teren** (exercereen als schut'ter), ik heb -schutterd.
- Schut'teren** (knoeien, poedelen bij een examen), ik heb -schutterd, spreekt.
- Schut'terig** (erg druk en onhandig, zenuwachtig), bn. en bw.; de -e heer Bruis. (C. O.); het vogeltje vloog - heen en weer; -heid (onhandigheid), v. gmv.
- Schutterij** (gewapende burgerwacht), v. -en.
- Schut'ting** (planken omheining), v. -en; -inkje, o. -s.
- Schuur** (bergplaats), v. schuren; een turf-, een koren-, een hout-, enz.
- Schuur/paal** (wrijfpaal voor het vee, schurkpaal in de wei), m. -palen.
- Schuw** (beangst), bn. en bw.; een -e haas, bevreesd, angstig; -rondzien; -heid, v. gmv.
- Schu'wen** (vermijden), ik heb geschuwd; het kwaad -, de naaste gelegenheid tot zonde -; een besmet huis -.
- Schwadronneeren** (fig. pochen, zwetsen), ik heb -schwadronneerd; -der, m. -s.
- Sciëntifiek** (wetenschappelijk), bn. Lees: si-en.
- Sciop'ticon** (tooverlantaarn met versterkte lens), m. -s. (sci = si)
- Scou'to**, ook **Discou'to** (korting), o. -'s.
- Scorbut**, -buut' (scheurbuik), o. gmv.
- Scorbutiek'** (geplaagd met scheurbuik), bn.
- Scratch** (sport. streep, krap, beginlijn, meet, lees: skrets), v. -es.
- Scri'ba** (schrijver, geheimschrijver, secretaris), m. -'s. (sc = sk)
- Scribent'** (schrijver, veelschrijver, prulschrijver), m. -en. (sc = sk)
- Seru'pel** (medicinaal gewicht van  $\frac{1}{3}$  drachme of  $\pm 1,3$  gram), o. -s. (sc = sk)
- Scrupu'le** (bezwaar, angst van het geweten), v. -s; -s maken. (sc = sk)
- Scrupuleus'** (nauwgezet van geweten, te zwaar tillend), bn. (sc = sk)
- Scrutineeren** (uitvorschen, doorgronden; fig. stemmen opnemen of inzamelen).
- Seruti'nium** (stemopneming, stemming; pauskeuze bij middel van stembiljetten), o. -s: het - geschiedt in een op een altaar geplaatsten kelk. (sc = sk)
- Sculp'sit** (hij heeft het gegraveerd). Zie **Sc**.
- Sculptuur'** (beeldhouwkunde, -sijkunst; beeld- en snijwerk), v. gmv. (sc = sk)
- Seyl'la** (klip in de straat van Messint aan de Italiaansche kust), v.; van -, lees Silla, in Charybdis, lees Karibdis, komen, van kwaad tot erger vervallen.
- Séance** (zitting, vergadering), v. -s; een - geven.
- Se'bah** (Java. maand-vergadering van den Resident of Assistent-Resident met de hoofden der afdeeling), v. -'s.
- Sec** (zware wijn uit gedroogde druiven), v.; Madera -. Zie **Sek**.
- Se'cans** (meetk. snijlijn), v. secanten.
- Secluedeeren** (uitsluiten, afzonderen).
- Seclu'sie** (uitsluiting), v. gmv.; gesch. acte van - (4 Mei 1654).
- Secondair'** (ondergeschikt, afhankelijk), bn.; dat alles is van - belang, minder. (ai = è)
- Secondant'** (helper, bijzonder in een tweegevecht; onderwijzer aan een instituut of kostschool), m. -en.
- Secondan'te** (onderwijzeres), v. -s.

**Secon'de, secun'de** ( $\frac{1}{60}$  minuut; meetk. teeken, nl. "i"), v. —n.  
**Secondeeren** (bijstaan, helpen, begeleiden).  
**Secon'deslinger** (nat. slinger, waarvan elke schommeling juist ééne seconde duurt), m. —s.  
**Secon'dewijzer** (zeer klein, derde wijzertje, dat de seconden aangeeft), m. —wijzers.  
**Secun'do** (muz. tweede stem), v. gmv.  
**Secun'do** (ten tweede), bw. Ook: **Secun'do**.  
**Secreet** (geheim; bestekamer), o. —creten.  
**Secretaire** (schrijftafel of -kast; ook bekend stuk huisraad met bovenlade), v. —s. (ai = è).  
**Secretares'se** (vrouwelijke secretaris), v. —n.  
**Secretariaat** (ambt van secretaris), o. —aten.  
**Secretarie** (bureau van den secretaris), v. —ën.  
**Secretaris** (geheimschrijver, griffier, ambtenaar), m. —sen.  
**Secretaris** (een soort van grooten valk met lange veeren aan het achterhoofd), m. —sen.  
**Secta'ris** (volgeling eener sekte, afvallige), m. —sen.  
**Sec'tie** (insnijding, afdeling), v. —s, —tiën.  
**Sec'tie** (mil. helft van een peleton), v. —s; —commandant (mil. onderofficier), m. —en.  
**Sec'tor** (gedeelte v. e. cirkel begrepen tusschen twee stralen en een boog), m. —s, —to'ren.  
**Seculair** (tijdelijk, niet-geestelijk), bn. (ai = è).  
**Seculariseeren** (wereldlijk maken, geestelijke gestichten of goederen verkoopen).  
**Seculieren** (R. K. geestelijken, die niet tot eenige orde behooren; wereldlijke geestelijken), m. mv. Zie **Regulieren**.  
**Secun'da** (muz. de tweede toon na den grondtoon), v. —'s. Ook: **Secun'do**.  
**Secundeeren** (helpen, bijstaan). Ook: **Secondeeren**.  
**Secun'do** (ten tweede), bw. Ook: **Secun'do**.  
**Secureeren** (verzekeren, in veiligheid stellen).  
**Securiteit** (zekerheid, onderpand, veiligheid), v. gmv.  
**Secuur** (zeker, nauwkeurig, vast), bn.; hij is een Jantje —, een al te nauwgezet mensch. Ook: **Sekuur**.  
**Sedentair** (zittend), bn.; een — leven. (ai = è).  
**Sedert**, vz.: hij is vertrokken — veertien dagen, — gisteren; vgw.: hij is gezond, — hij hier woont; bw.: En — ving haar lijden aan. (De Genest.).  
**Sed'se** (zetel, woonplaats), m.; — apostolica, pauselijke stoel.  
**Sediment** (bezinksel, grondsoep, droesem), o. —en.  
**Sedimentair** (bezonken), bn.; —e gebergten.  
**Seditie** (oproer, muiterij, rustverstoring), v. —tiën, —ties. (t = ts).  
**Seditieus** (oproerig, miltziek, woelig), bn.  
**Seduc'tie** (verleiding, vertokking), v. gmv.  
**Seduisant** (verleidelijk, verlokking), bn. (s = z).  
**Sef'fens** (dadelijk, terstond), bw. vero.; ik zal — komen.  
**Segment** (afsnijding; meetk. gedeelte van een cirkel begrepen tusschen een koorde en een boog), o. —en.  
**Seg'no (dal)** (muz. naam v. h. teeken §. d. i. van voren af weder te beginnen), o. Zie **D. S.**  
**Segrijn** (fijn gekorrelt leder, sagrijn), o. —en. Zie **Chagrijn**.  
**Segrijnen** (van segrijnleer gemaakt), bn.; een — boekband.  
**Seigneur** (adellijk heer), m. —s; grand —, groote hans; zegsw. den grand — spelen, den gebraden haan uithangen. (gn = nj).  
**Seigneurie** (adellijk goed), v. —rieën. (gn = nj).

**Sein** (een teeken, signaal), o. —en.  
**Sein'boek** (scheepst. atlas met seinafbeeldingen), o. —boeken.  
**Seinen**, ik heb geseind; wij zullen hem het nieuws —, d. i. telegrafeeren; —er (iemand die seint), m. —s.  
**Sein'fluit** (fluitje tot het geven van een sein), v. —fluiten; —gever (persoon, die seinen geeft; ook onderdeel van een telegraaf), m. —s; —huisje (wachthuisje van den seingever), o. —s; —hoorn, —horen (hoorn om te seinen), m. —s; —ing (het geven van seinen), v. gmv.; —inrichting, v. gmv.; —korf (aan een koord hangende korf, waarmee men kan seinen door hem op of neer te trekken), m. —korven; —lantaarn, —lantaren (lantaren met verschillende glazen, rood b.v. seint onveilig), v. —s; —licht (verschillend gekleurd licht om seinen te geven), o. —en; —ontvanger (onderdeel van een telegraaftoestel), m. —s; —paal (paal als bij stations met beweegbare armen, 's avonds met verschillend licht), m. —palen; —post (standplaats voor een seiner), m. —en; —rak'ket' (scheepst. vuurpijl tot het geven van een of ander sein), o. —raketten.  
**Sein'register** (register met geheimschrift tot het geven van seinen), o. —s; —schip (vaartuig, vanwaar seinen worden gegeven), o. —schepen; —shot (het schieten met kanon of vuurpijl), o. —schoten; —sleutel (onderdeel van een telegraaftoestel), m. —s; —spiegel (zie Heliograaf), m. —s; —teeken (afgesproken teeken, waarmee iets geseind wordt), o. —s; —toestel (inrichting tot het geven van seinen), m. en o. —toestellen; —toren (in oude dagen, een toren van welks hoogte seinen werden gegeven a. e. volgenden toren, enz.), m. —s; —touw (scheepst.), o. —en; —vlag, v. —vlaggen; —vuur (vuurbaak op een hoogte of langs de kust, waarmee een afgesproken sein wordt gegeven), o. —vuren; —vuurpijl (scheepst.), m. —pijlen; —wachter (spoorwegwachter in het seinhuisje), m. —s; —wijzer (op den spoorweg, toestel tot het geven van seinen), m. —s; —wimpel (seinvlag), m. —s.  
**Seismograaf** (toestel tot het waarnemen van aardbevingen), m. —grafen. Ook: **Sis**—.  
**Seismomet'er** (toestel ter bepaling van de richting en grootte der krachten, die een aardbeving veroorzaken), m. —s; de aanhoudende slingeren der —s wezen op het bestaan van schokken. Ook: **Sis**—.  
**Seizen** (scheepst. aangrijpen, vatten; een kabel met dunne touwen vaststijven), ik heb geseind.  
**Seizings** (scheepst. touwtjes, die in twee rijen onder elkander aan de voorste helft van het zeil in de gaten hangen en dienen bij het maken van een reef, sjortouwen), v. mv.  
**Seizoen** (jaargetij), o. —en; fig. gepaste tijd.  
**Sejour** (verblijf), o. gmv. Lees: se-zjoer'.  
**Sejourneeren** (verblijven, een tijdlang wonen).  
**Sek** (zware zoete wijn der Canarische eilanden), v. gmv. Zie **Sec**.  
**Sekreet** (privaat), o. sekreten. Ook: **Secreet**.  
**Sek'se** (kunne, geslacht), v. —n; de schoone —.  
**Sek'te** (geloofspartij buiten de R. K. Kerk), v. sekten.  
**Sek'tegeest** (ijver van een geestdrijver), m. gmv.; —maker (scheurmaker), m. —s; —school (school door een sekte opgericht en onderhouden), v. —scholen.

- Sek'tenhaat** (onderlinge haat der geloofs-partijen), m. gmv.
- Sekuur** (zeker, precies, nauwgezet), bn.; een -ventje. Ook: **Secuur**.
- sel** (achtervoegsel), b.v. *deksel, stijf-sel, blauw-sel*, d. i. het middel; *bak-sel, zaagsel, brouw-sel*, d. i. het voortbrengsel.
- Se'la, se'lah** (woord, dat in de psalmen voorkomt en „rust“ beteekent; anderen meenen = *da capo*), o. en v. -s. Ook: uitroepingsteeken.
- Sel'derij** (gekweekte groente), v. gmv. Lees: *sel'derie*.
- Seldremment'** (drommels, wel verdord), tw.
- Select'** (uitgelezen, uitverkoren), bn. (c = k)
- Select'a** (keur, bloemlezing), v. -s.
- Select'ie** (keur, verkiezing), v. -s, -tiën.
- Sel'ne** (de maangodin, de maan), v. gmv.
- Seleniet'** (maanbewoner), m. en v. -en.
- Selenograaf'** (maanbeschrijver), m. -grafen.
- Sel'vas** (dichte wouden aan de Amazone in Z.-Amerika), v. mv.
- Semaphoor'**, m.; -**pho're** (d. i. teekendrager, optische telegraaf aan het strand), v. -phoren; men vindt de - ook bij drukke stations voor kleursignalen bij avond. (ph = f)
- Semasiologie'** (spraak. betekenisleer), v. gmv. Ook: *Semantiek*.
- Semasiolo'gisch** (volgens de betekenisleer), bn.; een -e regel is deze: het verband waarin een woord voorkomt bepaalt zijn beteekenis.
- Sem'bah** (Mal. beleefdheidsbuijing), v. -s.
- Semester** (halfjaar, zes maanden), o. -s.
- Semestraal'** (halfjaarlijksch), bn.
- Se'mi** (half), bn.; -**arts** (iemand die slechts het eerste deel v. h. artsexamen heeft afgelegd).
- Semie'ten** (afstammelingen van Sem), m. mv. De Israëlieten zijn -.
- Semina'rie**, o. -s, -riën. Zie **Semina'rium**.
- Seminarist'** (kweekeling van een semina-rium), m. -en.
- Semina'rium** (kweekschool in ons land voor toekomstige godsdienstleeraars of R. K. priesters), o. -s, -naria.
- Semi'fisch**, bn.; -e talen, als Hebreeuwsch, Arabisch, enz. Zie *Semiet*.
- Sem'per** (altijd), bw.; -*crescendo*, altijd wassende; - *idem*, altijd dezelfde; -*florens*, altijd bloeiend; -*virens*, altijd groenend.
- Sem'pre** (muz. altijd, steeds), bw.
- Senaat'** (de raad der ouden, hooge raadsvergadering; Eerste Kamer), m. senaten.
- Sena'tor** (raadsheer), m. -s, -to'ren. Ook: *Senateur*.
- Sena'tor** (oudere in rang), m. -to'ren; de -to'ren, die hem ontgroend hebben. (C. O.)
- Sena'tus-consult'** (raadsbesluit, decreet), o. -consulten.
- Se'neblad** (afdrijvend geneesmiddel), o. -bladen, -bladeren, -blaren. Volkst. zenuwbladen.
- Se'neplant** (geneeskrachtige plant in de Levant), v. -planten. Ook: *Senestruik*.
- Se'nestruik** (senil- of senepplant), m. -en.
- Seniel', senil'**, v. Zie **Senil'boom**.
- Senil'boom** (linzeboom), m. -boomen.
- Se'nior** (de oudere, oudste), bn. Zie **Sen.** of **Sr.**
- Senioraat'** (recht van erfopvolging door den oudste; majoraat), o. -raten.
- Sen'nen** (Zwitserse Alpenherders), m. mv.
- Senn'hut** (zomerhut van den herder op de hooge Alpen), v. -hutten.
- Sensa'tie** (gewaarwording, gevoel; beweging, gisting, geruisch), v. -s, -tiën; -**bericht** (dat nl. opzien verwekt), o. -en. (t = ts)
- Sensationeel'** (wat sensatie maakt), bn.; een -succes. (t = s)
- Sensi'bel** (gevoelig, teer; erkentelijk, dankbaar), bn.
- Sensibiliteit'** (gevoeligheid), v. gmv.
- Sensitief'** (zinnelijk, vatbaar voor indrukken), bn.
- Sensitivisme** (letterkundige richting, zeker stelsel van romanschrijven), o. gmv.
- Sensitiviteit'** (fijngevoeligheid), v. gmv.; de -dezer eeuw beeldt zich uit in onze romans.
- Sensualis'me** (leer dergenen, die niets aannemen dan wat door de zinnen wordt waargenomen), o. gmv.
- Sensualist'** (aanhanger van het sensualisme; zinnelijk mensch), m. -en.
- Sensualiteit'** (zinnelijkheid), v. gmv.
- Sensueel'** (zinnelijk, wellustig), bn. en bw.
- Senten'tie** (uitspraak, zin- of zedenspreuk, korte gedachte; ook: rechterlijke uitspraak, vonnis), v. -tiën, -ties. (tie = sie)
- Sententius'** (zin- of leerrijk, kernspreukig, vol schoone gedachten), bn. (ti = si)
- Sen'timent** (gevoelen, denkwijz, gedachte; oordeel, neiging), o. -en.
- Sentimentaliteit'**, v.; -**teel'heid** (overgevoeligheid), v. gmv.
- Sentimenteel'** (overdreven en belachelijk gevoelig), bn. en bw.: *Gij zijt te - in het kiezen van zijn pet.* (C. O.); *Nicht Jansjeroemt op -en toon de schoonheden der natuur.* (Koetsveld).
- Separaat'** (afgezonderd, gescheiden), bn.
- Separa'bel** (scheidbaar, ontbindbaar), bn.
- Separa'tie** (scheiding), v. -s, -tiën. (t = ts)
- Separatis'me** (zucht tot afzondering in zake van godsdienst of staatkunde), o. gmv.
- Separatist'** (afgescheidene), m. en v. -en.
- Separatist'isch** (op de wijze der afgescheidenen, het separatisme bevorderend), bn.
- Separa'tor** (deel eener stoommachine, afscheider van natten stoom), m. -s.
- Separeeren** (afzonderen, scheiden).
- Se'pia** (de inktvisch), v. -s, ook: (het bruine sap uit de blaas van den inktvisch; bruine tint), v. gmv.
- Septem'ber** (herfstmaand), m.
- Septennaal'** (zevenjarig), bn.
- Septennaat'** (regeeringstijdperk van zeven jaar), o. -naten.
- Septentrionaal'** (noordelijk), bn. (en = an)
- Septet'** (muz. zevenstemmig stuk), o. septetten.
- Septi'ma, septi'me** (muz. zevende toon, interval van zeven toontrappen), v. -s, -n.
- Septuagesima** (de 9e Zondag of de 70e dag voor Paschen), v.
- Septuagin'ta** (de 70 overzetters v. h. Oude Testament in het Grieksch), v. mv.
- Sep'tuor**, o. -s. Zie **Septet'**.
- Seques'ter** (rechterlijk beslag, arrest), o. gmv.
- Sequestreeren** (beslag leggen op). (qu = kw)
- Se'raf** (engel van den eersten rang om Gods troon), m. -s; de - buigt voor U. (Feith).
- Serafijn'** (seraf), m. -en; de orde der -en.
- Serafi'ne** (klein huisorgel), v. -s; -**orgel**, o.
- Serail'** (paleis van den Turkschen keizer; ook: woning der vrouwen van een Turkschen groote; harem), o. -s.
- Serena'de** (avond- of nachtmuziek, vocale of instrumentale eermuziek bij avond), v. -s. Zie **Auba'de**.
- Serenis'sima** (doorluchtige titel eener regeerende vorstin), v.

- Serenis'simus** (doorluchtige titel van een regeerenden vorst), m.
- Ser'ge, sar'ge** (lichte gekeperde wollen stof), v. gmv.: een - rok, een jak v. - (Polg.). (g = z)
- Sergeant'** (ouderofficier), m. -s. (ge = z)
- Sergeant-majoor'**, m. -majours. (ge = z)
- Sergeants'strepen**, v. mv. (ge = z)
- Seriant'** (schildknaap, edele wapendenaar), m. -en. vero.
- Ser'rie** (reeks, rij, orde), v. seriën, series.
- Serieus'** (ernstig, plechtig, gewichtig), bn. en bw.
- Sering', syring'** (bloem), v. -ringen.
- Serin'gebloesem**, m. -bloesems; -boom, m. -en; -struik, m. -en.
- Sermoen'** (predikatie, preek), o. -en; het eerste en tweede - van pater Brom. (v. Zegg.)
- Ser'ro** (Ind. vaste fuik, staketsel van bamboe in den vorm eener V), v. -'s
- Seroe'toe** (Mal. inlandsche sigaar), v. -s.
- Serp'peling** (zekere zoetwatervisch), m. -en.
- Serpent'** (slang, ook: zeker slangvormig houten blaasinstrument), o. -en. Fig. booze vrouw.
- Serpent'** (de naam des duivels, die Eva verleidde), o.; het booze -.
- Serpent'** (booze vrouw), v. -en. Zie **Hel'le-veeg**.
- Serpent'ig** (als een slang; boos, vinnig), bn.
- Serpentijn'** (krijgsw. oud lang stuk geschut, veldslang), v. -en.
- Serpentijn'steen** (slangensteen, slangswijze geulekte talksteen), o. gmv. Ook: **Serpentijn'**.
- Serpenti'ne** (zeer lange opgerolde papierstrook, waarmee bij vroolijke feesten, b.v. op vastenavond de feestvierders elkaar werpen), v. -s.
- Ser're** (broekas, -huis), v. -s.
- Ser'rum** (bloedwater of -wei van een dier, dat men legen een besmettelijke ziekte met smetstof heeft ingeënt, als behoed- of geneesmiddel, b.v. iemand met serum inspuiten, die door een dollen hond gebeten is), o. -s.
- Serval'** (tijgerkat), m. -s.
- Servet'** (tafeldoek), o. -ten; -band, m. -en; -goed (linnen pellen-goed), o.; -mand, v. -en; -ring, m. -en.
- Servi'ce** (dienst, bediening), v. gmv.
- Serviel'** (slaafsch, laag, kruipend), bn. en bw.
- Servies'** (theegoed, koffiegoed), o. serviezen; ook: een volledig eet-, een porseleinen -.
- Servillis'me** (slaafschheid, kruipertij), o. gmv.
- Servillitelt'** (slaafschheid, kruipertij), v. gmv.
- Serv'ing** (scheepst. omkleedend touwwerk), v. -s.
- Serviteur'** (dienaar, bediende; fig. diepe buiging), m. -s.
- Servituut'** (erf- of leendienst; bezwaar, last, b.v.: de gedwongenheid, een ander op zijn grond zekere vrijheden toe te staan), o. -tuten.
- Ses'sak** (Java: heining van bamboe), m. -s.
- Ses'sam** (tooverwoord: open u.), bw.
- Ses'sam** (Egyptisch oliezaad), v. gmv.
- Ses'sie** (zitting, gerechtszitting), v. -siën, -s.
- Ses'ter** (jagerst. patrijshond), m. -s.
- Severe** (gestreng, barsch), bn. Ook: **Seveer'**.
- Severiteit'** (ernstigheid; hard-, streng- of scherpheid), v. gmv.
- Sevigné** (haak- of borstspeld v. dames), v. -s.
- Sevres** (Fransch porselein uit de stad van dezen naam bij Parijs), o. gmv.
- Se'wah** (Mal. kromme of gebogen dolk met zeer klein gevest), v. -s.
- Sexage'sima** (R. K. zesde Zondag vóór Paschen), v.
- Sextant'** (hoogtemeter), v. -en. Zie **Oc'tant**.
- Sex'te** (muz. zesde toon v. de klankladder), v.
- Sextet'** (muz. koor van zes zangers of spelers), o. sextetten.
- Sextet'** (dichtk. zes laatste regels van een sonnet met drie rijmklanken), o. sextetten.
- Sexti'ne** (dichtk. verbinding van zes zesregelige rijmstrophes), v. -n.
- Sex'tuplet** (sport. rijwiel voor zes personen, lees: seks'-ti-oe-plet), o. -s.
- Sexueel', sexuaal'** (het geslacht of de geslachtsdrift betreffende), bn.; -e moraal.
- Sfeer** (een bolronde lichaam; de hemel- of wereldbol; de kring, waarbinnen iemands kundigheden of macht zich bepaalt), v. sferen.
- Sfe'risch** (bol- of kogelvormig), bn.; een -e driehoek, bolvormige driehoek.
- Sfero'ide** (afgeplatte bol, omwentelingslichaam, door draaiing van een ellips om haar kleine as), v. -n.
- Sfinx** (myth. fabelachtig monster met het lichaam van een leeuw en de buste van een vrouw, het verbleef op een rots bij Thebe en gaf iederen voorbijtrekkende een raadsel op), v.; de Grieksche - is het beeld van het raadselachtige.
- Sfinx** (bouw. steenen beeld, lichaam van een dier, buste van een mensch, ook: ramskop, in Egypte), v. -en.
- Sforzan'do** (muz. versterkt, sterker), bw.
- Sham'pooien** (iemand bij het kappen het hoofd wrijven en wasschen). (sh = sj)
- Sheik, Sheich**, m. -s. Zie **Sjeik**.
- She'rif** (Engelsche landrechter), m. -s. (sh = sj)
- Sher'ry** (Xereswijn, uit Spanje), m. (sh = sj)
- Shil'ling** (Engelsche en N.-Amer. munt = f 0.60), m. -s. (sh = sj)
- Shi're** (Engelsch graafschap), v. -s. Lees: **sjer**.
- Shir'ting** (katoenen weefsel voor hemden), o. gmv. Lees: **sjur'ting**.
- Shoc'king** (Engelsche uitroep: schokkend, walgelijk, ontzettend), tw.; lees: **sjoek'-kieng**.
- Siameesch'** (uit of van Siam), bn.; de -e tweelingen; fig. twee personen, die steeds bij elkaar zijn.
- Siam'pan** (Chineesch vaarttuig), m. -s.
- Sibe'risch** (uit of van Siberië), bn.; de -e lijster, bij ons zeldzame vogel, de -e spoorweg.
- Sibil', sibil'le, sibyl'le** (oude waarzegster, tooverkol; profetes), v. sibillen.
- Sibillijnsch'** (waarzeggend, profeteerend), bn.; de -e boeken, de -e bladen, bij de oude Romeinen een drietal boeken, gekocht van de sibil van Cumae. Zijn recepten werden als -e bladen op prijs gesteld. (C. O.)
- Sie!** (zoo! dus staat er woordelijk!), tw.
- Sie transit gloria mun'di** (aldus gaat de glorie der wereld voorbij).
- Siccatief'** (verfdrogende olie), o. gmv.
- Sicilia'na** (Siciliaansche dans), v. -'s.
- Sicilia'ne** (dichtk. achtregelig dichtje), v. -n.
- Sid'deraal** (visch in Z.-Am. van ± 1.5 M., die electriche schokken kan geven), m. -alen.
- Sid'deren** (beven, trillen), ik heb gesidderd; -ing (rilling), v. -en; -rog (zie **Sidderaal**), m. -roggen.
- Side'risch, sideraal'** (behoorende tot de sterren), bn.; het -rische jaar, sterrejaar.
- Sie'pel** (ui, ajuin), v. -s. gew.
- Siep'oog** (tranend oog), o. -oogen; (persoon), m. en v. -oogen.
- Sier**, v. gmv.; goede - maken, pret maken, lekker leven.



- Sieraad** (tooi, opschik), o. -raden, -ra'diën; fig. roem, eer: *hij was een - der balie*. Bij dichters ook: *Sieraad*.
- Sieren** (opschikken), ik heb gesierd; -ing, v. -en; -sel, o. -s.
- Sierlijk** (fraai), bn. en bw.; -heid, v. gmv.
- Sierplant** (twin- of kamerplant), v. -planten.
- Sier-ra** (gebergte, bergketen), v. -'s. Lees: *si-er-ra*.
- Sies'ta** (middagslaapje, dutje), v. -'s; een - houden; *Mevrouw Kegge bereidde zich insgelijks tot de -*. (C. O.). Lees: *si-es-ta*.
- Sieur'** (heer; een geringe titel, waarvan zich in de 18e eeuw de meerderen jegens de minderen bedienden), m. -s. Lees: *si-eur'*.
- Siffleren** (fluiten, uitfluiten, uitjouwen).
- Sifflour'** (uitfluter, fig. bespouter), m. -s.
- Sigaar'**, v. sigaren; een - opsteken, een - rooken.
- Sigarenasch** (asch van één of meer sigaren), v. gmv.; -fabriek, v. -en; -fabrikant, m. -en; -handel, m. gmv.; -handelaar, m. -s of -laren; -kist, v. -en; -kistje, o. -s; -koker, m. -s; -magazijn, o. en; -maker, m. -s; -pijpje, o. -s; -standerd (om sigaren in te zetten), m. -s; -winkel, m. -s.
- Sigarette** (klein, fijn sigaartje; ook: sigaartje met papieren omslag), v. -n.
- Sigaretendoos**, v. -doozen; -papier, o. -en; -tabak, v. gmv.
- Sigillum** (zegel), o. -s.
- Signaal'** (teeken, sein), o. signalen. Lees: *sien-jaal'*.
- Signaleeren, signaliseeren** (iem. signalement opgeven; door teekens aanduiden, seinen); zich - d. i. zich onderscheiden, uitblinken. (gn = nj)
- Signalement'** (detailbeschrijving van het uiterlijk van een persoon), o. -en. (gn = nj)
- Signatuur'** (onderteekening, handschrift, handteekening), v. -turen. (gn = nj)
- Signeeren** (onderteekenen, bestempelen, onderteekenen). (gn = nj)
- Signet'** (handzegel, cachet, titelvignet), o. -ten. Lees: *sien-jet'*.
- Significatie** (beteekenis, aanzegging), v. -ties, -tiën. (gn = nj)
- Significatief'** (vol beteekeenis, zinnrijk), bn.
- Significeeren** (aanduiden, aanzeggen).
- Signo**, m. -'s. (gn = nj). Zie **Sin'jo**.
- Signor** (heer, gebieder), m. signo'ri, -s. Lees: *sien'jor*.
- Signo'ra** (mevrouw, gebiedster), v. -'s. Lees: *sienjo'ra*.
- Signum** (kenteeken, beduiding, maatteeken; wonderteeken), o. -s. (g = g)
- Sijfelen** (schuifelen, sissen, blazen), de slang heeft gesijfeld.
- Sijpelen** (onmerkbaar doorlekken), het heeft en is gesijpeld. Ook: *zijpelen, sijperen*.
- Sijs** (smaak, kwant), m. sijen; een vreemde -, een wonderlijke - van een vent.
- Sijs** (een soort van vink), m. sijen; -je, o. -s.
- Sik** (kinbaard), v. sikken; -je, o. -s.
- Sik** (geit), v. sikken. gmv.
- Sik'kel** (Hebreeuwse munt), m. -en, -s; de zilveren - (= ± f 0.36), de gouden - (= ± f 8.50).
- Sik'kel** (Hebreeuwse gewicht), m. -s, -en; een - was ongeveer 16¼ gram.
- Sik'kel** (rond snijmes), v. -en, -s; de - in 't koren zetten; fig. de - des doods, zeis; de - der maan, sikkelvorm.
- Sikkeneur'rig** (twistziek, gronmerig, gemeelijk), bn. en bw.; een - mensch, - handelen.
- Sik'kepitje** (weinigje), o. gmv.; hij heeft geen - verstand.
- Sik'ker** (dronken), bn.; hij is mooi -. gmv.
- Silentium** (het zwijgen, stil!), tw.; als zn. o. (t = s)
- Silhouet', silhouet'te** (schaduwbeeld, ook -portret, -omtrek), v. -ten; de karakteristieke - der Notre-Dame-kerk. Lees: *si-loe-et'*.
- Silhouet'tenmaker**, m. -s; de portraitureurs en -s. (C. O.). (ou = oe)
- Silhouetteeren** (in een schaduwbeeld door een knipsel voorstellen). (ou = oe)
- Si'lo** (graankuil, graankelder), m. -'s.
- Silvesteravond** (31 Dec.-avond), m. -en.
- Sim** (aap), v. simmen.
- Sim** (snoer van een hengel; bovendee van den drijver aan een hengel), v. -men; zegsw. iemand onder de - hebben, onder den duim hebben.
- Similor** (schijnoud, halfgoud), o. gmv.
- Simonie'** (het verkoopen van geestelijke bedieningen of gewijde voorwerpen voor geld), v. gmv.; reeds sedert 1075 is de - verboden in de R. K. kerk.
- Sim'pel** (eenvoudig, onnoozel), bn. en bw.; -heid, v. gmv.; -jes, bw.: - gekleed.
- Simpliciteit'** (eenvoudigheid), v. gmv.
- Simplificeeren** (vereenvoudigen, verkorten), ook: *Simplificeeren*.
- Sim'sonsverzuchting** (zucht om de oude kracht nog eenmaal terug te mogen hebben), v. -en; Petrus staakte een -. (C. O.).
- Simuleeren** (voorgeven of voorwenden, vertoonen, veinzen).
- Simultaan'** (gelijktijdig, samentreffend), bn.
- Si'naasappel** (appelsien), m. -s. Ook: *Chinaasappel*.
- Sincer'** (oprecht, ongeveinsd), bn.
- Sinceriteit'** (oprechtheid), v. gmv.
- Sin'del** (uitgebrande steenkool), m. -s. Ook: **Sin'tel**.
- Sinds** (van dien tijd af), bw.: hij viel in 't water, en - is hij sukkelend; vz.: - veertien dagen is hij ziek, gedurende; vgw.: hij studeert goed, - hij hier is.
- Sinecu're** (post die bezoldiging geeft, zonderdat men er veel voor doet), v. -curen; een betrekking, die tot nog toe een - cure was geweest. (Potg.). Ook: -cuur'.
- Si'ne qua non**. Zie *Condi'tio*.
- Sin'gel** (buitenwal met plantsoen en vijvers), m. -s; hij moest eerst een eind den - opgaan. (C. O.); de -s te Arnhem zijn fraai.
- Sin'gel** (riem, buikriem van een paard), m. -s.
- Sin'gel** (R. K. zijden priestergordel), m. -s.
- Singerie'** (aperij, na-aperij), v. gmv. (g = zj)
- Singularis** (enkelvoud), m. en o. -sen.
- Singulariteit'** (vreemdheid, zonderlingheid), v.
- Singulier'** (zeldzaam, ongemeen, zonderling), bn.; een - geval, een - man.
- Sinister** (linksch, verkeerd; ongelukkig, rampspoedig, somber), bn.
- Sinjeur'** (mijnheer), m. -s. Zie **Sieur'**.
- Sin'jo** (Ind. mann. kleurling, afstammend van een Portugees of ander Europeaan), m. -'s. Zie **Signo**.
- Sin'ké, Sing'kee** (nieuweling-Chinees op Java), m. -'s.
- Sink'sen, Sinx'en** (volksn. Pinksteren), m.

- Sink'sendag, sinx'endag** (Pinksterdag), m. —dagen.
- Sino'pel** (groen in de wapenkunde), o. gmv.
- Sint** (heilige), bn.; — *Jozef*, — *Agnes*.
- Sint** (een heilige), m. —en; de goede —, Sinterklaas.
- Sint-Anto'nusbrood** (liefdebrood voor de armen), o. —brooden; — **varken** (in de Middeleeuwen varken, gemest voor de armen), o. —varkens.
- Sin'tel**, m. —s. Zie **Sin'del**; — **pad**, o. —en; — **weg**, m. —en.
- Sinterklaas', Sint-Ni'colaas**, m.; — **avond**, m.; — **feest**, o.; — **geschenk**, o. —en; — **goed**, o.
- St.-Jans'-evangelie** (R. K. aan het slot van elke *Mis*, wordt het begin van dit Evangelie door den priester gelezen), o. gmv.
- Sint-Jans'kerk** (toegewijd aan d. H. Joannes), v.; de — van Den Bosch.
- Sint-Jans'schot** (het schot, dat de boomen omtrent 24 Juni of St. Jan maken), o.; ook — **lot**, o. —en.
- Sint-Ni'colaas**, enz. Ook: **Sinterklaas'**.
- Sint-Pieterskruid** (sleutelbloem), o. gmv.
- St.-Pieterspenning**, m.; zie **Petruspenning**.
- Sint-Vi'tusdans** (geneesk. hooge mate van zenuwachtigheid, vallende zenuwziekte, stuip-trekkende of krampachtige zenuwaaanval, vallende ziekte), m. Ook: **Sint-Veitsdans**. Zie **Pi'e'teldans**. Ook: **Valentijnsziekte**, **Sint-Veltensziekte**. De lijders zochten hulp in de bedehuizen den H. Valentijn of den H. Vitus toegewijd, vandaar de naam.
- Sin'us** (zeeboezem; meetk. de loodlijn die uit het punt, waarin een straal den omtrek des cirkels raakt, op een anderen straal valt), m. —sen.
- Sionie'ten, —nis'ten** (voorstanders van de verhuizing der Israëliëten naar Palestina), m. mv.
- Sip** (verlegen), bijw.; wat kijk je —! d. i. op je neus.
- Sipa'hi** (inlandsche soldaten in Eng. Indië), m. mv.
- Si par'va li'cet compo'nere magnis** (als men het kleine op een lijn mag stellen met het groote).
- Siphon'** (buis met zwanenhals; hevelsleschje voor spuitwater), m. —s. Lees: *sie-fon'*.
- Sip'perlippen** (met het voorste der lippen proeven), ik heb —sipperlipt.
- Sir** (Eng. titel = heer), m. —s. Lees: Fr. *soeur*.
- Sir'e** (aanspreektitel v. e. koning), m. gmv.
- Sire'ne** (myth. zeenimf, fig. schoone verleiderster), v. —n.
- Sire'ne** (werktuigje om het aantal trillingen van een toon te bepalen), v. —s.
- Sire'nenlied** (fig. lokstem der verleiding), m. —eren; — **stem**, v. —men; — **zang**, m. —en.
- Sir'i, sir'ih** (Ind. blad van een rank, dat peperachtig smaakt), v. gvm. Zie **Be'tel**.
- Sir'i** of **sir'ikdoos** (Ind. bevattende de ingrediënten van de *bétel*-pruim), v. —doozen.
- Sir'ius** (de Hondster), m. gmv.
- Siroe'co** (brand- of gloeiwind; een heete zuidoostenwind in Z.-Italië), m. —s.
- Stroop'**, v. siropen. Ook: **Stroop**.
- Stroop'stem** (vleiende, zachte stem), v. gmv.
- Sis'klank**, m. —klanken; — **letter**, v. —s; spraakk. de s en de z zijn —s.
- Sismograaf'** (toestel tot het meten van de kracht en de richting eener aardbeving), v. —grafien; ook — **me'ter**, m. —s. Zie **Seis-**
- Sis'sen**, ik heb gesist; de slang sist, d. i. maakt een sissend geluid; het vet sist in de pan.
- Sis'ser** (rolletje van natgemaakt buskruit; fig. wissewasje), m. —s; het zal wel met een — afloopen, geen ernstige gevolgen hebben.
- Sis'syphus** (doortrapt Gr. koning der fabel, tot straf moest hij in de onderwereld een rotsblok bergopwaarts wentelen, dat telkens van den hoogsten top weer naar beneden rolde), m.
- Sis'syphusarbeid** (zware arbeid zonder einde, als van den Griekschen Sisyphus in de onderwereld), m. gmv.
- Sitin'gil** (Java. vergaderplaats, waar bij een feest in den kraton onder de tonen der muziek, de gebruikelijke feestdranken op den Soe-soehoenan worden ingesteld), v. —s.
- Sits** (gedrukt of gebleemd katoen), o. —en.
- Sit'sen** (van sits), bn.; een — jakje.
- Sit'senwinkel** (fig. prullenboet), m. —s.
- Situa'tie** (gesteldheid, toestand), v. —tiën, —ties.
- Sjaal, chäle** (omslagdoek), v. sjaals, châles.
- Sjalot'** (kleine ui), v. —ten.
- Sjam'pan** (Chin. boot of bark, kleiner dan een jonk), v. —s. Ook: **Sam'pan**.
- Sjama'nen** (priesters-toovenaars in Siberië), m. mv.
- Sjees** (tweewielig rijtuig op riemen), v. sjeezen. Ook: **Chais**.
- Sjee'zen** (afgewezen worden), ik ben gesjeesd; hij is bij dit examen voor de tweede maal gesjeesd; een gesjeesd student.
- Sjeik** (oudste, Arab. opperhoofd), m. —s. Ook **Sheik**.
- Sjerp** (gordel van oranje lint van dienstdoende officieren), v. —en.
- Sjof'el** (kaal, armoedig), bn. en bw.; de man was — gekleed; — **heid**, v. gmv.; — **tjes**, bw.
- Sjok'ken** (loopen zonder veerkracht), ik heb en ben gesjokt; wat — je daar heen!
- Sjor** (het sjourren), m.; 't is een heele —, een moeilijk werk.
- Sjor'ren** (scheepst. met touwen vastmaken), ik heb gesjord; — **der**, m. —s; — **ring**, v. —en; — **touw**, o. —en.
- Sjouw** (lastig, moeielijk werk), v. —en; ergens een — aan hebben.
- Sjouw**, v. gmv.; de student was aan de —, d. i. aan 't zwieren.
- Sjou'wen** (het torsen of verplaatsen van zware lasten; doordraaien), ik heb gesjouwd; — **erij'**, v.
- Sjou'wer** (pakkendrager, loswerkmán), m. —s.
- Skaat, skate** (zeker kaartspel), o. gmv.
- Skal'de** (dichter der oude Noren), m. —n.
- Ske'ren** (eilanden langs de westkust van Noorwegen), v. mv.; **skeer'gaard** (verzameling van skeren), v. —en. Zie **Scheer**.
- Skelet'** (geraamte), o. —ten. Fig. broodmager mensch.
- Skeletteeren** (het geraamte van mensch of dier ontvlezen, uitdrogen en reinigen).
- Ski** (zeer lange houten sneeuwschaats), v. —'s; —loopen; Nanssen had zich van der jeugd af geoefend in het —loopen.
- Sla** (bladgroente), v. gmv. Zie **Slaatje**. Ook: **Sala'de**.
- Slaaf** (lijfeigene), m. slaven; als — verkocht worden; een galei—; fig. als een — moeten werken; de — zijn eener gewoonte, van zijn hartstochten, enz.
- Slaaf'achtig** (als een slaaf), bn. en bw.; een — leven, iemand — behandelen; — **heid**, v. gmv.
- Slaafs**, bw.; de mode — volgen, blindelings.

- Slaafsch**, bn.; een -e eerbied, een -e gehoorzaamheid, als van een slaaf; -heid, v. gmv.
- Slaag**, m. mv. voor *slage*, in: *slag krijgen*.
- Slaags**, bijw.; -raken, -zijn.
- Slaak** (doorvaart, stroom, kil), o. slaken.
- Slaan** (treffen), ik sloeg, heb en ben geslagen; touw -, maken, draaien; geld -, munten; de trommel -, roeren; alarm -, maken; de vinken -, fluiten; geloof -, hechten; op de vlucht -, gaan; in den wind -, strooien; uit het veld -, verjagen, verbaasd doen staan; in boeien -, klinken; tot ridder -, verheffen; den spijker op den kop -, treffen, fig. juist iets raden of zeggen; op hól -, gaan; het - van den nachtegaal, van den pols, enz.
- Slaand** (een slag gevend), bn.; een -e pendule, met -e trom, fig. de -e hand Gods.
- Slaap** (zijde van het hoofd), m. slapen.
- Slaap** (het slapen), m. gmv.; de - is het beeld van den dood.
- Slaap'bol** (papaver), m. -bollen. Ook **Maan'kop**.
- Slaap'coupé** (spoorwagencoupé geschikt om in te slapen), v. -coupé's.
- Slaap'kamer**, v. -s; -kleed, o. -kleeren; -koets (dicht bed, ledikant), v. -en; -kop (iemand die graag slaapt), m. en v. -pen.
- Slaap'kruid** (bilzenkruid), o. gmv.
- Slaap'wandelaar** (iemand die in den slaap rondloopt), m. -wandelaars.
- Slaat'je** (kleine hoeveelheid salade), o.; een lekker -; fig. ergens een - aan verdienen, een aardige winst aan iets hebben.
- Slab, slab'be** (morsdoekje), v. slabben.
- Slabbak'ken** (talmen, sukkelen), ik heb geslabbakt; die jongens - met hun werk.
- Slabbak'ker** (treuzelaar), m. -s; -erij', v.
- Slab'be** (haring uit de Zuiderzee), v. -n.
- Slab'ben** (drinken, lebben), ik heb geslabd; de honden - het water uit den emmer.
- Slab'beren** (slobberen), ik heb geslabberd.
- Slab'boon** (prinsessenboon), v. -boonen.
- Slacht** (het slachten), v. gmv.; November is de maand der -.
- Slacht'en** (gelijken, evenaren), ik heb geslacht; hij slacht zijnen vader.
- Slacht'en** (dooden), ik heb geslacht; -bank, v. -en; -beest, o. -en; -bijl, v. -en; -blok, o. -ken.
- Slacht'er** (slager), m.; -erij', v. -en; -ing (fig. moord, bloedbad), v. -en.
- Slacht'huis** (abattoir), o. -huizen.
- Slacht'ing** (fig. doodslag, moord), v. -en.
- Slacht'maand** (November), v. -maanden.
- Slacht'masker** (werktuig om een stuk vee plotseling te doodden), o. -maskers.
- Slacht'mes** (slagersmes, fig. dolk), o. -messen.
- Slacht'offer** (offerdier dat ter eere van God, of bij de heidenen ter eere der goden, op een altaar werd geslacht), o. -s; fig. iemand, die iets moet ontgelden: dat lieve burgermeisje, - van de eerzucht haars broeders (C. O.); de eerste bediende..., is op zijne beurt het - van de luimen zijns patroons. (Potg.)
- Slacht'offerande** (offerande van een slachtdier), v. -offeranden.
- Slacht'offereren** (op het altaar slachten, offeren, als offer opdragen), ik heb -slacht-offerd; -ing, v. -en.
- Slacht'os** (vetgemeste os), m. -ossen.
- Slacht'tijd** (de maand November, de tijd der slacht), m. -tijden.
- Slacht'vee** (runderen, schapen om te slachten), o. gmv.; kostelijk - voor de hal. (Immerzeel).
- Sladood'** (mager persoon), m. en v.; lange -.
- Slag** (klap, houw), m. slagen; een - met de vuist, een - met een sabel; de - van den pols, regelmatige beweging, - houden met de riemen, maat; de - van een vink; de - van een pistool; één slag van een rad, draai; den - van iets verliezen, gemak van doen.
- Slag** (veldslag), m. slagen.
- Slag** (soort), o. gmv.; wat is hij voor een - van een man?
- Slag** (vogelknip), o. slagen.
- Slag'ader** (polsader), v. -aders.
- Slag'boom** (horizontaal liggende boom ter afsluiting van een weg, en die zich opwaarts opent), m. -boomen; fig. de -boomen, die de volkeren van elkaar scheidden, zijn grootdeels verdwenen.
- Slag'gel** (grootte houten moker), m. -s. Ook: **Sie'gel**.
- Slag'gen** (zijn pogen gelukt zien), ik ben geslaagd.
- Slag'ger** (slachter), m. -s; spek-, varkens-.
- Slag'ger** (iemand die slaat), m. -s; b.v. blik-, koper-, honden-, trommel-.
- Slagerij'** (vleeschhouwerij), v. -en.
- Slag'hout** (hakhout), o. gmv.; de zang van den nachtegaal in het -. (V. Lov.)
- Slag'linie** (mil. linie van batalje), v. -liniën.
- Slag'net** (vogelnet, knipnet), o. -netten.
- Slag'orde** (opstelling van troepen), v. -n.
- Slag'pen** (sterke vleugel- of staartpen), v. -pennen; zegsw. iemand de -pennen uit-trekken, hem zijn macht benemen.
- Slag'regen** (plasregen), m. -regens.
- Slag'room** (room, die 24 uur op ijs heeft gestaan en gemakkelijk stijf geslagen wordt), m. gmv.
- Slag'schaduw** (donkere schaduw), v. -en.
- Slag'veder, slag'veer** (grootte slappen), v. -vederen, -veeren.
- Slag'zwaard** (groot breed zwaard), o. -en.
- Slak, slek** (buikpootig weekdier), v. slakken.
- Slak** (afval van gietijzer), v. -ken.
- Slak** (slap, losjes), bn. gew. Ook: *Slok*.
- Slak'en** (loslaten, in vrijheid stellen), ik heb -slaakt; iem. boeien -; fig. een zucht -.
- Slak'hoorn** (spiraalvormige schelp), m. -s.
- Slak'kengang** (trage gang), m. gmv.
- Slak'kenhuisje** (schelp v.e. slak), o. -huisjes.
- Sla'mat** (Ind. plechtstatige groet), m. gmv. de - wordt gemaakt door beide handen saamgevoegd op te heffen tot aan het diep neergebogen voorhoofd. (Max Hav.)
- Slameur'** (bestommering), v. gmv. VI.
- Slampam'pen** (slampen, brassen), ik heb -slampamp; -er (brasser), m. -s; -erij', v. -s.
- Slang** (kruipend dier, roltrond en zonder pooten), v. -en; er zijn vergiftige en niet-vergiftige -en; men schat het aantal soorten van -en op Java op 102 (Veth); fig. boosaardig vrouwspersoon. Zie *Serpent'*. Zegsw. Er schuilt een - (ook adder) onder, er is verraad in 't spel; zich als een - in allerlei bochten wringen, langs slinksche wegen tot zijn doel trachten te komen; ook: al wat den vorm heeft van een slang, als: de - eener waterleiding; de - van een brandspuit.
- Slang** (Engelsch. platte taal, dieventaal in Londen), o. gmv. Lees: sleng; een - woordenboek.
- Slang'aal** (een soort van aal in de Middell. Zee), m. -alen.

- Slang'brandspuit** (brandspuit met slangen van leer of zeildoek), v. -spuiten.
- Slang'gebeet**, m. -beten; -**kop**, m. -pen.
- Slang'gelijn** (slingerende lijn), v. -lijnen.
- Slang'genaambidder**, m. -bidders; -**be-zweerder**, m. -s; -**broedsel**, o. gmv.; -**dienst** (godsdienstige vereering van slangen), m. gmv.; -**ei**, o. -eren, -ers; -**geblaas**, o. gmv.; -**gesis**, o. gmv.; -**gesijfel**, o. gmv.; -**gift**, o. gmv.; -**haar** (myth. haar dat uit slangen bestaat), o. -haren; -**hok**, o. -ken; -**hol**, o. -holen.
- Slang'genkruid** (moerasplant, ook duinplant), o. gmv. Zie **Ad'derkruid**.
- Slang'genwortel** (soort van duizendknoop, adderwortel), v. gmv.
- Slang'getong** (fig. booze vrouw, kwaadspreekster), v. -tongen.
- Slank** (dun en smal, rijzig), bn.; een -e gestalte, een -e toren; -**heid**, v. gmv.
- Sla'olie** (otijfolie), v. gmv.
- Slap** (zwaak, loshangend), bn. en bw.; -**heid**, v.
- Slap'pen** (in slaap zijn), ik sliep, heb -slapen; -**er**, m. -s; **slap'pster**, v. -s.
- Slaphak'ken**. Zie **Slabbak'ken**.
- Slap'jes**, bw.; het gaat - met de zaken.
- Slap'len'dig** (lam, vadsig, traag), bw.
- Slap'pen** (verslappen), het is -slapt; de wind gaat -.
- Slap'ping** (oud tuuwwerk, dienende tot omkleeding van kabels of staand want), v. gmv. Ook: **Smar'ting**.
- Slat'ten** (uitdiepen), ik heb -slat; een sloot -.
- Sla'ven** (hard werken, zich afstoven), ik heb -slaafd.
- Sla'ven** (blank ras van O.-Europa, als: Russen, Polen, Bohemers, enz.), m. mv. Ook: **Sla'vo'nen**.
- Sla'venhaler** (slavenschip; ook: de kapitein), m. -halers.
- Slavernij'** (slafelijke dienstbaarheid), v. gmv.
- Slavin'** (vrouwelijke slaaf), v. slavinnen.
- Sla'visch** (de Slaven betreffende), bn.; de -e talen; de Russen zijn -e volken, afkomstig van de Slaven.
- Sla'vo'nen** (Slaven), m. mv.; -**vo'nisch**, bn.
- Slecht** (zwak, vervallen, ziekelijk), bn. en bw.; ik heb een - gezicht; dit huis ziet er - uit; ook: een - ruiter, jager, ongeoeffend.
- Slecht** (berispelijk, ondeugend, boos), bn. en bw.; hij is - van gedrag; dat zijn -e manieren; hij leest -; een -e jongen, een -e kerel.
- Slecht** (vlak, effen, glad, fig. eenvoudig), bn.; hier strijkt de grijze Raed het voorhoofd - (Vondel); een -e leeuwerik bleek het te wezen. (C. O.); recht en - is Hollands aard; hoeveel gelukkiger zijn arme en -e dorpen! (Vondel), gering.
- Slecht** (ongunstig, van mindere waarde, verkeerd), bn.; het is - weer, -e tijden; dat is - gras, -e waar; hij deed een -e keus.
- Slecht'bijl** (bijl met korten steel), v. -bijlen.
- Slecht'ten** (afbreken, sloopen, effen maken), ik heb -slecht; vestingwerken -, wallen -, d. i. met den grond gelijk maken; -**ing**, v.
- Slecht'hoofd** (onnoozele bloed, dwarskop), m. en v. -hoofden.
- Slechts** (alleentijk, bloot, enkel), bw.; ik heb - één gulden, niet meer dan.
- Slecht'weg** (zonder omhaal), bw.; vertel mij -, wat er gebeurd is; de schoone verzen van Victor Hugo - voorgedragen. (C. O.)
- Sle'de** (glijvoertuig), v. -n; ook: **Slee**, v. -ën; **sleetje**, o. -s.
- Sle'devaart** (pleziertocht per slede), v. -en.
- Slee** (wilde pruim; wrange, donkerblauwe steenvrucht), v. -ën.
- Slee**, **sleeuw** (zuur, wrang), bn.; mijn tanden zijn - van dat onrijpe fruit, d. i. stomp; zie: **Eg'gig**; -**heid**, v. gmv.
- Slee'doorn** (doornachtig heestergewas), m. -s. Ook: **Slee'doren**.
- Sleef**, **slief** (grootte houten lepel), v. slevén, slevén. gew.
- Sleep**, m. slegen; de - van een japon; fig. een - van rampen, d. i. menigte, reeks.
- Sleep'boot** (trekstoomboot), v. -booten.
- Sleep'pen** (voortrekken), ik heb -sleept; een schip -, een vracht -; fig. iem. door het slijk -, sleuren, op gemeene wijze hoonen.
- Slee'per** (iem. die sleept; voerman, die goederen uit de grootte booten naar de pakhuizen rijdt), m. -s.
- Slee'per** (sleepboot), m. -s.
- Slee'persgild** (gezamenlijke sleepers van een zeehaven), o. -gilden.
- Slee'persknecht** (knecht van een sleepersbaas), m. -knechten.
- Slee'perspaard** (paard van een sleeperswagen), o. -paarden.
- Slee'perswagen** (laagwielig voertuig, om koopgoed te vervoeren), m. -wagens.
- Slee'perswerk** (de arbeid van hem, die sleeper is), o. gmv.
- Sleep'helling** (schuinte van de scheepstimmerwerf), v. -hellingen.
- Sleep'japon** (damesjapon met sleep), v. -japonnen.
- Sleep'net** (lang treknet van visschers en vogelaars), o. -netten.
- Slee'pruim** (plant), m.; (vrucht), v. -pruimen. Zie **Slee**.
- Sleep'sabel** (lage sabel van officieren, huzaren, enz.), v. -sabels.
- Sleep'stoomboot**, v. -en. Zie **Sleep'boot**.
- Sleep'vaart** (vaart van sleepbooten), v. gmv.
- Sleep'vaardienst** (sleepdienst van stoombooten), m. gmv.
- Sleep'vaartuig** (sleepboot), v. -vaartuigen.
- Sleep'visscherij** (visscherij met sleepnet), v. -visscherijen.
- Sleep'voeten** (met de voeten sloffen, log gaan), ik heb -sleeppoet; de ossen -.
- Sleet** (het slijten), v. gmv.; daar is breuk noch - aan.
- Slee'tje** (prikslee, kleine slee), o. -s.
- Sleetsch**, bn.; kleine jongens zijn erg -, d. i. verslijten veel kleeeren; -**heid**, v. gmv.
- Sleeuw** (eggig, van tanden), bn. Zie **Slee**.
- Sleeu'wigheid** (botheid van tanden), v. gmv.
- Sle'gel** (grootte houten hamer), m. -s. De - rijst en raakt. (Tollens). Zie **Sla'gel**.
- Sleg'ge** (houten hamer, slei) v. sleggen.
- Slei**, v. -en. Zie **Sleg'ge**.
- Slek**, v. -slekken. Zie **Slak**.
- Slem** (in het kaartspel), m.; groot - maken, alle slagen halen; klein - maken, op één na alle slagen halen.
- Slemp** (brasserij, gesmul), m. gmv.
- Slemp** (drank, bestaande uit melk en eiers, suiker en saffraan), v. gmv. Pieter, nog een kopje -? (C. O.)
- Slem'pen** (brassen, smullen), ik heb -slemp; -**er**, m. -s; -**erij'**, v. -en.
- Slemp'looper** (tafelschuimer), m. -loopers;

- maal, o. -malen; -partij, v. -en; -tijd, m. gmv.
- Slen'dang** (Java. schouderdoek als draagmiddel; ook een sarong zonder kapala), v. -s.
- Slen'der** (lap, vod), m. -s. Zie **Slen'ter**.
- Slen'der** (leugen, list), m. -s; de jongen gaat met -s om, is bedrieglijk. Zie **Slen'ter**.
- Slendriaan'** (sleur), m. gmv.; den - volgen.
- Slenk** (moddergat i. e. weg of op strand), v. -en.
- Slen'ter** (starder, lap), m.; de -s hingen bij haar kleed. Ook: **Slen'der**.
- Slen'ter** (trage gang, sleur), m. -s; zich aan den ouden - houden. Fig. streek, kleine list. Zie **Slen'der**.
- Slen'teren** (langzaam wandelen), ik heb -slechterd; -aar, m. -s; -broer (slen-teraar), m. -s; -gang, m. gmv.
- Slepen** (gesteept worden), ik heb -sleept; die japonnen -; een zaak -de houden; een -de gang, d. i. trage gang; een -de stijl, gerekt.
- Slet** (flarde; fig. laag vrouwspersoon), v. -ten.
- Slet'er** (lappje, strookje, velletje), m. -s.
- Slet'vink** (laag vrouwspersoon), v. -vinken.
- Sleuf** (groef, gootswijze uitholling), v. sleuven.
- Sleur**, v. gmv.; de oude - volgen, d. i. gewoonte.
- Sleu'ren** (langs den grond sleepen), ik heb -sleurd; iemand door het stijk -, belasten.
- Sleu'tel**, m. -s, -en; gesch. den - op de kist leggen, in de Middeleeuwen lei de weduwe den - op de doodkist haars mans ten teeken, dat zij de nalatenschap afstond aan de schuldeischers.
- Sleu'telbeen** (schouderbeen), o. -beenen.
- Sleu'telbloem** (primula), v. -bloemen.
- Sleu'telstad** (nl. Leiden, met twee gekruist liggende sleutels in zijn wapen), v. gmv.
- Slib**, **slib'be**, **slib'ber** (stijk), v. (ook o.) gmv.
- Slib'berachtig** (glad), bn.; -heid, v. gmv.
- Slib'beren** (glijden, sullen), ik heb -slibberd; -baan (glijbaan), v. -banen.
- Slib'berig** (glad), bn.; -heid, v. gmv.
- Slich'ten** (gladmaken, slechten), ik slichtte, heb -slicht; de huiden -, ontvleezen; het leer -, afschaven.
- Slier** (bewijs van dronkenschap), m. gmv.; een - aanhebben.
- Slier** (glijdende beweging), m. -en.
- Slier** (lange rij), m. -en; een - van schaat-senrijders.
- Slier'asperge** (sleepasperge), v. -asperges.
- Slier'baan** (glijbaan), v. -banen.
- Slier'en** (glijden), heb -slierd; -over het ijs.
- Slier'ris-larie**, v.; een houding van - (Potg.), van uitgerekt- en onbeduidendheid.
- Slier'sperge**, **slier'asperge**, v. -s.
- Sliet** (stappe rechte tak of paal), v. -en. De - wordt aangebracht (Tollens); een taaie - wordt te voorschijn gehaald. (C. O.)
- Slij** (zeelt, een visch), v. -en.
- Slijk**, **slijk** (modder, slijb), o. gmv. En 't bot-tertje viel in 't -. (C. O.); zegws. het - der aarde, het geld.
- Slijk-en armengelden** (zekere belasting, in Friesland voorkomende), o. mv.
- Slijm** (dikvloeiende klevrige afscheiding), o. -en; de huid der visschen is vol -; het - der slangen, speeksel.
- Slijm'hoest** (een soort van kinkhoest), m. gmv.
- Slijp** (schuurzand), o. gmv.
- Slijpen** (scherpen, gladmaken), ik sleep, heb -slepen, -er, m. -s; -sel (slijppoeder), o.
- Slijp'geld** (slijploon), o. -gelden; -molen, m. -molens; -steen, m. -steenen.
- Slijp'plank**, v. -planken; -steen, m. -en.
- Slijta'ge** (het slijten), v. gmv.; in dezen dienst is veel -, heeft men veel kleeren noodig.
- Slij'ten** (verslijten), ik sleet, ik heb, het is ge-sleten; de loopjonjens - veel schoenen; die jas begint al te -, afsljiten; zijn tijd in rust -, doorbrengen; hout en turf -, in 't klein verkoopen; die droefheid moet met den tijd -, verdwijnen.
- Slij'ter** (verkooper in 't klein, b.v. van drank), m. -s.
- Slij'terij'** (handel in 't klein van dranken), v. -en.
- Slij'ting** (het vlas-uittrekken op den akker), v. -en; -maal (boerenvlasfeest), o. -malen. Vl.
- Slijk**, o. gmv. Zie **Slijk**.
- Slijk'bord** (sport. spatbord der fiets, gespannen boven het achterwiel), o. -borden.
- Slijk'ken** (doorslikken), ik heb -slikt; -ker, m. -s; -king, v. gmv.
- Slijk'kerig**, bn. Ook: **Slij'kerig**.
- Slijk'nat** (doornat), bn. -tebakkebaarden.(C.O.)
- Slijk'op** (slokop), m. en v. -oppen.
- Slim** (sluw), bn. en bw.; een -me vent, d. i. listig, schrande, loos; -heid, -migheid, v.
- Slim'merd** (iem. die loos is), m. -s.
- Slim'meren** (erger worden), het is -slimmerd.
- Slim'merik** (slimme jongen), m. -en.
- Slin'den** (verstinden), ik slond, heb -slonden.
- Slin'd'kolk** (draaikolk, poel), v. -kolken.
- Slin'd'penning** (verkwister), m. en v. -en.
- Slin'ger** (nat. een aan een vast punt ope-hangen voorwerp, dat in slingerende bewe-ging kan komen), m. -s; de -eener klok; de -eener pomp, d. i. de zwengel.
- Slin'geraap**, m. -apen; fig. een lange slungel.
- Slin'gerbosch** (een bosch met slingerpaden), o. -bosschen.
- Slin'geren** (op en neer gaan), ik heb -sling-gerd; het schip slingerde erg; de storm slin-gert den boom ter aarde; door hoop en vrees geslinderd worden, d. i. heen en weer gevoerd worden; laat toch uw boeken niet zoo -! verstrooid laten liggen; -aar, m. -s.
- Slin'gering** (schommeling), v. -en; de -en van een slinger.
- Slin'gerlaan** (kronkelende laan), v. -lanen; -pad, o. -en; -plant, v. -en; -steen, m. -en; -uurwerk (pendule), o. -en.
- Slin'ken** (inkrimpen), het slonk, is -slon-ken; de groenten - bij het koken, d. i. krim-pen; de voorraad gaat -, d. i. verminderen.
- Slin'ker** (linker), bn.; ter - zijde gaan, links gaan.
- Slin'kerhand** (linkerhand), v.; ter -.
- Slin'kerzijde** (linkerzijde), v. gmv.
- Slinks** (links, fig. oneerlijk), bw.
- Slinksch** (linksch), bn.; met -e streken om-gaan, d. i. niet recht door zee gaan; deze -e streek (nl. die van den tandarts) was voor u een weldaad. (C. O.); Verschalken wij dat - gebroed. (Tollens), gemeen, laag, nl. den Spanjaard.
- Slijp** (afhangend uiteinde), v. -pen; de - van een das, een jas, een hemd, enz.; de -pen van een lijkkleed.
- Slijp'pedrager** (die een der slippen v. h. roww- of lijkkleed der doodkist draagt), m. -s.
- Slijp'pen** (glippen), ik ben -slijpt; laat die goede gelegenheid nu maar niet -, d. i. ont-snappen.
- Slijp'per**, m. gmv.; een - maken, stilletjes heengaan.

- Slip'trein** (waarvan het achterste gedeelte onder 't rijden wordt afgehaakt), m. -treinen.
- Slob'be** (vaatdoek; fig. vrouw die in de keuken het morsigste werk verricht), v. -n.
- Slob'ber** (stib, weeke modder), v. gmv.
- Slob'berdoes** (morsebel), m. en v. -doezen.
- Slob'beren** (opslurpen), ik heb -slobberd; varkens - aan den spoelingsbak; wat - die eenden daar! -ing, v. -en.
- Slob'big** (morsig, slordig), bn. en bw.
- Slob'eend** (wilde zomereend), v. -eenden.
- Slob'kous** (been- en schoenbeksels), v. -en.
- Slod'de** (slordig persoon), m. en v. -n.
- Slod'deren** (flodderen), het heeft -slodderd.
- Slod'derig** (slonzig, achteloos, niet net), bn. en bw.; -heid, v. gmv.
- Slod'derkous** (fig. slordige vrouw), v. -en.
- Slod'dervos** (zeer achteloos mensch), m. en v. -vossen. Ook: **Slor'devos**.
- Sloep** (klein roeivaartuig), v. -en.
- Sloep'ren** (scheepsb. het hout teekenen of merken en meten), ik heb -sloerd.
- Sloerie** (havelooze vrouw), v. -s; -moer, v. -s. Zie **Sloor**.
- Slof** (ingetraptte pantoffel), v. -fen; hij doet alles op zijn -jes, d. i. op zijn dooie gemak.
- Slof** (nalatig, achteloos), bn. en bw.
- Slof'fen** (sleeppoeten, nalatig zijn), ik heb -sloft; hij sloft op een paar muilen rond; de man doet niets dan met alles - en slabbaken; -fer, m. -s.
- Slof'fig** (lui, traag), bn.; -heid (achteloosheid), v.
- Slof'hak** (persoon, die sleepvoetend loopt), m. en v. -hakken.
- Slof** (teug), m. -ken; een -je, een borreltje; daar kan een - op staan, dat is de moeite van drinken waard.
- Slok'achtig** (gulzig), bn. en bw.; -heid, v.
- Slok'kan** (Ind. waterleiding der sawah), m. -s.
- Slok'darm** (spierachtige buis, waardoor het eten in de maag komt), m. -darmen.
- Slok'ken** (gulzig slikken), ik heb -slokt; de hond was aan 't -.
- Slok'ker** (slokop, vraat), m. -s. Ook: **Slok'kerd**.
- Slok'ker, -kerd** (hals, sukkel), m. -s.
- Slokop'** (gulzigaard), m. en v. -oppen.
- Slokop'** (wijd straatriool), m. -oppen.
- Slom'mer** (beslommering), m. gmv.
- Slomp** (morsige vrouw), v. -en.
- Slomp** (menigte, hoop, warklomp), m. -en; hij heeft een - geld.
- Slons** (havelooze vrouw, morsebel), v. -zen.
- Slons'achtig** (slordig), bn.; -heid, v.
- Slons'je** (dievenlantarentje), o. -s.
- Slon'zen** (achteloos te werk gaan), ik heb -slonsd; met iets -.
- Sloof** (sukkelaarster), v. sloven. *Huib dong de - niet af.* (Staring); *hoe de -, nl. Blaauwbes, zich den tijd schaamde!* (Potg.), afgetobde vrouw.
- Sloof** (voorschoot), v. slooven.
- Sloof'en** (zeew. zijdelings afwijken), ik heb -slooid.
- Sloom** (suf, soezig, dom), bn.
- Sloop** (overtrek v. e. kussen), v. sloopen.
- Sloop'en** (afbreken, slechten), ik heb -sloopt; een schip -, een rij huizen -; de - de moeder van den modernen tijd; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Sloor** (slordige, morsige vrouw), v. slooren.
- Sloot** (smalle gracht), v. -en; zegsw. van den wal in de - komen, van kwaad tot erger komen; iemand van den wal in de - helpen, hem een slechten raad geven.
- Slop** (straatje dat doodloopt, nauwe doorgang), o. sloppen; in een - wonen.
- Slor'devos**, m. en v. -vossen. Ook: **Slod'dervos**.
- Slor'dig** (nalatig), bn. en bw.; -heid, v. gmv.
- Slorp, slurp** (slok, teug), m. -en.
- Slor'pen, slur'pen** (hoorbaar opzuigen), ik heb -slorpt, -slurpt; een zacht eitje -; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Slot** (sluutmiddel), o. -en; doe de deur op -; een kerkboek met gouden -; zegsw. iemand achter - en grendel zetten, d. i. gevangen zetten; iemand een - op den mond leggen, hem het zwijgen opleggen; **slootje** (klein slot), o. -s; een gouden -.
- Slot** (versterkt kasteel), o. sloten.
- Slot** (einde), o. gmv.; het - der zaak, bij - van rekening, toen alles was afgedaan.
- Slot** (saldo), o. -en; een batig -, een naadelig -, d. i. bedrag in het boekhouden.
- Slot** (hartklep eener pomp), o. sloten.
- Slot'bewaarder** (slotvoogd, slotheer), m. -s.
- Slot'tenmaken**, o. gmv.; -maker, m. -s; -makersleerling, m. -en; -makerswerk, o. gmv.
- Slot'gebed** (gebed, waarmee men eindigt), o. -gebeden.
- Slot'klinker** (spraak. eindklinker), m. -s.
- Slot'som** (eind, eindgevolg), v.; de - eener rekening, fig. de - eener redeneering, de - was dat ik omzichtiger werd.
- Slot'voogd** (-bewaarder), m. -voogden.
- Slot'zang** (zang of gezang aan het einde v. iets), m. -en; de - van een godsdienstige bijeenkomst; de - van Da Costa's 25-jaren, ook van den Slag bij Nieuwpoort.
- Slo'ven** (zwoegen, slaven), ik heb -sloofd; -er, m. -s.
- Sluie'r**, m. -s; zegsw. den - aannemen, geestelijke zuster worden; onder den - van den nacht, van het geheim, d. i. bedekking.
- Sluie'ren** (bedekken met een sluier, dragende een sluier), ik heb en ben -sluierd; zich -.
- Sluif** (dopje, overtrekje, foedraal), v. sluiven.
- Sluik**, v. alleen gebruikelijk in: **ter sluik** (verholen, ongemerkt, heimelijk), bw. uitdr.
- Sluik** (van hoofdhaar, plat op het voorhoofd hangend), bn.; hij droeg de haren -; -haar is voor gierigaards en benepen harten. (C. O.); -heid, v. gmv.
- Sluif'ken** (ontduiken, smokkelen), ik slook, heb -sloken; -er (smokkelaar), m. -s; -erij, -ing, v. gmv.; -handel (smokkelhandel), m.
- Sluif'mer** (lichte kortstondige slaap), m. gmv.
- Sluif'meren** (zacht en losjes slapen), ik heb -sluimerd; -ing, v. -en.
- Sluif'merrol** (-kussen of slaaprol aan het hoofdeinde van een fauteuil), v. -rollen.
- Sluip**, v. slechts gebruikelijk in: **ter sluip** (verholen, in 't geheim), bw. uitdr.: ter - de herberg verlaten.
- Sluip'deur** (achterdeurtje), v. -deuren.
- Sluip'pen** (ongemerkt voortgaan), ik sloop, ben -slopen; -er, m. -s.
- Sluip'per**, m. gmv. Zie **Slip'per**.
- Sluip'haven** (vluchthaven voor kapers, zee-roovers enz.), v. -s; -hoek, m. -en; -hol, o. -en; -koorts, v. -en; -moord (verraderlijke moord), m. -en; -moordenaar, m. -s.

- Sluipwesp** (die eieren legt in de larven van andere insecten), v. -wespen.
- Sluis** (waterkeering), v. sluisen; een kanaal-, een zee-, een schut-, een waaijer-; zegsw. de sluisen des hemels zijn geopend, de regen valt in stroomen; fig. de sluisen der welsprekendheid gingen open, er werden lange en vele toespraken gehouden.
- Sluï'ten** (dicht doen), ik sloot, heb en ben -sloten; een deur-, een haven-, d. i. blokkeeren, den toegang versperren; een huwelijk-, een contract-, een koop-, d. i. aangaan; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Slun'gel** (opgeschoten jongmensch), m. -s.
- Slun'gelen**, ik heb -slungeld; hij -t langs de straat, d. i. armzwaaiend of slenterend loopen.
- Slurf** (lange snuit), v. slurven; de - van een olifant.
- Slurp** (teug), m. -en. Zie **Slorp**.
- Slurpen**. Zie **Slorpen**.
- Sluw** (listig), bn. en bw.; -heid, v. gmv.; -igheid, v. gmv.
- Smaad** (hoon, belediging), m.; -heid, v. -heden; -naam (scheldnaam), m. -namen; -rede (smadelijke woorden), v. -nen; -schrift (schimpschrift), o.; -woord, o. -en.
- Smaak**, m. smaken. Fig. lust, trek, zin; trant.
- Smaakloos** (in eigenlijken zin), bn.; zuiver water is -, d. i. zonder smaak.
- Smaak'vol**, bn. en bw.; een -volle versiering, een -volle kleeding, d. i. getuigende van goeden smaak; dat is - geborduurd.
- Smaaldicht** (schimpdicht), o. -dichten.
- Smaalschrift** (schimpschrift), o. -schriften.
- Smacht** (afgesneden buik van een haring), v. -en; zegsw. op de - loopen, klaploopen.
- Smach'ten** (kijwijnend of vurig verlangen), ik heb -smacht; - van dorst, van honger.
- Smach'tend** (kijwijnend, vurig), bn. en bw.; een -verlangen; iemand -aanzien, d. i. verliefd.
- Sma'delijk** (hoonend), bn. en bw.; een -e bejegening; iemand -behandelen; -heid, v.
- Sma'den** (beledigen, hoonen), ik heb -smaad; -er, m. -s.
- Sma'den** (geluid met de lippen), m. smakken.
- Smak** (zeker soort van plomp binnenvaartuig), v. smakken.
- Smak** (zekere boom), v. Zie **Sumak**.
- Smak** (val, bons, harde plof), m. smakken.
- Sma'kelijk**, bn. en bw.; een -gerecht; eet -, d. i. met smaak; fig. iemand iets -maken, d. i. aannemelijk; -heid, v. gmv.
- Sma'keloos** (zonder goeden smaak), bn. en bw.; een -looze versiering, kleeding, een -looze bouwstijl; iets -versieren, iets -polychromeeren.
- Sma'ken**, ik heb -smaakt. Die wijn -goed! d. i. is van goeden smaak; die drank smaakt naar citroen, d. i. heeft den smaak van citroenen; de genoegens des levens -, d. i. genieten.
- Sma'ken** (gooien, met een bons werpen), ik heb -smakt; hij smakte hem tegen den grond.
- Smak'ken** (met de lippen of de tong klappen), ik heb -smakt; -ker, m. -s.
- Smak'ker** (sukkelaar), m. -s; hij is een rechte -, d. i. een Jorisgoedbloed, een sul; ook: klaplooper.
- Smal** (niet breed; oudt. gering, onaanzienlijk), bn. en bw.; de -le gemeente, de lagere standen; hij kan maar -leven, schraal; -heid, v.; -ligheid, v. gmv.; -te, v. gmv.
- Sma'lah** (Arab. een kring van minstens honderd tentdorpen of doears), v. -s.
- Smal'deel** (deel der oorlogsvloot, eskader), o. -deelen.
- Smal'deelen** (in kleine deelen scheiden), ik heb -smaldeeld; een erfenis -; -ing, v. -en.
- Smal'doek** (scheepst. smal zeildoek), o. gmv.
- Sma'len** (smadelijk schimpfen), ik heb -smaald; op iemand -, d. i. iemand hekelen; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Smal'hans** (schraalhans, armoedig mensch), m. -hanzen; -is er kok, het is er schraal, karig.
- Smal'tetjes**, bw.; hij kan maar -leven, d. i. bekrompen, zuinigjes.
- Smalt** (zekere blauwe verfstof, blauw glazuur), v. gmv.
- Smal'te** (smaltheid), v. gmv.; de - van een stof.
- Smal'tiend** (opbrengst bestaande in het tiende van bijen, klein vee, jongen van schapen, enz.), o. -tienden. Zie **Tiend**.
- Smaragd'** (groen gesteente), o. gmv.; (als een geslepen steen), m. -en.
- Smarag'den** (van smaragd), bn.; een -armband; fig. de kat met haar -oogen, groen.
- Smarot'sen** (smullen), ik heb -smarotst; wij zullen -, ik sta voor mijn part, Jan Steen. (Van Zeggelen); -er, m. -s; -ster, v. -s.
- Smart, smert** (pijn, wee), v. -en.
- Smart'egeld** (mil. Ind. toelage boven het pensioen in geval van verminking, of aan de weduwe bij het sneuvelen van haar man voor den vijand), o. -gelden.
- Smart'elijk** (pijnlijk), bn. en bw.; een -e wonde, een -verlies, -getroffen worden; -heid, v. gmv.
- Smart'en, smert'en** (bedroeven), het heeft -smart; uw ongeluk smart mij, d. i. doet mij leed.
- Smart'en** (scheepst. het touwwerk met geteerd zeildoek bekleeden), ik heb -smart.
- Smart'ing** (scheepst. oud geteerd zeildoek om de schaving in het want te beletten), v. gmv.
- Sme'den**, ik heb -smeed; wapens -, fig. een aanslag -, een komplot -; verraad -, d. i. uitdenken; verzen -, d. i. slechte rijmen maken; nieuwe woorden -, d. i. verzinnen; -er, m. -s; -erij, v. -en.
- Sme'dig**, bn. Zie **Smij'dig**.
- Smeed'baar** bn.; metalen zijn -; -heid, v.
- Smeed'bak** (smidskoelbak), m. -ken; -tjzer (staafijzer), o. gmv.; -kunst, v. gmv.; -werk, o. gmv.
- Smee'gruis** (fijne smeekolen), o. gmv.
- Smeek'bede**, v. -beden; -dicht (smeek-schrift in rijm), o. -dichten.
- Smeek'eling** (iemand die ootmoedig vraagt), m. en v. -n; vr. ook -e.
- Smeek'en** (ootmoedig, biddend vragen), ik heb -smeekt; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Smeek'kolen** (zeer fijne smidskolen), v. mv.
- Smeek'schrift** (verzoekschrift), o. -schriften.
- Smeek'len** (schelden, afgeven op iets), smeelde, -smeeld. gew. Zie **Sma'len**.
- Smeer** (veistof), o. gmv. 't Volk gaart het -en 't vet tot brandstof voor de lamp. (Tollens).
- Smeer'lap** (vette lap onder de ijzers van een sleet; ook: vuilik, smeerpoes), m. -lappen.
- Smeer'plank** (scheepst. lijkplank), v. -planken.
- Smeer'poes** (vuile persoon), m. en v. -en.
- Smeer'prop** (scheepst. prop met vet besmeerd om lekgaten te dichtten), v. -proppen.
- Smeer'sel** (mengsel van oliën en vetten), o. -s.
- Smeer'wortel** (St.-Janskruid), v. -wortels.
- Smeet** (worp of goot), m. smeten.

- Smelt** (zandaal, een soort van spiering), v. -en; *het - delven*, het opdelfen uit het zand van de smelt, (zie Roosje, van Bellamy), op Walcheren.
- Smel'ten** (vloeibaar doen worden), ik smolt, heb -smolten; -er, m. -s; -ing, v. gmv.
- Smel'terig** (fig. week, zacht, sentimenteel), bn.; -e gevoelens. (C. O.)
- Smelterij** (werkplaats van den smelter), v.-en.
- Smelt'kroes** (kroes om metalen in te smelten), m. -kroezen; zegsw. *louteren in den -*, d. i. reinigen door oplossing en zuivering.
- Smelt'punt** (warmtegraad vereischt tot smelting van vaste stoffen), o. -en; *het - van lood is 332° C., van zilver 1000° C., van goud 1037° C.; van koper 1090° C.* Zie **Kook'punt**.
- Sme'er** (iets vettings uitstrijken op), ik heb -smeerd; **smeer'der** (persoon die smeert), m. -s; **smeer'sel** (smeermiddel), o.; -ing, v.
- Smer'gel** (delfstof), v. gmv. Zie **Amaril**.
- Smer'rig** (vuil), bn. en bw.; -e schoenen, -weer, -e straten; *die -e affaire met de politie.* (C. O.), schandelijk; -e taal, -e woorden, vies.
- Smerlij'n** (steenvalk, dwerg- of leeuwerikenvalk), m. -en. Zie **Merlij'n**.
- Smert**, v. -en. Zie **Smart**.
- Smer'ten**. Zie **Smarten**.
- Smet** (vlek, vlak, spat), v. -ten; *van vreemde -ten vrij* (Volkslied); *iemand een - aanwrijven; die daad werpt een - op zijn naam; hij kwam er niet zonder - af*, oneer.
- Smet'lijn** (touw met houtskool bestreken; slaglijn om hout af te deelen vóór het zagen), v. -lijnen.
- Smet'sen** (stempelen, brassen, smullen), ik heb -smetst; -er, m. -s; -ster, v. -s.
- Smet'stof** (geneesk. stof, die de besmetting met een ziekte veroorzaakt), v. -stoffen.
- Smet'teloos** (zonder smet), bn. en bw.; -rein.
- Smet'ten** (bemorsen, beulekken), ik heb -smet.
- Smet'ziekte** (besmettelijke ziekte), v. -ziekten.
- Smeu'len**, het heeft -smeuld; *het puin smeult nog*, d. i. brandt nog zonder vlam; *fig. er smeult verraad, oproer*, d. i. het dreigt; *het smeulend vuur der tweedracht*; -ing, v.
- Smeu'ren** (bezoedelen, vuil maken), ik smeurde, heb -smeurd.
- Smid** (bewerker van ijzer), m. smeden.
- Smid'se** (smederij), v. -n.
- Smids'hamer**, m. -s; -knecht, m. -s; -kolen, v. mv.; -oven, m. -s; -werk, o.; -winkel, m. -s.
- Smient** (soort van wilde eend, fluiteend), v. -en. Fig. *lang, mayer mensch: een echte -*.
- Smie'zen**, in de - hebben, d. i. in de gaten, gmv.; *de schipper had de scheepjongens in de - spreekt*.
- Smij'dig** (lenig, buigzaam, malsch), bn.; -goud; fig. -e taal; -heid, v.: *de wonderbare -heid van het Latijn.* (C. O.) Zie **Smedig**.
- Smij'digen** (smedig, smijdig maken), ik heb -smijdigd.
- Smij't** (scheepst. geitouw a. h. fokkezeil), v. -en.
- Smij'ten** (gooien, werpen), ik smiet, heb -smeten; -er (iemand die smijt; ook oud-tijds vechtersbaas), m. -s.
- Smireel'** (een visch), m. smireelen.
- Smis, smis'se** v. smissen. Zie **Smid'se**.
- Smod'dig** (morsig, smoezelig, vuil), bn. en bw. *Wat ziet dat kleedje er - uit!*
- Smoel** (verbastering van muil), m. -en. gmv.
- Smoes'je** (voorwendsel, flauw praatje), o. -s.
- Smoe'zelig** (beduimeld, vettig, onfris), bn. en bw.; *een - papiertje, er - uitzien*, spreekt.
- Smoe'zen** (vleien, mooi praten), ik heb -smoed; *wat zijn die daar aan 't -?* zacht bepraten, bedisselen.
- Smok'ken** (rooken, tabaksdamp uitblazen), ik heb -smookt; *men smookt hier, een pijpje -*; -er, m. -s. gmv.
- Smok'kel** (sluikhandel), m. gmv.
- Smok'kelen** (sluiken, heimelijk over de grens voeren), ik heb -smokkeld; -aar, m. -s; -arij, v. -en; -ing, v. -en.
- Smok'kelgoed** (smokkelwaar), o. -goederen.
- Smok'kelhandel** (sluikhandel), m.; -waar, v. -waren.
- Smook** (dikke vette rook), m. gmv.
- Smoor'dronken** (erg beschonken), bn.
- Smoor'heet** (stikkend warm), bn.; *een - -heete Augustusdag*.
- Smoor'lijk** (erg, buitengewoon), bn. en bw.; *de jongen was - verliefd*.
- Smoor'vol** (zeer vol), bn.; *het zaaltje was -*, d. i. eivol, stikvol.
- Smoren** (stikken, verstikken), ik ben of heb -smoord; -ing (daad van smoren), v. gmv.
- Smots** (vlek, smet), v. -en.
- Smots** (een slons, morsebel), v. -en.
- Smot'sen** (bemorsen), ik heb -smotst.
- Smot'sig** (vuil), bn. en bw.; *een -e werk-vrouw; iets - afwerken*.
- Smous** (scheldnaam voor een jood), m. -en. Fig. *bedrieger, schacheraar*.
- Smous** (kleine kond met fijn krullend haar), m. -en; *onze Fanny is een -je*.
- Smous'achtig** (bedrieglijk), bn. en bw.
- Smous'sen** (bedriegen, schacheren), ik heb -smousd; -erij, v. -en.
- Smous'hond**, m. -honden. Zie **Smous**.
- Smous'jassen** (zeker kaartspel voor twee personen), ik heb -smousjast.
- Smout** (bij letterzeters: titel- en tabelwerk; bij kaarsenmakers: gesmolten vet om kaarsen te maken), o. gmv.
- Smou'ten** (met vet bewerken of bereiden), ik heb -smout; *de spijs -*.
- Smou'terig** (vettig, reuzelachtig), bn. Ook: **Smou'tig**.
- Smou'tig** (vetachtig), bn.; -heid, v. gmv.
- Smu'gen** (heimelijk zich te goed doen), ik heb -smuigd; -er (gluiper), m. -s.
- Smuik**, v.; slechts gebr. in de bijw. uitdr. **ter smuik** (heimelijk). Ook: *ter smuig*.
- Smuk** (opschik, sieraad, tooi), m. gmv.
- Smuk'ken** (opschikken, tooiën), ik heb -smukt.
- Smul**, v. gmv.; *hij houdt van de -*, d. i. van goede sier; *ergens geen - op hebben*, lust.
- Smul'baard** (lekkerbek), m. -en; -broer (lekkerbek), m. -s; -dag (dat men lekker eet), m. -dagen; -jurk (morsjurk), v. -en.
- Smul'len** (lekker eten, brassen), ik heb -smuld; -ler, m. -s; -ling, v. gmv.
- Smul'lig** (morsig, bomorst), bn.; -heid, v.
- Smul'partij** (slempelij, brasserie), v. -en.
- Snaai** (voordeel, winst), m. -en; -tje, o.; spreekt: *een aardig -tje*.
- Snaak** (grappenmaker, guit), m. snaken.
- Snaaks** (kltuchtig, koddig, grappig), bw.
- Snaak'sch**, bn.; *een -e vent*, grappig; *een -gezegde*; -heid (grap), v. -heden
- Snaaks'hoofd** (misvormd beeldje, kabouter), o. -hoofden.
- Snaar** (koord van een speeltuig), v. snaren; *de snaren spannen, tokkelen*, een instrument



bespelen; zegsw. *die - moet ge bij hem niet aanroeren*, daar moet ge niet van spreken; *alles op haren en snaren zellen*, alles op het spel zetten, hemel en aarde bewegen; *hij zaagt altijd voort over dezelfde snaar*, hij klopt al door op hetzelfde aanbeeld.

**Snaar** (schoonzuster, schoondochter), v. snaren.  
**Snak** (bits woord, snauw), m. snakken.

**Sna'kerig** (aardig, grappig), bn.; **-heid**, v.  
**Snakerij** (grap, klucht), v. -en.

**Snak'ken** (hijgen, hijgend verlangen), ik heb -snakt; *het vischje snakte naar het water*; - naar lucht, naar vrijheid, d. i. zuchtend, verlangen.

**Snap** (hap, greep), m. gmv.; zegsw. *het was in een hap en een - klaar*, zeer spoedig.

**Snap'achtig** (praatzuchtig), bn.; *een - kind*; *die vrouw is erg -*, babbelachtig; **-heid**, v.

**Snap'haan** (geweer; fig. straatdief), m. -hanen.  
**Snap'pen** (grijpen, fig. begrijpen), ik heb gesnapt; *de oplichter is gesnapt*; *de poes zal de muis -*; *nu eerst snap ik je, snap ik het*.

**Snap'pen** (babbelen), ik heb gesnapt; *wie zit daar weer te -? ze werken niet, ze - maar*.

**Snap'per** (babbelaar), m. -s; **-ster**, v. -s.

**Snapperij** (gepraat, beuzelpraat), v. -en.

**Snaps** (slok, borrel), m. -en; v. d. -houden.

**Snaar** (vinnig, fel), bn. en bw.; *deze arbeidster is wat - in den mond*; **-heid**, v. gmv.

**Sna'renmaker**, m. -s; **-speelster**, v. -s; **-speeltuig**, o. -en; **-spel**, o. gmv.; **-speeler**, m. -s; **-tuig**, o. -en.

**Snaar'rig** (snaar, vinnig), bn.; **-heid**, v. gmv.

**Snaars**, **suers** (weinigje, ziertje, nietigheid; ook: roes), v. gmv.; *ik heb er geen - voor over*; *hij weet er geen - van*; *hij heeft een - aan*.

**Sna'ter** (mond, bek), m. -s. gmv.; *hou je -*.

**Sna'teren** (schreeuwen), ik heb gesnaterd; *ganzen, eenden -*; *hou toch op met dat -*, schetterend praten; **-aar**, m. -s.

**Snaauw** (het snauwen), m. -en.

**Snaauw** (zekere tweemaster), v. -en.

**Snaau'wen** (toegrauwen, norsch afschepen), ik heb gesnaauwd; **-er**, m. -s; **-erig**, bn. en bw.

**Sna'vel** (sneb eens vogels), m. -s. Fig. mond: *Roer toch je - niet zoo! wat heeft hij een -!* groote neus. gmv.

**Sneb**, **sneb'be** (snavel), v. snebben.

**Sneb'big** (vinnig), bn. Zie **Suib'big**.

**Sne'de**, **snee**, v. sneden, sneeën; *een - brood, koek, enz.*; *de - van een jas, een japon, snit*; *de - van een vers* (zie **Caesuur**); *een boek verguld op -*; *hij kreeg een leelijke - over zijn aangezicht*, d. i. hij werd diep beleedigd; *het antwoord kwam juist ter -*, d. i. op het juiste oogenblik; *hij heeft een - aan*, d. i. hij is niet nuchter meer.

**Sne'dig** (scherp, handig), bn. en bw.; *een - e opmerking*, d. i. zeer juiste, gevatte; **-heid**, v.

**Sneeg** (snedig, schrander, verstandig), bn.; *een kuakkel van een - en aard*. (Cats). vero.

**Sneep** (weekvinnige visch onzer rivieren), m. sneepen; *de - heet ook neusvisch*.

**Snees** (uit: Sinees, Chinees, fig. schacheraar, listig bedrieger), m. sneezen.

**Snees** (twintigtal), o. sneezen; *een - haringen*.

**Sneeuw** (stof, vlokken), v. gmv.; *er viel veel -*.

**Sneeuw** (blankheid), o. (en v.); *het - van zwandons*; *bloesem van de rozen, zacht op de teliën - gestrooid*. (Ledeg).

**Sneeuw'baan**, v. -banen; **-bal**, m. -len; **-balletje** (fig. glaasje klare jenever met

swiker), o. -s; *wat drink je! een -?* (Potg.);

**-bank** (-wolk), v. -en; **-berg** (sneeuw-hoop), m. -en; **-bes** (heester), v. -sen;

**-blank**, bn.; **-wit**, bn.; **-blind** (de meeste vogels worden sneeuwblind), bn.; **-bul**, v. -en; **-grens**, v. -zen; **-linie** (grens der sneeuw op de bergen), v. -liniën; **-klokje** (voorjaarsbloempje), o. -klokjes.

**Sneeu'wen**, onp. w.w., het heeft gesneeuwd; fig. *het sneeuwde groote ideeën*. (C. O.)

**Sneeu'wen** (van sneeuw), bn.; *een - meiboom*. (Tollens); fig. ook: *als van sneeuw: de - bloesems der jasmijn*.

**Sneeu'wig** (vol sneeuw), bn.; *het - jaargetijde*; fig. *vergrijsd: een - hoofd*.

**Sneeuw'wit**, bn.; *haar, d. i. erg wit hoofdhaar*.

**Snee'zen** (schacheren), ik heb gesneesd.

**Snek** (slakvorm. raadje i. e. uurwerk), v. -ken.

**Snel** (een halve pint), v. -len; *de stroop -*.

**Snel** (vlug), bn. en bw.; *een - besluit, vaardig*; *de beek stroomde -*.

**Snel'dicht** (punctdicht, snaaksch epigram), o. -dichten; *de - dichten van Huygens*.

**Snel'heid** (vlugheid van beweging), v.; *met de - van den spoorwagen* (C. O.); *nat. de - heden* (bewegingen).

**Snel'len** (spoeden, ijlen), ik ben gesneld.

**Snel'looper**, m. -s; **-schrijver** (steno-graaf), m. -s; **-trein**, m. -en; **-zeiler** (goed bezeild schip), m. -zeilers.

**Snel'pers** (stoompers, drukkend ± 900 vel per uur), v. -persen.

**Snep**, v. sneppen. Zie **Snip**.

**Snepp'per** (laatvljm), m. sneppers.

**Sner'ken** (in boter bruden), ik heb gesnerkt; *een hoentje -*; **-ing**, v. -en.

**Sner'pen** (snijden, gloeien), de wonde heeft gesnerpt.

**Sner'pend**, bn.; *een - e wind*, d. i. snijdend.

**Sners**, v. gmv. Zie **Snaars**.

**Snert** (erwtensoepp), v. gmv.; zegsw. *het lijkt wel -*, het lijkt op niets; *dat is -*, gekkenpraat.

**Sneu** (beschamend, teleurgesteld), bn. en bw.; *dat was - voor hem*; *hij keek wat -*.

**Sneu** (dwaarslijn aan de beuglijn), v. -ën.

**Sneu'keren** (stil snoepen), ik heb gesneukerd.

**Sneu'velen** (vallen op 't slagveld), hij is gesneuveld.

**Sne'ven** (sneuvelen), hij is gesneefd. w. i. g.

**Suib'be** (snibbigg vrouw), v. -n.

**Suib'big**, bn.; *een - meisje*, d. i. vinnig, scherp van taal. Ook: **Sneb'big**; **-heid**, v. -heden.

**Snij'bank** (werkbank v. d. houtwerker), v. -en.

**Snij'bier** (mengsel van bierrestanten of bierkladden), o. gmv.

**Snij'boon** (lange, dunne peulvrucht), v. -en.

**Snij'den**, ik sneed, heb gesneden; *dat snijdt door het hart, door de ziel*, d. i. treft pijnlijk; *ik ben in dien winkel erg gesneden*, d. i. afgezet; *de kaas -*, een pronker zijn; *wijn -*, d. i. mengen; *het mesje snijdt daar van twee kanten*, er zijn dubbele verdiensten, winsten; *de door het hart snijdende bijv. naamw. „leelijk, dom, onbeduidend”*. (C. O.); **-er** (iemand die snijdt), m. -s; **-ing**, v. -en.

**Snij'dend** (iets dat snijdt), bn.; *een - werktuig*; fig. *een - e wind, een - e pijn*; *iets op - en toon zeggen*, scherp, bits.

**Snij'der** (kleermaker), m. -s. gmv.

**Snij'deren** (het kleermakersvak op kleine schaal uitoefenen, lappen), ik heb gesnijderd.

**Snij'dersambacht**, o. gmv.; **-gezel**, m. -len; **-gild**, o. -en; **-tafel**, v. -tafels.

- Snijding** (het snijden, b.v. van twee lijnen), v. -en.
- Snijding** (grep of lijn tusschen twee huzen), v. -en.
- Snijkamer** (ontleedkamer), v. -s; -lijn, v. -en; -punt, o. -en; -tand, m. -en.
- Snijwijn** (mengsel van wijnrestanten of overblijfsels in wijnglazen), m. gmv.
- Snik** (het snikken), m. -ken; hij was op het punt den jongsten - te geven, d. i. te sterven; de laatste -. (C. O.), hik.
- Snik**, bn.; dit meisje is niet recht -, niet recht wijs.
- Snik** (trekschuit in Frieland), v. snikken.
- Snikheet** (smorend warm), bn.; een -e Augustus-avond.
- Snikken** (hikkend schreien), ik heb gesnikt.
- Snip** (inlandsche vogel van de orde der steltloopers), v. snippen. Ook: **Snep**.
- Snipfel** (reepe oranjeschil, afsnijdsel), v. -s. Ook: **Snipper**.
- Snippen** (snippen), ik heb gesnipt.
- Snippenel**, o. -eieren; -jacht, v. -en; -net, o. -ten; -tijd (jachtijd op snippen), m.; -vangst, v. gmv.
- Snipper**, v.; een koek met -s. Zie **Snipfel**.
- Snippen** (in snippers snijden), ik heb gesnipperd; -aar, m. -s.
- Snipperkoek** (koek met snippers), m. -en.
- Snippermand** (prullenmand), v. -en; -uur (verloren uur), o. -uren; -werk (beuzelwerk), o. gmv.
- Snippig**, bn. Zie **Snibbig**.
- Snippen** (snerken, ook sissen), het heeft gesnirt; -ing, v. -en.
- Snit** (ker/bijl), m. -ten.
- Snit** (vorm, fatsoen), v. snitten; de - van een kleedingstuk, d. i. de snede. Zie **Coupe**.
- Snob** (Eng. iemand die voor gentleman wil doorgaan, ploert), m. -s.
- Snoebisme** (ploertigheid), o. gmv.
- Snoeien** (afsnijden, inkorten), ik heb gesnoeid; een boom -, geld -; -er (persoon, die snoeit; ook snoeimes), m. -s; -ing, v.; -sel (afval), o.; -tang, v. -en; -tijd, m. -en.
- Snoei maand** (Februari), m. -maanden.
- Snoek** (een zoetwatervis), m. -en; als stofnaam v.; een' - strikken, met een strik van koperdraad vangen; zegsw. een - vangen, in 't water vallen; hij voelde er zich op zijn gemak als een - op zolder, d. i. hij was er geheel niet in zijn element.
- Snoekachtig** (lijkende op een snoek, vraatzuchtig), bn.
- Snoep** (snoeperij), m. gmv.; -koopen.
- Snoepachtig** bn.; een - kind, dat gaarne snoept; -heid (snoeplust), v. gmv.
- Snoepen** (lekkernij gebruiken), ik heb gesnoept; -er, m. -s; -erij, v. -en.
- Snoeperig** (lief, aardig), bn.; een - jurkje, een - mutsje; -heid, v. gmv.
- Snoeperij** (lekkers, snoeplekkernij), v. -en.
- Snoepgoed** (lekkernij), o. gmv.
- Snoepig** (lief), bn.; Jasper zat bij't - Klaartje (Staring), d. i. mal, minziek; -heid, v. gmv.
- Snoeplust** (neiging tot snoepen), m. gmv.
- Snoepreisje** (kleine reis, die men in stilte doet, plezierreisje), o. -reisjes.
- Snoepsch** (snoepachtig), bn.; -heid, v. gmv.
- Snoep tafel** (tafeltje met snoepgoed), v. -s.
- Snoepwinkeltje**, o. -winkeltjes.
- Snoer** (gevlochten koord), o. -en; een - van parelen, koralen; zegsw. iemand aan zijn - krijgen, tot zijn partij overhalen; een hals- (collier).
- Snoeren**, ik heb gesnoerd; iemand den mond -, d. i. tot zwijgen brengen.
- Snoes** (lief kindje; eenig persoon), m. -zen. gmv.; een - van een kind, een dotje; mama-lief zit op den koepel met een vreemden -. (C. O.), man, kleinachtend.
- Snoeshaan** (pocher, zonderling), m. -hanen.
- Snoet** (snuif), m. -en; de - van een varken, hond, enz.
- Snoeven** (pochen, grootspreken, zwetsen), ik heb gesnoefd; -er, m. -s; -erij, v. -en.
- Snoed** (boos, misdadig), bn. en bw.; snoode plannen, met - geweld; iem. - behandelen; -heid, v. -heden.
- Snoedaard** (booswicht), m. -s; -ij, v. gmv.
- Snor** (snorrend geluid; roes), m.; zegsw. een - aanhebben, d. i. dronken zijn.
- Snor** (knevelbaard), v. snorren.
- Snor** (oude rammelkast, bijwagen), m. -ren.
- Snorbaard** (fig. man met een zuaren knevel), m. -baarden; een oude -. Ook: **Snorrebaard**.
- Snork** (het snorken), m. gmv.
- Snorken**, **snurken** (ronken, zwaar slapen), ik heb gesnorkt, gesnurkt; -er (fig. pocher), m. -s; -erij (snoeverij), v. -en.
- Snorrebaard**, m. -en. Zie **Snorbaard**.
- Snorrebot** (jongensspeelgoed, dat een snorrend geluid maakt), o. -botten.
- Snorren** (brommen, suizen); de pijpen -; de kachel, het spinnewiel snort; de meikevers, de kogels - ons om de ooren.
- Snorren** (snel loopen), ik heb en ben gesnord; ik snor eens gauw naar de markt.
- Snorwagen** (reiswagen), m. -s. Zie **Snor**.
- Snot** (neusvocht), o. en v. gmv.
- Snot** (droes bij paarden), v. gmv.
- Snotneus** (ondeugd), m. en v. -neuzen. gmv.
- Snotolf** (een stijmige soort van elf), m. snotolven. Eig. **Snotwolf**.
- Snotteren** (fig. snikkend en snottend krijten), ik heb gesnotterd. plat.
- Snuif** (reuk), v.; ik heb er de - van, d. i. de lucht van, ik heb het in de gaten; hij gaat naar de laatste - gekleed, d. i. naar de laatste gril der mode.
- Snuiffelen** (snuiven, fig. naspeuren, doorzoeken), ik heb gesnuiffeld; de hond snuffelde het vertrek door; wij zullen eens in zijn papieren -; -aar, m. -s; -ing, v. -en.
- Snuiffen** (snuiven), ik heb gesnuift; -fer, m.
- Snuifje** (kleine hoeveelheid), o. -s; een - zout.
- Snuifje** (mode-artikel), o. -s; er lagen allerlei nieuwe -s uitgesteld.
- Snuifger** (schrander), bn. en bw.; -heid, v.
- Snuif** (gemalen tabak), v. -ven; alleen van meer soorten; -doos, v. -doozen.
- Snuiftabak** (tabak om er snuif van te maken), v. gmv. Zie **Carot'te**.
- Snuisterij** (kleinigheid, voorwerp van pronk), v. -en.
- Snuif** (voorstekend vleezig deel van den bek van sommige dieren), m. -en; de - van een olifant, v. e. varken. Zie ook **Snoet**.
- Snuif** (afval van vlas), v. en o. gmv.
- Snuiften**, ik snuift, heb gesnoten; den neus -; de kaars -.
- Snuiften** (een stuk hout of ook hennep afkorten), ik heb gesnuift.
- Snuiter** (een schaar met een huisje er op om de kaarsepit af te knippen), m. -s.

- Snuif'ter** (snaak, grappenmaker, zonderling), m. -s; een vreemde -.
- Snuif'kever** (schildvleug. insect), m. -kevers.
- Snuif'mot** (nachtvlinder), v. -motten.
- Snuif'schildpad** (schildpad in Guiana), v. -padden.
- Snuif'sel** (verkoelde kaarspitstof), o. gmv.
- Snuif'visch** (snavelvisch), m. -visschen.
- Snuif'ven** (den adem ophalen door den neus), ik snoof, heb gesnoven; fig. hij snoof woede, of van woede, hij was in hooge mate vertoornd; -er, m. -s.
- Snuif'vertje** (klein kookhuisje), o. -s.
- Snur'ken** (ronken). Zie **Snor'ken**.
- So'bat** (Mal. vriend), m.; met den een of anderen - gezellig zitten te spelen. (v. R.) Zie **Soe'batten**.
- So'ber** (matig, karig), bn. en bw.; een - mensch, een - maal; -heid, v. gmv.; -tjes, bw.; - leven.
- Sobriëteit'** (soberheid, matigheid), v. gmv.
- Sociaal'** (maatschappelijk), bn.; het - kapitaal, -ale hervormingen, onze -ale noodden.
- Sociaal'democraat'** (voorzitter van het socialisme), m. -democraten; -democratie' (het staatkundig stelsel der sociaal-democraten), v. gmv.
- Socialis'mus, socialis'me**, o. gmv.; politiek en oeconomisch systeem, dat alle gezag zoowel als de beginselen en middelen van bestuur den staat in handen wil geven; leert dat de staat alles (ten minste de productieve goederen, b.v. akkers, fabrieken), moet bezitten en onder de werklieden arbeid en winst in billijke verhouding moet verdeelen; wordt verdeeld in *Anarchisme, Parlementair socialisme* (Sociaal-democratie) en *Agrarisch socialisme*. (zie aldaar).
- Socialist'** (aanhanger of voorstander van het socialisme), m. -en.
- Socialis'tisch** (betrekking hebbende op, eigen aan, behoorende tot het socialisme), bn.; de -e propaganda; een - dagblad, de -e kamerleden; -e taal, eigen aan socialisten.
- Socia'nen** (kerkgesch.; aanhangers van de leer van Socinus [gest. 1604] in Polen, om hun vrijzinnigheid bijna overal vervolgd), m. mv.
- Sociëteit'** (gezelschap, genootschap, vereeniging, ook het gebouw), v. -en; de - van Jezus, de Jezuïetenorde.
- Socinia'nen** (volgelingen van Socinus, gest. 1604; vooral in Polen), m. mv. Ook: **Socia'nen**.
- Sociologie'** (leer v. h. maatsch. leven), v. gmv.
- So'crates** (beroemd Grieksch wijsgeer van Athene, die al vragende en hooger gaande onderwees, 470-399 v. Chr.), m.; - is de leermeester van Plato en Xenophon; - leerde, dat de eenige noodige kennis des menschen die is zijner plichten; - werd van goddeloosheid beschuldigd en veroordeeld den giftbeker te drinken.
- Socra'tisch** (van of volgens Socrates), bn.; de -e methode, de in vragen opklimmende.
- So'da** (zoutasch), v. gmv.; -water (kunst-mineraalwater), o. -en.
- Soe'batten** (aanhoudend vleiend vragen, prachen), ik heb gesoebat; -ter (vleier), m. -s.
- Soe'koe** (Ind. een volksstam op Sumatra), v. -s.
- Soelaas'** (hulp, steun, troost), o. gmv.
- Soem'bah** (Mal. groet in hurkende houding), v. -s; een - maken. Zie **Sla'mat**.
- Soen'da-eilanden** (O. I. eilanden, verdeeld in Grootte [Java, Sumatra, Borneo, Celebes] en Kleine; met ± 30 millioen bewoners), o. mv.
- Soendaneezen** (Ind. bewoners van W.-Java), m. mv.
- Soep** (afkooksel van vleesch, aftreksel), v. -en. Fig. omhaal van woorden.
- Soe'perig** (fig. langdradig), bn.; deredevoering, preek enz. was wat -; -heid, v. gmv.
- Soe'rat** (Mal. brief aan den koran ontleend, die in hoofdstukken d. i. soerats is onderverdeeld), m. -s.
- Soe'rou** (Sumatra. Inlandsche godsdienstschool), v. -s.
- Soes** (dommel, bedwelming), m. soezen.
- Soes** (een soort van luchtig taartje), v. soezen.
- Soe'sah, soe'sah** (Mal. drukte, moeite, beslommering), v. en o. gmv.; veel - maken; wij houden niet van -.
- Soesoehoe'nan** (Java. Keizer), m. -s; de - van Solo, de keizer van Soerakarta.
- Soe'zen** (suffen, slapen, droomen), ik heb gesoesd; -er, m. -s.
- Soe'zerig** (dommelig, dof), bn.; -heid, v. gmv.
- So'fa** (rustbank, canapé), v. -s.
- Soi-disant'** (zoogenaamd), bn.; een - professor, een - bisschop, d. i. zich noemend, gewaand.
- Soigneeren** (met zorg behandelen); een goed gesoigneerde kleeding. (gn = nj).
- Soigneus'** (vol zorg, zorgvuldig), bn. en bw.
- Soirée** (avondgezelschap, -partij), v. -s.
- So'ja** (Japansch plantaardig extract van de sojaboon en v. fijne paddenstoelen, dienende om aan vleeschspijzen, sausen en soepen een pikanten smaak te geven), v. gmv.; -saus, een pikante saus.
- Sok** (korte kous), v. sokken.
- Sok'kel** (glazen voetje; onderstel), m. -s; de glazen -s onder een piano.
- Sok'kerig** (droomerig), bn.; een -e vent, een domme vent, een kalf Mozes.
- So'la** (sola-wissel, enkele wisselbrief, door geen anderen gevolgd), v. -s.
- Solair'-microscop'** (zonnemicroscop), m. -copen. (al = è).
- Sold** (betaling, soldij), o. gmv.
- Soldaat'** (krijgsman), m. -daten; vroeger Soldenier en Soudenier.
- Soldatesk'** (naar krijgsmansmanier), bn.; het -e karakter der Boeren; Alva's -e manieren, d. i. op zijn krijgsmans.
- Soldeer'** (soldeersel), o. gmv.
- Soldeer'bout** (werktuig van den loodgieter), m. -bouten.
- Soldeeren** (aanhechten met soldeersel); -der, m. -s; -sel, o. gmv.; -ing, v. -en.
- Soldeer'ijzer**, o. -s; -werk, o. gmv.
- Soldenier'** (bezoldigd krijger), m. -s. vero.
- Soldij'** (bezoldiging), v. -en; troepen in -nemen, betaling.
- Solemneel'** (plechtig, plechtstatig), bn. en bw.; een -e dienst in de R. K. kerk. (em = em)
- Solemneiseren** (vieren, plechtig gedenken).
- Solemniteit'** (plechtigheid, feestelijkheid), v. -en. (em = em).
- Solenoi'de** (spiraalvormig gewonden koperdraad; electrode), v. -s.
- Solfata'ra** (zwavelbron), v. -taren; een uitstapje naar de - van den Salak in de provincie Buitenzorg. (Hoëvell), vulkanische krater.
- Solfeggieeren** (zich oefenen in de solfège).
- Solfège** (muz. studie der noten en intervallen), v. gmv. Ook: **Solfeg'gio**.

**Solfer** (zwavel), o. en v. gmv. Zie **Sulfer**.  
**Solidaire** (allen voor één en één voor allen; gezamenlijk en afzonderlijk), bn. en bw.; ieder der deelhebbers is — aansprakelijk. (ai = è).  
**Solidariteit** (aansprakelijkheid voor zich zelven en voor allen; gevoel van één-zijn met anderen), v. gmv.; de — van een ministerie.  
**Solide** (vast, grondig, genoegzaam; stipt zijn verplichtingen nakomend), bn. en bw.; soliedst.  
**Solideeren** (bevestigen, verzekeren).  
**Solli De'o glo'ria** (Gode alleen de eer).  
**Soliditeit** (hechtheid, duurzaamheid, betrouwbaarheid), v. gmv.  
**Soliste** (soloranger, solospeler), m. — en.  
**Solitaire** (kluisenaar), m. — s. (ai = è).  
**Solitaire** (eenzaam, afgezonderd), bn. en bw.  
**Solitude** (eenzaamheid, woestijn), v. gmv.  
**Sollen** (plagen), ik heb gesold; de leerlingen — met hem, d. i. houden hem voor den gek; 'k Laat naar kontinklijke wijs 't volkje met me —. (De Gen.), spelen; een kind in slaap —, sussen, schommelen, doldijnen.  
**Sollicitant** (dinger n. e. betrekking), m. — en.  
**Sollicitante** (dame, die solliciteert), v. — n.  
**Sollicitatie** (verzoek, mededinging), v. -tiën, -s.  
**Solliciteeren** (verzoeken, dingen naar een betrekking, om iets aanhouden).  
**Solliciteur** (wettig aangesteld persoon, om zaken voor anderen, bijzonder bij de Regeering, te bezorgen; procureur), m. — s. vero.  
**Solmiceeren, solficeeren** (de klankladder of de noten do, re, mi, fa, sol, la, si afzingen; het muzikant A. B. C. zingen). Zie **Solfeggieeren**.  
**Solo** (muz. alleen, zonder begeleiding of hulp), bw.; hij moet — zingen.  
**Solo** (muz. alleenzang), m. -s; hij zong dien — zeer mooi; alleenspel bij 't quadrilleeren.  
**Solecisme, solecisme** (taalfout, bijzonder tegen de regels der spraakkunst), o. — n.  
**Solstitium** (zonnestilstand, zonnekeering op 21 Juni en 23 Dec.), o. gmv. (ti = tsi).  
**Solva'bel, solvent** (in staat tot betalen), bn.  
**Solvabiliteit** (vermogen om te betalen), v. gmv.  
**Solveeren** (oplossen, betalen, afdoen).  
**Solvit** (hij of zij heeft betaald).  
**Som** (optelling), v. — men; de proef op de — (op het vraagstuk), maken; — metje, o. — s.  
**Somato'se** (versterkende eiwitstof), v. gmv.  
**Somber** (duister), bn. en bw.; fig. neerslachtig, droevig; — heid, v. gmv.  
**Sombre'ro** (Sp. hoed met breeden rand), v. -s.  
**Somma** (som), v. gmv.  
**Somma'tie** (oproeping, aanmaning, dagvaarding, opvoeding), v. — tiën, — ties.  
**Sommeeren** (dagvaarden, oproepen, aanmanen); de politie — de de menigte uit elkaar te gaan.  
**Sommer** (scheepst. zware eiken balk), m. — s.  
**Som'nige** (eenige, enkele), telw.; van de knapen, menschen, honden, paarden enz. zijn — bij het ongeluk gewond.  
**Som'nigen** (enkelen), telw. mv.; velen gaan examen doen, slechts — kunnen slagen.  
**Sommitieit** (hooge bergtop, fig. voornaam persoon; hoogste in rang), v. — en.  
**Somnambu'le** (slaap- of nachtwandelaar, vooral helderziende persoon) door het magnetisme), m. en v. — s.  
**Somnambulisme, somnambulismus** (slaapwandelsucht, helderziendheid in den magnetischen slaap), o. gmv.

**Somp** (moeras, poel), v. — en.  
**Somp'ig** (moerassig), bn.; — heid, v. gmv.  
**Somptueus** (prachtlievend, verkwistend), bn.  
**Somp'vogel** (poelvoegel), m. — vogels.  
**Soms** (van tijd tot tijd, nu en dan), bw.; hij is — zeer gemelijk; ook: misschien, wellicht: Hebt ge — een gulden voor mij?  
**Somtijds**, bw. Zie **Soms**.  
**Somwijlen**, bw. Zie **Soms**.  
**Sona'te** (muziekstuk voor het klavier of de piano-forte, ook voor orkest), v. — n, — s; de — n van Beethoven.  
**Sonati'ne** (kleine sonate), v. — s of — n.  
**Sond** (zeestraat: Den. en Zweden), v.  
**Sonde** (werktuig, om de diepte en gesteldheid eener wonde te onderzoeken, peilstift), v. — s.  
**Sondeeren** (de diepte onderzoeken, uitvoorschen, trachten uit te vorschen, polsen); — ijzer, o. — s; — ing, v. — en.  
**Sonnet** (dichtk. lyrisch gedicht van veertien regels, verdeeld in vier strophen, twee van vier regels (quatrains) en twee van drie regels (terzetten); de beide eerste strophen (samen ook octaaf genoemd) moeten een samengestelden volzin vormen, die als voorzin dient van de twee volgende terzetten), o. — ten; het — heeft de jambische voetmaat; de quatrains van het — hebben twee rijmen, de terzetten drie; het — is uit het Italiaansch in bijna alle Europeesche talen overgenomen; het — was de meestgeliefde dichtvorm der 17e eeuw: Vondel, Hooft gaven uitstekende voorbeelden. Ook: **Klink'erd, Klink'dicht**.  
**Sonnet'tenkraus** (dichtk. eigenlijk een rij van vijftien sonnetten over hetzelfde onderwerp, zóó, dat de laatste regel van het voorgaande sonnet de beginregel is van het volgende), m. — kranzen.  
**Sonoor, sono'risch** (welluidend, helder-klinkend), bn.  
**Sonoriteit** (welluidende klank), v. gmv.  
**Soort** (aard), v. en o. — en; wat — van woord is het? een raar — van menschen, d. i. slag; spreekw. — zoekt —, d. i. gelijk zoekt gelijk.  
**Soort'lijk** (volgens de soort), bn.; — e zwaarte, d. i. betrekkelijke zwaarte der stoffen, d. i. de verhouding van het betrekkelijk gewicht onder een zeker volume bij nul graden Cels. tot dat van een gelijk volume zuiver water van 4° Cels.; het — gewicht der lichamen; het — gewicht van goud is 19.5, van kwik = 13.54, van zilver = 10.5, van koper 8.8, van tin 7.3, van zink 6.86. Zie **Specifiek**.  
**Soort'gelijk** (dergelijke), bn.; — e praatjes bevallen mij niet.  
**Soort'getal** (spraak. de woorden op -lei en -hande), o. — getallen; tweeërlei, allerhande is een —.  
**Soort'naam** (spraak. naam van al de voorwerpen eener zelfde soort), m. — namen. Zie **El'gennaam**.  
**Soos** (sociëteit), v. gmv.; naar de — gaan.  
**Sop** (water), o. en v. — pen; de — is de kool niet waard, de zaak is van te geringe beteekenis; ze zijn met hetzelfde — overgoten, het zijn vogels van één veeren; het ruime —, d. i. de zee.  
**Sophis'me** (drogrede, bedrieglijke redeneering), o. — n. (ph = f)  
**Sophist** (drogredenaar, spitsvondige), m. — en.  
**Sophisterij** (spitsvondigheid), v. — en.  
**Sophis'tisch** (spitsvondig, bedrieglijk), bn.  
**Sophisticeeren** (den drogredenaar spelen).  
**Soporeeren** (verdooven, doen inslapen).

- Soppedoppen** (onmatig in saus indoopen), ik heb -soppedopt.
- Soppen** (indoopen), ik heb -sopt; zegsw. *hij kan niet ruim -*, d. i. hij heeft het niet breed; -**per**, m. -s.
- Sopp'rig** (eig. sappig, fig. slappig, afgedragen, dun), bn. en bw.; *een - hangend geruit broekje; de overjas was al wat -*.
- Sopraan'** (bovenstem), v. soprano; -*zangeres; mezzo-*, stem tusschen sopraan en alt.
- Sopra'no** (muz. de hooge of bovenstem), v.
- Sor'be** (vrucht van den sorbeboom), v. -n.
- Sor'beboom** (lijsterbesboom), m. -boomen.
- Sor'benkruid** (pimpernelachtige plant), o.; het gemeene -.
- Sorbet'** (koele drank van verschillende vruchten op wijn of likeur), o. gmv.
- Sorbon'ne** (een oude hoogeschool te Parijs, gesticht in de 12e eeuw, waar onbemiddelde jongelieden tot wereldlijke priesters werden opgeleid; sedert 1821 godgeleerde faculteit te Parijs), v. gmv.
- Sordi'no, sordi'ne** (toondemper), v. -'s, -s.
- Sorditeit'** (vuil- of morsigheid, schandelijke gierigheid), v. gmv.
- Sornet'ten** (ongerijmde taal, sprookjes, onnoozel en zot gesnap, grillen), v. mv.
- Sorta'bel** (geschikt, gepast, geëvenredigd), bn.; *een - huwelijk*.
- Sorteeren** (uitzoeken, in soorten schiften); -**der**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Sortie'** (uitgang; uitval bij een belegering; ook: lichte damesbalmantel), v. -s.
- Sortiment'** (goederenvoorraad), o. -en. Zie: **Assortiment'**.
- Sotternie'** (kluchtspel der Middeleeuwen), v. -nieën.
- Sott'ise** (zothed, gekheid, domheid; onbetamelijkheid), v. -s.
- Sot'to vo'ce** (muz. m. e. zachte, doffe stem), bw.
- Sot'to** (Ind. tabak), v. gmv.
- Sou** (Fransche kopermunt = 2½ cent), m. -s.
- Soubret'te** (kamenier, sluwe kamerjuffer, bijzonder op het tooneel), v. -s, -n. (ou = oe)
- Soudnier'** (soldaat), m. -en, -s. vero.
- Souffleeren** (voorzeggen op het tooneel; in-fluisteren, inblazen). (ou = oe)
- Soufflet'** (klap, muipeer, oorveeg), m. -ten.
- Souffleteeren** (oorvügen of klappen uit-deelen). (ou = oe)
- Souffleur'** (inblazer, tooneel: rotvoorzegger), m. -s; -**shokje**, o. -s. (ou = oe)
- Souffran'ce** (leed, lijden), v. -s. (ou = oe)
- Souffrant'** (lijdend, ziekelijk), bn. (ou = oe)
- Souffre-douleur'** (zondenbok), m.; *hij is de - zijner kameraden* (mv. = souffre-douleurs).
- Souffreeren** (lijden, ondergaan; toelaten, dulden). (ou = oe)
- Souffreeren** (zwavelen). (ou = oe)
- Soullageeren** (verlichten, verzachten; ver-troosten). (ou = oe)
- Soullagement'** (verkwikking, troost, verlich-ting), o. gmv. (ou = oe, g = zi)
- Soumis'** (onderdanig, gedwee), bn. Lees: *soe-mie'*.
- Soumis'sie** (onderwerping), v. gmv. (ou = oe)
- Soun'der** (klankgever, toestel oopen telegraaf-kantoor), m. -s. Lees: *soun-der*.
- Souppon'** (argwaan, verdenking), m. -s.
- Soupponneeren** (verdenken, mistrouwen, wantrouwen). (ou = oe)
- Soupponneus'** (achterdochtig), bn.
- Souppeeren** (het avondmaal gebruiken).
- Souper, soupé** (avondeten), o. -s; *sou-perlje, soupeetje*. (ou = oe)
- Souple** (lenig, buigzaam, handelbaar), bn.
- Souples'se** (buigzaamheid, lenigheid, rek-baarheid), v. gmv. (ou = oe)
- Sourdi'ne** (demper), v. -s; *à la -*, in het geniep. Zie **Sordi'no**.
- Souspied'** (voetriem, aan de broek bevestigd, om ze strak te houden), m. -s. Lees: *soe-piee'*.
- Soussigneeren** (onderteekenen). (ou = oe)
- Sousterrain**, o. -s. Zie: **Sou'terrain**.
- Souta'ne** (toog, R. K. priesterkleed), v. -s.
- Souteneeren** (ondersteunen, in stand of staande houden, verdedigen, beweren). (ou = oe)
- Souteneur'** (iemand, die zich laat onder-houden), m. -s. (ou = oe)
- Sou'terrain** (onderaardsch gewelf of ver-trek, kelderverdieping), o. -s. (ou = oe)
- Soutien'** (bijstand, steun; ook ijzerdraad-gaas), m. -s. Lees: *soe-tj-en'*.
- Souvenir'** (aandenken; herinneringsgeschenk; schrijf- of zakboekje), o. -s. (ou = oe)
- Souverein** (oppermachtig), bn. en bw. (ou = oe)
- Souverein'** (gebieder, vorst), m. -en. (ou = oe)
- Souvereiniteit'** (oppermachtige heerschap-pij), v. gmv. (ou = oe)
- Sovereign** (Eng. goudmunt van ± f 12), m. -s. Lees: *suw'ring*.
- So'ya** (extract, ontstaan door gisting uit soyaboonen), v.; de Japansche -; - *dient in sausen bij vleesch, visch, enz.* Zie **So'ja**.
- Spa** (graafwerktuig), v. spaden. Zie **Spa'de**.
- Spa** (laat), bw. Zie **Spade**.
- Spaak** (lang hout, handboom), v. spaken; zegsw. *iemand een - in het wiel steken*, d. i. tegenwerken.
- Spaak**, bw.; - *loopen*, in de war loopen.
- Spaan** (buigzame houtreep), v. -spanen; *bo-ter-*, d. i. platte houten lepel; *schuim-*, *roei-*.
- Spaan'der**, m. -s; spreekw. *Waar gehakt wordt, vallen -s*, waar gevochten wordt, vallen van weerszijden dood.
- Spaan'dershaak** (gereedschap der scheeps-timmerhui), m. -haken.
- Spaansch**, bn. en bw. (als zn. o.); *de -e taal, -e wijn; het - leeren; het was een -e tijd*, d. i. een treurige, rampspoedige tijd; *het ging er - toe*, d. i. ruw, hardvochtig; *dat klinkt -*, d. i. vreemd; *hij heeft het -*, d. i. hard, armoedig; *de -e pokken*, zeer gevaar-lijke pokken; *een -e vlieg*, trekpleister; -*e zeep*, witte, harde zeep; -*e peper*, Indische peper; *op zijn - gekleed zijn*, d. i. naar de -e mode; *een - ruit*, een versperring van paalwerk, een Friesche ruit; - *riet*, dun vlechtriet; - *groen*, kopergroen, ook kunst-groen; - *leder*, marokijnleder.
- Spaar'bank** (inrichting, waar iemand zijn spaarpenningen kan beleggen), v. -banken.
- Spaar'der** (hij, die spaart), m. -s; -**ster**, v. -s.
- Spaar'pot**, m. -potten; *een goeden of vetten - hebben*, veel opgespaard geld.
- Spaar'zaam** (zuinig), bn. en bw.; *de Holl. jon-gen is niet - met woorden*. (C. O.); -**heid**, v.
- Spaath** (soort van ruitvormig mineraal), v. gmv. Ook: **Spaat**.
- Spa'de, spa** (graafwerktuig), v. spaden.
- Spa'de** (laat), bn.; als bw. ook **Spa**; *in den -n nacht, de - tranen, - regen; vroeg en -*.
- Spa'del**, v. -s. Zie **Spa'tel**.
- Spa'deling** (nakomer, achterblijver), m. -en.
- Spa'den** (graven), ik spaadde, heb gespaad.

- Spadille** (schoppenaas of hoogste troef in het quadrillespel), v. -s. Lees: spadiel'je.
- Spahi** (Eng. soldaat, ruiter), m. -'s. Zie **Spahi**.
- Spa'kerig** (droog, doorzichtig), bn.; een -e lucht.
- Spalier** (latwerk of staketsel voor leibomen), o. -en; -boom (leiboom), m. -en; -vrucht, v. -en.
- Spalk** (latje om te spalken), v. -en.
- Spal'ken**, ik heb gespalkt; een gebroken poot -, d. i. stevig tusschen twee latjes of plankjes binden; -ing, v. -en; -hout, o. -en.
- Spal'ling** (varken beneden het jaar), m. -en.
- Spalt** (spleet), m. -en. vero.
- Spal'ten** (splitsen), ik spaltte, heb gespalt. Zie **Spouwen**, **Twees'palt**.
- Span**, **span'ne** (lengte gelijk de span eener hand), v. spannen; de tafel is drie span breed; fig. een - tijds, korte tijd; ook: raam van een spanzaag, vlieger, enz.
- Span** (gespan), o. -nen; een - paarden, ossen, d. i. een koppel; een versch - paarden; deze kinderen zijn een aardig -, tweetal.
- Spandeeren** (ten koste leggen); veel geld aan iets -.
- Spandienst** (plicht van aan te spannen), m. -diensten; hand- en spandiensten waren heerendiensten.
- Span'nen** (van spaan), bn.; een - speelgoeddoos.
- Span'nen**, ik heb -spaand; boter -, d. i. met een spaan bewerken of uitsteken.
- Spang** (gesp, ring, zilveren haak), v. -en.
- Span'gordel** (nauwsluitende lijfgordel), m. -s.
- Span'jaard** (iemand uit Spanje), m. -en, -s.
- Span'joleit** (draairoede om b.v. een raam te sluiten), v. -ten.
- Span'jool** (Spanjaard), m. -jolen.
- Span'kracht** (veerkracht, elasticiteit), v.; de - van gassen, de - van den stoom.
- Span'ne**, v. spannen. Zie **Span**.
- Span'nen**, ik spande, heb -spannen; de paarden voor den wagen -, d. i. binden; de ossen voor den ploeg -; de paarden achter den wagen -, averechts te werk gaan; de kroon -, de koningskroon aanbinden, fig. de eerste zijn onder gelijken; gij spant de streng te stijf, d. i. eischt te veel; de snaren -, een muziekinstrument gereed maken, fig. het bespelen; den boog -, gereedmaken; de boog kan niet altijd gespannen zijn, men moet ook eens rusten; den haan -, nl. het geweer willen afschieten; de vierschaar -, de rechtbank bijeenroepen, recht gaan spreken; de wind spant de zeilen; dat kleedingstuk spant, d. i. knelt; zegsw. het zal er -, d. i. heet toe-gaan; met gespannen verwachting. (C. O.)
- Span'ning** (het spannen), v. -en; de - van dat touw is te sterk, het zal stuk springen.
- Span'ning** (toestand van een gedrukt gasvormig lichaam), v. -en; de - van den stoom, de - van gassen, de - van samen-geperste lucht.
- Span'ning** (toestand van iets, dat gespannen is), v. -en; de - der spieren, zenuwen; dat onzekere hield zijn ziel in -; de candidaat verkeerde na het examen in groote -.
- Span'ning** (bouwk. afstand tusschen twee steunpunten), v. -en; de - van een boogge-welf, een kap; de - van een spoorbrug, d. i. de lengte van een vak tusschen twee pijlers; de spoorbrug te Culemborg heeft zeer groote -en.
- Span'ning** (bouwk. het spanwerk of kapwerk van een dak), v. -en; de - glooit er boven over (n.l. over de stijlen), top aan top. (Tollens)
- Span'ning** (fig. min of meer vijandelijke houding), v.; Pruisen en Frankrijk leefden al eenigen tijd in -; er is een zekere - tus-schen die twee volken, staten, menschen, enz.
- Span'raam** (droograam, laken- of deken-raam), o. -ramen.
- Span'riem** (riem des schoenmakers om den schoen op de knie vast te zetten), m. -riemen.
- Span'rups** (rups, welke al huppelend of gebogen zich beweegt), v. -rupsen.
- Spanseeren** (defstig stappen, wandelen, zeilen).
- Spant** (spanwerk van een dak), v. -en.
- Spant** (scheepst. deel van het geraamte van een schip), v. -en.
- Span'zaag** (zaag, in een raam gespannen), v. -zaag.
- Spar** (sparreboom, zekere den), m. sparren.
- Spar** (lang dakhout, lat), v. sparren.
- Spar'en** (opsparen, fig. ontzien), ik heb -spard. De Holl. jongen spaart in 't wechten zijn partij. (C. O.), d. i. verschoont.
- Spar'gel** (wilde asperge), m. gm.v.; -kruid, o.
- Spark** (sprank, vonk), v. sparken.
- Sparkelen** (vonken schieten, vonkelen), het heeft -sparkeld.
- Spartaan'** (inboorling van het oude Sparta), m. -tanen; fig. iemand die gehard is.
- Spartaansch'** (fig. streng, hard), bn.; een -e opvoeding.
- Spartelbeenen** (met de beenen in de lucht spartelen), ik heb -spartelbeend.
- Spartelen** (krampachtig bewegen), ik heb -sparteld; de visch lag in het gras te -; de knaap spartelde in den vijver; -aar, m. -s; -ing, v. -en.
- Spartelvisch** (spartelende visch), m. -vis-schen; de boer trekt -visschen uit den vijver. (Vondel).
- Spas'mus** (kramp, samentrekking), m. -sen.
- Spat** (vlekje), v. -ten; je broek zit vol -ten.
- Spat** (aderspat), v. spatten.
- Spat'el** (strijkmes voor zalf, zalfspaan; ook strijkspaan van den stukadoor), v. -s.
- Spat'ie** (tusschenruimte), v. -s, -tiën.
- Spat'ie** (op de drukkerij kort letterstaafje tusschen twee woorden, scheistift), v. -s.
- Spatieeren** (van tusschenruimten voorzien).
- Spat'ten** (in druppels rond- of opvliegen), ik heb en het is -spat; het bloed spatte uit de wonde; -ting, v. gm.v.
- Spat'ting** (scheepst. wijde, breedte), v. -en.
- Spea'ker** (voorzitter van het Eng. lager-huis), m. -s. (ea = ie)
- Specerij** (witheemsche kruiderij), v. -en.
- Specerij'achtig**, bn.; een -e smaak.
- Specht** (zekere bosch-klimvogel), m. -en; de groene -, de groote bonte -, de zwarte -.
- Spech'tenei**, o. -eieren; -nest, o. -en.
- Speciaal** (bijzonder, afzonderlijk, bepaald), bn. en bw.; mijn -ale vriend; ik bedoel -u.
- Specialist'** (persoon, die in eenig vak uit-munt), m. -en; hij is een - in de geschiedenis.
- Specialiteit'** (bijzonder vak; iemand die in een zeker vak groote kennis bezit), v. -en.
- Spe'cie** (metaal; munt), v. -ciën, -cies; een bel van een zeer luiaktinkende -. (C. O.); wilt ge papieren geld of -?
- Specifica'tie** (stukswijze opgaaf), v. -tiën, -s.
- Specificeeren** (stuk voor stuk opgeven, deel voor deel bij name opnoemen). Ook: Specifi-ceeren.

- Spec'ificum** (bijzonder middel, afdoend iets), o. -s; *kinine is een - tegen de koorts; Men zweert bij zijn -*. (Staring, Op Coö, den Reformateur).
- Spec'iefiek'** (soortelijk), bn.; - gewicht, soortelijk gewicht.
- Spec'imen** (proefstuk of -werk, voorloopig model), o. -s, specimina.
- Spec'ta'tor** (toeschouwer, waarnemer), m. -s.
- Spec'tatoriaal'**, bn.; -ale geschriften, in den trant v. d. Spectator v. Justus van Effen (†1735).
- Spec'traal'analyse** (onderzoek van eenige grondstof door studie van het spectrum), v. gmv.
- Spec'trome'ter** (licht- of straal-onderzoeker), m. -meters.
- Spectroscop'** (toestel om het spectrum van een stof te onderzoeken), m. -copen. Ook: **Spectrome'ter**.
- Spec'trum** (band van kleuren door een kleine opening op een wilscherm geworpen, ontleding van het licht in zijn samengestelde kleuren), o. -s, -tra; magnetisch -, aanschouw. voorstelling der magnetische krachtlijnen door metaalvijsels.
- Speculant'** (ondernemend koopman, wager in fonds- of effectenwaarden op hoop van winst), m. -en.
- Specula'tie** (bespiegeling; koopmansonderneming, wagerij op hoop van winst), v. -tien, -ties.
- Specula'tie** (St.-Nicolaaskoekjes of -baksel), v. gmv.
- Speculatief'** (bespiegeland, diepzinnig; ondernemend), bn.; de -ieve geest van tante Vernooij. (C. O.)
- Speculeeren** (bespiegelen, bepeinzen, navorschen; handelsplannen maken, op winst loeren of uit zijn); - in koffie; - in olie.
- Speech** (redevoering, toespraak, toost), v. -en. Lees: spietsj.
- Spee'chen** (een toespraak houden), ik heb -speecht; lees: spietsjen.
- Speek** (houten spaak van een rad), v. -en.
- Speek'sel** (mondvocht), o. gmv.
- Speel'bal** (werpbal), m. -len. Fig. hij is de -der fortuin; het schip was een -der golven.
- Speel'bank** (tafel of bank, waaraan men speelt, bijz. de plaats, waar men het bekende hazardspel, rouge en noir, speelt), v. -banken.
- Speel'doos** (muziekdoos), v. -doozen.
- Speel'duivel**, m. gmv.: door den - bezeten zijn; **speel'geld**, o. -en; -**genoot**, m. en v. -genooten; -**gezelschap**, o. -pen.
- Speel'goed**, o. -goederen; -**maker**, m. -s; -**winkel**, m. -s.
- Speel'huis** (danshuis, kroeg), o. -huizen.
- Speel'jacht** (pleziervaartuij), o. -jachten.
- Speel'man** (muzikant), m. -lieden, -lui.
- Speel'noot** (speelkameraad), m. -en; -**noot**, v. -n. Ook bruidsjonker of-meisje: *Wie der jongens hij tot -en kiezen zou.* (Potg.)
- Speel'plaats**, v. -plaatsen; een school met -.
- Speel'pop** (fig. speelbal), v. -poppen.
- Speel'reisje** (plezierreis), o. -reisjes.
- Speel'ruimte** (vrije ruimte, speling), v. gmv.
- Speelsch** (graag spelende), bn.; een -knaapje; de -e hoop des vaderlands. (C. O.); -**heid**, v.
- Speel'tafel**, v. -s; hij heeft zijn vermogen aan de - verkwist, d. i. met het hazardspel.
- Speel'tuig** (kinderspeelgoed, ook muziek-instrument), o. -tuigen.
- Speel'tuin** (kindertuin), m. -tuinen.
- Speel'vaart**, **spe'levaart** (pleziertocht met een vaartuij), v. -vaarten.
- Speel'vogel** (jongen, die graag speelt), m. -s.
- Speel'werk** (klokkenspel, muziek), o. -en; het - in den olifant. (C. O.)
- Speel'ziek**, bn.; een - kind; een -e hond, d. i. gaarne spelende.
- Speel'zucht** (neiging tot spelen), v. gmv.
- Speen** (tepel eener koe, geit, enz.), v. spenen.
- Speen'kruid** (vroegje boterbloem), o. gmv.
- Speen'varken** (zeer jong varkentje), o. -s.
- Speer** (lans, piek, spiets), v. speren.
- Speer'haai** (doornhaai, in de Noordzee), m. -haaien.
- Speer'haak** (klein smidsaanbeeld), m. -haken.
- Speer'ruiter** (lansier), m. -ruiters. vero.
- Speer'slang** (zeer giftige slang op Martinique), v. -slangen.
- Speet** (houten slagerspin, ook taai twijgje, waaraan aal of paling, bokking enz. geregen wordt), v. speten.
- Speet'aal**, **speet'jesaal** (mootjes aal aan een speet geregen), v. gmv.
- Spek**, o. gmv.; blank -, versch -, gerookt -; zegsw. met - schieten, liegen, bluffen; mee doen voor - en boonen, niet geteld worden, er te veel zijn; zij vallen van weelde uit het -, d. i. zij verwaarloozen hun zaken.
- Spek**, **spek'jan** (destijds scheldnaam voor Portugeezen en Spanjaarden), m. spekken.
- Spek'ken** (goed opvullen), ik heb -spekt; iemands beurs of iemand -, d. i. goed van geld voorzien. gmv.
- Spek'koek** (pannekoek met spek), m. -en.
- Spek'koning** (matroos die het walvischspek tont), m. -koningen.
- Spek'nek** (persoon met een dikken nek), m. en v. -nekken. Ook: Spek'hals.
- Spek'slager**, m. -s; -**slagerij**, v. -en; -**snijder** (op een walvischvaarder), m. -s.
- Spek'steen**, o. gmv. Zie **Agalmatoliet'**.
- Spek'ta'kel** (schouwspel; iets, dat opzien baart, rumoer, drukte), o. -s. Wat maken die lui een -!
- Spek'ta'kelmaker** (rumoermaker), m. -s.
- Spek'zak** (mil. linnen inspectiezak), m. -ken.
- Spek'zwaard** (dikke huid van het spek), o. -en.
- Spel** (kansspel), o. spelen; geluk in het - hebben; een mooi - in handen hebben, b.v. bij het kaarten; aan het - verstaafd zijn; een goed, een slecht -; het dam-, het schaak-, het kegel-, enz.; fig. alles op het - zetten, wagen; het - in handen hebben, meester zijn; iemand vrij - laten, alle vrijheid laten; b.v. vrij - laten aan de verbeelding; uw naam staat op het -, loopt gevaar; zijn - met iemand spelen, hem beet hebben, foppen; deze knaap bederft altijd het -, is een spelbreker, ruziemaker.
- Spel** (een stel voorwerpen bij het spel noodig), o. spellen; hier zijn twee spellen kaarten; koop twee dominospellen, drie damspellen, enz.
- Spel** (kermistent, spul), o. spellen; de markt stond vol kramen en spellen: twee honden en apenspellen, drie paardenspellen, enz.
- Spel** (tooneelspel, het spelen op de planken, de opvoering, de voorstelling, de rol, de actie), o. spelen; een blij-, een treur-; het - van dezen acteur is natuurlijk; zij legt veel gevoel in haar -.
- Spel** (het spelen van muziek), o. gmv.; het viool-, snaren-; met zang en - den tijd verdrijven; het heerlijke vioolspel van dien virtuoso.
- Spel** (wedstrijd in het spelen), o. spelen; de

- Olympische spelen in Griek.*, ingesteld 776 v. C.
- Spel** (het tegengestelde van ernstig werk), o. gmv.; dat te zingen is hem maar —, ook kinderspel; die jongen wil van alles — maken, grap, aardigheid.
- Spel** (speelbal, speelpop), o. gmv.; de reddeloze boot drijft ten — van wind en golven; een handvol zeewier dreef door 't nat ten — van wind en golven. (Bild.)
- Spel** (bezigheid om zich den tijd te korten), o. spelen; de — en onzer jeugd; jongensspelen, meisjesspelen, enz.
- Spel** (het spelen), o.; het — der verbeelding; het — der oogen; het — der gebaren; dat alles is maar — voor hem.
- Spelboek** (abc-boek), o. — en; (onze kinderen), van 't — af nooit ledig. (Staring.)
- Spelbreker** (spelverstoorder), m. — s; — **-breekster**, v. — s. Zie **Bre'kespel**.
- Speld**, v. — en; zegsw. er is geen — tusschen te krijgen, zij is een eerste klappel.
- Speldeknoop**, — **kop**, m. — pen.
- Spel'den** (vasthechten, opprikken), ik heb — speld; iem. iets op de mouw —, iets wijs maken.
- Spel'dengeld** (toelage voor allerlei kleine uitgaven n.l. aan een vrouw), o. gmv.
- Spel'denkussen** (kussen om spelden op te steken), o. — kussens.
- Spel'denwerk** (kantwerk), o.; zij verdient haar kost met — te maken.
- Spel'demeien** (zich vermaken door te gaan wandelen (in Mei) in de vrije natuur), ik heb — spelemeid.
- Spel'en**, ik heb — speeld; een rol — in een toneelstuk, d. i. vervullen; de hoofdrol —, de leider, de eerste zijn; in de toterij —; om den keizer zijn baard —, d. i. om niemendal; met zijn gezondheid —, ze verwaarloozen; met beloften, met eeden —, deze als een spel, als zonder waarde beschouwen; het geschut laten —, de kanonnen lossen, de wallen beschieten; ergens den baas —; op zijn poot — (gmz.), den heer uithangen: razen, tieren, kommandeeren; dat speelt mij door het hoofd; ik herinner mij er flauwelijk iets van; iemand een poets —, d. i. een kool stoven; hij heeft bankroet gespeeld, hij failliede op oneerlijke manier; iemand iets in de hand —, het hem tersluiks doen toekomen.
- Spe'ler** (iemand die speelt), m. — s; een kaart —; een domino —; een harp —, een orgel —.
- Spe'levaart** (roeitochtje), v. — vaarten.
- Spe'levaren** (voor plezier uit roeien gaan), ik heb — spelevaard. Hoe Pieter uit — gaat. (C.O.)
- Spe'ling** (scheepst. ruimte), v. — en; de mast staat wat los, hij heeft —, nl. om te wiegelen.
- Spel'en**, ik heb — speld; een woord —, d. i. alle letters in volgorde noemen; — **ler**, m. — s; — **ling**, v. — en.
- Spel'en** (voorspellen), ik spelde, heb — speld; de kikvorschen kwaken, dat — t mooi weer.
- Spel'ling** (schrijfwijze der woorden), v. — en; de — van De Vries en Te Winkel; de — van Kolluwijn. Zie **Orthographie'**.
- Spelonk'** (hol, grot), v. — en. Fig. vuile woning.
- Spelt** (een soort van grove tarwe), v. gmv.
- Spen'cer** (Engelsche vestrok, strakke damesblouse met pandjes), m. — s. Amelie had een — aan van paarse zijde. (C. O.)
- Spenda'bel** (mild, kwistig, vrijgevig), bn.
- Spendeeren** (ten koste leggen aan). Ook: Spandeeren; geld aan iets —.
- Spene'n** (kinderen van de borst afnemen); fig. onthouden), ik heb — speend; fig. zich — v. de vermaken der wereld, van de studie, enz.; zich moeten — van alle vertreding op de zes overige dagen. (C. O.); — **ing**, v. — en.
- Sper'boom** (slagboom, sluitboom), m. — en.
- Sper'ge**, v. — s. Zie **Asper'ge**.
- Sper'gelkruid** (wilde asperge), o. gmv.
- Sper'ketting** (afsluitketting), m. — kettingen.
- Sper'ren** (wijd van elkaar zetten), ik heb — sperd; de oogen wijd open —; — **ring**, v. — en.
- Sper'wer** (een soort van valk), m. — s.
- Spes'patrie** (hoop des vaderlands), v. gmv.; de blauwgekleide —. (C. O.)
- Spe'ten** (het aan een takje of twijgje rijgen van haring in de rookerijen), ik speette, heb — speet; deze vrouwen zullen die gerookte haringen —.
- Speu'ren** (het spoor volgen), ik heb — speurd; fig. niet nauw —, d. i. niet nauwlettend zijn.
- Speur'hond** (afgerichte hond), m. — en; fig. de — en der politie, bespieders, handlangers.
- Spiauter** (mengsel van lood en tin), o. gmv. Zie **Piauter**, o.; ook: **Peauter**. (au = ou)
- Spich'tig** (puntig, smal), bn.; het — e gras der heide; de aal met zijn — en kop; — **heid**, v.
- Spie** (verspieder), m. — en. Vosmaer de —.
- Spie, spij** (ijzeren bout of houten wig), v. spieën, spijen.
- Spie'den** (bespieden, afloeren), ik heb — spied.
- Spie'gat** (scheepst. gat ter waterloozing aan het gangpad of de waring), o. Ook: **Spu'gat**. zegsw. Dat loopt de — en uit, dat gaat te ver.
- Spie'gel** (weerkaatsende, gepolijste oppervlakte in lijst gevat; huisraad), m. — s; de Romeinen hadden metalen — s; wij hebben — s van glas; een holle —, een bolle —, een salon —, een hand —, een penant —; fig. het gelaat is de — der ziel; de — der zee, gladdede oppervlakte.
- Spie'gel** (scheepst. achterdeel van een zeeschip), m. — s; de — van de Royal Charles in het Rijksmuseum te A'dam; onze kapitein las met een kijker de namen der schepen op hunne — s; den — in het tjs, den steven in de lucht! (Tollens)
- Spie'gelbeeld** (teruggekaatst beeld, schijnbeeld), o. — beelden.
- Spie'gelblank**, bn.; een — e mozaïekvloer.
- Spie'geleend** (een soort van zomertaling), v. — eenden.
- Spie'gelei** (in de pan gebakken ei met heelen dooier), o. — eieren.
- Spie'gelen** (zich), ik heb — spiegeld; de bocht huizen spiegelt zich in het water der gracht, d. i. afteekenen, afspiegelen; spreekw. die zich a. e. ander spiegelt, spiegelt zich zacht, gelukkig de man, die leering trekt uit den tegenspoed van een ander; — **ing**, v. — en.
- Spie'gelgevecht** (schijngevecht), o. — gevechten; dat is maar een —, een vertooning.
- Spie'gelkast** (kast met een spiegel in de deur), v. — kasten; — **lijst**, v. — en; — **mees** (koolmees), v. — meezen; — **microscop** (werkend met een balanceerend spiegelglas), m. — copen; — **ruit** (ruit van spiegelglas), v. — ruiten.
- Spier** (orgaan ter beweging; vleezig bestanddeel, bundel vezelen), v. — en.
- Spier** (zwaluw), v. — en; de — zwaluw heet ook kerk-, muur- of steenzwaluw.
- Spier** (scheut, halm), v. — en. — tje, o. — s: er stond geen — tje gras.
- Spier'gulden** (vier gulden), m. — s. vero.
- Spier'haal** (een soort v. haai), m. — haaien.



- Spie'ring** (een visch), m. -en; als stofnaam, v.; hij werpt een - uit om een kabeljauw te vangen, d. i. offert een kleinigheid op om groote winst te behalen; -inkje, o. -s.
- Spier'naakt** (geheel naakt), bn.; een - kind.
- Spier'wit** (geheel wit), bn.; -haar; een - te veer.
- Spies** (lans, speer, piek), v. -en. Zie **Spiets**.
- Spies'glans** (zeer hard, zwaar, donkergrauw metaal, antimonium), o. gmv.
- Spiets, spies** (speer, lans), v. -en.
- Spiet'sen** (doorboren), ik heb -spietst; een misdadiger -, in de lengte doorboren.
- Spij**, v. -en. Zie **Spie**, v. -en.
- Spij'belen** (buiten de school rondloopen), ik heb -spijbeld; -aar, m. -s.
- Spij'gat**, o. -gaten. Zie **Spie'gat**, **Spui'gat**.
- Spijk** (grootte lavendel), v. gmv.
- Spij'ker** (nagel), m. -s; den - op den kop slaan, de zaak juist treffen, de quaestie juist in het licht stellen; -s met koppen slaan, geen halve maatregelen nemen, doortasten; hij is zoo hard als een -, hij is niet weekeljk, teergevoelig; gmv.: hij heeft geen contant geld; -s op laag water zoeken, beuzelen, vitten, kinderachtige critiek oefenen; iets aan den - hangen, uitstellen, op de lange baan schuiven.
- Spij'ker** (pakhuis, zolderschuur), m. -s.
- Spij'kerbalsem** (een soort van zalf tegen kneuzingen), m. gmv.; de - is genoemd naar den fabrikant Jan Spijker in de 18e eeuw te Amsterdam.
- Spij'keren** (spijkers inslaan), ik heb -spijkerd; -ing, v. -en.
- Spij'kervast**, bn.; al wat - is, moet men bij verhuizing achterlaten.
- Spijl** (staafje, dwarshout), v. -en; de - en van een venster, de - en van een hek.
- Spijs** (voedsel), v. -zen. Ook: **Spijze**.
- Spijs'kaart** (spijstijst, menu), v. -kaarten.
- Spijt** (afval van vlas), v. gmv.
- Spijt** (verdriet, leed), v. gmv.; ergens - van hebben; hij barst nog van -, toorn, wrevel; ten - van, tot verdriet van; in - van, in weerwil van.
- Spijt'en** (verdriet of leed doen), het speet mij, heeft mij -speten.
- Spij'tig**, bn. en bw.; een - antwoord, d. i. bits, vinnig; -heid (wreveligheid), v. gmv.
- Spij'zen** (eten), ik heb -spijzd; -ing, v. -en.
- Spij'zigen** (voeden), ik heb -spijzigd; -ing, v. -en.
- Spik'kel** (vlekje, stipje), m. -s; een hond met witte -s.
- Spik'kelen** (van spikkels voorzien, bespikkelen), ik heb -spikkeld; -ing, v. -en.
- Spik'kelig** (met spikkels), bn.; een -e huid.
- Spikspel'dernieuw** (geheel nieuw, nog ongebruikt), bn.; een - kleed.
- Spiksplin'ternieuw** (geheel nieuw, pas vervaardigd), bn.: een -e kast.
- Spil** (as), v. -spillen. Fig. dat is de -, waar alles om draait, persoon.
- Spil** (spinrokken), v. spullen. Zie **Kon'kel**.
- Spil** (scheepst. windas), o. spullen.
- Spilgloen'** (Spaansche jacht- of patrijshond), m. -en.
- Spil'lebeen** (persoon met dunne lange beenen), m. en v. -beenen.
- Spil'lelen** (leen, waarin ook vrouwen mochten opvolgen), o. -leenen; Henegouwen was een -, Vlaanderen was een -. Ook: **Kon'kelleen**.
- Spil'lemaag** (bloedverwant van moederszij), m. en v. -magen. Ook: **Kon'kelmaag**.
- Spil'len** (verkwisten, verspillen), ik heb -spil.
- Spil'penning** (teergeld, zakgeld), m. -en.
- Spil'penning** (verkwister), m. en v. -en.
- Spil'ziek** (verkwistend, koopziek), bn.; -te, v.
- Spil'zucht**, v. gmv.; -ig (spilziek), bn.
- Spin** (achtpootig insect), v. spinnen; een huis-, een kruis-, een kelder-; zegsw. zij werd zoo kwaad als een -, d. i. in hooge mate.
- Spinaal'** (schoenmakersvlasgaren), o. gmv.
- Spin'achtig**, bn.; de -e dieren, b.v. de spinnen, hooiwagens, schorpioenen, enz.
- Spina'zie** (bladgroente), v. gmv.; -bed, o. -den; -plant, v. -en; -zaad, o. gmv.
- Spin'de** (spijskast, broodkast), v. -n.
- Spinet'** (ouderwetsch klavier), o. -ten. vero.
- Spinens'** (netelig, lastig), bn.; een -ze vraag.
- Spin'huis** (tuchthuis), o. -huizen. vero.
- Spin'nekop** (spin), v. -koppen.
- Spin'nen** (draden maken uit wol, vlas, katoen), ik spon, heb -sponnen; grootje zat te -; de spin weet een aardig net te -; zijde bij iets -, winst bij iets hebben; -nerij, m. -s; -nerij, v. -en; -ning, v.; -sel, o. -s.
- Spin'nen** (het snorren of brommen der kat); poes zit te -.
- Spinnerij'** (fabriek, ook het spinnen zelf), v.; een katoen-.
- Spin'neweb** (weefsel der spin), o. -webben.
- Spin'newiel** (werktuig om te spinnen), o. -wielen; geen bestje bleef achter het -, alles liep uit, de nieuwsgierigheid was algemeen.
- Spin'rag** (draad der spin), o. gmv. Zie **Rag**.
- Spin'rok**, o. -rokken. Zie **Spin'rokken**.
- Spin'rokken** (stok, waarom heen op het spinnewiel het vlas of de wol zit), o. -s. Zie **Rok, Rokken**.
- Spins'bek** (metaalmengsel), o. Zie **Pins'bek**.
- Spint** (het zachte hout onder den bast), o. gmv.
- Spint** (oude maat, 7 L. of kop), o. -en.
- Spion'** (verspieder), m. -nen, -s.
- Spion'** (vensterspiegelte), o.; -netje, -s.
- Spionneeren** (afkijken, bespieden), bn.
- Spiraal'**, v. -ralen. Zie **Spiraal'lijn**.
- Spiraal'lijn** (schroef- of stakketijn), v. -en.
- Spirae'a** (sierheester met trosbloemen), v. -s.
- Spiritis'me** (geloof der natuurvolken: vereering van de zielen der afgestorvenen en van de onzichtbare geesten in de lucht), o. gmv.
- Spiritis'me** (geloof aan de gemeenschap met de geesten der afgestorvenen), o. gmv.
- Spiritist'** (aanhanger van het spiritisme), m. -en; -isch, bn.: een -e seance.
- Spiritua'liën** (geestrijke dranken), v. mv.
- Spiritueel'** (geestig, geestrijk, tot de ziel behoorende; ook: zinnrijk, snedig), bn. en bw.
- Spiritueus'** (sterk, geestrijk van dranken), bn.
- Spirituo'sa** (alcoholische dranken), v. mv.
- Spiritus** (geest, geestrijk vocht), m. gmv.
- Spirome'ter** (ademhalingsmeter), m. -meters.
- Spit** (braadsplij), o. spitten en speten. vero.
- Spit** (spadesteek, een spadevol), o. spitten.
- Spits** (punt), v. -en; de - van een toren; zegsw. zich aan de - stellen, aan de - staan, d. i. aan het hoofd.
- Spits**, o.; het - afbijten, de eerste in den aanval zijn; Duijshuis heeft wel eens het - afgebeten voor noodige verbeteringen. (Koetsveld); het - bieden, met kracht weerstaan.
- Spits** (spitshond, keeshond), m. -en.
- Spits** (puntig toeloopend), bn. en bw.; een

- e paal, het -e potlood, een -e neus; -  
toelopen; -heid, v. gmv.
- Spits'boef** (looze schelm), m. -boeven.
- Spits'boog** (kruisboog, ogiefboog), m. -bogen.
- Spits'broeder** (krigsmakker), m. -broeders.
- Spit'sen** (punten, scherpen), ik heb -spitst; een potlood, een griffel -; fig. de ooren -, aandachtig luisteren; zijn vernuft -. (Koetsveld), inspannen.
- Spit'sig** (met spitsen), bn.; een -gebergte.
- Spit'skin** (iem. met spitse kin), m. en v. -kinnen.
- Spits'muis** (kleine veldmuis), v. -muizen.
- Spits'neus** (iem. met spitsen neus), m. en v. -neuzen.
- Spits'roeden**, v. mv.; door de -gaan, loopen, mil. een soort geesels straf ondergaan, vero.; fig. erg geheld worden.
- Spitsvon'dig** (loos, slim), bn. en bw.; een -antwoord; -redeneeren; -heid, v. -heden.
- Spitszin'nig** (scherpzinnig, spitsvondig), bn. en bw.; -heid, v. gmv.
- Spits'zuil** (piramidale zuil), v. -zuilen.
- Spit'ten** (delven), ik heb -spit; -ter, m. -s.
- Spleen** (Engelsche melancholie, miltzucht, hypochondrie, d. i. diepe zwaarmoedigheid, zwartgalligheid), o. gmv. Lees: splien.
- Spleet** (glijp, reet, opening), v. spleten.
- Spleet'breuk** (beenbreuk), v. -breuken; een -van de hersenpan.
- Splend'de, splendied'** (schitterend, prachtig, heerlijk), bn. en bw.
- Splij'ten** (barsten, scheuren), het spleet, ik heb en het is -spleten; hout -, klooven; -ing, v. -en.
- Splint** (geld), o.; een meisje met -, d. i. met fortuin, gmv.
- Splint'ter** (puntig hout- of ijzerdeeltje), m. -s; den -zien in eens anders oog en niet den balk in zijn eigen, Bijb. kleine gebreken in anderen opmerken en eigen grove fouten over 't hoofd zien.
- Splint'teren**, het heeft -splintert; dit hout splintert erg, d. i. splinters afgeven, loslaten.
- Splint'terig** (vol splinters), bn.; een -e lat.
- Splint'ternieuw** (geheel nieuw), bn.; een -geweer; een -e anekdote. (C. O.). Zie **Spik'-splint'nieuw**.
- Splitt** (opening, glijp, spleet), o. splitten.
- Splitts** (een soort van insteekhout, spie), v. -en.
- Splitt'sen** (deelen, scheiden), ik heb -splittst; een touw -, losdraaien; -er, m. -s; -ing, v.
- Splitt'stong** (scheepst. wimpelpunt), v. -en.
- Splitt'svaantje** (wimpeltje met twee splitt'stongen), o. -vaantjes.
- Splitt'ten** (splittsen), ik heb -splittst; de loten -, bij een loterij een groot lot in deelen scheiden.
- Spoed**, m. gmv.; iets met bekwaamen -doen, d. i. met gepasten ijver; wat -bijzeten, voortmaken; spreekw. Hoe meerder haast, hoe minder -; Haastige -is zelden goed, d. i. te groote haast bederft het werk.
- Spoed'den** (haasten), ik ben en heb -spoed; ook: zich -; ik heb mij -spoed.
- Spoed'dig** (haastig), bn. en bw.; een -antwoord; -komen, ten -ste; -lijk, bw.
- Spoel** (weversklos, schietspoel), v. spoelen.
- Spoel'en** (op klossen winden), ik heb -spoeld.
- Spoel'en** (reinigen), ik heb en het is -spoeld; den mond -, het waschgoed -; zegsw. iem. de voeten -, hem verdrinken; de keel -, sterken drank drinken; -ing, v. -en; -sel, o. -s.
- Spoel'ing** (draf), v. -en. Veel varkens maken
- dunne -, veel kinderen maken een schrale keuken, een dunne erfenis.
- Spoel'ingdistrict** (het district rondom Schiedam, waar het vee met den draf uit de branderijen gevoed wordt, en dat als het brandpunt der besmettelijke longziekte beschouwd wordt), o. gmv.
- Spoel'kom** (grote aarden kom), v. -men.
- Spoel'tje** (klosje of garenhouder eener naaimachine), o. -s.
- Spog** (spuusel, speksel), o.; -van slangen.
- Spo'ken** (als spook rondwaren), ik heb gespookt; hij spookte vóór dag en dauw, was zeer vroeg op; het spookte er op zee, de zee staat hol; -er, m. -s; -erij, v. -en.
- Spolia'tie** (roof, plundering), v. -ties, -tiën.
- Spolieeren** (berooven, plunderen).
- Spon** (sponturf), v. sponnen.
- Spon** (bom, bommel of stop van een vat), v. sponnen; -gat, o. -gaten.
- Spon'de** (beweegbare plank vóór aan het bed, het bed zelf), v. -n. Hoe uwe naaste betrekkingen bij uwe -staan. (C. O.)
- Sponde'us** (versvoet van twee lange lettergrepen, b.v. stoomboot), m. spondeën; de -komt in onze verzen nooit alleen voor, maar steeds vermengd met andere voetmaten.
- Spong** (groef, diepsel in hout), v. -en; ontstaan uit: **Spon'ning**.
- Spon'ning** (gleuf, groeve waarin men een schuifraam, een schoolbord, enz. op en neer schuift), v. -en.
- Spons**, v. sponsen; zegsw. ergens de -over halen, fig. vergeven en vergeten; -achtig (zeer poreus), bn.; een -e uitwas.
- Spon'sen** (reinigen), ik heb -sponst.
- Spontaan'** (vrijwillig, ongedwongen, uit eigen beweging), bn. en bw.
- Spontaniëteit'** (vrijwilligheid, eigen goed-dunken), v. gmv.
- Spon'turf** (een enkele turf), m. -turven.
- Spon'turf** (beste soort van turf), v. gmv.
- Spook** (schim, geest), o. spoken. Fig. hersenschim; -achtig, bn.; een -e gedaante.
- Spook'sel** (hersenschim, spook), o. -s.
- Spoor** (prikkel), v. sporen; de sporen v. e. haan; een paard de sporen geven, in de zijde prikken; zegsw. hij heeft zijn sporen verdiend, eig. zijn ridderschap, fig. hij heeft zijn bekwaamheid bewezen.
- Spoor** (voetstap, wagenspoor), o. sporen; het -bijster zijn, den weg verloren hebben; iets op het -zijn, het spoor of den weg gevonden hebben; iem. op het -komen.
- Spoor'balk** (dwarsbalk v. e. spoorweg), m. -balken.
- Spoor'bijster** (verdwaald), bn. w. i. g.
- Spoor'loos**, bw.; de dief was -verdwenen, d. i. zonder een spoor na te laten.
- Spoor'richel** (houten dwarsbalk, waarop de rails rusten), v. -richels.
- Spoor'slags** (in aller ij), bw.; hij reed -naar de stad om den dokter, in galop.
- Spoor'staaf** (ijzeren staaf v. d. spoorweg), v. -staven.
- Spoortrein** (locomotief met eenige waggons), m. -treinen.
- Spoor'vogel** (moerasvogel in W.-Indië en Brazilië), m. -vogels.
- Spoor'waggen**, m., -waggon (spoorrijtuig), m. -wagens, -waggons.
- Spoor'weg**, m. -wegen; -dam, m. -men; -dienst, m. -en; -gids (boekje), m. -en;

- **net** (alle vertakkingen samen), o. — netten.
- Spora'den** (eilanden, verspreid langs de kust van Klein-Azië liggende), v. mv.
- Spora'disch** (verstrooid, op zich zelve staande), bn.; — *e ziekten*, zulke waardoor slechts enkele menschen worden aangetast en die niet algemeen heerschen; — *e gevallen van pokken*.
- Spo're** (eicel van de korstmossen), v. — n.
- Spo'ren** (met de sporen aanzetten), ik heb — spoord; fig. *iem. tot vlijt* —.
- Spo'ren** (met den spoorwagen rijden), ik heb en ben — spoord.
- Spo'replant** (bedektbloeiende plant, b.v. *varrens*), v. — planten.
- Spor'relen** (twisten, het oneens zijn), zij hebben — sporreld. vero.
- Spor'relig** (twistziek, korzelig), bn. en bw.; — *heid*, v. vero.
- Spor'reling** (krakeel, twist), v. — en. vero.
- Sport** (trede eener ladder), v. — en.
- Sport** (allerlei lichaamsontspanning in de open lucht), v. gmv.; *wieler* —, *wandel* —, *roei* —, enz.; — *man* (— *liefhelber*), m. — nen.
- Spot** (spotternij), m.; *den — drijven met iem. of iets*, d. i. bespotten; — *achtig*, bn. en bw.
- Spot'dicht** (scherp hekeldicht), o. — dichtten.
- Spot'geld** (zeer beneden den prijs), o. gmv.
- Spot'lijster** (spotvogel), v. — lijsters.
- Spot'lust** (neiging tot spotten), m. gmv.
- Spot'naam** (schimpnaam), m. — namen.
- Spot'prent** (prent met caricaturen), v. — en.
- Spot'prijs** (zeer lage prijs), m. — prijzen.
- Spot'ten** (schimpen, smalen), ik heb gespot; — *ter*, m. — s; — *ternij*, v. — en.
- Spot'vogel** (lijster in N.-Amerika, die andere vogels nabootst), m. — vogels. Fig. spotter.
- Spot'vorm** (bespottelijke of lachwekkende nabootsing), m. — vormen; *de beleefdheidsuitingen van Wagestert* (C. O.) waren — vormen; *een insect, lijkende op het blad, waarop het leeft, is een —*.
- Spot'ziek** (graag spottende), bn.; *een — lachje*, d. i. spottuitdrukkend.
- Spouw** (een spleet), v. — en. vero.
- Spou'wen** (splijten), ik spouwde, heb en het is gespouwen; *bij het binnenkomen van den burgervader spouwde Baljon van schrik een pen geheel open*. (Koetsveld.); — *ing*, v. — en.
- Spouw'muur** (dubbele muur of wand, de tusschenruimte aangevuld met houtspaanders of turf, b.v. in hotels), m. — muren.
- Spraak** (het vermogen van te spreken), v.; *de — missen*, d. i. stom zijn; *ik herkende mijn vriend aan zijn —*, d. i. klank der stem.
- Spraak** (longvat), v. gmv.; *men kan aan zijn — hooren, dat hij uit Twente komt*.
- Spraak** (datgene, wat gezegd wordt), v. meestal *sprake*: *dat kwam niet ter —*; *iets ter — brengen*; zegsw. *daar is geen — van*, daar zal niets van gebeuren.
- Spraak** (opspraak), v.; *hij is eryl op de —*; *nu zal zij wel op de — komen*.
- Spraak'gebruik** (wijze van taalgebruik in zinnen of uitdrukkingen), o. gmv.
- Spraak'geluid** (stemgeluid), o. — geluiden.
- Spraak'kunst** (leerboek der grammatica), v. — kunsten.
- Spraak'kunst** (methodisch samenstel van regels enz. de spreek- en schrijftaal betreffende), v. gmv.
- Spraak'makend** (wie de taal vormt, maakt, doet worden of veruorden), bn.; *de — e gemeente*, het volk in 't algemeen.
- Spraak'orgaan**, o. — organen; — **vermogen**, o. gmv.; — **verwarring**, v. — en.
- Spraak'zaam** (vriendelijk, minzaam), bn. en bw.; — **heid**, v. gmv.
- Spra'ke**, v. gmv. Zie **Spraak**.
- Spra'keloos** (stom), bn. en bw.; — **loosheid**.
- Sprang** (dikke tak), v. — en. [v. gmv.]
- Sprank** (vonk), v. — en; *een — je vuur*; fig. *geen — je, niets*.
- Sprank** (smal waterloopje), v. — en; *de kleinste beek verschoot zich als een onbeduidende —*. (C. O.); *duin* —.
- Spran'kel** (kleine sprank of vonk), v. — s.
- Spran'kelvuur** (een schapenziekte), o. gmv.
- Sprank'je** (vonkje), o. — s; fig. *een — gezond verstand*, greintje.
- Spreek'beurt**, v. — beurten; *een — vervullen*.
- Spreek'buis** (spreekhoren; fig. orgaan der pers, krant), v. — buizen.
- Spreek'gestoelte** (lezenaar, predikstoel), o. — gestoelten.
- Spreek'hoorn**, — **horen** (hulpmiddel voor hardhoorigen, spreektrumpet), m. — s.
- Spreek'kamer**, v. — kamers.
- Spreek'taal** (omgangstaal), v. gmv.
- Spreek'trant** (wijze van spreken), m. gmv.
- Spreek'trompet** (roeper), v. — trompetten.
- Spreek'uur**, o. — uren; *het — van een dokter*, hij is dan aan zijn huis te consulteeren.
- Spreek'wijze** (spraakwendig, spreekmanier), v.; — **wijs**, v. — wijzen.
- Spreek'woord** (zinnebeeldig gezegde levend in den mond des volks), o. — woorden.
- Spreekwoor'delijk**, bn. en bw.; *zijn welbespraaktheid b.v. van Brugman is — woorden*.
- Spreeuw** (zangvogel), m. — en.
- Spreeu'wen** (spotten, schertsen), ik heb gespreeuwd.
- Spreeu'wenci**, o. — eieren; — **nest**, o. — en.
- Sprei** (sierdek op een bed, enz.), v. — en.
- Sprei'den** (uitspreiden, ontvouwen), ik heb gespreid; *iem. het pad —*, d. i. effenen; — **sel**, o.
- Spre'ken**, ik sprak, heb gesproken; *goed voor iemand —*, d. i. borg blijven; *oom was niet best te —*, was uit zijn humeur; *dat spreekt vanzelf*, of *als een boek*, dat behoef geen nadere verklaring, is uiteraard duidelijk; *wij zullen hem wel —*, d. i. vinden, het betaald zetten; *het was, alsof het spel sprak*, of het toeval het zoo wilde; *spreekw. — is zilver*, *zwijgen is goud*, een zwijger overtreft in vele gevallen een spreker.
- Spre'kend** (fig. duidelijk, klaar), bn. en bw.; *een — bewijs*, *een — e gelijkenis*; *dat portret lijkt —*.
- Spre'ker** (redenaar in een vergadering), m. — s; *de geachte — in de Tweede-Kamer*.
- Spreng'bekken** (R. K. wijwatersbak), o. — s.
- Spreng'en** (besprenkelen), ik heb gesprengd; *vleesch —*, d. i. met zout bestrooien; — **er**, m. — s; — **ing**, v. — en.
- Spreng'kwast** (R. K. wijwaterskwast), m. — kwasten; — **vat** (R. K. wijwatersvat), o. — en.
- Spren'kel** (rattenknip), m. — s.
- Spren'kel** (sprank; vlekje, spat), v. — s.
- Spren'kelen** (met droppels netten), ik heb gesprenkeld; *het strijkgoed —*, met water bevochtigen; — **ing**, v. — en.
- Spreuk**, v. — en; *de — en van Salomo*, kernachtige zegswijzen op zedenkundig gebied; — **achtig**, bw.; — **matig**, bn.; — **rijk**, bn.
- Spriet** (voelhoorn van insecten), m. — en; *de — en van een meikever*.

- Spriet** (vogel, een kwartel), m. -en.  
**Spriet** (scheepst. lange mastboom), m. -en.  
**Spriet'je** (scheutje gras), o. -s.  
**Spriet'oogen** (geneesk. dubbel zien, gevorkt zien), ik heb gesprietoogd.  
**Sprik** (rijsje, dun takje), m. sprikken.  
**Spring** (het springen), m. gmv.; het is een heele -.  
**Springaal** (grootte voetboog; later: vuurmond), m. -galen. Ook: **Sprin'gel**.  
**Springel** (kleine vuurmond), m. -s. Zie **Springaal**.  
**Spring'ader** (wateraderbron), v. -aders.  
**Spring'gen**, ik sprong, ben of heb gesprongen; over een sloot -, uit bed -, zegsw. van den os op den ezels -, v. d. hak op den tak -, in 't gesprek van 't ééne onderwerp op 't andere springen, niet bij de zaak blijven, geen voet bij stuk houden, die koopman is gesprongen, is failliet gegaan; dat springt in 't oog, het trekt de aandacht; het schip sprong in de lucht, het buskruit ontbrandde en deed het uit elkaar spatten of vliegen.  
**Spring'haas** (kangoeroe, buidelrat), m. -hazen.  
**Spring'in-'t-veld** (grappenmaker, guit), m. en v. -velden, velds. Fig. lichtzinnig mensch.  
**Spring'levend** (vol jeugdig leven), bn.; onze kinderen zijn alle -, in zeer goeden welstand.  
**Spring'matras** (bedmatras met metalen veeren), v. -matrassen.  
**Spring'spin** (spin, die uit een hindertaag haar prooi bespringt), v. -spinnen.  
**Spring'tij** (springvloed, hoog water bij nieuwe of bij volle maan), o. -tijden.  
**Spring'veer** (stalen spiraalveer), v. -veeren.  
**Spring'vloed** (hoog tij), m. -vloeden.  
**Sprink'haan** (rechtvleugelig insect), m. -hanen; -haantje, o. -s.  
**Sprin'ter** (sport. snebrijder op kleinen afstand, b.v. van 10-15 K.M.), m. -s.  
**Sprits** (een soort van gebak), v. -en.  
**Sprits'en** (spuiten), ik heb gesprist.  
**Sproei'en** (begieten), ik heb gesproeid.  
**Sproei'wagen** (wagen om des zomers de straten te begieten), m. -wagens.  
**Sproet** (geel vlekje op de huid, zomersproet), v. -en.  
**Sproe'tel** (zomersproetje), v. -s; een gelaat vol -s.  
**Sproe'terig**, bn.; een - gelaat, vol sproeten; een -e Sappho. (C. O.)  
**Sproe'tig** (vol sproeten, sproeterig), bn.  
**Sprok**, **sprok'kig** (broos), bn.; dit hout is zoo - gew.  
**Spro'ke** (middeleeuwsch berijmd verhaal), v.-n.  
**Sprok'kel** (afgebroken takje), m. -s.  
**Sprok'kel** (zekere elzestruik), v. -s.  
**Sprok'kelaar** (iemand die sprokkelt), m. -s. Fig. verzamelaar.  
**Sprok'kelbloem** (soort van narcis), v. -en.  
**Sprok'kelen** (takjes of rijzen vergaren), ik heb gesprokkeld; -aar, m. -s; -ing, v. -en.  
**Sprok'kelhout** (gesprokkeld hout), o. gmv. Fig. samengelezen taalkundig allerlei.  
**Sprok'kelmaand** (Februari), v. -maanden.  
**Sprong** (het springen; ook afstand, interval), m. -en; op stel en -, dadelijk, onverwijld.  
**Sprook**, v. sproken. Zie **Sproke**, v. -n, en ook **Sprook'je**, o. -s.  
**Sprook'je** (dichtk. vertelling zonder locale kleur of tijdbepaling; ook zonder bepaalde namen), o. -s; het - behoort tot geen bepaald volk; het - heeft soms nog heidensche herinneringen; het - van Klein Duimpje, van Roodkapje, van de Schoone Slaapster.  
**Sprot** (soort van kleinen haring), v. -ten; op de Oostkust van Engeland vangt men veel -.  
**Sprouw**, v. gmv. Zie **Spruw**.  
**Spruit** (knop, loot van een plant), v. -en.  
**Spruit** (trompetvormige bek van een gieter), v. -en.  
**Spruit** (scheepst. uitschietend touw), o. -en.  
**Spruit'en** (uitschieten, voortkomen uit), het het sproot, het is gesproten; -ing, v.; -sel (wat uitspruit), o. -s.  
**Spruit'kool** (fijne boerenkool), v. -koolen.  
**Spruit'maand**, v. Zie **Germinal**.  
**Spruw** (mondziekte bij zuigelingen), v. gmv.  
**Spu'gen** (spuwen), ik spooog, heb gespogen; zegsw. vuur en vlam -, alsoe een razendespreken.  
**Spu** (kolk, sluis, waterloozing), o. -en.  
**Spu'dok** (kom, die bij hoog tij vol loopt en bij laag tij, met kracht lediglopende, het voor een haven liggende zand medevoert), o. -dokken.  
**Spu'en** (water loozen), ik heb gespuid; -ing, v.  
**Spu'gat**, o. -gaten. Zie **Spie'gat**, **Spij'gat**.  
**Spuut** (werktuig, brandspuit, ook jachtroer), v. -en.  
**Spuut'en**, ik spoot, heb gespoten; water op de vlammen -; het bloed spoot uit de wonde; het water spoot uit de fontein, kwam te voorschijn als uit een spuit; -er, m. -s; -ing, v. -en.  
**Spuut'gast** (knecht bij de brandspuit), m. -gasten; -meester, m. -s; -pijp, v. -en; -slang, v. -en.  
**Spuut'visch** (inktvisch), m. -visschen.  
**Spuut'water** (kunstmineraalwater), o. gmv.  
**Spul** (goed, gereedschap), v. spullen; waar zijn je -len? zegsw. hij zal met dien knaap nog - genoeg hebben, moeite, last, gezanik.  
**Spur'rie** (voedergewas), v. gmv.; de tamme -; -boter, v. gmv.; -land, o. -en.  
**Spurt** (sport. korte en plotselinge inspanning), o. en v. gmv.  
**Spu'tum** (geneesk. wat b.v. door een teringlijder opgehoest wordt), o. gmv.  
**Spuug** (speeksel), o. gmv.  
**Spu'wen** (speeksel uitwerpen), ik heb gespuwd; bloed -, d. i. braken; -ing, v. -en.  
**Squa're** (vierkante plek in eenige wijk, met boom of struik beplant), v. -s. Lees: *Skweer*.  
**Squaw** (vrouw v. e. Indiaan), v. -s. Lees: *skwa*.  
**Squi're, esqui're** (titel in Engeland; wel-edele of weledelgeboren heer), m. gmv. Lees: *skwajr*.  
**Sri** (Java. de geest van de rijstcultuur), m. gmv.; de inlander brengt er b.v. op Java bij het planten en oogsten van rijst offers aan.  
**st** (spraak. achtervoegsel), b.v. dienst, kunst, vangst, als zelfstandigheid gedachte werking.  
**St**, tw.; drukt stilte uit.  
**Staa'f**, v. staven; een - ijzer, een - zilver.  
**Staa'g** (aanhoudend), bn. en bw.; met stagevljt.  
**Staa'k** (lange lat), m. staken. Fig. lang en mager, stijf mensch.  
**Staal** (monster, lapje stof), o. stalen; -boek, v.  
**Staal** (gehard ijzer), o. gmv.; penne van -.  
**Staal** (werktuig), o. stalen; vuur-; fig. het moordend -, dolk; het wet- der slagers.  
**Staal'bron** (bron van staalwater), v. -nen.  
**Staal'draad** (voorwerp), m. -draden; (stof), o.  
**Staal'grauw** (grauw blinkend als staal), bn.; een -e tint.  
**Staal'graveur**, m. -s; -graveur'e, v. -s.

- Staalmeester** (in oude dagen de keurmeester van lakens), m. -s; de -s: beroemd schilderij in het Rijksmuseum (Rembrandt).
- Staal'tje** (proefje), o. -s; ik zal je daar een - van vertellen, iets ongunstigs mededeelen.
- Staal'wijn** (wijn, waarin staal is opgelost), m. gmv.
- Staan** (rechttop zijn), ik stond, heb gestaan; kan dat kind al staan? Fig.: de beslissing staat aan u, d. i. is aan u, is uw recht; dat staat te bezien, is te bezien; hij weet, waar hij - moet, hij kent de vormen der wereld; hij staat zijn man, is niet bang, durft zich toonen; iemand naar het leven -, hem willen doodden; de japon staat u goed, past u goed, kleedt u goed; dat komt hem duur te -, kost hem veel geld; in twijfel -, verkeeren; deze dominee staat op dat dorp, is daar gevestigd; de boom staat in den knop, heeft knoppen; op goeden voet met iemand -, d. i. verkeeren; op deze overtreding staat drie gulden boete, is te betalen; naar een betrekking -, dingen; dat staat voor de deur, is ophanden; hoe staat het met de betaling, hoe is het gesteld?
- Staan**, bn.; een - leger, het tegengestelde van een huurleger; een -e klok; op -en voet, d. i. terstond, b. v. hij moest op -en voet vertrekken; - schrift, d. i. rechtstandig; - want, d. i. al het vaste touwwerk v. e. schip.
- Staan'de** (gedurende), vz.; - de vergadering, - de feestelijkheden, - de onderhandelingen.
- Staan'devoets, staands'voets** (oogenblikkelijk), bw.; hij moest - vertrekken.
- Staan'geld, sta'geld** (marktgeld), o. -en.
- Staan'plaats** (plaats o. e. markt), v. -plaatsen.
- Staar** (oogziekte), v. gmv.; de grauwe -.
- Staat**, m. -en; de - van honden, paarden, muizen, vissen, vogels, enz.; zegsw. een muisje met een -, een zaak met een sleep van gevolgen; spreekw. Komt men over den hond, dan komt men ook over den -, als men de grootste bezwaren te boven is, overwint men ook de mindere.
- Staat'ster** (staartstar, komeet), v. -sterren.
- Staat'stuk** (vleugelpiano), o. -stukken. vero. Vader had aan Anna een Weener - vereerd op haar zestienden verjaardag. (Potg.).
- Staat'sveder**, v.; -veer (staartpen), v. -en.
- Staat'svin** (zwemwiel aan den staart), v. -nen.
- Staat** (toestand, gesteldheid), m. gmv.; in bloeienden -, in kennelijken - van dronkenschap.
- Staat** (rijk, land, grondgebied), m. staten; de staten van Europa.
- Staat** (lijst van zaken), m. staten; de staten van het schoolverzuim.
- Staat** (rang, aanzien), m. gmv.; een man van -, in hoogen -.
- Staat** (bij machte, toestand), m. gmv.; ik ben niet in - u te helpen; in - van ontbinding.
- Staat** (pracht, vertoon), m. gmv.; een grooten - voeren.
- Staat'huishoudkunde**, v. gmv. Zie **Economie**.
- Staat'kunde** (leer van het leven van een staat, wetenschap om een staat te besturen), v. gmv. Zie **Politiek**.
- Staatkun'dig** (diplomatisch), bn.
- Staatkun'dige** (diplomaat, politicus), m. -kundigen.
- Staat'sambt**, o. -ambten; -ambtenaar, m. -naren; -belang, o. -en; -besluit, o. -en; -bestuur, o. -besturen; -be-
- wind**, o.; -blad, o. -en; -burger, m. -s; -burgerschap, o. gmv.
- Staat'schen** (de anti-Spaanschen in den 80-jarigen oorlog), m. mv. Later: tegenstanders der stadhouders.
- Staat'scourant**, v. -couranten; -geheim, o. -en; -gevangene, m. en v. -n.
- Staat'sie** (praal, pracht, vertoon), v. gmv.
- Staat'sinkomsten**, v. mv.; -instelling, v. -en; -loterij, v. -en; -man, m. -lieden; -omwenteling, v. -en; -partij, v. -en; -raad (lid van den Raad van State), m. -raden; -recht, o.; -rechterlijk (overeenkomstig het staatsrecht), bn. en bw.; -regeling, v. -en; -schuld, v. -en; -wet, v. -ten; -zaak, v. -zaken.
- Staat'swege** (van), bw.; van -, van de zijde of op gezag van den staat d. i. der regering.
- Staat'zucht** (heerschezucht), v. gmv.; wat kan de blinde - vrouwen! (Vondel).
- Stabat ma'ter** (de moeder stond), o. De twee eerste woorden der beroemde lijdenscantate, welke op Goeden Vrijdag in de R. K. kerken gezongen wordt.
- Stabiel** (standhoudend, duurzaam, bestendig), bn.
- Stabiliteit** (standhoudendheid, vastheid, duurzaamheid, bestendigheid), v. gmv.
- Stacca'to** (muz. kort, stootend, gebroken), bw.
- Stad** (plaats), v. steden; een open -, een versterkte -; de heilige -, d. i. Jerusalem; de eeuwige -, Rome; - en lande, Groningen en ommelanden; -bewoner, m. -s.
- Stad'e, sta**, bw.; te sta of te stade komen, van pas komen.
- Stad'genoot** (medebewoner eener stad), m. -genooten.
- Stad'houder, ste'dehouder** (plaatsbekleeder, plaatsvervanger), m. -houders.
- Stad'houderloos**, bn.; de eerste, de tweede -looze regering, d. i. zonder stadhouder, nl. 10. 1650-1672; 20. 1702-1747.
- Stad'houderschap** (waardigheid, ambt van stadhouder), o. gmv.
- Stad'houdersgezind**, bn.; het volk was -.
- Stadhuis'** (raadhuys), o. -huizen.
- Stadhuis'achtig** (deftig, vormelijk), bn. en bw.
- Stadhuis'stijl** (stijve, vormelijke stijl), m. gmv.
- Stadhuis'woord** (deftig woord, bastaardwoord), o. -woorden.
- Stad'ie** (Romeinsche lengtemaat van  $\pm 125$  schreden), v. -diën; fig. een ziekte is in haar tweede -, stadium, tijdperk.
- Stad'ig** (gestadig, aanhoudend), bn. en bw.
- Stad'ium** (tijdperk, stadie), o. -s.
- Stads'apothek**, v. -theken; -architect, m. -en; -armenschool, v. -scholen; -belasting, v. -en; -bestuur (regering), o. -besturen; -bibliotheek, v. -theken.
- Stads'gebouw**, o. -en; -kas, v. -sen; -keur (handvest), v. -en; -keurmeester, m. -s; -kind (iemand die onder curatele staat), o. -eren, -ers; -poort, v. -en; -recht, o. -en; -schuld, v. -en; -waag, v. -wagen; -wal, m. -wallen.
- Stad'waarts, ste'dewaarts** (in de richting van de stad), bw.; -gaan.
- Staf** (stok, fig. stut), m. staven; de bedel-, een wandel-; fig. deze knaap zal eens onze - en steun zijn. (Potg.)
- Staf** (teeken van waardigheid), m. staven; de bevelhebbers-, de bisschops-, enz.; zegsw. den - breken over, onherroepelijk vonnissen.

- Staf** (mil. de bevelhebber en al zijn officieren), m. staven; de generale -, de groote -, de provinciale -, de plaatselijke -.
- Stafier** (stafdrager, gewapend dienaar), m. -en. Zie **Lijfstaffier**.
- Stafrijm** (letterrijm), o. Zie **Allitera'tie**.
- Stag** (scheepst. touw dienende om den mast te steunen), o. stagen; het lapzalven der -en is een moeielijk werk; over - smijten, d. i. schielijk wenden; fig. over - werpen, den voet lichten, ook: overhalen, overreden.
- Stag'geld**, o. - gelden. Zie **Staan'geld**.
- Stag'gelen** (trippelen, wankelen, struikelen), ik heb - staggeld.
- Stagnant** (stilstaand, stakend), bn. (g = g)
- Stagna'tie** (stilstand), v. -tiën, -ties.
- Stagneeren** (stilstaan, gestremd zijn, vervuilen, bederven, verrotten). (g = g)
- Sta-in-den-weg**, m. en v.; en die kachel is een -, iets dat altijd door hindert.
- Sta'ken** (doen stilstaan), ik heb - staakt; het werk -, tijdelijk er mede eindigen; de stemmen -, er zijn een gelijk aantal stemmen voor en tegen uitgebracht; -ing, v. -en.
- Staket** (rij van palen, schutwerk), o. -ten.
- Staket'sel** (hekwerk, staket), o. -s.
- Sta'king**, v. -en. Zie **Werk'staking**.
- Stak'ker, stak'kerd** (sukkelaar), m. -s.
- Stal**, m. -stalen; een - voor paarden, koeien, enz.; iets op - zetten, de noodige rust geven; fig. de muziek zet de hersenen op - (Klikspaan), buiten gebruik stellen; de beste paarsjes staan op -, de geschiktste menschen, meisjes toonen zich minder in 't openbaar.
- Stal** (gestalte, vorm), m.; bloemen van allerlei - en kleur. (Bild.) dicht.
- Stalactiet** (druipsteenkegel, afhangend van het gewelf eener grot), m. -tieten; fig. bouwkundig ornament. Zie **Druipsteen**.
- Stalagmiet** (druipsteenkegel, gevormd op den bodem eener grot), m. -mieten. (g = g) Zie **Stalactiet**.
- Stal'en** (van staal), bn.; fig. een - vlijt, d. i. volhardende; een - voorhoofd, d. i. onbeschaamd; - onbuigzaamheid. (C. O.)
- Stal'en** (harden), ik heb gestaald; arbeid staalt de krachten, sterkt; -ing, v. gmv.
- Stal'houder** (rijtuigverhuurder), m. -houders.
- Stal'knecht**, m. -knechten, -knechts.
- Stal'len** (op stal zetten), ik heb gestald; een paard -, koeien -.
- Stalles** (de eerste rangen, nl. die, onmiddellijk achter 't orkest in den schouwburg), v. mv.
- Stal'letje** (verkooptafeltje), o. -s; een - met oude boeken.
- Stal'ling** (het stallen), v. gmv.; er is hier gelegenheid voor -; drie stuiver voor - van één paard.
- Stal'ling** (gebouw tot het stallen), v. -en; koetshuis en -.
- Stam** (vast deel van een boom), m. stammen; de - van een eik; fig. de - van een woord.
- Stam** (volksstam), m. stammen.
- Stam'boek** (register), o. -boeken.
- Stam'boel** (Turksche naam van Constantinopel), o.
- Stam'melen** (hakkeland spreken), ik heb - stameld; dat kind stamelt nog; de man stamelde een bede; -aar, m. -s; -ing, v. -en.
- Stam'melkees** (stotteraar), m. -keezen.
- Stam'meltong** (persoon), m. en v. - tongen.
- Stam'meren**, ik heb - stamerd. Zie **Stam'melen**.
- Stamet'** (een soort van grove wollen stof), o.; (soorten), o. stametten.
- Stamet'ten** (van stamet gemaakt), bn.
- Stam'gast** (gewoon bezoeker in een koffiehuis), m. -gasten.
- Stam'huis** (dynastie, geslacht), o. -huizen.
- Stam'ijn'** (zeefdoek, haren zeef), v. gmv.
- Stam'men** (afstammen), hij is - stamd; die bloem stamt uit Afrika; zij stamt uit een edel geslacht.
- Stam'ouders** (eerste ouders), m. mv.
- Stamp** (schop, trap, stoot op den grond), m. -en.
- Stampel'en** (stampvoeten), ik heb - stampeid.
- Stamp'en** (krachtig stooten), ik heb gestamp; fig. dit schip stamt erg, gaat met den boeg diep in zee; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Stam'per** (blok, stampstok), m. -s; een koperen -, een houten -.
- Stam'per** (mannelijk deel eener bloem), m. -s.
- Stamp'voeten** (met de voeten stampen), ik heb - stampvoet; de knaap -voette van toorn; hou op met dat -!
- Stamp'vol** (propvol), bn.; de zaal was -.
- Stam'vader** (aartsvader), m. -vaders.
- Stam'verwant** (van denzelfden stam), bn.; -e volken, -e woorden; -schap, v. gmv.
- Stam'verwant** (familielid), m. en v. -en; onze -verwanten in Z.-Afrika.
- Stam'wapen** (familiewapen), o. -wapens.
- Stam'woord** (grondwoord), o. -woorden.
- Stan'ce** (couplet, strophe), v. -s. Ook: **Stan'za**.
- Stand** (houding, wijze van staan), m. -en; een goeden - aannemen.
- Stand** (klasse, staat, rang), m. -en; menschen van -, de hoogere -en.
- Stand** (plaats), m.; - houden, niet wijken; fig. die kleur houdt -, de - van de zon, de maan, de sterren.
- Stand** (voortbestaan), m. gmv.; in - blijven, iets in - houden.
- Stand** (afdeeling van gemeentelijk bestuur), m. gmv.; de burgerlijke -.
- Stan'daard, stan'derd** (banier, vaandel; maatstaf, model), m. -aarden, -aards, -erds.
- Stan'daardwerk** (boekwerk van blijvende waarde), o. -werken.
- Stand'beeld**, o. -beelden; het - van Cats te Brouwershaven (1829); een - te paard.
- Stan'delkruid** (zekere orchidee), o. gmv.
- Stan'der** (spil; vaandelstok; kuip), m. -s.
- Stan'derd** (standaard), m. -s. Ook: **Stan'der**.
- Stand'geld** (marktgeld), o. -gelden. Zie **Staan'geld, sta'geld**.
- Stand'houden** (blijven staan), ik hield -, heb - gehouden; tegen den vijand -.
- Stand'je** (ruzie), o. -s; -s maken; iemand een - schoppen, gmv.; een - krijgen, berisping.
- Stand'olie** (olie, die spoedig droogt), v. -oliën.
- Stand'penning** (standaardmunt, het gouden tientje), m. -penningen.
- Stand'plaats** (staanplaats, woonplaats), v. -plaatsen.
- Stand'punt** (standplaats), o. -punten; fig. uitgangspunt, gezichtspunt.
- Stand'vastig** (onwrikbaar), bn. en bw.; -heid, v. gmv.
- Stand'vogel** (vogel die winter en zomer dezelfde streek bewoont), m. -vogels.
- Stang** (ronde dunne metalen staaf), v. -en.
- Stang** (bit van een paard), v. -en; iem. op de - rijden, fig. hem streng leiden of behandelen.
- Stan'islaus-orde** (St.-), v. gmv.; de - is een Russische ridderorde.

- Stan'itsa** (kozakkendorp), v. -'s.  
**Stank** (leelijke reuk), m. -en; *de - van een riool.*  
**Stan'te pe'de** (op staanden voet, onverwijd), bw.; *een zaak - afdoen.*  
**Stan'za** (dichtk. couplet van 8 regels in jamben met drie rijmklanken, uit Italië), v. -'s. Ook: Stanze, v. -n.  
**Stap** (pas, schrede), m. stappen; - voor -, langzaam aan; *den eersten - doen; een - nader.*  
**Stapel** (hoop), m. -s; *een - hout.*  
**Stapel** (stelling op een werf), m. -s; *een schip op - leggen, van - laten loopen.*  
**Stapelen** (ophoopen, aan stapels zetten), ik heb - stapeld; -aar, m. -s; -ing, v. -en.  
**Stapelgek** (zeer gek, dol), bn.  
**Stapelmarkt** (algemeene stapelplaats of voorraadschuur), v. -markten.  
**Stapelplaats** (bewaarplaats, entrepot van handelsproducten), v. -plaatsen; *Makassar is de - voor de producten van den O. Archipel.*  
**Stapelrecht** (volgens hetwelk de waren eenigen tijd ten verkoop moeten blijven liggen, eer zij verder mogen gaan), o. gmv.  
**Stapelwaar** (stapelgoed), v. -waren.  
**Stapelwolk** (rondachtige, bergachtige donkere wolk; hoopwolk), v. -wolken.  
**Stapelzot** (geheel gek), bn.  
**Stappen** (voorschrijden), ik heb en ben - stap; -per, m. -s.  
**Stapvoets** (langzaam), bw.; - rijden over een brug, terwijl het paard stapt.  
**Star** (hemellichaam), v. starren. Ook: **Ster.**  
**Star** (strak, stijf), bn. en bw.; *met -ren blik; - naar iets kijken, iets - volhouden.*  
**Star'en** (strak op één punt kijken), ik heb gestaard; *op iets -, voor zich uit -.*  
**Staringaansch'** (van of betreffende den dichter Staring), bn.; -e verzen, een - woord, b.v. bezin voor beraad, overleg.  
**Star'oogen** (de oogen wijd openspalken en starend kijken), ik heb - staroogd.  
**Start** (sport. punt van vertrek, aanvang), m. -s; *zes ridders verschenen aan den -, punt van afrit. Lees: staat.*  
**Starter** (sport. hñ, die bij den wedstrijd het sein tot den afrit geeft), m. -s. Lees: sta-ter.  
**Sta'te**, m.; *de Raad van -, hoogste regeeringscollege.*  
**Staatelijk** (deftig), bn. en bw.; *Louise was zeer -. (Potg.); -heid, v. gmv.*  
**Statenbijbel** (bijbel in de Holl. taal overgebracht, door een commissie uit de Synode van Dorât, en wel van 1619-'35 en op last der Algemeene Staten in 1637 uitgegeven), m. -s; *de - was bijna drie eeuwen het richtsnoer der Ned. Herv. kerk.*  
**Staten-Generaal'** (algemeene staten), m. mv.  
**Sta'tica** (weegkunst; leer van het evenwicht), v. gmv. Ook: Statiek'.  
**Sta'tie** (een der 14 schilderijen over Christus' lijden in de R. K. kerken), v. -tiën, -s.  
**Statief'** (drievoet als steun van eenig werktuig, vooral van een photographietoestel), o. -tieven.  
**Statieus'** (pronkend, pralend, statiemakend), bn. en bw. -tieuzer. (t = ts)  
**Statig** (indrukwekkend, deftig, plechtig), bn. en bw.; -heid, v. gmv.  
**Statiglijk** (statig, deftig), bw.; *de stoet bewoog zich -.*  
**Station'** (aanlegplaats, groot gebouw aan den spoorweg; stand- of ligplaats), o. -s. (t = ts)
- Stationnair'** (blijvend, stilstaand), bn. (ai = è)  
**Stationneeren** (op wacht plaatsen; een schip een plaats als wachtschip geven).  
**Stationschef** (hoofd van een spoorwegstation), m. -chefs; -gebouw, o. -en; -plein, o. -en. (t = ts)  
**Stations-emplacement** (terrein om of voor een station), o. -emplacements.  
**Statist'icus** (kenner van de statistiek), m. -ci.  
**Statistiek'** (leer der cijfergroepeering; ook de staathuishoudkunde), v. gmv.  
**Statistisch** (de statistiek betreffende), bn.; - materiaal verzamelen; *een - overzicht; voorspellingen op -e tafelen gegrond. (Potg.).*  
**Statue'** (stand- of eerebeeld, beeldzuil), v. -s.  
**Statuef'te** (klein standbeeld), v. -s, -n.  
**Sta'tu-quo** (de onveranderlijke staat van zaken), o. gmv.; *het - handhaven. (qu = kw.)*  
**Statuur'** (lichaamsgrootte, bijzonder ten aanzien van gestalte), v. gmv.  
**Statuut'** (wet, reglement, voorschrift), o. -tuten.  
**Stavaast'**, bw.; *een man van -, groot, flink, stevig, fig. van karakter.*  
**Sta'ven** (bevestigen), ik heb - staafd; *met bewijzen -, met een eed -, bekrachtigen; -ing, v. gmv.: tot -ing van.*  
**Stayer** (sport. snebrjder op de lange baan), m. -s. Lees: stee'-er.  
**Steamer** (Eng. stoomboot), m. -s. (ea = ie)  
**Stear'ine** (talkstof, gezuiverde talk), v.; -fabriek, v. -en; -kaars, v. -en. (ea = ee)  
**Ste'de** (plaats, plek, oord), v. steden; *hier ter -; de heilige -; in - van. Ook: Stee.*  
**Ste'dehouder** (plaatsbekleeder), m. -s. Zie **Stadhouder**; -schap, o. gmv.  
**Ste'delijk**, bn.; -e rechten, de stad betreffende.  
**Ste'deling**, m. en v. -en; *voor het v. ook -e.*  
**Ste'demaagd**, v. gmv.; *de - van Amsterdam.*  
**Ste'dendwinger** (bijnaam van Fred. Hendr.), m., soms ook van Maurits.  
**Ste'dewaarts**, bw. Zie **Stadwaarts**.  
**Stee** (plaats), v. -ën. Zie **Stede**.  
**Stee** (plekje), v. -ën; *een zwaakke - in een touw.*  
**Stee'ds** (altijd, altoos, gestadig, bestendig), bw.  
**Stee'dsch**, bn.; -e manieren, d. i. der stadbewoners; *een -e kleeding.*  
**Stee'g** (nauwe straat), v. stegen.  
**Stee'g** (onverzettelijk, halsstarrig, stug), bn.; *dat stee'g paard; -heid, v. gmv.*  
**Stee'k** (stoot; pijnlijke aandoening), m. steken; *iemand een mes- toebrengen; Amelie zeeg met een halfhonderd steken in haar zij op een stoel neder. (C. O.).*  
**Stee'k** (breistek, naaistek), m. steken; *een - laten vallen, een - opnemen, een fijne -, met grove steken; - houden, vast, hecht zijn: fig. die redeneering houdt geen -, is niet degelijk.*  
**Stee'k** (hoed der geestelijken), m. steken; *ik kom thuis en werp mijn - op tafel. (Koetsv.)*  
**Stee'k** (fig. verlegenheid), m. gmv.; *iemand in den - laten.*  
**Stee'k'beitel** (gereedschap), m. -beitels.  
**Stee'k'brief** (openbare brief tot aanhouding van een booswicht), m. -brieven.  
**Stee'k'distel** (melkdistel), v. -distels.  
**Stee'k'doorn** (zeekruisdoornboom, Christusdoorn), m. -doornen.  
**Stee'k'hevel** (wijnkoopershevel), m. -hevels.  
**Stee'k'kind** (stadskind), o. -kinderen; *hij werd - gemaakt d. i. onder curateele geplaatst.*  
**Stee'k'kan** (vochtmaat, inhoudende 19.4 Ned. kan of L.), v. -kannen.

- Steek'spel** (tornooi), o. —spelen.
- Steek'te** (steking), v. —n; een — in de zij.
- Steek'turf** (lange losse turf, gestoken van de korst van hoogveen), m. —turven; (als stofnaam), v. gmv.
- Steeel** (stengel, stok, handvat, schacht), m. stelen; een bloem—, een blad—; de steel van een bezem; de — van een lepel, de — van een braadpan; de — van een hamer; de — van een lans; de — van een vuurpijl.
- Steeel** (buisje, schacht), m. stelen; een pijp—.
- Steeel** (een soort v. voorjaarsgroente), m. stelen.
- Steeelieden**, —lui (mensen i. d. stad), m. mv.
- Steeels'wijze**, **steels'wijs**, bijw.; hij zag zijn vader — aan, onmerkbaar; *Alima*, haar lijfmeid, bespiedt — het gelaat harer meesteres. (J. t. Br.), heimelijk; iets — gadeslaan. (Potg.)
- Steen** (harde delfstof, die niet brandbaar is), o. gmv.; een vloer van —; het — haalt men uit de groeven; zoo hard als —; op — teekenen; op — graveeren; fig. een hart van — hebben; hij klaagt — en been, erg en toch blijft de hoorder ongevoelig.
- Steen** (voorwerp, uit steen bestaande), m. —en; den eersten — leggen; de eene — zal niet op den anderen blijven; al zou de onderste — boven, d. i. alles het onderst boven gekeerd moeten worden; fig. hij bleef liggen als een —, onbeweeglijk, als dood; er valt mij een — van het hart, ik wordt ontheven van een drukkende zorg; hij is mij een — des aanstoets, een ergernis; een gebakken —, een gehouwen —; den — op iemand werpen, als eerste aanklager tegen hem optreden (bij de steeniging den eersten steen mogen werpen); op de kleine —tjes parmantig voortgestapt. (Heije), smal klinkervoetpad.
- Steen** (steenen gebouw, gevangenis), o.; het — te Antwerpen (thans Museum); ons *Stein*, b. v. *Loevestein*; op het — gevangen zitten.
- Steen** (poedervormige stof, waarnaar de goudmakers zochten), m.; den — der wijzen zoeken, den — der wijzen meenen gevonden te hebben, d. i. middel om elk voorwerp in goud te veranderen: De tijd is de ware — der wijzen, die slijk tot goud kan maken. (Jonathan).
- Steen** (harde kern of pit van grootere vruchten), m. —en; de — van een abrikoos, een — van een perzik, van een pruim.
- Steen** (hagelsteen), m. —en; er vielen — en als duivenieren.
- Steen** (voorwerpen, die blijkbaar vroeger van steen waren), m. —en; een dobbel—, een domino—; ge hebt daar mooie —en.
- Steen** (iets, dat van steen gemaakt is), m. —en; de —en van een molen; er ligt een mooie — op dat graf; er waren in dat huis gootsteenen van marmer.
- Steen** (gewicht van ± 2,7 KG.), m.; een — vlas, een — kaarsen.
- Steen'achtig**, bn.; — Arabië, de bodem is er vol steenen; een —e heide; —heid, v. gmv.
- Steen'baars** (die leeft tusschen steenen en rotsen), m. —baarzen.
- Steen'bakker**, m. —s; —bakkerij, v. —en.
- Steen'bok** (berggeit der Alpen), m. —bokken.
- Steen'bok** (tiende teeken of sterrenbeeld in den dierenriem), m. gmv.
- Steen'bokskeerkring** (zuidkeerkring), m.
- Steen'bolck** (zekere bruinvisch), v. —bolken.
- Steen'breek**, **steen'breke** (plant), v. gmv.
- Steen'doorn** (haag- of kattendoorn), m. —en.
- Steen'druk** (lithographie), m. gmv.; is dat — of zetwerk?
- Steen'drukken** (lithographeeren), ik heb gesteendrukt; —ker, m. —s; —kerij, v. —en.
- Steen'duif** (wilde duif, die op rotsen nestelt), v. —duiven.
- Steen'dwerg** (aardmann in bergen), m. —en.
- Steen'eik** (Z.-Europeesche eik), m. —eiken.
- Steen'en** (van steen), bn.; een — beeld; fig. een — hart, hoogst ongevoelig.
- Steen'geit** (wijffe v. d. steenbok), v. —geiten.
- Steen'goed** (aardewerk), o. gmv.; het fijne — heet ook *Wedgewood*.
- Steen'groef**, —groeve (steenmijn), v. —groeven; de —groeven van Bentheim.
- Steen'houwen** (het steen bewerken), o. gmv.
- Steen'houwer** (steenkapper), m. —s; —heid, v.
- Stee'nig** (steenachtig), bn. en bw.; —heid, v.
- Stee'nigen** (met steenen dood gootien: een straf vroeger in het Oosten), ik heb —steenigd; —ing, v. —en; de — van Palamedes.
- Steen'karper** (hooge ineengedrongen karpersoort), m. —karpers.
- Steen'klaver** (witte klaver, rolklaver), v. gmv.
- Steen'klover** (diamantklover), m. —s.
- Steen'kolenbedding**, v. —en; —gas, o. gmv.; —groeve, v. —n; —magazijn, o. —en; —mijn, v. —en; —wagen, m. —s.
- Steen'kool** (brandbare delfstof), v. —kolen.
- Steen'kraai** (alpenraaf), v. —kraaien; —
- kreeft** (levend tusschen rotsen), m. —kreeften; —krijter (gierzwaluw), m. —krijters; —laag (laag van steenen in een groeve, laag metselsteenen), v. —lagen; —lijder (gravelijder), m. —lijders; —linde (linde met kleine bladen en hard hout), v. —linden.
- Steen'marter** (huismarter, grijsbruine hoenderwezel), m. —marters.
- Steen'meerle** (bergmeerle), v. —n; —meeuw (neusvisch), v. —meeuwen; —oven (steembakkerij), m. —ovens; —pimpernel (boks-peterselie), v. gmv.; —puist (harde puist), v. —puisten; —raaf (een soort van hopvogel), v. —raven; —raket (kruisbloemige plant), v. gmv.; —roos (slingerroos), v. —rozen; —rots (harde granietrots), v. —en; —rotskers (boom, die welriekend snijhout oplevert), m. —kersen; —schaap (bergschaap op Sardinië en Corsica), o. —schapen; —uil (kerkuil), m. —uilen; —valk (rotsvalk), m. —valken; —vlas (asbest, amiant), o. gmv.; —zaag (grove zaag), v. —zagen; —zager (persoon), m. —zaggers; —zout (zeer hard zout, klipzout), o. gmv.; —zwaluw (muur-zwaluw), v. —zwaluwen.
- Steepl'le-chase** (wedren met hindernissen, n. l. over heg en steg), v. —s. Lees: stiepl'tsjees.
- Stee'voogd** (burgemeester), m. —en; —ij, v.
- Steg** (weg, vonder), m; zegsw. weg noch — weten, totaal onbekend zijn in een streek.
- Steganographie** (geheimschrijfkunst), v.
- Stegel** (stijgbeugel), m. —s.
- Stegelreep** (reep van den stijgbeugel), m. —reepen.
- Steiger** (aanlegplaats eener boot; ook met-selaarsstellige), m. —s.
- Steig'eren** (op de achterpooten overeind gaan), het paard heeft gesteigerd; —ing, v. —en.
- Steil** (recht op), bn. en bw.; een —e bergwand; —oplopend; fig. vasthoudend, niet meegaand; die man heeft —e begrippen; dat is —e rechtzinnigheid; —heid, v. gmv.; —te, v. —n.
- Steil'oor** (ezel, fig. stijfkop), m. en v. —ooren.



**Steiloo'rig** (met steile ooren), bn.; een koppel -e honden; fig. koppig.  
**Steil'schrift** (het schrift van letters in rechten stand), o. gmv. Zie **Schuin'schrift**.  
**Stek** (afzetsel of loot van een plant), v. -ken.  
**Stek** (bergplaats), o. stekken.  
**Steka'de** (in een stok verborgen degen), v. -n.  
**Stek'keblind** (geheel blind), bn.  
**Stek'kel** (puntige uitwas, stekelig aanhangsel), m. -s; de rozen hebben -s.  
**Stek'kelachtig** (fig. scherp, bits), bn. -heid, v.  
**Stek'kelbaars** (baars met rugstekels), m. -baarzen; -bes (kruisbes), v. -bessen; -bezie (-bes), v. -beziën; -brem (ronde stekeldistel), v. -bremmen; -bult (visch met stekels aan den buik), m. -buiken; -cactus, v. -cactussen; -doorn (gewas), m. -doornen; -grondel (visch), m. -grondels; -haag (doornhaag), v. -hagen; -hagedis (met spitse schubben), v. -dissen.  
**Stek'kelig** (vol stekels), bn.; planten met -e bladeren; de egel heeft een -e huid; fig. een -woord, een -antwoord, hekelend, scherp, bits; iemand iets -s zeggen, onaangenaams; -heid (stekelig woord), v. -heden.  
**Stek'keling** (zekere baars, grondeling), m. -en.  
**Stek'kelkarper**, m. -karpers; -krab, v. -krabben; -rat, v. -ratten; -rog (rog met puntige doornjes op den rug), m. -roggen.  
**Stek'kelvarken** (stekelzwijn; ook egel), o. -s.  
**Stek'ken**, ik stak, heb gestoken; met een mes, een dolk -, wonden; de wespen hebben mij gestoken; de zon stak erg, d. i. brandde erg; zegsw. de loftrumpet -, aan den mond houden, blazen; ik laat die studie -, varen; iemand naar de kroon -, iemand op zijde streven; ergens een speldje bij -, niet verder spreken over; dat stak hem de oogen uit, daarop was hij afgunstig.  
**Stek'ken** (stekjes planten, afzetten), ik heb gestekt; bessen -, rozen -.  
**Stel** (stand, orde; geschikte plaats), m. gmv.; ons huis is nu op -, alles is in orde.  
**Stel** (bij elkander behoorende voorwerpen; een verzameling), o. stellen; een - juweelen, een - porceleinen kopjes en schoteltjes; een olie- en azijn-; een - maten en gewichten.  
**Stel'en** (diefstal plegen), ik stal, heb gestolen; zegsw. iemands hart -, zijn genegenheid winnen; het is om te -, zeer aardig; -er, m. -s.  
**Stel'kunde**, **stel'kunst** (algebra), v. gmv.; de - is een afdeeling der wiskunde.  
**Stel'kun'stig** (algebraïsch), bn.; e.-e oplossing.  
**Stella'ge** (stelling, tribune), v. -s. (g = zij)  
**Stel'en** (plaatsen), ik heb gesteld; te boek -, ten toon -, paal en perk -, de grenzen aanwijzen, fig. kortwleken, beteugelen; in stagorde -, plaatsen; iemand voorwaarden -, aan voorwaarden binden; iemand de wet -, voorschrijven; in het licht -, duidelijk maken; ergens een eer in -, als een eer beschouwen; ter hand -, overhandigen; tevreden -, doen zijn; hij kan het goed -, is een gezeten burger; in vrijheid -, de vrijheid teruggeven; in het werk -, aanwenden; op de proef -, beproeven; hoe zal hij dat -, aanleggen; ik stel het in uw keus, ik onderwerp het aan uw keus; op rekening - van, de verantwoording doen dragen; zich borg -, borg blijven.  
**Stel'ler** (hij die opstelt, in geschrifte brengt), m. -s; wie is de - van dat artikel?  
**Stel'lig** (zeker, bepaald), bn. en bw.; een -e belofte; gij moet - komen; -heid, v. gmv.

**Stelling** (eigenschap der wiskunde; leerstelling), v. -en; -linkje, o. -s.  
**Stelling** (plaatsing, ook stelling), v. -en.  
**Stellionaat'** (bedrog, bedrieglijke verkoop), o.  
**Stel'pen** (stillen), ik heb gestelpt; het bloed -, -ing, v. -en.  
**Stel'p'net** (een vischnet om visch al overdekkend te vangen), o. -netten.  
**Stel'regel** (richtsnoer, grondregel), m. -s.  
**Stel'schroef**, v. -schroeven; een nat. instrument met vier -schroeven, richtschroefjes om het waterpas te stellen.  
**Stel'sel** (systeem), o. -s; het tientallig -  
**Stel'selloos** (zonder stelsel), bn.; -heid, v.  
**Stelselma'tig** (ordelijk), bn. en bw.; -heid, v.  
**Stelt** (stok met voetrede), v. -en; de knapen liepen op -en.  
**Stel'tenlooper** (persoon), m. -loopers.  
**Stel'tlooper** (een orde van vogels), m. -loopers; de ooievaar is een -, de struis is een -.  
**Stem** (stemgeluid van mensch of dier), v. -men.  
**Stem** (kiesstem, -biljet), v. -men; zijn - uitbrengen; hij had duizend -men.  
**Stem** (zangstem), v. -men; een mooie - hebben.  
**Stem'biljet** (-briefje), o. -biljetten.  
**Stem'bureau** (de personen, die de stemmen opnemen), o. -bureaux en -bureau's. (eau = oo)  
**Stem'bus**, v. -bussen; zegsw. uit de - komen, gekozen worden.  
**Stem'gerechtigde** (iemand die mede mag stemmen of kiezen), m. en v. -n.  
**Stem'hamer** (werktuig om een piano te stemmen), m. -hamers.  
**Stem'men**, ik heb gestemd; een piano, een viool -, op een bepaalde toonhoogte stellen; fig. hij is gestemd tot vreugde; hij was gunstig jegens ons gestemd; -mer, m.; -ming, v.  
**Stem'mig** (ingetogen, zedig, ernstig, niet opzichtig), bn. en bw.; een -meisje; een -e kleeding; -gekleed zijn; -heid, v. gmv.  
**Stem'migjes** (stemmig), bw.; zij was -gekleed.  
**Stem'pel** (zegel, cachet, ook het merk zelf), m. -s; zegsw. iemand van den ouden -, d. i. een ouderwetsch mensch.  
**Stem'pelen** (den stempel afdrukken), ik heb gestempeld; -aar, m. -s; -ing, v. -en.  
**Stem'pelsnijder** (kunstenaar, die figuren en letters in stempels snijdt, graveur), m. -s.  
**Stem'recht** (recht van zijn stem te mogen uitbrengen), o.; het algemeene -, recht voor ieder burger om te stemmen. Ook: **Kies'recht**.  
**Stem'vork** (muz. tweetaandig toonaangevend werktuigje), v. -vorken.  
**Stem'wijze**, **stem'wijs** (manier van stemmen), v. -wijzen.  
**Sten'den** (de drie standen, de staten), m. mv.; de - de Rijks, de drie -.  
**Sten'en** (zuchten, zacht kermen), ik heb gesteend; de arme lijder tag te -, kreunen.  
**Steng** (verlengstuk van den mast van een schip, staak), v. -en.  
**Sten'gel** (dunne bloemsteel), m. -s; -blad, o. -bladeren; -moes, o. gmv.  
**Stenograaf'** (snelschrijver), m. -grafan.  
**Stenographie'** (snelschrijfkunst), v. gmv.  
**Stenographieeren** (snelschrijven, met afkortingen schrijven).  
**Stenogra'phisch** (snelschrijfkunstig), bn.; een - verslag.  
**Sten'tor** (heraut der Grieken voor Troje), m. gmv. Fig. een man met een stem als een klok.  
**Sten'torstem** (zeer forsche en doordringende stem), v. -stemmen.

- Stephanus-orde** (Hong. ridderorde), v. gmv.  
**Step, step'pe** (grootte uitgestrektheid, meestal woest grasland in Z.-Rusland en W.-Azië), v. steppen.
- Ster, star** (hemelbol), v. -ren; -retje, o. -s.  
**-ster** (achtervoegsel), b.v. *werkster, spinster, zangster, bedelaarster, herbergierster*, vrouwelijke personen; ook die een werking verrichten.
- Stere** (kubieke meter of teerling), v. -n, -s.  
**Stereographie** (lichaamsbeschrijving of teekening op een vlak), v. gmv.  
**Sterometrië** (meetk. leer der lichaamsmeting), v. gmv.  
**Stereoscoop** (toestel, dat de vlakke beelden als lichamen te aanschouwen geeft), m. -copen.  
**Sterotiep** (vast, onveranderlijk), bn.; een -e glimlach lag op haar gelaat.  
**Sterotypie** (plaatletterdruk, het gieten van vaststaande drukvormen), v. gmv.  
**Sterf'bed** (doodbed), o. -bedden; maar ook altoos aan -bedden te staan! (Potg.).  
**Sterf'dag**, m. -dagen; het is vandaag (21 Mei) de - van Napoleon I.  
**Sterfelijk**, bn.; de mensch is -, d. i. moet of zal sterven; -heid, v. gmv.  
**Sterf'geval**, o. -gevallen; een - in de familie hebben.  
**Sterf'huis** (huis, waar een doode is), o. -huizen; samenkomst aan het -.  
**Sterf'jaar**, o. -jaren; het - van Vondel (1679).  
**Sterf'te**, v. -n; er was groote - onder het vee.  
**Sterf'uur** (uur, dat iemand sterft), o. -uren.  
**Steriel** (onvruchtbaar, dor, mager), bn.  
**Steriliseeren** (onvruchtbaar maken), ik heb, het is gesteriliseerd; de melk -, d. i. alle levende kiemen er in dooden.  
**Steriliteit** (onvruchtbaarheid, misgewas, droogheid, dorheid), v. gmv.  
**Sterk** (krachtig, frisch), bn. en bw.; -e dranken; spraak. -e werkwoorden, n.l. die van stamklinker wisselen, b.v. drinken; dat is - gekruid; -heid, v. gmv.  
**Sterkbee'nig**, bn.; -e knapen (C. O.), d. i. hebbende gespierde beenen.  
**Ster'ken** (kracht geven, fig. troosten), ik heb gesterkt; zich -; -ing, v. gmv.  
**Sterk'te** (het sterk zijn), v. gmv.; de - van linnen, van laken.  
**Sterk'te** (tafrijkheid), v. gmv.; de - van een gezelschap, leger, enz.  
**Sterk'te** (troost, bemoediging), v. gmv.; God is mijn -, kracht.  
**Sterk'te** (fort, schans), v. -n; een - bouwen.  
**Sterkwa'ter** (salpeterzuur), o. gmv.  
**Ster'ling**, bn.: een pond - of £, d. i. 20 shilling van ± f 0.60, of ± f 12.60.  
**Ster'rebosch** (plantsoen in den vorm van een ster), o. -bosschen; het - te Groningen.  
**Ster'rejaar** (tijd van den schijnbaren omloop der zon), o. -jaren. Zie **Side'risch**.  
**Ster'rekers** (kleine tuinkers), v. gmv.  
**Ster'renbeeld** (hemelteeken, groep sterren), o. -beelden.  
**Ster'rendak** (dicht. sterrengekwelf), o. -daken; onder 't ruim der -daken. (Borger).  
**Ster'renkunde**, v. gmv. Ook: **Astronomie**.  
**Ster'renlicht** (licht der sterren), o. gmv.  
**Ster'rentoren** (observatorium), m. -torens.  
**Ster'renwacht** (sterrentoren), v. -wachten.  
**Ster'renwichelaar** (persoon, die uit den stand der sterren voorspellingen doet), m. -s; vooral de Oudheid had hare -s; ook onder de christenvolken tot aan ± 1600 vond men -s, b.v. Nostradamus in Frankrijk onder Hendrik III en IV. Ook: **Astroloog**.  
**Sterrenwichelarij** (de vermeende kunst van voorspelling der sterrenwichelars), v. gmv.; het stelsel van Copernicus (1473-1543), dat de aarde tot een ondergeschikt hemellichaam vernederde, gaf den doodsteek aan de -. Ook: **Astrologie**.  
**Ster'reshot** (het vallen v. e. ster), o. gmv.  
**Ster'veling** (mensch), m. en v. -en; v. ook -e.  
**Ster'ven**, hij stierf, is gestorven; de man ligt op -; de vrouw kwam te -; het woord stierf op zijn lippen, hij sprak het niet uit; hij stierf duizend dooden, b.v. door foltering.  
**Ster'vensnood** (in gevaar v. sterven), m. gmv.  
**Ster'vensuur**, o. -uren. Zie **Sterf'uur**.  
**Stethoscoop** (werktuig om de borstholte te onderzoeken), m. -copen.  
**Steun** (stut, schraag, schoor), m. -en.  
**Steun** (hulp, fig. troost, verzorger), m. gmv.  
**Steun'balk** (stut- of grondbalk), m. -balken.  
**Steun'nen** (rusten op, stutten), ik heb gesteund; -ing, v. gmv.  
**Steun'nen** (stenen, kermen), ik heb gesteund.  
**Steun'pilaar**, m. -pilaren; Ovens was een - der beurs, (Potg.), stut, instandhouder; ik ben niet zoo geleerd, dat ik als een - der wetenschappen op me zelven kan blijven staan. (Koetsveld).  
**Steun'punt** (ondersteuningspunt), o. -punten; het - van een hefboom.  
**Steun'sel** (al wat eig. of fig. steunt), o. -s.  
**Steur** (grootte visch der Noordzee), m. -en.  
**Steur'haring** (Engelsche haring, groote jaarsharing), m. -haringen.  
**Ste'vel** (hooge laars, ruiterslaars), m. -s.  
**Ste'velknecht** (laarzentrekker), m. -knechts.  
**Stie'ven** (voor- en achterdeel van een schip), m. -s; de voor-, de achter-; den - wenden, omkeeren, van koers veranderen: Verdooden! wendt den -, keert weer. (Tollens).  
**Stie'venen** (zeilen naar), ik ben -stevend.  
**Stie'vig** (hecht, sterk), bn. en bw.; -heid, v.  
**Stie'vigen** (stevig maken, stijven), ik heb gestevid. w. i. g.  
**Sticht, Stift** (landstreek onder een abt of bisschop), o. gmv.; het Neder -, Utrecht; het Over -, Overijsel; het aartsbisschop'lijk - zag den troon der Drukkunst op zijn bodem (Da Costa), d. i. Maintz; in engeren zin: gesticht, klooster, abdij.  
**Stich'telijk** (godsdienstig), bn. en bw.; -heid, v.  
**Stich'ten** (grondvesten, vestigen, bouwen), ik heb gesticht; een stad -, iem. een eerzuil -.  
**Stich'ten** (doen ontstaan), heb gesticht; een stad -, brand -; fig. kwaad -, vijandschap -.  
**Stich'ten** (in goede of godsdienstige stemming brengen), ik heb gesticht; iem. door zijn voorbeeld -, door zijn woorden -; hij was niet erg gesticht over of door die taal, tevreden.  
**Stich'tenaar** (oudtijds bewoner van het bisdom Utrecht), m. -naars, -naren.  
**Stich'ter** (oprichter), m. -s, -en; hij was de - van een hofje.  
**Stich'ting** (het ontstaan), v. gmv.; de - van Dorat (1015), de - van Rome (753 v. C.)  
**Stich'ting** (godsd. stemming), v. gmv.; dat bracht geen - aan. (Staring).  
**Stich'tingsbrief**, m. -brieven; -feest, o. -en.  
**Stichtsch** (tot een sticht of bisdom, en wel inzonderheid tot het bisdom Utrecht behorende), bn.; de -e edelen.

- Stiefbroeder** (*halfbroeder*), m. -broeders.  
**Stiefdochter** (*halfdochter*), v. -dochters.  
**Stiefkind**, o. -kinderen; *een - der fortuin*.  
**Stiefmoeder** (*tweede moeder*), v. -moeders.  
**Stiefmoederlijk** (*tiefdeloos*), bn. en bw.; *een - e behandeling*; zegsw. *door de natuur - bedeed zijn (van personen of landen)*, d. i. karig, sober.  
**Stiefvader** (*tweede vader*), m. -s.; -schap, o. gmv.  
**Stiefzoon**, m. -zonen, -zoons.  
**Stiefzuster**, v. -zusters.  
**Stiekum** (*stilletjes, heimelijk*), bw.; spreekt. *hij ging er - van door*.  
**Stier** (*mann. rund*), m. -en. Fig. *ruwe kerel*. Ook: *tweede sterrenteeken in den dierenriem*.  
**Stierachtig** (*als een stier, fig. onhandelbaar*), bn.  
**Stierkop** (n l. *van een stier*), m. -koppen.  
**Stieren**. Zie: **Sturen**.  
**Stieregevecht** (*volksspel in Spanje en N. Italië*), o. -gevechten.  
**Stift** (*houten of metalen pen of stilet*), v. -en.  
**Stift** (*klooster*), o. gmv.; -goederen, o. mv.  
**Stiftheer** (R. K. *kanunnik*), m. -heeren. Vl.  
**Stiftsmevrouw** (R. K. *overste van een adellijk klooster*), v. -en; *de eerbare rij der gestuorden, van hare - voorgaand, hief den plechtigen koorzang aan*. (C. O.).  
**Stigma** (*teeken, lit- of merkteeken*), o. -ma's. -mata.  
**Stigmatiseeren** (*kenmerken*); *een gestigmatiseerde*, d. i. iemand, bezittende de vijf wonden van den Heiland.  
**Stijf** (*onbuigzaam, vast*), bn. en bw.; -heid, v.  
**Stijf hals** (*koppig persoon*), m. en v. -halzen.  
**Stijf hoofd** (*koppig mensch*), m. en v. -en.  
**Stijf hoofd** (*koppig*), bn. en bw.; - *als een oud man*. (Koetsveld); -heid, v. gmv.  
**Stijf kop** (*koppig persoon*), m. en v. -pen.  
**Stijf koppig** (*hoofdig*), bn. en bw.; -heid, v. gmv.  
**Stijf sel** (*plakmiddel*), v. gmv. spreekt.: *Stijfel*, v. gmv.  
**Stijf selachtig** (*als stijf sel*), bn.; *een - e pudding*, op stijf sel gelijkende.  
**Stijf selen** (*insmeren met stijf sel*), ik heb gestijfseld; *het strijkgoed -*.  
**Stijf te** (*stijfheid, stramheid*), v. gmv.  
**Stijf zin nig** (*koppig*), bn. en bw.; -heid, v.  
**Stijg** (*twintigtal*), v. en o. -en. Zie **Sneess**.  
**Stijg beugel** (*voetbeugel a. e. riem*), m. -beugels; zegsw. *den voet in den - hebben*, een vast begin hebben, vooral in een betrekking.  
**Stijgen** (*omhoog gaan*), ik steeg, ben gestegen; *te paard -*, *de ballon zal hoog -*; *de prijzen der granen -*; *de - de dichtelijke kracht bij Da Costa, fig. toenemende; hij steeg tot hooge ambten*; -ing, v. -en.  
**Stijl** (*schrijf-, schilder- of bouwtrant*), m. -en; *in den - der Grieken*; *den - van Cats gevolgd*.  
**Stijl** (*pilaar, pilaster, stut, post*), m. -en.  
**Stijl** (*tijdrekening*), m. -en; *de Juliaansche - of de oude -*; *de Gregoriaansche -*, *of de nieuwe -*; *deze verschillen 12 dagen*.  
**Stijl leer** (*geordend samenstel van regels tot het wel schrijven en spreken*), v. -leeren.  
**Stijf ven** (*stijf maken*), ik steef, heb gesteven; *het linnengoed -*; -ing, v. gmv.  
**Stijf ven** (*sterken*), ik heb gestijfd; *iemand in het kuaad, in een boos opzet -*, d. i. aanzetten.  
**Stijf vigheid** (*houderigheid*), v. gmv.  
**Stik donker** (*zeer donker*), bn.; *een - e nacht*.  
**Stik grond** (*zware klei*), m. -gronden.  
**Stik hoest** (*benauwende hoest*), m. -hoesten.  
**Stik ken** (*verstikken*), ik heb en hij is gestikt.  
**Stik ken** (*fijne steken maken, borduren*), ik heb gestikt; -ker, m. -s.; -sel (*stiknaad*), o. -s.  
**Stik lucht** (*erg bedorven lucht*), v. gmv.  
**Stik stof** (*bestanddeel der lucht*), v. gmv.  
**Stik vol** (*zeer vol*), bn.; *de zaal was -*, eivol.  
**Stik ziend** (*erg bijziende*), bn.; -heid, v. gmv.  
**Stil**, bn. en bw.; *een - mensch*; *een stille Mis*, er is geen zang bij; *het is een - stadje*, zonder vertier; *het water is nu -*, zonder beweging; spr. *- le waters hebben diepe gronden*, niet stroomende waters kunnen diep zijn; fig. weinig zeggende lieden voelen of denken diep; ook: *zijn niet altijd te vertrouwen*; *een - le verklikker*, spion; *een - le wensch*. (C. O.), hartewensch; *ergens - gaan leven*, rustig, kalm.  
**Stilleeren** (*opstellen, in woorden uitdrukken*).  
**Stilet** (*kleine dolk, ponjaard*); ook: *graveerstift, pijnnaald*), o. stilletten.  
**Stil houden** (*rustig houden, verzwijgen*), ik hield -, ik heb -gehouden; als samenstelling in één woord te schrijven, evenzoo *stiligen, stilstaan, stilzitten*, enz.  
**Stilist** (*steller, schrijver die de taal in zijn macht heeft*), m. -en; *een goed -*; *Busken Huet was een groot -*.  
**Stil lekens** (*ongemerkt*), bw. Zie **Stilletjes**.  
**Stil len** (*bevredigen*), ik heb en ben gestild; *den honger -*; -ing, v. gmv.  
**Stil letje** (*draagbaar gemak*), o. -s.  
**Stil letjes** (*in stille*), bw.; *zich - verwijderen*.  
**Stil leven** (*schilderstuk, voorstellende ziellooze voorwerpen: bloemen, vruchten, dood wild, enz.*), o. -levens.  
**Stil liggen**, ik lag -, heb -gelegen; *kan die hond goed -? de schuif lag -*.  
**Stil staan**, ik stond -, heb -gestaan; zegsw. *- doet achteruitgaan*, d. i. Rust roest.  
**Stil staand**, bn.; *een - water*.  
**Stil stand** (*rust, kalmte*), m. gmv.: - *in zaken*.  
**Stil te** (*kalmte, rust*), v. gmv.; *een oogenblik van -*; *de - des doods, een onheilspellende -*.  
**Stil zitten** (*zich niet verroeren*), ik zat -, heb, -gezeten. Fig. rusten, niets doen.  
**Stil zwijgen** (*niet spreken*), ik zweeg -, heb -gezwegen; *over iets -*.  
**Stil zwijgen**, o. gmv.; - *is nog verre van toestemmen*. (Koetsveld); *iem. het - opleggen*.  
**Stil zwijgend**, bn.; *een - e voorwaarde*, d. i. ongenoemde, waarvan bij een contract geen melding wordt gemaakt; -heid, v. gmv.  
**Stimulans** (*opwekkend of prikkelend middel*) o., stimulan'tia.  
**Stimula'tie** (*prikkeling, opwekking, aanzetting*), v. -tiën, -s.  
**Stimuleeren** (*opwekken, prikkelen, aanzetten of aansporen*).  
**Stimulus** (*prikkel*), m. stimuli; *zoodat ik nu den - niet langer kan weerstaan (om u te schrijven)*. (C. O.).  
**Stink dier** (*een soort van marter*), o. -dieren.  
**Stin ken** (*leelijk of kwalijk rieken*), het stonk, heeft gestonken; *de mestvaalt -*; *naar drank -*.  
**Stin kend** (*stank afgevend*), bn.; *onder den adem van een - riool* (C. O.); *de - e gouwe* (bloem).  
**Stin kerd** (*fig. laag mensch*), m. -s. scheldw.  
**Stin kpoel** (*rotpoel*), m. -poelen.  
**Stin kstok** (*slechte sigaar*), m. -ken. gmv.  
**Stins** (*steenen huis, vroeger: kasteel in Friesland*), v. stinsen. gew.

- Stip** (*vlek, puntje*), v. -pen; *er zal geen - aan ontbreken*, niet het minste.
- Stipen'dium** (*liefdegift, toelage*), o. -dia, -diën.
- Stip'pel** (*kleine stip*), v. -s.
- Stip'pelen** (*stippels maken*), ik heb gestippeld; -ing, v. -en.
- Stip'pen**, ik heb gestipt; *brood in de saus -*, doopen; *de pen in den inkt -*.
- Stipt** (*nauwgezet*), bn. en bw.; -heid, v. gmv.
- Stipula'tie** (*beding, bepaling*), v. -tiën, -ties.
- Stipuleeren** (*bepalen, bedingen, vaststellen*).
- Sto'a** (*zuilengang in 't oude Athene, waar Zeno onderwijs gaf*), v. -'s.
- Stob'be** (*boomstomp, stronk*), v. -n; -tje, o. -s.
- Stoek-exchan'ge** (*effectenbeurs in Londen*), v.
- Stoek'en** (*dartelen, spelen, ravotten*), ik heb gestooid; -er, m. -s; -erij', v. -en.
- Stoel'partij** (*stoeierij*), v. -partijen.
- Stoel**, m. -en; *een dozijn -en*, zitmeubels; *een leuning -*, *een -arm*, *een draag -*, *een preek -*; *de heilige -*, de pauselijke macht; zegsw. *zich een - in den hemel verdienen*, goede werken verrichten; *tusschen twee -en in de asch zitten*, niet weten te kiezen.
- Stoel'lemaker**, m. -s; -mat (-zitting), v. -matten; -matter, m. -s; -zetster (*in de R. K. kathedralen*), v. -s.
- Stoel'gang** (*ontlasting, afgang*), m. gmv.
- Stoel'vast**, bn.; *hij is -*, is een proever, plakker; ook: *hij staat niet gauw op*.
- Stoep** (*steenen opstap voor een huis*), v. -en.
- Stoer** (*stevig, groot en sterk*), bn.; *een -e kerel* (J. v. M.), krachtig, flink.
- Stoet** (*gevolg, menigte*), m. gmv.; *een - van nimfen*, optocht.
- Stoet** (*brood van roggemeel*), v. -en. gew.
- Stoeterij'** (*plaats, waar paarden gefokt worden*), v. -en.
- Stoet'haspel** (*onhandig mensch, hals*), m. -s; *alles was doodstil om den vreemden - te hooren* (C. O.)
- Stof** (*stoffage, weefsel, grondstof*), v. stoffen.
- Stof** (*stuijfand, poederaarde*), o. gmv.
- Stof** (*onderwerp*), v. gmv.; -voor een opstel, -tot praten, *een - voor mijn verzen*. (Da Costa).
- Stoff'age** (*laken, wol, zijde, enz.*), v. -s; *de kleur der - van haar kleedij*. (g = zj)
- Stoffeer'der** (*iem. die kamers stoffeert*), m. -s.
- Stoffeerderij'** (*winkel of werkplaats van een stoffeerder*), v. -en.
- Stoffeeren** (*een kamer van de noodige meubelen enz. voorzien*); *gestoffeerde kamers te huur!* Fig. *Dit verhaal is met leugens gestoffeerd*, opgesierd.
- Stof'fel** (*dom mensch, lomperd*), m. -s.
- Stof'felachtig** (*lomp*), bn.; -heid, v. gmv.
- Stof'felijk**, bn. en bw.; *het - overschot*; *een - bijv. naamw. b.v. gouden, koperen, enz.*; -heid, v. gmv.
- Stof'fen** (*pochen, bluffen*), ik heb gestoft; *hij stoft op zijn rijkdom*; -fer (*pocher*), m.
- Stof'fen** (*van stof reinigen*), ik heb gestoft, *is mijn kamer al gestoft?*
- Stof'fer** (*gereedschap om te stoffen*), m. -s; *haal een nieuwe - in den borstelwinkel*.
- Stof'ferig** (*vol stof*), bn. en bw.; *wat is het op dezen weg -! uw schoenen zijn -*; -heid, v. gmv.
- Stof'fig** (*vol stof*), bn. en bw.; -heid, v. gmv.
- Stof'goud** (*korreltjes fijn goud, goudpoeder op Java en Sumatra uit het rivierzand afgezonderd*), o. gmv.
- Stof'naam** (*spraak. naam eener stof*), m. -namen; *ijzer, papier, leer zijn -namen*.
- Stof'regen** (*fijne regen, motregen*), m. -regens.
- Stof'regenen** (*zeer fijntjes regenen*), het heeft gestofregend.
- Stoicijn'** (*in oud-Griekenland volgeling van Zeno [340-260 v. C.] die alle weelde en genot veracht*), m. -en.
- Stoicijnsch'** (*gelaten, ongevoelig, streng*), bn.
- Stok** (*kerfstok*), m. gmv.; *die reis loopt mij wat hoog op -*, vergt veel uitgaven.
- Stok** (*staf, roede, stuk hout*), m. stokken; zegsw. *alle gekheid op een stokje*, d. i. ter zijde.
- Stok** (*blok met gaten, waarin misdadigers met de beenen vastgesloten werden*; ook *de gevangenis zelf*), m. stokken. vero.
- Stok'bewaarder** (*cipier, gevangenbewaarder*), m. -bewaarders.
- Stok'kebrand** (*twiststoker*), m. en v. -branden.
- Stok'ken**, ik heb gestokt; *jenever -*, *likeur -*; *hij doet niets dan -*, opruien; -er, m. -s; -erij', v. -en; -ing, v. gmv.
- Stok'ken**, ik heb gestokt; *bijen -*, in korven houden; *boonen -*, aan stokken binden.
- Stok'ken** (*blijven steken*), ik ben gestokt; *hij bleef in zijn grafrede -*, *zijn adem -t*.
- Stok'kerig** (*stijf, stram*), bn. en bw.; -heid, v.
- Stok'oud** (*hoogbejaard*), bn. en bw.
- Stok'paard** (*kinderspeeltuig*), o. -paarden; *de politiek is zijn -*, zijn lievelingsbezigheid; -je, o. -s; *mijn vriend heeft dan zoo zijn -e* (Koetsveld), lievelingsmanier of -werk; *muziek is het -je van onzen tijd*. (Potg.)
- Stok'stijf** (*erg stijf*) bn. en bw.; *in -stijve houding*; *iets - volhouden*.
- Stok'stil** (*doodstil*), bn.; *de ezel stond -*.
- Stok'visch** (*als voorwerpsnaam*), m. -vischen; (*als stofnaam*), v. gmv.
- Sto'la, stoel** (R. K. *priesterlijke breede band, die over de borst afhankelijk, om den hals worat gedragen*), v. stola's, stolen.
- Stoliditeit'** (*onverstand, onnoozelheid, verstandszwakte*), v. gmv.
- Stol'en** (*stremmen*), het is gestold; -ing, v.
- Stolp** (*stulp*), v. -en; *zet de - over de pendule, over de bloemen*. Zie **Stulp**.
- Stol'pen** (*met een stolp overdekken*), ik heb gestolpt.
- Stom** (*sprakeloos*), bn.; *die man is -*; fig. *in -me verbazing*; *spraak. een -me letter*, b.v. de h in *thee*; *toon. een -me rol*, als figurant; -heid (*het stom zijn*), v. gmv. fig. lompheid, domheid.
- Stom'dronken** (*zeer dronken*), bn.
- Stom'me** (*iem. die stom is*), m. en v. -n.
- Stommeknecht'** (*hoektafel, lat- of richel-tafel*), m. -knechts.
- Stom'melen** (*gedruisch maken*), ik heb -stommeld; *Grootje kwam naar beneden gestommeld*; -aar, m. -s; -ing, v. -en.
- Stom'meling** (*domoor, botterik*), m. en v. -en; voor 't v. ook -e.
- Stom'men** (*wijn of sterke dranken vervalschen*), ik heb -stomd.
- Stom'merik** (*lomperd, domoor*), m. -riken.
- Stom'migheid** (*domheid, lompheid*), v. -heden.
- Stommitet'** (*erge lompheid*), v. -en.
- Stomp** (*vuiststoot, duw*), m. -en.
- Stomp** (*afgebroken deel*), v. -en; *de - van een eik, de - van een arm, de - van een mast*.
- Stomp**, bn. en bw.; *een - mes, een -e toren, een -e neus, een -e hoek*, d. i. grooter dan 90°; zegsw. *zijn tanden op iets - bijten*; fig. *zich - denken*, d. i. suf; -heid, v. gmv.

- Stom'pen** (met vuist of elleboog stooten), ik heb -stompt.
- Stomphoe'kig**, bn.; een -e driehoek, met een stompen hoek.
- Stomp'je** (eindje kaars, kort pijpje, klein worstje), o. -s.
- Stomp'neus** (persoon), m. en v. -neuzen.
- Stomp'voet** (persoon), m. en v. -voeten.
- Stompzin'nig** (bot, dom), bn. en bw.; -heid, v.
- Stond** (uur), m. -en; op dien -; v. -en aan.
- Ston'de** (stond, uur), v. -n; te dezer -.
- Stoof** (voetwarmer, ook Vl.: kachel, oven), v. stoven.
- Stool** (R. K. priesterlijke stola), v. stalen.
- Stoom** (damp van kokend water), m. gmv.; een machine, door - gedreven; zegsw. dat gaat met -, zeer snel.
- Stoom'boot** (schip door een stoommachine gedreven), v. -booten.
- Stoom'en** (fig. haasten), ik heb en ben -stoomd.
- Stoom'jacht**, o. -en; -schip, o. -schepen; -sleeper, m. -s; -trawler (visschersboot met stoomvermogen), m. -s; -vaartuig, o. -en.
- Stoom'lier** (lier, die door stoom bewogen wordt, op de schepen ook donkey geheeten), v. -lieren; zie **Lier** (scheepst.).
- Stoom'schuif** (klep of schuif, die den stoom beurtelings aan beide zijden van den zuiger inlaat), v. -schuiven.
- Stoom'vaartlijn** (overzeesche weg per stoomboot), v. -lijnen.
- Stoom'wals** (pletrol die met stoom in beweging wordt gebracht), v. -walsen; de - dient om grintwegen vast en hard te maken.
- Stoop** (vochtmaat van 2½ L. voorheen in gebruik), v. -en. Gulden -en ontvangen, alree den weelderigen drank, nl. de kandeel. (Potg.)
- Stoops'kan** (2½ L. kan), v. -kannen.
- Stoor'der** (iem. die hindert), m. -s.
- Stoor'loos, sto'reloos** (rustig), bn.; in het bezit van zijn erfgoed.
- Stoor'nis** (hinder, beletsel), v. -sen; - der openbare rust; allerlei -sen.
- Stoot** (duw, stomp, schok), m. -en; zegsw. hij nam de stad zonder slag -, zonder den minsten weerstand te ontmoeten; hij kon dien - niet doorstaan, dat verlies, dien aanval (ziekte).
- Stoot'en** (horten), ik stiet, heb -stooten; het - van een oude diligence; iemand telkens -, raken, hinderen; zegsw. van den troon -, onttronen; de vijand stiet het hoofd voor Alkmaar; d. i. moest terugdeinzen. (1573)
- Stoot'end** (hindertijk), bn.; een - woord.
- Stoot'er** (iemand die stoot), m. -s.
- Stoot'er** (denkbeeldige oude munt, ter waarde van 12 en een halven cent), m. -s.
- Stoot'erig** (haperend), bn. en bw.; hij leest -.
- Stoot'ig** (fig. bokkig, lichtgeraakt), bn. en bw.
- Stoot'kant** (onderrand van een rok), m. -en.
- Stootsch** (stootig), bn.; -heid (lust om met de horens te stooten; fig. vechtlust), v. gmv.
- Stop** (prop, kurk), v. stoppen; een glazen -, op een flesch of karaf.
- Stop** (dichting van een weefsel of breiwerk), v. stoppen; een - in een kous leggen, een gat dichten.
- Stop'doek**, m. -en; -garen, o.; -katoen, o.; -lap, m. -pen; -mes (om stopverf te stoppen in een gleuf of een opening), o. -sen; -naald, v. -en.
- Stop'pel** (halmoverblijfsel na het maaien), m. -en, -s; de -s der halmen; een -land; fig. zijn wang is vol -s, korte dikke haren.
- Stop'pelen** (baard krijgen), ik heb -stoppeld; hij krijgt baard, hij begint al te -.
- Stop'pen** (dicht maken), ik heb -stopt; een gat in een kous -; iemand den mond -, snoeren; een pijp -; -ping, v. gmv.
- Stop'pen** (stilhouden of doen stilstaan), stopte, -stopt; weet ge ook, of de trein hier gaat -? ze zullen den trein wel doen -.
- Stop'pend**, bn.; geneesk. -e middelen.
- Stop'per** (persoon die stopt), m. -s.
- Stop'sel** (stopparen), o. -s.
- Stop'verf**, v. gmv.; -was (entwas), o. gmv.; -werk (werk om te breeuwen), o. gmv.
- Stop'woord** (vulwoord), o. -woorden; Er is tijd genoeg is zijn -, geliefkoosde zegswijze.
- Stop zetten** (doen stilstaan); een machine -, de twee fabrieksmeisjes waren dadelijk na het - naar huis gegaan.
- Stop'zijde** (vloszijde, zijden garen), v. gmv.
- Sto'rax** (een Amerik. harsboom), v. -en.
- Sto're** (buitenzonnescherm van doek), v. -s; e. - is van gordijngoed en staat naarbuiten uit.
- Sto'reloos**, bn. en bw. Zie **Stoor'loos**.
- Sto'ren** (hinderen), ik heb -stoord; -ing, v.
- Sto'rend** (hindertijk), bn. en bw.; dat gezang is of werkt -.
- Stork** (ooievaar), m. -en. gew.
- Storm** (harde wind), m. -en; krijgsw. algemeene aanval: - loopen, den - afslaan.
- Storm'achtig** (buitig, winderig), bn. en bw.; een -e November; fig. het ging er - toe; -heid, v. gmv.
- Storm'en**, ik heb -stormd; ook: het heeft -stormd; het -de vreeselijk; fig. allen stormden op hem los, kwamen op hem toe; mil. de krijgers stormden als dol vooruit.
- Storm'enderhand** (krijgs. doorbestorming), bw.; een stad - innemen.
- Storm'gevaarte**, o. -n; -hoed, m. -en.
- Storm'hoek** (plaats, waar 't vaak stormt), m. -hoeken.
- Storm'loopen**, ik liep -, heb -geloopen; op een vesting -; -looper, m. -s.
- Storm'ram** (krijgstuig der oude Romeinen), m. -rammen.
- Storm'vogel**, m. -vogels; de noordsche -.
- Stort** (scheepst. massa water), v. -en; met een groote - water sloeg de zee over de verschansing.
- Stort'bad** (bad van neerstralend water), o. -baden. Ook: **Dou'che**. (ou = oe).
- Stort'en** (doen vallen), ik heb en ben -stort; tranen -, bloed -, plengen; geld -, d. i. afdragen.
- Stor'thing** (kamer van volksvertegenwoordiging in Noorwegen), v. -s.
- Stor'ting** (het storten), v. -en; - van bloed, - van geld.
- Stort'regen** (plasregen), m. -regens.
- Stort'regenen** (plasregen), het heeft -stortregend.
- Stort'vloed** (hevige vloed), m. -vloeden; fig. groote menigte: de Noormannen vieten als een - in Engeland.
- Stort'zee** (hooge zee die over een schip slaat), v. -zeeën.
- Stot'teren** (erg stamelen), ik heb -stotterd; -aar, m. -s.
- Stout** (sterk Engelsch bier), o. gmv.
- Stout** (moedig, ariest, ondeugend), bn. en bw.; -heid (onbeschaamdheid), v. gmv.

- Stouterd** (*deugnet*), m. -s.  
**Stoutmoedig** (*dapper*), bn. en bw.; -heid, v.  
**Stouwage** (*het stouwen*), v. gmv. (g = z)  
**Stouwen** (*vaststouwen*), ik heb -stouwd; *het pakgoed* -, in het ruim stapelen; -er, m. -s. Zie **Stu'wen**.  
**Stoven**, ik heb en het is -stoofd; *het vleesch* -, met matige warmte koken; -ing, v. gmv.  
**Sto'vengeld** (*i. e. kerk, huurgeld voor een stoof*), o. -gelden; -hok, o. -ken; -zetster, v. -s.  
**Straal** (*uitschietend licht*), m. stralen.  
**Straal** (*meetk. halve middellijn*), m. stralen.  
**Straalbreking** (*het breken der lichtstralen in een middenstof*), v. -brekingen.  
**Straal'dier** (*zeenetel, zeekwal, poliep*), o. -en.  
**Straalswijze**, -wijs (*in den vorm van stralen*), bw.; *het bloed liep uit - de wonde*.  
**Straam**, v. stramen. Zie **Striem**.  
**Straaf**, v. straten; -schender, m. -s; -schenderij, v. -en; -slijpen, o.; -slijper (*leeglooper*), m. -s; -taal (*gemeene taal*), v.  
**Straf, strafte**, v. straffen; op - van, bedreigt met de - van; *tot mijn -*, spijt, verdriet.  
**Straf** (*streng, scherp*), bn. en bw.; *een -fe wending* (v. Deysse), *een -fe blik*; *iets -aanpakken*; -heid, v. gmv.  
**Strafbaar** (*straf verdienend*), bn.: *zulk een daad is - bij de wet*; -heid, v. gmv.  
**Straf'feloos** (*zonder straf*), bn. en bw.; -overtreden; *iets niet - kunnen doen*; -loosheid, v. gmv.  
**Straf'fen**, ik heb -straf; - met den koorde, ophangen; - met den zwaarde, onthoofden; - met een boete, - met hechtenis.  
**Straf'wet**, v. -wetten; -wetboek, o. -en.  
**Strak**, bn. en bw.; *Keesje keek mij met -ke oogen aan*. (C. O.); *iemand - aanzien*, d. i. star, stijf; *een touw - aanhalen*, d. i. sterk; *zich - houden*, niet toegeven.  
**Strak'jes**, bw.; *tot -*, spoedig. Ook: **Straks**.  
**Straks**, bw.; *ik kom -*, d. i. over een poosje; *ik heb je - nog gezien*, kort geleden.  
**Stra'len** (*stralen schieten*), ik heb -straald; *haar oogen - van vreugde*; -ing, v. gmv.  
**Stra'lenkrans** (*glorie*), m. -en; -kroon, v. -kronen; *Ot laat zich niet belezen, dat hij de - van Wolf verloren geev'*. (Staring). Zie **Aureool**, **Nim'bus**.  
**Stram** (*stijf*), bn. en bw.; *met -me leden*, afgeleefde, stijve leden; -heid, v. gmv.  
**Stramien'** (*borduurgaas*), v. gmv.  
**Stramien'en** (*van stramien*), bn.; *een - lap*.  
**Strand** (*aardr. strook land langs de kust, welke bij vloed onderloopt en bij eb droog valt*), o. -en; *een vlak -*; *een schip op - zetten*; *het schip werd op - geworpen*; op het - raken; spreekw. *Een schip op -*, *een baken in zee*, er valt te leeren uit het ongeluk van een ander.  
**Strand'en** (*op het strand raken*), ik ben -strand; *een gestrande boot*, *een gestrande walvisch*; -ing (*het stranden*), v. -en.  
**Strand'jut** (*stranddief*), m. -juten.  
**Strand'jutter** (*stranddief*), m. -jutters.  
**Strand'looper** (*langsnaveltige vogel, steltlooper*), m. -loopers; *de bonte -*, *de kleine -*.  
**Strand'looper** (*aardr. duinenreeks aan de zeezijde, witerste rij duinen langs de kust*), m. -loopers.  
**Strand'meester** (*dijkopzichter*), m. -s.  
**Strand'pluvier** (*zomervogel onzer duinen*), v. -pluvieren.
- Strand'putter** (*sneeuwgorst*), m. -putters.  
**Strand'recht** (*belasting voor den staat op gestrande of geredde goederen*), o. -rechten.  
**Strand'vond** (*wat op strand gevonden is*), m. -vonden.  
**Strand'vonder** (*in de zeedorpen de ambtenaar [burgemeester], die met de berging der strandvonden is belast*), m. -vonders.  
**Strandvonderij**, v. Zie **Strand'vond**.  
**Strateeg'** (*krijgskundige, legeraanvoerder*), m. -tegen; *Von Moltke was een groot -*.  
**Strategieem'** (*krijgslust, listige aanslag*), m. -s.  
**Strategie** (*legerbesturing, krijgskunst*), v. gmv.  
**Strategisch** (*krijgskundig, op de krijgskunde betrekking hebbende, tot den vestingbouw behoorende*), bn. (g = g)  
**Streek** (*list, leelijke trek*), m. streken.  
**Streek** (*strijking; luchtstreek, gewest, oord*), v. streken; zegsw. *van - zijn*, ziek zijn; *er loopt een - door*, hij is in de hersens gekrenkt; op - zijn, op zijn gemak zijn.  
**Streel** (*roskam*), v. strelen. gew.  
**Stree'len** (*aaien, liefkoozen*), ik heb -streed; -er, m. -s; -ing, v. -en.  
**Streem**, v. -en. Zie **Striem**.  
**Streen** (*streng sajat of garen*), v. stremen; -tje, o. -s. gmz.  
**Streep** (*haal, lijn*), v. strepen; zegsw. *een - halen door*, te niet doen; *een - door de rekening*, een teleurstelling.  
**Streep'jesgoed** (*weefsel m. streepjes*), o. gmv.  
**Streep'varen** (*zeker varengeslacht*), v. gmv.  
**Streep'zaad** (*samengesteldbloemige*), o. gmv.  
**Stre'kel** (*hout tot scherping v. d. zeis*), m. -s.  
**Strek'ken** (*uitrekken, lang uit gaan liggen*), ik heb -strekt; *Marco strekt dicht bij haar zijn leden*. (Staring); *(hij was) op 't groene mos gestrekt*. (Staring); fig. toereikend zijn, dienen: *zoolang de voorraad strekt*; bij uitbr. *dat strekt u niet tot eer*, verstrekken, dienen.  
**Strek'kend** (*langs de lengteafmetingen van een oppervlakte gemeten*), bn.; *een -e meter*, d. i. een stuk grond van 1 M. lang, terwijl de andere afmeting gelijk is aan de breedte van de strook gronds, waarvan de -e meter genomen wordt.  
**Strek'king** (*bedoeling, doel*), v. gmv.; *de -eener methode*; *de - van iemands woorden*; *de - van iemands schrijven*; *de nobele - van een verzoekschrift*, *een heilzame -*.  
**Stre'litzen** (*oude Russ. lijfwacht der infanterie*), m. mv.  
**Strem'men** (*stijf worden, stollen*), ik heb en het is -stremd; *de melk doen -*; fig. belemmeren, tegenhouden, beletten, tijdelijk doen ophouden: *de oorlog stremt den handel*, *de staking stremde het verkeer*; -mer (*persoon, die stremt*), m. -s; -ming (*stilstand, beletsel*), v. -en; -sel (*aftreksel van de lebmaag van kalvers, middel om melk te stremmen*), o. gmv.  
**Streng** (*een der dunne draden, waaruit een touw bestaat*), v. -en; *een kabel is gemaakt uit drie -en*; spreekw. *De derde - maakt den kabel*. (Potg.); *een - zijde*, *een - wot*; in de gmz. taal **Streen**.  
**Streng** (*riem, reep*), v. -en.  
**Streng** (*gestreng*), bn. en bw.; *een - meester*, d. i. hard; *een -e redeneering*, d. i. logisch; -heid, v. gmv.  
**Stren'gel** (*streng van een vlecht*), m. -s.  
**Stren'gelen** (*vlechten*), ik heb gestrengeld; *Zomer -t bloemen in zijn haren*. (Bild.); *het*

- klimop* — *t zich om dien boom, slingert zich; — ing, v. — en.*
- Strengen** (*strak aanhalen*), ik heb — strengd.
- Strepen** (*strepen maken*), ik heb — streept; *papier* —, *linieeren*. Fig. *plagen, hekelen, doorhalen.*
- Streven** (*trachten, inspannend pogen*), ik heb gestreefd; *naar iets* —, iets trachten te verwerven; *op zijde* —, de gelijke zijn van, evenaren: *Java streeft Scandinavië op zijde door de pracht zijner wouden en watervallen.* (Veth)
- Strib'helen** (*tegenkanten, zich verzetten*), ik heb gestribbeld; — **aar** (*iem. die stribbeld*), m. -s.
- Strib'beling** (*harrewarreri*), v. — en.
- Striëm** (*streek, slag*), v. — en; *de — en der zweep.*
- Strijd** (*kamp; fig. worsteling*), m. — en; *de — om het bestaan; de bureu kwamen om — te hulp, om het meest, om het zeerst.*
- Strijd'baar**, bn.; *een — volk, gereed, geschikt tot den strijd; — heid*, v. gmv.
- Strijd'bijl** (*oorlogsbijl.*), v. — bijlen.
- Strijd'en** (*kampen, vechten*), ik streed, heb gestreden; — **er**, m. — s.
- Strijd'genoot**, m. — en; — **hengst**, m. — en; — **knots**, v. — en; — **leus, leuze**, v. — leuzen; — **lust**, m.; — **perk**, o. — en; — **ros**, o. — sen; — **schrift**, o. — en; — **vaard'ig**, bn.; — **vaard'igheid**, v.; — **vraag** (*twistpunt*), v. — vragen.
- Strijd'ig**, bn.; *dit artikel der verordening is — met de wet, in strijd met; — e maatschappelijke belangen; — heid*, v. gmv.
- Strijk** (*het strijken*), m. gmv.; *de meid is aan den —; er is een heele — aan al dat goed.*
- Strijka'ge** (*diepe buiging*), v. — s.
- Strijk'kel** (*strijkhout bij 't meten van koren*), m. — s.
- Strijk'kelings** (*rakelings*), bw.; *de steen ging — langs mijn hoofd; iem. — voorbijgaan.*
- Strijk'ken** (*naar zich toehalen*), ik streek, heb gestreken; *de vlag* —, *neerhalen; de zeilen* —, *reven, laten zakken; een piano* —, *op den grond laten neerkomen; het linnen* —, *gladmaken m. e. strijkijzer; zalf op linnen* —, *smeren; op een viool* —, *krassen, spelen; de hand over het hart* —, *mild gaan worden, een uitgave doen; hij gaat met den prijs, den inzet, het potje* —, *hij zal het winnen; — er*, m.
- Strijk'geld** (*trekpenning, trekgeld voor opbod bij een openbaren verkoop*), o. — gelden.
- Strijk'geld** (*loon der strijkster*), o. — gelden.
- Strijk'goed** (*linnen, dat gestreken moet worden*), o. gmv.
- Strijk'hout** (*rol tot het afstrijken bij 't korenmeten*), o. — houten. Zie **Strijk'kel**.
- Strijk'ijzer** (*ijzer der strijkster, persijzer*), o. — ijzers.
- Strijk'instrument** (*muziekinstrument met darmnaren, dat met een strijkstok bespeeld wordt*), o. — instrumenten.
- Strijk'kalk** (*pleister- of plakkalk*), v. gmv.
- Strijk'muziek** (*muziek van strijkinstrumenten*), v. gmv.
- Strijk'orkest** (*orkest van strijkinstrumenten*), o. — orkesten.
- Strijk'plank** (*met e. wollen deken omkleede plank, waarop de strijkster strijkt*), v. — planken.
- Strijk'ster** (*vrouw of dienstbode, die het linnengoed strijkt*), v. — s.
- Strijk'stok** (*met paardenhaar bespannen stok van den vioolspeler*), m. — stokken.
- Strijk'voeten** (*met de voeten achteruit strijkende zijn beleefdheid betuigen*), ik — voette, heb — strijkvoet; fig. *vleien.*
- Strijk'zwaveltje** (*lucifer*), o. — zwaveltjes.
- Strik** (*knoop, lis, lus*), m. — strikken.
- Strik'e** (*werkstaking*), v. — s. (i = ei)
- Strik'ken**, ik heb — strikt; *een haas* —, in een strik vangen; *een lintje* —, tot een strik vouwen.
- Strikt** (*nauwgezet, streng*), bn.; — *e gehoorzaamheid, — e rechtvaardigheid; — heid*, v.
- Strik'telijk** (*nauwgezet, stipt*), bw.; *de toegang is — verboden, streng.*
- Strik'vraag**, v. — vragen; *een examinerator mag geen — vragen doen, d. i. vragen om den examinandus te verschalken.*
- Stringent'** (*bondig, krachtig*), bn.; — *e taal.*
- Strip** (*bindplaat*), v. strippen.
- Strip'peling** (*gestripte tabak*), v. gmv.
- Strip'pen** (*de tabaksplanten afstroopen*), ik heb — stript; — **per**, m. — s; — **zolder**, m. — s.
- Strips**, v. mv.; — *krijgen, slaag krijgen.*
- Strob'be** (*struik, struweel*), v. — strobben.
- Strob'helen** (*struikelen*), ik heb of ben — -strobbed. Ook: *Strubbelen.*
- Stroef** (*ruig, oneffen, niet glad*), bn. en bw.; *een — slot, verroest, hakerig; fig. een — man, onvriendelijk; — heid*, v. gmv.
- Strom'pelen** (*struikelend loopen*), ik heb en ben — strompeld; — **aar**, m. — s.
- Strom'pelig** (*oneffen, hobbelig*), bn.; *e. — e weg.*
- Stronk** (*afgehouwen stam*), m. — en; *een — van een boom; een kool* —.
- Stroo**, o. gmv.; — *van rogge, van tarwe; Italiaansch* —, zeer fijn; zegsw. *een ventje van —, een zwakkeling; ik heb hem geen — in den weg gelegd, d. i. niet de minste kleinigheid.*
- Stroo'achtig** (*als stroo*), bn.; *een — e kleur.*
- Stroo'bloem** (*gele ganzenbloem*), v. — bloemen; — **bokking** (*die in stroo is gepakt*), m. — en; — **bos**, m. — bossen; — **boter** (*winterboter*), v. gmv.; — **bundel** (*bos stroo*), m. — s; — **dekker** (*iemand die een schuur met stroo dekt*), m. — s.
- Stroof** (*evenmatig versdeel, couplet*), v. strofen. Zie **Stro'phe**.
- Stroo'geel** (*geel als stroo*), bn.; *een — geel hoedje; — haksel*, o. gmv.; — **halm**, m. — en; *zich aan een — vasthouden, in het nietigste redding zoeken.*
- Stroo'hoed** (*hoed van stroo, strooien hoed*), m. — hoeden.
- Stroo'huls**, — **hulze** (*van stroo vervaardigd hulsel tot beschutting van wijnflesschen*), v. — hulzen; — **hut** (*met stroo gedekt*), v. — hutten; — **kleur**, v. gmv.; — **kleurig**, bn.; *een — matje; — leger* (*bed van stroo*), o. — s; — **magazijn**, o. — en; — **matras** (*met stroo gevulde zak*), v. — matrassen; — **pakhuis**, o. — huizen; — **snijder** (*machine*), m. — s; — **tje** (*kleine stroohalm*), o. — s; zegsw. *een — tje trekken, door het lot laten beslissen.*
- Stroo'biljet** (*biljet, dat bij honderden verspreid wordt*), o. — biljetten.
- Stroo'fen** (*met de hand verspreiden*), ik heb — strooid; — **er**, m. — s; — **ing**, v. — en; — **sel**, o.
- Stroo'fen** (*v. stroo*), bn.; *een — hoed, een — mat.*
- Stroo'jonker** (*iemand die bloemen strooit*), m. — s; — **lepel**, m. — s; — **mandje**, o. — s; — **meisje** (*bruidmeisje*), o. — s.
- Stroo'jonker** (*kale jonker*), m. — jonkers. ir.
- Strook** (*rand, reep*), v. — en; *een — lands.*
- Stroo'ken** (*streeën met de hand*), ik heb gestrookt; *een hond* —; — **ing**, v. — en.
- Stroo'ken** (*overeenstemmen*), het heeft — strookt; *dat strookt met mijn overtuiging.*
- Stroo'king** (*scheepst. vorm van een schip*), v.

- Stroom**, m. -en; *de Rijn is een -*; *de - van het Maaswater*, strooming; *de schepen liggen op -*, in de rivier voor anker; *een - van tranen*; *een electrische -*, een magnetische -; *de regen viel in -en neer*; *een - van woorden*, vloeken, veruenschingen, d.i. menigte; -**pje**, o. -s.
- Stroomafwaarts**, bw.; - *gaan*.
- Stroomman** (vogelverschrikker), m. -mannen.
- Stroomman** (iemand die slechts zijn naam leent voor een zaak, maar er niet financieel bij betrokken is), m. -mannen.
- Stroommatras** (matras, gevuld met stroo), v. -matrassen.
- Stroomdraad** (aandr. de denkbeeldige lijn, welke aanwijst, waar het water van beek of rivier het snelst stroomt), m. -draden.
- Stroomen** (snel bewegen), ik heb en ben -stroomd; *de rivieren -*; fig. *de menschen naar de kerk*; -**ing**, v. -en.
- Stroomling, stroomeling** (haring in de Bothnische golf), m. -en.
- Stroomnimf** (riviernimf), v. -nimfen. Zie **Naja'de**.
- Stroomopwaarts**, bw.; - *stroomen*.
- Stroop** (roof, rooftocht, plundering), m. -en.
- Stroop, siroop**, v. stropen, siropen.
- Stroopbende** (rooverbende), v. -benden.
- Stroopen** (rooven), ik heb -stroopt; *zij wilden wild -*, in netten of strikken diefachtig vangen; *een konijn, een haas, een paling -*, van de huid ontdoen; zegsw. *iemand het hemd van het lijf -*, hem het allernoodigste ontnemen; -**erij**, v. -en; -**ing**, v. gmv.
- Strooper** (wilddief), m. -s.
- Strooplikker** (fig. mooiprater), m. -likkers.
- Strooppartij** (strooptocht; een bende wild-dieven), v. -partijen.
- Strooptocht** (rooftocht), m. -tochten.
- Strooptje** (Java. in bladerstrookjes gewikkelde tabak den inlander en den Indo dienend als sigaar), o. -s; *hij kocht een pakje -s*.
- Stroowisch** (bundeltje stroo), v. -wisschen; zegsw. *op een - komen aandrijven*, arm en haveloos ergens aankomen.
- Stroozak** (slaapzak, gevuld met stroo), m. -zakken.
- Strop** (strik, lus), m. stroppen; *tot den - veroordeelen*, d.i. tot de galg; *iem. den - om den hals doen*, d.i. erg in het nauw brengen.
- Strop** (stropdasje), m. stroppen.
- Strop** (strik, trekker aan schoen of laars), m. stroppen.
- Strop** (guis, schalk), m. stroppen; *een kleine - van een jongen*.
- Strop'erig** (stroopachtig), bn.; -**heid**, v. gmv.
- Strophe** (couplet, versafdeeling), v. -n.
- Strophisch** (in strophen verdeeld), bn.; *een romance is meest een - gedicht*; *de -e gedichten van Van Maerlant, b.v. Wapene Martijn*.
- Strop'pen** (in een strop of strik vangen), ik heb gestropt; *ik heb dat konijn gestropt*.
- Strot** (keel, gorgel), m. strotten; zegsw. *alles door den - jagen*, d.i. versmullen.
- Strottenhoofd** (bovendeele der luchtpijp), o. -hoofden. Zie **A'damsappel**.
- Structuur** (bouw, lichaamsgestalte; samenvoeging, inrichting), v. -turen. (c = k)
- Struggle for life** (Eng. strijd om te leven, strijd om het bestaan), m. en o. Lees: - *for leif*.
- Struif** (eierpannekoek), v. struiven.
- Struif'koek** (eierpannekoek), m. -koeken.
- Struik** (heestergewas), m. -en; *een braam-*
- Struikelblok** (blok, waarover men licht struikelt), o. -blokken. Fig. belemmering.
- Struikelen** (dreigen te vallen), ik heb en ben gestruikeld; -**aar**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Struik'roover**, m. -roovers; -**ij**, v. -en.
- Struik'winde** (plant, stekende winde), v. -n.
- Struis** (grootte vogel in Afrika en Z.-Amerika; stellouper), m. struisen.
- Struis** (loodwit), v. gmv.
- Struis** (bos of bundel veeren), m. struisen.
- Struisch** (gespied, sterk, stevig), bn.; *een -e vent, een -e knaap*.
- Struis'en** (met struis of loodwit bestrooien), ik heb -struist.
- Struis'gras** (familie der grassen), o. -grassen; *er zijn in ons land vier soorten van -grassen*; -**riet**, o. -en.
- Struis'hoen**, o. -hoenders; -**kazuaris**, m. -sen; -**mees** (kuifmees), v. -meezen.
- Struis'vogel** (Afrik. stellouper), m. -vogels.
- Struis'vogelmaag** (fig. zeer sterke maag), v.
- Struis'vogelpolitiek** (staatkunde, die geen oog heeft voor de nooden of gevaren der toekomst), v. gmv.
- Strum'pel** (slobkous), v. -s. Vl.
- Struweel** (dicht. struikgewas), o. -weelen.
- Strychni'ne** (hevig plantenvergift), v. gmv.
- Studeeren** (zich oefenen in de wetenschap, zich toeleggen, leeren).
- Studeer'kamer**, v. -s; -**lamp**, v. -en; -**stoel**, m. -en; -**vertrek**, o. -ken.
- Student** (leerling eener universiteit), m. -en.
- Studen'tenbank**, v. -en; -**corps**, o. -en; -**feest**, o. -en; -**grap**, v. -pen; -**haver** (amandelen en rozijnen dooreen), v.; -**kleeding**, v.; -**leven**, o.; -**lied**, o. -eren; -**pet**, v. -ten; -**recht**, o.; -**sociëteit**, v. -en; -**tafel**, v. -tafels.
- Studentikoos** (op de wijze der studenten), bn.; *in die Rederijkerskamer heerscht een -koze geest*. (Klikspaan); *met echt -koze gulheid drukte Altorf mij de hand*. (Koetsveld).
- Stu'die** (oefening in eenige wetenschap), v. -diën; *de - der letteren, de - der oude talen; de - der medicijnen; zich toeleggen op de -*; *een man van -*, wetenschap; *zijn - van iets maken*, zich er bijzonder op toeleggen; zegsw. *hij is of ligt op -*, is aan de hoogeschool; fig. *met - iets doen*, met overleg, nadenken, zorg.
- Stu'die** (wetenschappelijk onderzoek, ook geschrift), v. studiën; *er zal daar - van gemaakt worden*; *de minister zal dat in - nemen*; *dit is een - over de cholera*; *hij gaf een - uit over het socialisme*.
- Stu'die** (stuk om zich te oefenen), v. -s; *een - van dien jongen schilder*; *dit atelier hangt vol -s*; *een - van dezen teekenaar, zij speelt allerlei -s om vaardigheid op de piano te verkrijgen*. Zie **Etude**.
- Studicus** (naarstig, vlijtig, ijverig), bn.
- Studio'sus** (student, muzenoon, academieburger, leerling eener hoogeschool), m. studiosi.
- Stug** (onvriendelijk), bn. en bw.; *een - karakter, onbuigzaam*; -**heid**, v. gmv.
- Stuif'aarde** (fijne teelaarde), v. gmv.; -**meel** (bloemstof ter bevruchting van het vruchtbe-ginsel), o.; -**wol** (fijne pluus aan planten), v. gmv.; -**zand** (stuivend zand, zeer fijn zand), o. gmv.; -**zwam** (bovist, wolfsveest), v.
- Stuik** (schudding, stoot), m. -en; *hij gaf mij een - op de borst*, d.i. stoot.
- Stuik** (hok van tien schooven of garven), m.



- en; *het koren, het vlas, de paardenboonen staan in in -en op het stoppeland.*
- Stuif'ken** (*heen en weer schudden en stooten*), ik heb -stuikt; *de druiven -*, heen en weer schudden in een mand, persen; -**mand** (*persmand*), v. -manden.
- Stuif'ken** (*in hokken of stuiken zelten*), ik heb -stuikt; *de tarwe is gestuikt.*
- Stuif'ken** (*met knikkers in een kuilje spelen*), ik heb -stuikt.
- Stuinder** (*steunder*), m. -s. w. g.
- Stuip** (*zenuwtrekking, fig. gril*), v. -en; -**achtig**, bn.: -e trekkingen.
- Stuut** (*het stuiten*), m. -en.
- Stuut** (*lichaamsdeel, stuitbeen*), v. -en.
- Stuif'ten** (*tegenhouden, botsen*), ik heb of ben -stuut; -**ing**, v. -en.
- Stuif'tend**, bn.; *zoo iets is - voor het gevoel, strijdig, ergerlijk, afkeerwekkend.*
- Stuif'ter** (*grootte knikker*), m. -s; -s, *die te water gaan.* (C. O.)
- Stuif'teren** (*bikkelen*), ik heb -stuiterd.
- Stuif'veling** (*door vorst vermolde of bevroren turf*), v. gmv.
- Stuif'ven** (*in stof opwaaijen*), het stooft, heeft -stoven; *het stuift buiten erg; wat stuift die meelmolen!* bij uitbr.: *de kinderen stoven uit elkander; waarheen zijn die vogels gestoven?*
- Stuif'ver** (*kleinst zilveren Ned. muntstukje, ook waarde van 5 cents*), m. -s; *het meisje had een mooien -*, een aardig kapitaalje; zegsw. *een - gespaard is een - gewonnen, alle baten helpen; men weet nooit, hoe een -tje rollen kan, het geluk kan altijd te hulp komen; -tje-wisselen*, o. kinderspel.
- Stuif'versmagazijn** (*tijdschrift, per aflevering één stuiver kostend*), o. gmv.; -**zeep** (*5 cts. per stukje*), v. gmv.
- Stuk** (*voorwerp, geschut*), o. stukken, -s; *een - linnen, kant, katoen, enz.; een tooneel -*, een schilder - *een muziek -*; *processtukken*, d. i. akten, bescheiden, oorkonden; *een - vleesch, een - gronds; die borden kosten een gulden het -*; *koop een - of wat messen; iets in -ken slaan; het antwoord werd gegeven bij -ken en brokken*, d. i. haperend, onvoldoende; *de boer kocht tien -s vee; een - geschut, kanon; een schip met tien -ken; die knechten werkten bij het -*; *dat bracht mij van mijn -*, maakte mij verlegen; *hij heeft een - in zijn kraag, hij heeft een - in*, is dronken; *een - van twintig franken, geldstuk; voet bij - houden*, niet van zijn onderwerp, eisch enz. afgaan; *hij raakte van zijn -*, werd verlegen; *op het - van godsdienst, aangelegenheid.*
- Stuk** (*in delen of stukken*), bw.; *het mes is -*; *het glas viel -*.
- Stukadoor** (*plafondmaker, pleisteraar*), m.-s.
- Stukado'ren** (*bepleisteren met gips*), ik heb -stukadoord.
- Stukeeren** (*stukadoren*).
- Stuk'kend** (*kapot*), bn.; *een - knipmes*. (C. O.)
- Stuks'gewijs, stuks'gewijze, -wijs**, bw.; *de meubelen zullen - verkocht worden*, d. i. één voor één.
- Stuk'vat** (*24 x 45 flesschen*), o. -vaten.
- Stuk'werk** (*half, onvoltooid werk*), o. gmv.
- Stulp** (*stolp*), v. -en; fig. *Zijtjes -je, boerenhuisje*. (C. O.)
- Stulp'kooi** (*kiekenhok*), v. -kooien.
- Stum'per, stum'perd** (*sukkelaar, bloed*), m. -s, *die arme -*.
- Stum'perig**, bn.; *een - ventje; -heid*, v.
- Stum'telig** (*sufferig, krukkerig*), bn.; *Bastiaans, de derde kerk, wordt oud en -*. (Max H.)
- Stupi'de** (*dom, stompzinnig*), bn. en bw.; *wat een - vent! hij legt dat - aan.*
- Stupiditeit'** (*domheid, domme streek*), v. -en.
- Stu'ren** (*een schip doen varen, aan het roer zitten*), ik heb -stuurd; *een schip recht naar de haven -*; *Dolf stuurde met veel handigheid naar het midden*. (C. O.)
- Stu'ren**, ik heb gestuurd; *een boodschap -*, zenden; *een matroos naar den wal -*.
- Stut** (*steun, steunder, steunsel*), m. stutten.
- Stut'balk** (*schoorbalk*), m. -balken.
- Stut'ten** (*steunen, onderschragen*), ik heb -stut; *een appelboom -*, *een ouden muur -*; -**sel**, o. -s; -**ter**, m. -s; -**ting**, v. -en.
- Stuur** (*roer; fig. toom*), o. gmv.; *het - van een schip, eer dat - beveelt*. (Staring), nl. de ezelstoom; *over -*, in de war, van streek.
- Stuur'boord** (*rechterboord*), o. gmv.; *iem. van - naar bakboord zenden, her- en derwaarts.*
- Stuur'boordswacht** (*scheepst. de helft der manschap, die aan stuurboordzij huist*), v. gmv. Zie **Bak'boordswacht**.
- Stuur'last** (*scheepst. bevrachting van een schip om het goed te kunnen sturen*), m.; -**ig**, bn.
- Stuur'man** (*scheepsofficier onder den kapitein*), m. -lieden, -lui; -**schap**, o. gmv.
- Stuur'manskunst**, v. gmv.; *de - leeren.*
- Stuur'plecht** (*scheepst. achterplecht van een klein vaartuig*), v. -plechten.
- Stuur'rad**, o. -raderen; -**reep** (*touw, riem, ketting aan het stuurrad*), m. -reepen.
- Stuursch** (*norsch*), bn. en bw.; -**heid**, v. gmv.
- Stuur'stang** (*sport. deel der fiets, waarmede men stuurt*), v. -stangen.
- Stuur'stoel** (*scheepst. bank of omligting, waarbinnen de stuurman zit*), m. -stoelen.
- Stuw** (*waterkeering, dam*), v. -en.
- Stuwadoor'** (*scheepst. die zich belast met de stuwage en de noodige werkkrachten daarvoor levert*), m. -s.
- Stuw'age** (*scheepst. opeenpakking van goederen in het ruim*), v. gmv. Zie **Stuw'age**.
- Stu'wen** (*dicht oopenpakken*), ik heb -stuwde; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en. Zie **Stou'wen**.
- Sty'gisch**, bn.; *het - wed.* (Staring), de wateren van den Styx.
- Stylist', stilist'** (*schrijver van naam*), m. -en; *Alberdingk Thijm was een groot -*.
- Styp'tisch** (*stoppend, bloedstelpend, samen-trekkend*), bn.
- Styx** (*voornaamste der vloeden, die het elysium omgeven*), m. gmv.; *bij den - zweren, een heiligen eed afleggen*. Lees: *siks*.
- Suaviteit'** (*zoetheid, geurigheid*), v. gmv.
- Sub** (*onder*), vz.; - *conditione*, onder voorwaarde; - *littera*, onder de letter; - *numero*, onder het nummer of getal; - *poena*, op straffe, boete; - *rosa*, onder de roos, in vertrouwen, heimelijk; - *voce*, onder het woord.
- Sub'altern** (*ondergeschikt, van lageren rang*), bn.; -e officieren, onder den rang van kapitein, luitenant.
- Subdelegeeren** (*een ander in zijn plaats stellen, ondervolmacht geven*).
- Sub'diaken** (R. K. *laagste geestelijke in rang*), m. -diakens; -**schap**, o. gmv.
- Subdiakonaat'** (R. K. *waardigheid van subdiaken*), o. gmv. Zie **Diakonaat'**.
- Subdivideeren** (*in onderafdeelingen splitsen*).

- Subdivisie** (onderafdeeling), v. -s, -siën.  
**Subiel'** (plotseling, eensklaps), bn. en bw.  
**Sub'ject** (spraak. onderwerp; eerste naamval; zaak of persoon, waarvan iets gezegd wordt), o. -en. (j = j)  
**Sub'jectief** (spraak. het onderwerp, den persoon betreffende), bn.; het - geslacht van een voornaamwoord; dichtk. de -ve poëzie, die de eigen gevoelens van den dichter vertolkt.  
**Sub'jectiviteit'** (gesteldheid van het onderwerp; persoonlijkheid), v. gmv.  
**Sub'junctief, -ivus** (aanvoegende wijs), m. -tieven. Ook: **Con'junctief**.  
**Subliem'** (verheven, voortreffelijk), bn. en bw.  
**Sublimaaf'** (scheik. een antiseptisch waschmiddel), o. -maten.  
**Sublimeeren** (omhoog drijven, vervluchtigen).  
**Sublimit'** (verhevenheid), v. -en; een wonderlijke diepe -. (v. Deyssel).  
**Subluna'risch** (ondermaansch), bn.; in 't -dal. (Staring), d. i. op onze aarde. Lees: sub-  
**Submergeeren** (onderdempelen, onder water zetten, overstromen).  
**Submer'sie** (geheele overstroming), v. -s.  
**Submis', soumis'** (onderdanig), bn. (ou = oe)  
**Submis'sie** (nederigheid, onderdanigheid), v. gmv.  
**Submitteeren (zich)** (zich onderwerpen, zwichten).  
**Subordina'tie** (ondergeschiktheid, dienstgehoorzaamheid), v. gmv. (t = ts)  
**Suborneeren** (heimelijk aanzetten, omkopen).  
**Subrogeeren** (in de plaats van een ander stellen, onderschuiven); -**ga'tie**, v. -s, -tiën.  
**Subscribeeren** (intekenen of inschrijven; onderteekenen); -**bent'** (onderteekenaar), m. -en; -**scrip'tie**, v. -s, -tiën.  
**Sub ro'sa** (onder de roos, in 't geheim), bw.  
**Subsidiar'** (in de plaats komend), bn.; - 10 dagen gevangenisstraf, in plaats van geldboete.  
**Subs'itie** (hulp, bijstand, ondersteuning; onderstandsgelden), v. en o. -diën, -dies; - voor het onderwijs.  
**Subsidieeren** (te-gemoetkomen, onderstand geven); een school -.  
**Subsigneeren** (onderteekenen, onderschrijven); -**signa'tie**, v. -s, -tiën: (t = ts)  
**Subsisten'tie** (onderhoud, bestaan, voortdoring), v. gmv. (tie = sie)  
**Substan'tie** (zelfstandigheid, wezenlijkheid, kern, hoofdinhoud, bestanddeel), v. -tiën, -ties; in -, in hoofdzaak.  
**Sub'stantief** (spraak. zelfstandig naamwoord), o. -tieven.  
**Substituant'** (plaatsvervanger), m. -en.  
**Substituereen** (in de plaats stellen).  
**Substitu'tie** (in-plaats-stelling), v. -tiën, -ties.  
**Substituut'** (plaatsbekleeder, toegevoegde), m. -tuten.  
**Substituut'-griffier** (hulpgriffier), m. -s.  
**Substituut'-officier** (plaatsvervangend officier van justitie), m. -s, -en.  
**Subtiel'** (teeder, fijn, broos; fig. haarkloovend, spitsvondig), bn. en bw.  
**Subtiliteit'** (fijnheid; fig. sluwheid, gestепенheid), v. -en.  
**Subtraac'tie** (de aftrekking), v. -ties, -tiën.  
**Subtraheeren** (rekenk. aftrekken).  
**Subvenieeren** (te hulp komen, ondersteunen).  
**Subven'tie** (hulp, bijstand, ondersteuning), v. -ties, -tiën. (t = s)
- Succa'de** (geconfijte citroen of oranjeschil, fruitsap), v. gmv. Zie **Suka'de**.  
**Succedeeren** (opvolgen, bijzonder in een ambt). Lees: suk-  
**Succes'** (voortgang, geluk, het welgelukken), o. gmv.; ergens - mede hebben. Lees: suk-  
**Succes'sie** (opvolging, erfopvolging), v. gmv.; -oorlog, m. -oorlogen; -recht (belasting op nalatenschappen), o. -rechten.  
**Successief'** (allengs, langzaam aan, achtereenvolgend), bn. en bw. Lees: suk-  
**Successie velijk** (achtereenvolgens), bw. Zie: **Successief'**.  
**Succes'sor** (opvolger, ambtsopvolger), m. -s.  
**Succulent'** (saprijk, smakelijk, voedend), bn.  
**Succumbeeren** (bezwijken, onderliggen, het verliezen). Lees: suk-  
**Succursale** (hulp- of bijkantoor), v. -s of -n.  
**Suf** (droomerig, kindsch), bn. en bw.; -heid, v.  
**Suffeet'** (overheidspersoon in oud-Carthago), m. -feten.  
**Suffen** (droomen, suffend peinzen), ik heb gesuft; -fer, m. -s; -ferij', v. -en  
**Sufficit** (het is voldoende); als zn. o.  
**Suffisant'** (genoegzaam, toereikend, voldoende; ook: ingebeeld, laatlunkend), bn. en bw.  
**Suffisan'tie** (toereikendheid), v. gmv.  
**Suffoca'tie** (verstikking, smoring), v. gmv.  
**Suffoqueeren** (verstikken). (qu = k)  
**Suffragaan'** (R. K. lid eener geestelijke vergadering, met recht van stemming), m. -ganen.  
**Suffragaan'-bisschop** (wij-bisschop), m. -bisschoppen; een - is den diocesaan-bisschop toegevoegd als hulp alleen in de bediening van het bisschopsambt, niet in het bestuur van het bisdom; ook: onderhoorig bisschop van een aartsbisschop in een kerkprovincie.  
**Suffrage** (stem, kiesstem, goedkeuring), v. -s.  
**Suggereeren** (iets kwaads inblazen, ingeven).  
**Sugges'tie** (heimelijke inblazing), v. -tiën, -s.  
**Suiker**, v. -s; -achtig (als suiker), bn.  
**Suikerbakker** (banketbakker), m. -bakkers.  
**Suikerbiet** (beetwortel met veel suikergehalten), v. -bieten.  
**Suikerbrood** (kegelvormige klomp witte suiker), o. -brooden.  
**Suikerken** (met suiker bestrooien), ik heb -suikerd; een boterham -.  
**Suikerij'**, v. gmv. Ook: **Cichorei'**.  
**Suikerlord** (rijkgeworden suikerplanter), m. -lords.  
**Suikernetel** (witte doovenetel), v. -s. gew.  
**Suikerpeer** (vroeg peersoort), v. -peren.  
**Suikerraffinaderij** (fabriek tot zuivering van suiker), v. -en; -**raffinadeur'**, m. -s; -**rasp**, v. -raspen.  
**Suikerriet** (Ind. suikergrasgewas in de keerkingsgewesten, vooral op Nieuw-Guineu), o. gmv.  
**Suikerziekte** (geneesk. nierziekte), v. gmv.  
**Suikerzoet**, bn.; een -e peer, fig. een -woord, vleierend.  
**Suilen** (lanterfanten, beuzelen), ik heb gesuild. Ook: met een sleepnet visschen.  
**Suilooren** (de ooren laten hangen), ik heb -suiloord.  
**Suiloorig** (moedeloos, verdrietig), bn.  
**Suis'se** (R. K. in uniform gekleede persoon, om in een groote kerk de orde te bewaren), m. -s. Lees: swies. Zie **Hon'denslager**.  
**Suite** (gevolg, volgreeks, voortzetting, samenhang van woorden of gedachten), v. -s. Lees: swie'te.

- Suïte** (twee salonkamers achter elkaar), v. -s.  
**Suïte** (à la) (niet in werkelijken dienst), bw.; Kapitein -, die tot het gevolg behoort.  
**Suïzebollen** (half bedwelmd of duizelig worden of zijn), ik heb -suizebold.  
**Suïzelen** (dicht. zacht suizen), het heeft -suizeld; het zachtkens - der abeelen.  
**Suïzeling** (draaiërig, bedwelmd), bn. en bw.  
**Suïzeling** (bedwelming, duizeling), v. -en.  
**Suïzen** (zacht ruischen), het heeft -suisd; het suist mij in de ooren; de waterval suist; de wind suist in de bladeren; -ing, v. -en.  
**Sujet** (onderdaan; onderwerp, voorwerp, persoon, tooneelspeler), o. -ten; een slecht -, een slecht mensch. Lees: su-zjé.  
**Suka'de** (in suiker ingelegde citroen- of limoenschil), v. gmv. Zie **Succa'de**.  
**Suka'dekoek**, m. -koeken; als stofnaam, v.  
**Suk'kel** (het sukkelen), m. gmv.; hij is aan den -.  
**Suk'kel** (sukkelaar, stumper), m. en v. -s.  
**Suk'kelaar** (iemand die sukkelt, ook die fig. niet bij de hand is), m. -s; -ster, v. -s.  
**Sukkelarij** (trage voortgang), v. gmv.  
**Suk'keldraf** (korte, kleine draf), m. gmv.; de barbier liep op een -.  
**Suk'kelen** (langzaam voortgaan, gebrekkig loopen, kwijnen), ik heb -sukkeld; de oude knol sukkelde maar voort! vader sukkelt van 't winter erg, tobben. Fig. zijn studeeren is niets dan aankhoudend -, sukkelend voortgaan; -aar, m. -s; -ing, v. -en.  
**Suk'kelgang** (langzame gang), m. gmv.  
**Suk'kelpartij** (langdurige kwijning), v. gmv.  
**Suk'kelrein** (die aan alle stations ophoudt), m. -en; spreekt. Boemeltrein.  
**Sul** (onnoozel, doodgoed mensch, bloed), m. -len.  
**Sul'achtig** (zeer gedwee), bn. en bw.; -heid, v.  
**Sulfaat** (zuavelzure soda), o. -faten.  
**Sulfer, solfer** (zwavel), o. en v. gmv.  
**Sulferachtig** (zuavelachtig), bn.; een-ereuk.  
**Sul'ky** (sport. lichte tweewieler), v. -'s.  
**Sul'lebaan** (glijbaan), v. -banen; -tje, o. -s.  
**Sul'len** (glijden op ijs of sneeuw), ik heb -suld.  
**Sul'lig** (sulachtig), bn. -heid, v. gmv.  
**Sul'tan** (opperheer, gebied, ketzer), m. -s.  
**Sultanaat** (gebied van een sultan), o. -naten.  
**Sulta'ne**, v. -s; - favorite, bevoorrechte gemalin des sultans; -valide, moeder des sultans.  
**Sultanijn**, -tani'ne (gouden munt van vier tot zes gulden in Turkije), v. -en.  
**Sul'tanshoen** (purperhoen), o. -hoenders.  
**Sumak, smak** (looiersboom in Zuid-Europa), v. gmv.  
**Suma'tra** (een der groote Soenda-eilanden, 13-maal zoo groot als Nederland met ruim 3 miljoen bewoners), o.; - levert rijst, koffie, tabak en vooral zwarte peper.  
**Sum'ma** (som, het beloop, bedrag, totaal), v. -'s.  
**Sum'ma summa'rum** (alles te zamen), bw.  
**Summair**, **summier**, **summa'risch**, **summier'lijk** (samengevat, beknopt, bondig), bn. en bw.  
**Summa'rium** (korte inhoud van een geschrift), o. -s, -riën.  
**Summa'rium** (R. K. priesteroverkleed, deel van het misgewaad), o. -s.  
**Summa'tie** (optelling), v. -ties, -tiën.  
**Summeeren** (de som opmaken, optellen).  
**Summiteit** (eerste persoon, beroemd man), v. -en. Zie **Sommitieit**.  
**Sumtuëus** (kostbaar, prachtig, weidsch), bn.  
**Sumtuositeit** (kostbaarheid, pracht), v. gmv.  
**Su'per** (over), vz.  
**Superabundantie** (overvloed), v. gmv.  
**Super'be** (trotsch, verheven, majestueus; prachtig, aanzienlijk), bn. en bw.  
**Su'percargo** (ladings- of waren-opzichter op koopvaardijsschepen), m. -'s; er waren geen passagiers noch -'s bij ons aan boord. Zie **Cargadoor**.  
**Superficieel** (oppervlakkig), bn. en bw.  
**Superfi'cie** (oppervlakte), v. -s, -ciën.  
**Su'perfijn** (in hooge mate fijn), bn.  
**Superflu** (het overtollige), o. gmv.  
**Superieur** (voornaam, voortreffelijk, uitstekend, zeer groot; meerder), bn. Het boek (is) de phantasie van een - mensch. (v. Deyssel).  
**Superieur** (meerdere in rang), m. -en.  
**Superieu're** (vrouw. superieur; kloostermoeder), v. -n.  
**Superintendent** (oppertoeciener), m. -en.  
**Superior** (R. K. hoofd in een klooster), m. -s.  
**Superioriteit** (meerderheid), v. gmv.  
**Su'perlatief, su'perlativus** (spraak. overtreffende trap), m. gmv.; wijst is de - van wijs.  
**Superstie'tie** (bijgeloof), v. -s, -tiën. (tie = tsie)  
**Superstitieus** (bijgeloovig), bn.  
**Suppediteeren** (aan de hand doen, b.v. een hulpmiddel; bijspringen).  
**Suppleant** (plaatsvervanger), m. -en.  
**Suppleeren** (aanvullen, bijgeven, bijpassen).  
**Supplement** (bijvoegsel, aanvulsel), o. -en.  
**Supple'tie** (aanvulling), v.; -troepen, soldaten, die het leger voltallig maken. (t = ts)  
**Suppletoir** (aanvullend), bn.; een -e begrooting; rechtst. een -e eed. (oi = oa)  
**Suppliant** (verzoeker, indiener van een verzoekschrift), m. -en.  
**Supplicatie** (verzoek, smeekschrift), v. -ties, -tiën. Lees: kaat'sie.  
**Supplicceeren** (smeeken, een verzoekschrift indienen); ook: Supplieeren.  
**Supplie'k** (verzoekschrift), o. en v. -en.  
**Supponeeren** (vooronderstellen, vermoeden).  
**Suppoost** (oppasser, deurwachter), m. -en.  
**Support** (steun, stut, ondersteuning), o. -en.  
**Supporta'bel** (draaglijk), bn.  
**Supporteeren** (verdragen).  
**Suppositie** (onderstelling, vermoeden), v. -ties, -tiën. (t = ts)  
**Suppres'sie** (druk, onderdrukking), v. -s, -siën.  
**Supprimeeren** (onderdrukken, weglaten; opheffen).  
**Suppoteeren** (overrekenen, overslag maken, ramen).  
**Su'pra** (boven), bw.; ut supra, als boven.  
**Suprematie** (oppermacht), v. gmv.; de - der Engelschen op koloniaal handelsgebied; Lom-bok stond onder de - van het Nederlandsch gezag. (t = ts)  
**Suprematie** (R. K. geestelijke oppermacht), v.; de geestelijke - des pausen.  
**Surchargeeren** (overladen); - met bezigheden.  
**Surchar'ge** (overlading met werk), v. gmv.  
**Surcoup** (overtroefing), m. -s; een - krijgen. Lees: suur-koe'.  
**Surditeit** (doofheid), v. gmv.  
**Surnumerair** (iemand die boven het gewone getal van ambtenaren aangesteld is, b.v. bij de belastingen), m. -s. (ai = è)  
**Surpasseeren** (overtreffen); iemand -, te boven gaan.  
**Surplis** (R. K. koorhemd), v. Lees: suur-plie'.

- Surplus'** (overschot, rest, meerder bedrag), o. gmv. Lees: *suur-pluu'*.
- Surprenant'** (verrassend), bn.
- Surpri'se** (overval; St. Nicolaas' verrassing; bedrog, list; verbazing, schrik), v. -s.
- Surrogaat'** (plaatsvervangend middel, b.v. suikerij voor koffie), o. -gaten. (g = g)
- Surséan'ce** (opschorting van betaling), v. gmv.
- Sur'sum corda!** (verheft uwe harten).
- Surtout'** (overjas), m. en v. -s. Lees: *suur-toe'*.
- Surtout'** (olie-, peper-, zout- en azijnstel), o. -s. Lees: *suur-toe'*.
- Surveillan'ce** (toezicht, bewaking), v. gmv.
- Surveillant'** (oppasser, toezien), m. -en.
- Surveilleeren** (waken, opzicht hebben of houden; bewaken, onder toezicht houden, toezien).
- Survivan'ce** (overleving, recht van opvolging), v. gmv.
- Sus**, tw.; uitdrukking van stilte.
- Susceptibel** (vatbaar, gevoelig), bn.
- Susceptibiliteit'** (vatbaarheid; gevoeligheid, prikkelbaarheid), v. -en.
- Susciteeren** (aanzetten, opstoken; opwekken, ophitsen).
- Suspect'** (verdacht, in kwaad vermoeden), bn.
- Suspendeeren** (verschuiven; opschorten, uitsstellen; buiten dienst stellen).
- Suspen'sie** (uitsstel, schorsing, tijdelijke dienstontzetting), v. -sies, -siën.
- Suspensief'** (opschortend, verdragend), bn.
- Suspen'so (in)** (besluiteloos, in twijfel), bw.
- Suspi'cie** (argwaan, verdenking, wan- of mistrouwen), v. -s, -ciën.
- Sus'sen** (stillen), ik heb -sust; een schreeuwend kind -; het geweten in slaap -; -d: een -d woord, kalmeerend; -ser, m. -s; -sing, v. -en.
- Sustenu'** (beuering, punt in quaestie), o. -'s.
- Sustineeren** (van gevoelen zijn, staande houden, meenen).
- Su'um cui'que** (ieder het zijne of wat hem toekomt). Lees: *kwie'kwe*.
- Suzerein'** (opperleenheer), m. -en.
- Suzereiniteit'** (opperleenheerschap), v. gmv.
- Swicent'** (een soort van Virginia-tabak), v. gmv. Het woord is samengetrokken uit *sweet scent* d. i. aangename geur. Lees: *swie-sent'*.
- Sybariet'** (wekeling, kind van weelde), m. -en. Eigenl. inwoner van Sybaris, oudt. een Grieksche stad aan de golf van Tarente, welker bewoners voor zeer verwijfd te boeken stonden; zij banden alles uit, wat hun rust kon storen, b.v. gehamer en geklop der werklieden enz.
- Sybari'tisch** (weelderig, vertroeteld), bn. en bw.
- Sycomo're, -moor'** (wilde vijgeboom in het Oosten), v. -moren.
- Syl'be, sylla'be** (lettergreep), v. -n.
- Syl'labe, syl'be** (lettergreep), v. -n.
- Syllabeeren** (in lettergrepen deelen, spellen).
- Sylla'bentoon** (verhouding der toonsterkte van de lettergrepen eens woords), m. -tonen.
- Syl'labus** (R. K. tabel van 80 stellingen, door paus Pius IX veroordeeld; lijst van dwaalleeringen toegevoegd aan de encyclicke van 8 Dec. 1864), m. -sen.
- Syllogiseeren** (besluiten, een sluitrede maken).
- Syllogis'me, syllogis'mus** (sluitrede), o. -n.
- Syl'phe** (luchtgeest), v. -n. Lees: *sil-fe*.
- Sylphi'de, syl'phe** (vrouwelijke luchtgeest), v. -n; o. vlugge -, bijen. (Ledeg.) Lees: *sil'fi'de*.
- Symboliek'** (leer der zinnebeelden, zinnebeeldenleer), v. gmv.
- Symbo'lich** (zinnebeeldig), bn.
- Symboliseeren** (zinnebeeldig voorstellen).
- Symbolis'me** (richting in de fraaie letteren, waarbij men streeft naar zinnebeeldige voorstellingen en figuren), o. gmv.
- Symbolist'** (kunstenaar of schilder, die zinnebeeldig te werk gaat), m. -en.
- Sym'bolum** (samentrekking der Apostolische leer), o.; het - der Apostelen. Ook zinnebeeld: de slang, die den staart in den bek houdt, is het - der eeuwigheid.
- Symbool** (kenteeken; zinnebeeld, zinspreuk; geloofsbelijdenis), o. -bolen. Ook: *Sym'bolum*.
- Symmetrie'** (evenmaat, evenredigheid in de afmeting der onderdeelen), v. gmv.
- Symme'trisch** (gelijk- of evenmatig), bn.
- Sympathe'tisch** (volgens de sympathie), bn.
- Sympathie'** (wederkeerig gevoel; gewaande, geheime kracht; ingebeelde werking van het éene lichaam op het andere; ook: zielsverwantschap), v. -thiën; er was - tusschen de reisgenooten. (Potg.).
- Sympathiseeren** (gelijk gevoelen, overeenstemmen, deelneming gevoelen).
- Symphonie'** (groot veelstemmig muziekstuk voor verschillende instrumenten), v. -nieën.
- Symptoom'** (verschijnsel; kenteeken, ziekteverschijnsel), o. -tomen.
- Synagogaal** (de synagoge betreffend), bn.
- Synago'ge** (Israëlietisch bedehuis, tempel), v. synagogen.
- Synaloe'phe** (spraak. samensmelting), v. b.v.: weer (weder), kansel (kantsel). Lees: -*leufe*.
- Synchronis'me**, (tijdsamenval, gelijktijdigheid), o. -men. Ook: **nis'mus**.
- Synchronis'tisch** (gelijktijdig), bn.; -e tijdtabel, historische tijdtabel van alle volken.
- Syn'cope** (spraak. uitstooting van letters), v. als in: *twaalf* (twalef), *scheikunde* (scheidk.).
- Syndicaat'** (ambt van een syndicus of bestuurder, voornamelijk voor inrichtingen, in verband met financiële operaties, ook: vereeniging of consortium van maatschappijen of bankiers tot het tot-stand-brengeen eener financiële operatie, b.v. een groote leening; ook tot het dwingen van de prijzen in den handel, b.v. een steenkolen-, een graan-, en omgekeerd: een mijnwerkers-), o. -caten.
- Syndicus** (woordvoerder, verdediger), m. -sen.
- Synec'doche** (stijl. troep der samenvalling), v. -s; b.v.: *Daar komt de kiel met goud be-laan* (Spandaw); *een vloot van dertig zeilen*.
- Synodaa'** (de synode betreffende), bn.; een -dale vergadering, een -daal besluit, uitgaande van de synode.
- Syn'o'de** (kerkvergadering der geestelijken van één bisdom: deze heet ook wel diocesaansynode; ook vergadering van Prot. geestelijken), v. -n; de - te Dordrecht (1618-'49).
- Syn'o'de** (hoogstgezaghebbend lichaam in de Nederl. Hervormde kerk), v. -n; de - bestaat uit 13 predikanten en 6 ouderlingen, jaarlijks treedt ongeveer  $\frac{1}{3}$  af.
- Syn'o'disch**, bn.; de -e maand, tijdsverloop tusschen twee nieuwe manen (29 dagen, 44 min. en 2.9 sec.).
- Synoniem'** (gelijkbetekenend, zinverwant), bn.; als zn. (zinverwant woord), o. -en.
- Synonymiek'** (de leer der zinverwantschap), v. gmv.
- Syntac'tisch** (tot de zinsleer behoorend), bn.
- Syntax'is** (leer van den volzin), v. gmv.
- Synthe'sis** (verbinding van begrippen; samen-

voeging van verscheiden deelen), v. gmv.  
**Synthe'tisch** (samenstellend), bn.; de -e methode.  
**Syring'** (bloem), v. -en. Zie **Sering'**.  
**Syrin'geboom**, m. -boomen: -**bloesem**, m. -s; -**struik**, m. -en; -**tak**, m. -takken.  
**System'**, **syste'ma** (behoorlijke samenhang

van gelijksoortige dingen; **stelsel**), o. -temen, -tema's.  
**Systema'tisch** (stelselmatig, ordelijk en samenhangend, wetenschappelijk), bn. en bw.; een -e beschrijving van fossielen op Java.  
**Systematiseeren** (wetenschappelijk rangschikken, tot een stelsel samenschikken).

## T.

**T**, v. t's. - De twintigste letter van het alfabet, als Romeinsch getalmerk 160.  
**T.** - *Te'nor*; op muziekstukken, ook *tutti*, allen te gelijk.  
**T.** - Afkorting van *Ti'tus*, *Tul'tus*, *Tul'lius*.  
**T.** - *Tu'ti*, geheel, allen.  
**T.A.** - *Testan'tibus ac'tis*, zooals de akten getuigen, volgens den inhoud der akten.  
**Tab.** - *Tab'ula*, lijst, tabel.  
**T.a.p.** - Ter aangehaalde plaatse.  
**T. a T.** - *Tout à toi*, geheel de uwe.  
**T. à V.** - *Tout à vous*, geheel de uwe.  
**Ter ord.** - *Ter ordonnan'tie*, ter beschikking.  
**Test.** - *Testamen'tum*, laatste wil; *tes'tus*, getuige.  
**T. F.** - *Travaux' forcés*, gedwongen arbeid.  
**T. H.** - Toehoorder; of **T.T.H.H.**, toehoorders, in leerredenen en redevoeringen.  
**Thes.** - *Thesaurier'*, penningmeester.  
**Tit.** - *Ti'tulus*, titel.  
**T. N. v. 't A.** - *Tot Nut van 't Algemeen*.  
**Tom.** - *To'mus*, elk deel van een boekwerk.  
**T. P.** - *Travaux à perpétuité*, levenslange dwangarbeid.  
**T. Q.** - *Tu'ti quan'ti*, allen van dat slag.  
**T. s. v. p.** - *Tournez, s'il vous plaît*, keer om, als 't u belieft.  
**T. T.** of **t. t.** - *To'tus tu'us*, geheel de uwe.  
**t. w.** - te weten.

**Taai** (buizaam), bn. en bw.; *leder is -*; fig. een - *geduld*, volhardend; volkst. *hij pakt een - en, borrel; hij is erg -*, gierig; -**heid**, v.  
**Taai'erd** (gierigaard), m. -s. Ook: *Taainagel*.  
**Taai'igheid** (hardheid, fig. gierigheid), v. gmv.  
**Taai'taai'** (uiterst taaië koek), o. gmv.  
**Taak** (opgegeven, gezet werk), v. taken.  
**Taal**, v. talen; de - *der Grieken*; de - *der natuur*; de - *der bloemen*, zinnebeeldige bet.; de - *der oogen, der vingers, der gebaren*; een levende -, een doode -; een weeke -, een krachtige -; een arme -, een rijke -; een beschaafde -, een onbeschaafde -.  
**Taal'deel** (rededeel), o. -deelen.  
**Taal'eigen**, o. gmv.; het Fransche -. Ook **Idio'ma, Idioom'**.  
**Taal'fout**, v. -fouten. Ook: *Taal'feil*.  
**Taal'gebruik** (gangbare taalwet der levende taal), o. gmv.  
**Taal'gids** (werk over taalstudie), m. -gidsen.  
**Taal'kennis** (grondige kennis der taal), v. gmv.  
**Taal'kunde** (kennis van 't gebruik der taal), v. gmv.  
**Taalkun'dig**, bn. en bw.; een - *woordenboek*.  
**Taalkun'dige** (-kenner), m. en v. -kundigen.

**Taal'man** (een tolk, vertolker), m. -mannen, -lieden.  
**Taal'meester** (leermeester in de taal), m. -s; -**oefening**, v. -en; -**onderricht**, o. gmv.; -**onderwijs**, o. gmv.; -**onderwijzer**, m. -s; -**es**, v. -essen.  
**Taal'regel**, m. -regels; -**rijk**, bn.; -**schat**, m. -schatten; -**stam**, m. -men; -**tak**, m. -takken; -**vorscher**, m. -s; -**wet**, v. -wetten.  
**Taal'wetenschap**, v. gmv.; de *historische -*, de *vergelijkende -*.  
**Taal'zuiveraar** (iem. die de Ned. taal wil ontdoen of schuimen van overbodige bastaardspraak), m. -s. Hoofd was een -. Ook **Pu-rist'**.  
**Taan** (sap van run), v.; een kleur als -.  
**Taan'kleur** (bruinachtig geel), v. gmv.  
**Taankleu'rig**, bn.; een oude -e vrouw.  
**Taan'kuip** (looi'kuip), v. -kuipen.  
**Taart**, v. -en; zegsw. v. d. - *krijgen*, berispt worden; -**epan**, v. -nen; -**endeeg**, o. gmv.  
**Taats** (ijzeren pin), v. -en; -**tol**, m. -len.  
**Tabagie'** (rookkamer, -coupe), v. -s. (g = zij)  
**Tabak'** (rooktabak), v.; (soorten) v. -ken.  
**Tabaks'akker** (-veld), m. -s; -**asch**, v. gmv.; -**doos**, v. -doozen; -**handel**, m. gmv.; -**kerver** (-snijder), m. -s; -**lucht**, v. gmv.; -**pijp**, v. -en; -**plantage**, v. -s; -**teelt**, v. gmv.; -**zak**, m. -zakken.  
**Tab'baard, tab'berd** (toga, staatsiegewaad), m. -baarden, -baards; -berden en -berds.  
**Tabel'** (overzichtstafel, lijst), v. tabellen.  
**Tabella'risch** (in den vorm van een tabel), bn.; een - *overzicht der letterkunde*.  
**Taberna'kel** (tent, waaronder de bondskist der Isr. rustte; in de R. K. kerk een koepelvormig draaibaar kastje in 't midden op 't altaar, waar de heilige vaten rusten), m. en o. -en, -s; volkst. het menschelijk lichaam:  *iemand op zijn - geven*, d. i. slaan. gmz.  
**Taberna'kelen** (vertoeven), ik heb - *tabernakeld; hij zal hier niet lang -*. gmz.  
**Tabijn'** (gewaterde zijden stof), o. gmv.  
**Tableau'** (schilderij, ontwerp, tafereel, rol, register), o. -'s, -x; - *vivant*, d. i. levende beelden, groespeering van personen om zinnebeeldig iets voor te stellen. (eau = oo)  
**Table d'hôte** (open tafel), v. tables d'hôte; *er is - om 2 en om 5 uur*. Lees: -doot'.  
**Tablet'je** (schrijftafeltje; blaadje ivoor of perkament; plat koekje van suiker of chocolade), o. -s.  
**Tablier'** (voorschoot, voorstuk, borstlap), o. -s. Lees: *ta-bliee'*.  
**Tabouret'** (stoeltje zonder leuning), v. -ten.  
**Tab'ula rasa** (eig. afgeschraapte tafel), v.; -

- maken, effen rekening, schoon schip, algeheele opruiming.
- Tacet'** (muz. een pauze, het stilzwijgen), bw.
- Tachomet'er** (werkt. snelheidsmeter), m. -s.
- Tach'tig** (8 maal tien), bep. telw.
- Tach'tiger** (grijsaard; wijn v. h. jaar 1880, schip met 80 stukken), m. -s.
- Tach'tigjarig**, bn.; -maal, bw.; -ste (rang-tal), bn.; -vond, o.; -vondig, bn.; -werf, bw.
- Tachygraaf'** (snelschrijver), m. -grafen. Zie **Stenograaf'**.
- Tachygraphie'** (snelschrijfkunst), v. gm. v.
- Tachygra'phisch**, bn.; een -e beschouwing.
- Tact** (het betasten, bevoelen; het gevoel; ook: beleid, slag, overleg), m. gm. v.; deze spreker heeft den - niet alles te zeggen; den - hebben om met menschen om te gaan.
- Tacticus** (krijgskundige), m. tactici.
- Tactiek'** (krijgs- of legerkunde; fig. fijn overleg, berekening), v. gm. v.
- Tactisch** (betrekking hebbende op de krijgskunde), bn.
- Tact'vol**, bn.; een - beleid.
- Taël** (Chin. rekenmunt, ± f 3.75), m. -s.
- Taël** (Chin. gewicht van 37.8 gr.), m. -s.
- Taf** (zijden stof), v.; -fen (van meer soorten sprekende).
- Tafel**, v. -s; een eikenhouten -, een herberg -; zegsw. ter - brengen, in een vergadering ter sprake brengen; open tafel houden, b.v. in een hôtel of restaurant; de - des Heeren, bij de R. K. de communie-bank; aan - gaan, aan het H. Avondmaal of Nachtdmaal mee aanzitten; zij zijn gescheiden van - en bed, gedeeltelijk ontbonden is hun huwelijk; ridders van de ronde -, in de 5e en 6e eeuw de ridders van koning Arthur in Engeland, (zie aldaar); de groene -, de speeltafel; aan de groene - zitten, minister zijn.
- Tafel** (lijst, tabel), v. -s; de -s van Pythagoras: de -s van vermenigvuldiging.
- Tafel** (steenen plaat), v. -en; de -en der Wet.
- Tafelappel** (fijne appel), m. -appels; -bel, v. -bellen; -besluit, v. -en; -bier, o. -en (soorten); -blad (inlegblad), o. -bladen; -bord, o. -en; -dans (magnetische dans v. e. tafel), m. -en; -dienaar (bediende), m. -s.
- Tafelen** (aan tafel zitten, dineeren), ik heb - tafeld; lang -; de Winter - t lang. (Staring).
- Tafellet'** (aanteekenblaadje, -boekje), o. -ten.
- Tafelgast** (genoodigde), m. en v. -en; -gebed (gebed vóór en na den eten), o. -gebeden; -geld (toelage aan officieren), o. -en; -gerecht (spijs), o. -en; -gesprek, o. -gesprekken; -gezelschap, o. -schappen; -goed (tafellakens en servetten), o. -goederen; -houder (gaarkok), m. -s; -kleed (dekkleed), o. -en; -komfoor, o. -komforen; -kout (gesprek), m. gm. v.; -lade, v. -n; -laken (witte spreij), o. -s; -lamp, v. -en; -linnen, o. gm. v.; -mandje, o. -s; -muziek (nl. tijdens het diner), v. gm. v.; -olie (fijne olijfolie), v. gm. v.; -peer (fijne handpeer), v. -peren; -poot, m. -pooten; -rede (toost), v. -n, w. l. g.; -ring (servetring), m. -ringen.
- Tafelron'de** (ridder van de ronde tafel), v. gm. v. Zie **Ar'thur**, **Graal**, **Ridders**, **Tafel**.
- Tafelschel**, v. -schellen. Ook: **Ta'felbel**.
- Tafelschuimer** (klaplooper), m. -schuimers.
- Tafelservies**, o. -serviezen; -spel (gezelschapsspel), o. -spelen; -stoel (kinderstoel), m. -en; -tijd (tijd v. h. diner), m.; -tje, o. -s; -vreugde, v. gm. v.; -vriend (dischgenoot), m. -en; -weelde, v. gm. v.; -wijn, m. -en; -zang, m. -en; -zilver (zilveren tafelfgereedschap), o. gm. v.; -zuur (augurkjes), o. gm. v.
- Tafereel'** (schilderij, voorstelling, fig. levendige beschrijving), o. -en.
- Tagent'**. Zie **Tangent'**.
- Tagrijn'** (koopman in oud tuuwwerk), m. -en.
- Ta'fioen** (orkaan in de Chin. Zee), m. -s.
- Ta'fioen** (grootte heer, vroeger titel van den wereldlijken heer van Japan), m. -s.
- Tal'le** (lichaamsgestalte), v. -s; de - van een kleedingstuk, het bovenlijf er van, ook de snit. Lees: tal'je.
- Tailleur'** (kleermaker), m. -s. Lees: tal'-jeur'.
- Tailleur'se** (vrouwenkleermaakster), v. -s.
- Tak**, m. -ken; de - van een boom of struik; fig. de - van een rivier; de - van een adellijke familie; de - van een gebergte; een - van dienst, afdeling; de -ken van den handel.
- Tak'bout** (scheepst. bout met weerhaak), m. -bouten.
- Tak'el** (katrolwerk), m. -s; een Spaansche -.
- Takel'age** (takelwerk, de opstal), v. gm. v.
- Tak'elen**, ik heb -takeld; een vaartuig -, van touw- en zeilwerk voorzien; -aar, m. -s; -ing, v. -en.
- Tak'eling** (het takelen of uitrusten), v. gm. v.
- Tak'keling** (jonge vogel, die nog maar van tak tot tak kan vliegen), m. -en.
- Tak'kenbos** (bundel rjshout), m. -bossen.
- Taks** (dashond), m. -en.
- Taks** (taak; aandeel, rantsoen), v. -en.
- Tak'wa** (Ind. kort buis met knopen van den Javaan), v. -s. Ook: **Bad'joe**.
- Tal** (getal), o. tallen; - van gebreken, - van voorbeelden, zonder -, op het - staan, d. i. op de voordracht staan.
- Talar' talar'** (R. K. priesterkleed, in het Oosten gedragen), m. -s. Zie **Sout'ane**.
- Tal'en** (reikhalzen, verlangen), ik heb -taald; zij - naar geen rust. (Tollens), d. i. zij spreken er niet van, denken er niet aan; zegsw. hij taalt noch teekent, laat niets van zich hooren.
- Talent'** (bepaald gewicht aan goud of zilver), o. -en; een - zilver, d. i. in het O. vóór Christ. = f 2500; een - goud = tien talenten zilver.
- Talent'** (begaaftheid, bekwaamheid), o. -en; een man van -; een schilder van -; een mooi - van spreken; met zijn -en woekeren.
- Talent'rijk** (vol natuurlijken aanleg), bn.
- Talent'vol** (-rijk), bn.; een - jongmensch.
- Tal'hout** (brandhout, dat per stuk verkocht wordt), o. -houten; zoo mager als een -.
- Ta'li** (Mal. touw), v. -s; zijn buikband zat reeds als een - om zijn middel. (v. R.)
- Tali-a'pi** (Mal. vuurtouw of brandende lont), v.; de knecht kwam met een - aandragen, en ik stak een sigaar op.
- Tal'lie** ( $\frac{1}{16}$  deel van een el), v. -s.
- Tal'lie** (scheepst. takel, touw), v. -s.
- Tal'liën** (ophijtschen a. e. talie), ik heb -talied.
- Tal'ling** (kleinste soort van eend), m. -en.
- Tal'lio** (vergelding), v.; jus talionis, récht van wedervergelding.
- Tal'isman** (tooverbeeld of -middel, amulet; een gewaad behoedmiddel tegen ziekten en onheilen), m. -s; hij droeg het horloge zijns leermeesters als een -.
- Tal'liter qua'liter** (zoo zoo; middelmatig goed). (qu = kw)

- Talk** (*hard vet; ongel, smeer*), v. gmv.; -*aarde*, bitteraarde; -*kaars*, -*olie*, -*smelterij*.
- Tal'loos** (*ontelbaar*), bn.; een -*looze menigte*.
- Talm** (*treuzelaar, talmer*), m. en v. -en.
- Tal'men** (*treuzelen, dralen*), ik heb -*talmd*; -*er*, m. -s; -*erij*, v. -en.
- Tal'm'kous** (*talmer*), m. en v. -*kousen*.
- Tal'mud** (*Joodsch wetboek der overlevering*), m. gmv.
- Talmu'disch** (*volgens den Talmud*), bn.
- Talmudist'** (*kennër of aanhanger van den Talmud*), m. -en.
- Talou'** (*bij effecten, het bewijs ter verkrijging van een stel nieuwe coupons*), m. -s.
- Tal'rijk** (*groot in aantal*), bn. en bw.; -*heid*, v.
- Tal'stelsel** (*stelsel van tellen*), o. -*stelsels*.
- Talud'** (*helling, glooiing, schuimte*), o. gmv. Lees: *ta-huut*; het - *van een wal*.
- Tam** (*getemd*), bn. en bw.; een - *hert*, een -*me kastanje*, d. i. veredeld; -*heid*, v. gmv.
- Tamarin'de** (*O.- en W.-I. boom*), v. -n; -*blad*, o. -eren; -*boom*, m. -en; -*gelei*, v. gmv.; -*vrucht*, v. -en: de -*vrucht is als onze citroen*.
- Tamarin'de** (*ingelegde vruchten van den tamarindeboom in O.- en W.-I.*), v. gmv.
- Tamarin'de** (*geneesmiddel uit de vrucht van den tamarindeboom bereid*), v. gmv.
- Tamarisk'** (*zeker struikachtig boomgewas met specerijachtigen bast en wortel*), v. -en.
- Tam'bak** (*Ind. kunstmatige, langs het strand aangelegde, vischvijver*), v. -s.
- Tambau'gan** (*Ind. prauw*), v. -s.
- Tam'boer** (*trommelslager*), m. -s.
- Tam'boer** (*trommel, trom*), v. -en.
- Tamboe'ren**, ik heb -*tamboerd*; zegsw. op iets -, luid en krachtig aandringen.
- Tamboerijn'** (*rinkelbom, handtrommel met bellen*), v. -en.
- Tam'boer-majoor** (*mil. bevelhebber der tamboers*), m. -majoors.
- Tambourin'** (*borduur- of haakraam*), m. gmv.
- Tamelijk** (*redelijk, vrijgoed*), bn. en bw.
- Tam'heid** (*gedweeheid, zachtheid*), v. gmv.
- Tam'pen** (*de klok maar aan één zijde met den klepel raken*), ik heb -*tampt*; 't *getamp der beeklok*. (Van Beers).
- Tampon'** (*prop, stop*), v. en m. -s.
- Tamponceeren** (*met een prop afsluiten*).
- Tam'tam** (*Oostersch slaginstrument, handtrom, cymbaal*), v. -s. Zie **Gong**.
- Tand**, m. -en; het kind krijgt -en; dat zijn *valsche* -en; zegsw. *met hand en - vasthouden*, niet loslaten; *de - des tijds*, de vernietiging; *met den mond vol -den staan*, niet weten wat te zeggen; *hij is van den -*, hij is oud; *met lange -en eten*, kieskauwen; *zij leven van de hand in den -*, wat zij verdienen verteren zij; *haar op de -en hebben*, goed van zich af kunnen spreken; *zijn -en laten zien*, dreigen, uitvaren; bij overdr.: *de -en v. e. zaag*; *de -en v. e. kam*; *de -en v. e. rad*; *de -en v. e. blad*, inkervingen.
- Tan'dakken** (*Mal. springend en met gebaren dansen*).
- Tand'arts**, m. -artsen; -*been* (*kakebeen*), o. -en; -*beitel* (*hoefsmidsgereedschap*), m. -s; -*brasem* (*zekere visch*), m. -s; -*eloos* (*zonder tanden*), bn.: *het schubdier, de miereneter, het aardvarken is een -eloos zoogdier*.
- Tan'dem** (*sport. rijwiel voor twee personen*), m. en v. -s. Lees: *tend'm*.
- Tan'den** (*iets van tanden voorzien*), ik heb -*tand*; een *rad -*; ook: een *zaag -*, scherp; ook *tanden krijgen: het kindje is aan het -*.
- Tan'denborstel**, m. -borstels; -*geknars*, o. gmv.; -*rij*, v. -en; -*schuifer* (*borstel-tje*), m. -s; -*stoker* (*peuter, pennetje*), m. -s; -*trekker* (*tandmeester*), m. -s.
- Tan'denstoker** (*tandenpeuter*), m. -*stokers*.
- Tand'glazuur** (*blinkwit der tanden*), o. gmv.; -*heekunde*, v. gmv.; -*heekundige* (*tandarts*), m. -n; -*kas* (*holte, waarin de tand zit*), v. -kassen; -*letter* (*de letters d en t*), v. -s; -*meester* (*tandarts*), m. -s; -*pijn*, v. -en; -*pijnstillend*, bn.; -*poeder*, -*poeier* (*om de tanden te reinigen*), o. gmv.
- Tan'doe** (*Ind. draagstoel*), v. -s.
- Tand'rad** (*machinerad met tanden of inkepingen*), o. -raden, -*raderen*; -*baan* (*spoorweg met tusschenlegger, in welks gleuven het tandrad grijpt*), v. -banen.
- Tand'vleesch** (*nl. boven om de tanden heen*), o. gmv.; -*wortel*, m. -s; -*zeep*, v. gmv.
- Ta'nen** (*met taan verven*), ik heb -*taand*; *de zeilen, de netten -*, d. i. bruin maken.
- Ta'nen** (*fig. verduisteren*), het is -*taand*; *Napoleons roem begon te -*, d. i. verbleeken; -*ing*, v. gmv.
- Tang** (*keukengereedschap; werktuig*), v. -en; fig.: *zij is een -*, booze vrouw.
- Tan'gens** (*raaklijn van een cirkel*), v. -gen'ten.
- Tangent'** (*loodrecht staand staafje, waardoor de snaren van een piano in beweging gebracht worden; hamertje in speelwerken*), v. -en.
- Tangen'ten-bouso'le** (*toestel tot het meten van krachtige electrische stroomen*), v. -n.
- Ta'nig** (*geelbruin v. huid*), bn.; *twee -e vrouwen, die op de viool speelden*. (C. O.)
- Tantalisa'tie** (*mondterging*), v. gmv.
- Tantaliseeren** (*mondtergen, doen water-tanden*); om u te -. (C. O.)
- Tan'talus** (*myth. overmoedige koning van Phrygië, die tot straf in de onderwereld eeuwigen honger en dorst moest lijden te midden van een overvloed van vruchten en bronwater*), m.; -*kwelling*, v. -en.
- Tan'talus** (*fig. rijke gierigaard, die zich het noodige onthoudt; hongertijder*), m. gmv.; een -*arbeid*, teleurstellend of pijnlijk werk.
- Tan'talusbeker** (*beker, waaruit de ingegoten vloeistof op een bepaalde hoogte door hevelwerking wegvloeit*), m. -bekers.
- Tan'te** (*moei*), v. -s; een *lastige -*, vrouw.
- Tantième** (*winsttaandeel*), o. -s. Lees: -*tjème*.
- Tan'tum** (*zoo veel, genoegzaam*), o. -s.
- Tan'tum er'go** (*begintwoorden van een R. K. kerkelijke lofzang, dat daardoor wordt aangeduid*), o. -'s.
- Tap** (*houten doorboorde kraan*), m. *tappen*.
- Taps'ge** (*geraas, getier*), o. gmv. (g = zij)
- Tapeel'** (*dicht. voor tapijt*), o. *tapeten*.
- Tapijt'** (*kleed*), o. *tapijten*; zegsw. *een onderwerp op het - brengen*, ter tafel brengen, ter sprake brengen.
- Ta'pik** (*Ind. vrouwensarong*), v. -s.
- Tapio'ca** (*zetmeel, in korrels, uit den wortel v. d. Braziliaanschen maniokboom*), v. gmv.
- Ta'pir** (*Ind. snuitvormig zoogdier, b.w. op Sumatra, woudkoe*), m. -s; *de Indische -*, *de Z.-Amerikaansche -*.
- Tapisseeren** (*met behangsel bekleeden*),

- Tapisserie'** (*tapijtwerk, borduurwerk*), v. —rieën.
- Tapissier'** (*behangen, tapijtwerker*), m. —s. Lees: *topiesjee'*.
- Tap'kan**, v. —kannen; —**kast** (*buffet*), v. —en.
- Tap'kenskruid** (*tongkruid*), o. gmv.
- Tap'pelen** (*tappelings uitvloeien*), het is getappeld.
- Tap'pelings** (*als door een tap*), bw.; *het bloed liep — uit de wonde; de wijn liep — uit het vat.*
- Tap'pen** (*door een kraan aftappen*), ik heb getapt; *bier —, azijn —*; zegsw. *een' ui —, een aardigheid.*
- Tap'per** (*herbergier*), m. —s; —**ster**, v. —s.
- Tapperij'** (*kroeg, slijterij*), v. —en.
- Tap'persnering** (*tapperij*), v. —neringen.
- Tap'toe** (*avondsnaal v. d. militairen, meest om 9 uur, d. i. doe den tap toe*), v. —s; *de — trekt door de straten, de tamboers, die de — slaan.*
- Tapuit'** (*zomervogel, heidehopper*), m. —en.
- Taquineeren** (*kwellen, plagen; dwarsboomen*).
- Tarantel'la** (*snelle volksdans in Z. It.*), v. —'s.
- Tarantula** (*vergiftige spin in Italië*), v. —'s; *de tarantuladans, zenuwachtige, hevige trekkingen; St. Vitusdans, dansziekte, door 't volk in Italië toegeschreven aan den steek dier — spin.*
- Tar'bot** (*grote platvisch*), v. —botten.
- Tardeeren** (*vertoeven, verwijlen, dralen*).
- Tarief'** (*prijsbepaling, prijslijst van goederen*), o. tarieven.
- Tar'nen**. Zie: **Tor'nen**.
- Tarok'** (*zeker kaartspel met 78 kaarten*), o. gmv.; —**spel**, o. spellen.
- Tar'ra** (*afrekening in gewicht of waarde van koopwaren, of percentsgewijze van geld, voor vaten, kisten, enz., waarin de koopwaren besloten zijn*), v. gmv.; —**rekening**, v. gmv.
- Tartaan'** (*zeker licht vaarttuig in de Middellandsche Zee*), v. —tanen.
- Tataar'**, **Tartaar'** (*volksstam ten N. van de Zwarte Zee*), m. —taren.
- Tar'tarus** (*myth. rijk der verdoemden, hel, onderwereld*), m. Zie **Elysium**.
- Tar'ten** (*tergen, uitdagen*), ik heb —getart; *gevaren —, den dood —*; —**er** (*uitdager*), m. —s.
- Tartuf'fe** (*huichelaar, schijnheilige; een bekend hoofdpersoon bij Molière in het blijspel Le Tartuffe*), m. —s.
- Tartufferie'** (*huichelarij*), v. gmv.
- Tar'we** (*graan, weit*), v. gmv.
- Tar'webrood**, o. —brooden; —**halm**, m. —en; —**korrel**, v. —s; —**meel**, o. gmv.
- Tas** (*stapel*), m. —sen; *maaien, hooien, schuur en —*. (Poot); *een — graan, een — steenen.*
- Tar'wenoogst** (*oogst der tarwe*), m. —en.
- Tas** (*bijdehante vrouw*), v. —sen; *een handige —, een knappe — van een vrouw*, gmv.
- Tas** (*kopje*), v. tassen; *een — koffie*. Ook: **Tas'se**.
- Tasch** (*buidel of zak*), v. tassen; *een wei —, een herders —, een patroon —*.
- Tasch'kruid**, **tasch'jeskruid** (*boerenkers*), o. gmv.
- Tasch'woning** (*boerenwoning, waar bij woonhuis, stal, graan- en hooibergplaats onder één dak liggen*), v. —woningen.
- Tas'se** (*kopje*), v. —n; *neem nog een — koffie.*
- Tas'sen** (*op stapel zetten*), ik heb getast; *zij — hoop op hoopen*. (Tollens).
- Tast** (*greep, aanraking*), m. gmv.; *bij of op den —, d. i. op het gevoel, in den blinde.*
- Tast'baar**, bn. en bw.; *een — bare leugen, d. i. grove, blijkbare leugen; —heid*, v. gmv.
- Tast'en** (*voelen*), ik heb getast; *je kunt die leugen voelen en —; iemand in zijn zwak —, hem b.v. vleien, als hij ijdel is; —er*, m. —s. w. l. g.; —**ing**, v. —en.
- Tast'zin** (*de vijfde zin, het gevoel*), m. gmv.
- Tat'eren**, ik heb getaterd; *dat kindje begint al aardig te —, babbelen; —ing*, v. —en.
- Tat'ewalen** (*slecht spreken, krom praten*), het heeft —tatewaald; *wat —waalt dat kind aardig!*
- Tatouëeren** (*de huid met figuren beprieken en beschilderen*); *bij de Dajaks is het — nog algemeen in zwang*. (ou = oe)
- Tautologie'** (*herhaling van woorden of uitdrukkingen van gelijke beteekenis*), v. gmv.; *b.v. ik ben blij en verheugd; ik kan dat noch verlangen noch begeeren*. (au = ou)
- Tautolog'isch** (*woordverkwistend*), bn. en bw.
- Taver'ne** (*bierhuis*), v. -n, -s. Ook: *Taveer'ne*.
- Taxateur'** (*schatter, waardeerder*), m. —s.
- Taxa'tie** (*schatting, waardeering*), v. -tiën, -s.
- Tax'e** (*schatting, geschatte waarde*), v. gmv.
- Taxeeren** (*schatten, waardeeren; aanstaan, men mag anders een mensch niet —*. (Potg.)
- Tax'is** (*heester, naaldboom*), m. —sen; —**blad**, o. —bladeren; —**haag**, v. —n; —**hout**, o. gmv.; —**tak**, m. —takken; —**wortel**, m. —s.
- Te**, vz.: — *Amsterdam; — elf uur; — voet, — zwaard*; bw.: — *groot, het — kwaad krijgen.*
- te** (*achtervoegsel*), b.v. in: *hoogte, flauwte, koelte*, met concrete bet.
- Teak'hout**, **tek'hout**, **tiék'hout** (*hout v. e. O.I. boom, zeer taai*), o. gmv.; *het — wordt veel v. d. scheepsbouw gebruikt, n.l. djatihout.*
- Teato'taler** (*geheelonthouder*), m. —s (ea = ie). Eig. iemand die enkel thee drinkt.
- Team** (*sport. stel ridders; in het cricketspel een groep van dertien personen*), o. —s. Lees: *tiem*.
- Tech'nicus** (*deskundige op werktuigkundig of industrieel gebied*), m. —ci.
- Tech'nicum** (*industrie- of vakschool*), o. —s of —ca.
- Techniek'** (*leer der kunstregelen; kunstvaardigheid; kunsttaal*), v. gmv.
- Techniek'**, bn.; *een — e term*. Zie **Tech'nisch**.
- Tech'nisch** (*kunstmatig*), bn.; *of zij den — en term begreep*. (Potg.); — *e termen, eigen aan eenig beroep, bedrijf of vak.*
- Technologie'** (*kunstleer, leer van kunsten, handwerken, manufacturen, enz.*), v. gmv.
- Te-De'um** (*een R. K. jubelzang*), o. —s; — *lauda'mus*, U, o God, loven wij, n.l. begin van den Ambrosiaanschen lofzang.
- Tee'der**, **teer**, bn. en bw.; *een — kindje, zwak; een — e kleur, licht te bezoedelen; iemand — beminnen, innig.*
- Teedergevoe'lig**, **teergevoe'lig** (*zacht van hart*), bw.; *Zoo een — liedje als van de bleeke Amelie*. (C. O.)
- Tee'derheid**, **teer'heid** (*zachtheid*), v. -heden.
- Tee'derlijk**, bw.; *iemand — beminnen.*
- Teef** (*wijfshond*), v. teven.
- Teek**, **tiék** (*honden- of schapenluis*), v. teken, tiëken.
- Tee'ken** (*merk, figuur*), o. —en, —s; *zet goed de — s in je opstel, leestekens; allerlei wonderen en — en; let op de — en des tijds; zij wachtte ... of God een — gaf*. (De Gen.), wonderteeken.
- Tee'kenaa'p** (*toestel b. h. teekenen*), m. —apen.
- Tee'kenachtig** (*fraai*), bn.; *een — e houding v. e. roofdier bespieden*. (C. O.); —**heid**, v. gmv.



- Tee'kenbehoefte**, v. mv.; -**boek**, o. -**boeken**; -**doos**, v. -**dozen**.
- Tee'kenen**, ik heb geteekend; *een landschap -; met krijt -; naar de Oost -; op een lijst -*, d. i. inschrijven; *de patrijshond teekende*, d. i. wild aanduiden; *de thermometer teekende 80°*, aanwijzen; *de peilschaal teekende 36 M. + A. P.*, d. i. 36 M. boven Amsterdamsch peil; -**aar**, m. -s, -naren; -**ing**, v. -en.
- Tee'kening** (*afbeelding, schets*), v. -en.
- Tee'kenkrijt**, o.; -**les**, v. -sen; -**mee**ster, m. -s; -**methode**, v. -s, -n; -**pen**, v. -pennen; -**plank**, v. -en; -**school**, v. -scholen.
- Tee'laarde** (*humus, zwarte aarde*), v. gm. v.
- Teel** (*kweeking, het geteelde*), v. gm. v.; *ee't 't brood van onze -*. (Bild.); *vee-, bijen-, bloemen-*; *een - van helden*. (Da Costa.)
- Teem** (*het tijmerig spreken*), m. gm. v.
- Teem'achtig**, bn. en bw.; *wat spreekt die man -*, d. i. ijmerig; -**heid**, v. gm. v.
- Teem'kous** (*temer, teemster*), m. en v. -sen.
- Teems** (*fijne haren zeef*), v. -en.
- Teem'sen** (*melk ziften*), ik heb geteemst.
- Teen** (*toon aan den voet*), m. -en; zegsw. *van kop tot teen gewapend zijn; iemand op de -en treden*, hem beleedigen, grieven.
- Teen** (*tuwig, rijsje*), v. -en; *een korfje v. -en*.
- Tee'nen** (*van teen*), bn.; *een - matje*, b. v. om een flesch; *een - korfje*.
- Teer** (*taaic, zwartbruine vloeistof uit hout van den pijnboom verkregen*), o. gm. v.; *er is ook kool-*, n. l. uit steenkolen.
- Teer**, enz.; *die teere handen!* Zie **Teeder**, enz.
- Teer'geld** (*reispenning*), o. gm. v.
- Teer'kost** (*levensmiddelen op reis*), m. gm. v.
- Teer'kwast** (*harde korte kwast met langen stoksteel om planken met teer te bestrijken*), m. -en; *de - zoekt naar naden rond*. (Tollens.)
- Teer'ling** (*dobbelsteen, kubus*), m. -en; zegsw. *de - is geworpen*, het lot heeft beslist; *een - el*, d. i. M<sup>3</sup>; -**linkje**, o. -s.
- Teer'lingsworp**, m. -en; -**wortel** (*kubuswortel*), m. -s; *de - uit 8 is 2*.
- Teer'penning** (*reisgeld*), m. -penningen.
- Teer'spijze** (*R. K. de H. Hostie*), v. gm. v.
- Teer'ton** (*vat met teer*), v. -tonnen.
- Tee'zen** (*wol pluizen*), ik heb geteesd; fig. plagen; -**ing**, v. -en.
- Tef'fens** (*tevens, tegelijkertijd*), bw. vero.
- Te'gal-velden** (*Ind. rijstvelden tegen het gebergte op Java, die enkel bevochtigd worden door den regen*), o. mv.
- Te'gel** (*plaatsteen, vloersteen*), m. -s; -**bakker**, m. -s; -**oven**, m. -s; -**steen**, m. -en; -**vloer**, m. -en; -**werk**, o. gm. v.
- Tegelij'kertijd**, bw.; *men kan - geen twee dingen doen*, in denzelfden tijd.
- Tegemoet'koming** (*fig. vergoeding*), v. -en.
- Te'gen** (*in 't gemoet*), bw.; dit bw. vormt met w. w. samenstellingen, als: *tegenademen*, -**blaffen**, -**bulken**, -**komen**, enz.
- Tegen**, bw.: *iemand - komen*, te gemoet; *iemand - spreken*, iemand iets betwisten; *iemand - houden*, terug; *dat is -natuurlijk*, in strijd met de natuur; vz.: *leunen - een muur*, - *een boom loopen*; - *den stroom zwemmen*; *zich - iets verzetten*; - *den vijand oprukken*; - *iemand of iets kampen*; - *heug en meug*, met afkeer; - *wil en dank*, ondanks zich zelf; *het liep - den avond*, - *het midden der maand*, naar.
- Tegenaan**, bw.; *waar liep je -?*
- Te'genbeeld** (*contrast*), o. -en; *als een - van mijn rustig filosofheeren, kwam Cornelia in haast de huisdeur uit*. (Koetsveld.)
- Te'genbod** (*hooger bod*), o. gm. v.
- Te'gencandidaat** (*nl. der tegenpartij*), m. -candidaten.
- Te'gendeel** (*tegenovergestelde*), o. gm. v.
- Te'gengesteld**, bn.; *in -gestelde richting*.
- Te'gengestelde**, o.; *het - van iemands karakter*; *het - van een woord of begrip*.
- Te'gengif**, -**gift** (*elk middel, dat de werking van gift onschadelijk maakt of neutraliseert*), o. -giften.
- Te'gengif** (*tegengeschenk*), v. -giften.
- Te'genhanger** (*pendant; wat naast iets anders behoort*), m. -s; *deze schilderij heeft geen -*; *Starings „Vogelschieten” is een waardige - van Bellamy's „Roosje.”*
- Te'genheid** (*tegenspoed*), v. -heden; *de - heden des levens*.
- Te'genhouden** (*beletten, verhinderen*), ik hield -, heb -gehouden; -**ing**, v. gm. v.
- Te'genkant** (*ommezijde, keerzijde*), m. -en.
- Te'genkanten** (*zich verzetten tegen*), ik heb -gekant; -**er**, m. -s; -**ing** (*verzet*), v. -en.
- Te'genkomen** (*ontmoeten*), ik kwam -, ben -gekomen; *iemand -*.
- Te'gennatuurlijk** (*in strijd met de natuur*), bn. en bw.
- Tegen'o'ver**, vz.; *hij woont - de kerk; de vechtersbazen stonden - elkaar; fig. zich goed - iemand gedragen*, ten opzichte van.
- Te'genpartij** (*tegenstander*), v. -en.
- Te'genrede** (*repliek*), v. gm. v. i. g.
- Te'genreden** (*reden voor het tegendeel*), v. -en.
- Te'genstaan** (*fig. mislukken*), het sloeg -, is -geslagen; *dat zal u -*, tegenvallen.
- Te'genspoed** (*onheil, ramp*), m. -spoeden.
- Te'genspoeden** (*tegenijlen*), ik ben -gespoed.
- Te'gensporrelig** (*twistziek, onverdraagzaam*), bn.; - *van aard zijn*. vero.
- Te'gensporreling** (*verzet, tegensparteling*), v. -sporrelingen. vero.
- Te'genspraak** (*het tegenspreken*), v. gm. v.; *hij dult geen -*, *het is boven alle -*, *de ééne brief is in - met den anderen*, strijd.
- Te'genspreken** (*betwisten, bestrijden*), ik sprak -, heb -gesproken; -**spreker**, m. -s; -**spreking**, v. -en.
- Te'genstaan** (*weerstand bieden*), ik stond -, heb -gestaan; ook: *die spijzen staan mij -*, walgen mij.
- Te'genstand** (*verzet, belemmering*), m. gm. v.
- Te'genstander** (*vijand, weerstrever*), m. -s.
- Te'genstellend** (*spraak. de tegenstelling uitdrukkend*), bn.; *een - voegwoord*, b. v. maar, of.
- Te'genstelling** (*contrast, oppositie*), v. -en.
- Te'genstem** (*muz. tweede stem*), m. -stemmen.
- Te'genstemmen**, ik heb -gestemd; *wij zullen tegenstemmen*, d. i. tegen het voorstel; -**stemmer** (*die tegenstemt*), m. -s.
- Te'genstreven** (*belemmeren, tegenwerken*), ik heb -gestreefd; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Tegen'strijdig** (*aandruischende tegen*), bn. en bw.; -**heid**, v. -heden.
- Te'genvaller** (*misrekening, teleurstelling*), m. -s; *dat is een -*. Zie **Mee'valler**.
- Te'genvergif** (*tegengif*), -**vergift**, o. -vergiften. Zie **Anti'dotum**.
- Te'genvoeter**, m. -s; *onze -s bewonen ergens N. Zeeland*; zie **Antipo'de**; fig. tegenstelling: *In de stad is een boer de - van een heer*. (Koetsveld.)

- Te'genweer** (verzet tegen geweld), v. gmv.; hij was niet verdacht op -.
- Te'genwerken** (dwarsboomen), ik heb -ge- werkt; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Te'genwicht** (middel om het evenwicht te behouden), o. -en; sport als - van studie.
- Te'genwoners** (aardr. bewoners van denzelfden meridiaan doch met tegengestelde breedte), m. mv.
- Tegenwoor'dig** (niet afwezig), bn.; in den -en tijd, in onze dagen; de -e tijd, de beide eerste tijden van een w.w.; -heid, v. gmv.
- Te'genwrijten** (tegenstreven, tegenworstelen), ik wreet, wrijtte -, heb-gewreten (gewrijt), vero.
- Te'genzang** (antwoord in een reizang), m. -en; Vondels reien bestaan uit zang en -.
- Te'genzijde** (keerzijde), v. -zijden; de -eener medaille.
- Te'genzin** (afkeer), m. gmv.; hij kreeg een - in de studie, hij deed het met -.
- Tegoeds', te goed'**, bw.; hij heeft nog tien gulden -.
- Tehuis', thuis**, o. gmv.; deze knaap heeft geen -; fig. die leeraar is - in de geschiedenis der Grieken, zeer knap.
- Tehuis'komst**, v. gmv.; de - des vaders. Ook: Thuiskomst; -reis (terugreis), v.: hij was op de -.
- Teil** (aarden schotel), v. -en. Gew. Teel.
- Teint** (tint, kleur, kleur van gelaat en huid; kleursterkte), v. en soms o. -en; een fijne -; het - werd er leelijk van, n.l. van koffie zonder melk. (C. O.) Lees: ten.
- Teis'teren**, ik heb geteisterd; de stormen - de kusten, zwaar beschadigen; de oorlogen - de landen, onheil veroorzaken; -ing, v. -en.
- teit** (bastaarduitgang), vormt zelfst. nw. als: stommiteit, flauwiteit, die een eigenschap als een zelfstandigheid voorstellen, verder: majesteit, capaciteit, faciliteit, enz.
- Tekort'**, o. -en; een - van f 1000; een - dekken, d. i. aanvullen. Zie **De'ficit**.
- Tekort'koming** (zonde, fout, gebrek), v. -en.
- Tekst** (bijhelplaats, schrijftuurplaats), m. -en; fig. onderwerp: bij zijn - blijven, voet bij stuk houden; de spreker raakte van den -, afdwalen; iemand van den - helpen, in de war brengen; iemand den - lezen, berispen, scherp doorhalen; iemand - en uitleg geven van iets, spreekt. hem alles meedeelen, n.l. het waarom en daarom; -verklaring, v. -en; -woord, o. -en.
- Tel** (pasgang van een paard), m. gmv.; den - gaan; halve -, drieslag. Zie **Tel'gang**.
- Tel** (het tellen; telling), m. gmv.; bij den - verkoopen, getal; van den - raken, in de war.
- Tel, telle** (pasganger, een paard), v. -len.
- Tel** (achting), m. gmv.; ergens niet in - zijn.
- Telas'telegging** (beschuldiging), v. -en.
- Telefoneeren, telephoneeren** (door de telefoon spreken), ik heb getelefoneerd.
- Telefoon', telephoon'** (verspreker), v. -onen; -draad, m. -draden; -lijn, v. -en; -huisje (kiosk om te telefoneeren), o. -s.
- Telegraaf'** (verschrijver; toestel, dat de gedachten op een verren afstand, met ongewone snelheid, door zekere teekens mededeelt), v. -grafien.
- Telegrafist'** (ambtenaar der telegraphie), m. -en.
- Telegram'** (tegr. bericht), o. -grammen.
- Telegraphieeren** (per telegraaf bericht geven of doen geven, per draad seinen).
- Telegraphie'** (verschrijfkunst, de kunst der telegrafien), v. gmv.
- Telegra'phisch** (door middel van de telegraaf, tot de telegraphie behoorende), bn.; een - bericht, -e toestellen.
- Te'len** (voortbrengen; fig. veroorzaken), ik heb geteeld; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Teleologie'** (doelleer, leer van de eindoogmerken der dingen en der doelmatigheid in de inrichting der wereld), v. gmv.; -lo'gisch (het doel of de doelleer betreffende), bn.
- Telepathie'** (eenheid van gevoel of gedachte bij van elkaar verwijderde personen), v. gmv.
- Telephoneeren**. Zie **Telefoneeren**.
- Telephoon'**, v. -phonen. Zie **Telefoon'**.
- Telescoop'** (sterrenkijker of spiegelverrekijker), m. -copen.
- Telesco'pisch**, bn.; -e sterren, enkel door den telescoop te zien.
- Teleur'stellen** (bedriegen in een verwachting), ik heb teleurgesteld; -ling, v.: een drukkend gevoel van -stelling. (J. t. Br.)
- Telg** (boomstek, jong boompje), v. -en.
- Telg** (afstamming), m. en v. -en; een - uit het huis van Oranje.
- Tel'gang** (pasgang), m. gmv.; dit paard loopt in den -, d. i. is zóó gedresseerd, dat het tegelijk rechtervoorpoot en rechterachterpoot oplicht en dan weer linkervoerpoot en linkerachterpoot.
- Tel'ganger** (hakkenei, tel), m. -gangers.
- Tel'jaar'** (tafelbord), o. -joren; een rij antieke -joren. (V. Lov.)
- Tel'kenmale, tel'kenmaal** (elken keer, telkens), bw.; hij valt mij - in de rede.
- Tel'kens**, bw.; ze zegt het woord - verkeerd, d. i. elken keer, gestadig.
- Tel'len** (de getallen noemen; rekenen, getallen samenvoegen), ik heb geteld; van 1-10 tellen; ik tel u onder mijn vrienden; op zijn - passen, wakker, bijdehand zijn.
- Tel'len** (achten), ik heb geteld; hij is daar geteld als een rotte kool bij de groenvrouw, een menschenleven wordt in den oorlog minder geteld, onbeduidend geacht.
- Tel'ler** (iemand die telt; ook bovenste gedeelte eener breukuitdrukking), m. -s.
- Telling** (het tellen), v. -en.
- Tellu'risch** (tot de aarde behoorende), bn.
- Tellu'rium** (toestel om de beweging van aarde en maan te veraanschouwelijken), o. -s.
- Teloor'gaan** (verloren gaan), het ging teloor, is teloorgegaan.
- Tel'pas** (pas van een telganger), m. gmv.
- Tel'raam** (hulpmiddel bij het leeren tellen), o. -ramen.
- Tel'woord** (spraak. woordsoort, een begrip van getal uitdrukkend), o. -woorden; er zijn hoofdtelwoorden b.v. 1, 2, 3 enz. en ranggetallen, b.v. eerste, tweede, derde, enz.
- Tem'baar**, bn.; deze leeuw is niet -, kan niet getemd worden.
- Te'men** (slepend, lijmerig spreken), ik heb geteemd; wat kan die fijmelaar -! ik kan dat - niet uitstaan; dat ijdel, levenloos -; -er, m. -s; teem'ster, v. -s.
- Temerair'** (vermetel, onbezonnen), bn. (ai = è).
- Te'merig**, bn. en bw.; een - gezang; spreek toch minder -, lijmerig, rekkerig.
- Temet'** (soms, nu en dan), bw.
- Te mijnent, te on'zent** (te mijnen, onzen huize), bw. Bij uitbreiding: in mijne streek of stad; in ons land.

- Tem'men** (*tam maken*), ik heb getemd; *een leeuw* —; —**mer**, m. —s; —**ming**, v. —en.
- Tempeest'** (*orkaan, onweder*), o. —en. vero.
- Tempeesten** (*stormen, fig. razen, tieren*), vero.
- Temp'el** (*kerk, gewijde plaats, heiligdom*), m. —en, —s; *de — van Jerusalem*; R. K. *de — des Heeren*.
- Temp'elen** (*ter kerk gaan*), ik heb getempeld. gmz.
- Temp'elheer** (*tempelier*), m. —heeren.
- Tempelier'** (*lid eener geestelijke ridderorde, gesticht in 1118 tijdens de kruistochten, aldus genoemd naar den tempel van Jerusalem, op wiens oude plaats zij haar zetel had*), m. —s, —en; *drinken als een —*, grof misbruik maken van wijn of drank. Ook: *Temp'elheer*.
- Temp'er** (*tempering, matiging*), m. gmz.
- Temperament'** (*bijzondere gesteldheid van het menschelijk gemoed; gemoedsaard, bloedmenging*), o. —en. Men onderscheidt: *een sanguinisch, een choleric, een melancholisch en een flegmatisch —*; *een vrouw van veel —*, levendigheid.
- Temperatuur'** (*gesteldheid der lucht ten opzichte van warmte en koude, droogte en vochtigheid*), v. —turen; *afwisseling i. d. —*.
- Temp'eren** (*minderen, matigen*), ik heb getemperd; *het al te schelle licht —*; *iemand's angst zien te —*.
- Temp'ermes** (*lang, buigzaam mes bij voorbereiding*), o. —messen.
- Temp'o** (muz. en dans. *bepaalde tijdmaat eener beweging*), o. —'s.
- Temporair'** (*tijdelijk, niet duurzaam*), bn.
- Temp'ore (ex)** (*voor de vuist, op staanden voet*); *de Charmante las een extemporeetje van zijn eigen maaksel voor*. (C. O.)
- Temporiseeren** (*dralen, tijd winnen*).
- Temp'ta'tie** (*kwelling, verzoeking*), v. —ties, —tiën.
- Temp'teeren** (*kwellen, plagen; in verzoeking brengen*).
- Tems** (*dichte paardenharen zeef*), v. —en. Zie **Teems**.
- Tem'sen** (*ziften*), hij heeft de melk getemst.
- Ten**, vz.; — *huitze*, in het huis; — *deele*, voor een deel; — *eerste*, — *tweede*, — *derde*; — *behoeve*; — *hemel*, — *noorden*, — *einde*.
- Tenaciteit'** (*vasthoudenheid; taaiheid; fig. karigheid*), v. gmz.
- Tenant'** (*wapenk. schildhouder*), m. —en.
- Tendeeren** (*spannen; strekken, op iets doelen*).
- Tendenz'tie** (*strekking, neiging naar eenig doel*), v. —tiën, —ties. Ook: **Tendenz'**.
- Tendenz'-roman** (*die geschreven is met het doel om een of andere richting of zienswijze te verbreiden*), m. —romans.
- Ten'der** (*steenkolenuagen achter de locomotief*), m. —s.
- Tenez'** (*ziedaar, neem aan*), tw. Lees: *te-nee'*.
- Ten'gel** (*verbindingslat, sluitlat*), m. —s.
- Ten'ger** (*mager, rank*), bn.; —**heid**, v. gmz.
- Teniet/doening** (*vernietiging, afrekening*), v. —doeningen.
- Te'nor** (muz. *de hoogste mannenstem*), m. —s, teno'ren. Ook: *Te'norzanger*.
- Tent** (*kermistent, hut, veldtent*), v. —en.
- Tenta'men** (*voorloopig onderzoek, voorexamen*), o. —s, tentamina.
- Tenta'tie** (*beproeving, onderzoek*), v. —s, —tiën. Zie **Temp'ta'tie**.
- Tenteeren** (*onderwerpen; verleiden, bekoren*).
- Ten'ten** (*een wonde peilen of sondeeren*), ik heb getent; —**ijzer**, o. —s.
- Tentoon'stelling**, v. —en; *een — van schilderijen*. (C. O.); *een wereld—*.
- Tenu'e** (*militaire kleeding*), v. —n; *groot—*. parade-uniform; *klein—*, dagelijksche uniform.
- Tenuit/voerbrenning**, v. —brenningen; *de — van een bevel*.
- Tenuit/voerlegging**, v. —leggingen; *de — van een vonnis*.
- Tenu'te** (muz. *gerecht, uitgehouden*), bw.
- Tenwa're** (*het ware niet, mits niet*), vgw.
- Tenzelf'den**, aanw. vnvw.; — *tijde*.
- Tenzij'** (*in geval niet*), vgw.; *ik ga uit, — het regent*.
- Teor'be** (*zekere hüt met 16 snaren, in 1650 uitgevonden, thans buiten gebruik*), v. —n.
- Tepronk'stelling** (*het stellen aan den schandpaal of op de kaak*), v. —stellingen.
- Ter**, vz.; *hij gaat — school, zij is — markt; hij is luitenant — zee; hij gaf dat — leen; hij is vlug — been; — eere van; zich — ruste begeven; — zake van, wegens*.
- Teraar'debestelling** (*begravenis*), v. —en.
- Tercero'nen** (*afstammelingen van Mulatten en Creolen, kleurlingen*), m. en v. mv. (c = ts)
- Terde'ge, terdeeg'** (*flink, degelijk*), bw.
- Terdood'brenning**, v. —brenningen.
- Terecht'brennen** (*terugbrengen, in orde maken*), ik bracht —, heb —gebracht.
- Terecht'helpen** (*op den rechten weg brengen*), ik hielp —, heb —geholpen.
- Terecht'stellen** (*de straf of doodstraf voltrekken*), ik heb —gesteld; —**ling**, v. —en.
- Terecht'wijzen** (*den weg wijzen*), ik wees —, heb —gewezen; fig. *voorlichten, onderwijzen*.
- Terecht'wijzing** (*leering, voorlichting*), v. —wijzingen; *een heusche —* (Potg.), vermaning.
- Terecht'zitting** (*vergadering eener recht-bank*), v. —zittingen.
- Te'ren** (*met teer bestrijken*), ik heb geteerd; *een schutting —*, *een boot —*.
- Te'ren** (*verteren*), ik heb geteerd; — *en smeren*.
- Ter'gen** (*sarren*), ik heb getergd; *een hond —*, plagen; *die knapen — je geduld wat!* (C. O.); *de schoonheid van dat schildertij zal uw oog —*, bekoren, prikkelen; —**er**, m. —s; —**ing**, v. —en.
- Ter'gend** (*fel plagend*), bn.; *een — e blik, een — woord, d. i. uitdagend, sarrend*.
- Tergiverseeren** (*uitvluchten zoeken, dralen, zich onttrekken*).
- Terhand'stelling** (*overreiking*), v. gmz.
- Te'ring** (*geneesk. uitterende ziekte*), v. —en.
- Te'ringachtig**, bn.; *een — gestel, een — familie*; —**heid**, v. gmz.
- Terloops'** (*inderhaast*), bw.; *ik sprak hem —*, in het voorbijgaan.
- Term** (*rekenk. deel eener reden*), m. —en; *de vier —en eener evenredigheid*.
- Term** (*bewoording, uitdrukking*), m. —en; *dat valt niet onder de —en der wet*, d. i. is niet begrepen in de wet; *een technische —*.
- Termie'ten** (Ind. *witte mieren*), m. mv.; *de — zijn verspreid over alle tropische gewesten*.
- Termijn'** (*bepaald tijdsverloop, gezette tijd*), m. —en; *een som gelds in zes —en betalen*, d. i. in zes gedeelten en op bepaalde tijden; *de — is verstreken, de loopende —*.
- Termineeren** (*begrenzen; eindigen, voleinden, afdoen*).
- Terminologie'** (*kunsttaal, leer der kunstwoorden*), v. —logieën. (g = g)

- Ter'minus** (myth. Romeinsche godheid als beschermder der grenzen), m.
- Ter'minus** (grenspaal, eindstation), m. —ni.
- Ternau'wernood** (nauwelijks), bw.; wij ontkwamen — het gevaar.
- Terne'der** (omlaag), bw. Met w.w. aaneen te schrijven: ternederliggen, —slaan, —werpen, —zelden, —zinken, —zitten.
- Terp** (vluchtheuvel; verhevenheid tot wijkplaats bij overstroming b.v. in Friesland), v. —en.
- Terpentijn'** (vloeibare boomhars), v. gmv; —olie, v. gmv.
- Terpentijn'boom** (in Z.-Europa en Syrië), m. —boomen; uit het zaad perst men zoete vette terpentijnolie.
- Ter'ra** (aarde, grond), v.; — incognita, onbekend land; vele deelen van Sumatra zijn nog —; — cotta, beeldwerk van gebrande klei.
- Terra'rium** (houten kast, aan vier zijden met glas gesloten en boven met ijzerdoek bespannen), o. —s; het — dient tot het nagaan van het leven van rupsen, vlinders, spinnen, sprinkhanen, torren, vliegen, enz.
- Terras'** (aardheuvel; plat, vlakke; voorgrond b.v. van een landschap), o. —sen; —vormig, bn.
- Terrasseeren** (fig. neerslaan, neerslachtig maken; iemand den moed benemen).
- Terrein'** (plaats, streek; bodem, grond), o. —en; gij komt op mijn —, d. i. gij moet u met mijn zaken; op een vreemd — gebracht worden; iemand het — betwisten, zich dapper weren, op het — der wetenschap, gebied.
- Terreur'** (schrik, ontsteltenis; schrikbewind in Frankrijk), v. —s. Zie **Terroris'mus**.
- Terreur'panique** (plotselinge vrees; algemeene ontzetting), v. gmv. Lees: paniek'.
- Terri'bel** (verschrikkelijk, ijselijk), bn.
- Terri'ne** (soepschotel, aarden soepkom), v. —s.
- Territoor', territo'rium** (grond, rechtsgebied), o. —toren; —riums.
- Territoriaal'** (plaatselijk; behoorende tot het gebied van stad of land), bn.; Leiden heeft twee —riale schoonheden (C. O.); de —ale wateren, die tot het gebied van een staat behooren.
- Terroris'mus, terroris'me** ('t schrikbewind in Frankrijk, 1793—'94), o. gmv.
- Terrorist'** (aanhanger van 't schrikbewind), m. —en.
- Tersluiks', ter sluik** (in 't geheim), bw.; en legt het (nieuwe kleed) —, waar 't afgedragen ligt. (Staring).
- Tersluips'** (al sluipende), bw.; — naderen.
- Terstond'** (aanstonds, dadelijk), bw.
- Tertia'riërs** (R. K. leeken in den derden regel van den H. Franciscus), m. mv. (t = ts)
- Ter'tio** (ten derde), bw. (t = ts)
- Terts** (muz.), v. —en; groote —, afstand van twee geheele tonen; kleine —, afstand, uit één heelen en een halven toon bestaande.
- Terug'** (achteruit, naar achter, tegen, weder), bw. Met w.w. aaneen te schrijven: terugbegeeren, —bekomen, —betalen, —beven, —bezorgen, —blijven, —brengen, enz.
- Terug'deinen** (achterwaarts gaan), ik ben —gedeinsd; fig. bang zijn, aarzelen, niet aandurven; —ing, v. —en.
- Terug'eischen** (opvorderen), ik heb —geischt; —ing, v. —en.
- Terug'gave, —gaaf** (het —geven), v. gmv.
- Terug'geven** (weder afgeven), ik gaf —, heb —gegeven.
- Terug'houdend** (niet rondborstig), bn.; uw vriend is zeer — voor mij; —heid, v. gmv.
- Terug'keer** (wederkomst), m. gmv.; de —der lente.
- Terug'marsch** (tocht terug n.l. naar de plaats van vertrek), m. —marschen.
- Terug'reis** (reis naar huis), v. —reizen.
- Terug'tocht** (aftocht, rugwaarts tocht), m. gmv.
- Terug'tred** (stap achterwaarts), m. gmv.
- Terug'treden** (achteruitgaan), ik trad —, ben —getreden.
- Terug'trekken**, ik trok —, heb en ben —getrokken; zijn hand —; een leger doen —.
- Terwijl'**, bw.: ik schrijf, lees gij —, d. i. in dien tijd; vgw.: ik schrijf, — mijn vriend leest, terwijl dat.
- Terzelf'der, vnv.; — tijd**, in denzelfden tijd. Zie **Tenzelf'den**.
- Terzet'** (muziekstuk voor drie zangstemmen), o. —zelden. (z = ts) Zie **Tri'o**.
- Terzij'delating, v. gmv.; —stelling, v. gmv.**
- Terzi'ne** (Ital. drieregelige, vijfvoetige jambische strophe), v. —n. Elke regel telt tien of elf lettergrepen, en de eerste en derde regel van elke volgende strophe rijmen met den tweeden van de voorgaande. (z = ts)
- Test** (aarden vuurpotje), v. —en.
- Test'acte** (religie-eed in Engeland, 1763), v.
- Testament'** (akte van uitersten wil), o. —en.
- Testament'** (de gewijde boeken), o. —en; het oude — en het nieuwe —, de Bijbelboeken.
- Testamentair'** (den uitersten wil betreffende), bn.; —e beschikkingen; executeur —, uitvoerder van een testament. (ai = è)
- Testateur'** (erflater of erfmaker), m. —s, —en.
- Testatri'ce** (erflatster), v. —trices.
- Testeeren** (getuigen; legateeren, bij uitersten wil vermaken).
- Testimo'nium** (getuigenis, getuigenschrift), o. —s, —nia; of iedereen bij Prof. C. zoo maar een — krijgen kon. (C. O.)
- Tête** (hoofd), v.; à la —, aan het hoofd, aan de spits; — à —, gesprek onder vier oogen; à — reposée, met rijp beraad, kalm.
- Tête-à-tête** (kleine canapé), v. —s.
- Tetra'e'der** (regelmatig viervlak), o. —s.
- Tetralogie'** (serie van drie dramatische stukken met nog een satyrspel), v. —gieën.
- Tetrarch'** (viervorst, beheerscher van ¼ des lands), m. —en; Herodes was — van Galilea.
- Tets** (deegachtig, niet goed doorbakken), bn.; het brood is —, pappig; de pannekoek is —; —heid, v.; —igheid, v. gmv.
- Teng, v. —en; een — wijn, slok; ademen met volle —en, volop, ruim; met volle —en genieten.**
- Teu'gel** (toom), m. —s; iemand den — uit de handen nemen, d. i. de leiding; den — vieren, d. i. meer vrijheid laten, ruimte geven; den — geven of vieren aan zijn driften, d. i. zich niet beheerschen; den — afwerpen, er van door gaan, naar niets meer luisteren; de —s der regeering in handen hebben, het bewind voeren, minister zijn.
- Teu'gelen** (in bedwang houden, bedwingen), ik heb geteugeld; —ing, v. gmv.
- Teu'gelloos** (bandeloos), bn.; een — ros, wild, ongetoemd; fig. buitensporig, b.v.: de —looze menigte; —loos'heid, v. gmv.
- Teut** (zeurkous), m. en v. —en.
- Teut** (dronken), bn.; hij was erg —.
- Teut'achtig** (talmachtig), bn.; —heid, v. gmv.
- Teu'ten** (talmen, beuzelen, ook zeuren), ik heb geteud.

- Teu'teren** (langzaam zijn), ik heb geteuterd; -aar, m. -aars. Ook: **Teu'ten**.
- Teu'terig** (almachtig), bn.; -heid, v. gmv.
- Teu'tig** (langzaam, talmend), bn.
- Teu'tkous** (iemand die teut), m. en v.; dit dienstmeisje is een rechte -, d. i. het werk wil niet uit haar handen.
- Teuto'nen** (Germ. volksstam), m. mv.; de -werden in 102 v. C. door Marius vernietigd.
- Te'vens** (gelijktijdig, terzelfder tijd, tegelijk, ook), bw. Zie **Teffens**.
- Tevergeefs'**, **vergeefs'** (vruchteloos), bw.; het was - gesmeekt.
- Tevre'den** (voldaan, vergenoegd), bn. en bw.; -heid, v. gmv.
- Tevre'denstellen** (voldoen, genoeg geven), ik heb -gesteld; -stelling, v. gmv.
- Teweg'brenge** (veroorzaken), ik bracht -, heb -gebracht.
- Textiel'** (het spinnen en weven betreffend), bn.; de -e kunst; de -industrie komt voor in Twente.
- Textueel'** (woordelijk), bn. en bw.; iets - opzeggen.
- Textuur'** (weefsel, samenvlechting, verbinding), v. gmv.
- Thaler** (voormalig Pruisisch muntstuk van f 1,80), m. -s.
- Thans** (nu, op dit oogenblik), bw.
- Thea'ter** (schouwburg), o. -s.
- Thea'ter-coup** (theaterkunstgreep; fig. ongewoon en onverwacht voorval), m. -coups. (ou = oe)
- Theatraal'** (tooneelmatig, als op het tooneel), bn. en bw.; een -trale houding, een -trale voordracht; de oud-tooneelspeler sloeg de oogen - ten hemel; een kind, allertheatraalst uitgedost. (C. O.)
- Thé dansant'** (vroeger partij, waarbij thee voorgediend en daarna gedanst wordt), o.
- Thee**, v. -ën (soorten).
- Thee'achtig**, bn.: een -e smaak; -blad, o. -bladen, -blaadje (nl. van den theeboom, ook: kopjesblad); -boom, m. -en; -bus (blikken doosje), v. -sen; -busje, o. -s; -doek (om de kopjes te reinigen), m. -en: Tante zat de kopjes met een bonten -doek af te drogen. (C. O.); -goed (servies), o. gmv.; -handel, m. gmv.; -ketel, m. -ketels: de hospita ging de trappen af met den -. (C. O.)
- Thee'kist** (waarin de thee wordt aangevoerd), v. -en; -kopje, o. -s; -lepel (klein en fijn zilveren lepeltje), m. -s; -lood (als bekleeding der thee'kist), o. gmv.; -randje (Utrechtsch koekje), o. -s; -servies, o. -viezen; -stoof (theeketel), v. -stoven; -tafel, v. -tafels: lectuur bij de -tafel; -visite, v. -s; -water (kokend water in den theeketel), o. gmv.: Bout verordende ander -water. (C. O.); -winkel (waar men enkel thee verkoopt), m. -s.
- Theis'me** (geloof aan den levenden God), o. gmv. Zie **Atheis'me**.
- Theist'** (die aan één God gelooft), m. -en.
- The'ma** (taaloefening van een vreemde taal), v. -'s, -ta; hoeveel -'s hebben wij op? Latijnsche -ta maken. (C. O.)
- The'ma** (grondstelling of stof, waarover geschreven of gesproken wordt, b.v. een bij Da Costa geliefd - was het 1000-jarig rijk; hoofdgedachte eener muzikale compositie; hoofdgedachte eener rede; opstel ter uitwerking), o. thema's.
- The'mis** (myth. godin der gerechtigheid), v.; fig. de tempel van -, paleis van justitie.
- Theocratie'** (regering van Godshalve), v. gmv.; bij een - hebben de geestelijke overheden tevens het staatsbestuur in handen.
- Theocra'tisch** (tot de theocratie of priesterregering behoorende), bn.
- Theodoliet'** (werktuig tot het meten van hoeken), m. -lieten.
- Theognosie'** (kennis van God), v. gmv. (g = g)
- Theologant'** (R. K. student in de godgeleerdheid in de vier laatste jaren zijner twaalfjarige studie), m. -en.
- Theologie'** (godgeleerdheid), v. gmv.
- Theolo'gisch** (godgeleerd), bn.; de -e faculteit, een - dispuut, een - werk.
- Theologiseeren** (over God en goddelijke dingen redeneeren); zoo te - met een lieve, vrome deeren. (De Gen.)
- Theoloog'** (godgeleerde), m. -logen.
- Theor'be** (grootte bastuit), v. -s. Zie **Theor'be**.
- Theore'ma** (grondstelling), o. -'s; het - van Pythagoras (meetk.). Zie **Pythago'risch**.
- Theore'ticus** (kenner of beoefenaar der theoretische zijde eener wetenschap, bespiegelaar; geen practicus), m. -ci.
- Theore'tisch** (beschouwend, bespiegelend), bn.
- Theorie'** (grondkennis, welke in bespiegeling bestaat, zonder dat die met de oefening verbonden is; afgetrokken beschouwing), v. -ën; de - der rekenkunde, de - der algebra, de - der meetkunde. Zie **Practijk'**.
- Therapeut'** (geneeskundige, arts), m. -en.
- Therapie'** (geneesleer, ziekteleer), v. gmv.
- There'sia-orde** (militaire ridderorde in 1757 gesticht door Maria Theresia), v.
- The'riak**, **tria'kel** (zekere artsenij, ook tegengift), m. gmv.
- Theria'ki** (opiümschuivers in het Oosten), m. mv.
- Thermaal'** (de warme bronnen betreffende), bn.
- Ther'men** (gebouwen voor warme badstouwen of baden, reeds bij de Romeinen), v. mv.
- Thermidor'** (11e maand of warmtemaand, van 22 Juli-22 Augustus), m. gmv.
- Thermogeen'** (warmtegevend), bn.; -gene straten; -gene watten.
- Thermogeen'ium** (de warmtestof), o. gmv.
- Thermome'ter** (warmtemeter), m. -meters; differentiaal -, om het temperatuurverschil van twee nabij elkaar gelegen plaatsen te bepalen; maximum -, die den hoogsten stand van het kwik, in zeker tijdstip bereikt, aangeeft; minimum -, die den laagsten stand van het kwik, in zeker tijdperk bereikt, aangeeft; koorts-, maximum - om de lichaams-temperatuur bij koortslidders te bepalen.
- Thermoscoop'** (soort van differentiaal-thermometer), m. -copen.
- Ther'mo-zuil** (toestel tot het verwekken van electrische stroomen door verschil van temperatuur), v. -zuilen.
- Thesaurie'** (schatbewaarpplaats), v. -ën.
- Thesaurier'** (schatbewaarder, penningmeester), m. -s; de ijverige - zelve. (C. O.)
- The'seus** (myth. de nationale held der oude Atheners, ± 450 v. C.).
- The'si (in)** (naar den regel, in het algemeen).
- The'sis** (grondstelling; openbaar geschilpunt), v. theses.
- The'sis** (dichtk. toondaling, niet-betoonde lettergreep in een versuot), v. -sen. Zie **Ar'sis**.
- Thes'pis** (de grondwester van het Gr. treurspel).

- Thibet'** (fijne wollen japonstof), o. gmv. Lees: *Tibet'*.
- Thing** (vergadering in Noorwegen en Zweden), o.; de Lands-, de Volks-. Zie **Storthing**.
- Thor** (Germ. fabell. dondergod), m.; - als visscher. (Staring). Lees: *Tor*.
- Tho'ra** (Joodsch of Mozaïsch wetboek), v. gmv.
- Thuis, tehuis'**, bw.; ik blijf vandaag -, d. i. ik ga niet uit; fig. hij is - in de geschiedenis, zeer bekwam.
- Thyr'sus** (myth. de met wijngaardranken omstingerde staf der priesters van Bacchus), m. thyrsen. (y = i)
- Tia'ra** (drievoudige pauselijke kroon als het zinnebeeld der strijdende, lijdende en triomfeerende kerk), v. -'s.
- Tie** (leelije aanwensel), m. gmv.; - douloureux, zenuwachtige aangezichtspijn. Lees: *tiek*.
- Tiechel** (metselsteen, baksteen), m. -s, -en.
- Tiechelaar** (steenbakker), m. -s.
- Tieket** (Eng. briefje, toegangsbewijs), o. -s.
- Tiegen**, ww. Zie **Tijen**.
- Tiek**, v. -en. Zie **Teek**.
- Tien**, telw.; een gulden is - dubbeltjes.
- Tiend** (cijs,  $\frac{1}{10}$  van het veldgewas), o. -en.
- Tiendaagsch'**, bn.; de -e veldtocht.
- Tiendaag'sche** (gewezen militair uit den heroenden 10-daagschen veldtocht), m. -n; het was een - in burgerkleeding. (Potg.)
- Tiend'boek** (register der tienden), o. -en.
- Tiend'e** (ranggetal), bn.; het was de - der maand; hij was de - van de ranglijst, ten -, d. i. in de 10e plaats; (breukgetal): één -, drie -, vijf - is een half.
- Tiendee'lig** (decimaal, in tien deelen verdeeld), bn.; een -e breuk, een -e schaal.
- Tiendehalf** (negen en een half), telw.; dat kost - halven gulden, d. i. f 9,50.
- Tiend'heffer** (eigenaar van eenig tiend), m. -s.
- Tiend'plichtig** (schatplichtig), bn.
- Tiend'verpachting**, v. - verpachtingen.
- Tien'en**, zellst. telw.; wij waren met ons -, een gezelschap van -; het is al na -; met den trein van -; op slag van -; hij deed het in -.
- Tiengul'denstuk** (gouden tientje), o. -ken.
- Tien'hoek** (meek. veelhoek met tien zijden), m. -hoeken.
- Tien'man** (een der leden van het tienmanschap in oud-Rome, 462 v. C.), m. -mannen; -schap, o. gmv.
- Tien'ponder** (kanon), m. -ponders. Zie ook: **Acht'ponder**.
- Tienstui'verstuk** (Ned. zilverstukje van f 0,50), o. -stukken.
- Tiental** (tien eenheden), o. -tallen.
- Tiental'lig** (tiendeelig), bn.; het - stelsel.
- Tientje** (Ned. goudstuk van f 10), o. -s.
- Tientje** (R. K.  $\frac{1}{15}$  deel van een rozenkrans of  $\frac{1}{5}$  van een rozenhoedje), o. -s.
- Tien'voud**, o. -vouden; 100 is een - van 10.
- Tien'zijdig** (met tien zijden), bn.; een -e veelhoek, een -e piramide.
- Tier** (groei, aanwas), v. gmv.; er zit geen - in dien boom, in dat kind; hij heeft hier geen -, plezier, genoeg.
- Tierceeren** (tot een derde verminderen).
- Tierceering**, v. -en: de -ing der staatsschuld in den Franschen tijd door Napoleon, 1810.
- Tierlantijn'tje**, **tierlantijn'tje** (soort van leeuwerik), o. -s. Zie **Tie'rielen**.
- Tierlie'ren** (zingen van vogels, kwinkelleeren), zij hebben -tierlied.
- Tie'ren** (schreeuwen, drukte of geraas maken), ik heb getierd; wat - die kinderen op de speelplaats! de jagers vervolgden -d het everzwijn; -der (levenmaker), m. -s.
- Tie'ren** (welig groeien, gedijen), het heeft -tierd; de planten - hier goed; kippen - niet in de kou.
- Tie'rig** (krachtig groeiend, welig, voorspoedig), bn. en bw.; -heid, v. gmv.
- Tierlantijn'tjes** (handbewegingen, uitvluchten), o. mv.; de moeder maakte allerlei - voor het kind, dat schaterde van plezier; fig. je hebt nu van alles al verzonnen, en ik ben je - zat, wat ik wil, gebeurt, en daarmee uit!
- Tiers'état'** (gesch. derde stand: burgers en boeren), m. gmv. Lees: *ti-ers été*.
- Tij** (eb en vloed), o. -en; opkomend -, vallend -, dood -, d. i. flauw opkomend water; zegsw. het - laten verlopen, de gelegenheid laten voorbijgaan; spreekw. Als het - verloopt, verzet men de bakens, als de omstandigheden veranderen, dient men anders te werk te gaan. Zie **Getij'**.
- Tijd**, m. -en; te rechter -, te bekwamer -, d. i. op den juisten tijd; de - der jeugd; het is nu in den - der vacantie; ik heb geen - om dien brief te schrijven; de - valt mij lang, ik verveel mij; de trein is over zijn -, is op zijn -, is vóór zijn -; alles op zijn -, d. i. met orde; het wordt hoog -, er is spoed noodig; hij is uit den -, gestorven; in mijn jongen -, jeugd; van dien - af, d. i. dag, oogenblik; die mode is uit den -, verouderd; van - tot -, d. i. nu en dan; de dood kent geen -, let niet op leeftijd; de - baart rozen, op den duur mindert het lijden; spraak. de -e der werkwoorden, afdelingen der vervoeging; de aantoonende wijs heeft acht -en.
- Tij'delijk** (voor zekeren tijd), bn. en bw.; een -e benoeming; hij is - aangesteld.
- Tij'deloos, tij'loos** (herfstbloem), v. -loozen.
- Tij'dens** (gedurende), vz.; - den oorlog.
- Tij'dgeest** (algemeene denkwijze in zeker tijdsgezicht), m. gmv.; Da Costa (1798-1860) trad als kampioen op tegen den -.
- Tij'dgenoot**, m. -genooten; Hooft was een - van Prins Maurits.
- Tij'dig** (bijtjids), bn. en bw.; een -e maatregel; ik was - aan den trein; -heid, v.; -lijk, bw.
- Tij'ding** (bericht), v. -en; **tij'dinkje**, o. -s.
- Tij'dingzaal** (zaal of vestibule, waarbinnen een dagblad haar nieuws enz. aanplakt), v. -zalen.
- Tij'dkorting** (uitspanning, tijdverdrijf), v. -en; de zieke plakte prentjes op tot -.
- Tij'dlang (een)** (gedurende eenigen tijd), bw.; de vrede was nu een - verzekerd.
- Tij'dlelie** (gele moerastelie), v. -lelies of -leliën; -maat (muz. tempo), v. -maten; -meter (klok, chronometer), m. -s; -perk (afdeeling der geschiedenis), o. -en; -punt (tijdstip, merkwaardige gebeurtenis), o. -en; -rekening (jaartelling in de geschiedenis), v. -en; -rekenkunde (chronologie), v. gmv.; -ruimte, v. -ruimten.
- Tij'droovend** (veel tijd eischend), bn.; een -e bezigheid.
- Tij'ds'besparing**, v. -en; -bepaling, v. -en; -bestek (tijdruimte), o. -bestekken.
- Tij'dschrift** (periodiek geschrift, maand- of weekchrift), o. -schriften.
- Tij'ds'gewricht** (tijdvak, tijdstip waarin ken-

- tering plaats heeft), o. -gewrichten; -**omstandigheid**, v. -heden; -**orde** (naar volgorde van tijd), v. gmv.
- Tijd'stip** (punt des tijds, geschiedkundig feit), o. -stippen.
- Tijd'stroom** (gang des tijds), m. gmv.; op een kleine plaats slijt de - niet zoo spoedig scherpe hoeken effen. (Koetsveld); inz. graphisch overzicht der vaderlandsche geschiedenis: *professoren, die -en aanbieden.* (C. O.)
- Tijds'verloop** (tijdduur, tijdvak, voortgang van tijd), o. gmv.; binnen een - van tien jaar is dit alles hier gebouwd.
- Tijd'vak** (gesch. afdeeling, tijdsverloop tuschen twee hoofdeiten), o. -vakken; men verdeelt de algemeene geschiedenis in drie -vakken en de vaderlandsche in vijf.
- Tijd'verdrijf** (uitspanning, tijdskorting), o. gmv.
- Tijd'vers**, o. -verzen. Zie **Chronieum**.
- Tijd'wijzer** (kalender, almanak), m. -s. v. g.
- Tijen** (gaan, trekken), ik tij, zij tijen; ik toog, ben getogen: als 't op een vechten gaat, *tij Melis aan het loopen.* (Huygens); de Ridder tijt stuks aan 't werk. (Staring); Het zwerf toog saam. (Staring); ze zijn naar 't Heilige Land getogen. Vroeger: *tiën, tiegen* (thans wel *tijen*): Zij *tijen* weer aan 't werk, en schuiven weer de sleden. (Tollens).
- Tijger** (groot katachtig roofdier), m. -s, -en; -**in**, v. -nen.
- Tijgerhond** (gevekt als een tijger), m. -honden; -**slang** (met gevlekte huid), v. -en; -**vel**, o. -vellen; -**wolf**, m. -wolven.
- Tijglas** (scheepst. zandlooper), o. -glazen.
- Tijk** (overtrek), v. -en; en *vriest de -en grijs.* (Tollens); (stof), o.; -**wever**, m. -s.
- Tijloos, tij'deloos** (herfstbloem), v. -loozen.
- Tijm** (lipbloemige plant), m. gmv.
- Tijns** (cijs), m. -zen. Ook: **Tins**.
- Tik** (niet harde slag), m. tikken.
- Tik'kar** (Ind. fijn gevlochten matje), v. -s.
- Tik'ken** (zacht, fijn kloppen), ik heb -tik't; uw horloge tikt niet; wij hoorden de hanen der geweren -; zegsw. iemand op de vingers -, betrappen op een misslag; -**ker**, m. -s.
- Tik'ker** (arreslee), m. -s. gew.
- Tik'takken** (zachtjes tikken), het heeft -tik'takt; het - v. e. uurwerk, v. e. weefgetouw.
- Tik'takken** (op het tiktakbord spelen), ik heb -tik'takt; -**ker**, m. -s; -**spel**, o. gmv.
- Til** (het tillen), m. gmv.; daar is een heele -aan; fig. er is iets op -, op handen; er scheen veel naargeestigs op - te zijn. (C. O.)
- Til, til'le** (duiventil, vogelknip), v. tillen.
- Til, til'le** (brugje over een smal water), v. tillen.
- Til'baar**, bn.; -bare have, d.i. roerende goederen.
- Til'bury** (licht tweewielig rijtuig op veeren), v. -'s.
- Til'len** (opheffen), ik heb -tild; fig. hij is zwaartillend, ziet alles donker in.
- Tim'ber** (top van een helm), m. -s.
- Tim'bre** (postmerk, ook: heldere klank), o. gmv.
- Ti'mekeeper** (Eng. chronometer), m. -s. Lees: *taim'kiepr*; scherts. voor horloge.
- Ti'mekeeper** (sport. tijdopnemend persoon bij wedstrijden, lees: *taim'kiepr*), m. -s.
- Tim'de** (beschroomd, verlegen; vreesachtig, bleu), bn.
- Tim'diteit** (beschroomdheid, vreesachtigheid, blooheid), v. gmv.
- Timmer'age** (gelimmerte), v. -s. (g = zij)
- Tim'meren** (in hout werken), ik heb -tim-
- merd; een raam -, een schip -; zegsw. hij *timmert niet hoog*, zijn verstand reikt niet ver.
- Tim'mergereedschap**, o. -schappen.
- Tim'merhout**, o. gmv. Zie **Hout**.
- Tim'merman**, m. -lieden, -lui.
- Tim'merwerf** (timmerplaats), v. -werven.
- Ti'mon** (fig. menschenhater), m. -s.
- Timpaan'** (vierkant ijzeren raam aan de boekdrukkers), o. -panen.
- Timp'je** (langwerpig spits broodje), o. -s.
- Tin** (metaal op Bangka en Blitoeng), o. gmv.
- Tin'achtig** (lijkende op tin), bn.; -**ader** (ader in een tinnijn), v. -s; -**foelie** (bekleding van spiegelglas), v.; -**groeve**, v. -n; -**mijn**, v. -en; -**handel**, m. gmv.; -**kalk** (-asch), v. gmv.
- Tinctuur'** (aftreksel van kruiden of van dierlijke zelfstandigheid), v. -turen; krekelmersg -. (Staring). (c = k)
- Tin'gel-tan'gel** (café-chantant van den tweeden rang), m. -s.
- Tin'ka, ting'ka** (Mal. kuur, gril), v. -'s; *Mevrouw had ondragelijke -'s.* (v. R.)
- Tin'kelen** (tjngelen met bellen), ik heb -tinkeld; ik hoor de bellen der kudde -.
- Tin'ne, tin** (tandvormig bovendeel van een kasteelmuur), v. tinnen; de - des tempels v. Jerusalem; bij uitbr. top, spits. Zie **Kanteel**.
- Tin'negieter**, m. -s; politieke -, iemand die in staatkunde liefhebbert.
- Tinnegiet'erij'** (werkplaats van den tinnegiet'er), v. -en.
- Tin'nen** (van tin gemaakt), bn.; een - kroes.
- Tins**, m. vero. Zie **Tijns**.
- Tint** (roode Spaansche wijn), m. gmv.; - is de beste wijn van Andalusie (Spanje).
- Tint** (kleur, gelaatskleur), v. -en. Zie **Teint**.
- Tin'tel** (verkoold linnen), v. gmv.; -**doos**, v. -doozen. Zie **Ton'del**.
- Tin'telen** (flonkeren), zij heeft -tinteld; de sterren -, flikkeren; de oogen van Levenslust tintelden van vreugd, glanzen; een oog -d van geestdrift; mijn vingers - van de kou, steken, prikkelen; -**ing**, v. -en.
- Tin'ten** (kleur geven), ik heb getint; een blos tinte zijn wangen.
- Tip** (punt, uiteinde), m. tippen; de - van een das, de - van een zakdoek.
- Ti'par** (Ind. droog rijstveld; berghelling met rijstaanplanting op Sumatra), v. -s. Zie: **Te'gal**.
- Tip'pen**, ik heb -tipt; het haar laten -, de vleugels -, de tippen er afsnijden.
- Tip'sy** (dronken), bn.; de matroos was -.
- Tira'de** (uitval, lange reeks van woorden; brokstuk uit een boek), v. -s.
- Tiralleeren** (met verspreide scherpschutters aantasten; handel: trekken en weder trekken van wissels om zich daardoor geld te verschaffen, wisselruiterij). Lees: -**raljeeren**.
- Tiralleur'** (scherpschutter), m. -s. Lees: -**raljeur'**.
- Tiralleurs'vuur** (geweevuur v. tiralleurs), o. gmv.
- Tiran', tyran'** (dwingeland), m. -nen.
- Tirannie', tirannij'** (dwingelandij), v. -nieën, -nijen.
- Tiranniek'** (wreed, willekeurig), bn. en bw.
- Tiranniseeren** (hard behandelen); iem. -. **Tiras'** (net om patrijzen te vangen), v. -sen.
- Tiras'** (soort van cement), v. Zie **Tras**.
- Tiretein'** (grove stof; weefsel van half wol en half linnen), o. gmv.

- Tissu'** (*doekje, dasje*), o. -'s; een rozerood tussuulje. (C. O.)
- Ti'tan** (myth. reus, hemelbestormer), m. -s, -ta'nen.
- Ti'tansarbeid** (*reuzenwerk*), m. gmv.
- Ti'tel** (*ambtsnaam, rangnaam, rechtsgrond*), m. -s.
- Ti'tel** (*opschrift, benaming*), m. -s; -**blad**. o. -en; -**plaat**, v. -platen; -**vignet** (*druk-sieraad in wijnbladvorm*), o. -vignetten.
- Ti'telen** (*een titel geven*), ik heb -titeld. Zie **Beti'telen**.
- Ti'tel** (*punt, teeken*), m. -s; *er mag geen - aan onbreeken*, d. i. niets. Zie **Jo'ta**.
- Titulair'** (*in naam*), bn.; *korporaal -*, *sergeant -*. (ai = é)
- Titular'is** (*persoon, die zekeren titel voert, titeldrager*), m. -sen.
- Titulatuur'** (*betiteling, volledige benaming*), v. -turen.
- Tituleeren** (*betitelen; iemand een titel geven*); *hoe moet ik hem -?*
- Tjalk** (*smal en plat Friesch vaartuig*), v. -en.
- Tjau'gelen** (*slechte snarenmuziek maken*), hij heeft -tjanged; *dit meisje blijft maar op de piano -*.
- Tjan'ken, tjen'ken** (*hulpen b.v. van honden*), hij heeft -tjankt; -**er**, m. -s.
- Tjarin'gin-boom**, m. -en. Zie **Warin'gin**.
- Tja'wat** (Ind. Borneo, *lange breede lap van geklopten boombast*), v. -s.
- Tjerik** (*Amerikaansche houtsnip*), v. -en.
- Tji** (Ind. *beek of rivier*), v. -'s; *Tji bezigt men op W.-Java*. Zie **Ka'li**.
- Tjil'pen**, ik heb -tjilpt; *de musschen -*, piepend gefluit maken.
- Tjing'gelen** (*langzaam luiden*), ik heb -tjingeld.
- Tjijt'jak** (*huishagedis op Java*), v. -s; *de - zuivert de woningen van ongedierte*.
- Tjoe** (Chin. *sterke drank uit rijst*), v. gmv.
- Tjoe-poe** (Mal. *kostbaar doosje voor wetrkende olie, balsem, enz.*), v. -'s.
- Tjot'ter** (*klein vaartuig*), v. -s.
- Toast** (*dronk*), m. -en. Beter: **Toost**.
- Tob'be** (*waschkuip, balie*), v. -n.
- Tob'ben** (*zwoegen, zich afstoven*), ik heb -tobd; *het is - met dien knaap*, zijn leeren is slecht; *met een ziek kind -*.
- Tob'ber, tob'berd** (fig. *sukkelaar*), m. -s.
- Tob'berig** (*tobbende, onrustig*), bn.; *de zieke was vannacht erg -*, fig. zwaartillend.
- Tobberij'** (*afstoving, gezanik*), v. -en.
- Tob'biasvisch** (*zandaal*), m. -visschen. Zie **Smelt**.
- Tocadiel'je, -dille** (Ital. *tiktakspel*), o. gmv.
- Toch** (*echter, evenwel, niettemin*), bw.
- Tocht** (*reis*), m. -en; *zij deden een - naar het H. Land; een kruis-, een pelgrims-*.
- Tocht** (*trekwind, zuigwind*), m. -en.
- Tocht'en**, het heeft -tocht; *wat tocht het hier!*
- Tocht'genoot** (*reisgenoot*), m. -genooten.
- Tocht'ig** (*winderig*), bn.; *een - huis; -heid*, v.
- Tocht'sloot, tocht** (*afvoersloot*), v. -en; *de kleine jongens baadden zich in de -*. (C. O.)
- Tod, tod'de** (*lomp, vod*), v. todden.
- Tod'dy** (*rumgrog, ook: cognac of brandewijn met water; ook: arakgrog*), m. gmv.
- Toe**, bw.: *ergens naar - gaan*, in de richting van; *de deur is -, dichtgesloten; op den koop -, als toegift; tw: -, geef het mij!*
- Toe**, bw. Met w.w. wordt dit bijw. aaneengescreven: *toeademen, -bakeren, -behooren, -bereiden, -betrouwen, -bidden, -binden, -blaffen, -blijven, -brullen, -buigen, -deelen, -dekken, -denken, -dichten (toeschrijven), -dienen, -doen, -duwen, -draaien, enz.*
- Toe'ak** (Ind. *palmwijn*), m. gmv.
- Toe'an-besar'** (Ind. *grote heer, gouverneur-generaal*), m. -s. Ook: *Toewan-besar*.
- Toean'koe** (Ind. *mijnheer, mon-seigneur*), m. -'s.
- Toe'doen** (*hulp, bijstand, medewerking*), o.; *door jou - ben ik nu ongelukkig; dat is buiten mijn - gebeurd, geschied*.
- Toe'doeng** (Mal. *grote ovaalvormige, platte zonnehoeft van gevlochten palmbladeren vervaardigd*), v. -s; *de landbouwers op den akker dragen een -*.
- Toe'dracht**, v. gmv.; *ik zal u de geheele - der zaak mededeelen*, d. i. heel het beloop.
- Toe'gaan**, het ging -, is -gegaan; *de deur, het raam, is door den wind -gegaan; het is bij die boedelscheiding vreemd -gegaan*, er zijn vreemde dingen gebeurd.
- Toe'gang**, m. -en; -*helben, vrijen - helben*, d. i. vrij mogen binnengaan; *de -en tot de stad, wegen, poorten*.
- Toegan'kelijk** (*genaakbaar*), bn.; -**heid**, v.
- Toegeef'lijk, toege'felijk** (*inschikkelijk*), bn. en bw.
- Toe'genegen** (*gunstig gezind*), bn.; -**heid**, v. gmv.
- Toe'geven**, ik gaf -, heb -gegeven; *op den koop iets -, d. i. bovendien een kleinigheid geven; op den koop -, verliezen; mijn neef geeft u niets toe in kennis, lichaamskracht enz. doet niet voor u onder; -ing*, v. gmv.
- Toege'vend** (*inschikkelijk*), bn. en bw.; -**heid**, v.
- Toe'geving** (*inwilliging, concessie*), v. gmv.
- Toe'gift** (*overmaat*), v. -giften.
- Toe'hoorder**, m. -s; *al de -s waren getroffen*, d. i. aanwezig; -**deres'**, v. -sen.
- Toe'hooren** (*aanhooren, luisteren, toebehooren*), ik heb -gehoord; -**der**, m. -s.
- Toe'huis** (*geen winkelhuis, gesloten huis*), o. -huizen.
- Toe'kan** (Mal. *dienaar*), m.; *een - bitja'ra*, een pleitbezorger, kunstenaar des woords.
- Toe'kennen**, ik heb -gekend; *iemand een recht -, geven, toestaan; -ning*, v. gmv.
- Toeko'mend** (*aanstaande*), bn.; *de -e week, het -e leven; spraak de -e tijd*.
- Toe'komst** (*de tijd, die nog komen moet*), v. gmv.; *de jeugd heeft de - in handen*.
- Toekom'stig**, bn.; *uw - welzijn*.
- Toe'laag, toe'lage** (*geschenk in geld, gratificatie*), v. -lagen.
- Toe'lachen**, ik lachte -, heb -gelachen; *de toekomst lacht mij -, schijnt mij rooskleurig*.
- Toe'last** (*groot wijvat*), m. -lasten.
- Toe'laten** (*veroorloven*), ik liet -, heb -gelaten; *gij moet van uw kinderen niet alles -, dulden; oogluikend iets -, door de vingers zien; er worden elk jaar 20 kweekelingen toegelaten, aangenomen; -ing*, v. gmv.
- Toe'latingsexamen** (*admissie-*), o. -examens.
- Toe'leg** (*plan*), m. gmv.; *de booze - werd verijdeld*, d. i. opzet, aanslag, samenzwering.
- Toe'leggen (zich)**, ik legde (leide) mij -, heb mij -gelegd (-geleid); *ik heb mij op de natuurkunde -gelegd*, d. i. als hoofdvak bestudeeren.



- Toe'lichten** (opheldereren, nader verklaren), ik heb -gelicht; *een geschil* -; -**ing**, v. -en.
- Toe'lonken** (vriendelijk aanblikken), ik heb -gelonkt; -**ing**, v. -en.
- Toe'loop**, m. gmv.; *deze winkel heeft den* -, trekt een menigte klanten; - *van volk*.
- Toe'maat** (overmaat, te veel), v. -maten; *wij zorgen slechts om van de - af te komen, die ons postuur ontwing*. (Staring), bochel.
- Toen**, bw.: *hij kwam* -, op dien tijd; vgw.: - *hij kwam, was het te laat*, op h. oogenblik, dat.
- Toe'naam** (bijnaam), m. -namen; *ik zal je alles zeggen, met naam en* -, in bijzonderheden.
- Toenan'koe** (Mal. mijnheer, monseigneur), m. -'s. Zie **Toean'koe**.
- Toen'dra** (mosvlakte of steppe in Siberië; 's winters bevroren moeras), v. -'s.
- Toe'neming** (aangroeiing), v. gmv.; - *van werkzaamheden*; - *van bevolking*.
- Toen'maals** (indertijd), bw.; *hij was - in Indië*, destijds, in die dagen.
- Toenna'mig**, bn.; *de -e mode was minder dwaas*, de mode van toen, van die dagen.
- Toepas'selijk** (van toepassing zijnde), bn. en bw.; *een - opschrift, een - woord*; - *spreken*; -**heid**, v. gmv.
- Toe'passen** (aanwenden), ik heb -gepast; *pas de opgedane paedagogische kennis nu toe bij uw onderwijs*; -**sing**, v. -en.
- Toer** (reis, tocht, wandeling, rit), m. -en; *wij deden een toer door de fraaie omstreken*.
- Toer** (kunststukje, goochelkunstje), m. -en; *die goochelaar doet fraaie -en*; *die acrobaten doen sterke -en*.
- Toer** (een lastig werk), m. gmv.; *je zult er een heelen - mee hebben*, b.v. met het haken van een spreij.
- Toer** (beurt), m. -en; *elk zal op zijn - spelen*.
- Toer** (haarkrullen, -tooisel), m.; -**tje**, o. -s: *Grietje van Buren droeg een -tje, aan twee troesjes rozijnen niet ongelijk*. (C. O.); *in haar zetel zit grootmoeder met bril en* -. (V. Loveling).
- Toer** (streng koralen of paarlen), m. -en. Zie **Snoer**.
- Toe'rechten** (bereiden), ik heb -gerecht; *de salade* -, *het avondmaal* -.
- Toe'reeden** (optakelen, uitrusten), ik heb -gereed; *een schip ten oorlog* -; -**ing**, v. gmv.
- Toereif'kend** (voldoende, genoegzaam), bn.; *de voorraad was* -; *het geld was niet* -.
- Toere'kenbaar**, bn.; *een misdaad is een krankzinnige niet* -, hij kan er niet voor gestraft worden; -**heid**, v. gmv.
- Toe'rekenen** (wijten, ten laste leggen), ik heb -gerekend; -**ing**, v. gmv.
- Toe'ren** (rijden i. e. rijtuig), ik heb -toerd; *wij toerden eerst door de voornaamste straten der stad*. (C. O.)
- Toe'rijtuig** (gesloten rijtuig), v. -rijtuigen.
- Toerist'** (plezierreiziger), m. -en; *langs den Rijn wemelt het 's zomers van* -en.
- Toe'roep** (kreet, eisch), m. w. i. g.
- Toe'rusten** (gereed maken), ik heb -gerust; *ten strijde* -, wapenen; -**ing**, v. -en.
- Toeschie'telijk** (tegemoetkomend, welwillend), bn.; -**heid**, v. gmv.
- Toe'schieten**, ik schoot -, heb en ben -geschoten; *op dien kreet kwam mijn vader* -, d. i. ijlings aansnellen.
- Toe'schijnen** (dunken, voorkomen), het scheen -, heeft mij -geschenen.
- Toe'schouwer** (kijker, omstander), m. -s.
- Toe'schrijven**, ik schreef -, heb -geschreven; *dat werk wordt aan Huygens toegeschreven*, d. i. men noemt hem den maker; *waaraan moet ik uw stiltziggendheid -?* wat is de oorzaak er van?
- Toe'sjorren** (met touw stevig vastbinden), ik heb -gesjord.
- Toe'slag**, m.; *de - valt*, toewijzing van een koop; *van 't eerste Bod aan, tot de luide - valt*' (Staring), het jawoord, de instemming.
- Toe'slede** (koetslede, gestoten stee), v. -n.
- Toe'spelen**, ik heb -gespeeld; *Hateling speelde Klaartje de slagen toe* (C. O.), in de hand spelen.
- Toe'speling**, v.; *hij maakt een toespeling op uw burgerafkomst*, zinspeling.
- Toe'sperren** (afsluiten), ik heb -gesperd.
- Toe'spijs** (bijspijs, bijgerecht), v. -spijzen.
- Toe'spraak** (aanspraak, rede), v. -spraken; *hij hield een - tot zijn werklieden*.
- Toe'staan** (veroorloven, vergunnen, inwilligen), ik stond -, heb -gestaan; *een verzoek* -, *iemand iets* -.
- Toe'staand** (gesteldheid, gesteltenis), m. -en.
- Toe'stel**, m. en o. -stellen; *wat kost dat -?* werktuig, machine; *nog zie ik dien droevigen - van zuurdeeg en natte omstagen*. (C. O.); *de - tot haar bruidgewaad*. (Staring), toebereidselen; *dat was een -!* drukte.
- Toe'stellen**, ik heb -gesteld; *een feestmaal* -, d. i. aanrechten, gereedmaken.
- Toe'stemmen** (inwilligen), ik heb -gestemd; -**stemming**, v. -en; *zijn - geven*.
- Toe'takelen**, ik heb -getakeld; *wat is dat kind vreemd toegetakeld!* opgeschikt; *hij kwam heerlijk toegetakeld thuis*, bont en blauw gearnseld, vol wondeplekken; -**ing**, v. -en.
- Toe'tasten**, ik heb -getast; *de gasten moeten maar* -, d. i. nemen, wat hun gelieft.
- Toe'ten** (blazen op trompetten, koehoorns, enz.), ik heb -toet; zegsw. *hij weet van - noch blazen*, hij weet hoegenaamd niets (van het vak); -**er**, m. -s.
- Toe'ter** (blaashoorn, toethoorn), m. -s. gmv.
- Toe'teren** (gedurig toeten), ik heb -toeferd.
- Toe'terloof** loof van schermbloemige planten, op wier holle stengels de jeugd kan toeten), o. gmv. *Veldin sprong uit het hooge* -. (C. O.)
- Toe'thoorn**, -**horen** (koehoorn, blaashoorn), m. -s.
- Toe'treden**, ik trad -, ben -getreden; *tot een vereeniging* -, lid er van worden; *de koning trad op hem toe*, d. i. naderde hem; -**ing**, v.
- Toets** (fig. proef), m. -en; *den - kunnen doorstaan*, bestand zijn tegen het onderzoek.
- Toets** (evenmatig deel van een klavier), m. -en.
- Toets** (schaduw, donker), m. -en; *zware -en, naar willekeur aangebracht*. (Potg.)
- Toe'tsen**, ik heb -toetst; *wij zullen zijn eerlijkheid* -, d. i. op de proef stellen; -**ing**, v.
- Toets'naald**, v. -en. Ook **Proef'naald**.
- Toets'steen** (een proefsteen), m. -en; (*stof*), o.
- Toe'val** (onvoorziën geval), o. -vallen.
- Toe'vallen** (ten deel vallen), het is -gevallen.
- Toeval'lig** (bij toeval), bn. en bw.; *een -e ontmoeting*; *ik zag hem* -; -**heid**, v. gmv.
- Toe'ven** (beiden), ik heb -toefd; *ons toeft een vriendelijk onthaal*, d. i. wij hebben te wachten; *Marco toeft als Julia toeft*. (Staring), d. i. rust, wacht, beidt.
- Toe'verlaat** (beschermer), m. gmv.; *gij zijt mijn* -, d. i. steun, toevlucht.
- Toe'vloed** (het toevloeden), m. gmv.; fig. *een - van vreemden*.

- Toe'vloeien** (vloeiend aanstromen), het is -gevoeld. Fig. in overvloed komen.
- Toe'vlucht** (wijkplaats, steun, hulp), v. gmv.
- Toe'vluchtsoord** (wijkplaats, schuilplaats), o. -oorden.
- Toe'voegen**, ik heb -gevoegd; *de metselaar zal die reten -*, dichtstoppen; *ik heb aan die woorden nog een en ander toegevoegd*, bijgevoegd; *den generaal zijn twee kapiteins als adjudanten toegevoegd*, ten dienste gesteld; -ing, v. -en; -sel, o. -s.
- Toe'voer** (aanvoer), m. gmv.; - van levensmiddelen; *den - afsnijden*.
- Toe'voeren** (aanbrengen, voorzien van), ik heb -gevoerd; *den vijand levensmiddelen -*.
- Toe'voorzicht** (bewaking, opzicht), o. gmv.
- Toe'wagen** (gesloten rijtuig), m. -wagens.
- Toe'wan** (Mal. heer, mijnheer), m. -s. Ook: *Toean*; - *bezaar*, - *besar* (grote heer), d. i. de gouverneur-generaal.
- Toe'wassen** (dichtgroeien), het wies -, is -gewassen; *die sloot zal nog -*.
- Toe'water** (door ijs gesloten, dichtliggend water), o. gmv.; *bij - gaat men per slee*.
- Toe'wenden**, ik heb -gewend; *ik heb hem den rug toegewend*, toegekeerd, toegedraaid.
- Toe'wicht** (toemaat, overwicht), o. gmv.; *hij gaf mij een ons -*, d. i. overwicht.
- Toe'wijden**, ik heb -gewijd; *zich - aan*, d. i. zich geheel geven; -ing, v. gmv.
- Toe'wijzen**, ik wees -, heb -gewezen; *die eisch is hem toegewezen*, hij is op dat punt in het gelijk gesteld; *een aanbesteed werk -*, d. i. gunnen; *iem. een koop -*, tot kooper verklaren; -ing, v. -en.
- Toe'zang** (slotzang), m. -zangen; *de - van Vondels rei van Engelen*.
- Toe'zeggen** (beloven), ik heb -gezegd, (-gezeid); *iem. een belooning -*; -ging (belofte), v. -en.
- Toe'zicht** (het toezien), o. gmv.; *er moet - zijn bij alle werk*, opzicht; *hier had zijn - menigmaal een vijand voorgekomen*. (Bild.)
- Toe'zien** (opzicht houden), ik zag -, heb -gezien; -ziend, bn.: *een toezierende voogd*; -ziener (opzichter), m. -s.
- Toe'zwaaien**, ik heb -gezwaaid; *iem. met den zakdoek -*; fig. *iemand wierook -*, lof -, hem hoog prijzen.
- Tof'fel** (muilt, pantoffeltje), v. -s. gmv.
- Tof'steen**, m. -en; (stof), o. Zie **Tuf'steen**.
- To'ga** (R. K. lang priesterkleed als dagelijkse dracht), v. -'s. Ook: **Toog**.
- To'gen** (onvult. verl. tijd, mv.) van **Tij'en** (trekken); *de kruisvaarders - naar het H. land*.
- Toilet** (lijnwaad; kleedij; kaptafel), o. -ten; zegsw. *zijn - maken*, d. i. zich met zorg kleeden.
- Toilet'artikelen** (gereedschap v. h. toilet), o. mv.; -spiegel, m. -s; -tafel, v. -s.
- Toiletteeren** (toilet maken, zich fijn kleeden).
- Toi'se** (oude Fransche lengtemaat, 1,949 M.), v. -s. (oi = oa)
- Tokay'er** (Hongaarsche wijn), m. gmv.
- Tok'kei, tok'kej** (een der grootste gekko's op Java), m. -s; *de - heeft een luiden tijlpenden kreet, dien hij elke 5 min. laat hooren*; *zij luisterde naar het geschreeuw van den tammen -*, die tegen den wand zat. (v. R.)
- Tok'kelen** (gedurig rukken aan), ik heb getokkeld; *de snaren -*, een snaarinstrument bespelen; fig. *de lier -*, dichtend; -aar, m. -s; -ing, v. -en.
- Toko** (Ind. bazaar, winkel met allerhande), v. -'s; -houder (baas v. e. toko), m. -s.
- Tol** (doortochtgeld, schatting), m. tollen; -betalen, fig. cijns geven; zegsw. *den - aan de natuur betalen*, sterven; -baas (tolgaarder), m. -bazen; -beambte, m. -n; -boek (tolregister), o. -en; -boom (barrier, slagboom), m. -en; -brug (brug, waarop tol geheven wordt), v. -bruggen.
- Tol** (kinderspeeltuig), m. tollen.
- Tolerant'** (verdraagzaam), bn. en bw.; *hij is zeer - op het stuk van godsdienst*.
- Tolerantie** (verdraagzaamheid), v. gmv.
- Tolereeren** (verdragen, dulden, toelaten).
- Tol'gaarder** (tolontwanger), m. -gaarders.
- Tol'hek** (afsluithek), o. -hekken; **tolhuis** (tolkantoor), o. -huizen.
- Tolk** (vertaler), m. -en; *iem. tot - dienen*, taalman. Ook, *woordvoerder*; *ik hoop de - van ons allen te zijn, als ik u hartelijk dankzeg*.
- Tol'ien** (met den tol spelen), ik heb -told; fig. draaien als een tol; *met het bootje naar den grond -*. (C. O.)
- Tol'lenaar** (tolgaarder), m. -s, -naren. Bijbel.
- Tol'vrij**, bn.; *gedachten zijn -*; -heid, v.
- Tomaat'** (Z.-Am. appelvormige scharlakenvrucht), v. -maten. Men gebruikt het sap van de tomaten in de soep.
- To mahawk** (strijdbijl of strijdknots der Indianen in N.-Amerika), m. -s.
- Tom'bak** (rood messing), o. Ook: **Spins'bek**.
- Tom'be** (praalgraf, grafteeken), v. -s.
- Tom'bola** (zekere openbare loterij), v. -'s.
- Tommon'gong** (Java. rang v. e. inlandsch edelman, lager dan Adhipaiti), m. -s.
- Tom-pou'ce** (kleinduimpje, dwergje), m. -s. (ou = oe)
- Ton** (inhoudsmaat), v. tonnen; *een schip van 125 ton*; elke ton = 1000 K.G.
- Ton** (gekuipt houten vat), v. tonnen; *een - bier*; *een - gouds*, honderd duizend gulden.
- Ton'del** (busje met gebrand tinnen), o. gmv.; -doos, v. -doozen. Zie **Tin'tel**.
- Ton'der**, o. -s. Zie **Ton'del, Tin'tel**.
- Tondeu'se** (werktuig tot het scheren van schapen), v. -s. (s = z)
- To'nen** (klinken, weerklinken), het heeft getoond; *de liederen -*, het orgel toont.
- Tong** (spraaklied), v. -en; fig. *de - van een gesp*, stift; *de - van een balans*, naald; *de - van een slot*, schoot; *de - van een orgelpijp*; *de - van een zandbank*, uitstekende punt; *een kwaadsprekende -*, persoon; *het ligt mij op de -*, ik ben gereed het te zeggen; *lang van - zijn*, veel praten, alles overbabbelen; *het hart ligt hem op de -*, hij is oprecht; *hij is wel ter -*, welbespraakt; *zijn - in toom houden*; *op de - rijden*, het onderwerp der gesprekken zijn.
- Tong** (zekere platvisch), v. -en.
- Tong'band** (tongriem), m. -banden; -been, o. -beenderen; -blaar (zekere veeziekte), v. gmv.; -etje (kleine tong), o. -s; -gezwel, o. -len; -klier, v. -en; -letter (b. v. d, t, l, r, s), v. -s; -riem (band onder de tong), m. -en; *van den - gesneden zijn*, goed kunnen praten; -val (wijze van een taal uit te spreken, dialect), m. -len; -vormig (in den vorm eener tong), bn.
- Tong'val**, m. -vallen; *de Overijselsche -*, d. i. gewestelijke taal, het dialect van O.
- Tong'werk**, o.; *een orgelpijp met -*, waarin de toon wordt voortgebracht door het trillen eener veerkrachtige tong.

- Tonijn'** (zekere visch der Middell. Zee), m. — en.
- To'nika** (versterkende middelen), o. mv.
- To'nisch** (versterkend, spannend), bn.; — e middelen of tonika, de spieren versterkende geneesmiddelen; — e spierkrampen, die lang en zonder tusschenpoozen aanhouden; zie **Klo'nisch**.
- Ton'kaboom** (boom v. 20—25 M. in Guyana), m. — boomen.
- Ton'kaboon** (welriekend zaadje v. d. — boom), v. — boonen; ik heb een — in mijn snuifdoos, om nl. de snuif geurig te maken.
- Ton'neboei** (waterst. ton, welke dient als boei), v. — boeien.
- Ton'neboeier** (zeker vaartuig), m. — boeiers. Ook: Ba'kenmeester.
- Ton'nen** (in tonnen of vaten doen), ik heb — tond; het spek —; haring —.
- Ton'nengeld** (havengeld te betalen naar 't aantal sloopstonden), o. — gelden.
- Ton'nenmeester** (bakenmeester), m. — s.
- Ton'ner** (die haring in tonnen doet), m. — s.
- Tonsuur'** (R. K. kruinschering, de geschoren **Ton'tel**, o. Zie **Ton'del**. [kruin], v. gm. v.
- Tont'ine** (soort van aangroeiende lijfrente), v. — s.
- Ton'tong, tom'tam, tam'tam** (Ind. groot, hangend, uitgehold blok, waarop men de uren slaat), m. — s.
- Toog** (boog in de bouwkunde), m. togen.
- Toog** (tog, priesterkleed), m. togen; ook overkleed van misdienaren in bediening.
- Tooi** (opsiersel, opschik), m. gm. v.
- Tooi'en** (opsieren), ik heb — tooid; de rozen — den hof; zich —; — sel (opschik), o. — s.
- Toom** (teugel), m. — en; in — houden, bedwingen; de — van een vlieger, d. i. de lus of lis; — pje, o. — s.
- Toom** (broedset), m. — en; een — kippen.
- Toom'en**, ik heb — toond; een paard —, d. i. het den toom aanleggen; fig. bedwingen, bedwingen; — ing, v. gm. v.
- Toom'eloos** (zonder toom, fig. buitensporig), bn. en bw.; — heid, v. gm. v. Zie **Ban'deloos**.
- Toon** (teen van den voet), m. toonen.
- Toon** (zangtoon, klank), m. tonen; uit den — gaan, zakken, valsch zingen; — houden, zuiver zingen; een hoogen — aanslaan, zich groot voordoen; op hoogen — spreken, gebiedend; van — veranderen, anders spreken.
- Toon** (manier, wijze), m. gm. v.; daar heerscht een goede —; op welwillenden —.
- Toon** (kleurschakeering), m. tonen; de zonnige — van dat landschap.
- Toon** (spraak. klemtoon), m. tonen.
- Toon** (ten), m.; een kunstwerk ten — stellen.
- Toon'bank** (winkeltafel), v. — banken.
- Toon'beeld** (voortreffelijk voorbeeld), o. — en.
- Toon'der**, m. — s; de bank betaalt aan —; een wissel te betalen aan —, houder.
- Tooneel'** (schouwspel), o. — en; de stad was het jammerlijk — van moord en plundering.
- Tooneel'** (de planken, waarop gespeeld wordt), o. tooneelen.
- Tooneel'** (deel van een bedrijf), o. — en; het eerste bedrijf van Krelis Louwen telt negen tooneelen.
- Tooneel'achtig**, bn. en bw.; wat spreekt die dame —, d. i. theatraal, met affectatie.
- Tooneelist'** (tooneelspeler), m. — en. Zie **Acteur'**.
- Tooneelma'tig** (overeenkomstig de eischen van het tooneel), bn. en bw.
- Tooneel'scherm**, o. — en. Ook: **Coulis'se**.
- Tooneel'school** (vakschool voor tooneel'spelers), v. — scholen; de — te Amsterdam.
- Tooneel'spel** (dichtk. dramatisch gedicht, houdende het midden tusschen de tragedie en de comedie), o. — spelen; het — behoort geheel tot onzen tijd: *Multatuli* (Vorsten-school); *Brooshoofd* (Zijn meisje komt uit); *Rosier Faassen* (Zwarte Griet); *Van Nouthuys* (Het Goudvischje), enz.
- Tooneel'speler** (iemand die het tooneelspel als kunstenaar beoefent), m. — s; — speelster, v. — s. Zie **Tooneelist'**.
- Toon'en** (laten zien), ik heb — toond; moed —, doen blijken; zijn hoofd —, koppig zijn; zich boos —.
- Toon'gevend** (leidend, waar men zich naar richt), bn.; het — Frankrijk geeft de titels. (Potg.).
- Toon'gever** (fig. persoon, naar wien men zich richt), m. — gevers; — geefster, v. — s.
- Toon'kunst** (muziek), v. gm. v.; — enaar (muzikant), m. — s, — aren.
- Toon'ladder** (regelmatige opklimming van tonen in een octaaf), v. — ladders.
- Toon'loos** (spraak. zonder klank of nadruk), bn.; een — looze letter; — heid, v. gm. v.
- Toons'afstand** (interval), m. — afstanden.
- Toon'schaal** (toonladder), v. — schalen.
- Toon'soort** (majeur of mineur), v. — soorten.
- Toon'teeken** (klemtoonteeken), o. — teekens.
- Toon'vast**, bn.; deze zangeres is zeer —, blijvende in den toon.
- Toon'zetten** (componeren), ik toonzette, heb — toonzet; een cantate, getoonzet door *Daniel de Lange*; — zetter (componist), m. — s; — zetting (compositie), v. — en.
- Toop** (boschje, bosschage op Ceilon), v. — en.
- Toorn** (boosheid, gramschap, drift), m. gm. v.
- Toorn'en** (toornig zijn), ik heb — toornrd.
- Toorn'ig** (boos), bn. en bw.; — heid, v. gm. v.
- Toorts** (fakkel, flambouw), v. — en; — licht, o.
- Toorts** (plantengeslacht), v. gm. v.; de kleinbloemige —; — distel, v. — s; — kruid, o. gm. v.
- Toost** (feestdrank), m. — en. Zie **Toast**.
- Toost'en** (een dronk zeggen of wijden), ik heb — toost; — er, m. — s.
- Toot'schoen** (schoen met langen, puntigen neus), m. — schoenen.
- Too'veenaar** (goochelaar, wonderdoener), m. — aars, — aren; *Rembrandt, die groote — met het licht*. (Busken H.); — ster, v. — s.
- Too'verchtig**, bn. en bw.; een — effect; de grot was — verlicht; het landschap was — schoon.
- Too'verbeeld**, o. — en; — blik, m.; o, tooverblik dier minlijke oogen! (Staring); — cirkel, m. — s; — drank, m. — en.
- Too'veren** (door geheime kracht iets bewerken), ik heb getooverd; — erij, v.: men zou zeggen, dat er tooverij onder steekt, n.l. onder het schrijven. (Conscience).
- Tooveres'** (tooverbestje, heks), v. — sen.
- Too'verheks** (toovenaarster), v. — heksen; bij uitbr. oud, op een krukje loepend bestje.
- Too'verkol** (tooverheks), v. — kollen.
- Too'verlantaarn**, — lantaren (toestel om op een wit doek gekleurde afbeeldingen ver-groot te doen afschijnen), v. — lantaarns, — lantarens.
- Too'verroede** (stokje van een toovenaar), v. — roeden.
- Too'verslag** (bij) (op het snelst, onver-

- wachts), bw.; *prachtige huizen en schoone luthouven verrijzen er als bij* - (Koetsveld).
- Too'verstaf** (tooverroede), m. -staven; *rijkdom met den - des handels verhonderd- of verduizendvoud.* (Potg.).
- Top** (uiterste punt, bovenste uiteinde), m. -toppen; *de - van een berg, de - van den neus*; zegsw. *van - tot teen gewapend*, veel wapens dragende; *het zeil in - halen*; *De zeilen geheschen! de vlieger in -*. (Bogaers); *Hoeeze, de vreugde stijgt ten -*. (Spandaw).
- Top** (ik stem toe), tw.
- Topaas'** (vuurgeel, ook rood- of groenachtig edelgesteente); voor den steen, m. -pazen; (voor de stof), o. gmv.
- Topa'zen** (van topaas), bn.
- Top'peng** (Ind. Javaansch tooneelspel), v. -s.
- Topograaf'** (beschrijver van een plaats of streek), m. -grafen.
- Topographie'** (aardr. plaatsbeschrijving), v. gmv.
- Topogra'phisch** (aardr. plaatsbeschrijvend), bn., vooral met betrekking tot een bepaalde plaats, stad of streek; -e veranderingen; -e opmetingen; *een -e inrichting*, bureau voor alles, wat op de topographie betrekking heeft; *de -e afdeeling van den generalen staf, het - bureau*.
- Toppen** (af'toppen, ondoen van den top), ik heb getopt; *deze dennen worden alle getopt*.
- Toppen** (met den tol spelen), ik heb getopt.
- Toppenant'** (scheepst. scheepstouw, dat aan de toppen van een ra zit), v. -en. Ook: **Toppenend'**, o. -enden.
- Toppereend** (wintereend), v. -eenden.
- Toppet'** (klein pruikje), o. -ten. Zie **Toupet'**.
- Toppunt** (hoogste punt), o. -en; *de -en van een gebergte*; fig. *het hoogste, het verste: het - van eer, het - van roem, het - van geluk*.
- Topstander** (scheepst. vlag, die van de bovenste steng afwaait), m. -standers.
- Topzwaar**, bn.; *de trekschuit was -*, had te veel bovenlast; *rotsen, die - overhellen.* (Tollens), zwaar aan den top; fig. *dronken: nu, die is ook -!*
- Tor** (insect, kever), v. torren; *een gouden -*, een officier. spotn.
- Toreador', toreadoor'** (stierbevechter te paard), m. -s. Ook: **Tore'ro**.
- Toren** m. -s; *een kerk met - bouwen*.
- Torenhoog** (zeer hoog), bn.; -e golven.
- Torenka** (kerkkauw), v. -kaas, -kaaien.
- Torenklok**, v. -klokken; -**kruis**, o. -en; -**naald** (spits), v. -en; -**spits**, v. -en; -**trans** (omwandeling), m. -en; -**uul** (kerkuil), m. -en; -**uurwerk**, o. -en; -**valk** (roofvogel), m. -valken.
- Torenwacht** (één wachter op den toren), m. -en; *(de gezamenlijke wachters)*, v. gmv.
- Torenzwaluw** (gierzwaluw), v. -zwaluwen.
- Tore'ro** (stierbevechter te voet), m. -'s.
- Torment'** (kwelling, pijniging), o. -en; *Dan krijgt gij Bröder tot uw pijn, En Weytingh tot torment.* (C. O.)
- Tormenta'tie** (plagerij), v. -s, -tiën. Zie **Torment'**.
- Torn** (het tornen), m. -en; fig. *daar is een heele - aan*, d. i. een heel werk.
- Torn** (losgerafelde naad), v. -en.
- Torna'do** (hevige wervelwind in den regentijd tusschen de keerkringen), v. -'s.
- Tor'nen** (een naad lossnijden), ik heb getord.
- Torn'mesje**, o. -s; -**touw**, o. -en; -**werk**, o.
- Tornooi'** (ridderspel, steekspel), o. -en. Ook: **Tournooi'**.
- Tornooi'baan**, v. -banen; -**spel**, o. -en; -**veld**, o. -velden.
- Tornooi'en** (aan een steekspel deelnemen), ik heb -tornooid.
- To'ros** (schuivende ijsheuvel in de poolzee), m. -sen.
- Torpedist'** (soldaat, die torpedo's legt en licht), m. -en; *het korps -en ligt te Brielle*.
- Torpe'do** (sidderroeg, siddervisich; ook onderzeesche bom), v. -'s.
- Torpi'de** (gevoelloos, versuft; slaperig, traag), bn.
- Torpiditeit'** (slaperig- of traagheid), v. gmv.
- Torqueeren** (fig. martelen, pijnigen). (qu = kw)
- Torricel'li**, E. 1608-1647, uitstekend Italiaansch wis- en natuurkundige; hoogleeraar te Florence; uitvinder van den barometer (1643), ook *buis van - geheelen*.
- Tors** (romp, ook van een verminkt beeld), v. -en.
- Tors'en** (zwaar dragen), ik heb getorst; *de heer Bruis moest zijn overjas en valies zelf -*. (C. O.); *Keesje had den Rijschen wijn getorst.* (C. O.)
- Tors'ie** (het wringen, ineendraaien), v. gmv.
- Tors'o** (tronk), m. -'s, *een - is de romp van een beeld, waaraan dan hoofd en ledematen ontbreken*.
- Tort** (ongelijk, hartzeer), o. gmv.; *iemand - aan doen*. Lees: *tor*.
- Tort et à travers, à**, bw. in het honderd, in het wilde, met alle geweld.
- Tortel** (duif, zomervogel), m. en v. -s.
- Tortelduif**, v. -duiven; -**duivenei**, o. -eieren.
- Tortueus'** (kronkelig, slingerend, verwrongen), bn. -tueuzer.
- Tortu're** (pijnbank; pijniging, welke men iemand aandeed, om hem te doen bekennen; fig. groote inspanning van den geest), v. -s.
- Tortureeren** (folteren, martelen).
- To'ry** (voorzitter der koninklijke macht in Engeland, koningsgezinde), m. tories.
- Tot**, vz.: *van huis - huis; van mond - mond; - Amsterdam; - Maandag; van dag - dag; van den morgen - den avond; benoemen - burgemeester; aansporen - vlijt; - iemand spreken; vgw.: wacht, - ik bel*.
- Totaal** (gezamenlijk bedrag), o. totalen; *hoeveel bedraagt het - der rekening? tel nu alle totalen bij elkaar*.
- Totaal'** (geheel, ten volle), bn. en bw.; *een totale maaneclips; ik ben - op*, d. i. doodmoe.
- Totaliteit'** (het geheel), v. gmv.
- Totali'ter** (geheel en al, gansch), bw.
- Totdat'**, vgw.; *wacht nu, - ik kom*. Zie **Tot**.
- To'tebel** (vischnet; fig. stordig, havenloos vrouwmensch, morsebel), v. -bellen.
- Totstand'brenging**, v. gmv.
- Totstand'koming**, v. gmv.
- Touchant'** (roerend, treffend; smartelijk, be-droevend), bn.; *een - verhaal*. Lees: *toe-sjant'*.
- Tou'che** (penseelstreek, toets van piano of orgel), v. -s. (ou = oe)
- Toucheeren** (aanraken, bevoelen; beleedigen).
- Toupet'** (kuif, voorhoofdspruikje), v. -ten.
- Tour**, m. -s; -*de force*, moeielijk stuk; -*de passe-passe*, goochelaarsgreep; -*à -*, beurtelings; -*de bâton*, handgreep. Zie ook **Toer**.

- Tourist**, m. -en. Zie **Toerist**; vr. -e.  
**Tourmenteeren** (kwellen, folteren, pijnigen). Zie **Tormenta'tie**.  
**Tournee** (rondreis), v. -s. (ou = oe)  
**Tourneeren** (draaien, wenden, keeren).  
**Tournesol** (zonnebloem), m. -s. (ou = oe)  
**Tourniquet** (draaikruis, kruisboom aan den ingang van een afgesloten weg), m. -s. Lees: toernike.  
**Tournool** (steekspel), o. -en. (ou = oe)  
**Tournu're** (gestalte, lichaamsbouw; wending, ook: halve crinoline), v. -s. (ou = oe)  
**Tou'ter** (schommel), m. -s; op den - zitten.  
**Tou'teren** (schommelen), ik heb getou'terd.  
**Touw** (koord van hennep), o. -en; zegsw. ik kan er geen - aan vastmaken, ik begrijp er geen steek van; trek niet aan dat -tje, roer dat onderwerp niet aan.  
**Touw** (getouw, weeftouw), o. -en; zegsw. iets op - zetten, gereed maken, het plan maken; ik ben den geheelen dag in het - geweest, in mijn werk, bezigheden.  
**Tou'wen** (van touw), bn.; een - mat.  
**Tou'wen** (leer bereiden; ook kloppen, slaan), ik heb getouwd; -er (leerbereider), m. -s; -erij (leerbereiderij), v. -en; -baan (lijnbaan), v. -banen.  
**Touwslager** (touwdraaijer), m. -slagers.  
**To'wer** (kasteel a. d. Theems in Londen, eertijds staatsgevangenis), m. gm. Lees: touwr.  
**Toxicologie** (leer der vergiften), v. gm. v.  
**Toxicum** (vergift), o. gm. v.  
**Traag** (langzaam), bn. en bw.; -heid, v. gm. v.  
**Traag'looper** (aai of luiaard), m. -s.  
**Traan** (oogvocht), m. tranen.  
**Traan** (walvischolie), v. gm. v; lever-, olie uit de levers van kabeljauwen.  
**Traan'achtig**, bn.; een - vocht, d. i. als olie, als traan.  
**Traan'buis** (vaatje, waardoor zich een traan ontlast), v. -buizen.  
**Traan'oogen** (tranende oogen hebben), ik heb -traanoogd.  
**Trabaco'lo** (koopvaardijship in de Adr. Zee), m. -'s.  
**Tracasseeren** (plagen, kwellen, ontrusten).  
**Tracasserie** (kwellung, booze streek, harrewarrierij), v. -ën.  
**Trac'ee** (spoor, indruk, schets), v. -s.  
**Tracé** (schets, afgebakende lijn), o. -'s.  
**Traceeren** (afschetsen, ontwerpen).  
**Trachiet** (heldergrijs kiezelgesteente), o. gm. v.  
**Tracht'en** (pogen, zijn best doen), ik heb getracht; naar iets -.  
**Tractaat** (verdrag, overeenkomst), o. -taten.  
**Tracteeren** (behandelen, bejegenen).  
**Trac'tie**, v.; -en materiëel, een afdeling bij de spoorwegen voor locomotieven, waggons, enz. Lees: trak'-sie.  
**Tra'de** (handel), m.; -mark (handelsmerk, nijverheidsteeken), o. -en. Lees: treed.  
**Tradi'tie** (overlevering), v. -tiën, -ties.  
**Traditioneel** (volgens of bij wijze van overlevering), bn. en bw.; de gekleurde eieren zijn in de Paaschuwel - voorhanden. (t = ts)  
**Traduceeren** (overzetten, vertalen).  
**Traducteur** (vertaler), m. -s.  
**Traduc'tie** (vertaling), v. -s, -tiën.  
**Trafiek** (plaats, waar men de grondstoffen bewerkt voor de fabricage), v. -en.  
**Trafikant** (handelaar in bewerkte grondstoffen), m. -en.  
**Tragedie** (treurspel, fig. droevig voorval), v. -s.  
**Tra'gi-co'misch** (treurig-wroolijk), bn. (g = g)  
**Tra'gicus** (treurspeeldichter), m. -ci. (g - g)  
**Tra'gisch** (droevig, treurig), bn.; het - cinde van Jan de Wit; het -e, o.: na den dood van den Zwijger verliest de oorlog grootendeels het -e. (R. Fruin).  
**Train** (gang, schrede, sleep, trein, gevolg van personen of zaken), m. gm. v; en -, aan den gang, in zwang. (ai = è)  
**Trainard**, **traineur** (achterblijver bij een leger), m. -s. (ai = è)  
**Trainceeren** (dralen; slepende houden; zich -, zich africhten op iets bij sport. Ook: Trainen.  
**Train'en** (sport. oefenen, waarbij vaste leefregels, lees: treenen), ik heb getraind; zich -.  
**Train'er** (sport. hij die de oefeningen leidt, drillmeester, africhter, lees: treen'r), m. -s.  
**Train'ing** (africhting, dressuur), v.; - van paarden, - van sportmannen. (ai = ee)  
**Trait'a'bel** (handelbaar), bn.; hij is nog al -.  
**Traiteur** (gaarkok, tafelhoudjer), m. -s.  
**Traject** (overtocht, overvaart, veer), o. -en.  
**Traktaat'je** (godsdienstig vertoogje), o. -s.  
**Traktant** (gastheer, onthaler), m. -s.  
**Traktan'te** (gastvrouw), v. -n.  
**Trakta'tie** (feestelijk onthaal), v. -ties, -tiën.  
**Trakteeren** (feestelijk onthalen).  
**Traktement** (jaarwedde, bezoldiging), o. -en.  
**Traktements'verhooging**, v. -en.  
**Tra'lie** (metalen of houten spijltje), v. -s, -iën; zegsw. achter de -s zitten, i. d. gevangenis.  
**Tra'liën** (van tra'liën voorzien), ik heb getra'lied.  
**Tram** (omnibus op spoorrichels), v. -s, -men; een open -, een zomerwagen; een dichte of gesloten -. Lees: Trem.  
**Tram'aanleg**, m. gm. v; -bel (klinkende bel aan den tramwagen), v. -len; -boekje (een zeker aantal tramkaartjes in den vorm van een boekje), o. -s; -conducteur (conducteur op den tramwagen), m. -s; -dienst, m. -en.  
**Tram'kaartje** (plaatskaartje voor de tram), o. -s; -koetsier (menner van de tram-paarden), m. -s; -lijn (weg, dien de tram volgt), v. -lijnen.  
**Tram'men** (in of met de tram rijden), ik heb -tramd; door de stad -; van 't spoor naar de markt -. Lees: tremmen.  
**Tramonta'ne** (poolster), v.; de Italianen noemen de poolster (waarop ze zeilden in de Middell. Zee) stella tramontana; fig. de - verliezen of kwijtraken, van koers raken, bij uitbr. in verwarring raken; hij (William Kegel) had haar zoo verwilderd aangekeken, dat ze der (haar) tranemontanen haast was kwijt geraakt. (C. O.)  
**Tram'rijtuig**, o. -en; -verkeer, o. gm. v; -weg, m. -en; -wissel (werktuig om de tram op een ander spoor te brengen), m. -s.  
**Tranchant** (snijdend, zeer scherp), bn. (ch = sj)  
**Tranchee** (gracht of greppel; loopgraaf), v. -ën. (ch = sj)  
**Trancheeren** (keuken: het in stukken verdeelen van vleesch of wild om 't rond te dienen). (ch = sj)  
**Tra'nen** (tranen loslaten), ik heb getraand; mijn oogen -.  
**Tra'nendal** (deze wereld vol jammer), o. gm. v.  
**Tra'nig** (olieachtig), bn. een -estof; -heid, v.  
**Tran'quille** (gerust, bedaard, gelaten), bn. en bw. Lees: trankiel'.  
**Tranquillemen'te** (muz. rustig, bedaard), bw.

- Tranquilliteit'** (*rust, stilte, bedaardheid*), v. gmv. Lees: —kieliteit'.
- Trans** (*tinne, bovenrand; omgang eens torens, galerij*), m. —en; bij uitbr. *uitspansel: De morgenstar alleen hield stand nog aan de transen.* (Bogaers.)
- Transactie** (*vergelijk, mintlijke schikking*), v. —tiën, —ties.
- Transalpijnisch'** (*van of gelegen aan gene zijde der Alpen*), bn.
- Transatlan'tisch** (*overzeesch*), bn.; een —e zeekabel.
- Transcendant'** (*uitblinkend, boveninnelijk*), bn. (en = an)
- Transcript'** (*kopij, afschrift*), o. —en.
- Transsept'** (R. K. *kruisbeuk eener kerk*), o. —en. Zie **Transsept'**.
- Transfereeren** (*overbrengen, verplaatsen; uitstellen*).
- Transformator** (*toestel tot het omzetten van een electr. stroom van groote sterkte en geringe electromotorische kracht in het omgekeerde en vice versa*), m. —s.
- Transfigura'tie** (*gedaanteverwisseling; verheerlijking van Chr. op den berg Thabor*), v. gmv. (R. K. *herinneringsdag op 6 Aug.*)
- Transforma'tie** (*herscheping, gedaante-verandering*), v. —ties, —tiën.
- Transformeeren** (*herscheppen, een anderen vorm geven*).
- Transfusie** (*geneesk. overstorting v. bloed*), v. —s, —siën.
- Transigeeren** (*een vergelijk treffen, tot een schikking komen; men moet — om in het practische leven nuttig te zijn.* (Potg.), plooiën, wat geven en nemen. (g = g)
- Transiteeren** (*het doorvoeren v. koopwaren*).
- Transitief** (*overgaand op een ander*), bn.; een — *werkwoord*, spraakk. *overgankelijk*, n.l. *dezulke, die een lijdend voorwerp bij zich kunnen hebben.*
- Transitief** (*spraak. overgank. w.w.*), o. —tieven.
- Transito** (*doorgang, doorvoer*), o. gmv.; —*handel*, n.l. *in doorvoergoederen.*
- Transitoir'**, —**toor'** (*overgaand*), bn.; —*re bepalingen*, van overgang.
- Translaa't** (*vertaling, vertaald stuk*), o. —laten.
- Translateeren** (*vertalen*).
- Translateur'** (*vertaler*), m. —s; een *beëdigd* —; —**schap**, o. gmv.
- Transloca'tie** (*plaatsverandering*), v. —tiën.
- Transmigratie** (*verhuizing, volksverhuizing, zielsverhuizing*), v. gmv.
- Transmigreeren** (*van de ééne plaats naar de andere verhuizen*).
- Transmissie** (*overdracht, verzending*), v. gmv.
- Transmitteeren** (*overbrengen, verzenden, ter hand stellen*).
- Transmuta'tie** (*verandering*), v. —ties, —tiën.
- Transparant'** (*doorschijnend*), bn.; als zn. (*doörschijnbeeld; lijnenblad om recht te schrijven*), o. —en.
- Transparantie** (*doorschijnendheid*), v. gmv.
- Transpira'tie** (*uitwaseming, uitdamping*), v. gmv.
- Transpireeren** (*uitwasemen; fig. ruchtbaar of bekend worden*).
- Transplanta'tie** (*overplanting*), v. —plantaties, —plantatiën.
- Transponeeren** (*overzetten, een muziekstuk in een anderen toon overzetten*).
- Transport'** (*vervoer*), o. —en; — *van levensmiddelen, een — gevangenen.*
- Transporta'bel** (*vervoerbaar*), bn.
- Transporteeren** (*vervoeren, overbrengen*).
- Transporteur'** (*hoek-, graadmeter*), m. —s. Ook: **Graad'boog**.
- Transport'schip** (*schip en vooral stoomboot tot het vervoeren van krijgsvolk, landverhuizers, gevangenen*), o. —schepen.
- Transposi'tie** (*omzetting; muz. overzetting in een anderen toon; verplaatsing*), v. —tiën, —s.
- Transept'** (*bouwk. dwarsvleugel van een kerk of eenig groot gebouw*), o. —en; het — is b.v. van een gotieke kerk als de St. Jan in Den Bosch de dwarsbalk, d.i. dat gedeelte 'twelk de lengte-as rechthoekig doorsnijdt.
- Transversaal'** (*dwars, overhoeksch*), bn. en bw.
- Transversaal'** (*meetk. snijlijn van een stel van lijnen*), v. —salen.
- Trant** (*wijze*), m. gmv.; *Tollens dicht op eigen —; een — van geestigheid, waarin de heer Dorbeen sterk was* (C. O.); *dat is nu mijn —; volgens den nieuwen — van schrijven, manier, wijze, methode.*
- Trantelen** (*op en neer loopen*), ik heb *granteld*; *het is een reiziger in nood, die trantelt van de koude.* (Bild.)
- Trap** (*schop*), m.; *het paard gaf hem een —.*
- Trap** (*trede*), m. *trappen; het kind kroop op den zesden —; van — tot —; de —pen van vergelijking, trapvorm (spraak.); op den laagsten —, op den hoogsten — van beschaving.*
- Trap** (*al de treden te zamen*), v. *trappen; een houten —, een ijzeren —, een marmeren —.*
- Trapezium** (*meetk. vierhoek met twee evenwijdige zijden*), o. —s.
- Trapezium** (*gymnast. zweefrek*), o. —s.
- Trapezoi'de** (*een vierhoek, waarvan al de zijden en hoeken ongelijk zijn*), v. —s.
- Trapgans** (*vogel, stellooper*), v. —ganzen.
- Trapgevel** (*oud-Hollandsche gevel in trapjes eindigend*), m. —gevels; *het huis (mijns ooms) had een —.* (C. O.)
- Trap'machine** (*naaimachine met pedalen of voettrappers*), v. —machines.
- Trap'pelen** (*herhaald trappen*), ik heb *ge-trappeld; de paarden brieschen en — van ongeduld; de reiziger stond te — van ongeduld.*
- Trap'pen** (*met den voet treden*), ik heb *ge-trapt; turf —; het orgel —; zegsw. iemand op de teenen —, hem licht beleedigen.*
- Trappist'** (R. K. *monnik eener zeer strenge kloosterorde, dus genaamd naar de abdij la Trappe in Normandië*), m. —en.
- Trappistenbier**, o.; (soorten) o. —en; het — wordt gebrouwen te Tilburg.
- Traps'gewijze, —gewijs** (*bij trappen*), bw.
- Traps'wijze, —wijjs**, bw.; *iets — behandelen.*
- Tras** (*metselspecie, tufsteengruis*), o. gmv.
- Tras'molen** (n.l. *die tras maalt*), m. —molens.
- Tras'raam** (*laag steenen boven het fundamentwerk in tras gezet*), o. —ramen.
- Tras'sen** (*met tras metselen*), ik heb *getrast; deze muur is getrast, in het tras gezet.*
- Travaat'** (*onstuimige windvlaag met stortregen en onweer*), m. —vaten.
- Travailleeren** (*werken, arbeiden, afmatten*). Lees: *travaljeeren.*
- Traval'je** (*hoef- of noodstal*), v. —s.
- Tra'ven** (*scheepst. stouwen, wolkakken instuuen, duiveljagen*), ik heb *getraafd.*

- Traver'se, travers'** (dwarsweg, overweg, dwarsgang; fig. ongelukkig toeval, onverwachte verhindering), v. -versen.
- Traverseeren** (dwars doorloopen of snijden; in den weg staan, hinderen).
- Travesteeren** (verkleeden, grappig veranderen of vermommen).
- Travestie** (vermomming, lachwekkende verkleeding; grappige voorstelling van iets ernstigs, ook: onwerking van een ernstig gedicht in een lachwekkend), v. -ties, -tiën.
- Trawant'** (begeleider, lijfwacht), m. -en; fig. ook handlanger: de -en van een dwingeland; verder: de maan als bijplaneet.
- Trawl** (sleepnet, korre), o. -s. Lees: tröl.
- Trawler** (vischkotter), m. -s. Lees: tröller.
- Trawl-net** (soort van sleepnet), o. -s; de Engelsche -visschers op de Noordzee.
- Trebizon'de** (Turksch vaartuig op de Zwarte Zee, genoemd n. d. stad van dien naam), v. -n.
- Trech'ter** (buisvormig werktuig, overgieter), m. -s; een wijn-, een molen-.
- Trech'tervormig**, bn.; een maalstroom is -.
- Tred** (stap, gang), m. -en; met vasten -.
- Tre'de** (stap; sport eener ladder; deel van een trapje, van een stoep, enz.), v. -n. Ook: **Tree**.
- Tre'den** (gaan, loopen), ik trad, heb en ben getreden; -er, m. -s; **treedster**, v. -s.
- Tred'molen** (molen, die door op een rad te treden in beweging wordt gebracht), m. -molens; de veroordeelde moest in den - loopen; fig. geestdoodenden arbeid verrichten.
- Tree** (trede, stap), v. -ën.
- Treeft** (ijzeren drievoet op een komfoor), v. -en.
- Treek** (list, looze streek), m. treken.
- Treem** (molentrechtter), m. tremen. Zie: **Tre'mel**.
- Tref** (lukje), m. gmv.; het is een - den bal te raken, toeval.
- Treffelijk** (voortreffelijk, uitmuntend), bn. en bw.; een - man, een - werk; was de Klokke geen schoone, geen - e herberg? (V. Lov.); win trefflijk aan in kracht en moed. (Tollens).
- Treff'en** (raken), ik trof, heb getroffen; het doet -; iemand -, roeren; dit portret is goed getroffen, gelijkt goed; een vergelijk -, een overeenkomst aangaan; effen is kwaad -.
- Treff'en** (gevecht, ontmoeting met den vijand), o. gmv.; een bloedig -.
- Treffend** (hartroerend, aandoenlijk), bn.; een - verlies, een -e gelijkenis.
- Treff'er** (kogel, die de schijf raakt, geen mis-schot), m. -s.
- Treff'kans** (waarschijnlijkheid te zullen tref-fen), v. -kansen.
- Treil** (treklijn, jaaglijn), m. -en; met zeil en -, met het geheele tuig, d. i. met zeilen en touwen, met alles.
- Treil'en** (voorttrekken, sleepen), ik heb getreild; eenschuit -; -er (schuittrekker), m. -s.
- Treilla'ge** (latwerk, houten traliewerk), o.
- Treil'lijn** (jaaglijn, treklijn), v. -lijnen.
- Trein** (stoet, sleep, reeks), m. -en.
- Trein** (spoortrein), m. -en; een snel-, een sukkel-, een goederen-.
- Treif'teren** (plagen, sarren), ik heb getreiterd; -aar, m. -s; -ing, v. -en.
- Trek** (begeerte), m. gmv.; - naar het verbodene, lust, neiging.
- Trek** (slag in het kaartspel), m. trekken; ik heb nog maar vier trekken.
- Trek** (ruk, haal), m. trekken; met één - van den hengel, van het vischnet.
- Trek** (haal met een pen), m. trekken; ook: gelaatstrek: hij had de -ken der Bourbons.
- Trek'dag** (dag, waarop een loterij trekt), m. -dagen.
- Trek'deur** (tochtdew), v. -deuren.
- Trek'dier** (lastdier; dier, dat een wagen, een schip enz. moet trekken), o. -dieren.
- Trek'duif** (postduif), v. -duiven.
- Trek'gareel** (lederen juk der trekdieren), o. -gareelen.
- Trek'garen** (zeker vischnet, zegen), o. -s.
- Trek'gat** (stookgat, ook tochtgat), o. -gaten.
- Trek'geld** (strijkgeld bij hooger bod op een verkoop), o. -gelden.
- Trek'haak** (kuijperswerktuig), m. -haken.
- Trek'hamer** (hamer van den leiendekker), m. -hamers.
- Trek'hei** (heiblok, dat met touwen en mannenkracht opgetrokken wordt), v. -heien.
- Trek'hond** (kar'hond), m. -honden.
- Trek'kar** (handkar), v. -karren.
- Trek'kast** (broeikas), v. -kasten.
- Trek'kebekken** (het paren der duiven, enz.), zij hebben -trekkebek; -bekkerij, v. gmv.
- Trek'ken**, ik trok, heb of ben getrokken; de paarden - den wagen, voorttrekken; naar boven -, halen; een prijs - uit de loterij, bekomen; den degen -, uit de scheede halen om te vechten; de koffie, de thee laten -, laten aftrekken; het trekt hier, er is hier tocht; een lijntje -, fig. in stilte klinken met iemand; één lijn - met iemand, het met iemand eens zijn; een wissel op iemand -, afgeven; deze kachel wil niet -, branden; te velde -, ten oorlog gaan; in twijfel -, ergens aan twifelen; een geweerloop -, met gleuven maken; ijzer -, koperdraden -, maken; hij zal van die landerijen wel veel -, veel pacht ontvangen; den vierkantswortel -, berekenen, betalen; iemand voor het gerecht -, dagen, brengen; naar verre landen -, reizen; deze pleister zal wel -, werken; op de wacht -, gaan; die lintalen zullen gaan -, krom worden; -ker (persoon en werktuig), m. -s; -king, v. -en.
- Trek'letter** (krulletter), v. -letters.
- Trek'pleister** (geneesmiddel; fig. geliefde), v. -pleisters.
- Trek'pot** (aftrekkpot, theepot), m. -potten.
- Trek'reep** (dik touw om geschut enz. voort te trekken), m. -reepen.
- Trek'schuit** (schuit, die door een paard aan een lijn wordt voortgetrokken), v. -schuiten.
- Trek'sel** (aftrekset), o. -s; - van thee, - van kruiden, afkooksel.
- Trek'tafel** (tafel met uittrekbladen), v. -tafels.
- Trek'vaart** (kanaal, waterweg voor trekschuiten, enz.), v. -vaarten.
- Trek'visch** (visch, die op bepaalde tijden van het jaar gaat of komt), m. -visschen; de haring is een -.
- Trek'vogel** (die op gezette tijden een groote reis maakt), m. -vogels; de ooievaar is een -; de grootste helft der Europeesche vogels behoort tot de -s; de mensch is geen -. (C. O.)
- Tre'ma** (spraak. deel- of schetteken), o. -'s.
- Tre'mel** (trechter van een molen), m. -s.
- Tremo'lo** (muz. beving, trilling), v. -'s.
- Tremulant'** (bevende toon, langzame triller; orgelregister), m. -en.
- Tremula'tie** (trillende beweging d. lichaams), v. -tiën, -ties.
- Trens** (lis; ook ruwe zijde; verder: zachte toom,

- welks mondstuk geen stang heeft), v. -zen; zegsw. iemand - geven, d. i. slaag geven.
- Tren'zen** (vlechten), ik heb getrensd; -ing, v.
- Trepaan'** (schedelboor), m. trepanen.
- Trepaneerboor'** (trepaan), v. -boren.
- Trepaneeren** (de hersenpan openen); -ing, v.
- Trepang**, v. Zie **Tri'pang**.
- Tres** (geweven goud- of zilverboordsel; een haarsnoer, haarvlecht), v. tressen.
- Treur'berk** (loofboom), m. -berken.
- Treur'cypres** (cypres met hangende takken), m. -cypressen; en werkelijk zat daar onder een klein -cypresje de oudste dochter van zijn vriend Deluw. (C. O.)
- Treur'dicht** (klaagdicht), o. -dichten. Zie **Elegie'**.
- Treur'ren** (diep bedroefd zijn), ik heb getreurd; ook kwijnen: de geheele natuur treurt.
- Treur'esch** (loofboom met hangende takken), m. -esschen.
- Treurees'tig** (zwaarmoedig), bn.; een -e zang, neerslachtig.
- Treurgewaad** (rouwkleed), o. -gewaden; hier zat ze (Heile) in 't zwarte -. (Bild.)
- Treurig** (droevig, verdrietig), bn. en bw; -heid, v. gmv.
- Treur'kleed**, o. -kleederen; -lied, o. -eren; -mare (droevige tijding), v. -n; -muziek (begrafenis-muziek), v. gmv.
- Treurspel** (dichtk. tooneeldicht, waarin de hoofdpersoon tevergeefs strijd voert of machteloos staat tegenover eigen hartstocht, en zóó zijn eigen ondergang teemoet gaat), o. -spelen; het historisch -, bv. Vondels Gijsbrecht van Aemstel; Bilderdijks Floris V, Schimmels Napoleon Bonaparte; het bijbelsch -, bv. Vondels Jozef in Dothan, Jesta; het staatkundig-allegorisch -, bv. Vondels Palamedes. Ook: **Tragedie'**.
- Treur'speldichter**, m. -s; -dichteres, v. -sen; -speler (tooneelspeler, die in een treurspel optreedt), m. -s; -stijl (stijl, waarin een treurspel wordt geschreven), m. gmv.
- Treur'tijd** (rouwtijd), m.; -toon (klaagtoon), m. -tonen; -tooneel (tooneel, waarop een treurspel gespeeld wordt; ook: treurige gebeurtenis), o. -tooneelen.
- Treur'wilg** (een uit het Oosten overgebrachte sierboom), m. -wilgen; den - vindt men op kerkhoven, in parken, op buitenplaatsen.
- Treur'zang** (dicht. klaag- of rouwtied), m. -en.
- Treur'zel** (talmer), m. en v. -s; -tje, o. -s.
- Treur'zelen** (langzaam werken, stabbakken), ik heb getreuzeld; -aar, m. -s; -achtig, bn.
- Treur'zelachtig** (langzaam), bn.; onze dienstbode is wat -; -heid, v. gmv.
- Treur'zelig**, bn. en bw.; grootje wordt wat -; -heid, v. gmv.
- Treur'zelkous** (persoon, die treuzelig is), m. en v. -kousen.
- Trezoor'** (schat, schatkamer), o. trezoren.
- Trezoorie'** (bewaarkamer der openbare midelen), v. -ën.
- Trezorier'** (penningmeester, ook bewaarder van de schatkist), m. -s.
- Trezorier'schap** (rentmeesterschap), o. gmv.
- Tria'kel** (geneesmiddel waarin opium), m. gmv. Zie **Theriak'**.
- Tri'angel** (driehoek), m. -angels; muz. in het orkest speelt hij de trom en den -. driehoekig gebogen stalen slag-instrumentje.
- Triangulair'** (driehoekig), bn. (ai - è)
- Triangula'tie**, v. -s, -tiën; de - van een stad, d. i. opmeting (driehoeksgewijze) en in-kaart-brenging.
- Triarchie'** (driemanschap), v. -ën. (ch = g)
- Tribula'tie** (kwelling, ongeval), v. -tiën, -ties.
- Tribuleeren** (beangstigen, pijnigen; veront-rusten).
- Tribunaal'** (rechtbank, gerechtshof), o. -alen.
- Tribunaat'** (het ambt van tribuun), o. gmv.
- Tribu'ne** (spreekgestoelte; een galerij of getimmerte; een afgezonderde plaats voor het volk in vergaderzalen), v. -s.
- Tribuun'** (volksman in de Romeinsche geschiedenis; gemeensman), m. -bunen.
- Tribuut'** (schatting, cijns), m. -buten.
- Trichi'ne** (microscopisch smetdiertje in varkensvleesch), v. trichinen.
- Trichineus'**, bn.; -spek, d. i. met trichinen besmet.
- Trichino'se** (de trichinenziekte), v. gmv.
- Tricht** (oude naam van Utrecht, ook van Maastricht), o.
- Tri'color** (driekleur. amarantsteen), m. -loren.
- Tri'color** (driekleurig), bn.
- Tricolo're** (de driekleur-cocarde), v. -n, -s.
- Tri'cot** (stof, gebreid nauwsluitend goed), o. gmv. Lees: tri'-koo.
- Tri'cot** (nauwsluitend vleeschkleurig pakje van kunstmakers), v. -s. Lees: tri'-koo.
- Tri'e'trac** (zeker Italiaansch dobbelspel), o. Ook: **Trik'trak**.
- Tri'cycle** (sport. driewieler), m. -s. Lees: treisik'l.
- Tri'dium** (R. K. driedaagsche godsvrucht-oefening), o. -s.
- Tri'e'lje** (soort van gekeperd tijk), v. -s.
- Triest** (droevig, naar, somber), bn. Ook **Triestig**.
- Tri'o'lium** (drieblad, klaver), o. -s.
- Trigonaal'-getallen** (rek. getallen, die in den vorm van een driehoek kunnen gesteld worden), o. mv. Ze zijn begrepen in de formule:  $\frac{1}{2}n(n+1)$ , b.v. 21, als  $n=6$ .
- Trigonometrie'** (driehoeksmeting), v. gmv.
- Trigonome'trisch**, bn.; een -e formule.
- Trijp** (fluweelige stof als bekleedsel van stoelen, canapés, enz.), o. (soorten) -en. Ook: **Trijpt**.
- Trijpt** (trijp) o.; groen gebloemd -. (C. O.)
- Trijpen** (van trijp), bn.; er stonden 6 - stoelen.
- Trij'sen** (ophalen, ophijschen), ik heb getrijst.
- Trij'zel** (korenzeef), v. -s.
- Trik'trak** (bakspel), o. gmv. Ook: **Tik'tak**.
- Trik'trakbord**, o. -borden. Ook: **Tik'takbord**.
- Trik'trakken** (het bakspel spelen), ik heb -triktrakt. Ook: **Tik'takken** of **Bak'ken**.
- Tril**, m. gmv.; op den - zijn, gaan slenteren. leegloopen, lanterfanten.
- Tri'l'en**, ik heb getrild; zijn stem trilt van vreugde; ze - van angst, van koude, d. i. hevig beven, rillen; -ling, v. -en.
- Tri'l'ler** (muz. triltoon), m. -s.
- Trillioen'** (miljoen van den 3en rang), o. -en.
- Trilogie'** (driezang; samenvoeging van drie tragediën, dichtstuk met twee vervolgen), v. -ën.
- Trimes'ter** (vierendeeljaars, drie maanden), o. -s; het traktement wordt per - betaald.
- Triniteit'** (de H. Drieuldigheid), v. gmv.; het feest der -, eerste Zondag na Pinksteren.
- Tri'o** (driestemmig muziekstuk of gezang; driel, b.v. een klaverblad van vrienden), o. -'s.
- Tri'o'le**, v. -n. Zie **Tri'o'ol**.
- Tri'o'let'** (dicht. drieklankdicht; dichtje van 8-12 tweevoet. versregels; regel 1, 4 en 7 moeten gelijk zijn en de 2e en 8e ook), o. -ten.



- Triomf'**, **triumf'** (zege, zegefeest), m. triomfen.
- Triomfant'** (zegepralend), bn. en bw.; *een – e blik; hij, de heer Kegge, keek toen – rond (in de concertzaal).* (C. O.)
- Triomfant'lijk** (triumfant), bn. en bw.; *het – lied der zilvervloot; hij lachte –.*
- Triomf'boog** (gedenkteken voor veldheeren of keizers), m. –bogen; *men vindt –bogen te Rome, Ancona, Parijs, enz.*
- Triomfeeren** (zegepralen); *Ik triomfeer, o, Salomon! (Aya Sofia, II), d. i. mijn Sofiakerk wint het van uw wereldberoemden tempel. (Uitroep van keizer Justinianus, 27 Dec. 537).*
- Triomf'lied** (zegelied), o. –liederen.
- Triool'**, **triolet'** (muz. notenfiguur van drie noten, met de klem op de eerste, die slechts de waarde hebben van twee van dezelfde soort), v. triolen, triolets.
- Trip** (houten vrouwenschoeisels, welks bovenste deel van leer is), v. trippen.
- Tri'pang** (Ind. zeequal, die gedroogd wordt verzonden naar China en Japan), v. –s; *Makassar (Celebes) is een stapelplaats van –; de – wordt gevangen op de kust van Nieuw-Holland. Ook: 'Tre'pang.*
- Trip'pel** (bekroond poeder om metalen te polijsten), o. en m. gmv.
- Trip'pel, tri'ple** (drievoudig, drieledig), bn.; *Triple-alliantie, drievoudig verbond, gesloten te 's-Gravenhage (23 Jan. 1668).*
- Trip'plet** (sport. rijwiel voor drie personen), m. –s. Lees: *tripl'et*.
- Trippelen**, ik heb getrippeld; *de musschen – op mijn stoep, met kleine sprongen of stapjes zich bewegen, dribbelen; –aar, m. –s.*
- Trippelmaat** (dichtk. drieslagsmaat, met één betoonde en twee onbetoonde), v. –maten, b. v. *De jaren vervaren, als schuimende baren. (Bild.); Neen, de mensch mag zijn lente geen tweedemaal smaken. (Da Costa). Zie Anapaest', Dactylus, Amphibrachys.*
- Tripticon, triptiek'** (R. K. altaarstuk met twee losstaande paneelen), o. –s, –tieken.
- Tri'st'gion** (R. K. het driemaal Heilig), o. –s.
- Tri'tous** (myth. zeegoden), m. mv.
- Tri'tonshoren** (een soort van kinkhoorn), m. –s; *de – leeft in de Middellandsche Zee.*
- Trits** (drietal), v. –en; *een – van zonen. (Bild.).*
- Trit'sen** (een spel, dat met drie of vier dobbelsteenen gespeeld wordt en waarbij vooral het werpen van drie gelijke oogentallen in aanmerking komt), ik heb –trist.
- Triumf'**, m. –en. Zie **Triomf'**.
- Trium'vir** (drieman), m. –s; –viri.
- Trium'viraat'** (driemanschap in Rome), o. gmv.
- Triv'iaal'** (alledaagsch, laag, plat), bn. en bw.; *zijn geld te grabbelen gooien in den poel van –ale genoegens. (C. O.); hij drukt zich – uit.*
- Triv'ialiteit'** (alledaagschheid, platheid, dubbelzinnigheid), v. –en.
- Tro'as** (schiereiland, N. W. van Klein-Azië), o.
- Trochee'**, **troche'us** (dichtk. tweevoetsmaat: een betoonde gevolgd door een onbetoonde), m. –cheeën, –chaeën; b. v. *Sikkels blinken, Sikkels klinken. (Staring).*
- Troche'isch**, bn.; *–e verzen van één voet zijn zeldzaam.*
- Troe'bel** (onklaar), bn. en bw.; *zegsw. in –water is het goed visschen, bij onlusten of verwarring is er voordeel te behalen.*
- Troe'bel** (wanorde, onrust), m. –s, –en; *in de –en dier tijden; de –en stillen.*
- Troe'belachtig**, bn.; *het water dezer leiding is –, een weinig troebel; –heid, v. gmv.*
- Troef**, v. –ven; *harten is –; zegsw. iemand –geven, d. i. slaag, klappen; fig. gisping, blaam.*
- Troep** (menigte, bende), m. –en; *een –schapen, een –ruiters, een –roovers; de generaal sprak tot de –en, gelederen.*
- Troeps'(ge)wijze, -(ge)wijs**, (in een troep) bw.; *de kinderen gingen –naar huis.*
- Troe'san** (Borneo. afsnijding van een groote rivierkromming), v. –s.
- Troe'tel** (kolenemmer), m. –s.
- Troe'tel** (gekleurde kwast als versiersel), m. –s; *een sabel met een –er aan.*
- Troe'telaar** (die troetelt, vleier), m. –s, –aren.
- Troe'telen** (vleien, streelen, liefkoozen), ik heb –troeteld; –ing, v. –en.
- Troe'telkind** (lieveling), o. –kinderen.
- Troe'ven** (troef spelen; ook afroessen), ik heb –troefd. Fig. *gispen, hekelen.*
- Trofee'** (zegeteeken), v. Zie het betere **Tropee'**.
- Trof'fel** (kalkscheppertje, truwel), m. –s.
- Trog** (kneedbak, bakkerstrog), m. troggen.
- Trog'gelaar** (bedelaar), m. –s; –arij, v. –en.
- Trog'gelen** (met list afbedelen of afhandig maken), ik heb –troggeld.
- Trog'gelzak** (bedelzak), m. –zakken. Fig. *bedelaar.*
- Troglodie'ten** (holbewoners, weinig beschaafde rassen), m. mv.
- Tro'ja, Tro'je** (beroemde hoofdstad v. Troas, in de oudheid), o. gmv.; *– werd ± 1200 v. C. door de Grieken verwoest.*
- Trojaan'** (inwoner van oud-Troje, bewoner van Troas), m. –janen; –jaansch, bn.; *de –jaansche oorlog.*
- Trol'der** (Engelsche schroefboot voor de vischvangst, verbastering van trawler), m. –s.
- Trohlát'ta** (fraaie waterval van 40 M. in de Göta-elf in Zweden), m. gmv.; *de – bestaat uit vijf prachtige cascaden.*
- Trom**, v. trommen; *de – roeren, trommelen; zegsw. de groote – roeren, veel reclame maken; met de stille – vertrekken, in stilte, bij nacht de stad verlaten.*
- Trombi'no** (zeker muziekinstrument), v. –s.
- Trombo'ne** (schuiftrompet), v. –s; –bonist' (bespeler van een schuiftrompet), m. –en.
- Trom'mel** (blikken doos), v. –s, –en; *de – van een klokkenspel, speeldoos, horloge, enz.; –tje (blikken koekjesdoosje), o. –s.*
- Trom'mel** (soldatentrom), v. –s; –aar, m. –s.
- Trom'melen** (de trom slaan), ik heb –trommeld; *op de tafel –, tikken, slaan.*
- Trom'melslager** (tamboer), m. –slagers; –stok, m. –stokken; –vel (kalfsvel), o. –vellen; –villes (ontl. deel van het invendig oor), o. –vliezen.
- Trom'melzucht** (opzetting b. h. vee), v. gmv.
- Trom'men** (trommelen), ik heb –tromd; –mer (iemand die trommelt), m. –mers.
- Tromp** (blaashoorn), v. –en; *de – van den olifant, slurf; de – van een geweer, mond van den loop.*
- Trom'pen** (blazen, trompetten), ik heb getrompt; –penaar (trompblazer), m. –s.
- Trompet'** (koperen blaasinstrument), v. –ten.
- Trompet'boom** (sierboom, boom uit Zuid-Amerika en West-Indië), m. –boomen.
- Trompet'geschal** (klank van trompetten), o. gmv.
- Trompet'ten**, ik heb –trompet; *zegsw. iem. lof –, luid verkondigen; –ter (hoornblazer), m.*

- Trompetvogel** (een soort van traggans in Z.-Amerika), m. —vogels. Ook: **Agami**.
- Tro'nen** (zetelen, ten troon zitten), ik heb —troond.
- Tro'nie** (aangezicht, bakkes), v. —s. minacht.
- Tro'nk** (afgeknotte boomstam), m. —en.
- Troon**, m. tronen; zegsw. *den — beklimmen*, koning worden; *v.d. — stooten, ontronen; hemel—*, de Godheid op haar hemel—. (Volkslied.)
- Troon'nen** (lokken, misteiden), ik heb —troond.
- Troon'hemel**, m. —hemels. Zie **Baldakijn'**.
- Troon'rede** (koninklijke toespraak bij de opening der Kamers in Sept.), v. —reden.
- Troop** (woordenkeer, redesijsel, fig. uitdrukking), m. tropen; b.v. *Daar komt de kiel met goud belaan*. (Spandaw.) Zie **Metaphoor'**, **Metony'mia**, **Antonoma'sia**, enz.
- Troost** (vertroosting, bemoediging, opbeuring), m. gm.v.
- Troost'lijk**, bn.; *een —e gedachte*, troostend.
- Troost'eloos** (diep bedroefd), bn.; —**heid**, v.
- Troost'en** (bedaren, stillen, bemoedigen), ik heb —troost; *wie zal die droeve moeder —, nu zij haar lieve kinders derft?* (Vondel); —**er**, m. —s.
- Troost'er** (de H. Geest), m. gm.v.; ik zal u *een — zenden*. (Bijbel).
- Troost'rijk** (vol troost), bn.; *een —rijke gedachte*.
- Troost'vol**, bn.; *een —volle brief*.
- Tro'pe**, **tro'pus**, m. tropen. Zie **Troop**.
- Tropee'** (zegteeken), v. —ën.
- Tro'pen** (keerkringen), m. mv.; ook de heete luchtstreek; *verblijf in of tusschen de —*.
- Tro'pisch** (tot de keerkringslanden behoorende), bn.; *de —e gewesten, de landen tusschen de keerkringen; de —e zeeën, —e planten, —e gewassen*.
- Tro'pisch** (beeldsprakig, figuurlijk), bn.; *een —e wijze van spreken*.
- Troqueeren** (wissel- of ruilhandel drijven), ik heb —troqueerd. (qu = k)
- Tros** (vruchtvorm), m. trossen; *een — druiven; een —je bessen*.
- Tros** (bloeiwijze), m. trossen; *de —sen van den goudenregen*.
- Tros** (krijgstrein, krijgspakage), m. trossen; *al wat noodig is aan wagens en verdere transport- en hulpmiddelen en dat achter het leger aankomt, heet —*; ook: *de noodige nunschappen om den — te bedienen; de — van het leger, knechten, zoetelaars, enz.*; —**knecht**, m. —en, zie **Veld'tros**; fig. *de —des heers, de bedaarde naslenteraars* (onder (de schoolknapen). (Potg.).
- Tros** (kabel uit drie of vier strengen in elkaar gedraaid), m. trossen; *een — van honderd M. lengte*.
- Tros'sen** (tot trossen of bundels maken; den paarden de pakkage opladen), ik heb getrost.
- Trots** (hoogmoed, waan), m.; *de — van A'tva*.
- Trots** (zelfgevoel, fierheid), m. gm.v.; *gij moogt met — op uw werk neerzien*.
- Trots** (waarop men trotsch is), m. gm.v.; *die zoon is de — van zijn leven; Pasteur was de — van het Fransche volk; hij is de — zijner familie*.
- Trots** (ondanks, in weerwil van), vz.; — *mijn pogingen; ik doe dat — den beste*.
- Trotsch** (hoovaardig), bn.; —**heid**, v. gm.v.
- Trotsch'aard** (vervaand persoon), m. —s.
- Trotseeren** (uittarten); *het gevaar —; het vijandelijk vuur —; —der*, m. -s; —**ing**, v. -en.
- Trot'sen**, ik heb —trotst; *het menschdom durfde Gods hoogheid —* (Bild.), tergen, uit-tarten; — *op rang, stand, moed enz.*, zich verheffen op.
- Trotteeren** (draven, b.v. van een paard).
- Trottoir'** (verhoogd voetpad naast de te berijden straat), o. —s; *het breede —*. (oi = oa)
- Troubadour'** (Fransch minnezanger in de Middeleeuwen), m. —s. (ou = oe)
- Trou'ble** (woeling, onrust), v. —s. (ou = oe)
- Troubleeren** (verontrusten, storen; ver-waren). (ou = oe)
- Trou-mada'me** (batspel, tafelspel), o. (ou = oe)
- Trouvère**, m. —s. Zie **Troubadour'**. (ou = oe)
- Trouw**, v. gm.v.; — *moet blijken*, zinspreuk der Haarlemsche rederijderskamer; *Honden—*, gedicht van Tollens; *te goeder —; te kwader —*, d. i. oneerlijk, arglistig; *een — verhaal*, nauwkeurig.
- Trouw**, bn. en bw.; *hij was mij hou en —*, d. i. toegenegen en getrouw; —**heid**, v. gm.v.
- Trouw'belofte** (belofte van iemand te zullen trouwen), v. —beloften.
- Trouw'breuk** (woordbreuk, het breken eener belofte), v. gm.v. Zie ook: **Felonie'**.
- Trouw'eloos**, bn. en bw.; *een — karakter*, d. i. valsch, slecht, meeneedig; —**loos'heid**, v.
- Trouw'en** (huwen), ik heb en ben getrouwd.
- Trouw'ens** (in waarheid, overigens), bw.
- Trouw'har'tig** (oprecht), bn. en bw.; —**heid**, v.
- Trouw'kleed**, o. —kleederen.
- Trouw'lus'tig**, bn.; *mijn vriend was —*, geneigd of verlangend om te trouwen.
- Truffeeren** (met truffels toebereiden).
- Truc** (kunstgreep, kneep, fig. list, bedrog), m. —s; lees: *truuk*.
- Tru'fel** (een geurige zwamsort), v. —s; *het gehakt met —s bereiden*.
- Trug'gelen**. gew. Zie **Trog'gelen**.
- Trui** (zeug, moerkonijn, fig. lichtekooi), v. —en.
- Trui** (gebreide overborstrok van zee- en werklieden), v. —en.
- Trui** (gemakkelijke leesstoel van studenten), v. —en.
- Trumeau'** (penanttafeltje, luxe-tafeltje), m. —'s of —x; op een —, onder een reusachtigen spiegel. (C. O.). (eau = oo)
- Trust** (eigenl. vertrouwen; vereeniging van gelijksoortige maatschappijen onder één bestuur), v. —en; *de leden van een — mogen het handelsartikel niet beneden den prijs verkoopen; een tabaks—, een petroleum—, een staal—, een graan—, een vleesch—*.
- Truweel'** (dicht. troffel), o. —weelen.
- Tset'sevlieg** (giftvlieg in Z.-Afrika), v. —en.
- Tsir'pen** (piepen), heb —tsirpt; *de sprinkhaan kan —; de musch kan —*.
- Tu'ba** (koperen muziekinstrument met zwaren fagottoon), v. —'s.
- Tu'be** (sport. buis, pijp), v. —s. Lees: *tj-oeb*.
- Tuberculeus'** (knobbelig, gezwollen), bn.
- Tuberculo'se** (longtering, longknobbelteling), v. gm.v.
- Tuber'kel** (ziekelijke knobbel, uitwas), m. —s.
- Tu'beroos** (herfsthyacinth, een bolgewas met witte telieachtige bloemen), v. tuberozen.
- Tucht** (regel, orde, zedelijkheid), v. gm.v.
- Tuch'teling** (tuchthuisboef), m.; —**e**, v. —n.
- Tuch'teloos** (ongeregeld, zonder tucht), bn. en bw.; —**heid**, v. gm.v.
- Tuch'thuis** (gevangenhuis), o. —huizen.
- Tuch'tigen** (kastijden), ik heb getuchtigd; —**ing**, v. —en.

- Tu'dor** (Engelsch vorstenhuis, 1485-1603).  
**Tufsteen** (een grijze kalk- of zandsteen), m. -steenen: (stof), o.: een toren, een muur van -.  
**Tuf-tuf** (volksnaam in Frankrijk en elders van de automobiel), v. -s. (u = uu).  
**Tuf-tuffen** (met de tuf-tuf rijden), ik heb -tuf-tuft.  
**Tui** (scheepst. touw om iets vast te leggen), v. -en.  
**Tui'ancker** (scheepst. anker waaraan het schip bij ebbe vastligt), o. -ankers.  
**Tui'en** (vastbinden), ik heb -tuid; een koe aan een paal - . gew.  
**Tui'eren** (scheepst. vastmaken), ik heb getuierd. Zie **Tui'en**.  
**Tuig** (gereedschap, toestel), o. -en; het - van een schip, het - van een lastdier; fig. dat is - van volk, - van goed, d. i. gemeen, slecht volk; min goed.  
**Tuig'ge** (scheepst. al het touwwerk), v. gm. v.  
**Tuig'en** (getuigen), ik heb -tuigd; dat tuigt niet in uw voordeel.  
**Tuig'en** (van tuig voorzien), ik heb -tuigd; een schip -, een paard -; -ing, v. -en.  
**Tuig'huis** (wapenhuis, bewaarplaats van oorlogsmateriaal), o. -huizen. Zie **Arsenaal**.  
**Tuil** (sleur, gril, jokkernij), m. -en; iemand op den - houden, op sleeptouw houden, voor den gek houden.  
**Tuil** (ruiker, bosje bloemen), m. -en; een -tje vergeet-mij-nietjes, een -tje rozen.  
**Tuil** (trosvormige bloeiwijze), m. -en.  
**Tuilerie'en** (mooi paleis in Parijs, in 1564 op last van Catharina de Medicis gebouwd, met prachtige thans publieken parktuin), v. mv.; de - waren drie eeuwen de verblijfplaats der Fransche koningen.  
**Tuimel** (tuimeling, buiteling), m. gm. v.  
**Tuimelaar** (een soort van duif, die tuimelend vliegt), m. en v. -s.  
**Tuimelen** (buitelen, draaiend neerstorten), ik ben -tuimeld; van een dak -.  
**Tuimelgeest** (geest van verzet), m. gm. v.  
**Tuimeling** (buiteling), v. -en.  
**Tuimelvischje** (kleine karper), o. -s.  
**Tuimelzucht** (geest van oproer), v. gm. v.  
**Tuin** (omheining, haag), m. -en, vero.; iemand om den - leiden, hem misleiden; de kap op den - hangen, het klooster vaarwel zeggen.  
**Tuin** (hof), m. -en; Gelderland heet de - van ons land, het lustoord; een bloem-, een moes-, een speel-; -aarde (zwarte teel-aarde), v.; -bouw, m.; -gereedschap, o. -pen; -kamer, v. -s; -koninkje (vogeltje), o. -s; -slak v. -slakken.  
**Tuinbouwschool** (vakschool tot opleiding van tuintuinen), v. -scholen; de Gerard Adriaan van Swieten - te Frederiksoord.  
**Tuin'der** (tuinier), m. -s. gew.  
**Tuin'en** (den tuin bewerken), ik heb -tuind.  
**Tuinier** (tuinman), m. -en, -s.  
**Tuin'kers** (bitterkers, sterkers), v. gm. v.  
**Tuin'man** (hovenier), m. -lieden, -lui.  
**Tuin'scheerling** (hondspeterselie), v. gm. v.  
**Tuin'werk** (rijswerk, rijsberm aan kribben van rivieren), o. -werken.  
**Tuischen** (kwanselen, ook dobbelen), ik heb -tuischt; -er (paardenhandelaar), m. -s; -erij, v. -en.  
**Tuis'co** (Germ. godheid, stamvader des volks), m. gm. v. Lees: *tu-is'ko*.  
**Tuit**, v. -en; de - van een kan, ketel, d. i. pijp.  
**Tuit** (haarvlecht), v. -en.
- Tuiftelen** (wiebelen, wankelen), het heeft -tuiteld.  
**Tuiften** (toeten), het heeft -tuit; mijn ooren - van al de drukte, ruischen.  
**Tuk** (list; ook aard, ras), m. gm. v.; deze knapen zijn van een beteren - dan die.  
**Tuk** (geslepen; begeerig), bn.; - op roof, op buit, op winst, op bloed, op moord.  
**Tuk'je** (duttje), o. -s; ik heb een - gedaan.  
**Tul** (kruijk, kan, zuignap, pul), v. tullen.  
**Tul'band** (hoofddeksel der Turken; ook zeker gebak), m. -banden.  
**Tul'bandsvorm**, m. -vormen; een podding in -.  
**Tu'le** (fijn netvormig gazen weefsel), v. gm. v.  
**Tu'len** (van tule), bn.; een - sluier.  
**Tulp** (bolgewas, lelieachtige plant), v. -en.  
**Tul'pebol** (knol eener tulp), m. -bollen.  
**Tul'peboom** (sierplant uit N.-Amerika), m. -boomen.  
**Tul'penbed**, o. -den; -handel (de dwaze -, 1636-'37), m. gm. v.; -kweeker, m. -s.  
**Tu'lipo-manie** (dwaze tulpenliefde), v. gm. v.  
**Tult** (inhoudsmaat van balken), v. -en.  
**Tum'bler** (buitelaar, kunstenaar), m. -s; ook: grogglas; ook tuimelaar (duif).  
**Tumult** (geraas, optoop, oproer), g. -en.  
**Tu'mulus** (heuwel, hoogte, grafstede; oude heuvelachtige grafstede), m. tu'muli.  
**Tu'nica** (R. K. kledingstuk der bisschoppen; rijkgeborduurd mantelvormig opperkleed), v. -s.  
**Tu'nica** (onderkleed der oude Romeinen), v. -s.  
**Tu'nnel** (onderbergsche spoorang), m. -s; de Mont-Cenis-tunnel is meer dan 12000 M. lang; de - van den St. Gothard is bijna 15000 M.  
**Turba'tie** (verwarring, ontrust), v. -s.  
**Turbi'ne** (horizontaal waterrad), v. -s.  
**Turbulent** (woelig, onrustig), bn.; -tie, v. gm. v.  
**Tureluur** (referrein, zangwijze; gril, luim), m. -luren, -s.  
**Tureluur** (luisfeeuwerik), m. -luren, -s.  
**Tureluursch** (gek, dol), bn.; 't is om - te worden.  
**Tu'ren** (strak kijken), ik heb -tuurd; hij zit maar op dat onleesbaar handschrift te -.  
**Turf** (een enkele -), m. turven; men ziet in het veen op geen -je, waar overvloed is, is men niet karig; (als stofnaam en collectief), v.; wij stoken -; de - op uw zolder mindert erij.  
**Turf'aarde**, v. gm. v.; -achtig, bn.: een -e grond; -asch, v. gm. v.; -bak, m. -bakken; -grond (veen), m. -gronden; -hok (bewaarpplaats van turf), o. -hokken; -hoop, m. -en; -maker, m. -s; -mand, v. -en; -markt, v. -en; -molm (poeier v. turf), m. en o. gm. v.; -mot (-molm), o.; -mul (stof, gruis van turf), v.; -pakhuis, o. -huizen.  
**Turf'praam** (-schuit), v. -pramen; -schip, o. -schepen: het -schip van Breda (1590); -schuit, v. -en; -schuur, v. -schuren; -strooisel (fijne turfvezels als paardenstrooisel in stallen), o. gm. v.; -ton (-maat), v. -tonnen; -trapper (persoon die bagger-turf maakt, fig. lompe schoen), m. -s: waar heb je die -trappers laten maken? (C. O.); -vuur (vuurtje van turven), o. -vuren; -zak, m. -zakken; -zolder, m. -s.  
**Turf'tonnen** (het meten der turf in tonnen), o.; -tonster (turfmeeister), v. -s.  
**Turk** (inboorting van Turkije), m. -en; fig. wreedaard; ook: hondenaam.

- Tur'ken** (*mishandelen*), ik heb -turkt; *wordt ge ook geturkt als ik?* vroeg de jonge Baars. (Bogaers). Zie **Ne'geren**.
- Turkoois'** (*blauwgroen edelgesteente*), m. -zen; (*stof*), o. gmv.
- Turkoo'zen** (*van turkoois*), bn.; *een jong-mensch met -doekspeld*. (C. O.)
- Turksch** (*afkomstig van, eigen aan Turkije*), bn.; *een -e tempel of moskee; -e tarwe, -leder; -rood (fraai meekraprood)*, o. gmv.
- Turksch** (*de Turksche taal*), o. gmv.
- Turmalijn'** (*Ceilonsche magneetsteen*), m. -en. Ook: *Turmalien'*.
- Tur'nen** (*gymnastische oefeningen doen*), ik heb -turnd.
- Tur'ner** (*beoefenaar der gymnastiek*), m. -s.
- Turn'oefeningen** (*gymn. oefeningen*), v. mv.
- Turn'vereeniging** (*gezelschap van turners*), v. -vereenigingen.
- Tur'ven** (*turf opdoen*), ik heb -turfd.
- Tur'ven** (*slaan, ranselen*), heb -turfd; *hij turft er maar op, slaat maar raak*.
- Tuscula'num** (*villa van Cicero in Tusculum*), o.
- Tus'culum** (*gesch. stad bij Rome, waar de Romeinsche adel zijn buitens had*), o.
- Tus'schen**, vz.; *Roermond ligt -Maastricht en Venlo; - elf en twaalf; - licht en donker; - de regels lezen, nadenkend, speurend; dobberen - hoop en vrees*.
- Tusschenbel'de**, bw.; *hij komt - in de stad, nu en dan; het gaat met dien leerling zoo -, tamelijk; mijn vader kwam bij onzen twist -, zich mengen in, als scheidsman optreden*.
- Tus'schendeck** (*scheepst. onderdek*), o. -ken.
- Tusschendeck's** (*op het -dek*), bw.; *de matrozen verblijven -*.
- Tusschendoor'** (*tusschen twee dingen heen*), bw.; *ergens - zellen*.
- Tus'schenkomst** (*bemiddeling*), v. gmv.; *gewapende -, inmenging*.
- Tus'schenpersoon** (*makelaar, bemiddelaar, commissionair*), m. en v. -personen.
- Tus'schenpoos**, v. -poozen; *bij -poozen liet zich de koekoek hooren, d. i. nu en dan*.
- Tus'schentijds** (*op ongewonen tijd*), bw.; *- moet gij niets gebruiken*.
- Tus'schenwerpsel** (*spraak. gevoelsuiting, klanknabootsing*), o. -s, b.v. *Ach! O! Ei! Krak*.
- Tus'schenzin**, m. -zinnen; *een - dient veelal ter verklaring, b.v. Hij zeide (en hij had gelijk), dat er eerst bewijzen moesten zijn*.
- Tutelair'** (*beschermend, als voogd handelend, de voogdij betreffend*), bn. (al = è)
- Tuteur', tu'tor** (*voogd*), m. -s.
- Tutoeyeren** (*gemeenzaam toespreken*); *ie-mand -*, met jij en jou toespreken.
- Tut'ti** (*muz. spel of gezang van allen te gelijk; zóó dat alle stemmen of instrumenten inwallen*), o.; *de tegenstelling van So'lo*.
- Tut'ti quan'ti** (*Italiaansch: vele van dat soort, vele andere*). Ook: (qu = kw)
- Twaalf** (*tien en twee*), bep. hoofdtelw., twaalfen; *de - apostelen, wtj zijn met ons twaalfen*, d. i. - kinderen.
- Twaalf'de** (*ranggetal*), bn.; *December, de - maand; het is vandaag de -*.
- Twaalf'dehalf** (*elf en een half*), bn.
- Twaalf'derhande**, -lei, soortgetal.
- Twaalf'hoek**, m. -hoeken; *een regelmatige - kan in een cirkel beschreven worden*.
- Twaalf'ponder** (*kanon; ook gewicht*), m. -s.
- Twaalf'voud**, o. -en; *144 is het - van 12*.
- Twee**, bep. hoofdtelw. -ën; *ik heb - oogen; met ons tweeën; het is bij tweeën; wij tweeën*.
- Twee** (*cijfer*), v. -ën; *schrijf eens drie -ën*.
- Twee'blad** (*bastaardstandelkruid*), o. gmv.
- Twee'de** (*ranggetal*), bn.; *Jan is de eerste leerling en Hein de - der klas; Willem de -*, gesch. graaf, stadhouder, of koning; *ten eerste, ten -*, bijw. d. i. in de - plaats.
- Twee'dracht** (*verdeeldheid*), v. gmv. - *zaaien*.
- Tweedrach'tig** (*oneenig, verdeeld*), bn. en bw.
- Twee'erhande**, -lei, soortgetal.
- Twee'gevecht** (*duel*), o. -gevechten.
- Tweehoe'vigen** (*herkauwende dieren*), m. mv.; *kameelen, dromedarissen, lama's zijn - zonder hoornen; herten en rendieren zijn - met volle hoornen; runderen, schapen en antilopen zijn - met holle hoornen; giraffen zijn - met hoornwortels*. Zie **Her'kauwen**.
- Twee'klank**, m. -klanken; *spraak. onze taal bezit twaalf -klanken, b.v. aau, eeu, enz*.
- Twee'ledig**, bn.; *spraak. een - onderwerp, b.v. Jan en Piet spelen; een - gezegde*.
- Twee'ling** (*twee evenoude broers of zusters*), m. en v. -en.
- Twee'lingen** (*derde teeken van den Dierenriem*), m. mv.; *ook: een sterrenbeeld (Polux en Castor)*.
- Twee'master** (*schip met twee masten*), m. -s.
- Tweern** (*gedubbeld garen*), m. gmv.; *een draad, uit twee draden gedraaid, heet -*.
- Tweern'en** (*twijnen, garen dubbelen*), ik heb -tweernnd.
- Twee'spalt** (*tweedracht, oneenigheid*), v. gmv.
- Twee'span**, o. -spannen; *wat een prachtig -! twee gelijke paarden voor één ruituit*.
- Twee'spraak** (*tweegesprek*), v. -spraken. Zie **Dialog'**.
- Twee'sprong** (*scheiweg*), m. -sprongen.
- Twee'strijd**, m. gmv.; *de ezel stond in -, van welke hooischelf te eten. (Van Lennepe); zijn verstand en zijn gevoel brengen Jan in een -*. (Potg.), zelfstrijd.
- Twee'tal**, o. -tallen; *een - uren, een - liederen, d. i. twee*.
- Tweeton'gig** (*bedrieglijk*), bn.; -heid, v. gmv.
- Twee'voetsmaat** (*dichtk. maat van twee voeten*), v. -maten. Zie **Troche'us, Jam'be**.
- Twee'voud**, o. -en; *zes is het - van drie*.
- Twen'te** (*O. deel van Overijsel*), o.; -naar (*persoon in of uit Twente*), m. -s, -naren.
- Twen'ter** (*tweejarig dier*), m. -s.
- Twijfel** (*besluiteloosheid*), m. gmv.; *in - staan, in - trekken, niet gelooven; zegsw. het lijkt geen -, het is zeker*.
- Twijfelaar** (*persoon, die twijfelt*), m. -s.
- Twijfelaar** (*kleedingstuk, dat het midden houdt tusschen een rok met lange panden en een korte jas*), m. -s.
- Twijfelachtig**, bn. en bw.; -heid, v. gmv.
- Twijfelarij'** (*een onwast gelooven*), v. gmv.; *wil uw twijfarij van wondren doen niets weten. (Staring)*. Zie **Scepticis'me**.
- Twijfelen** (*in twijfel of onzekerheid zijn*), ik heb -twijfeld; -ing, v. -en.
- Twijfellicht** (*schemerlicht*), o. gmv.
- Twijfelmoe'dig** (*wankelmoedig, aarzelend*), bn. en bw.; -heid, v. gmv.
- Twijfelzucht** (*aangeboren neiging tot twijfel*), v. gmv.
- Twijg** (*een loot, takje, rijsje*), v. -en.
- Twijgen** (*van twijgen*), bn.; *een - mandje*.
- Twijn** (*gedubbeld of tweedraadsch garen*), m. gmv. Zie **Tweern**.

- Twijn'en** (*tuern*), ik heb - *twijnd*; *garen* -, twee draden ineendringen; *getwijnd garen*, touw, dat bestaat uit een ineendringing van twee draden; - **der** (*dubbelaar van garen*), m. -s; - **derij'** (*werkplaats v. d. twijnder*), v. Zie **Tweeren**.
- Twijn'garen**, o. gmv.; - **haspel**, m. -s; - **molen**, m. -s; - **wiel**, o. -en.
- Twint'ig** (*tweemaal tien*), bep. hoofdtelw.
- Twint'iger** (*persoon van 20 jaar; wijn van 1820; oorlogsschip met 20 stukken*), m. -s.
- Twint'igerhande**, - **lei** (*van 20 soorten*), soortgetal.
- Twint'igponder** (*kanon, dat kogels van 20 pond schiet; ook gewicht van 20 pond*), m. -ponders.
- Twint'igste** (*ranggetal*), telw.; de - *der maand*; als zn. o.: ik neem een - *in de staatsloterij*, d. i. een 20e deel van een heel lot.
- Twint'igwerf** (-*maal, -keer*), bw.; ik heb je - *geuarschuwd*.
- Twist** (*geschil, oneenigheid*), m. -en; een - *bijleggen, vereffenen; een - beslechten*.
- Twist'appel** (*punt van geschil*), m. -s; *Zee-land was lang een - tusschen Vlaanderen en Holland*, d. i. aanleiding tot twist.
- Twist'en** (*ruzie hebben, kraakeelen, kijven*), ik heb - *twist*; - **er** (*krakeeler*), m. -s.
- Twist'ziek** (*twistigierig*), bn.; een - *e nabuur*, d. i. gaarne twistend, twistzoekend.
- Type** (*drukletter, lettervorm*), v. -n.
- Type** (*voorwerp, ontwerp, monster, grondvorm, uitgedrukt beeld*), o. -n; een - *van een gierigaard, een - van een boer, een - van een grijsaard, een eigenaardig zich kenmerkend persoon; evenzoo: een moordenaars-, een bedriegers-*.
- Type'writer** (*schrijfmachine, ook persoon die daarmee schrijft*), m. -s. Lees: -*reiter*.
- Type'writing** (*het schrijven met een type'writer*), o.; een *jongmensch, bekend met -*. Lees: -*rei-ting*.
- Typheus'** (*op typhus lijkend*), bn.; -*euze koorts*. (ph = f)
- Typhoid'e** (*typhuze ziekte of koorts*), v. -n.
- Typhoon** (*kringsstorm in de Chineesche Zee*), m. -s. Ook: **Ty'phon**. (ph = f)
- Typhus** (*soort van heete koorts, besmettelijke koorts, zenuwkoorts*), m. gmv. (ph = f)
- Ty'pisch** (*karacteristiek*), bn.; een - *antwoord, een - landschap, een - gezegde*.
- Typograaf'** (*boekdrukker*), m. -grafen.
- Typographie'** (*boekdrukkunst*), v. gmv.
- Typogra'phisch** (*de drukpers, de drukkunst betreffend*), bn.
- Typometrie** (*kunstdruk van landkaarten, kaartendrukkunst*), v. gmv.
- Tyran'** (*dwingeland*), m. -nen. Zie **Tiran'**.
- Tyrolien'ne** (*meisje of vrouw uit Tyrol; Tyroolsch lied, dans*), v. -s.
- Tze'chisch, Cze'chisch** (*het Boheemsch*), o. gmv.; bn.: de - *e taal; de - e letterkunde*.

## U.

- U**, v. u's. - De vijfde klinkletter, de een en twintigste letter van het alfabet.
- U.C.** - *Ur'bis con'ditae*, van den bouw der stad Rome af.
- U.Ed.** - *UEdele*.
- U.Ed. Groot Achtb.** - *UEdele Groot Achtbare*.
- U.J.D.** - *Utrius'que ju'ris doctor*, Meester in de beide rechten.
- Uit.** - *U'timo*, op den laatsten dag (der maand).
- U.S.** - *United States*, de Vereenigde Staten van N.-Amerika; spotnaam: *Un'cle Sam*, oom Sam.
- U.r.** - Zie *Ut retro*.
- U.s.** - Zie *Ut supra*.
- U**, pers. vnv. Derde en vierde naamval van *gij*: *gij geeft - veel moeite; bedenk - eens*.
- Ucht'end** (*dicht. voor ochtend*), m. gmv.; de - *des levens, de eerste levensjaren*.
- Ui** (*look, ajuin*), m. -en.
- Ui** (*spreekt. aardigheid, mop*), v. -en; een - *tappen, een aardigheid opdisschen; een - slaan, een - vertellen*. Zie **U'fig**.
- U'fachtig** (*naar ui zweemende*), bn.; een - *e smaak; ik ben niet -*, houd niet van uien. gew.
- U'fensmaak**, m. gmv.; - **soep**, v. -en; - **zaad**, o. -zaden.
- U'fer**, m. -s; *u'fers drukken*. (Poot), d. i. melken.
- U'fig** (*grappig*), bn.; een - *man, geestig, vol kwinkslagen of moppen*.
- Uil** (*nachtroofvogel*), m. -en; *er zijn katuilen en ooruilen; de - is het beeld der domheid, b.v. hij is een -*, lomperd; spreekw. *Elk meent zijn - een valk te zijn*, ieder houdt het zijne voor iets voortreffelijks; bij de Grieken was de - de vogel v. Pallas Athene (Minerva), omdat hij in den donker zag; in de stad Athene kweekte men den -, vandaar: *uilen naar Athene dragen*, noodeloos of overbodig werk doen.
- Uil** (*nachtvlinder*), m. -en; - **tje**, o. -s; zegsw. een - *tje knappen, een dutje doen*.
- Uil'achtig** (*dom, lomp*), bn.; *wat een - gelaat!*
- Uil'ebek**, m. -bekken; - **klauw**, m. -en; - **kop**, m. -pen: fig. domoor.
- Uil'ennest**, o. -en; - **oog**, o. -en; - **vlucht**, v. gmv.
- Uil'espiegel** (*schalk*), m. -spiegels.
- Uil'skop** (*stommeling*), m. -koppen.
- Uil'skuiken** (*lompe leerling*), o. -kuiken.
- Uil'tje** (*kleine uil; avondvlindertje*), o. -s; zegsw. een - *vangen of knappen, een dutje doen*.
- Uit**, bw.: *de kerk is -; de kachel is -; ik heb het boek -; vz.: hij is - de stad; ik kom - het bosch, - de keuken, - den kelder; dat is - de mode, - den smaak; - vrees, wegens; - voorzorg; ik weet het - de krant; iets - het oog verliezen, - den weg gaan*.
- Uit** (*naar buiten*), bw. Het vormt met w.w. scheidbare samenstellingen, als: *uitademen, -baggeren, -bakken* (b.v. spek), *-barsten, -halen, enz.*
- Uit'baggeren** (*een kanaal, rivier uitdiepen*), ik heb - *gebaggerd; -ing*, v. -en.
- Uit'bakenen** (*een terrein of weg met bakens uitzetten*), ik heb - *gebakend; een spoorlijn, een straatweg -*, d. i. de richting er van uitzetten.

- Uit'baliën** (het water uit een boot hoozen of overboord werpen), ik heb -gebalied; een boot -.
- Uit'bannen** (uit het land bannen), ik heb -gebannen; -**ing**, v. -en. vero.
- Uit'barsten** (zich plotseling met een slag ver-vertoonen), het is -gebarsten; de vlammen, de orkanen barsten uit; fig. in tranen -; -**ing**, v.: de -**ing** van den Etna.
- Uit'bazuinen** (fig. met grooten ophef bekend maken), ik heb -gebazuind; iemands lof, roem, eer -.
- Uit'beelden** (in beeld voorstellen, afbeelden), ik heb uitgebeeld; -**ing**, v. -en: in dien roman vinden we - van het leven; -**sel**, o. -s.
- Uit'beitelen** (met een beitel uitsteken of uithalen), ik heb -gebeiteld; zilveren schotels sierlijk -gebeiteld.
- Uit'bersten** (zijn gevoel krachtig openbaren), borst -, is -geborsten; waarom? borst zij uit. (Potg.) Zie **Uit'barsten**.
- Uit'besteden**, ik heb -besteed; een weeskind -, d. i. buiten of op het land in den kost besteden; -**ing**, v. -en.
- Uit'bijten** (door scherpe vochten wegvreten), het beet -, heeft en is -gebeten; de japon is hier door het citroenzuur -gebeten, de kleur is weg; gelijk de zee het land uitbijt met zijn zout. (Da Costa).
- Uit'bijten** (ijs wegdoen door 't hakken van bijten), ik heb -gebijt.
- Uit'blazen** (de vlam dooven), ik heb -geblazen; een lamp -, een kaars -; den laatsten adem -; laat de paarden eens -, uitrusten.
- Uit'boezemen** (met gevoel uiten), ik heb -geboezemd; het waarachtige getuk heeft de minste behoefte zich uit te -. (C. O.)
- Uit'botten** (knoppen krijgen), het is -gebot; de wijnstok begint uit te botten, er komen bladknoppen aan; -**ting**, v. -en.
- Uit'braaksel** (spuwsel, fig. geuloek), o. -s.
- Uit'branden** (door gloeiing of hitte reinigen), ik heb uitgebrand; een pijp -, een schoorsteen -; ook, leegbranden: het huis is geheel -gebrand.
- Uit'brander** (standje, strenge berisping), m. -s; de knecht heeft een - gehad.
- Uit'breiden**, ik heb -gebreid; de armen -, openen; zijn kennis -, vermeerderen; een uitgebreide kennis, ruime; een uitgebreide volmacht, van ruime strekking; een uitgebreid werk over geschiedenis, lijvig, in veel deelen; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Uit'breken**, ik brak -, heb en ben -gebroken; ik zal er morgen zien uit te breken, d. i. uit de drukte mij een oogenblik verwijderen; hier zullen de dieren niet -, nl. uit hun hokken ontsnappen; het zweeft gaat mij -, te voorschijn parelen; -**ing**, v. -en.
- Uit'brengen** (naar buiten brengen, fig. bekend, openbaar maken, verklappen), onr. ik bracht -, heb -gebracht; een rapport -, een advies -, geven; verslag -, zijn gevoelen -, zijn stem -; gij moet dit niet -, de raven zullen het -; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Uit'buiten** (uitzuigen, te veel van de krachten eischen), ik heb -gebuit; als zn. o.: het - der werklieden.
- Uit'buiten** (uitplunderen, berooven), -gebuit; maar meid, gij laat u -. (V. Lov.). Vl.
- Uitbun'dig** (bovenmatig, buitengewoon), bn. en bw.; -e lof; zijn rede werd - toegejuicht; - lachen; -**heid**, v. gmv.
- Uit'cijferen** (cijferend uitrekenen), ik heb -gecijferd; -**ing**, v. -en.
- Uit'dagen**, ik daagde -, heb -gedaagd; iem. - tot een tweegevecht, opeischen, oproepen; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en; -**ingsbrief**, m. -brieven.
- Uit'deelen**, ik heb -gedeeld; weldaden met kwistige hand -, geven, verspreiden; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Uit'delgen** (te niet doen), ik heb -gedelgd; schulden -, afbetalen, amortiseeren; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Uit'denken** (uitvinden), ik dacht -, heb -gedacht; wie dat geweer heeft uitgedacht, moet een schrander man zijn; -**er** (verzimmer), m. -s.
- Uit'dijen** (uitzwellen, uitzetten), het is -gedijd; -**ing**, v. -en.
- Uit'doen**, ik deed -, heb -gedaan; gij moet die japon -, uittrekken; een post in een boek -, doorhalen; de lamp, de kaars -, uitdooven.
- Uit'dooven**, ik heb en het is -gedoofd; de vlam -, blusschen; fig. den lust, den ijver, de liefde -, te niet doen gaan; -**ing**, v. -en.
- Uit'dossen** (opsmukken), ik heb -gedost; -**sing** (prachtkleedij), v. -en.
- Uit'drager** (kooper van gebruikt huisraad, oude kleeren, enz.), m. -s; vr.: -**draagster**, v. -s; -**ij'** (uitdragerswinkel), v. -en.
- Uit'drijven** (wegdrijven, verjagen), ik dreef -, heb -gedreven; den duivel -. Zie **Exorciseeren**.
- Uitdruk'kelijk** (met nadruk, duidelijk, bepaald), bn. en bw.; een - bevel; iem. iets - verbieden, met veel nadruk.
- Uit'drukken** (uitpersen), ik heb -gedrukt; een spons -, een citroen -, d. i. uitknijpen; fig. uiten, te kennen geven: dit meisje kan zich netjes -; -**king** (zegswijze), v. -en: woorden en -en in de taal; -**sel**, o. -s.
- Uit'duiden** (aanwijzen), ik heb -geduid; ik kan u den weg in Amsterdam moeilijk -; -**ing**, v. -en; -**sel**, o. -s.
- Uiteen'** (van een, los, gescheiden), bw. Met w.w. vormt het samenstellingen, als: uiteenbarsten (ontploffen), -gooien, -jagen, enz.
- Uiteen'lopend**, bn.; -e lijnen, d. i. niet evenwijdig; -e meeningen, -e gevoelens, d. i. verschillende, tegenstrijdige.
- Uiteen'zetten** (fig. verklaren), ik heb -gezet; ik zal u die kwestie eens -, d. i. ont-wikkelen, blootleggen; -**ting**, v. -en.
- Uit'einde** (fig. laatste uur, dood), o. -n; ik wensch u een zalig -, einde des jaars: wensch op 31 December.
- Uit'en** (te kennen geven), ik heb geuit, heb mij geuit; -**ing** (uitdrukking), v. -en.
- Uitentreuren** (uit den treuren, zeer lang), bw.; zij zongen -, zonder verflauwen, zonder ophouden; het duurt -.
- Uiteraard'** (volgens den aard), bw.; een kat is - valsch.
- Uit'erlijk**, bn. en bw.; de -e schijn, -e glans, d. i. uitwendig; oefening in de -e welsprekendheid; ik zal u - over zes weken betalen, d. i. binnen dezen tijd, op zijn laatst; -**heid**, v.
- Uit'erlijk** (voorkomen, gelaat), o. gmv.; een jongmensch van een gunstig -.
- Uit'ermate** (buitengewoon), bw.; ik ben - tevreden, buitengemeen.
- Uit'ersch** (Utrechtsch), bn.; de -e professoren. (C. O.). gmv.

- Uit'erst**, bn.; *de -e wil, laatste - (testament); zijn -e best doen, grootste; zoo iets geschiedt - zeldzaam, d. i. hoogst, bij uitzondering.*
- Uit'erste** (*einde, het laatste*), o. gmv.; *de zieke lag op zijn -*, hij zieltoogde.
- Uit'ersten** (R. K. *de dood, het oordeel, de hel en de hemelsche glorie*), v. mv.; *de vier - van den mensch.*
- Uit'erwaard** (*buiten den rivierdijk gelegen grond*), v. -waarden.
- Uit'fluiten** (*fluitende uitjowen*), ik floot -, heb -gefloten; -er, m. s.; -ing, v. -en.
- Uit'gaaf, uit'gave** (*uitgift; druk*), v. -gaven.
- Uit'gaan** (*buitenshuis gaan*), ik ging -, ben -gegaan.
- Uit'gaand**, bn.; -e goederen, die over de grens vervoerd worden; *in-en -e rechten, belasting op in- en uitvoer.*
- Uit'gaansdag** (*vrije middag van dienstboden, verlofdag*), m. -dagen.
- Uit'gang** (*het uitgaan; deur*), m. -gangen.
- Uit'gave**, v. -n. Zie **Uit'gaaf**.
- Uit'gebreid** (*groot, ruim*), bn.; *een -e correspondentie of briefwisseling; -heid, v.*
- Uit'gebreid'heid** (*uitgestrektheid, omvang*), v. -heden; *de - van een rijk, van een vlak; de - van iemands macht, kennis; de - der lichamen, de - van eenig begrip.*
- Uit'gediend**, bn.; *een - schutter, van de rol gebracht, die zijn dienst heeft volbracht.*
- Uit'gelaten** (*zeer dartel*), bn. en bw.; *de kinderen waren - van blijdschap; -heid, v.: toen verhief zich de vroolijkheid tot -heid.* (C. O.)
- Uit'geleefd** (*stokoud*), bn.; *een - grijsaard.*
- Uit'geleide**, o. gmv.; *iem. - doen, een eind weegs vergezellen. Ook: Uit'gelei.*
- Uit'gelezen** (*voortreffelijk*), bn.; *een - bende; een - publiek, een - schaar; -heid, v. gmv.*
- Uit'gemaakt** (*zeker, vast*), bn.; *een -e zaak.*
- Uit'genomen** (*met uitzondering van*), vz.; *allen waren present, - uw broeder.*
- Uit'gestreken** (*effen, kalm*), bn.; *met een - gezicht, deffig.*
- Uit'gestrekt** (*wijd, uitgebreid*), bn.; -heid, v.
- Uit'getogen**, vd. *Meester is - in 't zwart.* (De Genestet), d. i. uitgegaan; *met - degen, uitgetrokken.*
- Uit'geven**, ik gaf -, heb -gegeven; *een boek -, in druk geven, doen verschijnen; zich voor een koopman -, zich als zoodanig voordoen; de aandeelen worden -gegeven tegen 98%<sub>0</sub>, d. i. aan de markt gebracht, verkocht.*
- Uit'gaaf** (*boekwerk*), v. -gaven; -gever, m. -s; -geefster, v. -s.
- Uit'gewekene** (*balling*), m. en v. -n.
- Uit'gewerkt**, bn.; *een - verslag, programma, d. i. uitgebreid, met zorg en breed bewerkt.*
- Uit'gezocht**, bn.; *een -e gelegenheid, voortreffelijk; een - gezelschap, -e waren, best, uitgelezen.*
- Uit'gifte, uit'gift**, v. -giften; - van aandeelen, van pandbrieven, verspreiding, uitgave.
- Uit'haal** (*praal*), m.; *een grooten - maken, vertoon.*
- Uit'haal** (*schoonmaak*), m. -halen.
- Uit'halen** (*weghalen, ook: uitwijken met een rijtuig*), ik heb -gehaald.
- Uit'halen** (*weghalen, rooven*), ik heb -gehaald; *een nestje -; het - van nestjes.* (C. O.)
- Uit'haler** (*pijpenroeter*), m. -halers.
- Uit'ham** (*landtong*), m. -hammen.
- Uit'haugbord** (*winkelschild*), o. -borden.
- Uit'heemsch'** (*buitenlandsch, vreemd*), bn.; *dat zijn -e planten, vruchten; een -e kleederdracht; de studie van -e werken, zeden; -heid, v. gmv.*
- Uit'heemsche** (*vreemdelling*), m. en v. -n.
- Uit'hoek** (*kaap; ook: afgelegen hoek*), m. -hoeken; *op een - van het eiland; in een - van ons land.*
- Uit'hooren**, ik heb -gehoord; *iem. trachten uit te hooren, d. i. sluw hem zijn geheimen doen zeggen; -der, m. -s; -ing, v. -en.*
- Uit'hoozen** (*bij boot of schuit het water met een handschepper uitwerpen*), ik heb -gehoosd.
- Uit'houden**, ik hield -, heb -gehouden; *gij zult het in dat dorp niet lang -, volhouden, harden; -er, m. -s.*
- Uithu'zig**, bn. en bw.; *een - man, die gaarne buiten zijn huis toeft; -heid, v. gmv.*
- Uit'huwelijken**, ik heb -gehuwelijkt; *een dochter -, d. i. ten huwelijk geven; -ing, v.*
- Uit'huwen**, ik heb uitgehuwd; -ing, v. -en.
- Uit'ing** (*het uiten, het openbaren, mededeeling*), v. -en; *hij gaf - aan zijn vreugde; hij deed ons velerlei -en over zijn zienswijze; een - van boosheid.*
- Uit'keeren** (*geld uitbetalen*), ik heb -gekeerd; *iem. de gelden eener levensverzekering -; -ing, v. -en.*
- Uit'keeringsfonds**, o. -fondsen.
- Uit'kijk** (*uitzicht*), m. gmv.; *uw - zegt het mij, dat gij de man, waarnaar ik zoek, moet wezen.* (Staring); *op den - staan, op de wacht staan.*
- Uit'kijk** (*uitkijker*), m. -en; *onze - riep: Een schip in lij! d. i. de matroos in den mastkorf; ook: seinwachter aan de kust.*
- Uit'kippen** (*uitbroeden, fig. uitkiezen*), ik heb -gekipt; *het beste -.*
- Uit'klaren**, ik heb -geklaard; *een schip - gereedmaken om in zee te steken; goederen -, in goede orde laden; ook, al de belasting er van betalen; -ing, v. -en.*
- Uit'kleeden**, ik heb -gekleed; *een kind -, van de kleertjes ontdoen; deze losbollen zullen hun vader heelemaal -, verarmen, be-rooven; zegsw. men moet zich niet -, vóórmen naar bed gaat, d. i. zijn bezittingen niet aan de kinderen schenken vóór zijn dood; -ing, v.*
- Uit'komst**, v. -en; *de - eener rekensom, eindcijfer; er was geen - meer, redding.*
- Uit'koop** (*vrijkoop, losgeld*), m. -kopen.
- Uit'kopen**, omr. ik kocht -, heb -gekocht; *een firmant uit een zaak -, door geld afkopen als aandeelhouder; den tijd -, uitsparen, zoeken te winnen.*
- Uit'lachen**, ik lachte -, heb -gelachen; *de tooneelspeler werd uitgelachen, d. i. lachende bespot; -er, m. -s.*
- Uit'lander** (*buitenlander*), m. -landers.
- Uitlan'dig** (*buitenlands*), bn.; *ik was in die dagen -, d. i. in het buitenland; -heid, v.*
- Uit'landsch** (*buitenlandsch*), bn.; -e paarden, - spek, -e zeden; *Ivo liet zijn paard tot een - tochtje zaälen.* (Staring).
- Uit'lating** (*spraak. ellips*), v. -en; b. v. *Goeden morgen* (Ik wensch u -).
- Uit'latingsteeken**, o. -s; *de komma b. v. in lied'ren* (liederen), *zett'en* (zettingen) is een -.
- Uit'leg** (*verklaring*), m. gmv.; *een - geven.*
- Uit'leggen** (*uitspreiden, uitstalten*), ik legde of lei -, heb -gelegd; *het waschgoed - op de bleek; de waren - voor het winkelruim.*
- Uit'leggen** (*wijder maken, grooter of rui-*

- mer maken), ik legde of lei -, heb -gelegd of geleid; een japon -, een kieltje -; een tuin -, een stad -.
- Uit'leggen** (bij elkaar leggen, als bijdrage afzonderen); als boven; b.v. elk per week een gulden -.
- Uit'leggen** (fig. verklaren, doen begrijpen, ontvouwen, blootleggen), als boven; een son -, een taalmocielijkheid -, een wetsartikel -; de beteekenissen van een woord -; droomen -; hij wil alles ten kwade -, een ongunstige bet. geven.
- Uit'legger** (verklaarder, vertolker), m. -s; alleromuitstaanbaarst is mij in een beesten-spel de -. (C.O.); -ster, v. -s.
- Uit'legger** (een wachtschip), m. -leggers.
- Uit'legkunde**, v. gmv. Zie **Exege'se**.
- Uitlegkundige** (persoon, die verklaart), m. en v. -n.
- Uit'lekken**, het is -gelekt; fig. ruchtbaar worden, b.v. het geheim zal wel -; -king, v.
- Uit'leveren** (overleveren), ik heb -geleverd; een gevangene -, een misdadiger -; Amerika levert thans ook moordenaars uit; -ing, v. -en.
- Uit'lezen** (ten einde lezen, ook uitzoeken), ik las -, heb -gelezen; een roman -, een uitgelezen schaar, een uitgezochte - of keur-bende.
- Uit'lichten** (R. K. een stervende uitlichten), ik lichtte -, heb -gelicht; men licht iem. uit, door hem in de laatste oogenblikken de gewijde kaars in de hand te geven.
- Uit'lokken**, ik heb -gelokt; iem. het huis -; fig. een verklaring -, een besluit -, een bekentenis -; -king, v. -en; -sel, o. -s.
- Uit'loodsen** (zeew. een schip buiten de tonen, d. i. in zee brengen), ik heb -geloodst.
- Uit'loop**, m. -en; de - van den Rijn, monding; deze fabriek heeft haar - in het kanaal, riool, afvoerbuis.
- Uit'looper** (bijtak van een bergketen), m. -s; de zuidelijke -s van dat gebergte.
- Uit'loozen** (het water storten in), het heeft -geloosd; die riolen loozen - in de Maas.
- Uit'loven**, ik heb -geloofd; een zilveren medaille -, bij mededinging beloven aan den besten speler; -ing, v. -en.
- Uit'luiden, uit'luien** (luidend te kennen geven), ik heb -geluid; de kermis -, met de klokken luidende doen eindigen; Alva werd uitgeluid, na eenig feest al luidende met een bel verwenscht; -ing, v. -en.
- Uit'luiden** (de kerkklok luiden bij het begraven van iem.), ik heb -geluid.
- Uit'maken**, ik heb -gemaakt; deze heeren maken het bestuur uit, d. i. vormen; het is een uitgemaakte zaak, een voldongen feit; hij maakte u voor dief uit, d. i. uitschelden; wat maakt dat uit, wat beteekent het!
- Uit'malen** (droogmalen), ik maalde -, heb -gemalen; een plas -; -ing, v. -en.
- Uit'mergelen** (uitputten), ik heb -gemergeld; door roofofbouw een akker -; -ing, v.
- Uit'meten**, ik mat -, heb -gemeten; een terrein -, lengte en breedte bepalen; zegsw. iets breed -, er hoog van opgeven; spreekw. met de maat, waarmede ge uitmeet, zult ge ingemeten worden, men zal u behandelen, zooals gij anderen behandelt. (Bijbel).
- Uitmiddelpunt'ig**, bn.; een -e schijf; -heid, v. Zie **Excentriek**.
- Uit'mogen** (verlof hebben), ik mag -, mocht -.
- Uit'monding**, v. -en; de - eener rivier.
- Uit'monsteren**, ik heb -gemonsterd; de soldaten werden -gemonsterd, bij een inspectie, d. i. afgedankt (als ongeschikt); de uniform is thans rood -gemonsterd, biezen en kraagrand zijn rood; verder: smakeloos optoien, opschikken; -ing, v. -en.
- Uit'munten** (uitblinken, uitstekend zijn), ik heb -gemunt; -er, m. -s.
- Uitmun'tend** (voortreffelijk), bn. en bw.; een - schrijver; hij heeft -geantwoord; -heid, v. gmv.
- Uitne'mend** (zeer goed), bn. en bw.; -heid, v.
- Uit'nooden** (verzoeken), ik heb -genood.
- Uit'noodigen** (verzoeken, vragen), ik heb -genoodigd; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Uit'oefenen**, ik heb -geoeft; een bedrijf, een beroep -; hij oefent het ambacht van smid uit; -ing, v. gmv.
- Uit'pakken** (ontpakken), ik heb -gepakt; de koopman is in dat hotel -gepakt, hij houdt daar verkoop van de uitgestalde goederen; koffers en kisten -, zijn kleeren -; -ker, m. -s; -king, v. -en.
- Uit'persen**, ik heb -geperst; een citroen -; druiven -; -ing, v. -en.
- Uit'pluizen** (fig. haarfijn naspeuren, onderzoeken), ik ploos -, heb -geplozen; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Uit'porren** (scheepst. de matrozen opkloppen), ik heb -geporrd; de matrozen is men gewoon uit te - met: Rijden, rijden, ahoy!
- Uit'proesten** (in een schaterlach uitbarsten), ik heb -geproest; zij zullen het - van lachen.
- Uit'pullen** (naar buiten uitdringen), het is -gepuild; zijn oogen pullen uit.
- Uit'putten** (ledigen), ik heb -geput; mijn kas is -geput, ik heb geldgebrek; de oorlog put de volken uit, verzwakt, maakt krachteloos; iemands geduld -, maken dat iemand het geduld verliest; mijn krachten zijn -geput, ten einde verbruikt; een -geputte schatkist, leeg; -ting (fig. afmatting), v. gmv.
- Uit'rafelen** (uitpluizen; rafels lostaten), ik heb, het is -gerafeld; een lapje linnen -; die japonstof gaat -.
- Uit'redden** (bevrijden), ik heb -gered; -ding: welk een -ding in dezen nood, verlossing.
- Uit'reeden** (zeew. uitrusten, reede maken), ik heb -gereed; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Uit'richten**, ik heb -gericht; wat zult gij hier -? doen, werken, verrichten.
- Uit'roeien** (uiddelgen), ik heb -geroeid; een bosch -, ontwortelen; schadelijk gedierte -, verdelgen; onkruid -, uitwieden; stechte gewoonten -, doen ophouden; -er, m. -s; -ing, v. gmv.
- Uit'roep** (uitroeping, kreet), m. -en.
- Uit'roepsteeken, uit'roepings-** (teesteecken), o. -teekens, b.v. in: Wat geluk!
- Uit'rukken**, ik heb en ben -gerukt; een plant -, uithalen, uittrekken; het bataljon moest -, naar buiten rukken; -king, v. gmv.
- Uit'rusten** (zich door rust van vermoeienis herstellen), ik ben -gerust; hij wil eerst eenige weken - van dien zwaren arbeid.
- Uit'rusten** (gereedmaken), ik heb -gerust; een leger -, een vloot -; zich -, zich ten strijde -.
- Uit'rusting** (al het noodige voor een tocht, zeereis, oorlog, enz.), v. -en.
- Uit'scheiden**, ik scheidde -, heb en ben -



-gescheiden; *hij wil niet - met plagen*, eindigen, ophouden.

**Uitschieten** (door schieten stuk maken), ik schoot -, heb -geschoten; *iemand de tanden, de oogen -*; verder: *een jas -*, snel uittrekken; *de boomen gaan -*, uitbotten; *de zon schiet haar stralen over de aarde -*, uitwerpen; *die ladder gaat nog -*, uitglijden, uitschuiven; *de wind begon uit te -*, met de zon omloopen, te **Ruimen**; *hij kwam het huis -*, snel naar buiten loopen.

**Uitschilderen** (afbeelden in kleuren), ik heb -geschilderd; *iemand -*; -**ing**, v. -en.

**Uitschitteren** (uitblinken), ik heb -geschitterd; *Vondels gedichten zullen altijd -*; *Rembrandts Nachtwacht zal immer -*, d. i. het voortreffelijkst zijn; -**ing**, v. -en.

**Uitshot**, o. -schotten; *Licht vindt ge, eer het werk verjaart, Uw - dubbel ingespaard.* (Staring), d. i. het voorgeschoten geld.

**Uitshot** (het uitgeschifte), o. gmv.; - *van koffie, van havannasigaren*, minste soort.

**Uitschrabben** (schrabbende reinigen), ik heb -geschrabd; *een kookpan -*.

**Uitschrappen** (doorhalen, uitdoen), ik heb -geschrapt; *een naam -*, *een schuldpost -*.

**Uitschrijven** (na- of afschrijven), ik heb -geschreven; *laat mij dat vers even -*; fig. *een prijsvraag -*, ter bewerking aanbieden; *een dank-, een bededag -*, verordenen.

**Uitschuld** (uitstaande d. i. te betalen schuld), v. -schulden; *uit- en inschulden*, actieve en passieve schulden.

**Uitslag**, m. gmv.; - *van sterke dranken*, debiet; *in den kelder komt alles vol -*, schimmel; *het kindje zat vol -*, puistjes, vlekken; *de - van een examen*, afloop, gevolg; *met den besten -*, uitkomst.

**Uitsleepen** (naar buiten sleepen), ik heb -gesleept; *iemand het huis -*; *een schip de haven -*.

**Uitsloven** (zich), ik heb mij -gesloofd; *ik heb mij voor u -gestoofd*, mij veel last en moeite aangedaan.

**Uitsluiten**, ik sloot -, heb -gesloten; *kinderen beneden de zestien jaar zijn uitgesloten*, d. i. worden niet toegelaten; *bij uitsluiting*, bij voorkeur; -**ing**, v. -en; -**sel**, o. -s.

**Uitsluitend**, bn. en bw.; *dat recht is hem - geschonken*, d. i. met uitsluiting van alle anderen, *hij heeft het - recht*.

**Uitsluitsel** (bestissend antwoord), o. gmv.

**Uitspannen**, ik heb -gespannen; *de paarden -*, losmaken; *zich -*, zich vermaken, ontspannen.

**Uitspanning** (vermaak), v. -en; *de maatschappelijke -en*, *de geestelijke -en*.

**Uitspanning** (herberg, stalhouderij), v. -en.

**Uitspannel** (het hemelgewelf), o. gmv. Zie **Firmament**.

**Uitspatten** (losbandig leven), ik ben en heb -gespat; -**ting**, v.: *hij gaf zich over aan allerlei -spattingen*, ongeregelheden.

**Uitspinnen** (fig. langdraadig zijn), ik spon -, heb -gesponnen; *Vader Cats spint zijn verhalen tot vervelens toe uit*, d. i. uittrekken; *waartoe zou ik het voorbeeld verder -?* (Potg.); *de debatten -*, rekken.

**Uitspraak**, v. -spraken; *uw - der Fransche taal is niet zuiver*, uitspreken; *ik ken hem aan zijn -*, tongval; *de - der rechters wordt eerstdaags veruacht*, vonnis.

**Uit spreiden** (vaneenspreiden, uit elkaar

leggen), ik heb -gespreid; *een tafelkleed -*; *de vleugels -*, om te vliegen; *de eik wil zijn wortels ver -*, uitslaan; *zich -*: *het landschap gaat zich gaandeweg voor ons -*.

**Uitsprong** (uitstek, uitspringende hoek), m. -sprongen.

**Uitstaan**, ik stond -, heb -gestaan; *ik kan zijn bluf niet -*, velen; *Teun kon Dirk Joosten niet -*. (C. O.), dulden; *ik heb met dien man niets -*, te maken; *-de schulden*, d. i. te vorderen; *een kapitaal kan -*, op rente staan.

**Uitstellen**, ik heb -gestald; *nieuwe mode-stoffen -*, d. i. in de winkelkast leggen; *alle winkels hebben al -gestald*, uitgepakt; *Al kwamen Prinsen, en zij stalden zooveel gaven als titels uit.* (Staring), d. i. tentoonspreiden; -**ing**, v. -en; -**kast** (vitrine), v. -en.

**Uitstap** (korte reis, pleziertochtje), m. -pen.

**Uitstappen** (n.l. afstappen uit een rijtuig), ik ben -gestapt.

**Uitsteeksel** (een uitstek), o. -steekfels; *een - der ruggewervels*.

**Uitstek** (uithoek, kroonlijst), o. -stekken; *bij - tevreden zijn*, d. i. zeer, buitengewoon.

**Uitsteken**, ik stak -, heb -gestoken; *hij stak de hand uit*; *de vlag -*; *de tong -*; *dat steekt mij de oogen uit*, d. i. het wekt mijn ijverzucht op; *een -de bergspits*, hooge.

**Uitstekend** (fig. voortreffelijk), bn. en bw.; *een - opstel*; *een - punt van aanval*; *een - tooneelspeler*, uitmuntend.

**Uitstel** (verdagening; verschuiving in tijd), o. gmv.; *spreekw. - is geen afstel*, wat uitgesteld wordt, is niet voorgoed afgedaan.

**Uitstellen** (verschuiven, verdagen), ik heb -gesteld; *de voltrekking van een vonnis -*.

**Uitstellen** (R. K. de H. Hostie in den monstrans ter aanbidding in de kerk stellen), ik heb -gesteld; -**ing**, v. -en.

**Uitsterven**, het stierf -, is -gestorven; *het adeltijk geslacht der Brederodes stierf uit*; -**ing**, v. gmv.

**Uitstoelen** (van planten, die zich van onder uitbreiden), het is -gestoeld; *wat gaan deze aardappelen -!*

**Uitstoomen** (door stoom reinigen), ik heb -gestoomd; *ik laat die japon eens -*.

**Uitstorten**, ik heb -gestort; *Stort uit dan, broeders! dien hoogverhoorden kreet.* (Volkslied), d. i. met kracht uiten; -**ing**, v. -en.

**Uitstorting** (R. K. nederdaling), v. gmv.; *de - van den H. Geest over de Apostelen*.

**Uitstrooien**, ik heb -gestrooid; *wie heeft dat praatje -gestrooid?* verbreed; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en; -**sel** (valsch gerucht), o. -s.

**Uitstorten** (uitdagen), ik heb -getart; *wij tarten Spanjes kielen uit*, d. i. trotseeren, tergen, uitdagen; -**ing**, v. -en.

**Uittocht** (afreis, gezamenlijk vertrek), m. -tochten; *de - der Hebreëuwen uit Egypte*.

**Uitvaagsel** (fig. gemeen volk), o. -s; *het - der maatschappij*.

**Uitvaardigen**, ik heb -gevaardigd; *een bevel -*, doen afkondigen; -**ing**, v. gmv.

**Uitvaart** (uitgang n.l. uit dit leven naar het graf, begrafenis), v. -en.

**Uitvaart** (R. K. lijkdienst ter gelegenheid van een begrafenis), v. -en; *bij een plechtige - is het priesterkoor met zwart behangen*.

**Uitvagen** (uitvegen, wegevegen), ik heb -gevaagd; *de Wiek des Tijds had (het) uitgevaagd.* (Staring).

- Uit'val**, m. -vallen; *de bezetting deed een -*, rakte buiten tegen den vijand op; *wat een - van dien heer tegen zijn knecht*, standje.
- Uit'varen** (razen, tieren), ik voer -, ben en heb -gevaren; *tegen iemand -*.
- Uit'vegen** (vegende reinigen), ik heb -geveegd; -**veegsel** (vuil), o. -s.
- Uit'verkoop** (het uitverkoopen), m. gmv.; *die winkel heeft -*, gaat ophouden.
- Uit'verkoren** (geliefd), bn.; *het - volk Gods*, de Israëlieten.
- Uit'verkorene** (geliefde), m. en v. -n.
- Uit'verkorenen** (R.K. zaligen in den Hemel), m. mv.
- Uit'vinden** (uitdenken), ik vond -, heb -gevonden; *wie zal het photographieeren met kleuren nog eens -?* zegsw. *hij heeft het buskruit niet uitgevonden*, hij is niet schrande, hij is dom; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Uit'vindsel** (verzinzel), o. -en, -s.
- Uit'visschen** (fig. ergens zien achter te komen), ik heb -gevischt; *ik zal dat wel -*.
- Uit'vloeijsel** (gevolg; wat ontstaat), o. -s, -en.
- Uit'vlucht** (verzinzel), v. -vluchten.
- Uit'voer**, m. gmv.; *die sigaren zijn voor den - bestemd*, d. i. voor den exporthandel; *iets ten - brengen*, d. i. doen, volvoeren.
- Uit'voeren**, ik heb -gevoerd; *wat voert gij uit?* *het muziekstuk werd keurig -gevoerd*, d. i. gezongen, gespeeld; *de -de macht*, de ministers; *een besluit -*, verwezenlijken; *de schilderdij, het boek enz. is goed -gevoerd*, gemaakt; -**der**, m. -s; -**inkje** (vertooning, concertje), o. -s; -**ing** (de daad), v. -en.
- Uit'voerende**, bn.; *de -e macht in een staat handelt in naam des Konings*.
- Uit'voe'rig** (omstandig), bn. en bw; *een - schrijven*, d. i. afdalende in bijzonderheden; -**heid** (gerektheid), v. gmv.
- Uit'vorschen** (door navraag of studie opdiepen), ik heb -gevorscht; *hij zoekt de waarheid uit te vorschen*, te achterhalen; *een geheim -*; -**ing**, v. -en.
- Uit'vragen**, ik vraagde (vroeg) -, heb -gevraagd; *wij zullen dat kind -*, al vragende uithooren; *mijn zus is van middag -gevraagd*, op een partij of visite gevraagd; -**vraager**, m. -s; -**vraging**, v. -en.
- Uit'waarts** (buitenwaarts), bw; *zet de voeten -*.
- Uit'was** (uitgroeijsel), o. -wassen; *die eik heeft meer dan één -*; *allerlei -wassen in het kleedsel van den wagen geven steun aan rug, zijde en ellebogen*. (Gorter), d. i. uitsteeksels.
- Uit'waseming** (verdamping, uitdamping), v. -en; *de - onzer huid is onzichtbaar*.
- Uit'wateren**, het heeft -gewaterd; *dit riviertje watert uit in de Maas*, d. i. uitloopen, zijn water loozen; -**watering** (waterloozing), v. -en.
- Uit'wateringssluis** (nl. tot loozing van het binnewater), v. -sluizen.
- Uit'weg** (uitvlucht), m. -wegen; *zij weten geen - meer in den nood*, d. i. uitkomst, redding.
- Uit'weiden** (breedsprakig zijn), ik heb -geweid; -**ing**, v.: *men vergeve mij deze -*. (C. O.); *een onwillekeurige -*. (Potg.).
- Uitwen'dig**, bn. en bw; *een geneesmiddel tot - gebruik*, nl. voor op de huid, niet om in te nemen; *de -e restauratie der St.-Jan*, aan den buitenkant; -*e versierselen*; *de -e gedaante*, uiterlijk; *iets - verfraaien*.
- Uit'werksel** (gevolg), o. -en, -s.
- Uit'werpsel** (ontlasting), o. -s, -en; *dierlijke -en zijn als meststof van groot belang*.
- Uit'wijken**, ik week -, ben -geweken; *deze muur gaat -*, uit het lood; *vele edelen weken bij de komst van Alva -*, het land verlaten; -**wijking**, v. -en.
- Uit'wijzen**, ik wees -, heb -gewezen; *de tijd zal het wel -*, aan den dag brengen; *de rechter moet het maar -*, beslissen; -**wijzing**, v. gmv.
- Uit'winnen**, ik won -, heb -gewonnen; *wij kunnen langs die lijn een uur -*, bekorten, voordeel hebben; *op die wijze zult ge veel moeite -*, sparen; -**winning** (besparing), v.
- Uit'winning** (rechtst. het aanspraak maken of verhaal op eenig onroerend goed), v. -en.
- Uit'wisschen** (uitvegen, uitpoetsen), ik heb -gewischt; *het met krijt geschrevene -*; *een kanon -*; fig. *de tijd zal dat wel -*, doen vergeten; -**wischbaar**, bn.
- Uit'wisselen**, ik heb -gewisseld; *de wederzijdsche gevangen officieren zal men -*, ruilen; -**wisseling**, v. -en.
- Uit'zet** (gezamenlijke kleeren eener bruid, van een wees, kostleerling enz.), o. -zetten.
- Uitzet'baarheid** (uitzettingvermogen der lichamen), v. gmv.; *de - van gassen is het grootst*; *die van vaste lichamen bij verwarming het minst*, nl. op zijn hoogst  $\frac{1}{30}$ .
- Uit'zicht**, o. -zichten; *een fraai -*, gezicht van uit een venster, enz., verschiet; fig. *hij heeft - op bevordering*, hoop, vooruitzicht.
- Uit'zicht** (gelaat), o. gmv.; *zijn - bevallt mij niet*.
- Uit'zien**, ik zag -, heb -gezien; *mijn kamer ziet op de straat uit*, heeft het uitzicht; *hij ziet zich de oogen -*, hij staat verbaasd; *gij ziet er goed -*, slecht -, voorkomen hebben; *dat ziet er mooi, leetlijk -*, het is goed, slecht gesteld; *naar een betrekking, een dienst, werk enz. -*, zoeken, ze pogen te krijgen; *ik heb er vergeefs naar -gezien*, gezocht, getracht; *het ziet er -*, alsof jij hier baas waart, den schijn hebben.
- Uitzin'ig** (onbesuisd, dwaas, razend), bn. en bw.; -**gewoel**; -**roepen**; -**heid**, v. -heden.
- Uit'zuigen** (fig. afpersen, uitputten), ik zoog -, heb -gezoogen; *een volk -*; -**er** (woekeraar), m. -s.
- Uka'ze** (bevelschrift, decreet van den Russischen keizer of van den besturende Senaat), v. -n.
- Ulaan', Uhlaan'** (Poolsch lansier), m. ulanen.
- Ulcerceeren** (etteren, zueren), -**ra'tie**, v. -s, -tiën.
- U'lema** (Turksch wetgeleerde), m. -'s. (u = oe).
- Zie **Emam, Ka'di, Mufti**.
- U'level** (suikerplaatje), v. -len; -**lepapiertje**, o. -s.
- Ulk** (bunzing, klein roofdier), m. -en. gew.
- U'ster** (lange winterjas met ceintuur of gordelband), m. -s.
- U'iterieur** (aan gene zijde; later, naderhand), bn. en bw.
- U'tima Thule** (eiland aan het eind der aarde), o. gmv. fig. uiterste grens.
- U'tima'tum** (laatste verklaring, laatste voorslag bij een onderhandeling), o. gmv.
- U'timo** (de laatste dag), m. -s; als bn.: -**December**, d. i. 31 December.
- U'tra** (verder, ginds, aan gene zijde), bw.
- U'tra** (overdreven), bn.: -**liberaal**, de -partijen, de uiterste partijen.
- U'tra** (heethoofd), m. -s; *hij was een der -'s*.

- Ultramarijn'** (bergblauw, lazuur, hemelsblauw), o. gmv.
- Ultramarin'** (overzeesch), bn. (in = en)
- Ultramontaan'** (streng en rechtzinnig katholiek), m. — montanen.
- Ultramontaansch'** (van over of aan gene zijde van de bergen; in den geest of op de wijze van een ultramontaan), bn.; de — e pers, — e neigingen, de — e staatkunde.
- Ultramontanisme** (leer of richting der ultramontanen), o. gmv.
- Ultraviolet**, bn.; de — violette stralen van het spectrum, lichtstralen met nog grooter aantal trillingen dan de violette, voor ons oog onzichtbaar.
- Umbrel'la** (zonnenscherm, parasol), v. —'s.
- Unaniem'** (eenstemmig, eensgezind, eenparig), bn.; met — e stemmen aannemen.
- Unaniniteit'** (eenstemmigheid, eensgezindheid, eenparigheid), v. gmv.
- Unciaal'letters** (kapitale beginletters, in druk of in handschriften), v. mv.
- Undi'nen** (watergeesten), v. mv.; een — di-neusage.
- Undula'tie** (golwing), v. — tiën, — ties.
- Unduleeren** (een golvende beweging hebben, golfswijs zich bewegen).
- Un'fair** (niet net), bn. en bw.; (ai = ee)
- Uni'** (glad, effen, eenkleurig), bn.
- Unicum** (voorwerp eenig in zijn soort), o. — s.
- Unie** (eenheid, eendracht, vereeniging, verbond, bond), v. — s; de — van Utrecht, 1579.
- Unieeren** (vereenigen, verbinden), ik heb — unieerd; de geünieerde provincien (1579).
- Uniek'** (eenig), bn. en bw.; zulk een voolespel is —, heeft zijns gelijke niet.
- Uniform'** (een- of gelijkvormig), bn.; voor heel het land een — e briefpost; — iteit', v. gmv.
- Uniform'** (gelijke dracht of kleeding, montage, dienstkleeding der krijgslieden), v. — en; de leerlingen dezer kostschool dragen —.
- Unionist'** (voorzitter van de eenheid van het rijk in Engeland), m. — en.
- Uniso'ne** (muz. één van toon, eenstemmig), bn.; — no, o. — s.
- Uniteit'** (eenheid, eensgezindheid), v. gmv.
- Universa'lia** (algemeene dingen), v. mv.
- Universaliteit'** (algemeenheid), v. gmv.; in de — van iemand of iets deelen. (C. O.)
- Universeel'** (algemeen, allesomvattend, geheel), bn.; — erfgenaam, eenige; een — zakmes met honderd geriefelikheden. (C. O.)
- Universiteit'** (hoogeschool, academie), v. — en.
- Univer'sum** (het Heelal), o. gmv.
- Un'jer** (plant, akkerpaardestaart), v. gmv.
- Un'o a'nimo** (één van hart en zin), bw.
- Un po'co** (muz. een weinig), bw.
- Un'ster** (weegtoestel of Romeinsche balans met ongelijke armen), v. — s.
- Up to date** (op de hoogte van den tijd), bw.; dat is —. Lees: too deed.
- Ura'nia** (muze der sterrenkunde; ook de naam eener planeet), v. gmv.
- Uranographie'** (beschrijving des hemels), v. gmv.
- Uranologie'** (hemelkunde), v. gmv.
- Urbaniteit'** (steedsche wellevendheid, hoffelijkheid, gepaste deftigheid), v. gmv.
- Ur'bi et or'bi** (aan de stad [Rome] en aan het heelal); een tijding — bekend maken.
- U're**, v. — n; in deze plechtige —. Zie **Uur**.
- U'ren** (R. K. de voorgeschreven bidstonden voor geestelijken en in kloosters), o. mv.
- Urgeeren** (dringen, drijven; op iets blijven staan).
- Urgent'** (dringend, spoedeischend), bn.
- Urgent'ie** (nooddrang, spoedvereisching), v. gmv.; de — van een wetsvoorstel.
- Urinoir'** (openbare waterplaats), o. — s. (oi = oa)
- Ur'men** (tobben), ik heb — urmd. De Dusse loopt: En — d en wurmend en stormend. (Van Lennep).
- Ur'ne, urn** (lijkbuis, waarin de ouden de asch van een overledene bewaarden; bus, waarin oudtijds de stemmen verzameld werden), v. urnen.
- Ursuli'nen** (R. K. geestelijke dames-orde of religieuzen van dien naam), v. mv.; het pensionaat der —; de scholen der —; de orde is geheeten naar haar patrones de H. Ursula, en werd in 1540 gesticht door de H. Angela Merici.
- Ur'tica** (brandnetel), v. —'s.
- Ur'tice'ën** (netelplanten), v. mv.; er zijn meer dan vijfhonderd soorten van —.
- Usan'tie, usan'ee** (gebruik, gewoonte), v. — tiën, — ties; ucances.
- U'so**, o. gmv.; op twee maanden —, na twee maanden zicht. (u = oe)
- Usueel'** (volgens gebruik), bw.
- Usufructus** (vruchtgebruik), m. gmv. Ook **Ususfructus**.
- Usu're** (woeker), v. gmv.
- Usurpa'tie** (de daad van overweldigen), v. — s, — tiën. (t = ts)
- Usurpa'tor** (overweldiger), m. — s.
- Usurpeeren** (overweldigen, gewelddadig of onrechtmatig zich toeëigenen).
- Ususfructus** (vruchtgebruik), m. gmv.; de definitie van — te pas brengen. (C. O.)
- Ut** (eerste noot op de toonladder, de c), v. gmv.
- Utensi'liën** (werktuigen, gereedschappen), v. mv.
- U'tile dul'ci** (het nuttige aan het aangename, nl. mis'cere —, paren).
- Utiliseeren** (nuttig maken, ten nutte aanwenden).
- Utilitaris'me** (nuttigheidstheorie), o. gmv.
- Utiliteit'** (nut, bruikbaarheid, bruikbaar voorwerp of persoon), v. gmv.
- Uto'pia** (de naam van een ver dicht land; luilekkerland, het land der hersenschimmen), o. gmv.
- Utopie'** (droombeeld, hersenschim), v. — ën.
- Uto'pisch** (hersenschimmig, ingebeeld), bn.
- Utopist'** (duwper, plannenmaker), m. — en.
- Ut re'tro** (als op voorgaande bladzijde), bw. Zie **U. r.**
- Utrecht'** (vierde stad des rijks), o.; het deftige —.
- Utrechtsch'** (van, uit of betreffende Utrecht), bn.; — thee kantjes (knapkoekjes), de — e palmpaardenmarkt, de — e hoogeschool; de — e taal of het —. Zie **Uitersch**.
- Ut su'pra** (als boven, gelijk vooraf). Zie **U. s.**
- Uur** ( $\frac{1}{24}$  van een etmaal), o.; **U're**, v. uren.
- uur** (bastaarduitgang), vormt zaaknamen: schriftuur, kwetsuur; azuur (lazuur), d. i. een kostbaar gesteente, later de fraaie blauwe kleur er van; creatuur, persoonsnaam; confituur, stofnaam.
- Uur'glas** (uurzandlooper), o. — glazen; Die-driks — is verlopen. (Vondel), d. i. zijn leven is voorbij.
- Uur'werk** (horloge, klok, ook het raderwerk), o. — werken; fig. het — van het gesprek opwinden.
- Uur'wijzer** (kleine wijzer v. e. uurwerk), m. — s.

**Uw**, bez. vnw.; *dit is - boek*, van u, wat u toebehoort; *al het mijne is het -e*.  
**Uwent (ten)** (*in uw huis, in uw stad*), bw. uitdr.; -**halve** (*ten behoeve van u*), bw.; -**wege** (*van uw kant, in uw naam*), bw.; **om -wil** (*ter wille van u*), bw. uitdr.  
**Uwer**, pers. vnw.: *drie -*, *niemand -*, *wie* -? bezitt. vnw.: *de dag - verjaring*, *de mate - vorderingen*.  
**Uwerzijds** (*van uw kant, wat u betreft*), bw.  
**Uws**, pers. vnw.: *ga om met - gelijken*; *doe het om - zelfs wil*; bezittel. vnw.: *de waarde - honds, de kracht - paards*.

## V.

**V. v. v's.** - De twee en twintigste letter van het alfabet; als Rom. cijfer beteekent V 5.  
**V.** - *Ver'te* of *Vol'te*, wend om.  
**V.** - *Va'te*, wees gezond, gegroet.  
**V.** - *Vetera'nus, veteraan'*, oud-gediende.  
**V.** - *Vo'tum*, gelofte, goedkeuring, stem.  
**V.** - *Vi'de* of *Videa'tur*, zie, zie na; men zie. Ook: **Vid.**  
**v. a.** - *volgens anderen*.  
**V. A.** - *Vo'tre Altes'se*, Uwe Hoogheid.  
**V. A. R.** - *Vo'tre Altes'se roya'le*, Uwe Koninklijke Hoogheid.  
**v. b.** - *van boven*.  
**V. C.** - *Ver'bi cau'sa*, bijvoorbeeld.  
**V. C.** - *Vos'tra con'to*, uwe rekening.  
**V. D.** - *Volen'te De'o*, zoo God wil, met Gods welbehagen.  
**V. D. M.** - *Ver'bi divi'ni minis'ter*, bedienaar van Gods woord, predikant.  
**Vdt.** - *Vide'licet*, namelijk, te weten.  
**verand.** - *veranderlijk*.  
**verg.** - *vergadering*.  
**Vert.** - *Vertaler, vertaling, vertaald*.  
**Vert.** - *Verta'tur*, men keere (het blad) om; ook: er worde vertaald.  
**Vert. S. Pl.** - *Ver'te si pla'cet*, keer (het blad) om, als het u belieft.  
**Verv.** - *Vervolg*.  
**Vet. Test.** - *Ve'tus testamen'tum*, het oude Testament of Verbond.  
**V. G.** - *Ver'bi gra'tia*, bijvoorbeeld.  
**vgl.** - *vergelijk*.  
**v. h.** - *van huis*; - *van het*.  
**vid.** - *vide'licet*, namelijk, te weten.  
**Vid.** - *Vi'de* of *Videa'tur*, zie of men zie.  
**vierk.** - *vierkant*.  
**v. o.** - *van anderen*.  
**Voc.** - *Vo'ce*, op het woord of artikel.  
**Vol.** - *Volu'men*, de land of het deel van een boekwerk, *volu'me*.  
**voorm.** - *voormalig*; - *voormiddag*.  
**voorn.** - *voornoemd*.  
**vorenst.** - *vorenstaand*.  
**vr.** - *vraag*; - *vrouwelijk*.  
**Vrijd.** - *Vrijdag*.  
**vrouw.** - *vrouwelijk*.  
**V. S.** - *Vol'ti su'bito*, keer snel om.  
**V. S. of Ver. St.** - *Vereenigde Staten van Vs.* - *Vers.* [N.-Amerika].  
**Vt.** - *Vi'dit*, hij heeft het gezien of doorgezien.  
**V. T.** - *vieux testament'*, het oude Testament. Zie **Vet. Test.**  
**v.v.** - *vi'ce ver'sa*, heen en weder, omgekeerd.  
**Vz.** - *Voorzitter*.  
**Va!** (*het ga! het zij zoo!*); - *banque*, het geldt de bank, de bank is in gevaar.  
**Vaag** (*vettigheid van den grond*; fig. *kracht, bloei*), v. gmv.; zegsw. *in de - des levens*.  
**Vaag** (*onbepaald, onzeker*), bn.; *een - begrip, een - antwoord*; *een vage verklaring*; - **heid**, v.  
**Vaag'sel** (*veegsel*), o. -s. Zie **Uit'vaagsel**.  
**Vaak** (*geneigdheid tot slapen*), m. gmv.; *praatjes voor den - houden*, beuzelpraatjes; *Klaas -*, man uit het kindersprookje, die den kinderen zand in de oogen werpt.  
**Vaak** (*dikwijls*), bw.; *vaker, het vaakst*.  
**Vaal** (*zwart- of roodachtig bruin; verschoten*), bn. en bw.; *de vale hei*; *een -bonte koe, een -groen kleed, een -bruine japon, een -grijze jas*.  
**Vaal'bleek** (*grijsachtig, gelig bleek*), bw.; *de man werd - bij die vraag*.  
**Vaalt** (*mestkuil, mesthoop*), v. -en.  
**Vaam** (*vadem, lengte van 1,68 M.*), m. vamen.  
**Vaan** (*banier*), v. vanen; *de - van den vooruitgang, de - des oproers*.  
**Vaan'del** (*banier, veldteeken*), o. -en, -s; - **drager**, m. -dragers; - **standaard** (*vaandelstok*), m. -en, -s.  
**Vaan'drig** (*vaandeldrager*), m. -s.  
**Vaar** (*vrees, gevaar, angst*), v. gmv. vero.; *hij kent - noch vreeze*.  
**Vaardig** (*gereed*), bn. en bw.; *maak u -*, *ik sta -*; *hij is - met de pen*, vlug, bij de hand; *maak - de groene banieren der vreugd!* (Bogaers); - **heid** (*behendigheid*), v. -heden.  
**Vaar'koe** (*vaars, jonge koe*), v. -koeien.  
**Vaars** (*jonge koe, vaarkoe*), v. vaarzen; *de - der klaverweien*. (Bild.).  
**Vaarschroef** (*spil met spiraallijn*), v. -ven.  
**Vaart**, v. -en; *wij wandelen langs de -*, het kanaal; - *verminderen, vermeerderen*, d. i. snelheid; *in volle -*, groote snelheid; *iemand in zijn - stuiten, loop, snelheid*; zegsw. *dat zal zoo'n - niet nemen*, maak u daarover niet ongerust.  
**Vaartje** (*vadertje*), o. -s.  
**Vaar'tuig** (*schip, schuit*), o. -tuigen.  
**Vaar'water** (*waterweg, kielwater*), o. -s; fig. *elkaar in het - zitten*, elkaar dwarsboomen.  
**Vaar'weg** (*waterweg*), m. -wegen.  
**Vaarwel** (*afscheidsroep*), tw.; (als zn. o.)  
**Vaarwel'zeggen**, ik heb -gezegd en -gezeid.  
**Vaas** (*pot, urn*), v. vazen; *een porseleinen -*, *een Grieksche - of amphora*; *een antieke -*.  
**Vaat'doek**, m. -doeken; zegsw. *hij is zoo slap als een -*, hij is zwak van gestel.  
**Vaat'je** (*klein vat*), o. -s; zegsw. *uit een ander - tappen*, op andere wijze spreken.  
**Vaatsch** (*verschaald, taf*), bn. en bw.; *deze wijn smaakt -*, naar het vat.  
**Vaat'vlies** (*vlies, gelegen onder het oogvlies*), o. -vliezen.

- Vacant'** (ledig, onbezet), bn.; een -e plaats.
- Vacantie** (rusttijd, verpoozing), v. -tiën, -ties; -dag, m. -dagen; -maand, v. -en; -reis, v. -reizen; -tijd, m. -en; -week, v. -weken; -werk, o. gmv.
- Vacatie** (tijd aan iets besteed, b.v. door een rechtspersoon), v. -tiën, -ties; -geld (loon, salaris voor elke vacatie), o. -gelden.
- Vacatuur', vacature** (opengevallen plaats), v. -turen, -tures.
- Vaccinatie** (koepok-inenting), v. -ties, -tiën.
- Vaccine** (koepok-inenting), v. gmv. Lees: vak-.
- Vaccineeren** (met koepokstof inenten).
- Vaccinogène**, bv.; een parc -, plaats waar de pokstof direct van het kalf kan genomen worden. Lees: vak-sinozjène.
- Vaceeren** (open vallen, openstaan); een post of betrekking kan -.
- Vacht** (vlies, schapehuid met de wol), v. -en.
- Vaellieren** (wankelen, besluiteloos zijn).
- Vadem** (scheepst. lengtemaat), m. -s, -en; de zee is hier honderd -en diep; ook: en -s hout gekapt (Tollens), d.i. stapels van 6 voet afmeting. Zie Vaam.
- Vademe'cum** (verklarend zakboekje, leid-draad), o. -s; *Vade mecum*, bet. *Ga met mij!*
- Vademe'cum** (R. K. gebedenboek, in 1700 in Keulen verschenen), o. -s.
- Vademen** (bij den vadem meten), ik heb gevademd; hout -.
- Vader** (hoofd van het gezin), m. -s; een goed -, zijn - eeren, de wettige - dezer kinderen; deze kinderen verloren reeds vroeg hun -, verzorger, opvoeder; bij overdracht: de - van een weeshuis; evenzoo: schoon-, stief-, pleeg-, zieken-, enz., fig. *God is de - der weezen*, beschermer; onze Hemelsche -, *Oranje heet de - des Vaderlands*, onze burger-, de burgemeester; de Heilige -, de Paus.
- Vader** (kerkelijk schrijver van beteekenis), m. -s; er zijn zeven -s, de jongste is paus Gregorius de Grootte (gestorven in 604).
- Vaderen** (voorouders), m. mv.; onze - hielden zich met die dingen niet op. (C. O.); der - erf, ons land; de roem onzer -; zegsw. *tot zijn - verzameld worden*, begraven of eigenlijk bijgezet worden in het familiegraf.
- Vaderhand** (fig. beschermende hand, ook Gods hand), v. gmv.; alles wordt gespijsd uit uw wijze -. (Feith).
- Vaderhuis** (het ouderlijke huis), o. gmv.; fig. de Hemel.
- Vaderland** (eigenl. het land van de vaderen geërfd, geboorteland), o. gmv.; -er (patriot), m. -s; -sch (tot het vaderland behoorend), bn.; de -sche geschiedenis.
- Vaderlandschgezind**, bn.; -heid, v. gmv.
- Vaderlandsliefde**, v. gmv.; -min, v. gmv.
- Vaderlief** (slaapmuts), m. -s; smerige Jan, met zijn - en zijn evaetje. (Potg.), nl. de kok; de muziek klinkt er als een pijpsteen in een -. (Klikspaan.)
- Vaderlijk** (als een vader of des vaders), bn. en bw.; een -e vermaning, hij sprak -; de -e macht, n.l. des vaders.
- Vadermoord**, m. -moorden; de - werd bij alle volken vreeselijk gestraft.
- Vaderons'** (R. K. het gebed des Heeren), o. -zen.
- Vaderschap**, o. gmv.; het - legt allerlei plichten op.
- Vaderstad** (geboortestad), v. gmv.
- Vad'sig** (lui, slaperig), bn. en bw.; -heid, v.
- Va'gebond** (landlooper, ledijlooper), m. -en.
- Va'gen** (wegvegen, reinigen, schoonmaken), ik heb gevaagd.
- Va'gevuur** (R. K. plaats van reiniging, louteringsplaats), o. gmv.
- Vak** (afgesloten ruimte, afdeling, fig. beroep), o. vakken.
- Va'kerig** (slaperig), bn.; -heid, v. gmv.
- Val** (het vallen), m. gmv.; de wetten van den vrijen -; de - van een koningshuis; Hoogmoed komt vóór den -; hij werd ten - gebracht.
- Val** (werktuig om dieren te vangen, vangknip), v. vallen; de rat is in de -, klem.
- Val** (strookje, boordje), v. vallen; een oude schoorsteen met een gebloemde -; in deze tent, tusschen staatsie gordijnen en schoorsteenwallen. (C. O.). Zie Rabat'.
- Val** (scheepst. talie, hijschlijn), o. vallen.
- Vala'bel** (geldig in rechten), bn.
- Valavond** (schemering), m. -avonden; met - binnenkomen. (V. Lov.). VI.
- Val'bijl** (guillotine, onthoofdingswerktuig), v. -bijlen.
- Val'blok** (scheepst. hijschblok), o. -ken, -s.
- Val'brug** (ophaalbrug), v. -bruggen.
- Val'e** (vaarwel! leef gezond), tw. Zie V.
- Val'entijnsdag** (feestdag in Engeland op 14 Febr.), m. -dagen.
- Valenti'nes** (geschenken of surprises op den dag van Valentijn), v. mv.
- Valeriaan'** (zeker geneeskruid), v. gmv.
- Val'et'-de-cham'bre** (kamerdienaar), m. valets-de-chambre. (ch = sj)
- Val'eur'** (geldswaarde, gehalte), v. gmv.
- Val'fouw** (vogelnet, slagnet), v. -flouwen.
- Val'gordijn** (rolgordijn), o. -gordijnen.
- Val'hoed** (hoedje voor kinderen), m. -hoeden.
- Val'de** (geldig in rechten), bn.
- Valideeren** (geldig maken of als geldig verklaren; crediteeren).
- Validiteit'** (geldigheid), v. gmv.
- Valies'** (lederen reiszak), o. -zen.
- Valk** (dagroefvogel), m. -en; *Orde van den Witten -*, ridderorde van Saksen-Weimar.
- Valkenier'** (africhter van valken), m. -en, -s.
- Val'kenjacht**, v. -en; -kap (bedeksel der oogen), v. -pen; -nest, o. -en; -oog (fig. scherpe blik), o. -en; -vlucht, v. gmv.
- Val'kestaart**, m. -en; -veer, v. -veeren.
- Valk'hof** (oude burcht bij Nijmegen, thans ruïne), o. gmv.; het - werd vermoedelijk gebouwd door Karel den Grooten; thans bestaat nog de romp van één der kapellen.
- Valk'parkiet** (vogel in Australië), m. -en.
- Val'kruid** (heideplant, wondkruid), o. gmv.
- Valle'** (laagvlakte in een bergland), v. -en.
- Val'len**, ik viel, ben gevallen; de droppels -, de hagel valt, neervallen; de arbeid valt mij zwaar, de dag valt mij lang, is; duizend strijders vielen, sneuvelden; hij liet een stuiver per el -, sloeg af; er is geen woord over gevallen, gezegd; de avond valt, daalt; hij viel mij lastig, maakte het mij lastig; iemand in de rede -, onderbreken; die japon valt goed, heeft een goede snit; in slaap -, geraken; Kerstmis viel op Dinsdag; de keus viel op een ander; dat zal in het oog -, loopen; op dit nummer is een prijs gevallen; dat geluk viel hem ten deel, viel mij te beurt; hij kwam als uit de lucht -, hoogst onverwachts; met de deur in huis -, zonder inleiding een zaak gaan behandelen; in ongenade -, geraken; zegsw. *wie hoog staat, kan laag -*; die staat, zie toe dat hij niet valle.

- Valleud**, bn.; *de —de ziekte (epilepsie)*, een zenuwziekte, waarbij de patient stuiptrekkend in onmacht valt; *—de sterren*.
- Vallicht** (*licht, dat van boven invalt*), o. — en.
- Valling** (*het hellen, strekken, loopen*), v. gmv.; *de — van den mast; de — van de kust; de — van den achterstevan*.
- Valluik** (*vallend luik*), o. — luiken.
- Valois** (*koningshuis in Frankrijk, 1328—1589*), het huis van —; het graafschap —; het herzogdom —. (oi = oa)
- Valpoort** (*vestingpoortje, scheepst. geschutpoort*), v. — poorten.
- Valreep** (*scheepst. touw aan de scheepstrap*), m. — en; *een glaasje op den —*, bij het afscheid.
- Valsch** (*niet echt*), bn. en bw.; *een —e handteekening, nagemaakt; een —e naam, een —e munter, een —e stem, —e schaamte; —zingen, —spelen; iem. — beschuldigen; —heid*, v.
- Valschaard** (*geveinsd mensch*), m. — s.
- Val'schelijk** (*op valsche wijze*), bw.; *iemand — beschuldigen*.
- Val'scherm** (*een soort van val-paraplu van den luchtreiziger*), o. — schermen. Zie **Parachute**.
- Val'schut** (*valscherm*), o. — schutten.
- Val'strik** (*lig. list, boos opzet*), m. — strikken.
- Valu'ta** (*waarde, het wisselbedrag*), v. — s. (u = oe).
- Val'wind**, m. — winden; *op de eene kamer kan niet gestookt worden om de valwinden (C. O.)*, d. i. winden, die in den schoorsteen slaan.
- Vampier** (*bloedzuigende vleermuis in Z.-Amerika*), m. — s; *hij kleurt te veel als een — (Staring)*, lijk, dat voor — zal gaan spelen om de levenden het bloed af te zuigen (volks-geloof in Z.-Europa).
- Van** (*familienaam*), m. vannen; *iemand bij zijn — noemen*.
- Van**, vz.; *hij viel — het paard; ik kom — Amsterdam; dat ging — mond tot mond; — dien dag, sedert; — ter zijde; — oudsher, sedert oude tijden; — rechtswege, volgens het recht; een hoed — stroo; sterven — honger, — den wind leven; moede — het werken; schoon — gelaat, iemand — aanzien kennen*.
- Van'svond** (*op dezen avond*), bw.; *ik kom — zeker*.
- Vandaag** (*op dezen dag*), bw.; *het is warm —*.
- Vandaal** (*barbaarsch kunstverwoester*), m. — dalen. Ook: **Wandaal**. (*Rom. gesch.*, 455 n. C.)
- Vandaar** (*daarom, deswege*), vgw.
- Vandalis'me, vandalis'mus** (*barbaarsche vernielingswoede*), o. gmv. Ook: **Wan**—.
- Vandehandsch, vanderhandsch** (*rechterpaard bij een tweespan*), bn.; als zn. — e, o.
- Vaneen**, bw.; met w.w. aaneen te schrijven: *vaneenbarsten* (uit elkaar), — *rukken, — scheiden, — splijten*, enz.
- Vang** (*het vangen*), m. gmv.
- Vang** (*klem van een windmolen*), v. — en; *de molen is door de vang, de zaken zijn in de war*.
- Van'gen** (*grijpen*), ik ving, heb gevangen; *vltnders —*; zegsw. *een uiltje —*, een dutje doen; *iemand in zijn eigen woorden —*, verstrikken; — **er**, m. — s.
- Vangst**, v. — en; *de visschers hadden een goede, — op de — gaan; de haring—*.
- Vanhier** (*daarom, deswege*), vgw.
- Vaniel'je** (*de geurige, peultvormige zaadhut-sels van zekere Indische vrucht*), v. gmv.
- Vanitas** (*iijdelheid, vergankelijkheid*; fig. *windmakerij*), o.; — *vanitatum!* iijdelheid
- der iijdelheden, d. i. alles is iijdelheid op de wereld (spreuk van Salomo).
- Vaniteit** (*iijdelheid*), v. gmv.
- Vannieuws** (*opnieuw*), bw.; — *beginnen*.
- Vanouds** (*sedert oude dagen*), bw.; *die likeur is — beroemd*.
- Vanwege**, vz.; *ik kom — mijn vader, uit naam van*.
- Vanzelf**, bw.; *dat spreekt —*, uiteraard.
- Vapeurs** (*dampen, opstijgingen, fig. kwade luimen, grillen*), v. mv. Lees: *vapeurs'*.
- Var** (*jonge stier*), m. — ren; *de varren, 't juk nog vreemd*. (Bild.).
- Var'en** (*bedekt-bloeiend boschgewas*), v. — s; *er zijn meer dan 2000 soorten van — s*.
- Var'en** (*uit varentakken bestaande*), bn.; *een — bed*.
- Var'en**, ik voer, heb en ben gevaren; — *en rijden (C. O.)*; *op zee —*; als *stuurman —*; *zij — op de Levant; ten hemel —*, d. i. gaan; *hoe vaart gij? binnenkomen om aan oom en tante te vragen hoe ze —*. (C. O.), het maken; *dat laat ik —*, daar zie ik van af.
- Var'ensgezel** (*matroos*), m. — gezellen.
- Var'ia** (*verscheidenheden, allerlei*), v. mv.
- Varia'bel** (*onbestendig, veranderlijk*), bn.
- Variant** (*andere lezing*), v. — en.
- Varia'tie** (*verscheidenheid, afwisseling*), v. — tien, — ties; *hij speelde allerlei — tien van het volkslied op de viool*.
- Varieeren** (*veranderen, afwisselen, ont-aarden*).
- Variété** (*afwisseling*), v. — s; *théâtre des — s*, kleine schouwburg in Amsterdam.
- Variétéit** (*verscheidenheid*), v. — en.
- Var'inas** (*soort van tabak uit de provincie van dien naam in Venezuela*), v. gmv.
- Vario'len** (*kinderpokken*), v. mv.
- Var'ken** (*zwijn*), o. — s; zegsw. *ik zal dat — wel wasschen*, die lastige zaak in orde brengen.
- Var'kenen** (*scheepst. reinigen*), ik heb gevar'kend. Zie **Hog'gen**.
- Var'kensbak**, m. — bakken; — **borstel** (*haar*), m. — s; — **distel** (*kruisdistelplant*), v. — s; — **draf** (*spoeling*), m. gmv.; — **drijver** (*hoeder*), m. — s; — **gebraad**, o. gmv.; — **gehakt**, o. gmv.; — **gras** (*duizendknoopplant*), o. gmv.; — **haar**, o. — haren; — **hoeder** (*oppasser*), m. — s; — **hoedster**, v. — s; — **hok**, o. — hokken; — **huid**, v. — en; — **jacht** (n.l. *op wilde zwijnen*), v. — en; — **karbonade**, v. — s.
- Var'kenskot** (*hok voor varkens; minacht.; onreine woning*), o. — kotten.
- Var'kenskotelet** (*gebraden rib*), v. — koteletten; — **kers** (*kruisbloemige plant*), v. gmv.; — **klaver** (*gemeene klaver*), v. gmv.; — **kop**, m. — koppen; — **krap** (*karbonade*), v. — krappen; — **lapjes** (*stukjes vleesch*), o. mv.; — **lever**, v. — s; — **mest**, m. gmv.; — **met** (*gehakt varkensvleesch*), o. gmv.; — **metworst**, v. — en; — **poot**, m. — en; — **pruim** (*pruim uit W.-I.*), v. — en; — **reuzel** (*gesmolten vet*), v. gmv.; — **ribbetje**, o. — s; — **salade** (*wel-riekende plant*), v. gmv.; — **slachter, — sla-ger**, m. — s; — **vel**, o. gmv.; — **vleesch**, o. gmv.; — **worst**, v. — en; — **ziekte**, v. — n; — **zwaard, — zwaard** (*huid*), o. — en.
- Varscheba'lie** (*scheepst. kuip of vleesch-tobbe*), v. — s; voor den persoon, m. Zie **Verscheba'lie**.
- Vaseli'ne** (*reuklooze olieachtige stof*), v. gmv.
- Vast**, bn. en bw.; *—e prijzen; een —e slaap;*

*hij verkoopt al wat los en - is, d. i. roerende en onroerende goederen; aan - en wal; - werk; een - e meid, d. i. inwonend; met - e hand, d. i. krachtig; - gelooven, stellig; - staan, ferm, stevig.*

**Vast** (*hecht, aaneen, niet los*), bw. Met ww. aaneen te schrijven: *vastbinden*, stevig aan iets binden; - *gespen*, - *grijpen*, - *groeien*, - *haken*, - *hebben*, - *hechten*, - *houden*, enz.

**Vastbera'den** (*vastbesloten, standvastig*), bn.; *een - man*, een man van wilskracht; - **heid**, v.

**Vasteland** (*een der vijf groote aarddeelen*), o. -landen. Ook: **Con'tinent**.

**Vastelijk** (*zeker, stellig*), bw.; - *gelooven*.

**Vasten** (*zich onthouden van spijs*), ik heb gevestig; zegsw. *daar zult gij van -*, dat zal u tegenvallen.

**Vasten** (R. K. *tijd van onthouding en versterking*), v.; *de groote - duurt 40 dagen; het was de vierde Zondag in de -; de vijfde Zondag in de - heet Palmzondag.*

**Vastena'voud** (*de drie dagen vóór Aschwoensdag; carnaval*), m. -avonden.

**Vastena'vondsgék**, m. -gekken; - **vreugd**, v.; - **zotje** (*sneeuwklotje*), o. -s.

**Vast'nenbrief** (R. K. *bisschoppelijk schrijven, van den kansel af te lezen des Zondags vóór Aschwoensdag*), m. -brieven.

**Vast'ndag** (R. K. *dag van onthouding*), m. -dagen.

**Vast'ndispensatie** (R. K. *voorgeschreven bisschoppelijke bepalingen omtrent de onthouding in den vastentijd*), v. -ties, -tiën. (t = ts)

**Vast'npreek** (R. K. *preek over het lijden van Jezus*), v. -preeken. Zie **Medita'tie**.

**Vast'ntijd** (R. K. *de zes weken vóór Paschen*), m. gmv.; *in den - zijn alle openbare vermakelijkheden verboden; in den - worden geen huwelijken gestoten.*

**Vast'nenwet** (R. K. *geheel van bisschoppelijke voorschriften omtrent het vasten*), v. -wetten.

**Vast'heid** (*stevigheid, fig. zekerheid*), v. gmv.

**Vast'houden** (*omvatten, stevig omklemmen*), ik heb -gehouden; *een kind -; een bok -; zich aan iets -, vastgrijpen*, fig. in iets volharden.

**Vasthou'dend** (*gierig, inhatig*), bn.; - **heid**, v.

**Vast'igheid** (*zekerheid*), v. -heden.

**Vast'pluggen** (*vastpinnen*), ik heb -geplugd.

**Vat** (*greep*), m. gmv.; *niets heeft - op hem, invloed; - op zich geven.*

**Vat** (*ton, enz.*), o. -en; spreekw. *Holle - en klinken het hardst*, weetnieten hebben de meeste praatjes; *wat in een goed - is, verzuurt niet, uitgesteld, is niet verloren; dat is nog niet in het vat, waarin het zuren moet, het is nog niet gereed, nog niet op zijn bestemming; bloedvaten, aderen, buizen; de heilige - en*, (R. K.) offerkelken, enz.

**Vat'baar**, bn.; *hij is zeer - voor kou*; fig. *hij is niet - voor verbetering.*

**Vat'el** (*hotelmeester van Condé, die zich in 1671 doorstak, omdat de visch voor een groot souper niet aankwam*), m.; *is er iemand, die in verdienste halen mag bij uw -, kok*. (Potg.)

**Vat'en** (*in vaten doen, fusten*), ik heb gevaat.

**Vaticaan'** (*paleis te Rome, verblijf van den paus*), o.; bij uitbreiding: *de pauselijke regering; - causch'* (*van, op, betreffende het Vaticaan*), bn.: *het - concilie* (1869-70).

**Vat'sel** (*handvat'sel*), o. -s.

**Vat'ten** (*grijpen, beetpakken*), ik heb -vat; *iemand bij den arm -, een koude -; vuur*

*-, boos worden; dat zeil wil geen wind -; een edelsteen in goud -, zetten; in lood gevatte ruitjes; zegsw. gevat zijn, schrandler zijn.*

**Vaudevil'le** (*kluchtspel met liedjes doorweven, welke begeleid worden door instrumenten; zaal waar zulke kluchtspelen opgevoerd worden*), v. -s; *de woede van een beleedigden vader in de -*. (C. O.) Lees: *voodvie'le*.

**Vauxhal'** (*lusthof, in 1660 te Londen bij de Vauxhall-brug, welke wegens zijn prachtige verlichting en aangename muziek veel bezocht werd*), m. gmv. Lees: *vooks'haal'*.

**Vazal'** (*leenman*), m. vazallen.

**Vech'ten** (*strijden, kampen*), ik vocht, heb gevochten; *honden en katten -; wilde dieren -; twee of meer personen kunnen -; - op een barricade; - er*, m. -s.

**Vecht'partij** (*gevecht*), v. -partijen.

**Ve'da** (*heilig boek der Hindoes*), m. -'s.

**Ve'del, veel** (*viool*), v. vedels, vedelen, veelen; *Jannetje haalde een - voor den dag*. (Potg.)

**Ve'delen** (*op de vedel spelen*), ik heb gevedeld; - **aar** (*violspeler*), m. -s.

**Ve'der, veer**, v. vederen, veders, veeren; spreekw. *Men kent de vogels a. h. veeren*, uiterlijk; *in de veeren liggen*, te bed zijn; *iemand in de veeren zitten*, hem tegenwerken, hem afbijten; *hij kan weer een - van zijn mond blazen*, begint op te leven; *pronken met eens anders -*, met het werk van een ander; *een - laten: hij (krankbezoeker) stapte de tafeltjes weer langs, niet zonder een - te laten* (Potg.), gehegeld te worden.

**Ve'derbal** (*pluim- of kuifbal*), m. -ballen.

**Ve'dermot** (*avondvlinderje*), v. -motten.

**Ve'det'el** (*ruijterwacht, schildwacht der ruijterj; uiterste post op wallen*), v. -n, -s.

**Vee** (*kuddenvee, huisdieren*), o. gmv.; *gewold -, gevederd -; fig. plebs, janbagel.*

**Vee'arts** (*veedokter*), m. -artsen.

**Vee'artsenij'** (*geneesmiddel v. h. vee*), v. -en.

**Vee'artsenij'kunde** (*wetenschap, die de ziekten en gebreken der huisdieren leert kennen, genezen en voorkomen*), v. gmv.

**Vee'artsenij'school**, v. -scholen; *de - te Utrecht is in 1821 geopend.*

**Veeg** (*het vegen*), m. gmv.; *bij uitbr. een streek, slag; hij gaf hem één -, twee vegen.*

**Veeg** (*feeks, booze vrouw*), v. vegen.

**Veeg** (*hachelijk, dreigend*), bn.; *het was er -, het - e knaapje*, in stervensnood; - **heid**, v.

**Veeg'sel** (*aanveegsel, drek, vuil*), o. gmv.

**Veel**, v. veelen. Zie **Ve'del**.

**Veel**, telw., **meer, (het) meest**; *er zijn - appels aan dien boom, een groote menigte; wij hebben meer appels dan peren; hij heeft het meest gesproken; hij zit - in de herberg; dikwijls; dat kost te -.*

**Veel'arm** (*poliep, inktvisch*), m. -armen.

**Veel'helo'vend**, bn.; *een - jongmensch, die veel voor de toekomst belooft.*

**Veel'eer** (*liever, eerder*), bw.

**Veel'godendom** (*aanbidding van veel goden*), o.; *bij de Grieken en Romeinen had men het -*. Ook: **Polytheis'me**.

**Veel'heid** (*menigte, aantal*), v.; *de - mijner werkzaamheden; de - der jonge doctoren* (C. O.).

**Veel'hoek** (*meetk. figuur met meer dan drie hoeken*), m. -hoeken; *het vierkant is een -, een zeshoek is een -, een onregelmatige -; - hoe'kig*, bn.: *een -hoekige figuur.*

**Veelhoe'vig** (*dierk. met meer dan twee hoeven*), bn.; *de olifant, het varken is -*,

- Veelhoevigen**, m. mv. Zie **Dikhuidigen**.  
**Veelhoofd** (met veel hoofden), bn.; de -e *hydra*; fig. een -e *regering*, bestuur door veel personen als één college.  
**Veelkleurig** (bont, geschakeerd), bn.; -e bloemen; -heid, v. gmv.  
**Veelknoopigen** (plantenfamilie), v. mv.; de *zuring* behoort tot de -.  
**Veelleidig** (uit meer dan twee leden bestaande), bn.; een - onderwerp van een volzin; een -e *grootheid*.  
**Veellicht** (wellicht), bw.; 't is nu - reeds te laat.  
**Veelmaal**, -maals (vele keeren), bw.  
**Veelomvatend** (ruim, breed), bn.; een -e *taak*, een -e *kennis*.  
**Veelprater** (babbelaar, snapper), m. -praters; -praatster, v. -s.  
**Veelsnarig** (hebbende veel snaren), bn.; de -e *citer*.  
**Veelszins** (op meer dan één wijze), bw.  
**Veelte** (veelheid), v. gmv.  
**Veeltijds** (dikwijls), bw.; ik heb voor mijn *aamfok koopers*, - het *ronde jaar vooruit*. (Staring).  
**Veelvingerig**, bn.; - *kunsttuig* (spinnmachine) *spint*. (Staring).  
**Veelvoet** (zeker insect, ook zeker plantdier), m. -voeten.  
**Veelvoud**, o. -vouden; 12 is een - van 4.  
**Veelvraat** (marterachtig roofdier), m.-vraten.  
**Veelvuur** (telkens voorkomende), bn. en bw.; -heid, v. gmv.  
**Veelwaterig** (schijngelcerdheid), v. gmv.  
**Veelzijdig**, bn. en bw.; een -e *ontwikkeling*; een - *talent*; een -e *kennis*, die over allerlei wetenschappen loopt.  
**Veem** (gezelschap of vereeniging van werklieden, *gild*), v. en o. *veemen*.  
**Veemgericht** (gesch. geheime volksrechtbank in de middeleeuwen in Duitschland), o. -gerichten.  
**Veen** (*turf*land), o. *venen*; *hoog* -, *laag* -; spreekw. *In het - ziet men op geen turfje*, waar overvloed is, hoeft men niet karig te zijn.  
**Veenbrand** (brand v. het veen), m.-branden.  
**Veen'damp** (veenrook, haarrook), m. gmv.; *men leze Staring's gedicht: De Veenrook*; de - *komt in Mei en Juni door het afbranden der veenkorst in Drente en Overijsel*.  
**Veenderij** (*turf*makerij), v. -en.  
**Veenhuizen** (bedelaarskolonie in Drente), o. gmv.  
**Veenkolonie** (dorp in de venen, ontstaan langs een *trekvaart*), v. -koloniën; in *Groningen* zijn veel -koloniën.  
**Veenmol** (rechtvleugelig insect, schadelijk voor land- en tuinbouw), m. -mollen; de - wordt door den *mol* ijverig vervolgd. Ook: **Aardkrekkel**.  
**Veenwortel** (plant, duizendknoop), v. gmv.  
**Veepest** (een typheuze ziekte onder het *hoornvee*), v. gmv.; -**cordon** (kring van militairen, die een *streek*, door *veepest* geteisterd, afzetten), o. -s.  
**Veer** (*plum* van een vogel), v. -en. Zie **Veder**.  
**Veer** (*springveer*), v. *veeren*; een *metalen* -; een *spiraal* -.  
**Veer** (*overvaart*), o. *veren*; de *pachter* van het - *over de Maas*.  
**Veer** (*beurtvaart*), o. *veren*; *zijn oom had het - van Breda op Rotterdam*; -**man** (*beurtschipper*), m. -lui, -lieden.  
**Veerboot**, v. -booten; -**geld**, o. -gelden; -**huis**, o. -huizen; -**loon**, o. -loonen; -**pont** (*schuit*), v. -ponten.  
**Veeren** (*veerkrachtig zijn*), het heeft *geveerd*; *deze matras veert niet*.  
**Veerenbed** (*bed opgevuld met ganzenveeren*), o. -bedden; -**kussen**, o. -kussens.  
**Veerkracht**, v. gmv.; de - *van staal*, *elastiek*, enz.; fig. *een man*, *een volk van weinig* -, *vastheid*, *wilskracht*. Ook: **Elasticiteit**.  
**Veerkrachtig**, bn. en bw.; een - *gestel*.  
**Veerman** (*beurtman*, *overzetman*), m. -lieden, -lui; -**schip**, o. -schepen; -**schipper**, m. -s; -**schuit**, v. -schuiten.  
**Veertien** (*tien en vier*), bep. telw.; de *Bree* -, een *zandbank* op onze *westkust*; zegsw. *de Bree - opgaan*, het *slechte pad opgaan*.  
**Veertiendaagsch** (*om de veertien dagen*), bn.; een - *tijdschrift*.  
**Veertiende** (*ranggetal*), bn.; *Lodewijk de -*.  
**Veertiederhande**, -**lei**, soortgetal; hier zijn - *gebakjes*.  
**Veertienhonderd**, telw.; *zijn wedde bedraagt - gulden*.  
**Veertig** (4 maal tien), bep. telw.; de *Raad van - in Venetië*; z.n.: *wij waren met ons - en*. Lees: *feertig*.  
**Veertigdaagsch**, bn.; (R. K.) de -e *vasten*, de *grootte vasten* vóór *Paschen*.  
**Veertiger** (*iemand van veertig jaar*; ook *wijn van dien ouderdom*, alsmede een *schip met veertig stukken*), m. -s.  
**Veertigerhande**, -**lei**, soortgetal; daar staan - *rozen*.  
**Veertigtal**, o. -tallen; een - *leerlingen*, ongeveer *veertig*.  
**Veertiguur-gebed** (R. K. *gebeds- en boetetijd van drie dagen*, terwijl het *H. Sacrament* in de *kerk* ter *aanbidding* is *uitgesteld*), o. gmv.  
**Veertigvoud**, o. -vouden; -**vou'dig** (een -*voudige oogst*), bn.  
**Veest** (*runder- of koest*al), m. -stallen.  
**Veestapel** (*het in eenig land, gewest, kolonie aanwezige vee samen*), m. -stapels.  
**Veete** (*haat; wrok*), v. -n; de *kruistochten maakten een einde aan vele -n onder den adel*; de - *tegen de Belgen*. (C. O.), *vijandschap*.  
**Veeteelt** (*kunstmatige vee fokkerij*), v. gmv.  
**Vegen** (*schoonvegen met bezem of stoffer*), ik heb -*veegd*; een *kamer* -, een *stoep* -; fig. *iemand* -, of *iemand den mantel* -, iets *verwijten*.  
**Veeger** (*bezem, ook persoon*), m. -s.  
**Vegetariaan**, -**ta'riër** (*die zich onthoudt van voedsel, dat door het doden van dieren is verkregen*), m. -rienen, -riërs.  
**Vegetatie** (*plantengroei*), v. gmv. (g = zj)  
**Vegeteeren** (*een plantenteven leiden*). (g = zj)  
**Vehement** (*hevig, geweldig, hartstochtelijk*), bn.  
**Vehikel, vehiculum** (*vervoermiddel*), o. *vehikels*, -culums.  
**Veil** (*klimop, klimmerplant*), o. gmv.  
**Veil** (*te koop*), bn.; *hij is voor alles* -, om te *koopen met geld*; *zijn leven* - *hebben voor iets*, *willen geven*, *opofferen*.  
**Veil'dag** (*verkoopdag*), m. -dagen.  
**Veilen** (*in 't openbaar te koop aanbieden*), ik heb -*veild*; een *huis* -.  
**Veilig** (*beschut, zeker*), bn. en bw.; -**heid**, v.  
**Veiligheidsklep** (*inrichting aan den stoomketel tot het laten ontsnappen van stoom bij te groote drukking*), v. -kleppen; fig. *het*



- tooneel was hem een - voor aandoeningen. (Potg.)
- Veiligheidslamp** (zekerheids-mijnlamp), v. -lampen; de - is uitgewonden door den Engelschen scheikundige Davy (1815).
- Veiling** (openbare verkoop), v. -en; een gerechtelijke - van huizen; iets op een - koopen; de -en der Nederlandsche Handelsmaatschappij (N.H.M.).
- Veine**, v. gmv.; - hebben, gelukkig zijn in 't spel; en - zijn, op dreef zijn; (en = an)
- Veinzaard** (huichelaar), m. -s.
- Veinzen** (huichelen), ik heb geveinsd; liefde -, onwetendheid -, deelneming -, huichelen; -zer, m. -s; -zerij, v. -en.
- Vel** (huid; blad papier; vlies), o. vellen.
- Veld** (land, akker, grond), o. -en.
- Veld**, o.; magnetisch -, ruimte om een magneet, waarin zich de magnetische werking doet gevoelen.
- Veld** (slagveld), o. -en; het - moeten ruimen, den slag verliezen; - winnen, fig. voortgang maken; zegsw. uit het - geslagen zijn: ik was geheel uit het - gestagen. (Koetsveld.), ontmoedigd.
- Velddeling** (landbewoner), m. en v. -en; De velding kreet bij leege schuren. (Bogaers); voor het v. ook: -linge.
- Veldheer** (legerhoofd), m. -en; -schap, o.
- Veldkers** (kruisbloemige plant), v. gmv.
- Veldmaarschalk** (opperbevelhebber), m. -en; -schap (waardigheid van -), o. gmv.
- Veldnimf** (myth. nimf der velden), v. -nimfen; de jongensvriendschap is een -. (C.O.).
- Veldprediker** (predikant bij 't leger), m. -s.
- Veldslag** (groot gevecht van twee legers in het open veld), m. -slagen.
- Veldspaat** (delfstof uit kwarts en glimmer bestaande), o. gmv.; het - is het hoofdbestanddeel van het graniet.
- Veldtros** (oorlogsbagage met de daarbij behoorende personen, legertros), m. -trossen.
- Veldtuig** (oorlogstuig), o.; -meester (aanvoerder der artillerie), m. -s.
- Veldwacht** (veldbewaking; het korps veldwachters), v. -wachten.
- Veldwachter** (persoon), m. -wachters.
- Vele'da, Velle'da** (zekere Germaansche wichelares, priesteres), v.; in 69 v. C. verklaarde - zich voor den opstand der Bataven.
- Vel'en** (duldten, verdragen, uitstaan), in de onbep. wijs; ik kan hem, dit, dat niet -.
- Vel'erhande, -lei** (van vele soorten), soortget.
- Velg** (buitenrand van een rad), v. -en.
- Velijn'** (fijn, glad papier; gesatineerd papier), o. gmv.
- Vel'ien** (doen vallen), ik heb geveld; het geweer -; boomen -; fig. een oordeel, een vonnis -, uitspreken; -ling, v. -en, b.v. oordeelveling.
- Vel'ienploter** (looiersknecht die de wol van de vachten scheert), m. -ploters.
- Velocipède** (rijwiel, fiets), v. -s. Ook: Ve'lo.
- Velocipedist'** (wielrijder), m. -en.
- Velociteit'** (snelheid), v. gmv.
- Velodrome** (sport. wielersbaan, overdekte baan voor wielrijders), o. -s.
- Velours'** (fluweel), o. gmv. Lees: velloer'.
- Vel'uwte** (N.W. deel van Gelderland, aan de Zuiderzee), v.; de boschrijke -.
- Vel'vet** (een soort van zwaar katoenen fluweel), o. gmv.
- Ven** (veenplas, veenpoel), v. vennen.
- Venaliteit'** (veilheid, omkoopbaarheid), v. gmv.
- Venatorisch** (de jacht betreffende), bn.; de -e gissingen des polsdragers. (C.O.)
- Vend'el** (vaandel), o. -en, -s. vero.
- Vendémiaire** (1e maand of Wijnmaand, van 22 September tot 24 October), v. gmv.
- Vendef'ta** (familieveete), v. gmv.; de - of bloedwraak der Sicilianen.
- Vendif'ta** (verkoop, marktplaats), v. -'s.
- Vendif'tie** (openbare verkoop van meubelen bij vertrek uit Oost-Indië), v. -ties.
- Vendu'** (openbare verkoop van roerende goederen), v. -'s, -en. (en = an)
- Vendu'huus** (openbaar verkoopshuis), o. -huizen; -meester, m. -s; -recht, o. -en.
- Ve'nen** (turf maken), ik heb geveend.
- Venera'bel** (eerbiedwaardig), bn.
- Venera'bile** (R. K. het H. Sacrament), o. gmv.
- Venezolaansch'** (van, uit, betreffende Venezuela), bn.; de -e gomsoorten, de -e havens, de -e quaestie (1903).
- Venezue'la** (een der Zuid-Amerikaansche Staten), o.; de vereenigde staten van - vormen een republiek, met een oppervlakte van ± 20 duizend vierk. geogr. mijlen.
- Ve'ni, vi'di, vi'ci** (gesch. Ik kwam, zag en overwon). Woorden van Julius Caesar, om zijn overwinning op den koning van Pontus te typeeren (47 v. C.). (c = ts)
- Ve'nig** (vol veen), bn.; de bodem is hier -.
- Ve'ni Creator Spiritus**, o.; d. i. Kom Schepper H. Geest; beginwoorden van een R. K. kerkelijk gezang, dat daardoor aangeduid wordt.
- Venijn'** (vergif, smetstof), o. gmv.; fig. laster.
- Venijnig**, bn.; een -e slang, vergiftig; fig. een -e tong, boos, bits, lasterend; -heid, v.
- Venizoen'** (allerlei wildbraad), o. gmv.
- Ven'kel** (zekere schermbloemige plant), v. gmv.
- Vennoot'** (handelsgenoot), m. -en.
- Vennoot'schap** (handelsvereniging), v. -pen.
- Ven'ster** (raam, glasraam), o. -s; aan of voor het - zitten; uit het - liggen.
- Ven'sterbank**, v. -en; -blind (tuik), o. -en; -boog (spitsboog), m. -en; -boom (stuitboom), m. -en; -glas (ruit), o. -glazen; -hor, v. of -horretje; -luik (buitenblind), o. -en; -ruit, v. -en; -tralie, v. -s of -liën; -ziekte (lichte ongesteldheid), v. gmv.
- Vent** (kerel, man), m. -en. gmv.; -je (knaapje, jongetje), o. -s.
- Ven'ta** (Spaansche landherberg, pleisterplaats aan den grooten weg), v. -'s. Ook: Vendif'ta.
- Ven'ten** (langs de huizen te koop aanbieden), ik heb gevent; met garen en band -; -er, m. -s.
- Ventiel'** (luchtklep, windklep), m. -en.
- Ventila'tie** (luchtversching), v. -s, -tiën.
- Ventila'tor** (toestel om versche lucht in een vertrek, zaal, enz. te brengen), m. -s.
- Ventileeren** (luchten; fig. van alle kanten beschouwen; gerechtelijk behandelen).
- Ventöse** (6e maand of Windmaand, van 19 Februari tot 20 Maart), m. gmv. (en = an)
- Ventriloquist'** (buikspreker), m. -en. (qu = kw)
- Ve'nus** (myth. godin der schoonheid en liefde), v. gmv.; -dienst (myth. eeredienst aan Venus bezeten), m. gmv.; -haar (een soort varen die op den St. Pietersberg bij Stavante groeit), o. gmv.; -slak (slak der venusschelp), v. -slakken; -tempel (gesch. tempel, gewijd aan Venus), m. -tempels.

- ver**, voorvoegsel, dient tot vorming van w.w., b.v. *verjagen*, *verdrijven*, d.i. weg; *vergissen*, *verrekenen*, d.i. verkeerd; *verschansen*, *versperren*, *verbinden*, d.i. voor of over; *verzilveren*, *vernikkelen*, *verbloemen*, d.i. over; *verzorgen*, *verplegen*, d.i. voor of ten behoeve van; *verkleeden*, *vermaken*, d.i. anders; *verdampen*, *verwateren*, *versteenen*, worden of maken.
- Ver** (afgelegen, verwijderd), bn., verder, verst; fig. *een -re neef*, niet na verwant; *een -re hoop*, *verwachting*; in *een -land*; bw.: *het - brengen*, goed vooruitkomen; *het dorp lag - beneden ons*, diep; *die taal gaat te -*, is te boud; *lees niet verder*; *wie van die leerlingen is het verst?* meest gevorderd.
- Veraan**genamen, ik heb -aangenaamd; hij zoekt het leven zijner ouders te -, aangenaam te maken; -ing, v. gmv.
- Veraanschou**welijken (aanschouwelijk voorstellen), ik heb -aanschouwelijk; zijn onderwijs door platen -; -ing, v. gmv.
- Veraar**den (ontaarden), ik ben -aard.
- Verach**telijk (laag), bn. en bw.; -heid, v.
- Verach**ten (met minachting bejegenen), ik heb -acht; -er, m. -s; -ing, v. gmv.
- Vera**demen (tot kalmte komen), ik ben --ademd; -ing, v. gmv.
- Veraf** (op grooten afstand), bw.; hij woont -. **Veraf**goden (met afgodischen eerbied of liefde vereeren), ik -afgode, heb -afgode; den meester -.
- Veraf**schuwen (diep verachten), ik heb -afschuwd; de leugen -.
- Veraan**da (uitgebouwde open of gesloten ruimte aan een woning, galerij aan een zomersociëteit, enz.), v. -s.
- Veraan**deren, ik heb en ben veranderd; een kledingstuk -, anders, beter maken; het weer gaat -; van meening, partij, stem, enz. -, wisselen.
- Veraan**dering (wijziging), v. -en; alle - is geen verbetering.
- Veraan**derlijk (onbestendig, wispelturig), bn.; het weer is -, een - humeur; de fortuin is -; -heid, v. gmv.
- Verant**woordelijk, bn.; een - minister, een - ambtenaar, die geroepen kan worden om rekenschap te geven.
- Verant**woorden (rekenschap geven, verdedigen), ik heb -antwoord; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Verar**men, ik heb en ben -armd; de oorlog -armt de volken; schulden betalen -armt niet, d.i. maakt niet armer; -ing, v. gmv.
- Verbaal** (woordelijk, mondelijk), bn.
- Verbaal** (spraak. werkwoordelijk), bn.; een -substantief, b.v. het zingen, het gezang.
- Verbaal** (verkorting van procesverbaal), o. -balen; een - opmaken.
- Verbaasd** (ontsteld, erg verwonderd), bn.; - staan; -heid, v. gmv.
- Verbaliseeren** (beboeten, proces-verbaal opmaken).
- Verbalisant** (dienaar der politie die proces-verbaal maakt), m. -en.
- Verband** (verbinding, verbintenis), o. -en; goederen die onder hypotheccair - liggen, die bezwaard zijn met hypotheek; onder - als naar rechten, d.i. zooals wet en recht het bepalen.
- Verband** (samenhang, orde, betrekking), o.; het - bij het metselen is niet gemakkelijk te houden; er is geen - in dat opstel, in dat gedicht, enz.; twee zinnen, die tot elkaar staan in redengevend -.
- Verband** (werktuiglijk heekkundig middel), o. -en; zijn gebroken arm is in het -; een gekwetste een - aanleggen; een - van gips, een zwachtel -.
- Verband**kist (die de hulpmiddelen bevat voor het verbinden van gewonden), v. -en.
- Verband**leer (heek. theorie volgens welke verbanden worden aangelegd), v. gmv.; -methode, v. -s; -stof, v. -len; -wagen (mil. ruitwig beladen met geneesmiddelen en verbandstoffen), m. -s.
- Verban**nen, ik -bande, heb -bannen; Themistocles werd uit Athene -, in ballingschap gezonden; ik wil geen ernstige gedachten -. (Koetsveld), verdrijven; -ning, v. -en.
- Verbas**teren (ontaarden), de zeden zijn -basterd; -ing, v. gmv.
- Verba**zen (doen opzien, ontstellen), ik heb verbaasd; zich -; -ing, v.: tot onze -ing.
- Verba**zend (verwonderlijk), bn. en bw.; een -e inspanning; hij sprak - rad, ongemeen.
- Verbeel**den, ik heb verbeeld; dit verbeeldt den brand van Moskou, d.i. beeldt af, stelt voor.
- Verbeel**den (zich), ik heb mij -beeld; gij hebt u dat -beeld, het bestaat enkel in uw verbeelding.
- Verbeel**ding (afbeelding, ook phantasie), v.
- Verbeel**den (wachten, afwachten, verwachten), ik heb -beid; winkeliersgeest, die te huis blijft zitten en verbeidt (Potg.); -ing, v.
- Verbeel**der (vad. gesch. toekomstig gebieder, d.i. iemand die als vermoedelijk opvolger reeds de regeering voert), m. -s; Willem van Henegouwen kreeg den titel van -. (1345).
- Verbe**na (tuinbloem, ook in 't wild groeiend), v. -s; de - heeft roode bloemen.
- Verbe**ten, bn.; zijn geaaf teekende - woede, d. i. ingehouden woede.
- Verbe**teren (beter maken), ik heb -beterd; een fout -; -ing, v. -en.
- Verbe**teren (zich), ik heb mij -beterd; de zoon beloofde zich te -, een beter leven te gaan leiden.
- Verbeurd**/verklaren, ik heb -verklaard; de goederen, de vaten jenever werden -verklaard, aan de schatkist ten deel doen vallen, in beslag genomen; -ing, v. -en: de -ing van goederen had onmiddellijk armoede ten gevolge van heel de familie.
- Verbeu**ren (verliezen), ik heb -beurd; iemands achtung -; iemands vriendschap -; er is niet veel aan -beurd; pand -, gezelschapsspel. (C. O).
- Verbeur**te, v. gmv.; op of onder - van goed en leven, d.i. op straffe van verlies.
- Verbeu**zelen (verspillen), ik heb -beuzeld; tijd -, zijn geld -.
- Verbid**den (vermurwen, overhalen door bidden), ik - bad, heb -beden.
- Verbie**den (beletten), ik -bood, heb -boden.
- Verbijs**terd (verward, van streek), bn. en bw.
- Verbijs**teren (verwarren, bedwelmen), ik heb en ben -bijsterd; -ing, v.: in -ing geraken, verlegenheid.
- Verbij**ten (zich), ik beet, heb -beten; ik verbeet mij van 't lachen, van woede enz., op zijn tanden bijten, zich met moeite inhouden.
- Verbin**den (anders binden, samenbinden), ik -bond, heb -bonden; een wonde -, voorzien van een verband.

- Verbin'den (zich)**, ik –bond mij, heb mij –bonden, ik *verbond mij tot die bijdrage*, d. i. zich verplichten.
- Verbin'ding** (*vereeniging*), v. –en.
- Verbin'tenis** (*contract, verbond*), v. –sen.
- Verbit'terd** (*vertoord*), bn. en bw.; –heid, v.
- Verbit'teren**, ik heb –bitterd; *die zoon verbittert hem het leven*, bitter maken.
- Verbit'tering** (*haat, urok*), v. gmv.; de –des volks; met –spreken, boosheid.
- Verblee'ken** (*bleek worden*), ik ben –bleekt; zij –bleekte bij die woorden; –ing, v. gmv.
- Verblij'd** (*verheugd*), bn.; met een –hart.
- Verblij'den** (*blij maken*), ik heb –blijd; zijn ouders –; –ing, v. gmv.
- Verblij'den (zich)**, ik –blijdde mij, heb mij –blijd; wij zullen ons –bij die tijd.
- Verblij'dend**, bn.; een –e gedachte, een –e tijd; een –bericht.
- Verblij'f** (*oponhoud, woonplaats*), o. –blijven.
- Verblij'fplaats** (*domicilie*), v. –plaatsen.
- Verblij'ven**, ik –bleef, heb en ben –bleven; de zaak *verblijft aan u*, gij blijft de meester, de regelaar; ik *verblijf uw dienstw. dienaar*, voortdurend zijn.
- Verblind'** (*als blind, begoocheld*), bn.; –heid (*het blind zijn*), v. gmv.
- Verblin'den** (*blind maken, fig. begoochelen*), ik heb –blind; *iem. door schoone beloften* –.
- Verbloe'den** (*doodbloeden*), hij –bloedde, is –bloed; –ing, v.: *de man stierf aan –ing*.
- Verbloemd'** (*beeldsprakig; ook: onder bedekte termen*), bn. en bw.; –e taal, een –e beken-tenis (V. Lov.); –spreken.
- Verbloe'men** (*verbergen, vergoelijken*), ik heb –bloemd; hij *zoekt de toedracht der zaak te* –; een *gebrek* –, bewimpelen; –ing, v. gmv.
- Verbluf'fen**, ik heb –bluft; *de koopman meende mij te* –, uit het veld te slaan, –fer, m. –s; –fing, v. gmv.
- Verbod'** (*het verbieden*), o. gmv.
- Verboe'ken** (*overboeken*), ik heb –boek; –ing, v. gmv.
- Verboe'ren** (*door 't landbouwbedrijf geld verliezen*), ik heb –boerd; fig. *ergens* –, boerachtig worden; hij *is op dat dorp geheel* –boerd.
- Verbol'gen** (*toornig*), bn.; de –Oceaan; in een –stemming; –heid (*gramschap*), v.: in uw –heid.
- Verbond'** (*verdrag, vereeniging, overeenkomst*), o. –en; de *arke des –s*; het *Oude en Nieuwe* –; het *drievoudig* –, d. i. de Triple Alliantie (1668); het –*der Edelen* (1565).
- Verbor'gen** (*geheim*), bn.; een –e bedoeling; –heid (*geheimenis*), v. –heden.
- Verbositeit'** (*omhaal van woorden, wijdlou-pigheid*), v. gmv.
- Verbouw'**, m. gmv.; de –van een huis, verbouwing; de –van granen, het telen.
- Verbou'wen** (*anders bouwen, ook telen*), ik heb –bouw; –ing, v. –en.
- Verbouwereerd'** (*onthutst*), bn.; –heid, v.
- Verbras'sen** (*verkwisten in overdaad*), ik heb –brast; –brasser, m. –s; –brassing, v. –en.
- Verbrei'den**, ik heb –breid; *het nieuws, het gerucht werd verbreid*, bekend; zich –, richt-baar worden; –er, m. –s; –ing, v. –en.
- Verbre'ken** (*stuk maken; fig. schenden, her-roepen*), ik heb –broken; een *afsluiting* –; een *contract* –, een *eed* –.
- Verbrij'zelen** (*stuk slaan, vermorzelen*), ik heb –brijzeld; *met een moker iets* –; *het –de lichaam van den verongelukte*; fig. een –d *hart*, rouwmoedig.
- Verbrod'den** (*bederven*), ik heb –brod; hij *zal ons spel* –. (Vondel). Ook: *Verbroddelen*.
- Verbrod'delen** (*verkeerd behandelen, ver-knoeien*), ik heb –broddeld; een *borduur-werk* –; *zijn of eens anders werk* –; fig. hij *zal ons de zaak nog* –, in de war brengen.
- Verbroe'deren** (*tot broeders, innige vrienden maken*), het heeft *verbroederd*; *niets verbindt en –t meer dan de kunsten*. (Klikspaan.)
- Verbruid'** (*gemeen, slecht, naar*), bn. en bw. (en tw.); *die –e jongen, het is –koud*, erg; –, *wat is het koud!*
- Verbrui'en** (*bederven*), ik heb –bruid; *die knecht heeft het bij zijn meester –bruid*, verkorven; ik –brui het, bedank er voor.
- Verbruik'**, o. gmv.; *er is van dat artikel veel* –, omzet; *het –van turf, brood*, enz.
- Verbui'gen** (*anders buigen*), ik –boog, heb –bogen; een *staaf* –; een *woord* – (spraak.); –ing, v. –en; zie *Declina'tie*.
- Verdacht'** (*onder verdenking liggende*), bn.; een –huis, een –e plaats; *dat komt mij –voor*; op iets –zijn, bedacht, op zijn hoede; ik *wensch u niet –te maken*.
- Verda'gen** (*uittstellen*), ik heb –daagd; *het vonnis werd –daagd*; ook: ik *zal je een hand-vol gebroeid goed geven, dat je hart er van verdaagt*. (C. O.), opvroolijkt, vero.
- Verde'digen**, ik heb –dedigd; een *vesting* –, den vijand afweren; een *stelling* –, staande houden; –baar, bn.; –er (*advocaat*), m. –s; –ing, v. –en.
- Verde'digen (zich)**, (*zich weren*), ik heb mij –dedigd; *zich tegen iemands aanvallen* –.
- Verdeeld'** (*oneenig, tweedrachtig*), bn.; –heid (*twist*), v. –heden.
- Verdee'len** (*verbrokkelen*), ik heb –deeld; een *landgoed* –, een *erfenis* –; de *stemmen zijn –deeld*; *zich* –; *hier –deelt zich de rivier in twee takken*, zich splitsen; –er, m. –s; –ing, v. –en.
- Verdeemoe'digen**, ik heb –moedigd; *gij moet uw hart voor God* –, vernederen; *zich* –; –ing, v. –en.
- Verdek'** (*scheepst. het dek*), o. –dekken.
- Verdel'gen** (*uitroeien, vernietigen*), ik heb –delgd; *insecten* –; –er, m. –s; –ing, v. –en.
- Verden'ken**, ik –dacht, heb –dacht; *iem. goede trouw* –, verkeerd denken van; –ing, v.
- Ver'der**, bn. en bw.; een –eiland; *spreek niet* –; fig. *nader, voort*; de –e *regeling van zaken*; en hoe *liep het –af?* Zie *Ver*.
- Ver'dere** (*het overige; dat wat volgen moet*), o. gmv.
- Verderf'** (*ondergang*), o. gmv.; 't *eeuwige* –.
- Verder'felijk** (*hoogst nadeelig*), bn. en bw.; een –e *invloed*; *alcohol werkt* –.
- Verder'ven** (*bederven, ondermijnen, vernie-ten*), ik –dierf, heb en ben –dorven; –ing, v.
- Verdich'ten** (*dichter maken*), ik heb –dicht; *gassen, dampen* –.
- Verdich'ten** (*nuitdenken*), ik heb –dicht; –er, m. –s; –ing (*verzinsel*), v. –s.
- Verdicht'sel** (*fabel, logen*), o. –en, –s.
- Verdict'** (*uitspraak eener rechtbank van gezworenen, beslissing eener jury*), o. –en.
- Verdie'nen** (*winnen*), ik heb –diend; *geld* –; *zijn brood* –; fig. *lof* –; een *berisping* –.
- Verdien'ste** (*loon*), v. –n; in den winter

- zijn de -n niet groot; fig. een man van -, talent, gaven.
- Verdien'stelijk** (met of vol verdienste), bn. en bw.; *zich - maken; een - ambtenaar; hij heeft - gewerkt; -heid*, v. gmv.
- Verdie'pen** (dieper maken), ik heb -diept; fig. *zich - in iets*, ernstig peinen over iets: *men -t zich in gissingen*, zich bezighouden met; *hij stond in droefgeestigheid -t*, verzonken; *in een bespiegeling -t zijn*. (C.O.)
- Verdie'ping** (hoogte-afdeeling van een gebouw), v. -en; *een huis van drie -en*.
- Verdie'rlijken**, ik heb en ben -dierlijk; *zich -*, d. i. als een redeloos dier handelen, losbandig leven; -**ing** (zedelijke ont-aarding), v. gmv.
- Verdies'schen** (in de volkstaal of het Dietsch d. i. het Vlaamsch overzetten), ik heb -dietscht; -**ing**, v. -en.
- Verdijd'** (verdoemd), bn.; *die -e vent!* als tw.: *Wel -!*
- Verdij'en** (bepaald weigeren), ik heb -dijd; *ik verdij het om dit te doen*, ik verbrui het.
- Verdik'ken** (dikker maken of worden), ik heb en het is -dikt; -**king**, v. -en.
- Verding'** (vergelijk, verdrag), o. -en. vero.
- Verdob'belen**, ik heb -dobbeld; *have en vrijheid -*, door het dobbelspel verspelen.
- Verdoe'ken**, ik heb -doekt; *een schilderij -*, op nieuw linnen overbrengen; -**ing**, v.
- Verdoemd'**, bn.; *een - bedrog, vloekwaardig.*
- Verdoem'de** (die verdoemd is), m. en v. -n; *de plaats der -n*, nl. de hel.
- Verdoem'lijk** (verwenscht), bn. en bw.; *een -e daad; - slecht.*
- Verdoem'ling** (onzalige), m. en v. -en; voor het v. ook -e.
- Verdoe'men** (veroordeelen), ik heb -doemd; *hij verdoemt* (plat: *verdomt*) *dit of dat te doen*, veroelkt het; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Verdoem'nis** (helsche straf), v. gmv. *de eeuwige -*.
- Verdoen'**, ik -deed, heb -daan; *hij verdoet veel geld*, verkwist; *hij wil zich -*, van kant maken.
- Verdok'teren** (aan den dokter zullen betalen), ik heb -dokterd; *veel geld -*.
- Verdo'len** (verdwalen), ik ben -doold; *wij zijn in het bosch -doold; -ing*, v. gmv.
- Verdonkerema'nen** (verduisteren), ik heb -maand; *gelden -*, ontvreemden, wegfutselen.
- Verdon'keren** (donker worden), ik heb en het is -donkerd; *men zag zijn gelaat -; gelden -*, stil ontvreemden; -**ing**, v. gmv.
- Verdoold'** (fig. verdwaald, afgedwaald), bn.; -**heid**, v.: -*heid van zinnen.*
- Verdoo'ven** (doof of dof maken), ik heb en ben -doofd; *de dokter zal de pijn -*, stillen; *door den val was hij geheel -doofd; zijn ijver zal wel wat -*, verflauwen; -**ing**, v. -en.
- Verdord'** (verdroogd, dood), bn.; *een -e tak; fig. -e pracht*. (C.O.); tw. b.v.: *Wel verdord!* -**heid**, v. gmv.
- Verdo'ren** (gek worden), hij is verdoord. vero.
- Verdor'ren** (verdrogen), het is -dord; *de bloemen gaan -; fig. verdorrende ellend.* (Da Costa); -**ring** (fig. verstijving), v. gmv.
- Verdor'ven**, bn.; *de - jeugd*, zedelijk bedorven; -**heid** (zedelijk bederf), v. gmv.
- Verdraag'baar** (eig. te verdragen), bn.; *die last is -*.
- Verdraag'lijk** (te lijden, te dulden), bn.
- Verdraag'zaam** (meegaand), bn.; -**heid**, v.
- Verdraag'zaamheid** (welwillende gezindheid jegens andersdenkenden op het stuk van godsdienst), v. gmv.
- Verdraaid'**, bn.; *een sukkel, - genoeg om voor een schildpad door te gaan.* (Staring), wanschappen; -**heid**, v. gmv.; tw. b.v. *Wel -!*
- Verdraai'en**, ik heb en ben -draaid; *verdraai den wijzer*, d. i. anders zetten; *de knecht verdraait het*, verkiest het niet te doen; *hij zal het slot nog -*, stuk draaien; *iemands woorden -*, verkeerd overbrengen; *het recht -*, krommen; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Verdrag'** (overeenkomst), o. -en; *een onderhandsch -*, *een handels-*, *een - aangaan.*
- Verdra'gen** (duldend, tijden, doorstaan), ik -droeg, heb -dragen; -**ing**, v. -en.
- Verdriedub'belen**, ik heb -driedubbeld; *dat zal uw oogst -*, drievoudig maken.
- Verdriet'** (hartzee, zielesmart), o. gmv.
- Verdriet'lijk** (hindertijk), bn.; -**heid**, v.
- Verdrie'ten**, het -droot, heeft -drotten; *alles -driet hem*, onaangenaam zijn; *dit heeft ons erg -drotten*, spijt gedaan.
- Verdrie'tig**, bn.; *een - werk*, onaangenaam, hinderlijk, lastig; *een - gezicht zetten.*
- Verdrie'voudigen** (drievoudig maken), ik heb -drievoudigd; *hij wist zijn inkomen te -*.
- Verdrij'ven** (verjagen), ik -dreef, heb -drev-en; *muizen en ratten -; den tijd, de zorgen -; den vijand -*, wegdrijven; -**ing**, v. gmv.
- Verdrin'gen** (van de plaats dringen), ik -drong, heb -drongen;  *iemand -*, onderkruppen; *de menigte -dringt zich in de zaal; -er*, m. -s; -**ing**, v. gmv.
- Verdrin'ken**, ik -dronk, heb -dronken; *een hond -; zijn geld -*, al drinkende opmaken; *zegsw. hij was verdronken*, eer hij water had gezien, voor de verleiding bezweken, eer die verleiding voorgoed begon; -**ing**, v. -en.
- Verdro'gen** (uitdrogen, dor worden), het is -droogd; *die boterham zal -; dat is -droogd vleesch; -ing*, v. gmv.
- Verdruk'ken** (onderdrukken), ik heb -drukt; -**ker**, m. -s; -**king**, v. -en.
- Verdruk'ker** (die anderen onderdrukt, tiran, dwingeland), m. -s, -en.
- Verdub'belen**, ik heb -dubbeld; *zijn ijver -*, *zijn spoed -*, dubbel maken; -**ing**, v.
- Verdub'belgetal** (spraaak. de woorden op -voud), o. -getallen; *twaalfvoud is een -*.
- Verdui'delijken** (ophelderden), ik heb -duidelijkt; *de lezing werd met proeven en platen -duidelijkt; -ing*, v. gmv.
- Verduis'teren**, ik heb en het is -duisterd; *de zon, de maan werd -duisterd; gelden -*, achterhouden; -**ing**, v. -en.
- Verduis'schen** (in het Nederlandsch vertalen; ook verklaren), ik heb -duitscht; -**er**, -**ing**, v. vero. Zie **Verdies'schen**.
- Verdui'veld**, bn. en bn. (en tw.); *een - leven!* helsch, verfoeilijk; *je loopt -hard*, d. i. erg, buitengewoon hard; -*, wat een mooi schildertij!*
- Verdui'zendvouden**, -**voudigen** (duizendvoudig maken), ik heb -duizendvoud, -voudigd; *de rijkdom des koopmans, door den tooverstaf des handels -voud.* (Potg.).
- Verduid'** (erg, verduiveld), bw.; *'t is -jammer; wel -!* tw.
- Verdun'nen** (dun, dunner maken), ik heb -dund; *bier -*, *wijn -*; -**ning**, v. gmv.
- Verduren** (verdragen, dulden, doorstaan), ik heb -duurd; *dat geraas is niet te -*; ook:

- dat ornamentwerk -duurt den bouw, dunder maken; -ing, v. gmv.
- Verduurzamen** (duurzaam maken), ik heb -duurzaamd; levensmiddelen -; -duurzaamde levensmiddelen; -ing (conservatie), v. gmv.
- Verduwen** (wegduwen, van zijn plaats schuiven), ik heb -duwd; een koffer, een last -; een balk -.
- Verduwen** (verteren), ik heb -duwd; een kind kan geen manskost -; -ing, v. gmv.
- Verdwaald** (v. d. rechten weg af zijnde), bn.
- Verdwaasd** (gek, zot), bn.; een -volk, een -geslacht, uitzinnig.
- Verdwaasde** (dwaas, zot, gek), m. en v. -n.
- Verdwalen** (verdolen), ik heb -dwaald; ik was in de gangen van het hotel -dwaald, kon mijn kamer niet vinden.
- Verdwijnen** (onzichtbaar worden, uit het oog raken), ik -dween, ben -dweenen; nu is al mijn hoop -dweenen, vernietigd, te loor; -ing, v. -en.
- Veredelen** (edeler, fijner maken), ik heb -edeld; een vruchtboom, een vrucht -; zij willen den volkszang -; -ing, v. gmv.
- Vereelten** (tot eelt worden), ik heb en het is -eelt; uw handen zijn -eelt, d.i. met eeltkussens bedekt, verhard; fig. het geweten van dien booswicht is -eelt, zeer ongevoelig; -heid, v. gmv.; -ing, v. -en.
- Vereenen** (samenbinden, één maken), ik heb -eend. Ook: **Vereenigen**.
- Vereenigen** (samenvoegen), ik heb -eenigd; -baar (kunnende vereenigd worden), bn.; -ing, v. -en. Ook: **Vereenen**.
- Vereenvoudigen**, ik heb -voudigd; een breuk - (rekenk.); een administratie -, op eenvoudiger voet inrichten; -ing, v. -en.
- Vereenzelvigen** (tot één maken), ik heb -zelvigd; zij (Tine) had zich -zelvigd met haren Max. (Max H.); -ing, v. gmv.
- Vereerder** (iemand die vereert), m. -s; een - van Vondel.
- Vereeren** (eer bewijzen), ik heb -eerd; -ing, v.
- Vereering** (eerbewijs, geschenk), v. -en.
- Vereenwigen**, ik heb -eeuwigd; zijn naam -, onsterfelijk maken; met het penseel -, eeuwig doen leven op het doek; wilt gij de deugden uwer groote mannen -? (C. O.); -ing, v.
- Vereffenen** (effen maken, afbetalen), ik heb -effend; een geschil -; een schuld -, afdoen; -effening, v. -en.
- Vereischen**, o. gmv.; naar - van omstandigheden, naar deze het vorderen, eischen.
- Vereischen** (vorderen, vergen), ik heb -eischt; dat werk -eischt veel kennis, veel overley, vragen.
- Vereischte** (het gevorderde), o. -n; kennis van het Engelsch is bij dat examen geen -; de -n van een examen.
- Vereengelen**, ik heb -engeld; zij waren door de liefde -engeld, dicht, gelukkig als engelen.
- Vereengen** (nauwer maken), ik heb -engd; die bus moet wat -engd worden; zich - (enger worden); de rivier gaat zich hier -; -ing, v. -en.
- Vereenkelen** (verdeelen, scheiden, splitsen), ik heb -enkeld; -ing, v. gmv.
- Verergeren** (erger maken, worden), ik heb en ben -ergerd; de wonde -ergerd; -ing, v.
- Vererveenen** (vereffenen), ik heb -evend; -ing, v.
- Verf** (kleurstof, kleur), v. verven.
- Verfbord**, o. -borden; -bordje, o. -s; -
- borstel**, m. -s; -doos, v. -doozen; -handelaar, m. -s; -handelaarster, v. -s; -hout (om er verf uit te bereiden), o.; -koopman, m. -s; -kunst, v.; -kwast (borstel), m. -en; -mes (tempermes), o. -messen; -molen (om verfstof fijn te malen), m. -s; -mos (grondstof van lakmoes), o. gmv.; -poeder, -poeier, o. gmv.; -pot, m. -potten; -spatel (strijkmes, tempermes), v. -s; -spikkel (stippeltje verf), m. -s; -steen (wrijfsteen), m. -en; -stift, v. -en; -stoffen, v. mv.: koopman in -stoffen; -waren, v. mv.; -winkel, m. -s; -wrijver (bereider), m. -s.
- Verfijnen** (fijner maken), ik heb -fijnd; den smaak -, de zeden -; verfijnde weedheid, geraffineerd; -ing, v. gmv.
- Verflauwen**, ik heb -flauwd; zijn ijver gaat -, minderen; die vriendschap zal wel -, verkoelen, verminderen; -ing, v. gmv.
- Verflensen** (verwelken), zij is -flenst; dat de bloemen ras -, merken daaglijks alle menschen. (Bild.); -ing, v. gmv.
- Verfoelen** (diep verachten), ik heb -foeid; een daad -; -ing, v.; -sel, o. -s, -en.
- Verfoellijk** (afschuwelijk), bn. en bw.; een -e leugen; hij spreekt - slecht Fransch; -heid, v. gmv.
- Verfoelien**, ik heb -foelied; spiegelglas -, met een laag foelie of kwiktin overtrekken; -foeliesel, o. -s. Zie **Foelie**.
- Verfomfaaien**, **verfomfoolen** (bederven, verkreukelen), ik heb -fomfaaid; wie heeft dien hoed, die japon, die gedichten zoo verfomfaaid?
- Verfommelden** (verkreukelen), ik heb -meld.
- Verfraaien** (opstieren), ik heb, het is -fraaid; -ing, v.: tot -fraaiing; allerlei -ingen.
- Verfranschen**, ik heb -franscht; in die dagen zoekt men onze zeden te -, een Franschen vorm te geven; -ing, v. gmv.
- Verfrischen** (frisch maken), ik heb -frischt; hij zoekt zich aan het strand te -; -ing, v.
- Verfrischend** (frisch makend, opwekkend), bn.; een -e drank, een -e koelte; een -e wind.
- Verfrommelen** (verkreukelen), ik heb -meld; wie heeft dat tijdschrift, die krant zoo verfrommeld? Ook: **Verfromselen**.
- Vergaan**, het -ging, is -gaan; het schip is -, te gronde gegaan; hij verging van koude en gebrek, sterven; de lust er toe is u -; onkruid vergaat niet; hooren en zien verging ons, wij werden verbijsterd van het lawaai.
- Vergaderen** (te gader brengen of komen), ik heb en we zijn -gaderd; schatten -; het gezelschap is vergaderd; -ing, v. -en.
- Vergaljen** (bitter maken), ik heb -gald; een visch -, de galblaas er van doorsnijden; fig. iemands genoeg -; iemands leven -; de zorgen zullen mij de bot niet -, het leven niet bederven; Des werelds zwijmelkelken - in den nood. (Da Costa), worden bitter; -ing, v. gmv.
- Vergalopperen** (zich), ik heb mij -galoppeerd; fig. nu gaat gij u -, door overijling onvoorzichtig zijn in woorden of daden.
- Vergankelijk** (onbestendig), bn.; alles op aarde is -, broos, tijdelijk, kortstondig; -heid, v. gmv.
- Vergapen** (zich), ik heb mij -gaapt; vergaap u niet aan 's werelds schijn. (Bild.), laat u niet bedriegen.
- Vergaren** (verzamelen), ik heb -garend; schatten -, wijsheid -; -ing, v. gmv.

- Vergas'ten** (*onthalen*), ik heb -gast; zich -, zich genoegen verschaffen.
- Vergau'wen** (*te gauw af zijn, verschalken*), ik heb -gauwd; hij (*Karel V*), de *schranderste staatsman des tijds, was door zijn leerling (Maurits van Saksen) vergauwd.* (Potg.)
- Vergeef'lijk, verge'felijk** (*verschoonbaar*), bn.; een -e mislag; -heid, v. gmv.
- Vergeefs'** (*vruchteloos*), bw.; - vragen, nutteloos. Zie **Tevergeefs**.
- Vergeesch'** (*nutteloos*), bn.; -e moeite.
- Vergeet'achtig** (*zwak van geheugen*), bn.; *Grootje wordt* -; -heid, v. gmv.
- Vergeet'al**, m. en v. -allen; uw broeder, uw zuster is een rechte -, zeer vergeetachtig.
- Vergeet'boek**, o. gmv.; dat zal wel in het -raken, voorgoed vergeten worden.
- Vergeet'-mij-niet; me-niet** (*hemelsblauw bloempje*), v. -en; *laatbloeiende -en aan den waterkant.* (C. O.)
- Verge'lden** (*beloonen, betalen, vergoeden*), ik -gold, heb -golden; -er, m. -s; -ing (*loon of straf*), v. gmv.
- Vergelij'k**, o. gmv.; een - treffen, een overeenkomst, verdrag, schikking.
- Vergelij'ken**, ik -geleek, heb -geleken; twee dingen met elkaar -, het gelijke en ongelijke opsporen; men -gelijkt het leven bij een bloem, op één lijn stellen.
- Vergelij'king**, v. -en; een - trekken tusschen de jaargetijden en het menschelek leven; een - van den eersten graad, een vierkants- (alg.); de trappen van -. (spraak.)
- Vergemak'kelijken** (*gemakkelijk maken*), ik heb -gemakkelijkt; iemand zijn werk -.
- Verg'en** (*eischen, vragen*), ik heb -vergd.
- Vergenoegd'** (*tevreden*), bn. en bw.; -heid, v.
- Vergenoeg'en** (*tevreden stellen*), ik heb -genoegd; -ing (*tevredenheid*), v. gmv.
- Verge'telheid**, v. gmv.; aan de - onttrekken, in herinnering doen blijven; myth. de stroom der - of *Le'the*.
- Verge'ten**, ik -gat, heb en ben -geten; ik ben die taal -, uit het geheugen kwijt; ik heb mijn bril -, thuis laten liggen; ik heb -den brief te bezorgen, verzuimd; -geet'achtig, bn.: oude menschen worden -.
- Verge'ven**, ik -gaf, heb -geven; een mislag -; een belediging -, vergiffenis schenken voor; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Verge'ven** (*geven of doen toekomen*), ik -gaf, heb -geven; een ambt -; die baron heeft dien post te -.
- Verge'ven** (*door vergif ombrengen*), ik -gaf, heb -geven; muizen en ratten -; zij heeft zich -; -ing, v. gmv.
- Verge'vensgezind** (*gaarne vergevende*), bn.; -heid, v. gmv.
- Verge'ving** (*vergiftenis*), v. gmv.; iemand om - vragen.
- Verge'vorderd**, bn.; op -en leeftijd, hoog.
- Vergewis'sen** (*verzekeren*), ik heb mij -gewist; zich - van iets.
- Vergezel'fen** (*begeleiden*), ik heb -gezeld; iem. op reis -. Ook: **Verzel'fen**.
- Vergezelschappen** (*vergezellen*), ik heb -gezelschapt; -ping, v.: tot -ping.
- Ver'gezicht**, o. -gezichten; een fraai - op een rivier.
- Vergiet'** (*vergiettest*), o. -en.
- Vergie'ten**, ik -goot, heb -goten; tranen -, bloed -, storten; -er, m. -s.
- Vergiet'test** (*doorslag, bak met gaatjes*), v.-en.
- Vergif', vergift'** (*venijn*), o. -giften.
- Vergif'fenis** (*kwijtschelding*), v. gmv.; iem. -schenken; - van zonden.
- Vergif'ten**. Zie **Vergif'tigen**.
- Vergif'tig** (*venijnig*), bn.; een -e slang.
- Vergif'tigen**, ik heb -giftigd; het eten -, vergiftig maken; een hond -, vergift ingeven; fig bederven, slecht maken: die partijstrijd -t er het volkstevē.
- Vergis'sen** (*zich*), ik heb mij -gist; ik heb mij vergist, misrekenend, bedrogen; -sing, v.-en.
- Verglaas'sel** (*glazuur*), o. gmv.; het - in aarden potten en schotels, polijstsel.
- Vergla'zen** (*met glazuur bedekken*), ik heb -glaasd; -gla'zer, m.-s; -glaas'ster, v.-s.
- Vergo'den** (*fig. onmatig vereeren*), ik heb -goed; een kunstenaar -, een schrijver -; -er, m. -s; -ing, v. gmv.
- Vergoe'den** (*schadeloos stellen*), ik heb -goed; -ing, v. -en.
- Vergoe'lijken** (*verschoonen*), ik heb -goelijkt; nu zoekt hij zijn mislag te -, een fraaien glimp geven aan, verbloemen; zijn tekortkomingen -; -ing, v. -en.
- Vergoo'fen** (*verkeerd, verloren gooien*), ik heb -goot; fig. zich -, zich verlagen in zijn stand of waardigheid.
- Vergramd'** (*boos, toornig*), bn.; -heid, v.
- Vergram'men** (*vertoornen*), ik heb en ben -gramd; iem. -, God -.
- Vergrijp'** (*misstap, overtreding*), o. -en; een - tegen de goede zeden.
- Vergrijpen** (*zich*), ik -greep mij, heb mij -grepen; hij vergreep zich aan ons eigendom, aan onze eer, aan onze rechten, d. i. de schendende hand slaan aan.
- Vergrijzen** (*grijs worden*), ik ben -grijsd.
- Vergri'm'men** (*woedend of erg boos worden*), ik ben -grimd. w. i. g.
- Vergroei'en**, ik ben -groeid; bij dat kind zal het litteeken nog wel -, al groeiend verdwijnen; die boom is -groeid, scheef of krom gewassen; -ing, v. -en.
- Vergroo'ten** (*grooten maken*), ik heb -groot; een feit -, een voorval -, grooter voorstellen; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Vergroot'glas** (*lens*), o. -glazen.
- Vergro'ven** (*grover, erger voorstellen*), ik -groofde, heb -groofd; een misdaad -; een gezege -.
- Vergruif'zelen** (*verbrijzelen*), ik heb -gruizeld; de spiegel viel en vergruizelde op de steenen, tot gruis worden; -ing, v. gmv.
- Vergruif'zen** (*verpletteren*), ik heb -gruisd; -ing, v. -en.
- Verguif'zen** (*bespotten, beschimpen*), ik heb -guisd; iem. -, met smaad, minachting bejegenen; -ing (*smaad*), v. -en.
- Vergul'den** (*met een laagje goud overdekken*), ik -guldde, heb -guldd; een kerkboek op snee -; een spiegellijst -; de pil -. Zie **Pil**. Fig. een blinkenden glans geven: de zon -guldde de randen der donderwolken; hij was met dat voorstel erg -guldd, hoogst vereerd.
- Vergul'der** (*persoon, die lijsten enz. verguldd*), m. -s; -ster, v. -s.
- Vergul'dersmes, verguldd'mes** (*mes bij 't vergulden van boeken in gebruik*), o. -messen.
- Verguldd'kwast** (*dassenkwast om het verguldsel glad te maken*), m. -kwasten.
- Verguldd'penseel** (*nl. om het verguldsel aan te strijken*), o. -penseelen; -rol (*werktuig*)

- v. d. boekbinder om het blaadje goud aan te dringen), v. -rollen.
- Verguld'sel** (blaadje bladgoud, verguldpoeder), o. gmv.
- Verguld'selboekje** (boekje met fijne blaadjes goud), o. -boekjes.
- Verguld'werk** (de arbeid van den vergulder), o.; (soorten), o. -en.
- Vergun'nen** (toestaan), ik heb -gund.
- Vergun'ning** (recht om sterken drank in 't klein te verkoopen), v. -en; het aantal -en beloopt in deze stad meer dan vijfhonderd; scherts.: een glaasje -, jenever.
- Verhaal'** (vertelling, bericht), o. -halen.
- Verhaal'** (vergoeding, schade-loosstelling), o. gmv.; wij zullen er - op nemen; zijn - hebben op iem.; er is geen - op hem, daar hij te arm is; ik kan niet op mijn - komen, herstel.
- Verhaal'trant** (manier, wijze van vertellen), m. gmv.
- Verhaas'ten** (bespoedigen), ik heb -haast; verhaast, o God, dien stond! (Da Costa).
- Verhab'bezakken** (ontmoedigen), ik heb -habbezakt; iem. -, toegrauwen, overbluffen.
- Verhag'elen** (door den hagel verwoest worden), het is -hageld; al het koren, al de tabak is -hageld.
- Verhak'stukken** (van nieuwe hielen voorzien), ik heb -hakstukt; fig. Is hier iets te -? d. i. te werken, te verhandelen, te verrichten.
- Verha'len** (vertellen, mededeelen), ik heb -haald; mijn vriend zal u alles -; hij weet boeiend die geschiedenis te -.
- Verha'len** (terughaten), ik heb -haald; zijn scha op iem. -; de ijsbeer -haalt hun krijgskunst op zijn prooi, zet betaald; fig. ik -haal dat alles op den Zondag. (C. O.), door dan langer te bed te blijven.
- Verha'len** (herstellen), ik heb -haald; wij moeten ons eerst een weinig -; zijn krachten -, d. i. op zijn verhaal komen.
- Verha'len** (scheepst. op een andere plaats leggen, verleggen), ik heb -haald; een schip gaan -.
- Verhalvezo'len**, ik heb -halvezoold; ik laat deze schoenen -, van nieuwe halvezolen voorzien.
- Verhan'delbaar** (verkoopbaar), bn.
- Verhan'delen** (fig. bespreken, behandelen), ik heb -handeld; -aar (redenaar), m. -s.
- Verhan'deling** (redevoering), v. -en.
- Verhang'** (aandr. verval eener rivier per K.M.), o. gmv.
- Verhan'gen** (anders hangen, op een andere plaats hangen), ik heb -hangen; zich -, zich door een strop om het leven brengen.
- Verhan'selen** (optappen), ik heb -hanseld; het vrouwtje zal dit kielkje nog wel wat -; een paard -, verkwanselen, verkoopen.
- Verhard'** (fig. ongevoelig), bn; hij is - in 't kwaad, d. i. verstokt; -heid, v. gmv.
- Verhard'draven**, ik heb -harddraafd; een beker doen -; een gouden zweep laten -.
- Verhard'en** (hard maken), ik heb en ben -hard; stopperf -hardt in de lucht, hard worden; ze zijn -hard in 't kwaad; -ing, v. -en.
- Verha'ren** (ruien), het paard is -haard, van haar gewisseld.
- Verhas'pelen** (verknopen), ik heb -haspeld; een opstel, een gedicht -, door onhandigheid bederven.
- Verhee'ren** (verwoesten, verdelgen), ik heb -heerd; het land lag verheerd, overmeesterd; alles te vuur en te zwaard -, verdelgen; -der, m. -s; -ing, v. gmv.
- Verheer'gewaden** (tot een leen verheffen), ik heb -heer'gewaad; iem. met een land -, d. i. hem het land in leen geven, beleenen met.
- Verheer'lijken**, ik heb -heerlijkt; Gods naam -, loven, prijzen, roemen; hij was er mee -heerlijkt, zeer in zijn schik, zeer verheerd; -ing, v. gmv.
- Verhef'fen** (omhoog doen gaan), ik -hief, heb -heven; zijn stem tegen iets -, tegen iets opkomen, protesteeren; tot een waardigheid, in den adelstand -, bevorderen, benoemen; een getal tot een macht - (rekenk.); zich op zijn rijkdom -, trotsch zijn op, groot gaan op; op die daad mag hij zich -, trotsch zijn; de wind, de koorts begon zich te -, sterker worden, toenemen; het oproer ging zich -, opsteken; zijn hart tot God -, bidden, smeeken; -ing, v. -en.
- Verheid** (afstand, verwijdering), v. -heden.
- Verhel'deren** (helder maken of worden), ik heb en het is -helderd; -ing, v. gmv.
- Verhe'len** (verbergen), ik heb -heeld; zijn misnoegen -; een teleurstelling -, verzwijgen.
- Verhel'pen** (beter maken, herstellen), ik -hielp, heb -holpen; een gebrek -, zie dat nu maar te -.
- Verhemelen** (ophemelen), ik heb -hemeld.
- Verhemelte** (gewelf in den mond; ook boven-deel van een troon, tent, ledikant, enz.), o. -n.
- Verheugd'** (blijde, oppgeruimd), bn. en bw.
- Verheugen** (blij maken), ik heb -heugd; uw gedrag verheugt ons; hij verheugt zich in ons gebuk, blijde zijn.
- Verheug'ing** (innerlijke blijdschap), v. -en. Fig. lichte roes.
- Verhe'veling** (verschijnsel), v. -en; de -en in den dampkring, regen, hagel, sneeuw, enz.
- Verhe'ven** (voortreffelijk), bn. en bw; een -stijl, -daden; -denken.
- Verhe'venheid** (hoogte, heuvel), v. -heden; fig. de - van zijn karakter, voortreffelijkheid; - van rang, aanzienlijkheid.
- Verhin'deren** (beletten, voorkomen), ik heb -hinderd; -ing, v. -en.
- Verhit'**, bn.; - door den drank, opgewonden; een -te verbeelding, d. i. vurig, onmatig, ziekelijk; -heid, v. gmv.
- Verhit'ten** (doen gloeien, fig. opwekken), ik heb -hit; -ing, v. gmv.
- Verhoe'den** (voorkomen), ik heb -hoed; wij zullen dat onheil -; moge God het -! beletten; -ing, v. gmv.
- Verhoef'slagen** (een stuk bouwland in deelen afdeelen), ik heb -hoefslaagd; -ing, v. -en.
- Verhoe'telen** (verknopen, verbroddelen), ik heb -hoeteld.
- Verho'len** (bedekt, verborgen), bn.; een -vreugde; een -afleiding (sprakke); -heid, v.
- Verhol'landschen** (ergens een Holl. vorm aan geven), ik heb -hollandscht; een uitheemsch woord -; -ing, v. gmv.
- Verhond'erdvoudigen**, ik heb -honderdvoudigd; met den tooverstaf des handels verhond'erd-, verduizendvoudigd. (Potg.), aanzienlijk vermeerderd.
- Verhoo'gen** (hooger maken, ook in prijs), ik heb -hoogd; -ing, v. -en; -sel, o. -s.
- Verhoor'** (ondervraging), o. -en; het -der

- getuigen in een proces; iem. in - nemen; hem ondervragen.
- Verhoo'ren** (ondervragen), ik heb -hoord; geen twee getuigen worden gelijk -hoord; ik heb hem de les -hoord, afgevraagd; ook: verhoor, o God, zijn aanroep niet (Volkslied), d. i. gunstig aanhooren; -ing, v. gmv.
- Verhoo'vaardigen** (zich), ik heb mij -hoovaardigd; hij -hoovaardigt zich op zijn geboorte, d. i. trotsch zijn op.
- Verho'pen** (hopen op), ik heb -hoopt. vero.
- Verho'den** (zich), het -hield zich, heeft zich -houden; twee kapitalen -zich als 2: 3, tot elkaar staan.
- Verhou'ding** (betrekking), v. -en; de leer der -en; onze - is vriendschappelijk; naar -, naar evenredigheid.
- Verhu'zen** (van woning veranderen), ik ben -huisd; fig. naar de andere wereld -, ster-ven; -huizing, v. -en; -huisdag, m. -dagen; -huistijd, m. -en.
- Verhu'ren** (in huur geven), ik heb -huurd; -huring, v. -en; -huurder, m. -s; -huurkantoor, o. -toren; -huurtijd, m. -en.
- Verhu'selen** (schuddend verplaatsen), ik heb -hutseld; fig. verformfaaien.
- Verhypothekeeren** (met een hypotheek bezwaren), ik heb -hypothekeerd; een land-goed -.
- Verificateur** (ambtenaar, die de echtheid van zaken, b.v. eener aangifte onderzoekt), m. -s.
- Verifica'tie** (onderzoek naar de echtheid; waarmaking), v. -s, -tiën; -commissie (die belast is met het onderzoek naar de richte-ghed van 't geldelijk beheer van een ver-eeniging), v. -siën, -s.
- Verifieeren, verifieeren** (een onderzoek doen naar de deugdelijkheid).
- Verij'delen** (doen mislukken), ik heb -ijddeld; nu is al mijn hoop verijddeld, te niet; -ing, v.
- Verij'deltuiten**, ik heb -ijddeltuit; zijn tijd -; zijn geld -, op lichtzinnige wijze verspillen.
- Verin'teresten** (op interest loopen), het is -interest; dat geld staat maar te -, los het toch af.
- Ver'itas** (waarheid); in vino -, in den wijn is de waarheid, d. i. de wijn maakt de tong los; het oude in vino - werd bewaarheid. (Potg.).
- Verjaard'** (rechtst. door verloop van tijd te niet, of zonder recht), v.; de -e panden in de bank van leening.
- Verjaardag**, m. -en; -dicht, o. -en; -feest, o. -en; -geschenk, o. -en.
- Verja'gen** (verdrijven), ik -jaagde (-joeg), heb -jaagd; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Verja'ren** (jarig zijn), ik ben -jaard; -ing, v. -en; -ingsfeest, o. -en; -ingsge-schenk, o. -en.
- Verja'ren** (door verloop van tijd zijn recht verliezen), het is -jaard; een recht kan -, een vonnis kan -; -ing, v. -en.
- Verjeugd'iging** (het opnieuw jong worden), v. gmv.; de - der natuur in de lente.
- Verjong'en** (jong maken), ik heb en ben -jongd; in de lente is heel de natuur ver-jongd, nieuw, herboren; -ing, v. -en.
- Verjong'ingskuur** (methode om weer jong te worden), v. -kuren. Een gedicht v. Staring.
- Verkal'len** (verpraten), ik heb -kald; ik heb mijn tijd verkald, verbabbeld; zich -.
- Verkappen** (verhakken; ook: opnieuw kap-
- pen), ik heb -kapt; fig. vermommen, ver-hullen in een kap.
- Verkapping** (bint- of dakwerk van een overdekt station), v. -en.
- Verkas'sen** (verhuizen), ik ben -kast; -sing, v. -en. gmv.
- Verka'velen** (verdeelen in kavelingen of par-tijen), ik heb -kaveld; een bouwterrein -; -ing, v. -en.
- Verkeer'** (omgang), o. gmv.; huiselijk -; een druk -, gereis, b.v. op de lijn Utrecht-Arnhem; het maatschappelijk -; een gezellig -.
- Verkeer'bord** (triktrak), o. -borden; een ander daagt de makkers aan 't -. (Tollens).
- Verkeerd'** (averechtsch), bn.; het is in dat gezin de -e wereld, de kinderen zijn er baas; bw.: gij hebt - gehandeld, onjuist, slecht; -elijk, bw.; -heid, v. -heden.
- Verke'ren** (omgang hebben), ik heb -keerd; hij -keert aan het hof, heeft toegang, komt; hij -keert met mijn nicht, is verloofd met; -der, m. -s; -ing, v. -en.
- Verke'ren** (veranderen), het is -keerd; het kan -, was de spreuk van Breero; hoe is 't al ras verkeerd! (Vondel); vreugde kan - in droefheid; hoe was alles verkeerd! (Potg.); de vriendschap was in grim -keerd. (Staring).
- Verkeer'spel** (triktrak), o. -spellen.
- Verken'nen** (mil. de ligging v. een terrein opnemen), ik heb -kend; wij zochten het vijandelijke kamp te -; -ning (onderzoek, verspieding), v. -en.
- Verker'ven**, ik -korf, heb -korven; hij heeft het bij dien heer -korven, een misslag be-gaan, is uit de gunst; de gelegenheid waar-nemen, om alles wat hij verkorven had, weer goed te maken. (C. O.), bedorven.
- Verket'teren** (veroordeelen, vervloeken), ik heb -ketterd; -ing, v.: de -ing der mo-derne beginselen.
- Verkies'baar**, bn.; als vreemdeling is hij niet -, kan niet gekozen worden; -heid, v. gmv.
- Verkies'lijk, verkie'selijk** (te stellen bo-ven), bn.; tevredenheid is - boven schatten.
- Verkie'zen** (een keuze doen, de voorkeur geven), ik koos, heb -kozen.
- Verkie'zing** (daad van verkiezen), v. -en; -sdag, m. -dagen, -sleus, v. -leuzen.
- Verkij'ken**, ik -keek, heb -keken; ik heb in dien winkel mijn tijd verkeken, mijn tijd al kijkende doorgebracht; zich -, verkeerd kijken, fig. zich vergissen.
- Verklaard'** (verduidelijkt, opgehelderd), bn.
- Verklad'den** (bederven), ik heb -klad; de knaap heeft al wat papier -klad met zijn teekenen.
- Verkla'gen** (aanklagen), ik heb -klaagd.
- Verklap'pen**, ik heb -klapt; iemand -, verklikken, verraden; -per (klikker), m. -s; -ping, v. -pingen.
- Verkla'ren** (klaar, helder maken), ik heb -klaard; een droom -; iemand schuldig -, heeten; den oorlog -, aanzeggen; -klaarder (uitlegger), m. -s; -ing, v. -en; zich - uiten.
- Verkle'e'den** (anders kleeden), ik heb -kleed; ik moet mij gauw wat -; -ing (ook: vermomming), v. -en.
- Verkle'e'den** (zich), ik heb mij -kleed; op carnaval zich vermommen; gaat gij u niet -?
- Verkleefd'** (verknocht), bn.; -heid, v. gmv.
- Verklein'aap** (teekenwerktuig), m. -apen. Zie Tee'knaap.
- Verklei'nen**, ik heb -kleind; iemands ver-



- dienste -, geringer voorstellen; een kaart -, d. i. op kleiner schaal teekenen; -**ing**, v. -en.
- Verklein'woord** (spraak. b.v. *stoeltje*), o. -woorden. Ook: **Diminutief**.
- Verkleumd'** (*stijf van koude*), bn.; -**heid**, v.
- Verkleu'men**, ik ben -kleumd; *verkleume nooit ons hart!* koud, ongevoelig worden; -**ing**, v. gmv.
- Verkleu'ren** (*de kleur verliezen*), ik heb en het is -kleurd; -**ing**, v. gmv.
- Verklik'ken** (*aanbrengen, verraden*), ik heb -klikt; -**ker**, m. -s; -**king**, v. -en.
- Verklik'ker** (*verkorte hevelbarmeter, die bij de luchtpomp de verdunning der lucht in den recipient aanwijst*), m. -s.
- Verklo'e'ken** (*moed geven*), ik heb -kloekt; *hij verkloekte zich tot die daad*, moet vatten; *zich -*, verstouten; -**ing**, v. gmv.
- Verklun'gelen, -klon'gelen** (*verbeuzelen, verspillen, verkuisen*), ik heb -klungeld; *zijn tijd, zijn geld -*.
- Verkneu'kelen (zich)**, ik heb mij -kneukeld; *hij -kneukelt zich van voldoening, van pret, van leedvermaak*, d. i. de kneukels wrijven, zich innig verheugen.
- Verkneu'teren (zich)**, ik heb mij -kneuterd; *hij zat zich in die ruzie te -*, d. i. te verheugen, ze innerlijk te genieten.
- Verknie'zen (zich)**, ik heb mij -kniesd; *wat zit gij u in dat dorp te -!* met hartzeer leven, wegwijnen.
- Verknij'pen (zich)**, ik heb mij -knepen; *ik zat mij te - van lachen, van woede*, zich verbijten; -**ing**, v. gmv.
- Verknij'zen**. Zie **Verknie'zen**.
- Verknocht'** (*nauw verbonden*), bn.; -**heid**, v.: *de -heid van haar langen, schoonen hond*. (C. O.), innige gehechtheid.
- Verknoef'en**, ik heb -knoeid; *hij verknoeit zijn tijd, zijn geld*, verspillen; *een verknoeide schilderdij, vertaling*, bedorven; -**ing**, v. gmv.
- Verknol'en** (*misdoen, verbrodden*), ik heb -knold; *uw broeder heeft het bij zijn patroon verknold*. gmv.
- Verkoe'len**, ik heb en ben -koeld; *de maag -*; *zijn hartstochten beginnen te -*, minderen; *die vriendschap is aan het -*, verflauwen; -**drank**, m. -en.
- Verkoe'lend** (*verfrisschend*), bn.; *een -e drank, een -e wind*.
- Verkoe'ling** (fig. *vermindering, verflauwing*), v. -koelingen; - *van ijver, - van vriendschap*.
- Verko'len** (*tot kool maken, worden*), ik heb en het is -koold; *hout -*; *een -koold lijk*.
- Verko'men** (*bijkomen, langzaam herstellen*); fig. *in beteren doen raken*), ik ben -; *hij begint er op te -*.
- Verkon'den** (*verkondigen*), ik heb -kond; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en. Ook: **Verkon'digen**.
- Verkon'digen**, ik heb -kondigd; *het Evangelie -*, *iemand's lof -*, bekend maken, verspreiden; -**er**, m. -s; -**ing** (*prediking, leering*), v. gmv.
- Verkon'dschappen** (*melden*), ik heb -kondschaft; *ik zal u van de komst der prinses -*, *verwittigen*; -**ping**, v.: *ik zond hem uit op -ping*, onderzoek, uitvorsching.
- Verkoop'**, m. -en; *iets ten - aanbieden*.
- Verkoop'pen**, onr. ik -kocht, heb -kocht; *in 't groot en klein -*; zegsw. *zij willen mij verraden en -*, d. i. te slim af zijn; -**koop**
- nu geen leugens!* -**baar**, bn.; -**er**, m. -s.
- Verkoop'ping** (*veiling*), v. -en; *de - zal plaats hebben bij opbod, bij afslag*.
- Verko'peren**, ik heb -koperd; *een schip -*, den romp met koperen platen beslaan of bekleeden; -**ing**, v. gmv. Zie **Ko'peren**.
- Verko'ren** (*gekozen*), bn.; *een vorst des rijks -*, nl. Oranje in 't Wilhelmuslied.
- Verkor'sten** (*tot korst worden*), het is -korst; *het gebak was geheel -korst*, met een al te dikke korst bedekt.
- Verkor'ten**, ik heb -kort; *den tijd -*, verdrijven; *zorgen - het leven*; *iemand in zijn rechten, in zijn belangen -*, benadeelen; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Verkou'den** (*door kou bevangen*), bn.; *wat is dat kind -!*; -**heid**, v. gmv.
- Verkrach'ten**, ik heb -kracht; *een slot -*, met geweld stuk maken, fig. onteeren; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en; -*ing van wet en recht*.
- Verkreu'kelen, -kreu'ken**, ik heb en het is -kreukeld; *het zomerhoedje, waarop zij had gezeten, was geheel -kreukeld*; *een japon -*; -**ing**, v. gmv.
- Verkrij'gen** (*bekomen*), ik -kreeg, heb -kregen; -**krijg'baar**, bn.; -**er**, m. -s; -**ing**, v. gmv.
- Verkrop'pen**, ik heb -kropt; *zijn leed, zijn droefheid -*, opkroppen, verbijten; -**ping**, v.
- Verkwan'selen** (*verspillen*), ik heb -kwan-seld; *zijn geld -*, aan allerlei beuzelarijen uitgeven; *het - van zijn doubletten*. (C. O.), ruilen; *zijn boeken -*, verkoopen; *zijn meubels -*, van de hand doen, minacht.; -**ing**, v. gmv.
- Verkwij'nen** (*wegteren, wegwijnen*), ik ben -kwijnd; *de handel is aan het -*.
- Verkwik'kelijk**, bn. en bw.; *een - bad*, oprisschend; *een - woord*, opbeurend.
- Verkwik'ken**, ik heb -kwikt; *de lentelucht zal u -*, doen opleven; *dat troostend woord zal uw hart -*, opbeuren; -**ker**, m.; -**king**, v.
- Verkwik'kend**, bn.; *een -e drank*, lavend; *een -e koelte, een - regen*, opwekkend.
- Verkwis'ten** (*verspillen*), ik heb -kwist; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en; -**ster**, v. -s.
- Verkwis'tend**, bn.; *een - leven*, verspillend.
- Verlaat'** (*een soort van schuifsluis*), o. -laten.
- Verla'gen** (*lager maken, doen dalen*), ik heb -laagd; *een dijk, een muur -*; *zich -*, een laagheid begaan, zich onteeren.
- Verlakt'** (*verlaksel*), o. gmv.; *het - laat op leer soms los*, d. i. het springt, schilfert af.
- Verlakt'ken** (*met verlak bekleeden*); ook fig. *foppen, bedriegen*, ik heb -lakt; *een kachel -*; *dit doosje is fijn -lakt*; zegsw. *ik laat me niet -*, bedotten; -**ker**, m. -s; -**king**, v.; -**sel** (*verlak*), o. gmv.
- Verlakt'** (*verlakt goed*), o. gmv.; *dit is Chineesch -*, d. i. verlakwerk.
- Verlam'men** (*lam maken*), ik heb, het is -lamd; *die veer is verlamd*; fig. *hij stond verlamd van schrik*; geneesk. *hij is verlamd aan beide beenen*; -**ming**, v. -en.
- Verlan'gen** (*begeeren*), ik heb -langd; *wat verlangt gij?* begeert gij; *ik verlang mijn geld*, eisch, vorder.
- Verlan'gen**, o. -s; *de kinderen branden van -*; *zijn -s bevredigen*; - *naar iets hebben*.
- Verlangst'** (*verlangen, begeerte*), v. gmv. Vl.
- Verlan'terfantten**, ik heb -lanterfant; *de leerjongen staat zijn tijd te -*, verluieren, verbeuzelen, verspillen.

- Verla'riën** (*verbeuzelen*), ik heb -lariëd; *den tijd* - . gmv.
- Verla'ten** (*laten varen*), ik -liet, heb -laten; *het pad der deugd* -; *hij -liet de stad; mijn gezicht -laat mij; de wereld* -, i. e. klooster gaan, ook sterven; -ing, v. gmv.
- Verla'ten (zich)** (*vertrouwen*), ik -liet mij, heb mij -laten; *gij kunt u op hem -laten; -laat u op God.*
- Verla'ten (zich)** (*te laat komen*), ik heb mij -laat; *gij -laat u in den regel voor den eersten trein.*
- Verla'ten**, bn.; *een - kind*, achtergelaten; *een - schip*, aan zich zelf overgelaten; *een - woning*, ledig, onbewoond; -heid, v. gmv.
- Verle'den, voorle'den** (*vroeger, vorig*), bn.; - jaar; spraak. - deelwoord, de - tijd.
- Verle'den, voorle'den** (*tijd of tijdperk, dat voorbij is*), o. gmv.; *In 't - ligt het Heden, in het Nu, wat worden zal.* (Bild.).
- Verle'digen (zich)** (*zich bezighouden*), ik heb mij -ledigd; *zich met iets* -, zich de moeite of den tijd tot iets geven.
- Verlee'men** (*toestaan*), ik heb -leend; *hulp, onderstand* -; -ing, v. gmv.
- Verlee'ren** (*ontleeren, afleeren*), ik heb -leerd; *het spreken van een taal* -.
- Verle'gen** (*bedeesd, beschaamd*), bn.; *het meisje is nog wat - in dien kring; -heid* (*angst, kommer, geldgebrek*), v. gmv.
- Verle'gen** (*bedorven door lang liggen*), bn.; - wijn, - zijde.
- Verleg'gen**, ik heb -legd en -leid; *de wachter zal den wissel* -, anders leggen; *ik heb mijn handschoenen verlegd*, ze zijn zoek; *de troepen gaat men* -, verplaatsen; -ging, v. gmv.
- Verlel'** (*beleening*), o. gmv.; *het - met een leen.*
- Verlel'delijk**, bn. en bw.; *een - voorstel*, aanlokkelijk, bekoorlijk; -heid, v. gmv.
- Verlel'den** (*op den slechten weg leiden, tot zonde verlokken*), ik heb -leid; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Verlel'en** (*belceenen*) ik heb -leid; *iemand met een leen* -, begiftigen; -ing, v. -en.
- Verlek'keren**, ik ben -lekkerd; *die hond is -lekkerd op vleesch; dat jongmenschen is -lekkerd op romanlectuur*, d. i. verzot.
- Verleng'baar** (*wat voor verlenging vatbaar is*), bn.; - crediet.
- Verleng'gen** (*langer maken of doen duren*), ik heb -lengd; *een wissel* -, *een termijn van betaling* -; -ing, v. -en; -stuk (*aan een passer*), o. -stukken.
- Verlep'pen** (*verwelken*), de bloem is -lept, verflent; -ping, v. gmv.
- Verlept'** (*flets, verflent*), bn. en bw.; *een -e bloem; wat ziet er dat kleedje - uit!* -heid, v.
- Verlet'** (*tijdverlies*), o. gmv.; *zonder* -, onverwijld.
- Verlet'ten** (*den tijd verliezen*), ik heb -let, -sel (*beletsel*), o. -s.
- Verlent'eren** (*verbeuzelen*), ik heb -leuterd; *gij hebt uw studieur weer -leuterd.*
- Verle'vendigen**, ik heb en ben -levendigd; *de hoop* -; *den handel* -, opwekken, opbeuren; -ing, v. gmv.
- Verlezen (zich)** (*verkeerd lezen*), ik -las mij, heb mij -lezen.
- Verlicht'**, bn. en bw.; *een - staatsman*, helderdenkend, ontwikkeld; - denken.
- Verlicht'ten** (*helder maken*), ik heb -licht; *een tuin* -, illumineeren; *een stad* -; -er, m.
- Verlicht'ten** (*minder zwaar maken*), ik heb -licht; *iemands zorgen* -, d. i. hem opbeuren.
- Verlich'ting** (*verheldering, fig. beschaving*), v. gmv.
- Verlich'ting** (*onthefing, opbeuring*), v. gmv.
- Verlie'derlijken (zich)**, ik heb mij -liedderlijkt; *die man zal zich nog geheel* -, d. i. door losbandigheid verdierlijken.
- Verliefd'**, bn. en bw.; *hij was - op dat meisje*, met liefde beziel; -heid (*verzothed*), v. gmv.
- Verlief'de** (*persoon*), m. en v. -n.
- Verlies'**, o. -liezen; *het - in zaken*, schade, nadeel; *er was veel geld* -; *het - door dat sterfgeval is groot.*
- Verlie'ven** (*verliefd raken*), ik ben -liefd.
- Verlie'zen** (*kwijt raken*), ik -loor, heb -loren; *een spel* -, *een proces* -; *zijn geduld* -, *het leven* -; -er, m. -s.
- Verlig'gen**, *het - lag*, is -legen; *laat het fruit niet* -, door lang liggen bederven; *verlegen goed deugt niet*, bekende woordspeling.
- Verlij'den** (*opmaken, passeeren*), het -leed, is -leden; *die akte, dat testament is verleden voor dien notaris.*
- Verlof'** (*vergunning*), o. -loven; *ik heb een week* -, *vacantie; met groot* - *gaan*, mil. voorgoed uit den dienst heengaan.
- Verlof'brief**, m. -brieven; -dag, m. -en; -ganger (*soldaat, die met verlof gaat*), m. -s; -pas, m. -sen; -reis, v. -reizen; -tijd, m. -en.
- Verlok'kelijk** (*verleidelijk*), bn. en bw.; *een - voorstel*; -heid, v. -heden.
- Verlok'ken**, ik heb -lokt; *laat u door den schijn niet* -, verleiden, misleiden; -ker, m. -s; -king, m.; -ing heeft e. *gtaaddenrand.* (Bild.)
- Verloo'chenen** (*ontkennen*), ik heb -loochend; *zijn vaderland* -, *zijn geboorte* -, *de natuur* -, *God* -; *zich zelven* -, *zich* -, *ontrouw worden aan eigen beginselen*; -aar, m. -s; -ing, v. -en.
- Verloo'den** (*van een looden merk voorzien*), ik heb -lood; *lakens* -, *tijken* -; -ing, v. -en.
- Verloof'de** m. en v. -n; *zij of hij is mijn* -, *bruid, bruidegom, aanstaande.*
- Verloof'**, o. gmv.; *na - van tijd, het - eener ziekte, het - van zaken, gang.*
- Verloof'pen** (*gewezen*), bn.; *een - student*, die zijn studiën heeft moeten opgeven; *een - advocaat*, d. i. die geen praktijk meer heeft; *een - dokter.*
- Verloof'pen** (*verliefderlijkt*; ook: *afgesloten*), bn.; *een - sujet, een - schroef.*
- Verlo'ren** (*vergeefs*), bn.; - moeite; *een - oogenblikje*, zonder waarde; *hij is een - man*, hij is niet te redden; *alles ging* -, *te niet.*
- Verlo'ren** (*weggerukt van zinnen*), bn.; *hij was - in de beschouwing eener bloem* (Potg.); *daar zat hij, de sterrenkundige, in genot* - (Oosterw. Bruin.)
- Verlos'kundige** (*dokter in de verloskunde, vroedvrouw*), m. en v. -kundigen.
- Verlos'sen** (*redden*), ik heb en ben -lost; *uit den kerker* -, *uit de slavernij* -, bevrijden.
- Verlos'ser** (*bevrijder, redder, heiland*), m.; *de* -, Jezus Christus.
- Verlos'sing** (*vrijmaking, bevrijding*), v.; *het werk onzer* -.
- Verlo'ten**, ik heb -loot; *een kunstwerk* -; *de -lote voorwerpen*; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Verlo'ven**, ik heb -loofd; *die ouders hebben hun kinderen -loofd*, door trouwbelofte verbonden; *zij is -loofd met uw neef; zich* -,

d. i. zich tot trouw verbinden; —**ing**, v. —en.  
**Verluch'ten** (uitluchten), ik heb —lucht; een kled —; zich —: ik moet mij eens —, wat lucht gaan scheppen; —**ing**, v. —en.  
**Verluch'ting** (illustratie), v. —en; tal van kunstenaars hebben aan de — van dezen Bijbel deelgenomen.  
**Verluch'ten** (illustreeren), ik heb —lucht. VI.  
**Verlui'den** (te verstaan geven), ik —luidde, heb —luid; hem werd gelast geen woord over het gebeurde te —, ook zich laten —: dat heb ik mij laten —, d. i. laten vertellen, mededeelen; evenzoo: naar verluidt (woord), naar men bericht.  
**Verlui'eren** (in luiheid doorbrengen), ik heb —luierd; zijn tijd —.  
**Verlus'tigen**, ik heb —lustigd; wij willen ons wat — in de natuur, opvroolijken, opwekken; —**ing**, v. —en.  
**Vermaag'schappen**, ik ben —maagschapt; hij is aan ons —maagschapt, familie van ons; zich —: hij heeft zich aan ons —maagschapt, b.v. door huwelijk; —**ping**, v. —en.  
**Vermaak'** (genoegen, plezier), o. —maken.  
**Vermaan'** (vermaning), o.; naar geen —luisteren; —**brief** (kerkel. herderlijk rondschrijven), m. —brieven.  
**Vermaard'** (beroemd), bn.; een —schrijver; die badplaats is —, gunstig bekend; —**heid**, v.  
**Verma'eren** (mager worden), ik ben —magerd; —**ing**, v.; —**ingskuur**, v. —kuren.  
**Verma'kelijk** (genoeglijk), bn.; nieuw —ganzenbord; —**heid**, v. —heden.  
**Verma'ken** (verlustigen), ik heb —maakt; hij zal het heele gezelschap wel —.  
**Verma'ken** (zich), ik heb mij —maakt; wij — ons met roeien, m. visschen; —**ing**, v. —en.  
**Verma'ken** (bij uiterste wilsbeschikking afstaan), ik heb —maakt; iemand een huis —.  
**Verma'ken** (anders maken), ik heb —maakt; een kleedingstuk —.  
**Vermaledij'en** (vervloeken), ik heb —dijd; die —dijde historie, die —dijde vent, verwenscht.  
**Verma'len** (stuk malen, vergruizen), ik —maalde, heb —malen; —**ing**, v. gmv.  
**Verma'len** (verspillen, verkwisten), ik heb —mald; zijn tijd —, zijn geld —.  
**Verma'nen**, ik heb —maand; wij — u nogmaals, mijd dat gezelschap, aanrden, dringend waarschuwen; —**ing**, v. —en.  
**Verma'ning** (aansporing, zedenles), v. —en.  
**Verma'ning** (preek bij de doopsgezinden), v. —en.; w. i. g.; bij uitbreiding hun godsdienstoefening, zelfs hun bedehuis: gaat ge mee naar de —?  
**Verman'nen** (vermeesteren), ik heb —mand; hij werd door den schrik —mand, overweldigd; —**ing**, v. gmv.  
**Verman'nen** (zich), ik heb mij —mand; na den eersten schrik —mande hij zich, greep hij moed; Saartje —mande zich weder en streek met haar zachte vingers langs het gerimpeld voorhoofd (der doode). (C. O.).  
**Vermast'** (te zwaar geladen, fig. overstelpt), bn.; door zorgen —, door den slaap —; door leed —; voor mij, — van 's levens last, ik kan geen leed meer dragen (Bild.); ach, argloos ligt gij neer, in stillen slaap —; 't lichaam van angst. (Bild.).  
**Verveend'** (gewaand), bn.; de —e eigenaar, —e rechten; —e aanspraken, verondersteld.  
**Vervee'nen**, ik heb —meend; ik —meen gelijk te hebben, ik houd het er voor, ben zeker.

**Vermeer'deren**, ik heb en het is —meerderd; de lasten —, worden grooter, nemen toe; —**aar**, m. —s; —**ing**, v. —en.  
**Vermees'teren**, ik heb —meesterd; de stad zal haast —meesterd zijn, veroverd; zijn driften —, beteugelen, onderwerpen; —**aar**, m. —s; —**ing**, v. —en.  
**Vermei'den**. Zie **Vermei'en**.  
**Vermei'en** (zich) (ontspannen in Mei), ik heb mij —meid; wij gaan ons — in de schoone natuur, verlustigen. Ook: **Vermei'den**.  
**Vermel'den**, ik heb —meld; de kronieken — het, mededeelen, gewag maken van; —**er**, m. —s; —**ing**, v. —en; —**swaard**, bn.  
**Vermen'gen**, ik heb —mengd; twee wijnsoorten —, ondereenmengen; zich — met: olie —mengt zich niet met water; —**er**, m. —s; —**ing**, v. —en.  
**Vermenig'vuldigen**, ik heb en het is —menigvuldigd; —**er**, m. —s; —**ing**, v. —en; —**tal**, o. —tallen.  
**Verme'tel** (stout, onberaden), bn. en bw.; een —e aanval; —e moed. (C. O.); —**heid** (koenheid), v. gmv.  
**Verme'ten** (zich) (zich in het meten vergissen; fig. zich verstouten), ik —mat mij, heb mij —meten; die knecht —meest zich telkens, verkeerd meten; fig. wat —meest gij u? gij moet u zulks niet —.  
**Vermicel'li** (dunne meeldraadjes of —pijpjes), v. gmv.; —**soep**, v. gmv.; —**taart**, v. —en; —**maker**, m. —s.  
**Vermij'den** (ontwijken), ik —meed, heb —meden; —**baar**, bn.; —**elijk**, bn.; —**ing**, v.  
**Vermiljoen'** (hoogroode kleur of kleurstof), o. gmv.; de —zee, Chineesch —; —**achtig**, bn.  
**Vermiljoe'nen** (met vermiljoen kleuren), ik heb —vermiljoend.  
**Vermind'eren** (afnemen, kleiner worden), ik heb en het is —minderd; —**ing**, v. —en.  
**Vermind'ken** (bederven, stuk maken), ik heb —minkt; een kunstwerk —; —**ing** (bederf), v.  
**Vermink'te** (die verminkt is), m. en v. —n. Zie **Inval'ide**.  
**Vermis'sen**, ik heb vermist; ik —mis mijn beurs, niet kunnen vinden, verloren hebben.  
**Vermits'** (omdat, aangezien), vgw.  
**Vermoe'delijk** (waarschijnlijk), bn. en bw.; de —e troonopvolger, de —e dader; hij is —op reis, de trein zal — 10 minuten te laat aankomen.  
**Vermoe'den**, o. —s; op — van diefstal, verdenking, argwaan.  
**Vermoe'den** (gissen, meenen), ik heb —moed; ik —moed, dat uw vriend den trein heeft gemist.  
**Vermoeid'** (afgemat), bn.; — van den arbeid; —**heid**, v. gmv.  
**Vermoei'en**, ik heb —moeid; de oogen —, overspannen; zich —, zich erg inspannen; —**enis**, v. —sen; —**ing**, v. —en. w. i. g.  
**Vermoei'end** (lastig), bn.; een — werk, zwaar; een — kind, druk, levendig.  
**Vermoei'enis** (inspanning, afmatting), v. —sen.  
**Vermo'gen**, onr. ik vermag, ik vermocht, wij vermochten, ik heb vermocht; wat —mag één tegen drie? liefde —mag veel, de macht hebben; ik —mocht hem niet te redden, het was buiten mijn macht; de Kamer was niets meer bij wat ze vroeger —mocht had. (Klikspaan.)  
**Vermo'gen**, o. —s; een knaap van goede —s, aanleg; hij is gekrenkt in zijn —s, verstand; dat gaat boven mijn —, macht; de —s der

- ziel, krachten; *een man van* -, rijkdom, fortuin.
- Vermog'end**, bn.; *een - heer*, bemiddeld, machtig, rijk, invloedrijk.
- Vermog'ensbelasting** (*belasting op het kapitaal boven de 13 duizend gulden*), v. -en.
- Vermol'men** (*tot molm vergaan*), het is -molmd; *die stoelen zijn erg -molmd*, wormstekig; *dood hout gaat* -.
- Vermom'de** (*persoon*), m. en v. -n; *de balzaal was vol -n*, verkleeden, gemaskerden.
- Vermom'men** (*verkleeden, maskeren*), ik heb -momd; fig. verbergen, ontveinzen; *zich* -; -**ming**, v. -en.
- Vermoord'en** (*van het leven berooven*), ik heb -moord; fig. *zijn tijd* -, erg verbeuzelen.
- Vermors'en** (*verspillen, verdoen*), ik heb -mors; *zit ge alweer verf te* -; *geld* -, *den tijd* -, *zijn leven* -.
- Vermorzelen** (*verbrokkelen, verbrijzelen*), ik heb -morzeld; fig. *een -morzeld hart*, rouwmoedig; -**ing**, v. gmv.
- Vermur'wen** (*week, gevoelig maken*), ik heb en ben -murwd; *geen smeekingen konden Alva's hart* -; -**ing**, v. gmv.
- Vernacht'en**, ik heb -nacht; ik heb, *heer Landeslot, in uw gebied menigmaal -nacht*, d.i. den nacht doorgebracht. (Vondel.)
- Vernag'elen**, ik heb -nageld; *een kanon* -, onbruikbaar maken door een nagel in het zundgat te slaan; *een paard* -, een spijker te diep, d.i. in het vleesch slaan; -**ing**, v.
- Verne'deren**, ik heb -nederd; *iem. trots* -; *zich voor God* -, verootmoedigen; -**ing**, v. -en.
- Verne'derend** (*beschamend, krenkend*), bn.; *een - aanbod*; *dat is - voor hem*.
- Verne'men** (*hooren*), ik -nam, heb -nomen; *hebt gij 't nog niet -nomen*, *de lente is weergekomen*, bemerken; *hij vernam naar uw gezondheid*, vragen, informeeren.
- Verne'nteld** (*dwergachtig, onbeduidend, klein*), bn.; *een - ventje*, *een - boompje*.
- Verniel'al** (*knaap, die alles kapot maakt*), m. en v. -allen.
- Vernie'len** (*stuk maken*), ik heb -niel; *de oorlog -nielt de dorpen*, verwoesten, verdelgen; -**er**, m. -s; -**ing**, v.; -**zucht**, v. gmv.
- Vernie'tigen**, ik heb -nietigd; *dat woord -nietigt al mijn hoop*, te niet doen; *het vonnis, het besluit werd -nietigd*; *de vlammen -nietigden de processtukken*; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Vernieu'wen** (*nieuw maken*), ik heb -nieuwd; *een latwerk* -; -**er**, m. -s; -**ing**, v.
- Vernieuwerwet'schen** (*opknappen, nieuwerwetsch maken*), ik heb -nieuwerwetsch; *een japon* -, *een hoedje* -; -**ing**, v. gmv.
- Vernik'kelen** (*met een laagje nikkel beleggen*), ik heb -nikkeld; *een fiets* -, *een theepot* -.
- Vernis'** (*kunstglans*), o. -sen; fig. *een - van beschaving*, een uiterlijke schijn, het uiterlijk.
- Vernis'sen** (*met vernis bestrijken*), ik heb gevernist; *een deur* -, *een schildertij* -.
- Vernoegd'** (*tevreden*), bn. en bw.; -**heid**, v. gmv. Ook: **Vergenoegd'**.
- Vernoe'gen** (*zich*) (*vergenoeogen*, d.i. *tevreden zijn*), ik heb mij -noegd; -**ing**, v. gmv.
- Vernoe'men**, ik heb -noemd; *ik zal hem u* -, *zijn naam zeggen*; -**ing**, v. -en.
- Vernuft'** (*scherpzinnigheid, talent, genie*), o. -en; (*persoon*), o. -en; *de -en der 17e eeuw*.
- Vernuft'ig**, bn. en bw.; *een - man*, vindingrijk; *dat is - uitgedacht*, geestig, schrander.
- Veronaan'genamen** (*onaangenaam maken*), ik heb -onaangenaamd; *iemands leven* -.
- Veronacht'zamen**, ik heb -onachtzaamd; *zijn plichten, zijn gezondheid* -, verwaarloozen; -**ing**, v. -en.
- Veronderstel'len** (*aannemen*), ik heb -ondersteld; *ik -onderstel, dat ge uw proces wint, wat dan nog?* -**ling**, v. -en.
- Veron'gelijken**, ik heb -ongelijkt; *iemand* -, *onrecht aandoen*; -**ing**, v. -en.
- Veron'gelukken** (*omkomen, te niet gaan*), hij is -ongelukt; *de man, het schip is -ongelukt*.
- Veronthel'ligen** (*ontwijden, schenden*), ik heb -onthellgd; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Verontrei'nigen** (*bezoedelen*), ik heb -ontreinigd; *dat zal uw geweten* -, *bezoedelen*; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Verontrust'en**, ik heb -ontrust; *laat u niet* -, *angstig, zenuwachtig maken*; -**ing**, v. gmv.
- Verontschul'digen**, ik heb -ontschuldigd; *zijn gedrag laat zich niet* -, *verschoonen, vrijpleiten*; -**ing** (*verschooning*), v. -en.
- Verontwaard'igen**, ik heb -ontwaardigd; *dat voorstel zal hem* -, *zijn ergernis, toorn opwekken*; *zich* -, *zich boos maken*; -**ing**, v.
- Veroor'deelde** (*iem. die -deeld is*), m. en v. -n.
- Veroor'deelen**, ik heb -oordeeld; *de tief werd -oordeeld*, *gevonnist, schuldig verklaard*; -**aar**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Veroor'loven** (*toestaan*), ik heb -oorloofd; *die vrijheid kunt gij u* -, *vergunnen*; -**ing**, v. gmv. Zie: **Oor'lof**.
- Veroor'zaken**, ik heb -oorzaakt; *dat zal veel twist* -, *bewerken, teweegbrengen*; -**er**, m. -s; -**ing**, v. gmv.
- Verootmoe'digen**, ik heb -ootmoedigd; *ga u voor God* -, *vernederen*, in ootmoed buigen; *zich* -; -**ing**, v. -en.
- Veror'beren** (*gebruiken*), ik heb -orberd; *nu, wij hebben heel wat -orberd*, *opgegeten en opgedronken, genuttigd*.
- Veror'denen** (*bevelen, gelasten*), ik heb -ordend; -**ing** (*wettelijke bepaling*), v. -en.
- Verordineeren**, ik heb -ordineerd; *wie heeft dat zoo -ordineerd?* *bevolen*; -**ing**, v. -en.
- Verou'deren**, ik ben -ouderd; *dat gebruik gaat* -; *een -ouderde kwaal*, ingeworteld; -**ing**, v. gmv.
- Verou'welijken**, ik ben -ouwelijkt; *wat is de man -ouwelijkt!* oud geworden.
- Veroveraar** (*hij, die een land verovert, een volk onderwerpt*), m. -s; *Willem de* - (1066).
- Veroveren** (*overweldigen, bemachtigen*), ik heb -overd; *een land* -, *een stad* -, fig. voor zich innemen; *iemands hart* -; *de herten der toehoorders* -, winnen.
- Verovering** (*dat, wat veroverd wordt*), v. -en; *de - van stad aan stad*; *de -en door Napoleon I gemaakt*.
- Veroveringszucht** (*sterke begeerte naar meer veroveringen*), v. gmv.; *de - van Napoleon*; -**zuchtig**, bn.
- Verpach'ten** (*in pacht geven*), ik heb -pacht; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Verpak'ken**, ik heb -pakt; *die goederen moeten -pakt worden*, anders ingepakt; -**king** (*inpakking*), v. -en.
- Verpan'den** (*in pand geven*), ik heb -pand; *zijn goederen* -, *beleenen*; *zijn eer* -, op zijn eer iets beloven; -**ing**, v. -en.
- Verpest'en** (*besmetten, bederven*), ik heb -

- pest; die stank — pest de lucht; fig. godsdienst en zeden —. (Bild.); —ing, v. gmv.
- Verpestend**, bn.; een — e lucht, een — e stank.
- Verpijnen (zich)**, ik heb mij — pijnd; ik zal mij niet — op dat werk, afsloven, af-tobben.
- Verplaat'sen**, ik heb — plaatst; men zal dien ambtenaar —, een andere standplaats aanwijzen; zich —; —ing, v. —en.
- Verplant'en**, ik heb — plant; een oude boom laat zich niet —, overplanten, overbrengen; —ing, v. —en.
- Verple'gen** (verzorgen), ik heb — pleegd; een zieke —, een gewonde —, de armen —; —ing, v. gmv.
- Verplegingsdienst** (mil. intendance), m. gmv.; —trein (de wagens der intendance), m. —treinen.
- Verplet'ten** (stuk pletten), ik heb — plet; wij stonden verplet, stijf van verbazing.
- Verplet'teren**, ik heb — pletterd; een — de tijding, vreeselijke; het schip werd op de klippen — pletterd, stuk geslagen; —ing, v. gmv.
- Verplicht'ten** (noodzaken), ik heb — plicht; iemand — tot betaling; ook: ik ben u veel — plicht, verschuldigd; een — plicht leervak, wettelijk voorgeschreven; —ing (noodzakelijkheid), v. gmv.
- Verplicht'tend** (noodzakelijk, verbindend), bn. en bw.
- Verplicht'ing** (het verplicht zijn; zaak van dankbaarheid), v. —en.
- Verplooi'en** (anders plooiën), ik heb — plooid; zij — de uitspraken des dokters naar de inspraak van hunne hoop. (C. O.)
- Verpon'ding** (belasting op vaste goederen), v. —en.
- Verpoos'zen** (aflossen), ik heb — poosd; zich —, uitrusten, rusten; —ing (rust), v. —en.
- Verpop'pen** (tot pop worden), die rupsen zijn aan't —; zich —, zij gaan zich —; —ping, v. —en.
- Verpote'n** (elders poten), ik heb — poot; wij zullen die bessestruiken —, op een ander bed poten; —ing, v. —en.
- Verraad'** (schennis van trouw), o. gmv.; hoog —, samenzwering, landverraad.
- Verra'den**, ik — ried, heb — raden; een geheim —, verklappen; het vaderland —, aan den vijand; uw kleur verraad't u, verklapt u.
- Verra'der** (iemand die verraad't), m. —s, —en; —sch (verradertijk), bn. w. i. g.
- Verra'derlijk** (met of door verraad, listig, valsch), bn. en bw.; een — plan, een — e daad; iemand — aanvallen, overhoeds; hij trok er den tand — uit. (C. O.)
- Verras'sen**, ik heb — rast; die tijding — raste mij; de regenbui — raste ons; uw bezoek — rust ons; iemand —; een haas, die niet op zijn tellen past, wordt dikwijls door een hond — rast. (Schoolmeester); —sing (surprise), v. —en.
- Verras'sing** (mil. bedekte of nachtelijke aanval), v. —en; de — van het kasteel van Breda, de — van Hoei, overrompeling.
- Ver're** (wijd af) bw.; Napoleon's roem klonk heinde en —. Zie **Ver**.
- Ver'regaand**, bn. en bw.; — e onmoozelheid. (C. O.); — brutaal.
- Ver'reiken (zich)** (te ver reiken), ik heb mij — reikt.
- Ver'rekenen**, ik heb — rekend; ik heb mij — rekend, vergist; wij zullen dat wel —, ver-effenen; een ver'rekenpakket, een postpakket, waarvan de ontvanger de port moet betalen; —ing (vereffening), v. —en.
- Ver'rekijker**, m. —s; de — is uitgevonden door Zacharias Jansen te Middelburg (1590).
- Ver'rek'ken** (verrichten, ontwrichten), ik heb — rekt; zijn arm —, een spier —; in de platte taal: sterven, omkomen.
- Ver'rel** (vierendeel), o. —s. gmv.
- Ver'reweg**, bw.; hij was — de knapste.
- Ver'reziend, ver'ziend**, bn.; een — staatsman.
- Verrich'ten** (doen), ik heb — richt; zijn werk —, uitvoeren; —ing (daad), v. —en.
- Verrij'ken** (rijker maken), ik heb — rijkt; Vondel heeft onze letterkunde zeer verrijkt; zich —; —ing, v. gmv.
- Verrij'zen** (oprijzen), ik — rees, ben — rezen; hij zal ten derden dage —, uit het graf opstaan.
- Verrij'zenis** (het verrijzen uit het graf), v. gmv.; feest van de — des Heeren, Paaschzondag.
- Verrimp'pelen** (vele rimpels krijgen of hebben), het is — rimpeld; een — rimpeld bestje.
- Verroe'kelooszen** (roekeloos bederven), ik heb — roekeloosd; zijn gezondheid —; —ing, v. gmv.
- Verroe'ren**, ik heb — roerd; een oude zeelt verroert geen vin. (Bogaers), beweegt.
- Verroes'ten**, het is — roest; dat ijzerwerk gaat —; —ing, v.; verroest, tw. gmv. loop heen!
- Verron'selen** (verkwansen), ik heb — ronseld; spreekt. hij heeft zich — ronseld, tot den krijgsveld voor handgeld laten aanverwen.
- Verrot'ten** (ontbinden, bederven), het is — rot; —ting, v. gmv.
- Verru'ilen** (omruilen, omwisselen), ik heb — ruild; —ing, v. —en.
- Verru'im'en**, ik heb — ruimd; zijn hart —, ontlasten; zijn blik —, wijder maken; —ing, v.
- Verruk'kelijk** (bekoorlijk), bn. en bw.; een — landschap, — weer; — fraai; —heid, v.
- Verruk'ken** (fig. vervoeren), ik ben — rukt; hij was — rukt u te zien, opgetogen; —king, v. —en.
- Vers** (dichtk. een zeker aantal versvoeten, een versregel), o. verzen; een strofje van acht verzen of versregels; een couplet bestaat uit minstens twee verzen.
- Vers** (dichtk. gedicht van kleineren omvang), o. verzen; —je, o. —s; de —jes van v. Alphen; een verjaarvers: Kind, leer het —je nu!
- Vers** (dichtk. deel van een grooter geheel b.v. een couplet; een onderdeel of zinsnede van een hoofdstuk uit het Bijbelboek; deel van een der Protestantsche kerkgezangen), o. verzen; men zong drie verzen van dien psalm; oom Stastok las Hoofdstuk X, het 21e vers. (C. O.)
- Versaagd'** (beveerd, ontsteld, moedeloos), bn. en bw.; —heid, v. gmv.
- Versa'gen** (ontstellen, bang worden), ik ben — saagd; laat u door niets —.
- Vers'bouw** (dichtk. bouw en inrichting van een vers met het oog op maat en rijm), m. gmv. Ook: **Versifica'tie**.
- Versch**, bn. verscher, verscht: —e boter, —e eieren; een —e flesch, —e paarden; dat ligt mij nog — in 't geheugen, een —e wonde; bw.: — geplukte aardbeien, — gekookte melk; —heid (frischheid), v. gmv.
- Verscha'cheren** (verronselen, verruilen), ik heb — schacherd.
- Verscha'ffen** (bezorgen, leveren, voorzien van), ik heb — schaft; —ing, v. gmv.
- Verscha'len** (vervliegen), het is — schaald; de wijn in die open flesch zal —, geur en kracht verliezen; —ing, v. gmv.

- Verschalken** (*foppen, misleiden*), ik heb -schalkt; *de visschen laten zich door het aas -*; -ing (*fopperij*), v. gmv.
- Verschan'sen**, ik heb -schanst; *de vijand had zich daar -schanst*, met schansen omringd; fig. *hij zoekt zich achter leugens te -*, redden, verbergen; *scheepst. -ing* (*hoog achterdeel van een zeeschip*), v. -en.
- Verscheba'lie** (*tobbe, kuip*), v. -s; (*matroos, die het vleesch ververscht*), m. -s. Ook: **Varscheba'lie**.
- Verscheiden** (*overtijden, sterven*), hij -scheide, is -scheiden.
- Verscheiden** (*het sterven*), o. gmv.
- Verscheiden** (*verschillende*), bn. en telw.; *er zijn - soorten van grassen; -heid* (*afwisseling*), v. -heden.
- Verscheien** (*verschillen*), het heeft veel -scheeld.
- Verschen'ken**, ik -schonk, heb -schonken; *ik heb drie flesschen - schonken*, schenkende geledigd.
- Versche'pen** (*met schepen vervoeren*), ik heb -scheept; *granen -, aardappelen -*.
- Verscher'pen** (*scherp of scherper maken*), ik heb -scherpt; *het toezicht -*; -ing, v.
- Verschet'** (*raam der drukpers*), o. -ten. Ook: **Frisket'**.
- Verscheuren** (*vaneenrijten, vernietigen*), ik heb -scheurd; *een brief -*; *de tijgers - menschen en dieren, vaneenscheuren, verslinden*; -d, bn.: *-de dieren* (roofdieren).
- Verschie'** (*verre afstand, horizon*), o. -en; *Ginder veer wil in 't - een slot verstaunen*. (Vondel.) Fig. toekomst: *een somber -*.
- Verschie'ten**, ik -schoot, heb en ben -schoten; *hij heeft al zijn kruut -schoten*, alles ineens gezegd, alle pijlen verschoten; *de sterren -*, wegschieten, vallen; *zal ik u dat geld -?* voorschieten, leenen; *hij -schoot van schrik*, verbleekte.
- Verschi'nen**, ik -scheen, ben -schenen; *hij moet voor den rechter -*; *de vervalddag van den wissel is -schenen*; *het boek zal spoedig -*, het licht zien; -ing (*spook*), v. en; -sel (*natuurverheveling*), o. -s.
- Verschik'ken** (*anders schikken*), ik heb en het is -schikt; *zij - 't machtloos hoofd*. (Tollens); -king, v. -en.
- Verschil'**, o. -len; *wat een -!* onderscheid; *zij hadden -*, twist, oneenigheid.
- Verschil'len** (*verschelen*), ik heb -schild; *ik -schil met u van meening, in leeftijd, van godsdienst, afwijken*.
- Verschil'lend**, bn. en bw.; *er zijn -e verklaringen mogelijk, onderscheiden; er wordt - over dat feit geoordeeld*, afwijkend.
- Verschim'melen** (*door schimmel bederven*), het is -schimmeld; *het brood, de haver was -schimmeld*; -ing, v. gmv.
- Verschoo'nen**, ik heb -schoond; *de bedden -, d. i. van schoon linnen voorzien; ik zal mij bij hem -, verontschuldigen*; -ing, v.
- Verschop'peling** (*verschoveling*), m. en v. -en; voor het v. ook -e; *die arme wees is daar de -*, die steeds achteraf gezet wordt.
- Verschop'pen**, ik heb -schopt; *hij -schopt zijn eigen geluk*, met voeten treden; -ping, v.
- Verschot'**, o.; *er is hier ruim - van meubelen, van kleeren, enz., overvloed ter keuze*.
- Verschot'** (*het voorgeschotene*), o. -schotten; *voor maakloon en -schotten; hier is de op-gave mijner -schotten*.
- Verscho'veling** (*verschoppeling*), m. en v. -en; *hij is bij zijn familie de -*.
- Verschraald'** (*schraal, scherp geworden*), bn.; *een steen door 't weer -*. (Bild.)
- Verschrik'kelijk**, bn. en bw.; *een -emoord*, ontzettend; *een -e bedreiging, afgrijselijk*; -heid, v. -heden.
- Verschrik'ken**, ik heb en ben -schrikt; *de knaap -schrikte het paard, deed schrikken; wat was ik -schrikt, (-schrokken)! -king, v.*
- Verschroef'en**, ik heb, het is -schroeid; *de -de zon, verdrogende, verzengende; een -de dorst, brandende*; -ing, v. -en.
- Verschrom'pelen** (*rimpelen*), het is -schrompeld; *het vroege fruit gaat licht -*; -ing, v. -en.
- Verschron'kelen** (*ineenkronkelen van bloemen*); *die kunstbloem is -schronkeld*.
- Verschui'len** (*zich*), ik -school mij, heb mij -scholen; *hij -schuilt zich achter de deur, verbergen; hij weet zich voor het gevaar te -*.
- Verschui'ven**, ik -schoof, heb -schoven; *ik zal die kast wat -*; fig. *een beslissing -*, uitstellen; -ing, v. gmv.
- Verschul'digd**, bn.; *ik ben hem veel -*, verplicht; *de -e gelden, te voldoen; -e eerbied, te bewijzen*.
- Vers'ie** (*omkeering, wending, overzetting, vertaling*), v. -siën.
- Versie'ren**, ik heb -sierd; *een kamer -*; *middelmaat -siert de straat, tot sieraad strekken; een verhaal met eenige anekdotes -*, opsieren; *gevoelens die den man -*. (C. O.); -der, m. -s; -ing, v. -en; -sel, o. -s.
- Versifica'tie** (*versbouw*), v. gmv. (t = ts)
- Versificeeren** (*verzen maken, iets in versmaat brengen*). Ook: **Versificeeren**.
- Verslaafd'**, bn.; *hij is - aan den drank, aan het spel, overgegeven, de slaaf er van*; -heid, v. gmv.
- Verslaan'**, ik -sloeg, heb en ben -slagen; *den vijand -*, overwinnen; *den dorst -*, leschen; *die wijn gaat -, verschalen; hij stond -slagen, onthutst*.
- Verslag'** (*bericht, mededeeling*), o. -en; -gever, m. -s; -geefster, v. -s. Zie **Rapport'**.
- Versla'gen** (*verschrikt, ontsteld*), bn. en bw.;
- Verslagenheid**, v.; *de -heid was groot, bedroefdheid, neerslachtigheid*.
- Versla'gene** (*gedoode*), m. en v. -n.
- Verslamp'am'pen** (*verbrassen, slempend verdoen*), ik heb -slampamp; *zijn centen -*.
- Versla'pen**, ik -sliep, heb -slapen; -slept *gij 't zoet der tentedagen, traag Roosje?* (Star-ring), slapende doorbrengen; *zich -*, te lang slapen.
- Versla'ven** (*zich*), ik heb mij -slaafd; *zich - aan drank, spel, lectuur, enz., zich de slaaf maken van, zich overgeven aan*; -ing, v. gmv.
- Verslee'pen** (*naar elders slapen*), ik heb -sleept; *zijn bed -*; *balken -*.
- Verslem'pen** (*verdoen, in drank verteren*), ik heb -slemp; *zijn geld -*. Zie **Verlamp'am'pen**.
- Verslen'sen**, de bloem is -slenst; *al die bloemen gaan in de zon -*, verwelken, kleur en geur verliezen, sterven; -ing, v. gmv.
- Versle'ten**, bn.; *een - uitdrukking* (i. d. stijl, b.v. *het zilte nat, de schele nijd, enz.*).
- Verslij'ten**, ik -sleet, heb en ben -sleten; *die jas zult gij niet -*, stuk dragen; *verslijt*

*gij mij voor een sul?* houden voor; *den tijd - met lezen, doorbrengen*; -**baar**, bn.; -**e-lijk**, bn.; -**ing**, v. gmv.

**Verslimmeren** (*erger worden*), het is -slimmerd; *de ziekte zal met den dag -*; -**ing**, v. gmv.

**Verslin'den**, ik -slond, heb -slonden; *de tijger verstandt zijn prooi, inzwelgen, gulzig opslokken; fig. iemand met de oogen -*, nijdig aanzien; -**er**, m. -s; -**ing**, v. gmv.

**Verslin'gerdheid** (*verzotheid*), v. gmv.; *de - van juffrouw Stastok aan den uitroep: „welheeremijntijd!”* (C. O.)

**Verslin'geren**, ik heb en ben -slingerd; *hij -slingert zich aan den drank, vergoopen; hij is op het spel, op de wereldsche vermaken -slingerd*, d. i. verzet.

**Verslod'deren** (*verstonzen, verwaarloozen*), ik heb -slodderd; *zijn kleeren -*.

**Verslof'fen** (*veronzachtzamen*), ik heb -sloft.

**Verslon'zen**, ik heb -slonsd; *zij -slonst haar kleeren, slordig dragen, verwaarloozen, bederven*.

**Versmaad'** (*geminacht*), bn.; *de Rijn als een -smaade beek* (Helmers); *een -smaade raad*.

**Versmaat** (*voetmaat van een versregel*), v. -maten. Zie **Jam'be**, **Trochee**, **Trip'pelmaat**.

**Versmach'ten**, ik ben -smacht; - *van dorst, van honger, verstikken; in de gevangenis -*, treuren, lijden; *fig. zijn leven inverdriet -*, smachtend doorbrengen; -**ing**, v. gmv.

**Versma'den**, ik heb -smaad; *iemands goeden raad -*, kleinachten; *wat hij toen -smaadde, zou hem nu welkom zijn, beneden zich achtte; zulk een aanbod is niet te -*, verwerpen, van de hand te wijzen; -**er**, m. -s; -**ing**, v. gmv.

**Versmel'ten** (*vloeibaar maken*), ik -smolt, heb en ben -smolten; *de tonen -*, vloeien in elkaar; *in tranen -*, wegsmelten; -**ing**, v. gmv.

**Versme'ren**, ik heb -smeerd; *hij heeft alles verteerd en -smeerd, verbrast, doorgebracht*.

**Versmo'ren** (*verstikken in water*), ik heb en ben -smoord; *den kreet van smart -*, onderdrukken; -**ing**, v. gmv.

**Versmul'ten**, ik heb -smuld; *zijn geld -*, aan lekker eten en drinken verdoen.

**Versna'pering** (*lekkernij, lekker beetje, hapje*), v. -en; *geen - te hebben dan de giften en gaven van weeuw en wees*. (Potg.)

**Versnel'ten**, ik heb -sneld; *den pas -*, dat zal den bloedsomloop -, sneller doen worden; -**ing**, v. -en.

**Versnij'den** (*snijden anders maken, door snijden bederven*), ik heb -snedden; *stroo tot haksel -*; *een jas -*; ook: *vermengen: wijn -*, vervalschen.

**Vers'o folio** (*de andere bladzijde*), v. gmv.

**Verspa'den** (*uitstellen*), ik heb -spaad; *zijn vertrek -*, *een zaak -*, *de koorts gaat al -*, later komen.

**Verspan'nen**, ik -spande, heb -spannen; *de paarden -*, anders inspannen; -**ning**, v. gmv.

**Verspar'kelen** (*verspatten*), het is -spar-keld; *het vuurwerk gaat - in een vonken-regen*.

**Verspe'len**, ik heb -speeld; *zijn geld -*, spelende kwijtraken; *iemands achtling -*, verbeuren; *zich -*; *ik heb mij -speeld*, zich in het spel vergissen.

**Versper'ren**, ik heb -sperd; *den toegang -*, belemmeren, afsluiten; -**ring**, v. -en.

**Verspie'den**, ik heb -spied; *als harpspeler vermoed wist Alfred de toerusting der Noormannen te -*. (Schantz), af te kijken; -**er** (*verkenner*), m. -s; -**ing**, v. -en.

**Verspie'jacht** (*postschip, adviesjacht*), o. -en.

**Verspil'ten**, ik heb -spild; *zijn geld, zijn goed, zijn erfdeel, zijn tijd -*, verkwisten; -**ler**, m. -s; -**ling**, v. -en.

**Versprei'den**, ik heb -spreid; *allerlei valsche geruchten -*, rondstrooien; *de vijanden werden -spreid*, verstrooid; *een -spreide bevolking, niet aaneengesloten; enkele -spreide hutten, alleenstaande*; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.

**Verspre'ken** (*zich*), ik -sprak mij, heb mij -sproken; *ik heb mij daar -sproken*, zich in het spreken vergissen.

**Vers'regel** (*regel van een gedicht*), m. -s.

**Vers'nede** (*doorsnede van een versregel, caesuur*), v. -n. Zie **Alexandrij'nen**.

**Verstaald'**, bn.; *een - mes*, tot staal gemaakt; - *ijzer, gehard; fig. een - voorhoofd, een - gemoed, hard, verstokt*.

**Verstaan'** (*begrijpen*), ik -stond, heb -staan; *ik versta u niet; hij verstaat geen gekheid; zijn ambacht -*, kennen; -**baar**, bn. en bw.: *een -baar woord*; -**baar spreken**.

**Versta'len** (*tot staal verharden*), ik heb -staald; *ijzer wordt door het vuur verstaald; zich -*, *fig. hardvochtig worden*; -**ing**, v. gmv.

**Verstand'** (*begrip, doorzicht, bevattling*), o.; *zijn - gebruiken, hij heeft veel gezond -*, *hij heeft zijn - verloren, iemand iets aan het - brengen, - van iets hebben; dat gaat mijn - te boven; hij is niet wel bij zijn -*, krankzinnig; *zijn - is verbijsterd; niet dien -e*, men dient het aldus te verstaan.

**Verstan'delijk**, bn.; *de -e ontwikkeling, geestelijke; de -e vermogens; hij is - goed ontwikkeld*; -**heid**, v. Zie **Intellectueel'**.

**Verstand'houding** (*betrekking*), v. gmv.; *in goede -*, op voet van vriendschap; *in -staan*, betrekking; *ze zijn niet in de beste -*.

**Verstan'dig**, bn. en bw.; *een - woord, een -e raad, een - antwoord, goed bedacht, doordacht*; - *spreken, - handelen*; -**lijk**, bw.

**Versteend'** (*als steen*), bw.; *een - de plant; een - dier*, tot steen geworden; - *schouwt dit de onwecbre Marco aan*. (Staring), stijf van schrik, wezenloos; -**heid**, v. gmv.

**Verste'e'nen**, ik heb en ben -steend; *kalk - te de voorwerpen*; *fig. verharden, ongevoelig maken of worden: een -d hart*.

**Verste'e'ning** (*een tot steen geworden dier of plant*), v. -en. Zie **Fossiel'**.

**Verstek'**, o. gmv.; *hij werd bij - veroordeeld, bij zijn afzijn, niet verschijnen voor den rechter*.

**Verste'ken** (*verbergen*), ik -stak, heb -stoken.

**Versteld'** (*verbaasd, onthutst*), bn.; *wij stonden -*; -**heid**, v. gmv.

**Verstel'ten**, ik heb -steld; *een kleed -*, repareeren, lappen; *een verstelde broek*. (C. O.); *kant -*, stoppen; *een schip -*, kallaten; -**ler**, m. -s; -**ling**, v. -en; -**werk**, o. -en.

**Versten'digen** (*mededeelen, doen verstaan, aan 't verstand brengen*), ik heb -stendigd; *wie -t ons van 't onbekende leed?* (Bild.).

**Versterf'** (*het afsterven; ook de nalaten-schap*), o. gmv.; *bij - van zijn oom; hij vroeg zijns vaders -*.

**Verster'ken** (*sterk of sterker maken*), ik heb -sterkt; *de wallen -*, *een leger -*, *den inwendigen mensch -*, goed eten; -**ing**, v.

- Versterk'end** (kracht gevend), bn.; -e mid-delen; 't Is ook -, 't lekkere zand, gestoofd door zonnegloed. (De Gen.)
- Verster'ven**, ik -stierf, ben -storven; uw roem zal niet -, te loor gaan; het vleesch laten -, besterven; zich -, kastijden, vasten, enz.; -ing, v. -en.
- Verstijfd'** (stijf geworden), bn.; - van kou, verkleumd; -heid, v. gmv.
- Verstij'ven**, ik heb en ik ben -stijfd; hij stond verstijfd van schrik, verstramd; - van kou; -ing, v. gmv.
- Verstok'ken** (verharden), ik heb en ben -stokt; zijn hart -, ongevoelig maken.
- Verstokt'** (ongevoelig), bn.; hij is - in het kwaad; zijn hart is -; een -e oude vrijer; -heid, v. gmv.
- Versto'len** (heimelijk, in 't geheim), bn. en bw.; een - blik; de boerin zag haar na - van achter het venster-raam. (V. Lov.)
- Verstom'men**, ik heb en ben -stomd; die woorden deden hem -, sprakeloos worden; -ming (fig. groote verbazing), v. gmv.
- Verstom'pen**, ik heb en ben -stompt; dat verstompt den geest, suf maken; die jongen is verstompt, door overspanning versuft; -ing, v. gmv.
- Verstoord'** (boos, gram, uit zijn humeur), bn.; -heid, v. gmv.
- Verstoord'er** (iemand die iets verstoort), m. -s; een - van rust, vrede, orde, pret.
- Verstoo'teling**, m. en v. -en; voor het v. ook -er; een arme - der familie; een - der maatschappij, verschoveling.
- Verstoo'ten**, ik -stiet (-stootte), heb -stooten; een kind, een pupil, een vrouw -, van zich stooten, er van scheiden.
- Verstop'pen** (dichtstoppen, wegstoppen), ik heb -stopt; sneeuw kan een riool -, iemands hoed -, -ping, v. -en.
- Verstop'perte**, o. gmv.; -spelen, kinderspel.
- Verstoor'ren**, ik heb -stoord; dat verstoort mijn plannen, hinderen, beletten; vogelnesten -, uithalen; om Trojes veste te -. (Vondel), vernielen, verwoesten; -ing, v. -en.
- Verstor'ven** (ouderloos), bn.; een - kind.
- Verstou'ten (zich)**, ik heb mij -stout; hij dorst zich die taal -, den moed hebben tot; wat verstout gij u! vermetel zijn.
- Verstou'wen** (verstuwen), ik heb -stowd.
- Verstrik'ken**, ik heb -strikt; iemand in zijn eigen woorden -, vangen; -king, v. -en.
- Verstrooid'**, bn.; de professor is in gezelschap wat -, afgetrokken; - van geest; -heid, v. gmv.
- Verstroo'fen**, ik heb -strooid; het vijandelijk leger werd verstrooid, uit elkaar gejaagd.
- Verstroo'ing** (afleiding, genoeg), v. -en.
- Verstui'ken** (ontwrichten), ik heb -stuikt; ik heb mijn voet, mijn hand verstuikt, in geringe mate ontwricht; -ing, v. -en.
- Verstui'ven**, het -stooft, is -stoven; het zand der duinen verstuift, wegwaaien; hij deed de legers als kaf -, uiteenspatten; -ing, v. -en.
- Verstui'wen** (overpakken; anders samenpakken), ik heb -stuw'd; de lading -. Zie **Stu'wen**.
- Versuf'fen**, ik heb en ben -suft; hij schijnt te -, suf te worden.
- Versuft'** (dof van geest), bn.; een -e grijsaard; -heid, v. gmv.
- Versuk'kelen**, ik heb en ben -sukkeld; gij moet dit kind niet -, een sukkel doen worden, slecht behandelen; -ing, v. in de -ing raken, d.i. achterafgezet, verwaarloosd worden.
- Vers'voet** (evenmatig deel van een versregel), m. -voeten; een zeker aantal -voeten vormen een versregel.
- Vertak'king**, v. -en; een samenzwering met vele -en; de -en van een rivier.
- Verta'len** (in een andere taal overzetten), ik heb -taald; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Verte** (grootte afstand), v. gmv.; in de -zagen wij een schip, verschieft, horizon.
- Vertee'deren**, ik heb en ben -teederd; geen smeekbede kon Alva -, treffen, het hart roeren; -ing, v. gmv.
- Vertegenwoord'igen**, ik heb -tegenwoordigd; ik zal mij door den notaris laten -; de afgevaardigden - het heele volk; -er, m. -s; -ing, v. Ook: **Representeeren**.
- Vertel'len** (verhalen), ik heb -teld; een sprookje -, kom, vertel het ons eens, mededeelen; -ler, m. -s; -ster, v. -s.
- Vertellen (zich)** (verkeerd tellen), ik heb mij -teld; er is vijf gulden te weinig, ik heb mij zeker verteld.
- Vertel'ling** (klein verhaal), v. -en; de dichterlijke -, een eenvoudig verhaal, al of niet ver dicht, kort van beloop, bv. *De twee Bultenaars van Staring*; idem, *De Hoofdige boer*; De Genestet: *De St.-Nicolaasavond*, enz.
- Vertel'sel** (verhaal, sprookje), o. -s.
- Verte'ren**, ik heb en het is -teerd; zijn maag kan geen komkommers -, verduwen, verdragen; den pot -, opmaken; hij verteert van nauwer, mager worden; -ing (gelag), v. -en.
- Verteu'ten** (den tijd met niets doen doorbrengen), ik heb -teut. gmv.
- Verticaal'** (loodrecht), bn.; in -alen stand, rechtstandig; een -ale plantengordel, dien men bij het bestijgen van een berg achtereenvolgens opmerkt. Zie **Perpendicular'**.
- Vertien'den** (met tienden bezwaren), ik heb -tiend; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Vertienvoud'igen**, ik heb -tienvoudigd; de speler had zijn inzet -tienvoudigd, tienmaal den eersten inzet opgezet.
- Vertier'** (af trek, bedrijvigheid, verkoop), o. gmv.
- Vertil'len** (tillend verplaatsen), ik heb -tild; een brandkast -, -ling, v. -en.
- Vertim'meren** (anders doen timmeren), ik heb -timmerd; een huis -, -ing, v. -en.
- Vertin'nen**, ik heb -tind; een koperen pan -, met tin aan de binnenzij bekleeden, overtrekken; -ner (werkman die vertint), m. -s; -ning, v. -en; -sel, o. gmv.
- Vertoef'** (verblijf, oponthoud), o. gmv.; zonder -, onverwijd, dadelijk.
- Vertoe'ven** (zich ophouden), ik heb -toefd; waar hebt gij vertoefd? gewacht, gescholen.
- Vertol'ken** (overzetten, vertalen), ik heb -tolkt; iemands gedachten, woorden -, uitleggen; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Vertoog'** (verhandeling), o. -en; de spectatoriale -en van Justus van Effen († 1735); diepzinnige -en over de Deugd of over de vier Jaargetijden (C. O.); een - houden.
- Vertoog'en** (aantoonen, duidelijk maken, bewijzen), ik heb -toogd. Zie **Betoogen**.
- Vertoon'** ('t laten zien), o. gmv.; op - van zijn biljet; op - van den wissel; hij maakt veel - in de wereld, praal, bluf; 't is daar meer - dan rijkdom, uiterlijkheid, schijn.
- Vertoone'n** (laten zien, voor oogen stellen), ik heb -toond; hij zal zich niet meer in 't publiek -, de tooneelafdeeling zal dat stuk -, opvoeren; -er, m. -s.



- Vertoou'ning** (voorstelling, representatie), v. -en.
- Vertoou'nen** (boos maken), ik heb -toord.
- Vertra'gen** (legenhouden), ik heb en het is -traagd; hij zocht den gang der onderhandelingen te -, belemmeren; -ing, v. -en.
- Vertrap'pen** (moedwillig vertreden), ik heb -trapt; bloemen, het gras -; zijn speelgoed -; zegsw. ik vertrap het, doe het in geen geval. gmz.; -ping, v. -en.
- Vertre'den** (onder den voet treden), ik -trad, heb -treden; zijn geluk -; ik ga mij eens -, een ontspanning al wandelende nemen; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Vertrek'** (kamer), o. -trekken; een ruim -. **Vertrek'** (afreis), o. gmz.; de trein staat op -. **Vertrek'ken** (anders trekken), ik -trok, heb -trokken; zijn gezicht niet -, zijn mond is geheel vertrokken, verdraaid; hij vertrok geen spier; -king (verdraaiing), v. -en.
- Vertreuzelen** (verbeuzelen), ik heb -treuzeld; zijn studietijd -; -ing, v. gmz.
- Vertroetelen** (verwenmen), ik heb -troeteld; gij zult dat kind heelemaal -, week maken; -ing, v. -en.
- Vertrouosten** (troost geven), ik heb -troost; -baar, bn.; -troostend; -er, m. -s; -ing, v. -en: Vertrouosting aan Geeraard Vossius. (Vondel), troostwoord, troostgedicht.
- Vertrouostend** (troostvol), bn.; een -woord, stillend, kalmeerend.
- Vertrouoster** (R. K. de H. Geest), m. Zie **Trooster** en **Paracleet'**.
- Vertrouwd'**, bn.; een -persoon, bediende, vriend, op wien men zich verlaten kan; hij is - met dat werk, goed bekend; -heid, v.
- Vertrouw'de** (iemand, wien men alles vertrouwt, vriend), m. en v. -n.
- Vertrouw'welijk**, bn. en bw.; een -gesprek; iets - mededeelen; -heid, v. -heden.
- Vertrouw'weling** (boezemvriend), m. en v. -en; voor het v. ook -e.
- Vertrouwen** (betrouwen, hoop), o. gmz.
- Vertrouwen** (vertrouwen stellen), ik heb -trouwd; op God -.
- Vertuif'anker** (scheepst. tuinker), o. -ankers. Zie **Vertuif'en**.
- Vertuif'en** (met twee ankers vastleggen), ik heb -tuid; wij -tuiden het schip en maakten alle zeilen los; fig. aan 't schip van staat vertuid door ambt-zorg. (Staring), verbonden; een vertuif-anker, klein anker; -ing, v. -en.
- Vertuif'gen** (anders optuigen), ik heb -tuigd; een schip -, een paard -; -ing, v. -en.
- Vertuif'schen** (verruilen, verwkisten, verkwanselen), ik heb -tuischt.
- Vertuif'ten** (in de krul zetten, fig. opsieren), ik heb -tuut; de Roer, die 't hair met riet -, doorvlecht. (Vondel, Rijnstroom).
- Vertwijfeld** (wanhopig), bn. en bw.; -heid, v.
- Vertwijfelen** (wanhopen, radeloos zijn), ik heb -twijfeld; -ing (wanhoop), v. -en.
- Ver'uitziend**, bn.; -e plannen, verstrekkend.
- Vervaard'** (angstig, bevreemd, bang), bn.; iemand - maken; -heid, v. gmz.
- Vervaard'igen** (maken, gereedmaken, samenstellen), ik heb -vaardigd; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Vervaard'lijk**, bn. en bw.; een -geschreeuw; -schreeuwen, angstwekkend, ontzettend.
- Verva'gen** (vaag, onduidelijk worden), -vaagde, is -vaagd; heel ver in 't verschiet, waar de kleuren -!
- Verval'** (vermindering), o. gmz.; tijden aan - van krachten.
- Verval'** (voordeel), o. gmz.; in dezen dienst is nog al -, foaien.
- Verval'** (aandr. 't verschil in hoogte van den waterspiegel op twee punten in den stroomdraad eener rivier), o. gmz.
- Verval'dag** (betaaldag van wissels of termijnen), m. -dagen.
- Verval'len**, ik -viel, ben -vallen; de wissel is - op den 15en; die familie gaat -, verarmen.
- Verval'len**, bn.; een -huis, kasteel, bouwvallig; wat is hij -! vermagerd; -heid, v.
- Verval'schen**, ik heb -valscht; een zegel -, een handteekening -, de maant -, namaken; het meel -, de koffte -, met slechte bestanddeelen vermengen; een tekst -, een rekening -, d. i. opzettelijk veranderen; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Vervan'gen**, ik -ving, heb -vangen; de ééne ploeg arbeiders vervangt de andere, aflossen; gij wordt door den zoon des huizes -, die komt in uw plaats; het ééne woord door het andere -, verwisselen; -ing, v. -en.
- Vervareu** (bang maken, vrees aanjagen), ik heb -vaard; iemand -.
- Verva'ren** (te water vervoeren), ik -voer, heb en ben -varen; steenen -; waarheen is hij -? waar is hij gebleven. vero.
- Vervat'en** (in een ander vat overgieten), ik heb -vaat; wijn gaan -.
- Vervat'ten**, ik heb -vat; gij moet uw bezoek eens -, herhalen; het verzoek was in de volgende woorden vervat, opgesteld; -ting, v.
- Verve'len** (te veel worden, tot last zijn), ik heb -veeld; ik zit je maar te -; zich -: die eentonigheid verveelde mij, hinderde mij.
- Verve'lend**, bn.; een -gesprek, een -e reis, een -boek; -heid, v. gmz.
- Verve'ling**, v. gmz.; de -kwelt den tuiaard; de straf der -, een dag vol -, ledigheid baart -.
- Verve'len**, het dier is -veld; de slangen - eens per jaar, een andere huid krijgen; de plataanboomen -; -ing, v. -en.
- Ver'veloos**, bn.; een -looze deur, vloer, van verf ontbloot; -heid, v. gmz.
- Ver'ven** (met verf bestrijken), ik heb -verfd; een huis -, een rijtuig -, goederen -; -er, m. -s; -erij', v. -en.
- Verve'nen**, ik heb -veend; wij zullen dien hoek -, de turf er uit baggeren; -ing, v. -en.
- Verver'schen** (versch maken), ik heb -versch; het water in een kom -; den voorraad -, vernieuwen.
- Verver'sching** (verfrissing), v. -en; van welke -en zult gij gebruiken? dranken, vruchten, enz.
- Vervlie'gen** (verdwijnen), het -vloog, is -vlogen; fig. nu is al mijn hoop -vlogen; de tijd -vliegt; spiritus -vliegt.
- Vervlie'ten** (vervloeien), het -vloot, is -vloten; fig. het leven gaat met de jaren -.
- Vervloek'en**, ik heb -vloekt; hij -vloekte ons allen, den vloek uitspreken over; -ing (vloek), v. -en.
- Vervloekt'**, bn. en bw.; een -e kerel, ellendige; een -e daad, slecht; hij voert -weinig uit, zeer weinig. gmz; -, wat een hitte! tw.
- Ver'voegen**, ik heb -voegd; een werkwoord -, spraakk. verbuigen; zich -, zich wenden, zich begeven; -ing (conjugatie), v. -en.
- Ver'voeging** (buiging van een werkwoord),

- v. -en; *er is een sterke en een zwakke* -; *een volledige* -, *een gebrekkige* -. Ook: **Conjuga'tie**.
- Vervoer'**, o.; *het - der goederen*, transport, overbrenging.
- Vervoe'ren** (*overbrengen*), ik heb -voerd; *de krijgsgevangenen werden per trein vervoerd*; *fig. hij liet zich door drift* -, *te ver voeren*.
- Vervoer'ring** (*geestdrift, bezieling, geestvervoering*), v. -en; *de dichter raakt hier in* -.
- Vervoer'middel** (*middel tot vervoer*), o. -en.
- Vervolg** (*voortzetting*), o. -en; *een - op een boekwerk*; *in 't -*, voortaan; -**werk** (*boekwerk dat niet ineens compleet verschijnt*), o. -werken.
- Vervolgen**, ik heb -volgd;  *iemand -*, nazetten, *fig. in rechten betrekken*; *hij -volgt ons met zijn aanbiedingen*, plaagt, verveelt; *den vijand -*, achterna zetten; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Vervolg'ens** (*daarna, later, naderhand*), bw.
- Vervolg'ing** (*achternazetting*), v. -en.
- Vervoogd'** (*onder een voogd staande*), bn.; *Floris zat -*, (Vondel), onder voogdij.
- Vervor'deren** (*voortzetten, verhaasten*), ik heb -vorderd; *een reis -*.
- Vervor'men** (*andersvormen*), ik heb -vormd; *zich -*; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Vervreem'den** (*in andere handen brengen*), ik heb en het is -vreemd; *de man kan de goederen der gemeenschap -*; *die kinderen zullen op den duur van hun ouders -*, door lange afwezigheid vreemd worden aan; *zich -*; *hij zal zich door dat gedrag van al zijn vrienden -*, -**heid**, v. gmv.; -**ing**, v. gmv.
- Vervroe'gen** (*vroeger doen zijn*), ik heb en het is -vroegd; *een feest -*, *een bijeenkomst -*, eerder stellen; -**ing**, v. -en.
- Vervroo'lijken** (*opvroolijken, blij maken*), ik heb -vroolijkt; *de wildzang -t het bosch*; *de zonneschijn -t het landschap*; *dat reisje zal u -*; *St. Nicolaas -t de jeugd*.
- Vervul'en** (*vol maken*), ik heb -vuld; *zijn plichten -*, doen, betrachten; *zijn belofte -*, nakomen; *zijn hoop werd vervuld*; *een betrekking -*; -**ing**, v. gmv.
- Vervuurd'**, bn.; *dit hout is -*, bedorven, inwendig vergaan (nl. door het vuur, een ziekte, aangestoken).
- Verwaald'**, bn.; *wat ziet hij er - uit!* verwilderd; *een - uiterlijk*.
- Verwaand'**, bn. en bw.; *een - heer*, trotsch, hoogmoedig, ingebeeld; -*spreken*; -**heid**, v.
- Verwaard'igen** (*zich*), ik heb -waardigd; *de meid -de zich de vereischte inlichting te geven* (C. O.); *hij zal zich niet - te antwoorden*, het de moeite niet waard achten, het beneden zich rekenen.
- Verwaar'loozen** (*veronachtzamen*), ik heb -waarloosd; *gij verwaarloost uw gezondheid*; *verwaarloosde kinderen*; -**er**, m. -s; -**ing**, v.
- Verwach'ting** (*hoop*), v. -en; *op - leven*; *aan de - beantwoorden*, aan wat men verwacht had.
- Verwant'** (*door maagschap verbonden*), bn.; *'k Ben Ridder, Vrijheer, u gelijk en Koningen* -. (Bild.); *fig. -e talen*, b.v. Spaansch en Portugeesch; -*e wetenschappen*.
- Verwant'** (*lid eener familie, bloedverwant*), m. en v. -en; *hij is een mijner* -en.
- Verwantschap**, v. gmv.; *de - der Germaansche talen*; *bloed-*, familiebetrekking; *hij behoort tot mijn -*, familie.
- Verward'** (*door elkaar liggend*), bn. en bw.; *een -e boel*, -*e haren*; *fig. een - antwoord*, -*spreken*, niet geregeld, zonder orde; -**heid**, v. gmv.
- Verwar'men** (*warm, warmer maken*), ik heb -warmd; *zich -*; -**ing**, v. -en.
- Verwar'ren** (*in de war brengen of raken*), ik heb -ward; *een streng sajet -*; *in zijn redevoering -*; *zich -*.
- Verwa'semen** (*verdampen*), het is -wasemd; *vloeistoffen -*; *het leven gaat -*. (Bild.)
- Verwas'sen** (*door groeien verdwijnen; ook verkeerd wassen*); het -wies, is -wassen; *dat gebrek zal wel -*; *die verkromming zal wel -*; *een - ventje*, gebocheld; -**sing**, v. gmv.
- Verwa'ten** (*vermetel, opgeblazen, stout*), bn. en bw.; *een - koningin*, overmoedig; *een - handeling*, onberaden; -*op iemand neerzien*, kleinachtend; -**heid**, v. gmv.
- Verwa'teren**, ik heb -waterd; *bier, melk, wijn, soep -*, te zeer aanlengen; *fig. zijn stijl -*, er alle pit aan ontnemen; -**ing**, v. gmv.
- Verwed'den** (*een weddenschap aangaan, door wedden verliezen*), ik heb -wed; *ik wil er een gulden onder -*; *veel geld -*.
- Verwee'kelijken** (*wekelijk maken, verzwakken*), ik heb -wekelijkt; *weelde -t*; *het leger zal - door te veel rust*; -**ing**, v.
- Verwee'ken** (*week, zacht maken of worden*), ik heb en het is -weekt; *die erwten zijn -t*; *zijn longen zullen gaan -*; -**ing**, v. -en.
- Verwee'ren** (*bederven door het weer*), het is -weerd; *het glas gaat -*, groen worden; *de rotsen -*, verbrokkelen; *er stond nog een half-verweerde blinde muur*, vergane.
- Verwek'ken**, ik heb -wekt; *schrik -*, angst -, doen ontstaan, veroorzaken; -**ker**, m. -s; -**king**, v. -en.
- Verwek'ken** (R. K. *in zich opwekken of wakker maken*), ik heb -wekt; *een akte van berouw -*.
- Verwelf', verwulf'** (*gewelf*), o. -wulven, -wulven; *het - van een kelder*.
- Verwelf'sel, verwulf'sel** (*gewelf*), o. -welfsels, -wulf'sels.
- Verwel'ken**, het is -welkt; *de kruiden, bloemen -*, verflensen; *fig. de schoonheid gaat -*, haar frischheid verliezen; -**ing**, v. gmv.
- Verwel'komen**, ik heb -welkomd; *een logé, een vriend -*, welkom heeten; -**ing**, v. -en.
- Verwel'ven, verwul'ven**, ik heb -welfd, (-wulfd); *een kelder -*, met een gewelf dekken.
- Verwen'nen** (*verkeerd wennen*), ik heb en ben -wend; *een kind -*, bederven door toegevendheid; -**ing**, v. gmv.
- Verwen'schen** (*kwaad toewenschen*), ik heb -wenscht; *iemands pogingen -*, vervloeken, naar de maan wenschen; -**ing**, v. -en.
- Verwe'ren** (*zich*), ik heb mij -weerd; *hij verweerde zich als een leeuw*, verdedigen, weerstand bieden; -**weerd'er**, m. -s; -**we'ring**, v.; -**weerschrift** (*apologie*), o. -en.
- Verwe'kelijken** (*verwezenlijken*), het is -werekelijkt; *een plan -*, *een gedachte -*.
- Verwer'ken**, ik heb -werkt; *een miljoen steenen -*, vermet'selen; *gij moet die leerstof goed -*, in u opnemen; -**ing**, v. -en.
- Verwer'pelijk** (*te verwerpen*), bn.; *een - stelsel*; *dat voorstel is niet -*, onaannemelijk.
- Verwer'pen**, ik -wierp, heb -worpen; *een wetsvoorstel -*, niet aannemen, afstemmen; -**ing**, v. -en.

- Verwer'ven** (*verkrifgen*), ik —wierf, heb —worven; —**ing**, v. gmv.
- Verwezenlijken**, ik heb —wezenlijkt; *moge al, wat gij wenscht, —wezenlijkt worden!* werkelijkheid worden; *droomerijen, die zich nooit zullen —*. (Klikspaan); —**ing**, v.: de —**ing** van een ideaal.
- Verwig'gelen**, ik heb —wiggeld; *een lossen tand —, een paal —, heen en weer bewegen, doen wiegelen.*
- Verwij'den** (*wijd of wijder maken*), ik heb —wijd; *een kleedingstuk —, een kanaal —*.
- Verwij'derd** (*afgelegen*), bn.; *een —geraas*, op afstand; —*e oorzaken.*
- Verwij'deren**, ik heb —wijderd; *verschil van gevoelen houdt hen van elkaar —wijderd*, gescheiden; *iemand uit zijn huis —, het hem doen ruimen, den toegang ontzeggen*; —**ing**, v. —en.
- Verwijfd'** (*verwekelijkt, ontzenuwd*), bn.; *die —e sultan*; fig. *het —e Oosten*; —**heid**, v. gmv.
- Verwijf'** (*uitstel*), o. gmv.; *zonder —, vertoef.*
- Verwijlen** (*verpoozen*), ik heb —wijld; *er-gens —*.
- Verwijt'** (*berisping, gisping*), o. —en.
- Verwijten**, ik —weet, heb —weten; *ik heb mij niets te —; spreekw. De pot verwijt den ketel dat hij zwart is, de een verwijt den ander zijn eigen gebrek*; —**ing**, v. —en.
- Verwijzen**, ik —wees, heb —wezen; *ik heb hem naar mijn vader verwezen, gezonden; iemand in de kosten van een proces —, veroordeelen*; —**ing**, v. —en.
- Verwik'kelen** (*verwarren*), ik heb —wikkeld; *in een samenzwering —, betrekken; de ver-wikkelingen in 1830 met België*; —**ing**, v. —en.
- Verwik'keling** (*dicht, hoofddeel van een drama, waarin de plannen der handelende personen met elkaar in botsing komen*), v. —en.
- Verwik'ken** (*verwegen*); alleen onbep. wijs: *het is niet te —, het staat vast als een paal.*
- Verwid'erd** (*woest, ruw*), bn.; *een —e blik, —struikgewas, d. i. ineengegroeide ranken*; —**heid**, v.; —**ing**, v. gmv.
- Verwid'eren**, ze zijn —wilderd; *honden en paarden — in volle vrijheid, worden wild, woest*; —**ing**, v. gmv.
- Verwin'nen** (*overwinnen*), ik —won, heb —wonnen; —**naar**, m. —s; —**ning** (*overre-ding*), v. —en.
- Verwin'teren** (*den winter doorbrengen*), ik heb —winterd; —**ing**, v. —en.
- Verwis'selen** (*ruilen*), ik heb —wisseld; *van kleeren —, van paarden —, van kleur —, veranderen*; —**aar**, m. —s; —**baar**, bn.; —**ing** (*omruiling*), v. —en.
- Verwis'seling** (*spraak. omwisseling b.v. van z en r*), v. —en; verg. *verliezen en —loren.*
- Verwit'tigen** (*doen weten*), ik heb —wittigd; *de ontvanger verwittigt u, enz., maakt bekend, bericht, laat weten*; —**ing**, v. gmv.
- Verwoed'** (*razend, dot*), bn. en bw.; *een —gevecht; zij kampten —; —heid*, v. gmv.
- Verwoes'ten**, ik heb —woest; *een stad —, te gronde richten, uitplunderen, vernielen*; fig. *zijn geluk —; —er*, m. —s; —**ing**, v. —en.
- Verwon'den** (*kwetsen*), ik heb —wond; *zijn hand —; zich —, zich een wonde toebrengen.*
- Verwon'deren** (*verbazen*), ik heb —wonderd; *uw wegblijven verwondert mij; koning Frederik verwonderde aarde en hemeltrans.* (Bild).
- Verwon'dering** (*bevreemding*), v. gmv.; —**s-teeken** (*uitroepingsteeken*), o. —s.
- Verwon'derlijk**, bn. en bw.; *een —geval, vreemd, zonderling; hij sprak —*.
- Verwo'nen**, ik heb —woond; *ik verwoon hier duizend gulden, d. i. aan huur geven; om er 't strafaar te —*. (Staring), wonende door te brengen.
- Verwon'neling** (*overwonnene*), m. en v. —en; voor het v. ook —**e**.
- Verwor'den** (*onklaar worden, bederven, ver-gaan*), het —werd, is —worden; —**ing**, v. gmv.
- Verwor'den** (*anders worden, veranderen*), het is —, *de taal wordt en —wordt*; —**ing** (*verandering*), v. —en; *de —ing eener levende taal.*
- Verwor'gen, verwur'gen** (*de keel dicht snoeren*), hij heeft —worgd (—wurgd); —**wor'ging** (—**wur'ging**), v. —en.
- Verwor'peling** (*ellendige, verstootene*), m. en v. —en; voor het v. ook —**e**.
- Verwor'pen** (*verachtelijk, laag*), bn.; —**heid** (*ellende, diepe verachting*), v. gmv.
- Verwrik'ken**, ik heb —wrikt; *een paal —, al wrikkende of schokkende bewegen; den voet —, uit het gelid vallen, verstuiken*; —**king**, v. gmv.
- Verwrin'gen** (*door wringen verdraaien*), ik —wring, heb —wringen; *een zaak —; de bet. van een woord —, verdraaien, veranderen; zijn denkbeelden in oude stelsels —*. (Koets-veld); —**ing**, v. —en.
- Verwulf', verwulf'sel** (*gewelf*), o. —s, —en. Zie **Verwulf'**, enz.
- Verwur'gen**. Zie **Verwor'gen**.
- Verzach'ten**, ik heb en het is —zacht; *de pijn —, het leed —, verlichten, verminderen; de scherpte eener uitdrukking —, temperen, matigen*; —**ing**, v. —en.
- Verzach'tend** (*stillend, verminderend*), bn.; *een —vocht, een —e uitdrukking, (zie Euphemis'me); —e omstandigheden.*
- Verza'den**, ik heb —zaad; *de hongerigen —, volop voeden; de maag —, vullen; vochten — met zout, er zooveel zout bijdoen als kan*; —**ing**, v. —en.
- Verza'digen** (*verzaden*), ik heb —zadigd; —**ing**, v. —en.
- Verza'ken** (*verloochenen*), ik heb —zaakt; *zijn geloof —, zijn plicht —; kleur —, troef —, valsch spelen*; —**er**, m. —s; —**ing**, v. gmv.
- Verza'ken** (R. K. *zich afkeeren van*), ik heb —zaakt; *den duivel —, zijn geloof —*.
- Verza'melen** (*bijrengaren*), ik heb —zameld; *postzegels —; de trom tot —roeren; de sol-daten gingen zich daar —; hij werd tot zijn vaderen verzameld, in den grafkelder bijgezet*; —**aar**, m. —s; —**plaats**, v. —en; —**woord** (*verzamelnaam*), o. —en.
- Verza'meling** (*verzamelde menigte*), v. —en; *de Hollandsche jongen maakt in 't voorjaar een — van eieren.* (C. O.), collectie.
- Verza'melnaam** (*spraak. naam eener ver-zameling*), m. —namen; *bosch, leger is een —*. Zie **Col'lectief**.
- Verza'men** (*te zamen komen, brengen*), wij hebben en zijn —zaamd; *in vreugde verzaamd!*
- Verzan'den**, het is —zand; *een haven kan —, volloopen met zand; spreekw. Landen — en zanden verlanden, de tijd brengt groote veranderingen*; —**ing**, v. —en.
- Verzeeuwd'** (*zeeziek*), bn. w. i. g.
- Verze'gelen**, ik heb —zegeld; *hij liet de*

- nalatenschap* -, er door den kantonrechter de zegels opleggen; -aar, m. -s; -ing, v. -en.
- Verzeilen** (*verkeerd zeilen*), ik ben -zeild; fig. ergens tegen zijn zin belanden; *hoe komt ge hier verzeild?* ook: *een prijs laten* -, uitloven voor den besten zeiler.
- Verzekeren**, ik heb -zekerd; *zijn leven* -; een levensverzekering sluiten; *de openbare rust* -, zeker maken; *zich* -, zich overtuigen: *ik wil mij daarvan* -.
- Verzekeraar**, m. -s. Zie **Assuradeur**.
- Verzekering**, v. -en. Zie **Assuran'tie**.
- Verzekerd** (*zeker, vast*), bn.; *van iemands oprechtheid of trouw* - zijn; *in -e bewaring*, d. i. hechtenis.
- Verzelen** (*begeleiden*), ik heb -zeld; *iemand op reis* -, met iemand gaan; *dat gaat verzeld van groote onaangenaamheden*, gepaard met.
- Verzelschappen** (*verzellen, gezelschap houden, begeleiden*), ik heb -zelschap.
- Verzenden**, ik -zond, heb -zonden; *koopwaar, brieven, geld* -, ergens heen zenden; *groote verzendingen naar het buitenland*, export; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Verzenuen** (*hielen*), v. mv.; *de - tegen de prikkels slaan*, Bijb. zich tot eigen schade verzetten: *U tegen Gods wil te verzetten is* -.
- Verzengen**, ik heb -zengd; *het haar* -, licht schroeien; *de verzengde luchtstreek*, de tropische gewesten; -ing, v. -en.
- Verzenlijmer** (*rijmelaar*), m. -s; -lijmerij, v. -en; -lijmster, v. -s; -maaker, m. -s; -makerij, v. -en.
- Verzet** (*rust, verpoozing*), o. gmv.; *ik doe dit voor mijn* -, afleiding, ontspanning.
- Verzet** (*tegenstand*), o. gmv.; - *tegen de politie*; *tegen iets in - komen*; *een tijdelijk* -; *een werkdaag* -.
- Verzetje** (*uitspanning, afleiding*), o. -s; *ik moet eens een - hebben*.
- Verzetten**, ik heb -zet; *verzet die kast eens*, op een andere plaats zetten; *diamanten* -, anders inzetten; *hij tracht zijn droefheid te* -, verdrijven; *ik kan het niet* -, vergeten; -ting, v. -en; -zettelijk (*vermakelijk*), bn.
- Verzien** (*verkeerd zien*), ik -zag, heb -zien; *het was mijn broeder niet, gij hebt u* -.
- Verzien** (*vervedden*), ik -zag, heb -zien; *ik verzie er een gulden onder*.
- Verzien** (*verkeken*), bn.; *de kans is* -.
- Verzilveren**, ik heb -zilverd; *een armband* -, met een laagje zilver overtrekken; *effecten* -, te gelde maken; -aar, m. -s; -ing, v. -en.
- Verzinken** (*wegzinken*), het is -zonken; *hij verzook in de diepte*; fig. *in gedachte verzinken*, verdiept.
- Verzintlijken** (*zintlijk of in beeld voorstellen*), ik heb -zintlijkt; *een gedachte* -.
- Verzinnen** (*uitdenken*), ik -zon, heb -zonnen; *logens* -, verdenken; *een plan* -; -ner, m. -s; -sel (*verdichtsel*), o. -s.
- Verzoeken** (*aanzoek, vraag, bede*), o. -en.
- Verzoeken** (*uitnoodigen, vragen*), ik -zocht, heb -zocht; *iem. op een bruiloft* -; *iem. iets* -.
- Verzoeken** (*beproeven, verleiden*), ik -zocht, heb -zocht; *de slang trachtte Eva te* -; -ing, v.: *Leid ons niet in -ing*, bekoring; *zij brengen u in -ing hen te benijden*. (C. O.); -er (*verleider*, Bijbel: *duivel*), m. -s.
- Verzoekschrift**, o. -schriften. Zie **Adres**, **Peti'tie**, **Request**.
- Verzoen'dag**, m. -en; *grootte* -, algemeene vasten- en boetedag der Israëlieten (einde Sept.)
- Verzoenen** (*bevredigen*), ik heb -zoend; *God* -; *zich met iem.* -, de vriendschap herstellen; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Verzoenend**, bn.; *een - woord*, bevredigend, de vriendschap herstellend.
- Verzoeten**, ik heb -zoet; *moog' de hoop ons leed* -! verlichten, minder zwaar maken; *geld verzoet den arbeid*, minder onaangenaam maken, licht maken; -ing, v.
- Verzorgen**, ik heb -zorgd; *een zieke* -, verplegen; *een huisgezin* -, onderhouden; *zijn bedienden* -, bedenken in zijn testament; -er, m. -s; -ing, m. -en.
- Verzot**, bn.; *zij is - op bloemen*, zeer ingenomen met, verliefd op; -heid, v. gmv.
- Verzouten** (*te sterk zouten*), -zoutte, -zout; spreekw. *Te veel koks - de brj*, al te veel toezicht deugt niet.
- Verzucht'en**, ik heb -zucht; *zij - naar de lente*, smachten, reikhalzen; -ing, v. -en.
- Verzult**, o. -en; *doe het zonder* -, uitstel; *het - is niet groot*, verwaarloozing.
- Verzui'men** (*nalaten, veronachtzamen*), ik heb -zuimd; *de school* -; -ing, v. -en.
- Verzui'pen** (*in drank verteren*), ik heb -zopen; *Klaas, je verzuipt ze (centen) maar*. (C. O.)
- Verzuren** (*zuur worden*), het is -zuurd; *de melk staat hier te* -; fig. *iemand het leven* -, zuur maken.
- Verzusteren** (*als zusters verbinden*), ze zijn -zusterd; *de toonkunst met de dichtkunst* -; -ing, v.: *winzucht verwierf een adelbrief door hare -ing met de wetenschap*. (Potg.)
- Verzwak'ken**, ik heb en ben -zwakt; *de koorts zal u* -, zwak maken, doen afnemen; *een dijk, een dam, een fundament* -; -king, v.
- Verzwaren**, ik heb en het is -zwaard; *een dijk* -, zwaar, sterker maken; fig. *dat zal uw schuld* -, erger maken; -ing, v. gmv.
- Verzwell'gen** (*inslokken*), ik heb -zwoolgen; *zijn prooi* -; fig. *de zee zal dat eiland* -.
- Verzwen'delen** (*zwendelende doorbrengen, verkwisten*), ik heb -zwendeld; *zijn geld* -.
- Verzwingen** (*zwijgend verbergen, geheim houden*), ik heb -zwegen; *een feil* -; *zijn misdaad* -.
- Verzwick'ken** (*verstuiken*), ik heb -zwick; *ik heb mijn voet -zwick*; -king, v. -en.
- Verzwinden** (*verdwijnen*), ik -zwind, ben -zwinden; *dicht. de nevel gaat* -, *alle hoop is verzwonden*.
- Ves'per** (R. K. *namiddagdienst des Zondags om 3 of 4 uur*), v. -s; gesch. *de Siciliaansche* -, oproer na de Vesper (30 Maart) op Sicilië (1282).
- Ves'perklok** (R. K. *klok, die oproept tot de vesper*), v. -klokken; -je, o. -s; -psalm (R. K. *bepaalde psalm, die door het zangkoor wordt gezongen in de vesper*), m. -psalmen; -tijd, m. -en.
- Vest** (*schans; wal, gracht*), v. -en; *velen vonden hun dood in de* -, stadsgracht.
- Vest** (*mannenkleedingstuk*), o. -en.
- Ves'ta** (*myth. te Rome godin van het vuur en van den huiselijken haard*), v.; -taalsch, bn.: *een -e maagd*, priesteres aan Vesta gewijd; -taalsch vuur, altijd brandend, geheiligd vuur in Vesta's tempel.
- Vesten** (*vestigen*), ik heb -vest; *de aandacht* -, bepalen, trekken; *den blik ter aarde gevest*. (Potg.)

- Vestibule** (voorhof, ruimte bij den ingang van een gebouw), v. -s.
- Vestigen**, ik heb -vestigd; de aandacht -, de oogen -, den blik -, zijn hoop op God -, zijn verblijf ergens -, -ing, v. -en.
- Ves'ting** (een versterkte en ommuurde stad), v. -en; -tinkje, o. -s.
- Vet**, o. gmv.; zegsw. *iem. zijn - geven*, berispen; *het - is van den ketel*, de winst is heen.
- Vet**, bn.; een -te os, een - varken; *het oog des meesters maakt het paard -*, toezicht op eigen zaken is voordeel; *die kip is zoo - als modder*; als zn.: *het - te der aarde genieten*, in weelde leven; -heid, v. gmv.
- Ve'ter** (koord met nestel), m. -s; een rijlaars met een -.
- Veteraan'** (een oud- of uitgediend soldaat), m. -ranen; roemrijk gelittekende -ranen.
- Ve'teren**, ik heb -veterd; *ik zal mijn laarzen even -*, toerijgen; fig. *iem. -*, streng berispen; -gat, o. -en.
- Veterinair'** (veearts), m. -en. (ai = è)
- Veterinair'** (veeartsenijkundig), bn.; -e school, veeartsenijsschool. (ai = è)
- Vet'gans** (wilde gans van Australië), v. -ganzen. Zie **Pin'guin**.
- Vet'koopers**, m. mv. Zie **Schie'ringers**.
- Ve'to** (ik verbied, geef mijn toestemming niet, verwerp; ik keur af).
- Ve'to** (het verbod, de verwerping), o. -'s; *het recht van -*, het recht eens vorsten om de kracht der wetten te schorsen.
- Vet'tewarier'** (koomenijnsman), m. -s; *hij is een -*, verkooper van vette waren, b.v. van olie, kaarsen, reuzel, enz.
- Vet'tig** (smerig, olieachtig), bn.; -heid, v.
- Ve'tik** (veldsla), v. gmv. gew. Zie **Dra'vik** en **Pa'tik**.
- Vet'weiden** (vee mesten i. d. wei), ik heb -vetweid; -er (veefokker), m. -s; -erij, v. -en.
- Vet'zak** (dik persoon), m. en v. -ken. gmv.
- Vet'gelen** (peuteren, morrelen), ik heb geveugeld; *zit niet zoo aan je dag te -*.
- Ve'u'en** (jong paard, jonge ezels), o. -s.
- Vexa'tie** (kwelling, afpersing, plagery), onrecht, v. -tiën, -ties. (t = ts)
- Vexatoir'** (plagend, kwellend), bn. (oi = oa)
- Vexeeren** (kwellen, plagen, afpersen; onrecht aandoen).
- Ve'zel** (haartje, dradig deeltje, spiertje), v. -en, -s; -achtig, bn.: een -e stof.
- Ve'zelen** (fluisterend spreken), ik heb -vezeld; -aar, m. -s; -aarster, v. -s.
- Ve'zelig** (vol vezels), bn.; een -e wortel, een -e stengel; -heid, v. gmv.
- Ve'ziken**, ik heb -vezikt; *wat zit je toch te -*, fluisteren; ook rafelen. Zie **Fe'ziken**.
- Vi'a** (langs, over), vz.; *gaat dit goed - Utrecht?*
- Viaduct'** (boogbrug), v. -en; *de - te Rotterdam*.
- Via'nen** (stad a. d. Lek), o.; zegsw. *naar - gaan*, er als bankroetier van doorgaan; tot 1795 was - een vrijplaats voor bankroetiers.
- Via'ticum** (teerpenning, teerspijze), o. -s; bij de R. K. de geconsacreerde hostie, den stervende gegeven.
- Vibra'tie** (trilling), v. -tiën, -ties.
- Vibra'to** (muz. het trillen van de stem bij het zingen), o.; *deze zanger heeft een sterk -*.
- Vibreeren** (trillingen maken, trillen, schommelen, slingeren).
- Vibrograaf'** (toestelletje, dat de trillingen opschrijft, door een toon voortgebracht), v. -grafen.
- Vicariaat'** (ambt van een vicaris), o. -aten.
- Vicarie**, v. Zie **Vicariaat'**.
- Vica'ris** (R. K. plaatsbekleeder, plaatsvervanger, hulpgeestelijke), m. -sen. Ook: **Vica'rius**.
- V'ee** (onder, plaatsvervangend), bw.
- V'ee-admiraal'** (onder-admiraal, hoogste rang bij de Ned. marine), m. -admiraals.
- V'ee-consul** (onder-cons.), m. vice-consuls.
- V'ee-president'** (onder-pres.), m. vice-presidenten.
- V'ee ver'sa** (heen en terug), bw. uitdr.
- Vicieus** (ondeugend, zedeloos; fig. gebrekkig, verkeerd), bn.; een -ze toestand in de maatschappij; een vicieuze cirkelgang, term in de logica, aanduidende een sophistischen rede-nertrant.
- Vicom'te** (vice-graaf, ondergraaf, adellijke titel), m. -s.
- Victa'lie, victua'lie** (eetwaar, leeftocht), v. -liën; *zakken met -*.
- Victo'ria** (godin der overwinning), v. gmv.
- Victo'ria** (soort van landlauer), v. -'s.
- Victo'ria re'gia** (waterbloem met reusachtige bladeren van ± 4 M. omtrek, uit Virginia), v. -'s.
- Victo'rie** (overwinning, zege, zegepraal), v. -riën, -ries.
- Victua'lie** (mondbehoefte), v. -liën. Zie **Victa'lie**.
- Victualieeren** (een schip van leeftocht voorzien). Zie **Proviandeeren**.
- Victua'lie-meester** (scheepst. bewaarder en uitdeeler der victualie), m. -meesters; *de stuurmansmaat, die tevens - was*.
- Vi'de! Videatur** (zie! zie na! sla op!). Zie **Vid**.
- Vi'detur** (het schijnt, dunkt); als zn. o.: *zijn - geven*, zijn gevoelen geven.
- Vi'di** (ik heb gezien).
- Vidima'tie** (bekrachtiging), v. -s, -tiën.
- Vi'dimus** (wij hebben gezien).
- Vier** (dicht. vuur, bezieling), o. gmv.; *dat alles zet mijn ziel in -*.
- Vier**, telw.; als zn. ook mv.: *hij wierp twee - en*.
- Vier** (een cijfer), v. -en; *schrijf twee - en*.
- Vier'de** (ranggetal), bn.; -half (= 3½), bn.; -daagsch (de -e koorts, d. i. om den 4den dag), bn.; -part (vierde deel), o. -en.
- Vier'derhande, -lei** (-soort), soortgetal.
- Vier'en**, ik heb -vierd; *feest -*, Kerstmis -, *zijn verjaardag -*; *den teugel -*, laten schieten; *bot -*, inwilligen; *den kabel -*; *het vliegertouw -*; fig. *Hanna vierde de luimen der best.* (Potg.); *een gevierde naam, geroemd, geprezen*; -ing, v. gmv.: *tot - v. d. Zondag*.
- Vier'endeel** (het vierde deel), o. -deelen; *een - uurs, een - jaars*. Spreekt.: *Verrel*.
- Vier'endeelen**, ik heb -vierendeeld; *een os -*, in vier stukken hakken; *iem. -*, oude lijfstraf: hem levend in vier stukken kappen.
- Vierhan'dig** (met vier handen), bn.; *apen zijn -e dieren*.
- Vier'hoek** (meetkundige figuur), m. -hoeken.
- Vier'honderd** (vier maal honderd), tw.; *dat paard kost me - gulden*.
- Vier'kant** (regelm. vierhoek), o. -kanten.
- Vier'kant**, bn. en bw.; *een - park, een - e tafel*; fig. *de jongen is nog wat -*, plomp; zegsw. *iem. het - e gat wijzen*, de deur uitzenden; *iem. - de deur uitgooien*, volkst.
- Vierkan'tig** (vierkant), bn.; *een - e tafel*.

- Vierkleur'ig**, bn.; -e bloemen, de -e vlag van Transvaal.
- Vierle'dig** (met vier leden), bn.; spraakk. een - onderwerp; alg. een -e grootheid.
- Vier'looper** (takel met twee dubbele haakbloks), m. -loopers.
- Vier'ponder** (kogel, kanon), m. -ponders.
- Vier'schaar** (rechtbank in den Frankischen tijd, d. i. door vier banken ingesloten ruimte), v. -scharen; zegsw. de - spannen, recht gaan spreken; iemand voor de - dagen, gerecht; vroeger: de - van schepenen.
- Viersna'rig** (hebbende vier snaren), bn.; een - instrument.
- Vier'span**, o. -spannen; hij rijdt met een -, met vier paarden voor de koets.
- Vier'sprong** (kruisweg), m. -sprongen.
- Vier'tel** (oude vochtmaat, 7.5 L.), o. -s.
- Vier'tijd** (vacantie), m. gmv.; - aan de Vlijt geschenken. (Staring), rusttijd.
- Vier'vlak** (meetk. lichaam met vier vlakken), o. -vlakken; - vlak'kig, bn.: een -vlak-kige hoek.
- Vier'voet**, m.; ik kwam te -, te paard, ook: in galop, snel.
- Vier'voeter** (paard, hond), m. -voeters.
- Viervoet'ig** (met vier pooten), bn.; de -e dieren.
- Vier'vorst**, m. -vorsten; Herodes was een -, ondergeschikt vorst van Galilea, nl. over een vierde der Romeinsche provincie Palestina. Ook: **Tetrarch'**.
- Vier'vorstendom** (gebied van een vier-vorst), o. -dommen.
- Vier'voud**, o. -vouden; acht is een - van twee; -ig, bn.: spraakk. een -ig onderwerp.
- Vier'werf** (vier keeren), bn. en bw.; een - hoezee; - iets herhalen.
- Vies** (morsig, vuil), bn.; een vieze dienstbode; een - praatje, vuil; ik ben er - van, afkeerig; Derk Joosten was er niet - van, het vak van strooper met dat van jager te verbinden. (C. O.), d. i. afkeerig; hij valt niet -, is niet erg kieskeurig; -heid, v. -heden.
- Viezevazen** (grillen, kuren), v. mv.; drink eens vader, en zet die - uit het hoofd. (Potg.).
- Vie'zigheid** (vuilheid; ook: vuil voorwerp), v. -heden.
- Vief** (levendig, wakker, vurig), bn. Lees: vief.
- Vigilant'** (wakker, bij de hand), bn. (g = zj)
- Vigilant'ie** (waakzaamheid, vlij, ijver), v. gmv.
- Vigileeren** (waakzaam zijn; vlijtig acht op iets geven). (g = g)
- Vig'lie** (dag of avond vóór een hoogten R. K. feestdag), v. -liën. (g = g)
- Vigt'liedag** (R. K. vastendag vóór een hoogten feestdag), m. -dagen. (g = g)
- Vignet'** (plaatje als sieraad in een boek, eig. wijngaardblaadje), o. -ten. (gn = nj)
- Vigoro'so** (muz. stout, vurig), bw.
- Vigourens'** (krachtig, sterk, vroolijk, frisch), bn.; -reuze pogingen. (ou = oe)
- Vigueur'** (kracht), v.; in -, van kracht; onder - eener wet, uit kracht van een wet.
- Vij'and**, m. -en; hij is mijn -, tegenstander; een - van leugentaal, van het spel, van den drank; de - kwam aanrukken; de - des menschen, de duivel; de booze -; -an'delijk, bn. en bw.; -an'dig, bn. en bw.; -an'digheid, v. -heden. Zie **Aarts'vijand**.
- Vijandin'**, v. -dinnen; zij is mijn -; zij is een - van kwaadspreken.
- Vij'andschap**, v. -schappen; in - leven, in slechte verstandhouding, afkeer, haat.
- Vijf**, telw.; als zn. v. vijven; zegsw. geef me de -, de hand, gmv.; iets in vijven snijden, vouwen; het is bij vijven, bijna 5 uur; zij waren met hun vijven; zegsw. hij had allerlei vijven en zessen, nesterijen, vitterijen.
- Vijf** (cijfer), v. vijven; schrijf eens 2 vijven.
- Vijf'de** (ranggetal), bn.; de - maand is Mei.
- Vijf'dehalf**, telw.; dat kost -halven stuiver, d. i. 4 1/2.
- Vijf'derhande**, -lei (in vijf soorten), soortgetal; hier zijn - wijnen, sigaren, enz.
- Vijf'hoek** (meetkundige figuur), m. -hoeken.
- Vijf'honderd**, telw.; hier zijn - gulden.
- Vijf'je** (kwartje), o. -s; ik gaf den conducteur mijn -. (C. O.), d. i. footje, 25 cents.
- Vijf'ponder** (kogel, stuk geschut), m. -ponders.
- Vijf'tien**, telw. -en; wij waren met -en.
- Vijf'tiende** (ranggetal), telw.; de - dag.
- Vijf'tig** (5-maal tien), bep. telw. lees: vijf'tig; hier zijn - gulden; z.n.: met -en.
- Vijf'tiger**, m. -s; een nog krachtige -, man van vijftig jaar.
- Vijf'tigponder** (gewicht), m. -ponders.
- Vijf'wouter** (vlindertje, uiltje, witje), m. -s. Ook: **Wie'wouter**.
- Vijfzijd'ig** (met vijf zijden), bn.; een -e koepel; een -e veelhoek.
- Vijg** (vijgeboom), m. -en.
- Vijg** (Oostersche vrucht), v. -en. Ook: **Paardemop**, gmv.
- Vijg'geblad**, o. -bladeren; -boom, m. -en; -peer, v. -peren; -tak, m. -takken.
- Vijgenmat** (biezen mand), v. -matten.
- Vijl** (stalen rasp), v. -en; zegsw. de - over iets laten gaan, den vorm verijlen.
- Vijlen** (werken of bewerken met een vijl), ik heb -vijld; een steutel -; fig. een opstel; een gedicht -, d. i. likken, polijsten, schaven; -ing, v. -en; -sel (vijlstof), o. gmv.
- Vijlen** (afschaven, slijten), het is -vijld; die kabel zal stuk - op den havenkant, n.l. door de wrijving. Zie **Schavee'len**.
- Vijs**, vij'ze (schroef), v. vijzen.
- Vij'ver** (gegraven omsloten water), m. -s.
- Vij'zel** (stampvat), m. -s. Ook: **Mortier'**.
- Vij'zel** (windas, schroefwerktuig), v. -s.
- Vijzelen** (opwinden; fig. opheffen), ik heb -vijzeld. Zie **Op'vijzelen**.
- Vijzelmolen** (watermolen zonder schepad, maar met een tongschroef), m. -molens.
- Vil'der** (man die paarden enz. vilt), m. -s.
- Vilderij'** (het villen), v. gmv.
- Vil'la** (buitenhuis, landelijk gelegen heerenhuis), v. -s; -tje, o. -s.
- Villanel'la** (dicht, gedichtje van Italiaanschen oorsprong in drieregelige strophen), v. -s.
- Vil'len** (de huid afstroopen), ik heb -vild; een rund -; zegsw. ik ben daar gevild, afgezet, geldelijk bedrogen.
- Vilt** (stof voor hoeden en pantoffels), o. -en.
- Vil'ten** (van vilt), bn.; een - hoed; dit zijn - pantoffels.
- Vim** (honderdtal), v. vimmen; een - hout, een - rogge, d. i. honderd en vier bossen.
- Vin** (zwenwiek), v. vinnen; de -nen van den baars zijn rood.
- Vin** (bloedzweer; puntige, scherpe puist), v. vinnen.
- Vincen'tius-vereeniging** (R. K. parochiale vereeniging tot het bezoeken en verzorgen van huisczittende armen), v. -en; zoo ge-

- noemd naar den stichter der vondelinghuizen.  
**Vincentius à Paulo** (1576-1660). (t = ts)  
**Vin'den**, ik vond, heb -vonden; *zijn atlas -*, nl. door te zoeken weedom in handen krijgen; *iemand thuis -*, aantreffen; *in een brief veel fouten -*, opmerken; *ik vind het koud*, bevinden; *een voorwendsel -*, uitdenken; *een raadsel -*, oplossen; *den tijd voor iets -*, uitsparen; *troost -*, hebben; *gehoor -*, verkrijgen; *ergens den dood -*, baat - bij; *ik zal hem wel -*, mij op hem wreken; *zich laten -*, inschikkelijk zijn; *zich ergens laten -*, zorgen, dat men er is; *het met iemand kunnen -*, in vriendschap leven; *-er* (vroeger ook: *dichter*), m. -s; *-ing* (uitvinding), v. -en; *-ster*, v. -s.  
**Vindica'tie** (wraakneming, wreking; bevrjding; gerechtelijke opschifting), v.; -s, -tiën; - van eer, hereisch.  
**Vindicatief'** (wraakzuchtig, straffend), bn.  
**Vindicceeren** (wreken, straffen; redden, bevrijden; gerechtelijk terugvorderen).  
**Vin'ding** (ontdekking, uitvinding), v. gmv.  
**Vin'dingrijk**, bn.; *een - man*, geestig, vernuftig; *een -rijke geest*; *-heid*, v. gmv.  
**Vin'dingskracht** (vermogen om iets te vinden, verbeeldingskracht), v. gmv.  
**Vind'plaats**, v. -plaatsen; *de -plaatsen van fossielen op Java zijn niet talrijk*.  
**Vin'ger**, m. -s, -en; *de -s der hand*; *de -s van een handschoen*; *hij heeft lange -s*, hij is oneerlijk; *men kijkt hem daar op de -s*, scherp op hem toezien; *ik ben bij hem de -s naast den duim*, zijn onmisbare, zijn vertrouweling; *iemand op de -s tikken*, berispen, de fout aanwijzen; *het viel mij wat hard terstond door collega op de -s getikt te worden*. (Koetsveld); *men wijst hem met de -s na*, hij is in opspraak; *iets door de -s zien*, oogluikend toelaten, vergeven; *ik kan hem om den - winden*, ik kan met hem doen, wat ik wil; *iemand of iets met een natten - kunnen belopen*, hij of het is dichtbij; *aanwezig*; *de twee -s opsteken*, zweren, een eed afleggen; *iemand den - op den mond leggen*, het zwijgen opleggen; *als men hem den - geeft*, neemt hij de geheele hand, hij is aanmatigend, hij gaat spoedig te ver.  
**Vin'gerbreed** (de breedte van een vinger), o.; *ik zal geen - voor hem op zij gaan*. Zie **Haar'breed**.  
**Vin'gerhoed**, m. -hoeden; *-skruid* (een leeuwenbekachtige giftplant), o. gmv.  
**Vin'gerling** (ring), m. -lingen. vero.; *een - van de oude juffrouw De Groot*. (C. O.) Ook: *vingerbekleedsel*, b.v. een zeemleeren -.  
**Vingt-et-un'** (een en twintig; zeker hazardspel met Fransche kaarten), o. gmv.  
**Vink** (zangvogel, zomervogel), m. -en.  
**Vin'ken** (ter vinkenjacht gaan), ik heb gevinkt; *-er* (vinkenvanger), m. -s.  
**Vin'kenbaan** (vangplaats), v. -banen; *-ei*, o. -eieren; *-nest*, o. -nesten; *-slag* (kntp), o. -slagen; *-vangst*, v. gmv.  
**Vin'keslag** (het slaan, de zang van den vink), m. gmv.; *de - is helder*.  
**Vin'rig**, bn. en bw.; *een - woord*, scherp, bijtend; *de visscher met zijn - mes*. (Hofdijk), d. i. vlijmscherp; *-heid*, v. -heden.  
**Vio'la** (muz. altviool), v. -'s.  
**Vio'la di gam'ba** (muz. knieviool, een bas), v.  
**Viola'tie** (schending), v. -s, -tiën; *met - van het recht*.  
**Viroleeren** (schenden, ontceeren, verkrachten).  
**Violent'** (geweldig, hevig), bn.  
**Violent'tie** (geweld), v. -tiën, -tiës, met -.  
**Violet'** (bloem, wilde viool), v. -ten. gew.  
**Violet'** (paars), bn.; als zn. o.: *het - is de kleur van een R. K. bisschopsgevaad*.  
**Violier'** (sierbloem), v. -en. Zie **Lakooi'**.  
**Viol'ne** (muz. de gewone viool), v. -s.  
**Violist'** (vioolspeler), m. -en; vr. -e, -n.  
**Violoncel'** (muz. groot vioolvormig snaar-instrument, knieviool), v. -s.  
**Violoncellist'** (bespeler van een violoncel), m. -listen. Ook: **Cellist'**.  
**Viool'** (lentebloem, penseebloem), v. violen.  
**Viool'** (vedel), v. violen. Ook: **Violist**.  
**Viool'** (vioolspeler), m. violen; *hij is in dat orkest de eerste -*.  
**Vira'go** (manwif, helleveeg, krachtig vrouws-persoon), v. -'s.  
**Virtuoos'** (kunstmeester, bijzonder in de toonkunst), m. -ozen.  
**Virtuo'se** (kunstenares in muzick of zang), v. -n; *het tafeltje, 'twelk de - alreede was voorbijgegaan*. (C. O.) Ook: **-oze**.  
**Virtuositeit'** (meesterschap in de kunst), v. gmv.  
**Vis** (scharnier, knier, deurheng), m. -sen. Lees: vies.  
**Vis'a** (teekening voor gezien), o. -'s; *ergens zijn - op zetten*.  
**Vis-a-vis'** (tegenover), bw.; als zn. (zit)plaats tegenover een ander; *rijtuig met twee zitbanken tegenover elkander*, v.; (persoon), m. en v.: *die heer was aan tafel mijn -*; *mevrouw B. was in 't rijtuig mijn -*.  
**Visch** (voorwerp), m. visschen; (stof), v. gmv.; *de snoek is een -*; *houdt gij van -?*  
**Visch'dag** (R. K. onthoudingsdag, waarop nl. vleeschspijs is verboden), m. -dagen.  
**Visch'kaar** (doorboorde vischbak of bun), v. -karen; *in een - blijven de visschen levend*.  
**Visch'lijm** (zuivere lijn uit de zuembalzen van steuren), v. gmv.; *- lost gemakkelijk op in kokend water en wordt gebruikt bij geleien*.  
**Vischrecht**, o. gmv.; *het - in deze wateren behoort aan dat kasteel*.  
**Visch'rijk**, bn.; *een -e vijver*; *-heid*, v. gmv.  
**Vis'schen** (sterrenbeeld, het twaalfde teeken in den Dierenriem), m. mv.  
**Visch'want** (vischtuig, -net), o. gmv.; *in de schuit was bun noch - voorhanden*. (v. Lenn.)  
**Visch'water** (water om in te visschen), o. -waters, -wateren.  
**Visch'wijventaal** (erg platte taal), v. gmv.  
**Vis'schersring** (R. K. pauselijke ring, levens zegelring), m. ringen.  
**Viseeren** (beschouwen; voor gezien teekenen; mikken, beoogen, op iets doelen).  
**Visi'bel** (zichtbaar, gereed, gekleed), bn.  
**Vis'ie** (het zien, inzage), v. gmv.; *de plannen liggen ter -*.  
**Visioen'** (droombeeld, hersenschim), o. -en; *de lijdens (aan typhus) zijn in stilte bezig met hunne -en*. (C. O.); *de -en van voor-spoed en glorie*. (Potg.). (s = z)  
**Visita'tie** (een bezoek; nazoeking, onderzoek-king), v. -tiën, -ties. (s = z)  
**Visi'te** (bezoek; geneeskundig bezoek), v. -s.  
**Visiteeren** (bezichtigen, bezoeken, onderzoeken); *de douanen zullen den trein -*. (s = z)  
**Visi'tekaartje** (naamkaartje, dat voor een bezoek geldt), o. -kaartjes. (s = z)  
**Visiteur'** (bezoeker, nazoeker, onderzoeker);

- ambtenaar bij de in- en uitgaande rechten), m. -s. (s = z)
- Vis'schen** (visch trachten te vangen), ik heb -vischt; naar iets -, fig. iets trachten te weten te komen; achter het net -, te laat komen; spreekw. *In troebel water is het goed* -, waar verwarring is, doet een oneerlijk man zijn voordeel; *Elk vischt op zijn getij*.
- Vis'scher** (iemand die vischt; iemand wiens beroep het visschen is), m. -s.
- Visscherij'**, v. -en; de groote -, haringvangst.
- Visscherman** (visscher), m. -lui.
- Vis'ta** (op zicht), o.; een wissel op -; zingen of spelen à prima -, op het eerste gezicht.
- Vís'um** (het geziene, de aanblik), o. gmv.
- Vís'um reper'tum** (geneeskundig verslag van de bevinding), o. gmv.
- Ví'ta** (het leven), v.; attestatie de -, akte of bewijs van leven; spreekw. - *brevis, ars longa*, het leven is kort, de kunst lang.
- Vitaal'** (tot het leven behoorend), bn.
- Vites'se** (snelheid; ook sneltein), v. -s.
- Vit'lust** (bedilzucht), m. gmv.
- Vit'ra'ge** (opengewerkte stof voor venstergordijnen), v. gmv. (g = z)
- Vit'ri'ne** (glazen uitstalkast), v. -s.
- Vitriool'** (zwavelzuur), v. en o. gmv.; -**achtig**, bn.: *jenever met een -en smaak*.
- Vit'se** (een wikkebloem), v. -n.
- Vit'ten** (kleingeestig bedillen), ik heb gevít; hij vit op alles; -**ter**, m. -s; -**terij'**, v. -en.
- Vit'zucht** (vitlust), v. gmv.
- Viva'ce** (muz. levendig, vurig), bw.
- Vivaciteit'** (levendigheid), v. gmv.
- Vivant'** (zij leven!); - de dooden! roep ik mede. (Staring).
- Viva'rium** (bewaarplaats voor levende dieren, b.v. een diergaarde), o. -s, -ria.
- Ví'vat** (hij of zij leve!), tw.; als zn. o. -s.
- Vivisectie** (ontleding toegepast op levende dieren), v. gmv. (t = s)
- Ví'vres** (levensmiddelen), m. mv.
- Vizier'** (Turksche eerste minister), m. -en, -s.
- Vizier'** (mikplaatje aan een geweer; ook een opening aan een helm voor de oogen), o. -en; -**korrel** (kleine verhevenheid op den geweerloop), v. -s; -**klep**, v. -kleppen.
- Vla** (Limburgsch baksel), v. vlaas; **vlaatje**, o. -s. Zie **Vla'de**.
- Vlaag** (bui), v. vlagen; een regen-; fig. een - van toorn, krankzinnigheid, razernij, aanval; bij vlagen, bij tijden, bij tusschenpoozen.
- Vlaak** (teenen horde, op welke men de wol slaat), v. vlaken.
- Vlaak** (zandplaat), v. vlaken.
- Vlaamsch** (van Vlaanderen), bn.; de -e taal, de -e zeden; als zn., o.; hij sprak -.
- Vla'de, vla** (vruchtenbaksel), v. vladen, vlaas.
- Vlag** (veelkleur. vaan), v. vlaggen; de *Nederlandsche* - of driekleur; zegsw. de - dekt de lading, de naam des schrijvers redt het werk; met - en wimpel iets winnen, d. i. eervol; dat staat als een - op een modderschuit, die opschik is ongepast.
- Vlag** (vezelachtige waterplant), o. gmv.
- Vlag'gejonker** (marine. adelborst), m. -s; -**kapitein** (die op het admiraalsschip het bevel heeft), m. -s; -**koord** (waarmee de vlag geheschen wordt), o. -en; -**lijn**, v. -en; -**man** (aanvoerder, fig. leider), m. -lieden, lui; -**officier** (hoofdofficier ter zee), m. -en.
- Vlag'gen**, ik heb -vlagd; met dat feest zullen we allen -, de vlag uitsteken.
- Vlag'gendoek**, o. gmv.; -**kaart** (met vlagafbeeldingen), v. -kaarten; -**kist** (ter bewaring der vlaggen), v. -kisten.
- Vlag'geschip** (admiraalsschip), o. -schepen.
- Vlag'gestok**, m. -stokken; -**touw**, o. -en.
- Vlag'officier** (marine. hoofdofficier ter zee), m. -officieren; de admiraal, de vice-admiraal en de schout-bij-nacht zijn -officieren.
- Vlag'voerder** (vlagoffic., ook zijn schip), m. voerders. Fig. leider, voorganger: *Gomarus, de - der rechtzinnige theologanten*. (Fruin.)
- Vlak** (vuile vlek, smet), v. vlakken; een olie-.
- Vlak** (vlakke), o. vlakken; het hellend -.
- Vlak** (effen, glad), bn.; een - terrein, niet heuvelachtig; dicht. op het - der baren, op zee; -**heid**, v. gmv.
- Vlak**, bw.; hij woont - bij het station, juist, onmiddellijk bij.
- Vla'ken** (wol kloppen), ik heb gevlaakt.
- Vlak'ken** (bevekken), ik heb gevlaakt; die inkt -t, kladt, vloeit uit.
- Vlak'ken** (effen maken), ik heb gevlaakt.
- Vlak'kig**, bn.; wat is dat -! vol vlekken in de kleur.
- Vlak'te**, v. -n; het onweer woedde in de -, valleij; wat een onmetelijke -! uitgestrektheid.
- Vlam**, v. vlammen; zegsw. vuur en - spuwen, vreeselijk uitvallen; de - der liefde, gloed.
- Vlam'men**, het heeft gevlamd; zijn oogen - van toorn, flikkeren, schitteren.
- Vlam'mend** (brandend, fig. gloeiend, schitterend, vol geestdrift), bn.; een -e toorts, een - oog, een - zwaard, een - woord; het - woord van Peter van Amiéns; het woord, - van uw lippen.... (Schaepman).
- Vlam'pijpen**, v. mv. De - zijn pijpen, door den stoomketel (vooral bij locomotieven) heen gelegd, en waardoor de verbrandingsproducten ontsnappen, om zoo ook van die warmte partij te trekken.
- Vlas** (éénjarige plant), o. gmv.; gewoon -; - heeten ook de vlasvezels.
- Vlas'achtig** (lijkende op vlas), bn.; een meisje met - haar.
- Vlas'baard** (melkmuil, fig. lafbek), m. -en.
- Vlas'bereiding**, v. gmv.; -**bewerking**, v. gmv.; -**blad**, o. -bladeren; -**bloem**, v. -en; de rederijderskamer de blauwe -; -**boer** (teler en bewerker van de vlasplant), m. -en; -**bouw**, m. gmv.; -**braak** (werktuig voor de vlasbewerking, ook: braak), v. -braken.
- Vlas'dot** (bundel gezwingeld vlas, dien men op het spinrokken doet), v. -dotten.
- Vlas'dotter** (plant), v. gmv. Ook: *Vlasdodder*.
- Vlas'draad** (gesponnen vlasvezel), m. -draden.
- Vlas'haar** (op vlas lijkend haar), o. -haren.
- Vlas'handel**, m. gmv.; -**handelaar**, m. -s, -aren; -**hekel**, m. -s, zie *Hekel*; -**kleur** (kleur van of als vlas), v. gmv.; -**kleur'rig**, bn.; -**kooper**, m. -s.
- Vlas'kop** (persoon met vlassige haren), m. en v. -koppen.
- Vlas'sen** (begeerig uitzien naar), ik heb gevlast; *Marco vlaste op de groente*. (Staring), loeren op, belust zijn op; -**ser**, m. -s.
- Vlas'sig** (als vlas), bn.; - haar.
- Vlasspinnerij'** (spinfabriek), v. -spinnerijen.
- Vlas'viuk** (vogel, fraai geeltgroen, ook: groening, groenvink, grunsel, kormuit), m. -en.
- Vlas'wiek** (bundeltje gezwingeld vlas), v. -en; -**zaad** (lijnzaad), o. gmv.



**Vlecht** (*haarvlecht*), v. -en; *wat mooie vlechten!* haartressen.

**Vlecht**en, ik vlocht, heb -vlochten; *het haar -; manden -; fig. zedenlessen in een verhaal -*, te pas brengen; -er, m. -s; -ing, v.; -sel, gmv.; -werk, o. gmv.

**Vle'dermuis**, **vleer'muis** (*handvleugelig dier*), v. -muizen.

**Vleer'muisbrander** (*e. brander met waaiervormige gasvlam*), m. -branders.

**Vleesch**, o. vleezen; *men at er drie vleezen; des -es; het ga u naar den vleeze*, stoffelijk wel; *den weg van alle -gaan*, sterven; *fig. het - van een perzik, een appel, peer enz.*

**Vleesch'dag** (R. K. niet-onthoudingsdag), m. -dagen.

**Vleeschelijk** (*lichamelijk, naar het vleesch, zinnelijk*), bn. en bw.; *ik mag wegens hare magerheid haast niet zeggen -e maar toch eigene zuster* (van Dolf). C. O.

**Vleet** (*groot haringnet*), v. vleten; *de -schieten*, de haringnetten uitzetten; *zegsw. bij de -*, in menigte; *Jan en Jannetje hadden kinderen bij de -*. (Potg.)

**Vlee'ze**. Zie **Vleesch**.

**Vlee'zen**, o. mv. van **Vleesch**.

**Vlee'zig** (*veel vleesch op het lijf hebbend*), bn.; *een -e kip, een - paard*.

**Vlegel** (*dorschwerktuig*), m. vlegels; *fig. domoor, lomperd; -achtig* (*lomp*), bn. en bw.: -e taal; - spreken.

**Vleien** (*moopraten, fleemen, laf prijzen*), ik heb -vleid; -er, m. -s; -erij', v. -en.

**Vleie'nd** (*streeleend, flatterend*), bn.; *een -woord, een - getuigenis*.

**Vlek** (*vuile plek of smet*), v. vlekken; *een - op een prachtplaat, vlak; het Lam zonder -*, *fig. zonde*.

**Vlek** (*groot dorp*), o. vlekken; *een - houdt het midden tusschen een stad en een dorp*.

**Vlek'keloos**, bn. en bw.; *een -looze naam, zonder vlek of smet; -rein, -witte tanden*. (J. t. Br.); -loos'heid, v. gmv.

**Vlek'ken** (*bezoedelen*), ik heb en het is -vlekt.

**Vlerk** (*vleugel van een vogel*), v. -en.

**Vlet** (*plaatboord vaartuig, een praam*), v. -ten.

**Vlet'ten** (*turf aanvoeren, turf varen met een vlet*), ik heb -vlet; -ter, m. -s.

**Vleug** (*vlam, opflikkering*), v. -en; *een -je van herstel*. (De Gen.), kort oogenblik.

**Vleu'gel** (*wiek*), m. -en, -s; *de - van een gans, de - van een vlieg; de - van een kasteel, de - van een molen, de -s van den neus; fig. Pieter zat veilig onder de -len zijner ouders een pijp te rooken*. (C. O.), d. i. bescherming.

**Vleu'gel** (*muz. vleugelpiano*), m. -s; *een prachtige*.

**Vleu'gelen** (*fig. de armen binden*), ik heb -vleugeld; *wat vogel brengt ge dus gekneveld en -vleugeld?* (Vondel).

**Vleu'gelpiano** (*muz. een zeer volmaakte, lang uitgebouwde piano met vollen toon*), v. -piano's. Zie **Staat'stuk**.

**Vlie** (*doorvaart*), o.: *het -*, vaarwater tusschen Vlieland en Terschelling.

**Vlie'boot** (*zeeschuit der Watergeuzen*), v. -booten. vero.

**Vlie'den** (*vluchten*), ik vlood, ben gevloeden.

**Vlie'd'heuvel** (*vluchtheuvel*), m. -heuvels. Zie **Terp**.

**Vlieg** (*tweevleugelig insect*), v. -en; *zegsw. twee -en in één klap slaan, twee zaken of*

*voordeelen terzelfder tijd; iemand een -afvangen, hem te vlugaf zijn, hem verschalken; jongen, je zit daar niet om -en te vangen, om niets uit te voeren; van een - een olifant maken, schromelijk overdrijven; spreekw. Een arend vangt geen -en, een groot man bemoeit zich niet met beuzelingen.*

**Vlie'gekop** (*kop van een vlieg*), m. -koppen; -poot, m. -en; -made (*uit het vliegenei ontstaan wormpje*), v. -n.

**Vlie'gen** (*op vleugels zich in de lucht bewegen*), hij vloog, heeft en is -vlogen; *de roofvogels - in kringen; de zwaluwen - naar Italië; fig. hooger - dan men kan, een grooteren staat voeren dan men financieel kan; de kogels - mij om de ooren; die bijl zal van den steel -; iemand in de armen -, snellen; iemand om den hals -; het schip vloog in de lucht; al zijn geld is gevlogen, is weg; het huis uit -; door de straten -; de bladeren - door de lucht; in brand -; zegsw. de vogel is gevlogen, de gevangene is gevluht.*

**Vlie'gend**, bn.; *met -e vaandels, wapperend; een - legertje, dat zich snel verplaatst; -e blaadjes, vlugschriften; in -en draf, snel; -e visschen* (*weekvinnige in de keerkringszeeën*), m. mv.; *de -e tering, met snel beloop*.

**Vlie'gen'gaas** (*gaas om de vliegen buiten te houden*) o. gmv.; -kas, v. -sen; -kast (*met gazen wanden*), v. -en; -klap (*werktuig om de vliegen te doden in de slagrij*), m. -pen; -kleed (*netwerk over het paard tegen de vliegen*), o. -en; -lijm (*om de vliegen te vangen*), v. gmv.; -net (*paardedek*), o. -netten; -oog, o. -en; -papier (*gift-papier voor de vliegen*), o. gmv.

**Vlie'gens** (*vlug, overhaast*), bw.; *dan maakt hij met zijn buit zich - op de beenen, het bosch in*. (Staring). Ook: **Vlie'gensvlug**.

**Vlie'gensvlug** (*zeer snel*), bw.; *zich - uit de voeten maken*.

**Vlie'gen'vanger** (*zekere zomervogel*), m. -s; *de - is een tuinvogel*.

**Vlie'gen'vangertje** (*plant*), o. -vangertjes.

**Vlie'ger** (*speeltuig der kinderen*), m. -s.

**Vlieg'werk** (*tooneel. toestel om de coutissen snel te verplaatsen*), o.; *zegsw. met kunst- en vliegwerk, met alle mogelijke kunstmiddelen*.

**Vlieg'wiel** (*stoommachine. het groote metalen rad als krachtregelaar*), o. -wielen.

**Vlier** (*kamperfoelieachtige plant*), v. -en; -boom, m. -en; -bloem, v. -en; -hout, o. gmv.; -houten, bn.; -struik, m. -en;

-thee (*aftreksel van vlierbloesem*), v. gmv.

**Vlie'ring** (*bovenzolder onder de pannien*), v. -en.

**Vlies** (*schapenvacht*), o. vliezen; *het gulden -*, myth. de gouden vacht; *orde van het gulden -*, zinnebeeld van de Vlaamsche volindustrie, ingesteld door Philips den Goeden (1430).

**Vlies** (*dun velletje*), o. vliezen; *een - op de melk; -zig* (*vliesachtig*), bn.: -zig vleesch.

**Vliesvleu'gelig**, bn.; *een glazenmaker is een - insect, met vier vliezige vleugels*.

**Vliet** (*strooierend water, beek*), m. -en; -water (nl. uit een vliet), o. gmv.

**Vlie'ten**, het vloot, is -vloten; *het bloed vliet uit de wonde*. (Bild.), vloeit; *het water vliet naar zee, stroomt*.

**Vlij'en** (*voegen, schikken*), ik heb -vlijd; *turven -*, steenen -; *zich - de hond vlijt zich op de mat; -ing*, v. gmv.

- Vlijm** (*laatmesje, lancet*), v. -en; gew.: *Vlijm Vliam*.
- Vlijmen** (*met een vlijm openen*), ik heb -vlijmd; fig. *doorsnijden: dat vlijmt mijn hart*.
- Vlijmend** (*smijgend*), bn.; -e pijn, -e smart, - wee, erg, groot.
- Vlijt** (*tjver, naarstigheid*), v. gmv.
- Vlijtig**, bn. en bw.; *een - ambtenaar, - werken*.
- Vliinder** (*kapel, insect*), m. -s; *een dag-, een nacht-*.
- Vliinderbloemen, -bloemigen** (*plantensoorten*), v. mv.; *de klaver, de erwten, de boonen zijn -*.
- Vloed** (*stroom, het opzetten van 't water*), m. -en; *ebbe en -*; ook *breede rivier of golf*.
- Vloeiën** (*vlieten, zacht stroomen*), het heeft gevloed; *de woorden - van zijn lippen; -baar (kunnende vloeiën)*, bn.; -*baarheid*, v.
- Vloeiend**, bn. en bw.; -e taal, - spreken, niet haperen, ook welluidend; -*heid*, v. gmv.
- Vloeijspaat** (*delfstof in tin- en kopererts*), o. gmv.; -*zuur*, o. gmv.
- Vloei'stof** (*vloeibare stof*), v. -stoffen; *water, melk is een -*, wat vloeiën kan.
- Vloek** (*verwensching*), m. -en; ook: *ramp, straf*.
- Vloekbeest** (*vloeker*), o. -beesten; *die officier is een echt -*.
- Vloeken** (*godslasteren*), ik heb -vloekt; *die man is altijd aan 't -*; *hij vloekte zijn zoon, verwenschte, den vloek uitspreken over; -er*, m. -s.
- Vloeken** (*schril tegen elkaar afsteken*), het heeft -vloekt; *die kleuren - tegen elkaar*.
- Vloer** (*bodem, grond*), m. -en; *een - is van planken, steenen, enz.*
- Vlok**, v. vlokken; *een - wol, een - sneeuw, afgescheiden deeltje*.
- Vlon'der** (*los houten bruggetje, slootplank*), m. -s. Ook: **Von'der, Von'del**.
- Vloot** (*vleugelloos insect*), v. vlooiën. Zie **Parasiet'**.
- Vlooiën** (*v. vlooiën bevrijden*), ik heb -vlooid. Fig. *iemand iets aftroggelen*.
- Vloot** (*verzameling van schepen*), v. vloten; *een - van honderd zeilen; een - werd uitgerust; de onoverwinnelijke - of Armada (1588)*.
- Vloot** (*aarden bakje*), v. vloten; *een botervlootje (kommetje, bakje); een azijnvlootje, een melkvlootje*.
- Vlos** (*vloekzijde*), o. gmv.
- Vlos'sig** (*vlokachtig*), bn.; *dat is -e wol, -e zijde, -haar*.
- Vlos'sijde** (*vlokkige, ongetweerde zijde*), v. gmv.
- Vlot** (*balken, planken onderling verbonden*), o. vloten; *er kwam een groot - den Rijn af*.
- Vlot**, bn. en bw.; *het schip is weer -*, drijvende; fig. *de man spreekt -*, rad, vloeiend.
- Vlot'gras** (*zwenkgras, drijfgras*), o. gmv.
- Vlot'ten** (*drijven*), het heeft -vlot; fig. *het werk wil niet -*, van de hand gaan.
- Vlot'ter** (*drijver*), m. -s; *een - dient om den waterstand in den ketel te controleeren*.
- Vlouw** (*net voor de snippenwangst*), v. -en.
- Vlucht** (*de daad van vluchten*), v. gmv.; *het leger sloeg op de -*; *een hooge - nemen*, fig. *opgang maken; verheven zijn in dicht of proza; ter -*, inderhaast.
- Vluchteling** (*die op de vlucht gaat of is*), m. en v. -en; voor het v. ook -*e*.
- Vluchten** (*vlieden, ontvluchten*), ik heb en ben -vlucht; -*eling* (*persoon die vlucht*),
- m. en v. -en; -*haven* (*noodhaven*), v. -s.
- Vluchtig**, bn.; -*zout*, dat in de lucht verteert, oplost; *een -e blik, snelle, voorbijgaande; -heid*, v. gmv.; -*jes*, bw.: *iets -jes bekijken*.
- Vlug** (*snel, gauw*), bn. en bw.; -*heid*, v. gmv.
- Vlug'schrift** (*brochure*), o. -schriften.
- Vocaal** (*spraakkl. klinkletter*), v. -alen; *onze taal bezit zeven -alen*.
- Vocaal** (*de stem betreffende*), bn.; *vocale muziek d.i. gezang*.
- Vocabulair, vocabularium** (*alphabetische lijst van woorden*), o. -s.
- Vocabulist** (*woordenboekmaker*), m. -en.
- Voca'tie** (*roeping; aanleg, neiging*), v. -s, -tiën. (t = ts)
- Vo'catief** (*de aanspreking*), m. -tieven; *Dat poes de - van kat is.* (Schoolm.). Ook: **Vo'cativus**.
- Vocht** (*vloeibare stof*), o. -en; -*maat*, v. -maten; -*meter* of -*weger*, m. -s; *de -weger is een werktuig om de sterkte van dranken te bepalen. Zie Hydrom'eter*.
- Voch'tel** (*rapier, zwaard*), m. -s. vero.
- Voch'ten**, ik heb -vocht; *wasch- of strijkgoed -*, nat maken, besprekelen.
- Voch'tig** (*nattig, niet droog*), bn.; -e muren, *een - huis; -heid*, v. gmv.
- Vod, vod'de** (*oude lap*), v. vodden; fig. *dit dichtje is een -*, prul; *ik moet weten wie dit - geschreven heeft.* (Koetsv.)
- Vod'denbak** (*prullenbak*), m. -ken; -*goed* (*prulgoed*), o. gmv.; -*handel* (*in lompen*), m. gmv.; -*kooper*, m. -s; -*kraam* (*lorren- of prullenkraam*), v. -kramen; -*man* (*kooper*), m. -mannen; -*maud*, v. -en; -*markt*, v. -en; -*pakhuis*, o. -huizen; -*raper*, m. -s; -*raapster*, v. -s.
- Vodderij** (*lompen; fig. beuzelingen*), v. -en.
- Vod'dewerk** (*prulwerk*), o. gmv.
- Vod'dig** (*leelijk*), bn. en bw.; *een - boekje, een - schilderijtje, onbetekenend; -heid*, v.
- Voed'en** (*voedsel geven*), ik heb -voed; *een arme -*; *hoop, liefde, haat, wraak -*, koesteren, kweken, onderhouden.
- Voed'end** (*voedzaam*), bn.; *het - brood, -e sappen, -e spijs*.
- Voed'er, voer** (*voedsel van 't vee*), o. gmv.
- Voed'eren, voe'ren** (*te eten geven*), ik heb -voederd of -voerd; *de kippen -*, *het vee -*.
- Voed'ing** (*het voeden*), v. gmv.; *de - van het vee; tot - van het lichaam, onderhoud; een -skanaal, nl. dat water aanvoert*.
- Voed'sel** (*spijs, onderhoud*), o. gmv.; fig. -*voor den geest; dat gaf - aan onze hoop*.
- Voed'ster** (*min*), v. -s; *de aarde is ons aller -*.
- Voed'ster** (*moerhaas, -konijn*), v. -s.
- Voed'steren** (*opkweken*), ik heb -voedsterd.
- Voed'sterheer** (*pleegvader, fig. beschermer*), m. -en; -*kind*, o. -eren; -*ling* (*voedsterkind*), m. en v. -en; *een -ling der muzen, dichter; voor het v. ook -linge*.
- Voed'zaam**, bn.; *een -zame spijs, veel voedende bestanddeelen bevattend; -heid*, v.
- Voeg** (*naad, reet*), v. -en; *deze -en in den muur zijn ondiep, groef*.
- Voeg'e** (*manier*), v. gmv.; *in dier -*, op die wijze.
- Voeg'en** (*passen, betamen*), het heeft -voegd; *buizen in elkaar -*; *zulk een toon voegt u niet*.
- Voeg'en**, ik heb -voegd; *den voorgevel hebt gij nog te -*, *een tuinmuur -*, *fijne kalkspijs tusschen de naden strijken; -er*, m. -s; -

- ijzer**, o. -s; **-spijker** (werktuig van den voeger), m. -s.
- Voeg'woord** (spraak. partikel), o. -en; voegwoorden dienen om zinnen of zinsdeelen te verbinden, b.v. en, maar, of, dat, als.
- Voeg'zaam** (passend, betamelijk), bn.; **-heid**, v. gmv.
- Voel'baar** (tastbaar), bn.; *het - donker*. (Staring); fig. klaar, duidelijk, tastbaar.
- Voel'draad** (voelhoorn, voelspriet), m. -draden. Zie **Voel'er**.
- Voel'en** (tasten, gevoelen), ik heb -voeld; *iemand den pols -; pijn in den arm -; ik voel dat gij gelijk hebt, begrijpen; wie niet hooren wil, moet -*, de ongehoorzame moet gestraft worden.
- Voel'er** (voeldraad, voelspriet), m. -s; *torren, kevers hebben soms fraai gelede -s op den kop; -er*, m. -s.
- Voel'hoorn**, **-horen** (spriet), m. -s.
- Voelspriet** (voeldraad), m. -spriet; *de -en van een kever*.
- Voer** (wagenvracht), o. -en; *een - hooi, een - graan*.
- Voer** (voedsel), o. gmv. Zie **Voed'er**.
- Voer'ge** (beestenvoeder), v. gmv. (g = zij)
- Voer'en** (vervoeren, brengen), ik heb -voerd; *zij voerden hem naar het schip; oorlog -*, het woord -, spreken; *het bevel -*; zegsw. *iets in het schild -*, beoogen, ten doel hebben.
- Voer'en** (van binnen bekleeden), ik heb -voerd; *een japon -, een winterjas -, een gordijn -*.
- Voer'ing**, v. -en; *de - van mijn jas is stuk; is dat zijden -? -rinkje*, o. -s; **-katoen**, o. gmv.; **-leder**, o. gmv.; **-linnen**, o. gmv.
- Voer'loon** (geld te betalen voor het vervoeren van iets), o. -loonen.
- Voer'man** (hij die de paarden van een wagen ment, koetsier), m. -lieden, -lui; bij uitbr. vrachtrijder.
- Voer'manshoed**, m. -en; **-jongen**, m. -s; **-kiel**, m. -en; **-kleeding**, v. gmv.; **-knecht**, m. -en; **-mantel**, m. -s; **-paard**, o. -en; **-wagen**, m. -s.
- Voer'meel** (voedend meel voor varkens, enz.), o.
- Voer'tuig** (wagen, kar, rijtuig, enz.), o. -en.
- Voer'weg** (grootte weg, heirbaan), m. -wegen.
- Voet** (het onderste deel van het been bij menschen), m. -en; *wij gaan te -*, wandelen; *iemand te - vallen*, hem om genade smeeken; *iemand op den - volgen*, hem onmiddellijk volgen; fig. *onder de - halen*, afbreken, ook te voorschijn halen; *iemand -en maken*, hem achternazitten; *onder de - geraken*, vallen en getrapt worden; *iemand de -en spoelen*, hem achterover in zee doen tuimelen; *dat gaat zoover als 't -en heeft*, als de omstandigheden het toelaten; *een volk onder den - houden*, in bedwang houden, onderdrukken; *op staanden -*, terstond; *iemand den - lichten*, hem onderkruipen; *bij iemand een wit -je hebben*, in de gunst staan; *zich uit de -en maken*, op den loop gaan; *zijn geluk met -en treden*, roekeloos, ondoordacht zijn; *iemand iets voor de -en werpen*, bitter verwijten; *iemand den - dwars zetten*, hem tegenwerken; *het berouw volgt de wraak op den -*, onmiddellijk; *gewapend zijn van het hoofd tot de -en*, zeer zwaar; *aan handen en -en gebonden zijn*, zich door eenige belofte enz. in elk opzicht verplicht hebben, alle vrijheid van handelen verloren hebben, *- aan land zetten*, het schip verlaten; *iemand ten -en uit schilderen, portretteeren*, geheel uit, in zijn volle gestalte; *- bij stuk houden*, niet afdwalen bij 't redeneeren of debatteeren; *- geven aan iets of iemand*, ruimte geven, aanmoedigen; *iemand op vrije -en stellen*, hem uit de gevangenis ontslaan; *iemand het gras voor de -en weg-maaten*, hem bij eenige gelegenheid vóór zijn; *de -en onder een andermands tafel moeten zetten*, bij hem dienstbaar zijn; *ergens vasten - krijgen*, er zich vestigen; *met den ééne - in 't graf staan*, oud en afgeleefd zijn.
- Voet** (oude maatstaf), m. -en; *de Amsterdamsche -*, een lengte v. 0,283 M.; *de Rijnlandsche -*, d.i. 0,314 M.; *de Parijsche -*, 0,3248 M.
- Voet** (versvoet), m. -en; *de Alexandrijnsche verzen hebben zes -en*.
- Voet** (het onderste deel, waarop iets rust), m. -en; *de - van een lamp, de - van een berg; aan den - van den troon, van het altaar*.
- Voet** (manier, wijze), m.; *op grooten - leven*, op weelderige wijze; *op goeden - met iemand staan*; *de zaken zullen op denzelfden - worden voortgezet*; *op - van oorlog, op - van vrede*.
- Voet'angel** (voetklem met drie of meer scherpe punten), m. -angels; *hier liggen -s en klemmen*, waarschuwing om die plaats te mijden; fig. *de binnenlandsche staatkunde is voor dezen minister een veld, waar minder -s en klemmen liggen*.
- Voet'bal** (grootte leeren bal om met den voet weg te schoppen), m. -ballen; **-balspel**, o. -spelen; *het -balspel spelen*, ook -ballen.
- Voet'ballen** (het voetbalspel spelen), -balde, heb -voetbald.
- Voet'bank** (klein bankje voor de voeten), v. -en.
- Voet'boog** (grootte kruisboog), m. -bogen.
- Voeteeren** (te voet gaan, loopen, een weg te voet afleggen); *Jaromir volhardt, uit deemoed, in 't -*. (Staring); **-der** (wandelaar, looper), m. vero.
- Voet'eling** (voet van een kous), m. -en.
- Voeteneind**, **-einde**, o. gmv.; *het - van een ledikant*, n.l. waar de voeten liggen.
- Voet'euvel** (jicht in de voetwortels) o. gmv. Ook: **Voet'ewel**. Zie **Po'dagra**.
- Voet'ganger**, m. -s; **-gangster**, v. -s.
- Voet'ius** (streng Calvinistisch predikant en later hoogleeraar te Utrecht, 1588-1676), m.; *Gijsbertus - was een heftig tegenstander van de Remonstranten*. (t = ts.)
- Voetia'nen** (volgelingen v. G. Voetius), m. mv.
- Voet'knecht** (infanterist), m. -knechten; **-licht** (tooneel. lampen vóór aan het tooneel, die de voeten beschijnen), o. -en; **-pad** (smal pad), o. -paden; **-punt** (onderste punt), o. -en; *het -punt eener loodlijn*; **-reis**, v. -reizen; **-schabel** (-bankje), v. -bellen; **-schrapper** (-krabber op een stoep), m. -s; **-spoor** (weg, pad), o. -sporen; **-stap**, m. -stappen.
- Voet'stoots** (zoals de goederen voor de voet liggen bij den verkoop), bw; *iets - verkoopen*, zonder uitstel, onmiddellijk, zonder te laten bekijken, fig. zonder nader onderzoek.
- Voet'stuk** (onderstel van zuilen, beelden, vazen, enz.), o. -stukken.
- Voet'val** (nederknieling), m. -vallen; *een - doen*, genade smeeken.
- Voet'veeg** (vloermat), m. -vegen; fig. *iemands - zijn*, hem slaafs dienen.

- Voetvolk** (soldaten te voet), o. gmv.
- Voetwassching** (R. K. op Witten Donderdag in de kloosters door den Prior, aan de monniken), v. —en.
- Voetwisch** (voetveeg, —mat), v. —wisschen.
- Voetwortel** (een der zeven dikke beentjes in den voet), m. —wortels.
- Voetzoeker** (stukje vuurwerk, klapper), m.-s.
- Voetzool** (ondervlak van den voet), v. —zolen.
- Vogel**, m. —en of —s; een — legt eieren; spreekw. *Beter één — in de hand dan tien in de lucht*; fig. een *stimme* —, man.
- Vogelaar** (vogelwanger), m. —s, —laren.
- Vogelen** (vogels vangen), ik heb —vogeld.
- Vogelijf** (tief vogeltje), o. gmv.; klein —, op groenen tak!
- Vogellijm** (marentak, woekerplant), v. gmv.; de — tiert op appel- en pereboomen.
- Vogelnestjes** (Ind. klipzwaluwnestjes), o. mv.; eetbare —, lievelingsspijs der Chineezen, prijs f 0.20 — f 0.50. Zie **Salangaan**.
- Vogelnestklippen** (Java. nestelplaats der satanganen aan de Z. kust), v. mv.
- Vogelperspectief** (teekenk.), o. gmv.; hier hebt ge *Parijs* in —; of in — geteekend, d. i. zooals een vogel, op de wieken hangende, de stad ziet. Ook: *Vogelvlucht*.
- Vogelspin** (Braziliaansche spin), v. —nen; de — vangt vogeltjes of zuigt de eieren uit.
- Vogelvlucht**, v. Zie *Vogelperspectief*.
- Vogelvrij**, bn.; iem. — verklaren, buiten de wet stellen: Philips II verklaarde Oranje —.
- Vogue** (vaart, gang), v.; en — zijn, (lees *an-vog zijn*), gezocht worden, in zwang zijn.
- Voile** (stuier), v. —s. (oi = oa).
- Voiture** (rijtuig), v. —s. (oi = oa).
- Vol** (gevuld), bn.; een — vat, een — le ton, een — le zak; een mand — kersen; het hoofd — kommer; de oogen — tranen; met — le zeilen; — le melk, niet gewasschen; fig. geheel: in — le wapenrusting, de — le waarheid zeggen.
- Volant** (vederbal om te raketten of te paletten; strook op een japon), m. —s. Lees: *vo-lan*'.
- Vol'aarde** (witachtige smeltbare klei, door den voller gebruikt), v. gmv.
- Volapuk** (kunstmatige wereldtaal), o. gmv.
- Volbloed**, bn.; fig. met hart en ziel gezind; b.v. een — vrijhandelaar, een — liberaal.
- Volbloed** (van onvermengd ras), bn.; een — Engelsch paard.
- Volbloedig** (sanguinisch), bn.; uw neef is erg —, rijk aan bloed, heethoofdig; —heid, v.
- Volbrengen** (voleindigen), onr. ik —bracht, heb —bracht; het is volbracht, een verheven taak is afgewerkt; —er, m. —s; —ing, v. gmv.
- Voldaan** (tevreden), bn.; uw patroon was —over u; —heid, v. gmv.
- Vol'der** (voller), m. —s. Zie **Vol'len**.
- Voldingen** (ten einde brengen, beslissen), ik —dong, heb —dongen: een voldongen feit, een feit, boven allen twijfel.
- Voldin'gend** (afdoend, beslissend), bn.; een — bewijs.
- Vol'deen** (vullen), onr. ik doe —, ik deed —, heb volgedaan; ik heb uw glas juist —gedaan.
- Voldoen** (vervullen), onr. ik —deed, heb —daan; aan de verwachting —, beantwoorden; aan een belofte —.
- Voldoend**, bn. en bw. een — examen afleggen, toereikend, genoegzaam; —heid, v.
- Vo'le** (in het omber- of quadrillespel al de slagen), v. —s; — maken.
- Volein'den, volein'digen** (geheel voltooien), ik heb voleindigd; —er, m.; —ing, v. gmv.
- Vol'gaarne** (zeer gaarne), bw.: iets — toestaan.
- Vol'geling** (aanhanger, leerling), m. en v. —en; voor het v. ook —e.
- Vol'gen**, ik heb en ben —volgd; de politie is den dief gevolgd, d. i. achterna gaan; Staring heeft hier den trunt van Cats gevolgd, nabootsen; —er, m. —s.
- Vol'gens** (overeenkomstig), vz.; dit is niet — afspraak; het gaat — uw verlangen.
- Volg'zaam** (gehoorzaam), bn.; een — karakter, gedwee; —heid, v. gmv.
- Volhan'dig**, bn.; hij heeft het daar —, druk; —heid, v. gmv.
- Volhar'den**, ik heb —hard; in het goede —, standvastig blijven; nu moet gij —, volhouden; —er, m. —s; —ing, v.: een bedaarde —ing.
- Vol'heid** (fig. volkomenheid), v. gmv.; in de — zijner macht; de — der genade Gods; Bijb. de — der tijden, de jongste dag.
- Vol'houden**, ik hield —, heb —gehouden; een bewering —, handhaven; een karakter — in een tooneelspel of roman, zich gelijk laten blijven; houd — tot het eind, standvastig blijven, volharden.
- Volliere** (grootte, ruime vogelkooi), v. —s.
- Volj'verig** (zeer ijverig), bn.; een — lid van een gezelschap, de —e thesaurier.
- Volja'rig** (meerderjarig, mondig), bn. w. g.
- Volk** (natie, bewoners van een land), o. —en of —eren; het Fransche —, het Joodsche —; het — Gods (in het Oude Test. de Israëlieten); wat is er een — op de been, menigte, menschenmassa; die fabrikant heeft veel — in 't werk, arbeiders; het — was meester van de baan (Staring), krijgsvolk; dat is lastig —, menschen, lui; er is —, hand. klanten, koopers.
- Vol'kenkunde** (beschrijving van den aard enz. der volken), v. gmv. Zie **Ethnographie**.
- Vol'kenrecht** (deel der staathuishoudkunde), o. gmv.; het — regelt de betrekkingen en rechten der staten onderling.
- Volko'men** (geheel, zonder eenig gebrek, volmaakt), bn. en bw.; —vrijheid; dat werk is —, een — insect; dat is —waar, ik geloof u —, geheel en al; ik ben het — met u eens, zonder eenig voorbehoud; —heid, v. gmv.
- Volk'planting** (kolonie), v. —plantingen; —plantinkje.
- Volk'rijk**, bn.; een —e buurt, een —e stad, dichtbevolkt; —heid, v. gmv.
- Volks'aard** (nationaal karakter), m. gmv.; —belang, o. —en; —beschaving, v. gmv.; —bestaan, o. gmv.; —beweging (beroerten, onlusten), v. —en; —concert (voor den minderen man), o. —en; —deun (straatliedje), m. —en; —dichter (begrijpelijk voor het volk), m. —s; —dracht (bijzondere streekdracht), v. —en; —drank, m. —en; —feest, o. —en; —lied (straatlied, deun), o. —eren.
- Volks'lied** (ons nationaal lied), o. gmv.: —man (populair man), m. —mannen; —menigte, v. gmv.; —menner (volksleider), m. —s; —partij (tegengestelde van aristocratie), v. gmv.; —redenaar, m. —s; —regeering, v. —en; —roman, m. —s.
- Volks'school** (openbare school), v. —scholen; —stam, m. —men; —taal (platte taal, dialect), v. gmv.; —verhuizing (gesch. ± 400 N. C.), v.; —vermaak, o. —vermaken; —vertegenwoordiger (lid der Tweede-Kamer), m. —s; —vljijt (nijzjerheid der natie), v.: Paleis voor —vljijt te A'dam; —waan, m.

- gmv.; -wapening (algemeene wapening), v. -en; -zaak, v. gmv.
- Volledig** (voltage, compleet, volkomen), bn. en bw.: een - eetservies, een - e bekenenis, een - e volzin; -heid, v. gmv.
- Volleerd'**, bn.; een - bedrieger, een - huichelaar; d. i. sluw, doortrapt.
- Vol'len** (het laken in de volkom treden, laken bereiden), ik heb gevold; -ler (volder, lakenbereider), m. -s; -lerij' (werking en werkplaats), v. -en; -ling, v. gmv.
- Vol'lersaarde** (een soort van vette klei), v. gmv.; -kuip, v. -en; -molen, m. -s; -werk, o. gmv.
- Volmaakt'**, bn.: God alleen is -; een - ridder, d. i. zonder vrees of blaam; bw.: iets - onaangenaams (C. O.); de blik zijner oogen was - kalm (C. O.); de - verleden tijd.
- Volmaakt'**, bn.; R. K. een - berouw, een innig leedwezen over zijn zonden uit liefde tot God.
- Volmacht** (alle vrijheid tot handelen), v. -en.
- Volmachtigen** (alle macht geven), ik heb - volmachtigd; -ing, v. gmv.
- Volma'ken** (volledigen, voltooien, veredelen), ik heb - maakt; -ing, v.: naar - streven.
- Volmondig**, bn. en bw.: een - e bekenenis, onbewimpeld, rondborstig; iets - bekennen.
- Volontair'** (vrijwilliger), m. -s. Ook leerlingbediende op een kantoor, die geen loon trekt: hij is - op dat handelskantoor. (ai = è).
- Vol'op** (overvloedig), bn. en bw.; peren zijn er -; wij krijgen er -; ze zijn - aan't werk.
- Volprijzen**, ik - prees, heb - prezen; Gods werken zijn nooit - prezen, naar hun volle waarde geprezen.
- Vol'schoon'** (in alle opzichten of zeer schoon), bn.; z.n.: -e (zeer schoone dame), v. -n: -c, draag den Lauwer mij gegeven. (Staring).
- Volsta'gen**, bn. en bw.; - duisternis, diepe, erge; ze zijn - vijanden; hij is - gek.
- Volstaan'**, ik - stond, heb - staan; met deze verklaring kunt gij -, voldoen.
- Volstandig**, bn. en bw.; een - e weigering, d. i. standvastig; God zal - blijven tot het einde, onveranderlijk; iets - weigeren; -heid, v. gmv.
- Volstrekt'**, bn. en bw.; de volstreckte waarde der cijfers, bepaalde; een - e beteekenis, vast; een - e alleenheerschappij, onbepert; gij moet - komen, noodzakelijk; -heid, v. gmv.
- Volta'ire** (gemakkelijke leunstoel met bekleding), v. -s; zoo genoemd naar den Franschen dichter en prozaïst (1694-1778).
- Volta'lig**, bn.; een - e vergadering, d. i. alle leden zijn tegenwoordig; -heid, v. gmv.
- Volt** (eenheid van electromotorische kracht), v. -s.
- Vol'ta, A.** 1745-1827, Italiaansch natuurkundige, geboren te Como, uitvinder der Volta'sche kolom.
- Vol'tameter** (toestel om de electr. stroomsterkte te meten, door na te gaan hoeveel van een bepaalde stof in een bepaalden tijd door dien stroom ontleed wordt), m. -meters.
- Volt-ampère** (eenheid van electr. energie of arbeidsvermogen), v. -s.
- Vol'te** (volheid, fig. gedrang), v. gmv.
- Vol'te** (in d. rijkunst: zuenking, wending), v. -s.
- Vol'tigeeren** (kunstsprongen te paard maken, zuenkingen maken). (g = zij).
- Voltigeur'** (Fransch soldaat v. d. lichte infanterie (1805-74); kunstrijder), m. -s. (g = zij)
- Volto'gen** (geheel afgewerkt, voltooid), bn.; het in top - paleis der hemelen. (Vondel).
- Voltooi'en**, ik heb - tooid; het werk -, vol-eindigen, geheel afmaken; -er, m.; -ing, v.
- Vol'trek'ken**, ik - trok, heb - trokken; een huwelijk -, sluiten; een vonnis -, uitvoeren; -ker, m. -s; -king, v. -en.
- Volubilit'eit'** (radheid van tong), v. gmv.
- Voluit'** (ten volle), bw.; zijn naam - schrijven.
- Volu'me** (omvang, inhoud), o. gmv.
- Volu'men** (boekdeel, pak, rol, deel), o. volumina.
- Volumineus'** (groot van omvang, uit vele boekdeelen bestaande), bn.
- Volvaardig** (geheel gereed), bn. en bw.; - ten strijde gaan of zijn.
- Volvoe'ren** (uitvoeren, volbrengen), ik heb - voerd; -der, m. -s; -ing, v. -en.
- Volwas'sen**, bn.; een - knaap, een - meisje, volgroeid.
- Volza'lig** (zeer gelukkig, welzalgig), bn.
- Vol'zin** (spraak. een in woorden uitgedrukte gedachte), m. -zinnen.
- Vomitief'** (braakmiddel), o. -tieven.
- Vond**, m. -en; een aardige -, vinding, uitvinding, verzinsel, list; een gelukkige -.
- Von'del** (losse plankbrug), m. -s. Ook:
- Von'der**. Zie **Vlon'der**.
- Von'deling**, m. en v. -en; voor het v. ook -e; dit meisje is een -e, d. i. gevonden kind; het kind werd te - gelegd.
- Von'delingshuis** (liefdehuis voor vondelingen, o. -huizen).
- Von'der**, m. -s. Zie **Vlon'der**, **Von'del**.
- Vondst** (het vinden, het gevondene), v. -en.
- Vonk** (vuursprank), v. -en; het reizende bij dien brand -en; fig. een - van genie, greintje; ook de dieren hebben een -je van voor gevoel ontvangen. (Haafner, † 1809).
- Von'kelen** (vonken schieten, verspreiden), het heeft - vonkeld; het vuur vonkelt in de smidse; -ing, v. -en.
- Von'ken** (vonken afgeven, beginnen te branden), het heeft - vonkt.
- Von'nis** (gewijsde, rechterlijke beslissing), o. -sen; een - vellen, een - uitspreken.
- Von'nissen**, ik heb - vonnist; de dief werd - vonnist, er werd een vonnis over hem uitgesproken.
- Vont** (doopvat), v. -en; een koperen -, een marmereen -.
- Voogd** (verzorger, toezien), m. -en; een toezien -, die nagaat of de voogd zijn plichten nakomt.
- Voogd** (leider, hoofd), m. -en; een vloot -, een slot -, een kerk -, -bestuurder.
- Voogdes'**, v. -sen; de moeder is de - der kinderen na 't afsterven des vaders.
- Voogdij'** (macht, gezag als voogd), v. -en.
- Voogdij'schap** (waardigheid van voogd), v. -pen; eerste - van Maximiliaan (1482).
- Voois** (zangwijs), v. vooizen; een oud lied op een aangename -. Vl.
- Voor** (groef, ploegsnede), v. voren; fig. rim-pel op 't voorhoofd. Ook **Vo're**.
- Voor** (voordat, eerdad), vgw.; hij kwam, - ik er was; gij valt, - gij het weet.
- Voor**, vz.; de boom staat - het huis; eensklaps stond hij - mij, tegenover; het is nog - twaalf, - den avond; ik verkoop dat - tien gulden; zes sigaren - een dubbeltje; - een appel en een ei krijgen; - iemand gaan dienen, in plaats van; ik zal - u betalen; ik - mij ben tevreden, wat mij betreft; -

- anker liggen; vóór dag en dauw, eerder dan; het brood - de zijnen verdienen; spreekw. Hoogmoed komt - den val.*
- Voor**, bw.; *kom even -*, in den winkel; *onze klok loopt -*, vooruit. Met w.w. vormt het scheidbare en onscheidbare samenstellingen, b.v. *voor'komen en voorko'men (beletten).*
- Vooraan'** (in de eerste rij), bw.; **-zitting**, v.: *zij beminnen de -zitting bij de maaltijden.* (Bijbel.)
- Vooraf'** (van te voren, eerst), bw.; **-gaan** (eerst plaats hebben), is -gegaan: *een proces zal wel -; -gaande (eerder): de -gaande bepalingen.*
- Vooraf'spraak** (toespraak als inleiding), v. -spraken. Zie **Proloog'**.
- Vooraf'** (bovenal), bw.; *kom - spoedig.*
- Vooraleer'** (eerdat), vgw.; *ik ga niet naar bed, - de jongen thuis is.*
- Vooralsnog'**, bw.; *ik zal - niet beslissen, vooreerst, voor 't oogenblik.*
- Voor'arm** (onderarm), m. -armen.
- Voor'arrest** (voorloopig arrest), o. -arresten.
- Voor'avond**, m. -en; *het was in den -*, het begin van den avond; *de - der Revolutie, tijd, onmiddellijk vóór de Rev., d. i. vóór 1789.*
- Voor'baat**, v. gmv.; *in de - zijn, vooraf zorgen voor iets, voorkomen; ontvang bij - mijn dank, vooraf, van te voren.*
- Voorba'rig** (te vroeg, te haastig), bn. en bw.; *een - antwoord; -heid, v. -heden.*
- Voorbedacht'** (vooraf overlegd, opzettelijk), bn.; *met - en rade.*
- Voor'bede** (gebed vooraf; voorspraak), v. -n.
- Voor'beding**, o. -en; *onder -*, voorbehoud.
- Voor'beduiden** (te voren aanduiden), het heeft -beduid; **-ing** (voorteeken), v. -en; **-sel** (afschaduwing), o. -s.
- Voor'beeld**, o. -en; *ten - strekken; hij is een -; dat is zonder -*, weerga; fig. daad, die uitlokt tot navolging: *neem een - aan uw broeder; spreekw. Leerlingen wekken, -en trekken.*
- Voorbeel'dig** (navolgenswaard), bn. en bw.; *een - gedrag; -heid, v. gmv.*
- Voor'behoedmiddel** (beschermend middel), o. -middelen; *een - tegen de cholera.*
- Voor'behoedsel** (-middel), o. -s, -en; *de vaccine is een - tegen de kinderziekte.*
- Voor'behoud**, o. gmv.; *iets onder - mededeelen, melden, d. i. onder voorwaarde, niet als zeker; zonder voor de waarheid in te staan.*
- Voor'behouden**, ik behield -, heb -behouden; *zich -; ik wil mij die rechten -*, niet afstaan, voor mij houden; **-ing**, v. gmv. Zie **Reserveeren**.
- Voor'bereiden** (klaarmaken), ik heb -beleid; *iemand voor een examen -; iemand op iets -*, hem gaandeweg op de hoogte stellen; **-er**, m. -s; **-ing**, v. -en; **-sel**, o. -s.
- Voor'bericht** (voorrede), o. -berichten.
- Voor'beschikken** (vooraf bepalen), ik heb -beschikt; **-king** (praedestinatie), v. -en.
- Voor'bidden** (R. K. de gebeden inleiden), ik bad -, heb -gebeden; **-bidder**, m. -s.
- Voorbij'**, bw.; *laat mij -*, langs; *het onweer trekt -, hij ging mij zwiiggend -; het uur is -, om; dan is ons leed -, gedaan.*
- Voorbij'**, vz.; *hij ging - ons raam, langs.*
- Voorbij'**, bw. Met w.w. wordt het aaneengescreven: *voorbijdragen, -gaan, -jagen, -leeren, -praten (zijn mond -, d. i. eenig geheim verklappen), -varen, -zwemmen.*
- Voor'binden**, ik heb -gebonden; *een knaap een servet -*.
- Voor'bode** (voorlooper), m. -boden; *men beschouwde een komeet als een - van naderend leed, voorteeken.*
- Voor'boezem** (polderwater), m. -s.
- Voor'burg**, m. -en; *men wordt ten - uitgedreven.* (Bild.), versterkt buitenwerk.
- Voord, -e** (waadbare plaats in beek of rivier), v. voordren; *een - doorsnee den weg.* (Staring.) Ook: **Voort**. Vgl. *Breedvoort, Westervoort, Amersfoort, enz.*
- Voor'dacht**, v. gmv.; *ik deed, zei het met -, zonder -, al of niet opzettelijk.*
- Voor'dat** (eerdat), vgw.
- Voor'deel** (winst, nut, profijt), o. -en; *elk zoekt zijn -; doe uw - met deze ondervinding.*
- Voor'deel'ig**, bn. en bw.; *een -e koop, winstgevend; -heid, v. gmv.*
- Voor'deur** (straatdeur), v. -deuren.
- Voor'dewind** (gunstige wind), m.; *zij zeilden met een - de haven uit; een -, een gladdede baan, de beste schaatsen die er zijn, zeg, is daar zooveel kunst nu aan? (Heije).*
- Voor'dewind**, bw.; *hij zeilt -, met gunstigen wind; het gaat hem -, voorspoedig.*
- Voor'dezen** (eertijds, vroeger), bw.
- Voor'dienen**, ik heb -gediend; *deze dienstbode zal aan den feestdich -*, de spijzen opbrengen, aanbieden; **-er**, m. -s; **-ing**, v.
- Voor'dochter** (dochter uit een vroeger huwelijk), v. -dochters.
- Voor'doen**, onr. ik deed -, heb -gedaan; *de kinderen leeren ook van -; hij zal zich goed -, zich net presentereen; een servet -, voorbinden.*
- Voor'dracht**, v. -en; *dit meisje heeft een goede -, zij reciteert goed; hij stond als eerste op de -, officieele lijst van kandidaten.*
- Voor'dragen**, ik droeg -, heb -gedragen; *een gedicht -, opzeggen, reciteeren; zij zullen hem ter benoeming -.*
- Vooreerst'** (in de eerste plaats), bw.; *- moet ik je dit opmerken; - blijf je nog op deze school, in den eersten tijd.*
- Voor'gaan**, ik ging -, ben -gegaan; *goed - doet goed volgen! plicht moet -; onderwijzers moeten hun leerlingen - in het goede.*
- Voor'gaand** (voorafgaand), bn.; *de -e les, de -e week,*
- Voor'gaats'** (scheepst. voor een der zeegaten, voor den mond eener rivier), bw.
- Voor'gang** (voorbeeld), m. gmv.; *op uw -.*
- Voor'ganger**, m. -s; *hij is de - der gemeente, leider; deze heer was hier in 't dorp mijn -, ik ben hem in het ambt opgevolgd; -ster, v. -s.*
- Voor'gebergte** (kaap, hoogland), o. -n.
- Voor'geborchte** (plaats, waar de zielen der aartsvaders enz. de komst van den Messias afwachten), o. gmv.
- Voor'gemeld, -genoemd** (bovengemeld), bn.
- Voor'gerecht** (eerste gerecht), o. -en; *zalm diende als -, inleidend gerecht.*
- Voor'geslacht** (voorouders), o. -geslachten.
- Voor'gevallene** (het gebeurde), o. gmv.
- Voor'gevel** (voorzijde van een huis), m. -s; *scherts, hij heeft een flinken -, d. i. neus. gmv.*
- Voor'geven** (voorwenden), ik gaf -, heb -gegeven; **-ing** (bewering), v. -en.
- Voor'geven** (bij spel of wedstrijd de zwakkeren eenige punten toekennen vóór het spel begint), ik gaf -, heb -gegeven.

- Voor'gift** (wat men voorgeeft bij een wedstrijd), v. -giften.
- Voor'gevoel** (ingeving, dat iets zal gebeuren, gewaarwording), o. gmv.; een - van naderend leed.
- Voor'goed'**, bw.; nu is hij - geslagen, beslissend, bepaald.
- Voor'grond**, m. -en; de - van een schilderij; op den - treden; zich op den - stellen, ik stel dit op den -. Zie **Ach'tergrond**.
- Voor'hamer** (grootte smidshamer), m. -s.
- Voor'hand** (deel der hand bij den pcts), v. -en; zegsw. wie zit op de -? kaartspel, mag het eerst spelen.
- Voor'handen** (in voorraad, fig. nabij, naderend), bw.; die goederen zijn niet -, fig. er is nog tijd -, de tijd is -.
- Voor'handsch**, bn.; de -e titel, allervoorste in een boek. Zie **Fransche titel**.
- Voor'hang** (gordijn), m. -hangen; de - des tempels. Ook: **Voor'hangsel**.
- Voor'hangen**, ik hing -, heb en ben -gehangen; de gordijnen -; hij hangt voor op die sociëteit, als lid voorgesteld zijn.
- Voor'hangsel** (voorhang), o. -s, -en.
- Voor'hebben**, onr. ik had -, heb -gehad; een schort -; gij hebt den verkeerde voor, vergist u in den persoon; ik heb het goed met u voor, bedoelen.
- Voor'heen'** (vroeger), bw.; - was alles goedkooper, in vervlogen dagen.
- Voor'historisch**, bn.; in -e tijden, vóór de schepping van den mensch.
- Voor'hoede** (voorstede afdeeling van een leger), v.; mv. w. i. g. Zie **Ach'terhoede**.
- Voor'hof** (voorplein, voorplaats), o. -hoven; Petrus verloochende zijn meester in het - van Pilatus.
- Voor'hoofd**, o. -en; -sbeen, o. -deren.
- Voor'houden**, ik hield -, heb -gehouden; iemand het goede -, ik zal hem zijn gedrag -, onder het oog brengen.
- Voor'hout** (voorstede deel van een bosch), o. gmv.; ook: Voorhout'; het Haagsch -; ook beroemd gedicht van Huygens (1622).
- Voor'huis** (voorstede deel v. e. woning), o. -huizen.
- Voor'in**, bw.; ik sliep - (bed); mijn vader zat - (rijtuig); hij kwam -, langs den voorkant.
- Voor'in'genomen**, bn.; een onderwijzeres mag niet - zijn met eenig kind, gunstig gezind, partijdig; -heid, v. Zie **Antipathie'**.
- Voor'jaar** (lente), o. -jaren; -sbloem (lentebloem), v. -en; -skoorts, v. -en; -snachtevening (22 Maart), v. -n; -sregen (lenteregen), m. -s; -sweer, o. gmv.
- Voor'kennis** (medeweten), v. gmv.; met en zonder - uwer ouders; buiten -, vooraf weten.
- Voor'keur**, v. gmv.; ik vraag de -, bij het huren van een huis; ik lees bij -, vooral gaarne.
- Voor'kind**, o. -kinderen; dit meisje is een -, uit een vroeger huwelijk.
- Voor'komen**, het kwam -, is -gekomen; dat komt mij vreemd, verdacht -, lijken, toeschijnen.
- Voor'ko'men** (beletten), ik kwam -, heb -komen; wij zullen dat -, verhinderen, afweren.
- Voor'komen** (naar voren komen, verschijnen), ik ben -gekomen; kom eens - (winkel); hij moet -, verschijnen voor den rechter.
- Voor'komen** (uiterlijk), o. gmv.; een jongeling van een gunstig -.
- Voor'komend**, bn. en bw.; een - bediende, beleefd, vriendelijk; iemand - behandelen; -heid (hulpvaardigheid, minzaamheid), v. gmv.
- Voor'laatst**, bn.; in den -en regel, in den -en nacht, op één na den laatsten.
- Voor'land** (oningedijkt land, buitenpolder), o. gmv.; fig. als soldaat naar Indië, dat is je -, bestemming, lot.
- Voorlang'** (sedert lang), bw.; ik ken hem -.
- Voor'lezen**, ik las -, heb -gelezen; een verhaal -, een boek -, lezen ten aanhooren van een ander; -er, m. -s; hij is hier -er in de Hervormde kerk; -ing, v. -en.
- Voor'lichten**, ik heb -gelicht; ik zal je - met een lantaarn, licht uitdragen voor; fig. de wetenschap zal ons hier -, onderrichten, den weg toonen; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Voor'liefd** (vooringenomenheid), v. gmv.
- Voor'lijk** (het tegenovergestelde van achterlijk), bn.; enkele -e knapen, die al halve laarzen hebben. (C. O.), vroeg ontwikkeld.
- Voor'loop** (eerste aftreksel b. v. van brandewijn of jenever), v. gmv.
- Voor'loopen** (vooraf-, vooruitloopen), ik liep -, heb en ben -gelopen; -looper (lange, grove schaaft), m. -s.
- Voor'looper** (voorbode, wegbereider), m. -s; Johannes was de - van Christus.
- Voor'loep'ig** (voorafgaand), bn. en bw.; een - contract, een -e aankondiging; de -e regeering, wat nog niet vast is; alles blijft - zooals het is, voorshands.
- Voor'maals** (eertijds, voorheen), bw.
- Voor'mal'ig**, bn.; een - officier, de -e koning, de -e bewoner, vroeger, vorig; een -e bewondering. (v. Deysse).
- Voor'man** (die vóór een ander staat, zit, enz.), m. -lui; mil. ieder moet op zijn - staan, juist achter; de - zou wel lossen worden. (C. O.), nl. de oude tand; zegsw. iemand op zijn - zetten, tot zijn plicht brengen, onder handen nemen, streng terechtwijzen.
- Voor'meld'** (boven of te voren vermeld), bn. Zie **Voor'noemd'**.
- Voor'meten**, ik mat -, heb -gemeten; men heeft mij de granen voormeten, voor mijn oog gemeten.
- Voor'middag** (morgenuren tot den middag), m. -middagen; de - duurt van 9-12 uur.
- Voor'n** (zoetwatervisch), m. -s. Zie **Vo'ren**.
- Voor'naam** (doopnaam), m. -namen; zeg uw familienaam of van en uw voornamen.
- Voor'naam'** (aanzienlijk, belangrijk), bn.; een - handelshuis; een -name familie; zn.: hij gaat om met de -sten der stad.
- Voor'naamwoord** (spraak. rededeel), o. -en; ik, wij, enz. is een -; er zijn zes of zeven soorten van -en.
- Voor'nacht** (de eerste uren van den nacht), m. -nachten; de - eindigt om 12 uur of te middernacht.
- Voor'na'melijk** (hoofdzakelijk, vooral in de eerste plaats), bw.
- Voor'nemen** (plan, besluit, ontwerp), o. -s.
- Voor'nemen** (voorhebben, plan hebben), ik nam -, heb -genomen; zich iets vast -.
- Voor'noemd'** (bovengenoemd), bn.; Burge-meester en Wethouders -; als zn.: -e (persoon), m. en v. -n.
- Voor'noen** (voormiddag), m. -en. Vlaamsch.
- Voor'on'der** (van een schip), o. -s; wij zaten in het -, kamertje vóór bij den boeg.
- Voor'on'derstel'len**, ik heb -ondersteld; laten wij -, dat gij gelijk hebt, de mogelijk-

- heid aannemen; **-ling**, v. —en. Zie **Hypothe'se**.
- Vooroor'deel** (voorbarig oordeel), o. —en; dat geeft voet aan — en kwaadsprekerij, vooringenomenheid; die man zit vol —en, eigenzinnigheden; tegen iemand een — hebben.
- Voorop'** (aan de voorzij, vooraf), bw.; vormt met w.w. samenstellingen: —gaan, —loopen, —rijden, —stellen, enz.
- Voorop'stellen** (aannemen), ik heb —gesteld.
- Voorop'zetten** (vooruit vaststellen, voorop'stellen), ik heb —gezet.
- Voor'ouders, voor'ouderen**, m. mv.
- Voor'over** (naar de voorzij, hellend, gebukt), bw.; vormt met w.w. samenstellingen: —bui-gen, —bukken, —gaan, —hangen, —hellen, —houden, —leggen, —liggen, —loopen, —staan, —vallen, —zakken, —zitten, enz.
- Voor'overlijden** (het vroeger sterven), o. gmv.; bij — van de kinderen erft de weduwe.
- Voor'pand** (voorstuk van een jas), o. —en.
- Voor'plecht** (vast dek aan de voorzijde van een schip), v. —plechten.
- Voor'plein** (plein vóór een aanzienlijk ge-bouw), o. —pleinen; het — van een kasteel.
- Voor'poort**, v. —en; de — kraakt, en buigt, en valt. (Bild.), de poort van het buitenwerk.
- Voor'poot**, m. —pooten; dit hondje loopt netjes op zijn —pooten.
- Voor'portaal** (voóringang), o. —portalen.
- Voor'post** (vooruitstaande schildwacht), m. —posten.
- Voor'prediken, —preken** (vermanen, voor oogen houden), ik heb —gepredikt en gepreekt.
- Voor'proef**, v. —proeven; Wat X. van goe-den smaak zal vinden, Behoeft de — van zijn vrinden. (Staring), d. i. voorafgaand onderzoek, voorsmaak.
- Voor'proeven** (vooraf proeven), ik heb —geproefd; —er, m. —s.
- Voor'raad** (wat voorhanden is), m. —raden; groente, fruit, koren in — hebben, er van voorzien zijn; wij hebben onzen — aardap-pelen opgedaan; ik zeg u dit bij —, in de voorbaat, van te voren; de pikeur had zich bij — gewroken. (C. O.), d. i. van te voren.
- Voor'raadschuur** (magazijn, bergplaats), v. —schuren; fig. Sicilië was de — van Italië.
- Voorra'dig** (in voorraad zijnde), bn.; de —e goederen, de — artikelen. germ.
- Voor'rang** (voorgang in rang), m. gmv.; hij nam den — in, den eersten rang; zij streden om den —, eereplaats; dit gerecht verdient den —, voorkeur.
- Voor'recht** (privilegie, gunst), o. —rechten.
- Voor'rede**, v. —redenen; wie heeft de — van dit boek geschreven? voorbericht, inleiding.
- Voor'rekenen** (voorcijferen; fig. verklaren), ik heb — gerekend; ik zal je de onkosten eens —.
- Voor'schijn (te)**, bw.; te — komen, zich la-ten zien; te — brengen, aan den dag.
- Voor'schip** (het voorste deel van een schip), o. gmv.
- Voor'schoen** (voorste deel v. e. schoen), m. —en.
- Voor'schoot** (boezelaar), o. —schooten.
- Voor'schot** (voorgeschooten of geleend geld), o. —ten; hij gaf mij een — van duizend gulden; wij hebben geld op — genomen; in — zijn, nog geld te goed hebben; —bank (bankin-stelling, welke geld leent tegen rente), v. —en.
- Voor'schre'ven** (voormeld), bn. Ook: **Voor-noemd**,
- Voor'schrift**, o. —en; dit is een — voor allen, les, vermaning, gebod.
- Voor'schrijven** (om te laten nadoen), ik heb de kinderen —geschreven; fig. ter navolging stellen, gebieden: iemand de wet —.
- Voor'shands** (voorloopig), bw.; laten wij —tevreden zijn.
- Voor'slaan** (voorstellen), ik sloeg —, heb —geslagen; ik zal hem dit plan —.
- Voor'slag** (voorstel), m. —slagen; iemand een — doen; een — aannemen.
- Voor'slag** (klik, slag eenige minuten vóór het slaan der klok), o. —slagen; daar slaat het —.
- Voor'smaak** (proefje), m.; dit geeft u een — van uw toekomstig geluk.
- Voor'snijden** (voor anderen snijden), ik sneed —, heb —gesneden; het vleesch —; —snijder, m. —s; —snijmes, o. —messen.
- Voor'span** (tweetal paarden), o. —spannen.
- Voor'spel** (voorafgaand spel), o. —spelen; het — van Gijsbrecht van Aemstel telt 62 verzen.
- Voor'spelder** (morsdoekje), m. —spelders.
- Voor'spelen**, ik heb —gespeeld; een wijsje —, een stukje —, d. i. spelende voordoen; —er, m. —s.
- Voor'spellen** (laten hooren hoe gespeld moet worden), ik heb —gespeld; ik zal u dat vreemde woord eens —.
- Voor'spellen** (voorzeggen, vooraf aankon-digen), ik heb —speld; Christus —spelde den ondergang van Jeruzalem; —ler, m. —s; —ling, v. —en.
- Voor'spiegelen** (als in een spiegel laten zien), ik heb —gespiegeld; iemand groote winsten —, voor oogen stellen, doen gelooven aan; —ing, v. —en.
- Voor'spoed** (geluk, welvaart, goede gang van zaken), m. gmv.
- Voor'spoed'ig** (gelukkig), bn. en bw.; een —e tocht; Rembrandts —e reis; — opgroeien.
- Voor'spook**, o. —spoken; dit is een — van het onheil, aankondiger, bewijs, blijik.
- Voor'spraak** (persoon), m. en v. —spraken; hij of zij zal mijn — zijn; (het voorspreken), v. gmv.: uw — zal mij helpen.
- Voor'spreken** (verdedigen), ik sprak —, heb —gesproken; —er, m. —s, —spreekster, v. —s.
- Voor'sprong** (sprong vooruit), m. —sprongen; een — hebben, op den weg vooruit zijn; dat geeft hem een heelen —, voordeel.
- Voor'staan**, ik stond —, heb —gestaan; laat u niet te veel — op uw geboorte, dunken, trotsch zijn; het staat mij —, nl. voor den geest.
- Voor'stad** (buitenwijk e. stad), v. —steden.
- Voor'stander** (bevorderaar, beschermer), m. —s; een — van goed onderwijs; —ster, v. —s.
- Voor'ste** (meest vooruit), bn.; de —vinger; als zn. m. en v.: de — zijn, voorganger; hij is altijd Haantje de —, de belhamel.
- Voor'steek** (platte naaisteek), m. —steken.
- Voor'stel** (voorslag), o. —stellen; een — doen; zijn — is verworpen; wisk. opgave: een re-kenkundig —; hebt gij uw algebra-voorstel-ten af?
- Voor'stellen**, ik heb —gesteld; ik kan mij het kasteel nog goed —, voor den geest halen; ik stel mij voor morgen op reis te gaan, plan hebben; iem. iets —, aan zijn beslissing onder-werpen; David is hier voorgesteld als een harp-speler, afgebeeld; hij is aan den Koning voor-gesteld; een levendige —stelling is in dien roman van Schimmel; —ler, m. —s; —ling, v. —en.





- Voorzanger** (die voorzingt), m. -s; dan weer deed hij den - der groote kerk na. (C. O.).
- Voorzeggen** (om na te laten zeggen), ik heb -gezegd, -gezeid; ik zal u dat woord duidelijk -; in de klas mag niemand -, een ander iets fluisteren.
- Voorzeggen** (voorspellen), ik heb -zegd, -zeid; o tijden vast voorzegd, van groote schuldvergeving! (Da Costa).
- Voorzegging** (prophetie), v. -en.
- Voorzeke** (zekerlijk, zeer stellig), bw.
- Voorzet** (eerste zet in 't spel), m. -zetten.
- Voorzetsel** (spraak. rededeel, betrekkingwoord), o. -s; aan is een - in: aan den muur, aan den avond.
- Voorzichtig** (omzichtig, behoedzaam), bn. en bw.: een -e behandeling; iets - vragen; -heid, v.: -heid is de moeder der wijsheid.
- Voorzien**, ik -zag, heb -zien; wij hebben dat ongeluk -, zien aankomen; in de eerste behoefte -, zorg dragen voor; deze winkel is goed -, heeft allerhande waren; wij zullen in dat gebrek -, het verhelpen; -ing, v. -en.
- Voorzienig** (vooruitzorgend), bn.; de -e man.
- Voorzienigheid** (voortdurende zorg), v. gmv.; Gods -, zorg die alles vooruit regelt; de -regelt, God zelve.
- Voorzijde**, v. -zijden; de - v. e. gebouw.
- Voorzin** (spraak. eerste lid eener periode of van een samengestelden volzin), m. -zinnen.
- Voorzingen**, ik zong -, heb -gezongen; ik zal u dat liedje eens -, ter navolging zingen.
- Voorzitten**, ik zat -, heb -gezet; hij zal aan tafel -, de eerste plaats innemen; wie zal de vergadering -? leiden, presideeren; -ting, v.: onder -ting van, leiding.
- Voorzitter** (leider eener vergadering), m. -zitters.
- Voorzitterschap** (waardigheid van voorzitter), o. gmv.
- Voorzomer** (eerste deel van den zomer), m. -s.
- Voorzoon** (zoon uit een vorig huwelijk), m. -zonen, -zoons.
- Voorzorg**, v. -en; wij zullen onze -en nemen, voorbehoedmiddelen, maatregelen.
- Voos** (laai, zonder sap), bn.; een vooze knol, radijs, sponsachtig; fig. een -gestel, kwaadsappig, krachteloos; -heid, v. gmv.
- Vorderen** (eischen), ik heb -vorderd; ik vorder mijn recht, mijn geld; rekenschap -.
- Vorderen** (voortgaan), ik ben -vorderd; die knaap vordert niet veel bij de studie; een gevorderde leeftijd; in vergevorderden staat van ontbinding.
- Vordering** (voortgang, eisch), v. -en; maakt hij -en? ik heb een schuld-ten laste v. hem.
- Vore** (ploegsnede), v. -n; werp het zaad in de -! fig. zijn voorhoofd had diepe -n, rimpels. Ook: Voor.
- Vo'ren**, voorn (karperachtige visch), m. -s.
- Vo'ren** (gewijzigde vorm van voor), bw.; ga naar -; kom wat naar -, vooruit; te -, vooraf, vroeger; zegsw. hij kreeg den wind van -, een afsnauwing, een standje.
- Vo'ren** (te), bw.; ik wist het van te -, vooruit, vooraf.
- Vo'renstaand** (wat vooraf staat of gaat), bn.; op -e bladzijde.
- Vo'rik** (vroeger, voorgaand), bn.; het -e jaar.
- Vork** (getand werktuig), v. -en; zegsw. hij weet, hoe de - in den steel zit, hoe de zaak in elkaar zit.
- Vorm** (uiterlijke gedaante, model), m. -en; iets in een anderen - gieten, een ander voorkomen geven; de goede -en, nette manieren.
- Vormelijk** (gehecht aan vormen), bn.; uw vriend is altijd zoo -, vol complimenten; een - christendom, hechtend aan den uiterlijken vorm, doch zonder geest en leven; -heid, v. gmv.
- Vormeling** (R. K. iemand die het Vormsel gaat ontvangen), m. en v. -en; vr. ook: -e.
- Vormen** (een gedaante geven aan; vervaardigen), ik heb -vormd; een beeld -, fig. iem. karakter -, iem. smaak -, d.i. volledig ontwikkelen; -er, m. -s; -ing, v.; -loos, bn.
- Vormen** (R. K. het vormsel toedienen), de bisschop heeft in die kerk gevormd; -sel (R. K. sacrament), o. gmv.
- Vormleer** (aanschouwelijke meetk.), v. gmv.; de - is als leervak op de lagere school in de wet geschrapt.
- Vormloos** (zonder vorm, wanstaltig, plomp), bn.; een - blok hout.
- Vorm'school**, v. scholen; de - voor onderwijzers te Rotterdam, normaalschool.
- Vorsch** (kikvorsch), m. -en.
- Vorschen** (onderzoek instellen, nasporen, naphuizen), ik heb -vorscht; met -den blik.
- Vorst** (bovenste rij dakpannen, nok), v. -en.
- Vorst** (het vriezen) v. gmv.; -ig (een weinig vriezend), bn.: het is -ig weer.
- Vorst** (heer, prins), m. vorsten.
- Vorstelijk**, bn. en bw.; het - paleis, des vorsten; een - geschenk, gelijkend op dat eens vorsten, rijk, schoon; een -e houding, een -e gestalte; hij leeft -, als een vorst, weelderig; -heid, v. gmv.
- Vorstendom** (gebied v. e. vorst), o. -dommen.
- Vorstenhof** (paleis), o. -hoven; -huis (stamhuis), o. -huizen; -kind (telg), o. -kinderen; -kroon, v. -kronen; -moord, m. -en; -paar, o.; -telg (-spruit), m. en v. -en; -zoon, m. -zonen.
- Vorster** (boschopziener, houtvester), m. -s.
- Vorstin**, v. -nen; De - in het dorp. (Staring).
- Vos** (roofdier van het hondengeslacht), m. vossen; de gewone -, de zwarte -, de witte -, de roode -, de zilver -, de ijs-; bij uitbr. een paard, -achtig van kleur; fig. iem. met rood haar; ook: hij is een slimme -, geslepen persoon; een school-, schimpn. onderwijzer; Vanden - Reinaerde, beroemd dierenepos der middeleeuwen, in het Dietsch. (± 1200).
- Vos'konijn** (stinkdier der Pampas, Brazilië), o. -konijnen.
- Vos'sbont**, vos'senbont (pelswerk), o. gmv.
- Vos'sengans** (wilde gans in Zweden en Pruisen), v. -ganzen.
- Vos'senhaar**, o. gmv.; -hol, o. -hollen; -huid, v. -en; -jacht, v. -en; -klem, v. -men; -kuil, m. -en; -oog, o. -en; -oor, o. -en; -val (klem, strik), v. -len.
- Vos'sestaart** (grasachtige plant), m. gmv.
- Vos'sestaart** (staart van een vos), m. -staarten; met den - geeselen, voor de leus, fig. aaien.
- Vos'sevel** (huid van een vos), o. -vellen.
- Vo'ta** (stemmen; geloften), o. mv.; pia -, vrome wenschen (die niet vervuld worden).
- Voteeren** (zijn stem geven; stemmen).
- Votief'steen** (geloftesteen), m. -steen; -en dekken de zijmuren van menige R. K. kerk: ze zijn van marmar in den vorm van een rechthoek en bevatten een spreuk, een dankzegging, een gebed, enz.
- Vo'tum** (stem; stemuitbrenging; verklaring

- door stemming), o. -s; een - van vertrouwen; een - van wantrouwen, blijk.
- Vout'kamertje** (opkamertje, nl. boven een kelder of eenig gewelf), o. -s. (ou = oe), Vl.
- Vouw** (plooi), v. -en; de -en in een boek.
- Vouw'been** (houten of beenen papiermes), o. -beenen.
- Vouw'blind** (luik), o. -en; -**deur**, v. -en.
- Vouwen**, ik vouwde, heb -vouwen; de handen -, met gevouwen handen; -**er**, m. -s.
- Vouw'stoel** (klapstoel), m. -en; -**tafel**, v. -s.
- Vox huma'na** (de menschenstem; zeker orgelregister), v. gm. v.
- Vox po'puli, vox De'i** (de stem des volks, de stem van God), d. i. wat het volk bestist of wil, is wèl gedaan.
- Voyageur'** (reiziger), m. -s; **commis-**, handelsreiziger. (g = zj)
- Vraag** (ondervraging, eisch), v. vragen.
- Vraag** (spraak. volzin in de vragende woord-schikking), v. vragen; er zijn directe vragen: b.v. Wie komt daar? er zijn indirecte vragen: b.v. Ik vraag, wie daar komt.
- Vraag'al** (nieuwsgierig persoon), m. en v. -len.
- Vraag'baak** (vertrouwd raadsman), v. -baken; deze notaris is de - der gemeente, allen komen bij hem om raad; notaris Bollaers, de advocaat en - van den omtrek. (Koetsveld); Holland, in menig vak van studie de - der beschaafde wereld. (Potg.).
- Vraag'punt** (onderwerp van het gesprek of debat), o. -punten.
- Vraag'punt** (de eigenlijke vraag), o. -punten; gij bemerktet, dat gij het - niet begrepen hadt (bij rekenwerk). C. O.
- Vraag'stuk**, o. -stukken; het moeilijke - omtrent de zetelplaats van den wil. (C. O.); een rekenkundig -, een algebraïsch -, som.
- Vraag'teeken** (spraak. bekend leesteeken), o. -teekens.
- Vraag'woord**, o. -woorden; druk bij't lezen op het -, b.v. Waar zijt gij?
- Vraat** (gulzigaard), m. vraten; -**achtig**, bn.
- Vraat'zucht** (gulzigheid), v. gm. v.; -**ig**, bn.
- Vracht** (lading, last), v. -en; dat schip heeft veel - in; ook, Vervoerloon: die meubelen kosten tien gulden aan -.
- Vracht'boot**, v. -booten; -**brief**, m. -brieven; -**ceel**, v. -ceelen; -**geld**, o. -en; -**kar**, v. -karren; -**loon**, o. -en; -**schip**, o. -schepen; -**schipper**, m. -s; -**schuit**, v. -en; -**tarief**, o. -tarieven.
- Vracht'vaarder** (transportschip), m. -s. Ook, de schipper zelf: de Hollanders werden de -s van W.-Europa. (Fruin).
- Vracht'vaart** (nl. met vrachtschepen), v. gm. v.
- Vracht'vrij**, bn.; brieven - in te zenden, franco.
- Vra'gen**, ik vraagde, ik vroeg, heb gevraagd; ik vraag naar mijn broeder, vernemen; deze heer vraagt de geschiedenis, examineert, hoe veel vraagt ge hiervoor? eischen; hij vroeg haar hand, een meisje ten huwelijk vragen.
- Vra'genboek** (catechismusboek), o. -boeken.
- Vra'genderwijs, -wijze**, bw.; hij behandelt dit vak -; hij onderwijst -.
- Vrank** (vrij), bn.; enkel gebruikelijk in de zegsw. *vrank en vrij*. „Vrank, Vrij, Vroom, Vroed”, spreuk der Nederl. turners. Zie **Frank**.
- Vra'tig** (gulzig), bn.; een -e snoek, vraat-zuchtig; -**heid**, v. gm. v.
- Vre'de vree**, m. gm. v.; in - leuen. (Koetsv.)
- Vre'debond** (bond ter bevordering van den algemeenen vrede), m. -bonden.
- Vre'decongres**, o. -sen; -**feest**, o. -en.
- Vredelie'vend**, bn.; een - vorst; -**heid**, v.
- Vre'desonderhandeling**, v. -en; er verlieden drie maanden met de -en.
- Vre'destijd**, m. gm. v.; -**verdrag**, o. -en; -**voorslag**, m. -slagen.
- Vre'dig** (rustig), bn. en bw.; een - verblijf, ergens - verblijven.
- Vreed'zaam**, bn. en bw.; deze volken leuen -, zonder oorlog, in vrede; -**heid**, v. gm. v.
- Vreemd** (uitheemsch, zonderling) bn. en bw.
- Vreem'de** (vreemd persoon), m. en v. -n.
- Vreem'de**, o. gm. v.; het - eener zaak; in den -, in het buitenland, ver weg.
- Vreem'deling** (vreemde, buitenlander), m. en v. -en; voor het v. ook -**e**.
- Vreem'digheid** (zonderlingheid), v. -heden.
- Vreemdsor'tig** (ongewoon, afwijkend), bn.; de rog is een -e visch; -**heid**, v. gm. v.
- Vrees, vreeze** (angst, schrik), v. vreezen.
- Vreesach'tig** (bang), bn. en bw.; -**heid**, v.
- Vrees'lijk, vrees'lijk** (angstwekkend, vrees-aanjagend), bn. en bw.
- Vreet'schip** (convooischip), o. -schepen. vero.
- Vreet'wolf** (gulzig persoon), m. -wolven.
- Vreet'zak** (persoon), m. en v. -zakken. gmz.
- Vree'zen** (bang zijn voor), ik heb gevreesd; vrees God, eerbiedig; het gevaar -, duchten.
- Vrek** (gierig, inhalig), bn.; -**heid**, v. gmz.
- Vrek** (gierigaard, schraper), m. vrekken.
- Vre'ten** (gulzig eten), het vrat, heeft gevreten, het eten van dieren: het paard wil niet -, voedsel gebruiken; -**er** (gulzigaard), m. -s; -**erij'** (stokkerij), v. -en.
- Vreug'de, vreugd** (blijdschap), v. gm. v.; een gevoel van -, ik beleef - aan dat kind, een ongestoorde -, hij was de - zijner ouders.
- Vriend, vriend**, m. -en; -**je**, o. -s.
- Vrien'delijk** (voorkomend, minzaam, lief), bn. en bw.; -**heid**, v. gm. v.
- Vrien'denkout** (gezellig gepraat), m. gm. v.; avonden bij gezelligen - doorgebracht. (Koetsv.)
- Vrien'denkring** (R. K. broederschap der altijd durende aanbidding van het H. Sacrament), m. -kringen.
- Vrien'denkring** (gezelschap van vrienden), m. -kringen.
- Vriendin', v. -dinnen; -netje**, o. -s.
- Vriendin'nenkring**, m. -kringen.
- Vriend'schap** (verhouding als vriend), v. gm. v.; die - was van korten duur; de - was in grim verkeer. (Staring).
- Vriend'schap** (persoon), m. gm. v.; zeg eens -, hoe laat is het?
- Vriend'schapsband**, m. -en; -**betoon**, o.; -**betrekking**, v. -en; -**betuiging**, v. -en.
- Vries'punt** (nulpunt), o. gm. v.; het is tien graden onder het -; op de thermometers van C. en R. is het - de streep, welke den stand der kwik aangeeft, wanneer het instrument gedompeld wordt in smeltend ijs.
- Vrie'zen**, het vroor (vroos), heeft gevroren (gevrozen); de gracht is dichtgevroren; mijn karaf is stuk gevroren.
- Vrij** (los, ongedwongen, onbelemmerd), bn. en bw.; een -e vertaling, niet naar de letter; hij is - van krijgsdienst, niet verplicht tot; deze oude man is - van vooroordeelen; zijn gedachten den - en loop laten; een - uitzicht, onbelemmerd; ik laat u de handen -, niet gebonden zijnd; ik ben van avond -, niet bezet; de man kwam met den schrik -, ik

- ben zoo - u dit te vragen, de vrijheid nemen; het vragen staat u -; de -e kunsten, zeven in getal, nl. spraakkunst, rekenkunde, wiskunde, muziek, sterrenkunde, dialectica en rhetorica, d. i. waarop in Rome uitsluitend de vrije burger zich mocht toeleggen; -e handel; -e studie; ik heb vuur en licht -.
- Vrij** (ongehinderd, los), bn.; als eerste lid in samengest. w.w.: vrijblijven, -komen, -kopen, enz.
- Vrij'af**, bn.; - hebben, verlof of vakantie hebben.
- Vrijs'ge** (verkeering), v. -s. (g = zj)
- Vrij'biljet** (geleibiljet, vrijen doorgang verleende), o. - biljetten.
- Vrij'blijven** (verschoond blijven), ik bleef -, ben - gebleven.
- Vrij'brief** (paspoort), m. -brieven; fig. toegangs- of verlofbrief; fig. een adellijke titel is veelal een - voor alle kringen.
- Vrij'buiten** (op roof varen), ik heb gevrijbuit; -er (kaper, zeeroover), m. -s; -erij' (kaperij), v. -en.
- Vrij'burg** (versterkt kasteel), m. - burgen. vero.
- Vrij'dag** (zesde dag der week), m. -dagen; Goede -, Vrijdag vóór Paschen.
- Vrij'dagsch**, bn.; de -e markt.
- Vrij'den, vrij'en** (bevrijden), ik heb gevrijd; ik zal u vrijen van ramp en rouw. (Huygens Scheepspraak); -ing, v. gm.v.
- Vrij'denker** (vrijgeest), m. -s; een - bekeeren (Koetsveld), een oppervlakkig -; -erij', v.; -ster, v. -s.
- Vrij'dom** (onthefing, vrijstelling), m. -men; de adel had - van belasting; er bestaat - van briefport voor dienstbrieven; - van arbeid, van heerendiensten, enz.
- Vrije** (gesch. rechtsgebied eener vrije stad), o. gm.v.; in het - van Brugge.
- Vrij'eijk** (op vrije wijze), bw.; je kunt hier - binnegaan.
- Vrij'en** (liefde betoonen), ik vrijde (vree), heb gevrijd (gevreeën); „kijk reis aan! Pieter zit waarlijk te -" (C. O.); hij vrijt naar mijn nicht; een ezels die vrijt, die schopt en die smijt (Cats); -er (minnaar), m. -s; -erij' (verkeering), v. -en.
- Vrij'en** (nl. om iem. gunst dingen, steemen), hij heeft gevrijd; scherts. een kind vrijt met zijn moeder om een stuk lekkers, liefkoozen.
- Vrij'en** (bevrijden). Zie **Vrij'den**.
- Vrij'geboren**, bn.; een - burger, geen lijf-eigene of slaaf.
- Vrij'geest** (die alle geopenbaard geloof verwerpt, vrijdenker), m. -geesten; -erij', v.
- Vrij'gelatene**, m. en v. -n; hij was een -, d. i. een vrijgeworden slaaf.
- Vrij'geleide** (gewapend geleide), o. gm.v.
- Vrij'geven**, ik gaf -, heb -gegeven: de burgemeester zal vanmiddag -, vrij-af geven.
- Vrij'gevig** (mild, goedgeefsich), bn. en bw.; -heid, v. gm.v.
- Vrij'gezel** (ongehuwde), m. -gezellen.
- Vrij'goed** (lamelijk goed), bn.; een - opstel.
- Vrij'haven**, v. -havens; dit is een -, er wordt geen tol of bruggeld geheven.
- Vrij'heer** (baron), m. -heeren; -lijk, bn.: -lijke rechten; -schap (baronie), o. -pen.
- Vrij'heid** (onafhankelijkheid), v.; zijn - herkrigen, uit de slavernij verlost worden, uit gevangenschap geraken; de - nemen, vrijmoedigheid; een dichtertelijke -; dat is zede-lijke -; de vrijheden eener stad, handvesten, privilegiën; -lie'vend, bn.; -min'nend, bn.
- Vrij'heid** (gesch. rechtsgebied), v. -heden; Amalia van Solms hield 10 Sept. 1649 haar intocht in de - van Turnhout.
- Vrij'heidsboom** (boom der vrijheid in den Franschen tijd), m. -boomen; -hoed (n.l. als zinnebeeld), m. -en; -muts, v. -en.
- Vrij'houden**, ik hield -, heb -gehouden; ga maar mee, ik zal u -, de kosten van verteer betalen; een huis - van den vijand, behoeden voor.
- Vrij'komen**, ik kwam -, ben -gekomen; hij kwam met een vermaning vrij, ergens van afkomen.
- Vrij'kopen**, ik kocht -, heb -gekocht; men trachtte de christenslaven vrij te kopen, loskopen, hun vrijheid te kopen; -ing, v.
- Vrij'laten**, ik liet -, heb -gelaten; ik zal den gevangene -, de vrijheid geven; ook: iemand -, verlof geven tot.
- Vrij'leen**, o. -leenen; dit is een -, d. i. niet met heerendiensten bezwaard.
- Vrij'lot**, o. -loten; op twintig loten heeft men een -, één lot op den koop toe.
- Vrij'loten**, ik heb en ben -geloot; zich -; deze jongen heeft zich -geloot, nl. van de militie.
- Vrij'macht** (onbeperkte macht), v. gm.v.
- Vrij'maken**, ik heb -gemaakt; iemand van een verbintenis -, loskopen; scheik. ontbinden; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Vrij'met'selaar**, m. -s, -aren; ook: vrije metselaren; -larij', v. gm.v.
- Vrij'moe'dig** (onbeschroomd), bn. en bw.; een - antwoord; -spreken; -heid, v. gm.v.
- Vrij'plaats** (wijkplaats), v. -en; Culemborg was een -, vrije plaats, d. i. plaats werwaans bankroetiers konden uitwijken. Zie **Vianen**.
- Vrij'pleiten**, ik heb -gepleit; de advocaat trachtte zijn cliënt - te pleiten, nl. voor straf of boete te vrijwaren.
- Vrij'pos'tig**, bn.; een -e kerel, brutaal, zeer vrij; -heid (brutaliteit), v. gm.v.
- Vrij'spraak** (vonnis van onschuldigverklaring), v. -spraken.
- Vrij'spreken**, ik sprak -, heb -gesproken; de beschuldigde werd -gesproken, onschuldig verklaard; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Vrij'staan**, het stond -, heeft -gestaan; het staat u vrij binnen te komen, het is u vergund.
- Vrij'staat** (republiek), m. -staten.
- Vrij'stad** (vrijplaats), v. -steden. Zie **Vianen**.
- Vrij'stad** (vrije Duitsche rijksstad), v. -steden; Hamburg is een -.
- Vrij'stellen**, ik heb -gesteld; iemand - van dienst, ontheffen; -ling, v. -en.
- Vrij'ster** (minnares), v. -s; zeg eens -, waar woont hier de dokter? meisje; een - van biesjesdeeg, een sinterklaaskoek.
- Vrij'veklaren**, ik heb -verklaard; de Spanjaarden moesten de Nederlanden -, erkennen als vrije landen; -ing, v. -en.
- Vrij'verouw** (barones), v. -en; zij was - van geboorte, bezitster eener vrije heerlijkheid.
- Vrij'veren** (ergens voor behoeden), ik heb -vrijwaard; ik wil u - voor teleurstelling; -waarder, m. -s; -waring, v. -en.
- Vrij'wil'lig**, bn. en bw.; een -e verkooping, uit vrijen wil, niet door het gerecht gedwongen; -dienstnemen; -heid, v. gm.v.; -lijk, bw.
- Vrij'wil'liger**, m. -s; hij nam dienst als -, hij teekende als vrijwillig soldaat.
- Vrijzin'nig** (vrij en onbevangen), bn.; een -e regeering; een -e maatregel; Jan Rap is zeer -, zeer! (De Gen.); -heid, v. Zie **Liberaal**.

- Vrind** (kameraad), m. -en. Ook: **Vriend**.  
**Vroed** (wijs, voorzichtig), bn. en bw.; *Jan, die vroom en - was.* (Potg.); -heid, v. gmv.  
**Vroedkundige** (verloskundige), m. en v. -n.  
**Vroedman** (lid der vroedschap), m. -mannen.  
**Vroedschap** (stedelijke regeering in de dagen der Ned. Republiek), v.; -schappen. vero.  
**Vroeg** (tijdig), bn. en bw.; *het is nog -; een -e zomer; des morgens is hij - op.*  
**Vroegbeurt** (om te preeken), v. -en; -dienst (n.l. vroeg i. e. kerk), m. -en; -mis (vroegedienst in de R. K. kerk), v. -missen.  
**Vroegkerk** (R. K. stille Mis des Zondags in den morgen), v. -kerken.  
**Vroegpreek** (Prot. kerkdienst in den ochtendstond), v. -preeken; *de natuuronderzoeker, die... naar de - is geweest.* (C. O.)  
**Vroegrijp**, bn.; *dit zijn -e peren, vroegtijdig rijp.*  
**Vroegte** (vroegemorgentijd, begin v. d. dag), v.; *hij vertrok in de -.*  
**Vroegtijdig** (niet laat), bn. en bw.; *een - vertrek, zij gingen - op marsch; -heid, v.*  
**Vroeme** (godsdienstige), m. en v. -n.  
**Vroelijik** (opgeruimd, blijde), bn. en bw.; *zich - maken, verblijd zijn; zich om iets - maken, om iets lachen; zegsw. hij leeft als - Fransje, onbezorgd; -heid, v. gmv.*  
**Vroom** (braaf, stipt in zijn godsdienstplichten), bn. en bw.; -heid (godsvrucht), v. gmv.  
**Vroon** (bezitting, waarop heerendiensten rusten), o. -en.  
**Vroon dienst** (heerendienst), m. -en; -geld, o. -en; -goed, o. -eren; -heer, m. -en; -land, o. -en; -meester, m. -s; -recht, o. -en; -visscherij, v. -en; -water, o. -en.  
**Vrouw** (vrouw. persoon), v. -en; *zij is mijn -, echtgenoot; de - des huizes, meesteres.*  
**Vrouwelijk**, bn.; *het - geslacht, een - rijm, zie Rijm; een -e bloem; -heid, v. gmv.*  
**Vrouwendag** (2 Febr. R. K. feestdag), m. gmv.; ook lichtmis geheeten; *mijn tuinman komt op - aanleggen.* (Koetsveld); *ik (Barnd) wordt met - acht en zestig.* (C. O.)  
**Vrouwenaar** (soort van bladmos), o. gmv.  
**Vrouwkerk** (R. K. Onze-lieve-Vrouwenkerk), v. -kerken. Zie **Notre-Dame**.  
**Vrouwkleed** (kledingstuk van of voor een vrouw), o. -kleederen.  
**Vrouwklooster** (R. K. klooster van geestelijke zusters), o. -kloosters.  
**Vrouwleen** (konkelleen), o. -leenen. Ook: **Spilleen**.  
**Vrouwleest** (gestalte eener vrouw), v. gmv. Zie **Tailie**.  
**Vrouwemantel** (damesmantel), m. -s.  
**Vrouwemunt** (balsemkruid), v. gmv.  
**Vrouwemuts** (hoofddeksel voor een vrouw), v. -mutsen.  
**Vrouwpraatje** (onbeduidend praatje), o. -praatjes.  
**Vrouwrosje** (koekoeksbloem), o. -s.  
**Vrouwlief** (lieve vrouw), v. gmv.; aanspreking: *vrouwje lief*, o. gmv.  
**Vrouw mensch** (kleinacht. vrouwspersoon), o. -lieden, -lui.  
**Vrouwspersoon** (kleinacht. voor vrouw), o. -personen.  
**Vrucht** (fruit; voortbrengsel), v. -en; *houdt gij van -en? fig. de - v. al dien arbeid, opbrengst, gevolg; dat zal geen - opleveren; hij heeft met - examen gedaan, met goeden* uitslag; *alle pogingen bleven zonder -, resultaat.*  
**Vruchtbaar**, bn.; *een - land, een - schrijver, die veel levert; -heid, v.; -makend, bn.*  
**Vruchtbeginsel** (stampet e. bloem), o. -s; -bekselsel (zaadhulsel), o. -s; -boom (dragende eetbare vruchten), m. -en; -dragend (vrucht opleverend, fig. gezegend, nuttig), bn.; -e arbeid, -e pogingen.  
**Vruchtbodem** (bloembodem, waarin de stampers zich ook bevinden), m. -bodems.  
**Vruchteloos**, bn. en bw.; *een - looze poging, ijdel, vergeefs; hij smeekte -; -heid, v.*  
**Vruchtten** (vreezen), ik vruchtte, heb -vrucht. vero.  
**Vruchtgebruik** (rechtst.), o.; *mijn vader heeft het - van die landerijen, d. i. het recht op de opbrengst, zij behooren hem echter niet; -er, m. -s; -ster, v. -s.* Zie **Usufructus**.  
**Vu'e** (gezicht, oogmerk, doel), v. -s.  
**Vu'e-kaart** (prentbriefkaart), v. -kaarten.  
**Vuig** (gemeen, slecht, laag), bn. en bw.; *een -e daad, dat is -e taal, laster; Sikko was in West-Friesland met de dochter van een -en dorper in den echt getreden.* (v. Lennep).  
**Vuil** (vuilnis, vuiligheid), o. gmv.  
**Vuil**, bn. en bw.; *een - kind, onrein, onzindelijk; een -e maag; een -e lucht; een -e zaak, laag, verachtelijk; een - boek, onzedelijk; -e praat, smerig; zegsw. een -e pijp rooken, slecht af komen; een -e kust, onveilig, rotschtig; ergens veel water om - maken, hevige gaan twisten om; zich aan iets - maken, zijn goeden naam bezoedelen; -heid, v. -heden.*  
**Vuilbek** (persoon), m. en v. -ken; *die Oostganger is een -, iem., die vieze taal uitslaat.*  
**Vuilbekken** (vuile, lage, onzedelijke taal uitslaan), ik heb -vuilbek; -kerij, v. -en.  
**Vuiligheid** (drek, uitwerpsel), v. -heden.  
**Vuilik** (vuilaardig mensch), m. en v. -en.  
**Vuilmaken** (bevuilden, ontreinigen), ik heb -gemaakt; *het water eener beek -.*  
**Vuilnis** (aanveegsel), v.; -bak, m. -ken; -hoop, m. -en; -kar, v. -ren; -schuit, v. -en. Zie **Vullis**.  
**Vuilte** (vuilheid, het vuile), v. gmv.  
**Vuist** (dichtgestoten hand), v. -en; *een - zetten, een bedreiging doen; met den degen in de -; met de - op tafel slaan; voor de - spreken, onvoorbereid; een stuk voor de - spelen; in zijn -je lachen, heimelijk, in stilte; iets uit het -je eten; -je, o. -s.*  
**Vuistrecht** (gesch. in de Middeleeuwen het recht van den sterkste), o. gmv.  
**Vuistslag**, m. -slagen; -vechter (bokser), m. -vechters.  
**Vuistvol** (handvol), v. vuisten vol.  
**Vulbier** (dun bier), o. gmv.  
**Vulcanus** (myth. de god van 't vuur), m.  
**Vulcaniseeren** (in het vuur gloeien).  
**Vulgair** (alledaagsch, gemeen, plat), bn. (ai=é)  
**Vulga'ta** (pauselijk goedgekeurde Latijnsche overzetting van den Bijbel), v. -s; de eerste gedrukte - kwam in 1455 uit de drukkerij van Gutenberg in Mainz.  
**Vulgus** (het gemeene volk, de groote hoop), o.  
**Vulhaar** (haar als opvulsel), o. gmv.  
**Vulkaan** (vuurspuwende berg), m. vulkanen.  
**Vul'kachel** (moderne kachel, die eens per dag gevuld wordt), v. -kachels.  
**Vulka'nisch**, bn.; *een - gebergte, een - eiland, -e asch; de Minahassa is -.*

- Vullen** (*vol maken*), ik heb gevuld; *een vat —, een bed — met veeren, een kip — met gehakt; gevulde zeilen, gevulde stoelzittingen.*  
**Vulling** (*het vullen*), v. gmv.; *de — v. d. ballon.*  
**Vullis**, o. gmv. Ook: **Vuilnis**.  
**Vulnerabel** (*kwetsbaar*), bn.  
**Vulnerabiliteit** (*kwetsbaarheid*), v. gmv.  
**Vulnereren** (*verwonden, kwetsen*).  
**Vulsel** (*al wat dient om te vullen*), o. —s.  
**Vuns** (*duf, muf, vochtig*), bn.; *een — kerkerhol, een vunze kelder, een vunze lucht; —heid*, v.  
**Vunzig** (*vuns, vochtig*), bn.; —**heid**, v. gmv.  
**Vuren**, ik heb —vuurd; *de vijand gaat —, schieten; het — der zee, lichten; —ing*, v. gmv.  
**Vurenhout** (*een soort van pijnhout*), o. gmv.  
**Vurig** (*met vuur, met gloed*), bn. en bw.; *een — gebed, een — paard, een — verlangen, levendig, opgewekt; hij smeekte —; —heid* (*hevigheid*), v. gmv.; —**lijk** (*leverdig, innig*), bw.  
**Vuur**, o. vuren; *de soldaten kwamen in het —, gevecht; den vijand tusschen twee vuren brengen, van twee zijden beschieten; te — en te zwaard verwoesten, door brand; de soldaten gaven —, het geweer afschieten; hij spooog — en vlam, was nijdig als een draak; 't was als olie op het —, het wakkerde den twist aan; voor iem. door het — loopen; zijn leven wagen, — vatten op, 'boos worden; geneesk. er kwam koud — bij de wonde, bederf.*  
**Vuur** (*visscherst. lantaarn*), o. vuren; *rechts een groen, en links een rood — als signaal; die zeedieven dooven hun vuren en zeilen vlak door onze vleet!*  
**Vuuraanbidder** (*heiden*), m. —s; *velerassen der Stille-Zuidzeeëilanden zijn —s, aanbidder van het vuur als godheid; vuur'dienst*, m. gmv.; *de —dienst ontwikkelde zich vooral in Perzië.*  
**Vuurbaak** (*lichttoren*), v. —baken.  
**Vuurbol** (*zeker hemelverschijnsel, meteorsteen*), m. —bollen.
- Vuur'eter** (*goochelaar, die vuur eet*), m. —s.  
**Vuur'geest** (*toovergeest*), m. —geesten.  
**Vuur'kogel** (*gloeiende kogel*), m. —kogels.  
**Vuur'kolk** (*aschkolk; krater*), v. —kolken.  
**Vuur'lak** (*e. soort van zwart lak*), o. gmv.  
**Vuur'maker** (*een soort van prop, hars en pek, om de kachel aan te maken*), m. —s.  
**Vuur'mand** (*mand in de kraamkamer, tot droging en koestering*), v. —manden.  
**Vuur'pijl** (*vuurwerk, pijl van vuur*), m. —en.  
**Vuur'plaat** (*liggende haardplaat*), v. —aten.  
**Vuur'proef** (*godsoordeel in de Middeleeuwen en later*), v. —proeven; *de jeugd onderwerpen aan die vuur- en waterproef, nl. het verkeer in den vreemde.* (Potg.). Zie **Or'del**.  
**Vuur'roer** (*geweer, snaphaan*), o. —roeren.  
**Vuur'rood** (*hoogrood*), bn.; *zij werd —.*  
**Vuur'scherf** (*haardscherf*), o. —scherfen.  
**Vuur'slag** (*stuk staal*), o. —slagen; *met een — vonken uit een vuursteen slaan.*  
**Vuur'sprank, —sprankel** (*vonk*), v. —en; —s.  
**Vuur'spuwend**, bn.; *een —e berg, vulkaan.*  
**Vuur'staal** (*staal v. e. vuurslag*), o. —stalen.  
**Vuur'steen** (*harde steen, waaruit met een vuurslag vonken geslagen worden*), m. —en.  
**Vuur'toren** (*lichttoren, kustlicht*), m. —torens.  
**Vuur'vast** (*bestand tegen het vuur*), bn.; —*e steenen*, die gebruikt worden voor bakovens, fornuizen, gloeiovens, enz.; —**heid**, v. gmv.  
**Vuur'vretter** (*fig. driftig, voortvarend man, die geen vrees kent*), m. —vreters; ook: —**eter**.  
**Vuur'wapen** (*schietgeweer*), o. —wapens.  
**Vuur'werk** (*kunstmatige vertooning door middel van sparkelend buskruid*), o. —werken; —*aan het strand, — op de Maas.*  
**Vuur'werker** (*smid, die den voorhamer hanteert en het gloeiend ijzer vasthoudt*), m. —werkers.  
**Vuur'werkmaker** (*maker van vuurwerk*), m. —makers.  
**Vuur'zee** (*fig. zee van vuur, vuurpoel, groote brandende oppervlakte*), v. —zeeën.

## W.

- W.** v. w's. — De drie en twintigste letter van het alfabet.  
**W.** — *West.*  
**Wed.** — *Weduwe.*  
**Weled.** — *Weledete.*  
**Weledelgeb.** — *Weledelgeboren.*  
**Weledelgestr.** — *Weledelgestreng.*  
**Weleerw.** — *Weleerwaard.*  
**Werk.Schuld.** — *Werkelijke Schuld.*  
**Wetb.** — *Wetboek.*  
**w. g. was get.** — *was geteekend.*  
**W. I.** — *West-Indië.*  
**wisk.** — *wiskunde, wiskundige.*  
**W. L.** — *Westerlengte.*  
**Woensd.** — *Woensdag.*  
**W. v. B. R.** — *Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.*  
**W. v. K.** — *Wetboek van Koophandel.*  
**W. v. Str.** — *Wetboek van Strafrecht.*
- Waad'baar**, bn.; *hier is de rivier —, kan zij doorgetrokken worden.* Zie **Wa'den**.
- Waag** (*toestel om te wegen*), v. wagen; *de stads—, plaats, gebouw, waar van overheidswege goederen gewogen kunnen worden; —schaal*, oudtijds voor weegschaal; *in de —schaal stellen*, wagen; *in de — houden*, in twijfel laten.  
**Waag'hals** (*vermetele, roekeloos*), m. —halzen; —**halzerij** (*roekeloosheid*), v. —en.  
**Waag'meester** (*stadsbeambte, hoofd der stadswaag*), m. —meesters.  
**Waag'schaal**, v. gmv.; *zijn leven in de — stellen*, wagen, blootstellen.  
**Waag'spel** (*kansspel*), o. —spelen. Fig. waagstuk.  
**Waag'stuk**, o. —stukken; *dat is een echt —, gewaagde onderneming.*  
**Waaien**, het waaide (woei), heeft gewaaid; *het zal vannacht fiks —; fig. met alle winden —, zich telkens bij de bovendrijvende partij aansluiten; het zal er —, er zal braaf geraasd worden; het is mij door 't hoofd gewaaid*, ik ben het glad vergeten; *de vlaggen — van allen kant, wapperen, uitwaaien.*

**Waa'er** (werktuig, waarmede men verkoeling aanbrengt), m. -s; een ivoren bal -, een zijden -, luxe-artikel voor dames; -**vormig**, bn.  
**Waa'erpalm** (Ind. wijnpalm), m. -palmen.  
**Waa'ersluis** (sluis, waarvan de deuren bij elken waterstand geopend kunnen worden), v. -sluizen.  
**Waaik** (wacht, wake, waking, nachtwaaik), v.; hij heeft de -, -**hond**, m. -en.  
**Waaiksch**, bn.; onze hond is zeer -, waaikzaam.  
**Waaikzaam** (wakker, ijverig, zorgzaam), bn. en bw.; -**heid**, v. -heden.  
**Waal** (persoon, Luikerwaal), m. Walen; het arme Weeshuis van de Walen. (Vondel).  
**Waal** (hoofdriever), v. gm. v. Nijmegen a. d. -.  
**Waal** (met palen omgeven ruimte, waarbinnen in een zeehaven de schepen veilig kunnen liggen), v. walen.  
**Waal** (geul of poel, warrelende stroom, kolk na dijkbreuk), v. walen.  
**Waalisch**, bn.; de -e kerk, Fransch-Hervormd.  
**Waan** (ijdele of ongegronde meening), m. gm. v.; iem. in den - brengen; in den - verkeer.  
**Waan'wijs** (eigenwijs, ingebeeld), bn. en bw.; een - mensch, neuswijs, laatdunkend; -**heid**, v.  
**Waanzin** (krankzinnigheid), m. gm. v.  
**Waanzin'nige** (krankzinnige), m. en v. -n.  
**Waar** (koopmansgoed), v. waren; dit is goede -, valse -, handelsartikel.  
**Waar** (echt, wezenlijk, zeker), bn.; -**heid**, v.  
**Waar**, bw.; - zijt gij? op welke plaats; ik weet niet, - ik zijn moet, vragend bw. van plaats; het land, - wij geboren zijn, betrek. bijw. van plaats; ik blijf, - ik ben, voegw.  
**Waarachtig**, bn. en bw.; een -e gebeurtenis, wezenlijk; het is - waar, zeker, echt; -**heid**, v. gm. v.  
**Waarachtige** (de Godheid), m. gm. v.  
**Waarborg** (onderpand, borgstelling), m. -en.  
**Waarborgen** (instaan voor iets), ik heb ge-waarborgd; -**ing**, v. -en; - **maatschap-pij** (assurantie -), v. -en.  
**Waarde**, woord, woerd (mannetjesend), m. -en.  
**Waarde** (herbergier, kastelein), m. -en; zegsw. buiten den - rekenen, zich misrekenen; spreekw. Zoals de - is, vertrouwt hij zijn gasten, men beoordeelt een ander naar zich zelf.  
**Waarde** (ingedijkt land a. e. rivier), v. -en.  
**Waarde**, bn.; een goed begin is een daalder -; het sop is de kool niet -, de zaak is van al te geringe beteekenis.  
**Waarde** (dierbaar, veel geldend), bn.; -e vriend; die eer is mij veel -.  
**Waarde** (prijs, waardij), v. gm. v.; onder de - verkoopen; de zedelijke - van iets.  
**Waarde** (geldswaardig papier), v. -n.  
**Waardeeren** (schatten, de waarde bepalen); -**der**, m. -s; -**ing**, v.; verschil in -ing van een boek. (v. Deyssel).  
**Waardegelder** (huurling, betaald wachter), m. -s; onderscheiden steden in Holland namen -s in dienst (1617), vero.  
**Waardegig**, bn. en bw.; een -e houding, ernstig, verdienstelijk; aller achtig -, verdienende; -**lijk**, bw.; zich - gedragen.  
**Waardegigheid** (edelheid, grootheid), v. gm. v.; hij antwoordde met -.  
**Waardegheid** (eerepost, eereambt), v. -heden; Willen III werd verheven tot de -heden zijner vaderen (1672).  
**Waardegij** (waarde, prijs), v. gm. v.; een Eden

voor de vreugd geschapen, is ongedeeld van geen -. (Staring).  
**Waardegij** (muntmeester), m. -en, -s.  
**Waardegin** (herbergierster), v. -nen.  
**Waardegoor**, bw.; de deur, - hij binnen kwam, door welke; - wil hij zijn recht bewijzen? door welk middel.  
**Waardegenschap** (waard zijn, herberg houden), v.; een - drijven, in - gaan; fig. een kind in - bij zijn grootouders.  
**Waardegest** (dolendegeest, spook), m. -geesten.  
**Waardegood** (scheepst. voorwerpen, die in reserve gehouden worden), o. -goederen.  
**Waardegheen** (naar welke plaats), bw.; - gaat gij?  
**Waardegheid**, v. -heden; de - zoeken; de - vindt zelden herberg; iemand de - zeggen, hem streng berispen; een wiskundige -, een historische -.  
**Waardegheid** (Christus), v.; Ik ben de -. (Bijbel).  
**Waardegheidlievend**, bn.; een - man, de waarheid beminnende.  
**Waardegheidsliefde**, v. gm. v.; -**zin** (gevoel voor waarheid), m. gm. v.; -**zucht**, v. gm. v.  
**Waardegin**, bw.; - hebt gij uw beurs verborgen? zeg mij, - gij te kort zijt geschoten; het huis, - ik woon, is oud, in hetwelk.  
**Waardeglangs**, bw.; - zijt ge hier binnengekomen? de weg, - wij gaan, is mooi.  
**Waardeglijk** (wezenlijk), bw.; ze zijn - gelukkig.  
**Waardegloos** (scheepst. onbruikbaar, niet meer kunnende dienen), bn.; een - anker, -looze zeilen of waarzeilen; - touw.  
**Waardegmaken** (bewijzen, staven), ik heb - gemaakt; een bewering -; -**ing** (bekrachtiging), v. -en.  
**Waardegmede**, -**mee'** (met wat, met welke zaak), bw.; de pen, - ik schrijf; - sloeg hij u?  
**Waardegmerk** (bekrachtiging, stempel), o. -en.  
**Waardegmerken**, ik heb - waarmerkt; een stuk, een akte -, ondertekenen, bekrachtigen, legaliseeren; -**ing**, v. gm. v.  
**Waardegna** (na wat), bw.; hij sloot den brief, - hij ging slapen.  
**Waardegnaar** (naar hetwelk, naar wat), bw.; dit is het model, - wij ons richten; - ver-langt gij?  
**Waardegnaast** (naast wat, naast welke of hetwelk), bw.; een stuk bouwland, - een weide; een roggeakker, - een aardappelveld.  
**Waardegnemen**, ik nam -, heb - genomen; leert het kind goed -, opmerken, zien; gij moet de gelegenheid -, benutten, gebruiken; gij dient uw tijd goed waar te nemen, be-steden; een les voor iemand -, geven; een betrekking -, tijdelijk of ook voorgoed vervullen; zijn plichten -, betrachten; den loop der sterren -, volgen; een -d voorzitter, een -d secretaris, tijdelijk; -**er**, m. -s; hij is hier -er, tijdelijk of voorloopig ambtenaar.  
**Waardegneming** (tijdelijke vervulling), v. -en.  
**Waardegom**, bw.; - komt uw vader niet? om welke reden; ik weet niet, - hij niet komt.  
**Waardegomheen**, bw.; - zullen wij zitten of loopen? een plaatsje, - een klein hekje. (C. O.)  
**Waardegonder**, bw.; - zat de kat verborgen? een kamer, - de kelder, onder welke.  
**Waardegop**, bw.; - zaten de gasten? de stoelen, - zij zaten, waren fraai, op welke.  
**Waardegover**, bw.; - spreekt gij? de zaak, - ik spreek, is u bekend, over welke.  
**Waardegenschap** (verzekering, borgstelling, waar-borg), v. gm. v. vero.

- Waarschijn'lijk** (vermoedelijk, misschien), bn. en bw.; -heid, v.; -heidsleer, v. gmv.
- Waarschuwen** (verwittigen, vermanen, in kennis stellen), ik heb -waarschuw; ik zal hem even -; hier waarschuwt men voor alle treinen! ik waarschuw u dit te laten; -er, m. -s; -ing, v. -en; -ster, v. -s.
- Waarte'gen**, bw.; -leunt gij? een bewijs, -niets is in te brengen, tegen hetwelk.
- Waartoe'**, bw.; -dient al dat werk? d. i. tot welk einde, doel; een bekentenis, -ik u heb gedrongen, tot welke.
- Waarts** (achtervoegsel), b.v. huiswaarts, voorwaarts, te mijwaart(s), richting ergens heen.
- Waartus'schen** (tusschen wat), bw.; -uit (uit wat), bw.; -van (van wat), bw.; -voor (voor wat), bw.
- Waar'zeil** (scheepst. waarloos zeil), o. -zeilen.
- Waar'zeggen** (voorspellen, de toekomst zeggen), ik heb -gezeid, -gezegd: -ger, m. -s; -gerij, v. -en; -ging, v. -en; -ster, v. -s.
- Waas** (een op dauw gelijkend vocht), o.; het -van druiven en pruimen; fig. het -der onschuld; een -van zorg, zweem; een -van welvarendheid. (Koetsveld).
- Waas** (het land van -), met 32 gemeenten, hoofdplaats St. Nicolaas, om zijn vruchtbaarheid de hof van België.
- Wacht** (persoon, wachter), m. -en; pas op, daar loopt de -.
- Wacht** (het wacht houden), v. gmv.; de soldaat stond op -; op -trekken; scheepst. waaktijd: de eerste -, van 8 uur tot middernacht; hij heeft de honden-, van middernacht tot 4 uur; verder, wachthuis: men sleepte den dronken soldaat in de -; ook, de gezamenlijke wachters: de -presenteerde het geweer.
- Wacht am Rhein** (Duitsch volkslied vooral populair sedert den oorlog van 1870), v.
- Wacht'el** (kwakkel, kwartel), m. -s; 't is lente! de tortels klagen, de -s slaan! (Staring).
- Wacht'en** (toeven, beiden, waken), ik heb gewacht; -er (schiluwacht), m. -s.
- Wacht'en** (bewaken, de wacht houden bij), ik wachtte, heb -wacht; de koeien -. w. l. g.
- Wacht'er** (waker, bewaker, oppasser), m. -s. Ook: maan, bijplaneet: de maan is de - of satelliet der aarde.
- Wacht'geld**, o. -gelden; door 't opheffen der Rijksschool kwam de leeraar op -, een 5-jarige toelage.
- Wacht'kamer**, v. -kamers; wij zullen u in de - van het station opwachten.
- Wacht'meester** (onderofficier b. d. ruitery), m. -meesters.
- Wacht'post** (plaats, waar men eene wacht zet of wacht houdt), m. -posten; bij dien molen hadden wij een -. (C. O.)
- Wachtsch** (waaksch, waakzaam), bn.; die hond is goed -.
- Wacht'schip** (klein oorlogsschip, dat in zeegaten ligt), o. -schepen; -loren, m. -s; -vuur, o. -vuren; -woord (herkenningswoord), o. -en; zie **Parool**.
- Wad** (ondiepte in het kustwater), o. wadden; de kiel komt over 't - geulogen. (Staring.) Ook: **Wad'de**; verg. Wad'deneilanden.
- Wad'de** (holle a. d. achterzijde van de knie), v. -n.
- Wad'de** (lijkwade, wit laken), v. -n.
- Wad'de** (zeker vischnet), v. -n.
- Wad'demen** (wasemen), het wademde, heeft -wademd; de geur der rijpe vrucht -t onder versche bloesems. (Ledegack). Vl.
- Wad'den** (het doodskleed aandoen), ik heb gewaad; een lijk -, een overledene -.
- Wad'den** (tot a. d. waden door het water gaan), ik heb en ben gewaad.
- Wad'di** (droge rivierbedding in de Sahara), v. -s.
- Wad'del** (gebak uit het wafelijzer), v. -s, -en.
- Wad'den** (voertuig, rijtuig), m. -s.
- Wad'den** (gevaarlijk ondernemen), ik heb gewaagd; een sprong -, een tocht -, een onderneming -, een spel -; een voorstel -, een aardigheid -, nl. te doen, te zeggen; wie niet waagt, die niet wint, met stilzitten verdient men geen geld; slink gewaagd is half gewonnen, stoutmoedigheid is de halve kans.
- Wad'den** (sterrenbeeld, de Grootte Beer), m.; de zeven sterren van den -.
- Wad'denaar** (voerman), m. -s. vero.
- Wad'denschot** (fijn eikenhout), o. gmv.; een meublement van -, een lambrizeering van -.
- Wad'denschotten** (van fijn eikenhout), bn.; een - lambrizeering.
- Wad'denwijd**, bw.; zet de deur - open, zeer wijd, zoo ver mogelijk.
- Wad'delbeenen** (onvast loopen, waggelend gaan), ik heb -waggelbeend.
- Wad'delen** (onvast loopen), ik heb -waggeld; de dronkaard kwam aan -; een -de gang; fig. wankelen; -ing, v. -en.
- Wad'den** (rijtuig op spoorwegen), m. -s.
- Wad'dang** (Ind. Javaansch poppen- of schimmenspel), v. -s; met een - voorstelling is een geheele nacht gemoeid.
- Wad'den** (open plek in het ijs), o. wakken; hij viel door het - en schoot onder het ijs.
- Wad'den** (vochtig), bn.; 't is -weer, regenachtig, nevelachtig, onvast; -heid (vochtigheid), v.; -kig, bn.; -kigheid, v. gmv.; -te, v. gmv.
- Wad'de**, v. gmv. Zie **Waak**.
- Wad'den** (des nachts de wacht houden), ik heb -waakt; ik zal bij den zieke -, de wacht houden; een wakend oog houden over iets of iemand, zorgzaam; hij zal voor onze belangen -, oppassen, zorg dragen; -er (oppasser), m. -s.
- Wad'deker** (fig. opgewekt, levendig), bn. en bw.; -heid (kloekheid), v. gmv.: -heid van geest.
- Wad'den** (kade, zoom, muur), m. wallen; de matrozen gingen aan -, land; het gezin van den kapitein blijft aan -, niet aan boord wonen; van - steken, gaan varen, afzeilen, fig. met iets een begin maken; aan lager - komen, zijn, door tegenspoed verarmen; aan hooger -, voorspoedig, fortuinig; hij zou me van den - in de sloot helpen, mijn ondergang bewerken; dat raakt kant noch -, fig. dat is groote onzin, zeer ongerijmd; langs den - zeilen of varen, fig. kalmpjes aan leven; zij moest bij het -letje langs om rond te komen, zuinigjes leven; spreekw. De beste stuurhul staan aan -, ir. de bedillers staan van verre, buiten het gevaar.
- Wad'den** (vestingwal), m. wallen; de steden werden in de 14e eeuw met -len omringd, aarden of steenen hoogten; het flikkert van den - (voor Bommel), (Bild.), men schiet er het kanon af; een bres in den - schieten, wal-muur; men spoedde naar de -len met den dronken pachter. (V. Zegg.), walgang.
- Wad'den** (dikte), m. wallen; een - onder de oogen hebben.



- Walang** (Mal. een bederfbrengend, onwelriekend insect, dat bij miljoenen op een rijstveld neergestreden, den oogst vernietigt), v. -s.
- Walden'zen** (bewoners der Apendalen van Waadland; zeker hervormd kerkgenootschap, volgelingen van Petrus Waldus of Valdez), m. mv.; de vervolgingen tegen de - (1477).
- Wald'hoorn, wald'horen** (jacht'hoorn), m. -s.
- Wal'duiker** (zekere vogel), m. -duikers. gew. Zie **Tapuit**.
- Wal'en** (ongestadig zijn), het heeft gewaald; het getij begint te -, verlopen; het - van 't kompas (Bild.), veranderen; fig. wankelen, weifelen; -ing, v. gmv.
- Walg** (afkeer, weezin), v. gmv.; de - begint me van dit getalm te steken. (Staring); laster is mij een -.
- Wal'gen**, ik heb gewalgd; zulk een roman gaat -; ik walgde van zijn vleierij; ik walg van die medicijn; -ing (afkeer), v. gmv.
- Walg'lijk** (afkeerwekkend), bn.; een -e reuk, een -e smaak; -heid, v. gmv.
- Walhal'la** (Germaansch paradijs of elyseum der gesneuvelde koningen en helden), v. en o. gmv.
- Wal'in'** (Waal'sche vrouw), v. -nen. Zie **Waal**.
- Wal'ken**, ik heb gewalkt; de hoedenmaker heeft dit wilt niet goed gewalkt, ineengeslagen, geperst; -er, m. -s; -ing, v. gmv.
- Walk'hamer**, m. -s; -molen, m. -s; -plaats, v. -en; -stok, m. -ken.
- Walky'riën** (oorlogsmaagden), v. mv. Ook: *Walky'ren, Walku'ren*.
- Wal'lonen, Wallons', Wa'len** (Fransche Belgen), m. mv.
- Wallonsch'**, bn. Zie **Waal'sch**.
- Wal'm** (damp, smook), m. -en; -achtig, bn.
- Wal'men** (wal'm afgeven), het heeft gewalmd; uw lamp walmt, de vlam met smook komt boven het glas uit.
- Wal'noot** (boom), m.; (vrucht), v. -noten. Zie **Ok'kernoot**.
- Wal'noteboom**, m. -boomen.
- Walpur'gismacht** (nacht van 30 April op 1 Mei; feestnacht der booze geesten op den Bloksberg), m. -nachten.
- Wal'ros, wal'rus** (groot robachtig zeedier), m. -sen; de - leeft in de IJszeeën.
- Wals** (pletrol, stamper), v. -en.
- Wals** (dans in  $\frac{3}{4}$  maat), v. -en.
- Wal'sen** (een wals dansen), ik heb gewalst; -er, m. -s; -eres', v. -sen.
- Wal'sen** (met een wals of rol pletten, bewerken), ik heb -walst.
- Wal'stroo** (sterkbladij kruid), o. gmv.
- Wal'visch** (grootste zeedier), m. -visschen.
- Wal'vischvaarder** (schip ter walvischjacht, ook de gezagvoerder), m. -vaarders. Zie **Groen'landsvaarder**.
- Wam** (halskwab van een rund), v. wammen. Zie **Kos'sem**.
- Wam'buis** (boerenbuis), o. -buizen.
- Wam'en** (in de modder roeren, modder doen opwellen), ik heb gewaamd.
- Wam'men** (den buik der visschen opensnijden en deze reinigen), ik heb gewamd.
- Wam'mes** (kort buis), o. -en; op zijn - krigen, slaag oploopen; metertijd komt Hannes in 't -, kleine kinderen worden groot.
- Wan** (ziftmand), v. wannen; zift het koren met de -; een -molen.
- Wan** (scheepst. lek, lekkage), o. wannen.
- Wan** (voorvoegsel = niet, slecht), b.v. -hoop, -betaling; -daad, -gestalte; -schapen, bn.
- Wan'bedrijf** (misdaad, booze handeling), o. -drijven; door zich zelf verraden, erkende zij (de hebzucht) haar -, uw recht. (Staring).
- Wan'betaling** (slechtebetaling, niet-betaling), v. -betalingen; bij - der belasting gaat men over tot vervolging.
- Wan'bof** (ongeluk, tegenvaller), m. gmv.
- Wan'boffen** (tegenspoed hebben), ik heb gewanboft.
- Wand** (muur), m. -en; uw schilderij hangt daar aan den -; een rots -, een houten -.
- Wan'daad** (euweldaad), v. -daden.
- Wandaal'**, m. -dalen. Zie **Vandaal'**.
- Wandalis'me** (vernietzucht), o. gmv. Zie **Vandalis'me**.
- Wan'del**, m. gmv.; wees eerlijk in uw handel en -, leefwijze, omgang; uw vader was op den -, wandeling; in den - heet hij de lange, gewoonlijk.
- Wan'delaar** (iemand, die wandelt), m. -s, -laren; -ster, v. -s.
- Wan'delen** (kuieren, een loopje doen), ik heb en ben -wandeld; -aar, m. -s; -ing, v. -en; in of door de -, gemeenlijk.
- Wand'schildering** (schilderij op de kalk van den muur), v. -schilderingen.
- Wa'nen** (tijd of ten onrechte meenen), ik heb gewaand; de ergste domoor is hij, die zich knap waant. Zie **Gewaand'**.
- Wang** (deel van het gelaat, koon), v. -en.
- Wan'gedrag** (slecht gedrag), o., -ingen, v.
- Wan'gedrocht** (monster, afzichtelijk wezen), o. -gedrochten.
- Wan'geloof**, o. gmv.; Da Costa noemt den Islam een -, dwaas of verkeerd geloof.
- Wan'gunst** (afgunst, nijd), v. gmv.
- Wan'hoop** (geen hoop), v. gmv.; en - greep haar aan (De Genestet), radeloosheid; de moed der -, tot - vervallen, in - geraken.
- Wan'hopen** (vertwijfelen), ik heb gewan'hoopt; wij - aan haar beterschap, aan uw verbetering, aan zijn herstel.
- Wan'ho'pend**, bn.; een -e blik, de arme moeder wrong - de handen, een -e toestand.
- Wan'ho'pig**, bn. en bw.; een - besluit, een -e daad; zich - verdedigen.
- Wan'kel** (onzeker), bn. en bw.; uw kans staat -, ongewis; -heid, v. gmv.
- Wan'kelen** (onvast staan, fig. weifelen), ik heb -wankeld; zijn overtuiging raakte aan het -; -ing (aarzeling), v. gmv.
- Wankelmoe'dig** (besluiteloos, onbestendig), bn. en bw.; een - karakter; -heid, v. gmv.
- Wan'klank** (valsche toon), m. -en; parasieten zijn een - in de schepping. (Witte).
- Wan'luid'end** (onaangenaam klinkend), bn.; -heid, v. gmv.
- Wan'molen** (om 't graan te ziften), m. -s.
- Wan'neer**, bw.: - komt gij? op welken tijd; vgw.: wanneer de zon ondergaat, begint de avond.
- Wan'nen** (het graan zuiveren met een wan), ik heb gewand; het koren -.
- Wan'orde** (ongeregeldheid), v. gmv.; de geheele school was in -; in - vluchten.
- Wanor'delijk**, bn. en bw.; een - huishouden, ongeregeld, zonder beheer.
- Wanscha'pen**, bn.; een - gestalte, misvormd, gedrochtelijk; -heid, v. gmv.
- Wan'schepsel** (gedrocht), o. -schepsels.

- Wan'smaak** (*slechte smaak*), m. - smaken; *de - der mode*, averechtsche smaak.
- Wansma'kelijk** (*onaangenaam, walgelijk*), bn.; *een - schouwspel*; -heid, v. gmv.
- Wan'stal** (*verkeerde stand, leelijkheid*), m. gmv.; -stal'lig (*misvormd*), bn.; -stal'ligheid, v. gmv.: *hij (graaf Ot) schaamt zich der vertooning van zijn -stalligheid.* (Staring). vero.
- Wan'stal'fig**, bn.; *een - persoon*, misvormd, verdraaid; *een - e versiering*, leelijke; -heid, v. -heden.
- Want** (*grof wollen vuisthandschoen*), v. - en.
- Want** (*al het touwwerk als steun van den mast*), o.; *het staand en loopend -*, al het touwwerk aan boord, nl. het vaste en losse.
- Want** (*vischwant, netwerk*), o. gmv.; *de visscher droogt het -*, netwerk.
- Want** (*vermits, naardien, omdat*), vgw.
- Want'en** (*scheepst. het touwwerk in orde brengen*), ik heb gewant, fig. slechts gebruikelijk in de spreekwijze: *hij weet van -*, hij is op de hoogte van de zaak, hij is een ingewijde.
- Wan'tij** (*zeew. tegenstroom*), o. -tijen.
- Wan'trouwen** (*mistrouwen, achterdocht*), o. gmv.; - *tegen iemand koesteren.*
- Wan'trouwen**, ik heb -wantrouwd; *gij zult mij toch niet -*, mistrouwen.
- Wantrouwend** (*achterdochtig*), bn. en bw. Ook, -trouwig: -e blikken.
- Wa'pen** (*strijdtuig*), o. -en, -s; *de geheele christenheid stond onder de -en*; *de -en opvatten*; fig. *de angel is het - der bij*; *iemand met zijn eigen -s slaan.*
- Wa'pen** (*adellijk familieteeke*), o. -s; *hij voert een leeuw in zijn -*; *het - van Holland, het Vlaamsche -*. Een - kan zijn: *part*, d. i. gedeeld door een loodrechte lijn in het midden; *coupe*, gedeeld door een horizontale lijn in het midden; *tranché*, gedeeld door een lijn, die den rechterbovenhoek met den linkerbovenhoek verbindt, enz.
- Wa'pen** (*legerafdeeling*), o. -s, -en; *leerboek voor de cadetten van alle -s*; *de infanterie is het hoofd -*.
- Wa'penbalk** (*dwaarsband of -streep op een schild*), m. -balken; -beeld (*onderscheidingssteeken*), o. -en; -boek (*het gulden boek, waarin nl. de wapens der adellijke geslachten afgebeeld zijn*), o. -en; -bord (*schild, waarop het wapen geschilderd is*), o. -en; -kenner (*wapenkundige*), m. -s; -kunde (*heraldiek, wetenschappelijke kennis*), v. gmv.; -kundig, bn.; -kundige (*kenner der heraldiek*), m. -n; -register (*wapenboek*), o. -s; -schild (*bord, waarop een adellijk wapen is geschilderd*), o. -en, zie **Blaozen**; -schilder (*die met goud en kleuren de adellijke wapens opsiert*), m. -s; -snijder (*graveur van familiewapens*), m. -s; -spreuk (*leus, devies*), b. v. *Je Maintiendrai, ik zal handhaven*), v. -en; -veld (*vlak van het wapenbord*), o. -en; *zie, op 't -veld van goude dien Liebaart (leeuw), rood als bloed.* (Bild).
- Wa'penbijl**, v. -bijlen; -broeder (*strijdmakker*), m. -broeders; -dos (*prachtige wapenrusting*), m. -dossen; -drager (*schildknaap*), m. -s; -fabriek, v. -en; -feit (*heldendaad*), o. -en; -gekletter, o. gmv.; -handel (*oefening in 't gebruik der wapenen*), m. gmv.; -kamer (*bergplaats*), v. -s; -knecht (*strijder, krijgsknecht, schildknaap*), m. -en; -koning (*-heraut*), m. -en; -kreet (*strijdeus*), m. -kreten; -magazijn, o. -magazijnen.
- Wa'penmakker** (*strijdgenoot*), m. -s; -oefening, v. -en; -plaats (*exercitieplein*), v. -en; -praal, v. gmv.; -pracht, v. gmv.; -rek, o. -rekken; -roem, m. gmv.; -rusting (*al, wat diende tot dekking van hoofd, armen, lijf en beenen*), v. -rustingen; -schorsing (*staking*), v. -en; -schouw, -schouwing (*inspectie*), v. -en; -smid (*maker van rustingen en zwaarden enz.*), m. -smeden; -zaal (*ruim vertrek in het kasteel als bergplaats der wapens*), v. -zalen.
- Wa'penen** (*toerusten, van wapens voorzien*), ik heb -wapend; *zijn onderhoorigen -*; *zich -*, de wapens aangorden; -ing, v. gmv.
- Wa'pper** (*wip eener ophaalbrug*), m. -s.
- Wa'pperen** (*uitwaaien, fladderen*), de vlag heeft -wapperd.
- War** (*verwarring*), v. gmv.; *in de -*, verward, overhoop.
- Waran'de** (*diergaarde, wandelperk*), v. -n.
- Warat'je** (*warempel*), bw.; *Pieter is -verliefd.* (C. O.), wezenlijk spreekt.
- War'boel** (*rommel*), m. -en; *het is me daar een -*, verwarde zaak; *die oude - van Pleun zaliger.* (Koetsveld).
- War'dierje** (*zeker infusiedier*), o. -dierjes.
- Warempel**, bw.; *je hebt -gelijk*, inderdaad.
- Wa'ren** (*mijden, op zijn hoede zijn*), ik heb -waard; *zich -*, in acht nemen.
- Wa'ren** (*ronddwalen, fig. spoken*), hij heeft gewaard; *haar oog waarde over den uitgestreken akker, rechts en links.* (V. Lov.); *en maect den geest van Rachel wacker, die -gaet door beemd en wey.* (Vondel).
- Warentig** (*waartijk, inderdaad*), bw.; 't is -zoo, spreekt.
- War'hoofd** (*wargeest*), m. en v. -hoofden.
- War'ring** (*gangboord op kleine schepen*), v. -en; *Sikko de - op- en nederlopende.* (v. Lennep).
- Waru'gin** (*Ind. reusachtige, lommerrijke vijgeboom op Java, van het geslacht ficus*), m. -s; *de - levert gultapercha*; *de - (ook tjaringin) staat op Java overal midden op den aloen-aloen.*
- War'klomp** (*verwarde massa*), m. -klompen; *wat - der natuur!* (Tollens).
- War'kruid** (*windeachtige woekerplant*), o. gmv.; *het - tiert op vlas en hennep.*
- Warm** (*het tegengestelde van koud*), bn. en bw.; *een -e kamer, een - bad*; *zich -kleeden*; *er -inzitten*: fig. bemiddeld zijn; *het ging er - toe*, er werd hevig gevochten; *een -e ontvangst*, hartelijke; -te, v. gmv.
- War'men** (*warm maken, verwarmen*), ik heb gewarmd; -ing, v. gmv.
- War'mer** (*dat wat verwarmt*), m. -s. In samenst.
- War'moes** (*eig. warm-moes, d. i. warme moes, te koken kruiden*), o.; *een kikvorsch onder 't -kort gehakt* (Staring), n. l. onder de gestoofde spinazie; -hof (*groentetuin*), m. -hoven; -land, o. -en; -tuin, m. -en.
- Warmoezenier, warmoezier** (*kwecker v. groenten, hovenier, groenteboer*), m. -s, -en.
- Warm'pjes**, bw.; *hij zit er -in*, is bemiddeld.
- Warm'te**, v. gmv.; *de - der zon, de - van den zomer, de - van het bloed*; diertijke -.
- War'net** (*een verward net*), o. -netten; fig. *een - van slingerplanten.*
- Wa'rong** (*Mal. eetkraam, een soort van gaarkeuken, ook tevens kleine nering in allerlei*

- benodigdheden voor de inlanders), m. -s; een groote, overdekte en rijk voorziene - (v.R.); een -houder, een -houdster.
- War'rel** (war), m. gmv.; in den - . gew.
- War'relen** (dooreenwarren, fig. wemelen), het heeft -warreld; het warrell mij voor de oogen, heen en weer draaien; -ing, v. -en.
- War'relklomp** (verwarde massa), m. -klompen. Zie **Cha'os**.
- War'relwind** (draaiende wind), m. -winden.
- War'ren** (in de war brengen), ik heb -ward.
- Wars** (afkeerig), bn.; iets - worden; hij is - van vleitij, van lof.
- War'taal** (zinloze taal, woorden), v. gmv.
- War'tel** (scheepst. draaihaak, -schalm), m.-s.
- Was** (groei), m. gmv.; er is - op de bovenrivier, toevloed van water.
- Was** (der bijen), o. gmv.; kaarsen, bloemen, beeldjes van -.
- Was'sa-orde** (Zweedsche ridderorde, ingesteld door Gustaaf III, 1772), v.
- Wasch** (gewasschen of te wasschen linnen of kleederen), v. wasschen; ik zal mijn zakdoekjes in de - doen; mijn linnen is in de -; die kleur houdt zich goed in de -; deze vrouw heeft elke week vijf wasschen.
- Was'doek** (gewast doek), o. gmv.; een tafelkleed van -.
- Was'dom** (groei), m. gmv.; hij heeft zijn vollen - bereikt, groei; God zal - geven.
- Was'sem** (damp, uitdamping), m. -s; hoe geurt de - der berkespruit! (Staring).
- Was'semen** (damp v. zich geven), het heeft gewasemd; de rozen - haar geuren; -ing, v.
- Was'kaars**, v. -kaarsen; er stonden vier -kaarsen op de vergulde lusters. (C. O.).
- Was'schen** (reinigen), ik wiesch (waschte), heb gewasschen; -erij, v. -en; -ing, v.
- Was'scher** (waschbaas), m. -s; Jan de - kluchtpersoon der kinderprenten; **wasch'ster** (waschvrouw), v. -s.
- Was'sen** (van was), bn.; een -beeldenspel; zegsw. dat is een - neus, bedrog, misleiding.
- Was'sen** (met was bestrijken), ik heb -wast; gewast taf.
- Was'sen** (groeien), ik wies, ben -wassen; wat is die jongen -wassen! aan den voet eens heuvels wies ik op. (Staring).
- Was'senaar** (maansikkel met de punten of horens omhoog, wassende maan), m. -s.
- Was'send** (aangroeiend, toenemend), bn.; het -e water, de rivier is -e; de -e maan, fig. het - gevaar, de -e nood.
- Wat** (vlokkig katoen), v. watten; een jas in den rug met -ten voeren; boekhouders met -ten (= watjes) in de ooren. (C. O.).
- Wat**, vrag. vnv.: - is er? zeg mij, - gij wilt; - drukte, - hoogte! ook betr. vnv.: al, - gij zegt, is waar; - waar is, is eenvoudig; ook onbep. vnv.: blijf bedaard, - er ook gebeure.
- Wa'ter** (vloeistof), o. -en, -s; open -, dat niet bevrozen is; een schip te - laten, van stapel laten loopen; het hert ging te -, zwemmen; de dief zit op - en op brood; het - komt aan de lippen, de nood is hoog; Gods - over Gods akker laten loopen, zich om de wereldsche zaken niet bekommeren; dat is - op zijn molen, dat is naar zijn zin, dat dient hem; - naar of in de zee dragen, noodeloos arbeid doen; stille -s hebben diepe gronden, de zwijgenden denken dikwijls het diepst; ze zijn als - en vuur, volslagen vijanden; zegsw. het - loopt altijd naar zee, de fortuin dient de rijken; geneesk. hij stierf aan het -, de waterzucht.
- Wa'ter** (rivier, meer, kanaal, enz.), o. -s, -en; de -en van Nederland; zegsw. in zulke -s vangt men zulke visschen, van zulke menschen heeft men zoo iets te wachten.
- Wa'ter** (kunst- of mineraalwater), o. -en; spuit-, Sellters -; welriekende -en; sterk -, vitriool.
- Wa'ter** (helderheid), o. gmv.; diamanten van het eerste -, glans.
- Wa'terachtig**, bn.; een - kostje, laf, flauw, te zeer aangelengd; -heid, v. gmv.
- Wa'terandoorn** (gemeene wolfspoot, waterplant), m. -andoorns.
- Wa'terbouw** (de kunst om waterweringen te bouwen, of om bouwwerken te maken in of over 't water), m. gmv.
- Wa'terbouwkunde** (wetenschap van den waterbouw), v. gmv.; de - betreft dijken, kanalen, sluisen, havens, enz.
- Wa'terbouwkundig** (op waterbouwkunde betrekking hebbende), bn.; een - woordenboek, een - tijdschrift; hij is - ingenieur.
- Wa'terbouwkundige** (iemand die kennis heeft van het vak der waterbouwkunde), m. -kundigen.
- Wa'terchinee** (een scheldwoord voor zonderling), m. -chineezen.
- Wa'terdicht**, bn.; een -e kelder, een -e mantel, impermeabel; een paar -e laarzen.
- Wa'tergeest** (myth. nikker), m. -geesten.
- Wa'tergeus** (gesch. zeeschuimende banne-ling in 't begin van den 80-jarigen oorlog), m. -geuzen; de -geuzen namen Den Briel (1572). Zie **Bosch'geuzen**.
- Wa'terhoen** (stelliooper, kleine watervogel, trekvogel), o. -hoenders.
- Wa'terhoos** (kegelvormige oprijzing van het water door werking eener luchthoos), v.-hoozen.
- Wa'terig**, bn.; een -e soep, als water; een -e stijl, laf, zondig pit; -heid, v. gmv.
- Wa'tering**, v. -en. Zie **Wa'tering**.
- Wa'terjuffertje** (libel, netvleugelig insect), o. -juffertjes.
- Wa'terkaarde** (plantk. duitenblad), v. -n.
- Wa'terkeering** (dam, dijk, havenhoofd, sluiswerk), v. -keeringen.
- Wa'terkers** (kruisbloemige plant), v. gmv.
- Wa'terkuur** (kneippkuur, genezing door wassching of door baden), v. -kuren.
- Wa'terlaars** (waterdichte vetlaars), v.-laarzen.
- Wa'terlanders** (scherts. tranen), m. mv.; foet, Keesje, ik zie -, dunkt me. (C. O.)
- Wa'terleiding**, v. -leidingen; menige stad verheugt zich in 't bezit van een -.
- Wa'terlelie** (plomp), v. -leliën, -lilies.
- Wa'terlisch** (zwanenbloem), o. -lisschen.
- Wa'terloot** (onvruchtbare loot of twijg, bijtakje), v. -loten.
- Wa'terloozing** (afvoer, spuiing van water), v. -loozingen.
- Wa'terman** (elfde teeken in den Dierenriem), m. gmv.
- Wa'termerk** (eigenaardige figuur of zeker lettermerk in papier bereid), o. -merken.
- Wa'termolen** (molen, door water bewogen), m. -molens.
- Wa'terpas** (werktuig om te onderzoeken of iets horizontaal ligt of is), o. -passen.
- Wa'terpas** (horizontaal), bn.; een -lijn; die stok ligt niet -.

- Wa'terplassen**, ik heb -waterpast; een terrein -; een provincie, een land -, de hoogten en laagten boven een gegeven peil opnemen; -passing, v. -en.
- Wa'terpest** (een waterplant, die 's zomers door sterken groei de slooten bedekt), v. gmv.
- Wa'terproef** (godsoordeel in de Middeleeuwen en later, waarbij de verdachte niet mocht bovendien), v. Zie **Vuurproef** en **Or'del**.
- Wa'terproef** (waterdichte stof), o. gmv.; een regenmantel van -.
- Wa'terrijk**, bn.; een - landschap; dit land is -, rijk aan water, heeft tal van rivieren.
- Wa'terschap** (polder of heemraadschap), o. -schappen.
- Wa'tersnood** (overstroming), m. -nooden.
- Wa'terspiegel** (bovenvlak der zee, van een meer, enz.), m. -spiegels; een walvisch verbrak juist den - naast ons.
- Wa'terstaat** (college van rijksambtenaren, belast met het beheer van dijken, bruggen, kanalen, m. gmv.; ministerie van -; ingenieur van den -).
- Wa'tertanden**, ik heb -waterland; die kersen doen de jeugd -, hevig begeeren naar; uw reis naar Zwitserland doet mij -; ik - om het (vergulden) ook eens te doen. (C. O.); - van iets.
- Wa'terweg** (kanaal), m.; de Nieuwe -, van Rotterdam naar zee.
- Wa'terzucht** (ziekte), v. gmv.; -zuchtig, bn.: een -tige winter. (C. O.), nattig.
- Wat'jekouw** (slag, stomp die aankomt), m. -kouwen. volkst.
- Watteeren** (met watten vullen); een gewatteerde overjas, een deken -, een kamerjapon luten -.
- Wau'welen** (vervelend praten, zeuren), ik heb -wauweld; wat wauweld die man? -aar, m. -s.
- Web** (weefsel, stuk linnen), o. webben; het - wacht op den koopman. (Staring); het - eener spin.
- Web'be**, v. en o. -n; **web'betje**. Zie **Web**.
- Wed** (drenkplaats voor paarden), o. -den; breng de paarden naar het -, waadbare plaats.
- Wed** (water, vaarwater), o. gmv.; **Houtman's kiel in Gama's - gedreven**. (Tollens).
- Wed** (wedstrijd), v. gmv.; dat gaat in de -, om het zeerst.
- Wed'de** (jaarwedde), v. -n; op een - van duizend gulden.
- Wed'den**, ik heb gewed; ik wed om tien gulden, ik wed om een flesch, er onder verzien, er aan wagen; -der, m. -s; -ster, v. -s.
- Wed'denschap**, v. -schappen; een - aangaan, een - verliezen. Ook: **Wed'dingschap**.
- We'der, weer** (hamel), m. weders, weeren.
- We'der, weer** (luchtgesteldheid), o.; het is mooi -; fig. hij speelt mooi - met eens anders geld, verkwistend leven; de hardrijderij zal doorgaan, - en ijs dienende.
- We'der** (terug, opnieuw; tegen), bw. Met w.w. vormt het samenstell., b.v. -keeren, -staan.
- We'derbrenge(n)** (terugbrengen), onr. ik bracht -, heb -gebracht; -er, m. -s.
- We'derdienst** (tegendienst), m. -diensten.
- We'derdooper** (aanhanger van de leer der anabaptisten), m. -s; het rijk van Sion, d. i. dat der -s in Munster (1533-'35); -ij', v. Zie **Jantje-van-Leiden**.
- We'derga, we'dergade** (gelijke, evenknie, gelijkboortige), v. gmv.; ik houd u voor een - van dienzelfden Robertus Nurks. (C. O.)
- We'dergeven, weer-** (teruggeven), ik gaf -, heb -gegeven.
- We'derheft** (fig. echtgenoot), v. -helften.
- Wederhoo'rig** (koppig), bn.; -heid, v. gmv.
- Wederhou'den, weer-** (terughouden, beletten), ik hield, heb -houden.
- We'derik** (sleutelbl. plant), v. -en; de rondbladige -; de St.-Teunisbloem is een -.
- Wederkaat'sen**. Zie **Weerkaat'sen**.
- We'derkeer** (terugkeer), m. gmv.
- We'derkeeren, weer-**, ik ben -gekeerd; de dagen van vrede zullen eens -, terugkomen.
- Wederkee'rend** (spraak.), bn.; het - voornu. zich.
- Wederkee'rig** (wederzijdsch), bn. en bw.; - hulpbetoon op de Drentsche dorpen; een -e liefde; iemand - haten.
- Wederkee'rig** (spraak.), bn.; het - voornu. elkander of malkander.
- We'derkomen** (nog eens komen), ik kwam -, ben -gekomen; -komst (terugkomst) v. gmv.
- Wederleg'baar, weer-** (wederlegd kunnende worden), bn.; dat bewijs is niet -, te ontzenuwen; -heid, v. gmv.
- Wederleg'gen, weer-** (het tegenbewijs leveren), ik heb -leid, (-legd); -ging, v. -en.
- We'derliefde** (wederkeerige liefde), v. gmv.
- Wederop'bouw**, m. gmv.; de - der verwoeste stad, herbouw.
- We'derpartij** (tegenpartij), v. -partijen.
- Wederrecht'lijk**, bn. en bw.; zich - iets toeëigenen, onwettig, in strijd met het recht; -heid (onwettige daad), v. -heden.
- We'derspalt** (muitterij, weerspannigheid), v. gmv.; -ig (muitziek), bn. w. i. g.
- Wederspan'ning, weer-** (oproermaker), m. en v. -en; voor het v. ook -e.
- We'derspan'ig, weer-** (tegenstrevend, ongehoorzaam), bn. en bw.; hij werd gewonnen als - aan de wet; -heid (rebellie), v. gmv.
- We'derspoed, weerspoed**, m. gmv.; de - ontnam ons huis en have. (Pot.).
- Wederspre'ken, weer-** (tegenspreken), ik -sprak, heb -sproken; -er, m.; -ing, v. -en.
- Wederstaan'** (zich verzetten tegen), ik -stond, heb -staan; God wederstaat den hoovaardige, vijandig gezind zijn; ook: **weerstand'**.
- We'derstand** (tegenstand), m. gmv.; -bieden.
- Wederstre'ven** (tegenwerken), ik heb -streefd; -er, m. -s; -ing, v. -en; ook: **weerstre'ven**.
- Wederstre'vig, weer-** (koppig, weerspannig), bn. en bw.; -heid, v. gmv.
- Wederv'a'en**, het -voer, is -varen; wat is u op reis zoo al -? overkomen, wat hebt gij beleefd? ook: **weerv'a'en**.
- Wederv'a'en** (ontmoeting, lotgeval, gebeurtenis), o. gmv.; de reiziger deelde zijn - mede; zijn - vertellen.
- We'dervinden, weer-** (terugvinden), ik vond -, heb -gevonden.
- Wederwaar'digheid** (tegenspoed, ramp), v. -heden.
- We'derzien** (terugzien), ik zag -, heb -gezien; ook: **weer'zien**.
- We'derzijde** (tegenovergestelde zijde), v.; een breed water, ter -n met lindeboomen beplant. (C. O.)
- Wederzijds', weer-**, bw.; zij verbonden zich - tot hulp en steun, wederkeerig.
- Wederzijdsch', weer-**, bn.; onze -e belangen, een -e vriend, -e vriendschap.

- Wedg'wood** (een soort van Engelsch aardewerk), o. gmv., aldus genoemd naar den fabrikant († 1795). Lees: wetsj'-woed.
- Wedho'no** (Java. districts- of politiehoofd), m. -'s. Zie **Dhe'mang**.
- Wed'ijver**, m. gmv.; een matige - in een klasse werkt voordeel, ijver om elkaar vooruit te komen, najiver.
- Wed'ijveren**, ik heb - wedijverd; de gezanten gingen - in beleefdheid; de kanaries gingen tegen elkaar - in 't zingen; Java wedijvert in natuurschoon met de meest bevoorrechte landen. (Veth).
- Wed'loop** (loop om het snelst) m. -loopen; een - van paarden, van schaatsenrijders; - op het moedig ros. (Immerzeel.)
- Wed'loopen**, alleen in de onbep. wijs; -er, m. -loopers.
- Wedo'no** (Java. hoofd der politie), m. -'s.
- Wed'ren** (wedloop), m. -rennen; de -nen bij Parijs, bij Derby, nl. van paarden.
- Wed'strijd**, m. -strijden; een - in den zang, in het tooneelspel, in het voordragen.
- We'duwaal**, **wie'dewaal** (raafachtige vogel), m. -s of -walen. Ook: **Wie'lewaal**.
- We'duwe**, **we'duw**, **weeuw**, v. weduwen.
- We'duwenfonds**, **we'duwfonds** (beurs), o. -fondsen; het weduwen- en weezenfonds, instelling tot uitkeering van jaargelden.
- We'duwjaar** (eerste jaar na het overlijden van een predikant, als de weduwe nog zijn inkomen geniet), o. gmv.
- We'duwnaar** (man, wiens vrouw is overleden), m. -s, -naren.
- We'duwschap** (ongehuwde staat van een weduwe), o. gmv.
- We'duwvrouw**, v. -vrouwen; een arme -.
- Wee** (ramp, onheil; ook: smart), o. -ën.
- Wee** (flauw), bn.; ik ben zoo - aan mijn hart; -heid (flauwhartigheid), v. gmv.
- Wee**, tw.; - mij, wat had ik begonnen? (Koetsv.).
- Weed'asch** (soort van potasch), v. gmv.
- Wee'de** (zekere kruisbloemige verfpant) v. gmv. Uit het sap der -bladen bereidt men een blauwe verfstof.
- Wee'debloem**, v. -bloemen; de - is klein en geel.
- Wee'dom** (smart, lijden, droefheid), m. gmv.
- Weef'getouw** (weefstoel), o. -getouwen.
- Weef'lijnen** (de dwarse, horizontale touwen, die sportgewijze geplaatst als een ladder naar den top van den mast leiden), v. mv.; de masten, rijn en spits, met de - als vage webben.
- Weef'sel** (wat geweven is), o. -s, -en; fig. het - der huid, het - der dichte bladeren; een - van bedrog en leugen.
- Weeg** (gevolchten wand met leem besmeerd), v. -en. vero.
- Weeg'blad** (plant, de weegbree), o. gmv.
- Weeg'bree** (wildgroeijende plant, langsoevers), v. -breeën. Ook: **Weeg'blad**.
- Weeg'brug** (bascule), v. -bruggen.
- Weeg'glas** (vochtweger), o. -glazen.
- Weeg'haak** (unster), m. -haken.
- Weeg'kunde** (leer v. 't evenwicht), v. gmv.
- Weeg'schaal** (balans), v. -schalen; de zon staat in de -, het zevende teeken van den Dierenriem (23 Sept.).
- Week** (het weken), v. gmv.; in de - leggen; in de - zetten, week laten worden.
- Week** (tijdperk van zeven dagen), v. weken.
- Week** (zacht gedeele), o. gmv.; Marco's paard voelt zich de sporen een halven duim in 't weeke boren. (Staring), de weeke buikzijde.
- Week** (zacht), bn.; een - hart, een - gestel, zeer gevoelig.
- Week'dier**, o. -dieren; een slak is een -.
- Wee'kelijk** (zwakkelijk), bn. en bw.; een - gemoed, aantrekkelijk, teeder; -heid, v. gmv.
- Wee'keling** (iemand, die vertroeteld is), m. en v. -en; voor het v. ook -e; -en, die uw brood bakt en uw vleesch kookt om het te kunnen verduwen. (C. O.)
- Wee'ken**, ik heb geweekt; stokvisch moet men -, week, zacht maken in water.
- Weekhar'tig**, bn. en bw.; een - kind, overgevoelig; zich - uitdrukken; -heid, v. gmv. Zie **Sentimenteel**.
- Wee'klacht** (jammerklaht), v. -klachten.
- Wee'klagen** (treuren, jammeren), ik heb -weeklaagd; de vrouwen zaten te - bij het lijk; - over een ramp.
- Week'maken**, ik heb -gemaakt; fig. roeren, treffen, verteederen.
- Wee'de** (overvloed), v. gmv.; zij leven in -, het zijn kinderen van -, in dat gezin is geen -, overdaad; spreekw. 't Zijn sterke beenen, die - kunnen dragen, d. i. - leidt tot val of kwaad. Zie **Luxe**.
- Wee'derig** bn. en bw.; een - leven, rijk, in overdaad; een - volk. (Staring), d. i. overdadig; de -e vormen van den Vlaamschen meester. (Potg.), nl. die zijner figuren; -heid, v.
- Wee'dig** (weelderig), bn. en bw.
- Wee'moed**, m. gmv.; een - overstelpte haar, (De Genestet), d. i. hartzeer, verdriet, mistroostigheid, zielesmart.
- Weemoe'dig**, bn. en bw.; een -e brief, -e taal, een -e herinnering, treurig, roerend, week; -heid (verdriet), v. gmv.
- Wee'nen** (schreien), ik heb geweend; wat zit ge droef te -! de kinderen begonnen luid te -; heete tranen -, bitter schreien van spijt, berouw.
- Weepsch** (laf, zouteloos), bn.; -heid, v. gmv.
- Weer** (een hamel), m. -en. Ook: **We'der**.
- Weer** (verwering), v. gmv.; zich te - stellen, -bieden, weerstand; vroeg in de - zijn, aan den arbeid.
- Weer** (weder, gesteldheid der lucht), o. gmv.
- Weer** (eelt, verharding der huid), o. gmv. gew.
- Weer'aal** (donderaal), m. -alen; de - komt tegen het onweer aan de oppervlakte en toont zich onrustig.
- Weer'baar**, bn.; een - volk, -bare mannen, strijdbaar; -heid, v. gmv.
- Weer'baarheidsbond**, m. -bonden.
- Weerbar'stig**, bn. en bw.; een - karakter, een] - volk, geen buigen of toegeven kennende.
- Weer'ga**, -gade v. gmv. Zie **We'derga**.
- Weer'ga**, v.; om de - niet, in geen geval; Jan geeft geen - om de leer. (De Genestet).
- Weer'ga** (persoon), m. -'s; dien lastigen, dikken - (een oom van een der gasten). (C. O.)
- Weer'ga** (drommel), v. gmv.; loop naar de -! wat -!
- Weer'gaasch**, bn. en bw.; die weergaasche jongen, drommelsch; een - aardig liedje. (C. O.)
- Weer'galm** (echo), m. -galmen.
- Weer'gal'men** (weerklinken), het heeft -galmd; het schot -de in de bergen; fig. galmen, tuiten; mijn ooren - van 't geraas.
- Weer'galoos**, bn.; een -looze moed, dapperheid, waarvan de gelijke niet bestaat, een -looze schimmel. (Potg.), onovertroffen.

- Weergeld** (gesch. boete, die men voor manslag moest betalen, zoengeld), o. — gelden. vero.
- Weerglans** (terugstraling, weerschijs), m. gmv.
- Weerglas** (barometer), o. — glazen.
- Weerhaak**, m. — haken; de bij heeft een angel met een —; een harpoen met een —.
- Weerhaan** (windwijzer), m. — hanen; fig. hij is een —, draait in de staatkunde met alle winden; de — van de kans. (Vondel).
- Weerkaatsen**, het heeft —kaats; de lichtstralen — op die ruiten, in dat water, terugstralen; —ing, v. —en.
- Weerkant, we'erkant**, m.; de — van deze stof is grijs, tegenkant.
- Weerkauwen** (herkauwen), ik heb —kauwd.
- Weerklank** (weergalm), m. —klanken; fig. zijn woorden vonden —; die taal vond —, instemming.
- Weerklinken** (weergalmen), het —klonk, heeft —klonken.
- Weerkunde** (wetenschap der weersveranderingen), v. gmv. Zie **Meteorologie**.
- Weerkundige** (wetenschappelijke beoefenaar der weerkunde, meteoroloog), m. en v. —n; spreekt: weer'profet.
- Weerleggen** (het bewijs van het tegendeel geven), ik —legde, of —lei, ik heb —legd; een bedenking —. (Potg.).
- Weerlicht** (bliksem), o. gmv.
- Weerlicht**, v. gmv.; loop naar de —! een verwensching; hij liep als de —, zeer snel.
- Weerlichten** (bliksemen), het heeft —weerlicht; het is aan 't —.
- Weerlichts**, bw.; — mooi, zeer.
- Weerlichtsch**, bn.; die —lichtsche jongen, drommelsch.
- Weerloos** (zonder weer of wering), bn.; de duif is een —looze prooi van den havik; —heid, v. gmv.
- Weerprofet** (weervoorspeller), m. — profeten.
- Weerschijs** (lichtende glans) m. Ook: **Weerglans**.
- Weerschijsen** (blinken, flikkeren, terugstralen), het heeft —schenen; sel, o. gmv.
- Weersgesteldheid** (toestand van het weer of der lucht), v. —gesteldheden.
- Weerskanten**, m. mv.; aan —, aan beide zijden; van — is dat jonge paar rijk.
- Weerspan'nig**, bn. en bw. Zie **Wederspan'nig**.
- Weerspre'ken**, w.w. Zie **Wederspre'ken**.
- Weerstaan'**, w.w. Zie **We'derstaan**.
- Weerstand**, m. Zie **We'derstand**.
- Weerstre'ven**, w.w. Zie **Wederstre'ven**.
- Weerstuit** (terugstuit), m. gmv.; hij lachte mede van den —, omdat allen lachten.
- Weerszijden**, v. mv.; aan —, van —, aan of van beide zijden. Zie **Weerskanten**.
- Weerwil** (tegenzin) m.; in — van, ondanks.
- Weerwolf** (manuolf, mensch in wolvengedaante), m. —wolven; de — is een wezen der phantasie, van het volksbijgeloof.
- Weerzien**, w.w. Zie **We'derzien**.
- Weerszijdsch**, bn. Zie **We'derzijdsch**.
- Weer'zin** (afkeer), m. gmv.; hij deed het met —, tegenzin.
- Wees** (kind, dat één van beide of beide ouders verloren heeft), m. en v. weezen; vr. ook: **Weeze**.
- Weesbezorger** (hoofd v. e. weeshuis), m. —s.
- Weesgegroot'** (R. K. Maria-gebedje), o. —en; hij bad vijf —en.
- Weeshuis** (gesticht, inrichting tot opnemng van weeskinderen), o. —huizen.
- Weesje** (priëltje), o. —s; Cornelia, in hare groote liefde tot —s of priëltjes. (Koetsv.)
- Weesjongen**, m. —s; —kamer (instelling tot beheer van de bezittingen der weezen of van onbeheerde nalatenschappen), v. —kamers; zie **Mom'boor**.
- Weeskind**, o. —eren; —meisje, o. —s; —moeder (weeshuismoeder), v. —s; —vader (weeshuisvader), m. —s.
- Weet** (het weten), v. gmv.; de knecht kwam uit, om de buurt de — te doen van het overlijden van den advocaat Graevestein. (Potg.).
- Weetal** (wijsneus), m. en v. —allen.
- Weetgie'rig** (leerzaam), bn. en bw.; —heid, v.
- Weetgraag**, bn.; als zn. m. en v.; een kleine —.
- Weetlust**, m. gmv.; iemands —bevredigen, leerlust, dorst naar kennis.
- Weetniet** (domoor), m. en v. —nieten.
- Weeuw'tje**, o.; het — uit het Hof van Holland. (Potg.). Zie **We'duwe**.
- Weeuw'tje** (soort van duikeend), o. —s.
- Weezenfonds** (weezenkapitaal), o. —en; —geld, o. —en; —goed, o. —eren; —kas, v. —kassen; —kleeding, v.; —penningen, m. mv.; —verpleging (—verzorging), v. gmv.
- Weg** (straat, pad), m. —en; op — zijn; onder — zijn; uit den — ruimen; iemand in den — staan, komen; het ligt niet op mijn —; hij is van den —, in de war; hij ging zijns weegs; ga een eind weegs mede; zegsw. den — van alle vleesch gaan, sterven.
- Weg**, m.; de groote — op Java, loopt van Anjer aan straat Soenda tot Banjoewangie (tegenover Bali) en is 270 uur gaans lang. (Werk van Daendels: landvoogd, 1808—1811).
- Weg, weg'ge** (fijn tarwe- of krentenbrood), v. weggen; —getje, o. —s.
- Weg, weg'ge** (kluit boter), v. weggen; een mooie — boter van 10 K.G.
- Weg** (zoek, verloren), bw.; mijn boek is —; zegsw. het — hebben, het erg beet hebben, b.v. verkouden zijn; den smaak van iets — hebben, er op verlekkerd zijn.
- Weg** (omlaag, heen, af), bw. Met w.w. vormt het samenstellingen, als: —bannen, —bergen, —bijten, —blazen, —blijven, —boenen, —borstelen, —branden, —breken, enz.
- Wegcijferen** (—redeneeren), ik heb —gecijferd; alle bezwaren —, doen verdwijnen (al pratende); —cijfering, v. —en.
- Weg'duiken** (wegkruipen), ik dook —, ben —gedoken; het hoen wilde in het hooge gras —. (C. O.), zich verbergen.
- We'ge** (achtervoegsel), b.v. van rijkswege, van zijmentwege, d. i. van den kant, de zijde van.
- Wegedoorn, weg'doren** (gewas), v. gmv. de — groeit bij ons in de duinen.
- We'gel** (wegje, paadje), m. —s. Vl.
- We'gen**, ik woog, heb —wogen; de koopwaren —, het gewicht bepalen of onderzoeken; het varken woog schoon aan den haak honderd kilo, een gewicht hebben; fig. eerlijkheid weegt bij hem zwaar, veel waarde hebben; hij weegt niet zwaar, zijn verstand gaat niet ver; wat het zwaarst is, moet het zwaarst —, wat het meest belangrijk is, moet vóórgaan; —er, m.
- We'gens** (ter oorzaak van), vz.; ik kan niet komen — het hooge water; hij is veroordeeld — diefstal.
- We'geren** (wegers aanbrengeen, een schip vanbinnen beplanken), ik heb gewegerd; —ing, v.

- Weg'gaan** (vertrekken, zich verwijderen), ik ging —, ben —gegaan.
- Weg'ge**, v. —n; een —, een tarwebrood; een — boter, een kluit of stuk. Zie **Weg**.
- Weg'hebben** (beet hebben), ik had —, heb —gehad; een verkoudheid —. Zie **Weg**.
- Weg'latingsteeken** (apostrophe, afkappingsteeken), o. —teekens; de komma in: Tollens' gedichten is een —.
- Weg'maat** (lengtemaat als eenheid bij het meten van wegen), v. —maten; in ons land is de K.M. de —. Zie b.v. **Paal** en **Werst**.
- Weg'redeneeren**, ik heb —geredeneerd; wat ons de wijzen als waarheid verkonden, straks komt een wijzer, die 't —redeneert. (De Gen.)
- Weg'reis** (vertrek, afreis), v. gmv. w. i. g.
- Weg'scheren**, zich (maken dat men wegkomt), ik heb mij —gescheerd; scheer je weg, waarda!
- Weg'zenden**, ik zond —, heb —gezonden; een knecht —, ontslaan, heenzenden; —ing, v. —en.
- Weg'zetten**, ik heb —gezet; wij zullen die taartjes — ter zijde zetten, bewaren; zij hebben hem leelijk —gezet, openlijk gehekeld.
- Weg'zijde**, v. —zijden. Ook: **Weg'kant**.
- Weg'zinken**, zij zonk —, is —gezonden; de zon zinkt weg aan de westerkim, zinkende verdwijnen.
- Wei** (grasveld), v. —en. Zie **Wei'de**.
- Wei** (huid), v. gmv.; — van melk, de zoete waterdeelen, die na de kaasbereiding overblijven: een houten nap was goed genoeg voor de gewone —. (Potg.); ook waterdeelen v. h. bloed; —achtig (waterachtig), bn.; —boter, v. gmv.; —kaas, v. —kazen; —vaatje, o. —s.
- Wei'de**, **wei** (grasland), v. weiden; een knaap de — in sturen, hem voor zijn gezondheid vrij laten loopen, zonder studie; —bloem (bloempje der weide), v. —en; —geld (voor het laten grazen), o. —en; —gras, o. —grassen; —groen, o. gmv.; —huur (—pacht), v. gmv.; —klaver, v. gmv.; —pad (voetpad door de weide), o. —paden; —veld (grootte weide), o. —velden.
- Wei'de** (ingewand), o. gmv. Ook: **Geweide**.
- Wei'den** (grazen, het vee hoeden), ik heb geweid; de herten laten —; Bijb. Weid mijn schapen, weid mijn lammeren! Fig. laten rondgaan: zijn oogen laten — over een vlakke; den blik laten —; de vlam gaat — (Vondel); —er (vetweider), m. —s; —erijf, v. gmv.
- Weid'man**, **wei'man** (jager), m. —lui, —lieden.
- Weid'mes**, **wei'mes** (jagersmes), o. —messen.
- Weidsch** (luisterrijk), bn. en bw.; een —e praal, een —e tooi, rijk, kostbaar; in —en dos, in prachtige kleeding; een —lofede (Potg.), een —e titel, klinkend; —heid, v. gmv.
- Weid'spel**, **wei'spel** (jachtvermaak), o. —spelen; en er menig —hielden in voorouderlijke praal. (V. Lenn.)
- Wef'elaar** (besluiteloos mensch), m. —s, —aren.
- Wef'elen** (aarzelen, niet kunnen besluiten), ik heb —weifeld; —achtig, bn.; —ing, v. —en.
- Weifelmoe'dig** (wankelmoedig), bn.; een —karakter, dralend, aarzelend; —heid, v. gmv.
- Wei'geren**, ik heb —weigerd; een verzoek —, afslaan, niet inwilligen; iem. een gunst —; het geweer weigerde, ging niet af; die pianotoets weigert, slaat niet aan; de vrouw weigerde alle voedsel, afwijzen; —achtig, bn.: hij was eerst —achtig, tot weigeren geneigd; een —achtig antwoord, een weigering bevattend; —ig, bn.; —ing, v. —en.
- Wei'kaas**, v. —kazen; dit is —, slecht gezuiv-
- erde en schrale kaas, kaas van hui of wei.
- Wei'land** (grasland), o. —landen.
- Wei'man** m. —lieden, —lui. Zie **Weid'man**.
- Wei'mes**, o. —messen. Zie **Weid'mes**.
- Wei'nig** (minder, [het] minst), telw. en bw.; zij heeft —aanleg, en nog minder vlijt; bij de minste overtreding volgt in dienst straf; ik ben het minst tevreden.
- Wei'nigje**, o. gmv.; hebeen —geduld, een beetje.
- Weit** (tarwe), v. gmv.; Turksche —.
- Wei'tasch** (jagerstasch), v. —tasschen.
- Wei'tebrood** (tarwebrood), o. —brooden.
- Wei'tekoek** (tarwekoek), m. —koeken.
- Wei'temeel** (tarwemeel), o. gmv.
- Wei'vlies** (ontl. dun doorschijnend bindweefsel in de borstholte enz.), o. —vliezen.
- Wei'kelijks**, bw.; deze courant verschijnt —, d. i. eens per week.
- Wei'kelijksch**, bn.; een —loon, bij de week.
- Wei'ken** (wakker maken) ik heb gewekt; iemand bijtijds —; fig. opwekken, veroorzaken: kwade vermoedens —, onrust —.
- Wei'ker** (porder), m. —s; deze man verdient zijn brood als —.
- Wei'ker** (uurwerk met klingel), m. —s; een —opwinden, een —laten afloopen.
- Wei** (bron), v. wellen; bij 't graven stootte men op een —, opborrelend water; —grond (bodem met wellen), m. —gronden; —zand (drijfzand), o. gmv.
- Wei** (goed, zooals het behoort), bn. en bw.; ik ben niet —; dit pak staat u wel, goed; kan hij dit —lezen? als zn. o.; het —en wee des levens; ook tw.: —, hoe vindt ge het?
- Welaan'** (lustig op, komaan), tw. Uitroep van opwekking.
- Wei'bedacht** (goed overlegd), bn.; een —plan.
- Wei'begrepen**, bn.; het —belang der vorsten; dat is in het —belang der burgers.
- Wei'behagen**, o. gmv.; in dat kind heb ik mijn —, lust, genoegen.
- Wei'beklant**, bn.; een —e winkel, met drukke nering, met veel klanten.
- Wei'beraamd**, bn.; een —plan, goed door-dacht, overlegd.
- Wei'bereid** (ruim voorzien), bn.; een —e disch; het is hier tafeltje —, met keur v. spijs.
- Wei'bespraakt** (woordenrijk), bn.; een —volksmenner, glad van tong; —heid, v. gmv.
- Wei'boot** (soort v. Holl. schuit), v. —booten.
- Wei'daad** (goede, edele daad), v. —daden.
- Welda'dig**, bn. en bw.; een —heer, mild; —e armoe loonde hij. (Staring.); dat doet de oogen —aan; die woorden deden het hart —aan; —heid, v.: maatschappij van —heid.
- Wei'doen** (goeddoen), onr. ik deed —, heb —gedaan; —doener, m. —s; —ster, v. —s.
- Wei'dra** (spoedig, binnenkort), bw.
- Wei'del** (titel van elk fatsoentlijk heer), bn.; —heid, v. gmv.
- Wei'delgebo'ren** (titel van iemand van meer aanzien), bn.
- Wei'delgestreng'** (titel van een hoofdambtenaar, officier, enz.), bn.
- Wei'leer'** (voorheen, eertijds), bw.; —hoe vlood die winter om! (De Genestet.)
- Wei'leerwaard'** (titel van een geestelijke, b.v. van een kapelaan), bn.
- Wei'leerwaar'de** (geestelijke), m. —n; om U —te bedanken.
- Wei'f'sel** (gewelf), o. —en, —s; de tooverkol is zichtbaar bij het licht, dat door het —valt. (Staring).

- Wel'gaan**, het ging —, is —gegaan; *moge het u —, voorspoedig gaan; de zaken gaan wel*, loopen voorspoedig.
- Wel'geboren** (titel v. e. voornaam heer), bn.
- Wel'gebouwd** (goed van gestalte), bn.
- Wel'gedaan** (goed gedaan; gezond), bn.; een — landman, v. e. gezond voorkomen; —heid, v.
- Wel'gelegen**, bn.; een — winkelhuis, een — buiten, d. i. gunstig gelegen.
- Wel'gemeend** (oprecht gemeend), bn.; een —gemeende huwelijksaanvraag.
- Wel'geschapen**, bn.; een — kind, zonder lichaamsgebreken.
- Wel'gesteld**, bn.; een — koopman, gegoed, rijk; —heid, v. gmv.
- Wel'getroffen** (welgelijkend), bn.; een — portret.
- Wel'gevallen** (welbehagen), o.; *de Hollandse jongen beschikt over vriezen en dooien naar —*, (C. O.)
- Wel'gevalig**, bn.; *moge u dit geschenk — zijn! aangenaam; —heid*, v. gmv.
- Wel'gezind**, bn.; een — burger, goedgezind, rustig; —heid, v. gmv.
- Wel'haast** (weldra, spoedig, aanstonds), bw.
- Wel'lig**, bn. en bw.; een — plantengroei, tierig, weelderig; — tieren; —heid, v. gmv.
- Welk, welke**, vrag. vnv.; — boek wilt gij? — en hond koopt gij? ik weet niet, — lot mij wacht; ook betr. vnv.: *de man, — e daar gaat*.
- Wel'ken** (verflensen), zij is gewelkt; *die bloemen staan te —, verwelken*.
- Wel'kom**, bn.; *gij zijt ons —, uw komst is ons aangenaam; deze denkwijze was mij —*. (Koetsveld); een — e gast, een — e bode.
- Wel'komst** (verwelkoming), v. gmv.; *drinken op iemands —*.
- Wel'komthuis** (geschenk bij thuiskomst van een reis), o. gmv.; —thuisje, o. —s.
- Wel'en** (smidsvak), ik heb geweld; *twee stukken Zweedsch ijzer —, aan elkaar smeden*.
- Wel'en** (opborrelen), het is geweld; *de wijn welt uit de spon; wat op 's herten gront leit, dat welt my naer de keel*. (Vondel).
- Wel'etjes** (goed, passend, behoorlijk), bn.; 't is zoo —, spreekt.
- Welle'vend**, bn. en bw.; een — man, beschaafd, beleefd, welgemanierd; —heid, v. gmv.
- Wellicht** (zeer licht, misschien), bw.
- Wellui'dend**, bn. en bw.; een — e stem, een — e toon; *het — gezang van den nachtegaal; —heid*, v. gmv.; —heidshalve, bw.
- Wel'lust** (zinnelijk genoegen), m. —lusten; fig. zielsgenot; *den schilder (Rembr.) klopt het hart van — bij zulk een schat*. (Imm.); —ig, bn.; —igheid, v. —heden.
- Wellus'teling** (wereldling), m. en v. —lustelingen; voor het v. ook —e.
- Welmee'nend** (oprecht), bn.; een — vriend, een — e raad; —heid, v. gmv.
- Wel'nemen** (welbehagen), o. gmv.; *met uw —, onder uw —, d. i. als het u aangenaam is*.
- Welnu'** (nu dan), tw.; —, *wat doe je?*
- Wel'opgevoed**, bn.; een — jongmensch, een goede opvoeding genoten hebbende.
- Welp** (jong van een hond, beer of leeuw), o. —en; ook: **Wulp**.
- Welrie'kend**, bn.; een — bloem, die lekkeren geur afgeeft; —heid, v. gmv.
- Wel'sma'kend** bn.; een — vrucht, een — gerecht, aangenaam van smaak.
- Welspre'kend**, bn. en bw.; een — redenaar,
- indruk-makend; een — zwijgen; —heid, v.: *met aangrijpende —heid*.
- Wel'staan**, het stond —, heeft —gestaan; *zulk een kleed zal u —, passen, goedstaan*.
- Wel'staanshal've**, bw.; *wij hebben — gezwe-gen, om de wellevendheid; wij kochten — ook iets, om niet achter te blijven*.
- Wel'stand** (toestand, gezondheid, goed voor-komen), m. gmv.; *zij vernamen naar onzen —*.
- Wel'vaart** (geluk, voorspoed), v. gmv.
- Wel'varen** (voorspoed), o. gmv.; *zij dronken op 's lands —, welzijn*.
- Wel'varen** (gezond zijn), ik voer —, heb —-gevaren. Fig. bloeien, vooruitkomen.
- Welva'rend** (gezond, voorspoedig), bn.; —heid, v. gmv.
- Wel'ven** (boogvormig maken), ik heb gewelfd; *een koepeldak doen —; zich —; —ing*, v.
- Wel'versneden** (fijn, scherp), bn.; een — pen.
- Welvoeg'lijk** (welgemanierd, net, kiesch), bn. en bw.; —heid (gepastheid, betamelijkheid), v.
- Wel'voorzien**, bn.; een — e disch, een — e beurs.
- Wel'water** (uit den grond opwellend water), o. gmv.; *frisch —*.
- Welwil'lend**, bn.; een — beoordeelaar, goed-gunstig; —heid, v. gmv.
- Welza'lig** (zeer gelukkig), bn.; — de man, die tevreden is.
- Wel'zijn**, o. gmv.; *een glas op u beider —!* welvaart, geluk, voorspoed.
- Wem** (ankertand), m. wemmen.
- Wem'elen** (in rusteloze beweging zijn), het heeft —wemeld; *het wemelde er van menschen, woelen, door elkaar bewegen; zijn opstel we-melt van fouten, krioelen, er zijn er zeer vele*.
- Wen** (gezuw, uitwas), v. wennen.
- Wen** (dicht, wanneer), vgw. w. i. g.
- Wen'den** (keeren, richten), ik heb gewend; *iets keeren en —, draaien, van alle kanten bezien; ik weet mij niet te keeren of te —, d. i. te bewegen, fig. ten einde raad zijn; zich tot iemand —, zich tot iem. verwoegen, hem schrijven; — u tot den redacteur, zich per brief richten tot; zegsw. het over een anderen boeg —, iets op geheel andere wijze aanpakken, verdedigen, bestrijden, enz.*
- Wen'ding** (keer, draai), v. —en; *de ziekte nam een —; een geestige —, b.v. in een gedicht*.
- Wenk** (teeken), m. —en; *hij gaf mij een dui-delijken —; ik kreeg een brief vol —en en aanduidingen, waarschuwing, voorlichting; ik vlieg op zijn —en, ik hang van zijn —en af, bevelen; hij had een — gekregen, hoe te handelen, een stille mededeeling, een heime-lijke voorlichting; ik zag hem met een —, schijn*.
- Wenk'brauw**, v. —brauwen; *zie, zijn —en* (nl. die van Jan Salie) fronsen zich. (Potg.)
- Wen'ken** (een wenk geven), ik heb —wenkt; *met de oogen —; met handen of hoofd —*.
- Wen'nen** (gewoon maken), ik heb en ben —wend; *gij moet u hier zien te —; ik zal hier nooit —, het gewoon worden; de kinderen waren gewend aan orde*.
- Wensch** (datgene, wat men begeert), m. —en; *vrome —en, die weinig kans op vervulling hebben; o, zijn (Poots) heimelijke —!* (Potg.); *de — is de vader der gedachte*.
- Wen'schelijk** (te wenschen, gewenscht), bn. en bw.; *al, wat — is* (Nieuwjaar); —heid, v.
- Wen'schen** (toewenschen, verlangen, begeeren), ik heb —wensch; *iemand een zalig nieuwjaar —; ik wensch naar uw komst,*



- verlangen; *ik kan geen beter kosthuis -; de behandeling der zieken liet te - over.*
- Wen'telen** (draaien, keeren), ik heb -wenteld; *een rad wentelt om de as, een globe om de spil; een steen -, omrollen; zich -: zij wentelden zich in het gras; -ing, v. -en.*
- Wen'telteeffe** (fijn pannekoekje), o. -s.
- Wen'teltrap** (draaitrap), v. -trappen.
- Wer'da** (wie daar?), tw.; roep van den schildwacht tot een naderend persoon.
- We'reld** (het heelal), v. -en; *hij leeft in de groote -, hogere kringen; de booze -, de lastertongen; een man van de -, van aanzienlijken stand; hij verstaat zijn -, heeft beschaafde manieren; iem. naar de andere - zenden, sturen, hem dooden; 't is een leven van de andere -, een duivelsch leven; hij bezit ter - niets; zij is der - afgestorven, als kloosterling of kluizenaar levend; de geleerde -, de mannen van studie; de oude -; de nieuwe -, Amerika; het jaar der -, na de schepping.*
- We'reldas** (denkbeeldige spil, waarom de hemel wentelt), v. gmv.
- We'reldbedwinger**, -beheerscher, m. -s; *Alexander de Groote was een -.*
- We'reldberoemd** (door de heele wereld beroemd), bw.; *de tempels van het rijk van Mataram zijn -.*
- We'reldbeschouwing** (voorstelling van het ontstaan en het wezen der dingen), v. -en; *de - der heidenen.*
- We'reldbeschrijver** (geleerde, die als cosmograaf optreedt), m. -beschrijvers.
- We'reldbeschrijving** (cosmographie), v.-en.
- We'reldbol** (aardbol, ook aardglobe), m. -bollen.
- We'reldburger** (persoon, die heel de wereld zijn vaderland noemt), m. -burgers. Ook: **Cosmopoliet'.**
- We'relddeel** (een der vijf groote vastlanden of aarddeelen), o. -deelen; *het - Azië is de wieg van 't menschelijk geslacht; Australië is het kleinste -.*
- We'reldgebeurtenis** (feit, dat invloed uitoefent op den gang der wereldgeschiedenis), v. -gebeurtenissen; *de ontdekking van Amerika (1492) was een -.*
- We'reldgericht** (het oordeel, dat de menscheid velt over personen en daden), o. gmv.; *de geschiedenis is het -.*
- We'reldgericht** (het jongste gericht n.l. op den dag van het algemeene oordeel), o. gmv.
- We'reldgeschiedenis** (historie van al de volken, stammen en rassen), v. -sen.
- We'reldheeren** (R. K. geestelijken, die niet tot een kloosterorde behooren), m. mv. Zie **Seculieren.**
- We'reldheerschappij** (gebied of macht over alle volken), v. gmv.; *Napoleon, Karel V streefde naar de -.*
- We'reldkaart** (kaart van alle landen, zeeën enz. der aarde; ook de beide halfronden), v.-en.
- We'reldkennis** (mensenkennis), v. gmv.
- We'reldkloot** (wereldbol, aardbol), m. gmv.; *van Noord... stuurt zijn ranke vloot door Magellanes straat en om den -.* (Tollens). vero.
- We'reldkundig** (algemeen bekend, openbaar), bn.; *iets - maken; dat is - geworden.*
- We'reldlijk** (behoorende tot de wereld, tot of op de wereld betrekking hebbende), bn.; *het - gezag des pausen, de -e macht, de -e overheid; geestelijke goederen - maken.*
- We'reldling** (najaager van de genoegens dezer wereld), m. en v. -en; voor 't vr. ook -e.
- We'reldrond** (de aardbol, de heele schepping), o.; ook een ster of hemelbol.
- We'reldruim** (de oneindige ruimte), o. gmv.
- We'relds** (volgens of voor de wereld), bw.; *die gravin leeft zeer -.*
- We'reldsch** (de wereld betreffende, tot de wereld behoorende), bn.; *de -e zaken, het zijn -e aangelegenheden; -e liederen, de -e rechter; -e geestelijken, die niet tot eenige kloosterorde behooren; een -e vrouw, levend voor haar genoegen.*
- We'reldschgezind** (de genoegens der wereld najagende), bn.; -heid, v. gmv.
- We'reldstad** (reusachtige groote stad, bezocht door menschen uit alle oorden der wereld), v. -steden; *Parijs, Londen en Weenen zijn -steden.*
- We'reldstelsel** (het samenstel der wereldbollen, zonnestelsel), o. -stelsels.
- We'reldstreek** (luchstreek, landstreek, oord), v. -streken.
- We'reldtentoonstelling** (internationale tentoonstelling), v. -en; *de - te Londen (1851), te New-York (1853), te Parijs (1855), enz.*
- We'reldwonder** (wereldberoemd wonder), o. -en; *er waren in de oudheid zeven -en.*
- We'reldzee** (oceaan), v. -zeeën; *er zijn vijf -en: de Groote Oceaan, de Atlantische Oceaan, de Indische Oceaan en de beide IJzeeën.*
- We'ren** (te keer gaan), ik heb geweerd; *om het onheil te -, afwenden; zich -: gij moet u -, inspannen, uw best doen; -ing, v. gmv.*
- Werf** (werkplaats), v. werven; *een schip van de - laten loopen, scheepshelling, kaai.*
- Werf** (kade, wal), v. werven; *wij verkozen een tafeltje op de - te hebben. (C. O.); er was op die - niet veel te zien voor een sentimenteel meisje. (C. O.), ruimte om het huis.*
- Werf'brief** (bewijs van dienstneming), m. -brieven; -geld, o.-en; -huis, o. -huizen; -kantoor, o. -kantoren; -officier, m. -s, -en. Zie **Wer'ven.**
- We'ring** (het weren, afwenden), v. gmv.
- Werk** (arbeid, taak), o. gmv.; echter: *de -en van Vondel, de gedichten; een - van Beethoven, een toonzetting; een goed -, daad; een liefde-; zegsw. er is - aan den winkel, drukte; te - gaan, handelen, doen; in 't - stellen, aanwenden; - van iets of iemand maken, belangstelling toonen.*
- Werk** (vlaspluksel), o.; *de matrozen moeten tot in het oneindige touwpluizen voor -; de naden worden met - gebreeuwd of gedicht, d. i. met geplozen touwwerk.*
- Werk'bank** (smidsbank), v. -banken.
- Werk'bij** (bij die honig aanhaalt), v. -bijen.
- Werkda'dig**, bn.; *de - meetkunde, praktisch, niet-bespiegelend, zie Geodesie'; -heid, v.*
- Werk'dag**, m. -en; *een week heeft zes -en.*
- Werk'lijk** (inderdaad bestaande), bn. en bw.; *een - gevaar; ze zijn - gekomen; mil. in -en dienst, actief.*
- Werk'lijkheid** (wezenlijkheid), v. gmv.
- Werk'keloos** (zonder te werken), bn. en bw.; *daar staat die knecht weer -; -heid, v. gmv.*
- Wer'ken** ( bezig zijn, iets uitvoeren, doen), ik heb gewerkt; (in dichterlijken stijl ook onr. ik wrocht, heb gewrocht, b.v. wie zulk een wonder wrocht (Staring); ook in 't Vlaamsch: *hij wrocht al van den vroegen morgen; -er, m. -s; -ing, v. -en.*

- Werkend** (*arbeidend*), bn.; *de -e leden eener harmonie*, die n.l. meeblazen.
- Werken van Barmhartigheid** (R. K. *de zeven geestelijke en de zeven lichamelijke goede werken*), o. mv.
- Werkgeest** (*kabouter, aardmannetje*), m. -en.
- Werking** (*het werken, uitwerking, invloed*), v. -en; *de - van de lucht, van het water.*
- Werkinrichting** (*werkhuis*), v. -en.
- Werkkracht**, v. -en; *deze jongen zal een goede - worden*; ook, *werkman, beambte, onderwijzer*, enz.: *vermeerdering van -en.*
- Werkkring** (*bezigheden*), m. -en; *de geleerde vond een hem passenden -; dat behoort niet tot mijn -*, ambt; *de - van een onderwijzer, van een notaris*, enz.
- Werkloos** (*zonder werk zijnde*), bn.; *zijn vader was den heelen winter -.*
- Werklooze** (*werk zoekende*), m. -lozen.
- Werkman** (*ambachtsman*), m. -lieden, -lui.
- Werkplaats** (*winkel, fabriek*), v. -plaatsen.
- Werkstaking** (*algemeene staking der arbeiders eener fabriek* enz.), v. -stakingen.
- Werkstellig**, bn.; *een plan - maken*, uitvoeren, bewerkstelligen.
- Werkstuk**, o. -stukken; *een - der meetkunde*, problema: opgave om uit bepaalde gegevens een figuur te teekenen of te construeeren; ook: *een fraai -*, vervaardigd voorwerp.
- Werktuig**, o. -en; -**kunde**, v. gmv.; -**kundig**, bn.; -**kundige**, m. en v. -n; -**maker**, m. -s.
- Werktuiglijk**, bn. en bw.; *ik besloot met een bijna - gebed*. (Koetsveld); *iets - doen*; *zonder nadenken, machinaal; iemand - volgen*; -**heid**, v. gmv.
- Werkwoord** (*spraak. naam eener werking*), o. -en; *het - is het belangrijkste relededeel.*
- Werkzaam** (*vlĳtig, naarstig*), bn. en bw.; *een - kind, een - man*, oppassend; -**heid**, v.
- Werpen** (*smĳten, gooien, slingeren*), ik wierp, heb -worpen; *met steenen -; brandkogels in een fort -; troepen in een vesting -*, d. i. snel er in brengen; *in de gevangenis -*, gevangen zetten; *tien oogen -*, nl. met dubbelsteenen; *zegsw. olie in 't vuur -*, iets erger maken; *den steel naar de bijl -*, alles uit de hand geven, alles opgeven; -**er**, m. -s.
- Werpen** (*van dieren: jongen krijgen*), het konijn wierp, heeft -worpen zes jongen.
- Werpſchicht** (*pijl*), m. -schichten.
- Werpſpel** (*dobbelspel*), o. -spelen.
- Werpſpiets**, -**spies** (*voormalig oorlogstuig*), v. -spietsen.
- Werpſtol** (*kinderspeelgoed*), m. -tollen.
- Werpſtros** (*scheepst. scheepstouw*), m. -trossen.
- Werpſtuig**, o. -tuigen; *het - rust, gelijk het smĳdend staal*. (Staring), de Rom. blijde.
- Werst** (*Russische mijl, 1066.79 M.*), v. -en; ook wel *werſty*.
- Wertheriaansch**, bn.; *een -e levensbeschouwing*, overgevoelig, sentimenteel, als die van Werther in Goethe's roman „Leiden des jungen Werther's”.
- Werſvel**, m. -en, -s; *de hals-s, de -s van de ruggegraat*; *zegsw. den - draaien* (Vondel), de eerste bewindsman zijn; -**draaier**, m. -s.
- Werſvelen** (*draaien*), het heeft -werveld; *het ſtof begint te -.*
- Werſvelkolom** (*ruggegraat*), v. -kolommen.
- Werſvelwind** (*draaiende stormwind*), m. -en.
- Werſven** (*in dienst nemen*), ik wierf, heb -worven; *soldaten, matrozen -; fig. leden -*, overhalen tot zijn gezelschap of partij; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Werſwaarts** (*naar welke plaats*), vgw. en bw.; *ik zal gaan, - gij gaat; het eiland, - ik mij begeef.*
- Weshal'ſve** (*daarom, om welke reden*), vgw.; - *men hem* (Keesje) *bij een apotheker besteld had*. (C. O.).
- Wesley** (*John - [1703-1791], stichter der Methodisten-gemeenten in Engeland, Schotland en Ierland*), m. Men zegt, dat W. 40 duizend maal gepreekt heeft in zijn leven. Zie Starings puntdicht: *Job Gil*.
- Wesp** (*vliesvleugelig insect met giftigen angel*), v. -en.
- Wespenangel** (*giftige angel der wesp*), m. -s.
- Wespendief** (*valkachtige roofvogel, zich voedend met bijen, wespen en hommels*), m. -dieven. Ook: **Bijenarend**.
- Wespenel**, o. -eieren; -**nest**, o. -en.
- Wespesteek** (*prik van een wesp*), m. -steken.
- West** (*het Westen*), o.; (*Nederlands West-indische bezittingen*), v.; *hij gaat naar de -.*
- West**, bw.; *Oost, -*, *thuis best*, niets gaat boven eigen haard.
- Westelijk**, bn.; *het - halfronde; in -e richting.*
- Westelijken**, de wind is -westelijk; *de wind begint te -*, naar het westen te draaien.
- Westen**, o.; *buiten - zijn*, bewusteloos, ook: dronken zijn.
- Westenwind** (*wind uit het Westen*), m. -en.
- Westerkim** (*gezichtende in het W.*), v. gmv.
- Westertlengte** (nl. ten W. van den *eersten meridiaan*), v. gmv. Zie **Oostertlengte**.
- Westertling** (*bewoner van het Westen*), m. en v. -en; voor het v. ook -**e**; het tegen-gestelde van **Oostertling**.
- Westersch** (*afkomstig van of betreffende het Westen*), bn.; *'t is -*, *wat de Turk nog tot zich nemen mag van leven*. (Da Costa); *het - Rom. rijk; de -e kerk*, Latijnsche.
- Westertzon** (*avondzon*), v. gmv.
- Westertfries** (*man uit W.-Friesland*), m. -friezen.
- Westertfriesch**, bn.; *de -e kleederdracht.*
- Westertfriesche** (*vrouw uit W.-Friesland*), v. -n.
- WestertFriesland** (*de noordpunt van N.-H. met Alkmaar als eerste stad*), o. gmv.
- WestertIn'dië**, **Westertje**, o. gmv.
- Westertdievaarder**, **westertjevaarder** (*ſchip, ook: gezagvoerder*), m. -vaarders.
- Westertdisch**, bn.; *de -e Compagnie (1621-1761)*; zn.: *haar moeder was een -e*. (C. O.).
- Westertinghouse-rem** (*remtoestel aan waggons, werkende door samengeperste lucht, zóó genoemd naar den Engelschen uitvinder*), v. -remmen.
- Westertje**, o. Zie **WestertIndië**.
- Westertland** (*streek, bezuiden Leiden*), o. gmv.; *de druiventelers van het -.*
- Westertmoesson** (Ind. *moesson*), die uit het W. waait, *regentijd*, m. -s; op Java van half November tot half April. Ook: -**moesson**. Zie **Oostertmoesson**.
- Westertnoordwest**, bw.; *de wind is -*; als zn. o.
- Westertwege** (*om welke reden, daarom*), bw.; *de lijnen loopen evenwĳdig, - zij elkaar niet kunnen smĳden.*
- Wet** (*samenstel van rechtsvoorschriften*), v. wetten; *de - op het lager onderwĳs; nood breekt -*; *de heeren van de -*, overheid; *de - veranderen, verzetten*, gesch. de regeering eener stad; *iemand de - stellen, voorschrijven*;

- de - van Mozes of de oude -; de nieuwe -, de leer van Christus; de Kortenbergse -ten, van Jan II, hertog van Brabant (1312); de Salische -ten, Franckische wetten over straf-bepalingen en opvolging (422).
- Wet** (regel, gewone gang), v. wetten; de -ten der natuur; de - van Archimedes (287-212 v. C.), over den tegendruk van vloeistoffen; dat zijn hier de -ten van het huis. (C. O.).
- Wetboek**, o. -boeken; -geleerde (kenner der wetten, rechtsgeleerde), m. -n: de Fari-zeën en -geleerden in oud-Jerusalem; -geleerdheid, v. gmv.; -gevend, bn.: de -e macht, nl. de Kamers, Ministers en Koningin; -gever, m. -s: Solon was de -gever der Atheners; -geving, v. -en; -houder (lid van het dagelijksch bestuur eener gemeente), m. -s: Burgemeester en -houders; -houderschap (waardigheid van wethou-der), o. gmv.
- Weten** (kennen, met bewustheid omvatten), onr. ik wist, heb geweten; ik weet alles reeds, het is mij bekend; van wien weet gij dat? iets van iemand -, het vernomen hebben van of omtrent hem; laten, doen -, bekend maken; iemand dank -, erkentelijk zijn; hij wil niets van dit voorstel -, hooren; hij is erg gevallen, maar weet er niet veel van, geen ongemak, of last of pijn hebben; hij weet te geven en te nemen, slag hebben om met menschen om te gaan.
- Weten** (kennis), o. gmv.; buiten -, met mijn -, voorkennis.
- Wetens**, bw.; willens en -, d. i. opzettelijk.
- Wetenschap**, v. -pen; de - steekt in geen bed met pluimen (De Decker), kennis, geleerdheid; welke is uw - omtrent die zaak?
- Wetenschapelijk** (volgens de wetenschap), bn. en bw.; een - onderzoek; -heid, v. gmv.
- Wetenswaardig**, bn.; een - voorval, feit, belangrijk; -heid, v. -heden.
- Wetering** (een loopend watertje), v. -en.
- Wetplank** (slijplank), v. -planken.
- Wetsartikel** (een bepaling eener wet), o. -artikels, -en; -bepaling, v. -en; -herziening (verbetering), v. -en; -ontwerp (plan van wet), o. -en; -uitlegging (-verklaring), v. -en; -verandering, v. -en; -voordracht (-indiening), v. -en; -voorstel, o. -len.
- Wetstaal** (slagersstaal), o. -stalen. Ook: Wetpriet.
- Wets taal** (taal gebruikt in wetten), v. gmv.
- Wetsteen** (slijpsteen), m. -steenen; fig. al wat het verstand scherpt. Zie **Wet'ten**.
- Wet'telijk**, bn. en bw.; een - voorschrift, een -e bepaling, d. i. volgens de wet; een -e regeling der Zondagsrust, door de wet; -heid (het wettelijk zijn), v. gmv.
- Wet'teloos** (zonder wet of orde), bn. en bw.; -loosheid (anarchie), v.: de revolutie holt voort in woeste -heid.
- Wet'ten** (slijpen), ik heb gewet; de vogel wet zijn snavel op een steen, scherp maken; fig. om het verstand, het vernuft te -, opscherpen.
- Wet'tenverzameling**, v. -verzamelingen, b.v. der Romeinsche wetten. Zie **Institu'ten**.
- Wet'tig** (echt, geldig), bn. en bw.; een - aandeel; een - kind, - kroost; -e middelen; ze zijn - getrouwd, d. i. voor de wet; -heid, v.
- Wet'tigen** (wettig maken of verklaren), ik heb - wettigd; uw toorn wettigt nog niet die misdaad; -ing, v. gmv.
- Wet'tisch** (naar de wet Gods), bn.; fig. stipt zich houdend aan de letter der wet; deze burgemeester is zeer -.
- We'vel** (draad van het kettinggaren), m. -s.
- We'velingen** (touwladder), v. meerv. scheepst. touwtjes tusschen de hoofdtouwen gespannen, en den bootsgezellen dienende om naar de mars te klimmen. Zie **Weef'lijnen**.
- We'ven** (een weefsel maken), ik weefde, heb - woven; -er, m. -s; -erij', v. -en; -ing, v.
- We'versambacht**, o. gmv.; -boom (deel van het weefgetouw), m. -en; -klos (-spoel), m. -klossen; -knoop (zeer hechte knoop), m. -en; -spoel (waarom het instaggaren zit), v. -en.
- We'vezel** (marterachtig roofdier), v. -s; hij was zoo bang als een -, erg bang.
- We'vezen** (zijn), onr. v.w. ik was, ben geweest; God is, bestaat; dat was in 1600, geschiedde, viel voor; er zij licht, ontsta; God zij met ons, verblijve. Zie **Zijn**.
- We'vezen** (het zijn, het bestaan; elk schepsel; ook: het gelaat), o. -s.
- We'vezenlijk** (bestaande, werkelijk), bn. en bw.; Marco, de ezels, was zoo -, verstandig, vol bezinning; het is - waar, inderdaad; -heid, v.
- We'vezenloos**, bn. en bw.; een - mensch, zonder verstand of levensgevoel; -loosheid, v. gmv.
- We'vezenstrek** (gelaatstrek), m. -trekken; geen enkele - van Julia verraadt, dat zij hem (Marco) voet wil geven. (Staring).
- Whig** (tegenstander der Tory-partij in Engeland: vrijheidsvriend, volksgezinde), m. -s.
- Whis'key** (Iersche gerst-mout-brandewijn), de jenever in Schotland en Ierland), v. gmv.
- Whist** (Eng. of Amer. kaartspel), o.; (maat, medehelper), m. en v. -en; -kaarten, v. mv.; -spel, o. -len.
- Whis'ten** (het whistspel spelen), ik heb ge-whist; -er, m. -s.
- Wichelaar** (toovenaar, waarzegger), m. -s, -aren; -lares, v. -sen: Tjetscke de -es (v. Lennep); -laarster, v. -s.
- Wichelarij'** (het tooveren, het voorspellen), v. -en.
- Wichelen** (de toekomst voorspellen uit bepaalde teekens, waargenomen aan offerdieren, de sterren, enz.), ik heb -wicheld.
- Wichelroede** (-stok), v. -roeden; met de - of den tooverstaf raakte de tooverkol de voorwerpen of personen aan, om ze te veranderen of om te tooveren.
- Wicht** (klein kind), o. -en.
- Wicht** (gewicht), o. -en; heb-je je - wel? weeg het eens na.
- Wicht'ig** (belangrijk), bn.; hij heeft zulk een -e houding, als man van gewicht; -heid, v. gmv.
- Widjoi'jo Koesoemo** (Java. de bij uitstek heilige bloem der Javanen, die de Soesoehoe-nan van Solo, kort na zijn kroning plechtig op een rots laat plukken, die hem tot onder-pand moet strekken v. e. gelukkige regeering), v. -s.
- Wie**, vrag. vnv.; wie komt daar? - zijn dat? ik weet niet, - het zijn. Ook betr. vnv.: -kaatst, moet den bal verwachten. Ook onbep. vnv.: Wie er ook kome, ik ben niet thuis.
- Wie'belen**, ik heb -wiebeld; zit zoo niet op dien stoel te -, heen en weer te bewegen.
- Wie'de** (uitgerukt onkruid), v. gmv.
- Wie'demaand** (zomermaand, Juni), v. vero.
- Wieden** (onkruid verwijderen), ik heb ge-

- wied; **-er**, m. -s; **-ster**, v. -s; **-mes**, o. -sen.
- Wie'dewaal**, m. -walen. Zie **Wie'lewaal**.
- Wieg**, v. -en; van de - tot het graf; de plek, waar eens mijn - op stond. (Tollens); die oude heer Barend is ook niet in de - gesmoord. (C. O.); hij was ook niet in de - gelegd om generaal te worden, daarvoor niet grootgebracht, opgevoed.
- Wie'gedruk** (een drukwerk uit de eerste periode der boekdrukkunst, b.v. 1425-± 1530), m. -drukken. Zie **Incuna'belen**.
- Wie'gekleed**, o. -en; **-koord**, o. -en; **-touw**, o. -en; **-zang**, m. -en.
- Wie'gelen** (schommelen), ik heb -wiegeld; de vink zit te - op een takje; het bootje wiegelt op de golven; **-ing**, v. -en.
- Wie'gen** (in de wieg schommelen), ik heb gewiegd; een kindje in slaap -, fig. het geweten in slaap -, doen zwijgen; zich -: de vogel wiegt zich op dit takje.
- Wiek** (vleugel, vlerk), v. -en; 't vinkje roert de - niet. (Bild.); de -en van den windmolen, vleugels; op eigen -en drijven, voor eigen onderhoud zorgen; zegsw. hij was erg in de - geschoten, moedeloos; iemands -en korten, zijn macht besnoeien.
- Wiek** (bundeltje vlas, lapje), v. -en; de - van de olielamp, de katoen. Zie **Vlas'wiek**.
- Wiel** (rad), o. -en; zegsw. iemand in de -en rijden, hem bemoeielijken; een spaak in het - steken, den voortgang verhinderen.
- Wiel'band** (wielbestag), m. -banden.
- Wiel'draaier**, m. -draaiers; De Ruyter was als knaap - in een lijnbaan te Vlissingen.
- Wielen** (draaien, wenden), ik heb gewield; de wateren van die kolk -; de menigte wieldde door de straat, kringwijze dringen.
- Wiel'er** (fiets, rijwiel, velocipède), m. -s.
- Wiel'erbaan** (fietsbaan), v. -banen.
- Wiel'eren** (wielrijden, fietsen), ik heb -wielerd.
- Wie'lewaal** (trekvoegel, tot de raven behoorende), m. -walen.
- Wiel'rijden** (fietsrijden), ik ga wat -, enkelin de onbep. wijs; houdt ge nog al van -?
- Wiel'rijdersbond**, m. -bonden; **-school**, v. -scholen.
- Wiel'ring** (draaikolk, draaiing), v. -en; de Zwaan weet -, bank en plaat door seimen te doen kennen. (Bild.).
- Wiel'rijder** (fietsrijder), m. -s; **-rijdster** (dame, die een rijwiel berijdt), v. -s; **-rijdersschool**, v. -scholen.
- Wie'me** (plaats aan den zolder, bij den schoorsteen, waar het rookspek hangt), v. -n; gew. Wim, Wimme.
- Wie'melen** (aanhoudend bewegen), zij hebben -wiemeld; wat zitten die kinderen op hun stoel te -, heen en weer te draaien. Zie **Wie'belen**.
- Wier** (waterplant, zeggras), o.; (soorten), o. -en.
- Wier'de** (terp, heuvel), v. -n. vero.
- Wier'en** (familie der algen), o. mv.
- Wie'rig** (vlug, levendig), bn. en bw.; welk een - kind!; **-heid**, v. gmv.
- Wie'rook** (gewijde rook), m. gmv.: iem. -toezwaaien, lof, hulde; **-boom** (Arabische gomharsboom), m. -boomen; **-damp**, m. -en; **-drager** (R. K. koor-knaap), m. -s.
- Wie'rooken** (prijzen, huldigen), ik heb gewierookt; **-er**, m. -s; **-ing**, v. Zie **Be-wie'rooken**.
- Wie'rookvat** (R. K. koperen of zilveren vat met kettingen, waarmee wierook als hulde aan God wordt toegezwaard), o. -vaten.
- Wie'wauwen** (zich heen en weer bewegen; beuzelen, treuzelen), ik heb -wiewauwd.
- Wie'wouter** (vlinder), m. -s. Zie **Vijf-wouter**.
- Wig**, **wig'ge** (houten of ijzeren spie), v. wiggen. Ook: **Keg**, **Keg'ge**.
- Wig'gelen** (heen en weer bewegen), ik heb -wiggeld; een tand - met den vinger. (C. O.)
- Wij**, **we**, pers. vnv.; - studeeren, 1e pers. mv.
- Wij'bisschop** (R. K. degene, die wel tot bisschop is gewijd, maar geen eigen bisdom heeft), m. -pen; de bisschop als wereldlijk heer had vroeger meestal een - naast zich, een geestelijken verzorger van het bisdom.
- Wij'brood** (R. K. gezegend brood), o. -brooden.
- Wijd** (ruim), bn. en bw.; zijn roem klonk - en zij, overal; de -e wereld ingaan; **-heid**, v. gmv.
- Wijd'beroemd** (overal beroemd), bn.; een - dichter, geleerde, veldheer.
- Wij'deling** (R. K. hij, die gewijd wordt of gaat worden), m. -en.
- Wij'den** (inzegenen), ik heb gewijd; de vaandels -, een kerk -, de Paaschkaars -, zegenen; priesters -, tot de geestelijke waardigheid verheffen, zalven; hij wijdt zijn leven aan de studie, d. i. toewijden. Zie **Gewijd'**.
- Wij'ders** (overigens, verder), bw.
- Wij'ding** (R. K. het wijden of gewijd worden), v. -en; er zijn lagere en hogere -en; de hogere -en zijn drie in getal: het subdia-konaat, het diaconaat, het priesterschap.
- Wijdloop'ig**, bn. en bw.; een -e beschrijving, uitvoerig, breedvoerig, gerekt; **-heid**, v. Ook: **Wijdlof'tig**, vero.
- Wijdlof'tig** (wijdloopig), bn. en bw.; **-heid**, v.
- Wijd'te** (omvang), v. -n; de - van den hals; de - van een kanon, monding; de - der spoorstaven, tusschenruimte.
- Wijd'vermaard** (overal vermaard), bn. Ook: **Wijd'beroemd**.
- Wijf**, o. wijven; daar heb je nu mijn -, huisvrouw. gmv.; 't is een echt -, ongemaniëerde vrouw; zegsw. geen oud - bleef aan het spinnewiel, ieder bestje zelfs liep uit.
- Wijf'je**, o.; het - van een vink. Diernamen met wijfjes te verbinden, b.v.: wijfjesarend, wijfjesolifant, wijfjesend, enz.
- Wijk** (vlucht), v. gmv.; hij nam de - naar Amerika, ging uitwijken, vluchten.
- Wijk** (afdeeling van een stad), v. -en; hij woont in de nieuwe -, buurt; **-meester** (opzichter van een stadswijk), m. -s.
- Wijk'en** (achteruitgaan, uit den weg gaan), ik week, ben -weken; **-ing**, v. -en.
- Wijk'plaats** (toevluchtsoord), v. -plaatsen; zij verdubbelten hun vlucht, nu ginds een - daa't. (Tollens, Overwint.).
- Wijk'kwast** (R. K. wijwaterkwast), m. -en.
- Wijl**, **wijle** (shuier), v. wijlen. vero.; zij gaat de zwarte - dragen, kloosterzuster worden. Soms: **Wie'le**.
- Wijl** (poos), v. -en; nog een -, en ik vertrek, korte tijd; ik kom bij tijd en -, nu en dan; bij -en, soms.
- Wijl** (afkorting van dewijl of van terwij), vgw.
- Wij'len** (overleden), bw.; dit huis was van - mijn oom; - koning Willem III.
- Wij'len** (toeven). Ook: **Verwijlen**.
- Wijn** (druivensap), m. -en; **-achtig**, bn.; een -achtige smaak; **-appel** (met rood

- vruchtvliesch), m. -s, -en; -**azijn** (getrokken van druivenschillen), m. gmv.; -**bak** (bewaarplaats der wijnflesschen), m. -bakken; -**beker**, m. -s; -**drinker**, m. -s; -**druif** (wijnbes), v. -druiven; -**flesch**, v. -flesschen.
- Wijngaard** (wijnberg; druiveboom), m. -en; zegsw. *arbeiden in den - des Heeren*, nl. als geestelijke. Ook: **Win'gerd**.
- Wijngaardenier** (druiventeler), m. -s.
- Wijngaardluis** (insect, *phylloxera*), v. -luisen.
- Wijngaardslak** (grootte huissjesslak), v. -slakken; dat op de hoogte der Blauwe Trappen de -ken over uw laarzen kruipen, of 't zoo niets is. (C.O.). Zie **Karakol**.
- Wijn'geest** (vluchtige vloeistof, *spiritus*), m. gmv.
- Wijn'glas** (romer), o. -glazen; -**handel**, m. -handel; -**handelaar**, m. -s; -**huis** (bodega), o. -huizen; -**jaar** (met rijken wijnoogst), o. -jaren; -**kelder**, m. -s; -**kleur**, v. gmv.; -**kleurig**, bn.: een -kleurig vocht; -**koop** (aankoop v. wijn), m. -en; -**kooper** (handelaar in wijn), m. -s; -**land** (groeiplaats), o. -en.
- Wijn'lezen** (het inzamelen der druiven), o. gmv.; -**lezer**, m. -s; -**lezing**, v. -en; -**maand** (October), v. -en; -**oogst**, m. -en; -**pers** (druivenpers), v. -en; -**pijp** (lang en smal wijnvat), v. -en; -**rank** (druiveboom, -tak), m. -en; -**roeien** (gevulde wijnvaten opmeten voor den wijninhoud), o.; -**roeier** (-meter), m. -s.
- Wijn'ruit** (zuidelijke heester, tuinplant), v. -en.
- Wijn'saus**, v. -sauzen; -**schaal** (bokaal), v. -schalen; -**smaak**, m. gmv.; -**soep**, v. -en; -**soort**, v. -en; -**steen** (wijnsteenzuur), v. de -steen hecht zich als korst a. d. binnenwand der vaten; -**zuur** (organisch zuur voorhanden in druivensap), o. gmv.
- Wijn'steker** (wijnhandelaar), m. -s; -**stok** (klimplant, waaraan de druif groeit), m. -stokken; -**tapper** (aftapper in flesschen), m. -s; -**teelt** (-bouw), v. gmv.; -**ton**, v. -tonnen; -**vat**, o. -vaten; -**verlaten** (wijn overgielen), o.; -**verlater** (kelder knecht), m. -s; -**versnijden** (mengen met minderen of lichter wijn), o. gmv.; -**vervalschen**, o. gmv.; -**vervalscher**, m. -s; -**voorraad**, m. -voorraden.
- Wijs** (manier), v.; gij moet dat op een andere - inrichten, hij was geheel van de -, in de war; zegsw. 's Lands -, 's lands eer, zeden, gebruiken. Ook: **Wijze**.
- Wijs** (verstandig, door ervaring geleerd), bn. en bw., wijzer, wijst; Salomon was de wijste koning; een - besluit; 't kind is niet wijzer; ik kan uit dat gekrabbel niet - worden; -**heid**, v. gmv.
- Wijs'begeerte** (het streven naar wijsheid), v. gmv. Ook: **Philosophie**.
- Wijs'geer** (denker, filosoof), m. -geeren.
- Wijs'geer'rig**, bn. en bw.; een - stelsel, een - e verklaring, een - onderzoek, d. i. als van een wijsgeer, komende van een wijsgeer; -**heid**, v. gmv.
- Wijs'hoofd** (waanwijze), m. en v.; -hoofden.
- Wijs'maken** (op de mouw spelden), ik heb - gemaakt; zich zelven wat -.
- Wijs'neus** (waanwijs iemand), m. en v. -neuzen; -**neuzig**, bn.: een -neuzig ventje.
- Wijs'vinger** (voorste vinger), m. -vingers.
- Wij'ten**, ik weet, heb -weten; gij hebt dat aan uw haast te -; het ongeluk was te -aan onvoorzichtigheid, ten laste leggen.
- Wij'ting** (een soort van schelvisch), m. -en; de - leeft i. d. Noordzee; als (stofnaam), v.
- Wij'water** (R. K. op Paaschzaterdag gezegend of gewijd water), o. gmv.
- Wij'ze** (wijs man), m. -n; de - kent zijn tijd, devies van Alfred den Grooten; de -n kwamen uit het Oosten, de drie Koningen; Griekenland had zeven -n, beroemde denkers; een ebbenhouten stok kon in des Wijzen hand voorheen het zwerk regeeren. (Staring), magiër, priester bij de Oostersche volken; de steen der wijzen, n.l. om goud te maken.
- Wij'ze, wijs** (manier; zangwijs), v. wijzen; bij - van voorbeeld; op de gewone -; een wijse neurien; de wijzen der ww., spraakk.
- wij'ze, -wijs** (spraak. achtervoegsel), b.v. boogsgewijze, bergswijs, speelswijze, d. i. op de wijze of manier van.
- Wij'zen** (toonen, aantoonen, doen zien), ik wees, heb -wezen; zegsw. *iem. de deur -*, fig. noodzaken tot heengaan; *iets van de hand -*, afwijzen; de thermometer wijst mooi weer, aangeven.
- Wij'zen** (oordeelen, vonnissen), ik wees, heb -wezen; het wetsontwerp is in staat van -, gereed ter openbare beoordeeling of behandeling; een vonnis -, d. i. vellen. Zie **Gewijs'de**.
- Wij'zer**, m. -s; de -s van een klok, van een horloge; een blad-, een weg- of hand-; -**naald**, v. -en; -**plaat**, v. -platen.
- Wij'zerbarometer** (die met een wijzer de drukking der lucht aanwijst), m. -barometers.
- Wij'zigen** (eenigszins veranderen), ik heb -wijzigd; een wetsartikel -; -**ing**, v. -en.
- Wik** (iedere afzonderlijke wegging op de schaal der stadswaag), v. wikken.
- Wik, wikke** (vlinderbl. plant, voedergewas), v. wikken.
- Wik'geld** (weeggeld, -loon), o. -gelden.
- Wik'kelen** (invullen), ik heb -wikkeld; iets in kladpapier -; een kind in doeken -; fig. zij waren i. e. oorlog, in een samenzwering, in een proces gewikkeld, betrokken; zij wikkelde Pieter in een zeer druk gesprek. (C.O.), betrok; -**ing**, v. -en.
- Wik'ken** (wegen op de hand), ik heb -wikt; fig. iets - en wegen, rijpelijk overdenken; de mensch wikt (besluit tot iets), en God beschikt; -**king**, v. -en.
- Wil**, m. gmv.; uit vrijen -, verkiezing; het is Gods -, beschikking; om des gewetens -, zaak; ik zal dit doen om Gods -, uit liefde tot God; ik doe het om uwent -, om u aangenaam te zijn; dit is zijn uiterste -, beschikking; iets tegen - en dank gaan doen, gedwongen; ik heb daar -aan, in, plezier; wat hebben die kinderen een - gehad, gevoegen; zegsw. *iem. ter wille zijn*, hem zijn zin geven; -**letje**, o. -s.
- Wild** (niet tam, ongetemd), bn. en bw.; -e zwijnen, een -e appelboom, -e volken; -spelen; -**heid** (wilde staat), v. gmv.
- Wild**, o. gmv.; die honden loopen in het -, ongeregeld, ordeloos; die bloemen groeien in het -, zonder kweeking in de vrije natuur; hij laat zijn kinderen in 't - loopen, vrij opgroeien; zij sloegen, schoten in 't -, zonder te zien waar.
- Wild** (jachtbuit), o. gmv.; er zit veel - in deze bosschen; klein -, hazen, gevogelte;

- rood -, herten, reeën; *zwart* -, wilde zwijnen, evers.
- Wild'baan** (omheind jachtgebied), v. -banen.
- Wild'braad** (eetbaar wild, gebraden vleesch van wild), o. gmv.
- Wild'dief** (strooper), m. -dieven; *Teun, de* -, *wil ik althans voor mij zelven niet heeten.* (C. O.).
- Wild'de** (onbeschaafde, barbaar), m. en v. -n.
- Wild'debras** (fig. wild kind), m. en v. -brassen.
- Wild'deling** (wilde boom, vooral wilde appel), m. -en. Ook de vrucht er van.
- Wild'deman** (ruw persoon), m. -nen; *de - of reus der middeleeuwse vertellingen; in 't binnenst van dat gruwzaam woud vernacht een -.* (Bild., Urzijn en Valentijn).
- Wild'deman** (wapenk. schildhoudend naakt manspersoon, gewapend met een knots), m. -s; *het Bossche wapen bevat twee -s.*
- Wild'dernis** (woestentij), v. -sen; *Haafner reisde in de -sen van Ceilon (1782).*
- Wild'schut** (jager), m. -schutten. Ook:
- Wild'schutter**, m. -s.
- Wild'vang** (een in wilden toestand gevangen dier), m. -en; *Graaf Ol wurmt om den - (paard) te beschrijven.* (Staring); fig. onbesuisd mensch: *een echte -.*
- Wild'vreemd** (totaal vreemd), bn.; *ik ben hier -; die man is mij -*, geheel onbekend.
- Wild'zang** (druk kind), m. en v. -zangen.
- Wild'zang** (gezag van één of meer vogels in de vrije natuur), m. gmv.; *de - van het woud; wat heeft de - stof!* (Vondel).
- Wilig** (loofboom), m. -en; *de schiet-, de knot-, de treur-*; zegsw. *de lier aan de wilgen hangen*, geen gedichten meer schrijven. (Bijbel).
- Wil'geblad**, o. -en, -eren; -**boom**, m. -en; -**tak**, m. -takken.
- Wil'genbloesem**, m.; -**bosch**, o. -bosschen; -**hout**, o.; -**laan**, v. -lanen.
- Wilhel'mus** (beroemd oud Ned. volkstied van omstreeks 1568), o. gmv.; zegsw. *dat zijn ze die - blazen*, op hen kan men vertrouwen.
- Wil'lekeur** (vrijewil, vrije verkiezing), v. gmv.
- Wil'lekeur** (eigenzinnigheid, grilligheid), v. gmv.
- Willekeu'rig**, bn. en bw.; *een -e handeling*, eigendunkelijk, eigenmachtig; -**heid**, v. -heden.
- Wil'leloos** (zonder wil), bn.; -**heid**, v. gmv.
- Wil'lempje** (gouden tientje), o. -s.
- Wil'lemsorde** (de militaire -), v. gmv.; deze orde is op 30 April 1815 door Koning Willem I ingesteld ter belooning van uitstekende daden van *moed, beleid en trouw* in den krijgsveld dienst te land en te water.
- Wil'lemstad** (Noordbr. stad aan het Hollandsch diep), v. gmv.; *het is of zit er niet zoo breed als voor de -*, er is weinig of niets; *naar de Klundert zien, of de - in brand staat*, scheel zien. scherts.
- Wil'lemsvaart** (kanaal in O.), v. gmv.; *Zuid-*, in N.B. en L.
- Wil'len** (verlangen, begeeren, eischen), ik heb -wild; *met kracht en geweld iets -.*
- Wil'lens** (met opzet), bw.; *gij hebt het - en wetens gedaan*, voorbedachtelijk; - *of onwillens, gij moet mee*, goedschiks of kwaadschiks; *ik ben -*, voornemens.
- Willibrords'put** (R. K. nl. te Heiloo, wier water genezende kracht zou bezitten), m. gmv.
- Willibrord'sdag** (R. K. herinneringsdag van den Evangelieprediker van dien naam op 7 November), m. -dagen.
- Wil'lig**, bn. en bw.; *een - kind, karakter, gediensig, volgzzaam; de markt, de beurs was -*, er was veel kooplust; *de fondsen waren -.*
- Wil'ligen** (in prijs stijgen), het is -willig.
- Wils'kracht** (kracht van wil), v. gmv.; *Napoleons - was ontembaar groot.* Zie **Energie**.
- Wilvaar'dig** (gaarne), bn. en bw.; *elk brengt - voor den dag, wat raars of schoons hij zwerwend zag.* (Staring); -**heid**, v. gmv.
- Win'ber** (karperachtige zeevisch in de Oosten Noordzee), m. -s.
- Wim'pel** (lange smalle vaan), m. -s; zegsw. *met vlag en - iets winnen*, met glans, roem.
- Wim'per** (ooghaartje), v. -s.
- Wind** (luchtstroom), m. -en; *het zeil naar den - zetten; het schip was ten prooi aan - en golven; uit welken hoek waait de -?* fig. hoe is de zienswijze, meening; *hij heeft den - in het zeil*, een voordeeligen wind, voorspoed; *in den - slaan*, veronachtzamen; *hij draait met alle -en*, politieke richtingen; *hij was als de - verdwenen*, zeer snel; *hij kreeg den - van voren*, een uitbrander, een standje; *wie - zaait, zal storm oogsten*, het kwaad loont zijn meester; *door den - gaan, zijn, aan 't zwieren raken; van den - kan men niet leven*, middel van bestaan moet er zijn; *een land -*, die van de landzijde waait; *een zee -*, van uit zee waaiende; *een voor-de-wind*, voorspoed, de wind in 't zeil; *een bij-de-wind*, als de wind meer dan dwars inkomt of invalt.
- Wind** (windhond, jachthond), m. -en.
- Wind'as** (werktuig tot het ophijschen of verplaatsen van zware lasten; verzetbare draaispil), o. -assen.
- Wind'bloem** (anemoon), v. -bloemen.
- Wind'buil** (snoever), m. -builen.
- Win'de** (katrol, windas, dommekracht), v. -n.
- Win'de** (dehaagbloem), v. -n; -**achtigen**, bn.
- Wind'ei** (ei zonder schaal), o. -eieren; zegsw. *dat zal hem geen -eieren leggen*, hij zal er veel profijt bij hebben.
- Win'del** (huer, strook linnen), m. -en, -s.
- Win'den** (draaien, omwikkelen), ik wond, heb -wonden; -**er** (persoon of werktuig), m. -s; -**ing**, v. -en; -**sel** (zwachtel, band), o. -s.
- Win'derig**, bn.; *een - weer*, onstuimig; *een -e stijl*, opgeblazen, gezwollen; *een - jongmensch*, blufferig; -**heid**, v. gmv.
- Wind'gat** (luchtgat in ijs), o. -gaten.
- Wind'haak** (haak om deuren enz. vast te zetten), m. -haken.
- Wind'haan** (weerhaan), m. -hanen.
- Wind'halm** (onkruid, een soort van gras), v. -halmen.
- Wind'handel** (onzekere handel, d. i. zonder grond of waarborg, dobbelhandel), m. gmv.; *verbod der Staten tegen den - in granen (1756).* Zie **Speculatie**.
- Wind'harp** (muz. harp, waarvan de snaren door den wind tonen geven), v. -harpen. Zie **Aeo'lusharp**.
- Wind'hoek** (streek, waaruit de wind waait), m. -hoeken; ook plaats waar het altijd waait.
- Wind'hond** (ranke, snelle jagershond), m. -honden. Zie **Hazenwind**.
- Wind'hoos** (snelle, draaiende wervelwind), v. -hoozen. Zie **Hoos**.
- Win'dig** (winderig), bn.; *een -e dag; het is - weer.*
- Wind'kanaal** (in het orgel, de windruimte of windgeleider), o. -kanalen.

- Wind'kant** (*kant, waar de wind vandaan komt*), m. -kanten.
- Wind'kas** (*in het orgel enz. de verzamelplaats van den wind*), v. -kassen.
- Wind'ketel** (*een met lucht gevuld reservoir bij de brandspuit, waarin het water wordt geperst en dat vervolgens door de spanning dier lucht naar de uitstroomingspijp wordt geperst*), m. -ketels.
- Wind'klep** (*klep aan orgels en stoomwerktuigen*), v. -kleppen.
- Wind'lade** (*de langwerpige lade als deel van het windkanaal, waarop de orgelpijpen staan*), v. -laden.
- Wind'maker** (*druktemaker, pochhans*), m. -s.
- Windmakerij'** (*grootspraak, snoeverij*) v. gmv.
- Wind'meter**, m. -s. Zie **Anemometer**.
- Wind'molen** (*molen, die door den wind wordt bewogen*), m. -s; zegsw. *tegen -s* vechten, d. i. doen als Don Quichotte, als een dwaas.
- Windom'** (*akkerwinde, zwarte winde, duizendknoopblad*), v. gmv.
- Wind'plank** (*deel van een molenviek*), v. -planken. Ook: **Windbord**.
- Wind'pokken** (*een soort van lucht- of waterpokken*), v. mv.
- Wind'reep** (*scheepst. touw of looper om de stengen op te hijschen*), m. -reepen.
- Wind'roer** (*windbus; geweer, dat door samengeperste lucht wordt gedreven*), o. -en.
- Wind'roos** (*kompasroos*), v. -rozen.
- Wind'schade** (*schade door den wind veroorzaakt*), v. gmv.
- Wind'scherm** (*schut tegen den tocht*), o. -en.
- Wind'schut** (*windscherm*), o. -schutten.
- Wind'sel** (*zwaachtel, luier, band*), o. -s, -en.
- Wind'snelheid** (*snelheid van den wind*), v. -snelheden.
- Wind'spil** (*windas*), o. -spillen.
- Wind'stil** (*zeer kalm van wind*), bn.; *het is op zomeravonden vaak -*, *bladstil*; -**te** (*stilstand van wind*), v. -n: -**te** op den Grooten Oceaan.
- Wind'streek** (*hoek, waaruit de wind komt; ook luchtstreek*), v. -streken; er zijn 32 -streken op de kompasroos.
- Wind'vaan** (*vlaggetje om den wind aan te wijzen*), v. -vanen.
- Wind'vang** (*scheepst. het opvangen van den wind*), m. gmv.; *een zeil ten - stellen*.
- Wind'vang** (*windscherm*), m. -vangen.
- Wind'veer** (*vederwoik aan den avond-zomerhemel*), v. -veeren.
- Wind'vijzelmolen** (*windmolen om 't water op te schroeven of naar boven te voeren*), m. -s.
- Wind'vlaag** (*windruk, korte bui*), v. -vlagen; *de den ... bij - ons ten luwen wand*. (Staring).
- Wind'vleugel** (*regulator in een speeluurwerk, speeldoos, enz.*), m. -vleugels.
- Wind'watermolen** (*windmolen om 't water op te pompen*), m. -molens.
- Wind'wijzer** (*vaandel of haan om den wind aan te wijzen*), m. -wijzers.
- Wind'zak** (*doedelzak der Tirolers*), m. -zakken; fig. windbuil, snoever.
- Wind'zijde** (*kant van welken de wind komt*), v. gmv.
- Wind'zucht** (*opgeblazenheid of zuchtigheid van 't lichaam*), v. gmv.
- Win'gerd** (*wijnstok*), m. -s, -en. Zie **Wijn'gaard**.
- Win'gewest** (*veroverde landstreek*), o. -en.
- Win'jewanje** (*onbekend oord*), o.; *hij is vertrokken naar 't land van -*. scherts.
- Win'kel** (*verkoopplaats of -huis*), m. -s; *een straat vol fraaie -s*; ook, werkplaats van ambachtslieden: *er werken op den - van dien timmerman tien knechts*; fig. *dat is daar een rare -*, boel: *alles is er in de war*.
- Win'kel** (*hoek*), m. -en, -s; *een lorgnet, dat geschikt was om in den - van het oog te blijven staan*. (C. O.)
- Win'kelbank** (*toonbank*), v. -banken; -**bediende**, m. en v. -n; -**boek** (*waarin de dagelijkse verkoop wordt genoteerd*), o. -en; -**dochter** (*vrouwelijke winkelbediende*), v. -s; fig. artikel of boek, dat reeds overjarig i. d. winkel is: *ik heb zoo'n -dochter niet, hernam Willis*. (Potg.)
- Win'kelen** (*de winkels bezoeken of bekijken*), ik heb -winkeld; *wij gaan - en van den vrijen avond genieten*.
- Win'kelhaak** (*gereedschap van den timmerman, teekenaar, enz.*), m. -haken; fig. recht-hoekige scheur in een kleedingstuk.
- Win'kelhouder** (*winkelier, zetbaas in een winkel*), m. -houders; *hij is - van Eigen Hulp*; -**ster**, v. -s.
- Win'kelhuis** (*huis met winkel aan den voorkant*), o. -huizen; *een straat vol -huizen*.
- Win'kelhuur** (*huursom, pacht; het huren van een winkel*), v. gmv.
- Winkelier'** (*man die winkel houdt*), m. -s; -**ster**, v. -s.
- Win'keljongen** (*loopjongen in een winkel*), m. -s; -**juffrouw** (*winkelmeisje*), v. -en.
- Win'kelkas**, -**kast** (*uitstalkast van een winkel*), v. -kassen, -kasten.
- Win'kelmerk** (*nommer of teeken van in- en verkoop op geprijsde goederen*), o. -merken; *het - is een winkelgeheim*.
- Win'kelnering** (*klandizie in een winkel*), v. gmv.; *de - is daar aan 't verloopen*.
- Win'kelopstand** (*toonbank, rekken, vakken, al het staand gereedschap*), m. gmv.; *te koop: een -!*
- Win'kelraam** (*uitstakraam*), o. -ramen.
- Win'kelstand** (*deel der stad, waar veel winkels zijn; ook: de stand der menschen, die winkel houden*), m. gmv.
- Win'kelvereniging** (*coöperatieve vereniging bv. van Eigen Hulp*), v. -en.
- Win'kelwaar** (*kruidenierswaren, manufacturen: al wat in een winkel verkocht wordt*), v. -waren.
- Win'kelwachter** (*scherts. een stuk koopwaar, dat niet van de hand wil*), m. -s. Zie **Win'keldochter**.
- Winket'** (*sluipdeurtje*), o. -ten. Zie **Klinket'**.
- Win'nen** (*verkrijgen, bekomen*), ik won, heb -wonnen; *zijn brood -*; *een prijs -*, *behalen*; *een veldslag -*, *geld -*, *tijd -*, *aller genegenheid -*; *iemand voor zich -*; *de aanhouder zal -*; *het boek wint bij kennis-making*; *hij zal zijn kost wel -*, *verdienen*; *de bijen - honing, verzamelen*; zegsw. *zoo gewonnen, zoo geronnen, wat gemakkelijk komt, vergaat snel*.
- Win'ner** (*die de winst heeft*), m. -s; *de pot is voor den eerlijken -*.
- Winst** (*voordeel, profijt*), v. -en; *uit - spelen*; - *in den handel*; *rijke -en*.
- Winst'aandeel** (*dividend*), o. -aandeelen; - **bejag**, o. gmv.; - **derving** (*het missen van winst*), v. -en; - **en verliesrekening**

- (afdeeling van het handelsrekenen), v. -en; -gevend (-opleverend), bn.: een -gevende handel.
- Win'ter** (jaargetijde, van 22 Dec.—23 Maart), m. -s; fig. de -des levens, de ouderdom.
- Win'teraardappels** (late aardappels als winterprovisie), m. mv.
- Win'terachtig** (koud, guur; als des winters), bn. en bw.: een -e dag in November; het ziet er buiten al - uit.
- Win'terappel** (appel, die den winter over kan duren), m. -appels; reinetten en bellefleurs zijn -s.
- Win'teravond** (avond van een winterdag), m. -avonden; een koude -; -uitspanning (-vermaak), v. -en.
- Win'terbed** (bedding der rivier bij den waterstand in den winter), o. -bedden.
- Win'terbeslag** (scherp hoefbeslag der paarden in den winter), o. gmvt.
- Win'terboter** (inmaakboter, potboter), v. gmvt.
- Win'terdag** (een der dagen van het winterseizoen), m. -dagen; een koude -; bij -.
- Win'terdienst** (regeling van den dienst op spoorwegen, stoombooten enz. voor of gedurende den winter), m. -diensten; de - begint op de S.S. den 1en October.
- Win'terdracht** (kleederdracht voor of in den winter), v. -drachten; pelswerk is -.
- Win'teren** (vriezen, sneeuwen, koud zijn in de winterdagen), het heeft -winterd; het -de fel in de dagen van Napoleons terugtocht; 't begint al vroeg te - van 't jaar.
- Win'terfeest** (ijsfeest, hardrijderij), o. -feesten; een levendig -, een bont -.
- Win'tergerst**, -gerst (gerst, die in 't najaar wordt gezaaid en 's winters op 't veld overblijft), v. gmvt.
- Win'tergoed** (baaien of wollen winterstoffen in winkels), o. -goederen; inslag van -.
- Win'tergraan** (graan, dat in 't najaar gezaaid wordt), o. -granen. Zie: -gerst, -haver, -rogge, -tarwe.
- Win'terhaar** (dikke haardos bij de dieren in den winter, bv. bij paarden, ezels, pelsdieren enz.), o. -haren.
- Win'terhalfjaar** (tijd van 1 Oct.—1 April), o. -jaren; alle -jaren tijdt hij aan rheumatiek.
- Win'terhanden** (opgezwollen, ontstoken handen in den winter), v. mv.
- Win'terhaver**, v. gmvt. Zie **Win'tergraan**.
- Win'terjapon** (japon van dikke wollen stof), v. -japonnen; -jas (heeren-overjas), v. -sen.
- Win'terkaai**, -kade (hooge dijk tegen den waterstand der rivier in den winter), v. -kaaien, -kaden.
- Win'terkers** (roodlobbige steenraket, barbakruid), v. gmvt.
- Win'terknol** (knol als provisie in den winter), m. -knollen.
- Win'terkoninkje** (klein zangvogeltje, dat den winter bij ons overblijft), o. -s.
- Win'terkool** (boerenkool), v. gmvt.
- Win'terkoren**, o. gmvt. Zie **Win'tergraan**.
- Win'terkost** (zwaar en vet middageten), m. gmvt.
- Win'terkou**, -koude (kou, vorst, enz. in in den winter), v. gmvt.
- Win'terkraai** (bonte kraai, ka, kerkkraai, die bij ons overwintert), v. -kraaien.
- Win'terkwartaal** (de tijd van 1 Jan.—1 April), o. -kwartalen.
- Win'terkwartier** (verblijfplaats van een leger des winters), o. -en; het leger had de -en betrokken, d. i. had zijn kamp opgebroken om in een stad of vesting te overwinteren.
- Win'terleeuwerik** (strandvogel onzer kusten), m. -leeuweriken.
- Win'terlijster** (ook wijntijster), v. -lijsters.
- Win'terling** (dollekerfel), v. gmvt.
- Win'terlucht** (koude lucht, grijze donkere sneeuwlucht), v. -luchten.
- Win'termaand** (December, waarin op den 22en de winter aanvangt), v. -maanden.
- Win'termantel** (zware, dikke damesmantel voor den winter), m. -mantels.
- Win'ternacht** (nacht in den winter), m. -en; -ochtend, m. -en.
- Win'terpeil** (peil van het polderwater in den winter), o. -peilen.
- Win'terraket** (winterkers), v. gmvt.
- Win'terrogge**, v. gmvt. Zie **Win'tergraan**.
- Win'terslaap** (een soort van verdooving of stuimering in den winter), m. gmvt; vleermuizen houden een -.
- Win'tertaling** (wilde kleine eend of krikeend, die in 't voor- en najaar veel voorkomt), m. -en.
- Win'tertarwe**, v. Zie **Win'tergraan**.
- Win'terteekens** (teekens van den Dierenriem, nl. Steenbok, Waterman, Visschen), o. mv.
- Win'tertijd** (de wintermaanden), m. -tijden; de barre -.
- Win'tertool** (tooi voor of van den winter), m. gmvt; het bosch was in den - van ijzel en sneeuw.
- Win'tertuin** (een groote zaal, door fraaien plantentooi in een tuin herschapen), m. -en; Krasnapolsky te A'dam heeft een fraaien -.
- Win'terverblijf** (huus, woning in den wintertijd), o. -verblijven.
- Win'tervoeten** (door de kou ontstoken voeten), m. mv. Zie **Win'terhanden**.
- Win'tervogel** (vogel, die des winters in ons klimaat verblijft), m. -s; de kraai is een -.
- Win'tervoorraad** (provisie, die men voor den winter inslaat), m. -voorraden.
- Win'tervrucht** (vruchten of fruit, dat men gedurende den winter kan bewaren), v. -en.
- Win'terweder**, -weer (koud, guur weder), o. gmvt; echt -.
- Win'terzalm** (zalm, die tijdens den winter gevangen wordt), m. -zalmen.
- Win'terzanger** (bastaardnachttegaal), m. -s.
- Win'terzonnestand** (stand der zon op 22 Dec.), m. gmvt. Zie **Solstitium**.
- Win'zucht** (zucht naar winst), v. gmvt; -ig, bn.
- Wip** (fig. sprong, snelle beweging), m. gmvt; zegsw. in een -, zeer vlug.
- Wip** (de wipgalg; ook zeker werktuig der brouwers; een wipplank; deel van een ophaalbrug), v. wippen.
- Wip**, tw.; een -, daar was hij weer!
- Wip'brug** (ophaalbrug, valbrug), v. -bruggen.
- Wip'galg** (oud strafwerktuig), v. -galgen.
- Wip'neus** (opgebogen neus), m. -neuzen.
- Wip'neus** (persoon), m. en v. -neuzen.
- Wip'pen**, ik ben en heb -wipt; een jongen vogel -, in de lucht slingeren; uit de kamer, uit het bed -, over iets heen -; een -de plank.
- Wip'pen** (op de wipplank spelen), ik heb -wipt; de kinderen kunnen daar schommelen en -.
- Wip'per** (hijschtalie van een eenschijfsblok met looper), m. -s.
- Wip'pertje** (borreltje), o. -s.
- Wip'plank** (plank om te wippen), v. -planken.



- Wipstaart** (kwikstaart), m. -staarten.  
**Wis** (gewis), bn. en bw.; -heid, v.; -selijk, bw.  
**Wisch** (vaatdoek, wischlap), v. wisschen.  
**Wisch** (teen, twijg), v. wisschen.  
**Wisch** (handvol, bundeltje), v. wisschen; een - stroo of een stroo-.
- Wischdoek** (poetsdoek, vaatdoek), m. -en.  
**Wisjewasje, wissewasje** (beuzeling, kleinigheid, nietigheid), o. -s.  
**Wiskunde** (meetkunde en algebra), v. gmv.  
**Wiskundig**, bn.; een - betoog, een -e stelling, een - vraagstuk.  
**Wiskundige** (kenner der wiskunde), m. -n; Archimedes (287-212 v. C.) was een groot -.
- Wiskunst** (wiskunde), v.; -enaar (wiskundige), m. -s; -ig, bn. en bw.: het is -ig zeker.  
**Wispielen** (schudden, heen- en weer bewegen), ik heb - wispeld; zit zoo niet op je stoel te -.
- Wispielen** (zacht spreken, fluisteren), ik heb - wispeld. vero.
- Wispielstaarten**. Zie **Kwispielstaarten**.  
**Wispeltu'rig** (veranderlijk, ongestadig, onstandvastig), bn. en bw.; -heid, v. -heden.  
**Wispielen** (vegen, afvegen, schoonmaken), ik heb - wisch; -scher, m. -s; -schersklos (poetsstok van een kanonnier), m. -sen.  
**Wispielen** (kub, el als brandhoutmaat; stère), v. -n.  
**Wispielen** (wisselbrief in den handel), m. -s; de looper ging met de -s uit; op iemand een - trekken; een - op zicht; de vervalldag van een -; een - aflossen, een - overdragen.  
**Wispielen** (overgang op een ander spoor, hefbloom op de spoorbaan), m. -s; een - verzetten, een - overhalen, een - vastzetten.  
**Wispielen** (verandering, keer), m. gmv.; dat is een heele - in ons lot, wisseling.  
**Wispielaar** (geldhandelaar), m. -s en -laren.  
**Wispielagent** (bankhouder, kassier), m. -agenten; -schap, o. -pen.  
**Wispielbank** (kassierskantoor), v. -banken.  
**Wispielbrief** (wissel), m. -brieven. vero.  
**Wispielen**, ik heb - wisseld; brieven -; geld -; woorden -, geschil hebben, spreken; van tanden -, van paarden -; beleefdheden -.
- Wispielhandel** (bankzaak), m. gmv.; -handelaar (bankier), m. -laars.  
**Wispielkantoor** (bank, waar men geld kan omzetten), o. -kantoren.  
**Wispielkoers** (stand v. h. agio), m. -koersen.  
**Wispielkoers** (percentage, stand van den wissel), m. -koersen.  
**Wispielloon** (courtage), o. -loonen; -makelaar (tusschenpersoon in den handel), m. -s; -protest (dwang tot wisselbetaling), o. -en; -provisie (courtage), v. gmv.; -recht (regelen en wetten in den wisselhandel), o. gmv.; -rekening (theorie over den wisselhandel, ook waardeberekening van den wissel), v. gmv.  
**Wispielplaats** (rustplaats), v. -plaatsen.  
**Wispielruiterij** (bedrog in den handel), v. gmv.  
**Wisselval lig** (onbestendig, veranderlijk, onzeker), bn.; -heid, v.: de -heid van 's menschen geluk, van den voorspoed, v. d. oorlog.  
**Wisselwachter** (spoorbeambte), m. -wachters.  
**Wisselwasje**, o. -s; de menschen laten „om alle -s" je halen. (C. O.). Zie **Wisjewasje** (beuzeling).  
**Wit** (tegenstelling van zwart), bn.; de sneeuw is -; hij zag - van schrik, bleek; Pieter was bijna zoo - als zijn bal (C. O.), bleek; -achtig (eenigszins wit), bn.; -heid, v. gmv.  
**Wit** (de witte kleur), o. gmv.; in het - gekleed; het - van een ei; het - van het oog; zegsw. zwart op - hebben, een geschreven bewijsstuk hebben.  
**Wit** (het wit of mikpunt van een schijf), o. gmv.; zijn - niet uit het oog verliezen; zijn - raken.  
**Witbol** (man met wit haar), m. -bollen.  
**Witbont**, bn.; een - kalfje, wit met zwart.  
**Witgeld** (zilvergeld), o. gmv.  
**Witgloeiend** (in hooge mate gloeiend), bn.  
**Witgoud** (platina, edel metaal), o. gmv.  
**Witgarig**, bn.; een -e poedel, hebbende wit haar; een -e knaap.  
**Witheeren** (R. K. een soort van predikheeren met wit opperkleed, Norbertijnen), m. mv.  
**Withoen** (sneeuwhoen), o. -hoenders.  
**Wit hout** (zeker Amerikaansch hout), o. gmv.  
**Witje** (kleine vlinder, koolwitje), o. -s.  
**Witjes** (fig. lief, vriendelijk), bw.; zij lachte -.
- Witkalk** (witsel voor de muren), v. gmv.  
**Witkop** (zekere vogel), m. -koppen.  
**Witkopnonnetje** (zangvogel in Afrika), o. -s.  
**Witkwast** (kwast om de muren te witten), m. -kwasten.  
**Witloog** (loog der goudsmiden en munters), v. gmv.  
**Witloog** (witoogige aardtor, krekel), o. -oogen.  
**Witbrood** (fijn tarwebrood), o. -brooden.  
**Witbroodskind** (kind van weelde, gelukskind), o. -kinderen; de - kinderen der fortuna.  
**Witbroodsweken** (de eerste zes weeliksweken), v. mv. Ook: **Witbroodsdagen**.  
**Witte-Donderdag** (R. K. blijde, vreugdevolle Donderdag, nl. vlak voor Paschen), m. -dagen.  
**Wittekool** (savoyekool), v. -koolen.  
**Wit ten** (met witkalk bestrijken), ik heb gewit; een muur -; **wit sel** (kalksel), o.; **wit ter** (werkman), m. -s.  
**Witte-wijven** (tooverkollen), v. mv.  
**Wit visch** (een kleine aasvisch), m. -visschen; als stofnaam, v.  
**Witwerk** (meubels van wit hout gemaakt), o. gmv.  
**Witwerker** (timmerman, meubelwerker in wit hout), m. -werkers.  
**Wit zijden**, bn.; een - japon; een - zakdoekje.  
**Wladimir**, m.; de orde van St. -, Russische ridderorde van verdienste (1782).  
**Woe de** (gramschap, razernij), v. gmv.  
**Woe den** (hevig razen en tieren), ik heb gewoed; fig. de storm gaat -, het - der zee, onstuimig zijn; hij werd -d, erg nijdig; hij keek mij -d aan, gramstorig.  
**Woeker** (onwettige winst, te hooge rente, enz), m. gmv.  
**Woekeraar**, m. -s en -aren; -ster, v. -s.  
**Woekerdier** (diertje dat leeft op andere dieren), o. -dieren; vlooiën enz. zijn - dieren.  
**Woekeren**, ik heb -woekerd; hij heeft zich zelf rijk en anderen arm -woekerd, op onwettige wijze geld bij elkaar schrapen; fig. met zijn gaven -, met den tijd -, groot voordeel doen.  
**Woekerhandel** (ongeoorloofde handel met ongeoorloofde winst), m. gmv.  
**Woekerplant** (plant, levende en tierende op andere), v. -planten; de zwam, de schimmel is een -. Ook: **Parasiet**.  
**Woekerwinst** (overmatige winst), v. -en.  
**Woelen** (onrustig zijn), ik heb -woeld; wat woelt dat kind in den slaap; de mol heeft hier -woeld; de varkens - den grond om,

- het onderst boven; een lapje om den bezeerden vinger —, er om winden; —**ing**, v. —en.
- Woelgeest** (onruststoker), m. —geesten.
- Woelig**, bn. en bw.; een — kind, lastig, druk; een —e straat; 't is hier —, druk; —**heid**, v.
- Woelwater** (druk persoon), m. en v. —s; de kleine Jan is een echte —, hij kent geen rust.
- Woensdag**, m. —en; **Asch** —, de eerste dag der groote R. K. vasten; des —s, op Woensdag; —**avond**, m. —en; —**markt** (marktplein, waar des —s markt wordt gehouden), v. —en; —**middag**, m. —en; —**morgen**, m. —s; —**ochtend**, m. —en.
- Woensdagsch**, bn.; het was de —e bijeenkomst; de —e krant.
- Woerd, woord** (mannetjesend), m. —en. Zie **Waad**.
- Woerhaan** (fazantenhaan), m. —hanen.
- Woerhen** (wijffe van den fazant), v. —nen.
- Woest**, bn. en bw.; een —e knaap, wild; een — gevecht, ongeregeld; een —e blik, verwilderd; fig. onbeschaafd, ruw: —e volken; —**heid**, v. gmv.
- Woest'aard** (lomp, ruw mensch), m. —s.
- Woest'eling** (wild, ruw mensch), m. en v. —en; voor het v. ook —**linge**.
- Woest'nijs** (wilde, onbebouwde streek), v. —en. Ook: **Woestijn**.
- Woestijn** (barre zandvlakte in Azië of Afrika), v. —en.
- Wol'woide** (heirvoerder, vorst, stadhouder in Zevenbergen, Moldavië, Wallachije), m. —s. Ook: **Wolwode**.
- Wol'wode**, m. —s. Zie **Wol'woide**.
- Wol** (haar der schapen), v.; (soorten): wullen; spreekw. Veel geschreeuw en weinig —, veel omslag en weinig zaaks; zegsw. door de — geveerd zijn, alle schaamte verloren hebben.
- Wol'achtig**, bn.; de negers hebben — haar; een —e stof, op wol gelijkende; —**heid**, v. gmv.
- Wol'bereiden** (—kaarden, —kammen, —plukken, —scheiden, —spinnen, enz.), o. gmv.
- Wol'distel** (kaardendistel), v. —distels.
- Wol'dragend** (—opleverend), bn.; — vee, b.v. schapen.
- Wolf** (verscheurend dier, lijkend op een grooten hond), m. wolven; zegsw. eten als een —; honger hebben als een —; met de wolven in het bosch huilen, meedoen met den grooten hoop; den — bij de ooren houden, in een neteligen toestand verkeerden.
- Wol'fabriek** (fabriek waar de wol verwerkt wordt), v. —fabrieken.
- Wol'fachtig** (lijkende op een wolf), bn.; de hyena is een — roofdier.
- Wolf'kers, wolfs'kers**, v. gmv. Zie **Belladonna** en **Dood'kruid**. De plant heet kers naar haar glinsterend zwarte bessen, waarmede men wolven tracht te vergeven.
- Wolf'ram**, —**raam** (delfstof van grijszwarte kleur), o. —rammen. Ook: **Wolf'ramiet**.
- Wolfs'klauw** (de klauw van een wolf), m. —en.
- Wolfs'klauw** (plant), v. —klauwen; de — groeit gaarne op vochtigen zandgrond.
- Wolfs'melk** (plant), v. gmv.; er zijn in ons land vele soorten van —.
- Wolfs'wortel** (giftplant), v. Zie **Akoniet**.
- Wol'gras** (zeker gewas, ook katoengras of katoenbloem geheeten), o. gmv.
- Wol'handel**, m. gmv.; de — van Vlaanderen in de Middeleeuwen.
- Wolk** (nevelmassa), v. —en; een donkere —; de —en gaan zich ontlasten; een stapel—, een veder—, een onweers—; bij overdracht: een stof—, een rook—; fig. hij ziet er uit als een —, frisch en gezond; een kind als een —, krachtig, gezond; een — van balsemgeur. (Ledeganck); een — van gezondheid dartelt om haar knieën. (Potg.); een — van schepen. (Potg.), menigte; zegsw. in de —en zijn, zeer in zijn schik zijn; uit de —en vallen, onthutst zijn; iemand in de —en verheffen, hemelhoog.
- Wol'kaarden**, o.; —**er**, m. —s. Zie **Kaar'den**.
- Wol'kammen**, o. gmv.; —**kammer**, m. —s.
- Wol'kammer** (zekere aardappel), m. —s.
- Wol'len** (van wol), bn.; een — das, een — borstrok, een — kous.
- Wol'lenaaien**, o. gmv.; —**naaister**, v. —s.
- Wol'lig**, bn.; het — vee, een —e stof, met wol bedekt; —**heid**, v. gmv.
- Wol'spinnen**, o.; —**ier**, m. —s; —**nerij**, v. —en.
- Wol'vebeet** (beet van een wolf), m. —beten.
- Wol'vedak** (dak, hetwelk met 3 of 4 hoeken schuin afloopt), o. —daken.
- Wol'veprent** (wolvespoor), v. —prenten.
- Wol'verven** (het verven van de wol), o. gmv.; —**verver**, m. —s; —**ververij**, v. —en.
- Wol'vespoor** (afdruk van e. wolfsklauw), o. —sporen.
- Wolvin'** (wijffeswolf), v. wolvinnen.
- Wond, wonde**, v. wonden; een versche —, een oude —; een pleister op de — leggen; balsem voor de —, troost; zegsw. den vinger op de — leggen, deze aanwijzen, het gebrek bij den juiste naam noemen; spreekw. Zachte heelmeeesters maken stinkende —en.
- Wond'arts** (heelmeester), m. —artsen.
- Wond'en** (kwetsen, fig. grieven), ik heb — wond.
- Wond'er** (mirakel), o. —en; de —en van Jezus; ook buitengewoon bouwwerk: de zeven —en der wereld; het stadhuis van Amsterdam gold destijds voor het achtste — der wereld.
- Wond'er** (verwonderlijk, vreemd), bn. en bw.; Teun kon —e dingen denken op zijn lange wandelingen (C. O.); vader was — wel te pas, zeer in zijn schik.
- Wond'erbaar**, bn.; een — geval, een — verschijnsel, verwondering wekkend, vreemd, zonderling; —**heid**, v. gmv.
- Wond'erbaar'lijk**, bn. en bw.; het —e van zijn (des knapen) vroege ontwikkeling. (C. O.).
- Wond'erbeeld** (R. K. miraculeus beeld), o. —en.
- Wond'erbalsem** (zeer heilzame balsem), m. gmv.
- Wond'erbloem** (zekere Peruaansche bloem, Mexicaansche sierplant), v. —bloemen.
- Wond'erboom** (wolfsmelkachtige boom in O.-I.), m. —boomen. Ook: **Rief'nusboom**.
- Wond'erda'dig** (bovennatuurlijk), bn. en bw.; een —e genezing.
- Wond'eren**, heeft — wonderd; dat wonderd mij niet, geeft mij geen verbazing.
- Wond'erkind** (kind met zeldzame gaven), o. —kinderen; Bilderdijk was een —; de —eren op de piano worden ieder jaar menigvuldiger. (Klikspaan).
- Wond'erlijk**, bn. en bw.; een — geval, een —e genezing; ik werd zoo —, raar, ongesteld; hij deed, sprak —; —**heid**, v. gmv.
- Wond'erschoon** (zeldzaam schoon), bn.; ons — huis, nl. ons lichaam.
- Wond'erspreuk** (valsche stelling), v. —spreuken. Zie **Paradox**.
- Wond'erspreuk'ig** (zonderling, paradoxaal), bn. en bw. Ook: **Paradox**.
- Wond'heeler** (heelmeester, chirurg), m. —s.

- Wo'nen** (gevestigd zijn), ik heb -woond; bij iemand -, gehuisvest zijn; zij - 's zomers op het land, verblijf houden.
- Wo'ning** (huis, verblijf), v. -en; -ninkje, o. -s.
- Woon** (woning, huizing), v. gmv.; de bouwvallige - der gebroeders. (V. Lov.); ook, het wonen: hij is uit dat graafschap geboortig, en hem is om een manslag de - ontzegd. (v. Lennep). Zie **Metterwoon'**.
- Woord** (mannetjeseend), m. -en. Ook: **Waard**.
- Woord** (spraakklank met betekenis), o. -en; hij sprak geen -; iets met andere -en zeggen, op een andere manier; ik heb hem den brief van - tot - voorgezegd; gij neemt mij de -en uit den mond, gij zegt, wat ik juist wilde zeggen; een goed - spreken, bidden; het - voeren, in 't openbaar spreken; -en krijgen, twist krijgen; iemand te - staan, met hem spreken; wie heeft het -? wie zal gaan spreken; een gedachte onder -en brengen, uitdrukken; ergens zijn - op geven, zijn eerewoord geven, d. i. iets plechtig beloven; op mijn - van eer; een goed - voor iemand doen, in zijn voordeel spreken; een goed verstaander heeft maar een half - noodig, begrijpt iets spoedig; een goed - vindt een goede plaats, met beleefdheid komt men altijd het verst; het hooge - is er uit, er is gezegd, wat men haast niet durfde zeggen; zijn - houden, breken, gelofte; een man een man, een - een -, een eerlijk man houdt zijn woord.
- Woord'afleider** (taalworscher), m. -s. Zie **Etymoloog'**.
- Woord'afleiding** (onderzoek naar de vorming van woorden), v. -en. Zie **Etymologie'**.
- Woord'afleidkunde** (wetenschap d. woordvorming), v. gmv.
- Woord'buiging** (verbuiging en vervoeging), v. -en. Zie **Flex'ie**.
- Woord'eljk**, bn. en bw.; een -e vertaling, naar de letter; iets - nazeggen, letterlijk.
- Woord'enboek**, o. -en. Zie **Dictionnai're**.
- Woord'enlijst** (alphabetische lijst), v. -en.
- Woord'enpraal** (hoogtkinkendetaal), v. gmv.
- Woord'enschat** (rijkdom eener taal), m. gmv.
- Woord'enstrijd** (een mondelinge strijd; ook: een strijd, die niet loopt over een zaak zelf, maar over de woorden, die er over die zaak gezegd zijn), m. gmv.
- Woord'enwisseling** (gekijf, discussie), v. -en.
- Woord'enzifter** (vilter), m. -zifters.
- Woord'enzifter** (iemand die keurig is op 't gebruik zijner woorden), m. -zifters; -zifster, v. -s.
- Woord'kunst** (een soort van stijl, die zijn waardij heeft in klank en kleur), v. gmv.; -kunstenaar, m. -s.
- Woord'schikking** (spraak. plaatsing der woorden of zinsleden), v. -en; de vragende -.
- Woord'speling** (stijlfig. gebruik van 't zelfde woord in verschillende zin), v. -en; b.v. waar de witte zeilen varen, varen maar met groot gevaar! (Poot).
- Woord'teeken** (spraak. teeken om de juiste opvatting van een woord te bevorderen), o. -s; het klemtoonteeken is een -, evenzoo het koppelteeken, het samentrekkingsteeken, het afbrekingsteeken en het deelteeken.
- Woord'toon** (verhouding van de toonsterkte der woorden in een te lezen zin), m. gmv.
- Woord'voerder** (spreker), m. -voeders.
- Woord'vorming** (spraak. leer van de vorming der woorden door afleiding en samenstelling), v. gmv. Zie **Etymologie'**.
- Wor'den**, ik word, ben geworden; God sprak en de wereld werd, ontstond; gij wordt nog arm, in de toekomst zijn; het wordt licht, beginnen te zijn; -ing (geboorte), v. gmv.
- Worg** (keelontsteking bij paarden), m. gmv.
- Wor'gen** (wurgen, de keel toesnoeren), ik heb -worgd en -wurgd; **wor'ging**, v. ook **wur'ging**, v. gmv.
- Wor'gkoord** (strop om te worgen), o. -koorden.
- Wor'gpaal** (paal om iemand aan te worgen), m. -palen.
- Wor'k** (kikvorsch), m. -en.
- Wor'ken** (het kwaken der kikvorschen), hij heeft -workt; de kikkers beginnen te -, te rikkedikken.
- Worm, wurm** (kruipend of schuifelend diertje), m. wormen en wurmen; fig. de knagende - des gewetens; er knaagt een - aan zijn hart, nl. verdriet; het arme wurmpje, kindje.
- Wor'mer** (polder in N.-Holland), v. gmv.
- Worm'koekje** (arsenij voor kinderen tegen de wormen), o. -s.
- Worm'kruid** (plantk. geneesmiddel), o. gmv.
- Worm'poeder** (poeierige wormartsenij), o. gmv.
- Worm'steek** (gaatje, door de wormen geknaagd in fruit), m. -steken.
- Worm'ste'kig**, bn.; -ooft, door den worm aangetast; -heid, v. gmv.
- Worm'varen** (plant, reinvaren), v. -s.
- Worm'zaad** (geneesmiddel tegen de wormen), o. gmv.; **worm'zalf**, v. gmv.; **worm'ziekte** (onder de schapen), v. gmv.
- Worp** (het werpen), m. -en; den eersten - hebben; een - met dobbelsteenen.
- Worst**, v. -en; het bekommt hem als den hond de -, het genoeg van genot boet hij duur.
- Worstebrood** (brood met ingebakken stuk worst), o. -brooden; met Kerstmis eet men -. Ook: Saucij'zebrood.
- Worstelaar** (athleet), m. -s of -laren.
- Worstelen**, ik heb -worsteld; twee kampvechters - om den prijs; het schip worstelt met de golven, kampen, strijden met; bij een diner - met de verveling. (C. O.); hij worstelt met den dood, hij ligt te zieltoegen; -ing, v.
- Worstelkunst** (kunst van worstelen), v. gmv.; -perk, o. -en; -plaats, v. -en; -spel, o.; -strijd, m. gmv.
- Worst'horentje** (trechtervormig buisje, dienend bij het worstmaken), o. -horentjes.
- Wort** (ongegist gehopt bier), o. gmv.
- Wortel** (beginsel, oorzaak), m. -s; de - van een boom, fig. de - van een land; de - van een getal; de - van een woord; zegsw. met - en tak uitroeien, geheel en al; de kwaal der tering schoot -en. (De Genestet).
- Wortel** (roode moesplant), m. -s, -en; houdt ge van een -? gele en roode -en of -s.
- Wortelboom** (Indische boom, welks wortelen weder stammen voortbrengen), m. -en.
- Worteldraad** (fijne uitlooper, draadvormige wortelscheut, vezelhaar), m. -draden.
- Wortelen** (wortel schieten), het is -worteld; fig. het bijgeloof was daar nog diep geworteld; de haat wortelt in zijn hart.
- Wortelgrootheid** (algebra. uitdrukking met het wortelteeken, b.v.  $\sqrt{2}$ ), v. -heden.
- Wortelteeken** (algebra. het teeken  $\sqrt{\quad}$ ), o. -teekens.

- Worteltrekking** (rekenkundige bewerking), v. -trekkingen.
- Woud** (bosch min of meer in den natuurstaat), o. -en; de specht is de timmerman van het -; een - van dennen; het onge-repte -.
- Woud'anemoon** (bloempje), v. -anemonen; -**duif** (houtduif), v. -duiven; -**ezel** (wilde ezel), m. -s; zie **Ona'ger**; -**god** (sater), m. -goden; -**godin** (boschnimf), v. -nen; -**marter** (roofdiertje), m. -s; -**mier** (boschmier), v. -en; -**os** (wilde os), m. -ossen.
- Woud'raaf**, v. -raven; -**slang**, v. -en; -**snip** (houtsnip), v. -pen; -**spin** (bosch-spin), v. -spinnen; -**uil** (gemeene grauwe uil), m. -uilen; -**varen** (boschvaren), v. -s; -**vogel** (boschbewoner onder de vogels), m. -vogels.
- Woud-be** (valsch, zoogenaamd), bn.; een - hervormer, een - letterkundige, een - jager (zondagsjager). Lees: woud'-bie.
- Wouter** (meerkol), m. -s.
- Wouw** (vrij groote herfstroofvogel), m. -en. Ook: **Kui'kendief**.
- Wouw** (plantje, soort van reseda), v. gm. v.
- Wou'wou** (Ind. Borneo, langarmige aap), m. -s.
- Wraak, wrake** (wrok, het wreken), v. gm. v.; iets uit - doen; naar - dorsten; dat schreeuwt om -; straf, vergelding.
- Wraak'baar**, bn.; een -are daad, een -are getuigenis, verwerpelijc, af te keuren; -**heid**, v.
- Wraakgie'rig**, bn.; een - karakter, een - volk, dat de wraak bemint; -**heid**, v. gm. v.
- Wraak'godin** (myth. furie, razernij), v. -godinnen.
- Wraak'zucht** (begeerte naar wraak), v. gm. v.
- Wraakzuch'tig** (strevend naar wraak), bn.; een - karakter, wraakgierig.
- Wrad'del** (krop onder den hals van een rund), m. -s. v.g. Zie **Kos'sem**.
- Wrak** (romp van een gestrand schip), o. -ken.
- Wrak**, bn. en bw.; dat is daar een -ke boel, de zaken staan slecht; -**ke** kaas, slechte kaas; -**heid**, v. gm. v.
- Wra'ken** (veroordeelen), ik heb gewraakt; de rechtbank kan een getuige -, afwijzen, niet toelaten; -**ing** (het wraken), v. gm. v.
- Wrak'goederen** (gestrande goederen), o. mv.
- Wrang** (den mond wringend), bn. en bw.: een -e appel, peer, scherp, zuur; fig. de -e vruchten, onaangenaam; -**heid**, v. gm. v.
- Wrat** (huidknobbeltje), v. wratten; uw hand zit vol -len.
- Wreed**, bn. en bw.; een - mensch, zonder gevoel, hardvochtig; een - besluit, onbarmhartig; een dier - behandelen, ruw; -**elijk** (op wreede wijze), bw.; -**heid** (het wreed zijn), v. gm. v.; -**heid** (wreede daad), v. -heden.
- Wreed'aard** (onbarmhartig mensch), m. -s.
- Wreed'aard'ig** (met wreedheid), bn. en bw.; -**heid**, v.; -**lijk**, bw.
- Wreef** (voorbovendeele van den voet), v. wreven.
- Wre'ken** (wraak nemen), ik wreekte, heb gewroken; ik wil mij op hem -; zich over iets -; -**ing**, v. gm. v.; -**er**, m. -s.
- Wre'melen**. Zie **Wrie'melen**.
- Wren'schen** (hinniken), de hengst heeft gewrensch, nl. bij het zien van een merrie.
- Wre'vel** (boosaardigheid, bitterheid), m. gm. v.; hij kon zijn - niet verkroppen.
- Wre'vel** (toornig), bn.; een - gemoed.
- Wre'vel'daad** (euveldaad), v. -daden.
- Wre'velig** (boos, wrevel), bn. en bw.; -**heid**, v.
- Wre'velmoed** (boosheid, misnoegdheid, bitterheid), m. gm. v.; -**ig** (wrevelig), bn.
- Wrie'melen** (door elkaar woelen), het heeft - wriemeld; een broed van adders, wriemlend aan den voet der stronken. (Staring), krioelend, door elkaar krioelend; -**ing**, v. gm. v.
- Wrie'melen** (jeuken), het heeft - wriemeld; het paard zegt: Wat -t mij daar op den rug, 't is vast een vlieg of booze mug? (Goeverneur), de vlieg veroorzaakt jeukte door haar gekruip.
- Wrig'gelen** (doen wankelen of wiggelen, wrikken), ik heb gewriggeld.
- Wrijf'borstel**, m. -s; -**lap**, m. -lappen; -**mand**, v. -en.
- Wrijf'doek** (lap om er meubels mee te wrijven), m. -doeken.
- Wrijf'paal** (weidepaal), m. -palen; fig. de hertog van Brunswijk was de - der Patriotten, het voorwerp van hekeling; Van Hoel richtte zich tot Gerrit als -. (C. O.)
- Wrijf'ster** (zij, die wrijft), v. -s.
- Wrijf'was** (boenwas), o. gm. v.
- Wrijf'ten** (twisten, kibbelen), ik heb gewrijt; -**er** (iem. die steeds afkeurt, tegenwerkt), m. -s.
- Wrijf'ven**, ik wreef, heb - wreven; een meubelstuk -, de handen -; iemand iets onder den neus -, verwijten; hij doet niets liever dan schrijven en -, tegenschrijven; -**er**, m. -s.
- Wrik'ken** (waggelen, heenen weer bewegen), ik heb gewrikt; men wrikte aan den paal, pogingen doen om hem uit zijn stand te brengen; die roeier kan goed -, met één riem aan den kant van het roer werken; -**king**, v. -en.
- Wrin'gen** (klemmend persen of draaien), ik wrong, heb - wrongen; het waschgoed -; zij wrong de bleeke handen saam. (De Genestet); iemand iets uit de handen -, losrukken; zich in allerlei bochten -, telkens wat anders doen om uit een verlegenheid te geraken; daar wringt de schoen, daar hapert het; -**ing**, v.
- Wroch'ten**. Zie **Wer'ken**.
- Wroe'gen** (verwijten, aanklagen, beschuldigen), het geweten heeft gewroegd; -**ing**, v.
- Wroe'ten** (gravende zoeken), ik heb gewroet; een mol wroet in den grond; een varken wroet met den snuit; fig. Frankrijk wroette in eigen ingewanden, zich zelf benadeelen, verzwakken; met - en tobben komt hij aan den kost, met zwaar, met slafelijc werken; -**er**, m. -s.
- Wrok** (bittere haat), m. gm. v.; een stille en sombere -. (Koetsveld).
- Wrok'ken** (mokken; haat, wrok koesteren), ik heb gewrokt; hij wrokte tegen zijn broeder, twist zoeken met; de duivel wrokt tegen God, een voortdurenden haat voeden.
- Wron'g** (samengewrongen doek, ook vlecht; kroon eens graven; alsmede het wringen zelf), v. -en.
- Wron'gel** (gestremde melk), v. gm. v.
- Wron'gelen** (doen stremmen), ik heb - wron'geld; de melk -.
- Wuif** (veranderlijk), bn. en bw.; het -e Fransche volk, wispelturig; -**heid**, v. gm. v.
- Wui** (scheepst. haspel), v. -en. Ook: **Wuit**.
- Wui'ven** (zwaaien, zacht bewegen), ik heb gewuifd; met den zakdoek -, met een vlag -, met de hoeden -; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en.
- Wulf** (gewelfde zoldering; welf), o. wulven.
- Wulp** (jong van leeuwen, beren, enz.), o. -en. Zie **Welp**. Fig. onbedacht jongeling, lichtmis.
- Wulp** (de regenvogel of pluwtier), m. -en.

<b>Wulpsch</b> ( <i>dartel, speelsch</i> ), bn. en bw.; fig. minziek, wellustig; — <b>heid</b> , v. —heden.	<b>Wurm</b> (fig. <i>stumper, sukkelig kind</i> ), m. —en.
<b>Wurgen</b> . Zie <b>Wor'gen</b> .	<b>Wur'men</b> ( <i>sloven, tobben, moeite doen</i> ), ik heb gewurmd; <i>die jongens — om door hun examen te komen</i> ; — <b>er</b> , m. —s; — <b>erij</b> , v. gm.v.
<b>Wurm</b> ( <i>diertje</i> ), m. —en. Zie <b>Worm</b> .	

## X.

<b>X</b> , v. x's. De 24e letter van het alfabet. Als Rom. getalmerk is X = 10; in de algebra is <i>x</i> de te zoeken grootheid of de onbekende.	<i>schrijver, wijsgeer en legeraanvoerder uit Athene (445–355 v. C.)</i> . Zie <b>Ana'basis</b> .
<b>Xanthi'ne</b> ( <i>gele kleurstof uit meekrapbereid</i> ), v. gm.v.	<b>Xe'res, —wijn</b> ( <i>Spaansche wijn, Eng. sherry</i> ), m. gm.v. Ook: <i>Je'resuwijn</i> .
<b>Xantip'pe</b> ( <i>kijfachtige vrouw van Socrates</i> ; fig. <i>helleveeg, huisplaag, mansverdriet</i> ), v. —s.	<b>Xi'lis</b> ( <i>zwaardbloem, stinkende lisch</i> ), v. —sen.
<b>Xave'rius</b> ( <i>de H. Franciscus, 1506–1552</i> ), — is de apostel der Indiërs.	<b>X-stralen</b> ( <i>electriche lichtstralen, door Prof. Röntgen ontdekt</i> ), m. mv.; met — kan men door vaste lichamen heen fotografeeren.
<b>Xe'bek, xe'beck</b> ( <i>Spaansche driemaster, oorlogsschip in de Midd. Zee</i> ), v. —s.	<b>Xylograaf'</b> ( <i>houtsneemaker, houtsneedrukker</i> ), m. —grafen.
<b>Xe'niën</b> ( <i>geschenken voor gasten bij de Grieken; soort van punt- en hekeldichten</i> ), v. mv.	<b>Xylographie'</b> ( <i>het drukken met houten platen, houtsneedrukkunst</i> ), v. gm.v.
<b>Xenograaf'</b> ( <i>iemand, die ervaren is in het lezen van geschriften in uitheemsche talen</i> ), m. —grafen.	<b>Xylophoon'</b> ( <i>soort v. glasharmonica, waarbij de klinkende plaatjes van hout zijn</i> ), v. —onen.
<b>Xenographie'</b> ( <i>kennis d. geschreven vreemde talen</i> ), v. gm.v.	<b>Xylogie'</b> ( <i>leer of beschrijving der houtsoorten</i> ), v. gm.v.
<b>Xenophon</b> ( <i>beroemde Grieksche geschied-</i>	<b>Xylome'ter</b> ( <i>werktuig ter bepaling van den inhoud van onregelmatige stukken hout, het werkt door water</i> ), m. —meters.

## Y.

<b>Y</b> , v. y's. De vijf en twintigste letter van het alfabet.	<b>Yel'low-Jack</b> ( <i>de gele Eng. vlag op hospitalen voor besmettelijke ziekten</i> ), v. —s; lees: <i>jel'lou-dzjek</i> ; fig. de gele koorts.
<b>Yacht</b> ( <i>Engelsch jacht d. i. klein, snelzeilend vaartuig</i> ), o. —en.	<b>Yem'bie, jem'bie</b> ( <i>Arabisch lang krom tweesnijdend mes</i> ), o. —s.
<b>Yacht-club</b> ( <i>zeil- en roeivereniging</i> ), v. —clubs.	<b>Yen</b> ( <i>Jap. eenheidsmunt, ± f 2.50</i> ), m. —s.
<b>Yack, yak</b> ( <i>knoros, buffel van Thibet</i> ), m. —s.	<b>Yeo'man</b> ( <i>klein-grondbezitter in Engeland, heereboer; dienaar van den baljuw; soldaat v. d. koninklijke garde; bereden vrijwilliger</i> ), m. yeomen; lees: <i>joom'n</i> .
<b>Yam, —wortel</b> ( <i>broodwortel, broodplant</i> ), m.	<b>Yeo'manry</b> ( <i>alle yeomen: bereden landmilitie met eigen paarden en uniformen, terwijl het gouvernement de wapens en de munitie verschaft, vrijwilligers</i> ), v.
<b>Ya'ma</b> ( <i>Ind. godheid der onderwereld</i> ), m. gm.v.	<b>Yoeng</b> ( <i>bekkenachtig speeltuig der Chineezers</i> ), o. —s.
<b>Ya'makin</b> ( <i>Gr. danseres bij de Turken</i> ), v. yamakins.	<b>Yo'kola</b> ( <i>brood uit vischstof bereid, bij de stammen in O.-Siberië</i> ), o.
<b>Ya'men</b> ( <i>Chineesch gebouw door muren omgeven; huis van een hoofdamtenaar of onderkoning</i> ), o. —s.	<b>Yonk, jonk</b> ( <i>Chin. koopvaardijer</i> ), v. —en.
<b>Yan'kee</b> ( <i>spotnaam bij de Eng. voor de Amerikanen</i> ), m. —s; <i>het land der —s</i> , Noord-Amerik. staten. Lees: <i>Jen'kie</i> .	<b>Yp'silon</b> ( <i>de i-grec, bijv. in woorden als: Egypte, synoniem</i> ), o. —s.
<b>Yan'kee-doodle</b> ( <i>N.-Amerik. volkslied, oorspronkelijk zegelied, 1775</i> ), o. vero. Lees: <i>Jen'kie-doeel</i> .	<b>Y'sop</b> ( <i>Zuid-Eur. plant</i> ), v. —s. Zie <b>Hy'sop</b> .
<b>Yard</b> ( <i>Eng. en Amerik. el of lengtestandaard = 0.914383 M.</i> ), m. —s. Lees: <i>jaard</i> .	<b>Yu'ca, yuc'ca</b> ( <i>N.-Am. lelieachtige sierplant</i> ), v. —'s.
<b>Ya'tagan, ja'tagan</b> ( <i>Turksche houwdegen of sabelhakmes</i> ), m. —s.	

## Z.

<b>Z</b> , v. z's. — De zes en twintigste en laatste letter van het alfabet; zij beteekent als Ro-Z. — Zuid of Zuiden. [meinsch cijfer 2000.	<b>Zat.</b> — Zaterdag.
<b>z. a.</b> — zie <i>aldaar</i> .	<b>Z.B.</b> of <b>Z.Br.</b> — <i>Zuiderbreedte</i> .
<b>zal.</b> — <i>zaliger</i> .	<b>Z.D.</b> — <i>Zijne Doortuchtigheid</i> (prins of bisschop).
	<b>Z. D. H.</b> — <i>Zijne Doortuchtige Hoogheid of Hoogwaardigheid</i> .

**Z. E.** — *Zijne Edelheid, Zijn Eerwaarde*; ook wel: *Zijne Excellentie*.

**Z. Exc.** — *Zijne Excellentie* (minister).

**Z. Em.** — *Zijne Eminentie* (kardinaal).

**z.g.** — *zoogenaamd of zoogenoemde*.

**Z. H.** — *Zijne Hoogheid*, of van den Paus sprekende: *Zijne Heiligheid*.

**Z. H. E. G.** — *Zijn Hoogedelgestrengte*.

**z. i.** — *zijns inziens*.

**Z. K. H.** — *Zijne Keizerlijke of Koninklijke Hoogheid*.

**Z. K. K. H.** — *Zijne Keizerlijke en Koninklijke Hoogheid*.

**Z. K. K. M.** — *Zijne Keizerlijke en Koninklijke Majesteit*.

**Z. K. M.** — *Zijne Keizerlijke of Koninklijke Majesteit*.

**Z. M.** — *Zijne Majesteit*.

**Z. O.** — *Zuidoost*.

**Zond.** — *Zondag*.

**Zr. Ms.** — *Zijner Majesteits*.

**Z. W.** — *Zuidwest*.

**Z. Z. O.** — *Zuid-zuidoost*.

**Z. Z. W.** — *Zuid-zuidwest*.

**Zaad** (*plantenzaad*), o. zaden; Bijb.: geslacht, nakomeling, b.v. *het — van Abraham*; ook kiem, beginsel: ook *in u zelven zijn de zaden aanwezig van veel onheils en veel verdriets*. (C. O.); zegsw. op *zwart — zitten*, zonder geld zitten.

**Zaad'bak** (*voederbakje i. e. vogelkooi*), m. — bakken; — **doos** (*hulsel*), v. — doozen; — **handel**, m. gmv.; — **handelaar**, m. — s; — **huisje** (*zaadbolster*), o. — s; — **hulsel**, o. — s; — **kiem**, v. — en; — **kooper**, m. — s; — **korrel**, v. — s; — **lob** (*deel van een plant*), v. — lobben; — **oogst**, m. — en; — **strooler** (*een soort van zaaimachine*), m. — s; — **winkel**, m. — s; — **zak**, m. — zakken; — **zolder** (*graanzolder*), m. — zolders), m. — s.

**Zaad'pacht** (*huur of pacht deels in zaad of graan af te doen*), v. gmv. Zie **Garf'pacht**.

**Zaag** (*getand snijwerktuig*), v. zagen; fig. *zaniker*, — *ster: uw zuster is een echte —*.

**Zaag'bekeend** (*eendachtige zwemvogel*), v. — eenden; *de groote —, de middelste —*, leeft in N.-Europa en N.-Azië. Ook: **Zaagbek**.

**Zaag'blad** (*samengesteldbloemige plant in ons land op zandgronden*), o. gmv.

**Zaag'blad** (*plat deel eener zaag, waarin de tanden*), o. — bladen; — **bok** (*houten zaagstelling*), m. — bokken; — **machine**, v. — s; — **meel** (*zaagsel, afval*), o. gmv.; — **molen** (*molen, die hout zaagt*), m. — s; — **molm** (*fijn zaagsel*), m. en o. gmv.; — **mul** (*poeder*), o. gmv.; — **sel** (*meel*), o. gmv.; — **snede**, v. — n; — **stoel** (*—bok*), m. — en; — **tand** (*tand eener zaag*), m. — en: *de —tand snijdt het hout*. (Tollens); — **vijl** (*vijl om de zaagtanden te scherpen*), v. — vijlen.

**Zaag'visch** (*kraakbeenvisch, met een zaag als verlengsel aan den kop; lijkende op een haai*), m. — visschen.

**Zaai'en** (*zaad in den grond strooien*), ik heb gezaaid; *met de hand, met een machine —*; fig. *twist, tweedracht —*, veroorzaken; spreekw. *Wie wind zaait, zal storm maaien*; — **er**, m. — s; — **ing**, v. — en.

**Zaai'ling** (*plant uit zaad geteeld*), m. — en.

**Zaai'ling** (*vrouw, hennep*), v. gmv.; *de — geeft hennepzaad*. Zie **Gel'ling**.

**Zaai'maand** (*maand, waarin gezaaid wordt*),

v. — maanden; — **machine**, v. — s; — **mand**, v. — en; — **plant**, v. — en; — **ploeg** (*ploeg, die levens het zaad in de voren laat vallen*), m. — en; — **sel** (*wat gezaaid is*), o. — s; — **tijd**, m. gmv.; — **veld** (*—land*), o. — en; — **zaad**, o. — zaden; — **zak** (*waaruit het zaakoren gestrooid wordt*), m. — zakken.

**Zaak**, v. zaken; *het is daar een drukke —*, winkel; *een — van gewicht, onderwerp, punt van gewicht; zijn zaken staan goed*, zijn handel bloeit, fig. hij is in het voordeel: *zijn zaken stonden wel in 't boek der schoone*. (Staring); *die — komt morgen voor*, procedure; *dat is mijn —*, dit betreft mij en niet u; *ter zake van moord*, wegens; *ter zake dus*, laten wij met ons onderwerp beginnen.

**Zaak'bezorger** (*die zaken voor iemand behandelt*), m. — bezorgers; — **gelastigde** (*gevolmachtigde*), m. — n; — **kennis** (*grondige kennis*), v. gmv.; — **register** (*inhoudslijst van een boek*), o. — s; — **rijk** (*bondig, degelijk*), bn.: *een —rijk verslag*; — **waarnemer** (*—bezorger, praktizijn*), m. — s: *zij stuitte een oogenblik maar des —waarnemers radden ratel*. (Potg.).

**Zaal** (*ruime kamer, groot sierlijk vertrek*), v. zalen; *een eet—, een slaap—, een raad—*.

**Zaal** (*zadel*), o. zalen; — **tje**, o. — s.

**-zaam** (*achtervoegsel*), b.v. *heilzaam, eerzaam, spaarzaam, leerzaam*; het beteekent verbonden met, overeenkomende met, van nature geneigd tot.

**Zaan** (*dikke, geronnen melk*), v. gmv.

**Zab'belen** (*zuigen aan iets*), — *de, gezabbeld*.

**Zab'beren** (*kwijlen, zeeveren*), ik heb gezabberd; — **aar**, m. — s; — **ing**, v.; — **doek** (*slabbetje*), m. — doeken.

**Za'bra** (*een klein soort van Spaansch fregat der 16e eeuw in de golf van Biscaye*), v. — s.

**Zacht**, bn. en bw.; *een — bed*, niet hard; *met —e hand*, teeder, voorzichtig; *een —e slaap*, rustig; *een —e dood*, kalm; *het Spaansch is een —e taal*, liefelijk, melodius; *een — karakter*, vreedzaam; *op zijn —st genomen*, van de gunstigste zijde beschouwd; — **heid**, v. gmv.

**Zachtaardig** (*zacht van inborst*), bn.; — **heid**, v. gmv.

**Zacht'blad** (*een soort v. wolkruid*), o. gmv.

**Zacht'jes, zacht'kens**, bw.; *spreek wat —*; *doe maar —aan*, op zachte, kalme manier; *de gele kleur gaat —over in groen*, ongemerkt.

**Zachtmoed'ig** (*zachtaardig, welluidend, deelnemend*), bn. en bw.; — **heid**, v. gmv.

**Zachts** (*lichtelijk*), b.w.; *dat kon hij —geaan hebben*, ten minste, allicht.

**Zachtzin'nig** (*vriendelijk, zachtaardig, toegankelijk*), bn. en bw.; — **heid**, v. gmv.

**Za'del**, m. en o. — s; zegsw. *uit den —lichten, uit het —werpen*, b.v. in het tornooispeel; fig. *iemand onderkruipen; iemand weder in den —zetten*, hem weer te paard helpen.

**Za'delboom** (*witheemsche boom*), m. — boomen; — **hout** (*ijzerhard hout van den zadeldboom*), o. gmv.

**Za'delen**, ik heb gezadeld; *een paard —*, een ezel —, een zadel opleggen.

**Za'delknop** (*voorstek knop van een zadel*), m. — knoppen.

**Za'delleen** (*gesch. leen, dat den leenheer per jaar een gezadeld paard opleverde als teeken van hulde*), o. — leenen.

**Za'delmaker** (*vervaardiger van zadels, paardentuig, enz.*), m. — makers; — **makerij**

- (werkplaats van den zadelmaker), v. -en; -**makersknecht**, m. -knechten.
- Za'delpaard** (rijpaard), o. -paarden; -**riem** (riem om het zadel te bevestigen), m. -en; -**tuig**, o. gmv.
- Za'delvast** (vast in den zadel zittende), bn.; niet - zijn, een zondagsruiter zijn, fig. niet vast van beginsel zijn.
- Za'gen** (met een zaag doorsnijden), ik heb -zaagd; hout -, aan planken -; op de viool -, krassen; -**er** (houtzager), m. -s.
- Za'ger** (vioolkrasser, fig. zaniker), m. -s.
- Zak**, m. zakken; een - rogge, aardappels; een - guldens; met pak en - vertrekken, met alle have; de -ken van een oud biljart; hoe komt ge in dezen -? blinde steeg; zijn - lappen, zich op kosten van een ander verrijken; past op uw -ken, geld; koop geen kat in den -, geen zaak, die gij niet kent; een duit in het -je doen, ook iets zeggen; steek dat in uw -, trek u dat maar aan, dat is op u gemunt; zij heeft hem den - gegeven, afgeschreven, de verkeerung met hem verbroken; in - en asch zitten, Bijbel, nl. in diepen rouw: de grijsaard (onder de Hebreëuwen) zat in - en asch. (Bog.); wij hebben hem in den -, kennen hem door en door.
- Zak'almanak** (van zeer klein formaat), m. -almanakken; -**atlas** (klein kaartenboek), m. -atlassen; -**bijbeltje**, o. -s; -**boekje** (aanteekenboekje), o. -s; -**borsteltje** (zeer kleine borstel), o. -s; -**doek** (neusdoek), m. -doeken.
- Za'ke** (zaak), v. -n. Zie **Zaak**.
- Za'kelijk**, bn. en bw.; de -einhoud, wezenlijke, feitelijke inhoud, hoofdzaak; -**heid**, v. -heden.
- Zak'formaat** (klein en handig formaat), o. gmv.: een wetboek in -.
- Zak'geld** (kleingeld voor loopende uitgaven), o. gmv.; de knaap kreeg per week een dubbeltje -.
- Zak'kammetje** (kleine haarkam in etui), o. -kammetjes.
- Zak'ken** (in zakken doen), ik heb gezakt; wil je dien gulden niet hebben? dan zal ik hem maar -, in den zak steken.
- Zak'ken** (daten, nederwaarts gaan), het is gezakt; het water gaat -, in de modder -; fig. den moed laten -, zinken; het hoofd laten -, den moed verliezen; ik laat hem, die zaak, maar -, varen, glijden; hij zal bij dat examen wel -, afgewezen worden.
- Zak'kenroller** (beurzensnijder), m. -rollers.
- Zak'muis** (Noord-Amerikaansche muis met wangzakken), v. -muizen.
- Zak'woordenboek** (woordenboek in zakformaat), o. -boeken.
- Zalf** (smeersel als geneesmiddel), v. -zalven; fig. een -je op de wond, een troostmiddel.
- Zalf'achtig**, bn.: een -e stof; -**olie** (R. K. gewijde olie), v. -oliën; -**winkel**, m. -s.
- Za'lig** (hoogst gelukkig), bn. en bw.; iemand - spreken, R. K. heilig verklaren, n.l. als den eeuwigen gelukstaat bezittend; een -gevoel; de dankbaarheid eener -e moeder. (Potg.); de man is -, ir. dronken; -**heid** (geluk), v. -heden: de steen uit Amsterdam verbrijzeld al die -heden. (C. O.); het rijk der -heden, de hemel.
- Za'lige** (die de eeuwige gelukzaligheid geniet), m. en v. -n; de -n in den hemel.
- Za'ligen** (zalig verklaren), ik heb -zaligd; -**ing**, v. gmv.
- Za'tiger** (achter een naam: -gedachtenis, beteekent hetzelfde als „wijlen” vóór een naam), bn.; mijn vader -, mijn oom -. R. K.
- Za'ligmakend** (de zaligheid verschaffend), bn.; de -e leer der christelijke liefde.
- Za'ligmaker** (de Heiland), m. gmv.
- Za'ligspreekng** (R. K. de verklaring des Pausen, dat een afgestorvene onder de gelukzaligen is opgenomen), v. -sprekingen.
- Za'ligsprekingen**, v. mv.; de negen -. Zie *Matth.* 5: 3.
- Za'ling** (scheepst. dwarshout tot bevestiging van stengen en ondermasten), v. -s.
- Zalm** (een zeer smakelijke weekvinnige visch), m. -en; (als stofnaam), v. gmv.; -**pie**, o. -s.
- Zalm'achtig**, bn.: een -e smaak; -**forel** (nl. met rood vleesch), v. -forellen; -**karp**, m. -s; -**kleurig**, bn.: een -kleurige japon; -**moot** (schiff), v. -mooten; -**net**, o. -netten; -**rooker** (persoon, die zalmen rookt), m. -s; -**steur**, m. -en; -**tijd** (nl. voor de zalmvangst), m. gmv.; -**vangst**, v. gmv.; -**visscher**, m. -s; -**visscherij**, v. -en; -**zegen** (-net), v. -s.
- Za'luw** (vuil, geel, tanig, morsig), bn.; -**achtig**, bn. vero.
- Zal'ven** (met zalf bestrijken of besmeren), ik heb -zalfd; een wonde -, zegsw. nu is de wond alweer -zalfd, de smart geheeld.
- Zal'ven** (met gewijde zalf aanraken), ik heb -zalfd; de koningen van Frankrijk werden oudtijds gezalfd te Reims, d.i. met zalf gewijd.
- Zal'vend** (fig. vroom, stichtelijk), bn. en bw.; wat een -e taal! hij spreekt -, lijmrig, vol geteem.
- Zal'ving** (het zalven, ook met gewijde olie), v. -en; de - der priesters en koningen bij de oude Israëlieten; fig. stichting, troost: -voor het vroom gemoed.
- Zam'bo** (kleurwing in Z.-Amerika, kind van een neger en een Indiaansche), m. en v. -s.
- Za'melen** (bijeenvrengen), ik heb -zameld; -**aar**, m. -s; -**ing**, v. -en; -**plaats**, v. -en.
- Za'men**, bw.; te -, gezamenlijk; als eerste lid eener samenstelling altijd **samen**.
- Zand** (korrelig gesteente), o. -en; zegsw. *iem. zand in de oogen strooien*, hem bedotten; *die brief hangt aan elkaar als droog -*, is zonder samenhang.
- Zand** (zandbank in zee of rivier; strand), o. -en; dicht. *de Lybiaansche -en*, woestijn.
- Zand'aal** (een soort van kleinen aal aan het zeestrand), m. -alen. Zie **Smelt**.
- Zand'bank** (uitgestrekte zandlaag in zee, vooral bij de kust), v. -banken.
- Zand'doorn** (plant. zeekruisdoorn), m. -s.
- Zan'den** (met zand bestrooien), ik heb -zand.
- Zan'deren** (het Zander-instituut als patient bezoeken), ik heb een week of zes -zanderd.
- Zan'derig**, bn. en bw.; *de weg is -*, stofferig; *dit brood smaakt -*, als met zand bemorst, doormengd; -**heid**, v. gmv.
- Zanderij** (zandgroef), v. -en.
- Zan'der-instituut** (inrichting voor heilgymnastiek), o. -instituten.
- Zand'glas** (zandlooper), o. -glazen; *men keert het - om, gewrocht van Barends handen*. (Tollens).
- Zand'grond** (heigrond), m. -gronden; *Limburg heeft in het N. veel -*.
- Zand'haver** (gerstgras in het duinzand), v. gmv.
- Zand'hoop** (bergje zand), m. -hoopen.

- Zand'hoos** (dwarreling van stuifzand), v. -hoozen.
- Zand'ig** (zanderig, zandachtig), bn.; een -e oever, een -e weg.
- Zand'korrel** (fijne korrel zand), v. -korrels.
- Zand'kreek** (watertje in Zeeland), v. gmvt.
- Zand'kruid** (thijmachting wild kruid), o. gmvt.; het - groeit veel op de kwelders onzer Wadden; ook op zandgronden.
- Zand'looper**, m. -s; de - wordt alleen nog in de keuken gebruikt, nl. bij het eierkoken.
- Zand'plaat** (bank in de rivier), v. -platen; -schip (dat zand vervoert), o. -schepen; -schipper, m. -s; -steen (fijnkorrelig gesteente, b.v. van den Pietersberg bij Maastricht), m. -en; -vlakke (woestijn), v. -n; -vloo (Amerikaansche aardvloer), v. -vlooiën; -vorm (vorm van zand), m. -en; -waggen (waggon tot vervoer van zand), m. -s; -weg (niet-geharde weg), m. -wegen; zegsw. zijn karretje rijdt op een -weg, het gaat hem goed naar den zin; -wilg (in het zand groeiende), m. -en; -woestijn, v. -en; -zak (zak voor zand), m. -zakken; -zee (drijfzand aan de kust van Bretagne; fig. groote woestijn), v. -zeeën.
- Zand'ruijter** (een van 't paard gevallen ruijter), m. -ruijters. scherts.
- Zand'zuiger** (een soort van baggermachine), m. -zuigers.
- Zang** (gezang), m. -en; zegsw. 't is daar altijd koekoek één-, nl. hetzelfde; het is de tweede -, afdeling van een dichtstuk: Elius is een romance in zeven -en.
- Zang'balk** (notenbalk), m. -balken.
- Zang'berg** (myth. Parnassus, verblijf van Apollo en de Muzen), m. gmvt.; den - beklimmen, bestijgen, dichten, de dichtkunst beoefenen; de voedsterlingen van den -, de dichters.
- Zang'bodem** (metalen of houten klankbodem in een piano), m. -bodems.
- Zang'er**, m. -s; een koor-, een opera-, een concert-, de tamme en de wilde -s, d. i. vogels; zijn oom was voor-, eerste zanger.
- Zangeres'** (kunstenares in den zang), v. -sen; een koor van zangers en -sen.
- Zang'erig** (melodius), bn.; een - lied; -e verzen, welluidend, zoetvloeiend; een - knaapje. (De Genestet), d. i. zanglustig; -heid, v. gmvt.
- Zang'ersfeest, zang'feest**, o. -feesten.
- Zang'gezelschap**, o. -gezelschappen; het - Melodia. (C. O.)
- Zang'god** (myth. Apollo), m. gmvt.
- Zang'godin** (myth. muze), v. -godinnen.
- Zang'koor** (R. K. al de koorzangers of hun plaats in de kerk), o. -koren.
- Zang'les** (les in het zingen), v. -lessen.
- Zang'rei** (zangkoor), m. -reien.
- Zang'school** (muziekschool voor den zang), v. -scholen.
- Zang'ster** (iedere vrouw die zingt), v. -s; ook: zet -, zet dien tocht op de aangestlagen snaren. (Tollens), muze.
- Zang'vogel** (vogel die zangerige geluiden voortbrengt), m. -vogels; de leeuweriken, lijsters, vinken, nachtegalen en kanaries zijn -s.
- Zang'wedstrijd** (concours in het zingen), m. -wedstrijden.
- Za'nik** (persoon, die zeurt), m. en v. -en; uw nicht is een echte -, vervelend mensch, iemand zonder opgewektheid.
- Za'niken** (leuterend praten), ik heb gezanikt; jongen, lig toch niet te -! vervelend dwingen of vragen; -er, m. -s; -ster, v. -s.
- Zar'bat** (ratel of klapper, dienend als kerkklok voor de christenen in Arabië), o. -s.
- Zarf** (Turksch koffteblad), o. -s.
- Zat** (verzadigd), bn. en bw.; eet en drink u nu maar -; die man is al weer -, ir. dronken; ik kan mij niet - kijken aan dat berglandschap; de grijsaard was der dagen -, verlangend naar den dood; -heid, v. gmvt.
- Zate, za'the** (bezitting), v. -n. Zie Ha'vezaat.
- Za'terdag** (laatste dag der week), m. -en; -sch, bn.: de -markt.
- Za'terdags** (op elken Zaterdag), bw.; - is er geen school.
- Za'terdags** (erg, drommels), bw.: hij heeft mij - gefopt.
- Za'vel** (grof zand, steengruis), o. gmvt.
- Za'velboom** (zevenboom, kegeldragende of conifeer), m. -boomen.
- Ze**, pers. vnv. (= zij, haar, hen, hun).
- Ze'baath** (Hebreeuwisch: der heirscharen); Jehova -, de Heer der legerscharen.
- Zebede'us** (Bijbel. sukkelaar, bloed), m.; het is een -, tobber. Mark. 1 : 19 en 20.
- Ze'boe** (Ind. grijsachtig rund met vel tusschen de schouders), m. -'s.
- Ze'bra** (gestreepte ezels, Kaapsche ezels), m. -s.
- Ze'bravink** (Zuid-Afrikaansche vogel met prachtige veeren), m. -vinken.
- Ze'de** (gewoonte, gebruik, manier), v. -n; der vaadren vrome -n.
- Ze'delijk**, bn. en bw.; een getuigschrift van - gedrag; dat is - onmogelijk; -heid, v.
- Ze'deloos**, bn. en bw.; een - mensch, losbandig van gedrag; -ze boeken, plaatwerken; de zedeloosheid bevorderend; -heid, v. gmvt.
- Ze'denbederf** (ontaarding), o. gmvt.
- Ze'denkunde** (leer der goede zeden), v. gmvt.
- Zedenkun'dig** (zedenkunde behandelend of betreffende), bn.; een - leesboek, een - vertoog.
- Ze'denleer** (moraal), v. gmvt.
- Ze'denleeraar** (moralist), m. -leeraren.
- Ze'denles** (opwekking tot deugd), v. -lessen, iemand een - geven.
- Ze'denpreek** (minacht. zedenles), v. -preken.
- Ze'denspreuk** (vermanend woord), v. -en.
- Ze'denwet** (wet, regelende de zeden), v. -wetten.
- Ze'dig**, bn. en bw.; een - meisje, een - e kleeding, ingetogen, bescheiden, stemmig, -heid (het zedig zijn), v. gmvt.
- Zee** (samenhangende massa zout water), v. zeeën; de Middellandsche -, de Noord-; de vloot stak in -; zij kozen -; de - door-klieven; in - loopen, - kiezen, uitzellen; de - oversteken; het land was een bare -, waterplas; hooge, zware -ën, golven; er gaat veel -, er is een sterke stroom; de - breekt, de golven storten kort neder; in - duiken, ondergaan van de zon; uit de - rijzen, opgaan; wij brengen den zomer aan de - door, zeebad, zeeplaats; fig. een - van licht, van tranen, van rampen enz., een groote, krachtige menigte; hij gaat recht door -, is eerlijk, oprecht; 't is een - om uit te drinken, een eindeloos, wanhopig werk; water in - dragen, nutteloozen arbeid doen; ergens iets brengen, wat daar in overvloed is.
- Zee** (zware golf, baar), v. zeeën; een - sloeg over de verschaning. Zie Stort'zee.
- Zee'aal** (zeer groote aal uit zee), m. -alen; het vleesch van den - wordt weinig geacht;



- aap** (aapvisch, groote visch in de Noordzee), m. —apen; —**adder** (een soort van slang), v. —s; —**adelaar** (groote vogel der tropische zeeën met bruine veeren), m., —s; —**agaat** (steensoort), o. gmv.; —**ajuin** (zeelook), m. gmv.; —**alsem** (plant der zee-kust), m. gmv.; —**anemoon** (straaldier; bloemdier, blauw of rood), v. monen.
- Zee'appel** (zeeklit, stekelhuidig dier), m. —s; —**arend** (groote arend), m. —en; —**arm** (deel der zee dat een eiland omvat), m. —en; —**assurantie** (verzekering van zeeschepen), v. —s of —tiën; —**atlas** (verzameling van zee-kaarten), m. —sen; —**baak** (teeken tot aanduiding van het vaarwater), v. —baken; —**baar** (groote golf), v. —baren; —**baars** (baarsachtige zeevisch), m. —baarzen; —**bad**, o. —baden; —**bank** (klip, zandplaat), v. —en; —**banket** (fig. haring), o. gmv.; —**barbeel** (fraai gekleurde stekelvinnige zeevisch), m. —barbeelen.
- Zee'beenen** (scheepst. een gang als Janmaat), o. mv.; een lichtmatroos heeft nog geen —.
- Zee'beer** (havenmuur, waterkeering tegen den golfslag), m. —beeren.
- Zee'beer** (zeerob, oorrob), m. —beren.
- Zee'beril** (zeeagaat), o. gmv.; —**beving** (be-roering der zee ten gevolge van aardbeving), v. —en; —**blaas** (een soort van worm op het water), v. —blazen; —**blei** (een soort van zeevisch), v. —en; —**bloem** (zekere zeeplant), v. —en; —**bocht** (buiging der zee-kust land-wards in), v. —en; —**bodem**, m. —s; —**boek** (graadboek, zee-kaartenboek), o. —en; —**boezem** (golf, inham, baai), m. —s; —**bonk** (bevaren matroos), m. —en; —**boot** (stoomboot op zee), v. —booten.
- Zee'brak** (zeewater aan den riviermond), o. gmv.
- Zee'brand** (electrisch verschijnsel; weerlicht zonder onweer b.v. op een warmen zomer-avond), m. gmv.
- Zee'brand** (branding op de kust), m. gmv.
- Zee'brasem** (stekelvinnige beenvisch), m. —s.
- Zee'brief** (zeepas, paspoort op zee voor de koopvaardij-schippers), m. —brieven.
- Zee'cadet** (adelborst), m. —cadets, —cadetten.
- Zee'dienst** (krijgsdienst bij het zee-wezen), m. gmv. hij is in —.
- Zee'draak** (stekelvinnige, gedrochtelijke visch, blauw van kleur in O.I.), m. —draken.
- Zee'drift** (ook strandvond, zeevond), v. gmv.
- Zee'duiker** (kortwiekige zwemvogel, voortreffelijk duiker), m. —duikers.
- Zee'duivel** (vreemdsoortige beenige visch, ook zee-ikvorsch), m. —duivels.
- Zee'eenhoorn** (narwal, walvischachtig zoog-dier), m. —s. Ook: —**eenhoren**, m. —s.
- Zee'ëngte** (zeestraat, nauwe doorgang), v. —engten; de straat van Gibraltar is een —.
- Zee'f** (werktuig om te ziften), v. zaven; fig. de — van Erathosthenes, rekenk. manier tot het vinden van de priemgetallen.
- Zee'g** (scheepst. rondte, kromming), v. —en.
- Zee'gans** (vetgans), v. —ganzen; —**garnaal** (tienpootig schaaldier), v. —nalen; —**gat** (mondung der stroomen), o. —gaten; —**gedrocht** (groot zeedier, b.v. een haai), o. —en; —**gewest** (provincie aan zee gelegen), o. —en; —**gezicht** (schilderij, voorstellende schepen, stranden, enz.), o. —en.
- Zee'ghaf'tig** (zegevierend), bn. en bw.; wees —, o koning! —**held**, v. gmv.
- Zee'gier** (fregatvogel), m. —en; —**god** (myth. Neptunus of een der minderen), m. —en; —**godin** (Amphitrite, gemalin van Neptuin; elke vrouwelijke zee-god), v. —godinnen; —**golf** (baar, ook open baai), v. —golven; —**grappe** (zeekraal), v. gmv. gew.; —**gras** (lintvormig zeewier), o. gmv.; —**grondel** (visch), m. —s.
- Zee'haai** (zeker zeevisch), m. —en; —**haan** (groote knorhaan), m. —hanen; —**handel** (handel op overzeesche landen), m. gmv.; —**ha-ven**, v. —s; —**held**, m. —en; —**hoen** (groote pluvier), o. —hoenders; —**hond** (rob), m. —en; —**hoofd** (havenhoofd), o. —en; —**horen** of —**hoorn** (groote zeeschelp), m. —s.
- Zee'gras** (Engelsch gras, standkruid), o. gmv.; de paden waren met madeliefjes en — om-zoomd. (C. O.)
- Zee'kaart** (kaart met de waterwegen ter zee), v. —en; —**kalf** (jonge zeerob), o. —kalveren; —**kapitein**, m. —s; —**kasteel** (dicht. groot zeeschip), o. —en; —**kat** (inktvisch), v. —ten; —**kilvorsch** (zeeduivel), m. —en; —**koe** (een soort van rob), v. koeien; —**koe-koek** (zeehaan), m. —en; —**kompas**, o. —sen; —**koning** (zeebarbeel), m. —en; —**kool** (kruisbloemige plant onzer stranden), v. gmv.
- Zee'klimaat** (temperatuur der landen dicht bij zee, der eilanden), o. gmv.; het — geeft koele zomers en zachte winters.
- Zee'koet** (een zeevogel van de familie der alken), m. —en; de — bezoekt 's winters wel onze kusten; de broedplaatsen van den — liggen in het hooge noordelijk halfronde; de bastaard —; de groote —.
- Zee'koningen** (hoofdlieden der Noorman-nen) m. mv.; die gevreesde Noormannen, wier hoofden op den naam van — aanspraak maakten. (v. Lennep).
- Zee'kool** (—winde), v. gmv.; de — is een kruisbloemige plant.
- Zee'kraal** (wildgroeiende plant der schorven), v. —kralen; de gelede —, (op de wadden Krabbe-struik) wordt in Zeeland en westelijk N.-B. als groente gebruikt.
- Zee'krab** (tienpootig schaaldier), v. —krabben; —**kreeft**, m. —en; —**kwab** (zeester, zee-netel), v. —kwabben; —**kwal** (geleachtig paddenstoelachtig weekdier), v. —kwallen.
- Zeel** (draagriem, gevlochten trekband), o. —en.
- Zee'laarzen** (hooge visscherslaarzen, die tot aan de heup reiken) v. mv.
- Zee'lamprei** (zeeprik, —negenooig), v. —en.
- Zee'land** (land, in of aan zee gelegen), o. —en; onze provincie — is met recht een —.
- Zee'leeuw** (grootste der zeerobben, Z.-Ame-rika), m. —en; —**leeuwerik** (strandkievit), m. —en; —**lieden**, —**lui** (zeevolk, matrozen), m. mv.; —**lier** (—draak, —haan), v. —en; —**lisch** (zeebies), o. gmv.; —**long** (een soort van weekdier), v. —en.
- Zee'lt** (een soort van karper, louw), v. —en.
- Zee'lucht** (frissche lucht uit of op zee), v. gmv.; Verfrisch de — mij nog eens! (De oude Schipper, Th. v. Rijswijk).
- Zee'm** (zacht bereid schapenleder), o. gmv.
- Zee'm** (lekhonig), o. gmv. Zie **Ho'ingzeem**.
- Zee'maat** (Janmaat, matroos), m. —s; —**macht** (vloot; marine, ook zeemogendheid), v. —en; —**makelaar** (agent in zeezaken), m. —s.
- Zee'man** (iemand die ter zee vaart) m. —lieden, —lui.

- Zee'manschap**, v. gmv.; fig. —gebruiken, wat geven en nemen naar de omstandigheden.
- Zee'manshoop** (weldadige vereeniging voor zeelieden te Amsterdam), v. gmv.
- Zee'manshuis** (tehuis voor zeelieden die aan wal zijn), o. —huizen.
- Zee'manswoordenboek** (woordenboek verklarend zee- en scheepstermen), o. —boeken; het — van J. v. Lennep.
- Zee'meermin** (fab. vrouwelijk wezen met vischlijf en vischstaart), v. —meerminnen.
- Zee'melde** (plantk. familie der melden), v. -n.
- Zee'men** (schapenhuiden tot leder bereiden), ik heb gezeemd.
- Zee'men** (de glazen of ruiten reinigen met een zeemleeren doek), ik heb —zeemd.
- Zee'men** (van zeemleer), bn.; een —doek, een —lap.
- Zee'mijl** (afstandsmaat), v. —en; de Nederl. — is een uur gaans; de Engelsche — is  $\frac{1}{3}$  uur gaans of 1852 M.
- Zeem'leder**, —leer, o. gmv.; een lap van —.
- Zeem'lederen**, —leeren (van zeemleder), bn.; een paar —handschoenen; een —zakje. (C. O.)
- Zee'mogendheid** (volk, dat een zeevloot bezit), v. —heden; Engeland is de eerste —.
- Zee'mos** (zeker gewas), o. gmv.; —mossel (schelpdier), v. —en, —s.
- Zee'mtouwer** (bereider van zeemleder), m. —s; —touwerij, v. —en.
- Zee'muis** (ringworm onzer stranden, schitterend van kleur), v. —muizen.
- Zee'naald** (een soort van steur in Z.W. Europa), v. —naalden.
- Zee'nat** (zeewater), o. gmv.; —natie (volk aan en op zee levend), v. —s of —tiën.
- Zee'netel** (weekdier in Indië, bij aanraking brandend als een netel), v. —netels.
- Zee'nimf** (myth. nimf aan of in zee levend, nereïde), v. —nimfen.
- Zee'officier** (officier der marine), m. —s, —en.
- Zee'olifant** (zeer grooterob of zeehond), m. -en.
- Zee'oor** (oovormig eenschalg schelpdier), o. —en; —oorlog (oorlog ter zee), m. —en; —otter (zoogdier, soort van marter), m. —s; de —otter leeft aan de N.-kusten van Azië en Amerika.
- Zeeop** (verbinding van een vetzuur met een zoutbasis) v. —en; groene —; Spaansche —, witte, harde —; —zieden; zegsw. hij is om —, hij is dood.
- Zee'paap** (zeevisch met uitpuilende oogen, sterrenkijker, hoogkijker), m. —papen.
- Zee'paardje** (zeevischje met den kop van een paardje), o. —s; het aquarium te Amsterdam bevat levende —paardjes.
- Zee'paling** (zeeaal), m. —palingen.
- Zee'pbel** (bel van zeepsop), v. —bellen; fig. iets, dat schoon is, doch spoedig verdwijnt; —boom (Ind. groote boom, wiens bes goede zeep oplevert), m. —en; —doos (blikken of porseleinen doosje tot het bewaren van zeep), v. —doozen.
- Zee'pen** (met zeep insmeren), ik heb gezeept; —er (zeepkoker, zeepzieder) m. —s; —erij (zeepziederij), v. —en.
- Zee'perig**, zee'pig, bn.; deze beschuit smaakt —, naar zeep.
- Zee'pijl** (zekere ringworm), m. —en; —pijnboom (kegeldragende boom), m. —en; —pinksternakel (stekelrog, pijlstaart), v. —pinksternakels.
- Zeep'kruid** (saponaria, eenjarig overblijvend, in 't wild groeiend kruid), o. gmv.; de wortel van het — doet het water schuimen.
- Zee'plaats** (plaats aan zee gelegen), v. —en.
- Zee'prik** (zeelamprei), m. —prikken.
- Zee'pzieden** (het zeepbereiden), o. gmv.
- Zee'pzieder** (bereider v. zeep), m. —zieders.
- Zee'pziederij** (zeepfabriek), v. —ziederijen.
- Zeer** (pijn), o.; gij doet mij —; iem. op zijn — tasten, op een wondeplek, ook fig.
- Zeer** (pijnlyk), bn.; het kind heeft een — oog, ontstoken; een — hoofd, zwerend, met uitslag.
- Zeer** (erg), bw.; hij was —boos, —rijk, buitengemeen.
- Zeer'raad** (college, dat over zeezaken oordeelt), m. —raden; —raaf (waterraaf in Lijfland), v. —raven; —raket (een soort look in onze duinen), v. gmv.; —ram (zekere visch), m. —rammen; —ramp (ongeval met een schip op zee), v. —rampen; —recht (wettelijke bepalingen over zeezaken; ook havenkantoor), o. gmv.; Bart ging naar het — ter monsterring. (Poig.); —register (dagboek, journaal aan boord), o. —s; —reis (reis ter of over zee), v. —reizen.
- Zeer'eerwaarde** (R. K. titel van een pastoor), m. —n.
- Zeer'geleerd** (titel van een gestudeerd persoon), bn.
- Zeer'gestreng** (titel van een hoofdamblenaar), bn.
- Zeer'rig** (pijnlijk, schurftig), bn.; —heid, v.
- Zeer'rob** (een zeehond; fig. bevaren zeeman), m. —robben.
- Zeer'roeper** (werktuig om op zee op verren afstand met elkaar te spreken), m. —roepers; —roof (rooverij op zee aan een schip gepleegd), m. gmv.; —roover (bevelhebber van een roofschip), m. —s; bij uitbr. het kaperschip zelf; —rooverij (het plegen van zeeroof), v. —en; —rot (waterrat, fig. matroos), v. —ten; —rots (rots in of aan zee), v. —en.
- Zeerst** (om het) (als om strijd), bw.
- Zee'rui** (zeewier), o. gmv.; —saluut (kanonschot als groet op zee), o. gmv.; —schade (averij), v. gmv.; —scheede (huidzakdier, ook zakpijp genaamd), v. —n; —schelp, v. —en; —schijf (een soort van zeeëgel), v. —schijven; —schilder (schilder van zeegezichten), m. —s; —schildpad, v. —padden; —schip (vaartuig ter zee), o. —schepen; fig. een lastig, een ongemakkelijk —, persoon.
- Zee'schorpioen** (een soort van knorhaan), m. —en; —schuim (witte bellen of bruis), o. gmv.; —schuimer (vrijbuitter, zeeroover), m. —s; —schuimerij (kaperij, —rooverij), v. gmv.; —serpent (zeeaal), o. —en; —sla (zeekraal), v. gmv.; —slag (gevecht van vloeten of schepen op zee), m. —en; —slak (kleine ringvorm), v. —ken; —slang (slang in de keerkringszeeën), v. —en; —smaak (smaak van zeewater), m. gmv.; —soldaat (mari-nier), m. —soldaten.
- Zee'spiegel** (oppervlakte der zee), m. —s.
- Zee'spin** (zeker zeedier), v. —spinnen; —sprinkhaan (een soort van eetbare zee-kreeft), m. —hanen.
- Zee'stad** (stad aan zee), v. —steden.
- Zee'ster**, —star (stekelhuidig, stervormig zeedier), v. —ren; de — kruipt op den bodem der zee en voedt zich met schelpdieren.
- Zee'stekelbaars** (zeevisch, ook aan onze kust), m. —baarzen; —stilte (windstilte), v.

- gmv.; -**storm** (storm uit of op zee), m. -en.  
**Zee'straat** (zeeëngte), v. -straten.  
**Zee'straat** (weg of straat naar zee), v.  
**Zee'strooming** (golfstroom), v. -stroomingen.  
**Zee'stuk** (schilderij, een zeegezicht voorstellende), o. -stukken.  
**Zee't** (het zitten; ook zitplaats), v. zeten.  
**Zee'tactiek** (krijgskunst op zee), v. gmv.; -**telegraaf** (onderzeesche telegraafkabel), v. -grafen; -**term** (woord, uitdrukking bij varenden in gebruik), m. -en; -**tijding** (bericht uit zee, lijst van aangekomen en vertrokken schepen), v. -en; -**tocht** (overzeesche reis), m. -en; -**ton** (ankerton of boei in de zeegeten), v. -tonnen; -**triomf** (overwinning op zee behaald), m. -en; -**trompet** (scheepsroeper), v. -ten, ook: Zeehorenslak.  
**Zee'tulp** (een soort van mosselkreeft), v. -en. Ook: Zeepokken of Balanen.  
**Zeeuw** (bewoner van Zeeland), m. -en.  
**Zeeuwisch**, bn.; de -e kleederdracht; een -e rijksdaalder, oude munt = f 2.60; goed -, goed rond.  
**Zee'vaarder** (zeeman), m. -vaarders.  
**Zeevaar'dig** (gereed om zee te kiezen), bn.; -heid, v. gmv.  
**Zeevaardijf** (de zeevaart als geheel), v. gmv. Verhef u, wakkre -, U pronk van Hollands maatschappij. (Spandaw).  
**Zee'vaart** (het varen ter zee als bedrijf), v. gmv.; aanleg tot de -. (C.O.); kweekschool voor de -.  
**Zee'vader** (matroos, die een scheepsjongen onder zijn hoede heeft), m. -vaders.  
**Zee'varken** (varkenskonijnje in Z.-Amerika, ook bruinvisch), o. -varkens; -**veder** (plantdier naar zijn vorm aldus benoemd), v. -s; -**venkel** (schermbloemige plant, wassend op zeerotsen), v. gmv.  
**Zee'ver** (speeksel, kwijl), v. gmv.  
**Zee'veren** (het laten loopen van kwijl), ik heb -zeeverd; -aar, m. -s; -ing, v. gmv.  
**Zee'verzekerar** (die tegen zeeschade verzekert, assuradeur), m. -s; -**verzekering**, v. -en; -**verzekering-maatschappij**, v. -maatschappijen.  
**Zee'vesting** (versterkte stad aan zee), v. -en.  
**Zee'visch** (voorwerp), m. -visschen; (stof), v.; -**vischmarkt**, v. -markten.  
**Zee'vlak** (oppervlak der zee), o. -vlakken; -**vlakke**, v. -vlakten.  
**Zee'vloot** (schaaldier onzer stranden), v. -vlooten.  
**Zee'voeten**, m. mv.; -voeten hebben, vast kunnen loopen op het dek van een zeilend vaartuig. Zie **Zee'beenen**.  
**Zee'volk** (zeelui, pikbroeken, matrozen), o.; -**voogd** (vlootvoogd, admiraal), m. -en; -**voogdij**, v. gmv.; -**vos** (een soort zeevisch), m. -vossen; -**vrijbouter** (kaper), m. -s; -**waaler** (een soort v. koraal), m. -s.  
**Zee'vond** (voorwerpen uit zee aangespoeld, strandvond), m. -vonden.  
**Zeevaar'dig** (in staat om uit te zeilen, van een schip), bn.: een schip in -en toestand brengen; -**waarts** (in de richting van de zee), bw.; -**wagen** (schelpkaros van Neptuin), m. -s; -**water** (zout water der zee), o.; -**weegbree** (weegbree, ook zeehartshoorn, krokkeling, reie geheeten), v. gmv.; -**wering** (dijkwerk), v. -en; -**werving** (het aanwerven van matrozen), v.; -**wetten** (voorschriften, verordeningen; wetten de zeevaart betreffende), v. mv.; -**wezen** (al wat betrekking heeft op zeevaart en zeedienst), o. gmv.  
**Zee'wier** (zeegras, lintvormig gras), o. gmv.; het - vindt men bij Wieringen en Elburg; het -, geloogd en gedroogd, is handelsartikel: het gedroogde - dient tot vulling van bedden en matrassen. Zie **Zee'gras**.  
**Zee'wif** (zeemeermin), o. -wijven; de verdichting der -wijven. (Jonath.).  
**Zee'wilg** (zekere heester, ook monnikspeper), m. -wilgen.  
**Zee'wind** (wind, over dag uit zee waaierend), m. -winden; in Batavia wordt de - des morgens om 10 uur merkbaar. (Veth). Zie **Land'wind**.  
**Zee'wolf** (vraatzuchtige stekelvinnige slijmvisch der Noordzee), m. -wolven.  
**Zee'worm** (worm, die de buitenplanken van een schip doorboort), m. -wormen.  
**Zee'zaken** (zaken, het zeeuwen betreffende), v. mv.; de kamer van -, de admiraliteit.  
**Zee'zeelt** (een soort van lipvisch), v. -en.  
**Zee'ziek** (misselijk, aangetast door de zeeziekte), bn.; al de passagiers van de Londensche boot waren -; -**ziekte** (ongesteldheid der maag op zee), v. gmv.  
**Zee'zog** (zuiging van water achter een zeeschip), o. gmv.; -**zwaluw** (meeuwachtige vogel), v. -en; -**zwam** (zuamsort aan rotsen, bodems groeiend), v. -men; -**zwijn** (stekelhaai, zuigervis), o. -en.  
**Zefier', ze'fir** (koele, zachte zuidwestenwind), m. zefieren, zefirs.  
**Ze'ge** (overwinning, triomf), v. gmv.; de - behalen; -**boog** (eerepoort), m. -bogen; -**dicht** (gedicht ter eere van de overwinning), o. -dichten; -**feest**, o.; -feesten; -**kar** (triumfkar), v. -karren; **kraans**, m. -en; -**lied**, o. -liederen.  
**Ze'gel**, o. -s; een verzoekschrift op -, op gezegeld papier; onder het - des geheims; vrij van -, niet belast met; fig. zijn - aan iets hechten, iets goedkeuren; zijn - op iets drukken, het bekrachtigen.  
**Ze'gelaarde** (Armenische aarde), v. gmv.; de - werd vroeger gebezigd als geneesmiddel.  
**Ze'gelafdruk**, m. -afdrukken; -**belasting** (nl. op het zegel), v. -en; -**bewaarder** (staatsambtenaar; ook oppasser in een verzegelden boedel), m. -s; -**doosje** (houten, ivoren, zilveren of gouden platte doos tot bescherming en vrijwaring v. h. aangehechte zegel), o. -doosjes.  
**Ze'gelen** (een zegel op iets drukken, afsluiten, waarmerken, stempelen), ik heb -zegeld; -aar, m. -s; -ing, v. -en.  
**Ze'gelgeld** (belasting v. h. zegel), o. -en; -**hars** (om te zegelen), o. en v. gmv.; -**kantoor** (waar men zegels koopen kan), o. -kantoren; -**klopper** (die den zegelstempel op of in het papier maakt), m. -s; -**kosten** (kosten voor het zegel), m. mv.; -**lak**, o. gmv.; -**lood** (plombeerlood), o. gmv.  
**Ze'gelmerk** (teeken van het zegel), o. -en; -**pers** (om het papier te zegelen), v. -persen; -**recht** (-geld), o. -en; -**ring** (ring voorzien v. e. stempel), m. -en; -**snijder** (graveur), m. -s; -**was** (was om zegels in af te drukken), o. gmv.; -**wet** (nl. op of over het zegelen), v. -wetten.  
**Ze'gen** (zegening, heil), m. gmv.; ik wensch u heil en -.  
**Ze'gen** (groot vischnet), v. -s. Ook: **Zein**.

- Ze'genen** (den zegen geven), ik heb -zegend; de geestelijke zal de vaandels, het volk, het leger -; God zegene u; bij uitbr. prijzen, loven: gezegend zij God; iem. nagedachtenis -; -aar (iem. die den zegen geeft), m. -s; -ing, v. -en.
- Ze'genrijk** (rijk aan zegening), bn.; een -gevolg; een -jaar, gelukkig, voorspoedig.
- Ze'gepalm** (palm als teeken der overwinning), m. -palmen.
- Ze'gepenning** (oud-Romeinsche penning met de zegegodin of victoria in een twee- of vier-span), m. -penningen.
- Ze'gepoort** (zegeboog), v. -poorten.
- Ze'gepraal** (luisterrijke intocht des overwinnaars; fig. overwinning, triomf), v. -pralen.
- Ze'gepralen** (een zegepraal vieren, ook: de overwinning behalen), ik heb -zegepaald.
- Ze'gerijk** (overwinnend), bn.; een -veldheer.
- Ze'geschoten** (vreugdeschoten), o. mv.; -standaard, m. -en; -teeken, o. -s; -tijdning, v. -en; -tocht (triumftocht), m. -en; -vaan, v. -vanen.
- Ze'geviere** (zegepralen), ik heb -zegevierd; hij heeft over alle vijanden gezegevierd; -over alle moeielijkheden, d. i. ze alle te boven komen; de hooge waarde van het christendom -d aantoonen. (Koetsveld).
- Ze'gevlag** (die de overwinning aanduidt), v. -vlaggen; -vuur (vreugdevuur), o. -vuren; -wagen (triumfwagen), m. -s.
- Ze'gge** (rietgras, familie der cypergrassen), v. gmv.; er zijn in ons land meer dan vijftig soorten van -.
- Zeg'gen** (mondeling mededeelen), ik heb gezegd, gezeld; -ger, m.: een oomzegger, neef.
- Zeg'gingskracht** (gave van wel te spreken), v. gmv.
- Zegs'man**, m. -lieden, -lui; wie is uw -? wie heeft het u verteld?
- Zegs'wijs, zegs'wijze** (manier van zeggen, spreekwijze), v. -wijzen.
- Zeil** (zeildoek aan den mast), o. -en; -bijzetten; -minderen; onder -gaan, wegzeilen, fig. inslapen; de -en reven, strijken, inbinden, aflaten; het -gorden, op de ra binden; zegsw. alle -en bijzetten, alle middelen in 't werk stellen; met een nat - thuis komen, dronken; fig. een vloot van tien -en, schepen.
- Zeila'ge** (zeiltuig, ook: vaart, loop), v. gmv.
- Zeilen**, ik heb en ben -zeild; uit -gaan, met een zeilboot gaan spelevaren; erg achteruit -, fig. tegenspoed hebben; -er, m. -s.
- Zeil'jacht** (zeiker vaartuig), o. -jachten.
- Zeil'klaar** (zeilvaardig), bn.; het bootje ligt -.
- Zeil'ree**, bn.; de boot ligt -, gereed om uit te zeilen.
- Zeil'steen** (voorwerp, magneet), m. -steen; (stofnaam), o. gmv.
- Zeis** (werktuig der grasmaaiers), v. -en.
- Zel'sen** (zeis), v. -s. vero.
- Ze'ker**, onb. vnv.; in -land; een -koning; -iemand; op -en dag; bw.: ik kom -, gewis; hij heeft het niet -, vast.
- Ze'kerheid** (vastheid, veiligheid), v. gmv.; -shalve (voor de zekerheid), bw.
- Ze'kerheidsstelling** (borgstelling), v. -en.
- Zelateur'** (R. K. werkend lid eener broederschap), m. -s; vr. **Zelatri'ce**.
- Zelatri'ce**, v. -s. Zie **Zelateur'**.
- Zel'den** (niet dikwijls), bw.; ik spreek hem -.
- Zeld'zaam** (schaarsch), bn. en bw.; goede ap-  
pelen zijn van 't jaar -; een - mooi exem-  
plaar; -heid, v. -heden (rariteiten).
- Zelf**, aanw. vnv.; mijn vader -; ken u zelven; de koningin zelve; om uws zelfs wil.
- Zelf'beheersching**, v. gmv.; een goed overste bezit -; een wezen, nl. de leeuw, geheel woede, maar bedwongen door -. (C. O.)
- Zelf'behoud** (lijfsbehoud), o. gmv.; op - bedacht zijn; hij vuurde uit zucht tot -.
- Zelf'bewust** (met innerlijk besef), bn.; -heid, v. gmv.; -zijn, o. gmv.
- Zelf'heid** (ikheid), v. gmv.; aan 't hoofd der menschheid streve hij (de dichter), om alle - te verdelgen. (Da Costa), nl. egoïsme, eigenbaat.
- Zelf'kant** (wollen rand aan laken of baai), m. -kanten.
- Zelf'klinker** (klinker, vocaal), m. -klinkers.
- Zelf'moord**, m. -moorden; menig ongelukkig speler pleegde -, moord aan zich zelf.
- Zelf'onderricht**, o. gmv.; brieven om het Fransch te leeren door -.
- Zelfs**, bw.; de koning - zal komen.
- Zelfslacht'ig** (hebbende als dternaam een vast taalgeslacht), bn., b.v. olifant, m., mug, v.
- Zelfstand'ig**, bn. en bw.; een - karakter, dat eigen richting of overtuiging volgt; -handelen, niet aan den leiband loopen; -heid, v.
- Zelf'verloochening**, v.; -vernedering, v.; -vertrouwen, o.; -verwijt, o.; -ver-zaking, v.; -voldoening, v. gmv.
- Zelf'zucht** (eigenbaat, baatzucht), v. gmv.; de - doodt vele edele gevoelens, egoïsme.
- Zeloot'** (hardnekkig en onverdraagzaam bestrijder van andersdenkenden, voornamelijk in godsdienstzaken; ijveraar in overdreven zin), m. zeloten.
- Ze'melen** (gemalen bolsters v. graan), v. mv.
- Ze'melen** (zeuren, temen, nuttelos pralen), hij heeft -zemeld; wat is buurman weer aan 't - geweest!
- Ze'melig**, bn.; dit roggebrood is erg -, met veel zemelen vermengd.
- Ze'melknoopen** (kinderachtig stipt zijn, haarklooven, muggenziften), ik heb -zemelknoopt; -knooper, m. -s.
- Zend** (taal, waarin de gewijde schriften der Voor-Indiërs opgesteld zijn), o.
- Zendaves'ta** (het boek der oude Voor-Indiërs), v. gmv.; de - bevat de leer van Zoroaster.
- Zend'brief** (mandement of herderlijk schrijven van een bisschop), m. -brieven.
- Zen'deling**, m. en v. -en; voor het v. ook -e; hij werd - onder de Dajakkers op Borneo, verkondiger van het Evangelie; bij de R. K. missionaris.
- Zen'delingsgenootschap**, o. -genootschappen; -huis (leerschool voor zendelingen), o. -huizen; -ijver, m. gmv.; -werk, o. gmv.
- Zen'den** (sturen, doen toekomen), ik zond, heb -zonden; iemand een brief -; om den dokter -; iemand een uitnodiging -, doen geworden; zegsw. iemand naar de andere wereld -, dooden; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Ze'neblad**, o. -bladen. Zie **Se'neblad**.
- Ze'negroen** (lipbloemige plant), o. gmv.; het kruipend - leeft op vochtige weiden.
- Zeng** (zeew. plotselinge en kortstondige verheffing van den heerschenden wind), v. -en.
- Zen'gen** (schroeien, licht branden), ik heb gezengd; zijn haren waren gezengd; een geplukte kip -, schroeien boven de vlammen; -ing, v. gmv.

- Ze'nith** (aandr. *schedelpunt, toppunt*), o. gmv.  
**Ze'nuw** (een der lange, witte, dunne draden die van hersenen en ruggemerg uitloopen), v. -en; *zwakke -en hebben*; fig. *het geld is de - van den oorlog, van den handel*; *dit meisje heeft het dadelijk op de -en, is zenuwzwak*.  
**Ze'nuwachtig** (zwak van zenuwen), bn.; een - *schepseltje*; *waarlijk, men heeft in de maatschappij menig menschenschuw, bloohartig en -wezen doen opgroeien*. (C. O.); *een -e glimlach*. (C. O.); *een lachje van -e voldoening*. (C. O.); *een gevoel van -en angst*. (J. t. Br.); -**heid**, v. gmv.  
**Ze'nuwgestel** (al de zenuwen samen), o. gmv.; -**knoop** (samenkomst van zenuwen in één punt), m. -en; -**koorts** (typhus), v. -en; -**kramp**, v. -en; -**kwaal** (-ziekte), v. -kwalen; -**leer** (wetenschap van het zenuwgestel), v. gmv.; -**leven**, o. gmv.  
**Ze'nuwlijden** (smart, doordien de zenuwen niet gezond zijn), o. gmv.; -**lijder**, m. -s; -**lijderes**, v. -lijderessen; -**loos** (zonder zenuwen), bn.; -**pijn**, v. -en; -**trekking**, v. -en; -**vezel** (zeer fijn witachtig zenuwdradje), v. -s; -**ziekte** (aandoening der zenuwen), v. -ziekten.  
**Zerk** (langwerpig vierkante steenplaat, grafsteen), v. -en.  
**Ze'ro** (nul, niets), v. gmv.  
**Zerp** (wrang), bn. en bw.; -**heid**, v. gmv.  
**Zes** (vijf en één), telw. zessen; als zn., v.; *hij had plezier voor -; wij waren met ons -sen; hij gooide twee -sen, dobbelspel; een paard van -sen klaar, met vier goede pooten en twee goede oogen; hij is van -sen klaar, bijdehand; vlug als een meisje v. driezesjes*. (Potg.)  
**Zes'de** (ranggetal), bn.; *Juni is de - maand; Vrijdag is de - dag der week; hij stierf den -n Maart; Graaf Willem de -*.  
**Zes'derhande**, -**lei** (van zes soorten), onverbuigbaar soortgetal; *ik heb -peren*.  
**Zes'hoek** (veelhoek m. zes zijden), m. -hoeken.  
**Zes'honderd**, telw.; *daar staan -soldaten*.  
**Zes'honderdste** (ranggetal), telw.  
**Zes'ponder** (kogel of gewicht van zes pond), m. -ponders.  
**Zes'tal**, o. -tallen; *een -kinderen*.  
**Zes'thalf** (0,27<sup>3</sup> gld.), m. -halven; -**je**, o. -s.  
**Zes'tien** (hoofdgetal), telw.; -**de** (ranggetal), bn.  
**Zes'tiental**, o. -tallen; *een -kinderen*; **zes'tienvoud**, o. -en; -**vou'dig**, bn.  
**Zes'tig** (6 maal tien), bep. telw.; lees: *sestig*; *de man wordt -, ben je -, zijt ge suf?*  
**Zes'tiger** (iemand van zestig jaar; ook *wijn van 1860*; alsmede een oorlogsschip van zestig stukken), m. -s.  
**Zes'tigponder** (kogel, kanon), m. -ponders.  
**Zes'tigste** (ranggetal), telw.  
**Zes'tigtal**, o. -tallen; **zes'tigvoud**, o. -en; -**vou'dig**, bn.  
**Zet** (daad van zetten), m. zetten; *een goede -, op dam- of schaakbord; een gecastige -, woord; een domme -, streek; hij deed het in één -, zeer vlug*.  
**Zet'angel** (hoek of haak die in vischwater wordt vastgelegd), m. -angels.  
**Zet'baas**, m. -bazen; *in dat café is hij maar -, zaakbeheerder, -huurder*.  
**Zet'boer** (huurling, pachter), m. -boeren.  
**Ze'tel** (stoel, troon), m. -s; *de koninklijke -, de pauselijke -*; fig. *de - der regering, plaats van het rijksbestuur* ('s-Gravenhage).  
**Ze'telen** (zijn verblijf houden, gezeten zijn), ik heb gezeteld.  
**Ze'telplaats** (plaats, waar iets of iemand zit), v.; *de - van den wil*. (C. O.)  
**Zet'fout** (drukfout), v. -fouten.  
**Zet'haak** (werktuig van den letterzetter), m. -haken.  
**Zet'meel** (wit plantenpoeder), o. gmv.  
**Zet'schipper**, m. -schippers; *hij is maar -, het schip behoort een ander*.  
**Zet'sel** (van thee, koffie), o. -s; één - *thee*.  
**Zet'ten** (stellen, plaatsen), ik heb gezet; *een boek in de kast -; een diamant -; koffie thee -, bereiden; iets op het papier -, schrijven, opstellen; een gebroken arm of been -; geld op rente -, in de gevangenis -; in den lommerd -; iets op noten -; iemand iets betaald -, zich wreken; ik kan hem of haar niet -, lijden, uitstaan; zijn zin op iets -; alles op haren en snaren -, in rep en roer brengen; iets op touw -, aanvangen, beginnen; iemand terecht -, tot zijn plicht brengen; het op een loopen -; zich iets in het hoofd -; zij zal er de tering niet van -; een persoon, een volk den voet op den nek -, onderdrukken; de boot van wal -, doen afsteken*.  
**Zet'ter** (letterzetter), m. -s; *aan deze drukkerij werken 50 -s; het college van -s, ambtenaren, die den hoofdelijken aanslag der belasting regelen*.  
**Zetterij** (werkplaats der letterzetters), v. -en.  
**Zeug** (wijfjesvarken), v. -en. Ook: **Zeug'e, Zoog**.  
**Zeulen** (aan een touw voortsleepen), ik heb -zeuld; *dees -leeftocht aan*. (Tollens); -**er**, m. -s.  
**Zeun'ie** (varkenstrog), v. -s, -niën.  
**Zeuntje** (jongste adelborst eener klas), o. -s.  
**Zeur** (zeurkous, zaniker), m. en v. -en.  
**Zeur** (vod, beuzeling, kleinigheid), v. -en.  
**Zeuren** (zaniken, malen), ik heb gezeurd; *lig daarover niet te -, lang en vervelend te praten om je zin te krijgen*; -**der**, m. -s.  
**Zeur'kous** (vervelend pruttelaar), m. en v. -kousen.  
**Zeven** (ziften, met een zeef zuiveren), ik zeefde, heb -zeefd; *het meel -*.  
**Ze'ven** (vijf en twee), telw. -s; als zn. v.  
**Ze'venarmig** (hebbende zeven armen), bn.; *een -e kroontlichter*.  
**Ze'venblad** (zeker onkruid; hanepoot, drieblad of wilde vlier), o. gmv.  
**Ze'venboom** (heesterachtige kegeldragende plant), m. -boomen; *de - bevat een krachtig plantenvergift*.  
**Ze'vende** (ranggetal), telw.; *de - dag der week; de - maand; op den -n Mei; Karel de - van Frankrijk*.  
**Ze'vendehalf** (zes en een half), telw.  
**Ze'vendhalfje** (voornamig muntstukje = zes en een halven stuiver of twee en dertig en een halven cent), o. -halfjes. Zie **Piet'je**.  
**Ze'vengesternte** (sterrenbeeld d. plejaden), o.  
**Ze'venhoek** (meek. veelvlak), m. -hoeken.  
**Ze'venjaarsbloem** (roerkruid of droogbloem), v. -bloemen.  
**Ze'venklapper** (stukje vuurwerk dat zevenmaal knalt), m. -klappers.  
**Ze'venkruid** (riekende klaver), o. gmv.  
**Ze'venoog** (bloedvijn of bloedzweer), v. -en.  
**Ze'venslaper** (zeker knaagdier), m. -slapers. Zie **Bel'muis**.  
**Ze'vensprong** (zekere volksdans), m. -en.  
**Ze'venster** (zevengesternte), v. gmv.

- Ze'ventig** (zeven maal tien), bep. telw.; lees: *zeventig; dat kost hem - gulden*; als zn.: *met -en*.
- Ze'ventiger** (iemand van zeventig jaar; ook *wijn van 1870*; alsmede een oorlogsschip van zeventig stukken), m. -s.
- Ze'venvoud**, o. -vouden; *49 is een -, 84 is een -*; -ig, bn. en bw.
- Zich**, wederk. vnvw.; *hij geeft - veel moeite; zij wasschen -*.
- Zicht** (kleine zeis, handzeis), v. -en.
- Zicht** (vertoon), o.; *op -*, bij vertoon; *betaalbaar acht dagen na -*, nl. een wissel; *hij zond mij de boeken op -*, op beziens.
- Zichtbaar** (duidelijk), bn. en bw.; *een - bare maaneclips, waarneembaar; hij is - verouderd, zienderoogen*; -heid, v. gmv.
- Zichten** (de rogge met een zicht afslaan), ik heb gezicht.
- Ziedaar**, tw. Uitroep van opwekking.
- Zieden** (hevig koken), ik zood, heb gezoden; *zeep -, zout -*; -de olie; *gezoden olie*; zegsw. *gezoden en gebraden*; fig. *hij ziedde van toorn, kookte*.
- Zie'gezagen** (krassen op een viool, fig. *zanken, zeuren*), ik heb -ziegezaagd; *lig niet langer te - over je verlies*.
- Ziehler**, tw. Uitroep als **Ziedaar**'.
- Ziek** (lijdende, krank), bn.; *een - kind; hij is er - van; hij hield zich -*; ik heb mij -gelachen; - van verlangen.
- Ziekbed** (bed, waarop iemand ziek ligt), o. -bedden; ook *altijd aan -bedden te staan*. (Potg.)
- Zie'ke** (lijder, lijderes), m. en v. -n.
- Zie'kelijk**, bn.; *een -e kleur; een - denkbeeld, dwaas, ongezond*; -heid, v. gmv.
- Zie'ken** (ziek zijn, wegwijnen), ik heb geziekt.
- Zie'keneurig** (lastig van humeur, zanikachtig), bn. Ook: *Sikkeneurig*; *een -e vent*. gmv.
- Zie'kenfonds** (geld, door gezamenlijke bijdragen verkregen en waaruit de leden trekken in geval van ziekte), o. -fondsen.
- Zie'koppasser**, m. -oppassers; -**oppasser**, v. -s; -**trooster** (krankbezoeker), m. -s; -**vader**, m. -s.
- Ziek'te** (het ziek zijn; storing in de werking der organen), v. -n; *een besmettelijke ziekte; zij stierven aan dezelfde -*; *dit kind lijdt aan de Engelsche -*, d. i. ziekte in de beengewrichten of enkels; *een ziels-, aan een - sterven, van een - genezen*.
- Ziek'tenleer** (wetenschap, welke zich bezighoudt met de oorzaken, den gang en het verloop van ziekten), v. gmv.
- Ziek'teproces** (gang, d. i. ontstaan, opkomst en wijking eener ziekte, ziekleverloop), o. -sen.
- Ziek'teverslag**, o. -verslagen; -**stof** (wat de ziekte veroorzaakt), v. stoffen; -**verloop** (ontwikkelingsgang eener ziekte), o. gmv.
- Ziel, ziele**, v. zielen; *de mensch bestaat uit - en lichaam, geest, niet-stoffelijk wezen; er was geen levende -*; *God hebbe zijn -! zijn - ruste in vrede! bij mijn -*; *geld is de - van den handel; een stad van tienduizend -en, inwoners; de - van een kanon, inwendige ruimte van een kanon*.
- Zie'leven**, o. gmv. -**lijden**, o. gmv.; -**rust**, v. gmv.; -**smart**, v. gmv.; -**vreugde**, v. gmv.
- Zie'lenadel** (edelheid van karakter), m. gmv.
- Zie'lenherder** (R. K. zielzorger, pastoor, elke priester), m. -herders.
- Zie'ental** (bewoners, inwoners), o. gmv.
- Ziel'kunde** (wetenschap v. d. eigenschappen en krachten der ziel, psychologie), v. gmv.
- Ziel'mis** (R. K. mis of dienst voor een overledene), v. -missen.
- Ziels'angst** (grootte onrust), m. -en; -**bedroefd** (erg bedroefd), bn.; -**blijde** (zeer blij), bn.; -**kracht** (wilskracht), v. -en; -**kwelling**, v. -en; -**rust** (kalmte des gemoeds), v. gmv.; -**smart**, v. -en; -**strijd**, m. gmv.; -**veel** (zeer veel), bw.; -*veel van iem. houden*; -**verdriet**, o. gmv.
- Ziels'verhuizing** (het overgaan der ziel bij het sterven in eenig menschelijk of dierlijk lichaam), v. -en; *de Egyptenaren geloofden aande -, evenzoo de Keltische Druiden; nog de Hindoes*. Ook: **Metempsycho'se**.
- Ziel'togen** (op sterven liggen), ik heb gezieltoogd; *de gekwetste lag te -*; -**ing**, v.
- Ziel'verkooper** (ronselaar in soldaten of matrozen), m. -verkoopers.
- Ziel'verkwik'kend** (verheffend, troostend), bn.; *een -e gedachte, opbeurend*.
- Ziel'verzorger** (R. K. geestelijke), m. -s. Ook: -zorger.
- Zien** (waarnemen met het oog), ik zag, heb gezien; *de kat kan in het donker -*; *kan de knaap al op de klok -? wij - nooit menschen, bezoek ontvangen; dit meisje ziet scheel; wat ziet gij zuur! men ziet hem naar de oogen, iem. ontzien; iets over het hoofd -*, niet letten op; *door de vingers -*, verschoonen; *iem. op de vingers -*, hem in 't oog houden, bevitten; *zij is -de blind; uit eigen oogen -*, een eigen oordeel hebben; *Jan, zie eens naar de kippen, letten op, zorg dragen voor*.
- Zien'de** (kunnende zien), bn.; *blinden maakte Hij -*; zegsw. -*r oogen blind zijn, te groot van vertrouwen zijn*; als zn., m. en v. -n.
- Zie'ner** (profeet), m. -s.
- Zien'lijk** (zichtbaar), bn. en bw.; *werd de toekomst - voor mijn oog*. (Staring).
- Ziens'wijs, -wijze**, v. -wijzen; *wat is uw -? meening, opvatting*.
- Zier** (microscopisch diertje; fig. *kleinigheid*), v.; *een - geduld; geef mij een -je zout, peper, enz*.
- Ziezoo**, tw.; -, *dat is al weer klaar*.
- Zift** (zeef), v. ziften.
- Zif'ten** (met een zeef zuiveren), ik heb gezift; *het meel -*; fig. *gij ligt altijd te -*, vitten, haarklooven; *een muggenzifter, kleingeestig beddiler*; -**er**, m. -s; -**ing**, v. -en; -**sel** (het uitgezifte), o. gmv.
- Zig'eu'ner** (landlooper, Heiden), m. -s.
- Zig'zag** (lijn, die uit- en inspringende hoeken maakt), m. -s.
- Zig'zagswijs, -wijze**, bw.; *het pad liep - tegen den berg naar boven, als een zig-*
- Zij** (stof), v. gmv. Ook: **Zijde**. [zaglijn.]
- Zij, ze**, pers. vnvw.; *wat zeggen -? Zij, ze (mannen, vrouwen, kinderen) wachten u*.
- Zij'beuk** (zijruimte, grenzende aan het schip eener kerk), v. -beuken; *de - zijn door pilaren van het schip gescheiden*.
- Zijd**, bw. in: *wijd en -*, naar alle kanten.
- Zij'de, zij** (kant), v. zijden; *de -n van een tafel, van een huis, van een tuin; men kwam van alle -n; de westelijke - eener stad; een oom van moeders -*; *iets ter -leggen, als afgedaan beschouwen; iemand op zijn - hebben, hand; dit is zijn zwakke -*, gebrek; *pijn in de -*; *een - spek*.

- Zij'de**, **zij** (*stof, kostbaar weefsel*), v. gmv.  
**Zij'deap** (*gestreepte meerkat*), m. -apen.  
**Zij'deachtig** (*lijkkende op zijde*), bn.; -e *haren*; - **fabriek**, v. -en; - **fabrikant**, m. -en; - **handel**, m. gmv.; - **handelaar**, m. -handelaars; - **industrie**, v. gmv.  
**Zij'delings**, bw.; *hij keek mij - aan*, van ter zijde.  
**Zij'delingsch**, bn.; *een - e blik; erfgenamen in de - e linie*, niet rechtstreeksche.  
**Zij'den** (*van zijde*), bn.; *een - japon, een - zakdoek*, fig. - *lokken*, zeer zachte.  
**Zij'deplant** (*Amerikaansche plant, ook in onze duinen*), v. -planten.  
**Zij'dereeder** (-*fabrikant*), m. -reeders.  
**Zij'derups**, (*groene rups van een nachtvlinder*), v. -rupsen; **zij'spinner**, m. -s; - **spinnerij**, v. -en; - **staart** (*pestvogel*), m. -en; - **stof**, v. stoffen; - **twijnder** (*die zijden garen dubbelt*), m. -s; - **twijnderij** (*werkplaats van den -twijnder*), v. -en; - **wever**, m. -s; - **weverij**, v. -en; - **winkel**, m. -winkels.  
**Zij'dewee** (*pijn in de zij; pleuris*), o. gmv.; *een hevige aanval van -*.  
**Zij'deworm**, **zij'worm** (*zijderups*), m. -en.  
**Zij'deweer** (*sabeldegen*), o. -geweren. vero.  
**Zij'gang** (*het gaan ter zijde*), m. -gangen; *hij ging -en*, d. i. niet recht door zee.  
**Zij'gang** (*gang ter zijde*), v. -gangen.  
**Zij'gen** (*in onmacht vallen*), ik zeeg, ben -zegen; *zij - in onmacht neder, flauw vallen*.  
**Zij'gen** (*doorsijpelen*), zeeg, heeft -zegen; *het water door een filter laten -*.  
**Zijl** (*watertoozing, ook uitstroomingssluis*), v. -en.  
**Zij'laan** (*dwarslaan*), v. -lanen.  
**Zij'lijn**, v. -en; *de trein werd opeen - gebracht*.  
**Zij'linie** (*zijlijn*), v. -s, -niën; *hij behoort tot een - van dat adellijk geslacht; in de - van iemand afstammen*.  
**Zij'vestenij** (*in Groningen gebruikelijk voor waterschap*), v. -en.  
**Zij'vester** (*mede-bestuurder van een waterschap*), m. -s.  
**Zij'vesterhuis** (*gebouw voor de vergadering der zijvesters*), o. -huizen.  
**Zijl'waarder** (*sluismeester*), m. -waarders.  
**Zijn**, ik ben, was, ben geweest; *God is, bestaat; hij is officier; het is zoo*. (Zie verder bij **Wezen**).  
**Zijn** (*het zijn, het leven, het bestaan*), o. gmv.  
**Zijn**, bezitt. vnv.; - *huis; -er kinderen*, d. i. van hem.  
**Zij'nent**, te -, bijw. uitdr.; *ik kom dikwijls te -, in zijn huis, bij hem, in zijn woonplaats*.  
**Zij'nenthalve**, bw., *doe het maar -*, om hem, d. i. uit genegenheid tot hem.  
**Zij'nentwege**, bijw.; *ik groet u -, namens hem, uit zijn naam*.  
**Zij'nentwil**, om (*zij'nenthalve, ter liefde van hem*), bw.  
**Zijns**, **zijner**, pers. vnv.: *dit is - gelijke; herinnert gij u - nog?* bezitt. vnv.: *de vruchten zijns tuins, -s hofs, -er boomen*.  
**Zijp** (*waterleiding, riool, wetering*), v. -en.  
**Zij'pad** (*paadje langs den hoofdweg*), o. -paden.  
**Zij'pelen**. Zie **Sij'pelen**.  
**Zij'reeder** (*zijdebereider*), m. -reeders.  
**Zij'rederij** (*zijdefabriek*), v. -reederijen.  
**Zij'waarts** (*ter zijde*), bw.; *hij ging -*.  
**Zij'waartsch**, bn.; *een - e beweging*, in de richting van ter zijde.  
**Zij'worm** (*zijderups*), m. -en. Ook: *Zij'deworm*.  
**Zilt** (*zout*), bn.; *het - e water der zee; - e tranen; het - e nat, de zee; -heid*, v. gmv.  
**Zil'tig** (*zoutig*), bn.; *dit water is min of meer -; -heid*, v. gmv.  
**Zil'ver** (*blank edel metaal*), o.; *een horloge van -; Russisch -*, mengsel van zilver en andere metalen; fig. *haren van -, spierwitte haren; het - des ouderdoms*.  
**Zil'veraap** (*zilverkl. aap in Z.-Am.*), m. -apen.  
**Zil'verblank** (*blank als zilver*), bn.; *een - e hand, de - e zwaan; een - e visch*.  
**Zil'veren** (*van zilver*), bn.; *dat zijn - lepels; - kandelaars; hij viert zijn - bruiloft, 25-jarig huwelijksfeest; een - ambtsfeest; - haren, zilverwit*.  
**Zil'verkoers** (*de prijs van het zilver*), m. -koersen. Zie **Koers**.  
**Zil'verling** (*Joodschemunt = ± f1,75*), m. -en.  
**Zil'versmid**, m. -smeden.  
**Zil'vervloot**, v. -vloten; *Piet Hein veroverde een der -vloten in 1628*.  
**Zil'verwit** (*wit als zilver*), bn.; *een - te haarlok*.  
**Zin**, m. zinnen; *de mensch heeft vijf -nen; waar zijn uw -nen? verstand; hij is niet bij zijn -nen; hij is van zijn -nen beroofd; dat schoot mij in den -, gedachte; zet dat uit uw -nen; veel hoofden, veel -nen, meeningen, richtingen; hij had er zijn -nen op gezet, zijn hart; hij wil zijn - hebben, zijn verlangen ingewilligd zien; ik ben van -s, voornemens; ik heb wel - in dat reisje, lust; dat heeft geen -, beteekenis, dat is onzin*.  
**Zin** (*spraak. in woorden uitgedrukte gedachte*), m. zinnen; *de hoofdeden van een -, de knaap moest zes -nen schrijven; een beknopte -, een elliptische -*.  
**Zin'bouw** (*spraak. de samenstelling van een zin*), m. gmv.  
**Zincographie'** (*afbeelding op zink, door chemische werking voortgebracht*), v. -ën.  
**Zin'deel** (*spraak. lid of deel van een zin*), m. -deelen.  
**Zin'deljk** (*proper, net*), bn. en bw.; *een - e huisvrouw, een - e bediening; -heid*, v. gmv.  
**Zin'gen**, ik zong, heb -zongen; *een lied -; altoos hetzelfde liedje -*, hetzelfde onderwerp behandelen; *ik zing den ondergang van d'eersten wereldgrond*. (Bild.), bezingen, dichten over.  
**Zink** (*bekend blauwachtig wit metaal*), o. gmv.  
**Zink'boor** (*spitsboor, voorboor*), v. -boren.  
**Zin'ken** (*zakken, omlaag gaan*), ik zonk, ben -zonken; *het schip gaat -; in de modder -; in diepen slaap -; den moed laten -, verliezen*; fig. *hij is diep gezonken, zedelijk diep gevallen; -sel* (*bezinksel*), o. gmv.  
**Zin'king** (*ziekelyke aandoening*), v. -en.  
**Zink'lood** (*peillood, dieplood*), o. -looden.  
**Zink'put** (*put, waarin het water wegzinkt*), m. -putten; *dit gaat in den -, is verloren*.  
**Zink'roer** (*pistool*), o. -roeren. vero.  
**Zink'stuk** (*steenbestorting*), o. -stukken; *een - is gevlochten rijswerk of een teenen horde met steenen bevrucht, men laat dit op den bodem zinken om een vasten grondslag voor metselwerk te verkrijgen*.  
**Zinle'dig** (*zonder inhoud*), bn.; *een - gezegde, zonder beteekenis; een - opstel, een - e brief*.  
**Zin'lijk**, **zin'nelijk** (*met de zinnen waar te nemen; ook: zingenot beminnend*), bn. en bw.; *iets - waarnemen; een - mensch; -heid*, v. gmv.

- Zin'loos** (zonder zin), bn.; een — opstel, zonder betekenis, inhoud.
- Zin'nebeeld** (zinnelijk teeken), o. — en; *het anker is het — der hoop; de haan is het — der waakzaamheid; mijn preeken het — der onbegrijpelijkheid!* (Koetsveld).
- Zinnebeeldig**, bn.; een — e voorstelling, een zinnebeeld bevattend. Zie **Allegorie**.
- Zin'neloos** (zonder verstand), bn. en bw.; een — looze vrouw, beroofd van of zonder zinnen; — **gesnap**; — **loos'heid**, v. gmv.
- Zin'nelooze** (iem. die zinneloos is), m. en v. — n.
- Zin'nen** (peinzen, denken), ik zon, heb — zonnen; *hij zat op wraak te —; ik zal er eens op —, het overdenken.*
- Zin'nespel** (tooneelmatige allegorische tooneelvoorstelling der 17e eeuw), o. — spelen.
- Zin'rijk** (geestig, vernuftig, krachtig), bn. en bw.; een — woord, een — gezegde, een — e **fabel**; — **heid**, v. gmv.
- Zins'bedrog** (bedriegelijke waarneming door de zinnen), o. gmv.
- Zins'ontleding**, v. — en. Zie **Ontle'ding**.
- Zin'spelen**, ik heb — zinspeeld; *hij was aan 't — op uw afkomst, doelen op, bedektelijk aanduiden, schimpen op*; — **ing**, v. — en.
- Zin'spreuk** (leus, devies), v. — en; elke rede-rijkerskamer had haar —; de — der Haarlemsche kamer was: *Trouw moet blijken.*
- Zins'verbijstering** (een soort van krankzinnigheid), v. gmv.
- Zin'teeken** (scheiteeken), o. — s; de — s dienen om de juiste opvatting van de zinnen en van hun verband te bewonderen.
- Zin'verwant**, bn.; uitvinden en ontdekken zijn — e woorden, d. i. synoniemen, omdat ze bij veel gelijkbetekenends een kenmerkend verschil hebben.
- Zionis'me** (het streven voor het Joodsche volk naar een zekere en publiekrechtelijke vestiging in Palestina), o. gmv.
- Zionisten** (leden der vereeniging werkend voor het zionisme), m. mv.; — **congres**, o. — sen; in 1897 werd het eerste — congres te Bazel gehouden; sedert kwam het elk jaar samen.
- Zit** (het zitten), m. gmv.; *dat was een heele —; dat is hier een lief — je, plekje; die jongen heeft geen — in 't lijf, kan zich niet rustig houden; neem een —, d. i. een stoel.*
- Zit'dag**, m. — dagen; de — eener rechtbank; de — van een ontvanger, tot het ontvangen van belastingen; — **houden**; zie **Zitting**.
- Zit'ten**, ik zat, heb — zeten; *hij zit op een bank, gezeten zijn; in den raad —, lid er van zijn; de vogels — op dien tak, rusten; hij zit in de gevangenis; het schip zit op een bank; aan het roer —, regeeren; op den troon —, heerschen; waar mag zij toch —? blijven; iemand laten —, verlaten; mijn oom zit er goed of warm in, is welgesteld; ergens veel geld in laten —, bij verliezen; die jas zit u goed, passen, kleeden; het rijtuig bleef in de sneeuw —, steken; er zit niets anders op, er is niets anders aan te doen; de wonderige advocaat riep: Hij zit (C. O.), nl. de bal is in den zak gestopt, zit daar in; in de vertegenwoordiging —, zich bevinden; het zit mij in de beenen, nl. de pijn, de vermoeidheid is daar; bij die menschen zit geld, gevonden worden; die jongen heeft geen zit in zich, kent geen rust; zij bleef met haar eieren —, kon ze ter markt niet verkoopen.*
- Zit'tend**, bn.; een — leven; een kleermaker heeft — werk, waarbij hij moet zitten.
- Zit'ting**, v. — en; de — van een stoel, van een canapé; fig. — **houden**, vergaderen, of ergens zijn b.v. als ambtenaar, om menschen te spreken; — **nemen in den gemeenteraad**.
- Zo'de, zoo, zoi** (kooksel), v. zoden, zoonen; een — visch; een zootje, zootje.
- Zo'de** (afgestoken stuk gras), v. — n; zootje.
- Zodiak'** (dierenriem), m. gmv.; de — is gesplitst in 12 afdelingen van 30°, wier namen zijn: *de Ram, de Stier, de Tweelingen; de Kreeft, de Leeuw, de Maagd; de Weegschaal, de Schorpioen, de Schutter; de Steenbok, de Waterman, de Visschen*; de eerste drie heeten lenteteekens, de drie volgende zomerteekens, enz.
- Zoek** (verloren, verborgen), bw.; — **zijn**, — **raken**, enz.; *mijn hoed is —; die naald zal — raken.*
- Zoek'en** (trachten te vinden), onr. ik zocht, heb — zocht; een **betrekking** —; **eigen voordeel** —, beoogen; de **schaduw** —; het **zonnetje** —; **nestjes** —; **ruzie** —, willen maken; **twist** —; **iemand — te bedriegen**, streven naar; *naar een boek —.*
- Zoek'er** (persoon of werktuig), m. — s.
- Zoek'licht** (scheepst. electriche stralenbundel, welken men op een bepaald punt kan laten vallen), o. — lichten.
- Zoek'maken**, ik heb — gemaakt; *het kind heeft het boekje — gemaakt, men kan het niet vinden; fig. veel geld —, verteren.*
- Zoek'raken** (verloren raken), het is — geraakt.
- Zoel**, bn. en bw.; het is — weder, warm, niet guur; — **heid**, v. gmv.; — **te** (lauwe wind), v. gmv.
- Zoen** (boete, verzoening, vrede), m. gmv.
- Zoen** (kus), m. zoenen.
- Zoen'bloed** (het bloed, door Christus vergoten), o. gmv.
- Zoen'dood**, m. gmv.; de — van Christus.
- Zoen'nen** (kussen, omhelzen; ook: verzoenen), ik heb gezoend.
- Zoen'geld** (geld als boete), o. gmv.
- Zoen'offer** (offer tot delging van schuld), o. — s; Christus als —, offer tot delging v. d. zonden der menschen.
- Zoet**, bn. en bw.; een — e appel, — e koek, fig. — e droomen, hoogst aangenaam; een — kind, braaf; een — woordje (C. O.), vriendelijk; 's levens — en zuur; als zn. o.; — **heid**, v. — heden.
- Zoet'ekauw** (lekkerbek), m. en v. — kauwen.
- Zoet'elen** (spijs en drank in een leger verkoopen), ik heb — zoeteld; — **aar** (markettenter), m. — s; — **aarster** (markettentster), v. — s.
- Zoet'eliefje** (beminde), o. — s. gmv.
- Zoetemelk** (versche koemelk), v. gmv.
- Zoetemelksch'**, bn.; een — kaasje, van zoetemelk gemaakt.
- Zoetemelks'pap** (nl. van zoete melk), v. gmv.
- Zoet'en**, ik heb — zoet; de chocolade is te zeer **gezoet**, d. i. zoet gemaakt.
- Zoet'erd** (lieverd), m. — s; ir. *dat is me een —!*
- Zoethout'** (plant in Z.-Europa), o. gmv.
- Zoet'igheid** (snoepgoed, lekkers), v. — heden; *keur van lekkers en — jes.*
- Zoet'jes**, bw.; *ga maar — te werk, zacht, bedaard, langzaam, zonder overijling; hij leest —, zij zingt —, niet overluud.*
- Zoetklin'kend** (aangenaam van toon), bn.; een — e stem, een — e taal; — e melodieën.



- Zoetsappig** (*laf, zouteloos*), bn. en bw.; *een - antwoord; hij zette een - gezicht; hij sprak erg -*, vleidend, verlokkelijk; -**heid**, v.
- Zoetvrijl** (*smed. fijne vrijl*), v. -vrijlen; *de - over iets laten gaan*, iets uiterst fijn afwerken.
- Zoetvrijlen** (*fijn afvrijlen of bewerken*), ik heb -zoetvrijld.
- Zoetvloeiend**, bn. en bw.; *een - gedicht, liefelijk, welluidend; -e taal*, fraai van klank; -**heid**, v. gmv.
- Zoetwater** (*drinkbaar water, rivierwater*), o. gmv.
- Zoetwatervisch** (*rievierisch*), m. -visschen. Zie ook *Zou'watervisch*.
- Zog** (*melk*), o. gmv.
- Zog** (*spoor, kielwater*), o. gmv.; *het - van een schip; zegw. in iemands - varen*, hem volgen op zijn spoor.
- Zoïlus** (*kleingeestig beoordeelaar*), m.; de rhetor - leefde in de 3e eeuw vóór Chr. en bevitte de Ilias van Homeros. Ook: **Criticaster**.
- Zolder** (*bovenste ruimte van een huis*), m. -s.
- Zoldering** (*plafond met balken, zolder van planken*), v. -en; *Men slaat en timmert, los en licht, Een zoldring op hun kop.* (Tollens, *Turfschip v. Breda*).
- Zolderschuit** (*platte rivierschuit met vast plat dek*), v. -schuiten; *alle -schuiten leken op monsterachtige spiegels*, nl. door den regen te Amsterdam. (De Veer.)
- Zo'mer** (*het tweede jaargetijde, van 21 Juni - 23 Sept.*), m. -s.
- Zo'merachtig**, bn. en bw.; *een - weertje; hij is nu al - gekleed*.
- Zo'meravond**, m. -avonden: *e. koele-avond - dag*, m. -dagen: *een heertijke -dag*.
- Zo'merdos** (*zomerkleedij; fig. 't uiterlijke prachtkleed der natuur*), m. gmv.
- Zo'meren** (*zomer worden*), het heeft -zomerd; *het begint te -*, warm te worden.
- Zo'merfeest** (*feest in de open lucht, in bosch of park*), o. -feesten.
- Zo'mergarst** (*die in 't voorjaar gezaaid is*), v. gmv.; -**haver**, v. gmv.
- Zo'merhitte** (*grootte warmte in den zomertijd*), v. gmv.; -**hoed** (*stroochoed*), m. -en; -**huis** (*tuinhuisje*), o. -huizen; -**huisje**, o. -s; -**jas** (*lichte jas*), v. -sen; -**kleed**, o. -kleeren, -kleederen; -**lucht** (*warme, milde lucht*), v. gmv.; -**maand** (*Juni*), v. -en; -**morgen**, m. -s; -**nacht**, m. -en; -**peil** (*stand van het zomerwater in een polder*), o. gmv.; -**rogge** (*rogge, die in 't voorjaar gezaaid is*), v. gmv.
- Zo'mersch** (*als in den zomer*), bn.; *een - e dag; hij was op zijn - gekleed*.
- Zo'merteekens** (*de teekens van den Dierenriem in den zomer, nl. Kreeft, Leeuw en Maagd*), o. mv. Zie **Zodiak**.
- Zon** (*zelflichtend hemellichaam*), v. zonnen; *het rijzen der -*, *het dalen der -*, *het opgaan, het ondergaan der -*; *de - meten of schieten*, haar hoogte berekenen; *de rijzende - aanbidden*, zich indringen bij hen, die in eer of aanzien komen; *hij kan niet zien, dat de - in 't water schijnt*, benijdt eens anders voorspoed; fig. het zonnelicht, de zonnestrallen: *ga toch uit de -*; *de bloemen uit de - zetten*; *ridderorde: de orde van de -*, Perzische orde; jaar: *Mij draaiden boven 't hoofd reeds meer dan vijf en dertig -nen.* (Borger).
- Zon'daar** (*iemand die belast is met zonde*), m. -s, -daren; -**dares'**, v. -sen; bij uitgebreid. in kerkelijken zin: *de mensch in 't algemeen: wij, arme zondaren.*
- Zon'dag** (*rustdag*), m. -en; -**avond**, m. -en; -**middag**, m. -en; -**morgen**, m. -s.
- Zon'dagsblad** (*krant, die enkel des Zondags uitkomt*), o. -bladen; *het - van het Nieuws van den dag.*
- Zon'dags** (*op Zondag*), bw.
- Zon'dagsch**, bn.; *hij is op zijn - gekleed*, d. i. hij heeft zijn beste pak aan.
- Zon'dagsjager** (*halfbakken jager*), m. -s.
- Zon'dagskind** (*gelukskind*), o. -kinderen; *ik ben voorwaar een -*, *en tot geluk geboren.* (De Genestet).
- Zon'dagsletter** (*tijdrekening: een der zeven eerste letters van het alfabet, die aanwijst, op welken dag der week de eerste Zondag in het jaar viel*), v. -letters.
- Zon'dagsrust**, v. gmv.; *vereeniging tot bevordering der -*, rust op Zondag.
- Zon'dagsschool** (*school op Zondag met godsdienstig getint onderwijs*), v. -scholen.
- Zon'de** (*iedere overtreding van Gods wet of gebod*), v. -n; *vloeken is -*, groot kwaad; *een - tegen den H. Geest*, die grootelijks strijdt tegen de barmhartigheid Gods en slechts uit boosheid geschiedt; bij uitgebreid. *het is - en jammer*, erg jammer; *het is - en schande*, zeer te betreuren.
- Zon'denbok**, m. -bokken; *hij is op school altijd de -*, het moet het gelag betalen, hij heeft voor anderen de schuld te dragen. (Bijbel).
- Zon'denregister**, o. -s; *iemands - openleggen*, lijst van fouten en tekortkomingen.
- Zon'der**, vz.: *hij is - geld*, buiten; *de man was - werk*; als vgw.: - *dat*, b.v. *ik zei het, - dat ik het wist.*
- Zon'derbaar** (*vreemd*), bn.; *dat is een - geval; -heid*, v. gmv.
- Zon'derling** (*vreemd, ongewoon*), bn. en bw.; *een - mensch; die man doet -*; -**heid**, v. -heden.
- Zon'derling** (*persoon*), m. en v. -en; voor het v. ook -**linge**; *uw oom is een -*; *die Engelsche dame is een -e*, zij doet vreemd.
- Zon'dig** (*overhellende tot zonde*), bn.; *ons - hart.*
- Zon'digen** (*zonde begaan*), ik heb -zondigd; *in onwetendheid zondigt men niet; - tegen goddelijke of menselijke wetten*, deze overtreden; bij uitgebreid.: *- tegen de regels der taal*, fouten maken; *- tegen de welvoeglijkheid*, handelen tegen.
- Zond'vloed** (*grootte wereldvloed*), m.; fig. overstelpende menigte: *een - van woorden, een - van tranen.*
- Zo'ne** (*aardstreek, aardgordel, luchtstreek*), v. -n; *de heete -*, de verzengde luchtstreek; *de - van den rijstbouw; de - van de suiker-cultuur* (Ind. tot ongeveer 600 M.); *de - van de koffie* (Ind. van 600-1250 M.).
- Zon'eclips** (*zonsverduistering*), v. -eclipsen.
- Zonk** (*zakking, inzinking, diepsel*), v. -en; *in een - van den hewel.* (v. Beers). VI.
- Zon'licht, zon'nelicht**, o. gmv.; *de zomer begunstigt ons met -.*
- Zon'nebaan** (*schijnbare zonsweg*), v. -banen. Ook: **Ecliptica**.
- Zon'nebad** (*geneeswijze, door iemand of eenig lichaamsdeel ruim bloot te stellen aan de stralen der zon*), o. -baden.
- Zon'neblind** (*luik*), o. -blinden; *laat de -blinden neer*, de jaloezieën.

- Zon'nebloem** (gele samengest. bloem), v. -en.  
**Zon'ne'cirkel** (periode van 28 jaar, na verloop waarvan de datums weer op denzelfden dag vallen), m. -s. gmv.
- Zon'nedag** (tijdruimte van 24 uur), m. -dagen.  
**Zon'nedauw** (moerasplant), v. gmv.; de rondbladige -; -**achtigen** (zeker plantengeslacht), v. mv.
- Zon'nedienst** (afgoderij, aanbidding der zon), m. gmv. Zie **Vuur'dienst**.
- Zon'neglans** (schittering der zon), m. -en; -**gloed**, m. gmv.; -**god** (myth. Helios, Apollo), m. gmv.; -**hitte**, v. gmv.; -**hoed** (zomerhoed met breedten rand), m. -en; -**jaar** (tijd van den omloop der aarde om de zon), o. gmv.; -**kever** (lievenheersbeestje), m. -s; -**kijker** (helioscoop), m. -s.  
**Zon'neklaar** (helder, zeer begrijpelijk), bn. en bw.; nu is het -, dat kennis alleen voor studie veil is; het bewijs is -; iets - bewijzen, maken.
- Zon'nekruid** (familie van planten, met gele bloemtrossen), o. gmv.; het gevlekte -.
- Zon'neleen** (leenstelsel: allodiaal goed), o. -leenen. Inz. Geheel onafhankelijk leen: de bezitter was alleen aan God dank (voor het zonlicht) en rekenschap verschuldigd.
- Zon'nemicroscop** (buitengewoon vergroo-  
tende microscoop), m. -microscopen.
- Zon'nen** (in de zon staan of liggen), ik heb -zond; zich -, warmen, koesteren: ik wil van ver mij - in de stralen van uw heil. (Staring).
- Zon'nescherf** (parasol, ook valscherf voor een venster), o. -en; -**schijn**, m.: spreekw. Na regen komt -, na leed komt vreugde; -**spiegel** (zonnekijker), m. -s; -**stand** (de twee tegenovergestelde punten der ecliptica, waarin zich de zon het verst ten N. of ten Z. van den evenaar bevindt), m. -en; -**stilstand** (zonnestand of solstitium op 21 Juni en op 22 Dec.), m. -en.
- Zon'nesteeek** (aandoening der hersenen bij overmatige zonnehitte), m. -steken.
- Zon'nesteen** (groenachtige of geelachtig grauwe edelsteen), m. -steenen.
- Zon'nestelsel** (groep van hemellichamen met een centraal zelflichtend hemellichaam), o. -stelsels; een - bestaat uit een zon, de planeten, de wachters of manen en de kometen.
- Zon'nestofje** (stofje dansend in het zonlicht), o. -s; -**straal** (lijn van zonlicht), m. -stralen; -**tafel** (lijst van den stand der zon voor elken dag des jaars), v. -s; -**tempel** (afgodische tempel aan den zonnediensgewijd), m. -s; -**tent** (uitgespannen zeildoek vóór op een stoomboot), v. -en; -**visch** (stekel-  
vinnige, makreelachtige), m. -visschen: de - visch leeft in den Atlantischen Oceaan; -**vlek** (zwarte uitdoovingsvlek op de zon), v. -ken; -**vogel** (paradijsvogel; feniks), m. -s; -**vuur** (dicht. zonnewarmte), o. gmv.; -**wagen** (myth. karos van den zonnegod), m. -s.  
**Zon'neweg** (cosm. zonnebaan, ecliptica), m. gmv. Zie **Zons'weg**.
- Zon'newende** (kreeftkruid, wrattenkruid), v. gmv.
- Zon'newijzer** (werktuig tot het aanwijzen van den tijd door middel van de stralen der zon), m. -wijzers.
- Zon'nig**, bn.; een -e morgen, helder; een - landschap, warm verlicht.
- Zons'hoogte** (hoogte der zon boven den schijnbaren horizon), v.: de - is gelijk aan de breedte der plaats; -**ondergang**, m.; -**opgang**, m.; -**verduistering** (het ten deele bedekken der zonnescijf door de schaduw der maan), v. -en: een - kan alleen bij nieuwe maan plaats hebben; -**weg** (ecliptica; groote cirkel, die in schijn de zon bij haar jaarlijksche reis doorloopt), m. gmv.
- Zoo**, bw.: doe het zoo, op die wijze; ik kom -, terstond; vgw.: Zoo de waard is, vertrouwt hij zijn gasten, zooals; zoo gij kunt, kom dan even, indien.
- Zoo, zool** (zode, kooksel), v. zoenen; zootje, zootje. Zie **Zo'de**.
- Zoo'als** (evenals), vgw.: doe, - uw broeder.
- Zooda'nig**, bijv. aanw. vnv.; een - taal past u niet; -e woorden hoort men zelden.
- Zoodoen'de**, bw.; - zult gij er niet komen, op die wijze.
- Zoodra**, vgw.; - ik klaar ben, ga ik, zoo spoedig als.
- Zoog'dier** (gewerveld dier, dat zijn jongen zoogt), o. -dieren; de koe is een -.
- Zoog'en** (voeden met melk), ik heb -zoogd; om 't (jongste kind) aan haar hart te -. (Ter Haar).
- Zoögraphie** (beschrijving der dieren), v. gmv.
- Zoöl** (menigte), v. -en; een -tje, menschen van weinig stand of beteekenis; een -tje schurken; 't is me een -tje!
- Zool** (onderleer van schoeisel), v. zolen. Fig. voet, sandaal.
- Zool'lang**, vgw.; ik zal u dankbaar zijn, - ik leef, al den tijd, dat.
- Zoölatrie** (dieren-aanbidding, -vergoding), v.
- Zool'ganger** (dier, dat op zijn voetzool loopt), m. -gangers; beren zijn -gangers.
- Zoölie'ten** (versteende overblijfselen van voorwereldlijke dieren), v. mv.
- Zoölogie** (dierenleer, dierkunde), v.; dit boek is een -, natuurbeschrijving der dieren.
- Zoölogisch** (diernkundig), bn.; een -e tuin, d. i. een dierentuin; een - museum.
- Zoöloog** (dierenkenner, beoefenaar der zoölogie), m. zoölogen.
- Zoom** (rand, boord, kant), m. zoomen; de - van een kleed, de - van een zakdoek, de - van een rivier, de - van een weide, de - van het woud; -**pje**, o. -s.
- Zoo'men** (omboorden, een zoom maken om), ik heb -zoomd; een doek -.
- Zoom'werk** (scheepst. licht plankwerk), o. gmv.
- Zoon** (jongen, knaap), m. zonen of -s. Fig. afstammeling.
- Zoop** (teug), m. zopen. Zie **Zoop'je**.
- Zoöphie'ten** (plantdieren, poliepen), m. mv.
- Zoop'je** (teugje, slokje sterke drank), o. -s.
- Zoop'jesman** (stijter van sterken drank, tapper, kroeghouder), m. -lui.
- Zoor** (ruw, scherp, hard), bn. en bw.; een zore bast, een zore tak, een zore huid, het zore zand; -**heid** (dorheid), v. gmv.
- Zoötherapie** (veeartsenijkunde), v. gmv.
- Zootje** (kleine graszode), o. -s.
- Zootje** (kleine zoo), o. -s; een - visch; fig. 't is m' een -, min volkje. Zie **Zool**.
- Zoötomie** (ontleedkunde der dieren), v. gmv.
- Zooveel**, bw.; - te beter, des te beter; ik heb - gewerkt, zeer veel; - als, vgw.
- Zooveel'ste** (ranggetal), telw.; voor de - maal.
- Zoover**, -**rer**, - als, vgw.: - (als) ik zien kan, is alles water.

- Zoo'verre, zoo'ver**, bw.; nu zijn we —.
- Zoowel** (evenzeer), vgw.; —**zeer**, vgw.
- Zorg** (onrust, bekommring), v. —en; deze moeder heeft veel —, leed; een ziele of hartje zonder —, verdriet; — voor iets dragen, er op letten, passen.
- Zorg** (gemakkelijke leunstoel), v. —en.
- Zorgelijk** (zorg eischend), bn. Zie **Zorg'lijk**.
- Zorgeloos** (zonder zorg, achteloos), bn. en bw.; een — jongeling; zij stak, door weer en wind, het — neusjen in de lucht, dat onvoorzichtig kind. (De Genestet); —**heid**, v. gmv.
- Zor'gen** (zorg dragen, waken voor), ik heb —zorgd; God zal voor ons —; wees gerust, ik zal voor alles —; wij zullen — voor onze rechten; wie zal voor den zieke —? —**er**, m. —s.
- Zorg'lijk, zor'gelijk**, bn.; de toestand was zeer —, onrustbarend; een weduwe in —e omstandigheden achterlaten; —**heid**, v. gmv.
- Zorg'stoel** (leuningstoel), m. —stoelen.
- Zorgvul'dig** (oplettend, nauwkeurig), bn. en bw.; een —e verpleging, een —e opvoeding, vol oplettendheid; iets — afwerken; —**heid**, v.
- Zorg'zaam** (bezorgd), bn. en bw.; een — huisvader spaart voor de dagen van tegenspoed; —**heid**, v. gmv.
- Zot** (dwaas, gek), bn. en bw.; —**heid**, v. —heden.
- Zot**, m. zotten; zij (Annet), schonk een — haar trouw (Staring), nl. een dwaas; iemand voor den — houden, gek, n.l. hem foppen; hij speelt voor —, hansworst; spreekw. Elke — heeft zijn marot, elk heeft zijn stokpaardje, speelpopje.
- Zots'kap** (kap met bellen, narrenkap), v. —kappen.
- Zots'kap** (zot persoon), m. en v. —kappen.
- Zots'kolf** (staf van den nar), m. —kolven; zie **Marot**.
- Zot'teklap** (dwaaze taal), m. gmv.
- Zot'tepraat** (beuzelpraat), m. gmv.
- Zotternij'** (dwaasheid, gekheid), v. —en.
- Zottin'** (gekkin, dwaaze vrouw), v. —nen.
- Zouaaf'** (soldaat in Turksch uniform), m. zouaven; een Fransch —, een pauselijk —. (ou = oe)
- Zoua'venbroederschap** (vereniging van pauselijke zouaven), v. gmv.
- Zout** (keukenzout), o. gmv.; fig. vriendschap is het — des levens; achting is het — der vriendschap; een gesprek met Attisch — bespreken, geest, luim, humor; zegsw. ik heb een zak — met hem gegeten, ik ken hem als vriend al zeer lang.
- Zout** (scheikundige verbinding), o. —en.
- Zout** (van smaak), bn.; zee water is —; die soep is —; —**heid** (het zout zijn), v. gmv.
- Zout'achtig**, bn.; — van smaak; —**ader** (—laag in een zoutmijn), v. —s; —**bak**, m. —bakken; —**belasting** (rechten op het zout geheven), v. —en; —**blok** (groot stuk zout), o. —blokken; —**bron** (bron, waaruit zout kan gewonnen worden), v. —bronnen; —**dampen**, m. mv.; —**deelen**, o. mv.
- Zout'eloos** (laf, flauw), bn.; een — gesprek, zonder pit, niet geestig; —**loos'heid**, v. gmv.
- Zout'en** (pekelen), ik zoutte, heb —zouten; het vleesch —, met zout inwrijven; fig. gezouten scherts, bijtende scherts. Zie **Ongezout'en**.
- Zout'evisch** (labberdaan), v. gmv. Zie **Abberdaan'**.
- Zout'grassen** (moerasplanten), o. mv.
- Zout'groef** (zoutmijn), v. —groeven.
- Zout'handel** (handel in zout), m. gmv.; —**handelaar**, m. —s.
- Zout'ig** (zoutachtig), bn.; —**heid**, v. gmv.
- Zout'keet** (bereidplaats van zout), v. —keten.
- Zout'lepeltje**, o. —s; —**magazijn**, o. —en; —**mand** (zoutkorf), v. —en.
- Zout'meer** (welks bodem uit zout bestaat), o. gmv.; het groote — ligt in N.-Amerika in den staat Utah; zijn water bevat 22 % keukenzout.
- Zout'mijn** (mijn, waaruit keukenzout in ongezuiverden toestand gewonnen wordt), v. —mijnen.
- Zout'pakhuismeester** (Java. de verantwoordelijke ambtenaar bij den verkoop van zout door de regeering), m. —s. Eigenlijk: zoutverkoop-pakhuismeester. De zoutverkoop is een monopolie der regeering, die 't product in de pakhuizen opbergt en daar door mantries laat verkoopen.
- Zout'pilaar** (zuil van zout), m. —pilaren; zegsw. staan als een —, stijf en onbeweeglijk; Gen. 19 : 26.
- Zout'planten** (die alleen op zouthoudende gronden groeien), v. mv.
- Zoutrafinaderij'** (fabriek tot zuivering van bergzout), v. —en.
- Zoutrafinadeur'** (zoutzieder), m. —s.
- Zout'vat**, o. —vaten; —**vaatje**, o. —s.
- Zout'verbond** (Bijbel. verbond, dat door 't eten van zout bezegeld is), o. gmv.
- Zout'water** (zeewater), o. gmv.
- Zout'watervisch** (zeevisch), m. —visschen; het dooreenhaspelen van zout- en zoetwatervisch. (Potg.).
- Zout'weger** (werktuig tot bepaling van de dichtheid eener zoutoplossing), m. —wegers.
- Zout'zak** (persoon), m. en v. —zakken; hij is net een —, een domme, logge vent.
- Zout'zieder** (—bereider), m. —s; —**ziederij'** (—keet, kookplaats van zout), v. —en.
- Zout'zee** (de Doode Zee, in Palestina), v. gmv.; de bodem van de — ligt 400 M. lager dan die der Midd. Zee; de rivier de Jordaan loopt uit in de —.
- Zout'zuur** (chloorwaterstofzuur), o. gmv.; het dient tot bereiding van chloor, chloorkalk, salmiak, tinzout enz.; het — wordt ook aangewend als geneesmiddel; als bn.: —zure kalk, —zure soda, zoutzuur bevattend.
- Zucht** (diepe ademhaling), m. —en; met nog een dieper — greep hij den borstel op. (C. O.); hij staakte een —.
- Zucht** (ziekte, ongesteldheid), v. gmv.; de geel—, de water—, de bleek—; ook: waterzucht: de — in de beenen hebben, opzwellen.
- Zucht** (begeerte, verlangen, lust, trek), v. gmv.; — naar vrijheid, — naar 't verbodene.
- Zuch'ten** (zacht hijgen, een zucht loozen), ik heb —zucht; hij zucht er van; de wind zucht in het geboomte, ruischen.
- Zuch'tig** (ziek, waterzuchtig), bn.; mijn moeder is wat —; —**heid**, v. gmv.
- Zucht'je** (zeew. zeer zacht windje), o. —s.
- Zuid** (ten zuiden), bw.; de wind is —, uit het zuiden.
- Zuid** (het zuiden), o.; (de zuidelijke streken), v.: om de — varen.
- Zuid-Ame'rika** (zuidelijke helft van Amerika), o.; — heeft den vorm van een driehoek.
- Zuidamerikaan'sche ar'chipel** (eilandengroep aan de zuidpunt van Z.-Amerika), m. gmv.; Vuurland behoort tot den —.
- Zuid-Austra'lië** (Britsche kolonie in Australië), v. gmv.

- Zuid-Be'veland** (eiland door de monden der Schelde gevormd), o. gmv.; — is het grootste der Zeeuwsche eilanden.
- Zuid-Bra'bant** (provincie van België), o.; Brussel is de hoofdstad van —.
- Zuid'delijk** (in zuidelijke richting), bn. en bw.; in — e richting; de patrijzen trokken —.
- Zuid'delijken** (naar het zuiden draaien), de wind is — zuidelijk.
- Zuid'en**, o. gmv.; 't Haantje wees naar 't —.
- Zuid'enwind** (wind uit het zuiden), m. — en.
- Zuid'erbreedte** (cosm. ten Z. van den Evenaar), v. gmv.: Batavia ligt op 6° Z.B.
- Zuid'erhalfond** (cosm. zuidelijke helft der aarde), o. — halfonden.
- Zuid'erkroon** (sterrenbeeld aan den zuidelijken hemel), v. — kronen; — **kruis** (idem), o. gmv.: Orde van het — kruis, Braziliaansche ridderorde.
- Zuid'erzee** (binnenzee in ons land), v. gmv.
- Zuid-Holland** (provincie van Nederland), o.; Den Haag is de hoofdstad van —.
- Zuid'hollandsch**, bn.; de — e kleederdracht; de — e eilanden.
- Zuid'kant** (richting naar het zuiden), m. gmv.; de vogels vlogen naar den —.
- Zuid'kust** (zuidelijke kust), v. — en; de — van Java; Marseille ligt op de — van Frankrijk.
- Zuid'oost**, bw.; de wind is —; als zn. o.
- Zuid'oostelijk** (n. h. zuidoosten), bn. en bw.
- Zuid'oosten**, o. gmv.; de wind uit het —.
- Zuid'oostenwind** (wind uit het Z.O.), m. — winden.
- Zuid'pool** (zuidelijk uiteinde van de aardas); ook van de hemelas, v. gmv.; de landen, aan of om de — der aarde gelegen.
- Zuid'poolcirkel** (parallel, 23½° van de Zuidpool), m. gmv.
- Zuid'poollanden** (alle landen en eilanden binnen den Zuidpoolcirkel gelegen), o. mv.
- Zuid'poolreizigers** (mannen, die uitzeilen om landen a. d. Zuidpool te ontdekken), m. mv.
- Zuid'punt** (het ware zuiden v. eenige plaats op aarde), o. — punten.
- Zuid'waarts** (in de richting van het Zuiden), bw.; Amerika strekt zich — uit.
- Zuid'west**, bw.; als zn. o.
- Zuid'westelijk** (naar het zuidwesten), bw.
- Zuid'westen**, o. gmv.; — **wind** (uit het Z.W.), m. — winden.
- Zuidwes'ter** (breedgerande geoliede zeemanshoed of kap), m. — westers.
- Zuid'zee** (grootte oceaan), v. gmv.; de Stille —.
- Zuid'zee-compagnie** (Britsche handelsvereniging, 1710), v. gmv.
- Zuid'zeevaarder** (schip; gezagvoerder), m. -s.
- Zuid'zijde** (zuidelijke kant), v. gmv.; graaf Willem VI had aan de — van het Haagsche bosch een jachthuis gebouwd. (V. Lenn.)
- Zuid-zuidoost** (kompasstreek, 22½° v. h. Z. naar het O.), o. gmv. Ook bn.; de wind is —.
- Zuid-zuidwest** (kompasstreek, 22½° v. h. Z. naar het W.), o. gmv. Ook bn.; de wind is —.
- Zuil'en** (een kind in slaap sussen of neurien), ik heb gezuid.
- Zuig'buis** (de buis der pomp, die in het water hangt), v. — buizen.
- Zuig'geling** (jonggeborene), m. en v. — en.
- Zuig'gen**, ik zoog, heb gezogen; iets uit den duim —, iets verzinnen; de wind zuigt hier, het trekt hier sterk; — **ing** (het zuigen), v. — en.
- Zuig'ger** (iem. die zuigt; ook deel van een pomp, van een spuit, van een stoommachine enz.), m. -s.
- Zuig'erstang** (deel van een stoommachine), v. — stangen.
- Zuig'flesch**, v. — flesschen; — **glas**, o. -glazen; — **kalf**, o. — kalveren; — **klep** (in den zuiger van een pomp), v. kleppen; — **kuil** (draai-poel), m. — en; — **kunststanden** (die aan tandvleesch en gehemelte kleven), m. mv.; — **lam** (zuigend lam), o. — lammeren; — **napje** (zuigorgaan voor vele waterdieren), o. — s; — **pijp** (deel eener pomp), v. — en; — **pomp** (gewone keukenpomp), v. — en; — **snavel** (b.v. van spinnen en muggen), m. — s; — **snuit**, m. — en; — **visch** (stekelachtige visch der Middellandsche Zee), m. — visschen; — **worm** (ingewandsworm), m. — wormen.
- Zuil** (pilaar), v. — en; de — lag in puin; noy ziet men (onder der ruinen) — en staan (Staring); de — en der eendracht; de — van den troon; de sociëteit Minerva, geschraagd door „de dubbele” — van dien broederlijken zin. (C. O.)
- Zuilen-colonnade** (deel van een gebouw met zuilen omgeven), v. — s; **zuil'engang** (dubbele rij van zuilen als sieraad, of als steun van een gewelf), v. — en; **zuil'enrij** (— reeks), v. — en.
- Zuil'vormig** (in den vorm van een zuil), bn.
- Zuimen** (verzuimen, nalaten), ik heb gezuimd.
- Zuinig** (spaarzaam), bn. en bw.: hij is — op den tijd; — met zijn woorden, karig; — leven, matig; fig. — kijken, ernstig zien, onplezierig kijken; — **heid**, v. gmv.
- Zuinigje** (profijterte van een blaker), o. — s.
- Zuinigje**, o. gmv.; op een —, zuinige wijze.
- Zuip**, v. gmv.; aan de — zijn, onmatig drinken.
- Zuip'en** (drinken van dieren), het paard zoop, heeft gezopen; minacht. jenever drinken: hij is weer aan 't —; — **er** (dronkaard), m. — s.
- Zuip'lap** (dronkaard), m. — lappen. gmv.
- Zuivel** (melk en alles, wat men van de melk maakt), o.; dikwijls voert hij met zijn radn, grazig — steewaart aan. (Poot); haar gemoed (nl. van het Melkmeisje) is zoo blank als de —, waarnaar zij heet. (Jonath.); — **rijk**, bn. 't Melkgerecht der —rijke koe. (Lulofs).
- Zuivelbereiding** (het bereiden van boter en kaas), v. gmv.
- Zuivelboer** (boter- en kaasboer), m. — boeren.
- Zuivel-consulent** (deskundig ambtenaar, die bij de zuivelbereiding kan raden of voorlichten), m. — consulenten.
- Zuiver** (rein, klaar), bn. en bw.; de — e waarheid; een — e winst; — e boter, natuurboter; — e wijn, — e cognac, onvervalscht; een — geweten, rein; de kust is —, zonder klippen of banken; de zaak is niet —, niet in 't reine; — **heid**, v. gmv.
- Zuiveren** (reinigen, kuischen), ik heb gezuiverd; — **aar**, m. — s; — **ing**, v. — en.
- Zuiverheid** (netheid, reinheid, kuischheid), v. gmv.
- Zuiveringseed** (eed, waarbij men verklaart niets achter gehouden te hebben), m. — eeden.
- Zuiveringszout** (maagreinigend zout), o. gmv.; universeel —.
- Zulk**, bv. aanw. vnw.: wat kost — een ring? ik kan — brood niet eten.
- Zulks** (dat, dit), zelfst. aanw. vrnw.; — is maar al te waar.
- Zul'len** (hulpw. van tijd en van wijze), ik zal, zoude, vd. ontbreekt; ik zal morgen komen; hij zal u gisteren niet begrepen hebben; had hij alles geweten, hij zou wel anders gehandeld hebben.

- Zult** (hoofdkaas, hoofd vleesch), o. en v. gmv.  
**Zult'en** (in het zout leggen, inmaken), ik heb gezult; vleesch -, boonen -; -ing, v. gmv.  
**Zult'spek** (gezouten spek), o. gmv.  
**Zuid'gat** (gat, waardoor men het kanon afvuurt), o. -gaten.  
**Zu'ren**, het heeft gezuurd; de haring moet eerst nog -, goed in het zuur liggen; zegsw. *het is nog niet in 't vaatje, waarin het - moet*, de zaak heeft haar beslag nog niet.  
**Zu'ren** (scheikundige verbindingen), o. mv.  
**Zu'righeid** (zure smaak), v. gmv.  
**Zu'ring** (veelknoop, moeskruid), v. gmv.  
**Zu'ringzout** (verbinding van potasch en zu'ringzuur), o. gmv.; *het - delgt inktvlekken*.  
**Zus** (aldus), bw.; *het was - of zoo, of hij lag onder den trein*, het scheelde zeer weinig; *de een doet het - en de ander zoo*.  
**Zus** (kleine, jonge zuster), v.; fig. een fijne -, een kwezelte; -je, o. -s.  
**Zus'ter** (verwante), v. -ters, -teren; fig. de toonkunst is de - der poëzie. (Geel).  
**Zus'ter** (geestelijke zuster, liefdezuster), v. -s; de -s van liefde, R. K. ziekenverpleegsters; de -s van liefdadigheid.  
**Zus'ter** (meel- en melkgebak), v. -s.  
**Zus'terlijk**, bn. en bw.; een -e liefde; zij deelde - met mij, als een zuster.  
**Zus'ter-overste** (superieure in een vrouwenklooster), v. -n. w. l. g.; meestal: **Moeder**.  
**Zus'terschap** (de betrekking), o.; (vereening van geestelijke zusters), v. -pen; **zus'terhuis** (klooster), o. -huizen.  
**Zus'terschool** (R. K. school onder leiding van geestelijke zusters), v. -scholen.  
**Zuur**, o. gmv.; een haas in 't - leggen.  
**Zuur** (tegenstelling van zoet; scherp, wrang), bn.; *azijn is erg -*; *dit bier is erg -*; *die melk is -*, bedorven; *die grond is -*, al te vochtig; *dat voeder is -*, niet malsch; fig. *het valt mij -*, onaangenaam, verdrietig, bezwaarlijk; *hij heeft het daar -*, hard; bw.: *- verdiend geld*, moeielijk; - kijken, norsch, onvriendelijk.  
**Zuur'achtig** (een weinig zuur), bn. en bw.; een -e smaak; die peer smaakt -.  
**Zuur'boom** (boom in O.- en W.-Indië met meloenachtige vruchten), m. -boomen.  
**Zuur'deeg** (verzuurd deeg), o. gmv.  
**Zuur'deesem** (zuurdeeg), m. gmv.; fig. werkend beginsel: de - van den godsdienst  
**Zuur'kool** (gezuurde gesneden witte kool), v. gmv.; -ton, v. -tonnen; -vat, o. -vaten.  
**Zuur'kraam** (augurkjeskraam), v. -kramen; ook kinderspeelgoed: *Wilt ge met de koomenij of de - spelen?* (De Gen.).  
**Zuur'muil** (norsch mensch), m. en v. -muilen.  
**Zuur'stel** (tafelstel voor azijn, augurkjes enz.), o. -stellen.  
**Zuur'stof** (bestanddeel der dampkringslucht), v. gmv.  
**Zuur'tje** (peredropsje, zoetigheidje), o. -s; geef me een ons -s.  
**Zuur'toot** (zuurkijkend persoon, zuurmuil), m. en v. -töten.  
**Zuur'vrij** (geen zuur bevattend), bn.; -e vetten.  
**Zuur'zoet** (lichtzuur), bn.; een -e appel; fig. half tevreden: een - gezicht trekken.  
**Zwaai** (keer, draai), m. -en; *Mijnheer Kegge in een almavina met een sierlijken - gedrapeerd* (C. O.).  
**Zwaai'en** (heen en weer bewegen), ik heb en ben gezwaaid; met de hand -, bewegen; den *schepter -*, regeeren; *met den hoed -*; *hij zwaaide als dronken langs de straat*, gieren; -ing, v. -en.  
**Zwaaihaak** (zwei van den timmerman), m. -haken.  
**Zwaan** (zwenvogel), m. zwanen; fig. *dichter: de Agrippijnsche -*, Vondel; *de Vacluser -*, Petrarca; *de Mantuaansche -*, Vergilius; ook: *de herberg de -*; *In het -tje*, uithangbord.  
**Zwaar** (het tegengestelde van licht), bn. en bw. zwaarder, zwaarst; *die last is -*; *goud is -der dan zilver* (zie **Soortelijk**); *dat is tien pond -*; een zware plank; fig. een zware hand, plomp; - geschut, grof; - van spraak, lastig; een zware straf, streng; - limmen, dik, dicht; een zware spijs, moeielijk te verteren; een zware ziekte, erge; een zware zee, hoog; zware kosten, aanzienlijke.  
**Zwaard** (wapen, breede, lange sabel), o. -en; *het - in de scheede steken*, den strijd staken; *met den -e gestraft worden*, onthoofd worden; *iemand het - over het hoofd zwaaien*, hem eerloos verklaren op het schavot; spreekw. *Honger is een scherp -*; *het - der gerechtigheid*; *de orde van het -*, Scandinavische ridderorde; *het - van Damocles*, een altoos dreigend doodsgevaar.  
**Zwaard** (scheepst. schuin ovaal bord aan de zijden van kleinere vaartuigen, het dient om het afdrijven te beletten), o. -en.  
**Zwaard**, o. -en. Zie **Zwaard**.  
**Zwaard'bloem** (-lelie, -kruid, hebbende zwaardvormige bladeren), v. -bloemen; de - heeft groote gele bloemen.  
**Zwaard'broeder** (lid der ridderorde tot bekeering der heidenen in Lijfland, in 1202 gesticht), m. -broeders.  
**Zwaard'leen** (leen, waarin geen vrouwen mochten opvolgen), o. -leenen; Holland was een -. Zie **Spil'leen**.  
**Zwaard'maag** (bloedverwant van vaderszijde), m. en v. -magen; -schap, v. en o.  
**Zwaard'slag** (slag met het zwaard), m. -en; ik voel den - nog op 't hoofd en hier in 't hart den wrok. (Bild).  
**Zwaard'vechter** (Rom. gladiator, geoeffende kampvechter), m. -vechters.  
**Zwaard'vegen** (blanke wapens vervaardigen), o. gmv.  
**Zwaard'veger** (wapensmid; vervaardiger van zwaarden of blanke wapens), m. -vegers.  
**Zwaard'visch** (stekelvinnige beenige visch), m. -visschen; *de gewone - is blauwachtig van kleur en bewoont de Middell. Zee*; de - wordt soms meer dan 10 M. lang.  
**Zwaar'hoofd**, m. en v. -en; den dokter een - achten. (C. O.), zwaartillend man.  
**Zwaarlij'vig**, bn.; een - heer, dikbuikig, corpulent: een -e, niet heel mooie keukenmeid. (C. O.); -heid, v. gmv.  
**Zwaarmoe'dig** (droefgeestig, neerslachtig), bn. en bw.; -heid, v: Zie **Melancholie**.  
**Zwaar'te** (gewicht), v. gmv.; fig. de - eener misdaad, boosheid.  
**Zwaar'tekracht** (aantrekkingskracht der aarde), v. gmv.; *de werking der -*; *de - werkt in de richting van het middelpunt der aarde*; de - vermindert van den evenaar naar de polen.  
**Zwaar'tepunt** (aanrijpingspunt; punt, waaromheen de zwaarte van een lichaam gelijktijdig is verdeeld), o. -punten: het - van

- een cirkelvormige platte schijf ligt in het middelpunt; fig. het - van een betoog.
- Zwaartil'end** (zwaarhoofd'ig), bn.; oude lieden zijn -, donker inziend, pessimistisch; -heid, v. gmv.
- Zwaarton'gig** (moeielijk sprekend), bn.
- Zwaarwich'tig** (veel wegend; fig. belangrijk), bn.; een - werk; hij zette een - gezicht, ernstig; -heid, v. gmv.
- Zwab'ber** (scheepsdweil, fig. scheepsjongen), m. -s; schippersknecht, met den -, he, een mooi baantje! (C. O.); zegsw. aan den - zijn, aan 't doordraaien zijn.
- Zwab'beren** (met een zwabber werken), heb - zwabberd; ze zijn aan 't -, dweilen, zeulen; fig. zie dien dronkeman eens -, zwaaien, zwieren.
- Zwab'berkapitein** (jongen, die den zwabber moet schoonmaken), m. -s. Ook: -paai, m. -en.
- Zwach'tel** (windsel; lange strook dun lijn-waad of tule), m. -s.
- Zwach'telen**, ik heb - zwachteld; een wonde -, een gebroken lid -, in een zwachtel winden, draaien; -ing, v. -en.
- Zwad**, v. zwaden. Zie **Zwa'de**.
- Zwad'der** (slangenspog; stijm; fig. vergif van den laster), m. gmv.; -ig (onrein, vuil), bn.
- Zwa'de, zwad** (rij of regel afgemaaid gras of koorn; één snede gras met zicht of zeis), v. zwaden.
- Zwa'ger** (schoonbroeder), m. -s; -in', v. -nen.
- Zwa'gerschap** (vermaagschapping), o. gmv.
- Zwak** (gebrek), o. gmv.; dat is een - van hem; het is een - van mij te veel te praten.
- Zwak** (sterke voorliefde, bijzondere genegenheid, liefhebbertij), o. gmv.; mooie boeken... ik heb daar een - voor; schoon ik een - voor hem had... (Geel); bloemen kweeken is altijd mijn - geweest.
- Zwak** (datgene, waar men zeer gevoelig voor is), o. gmv.; iemand in zijn - tasten, b.v. een eergierige door hem eer te bewijzen; zijn aanspraak had de huidjes in hun - gewat, n.l. baatzucht. (Staring, Hoofdige boer).
- Zwak**, bn. en bw.; hij is lichamel'ijk -, geestelij'k -, zedelij'k -; een -ke candidaat, weinig onderlegd; een -ke gezondheid, wankele; een -ke poging, onbeduidend; de -ke zijde van iemand; -heid, v. -heden; -jes, bw.; -te, v. gmv.
- Zwak** (spraak. minder rijk aan vormen), bn.; de -ke verbuiging, b.v. van het zn. vorst; de -ke veruoeging, b.v. van het w.w. leeren.
- Zwak'hoofd** (dommerik, iemand met weinig verstand), m. en v. -hoofden; -hoofd'ig, bn.; -hoofd'igheid, v. gmv.
- Zwak'kelijk** (sukkelend), bn. en bw.; -heid, v.
- Zwak'ken** (rondzwerfen), ik heb gezwalkt; hij zwalkte jaren lang op zee, varen; -er, m. -s.
- Zwalm** (walm), m. gmv.
- Zwal'men** (walmen), het heeft -zwalmd; de lamp, de kachel kan -.
- Zwalp** (gulp, golf), m. -en.
- Zwalp** (scheepst. dikke ribbe van den scheepsromp), m. -en.
- Zwalpen** (golven), het heeft gezwalpt; -ing, v.
- Zwa'luw** (trekvogel, zangvogel), v. -en; spreekw. Eén - maakt de lente niet, een goed teeken is niet voldoende; zegsw. hij is een naakte -, een arme drommel.
- Zwa'luwenel** (ei eener zwaluw), o. -eieren.
- Zwa'luwenkruid** (stinkende gouwe), o. gmv.
- Zwa'luwetong** (duizendknoop, zwarte winde), v. gmv. gew.
- Zwa'luwkoekoek** (vogel van Cayenne en Brazilië), m. -koekoeken.
- Zwa'luwstaart** (de gevorkte staart van een zwaluw), m. -en; fig. een solide wijze van verbinding bij hout.
- Zwa'luwvisch** (een soort van vliegende visch, ook zeezwaluw), m. -visschen.
- Zwam** (woekerplant), v. -men; -achtig, bn.
- Zwam** (toebereid zwam, tonderstof), o. gmv.
- Zwa'nendons, zwa'nedons** (zachte pluimvederen), o. gmv.; -donzen, bn.: een kleine mantille met -zen rand. (C. O.)
- Zwa'nenbloem** (waterlisch), v. -en; -drift (eenige zwanen bij elkaar), v. -en; -ei, o. -eren; -hals (nl. v. d. zwaan), m. -halzen.
- Zwa'nenbrood** (kalmus, soort v. aronskelk, groeiend langs vaarten en slooten), o. gmv.
- Zwa'nenhals** (S-vormig gebogen buis), m. -halzen; de - dient bij riolen en privaten als stankafsluiter.
- Zwa'nenhals** (fig. lange, fraaie hals), m. -halzen; deze dame heeft een -.
- Zwa'nennaagden** (myth. walkyriën: die als zwanen naar het slagveld vlogen), v. mv.
- Zwa'nepen**, v. -penne; -schacht (onderdeel van een pen), v. -en; -poot, m. -en; -veer, v. -en; -vlerk, v. -en; -vleugel, m. -s; -wiek, v. -en.
- Zwa'nezang** (laatste compositie of gedicht van een overleden dichter of toonkunstenaar, zoo genoemd, omdat men meende, dat zwanen vóór hunnen dood zongen en men een dichter wel een zwaan noemde), m. -zangen; dit is Da Costa's -, nl. de Slag bij Nieuwpoort. Zie **Zwaan**.
- Zwang** (gebruik, gewoonte, mode), m. gmv.; dat is bij ons in -, b.v. een kleederdracht, die algemeen is, in -, in gebruik.
- Zwan'ken** (waggelen, wankelen, onzeker bewegen), ik heb gezwankt.
- Zwans** (staart van koeien, enz.), v. -en. spreekt.
- Zwa'righeid** (moeilijkheid, bezwaar), v. -heden; der is - bij menheer. (C. O.)
- Zwart** (het tegenovergestelde van wit), bn. en bw.; het -e bord, schoolbord; een -e jas, zwartlakensch; in de -e aarde, -e wolken; wat zien je handen -, vuil, morsig; - brood, grof; de -e pest, de -e pokken; een - paard, moorkop; fig. hij kijkt -, zuur, norsch; men wil u - maken, bekladden; - verdriet, sombere droefheid; -e gal, maagkanker: de knorrepotten zijn overstroomd door -e gal (v. Effen); in het - boek staan, klachtenboek; met een -e kool staan aangeteekend, als een schadelijk of onnut persoon; een -e daad, snood; hij ziet - van den honger, broodmager; -heid, v.
- Zwart** (woekerzwam in de aren van 't koren), o. gmv.
- Zwart** (de zwarte kleur), o.; - is de kleur van den rouw; zegsw. - op wit hebben, be-wijs op schrift.
- Zwart'achtig** (zweemende naar zwart), bn.; - haar, -e wolken; -blauw (donkerblauw), bn.: een -e jas; dit gepolijst ijzer is -.
- Zwart'bloem** (biesplant met zwarte bloemen), v. -bloemen.
- Zwart'bont** (wit met zwarte vlekken), bn.; een -e koe.
- Zwart'bruin** (donkerbruin), bn.; een - paard.
- Zwart'dag** (R. K. goede Vrijdag, waarop

- 't gebruik van boter en melk verboden is), m. -dagen.
- Zwar'te** (neger), m. en v. -n; de blanken en de -n.
- Zwar'tekunst** (duivelstooverij), v. gmv. Ook: **Nigromantie**.
- Zwar'ten** (zwart maken), ik heb gezwart.
- Zwar'tepie'ten** (zeker kaartspel), ik heb gezwar'tepiet.
- Zwartgal'lig**, bn.; een - man, droefgeestig, melancholiek; men zou verkeerd doen zich Nurks voor te stellen als -. (C. O.); -heid, v.
- Zwart'geel** (vuilgeel), bn.; een - sjaaltje.
- Zwart'gevekt** (met zwarte vlekken), bn.; een - e hond, met zwarte spikkels.
- Zwart'groen** (zeer donkergroen), bn.; een - e japon, een - blad.
- Zwartha'rig** (met zwarte haren), bn.; een neger is -; een - e hond.
- Zwartha'rige** (persoon met zwarte haren), m. en v. -harigen.
- Zwart'kopje** (bastaardnachtgeal), o. -s.
- Zwart'keeltje** (elke vogel met een zwart borstje), o. -s.
- Zwart'koorn**, -koren (onkruid in de tarwe), o. gmv.; de wilde weit of dolik is -.
- Zwart'kop**, m. -koppen; dit vogeltje is een -, grasmusch (trekvoegel).
- Zwart'kopnonnetje** (zangvogel in Zuid-Afrika), o. -nonnetjes.
- Zwartkop'pig** (met een zwarten kop), bn.; een - e schimmel.
- Zwart'krijt** (zwart teekenkrijt) o. gmv.; de knaap teekent met -.
- Zwartla'kensch**, bn.; een - e jas, een - pak.
- Zwart'making** (lastering), v. gmv.; de - van die partij, van dien ambtenaar.
- Zwart'oog** (persoon), m. en v. -oogen.
- Zwart'rood** (zeer donkerrood), bn.; -e bloemen, een haan met -en kam.
- Zwart'sel**, o. gmv.; zij poetst het fornuis met olie en -, poeder uit verbrand dennenhout en roet verkregen.
- Zwart'selen** (met zwartsel insmeren), ik heb - zwartseld; een kachel -; -kwast, m. -en; -pot, m. -potten.
- Zwart'staart** (visch, brasem), m. -staarten.
- Zwart'vaal** (donkervaal), bn.; een - paard.
- Zwart'verven** (weefsels in de zwartkuip doen doortrekken met zwarte verf), ik heb -geverfd; -verver, m. -s; -ververij' (werkplaats of het werk zelf), v.
- Zwart'vos** (donkergeel paard), m. -vossen.
- Zwart'zijden**, bn.; zij droeg een - japon.
- Zwart'zucht** (geneesk. hooge graad van geelzucht), v. gmv.
- Zwa'telen** (ruischen, suizen), het heeft -zwateld; het - der boomen, het luid gezwa'tel der stemmen. (C. O.).
- Zwa'vel** (lichtgele, broze delfstof), v. gmv.
- Zwa'velachtig**, bn.; een - e lucht, als zwavel.
- Zwa'velbad** (bad van zwavelwater), o. -baden; -bloem (bloem of poeder van zwavel), v. gmv.; -bron (bron van zwavelig water), v. -bronnen; te Bentheim is een -bron.
- Zwa'velen**, ik heb -zwaveld; een strooien hoed -, hem reinigen boven zwaveldamp; den wijn -, nl. het wijnvat zuiveren; -ing, v.
- Zwa'velerts** (mijnzwavel), o. gmv.; -ether (de gewone fijne vluchtige ether), m. gmv.
- Zwa'velgeel** (de kleur hebbend van zwavel), bn.; -gele dampen.
- Zwa'velgeest** (vluchtige olie), m. gmv.; -
- groef** (-mijn), v. -groeven; -handel, m. gmv.; -handelaar, m. -s; -houdend (-bevattend), bn.; -e ertsen, -e gesteenten; -hut (waarin men zwavel smelt), v. -huten.
- Zwa'velig**, bn.; een - e lucht; -heid, v. gmv.
- Zwa'veligzuur** (een kleurloos gas, ontstaan uit zwaveldamp in zuurstof), o. gmv.
- Zwa'vellucht** (stank van zwaveldamp), v. gmv.; -mijn (onderaardsche groeve), v. -en; -olie, v. gmv.; -oplossing, v. -en; -oven (zuiveringsoven van zwavel), m. -s; -regen (regen van stikkende zwaveldeelen), m.; bij den ondergang van Sodoma viel een -regen. En de aarde splitjt nog niet?! Nog valt geen -regen?! (Staring).
- Zwa'velreuk** (stank of lucht van zwavel), m. gmv.
- Zwa'velstok** (vlamhoutje), m. -stokken.
- Zwa'veltje** (zwavelstokje), o. -s; geef mij eens een -; thans: Lu'effer.
- Zwa'vel-waterstofgas**, o.; -zalf, v. gmv.; -zilver (een soort van zilvererts), o. gmv.; -zouten (verbinding van twee zwavelmetalen), o. mv.; -zuur (vitrioololie), o. -zuren.
- Zwe'den** (koninkrijk, O. Scandinavië), o. gmv.
- Zweed** (bewoner van Zweden), m. Zweden; -sch, bn.; de -sche kleederdracht; -sch (de taal der Zweden), o. gmv.
- Zwee'den** (huiden met kalkbrij ontharen), ik heb -zweed.
- Zweef'rek** (trapezium der gymnastiek), o. -rekken.
- Zweem** (lichte schijn), m. gmv.; fig. een - van ironie, een - van schuld, een - van toorn; geen - van berouw, d. i. gelijkenis, bewijs; hem faalde dien dag alle - van opgeruimdheid. (Potg.).
- Zwee'men** (overhellen naar, min of meer gelijken op), het heeft -zweemd; dat zweemt naar bedrog; dat zweemt naar het blauw; -sel (schijnsel), o. gmv.
- Zweep**, v. zweepen; zegsw. hij kent het klappen van de -, is volkomen met eenige zaak op de hoogte; met de - er achter zitten, voortjagen; spreekw. Een oude voerman hoort nog gaarne het klappen van de -.
- Zwee'pen** (aanzetten), ik heb -zweept; de orkaan zweept de wolken, vooruitjagen; -ing (het zweepen), v. gmv.
- Zweep'koord** (touw der zweep), o. -koorden; -slag (klap met de zweep), m. -slagen; -tol (drijf'ol), m. -tollen; -touw, o. -touwen.
- Zweer** (etterbuil), v. zweren; de - is rijp.
- Zweet**, o. gmv.; in het - des aanschijns, zwoegende; het koude - brak haar uit van angst; het klamme zweet stond haar op het voorhoofd.
- Zweet'doek** (doek, waarin het lichaam van Christus in het graf rustte; ook die, waarmee Veronica Hem het gelaat afwischte), m. -doeken.
- Zweet'drank** (zweeddrijvend middel), m. -dranken.
- Zweet'droppeel** (kraaltje zweet uit een huidporie), m. -druppels, -druppelen; de -s vallen mij van 't voorhoofd; na een oogenblik stonden reeds de zilte -druppelen op haar (Triens) voorhoofd te glinsteren. (Conscience).
- Zwee'ten** (zweet uitwasemen), ik heb -zweet; fig. nieuwe muren -; jagerst. het haas heeft erg -zweet, bloeden; zegsw. etter en bloed -, erg in den angst zitten; -ing, v. gmv.

- Zweetkamertje** (een soort van dampbad), o. -s; fig. wachtkamertje voor studenten, die examen gaan doen; dit weinig gezellig vertrek draagt den onduidelijken naam van het -. (C. O.)
- Zweetlucht** (onaangename lucht van het zweet), v. gmv.; - in de ziekekamer.
- Zweetmiddel** (zweetdrijvend middel), o. -en; afbrekelsel van vlier en kamillen zijn -mid-delen.
- Zweetvoeten** (voeten, die erg zweeterig zijn), m. mv.
- Zweetvos** (roodachtig paard, dat bezweet schijnt te zijn), m. -vossen.
- Zweetziekte** (dodelijke ziekte in de 16e eeuw, waarbij de lijder erg zweette), v. gmv.
- Zwei** (timm. beweegbare winkelhaak), v. -en. Zie **Zwaaihaak**.
- Zweilen** (het uitgespreide en gedroogde hooigras met een gaffel omkeeren), ik heb ge-zweeld; -er (hooier), m. -s.
- Zwelg** (het zuelgen), m. gmv.; fig. slok, groote teug.
- Zwelgen** (slokken), ik zwol, heb gezwolgen; -er (brasser), m. -s; -erij' (slempertij), v. -en.
- Zwellen**, het zwol, is gezwollen; de zeilen -, zetten zich op; een wonde kan den arm doen -; fig. mijn hart zwelt van vreugde, uitzetten, erg kloppen; -ling (gezwel), v. -en.
- Zwemblaas** (blaasvormig orgaan in vis-schen), v. -blazen; ook: met lucht gevulde blaas voor een zwemmer om op te drijven.
- Zwembroek** (kleedingstuk voor zwemmers), v. -broeken.
- Zwembuis** (zwemgordel van kurk), o. -buisen. Zie **Scaphander**.
- Zwemgordel** (kurken band om boven te drijven), m. -gordels; in elke hut der zeeboot liggen -gordels.
- Zwemkieuwen**, v. mv.; -kleed (bad-costuum), o. -kleeren; -krab (kleine zee-krab), v. -ben; -kreeft (kreeft in de Ind. Zee), m. -en; -kunst, v. gmv.
- Zwemmen** (zich in 't water bewegen), ik zwom, heb en ben -zwoomen; daar 't vischje -moet. (Spandaw); hij kan over de rivier -; fig. drijven: de vloer zwom van wijn; de straten zwommen van bloed; haar oogen zwommen van tranen; hij lag in zijn bloed te -; zij - in weelde, baden; -mer, m. -s.
- Zwemerig**, bn.; de bleeke Amelie, met groote groenachtige -e oogen. (C. O.), water-achtig.
- Zwem-oefening** (oefening of les in het zwemmen), v. -oefeningen.
- Zwemplaats** (plek in rivier, beek, enz. waar men kan of mag zwemmen), v. -plaatsen.
- Zwempoot** (gevliesde poot der zwemvogels), m. -pooten.
- Zwemschool** (inrichting tot het leeren zwemmen), v. -scholen.
- Zwemsteen** (poreuze steen gemaakt van puimsteen en kalk), m. -steen.
- Zwemtoestel** (tuig of gereedschap, gordel om op te leeren zwemmen of om op te zwemmen), o. -toestellen.
- Zwemvest** (-buis), o. -en. Zie **Scaphander**.
- Zwemvin** (een der vinnen van een visch, zwemwiek), v. -vinnen.
- Zwemvlies** (vlies tusschen de teenen der watervogels; ook bij sommige platvoetige dieren), o. -vliezen.
- Zwemvoet** (zwempoot), m. -voeten.
- Zwemvoeters** (dieren, die vliezen tusschen de teenen hebben om te zwemmen), m. mv.
- Zwemvogel** (vogel met zwempooten), m. -vogels; eenden, ganzen, zwanen zijn -vogels.
- Zwemwedstrijd** (wedstrijd om een prijs in de kunst van zwemmen), m. -wedstrijden.
- Zwendel** (bedrog, oplichterij in handels-zaken), m. gmv.
- Zwendelen** (oneerlijk handelen), ik heb ge-zwendeld; -aar, m. -s; -arij' (bedrog), v. -en.
- Zwengel** (wiek van een molen; arm van een pomp, ook wip van een put), m. -s.
- Zwenk** (draai, keer), m. -en; ik zag hem met een -, oogwenk; ik ben er in een -, ommezien.
- Zwenken** (draaien, keeren, zwaaien), ik heb en ben gezwent; de troepen zijn geoesend in het -; -er, m. -s; -ing, v. -en.
- Zwenkgras** (onderafdeeling der grassen, op zand- en heigrond), o. -grassen; er zijn in ons land negen soorten van -gras.
- Zweren** (eed doen, ook vloeken), ik zwoer, heb gezworen; trouw - aan Vaderland en Koning; hij zwoer bij kris en kras, bij hoog en laag, dat hij onschuldig was; valschelijk -, een meenede doen; ik durf er op -; Hannibal zwoer den Romeinen een eeuwigen haat; toen in de handen des Graven de eed van trouw gezworen was. (Staring).
- Zweren** (etteren), het zwoor, heeft gezworen; de wonde gaat -, een -de vinger; -ing, v.
- Zwerfblok**, o. -blokken. Zie **Erratisch**.
- Zwerfster** (landloopster), v. -s; een -klopte bij ons aan.
- Zwerftocht** (zwervende reis), m. -tochten; Haafners -tochten door de binnenlanden van Ceilon (in 1782).
- Zwerfvogel** (vogel, die geen vaste streek-plaats houdt), m. -vogels.
- Zwerfziek** (rustelooszwervend, veranderend), bn.; als het eens een begin van een -wis-selen was. (Potg.).
- Zwerk** (donkere drijvende wolken), o. gmv.; het koeltje schoot uit 't kalme -. (Staring); Gods Engel sprak tot het - en tot de waatren: „Verdelgt!” (Staring); fig. het uitspansel: het bonte -. (Staring).
- Zwerm** (menigte), m. -en; een -bijen, een -sprinkhanen.
- Zwermen** (in een zwerm vliegen), zij hebben -zwermd; de bijen gaan -, gelijk uitvliegen; de soldaten gingen - op 't platteland, rond-loopen, azen; -er (landlooper), m. -s.
- Zwermer** (stukje jongensvuurwerk, voet-zoeker), m. -s.
- Zwerfveling** (die zwerft), m. en v. -en; voor het v. ook -e; hij is een arme -; de Zwerfveling waagt het open spoor te drukken, dat naar den steenklomp wijst. (Staring).
- Zwerfven** (omdolen), ik zwierf, heb -zworven; in vreemde landen -, op zee -; -de honden; -de volken; -er, m. -s: een arme -er; -ing, v. gmv.
- Zwervend** (dolend), bn.; een -leven leiden, geen vaste woonplaats hebben; fig. steeds op reis zijnde.
- Zwetsen** (grootspreken, pochen, opsnijden), ik heb -zwetst; -er (bluffer), m. -s; -erij, v. -en.
- Zweven** (drijven, zacht bewegen), ik heb -



- zweeft; *de wolken - door de lucht; Zweve aller harten zegengroet, den Koning met gejuich te moet! Adeline naakt zwevend* (Staring); *een - de gang; dat zweeft mij voor den geest.*
- Zwe'vend** (schommelend, hangend), bn.; *werken aan het - rek of zweefrek; aan de - e trapees* (gymnastiek); fig. - *e geschillen.*
- Zwe'zerik** (borstdeel van kalveren), m. - en.
- Zwich'ten** (scheepst. de zeilen of touwen oprollen of inkorten), ik heb - zwicht.
- Zwich'ten** (wijken), ik heb en ben - zwicht; *hij moest - voor de overmacht, onderdoen; hij zwicht voor niemand.*
- Zwich'tlijn** (scheepst. lijn om de fok of andere zeilen bij stormveer in te korten), v. - lijnen.
- Zwie'pen, zwee'pen**, ik heb - zwiept; - **ing** (overhelling), v. - en; - **end** (buigend, veerkrachtig), bn.
- Zwiep'plank** (springplank), v. - planken.
- Zwier** (tooi), m. gmv.; *dat mensch, hier vóór ons, welk een - bij haar (de vorstin)!* (Staring), opschik, pronk; *met edelen -*, bevalligheid; *zij volgen den -*, mode; fig. *ze zijn aan den -*, aan den draai.
- Zwier'bol** (losbol, vroolijke Frans), m. - bollen.
- Zwier'bollen** (ongeregeld, vroolijk leven), ik heb - zwierbold.
- Zwie'ren** (zwaaiende bewegen), ik heb - zwierd; *de dansers - door de zaal; fig. zij hebben den geheelen nacht door - zwierd, gebrast, pret gemaakt.*
- Zwie'rig** (netjes, losjes, bevallig), bn. en bw.; *een - e gang, een - e kleederdracht; een - e stijl, bloemrijk, opgeschikt; -heid* (losheid), v. gmv.
- Zwie'rigjes** (netjes, losjes, smaakvol), bw.; *zij was - gekleed.*
- Zwij'gen** (niet spreken), ik zweeg, heb gezwezen; *hij bracht den knaap tot -; iem. het - opleggen, fig. geheimhouding gebieden; laten wij daarover -*, niet handelen; *wie zwijgt, stemt toe, geen bezwaren oppert; iem. tot - brengen, hem uit het veld slaan; een batterij tot - brengen, het vuur doen staken; spreken is zilver, - is goud, het is soms beter niets te zeggen; de wet zwijgt hiervan, de kronieken - hiervan, enz.: hiervan is niets te vinden in de wet, de kronieken, enz.; -er, m. -s; -ster, v. -s.*
- Zwij'ger (de)**, Willem, prins van Oranje (1533-1584); *huistlijk zielsverdriet zelfs voor geen - meer verzwijgbaar.* (Da Costa).
- Zwijg'teeken** (rustteeken in de muziek), o. - teekens.
- Zwijm** (flauwte), v. gmv.; *in - vallen, liggen.*
- Zwij'mel** (duizeling; fig. roes), m. gmv.; *in den - der vermaken, bedwelming.*
- Zwij'melbeker** (fig. beker v. d. wellust), m. - bекers; - **drank** (drank, die doet zwijmen), m. - dranken.
- Zwij'meldronken** (duizelig), bn.; *'t bedwelmd volk ontwaakt, vermoed en -.* (Tollens).
- Zwij'melen** (duizelig worden, flauw vallen), ik heb - zwijmeld; - **ing** (duizeling), v. - en.
- Zwij'melgeest** (roes, bedwelming door genot), m. gmv.; fig. te groote geestdrift of opgewondenheid.
- Zwij'melkelk** (beker met zwijmeldrank), m. - kelken; *de - kelken van den lust.* (Bild.).
- Zwij'men** (bezwijmen), ik heb - zwijmd; *balsemige luchten, waar dartle nachtegalen in - van vermaak.* (Bild.). w. i. g.
- Zwijn** (varken), o. - en; fig. *hij is een -*, vuilaardig mensch; *werp geen paarden voor de - en; Willem de la Marck, graaf van Lumey: het wilde - der Ardennen, onthoofd* (1485).
- Zwijn'achtig** (als een zwijn; morsig, vuil), bn. en bw.; *een - leven leiden.*
- Zwijn'egel** (klein stekelvarken onzer wouden), m. - egels; meestal: **Egel**; fig. *een - van een vent, zedeloos mensch.*
- Zwij'nen** (stecht leven), hij heeft - zwijnd.
- Zwij'nenboel** (ordeloos, smerig huishouden), m. gmv.
- Zwij'nendistel** (gouddistel), v. - distels.
- Zwij'nengras** (weg- of kreupelgras, een soort van duizendknoop), o. gmv.
- Zwij'nenhaar** (borstelgras op dorren zandgrond), o. gmv.
- Zwij'nenhoeder** (-oppasser), m. - hoeders; - **hoedster** (-wachster), v. - hoedsters.
- Zwij'nenhok** (varkenskot), o. - hokken; - **jacht** (jacht op zwijnen), v. - en; - **jongen** (knecht, hoeder v. zwijnen), m. - s; - **kot** (varkenshok), o. - kotten; - **trog** (vreetbak), m. - troggen.
- Zwij'nenvleesch** (nl. van varkens); **zwij'nevleesch** (varkensvleesch), o. gmv.
- Zwij'nerij'** (grove vuiligheid), v. - en; fig. vieze taal of handeling.
- Zwij'n'jak** (lichtmis), m. - jakken.
- Zwij'ns'hoofd** (kop van den ever), o. - hoofden; *hotel het - te Arnhem.*
- Zwijn'tje** (jong varken, speenvarken), o. - s; fig. *liederlijk persoon: hij is m' een -!*
- Zwik** (houten pin in het luchtgat v. e. vat; ook wrijfhout), m. zwikken; - **je**, o. - s.
- Zwik** (het zwikken), m. gmv.
- Zwik'boor** (timmergereedschap; groote boor met dwarshout als handvat), v. - boren. Zie **Avegaar**.
- Zwik'gat** (taggat van een vat), o. - gaten.
- Zwik'ken** (knakken, omslaan, breken), ik heb en ben - zwikt; *zij liet het kind -*, d. i. achteroverslaan, de lendenen breken; *mijn voet zwikte, omslaan.*
- Zwik'stelling** (gaanderij aan een molen), v. - stellingen.
- Zwilk** (zekere gegomde gewezen stof), o. gmv.
- Zwin** (wad, droogte, kreek, geul), o. - nen.
- Zwin'del, zwen'del** (bedrog), m. gmv.
- Zwin'del** (duizeling), m. - s. Ook: **Zwen'del**.
- Zwin'delen** (duizelig maken of worden), het heeft - zwindeld; *alles - de mij voor de oogen.*
- Zwin'den** (verdwijnen), het zwond, is gezwonden. vero.; *Marco slaat de roos binnen, en meteen zwindt de ezelskuid.* (Staring); *en 't oude reiskleed zwindt voor pracht.* (Staring).
- Zwin'gel** (braakstok voor het vlas), m. - s.
- Zwin'gelen** (het vlas met de zwingelspaan kloppen en het reinigen van de hardere stengeldeelen of pellen), ik heb - zwingeld; *ik hoor, dat er nog al veel te - is dezen winter.* (Koetsveld); - **aar** (vlasbraker), m. - s; - **ing**, v. - en.
- Zwin'gelkeet**, v. - keten; - **kooi** (-hut), v. - en; - **spaan** (-stok), v. - spanen.
- Zwin'gelmolen** (ijzeren wiel met dunne scherpe plankjes om het vlas te zwingelen), m. - molens.
- Zwingliaan'** (aanhanger van den hervormer Zwinglius), m. - anen; *Ulrich Zwingli* (1484-1531) *trad op als geloofshervormer in Zwitserland, en sneuwde bij Kappel.*

- Zwinglianisme** (geloofsleer volgens Zwinglius), o. gmv.
- Zwirrelen** (snel vliegen), het heeft -zwirreld; de zwaluwen - om mij heen; de pijlen vlogen -d door de lucht; alles zwirrelde mij voor de oogen bij de snelle vaart; alles zwirrelde en zwarrelde Huib voor de oogen. (Potg.); -ing, v. -en.
- Zwitsebloem** (kleine kamperfoelie), v. -en.
- Zwitser** (man uit Zwitserland), m. -s; geen geld geen -s, die niet betaalt, krijgt geen huursoldaten, fig. geen waar; -sche, v. -n.
- Zwitserssch** (van of uit Zwitserland), bn.; -e kaas; ook op de wijze van Zw.: ~~de~~ -sche kleederdracht.
- Zwoegen** (eig. zuchten, hijgen; fig. zwaren arbeid verrichten), ik heb -zwoegd; deze huisvader zwoegt voor de zijnen; -er, m. -s; -ing, v.; -ster, v. -s.
- Zwoel** (zoel, warm), bn.; een -e dag; een -e lucht, drukkend; een -e zomeravond, afmattend warm bij stilte van wind; -heid, v. gmv.
- Zworp** (legger, grond- of vloerbalk), v. -en.
- Zwaard** (afgeschrabde huid van het varken), o. -en; zegsw. hij heeft - achter de ooren, hij is hardhoorig, of wil niet hooren. Ook: Zwaard, Zwoerd.
- Zwaard'achtig** (als zwaard), bn.; de bruinvisschen hebben een -e huid.

# AANHANGSEL.

## I. TITELS EN PRAEDICATEN.

De Koningin of de Koningin-Moeder: *Majesteit*.  
Prins of Prinses van het Koninklijk Huis: *Koninklijke Hoogheid*.  
Prins of Prinses: *Hoogheid*.  
Graaf of Gravin: *Hooggeboren Heer, of Vrouwe*.  
Baron, Jonkheer: *Hoogwelgeboren Heer*.  
Barones, gemalin van een jonkheer: *Hoogwelgeboren Vrouwe*.  
Freule: *Hoogwelgeboren Jonkvrouw(e)*.  
Adellijke weduwe: *Mevrouw de Douairière*.  
Niet-adellijke aanzienlijke personen: *Weledelgeboren Heer, Vrouwe*.  
Deftige middelstand: *Weledele Heer en Mevrouw*.  
Middelstand en kleine burgerij: *Heer en Mejuffrouw*.  
Ongehuwde dame, niet van adel: *Mejuffrouw, Juffrouw*.  
Menschen uit den werkenden stand: *Naam van den Man, Vrouw*.

OPMERKINGEN. 1. Deze titels op adressen, b.v.: *Aan Hare Majesteit Wilhelmina, Koningin der Nederlanden; Aan Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Hendrik der Nederlanden; Aan den Hooggeboren Heer Graaf Adolf van Rechteren; Aan de Hooggeboren Vrouwe Barones van Lansweerde*, enz.

2. Bij aanspreking boven en in brieven of adressen (en in de spreektaal) bezigt men voor de Koninginnen het praedicaat: *Mevrouw of Majesteit*, ook *Uwe Majesteit*; bij *Prinsen* van het koninklijk huis: *Koninklijke Hoogheid* en *Uwe Hoogheid*, evenzoo bij *Prinsessen*; in de spreektaal ook wel eenvoudig: *Prins of Prinses*; verder vindt men dit in verband met het bovengegevene vanzelf; bij *graven* en *baronnen* (in de spreektaal): *Mijnheer de Graaf, Mijnheer de Baron, Mevrouw de Gravin, Mevrouw de Barones*; bij *Jonkheer* te beginnen is het (in de spreektaal): *Mijnheer* en *Mevrouw*, echter *freule* voor jonkvrouw; *juffrouw* voor een niet-adellijke ongehuwde dame, enz.

a. De titel van *Excellentie* wordt gegeven aan:

Ministers in functie, Ministers van Staat, diplomaten met rang van Buitengewoon Gezant; Gouverneurs-generaal in Ned.-Indië, Generaals en Luitenant-generaals der infanterie, Admiraals en Vice-admiraals, en verder aan den:

Grootmeester, Opperhofmaarschalk, Opperceremoniemeester, Opperkamerheer, Opperstalmeester, Opperjagermeester en de Groot-officieren van het Koninklijk Huis.

OPMERKING. De aanspreektitel is: *Uwe Excellentie*.

b. De titel *Hoogedelgestreng* is die van:

Leden van den Raad van State, leden van de Staten-Generaal, oud-Ministers, Hoofdambtenaren tot en met den rang van referendaris; Hoofdofficieren tot den rang van Kapitein-Luitenant ter Zee en Majoor bij het leger te land; Commissarissen der Koningin, Gouverneurs in Indië: in 't algemeen van hooggeplaatste staatsambtenaren, voorzitters of leden der Hooge colleges van Staat, al of niet meer in functie.

OPMERKING. De aanspreektitel is: *Mijnheer* (al of niet gevolgd door den naam hunner waardigheid of betrekking, bv. *Mijnheer de Referendaris*, *Mijnheer de Commissaris*, enz. en bij de militairen hun rangtitel zonder meer, bv. *Majoor*, *Kolonel*, enz.

c. Het praedicaat *Weledelgestreng* is dat van:

Inspecteurs, Griffiers, Advocaten, Procureurs, Schoolopzieners, Notarissen, Ingenieurs, niet-hoofdamtbenaren en adjunct-commiezen der ministeriën ingesloten; lagere officieren te land (kapitein, ritmeester, 1e en 2e luitenant).

OPMERKING. Voor den aanspreektitel zie boven.

d. Het praedicaat van Burgemeesters van groote steden is *Hoogedelachtbare Heer*; dat van overige Burgemeesters, *Edelachtbare Heer* of thans ook wel *Weledelgestreng Heer*; deze beide laatste praedicaten gelden ook voor Wethouders en leden van den Raad.

e. Wat de *rechertlijke colleges* betreft, het volgende:

Leden van den Hoogen Raad: *Edelhoogachtbare Heer*.

Raadsheeren der Gerechtshoven: *Edelgrootachtbare Heer*.

Rechters der Rechtbanken: *Edelachtbare Heer*.

Kantonrechters: *Edelachtbare Heer*.

f. Wat de *Hoogescholen* en *andere scholen* betreft, dit:

Curatoren eener Hoogeschool: *Edelgrootachtbare Heer*.

Hooggeleeraren: *Hooggeleerde Heer*.

Doctoren (wetenschapp. titel): *Weledede Zeergeleerde Heer*.

Curatoren van een gymnasium, leden der commissies van toezicht op Middelbaar of Lager Onderwijs: *Weledelgestreng Heer*.

Artsen: *Weledede geleerde Heer*.

Leeraren: *Weledede geleerde Heer*.

Onderwijzers: *Weledede Heer*.

OPMERKING. Ook in de drie laatstbehandelde gevallen zegt men meestal *Mijnheer*, ook wel gevolgd door den ambtstitel: *Mijnheer de Burgemeester*, *Mijnheer de Wethouder*, *Mijnheer de President* (van een rechtscollege); tot hooggeleeraren: *professor*; tot geneesheeren en artsen: *Mijnheer* of *Dokter*; overigens *Mijnheer* (zonder meer).

g. Wat de *Hervormde geestelijkheid* aangaat, het volgende:

Predikanten (met doctors-titel): *Weleerwaarde Zeergeleerde Heer*.

Predikanten (zonder doctors-titel): *Weleerwaarde Heer*.

h. Wat de *Israëlitische geestelijkheid* betreft, dit:

Opperrabijn: *Weleerwaarde Zeergeleerde Heer*.

Rabijn of Rabinale assessor: *Weleerwaarde Heer*.

i. Wat de *Rooms-Katholieke geestelijkheid* aangaat, dit:

De Paus: *Zijne Heiligheid*; aanspreektitel: *Heilige Vader* of *Uwe Heiligheid*.

Een Kardinaal: *Eminentie*; aanspreektitel: *Uwe Eminentie*.

Een Aartsbisschop of Bisschop: *Zijne Doortuchtige Hooquwaardigheid*; aanspreektitel: *Monseigneur*.

Hooggeleeraar in de godgeleerdheid: *Hoogeerwaarde Hooggeleerde Heer*.

Deken of hoofd van een dekenaat, ook secretaris van een bisschop: *Hoogeerwaarde Heer*.

Pastoor, geestelijke tevens leeraar aan een klein-seminarie, een R.-K. gymnasium of R.-K. Hoogere Burgerschool: *Zeereerwaarde Heer*.

Geestelijke, die tevens doctor is: *Weleerwaarde Zeergeleerde Heer*.

Kapelaan, Rector van een klooster: *Weleerwaarde Heer*.

Geestelijke Broeder of geestelijke van lagere rang (diaken, sub-diaken): *Eerwaarde Heer*.

OPMERKING. De aanspreektitel in de hier niet-aangegeven gevallen is: *professor*,

*Mijnheer de Deken*, *Mijnheer Pastoor*, *Mijnheer Kapelaan*, *Mijnheer de Rector*, *Broeder*,

of soms ook wel: *Eerwaarde*, *Uw Eerwaarde*, of kortweg: *Mijnheer*.

AANTEKENING. Meermalen laat men op adressen van brieven enz. alle titulatuur weg en schrijft men eenvoudig: *Den Heere*, of *Den Heer* en daaronder: *s. s. t. t.*, dat is: *salvo titulo*, met voorbehoud uwer titels, of *s. h. e. t.*, d. i. *salvo honore et titulo*, behoudens eer en titels.

## H. HET GEBRUIK DER WOORDTEEKENS.

*Woordteekens* dienen om de juiste opvatting der geschreven woorden te vergemakkelijken. Ze zijn zes in getal en heeten: 1<sup>o</sup>. *Het koppelteeken*, 2<sup>o</sup>. *Het klemtoonteeken*, 3<sup>o</sup>. *Het weglatingsteeken* (apostrophe), 4<sup>o</sup>. *Het samentrekkingsteeken*, 5<sup>o</sup>. *Het afbrekingsteeken*, 6<sup>o</sup>. *Het deelteeken*.

I. Het koppelteeken. Men vereenigt de leden van een samenstelling door een koppelteeken, wanneer het werkelijk aaneenschrijven van die leden een woord zou opleveren van een te vreemd voorkomen, of dat wegens zijn lengte te moeilijk zou te overzien zijn.

Het koppelteeken wordt dus gebruikt:

1<sup>o</sup>. In woorden, waarin eigennamen of van eigennamen gevormde bijv. nw. voorkomen als in: *Holloway-pillen*, *Java-tabak*, *Berlijnsch-blauw*, *Pruisisch-zuur*, *Turksch-rood*, enz.

2<sup>o</sup>. In titels, die bestaan uit:

a. Twee bastaard-woorden, als: *adjunct-commies*, *luitenant-kolonel*, *gouverneur-generaal*;

b. Een Nederlandsch woord en een bastaardwoord, als: *kapitein-geweldiger*, *Staten-Generaal*.

3<sup>o</sup>. In aardrijkskundige namen, bestaande uit een eigennaam en een bijv. nw. of een bijwoord, als: *Klein-Azië*, *Nieuw-Zeeland*, *Noord-Holland*, *Beneden-Egypte*.

Bijvoeglijke nw., van deze namen gevormd, worden zonder koppelteeken als één woord geschreven, b.v.: *Noordbrabantsch*, *Zuidhollandsch*, enz.

4<sup>o</sup>. In samenstellingen, waarvan het eerste lid alleen betrekking heeft op het eerste gedeelte der volgende samenstelling. Dat eerste lid kan zijn: een bijv. nw., een voornaamw., een lidwoord of een telwoord, als: *oude-mannenhuys*, *gemaakte-kleerenmagazijn*, *Mijns-Heerenland*, *'s-Hertogenbosch*, *de Drie-Keizersslag*, enz.

5<sup>o</sup>. Om de leden van uitdrukkingen, die als één benaming (of als één eenheid) moeten opgevat worden, te verbinden, als: *vergeet-mij-niet*, *kruidje-roer-mij-niet*, *spring-in-t-veld*, *kijk-in-den-pot*, enz.

II. Het klemtoonteeken. Het dient om aan te duiden, op welk woord of op welke lettergreep de nadruk valt: *Deze boer heeft maar één paard*.

Evenzoo: *canapé*, *coupé*, enz.

III. Het weglatingsteeken (apostrophe). Dit staat in den regel in plaats van één of meer weggelaten letters, bijv., 'k voor ik; 't voor het; d' voor den; 's voor des; een' voor eenen; zou' voor zoude; solo's, *canapé's*, *sofa's*, *menu's*, enz.

IV. Het samentrekkingsteeken. Het duidt aan, dat twee lettergrepen tot één lettergreep zijn versmolten, bijv.: *staáy* voor *stadij*, *boóm* voor *bodem*, *raán* voor *raden* (raderen), *biën* voor *bieden*, enz.

OPMERKING. Dit teeken wordt alleen gebezigd bij ongewone samentrekkingen, dus bij die, welke in de spreektaal niet voorkomen. Zonder samentrekkingsteeken schrijft men daarom: *weer*, *onweeren*, *leege*, *leeren* (schoenen), enz.

V. Het afbrekingsteeken wordt gebezigd bij afkortingen.

VOORBEELDEN. *n.l.* = namelijk; *b.v.* = bijvoorbeeld, enz.

(Zie verder de lijsten der gebruikelijke verkortingen aan 't hoofd van elke letter).

VI. Het deelteeken. Dit dient om aan te duiden, dat een klinker tot een volgende lettergreep behoort, als: *Azië*, *mais*, *Káin*, *quotiënt*, *priëel*, *poëzië*, enz.

OPMERKING. Het deelteeken dient alleen om de juiste opvatting van het woord te bevorderen; het wordt alzoo gebezigd, als de twee klinkers één klinker of tweeklank zouden kunnen vormen, dus niet in: *modeartikel*, *georgel*, *Leonard*, *roggeaar*, enz. In enkele gevallen wordt het duidelijkshalve gebezigd, als in: *primóide*, *Israëlieten*.

Volgens algemeen gebruik schrijft men: *museum*, *petroleum*, *mausoleum*, enz.

## III. HET GEBRUIK DER HOOFDLETTERS.

De hoofdletters worden gebezigd om een woord te kenmerken als een eigennaam of daarmee gelijkstaande, of als het eerste eener reeks. Men schrijft dus met een hoofdletter:

1<sup>o</sup>. Het eerste woord van elken volzin, en in poëzie meestal van elken versregel.

2<sup>o</sup>. Alle doopnamen en familienamen, als: *Johan, Marie, Tromp*.

Ook het lidwoord of voorzetsel, dat een deel uitmaakt van den familienaam en waarmede deze aanvangt, schrijft men met kapitale letter, als: *De Witt, Ter Horst, Ten Brink*, en evenzoo, indien de familienaam uit drie leden bestaat, als: *Van den Berg, Op den Heuwel*, enz. Komt echter vóór den familienaam de doopnaam, dan schrijft men lidwoord of voorzetsel of beide klein, als: *Hugo de Groot, Jan Hendrik van der Palm*, enz.

De toenames, achter de eigennamen gevoegd, hebben een hoofdletter, als: *Willem de Veroveraar, Lodewijk de Veertiende*, enz.

3<sup>o</sup>. Alle aardrijkskundige eigennamen, als: *Frankrijk, Duitschland; de Rhone, de Elbe; de Vesuvius, de Mont-Blanc, Cyprus, Kaap Finistère*, enz.

Indien deze eigennamen samengesteld zijn, krijgt ieder hoofdlied een kapitale letter, als: *Noord-Holland, Beneden-Egypte, de Zwarte Zee*, enz.

4<sup>o</sup>. De namen van week- en feestdagen en van de maanden, als: *Maandag, Paaschzondag, Kerstmis, December*.

5<sup>o</sup>. De eigennamen, als soortnamen gebezigd, als: *Van der Palm was de Cicero van zijn tijd*; — verder: *De Keizer, de Koningin, de Prinses, de Minister, de President*, enz., indien uit de omstandigheden blijkt, dat een bepaalde persoon bedoeld wordt. Zoo is in: *De Koningin zal komen*, de Koningin = H. M. Wilhelmina.

6<sup>o</sup>. De abstracte zelfstandige nw., die als personen worden voorgesteld (personificatie), als: *De Waarheid reisde door 't gehucht, en vroeg er ook een plaats!* (Bild.)

7<sup>o</sup>. Ieder hoofdwoord in titels, als: *de Heer A., Mijnheer B., Mevrouw C., Mijne Heeren, Mijne Dames, Weledele Heer, Weledelgestrenge Heer, de Hooge Raad, de Staten-Generaal, de Provinciale Staten*, enz.

8<sup>o</sup>. De bijv. nw., van eigennamen afgeleid, als: *Groningsche koek, Russisch leder, de Socratische leerwijze*, enz.

Bestaan de eigennamen der aardrijkskunde uit twee leden, als: *Noord-Brabant, Zuid-Holland, Noord-Amerika*, enz., dan worden de bijv. nw., er van afgeleid, aaneengeschreven, en het eerste lid behoudt de hoofdletter, als: *Noordbrabantsche kleederdracht, de Zuidhollandsche eilanden*.

9<sup>o</sup>. De woorden, die in bijzondere gevallen, door den smaak en het oordeel van den schrijver te bepalen, een opzettelijke aanwijzing vereischen of van de overige onderscheiden moeten worden, als: *Hij, Hem, Zijn, de Almacht, de Hemel* (van God gebezigd); *de rechten der Kroon*, enz.

## IV. HET AFBREKEN VAN WOORDEN IN LETTERGREPEN.

Het afbreken van woorden in lettergrepen geschiedt het best op het gehoor. Echter zijn door de ontwerpers der spelling enkele regels gesteld, waarvan wij de belangrijkste hier laten volgen.

1<sup>o</sup>. In samengestelde woorden blijft iedere letter in het lid, waartoe zij behoort; men breekt dus af: *voort-aan, aard-appel, land-ouw, bedil-al, mein-eedig, elk-ander, malk-ander*.

2<sup>o</sup>. De voorvoegsels: *be-, ge-, her-, ont-, ver-, wan-* en de min of meer „zelfstandige” achtervoegsels: *-aard, -heid, -schap, -dom; -baar, -zaam, -lijk, -loos, -achtig, -haftig* worden steeds als afzonderlijke lettergrepen geschreven, dus: *be-amen, ge-leiden, ont-adelen*, enz.; *grijs-aard, wijs-heid, eer-loos*, enz. Uitgezonderd: *vein-zaard* (van *vein-zer*) en *grijn-zaard* (van *grijn-zer*).

39. De achtervoegsels, als: *-de, -te, -ste, -ster, -nis, -sel*, enz., die met één of meer medeklinkers beginnen, worden steeds als afzonderlijke lettergrepen geschreven, als: *kun-de, hoog-te, diep-ste, gedwee-ste, naai-ster, duister-nis, bak-sel*. Uitgezonderd ter wille van de uitspraak: *naas-te, mees-te* en *bes-te*.

40. De verkleiningsuitgangen: *-tje, -pje, -ske, -sken* mogen in geen geval gescheiden worden, dus: *zee-tje, kooi-tje, raam-pje, arm-pje, boek-ske, jong-sken, vlag-ske, penning-ske*. Uitgezonderd zijn ter wille der uitspraak: *laat-je, papaat-je, slaat-je, Catoot-je, parapluut-je*, enz. Deze breekt men ook wel af: *la-tje, papa-tje, sla-tje, Cato-tje, paraplu-tje*. Echter altijd: *Kaat-je, Naat-je, Daat-je*. (Zie *Opmerking*, hieronder).

50. De alleenstaande tusschenletter behoort tot de volgende lettergreep, als: *dui-nen, pe-ren, be-ren, be-rin, schoo-ven, lee-raar, lee-ra-res, la-chen, jui-chen*.

60. Van twee tusschenletters behoort de eerste tot de voorgaande, de tweede tot de volgende lettergreep, als: *drin-ken, klim-men, gem-zen, bos-sen, bos-schen, bos-schage*, enz. Evenzoo bij *ng*, als: *ton-gen, spron-gen*.

70. Van drie of vier tusschenletters behooren er zooveel tot de volgende lettergreep, als zich gezamenlijk aan het begin van een woord gemakkelijk laten uitspreken, als: *vor-sten, af-kom-stig, ang-stig, kun-stig, ven-ster*, doch: *worst-je, kunst-je, amb-tenaar, erv-ten, art-sen, koort-sig*; verder: *asch-schop, as-sche-poes-ter*, enz.

80. In vreemde woorden beslist de uitspraak, als: *Kar-tui-zer, Hen-ri-et-te, Is-ma-el, Is-ra-c-lie-ten, pris-mo-i-de, a-bri-koos, A-dri-a-nus, lo-co-mo-tief, me-tho-de, am-phi-bie, A-lex-an-der, a-lex-an-drij-nen* (dichtregels van 12 of 13 lettergrepen), *bas-cu-le, bi-jou-te-rie*, enz.

OPMERKING. Ten opzichte van: *kachel, Mechelen, lichaam, bochel, kuchen, papaatje, schakootje*, enz. valt nog op te merken, dat men ze, ter wille eener juiste uitspraak, niet anders dan hoognoodig achter de eerste lettergreep dient af te breken.

## V. HET AANEENSCHRIJVEN VAN WOORDEN.

Samengestelde woorden zijn verbindingen van woorden, die tot één geheel vereenigd zijn ten einde een nieuw begrip uit te drukken, d. i. een begrip verschillend van dat, hetwelk door de leden, als woorden los naast elkander geplaatst, zou worden benoemd. Zoo is: *hoogeschool, kleinkind, welgemaakt, rijwiel* iets anders dan: *hooge school, klein kind, wel gemaakt, rij wiel*, enz.

De leden der samengestelde woorden worden aaneengeschreven of door een koppeltteken verbonden. De samenstellingen, welke spelling eenig bezwaar kan opleveren, met het oog op het aaneenschrijven, zijn:

10. De zelfst. nw., voorafgegaan van bijv. nw., welke onverbogen blijven, als: *schoonzoorn* (des *schoonzoons*), *zuurkool* (der *zuurkool*), *hoogepriester* (des *hoogepriesters*), *Nieuwjaar* (des *Nieuwjaars*).

20. Alle samengestelde zelfst. nw. en bijv. nw., die door afleiding ontstonden, alsmede de bijwoorden met de zoogenaamde bijwoordelijke *s*, als *broodbakker, wetgever, kolenbrander; schaatsenrijder, vierentwintigponder, drieënnegentiger* (wijn), *teleurstelling, teraardebestelling; alledaagsch, onderaardsch, goedhartig, viervoetig, zoodanig, snelgewiekt, hooggeschouderd; tertloops, vanzins, bijtijds, vanouds*, enz.

OPMERKING. Ook schrijft men: *binnenskamers, buitenlands, binnensmonds, binnens-rands, ondershands*, enz., waarin de eerste *s* is ingelascht, en de tweede een bijv. *s* is, die de leden verbindt.

30. De uitdrukkingen, waarin verbuigingsvormen voorkomen, die buiten samenstelling niet meer in gebruik zijn. Hun eerste lid bestaat uit:

a. een bijv. nw. in den 2en nvl. mannelijk of onzijdig op *s*: *goedsmoeds, blootshoofds*. Soms ontbreekt de *s*, als in: *droogvoets, goedschiks, oudtijds*.

b. een bijv. nw. in den 2en nvl. vrouwelijk op *er*, dat met het volgende zelfst. nw. in

figuurlijken zin moet opgenomen worden, als: *langzamerhand*, *allerweegen*, *toevalligerwijze*, *gewapenderhand*, *stormenderhand*.

In eigenlijke bet. blijft ieder lid op zich zelf, als in: *onverrichter zake*, *ouder gewoonte*.

c. een voorzetsel, gevolgd door den verscherpten vorm *ter*, als: *metterdaad*, *metterwoon*, *mettertijd*, evenzoo *uitermate*.

d. de vormen *der*, *des*, *wes*, oude 2en nvl. van *die*, *dat*, *wat*, als: *derhalve*, *deskundig*, *weswege*.

4<sup>o</sup>. Opeenvolgingen van woorden, die met elkaar verbonden iets anders beteekenen, dan wanneer zij gescheiden zijn. De voornaamste hiervan zijn:

a. werkwoorden, samengesteld met zelfst. nw., bijv. nw. of bw., wanneer zij een nieuw begrip beteekenen, als: *gadestaan* (hierbij denkt men niet aan *slaan* = houwen), *gevangen-nemen*, *vrijlaten*, enz.

OPMERKING. Indien het eerste deel een bepaling vóór zich kan nemen, wordt het natuurlijk als afzonderlijk woord geschreven, bijv. *prijs stellen* (een *hoogen* prijs stellen op iets), *fraai schrijven* (*zeer* fraai schrijven), *acht geven*, *acht slaan* (*geen* acht, *veel* acht geven, slaan), *staat maken* (*weinig* staat maken op), enz.

b. bijv. naamw., voorafgegaan door: *al*, *vol*, *wel*, *in*, *door*, *puik*, *aller*, *opper*, in de beteekenis van *zeer*, als: *algoed*, *volijverig*, *welbespraakt*, *indrooy*, *doornat*, *puikbest*, *allernieuwst*, *opperbest*. Evenzoo in titels: *Weledel*, *Weleerwaard*, *Zeergeteerd*, *Hooggeboren*, *Hoogedelgestreng*, enz.

c. namen van kleuren, die uit twee bijv. nw. bestaan, als: *donkerblauw*, *zwartbont*, *roodbont*, *oranjegeel*, enz.

d. de leden van bepalingaanduidende voornw.: *degene*, *diegene*, *datgene*, *dezulke*, *dezelfde*.

e. de telwoorden beneden *twintig*, als: *achtien*. Van de getallen boven *twintig* worden alleen de honderdtallen met den vermenigvuldiger aaneengeschreven, als: *driehonderd*, *achtienhonderd*, doch: *zeven duizend*, *negen millioen*.

OPMERKING. De met *en* verbonden telwoorden worden steeds los geschreven, als: *een en twintig*, *honderd en drie*. Evenzoo de ranggetallen: *twee en twintigste*, *driehonderd vier en vijftigste*.

f. bijwoorden met bijwoorden, als: *weleer*, *hoelang*, *zoolang*, *zoover*, *hierom*, *hierdoor*; *daardoor*, *daarvan*, *waarmede*, *waaronder*, *waarover*, enz.

OPMERKINGEN. 1<sup>o</sup>. Men schrijft gescheiden: *ergens op*, *nergens door*, *overal bij*, *er bij*, *er van*, *er aan*, *er door*, *er over*, enz. De uitdrukkingen met *ergens*, *nergens*, *overal* komen vooral in de spreektaal voor en worden meer gesproken dan geschreven; *er* is meestal door tusschenstaande woorden van zijn bijwoord gescheiden, als: *Hij wil er altijd over spreken. Denk er telkens aan*.

2<sup>o</sup>. Men onderscheidt *weleer* van *wel eer*, bijv.: *Gij hadt wel eer kunnen komen*; evenzoo: *hoelang* van *hoe lang*; *zoolang* van *zoo lang*; *zoover* van *zoo ver*; *vandaar* van *van daar*; *vanhier* van *van hier*; *vanwaar* van *van waar*; bijv.: *Ik ben ziek, vandaar kan ik niet komen. Ik ben naar Velp gewandeld en van daar naar Arnhem. Tot hoe lang zal hij blijven? Hoe lang zal hij blijven?*

g. een voorzetsel met een naamwoord of telwoord, als: *achterwege*, *onderwijl*, *overcind*, *bijgeval*; — *voorwaar*, *tegetijk*, *opnieuw*; — *vaneen*, *aaneen*, *overal*, *vooral*.

OPMERKING. Het voorzetsel blijft gescheiden, indien het tweede woord een bepaling bij zich kan hebben. In dit geval ontstaan uitdrukkingen, die de kracht hebben van voorzetsels, als: *uit hoofde van*, *te midden van*, *in weerwil van*, *in spijt van*, *met betrekking tot*, *door toedoen van*.

5<sup>o</sup>. Verder worden aaneengeschreven:

a. De bijwoorden: *terug*, *terstond*, *ternauwernood*.

b. De voorzetsels: *tegenover*, *rondom*, *niettegenstaande*, *ingevolge*.

c. De voegwoorden: *alhoewel*, *ofschoon*, *zoodat*, *tenzij*, *tenware*, *opdat*, *doordien*, enz.

d. De tusschenwerpsels: *helaas* en *eilieve*.



## VI. AARDRIJKSKUNDIGE NAMEN EN HUN GESLACHT.

1. De namen van **werelddeelen, landen, provinciën, steden en dorpen** zijn in *proza* alle ONZIJDIG, met uitzondering van die namen van *landstreken*, welke altijd het lidwoord **de** vóór zich hebben: *De Betuwe, De Krim*. De namen van steden en dorpen, waarvan 't lidwoord een deel uitmaakt, blijven integendeel *onzijdig*: *het welvarende Den Helder*.

2. In poëzie of in dichterlijke taal zijn de namen van werelddeelen en landen in den regel vrouwelijk, bijv.:

Heel Neerland zendt haar wensch ten hemel.

TOLLENS, *Overwintering*.

3. De namen van *bergen* zijn alle *mannelijk*.

4. De namen van *rivieren* en *wateren* zijn *mannelijk, vrouwelijk of onzijdig*. Hier volgt een lijstje van de meest voorkomende stroomen, enz. 1<sup>o</sup>. van de binnenlandsche, 2<sup>o</sup>. van de buitenlandsche.

## 10. Binnenlandsche wateren.

A. (N. B. 1), v.	Goot (O.), v.	Linge (G.), v.
A ( <i>Almeeloosche</i> ), O. v.	Gouwe (Z. H.), v.	Loo-lee (O.), v.
A ( <i>Mussel-</i> ), Gr. v.	Gouwzee ( <i>zeestraat</i> , N. H.), v.	Maas, v.
A ( <i>Westerwoldsche</i> ), Gr. v.	Gracht ( <i>Kalenberger-</i> ), O. v.	Maas ( <i>Brielsche</i> ), Z. H. v.
Aar (Z. H.), v.	Grevelingen (Z. H.), v. mv.	Maas ( <i>Nieuwe</i> ), Z. H. v.
Amer (N. B.), m.	Grift (G.), v.	Maas ( <i>Oude</i> ), N. B. v.
Amstel (N. H.), m.	Gulp (zijtakje, Geul), v.	Maasje ( <i>Oude</i> ), N. B. o.
Bakkerskil (N. B.), v.	Haringvliet, o.	Mark (N. B.), v.
Beek ( <i>Barneveldsche</i> ), G. v.	Hoendiep (Gr.), o.	Mastgat (Z.), o.
Beek ( <i>Luntersche</i> ), v.	Holendrecht (N. H.), v.	Meer ( <i>Giethoornsche</i> ), O. o.
Beers, Beerse (N. B.), v.	Hollandsch diep, o.	Meer ( <i>Tjeuke-</i> ), F. o.
Berkel (G.), v.	Hoornsche diep (Gr.), o.	Meer ( <i>Zuidlaarder</i> ), D. o.
Bieningen (Z. H.), v. mv.	Hunse (D.), v.	Meppelerdiep (O.), o.
Biesbosch (N. B.), m.	IJ (N. H.), o.	Merwede, v.
Bijleveld (U.), v.	IJsel ( <i>Geldersche</i> ), m.	Mijdrecht (U.), v.
Bleeke kil (N. B.), v.	IJsel ( <i>Hollandsche</i> ), m.	Modderbeek (U.), v.
Boorn (F.), v.	IJsel ( <i>Oude</i> ), m.	Molenbeek (L. en G.), v.
Boterdiep (Gr.), o.	Itterbeek (L.), v.	Morra ( <i>meer in F.</i> ), v.
Braakman ( <i>water in Z.</i> ), m.	Jaar, Jeker (L.), v.	Mosselkreek (Z.), v.
Compagnonsvaart ( <i>Drachtster-</i> ), F. v.	Jeker, Jaar (L.), v.	Mussel-A (Gr.), v.
Damsterdiep (Gr.), o.	Kanaal ( <i>Dierensche</i> ), G. o.	Neer (L.), v.
Deedensvaart (O.), v.	Kanaal ( <i>Noordhollandsch</i> ), N. H. o.	Niers (L.), v.
Diep ( <i>Zuwoolsche</i> ), O. o.	Kanaal ( <i>Noordzee-</i> ), N. H. o.	Nieuwegraven (O.), v.
Dieze (N. B.), v.	Kanaal ( <i>van Steenhoek</i> ), Z. H. o.	Noord (Z. H.), v.
Dinkel (N. B.), v.	Kanaal ( <i>Zederik-</i> ), Z. H. o. enz.	Noordergat (Z. H.), o.
Dintel (N. B.), v.	Keeten (Z.), o.	Oranje-kanaal (D.), o.
Does (Z. H.), v.	Keteldiep (O.), o.	Overlaat (N. B.), m.
Dollard (Gr.), m.	Kil ( <i>Dordsche</i> ), Z. H. v.	Pampus (N. H.), v.
Dommel (N. B.), m.	Krammer (Z. H.), v.	Pekel-A (Gr.), v.
Donge (N. B.), v.	Kreek ( <i>Hulster</i> ), Z. v.	Raam (N. B.), v.
Drecht (N. H.), v.	Kreekerak ( <i>water in Z.</i> ), o.	Rechterdiep (O.), o.
Ee (F.), v.	Kuinder of Tjonger (F.), v.	Reest (O. en D.), v.
Eem (U.), v.	Lauwers (F.), v.	Regge (O.), v.
Eemskanaal (Gr.), o.	Lauwerszee (F.), v.	Reitdiep (Gr.), o.
Eendracht (N. B. en Z.), v.	Lee (Z. H.), v.	Reuzel (N. B.), v.
Eiserbeek (L.), v.	Lei (N. B.), v.	Rijn, m.
Flieussen ( <i>meer in F.</i> ), v. en o.	Leibeek (N. B.), v.	Rijn ( <i>Kromme</i> ), U. m.
Gaasp (N. H.), v.	Liede (N. H.), v.	Rijn ( <i>Oude</i> ), Z. H. en U. m.
Ganzendiep ( <i>water in O.</i> ), o.	Lek (Z. H. en U.), v.	Rijn ( <i>Vaartsche</i> ), U. m.
Gein ( <i>watertje in N. H.</i> ), o.	Lichtmiskanaal (O.), o.	Roer (L.), v.
Geleen (L.), v.	Linde (F.), v.	Rotte (Z. H.), v.
Geul (L.), v.		Ruiten-A (Gr.), v.
Giesen (Z. H.), v.		Rul (N. B.), v.
		Run (N. B.), v.

1) Bij verkorting worden de provinciën, naast deze wateren, aangeduid door de beginletters: N. B. beteekent Noord-Brabant; O., Overijssel; G., Gelderland; Gr., Groningen, enz.

Runde (D.), v.	Val ( <i>van Urk</i> ), N. H. v.	Wijde ( <i>Beulaker</i> ), O. v.
Rundiep (D.), o.	Valterdiep (D.), o.	Wijde ( <i>Belter</i> ), O. v.
Schelde, v.	Vecht (N. H. en U.), v.	Willemsvaart (O.), v.
Schelde ( <i>Ooster-</i> ), v.	Vecht (O.), v.	Winschoterdiep (Gr.), o.
Schelde ( <i>Wester- of Hont</i> ), v.	Veersche gat (Z.), o.	Zaan (N. H.), v.
Scheur (Z. H.), o.	Vliet ( <i>Rozendaalsche</i> ), N. B.	Zandkreek (Z.), v.
Schie (Z. H.), v.	Vliet (Z. H.), m.	Zandwetering (U en O.), v.
Schipbeek (O.), v.	Vliet (Z. H.), v.	Zijpe (Z.), v.
Slaak ( <i>water</i> , Z.), o.	Volkerak, o.	Zoom (N. B.), v.
Slink (G.), v.	Waal, v.	Zuiderdiep (Z. H.), o.
Sloe (Z.), o.	Waterweg ( <i>Nieuwe</i> ), Z. H. m.	Zuiderzee, v.
Spaarne (N. H.), o.	Waver (N. H.), v.	Zuidvliet (Z.), m.
Spui (Z. H.), o.	Weerijs (N. B.), v.	Zuid-Willemsvaart (L. en N. B.), v.
Steenwijkerdiep (O.), o.	Westerwoldsche A (Gr.), v.	Zwarte water (O.), o.
Swalm (L.), v.	Westgat (Z. H.), o.	Zwin ( <i>water</i> , Z.), o.
Tjonger (F.), v.	Wetering (Z. H.), v.	
Tongelreep (N. B.), v.	Wetering ( <i>Biltsche</i> ), U. v.	
Vaart ( <i>Twickelsche</i> ), O. v.	Wetering ( <i>Groote</i> ), G. v.	
Vaart ( <i>Keutsche</i> ), v.	Weteringen ( <i>Sallandsche</i> ), O. v. mv.	
Vaart ( <i>Leidsche</i> ), Z. H. v.		

## 21. Buitenlandsche wateren.

Aar (Zwitserland), v.	Dender (O-Vlaanderen), v.	Havel (zijtak, Elbe), v.
Adda (zijtak, Po), v.	Desna (zijtak, Dnjepr), v.	Hellada (Griekenl.), v.
Adige, Etsch (O. Italië), v.	Dyle, (Dijle, zijtak, Netel), v.	Hellespont ( <i>doorvaart</i> , Turk.), m.
Adour (Frankrijk), m.	Djambi-rivier (O. Sumatra), v.	Henares (zijtak, Taag), m.
Ahr (zijtakje, Rijn), v.	Dnjepr (Rusland), m.	Hoango, Hwangho ( <i>Gele rivier</i> , O.-China), m.
Aisne (zijtak, Oise), v.	Dnjestr (Rusland), m.	Humber (mond van Trent en Ouse, Eng.), v.
Aller (zijtak, Weser), m.	Don (Rusland), m.	Hunte (zijtak, Wezer), v.
Allier (zijtak, Loire), v.	Donau (Duitschland, Oostenrijk), m.	Ill (zijtak, Rijn), v.
Aloeta (zijtak, Donau), v.	Donetz (zijtak, Don), v.	Ille (zijtak, Donau), v.
Alzette (zijtak, Sure), v.	Dordogne (Frankrijk), v.	Ilm (zijtak, Saale), v.
Amazonenstroom ( <i>Z.-Amerika</i> , m. ook: <i>Marannon</i> ).	Doubs (zijtak, Saone), v.	Ilse (zijtak, Ocker), v.
Amblève (zijtak, Ourthe), v.	Douro (Spanje en Port.), m.	Indragiri (O.-Sumatra), v.
Amoe-Darja (rivier uit het Aralmeer, Azië), v.	Drau, Drave (zijtak, Donau), v.	Indus (Voor-Indië), m.
Amoer (O. Azië), v.	Drin, zie Drina, v.	Inn (zijtak, Donau), v.
Arkansas (zijtak, Mississippi), m.	Drina (zijtak, Save), v.	Irrawadi (Achter-Indië), m.
Arno (Italië), v.	Duna (Rusland), v.	Irtisch (zijtak, Ob), m.
Arragon (zijtak, Ebro), v.	Durance (zijtak, Rhône), v.	Isar (zijtak, Donau), v.
Atlantische Oceaan, m.	Dwina (Rusland), v.	Iser (zijtak, Elbe), v.
Avon (Engeland), v.	Ebro (Spanje), m.	Isère (zijtak, Rhône), v.
Barito (Java), v.	Eems (W.-Duitschland), v.	Isla, Ila (zijtak, Tay), v.
Barrow (Ierland), v.	Eger (zijtak, Elbe), v.	Jalon, Xalon (zijtak, Ebro), v.
Belt ( <i>zeestraat</i> , Den.), v.	Elbe (Bohemen, Duitschl.), v.	Jangtse Kiang ( <i>Blauwe rivier</i> , O.-China), m.
Bengawan. Zie Solo.	Ens (zijtak, Donau), v.	Jarama (zijtak, Henares), v.
Beresina (zijtak, Dnjepr), v.	Esla (zijtak, Douro), v.	Jaxt (zijtak, Neckar), v.
Boeg, Bog (Rusland), v.	Etsch (Zwits., Tyrol, It.), v.	Jenil (zijtak, Guadalq.), v.
Bosforus, Bosphorus ( <i>zeestraat</i> , Turk.), m.	In Italië: <i>Adige</i> .	Jenisei, Jenissei (Siberië), v.
Brahmapoetra (Britsch-Indië), v.	Euphraat (W.-Azië), m.	Joeg, Jug (zijtak, Dwina), v.
Brantas (Java), v.	Forth (Schotland), v.	Joekon (Alaska, N.-Am.), v.
Brenta (N. O. Italië), v.	Fulda (W.-Duitschland), v.	Jordaan (Palestina), m. en v.
Charente (Frankrijk), v.	Gallego (zijtak, Ebro), v.	Jucar, Xucar (Spanje), v.
Cher (zijtak, Loire), v.	Gambia (W.-Afrika), v.	Kama (zijtak, Wolga), v.
Clyde (Schotland), v.	Ganges (Britsch-Indië), m.	Kattegat ( <i>doorvaart</i> , Den.), o.
Colorado (Vereenigde Staten), v.	Garonne (Frankrijk), v.	Kilia (N. mond, Donau), v.
Columbia (Vereenigde Staten), v.	Gironde (mond van Garonne en Dordogne, W.-Frankrijk), v.	Kisil-Irmak ( <i>roode rivier</i> , Klein-Azië), v.
Congo (Z. W.-Afrika), m.	Glommen (Noorwegen), v.	Klara-Elf (Zweden), v.
Dal-Elf (Zweden), v.	Gota-Elf ( <i>monding</i> der Klara-Elf), v.	Koema (Kaukasië), v.
Darling (zijstroom, Murray), v.	Gran (zijtak, Donau), v.	Koer (Rusland), v. ook: <i>Kur</i> .
Demer (zijtak, Dyle), m.	Guadalquivir (Z.-W.-Spanje), m.	Koeran (Z. O. Borneo), v.
	Guadiana (Spanje en Port.), v.	Lahn (zijtak, Rijn), v.
		Laibach (zijtak, Sau), v.

- La Plata (Z.-Amerika), v.  
 Lech (zijtak, Donau), v.  
 Leine (zijtak, Aller), v.  
 Lena (O.-Siberië, Azië), v.  
 Lesse (zijtak, Maas), v.  
 Lijs (zijtak, Schelde), v.  
 Limath (zijtak, Aar), v.  
 Limpopo (Z.-O. Afrika), v.  
 Lippe (zijtak, Rijn), v.  
 Loire (Frankrijk), v.  
 Lot (zijtak, Garonne), v.  
 Lougen (Noorwegen), v.  
 Maas (Fr., België, Ned.), v.  
 Mackenzie (Britsch N.A.), v.  
 Madeira (zijtak, Amazone), v.  
 Magdalena (Z.-Amerika), v.  
 Main (zijtak, Rijn), m.  
 Maine (zijtak, Loire), v.  
 Manzanares (zijtak, Henares), v.  
 Marannon (Z.-Amerika), m.  
 ook Amazonenrivier.  
 March (zijtak, Donau; hoofd-  
 rivier van Moravië), v.  
 Maritza (Boelgarije), v.  
 Marne (zijtak, Seine), v.  
 Maros (zijtak, Theisz), v.  
 Mayenne (zijtak, Maine), v.  
 Medway (Engeland), v.  
 Mekong (Achter-Indië), v.  
 Memel (Rusl. en Oost-Pruisen), m. ook: *Niemen*,  
*Njemen*.  
 Menam (Achter-Indië), m.  
 Mersey (Engeland), v.  
 Meurthe (zijtak, Moezel), v.  
 Mincio (zijtak, Po), m.  
 Minho (Port. en Spanje), m.  
 Mississippi (Vereenigde  
 Staten), m.  
 Missouri (zijtak, Missis-  
 sippi), m.  
 Moezel (zijtak, Rijn), v.  
 Moldau (zijtak, Elbe), v.  
 Morawa (Servië), v.  
 Moskowa, Moskwa (zijtak,  
 Oka), v.  
 Mota (Rusland, Ilmen-  
 meer), v.  
 Mulde (zijtak, Elbe), v.  
 Mur (zijtak, Drau), v.  
 Murg (zijtak, Rijn), v.  
 Murr (zijtak, Neckar), v.  
 Murray (Nieuw-Holl.), v.  
 Naab, Nab (zijtak, Donau), v.  
 Nahe (zijtak, Rijn), v.  
 Napo (Ecuador), v.  
 Nare, Nares (zijt. Magdalena),  
 Narenta (Dalmatië), v. [v.  
 Narowa (Rusland), v.  
 Neckar, Necker (zijtak,  
 Rijn), m.  
 Nethe, Grootte en Kleine  
 (zijtak, Rupel), v.  
 Netze (zijtak, Warthe), v.  
 Newa (N. W. Rusland), v.  
 Niagara (N.-Amerika), v.  
 Niemen (Polen, Pruisen), m.  
 ook: Memel.  
 Niger (Midden-Afrika), m.  
 Nijl (Egypte), m.  
 Nogat (zijtak Weichsel), v.  
 Noordzee, v.  
 Ob, Obi (Azië, Siberië), v.  
 Ocker, Oker (zijtak, Aller), v.  
 Oder (Moravië, Duitschl.), v.  
 Oeral, Ural (Rusland), m.  
 Oglio (zijtak, Po), v.  
 Ohio (zijtak, Mississippi), v.  
 Oise (zijtak, Seine), v.  
 Oka (zijtak, Wolga), v.  
 Oka (O.-Siberië), v.  
 Onega (Rusland), v.  
 Oostzee, v.  
 Oranje-rivier (Z. Z. W.  
 Afrika), v.  
 Orinoco (Z.-Amerika), m.  
 Ourthe (zijtak, Maas), v.  
 Ouse (Engeland), v.  
 Parnahya (Brazilië), v.  
 Parana (Z.-Amerika), v.  
 Petsjora (Rusland), v.  
 Piave (Italië), m.  
 Pitea (Zweden), v.  
 Po (Italië), v.  
 Pregel (Rusl., Pruisen), v.  
 Pripet (zijtak, Dnjepr), v.  
 Proeth, Pruth (zijtak,  
 Donau), v.  
 Purus, Paru (zijtak, Amazo-  
 nenrivier), v.  
 Raab (zijtak, Donau), v.  
 Regen (zijtak, Donau), v.  
 Reusz (zijtak, Aar), v.  
 Rhône (Zwits., Frankr.), v.  
 Rijn (Zwits., Duitschland  
 Nederland), m.  
 Rio-Grande (N.-Amerika), v.  
 Rio-Negro (zijtak, Amaz.), v.  
 ook: Parana.  
 Roer, Ruhr (zijtak, Maas), v.  
 Ruhr (zijtak, Rijn), v.  
 Rupel (zijtak, Schelde), v.  
 Saale (zijtak, Main), v.  
 Saar (zijtak, Moezel), v.  
 Salambria (Thessalië, Gr.), v.  
 Saloem, Salum (W.-Afrika), m.  
 Saluen (Achter-Indië), m.  
 Sambre (zijtak, Maas), v.  
 Saône (zijtak, Rhône), v.  
 Sarthe (zijtak, Loire), v.  
 Sau, Save (zijtak, Donau), v.  
 Sazawa (zijtak, Moldau), v.  
 Schelde (Fr., België, Ned.), v.  
 Segre (zijtak, Ebro), v.  
 Segura (Spanje), v.  
 Seine (Frankrijk), v.  
 Semois, Semoi (zijtak, Maas), v.  
 Senegal (W. Afrika), m.  
 Senne (zijtak, Dyle), v.  
 Sereth (zijtak, Donau), v.  
 Severn (Z. Engeland), v.  
 Shannon (Ierland), m.  
 Sieg (zijtak, Rijn), v.  
 Si-Kiang (China), m.  
 Skagerrak (*doorvaart*,  
 Den.), o.  
 Soelina (mond. Donau), v.  
 Solo (Java), v. ook: Bengawan,  
 Somme (Frankrijk), v.  
 Sond (*zeestraat*, Den.), v.  
 Spree (zijtak, Havel), v.  
 St. George (mond. Donau), v.  
 St. Laurens (N. Amerika), m.  
 Stroema (Macedonië), v. ook:  
 Strymon.  
 Sure (zijtak, Moezel), v.  
 Syr-Daria (Azië, Aralmeer), v.  
 Taag (Spanje en Port.), m.  
 Tanaro (zijtak, Po), v.  
 Tarn (zijtak, Garonne), v.  
 Tay (Schotland), v.  
 Teems, Theems (Engel.), v.  
 Terek (Z.-Rusland), v.  
 Thaya (zijtak, March), v.  
 Theiss (zijtak, Donau), v.  
 Tiber (Italië), m.  
 Ticino (zijtak, Po), v.  
 Tiger, Tigris (Aziat. Turk.), m.  
 Tobol (zijtak, Irtisch), m.  
 Tormes (zijtak, Douro), v.  
 Tornea (Zweden), v.  
 Trave (N.-Duitschl.), v.  
 Trent (Engeland), v.  
 Tweed (Engel. en Schottl.), v.  
 Tyne (Engeland), v.  
 Ural, Oeral (Rusland), m.  
 Uruguay (Z.-Amerika), v.  
 Vaal (zijtak, Oranje-rivier), v.  
 Vardar (Balkan-Schiereil.), v.  
 Vesdre (zijtak, Ourthe), v.  
 Victoria-rivier (N. Holland), v.  
 Vienne (zijtak, Loire), v.  
 Volturno (Z.-Italië), v.  
 Vomano (Z.-Italië), v.  
 Waag (zijtak, Donau), v.  
 Warthe (zijtak, Oder), v.  
 Weichsel (Silezië, Polen,  
 Pruisen), m.  
 Werra (W.-Duitschland), v.  
 Wezer (W.-Duitschland), m.  
 Wolga (Rusland), v.  
 Wupper (zijtak, Rijn), v.  
 Yonne (zijtak, Seine), v.  
 Zaïre, Congo (Z.W. Afrika), m.  
 Zambesi (O.-Afrika), v.

## VII. UIT DE GRIEKSCH-ROMEINSCHE FABELLEER EN DE OUDHEID.

- A'cheron, rivier der Grieksche onderwereld, waar Charon veerman was.
- Achil'les (de snelvoetige —), de dapperste der Grieken voor Troje.
- Aescula'pius, Esculaap', god der geneeskunde.
- Agamem'non, met Menelaüs, zijn broeder, de aanvoerders der Grieken voor Troje.
- Agla'ia, de jongste der drie Gratiën.
- Al'bion, Romeinsche naam van Britannië (Albion = het witte land).
- Amazo'nen, strijdhaftige vrouwenschaar, die Troje ter hulp snelde in het tiende jaar van 't beleg.
- A'mor, zie Cu'pido.
- Andro'mache, gemalin van den Trojaanschen held Hector.
- Apel'les, de grootste schilder der oudheid, tijdgenoot van Alexander den Grooten.
- Apol'lo (zoon van Jupiter), god van zang en snarenspeel, herdersgod, zonnegod.
- Arca'dia, schoon landschap in Z.-Griekenland of den Peloponnesus; door dichters verheerlijkt, ook om den eenvoud der zeden.
- Areo'pagus, hoogst gerechtshof in oud-Athene.
- Argonau'ten, Gr. helden, die (± 1270 v. C.) onder Jason het gulden Vlies gingen halen.
- Ar'gus, de honderdoogige, de atziende.
- Aristo'teles, beroemde wijsgeer der oudheid (± 384—322 v. C.), leerling van Plato; leermeester van Alexander den Grooten.
- Athe'ne, Pal'las Athe'ne, zie Miner'va.
- At'las, reus die de aarde torst.
- Au'gias, koning van Elis (Z. Griekenl.), beroemd om zijn rijke, doch vervuilde, stallen met slachtvee. Zie: —stal.
- Augus'tus, Romes eerste keizer (29 v. C.—14 na C.).
- Auro'ra, de rozenwing. godin des dageraads.
- Bac'chus (Dionysos), de god van den wijn.
- Bello'na, godin van den oorlog, zuster van Mars.
- Bo'reas, de N.O. of N. wind als godheid.
- Bru'tus, aangenomen zoon van Julius Caesar en aanvoerder der saamgezworenen.
- Byzan'tium, Constantinopel (Turksch: Stamboel). (t = ts)
- Cae'sar (Cesar), Julius, de grootste man zijner eeuw, lid van het eerste driemanschap, veroveraar van Gallië, België en Zwitserland; hij overwint Pompejus bij Pharsalus in Thessalië (48 v. C.); hij wordt in 44 v. C. door de saamgezworenen onder Brutus en Cassius vermoord.
- Calli'ope, muze van 't heldendicht. (met was-tafels en stift).
- Cartha'go, beroemde stad op den N. zoom van Afrika, door de Romeinen in 146 v. C. verwoest. (Drie Punische oorlogen).
- Cas'sius, een der saamgezworenen tegen Julius Caesar; sneuvelt in 42 v. C.
- Centau'ren, paardmensen, woeste volksstam in Thessalië (N.-Griekenland).
- Cer'berus, de driekoppige bassende helhond, bewaker van 't Elysium.
- Ce'res, de godin van bloemen en kruiden, koren en brood.
- Cha'ron, de veerman in de onderwereld, aan den A'cheron. Zie Styx.
- Ci'cero, voortreffelijkste redenaar der Romeinen, tevens staatsman (106—43 v. C.).
- Cleo'patra, koningin van Egypte, laatste der Ptolemaëen; brengt zich om het leven, 30 v. C.
- Cl'io, muze der geschiedenis. (met papierrol).
- Col'chis, landschap aan de Zwarte Zee, doet van den tocht der Argonauten.
- Constanti'nus, Romeinsch keizer, bijgenaamd de Grootte; verhief het Christendom tot godsdienst van staat en verplaatste den rijkszetel naar Constantinopel (keizer van 306—337 n. C.).
- Cu'pido (Amor), god der liefde, zoon van Venus, hij draagt boog en pijl.
- Cyclo'pen, eenoogige reuzen der onderwereld.
- Da'mocles, hoveling van den tyran van Syracuse, nl. van Dionysius I (± 400 v. C.). Deze liet hem op een feestmaal een zwaard aan een paardenhaar vlak boven het hoofd hangen. (Het zwaard van Damocles = dreigend doodsgevaar).
- Del'phi, stad in N.-Griekenland, beroemd door 't orakel van Apollo.
- Demos'thenes, grootste der Grieksche (Atheensche) redenaars (384—322 v. C.).
- Deuca'lion, de Grieksche Noach, die met zijn even deugdzame vrouw Pyrrha bij den zondvloed gespaard bleef.
- Dia'na, godin der jacht, der maan en van den nacht.
- Dio'genes, wijsgeer te Corinthe, die als bedelaar in een ton leefde, tijdgenoot van Alexander den Grooten. (± 333 v. C.).
- Dedo'na, stad in N.-Griekenland, beroemd door 't orakel van Jupiter.
- Ely'sium, de Elizeesche velden, verblijf der gelukzaligen.
- Epaminon'das, de grootste krijgs- en staatsman van Thebe, sneuvelt 363 v. C.
- E'rato, muze van het minnedicht. (lier).
- Euter'pe, muze der lierpoëzie. (dwarsfluit).
- Fa'ma, godin van het gerucht (de Faam).
- Flo'ra, godin der bloemen en der lente.
- Fortu'na, godin van 't geluk.
- For'um, elk open plein d. i. markt in de stad Rome, ook elders.
- Fu'riën, de drie wraakgodinnen.
- Gallië, het land der Gallen (Frankrijk), door Julius Caesar veroverd.
- Ganyme'des, de schenker van de goden.
- Gratiën, de drie godinnen der bevalligheid. (Euphrosine, Thalia, Aglaia).
- Germa'nië, het latere Duitschland, door Tacitus beschreven (100 n. C.).
- Ha'des, zie Tar'tarus.
- Han'nibal, de grootste der Carthaagsche veldheeren (247—183 v. C.); de held van den tweeden Punischen oorlog.
- Harpj'ën, kwelgeesten met vleugels en klauwen van gieren.
- He'be, godin der jeugd, schenkster der goden.
- Hec'tor, de dapperste der Trojanen, zoon van Priamus, sneuvelt tegen Achilles.
- He'cuba, gemalin van Priamus.
- He'lena, gemalin van Menelaüs, door Paris, tweeden zoon van Priamus, geschaakt, wat aanleiding geeft tot den Trojaanschen oorlog, (± 1200 v. C.).
- Hel'las, Midden-Griekenland, bevattende 8 landschappen.
- Helve'tië, het tegenwoordige Zwitserland.
- Hercula'num, stad in den omtrek van Rome,

- in 79 na C. onder de lava van den Vesuvius bedolven (met Pompeji en Stabia).
- Her'cules**, nationale held der Grieken, beroemd door zijn 12 reuzenwerken.
- Hespe'ria**, het Westland; bij de Grieken Italië, bij de Romeinen Spanje.
- Hippo'crates**, de vader der geneeskunde, de beroemdste geneesheer der oudheid (460—377 v. C.).
- Home'rus**, de grootste Gr. heldendichter (*Ilias* en *Odyssea*).
- Hy'dra**, monsterachtige waterslang, met 100 koppen, door Hercules gedood, fig. schrikge-Hy'men, god des huwelijks. [drocht.
- I'lum**, andere naam voor de stad Troje.
- I'ris**, bodin d. goden; de regenboog is h. brug.
- Ja'nus**, bij de Romeinen de god van 't mensche-lijk lot en van de zaken van oorlog; hij opende den dag, het jaar en de jaargetijden; Nieuwjaarsdag was hem gewijd; de eerste maand draagt zijn naam.
- Ja'son**, aanvoerder der Argonauten.
- Ju'no**, gemalin van Jupiter; de pauw is haar gewijd.
- Ju'piter** (Zeus), opperste der goden, de algoede en almachtige; hij beschikt over donder en bliksem en andere verschijnselen; de arend is hem gewijd, deze draagt de bliksems in zijn klauw.
- Justinia'nus**, keizer van 't O.-Romeinsche rijk (527—565 n. C.). Hij liet de wetten der Romeinen verzamelen (*Instituten*).
- Lao'coön**, Trojaansch priester, met zijn beide zonen door slangen omkronkeld en gedood.
- Leo'nidas**, koning van Sparta (491—480 v. C.), held der Thermopylen.
- Le'the**, stroom der Vergetelheid in de onderwereld.
- Lycu'r'gus**, wetgever der Spartanen (± 888 v. C.).
- Ma'rius**, groot veldheer der Romeinen (156—86 v. C.), verstaat Teutonen en Cimbren.
- Mars** (Ma'vors), god des oorlogs, de beschutsgod van 't Romeinsche volk; Maart was hem gewijd.
- Mo'mus**, god van spot en schimp.
- Medu'sa**, gevleugeld monster met slangenhoofd en ijzeren klauwen; al, wat leeft, verstijft op haren aanblik.
- Megae'ra**, een der drie Furiën.
- Melpo'mene**, muze van het treurspel. (met masker).
- Menela'us**, broeder van Agamemnon.
- Men'tor**, wijze leidsman, ervaren gids van Ulysses' zoon, Telemachus.
- Mer'cur'ius**, god v. d. handel en der reizigers.
- Miner'va**, godin der wijsheid en kennis, der dapperheid en kracht. (met schild en speer).
- Mi'nos**, rechter in de onderwereld.
- Mor'pheus**, god des slaaps en d. droomen. (eu=ui)
- Mu'zen**, godinnen van kunsten en wetenschappen; negen in getal.
- Naja'den**, rivier-, bron- en meernimfen.
- Ne'mesis**, de godin der gerechtigheid, wreekster van de deugd, vervolgst van misdrijf.
- Neptu'nus**, god der zeeën of oceanen.
- Nes'tor**, de oudste en wijste der Grieksche vorsten voor Troje.
- Nim'fen**, gesluierde meisjes, godinnen van lgeren rang; zee-, rivier-, bron-, berg-, dal-, boomnimfen.
- Olym'pia**, vlakte in Z.-Griekenland, beroemd door de Olympische spelen, sedert 776 v. C. om de vier jaar gehouden tot in de dagen van keizer Nero (54—68 n. C.)
- Ora'kel**, godspraak (tempel), als te Dodona (Jupiter), te Delphi (Apollo).
- Ovi'dius**, Romeinsch dichter (43 v. C.—17 n. C.).
- Pan**, de schrikaanjagende veld- en boschgod, met horens en bokspooten. (Paniek.)
- Pando'ra**, de rijkbegaafde, door Jupiter tot verderf der menschen naar de aarde gezonden, met een doos met allerlei kwalen. Fig. de doos van —, bron van veel leed: Op den bodem bleef liggen: de Hoop.
- Par'cen**, schikgodinnen, drie in getal; zij regelen 's menschen lot.
- Parnas'sus**, gebergte in N.-Griekenland, verblijf van Apollo en de Muzen (Zangberg).
- Pa'troclus**, boezemvriend van Achilles, door Hector verslagen.
- Pe'gasus**, het gevleugeld paard der Muzen.
- Peloponne'sus**, nu Morea, het grootste schier-eiland van Z.-Griekenland, bevattende 10 landschappen.
- Phi'dias**, de grootste beeldhouwer en bouwmeester van Griekenland (488—432 v. C.).
- Pin'darus**, de grootste lierdichter van Griekenland (521—442 v. C.).
- Pla'to**, een der grootste Grieksche wijsgeeren (429—347 v. C.), leerling van Socrates.
- Plu'to**, god van de onderwereld.
- Plu'tus**, god van den rijkdom, door Jupiter van 'tgezicht beroofd om zijn gaven blindelings te moeten uitdeelen.
- Polyhym'nia**, muze der lozangen, hymnen.
- Pomo'na**, godin der boomvruchten.
- Pompe'ji**, bloeiende stad op de kust van Campanië, in 79 n. C. onder de lava van den Vesuvius bedolven.
- Pompe'jus**, lid van het eerste driemanschap in Rome; in 48 v. C. door Julius Caesar bij Pharsalus verslagen, in Egypte gedood.
- Pri'amus**, de oude koning van Troje.
- Ro'me**, hoofdstad van het Romeinsche rijk, aan den Tiber; gesticht ± 754 v. C.
- Ro'mulus**, stichter van Rome, tweelingsbroeder van Remus.
- Sa'ter**, boschgod, met horens en bokspooten.
- Sire'nen**, meerminnen, op een eiland bij Sicilië, die iedereen door haren zang betooverden; fig. bekoorlijke verleidsters.
- So'crates**, groot wijsgeer in Athene, die den giftbeker moest drinken (470—399 v. C.).
- So'lon**, wetgever der Atheners (± 600 v. C.).
- Styx**, rivier, die de onderwereld negenmaal omvloeit. Lees: Stiks.
- Ta'citus**, Romeinsch geschiedschrijver (*Germanië*) (51—117 n. C.).
- Tar'tarus**, afgrond onder de aarde, verblijf der onzaligen.
- Terpsi'chore**, muze van de reien en koren. (met de lier).
- Thali'a**, muze van 't blijspel en 't herdersondicht, (in de handen een masker; met klimopkrans).
- The'mis**, tweede gemalin v. Jupiter; bij Homer'us de godin van recht en billijkheid. Zij wordt voorgesteld (b.v. in rechtsalen) met blinddoek, weegschaal en zwaard.
- Themist'ocles**, een der grootste Atheensche veldheeren (527—460 v. C.).
- Thermo'pylae**, bergpas in Thessalië; hier stierf Leonidas (480 v. C.) met zijn 300 Spartanen den heldendood.
- Thessa'lië**, het grootste landschap van N. Griekenland.
- Ti'tus**, verwoester van Jeruzalem (70 n. C.); 79—81 n. C., Romeinsch keizer.

Tro'je, Ilium, <i>de heilige stad, door Apollo en Neptunus gebouwd, door de Grieken in het 10e jaar van het beleg verwoest. (Het houten paard van Troje.)</i>	Vespasia'nus, <i>Romeinsch keizer (70-79 n. C.), vader van Titus, onderwierp Judea.</i>
Ulys'ses, <i>een der grootste en de listigste der Grieksche helden voor Troje.</i>	Ves'ta, <i>godin van den huiselijken haard.</i>
Ura'nia, <i>muze der sterrenkunde. (met hemelbol).</i>	Vulca'nus, Vulcaan', <i>god van 't vuur en van de smeden.</i>
Ve'nus (Aphrodite), <i>godin der schoonheid.</i>	Xerx'es, <i>koning van Perzië (485-465 v. C.) beoorloogt de Grieken (480 v. C.).</i>
Vergilius Maro, <i>de heldendichter der Romeinen (70 v. C.-49 n. C.).</i>	Zephy'rus, <i>de W.-wind als god.</i>
	Zeus (lees: Zuis), <i>zie Jupiter.</i>

## NAMEN DER HOOGERE GODEN.

1. Jupiter,	in het Grieksch	Zeus.
2. Juno,	" "	Hera.
3. Neptunus,	" "	Poseidon.
4. Ceres,	" "	Demeter.
5. Minerva,	" "	Pallas of Athene.
6. Vesta,	" "	Hestia.
7. Vulcanus,	" "	Hephaestus.
8. Mars,	" "	Ares.
9. Venus,	" "	Aphrodite.
10. Mercurius,	" "	Hermes.
11. Apollo,	" "	Apollo of Phoebus.
12. Diana,	" "	Artemis.

## VIII. NAMEN VAN ENKELE NOORDSCHE GODHEDEN, ENZ.

Aardmannetjes, <i>dwergen, aardgeesten.</i>	Miöl'ner, <i>donderhamer van Thor.</i>
Ae'gir, <i>god der kalme zee.</i>	Mimir, <i>de wijze reus, bewaker der Mimirsbron.</i>
Al'fadur, Al'vater, <i>Odin of Wodan.</i>	Muspelsheim, <i>de vuurwereld.</i>
Al'ven. <i>Zie El'ven.</i>	Nacht'merrie, <i>nachtspook, booze geest.</i>
A'sen, <i>de machtige goden, met Wodan als vader.</i>	Ner'thus, <i>de moeder der aarde.</i>
As'gard, <i>verblijft der Asen, hoofdstad van Asaheim.</i>	Nif'heim, d.i. Nevelheim, <i>folterplaats van de schimmen der meenedigen.</i>
Bal'dur, <i>god des lichts, der welsprekendheid en der schoonheid.</i>	Nik'kers, <i>watergeesten van lagen rang.</i>
Bar'den, <i>leertlingen der Druïden.</i>	Njord, <i>god der wateren en zeeën.</i>
Ber'serker, <i>wilde, dotle strijder; - woede = blinde razernij en toorn.</i>	Nor'nen, <i>schikgodinnen (de Grieksche Parcen).</i>
Bra'ga, <i>god der dichtkunst.</i>	O'beron, <i>koning der Elfen.</i>
Brunhil'de, <i>een der Walkyren.</i>	O'din, <i>de groote god, de stamvader der goden.</i>
Do'nar. <i>Zie Thor.</i>	Os'tar, <i>denkelijk godin der herlevende natuur.</i>
Draak, <i>geveugeld monster, vuur spuwend.</i>	Oster-feest, <i>nl. van de herleving der schoone natuur, ter eere van Ostar.</i>
Druïden, <i>priesters der Kelten in Britannië.</i>	Ragnarökr, <i>ondergang van Asgard en Midgard, als gevolg van den strijd tusschen Reuzen en Asen; ook godenschemering of wereldbrand geheeten.</i>
El'ven, Al'ven, <i>lucht-, water-, vuur-, akkernimfen.</i>	Ran, <i>gemalin van den zeegod Aegir.</i>
Fee'ën, <i>vrouw, geesten (nimfen of besten).</i>	Reu'zen, <i>vijanden der goden. Ook: Hunen.</i>
Fen'ris, <i>de groote strijdwolf, vijand der Asen.</i>	Ru'nen, <i>oude schriftteekens der Druïden.</i>
Frey'a, <i>godin der huwelijksliefde.</i>	Skalden, <i>Scandin. lofdichters en zangers.</i>
Frig'ga, <i>gemalin van Odin, stammoeder der Asen.</i>	Sleipnir, <i>d.i. de stormwind, het achtvoetige paard van Odin.</i>
Gno'men, <i>berggeesten, oude dwergen.</i>	Sylphen, <i>geesten die de lucht bewonen.</i>
Heim'dal, <i>de wachter met tooverhoorn.</i>	Thor, <i>de dondergod. Ook Donar, Thoenar.</i>
Hek'sen, <i>vrouw, wezens, die, als katten, uilen, enz. de menschen kwellen.</i>	Tyr, <i>de god van wijsheid en kracht.</i>
He'la, <i>godin der onderwereld, dochter van Loke.</i>	Va'la, <i>zieneres en profetes, door Odin geraadpleegd.</i>
Her'tha. <i>Zie Ner'thus.</i>	Va'liir, Wa'liir, <i>jongste zoon van Odin, voortreffelijk boogschutter.</i>
Hu'nebedden, <i>reuzengraven, heilige plaatsen.</i>	Var, War, <i>godin van eed en trouw.</i>
Idu'na, <i>godin der eeuwige jeugd (de Grieksche Hebe).</i>	Walhal'la, <i>zaal der gesneuvelden, omgeven door een luthof.</i>
Ir'min, <i>god van hemel en aarde en der veldslagen; een der Saksische hoofdgoden.</i>	Walky'ren, Walky'riën, Walku'ren, <i>schitterend schoone strijdgodinnen, die den slag besturen.</i>
Joël'feest, <i>groot heidensch feest op 21-22 Dec.</i>	Wa'tergeesten. <i>Zie Nikkers.</i>
Jormungan'dur, <i>wereldslang (Midgardslang), broeder van Fenris en Hela.</i>	Weer'wolf, d.i. <i>man-wolf, toovenaar.</i>
Lo'ke, Lo'ki, <i>god des vuurs, der vernietiging.</i>	Wereldbrand. <i>Zie Ragnarökr.</i>
Meermin'nen, <i>vrouwelijke watergeesten met langen vischstaart.</i>	Wo'dan, <i>de Saksische naam van Odin.</i>
Mid'gard, Man'heim, <i>de aarde of menschenwereld.</i>	Y'mir, <i>de vader van het geslacht der Reuzen.</i>
Mid'gardslang, <i>wereldslang, Jormungandur.</i>	

## ERRATA.

---

De welwillende gebruiker van dit Handwoordenboek gelieve wat er staat te verbeteren of aan te vullen:

blz. 15: *Ää'ronsbaard*; blz. 40: *Alcyone*, meerv. -n; blz. 50: *Apostel* (godsgezant); blz. 58: *Attestatie* (getuigschrift, bewijsschrift); blz. 67: *Bataaf* (Germaan); blz. 119: *Chloor*, v.; blz. 159: *Dufsteen* (zandsteen); blz. 162: *Dwarsdrijven* (tegenwerken); blz. 167: *Eillaas'*; blz. 177: *Evenveeltje* (fijn broodje); blz. 190: *Free-trader* (voorzitter van vrijhandel); blz. 234: *Green* (naaldboom in Skandinavië); blz. 247: *Hagar* (der Ismaëlieten); blz. 287: *Trade'*, meerv. -'s; blz. 287: *Israël -iet*; blz. 289: *Jatagan* (houwdegen); blz. 292: *Juweel*, o. -en; blz. 307: *Kink'horen*; blz. 340: *Legendendichter*; blz. 350: *Lord-mayor* (Burgemeester van Londen, Dublin of York); blz. 359: *Mars*. Ook: *Mavors*: blz. 359: *Mars* (rugkorf), hier dient *Mavors* te vervallen; blz. 360: *Mavor*, lees: *Mavors*; blz. 376: *Motorboot* (. . . door een *motor* gedreven); blz. 408: *Ontstuimig*, lees: *Onstuimig*; blz. 446: *Phoenix, phenix*, m.; blz. 453: *Pokdalig*: een -gelaat; blz. 455: *Popelen* (kloppen); blz. 468: *Qui-pro-quo*, o. -'s; blz. 475: *Reek* (kleine egge); blz. 488: *Roemruchtig* (vermaard); blz. 515: *Stampampen* (slempen); blz. 539: *Stilhouden* (. . . stilliggen); blz. 540: *Stollen* . . . -ling; blz. 563: *Tontel*, v.; blz. 668: *s. t.* dat is: *salvo titulo*, met voorbehoud uws titels; *s. s. t. t.* dat is: *salvis titulis*, idem uwer titels; blz. 676: *Dedona*, lees: *Dodona*.

Verdere kleine misstellingen — zoo ze er zijn — zullen vanzelf wel in 't oog vallen, en de verbetering er van zal geen bezwaar opleveren.







